Quaestiones super IV libros Sententiarum Petri Lombardi cum textu eiusdem / [Petrus Lombardus].

Contributors

Peter Lombard, Bishop of Paris, approximately 1100-1160.
Bonaventure, Saint, Cardinal, approximately 1217-1274.

Publication/Creation

Ex Nurenberga ... : [Anton Koberger], 1491]

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/yk355u5g

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

wellcome collection

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

EARLY PRESS FRAGMENTS

FRIBURG 1493.

G
Nw
K
91

Core 2.c.16.

S. Bonaventure in IIIm librum sententiarum. Proctor Friburg in Breisgau 2 May 1493 alias Kilianus Fischer.

× First book printed at Friburg
Sheet A missing! F; 4; K; O; P; Q; R [illegible] [illegible] S; Z; E + ff [illegible]

The British Museum has only three books printed by Fischer of which this is one. The Paper-marks are various including

(1) a five petalled Rose (2) a floriated Latin Cross & (3) ox-head with [illegible] arising from [illegible] surmounted by a [illegible]

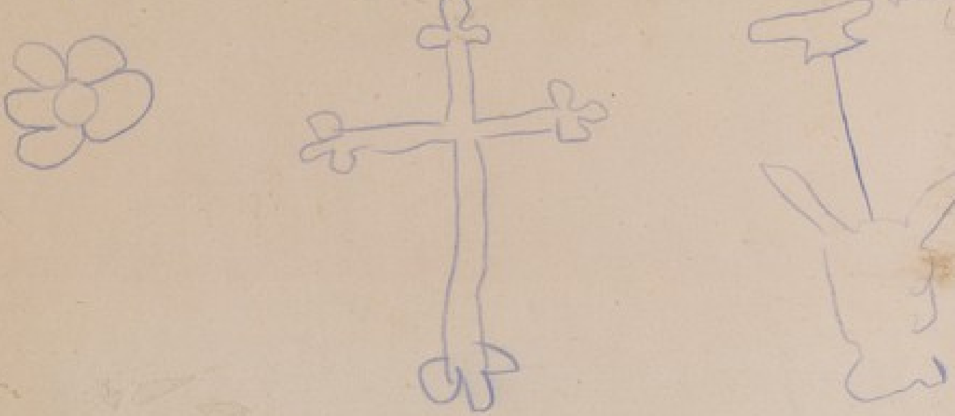

Hain * 3540
Proctor 2068
Pellechet 2714
B.M. II, 433

Bonaventura. Perlustratio in lib IV sententiarum. [Pt. III only]
[Nuremberg]: [A. Koburger] after 2 Mar, 1491

S. Bonaventura was born at Bagnarea (Tuscany) in 1221
died at Lyons 1274.

X See 3213 Proctor 3541 Hain

Case 2.c.16.

S. Bonaventura in III librum ſententiarum

43223

nec animā ſine rōne. vt heretici voluerūt. ſꝫ ⁊ carnē et
animā cū ſenſibus ſuis. Vn̄ Johānes damaſcen9 ait.
a Ōia q̄ in natura nr̄a plantauit deus verbū aſſūpſit.
ſcꝫ corpus. ⁊ animā intellectualē. ⁊ hoꝝ idiomata. To
tus em̄ totuꝫ aſſumpſit me. vt toti mihi ſalutē gratifi
cet. Qd̄ em̄ inaſſumptibile eſt. incurabile eſt.

¶ De natura aſſumpta q̄ntū ad ordinē. Vel de vnio
ne verbi ⁊ carnis mediante anima. b

Aſſumpſit ģ dei filius carnē ⁊ animā. ſꝫ carnē median
te aīa. vnitū eſt carni ꝑ mediū intellectum verbū dei.
Tante em̄ ſubtilitatis atq̧ ſimplicitatis ē diuina eēn-
tia. vt corpori de limo terre formato vniri nō cōgrue-
rit. niſi mediāte rōnali eſſentia. Jlla aūt vnio inexpli
Joh. j. cabilis ē adeo vt etiā iohānes ab vtero ſanctificatus
ſe nō eſſe dignū fateaṫ ſoluere corrigiam calciamenti
ihesu. quia illius vnionis modū inueſtigare. aliiſq̧ ex
plicare nō erat ſufficiens.

¶ Confutat errores hereticorum. c

Non ſunt ģ audiendi q̄ nō veꝝ hominē filiū dei ſuſce
piſſe dicūt. neq̧ natū de femina. ſꝫ falſā carnē ⁊ imagi
nem corpis ſimulatā oſtendiſſe videntib9. Jn quē erro-
rem ꝓruūpunt. q2 timēt qd̄ fieri nō poſſit. ſcꝫ ne huma-
na carne veritas ⁊ ſba dei inq̄neṫ. ⁊ tn̄ p̄dicant iſtū vi
ſibilem ſolē radios ſuos ꝑ oēs feces ſpargē ⁊ eos mū-
b dos ⁊ ſinceros ſeruare. b Si ģ viſibilia mūda viſibili-
bus imundis ꝯtingi pn̄t ⁊ nō coinq̄nari. q̄nto magis
incōmutabilis ⁊ inuiſibilis veritas ꝑ ſpm̄ animā. ⁊ ꝑ
animā corpus ſuſcipiēs totū hominē ſine ſui cōmuta-
tione aſſūpſit. ⁊ ab oībus infirmitatib9 liberauit. Ecce
hic dicit dei ſapiam ꝑ ſpm̄ aſſumpſiſſe animā. ⁊ ꝑ aīaꝫ
corpus. Spūs em̄ ſanctꝰ 9s aīe ſupior ⁊ maiori ſilitu-
dine deo ꝓpinq̄t q̄ꝫ aīa. ſcꝫ ipſa eadē ſm̄ inferiorē ptē
⁊ aīa magis q̄ꝫ corpus. Et ideo nō incōgrue aīa diciṫ
aſſumpta ꝑ ſpm̄. ⁊ corpus ꝑ animā.

Remouet dubitationē vtꝝ verbū ſiml' aſſūpſit carnē
⁊ animā vel an caro ꝑus ē cōcepta q̄ꝫ aſſūpta. d

Si aūt q̄riṫ. vtrū verbū carnē ſimul ⁊ animā aſſūpſe-
rit. an ꝑus animā q̄ꝫ carnē: vel carnē q̄ꝫ aīaꝫ. Et vtrū
caro illa ꝑus fuerit in vtero v̓ginis concepta ⁊ poſtea
aſſūpta: Veriſſime ⁊ abſq̧ vlla ambiguitate diciṫ. q2
ex q̄ deus hominē aſſūpſit totum aſſūpſit ſimulq̧ ibi
c vniuit animā ⁊ carnē. c nec caro ꝑus fuit ꝯcepta ⁊ poſt
modū aſſūpta. ſꝫ in ꝯceptione aſſūpta. ⁊ in aſſūptōne
ꝯcepta. Vn̄ Aug. in libro de fide ad petrū. Firmiſſi-

a ¶ Ōia q̄ in nā nr̄a 1
plantauit ⁊c. Cōtra.
deus plantauit in pri
mo hoīe imortalitatē
ģ aſſumpſit imortali-
tatē. qd̄ falſū eſt. quia
mortalis fuit. Jtē in
natura nr̄a plantauit
vtrūq̧ ſexū. ſcꝫ femi-
ninū ⁊ maſculinuꝫ. ģ
vtrūq̧ aſſūpſit. qd̄ ſi-
miliṫ falſū eſt. Rn̄. di-
cendū ē q̄ quedā plā
tauit deus in nā nr̄a
q̄ reſpiciūt ipſius con
ſtitutōnē. q̄dā q̄ reſpi
ciunt ſtatū ⁊ acciden
talē diſpoſitionē. Cū
ģ dī. Q2 oīa aſſūpſit
q̄ plantauit. oīa dicit
ibi q̄ ſunt de ipſius cō
ſtitutione. cū ģ ipſe ar
guit ꝯ hoc de imorta-
litate ⁊ ſexus diſiun-
ctiōe. nō inſtat ſm̄ ve
ritatē. ſꝫ ꝓpter p̄dicti
cōmunionem para-
logizat vel ſophiſtice
inſtat. ⁊ ꝑ hoc patent
illa duo obiecta.
b ¶ Si ģ viſibilia mū 2
da ⁊c. Contra. Rō il-
la quā aſſignat cōtra
hereticos nō videtur
valere. Quis em̄ ra-
dii ſolis nō inq̄nenṫ
ex feditate illuiabiṫ.
aīa tn̄ q̄ ſpūaliṫ eſt in-
ficiṫ ex cōiunctōe car
nis. Preterea fili9 dei
eſt paſſibilis ꝓpē aſſū
ptionē carnis. ģ ſimi-
liter fact9 ē carnalis.
ſꝫ ſpūs fedaṫ ⁊ inficiṫ
q̄n carnalis efficiṫ. ģ
videṫ q̄ hereticus ve-
rum dixit in hoc. q̄ di-
cebat deitatē ex ſui ſo
cietate cum carne ma
culari. Rn̄. dōm q̄ ex-
emplū illud bonū eſt
cōtra hereticos. ⁊ rō
eſt bona ⁊ efficax. Ra
dius em̄ a rebus fedis nō inq̄naṫ ꝓpter hoc q2 nō cōicat in materia trāſumptibili. nec etiā ab ea dependet.
ſi ģ veritas multo magis a reb9 fedis diſtat ⁊ eſt independēs. neceſſario ſeq̄tiṫ q̄ multo min9 ē cōtaminabiṫ.
Nec valet illud de aīa ꝓpter h̄. q2 aīa ⁊ ſi ſit ſpūalis. hꝫ tn̄ a corpore dependentiā ⁊ inclinationē. Ad illud vo
qd̄ opponiṫ q̄ filius dei paſſibilis factus ē. dōm q̄ illud verū eſt ꝓpē cōicationē idiomatū. non q̄ patiaṫ ſm̄
diuinā naturā. ſꝫ ſm̄ nām aſſumptā. Et ſilr pōt cōcedi q̄ ſit carnalis ſm̄ q̄ noīat nām ſꝫ nō ſm̄ q̄ noīat viciū
qd̄ ſuſcipit carnis paſſibilitatē nō vicioſitatē. Cū ģ obī q̄ ſpūs inficiṫ cū carnal' efficiṫ. dōm q̄ nō valet. quia
obiicit de carnali ꝓut ſonat in viciū. c ¶ Nec caro fuit ⁊c. Contra. videṫ hoc falſū. q2 qd̄ nō eſt nō pōt aſſu
mi. ſꝫ caro q̄ nōdū ꝯcepta eſt. nōdū eſt. ģ nō eſt aſſūptibilis. ģ neceſſe ē q̄ caro ꝑus ꝯcipiaṫ q̄ꝫ aſſumaṫ. Jtem
nō eſt aſſumptio niſi carnis iā organizate. ſꝫ ante organizationē p̄cedit formatio. formationē p̄cedit ꝯſolida-
tio. ꝯſolidationē ꝯceptio. ģ a p̄mo ante aſſumptionē eſt ꝯceptio. Rn̄. dōm q̄ eſt loq̄ de ꝯceptōe q̄ntū ad ordi- 3
nem tpis. ⁊ q̄ntū ad ordinē nature. Si loq̄mur q̄ntū ad ordinē nature. ſic ꝑor eſt conceptio q̄ꝫ aſſumptio ſicut

Imprimé à Fribourg par
Kilianus Piscator, — 1493.
premier livre imprimé à Fribourg

ille rōnes ōndunt. Si aūt ꝙtū ad ordinē tēpis. ſic nō decet nec oportet ipaꝫ eſſe anteꝙ oportet. qꝛ vtrūꝙ
fuit ꝑ virtutē infinitā. ꝗ ſubito potuit facere vt decuit. qꝛ mulier nō carnis fructū. ſꝫ virū debuit circūdare in
angelica ānūciatione. Illud aūt melius patebit in ſequēti di. vbi mgr̄ inq̄rit iſtā q̄onem. d Angelo ānun
ciante ꝛc. Contra. Incarnatio excellenti⁹ opus ē ꝙ grē infuſio. ꝗ grē infuſio nō ſit ꝑ angelicā annūciationē.
ꝗ nec incarnatio. Itē deus vicinior erat btē v̾ginis cordi ſm grām ꝙ angelice mēti. Aū Bern. Virgo credi
tur exaltata ſuꝑ oēs
ordines angeloꝝ. er
go poti⁹ debuit trāſi
re illuminatio ꝑ btāꝫ
v̾ginē ad angelum ꝙ
ecōuerſo. Eſt ꝗ qō q̄
re cōceptionē filij dei
ꝓceſſit angelica ānun
ciatio. Querit̄ etiam
de q̄ ordine angel⁹ ille
fuerit. Nō eñ videt̄
fuiſſe de ſuꝑioꝛib⁹ an
gelis. qꝛ dicit Dyoni
ſius ꝙ qui ꝑeminēt.
vſum exterioris offi
cij nō habēt. Nec de
inferioꝛibus. qm̄ illi
myſteriū incarnatio
nis ignorāt. ꝛ ꝑ eccle
4 ſiam didicerūt. Aū q̄rit Iſa. lxiij. Quis ē iſte q̄ venit de edom. ſicut exponit Grego. R⁹. dōm ꝙ incarnationē
debuit ꝓcedere angelica annūciatio. ſicut hoīs ꝑuaricationē ꝓceſſit dyabolica tentatio. vt ſic ordo reꝑatōis
correſpondeat ordini ꝑuaricatōis. Aū ſicut dyabolus tentauit mulierē vt eā ptraheret ad dubitationē. ꝛ ꝑ
dubitationē ptraheret ad ꝯſenſum ꝛ ad lapſū. Sic angel⁹ nūciauit v̾gini vt nūciando excitaret ad fidē. ꝛ per
fidē ad ꝯſenſum. ꝛ ꝑ ꝯſenſum ad cōcipiendū dei filiū ꝑ ſpm̄ſctm̄. Alia etiā rō ordinis fuit ibi. quia btā virgo
erat in ſtatu viatricis. ꝗ angel⁹ in ſtatu ꝯphenſoris. ꝛ iō voluntatē dn̄i clarius ꝓ illo tp̄e agnoſcebat. ꝛ deum
videbat angel⁹ facie ad faciē. btā virgo ꝑ ſpeculū ꝛ enigma. Rurſus angel⁹ erat dei ſeruus et miniſter. ꝛ btā
virgo electa ꝛ ꝓelecta fuerat vt eſſet dei mater. qꝛ ꝗ cōgruū ē neſcientē erudire ꝑ nunciū intelligentē ꝛ cogno
ſcentē voluntatē dei. Congruū ē etiā miniſtrū famulari dn̄e ſue. hinc ē ꝙ decens ꝛ cōgruū fuit myſteriū incar
nationis ꝑ angelū virgini nūciare. Tercia etiā rō cōgruētie pōt aſſignari. qꝛ incarnatio ꝛ humani generis re
demptio. nō tm̄ faciebat ad reꝑationē lapſus humani. verūetiā ad reꝑationē ruine āgelice. ꝛ iō angeli beati
nō debuerūt excludi. Aū ſicut ſexus muliebris nō excludit̄ a cognitōe miſterij incarnatōnis et etiā reſurre
ctionis. ſic etiā nec angelic⁹ nūcius. imo vt pꝫ. de⁹ angelo mediante nūciat mulieri īcarnationē ſcꝫ btē v̾gini.
ꝛ reſurrectionē magdalene. ꝛ ſic pꝫ ꝙ decens fuit ante incarnationē ꝓcedere angelicā nunciationē. ꝓpt̄ tripli
5 cem ordinē. vicꝫ reꝑationis generis humani. miniſterij angelici. ꝛ lapſus angelici reſtaurandi ordinē. ¶ Qđ
dī de grā ꝙ nō fit ꝑ angelicū miſteriū. eſt dōm ꝙ grā infundit̄ ꝑ miniſteriū humanū ꝛ ꝑ verbū humanū. ꝗ in
6 carnatio q̄ eſt ꝑncipiū toti⁹ glificationis nō ꝑ hominē debuit nunciari ꝗ potius ꝑ angelū. ¶ Ad illud qđ op
ponit̄. ꝙ ꝓpinquior erat virgo maria deo ꝙ angel⁹. Dōm ꝙ verꝫ eſt ꝙtū ad grām electōis. ꝗ nō ꝙtū ad grām
7 cōphenſionis. ¶ Ad illud qđ opponit̄ de q̄ ordine fuit. dōm ꝙ ꝓbabiliter credit̄ ꝙ fuit de ordine archange
lorum. ſicut canit eccleſia. Aū ſi dicat̄ gabriel fuiſſe ſumm⁹ int̄ angelos. hoc nō intelligit̄ de angelo ſm ꝙ eſt
nomē nature. ꝗ ſm ꝙ ē nomen nuncij. ꝛ ſm ꝙ ad nuncianda exterioꝛa ꝓgredit̄. ꝛ hoc nihil impedit quin ga
briel ſcire poterit miſteriū incarnationis. ꝛ alij angeli poterant ignorare. Vel poſſet dici ꝙ inferiores angeli
ſciuerūt miſteriū incarnatōis. ſed q̄rebant ꝓfunda diuini cōſilij. ꝛ h̄ melius cognouerūt poſt filij exaltatōeꝫ
ꝛ veritatis ꝑdicationē q̄bus explicita ꝛ manifeſtata eſt multiformis dei ſapientia.

me tene ꝛ nullaten⁹ dubites. nō carnē xp̄i ſine diuini
tate ꝯceptā in vtero v̾ginis ꝑuſꝙ ſuſciperet̄ a verbo. ꝗ
ipm verbū deū ſue carnis acceptōne ꝯceptū. ipſamꝙ
carnē verbi incarnatōe ꝯceptā. Idē in li. de trinitate
Nō eſſet dei hominūꝙ mediatoꝛ. niſi eſſet idē deus.
idē hō. in vtroꝙ vn⁹ ꝛ verus. quā ſeruilē formā a ſo
lo filio ſuſceptā tota trinitas cui⁹ vna ē volūtas ꝛ opa
tio fecit. Nō aūt in vtero v̾ginis ꝑus caro ſuſcepta ē.
ꝛ poſtmodū diuinitas venit in carnē. ꝗ mox vt verbū
venit in vterū. ſeruata veritate ꝓprie nature. factū eſt
caro ꝛ ꝑfect⁹ hō. ꝛ in veritate carnis ꝛ aīe natus ē. De
hoc etiā Gregori⁹ i moralib⁹ ait. d Angelo ānūciante ꝛ
ſpū adueniēte. mox v̾bū in vtero. mox intra vterum
verbum caro.

Ad intelligentiā hui⁹ ꝑtis incidūt q̄ōes circa
tria. Et querit̄. Primo de nā aſſumpta ꝙtū
ad vnionis ꝯgruitatē. Scđo vō q̄rit̄ ꝙtum
ad partiū integritatē. Tercio vō q̄rit̄ ꝙtū ad diſpo
ſitionis ſiue medij neceſſitateꝫ. Circa ꝑmū querunt̄
tria. Primo q̄rit̄ vtrū maioꝛ ſit ꝯgruitas ad vnionē
in rōnali nā ꝙ in toto vniuerſo. Scđo q̄ritur vtruꝫ
maioꝛ ſit ꝯgruitas ad vnionē in hūana nā ꝙ in an
gelo. Tercio q̄rit̄ vtrū maioꝛ ſit ꝯgruitas ad vnio
nem in tota ſpecie ꝙ in vno indiuiduo.

¶ Queſtio. j. a

Utrū maioꝛ ſit ꝯgruitas in rōnali creatura ꝙ in to
to vniuerſo. an econtrario. Et ꝙ maioꝛ ſit ꝯgruitas
in rōnali nā. videt̄ ꝑmo qꝛ de⁹ aſſūpſit ſolā rōnaleꝫ
nām. ſi ꝗ deus ſp facit qđ meli⁹ ē et magis congruū.
videt̄ ꝙ maioꝛ ſit ꝯgruitas in rōli nā ꝙ in tota ma
china mūdana. ¶ Itē nā creata aſſūpta ē in vnita
tem ꝑſone. ꝛ qđ magis idoneū eſt ad vnitatē ꝑſona
lem. magis idoneū ē ad aſſumptionē. Si ꝗ dignitas
ꝑſonalis nō ē niſi in creatura rōali. videt̄ ꝙ illā ſolā
maxie ꝯgruū ſit vniri. ¶ Item gratia vnionis maioꝛ
eſt ꝙ ſit grā fruitōis vel btificatōnis. Sꝫ ſola nā rō
nalis ē diſpoſita ad fruitionē. ꝗ ſola videt̄ ꝙ hēat cō
gruētiā ad vnionē. ¶ Itē totū vniuerſū factū ē ꝓpt̄
creaturā rōnaleꝫ. ꝗ rōnal' creatura excellētioꝛ ē oib⁹
alijs creaturis q̄ ſunt de ꝯſtitutōe vniuerſi. ꝗ ad deū
magis accedit. Et qđ magis ad deū accedit magis ē
ꝯgruū deo vniri. ꝗ ꝛc. ¶ Itē vniuerſū totū nō dicit̄
factū ad dei imaginē ꝛ ſilitudinē ꝗ ſola rōnalis crea
tura. Sꝫ imago dicit ſilitudinē expſſam. ꝗ int̄ oēs
creaturas ſola rōnal' creatura expꝛeſſius aſſilat̄ deo.
Si illud ſolū eſt cōgruū ad vnionē cū deo qđ hꝫ ex

preſſam ſimilitudinē cū eo. g̃ idē qđ prius. ¶ Sed ꝯ.
Aug. ad voluſianū. In rebꝰ mirabilibꝰ tota rō facti
eſt potētia faciētis. g̃ cū incarnatio ſit aſſūptio crea-
ture. ⁊ ſit opus mirabile. videt̃ ꝙ tota rō aſſūptōis
ſit ex pte facientis. g̃ nō eſt maioꝛ cōgruitas in rōnali
creatura ꝗ̃ in alia nā creata. ¶ Itē infinite diſtātiū
nō magis approximat vnū ꝗ̃ alterū. Sȝ oīs creatu-
ra diſtat a nā diuina in infinitū. g̃ nō eſt congruitas
in rōnali creatura magis ꝗ̃ in alijs. ¶ Itē incarna-
tio facit aliq̄ mō ad cōplementū totiꝰ vniuerſi. ſ; ma-
gis pficet̃ vniuerſū ſi deus vniret̃ ipſi toti ꝗ̃ ipſi pti.
g̃ videt̃ ꝙ magis ſit abilis ad vnionē vniuerſitas to-
ta ꝗ̃ rōnalis creatura. ¶ Itē effectus vniuerſal' ma-
gis aſſimilat̃ cauſe vniuerſali ꝗ̃ effectus pticularis.
ſ; vniuerſuȝ claudit in ſe vliter oēm effectū dei. g̃ ma-
gis aſſimilat̃ deo ꝗ̃ rōnalis creatura. Sȝ qđ magis
aſſilat̃ deo. maiorē habet ꝯgruētiā ad vnionē. g̃ ⁊c.
¶ Itē illud ē mag' vnibile i cuiꝰ aſſūptōe mag' ma-
nifeſtat̃ diuia potētia. ſapia. ⁊ bonitas. Sȝ vniuerſū
eſt hmōi. Probatio minoris. magis enī manifeſtāt̃
diuina potētia ſapia ⁊ bonitas in ꝯditōne totiꝰ vni-
uerſitatis ꝗ̃ aliciuꝰ eius ptis. q2 cū q̄libet ps eius ſit
bona. eius vniuerſū eſt nō ſolū bonū. ſed etiā valde
bonū. g̃ ſi mag' manifeſtet̃ in vniuerſitatis ꝯditōe.
multo magis videtur ꝙ manifeſtet̃ in vniuerſitatis
8 aſſūptione. ¶ Rꝰ. dōm ꝙ nō eſt tanta nobilitas ad
vnionē in tota vniuerſitate ſicē in eiꝰ pte aliq̄ rep̄-
te in rōnali nā. Et rō huiꝰ ē defectus vniuerſitatis. ⁊
pſonalis dignitatis. ⁊ ſilitudinis ſiue cōformitat'. q̄
quidē nō repit̃ in tota vniuerſitate. ⁊ ꝓpterea nō eſt
idonea ad vnionē cū pſona diuina ſicut rōnal' crea-
tura. Uniuerſū enī hȝ ptiū multitudinē differentiuȝ
numero. genere. ⁊ ſpē. ⁊ iō nō cōpetit ad vnionē cuȝ
deo in ypoſtaſis vnitate. Habet etiaȝ ptes carentes
vita ⁊ rōne ⁊ ſenſu. ⁊ iō deficiētes ab excellētia ꝓprie-
tatis pſonalis. ⁊ ꝓpter h̄ nō hȝ idoneitatē ad vnio-
nē in vnitate pſone. Hȝ etiā ptes in q̄bus repit̃ ſolū
rō veſtigij. ⁊ iō deficiētes a cōformitate expſſe ſimili-
tudinis. ⁊ ꝓpterea ineptas ad tantā excellētiā vnio-
nis. In rōnali aūt creatura repiri pōt vnitas. ⁊ pſo-
nalis dignitas. ⁊ expſſa cōformitas. ⁊ iō maioꝛ eſt in
ea ad aſſumptionē idoneitas ſiue cōgruitas. Et pro-
9 pterea rōnes q̄ hoc oñdūt ꝯcedēde ſunt. ¶ Ad illđ
qđ opponit̃ de v̄bo Aug. Qꝫ tota rō facti ē potētia
faciētis. dōm ꝙ eſt rō cauſalitatis. ⁊ rō cōgruitatis.
Cauſalitatis i efficiēdo. cōgruitatis in ſuſcipiendo.
Cū g̃ dicit Aug. ꝙ rō facti tota ē potētia faciētis. in-
telligit de rōne cauſalitatis nō de rōne cōgruitatis.
10 ¶ Ad illud qđ opponit̃ de infinitate diſtātiū. dōm
ꝙ ſicut habitū ē in pmo ⁊ ſcđo cū dī ꝙ oīs creatura
diſtat a deo in infinitū. intelligit̃ de diſtātia p receſſū
ab equalitate ⁊ pticipatōe eterne nature. quia nihil
vniuocū eſt creature ad creatorē. in nullo etiā crea-
tura creatori pōt equari. ſ; nō hȝ veritatē de diſtātia
q̄ attendit̃ p oppoſitionē ad ꝯuenientiā ſm rōem
ordinis ⁊ imitatōis. nā rōnalis creatura immediate
in deū ordinat̃. ⁊ expſſiſſime int̄ creaturas deū imita-
tur. ⁊ rōne huiꝰ aſſimilatōis ⁊ ꝯuenietie hȝ rōnem
imaginis. ⁊ congruitatem reſpectu diuine vnionis.
11 ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ incarnatio facit ad cōple-
tionē vniuerſi. dōm ꝙ h̄ accidit. nihilominꝰ tn̄ con-
gruentiꝰ facit ad cōplementū vniuerſi in aſſūptione
nobiliſſime creature ꝗ̃ oim. q2 multitudo hȝ redu-
ci ad aliqđ vnū ſicut ad cōplementū. ⁊ ſtatus eſt in
vnitate magis ꝗ̃ in multitudine. ¶ Ad illud quod 12
obꝛ ꝙ magis aſſimilat̃ vniuerſū totū ꝗ̃ rōnalis crea-
tura. dōm ꝙ aſſilari dī dupl'r. Intenſiue vel extenſi-
ue. Et extenſiue verū eſt ꝙ mag' aſſimilat̃ mūdo ar-
chitypo ſiue deo maioꝛ mūdus ꝗ̃ minoꝛ. ſiue vniuer-
ſitas tota q̄ȝ rōnalis creatura. Qualitatiue ſiue intē-
ſiue eſt ecōuerſo. ꝓpter magnā diſtātiā aliquarū ptiū
eius in q̄bus relucet diuina bonitas de longinq̄. ſic
in veſtigio. ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ magis mani- 13
feſtat̃ diuina bonitas. ſapia. ⁊ potētia ſi aſſumerēt vni-
uerſum. dōm ꝙ falſum eſt. q2 facere vnionē ꝙ aſinꝰ
fieret deus. vel aliqđ aliud brutū. potiꝰ dedeceret di-
uinā potentiā ⁊ ſapiaȝ ꝗ̃ cōmēdaret. Facē aūt ꝙ hō
ſit deus i nullo p̄iudicat nec potētie nec ſapie. cū bō-
natꝰ ſit effici deiformis. Nec valet illud qđ obijcit.
ꝙ magis maifeſtant̃ diuina potētia ⁊ ſapia i ꝯditōe
vniuerſitatis q̄ȝ in ꝯditione alicuius ſue partis. pro-
eo ꝙ decet diuinā ſapiam ⁊ potentiā nō ſolū ꝓduce-
re ad eſſe creaturas magis nobiles. ſ; etiā minus no-
biles. ⁊ iō tā in his q̄ȝ in illis cōmēdat̃ et magis ma-
nifeſtat̃ oibꝰ ſil' q̄ȝ in aliqua eaꝝ p ſe. nō ſic aūt eſt de
aſſumptione ſicut viſum eſt. g̃ ⁊c.

¶ Queſtio. ij. b

Utrū maioꝛ ſit cōgruitas ad vnionē in hūana natu-
ra q̄ȝ in angelo. an ecōuerſo. Et ꝙ maioꝛ ſit in ange-
lo. vr̄. Deus ſpūs ē. ſicut dr̄ Ioh. iiij. g̃ creatura que
plus hȝ de rōne ſpūalitatis. plus ꝯuenit cū deo. et q̄
plus ꝯuenit cū deo. plus eſt vnibilis in vnitatē per-
ſone. cū g̃ natura angelica ſit ſpūalior ꝗ̃ hūana. vr̄ ⁊c.
¶ Itē nā aſſumpta coꝛpo q̄ aſſumpta eſt. exaltata ē
ſup ceteras creaturas. ſ; quanto creatura eſt excellē-
tioꝛ. tanto eſt ydonioꝛ exaltari. g̃ cū natura angelica
iure ceteris anteponat̃. iuxͣ qđ dicit Rich. de ſancto
victore. ipſa eſt totius vniuerſitatis caput. vr̄ ꝙ ma-
gis decens fuerit ipſam vniri q̄ȝ humanā naturā.
¶ Itē natura angelica paſſa eſt ruinā. ⁊ in malū cul-
pe. ⁊ in malū pene. g̃ ſi diuia miſeꝛdia cōdeſcendit mi-
ſerie. ⁊ maiorē abundantiā miſerie ꝯuenit repiri in
angelica nā q̄ȝ in humana. vr̄ ꝙ maioꝛ ſit in ea con-
gruitas ad vnionem ꝗ̃ in humana. ¶ Item natu-
ra aſſumpta eſt principiū noſtre repationis. ſi g̃ con-
ueniēs ē ꝙ repatio fiat p ea p q̄ fuit deſtructio. cū an-
gelus fuerit totius p̄uaricationis pncipiū. vr̄ ꝙ an-
gelus debuerit aſſumi ad cōplēdū miſteriū redēptio-
nis. ⁊ ita maioꝛ fuit cōgruitas in nā angelica ꝗ̃ hūa-
na. ¶ Sed ꝯtra. aſſumptio eſt actus pſone hñtis di-
ſtinctionem ſm originē. cuiuſmodi diſtinctio eſt i di-
uinis pſonis. g̃ illa natura i qua hȝ eē diſtinctio pſo-
nalis ſm originē. maiorē hȝ cōgruitatē ad vnitatē p-
ſonalē q̄ȝ illa q̄ caret hmōi diſtinctiōe. ſ; in hoibꝰ eſt
hmōi diſtinctio. i angel' vo nō. g̃ ⁊c. ¶ Itē aſſumptō
creature ad creatorē in vnitatē pſone fuit ad huma-
nitatis cōmēdationē. ſ; maioꝛ humāitatis dignatio
appet in aſſumptiōe hoīs moꝛtalis q̄ȝ ſpūs imoꝛtal'.
g̃ videt̃ ꝙ magis congruū fuit ad vnionē hūana nā
q̄ȝ angelica. ¶ Itē aſſumptio ē pncipalr ꝓpter gene-
ris aſſumpti repationē. ſ; angeli q̄ lapſi ſunt pecca-
uerunt pctō irremediabili. ſicut ſupius in ſcđo fuit
oñſum. hoīes vero pctō remediabili. g̃ mag' ꝯgruū
fuit aſſumere humanā nām q̄ȝ angelicā. ¶ Itē deꝰ
q̄cq̄d facit cōgruētiſſime facit. Sed deꝰ nuſq̄ȝ ange-
los apphendit. Heb. ij. g̃ maioꝛ fuit ꝯgruētia in hu-
mana nā ad vnionem q̄ȝ in angelica. ¶ Rꝰ. dōm ꝙ 14
abſq3 dubio maioꝛ fuit ꝯgruentia ad vnionē i crea-

tura humana q̄ in angelica. Et hoc quidē ſatis ma
nifeſtat ipſa opatio diuina. de9 em̄ nuſq̄ an. ap. ſ ſe-
men abrahe apphendit. Rō aūt maioris ꝯgruentie
accipit. vicȝ ſm humane nature inſtitutioneȝ. ⁊ ſm
eiuſdē repationē. Scdm nāq̄ humane nāe inſtitu-
tionē maior eſt ꝯgruitas in humana nā q̄ angelica.
Et hoc triplici de cā. Prima ē ꝓpter pſonalē diſtin-
ctionē. q̄ quidē in humana repit ſm originē. ⁊ non
in angelica. ⁊ iō magis cōgruebat q̄ pſona filij q̄ di-
ſtinguit a pſona patris ſm originē eaȝ nām accipet
in q̄ ꝓprietatē filiationis retineret. ⁊ hoc q̄dē factū ē
in humane nāe aſſumptōe. Nā idē ipſe q̄ ab eterno
erat patris fili9. ex tpe fact9 eſt fili9 virginis matris.
Scda ē ꝓpter maiorē diuini exēplaris repn̄tationē.
rōne cui9 hō dr̄ minor mūdus. Aīa em̄ rōnalis nō tm̄
repn̄tat deū ꝓut ꝯſiderat in ſe. ſ q̄tuȝ vnit corpori
qd regit. ⁊ in q̄ toto inhabitat ſicut de9 in maiori mū
do. Et hoc pluries dicit Aug. Rōne maioris huius
cōformitatis maior erat rō vnibilitatis. Tercia rō ē
ꝓpē multiplicē hoīs cōpoſitionē. Quia em̄ hō cōpo-
ſitus ē ex nā corporali ⁊ ſpūali. ⁊ q̄dāmō cōicat cum
oī creatura ſicut dicit Grego. hinc ē q̄ cuȝ hūana nā
aſſumit et deificat. quodāmō oīs nā in ea exaltat.
dū in ſuo ſimili deitati vnit. Et hinc ē q̄ aſſūptio hu
mane nature plus facit ad toti9 vniuerſi pfectionem
q̄ angelice. ⁊ iō maior eſt in ea ꝯgruitas ad vnioneȝ
etiā ſm ſuā inſtitutōnē. Silr ⁊ ſm repationē maior
cōgruitas in ea repit ad vnionē triplici de cā. ſcȝ q̄
hō magis indigebat. ⁊ min9 indign9 erat. ⁊ amplius
ei ꝓderat vt fili9 dei aſſumeret nām ſuā. Magis in-
digebat. q̄ totus lapſus fuerat. Min9 indign9 erat.
q̄ p aliū corruerat. Plus ei ꝓderat. q̄ adhuc i ma-
lo obſtinat9 non erat. Qm̄ ḡ diuina miſcdia iſta tria
penſat in beneficijs q̄ impendit. hinc ē q̄ deus q̄ eſt
diues in miſcdia ꝓpē nimiā charitatē q̄ dilexit nos.
magis aſſumpſit humanā nām q̄ angelicā. q̄ maior
repiebat in ea ꝯgruentia ad ſuſcipiendū tantū bene
ficiū diuine miſcdie. ⁊ vt p illd̄ releuaret a miſeria.
Hec aūt rō q̄ ſumpta ē ad humani generis repatio-
nē efficacior ⁊ pncipalior eſt q̄ pcedēs. Quia ſicut
ſupra oñſum fuit. pcipua rō incarnatōis fuit huma
15 ni generis repatio. ¶ Ad illud ḡ qd pmo opponit.
q̄ angelus rōne ſpūalitatis plus conuenit cū deo q̄
hō. dōm q̄ et ſi plus cōueniat inteſiue. nō tm̄ plus ex
tenſiue. Hō em̄ cōuenit in ſpūalitate rōne aīe. ⁊ cor-
pus ſupadditū facit ad conformitatis maioritatē. ⁊
ſic vtroq̄ vicȝ ſpū ⁊ corpore maior fit repn̄tatio ex-
emplaritatis diuine. Preterea pcipua rō ꝯgruentie
reſpectu vnionis nō attendit reſpectu maioris con
gruentie in ſpūalitate. ſ potius maioris ydoneitatis
16 ad ſuſcipiendū beneficiū diuine miſcdie. ¶ Ad illd
qd opponit de exaltatōe nāe aſſumpte. dōm q̄ et ſi
angelus altior ſit nā q̄ hō. per grām tamen vnionis
magis decuit hoiem q̄ angelū exaltari. ⁊ ad ꝯfutan-
dum ſupbiā luciferi q̄ deo voluit eq̄ri. ⁊ ad cōmen-
dandā grāȝ dei vt appareat q̄ ſublimatio in glīa nō
ſit ex nā. ſ poti9 ex grā diuina. Et hec ē etiā rō quare
dñs nr̄ ihs xps magis elegit paupes ⁊ ignobiles q̄
potētes. vt ꝯfunderet alta ⁊ fortia. ⁊ nō gloriaretur
in ꝯſpectu eius oīs creatura. q̄ regi ſeculoꝝ ⁊ immor-
17 tali ⁊ inuiſibili deo dȝ eſſe honor ⁊ gloria. ¶ Ad illd
qd opponit q̄ angelus magis indigebat q̄ hō. dōm
q̄ falſum ē. Hō em̄ totalit idigebat q̄ totalit lapſus
fuerat. angelus do nō. Et ſi tu obijcis q̄ angelus la-
pſus magis indigebat q̄ hō lapſus. dōm q̄ ſi magis
indigebat. min9 tn̄ dignus erat. qm̄ ex maiori ſupbia
peccauerat. Vñ Bern. in Canticis. Quis tam indi
get miſcdia ſicut miſer. ⁊ q̄s tā indignus ē miſcdia
ſicut miſer ſupbus. Preterea ipſa aſſūptio angelice
nature angelo lapſo nō ꝓdeſſet. q̄ cū obſtinati ſint
fināliter in malicia. nō inflamarent ad humilitatem.
nec ad charitatē p exhibitionē tāti beneficij ⁊ exem
pli. Et illud videm9 hodie in multis pctōrib9. q̄bus
ꝓpter ſuā puerſitatē valde parum ꝓdeſt incarnatio
xpi. ¶ Ad illud qd opponit q̄ puaricatio ſumpſit 18
exordiū ab angelo. ḡ ⁊ repatio ſilr dȝ ab illo inchoa-
re. dōm q̄ puaricatio generis humani ſumpſit exor
diū a demone ⁊ ab hoie. ſ ab hoie tanq̄ a pncipali
actore. a demone ſicut a ſuggeſtore. ⁊ qm̄ xps autor
eſt nr̄e redēptionis. ideo magis dȝ repatio inchoari
ab hoie q̄ ab angelo. vt ſic repatio directe rn̄deat la
pſui. et quēadmodū dyabolus in lapſu decepit euā.
ſic in repatione gabriel inſtruxit mariā. Et quemad
modū in pmo adā facta ē nr̄e redēptionis ꝯſumma
tio. ſic p ſcdm adā facta eſt nr̄e redēptionis pfectio.
⁊ ſic pȝ rn̄ſio ad ea q̄ obijciunt.

¶ Queſtio. iij. c

Vtrū maior ſit congruitas in tota ſpē humana q̄ in
vno indiuiduo. Et q̄ maior ſit in tota humana ſpē
videt. q̄ tota indigebat curatōne. Et dam. dicit. qd
ē ſt inaſſumptibile. erat incurabile. ḡ ſi ꝓpē curatio
nē generis humani de9 nām aſſūpſit. videt q̄ magis
cōgruū fuit totā ſpēm aſſumere q̄ vnā nām ſingu-
larē. ¶ Itē maioris ptātis debuit eſſe repator q̄ pri
mus puaricator. Sed in pmo puaricatore deus po-
ſuit totā humanā ſpēm. ita q̄ nihil erat extra ipſum
adā. ſ oēs in ipſo erāt. ḡ videt q̄ magis congruerit
dei filiū totā maſſam quā adā corruperat aſſumere.
q̄ aliquā eius ptem. ¶ Itē bonū eſt diffuſiuū ſui. ḡ
magis bonuȝ magis diffuſiuū. ḡ in maximo effectu
bonitatis maxie ſe debet deus diffundere. ſ maxim9
effectus bonitatis diuine fuit redēptio generis hu-
mani. ḡ cōgruebat q̄ maxie ſe diffunderet. ḡ magis
cōgruū fuit vt aſſumēt ſpēm q̄ aliquā nām pticula
rem. ¶ Itē filius miſſus ē in mentē. ⁊ miſſ9 eſt in
carnē. ſ miſſio filij dei in mentē nō tm̄ reſpicit vnam
animā ſingularē. ſ oēm animā filioꝝ dei p adoptōȝ.
ḡ pari rōne miſſio in carnē nō debet eſſe i vnū corp9
ſingulare. ſ in oīa corpora humana. vel saltē in aliq̄
q̄ coniuncta ſunt aīabus ad q̄s mittit diuina ſapia.
Contra. nā nō facit p plura q̄ pōt facē p pauciora.
Et hoc facit ad eius cōmendationē. Silr ḡ deus qui
eſt inſtitutor nature. ſi ḡ gen9 humanū potuit ſuffici
ēnter repari p vnū hoiem. ḡ magis ꝯgruebat q̄ vnū
aſſumēt q̄ plures. ¶ Itē decet humanā nām aſſum
ptam haberi in pcipuo honore. Sȝ ſi oēs aſſūpſiſſȝ.
nō eſſet magis honorabilis vn9 q̄ alter. hoc q̄dē de-
rogaret honori et dignitati mediatoris. et nihil tale
cōgruit fieri. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē ſi oēs aſſumpſiſſȝ. ḡ aſſum
pſiſſet pctōres. ſ ſi nullo mō cōuenit mediatorē eſſe
peccatorē. ḡ nō cōuenit filiū dei aſſumere oēm hoīeȝ
¶ Itē ſi oēs hoīes aut multos aſſumpſiſſet. aut eēt
inter eos aliq̄ germanitatis affinitas. aut nulla. Si
nulla. nō videt q̄ hoc cōueniret. cū inter pſonas di-
uinas ſumma attendat germanitas. vt dicit Rich.
Si aūt eſſet affinitas ita q̄ vnus pr̄ alter fili9. iā eēȝ
ꝓprietatū cōfuſio. Et iō ſi hoc nō decet nec congruit
videlicet ꝓprietates cōfundi in trinitate. videtur q̄

multitudo hoim nõ haberet cõgruitatē ad vniones
19 queadmodū nã singularis. ¶ Rº. dōm q abſqz du-
bio nõ cõgruit ita totã ſpēm ſiue indiuiduoꝝ multi-
tudinē aſſumi a filio dei. ſicut cõpetit ipm aſſumere
nãm in ſingulari. ⁊ hoc tū rõne ipius vnionis in ſe.
tū rõe repationis nr̃e. tū rõne exaltatõis nr̃e aſſum-
ptionis. Rõne vnionis magis in ſe cõgruebat q aſ-
ſumeret vnã nãm q̄ plures. ſicut decens erat vnum
vniri vni. ⁊ vnigenitū patris fieri vnigenitū matris.
vt ſic p vnionē nature nec fieret receſſus ab vnitate
nec fieret ꝯfuſio in pſonali ꝓprietate. Rõne vo repa-
tionis nr̃e magis cõgruebat. qꝛ vnio fiebat ꝓpē me-
diatorē. Mediatoꝛ aūt vnꝰ ē vt reducat ad vnitatez
⁊ cõcordiã deū ⁊ hoiem. Si g̃ plures eſſent. aut vnꝰ
ſufficeret. aut nõ. Si ſufficeret. tūc aliȷ̄ ſupfluerēt. Si
non ſufficeret. iã impfectus mediatoꝛ eſſet. Vñ ſicut
xp̄s ſemel p pctīs mortuus ē. qꝛ vna oblatõe ꝯſum-
mauit ineternū ſctificatões. ita ſemel ⁊ in vnica nã
debuit incarnari. Rõne vo exaltatõis nãe aſſumpte
magis cõgruebat. qꝛ decebat illū hoiem q̄ deus erat
ſic exaltari vt daret ei nomē qd̄ eſt ſup omē nomen.
Et qm̄ illud qd̄ p ſupabundantiã dr̄ vni ſoli ꝯuenit
ſicut deus ē vnus. q̄ nõ hꝫ aliã nãm equalē. ſed ſum-
mus ē int̄ oia. ſic nã aſſumpta vnica ē. cui nõ equat
aliq̄ creatura. ſupſe excellit int̄ oia creata. tanq̄ cui
data eſt oīs ptãs in celo ⁊ in terra. Cõcedende ſunt
g̃ rões oñdētes q magis decēs fuerit aſſumere vnã
20 nãm ſingularē q̄ totã ſpēm. ¶ Ad illud vo qd̄ oppo-
nit̄ in ꝯ̃riū. q tota indigebat curatõe. dōm q tota in-
digebat curatõe. ⁊ tota curari poterat p vnū hoiem.
ſicut totū corpus curari pōt per cauteriū qd̄ fit circa
vnū mēbꝝ. iõ nõ oportuit aſſumi totū genꝰ humanū
Nec valet illud qd̄ obī de damaſ. qd̄ erat incurabile
erat inaſſumptibile. loquit̄ eñ de aſſumptibili in ſe
vel in ſuo ſimili. ſic tota humana nã aſſumpta fuit in
xp̄o ſicut patebit. ȷ̄. Et nihil in hoie indigebat cura-
tione. quod nõ ſit aſſumptū a deo in vnitate pſone.
21 ¶ Ad illud qd̄ opponit̄ q tota ſpēs humana fuit in
p̄uaricatõe. dōꝫ q nõ ē ſilē. qꝛ p̄uaricatoꝛ corrupit ⁊
corruptionē trãſfudit mediãte gñatõne carnali. xp̄s
aūt ſanat p grãm ⁊ mediãte regñatione ſpūali. et iõ
nõ oportet q illi q̄ curãdi ſunt ſint in carne xp̄i. ſicut
fuerūt in nã hoīs p̄mi. Sufficit eñ renaſci in eccl̄ia
p eius ſacra. in q̄ xp̄s regenerat filios in virginitate
22 integra. ¶ Ad illud qd̄ opponit̄ q bonū ē diffuſiuū
in p̄cipuo effectu bonitatis. dōm q magnitudo dif-
fuſionis pōt intelligi intenſiue vel extenſiue. ſ; in effe-
ctu bonitatis p̄cipuo nõ oportet eſſe diffuſionē boni-
tatis p extenſionē. ſ; p intenſionē. Vñ q̄nto maiora
ſūt dona. tãto paucioribꝰ cõicant̄. Et qꝛ grã vnionis
ē maxima. ita q nõ pt̄ eſſe maioꝛ nec cogitari. hinc ē
23 q vni ſoli nature debuit cõicari. ¶ Ad illud qd̄ op-
ponit̄ q miſſio in mentē nõ reſpicit vnã pſonã tm̄.
dōm q nõ eſt ſilē. quia miſſio in mentē attendit̄ ſm
effectū grē inhabitantē. q̄ cõis eſt oibus iuſtis. Sed
miſſio filiȷ̄ in carnē eſt ſm grãm vnionis q̄ facit ho-
minē eſſe deū. Quis aūt cõgruū ſit q multis cõicet
iuſticie bonitatē. nõ tñ ꝯuenit q multis cõicet diui-
nitatis nomē ⁊ dignitatē. Decet eñ deū hic multos
ſeruos ⁊ filios adoptiuos. ſ; nõ decet multos hoies
eſſe nãles dei filios ſiue deos. vel vt ꝓprius loq̄r. eſſe
deū vel dei filiū vnigenitū.

Conſequēter q̄rit̄ de nã aſſumpta q̄tū ad ſuaꝝ
partiū integritatē. Et q̄tuz ad hoc q̄runt̄ tria.
Primo q̄rit̄ vtrū xp̄s aſſūpſerit verã carnez. Scdo
q̄rit̄ vtrū xp̄s habuerit verã animã rõnalē. Tercio
q̄rit̄ vtrū xp̄s aſſumēdo carnē humanã. ſpēm acce-
perit ſeu habuerit cõmunē.

Queſtio. ȷ̄.

Vtrū xp̄s aſſumpſerit verã carnē. Et q ſic videt̄ p
il ud Luce vltio. Palpate ⁊ videte qꝛ ſpūs carnē et
oſſa nõ hꝫ. Si g̃ xp̄s poſt reſurrectionē verã carnem
habuit. neceſſario ſequit̄ q ante. ¶ Itē dam̄. quod
erat inaſſumptibile erat incurabile. g̃ qd̄ fuit curabi-
le. erat aſſumptibile. ⁊ qd̄ fuit curatū fuit aſſumptū.
ſ; nõ tm̄ aia ſed etiã caro recceperūt p xp̄m curatõnē.
g̃ ⁊c. ¶ Itē nõ naſcit̄ hō ex hoie niſi ex carne. ſꝫ xp̄s
natus ⁊ conceptus fuit ex maria ꝟgine. g̃ verã ex ea
traxit carnē. ¶ Itē caro vera ē neceſſario de vera cõ-
ſtitutione hoīs. g̃ ſi xp̄s caruit vera carne. caruit ve-
ra humanitate. ⁊ ſi vera hūanitate caruit. caruit ve-
ro ſanguine et vero p̄cio redēptionis. g̃ tota noſtra
fides ē inanis. q ſi hoc dicere ē heretice prauitatis.
hereticū ē ⁊ vere fidei aduerſariū ponere xp̄m nõ ha-
buiſſe veraꝫ carnē humanã. ¶ Sed ꝯ̃. Gal. v. Caro
cõcupiſcit aduerſus ſpm̄. ſ; in xp̄o nõ fuit aliq̄ cõcu-
piſcētia vel ioꝛdinatio. g̃ nec vera caro. ¶ Itē Joh.
iiȷ̄. Qui de terra ē de terra loquit̄. q̄ aūt de ce. ve. ſu. o.
eſt. In hoc aūt aſſignat̄ dñia xp̄i ad alios hoies. Sꝫ
aliȷ̄ hoies de terra ſunt. qꝛ corpus eoꝝ de terra eſt. g̃
corpus xp̄i nõ fuit de terra. nec d̄ aliȷ̄s elemētis ſicut
alia corpoꝛa. g̃ videt̄ q nõ habuit verã carnē huma-
nã. ¶ Itē vnio p̄ſupponit̄ in vnibili rõne imaginis
Vñ creatura irrõnalis nõ hꝫ in ſe ꝯgruitatē ad vnio-
nē. ſ; hūana caro nõ hꝫ in ſe imaginē dei. qꝛ illa eſt in
ſupioꝛi poꝛtione rõnis. g̃ nõ videt̄ q a verbo dei ha-
beat aſſumi. ¶ Item excellentioꝛ eſt grã vnionis q̄
fruitionis. ſ; fruitio nõ ꝯuenit xp̄i carni. g̃ multo mi-
nus nec vnio ad deitatē. g̃ nec xp̄s aſſūpſit verã car-
nem. ¶ Itē vnio facit cõicationē ydiomatū. ſ; caro
xp̄i nõ recipit cõicationē ydiomatū q̄tū ad ꝓprieta-
tes diuinas. caro eñ nõ ē deus. g̃ videt̄ q nõ ē vnita
vel aſſumpta a verbo dei. ¶ Rº. dōm q circa h̄ fuit 24
triplex modus dicēdi. ⁊ duo ſunt heretici. tercius eſt
catholicus. ¶ Quidã dicē volūt q xp̄i caro nõ fuit
caro vera ſ; caro fantaſtica. ⁊ h̄ quidē dicebãt. quia
indecens eis videbat̄ deū vniri nature corpoꝛee. ſed
hi dū voluerūt vitare apparēs incõueniēs. inciderūt
in verū incõueniēs. Et dū volūt deo reddē laudē ap-
parent̄. in blaſphemiã inciderūt veracit̄. Ponere eñ
q xp̄s carnē habuit fantaſticã. eſt pfecto attribuere
impfectionē. ⁊ veritati deceptionē. Si eñ veꝝ corpꝰ
nõ habuit. pfectus hō nõ fuit. Itē ſi verū corpus nõ
habuit. vere paſſus nõ fuit. g̃ cūctos credētes in eū
decepit. Si g̃ hoc dicere eſt deū impie blaſphemare.
pꝫ q manifeſtꝰ erroꝛ eſt ponē q veꝝ corpꝰ nõ aſſum-
pſerit. ¶ Et iõ aliȷ̄ dixerūt q xp̄s veꝝ corpꝰ habuit
⁊ verã carnē. ſ; caro illa nõ fuit terreſtris ſed celeſtis
De celo eñ carnē illã attuliſſe xp̄m dixerūt. qꝛ nõ de-
cebat ipm hic carnē peccatricē. tū qꝛ cõcupiſcit ad-
uerſus ſpm̄. tū qꝛ etiã actoꝛē hꝫ dyabolū. Et hūc ſuū
erroꝛē munire volūt p illud. ȷ̄. Coꝛ. xv. Primꝰ hō de
terra terrenꝰ. Scd̄s hō de celo celeſtis. Et p illō qd̄
dr̄ Joh. iiȷ̄. Qui de celo venit ſup oēs ē. Sed h̄ erroꝛ
peſſimꝰ repugnat veritati incarnatõis ⁊ repationis
Veritati incarnatõis. qꝛ xp̄s ſm q ſacra eloquia te-
ſtant̄ fuit ex ſemine dauid ſm carnē q̄ natus fuit de
maria ꝟgine q̄ fuit de ſtirpe dauid. Repugnat autē

veritati reꝑationis. q: ſi nō habuit carnē terreſtrem
ſ; celeſtē. nō habuit paſſibilē. Si etiā nō habuit carnē
terreſtrē. nō habuit carnē de nr̃o genere. ⁊ ſi hec ve
ra ſunt. nec vere patiebat̃. nec hō ꝑ ipm̃ vere redime
batur. Si ḡ hec duo impietatis ſunt ⁊ blaſphemie.
planū eſt ꝙ iſte modus dicēdi falſus eſt ⁊ hereticus.
Ideo ē tercius modus dicēdi verus ⁊ catholicus. ꝙ
xp̃s verā carnē hūanā hūit. ita ꝙ caro illa ⁊ verū cor
pus fuit. ⁊ vere carni nr̃e in nā cōſimilis. Nō eñ de
cebat i ipa veritate inueniri deceptionē ⁊ oculoꝝ lu
dificationē. q: veritas nō nouit fallere. Nec decebat
in ꝑfectiſſimo dei filio inuenire īꝑfectionē. q: ꝑfectiſ
ſim⁹ nō nouit deficē. ⁊ iō ſicut apparebat. ſic veꝝ cor
p⁹ ⁊ ꝑfectū de nr̃o genē ⁊ ď vtero btē ỽginis aſſūpſit
25 veriſſime. Et ꝓcedēde ſunt rōnes h̄ oñdētes. ¶ Ad
illud ḡ qđ ꝑmo opponit̃ in ꝯriū. dōm ꝙ veꝝ ē ď car
ne in q̃ viget fomes ꝯcupic. ⁊ talis caro ē peccatrix.
talis aūt caro fuit in adā poſt pcm̃ ⁊ in poſteris cō
cupiſcentialiter genitis. Sed talis caro nō fuit i adā
ante pcm̃. nec in xp̃o q̃ nō fuit cōceptus in libidine.
ſed ſpūſſcti virtute. ⁊ ꝓ tanto di eius caro celeſtis. ⁊
uenire deſurſum. q: aſſimilat̃ altitudini hūane natu
26 re q̃ fuit in adā q̄tū ad ꝑuationē oīs imundicie. Et
ꝑ hoc p; rñſio ad ſequēs obiectū. Non eñ xp̃s di ve
nire de celo. q: eius caro deſcēdit de celo. ſed q: niſſ⁹
eſt a pře. caro eñ formata ē ſm̃ diuinā opationē ca
rens oī originali pctō ⁊ omni rebellione. Et in hoc
errauerūt impij manichei. ſicut ſupius oñſum eſt in
ſcďo libro. q: crediderūt ꝙ caro terreſtris de ſui nā
repugnaret ſpūi tanq̄ hñt ortū a deo malo. ⁊ in hūc
errorē inciderūt. q: neſcierūt diſtinguere int̃ viciū et
27 nām. ¶ Ad illđ qđ opponit̃ ꝙ vnio ꝑſupponit rōe;
imaginis in ſuo vnibili. dōm ꝙ hoc verū eſt vel in ſe
vel in rōne annexi. ⁊ q̄uis caro hūana nō hēat in ſe
rōnem imaginis. tñ vnita ē aīe facte ad imaginē dei.
28 ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ excellētior eſt grā vnio
nis q̄ fruitionis. dōm ꝙ verū eſt ꝑ cōparationē ad
idē. vtpote ad animā q̃ deo fruit̃ ⁊ deo vnit̃. excellen
tior eſt ḡ grā vnionis q̄ fruitionis. ⁊ eā ꝑſupponit.
tñ reſpectu corporis ſecus eſt. q: grā fruitionis nō ē
nata eſſe in corpore. ſiue circa corpus. cū ponat ſolū
habitū creatū q̃ h; habilitare potentiā cognoſcitiuā
Sed grā vnionis in corpore nō ponit alicui⁹ habit⁹
collationē. ſed ſolū ſuſtentificationē ipſius corporis
aſſumpti in ꝑſona diuina. ſicut in yportaſi. q̃ quide;
eſt ex mera ⁊ ḡtuita bonitate dei. ⁊ ꝓptea nō ſic repu
gnat. nec ſic ē extranea ſicut grā fruitiōis. ¶ Ad illđ
29 qđ opponit̃ de cōicatione ydiomatum. dōm ꝙ ſicut
īfra patebit. ydiomata nō cōicant̃ ipſi nature aſſum
pte. vel ptibus eius. ſed cōicant̃ ipſi rei nature. Nā
hec eſt falſa. filius dei eſt caro vel aīa rōnalis. q̄uis
illa ſit vera. filius eſt homo.

¶ Queſtio. ij. e

Utrū xp̃s aſſumpſit animā rōnalē: Et ꝙ ſic videtur
Math. xxvj. Triſtis eſt aīa mea vſq; ad mortē. Sed
ſi nō haberet aiam rōnalē. nō triſtaret̃. ḡ ⁊c. ¶ Ite;
in ſymbolo athanaſij. Perfectus deus ꝑfectus hō ex
aīa rōnali ⁊ humana carne ſubſiſtens. ḡ ⁊c. ¶ Item
xp̃s mortuus fuit. ſed mors illa nō fuit ꝑ ſeparatione;
deitatis a carne. ḡ fuit ꝑ ſeparationē aīe a carne. ḡ ha
buit animā. ¶ Itē xp̃s deſcendit ad inferos ⁊ tercia
die reſurrexit a mortuis. aut ḡ rōne aīe. aut rōne cor
poris. aut rōne diuinitatis. Rōne carnis nō. q: illa
remāſit in ſepulcro. Rōne diuinitatis nō. q: nō pōt
mutare locū. ḡ rōne aīe. ḡ ⁊c. ¶ Sed ꝯ Joh. j. Uer
bum caro factu; eſt. ibi iohānes ſufficienter exꝑmit
miſteriū incarnationis. ḡ nihil addendū eſt. ḡ videt̃
ꝙ ſolā carnē aſſūpſit. ¶ Itē vnio diuine nature ad
humanā di incarnatio. ſed denoīatio ſemꝑ debet fie
ri a digniori. ⁊ cū aīa dignior ſit carne. ⁊ incarnatio
nō dicat̃ aīatio ſed potius incarnatio. ḡ videt̃ ꝙ aīa
nō ſit aſſumpta a verbo. ¶ Itē vnio reſpicit pcī ori
ginē. ſed originale h; ortū a carne. ḡ videt̃ ꝙ filio dei
ſufficit carnē aſſumere ad humani generis reꝑatio
nem. ¶ Itē nā nō facit ꝑ plura qđ pōt facere ꝑ pau
ciora. ſed in xp̃o diuina potentia potens erat in actū
intelligendi. ⁊ amandi ⁊ viuificandi. cu; ipſe fili⁹ dei
nō careat voluntate. nec intelligentia. nec vita. ergo
nō videt̃ ꝙ xp̃us habuit rōnalē animā. ¶ Rº. dōm 50
ꝙ circa hoc fuit triplex modus dicēdi. ⁊ duplex fuit
hereticus. ⁊ tercius catholicus. ¶ Quidam nāq; di
xerunt ſicut ennomius ꝙ fili⁹ dei aſſumpſit carnem
ſine aīa. q: diuinitas erat ei in loco aīe. ⁊ cū verbum
dei viuificaret ipſam carnē. nec indigebat alio ſpiri
ritu viuificante. Sed cū diuina natura nullo modo
poſſit eſſe forma ꝑfectiua corporis. quia deus nulli⁹
eſt forma ꝑfectiua ſiue cōſtitutiua. nullo etiā modo
poſſit habere paſſiones triſticie ⁊ doloris. impoſſibi
le eſt hoc dicere ꝙ xp̃s vixerit vita creata. et dolores
⁊ mortē ſenſerit. ⁊ non habuit animā. ¶ Et iđo fuit
ali⁹ mod⁹ dicēdi ꝙ xp̃s animā habuit. nō quācūq;.
ſed ſolū animā viuificantē ⁊ ſenſificantē cuiuſmodi
eſt anima ſenſibilis. anima aūt rōnali non indiguit.
quia ad ceteros actus partis intellectiue ſufficiebat
virtus perſone increate. Sed iſte error adhuc peſſi
mus eſt. quia ſi xp̃s animā rōnalem nō habuit. ani
mam rōnalem a peccato nō redemit. Et iterū ſi ani
mam rōnalem nō habuit. verus homo nō fuit. quia
nō habuit hominis cōplemētū. Et hoc dicere abſq;
dubio eſt erroneū. ¶ Et ideo eſt tercius modus di
cendi verus ⁊ catholicus. ꝙ xp̃s aſſumpſit verā car
nem. verū corpus. ⁊ verā animā. cu; ſuis potentijs.
vegetabili. ſenſibili. ⁊ rōnali. Et rō hui⁹ eſt. quia xp̃s
aſſumpſit humanā naturā vt eſſet mediator dei ⁊ ho
minum. Et quia ꝑfectus mediator. ideo ꝑfectus de⁹
⁊ ꝑfectus homo. Et quia ꝑfectus homo non eſt niſi
habeat corpus cū omnibus mēbris ⁊ animā cū om
nibus potentijs. ideo oīa hec aſſumpſit. Rurſus q:
ꝑfectus mediator fuit. ideo ꝑfectus ꝯprehenſor fuit
⁊ ꝑfectus viator. ꝑfectus in contēplatione. ⁊ perfe
ctus in actione. ⁊ ꝑfectus in opatione. et ꝑfectus in
paſſione. Et ad omnia hec ſequit̃ ꝙ habuit veram
ſubſtantiā aīe. Unde ꝓcedende ſunt rōes hoc oſten
dentes. ¶ Ad illud qđ ꝑmo opponit̃ de verbo Jo. 51
dōm ꝙ illud dictū verū eſt ꝑ ſinodochen. ⁊ caro ac
cipitur ibi pro tota natura humana. Et ſi tu queras
quare ipſe vſus eſt illo ſynodochico ſermone. dōm
ꝙ hoc ideo fecit. quia ipſa natura aſſumpta nobis
eſt notior ex parte ſubſtantie corporalis q̄ ſpūalis.
Et iō q: cognitio nr̃a incipit ab his q̃ ſunt nob ma
gis nota. miniſteriū vnionis hūane nāe cū diuīa ma
gis deſcꝑſit ex pte carnis. Alia etiā rō pōt reddi. q: in
aſſūptōne carnis. claudit̃ aſſūptio aīe rōnal̃. Si eñ
aſſūpſit qđ min⁹ ad aſſūptōē erat ydoneū ⁊ mag̃ ab
aſſumēte diſtabat. mlto mag̃ aſſumpſit illđ qđ erat
mag̃ ydoneū. ⁊ mag̃ ꝯueniebat. Et ꝑ h̄ p; rñſio ad 52
ſequēs q̄re incarnatio poti⁹ di q̄ aīatio. ſic eñ fit de

noiatio a parte notiori. ⁊ ab ea pte in q̄ implicat̄ rō
toti⁹. Et qḋ ḋi q̄ denoiatio ḋz fieri a digniori. ḋḋ. q̄
53 hoc ver̄ ē. nisi alia rō interueniat. ¶ Ad illud qḋ op
ponit̄ q̄ vnio ordinat̄ ꝯ pcti originē. ḋḋ. q̄ et si ori
go pcti sit a carne tanq̄ a deferente ⁊ a sua infectiōe
aiam inficiente. nunq̄ tñ est in carne nisi ab aia. nec
traductio carnis ex carne est nisi p virtutē aie. et iḋo
creatio nō tm̄ debebat respicē carnē ſ ⁊ aiaʒ. imo pn
cipalius aiam q̄ carnē. Et ꝓpterea nō sufficit assu
54 mere solā carnē. ¶ Ad illḋ qḋ opponit̄ q̄ psona ver
bi sufficit ad viuificandū ⁊ regenerādū carnē p intel
lectū ⁊ volūtatē. ḋḋm q̄ ⁊ si psone vbi cōueniat viui
ficare p modū efficientis. nō tñ cōuenit viuificare p
modū forme perficientis. ⁊ hoc rōne summe pfectio
nis q̄ est in deo. ꝓpter quā nō pōt ps eē alicui⁹ cōsti
tutiua. ⁊ iō ſm hūanā nām xp̄s formam creatā hūit
cōpletiuā. et sic certissime credēdū ē xp̄m assumpsis
se. ⁊ veram carnē. ⁊ verā aiam rōnalem.

¶ Questio. iij. f

Utrū xp̄s habuit cū alijs hoib⁹ cōem spēm: Et q̄ sic
vr̄. Philip. ij. In silitudinē hoim factus. Si ḡ cōitas
speciei attendit̄ ſm assimilationē in forma humani
tatis. vr̄ q̄ xp̄s in forma specifica ꝯueniat cū alijs ho
minib⁹. ¶ Itē genit⁹ est eiusdē spēi cū generāte vni
uoco. ſ xp̄s genit⁹ fuit ex beata virgine. ḡ fuit eiusdē
spēi cū ea. ¶ Itē aia rōnalis vnita carni ꝯstituit ho
minē eiusdē spēi cōis. ſ i christo fuit aia rōnalis vni
ta carni. ḡ xp̄s habuit spēm cōem cū alijs. ¶ Itē in
xp̄i incarnatōe nā humana exaltata est ⁊ repata. sed
hoc nō eēt nisi xp̄s cū alijs hoib⁹ haberet spēm cōeʒ.
ḡ ⁊c. ¶ Sed ꝯtra. Io. dam̄. et hr̄ in lr̄a. In dn̄o ihu
xp̄o nō est spēm cōem accipere. ¶ Itē mgr̄ in litera.
Natura nō sic accipit̄ in christo sicut cū ḋi. vna ē na
tura oim hoim. ſʒ cū dicit̄ vna est nā oim hoim. dici
tur esse vna vnitate spēi. ergo vr̄ q̄ in xp̄o nō sit acci
pere vnā nām. cū qua cū alijs cōicet tanq̄ in specie
specifica. ¶ Itē spēs vt dicit Boeti⁹ dicit totū eē in
diuiduor̄. ſ hūanitas nō dicit totū eē xp̄i. ḡ xp̄s non
ꝯtinet̄ sub hoie tanq̄ indiuiduū sub ꝓpria spē. ¶ Itē
forma specifica accipit̄ ab eo qḋ nobilissimuʒ ⁊ pfe
ctissimū est in re. ſ nobilissimū ⁊ pfectissimū in xp̄o
nō est nā creata ſ increata. sed penes nām increatā
nō est accipe spēm cōem cū alijs hoib⁹. ḡ nullo mō.
55 ⁊c. ¶ R'. ḋḋ. q̄ spēs dicit formā ⁊ nō quācunq̄ ſ for
mā totius. hoc est formam complectentem totū esse
Iuxta quod dicit Boetius. q̄ species est totum esse
indiuiduor̄. Et Auicē. ⁊ alij phi in hoc cōcordant.
56 Forma ḡ specifica cōmunis dupliciter pōt intelligi
Aut ſm predicationē. aut ſm cōstitutionē. Scḋm p
dicationē homo dicit formam cōmunem Petro et
paulo. Scḋm ꝯstitutionem homo dicit formaʒ q̄ si
mul respicit aiam ⁊ corpus. ⁊ que resultat ex cōiun
ctione anime cum corpore. Anima eñ ⁊ corpus cō
currunt ad vnam essentiam ꝯstituendā. et hinc ē q̄
constitutus ex anima ⁊ corpore habet humanaʒ for
mam specificam communē sibi ⁊ alijs sic cōstitutis
p predicationem cōmunem. nihilominus ptibus cō
stituentibus p quandam informationem ⁊ comple
tionem. Cum ergo queritur vtrum in domino Iesu
christo sit cōmunē speciem accipere. hoc dupliciť po
test intelligi. Aut ratiōe nature assumpte. aut ratiōe
vtriusq̄. humane. s. ⁊ diuine. Si ratiōe humane na
ture. sic est cōem spēm accipe christi ad alios homi
nes. Quia sicut in alijs hominibus ex cōiūctiōe ani
me ad carnem p modum perficientis ⁊ informantis
resultat forma humanitatis. sic et in christo. Et ideo
isto modo est accipe in eo cōem speciem tam p pre
dicationē q̄ etiam p cōstitutionem. Si aūt loqmur
de christo rōne diuine nature ⁊ humane. sic in domi
no iesu christo non est accipe cōem spēm. q̄ꝛ diuina
natura nō vnit̄ humane ad vnu⁹ eēntie ꝯstitutionē.
ideo ex cōiunctione diuinitatis ad humanitatē nul
la in xp̄o resultat forma cōis vel vniuersalis in qua
possit alijs assimilari. Et ideo dam̄. dicit. subiungens
in eadē auctē. q̄ in christo nō est cōem spēm accipe.
q̄ꝛ nec factus est. nec aliqn̄ fiet alius. subaudiendum
est qui cōmunicet cum eo in forma vna ex hoc quod
dicit̄ christus. aliter eñ sua rō nō valeret. Quia etiā
dato q̄ esset vnus solus homo. sicut est vnus solus
sol. adhuc eēt in eo communē spēm accipe. Uno er
go modo est in christo spēm cōem accipe. ⁊ alio nō
nō. q̄ꝛ cū sit in eo triplex suba. ex cōiūctiōe duor̄ vi
delicet aie ⁊ carnis resultat vna forma specifica in q̄
cum alijs hoib⁹ cōicat. Et sic ꝓcedūt rōnes q̄ indu
cunt̄ ad pmā ptē. Ex ꝯiūctiōe vō diuinitatis ad na
turā creatā nulla oino forma resultat. et q̄ntū ad hoc
intelligit̄ verbū Dam̄. ⁊ magistri qui dicit q̄ nō est
vna natura xp̄i sicut oim hoim. ¶ Ad illḋ vō qḋ op 57
ponit̄ q̄ species dicit totū eē indiuiduor̄. ḋḋm q̄ ve
rum est eateu⁹ q̄ est indiuiduū ꝯtētū sub illa spē. xp̄s
aūt est indiuiduū ꝯtētū sub spē hūana rōne nāe crea
te. nō rōne nāe increate. ¶ Ad illud qḋ vltimo op 58
ponit̄ q̄ spēs specifica accipit̄ penes illud qḋ nobi
lissimū est ⁊ pfectissimū in re. ḋḋm q̄ verū est loquē
do de illis ſm que res hʒ eē in genere. xp̄s aūt ſm di
uinam nām nō ponit̄ in aliquo genere. ſ solū ratiōe
nature create. Sic ḡ ꝯcedēdū est q̄ xp̄s assūpsit ve
ram carnem ⁊ veram animā. ⁊ hec vnita ꝓut cōcur
rūt in vnu⁹ spēi spālissime veritatem.

C Onsequenter querit̄ de natura assūpta q̄tū
ad mediū necitatē. Et circa hʒ querūtur tria.
Pmo q̄r vtrū caro assūpta fuerit a vbo me
diāte spū hūano. Scḋo q̄r vtrū assūpta fuerit a vbo
mediāte habitu gratuito. Tercio q̄r vtrū tota hūa
na nā assumpta fuerit mediāte spūsancto.

¶ Questio. j. g

Utrū corp⁹ xp̄i vnitū fuerit mediāte spū hūano siue
aia: Et q̄ sic vr̄. pmo auctē Dam̄. quā mgr̄ adducit
in lr̄a. Unitū est carni verbū dei p mediū intellectū.
¶ Itē Greg. carnē deitas mediāte aia suscepit. Itē
aug. Epl'm ad volusianū. Aiam rōnalē p ipaʒ corp⁹
hūanū aptauit sibi. ¶ Itē hoc ipm vr̄ rōne. extrema
multū distātia nō vniunt̄ nisi p mediū aliqḋ. ſ cor
poreū creatū ⁊ corruptibile. ⁊ increatū incorporeū ⁊
incorruptibile sūt maxime distātia. ḡ vniunt̄ p aliqḋ
mediū qḋ quidē sit creatū ⁊ incorporeū. ſ talis ē spi
ritus rōnalis. ḡ ⁊c. ¶ Itē maioris dignitatis est esse
vnitū diuinitati q̄ eē glorificatū. sed corpus nō ē ha
bile ad glorificationē nisi mediante aia. ḡ nec ad vni
onem. ¶ Itē circūscpta aia corpus humanū est mi
nus nobile q̄ sit brutalis spūs. Quia suba spūalis di
gnior est corpali. ſ aial brutū nō hʒ ꝯgruētiā ad vni
onē. ḡ nec corpus humanū p seipm. si ḡ ꝯgruētiā hʒ
hoc est mediāte spū vel intellectu. ¶ Sʒ ꝯ. deꝰ ē inti
mus oi creature tā corpali q̄ spūali. ḡ nihil cadit me
diū inter ipm ⁊ creaturā. si ḡ vnit sibi corpus huma
nū. vr̄ q̄ nō vniat sibi mediāte spiritu. ¶ Itē magis
vnit̄ mediū cuilibʒ extremor̄ q̄ extrema adinuicē.

ğ ſi diuinitas vnit̃ carni mediãte aïa. ğ magis vnit̃
diuinitas aïe q̃ carni. ꝛ caro magis vnit̃ aïe q̃ deo.
Sed h̾ eſt falſũ. q: aïa vniebat̃ carni ſepabilit̃. diui-
nitas iſepabilit̃. Et ita illa caro erat dei ſicut aïa dei.
ğ relinquit̃ illud qḋ pus. ¶ Itẽ ſoluto medio ſoluũ
tur extrema. ğ ſi deus vnit̃ carni mediante aïa. facta
ſepatione a carne. fit ſepatio a diuinitate. Sꝫ hoc eſt
falſum. q: in morte aïa a carne receſſit. deus aũt car-
nẽ quã aſſũpſit nũq̃ dimiſit. ğ videt̃ q̃ mediãte aïa
carnẽ nõ aſſũpſerit. ¶ Itẽ deus nõ organizauit nec
formauit carnẽ illã mediãte aïa. ğ ſi eadẽ v̾tute aſſũ-
pſit q̃ formauit. ꝛ ita imediate aſſũpſit ſicut imedia-
te fecit. nõ videt̃ q̃ aſſũpſit mediãte ſpiritu rõnali.
39 ¶ R̾. dõm q̃ cũ q̃rit̃ vtrũ caro aſſũpta fuerit a v̾bo
mediãte ſpũ humano. hoc duplr̃ põt intelligi. ſm q̃
ad ↄiunctionẽ aliq̃ꝝ põt cõcurrere mediũ ſm dupli
cem rõem. Eſt eñ mediũ colligantie. ꝛ eſt mediũ cõ-
gruentie. Mediũ colligãtie ẽ p qḋ extrema ligantur
adinuicẽ. ſicut duo corpora adinuicẽ iungunt̃ inter-
uenĩente glutino. Mediũ cõgruentie dĩ rõne cuiꝰ con-
gruũ eſt aliq̃ duo extrema pduci ad aliquã vnionẽ.
ſicut mulier nobilis mediãte nobilitate cõgruentiã
hꝫ vt ſit ſponſa regis. cũ tñ rex ſibi vnit̃ magis vnit̃
ſicut coniugi q̃ ſicut nobili. Si ğ intelligit̃ de medio
colligantie. tũc q̃rit̃ vtrũ verbũ vnit̃ carni mediãte
ſpũ creato. Rñdendũ ẽ q̃ p eo q̃ imediate ꝛ iſepabi
lit̃ v̾bũ vnit̃ tã carni q̃ aïe. idcirco cadit ibi aïa mediũ
q̃ſi glutinũ vel vinculũ int̃ corpꝰ ꝛ deũ. Si aũt intelli
gitur de medio cõgruentie. ſic abſq3 dubio ↄcedẽdũ
eſt q̃ caro vnit̃ ipſi verbo mediãte ſpũ creato. nõ eñ
erat cõgruũ q̃ dei verbũ q̃ eſt vita. acciperet corpꝰ niſi
viuificatũ. nec cõgruebat eñ q̃ eſt ſpũs imortal̾ vniri
corpori niſi viuificato ſpũ imortali. vñ illud corpus
eſſet ydoneũ ad incorruptionem. Et hoc eſt qḋ dicit̃
in lr̃a. q̃ incõmutabilis ꝛ inuiſibilis veritas. p ſpũm
animã. ꝛ p animã corpus. totũ hoĩem ſine ſui conta
gione ſuſcepit. Et accipitur ſpũs p ſupiori portiõe
aïe ſicut dicit mgr̃. q̃ maiorẽ cõuenientiã hꝫ cũ deo.
Animã vero p iferiori pte aïe ſm quã viuificat corpꝰ
Et p hec duo nihil aliud dat̃ intelligi q̃ illud corpꝰ
cõgruũ eſſe ad vnionẽ. qḋ quidẽ hꝫ p animã viuifi-
cari. ꝛ p ſpm̃ ad ppetuitatẽ ꝛ incorruptionẽ ordina-
ri. Et q: rõnes q̃ ad pmã ptẽ inducunt̃ pcedunt ſm
40 mediũ cõgruentie. idõ ſunt ↄcedende. ¶ Ad illud ğ
qḋ pmo obĩ in ↄ̃rũ q̃ deus ẽ intimꝰ creature corpo-
rali. ğ nõ vnit̃ ſpũ mediante. Dõm q̃ rõ illa pcedit
de medio diſtãtie vel colligãtie. qḋ quidẽ non eſt ibi
repiri. nõ aũt obuiat medio cõgruẽtie. Deus eñ ſit
intimꝰ p mediũ eſſendi potẽtialr̃. eẽntialit̃. pñtialiter
in oĩ creatura. nõ tñ cõgruũ ẽ vt aſſumat quãlibet in
vnitatẽ pſone. ſicut ↄ̃ viſuꝫ ẽ. ſꝫ eã ſolã q̃ ẽ ad eiꝰ ima-
41 ginẽ. vel q̃ cũ ſua imagine hꝫ cõpoſitionẽ. ¶ Ad illḋ
qḋ obĩ q̃ nõ magis vnit̃ deus aïe q̃ carni. imo eque
imediate vtriq3 vnit̃. dõm q̃ verũ ẽ de imediatõe ſm
quã puat mediũ faciẽs diſtare. ſꝫ nõ ẽ verũ de imedia
tione q̃ puat mediũ faciẽs ↄgruere. q: plus ↄgruit
vnioni ſb̃a rõnalis q̃ eſt ad eius imaginẽ q̃ ſb̃a cor-
42 poralis. ¶ Ad illud quod opponit̃ q̃ ſoluto medio
ſoluunt̃ extrema. dõm q̃ illud nõ hꝫ veritatẽ de me-
dio cõgruẽtie. ſicut pꝫ cũ aliq̃s accipit i vxorẽ aliquã
rõne pulcritudinis. non tñ ab ea ſepat̃ pulcritudine
ceedẽte. ſic ꝛ in ppoſito intelligendũ ẽ. Preterea aïa
nõ recedebat a corpore ſimplr̃. ſꝫ ſolũ ad tps. ꝛ corpꝰ
illud ex pma ↄiũctione ſui ad animã. diſpõnẽ ad in-

corruptionẽ habebat. ꝛ idõ pp̃ter ſepationẽ ipſius aïe
cõgruitatẽ ad vnionẽ nõ amittebat. ꝛ idõ q̃uis aïa ſe-
parat̃ a carne. nõ tñ oportebat diuinitatẽ a carne ſe-
parari. ¶ Ad illud qḋ opponit̃ q̃ deꝰ non formauit 43
carnẽ illã mediãte aïa. dõm q̃ ſi dicat hec de medio
p modũ cauſe nõ tenet. tenet tñ de medio p modũ cõ-
gruẽtie. Quãuis eñ aïa nõ fuerit cã corpis effectiua
tñ ex cõicatione corporis cũ aïa potuit eſſe aliq̃ con-
gruentia ad vnionẽ cũ diuina natura.

Queſtio. ij. b

Utrũ aïa xp̃i fuerit aſſũpta a verbo mediãte aliquo
habitu gratuito. Q: ſic videt̃ Augꝰ. in. xiiij. li. de tri.
In rebꝰ p tps ortis ſũma grã ẽ q̃ deꝰ in vnitate pſo-
ne nullis pcedentibꝰ meritis hoĩ copulat̃. ğ videt̃ q̃
dei filius vniat̃ aïe mediãte aliq̃ grã ſiue dono gra-
tuito. ¶ Itẽ Aug. Quicq̃d cõuenit filio dei p nãm.
cõuenit filio hoĩs p grãm. ğ videt̃ q̃ vnio verbi ꝛ aïe
fiat mediãte aliq̃ dono grẽ. ¶ Itẽ pfectiꝰ ẽ deus cum
eſt cũ aliq̃ p vnionẽ q̃ p inhabitatõnẽ. ſꝫ ſi deus i nul
lo hitat niſi mediãte aliq̃ dono gratuito. ğ nõ videt̃
q̃ animã aſſumat niſi mediante aliq̃ habitu vel grã
diſponẽte. ¶ Itẽ plus ẽ animã vniri v̾bo q̃ frui deo
ſꝫ aïa xp̃i nõ fruit̃ deo niſi mediãte aliq̃ habitu glorie
p quã fit deiformis. ğ videt̃ q̃ nec vniat̃ ipſi verbo
niſi mediãte aliq̃ habitu grẽ cuiꝰ deiformitas exper-
cellit deiformitatẽ glorie. ¶ Itẽ vnio ẽ relatio. ſꝫ nul
la relatio introducit̃ ineſſe niſi p introductionẽ vel
mediationẽ alicuiꝰ abſoluti. q: in aliud nõ ẽ motus
p ſe. Si ğ deus aſſumit aliquã animã quã pus non
aſſũpſit. cũ hoc nõ ſit ſꝫ vnionẽ ſui. q: eſt imutabilis.
nec ſm mutationẽ aïe de nõ eſſe in eſſe. q: hec muta-
tio eſt creatio. reſtat ğ q̃ hoc erit mediãte infuſione
alicuiꝰ grẽ nobiliſſime. ¶ Itẽ vniri diuine nature in
vnitatẽ pſone hoc excedit oẽm nãm creatã. Sed cũ
creatura aliq̃ ordinat̃ ad aliud qḋ eſt ↄ̃ nãm ſuã. in-
diget habitu adiuuãte ꝛ eleuãte. ğ videt̃ q̃ aïa vnia-
tur diuine nãe aliq̃ hitu grẽ mediante. ¶ Sed ↄ̃. oĩs
grã q̃ntũ eſt de ſe eq̃liter reſpicit tres pſonas cum ſit
totiꝰ trinitatis effectꝰ. ğ ſi hitus gratuitꝰ faceret vni-
ri pſone filij dei. eadẽ rõne ꝛ pſone pr̃is ꝛ ſpũſſancti.
ſꝫ conſtat q̃ pſona patris ꝛ ſpũſſcti nõ ſunt vnite illi
aïe in vnitatẽ pſone. ğ illa vnio nõ fuit alicuiꝰ gratie
¶ Itẽ oĩs hitus gratuitꝰ dicit q̃d creatũ. ſꝫ oẽ crea
tum ẽ in infinitũ deo inferius. ğ p nihil creatũ efficit̃
hõ deus. ſꝫ p vnionẽ factũ ẽ vt hõ eſſet deus. ergo nõ
videtur q̃ illa vnio fieret aliquo habitu gratuito.
¶ Itẽ ſi illa vnio fieret ab aliq̃ habitu gratuito. cũ
corpꝰ nõ ſit illiꝰ grẽ ſuſceptibile. ğ corpꝰ nõ eſſet vni-
bile. ſꝫ corpꝰ ẽ vnibile ꝛ vnitũ. ğ nõ videt̃ q̃ vnio fiat
aïe ad deũ p hitũ mediũ. ¶ Itẽ intelligamꝰ q̃ deus
aſſumeret vnã animã glorioſam ꝛ ipſam deponeret.
planũ ẽ q̃ aïa illa ꝛ ante vnionẽ. ꝛ in vnione. ꝛ poſt
vnionẽ. nõ hẽt niſi habitũ glorie. Si ğ habitus ille
cõis eſt creature vnite ꝛ nõ vnite. videtur ğ q̃ vnio
deitatis ad animã nõ fiat aliq̃ habitu glorie median-
te. nec aliũ habitũ ſupra hunc eſt dare. ğ nõ videt̃ q̃
aïa vniat̃ verbo mediante aliquo habitu gratuito.
¶ R̾. dicendũ q̃ cũ querit̃ vtrũ aïa vniat̃ ipſi ver- 44
bo mediante aliquo habitu gratuito. hoc duplr̃ po-
teſt intelligi. Aut q̃ ille habitus in illa vnione teneat
rõem cõgruentie. vel rõem cauſe. Si ita q̃ teneat ra-
tionẽ congruentie. ſic concedi poteſt q̃ aïa vnit̃ ipſi
verbo mediante habitu creato. q: nõ decet ipſã v̾bo
vniri niſi aſſimilet̃ habitu pfecte deiformitatis. Uñ

ña xpi nõ tñ fuit grã in inſtãti vnionis. ſ etiã glori
ficata ſuꝑ oẽs aĩas btãs. qꝛ nõ decet aĩaȝ dei carẽ dei
formitate. Si aũt vnio illa intelligat̃ fieri mediante
habitu gratuito. ita ꝙ ille hitus reſpectu vnionis te
neat rõem cauſe. ſic veritatẽ non hȝ. Qm̃ illa vnio q̃
eſt ꝑ habitũ infuſum. ſicut ẽ vnio amoris ⁊ cognitio
nis cõuenientẽ reſpicit tres pſonas. Unio aũt illa re
ſpicit vnã ſolã. Rurſus. vnio illa facit hominẽ con
formẽ eſſe deo ⁊ ad deũ. quia grã eſt influentia a deo
exiens. ⁊ ad deũ reducens. Sed hec vnio facit hoiẽȝ
eſſe deũ. ⁊ iõ nullus hitus creatus põt hoc efficere.
nec ꝑ collationẽ alicuiꝰ boni creati ut hõ ſit deus. ſed
ꝑ hoc ꝙ ipſa pſona verbi ſeipam facit humane nãe
ypoſtaſim ⁊ ſuppoſitũ. hoc aũt nõ facit ſm mutatio
nem factã in ſe. ſ ſm mutationẽ factã in nã aſſũpta
Illa aũt mutatio in nã aſſumpta fuit in ipſiꝰ natu
re formatione. ita ꝙ careret pſonali diſtinctõe in ge
nere ꝓprio. ⁊ inniteret̃ pſone diuine. Sȝ qꝛ hoc totũ
deus gratuita bonitate facit. iõ maria grã dĩ eſſe in
vnione diuine nature ad humanã. nõ ꝙ illa vnio ꝑ
ficiatur vel cõpleat̃ ꝑ aliquã influentiã creatã. ſ qꝛ
fit ꝑ gratuitã dei bonitatẽ. ſimul coexiſtente influen
tia doni gratuiti ad cõgruitatẽ nõ ad cauſalitatem.
Unde rõnes q̃ oñdunt ꝙ nõ fiat vnio illa mediãte ali
quo habitu gratuito ſunt ꝯcedende. qm̃ ea via ꝓce
dunt ſm ꝙ dĩ aliq̃d fieri ꝑ habitũ gratuitũ coopan
tem ꝑ modũ cauſe. ſicut hõ iuſtificat̃ mediante grã
informante. ⁊ meret̃ mediante charitate mouẽte et
45 regulante. ¶ Ad duas g̃ auctẽs Aug. adductas de
grã vnionis. dõm ꝙ large ibi accipit̃ grã. nõ ꝓ habi
tu animã informãte. ſed ꝓ eo qđ gratis accipitur et
ſuperexcellit terminũ nature. ⁊ ſic põt dici factã ma
gnã grãm corpori. dũ aſſumptũ fuit a pſona verbi.
⁊ ita ex hoc nõ ſequit̃ ꝙ vnio illa verbi ad animam
46 fiat mediãte aliq̃ habitu gratuito. ¶ Ad illas duas
rões de inhabitatõe ⁊ fruitione. dõm ꝙ nõ eſt ſimile
qm̃ inhabitatio dei in aĩa. ⁊ fruitio ipſa ponit aliquẽ
actũ qui fit ab aĩa reſpectu cuiꝰ grã infuſa ẽ cã. ⁊ ad
quẽ abilitat̃ aĩa mediãte grã. ⁊ in quẽ exit cuȝ a grã
eſt adiuta ⁊ regulata. non ſic aũt eſt de vnione. Qm̃
nã humana vnit̃ diuine abſq; actu ſuo. ſolũ ſe hȝ
ibi ꝑ modũ paſſiui ⁊ nõ actiui. ⁊ iõ nõ ſic indiget per
habitũ adiuuantẽ ⁊ regulantẽ diſpõne. q̃ quidẽ ſit
47 principiũ illius vnionis. ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ
relatio nõ introducit̃ niſi ꝑ aliquã mutationẽ factã
in aliquo abſoluto. Dõm ꝙ verũ eſt. ſ quẽadmodũ
due linee pñt intelligi vniri in puncto ⁊ continuari.
ita tñ ꝙ nõ fit mutatio in altera linearũ niſi ꝑ hoc ꝙ
amittit diſcretionẽ vnitatis. ſic intelligendũ eſt ꝙ ſi
deus aſſumeret aliqđ indiuiduũ hoĩs ineſſe ꝯſtitutũ
⁊ grã informatũ. ſolũ amitteret pſonalẽ diſcretionẽ
ꝑ vnionẽ cũ ipſo verbo in vnitatẽ pſone. In aſſum
ptione aũt illiꝰ nature quã filiꝰ dei aſſumpſit de vir
gine ſimul fuit formatio ⁊ vnio. ⁊ iđo nunq̃ fuit in
illo hoĩe ꝯptũ ad humanã nãm perſonalis diſcretio.
hoc eñ faciebat vnio ipſius cũ verbo. Et ꝓpterea nõ
ſequit̃ ex hoc ꝙ vnio in vnitatẽ perſone fieri habeat
mediãte aliq̃ habitu gratuito. Aſſumptio eñ ꝓprie
reſpicit illã nãm. q̃uis cõgrue nõ habeat fieri abſq;
48 grã. ¶ Ad illud qđ vltimo opponit̃ ꝙ vniri diuine
nature ſuperexcellit gradũ creature. dõm ꝙ verũ eſt. ⁊
iõ ꝯcedendũ ẽ ꝙ talis vnio ex grã fit. ſ tñ nõ ſequit̃
ex hoc ꝙ fiat ꝑ donũ grẽ create. qꝛ oĩe donũ creatũ
eſt hac vnione inferius. Unde ſi q̃rat̃ vtrũ grã vnionis
dicat q̃d creatũ aut increatũ. dõ. ꝙ grã vnionis tri
pliciter põt accipi. Põt eñ grã vnionis dici illud ꝑ
qđ efficit̃ aĩa ſatis ꝯgrua ad vnionẽ. ⁊ ſic dicit donũ
grẽ create ꝑ qđ aĩa habuit excellentẽ deiformitatem.
Alio mõ dĩ grã vnionis grã effectiua vnionis. et ſic
dicit donuȝ grẽ increate. Tercio mõ põt dici gratia
vnionis ipſa vnio gratuita ſiue gratis facta. ⁊ ſic ex
pte diuine nature dicit q̃d increatũ. ex pte humane
nature dicit quid creatum. nõ abſolutũ ſed relatum
⁊ ſic patet totum ⁊c̃.

¶ Queſtio. iij.

Utrũ verbũ ſit vnitũ humane nature mediãte ſpũ
ſancto. Et ꝙ ſic videt̃. qꝛ vnio verbi increati ad car
nem eſt ſilis modi verbi intelligibilis ad vocem. ſed
verbũ intelligibile non vnit̃ voci niſi mediante ſpũ
vel flatu ſpirato. qui eſt vehiculum verbi. ſicut dicit
damã. g̃ nec verbũ vnit̃ carni niſi mediãte ſpũſancto
¶ Itẽ oĩs vnio voluntaria ẽ mediante amore. ſicut
dicit dyonſius. Qꝛ amor nihil aliud eſt q̃ vis vniti
ua. ſed vnio verbi ad humanã nãm eſt volũtaria. g̃
eſt mediãte amore. Aut g̃ mediãte amore creato vel
increato. Non mediãte amore creato. qꝛ amor crea
tus nõ potuit facere illã vnionẽ. g̃ mediante amore
increato. ſ amor iſte ẽ ſpũſanctꝰ. g̃ vnio in humana
nã facta ẽ mediãte ſpũſancto. ¶ Itẽ maior eſt vnio
diuinarũ pſonarũ adinuicẽ q̃ nature aſſumẽtis ⁊ aſ
ſumpte. ſ pſona pr̃is ⁊ filij nectunt̃ ſpũſctõ. g̃ mul
to fortius nã humana vnit̃ diuine mediãte ſpũſctõ
¶ Itẽ remotiora iungunt̃ ꝑ ꝓpinquiora. ſ inter ꝑ
ſonas tres ꝓpinquior eſt nobis pſona ſpũſcti. ſicut
vult Hylarius et Augꝰ. Nã omne donũ ⁊ oĩs vſus
doni ẽ ex munere. g̃ videt̃ ꝙ pſona filij nõ vniat̃ hu
mane nature niſi mediãte pſona ſpũſcti. ¶ Sed ꝯ.
Si pſona verbi vnita eſt humane nature mediante
ſpũſctõ. g̃ ſpũſanctꝰ ẽ vnitꝰ humane nature. g̃ ſicut
filiꝰ eſt incarnatꝰ. ita ⁊ ſpũſanctꝰ. ¶ Itẽ magꝰ vnit̃
mediũ extremo. q̃ extremũ extremo. g̃ ſi vnio verbi
ad humanã nãm ẽ mediãte ſpũſctõ. magis eſt facta
vnio in pſona ſpũſcti q̃ in pſona verbi. ſ hoc ẽ fal
ſum. g̃ ⁊c̃. ¶ Itẽ in vnione diuine nature cũ huma
na nõ põt eſſe vnitas eſſentie ſed pſone. g̃ neceſſe eſt
ꝙ vnio illa fiat mediãte vna ſola pſona. ſ filiꝰ ⁊ ſpi
ritusſanctꝰ nõ ꝯueniũt in pſona. g̃ impoſſibile eſt fi
lium vniri humane nature mediãte ſpũſctõ in vni
tate pſone. ¶ Itẽ infinita eſt diſtãtia in pſona ſpiri
tusſancti ſicut in pſona filij. ſed q̃cunq; aliq̃ ſunt in
equali diſtãtia reſpectu eiuſdẽ. vnũ nõ eſt medium
vniẽdi alterũ. ꝓ eo ꝙ mediũ plus appropinq̃t extre
mis q̃ extrema ſibi inuicẽ. g̃ videt̃ ꝙ pſona verbi ñ
habeat vniri mediãte pſona ſpũſcti. ¶ Rñ. dõm ꝙ 49
cũ q̃rit̃ vtrũ pſona verbi habeat vniri humane nãe
mediãte ſpũſctõ. hoc dupl'r põt intelligi. Aut ita ꝙ
illa vnio fiat mediãte ſpũſctõ ſicut vinculo interue
niẽte. Aut ita ꝙ fiat ſicut ꝑncipio efficiẽte. Si ꝑmo
mõ intelligat̃ ſic nõ hȝ vitatẽ. ꝓ eo ꝙ pſona vbi ꝑ ſe
vnit̃ hũane nãe. nõ pſona aliq̃ mediãte. Nec q̃. n.
pſona ſpũſcti incidit media int̃ pſonã vbi ⁊ nãm
aſſumptã. Si aũt vnio illa intelligat̃ fieri median
te ſpũſancto. ſicut ꝑncipio efficiẽte ꝑ modũ cuiuſdã
ſbauctis ⁊ appropatõis ſic veritatẽ hȝ. Incarnatio
eñ vbi fuit a pr̃e ⁊ a filio mediãte ſpũſctõ. ſ hoc mõ
nõ ẽ hic qõ. ſ. j. erit ſuo loco cũ q̃rit̃. vtrũ incarnatio
nis opus appropari debeat ſpũſancto. nũc aũt ẽ qõ
vtrũ vnio verbi fiat mediante ſpũſctõ ſicut vinculo

interueniẽte. ¶ Ad hãc qõem rñdendũ ẽ ꝙ h̃ falſitȝ eſt ⁊ nõ intelligibile. ſicut oñdũt rõnes ad hoc indu
50 cte. ¶ Ad illud ṽo qḋ opponiꝰ in ↄ̃riũ ꝙ verbũ intelligibile vniꝰ voci mediãte ſpũ. dõm ꝙ ſilitudo eſt inꝰ creaturã ⁊ creatorẽ. ita tñ ꝙ maioꝛ repiꝰ diſſimilitudo. vñ q̃dãmõ eſt ſiłe ⁊ q̃dãmõ nõ. In hoc q̃deȝ eſt ſiłe. ꝙ ſicut mens format vocẽ exterioꝛẽ mediãte ſpũ. ſic deꝰ pꝛ formauit carnẽ aſſumptã mediãte ſpũ ſancto. In hoc ẽ diſſimile. qꝛ ſpũſſanctꝰ eſt vehiculũ verbi. nõ ſic ſpũſſanctꝰ pſone filij. Nunq̃ eñ eſt pſona ſpũſſancti vbi nõ ſit pſona verbi. ⁊ iõ q̃ntũ ad h̃ ſilitudo nõ põt nec dȝ attendi.
51 ¶ Ad illud qḋ opponitur ꝙ vnio volũtaria ẽ mediante amoꝛe. Dõm ꝙ vnio volũtaria dĩ dupłr. Aut qꝛ eſt a voluntate. aut qꝛ eſt ſm volũtatẽ. Illa vnio q̃ eſt volũtaria q̃ eſt a volũtate ẽ mediãte amoꝛe ſicut efficiẽte. Illa ṽo q̃ eſt volũtaria q̃ eſt ſm voluntatẽ illa dȝ fieri mediante amoꝛe ſicut glutino ↄiungẽte. Dico ḡ ꝙ vnio ṽbi ad humanã nãm ẽ volũtaria. qꝛ eſt a volũtate. ſ; nõ eſt volũtaria qꝛ ſit ſm cõfoꝛmitatẽ voluntatũ. ſ; potius ſm ↄiunctionẽ nãꝝ i vna pſona. Et iõ nõ ſeq̃ꝰ ꝙ talis vnio fiat mediãte ſpũſctõ ſicut vinculo interueniẽte. ſ; potius ſicut pncipio efficiẽte. ¶ Ad illud qḋ opponiꝰ ꝙ diuine pſone nectunꝰ mediãte ſpiritu ſancto. Dõm ꝙ nõ eſt ſiłe. Quia nexꝰ duaꝝ pſonaꝝ attendiꝰ ſm pductionẽ pſone. q̃ ſꝛ̃ꝰ p volũtatis fecunditatẽ. ita ꝙ inꝰ illas pſonas ⁊ eaꝝ nexus ẽ diſtinctio pſonaꝝ. Nõ ſic aũt eſt in ppoſito. qꝛ due nature cõcurrũt in vnitatẽ pſone. 52
¶ Ad illud qḋ opponitur ꝙ ppinquioꝛ eſt nobis pſona ſpũſſancti. Dõm ꝙ dictũ ẽ p appropꝛiationẽ. nõ qꝛ pſona ſpũſſcti magis accedat ad naturã creatã q̃ȝ pſona verbi. ſed qꝛ tñ pcedit ita ꝙ nõ pducit aliã pſonã. ⁊ pcedit per modũ fecũditatꝭ volũtatꝭ. Et queadmodũ oẽs creature pducte ſunt volũtarie. ⁊ ex diuina liberalitate. hinc eſt ꝙ pſona ſpũſſcti dĩ nobis magis appropinq̃re. Et iõ ſm q̃ndã appropꝛiationẽ ↄcedi põt ꝙ vnio illa fiat mediãte ſpũſctõ. cũ ſit facta a ſpũſctõ tanq̃ȝ efficiente ſm appropꝛiationẽ. non interueniente tamen ſm perſonalem diſtinctionem ⁊c. 53

¶ Diſtinctio. iij. de xp̃i conceptione.

Queritur etiã de carne verbi an pusq̃ȝ cõcipeꝰ. Supꝛa egit mgꝛ̃ de incarnatõe. hic ṽo agit de ↄceptiõe. Et qꝛ ante ↄceptionẽ filij dei pceſſit ſctificatio ṽginis. iõ iſta ps hȝ duas ptes. In pma determinat q̃liter virgo maria fuerit p ſpmſctm̃ ſctificata ⁊ ab oi labe purgata. Scḋo vero determinat q̃liter caro xp̃i fuerit p ſpmſctm̃ ↄcepta. ĩ. diſ. iiij. Cũ vero incarnatio verbi ⁊c. ¶ Prima ps diuidiꝰ in duas ptes. in q̃rũ pma determinat de ſctificatione q̃ pceſſit xp̃i ↄceptionẽ. In ſcḋa vero inq̃rit vtꝝ caro xp̃i ita poterit in abraham decimari ſicut in virgine potuit ſctificari. Iõ pmo agit de ſctificatõe. Scḋo de decimatione. ibi. Cũ autẽ illa caro ⁊c. ¶ Prima ps diuidiꝰ in tres ptes. In pma pte determinat q̃ fuerit ſctificatõis exigẽtia. In ſcḋa que fuit ſctificationis cã. ibi. Mariã q̃ȝ totã ſpũſſanctus ⁊c. In tercia vero q̃ fuit ſctificationis efficacia. ibi. De autẽ ſacra virgo extũc ⁊c.

¶ De ſanctificatione q̃ pceſſit xp̃i conceptionẽ q̃ ſcȝ btã ṽgo ẽ ſctificata. ex q̃ aſſumpta ẽ caro xp̃i. Et que fuerit ſctificationis exigentia. a

Queritur etiã de carne verbi. an pusq̃ȝ ↄcipeꝰ obligata fuerit pctõ. an ⁊ talis aſſũpta fuerit a verbo? Sane dici põt ⁊ credi opoꝛtet iuxta ſanctoꝝ atteſtatõis ↄueniẽtiã. ipam pus fuiſſe pctõ obnoxiã ſicut reliq̃ ṽginis caro. ſ; ſpũſſcti opatione ita mũdatã. vt ab oi cõtagione pcti imunis vniretꝰ verbo. Pena tñ nõ neceſſitate ſ; volũtate aſſumẽtis remanẽte. Diſt. iij.

¶ Que fuit ſanctificationis cauſa. b

[a] Mariã q̃ȝ totã ſpũſſanctꝰ in eã pueniẽs a pctõ pꝛſus purgauit. ⁊ a fomite pcti etiã liberauit. vel fomitẽ ipm penitꝰ euacuando. vt q̃buſdã placet. vel ſic debilitando ⁊ extenuãdo. vt ei poſtmodũ peccãdi occaſio nullatenꝰ extiterit. potẽtiã q̃ȝ generãdi abſq̃ȝ viri ſemine ṽgini pparauit. Ita eñ verba euãgelij docẽt. vbi angelus alloquẽs virginẽ ait. Spũſſanctꝰ ſupueniet in te. [b] ⁊ virtus altiſſimi obumbꝛabit tibi. Et qḋ naſceꝰ ex te ſanctũ vocabiꝰ filius dei. Cui ſacra virgo rñdit. Ecce ancilla dñi. fiat mihi ſm ṽbũ tuũ. Qḋ exponẽs Johes ait. Poſt cõſenſum aũt ſctẽ ṽginis ſpũſſanctꝰ a Luce. j. b Joh. dam̃.

a Mariã q̃ȝ totaȝ. Innuit mgꝛ̃ ꝙ ſpũſſanctꝰ mariã a fomite pcti purgauit. Cõtra. Si fomes relinq̃ꝰ in nob ad exercitiũ ⁊ meritũ. ⁊ btã virgo fuit maximi meriti. nõ videꝰ ꝙ debuit a fomite liberari. Itẽ ſtimulus carnis datus fuit aplõ ad gr̃e diuine cõſeruationẽ. ḡ vꝛ̃ ꝙ nõ debuerit auferri
1 btẽ virgini. Rꝰ. dõm ꝙ aliq̃d eſt pmotiuũ ad bonũ dupłr. ſcȝ ſm oẽm ſtatũ. aliq̃d ṽo ſm ſtatũ nature lapſe ⁊
2 egre. Sicut aliq̃d ẽ pmotiuũ ad ſanitatẽ dupłr. vicȝ cõiter. ſicut cibꝰ bone cõpoſitõis. Aliud vero ſm ſtatuȝ egritudinis. ſicut medicinalia. Dõm ẽ ḡ ꝙ fomes ẽ ad pmotionẽ ñ ſimpłr ſ; ſm ſtatũ nãe lapſe. in q̃ hõ faciłꝰ ẽ ad deſidiã ⁊ ſupbiã. iõ ẽ ei vtilis talꝭ ſtimulꝰ ppꝰ exercitationẽ ad expellendã pigriciã. ⁊ ppꝰ hũiliationẽ ad expellendã ſupbiã. Qm̃ ḡ btã virgo erat repleta charitate ⁊ humilitate. ⁊ ↄfirmata in vtroq̃ȝ. iõ fomitis ſtimulo nõ egebat. iõ nõ ẽ ſiłe de alijs ⁊ de ipſa. b ¶ Et virtꝰ altiſſi. ⁊c. Queriꝰ p q̃nto dicit cũ altiſſimũ. cũ potiꝰ ſit nũcius diuine hũilitatis q̃ȝ altitudinis. Itẽ q̃riꝰ de hoc qḋ ſubiũgit. obumbꝛabit tibi. qꝛ cũ deus filiꝰ ſit can
5 doꝛ lucis eẽne. ei nõ cõgruit obumbꝛare. ſ; potiꝰ illuminare. Dõm ꝙ p nomẽ altiſſimi intelligiꝰ pꝛ p appropꝛiationẽ. patri eñ appropꝛiaꝰ potentia. ⁊ in pſona patris pncipaliꝰ eſt auctas. Per ṽtutẽ aũt intelligimꝰ filiũ. qꝛ xp̃m dicimꝰ dei ṽtutẽ ⁊ dei ſapiaȝ. qm̃ ḡ ſermo pceſſerat de ſpũſctõ. ſubiũgiꝰ etiam de pꝛe ⁊ filio. vt ſicut illi tres mundũ fabricauerãt. ſic etiã intelligant mundũ repaſſe ope indiuiſibili. ⁊ hoc p fabricã vteri ṽgina-

ꝓuenit in ipſam ſcd̄m verbū dn̄i qd̄ dixit angel⁹ pur/
gans ipſam. ⁊ potentiā deitatis ꝟbi receptiuā pparās
ſimul aūt ⁊ generatiuā. Et tūc obumbrauit ipſam dei
altiſſimi p ſe ſapia ⁊ ꝟtus exiſtēs. ſ. fili⁹ dei patris ho/
c mouſios. i. cōſubſtātialis ſicut diuinū ſemē. Et copu
lauit ſibi ꝓpi ex ſanctiſſimis ⁊ puriſſimis ipſi⁹ virginis
d ſanguinib⁹ d nře antique cōſperſionis carnē aiatā aīa
rōnali ⁊ intellectiua. nō ſemināſ ſ ꝑ ſpm̄ſctm̄ creans.
q̄re ſimul caro. ſimul dei caro. ſimul caro aiata rōna/
li ⁊ intellectu. ſimul dei verbi caro aiata rōnali et in/
tellectiuo. Ex his ꝑſpicuū fit qd̄ ante diximꝰ. carnem
ſcʒ verbi ſimul ꝯceptā ⁊ aſſumptā. eandēq̄ȝ imo totā
ꝟginē ſpūſancto ꝓueniēte ab oī labe pc̄tī caſtificatam
Cui collata ē potētia nouo more generādi. vt ſine coi
tu viri. ſine libidine ꝯcipientis. in vtero virginis cele
braret conceptus dei ⁊ hoīs. Illa eñ caro quā de⁹ de
ꝟgine ſibi vnire dignat⁹ ē. ſine vicio ꝯcepta. ſine pc̄tō
nata ē. hanc tñ carnē nō celeſtis. nō aeree. nō alteri⁹
cuiuſq̄ȝ putes eē nature. ſ eius cui⁹ ē oīm hoīm carō.

¶ Que fuit ſanctificationis efficacia. c

Q aūt ſacra virgo extūc ab oī pc̄tō imunis extiterit
Aug⁹. euidēter oñdit in li. de nā ⁊ grā inq̄ens. Exce/
pta ſctā ꝟgine maria. de q̄ ꝓpter honorē dn̄i. nullam
ꝓrſus cuȝ de pc̄tis agit̄ haberi volo q̄oēm. Inde eñ
ſcim⁹ q̄ ei plus ſit grē collatū ad vincendū ex oñi pte
pc̄tm̄ q̄ cōcipe ac parere meruit. quā cōſtat nullū ha/
e buiſſe pc̄tm̄. Hac ḡ ꝟgine excepta. ſi oēs ſcti ⁊ ſctē cō
gregari poſſent ⁊ q̄rerent ab eis an pc̄tm̄ hr̄ent. q̄d re/
j. Joh. j. ſponderent niſi qd̄ Johes ait. Si dixerim⁹ q̄ pc̄tm̄ nō
hēmus noſipſos ſeducim⁹. Illa aūt ꝟgo ſingulari grā
ꝓuenta ē atq̄ȝ repleta. vt ipm̄ hr̄et ventris ſui fructuȝ
quem ex initio habuit vniuerſitas dominū. Ut illud
qd̄ naſcebat̄ ex ꝓpagine pmi hoīs. tantūmō generis
nō criminis originē duceret.

lis. Rō aūt q̄re magis patrē vocauit altiſſimū. q̄ȝ patrē appellaret. vt oñdat̄ in ope incarnatōnis mira fuiſſe
dignatio. in hoc q̄ nrām humilitatē ſue celſitudini copulare voluit. Uirtus ꝟo altiſſimi virginē poti⁹ dr̄ ob
umbrare q̄ȝ illuminare. Obumbratio eñ viſum adiuuat. ⁊ calorē refrigerat. ⁊ in aduentu filij dei virgo ma/
ria refrigerata fuit fomitis extinctōe. fuit etiā ad dei cōtuitū adiuta ꝑ carnis cōiunctionē cū verbo. vt q̄ non
poterat deū ſentire in
ſe ꝓpter ſue lucis im/
menſitatē. ſentiret et
cogitaret intra ſe per
aſſumptā carnis hu/
manitatē.

c Copulauit ſibi ꝓpi 4
ex ⁊c̄. Contra hec ver
ba dam̄. obijcit̄. Ex h
videt̄ q̄ cōcept⁹ fuit
xp̄s ex ſanguine virgi
nis. Sed ꝯ hoc ē illd̄
Auguſtini qd̄ ſequit̄.
q̄ aſſumpſit ſibi car/
nem de carne ꝟginis.
Itē ꝓximior eſt caro
carni q̄ ſanguis. ergo
ꝑ̄us debuit aſſumere
carnē de carne q̄ȝ ſan
guinē. R⁹. dīcm̄ q̄ per
puriſſimos ſāguines
intelligit humores q̄
ꝓpinqui ſunt ad cor/
poris formationeȝ ex
q̄bus caro xp̄i forma
ta fuit. Ille autem hu/
mor aliq̄n vocat̄ ca/
ro. aliq̄n ſanguis. ali/
q̄n ſemen. et hoc ſm̄
diuerſam ꝯparationeȝ.
Sanguis eñ dicit̄ in
cōparatione ad illd̄ vn̄
ꝓceſſit. Caro in ꝯpa/
tione ad illud qd̄ ex
ipſa fit. Semen vero
q̄tū ad formā quā hȝ.
Ad illud qd̄ opponit̄
q̄ caro eſt carni ꝓpin/
quior. dīcm̄ q̄ verū ē
in via ſpāi. ſ nō i via
gn̄ationis. quia caro
nunq̄ȝ ꝯuertit̄ in carnē niſi ꝑ̄us ꝯuertat̄ in humorē. d ¶ Nře antiq̄ ꝯſper. ⁊c̄. Uidet̄ pmū eē falſū. q̄ ꝯma 5
ꝯſpſio ſonat in viciū. ſicut dicit apl̄s. j. ad Cor. v. Expurgate vet⁹ fer. ſ caro xp̄i nūq̄ȝ fuit viciata. ḡ ⁊c̄. Item
obī de illo qd̄ ſubiūgit̄. ſ ꝑ ſpm̄ſctm̄ creans. q̄ falſū videt̄ dicē. Creare eñ ē de nihilo aliq̄d facē. Sȝ caro xp̄i
nō fuit de nihilo. ſ de carne ꝟginis aſſūpta. R⁹. dīcm̄ q̄ antiq̄ ꝯſpſio dr̄ hic ꝓpt̄ penaꝝ vetuſtatē ⁊ iugoſitatē
Apl̄s aūt fermētū vocat male ꝯſuetudinis corruptionē q̄ attendit̄ in vicioſa ꝓnitate. xp̄s aūt aſſūpſit carnē
penalē ſ nō peccatricē. ⁊ h vult dicē dam̄. Ad illud qd̄ opponit̄ de h verbo creare. dīcm̄ q̄ creare dr̄ h ꝑ actu 6
q̄ ꝓprie ꝯuenit deo. nō q̄ fit oino ex nihilo. vnde accipit̄ h creatio ꝑ ꝯditōe. ⁊ creator tātū valet q̄ntū ꝯditor.
⁊ hipm̄ vult dicē dam̄. q̄ caro illa creata ē nō ſeminalr̄ ſ ꝯditiue. e ¶ Si oēs ſcti ⁊ ſctē ⁊c̄. Innuit mgr̄ per 7
verbū Johis. Si dixerim⁹ q̄ pc̄tm̄ nō hēm⁹ nos. ſedu. ⁊c̄. q̄ oēs hoīes pc̄tō ſunt obnoxij excepta btā virgine.
Cōtra. h videt̄ falſū de infantib⁹ recent̄ baptiſat̄ q̄ nullū hn̄t pc̄tm̄ neq̄ȝ actuale neq̄ȝ originale. Itē opponit̄
de adultis ſtatim poſt baptiſmū. ⁊ de his q̄ ſunt ſtatim abſoluti ab oīb⁹ pc̄tis videt̄ q̄ poſſint dici pc̄tm̄ non
hēc. R⁹. dīcm̄ q̄ circa ꝟbū illud tripl̄r pt̄ fieri vis vt ſan⁹ ex eo capiat̄ intellect⁹. Primo ex h q̄ dicit q̄ n̄ poſſu/
mus dicē. q̄ nemo cert⁹ ē vtrū oī pc̄tō careat. vt dicit apl̄s. j. Cor. iiij. Nihil mihi cōſcius ſū. h aūt dicere po
tuit ꝟgo ex ſpāli dono grē. Aliter pōt intelligi q̄ fiat vis in h qd̄ dr̄ pc̄tm̄. Pc̄tm̄ eñ dr̄ actus pc̄ti. ⁊ macula ⁊
cauſa pc̄ti. Et btūs Johes nō tm̄ accipit pc̄tm̄ ꝑ macula. ſ etiā ꝑ cauſa ſiue ſeq̄la. nullus aūt ali⁹ a xp̄o ꝑter
ꝟginē dicere potuit q̄ cām. i. fomitē nō hr̄et. In ipſa eñ ſola extincta fuit ꝯcupia. Tercio pt̄ fieri vis in hoc
qd̄ dicit. habem⁹. q̄ pōt dicere pn̄s vt nūc. vel pn̄s ſimpl̄r. Si dicat pn̄s vt nūc. nō videt̄ eē impoſſibile q̄n poſ
ſint eē imunes in aliq̄ hora ab oī actuali. Si aūt dicat pn̄s ſimpl̄r. ſic ſoli cōpetit ꝟgini q̄ ꝑ totū tp̄s vite ſue
nullū actuale pc̄tm̄ cōmiſit. hoc aūt de nullo alioꝝ ſanctoꝝ pōt dici veracit̄ q̄ in hac vita aliq̄ diu ꝯmāſerit.

Ad intelligentiã huius ptis incidit hic q̃ſtio
circa ſanctificationẽ virginis q̃tum ad duo.
Primo querit̃ de ſanctificatione v̄ginis q̃/
tum ad cõgruentiã tp̃is. Scđo vo q̃tũ ad efficaciã
virtutis. Circa primũ q̃runt̃ tria. Primo queritur.
vtrũ caro virginis ſanctificata fuerit̃ ante animatio
nem. Scđo querit̃ vtrũ aĩa eius ſanctificata fuerit
ante originalis ɔtractionẽ. Tercio querit̃ vtrũ ſan
ctificata fuerit ante natiuitatis originẽ.

¶ Queſtio. j. a

Utrũ caro virginis ſanctificata fuerit ante aĩationẽ
Et ꝓbat̃ p̃mo ꝙ ſic. Iere. j. Antequã formarẽ te. in
vtero noui te. Conſtat ꝙ btã virgo excellentior fuit
q̃ Iere. ḡ p̄us fuit approbata et purificata ei⁹ caro
q̃ eſſet formata. ſ ante fuit formata q̃ aĩata. ḡ ante
fuit carnis ſanctificatio q̃ aĩatio. ¶ Item ſup illud
Luce. j. Exultauit in gaudio infans in vtero meo.
Glo. Nondũ erat in eo ſpũs vite. ⁊ iã erat ſpũs gr̃e
ḡ multo fortius hoc fuit in dñi matre q̃ dignior fuit
q̃ iohãnes. ḡ ſanctificata fuit ante ſpũ vite. ⁊ ita añ
animationẽ. ¶ Itẽ nõ eſt min⁹ potens virt⁹ ſanctifi
cans q̃ ſit virtus inficiens ⁊ fedans. Sed caro infi/
ci põt ⁊ fedari ante animationẽ. ḡ pari rõne ante aĩe
infuſionẽ. imo a fortiori põt ſanctificari. cũ oppoſita
nata ſint fieri cira idẽ. Si ḡ beate virgini hoc ɔceſſũ
eſt. q̃ntũcunq̧ cõgruũ eſt cõcedi pure creature. vide
tur ꝙ caro eius ante aĩationem fuerit ſanctificata.
¶ Itẽ cõceptio glorioſe v̄ginis fuit ex legitimo ma
trimonio. ⁊ de pentib⁹ ſanctis. ⁊ de matre ſterili ſm
ꝙ narrat quedã hiſtoria. videt̃ ḡ ꝙ ipſa cõcepta fue
rit v̄tute ſpũſſancti. Si ḡ illa cõceptio q̃ eſt ſm legi
timũ mr̃imoniũ ⁊ ſm ſpũſſcti adiutoriũ eſt ſctã ⁊ im
maculata. videt̃ ꝙ caro v̄ginis marie in ipſa ſua cõ/
ceptione fuerit ſanctificata. ſed ante fuit cõceptio q̃
aĩatio. ḡ fuit ante ſanctificata q̃ aĩata. ¶ Sed ɔtra.
Bern̄. in ep̃la ad ludineñſes. Ante cõceptionẽ ſancti
ficari minime poterat. q2 nõ erat. Sed nec in ipſo con
ceptu. ꝓpter pctm̃ qđ inerat. Sed cõſtat ꝙ illud nõ
eſt dictũ ꝓpter pctm̃ qđ eſſet in pentib⁹. q2 potuiſſet
eã cõcipe ſine pctõ. ḡ dicit ꝓpter cãm pctĩ q̃ erat in
carne. ḡ nõ videt̃ ꝙ ſctificatio fuerit ante infuſionẽ
aĩe. ¶ Itẽ ſanctificatio ẽ ꝑ aliq̃d mun⁹ gr̃e ſpũſſcti.
ſ grã nõ h3 eſſe in carne ſ in aĩa. ergo nõ videt̃ ꝙ añ
fuerit carni grã infuſa q̃ aĩe. ¶ Itẽ eſſe gratie p̄ſup/
ponit eſſe nãe. ⁊ ꝑfectio gr̃e ꝑfectionẽ nature. ſi ergo
ſanctificatio dicit effectũ gr̃e viuificãtis. impoſſibi/
le videt̃ ꝙ caro ſctificet̃ anteq̃ aĩa viuificet̃. ¶ Itẽ
nihil ptinet ad ſanctificationẽ qđ nõ ptinet ad glori
ficationẽ. Sed caro añ aĩationẽ nõ ptinet ad glorifi
cationẽ nec reſurrectionẽ. vnde fetus abortiui ante
aĩationẽ nõ reſurgũt. vt dicit Aug. in li. de baptiſme
puulo2. ḡ caro ante aĩationẽ nõ erat ydonea ad ſan
ctificationẽ. ḡ non fuit caro v̄ginis ante ſanctificata
8 q̃ aĩata. ¶ Rñ. dđm ꝙ caro beate v̄ginis ante aĩa/
tionẽ nõ fuit ſctificata. nõ q2 deus nõ poterit carnē
virginis purificare anteq̃ aĩaret. ſed q2 ſctificatio h3
eſſe ꝑ aliq̃d donũ gratuitũ ſupadditũ. qđ quidẽ non
h3 eſſe in carne ſ in aĩa. iõ ſi caro btẽ virginis dr̃ ſan/
ctificari. aut hoc intelligit̃ mediante grã exiſtente in
eius aĩa. vel mediãte grã exiſtente in animabus pa/
rentũ. Conſtat ꝙ nõ mediãte grã exñte in eius aĩa.
q2 tunc eſſet oppoſitũ in adiecto. vi3 ꝙ caro ſctifica
tur ante aĩe creationẽ. ⁊ tñ ſanctificet̃ ꝑ virtutẽ gr̃e
illius aĩe. ſequit̃ eñ ꝙ idẽ ſit p̄us ⁊ poſterius in vno
⁊ eodẽ. Si aũt intelligat̃ hoc fieri ꝑ grãm q̃ collata
fuit animabus pentũ. hoc non põt eſſe triplici rõne.
Prima. q2 rõ ſanctificationis nõ h3 trãſfundi a pen
te in ꝓlem. ꝑ eo ꝙ ꝓles nõ eſt in pente ſm animã.
iõ nec in pente h3 ſanctificationis grãm. Et iđo hoc
qđ dicit Bern̄. ad ludineñ. Ante ɔceptionẽ minime
ſanctificari potuit qđ nõ erat. exponendũ eſt ſm aĩ
mã. erat eñ in eis ſm carnẽ cauſalit̃. ſ illud eſſe non
ſufficiebat ad ſanctificationis grãm q̃ reſpicit aĩam
Scđa rõ eſt. q2 et ſi hoc eſſ3 poſſibile ꝙ ſanctificatio
deriuaret̃ a parente in ꝓle3. ſicut originalis iuſticia.
nunq̃ tñ deriuat̃ mediante coitu libidinoſo. q2 tunc
duo oppoſita eſſent ſimul ⁊ ſemel in eodẽ. Et iõ di/
cit Bern̄. forte inter amplexus maritales. ſanctitas
ipſi cõceptioni ſe immiſcuit. vt ſimul ſctificata fuerit ⁊
cõcepta. Sed hoc rõ nõ addmittit. quõ nãq̧ ſancti/
tas abſq̧ ſpũ ſanctificante. aut ſpũſſcti ſocietas cu3
pctõ fuit. aut quõ pctm̃ nõ fuit. vbi libido nõ defuit.
Tercia rõ eſt. q2 eſto ꝙ ſanctificatio adeſſet ⁊ libido
defuerit virtute diuina. nõ tñ decuit vt deeſſet. ꝓpẽ h
ꝙ hoc eſt ſolius beate virginis ꝓrogatiua. ſola enim
ipſa vt ſancti dicunt ſine pctõ concepit. ⁊ ſine dolore
peperit. ⁊ ideo hoc pentibus cõcedi nõ potuit beate
virginis. ſ ſoli virgini reſeruari. Et ideo Bern̄. dicit
Dico v̄ginẽ glorioſã de ſpũſctõ ɔcepiſſe. nõ añ cõce
ptam fuiſſe. dico pepiſſe virginem. nõ tñ partã a vir
gine. alioquin vbi erit ꝓrogatiua matris de qua ſin/
gulariter credit̃ exultare. et munere ꝓlis. ⁊ carnis ir/
tegritate. ſi eam dederis matri. non eſt hoc virgine3
honorare ſ eius honori detrahere. Et ideo ſimplici/
ter concedendũ ꝙ caro eius ante animationẽ nõ fu
it ſanctificata. Et cõcedende ſunt rõnes q̃ hoc ꝓbãt
¶ Ad illud ḡ qđ opponit̃ in ɔtrariũ de Hieremia 9
de noticia approbatiõis. ꝙ ante cognouit q̃ forma/
uit. dđm ꝙ noticia illa nõ ponit aliquid circa ipſum
ſed circa ꝓpoſitum dei p̄deſtinantis. ſicut electio. et
dilectio. ⁊ predeſtinatio eterna nõ ponit aliq̃d circa
p̄deſtinatum. et ideo non ſequit̃ ex hoc ꝙ caro Hie
remie vel virginis ante fuerit ſanctificata q̃ forma/
ta. Et ad illud quod opponit̃ de Iohanne. ꝙ nõdũ 10
erat in ipſo ſpũs vite. dđm ꝙ in ſcriptura aliq̃d dici
tur fieri q̃uando innoteſcit. ⁊ nõ eſſe qñ nõ apparet.
Et iõ dicit̃ ſpũſſanctus nõ fuiſſe in iohanne. q2 non
apparebat. adhuc cũ erat in vtero. ſpũs aũt in eo dr̃
fuiſſe. qñ in occurſum dñi exultauit in ventre. ¶ Ad 11
illud qđ opponit̃ ꝙ caro põt infici añ aĩatione3. ḡ et
ſctificari. dđm ꝙ nõ eſt ſile. q2 generatõ carnis ex car
ne ẽ carnalis ⁊ nõ ſpũalis. iõ mag̃ h3 trãſfundi caro
vicioſa ex carne vicioſa. q̃ ſancta ex pentib⁹ ſctificat̃
ꝑ grãm. ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ ɔceptio virginis 12
fuit ex legitimo mr̃imonio. ḡ ⁊c̃. dđm ꝙ totũ illud ẽ
ꝓbabile. vi3 ꝙ ɔcepta fuerit ex ſterili. ⁊ ex coitu cõ/
iugali. abſq̧ tñ culpa actuali. nõ tñ ſeq̃t̃ ꝙ ɔcepta fu
erit abſq̧ cã pctĩ. q2 ita trãſfũdit̃ originale ex illis ſicͭ
qui generãt ex coitu adulterino. ſicut oñſum fuit in
ij. li. Et ſi obijciat̃ ꝙ nõ debuit ibi eẽ cã originalis. q2
facta eſt mediãte virtute. ſ. ſ. fecũdante. ⁊ ꝓpter fe/
cũdationẽ ſterilitatis matr̃ne. q̃ nõ fuit ab hoie ſed a
deo. dđm ꝙ illud nõ valet. q2 h ſiliter poſſet obijci de
iohẽ ⁊ yſaac. q̃ de ſterilib⁹ ſunt ɔcepti. Propẽ qđ no 13
ta ꝙ ſpũſſ. aliq̃n opat̃ vt ſpũs. aliq̃n vt ſanct⁹. Tunc
q̃dẽ opat̃ vt ſpũs. qñ op⁹ facit ſupra naturã. Tunc
vt ſpũſſctũs opat̃. cũ nõ facit ſolũ op⁹ ſupra naturẽ
ſ etia3 ſanctificat illud ſupra qđ opat̃. Dico ḡ ꝙ in

ↄceptōe filij dei qui eſt ſactus ſactorū̄ non ſolū̄ opa-
tus eſt vt ſpūs. ſed vt ſpūſſactus. In cōceptōe vero
qua iohānes eſt ↄceptus ſiue beata virgo. opat⁹ eſt
vt ſpūs tm̄. ideo ſola virgo maria dicit̄ cōcepiſſe de
ſacto ſpū. Preterea nulli⁹ ↄceptōis ſolēnitatē cele-
brat eccleſia niſi ſolius filij dei in annūciatōe btē vir
ginis marie. Sūt tamē aliqui qui ex ſpeciali deuoti-
one celebrāt ↄceptionē beate virginis. quos nec oī-
no laudare. nec ſimpliciter audeo rep̄hendere. No
oino approbare audeo ꝓ eo ꝙ ſacti patres q̄ alias
ſolēnitates virginis ſpūſacto docente ſtatuerūt. qui
etiā magni amatores ⁊ veneratores beate virginis
fuerūt. ↄceptionē virginis ſolēnizare nō docuerunt.
Btūs etiā Bern̄. ꝑcipuus virginis amator. ⁊ bono
ris eius zelator illos rep̄hēdit qui cōceptionē virgi-
14 nis celebrāt. Statuta etiā vniuerſal' eccl'ie de ſctōꝝ
celebritatib⁹ oīa fūdata ſūt ſup ſāctitatē. vt nullo die
ꝓ aliquo ſācto ſolēnizet. in quo vel ꝓ quo pſōa ſan
cta nō fuerit cui honor ille defert̄. Si ḡ ſāctitas non
fuit in virgine ante aīe infuſionē. non videt̄ vſq̄ ſe-
curū ↄceptionis illius etiā ſolēnitatē celebrare. No
etiā audeo reprehēdere. quia vt quidā dicūt hec ſolē
nitas celebrari nō cepit hūana inuētione ſed diuina
reuelatōe. qđ ſi verū eſt. ſine dubio bonū eſt ſolēniza
re in eius ↄceptōe. ſed quia hoc autēticū nō eſt. non
cōpellimur credere. quia etiā ↄtra fidē rectā non eſt
non cōpellimur negare. Poteſt etiā eſſe ꝙ illā ſolē-
nitas potius refert̄ ad diem ſāctificatiōis q̄ conce-
ptionis. Et qm̄ dies ↄceptōis fuit certa. ⁊ dies ſācti
ficatōis incerta vt patebit infra. ideo nō irrōnabilit̄
ſolēnitas dici ſāctificatōis ſtatui potuit in diē cōce-
ptionis. nec imerito. quia q̄uis ↄceptōis diē n̄ opor
teat celebrari ꝓ eo ꝙ nō fuit ſāctitas in ↄcepto. pōt
tamē irrep̄heſibiliter gaudere ſācte aīe. ꝓ eo qđ tūc
inchoatū eſt. Quis em̄ audiēs virginē de qua ſalus
totius mūdi ꝓceſſit ↄceptā. gr̄as deo exoluere negli
gat. ⁊ obmittat exultare in deo ſalutari ſuo. niſi q̄ er-
ga glorioſā virginē minus deuote afficit̄. ⁊ mag' cō
ſiderat preſētia q̄ futura. magis etiā ↄſiderat boni
defectū q̄ fūdamētū. Etem̄ ſi filius regis claud⁹ na
ſcat̄. qui ſit a claudicatōe ꝓceſſu tp̄is liberādus. nō
eſt de claudicatōe dolēdum. ſed potius de natiuita-
te gaudēdū. Per hūc modū ſi quis in die ↄceptōis
eius ſolēnizat. attēdens magis ſāctificatōem futurā
q̄ ↄceptōem pſētem. nō videt̄ dignus redargui. ⁊ iō
dixi ꝙ tales nec vituperare audeo nec laudare. cre-
do tamen et confido de virginē glorioſa ꝙ ſi quis
hāc ſolēnitatē celebrat. non ex amore vanitatis. ſʒ
potius ex deuotione virginis. nō credēs etiā ↄ̄ illud
qđ elici pt ex ſacra ſcriptura. ꝙ benedicta virgo de-
uotōnem eius acceptat. ⁊ ſi aliquid eſt reprehēſibile.
ſpero ꝙ apud iuſtuʒ iudicē dignabit̄ excuſare. Nec
huic obuiāt dicta Bern̄. Potius em̄ intēdit exclu-
dere errorē ne quis credat virginē ſāctificatā in con
ceptōe. q̄ erga virginē deuotōem noſtrā minuē. cui
nullus poteſt nimis eſſe deuotus. ita tamē ꝙ nihil
credat de ea qđ ſit cōtra veritatem. ⁊ ſacre ſcriptu-
re. ⁊ fidei xp̄iane. q̄ oēm deuotōem nr̄am tā erga de
um q̄ erga matrē eius debet ꝓcedere. Et ſi aliquis
obijciat alioꝝ ſāctoꝝ cōceptōnes non eſſe celebres
ꝓpter ſequētes ſanctificatōnes. poterit ei dici ꝙ alij
ſācti ꝓ malo nō habebūt ſi aliquis honor ſpālis ma
tri dn̄i tribuat̄. qm̄ ſāctificatōis ipſius magnitudo ⁊
acceleratio ceteras antecellit. Et iō mirādum nō eſt

ſi ſpūs. ſ. inhabitās in cordibus fideliū. magis deuo
tōem ipſorum erga virginē inflamat q̄ʒ erga alios ſā
ctos ⁊ ſāctas. Hac etiā de cauſa quotidie de virgine
glorioſa facimus officiū ſpeciale iuxta ordinē roma
ne eccleſie. licet ꝓ beato petro apl'oꝝ p̄ncipe ſolūmō
ter in āno facim⁹ officiū. Quacūq̄ ḡ hora. q̄cūq̄ die
aliq̄s fideliū cū tot' ꝓcordijs ⁊ viſcerib⁹ honorat v̄gi
nē. increpand⁹ nō eſt ꝑtinaciter. ne ipi⁹ virginis ani-
aduerſio incurrat̄. q̄ auxiliatrix ⁊ amatrix eſt oīm fi
deliū ſuoꝝ laudatoꝝ. ſicut illi q̄ tales ſunt experimen-
to multiplici cognouerunt.

Queſtio .ij. b

Utrū aīa beate virginis ſanctificata fuerit an̄ origi-
nalis pc̄ti ↄtractionē. Et ꝙ ſic vr̄. Anſel. de cōceptu
virgi. Decebat vt illius cōceptus fieret de matre pu
riſſima ea puritate qua maior ſub deo neq̄t intelligi.
ſed maior eſt puritas vbi nec actualis nec original'
culpa inuenit̄. q̄ vbi eſt aliqua earꝫ. ſi ḡ btā virgo fu
it puriſſia. n̄ vr̄ ꝙ ↄ̄pit originalē culpā. ḡ vī ꝙ ſctificata
fuerit an̄ originalem culpam. Itē aug. de natura ⁊
gr̄a. De matre dn̄i cū de pc̄tis agit̄ nullā volo p̄ſus
habere queſtionē. ḡ nō vr̄ in ea fuiſſe pc̄tm̄ nec actū
nec ↄtractū. Item rōne vr̄. Honor mr̄is refertur
ad filiū. vt dicit dam̄. ſ; oīs honor mr̄is debetur filio
glorioſe v̄ginis. maxime q̄tū ad immunitatē pecca-
ti. ſi ḡ ad honorē filij ſpectat habere mr̄em purā ⁊ ſā
ctam. vr̄ ꝙ mater xp̄i immunis fuerit ab oī culpa tā
originali q̄ actuali. Itē ſi eſt ponere extrema. con
uenit ponere mediū. ſ; ↄuenit ponere habentes ori-
ginale pc̄tm̄ in aīa ⁊ in carne. ſicut filij adā habēt cō
muniter. cōuenit inuenire carentē in aīa ⁊ carne. ſic i
xp̄o. ergo ↄuenit reperire medium. ſ. habentē in car-
ne ⁊ non in aīa. ſed habere in anima ⁊ non in carne
eſt impoſſibile. quia originale ortum habet a carne.
aīa em̄ nō traducit̄ ſ; caro. reſtat ḡ ꝙ aliq̄ pſona fuit
que haberet originale ſolum in carne ⁊ non in aīa. ſ;
aūt fuit illa q̄ maxime accedit ad xp̄m puritate. ⁊ ſ;
eſt virgo maria. ḡ ⁊c. Item ſanctificatio btē virgi
nis ſuperexcellit ſanctificationem alioꝝ ſctōꝝ. ḡ cū be
atus Johēs ſanctificatus fuerit q̄tū ad natiuitateʒ
ex vtero quaʒ eccleſia celebrat. vr̄ ꝙ virgo maria nō
tm̄ ſanctificata ſic fuerit. ſ; etiā in q̄tum ad natiuita-
tē in vtero. ſ; natiuitas in vtero eſt in aīe infuſiōe. ḡ
btā v̄go in inſtanti infuſionis aīe. ſctitatē habuit di-
uine gr̄e. ḡ nunq̄ hūit infectionē originalis culpe.
Itē poſſibile fuit gratiā dare anime beate virgi-
nis in primo inſtanti creationis. ſed congruū eſt po-
nere ꝙ aīe illi id deus dederit quod cōgruebat ei ſu-
ſcipere. ḡ videt̄ ꝙ in primo inſtanti dederit ei grām.
ḡ cū gratia nō poſſit ſimul ſtare cū culpa. aut grām
ꝑdidit. aut originalē culpā nō ↄtraxit. ſ; nō eſt dicere
ꝙ grām ꝑdidit. ḡ vr̄ eſſe dōm ꝙ nō habuit culpā ori
ginalē. Sed ↄ̄. Ro. v. Oēs in adam peccauerūt.
Hoc aūt nō eſt niſi qꝛ fuimus in adā ſ̄m ſemialē rō-
nem. ḡ ſi virgo fuit ſ̄m ſemialem rōnē. vr̄ ꝙ ↄtraxit
originale ſicut ⁊ alij. Item aug. Nemo liberat̄ a
maſſa pc̄ti niſi in fide redēptoris. ḡ oēs q̄cūq̄ eripiun
tur ꝑ xp̄m eripiunt̄. ſ; non liberat̄ q̄s a pc̄tō qđ non
habet. ḡ vr̄ ꝙ oēs alij a xp̄o ↄtraxerit originale pec-
catū. Itē Bern̄. Saluator nr̄ ſicut ꝓ oib⁹ liberā-
dis venit. ita nullū liberū a reatu rep̄it. ḡ nec beataʒ
virginē inuenit liberā. ḡ originale pc̄tm̄ ↄtraxit.
Itē hoc ipm̄ vr̄ rōne. qꝛ ſi btā virgo caruit origia-
li pc̄tō. caruit merito mortis. ḡ vl' iniuſticia facta eſt

ri cū mortua fuit. vł diſpēſatiue ꝑ ſalute gñeris hūa
ni mortua eſt. Primum fac̄ ad ꝯtumeliā dei. quia
ſi illō ver̄ eſt. deus nō eſt iuſt⁹ retributor. Secūdū
ad ꝯtumeliā xp̄i. quia ſi illud ver̄ eſt. xp̄s nō eſt ſuffi
ciens redēptor. ḡ vtrūq₃ falſū eſt ⁊ impoſſibile. Re
ſtat ḡ ꝙ habuit petm̄ originale. ¶ Itē null⁹ ꝑtinȝ ad
redēptōem xp̄i niſi qui habet culpā. Si ḡ btā virgo
caruit originali. videt̄ ꝙ ad redēptōem xp̄i nō ꝑtine
at. Sed magna ē gloria xp̄o de ſctis quos redemit.
ḡ ſi nō redemit btām virginē. nobiliſſima gloria pri
uat̄. Si ḡ hoc eſt ꝓhanū ⁊ impiū dicere. videtur ⁊c̄.
¶ Itē ſi btā virgo petm̄ originale nō habuit. et nlli
eſt clauſa ianua niſi merito origīalis peti. videt̄ ḡ ꝙ
ſi mortua fuiſſet ante xp̄m. ſtatim euolaſſet ad celū.
ḡ nō videt̄ ꝙ ianua oibus apta fuerit ꝑ xp̄m. Et ita
falſū dicit apl's cū dicit Col. j. Placuit ei ꝑ ipm̄ recō
15 ciliari oīa que in celis ſiue que in terris ſūt. ¶ R̄ ad
ꝑdictor̄ intelligētiā eſt notādū ꝙ quidā dicē volunt
in aīa glorioſe virginis grām ſanctificatōis ꝑueniſſe
maculā peccati originalis. Rōnē aūt hui⁹ aſſignāt.
quia decebat aīam glōſe virgis ſctificari excellētiſſi
me ſup aīas alior̄ ſctor̄ nō ſolū qn̄tū ad abūdātiā
ſctitatis ſed etiā qn̄tū ad acceleratōē₃ tpis. īō in in
ſtāti ſue creatōis fuit ibi grā infuſa. ⁊ in eodem iſtā
ti aīa infuſa eſt carni. ſed q₃ oīm mobiliū motor ē ſa
piētia. ⁊ neſcit tarda molimia. ſ. ſ. grā. ḡ multo potē
tior eſt grā q₃ nā. hinc eſt ꝙ effectus grē ſctitat̄ ma
gis ꝑualuit in carnē q₃ effect⁹ feditatis in aīam. ⁊ iō
culpā nō ꝯtraxit. Hec aūt poſitio videt̄ poſſe fulciri
multiplici ꝯgruētia / tum. ꝓpter xp̄i ꝑcipuū honorē₃
quē decebat de matre puriſſima fieri. tū ꝓpter virgi
nis ꝑrogatiuā ſingularē. q̄ debuit in dignitate ſcti
ficatōis ceteros ſctos ⁊ ſctas ꝑire. tū etiā ꝓpē ordi
nis decorē. vt ſicut fuit pſona imunis ab originali et
in carne ⁊ in aīa. ſiue in cā ⁊ in effectu. ⁊ pſona vtro
q₃ mō habēs origīale. ſic eſſet pſōa media. q̄ q̄dāmō
hēt ⁊ q̄dāmō n̄ hēt. ⁊ iſta ē btā v̄go. q̄ mediatrix eſt
inē nos ⁊ xp̄m. ſic xp̄s int̄ ⁊ nos deū. Et h̄ dicunt ſo
nare v̄bū anſelmi cū dic̄. ꝙ btā v̄go puriſſima fuit ea
puritate qua maior ſb̄ deo neq̄t intelligi. In hoc eñ
notat gradū ſue puritat̄ inferiorē eē reſpectu filij.
⁊ ſuperiorē reſpectu alior̄ ſctor̄. Et iō quaſi rōnē₃
mediā hui⁹ multiplicis ꝯgruētie voluerūt quidā ap
ponere. addētes inſup illō qḋ nō repugnat veritati
ſacre ſcripture. ⁊ fidei xp̄iane. Ueritati inquā nō re
pugnat imo poti⁹ ꝯſonat ſi q̄s myſteria ei⁹ attēdat.
Btā ḡ virgo maria ſignata fuit ꝑ archā. aīa vero be
ate virgis ſignata fuit ꝑ vrnā in qua poſitū fuit mā
na. Cū ḡ vrna illa ꝑus fuerit impleta māna q₃ poſi
ta in archa. ꝑus ſaltē ꝑ nām ſctificata fuit aīa bea
te virgis q₃ carni vnita. Fidei etiā₃ xp̄iane vt dic̄ po
ſitio ꝑdicta nō repugnat ꝓ eo ꝙ dicit ipām virginē
ab originali petō liberatā ꝑ grāȝ. que quidē pēdebat
⁊ ortū habebat a fide ⁊ capite xp̄o. ſicut alie grē ſan
ctor̄. Et iterū. Licet illa grā ꝑuenirit aīe infectōem.
nō tamē ꝑuenit carnis feditatem. Et iō rōe illi⁹ fedi
tatis iuſte remāſerūt in virgine penalitates. grā eñ
ſctificatōis nō obuiat pene ſed culpe. Et hinc eſt ꝙ
btā virgo penalitatib⁹ fuit obnoxia. ⁊ ꝑ xp̄m libera
ta ab origiali petō. ſȝ aliter q₃ alij. Nā alij poſt caſuȝ
erecti ſūt, virgo maria q̄ſi in ipō caſu ſuſtētata eſt ne
rueret. ſicut exēplū ponit̄ de duob⁹ cadētib⁹ in luto.
⁊ ꝑ iſtā viā effugiūt auctes ⁊ rōnes q̄ ꝯtra eos addu
cūtur. dicētes nō ꝯcludere ꝙ btā virgo habuit infe
ctōem originalis peti q̄ntū ad effectū. ſed q̄ntū ad cāȝ
ſolū. Alior̄ poſitio eſt ꝙ ſctificatio virgis ſbſecuta
eſt origialis peti ꝯtractionē. ⁊ hoc q₃ null⁹ immunis
fuit a culpa originalis peti niſi ſolū fili⁹ virgis. Sicut
eñ dicit apl's Ro. iij. Oēs peccauerūt ⁊ egēt glā dei.
ibi. glo. Oēs peccatores inueniūt grām xp̄i qui ſol⁹
ſine petō venit. ⁊ oēs egēt glīa dei. id eſt vt ipē libēt
qui pt. nō tu qui liberatōe indiges. Et hoc ipm̄ dicit
Augu. ſup Iohē₃ tractās illō verbū. Ecce agn⁹ dei.
vbi dicit. ꝙ ſol⁹ petā mūdi potuit auferre. q̄ ſol⁹ ſine
petō venit. ⁊ oīni petō caret. hic aūt mod⁹ dicēdi cō
munior eſt. ⁊ rōnabilior. ⁊ ſecurior. Cōmunior inquā
quia oēs fere illō tenēt ꝙ btā virgo habuit origina
le. cū illud appareat ex multiplici ipſius penalitate.
quā nō eſt dicere ipām paſſā eē ꝓpter alior̄ redem
ptionē. quā etiā nō eſt dicere ꝑ aſſūptōem habuiſſe.
ſed ꝑ ꝯtractionē. Rōnabilior etiā eſt. quia eē nāe ꝑ
cedit eē grē vel tpe vel nā. Et ꝓpterea dicit Aug. ꝙ
ꝑus eſt naſci q₃ renaſci. ſicut prius eſt eē q₃ bn̄ eē.
prius eſt ḡ aīam vniri carni. q₃ grām dei ſibi infundi.
Si ḡ caro illa infecta fuit. ex ſua infectōne nata erat
aīam culpa originali inficere. neceſſariū ḡ ē ponere.
ꝙ ante fuerit originalis culpe infectio q₃ ſctificatō.
Securior etiā eſt. q₃ magis ꝯſonat fidei pietati. ⁊ ſā
ctorū aucti. Magis cōcordat ꝓ eo ꝙ cōmunit̄ ſcti
cū ð mā illa loquūtur ſolū xp̄m excipiūt ab illa gene
ralitate q̄ dicit̄. Oēs peccauerūt in adā. Null⁹ autē
inuenitur dixiſſe de hijs quos audim⁹ aurib⁹ nr̄is
virginē mariā a petō originali fuiſſe immunē. Pie
tati etiā fidei magis ꝯcordat ꝓ eo ꝙ ⁊ ſi mr̄ habēda
ſit in reuerētia. ⁊ magna erga ipām habēda ſit deuo
tio. mlto maior tn̄ eſt habēda erga filiū. ex q̄ eſt ei oīs
honor ⁊ glīa. Et iō q₃ hoc ſpectat ad excellētē digni
tatē xp̄i ꝙ ipē eſt oīm redēptor ⁊ ſaluator. ⁊ ꝙ ipē oī
bus aperuit ianuā. ⁊ ꝙ ipē vnus ꝓ oib⁹ mortu⁹ eſt.
⁊ nullaten⁹ ab hac gn̄alitate btā virgo maria exclu
denda eſt. ne dū mr̄is excellētia ampliat̄. filij glīa mi
nuat̄. ⁊ ſic in illo mr̄ ꝓuocet̄. que magis vult filium
extolli ⁊ honorari q₃ ſeipām. vtpote creatorē creatu
rā. Huic ḡ poſitōi adherētes ꝓpter honorē ihū xp̄i.
qui in nullo ꝑiudicat honori mr̄is. dū fili⁹ mr̄em in
cōparabiliter excellit. teneam⁹ ſm̄ ꝙ cōis opio tenȝ. v̄
ginis ſanctificatōem fuiſſe poſt origialis peti ꝯtracti
onem. Unde rōnes hoc ꝓbantes ꝯcedēde ſūt. Ad 16
illud quod opponit̄ in ꝯtrariū ꝙ virgo puriſſima fu
it. dōm ꝙ tria attēdenda ſunt in illa aucte. Prio. q₃
dicit ſb̄ deo. ⁊ in hoc innuit ꝙ defuit a puritate xp̄i. ⁊
ideo aliquā maculam habuit. vel originalē vel actu
alem. Nō actualem vt patebit. ḡ originalem. Ideo
vult dicere ꝙ caruit omni macula actuali nō origia
li. Illud attēdēdum quod dicit̄. Qua maior neq̄t in
telligi. ſcȝ rōnabiliter. Illud eñ dicit̄ intelligi. quod
rōnabiliter cogitat̄ vel cognoſcitur. illud nō rōnabi
liter. ꝙ nata de voluptate viri. careat petō originali.
Poſtremo attēdendum eſt quod dicit. ꝙ ð mr̄e pu
riſſima facta eſt illa ꝯceptio. in quo innuit ꝙ hec ſū
ma puritas eſt ponēda in ea ꝓ tpe in quo ꝯcepit fili
um dei. ⁊ tūc oīno purificata ⁊ mūdiſſima fuit. ſicut
patebit infra. Et ideo nō ſequitur caruiſſe originali
culpa. ¶ Ad illud quod opponitur. Qua nulla habē 17
da eſt queſtio cū agitur de peccatis ſm̄ verbū Aug.
dōm ꝙ Aug. intelligit de petō actuali non originali
ſicut patet ex ſerie litere. ¶ Ad illō quod obijcitur ꝙ 18
honor mr̄is refertur ad filiū. dōm ꝙ ver̄ eſt. non ta

men ſequitur ꝙ oĩs bonoꝛ q̄ attribuit̄ filio. attri-
buendus ſit matri. qꝛ ſic nō eſſet filiū bonoꝛare. ſ; po-
tius filio cōtumeliam facere dū bonoꝛē ſibi ſoli de-
bitū. quis alij attribueret. Et qꝛ hic bonoꝛ. ſ. immu-
nem eſſe ab oīni peccato tam oꝛiginali ꝙ actuali ſo-
lius filij dei ē. qꝛ ſolus cōceptus ē de ſpūſancto ꝛ na-
tus de virgine. iō virgini attribuēdū nō ē. Sufficiūt
eñi virgini alie dignitates quas ſibi filius cōicauit ꝛ
dedit. in quibus ſupexcellit oīes hūanas laudes ꝛ
deuotiones. ꝛ ideo nō opoꝛtet nouos honoꝛes con
fingere ad honoꝛē virginis. q̄ non indiget nr̄o men-
19 dacio. q̄ tm̄ plena eſt veritate. ¶ Ad illud qđ oppo-
nitur. ꝙ ſi eſt ponere extrema. ꝛ mediū. dōm ꝙ veꝝ
eſt. ſi mediū illud natū ſit confici ex extremis ſm de
bitū oꝛdinē ꝛ congruentiā. nō ſic aūt eſt in ꝓpoſito.
nam ponere cauſam ſine effectu. vel effectū ſine cau
20 ſa. nō cōuenit neqꝫ decens ē. ¶ Ad illud qđ opponi
tur ꝙ ſanctificatio beate virginis excellit ſanctifica-
tionē alioꝝ ſanctoꝝ q̄ntum ad imaginem ꝛ celerita-
tem. dōm ꝙ veꝝ eſt. verūtamē non ſequitur ex hoc
ꝙ ſanctificata fuerit in ꝑmo inſtanti creationis ani
21 me. qꝛ non excellit niſi quātum decet ¶ Ad illud qđ
opponitur. poſſibile fuit in primo inſtanti grām in-
fundi. dōm ꝙ abſqꝫ dubio nō erat impoſſibile apud
deū oīe verbū. nec illud. ſ. ꝙ poſſet facere virginem
ab oīni peccato immunē. nō tamē hoc decuit alicui
concedere niſi ei ſoli ꝑ quē oīm facta ē ſalus. videlꝫ
dño ihū xp̄o. vt nō gloꝛietur in conſpectu eius oīs
caro. Sed ipi ſoli ſit honoꝛ ꝛ gloria in ſecula ſeculo-
rum Amen.

Queſtio. iij. c

¶ Utrū beata virgo ſanctificata fuerit ante natiui-
tatem: Et ꝙ ſic videt̄. Bern̄. ad lugdun̄. Fuit pro-
culdubio mater dei an̄ ſancta q̄ nata. ¶ Itē Bern̄.
Qđ paucis moꝛtaliū in oꝛtu cōgruit eſſe collatum.
fas certe nō ē credere tante virgini fuiſſe negatum.
ſed Johānes ꝛ Jeremias ſanctificati fuerūt in vte
ro. ſm ꝙ habet̄ Jere. j. Anteq̄ exires ꝛc̄. Et Luc. j.
Et ſpūſancto replebitur adhuc ex vtero mr̄is ſue.
Ergo videtur multo foꝛtius ꝙ virgo maria fuerit in
vtero ſanctificata. ¶ Item eccīa celebrat ꝛ ſolenni
ʒat virginis natiuitatem. ſed ſtatui in pctō ſolenni-
tas non debet. ſ; videt̄ ꝙ in hoꝛa natiuitatis fuerit
ſanctificata. ¶ Itē ſi aliqua perſona de plenitudine
gratie chriſti debuit participare. mater eius maxi-
me ꝑticeps debuit fieri. Ergo ſicut tūc maxime erat
ydonea. vt cū ipa ꝛ in ipa gratia augmentaretur cū
eum geſtabat inter viſcera. vr̄ ꝙ in ipo vtero gratia
ſpūſſancti fuiſſet repleta. ¶ Sꝫ cōtra Ro. viij. Ut ſit
ipe primogenitus. Glo. qꝛ prim⁹ ſine peccato nat⁹.
ꝛ ꝑmo impaſſibilis reſurgēs. ſ; videt̄ ꝙ beata virgo
nō fuerit nata ſine peccato. cū nata fuerit an̄q̄ xp̄s.
ſ; nō fuit ſanctificata anteq̄ nata. ¶ Item Auguſt.
ad dardan̄. Illa grā qua efficimur templū dei ſingu
li non niſi renatoꝝ ē. quia nō niſi nati homines eſſe
pn̄t. ſ; cū per ſanctificationem beata virgo ſit facta
templū dei. nō fuit ante ſancta q̄ꝫ nata. ¶ Itēꝫ nul
la ꝓꝓꝛietas ꝑimitur q̄diu habet cōtinuitatem cum
ſua cauſa. ſ; anima contrahit oꝛiginale a parentib⁹.
ſ; q̄diu proles iūcta eſt matri. nō vr̄ ꝙ ab oꝛiginali
peccato poſſit mūdari. ſ; nec ſanctificari. ¶ Itē eſſe
oꝛdinatum ſupponit eſſe diſtinctū. ſ; grā ſanctifica-
tionis p̄ſupponit eſſe diſtinctū. ſ; nulli pōt conferri
niſi habenti eſſe diſtinctū. ſ; q̄diu proles coniūcta ē

matri. nō videtur poſſe ſanctificari. ¶ Item ſancti-
ficari in vtero eſt effect⁹ cōgruus ſoli deo. ſ; de nul-
lo ſancto aſſerendū eſt eſſe ſanctificatū in vtero niſi
de eo de quo expꝛeſſe legitur in ſcriptura tradita a
ſancto ſpū. Sed hoc non legit̄ de virgine. ſ; ꝛc̄. Ju-
xta hoc queritur. Quare potius in ſcriptura ſancti-
ficatio Johannis baptiſte ꝛ Jere. expꝛimitur q̄ al-
terius ſancti. Et ſi tu dicas ꝙ illi fuerūt ſoli ſanctifi-
cati. Tūc eſt queſtio vnde hoc ſit. cuꝫ multi fuerunt
ſancti tam in no. q̄ in ve. te. ꝛ ſanctitatis valde emi-
nentis. ¶ Rē. dōm ꝙ pro indubitanti habet hoc ec- 22
cleſia. videlicꝫ ꝙ beata virgo fuerit in vtero ſantifi-
cata. ꝛ illud ex hoc patet ꝙ eius natiuitatem tota ec
cleſia celebrat. quod nō faceret niſi ſanctificata eſſet
Si aūt queratur. qua die vel hoꝛa ſantificata fuerit.
hoc ignoꝛatur. tamē probabiliter credit̄ ꝙ cito poſt
infuſionem anime. fuerit facta infuſio gratie. Quic
quid tamē de hoꝛa ſit. ꝓ certo habendū eſt ꝙ an̄ na
tiuitatē ſanctificata fuerit. licet eñi hoc expꝛeſſe non
habeatur in ſcriptura. haberi tamē poteſt ex his q̄ i
ſcriptura legūtur. In ſcriptura nāqꝫ non legitur. qꝛ
cum euangelia inchoentur a Jo. qui fuit cōſumma
tio ꝓphetaꝝ ꝛ initiū legis noue. ꝛ beata virgo nata
ꝛ concepta fuit ante Johannē. ideo nihil legitur de
eius natiuitate vel ſanctificatōe in euangelijs. Ha-
betur tamē in no. ſiue vete. teſta. vnde ſanctificatio
eius poteſt elici. In nouo habetur de ſanctificatiōe
Jo. In veteri de ſanctificatione Jere. quoꝝ vterqꝫ
legitur in vtero ſanctificatus fuiſſe. Et ex hoc quaſi
a minoꝛi colligitur hoc beate virgini fuiſſe cōceſſuꝫ.
Quia ſicut dicit Bern̄. Qđ alijs legitur fuiſſe colla-
tum. nō eſt credendū virgini fuiſſe negatum. maxi-
me cū ſanctitas virginis excedat Jere. ꝛ Johānis
puritatem ꝛ virginitatem. In alijs fuit virginitas. i
hac tamē virginitate fecūditas. Et ſi illi ſanctificati
fuerunt in vtero. quia ad ſanctū ſanctoꝝ ſm expꝛeſſio
nem prophetie acceſſerūt. q̄tomagis i vtero illa ſan
ctificari debuit que deum in vtero poꝛtauit. Johā-
nes nāqꝫ inter ceteros expꝛeſſius de domino ꝓphe-
tauit. quia in matris vtero de aduentu domini exul
tauit. ꝛ poſtmodū ſuo digito oſtendit. Jere. etiam
de Johanne expꝛeſſius prophetauit cū dixit. No-
uū faciet dominus ſuper terraꝫ. mulier ꝛc̄. cap. xxxj.
In hoc nanqꝫ ꝙ dicit. nouū faciet do. ſuper ter. dat̄
intelligi ꝙ non ex virili ſemine. ꝛ ꝙ ille quē circūda-
bit non erat prius homo. quia neutrū eſſet nouum.
Et in hoc totuꝫ compꝛehendit qđ dicit Eſaias. Ecce
virgo concipiet ꝛc̄. Eſa. vij. In hoc autem qđ ſubiū
git. ꝛ circūdabit virū. dat intelligere xp̄m ab inſtanti
conceptionis fuiſſe perfectū gratia ꝛ ſapientia. Pro
phetauit nihilominus facto. quaſi eñi omnia geſta
ſua. ſigna fuerūt dominice paſſionis. Et ꝓpterea de
his duobus legitur ſpecialiter ꝙ fuerūt ſanctificati:
Et ꝑ hos duos datur manifeſte intelligi ſanctifica-
tio beate virginis. Si quis autē velit dicere ꝙ alijs
ſanctis conuenit ſanctificatio ex vtero. vt Job qui
dicit. Ab infantia creuit mecū miſeratio. ꝛ ex vtero
egreſſa ē mecū. Et ſicut volūt q̄dā dicere de Jacob.
dđ ꝙ hoc nec certitudinē hꝫ nec auctē apta. niſi q̄s
velit facere ſcripture violētiā. Et iō eadeꝫ facilitate
ꝯtēnit̄ q̄ ꝓbat̄. ꝛ nec alijs vr̄ fuiſſe niſi ꝟginib⁹ hec
grā ſctificatōnis ꝯceſſa. Cōcedendū ē ſ; reginā ꝟgi-
nū ex vtero fuiſſe ſctificatā. Et rōes q̄ hoc oñdūt cō
cedēde ſunt. ¶ Ad illud qđ opponit̄ in cōtrariū de 25

gloſa ⁊ Augu. Dōm ꝙ eſt duplex natiuitas. Nati-
uitas in vtero. ⁊ natiuitas ex vtero. Natiuitas in
vtero ē ex cōiūctione anime cū carne. Natiuitas ex
vtero eſt egreſſus ꝓlis de ventre. Verbū ḡ de glo. ⁊
autoritate Augu. intelligitur de natiuitate in vtero.
non de natiuitate ex vtero. In illa eñ natiuitate in
vtero fit originalis cōtractio. ⁊ poſt illā pōt eſſe ſan
ctificatio. Poſſet tñ dici ꝙ illud verbū Aug. intelli-
gitur de gra regenerāte ſm legē cōem. Et hoc meli⁹
24 patꝫ in li. iiij. diſ. v. ¶ Ad illud qđ opponit̄ ꝙ non
perimit̄ ꝓprietas q̄diu cōiūcta eſt cum ſua origine.
Dōm ꝙ verū ē de illa ꝓprietate q̄ habꝫ ꝯſeruari cuꝫ
ꝯtinua influentia cū ſua cā. Talis aūt nō hꝫ eſſe in
25 ꝓpoſito. ⁊ ideo nō hꝫ hic locū. ¶ Ad illud qđ oppo
nitur ꝙ eſſe ordinatuꝫ ꝑſupponit eſſe diſtinctū. Di-
cendū ꝙ verū ē. ſ; ex hoc nō ſequit̄ grām ſanctifican
tē ſequi natiuitatē carnalē. ꝓ eo ꝙ añ natiuitatē car
nalē ꝓles diſtinguit̄ ⁊ q̄tū ad aīam ⁊ q̄tum ad cor
pus. licet illa diſtinctio añ natiuitatem ex vtero ocu
lis corporeis nō ꝓpalet̄. Ad illa duo vltima q̄ obij-
ciūtur iam patꝫ R̄ꝫ. ꝑ ea q̄ dicta ſunt ⁊c.

Onſequēter q̄ritur q̄tū ad ſecūdū de virtu
tis efficacia. Et circa hoc q̄runtur tria. Pri-
mo q̄ritur ſi ꝑ ſanctificationis grām immu
nis fuerit ab oīmi culpa actuali. Scđo q̄rit̄ vtrū ꝑ
ꝑmā ſctificatōnem extincta fuerit fomitis cōcupia.
Tercō q̄rit̄ vtrū ꝑ ſcđam ſctificatōem ablata fuerit
peccandi potētia.

¶ Queſtio prima d

¶ Utrū ꝑ ſanctificatōis grām mūda fuerit ab oīmi
actuali pctō. Et ꝙ ſic ꝓbat̄ ꝑmo ꝑ Aug. de natura
⁊ gra. De ſancta maria virgine nullā ꝓrſus cum de
pctis agit hr̄e volo qōem. Inde eñ ſcimus. ꝙ ei pl⁹
gr̄e ſit collatū ad vincēdū ex oi pte pctm̄. q2 ꝓlē me-
ruit parere. cū quē ꝯſtat nullū habuiſſe pctm̄. Si ḡ
vicit ex oīmi pte pctm̄. vr̄ ꝙ immunis fuerit ab oīmi
culpa. ¶ Item Berñ. ad lugduñ. Puto ꝙ copioſi⁹
munus gr̄e in eā deſcenderit. q̄ eius nō ſolū ſctifica-
ret ortū. ſ; eā deinceps ab oi pctō cuſtodiret immu-
nē. ḡ vr̄ ꝙ nūq̄ȝ peccauit actualit̄. ¶ Item ſctificatō
virginis merito eminētior fuit q̄ ſctificatio ſcti Io.
Sed de btō Io. bap. legit̄. Ne leui ſaltē maculare
vitā famine poſſet. Si ḡ btūs Io. vitauit venialia.
vr̄ ꝙ btā vgo maria oīa vitauerit pctā ꝑ grām ſi-
bi datā. ¶ Item de nulla aīa pōt dici. Tota pulchra
es amica mea. ⁊ ma. nō ē in te. cōgruētius q̄ de btā
virgine maria. vbi aūt ē macula. vel culpa actualis.
vel venialis. vel mortalis. de eo nō pōt recte dici. ḡ
vr̄ ꝙ in virgine nulla fuerit culpa ꝑ grām ſibi datā.
¶ Sꝫ ꝯ. ſup illud Lu. j. Spūſſctūs ſupueniet in te.
Glo. Supueniēs ſ. ſ. in virginē. eā ab oi ſorde vicio-
rū caſtificauit. ſ; hoc fuit in cōceptōe filij. ḡ nō erat i-
munis ab oi culpa. ¶ Item Aug. in li. de pfectione
iuſticie. Hoīeȝ eē ſine pctō in hac vita de ſolo vnige
nito dictū ē. ḡ vr̄ ꝙ hoc nō ꝯueniat btē vgini. ¶ Itē
mgr̄ in lr̄a. Mariam totā ſ. ſ. ꝑueniēs a pctō ꝓrſus
purgauit. ⁊ hoc intelligit̄ ꝓ tpe ꝯceptionis filij dei.
ſ; nullus purgat̄ a pctō niſi q̄ hꝫ pctm̄. ḡ ⁊c. ¶ Iteȝ
beata vgo bona cōſcia dicere poterat. Dimitte nob
debita nr̄a ⁊c. cū ſit cōis forma orandi oībus ſctis
26 collata. ḡ nō fuit ſine culpa. ḡ ⁊c. ¶ R̄ꝫ dōm ꝙ. b. vgo
maria ꝑ ſanctificationis grām copioſam immunis

fuit ab omni culpa actuali tam mortali q̄ȝ veniali. ſi
cut apte dicit autoritas Augu. Et hoc ꝯgruebat ad
uocatam generis humani vt nullū hr̄et peccatū qđ
ſuā cōſciaȝ remorderet. Uñ audiui notari ꝙ ipa cui
dam ꝑſone reuelauit. ꝙ nō repͤhendebat eā cor ſuū
in oi vita ſua. Cōgruū etiā erat vt. b. vgo maria per
quā aufert̄ nobis obprobrium vinceret diabolū. vt
nec ei ſuccūberet ad modicū. vñ de ipa exponit tam
Berñ. q̄ȝ Aug. illud Geñ. iij. Ipa ꝯteret caput tuū.
ſi ḡ ſuggeſtio ē caput diaboli. nulla ſuggeſtio cadere
habuit in mentē vginis. ⁊ ita tam a mortali immu-
nis fuit q̄ȝ a veniali. Cōgruū etia fuit vt illa q̄ pla-
cuit altiſſimo. adeo vt fieret eius ſpōſa. ⁊ mr̄ filij dei
vnigeniti. ſic eēt immaculata mēte. ſicut intemerata
carne. Qm̄ ḡ beata vgo maria aduocata ē pctōruꝫ.
gloria ⁊ corona iuſtoꝝ. ſponſa dei. ⁊ totius trinitat̄
tricliniū. ⁊ ſpālīſſimū filij reclinatoriū. hinc ē ꝙ ſpāli
gra dei nullū in ea pctm̄ hūit locū. Uñ ꝯcedēde ſunt
rōes q̄ hoc oñdūt. ¶ Ad illud ḡ qđ ꝑmo opponit̄ i 27
ꝯtrariū ꝙ vgo maria fuit caſtificata ab oi ſorde vicioꝝ.
Dōm ꝙ differt dicere pctm̄ ⁊ viciū. Nā pctm̄ dicit
culpā. viciū dicit culpe ſeq̄lam. Glo. ḡ illa non vult
dicere ꝙ in ſcđa ſctificatōe indiguerit gr̄a ad culpaȝ
delendā. ſ; ad culpe ſeq̄lam ex originali relictā. Ad 28
illud qđ opponit̄ de Aug. q̄ eē ſine pctō in hac vita
ꝯtinet ad ſolum vnigenituȝ. Dōm q̄ dupl'r ē loq̄ de
hac vita. Aut ſm oē tp̄us ⁊ ſtatū. Aut poſt vſum
li. ar. Si ſm tp̄s oē hoc cōuenit ſoli filio dei. quia
iſte ſolus caruit originali pctō. Si poſt vſum li. arb.
ſic ꝯuenit. b. virgini gr̄a ſpāli. ꝑ quā immunis fuit ñ
ſolū a mortali verūetiā ab actuali. ¶ Ad illud quod 29
opponit̄ de auctē mgr̄i ꝙ ſ. ſ. vginē purgauit. Dōm
ꝙ pctm̄ dr̄ dupl'r. Aliq̄ñ dr̄ culpa ſicut cōiter cōſue-
uit accipi. Aliq̄ñ pena pcti. ſicut Ro. viij. de pctō dā
nauit pctm̄. Aliq̄ñ dr̄ cā pcti. ſicut Ro. vij. Sed q̄d
volo malū facio. nō ego operor illud. ſ; qđ habitat in
me pctm̄. Dico ḡ ꝙ vgo maria poſt ſecūdā ſanctifi-
catōem nō fuit a pctō mūda rōe alicui⁹ macule. ſ; ſo
lū rōe alicui⁹ pene. ſicut meli⁹ infra manifeſtabitur.
¶ Ad illud qđ opponit̄ de petitōe illa dimitte nob 30
debita ⁊c. Dōm ꝙ in petitōe iſta vgo maria poterat
petere remiſſionē debiti qđ debebat nō rōe ſui ſ; rōe
alioꝝ mēbrorū xp̄i. q̄b⁹ poterat petere vt debita di-
mitterent̄. ⁊ bona ꝯſcia illā formare orōem. nō ꝓ ſe.
q2 ſicut dicit augu. illa nō ꝯtinet̄ ſb illa generalitate
q̄ dr̄. Si dixerim⁹ q2 pctm̄ nō hēm⁹. noſipos ſeduci-
m⁹. ⁊ veritas i nob nō ē. vñ aug. vult ꝙ ad alios ſan
ctos ꝑtineat illa orō ꝓ ſe. ad. b. vginē nō ꝓ ſe. ⁊ iō ñ
ꝯphēdit̄ ſb generalitate predicta.

¶ Queſtio. ij. e

¶ Utrum in prima ſanctificatione in virgine fuerit
fomitis concupiſcētia extincta. Et ꝙ ſic videt̄. Lu.
j. dicitur ab angelo ei. Aue gratia plena. ergo añ ad-
uentum filij dei fuit repleta gratia ⁊ plene amore di
uino. Sed vbi eſt aliquo modo concupiſcentia. ibi
nō pōt eē gr̄a dei plena. vr̄ ḡ ꝙ in ꝑma vgīs ſctifica-
tione fomitis ꝯcupia oīno fuerit extincta. ¶ Item
vbicūq; eſt fomes. eſt neceſſitas ad aliqđ peccatum
veniale. ergo cum in illa nulla fuerit peccādi neceſſi
tas. q2 i ea nulla culpa. ḡ vr̄ ꝙ fomit̄ ꝯcupia i ea fu-
erit oīno extincta. ¶ Item fomes reddit illuꝫ diffi-

cilez ad bonū in quo eſt. Sed in beata virgine nulla
fuit difficultas ad bonū. ergo videtꝫ ꝙ poſt pmā ſactifi
catōem non remāſerit in ea ꝯcupiſcētie viciū. ¶ Itē
ſi tāta gra ꝫ fomitē minuit. ⁊ maior gra magis minu-
it. ⁊ pfecta totaliter extinguit. Sed glorioſe virgini
in ipa ſua ſāctificatione prima collata fuit gra perfe
cta. ergo oino fuit extincta in ea ꝯcupiſcētia. ¶ Sed cō
tra. dam̄. dicit ⁊ habetur in litera. Poſt conſeſu vgi-
nis puenit ſpūſſact⁹ i ipaꝫ ſꝫ vbū qđ dixit āgel⁹ ad
eā purgās eā. ſꝫ non purgauit a cl̄pa. ergo purgauit ab
originali ſequela. hec aūt eſt fomitis concupiſcētia. ergo
ꝛc. ¶ Item mgr̄ in litera. Mariā quoqꝫ totā ſpūſſa
ctus preueniēs purgauit. ⁊ a fomite peccati libera-
uit. vel fomitem ipm̄ penitus extinguēdo vel exter-
minādo. hoc dicit de ſāctificatōe ſecūda. ergo ante ipaꝫ
non fuit fomes extinctus. ¶ Item Beda in quadaꝫ
omel. In ꝓpoſito virginis erat oim̄ hoim̄ frequen-
tiā fugere. ne pturbaret oratis ſilentium. aut virgina
lis caſtitas tēptaretꝫ. ergo videtꝫ ꝙ occaſiōe accepta ab
extrinſeco. excitari poterat in ea fomitis ꝯcupiſcētia
praua. ergo oino non fuit extinctus. ¶ Itē ſi oino fuiſ-
ſet in ea extinctus fomes ꝯcupiſcētie. ergo ſcđa ſāctifi-
catio non fuiſſꝫ oportuna. Si ergo oportuna fuit. vide
tur ꝙ aliquid remāſerit in ea fomitis concupiſcētie.
31 ¶ R̄. dōm ꝙ circa hanc qōnem eſt triplex mod⁹ di-
cendi. ¶ Quidam dicere volūt ꝙ nec in pmā nec in
ſecūda ſāctificatione extinctus erat in ea fomes con
cupiſcētie. ſed ſolū ꝯſopitus ſm ꝙ plus ⁊ minus fo-
mes habet cām in carne. vnde nō directā habet op-
poſitōem ad grām ſm eſſētiam ſed ſm inclinatōeꝫ.
ideo ſi gra magna eſt. fomes minus inclinat. ꝗuis p
grām nō deleatꝫ eius eſſētia. Qm̄ ergo in virgīe magna
fuit gratia in prima ſāctificatōe. ⁊ valde magna i ſe-
cunda. hinc eſt ꝙ in pmā fuit ꝯſopitus. ⁊ in ſcđa ma
gis ꝯſopitus. ꝗuis non oino fuerit extinctus vl̄ eua
cuatus. Sed qm̄ caro xp̄i ſūpta eſt de carne virgis.
in xp̄o etiā nulla fuit ꝯcupiſcētia fomitis. cū caro cri
ſti debeat carni virginis aſſimilari poſt virgis ſācti-
ficatōem ſicut caro alioꝝ parētū. videtꝫ ꝙ ſpūſſact⁹
ſcđo ſup eā adueniēs ꝓrſus extinxerit fomitē. Et iō
p̄dicta opinio nō videtꝫ habere ꝓbabilitatē. ¶ Secū
dus mod⁹ dicēdi eſt ꝙ tā in prima ꝙ̄ in ſcđa ſāctifi-
catōe fuerit in ea extinct⁹ fomes. ſꝫ aliter ⁊ aliter. In
pmā nāqꝫ extinct⁹ fuit quātū reſpicit pſonā. in ſecū
da quātū reſpicit nām. In pmā ergo ſāctificatōe mun-
data fuit vt nūqꝫ peccaret. In ſcđa vero ſāctificata
fuit vt germē pie ꝓlis emitteret ſine pctō. nō ſolum
actuali. ſꝫ etiā veniali. In pmā etiā ſāctificatōe extin
ctus fuit fomes. in ꝗtū reddit ꝓnū ad malū. in ſcđa
ꝗtū difficilē ad bonū. Sed illō. difficile ē intelligere.
qꝛ ſiſo ꝙ ꝓni ſumus ad malū. difficiles ſum⁹ ad bo
nū. quō ext ngui pt ꝗtū ad ꝓnitatē ad malū. ipo re-
manēte ꝗtū ad difficultateꝫ ad bonū. Rurſus qua
lit͛ pt intelligi ꝙ fomes poſſit extingui in ꝗtū reſpi-
cit pſonā. ⁊ nō ſit extinct⁹ in quātū reſpicit nāꝫ. cum
ibi ſit vn⁹ fomes ſic diuerſimode cōpat⁹. ⁊ extinctio
dicat ipius fomitis eradicatōnē. nō vr̄ vſqꝫ intelligi-
bile quō fomes extinguatꝫ in pmā ſāctificatōe. ⁊ ta-
mē nihilomin⁹ remaneat reſpectu ꝓlis ꝓpagāde. Si
eīm extinguitꝫ. nō ergo remanet aliqͦ mō. niſi ꝗs forte ac-
cipiat extinctōeꝫ largo mō ꝓ ablatōe inclinatōis ad
malū reſpectu pſōe in qua eſt. ⁊ ita fortaſſis intelligi
tur p̄dicta poſitō quā ſatis ꝓbabilē ⁊ rōnabilē credo
Terci⁹ aūt eſt mod⁹ dicēdi videlicet ꝙ in pmā ſā

ctificatōe fuit fomes in virgīe ꝯſopit⁹. in ſcđa extin-
ctus ⁊ eradicat⁹. Fomes eīm radicatꝫ in carne ⁊ aſcē
dit vſqꝫ ad mētē. In pmā ſanctificatōe vgi collata ē
tāta gra pfectōis. ꝙ redūdaret in eī ſēſualitate i tā-
ta redūdātia vt fomitē adeo repmēt ꝙ nulluꝫ effectū
ad incitādū aliqn̄ haberet. In ſcđa āt ſanctificatōe
in q ſpūſſact⁹ nō tm̄ deſcēdit in mētē ſꝫ etiā in carnē
⁊ de carne opat⁹ ē. de ea mirabiliter carnē ſine macu
la fabricādo. reliqͭ ipi⁹ carnē imaculatā. extirpādo
ex ea ⁊ fomitē. ⁊ oēm ꝯcupiam. et hoc ſonant verba
Bern̄. mgr̄i. ⁊ dam̄. ſic pꝫ i auctib⁹ i opponēdo hitꝫ.
Aū rōnes ꝓbātes ꝙ i prima ſāctificatōe nō fuit fo-
mes oino extinctus concedēde ſūt. ¶ Ad illud quod 32
opponitur ꝙ virgo maria fuit gratia plena in pmā
ſāctificatōe. dō ꝙ aliter fuit plena in prima. ſed ⁊ ali
ter in ſecunda. In pmā fuit plena ſm ꝙ expediebat
ad meritū. In ſcđa ſm ꝙ expediebat ad concipien-
dum filiū dei. Et ideo prima ſāctificatio reſpiciebat
virginē ſm aīam. Scđa aūt reſpiciebat virgineꝫ to-
tam. ſm ꝙ dicit magiſter. Mariā quoqꝫ totā. ſ. ſ. p-
ueniens. ¶ Ad illud qđ opponitur. Fomes impel- 33
lit ad neceſſitatem ad peccadum venialiter. ⁊ ad dif
ficultatē ad bonum. dō. ꝙ illud eſt veꝝ vbi ē fomes
in vigore ſuo. vbi non reprimitꝫ a gratia mouēte ad
contrariū. ⁊ ideo non habuit locū in virgine vbi fu-
it gratia pfecta trāquillās eius aīam ⁊ potētias. Et
ſic patet reſpōſio ad illa duo. ¶ Ad illud qđ obiicitꝫ 34
de pfectione gratie. dōm ꝙ gratia que directe reſpi-
cit aīam minuit fomitem ꝗtū ad inclinatōem. ſꝫ nō
oportet vt minuat ꝗtū ad radicē. ⁊ ideo nō ſequitur
ꝙ p pfectionē illi⁹ gratie fomitis cōcupia euellatꝫ. ſꝫ
ſolū vt eius inclinatio conſopiatꝫ. ⁊ hoc quidem cō-
cedēdum eſt tāqꝫ verum.

¶ Queſtio. iij. F

Vtrū i ſecūda ſāctificatōe ablata fuerit ab ea peccā
di potētia. Et videtur ꝙ ſic. pmo p Ambro. i li. de vir-
ginitate beate virginis. Impoſſibile fuit vterū vir-
ginis quē filius dei inhabitādo cōſecrauit. aliene co
pule coitu inceſtari. ſed ſilis ratō fuit de alienis ge-
neribus peccatoꝝ. ergo videtꝫ ꝙ nullo alio peccati ge-
nere potuit maculari poſt cōceptōem filij dei. Itē
vituperiū eſſet xp̄o ſi haberet matrē peccatriceꝫ. ſi ergo
xp̄o in nullo poteſt fieri cōtumelia. videtꝫ ꝙ poſt ip-
ſius conceptōem in beata virgine non potuerit eſſe
culpa. ¶ Item ſi beata virgo potuit peccare. potu-
it in peccato pſeuerare. ergo potuit damnari. Si ergo
mrēꝫ dei et reginam celoꝝ in inferno damnari oino
eſt impoſſibile. ergo ⁊ illud ex quo ſequitꝫ. ſcꝫ hoc quod
ponitꝫ ipſam poſſe peccare. ergo ꝛc. ¶ Item dignior fu
it mater xp̄i ex hoc ꝙ mater dei effecta ē ꝙ̄ ſit aliqͥs
angelus in celo. Si ergo angeli boni in gratia ſunt con
firmati. multo magis ⁊ mater dei. ergo ꝛc. ¶ Sed con-
tra. luce. i. Tuaꝫ ipius aīam ptrāſibit gladius. Hoc
vbū tractās dam̄ dicit. Dolores ꝗs virgo effugit pa
riens. hos in xp̄i paſſione ſuſtinuit. ita ꝙ gladi⁹ aīaꝫ
eius ptrāſiuit. ergo ipius anima fuit in xp̄i paſſiōe tur-
bata. ⁊ ita pturbata. Si ergo potuit pturbari. videtur
ꝙ potuit ad veniale ptrahi. ¶ Itē Aug in qōne no.
⁊ ve. te. tractās illud. Tuam ipius aīam ptran. gla.
Aīam ait. ſic hic vtiqꝫ ſignauit ꝙ maria p quā geſtū
eſt myſteriuꝫ incarnatōis dubitaret. nō tamē in du-
bitatōe pmaneret. Si ergo poſtqꝫ genuit filiū dei potu
it dubitare in fide. potuit peccare. ¶ Item potentia
mouēdi conſequitur potentiā peccandi. Sed beata

virgo maria poſt ↄceptõem mori potuit. ꝗ videt̃ ꝙ peccare potuit ¶ Itẽ impotẽtia peccãdi ſpectat ad ſtatũ ↄprehẽſoris. ſed btã virgo ex h̃ ꝙ filiũ dei genu it nõ ẽ poſita extra ſtatũ viatoris. ꝗ vr̃ ꝙ nõ ſit ei ab
55 lata peccãdi potẽtia. ¶ R̷ᵒ dõ ꝙ in ſcõa ſãctificatõe nõ tm̃ fuit data virgini grã ſãctificãs. ſ etiã grã i bo no ↄfirmãs. ⁊ h̃ qꝛ filio ſuo adeo fuit ↄiũcta. vt nllo
56 mõ pmitteret eã a ſeipa ſequeſtrari. Propẽ qḋ notan dĩ ſũt gradᵘ diuiorꝫ bñficiorꝫ. Xp̃s ei q̃ fuit ſctũs ſã ctorꝫ facultatẽ habuit vitãdi oẽ pctm̃. ⁊ ipoſſibilitatẽ ↄmittẽdi aliqḋ pctm̃. Alij vo filij hoim difficultatez hñt ad vitãdũ pctm̃. ⁊ neceſſitatẽ ad cõmittẽduz. Et h̃ q̃dẽ ↄpetit oibᵘ generatis de maſſa peti. Ab hac ꝗ maſſa liberata fuit virgo maria in pma ſctificatõe. li berata fuit etiã in ſcõa. Sꝫ in pma fuit ↄformis filio quẽ genuit. In pma nãqꝫ ſctificatõe data eſt ei ptãs ⁊ facultas vitãdi oẽ pctm̃ mortale. data ẽ etiã facul tas vitãdi frequẽtiã venialiũ. data ẽ etiã nihilominᵘ facultas vitãdi oẽ pctm̃ nõ tm̃ pticlarit̃ ſ etiã vliter Et in hijs tribᵘ gradibᵘ patẽt tres gradᵘ ſãctificatõ nũ. videlicet. Io. ba. Iere. ⁊ marie. Nã pa ↄditio fu it iere. Scõa vo iohis. Sꝫ iſta triplex virgĩ marie. q̃ plᵘ ad filij acceſſit puritatẽ p vite meritũ. Sꝫ cũ ſctm̃ ſãctorꝫ geſtauit in vtero ſuo. tũc ſãctificata fuit ↄfor miter filio ſuo. nõ tm̃ q̃tũ ad impotẽtiã ad pctm̃. ſꝫ etiã q̃tũ ad ipoſſibilitatẽ labẽdi in aliqḋ pctm̃. Vñ ſicut ipoſſibile fuit ꝓpẽ honorẽ filij ſui vt aliũ hr̃et fi liũ. ſic ipoſſibile fuit vt vnq̃ vlteriᵘ hr̃et pctm̃. Sic etiã ipoſſibile fuit vt carnis virgitas violaret̃. in q̃ fi liᵘ dei habitauerat. ſic ipoſſibile fuit vt mentis ſãcti tas aliq̃ culpa macularet̃. Ad cuiᵘ teſtimoniũ valet qḋ iudei aſſerũt h̃ mirꝫ fuiſſe in virgie maria. ꝙ cũ eẽt pulcerrima. tm̃ a nllo vnq̃ viro fuerit corrupta. Nec vilipẽdẽdũ ẽ illḋ infideliũ teſtioniũ. opoꝛꝫ eñ teſtio niũ hr̃e ab hijs q̃ foris ſũt. Ↄcedẽde ſũt ꝗ rões oſtẽ dẽtes ꝙ btã virgo maria poſt filij dei ↄceptõem pec

care nõ potuit. nõ ꝓpẽ alicuiᵘ potẽtie amiſſionẽ. ſed ꝓpẽ potẽtie ↄfirmatõez ⁊ defectᵘ ablatõez. Ad il 37
lḋ ꝗ qḋ pmo opponit̃. ꝙ btã vgo fuit pturbata. dõꝫ ꝙ imẽſitas illa doloris nõ refert̃ ad pte aie rõnalem ſ ſẽſibilẽ. Vñ aia ſtat ibi ꝓ illa pte ſm quaꝫ ↄuertit̃ ad corpᵘ. vñ nõ fuit pturbata ſm ꝙ pturbatõ dic̃ de
ordinatõez in pte rõnali. Ad illḋ qḋ opponitur de 38
auctẽ. q. no. ⁊ ve. te. ꝙ btã vgo dubitauit. dõ ꝙ nõ cõ ueniat illũ li. eẽ Aug. ꝓpẽ h̃ ꝙ ibi nlta ſũt q̃ nõ videñ tur eẽ verba Auguſti. verũtamẽ ne fugã pctẽ videa mur. dicĩ pt ꝙ ẽ dubitatio, pueniẽs ex fidei debilita te. ⁊ ẽ quedã dubitatõ, pueniẽs ex ãmiratõis imẽſi tate. qua dicit̃ hõ dubitare cũ ſtupeſcit. ⁊ q̃ſi fit to tᵘ extra ſe ex intuitu rei admirabil̃. ⁊ h̃ mõ intelligẽ
dũ ẽ virginẽ dubitaſſe nõ ꝓpẽ defectũ fidei. Indubi 39
tanter eñ credẽdũ ẽ ꝙ vgo maria ſp ſtetit. Vñ in ea fides ſibi inuenit ſolidũ fũdamẽtũ. Vñ diſciplis nõ credẽtibᵘ ⁊ dubitãtibᵘ ipa fuit in qua fides eccl̃ie re mãſerat ſolida ⁊ icõcuſſa. ⁊ iõ die ſabbi ſolẽnizat in
honorẽ eiᵘ ois eccl̃ia. Ad illḋ qḋ opponit̃ ꝙ potuit 40
mori. dõ ꝙ nõ eſt ſile, p eo ꝙ ñ fuit decẽs filiũ dei hr̃e mr̃em imortalem cũ ipe eẽt mortal̃. ſ valde idecẽs eẽt ſi hr̃et mr̃em peccatricẽ. q̃uis Iero. dicat ꝙ ſolũ peccatrices numerãtur in genealogia ſaluatorꝭ. hoc eñ nõ eſt ꝓpẽ pctm̃. ſ ꝓpẽ aliqḋ ſpãle factũ. ꝓpẽ qḋ il le mulieres expmũt̃ i ſcriptura. Et cõplet̃ in eis illa ꝓphia Eſa. xvj. Emitte agnũ dñatorẽ ⁊c̃. qḋ ḋ ruth exponit Iero. Quicq̃d tñ ſit de parẽtibᵘ remotꝭ. nl li dubiũ eſt de mr̃e dei. q̃n talis debuerit eẽ q̃ nõ po tuerit redargui de pctõ. qꝛ fuiſſet ad iproperiuꝫ xp̃i.
¶ Ad illḋ qḋ opponit̃ ḋ ipoſſibilitate peccãdi. dõ ꝙ 41
verꝫ eſt quãtũ eſt de lege cõmuni. ſed nihil ipedit q̃n de grã ſpãli poſſit alicui ↄcedi in via. qḋ alijs cõmu niter dat̃ in patria. ⁊ illi pſone pcipue q̃ in terris de gens. regina erat corꝫ qui exultant in celis.

¶ Vtrũ caro xp̃i in abrahã fuerit decimata.

Cum aũt illa caro cuius excellẽtia ⁊c̃. Supra oñdit magiſter qualiter btã virgo fuit ſãctificata ex qua caro xp̃i eſt aſſũpta. in hac vero pte ad maiorẽ intellectũ inquirit. Vtrũ caro xp̃i in abrahã fuerit decimata. Di uidit̃ aũt ps iſta in tres ptes. In quarũ pma inq̃rit mgr̃. Vtrum caro xp̃i potuerit decimari vel debuerit in abrahã. In ſcõa poſt huiᵘ determinatõem elicit quãdã ↄcluſionẽ ꝙ caro xp̃i nõ fuit caro peti. ibi. Quocirca pmitiaꝫ noſtre maſſe. In tercia vero ⁊ vltima diſſoluit quãdã dubitatõez de formatõe corpis dñici. ibi. Il li aũt ſẽtẽtie. Subdiuiſiões aũt ptiũ manifeſte ſũt in litera.

Vtrꝫ caro xp̃i potuerit vl̃ debuerit deciari i abraã D
Cũ ãt a illa caro cuiᵘ excellẽtia ſingularꝭ verbis expli cari ñ valet. añq̃ eẽt vbo vnita. obnoxia fuerit a pctõ in maria ⁊ in alijs a q̃bᵘ ꝓpagatõe traducta ẽ. ñ imeri to videri pt in abraã pctõ ſubiacuiſſe. cuiᵘ vniuerſa ca ro pctõ ſbiacebat. vñ q̃ri ſolet q̃re leui decimatus dica tur in abraã ⁊ ñ xp̃s. cũ in lũbis abrae vterq̃ fuerit ſꝫ materialẽ rõem q̃ñ abraã decimatus ẽ. ⁊ decimas de dit melchiſedeth. Tũc eñ apl̃s. leui decimatũ dicit in abraã tãq̃ in materiali cã. Qꝛ ea decimatõ ſic abrahã minor melchiſedech oñdit̃ cui pſonalit̃ decias ſoluit. ita ⁊ leuiticus ordo q̃ in abraã ſm rõem ſeminalẽ erat. ⁊ ex eo p ↄcupiſiam carnis deſcẽdit. xp̃s ãt ñ ẽ decima tus. qꝛ lꝫ ibi fuerit ſm carnẽ. ñ tñ deſcẽdit ſm legẽ com munẽ ſcꝫ p carnis libidinẽ. ſic etiã in adã oẽs peccaue rũt. ſ ñ xp̃s. Vñ Aug. ſup Geñ. Sic adã peccãte q̃ in lũb eiᵘ erãt peccauerũt, ſic abraã dãte decias q̃ i lũbis

42 a ¶ Illa caro ⁊c̃. Cõ tra. vi h̃ falſũ. qꝛ ñ eſt pctm̃ niſi in aia vl̃ rõ ne aie. ſ caro illa non fuit ante nata q̃ vbo vnita. ꝗ ñ fuit pecca to obnoxia. Itez btã virgo añ ↄceptõnem filij dei fuit ſãctifica ta. ꝗ caro eiᵘ non fuit pctõ obnoxia. R̷ᵒ dõ ꝙ ſic tactũ fuit i ꝑcedẽ tibᵘ. aliq̃ñ pctm̃ dr̃ ipa pena vl̃ ſequela. dico ꝗ ꝙ caro nõ dꝛ obno xia pctõ rõe culpe. ſed rõe feditatis q̃ ẽ clpe cã. ⁊ rõe paſſibilitatis q̃ ẽ culpe pena. ⁊ vtro q̃ mõ fuit pctõ obno xia maria ante ſancti

Qua intelligen tia leui decima tᵘ dicat̃ i abraã

Aug. ſup Geñ.

ei⁹ erāt deciati ſt. ꝫ hoc nō ſeqtur in xp̄o/ lȝ in lumbis ade ꝛ abrae fuerit. qꝛ nō ſm cōcupiam carnis inde deſcendit. Cū ḡ leui ꝛ xp̄s ſȝ carnē eēnt i lūbis abrahe qn̄ deciatus ē. iō p̄it deciati n̄ ſt. qꝛ ſȝ aliquē modū n̄ erat ibi xp̄s quo erat ibi leui. Scd̄m rōem q̄ppe illā ſemialeȝ ibi fuit leui. q̄ rōe p ɔcubitū vēturus erat i mrēm. ſm quā rōnē nō erat ibi xp̄i caro. q̄uis ſm ipaȝ ibi fuerit marie caro. Ille ḡ decimat⁹ ē i abraā. q̄ ſic fuit i lūbis abrahe. ſic ille fuit i lumbis pr̄is ſui. i. q̄ ſic ē natus d̄ pr̄e abraaȝ. ſic ille d̄ pr̄e ſuo natus eſt. ſ. p legē carnis ꝛ iuincibilē ɔcupiaȝ.

Secūdū aliquē moduȝ ibi fuit leui q̄ n̄ xp̄s.

¶ Elicit ex ſupiori detmiatōe ɔclōeȝ q̄ caro xp̄i non fuit caro peccati. e

b Quo circa [b] p̄mitiuā nr̄e maſſe rctē aſſūpſiſſe d̄r xp̄s. qꝛ n̄ carnē pcti ꝫ ſilitudinē carnis pcti accepit. Miſit eni ds̄ filiū ſuū. vt ait apl's i ſilitudinē carniſ pcti. aſſūpſit ei v̄bū carnem pcti ſileȝ i pena ꝛ n̄ i cl'pa. ꝛ iō n̄ peccatricē. Cetera v̄o hoiȝ ois caro pcti ē. [c] Sola illius n̄ ē caro pcti. qꝛ n̄ eā mr̄ ɔcupia ꝫ gr̄a ɔcepit. hȝ tn̄ ſilitudiem carnis pcti p paſſibilitatē ꝛ mortalitatē. qꝛ eſuriit. ſitiit. ꝛ hmōi. lȝ ḡ eadē caro ſit q̄ ē nr̄a. n̄ tn̄ ita fctā ē i vtero ſic nr̄a. Eſt ei ſanctificata i vtero. ꝛ nata ſine pctō. ꝛ nec ipe i illa vnq̄ȝ peccauit. In pena ḡ ſilis ē nr̄e. n̄ i q̄litate pcti. qꝛ pollutioneȝ q̄ ex cōcupie motu ɔcepta ē. oīo n̄ habuit. nec ex carnali delectatōe nata ē. Uenit ḡ ad corp⁹ imaclatū. qd̄ p̄t libidis ɔcupiaȝ fuit ɔceptū. nec illd̄ i ſe habuit viciū qd̄ i aliis ē cā pcti. nec i eo peccauit. Jdōq̄ȝ v̄e d̄r v̄bi caro non fuiſſe in xp̄o obligata pctō.

c Aug. d̄ v̄bis Apli.

Jero.

Tres cās ponit.

¶ Soluit dubitatōȝ d̄ formatōe corpis dn̄ici. f

Illi āt ſētētie q̄ ſup̄ diximꝰ carnē v̄bi n̄ an̄ fuiſſe ɔceptaȝ q̄̄ aſſūptā. vr̄ obuiare qd̄ Aug. ait ſup Joheȝ vbi legit. Soluite tēplū h̄ ꝛ i tbus dieb⁹ excitabo illd̄. Dixert ḡ iudei. xl. ꝛ. vi. ānis edificatū ē h̄ tēplū. ꝛ i trib⁹ dieb⁹ excitabis illd̄. h̄ iqt numer⁹ pfectōi dn̄ici corpis ɔuenit. qꝛ vt dicūt phiſici tot dieb⁹ hūani forma corpis pficit. hoꝝ occaſiōe v̄boꝝ q̄dā dicē pſūpſert dn̄ici corpiſ formā tot dieb⁹ ad modū alioꝝ corpoꝝ pfectā. ꝛ mēbroꝝ lineamētiſ diſtictā. ꝛ mox v̄bū d̄r ſibi vniſſe carnē ꝛ aiaȝ. ꝛ h̄ mō dicūt illū numeꝝ pfectōi dn̄ici corpis ɔuenire. Sȝ alia rō illi⁹ dicti extitit ex q̄ ſane orit itelligētia v̄bi. Nō ei iō illd̄ dixit Aug. qn̄ mox vt caro illa ope ſpūſſcti ſctificata. ꝛ a reliqua ſeparata fuit verbo dei cum anima vniret. vt perfectus et verus deus. eſſet perfectus ꝛ verus homo. Sȝ qꝛ mēbrorum illi⁹ dn̄ici corpis diſtictō i ipſo momēto cōceptōis ꝛ vniōis dei ꝛ hoīs adeo tenuis erat ꝛ pua. vt humano viſui vix poſſȝ ſubici. Dieb⁹ āt q̄s Aug. memorat pfecta ē ꝛ notabil' facta. Incarnatū ē ḡ v̄bum vt ait Jo. Damas. ꝛ a p̄pa icorpalitate n̄ receſſit. ꝛ [d] totū icarnatū ē. ꝛ totū ē icircūſcriptū. Minorat corpalit ꝛ ɔhit. ꝛ diuie ē icircūſcriptū. n̄ coextēſa carne ei⁹ cū icircūſcripta diuitate. In oib⁹ igit q̄ ſup oia erat. ꝛ i vtero ſācte genitricis exiſtebat. ꝫ i ipo actu icarnatōis.

Joh. ij.

d

ficatōnē. ſcd̄o mō poſſet. Et ſic patēt illa duo.

b ¶ Primitiuā nr̄e maſſe. 43
Coñ. vr̄ h̄ eē falſū. qꝛ cū incarnat⁹ ſit in fine ſcloꝝ. potiꝰ vi' aſſūpſiſſe reliq̄as nr̄e maſſe q̄̄ p̄mitia. R̄o. dd̄. q̄ p̄mitiuā nr̄e maſſe d̄r xp̄s aſſūpſiſſe triplici rōe. Naȝ p̄miti⁹ d̄r ab eo qd̄ ē p̄mū. p̄mū āt d̄r aliq̄d ſm ordinē dignitat. ꝛ ſic n̄ ē dubiū q̄n xp̄s aſſūpſit nr̄e carnis p̄mitiua. p eo q̄ e⁹ caro excedit oēm dignitatē carniſ humane. Scd̄m aūt q̄ p̄mitiuus d̄r a prioritate ſm tp̄s. d̄r xp̄s aſſūpſiſſe p̄mitiuū nr̄e maſſe. nō p p̄oꝛitatē. ꝫ p cōformitatē ꝛ ſilitudinē. Duplex eſt aūt rō cōformitat ibi. Una q̄tū ad q̄litatē. alia q̄tū ad v̄tutē. Q̄tū ad q̄litatē. qꝛ ſic caro q̄ in p̄n° fuit creata caruit ois vicij corruptōe. ſic ꝛ caro a v̄bo aſſūpta. Q̄tū v̄o ad virtutē eſt ſilitudo. qꝛ i bis q̄ a p̄n° naſcūt. intēſior eſt nāc vigor vt ad maturitatē ptingāt. ꝛ talia dicūt p̄mitia. i. p̄mi fruct⁹ q̄ debāt offerri dn̄o. tal' āt fuit caro xp̄i. Et ſic pȝ p q̄rto dicat p̄mitia. tū ꝑpt dignitatē. tū ꝑpt mōicie q̄litatē. tū ꝑpt v̄tut vigorē. ꝑpt quaȝ ceteras p̄cellit. p⁹ ptingenſ ad maturitatē pfectiōis et dulcedis glīam. Et p tāto d̄r aſſūpſiſſe p̄mitia noſtre maſſe. ꝛ p h̄ pȝ detmiatio rōnis. pcedit eni ſm q̄ d̄r a p̄oꝛitate origis. c So 44
la illi⁹ nō eſt caro ꝛc. Coñ. ſi ɔcupia eſt viciū ꝛ defect⁹ nō ḡ eſt gn̄atōis p̄nc piū. Nihil ḡ ē dictu. nō cū mat ɔcupia ɔcepit. R°. dd̄m q̄ l'ra illa p̄t intelligi vno mō q̄ ɔcupia ſit noīatiui caſuſ ꝛ ſit ɔſtructō appoſitiua. ꝛ tūc negat mgr̄ q̄ xp̄m n̄ cōcepit ɔcupia ꝫ gr̄a tāq̄̄ mr̄ p eo q̄ cōcupia locū tenet mr̄is in gn̄atōe filioꝝ pcti. ſȝ illd̄ Ezech. xvi. Pr̄ tu⁹ amorre⁹. ꝛ mr̄ tua ethea. vt p amorrēū intelligam⁹ dyabolū. ꝛ p ethēā ɔcupiaȝ

Si ḡ ecōn gr̄a ē mr̄ in gn̄atiōe ſpūali. ꝛ qꝛ xp̄s n̄ hūit pctm̄ i gn̄atiōe ꝫ grāȝ. iō poti⁹ d̄r mr̄ gr̄a q̄̄ ɔcupia. Sȝ lȝ iſto mō poſſȝ itelligi. tn̄ ē ali⁹ mod⁹ mag ɔſon⁹ v̄itati. vt h̄ qd̄ ē ɔcupia ꝛ gr̄a ſit ablati caſus. ꝛ ɔſtruat cū hoc v̄bo ɔcepit. n̄ ſm hitudinē cāe. ꝫ ſm hitudinē ɔcōitātie. ꝛ h̄ qd̄ d̄r mr̄. ſuppōat p v̄gine maria. ꝛ ē ſenſus. mr̄ i. v̄go maria nō ɔcepit cōcupia cōcomitāte. ꝫ cōcomitāte gr̄a. ſȝ tūc nō notat q̄ ɔcupia ſit alicui⁹ ɔceptionis 45
p̄ncipiū. ꝫ viciū ɔcomitās. Et ſic pȝ rn̄ſ ad oba. d ¶ Totū icar ꝛc. Coñ. Si n. totū ē qd̄ hȝ ptē ꝛ ptē. ꝛ v̄bū

ſimpliciſſimū ē.male dicit ꝙ totū incarnatū ē. R° dō ꝙ totū pt accipi ꝑuatiue vel poſitiue. Si ꝑuatiue.tūc dr
dbū incarnatū totū.quia nō habet ptes ſʒ quas incarnari habeat. Alio mō dicit̄ poſitiue. Et tūc dicit̄ dupli
citer.quia totū vno mō eſt idē qd ex ſuis ptib⁹ ꝯſtitutū. Alio mō eſt idē qd ꝑfectū. Et ſm ꝙ totū dicit integri
tatem ⁊ totalitatē ꝑfectōis. ⁊ ſm ꝙ dicit ꝑuatōem ptis ⁊ ptis. ⁊ ſic patet ꝙ illa obiectio non ꝓcedit recte.ꝑpē
diuerſā acceptōem huius vocabuli qd eſt totū. Sed hoc melius in ꝑmo li.di.xxix.inuenit̄ determinatū.

a
Ad intelligētiā hui⁹ ptis iuxta tria q̄ mgr de-
terminat incidit hic queſtio. Primo querit̄
de xriſti decimatōe. Scdo querit̄ de carnis
xpi traductōe. Tercio de dñici corꝑis formatōe. Cir
ca primū querūtur duo. Primo querit̄ vtꝝ aliquis
poſſit decimari in parētibus. Scdo querit̄. Utrum
xp̄s in abrahā fuerit decimatus.

Queſtio.j. §

Utrū aliquis decimari habeat in parētibus: Et ꝓ-
batur ꝙ ſic ꝑ illud Apli heb. vij. ꝑ abrahā ⁊ leui q̄dez
decimas accepit decimatus eſt. ¶ Item hocipm vr
ꝑ Aug. x. ſup Gen̄. ad lrām. ⁊ hētur in glo. Sic adaz
peccāte peccauerūt qui erāt in lūbis ei⁹. ſic abrahaz
dante decimas. qui in lūbis eius erāt decimati ſunt.
Sed conſtat ꝙ ꝓles potuit peccare in adā. ḡ ⁊ deci-
mari in abrahā. ¶ Itē hocipm videt̄ rōe. quia ꝓles
in parētibus pt liberari ⁊ in ſeruitutē redigi. quia ſ-
uus natus eſt ſeruilis ꝯditiōis. ḡ pari rōne videt̄ ꝙ
in parētibus dātibus decimas. filij habeāt decimari.
¶ Itē decimatio actus eſt figuralis. ſed figura non
tm̄ eſt reſpectu pñtis. ſed ꝑteriti et futuri. ḡ vr̄ ꝙ n̄
tm̄ poſſit decimari in ꝓpria ꝑſona fili⁹. ſed etiā i pa
rente tāq̄ in cauſa ⁊ mā. ¶ Sʒ ꝯtra. Aug. ſup Gen̄.
x. ad lrām. In lūbis abrahe illud decimabat̄ qd cu-
rabatur. ſed filij abrahā non ſūt curati ab originali.
immo nati ſūt cū pctō originali. ḡ non vr̄ ꝙ in abra-
hā fuerint decimati. ¶ Item cū decima datur d̄ fru
mento. non ꝓpter hoc datur decima de illo frumen
to quod debet naſci. ḡ pari rōne cuz datur decima ꝑ
hoīe. non videt̄ ꝙ ille qui naſcitur⁹ eſt ex eo decimet̄
in eo. Sicut eñ homo eſt in homine ſeminaliter. ſic
granū in grano. ḡ rō iſta bona videt̄. ¶ Item ſicut
circūciſio remediū eſt contra originale in lege figu-
re. ⁊ baptiſmus in lege gratie. ſic decimatio i lege na
ture. Unde dicit hug. de ſācto vict. Si null⁹ in ven-
tre mr̄is poterit baptizari. nec circūcidi. ḡ nec deci
46 ri. ¶ Item aut decimari eſt ꝑ decimā curari. Aut de-
cimari eſt ad decimaz obligari. Aut decimari eſt de
aliquo partem decimā dare. Aut decimari eſt ꝑ de-
cimā ꝑfigurari. Sed null⁹ iſtoꝝ modoꝝ fuit in abra
am decimat⁹. quia nō ꝑ decimā curat⁹. nec ad dādū
decimas obligatus. cū potius reciperet. nec decimā
dedit. nec ꝑ decimam figuratus fuit. ḡ nullo modo
videt̄ decimatus fuiſſe in abraā. ⁊ ſi ille non fuit de-
cimatus. pari rōne nec aliqui alij. ¶ R° ad predicto
47 rū intelligētiā eſt notādū. ꝙ decimatio fuit act⁹ mo-
ralis. ſacramētalis. ⁊ figuralis. Scdm ꝙ fuit actus
moralis. ſic decimatio dicitur alicuius certe ptis do-
natio. ad ſuſtētatōem coꝝ qui ſeruiūt dño. ⁊ deputa
ti ſūt cultui diuio. ⁊ h̄ mō deciatio pſeuerat vſq; mō
Scdm ꝙ deciatio ē act⁹ ſacmētal. ſic decimatō ē ali-
cui⁹ ptis donatio ad curatōez morbi origial. Scdm
aūt ꝙ decimatio eſt act⁹ figuralis. ſic decimatio eſt de-
cime ptis donatio ad prefiguratiōem curatōis vni-
uerſalis. que futura erat per oblatōem xpi. Duobus
primis modis accepta decimatio reſpicit tm̄ temp⁹
preſens. quia non dat̄ niſi de hoc quod habet̄. et nō
curat̄ niſi quod iā habet morbū. Terciō autē modo
decimatio accepta non tm̄ eſt pñtis ſed etiā futuri
ꝓ eo ꝙ figuratio eſt ſignatio. ⁊ ſignatio non tm̄ extē
dit ſe ad preſentia ſed etiā ad futura. ⁊ hoc mō dicū-
tur filij abrahe decimati in abrahā. quia per illā deci
matōem ꝑfigurati ſunt omnes filij abraham curādi
eſſe ꝑ eū qui figurabatur per melchiſedech. id eſt per
verum ſacerdotem xp̄m. Et hoc eſt quod dic̄ Aug.
x. ſuper Gen̄. ad lrām. Cum ipa decimatio ad prefi-
gurādam medicinā pertinuerit. ille i abrahā decima
batur qui curabat̄. nō quādo prefigurabat̄. ſed quā
do illius figure veritas implebat̄. Concedende ſūt
ḡ rōnes oſtendētes ꝙ aliquo modo poteſt decimari
ꝓles in parente. ſm eum modū quo decimatō nihil
ponit in actu circa decimatos. ſed ſolum ſm ſignifi-
catōem. que non tm̄ eſt preſentium ſed etiā futuroꝝ.
¶ Ad illud quod opponit̄ de auctē Aug. dōm ꝙ ſic 48
patet ex verbo ꝑcedenti. decimabat̄ quod curabat̄.
non dicit ꝯcomitātiaz ſm illud tp̄s ad hoc quod eſt
decimari. immo potius ſe extēdit ad oē tp̄s. ⁊ pro
illo tp̄e reddit locutōem verā in quo implebatur ve-
ritatis figura. ¶ Ad illō quod opponit̄ ꝙ nō datur 49
decima de grano quod non eſt in re. ſed ſolum in rō-
ne ſeminali. dōm ꝙ non eſt ſimile. quia decimatō ꝓ-
ut eſt actus figuralis non ſe extēdit ad ſignificādum
aliquid circa granū. ſed ſignificādū aliquid circa ge-
nus hūanū. Unde granuz reſpicit vt māz circa quā
habet exerceri. non circa illud quod ꝑ ipm habet ſi-
gnificari. ⁊ quia exercitiū requirit mām preſētem. ſi-
gnatio ſe extendit ad futura. ideo non eſt ſile. ¶ Ad 50
illud quod opponit̄ de baptiſmo ⁊ circūciſione. dō.
ꝙ non eſt ſimile niſi inq̄tum decimatio eſt actus ſa-
cramētalis legis. nec ad remediū originalis pcti. hoc
modo non ē niſi circa preſēs ſicut circūciſio ⁊ baptiſ
mus. Scdm aūt ꝙ eſt actus figuralis. ſic non ē ſimi-
le. Si aūt querat̄ quare circūciſio et baptiſmus nō
poteſt eſſe actus figuralis ſicut ⁊ decimatio. dōm ꝙ 51
ratio huius eſt. quia circūciſio et baptiſmus eſt act⁹
in ꝑſona. decimatio aūt cū ſit decime partis oblatio
eſt actus ꝓ perſona. Et quia oblatio poteſt fieri pro
eo quod eſt. ⁊ quod futuꝝ eſt. ⁊ circūcidi ⁊ baptiza-
ri non niſi quod iā eſt. hinc eſt ꝙ actus decimādi po
tuit ſe extendi ad futuros ⁊ non actus circūcidendi
vel baptizandi. ¶ Ad illud quod querit̄ quomodo
ꝓles dicitur decimari in pnte. dōm ꝙ decimatō idē 52
eſt ꝙ prefiguratio curatōis. Unde nullo iſtoꝝ mo-
dorum accipit̄ qui i opponēdo aſſignātur. ⁊ iō inſuffi
cienter ꝓcedebat illa obiectio.

Queſtio.ij. b

Utrum xp̄s i abraham fuerit decimatus. Et ꝙ ſic vi
detur aucte apli heb. vij. Abrahā ⁊ leui decimatus ē.
Adhuc i lūbis patrꝭ erat quādo obuiauit ei melchi
ſedech. Sʒ xp̄s fuit in lūbis abrahe quādo decimas

illas dedit. ꝗ fuit decimatus ſicut ⁊ leuı̄. ¶ Item ſi-
cut dicit Aug. de ſan. victo. ꝑ decimas ſignatur ipſe
xp̄us. ꝗ vr̄ ꝙ ipa decimatio inquātū eſt actus figu-
ralis. principalius reſpiciat xp̄m q̄ȝ alios filios abra
he. ꝗ magis videt̄ ꝙ debeat dici decimatus q̄ȝ alij.
¶ Item nihil requirit̄ ad decimationem niſi illud
realiter impleat in prole. qḋ ſignatū fuit in decima-
tione abrahe. ſ hoc fuit maxime impletū in xp̄o qui
ſeipm̄ obtulit hoſtiā deo ⁊ p̄ri ꝑ oblationē corporis ⁊
ſanguinis ſui. ¶ Item tota caro xp̄i fuit in carne. b.
virginis. Sȝ caro virginis habuit decimari in abra
ham. ꝗ ⁊ caro xp̄i. ¶ Sed ɔtra Aug. x. ſup Gen̄. ad
lrām. Ille nō ē decimatus cuiꝰ caro nō feruorē libi
dinis ſeu vulneris. ſ materiaȝ medicinis traxit. xp̄s
aūt fuit hmōi. ꝗ ⁊c. ¶ Item ſicut ſe habet adā pec-
cans ad poſteros. ita abrahā in dādo decimas. Sȝ
q̄ȝuis xp̄s eſſet in adam peccāte. nō dr̄ xp̄s peccaſſe
in adā. ꝗ pari rōne in abrahā dante decimas. nō ar-
guitur decimatus. ¶ Item decimatio vel erat cu-
ratio vel curatōnis p̄figuratio. Sed xp̄s nec ibi cu-
rabatur. nec curari p̄figurabatur. ꝗ vr̄ ꝙ ibi decima
tus nō fuerit in lūbis abrahe ſicut ⁊ leui. ꝗ nulla ē ar
gumētatō apl̄i qua ꝓbat maius eſſe ſacerdotiū mel
chiſedech ſacerdotio leuitico. ꝑ hoc ꝙ leui decimatꝰ
fuit. Oȝ ſi rōcinatio apl̄i recta ē. reſtat ꝗ ꝙ xp̄s nō de
cimatus fuit in abrahā. Eſt ꝗ q̄ſtio iuxta hoc vn̄ te-
net illa ɔ̄ſeq̄ntia q̄ ꝓbat aplus maius eē ſacerdo-
tiū melchiſedech ſacerdotio leuitico. ꝑ eo ꝙ leui ob
tulit decimas melchiſedech. vr̄ ꝙ nō cogat. q̄ȝ ſm̄ il-
lam rōem poſſet argui ꝙ maior ē dignitas vnius ſa
cerdotis pauperis q̄ȝ pape. cū ꝙ pat̄ pape dederit
53 decimas ſimplici ſacerdoti. ¶ Re. dōm ꝙ ſicut dicit
mḡr in lrā. immo aug. ſup gen. ad lrām. x. Chriſtꝰ in
lūbis abrahe nō fuit decimatus. Et rō huiꝰ ē. q̄ȝ deci
matio p̄figurabat futurā curationeȝ. Quia ꝗ xp̄s in
lūbis abrahe nō erat ſicut curatione indigēs. ſed po-
tius ſicut medicina. hinc eſt ꝙ decimatio ad ipm̄ nō
ꝑtinebat. Sicut etiā in adā illi ſoli peccauerūt. q̄ ſm̄
carnalē generatōem. ⁊ ɔcupiām ſemialē ab ipo pro
ceſſerūt. Et iō ab illa generalitate excludit̄ xp̄s. qua di
cit̄ oēs in adā peccauerūt. q̄ȝ nō ꝓceſſit ab ipo ſm̄ li
bidinis ardorē. ſ ſm̄ ſ. ſ. opatōem. ſic ē in ꝓpoſito in-
54 telligendū de decimatōe. ¶ Et ꝑ hoc pȝ Reſ. ad illḋ
qḋ p̄mo opponit̄ in ɔ̄riū. q̄m xp̄s in lumbis abrahe
fuit ⁊ leui. ſ nō eodē mō. Et ꝓpterea nō ſeq̄tur ꝙ ſi-
cut vni cōpetit decimari. ita ɔueniat alteri. Decima
tio eīm nō tm̄ reſpicit eē in lūbis. ſ etiā modū eſſendi
55 ſm̄ eſſendi traductioneȝ originalis peccati. ¶ Ad il
lud qḋ opponit̄ ꝙ xp̄s figurat̄ ꝑ decimā oblatam.
Reſ. ꝙ decima oblata non decimat̄. ſed decimatō po
tius reſpicit illud qḋ remanet in aliquo (ſicut dicit
Aug. ꝙ remanet imꝑfectō ablata vnitate q̄ ē perfe
ctio dnarij) figure futura curatio. Vn̄ ſicut alij figu
rant̄ in illa decimatione curari. ſic xp̄s figurat̄ ratio
56 ēē medicamēti. ¶ Ad illḋ qḋ opponit̄ ꝙ in illa deci-
matione ſignat̄ oblatio xp̄i. Dōm ꝙ verū ē ſ non ſi
gnatur xp̄i oblatio. tanq̄ȝ ꝑ q̄ fieret oblatio. ſ tāq̄ȝ
q̄ offert̄ ꝓ alijs. Et q̄m decimari dr̄ ille. ꝑ q̄ offertur
oblatio decime. hinc ē ꝙ actus decimatōis nō debȝ
xp̄o attribui. Alit̄ eīm ibi p̄figurabat̄ xp̄us. alit̄ alij.
57 ¶ Ad illud qḋ opponit̄ ꝙ caro xp̄i fuit in. b. v̄gine.
⁊ caro v̄ginis in abrahā. Dōm ꝙ ibi ē ſophiſma ſm̄
accidēs. q̄ȝ variat̄ modꝰ eſſendi in hinc ⁊ inde. Alio
eīm mō fuit caro. b. virginis i abrahā. aliter caro xp̄i
in matre ſua. q̄ȝ. b. virgo ꝓceſſit ſm̄ legē ɔcupie. xp̄s
vo minime. Ad illud qḋ q̄rebat̄ de auct̄e apl̄i ⁊ ra- 58
tione dici pt̄ ꝙ rō apl̄i bona ē ad illos ɔ̄ q̄s arguit. ſ.
iudeos. q̄ ſupponebāt abrahā digniorē eē in ſuo ge-
nere. ſi ꝗ abrahaȝ bn̄dictus fuit a melchiſedech. ⁊ ei
decimas obtulit tanq̄ȝ ſupiori. ſeq̄tur ex hoc ꝙ non
tm̄ maior fuit melchiſedech abrahā. ſ etiā maior oi-
bus q̄ ꝓceſſerunt ſm̄ legē carnis ab eo. ⁊ iō dignior
fuit leui ⁊ aaron. Sȝ q̄m illud nō vr̄ eē verū. ꝙ excel
lentior fuit melchiſedech q̄ȝ moyſes. ⁊ dauid. ⁊ btā
virgo. q̄ ꝓceſſerūt ex abrahā. ⁊ aplus non ꝓcedit ex
falſis ſuppōnibus. iō oportet alit̄ dicere. vicȝ ꝙ apo
ſtolꝰ arguit ex veritate ⁊ ex ſignificatōe. ⁊ illiꝰ figure
neceſſaria argumētatōe ꝙ decimatio ꝑ illo tempe
ſignabat curatōnem. Cū ꝗ abrahā obtulit decimas 59
melchi. ⁊ ab eo bn̄dictus eſt. ſignificauit ſe indigere
curatione ⁊ bn̄dictione ꝑ illū ſacerdotē q̄ figurabat̄
ꝑ melchi. Sȝ ille q̄ curat ⁊ bn̄dicit maior ē abſq̄ȝ vl
la ɔ̄dictione. ꝗ ſacerdotiū xp̄i fuit illud qḋ p̄figura-
bat̄ ꝑ illud melchi. ſicut i pſal. legit̄. Tu es ſacerdos
in eternū ſm̄ ordinē melchi. Reſtat igit̄ ꝙ maius fu
it ſacerdotiū xp̄i q̄ȝ leui. ⁊ hec ē rō apl̄i quā impoſſi-
bile ē diſſolui. Nec ē ſile de ſacerdote ſimplici ⁊ de
p̄re pape. q̄ȝ ibi nulla ē rō figure. Hec aūt tota rō fun
dat̄ ſup decimatione ſm̄ ꝙ ē actus figuralis. nā ſm̄
ꝙ ē actus moralis nihil facit ad ꝓpoſitū. q̄ȝ nec abra
ham nec eiꝰ poſteri obligati fuerūt ad dandas deci
mas melchi. maxime illi q̄ fuerunt de ſtirpe leui ad
nullas decimas dandas fuerūt aſtricti.

Conſeq̄nter q̄rit̄ de incarnationis xp̄i tradu
ctione. ⁊ circa hoc q̄rūtur duo. Primo q̄rit̄
vtrū xp̄i caro fuerit in p̄mis parentibus ſm̄
q̄litatē puritatis vel inquinatōis. Scd̄o q̄rit̄ vtruȝ
aliter fuerit q̄ȝ ſm̄ legē ꝓpagatōnis.

Queſtio prima i

¶ Vtrū caro xp̄i in abrahaȝ ⁊ alijs patribus diſtin-
cta fuerit ſm̄ q̄litatē a carne aliorū filiorū. Et ſm̄ il-
lud Sap. vij. Nihil inq̄natuȝ in dei ſapia occurrit.
vr̄ ꝙ nūq̄ȝ fuerit inquinata. ſ caro aliorū in pētibꝰ
inquinata fuit. ꝗ vr̄ ꝙ alit̄ fuerit caro xp̄i i abrahaȝ
q̄ȝ aliorū. ¶ Item in xp̄o debuit eſſe maxima puri-
tas. ſ magis purū eſt qḋ nūq̄ȝ fuit inq̄natuȝ q̄ȝ illud
qḋ aliq̄n inquinatū fuit. ꝗ videt̄ ꝙ caro xp̄i nec in ſe
nec in pētibus ſubiacuerit feditati corruptionis. ꝗ
a carne aliorum hominū diſtincta fuit qualitatiue.
¶ Item alterius qualitatis eſt medicina. ⁊ illud qḋ
curatur per medicinam. Sed caro xp̄i fuit in lūbis
patrum ſicut medicina ſicut dicit Auguſtinus. x. ſu
per Gen̄. ad litterā. caro vo aliorū hominū ſicut in-
digens medicina. ergo videtur ꝙ habuerit qualita-
tem aliā ⁊ aliā. ¶ Item qḋ totaliter corruptuȝ ē nō
ē poſſibile ad curationem. Si ergo adam fuit poſſi
bilis ad curationem. aliqua particula remanſit i co
incorrupta. ſed de illa particula q̄ remanſit ſine cor-
ruptione maxime decebat generari carnem q̄ eſſet
ſine originali macula. ꝗ vr̄ ⁊c. ¶ Sȝ ɔ̄ aug. x. ſup gn̄.
ad litterā. caro non abrahe tm̄. ſed ipſius primi ter-
reni que hominis ſimul habuit vulnus preuarica-
tionis ⁊ medicamentum vulneris. ergo ſi medica-
mētū vulneris ſpectat ad chriſtū. vulnus p̄uaricātōis
ſpectat ad alios. Eadē ꝗ fuit caro xp̄i i p̄mis pētibꝰ
cū carne aliorū. ꝗ n̄ fuit diſtincta ab alijs. Itē mḡr i
p̄ncipio hꝰ diſtinctōis loq̄ns ď carne xp̄i. Credi inq̄t
oȝ iuxta ſctōꝝ doctoꝝ conuenientiā ipam prꝰ fuiſſe

pctō obnoxiā. ſicut fuit reliqua virginis caro. Reſtat ḡ idem qḋ prius ꝙ nō fuit diſtincta ab alijs. ¶ Itēꝫ quicqd lege corruptionis traducitur corruptuꝫ eſt. ſed tota caro abrahā que fuit traducta in yſaac fuit corrupta. ḡ ſiliter caro xpi nō fuit traducta ab abrahā in yſaac. aut ſi traducta fuit. ab alijs hominibus diſtincta nō fuit. ¶ Item aut caro xpi fuit ſilis carni abrahe reliquę. aut nō. Si ſimilis. habeo ꝓpoſitū. Si diſſimilis. ḡ nō vī ꝙ talis caro competeret ad redemptionē humani generis. ſi ḡ hoc ē falſuꝫ ⁊ incōueniens. reſtat ꝙ caro xpi a carne alioꝝ hominū nō fuit diſtincta. ¶ Item diſtinctio ſm oppoſitas qlitates. pſupponit diſtinctōem ſm ſubſtantiā. qꝛ oppoſite qlitates nō pñt eſſe in eodē ⁊ ſm idem. ſed caro alioꝝ filioꝝ in primis parētibus nō potuit habere diſtinctionē ſm ſubam. qꝛ nō eſſet tot machinas inuenire in corpe ade quot inde filij ꝓcreati ſunt. ḡ ſi caro xpi in primis parentibus nō ſm ſubam potuit diſtingui a carne alioꝛuꝫ ſm ſubam. videtur ⁊c.

¶ Item ſi tranſfundebaꝛ caro mūda. aut corpalis aut incorpalis. Si incorpalis. ḡ corpꝰ xpi debuit eē impaſſibile. qḋ falſum ē. Si corpalis. ḡ videꝛ ꝙ poterat tranſmutari in carnē reliquā ⁊ aſſumi vel augeri ab alia. ḡ pari rōne ⁊ alia poterat tranſmutari ī alijs. ḡ aut caro illa fuit cōſumpta anteqꝫ ꝑueniret ad xpm tante ſimplicitatis. aut fuit adeo multiplicata vt poſſent inde mille corpa formari. ſꝫ hoc ē fal

60 ſum. ḡ ⁊c. ¶ Rꝰ ad pdictoꝝ intelligentiā ē notādū. ꝙ circa hāc qſtionē fuit qdā poſitō erronea qrundā dicentiū ꝙ caro xpi nō tm̄ diſtinctōem habuit a carne alioꝝ hoim cū fuit vnita aie xpi. ſꝫ etiam cū fuit ī lumbis primi hoīs. Dicebāt eñ ꝙ qꝛ adam repabiliter peccauit. in peccato nō pmiſit deus totū corrūpi. ⁊ ideo remanſit in eiꝰ ſemine aliqua portio incorrupta vt p illā fieꝛ medicamentū carni reliquę. ⁊ ex illa portiūcula dicūt carnē xpi formatā. quā dicūt eſſe generis humani medicinā. Hanc aūt particulā tranſmiſit Adam ad noe. ⁊ noe ad abrahā. ⁊ abraham ad dauid. ⁊ dauid vſqꝫ ad virginē de qua natus ē xps. Hec aūt poſitio ⁊ ſi videaꝛ habere ꝓbabilitatem in ſupficie. intrinſecus tm̄ falſum ⁊ errorē cōtinet ꝓ eo ꝙ nō ſolū eſt contra ſanctoꝝ dicta. ſed etiam contra vere fidei documenta. Sanctoꝝ autoritatibus repugnat. qꝛ Dam̄. doctor grecus. ⁊ Aug. pcipuus doctor latinus in hoc cōſentiūt. ꝙ caro xpi ante vnionē cū verbo indiſtincta erat a reliqua virginis carne. Dam̄ dicit. ꝙ de puriſſimis virgis ſanguinibus fuerit formata. Augu. dicit ꝙ aſſumpſerit primitiua nr̄e maſſe. Et hoc quidem nēceſſariū ē ponere. qꝛ alꝛ nō fuiſſet neceſſaria ꝟginis ſanctificatio ad hoc ꝙ formareꝛ caro xpi ſine omni peccato. Nō eſſet etiā xp̄us vere de ſemīne dauid ⁊ abrahe. ſꝫ ſolum ade. qm̄ ſi pdicto modo ab illa particula deſcēdiſſet. ad nullū alioꝝ ptineret niſi ſicut ad deferens quēadmodū aqua cōpatur ad canale. Non eēt aūt in tali carne vere paſſibilitatis aſſumptio. nec nr̄e ifirmitatis vera repatio. quia nō de natura lapſa fabricaſſet ſibi carnē. ſed potius de inſtituta. q̄ omnino inconuenientia ſunt. ⁊ fidei ſane aduerſantia. Et iō pdicta poſitio tanqꝫ erronea ē reſpuēda. ſicut magiſter bene notauit in lr̄a. et mgr̄ Hugo in libro de ſacramentis. Planū ē ergo ſm doctrinaꝫ catholicam carnem xpi in lūbis parētū in quibus fuit materialiter a carne alioꝝ hominū nō fuiſſe diſtinctā qualitatiue vl' formaliꝛ. qūuis poſtqꝫ vnita ē ꝟbo diſtinctōꝫ hēat ꝓ eo ꝙ nō ē caro pcti. ſꝫ ſilis peccatrici. ⁊ ꝓ tanto dicit aug. ꝙ caro xpi venerit de altitudine hūane nature. nō ꝙ in pmis parētibꝰ ſine pollutōe fuerit. ſꝫ ꝙ ſic purificata fuerit ⁊ mūdata ī ſua aſſūpcōe. ꝙ ſimilis fuerit carni ī ſtatu innocētie. Propterea dī a Boetio. de oī ſtatu aliqd accepiſſe ſicut īfra melius manifeſtabiꝛ. Vñ rōes q̄ ad hāc ptē inducūtur ſunt ꝯcedende. ¶ Ad illud ꝟo qḋ opponiꝛ pmo in ꝯrīū

61 de Sap. vij. ꝙ nihil inqnatū in illā incidit. Dōm ꝙ veꝝ eſt. hoc eñ intelligiꝛ de ſapia ſm diuinā nām q̄ nullo mō fedaꝛ ex aliqua creatura. verūtñ ſi etiā intelligaꝛ ſm hūanā nām. adhuc hoc nō hꝫ inſtantiā. qꝛ caro xpi exq̄ vnita fuit ꝟbo dei. facta fuit imaculata. ſꝫ ex hoc nō ſeqtur ꝙ immaculata fuiſſet in primis parētibꝰ. ꝓ eo ꝙ qūuis in lūbis parentū eēt vnibilis. erat tñ in diſpōne remota. ¶ Ad illud qḋ op

62 ponitur ꝙ maxima puritas debet eſſe in carne xpi. dōm ꝙ veꝝ ē ſm ꝙ ꝯpetit ad repationē hūani generis. ſic aūt intelligēdo nō pōt maior puritas cogitari qꝫ cū de maſſa peccatrice formaꝛ caro oīno immunis a pctō. ⁊ ſic factū ē in carne vnita verbo opante ſpūſancto. qꝛ ſi intelligaꝛ caro illa nunqꝫ in ſe vel in parētibus fuiſſe obnoxia. nō ſic cogitaꝛ qlis nr̄e redemptōni fuerit apta. ⁊ iō nō cogitaꝛ qliter. ſꝫ potiꝰ

63 ſignaꝛ qliter nō dꝫ. ¶ Ad illud qḋ opponiꝛ ꝙ caro xpi ē medicina. dōm ꝙ veꝝ ē ꝓ tpe q̄ medicina eſt. medicina aūt ē ꝓ eo tpe q̄ a ꝟbo aſſumpta ē. ⁊ ſic alterius qlitatis ē qꝫ alioꝝ hoim. Pro eo aūt tpe quo fuit añ aſſumptionē non erat medicina niſi mālr loquēdo. ſm illud tpe nō oporꝫ formaliꝛ diſtingui ab alia carne. ꝓ eo ꝙ ex eodē pncipio mālī pōt formari ſanū ⁊ egrū. Cibꝰ eñ eiuſdē generis ꝯuertiꝛ in ſano in carnē ſanā. ⁊ in leproſo in carnē corruptam

64 ¶ Ad illud qḋ opponiꝛ. ꝙ ſi totꝰ eēꝫ corruptꝰ. iā ñ eēt medicabilꝛ eiꝰ morbꝰ. Dōm ꝙ illḋ argu. duplr deficit. Prio qꝛ ſi hō totꝰ corruptꝰ eēt. ñ ſeqꝛ ꝙ incurabilꝛ eēt niſi illa corruptō ei iſepabiliꝛ adhereret. Preterea ⁊ ſi totꝰ homo corruptꝰ eēt qtuꝫ ad ea q̄ erāt in ſe. ñ tñ corruptū eēt genꝰ hūanū totū qḋ fabricatū ē ex illa hoīs carne. ſꝫ illḋ ſolū qḋ ꝓceſſit ſm legē ꝯcupie. Et qm̄ caro xpi ī ꝟgīe fabricata ē pter legem ꝯcupie a ſ. ſ. hinc ē ꝙ caruit corruptōe. ⁊ rōeꝫ tenuit medicīe a ſua pmaria formatōe Qō. ij. k

¶ Utrū caro xpi fuerit ī ꝑentibꝰ aliꝛ qꝫ caro alioꝝ hominū ſm legē ꝓpagatōis. Et ꝙ aliꝛ vī auctē aug. x. ſup gen̄. ad lr̄am. tractāt illḋ apli Hebr. vij. Adhuc erat ī lūb pr̄is. ſm aliquē modū erat ibi xps. q̄ ñ erat ibi leui. Scdm rōꝫ qppe ſemialē fuit ibi leui. q̄ rōe ñ fuit ibi caro xpi. ¶ Itē hīpm oñdiꝛ rōe. Mediatuꝫ pncipiū reduciꝛ ad imediatū. ſꝫ xps ſm aliū moduꝫ ꝓpagādi exiuit de vtero ꝟgis. qꝫ alij filij de vētre matrū ſuaꝝ. ꝓ eo ꝙ ñ ḋ virili ſeie. Si ḡ mediāte. h. ꝟgie dꝫ fuiſſe ī ꝑentibꝰ pcedētibꝰ. vꝛ ꝙ alio mō fuerit caro eiꝰ ī ptibꝰ ſm legē ꝓpagatōis qꝫ alioꝝ hoim. ¶ Itē ſi eodē mō fuiſſet caro xpi ī ꝑentibꝰ ſicut alij hoies. ita peccaſſꝫ adā peccāte ſic alij hoies. ſꝫ h̄ ē falſum. ḡ ⁊c. ¶ Itē eodē mō hꝫ res educi ī eē ꝑ quē modū hꝫ in ſuo pncipio exiſtere. ſed xp̄us non fuit genitꝰ vel conceptus ſm legeꝫ nature. ſed potius mirabiliter. alij āt hoies educūꝛ nāliꝛ. Aliꝛ eñ fuit caro eiꝰ qꝫ tū ad legē ꝓpagatōis ī lūbis ꝑentū qꝫ alioꝝ hoim. ¶ Sꝫ contra. dicit mgr̄ in lr̄a. Caro illa añqꝫ ꝟbo fuit vnita peccato fuit obnoxia. ſicut in maria reliqua virgi

nis caro. Sed caro q̄ ↄſimilis eſt ſm traductõez oꝛi-
ginalis. ↄſimilis eſt ſm legē ꝓpagatõis. ḡ ſi caro xp̄i
in lūbis parētū fuit obnoxia pctō. ḡ ⁊ eadē lege cum
alijs a p̄mis pentib⁹ eſt traducta. ¶ Itē oē qd̄ deſcē
dit ab adā in ſeth. ū deſcēdit ſm coꝛpalē ſbam. ⁊ ſm
ſeminalē rōnē. ḡ ſi caro xp̄i deſcēdit ab adā in ſeth. ⁊
a ſeth in alios parētes. vr q ſm legez ꝓpagatõis fu-
it in lūbis pentū eodē mō ſicut caro alioꝝ hoīz. Itē
ſemē vnū ſeminatū. ⁊ coꝛpus ſeth in totis pentibus
habebat rōem ſeminalē. ḡ nihil inde futurū erat qd̄
non eſſet ibi etiā ſm coꝛruptā ſbam ⁊ rōem ſemina-
lē. ſʒ ſi caro xp̄i exinde facta eſt. videt̄ q ibi fuerit ad
modū alteri⁹ carnis hūane. ¶ Itē tota caro virgis
fuit in lūbis pentū ſm legē ꝓpagatõis. ſicut caro ali
oꝝ hoīm. Sed caro xp̄i fuit ex aliqua pte carnis vir
ginis. ḡ ſm legē ꝓpagatõis ſic fuit in lūbis pentū ſic
caro totius hūani generis. ¶ R⁰ dō q dupliciter eſt
65 loqui de carne xp̄i. aut q̄tū ad mām vnde ſūpta eſt.
aut q̄ʒtū ad formā ſm quā aie xp̄i ↄiūcta eſt. ⁊ a ver
bo in vnitatē pſone aſſūpta. Si loquamur de carne
xp̄i ſm māʒ hoc eſt de eo vn̄ facta eſt caro xp̄i. ſic cō
cedit̄ q pctō fuerit obnoxia. qꝛ ante ↄceptõez xp̄i to
ta maſſa hūani generis coꝛrupta erat. ſicut in p̄cedē
ti ꝓblemate mō ſtratū eſt. Si aūt loquamur d̄ car
ne xp̄i ſm formā. ſic dōꝝ eſt q nūq̄ pctō fuit obno-
xia. quia nūq̄ʒ habuit illaʒ formam q eēt immūda ⁊
maculata. Scd̄m aūt q caro dicit̄ dupliciť. ſic ⁊ de
ꝓpagatiõe dupliciter ↄtingit loqui. Aut rōne mālis.
aut rōne formalis. Si rōe mālis. ſic ꝓpagata fuit ab
adā vſq; ad virginē in tota illa genealogia. ⁊ tota il-
la ꝓpagatio fuit ſʒ legē nāe ⁊ cōcupiſc. Si q̄ʒtū ad eē
actuale ⁊ formale. ſic cōcepta fuit a v̄gine ꝑ ↄmunē
legē nāe ⁊ cōcupiſcētie. Et ſic patet q vno mō dicen-
di cōcedi p̄t q caro xp̄i māliter loquēdo ſic fuit i lū-
bis pentū ſm ꝓpagatõem ſicut caro alioꝝ hoīm. Sʒ
qm̄ caro quātū eſt de ratione ſui nois nō noiat ma-
teriā ipam tm̄. ſed mām ſb tali forma. ⁊ ꝓpagatō et
lex ꝓpagatõis addita ei qd̄ eſt caro xp̄i reſpicit eius
eductõem ſm eē actuale. hinc eſt q h̄ eſt impꝛopꝛia.
caro xp̄i fuit pctō obnoxia. ⁊ hec. caro xp̄i fuit ex pen
tibus ſeminalit̄ traducta. pco q in oībus q̄ʒcūq; eſt
de vi ſermonis p̄dicatū nō attribuit̄ ſbiecto rōe ma-
terie tm̄. ſ; rōne māe ſb tali forma. Caro em̄ ē res ſba
lis. ⁊ iō q̄ʒuis ſupponat v̄bo de p̄terito. opoꝛʒ tm̄ ad
idē tp̄s referri formā p̄dicati cū ſbiecto. ⁊ iō oēs pre
dicte locutõēs tāq̄ʒ falſe ⁊ ipꝛope ſūt negāde. niſi ꝓ-
ferātur cū determiatõe. ſ. rōne mālis pncipij. Si aūt
alicubi abſolute pferāt̄ ſūt expoūēde. Nota tamen
q hec eſt impꝛopꝛa. caro xp̄i fuit pctō obnoxia. ſʒ hec
magis ipꝛopꝛa. caro xp̄i fuit ſeminalit̄ traducta. h̄ āt
magis ipꝛopꝛa adhuc ⁊ falſa. caro xp̄i fuit decimata.
ſm q magis ⁊ magis in p̄dictis locutõibus caro ac-
cipit̄ rōne forme. Concedēdū eſt ḡ q aliter fuit caro
xp̄i ſm ꝓpagatõis legē in pentib⁹ q̄ʒ alioꝝ hoīʒ. Nā
caro alioꝝ hoīm oꝛtū habuit a pentib⁹ ſm ſemina-
66 lē rōem ⁊ ſm legē concupiſcētie. Illud aūt dr̄ ꝓce-
dere ſm rōem ſeminalē. qd̄ quidē exit in eſſe ſm vir-
tutem ⁊ opatõem nāe. ſicut ſūt illa in quoꝝ ꝓducti-
one nā n̄ ſolū ſe hʒ ꝑ modū obediētis ⁊ ſuſcipiētis. i-
mo etiā ꝑ modū nāe agētis ⁊ dātis ſpēm ſiue cōple
tionē. ⁊ hoc impoꝛtat q dico ſemialis rō ꝓpꝛie loq̄n
do. ſicut oſtēſū fuit in ſcd̄o libro. q̄ʒuis cōtingat extē
67 ſioꝛ nō vti p̄dicto vocabulo. Illud aūt intelligitur
traduci ſm legē concupiſcētie. in cuius ꝑcreatione

ꝯcurrit fedītas diſcōis carnis ex pte viri generāt̄. ⁊
mlier̄ ↄcipiētis. neutrū hoꝝ i generatõe xp̄i fuit. nā
ↄceptio ei⁹ mirabil̄ fuit ⁊ ſupꝛa virtutē nāe. Nō fu-
it em̄ ex virili ſemine ꝑ eo q caro eius concepta fu-
it ex ſola matre. neq; ſm legem cōcupiſcētie. quia nō
interuenit delectatiō ex cōmixtõe ſexus. Conceptus
em̄ fuit ex caſtiſſimis virginis viſcerib⁹. Ideo cōce-
dende ſūt rōnes que ad hāc ptē inducūtur. ¶ Ad il- 68
lud quod opponit̄ de aucte mgr̄i. dō q locutō iſta ē
impꝛopꝛa. videlicet q pctō fuit obnoxia. ⁊ hoc intel-
ligēdum eſt māliter. ⁊ hoc mgr̄ inſinuat cū dicit. Q
pctō fuerit obnoxia. non ſimplr̄ ſed in mā in q̄ māli-
ter erat. Unde non eſt ſimpliciter ↄcedenda ſ; expo-
nenda tāq̄ʒ ipꝛopꝛia. ⁊ ex impꝛopꝛijs ſm eaꝝ impꝛo
pꝛietatē acceptis non licet arguere ſicut manifeſtuʒ
eſt. ⁊ ideo ratio non valet. ¶ Ad illud qd̄ oppōitur 69
quicq̄d deſcēdit ab adā in ſeth. deſcēdit ſm ſemina-
lem rōem. dō q ſeminalis rō nō dicit q̄d abſolutum
ſed quid reſpectiuū. Dicit em̄ reſpectū eius qd̄ ꝓpa-
gat̄ ad illud de quo ꝓducit̄. cū ḡ dicit q quicq̄d de-
ſcēdit ab adā in ſeth deſcēdit ſm ſeminalē rōem. dō
q verū eſt per ↄpatõem ad ſeth. ⁊ ad hos qui ꝓdu-
cendi erant ſm ꝓpagatõem nature. reſpectu quoꝝ
oīm ſemen deciſum a lūbis ade habuit virtutē ſuffi-
ciētem ad rōnem ſeminalē. reſpectu aūt xp̄i nō habʒ
veritatem ꝑ eo q totū illud quod ſm legē nāe ex il-
lo ſemine ꝓducendū erat. reſpectu carnis xp̄i ſe ha-
bebat in rōne paſſibilis ⁊ mālis. qd̄ nō poterat redu-
ci ad actū niſi ꝑ virtutē ſpūſſancti. Cū ḡ dicit q q̄cq̄d
fuit in ſeth fuit ſm ſeminalē rōem. veꝝ eſt ſi cōpetur
ad adā. ſ; ſi cōpetur ad xp̄m nō habet veritatē. Ad 70
illud qd̄ opponit̄ q totū ſemē deciſū ab adā habuit
ſeminalē rōem. dō q veꝝ eſt reſpectu coꝝ qui ꝓdu-
cendi erāt ſm legē nāe. reſpectu xp̄i nō habet verita
tem. Q̄uis em̄ in aliquo ſemine ſit rō ſeminalis ſm
quālibet eius ptem ſaltē formalē. vt ex eo aliq̄d poſ
ſet fieri. tm̄ ſi deus aliquid faciat ex illo ſemine ad qd̄
non habebat oꝛdinatõem. ſm nām dicit̄ fuiſſe in il-
lo ſemine. ſm coꝛruptā ſbam non ſm rōem ſemina-
leʒ. quia ſemē illud reſpectu illius qd̄ deus educit nō
habet vim ſufficiēter actiuā ſed paſſiuā. ſm quā ſb-
miniſtrat coꝛpalem ſbam. Eſto etiā q illa ſeminalis
ratio cōparet̄ ad adminiſtratõem māe illius rei faci-
ende. vt ſi plantaret̄ vnum ſemen paruum ita q de
illo ꝓduceretur arboꝛ magna. cui⁹ magnitudo ma-
teria eſſet ad ꝓductõem magni coꝛpoꝛis alteri⁹ ſpe-
ciei. ſic ⁊ in ꝓpoſito intelligēdum eſt cum dicit̄ xp̄m
fuiſſe in lumbis parētum ſm coꝛpulētam ſbam. nō
ſm ſeminalem rōnem. nō q ſbſtantia coꝛpoꝛis criſti
ibi tota fuit. ſed quia erat aliquāta materia que per
vim ſeminaleʒ poterat augeri ⁊ creſcere appoſito ſi
bi aliquo. ita vt coꝛpoꝛa oīm hoīm inde poſſēt fabri-
cari. ⁊ ꝑ illā viʒ ſūt coꝛpa oīʒ hoīʒ fabꝛicata excepto
ſolo coꝛpoꝛe criſti. quod fabꝛicatum fuit per virtutē
ſupernā ſicut melius manifeſtabitur infra. Et ſic pa
tet pro quāto criſtus dicit̄ fuiſſe in adam ſm coꝛpu
lētam ſubſtātiam. ⁊ q non ſequitur ſi fuit in ſemine
ade. q fuerit in illo ſm ſeminalē rōnem. Ad hoc aūt
intelligēdum valent illa que determinata ſunt ſecū-
do libro. xxx. di. ¶ Ad illud ergo quod opponitur q 71
caro tota beate virginis fuit ibi ſm ſeminalē ratio-
nem. ſicut caro alioꝛum hominū. dōʒ q in illo argu-
mento eſt ſophiſma ſm accidens. ſicut dictū fuit de
decimatõe ſupꝛa.

C Onſequenter queritur de perfectione corpo
ris dominici. Et circa hoc querūť duo. Pri
mo queritur de pfectione corporis domici
quantum ad molem. Scđo queriť de eius pfectiōe
q̄tū ad mēbroꝝ diſtinctōem.

¶ Queſtio. j. l

Utrū corpus xp̄i ꝑductū fuerit ad pfectā molē ſub
ito aut ſucceſſiue. Et ꝙ ſucceſſiue oſtenditur primo
luc. ij. Puer iſte creſcebat. ſed ad cremētū etatis ſeq̄
tur cremētum molis. ergo ⁊c. ¶ Itē ſicut pꝫ ex hyſtoria
euāgelica. xp̄s habuit neceſſitates infātiles. vnde et
lactatus fuit a matre. hoc aūt non eſſet niſi puulus
fuiſſet in quantitate. ergo videtur ꝙ prius tpe fuerit in
quātitate modica ꝗ̄ꝫ pfecta. ¶ Item Augmentum
ſequiť nutrimētū. ſed corpus xp̄i alebatur ſicut cor
pus alterius hoīs ſucceſſiue. ergo ſimiliter videť ꝙ au
gebať paulatiue et ſucceſſiue. ¶ Item xp̄s aſſūpſit
nām paſſibileꝫ et mortalē. ſed ē nāe mortal̄ ꝙ decre
ſcit aut creſcit. aut ꝑficit aut deficit. Uix eñ aut nū
ꝗ̄ꝫ in eodē ſtatu pmanet vt dicit in Job. ergo ſi nō cō
petebat xp̄o decreſcere. videť ꝙ talem nām aſſum
pſit ꝙ ſemp in hac vita q̄tū ad corpus ꝑfecerit. ergo p
ſucceſſione tpm ad pfectiōis quātitatem peruenit.
Sed cōtra Hiere. xxxj. Mulier circūdabit viruꝫ.
hoc intelligiť de xp̄o et de beata virgine. ſed virum
circūdari in vtero. eſt in vtero cōtineri. Ad virū aūt
ſpectat corpus pfecte quātitatis habere. ergo videť ꝙ
corpus xp̄i in vtero virginis fuerit ſm pfectā quāti
tatē molis. non ergo ad pfectōem venit p ſucceſſionem
tpis. ¶ Iteꝫ hocipm videť p hoc qđ ſequiť in eadē
auctē. Nouū faciet dñs ſuper terraꝫ. ſed nouū eſt.
cuius ſimile non pceſſit. ſed ꝙ mulier in vtero habꝫ
pueꝝ pue quātitatis hoc non eſt nouū. ergo videtur ꝙ
xp̄s ſtatim fuit ad pfectōem quātitatis pductus ex
quo de virgine eſt cōceptus. ¶ Item diuina virtus
ſūma eſt ⁊ pfecta. Quia ſūma. nata eſt opari ſubito
⁊ in inſtāti. Quia pfecta. nata eſt educere opatiōem
pfectā. Si ergo formatio corpis xp̄i fuit a virtute incre
ata. videť ꝙ in inſtāti cōceptiōis corpus illud edu
ctū fuerit in quātitate pfecta. ¶ Item ſicut aīa con
iūcta eſt verbo in vnitate pſone imediate. ita ⁊ cor
pus. ſed anima ſtatim quādo vnita fuit verbo dei. p
fecta fuit in virtute ⁊ ſcīa. ergo ⁊ pari rōe corpus i quā
titate ⁊ figura. non ergo videtur ꝙ per ſucceſſioneꝫ
tpis. quātitas corpis xp̄i q̄tū ad quātitatem molis
72 ad pfectōem ſic deducta. ¶ Rꝰ. dđ ꝙ corpus xp̄i q̄
tū ad quātitatem molis ad pfectōem deductū eſt p
ſucceſſionē tpis. ⁊ rō huius eſt. qꝛ pfectio quātitatis
illius corpis fuit opatōe nāe. cuꝰ eſt opari ſꝫ ſucceſ
ſionē tpis. Si aūt querať vnde eſt ꝙ deꝰ corpꝰ illud
ad pfectōem voluit deduci mediante nāe opatōne.
dđ. ꝙ hoc fecit deꝰ valde cōgrue. Hoc eñ q̄uis alio
mō facere poſſet. ſic tamē fecit ad cōfirmādā fidei ve
ritatē. ad cōmēdādā hūilitatis virtutē. ad cōſeruan
dā vniuerſitatis legē. In hoc eñ fidei veritas con
firmať. dū manifeſte oſtēdiť p ꝯuerſatōeꝫ ⁊ ſilēꝫ mo
dū ꝑficiēdi in etate ꝙ xp̄s nō fātaſticā ſ; verā carnē
aſſūpſit. ⁊ hoc quidē valde fuit optimū. qꝛ ſine fidei
veritate nullꝰ eſt incarnatōis fructꝰ. Hūilitatis etiā
virtus in hoc commendať dū dei filiꝰ qui eſt rex re
gū ⁊ dñs dominātiū factus eſt puulꝰ. ⁊ q̄ prius nul
lo indigebat. lacte materno ſic alij puuli paſcebať.
pannis inuoluebať. ⁊ alia plura geſſit quibus hūili
tatis vtilitas cōmēdať. ⁊ hoc valde oportunū fuit.
qꝛ ꝓpter hoc potiſſime deꝰ deſcēdit de celo vt ſuper
biā extirparet. Uniuerſitatis etiā lex ⁊ ordo cōſua
tur. qꝛ deus vnicuiqꝫ nāe cōceſſit ꝓpriā opatōnem,
nec vtiť miraculis vbi nā p ſe ſufficiēter pt operari.
Et qꝛ nā in xp̄o ſatis ſufficienter poterat corpus xp̄i
ad pfectā quātitatē deducere. ita ꝙ in nullo deroga
bať eius dignitati. iō noluit deus tp̄s anticipare. vt
tāqꝫ vniuerſitatis iuſtus adminiſtrator vnūquodqꝫ
iuxta virtutē ſibi ꝯpetētē opari ſineret. Et hoc q̄deꝫ
conueniebat. qꝛ nām nolebat pimere ſed repare. et
in hoc inſinuat ꝙ maior ptās vſuꝫ inferioris ptātis
nō debet abſqꝫ cauſa puare. Et ſic pꝫ ꝙ valde rōna
biliter deus corpꝰ xp̄i ad pfectā quātitatē molis de
duxerit p tpis ſucceſſionē. Unde ⁊ rōes hoc ꝓbātes
ꝯcedēde ſūt. Ad illud ergo qđ pmo obꝛ in ꝯtrariū de 73
auctē Jere. dđ. ꝙ vir diciť ibi xp̄s nō ab etate corpo
ris. ſed a vigore animi. qꝛ plenus fuit virtutibꝰ ⁊ ſci
entia ab inſtāti ꝯceptōis. ¶ Ad illđ qđ opponiť ꝙ 74
nouū fuit. dđ ꝙ nouitas attēdiť in hoc ꝙ ipe erat de
us ⁊ hō. cuius ſimile nūq̄ pceſſerat. in hoc. qꝛ ab in
ſtanti ꝯceptōis vir fuerat adō pfectꝰ ꝙ ꝑficere nūq̄
potuit. ⁊ huius ſimile nūq̄ fuit. Et ſic pꝫ ꝙ nō opor
tuit ꝙ eſſet quātitatis pfecte ad hoc ꝙ nouū q̄d eſ
ſet. Unde ratio illa peccat ſm ꝯñs. ¶ Ad illđ quod 75
obꝛ ꝙ virtus infinita opatur in inſtāti. dđm ꝙ veꝝ
eſt quādo virtus infinita opať ſm totalitatē ſue pō
tētie. ⁊ opatur p ſe. In pfectiōe aūt dñici corpis nō
tm̄ opatur virtꝰ diuina. ſed etiā creata. cuius eſt opa
ri ſucceſſiue ſicut oſtēſū eſt ſupra. ⁊ illius eſt operari
ſucceſſiue cū ſit virtus finita. ¶ Ad illđ qđ obꝛ ꝙ ab 76
inſtāti cōceptōis fuit pfectus virtute ⁊ ſcīa. dđm ꝙ
nō eſt ſimile. qꝛ q̄uis deceret deū aſſumere aliquas
penalitates ad redēptōem nr̄am. nō tamen decebat
aſſumere culpā vel ignorātiā. iō magis habereꝫ hoꝝ
oppoſita. ſ. virtutē ⁊ ſciētiam. ergo in inſtāti ꝑduci ad
corpis quātitatē pfectā. ¶ Queſtio. ij. m
Utrū mēbroꝝ formatio et diſtinctio facta ſit ſubito
an ſucceſſiue i corpe dñico. Qꝛ non ſubito videtur.
Aug. in. iij. de tri. tractās illud verbū Joh. ij. Sol
uite tēplū h̄. Dixerūt iudei. xlvj annis. ⁊c. ibi Aug.
Hic numerus pfectioni dñici corpis ꝯgruit. qꝛ vt di
cūt phiſici tot diebꝰ forma hūani corpis pficiť. ergo n̄
videť ꝙ corpus xp̄i ab inſtāti ꝯceptōis organiſatuꝫ
fuerit ⁊ formatū. Si tu dicas ſicut dicit magiſter in
litera. ꝙ hoc dictū fuit ꝓpter incremētū molis. tūc n̄
videť ꝙ. xlvj. diebus pfectū ſit. qꝛ ad pfectionē hāc
nō puenit vſqꝫ ad annos. xx. ¶ Itē Hebr. ij. poia de
buit frībꝰ ſimilari. ⁊ ergo vř ꝙ in mō formatōis corpis
ſequiť alioꝝ hoīꝫ corpa. ſꝫ corpa alioꝝ hoīm ſucceſ
ſiue formāť. ergo videť ꝙ ſimilř corpus xp̄i. ¶ Itē cor
pꝰ xp̄i nutritū ⁊ augmētatū fuit ſucceſſiue ſicut cor
pa alioꝝ hoīm. ergo videť pari rōe ꝙ fuerit ſucceſſiue
formatū. ¶ Itē formatōeꝫ veri corpis āteccedit ꝯſo
lidatio. ⁊ ꝯſolidatōem āteccedit ꝯuerſio. ⁊ ꝯuerſionē
ſeminis deciſio. Si ergo quelibet illarū opationū non
pt fieri in inſtāti. ⁊ vna eſt ordinata ad aliā. ergo videť
ꝙ formatio nō poterit eē inſtātanea. ¶ Sꝫ ꝯ. Aug.
in li. de fide ad petrū. Firmiſſime tene ⁊ nullatenus
dubites nō carnem xp̄i ſine diuinitate in vtero vir
ginis priuſqꝫ ſuſciperet a verbo fuiſſe. ſed verbū nō
ſuſcepit niſi carnē formatā. ⁊ i inſtāti ꝯcepit eam. ergo
videtur ꝙ in inſtāti corpus xp̄i fuerit ad pfectionis
organizatōem deductū. ¶ Item Aug. in li. de trini.
nō ex vtero virginis prius caro ꝯcepta eſt. ⁊ poſtea

diuinitas venit in carnē. ſ; mox vt dei verbū in vtez venit factū ē caro. ſuata ꝓprietate nature. ⁊ pfectus hō in veritate carnis et aīe. Itē vgo btā dī cōcepiſſe filiū dei rōe carnis aſſumpte ex ipa. ſ; ñ ē ibi cōicatio ydiomatū niſi ꝓpter vnionē. nō ē āt vnio niſi ad naturā pfectā. cū g in inſtāti conceptiōis vez ſit dicere filiū dei conceptū ex virgine. neceſſe fuit etiā corpus ad pfectā orgāizationē eē deductū. Itē cōceptio xp̄i fuit virtute mirabili et mirabiliter opante. ſ; virtus mirabiliter opās eſt infinita et opās infinite. g vī ꝙ eius opatio debebat eē inſtātanea. Et ſi h̄. corpus dn̄icū in inſtāti in pfecta organizatiōe fuit cōſtitutū. R. dō. ꝙ abſqȝ dubio ſicut dicit Augu. corpus xp̄i ab inſtāti cōceptiōis hūit pfectionē organizationis. Et rō hui⁹ ſumi pōt ex pte verbi aſſumētis. et ex pte vtutꝫ efficientꝫ. et ex pte vgis cōcipiētis. Ex pte vbi aſſumētis. qꝛ nō decebat illud aſſumere ptē hūane nature vt eēt hō ſm qd. ſ; totā humanā naturaȝ. et ita carnē et aīaȝ. mazie cū aīa dat carni cōgruētiaȝ vt vniaꝛ cū diuia et hūana natura. ſicut oñſum ē ſupra. Et qm̄ aīa ñ ē nata vniri niſi carni formate ⁊ organizate. iō in pmo inſtāti cōceptiōis fuit corp⁹ xp̄i ad pfectiōis organizationē deductū. Rō etiā ē ex pte virtutis opantis. qꝛ ibi virt⁹ diuia opaꝛ mirabiliter. Hoc em̄ ē miraculū miraculoz. ꝙ femia cōcipiat deum. Et iō ad ſue mirabil' potētie oñſionē ſubito formauit illud corp⁹. qd natura nō pōt formare niſi ſucceſſiue. Rō vero nihilominꝰ ē ex pte vginis cōcipiētis. q̄ ſtatim vt cōſenſit repleta fuit ſpūſancto. et mr̄ dei effecta. iuxta illd qd āgel⁹ ānūciabat. Et qm̄ mr̄ dei nō erat niſi deus quē concepat vnit⁹ eēt carni. et caro nec deo nec aīe cōgrueret. cōgruerat mr̄i vt haberet mēbroz diſtictōeȝ cōuenietē. Hinc ē ꝙ ab iſtāti cōceptiōis corpus xp̄i debuit in mēbroz diſtictiōe pfectū eē. Vn̄ cōcedēde ſūt rōes ad iſtā ptē inducte.
77 Ad illud qd opponiꝛ ꝙ numer⁹ quadragītaſex die rū cōuenit pfectioni corpis dn̄ici. dō. ꝙ in ſcriptura frequēter res tūc ē in fieri. cū inotēſcit. et p hūc quidē modū verbū Aug. ē intelligēdū. qꝛ et ſi corp⁹ dn̄icū ab inſtāti cōceptiōis fuit formatū. ñ tn̄ apparuit nec pcipi potuit puitate quātitatis molis. ſ; p⁹ quadragintaſex dies ad tātā quātitatē pfectiōis deductū ē ꝙ aſpectib⁹ hominū patere potuit. Vn̄ corp⁹ xp̄i in cremēto cū alijs corpib⁹ ſimilitudinē hūit. Quis non haberet ſimilitudinē in formatiōe pmaria. nō em̄ naturaliter ſ; mirabiliter formatū fuit. Et ſic intelligenda ſūt verba Aug. in tercio li. de trini. Et in li. lxxxiij. qōnū. que ad pn̄s obmittunꝛ ad vitādā plixitateȝ.
Ad illud aūt qd opponiꝛ de vbo apli. Qꝛ p oia de- 78
buit fratrib⁹ aſſilari. dōm. ꝙ verū ē quātū ad ea que faciebāt ad repationē generis hūani. ſicut tēptari. cōuerſari cū hōib⁹. ⁊ pati. Sȝ in mō cōceptōis. qꝛ in nobis ānexā hȝ traductionē origial' pcti. ñ dbuit aſſimilari. qꝛ nō cōpetebat hoc hominū mediatori et rpatori. Ad illud qd obi. ꝙ ſilr fuit nutritū ⁊ augmētatū. 79
dō. ꝙ nō ē ſimile. qꝛ nr̄a augmētatio et nutritio culpā nō hȝ annexā ſicut nr̄a generatio. et ita nō ſic debuit aſſilari in generatiōis pmordio ſicut in augmēto et nutrimēto. Ad illd qd obi. ꝙ formatiōȝ veri 80
corpis pcedit cōſolidatio. et cōſolidationē cōuerſio. ⁊c. dō. ꝙ duplex ē ordo. vȝ ſm tp̄s ⁊ naſaȝ. vl' ſm naturā tm̄. iſti āt tres act⁹ ordinē hn̄t i nr̄a generatiōe vtroqȝ mō. qꝛ nr̄a generatō ē a vtute finita que opatur in tpe. In generatiōe aūt xp̄i nō hn̄t ordineȝ niſi ſm naturā. et qm̄ hn̄tia ordinē ſm naturā ſil' eē poſſūt tpe abſqȝ aliq̄ incōpoſſibilitate. hinc ē ꝙ nihil impedit illos actus eē in generatiōe domica. Quis non ſint ſil' in nr̄a generatiōe. Vn̄ rō illa nō cogit. qꝛ aut pcedit ab ordine ſm naturā. ad ordinē ſm tp̄s. Aut pcedit ab opatiōe nature ad opationē virtutis diuine. Et nullo iſtoz modoz eſt ibi neceſſitas ɔſeq̄ntie.

Diſtinctio. iiij. Qualiter caro xp̄i fuerit p ſpm̄ſanctū concepta.

Cum vero incarnatio verbi ⁊c. Supra detmīauit mgr̄ de ſanctificatiōe virginis que fuit pambula ad conceptionē xp̄i. In hac pte determinat de ipa cōceptiōe dn̄i Et qm̄ cōceptio xp̄i hȝ compationeȝ ad ſpm̄ſanctū fecundātē. et ad virginē cōcipientē. ideo ps iſta diuidiꝛ in duas ptes. In quarū pma determinat de conceptiōe xp̄i in compatiōe ad ſpm̄ſanctum. In ſecūda determiat de ea in compatione ad virginē. ibi. Sed queri pōt cū nos ſaluatorē natū ꝓfiteamur. Prima ps in partes tres diuidiꝛ. In quaz prima ponit vel exponit veritatē aſſignās quare incarnatiōis myſterium ſit ſpūſancto attribuēdū. In ſcd̄a vo mouet dubitationē ex his que dicta ſunt habentē ortū. ibi. Sed nō ē hic diutius imorandū. In tercia vero ſubiungit maiorē explanationē pdictoz. ibi. pfecto modus iſte quo natus eſt xp̄s de maria. ⁊c. Prima ps habȝ duas. In prima exprimit veritatē. In ſcd̄a confirmat eā p autoritatē. ibi. Vn̄ Aug. ſup hoc mouens queſtionē. Similiter ſcd̄a ps in qua mouet dubitationeȝ diuidiꝛ in duas. In prima pte pōit qōȝ. In ſcd̄a ſolutiōȝ. ibi. Nō ē aūt cōcedēdū eodem mō. Tercia ps vbi ponit explanationem diuidiꝛ in duas. In q̄z prīa ponit vnum explanādi modū ſm Aug. In ſcd̄a aliū. ibi. Pōt etiā dici xp̄s ſm hominē ⁊c.

Di. IIII

De conceptiōe xp̄i in cōpatiōe ad ſpm̄ ſctm̄. Et exprimit veritatē quare in ſcriptura ſepi⁹ tribuaꝛ icarnatio que ē op⁹ trinitatis ſpūſancto. ⁊ de ipo etiā cōcept⁹ et nat⁹ dicaꝛ. a

Cum vero icarnatio verbi ſicut in ſupiorbus tractatū ē opatio vere ſit pr̄is ⁊ filij et ſpūſancti. inueſtigatiōe dignū nob videꝛ. qre in ſcriptura ſpūſancto hoc op⁹ ſepi⁹ tribuaꝛ. ⁊ de ipo xp̄us cōcept⁹ ⁊ nat⁹ memoreꝛ. non em̄ iō incarnatiōis opatio ſpūſancto ſepi⁹ tribuiꝛ. ꝙ eaȝ ipe ſol⁹ ſine patre ac filio fecerit. ſ; qꝛ ſpūſanct⁹ ē charitas et donū patris ⁊ filij. et ieffabili di charitate verbū caro fctm̄ ē. et ieffabili dei dono fili⁹ dei ſibi vniuit formā ſerui. ñ g frequēs noīatio. ſſ. ab illo ope prēȝ et filiuȝ ſecludit.

a ſed poti⁹ vno nominato tres intelliguntˀ. ſicut fit ſepe in alijs opib⁹.

¶ Cōfirmat veritatē p̄dictā autoritate Aug. b

Un̄ Aug. ſup hoc mouēs q̄ſtionē in hūc modū. eādē determiat in ench. ita inq̄ens. Cū illā creaturam quā virgo cōcepit et pe͂pit. q̄uis ad ſolā p̄ſonā filij p̄tinentē tota trinitas fecerit. neq̄ʒ eni̅ ſeparabilia ſūt opa trinitatis. cur in ea faciēda ſp̄ūſſanct⁹ ſol⁹ nōiat⁹ ē. An etiam q̄n vn⁹ triū in aliquo ope nōiatˀ. vniuerſa opari trinitas itelligatˀ. ita vere ē. et exēplis doceri pōt. Audiſtis p̄poſitā q̄ſtionē. eiuſdēq̄ʒ ſolutionē vl̄ expoſitōʒ.

¶ Mouet dubitationē ex quo ſenſu dicatˀ xp̄s conceptus et natus de ſp̄ūſancto. c

Sʒ nō ē in hoc diuti⁹ imorādū. Illud eni̅ mouet. quō dict⁹ ē xp̄s natus de ſp̄ūſancto. cū fili⁹ nullo mō ſit ſpiritusſcti. Numq̄d dicturi ſum⁹ patrē hōis xp̄i eē ſp̄m ſanctū. vt d⁹ pr̄ verbū genuerit. ſp̄ūſſctūs hominē. ex qua vtraq̄ʒ ſuba xp̄s vn⁹ eēt et di patris filius ſm verbū. et ſp̄ūſſcti fili⁹ ſm hōiēʒ. Qz cū ſp̄ūſſctūs tāq̄ pr̄ eius d matre virgīe genuiſſet. quis hoc dicere audebit: cū hoc ita ſit abſurdū vt nulle fideliū aures id valeāt ſuſtiere. Proinde cū fatemur xp̄m natū d ſp̄ūſancto ex maria virgīe. quō nō ſit fili⁹ ſp̄ūſſcti. et ſit filius virgis. cū et de illo et de illa ſit natus. explicare difficile ē. Proculdubio nō ſit d illo vt d patre. ſic aūt d illa vt de matre natus eſt.

¶ Ponit dubitatiōis mote ſolutionē. d

Nō ē aūt p̄cedēdū. q̄cq̄d d aliq̄ re naſcitˀ. cōtinuo eiuſdē rei filiū nūcupādū. vt eni̅ omittā alitˀ de hōie naſci filiū. aliter capillū. aliter pediculū et lūbricū. quoꝝ nihil ē fili⁹. Ut ḡ hec omittā quoniā tāte rei deformiter cōparantˀ. Certe[b] qui naſcuntˀ ex aq̄ et ſp̄ūſācto. ñ aque filios eos recte q̄ſpiā dixerit. ſed dicuntˀ filij di patris et matris ecclie. Sic ḡ d ſp̄ūſctō natus ē xp̄s. nec tñ filius ē ſp̄ūſſancti. Sic ecōuerſo nō oīs q̄ dicūtˀ alicuius filij. cōſequēs ē vt de illo etiā nati eē dicantˀ. vt illi q̄ adoptantˀ. Dicuntˀ etiā filij gehēne. nō ex illa nati. ſed in illā p̄parati. Cū itaq̄ʒ d aliquo naſcatˀ aliq̄d. et nō ita vt ſit filius. nec rurſus oīs q̄ dicitˀ filius de illo ſit natus cuius dicitˀ filius. e

Non oīs qui b dicuntˀ alic⁹ filij. de illo nati ſunt.

¶ Addit maiorē explanationeʒ p̄dictoꝝ. ſcʒ quare xp̄s dicatˀ natus de ſp̄ūſctō. ſm vnū modū Aug. e

Profecto modus iſte q̄uo natus ē xp̄s d maria ſicut filius. et de ſp̄ūſancto ñ ſicut filius. iſinuat nobis gratiā di qua hō nullis meritis p̄cedētibus i ip̄o exordio nature ſue quo eē cepit. verbo dei copularetˀ in tātam p̄ſone vnitatē. vt idē eēt filius di q̄ filius hōis. ⁊ filius hōis q̄ filius dei. et ſic in nature hūane ſuſceptōe fierꝫ

a ¶ Sed potius vno nominato tres intelligitˀ. Obi. nōiata eſſentia non de neceſſitate intelligitˀ p̄ſona. ḡ nōiata vna perſona multo min⁹ intelligitur alia. Itē ſi nōiata vna p̄ſona itelligitur alia. ḡ dicto q̄ pr̄ generet. vi q̄ et filius generet.

1 ¶ R. dō. q̄ patˀ pōt nomiari reſpectu actus ſubalis vl̄ p̄ſonalis. Si reſpectu eēntialis actus. q̄z vna eſſentia ē i trib⁹. ⁊ q̄cq̄d eēntiale p̄uenit vni cōuenit et alteri. ⁊ vna p̄ſōa nōiata nōiatˀ et altera p̄ neceſſitatē cōſeq̄ntie. marie cū act⁹ ille eſt reſpectu effect⁹ creati in q̄ reducēt approp̄ata trib⁹ p̄ſonis. Et ſic p̄ʒ r̄n̄ſio ad vtraſq̄ʒ obiectioneʒ. vtraq̄ʒ eni̅ currit ſm p̄dicationē aliquā q̄ ita cōtingit vni. q̄ alio mō ē extrāea alteri. b Qui naſcuntur ex aq̄ ⁊ ſp̄ūſctō nō aq̄ filios ⁊c. ſ; dei p̄ris ⁊ m̄ris ecclie. Contra. ſi nō dicitˀ mr̄ niſi ſm aliquā trāſlationē. et ſilitudo trāſlatiua p̄t repiri in aqua ſicut et in ecclia. vi q̄ poſſint dici filij aq̄. ſic filij ecclie. Iuxta hoc queritˀ cuʒ lumbricus naturalitˀ naſcatur ex hōie. q̄re nō dicitˀ fili⁹ ei⁹.

2 R. dō. q̄ fili⁹ ⁊ pr̄ nō ſolū dicuntˀ ab originis habitudie. ſ; dn̄t habere expreſſā ſilitudinē. Qm̄ ḡ aq̄ nō habet expreſſā ſilitudinē ad eū q̄ renaſcitˀ. ſ; potius ad gratiā p̄ quaʒ renaſcitˀ. etiā q̄ expreſſaʒ h̄ʒ ſilitudinē ad eū q̄ in ea naſcitˀ. q̄ nihil aliō ē q̄ cōgregatio fidelium. ideo renati ex aqua dicuntˀ filij ecclie nō filij aque. Per hāc eādē rationē lūbricus nō dʒ dici filius hōis q̄uis ex ip̄o naſcatˀ p̄ hoc q̄ nō h̄ʒ ad eū ſilitudinē. Et iō recte Aug. infringit illud argumētū p̄ illa exēpla. hoc naſcitˀ ex illo. ḡ ē fili⁹ eius. q̄z filiatio plus dicit q̄ natiuitas. Nā filiatio dicit originē cū aſſimilatiōe. c Dicuntˀ etiā filij gehēne ñ ex illa nati ſ; i illā p̄parati. Contra. ex h̄ q̄ aliq̄d p̄patˀ ad aliq̄d poſt ſuū eē vī poti⁹ rationē p̄ris q̄ filij in ſe habere. ḡ vī q̄ poti⁹ deberēt vocari patres gehēne q̄ filij.

3 R. dō. q̄ duplicē h̄ʒ p̄prietatē filius r̄ſpectu patris. Una attenditˀ q̄ntum ad emanationem. et altera quantū ad poſſeſſionis hereditatē. et prima antecedit. et ſecunda ſubſequitˀ. Et filij gehēne dicuntˀ nō ratione prime p̄prietatis. ſ; ratiōe ſcd̄e ad quā p̄parantˀ per

quodãmõ ipa gratia ipi hõi naturalit̃ qua nullũ poſ-
ſit admittere pctm̃. q̃ gr̃a idõ p ſpm̃ſctm̃ eſt ſignificata.
qꝛ ipe ꝓprie ſic ẽ de⁹ vt ſit etiã dei donũ. Per hoc ḡ ꝙ
d ſpũſctõ eẽ natiuitas xp̃i dicit̃. q̃d aliud q̃ ipa gratia
dei dmõſtrat̃. q̃ hõ mirabili et ineffabili mõ verbo dei
d ẽ adiũct⁹ atqꝫ cõnexus. et ᵈdiuia gr̃a corpalit̃ replet⁹.

¶ Addit aliã explanatõꝫ p̃dictoꝝ ſm alium
modum Aug. in ench. f

e Põt etiã dici xp̃s ſm hõiez idõ ᵉnat⁹ de ſpũſctõ qꝛ eum
f fecit. Inquãtũ eni hõ ẽ ex tpe fact⁹ ẽ. vt ait apl's. ᶠCõ-
cept⁹ ḡ et nat⁹ de ſpũſctõ eẽ dicit̃. nõ ꝙ ſpũſctũs fue-
rit virgini ꝓ ſemie. nõ eni d ſuba ſpũſcti ſemẽ pt⁹ ac-
cepit. ſ qꝛ p gratiã dei et opationẽ ſpũſcti d carne vir-
Math. j. giſ ẽ aſſũptũ qd vbo ẽ vnitũ. Et in euãgelio ſm hãc
intelligẽtiã legit̃ de maria ꝙ inuẽta ẽ in vtero hñs de
ſpũſctõ. Cui⁹ dicti rõez Amb. inſinuãs in. iij. li. de ſpi
rituſctõ. ait. Qd ex aliquo ẽ. aut ex ſuba. aut ex pote-
ſtate ei⁹ ẽ. Ex ſuba ſicut filius. q̃ a pr̃e vl' ex pr̃e. et ſpi
rituſctõ q̃ a pr̃e et filio ꝓcedit. ex ptãte ãt ſicut ex deo
oia. Quõ ergo i vtero hũit maria ex ſpũſctõ? Si q̃ſi
ex ſuba. ergo ſpũs in carnẽ et oſſa ꝯuerſus ẽ. nõ vtiqꝫ.
Si vo q̃ſi ex opatiõe et ptãte ei⁹ vgo concepit. q̃s ne
get ſpiritũſanctũ dñice incarnatiõis autorem.

¶ De ꝯceptõe xp̃i i cõpatiõe ad vginẽ. q̃re ſcꝫ apl's
dicat xp̃m fctm̃ cũ nos eũ eẽ fatemur natũ. g

Ro. j. Sꝫ q̃ri pt cũ nos ſaluatorẽ natũ ꝓfiteamur. cur apl's
Gal. iiij. eũ fctm̃ dicat ex ſemie dauid. Et alio loco factũ ex mu
liere. cũ aliud ſit fieri. aliud naſci. Aliq̃d ergo ſignifica-
uit hoc dicto. Qꝛ eni nõ ab hũano ſemie cõgregata ẽ
caro dñi i vtero vgis. et corp⁹ effecta. ſ effectu et vtu-
te ſpũſcti. idõ apl's dicit fctm̃ n̄ natũ. Aliud ẽ eni ſemie
admixto ꝛ ſanguis coagulo generare. Aliud ẽ n̄ pmix-
tiõe ſ vtute ꝓcreare. Pñt eni hõies generare filios ſꝫ
n̄ facere. Ecce q̃re dicit apl's fctm̃ et n̄ natuꝫ. ne ei⁹ ſcꝫ
natiuitas q̃ fuit ſine virili ſemie. nr̃e ſilis putaret̃ que
cõficit̃ ſeminũ cõmixtiõe. Ido ãt cũ factũ diceret apl's
addidit. ex ſemie dauid. ꝛ qꝛ ſi n̄ interceſſit ſemẽ hõis
in ꝯceptiõe vgis. tñ qꝛ ex ea carne xp̃s format⁹ eſt que
conſtat ex ſemie. recte dicit̃ qꝛ factus eſt.

p aliquã aſſilatõnẽ in
peruerſis actibus in q̃
bus imitant̃ dyabo-
lũ cui⁹ habitatio ẽ te-
bẽna. d Diuia gra
tia corpaliter replet⁹.
Contra. ſi enim gra-
tia non fuit in corpore
ſed ſpiritu. non videt̃
ꝙ fuerit repletus cor-
poraliter ſed ſpiritua
lit̃. ¶ R. dicendum. ꝙ 4
h verbũ q̃ xp̃s dr̃ rple
tus corpalit̃ gr̃a tripli
citer expõit̃. Vno mõ
dr̃ repletio corpalis p
oppoſitõez ad vmbrã
figure. Veritas eni ſe
hꝫ ad figurã ſicut cor-
pus ad vmbrã. Vñ re
plet⁹ corpalit̃ dr̃. i. ve
re non tm̃ figuratiue.
Alio mõ pt exponi vt
dicat̃ corpalit̃ repleri.
qꝛ ipm corp⁹ fuit i vni
tatẽ pſone aſſumptuꝫ
Vñ p corpalẽ rpletio-
nẽ intelligim⁹ pfectaꝫ
corpis et gratuitã aie
vniõeꝫ. Tercio mõ pt
exponi vt dicat̃ corpa
liter replet⁹ p ſilitudi-
nẽ ad triplicẽ dimẽſio
neꝫ. Qꝛ deitas fuit in
xp̃o p eẽntiaꝫ. ſicut in
oib⁹ creaturis. ꝛ ita p
modũ lõgitudis. Et p
gratiaꝫ ſicut in oibus
ſanctis. et ſic p modũ
latitudinis. Et p vnio
nẽ. et ſic ad modũ pro
funditatis. Et iſtud ta
ctũ fuit pleni⁹ in pnci
pio li. diſ. xxxvij. e
Natus d ſpirituſctõ.
quia eũ fecit. Contra.
Hoc eni non habetur
in ſimbolo. ſed cõcept⁹ eſt de ſpirituſancto. natus ex maria virgine. Querit̃ ḡ. quare magis attribuitur cõ-
ceptio ſpũiſancto q̃ natiuitas. R. dd. ꝙ vtrũqꝫ põt attribui vtriqꝫ. in ſimbolo tamẽ magis attribuit̃ ipa cõ- 5
ceptio ſpũſctõ q̃ natiuitas. ꝓpt̃ ſanctificationẽ q̃ fuit in ipa cõceptiõe. Et qꝛ nomẽ natiuitatis pl⁹ appropin
quat ad actũ generatiõis. et ipa cõceptio ad fabricationẽ corpis. vñ magis ꝓprie dicit̃ cõcept⁹ d ſpũſancto.
h eni ppoſitio de tenet̃ ibi nõ materialit̃ nec ſubaliter. ſ poteſtatiue. Et ipa ꝯceptio potiſſime ſctõſpiritui hꝫ
attribui ꝛc. f Cõceptus ḡ et nat⁹ ꝛc. Innuit mgr̃ ꝙ xp̃s cõcept⁹ ẽ de ſpũſctõ. qꝛ p gratiã dĩ et opatiõeꝫ ꝛc.
Si eni hec ẽ rõ. vꝫ pari rõe ꝙ ſpũſctũs eũ genuit. et hoc ꝓbat̃ p glo. Math. iij. Potẽs ẽ deus de lapidib⁹ ꝛc
In h⁹ rei teſtimoniũ de⁹ genuit de ſara filiuꝫ. ḡ vꝫ ꝙ multo forti⁹ poſſit dici ꝙ generauit filiũ d vgine maria.
ſi cõcepit d ſpũſctõ. ¶ R. dd. ẽ ad h ꝙ ſicut i ſequẽti ca. habet̃. Differt generare et facere. Qꝛ facere dic opa- 6
tionẽ virtutis effectiue ſiue cauſe efficientis maxime p volũtatẽ. Generare vo dicit ꝓductionẽ alic⁹ p modũ
nature. maxĩe cũ attẽditur q̃tum ad deductionẽ rei in eẽ. et idõ nõ cõceditur aliq̃ mõ ꝙ ipm genuit. qꝛ ipꝫ for-
mauit ex virgine p volũtatẽ et gratiã nõ p naturã. Qꝛ vo obĩ de glo. dꝫ exponi caliter. de⁹ genuit filiũ de Sa- 7
ra. i. fecit vt ſara filiũ gigneret. locutiões aũt improprie non ſunt extendende.

Ad intelligẽtiã aũt hui⁹ ptis incidit hic qd de
cõceptiõe xp̃i quãtũ ad tria. Prio eni q̃ritur d
ipa cõceptiõe in cõpatiõe ad ſpm̃ſctm̃ efficiẽ-
tẽ. Scd̃o de ipa q̃tũ ad gratiã interuenientẽ. Tercio
de ipa q̃tũ ad vginẽ cõcipientẽ. Hec eni tria tãgit ma
giſter in lr̃a. Circa primũ q̃ritur tria. Primo q̃ritur
vtꝝ filij dei incarnatio vel cõceptio appropari debe
at pſoue ſpũſcti. Scd̃o q̃ritur vtꝝ ſpũſancti filius
debeat filius appellari. Tercio q̃ritur vtꝝ xp̃s poſ-
ſit dici filius trinitatis. Q̃. j. a

Utrū filij dei incarnatio debeat appropꝛiari patri .añ
ſpūiſancto :Et ꝙ patri vꝫ. xp̄i incarnatio vł ꝯceptō
nō ē aliud ꝙ̄ filij miſſio. Sꝫ filij miſſio magis cōpe
tit patri ꝙ̄ ſpūiſctō. ergo pari rōe et incarnatio et ꝯcep
tio. Itē filij incarnatio nō ē aliud ꝙ̄ ei⁹ donatio. Añ
in ei⁹ natiuitate cātam⁹. fili⁹ datus ē nobis. Sꝫ do
natio maxime cōpetit pr̄i. Juxta illud Joh. iij. Sic
deus dilexit mūdū vt filiū ſuū vni. da. ergo vꝫ ꝙ ꝯcep
tio debet appropꝛiari pr̄i nō ſpūiſancto. Itē ānun
ciatio ꝯceptiōis filij dei facta ē ꝑ angelū gabrielē q̄
ē fortitudo dei. ſꝫ fortitudo ſiue potentia appropꝛiat̄
patri nō ſpūiſctō. ergo pari rōe et incarnatio. Itē potē
tia diuina maxime māifeſtat̄ in opatiōe illa. cui⁹ ex
trema diſtāt diſtātia maxima ſiue infinita. ſꝫ filij dei
et creature ē infinite diſtātiū. vnio ergo in opatione illa
ē potiſſime diuīe potētie manifeſtatio. ſꝫ hmōi opus
appropꝛiat̄ patri nō ſpūiſctō. ergo nec ꝯceptio. Sꝫ con
tra. ꝙ debeat appropꝛiari filio vꝫ. Opus ꝯceptiōis ꝑ
tinet ad op⁹ repationis. Sꝫ opus repationis ꝑtinet
ad verbū. ergo et ipa ꝯceptio. Itē ei ꝓpꝛie formatio
carnis attribuit̄ cui attribuit̄ aſſumptio. ſꝫ carnis aſ
ſumptio attribuit̄ ſoli verbo. ergo vꝫ ꝙ ſoli ei debeat ap
propꝛiari ipa ꝯceptio. Itē ei pſone potiſſime debꝫ
appropꝛiari carnis ꝯceptio ex tpe cui potiſſie ꝯuēit cō
ceptio ex eternitate. ſꝫ hec ē pſona filij ſcḋm ꝙ dꝛ̄ Pro
uerb. viij. Nondū erāt abyſſi et ego iā ꝯcepta eraꝫ.
Itē opus qḋ ē maxime diuīe ſapie manifeſtatiuū.
pſone filij dei ē appropꝛiandū. ſꝫ tale ē icarnatiōis my
ſteriū. qꝛ ſicut dꝛ̄ in Job. Prudētia ei⁹ ꝑcuſſit ſupbi
am. vꝫ ergo ꝙ ꝯceptiōis ſacramētū filio dꝛ̄ ſit appꝛop
andū. Sꝫ cōtra hoc ē auctas in ſimbolo. Conceptus
ē de ſpūiſctō. non dꝛ̄ de pr̄e vel filio. Et luce. j. Spūſ
ſanctus ſupueniet in te. Itē Math. j. Qḋ em̄ in ca
natū ē. dꝫ ſpū ſctō ē. Itē rōe. eo ꝙ op⁹ icarnatōis ma
nifeſtatiuū ē diuīe bōitat̄ et charitat̄. ſꝫ hꝫ appropꝛiat̄
ſpūiſctō. ergo ⁊c. R. dō. ꝙ op⁹ icarnatōis manifeſtati
uū ē diuine potētie. ſapie. et bonitatis ſcḋm diuerſas
ꝯditiōes in ipo repertas. Cōtingit em̄ loq̄ de ipo ꝙ̄
tū ad ipa vnibilia. ⁊ quātū ad vniōis moduꝫ. ⁊ quā
tū ad vniōis fructū. In ꝯpatiōe ad vnibilia int̄ que
ē infinita diſtātia māifeſtat̄ diuia potētia. In cōpa
tione vero ad vniōis modū cōgruētiſſimū. put ꝯpe
tebat ad hūanū remediū. māifeſtat̄ dei ſapia. In cō
patiōe vero ad fructū ſiue effectū ꝯſequētes quo ſe
obtulit deo et patri in odoꝛē ſuauitatis. māifeſtat̄ di
uia bonitas. mia. et charitas. Et hoc ē ꝙ dicit Dam̄.
Mōſtrat̄ ſimul in icarnatiōe. bonitas. iuſticia. et ſa
piētia dei. Bonitas quidē. qꝛ nō deſpexit ꝓpꝛij plaſ
matis infirmitatē. ſꝫ viſcera eius cōmota ſunt ipo ca
dēte. Manū poꝛrexit iuſticia. qm̄ hōie victo nō aliū
fecit vicere tyrānū. Sapia. qm̄ inuenit apoꝛiā. i. diffi
cilis ſolutionē decentiſſimā. Qm̄ ergo in incarnationis
ope ſcḋm ꝯſideratiōes diuerſas ꝯuenit inuenire ap
8 propꝛiata trib⁹ pſōis valḋ excellēter et ꝑcipue. Hic ē
ꝙ ꝯceptio cū ſit op⁹ triū pſonaꝝ. appropꝛiari pt̄ trib⁹
pſonis ſcḋm diuerſas ꝯſideratōes. ſicut oñdunt rōes
que prius inducte ſunt. Scriptura tn̄ magis appꝛo
pꝛiat ſpūiſancto. ꝙ̄ alicui triū pſonaꝝ. Et hoc duplici
rōe. vicꝫ. ꝓpter erroꝛis excluſionē. ⁊ ꝓpter veritatis
māifeſtationē. Propter erroꝛis excluſionē. qꝛ in con
ceptiōe hūana ꝯſueuit ſe imiſcere feditatis ꝯcupia.
ac ꝑ hoc oꝛiginalis culpa. Ne illḋ ergo dicat̄ fuiſſe in cō
ceptiōe xp̄i. dꝛ̄ ꝯceptus fuiſſe de ſpūiſancto. ad exclu
dendū carnalē cōmixtionē. Dicit̄ etiā ꝯcept⁹ fuiſſe dꝫ
ſpūiſancto. ad excludendū ꝯcupie feditatē. Alia vero
rō eſt ꝓpter veritatis manifeſtationē. Illud em̄ qḋ
maxime ꝑpauit virginē ad filij dei conceptiōem fuit
amoꝛ diuin⁹. Nā quēadmodū mulier ꝯcipit ꝑ viri
delectationē et ipius adheſionē q̄ ē cum deſiderio et
amoꝛe virtutis generatiue. ſic btā virgo ꝓpter amo
ris ſingularitatē. ſingulariter ꝯcepit deuꝫ ex deo. et
iō ꝯcepiſſe dꝛ̄ de ſpūiſctō. Et hāc rōeꝫ aſſignat Hug.
de ſancto vict. in q̄dam ſuo libro vbi ſic dicit. Conce
pit virgo maria dꝫ ſpūiſctō. non ꝙ de ſpūiſancti ſuba
ſemē partus accepit. ſꝫ ꝙ per amoꝛē et operationem
ſpūiſancti ex carne virginis diuio partui ſubſtātiam
miniſtrauit. Nā qꝛ amoꝛ ſingulariter in coꝛde arde
bat. iō in carne eius mirabilia faciebat. cui⁹ dilectio
q̄ in coꝛde non ſuſcepit ſociuꝫ. opatio in carne illius
non hēbat exēplū. Et ſic pꝫ ꝙ ꝓpter erroꝛis excluſio
nē. et veritatis manifeſtationē. incarnatio filij dei po
tiſſime appropꝛiari dbꝫ ſpūiſancto. Et ꝓpter has ra
tiōes duas freq̄nter in ſcriptura fit appropꝛiatio ſicut
oñſum fuit in li. j. Ex his aūt manifeſta eſt rn̄ſio ad
obiecta. qꝛ veꝝ ꝯcludūt ſcḋm diuerſas vias. ꝙ icarna
tiōis myſteriū diuerſis de cāis pt̄ appropꝛiari cuilibꝫ
triū pſonaꝝ. Si q̄s aūt ex his velit arguere ꝙ incar
nationis opus magis dꝫ appropꝛiari patri vel filio ꝙ̄
ſpirituiſctō. ad oīa ē vna rn̄ſio. qꝛ ꝓcedunt ex inſuffi
ciēti. et peccant ſcḋm ꝯſeq̄ns. qꝛ vna ſola rō non ſuf
ficit appropꝛiari vni ſoli pſone. vbi r̄ſpectu alteri⁹ per
ſone repit̄ rō maioꝛis congruētie. et ſic ē in ꝓpoſi
to. Ille tn̄ due rōes q̄ fundant̄ ſupꝛa hoc ꝙ filij dei
incarnatio nō ē aliud ꝙ̄ miſſio. et ꝯceptio nō ē aliḋ
ꝙ̄ incarnationis aſſumptio. non valēt. qꝛ tā miſſio ꝙ̄
aſſumptio ipoꝛtāt relationē. que ꝓpꝛie pt̄ reſpicere
perſonā patris et filij. ſed ꝯceptio dicit affectum et
operationē que cōmunis ē trib⁹ pſonis. et appropꝛia
tur ſpūiſctō ex cauſis ꝑdictis. ꝙ̄uis ⁊ alie rōes ꝯgru
entie poſſint aſſignari. ſiue qꝛ nōiato ſpūiſancto intel
ligunt̄ alie pſone q̄ ē amboꝝ veritas et cōmunio. ſi
cut Aug. explanat in lr̄a. ſiuē qꝛ i incarnatiōe fuit co
pioſiſſima diuine bonitatis effuſio. et ſic ſpūiſancto
appropꝛiat̄ ꝯceptio. tū rōe ꝓpꝛij qꝛ ē amboꝝ vnitas.
tū rōe appꝛopꝛiati que ē amboꝝ bonitas. Ex his autē
ſatis patere pōt rn̄ſio ad obiecta.

Queſtio. ij. b

Utrum xp̄s poſſit dici filius ſpūiſancti: Et ꝙ ſic vꝫ.
qꝛ Dam̄. dicit. Deſcendit in virginē verbum. i. tanq̄
ſtopon. id ē ſemē. ſed qḋ cōpat̄ ad alic⁹ generationē
mediāte ſemine hꝫ rationē patris. Si ergo hoc mō opa
tus ē ſpūiſanct⁹ vt dicit Dam̄. ergo ē pr̄ eius. Itē pat̄
dꝛ̄ qui deducit rē ad eē. ergo q̄ magis deducit reꝫ ad eſſe
magis dꝫ dici pat̄. ergo ſi ſpūiſanct⁹ magis opatus ē ad
hoc ꝙ caro xp̄i ꝑduceret̄ in eē ꝙ̄ aliq̄s pat̄ reſpectu
ꝓlis ꝓcreande. vꝫ ꝙ xp̄s ſit filius ſpūiſancti loquen
do ꝓpꝛie. Itē ſpūiſanctus cū virgine opat⁹ eſt filij
xp̄i ꝯceptionē. nec min⁹ opat⁹ ē ſpūiſanct⁹ ꝙ̄ virgo
ſed multo āpli⁹. ſi ergo xp̄s dꝛ̄ filius virginis. ⁊ virgo dꝛ̄
eius mater. vꝫ ꝙ multo foꝛtius debeat ſpūiſanct⁹ di
ci eius pat̄. Itē omne qḋ ē dꝫ aliq̄ ꝑ modū ꝯceptō
nis hn̄s ſiltudinē ſubē cū illo dꝛ̄ ei⁹ pat̄. ſed xp̄s con
ceptus ē de ſpūiſancto ⁊ ſimilis ē in ſuba cū illo. ergo
xp̄s ē filius ſpūiſancti. Itē quicūq; habet gratiam
ſpūiſancti. hoc ipo ē filius eius. ſed xp̄s ab inſtāti cō
ceptionis habuit gratiā excellentiſſimā ſpūiſancti. ergo
vꝫ ꝙ filiatio ꝯueniat xp̄o reſpectu ſpūiſancti. Sed
contra. Chꝛiſtus nullius ē filius niſi natura. ſed ſoli⁹

patris vel matris ē fili⁹ p naturā. non ḡ ſpūſſancti.
Jtē filiatio reſpicit ypoſtaſiʒ. ſ ypoſtaſis filij dī nul
lo mō hʒ opari ad ſpūmſctm̄ in hitudine filiationis.
imo poti⁹ in hitudine pncipij. ḡ ſimilit̄ falſum ē dice
re ꝙ xp̄s ſit filius ſpūſſācti. Jtē ſi xp̄s ē fili⁹ ſpūſſan
cti. ḡ ſpūſſanct⁹ ē paī xp̄i. et de⁹ paī ē paī xp̄i. ḡ duo
patres in trinitate. ¶ Jtē ſi xp̄s ē filius. ſſ. qꝛ opatus
ē eius conceptōʒ. ḡ pari rōe xp̄s ē filius ſuus. ſ hō nec
ratio nec fides admittit. ꝙ eadē res ſeipāʒ gignat. ꝙ
idē ſit pater et fili⁹ ſibi. ḡ ſi xp̄s non ē filius ſuus, pa
ri rōe nec ſpūſſanctus pater eius. Jtē ad hoc ē au
toritas Aug. quā ponit mgr̄ in lr̄a. Quis dicere au
debit xp̄m eē filiū. ſſ. cū hoc ita ſit abſurdū vt nulle fi
deliū aures hoc valeāt ſuſtinere. Videt̄ ḡ tāq̄ hereti
9 cū dicere ſpūmſctm̄ eē patrē xp̄i. ¶ R. dō. ꝙ abſq; du
bio iſta locutio non admittit̄ nec ē admittēda. tum
ꝓpter vitādum errorē circa generationē tpalē. tū cir
ca generationē eternā. Ad vitādū errorē circa gene
rationē tpalē. qꝛ cū ſm̄ illā dī xp̄s concept⁹ de virgi
ne et ſpūſctō. ſi dicet̄ ſpūſſctūs ei⁹ paī. ſicut virgo ei⁹
maī. iā videret̄ ex hoc xp̄s natus eē de maria et. ſſ. ſi
cut naſcit̄ ꝓles de muliere et viro. ꝙ ſi hoc falſuʒ ē.
qꝛ ꝓles partē accipit a patre. ptēʒ a matre accipit in
q aſſilatur patri et matri in eadē forma et natura. et
hoc nō ē repire in xp̄o q̄tū ad eius cōceptioneʒ. imo
ſoli matri aſſilat̄ in natura aſſumpta. nō dʒ admytti
xp̄m eē filiū. ſſ. ſed ſolius virginis matris. ad manife
ſtandā et ſeruādā veritatē et ꝓprietatē tēporalē ge
nerationis. Sumit̄ etiā rō ex parte generatiōis etne.
quare chatholici talē ſmonē nō admittāt. ne confu
ſio fiat eternaꝝ relationū et ꝓprietatū. Vn̄ cū ꝓprie
ſit pſōe pr̄is generāte reſpectu pſōe filij. nllaten⁹ ad
mittit̄ xp̄m eē filiū. ſſ. in quo nō ē alia pſona vel ypo
ſtaſis q̄ illa quā paī ab eterno genuit. iō ꝓpter vitā
dos errores tā circa generationē tpalē. q̄ circa etnā.
nō recipiūt theologi p̄dictā locutionē. Vn̄ concedē
10 de ſūt rōnes ad p̄dictā ptem. Ad illud qd̄ obī p̄mo
de Dam̄. ꝙ verbū dei deſcendit in virginē ad modū
ſemis. Dō. ꝙ ſemē in ſe hʒ duplicē ꝓprietatē. Vnaʒ
in hoc ꝙ hʒ in ſe vim actiuā. Alterā in hoc ꝙ agit ꝓ
ducendo ſileʒ in forma et natura. Dam̄. ḡ aſſumit
ſilitudinē ſemis ad opationē. ſſ. rōne prime ꝓprieta
tis nō ſecūde. Cū vero aſſumit ꝙ opatio ad moduʒ
ſemis facit ꝓductiuū pncipiū hr̄e hitudinē vel ſilitu
11 dinē patris. hoc intelligit̄ rōe ſcd̄e ꝓprietatis. Ad
illud qd̄ obī ꝙ pater ē qui ꝓducit rē ad eē. dō. ꝙ iſta
n̄ ē tota rō pr̄is. qꝛ neceſſe ē ꝙ cōueniat in natura ⁊
forma. ſ. ſſ. nō cōuenit cū xp̄o in natura et forma ſm̄
12 quā ꝓducit ip̄m ad eē. Ad duo obiecta ſequētia pʒ
rn̄ſio per iā dicta. Qꝛ cū opponit̄ ꝙ vgo dī mater.
ḡ et ſpūſſanct⁹ paī. dō. ꝙ nō ē ſilr̄. qꝛ virgo cōforma
tur xp̄o in natura ſm̄ quā cōcept⁹ ē ex tpe. ſpūs antē
ſctūs q̄uis xp̄o ſit ſilis in natura. nō tn̄ ei⁹ ē pncipiū
13 ſm̄ illā. et iō nō cogit ratio tercia nec q̄rta. ¶ Ad illd̄
aūt qd̄ opponit̄ de gratia. dō. ꝙ quāuis de alijs ho
minibus cōcedi poſſit ꝙ ſint filij. ſſ. ꝓpē gratiā quaʒ
ipi ſuſcipiūt imediate qua in filioꝝ dei adoptionem
aſſumunt̄. Tn̄ circa xp̄m nō hʒ locū ꝓpē vnionē que
nō tm̄ facit illū hominē eē filiū dei p gratiā. ſ filium
dei p naturā. Et iō non ſic cōcedit̄ de ipo ꝙ ſit. ſſ. fili
us ſicut concedit̄ de alijs hominibus.

Queſtio. iij. c

Vtꝝ xp̄s poſſit dici fili⁹ trinitatis. Et ꝙ ſic vī Cant.
Deut. Nunqd̄ nō ipe ē pater tuus qui po. et ſe. ⁊ c.

ſed hoc totum poteſt dici de xp̄o rōne nature aſſum
pte. et ſm̄ illa tria dī eē filius toti⁹ trinitatis. cuius ē
poſſidere. facere. ⁊ creare. ḡ vī ꝙ hō xp̄o ſatis catho
lice poſſit attribui. Jtē Ro. viij. vt ſit ipe primoge
nitus i mltis fratribus. Glo. ſm̄ illd̄ qd̄ diuinitus ē
nō hʒ fratres. ſm̄ illud ꝙ primogenitus ē. fratres di
gnatus ē vocare oēs. ſi ḡ fratres ſunt eiuſdē patris.
et ſunt filij totius trinitatis. vī ꝙ et hoc xp̄o ꝯuenie
ter poſſit attribui. Jtem quādocūq; aliqua ſe hn̄t
p indifferētiā ad aliquā opationē. ſm̄ illā opationeʒ
cōem et vniformē recipiunt denōiatiōeʒ. ſed tota tri
nitas opata eſt incarnationis myſteriū. ḡ ſi perſona
patris dī eſſe pater xp̄i. nō ſolum q̄tum ad deitatem
ſ etiā q̄tum ad humanitatē. vī ſimilit̄ ꝙ tota trini
tas poſſit dici pater. ¶ Jtē quāuis in trinitate vnus
ſolus ſit pater ꝓpter eternā generationem. tn̄ ex tpe
ꝓpter effectus tpales tota trinitas dī eē pater. ⁊ per
ſona patris dī nō ſolum paī filij. ſed etiā aliaꝝ rerū.
ita ꝙ in nullo p̄iudicatur ꝓprietati filij. ḡ cum filius
ex tpe naturā ſumpſerit. et equalē et vniformē habʒ
cōpationē ad totā trinitatē. vī ꝙ ſicut q̄tū ad diui
nā naturā dicit̄ eē filius patris. ita ſm̄ hūanitatē ſit
fili⁹ totius trinitatis. ¶ Jteʒ in xp̄o triplex eſt ſuba. 14
ſcʒ. ſuprema. media. et infima. Suprema ſcʒ diuina.
media ſcʒ anima. et infima ſcʒ corpus. Sʒ xp̄s ratōe
nature ſupreme ē filius alicuius ſcʒ patris dei. rōne
nature infime filius alicui⁹ ſcʒ matris ex q̄ traxit car
nē. ḡ et rōe medij filius alic⁹ erit. ſed media ſcʒ aīa ē
ē a tota trinitate equalit̄. ḡ vī ꝙ fili⁹ toti⁹ trinitatis
dici poſſit. Jtē non ē maior confuſio in ꝓprietati
bus ex cōpatiōe alicuius ꝓprietatis ad plura. q̄ ſi
de eodē dicant̄ duo oppoſita. imo multo minor. ſ dē
xp̄o vere et catholice dicunt̄ duo oppoſita rōe dupli
cis nature mortalis et imortalis. paſſibilis et ipaſſibi
lis. ḡ multo fortius rōne nature aſſumentis pōt dici
filius patris. et rōne nature aſſumpte filius toti⁹ tri
nitatis. Sed cōtra. Aug. de trini. ij. Jeſus neq; ſu⁹
neq; trinitatis filius dici pōt. ḡ non pōt dici fili⁹ tri
nitatis. ¶ Jtem filiatio ē ꝓprietas pſonalis. vn̄ reſpi
cit ypoſtaſim. ſ in xp̄o eſt vna ſola pſona ⁊ ypoſtaſis
q̄ non pōt diſtingui a tota trinitate ſm̄ illius relatio
nis habitudinē. ḡ n̄ vī ꝙ dici poſſit filius trinitatis.
¶ Jtem xp̄s non tm̄ eſt filius ſ filius vnigenit⁹. ſm̄
ꝙ dī Joh. j. Vidim⁹ gl̄am eius q̄ſi vnigeniti a pr̄e.
ſed trinitas nō hʒ aliquē filium vnigenitū. cū equali
ter competit ad omnes. ḡ non videt̄ ꝙ xp̄us poſſit
dici trinitatis filius. ¶ Jteʒ filiatio p̄ſupponit gene
rationeʒ. generatio aūt dicit cōuenientiāʒ in natura.
et diſtinctionē in ſuppoſito. ſ hoc impoſſibile ē repi
re in xp̄o nec ſm̄ diuinā naturam nec ſm̄ humanaʒ.
ḡ nullatenus ē cōcedenda locutio predicta. R. dōʒ.
ꝙ apud theologos ſm̄ cōem vſum non admittitur 15
iſta locutio xp̄us eſt trinitatis filius. et huius ratiōʒ
aſſignant diuerſi diuerſimode. Quidā eīm dicere vo
luerunt ꝙ hoc eſt ꝓpter ꝓprietatē filiationis que re
ſpicit pſonam et ypoſtaſim. et q̄m ypoſtaſis filij dī ſi
ue pſona eterna eſt. nec habet originem a tota trini
tate ſed ſoluʒ a pſona patris. hinc eſt ꝙ q̄uis in xp̄o
ſit repire humanā naturā a tota trinitate creataʒ. nō
eſt tn̄ concedendū xp̄m eſſe filium toti⁹ trinitatis ꝓ
pter repugnātiā q̄ repta ē in ypoſtaſi. hoc eſt in pſo
na que ē eterna. Sed ſi rō iſta interius cōſideret̄. nō
videt̄ magne efficacie. qꝛ quāuis ypoſtaſis xp̄i ſit et̄
na. nihil tn̄ ipedit ipʒ dici filiū vgis rōe nature aſſu

pte. Si ḡ illi ẏpostasi innasci pt filiationis bitudo in
cōpatione ad matrē ex qua natura tracta ē. q̄re non
pt innasci respectu totius trinitatis a qua facta ē. et
ideo ex pte ꝓprietatis filiatiōis. et eternitatis ẏposta
sis. n̄ vī efficax rō posse sumi ad r̄pudiatōꝫ p̄dicte lo
cutionis. Et ideo ē ali⁹ mod⁹ dicēdi ꝙ p̄dict⁹ sermo
non recipit̄. q꞉ appropinquat errori. Nā xp̄s cū sit fi
lius vnigenit⁹ dei patris. non recipit̄ ꝙ sit filius tri
nitatis silr. ꝓpter hoc. ꝙ talis locutio appropinquat
errori sabellij. q̄ posuit ꝓprietatē patris cuilibꝫ triū
psonarū conuenieter posse attribui. Non recipit̄ eti
am ꝙ sit filius toti⁹ trinitatis p creationē. q꞉ talis lo
cutio appropinquat errori arrij. q̄ posuit xp̄m eē pu
rā creaturā. Nō recipit̄ etiā ꝙ sit fili⁹ toti⁹ trinitatis
p gratiā. q꞉ talis locutio appropinq̄t errori nestorij.
qui posuit in xp̄o duas naturas et duas psonas. di
uinā scꝫ et humanā. Et quātū ad hūanā psonā dixit
xp̄m filiū dei p grāꝫ. ḡ sermo p̄dict⁹ oīno erroris im
pietati appropinquat. et iō respuit̄ ab his q̄ ꝓpiti sūt
in sacra scriptura. Vn̄ rōes ad hāc partē cōcedende
sunt. q̄uis nō multū cogant. ¶ Ad illō qd̄ opponit̄
16 ꝙ tota trinitas possedit et fecit et creauit s̄m huma
nā naturā. dō. ꝙ alios hōies simplr̄ fecit trinitas s̄m
oēꝫ sui naturā. xp̄ꝫ aūt nō simplr̄ s̄ oēꝫ naturā fecit.
q꞉ s̄m diuinā naturā eū solus pat̄ genuit. et iō nō est
simile de xp̄o et alijs hōibus. Quāuis eñ alij hōies
possint dici creature dei. hoc tñ de xp̄o nō recipitur.
sicut. j. melius videbit̄. ¶ Ad illō qd̄ oppōit̄ ꝙ nos
17 sumus fratres xp̄i. dō. ꝙ ex hoc nō sequit̄ ꝙ xp̄us sit
fili⁹ totius trinitatis. s̄ ꝙ nos dicamur filij dei p̄ris
p eum. q̄uis nos p grāꝫ. ipe vero p naturā sicut di
cit Greg. sup illud. ascēdo ad patrē meū et patrē ve
strū Jo. xx. ¶ Ad illud qd̄ opponit̄ ꝙ tres psone se
18 habent ad psonā assumptā p indr̄iaꝫ. dō. ꝙ verꝫ ē. s̄
nō sic se hn̄t p indr̄iaꝫ respectu psone assumentis. q꞉
aliā habitudinē hꝫ ad psonā patris. aliā ad psonam
spūssancti. Cū aūt dr̄ xp̄s ē filius dei patris. hoc mag
dr̄ respectu nature assumentis q̄ assumpte. qd̄ patꝫ.
q꞉ dr̄ filius p̄ris vnigenitus et naturalis. et iō rō illa
nō cogit. q꞉ ab insufficienti ꝓcedit. Ad illud qd̄ op
19 ponit̄ ꝙ pat̄ nō dr̄ pat̄ tm̄ respectu filij. s̄ etiā respe
ctu alioꝝ quoꝝ ē causa et p̄ncipiū ex tp̄e. dōm ꝙ si
cut pater qui tp̄aliter aliq̄s adoptat dicit̄ eoꝝ pr̄ ex
tp̄e. sic etiā xp̄s p generationē tp̄alē pōt dici fili⁹ vir
ginis. n̄ tm̄ pōt cōcludi ꝙ sit fili⁹ toti⁹ trinitatis. Nō
eñ ē simile. Nulla eñ cōfusio ꝓpetatū incurrit̄. nec
aliqd̄ veritati fit p̄iudiciū. aut error in aliquo appro
pinquat. Si dicat̄ pat̄ eē pater filij saltē p generatio
nē. ꝛ alioꝝ p creationē. nō sic aūt xp̄s dr̄ filius eē toti
us trinitatis. Nā si intelligatur p generationē. incur
rimus in errorē sabellij. Si p creationē. appropiqua
mus errori arrij. Si solū p adoptiōis gratificatiōeꝫ.
20 errori nestorij. ¶ Ad illud qd̄ opponit̄ de natura su
prema. media. et infima. iā pꝫ rn̄sio p p̄dicta. q꞉ cuꝫ
illa sit creata. non recipit̄ circa xp̄m filiatio aliq̄ rōne
illa. Pōt tñ dici ꝙ nō ē simile de subiꝫs extremis ad
mediū. quia tuꝫ rōe diuie substātie. tum rōne carnis.
genitus ē et assimilat̄ suo p̄ncipio ꝓducēti. scꝫ patri
et matri. patri in diuinitate. et mr̄i in hūanitate. non
21 sic aūt est de rōe anime. et iō non ē simile. ¶ Ad illō
qd̄ vltimo obī de ꝓprietatibus absolutis ꝙ non fa
ciunt confusionē. dō. ꝙ non ē simile. q꞉ ille ꝓprieta
tes p̄ncipaliter respiciunt naturā. vtpote eē passibi
lē et mortalē. s̄ filiatio respicit ipam ẏpostasim circa
quam multi fuerūt errores quib⁹ p̄dicta locutio vr̄
dēt appropinquare. et iō q̄uis ille excipiant a veris
catholicis tanq̄ catholice. hec respuit̄ tanq̄ aduersa
ria fidei xp̄iane.

Consequenter queritur de cōceptiōe xp̄i in cō
patione ad gratiā interuenientē. et circa hoc q̄
runtur tria. Primo queritur de grā illa in com
patione ad merita ecclie. Scd̄o in ꝯparatiōe ad me
ritū virginis marie. Tercio in cōpatione ad dignita
tē nature assumpte.

¶ Questio. j. d

Utrū xp̄i conceptio vel icarnatio fuerit ex mera gra
tia. an hoc ipetrauerūt patrū merita sanctoꝝ. Et ꝙ
fuerit ex mera grā vr̄. Apl̄s ad Tyt. Apparuit beni
ꝛ hu. sal. n. non ex operib⁹ iusticie. s̄ apparitio illa be
nignitatis et hūanitatis est filij dei hūanatio. sicut
in glo. dr̄. Cū benignus et hūanatus deus nr̄ appa
ruerit. ḡ videtur ꝙ filij dī hūanatio nō fuerit mediā
tib⁹ nr̄is meritis. Itē sup illō ps̄. Respice in testm̄
s. tu. glo. Meminerit ꝓmissionis. q꞉ merita defecerāt.
et loquit̄ de ꝓmissione incarnatiōis. ḡ ꝛc. ¶ Itēꝫ p
eo qd̄ p merita acq̄ritur nō tantū tenemur ad gra
rū actiones. sicut p eo qd̄ gratis datur. s̄ dō xp̄i dona
tione tenemur ad oīmodas gratiaꝝ actiōes. ḡ vr̄ ꝙ
illā nō impetrauerūt merita ecclesie. Itē qd̄ ē fun
damētū totius meriti ecclie. meritis eius non pt red
di. s̄ xp̄i incarnatio ē fundamētū toti⁹ meriti ecclie.
q꞉ p ipm̄ q̄tquot sunt reconciliati sunt deo et patri.
nec aliquis saluatur nisi per eū. ḡ non vr̄ ꝙ incarna
tio xp̄i p merita patrū siue ipi⁹ ecclie poterit ipetra
ri. ¶ Sed contra. sup illud ps̄. Propter miseriaꝫ in
opum et ge. paupeꝝ. glo. ibi. exurgam. id ē. mittam fi
lium ꝓpter gemitum pauperū. q̄ pro malis gemūt.
et peccatis conterūtur. nam aliter nō eēnt digni au
xilio. ḡ si ꝓpter gemitum facti sunt digni missione fi
lij dei. vr̄ ꝙ incarnatio siue filij dei cōceptio eoꝝ me
ritis impetrata fuerit. ¶ Itē q̄ meret̄ p̄ncipale. mere
tur et accessorium. s̄ incarnatio filij dei fuit ordina
ta ad nostrā glorificationē. sed nostrā glorificationē
potuerūt sancti mereri. ḡ et conceptionē xp̄i. Item
qui meretur qd̄ maius est. mereri pōt etiaꝫ quod mi
nus est. sed maius ē nostra beatificatio q̄ sit filij dei
incarnatio. q꞉ illud est finis istius. ḡ cum meruerunt
sancti patres suam beatitudinē. meruerūt ḡ filij de i
conceptionē. Item qui petit aliquid in oratione ex
charitate pseueranter pie et ad salutē. meretur illud
quod petit. maxime cum talis rei petitio deo placet.
sed antiqui patres maximo desiderio petebant filij
dei incarnationem. et hoc pseueranter. pie. et ad sa
lutem. et deo placebat ꝙ tale quid peterent. ḡ videt̄
ꝙ meruerunt filij dei incarnationem. ¶ R. dō. ꝙ de 22
beneficio incarnationis sicut de alijs beneficijs diui
nis loqui est tripliciter. vicꝫ. quantum ad subam vel
eēntiam. et quātum ad efficaciam. et quātum ad cir
cumstātiam. Si loquamur de ipa quātum ad eēnti
am. sic dōm ꝙ illud beneficium erat supra sanctoꝝ
patrum merita. ꝓpterea. q꞉ non est iuste retributio
nis. sed dignationis eminentissime. ꝛ non sequitur me
rita hōis lapsi. sed potius est fundamentū oīs meri
ti. q꞉ nullus deo placere potuit post lapsum absq꞉ fi
de isti⁹ bn̄ficij. vl' in generali vel in speciali. ꝛ s̄m hāc
viā ꝓcedūt rōes et auctes ad primā ptem adducte.

Si vero loquamur de beneficio incarnationis q̄tū
ad efficaciā. ſic cum eius efficacia eſſz duplex. vicz. ꝙ
ordinabatur ad liberationē a ſuitute culpe. et a rea-
tu carentie viſionis dei. q̄dā mō cadit ſub merito. q̄-
dā mō n̄. Nā q̄tū ad liberationē a reatu carētie diui
ne viſionis et captiuatiōis dyaboli hoc meruerunt
ſancti patres et cadit ſub merito. q̄tū vero ad erep-
tionem de ſtatu culpe non cadit ſub merito. niſi q̄s
large ſumat meritū ad meritū congrui et ꝯdigni. Si
vero loquamur de beneficio incarnatiōis q̄tū ad tē
poris circūſtantiā. pōt cōcedi abſq; calūnia ꝙ cadit
ſub merito p̄cedentis eccl̄ie. Sancti em̄ p̄res flagran
tiſſimis deſiderijs meruerūt incarnationis accelera
tionē. In quoꝝ pſona dicit Yſa. lxiiij. Utinā diſrūpe
res celos et deſcenderes ꝛc̄. Et ſic ptz ꝙ incarnatio-
nis bn̄ficiū q̄tū ad eēntiā nō cadit ſub merito. Quā-
tum vero ad tēporis circūſtātiā cadit ſub merito ſāc
toꝝ patrū. Quātū vero ad efficaciā mediā. q̄dā mō
cadit ſub merito. q̄dam mō non. Et q̄m rōes iducte
ad partē primā currūt q̄tuz ad illud qd̄ eſt. ſiue q̄tū
ad excellētiā ſui. in ſe oñdūt ipm̄ non cadere ſub me-
23 rito precedētis eccl̄ie. iō ſunt cōcedende. ¶ Ad illud
qd̄ primo obi͛ in cōtrariū d̄ glo. p̄s. Propt̄ miſeriam
inopū et gemitū pau. dd̄ ꝙ illa intelligit̄ d̄ beneficio
incarnatiōis q̄tū ad efficaciā nr̄e liberatiōis a pena.
ſicut ptz ex ipa glo. vel q̄tū ad accelerationē tp̄is ſi-
cut colligit̄ ex ipa lr̄a. Si tu obijcias ꝙ de⁹ nō citius
incarnatus ē q̄ diſpoſuerat ab eterno ꝓpter merita
patrū. dd̄ ꝙ ꝓpter merita patrū deus p̄uiderat ſe ac
celeraturū. et ſic fecit ſicut p̄uiderat. Ad illud quod
24 opponit̄ ꝙ qui meret̄ p̄ncipale meret̄ et acceſſoriū.
dd̄m ꝙ illud hꝫ inſtātiā q̄n illud acceſſoriū nō ſolū-
mō p̄parat ad p̄miū ſed etiā p̄pat ad meritū. Et q̄m
ipius incarnatio p̄bebat ſanctis patrib⁹ viā meredi
p fidem ipius. hinc eſt ꝙ illa ꝓpoſitio non hꝫ verita
tez in ꝓpoſito. Pōt etiam alio mō p̄dicte locutioni
inſtari. Non em̄ hꝫ veritatē q̄n illd̄ acceſſoriū nō ne-
ceſſario adheret p̄ncipali. ꝛ tale ē incarnatio filij dei.
Potuit em̄ deus alio mō gen⁹ hūanuz glorificare et
ſaluare q̄ p filij incarnationē. ꝓpter hoc non ſequit̄
ꝙ ſi ſancti patres meruerūt ſui glorificationē. et xp̄i
incarnationē. Poſſet tn̄ concedi ꝙ quātum ad effica
ciā liberationis. potuerunt ſancti patres mereri be-
neficiū incarnationis. nō tn̄ ſimplr̄ ſicut p⁹ oſtēſuz ē.
25 Ad illud qd̄ obi͛. ꝙ qui meret̄ qd̄ maius. meret̄ et
qd̄ minus. dd̄. ꝙ p̄dicta ꝓpō inſtātiā hꝫ in gloria et
gratia. q: gloria cadit ſub merito. gratia vero non. ſic
et inſtātiā p̄t habere in ꝓpōito. Poſſet etiā reſpōde
ri p interemptionē aſſumptōis. cū em̄ aſſumit ꝙ ma
ior ē glorificatio q̄ incarnatio. dd̄. ꝙ ē falſuz. niſi glo-
rificatio intelligat̄ cū p̄ſuppone incarnatiōis. vl̄ niſi
intelligatur reſpectu alicuius pſone ſpālis. vtpote re
ſpectu petri vel pauli. melius em̄ ē petro videre deū
in gloria. q̄ humanam naturam a verbo eſſe aſſum-
ptam. ſimplr̄ tn̄ loquendo melius eſt filiuz dei incar-
nari q̄ꝫ petruz glorificari. quia filij dei incarnatio vꝫ
toti generi humano. petri glorificatio āt ſibi ſoli. Et
ideo non ſequitur ꝙ ſi aliquis pōt ſibi mereri ſuam
26 glorificationē. ꝙ mereatur xp̄i conceptionem. Ad
illud qd̄ opponit̄. ꝙ qui petit pſeueranter. pie. et ad
ſalutem ꝙ meret̄. dd̄. ꝙ veꝝ ē ſi petat ꝓ ſe. ſed null⁹
petijt ꝙ filius dei aſſumeret ſe. ꝛ ideo nullus hoc me
ruit. petendo tn̄ alijs merebant̄ vitā eternā ſibi. ꝛ iō
nō infructuoſe orabant. Poſſet etiam dici ꝙ adhuc
habet illud inſtantiam q̄n quis quereret a deo excel
lentiam glorie petri qui eēt parue charitatis. nō hoc
mereret̄. q: hoc qd̄ petit meritā ſua excedit. per hunc
modum in ꝓpoſito pōt inſtantia inferri.

Queſtio. ij. c

Utrū meruit beata virgo xp̄m concipe. an fuerit cō-
ceptio illa ſolum ex munere gratie diuine. Et ꝙ bea
ta vgo meruerit xp̄m cōcipe oñditur p illud qd̄ dici-
tur Luce. j. Beata q̄ credidiſti. q̄m p̄ficient̄ in te que
dicta ſunt tibi a dn̄o. ſ annūciata erat cōceptio a do
mino. ḡ iō concepit q: credidit. ſ conſtat ꝙ fides ſiue
credulitas nō fuit cauſa efficiens conceptiōis. ḡ fuit
cauſa meritoria. ¶ Item in collecta que dr̄ cōiter ab
eccleſia. Omnipotēs ſempiterne deus q̄ glo. vir. ma.
corpus et animā vt di. fi. tui. ha. effici mereret̄ ſpūſā-
cto coopante ꝛc̄. Ex hoc colligit̄ ꝙ beata maria me
ruit. et ꝙ digna fuit. ḡ meruit merito cōdigno conci
pere. Itē Bern̄. v. de conſideratiōe ad euge. tan-
gens illud Math. xiij. Simile ē regnū celoꝝ ꝛc̄. di-
cit ꝙ mulier fuit ſapia que fermēto fidei beate virgi
nis in incarnatione tria ſata miſcuit. nouū. antiquū.
eternum. Nouū in anime creatione de nihilo. Anti-
quū in aſſumptione corpis de natura ade. Eternum
in vniōe diuinitatis. ḡ fides beate virgīs aliquo mō
coopata ē in iſta cōmixtione. ſ non quātū ad p̄ncipi
um ſolū effectiuū. ḡ p modū meriti. Itē beata vir-
go aut habuit gratiā ſufficientem p̄pantem ipaꝫ ad
conceptionē filij dei. aut non. Si ſic. Sed gratia ſuf-
ficienter p̄parans facit mereri illud ad qd̄ preparat
merito cōdigni. ḡ vr̄ ꝙ beata virgo ex illa gratia me-
ruit cōceptionē filij dei cū ea bene vſa fuerit. Si nō.
aut ergo caruit illa gratia ſufficienter p̄parāte. q: ip-
ſam nō potuit recipe. Aut q: eā noluit de⁹ vel nō po
tuit dare. ſ nō q: nō potuit de⁹ vel noluit dare cū ſit
oīpotēs. et vellet ſine dubio ſibi ydoneū habitaculū
p̄parare. ſed q: virgo nō potuit recipere. ḡ multo mi
nus potuit filiū dei concipe. ad cui⁹ cōceptionē grā
illa p̄parabat. ꝙ ſi oīa iſta ſunt inconueniētia. relinq̄t̄
primum vicz ꝙ beata virgo meruit conceptionem p
gratiam ſibi datam. ¶ Sed contra. Aug. in enchi. et
habetur in littera. Modus quo natus eſt xp̄us de
maria ſicut filius. et de ſpirituſancto nō ſicut filius.
inſinuat nobis gratiam dei quam homo nullis pre-
cedentibus meritis in ipſo exordio nature ſue quo
cepit eſſe verbo dei copularetur. ergo videtur ꝙ nul
la merita preceſſerunt conceptionem xp̄i vel incar-
nationem. ¶ Item maius eſt meritum totius eccle
ſie q̄ ſingularis perſone. ergo ſi incarnatio non ca-
dit ſub merito totius eccleſie. ḡ nec ſub merito virgi
nis marie. ¶ Item quod cadit ſub merito non tenet
plene rationem gratuiti. Nam ſi gratia eſt ex meri-
tis. iam non eſt gratia ſicut dicit Aplus ad Ro. ſed
filij dei incarnatio ad maximam pertinuit gratiam.
ſm̄ ꝙ dicit Augu. ergo videtur ꝙ eius conceptionē
non meruerit beata virgo maria. ¶ Itē hoc eſt in-
eſtimabilis dignationis ꝙ filius dei eterni. efficia-
tur filius vnius pauperis mulieris. ergo non fuit ex
equitate vel iuſticia retributionis. ergo nec ex me-
rito virginis ¶ R̄. dicendum ꝙ eſt loqui de merito 27
ſm̄ triplicem gradum et differētiam. Eſt em̄ meritū
congrui in quo peccator dr̄ gratiā ſibi mereri. cuꝫ ad
gratiā ſe diſponit. Et ē meritū digni. quo ſcꝫ vir iuſt⁹

ꝑat ꝓ alio et mereť exaudiri. Et ē meritū cōdigni .q̄
quis ex tanta charitate mereť tantā gloriā. Dico er-
go ꝙ beata virgo maria cōcipe filiū dei ante incarna
tionē meruit merito congrui. qm̄ ꝑ nimia ſua purita
te et hūilitate et benignitate ydonea erat vt efficere-
tur dei mater. Poſt ānunciationē vero poſtꝙ con-
ſenſit et ſſ. in copioſitate gratie in eā deſcendit. iō nō
ſolū habuit congruitatē ſed et dignitatē. et extūc me
ruit nō ſolū merito cōgruitatis ſ; dignitatis obum-
brari. et impregnari virtute altiſſimi. Sʒ merito con
digni nō potuit mereri cōcipe filium dei. ꝓ eo ꝙ hoc
excedit omē meritū. ⁊ etiā qꝛ erat ipſius meriti glorio
ſe virginis fundamentū. Siue eīn dicam⁹ deū fieri ho
minē. ſiue dicam⁹ mulierē fieri matrē dei. vtrūqꝫ eſt
ſupra ſtatū q̄ debeť creature. et iō taʒ hoc ꝙ illud fu-
it benignitatis et gratie. Et ꝓpterea ſicut dixi ꝙ gra-
tiā ꝑmā pōt mereri iuſt⁹ ꝑcedēti merito dignitatis
n̄ tm̄ merito cōgrui. ne ꝗ ꝑderet rōʒ gratie. ſic pōt cō
cedi ꝙ beata virgo nō tm̄ merito congrui ſed merito
dignitatis meruit conceptionē. qꝛ ꝑ copioſā gratiaʒ
ſpūſſancti ad conceptionē illā nō ſolū cōgrua ſ; et di
gna fuit. Ex his patere poſſunt rōes et auctes q̄ ad
vtrāqꝫ ꝑtem adducunť. Nā rōes q̄ ad ꝑmā ꝑtē ad
ducunť. currūt de merito ſm ꝑmā vel ſcdaʒ accep
tioneʒ. Rōnes que ad ſcdaʒ ꝑtē adducunť currunt
28 de merito tercio mō. Ad illud tm̄ verbū qꝺ adduci-
tur in lr̄a. dꝺ. ꝙ nō ꝑuanť ſimplr̄ merita. ſ; ꝑceden-
tia merita. et hoc n̄ ī quocūqꝫ ſ; in natura aſſumpta.
qꝛ nō habuit merita ad vnionē ꝑcedētia. qꝛ ſimul cō
cepta et aſſumpta fuit et formata ſicut oñſuʒ fuit ſu-
29 ꝑra. Ad illud qꝺ obī. ꝙ mai⁹ ē meritū totius eccl'ie
ꝙ virginis marie. Dici pōt ꝙ ratio illa non cogit. qa
maius ē meritum patrū ꝙ virginis extenſiue. nec tm̄
oportet ꝙ intenſiue. qꝛ beata virgo poſtꝙ āñūciatio
ne audita ab āgelo. ſanctificata fuit a ſpiritu ſancto.
tāto munere gratie ē impleta. vt aliq̄d digne poſſet
mereri qꝺ nō poſſent ſi oēs alij ſancti eēnt cōgregati
ſimul. Ad alia duo nō oportet r̄ndere. qm̄ non ꝓce
dunt ſm terciā viā ſicut apparet. Nā dignitas nihil
aufert liberalitatis gratie. nec benignitatis mie. imo
ſimul cū illis manet ſicut intuenti apparebit.

Queſtio .iij. f

Utrū gratia illa q̄ fuit in conceptiōe. in cōpatiōe ad
dignitatē nature aſſumpte teneat rōʒ ꝓprietatis na
turalis vel gratuite. Et ꝙ teneat rōʒ ꝓprietatis natu
ralis vr̄ primo ꝑ auctē Aug. que poniť in lr̄a. In na
ture hūane ſuſceptione fiebat quodāmō illi hōi gra-
tia naturalis vt nullū poſſʒ admittere peccatū. Itē
rōe vr̄. qꝺ ineſt rei a ſua prima origine. ieſt ei natura-
liter. ſ; aīa xp̄i ab inſtāti conceptiōis habuit gratiaʒ.
nec pōt nec potuit ab ea ſepari gratia illa. ꝗ vr̄ ꝙ illa
gratia naturaliter fuerit innata. Iteʒ qꝺ ineſt rei a
principio intrinſeco ineſt ei naturaliter. ſ; gratia xp̄i
ortū habebat a ꝑſona verbi que non eſt alia a ꝑſona
xp̄i. ꝗ inerat ei a ſuo ꝑncipio intrinſeco. Et ſi hoc. tūc
inerat ꝑ modū ꝓprietatis naturalis magis ꝙ gratui
te. Itē ꝓprietas ꝑ quā res ordinať ad actū natu-
ralē eſt naturalis. ſ; ꝑ gratiā ille homo erat filius dei
naturalis et eſt. ꝗ vr̄ ꝙ gratia ſibi collata fuerit ei ad
modū ꝓprietatis naturalis. Sʒ contra. Gr̄a et na-
tura diuiduntur ex oppoſito. ſ; q̄ñcūqꝫ aliqua oppo-
nunť. vnū n̄ denōiat alteꝝ. ꝗ ſi naturale dr̄ a natura.
vr̄ ꝙ nulla gratia ſit naturalis. aut ſi ē naturalis nō ē
gratia. Itē plus diſtat naturale a gratuito inquā-

tum hmōi ꝙ meritoriū. ſ; ꝑfecta gr̄a xp̄i nō potuit eē
ex meritis. ꝗ multo fortius vr̄ ꝙ nō fuerit naturalis.
Itē naturalibus nec laudamur nec vituperamur. ſ;
xp̄s laudabilis erat ꝑ gratiaʒ quā hēbat. ꝗ non vr̄ ꝙ
gratia illa fuerit ei naturalis. Itē excellentior ē vnio
humane nature ad diuinā in vnitatē ꝑſone. ꝙ ꝑ con
formitatē glorie. Sed natura nō eleuať ad gloriam
quātūcunqꝫ excellit niſi mediāte gratia que excedit
terminū nature. et q̄to mag accedit tāto mag tenet
rationē gratie. ſi ꝗ qꝺ collatū ē xp̄o multo magis ex-
cedit terminos nature. ꝙ qꝺ collatū ē alijs homini-
bus. vr̄ ꝙ gratia eius plus habuit de rōe gratuiti. et
minus de ratione naturalis. ꝙ gratia collata ei⁹ mē-
bris. R. dꝺ. ꝙ gratia vnionis ſicut in ꝑcedentibus 30
fuit tactū tripliciť pōt dici. Uno mō dr̄ gratia vnio-
nis diſponēs de congruo ad vnionē. Alio mō diciť
gratia vnionis ipa vnio gratis facta. Tercio mō dr̄
gratia vnionis ipa gratia faciens vnionē. Et quocū-
qꝫ hoꝝ modoꝝ dicať gratia vnionis. verū ē ꝙ tenet
rationē gratuiti. veꝝ ē etiā ꝙ aliquo modo hʒ ꝓprie-
tatē rei naturalis. Et hoc inſinuat ipa lr̄a Aug. cū di
cit. Oꝛ quodā mō fieret illi hōi gratia naturalis. nō
dicit ſimpliciter fieret. ſ; quodā mō. Si eīn dicať gra
tia vnionis. i. gr̄a diſponens ad vnionē. quodā mō ē
naturalis quodā mō nō. Nā ꝓprietas naturalis cō
paratur ad aliquid ſicut ad ſubiectum ⁊ ſicut ad cau
ſam. Scdm compationem quā habet ad ſubiectum
naturaliter diciť ineſſe qꝺ ineſt a ꝑmordio ipſius rei.
et inſepabiliter. et ab ea non recedit. Sed compatio-
nem quā habet ad cauſaʒ diciť naturaliter ineſſe ꝓ-
prietas q̄ cauſať a principijs ſubiecti. et ꝑ quam ipʒ
ſubiectū efficit opationem naturalē. Primo mō dici
tur gratia fuiſſe naturalis. ꝑ quā ad vnionē diſpone
bať. qꝛ gratiā habuit a primordio ſue natiuitatis. et
gratiā ꝑdere nō potuit. Scdo vero mō non fuit na-
turalis ſ; potius ordinabať ad opationē ſupra natu
rā. non hēbat etiam ortū a ꝑncipijs nature. ſ; potius
a diuina voluntate. Et ꝓpterea ſm illū modum ac-
cipiendi veꝝ diciť ꝙ gratia quodā mō fuit xp̄o na-
turalis. quodā mō non. Et iſta poſſunt accipi ex his
que dicunť in textu. Silr̄ ſi gratia vnionis dicať ipa
vnio gratis facta. quodā mō fuit naturalis. quodaʒ
mō nō. Naturalis. inquā fuit ꝓpter inſepabilitatē.
qꝛ natura humana ſic fuit vnita diuine a ſua prima
formatione ꝙ ab ipa ſeparī non potuit. Quodā mō
non fuit naturalis ſ; gratuita. in hoc ſcʒ ꝙ terminos
nature excedit. et ex mera dei volūtate ꝓceſſit. Si-
militer ſi tercio mō dicať gr̄a ipa virtus gratūfaciēs
vnionē ſicut ipe ſpūſſanct⁹. ſic quodā mō fuit illi ho
mini naturalis. q̄dā mō nō. Naturalis fuit ꝑ cōica-
tionē ydiomatū rōne ꝑſone verbi cui ſpūſſanct⁹ con
naturalis ē. Nō eīn habuit filius ſpm̄ſanctū ꝑ influ
entiā. ſ; poti⁹ qꝛ hʒ in ſe a pr̄e vim ſpiratiuā. Et ꝓpte-
rea dr̄ in Io. ꝙ nō ē ei dat⁹ ſpūs ad mēſurā. Per cō-
patiōʒ āt ad naturā aſſumptā. gr̄a illa n̄ erat illi hōi
cōnaturalis. qꝛ. ſſ. nō erat in eo ꝑ ꝑncipia nature crea-
te ſ; ꝑ gr̄am inhabitātē. Et ſic pʒ ꝙ oī mō intelligen
di gr̄a illa q̄dā mō fuit illi hōini connaturalis. q̄dā
modo n̄. Et ſm hoc currūt rōes ad vtrāqꝫ ꝑtē. q̄ ſm
diuerſas vias veꝝ ꝯcludūt. Ueꝝ ē eīn ꝙ gr̄a illa ſi-
cut dicit Aug. q̄dā mō naturalis fuit illi hōi. n̄ tm̄ ſim-
pliciť ſicut rōes oñdūt. Illa tm̄ ratio q̄ oñdiť ꝙ gr̄a
illa ē naťal' qꝛ ordiat ad actū naturalē n̄ valʒ. qꝛ aſſū
ptio eſt falſa. qm̄ et ſi ꝑ gr̄am illam diſponatur vt ſit

filius naturalis. nõ tñ ꝓpẽ hoc ordinat̃ ad opatiõez naturalẽ. h̃ eñ nõ ẽ ꝓpter hoc ꝙ illi nature aſſumpte cõueniat a pr̃e ꝑ gratiã illã eternalit̃ ⁊ naturalit̃ generari. ſʒ hoc ẽ q2 ꝑ gratiã illã diſponit̃ ad vnionẽ que facit ydiomatum cõicationem. et vnio illa ſupra naturã ẽ. Et iõ ñ ẽ mirũ ſi gr̃a que ad illã vnionẽ reddit naturã cõgruã. eſt ſupra naturã. Siſr alia rõ que dicit. ꝙ gratia illa a ꝑncipio intriſeco ẽ. nõ cogit. qm̃ alit̃ accipitur intrinſecũ in ꝓpoſito. ⁊ alit̃ cũ dĩ. ꝙ naturale ẽ qḋ ẽ a ꝑncipio intrinſeco. Nã itrinſecũ ꝓut cadit in notificationez ꝓprietatis naturalis dicitur eẽ illḋ qḋ ẽ de cõſtitutiõe nature. nõ ſic ãt pſona vbi ẽ illi intrinſeca. Alie vero due rões ſũt cõcedẽde. q2 nõ ꝓbãt ꝙ gratia illa ſimplr̃ fuerit naturalis. ſʒ ꝙ quadãmõ cõformitatẽ hñit ad ꝓprietatẽ naturalẽ. Et h̃ qdẽ veritatẽ hʒ. ſicut iã oñſum ẽ.

Conſequẽter q̃ritur de cõceptiõe xp̃i in cõparatione ad virginẽ cõcipiẽtẽ. ⁊ circa hoc q̃runtur tria. Primo q̃ritur vtꝝ in illa cõceptiõe v̓go maria fuerit ſpũſctõ in aliq̃ coopata. Scdõ q̃ritur vtꝝ illa opatio vel coopatio fuerit naturalis vł miraculoſa. Tercio q̃ritur vtrũ ex illa coopatione ſit v̓go maria dei genitrix appellãda.

Queſtio .j. ſ

Utrũ in illa cõceptiõe aliquid virgo maria fuerit ſpirituiſãcto coopata in aliq̃ mediãte aliq̃ potẽtia. Et ꝙ ſic vĩ primo auctẽ Dam̃. quã põit mgr̃ in lr̃a. Preuenit ſpũſſanctus in ipſam ſcḋm verbũ qḋ dixerat angelus ei. purgãs eã. et potẽtiã deitatis verbi receptiuã ꝑparãs ſil̓ et generatiuã. ḡ ſi ñ ſolũ habuit potentiã receptiuã ſʒ etiã generatiuã. nõ ſolũ ſe hñit virgo maria ꝑ modũ recipiẽtꝭ. ſʒ ⁊ ꝑ modũ agẽtis et coopeꝛãtis. Itẽ v̓a mater coopatur i filij generatiõe. Sʒ btã maria vere fuit mat̃ xp̃i. ḡ vere fuit coopata in eius cõceptiõe virtuti ſpũſſancti. Itẽ hoc ꝯceditur et cãtatur ab eccl̃ia tãq̃ verus et catholicꝰ ſmo. Genuit puerpera regẽ. ſʒ generare agere ẽ. et actio virtutis generatiue. ḡ vĩ ꝙ i illa cõceptõe generatiua vis virginis coopata fuit diuine virtuti. Itẽ aut virgo maria coopata fuit. aut ñ. Si ſic. habeo ꝓpoſitũ. Si nõ. ḡ hñit ſe ſolũmõ ſicut materia. ḡ ſicut nulla ẽ affinitas hõis ad limũ vñ formatus eſt. ſic nec marie ad xp̃m. ſʒ h̃ ẽ falſuz. ḡ ⁊c̃. ¶ Itẽ vir ꝑbuit mulieri naturale pꝛicipiũ qñ de eius coſta formata ẽ eua. ſʒ ꝓpter hoc ipiꝰ mulieris nõ dĩ eẽ pat̃ aut mat̃. q2 coopatus nõ fuit in eius formatiõe. ſʒ beata virgo hitudinẽ matris hʒ ad xp̃m. ḡ nõ ſolũ ꝑparauit materiã. ſʒ coopata fuit ad inducẽdũ formã. Itẽ veritas dʒ reſpondere figure. ſʒ virgo maria figurata ẽ ꝑ v̓gaʒ Aaron. et virgo maria fronduit et floꝛuit ⁊ fructũ fecit. ſicut habetur Nu. xvij. De flore aũt ꝑuenitur ad fructuz mediãte virtute actiua recepta in plãta que floꝛuit. fuit etiã in virga virtꝰ actiua ad fructũ. ḡ vĩ multo fortiꝰ in virgĩe maria. Sʒ cõtra. ad Gal. iiij. Miſit deꝰ filiũ ſuũ factũ ex mu. Ad Ro. j. Qui factus ẽ ei ex ſemine dauid. ſuꝑ quẽ locũ dicit glo. Apl̃s dicit factuz ſʒ nõ natũ. Aliud ẽ eñ ex ſemie admixto ſanguis coaglõ generar̃. alid ñ cõmixtiõe ſʒ v̓tute ꝑcreare. Poſſunt eñ hõies filios generare ſʒ ñ facere. ḡ vĩ ꝙ virgo maria ſolũ ſe hñit vt mãle ꝑncipiũ ex q̃ corpꝰ xp̃i dĩ factũ. ¶ Itẽ Dam̃. Copulauit ſibi de puriſſimis ⁊ ſanctiſſimis virginis ſanguibꝰ ñ ſeminãs ſed ꝑ ſpm̃ ſanctũ creãs. ſi ḡ creatio ẽ actio ſolius dei in q̃ ñ coopatur creatura. vĩ ꝙ in nullo fuerit virgo coopatrix.

Itẽ xp̃s eodẽ mõ fuit in ꝑentibus quo fuit in virgine. ſʒ in ꝑentibꝰ fuit ſcḋm corpulẽtã ſubaz. Si ḡ generatio dicit vim actiuã et coopatiuã ad formã ꝓducẽdã. vĩ ꝙ virgo maria in nllo fuerit ſpũſctõ coopata. Itẽ agẽs potẽtie finite ñ pt̃ cõtinuari nec coopari in agẽdo cũ agẽte potẽtie infinite in ea opatiõe in q̃ opatur virtus illa ꝑ modũ infiniti. ſʒ cõceptio xp̃i fuit in inſtãti. ſicut oñſum fuit ſupra. Producere ãt rẽ in inſtãti. que nata eſt ꝓduci ſucceſſiue. hoc eſt potentie in infinitũ excedẽtis potẽtiã nature. ḡ ſi virgo maria nullã hñit potẽtiã niſi finitã. vĩ ꝙ ſpũiſancto nõ potuit coopari in conceptiõe illa. R. dcḋm. ꝙ abſq3 31
dubio cũ virgo maria ſit mat̃ xp̃i et vere ipm̃ concepiſſe dicatur. vere coopata fuit ſpũiſancto in filij ſui conceptiõe. Et hoc cõiter et generaliter tenẽt doctores theologie. De mõ ãt coopandi diuerſi ſentiũt diuerſa. Quidã eñ dicere voluerũt ꝙ virgo maria ſolũ coopata fuit miſtrãdo ꝑncipiũ materiale. Alij v̓o ꝙ coopata fuit in vltime forme inductiõe. ⁊ in materie ꝑparatiõe. ꝯ̃uis nõ in tota opatiõe. Alij vero tenẽt mediũ inter vtrũq̃. Primi q̃ dicũt ꝙ coopata fuit ſolũ in materialis pꝛicipij miſtratiõe mouẽtur hac ratione. q2 ſicut dicit ph̃s. Mater in generatione ꝓlis ſe hʒ ſicut principiũ materiale. et ſemẽ viri ſicut effectiuũ et opatiuũ. Uñ cõpatur ſemẽ viri ad ſemen mulieris. ſicut artifex ad materiã. mulier vero nõ facit niſi materiã miſtrare et exterius fouere. ⁊ hoc totũ fecit virgo maria. Et iõ vere mat̃ ẽ appellãda. q2 nihil ei defuit qḋ ſpectat ad verã matrẽ i generatiõe ꝓlis. Spũs aũt ſanctus qḋ defuit ex parte viri ſuppleuit. Sʒ hec poſitio nimis parũ dicit. primũ q2 mater in generatõe nõ ſolũ hʒ potẽtiã paſſiuã ſed ⁊ actiuaz. Uñ q̃nq3 proles aſſilat̃ magis mr̃i q̃ patri. Uñ qḋ dicũt ph̃i intelligẽdũ ẽ ꝑ appropriationẽ. Et iterꝫ dicit Dam̃. ꝙ ſpũſctũs nõ ſolũ dedit virgini potẽtiam receptiuã ſʒ etiã generatiuã. et ſicut prius oñſum ẽ ꝓpter materiã nõ ſolũ ẽ appellãda mr̃. ſicut patet in formatiõe mulieris de coſta viri. Et q̃uã iſta poſitio nimis parũ dicit. iõ ſũt alij qui ſuꝑaddunt et dicũt ꝙ nõ ſolũ coopata fuit ſpũiſancto miſtrãdo ꝑncipiũ materiale. ſʒ etiã i vltime forme iductiõe. Nã in tota opatiõe coopari nõ potuit. qm̃ formatio corporis inſtãtanea. ꝓut formatio cõphẽdit totã trãſmutationẽ. fieri nõ pt̃ niſi a virtute infinita. In vltie aũt forme inductiõe coopari potuit. ꝓ eo ꝙ vltima forma in inſtãti põt induci a natura vł a virtute creata. et iõ in hoc in q̃ coopata fuit ſpũſctõ potẽtia virgis generatiua. ꝓ tãto dĩ mat̃. q2 opata fuit cõceptionẽ. et quãtuz ad initiũ. et quãtũ ad cõſũmationẽ. Sʒ h̃ poſitio nimis dicit. Primũ. q2 eiuſdẽ ẽ factũ eẽ cuiꝰ ẽ fieri. ꝙ ſi ꝯceptionẽ efficere nõ ẽ virtutis create ſʒ increate. ſilr̃ nec ipm̃ cõceptũ eẽ. Rurſus inducẽs vltimã formã nobiliꝰ ẽ q̃ ꝑparãs. nõ ḡ vĩ decẽs ꝙ ſpũſſctũs ꝑparꝫ ꝑ ſe ⁊ vltimã formã iducat cũ v̓gie. Difficile ẽ nihilominꝰ aſſignare que ſit illa forma vltia i cuiꝰ inductiõe coopat̃ virginis potẽtia generatiua. Illa eñ non pt̃ eẽ aĩa. qm̃ a ſola creatiõe hʒ originẽ. Nõ organizatio corpoꝛea vt vĩ. q2 illa nõ inducit ſubito ſʒ ꝑ ſucceſſionẽ a natura. Inducit̃ eñ ꝑ motũ ñ ꝑ mutatõz. Motꝰ eñ ẽ trãſmutatõ ſucceſſiua. mutatio iſtãtãea vt dicit ph̃s. Et qm̃ prĩa opinio paꝝ dicit et ſcḋa multũ excedit. et ſuis obliquitatibꝰ nõ dirigũt nos in veritatis viã. Et ꝓpterea mediꝰ ſentire videt̃ q̃ dicũt mediũ viꝫ ꝙ btã virgo habuit virtutem ſibi

diuit⁹ datã p grãz admiſtrare materiã illi cõceptui.
materiã inquã q̃ non ſolũ habuit rõem materie ſiue
potẽtie paſſiue.ſ etiã ſufficiẽtiã et virtutez ad prolis
ꝓductionẽ. Illa tñ virt⁹ p ſe nõ poterat prodire ad
pfectũ actũ niſi p ſucceſſiõz i tpe.ſ qm̃ nõ decebat car
nẽ xpi formari ſucceſſiue.ſicut i pcedẽtib⁹ oñſuz ẽ.iõ
ſctũſſpũs ſua infinita ꝟtute ꝑduxit illaz materiã ad
actũ cõpletũ.et p h̃ in nllo ꝟgini derogat̃.ſi deus ſuã
ꝟtute accelerauit.qd̃ in alijs mlierib⁹ ſucceſſiue ꝓdu
cit ad eẽ. Nõ eñ fuit minor potẽa i ꝟgie q̃ i alia mu
liere.imo mlto maior.q: potẽtiã naturalẽ ⁊ ſupnatu
ralẽ hñit.q: ſbmiſtrare poterat mãm ipa ſola do ſic
mlier viro cõmixta. vñ tota ſuba xpi fuit d̃ mr̃e ſua.
Et iõ ſi velim⁹ ſẽtire ſcte ⁊ loq̃. meliori mõ fuit ꝟgo
mr̃ xpi.q̃ ſit aliq̃ mr̃ filij ſui. vñ et p illã ꝟtutẽ ipz in
vẽtre p nouẽ mẽſes ↄfouit.⁊ ſic pz q ꝟgo maria ali
q̃ mõ fuit i ↄceptiõe filij coopata. vicz ſubmiſtrãdo
ſufficiẽtẽ materiã ꝟtuti actiue.q̃ tñ ſupra poſſe ſuuz
accelerata fuit.et ad cõplemẽtũ pducta p ꝟtutẽ infi
nitã.Et cõſonat ſac̃ ſcriptura que mõ dicit xpz natũ
d̃ ꝟgie.mõ dicit factũ.Cõſonat etiã ꝟbũ Dam̃.q̃ dic̃
q ꝟtutẽ hñit ꝟbi ſuſceptiuã et generatiuã.Generati
uã.q: potuit ſeminariũ corpi miſtrare p ꝟtutẽ ſibi col
latã diuio munere.Suſceptiuã vo.q: ſolũ dei ꝟbuz
potuit carnẽ aſſũptã in iſtãti formare. qd̃ q̃dẽ ꝟbuz
ſuſceptũ ẽ a ꝟgie. Rões q̃ oñdẽtes in filij di ↄceptõe
52 ꝟginẽ aliq̃ mõ coopãtẽ fuiſſe ſũt cõcedẽde. Ad illd̃
vo qd̃ obi d̃ glo.ſup gal.iiij.⁊c.iã pz rñſio. Hec eñ ñ
excludit verã potẽtiã generatiuã a ꝟgie.ſ põit ibi ali
quã vi eẽ ſupra naturã ſeu ſupra vi nat̃e.Vñ ſmo
uz viri ſemis ↄmixtõz.et iõ ſic di fetũs .q nllo mõ di
nat⁹.Et ẽ ſiſe ſi d⁹ vni ꝟge aride daret viz generãdi
quã hz vna viridis.⁊ pt̃ h̃ facerz ipaz i iſtãti fructifi
care.ꝟga illa dicet̃ fructuz feciſſe ⁊ attuliſſe.⁊ nihilo
min⁹ fruct⁹ille dicet̃ eẽ fetũs ex illa virga.ita q ſil'di
ceret̃ fetũs ⁊ ort⁹.ſic et in ꝓpoſito ẽ itelligẽdũ. talis
53 eñ pceſſit figura h⁹ cõceptõnis i virga. ¶ Ad illd̃ qd̃
opponit̃ d̃ Dam̃.q carnẽ illã fecit creãs ñ ſemians.
dõ.q ſicut p actũ creatiõis ñ itẽdit dicere q caro illa
fctã fuerit ex nihilo.ſ q ad pfectionẽ d̃ducta ẽ p ꝟtu
tẽ infinitã.ſic etiã p hoc q dicit ñ ſemians ñ puat po
tẽtiã actiuã a virgie.ſ remouet ↄſuetũ modũ opãdi
nature.q̃ ẽ p ſemis cõmixtionẽ maris et femie. Vtrũ
ãt virgo excitata a ſpũſctõ ſeminauerit h̃.et ad locum
matricis ſemẽ emiſerit. Quis aliq̃ dixerint. non ẽ tñ
verbũ illd̃ frequẽter in ore verſandũ.tũ q: turpitudi
nẽ hz ãnexã.et hõ hẽe dz mũda labia i tli materia .tũ
etiã q: certitudinẽ ñ hz ex ſe.nec verbũ ſctõz vĩ mul
tũ cõſonare. Vñ ſtultũ ẽ in tlib⁹ velle ita curioſe ſin
gula ptractare. Hoc tñ ſufficiat dixiſſe. vicz.q virgo
miſtrauit materiã aptã generatiõi filij di ſm carnez.
54 Ad illd̃ qd̃ opponit̃ q ñ fuit i ea ſm rõez ſemialẽ.
dõ.q verz ẽ. ſi rõ ſemialis dicat̃ illa ſm quã natura
ↄſueuit opari.ſic eñ accipit Aug.ibi.ex h̃ tñ ñ exclu
dit̃ q̃n aliq̃ potẽtia pt̃ morẽ ſolitũ diuinit⁹ virgini ſit
collata. Preterea.ratione potẽtie illi⁹ actiue ñ dz di
ci fuiſſe ibi ſm rõez ſemialẽ.p eo q ad actũ pfectũ ꝓ
ducta fuit p virtutẽ ſupra naturã.et rſpectũ tal' modi
opãdi fuit ibi ſolũ potẽtia obediẽtie.Et ẽ ſile ſi d⁹ p⁹
cõmixtionẽ maris ⁊ femie in iſtãti ꝓducit fetũ ad cõ
plemẽtũ organizatiõis pfecte.tal' formatõ ñ diceret̃
eẽ facta ſm rõez ſemialẽ.Quis eẽt ibi vis actiua rſpe
ctu talis organizatiõis educẽde in eẽ p tpis ſucceſſio
55 nẽ.ſic et in ꝓpoſito itelligẽdũ ẽ. Ad vltimã rõz dõ.
q rõ illa ñ cogit q virgo maria nõ fuerit coopata ſpi
ritui ſctõ in filij ↄceptõe aliq̃ mõ.ſ ſolũ q ñ fuerit co
opata i ꝓducẽdo illã materiã ad eẽ cõpletũ.⁊ h̃ ẽ qd̃
primũ fuit cõceſſuz.et ex h̃ pz rñſio ad obiecta.

Queſtio .ij. b

Vtrũ illa coopatio btẽ virgis fuerit natural' vel mi
raculoſa: Et q naturalis vĩ. Dis illa opatio vel ge
neratio ẽ natural' rõe cui⁹ genit⁹ di eẽ fili⁹ natural'.
ſ xps ẽ fili⁹ natural' virginis btẽ.q̃ vĩ q btã virgo in
in ei⁹ cõceptu fuerit naturalit̃ coopata. Itẽ qñ vir
excitat et adiuuat potẽtiã mlieris nõ puat̃ actu ſuo
naturali.q̃ ſi virt⁹ ſpũſcti mlto pfecti⁹ fecũdauit q̃z
virt⁹ ſemis virilis fecũdaſſet.q̃ ipi⁹ virt⁹ generatiue
actũ ñ abſtulit ſ pfecit.Et ſi h̃ verz ẽ.tũc virgo natu
raliter fuit coopata. Itẽ ſi aliq̃s opat̃ ſm potẽtiaz
diuinitus ſibi collatã.opatio illa natural' di ñ mira
culoſa. pro eo q virtutes naturales collate ſunt ei
diuinit⁹.et opatio egrediẽs a potẽtia itrinſeca natu
ralis ẽ.⁊ exercet̃ naturalit̃ niſi egrediat̃ volũtarie.ſ
potẽtia generatiua collata fuit ei nec coopabat̃ ipi
virtuti agẽti volũtarie.q̃ vĩ q cooparet̃ potẽtie na
turali. Itẽ minor ẽ inhabilitas in mortuo ad opa q̃
ſũt hõis viuẽtis.q̃ in virgie reſpectu mulieris pgnã
tis.Sz ſi de⁹ d̃ mortuo faciat viuũ opatões ſubſeq̃n
tes ſũt ſibi naturales.ſicut in lazaro q̃ naturalit̃ co
medebat et alia faciebat.q̃ pari rõe imo mlto fortio
ri vĩ q illa opatio virgis naturalis fuerit poſtq̃ col
lata fuit ei potẽtia generãdi. ¶ Sz ↄtra.nll'a opatio
naturalis ẽ mirabilis.qm̃ ex oppoſito diuidũtur.Sz
cõceptio filij di a virgie fuit mirabilis.q̃ ñ vĩ q fue
rit naturalis. Itẽ nihil qd̃ naturalit̃ fit eſt nouũ ꝑ
eo q oẽ tale pceſſit in ſuo ſili.Sz cõceptõ xpi a virgi
ne nouũ q̃d fuit vt di Jere.xxxj. Nouũ faciet do.ſu
per terrã. Itẽ naturale ẽ illd̃ qd̃ idẽ ẽ apd̃ oẽs.ſ mo
dus cõcipiẽdi btẽ virgis ñ ſolũ ñ fuit apd̃ oẽs.ſ etiã
nuſq̃ repitur niſi in ea.q̃ vĩ q opatio illa ñ fuerit na
turalis ſ miraculoſa. Itẽ ſi aliq̃ virt⁹ opat̃ illo ma
nẽte qd̃ ẽ ei incõpoſſibile p naturã.illi⁹ opatio nõ eſt
naturalis ſ miraculoſa.Sz virginitas incõpoſſibil' ẽ
generationi ꝓlis p naturã. q̃ ſi virgo maria cõcepit
pmanẽs virgo.vĩ q illa opatio nõ ſit attribuẽda na
ture ſ magis miracl'o. R. dõ.q generatiua potẽtia 56
in ꝟgine fuit excitata a ſpũſctõ.⁊ fuit ſupra poſſe ſu
um eleuata.Excitata fuit vt poſſz pparare materiã
ↄceptui ſm q cõpetit ſexui muliebri.ſ ſupra naturã
fuit eleuata dũ data ẽ ei potẽtia pparãdi materiam
ſm q tã nobili et tã pfecte ↄceptõi cõpetebat. Et iõ
virgo maria potẽtiã hñit ſupra naturã.et potẽtiam
ſm naturã.Et potẽtia ſupra naturã fuit ei in ſctifica
tione collata.et vtraq3 erat in illa cõceptiõis tpe in
cõplemẽto ſue opatiõis conſtituta. Et iõ opatio ſiue
coopatio partim q̃dãmõ fuit naturalis et q̃dãmõ ſu
pra naturã.Et ẽ ſile ſi deus daret mihi potẽtiã vnuz
intelligere.et multa ſil' intelligere.ptim eẽt naturale
in hoc q vnuz intelligerẽ.ptim ſupra naturã in h̃ q
duaz illaz rez intellect⁹ nõ nõ põt ſil' p naturaz ſta
re.ſic et in ꝓpoſito intelligendũ ẽ.q: hoc erat nature
conſonũ vt virgo miſtraret honorẽ ſufficientẽ ad cõ
ceptũ q̃tũ miſtrat ſexus muliebris.ſ q p ſe ſola mi
niſtraret quãtũ miniſtrat mulier cõiũcta viro h̃ erat
ſupra naturam.et ideo admirabile et inſolitum.Con
cedendum eſt ergo q et illa operatio non fuerit na
turalis omnino.imo aliquid hñit ſupra naturã. im
mo multum habuit ſupra naturã.q: hoc inter omia

mirabilia fuit mirabile pcipuũ. virginalẽ. s. vtcz eẽe
sil' integrũ et fecundũ. Unñ cõcedẽde sũt rõnes q̃ hoc
37 oñdunt. Ad illud ğ qđ opponit̃ pmo q xp̃s fuit fi
lius naturalis. dõm q opatio supra naturã. opatio
nẽ naturalẽ nõ excludit. Unñ q̃uis ipm mirabilit̃ cõ
cepit. põt tñ pter naturalẽ opationẽ cõcurrẽtẽ dici
fili⁹ naturalis. ad oñdendã veritatem generationis.
38 Ad illđ qđ oppõit̃ q qñ vir excitat potentiaz in fe
mina. nõ aufert ei potẽtiã naturalẽ. dõ. q ẽ verũ. nec
spũssanctus abstulit opationẽ naturalẽ a virgine. s
qđ ñ decebat eã habere i cõceptiõe tã nobili. In hoc
tñ nõ ẽ simile. q2 vir nõ dat nouã potẽtiã mulieri cõ
cipiẽdi. nec eleuat supra naturã s excitat et adiuuat
ad exeundũ in opationẽ sibi debitã. non sic ẽ in ppo
sito. q2 ipi virgini collata fuit virtus supra naturaz.
Unñ aliqđ potuit vgo btã qđ nũq̃ potuit aliq̃ femi
39 na. Ad illud qđ opponit̃ q qñ opat̃ p aliquã potẽ
tiã sibi datã. naturaliter opatur. dõ. q aliqñ dat̃ po
tẽtia ad actũ nature cõsonãtẽ. aliqñ dat̃ potẽtia ad
actũ excedentẽ terminũ nature. Qñ dat̃ potẽtia ad
actuz nature cõsonãtẽ. tũc et si collatõ illi⁹ potẽtie sit
mirabilis. opatio tñ ẽ naturalis. sicut si det̃ potentia
videndi ceco. Qñ aũt dat̃ potẽtia ad actũ excedẽtez
terminos nature. tũc nõ solũ potẽtie collatio est mi
rabilis. s etiã exitus illi⁹ potẽtie in actũ ẽ mirabilis.
Ut si asino det̃ potẽtia loquẽdi. et lapidi potẽtia vi
dẽdi. Et qñ virginẽ manẽtẽ vginẽ concipe hoc ẽ su
pra termios nature. hinc ẽ q quãtũcũq; conferat̃ si
40 bi potẽtia. adhuc tñ ẽ opatio mirabilis. Unđ duplex
fuit hoc miraculũ. vicz in potẽtie collatiõe. et in ipa
opatõe. In fecũdatiõe aũt mulierũ sterilũ. sicut Sa
re et Elizabet solũ fuit miraculũ in restitutiõe poten
tie. in hoc q ẽ ibi sterilis fecũdata. s nõ fuit ibi mira
culũ in executiõe. q2 nõ sil' mãsit sterilitas et fecundi
tas. imo fecũditas abstulit sterilitatẽ. hoc aũt fuit sin
gulariter admirabile. q fecũditas virginis marie nõ
abstulit vginitatẽ. s nec virginitas exclusit fecũdita
41 tẽ. Ad illđ qđ opponit̃ vltimo iã pz rñsio de mor
tuo viuificato. Licet eñ mortuũ viuificari sit supra
naturã. tñ exquo viuificat⁹ ẽ. opationẽ nature exer
cere nõ ẽ admirabile. q2 hoc in nullo repugnat natu
re. nõ sic aũt ẽ in virgine cõcipiẽte. ¶ Qõ. iij. i
Unñ virgo maria sit genitrix dei appellãda. et q sic
vĩ. Dam. libro. iij. ca. xij. theotocõ. i. dei genitricẽ pnci
paliter et vere sãctã mariã pdicam⁹ virginẽ. Itẽ iu
ste et vere theotocon. i. dei genitricẽ nõiam⁹. hec eñ
natura vniuersũ mysteriũ icarnatiõis cõstituit. Itẽ
hoc ipm vĩ rõe. q2 q̃cquid dĩ de illo homie dĩ de filio
dei pter cõicationẽ ydiomatũ. s iesus fuit fili⁹ btẽ
marie. ğ de⁹ fuit fili⁹ btẽ marie. ğ a relatiuis btã ma
ria ẽ mater dei. Itẽ sic se hz fili⁹ dei ad virginez ma
trẽ. sicut se hz fili⁹ hõis ad deũ patrẽ. s ibus ẽ fili⁹ dĩ
patris. ğ de⁹ ẽ marie fili⁹. ğ virgo maria ẽ recte dĩ ge
nitrix appellãda. Sz cõtra. Dam. iij. li. ca. xij. xpito
con. i. xpi genitricẽ nõ dicim⁹ virginẽ. ğ si xp̃s deus ẽ.
vĩ q nõ debem⁹ eã dicere dei genitricẽ. Itẽ sm q̃
virgo maria ẽ mr̃. sm qđ ẽ cõsubalis proli. s nõ ẽ cõ
subalis pli sm diuinã naturaz s hũanã. ğ cũ de⁹ nõ
nõiet xp̃z sm diuinã naturã. nõ vĩ q sit dei genitrix
appellãda. s xpi genitrix. Itẽ pter assumptionez
hũane nature a filio de⁹ pr̃ nõ dĩ eẽ hoim genitor. ğ
nec ecõuerso. dei genitrix dicẽda ẽ virgo maria. Itẽ
iuxta hoc querit̃ q̃re magis vult q dicat̃ dĩ genitrix
q̃ xpi genitrix. Si eñ in xp̃o intelligit̃ diuitas 7 hu
mãitas. imo intelligit̃ tota trinitas sm Ambro. i no
mie xpi. nõ videt̃ q vlla fiat veritati aut virginali vi
ginitati iniuria. R. dõ. q verba fidẽ xpianã exp̃mẽ 42
tia debẽt eẽ ab errore lõginqua. et deuotioni appro
ximãtia. maxime illa in quib⁹ ẽ sermo đ virgine ma
ria. ipa eñ cunctas hereses interemit i vniuerso mũ
do. veritatẽ in seipa concipiẽdo et pariẽdo. Ipa eti
am recõciliationẽ toti generi hũano pmeruit. et iđo
erga eã dz hĩs ardere xpianoꝝ deuotio. et ppterea.
q2 btã virgo illũ cõcepit q̃ nõ tñ dicend⁹ ẽ xp̃s ppẽ
vnionẽ. s etiã deus ver⁹ pter eternã generationẽ.
dei genitrix debet dici. vt ex ipo vocabulo honoret̃.
et ipietatis error extinguat̃. q̃ dixit mariã concepisse
hominẽ. Ad cuius erroris fomẽtũ nestorius vt nar
rat Dam. ver⁹ doctor voluit eã xpi genitricẽ. nõ dei
genitricẽ appellare. q̃si purũ hominẽ genuisset. Et iđ
Dam. verus doctor et virgis amator docet nos vo
cabulũ hoc effugere. nõ q2 falsum. s q2 hereticus sub
illo volebat occultare venenũ. Unñ Dam. iij. li. ca. xij.
Christitocon. i. xpi genitricẽ nõ dicim⁹ virginez. qñ
in descriptione theotocos. i. dei genitricis. vocis ne
quitiã inq̃natus nestori⁹ cũ patre ei⁹ dyabolo inue
nit. Concedẽde sũt ğ rões hoc oñdentes. q btã vir
go ẽ dei genitrix appellãda iuste et veraciter et deuo
te. Ad illud qđ opponit̃ de Dam. iã pz rñsio. non 43
eñ negat eã eẽ xpi genitricẽ eo q sit falsum. s q2 here
tic⁹ sub illo verbo abscõdebat venenũ. ¶ Ad illđ qđ 44
opponit̃ q nõ ẽ ei cõsubalis. dõ. q mater dei dĩ non
pter hoc q ipa genuerit eũ sm diuinã naturã. s p
pter ydiomatũ cõicationẽ. et mysterij incarnationis
expressionẽ. et ipius virgis honorificatõz. Unñ rõ illa
nõ valet. Nõ ẽ mater dei sm diuinã naturã. ğ nõ est
mater dei. ibi ẽ eñ consequẽs. sicut si ita argueretur.
hoc nõ pdicat̃ de illo p se. ğ nõ pdicat̃ de illo aliquo
genere pdicãdi. ¶ Ad illud qđ opponit̃ q deus nõ 45
dĩ genitor hõis. dõ. q põt dici. non tñ cõsueuim⁹ ita
vti illo vocabulo. q2 illa appellatio nõ sic facit ad ex
pressionẽ pie fidei sicut illa qua appellam⁹ vginẽ ma
trẽ dei. Ad illud qđ opponit̃ quare nõ dicit̃ xpito 46
con. dõ. q nomẽ xpi mag cõicat̃ creaturis q̃ nomen
dĩ. Unñ et dauid dĩ xp̃s dñi. et alij reges isrl'. et iđ ver
bũ illđ mag erat ppiquũ errori. Nũc aũt q2 ille error
extirpat⁹ ẽ. cõiter eã vocam⁹ et mr̃ez xpi et mr̃ez dĩ.
cũ iploram⁹ oculos mie sue ad nos conuerti.

Distinctio. v. đ mõ vniẽdi diuinã et hũanã naturã in xp̃o sm fidei assertio
nẽ oñdẽs q illa vnio est in persona.

Porro. ea inquiri opz. Supra egit mgr̃ đ mysterio incarnatiõis q̃tũ ad verã vnionẽ naturaꝝ. In hac
pte intẽdit inq̃rere vniẽdi modũ. Et qñ duplr̃ cõtingit pcedere inq̃rẽdo. aut sm fidei stabilitatẽ. aut
sm opiniõis pbabilitatem. iđ ps ista habet duas ptes. In pria eñ determinat đ mõ vniõis illaꝝ duaꝝ natu
raꝝ sm fidi assertiõez. oñdẽs q illa vnio ẽ i psõa. In scđa vo determiat sm diuersoꝝ doctoꝝ opioz. sequti dis.
Ex pmiss aũt emergit qõ. 7c. Pria ps que ptiet psetẽ đ. diuidit̃ i duas ptes. In pria mouz mgr̃ mltiplicẽ qõ
nẽ circa vnionẽ duaꝝ naturaꝝ i psõa. siue circa assũptõz hũane nature a diuia. In scđa vo eã determinat. ibi. hec
inq̃sitio siue inq̃rẽdi rõ. 7c. Pria ps remanet idiuisa. Sz scđa diuidit̃ in tres ptes. in q̃ꝝ pma magister deter
minat questionẽ pncipalẽ. In scđa vo q̃stionem incidẽtez determiat. ibi. Sz q̃ritur vtrum diuina natura. 7c.

In tercia vero regredit̄ ad ꝑncipalis q̄ōnis explanationē.ibi. Ideo vō nō ꝑſonā hōis.ꝛc. Prima ps diui/dit̄ in ptes duas.in quaꝝ prima rn̄det ad q̄ōez ꝓpoſitā ꝑ triplicē eius articulū.et ꝑplexitatē oſ̄dit eē quartū articulū ꝓpter apparētē cōtrarietatē autoritatuz. In ſcd̄a vero auctes que videtur eē cōtrarie reducit ad intellectū.cōcordiā.ꝛ veritatē.ibi. Nos aūt ois mēdacij ꝛc. Scd̄a vero ps ꝑncipalis vbi determinat q̄ōem incidētē duas h̄z ptes. In prima determiat dubitationē. In ſcd̄a ſoluit q̄ndā ſophiſticā rōez.ibi. Ex p̄miſſis conſtat. Silr̄ et tercia ps ꝑncipalis in q̄ ſolutionē ꝑncipalē explanat.h̄z duas ptes. In quaꝝ p̄ma ꝓbabitā ſolutionē cōfirmat ꝑ rōēz. In ſcd̄a vō diſſoluit oppoſitiōes q̄ ip̄az videt̄ ipugnare.ibi. Hic a q̄buſdā oppo/nitur.q̄ ꝑſona aſſumpſerit ꝑſonā.ꝛc. Subdiuiſiōeſq̄ ptiū in lr̄a māifeſte ſunt. Intellect⁹ aūt generalis verſatur circa aſſumptionē hūane nature a diuia in vnitatē ꝑſone.tā ex pte aſſumētis q̄ ex pte nature aſſūpte. ꝛc.

Mouet multiplicē q̄ōnez circa vnionē duaꝝ naturaꝝ i ꝑſo-
na. ſiue circa aſſumptionē hūane nature a diuia. a

Diſ. V.

Preterea inqri optet cū ex p̄miſſis cōſtet verbū dei carnē et aīam ſi͛ aſſumpſiſſe in vnitatē ꝑſone.q̄d hoꝝ poti⁹ cōcedēdū ſit.ſcz q̄ ꝑſōa ꝑſonā.vl̄ natura naturā.vl̄ ꝑſōa naturā.vl̄ natura ꝑſonā aſſumpſerit? Et an ita cōueniat dici diuinā naturā eē incarnatā.ſicut d⁹ incarnat⁹.et verbū incarnatum ſane dicitur.

Motā q̄ōez principalē determiat.rn̄dēs ad triplicē ei⁹ articulū.Et ꝑplexitatē oſ̄dit eē q̄rtū articlm ꝓpt̄ apparētē ꝯtrarietatē autoritatū. b

Hec inq̄ſitio ſiue q̄rēdi rō iuxta ſacraꝝ autoritatū teſtimōia ptim iplicita atq̄ ꝑplexa.ptim vero explicita ē et apta. Certū ē eīm et ſine ambiguitate verū.q̄ nō natura ꝑſonā.nec ꝑſona ꝑſonā.ſed ꝑſona naturā aſſumpſit.qd̄ ſanctoꝝ ſubditis cōprobat̄ teſtimōijs et aſtruit̄ documētis. Ait eīm Aug.in li.d̄ fide ad petrū. De⁹ vnigenit⁹ dū cōcipet̄.veritatē carnis accepit ex virgie. et cū naſceret̄.itegritatē virginitatis ſuauit i mr̄e. Et paulopoſt. Sic d⁹ humanā naturā in vnitatē ꝑſone ſuſcepit.q̄ ſe humiliās ꝑ miam icorrupte virginis vteꝝ ex ea naſcitur⁹ ipleuit. Formā q̄ ſerui.i.naturā ſerui in ſuā accepit ille de⁹ ꝑſonā. Itē de⁹ verbū nō accepit ꝑſonā hōis ſed naturā. Itez dei fili⁹ vnigenit⁹ vt carnē hōis aīamq̄ mūdarz.ſuſceptiōe carnis aīeq̄ rōnal̄ incarnat⁹ ē. His alijſq̄ plurib⁹ autoritatib⁹ euidēter oſtēdit̄ nō natura ꝑſonā.nec ꝑſona ꝑſonā.ſ ꝑſona naturā accepiſſe. De quarto vero q̄ōnis articl̄o vtꝝ ſcz natura naturā aſſumpſerit.ſcrupl̄oſa etiā int̄ doctos q̄ō ē.q̄ et in hoc plurimū diſſentire vident̄.q̄ autoritate p̄clari alijs doctiores in ſacra pagina extiterunt. nec tm̄ alij ab alijs.verumetiā iidē a ſeipis diſſonare vident̄.ſicut ſubiecta capl̄a docēt. Legit̄ eīm in ꝯcilio toletano.viij.traditū ſic. Solū v̄bū caro factū ē ꝛ habitauit in nobis.et cū tota trinitas opata ſit formationē ſuſcepti hōis.qm̄ inſeꝑabilia ſūt oꝑa trinitatis.ſolus tm̄ fili⁹ accepit hōiez in ſingularitatē ꝑſone.non in vnitatē diuine nature.id ē qd̄ ē ꝓpriū filij.nō qd̄ cōe ē trinitati. Itē in cōcilio.xj.toletano. Uni⁹ ſube credim⁹ deū p̄rem et filiū et ſpm̄ſanctū.non tm̄ dicimus vt hui⁹ trinitatis vnitatē Maria virgo genuerit.ſ tm̄ filiū q̄ ſol⁹ naturā noſtrā in vnitatē ſue ꝑſōe aſſumpſit. Incarnationē q̄z hui⁹ filij dei tota trinitas opata eē credēda ē. Sol⁹ tm̄ filius formā ſerui accepit in ſingularitatē ꝑſone. His inſinuari videt̄ q̄ ꝑſona tm̄ naturā.nō natura naturā aſſumpſerit. Si eīm qd̄ cōe ē trinitati nō accepit hōiez.ergo ñ natura diuia que cōis ē trib⁹ ꝑſonis. Cui videt̄ obuiare qd̄ Aug.ait in libro d̄ fide ad petruz. a Nec diuinitas inq̄t xp̄i aliena ē a natura patris.ſm̄ illd̄ In p̄cipio erat v̄buz.nec hūanitas ei⁹ aliena ē a natura mr̄is.ſm̄ id q̄ v̄bū caro fctm̄ ē. Illa eīm natura que ſemꝑ genita manet ex p̄re.natu

Phi.ij.

De pte q̄ōnis perplexa.

De toletāo cōſilio.hic pōit ea q̄b⁹ innui videtur naturaz nō accepiſſe naturam.

c

Hic pōit ea q̄ a b⁹ ꝓbat̄ nō accepiſſe naturam.

1 a Nec diuitas inq̄t xp̄i.ꝛc. Innuit mḡr q̄ nec diuitas aliēa erat a natura p̄ris.nec hūanitas a nar̄a matris. Obijcit̄.i p̄re ꝛ filio ē vna diuitas.q̄ in mr̄e ꝛ filio ē vna humanitas.q̄ ſicut pater ꝛ filius ſūt vn⁹ de⁹.ita mr̄ ꝛ fili⁹ ſūt vnus homo.

R.dōm.q̄ nō ē oīmoda ſilitudo notanda in v̄bo p̄miſſo. Nā vnitas create nature i creatura r̄ſpectū creature.et ꝑſona reſpctū ꝑſone.et ſi hēant aliq̄ ꝯformitatez ꝓpt̄ hoc q̄ aliqua creatura eſt ſimilis creature in natura.et ꝑſona eſt ſimil̄ ꝑſone.magna tm̄ eſt dr̄ia.q̄ nā diuina non multiplicatur in ꝑſonis.ſed natura hūana h̄z multiplicari in diuerſis ꝑſonis. Unde duo hōīes duas hn̄t hūanitates.et ſic ñ cogit illa rō.q̄ in verbo

ram nr̄am ſine pctō ſuſcepit vt naſceret̄ ex v̄gine. Hac auctē videt̄ tradi q̄ diuina nā hūanam ſuſcepit. Ubi vehemēter moueri poſſum⁹ q̄ eā genitam eternal'r ex pr̄e dic̄. niſi forte nā p̄ pſona accipiat̄ h̄. alioq̄n ſi dixerimus nāz trib⁹ pſonis cōez genitaz eſſe. occurrūt nob̄ ex aduerſo q̄ in tractatu de trinitate diſſeruim⁹. vbi diximus nō nām nām. ſ; pſonā pſonā genuiſſe. Quia ſi nā genuiſſet naturā. cū vna eadēq; ſit nā trinitat̄. eadem res ſeipam genuiſſet. Qd̄ aug. fieri poſſe negat. Sed alibi certū reꝑim⁹ documētū q̄ nāz naturā aſſumpſiſſe mōſtrat̄. Ait eīm aug. in. j. li. de trini. Etiā ſeipō xp̄s factus ē minor formā ſerui accipiēs. Neq; eīm ſic accepit formā ſerui vt amittēt formā dei. in q̄ erat eq̄lis pr̄i. vt ⁊ in forma ſui. ⁊ i forma dei idē ipſe ſit vnigenit⁹ filius pr̄is. q; forma di accepit formā ſui. Si āt forma di formā ſerui accepit. ſine dubio nā nām accēpit. Forme eī noīe nā ſignificat̄. vt Aug. euidēter docet in li. de fide ad petrū. Cu; inq̄t de xp̄o audis q; in forma dei erat. oꝑtet te agnoſcē firmiſſimeq; tenē in illo forme nomināle; plenitudinē debē intelligi. [b] In forma dei ḡ erat q; in natura dei pr̄is ſp̄ erat de q̄ nat⁹ erat. Hyla. q̄z in xij. li. de trini. ait. Eſſe in forma dei nō alia intelligētia eſt q̄z in dei manere nā. Didiciſti noīe forme intelligentiam fieri nature. et audiſti q̄ forma dei formā ſerui ſuſcepit. Un̄ ꝯn̄s eſt q̄ natura diuīa nām humanā ſuſcepit. Qd̄ etiā Hiero. in explanatiōe fidei euidēter inſinuat inquiēs. Paſſus ē fili⁹ dei nō putatiue ſ; vere ſ̄m illud. Paſſus ē qd̄ pati poterat. i. nō ſ̄m illaz ſubam q̄ aſſumpſit ſ; ſ̄m illā q̄ aſſumpta ē. Ex q̄ apparet diuinā ſubam aſſumpſiſſe humanā. Ex v̄bis aūt Aug⁹. ſupi⁹ poſitis adhibita diligētia innui videt̄ ſolū v̄bū carnē factū. ⁊ naturā ſolū ſuſcepiſſe humanā. ⁊ diuinā naturam eandē ſuſcepiſſe. Ait eīm. Trinitas nos ſibi reconciliauit p̄ hoc q̄ ſolū verbū carnē ip̄a trinitas fecit. in q̄ ſic veritas incōmutabilis manet diuīe hūaneq; nature. vt ſic̄ vera ſp̄ eſt ei⁹ diuinitas quaz de pr̄e h;. ita v̄e ſp̄ ⁊ incōmutabilis ei⁹ ſit hūanitas quā ſibi vnitā ſūma diuitas gerit. Ecce ⁊ ſolū verbū dixit carnē factū. ⁊ hūanitatē diuinitati vnitam. Idē; q̄z ſupius dixit formā ſeruilē a ſolo filio ſuſceptā quā tota trinitas fecit. Jam facile eſt agnoſcē q̄z diuerſa ⁊ multiplicia ſup q̄ōne p̄poſita autores tradiderunt. Ideoq; poſteriores ea legētes varias at; ꝯtrarias (ex p̄dictis occaſionem ſumētes) p̄momūt ſn̄ias.

¶ Quid in hac opinionū varietate ſit tenendū. reducēs ad ꝯcordiā auctes apparent ꝯtrias. c

Nos aūt oīs mēdacij et ꝯtradictōis notā a ſacris paginis ſecludē cupiētes. ortodoxis patrib⁹ at; catholic̄ doctorib⁹ nll'a p̄ue intelligētie ſuſpitōe notat̄ ꝯſentim⁹ dicētes ⁊ pſonā filij aſſumpſiſſe nām hūanā. ⁊ nām diuinā humane nature in filio vnitā. eamq; ſibi vniſſe vel aſſumpſiſſe. Un̄ ⁊ v̄e incarnata d̄r. Qr̄ v̄o d̄r ſolus fili⁹ formā ſerui accepiſſe. p̄ h̄ nō excludit̄ diuina nā ab acceptōne ſuilis forme. S; alie due pſone pr̄ ſc; ⁊ ſp̄ūſſanct⁹. Item ⁊ illud aliud ſc; id qd̄ eſt p̄priū filij nō qd̄ cōe eſt trinitati. hoīem accepit. ſic oꝑtet intelligi. i. p̄prie in hypoſtaſi filij nō in trib⁹ cōiter pſonis diuīa nā humanā naturam ſibi vniuit. Qui ſenſus ex v̄bis Joh. dam. ꝯfirmat̄. q̄ totā diuinā nāz in vnā hypoſtaſim incarnatā eſſe euidenē aſſerit dicēs. [c] In hūanatōe dei v̄bi aim⁹ oēm ⁊ pfectā nāz deitat̄. in vna ei⁹ hypoſtaſeon incarnatā eē. id ē vnitā humane nature ⁊ nō ꝑtez ꝑti. Si eīm hūane

Hylarius b

Hiero.

Determinatio autoritatū.

c

p̄poſito nō attendit̄ dimoda ſilitudo ⁊c̄.

b In forma dei ergo erat ⁊c̄. Contra. q; forma dicit reſpectu; ad informatū. īformatum aūt dicit materiam. deus aūt nullā h; materiā. ergo nec habet formaz. R̄. dr̄m q̄ forma dupliciter dicitur. Uno mō p̄ priuationem materie. et ſic de⁹ eſt forma. Alio mō p̄ cōparationē ad materiam quā pficit. ⁊ hoc modo deus non ponit̄ eē forma. Primo mō intelligit̄ verbum p̄poſiti. ſcd̄o mō fit obiectō. Uel aliter Eſt eni; loqui de forma ſ̄m q̄ dicit relationem ad informatu; ſ̄m rem. vel ſ̄m q̄ dicit habitudinem ſ̄m modum intelligendi. Et primo mō obijcit. ⁊ ſcd̄o mō accipit̄ in diuinis. q; ip̄a deitas ſe habet in ratōne forme reſpectu dei. nulla tamen eſt differentia dei ad ſuaz diuinitatem. 2

c ¶ In hūanatōe dei v̄bi aim⁹ oēm et pfectā nāz deitat̄. in vna ei⁹ hypoſtaſeon incarnatā eſſe. Contra. hoc ſignu; oēm diſtribuit 5

ꝓ ſuppoſitis.ḡ ſi tres pſone ſūt hypoſtaſes illi⁹ nāe. vr̄ q̄ oēs ſint īcarnate. Si tu dicas q̄ h̄ ſignū oēm n̄ tenetur ſincathegorematice vel vt ſignū.ſ; poti⁹ vt adiectiuū. et tantuȝ valȝ oēm quātū ꝑfectum.vr̄ eē nugatio oēm,ꝑfectū.R̄.dd̄. q̄ oēȝ nō tenet ibi diſtributiue ſic dictuȝ ē.ſ; tātū valet dicē. om̄eȝ nām diuitat.q̄ntū ꝑfectā. Nec ē ibi nugatio.q; ꝛ n̄ tenet ibi copulatiue ſ; expoſitiue.et accipit et ꝓ id ē. Alit̄ pt̄ dici.q̄ oēȝ ꝓuat vl̄ remouet diuiſionem ptis a pte. ꝛ pfectum ponit cōpletōem.ita q̄ ſit ſenſus. dina nā eſt incarnata i ſua pfectione.ita q̄ n̄ ſm ptem ꝛ ptem.ꝛ q̄ h̄ intellect⁹ ſit ver⁹ pt̄ hr̄i ꝑ litteram ſequentem.

4 b ¶ Nō ſic dr̄ dina nā eē hō vel facta hō ſic dr̄ fili⁹. Cōtra.h̄ vr̄ eē falſum. q; hō ꝑdicat̄ de oi eo de q̄ ꝑdicat̄ filius dei.ꝛ h̄ ē vā.diuina nā ē fili⁹ dei.ḡ h̄ eſt vā. dina nā ē hō. R̄. dd̄m q̄ ē ꝑdicatō ſm idētitatē ꝛ ꝑ denoiationē.Et ꝑdicatio ꝑ denoiatōeȝ illa mag̃ ſeruat ꝓprietatē ꝑdicatōnis q̄ȝ illa q̄ ē ꝑ idētitatē.vn̄ h̄ eſt mag̃ ꝓpria fili⁹ dei generat. q̄ iſta.diuitas ē generatio ſic oñſuȝ fuit in ꝑ li. Et q̄m fili⁹ dei eſt ſuppoſitū hūane nāe nō ſic diuia nā. hinc ē q̄ iſta ē mag̃ ꝓpria filius dei ē hō.q̄ iſta. diuina nā ē hō. iō mgr̄ nō ſimplr̄ eā negat. ſ; dic̄ nō ē ita ꝓpria.nec ē ita paſſim i vſuȝ adducēda ꝑ eo q̄ ad nimiā expſſionē approxpinquat ꝛc̄.

nature aim⁹ eē vnitā oēm deitat̄ nāȝ vel ſbāȝ. Iteȝ eadē eſt nā i ſingl̄a hypoſtaſeon.i.pſonarū.ꝛ q̄n dicimus nām ꝟbi incarnatā eē.ſm btōs.ſ.ſm athanaſiū ꝛ cirillū.deitatem dicim⁹ eē vnitā carni.ꝛ vnā nām dei ꝟbi incarnataȝ ꝯfitemur.Uerbū āt ꝛ qd̄ cōe eſt ſbe poſſidet.ꝛ qd̄ ꝓprietat̄ ē hn̄s hypoſtaſeos.i.pſone.Ex his māifeſte oñdit̄ q̄ nā dina īcarnata ē.vn̄ ꝛ eād ꝟe dr̄ ſuſcepiſſe hūanā nāȝ.

¶ Mouet ꝛ determinat qōnem incidentē.an diuina natura debeat dici caro facta. d

Sȝ q̄rit̄ vtrū eadē diuīa nā dēat dici caro facta ſic̄ ꝟbum dr̄ caro factū. Si ei idē ē īcarnari.qd̄ ē carnē fieri. videri dr̄ caro factū. Si ei idē ē īcarnari.qd̄ ē carnē fieri. Qō

Ad qd̄ dici pt̄ ita debē dici q̄ ſit caro facta ſic̄ dr̄ īcarnata. R̄. ad queſtionem.

cim⁹ q; ſi illd̄ dictū i ſacra ſcptura repiret̄.ex eadē itelligētia accipet̄ q̄ cū dr̄ incarnata. Sȝ q; illd̄ auctas ſbticuit. atȝ locutōis mod⁹ nimiā videt̄ facē expſſionē. ſi nā dina diceret̄ caro facta.meli⁹ ſilē h̄ puto vel negare q̄ȝ temē aſſerere.ne ſi illd̄ dicat̄ ꝯūtibilitas nāe i nām ſignificari putet̄. Ex ꝑmiſſis indubitabilr̄ ꝯſtat q̄ pſona ꝟbi ſiue natura.hois nām.ſ.carnē ꝛ aīaȝ aſſumpſit ſ; non pſonā hois.

Si āt natura dina nām hois accepit. q̄re nō dr̄ facta hō vel eē hō ſic̄ ꝟbū dei? Ad qd̄ dici pt̄ q̄ dei fili⁹ dr̄ fact⁹ hō vel eē hō nō ſolū q; hoieȝ aſſumpſit.ſ; q; ipm i vnitatē et ſingl̄aritatē ſui ꝛ pſone accepit. Natura āt dina hoieȝ q̄dem accepit.i.hois formā ſibi vniuit.ſ; nō i ſingl̄aritatē ꝛ vnitatē ſui. Seruata ei ꝓprietate ac diuerſitate duarū nāꝝ. pſone ſingl̄aritas extitit. Ideoq̄ȝ⁹ nō ſic dr̄ dina natura eē hō vel facta hō.ſic̄ dei filius. Quidaȝ tn̄ indifferenter vtrunq̄ȝ ꝯcedunt. Obiectio. R̄.

¶ Regredit̄ ad principalis qōnis explanatōeȝ.q̄re non accepit pſonā hominis cū hoiem accepit. e

Ideo ꝟo nō pſonā hois aſſumpſit.q; caro illa et aīa illa nō erāt vnita i vnā pſonā quā aſſumpſerit. q; nō ex illis ꝯſtabat pſona.q̄n illis vnitū ꝟbū ē. Nā ſibijnuicē ſt̄ vnita ſil̄ cū ꝟbo. Altera tn̄ vnione inuicē vnita ſt̄ illa duo.ſ. aīa ꝛ caro. alia vnione ꝟbo vnita ſūt. Quia alia ē vnio aīe illi⁹ ad carnē.ꝛ alia ē vnio ꝟbi ad aīam illā ꝛ ad carnem. Nō ḡ accepit ꝟbū dei pſonā hois ſ; naturā. q; non erat ex carne illa ꝛ aīa illa vna ꝯpoſita pſona quā verbū accepit.ſ; accipiēdo vniuit ꝛ vniēdo accepit.

¶ Soluit obiectōeȝ ſophiſticā qua ꝓbare quidā volunt pſonam accepiſſe pſonam. f

Hic a quibuſdā oppont̄ q̄ pſona aſſumpſit pſonā. Perſona eīn eſt ſba rōnalis indiuidue nature.h̄ aūt ē aīa.ḡ ſi aīam aſſumpſit.ꝛ pſonā.qd̄ iō nō ſequit̄.q; aīa nō ē pſona q̄n alij rei vnita eſt pſonalr̄.ſ; q̄n ꝑ ſe eſt.abſoluta eīn a corpe pſona eſt ſicuti angel⁹. Illa autē aīa nunq̄ȝ fuit q̄n eēt alij rei ꝯiūcta.ideoq̄ȝ nō ea aſſumpta.pſona ē aſſumpta. Aliter q̄ȝ nitunt̄ ꝓbare ꝟbū dei aſſumpſiſſe pſonam q; aſſumpſit aliquē hoieȝ. Aſſūpſit ei ihm xp̄m.ḡ aliqueȝ hoieȝ. Q aūt hoieȝ ihm xp̄m aſſumpſerit Aug. in expoſitōne ſimboli ſb anathemate tradit dicēs. Si q̄s dixerit atȝ crediderit hoieȝ ieſum xp̄m a filio dei aſſumptū nō fuiſſe anathema ſit. Qui etiaȝ in plib⁹ ſcptu re locis h̄mōi vtit̄ locutōib⁹. Ille hō a ꝟbo dei ē aſſumpt⁹. Ille hō fact⁹ ē xp̄s. Et ꝓpha de hoie xp̄o loq̄ns deo ait. Beat⁹ quē elegiſti ꝛ aſ. ꝛc̄. Ex q̄bus ꝯſeq̄ vr̄ q̄ aliq̄s hō aſſumptus ſit a ꝟbo. et ita pſona a pſona ſit aſſumpta. Sȝ q; h̄ ne- Alia ꝓbatō obiectōnis. Ps. lxiiij. R̄. determināns ꝑmiſſas locutōnes

phas eſt dicẽ aut ſentire. ꝑmiſſe locutõnes eiſq̨ ſiles ſm hãc intelligentiaꝫ ſane
accipi debẽt. vt hõ xp̄s. ſiue hõ ille. ſiue quidã hõ dicaꝶ aſſumptus a v̄bo ſiue
vnitus v̄bo. nõ q: hoīs pſona ſit aſſumpta vel vnita v̄bo. ꝫ q: illa aīa ⁊ caro il-
la aſſumpta ſunt ⁊ vnita verbo in q̄bus ſbſiſtit pſona dei ⁊ hoīs. vt ad hoīs na-
turã nõ ad pſonã reſpicias. cum aſſumptũ vel vnitũ. vel quendã vel aliquẽ in
hmõi locutõnibus ſcptura cõmemorat. Quocirca cũ queriꝶ in ꝓpoſita aucte.
an aliq̄s vel quidã ſit aſſumptus a verbo vel vnitus verbo. ſine diſtinctiõe in-
telligentie nõ eſt hic reddenda rñſio. qm̄ multiplex ꝑmiſſa eſt q̄õ. ꝫ inſtantie q̄-
rentis ita determinato. ſi de hoīs pſona queris rn̄deo nõ: ſi de hoīs nã. dico eſt.

Ad intelligentiã autẽ hui⁹ partis incidit h̄ q̄õ
circa aſſumptiõeꝫ humane nature a diuina.
Et v̄ſaꝶ hec q̄õ circa duo principaliter. Pri-
mo queriꝶ de ipſa aſſumptõne ex parte aſſumentis.
Scdo v̄o queriꝶ ex pte aſſumpti. Circa primũ que-
runꝶ quinq̨: Primo queriꝶ vtrũ aſſumere ſit actus
ↄueniens diuine nature. Scdo queriꝶ vtrũ ſit actus
ↄueniens diuine pſone. Tercio queriꝶ vtrũ cõueni-
at pſone ꝑ ſe an rõne nature. Quarto queriꝶ vtrum
ↄueniat nature abſtracta om̄i pſona. Quinto queri-
tur vtrum hec ſit cõcedenda. diuina natura eſt caro
facta.

Queſtio. j. a

Utrum aſſumere ſit act⁹ cõueniens diuine nature:
Et q̨ ſic videꝶ aucte Aug. in li. de fide ad petrũ. Na-
tura q̄ ſemꝑ genita manet apud prẽꝫ. matrẽ ſine pec-
cato ſuſcepit. ꝫ ſuſcipe ⁊ aſſumere idem eſt. ꝫ natura
dei naturã nr̄am ſuſcepit. Item expſſius in lib. de
trini. j. ca. vj. Forma dei accepit formã ſerui. Sꝫ for-
ma dei nõ eſt aliud q̃ natura dei. ꝫ ſi forma formã ac-
cepit. natura naturã aſſumpſit. Iteꝫ rõne videꝶ.
hec eſt vera ⁊ ꝓpria. Natura diuina vnita eſt hũane.
Aut ꝫ in illa vnione ſehꝫ natura diuina vt agẽs. aut
vt patiens. Conſtat q̨ nõ vt patiẽs. ꝫ ſehꝫ vt agẽs.
Sꝫ in ipſa vnione agere nihil aliud eſt q̃ ipſaꝫ natu-
ram aſſumere. ꝫ videꝶ q̨ aſſumere cõueniat diuine
nature. Item natura diuina ⁊ hũana vniunꝶ in
vnitate pſone. Sꝫ ex illa vnione vere ⁊ ꝓprie dr̄ hũa-
na natura eſſe aſſumpta. ꝫ pari rõne diuina natura.
Uel dꝫ dici ex illa vnione aſſumẽs vel aſſumpta. ſed
nõ aſſumiꝶ. ꝫ illi⁹ eſt aſſumere. Sꝫ cõtra ẽ auctas
concilij Toletani. quã mgr̄ ponit in lr̄a. Cũ tota tri-
nitas opata ſit formatõnẽ ſuſcepti hoīs. ſolus tamẽ
filius ſuſcepit hoiem in vnitatẽ pſone. nõ in vnitatẽ
nature. ꝫ ſi h̄ ſoli filio cõuenit. non videꝶ q̨ cõueniat
diuine nature. Item Anſ. Pr̄ ⁊ fili⁹ et ſpūſſanct⁹
nullo mõ differunt in natura. ꝫ q̄d cõuenit diuine na-
ture ↄuenit patri ⁊ filio ⁊ ſpūſſancto. ꝫ aſſumptõ hu-
mane nature nullo mõ ↄuenit patri vel ſpūſſancto.
ꝫ nullo mõ videꝶ diuine nature ↄpetere. Iteꝫ di-
uina natura eſt quoddã ſimpliciſſimuꝫ. ꝫ ſimpliciſſi-
mũ cum vniꝶ totaliter vniꝶ. ꝫ ſi diuina natura vniꝶ
hũane ⁊ eam aſſumit. videꝶ q̨ h̄ cõueniat cuilibꝫ ꝑ-
ſone. Item ſi aliq̄d vnũ in q̄ plura vniunꝶ vnitur
alicui. neceſſe eſt ꝑ ↄñs ⁊ illa vniri. ſicut pꝫ. Nã ſi pũ-
ctus cui vniunꝶ multe linee alicui ↄiungiꝶ. neceſſe ẽ
⁊ illas lineas vniri. Si etiã aīa cui vniunꝶ potentie
vniꝶ alicui. neceſſe eſt ⁊ eidem potẽtias vniri. ꝫ ſi di-
uine pſone magis vniunꝶ in natura q̃ linea in pun-
cto. vel potentie in aīa. ſi aſſumere cõuenit diuie na-
ture. neceſſe eſt q̨ cõueniat cuilibꝫ pſone. ergo nec
nature. Item hec ſimpliciter eſt falſa. ⁊ nullo mo-
do concediꝶ. diuina eſſentia generat vel natura. qm̄

ille actus eſt actus ꝓprius cõueniens vni ſoli perſo-
ne. ergo ſi aſſumere eſt actus cõueniens vni ſoli per-
ſone vtpote pſone filij. videꝶ q̨ hec ſit neganda tan-
q̃ falſa. diuina natura aſſumit humanã. Item re-
gula eſt ⁊ habita fuit in primo libro. q̨ eſſentia ñ ſup-
ponit perſonã nec econuerſo. ergo diuina eēntia vel
natura nõ poteſt ꝓ perſona locutionẽ reddere verã.
nec pro alio hoc cõſtat. quia ſoli filio cõuenit aſſume-
re. ergo videꝶ ſimpliciter eſſe negãda predicta locu-
tio. R⁹. ad predictoꝝ intelligentiã eſt notãdum q̨ 5
tam per verbum vniendi q̃ ꝑ verbum aſſumẽdi im-
portatur vnio diuine nature ad humanã. Differunt
tamen q̄ntum ad modum ſignificandi. q: verbũ vni-
endi diciꝶ ab vnione que magis importat relatõem
q̃ actõneꝫ. Uerbũ autem aſſumendi diciꝶ ab aſſum-
ptione q̄ principalius importat actõnem. vñ q̄uis
cõcedaꝶ q̨ diuina natura vniat ſibi humanã ⁊ eideꝫ
etiã vniaꝶ. nullo tamen modo cõcediꝶ q̨ diuina na-
tura aſſumaꝶ. Alia etiã eſt differentia. quia vnire q̄-
tum eſt de ſe nõ dicit terminum relatõnis vel actio-
nis determinate. Põt em̄ aliquis aliquid vnire ſibi
⁊ alij. Aſſumere auteꝫ importat terminum intrinſe-
cum tam actõnis q̃ relatõnis. Aſſumere eniꝫ hic eſt
ad ſe ſumere. Cum ergo vocabulum aſſumendi im-
portet ſimul relatõnem ⁊ actioneꝫ. tūc ille terminus
interius intellectus poteſt referri ad vtrunq̨. vel ad
alterum tm̄ videlicet ad relatõneꝫ. Si ad vtrunq̨ re-
feratur. cum actio illa terminetꝶ ad vnitatem aliquã
tūc aſſumere dictũ de aliquo. ſignat nõ ſolũ vnioneꝫ.
ſed etiam illã vnionem terminari ad vnitatem aſſu-
mentis. Et qm̄ illa vnio nõ terminaꝶ ad vnitatẽ na-
ture ſed potius ad vnitatem pſone. ideo ſm̄ iſtũ in-
tellectum aſſumere nõ cõuenit diuine nature. Diui-
na em̄ natura nõ aſſumpſit humanã in vnitateꝫ na-
ture. ⁊ ideo iſto modo nõ conceditꝶ q̨ eam aſſump-
ſerit diuina natura. hoc eſt ad ſe ſiue ad ꝓpriam vni-
tatem ſumpſerit. Si autem terminus ille habeat re-
ſpectum ad relatõnem vnionis. tūc cõcediꝶ q̨ diui-
na natura humanã aſſumpſerit. hoc eſt ſibi vnierit.
Uniuit em̄ ſibi humanã naturã q̄uis nõ in ſeipſa. ꝫ
in vna perſona. Et iſto modo ꝓcedunt rõnes et au-
toritates que ad hoc inducunꝶ. ⁊ ideo ſunt concedẽ-
de. Ad illud v̄o q̄d obijciꝶ q̨ ſolus filius ſuſcepit 6
humanã naturam. dicẽdũ q̨ ſolum nõ excludit ibi na-
turam que eſt in pſona ⁊ p̄dicaꝶ de pſona. ſed exclu-
dit alias duas pſonas. ſcꝫ patrem ⁊ ſpm̄ſanctum.
Preterea autoritas illa nõ dicit ſimpliciter q̨ ſol⁹ fi-
lius ſuſceperit. ſed q̨ ſolus filius ſuſcepit in vnitatẽ
ꝓpriam. ⁊ tunc non eſt inſtantia de natura. quia vt
dictũ eſt natura diuina nõ ſuſcepit humanã in vni-
tatẽ nature ſed in vnitate perſone. Ad illud quod 7
opponitur q̨ pater ⁊ filius et ſpiritusſanctus nullo
modo differunt in natura. dicendũ q̨ illa eſt duplex.

Unio enĩ modo põt intelligi ſic. pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſan
ctus nullo modo in natura differũt. i. pr̃ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſ
ſanctus habẽtes vnã naturã. nullo mõ differũt. et hꝫ
eſt falſum. q: pr̃ ⁊ filius pſonaliter differũt ⁊ hñt ꝓ
prietates diſtinctas. Alio mõ põt intelligi vt ſit ſen
ſus. pr̃ ⁊ filius nõ differũt in natura. i. nõ differũt di
uerſitate nature. Nihilominꝰ tñ differũt ad ſeinuicẽ
re. ⁊ ab ipſa eſſentia vel natura differũt rõne vel at
tributõne. Aliquid enĩ attribuit pſone qd̉ nõ natu
re ⁊ econuerſo. Et ideo ſicut nõ ſequit. diuina natura
eſt in tribꝰ pſonis. ergo perſona pr̃is eſt in tribꝰ perſonis
vna. ſic nõ ſequitur diuina natura vnit ſibi vel aſſu
mit humanã. ergo perſona pr̃is aſſumit. imo eſt ibi ſo
phiſma accidentis. vel locus ſophiſticus accidentis.
8 ¶ Ad illud qd̉ obijcit de diuina nã ꝙ eſt quid ſim
pliciſſimũ. dicendũ ꝙ quãuis ſit ſimpliciſſimuꝫ in forma.
habet diſtinctõeꝫ tñ in hypoſtaſibus ſiue in pſonis.
Cum ergo intelligimus aliquid vniri alicui. hoc poſ
ſumus intelligere aut quãtum ad vnioneꝫ ſm formã.
aut quãtum ad vnionem ſm ſuppoſitum. Dico ergo ꝙ ſi
diuina nã vniret alicui ſm formã ꝙ neceſſario tota
vniret. hoc eſt in quãlibet pſona. cum ſimpliciſſimum
ſit. Sed q: vnio illa vel aſſumptio non eſt quãtum ad
vnionem in forma. ſed quãtum ad vnionem in pſona
⁊ ſuppoſito. ideo nõ ſequit ꝙ quãuis ſit ſimpliciſſima
ꝙ tota ſit vnita. ſm ꝙ totum diſtribuit ꝓ pſonis. vñ
nõ valet ꝓceſſus ille. q: ꝓcedit a ſimplicitate nature
9 ad pſonarꝫ pluralitatẽ. ¶ Ad illud qd̉ obijcit ꝙ natu
ra eſt illud in quo pſone vniunt. ergo ipſa vnita. tres ꝑ
ſone vniunt. ⁊ ipſa aſſumente aſſumũt. dicendũ ꝙ non
ſequit. Quñ enĩ dicit ꝙ ad vnioneꝫ eius in q̃ illa vni
unt ſequit vnio illorꝫ. hoc verum eſt qñ vniunt ſm
illud et in eo in quo alia vniuntur in eo. ſicut eſt in
puncto. in quo linee vniunt tanq̃ in termino. ⁊ ipſe
punctꝰ vt terminꝰ põt alij vniri. Similiter ⁊ in aĩa.
⁊ in ſuis potentijs. nõ ſic aũt eſt in ꝓpoſito. q: ille ꝑ
ſone vniunt in natura quãtum ad vnitatem natura
lem ſiue eſſentialem. ſed diuina nã non vnit huma
ne in vnã eſſentiã. ſꝫ vnit ĩ vnitatẽ hypoſtaſis. in q̃ q̃
dem hypoſtaſis vnitate ab alia pſona magꝰ diſtiguit
quã ꝯueniat. Et huiꝰ exemplũ haberi poteſt in eternis
ratõnibus ſm quas deus ꝓducit. que quidem oẽs
vnum ſunt in eſſentia dei ⁊ ſubſtãtia. nõ tñ ſequit. ꝙ
ſi deus facit aliquid ſm rõnem vnam. ꝙ ſm illam et
eãdem faciat oĩa alia. Vñ ideꝫ ſunt idea hominis
⁊ idea aſini in diuina ſubſtantia. cum tñ diuina ſub
ſtantia facit aſinũ. nõ facit illum ſm ideam hominis
ſed ſm ideam aſini. Aliud etiã exemplum ponit anſ
helmus in fonte. riuo. et lacu. qui ſunt vnius natu
re ⁊ vnus fluit ab alio. Unde nilus dicit fons. ⁊ dici
tur riuꝰ. ⁊ dicit lacus. ⁊ vnus eſt nilus. ⁊ vna ẽ aq̃. ⁊
vnius nature. quãuis nõ ſit vnus fons. ⁊ vnus riuus.
⁊ vnus lacus. Et ꝯtingit nilum etiã infiſtulari vt ri
uus eſt. nõ vt fons. neqꝫ vt lacus. et hoc eſt. q: quãuis
eadem aq̃ primo ſit in fonte. poſtea in riuo. poſtea i
lacu. diuerſum tñ hꝫ modum eſſendi. In ideis au
tem eſt multitudo reſpectu ꝯnotatorꝫ. et hec duo in
diuinis pſonis ponunt. vicꝫ pluralitas et diſtinctio
modorum eſſendi ab alio ⁊ nõ ab alio. Et ſic patꝫ ꝙ
nõ ſequit diuia nã aſſumpſit. ergo quãlibet pſona aſſum
pſit ꝓpt̃ relatõꝫ intrinſecã. ¶ Ad illud qd̉ opponit.
10 ꝙ hꝫ nullo mõ ꝯceditur. eſſentia generat. q: illud eſt
ꝓprium pſone. dicendũ ꝙ nõ eſt ſimile. q: generare im

portat diſtinctõneꝫ que nullatenus ꝯuenit nature.
aſſumere õo dicit actõnem ⁊ relatõnem que conue
nit diuine nature ſm vnum intellectum vt prius vi
ſum eſt. ¶ Ad illud qd̉ opponit ꝙ nã non ſupponit 11
ꝓ perſona. dicendũ ꝙ verum eſt. ⁊ ꝙ dicit nã diuia aſ
ſumpſit humanã. iſte terminus natura nõ reddit lo
cutionem veram ꝓ perſona. ſed magis ſtat in natu
ra ꝓ ſeipſa. ipſi enĩ nature ꝯuenit aſſumptõneꝫ face
re. ⁊ ꝯuenit vniri humane nature. ⁊ hꝫ duo importat
verbũ aſſumendi ſm vnã ſui acceptõeꝫ.

¶ Queſtio. ij. b

Utrum aſſumere ꝯueniat diuine pſone: Et ꝙ ſic vi
detur. augꝰ. de fide ad petrum. Deus vnigenitꝰ dum
ꝯciperet vnitatem carnis accepit de virgine. ſed deꝰ
vnigenitus nõ eſt niſi pſona. ergo ⁊c. ¶ Item ratio
ne videt. q: aſſumptio nihil plus dicit niſi actõnem
reſpectu creature. ⁊ relatõem. ⁊ vtrũqꝫ natum eſt cõ
uenire diuine perſone. ergo ⁊c. ¶ Item aſſumptio ẽ
ad aliquã vnionem. ſed vnio illa nõ terminat ad na
turam. ſed ad perſonã. q: diuinitas ⁊ humanitas ei
uſdem nature eſſe nõ pñt. ergo videt ꝙ ipſa aſſum
ptio vere ⁊ ꝓprie ꝯueniat ipſi perſone. ¶ Iteꝫ aſſum
ptio eſt ad redemptionẽ ⁊ ſanctificatõem ꝓ huma
no genere. Sed eandem pſonã competit eſſe que de
bet ſatiſfacere ⁊ debitum ſoluere. et que poteſt. ergo
videtur ꝙ aſſumptio vere competat ipſi perſone.
¶ Item cui competit miſſio ⁊ incarnatio. eideꝫ cõ
petit aſſumptio. ſed miſſio vel incarnatio competit
perſone. ergo ⁊ aſſumptio. ¶ Sed ꝯtra. Ubicunqꝫ ẽ
aſſumptio ibi eſt vnio ad alterũ ⁊ coĩcatio. ſed per
ſona dicit quid diſtinctũ ⁊ incoĩcabile. ergo intellectꝰ per
ſone repugnat vnioni ⁊ aſſumptõi. ergo nõ poteſt ei ve
re attribui. ¶ Iteꝫ pſona eſt indiuidua ſubſtãtia ra
tionalis nature. ſed indiuiduũ dicit nõ ſolum qd̉ eſt
indiuiſum in ſe. ſꝫ qd̉ eſt diuiſum ab alijs. ergo ſi aſſum
ptio dicit vnionem ⁊ coĩũctõeꝫ. videtur ꝙ nullo mo
do pſone cõueniat. ¶ Item oĩs vnio naturalis or
dinat ad illud quod eſt ita vnum in ſe ꝙ nõ eſt alte
ri vnibile. alioquin nõ eſſet ſtatus. illud autem vnuꝫ
eſt indiuiduũ rationalis nature. qd̉ quidem eſt pſo
na. et habet ſummã completiõem in genere creatu
re. ſi ergo ad dignitatem pſone ſpectat ꝙ nulli alij vnia
tur. et pſona diuia hꝫ quicquid dignitatis eſt. videt
ꝙ nihil poſſit ſibi copulari. ⁊ ita nullã naturaꝫ aſſu
mere. ¶ Item nihil tp̃ale põt fieri eternũ. ſed vnitas
creature debita eſt tẽpalis. vnitas diuie perſone eſt
eterna. ergo diuia pſona nõ põt creaturã aliquã ad vni
tatem pſone ſue accipe. ſꝫ hoc eſt aſſumere. ergo aſſum
ptio diuie pſone nõ põt ꝯuenire. ¶ Rꝫ. dicendũ ꝙ ſicut
dictum eſt. aſſumptio dicit actiõeꝫ. ⁊ relatõeꝫ. ⁊ ter
minũ vtriuſqꝫ. ⁊ rõne horꝫ oĩm põt diuie pſone ꝯue
nire. Nam diuine pſone ꝯpetit eẽ ꝑncipiũ actiuum.
⁊ rõnalis nature ſuppoſituꝫ. vtrũqꝫ ſpectat ad eiꝰ di
gnitatẽ ⁊ nobilitatẽ. ⁊ ideo diuia pſona põt humanã
naturã fabricare tanq̃ ꝑncipiũ effectiuũ. et ſtabilire
tanq̃ ꝓpriũ ſuppoſitũ. ita ꝙ eiuſdẽ nature erit cauſa
le ꝑncipiũ ⁊ ſuppoſitũ pſonale. ⁊ ita ꝑ hoc ſe hꝫ ĩ ra
tione ꝑncipij. ⁊ ĩ rõne medij. ⁊ ĩ rõne termi. Ratõne
ꝑncipij ꝯpetit ei actio. Rõne medij relatio. Ratõne
tercij ꝯpetit vtriuſqꝫ terminatio. Diuia enĩ pſona fe
cit vt plures nature vnirent in ſe. et iõ ꝯcedẽduꝫ eſt
ꝙ ipſa aſſumptio ꝯpetit diuie pſone. Vñ cõcedende
ſunt rõnes ad hꝫ inducte. ¶ Ad illud ergo qd̉ ꝓ opponi 12

tur in ↄ̄trariū ꝙ vbi eſt aſſumptio. ibi eſt cōicatio et
vnio. dōm ꝙ cōicabile pōt dici tripl'r. aut ꝑ vni⁹ ↄſti-
tutiōez. aut ꝑ p̄dicatōez. aut ꝑ ꝓprietatū ⁊ ydiomatū
cōicatōez. ꝗ cū dr̄ vbi ē aſſumptio ibi ē cōicatio. dōm
ꝙ verū eſt tercio mō ſ; nō p̄ vel ſcd̄o. Cum ſ̄o dr̄ ꝙ ꝑ-
ſona dicit quid incōicabile ⁊ diſtinctū. dōm ꝙ h̄ dici-
tur ꝑ oppōnem ad primū vel ſcd̄m. q: nec venit ad
tercij ↄſtitutiōez. nec habet vlitat̄ p̄dicatōnez. Et ſic
13 pʒ ꝙ illa pſona cū aſſumptōe nō hʒ oppōnez. ¶ Ad
illud qđ opponit̄ ꝙ pſona ē indiuidua ſbā ydee. rn̄-
dendū ꝙ illud dr̄ per ꝓuatōez ↄpoſitōis ⁊ p̄dicatōis
cōis. nō per priuatiōez vnionis. niſi forte dicat̄ vnio
reſpectu dignioris. ſicut inferi⁹ meli⁹ appebit. nullū
14 autē hoꝝ ē in ꝓpoſito repire. ¶ Ad illō qđ obr̄ ꝙ ois
vnio ordinat̄ ad vnū qđ careat vnibilitate. dōm ꝙ
verū ē loquēdo ꝺ vnione i eodē genē. vicʒ de vnione
q̄ eſt ꝑ ↄpōnez. ſic aūt nō eſt i ꝓpoſito. ⁊ iō in nullo co-
15 git rōnes ille. ¶ Ad illō qđ opponit̄ ꝙ tp̄ale nō pōt
fieri eťnale. dōm ꝙ verū eſt ꝑ idētitatē eſſentie. nihil
tn̄ impedit h̄ eē ꝟtute vnionis ↄ̄tuite. Sicut em̄ tē-
porale pōt a p̄n° eterno cauſari tp̄aliter. ſic etiā inniti
pōt ſuppoſito eterno. vt ſicut de⁹ eſt p̄ncipiū cuiuſli-
bet creature. ſic dei fili⁹ ſit ſuppoſitū rōnalis nature.
Et ꝑ tanto dr̄ illa vnitas ad vnitatē pſone terminari:
nō q: perſone filij dei adueniat noua vnitas. ſ; q: ex
aſſumptōne humane fit vt duarum naturaꝝ ſit vna
hypoſtaſis atq; perſona. ¶ Queſtio. iij. c

Utrū aſſumē perſone ↄueniat rōne nāe. an ecōuer-
ſo. Et ꝙ ↄueniat rōne nāe vr̄ rōne. Ei perſone cōpe-
tit op⁹ recreatōis cui ↄpetit op⁹ creatōis. ſ; op⁹ crea-
tōnis ↄpetit perſone rōne nāe. ꝗ ⁊ op⁹ recreatōnis. ſ;
aſſumptio ē opus recreatōis. ꝗ ⁊c. ¶ Item aſſump-
tio ē opatio ꝟtuoſa. ſ; ois operatō ꝟtuoſa ↄpetit ſup-
poſito rōne nature ſiue nālis potētie. ꝗ ⁊c. ¶ Item
qđ ſic ↄpetit vni pſone ꝙ ↄpetit alteri perſone. h̄ cō-
petit rōne nature nō rōne pſone. ꝗ cū aſſumptio ſic
ↄpetat perſone filij ꝙ poſſit ↄpetere alij perſone ſic
ſupra dictū fuit. vr̄ ꝙ ſi ↄueniat filio. ↄueniat ratōne
nature. ¶ Item aſſumptō in extremis ponit diuer-
ſitatē. ſ; in aſſumptōe carnis a deo ē diuerſitas natu-
raꝝ nō pſonaꝝ. ꝗ vr̄ ꝙ aſſumptio p̄ ↄueniat nature. ⁊
ꝑ naturā pſone. ¶ Sʒ ↄ̄. Aſſumptio dr̄ relatōʒ. ſʒ
relatio nō ↄpetit perſone rōne nature ſ; magꝭ ratiōe
ſui. ꝗ ⁊ aſſumere. ¶ Item aſſumptio dicit ordinatō-
nē ad vnitatē aliquā. ſ; cōſtat ꝙ nō ad vnitatē natu-
re ſ; perſone. ꝗ ⁊c. ¶ Item ſi ↄuenit pſone rōne nāe.
⁊ omē tale dr̄ de trib⁹. ꝗ ⁊ aſſumere cōueniret tribus
pſonis. ſ; h̄ eſt falſum. ꝗ ⁊ primū. ¶ Item ſi aſſume-
re ↄuenit pſone rōne nature. ꝗ ↄuenit nature ꝑ ſe. et
qđ ↄuenit ꝑ ſe cōuenit vl'r. ꝗ ꝓ q̄libet ſuo ſuppoſito.
ſequeret̄ ꝗ idem qđ pri⁹ ꝙ cuilibet pſone cōuenerit
16 aſſumptio. ¶ R°. dōm ꝙ ad hāc q̄ōnem ſatis pʒ rn̄-
ſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt. Cū em̄ tria ſint de intellectu illi-
us vocabuli qđ eſt aſſumere. vicʒ actio. ⁊ terminatō.
⁊ relatio. primū ↄpetit pſone rōne nature. vltimū cō-
petit nature rōne pſone. mediū ſ̄o coiter ↄuēit vtri-
q;. Ipa nanq; aſſumptōnis actio pſone ↄuenit rati-
one nature. q: pſona agit ꝟtute nature. Un̄ illa ꝟtus
⁊ opatio ↄpetūt cuilibet pſone. termin⁹ ſ̄o aſſumpti-
onis reſpicit ipam pſonā ꝓp̄ie ⁊ ꝑ ſe. Un̄ ad vnitatē
pſonalē. ⁊ vni⁹ ſoli⁹ pſone terminat̄ ipſa aſſumptōnis
actio. ⁊ vnionis relatio. Sʒ mediū vicʒ relatō coiter
ↄuenit vtriq;. ⁊ diuina natura et diuina pſona vnit̄
hūane. ⁊ hūana natura vnita eſt diuine nāe ⁊ diuine
pſone. q: ad vtrāq; habet ordinem ⁊ diſtinctōnem
formalē. ⁊ ↄ̄tuitā ↄiunctōez q̄ implicant̄ in illa rela-
tione. Et ſm̄ hoc pʒ rn̄ſio ad vtranq; ꝑtem. Rōnes
em̄ verū ↄcludūt ſm̄ diuerſas vias. nec hn̄t in ſe ali-
quam repugnantiam. Et hoc melius patet ꝑtractā-
ti ſingulas. ¶ Queſtio. iiij. d

Utrum aſſumere poſſit cōuenire diuine nature ab-
ſtracta omī pſona. Et ꝙ ſic vr̄. abſtractis omīb⁹ pſo-
nis eſt intelligere omīpotentē. ſ; omīpotēti nullū ver-
bum eſt impoſſibile. ꝗ vr̄ ꝙ omī pſonalitate abſtra-
cta. poſſibile ſit deū carnē aſſumere. ¶ Item omī ꝑ-
ſonalitate abſtracta adhuc eſt intelligē deū ſumme
bonū. ſ; q: ſumme bon⁹ ē diligit creaturā. ⁊ ꝓpt̄ nimi-
am charitatē ſuā aſſumpſit naturā hūanam. ꝗ omī
pſonalitate abſtracta adhuc eſt intelligere deū car-
nem humanā poſſe aſſumere. ¶ Item omī pſonali-
tate abſtracta adhuc eſt intelligē deū potentē creare.
⁊ potentē gen⁹ hūanū repare. ſ; repat aſſumēdo car-
nem. ꝗ videt̄ redire idem qđ prius. ¶ Item omī per-
ſonalitate abſtracta adhuc intelligit̄ de⁹ vt ſapiens.
ꝗ ſciens ⁊ potēs tyrannū ſupare ⁊ vincē. Sʒ aſſum-
ptōnis miſteriū eſt ad tyrānū vincere ⁊ ſupare. ꝗ in-
telligit̄ vt potēs carnē aſſumere. ¶ Sʒ ↄtra. aſſume-
re ē ſibi vnire. ꝗ aut i ſuppoſito. aut i forma. ſ; diuia
pſona nō pōt ſibi hūanā vnire in forma. ꝗ ſi vnit ali-
quo mō. neceſſe ē vnire in ſuppoſito et pſona. ꝗ ab-
ſtractis ſuppoſitis ⁊ pſonis impoſſibile eſt amplius
aſſumptōez intelligere. ¶ Item aſſumptio dicit ali-
quā actōez. Sʒ nulla actio eē intelligit̄ alicui⁹ niſi
vt entis in actu. nihil em̄ eſt in actu ens niſi ꝓut ē in
ſuppoſito. ꝗ ſuppoſito abſtracto nō eſt intelligere aſ-
ſumptōem aliquā. ¶ Item impoſſibile eſt intellige-
re vt natura hūana aſſumat̄. niſi aſſumat̄ ab atho-
mo vel in ſingulari. q: ſicut vult Dam̄. Natura pret̄
ſingularia ſolū eſt in nuda ↄſideratōne. ꝗ pari ratōe
impoſſibile eſt intelligē ꝙ aſſumptio fiat in natura
abſtracta ab omī pſona. ¶ Item impoſſibile eſt aſ-
ſumptōez alicui⁹ ↄpetere alicui niſi poſt ↄpletū ſuū
eē. nemo em̄ aſſumit ſibi aliq̄d niſi poſtq̄ ē ↄpletū.
ſ; pfecta cōpletio nature rōnalis nō eſt niſi in pſonā.
ꝗ omī pſonalitate circūſcripta impoſſibile eſt ꝙ na-
tura hūana aſſumat̄ a diuia. ¶ R°. dōm ꝙ dupl'r cō- 17
tingit in diuis circūſcribere pſonalitatē ꝑ intellectū.
Aut ſimpl'r. aut ꝓut fides determinat. Simpl'r cir-
cumſcribit̄ intellectus pſonalitat̄ qn̄ ↄſiderat̄ diuia
natura vt in ſe. non in aliquo ſuppoſito determina-
te. ſ; inq̄tum coicabile eſt a mltis. nō inq̄tum eſt in
h̄ vel in illo. Et hoc mō diuia natura ↄſiderat̄ ꝑ mo-
dum cuiuſdā ordiabilis ad aliaʒ. ⁊ h̄ mō n̄ intelligit̄
ſm̄ rōnem agendi nec patiēdi. q: actio nō attribuit̄
forme niſi in ſuppoſito. ⁊ ſic aſſumptio nō pōt ei cō-
uenire. tum quia natura talis nō intelligit̄ vt agens.
quia actio eſt forme in ſuppoſito. tum etiaʒ quia na-
tura talis ſic cōſiderata nō habet in quo poſſit vniri
cum humana natura. nō em̄ poteſt vniri in forma. ⁊
iſta duo cadūt in intellectu hui⁹ vocabuli qđ eſt aſſu-
mere. ⁊ ideo rōne vtriuſq; impedimētū eſt. vt neq̄q̄
nature conſiderate in abſtractōne ab omī pſonalita-
te poſſit aſſumptio intelligi cōuenire. Alio modo po-
teſt circūſcribi a diuinis pſonalitas nō ſimpliciter. ſ;
per eum modū per quē fides determinat. ſcʒ patris.
⁊ filij. ⁊ ſpūſſancti. ita tamen ꝙ ibi intelligat̄ ſuppoſi-
tum rōnalis nature. ſicut intelligūt iudei ⁊ pagani. ⁊
hoc modo pōt intelligi aſſumptio cōuenire deo. licet

nō ita ꝯgrue ſicut intelligiť pſuppoſita pſonali diſti
ctōne. Intellecto em̄ ꝙ ſola illa pſona q̄ eſt innaſci-
bilis eſſet in diuinis. poſſet vtiq̄ʒ hūanitateʒ aſſume-
re. ⁊ intelligi poſſʒ ꝙ deus fieret hō. ſʒ tn̄ nō ita ꝯgrue
ſicut nūc. q꜡ tūc ñ eēt ibi rō mediatōis. nec ſatiſfactō
ſicut nūc. q꜡ tūc ñ eēt ibi rō mediatōis. nec ſatiſfactō
nis. nec miſſiōis. ſic nūc ē cū filiꝰ a pře mittiť. ⁊ pñi p
hoīe ſatiſfacit. ⁊ mediator eſt inter deuʒ přem ⁊ genꝰ
humanū. Tn̄ nullꝰ intellexit vnq̄ʒ incarnatōneʒ. niſi
pintellexerit pſonaꝝ diſtinctōeʒ. Concedendū eſt er
go ꝙ circūſcripta pſonalitate a fide determiata. et ſi
poſſit intelligi aſſumptio. nō tn̄ ita cōgrue. Om̄i do
pſonalitate circumſcripta nō ꝯtingit a diuia natura
aſſumi humanā. Tn̄ ꝯcedēde ſunt rōnes ad iſtā par
18 tem q̄ ꝓcedūt ſm̄ iſtam viā. ¶ Ad illud do qd̓ oppo
niť in cōtrariū ꝙ diuia natura abſtracť pſonis intel
ligiť vt ſumme potēs. vt ſumme ſapiēs. ⁊ vt ſumme
bona. ⁊ vt creaturaꝝ cā effectiua. Ad om̄s illas rati
ones rn̄deri pōt interimēdo. ſi intelligant ꝙ fiat ab-
ſtractio ab om̄i ſuppoſito. Neceſſario enī q̄ cogitat
deū. cogitat vt aliquē habentē deitatē ſiue naturam
intellectualem. alioquin nō cogitat eū vt pfecte in ſe
entem. ⁊ nec vt pfecte potentē. nec vt ſumme ſapiē-
tem. Alter em̄ eſt ibi intellectꝰ. q꜡ ad aſſumptiōeʒ nō
tm̄ requiriť cā efficiens. ſʒ etiā illud i q̄ fiat vnio. Et
ideo eſto ꝙ om̄i pſonalitate circūſcripta ꝯſideraretur
diuia natura in rōne pfecte potentialitať ⁊ ſapienti-
alitať. nō tn̄ cogitari poſſet in rōne aſſumentis. q꜡ nō
poſſet ibi eſſe intellectꝰ vnibilitať.

¶ Queſtio. v. c

Utrū hec ſit cōcedenda. diuia natura eſt caro facta:
Et ꝙ ſic vř. Ioh. Dam̄. ⁊ hř in lr̄a. Dimꝰ om̄eʒ ⁊ pfe-
ctam nām deitať in vnā hypoſtaſim incarnatā eſſe.
Et incarnari nō eſt aliud niſi carnē fieri. ergo ſi h̄ eſt va
diuia natura ē incarnata. ⁊ h̄ ſcʒ diuia natura eſt ca-
ro facta. ¶ Item nihil aliud eſt dicē verbuʒ eſt caro
factū. ꝙ hūana nā eſt aſſumpta a vbo. ſed hūana na
tura eſt aſſumpta nō ſolū a vbo ſʒ etiaʒ a diuia natu-
ra ſicut oñſum fuit ſupra. ergo vř ꝙ diuia natura ſit ca-
ro facta. ¶ Item nihil aliud ē verbū carnem fieri q̄
dei filiū eſſe factum hoiem. ſʒ dei filiꝰ eſt diuia natura
vel eēntia. vel ꝓpter vnionē eſt coicatio ydiomatum.
ergo vř ꝙ ſicut iſta ꝯcediť. verbū caro factuʒ eſt. ita iſta
ꝯcedi dʒ diuia nā eſt facta caro. ¶ Sʒ ꝯtra mgř in li
tera. mediꝰ h̄ puto negare ꝙ teme aſſerere. ergo ſm̄ ſen-
tentiā mgři. vř pdicta locutio eē negāda. ¶ Iteʒ q꜡
filiꝰ dei eſt caro factꝰ. cōcediť ꝙ filiꝰ dei fuit paſſus et
mortuꝰ. ſʒ nō cōcediť diuia nā ē paſſa vel mortua. ergo
nec iſta dʒ cōcedi. diuia natura ē caro facta. ¶ Item
q̄ñcunq̄ʒ aliq̄ duo ſic ſe hñt ꝙ formalr̄ ſunt diſticta.
ſi dicať vnū fieri alterū ſignificať vnū ꝯuerti in alte
rum. vtpote ſi dicať aq̄ facta vinuʒ. ⁊ ſic ſe hʒ caro et
diuia natura. cum ergo diuia natura nō ſit in carnē con
uerſa. vř ꝙ h̄ nō ſit ꝯcedēda. diuia natura eſt caro fa
cta. Eſt ergo qd̓ quare magꝰ iſta ꝯcediť diuia natura eſt
19 incarnata. q̄ iſta diuia natura ē caro facta. ¶ Rᷣ. dd̓
ꝙ iſta dʒ ⁊ pōt ꝯcedi. diuia natura ē incarnata. quia
ſcripta legiť. nec eſt ſimplr̄ impropria. Duplicē enī
facit intellectū. quoꝝ vnꝰ eſt verꝰ ⁊ catholicus. lʒ ali-
us ſit ambiguꝰ. Tn̄ cuʒ diciť. diuia natura eſt incar-
nata. i. carni vnita. ⁊ h̄ abſq̄ʒ dubio verū eſt. cum em̄
vnio dicat relatōeʒ. ſiť cum h̄ notat naturaꝝ diſtin-
ctionē. ⁊ excludit cōfuſioneʒ. ⁊ ideo rōne illiꝰ intelle-
ctus pōt cōcedi. diuia natura eſt incarnata. Pōt eti-
am aliꝰ eſſe ſenſus. diuia natura eſt incarnata. i. caro
facta. Et rōne iſtiꝰ nō admittiť cōiter a doctoribus. q̄
Hec em̄ nō recipiť. diuia natura ē caro facta. hʒ enī 20
duplicē intellectū. ⁊ in vno intellectu ē falſa. ⁊ i alio
intellectu eſt adeo expſſiua ꝙ pōt deducere in errorē
⁊ ideo nullo mō recipiť. Duplicē hʒ intellectuʒ pdi-
cta locutio ex eo ꝙ h̄ ꝙ eſt facta pōt cadere inť ſub-
iectū ⁊ pdicatū. ⁊ referri ad totū. Si cadat inť ſubie-
ctū ⁊ pdicatū. tūc notat factōeʒ circa diuinā naturā
reſpectu forme carnis. Et iō ſenſus ē. diuia nā eſt ca-
ro facta. i. ꝯuerſa in carnē. ⁊ h̄ ſimplr̄ eſt falſa. Si au-
tem reſpiciat totū. ſic ſenſus ē. Diuia natura eſt caro
facta. i. factū eſt vt diuia natura ſit caro. hec quidem
ꝓprie loquēdo ē falſa. q꜡ caro nō pdicať de diuia na-
tura. Si aūt intelligať ſynodochice vt ſit ſenſus. di-
uina natura ē caro. i. hō. Et ſic illd̓ aliq̄ mō poſſet cō-
cedi ꝓpter ꝯueniētiā ad hypoſtaſim q̄ facit ydioma-
tum coicatōeʒ. ꝓpter hoc ꝙ h̄ eſt va. hō eſt diuia na-
tura. i. ille q̄ eſt hō. ꝓpter nimiā tn̄ expſſionē tacenda
eſt ne videať natura pdicari de natura. vel naturaꝝ
fieri idētitatē aut ꝯfuſionē. q̄ om̄ia relegenda ſūt ab
illa excellētiſſima vnione ⁊ aſſumptōne. Concedēn-
de ſunt ergo rōnes oñdentes locutōeʒ pdictā nō eē ad-
mittendā licet nō multū cogāt. ¶ Ad illud qd̓ obiī-
citur ꝙ diuina natura eſt incarnata ⁊c. Dōm ꝙ non
eſt ſile ſicut iam viſuʒ ē. ¶ Ad illud qd̓ obiīciť ꝙ ꝓ- 21
pter humane nature aſſumptioneʒ iſta ꝯcediť. ver-
bum ē factū caro. dōm ꝙ nō eſt ſile. q꜡ verbū dicit ip-
ſam hypoſtaſim cui innitiť ipa hūana natura. ⁊ quā
hʒ denoiare. Et ideo nō ſignať ex h̄ aliq̄ naturarum
mutatio vel ꝯfuſio. ſʒ ſolū vbi ad humanā naturam
denoiatio. vt dicať verbū eē hō. Nō ſic aūt eſt cū dř
diuia natura ē facta caro. q꜡ cū iſte nature ſint diſtin-
cte. nec vna hēat ab altera denoiari. q̄uis hēat alteri
vniri. magꝰ a ꝓprietate ⁊ veritate pdicta locutio rece- 22
dit. ¶ Ad illud qd̓ obiīciť ꝙ verbū fieri carnē nō eſt
aliud q̄ verbū fieri hoiem. dōm ꝙ verū eſt. Et quo-
niā iſta eſt vera ⁊ ꝓpria. verbū eſt factū hō. figuratia
locutio q̄ in eā immediate reſoluiť. nō eſt via ducen-
di in errorē. imo cōcedi pōt ſatis catholice. hec autē.
diuia eſſentia facta eſt hō. q̄uis nō ſit oino falſa. q꜡
hypoſtaſis pdicať de diuia natura p idētitatē. nō tn̄
eſt adeo ꝓpria ſicut iſta. filiꝰ dei factꝰ eſt hō. imo nimi-
um eſt expſſiua. ⁊ ꝓpterea locutio figuratiua in q̄ ſig-
nificať p ſynodochen caro ſiue p toto hoie ſimplr̄ re-
ſpuiť. p eo ꝙ magꝰ recedit a ſermonis ꝓprietate. ⁊ ab
expſſione veritať. ⁊ approximat intellectui erroris. q̄
de cauſa multe negant locutōnes a doctoribus theo
logie. ne paralogizentur ⁊ decipiant ſimplices qui ne-
ſciunt vocabuloꝝ virtutes.

Conſequēter queriť de ſcd̓o principali. vide-
licet de aſſumptōne ex pte aſſumpti. Et cir-
ca h̄ queruntur quinq̄ʒ. Primo vtrū pſona dī
aſſumpſit humanā naturā. Scd̓o vtrū aſſumpſerit
humanā pſonā. Tercio vtrū ſit ponere pfectā inten
tionē pſonalitať circa aiam ſepatam. Quarto vtruʒ
ꝯcedendū ſit ꝙ deus aſſumpſerit hominem. Quinto
⁊ vltimo vtrū ꝯcedendū ſit ꝙ aſſumpſerit humani-
tatem.

¶ Queſtio. j. f

Utrū ꝯcedendū ſit ꝙ humana natura ſit aſſumpta
a deo: Et ꝙ ſic videtur. Phil. ij. Semetipm̄ exinani-
uit formā ſui accipiēs. ſʒ vitas nō attendiť niſi q̄tū
ad ꝓpriam formaʒ. ergo ſi aſſumpſit formā hominis. aſ-
ſumpſit hoīs naturā. ¶ Item Aug. de fide ad petr.

Deus humanā naturā in vnitatem pſone accepit.
¶ Item nullꝰ eſt verus hō niſi vere hēat humanam
naturā in ſe. ſ; nō h; in ſe ꝑ eternā generatōnē; ꝗ h;
ꝑ aſſumptōē;. ꝗ aſſumpſit humanā naturā. ¶ Ite;
quicūq; eſt alicuiꝰ filiꝰ nālis. coīcat cū eo in natura. ſ;
dei filiꝰ eſt virginis nālis filiꝰ. ꝗ coīcat cū ea in natu-
ra. Aut ꝗ illā naturā hūit ab eterno. vel ex tpe. Con
ſtat ꝙ non ab eterno. ſ; ex tpe. Si ex tpe. aut ex ꝓpria
virtute. aut ex aliena. ꝯſtat ꝙ ex virtute ꝓpria. ſed qđ
accipit ꝗs ꝟtute ꝓpria dr̄ aſſumere. reſtat ꝗ ꝙ huma
na nā ſit a deo aſſumpta. ¶ S; ꝯ. Oīe qđ aſſumi-
tur eſt anteꝗ̄ ſit aſſumptum. ſ; hūana nā xpi nō fuit
añ vnionē ipſiꝰ cū verbo. ꝗ nō vr̄ ꝙ fuerit aſſumpta
a ꝟbo. ¶ Ite; oīe qđ aſſumit ab aliꝗ fit aliꝗ modo
vnū cū eo a ꝗ aſſumit. q2 aſſumptio ordinat ad vni-
onē. ꝗ ſi hūana natura aſſumit a deo. fit vnū cū deo.
ſ; ꝗ ſunt eadē. vnū pōt ꝑdicari de altero. ꝗ hūana nā
eſt deꝰ. ⁊ ecōuerſo. ſ; h̄ eſt falſum. ꝗ ⁊ illud ex ꝗ ſeꝗt.
ſc; ꝙ hūana natura ſit a deo aſſumpta. ¶ Ite; oīe
qđ aſſumit ab aliꝗ ad vnionē acꝗrit ꝓprietatem ali-
quā ciꝰ a ꝗ aſſumit ⁊ cui vnit. ſ; hūana nā nō acꝗrit
aliquā ꝓprietatē ipſiꝰ ꝟbi. nulla eñi ꝓprietas ꝟbi dr̄ ꝺ
hūana nā. ꝗ nō videt ꝙ ipſa a ꝟbo dei fuerit aſſum-
pta. ¶ Item boetiꝰ in li. de duabꝰ natur̄ ⁊ vna perſo
na xpi. ponit ꝗtuor diffinitōes nāe. ꝗꝝ nl'la vr̄ ꝯpete-
re aſſumptōni diuie. ꝗ ſi recte ⁊ ſufficiēter diffinit na
turā. nō vr̄ eē ꝯcedendu; ꝙ hūana nā ſit aſſumpta
a deo. qđ p; diſcurrēdo ꝑ ſingl'as notificatōes. Qua-
25 rū prima ē. Nā ē ea; rerū ꝗ cū ſint. quoꝗ̄ mō intelle
ctu capi pñt. Hoc mō ñ pt accipi cu; dr̄ hūana nā eē
aſſumpta. q2 ſi vnā ꝓprietatem vel ptem hois aſſum-
pſiſſet. vr̄ aſſumpſiſſe humanā nām. Scđa diffinitō
nature ē. Nā eſt vel qđ agere vel qđ pati pōt. Et ad
huc iſta notificatio nō ꝯpetit ſibi. q2 ſm illū modu;
ſibi ſufficeret aſſumpſiſſe ſolā aīa; ad h̄ ꝙ diceretur
aſſumpſiſſe humanā nām. Tercia notificatio ē. Nā
ē ꝑncipiū motꝰ ⁊ ꝗetꝰ ꝑ ſe ⁊ nō ſm accñſ. Adhuc nec
iſta ꝯpetit. q2 ſufficeret ſi ſolu; corpus aſſumpſiſſet.
Quarta notificatio ē h̄. Nā eſt vnāquāꝗ; re; infor-
mans ſpecifica dr̄ia. S; nec etiā iſto mō vr̄ aſſump-
tum ꝯpetere. q2 ſicut dicit Dam̄. iij. li. ca. vij. Verbu;
incarnatū nō eā ꝗ nuda ꝯtemplatōne ꝯſiderat aſſū
pſit naturā. nō eñi incarnatio hec eēt. ſ; fictio ⁊ dece-
ptio incarnatōis. neꝗ; eā ſpecie que ꝯſiderat. ſ; eam
ꝗ ē in athomo. ꝗ nullo mō vr̄ eē ꝯcedendū ꝙ deꝰ hūa
24 nā naturā aſſumpſit. ¶ R'. dōm ꝙ vere ⁊ ꝓprie loꝗn
do ꝯcedi pt ⁊ d; humanā naturā a deo aſſumptam
eſſe. ꝓ eo qđ dicit phs. Nā accipit ⁊ ꝓ ꝟa mā et pro
vera forma. ⁊ de his dr̄ ſm analogiā quādā. Cum ꝗ
deꝰ aſſumpſit carnē ⁊ aīa; humanā. ⁊ caro ē pricipiū
hois mal'e. aīa ꝟo formale. hinc ē ꝙ ñ vere ſolū hūa-
nā nā;. ſ; etiā totā hūanā nām dr̄ aſſumpſiſſe. Et iđ
25 ꝯcedēde ſūt rōnes ad h̄ inducte. ¶ Ad illđ qđ oppo
nit ꝙ nihil aſſumit niſi ens. dđ ꝙ h̄ dupl'r pt intelli-
gi. Vno mō ſic. Nihil aſſumit niſi ens in ipa aſſum-
ptōne. ⁊ h̄ quidē veru; ē. nec h; inſtantiā in ꝓpoſito.
q2 hūana nā ſil' hūit eē ⁊ eē aſſumptū. Alio mō pt in-
telligi vt nihil aſſumat niſi priꝰ ſit ꝗ̄ aſſumat. et ſi h̄
intelligat de eē in potentia veritatē h;. q2 aſſumpta
nā priꝰ ē in materie potētia vel efficiētis ꝗ̄ vniat ipi
aſſumēti. Si aūt intelligat ꝗ̄tum ad eē in actu. ſic ñ
h; veritatē in ea potētia maxie ꝗ ſil' pōt rē fabricare
⁊ ſibi vnire. Vñ ſi ꝗs poſſ; veſtimētū in dorſo ſuo fa
cere. ſil' eēt veſtimēti ꝯpoſitio ⁊ veſtimēti aſſumptō.
Per huīc modū intelligendum eſt in propoſito.
¶ Ad illud qđ opponitur ꝙ aſſumptio vnum facit 26
⁊c. dōm ꝙ verum eſt. nō tam̄ oīmode facit vnum. ſ;
ſm ꝙ competit compatōni aſſumentis ad aſſump-
tum. Si aūt in aliqua aſſumptōne reperit vnio. po-
tiſſime reperit in aſſumptōne humane nature a ver
bo. q2 nō tm̄ eſt ibi vnitas ꝑ adiacentiā. ſed etia; eſt
ibi vnitas que eſt ipſius nature ad hypoſtaſim ſua;.
hec aūt vnitas aliquo modo admittit differentiā in
omni creata natura. vnde de nulla hypoſtaſi cuius
ſit natura creata ꝯcedit ꝙ ſit ſua eſſentia vel natu-
ra in abſtractōne. ſed ſolum per modum ꝯcretōnis.
vñ non dicit ꝙ petrus ſit humanitas. ſed ꝙ Petrus
ſit homo. ꝑ hūc modum intelligendum eſt in ꝓpoſi-
to. q2 ꝗ̄uis deus nō ſit hūana nā. eſt tñ homo. Et ꝓ-
pterea nō cogit illa ratio. vnū nō ꝑdicat de altero in
abſtractōne. ꝗ nō habent identitatē ſiue vnitatē aſ-
ſumptōni ꝯpetentē. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ omne 27
qđ aſſumit ab aliꝗ acquirit aliquā ꝓprietatē. dōm ꝙ
verum eſt ꝙ aliquā ꝓprietatem acquirit. ſ; hoc pt eſ-
ſe in recto vel in obliquo. vel rōne ſuppoſiti vel rati-
one forme. ⁊ ꝗ̄uis nō videat humane nature acqui-
ri ꝓprietas ex rōne forme. acquirit tamen rōne ſup-
poſiti. ꝗ̄uis eñi nō ꝯueniat ei ꝓprietas in recto. con-
uenit tñ in obliquo ſm ꝙ natura abſtractiue ſumit.
¶ Ad illud qđ obijcit ſm qua; illarum notificatio- 28
num accipit illa natura. dico ꝙ ſm omne; pōt acci-
pi. maxime tamen ſm vltimā. q2 completiuā ⁊ ſpeci
ficam habuit hominis differentiam. Nec valent ille
inſtantie. q2 xps nō ſolu; dicit aſſumpſiſſe humanā
naturā. ſed totā humanā naturā. nec dicit aſſump-
ſiſſe ſpecificā differentiā ſm ꝙ ſpecifica differētia ſu-
mitur ꝑ abſtractōnem a ſingularibus. ſed aſſumpſit
ſpecificā differentiā in particulari veraciter exiſten-
tem. Et hoc modo dat intelligi nomie nature. In h̄ 29
eñi differt eſſentia a natura. q2 eſſentia nominat rei
formā in quadā abſtractōne. natura eā nominat en-
tem in motu ⁊ materia vt naturalium operationum
principium. ⁊ ideo doctores catholici magis iſto mo
do vti voluerūt. deus aſſumpſit humanā naturā. ꝗ̄
eo. deus aſſumpſit humanā eſſentiā. ꝗ̄uis vtraꝗ; ſit
vera. iſta tñ eſt magis ꝓpria.
¶ Queſtio. ij. 6
Vtrū deus aſſumpſerit humanā ꝑſonā: Et ꝙ ſic vi-
detur. Boetiꝰ diffiniens ꝑſonam dicit. ꝙ eſt indiui-
dua ſubſtātia rōnalis nature. ſed xps aſſumpſit indi
uiduā ſubſtantiā rōnalis nature vt dicit Dam̄. aſſū
pſit eñi naturā in athomo. ergo aſſumpſit perſonā.
¶ Item ad dignitatem ſingularis ſpectat ꝙ illud
ſingl'are ſit ꝑſona. ꝑſona eñi nomē eſt dignitat. ſ; na-
tura aſſumpta in xpo eque vel magis nobilis eſt ꝗ̄
ſit in aliquo alio homine. ſi ergo in alijs non admit-
tit rōnem ꝑſone. vr̄ ꝙ in xpo habeat potiſſime. ꝗ ⁊c.
¶ Item anima rōnalis vnita carni facit ꝑſonā. ſ; cū
deꝰ hūanā carnē aſſumpſit. aīa; rōnalē carni ꝯiūxit.
ꝗ ſi aſſumpſit aīa; carni ꝯiūctā. vr̄ ꝙ aſſumpſerit ꝑ-
ſonā. ¶ Item ꝑſona nō gignit niſi ꝑſonā. ſed dei fili-
us aſſumpſit qđ virgo genuit. ꝗ ſi virgo ꝑſona fuit.
vr̄ ꝙ deꝰ ex ea ꝑſonā aſſumpſerit. ¶ S; ꝯtra. Augꝰ.
de fide ad petrum. Deus naturā hominis aſſumpſit
non ꝑſonam. ¶ Item hoc ipm oſtendit boetius tali
ratōne. In xpo non eſt niſi vna perſona. ergo ſi dei fi-
lius aſſumpſit perſonam. idem aſſumpſiſſet ſeipſu;.
et hoc eſt falſum et non intelligibile. ergo et illud ex

q̄ ſequit̄ .ſ. ꝙ pſona fuit a v̄bo aſſumpta. Probat añt
pmã ꝓponem ſic .ſ. ꝙ xp̄s ſit vn⁹ in pſona. Dē qḋ ē. iō
eſt. qꝛ vnū eſt. ſi ḡ xp̄s eſt. necē eſt vnū eē. ſ nō ē vnū
in natura. ḡ necē eſt vnū eſſe in pſona. ¶ Item hoc
ipm oñdit̄ p noīs rōnez. pſona eñ dicit q̇d ꝯpletuz
ꝛ diſtinctū vltima ꝯpletione. ſ qḋ aſſumit̄ eoipſo ꝙ
aſſumit̄ ad ꝯpletius ordinat̄. ḡ vr̄ ꝙ in ſe nō hēat ra
tionē pſone. ¶ Item ſi aſſumpſit. aut ꝯſumpſit. aut
ꝯſeruauit. Conſtat ꝙ nō ꝯſumpſit. qꝛ diuina nã hũa
ne nature nihil nobilitat̄ abſtulit. Si ꝯſuauit. ḡ cuz
aſſumēs nō ſit aſſumptuz. reſtat ꝙ in xp̄o ſīt due nāe
ꝛ due pſone. ſ. hũana ꝛ diuina. ḡ nec de⁹ eſt hō. nec hō ē
deus. ḡ nō eſt ibi aliq̄ vnio. ac p h̄ nec aſſumptio. ſi ḡ
eſt ibi aſſumptio v̄a. manifeſtū eſt ꝙ pſona nō eſt aſ
50 ſumpta. ¶ R̄. dōm ꝙ oīno falſum ē ꝙ pſona pſonã
aſſumpſit. Hoc eñ tripl̄r pōt intelligi. Aut ꝙ ipm aſ
ſumptū fuerit pſona. aut ꝙ fuerit pſona in aſſump
tione. aut ꝙ fuerit p⁹ aſſumptōez. Quolibꝫ iſtoꝝ tri
um modoꝝ ſumpta ſnīa p̄dicti ſmonis ē falſa. Naz
prim⁹ repugt̄ veritati ꝯceptōnis. ſcḋs veritati aſſum
ptiōis. ꝛ terci⁹ veritati vnionis. Prim⁹ nanqꝫ q̄ hoc
ponit ꝙ añ aſſumptōez fuerit pſona. veritati ꝯcepti
onis repugt̄. ſi eñ fuit añ perſona q̄ eſſet de⁹. virgo
Maria nō ꝯcepit deū ſ hoīem purū. qḋ eſt ꝯ euan
geliū ꝛ ꝯceptōis articlm. Scḋs v̄o mod⁹ q̄ poit ho
minē illū tp̄e aſſumptiōis fuiſſe perſonã. veritati aſ
ſumptōnis repugt̄. Si eñ in aſſumptōne fuit perſo
na. ꝛ p⁹ aſſumptōez deſijt eē perſona. poti⁹ in aſſum
ptōne ipa perſona ꝯſumebat̄ q̄ aſſumebat̄. nō ḡ fu
it illa v̄a aſſumptio ſ mag⁹ ꝯſumptio. Terci⁹ v̄o mo
dus intelligēdi ꝙ fuerit pſona p⁹ aſſumptōez illḋ qḋ
aſſumptum eſt. veritati vnionis repugt̄. Si eñ aſſu
mens differt ab aſſumpto. ꝛ illud qḋ aſſumptū ē. eſt
pſona. ꝛ q̄ aſſumpſit ſilr̄ eſt pſona. ḡ in xp̄o ſunt due
pſone. ꝛ due ſunt in eodē nature. h̄ ꝯſtat. ac p h̄ nul
la eſt ibi vnio. ꝛ ſi hoc. nulla ē ibi incarnatio. nec hũa
ni generꝭ repatio. qḋ adeo ē abſurdū vt toti⁹ fidei xp̄i
51 aīe pimat fundamentū. In hunc añt errorem peſſi
mū incidit Eutices vt dicit Boeti⁹. ꝓ eo ꝙ neſciuit
diſtinguē inter pſonã ꝛ naturã. Pro eo eñ ꝙ vidit i
xp̄o duplicē eſſe naturã. intellexit duplicē eē pſonaz.
52 Neſtori⁹ v̄o ex eadez cã errauit. ſ nō eodē mō. qꝛ eñ
neſciuit diſcernē int̄ pſonã ꝛ naturã. ꝛ vidit ꝙ i xp̄o
nō poterat eē niſi vna pſona. ex h̄ ꝯpulſus ē ponere
ꝙ in xp̄o nō eſt niſi vna nã. Et iō ſicut duo fuerūt er
res in diuinis. ſ. arrij ꝛ ſabellij. ꝓ eo ꝙ neſciuerūt diſti
guere int̄ naturã ꝛ pſonã. ſic duo fuerūt errores cir
ca incarnatōez xp̄i. vicꝫ euticis ꝛ neſtorij. Catholica
v̄o eccleſia per mediū iſtoꝝ erroꝝ ptrãſijt dicēs. In
deitate plures eē perſonas ꝛ vnã naturã. Et in xp̄o
plures naturas ꝛ vnã pſonã. Et iō ſimpl̄r ꝯcedit p
ſonã aſſumpſiſſe naturã. ꝛ negat perſonã aſſumpſiſ
ſe perſonã ſicut mgr̄ dicit in lr̄a. Vñ rōnes ſunt con
53 cedende inducte ꝓ iſta parte. ¶ Ad illud qḋ oppoi
tur in cōtrariū ꝙ pſona eſt rationalis nature indiui
dua ſuba. dōm ꝙ indiuiduū in notificatōne perſone
triplicē importat diſtinctionez. vicꝫ ſingularitat̄. in
cōicabilitatis. ꝛ ſupeminētis dignitat̄. Indiuiduuz
eñ dicit̄ qḋ eſt in ſe indiuiſum ꝛ ab alijs diſtinctuz.
Diſtinctōez ſingularitat̄ voco ꝙ aliq̇d nō ſit cōe ad
plura. ſi dicat̄ de vno ſolo. ꝓpt̄ qḋ ſortes dicit̄ indiui
duum. hō v̄o nō dicit̄ indiuiduum. Diſtinctiōez in
cōicabilitatis dico qñ aliq̇d nō ē alicui⁹ pars. ſiue ve
niens in ꝯpoſitōez tercij. vñ pes vel man⁹ hoīs ꝓprie
loquendo nō dr̄ indiuiduū. Diſtinctōez ſupeminen
tis dignitat̄ intelligo illã q̄ accipit̄ a digniori ꝓprie
tate. Hoc eñ nomē pſona ſumptū eſt a dignioꝛib⁹.
vñ nō repit̄ niſi in indiuiduo nobiliſſime creature
vt rōnalis. ꝛ rōne ſue nobiliſſime ꝓprietat̄. Qm̄ ḡ nã
humana aſſumpta a xp̄o ordinata eſt ad nobilioꝛez
ꝓprietatez eiuſdē pſone ſm̄ alterã naturã. hinc eſt ꝙ
nō tenet ibi ꝓprietatē pſonalitat̄. cadit eñ ab vna ꝓ
prietate q̄ quidē eſt ſupeminent̄ dignitat̄. a q̄ quidez
nō cadit pſona v̄bi ſm̄ diuinã naturã. Et ſic pꝫ ꝙ di
ſtinctio pſone ꝛ rō illa nō valet. qꝛ notificatio pſone
recte intellecta nō ꝯuenit hũanitati aſſumpte. ¶ Ad 34
illud qḋ opponit̄ ſcḋo iam pꝫ rñſio ex h̄ qḋ iam di
ctū eſt. qꝛ natura aſſumpta in xp̄o eoipſo ē nobilior ꝛ
in nobiliori pſona ſtabilit̄. qꝛ nō in pſona creata. ſ in
pſona increata. vñ ordinatio ad digni⁹ q̄uis auferat
rōnem ſuppoſitiōis. tñ nō aufert dignitat̄ ꝓprietatē.
Meli⁹ eñ eſt ſubeſſe ſupiori q̄ ſubeſſe alicui inferio
ri. Sicut pfectior eſt aīa cū poſſidet̄ a deo q̄ cū poſſi
det res creatas. ꝛ meli⁹ nubit v̄go nobilis cū ꝯtrahit
mr̄imoniū cum rege cui ſubſit. q̄ cum ꝯtrahit cū ru
ſtico cui p̄ſit. Vñ cito ꝙ de⁹ aliquē aſſumeret q̄ iam ē
pſona vel ens actu. ille cū deſineret eē perſona. nihil
tamē dignitat̄ amitteret. eſſet eñ pſona ſm̄ naturã
aſſumentē. q̄uis nō ſm̄ naturã aſſumptã. ¶ Ad il 35
lud qḋ opponit̄ ꝙ aīa vnita carni facit pſonam. dōm
ꝙ verū eſt qñ aīa et caro nō ꝯiungunt̄ digniori. tūc
eñ nō ſolum ex aīa ꝛ carne ꝯſtituit̄ ipſa natura. ſ ex
ipſa natura hypoſtaſis ꝛ pſona. non ſic añt ē i ꝓpoſi
to. qꝛ aīa ꝛ caro fuerūt ſibijnuicem vnita ipſi verbo.
nec in aliq̄ inſtanti fuit anima illa quin eſſet vnita v̄
bo. ꝛ ipſa hypoſtaſis eterna erat in q̄ vniebat̄ corp⁹
et aīa. ꝛ ideo nō ꝯſtituebant pſonã ſ ſolū naturam.
Et ideo nō ſequit̄ ꝙ ſi dei filius aſſumpſit aīam car
ni vnitã. ꝙ aſſumpſit perſonam. qꝛ nō prius fuit ipſi
carni vnita q̄ eſſet aſſumpta. quicq̇d ſit de ordie ſm̄
naturã. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ beata virgo genuit 36
pſonam. dōm ꝙ verū eſt. qꝛ genuit filiuz dei. ſ qm̄ ꝑ
ſona generat̄ rōne nature. ꝛ duplex eſt natura in illa
pſona. ſ. creata ꝛ increata. ideo rōne duplicis nature
duplex ꝯuenit ei generatio. ſ. tp̄alis ꝛ eterna. Tēpa
lis in qua aſſilat̄ mr̄i. eterna ſm̄ naturã in qua aſſila
tur patri. Et ideo nō cogit rō illa. q̄uis generatio cō
ueniat pſone. ꝯuenit tñ ei rōne nature. hoc maxime
verū eſt in generatōne creata. in qua eſt non tm̄ pſo
nalis diſtinctio. ſ naturalis multiplicatio.

¶ Queſtio. iij. b

Utrū ſit ponē intentōꝫ pſonalitat̄ in aīa ſepata oīm
vnione circūſcepta. Et ꝙ ſic vr̄ p̄ p mgr̄m in lr̄a. Aīa
abſoluta a corpe pſona ē ſicut angel⁹. ſ angel⁹ vere ꝛ
ꝓprie pſona ē. ḡ ꝛ aīa ſepata. ¶ Itē ſic ꝯſueuit coiter
diſtīgui. pſona ē res diſtīcta ꝓprietate ad digtatē ptī
nēte. ſ aīa ſepata ē diſtīcta res qḋ patꝫ. ḡ ē pſona.
¶ Itē rō q̄re hũana nã in xp̄o nō ē pſona. ē ꝓpt̄ vni
onē ad digni⁹. ſ aīa circūſcepta aſſūptiōe ꝛ vniōe cō
plete hꝫ illã rōnē i ſe quã boeti⁹ poit. Perſona ē idi
uidua ſbā rōnal̄ nāe. ḡ vr̄ ꝙ rō pſonalitat̄ ꝯueiat aīe
ſepate ꝛ ꝓpe ꝛ v̄e. Et ꝯueit aīaꝫ ſepatã ꝯpari ad an
gelū. ꝛ ꝯueit ꝯpari ad alterã aīaꝫ. ꝛ q̄ ē ꝯpatio vni⁹
angli ad alteꝝ. eadē ē ꝯpatio vni⁹ aīe ad alterã. ſ aīa
ſepata differt ſm̄ ſpēm ab angelo. ſicut ꝛ angelus ab
anima. ḡ a ſimili ſicut inter vnum angelum ꝛ alterū
eſt diſcretio perſonalis. ſic inter vnam aīaꝫ ꝛ alterã.
ſ que habent diſcretōnem pſonalem hn̄t intentōem

pſonalitaᷓ. ergo ꝯplenā rōnem pſonalitatis ꝯtingit repi-
ri in aīa ſepata. ¶ Item cuicunqꝫ ꝯpetit loqͥ de ſe vt
de ſe eſt pſona. ſed aīe ſepate ꝯpetit loqͥ de ſe vt de ſe. cō
uenit etiā ad ipſaz dirigere ſmonē ſicut ad aīam pe-
tri ⁊ pauli dirigimꝰ. ⁊ ꝯſtat ꝙ verſa vice pñt nob vo-
luntatē ſuā exprimere ſicut aliquibꝰ expſſerunt. ergo vr̄
ꝙ aīa ſepata vere ⁊ ꝓprie ſit pſona. ¶ Itē aīa ꝑ ſepa-
tionē ſui a corpe nō hꝫ ꝯditōēs deteriorē ſꝫ ſtatū dig-
niorem. ſed qn̄diu ſpūs rōnalis erat in corpe ⁊ corpi vni-
tus nō carebat rōne pſonali. ergo nec qn̄ ē a corpe ſepa-
tus. ¶ Sꝫ cōtra. pſona ē per ſe vna. ſed qđ venit aliqn̄
ad ꝯſtitutōēz tercij nō eſt per ſe vnū ⁊ diſtinctū. ergo qđ
eſt natū vniri ad ꝯſtitutōēz tercij nō eſt pſona. ſed aīa
rōnalis eſt hmōi. ergo ⁊c. ¶ Item pſona dicit qͥd cōple
tiſſimū in genere ſubē. ita ꝙ nō eſt ordinatū ad vlte-
riorē pfectōēz in eodē genere. ſed aīa rōnalis ē ordina-
ta ad ꝯſtituendū hoīez. ergo nō hꝫ intentōnez perſone.
¶ Item aīa rōnalis cū eſt vnita carni vt dicit mgr̄
nō eſt pſona. ergo ſi qn̄ eſt ſepata hꝫ rōnez pſone. ergo dig-
niorem modū hꝫ exiſtendi extra corpꝰ. Si ergo natura ſemp
deſiderat qđ meliꝰ eſt. videt̄ ꝙ aīma nunqꝫ deſideret
vniri corpori. vr̄ etiā ex hoc ꝙ cū aīa vnit̄ corpi. ſit ei
ꝓiudiciū. ⁊ cū ſepat̄. ꝙ nō ſit ei pena ſꝫ pmiū. q̄ oīa
falſa ſunt ⁊ abſurda. ergo et illud ex q̄ ſequit̄ vicꝫ ꝙ aīa
ſepata ⁊c. ¶ Item ſi aīa ſepata eſt pſona. cū aſſumē
ſit actus perſone ꝯueniēs. ſicut diuia perſona dr̄ cor
pus aſſumē cū corpꝰ ei vnit̄. ⁊ ſilr angelꝰ. per ꝯſilem
modū aīa diceret̄ aſſumē corpꝰ ꝓpꝛium cū eidez rur-
ſus ꝯiungit̄. ⁊ ſi hꝫ nō recipit̄. vr̄ ꝙ nec premiſſa eſſet
ꝯcedenda. ſcꝫ ꝙ aīa ſepata ſit pſona ſicut angelus.
37 ¶ R̄. dōm ꝙ ſicut apparet ex textu opinio mgr̄i fu
it ꝙ aīa ſepata ſit pſona. Et hꝫ opinio fuit mgr̄i hug.
de ſanc. Vict. Ratio aūt q̄ mouit eos ad hꝫ ponendū
fuit actualis diſtinctio ⁊ ꝯpletio reperta in aīa ſepa-
ta. qn̄ actꝰ nobiles liberiꝰ exercet ⁊ pfectiꝰ q̄ꝫ exerce-
at in corpe. Hec tn̄ opinio nō ſuſtinet̄ coiter a docto-
ribus. Rō huiꝰ eſt. qn̄ ad ꝯpletā rōnem pſone reqͥri
tur (vt dictū fuit ſupra) diſtinctō ſinglaritaᷓ ⁊ incōi-
cabilitaᷓ. ⁊ ſupeminētis dignitaᷓ. Quis aūt in aī-
ma ſepata ſit reperire ſinglaritatē ⁊ dignitatē. nō eſt
tn̄ repire incōicabilitatem. qꝛ appetitū et aptitudinē
hꝫ vt vniat̄ corpori ad ꝯſtitutōēz tercij. ⁊ iō neceſſe ē
ipām carere diſtinctōe pſonalitatis. qn̄ ſi ꝯpletior ē
aīa dum appetitꝰ eiꝰ termiat̄ quē hꝫ reſpectu corpo-
ris reſumēdi. ſicut vult Aug. xij. ſup Gen̄. ad lrām. et
tūc nō hꝫ in ſe intentōnem perſone. neceſſario ſequi-
tur ꝙ pſonalitate careat cuꝫ eſt ſepata a corpe. alio-
quin ſequerent̄ p̄dicta incōueniētia. vicꝫ ꝙ vnio eēt
ꝓternalis. et ſepatio nō eēt penalis. Itez ꝙ vnio eſ
ſet in aīe ꝓiudiciū. ⁊ ſepatio in pmium. quoꝝ qđlibet
falſum eſt. et ideo nō imerito in hac opinione coiter
nō ſuſtinēt mgr̄m. q̄uis aliqͥ velint dicere ꝙ mgr̄ in-
tellexit de aīa ſepata circūſcripta vnibilitate ad cor-
pus. ⁊ hꝫ eſt potiꝰ vbi palliatio q̄ꝫ expoſitio. ſicut aſpi
ciendo ad vba ipſiꝰ ꝑꝫ. Preterea vnibilitas ſiue ap-
titudo vniendi cū corpe nō eſt aīe accn̄talis. ſꝫ eſt ipſi
aīe eſſentialis. ⁊ ideo nō pōt ab ea ſepari vel circum-
ſcribi ſalua ipſiꝰ nā. ſicut ſupeꝛiꝰ in ſcđo libro oñſum
fuit. Poſſet tn̄ dici ob reuerētiā ipſiꝰ ꝙ nō voluit di-
cere ꝙ tota rō perſonalitaᷓ cōpeteret aīe ſepate. ſꝫ ꝙ
hꝫ ſuppoſito ꝙ aīa ſepata eēt perſona. adhuc nō eſſet
perſona in xp̄o. qꝛ eēt ꝯiuncta cum diuina perſona.
Quicqͥd aūt ſit de intentōne mgr̄i hꝫ ꝯcedendum eſt
ꝙ rō perſonalitaᷓ nō eſt plene circa aīam ſepata. Vn̄
ꝯcedende ſunt rationes ad hoc inducte. ¶ Ad illud 38
vō qđ obijcitur de autoritate magiſtri patet reſpon-
ſio per iam dicta. ¶ Ad illud vō qđ obijcitur ꝙ anī- 39
ma ſepata eſt res diſticta ꝓprietate ad dignitatē per-
tinens. dōm. ꝙ nō eſt ibi ratio diſtinctōnis ſm ꝙ cō
uenit perſone intentōni ſm illam triplicem conditi-
onem que ſuperius aſſignata eſt. ¶ Ad illud vō qđ 40
obijcitur ꝙ cum anima vnit̄ corpori. nō vnit̄ digni-
ori. et ita vnibilitas ad corpus nō aufert aīme ꝑ-
ſone ꝓprietatem. dōm ꝙ hoc verum eſſet ſi anima eſ-
ſet perſona per ſe. tūc eñi ratōne perſone nō priuare-
tur ex hoc ꝙ corpori cōiūgeret̄. ſi ergo caret ratione
perſone cum corpori ꝯiūgit̄. patet ꝙ nō eſt perſona
cum eſt a corpore ſepata. hoc autem nō eſt ꝓpter de-
fectum dignitatis ſed ꝓpter defectum incōmunicabi
litatis. q̄uis nō incongrue poſſet dici ꝙ ad ipāz vni-
bilitatem per moduz compoſitōnis ſequit̄ quedam
indigentia ⁊ defectus a completōne digniſſima.
¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ anima differt ſpecie ab 41
angelo ſm ꝙ ei compatur. dōm ꝙ ratio perſonalita
tis plus dicit completionem q̄ꝫ intentōnem ſpeciei.
Nam chriſtus ſm humanā naturā ꝯtinetur ſub ſpe
cie hominis. q̄uis ſm illam naturam nō habeat in-
tentōnem perſonalitatis. Et ideo nō ſequit̄ ꝙ ſi anī-
me ſepate cōueniat ſpecifica dr̄ia reſpectu angeli. ꝙ
ꝓpter hoc ꝯueniat ei diſcretio perſonalis reſpectu al
terius anime. Nec ſequit̄. differt numero ab alia aī-
ma. ergo differt perſonaliter. quia diſtinctio ſm nu-
merum in plus eſt q̄ꝫ diſtinctio perſonalis. ¶ Ad il- 42
lud qđ opponitur ꝙ cui competit loqui de ſe vt de ſe
⁊c. dōm ꝙ verum eſt accipiendo large perſonaz. ſm
ꝙ perſona dicit̄ eſſe in noīe vel ꝓnomine. ſm ꝙ red-
dit ſuppoſitum verbo. hoc autem modo non loqui-
mur hic de perſona. qꝛ hec eſt ꝯſideratio grāmatici nō
theologi. ſic eñi magis reſpicit modum ſignificandi
q̄ꝫ ꝓprietatem rei. ¶ Ad illud quod vltimo obijcitur 43
ꝙ anima glorioſa ꝓpter ſepatōnem a corpore nō ha-
bet ꝯditōnez deteriorem. dōm ꝙ illa ratio deficit du-
pliciter. Primo quidem qꝛ q̄uis nō habeat cōditio-
nem deteriorem q̄ꝫtum ad bene eſſe. vtpote q̄ꝫtuz ad
dei ſimilitudinē. minus tamen bonā habet ꝯditōēs
q̄ꝫtum ad eſſe nature. Perſonalitas eñi nō attendi-
tur q̄ꝫtum ad bene eſſe vel eſſe gratie. ſed q̄ꝫtuz ad eſ-
ſe nature ſiue ad eē primū. Alius etiā defectꝰ eſt. qn̄
intentio perſonalitaᷓ ꝯſequit̄ animā vnitaz corpori
ita tn̄ ꝙ nec anima nec corpus eſt pſona. ſed totum
cōiunctum. ⁊ ideo nō ſequit̄ ꝙ talis dignitas rema-
neat in anima ſepata vel propetas. ſicut nec riſibili-
tas que eſt ꝓprietas reſpectu ꝯiuncti poſt ſepatiōem
nec remanet in aīa nec circa corpus ⁊c.

¶ Queſtio. iiij.

i

Vtrū ꝯcedendū ſit ꝙ deꝰ aſſumpſerit hoiez. Et ꝙ ſic
videt̄ per illud pſ. Beatus quē elegiſti ⁊ aſſumpſi-
ſti. Sed beatus ſtat ibi ꝓ aliquo. nō eſt aūt dare ali-
quem niſi hoiem. ergo ⁊c. ¶ Item augꝰ. in expoſitione
ſimboli. Si quis dixerit hoiem a xp̄o aſſumptuz de-
poſitum eſſe anathema ſit. ¶ Item Anſ. dicit in li-
bro de incarnatōne ꝙ nō aſſumpſit hominem in cō-
muni. ſed hūc hominē. ſed ad hūc hominē ſequit̄ ho-
mo. ergo ſi hūc hoiem aſſumpſit. hn̄ ſequit̄ ꝙ aſſumpſe-
rit hoiem. ¶ Itez ꝓprietas vniꝰ ptis denoiat totū. vn̄
petrus dicit̄ albꝰ ſi ſolum corpus ſit albū. ergo mlto for-
tius ꝓprietas vtriuſqꝫ. Sed verum eſt dicē xp̄m aſſū
pſiſſe carnē ⁊ aīaz. ergo verū ē dicē ꝙ aſſumpſerit hoiez.

Jteȝ fili⁹ dei aſſūpſit aīaȝ ⁊ corp⁹ ⁊ h̄ aſſūpſit vni-
ta. ḡ ſi corpus ⁊ aīa vnita faciūt hoīem. ḡ vr̄ ꝙ aſſum
pſerit hoīeȝ. Si tu dicas ꝙ nō fuerūt pri⁹ vnita ꝙ̄ aſ-
ſumpta. ꝓ h̄ nō diſſoluit̄ ⁊ effugit̄ rō. qꝛ ſi aīa ⁊ corp⁹
nō fuerūt añ vnita ꝙ̄ aſſumpta ꝑoritate tpis ſaltem
ſil' fuerūt inuiceȝ tpe vnita ⁊ aſſumpta. ḡ vr̄ ꝙ in ſua
aſſumptōne hoīeȝ faciebāt. ⁊ ſi h̄ verū eſt. ḡ. ⁊c̄.
Item fili⁹ eſt hō. aut hō quē aſſumpſit. aut homo
quē nō aſſumpſit. Si hō quē aſſumpſit. ḡ aſſumpſit
hoīem. Si eſt hō quē nō aſſumpſit. ḡ aut petrus vel
paul⁹ vel de ceteri'. Si ḡ nullū taliū eſt dare. vr̄ ḡ ſim-
pliciter eē verū ꝙ aſſumpſerit hoīem. Sȝ ꝯtra. in
li. de regulis fidei dr̄ ꝙ aſſumēs nō eſt aſſumptū. ḡ ſi
fili⁹ dei ē hō. falſū ē filiū dei aſſumpſiſſe hoīeȝ. Itē
ſi aſſumpſit hoīem. ⁊ nunꝙ̄ deponit quē aſſumpſit.
ḡ ſp̄ fuit hō. ḡ qñ erat mortu⁹ erat hō. qd̄ non vr̄ veꝝ
cum ſit oppō in adiecto. Item ſi aſſumpſit hoīem
aut hoīeȝ in cōi. aut hūc hoīem. Nō hoīem in cōi aſ-
ſumpſit. ḡ hūc hoīem. ſ; h̄ hō noīat ꝑſonā vel ſaltem
hypoſtaſim. ḡ in xp̄o ſunt due perſone vel due hypo-
ſtaſes. ſ; hoc ē falſum ⁊ fidei ꝯtrariū. ḡ ⁊c̄. Iteȝ aſ-
ſumptio dicit vſum aliquē rei aſſumpte. Sȝ vſus rei
tpe vel natura ꝯſequit̄ ipſam rem. ḡ pri⁹ ē aſſumptuȝ
nāliter ꝙ̄ ſit ip̄m aſſumi. ſi ḡ nō dicit humanā natu-
ram in ꝯparatōne ad hypoſtaſim ſiue ꝑſonā. neceſſe ē
ꝙ in xp̄o ſit alia ꝑſona ꝙ̄ ꝑſona aſſumēs ad quā cō-
paret̄ humanitas añ aſſumptōeȝ. ꝙ ſi h̄ ſimplr̄ ē fal-
ſum. reſtat ꝙ ⁊ illud ē falſū. Fili⁹ dei aſſumpſit homi
nem. R°. dōm ꝙ aliq̄ voluerūt ſuſtinē locutōnem
iſtā ſicut illi q̄ fuere de p̄ma opinione. dicētes ꝙ xp̄s
eſt duo. ſcȝ due res vere. hō viȝ ⁊ de⁹. ſ; qꝛ illud non
pōt rōnabiliter ſuſtineri. ſicut infra videbit̄. ideo aliq̄
diſtinguē voluerūt ꝙ eſt loqui de aſſumptōne. vel ꝙ̄-
tum ad fieri. vel ꝙ̄tum ad factū eſſe. Si loq̄mur d' aſ-
ſumptōne ꝙ̄tum ad fieri. ſic falſum ē ꝙ aſſumpſerit
hoīem. imo aīam ⁊ carnē. Si aūt loq̄mur de aſſum-
ptione ꝙ̄tū ad terminū vel aſſumptū eē. ꝯcedere vo
luerūt ꝑſonā dei aſſumpſiſſe hoīem. tūc eñ nō vr̄ ꝙ
hō ille nō fuerit añ aſſumptōeȝ ſ; ꝙ ex ipa aſſumpti-
one aliq̄s fact⁹ eſt hō. Sed adhuc illud nō vr̄ multuȝ
rōnabiliter dictuȝ. nam ſi ex aſſumptōne veſtimenti
vere poſſit aliq̄s dici veſtit⁹ eſſe. h̄ rōnabiliter ꝯcedi-
tur. h̄ aſſumit veſtimentū. ⁊ h̄ nō admittit̄. ille aſſu-
mit ſe veſtitū vel calciatū. Per hūc modū nec iſta vr̄
eſſe admittēda. fili⁹ dei aſſumpſit hoīem. ꝙuis ex ipa
aſſumptōne fact⁹ ſit hō. Et ꝓpterea eſt terti⁹ modus
dicēdi coīoꝛ ⁊ verioꝛ. ꝙ h̄ eſt ip̄ropria. fili⁹ dei aſſum-
pſit hoīem. Et rō hui⁹ eſt. qꝛ hō ſig̃t humanā formaȝ
ſiue nāt̄m in ꝯcretōne ad ſuppoſitū de q̄ vere p̄dicat̄
ſm quādā idētitatē. Et ideo de ipō ſuppoſito vere p̄
dicat̄. vt dicat̄ iſte eſt hō. Verbū autem aſſumēdi de
ſua rōne pl⁹ importat. viȝ diſtinctōeȝ aſſumēt̄ ad aſ
ſumptū in h̄ ꝙ importat relationē. ⁊ ordinē etiā q̄n-
dam importat reſpectu ei⁹ qd̄ nāliter añcedit ipſam
aſſumptōeȝ. ⁊ reſpectu ei⁹ qd̄ ſequit̄. nam res aſſum-
pta nāliter ipam aſſumptōeȝ añcedit. ꝙuis poſſit di-
ci tpe ſil'. Concretio vō ⁊ vnio aſſumentis ad aſſum-
ptum ꝯſequit̄ ipam aſſumptōeȝ. Et iō duplr̄ eſt hec
falſa. fili⁹ dei aſſumpſit hoīem. tum ꝓpter defectū di-
ſtinctōnis. qꝛ hō p̄dicat̄ de filio dei. tum ꝓpter defectū
ordinis. qꝛ comparatio hūanitaꝭ ad ꝑſonaȝ vel hypo-
ſtaſim ꝯſequit̄ ipam aſſumptōeȝ ⁊ nō antecedit. res
aūt aſſumpta antecedit. Et iō p̄dictus ſermo falſus

eſt ex duplici cā. ⁊ rōnes ꝯcedende ſunt ex iſta pte.
Ad illas vō auctes in ꝯtrariū adductas. dōm ꝙ 44
aliq̄d hn̄t improprietat'. ⁊ ſunt exponēde. ſcti eñ lo
quūt̄ aliq̄ñ minꝰ expſſe. Vñ h̄ nomē hō̄ p̄dict' aucti
bus mag' accipit̄ abſtractiue ꝙ̄ ꝯcretiue. mag' ꝓ hu
mana natura ꝙ̄ ꝓ re nature. ⁊ ꝑ hūc modū ad conſi-
miles auctes pōt r̄nderi vnica r̄nſione. qꝛ hoīs noīe
hūana natura hȝ intelligi. ꝙuis ſm cōem vſuȝ ⁊ ſm
virtutē vocabuli h̄ nomē hō nō ita ꝯſuetū ſit accipi.
Ad illud qd̄ obꝛ ꝙ ꝓprietas ptis denoiat totū. dō. 45
ꝙ illud hȝ inſtantiaȝ in ꝓprietatib⁹ reſpectiuis. ꝙuis
veritatē hēat in ꝓprietatib⁹ abſolutis. Quis eñ veꝝ
ſit ꝙ man⁹ petri ſit minoꝛ petro vel q̄libet ei⁹ ps quo
dāmō. hec tñ eſt falſa petr⁹ eſt minoꝛ petro. vl' differt
a petro. Per hūc etiā modū intelligendū eſt in ꝓpoſi
to. quia aſſumens ſicut dictū eſt vel aſſumi dicit ali-
quem ordinē vel diſtinctionē que repiri pōt inter ꝑ-
ſonam xp̄i ⁊ ptes corpis hominis. que ſunt corpus
⁊ anima. ꝙuis ille reſpectus vel ordo inter ꝑſonam
xp̄i ⁊ ipſum xp̄m hominē reperiri non valeat. Ad 46
illud qd̄ obijcit̄ ꝙ aſſumpſit animam ⁊ corpus vni-
ta. dōm ꝙ eſt vnio corpis ⁊ anime reſpectu ſuppoſi-
ti in quo ſunt. ⁊ reſpectu humane nature quā conſti
tuunt. ⁊ vtraqȝ vnio anime ad corpus fuit in ipſa aſ
ſumptōne. ⁊ vna quidē antecedebat ſm ordineȝ na-
ture. ſcȝ anime ad corpus ad ꝯſtitutōeȝ vnius natu-
re. Altera vō ſcȝ anime ad corpus in vnam ꝑſonam
vel hypoſtaſim ꝯſequebat̄ ipſam aſſumptōnem. q̄a
ꝑſona ⁊ hypoſtaſis verbi aſſumendo carnē ⁊ animā
ſimiliter vniebat. Cum ḡ dicit̄ ꝙ anima ⁊ corp⁹ vni-
ta faciūt hominē. dōm ꝙ verum eſt ſm ꝙ vniuntur
iſto duplici modo. Et qñ alt̄ iſtoꝝ modoꝝ ꝯſequit̄
ad aſſumptōeȝ. ideo nō ꝯceditur iſta ꝙ aſſumpſerit
hominē. ꝙuis ꝯcedat̄. ꝙ aſſumpſerit animam ⁊ cor
pus ꝯiuncta. Poſſet etiam dici ꝙ nō tenet illa ꝯſe-
quētia. aſſumpſit animā ⁊ corpus ꝯiuncta. ḡ aſſum-
pſit hominem. quia hō ſupponit aliquem hominem
⁊ ideo ſupponit aliquem. anima vō ⁊ corpus dicunt
quid. Apud veros ḡ theologos reputat̄ fieri ꝑmuta
tio p̄dicamenti cum ꝓcedit̄ ab eo qd̄ dicit̄ quis. ad
illud qd̄ p̄dicat̄ in quid. vel ecōuerſo. ſicut in p̄mo li
bro habitum fuit. Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ xp̄us ho- 47
mo eſt. aut quem aſſumpſit. aut quem nō aſſumpſit.
dico ꝙ nō recte diuidis ⁊ ſufficienter. qꝛ ꝯdictō non
accipit̄ ꝑ negatōnem que fert̄ ad implicatōnem. ſed
ꝑ negatōnem que fert̄ ad principale p̄dicatum. et iō
nō ſic eſt diuidendū. aut eſt homo aſſumptus. aut n̄
aſſumptus. imo ſic. Aut eſt homo aſſumptus. aut nō
eſt homo aſſumptus ſm legem ꝯtradictōnis. Sed ſi
obijciat̄ ꝙ homo ſufficienter diuidit̄ ꝑ aſſumptum
⁊ nō aſſumptum tanꝙ̄ ꝑ immediata. tūc reſponden-
dum eſt ad illam inductōnem. ergo vel eſt Petrus
vel eſt Paulus ⁊c̄. quia nec ē Petrus nec eſt paul⁹.
nec virgilius ſed Jeſus. ⁊ ieſus non eſt homo aſſum
ptus a filio dei ꝙuis natura ei⁹ ſit aſſumpta. Jeſus
eñ non eſt nomen impoſitum nature ſed nomē im-
poſitum ꝑſone.

Queſtio. v.

k

Vtrum hec ꝯcedenda ſit. filius dei aſſumpſit huma-
nitatem. Et ꝙ ſic videt̄. Dam̄. Oīa q̄ in noſtra na-
tura plantauit. aſſumpſit dei verbum. ſed vnicuiqȝ
noſtrum dedit humanitatem. ergo videtur ꝙ aſſum-
pſerit humanitatē. Item humanitas nō eſt aliud

q̃ hoīs naturā. ſm q dicit Dam̃. diuinitatis et hūa-
nitatꝭ nomē naturaꝝ ſunt rep̄ntatiua. ſ hec ſimplr̄ ē
ↄcedenda. fili⁹ dei aſſumpſit humanā nāz. ḡ ⁊ hec. fi-
lius dei aſſumpſit hūanitatē. ¶ Item hūanitas eſt
forma hoīs. Sed h ſimplr̄ ↄcedit̄ fili⁹ dei aſſumpſit
formā hoīs. ſicut dr̄ phi. ij. Humiliauit ſemetipſum
formā ſerui accipiēs. ḡ ⁊ iſta. fili⁹ dei aſſumpſit hūa-
nitatē. ¶ Itē h ē ſimplr̄ vā. Fili⁹ dei hꝫ hūanitatē.
⁊ eam nō hūit ab eterno ſ tꝑaliter. ḡ vi q eā aſſum-
pſit. ¶ Sꝫ ↄ. hūanitas ſequit̄ vnionē aīe cū corpe. ſ
aīa ⁊ corp⁹ nō fuerūt pri⁹ vnita q̃ aſſumpta. ḡ ſi aſſū
ptum ſm ordinē naturalē p̄cedit ipam aſſumptōēꝫ.
vi q hec ſit falſa. fili⁹ dei aſſumpſit hūanitatē. ¶ Itē
mag̃ ſignificat in abſtractiōe h nomē humanitas q̃
h nomen hō. ḡ ſi de⁹ non aſſumpſit humanā nām in
vli ſ in athomo. ḡ hec eſt mag̃ impropria. aſſumpſit
humanitatē q̃ aſſumpſit hoīem. ḡ eſt falſa. ¶ Item
ſi aſſumpſit humanitatē. ⁊ nunq̃ depoſuit qd̄ aſſum
pſit. ſꝑ habuit humanitatē. ſ qd̄ hꝫ humanitatē ſꝑ ē
hō. ſꝑ ḡ in triduo fuit hō. Iuxta h querit̄. q̇o nomīe
humanitatꝭ intelligit̄. cum dr̄ dei filium aſſumpſiſſe
48 humanitatē. ¶ R̄ꝫ. dōm q nomē hūanitatꝭ ↄ̄ſueuit
triplr̄ accipi. Uno mō p hūanitatē pn̄t intelligi prin
cipia ↄſtituentia hoīem. Alio mō p humanitatē pōt
intelligi forma ↄ̄ns totū ↄpoſitū. Tercio mō nomīe
hūanitatis pōt intelligi ꝓprietas ↄ̄ns ipm hoīem in-
q̃tum eſt hō. ⁊ iſte triplex intellect⁹ dr̄ ex v̄bis mgr̄i.
di. ij. vbi ↄfirmat mgr̄. ⁊ oñdit auctē ſe noīe hūanita-
tis corp⁹ ⁊ aīaꝫ intelligere. Omib⁹ aūt his modis ↄ̄-
cedendū eſt filiū dei aſſumpſiſſe hūanitatē. Si. n. no-
mine hūanitatꝭ intelligant̄ ipſa principia ↄ̄ſtituētia
hoīem. vicꝫ aīa ⁊ caro. abſq̧ dubio veruꝫ eſt q filius
dei aſſumpſit hūanitatē. i. aīaꝫ ⁊ carnē. ¶ Itē ſi noīe
hūanitatꝭ itelligit̄ forma toti⁹. adhuc hꝫ v̄itatē. fili⁹
dei aſſūpſit hūanitatē. i. formaꝫ hūanaꝫ. Iuxͣ illd̄ qd̄
dr̄ phil. ij. Hūiliauit ſe. for. ſer. ac. Poſtremo ſi noīe
hūanitatꝭ ipa ꝓꝑetas ↄ̄ns itelligit̄. adhuc v̄itatē hꝫ.

fili⁹ dei aſſumpſit hūanā nām. q: nō ſolū nr̄am nām
humanā. ſ ꝓprietates ↄ̄ntes. ſicut dicit Dam̃. Si q̇s
aūt h vltimo mō ſolū intelligat q aſſumpſerit hūa-
nitatē. i. hoīs ꝓprietatē. errat circa incarnatōnis veri-
tatē. Optet. n. ponē q h triplici mō diccdi. fili⁹ dei aſ-
ſumpſerit nāliter hūanitatē. Et ↄcedēde ſt̄ rōnes ad
hāc ꝑtem inducte. ¶ Ad illud qd̄ obr̄ q humanitas 49
ↄſequit̄ vnionē. dō q ↄſequit̄ vnionē aīe ad corpus
ſm q vniunt̄ in ↄſtitutōēꝫ nāe. n̄ ſm q vniūt̄ i vni-
tatē pſone. Poſſet etiā dici q q̇dā ſt̄ ꝑus aſſumpta.
⁊ q̇dā coaſſumpta. ⁊ q̃uis aīa ⁊ corp⁹ p̄ aſſūpta ſint
a v̄bo. tn̄ oīa q̄ ad ea ↄſequunt̄ dici pn̄t coaſſumpta.
Un̄ q: aīa ⁊ corp⁹ hēbant ꝓprietatē paſſibilitatꝭ. fili⁹
dei aſſūpſit paſſibilitatē. Et p hūc modū ↄcedendū ē
q aſſūpſerit hūanitatē. quēadmodū ↄcedit̄ q aſſum
pſerit paſſibilitatē. q̃uis nō ↄcedat̄ q aſſumpſerit ſe
paſſibilē. ſ q aſſumēdo paſſibilitatē fecerit ſe paſſibi
lem. ſic ↄcedat̄ q aſſūpſit hūanitatē licet nō ↄcedat̄
q aſſūpſerit ſe hoīeꝫ. ¶ Ad illd̄ qd̄ oppoit̄ de abſtra 50
ctōe. dō q poti⁹ facit ad oppoſitū q̃ ad ꝓpoitū. Q: ei
ſig̃t abſtractio. iō ſig̃t i q̇dā diuerſitate a ſuppoſito. ⁊
iō ſaluari p̄t iſta ↄditio aſſumptōis. q̄ quidē ē diſtin-
ctio aſſumētꝭ ad aſſumptū. nō ſic aūt ē in h qd̄ dr̄ hō.
¶ Ad illd̄ qd̄ obr̄ q nunq̃ depoſuit qd̄ aſſumpſit. dō 51
q h intelligit̄ q̇tū ad p̄ncipia nāe q̄ p⁹ fuert̄ aſſum-
pta. ſ. aīa et caro. q̇tū vō ad coaſſumpta veritatē nō
hꝫ. depoſuit eīn paſſibilitatē. Sꝫ ſi h mō accipit̄ hūa
nitas rōne principioꝝ ↄſtituētiū hoīeꝫ. ſic nunq̃ de-
poſuit hūanitatē. ſ ex h nō ſequit̄. in triduo hūit hu-
manitatē. ḡ fuit hō. q: p̄ncipia hoīs nō faciūt hoīem
niſi inq̇tū ↄiungunt̄ adinuicē ⁊ vniunt̄ in vnitateꝫ
pſone. ⁊ alter iſtoꝝ modoꝝ deficiebat in triduo. Q:
ſi noīe hūanitatꝭ intelligat̄ ipa forma ↄ̄ns ſuppoſitū.
vel ipſa ꝓprietas. nō optet q in triduo xp̄s hūit hūa-
nitatē. q: ſicut dictū eſt talia nō fuerūt p̄ aſſumpta ſ
magis coaſſumpta. ¶ Ad illud qd̄ vltimo querebat̄
patet rn̄ſio ex his q̄ iam dicta ſunt ⁊c̄.

Di. vj. de modo vniendi diuinā ⁊ humanā naturā ſm varias doctoꝝ opiniones.

EX p̄miſſis aūt emergit q̄ō. Supra determiauit mgr̄ de mō illi⁹ excellētiſſime vnionis ſm fidei aſſertōēꝫ. in
hac ꝑte determiat ſm variā doctoꝝ opiniōēꝫ. Et qm̄ ſm varietatē opionū variat̄ itellect⁹ locutōnuꝫ circa
illi⁹ vniōis miſteriū. iō ꝑs iſta hꝫ duas ꝑtes. In q̄ꝝ pria circa vniōis miſteriū plēs explicat opiones. In ſcd̄a
vō oñdit q̄lr̄ ſm illas opi. determiari hēant ābigue locutōes. i. di. vij. Scd̄ꝫ p̄ma vō dr̄ de⁹ fact⁹ ⁊c̄. Pria ꝑs diui
dit̄ i duas ꝑtes. In q̄ꝝ pria mgr̄ ꝓpoit ābiguas locutōes. In ſcd̄a vō circa modū diuē vniōis explicat diuer-
ſas opi. ibi. In h⁹ ꝑſū. reſe. ⁊c̄. Pria ꝑs remāet idiuiſa. Sꝫ ſcd̄a ſbdiuidit̄ i tres ꝑtes ſm tres opi. In pria po-
nit p̄mā opi. In ſcd̄a ſcd̄aꝫ. ibi. Sūt aūt ⁊ alij q̄ iſtꝭ ⁊c̄. In tercio vō terciā. ibi. Sūt aūt ⁊ alij q̄ incar. ver. ⁊c̄.
Prima diuidit̄ i duas. In prima opi. narrat. In ſcd̄a ↄfirmat. ibi. Et ne de ſuo ſen. lo. pu. ⁊c̄. Silr̄ ſcd̄a duas
ꝑtes hꝫ. In pria poit aliā opi. In ſcd̄a ↄfirmat. ibi. De h aug. in li. ſen. pſpi. Silr̄ ⁊ tercia ꝑs hꝫ duas. In pri-
ma poit intellectū tercie q̄ōis. In ſcd̄a ↄfirmat ſctōꝝ teſtimonijs. ibi. Ne aūt ⁊ iſti de. ⁊c̄. Notādū eſt aūt hoc
in p̄n°. q explicatō p̄ie opi. in q̇tuor ↄſiſtit articlis. ſm q colligi p̄t ex verb̄ ipi⁹ mgr̄i. Pāo eīn ponebāt q i ipa
incarnatōe ↄſtitut⁹ fuit vn⁹ hō ex aīa ⁊ carne. ita tn̄ q nihil ↄſtituebat̄ terciū ex hoīe ⁊ deo. Scd̄o vō dicebant
hoīeꝫ illū aſſūptū a v̄bo. Tercio vō q: de⁹ ē hō ⁊ ↄ̄uerſo. dicebāt aſſumētē p̄dicari de aſſūpto. ⁊ ex h ↄſeq̇bat̄
q̇rta p̄ō. q xp̄s eſt duo. Cū ei ali⁹ ſit aſſumēs. ⁊ ali⁹ ſit aſſūpt⁹. ⁊ xp̄s ſit de⁹ aſſumēs ⁊ hō aſſūpt⁹. ſuppoſitꝭ p̄miſ
ſis neccio hn̄t ponē q xp̄s ſit duo. Et h ē vltimū a q̄ ↄ̄fuat̄ ⁊ denoiat̄ iſta p̄ō. ¶ Silr̄ explicatō ſcd̄e opi. ↄſiſtit i
q̇tuor articlis. Pāo eīn dicebāt q i incarnatōe nō tn̄ ē ex aīa ⁊ corpe ↄſtituta vna nā. ſ etiā diuitas ⁊ hūani-
tas ad vnā ↄcurrerīt ↄ̄ſtituēdā pſonā. ita q pſona v̄bi añ incarnatōēꝫ v̄bi erat ſimplex. i incarnatōe vō facta
ē ↄpoſita. Scd̄o vō ſilr̄ cū h dicebāt q. ſ. i incarnatōe v̄bi aliq̄ mō pſona facta ē ↄpoſita. nō tn̄ facta ē alia. ſ ea-
dem manēs q̄ pri⁹ erat. Tercio vō ſubiūgebāt. q: ⁊ ſi pſona verbi i incarnatōe verbi poſſit dici ↄ̄poſita. nō tn̄
p̄t dici facta. nec ē ↄ̄cedēdū q ſit facta pſona. q̃uis ↄ̄cedi poſſit q ſit facta pſona hoīs. Et iō q̇rto loco dice-
bāt q xp̄s erat vnū nō pl'a. q: pſona v̄bi n̄ aſſūpſerat h ſuppoſitū ſ nāꝫ. ¶ Tercia ſilr̄ p̄ō in q̇tuor ↄ̄ſiſtebat ar
ticlis. Naꝫ p̄ negabat qd̄ dic p̄ō p̄ma. Dicebat ei q i incarnatōe ex carne ⁊ aīa nō ē ↄſtituta tercia nā. Scd̄o vō
negabat qd̄ dic opi. ſcd̄a p eo q n̄ ↄcedebat q ex ill' duab⁹ naturi pſōa eēt ↄpoita. Tercō vō ſbiūgebat q pſōa
v̄bi carnē verā ⁊ verā aīaꝫ p modū indumēti aſſumpſerat vt hoīm oclis viſibil' apperet. Quarto mō ſubiūge
bat q xp̄s nō ē aliq̇d ſm q hō. hō eīn de xp̄o n̄ p̄dicat̄ p modū ſubē. ſ p modū habit⁹. p quē modū ille q̄ hꝫ ha
bitū dr̄ eē veſtit⁹. Oīa aūt q̄ dicta ſunt trahi pn̄t ex his q̄ in lr̄a dicunt̄. Poſſent āt ex his mlt̄a adiūgi. q: vno
poſito ſequunt̄ mlt̄a. Uerūtñ iſta q̄ dicta ſt̄ p̄ncipales pōnes ſt̄. p̄dictaꝝ opi. ⁊ ex verbis mgr̄i accipi poſſunt.

Proponit ambiguas locutōnes ſcz deꝰ factꝰ eſt hō. deꝰ eſt hō. an his locu-
tionibus dicat deꝰ factꝰ eſſe aliqd. vel eſſe aliqd. vł nō eſſe aliqd. a

Ex ꝑmiſſis aūt emergit qō plurimū ↄtinēs vtilitatꝭ. ſ; nimiū difficulta
tis atꝫ ꝑplexitatꝭ. Cuz eñ ↄſtet ex ꝑdictis ⁊ alijs pluribꝰ teſtimonijs.
oīeſqꝫ catholici vnanimiť fateant deū factū eē hoīez. ⁊ xp̄m vex de
um eē. ⁊ vex hoīez. q̄riť an his locutōibꝰ. deꝰ factꝰ eſt hō. filiꝰ dei factꝰ ē filius
hoīs. deꝰ eſt hō. ⁊ hō ē deꝰ. dicať deꝰ factꝰ eſſe aliqd. vel eē aliqd. vel aliqd di
cať eē deus. ⁊ an ita ↄueniat dici. hō factus ē deꝰ. ⁊ filiꝰ hoīs factꝰ ē filiꝰ dei. ſi
cut ecōuerſo dicif. Et ex his locutōnibus nō dicif deus factus eſſe aliqd. vel
eſſe aliquid. Que ſit intelligētia hax locutionū ⁊ ſimiliū.

Narrat varias opiniones circa modū vnionis diuine nature ⁊ humane.
Prima opinio cōtinens quatuoꝛ articulos. b

In huiꝰ ꝓfunditatis reſeratōe ⁊ ſcrupuloſe q̄ōnis expoſitōe plurimū differ-
re inueniunť ſapiētes. Alij eñ dicūt in ipſa v̄bi incarnatōe hoīez quendā ex Primus articulus.
aīa rōnali ⁊ hūana carne ↄſtitutū. Ex qbꝰ duobꝰ oīs verus hō ↄſtituiť. ⁊ ille
hō cepit eē deꝰ. nō q̄dē nā dei. ſ; ꝑſona v̄bi. ⁊ deꝰ cepit eē hō ille. Cōcedūt etiā ij. articulus.
hoīez illū aſſumptū a v̄bo. ⁊ vnitū v̄bo. ⁊ tñ eē v̄bū. Et ea rōne tradūt dictū iij. articulus.
eē deū factū hoīez vel eē hoīez. qꝛ deꝰ factus ē. i. cepit eē q̄daz ſb̄a ex aīa rōna
li ⁊ hūana carne ſb̄ſiſtēs. ⁊ illa ſb̄a facta ē. i. cepit eē deꝰ. nō tñ demigratōe na-
ture in nāz. ſ; vtriuſqꝫ nāe ſuata ꝓꝓetate factū ē vt deꝰ eēt illa ſb̄a. ⁊ illa ſuba
eēt deꝰ. Vñ v̄e dr̄ deꝰ factus ē hō. ⁊ hō factꝰ ē deus. ⁊ deꝰ ē hō. ⁊ hō deus. ⁊ fi
lius dei filius hoīs. ⁊ ecōuerſo. Cūqꝫ dicāt illū hoīez ex aīa rōnali ⁊ humana iiij. articulus
carne ſb̄ſiſtere. nō tñ fatenť ex duabꝰ naturis eſſe ↄpoſitū diuina ſcz ⁊ huma-
na. nec illius partes eſſe duas naturas. ſ; animam tñ ⁊ carnem.

Confirmat primam opinionem. c

Et ne de ſuo ſenſu tñ loq putef. hāc ſniaz pluribꝰ muniūt teſtionijs. Ait eñ
Aug. in li. de trini. Cū legiť v̄bū caro factū ē. in v̄bo intelligo vex dei filiuz.
i carne agſco vex hoīs filiū. ⁊ vtrūqꝫ ſiľ vnā ꝑſonā deū ⁊ hoīez ineffabiľ grē
largitate ↄiūctū. Idē i ench. Xp̄s ih̄s ō deo ē. hō aūt natꝰ ē de ſp̄uſctō ex ma-
ria v̄gie. Vtraqꝫ ſb̄a diuia ⁊ hūana filiꝰ ē vnicꝰ dei p̄ris oīpotētis. de q̄ ꝓce-
dit ſp̄uſſanctꝰ vtrūqꝫ vnꝰ. ſ; aliō ꝓpť v̄bū. ⁊ aliud ꝓpť hoīez. nō duo filij deꝰ
⁊ hō. ſ; vnꝰ dei filiꝰ. Deꝰ ſine initio. hō a certo initio. Idē i eodē. Quid nā hu
mana i xp̄o hoīe meruit vt i vnitatē ꝑſone vnici filij dei ſinglr̄ aſſumpta eēt.
Que bona volūtas. q̄ bona opa p̄ceſſerūt qbꝰ mereť iſte hō vna fieri ꝑſona cū
deo? Nūqd ātea fuit hō. ⁊ h̄ ei ſingłare bn̄ficiū ꝑſtitū ē vt ſinglr̄ ꝓmereť deū.
Nempe ex q̄ hō eē cepit. nō aliud cepit eē hō q̄ȝ dei filiꝰ. ⁊ h̄ vnicus. et ꝓptēa
dei v̄bū. qꝛ ab illo ē ſuſcepta caro. facta ē vtiqꝫ deus. vt quēadmodū vna eſt
ꝑſona qlibꝫ hō aīa. ſ. rōnaľ ⁊ caro. ita ſit xp̄s vna ꝑſona v̄bū ⁊ hō. Idem ſup
Ioh. Agſcamꝰ geminā ſb̄az xp̄i. dīnaz. ſ. q̄ eq̄lis ē p̄ri. ⁊ hūanā q̄ minoꝛ ē p̄re.
vtrūqꝫ āt ſiľ nō duo ſ; vnꝰ ē xp̄s. ne ſit q̄ternitas nō t̄nitas deus. Ac ꝑ h̄ xp̄us
ē deus. aīa rōnaľ ⁊ caro. Idē q̄ȝ in li. de p̄deſtinatiōe ſctōx. Ille hō vt a v̄bo
p̄ri coeťno i vnitatez ꝑſone aſſūptus filiꝰ dei vnigeitus eēt. Vñ h̄ meruit? qō
bonū eiꝰ p̄ceſſit. vt ad hāc ineffabilē excellētiā ꝑueniret? Faciēte ac ſuſcipien
te deo v̄bo. ip̄e hō ex q̄ eē cepit. filius dei vnicꝰ eē cepit. Itez hō q̄cūqꝫ ita grā
fit xp̄ianꝰ. ſicē grā hō ille ab initio factus ē xp̄s. Idem in li. xiij. de trini. Grā
dei nob̄ in hoīe xp̄o ↄmēdať. Quia nec ip̄e vt tāta vnitate deo vero cōiūctꝰ.
vna cū illo ꝑſona filiꝰ dei fieret. vllis ē p̄cedētibꝰ meritꝭ aſſecutꝰ. ſ; ex q̄ hō eſſe
cepit. ex illo ē et deus. Vñ dictuz ē. v̄bū caro factū ē. Hyla. q̄ȝ in. x. li. de t̄ni. Hylarius
ait. Xp̄m nō ambigimꝰ eē deū v̄bū. neqꝫ rurſus filiū hoīs ex aīa ⁊ coꝛpe ↄſti-
tiſſe ig̃ramus. His alijſqꝫ auctibꝰ vtunť q̄ hoīez quēdā ex aīa rōnali ⁊ carne
ↄpoſitū dicūt deū factuz. ſ; grā. nō nā. Sola eñ grā hūit ille hō nō meritꝭ vel
nā vt eēt deꝰ ſiue dei filiꝰ. vt h̄ret oēm ſciaz ⁊ potētiā quā h̄ȝ v̄bū cū q̄ ē vna
ꝑſona. Nec tñ in ſup̄ioꝛibꝰ legiť q̄ hō ille ſit vna ꝑſona cū v̄bo. ⁊ ſit ip̄m ver-
bum. ſ; q̄ aīa rōnalis ⁊ caro eadem ꝑſona ſit. ⁊ xp̄s ſit. ⁊ deus.

re dicit habitũ q̃ accidit vel accedit alicui. ita vt eã poſſit
etiã nõ hr̃e. Hoc aũt nomẽ ductũ ẽ ab illo v̈bo qḋ ẽ hr̃e.
habit⁹ g̃ in ea re dicit̃ q̃ nob̃ vt habeat̃ accidit vl' accedit

Pria ſpẽs habit⁹

Verũtamẽ h̃ intẽſt. qꝛ quedã coꝝ q̃ accidũt vel accedũt
vt habitũ faciãt nõ mutãt̃. ꝫ ipa mutãt i ſe integra ꝛ incõ
cuſſa manẽtia. ſicͣ ſapia accedẽs homi nõ ipa mutat̃. ꝫ ho

Secũda.

minẽ mutat. quẽ de ſtulto ſapiẽtẽ facit. Quedã v̈o ſic ac-
cedũt vl' accidũt vt mutẽt ꝛ mutent̃: vt cibus q̃ amittẽs
ſpeciẽ ſuã in corp⁹ vertit̃. et nos cibo refecti. ab exilitate

Tercia.

atq̧ lãguore i robur atq̧ valentiã mutamur. Terciũ ge
nus ẽ cũ ea q̃ accidũt vl' accedũt. nec mutãt ea q̃bus acci
dũt. nec ab eis ipa mutant̃. ſicͣ anul⁹ poſit⁹ i digito qḋ ge

Quarta ſpe cies cõgruit huic cõ pati oni.

nus rariſſime repit̃. Quartũ gen⁹ ẽ cũ ea q̃ accidũt vl' ac
cedũt. mutant̃ nõ a ſua nã. ꝫ aliã ſpeciẽ ꝛ formã accipiũt
vt ẽ veſtis q̃ deiecta atq̧ depoſita nõ hꝫ eã formã quam
ſumit induta. Induta eñ mẽbris accipit formã quã ñ ha

Phil. ij.

bebat exuta. qḋ gen⁹ cõgruit huic cõparatiõi. De⁹ eñ fili⁹
ſemetipm̃ exinaniuit. nõ formã ſuã mutans. ꝫ formã ſerui
accipiẽs. neq̧ ꝯuerſus aut trãſmutat⁹ i hoiem amiſſa in-
cõmutabili ſtabilitate. ꝫ in ſilitudinẽ hoĩm fact⁹ ẽ ipe ſu-
ſceptoꝛ verũ hoiez ſuſcipiẽdo habitu inuẽt⁹ ẽ vt hõ. id ẽ
habẽdo hoiem inuẽt⁹ ẽ vt hõ. nõ ſibi ſꝫ eis q̃bus i homĩe
apparuit. Qꝛ aũt dicit vt hõ. veritatẽ exp̃mit. Hoĩe g̃ ha-
bit⁹ ſatis ſignificauit aplus q̃liter dixerit i ſilitudinẽ ho-
minũ fact⁹. qꝛ nõ trãſfiguratiõe i hoiem. ſꝫ habitu fact⁹ ẽ
cum indut⁹ ẽ hoiem. quẽ ſibi vniẽs quodãmõ atq̧ cõfoꝛ
mãs imortalitati etnitatiq̧ ſociaret. Nõ g̃ opoꝛtet intel/
ligi mutatũ eſſe verbũ ſuſceptiõe hoĩs. ſicͣ nec mẽbra ve-
ſte iduta mutant̃. q̃uis illa ſuſceptio ineffabilit̃ ſuſceptũ

Aug.

ſuſcipiẽti copularet. His v̈bis apte innuere videt̃ Aug.
deũ dici factũ hoiem ſm̃ habitũ. Qui etiã ipi⁹ incarna-
tiõis modũ volẽs exp̃mere q̃rẽtib⁹ in. iiij. li. de trinitate.

De mõ in carnatõnis.

ait. Si q̃rit̃ ipa incarnatio quõ facta ſit: ipuz v̈bũ dei di-
co carnẽ factũ. id eſt hoiem factũ. nõ tñ in h̃ q̧ factũ ẽ con
uerſũ atq̧ mutatũ. ſꝫ carnẽ vt carnalib⁹ cõgruẽter appa
reret indutũ. Ita ſane factũ vt ibi ſit non tm̃ verbũ dei ꝛ
hoĩs caro. ſꝫ etiã rõnalis hoĩs aĩa. atq̧ hoc totũ ꝛ de⁹ di-
cat̃ ꝓpter deũ. ꝛ hõ ꝓpter hoiem. Qḋ ſi difficile intelli/
git̃. mẽs fide purget̃ a peccatĩ abſtinẽdo ꝛ bona opãdo.
difficilia eñ ſũt h̃. Idẽ in li. de fide ad petrũ. Dei fili⁹ cuz
ſit de⁹ etern⁹ ꝛ ver⁹. ꝓ nob̃ fact⁹ ẽ hõ ver⁹ ꝛ plen⁹. In eo
ver⁹ qꝛ verã hꝫ de⁹ ille hũanã naturã. In eo v̈o plenus.
qꝛ ꝛ carnẽ hũanã ſuſcepit ꝛ aiaz rõnalẽ. Itẽ nõ aliud fuit
illa dei ſũmi ſuſceptio vel exinanitio. niſi forme ſuilis. i.
nature hũane ſuſceptio. Vtraq̧ g̃ ẽ i xp̃o forma. qꝛ vtra-
q̧ vera ꝛ plena ẽ in xp̃o. ſuba diuĩa ſcꝫ ꝛ hũana nã. Idẽ
in li. ꝯ Maximinũ. Cũ eſſet p ſeipm̃ iuiſibilis. viſibilis i
hoĩe apparuit quẽ ḋ femia ſuſcipe dignat⁹ ẽ. Idẽ in eodẽ
Nos xp̃m dñm verũ hoiem ſuſcepiſſe credim⁹. ꝛ in ipſo
viſibilit̃ iuiſibilẽ homib⁹ appariuiſſe. In ipo int̃ hoĩes cõ/
uerſatũ fuiſſe. In ipo ab homib⁹ hũana ptuliſſe. In ipſo

Hylarius.

hoĩes docuiſſe. Hylari⁹ q̧ in. x. li. de trinitate ait. Quõ
dei fili⁹ nat⁹ ex maria ẽ. niſi q̧ v̈bũ caro factũ ẽ. ſcꝫ q̧ fili⁹
dei cũ in forma dei eẽt. formã ſerui accepit. Vnũ tñ eũdẽ-
q̧ nõ dei defectiõe ꝫ hoĩs aſſũptiõe ꝓfitemur. Et i forma
dei ꝓpt̃ nãz diuinã. ꝛ i forma ſerui ex cõceptiõe ſpũſſãcti
ſm̃ hoĩs habitũ reptũ fuiſſe, nõ fuit habit⁹ ille tm̃ hoĩs. ſꝫ

quedã accedũt q̃ mu
tant ꝫ nõ mutant̃ ſi-
cut ſapia. h̃ videt̃ eẽ
ipoſſibile. qꝛ ſi ex aliq̃
accidẽte adueniente
mutat̃ ſbiectũ. videt̃
q̧ ipm̃ mlto mag̃ de-
beat dici mutatũ. qꝛ
de ente in potẽtia ſit
ens i actu. Itẽ aliud
mẽbrũ ſilr̃ qḋ dicit q̧
quedã accidũt q̃ nec
mutãt nec mutãt̃ vr̃
ipoſſibile. Nihil eñ
nouũ acq̃ri põt ſine
aliq̃ mutatiõe acq̃rẽ-
tis vel acq̃ſiti. g̃ ipoſ-
ſibile ẽ q̧ aliq̃ differẽ-
tia habit⁹ itroducat̃
i eſſe q̧ nõ fiat muta-
tio i habitu vel hñte.
¶ R⁹. dicendũ q̧ au
guſti. diſtinguit habi
tũ dupliciẽ. Vno mõ
in ſe p differẽtias ꝓ-
prias q̃ reſpiciũt ha-
bitũ q̃tuz ad eẽ. Et
iſte ſunt tres. Omne
eñ qḋ habet̃. aut ha-
bet̃ interi⁹. aut exte-
ri⁹. aut ptim interi⁹.
ptiz exteri⁹. Si oĩno
interi⁹. ſic dicim⁹ ha-
bitũ aĩe. vt ſcientiã ꝛ
diſciplinaz. Si oĩno
exteri⁹. ſic dicim⁹ ha
bitum coꝝ q̃ exteri⁹
corpi accomodãt̃. ſi-
cut eẽ veſtitũ ꝛ calcia
tũ. Si quodã mõ in-
teri⁹. ꝛ quodã mõ ex
teri⁹. ſic dicim⁹ aliuꝫ
alio validioꝛẽ ꝛ foꝛti
oꝛẽ. Et h̃ quaſi tenet
mediũ int̃ differẽtiaſ
duas ſ̃us poſitas. Et
ad iſtas tres differẽ-
tias reduci pñt ſeptẽ
illi modi habendi q̃s
aſſignat phũs i poſt-
p̃dicamẽt̃. Sꝫ qꝛ iſte
mod⁹ diſtinguẽdi pa
rũ valet ad ꝓpoſitũ.
Ideo ſumit Aug. aliũ
modũ diſtinguẽdi p
q̃tuoꝛ mẽbra. q̃ reſpi
cit ipm̃ habitũ q̃tuz
ad fieri. Et hec diui-
ſio ẽ q̃drimẽbris ſm̃
q̃ttuoꝛ cõbinationes
ſufficiẽtes ꝛ imedia-
tas. Hoc eñ qḋ acce
dit alicui. aut mutat
tm̃ ꝛ nõ mutat̃ ſicut
ſapia. Aut mutat et
mutat̃. vt cib⁹. Aut
nec mutat nec muta-

tur. vt anulus. Aut mutat᷑ ꝟ non mutat. vt veſtimētū. Et illō ꝗtū mēbrū valet ad ꝓpoſitū. ꝛ ꝑ hoc patꝫ rn̄ſio ad p̄mo obiectū·

vt hoīs. neqꝫ caro illa caro pc̄ti. ſꝫ ī ſilitudine carnis peccati. Audiſtis tres ꝑm diuerſos poſitas ſentētias ꝛ ꝑ ſingulis inducta teſtimonia.

Iſte em̄ q̄ttuor differētie reducunt᷑ ad illas tres. ideo nec iſte ſunt ſup̄flue. nec ille diminute.
5 ¶ Ad illud qḋ opponit᷑ q̄ ſapiētia mutat ꝟ nō mutat᷑. Dicendū q̄ ad ꝟ q̄ q̄s fiat ſapiēs cōcurrit ſapia creata ꝛ increata. ſicut ad hoc q̄ fiat grat᷒ cōcurrit charitas creata ꝛ increata. Cū aūt Aug. dicit. q̄ ſapia non mutat᷑. non intelligit de ſapia creata q̄ eſt accidēs aīe. ꝟ de ſapia increata. Et hoc frequēter aduertendū eſt in verbis Auguſtini cū loquit᷑ de ſapia ꝛ grā. q2 mō loquit᷑ de increata. mō de creata. Pōt etiā hoc verbū intelligi de ſapia creata. Sꝫ tūc nō loquit᷑ Aug᷒ de quocūqꝫ genere mutatiōis. ꝟ de illa mutatiōe q̄ eſt de vna diſpoſitiōe ad alterā. vtpote de mutatiōe q̄ eſt ꝑm formā. ꝛ tūc nō hꝫ inſtantiā in ſapiētia. q2 ſapiētia accidēs nō alterat᷑ q̄uis ſapiēs ꝑm illā alteret᷑. Et ꝑ hoc patet terciū obiectū. nō em̄ excludit omnē motū Aug᷒. ſed illū motū alteratiōis q̄ eſt ꝑm qualitatē abſolutā. Hec aūt nō eſt cōiunctiōe anuli ad digitū. ſed ſolū que eſt mutatio ꝑm locū vel ſitū.

Ad intelligentiā coꝝ q̄ circa partē iſtā dicunt᷑ incidit hic q̄ſtio p̄ncipaliter circa duo. Prio querit᷑ de varietate haꝝ opinionū in q̄ videlicꝫ ſit maior ꝓbabilitas. Secūdo de qualitate illius variatiōis ex q̄ oritur haꝝ opinionū diuerſitas. Circa primū querunt᷑ tria. Primo q̄rit᷑ an xp̄s ſit vnum aut duo ſicut dicit p̄ma opinio. Secūdo q̄rit᷑ vtrū ꝑſona xp̄i ſit ſimplex an cōpoſita ſicut dicit ſcd̄a opinio. Tercio q̄rit᷑ vtrū xp̄s ꝑm q̄ hō ſit aliq̄ ſuba. an ſolū dicat᷑ hō de xp̄o ꝑm habitū. ſicut dicit. iij. opinio.

¶ Queſtio. ij. a

¶ Utrū xp̄s ſit duo? Et q̄ ſic videt᷑. Aug. ad Felicianū. Aliud eſt fili᷒ dei. aliud fili᷒ hominis. ꝟ qḋ eſt aliud ꝛ aliud ē duo. ꝗ ꝛc̄. ¶ Itē Hylari᷒ in. ix. libro de trinitate. Chriſt᷒ hō ieſus q̄uis ſit aliud de patre. aliud de matre. nō tn̄ ali᷒. ꝟ qḋ eſt aliud ꝛ aliud eſt duo. ꝗ ꝛc̄. ¶ Itē xp̄s ꝑm q̄ de᷒ ē vnū increata vnitate. ꝟ hō eſt vnū vnitate creata. Si ꝗ vnitas creata ꝛ increata eſt alia ꝛ alia. ꝗ xp̄s eſt duo. ¶ Item differētia eēntialis dat eſſe. ꝗ diuerſe differētie eēntiales dāt diuerſa eē. ꝟ in xp̄o ē differētia eēntialis nature hūane. ſcꝫ rōnale. q̄ eſſentialit᷑ differt a nā diuina. ꝗ neceſſe ē xp̄m habere diuerſa eē. ꝟ q̄ hn̄t diuerſa eē ſunt duo. ꝗ videt᷑ q̄ xp̄s ſit duo. ¶ Itē vna nā in plurib᷒ ꝑſonis facit illas ꝑſonas eſſe vnū. ſicut pr̄ ꝛ fili᷒ ꝛ ſpūſſanct᷒ ī trinitate vnū ſunt. ꝗ pari rōne plures nature ī vna ꝑſona faciūt illā ꝑſonā eſſe duo. Sed xp̄s ē vna ꝑſona ī duabus naturis. ergo xp̄s eſt duo. ¶ Itē ꝓpter vniōnē eſt cōicatio idiomatū. ꝟ nō eſt cōicatio eiuſdē ad ſe. ergo neceſſe eſt int᷑ ea quib᷒ idiomata cōicant᷑ eſſe differētiā. ꝟ nō eſt cōicatio idiomatū q̄tū ad nās ſed q̄tū ad ſuppoſita naꝝ que dicunt᷑ de xp̄o. ꝛ q̄rū vnū dicit᷑ de altero. Si ꝗ illud de quo p̄dicant᷑ duo diuerſa eſt duo. videt᷑ q̄ xp̄s ſit duo. cū in eo ſit idiomatuꝫ cōicatio. ¶ Item xp̄s ꝑm q̄ deus eſt aliquid qḋ eſt pater. ꝑm q̄ hō eſt aliq̄d qḋ nō eſt pat᷑. ꝗ eſt aliq̄d et aliq̄d. ꝗ videt᷑ q̄ neceſſe ſit ponē xp̄m eē duo. ¶ Sꝫ cōtra Dam. iij. libro. Diuina nā hūanā ſibi vniuit in vnā hypoſtaſim ſuā. ꝗ ſi hypoſtaſis nomiat ip̄m ſuppoſitū. vnū eſt ſuppoſitū in xp̄o. ꝟ illud in q̄ eſt ſuppoſitū. vnū eſt in xp̄o nō duo. ꝗ ꝛc̄. ¶ Itē Hylari᷒ de trinitate. ix. Cū nō ſit ali᷒ fili᷒ dei. alius fili᷒ hominis. req̄ro quis ſit clarificat᷒. ꝟ xp̄s nō eſt aliud ꝛ aliud. nec alius ꝛ alius. ꝛ hoc ꝯſtat. ꝗ nō eſt duo ꝟ vnū. ¶ Itēꝫ omne qḋ eſt vt dicit Boeti᷒. iō eſt q2 vnū eſt. ſed xp̄s eſt. ꝗ neceſſe eſt xp̄m eſſe vnū. ꝛ vnū ſimplicit᷑ ī actu. ergo eſt indiuiſum. ꝛ qḋ eſt indiuiſum non eſt duo. ꝗ chriſtus nō eſt duo. ¶ Item ſicut diuiſio dicit ordinem ad m̄ltitudinē. ſic vnio dicit ordinē ad vnitatē. ſi ergo in incarnatiōe nō fuit diuiſio ſed magis vnio. videt᷑ q̄ eſſe multa ſiue duo nullaten᷒ cōueniat xp̄o. ¶ Itē ſi xp̄s eſt duo. quero. q̄ duo. aut due nature. aut due ꝑſone. neutrū hoꝝ eſt dare. Nature due nō. q2 natura hūana nō p̄dicat᷑ de xp̄o. Due ꝑſone non. q2 ſicut ſupra oſtēſum fuit ꝛ inferi᷒ oſtēdet᷑. in chriſto nō eſt niſi vna ꝑſona. ꝗ ꝛc̄. ¶ Itē ſi aliqua duo differūt eēntialit᷑ in ſuppoſitis. impoſſibile eſt vnū p̄dicari de altero. ꝟ de᷒ ꝛ hō eſſentialit᷑ differunt. ꝗ ſi in xp̄o hn̄t differētiā ſuppoſitoꝝ. ꝗ nō p̄dicant᷑ de ſe mutuo. ergo nec de᷒ eſt hō. nec homo de᷒. qḋ eſt cōiter cōtra omnes ſanctos. ¶ Itē indiuiduū cōſtat ex ꝓprietatibus quaꝝ collectionē impoſſibile ē in altero reꝑiri. ꝟ quicq̄d dr̄ de filio dei. dicit᷑ de filio hominis ꝛ ecōuerſo. ꝗ fili᷒ dei ꝛ filius hominis in xp̄o nō differūt numero ſicut indiuidua duo. ꝗ xp̄s nō poteſt dici duo indiuidua ſiue ſuppoſita. nec pōt dici due nature. ꝗ nullaten᷒ videt᷑ q̄ debet dici duo. ¶ Rn̄. dicendū q̄ cum 6
querit᷑. Utrū xp̄s ſit duo. hoc tripliciter pōt intelligi. Uno mō vt dicat᷑ xp̄s eſſe due nature. ꝛ hoc mō nullus poſuit nec intellexit xp̄m eſſe duo ꝓ eo q̄ hūana nā nō p̄dicat᷑ de xp̄o. Alio mō pōt intelligi q̄ xp̄s ſit duo. videlicꝫ due ꝑſone. ꝛ hoc mō fuit hereticū ꝛ cōtra ſymbolū. Dicit em̄ Athanaſius. Non duo tn̄ ſed vnus eſt xp̄s. Tercio mō pōt intelligi q̄ xp̄s ſit duo medio mō. nō q2 xp̄s ſit due ꝑſone vel due nature. ꝟ q2 ſit duo ſuppoſita. vel due res nature. que tenēt q̄ſi mediū int᷑ dualitatē nature ꝛ dualitatē ꝑſone. Et iſte modus dicēdi ꝑtinuit ad primā opinionē. nec ē hereticꝰ. ꝟ multā habuit ꝓbabilitatē. Cū em̄ diuerſ᷒ naturis diuerſe rn̄deāt res nature. ꝛ diuerſis ſubſtātijs diuerſa reſpōdeāt ſuppoſita. ideo dicere voluerūt xp̄m qui eſt de᷒ rōne diuine nature. ꝛ hō rōne hūane. eſſe duas res nature. q̄rū tn̄ vna p̄dicat᷑ de altera ꝓpter vnitatē ꝑſone. Sꝫ licꝫ hec poſitio habeat aliq̄d ꝓbabilitatis. aliq̄d tn̄ dicit adeo improbabile. q̄ paucos aut nullos hꝫ defenſores. Planū em̄ eſt q̄ illa quoꝝ vnū de altero p̄dicat᷑ inuicē nō numerant᷑. q̄uis formalit᷑ diſtīguant᷑. vtpote ſi dicat᷑ petr᷒ ē muſic᷒. muſicus ꝛ petrus nō ſunt duo. q̄uis int᷑ petrū ꝛ muſicā ſuā ſit diſtinctio. Si ꝗ hec opinio dicit q̄ de᷒ eſt hō. ꝛ homo eſt de᷒. nō pōt ſuſtineri q̄ ſunt duo in xp̄o. ꝑm q̄ dicunt᷑ cōcretiue ad ſuppoſitū. ꝛ iō cōcedendū eſt iſtā opinionē eſſe falſam. ꝛ huius opinionis autores deceptos fuiſſe. Rō aūt hui᷒ deceptiōis venit ex hoc q̄ nō diſtinxerūt int᷑ ſuppoſitū ꝑm q̄ ſuppoſitū dicit᷑ qḋ ſubijcit᷑ generi. ꝛ ſuppoſitū qḋ dr̄ illō in q̄ ſubſtātificat᷑ totū eſſe rei. cū tn̄ magna ſit differētia. Si em̄ dicat᷑ ſuppoſitū qḋ ſubijcit᷑ generi. corp᷒ et coloꝛ di-

uerſa habeāt ſuppoſita.q2 diuerſas habēt differētias.
Si aūt dicat ſuppoſitū ſm ꝙ in eo ſubſtātificat totū
eſſe rei. ſicut corp⁹ ⁊ coloꝛ vnū pñt hēe ſuppoſitū.q2
vna ē ſuba ⁊ vnū indiuiduū in q̄ ſaluat nā corpalita
tis ⁊ nā coloꝛis.res aūt nō numerat ſm ſuppoſita in
ſbijciēdo ⁊ ꝑdicādo.ſ ſm numeꝝ ſuppoſitoꝝ i eſſen-
7 do ⁊ ſubſtātificādo. Qm̄ ḡ nā hūana i xp̄o ſubſtātifi
cat i diuia pſona.hinc ē ꝙ vnū ē ibi ſuppoſitū ſm qđ
attēdit numeratio rei q̄tū ad eſſe i actu. ⁊ iō xp̄s nō
debe: dici duo ſ vnū.Et cōcedende ſunt rōnes q̄ hoc
8 oñdūt. ¶ Ad illas ḡ duas auctes q̄ in cōtrariū obij-
ciunt ꝙ xp̄s ē aliud,⁊ aliud. Dicendū ꝙ ille pdicati-
ones ſunt improp̄e ⁊ debēt ſic exponi.Chriſt⁹ ē aliđ ⁊
aliud.i.alteri⁹ ⁊ alteri⁹ nature.⁊ ex hoc non ſequit ꝙ
xp̄s ſit duo.ſ ſolū ꝙ i xp̄o ſint plura.Locutio em̄ im-
9 ꝓpria nō eſt extēdenda. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ xp̄s
eſt vnū ſm ꝙ eſt de⁹ vnitate increata.⁊ vnū ſm ꝙ hō
vnitate creata. Dicēdū ꝙ mag̃ ꝓprie dī vn⁹ q̄ dicat
eſſe vnum. In xp̄o em̄ eſt vna ſola pſona q̄uis nō ſit
vna nā. Nihilominꝰ tm̄ pōt dici vnū ſm ꝙ de⁹.⁊ vnū
ſm ꝙ hō. Illud tm̄ vnū ⁊ illđ ſm ꝙ dicunt đ xp̄o nō
ponūt i numerū. q2 xp̄s nō dicit vnū ſm ꝙ dicit hō
abſtractiue ſ cōcretiue. Q̄uis aūt vnitas creata ⁊ i-
creata poſſint dici duo. q2 tm̄ in xp̄o ſm ꝙ dī cōcreti-
ue dicit vnitas creata. ad ſuppoſitū increatū cōpat.
⁊ de eodē pdicat.iō nō ponit in numerū.vt xp̄s poſ-
ſit dici duo. Sicut nec petrus ⁊ hoc albū.eodē demō
10 ſtrato. ¶ Ad illud qđ opponit ꝙ diuerſe differentie
eſſentiales dāt diuerſa eſſe. Dicendū ꝙ illud verū eſt
qñ ſuppoſitū illud ad qđ cōpant ille differētie nō p-
cedit naturalit q̄tuꝫ ad eſſe actuale aliquā illaꝝ dif-
ferētiaꝝ. ſicut petr⁹ nō eſt ante illā differētiā rōnale.
et brunell⁹ ante iſtā differentiā q̄ eſt irrōnale.non ſic
aūt eſt in ꝓpoſito. Nā fili⁹ dei q̄ eſt hypoſtaſis ē ſup-
poſitū hūane nature ꝑ vnionē.⁊ naturalit pcedit q̄-
tū ad eſſe actuale eſſentialē differētiā hoīs. Et ideo
illa differētia nō dat ei eſſe ſimplicit.ſ tale eē aduenit
hypoſtaſi iam cōplete in eſſe.⁊ ideo nō pōt in eā plu-
11 rificari. ¶ Ad illđ qđ obijcit ꝙ vna natura i plurib⁹
pſonis facit eſſe vnū ⁊c̄. Dicendū ꝙ nō eſt ſile.q2 na-
tura diuina ſic eſt i plurib⁹ pſonis ꝙ de qualibet pdi
cat nō ſolū in cōcretione ſ ⁊ i abſtractiōe. Et ideo cū
ipa ſit vna. neceſſe ē illas tres hypoſtaſes eſſe vnum
q̄d. Due aūt nature ita ꝯcurrūt in vnā pſonā xp̄i.vt
tm̄ hūana natura pdicari nō valeat in abſtractōe ſed
magis in cōcretione ad idē ſuppoſitū.⁊ q2 hoc modo
nō numerant ſ vniunt. ideo nō pōt vna pſona dici
plura. ſicut plures pſone i diuinis dicunt vna natu-
12 ra. ¶ Ad illud qđ opponit ꝙ ꝓpter vnionē ē cōica-
tio idiomatū. Dicēdū ꝙ verū eſt. Si aūt q̄rat q̄d ibi
cōicet idiomata. Rñdendū ꝙ nomē nature.ſm ꝙ cō
ſiderant i abſtractiōe.ſ hypoſtaſis diuine nature cōi-
cat ſibi idiomata ſm ꝙ ē hypoſtaſis i hūana natura.
nō q2 ipa ſit diuerſa in ſe. ſ q2 diuerſis naturij ē ſuppo
ſita. Uel certe ipe nature ſm ꝙ dicunt in cōcretione
pñt ſibijpis idiomata cōicare.vt dicat de⁹ eſt homo.
⁊ hō eſt deus.ꝙ qñ intelligit ſic accipi.dicit vt res na-
ture.q2 mediū tenet int materiā abſtractiue ꝯſidera-
tā ⁊ ipaꝫ hypoſtaſim. Et hoc mō eſt ibi recte cōicatio
idiomatū. q2 eſt ibi diuerſitas int res nature habito
reſpectu ad ipas naturas. Si tu obijcias ꝙ xp̄s tunc
non debet dici nec vnū nec duo. ſ mediū tenere inter
dualitatē ⁊ vnitatē. Dicendū ꝙ q̄uis res nature ha-
beāt rōnem medij.plus tm̄ q̄tuꝫ ad vnitatē ſe tenent

cū ipa hypoſtaſi. Et ratio hui⁹ eſt duplex. Prima. q2
res nature pdicat de ipa hypoſtaſi. ſed nō pdicat de
ipa natura abſtractiue cōſiderata.nec ecōuerſo. Alia
ratio.q2 denoīatio fit a termīo.vnio aūt ordinat tāꝙ
ad terminū. ⁊ q2 i xp̄o nature i vna hypoſtaſi vniunt
ideo res nature in xp̄o nō ponūt in numerū.vt ꝓpter
ipas xp̄s dicat eē duo. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ xp̄s 13
eſt aliq̄d qđ eſt pr̄. dicendū ꝙ cuꝫ dicit xp̄s eſt aliq̄d
ſm ꝙ homo. aliq̄d non dicit ipaꝫ naturā abſtractā ſ
nature ſuppoſitū. vñ cū dicit xp̄s eſſe hō. relatio im-
plicat intrinſec⁹. Sicut ḡ nō valet xp̄s eſt eſſentia q̄
eſt pr̄.⁊ eſt pſona q̄ nō eſt pr̄.ḡ eſt duo. q2 eſſentia nō
ponit numeꝝ in pſona. nec dictū ſubſtātialiter cū eo
qđ dicit ſm relationē. ſic nō hꝫ vigorē aliquē illatio
rōnis pdicte. Uñ peccatū illi⁹ illatiōis reduci pōt ad
locū ſophiſticū q̄ eſt figura dictiōis.

¶ Queſtio.ij. b

¶ Utrū pſona chriſti ſit vna vnitate ſimplici aut cō-
poſita.ſicut dicebat ſecūda opinio. Et ꝙ habeat in ſe
vnitatē cōpoſitā videt pmo ꝑ illud qđ dī in ſymbolo
Nā ſicut aīa rōnalis ⁊ caro vnus ē hō. ita deus ⁊ hō
vnus eſt xp̄s. Sed hō eſt cōpoſit⁹ ex aīa ⁊ carne.ergo
chriſti pſona eſt cōpoſita ex diuinitate ⁊ humanitate.
¶ Itē Dam̄.in.iij.libro. In dn̄o ieſu xp̄o duas natu
ras cognoſcim⁹.vnā hypoſtaſim ex vtriſq3 cōpoſitā.
Si ḡ ſm ipm idē eſt hypoſtaſis ⁊ pſona.ḡ ⁊c̄. Itē
intellect⁹ pſone pſupponit intellectuꝫ nature.ſ ſi eſt
cōpoſitio in eo qđ pſupponit.neceſſario ē cōpoſitio i
eo qđ ſupponit. Cū ḡ nā in xp̄o ſit cōpoſita. neceſſa-
rio ſequi videt ꝙ pſona cōpoſita dici debeat. ¶ Iteꝫ
ſi xp̄s eſſet ſolū ex aīa rōnali ⁊ carne hēet hypoſtaſim
cōpoſitā.ergo cū habeat in ſe aīaꝫ ⁊ carnē ⁊ diuinita
tem.ꝑ locū a minoꝛi.multo mag̃ videt hēe hypoſta-
ſim cōpoſitā. ¶ Itē xp̄s ē hō.aut ſimplex.aut cōpoſi
tus. Cōſtat ꝙ nō ſimplex. q2 hec eſt ꝯ naturā hūani-
tatis.eſt ḡ homo cōpoſit⁹. Sed hō nō pdicat de xp̄o
niſi rōne ſuppoſiti ⁊ hypoſtaſ.ḡ videt ꝙ pſona i xp̄o
debeat dici cōpoſita. ¶ Sꝫ ꝯ. Om̄e cōpoſitū cōpoſi-
tiōe tpali eſt tpale. Si ḡ pſona chriſti ē compoſita. ⁊
nō niſi cōpoſitōe tpali.ḡ pſona xp̄i eſt tpalis . ñ ergo
eterna. Sꝫ hoc ē falſum.ḡ ⁊c̄. ¶ Itē vbicūq3 ē cōpoſi-
tio de nouo.ibi eſt mutatio. Si ḡ in incarnatiōe pſo-
na xp̄i fuit cōpoſita.neceſſario ſequit ꝙ fuerit muta-
ta.ſ pſonā verbi mutari eſt impoſſibile.ḡ ⁊c̄. ¶ Item
vbicūq3 eſt cōpoſitio ibi eſt impfectio in vtroq3 extre
moꝝ.qm̄ ex duob⁹ entib⁹ in actu nō fit vnū. ⁊ cōpo-
nibilia poſſibilia ſunt reſpectu cōpoſiti. ſ nec i natu-
ra vbi nec in pſona pōt eſſe aliq̄ impfectio. ḡ nec cō-
poſitio. ¶ Itē vbi eſt cōpoſitio.cōpoſitū nō predicat
de aliq̄ extremoꝝ.ſicut pꝫ.q2 hō nec ē aīa nec ē caro.
ḡ ſi pſona xp̄i cōpoſita ē ex diuinitate ⁊ hūanitate. ḡ
chriſt⁹ nec eſt deus.nec hō.nec creatoꝛ.nec creatura.
Q2 ſi hoc ē falſum.reſtat ꝙ pſona chriſti nō eſt cōpo-
ſita. ¶ Itē vbi eſt cōpoſitio.vnū extremoꝝ nō predi
cat đ altero.vñ cū hō cōponat ex aīa ⁊ carne.nec aīa
eſt caro ⁊ ecōuerſo.ḡ ſi pſona chriſti eēt cōpoſita. nec
hō eſſet de⁹.nec deus hō.ꝙ ſi hoc ē falſum. reſtat ⁊c̄.
¶ Rñ.dicēdū ꝙ cōpoſitio dupliciт pōt dici. Uno mō 14
ꝓprie dī cōpoſitio vnio aliquoꝝ duoꝝ habentiū mu-
tuā inclinationē ad cōſtitutionē tercij. Et hoc mō ſi-
cut rōnes oñdunt pſona chriſti nō pōt dici cōpoſita.
multa em̄ ſequerent incōueniētia. videlicꝫ. ꝙ pſona
illa eſſet mutata.⁊ ꝙ eſſet impfecta.⁊ ꝙ eſſet tpaliter
in eſſe ꝓducta.⁊ ꝙ etiā nō cōicarent idiomata. Et iō

hoc mõ dicere ꝑſonã xp̃i eſſe cõpoſitã nõ tñ eſſet fal-
ſum veruñetiã eſſet hereticũ. Alio mõ dĩ cõpoſitio larⸯ
ge ſiĉ cũ alio poſitio. ⁊ ſic ꝑſonalis vnio põt dici cõpo
ſitio. Et ꝑ hunc modũ dicebat ſc̃da opinio ꝑſonã xp̃i
eſſe cõpoſitã. nõ ꝙ ipa ſit ex pluribꝰ naturis ꝯſtituta.
ſ ꝙ ꝑſona illa añ incarnationẽ ſuppoſitũ erat in vna
nã ſimplici. poſt incarnationẽ ꝑſona ſuppoſitũ fuit
diuine nature ⁊ hũane. ⁊ h̃ abſq; vlla mutatiõe facta
in ipa. ſ ſolũ ex ꝑte hũane nature ſicut oñſum fuit in
ꝑma diſtinctiõe huiꝰ libri. Et iõ opinio iſta q̃ dicebat
ꝑſonã xp̃i fuiſſe cõpoſitã. vera fuit ⁊ ſanũ habuit itelⸯ
lectũ. Quia tñ vbũ calũniabile eſt ꝓ eo ꝙ cõpoſitiõis
vocabulũ cõſueuit accipi ꝑmo mõ. ideo doctores ꝑ̃ⸯ
ſentis tp̃is ſenſum huiꝰ opinionis retinẽt declinãtes
cõpoſitiõis vocabulũ. In ꝑſona eñ xp̃i nõ eſt cõpoſi
tio ꝓprie dicta. Unde cõcedẽde ſunt rõnes q̃ inducte
15 ſunt ad iſtã ꝑtẽ. ¶ Ad illud ẜo qđ obijcit̃ in cõtrariũ
de auc̃te ſymboli. dicendũ ꝙ non eſt oĩmoda ſilitudo
int̃ aiaȝ ⁊ carnẽ. ⁊ diuinitatẽ ⁊ hũanitatẽ. Nõ eñ eſt
ſilitudo q̃tũ ad extremoꝝ cõpoſitionẽ. ſ q̃tũ ad hoc
ꝙ aia ⁊ caro ꝯcurrũt ad vnitatẽ ꝑſone. ſic etiã diuini
tas ⁊ hũanitas i xp̃o cõcurrũt in vnitatẽ ꝑſone. q̃uis
16 hoc fiat alio ⁊ alio mõ. ¶ Ad illud qđ opponitur de
auc̃te Dam̃. Dicendũ ꝙ Dam̃. nõ accipit ibi ꝓprie cõ
poſitionẽ ſ large. Unñ ⁊ verbũ ſuũ oportet exponere.
q: forte nõ ita improprie ſonat in lingua greca ſicut in
latina. Unñ dĩ hypoſtaſis cõpoſita ex duabꝰ naturis.
nõ ꝙ ex illis duabꝰ ſit cõſtituta. ſ ꝙ in ſacr̃o incarna
tiõis factũ eſt vt hypoſtaſis q̃ erat ſub vna tñ nã. in
duabꝰ ⁊ ſub duabꝰ fieret. vñ magis ꝓprie dĩ hypoſta
ſis i duabꝰ naturis q̃ ex duabꝰ naturis. ¶ Ad illud
17 qđ obijcit̃ ꝙ intellectus ꝑſone ꝑ̃ſupponit intellectũ
nature. dicendũ ꝙ verũ eſt de nã q̃ dat ꝑmũ eſſe ꝑſoⸯ
ne. ⁊ talis ẽ diuia nã reſpectu ꝑſone xp̃i. ⁊ ꝓpterea q̃ⸯ
uis nã hũana ſit cõpoſita nõ ſequit̃ ꝙ ꝓpter hoc ꝑſoⸯ
18 na xp̃i cõpoſitionẽ habeat. ¶ Ad illud qđ opponit̃.
ꝙ ſi xp̃s eſſet ſolũ ex aia ⁊ carne. haberet hypoſtaſim cõⸯ
poſitã. Dõm ꝙ verũ ẽ. q: tũc haberet ꝑmũ eſſe hypoſtaⸯ
ſis eiꝰ ex hũana nã. q̃ quidẽ cõpoſita eſt. nũc aũt non
eſt ſiĉ. q: ꝑſona xp̃i ſuũ eſſe pmũ hȝ ex diuina nã. q̃
quidẽ eſt oĩno ſimpliciſſima. Et iõ hũana nã ſupueni
ens ſicut nõ dat ꝑſone eſſe ꝑſonale. ſic nõ facit eã eſſe
cõpoſitã. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ xp̃s ẽ hõ cõpoſitꝰ.
19 Dicendũ ꝙ verũ eſt. ſed qđ ſubiũgit. ꝙ hõ ꝑ̃dicat̃ ra
tione hypoſtaſis. dicendũ ꝙ ſi ita intelligat̃ ꝙ homo
in ꝑ̃dicato rõne hypoſtaſis ꝑ̃dicet̃. veritatẽ nõ habet.
q: ſm regulã phĩ. q̃uis terminꝰ ſubijciat̃ rõne ſupⸯ
poſiti. ꝑ̃dicat̃ tñ rõne forme. ⁊ ideo hoc adiectiuũ cõⸯ
poſitus circa iſtũ terminũ hõ. nõ nomiat cõpoſitionẽ
q̃tũ ad ſuppoſitũ. ſed q̃tuȝ ad formã. ⁊ ꝓpterea non
poteſt ex hoc inferri ꝙ ꝑſona chriſti ſit compoſita.

Queſtio. iij. c

¶ Utrũ chriſtus ſm ꝙ homo ſit ſubſtãtia. an homo
ꝑ̃dicet̃ ꝑ modũ habitꝰ ⁊ accñtis. ſicut dicebat opinio
tercia. Et ꝙ xp̃s dicat̃ hõ ꝑ modũ habitꝰ oñdit̃. ij. ad
Phil. habitu inuẽtus vt hõ. Sup qđ verbũ dicit hyⸯ
larius de trini. Nõ fuit ille habitus homis tñ. ſed vt
homis. ꝙ videt̃ tñ ex hoc vbo qđ dicit habitu. tñ ex h̃
ꝙ dicit vt hõ. qđ importat ſilitudineȝ. ꝙ xp̃s alio mõ
dicat̃ hõ q̃ alij homies. ⁊ ita videt̃ ꝙ dicat̃ ꝑ modũ
habitꝰ nõ ꝑ modũ ſube. ¶ Itẽ Augꝰ. in li. lxxxiij. q.
dicit ⁊ habet̃ in lr̃a. Or quartũ genus habitꝰ cõpetit
huic cõpoſitioni. Et illud quartũ genꝰ ſpectat ad hoc
ꝙ dĩ ꝑ̃dicari ꝑ modũ habitꝰ. vt eſſe veſtitũ ⁊ calciatũ

qđ eſt in quadã adiacẽtia. ꝙ ⁊c. Itẽ hoc ipm videt̃
rõne. Qđ aduenit alicui iã in eſſe cõpleto. eſt illi acciⸯ
dens. ⁊ ꝑ̃dicat̃ ꝑ modũ accidẽtis. Sȝ hũana nã aduẽ
nit ꝑſone xp̃i iã in eſſe cõplete. ꝙ videt̃ ꝙ ei adueniat
vt accidẽs. ⁊ ꝑ̃dicet̃ ꝑ modũ accidẽtis. nõ ꝙ ꝑ modũ
ſubſtãtie. ¶ Itẽ qđ ꝑ̃dicat̃ denoiatiue eſt accidens.
⁊ ꝑ̃dicat̃ ꝑ modũ accidẽtis. Sȝ hũana natura ꝑ̃dicat̃
de xp̃o denoiatiue. Unñ filiꝰ dei dĩ hũanatꝰ. qđ quidẽ
nõ poteſt dici de alio homie. ꝙ videt̃ ꝙ non dicat̃ de
xp̃o ꝑ modũ ſube ſ ꝑ modũ accidẽtis. ¶ Itẽ impoſſi
bile ẽ diuerſa genera ꝑ̃dicari de eodẽ eẽntialiter. ergo
multo minꝰ erit poſſibile diuinã naturã ⁊ hũanã cõⸯ
uenire eidẽ eẽntialiter. Ergo ſi xp̃s eẽntialit̃ loquẽdo
eſt deꝰ. videt̃ ꝙ hõ dicat̃ ſolũmõ ꝑ modũ accidentis
ſiue ꝑ modũ habitꝰ. ¶ Itẽ q̃ habẽt diuerſas diffiniⸯ
tiões nõ poſſunt ꝑ̃dicari de vno ⁊ eodẽ eẽntialit̃. ſed
deꝰ ⁊ hõ diuerſas habẽt diffinitiões. ꝙ cũ deus dicat̃
de xp̃o eẽntialiter. hõ nõ dicet̃ de eo ſubaliter ſ ſoluȝ
accidẽtalit̃. ¶ Sed ꝯ̃ in decretali. Alexãder papa. Cũ
xp̃s ꝑfectus ſit deꝰ ⁊ ꝑfectꝰ hõ. q̃ temeritate audent
aliqui dicere ꝙ xp̃s nõ eſt aliq̃d ſm ꝙ hõ. ꝙ ſm ſentẽ
tiã Alex. pape. hõ ꝑ̃dicat̃ de xp̃o ꝑ modũ ſube. ¶ Itẽ
ſubſtãtia nulli eſt accidens vt vult phus. Sȝ hũana
natura in xp̃o ẽ ſuba. ergo nulli accidit. ꝙ non accidit
ꝑſone vbi. ¶ Itẽ ſi hũana natura accidit xp̃o. aut ac
cidit xp̃o deo. aut xp̃o homi. Chriſto homi nõ. q: nllĩ
homi ẽ accidẽtale eſſe hoiem. Chriſto ſm ꝙ deus ſilr
accidere nõ põt. q: nullũ accñs põt xp̃o ineſſe ratõne
diuine nature. ꝙ nullo mõ videt̃ ꝙ poſſit ꝑ̃dicari per
modũ accidẽtis. ¶ Itẽ nihil eſt vniuocũ ſubſtãtie ⁊
accidenti. ꝙ ſi de xp̃o dĩ ſm accñs. ⁊ de alijs hominibus
ſm ſubſtãtiã. ꝙ nõ dicit̃ vniuoce ſ equoce. Sȝ ſi hoc
verũ eſt. nõ videt̃ ꝙ ſit de nr̃o genere. nec mors eius
nr̃e redẽptioni ꝓficere. ¶ Itẽ ſuba eſt nobilior acciⸯ
dẽte. ergo ſi hõ de alijs dicit̃ ꝑ modũ ſube. ⁊ de xp̃o ꝑ
modũ habitꝰ. ꝙ eſſe hoieȝ minꝰ nobilit̃ cõdecuit xp̃o
q̃ alijs. ꝙ ſi hoc eſt impiũ dicere. reſtat ꝙ idẽ qđ ꝑus
ꝙ hõ nõ dicat̃ de xp̃o ꝑ modũ habitꝰ ſ ꝑ modũ ſube.
¶ Itẽ qđ ꝑ̃dicat̃ ꝑ modũ habitꝰ ⁊ accidẽtis nõ ꝑ̃diⸯ
cat̃ ꝑ modũ ſubſtãtie. Unde q̃uis hõ dicat̃ veſtitus.
nunq̃ tñ dicit̃ veſtimẽtũ. ꝙ ſi filiꝰ dei diceret̃ hũanaⸯ
tus ꝑ modũ habitꝰ. nunq̃ diceret̃ hõ. ꝙ ſi hoc falſuȝ
eſt. reſtat idẽ qđ ꝑus. ¶ Rꝰ. dicendũ ꝙ cũ dicit̃ ꝙ hõ 20
dicit̃ de xp̃o ꝑ modũ habitꝰ ⁊ accidẽtis. dupliciť põt
intelligi. Aut ita ꝙ ꝑ̃dicatio illa ſit pure accñtalis ita
ꝙ nõ ſubalis. Aut ita ꝙ aliquo mõ habeat rõnem ꝑ̃ⸯ
dicatiõis accñtalis. ⁊ tñ ſm veritatẽ ſit ſubſtãtialis.
Si vltimo mõ intelligat̃. veritatẽ habet ꝓ eo ꝙ hũaⸯ
na natura in xp̃o quodã mõ ꝓprietatẽ habet accidẽⸯ
tis. in hoc videlicȝ ꝙ ſubſtãtificat̃ in ſuppoſito alteⸯ
riꝰ nature. ita ꝙ nõ dat illi ſuppoſito ꝑmũ eſſe. ſ adⸯ
uenit iã cõpleto. Unñ ſicut albedo nõ ſubſtãtificat̃ in
albo ꝙ ſit in genere q̃litatis ſ magis in ſuba. nec illi
dat eſſe. ſed iã completo aduenit. ſic ꝑ quãdam cõforⸯ
mitatẽ ẽ repire circa xp̃i hũanitatẽ q̃ ſubſtãtificat̃ in
diuina ꝑſona habente ꝑfectũ eſſe ex alia natura q̃ ex
ipſa hũanitate. videlicȝ ex diuina. Et ꝓpterea nr̃i doⸯ
ctores dixerũt ꝙ hũana natura i xp̃o vergit i accidẽs
ſm quãdã cõformitatẽ. ⁊ hoc ſi intelligat̃ ſane. eſt diⸯ
ctum ſubtiliter ⁊ catholice. maxime autẽ inter omnẽ
modũ accidentis modũ habitus habet. ꝓ eo ꝙ habi
tus nomiat adiacẽtiam vniꝰ ſubſtantie reſpectu alte
rius. que quidẽ poteſt eſſe vtriuſq; ſeruata ꝓprietate.
⁊ ideo apoſtolus prudentiſſimus fidei predicator. et

Aug⁹. ſubtiliſſim⁹ fidei defenſor inſinuāt aliquo mō
chriſtū dici hominē ſm habitū. non excludētes ꝓ hoc
quin homo dicat̃ de chriſto ſm ſubſtantiā. Alio mō
eſt intelligere ꝙ xp̄s dicatur homo ſm accidēs. ita ꝙ
modus ille p̄dicandi ſit oīo accidentalis ⁊ non ſm
ſubſtātiā. Et hic modus dicendi licȝ aliq̄n viſus fue-
rit habere opinionis ꝓbabilitatē. manifeſte tñ pȝ ha-
bere in ſe erroris temeritatē. Unde ⁊ illa. iij. opinio q̄
poſuit hoc. ab alexandro reprobata eſt. nec immerito.
qꝛ veritati illi⁹ vnionis repugnat. Hoc tamē dicit fi-
des recta ꝙ diuina natura ⁊ hūana vnite ſunt ī vnā
pſonā. ergo deus dicit̃ de xp̄o tanq̄ de ꝓprio ſuppo-
ſito ⁊ homo ſimilit̃. Sed homo cū predicat̃ d̓ aliquo
ſicut d̓ ꝓprio ſuppoſito. ſubſtātialiter p̄dicat̃ ⁊ ſignat
ip̄m de quo dicit̃ eſſe aliquā ſubſtātiā. ⁊ ideo ex fidei
fundamēto neceſſario ſequit̃ ꝙ ſit aliquid ſm ꝙ hō.
Unde rationes cōcedende ſunt q̄ ad hoc inducunt̃.
21 ¶ Ad illud qđ obijcit̃ in contrariuȝ de auctē apl̄i et
Aug. iā patet r̄nſio ex his q̄ iam dicta ſunt. Nam etſi
homo habeat aliquo mō modū habit⁹. non tñ habet
oīo. Licȝ eīm hūanitas adueniat iā cōpleto. nihilo-
min⁹ ſubſtātificat̃ in illo tanq̄ in ꝓprio ſuo ſuppoſi-
to. qꝛ dei fili⁹ qui eſt ſuppoſitū diuine nature ꝑ natu-
22 ram. fecit ſe ſuppoſitū hūane nature ꝑ gratiā. ¶ Ad
illud qđ obijcit̃ ꝙ accidēs eſt qđ aduenit iaȝ cōpleto
dicendū ꝙ etſi aſſimilet̃ in hoc ꝙ aduenit iā cōpleto.
non tñ oīo. qꝛ accidēs oīo adiacet iam extrinſecus
⁊ dicit modū adherendi. ſ; hūana natura ſic aduenit
illi pſone ꝙ nō adiacet extrinſec⁹. nec dicit modū in-
23 heredi tm̄. ſ; ipſi⁹ hypoſtaſis ſbſtātiā ⁊ naturā. ¶ Ad
illud qđ opponit̃ ꝙ p̄dicat̃ denoīatiue. Dicenduȝ ꝙ
p̄dicatio denoīatiua pōt eſſe q̄ttuor modis. Per mo-
dū inherētie. vt cū dr̄ iſte ē albus. Per modū trāſmu-
tatiōis. vt cū dr̄ pecus ē dealbat⁹. Per modū poſſeſſi-
onis. vt cū dr̄ aſin⁹ ſocratis. Et ꝑ modū vniōis. cū dr̄
ferrū ignitū. i. igni vnitū. corp⁹ aīatū. i. aīe vnitū. Cū
ergo dicit̃ p̄dicatio denoīatiua eſt accidētis. dicendū
ꝙ verū eſt q̄n eſt ꝑ modū inherētis. nō aūt eſt veruȝ
ſi ſꝑ intelligat̃ de p̄dicatiōe denoīatiua ſm alios mo-
dos. Cū aūt dr̄ xp̄s ē hūanat⁹. nō eſt ibi p̄dicatio per
modū inherētis. ſ; ꝑ modū vnionis ⁊ relatiōis. ⁊ idō
non ſequit̃ ꝙ hūana nā ſit accidēs. nec ſequit̃ ex hoc
ꝙ pſona diuina ſit mutata. qꝛ q̄uis mutatio abſolu-
ta in accidente ponat mutationē in ſubiecto introdu
ctiuo. tñ ipſi⁹ relationis ineſſe pōt eſſe ex mutatiōe fa-
24 cta in altero extremo. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ ipoſſi
bile eſt diuerſoꝝ genera p̄dicari de eodē ſubſtātialit̃.
dicendū ꝙ verū eſt de illis generib⁹ que habent op-
poſitionē ⁊ diſtinctionē. ſicut ſunt genera creaturuȝ
rerum. non ſic autē eſt de diuina natura ⁊ humana.
qꝛ cum hūana ſit oīo paſſibilis ⁊ in oīmoda obediē
tia. nihil impedit ꝙ hūana natura ⁊ diuina ſimul cō-
currūt in vnā pſonā. ita ꝙ de eadem pſona predicet̃
deus eſſentialiter ⁊ ꝑ naturā. ⁊ de illa eadē predicet̃
homo eſſentialiter ꝓpter vnionē gratuitā. ꝑ quā de⁹
ſicut potuit ⁊ voluit ſe fecit ſuppoſitū nature huma-
ne. ꝙ quideꝫ ſic fuit ſibi facile. ſicut facile eſt homini
ſibi indumentū ſumere. imo multo facilius ſi conſi-
deretur eius ſumma potentia ⁊ creature obedientia.
¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ deus ⁊ homo habent di-
uerſas diffinitiones. Dicendum ꝙ non ſunt diuerſe
ita ꝙ non poſſint concurrere in ſuppoſituȝ vnum ſi
deus facere velit illud. ꝓ eo ꝙ multo magis pendet
⁊ indiget humana natura reſpectu diuine pſone. ꝙ
aliquod accidens reſpectu ſubſtantie. Non eſt ergo
deo impoſſibile imo valde credibile ⁊ poſſibile. imo
verum ꝙ dei filius fecit ſe in natura hūana in incar-
natione pſonaȝ. ⁊ hypoſtaſim. ⁊ ſuppoſitū. ⁊ qui hoc
intelligit. manifeſte videt que iſtarum triū opinionū
magis accedit ad explicandum incarnationis ſacra-
mentū. Nam tercia opinio que negat chriſtum ali-
quid eſſe ſm ꝙ homo. negat etiā pſonam filij hypo-
ſtaſim eſſe humane nature. ſimpliciter recedit a veri-
tate. Prima vͦo opinio que dicit in chriſto duo eſſe
ſuppoſita. a veritate deuiat. Media vͦo opinio que
dicit vnaȝ pſonam ſiue hypoſtaſim duabus naturis
eſſe ſuppoſitā. veritatē dicit. Unde omnes doctores
cōmuniter tenent hodie opinionē mediā. vt loco ei⁹
quod dicebat illa opinio vnam pſonā ex duabus na-
turis eſſe compoſitā. nunc dicat̃ vna pſona duabus
naturis eſſe ſuppoſita. non mutando ſenſum ſed ver-
ba. que multum ſunt in tali materia obſeruanda. Ex
his ergo que dicta ſunt colligi poteſt que ſit predicta-
rum opinionū diuerſitas. ⁊ in qua earū ſit maior ꝓ-
babilitas veritatis ⁊c̃.

Onſequēter querit̃ de qualitate illius vnio-
nis ex qua conſurgit diuerſitas iſtarū trium
opinionū. circa quam querunt̃ tria. Primo
querit̃ de illa beatiſſima vnione q̄tum ad terminū.
Secūdo vͦo querit̃ de ipſa q̄tum ad modū. Tercio
vͦo querit̃ de eadē q̄tum ad gradū.

Queſtio. j. d

¶ De illa vnione q̄tum ad terminū. et querit̃ vtrū
terminata ſit ad vnitatem pſone an non. Et ꝙ ſic vi-
detur Johā. viij. Ego principiū qui ⁊ loquor vobis.
ſed ego eſt ꝓnomen demonſtratiuū. ergo certam de-
monſtrat pſonam. ⁊ qui eſt nomen relatiuuȝ. ergo et
eandem refert pſonam. ergo vna erat pſona que erat
principiū ⁊ que loquebat̃. ſed principiū erat ſm diui-
nam. ⁊ loquebatur ſm humanā naturam. ergo vnio
illa ad vnitatem pſonalem videtur eſſe terminata.
¶ Item filius dei eſt vnitus humane nature. ſed fi-
lius dei non diſtinguit̃ a patre niſi in pſona. ergo ne-
ceſſe eſt illam vnionem habere ꝓ termino vnitatem
pſonalem. ¶ Item vnio eſt via ad aliquam vnitatē.
ergo ſi non ſit illa vnio fruſtra. ad aliquaȝ vnitatem
ꝑuenit. ſed non ꝑduxit ad vnitatem nature. quia nec
diuina natura poteſt fieri humana. nec ēconuerſo.
nec ex his poteſt fieri tercia. ergo neceſſe eſt ꝙ vnio
illa terminet̃ ad vnitatem pſone. ¶ Item quando
aliqua duo vniuntur quoꝝ vnum p̄dominat̃ alteri.
p̄dominans trahit ad ſe illud cui p̄dominatur. Sed
dei filius vnitus eſt humane nature cui per omnia
p̄dominatur. ergo traxit eam ad ꝓpriam vnitatē. ſed
non traxit eam ad vnitatē naturalem. ſicut ꝑus oſtē-
ſum eſt. ergo traxit ad vnitatem pſonaleȝ. ¶ Sed cō-
tra. eternū non poteſt eſſe terminus rei temporalis.
ſed vnitas pſonalis filij dei eſt eterna. vnio vͦo fuit tē-
poralis. ergo illa vnio non poterat terminari ad vni-
tatem pſonalem. ¶ Item nihil vnū ⁊ idem eſt me-
dium. ⁊ extremuȝ. ⁊ terminus in eadem actione. ſed
pſone vnitas in illa vnione habet rationeȝ extremi.
ergo non videtur ꝙ habeat rationē termini. ¶ Itē
eq̄lis ſimplicitatis ⁊ dignitat̃ eſt pſona diuina ſicut
⁊ natura. ſ; ꝓpter dignitatē ⁊ ſimplicitatē illi⁹ nature.

vnionē illā impoſſibile eſt termiari ad vnitatē naturē
ergo impoſſibile ē termiari ad vnitatē pſone. ¶ Itē
ſicut diuie nature rñdet pſona increata. ſic hūane na
ture rñdet pſona creata. ergo cū termin⁹ vnionis eq
liter ſe habeat ad extrema. ⁊ vnio illa nō poſſit termi
nari ad vnitatē pſone create. pari rōne videt̄ ꝙ non
valeat termiari ad vnitatē pſone increate. g̃ ſimplicit̄
25 ē verū ꝙ vnio illa nō termiat̄ ad vnitatē pſone. ¶ R⁹.
dicendū ꝙ quedā eſt vnio in q̄ eſt vni⁹ vnibilis i nāꝫ
alteri⁹ cōuerſio. Et hoc ē. qꝛ vni⁹ ē ad alteꝝ repugnā
tia ⁊ pdominātia. ſicut ſi gutta aque vniat̄ amphore
vini. Quedā vō eſt vnio i q̄ eſt vtriuſqꝫ vnibilis alte
ratio. ⁊ tercie nature ꝓductio. ⁊ h̄ qꝛ eſt ibi repugnā
tia ⁊ pdomiatio. ſ; nō excellēs pdñatio. ſicut vniunt̄
elemēta ad ꝯſtituēda corpa mixta. Quedā vō ē vnio
in q̄ nō eſt vnitoꝝ trāſmutatio ſ; tercie nature ꝯſtitu
tio. ⁊ hoc ē qꝛ vnibilia nō hñt repugnātiā. ſed habent
mutuā depēdentiā. ſicut vniunt̄ corp⁹ ⁊ aia ad cōſti
tutionē hoīs. Quedā vō eſt vnio in q̄ nec ē trāſmuta
tio. nec tercie nature ꝯſtitutio. ſ; vnū vnibiliū fūdat̄
tm̄ in altero. Et hoc eſt. qꝛ nec eſt ibi repugnātia. nec
eēntialis depēdentia. eſt tm̄ excellēs pdñatio. ſicut qñ
arbor vna inſerit̄ ſtipiti alteri⁹ arboris. tūc vtraqꝫ ar
bor ſeruat nāꝫ ꝓpriā. ⁊ tm̄ vna arbor ſubſtātificat̄ in
ſtipite alteri⁹ arboris. ita ꝙ vn⁹ ē ſtipes vtriuſqꝫ. Hoc
tm̄ qrto vniōis genere habet vniri nā diuina hūane.
Quia em̄ nulla eſt repugnātia int̄ nāꝫ diuinā ⁊ hūa
nā. ideo nulla ē ibi trāſmutatio nec ꝯuerſio. qꝛ vō nō
eſt mutua depēdentia. nō eſt tercie nature ꝯſtitutio. ſ;
qꝛ eſt ibi alteri⁹. ſ. diuine nature pdñatio. neceſſe ē ꝙ
diuina nā hūanā nāꝫ trahat ad vnitatē. Sꝫ ad vni
tatē nature nō pōt trahere ſine trāſmutatiōe ⁊ con
uerſiōe. neceſſe eſt g̃ ꝙ eā trahat ad vnitatē pſone. et
vna ⁊ eadēꝫ hypoſtaſis ſit diuine nature ⁊ hūane. vt
qſi hūana nā fundet̄ ⁊ ſubſtātificet̄ i diuino ſtipite. ⁊
ideo multū aſſimilat̄ iſta vnio ei vnioni q̄ eſt p inſer
tionē. Propt̄ qđ etiā fortaſſis dicit beat⁹ Jacob⁹. j.
In māſuetudine ſuſcipite inſitū verbū. Cōcedendū
26 eſt g̃ ꝙ illa vnio termiat̄ ad vnitatē pſone. ¶ Ad illđ
qđ obijcit̄ ꝙ vnitas illi⁹ pſone ē etna. dicēdū ꝙ ſicut
pſona noīat ipm̄ ſuppoſitū in cōparatiōe ad naturā
cui ſubijcit̄. ſic ⁊ dignitas pſone attēdenda ē reſpectu
nature. poteſt ergo pſona illa cōparari ad naturā di
uinā. ⁊ ſic eius dignitas eſt eterna. Poteſt etiā com
pari ad naturā diuinā pit̄er ⁊ humanā. ⁊ ſic cōnotat
aliquid temporale. ⁊ ratōne illius cōnotati dicat̄ eſſe
termin⁹ vnionis. Illa em̄ vnio nō fecit vt illa pſona
eſſet vel vna eſſet. ſed fecit ꝙ pſona que erat vna i na
27 tura ſimplici. eſſet vna in natura duplici. ¶ Ad illud
qđ opponit̄ ꝙ vnitas pſonalis eſt extremū. g̃ nō eſt
termin⁹. Dicendū ꝙ ſm̄ vnā cōparationē quā habet
videlicꝫ ad diuinā naturā eſt extremū. Scđm autēꝫ
cōparationē quā habet ad humanā naturā eſt vnio
nis termin⁹. Quia p illā vnionē factum eſt vt pſona
verbi eſſet homo. Scđm aūt cōparationē quā habet
ad vtrāqꝫ naturā. tenet rōnem medij. nihil aūt impe
dit vnū ⁊ idem diuerſo reſpectu habere cōparationē
medij ⁊ extremi. ⁊ p hūc quidē modū in ꝓpoſito intel
28 ligendū eſt. ¶ Ad illud qđ opponit̄ ꝙ ꝓpter ſummā
ſimplicitatē diuina natura nō pōt vniri hūane natu
re in vnitatē nature. Dicendū ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ plu
res naturas in vnā naturā coire repugnat ſimplici
tati nature. ſed plures naturas vniri in vnitatē pſo
ne. nō repugnat ſimplicitati pſone. ſicut ⁊ plures pſo
ne poſſunt eſſe in vna natura. ita ꝙ nō impediūt na
ture ſimplicitatē. ſic plures nature i vna pſona. Alia
vō ratio eſt. qꝛ pſona diuina pōt fieri ſuppoſitū hūa
ne nature. ſola relatiōe hūane nature ad ipāꝫ. q̄ qui
dē relatio nihil ponit nouū circa pſonā verbi ſ; ſolꝫ
in nā aſſumpta. ⁊ iō vnio naturaꝝ vnitati pſone non
repugnat. nō ſic aūt eſt qñ vnio termiat̄ ad vnitatem
nature. vbi nō ſolū notat̄ eſſe reſpectus. ſ; etiā notat̄
cōuenientia fieri in forma. ⁊ hoc nō pōt fieri ſine com
poſitōne ſine trāſmutatiōe aliqua. ¶ Ad illud quod 29
opponit̄ ꝙ vnio illa nō pōt termiari ad vnitatē pſo
ne create. Dicendū ꝙ nō eſt ſile. qꝛ diuina nā nō pōt
ſubſtātificari in pſona creata. Qđ em̄ ſubſtantificat̄
in aliquo. min⁹ hꝫ de ſtabilitate ꝙ̄ illud in q̄ ſubſtāti
ficat̄. ⁊ ideo qꝛ verior nō eſt ens ⁊ p ſe ſtans natura
diuina ꝙ̄ hūana. ideo hūana nā pōt vniri diuine per
ſone. ꝙ̄uis diuina nā nō poſſit vniri nature create. et
idō pōt fieri vnio in vnitatē pſone increate. ꝙ̄uis nō
poſſit fieri vnio in vnitatē pſone create. Eſt ⁊ alia rō
qꝛ pſona ſemp hꝫ denomiari a digniori ꝓprietate.
⁊ ideo diuina nā ⁊ hūana in vnā cōcurrūt hypoſta
ſim. Et cū ſemp neceſſe ſit diuinā naturā excellere di
gnitate. nō pōt fieri vnio in vnitatē pſone create. licꝫ
poſſit fieri vnio in vnitatē pſone increate. Et iō patꝫ
ꝙ nō eſt ſile qđ aſſumit ꝓ ſili ſ; valde diſſimile.

¶ Queſtio. ij. c

¶ Utrū modus illius vnionis ſit ſingularis. an re
piat̄ aliquis vnionis modus ei cōſimilis. Et ꝙ ſit ſin
gularis videt̄ autoritate ipi⁹ Algaret in ſua metha
phiſica. vbi ponit modos vnionis. ¶ Ibi em̄ diuidit 30
vnū ſimplicit̄. ⁊ vnū ſm̄ qđ. Unū ſimplicit̄ diuidit in
tres differētias. Primo in vnū in q̄ nō eſt multitudo
nec actu nec potētia. vt pūctus ⁊ vnitas. Secūdo in
vnū in quo nō eſt multitudo actu ꝙ̄uis ſit potētia. ſi
cut eſt linea. Tercio in q̄ eſt multitudo actu ⁊ poten
tia. vt lectus ⁊ mēbrū in quib⁹ ſunt actu multa. Unū
aūt ſm̄ quid in q̄nqꝫ differētias hꝫ diuidi. videlicꝫ in
vnū genere. vt eſt homo ⁊ bos. In vnū ſpecie. vt ſor
tes ⁊ plato. In vnū in accidēte. vt ē nix ⁊ ceruſa. In
vnū ꝓportiōe. vt auriga ⁊ nauta. In vnū ſubiecto. ſi
cut dulce ⁊ albū in aliqua ſubā vna. Sed nullo iſtoꝝ
modoꝝ vt patꝫ diſcurrēti p ſingula ē illa vnio que ē
in xpo. ergo videt̄ ꝙ modus illi⁹ vniōis excedat oēs
vnionis modos. ¶ Itē hoc ipm̄ videt̄ auctē Ariſto.
q̄ diuidit vnū in pma phia in vnū p ſe ⁊ in vnum p
accidēs. Unū p accidēs di ſicut duo accidētia in vno
ſubiecto. Unū āt p ſe di nouē modis. ſcꝫ cōtinuatōe
quoꝝ termin⁹ vn⁹. Unū ſpecie vel forma vt ſortes ⁊
plato in homie. Unū genere. vt hō ⁊ bos in animali.
Unū diffinitiōe. vt illa q̄ habēt eandē diffinitōēꝫ. vel
quoꝝ vnū eſt diffinitio alteri⁹. Unū indiuiſibilitate.
vt pūctus. Unū numero. vt ſingulare. Unū ſimplici
tate. vt eſſentia vel vniuerſale. Unū totalitate vel p
fectiōe vt circul⁹. Unū ꝓportione. vt auriga ⁊ nauta.
Unū mā vt oīa corpalia. Sꝫ nullo iſtoꝝ modorū eſt
vnio i pſona i xpo. g̃ videt̄ ꝙ ſit vnio mō ſingulari ⁊
ꝓprio. ¶ Itē hoc ipm̄ videt̄ auctē Berñ. ad Eugeniū
li. v. vbi diſtiguit vnū nouē modis. vbi ait ſic. Eſt vni
tas collectiua. vt vicꝫ multi lapides faciūt vnū acer
uū. Eſt vnitas cōſtitutiua. vt cū multe ptes vnū totū
cōſtituūt. Eſt vnitas cōiugatiua q̄ fit vt duo iam nō
duo ſ; vna caro ſunt. Eſt vnitas nātiua q̄ aīa ⁊ carne
vnus hō naſcit̄. Eſt vnitas ptātiua. q̄ hō virtutis nō
inſtabilis vel diſſilis ſ; vn⁹ ſibimet nitit̄ inueniri. Eſt

vnitas ꝯſeruatiua.cū ꝑ charitatē multoꝝ hoīm ē cor
vnū ⁊ aīa vna.Eſt vnitas votiua.cū aīa oībus votis
deo adherēs vn⁹ ſpūs ē.Eſt vnitas dignatiua q̄ fili⁹
dei dignat⁹ ē aſſumere nr̄am nāȝ.Eſt ⁊ poſtremo vni-
tas trinitatis. de q̄ ipſe Bern̄.ſubdit verū ⁊ quid ſuȝ.
ad illud vnū.ꝗ ſi vnitas iſta q̄ vbū dei vnitū eſt carni
ſpāli differētia dī vnitas dignatiua.Videt̄ ꝗ ꝙ vnio
ꝑdicta ſingularē modū habeat.¶ Itē hoc ipm̄ videt̄
auctē ꝓphetici vbi.dicit̄ eīn Hiere.xxxj.Nouū faciet
do.ſup terrā.mulier circūdabit virū. hoc inquā dī de
illa vnione creata.ſ nō eſſet nouū ſi ſile hēet. videt̄ ꝗ
ꝙ int̄ oēs vniōes ſit vnio vna ſingular̄. ¶ Sed ꝯtra
Ephe.v.Erūt duo in carne vna.ſacr̄m hoc magnū ē.
Ego aūt dico in xp̄o ⁊ in eccl̄ia.Glo.q: xp̄s q̄ de⁹ erat
apd̄ patrē.ꝑ quē ⁊ facti ſum⁹.fact⁹ ē ꝑ carnē ꝑticeps
nr̄.vt illi⁹ capitis corp⁹ eſſem⁹.ꝗ videt̄ ꝙ vnitas illa
q̄ eſt vbi ad carnē. ſit ꝯſilis illi q̄ eſt viri ad vxorē.nō
ergo ē vnitas ſingularis. ¶ Itē illa vnitas q̄ verbū ē
vnitū carni eſt vnitas ꝑſonalis ſicut ſupra oñſuȝ eſt.
Sȝ vnitas illa q̄ aīa vnit̄ carni eſt ex ſūma ꝑtāte dei.
Vñ in quadā ſequētia. Poteſtate nō natura.fit crea
tor creatura.ꝗ videt̄ ꝙ illa ſit vnitas ꝑtātū.ſ ille mo
dus cōpetit ⁊ reꝑit̄ in creatura.ꝗ ⁊c̄. ¶ Iteȝ aut illa
vnio q̄ diuinitas vnit̄ hūanitati eſt nālis aut gratui-
ta. Si nālis. ꝗ cōtinet̄ ſb vnitatib⁹ illis q̄ a pho aſſi-
gnant̄.Si gratuita.ꝗ cum vnitas gratuita ſit vnitas
votiua ſicut dicit Bern̄. videt̄ ꝙ iſte mod⁹ vnitatis
51 diuine nō faciat ſpecialē vnitatis differētiā.¶ R̄e.di
cendū ꝙ ſicut nulla creatura ꝑfecte deo aſſimilat̄.ſed
quodāmō eſt ſilis quodāmō diſſilis.Et vbi vna crea
tura hȝ ſilitudinē.frequēter alia hȝ diſſilitudinē.Et ꝑ
hūc modū intelligendū eſt circa hāc ſacratiſſimā vni
onē.Si eīn loq̄mur de ipa q̄tū ad ei⁹ ſpāles cōditio-
nes ſigillatim acceptas.ſic pōt hic cōueniētiā cū mo-
dis vnitatū in creaturis reꝑtis.Si aūt loq̄mur q̄tuȝ
ad collationē ſuaꝝ ꝓprietatū.ſic dicit modū vnitatis
52 ſingular̄. ⁊ hoc pȝ ſic. In hac eīn vnione ē ꝯſiderare
diſtantiā vnibiliū.vnionis ꝓncipiū. vniōis terminū.
⁊ vnitoꝝ vinculū.Q̄tū ad diſtantiā vnibiliū.q̄ vnit̄
creator creature cōuenit cū vnitate votiua.Q̄tuȝ ad
vnionis ꝓncipiū ꝯuenit cū vnitate ꝑtātiua.q: talis ē
ex diuina vtute ⁊ mera gr̄a.Q̄tū aūt ad vnionis ter
minū cōuenit cū vnitate votiua. q̄ quidē terminat̄ ad
vnitatē ꝑſone.Q̄tū aūt ad vnionis vinculū cōuenit
cū vnitate cōiugatiua.in q̄ eſt vinculū ꝑpetuū ⁊ indi
uidua copula.Q̄tū aūt ad oēs cōditiōes ſil' collatas
nullū modū habet vnitatis ſibi cōſimilē. q: ſuperce-
dit omnē naturā. ⁊ omnē aliā gratiā cōmunē.videlȝ
ꝙ diuina natura ⁊ humana vniant̄ in vnā ꝑſonam
indiſſolubiliter ꝑ dei potentiā. Et ideo concedendū
eſt ꝙ talis vnio ſupexcellit omnē ꝯſiderationē philo
ſophicā.nec mirū. q: ad ipm̄ vix ꝑtingit ratio ꝑ fideȝ
eleuata. Et ideo Bern̄.ſm̄ iſtaȝ opinionē aſſignauit
ſpecialē vnitatis differentiā vocans eam animā vni
tat⁹ dignatiuā.Cōcedende ſunt ergo rōnes que ſunt
53 ad iſtam partē. ¶ Ad illud ergo qđ opponit̄ in con
trariū ꝙ ſimilis ē vnioni cōiugatiue iam patet reſpō
ſio.q: ⁊ ſi ſit ſimilitudo q̄tum ad vinculū. nō tamen
eſt ſimilitudo q̄tum ad terminū vel diſtantiā vnibi-
54 lium. ¶ Ad illud qđ opponit̄ ꝙ ſimilis ē vnitati vo-
tiue ꝓ eo ꝙ eſt vnio in ꝑſona. Dicendū ꝙ ſi ſit ſimi-
litudo q̄tum ad terminū.nō tamē q̄tum ad vinculū
55 vel diſtantiā vnibiliū. ¶ Ad illud qđ opponit̄ ꝙ eſt
ſimilis vnitati poteſtatiue. Dicendū ꝙ etſi ſit ſimili-
tudo q̄tum ad principiū. q: vtraq̄ eſt ex virtute di-
uina. diſſimilitudo eſt tamē q̄tum ad terminū ⁊ q̄-
tum ad vinculū. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ eſt ſimi- 56
lis vnitati votiue cum ſit ꝑ gratiā. Dicendū ꝙ ē alia
gratie differētia qua anima vnit̄ deo ꝑ charitatē per
fectā.⁊ qua natura hūana vnit̄ verbo in vnitatē ꝑſo
ne.nec tm̄ q̄tum ad hoc eſt differētia. ſed etiā q̄tum
ad terminū.Et ideo iſta vnio facit ſingularē moduȝ.
¶ Si aūt querat̄ ſufficiētia vnitatū modoꝝ aſſigna- 57
toꝝ. Dicendū ꝙ iſta queſtio alibi habet ſuū locum.
⁊ ſingula ſuis locis tractanda ſunt. Illoꝝ tamē.ix.
modoꝝ vnitatū quos Bern̄.aſſignat.poteſt ſic ſumi
ſufficiētia.Eſt eīn vnitas naturalis ⁊ gratuita.⁊ vni-
tas ſup vtrāq̄ cōſtituta. Vnitas autē naturalis eſt ī
quadruplici differētia.Quedā enim eſt ꝑ aggregati-
onē rerum differentiū diſtinctaꝝ. ſicut vnitas colle-
ctiua.Quedā eſt ꝑ colligationē reꝝ formaliter diffe-
rentiū ſiue partiū etherogeneaꝝ.⁊ ſic eſt vnitas con-
ſtitutiua. Quedā ꝑ cōiunctionē differentiū ſexu.ope-
ratiōe cōuenientiū.⁊ ſic eſt vnitas cōiugatiua.Que-
dam ꝑ vnionem differentiū naturaꝝ in vnionē con-
currentiū.⁊ ſic eſt vnitas votiua. Vnitas autē gratui
ta ſimiliter quattuor habet differētias.Aut enim eſt
vnitas eiuſdē anime ad ſe ſm̄ ſtatuū diuerſitatē.⁊ ſic
eſt poteſtatiua.Aut multoꝝ hominū adinuicem ſm̄
charitatē.⁊ ſic eſt vnitas cōſentatiua. Aut anime ad
deū ꝑ volūtatis cōformitatē. ⁊ ſic eſt vnitas votiua.
Aut humane nature ad diuinā ſm̄ ꝑſone vnitatem.
⁊ ſic eſt vnitas dignatiua. Vnitas autē ſup vtrāq̄ cō-
ſtituta videlicȝ ſup naturalē ⁊ gratuitā eſt vna ſola.
videlicȝ vnitas trinitatis. quā quideȝ vnā eſſe decet
ſolā.vt in ea ſit ſtatus omniū vnitatū.

Queſtio.iij. f

¶ Utrū illa vnitas q̄tum ad gradū excellat omnes
vnitates creatas: Et ꝙ ſic videtur autoritate Bern̄.
ad Eugeniuȝ. Inter omnia que vere dicunt̄ vnum.
arcē tenet vnitas trinitatis. Secūdo illa ꝑcellit qua
tres ſubſtātie in chriſto ſunt vna ꝑſona. ergo vnitas
qua chriſtus eſt vnus.omnes vnitates creatas excel-
lit. ¶ Item tanto magis aliqua vniūtur.quāto inſe-
parabilius ſunt vnita. ſed nature ille in xp̄o vniunt̄
tanta inſeparabilitate qua maior eſſe non poteſt. ergo
videt̄ ꝙ vnitas illa ad quā terminat̄ vnio illa. maxīa
ſit inter omnes vnitates creatas. ¶ Item tanto ma-
gis aliqua vniunt̄ quāto magis cōmunicāt ſibi ſuas
ꝓprietates ⁊ idiomata. ſed in xp̄o eſt ꝑfecta idioma-
tū cōmunicatio. ergo videt̄ ꝙ ad ſummā vnionem
terminet̄ illa vnio. ¶ Item vnio illa terminatur ad
vnitatē in ꝑſona. ꝑſona autem illa eſt ꝑſona verbi.ſ
ꝑſona vbi in ſimplicitate ⁊ nobilitate ī infinitū excel
lit omnē vnitatē creatam. ergo videt̄ ſimiliter ꝙ illa
vnitas ad quā terminat̄ vnio dignatiua. ¶ Sȝ ꝯtra.
Que maxīe diſtāt ſūt mīme vnibilia.⁊ q̄ minime ſūt
vnibilia minime faciūt vnū. ſed talia ſunt diuinitas
⁊ hūanitas.ꝗ videt̄ ꝙ vnio q̄ ē ī xp̄o terminet̄ ad gra-
dū vnitat⁹ infimū. ¶ Iteȝ quāto aliq̄d ex paucioꝛib⁹
ꝯſtat tāto mag⁹ ē vnū. ſ in xp̄o reꝑit̄ maior nāꝝ plu-
ralitas q̄ ſit ſb celo. ꝗ vī ꝙ vnitas illa infimū teneat
vnitat⁹ locū. ¶ Itē mag⁹ ē vnū qđ ē vnū ī nā ⁊ ꝑſona
q̄ qđ ē ī ꝑſona tm̄. ſ q̄libȝ hō vnitatē hȝ ī ꝑſona ⁊ nā.
xp̄s āt vnitatē hȝ ī ꝑſona tm̄ nō ī nā.ꝗ maior vnitat⁹
ꝑfectio reꝑit̄ ī q̄libet hōie q̄ ī xp̄o. ¶ Itē mag⁹ eſt vnū
qđ nō ē mltiplicabile nec mltiplicatū. q̄ qđ ē mltipli-
cabile ⁊ mltiplicatū.Sȝ vnitas ⁊ punct⁹ hn̄t vnitatē

q̄ nec eſt multiplicabilis nec multiplicata. in xp̄o aūt
repiꝛ naturaꝝ multitudo ⁊ dia. ꝗ videꝛ ꝙ in xp̄o ſit
58 vnitas minima. ¶ Rᵒ. dicendū ꝙ ē loqui ꝺ vnitate q̄
aliq̄ dicunꝛ vnū ꝑ ꝯueniētiā i nā. ⁊ eſt loq̄ de vnitate
q̄ aliq̄ dicunꝛ vnū ꝑ ꝯueniētiā in ꝑſona. Si eīn loq̄-
mur de vnitate q̄ aliq̄ dicunꝛ vnū ꝑ ꝯueniētiā in na
ſic ē dicere ꝙ i xp̄o talis vnitas quodāmō ē nulla. q̄-
dāmō eſt magna. quodāmō eſt parua. quodāmō eſt
ſūma. Si eīn cōpem⁹ diuinā nāꝫ ad hūanā. ſic i xp̄o
nulla ē vnitas nature ꝑ eo ꝙ iſte due nature nō pñt
ſil' in vnā cōcurrere naturā. Si aūt loq̄mur de natu-
ra xp̄i ex pte corpis. ſic pua ē vnitas ꝓpter ptiū multi
plicitatē. Si aūt loq̄mur de vnitate q̄tū ad aiaꝫ. ſic ē
i eo vnitas magna ꝓpter aīe ſimplicitatē. Si aūt loq̄-
mur de eo q̄tū ad diuinā naturā. ſic ſūma ē in eo vni
tas ꝓpꝛ illi⁹ nature ſimplicitatē excellētiſſimā. Qn̄tū
ꝗ ad vnitatē nature ſm diuerſas ꝯſiderationes ē vni-
tas ſūma. vnitas nlla. vnitas pua. vnitas magna. ſic
eīn decet repiri in eo q̄ eſt ſup oīa exaltat⁹ ⁊ infra oēs
hūiliatus. Si vō fiat ſermo de vnitate q̄ aliq̄ dicunꝛ
vnū ꝑ ꝯueniētiā in ꝑſona. ſic ſimpliciꝛ loquēdo vni-
tas illa q̄ ē in xp̄o vnitas ē ſup oēs vnitates ſupma.
Et hoc q̄druplici ex cauſa. videlicꝫ ꝓpter illi⁹ ꝑſone
ſimplicitatē. ꝓpter vnibiliū dignitatē. ꝓpter meritoꝝ
inſepabilitatē. ⁊ ꝓpter vniōis ſingularitatē. Propter
ꝑſone ſimplicitatē. qꝛ vnio ē in ꝑſona vbi q̄ quidē eſt
ſimpliciſſima. Propꝛ vnibiliū dignitatē. qꝛ tā natu-
ra aſſumēs q̄ aſſūpta inꝛ cetera q̄ ſunt hꝫ excellētiſſi-
mā. Propꝛ inſepabilitatē. qꝛ tāto vinculo fortificata
eſt illaꝝ nāꝝ vnio. vt nūq̄ fiat nec poſſit fieri ſepatio
Nā eīn illa inꝛ ceteras nās adheſit eterno vbo q̄ por-
taꝛ ⁊ ſuſtētaꝛ oīā q̄d ē ſub deo. Propꝛ ſingularita
tē. qꝛ nūq̄ vlla vnio fuit huic vnioni ſilis. Hec ei fuit
excellētiſſime dignatōis. ⁊ iō nomē dignitat⁹ ⁊ digna
tiōis ſibi appropat. vt dicaꝛ vnitas dignatiua. Et q̄m
cū ꝺ vnitate xp̄i loq̄mur ad quā vnio terminaꝛ. eſt ſer
mo de vnitate ꝑſone nō de vnitate nature. iō ſimpli-
ciꝛ ꝯcedendū ē vnitatē q̄ eſt i xp̄o omnē vnitatē crea
tā ſupexcedere. Vñ etiā ꝯcedēde ſunt rōnes ad hāc
59 ptē inducte. Ad illꝺ vō q̄d obijciꝛ ꝙ q̄ maxie diſtāt 59
minime ſunt vnibilia. Dicendū ꝙ de⁹ ab omi creatu
ra maximā habet diſtāꝫ in nā. q̄tum tñ ad influētiā ⁊
creature ſuſtētationē maximā hꝫ approximatōꝫ. ⁊ iō
maxia pōt eſſe vnitas inꝛ creatorē ⁊ creaturā. q̄uis
nālis vnitas nulla intercidat. ¶ Ad illud q̄d obijciꝛ 40
ꝙ mag eſt vnū illud q̄d ex paucioꝛib⁹ ꝯſtituiꝛ. Dicē-
dū ꝙ verū eſt ꝺ illa vniōe cui⁹ vnitas reſultat ex ptiū
ꝯſtitutiōe. Vnitas aūt q̄ eſt i xp̄o. ex ptiū ꝯſtitutiōe
nō reſultat. ⁊ iō q̄uis ſit i eo nāꝝ pluralitas. nō tñ ſe-
quiꝛ ꝙ ſit i eo vnitas diminuta. ¶ Ad illud q̄d obij- 41
ciꝛ ꝙ mag ē vnū q̄d eſt vnū in ꝑſona ⁊ nā. Dicēdū ꝙ
verū ē q̄n vnitas ꝑſone ſequiꝛ vnitatē nature. tūc eīn
cōpoſitio i nā facit cōpoſitionē i ꝑſona. nō ſic aūt ē in
ꝓpoſito. qꝛ vnitas ꝑſone i xp̄o antecedit vnitatē nāe
aſſumpte. ita ꝙ nullā inducit cōpoſitionē nā aſſūpta
ſicut oñſum fuit ſ. ¶ Ad illud q̄d obijciꝛ ꝙ mag eſt 42
vnū q̄d nō eſt multipli. ⁊c. Dicēdū ꝙ verū eſt de illa
vnitate ⁊ multiplicatiōe q̄ habēt aliquā cōpoſitionē.
vniunꝛ eīn cuꝫ oppoſitū cū ſuo oppoſito ꝑmiſcetur.
non ſic autē eſt in ꝓpoſito. quia vt ſepe dictū eſt mul-
tiplicitas in natura. nō repugnat vnitati i ꝑſona. Et
ſic patet reſponſio ad oīa queſita.

¶ Diſt. vij. Oſtēdit qualiꝛ ſm varias opiniones recitatas di. p̄cedenti de mō vniendi diui nā ⁊ humanā naturā determiari habeāt ambigue locutiōes.

Secūdū primā vō dī de⁹ fact⁹ ⁊c. Supra narrauit mgr multoꝝ opiniōes. In hac pte applicat ad p̄n-cipale ꝓpoſitū. videlicꝫ ad explicādas ambiguas locutiōes. Diuidiꝛ aūt ps iſta in ptes tres ſm illas tres opiniōes. In q̄ꝝ p̄ma explicat locutiōes ambiguas ſm opinionē p̄mā. In ſecūda vō ſm opinionē ſecūdā. ibi. In ſcda vō ſnia hui⁹ traditōis. In tercia vō ſm terciā. ibi. In hac ꝗ ſnia ſic dꝛ de⁹ fact⁹ hō ⁊c. Prima ps diuidiꝛ i duas. In q̄ꝝ p̄ma iuxta p̄mā ſniaꝫ ambiguas locutiōes exponit. In ſcda vō ea q̄ p̄dicte opinioni videꝛ ꝯria diſſoluit. ibi. Huic aūt ſnie oppōiꝛ. Scda vō ps p̄ncipalis diuidiꝛ i ptes tres. In q̄ꝝ p̄ma locutiōes p̄miſſas explanat. In ſcda vō autoꝛitates p̄us poſitas explanat. ibi. Determināt etiā auctes q̄ p̄me ⁊c. In tercia vō alias auctes q̄ hijs videnꝛ aduerſari reducit ad concoꝛdiā. ibi. Sꝫ hijs videnꝛ aduerſari ⁊c. Et illa ps in multas poſſet diuidi ptes ſm multas auctes ſicut in lr̄a pꝫ. Silr̄ tercia ps p̄ncipalis diuidiꝛ i ptes tres. In q̄ꝝ p̄ma explicat locutiōes p̄miſſas ſm terciā ſniaꝫ. In ſcda vō elicit ex p̄miſſis quādā aliā locutiōꝫ nō eſſe recipiēdā. ibi. Et licꝫ dicaꝛ hō de⁹ ⁊c. In tercia vō ⁊ vltima oñdit ſe in p̄cedētib⁹ opinionib⁹ ſuſpēſam tenuiſſe ſniaꝫ. ita ꝙ ad nullā p̄dictaꝝ opinionū declinauerit mag q̄ ad alterā. ibi. Satis diligēter inꝛ diuerſorū ſnias ⁊c. Et ex hoc pꝫ ꝙ nō eſt imponēdū mgr̄o ꝙ fuit ex opinione tercia. Nota ꝗ ꝙ i tota pte iſta has duas locutiōes explanat. hō fact⁹ ē de⁹. Et xp̄s p̄deſtinat⁹ eſt eſſe fili⁹ dei. Prima eīn opinio ꝯcedit ꝙ de⁹ fact⁹ ē hō ⁊ ecōuerſo. qꝛ hō in xp̄o ē q̄dā ſuba ꝑ nāꝫ q̄ cepit eſſe de⁹ ꝑ graꝫ. Scda vō opinio cōcedit ꝙ de⁹ fact⁹ eſt hō ⁊ ecōuerſo. qꝛ de⁹ cepit eſſe ſubſiſtēs i duab⁹ naturis. ⁊ ex h̄ factū eſt vt ſubſiſtēs in duabus naturis ſit deus. Scdm̄ terciā opinionē dī de⁹ fact⁹ eſt hō ⁊ ecōuerſo. qꝛ de⁹ accepit hoiem. ⁊ ex hoc factū eſt ꝙ ſm hūc hoieꝫ ē de⁹. Silr̄ p̄ma opinio cōcedit ꝙ xp̄s p̄deſtinat⁹ eſt eſſe fili⁹ dei. qꝛ ille hō eſt fili⁹ nō ꝑ naturā ſ ꝑ graꝫ. ⁊ hoc quidē ab eterno fuit p̄uiſum. Scda vō opinio dicit ꝙ xp̄s eſt p̄deſtinat⁹ eē fili⁹ dei. qꝛ ꝑſona illa inq̄tū hō. id eſt inq̄tū ſubſiſtēs i duab⁹ naturis. ſcꝫ aīa ⁊ carne. p̄deſtinat⁹ eſt. ⁊ ita rōne hūanitatis nō diuinitat⁹. Tercia vō opinio dicit ꝙ xp̄s ſm ꝙ hō eſt p̄deſtinat⁹. nō ꝙ homo ille ſit p̄deſtinat⁹. nec ꝙ ꝑſona illa ſubſiſtēs i duabus naturis ſit p̄deſtinata. ſed qꝛ q̄d p̄deſtinatū eſt ei ab eterno. collatū eſt ei in tpe ꝑ gratiā. nō eīn hūanitatē hoīs ab eterno ſed ꝑ gratiā accepit ex tpe ſm ꝙ deus p̄uiderat eternaliter.

Explicat locutiōes ambiguas ſm opinionē p̄mā. a

VII

Secūdū primā vō diciꝛ de⁹ fact⁹ hō. ⁊ hō fact⁹ deus. qꝛ deus cepit eſſe quedā ſuba rōnalis que ante nō fuerat. ⁊ illa ſuba cepit eſſe de⁹. ⁊ hoc gratia non natura vel meritis habuit. Unde recte diciꝛ xp̄s inq̄tum homo p̄deſtinat⁹ eſſe filius dei.

¶ Diſſoluit que p̄dicte opinioni videnꝛ cōtraria. b

Huic aūt ſnīe opponit̄. Si illa ſbā cepit eē de⁹. ⁊ de⁹ illa. quedā ḡ ſbā eſt de⁹ que nō ſp̄ fuit de⁹. Et q̄dā ſuba ē deus q̄ nō eſt dīna ſbā. Et de⁹ ē aliq̄d q̄d nō ſp̄ fuit. Qd̄ ⁊ illi ꝯcedūt Origenis teſtionio innitētes q̄ ait. Factus ē ſine dubio id q̄d prius nō erat. ſ; addidit ſm carnē. ſm deum v̄o erat prius. ⁊ nō erat q̄ſi nō erat. Alijs q̄ꝫ pluribus modis illi ſnīe pōt opponi. quib⁹ ſupſedemus exercitatōnis ſtudiū lectori reliquentes. ⁊ ad aliā ꝓperantes.

Sup eplam ad Ro.

¶ Explanat ſententiam locutionum ſecunde opionis. c

In ſc̄da v̄o ſnīa hui⁹ traditōnis talis videt̄ rō. vt cū dr̄ de⁹ fact⁹ ē hō. intelligat̄ cepiſſe eē ſbſiſtēs ex duab⁹ natur̄ vel trib⁹ ſubījs. ⁊ econuerſo hō fact⁹ ē deus. q2 ſubſiſtēs in duab⁹ naturis cepit eē de⁹. vel poti⁹ hō factus ē de⁹. ⁊ ecōuerſo dicitur. q2 deus aſſumpſit hoīez. ⁊ hō aſſumpt⁹ eſt a deo. Uñ aug⁹. dicit in li. de tri. Talis fuit illa ſuſceptio q̄ hoīem faceret deū ⁊ deū hoīem. variat̄ aūt intelligētia cū dicit̄ de⁹ eſt hō. ⁊ hō eſt de⁹. Dr̄ em̄ de⁹ eē pſona ſubſiſtēs ī duabus ⁊ ex duabus natur̄. ⁊ pſona ſbſiſtēs ī duab⁹ ⁊ ex duabus natur̄ dr̄ eē deus. i. verbū vel nā diuina. Pōt em̄ p̄dicari pſona ſimplex vel nā de pſona compoſita. Non eſt aūt vt ait Joh. Dam̄. idem dicē naturā vel pſonā. Iſti dicūt xp̄m p̄deſtinatum inq̄ꝫtum eſt hō. i. inq̄ꝫtum eſt ſubſiſtēs ex duab⁹ ſubījs. ſ. aīa ⁊ carne. Naꝫ q̄ꝫtuꝫ ad naturā diuinitat̄ nō eſt ip̄e p̄deſtinatus. Nō ḡ inq̄ꝫtū ī ea vel ea ſubſiſtit predeſtinat⁹ ē. ſ; inq̄ꝫtū ſbſiſtit ī alijs duab⁹ ſbījs. i. ī aīa ⁊ carne. h̄ ē inq̄ꝫtum eſt hō.

Aug.

Qz nō ē idē dicere perſonam ⁊ nām

Ex quo ſenſu dicūt criſtum predeſtinatum

¶ Auctes prime opinionis q̄ iſti vident̄ obuiare ſnīe explanat. d

Determināt etiā auctes q̄ prime ꝯueniūt ſnīe. ⁊ huic vident̄ ꝯtradicē. vt cuꝫ legit̄. hō ille aſſumptus a verbo in ſingularitatē pſone. vel fact⁹ vna pſona cū v̄bo. de nā hūana intelligat̄ q̄ v̄bo vnita ē in ſinglaritatē pſone. i. ita q̄ eadē pſona q̄ p̄us erat ⁊ ſimplex erat. ſine incremēto nūeri pſonaꝝ etiaꝫ īmutata pmāſit licet ꝯpoſita. Cōpoſitōnis v̄o hui⁹ aliā dicūt eē rōnem q̄ꝫ ſit in alijs hoīb⁹. q2 h⁹ ex trib⁹. alioꝝ ex duab⁹ ſbījs eſt ꝯpoſitio. Negāt q̄ꝫ nāꝫ hūanā eē pſonā vel dei filiū. Et ſic vnū eundēq̄ꝫ dicūt eſſe hoīeꝫ ⁊ deū. ⁊ filiū hoīs ⁊ filiū dei. ita vnū et idem nō aliud ⁊ aliud ſicut nec alium ⁊ alium.

¶ Reducit ad ꝯcordiam alias auctes q̄ his vident̄ aduerſari. e

Aug.

Sȝ his vident̄ aduerſari q̄ ſbditis ꝯtinēt̄ caplis. Ait em̄ aug. ſup Joh. Aliud ē v̄bū dei. aliō hō. ſ; v̄bū caro factū ē. i. hō. nō itaq̄ꝫ alia v̄bi. alia ē hoīs pſōa. q̄m vtrūq̄ꝫ xp̄s ⁊ vna pſona. Idē ad felicianū. Aliō dei fili⁹. aliud hoīs fili⁹. ſ; nō alius. Itē dei fili⁹ aliud de p̄re. aliō de m̄re. Idē in li. j. de tri. Cū fili⁹ ſit ⁊ de⁹ ⁊ hō. alia ſbā deus. alia hō. hec āt ī hūc modū determināt. q2 cū dr̄. Aliud v̄bū dei. aliud hō. ſiue alia ſbā de⁹. alia hō. alteri⁹ nāe ſignificat̄ xp̄s eē inq̄ꝫtū ē hō. ⁊ alteri⁹ inq̄ꝫtū ē de⁹. ⁊ aliō nā q̄ ē hō. aliud nā q̄ eſt de⁹. Ut. n. ait Joh. dam̄. Incōuerſe ⁊ inalterabilr̄ vnite ſt̄ adinuicē nāe. neq̄ꝫ dīna diſtāte a ꝓpria ſimplicitate. neq̄ꝫ hūana aut ꝯuerſa in deitat̄ nām. aut in nō exn̄tiaꝫ diuiſa. neq̄ꝫ ex duabus vna facta ꝯpoſita nā. Cōpoſita em̄ nā neutri eaꝝ ex q̄b⁹ ꝯponit̄ natur̄. homouſia. i. ꝯſbalis eē pōt ex alter̄ pficiēs alterū. vt corp⁹ ex q̄tuor elemētis ꝯpoſitum nec ignis noīat̄. nec aer. nec terra. nec aq̄. nec hoꝝ alicui homouſiō dr̄. Si ḡ ſm hereticos xp̄s vni⁹ ꝯpoſite nāe p⁹ vnionē extitit. ex ſimplici nā ꝯuerſus ē ī ꝯpoſitaꝫ. ⁊ neq̄ꝫ p̄ri ſimplic̄ nature exn̄ti. neq̄ꝫ m̄ri ē homouſios. ⁊ neq̄ꝫ de⁹ neq̄ꝫ hō denoīabit̄. ſ; xp̄s ſolū. Et erit h̄ nomē. ſ. xp̄s nō pſone ipſius nā. ſ; vni⁹ ſm ipſos ꝯpoſite nature. Nos aūt xp̄m nō vni⁹ ꝯpp̄ſite nature dogmatizam⁹. et h̄ nomē ſcꝫ xp̄s pſone dicimus. nō monotropos. i. vno mō dictū ſ; duaꝝ nāꝝ eē ſignificatiuū. ſ. deitat̄ ⁊ hūanitat̄. Ex deitate aūt ⁊ hūanitate deū pfectū ⁊ hoīeꝫ pfectū eūdē ⁊ eē ⁊ dici. ex duab⁹ ⁊ ī duab⁹ natur̄ ꝯfitemur. Sic ḡ dr̄ aliud eē filius dei. aliud fili⁹ hoīs. q2 alteri⁹ ē ſube vel nature inq̄ꝫtum ē fili⁹ dei. alteri⁹ inq̄ꝫtum eſt fili⁹ hoīs. nō q̄ ip̄e filius dei ⁊ hoīs ſit duo illa diuerſa. i. due diuerſe nature.

Joh. dam̄.

¶ Apte em̄ hyla. in. ix. li. de trini. ait. Cū nō aliud ſit filius hoīs. neq̄ꝫ aliud filius dei. v̄bū em̄ caro factū eſt. ⁊ cū ille q̄ fili⁹ dei ē ip̄e ⁊ hoīs ſit fili⁹. requiro q̄s in hoc filio hoīs glorificatus ſit? Euidēter dicit nō aliud eſſe filium dei et aliud filium hominis. Ex q̄ p̄miſſa roborat̄ ⁊ approbat̄ determinatio.

Quod etiã dictũ est. vtrũq xps est. ⁊ vna psona. mouere põt lectorẽ. sic ⁊ illud qd Aug. dicit in .j. li. de trinitate. Quia forma dei formã serui accepit vtrũq de⁹. vtrũq hõ. Sz vtrũq deus ꝓpter accipiẽtẽ deũ. ⁊ vtrũq hõ ꝓpter acceptũ hoĩem. Et illud qd idẽ ait ĩ libro de bono ꝑseuerãtie. Qui fide lis ẽ. in eo verã naturã hũanã credit suscipiẽte deo vbo ita sublimatã. vt q̃ suscepit ⁊ qd suscepit vna esset i trinitate ꝑsona. assũptiõe illa ineffabilit̃ faciẽte ꝑsone vni⁹ i deo ⁊ homie veritatẽ. Si aũt q̃ suscepit. ⁊ qd suscepit vna ẽ ꝑsona. ergo natura hũana cũ vbo vna ẽ ꝑsonã. Sz hec oĩa ex tali sensu dicta fore tradũt vt vtrũq dicat̃ esse xps ⁊ vna ꝑsona. q: i vtroq vn⁹ xps ⁊ vna ꝑsona subsistit. Ita etiã susceptũ cũ suscipiẽte dr̃ vna ꝑsona. q: susceptũ suscipiẽti ẽ sociatũ in vnitate ꝑsone. ⁊ ita ꝙ vnitas ꝑsone ꝑmãsit. nõ ita ꝙ caro ⁊ aĩa sint vn⁹ de⁹. q: vt ait Hieronym⁹. Verbũ ẽ de⁹ nõ caro assumpta. Et Ambro. in li. iij. de spũsancto ait. Aliud ẽ qd assũpsit ⁊ aliud qd assũptũ est.

¶ Est aũt ⁊ aliud qd huic sentẽtie plurimũ videt̃ obuiare. Ait eñ Aug. in li. j. ɔ̃ Maximinũ. Christ⁹ vna ꝑsona ẽ gemie substãtie. q: ⁊ de⁹ ẽ ⁊ hõ est. nec tñ deus vel hõ ps hui⁹ sube dici põt. alioqn fili⁹ dei de⁹ anteq̃ susciperet formã serui. nõ erat tot⁹. ⁊ creuit cũ hõ diuinitati eius accessit. Ecce deũ dicit nõ esse ptẽ illi⁹ ꝑsone. Vñ videt̃ illa ꝑsona nõ ɔstare ex deo ⁊ homie. Ad qd etiã illi dicũt illã ꝑsonã nõ ita ɔstare ex deo ⁊ hoĩe: q̃si totũ ex ptib⁹. Ita eñ ptes alicui⁹ toti⁹ cõueniũt. vt ex illis qd nõ erat ɔstituat̃. Nõ aũt sic hũana ⁊ diuia nã i xpo vniũt̃. ᵃ Inexplicabile eñ ẽ mysteriũ isti⁹ vnionis q̃ nõ est ptiũ rõ. Quidã tñ noĩe dei ibi ꝑsonã significari putãt. q: de trib⁹ agebat ꝑsonis q̃rũ nullã trinitatis ptẽ esse dicebat. sic ps isti⁹ ꝑsone nõ ẽ de⁹. Qd si de ꝑsona intelligat̃. manifestũ ẽ. q: ꝑsona nõ est ps ꝑsone. Posita ẽ diligẽter sñia scd̃a ⁊ ei⁹ explanatio. cui i nllo vl' in modico obuiãt autoritates in tercia sñia inducte que iam cõsiderãda est.

¶ Determiat que sit ꝑmissaꝝ ꝓpositionũ intelligẽtia sm locutionẽ tercie opinionis. f

In hac ergo sñia sic dr̃ de⁹ fact⁹ hõ. q: hoĩem accepit. sic dicit̃ esse hõ q: hoĩem hz vel q: est hñs hoĩem. ⁊ hõ factus de⁹. q: assũpt⁹ ẽ a deo. ⁊ hõ esse de⁹. q: hñs hoĩez est de⁹. Cũ ergo dr̃ de⁹ ẽ hõ. vel habit⁹ ꝑdicat̃ vel ꝑsona ĩ hũanata. Et ꝙ ꝑsona hũanata ꝑdicet̃ Cassiodorus oñdere videt̃ dicẽs. Fact⁹ ẽ vt ita dixerim hũanatus de⁹. q̃ etiã i assũptiõe carnis de⁹ esse nõ destitit. Qd tñ varie accipi põt vt dicat̃ deus fact⁹ hũanat⁹. vel xps fact⁹ de⁹ hũanat⁹. vtrũq eñ sane dici põt. Cũ ergo dicit̃ fact⁹ ẽ de⁹ hõ. mltiplex sm istos fit intelligẽtia. vt naturã hũanã accepisse. vl' hũanatũ verbũ esse incepisse intelligat̃. Nec tñ si incepit eẽ hũanatũ vbũ. iõ sequit̃ ꝙ incepit eẽ vbũ. nec si de⁹ fact⁹ ẽ hũanatũ verbũ. sequit̃ ꝙ fact⁹ sit verbũ. sicut de aliq̃ dr̃. Hodie iste cepit esse bon⁹ hõ vl' fact⁹ ẽ bon⁹ hõ. nec tñ hodie cepit eẽ hõ vel fact⁹ ẽ hõ. Scd̃m istos dr̃ xps sm ꝙ hõ ꝑdestinat⁹ esse fili⁹ dei. q: ẽ ꝑdestinatũ a deo ab eťno. ⁊ i tpe collatũ ẽ ei ꝑ gr̃az. vt ip̃e ens hõ sit fili⁹ dei. hoc eñ nõ sp habuit. s; i tpe ꝑ gr̃az accepit. Qd vr̃ Aug. notasse i li. ad ꝓsperũ ⁊ hylari. dicẽs. Predestinat⁹ ẽ iesus. vt q̃ futurus erat sm carnẽ fili⁹ dauid. esset i vtute fili⁹ dei. Hi etiã cũ dr̃ xps minor p̃re sz ꝙ hõ. sz habitũ h̃ itelligũt dictũ. i. inq̃ntũ hz sibi hoĩem vnitũ. Vñ Augu. li. j. de

a ¶ Inexplicabile eĩ ẽ mysteriũ isti⁹ vnionis q̃ nõ ẽ ptiũ ratio. Cõtra. Videt̃ i nulla vniõe eẽ ptẽ ⁊ ptẽ. q: sup leuitici. v. decimã ptẽ ⁊c. glo. eficij. decima ps ephi. ẽ hũanitas xpi. Ephi ãt mẽsura triũ modiorũ significat trinitatẽ. Et sicut se habet signuz ad signum. ita signatum ad signatuz. sed signũ est ps signi. ergo ⁊ signatũ est ps signati. ergo hũanitas est ps xpi. Itẽ in symbolo dicit̃ Sicut aĩa rõnalis et caro vn⁹ ẽ hõ. ita de⁹ ⁊ hõ vn⁹ ẽ xps. Sed aĩa et caro sunt ptes hoĩs. ergo hũanitas ⁊ diuinitas sunt ptes xpi cu⁹ ɔ̃triũ tradit̃ ibidẽ.

1 ¶ R̃. dicendũ ꝙ ps multis modis dicit̃. Vno mõ ps dr̃ cõiter oĩne qd venit i cõpositionẽ alicui⁹. siue sz realẽ cõpositiõez. siue sm rõnalẽ. Et h̃ mõ illa q̃ cadũt in diffinitiõe. dicũt̃ eẽ ptes rei notificate. Alio⁹ dicitur ps illud qd venit in ɔstitutionẽ alicui⁹ sm rez ⁊ naturã. siue habeat quãtitatẽ siue non. ⁊ hoc mõ aĩa ps est rei animate. Tercio mõ dicit̃ ps mag ꝓprie illud qd venit i cõstitutionẽ alicuius sm rẽ ⁊ naturã. ⁊ sm quãtitatẽ cõtinuã vel discretã. sicut man⁹ ⁊ pes est ps corporis. ⁊ binari⁹ est ps quaternarij. Quarto mõ dr̃

Alia vba autoritatũ h̃ dnotat ⁊ determiat.

Et hic autoritate vtit̃ vt cõfirmet determinationẽ.

Ponit autoritatẽ q̃ multũ videt̃ huic sentẽtie opposita.

Rñsio coꝝ cuz determiatiõe.

a

Cassiodor⁹.

Quo sensu xps dicit̃ ꝑdestinatus sm istos.

Aug. Autoritate cõfirmat expositionẽ.

Augustinus

ps magis ꝓprie qḋ venit in cõstitutionẽ alicuiꝰ realẽ vel quantitatiuã ſm certã ⁊ determinatã menſuraꝫ. ita ꝙ aliq̃tiens ſumpta reddit ſuũ totũ. Et iſta ps dr̃ aliquãta cui ꝓpriſſime ɔuenit intẽtio ꝑtis. Cũ ḡ q̃rit̃. vtꝝ humana nã ſit ps xp̃i. dõm ꝙ ſi ps accipiat̃ cõiter ꝑmo mõ pt̃ ɔcedi ꝙ ſit ps. Si enĩ q̃s vellet notificare q̃d ſit xp̃s. diceret ipm vnã hypoſtaſim in duabꝰ naturis diuinã ſcꝫ ⁊ humanã. Si aũt ps ꝓprie accipiat̃. ſic humana nã nõ dr̃ ps xp̃i. ⁊ hoc mõ intelligit̃ verbũ mgr̃i in lr̃a. Et ꝑ hoc pꝫ rn̄ſio ad obiecta. In talibꝰ enĩ nõ eſt ſimilitudo oĩmoda.

trini. deus filiꝰ deo patri in natura ẽ eq̃lis. habitu minor. In forma enim ſerui minor eſt patre. In forma dei eq̃lis ẽ pr̃i. Et q2 ſm hitũ accipiẽda ẽ incarnatõis rõ. iõ deũ humanatũ nõ hominẽ deificatũ dici tradũt
b Vñ Ioh. dam. [b] Nõ homĩnẽ deificatũ dicimꝰ ſ deum hominẽ factum.

¶ Elicit ex p̃miſſis illã locutionẽ nõ eſſe recipiendam homo dominicus. g

c Et licet dicat̃ hõ deus nõ tñ cõgrue dr̃ hõ dñicꝰ. Vñ Aug. in li. retractationũ. Nõ video vtrũ recte dicat̃ hõ dñicꝰ q̃ eſt mediator dei ⁊ hominũ xp̃s ieſus. cũ ſit vtiqꝫ dñs. ⁊ h̃ q̃dẽ vt dicerẽ. apud q̃ſdã legi catholicos tractatores. Sꝫ vbicũqꝫ h̃ dixi. dixiſſe me nolleꝫ. poſtea q̃ppe vidi nõ eẽ dicẽduꝫ. q̃uis nõ nulla poſſet idẽ rõne defendi. Scðm iſtos etiã dr̃ ꝑſona filij ĩ duabus ⁊ ex duabus exiſtere naturis ſm adherentiã vel inherentiã. Altera enĩ inheret ei. altera ineſt.

¶ Q2 in p̃dictis opinionibꝰ tenuit ſuſpenſam ſniam. ita ꝙ nõ magis vnã q̃ aliã determinauerit. h

Satis diligent̃ iuxta diuerſoꝝ ſniaꝫ ſuppoſitã abſqꝫ aſſertione ⁊ p̃iudicio tractauimꝰ q̃õem. Verũtñ nolo in tãta re tanq̃ ad cognoſcẽdũ difficili putare lectorẽ iſtã ſibi noſtrã debẽ ſufficẽ diſputationẽ. ſ legat ⁊ alia forte meliꝰ cõſiderata atqꝫ tractata. ⁊ ea q̃ hic mouere pñt. vigilãtiore atqꝫ intelligẽtiore ſi pt̃ mẽte diſcutiat h̃ firmit̃ tenẽs ꝙ deus hoiem aſſũpſit. hõ in deũ trãſiuit. nõ nature verſibilitate. ſ dei dignatõe. vt nec deꝰ mutaret̃ in humanã ſbam aſſumẽdo hoiem. nec hõ in diuinã glificatus iſſe in deũ. q2 mutatio vel verſibilitas nature diminutionẽ ⁊ abolitionẽ ſbe facit.

b ¶ Non hoiem deificatũ dicimꝰ ⁊c̃. Videtur falſum dicere. Sicut enĩ diuina nã humane vnita eſt. ita et humana diuine. ḡ ſicut dicimꝰ deũ humanatũ. ita hoiem deificatũ. Iteꝫ in vnione diuine nature ad humanã. diuina nã non eſt minuta. ſed humana ẽ exaltata. ḡ humana nã magis tracta ẽ ad cõformitatẽ diuine. q̃ diuina ad ɔformitatẽ humane. ḡ potius debet dici in xp̃o humana nã deificata q̃ diuina humanata. Si tu dicas ꝙ denoĩatio dꝫ fieri a notiori: hoc nõ ſoluit. q2 denominatio nõ ſolũ debꝫ fieri a notiori ſ etiam a digniori. Si etiã dicas ꝙ eſſe humanatũ p̃dicat habituꝫ. ſicut dicit tercia opinio. h̃ nõ ſoluit. q2 nõ tñ dr̃ humanatꝰ. ſ dr̃ factꝰ hõ. ḡ ſi debemꝰ dicere ꝙ hõ ẽ deus. ⁊ deus ẽ hõ. videt̃ ꝙ nullũ incõueniẽs ſit dicere hominẽ eſſe deificatum. 2

Rꝰ. dõm ꝙ hoc adiectiuũ humanatũ nõ ſolũ p̃dicat habitũ ſed etiã vnionẽ. Vñ nihil aliud eſt dicere deũ eẽ humanatũ q̃ carni vnitũ. Hoc aũt qḋ eſt deificatũ. ⁊ ſi poſſit iportare vnionẽ. importat tñ ſimul ordinẽ ⁊ anteceſſionẽ. Deificatũ enĩ cõponit̃ a deitate ⁊ factũ. Vñ deificatũ hoc ẽ factũ eſſe deũ. Et qñ humanitas diuinitatẽ nõ antecedit. ideo dam̃. hanc nõ cõcedit hominẽ eſſe deificatũ. Vel dõm ꝙ dam̃. nõ negat ſimplr̃. ſ ꝙ nõ eſt ita ꝓpria hõ eſt deificatus. ſicut hec deus ẽ factus hõ. Nam ipſe dicit tercio libro. Oportet ſcire ꝙ non ſm extimationẽ nature vel cõfuſionẽ caro deificata ẽ. Tantũ enĩ valet dicere carnẽ eẽ deificatã. quantũ deitati eſſe coniunctã. ideo nõ negat p̃dictã locutionẽ tanq̃ falſam ſimplr̃. ſed nõ eſt ita ꝓpria ſicut ⁊ eius cõuerſa. Poſſet etiã vis fieri in hoc ꝙ dico hominẽ. q2 ex pte ſubiecti ſtat ꝓ hypoſtaſi. ex parte vo appoſiti ꝓ forma. nõ ſic aũt hypoſtaſis huiꝰ hoĩs eſt deificata cũ ſemꝑ fuerit deus. ſic eſt humanata. cum nõ ſemꝑ fuerit hõ ⁊ ſic patet vtraqꝫ obiectio. c ¶ Non tñ congrue dr̃ hõ dominicus. Contra. videtur ꝙ ſit ɔcedenda ꝑ illud qḋ habet̃ in libro. lxxxiij. queſtionũ. Mouendũ eſt vt illa eterna bona expectent̃ que fuerunt in homine dominico. hoc enĩ intelligit̃ de xp̃o. Si tu dicas hoc retractatũ eẽ. obijcit̃ ɔtra hoc. quia ſup. j. li. Re. j. dicit glo. Bede. Quis eſt iſte hõ niſi hõ dominicus. ḡ ſi hoc põt dici de alijs hominibꝰ. multo magis de xp̃o. Rꝰ. dõm 3
ꝙ hoc nomen dominicus ſm cõmunẽ vſum dicit̃ duplr̃. ſcꝫ poſſeſſoie ⁊ ſimilitudinarie. Unde dicit̃ homo dominicus q̃ poſſidetur a dño. vel qui eſt ſimilis dño. Et quia ſm vtraqꝫ ɔparationẽ diuiſionẽ dicit ⁊ diſparationẽ eius de quo dicit̃. ad dominũ reſpectu cuius dicit̃. cum xp̃s ſit dominꝰ non eſt concedendũ eſſe xp̃m hominẽ dominicũ. Eſt enĩ ipſe vere dominus. Et ideo hoc retractat Auguſtinꝰ. oſtendens ꝙ poteſt malũ generare intellectũ. Poſſet tamen ſane intelligi ratione humane nature que a domino poſſidet̃. ⁊ domino aſſimilatur. et a domino cauſat̃. et ideo ſic retractat Auguſtinus ꝙ hoc modo poteſt habere ſanũ intellectum. Ad illud vero qḋ obijcitur de alijs hominibus. dicendũ ꝙ nõ eſt ſimile. nõ enĩ eſt tanta deſperatio illius hominis ad deum quanta eſt alioꝝ hominum.

Ad intelligentiā hui⁹ ptis incidit hic qȏ̄ circa
duo fm̄ duo genera locutionū q̄ in lr̄a expo-
nunt̄. Primo q̄rit̄ de locutionib⁹ exp̄menti
bus ipsam vnionē. Scd̄o q̄rit̄ de locutionib⁹ expri-
mentib⁹ vnionis p̄destinationē. Circa p̄mū q̄rūt̄
tria. Primo q̄rit̄ de hac locutōe. deus ē hō. ⁊ hō ē de⁹.
Scd̄o vȏ q̄rit̄ de hac. deus fact⁹ est hō. Tercio q̄rit̄
de hac. hō factus est deus.

¶ Questio .j. a

Utrum illa ꝓpositio sit vera. deus est hō. ⁊ q̄ sit vera
videt̄ p illud qȏ̄ dr̄ in symbolo. deus ⁊ hō vn⁹ ē xp̄s.
Xp̄s ḡ est de⁹ ⁊ etiā est hō. et est vn⁹. s̄ q̄cunq̄ dicūt̄
de vno et eodē fm̄ numerū dicunt̄ de se inuicē. ergo
deus est hō. ⁊ homo est deus. ¶ Itē Bern̄. ad euge
niū. Tantā ⁊ tā exp̄ssam vim vnionis in se ꝓfert ea
p̄sona q̄ deus ⁊ hō vnus ē xp̄s. vt si duo de se p̄dices
nō erres. ¶ Item sicut sup̄ius oñsum fuit. illa vnio
terminat̄ ad vnitatē p̄sonalē siue hypostasis. s̄ quo-
tienscunq̄ aliq̄ duo vniunt̄ in supposito. de seinuicē
in cōcretione p̄dicant̄. ḡ sicut deus noiat diuinā na-
turā in cōcretione ⁊ hō sil̄r. videt̄ q̄ ibi sit mutua p̄-
dicatio. vt dicat̄ hō deus ⁊ deus hō. ¶ Itē medium
qȏ̄ optime iungit extrema. ad vtrūq̄ extremoꝝ cō-
parat̄ fm̄ habitudinē subijciendi ⁊ p̄dicandi. Si ḡ
xp̄s pfectus mediator est int̄ deū ⁊ hominē. ḡ deus ⁊
hō talē habēt hitudinē respectu eiusdē. s̄ q̄ talē hn̄t
hitudinē respectu eiusdē dicunt̄ necessario de seinui
cem. ḡ hō p̄dicat̄ de deo ⁊ deus de hoie. ¶ Sed ↄtra.
maior est vnitas p̄sonaꝝ in diuina nā q̄ sit naturaꝝ
in xp̄o in vna p̄sona. q̄ sicut dicit Bern̄. Illa vnitas
arcē tenet sup̄ oēs vnitates. s̄ rōne vnitatis nāe nō
cōuenit dicere q̄ vna p̄sona sit altera. ḡ rōne vnita-
tis persone nō ↄuenit dicere q̄ deus sit hō ⁊ q̄ hō sit
deus. ¶ Itē magis cōueniūt ea q̄ sunt eiusdē gene-
ris ⁊ vniunt̄ in nā et p̄sona. q̄̄ q̄ sunt diuersoꝝ gene
rum et vniunt̄ in p̄sona tm̄. s̄ aīa ⁊ corpus sunt i ge-
nere s̄be. ⁊ vniunt̄ in vno hoie q̄ est eiusdē nature et
vnius p̄sone. diuinitas aūt ⁊ hūanitas nō sūt eiusdē
generis. nec vniunt̄ in vnitatē nature. s̄ solū in vni-
tatē p̄sone. ḡ cū hec sit falsa. aīa ē corpus. ⁊ ecōuerso
ḡ et hec. hō est deus ⁊ deus est hō. ¶ Itē cū dr̄ de⁹ est
hō. aut hō p̄dicat̄ de deo ⁊ de petro vniuoce aut equi
uoce. Si vniuoce. ḡ aliq̄d est vniuocū creatori ⁊ cre
ature qȏ̄ est īpossibile. Si equiuoce. ḡ nō videt̄ xp̄s
hō ad genus hoim ꝑtinere. ex q̄ hō de ipso ⁊ alijs nō
dr̄ vniformit̄. ¶ Itē cū dr̄ deus est hō. aut hō p̄dicat̄
p se. aut p accidēs. Si p se. ⁊ qȏ̄ p̄dicat̄ p se dr̄ de q̄li
bet supposito. ḡ q̄libet p̄sona diuina est hō. Si p ac-
cidens. ḡ videt̄ q̄ aliq̄d accedat deo. qȏ̄ oino falsum
est sicut ꝓbatū est in p̄mo libro. ¶ Itē cū dr̄ deus ē
hō. Aut hō p̄dicat̄ de deo absolute. aut relatiue. Si
absolute. ḡ dr̄ de tribus. q̄ noia absoluta dicunt̄ de
tribus sicut vult Aug. ⁊ h̄ dicuut s̄bam. Si fm̄ rela-
tionē. sed oē relatiuū dr̄ respectu alicui⁹. ḡ hō dr̄ re
spectu alicui⁹. s̄ hoc ē plane falsum. ḡ nō videt̄ q̄ hō
aliquo mō p̄dicet̄ de deo. ¶ Itē si hō p̄dicat̄ de deo.
aut est in plus. aut in min⁹. aut in eque. Si in min⁹.
ḡ q̄libet hō est de⁹ ⁊ nō ↄuertit̄. Si in plus. ḡ q̄libet
q̄ deus ē. hō est. Si in eque. ḡ redit idē incōueniens.
¶ Itē hoc nomē deus aut supponit pro p̄sona filij.
aut nō. Si ꝓ p̄sona filij. supponit eadē rōne ꝓ p̄so-
na patris. ḡ si hec ē vera ꝓ p̄sona filij. deus est hō. et
hec ꝓ persona patris. deus est hō. Si vȏ non suppo
nit ꝓ p̄sona filij. ḡ cū in illa p̄sona facta sit vnio. pre-
dicta locutio erit simplr̄ falsa. ¶ Itē plus ↄtistāt de⁹
et hō. q̄ hō et non homo. Sed de⁹ nunq̄ facit q̄ hō
sit nō hō. ḡ nō videt̄ q̄ possit facere nec p nām nec p
miraculū q̄ hec sit vera deus ē hō. ¶ Itē triplex est
p̄dicandi mod⁹. Qȏ̄ eñ p̄dicat̄ de altero. aut p̄dica- 4
tur p essentiā. aut p inherentiā. aut p cām. Cū ḡ dr̄
deus ē hō. aut p̄dicat̄ p essentiā. et sic deus et hō erit
eiusdē essentie qȏ̄ ē impossibile. Aut p inherentiā. et
tūc accidit deo eē hominē. Aut p cām. ⁊ tūc pari rōe
poterit dici q̄ deus ē lapis. q̄ ita ē cā lapidis sicut et
hois. nullo ḡ mō videt̄ posse cōcedi. hominē de deo
posse p̄dicari. ¶ R̄. dōm q̄ fm̄ catholicā veritatē 5
absq̄ dubio necesse est ↄcedē hominē esse deū ⁊ deū
hominē. ꝓ eo q̄ due nāe ibi vnite sūt in vnā p̄sonā.
q̄ aūt i vno supposito vniunt̄. necn̄o de seinuicē p̄di
cant̄. si accipiat̄ cōcrete. ꝓpter illā maximā q̄ dicit̄.
q̄cunq̄ vni et eidē sunt eadē. int̄ se sunt eadē. p quā
etiā fundari h̄z v̄tus sylogismi expositorij. qȏ̄ ꝓbat
ph̄s in libro p̄oꝝ. ea q̄ dicunt̄ de vno ⁊ eadē. p̄dicari
de seinuicē. Si ḡ vnus ē xp̄s q̄ est de⁹ ⁊ hō. necessario
oportet cōcedē deū esse hominē ⁊ hominē esse deum.
Et h̄ quidē attestant̄ sctōꝝ auctes. et cōiter fatent̄
doctores theologici. De mō vȏ p̄dicandi diuersi di-
uersimode sentiūt. Quidā eñ dicē voluerūt q̄ h̄ p̄-
dicatio nō sit in recto s̄ in obliq̄. vt sit sensus. deus ē
hō. i. deus h̄z hominē. Et h̄ modus dicēdi relabit̄ ad
terciā opinionē q̄ dixit hoiem p̄dicari d̄ deo fm̄ hitū
q̄ etiā sup̄ius iprobata ē. Manifestū etiā est q̄ illud
nō ē sufficiens dictū. q̄ si diceret̄ deus eē hō. i. habēs
hoiem. eadē rōe dicet̄ caro. q̄ h̄z carnē. ⁊ pes. q̄ h̄z
pedē. Iō alij dicere voluerūt q̄ talis p̄dicatio ē in re-
cto. verūtñ nec ē p̄dicatio formal̄. nec causal̄. nec acci
dentalis. s̄ p idētitatē. ⁊ sensus ē. deus est hō. i. deus
est ille q̄ ē hō. ille aūt q̄ est hō. i. fili⁹ dei de deo p̄dicat̄
p p̄dicationē idētitatis. Sȝ nec adhuc illȏ̄ plene sol
uit. q̄ q̄libet p̄dicatio claudit in se implicationē. et
iō cū dr̄ deus ē ille q̄ ē hō. adhuc ↄtingit q̄rere de illa
iplicatiōe que est ex p̄te p̄dicati ad quā p̄dicationē
h̄z reduci. ⁊ tūc vel oportet ire in infinitū iplicando.
vel oportebit recurrere ad alium modū p̄dicādi. Et
ꝓpterea ē terci⁹ modus dicēdi. vt cū dr̄ deus ē hō. hic
est singularis mod⁹ p̄dicādi. Nō eñ ē talis p̄dicatio
p essentiā. nec p cām. nec p inherētiā. sicut oñdebat̄
rō vltia. s̄ est p̄dicatio p vnionē. Iō eñ hō p̄dicatur
de deo q̄ vnit̄ ei in vnitatē p̄sone. et q̄m hec vnio est
singularis. nō ē mirū si singularē modū exigit predi-
candi. et p hoc p̄z illud pȏ̄ vltio q̄rebat̄. q̄ talis p̄di
catio nō reducit̄ ad alios modos p̄dicādi ↄsuetos.
h̄z tñ in se veritatē sicut oñdūt rōnes ad hāc p̄tē in-
ducte. ¶ Ad illud vȏ qȏ̄ opponit̄ q̄ ꝓpter vnionē 6
in nā vna p̄sona nō p̄dicatur de alia. q̄uis illa vnio
sit excellētior. ḡ sic et in ꝓposito. dōm q̄ nō sequitur.
Unitas eñ trinitatis maior est q̄tū ad rōem silitu-
dinis et cōformitatis. nō aūt q̄tū ad rōem mutue p̄
dicationis. ꝓ eo q̄ illa q̄ ↄueniūt in vna nā nō p̄di-
cant̄ de se ita mutuo sicut illa q̄ cōcurrūt in vna p̄so
nā. ꝓ eo q̄ nā dicit q̄d cōe. hypostas̄ dicit suppositū
ꝓpriū. ↄñtia aūt affirmatiua tenet ab inferiori ad su
perius. nō ecōuerso. Un̄ cuicūq̄ subijcit̄ iste t̄min⁹
hō. pōt subijci et ille t̄min⁹ aīal. s̄ ecōuerso nō sequit̄
de q̄cunq̄ p̄dicat̄ aīal. p̄dicat̄ ⁊ hō. ibi est eñ conse-
quens. Ideo q̄ñ vna hypostasis subijcit̄ duab⁹. ne-
cesse ē illa sibijnuicē subijci. et sic p ↄñs p̄dicari. Qū
aūt vna nā dr̄ de plurib⁹. nō est necesse q̄ illa de seinui

7 cem predicari. ¶ Ad illud qđ obi᷑ ꝙ aīa ꝛ caro ꝯcur
runt in vnā pſonā ꝛ nām. nō tñ ꝑdicant᷑ de ſeinuicē
mutua ꝑdicatione. dōm ꝙ nō ē ſīle duplici ex cauſa
Primo quidē q꜀ cōcurrūt in vnitatē nāe atq; pſone
tanꝙ ptes ꝯſtitutiue. qrū nō eſt ꝑdicari de toto. nec
ꝑ ꝯñs de ſeinuicē. nō ſic diuina nā et hūana. ſicut in
ꝑcedentib⁹ viſum ē. Alia eſt etiā rō. q꜀ aīa et caro ſi
gnificant ptes ꝯſtitutiuas in abſtractōe. deus aūt et
hō nō in abſtractōe ꝟ in cōcretione ſignificant. ꝛ hac
de cā pñt de ſeinuicē dici. ꝗuis in abſtractōe de ſein
uicē nō predicent᷑. Hec eñ ē falſa deitas ē humani
tas. ſicut hec caro ē aīa. ꝗuis iſta ſit vera caro ē aīa
ta. Intelligatur tñ ſane qđ dictū eſt hō ſignificari in
cōcretione. concretio eñ ꝓprie dicta repit᷑ in t̄minis
8 accidētalib⁹. ¶ Ad illud qđ opponit᷑ ꝙ ſi hō predi
catur de deo. aut predicat᷑ de deo vniuoce. aut equo
ce. Dōm ꝙ ꝓprie nec vniuoce nec equoce. Nō equi
uoce. q꜀ non eſt diuerſa hoīs ſignificatio ſm ꝙ dicit᷑
de deo ꝛ de martino. Uniuoce nō. q̄a ꝛ ſi hō retineat
eandē ſignificationē cuȝ dr̄ de deo ꝛ de petro. alio tñ
mō cōparat᷑ ad petrū ꝛ paulū. alio mō ad deum. Ad
petrū cōparat᷑ ꝑdicatōe formali ꝛ eſſentiali. ad deū
vo in vnione pſonali. iō ad neutrū ꝑdictoꝝ modoꝝ
pñt ille due predicatōes plenarie reduci. licet aliq̄d
poſſit ibi reperiri de vno predictoꝝ modoꝝ aliq̄d de
9 alio. ¶ Ad illud qđ obi᷑ ꝙ cū dr̄ deus eſt hō. aut pre
dicatur ꝑ ſe. aut ꝑ accidēs. dōm ꝙ neutro mō accipi
endo ꝓprie ꝑ accidēs. Per ſe inquā nō ꝑdicat᷑ cū nō
ſit eſſentialis hitudo vni⁹ ad alterū. Per accidēs nō
predicat᷑. q꜀ vnū nō eſt accidēs alterius. Nec illud
eſt incōueniens. q꜀ talis mod⁹ ꝑdicandi ſub ꝑdicta
diuiſione nō hȝ cōprehendi. Poſſet tñ dici ꝙ vniri
humane nāe ex pte dei nō dicit accidēs. ꝟ ex pte nāe
aſſumpte. Uñ q̄dāmō talis ꝑdicatio poſſet dici ꝑ ſe
quodāmō ꝑ accidēs. Per ſe ꝯparando diuinā nām
ad pſonā. in q̄ eſt vnio de q̄ ꝑ ſe ꝑdicatur. Per acci
dens poſſet dici. humanā nām cōparādo ad pſonā.
10 cui hȝ vniri ꝑ grām. ¶ Ad illud qđ q̄ritur. vtrū hō
predicet᷑ abſolute vel relatiue. dōm ꝙ dici relatiue ē
duplr̄. vel relatione iplicita vel explicita. Cū ḡ dicit᷑
deus ē hō. hō predicat᷑ de deo q̄dāmō abſolute. quo
dāmō relatiue. Abſolute ꝗtū ad ꝑuationē relatōis
extrinſece. Relatiue ꝗtū ad poſitionē relationis in
trinſece. Eſt eñ ſenſus deus eſt hō. i. deus ē humane
nature vnit⁹ vnitate pſone. rōe cui⁹ hō de deo. et de⁹
11 hȝ dici de hoīe. ¶ Ad illud qđ obi᷑ ꝙ ſi predicat᷑ hō
de deo. aut predicat᷑ in plus. aut i min⁹. aut in eque.
dōm ꝙ quoddā eſt gen⁹ ꝑdicatōis in q̄ predicatū et
ſubiectū ſe habēt vt excedētia ꝛ exceſſa. Ut cū dr̄ hō
eſt albus. ꝛ ſic ē in ꝯpoſito. Nā ꝛ ſi hō dicat᷑ de aliq̄
ſuppoſito dei. nō tñ dr̄ de q̄libet. nec econuerſo. ſicut
12 nō oīs hō eſt albus. nec oīne albū eſt hō. ¶ Ad illud
qđ opponit᷑ ꝙ ſicut hec ē vera ꝓ pſona filij. deus eſt
hō. ita hec ꝓ pſona pr̄is ē vera. deus nō eſt hō. dōm
ꝙ nō ē ſimile. q꜀ ſicut in pmo libro dictū fuit iſte ter
minus deus ptim hȝ nām termini cōis ꝓpter ſuppo
ſitoꝝ pluralitatē. ptim nām termini diſcreti ꝓpt̄ for
mā incōicabilē. Et iō q꜀ nām hȝ t̄mini cōis locutio
nem pōt reddere verā ꝓ vno ſuppoſito. q꜀ vo nām
hȝ termini diſcreti. iō nō refert ſi ꝑponat᷑ vel poſtpo
natur ei negatio. vñ in negatiua negat᷑ ꝓ oībus ſup
poſitis. ꝗuis in affirmatiua poſſit reddere locutionē
verā ꝓ vno ſolo. ꝛ iō hec ē falſa deus nō ē hō. q꜀ pre
dicatū remouet᷑ nō tñ ꝓ patre ꝟ etiā ꝓ filio. ex hoc

neceſſario ſeqtur ꝙ affirmatiua ſibi oppoſita ſit ve
ra hec ſcȝ deus ē hō. Uñ ſi q̄rat᷑ q̄nta eſt iſta ꝓpoſi 13
tio de⁹ ē hō. Rñdendū ē ꝙ pte hȝ nature indefinite.
ptē nature ſingularis. ꝛ h̄ ꝓpter nām t̄mini ſubiecti.
Si vo q̄ratur in q̄ materia ſit. vtrū in nāli. remota. 14
vel in cōtingenti. dōm ꝙ in mā ꝯtingenti. q꜀ predi
catū ꝛ ſbiectū ſe hñt vt excedētia ꝛ exceſſa. et ſic ē in
ꝯpoſito. Et lȝ ꝑdicta ꝓpoſitio reduci hȝ ad materiā
illā. ſapit tñ aliq̄d de mā nāli ꝓpt̄ hoc ꝙ ille nature
ꝗtū eſt de ſe ſunt adinuicē diſparate. ꝑ grām vnio
nis ſunt cōiuncte ꝛ quaſi nāles facte.

Queſtio. ij. b

Utrū hec ſit admittenda. deus fact⁹ eſt hō. Et ꝙ ſic
videt᷑ Joh. j. Uerbū caro factū eſt. ſed caro vt dicit
Aug. nō ſtat ibi ꝓ pte ſed ꝓ toto hoīe. ḡ ſi hec ē vera
verbū dei factū ē caro. multo magis hec erit vera.
deus fact⁹ eſt hō. ¶ Itē in ſymbolo. Incarnat⁹ ꝛ hō
factus ē. ¶ Itē Aug. tanta fuit illa vnio ꝙ facēt ho
minē deū ꝛ deū hoiem. ḡ ſi vnio illa fecit deū eē ho
minē. cū oīs actiua inferat ſuā paſſiuā. ḡ deus fact⁹
eſt hō. ¶ Itē poſt incarnationē deus eſt hō. et ante
incarnationē nō erat hō. ꝟ q̄cunq; mō eſt hō. et ꝑus
nō erat hō. eſt fact⁹ hō. ḡ ſi deus ē hō. deus ē fact⁹ hō
¶ Itē idē eſt humanari qđ hoiem fieri. ꝛ hec ſimplr̄
ꝑdicit᷑ deus ē humanat⁹. ḡ ſimplr̄ cōcedendū ē. de⁹
eſt hō factus. ¶ Sed ꝯ. Mutatū eē eſt ſupius ad
factū eē. Sed hec ſimplr̄ eſt falſa. deus ē mutatus.
ḡ ꝛ illa deus fact⁹ eſt hō. ¶ Itē factū eē ꝑſupponit
fieri. ꝛ fieri ponit impfectionē. ḡ de q̄cunq; ē dicere
factū eē. eſt dicē impfectionē. Sed h̄ dicere de deo
eſt falſum. ḡ ꝛ iſta ē falſa. deus fact⁹ ē hō. ¶ Itē q̄n
cunq; dr̄. hoc fit illud. t̄min⁹ factōnis hȝ rōem cōple
menti reſpectu eius circa qđ fit. vt cū dr̄ hō fit alb⁹.
notat᷑ albedo eē ꝯplementū hoīs. ḡ cū dr̄ deus fit
hō notat᷑ fieri cōplemētū dei. ꝟ falſum ē ꝙ hō aliqđ
cōplementuȝ deo tribuat. ḡ predicta locutio ſimplr̄
erit falſa. ¶ Itē adiectiuū ponit rē ſuā circa ſuū ſub
ſtantiuū. Sed h̄ adiectiuū factus cū cadit circa ſub
iectū ꝛ ꝑdicatū. poti⁹ adiacet ſubiecto ꝙ ꝑdicato. qđ
pȝ. q꜀ deus verbū ē factū caro. ḡ iſte termin⁹ fact⁹ po
nit circa diuinū ſuppoſitū rē ſuā. ḡ predicta locutio
noiat aliquā factionē circa deū. Sed h̄ eſt falſum. cū
nulla circa deū poſſit eē factio vel innouatio. ḡ falſa
erit predicta locutio. ¶ Itēȝ q̄ncunq; ꝑdicat᷑ aliq̄d
de aliq̄ cū determinatione nō diminuēte. pōt predica
ri ſimplr̄. Sed iſte t̄min⁹ hō nō diminuit de rōe eius
ꝙ eſt factus. ḡ ſi h̄ ē vera deus ē factus hō. h̄ erit ve
ra deus eſt fact⁹. Sed h̄ eſt ꝯ ſymbolū q̄ dicit ꝙ nec
ſit fact⁹ nec creat⁹ ꝟ genit⁹. ¶ Rñ. dōm ꝙ cū q̄rit᷑ de 15
hac locutōe deus fact⁹ eſt hō. iuxta illud qđ ꝯſuetū
eſt predicta locutio multiplr̄ eſt diſtinguēda. ex hoc
ꝙ hoc ꝑticipiū pōt ponē rē ſuā ſup totū. vel circa al
terū extremū abſolute. vel circa vnū extremū in cō
paratōe ad alterū. Si ponat rē ſuā ſcȝ ipſā factionē
ſup totuȝ. vera ē locutio. ꝛ ē ſenſus. deus fact⁹ eſt hō
. i. factū ē vt deus eſſet hō. ꝛ h̄ quidē factū fuit i ope
incarnatōis. Si aūt ponat rē ſuā circa alterū extre
moꝝ abſolute vtpote circa ꝑdicatū. tunc eſt ſenſus.
deus fact⁹ eſt hō. i. deus ē hō. qui q̄dē fact⁹ eſt ſiue ꝓ
ductus. ꝛ h̄ quidē veꝝ eſt. Si aūt ponat rē ſuā circa
vnū extremū in ꝯparatione ad alterū. ſic ē ſenſus. de⁹
factus ē hō. i. deus fecit ſemetipm hoiem ꝑ humani
tatis aſſumptionē. ſicut hō facit ſemetipm doctū ꝑ
doctrine acq̄ſitione. Et pmus quidē ſenſus ē verus

ꝯ ꝯſuetus ſm ſenſum cõem.nõ tñ eſt ſm locutionꝭ
virtutē.qꝛ hoc pticipiū qḋ eſt fact⁹. cū ſit maſculini
generis ⁊ adiectiuū ⁊ adiectiue tentū nõ põt ponere
rē ſuā circa copulatū . ſꝫ neceſſario ponit ꝙtū eſt de
ꝯtute ſermonis circa ſubiectū vel circa pdicatū. Se
cundus aūt ſenſus ē quidē verus.⁊ hūi põt ꝑ ſermo
nis virtutē ⁊ ꝓprietatē.ē tñ pter vſum cõem. Cū eñ
dicim⁹ ꝙ deus fact⁹ ē hõ.nõ volum⁹ dicere ꝙ de⁹ ſit
hõ q̄ pductus ſit.ſꝫ volum⁹ exprimere ipam incarna
tionē ſiue vnionē diuine nãe ad humanā. Tercius
do ſenſus habeť ⁊ ſm vſum cõmunē ⁊ ſm locutio
nis ꝓprietatē.hꝫ tñ in ſe aliq̄d ꝓprietatis ⁊ aliq̄d im
16 proprietatis.Et hoc pꝫ.qꝛ cū dr̄ iſte fact⁹ ē bon⁹ vel
malus.hoc pticipiū fact⁹ tria iportat.vicꝫ anteceſſio
nē ex pte ſbiecti.⁊ inceptõnē ex pte pdicati ⁊ trāſmu
tationē ex pte vtriuſqꝫ.Oꝫ tum eñ eſt ex vi ſmonis
ꝓ eo ꝙ factū eſſe iplicat fieri.in ꝓpoſito aūt ē repire
anteceſſionē ex pte ſubiecti.⁊ inceptionē ex pte pdi
cati.ſꝫ nõ eſt repire trāſmutationē in ſuppoſito dei.
⁊ iõ fact⁹ hic cadit a ꝓpria ſignificatõe ꝙtū ad terciā
ꝯditionē.nec iportat trāſmutationē ſꝫ vnionem.nec
ſignificat ꝙ fili⁹ dei ſit ſuppoſitū trāſmutatõis cū dr̄
deus fact⁹ ē hõ.ſꝫ ꝙ eſt ſuppoſitū nature facte et ſibi
vnite. Licet ḡ pdictus ſmo ꝗcunqꝫ mõ accipiať ali
quā habeat improprietatē.qꝛ veritatē hꝫ nihilomi
nus recipiť.qꝛ in expſſione fidei nr̄e magis ꝯſiderať
ſermonis veritas ꝙ̄ ſermonis cõgruitas. ea eñ que
ſunt fidei nr̄e vt dicit Aug.melius intelligim⁹ ꝙ̄ ꝓfe
ramus. Vñ Berñ.dicit ꝙ excelſa dei balbutiendo re
ſonam⁹.Concedēdus ē ḡ ſermo pdictus ⁊ rõnes q̄
17 hoc oñdunt.qꝛ veritatē aſtruūt. ¶ Ad illud qḋ obī
pmo in ꝯtrariū ꝙ mutatū eē eſt ſupius ad factū eſſe
dõm ꝙ verū eſt ſm ꝙ factū eſſe ⁊ fieri accipiť ꝓprie.
hoc aūt eſt cū dicit trāſmutationē circa ipm ſuppo
ſitū.nõ ſic aūt eſt in ꝓpoſito. ꝓ eo ꝙ incarnatõis ope
factū ē vt deus ſit hõ.nõ ſm aliquā trāſmutationē
factā in deo.ſꝫ ſm trāſmutationē factā in altero ex
18 tremo. ¶ Ad illud qḋ opponiť ꝙ factū eē ꝓſupponit
fieri.⁊ fieri dicit impfectionē.dõm ꝙ fieri dicit impꝫ
fectionē circa illud qḋ dicit mutationē. in pñti autē
nõ dicit circa deū mutationē nec impfectionē.ſꝫ ſolū
circa hoīem.nec circa illū ponit impfectionē pceden
19 tem tpe.ſꝫ nã.qꝛ ibi ſimul ē fieri ⁊ factū eſſe. ¶ Ad il
lud qḋ obī ꝙ termin⁹ factionis ē cõplementū. dõm
ꝙ illud eſt verꝫ qñ illud qḋ notať fieri circa pncipiū
vel ſuppoſitū facit aliquā innouationē ſm aliquam
ꝓprietatē abſolutā. nõ ſic aūt eſt in ꝓpoſito.qꝛ ſicut
iā dictū ē.ex pte dei nõ dicit niſi habitudinē vnionis
20 ¶ Ad illud qḋ opponiť ꝙ fact⁹ cū ſit pticipiū ponit
rē ſuā cira ſbiectū.vt cū dr̄. verbū ē factū caro. dõm
ꝙ ⁊ ſi trahat nomē a ſuppoſito.tñ qꝛ nõ reſpicit ipm
abſolute ſꝫ in relatõe ad pdicatū.iõ nõ ē neceſſe ꝙ po
nat circa ipm aliqḋ abſolutū. Jõ ad vitatē ſufficit ꝙ
circa ſbiectū ponať añceſſio ⁊ vnio reſpectu pdicati.
21 Et hꝫ ꝗdē repiť in ꝓpoſito. ¶ Ad illud qḋ obr̄ ꝙ ille
ē minus hõ nõ diminuit de rõe hui⁹ ꝙ eſt fact⁹. dõm
ꝙ verū ē. nõ tñ licet inferre eſt fact⁹ hõ.ḡ eſt factus.
nõ ꝓpť diminutionē ſꝫ ꝓpter denoiatõis mutationē.
Non eñ ſequiť ille ē albus monachus.ḡ eſt albus.
nõ qꝛ diminuat de rõne eius ꝙ ē albus.ſꝫ qꝛ aliter de
noiat albū cū dr̄ cū adiuncto.aliť cū dr̄ abſolute. ſic
etiā in ꝓpoſito intelligendū ē.vt hꝫ pꝫ inſpicienti.

¶ Queſtio.iij. c

Utrum hec ſit concedēda.hõ fact⁹ eſt deus. Et ꝙ ſic
videť pmo auctē Aug. Talis fuit illa vnio.vt face
ret deū hoīem.⁊ hoīem deū.ḡ ſi fecit hoīem deū. hõ
ḡ factus ē deus. ¶ Jtē hõ eſt deus.⁊ ante incarna
tionē nõ fuit deus.⁊ incarnatio nõ ē dei opatio.ḡ ꝑ
incarnationē hõ factus ē deus. ¶ Jtē ſicut hec ē ve
ra.deus factus eſt hõ.ita eius cõuerſa.hõ fact⁹ ē de⁹.
ḡ pari rõne ſicut hec ē vera.deus fact⁹ ē hõ. hec erit
vera.hõ factus ē deus. ¶ Jtē hoīem eſſe deū ē verꝫ.
aut eſt verꝫ veritate etnā.aut veritate tpali.Si veri
tate eterna.ḡ ab eterno verꝫ fuit dicē hoīem eē deū.
ſed hꝫ eſt falſū.ḡ ⁊c. Si veritate tpali.ḡ hoīem eē deū
eſt tpale.⁊ oīne tale ē factū.ḡ factū eſt deū hoīem eē.
ḡ hõ factus ē deus. ¶ Sed ꝯ.factū et fieri ſe hꝫ per
modū ſubſtantificātis etiā pcedētis ipm terminū.ḡ
hõ reſpectu dei neutro mõ ſe hꝫ.ḡ hec ē falſa ſimplr̄
hõ eſt fact⁹ deus. ¶ Jtē cū dr̄ hõ eſt factus de⁹. aut
hõ teneť rõne ſuppoſiti.vel rõe forme. Rõne forme
nõ.qꝛ nõ pdicať deus de hoīe rõne forme.ſi ḡ eſt ve
rum.intelligiť rõne ſuppoſiti vel hypoſtaſis.ſed hy
poſtaſis illa ē hypoſtaſis filij dei.⁊ illa ē eterna. ḡ de
illa eſt falſum ſimplr̄ dicere.ꝙ ratione illi⁹ ſit factus
hõ. ¶ Jtē qꝛ deus factus eſt hõ.deus ē hõ nouus.ḡ
a ſimili.ſi hõ factus ē deus.hõ eſt deus nouus ſiue re
cens.ſed hoc ē impoſſibile.ḡ ⁊c. ¶ Jtē cõicatio eſt
ydiomatū.ḡ ſi hõ factus ē deus.deus ē factus deus.
ſed hec ē falſa.ḡ et pma. ¶ Rꝫ.dõm ꝙ pdicta locu 22
tio q̄ dr̄ hõ factus ē deus. diſtingui hꝫ ꝑ hūc modū
quo diſtincta ē pdicta.deus ē factus hõ.ex eo ꝙ reꝫ
hui⁹ pticipij fact⁹ poni põt circa totū.vel circa pdica
tū.vel circa vtrūqꝫ extremū. Jn pmo ſenſu locutio
eſt vera.⁊ eſt ſenſus.hõ fact⁹ ē deus.i.factū eſt vt hõ
eſſet deus.⁊ hoc quidē verꝫ eſt.Si aūt determinet p
dicatū.ſenſus ē.hõ eſt deus q̄ fact⁹ ē.⁊ hoc quidē fal
ſum ē. Si aūt cadat circa vtrūqꝫ extremū.⁊ dicat or
dinē ſubiecti ad pdicatū.tūc eſt ſenſus hõ factus eſt
deus.i.q̄ prius erat hõ factus ē deus poſterius. et hꝫ
quidē adhuc falſum ē.qꝛ eſſe hoīem nūqꝫ anteceſſit
in illo ſuppoſito eſſe deū. nec diuinū eſſe aliq̄tenus
inchoať.Et ſic pꝫ ꝙ ſi iſta locutio aliq̄ mõ poſſet cõ
cedi in pmo ſenſu.in duob⁹ tñ alijs cõcedi ñ põt nec
debet hõ fact⁹ ē deus. Vñ magis ē impropria hõ fa
ctus ē deus.ꝙ̄ hec.deus fact⁹ eſt hõ.Et rarius inue
nitur ſcripta.Si tñ alicubi legať vel inueniať. tunc
ſm pmū ſenſum eſt accipiēda. ⁊ ꝑ hoc patet obiecta
ad vtrāqꝫ ptē inducta. Vñ rõnes q̄ ad pmā ptē in
ducunť pcedunt ſm pmā viā.aliť eñ nõ ꝯcluderēt
ſicut pꝫ. Rõnes vo ad aliā ptē inducte ſm alias du
as vias pcedūt. vicꝫ put pncipiū cadit inť extrema
vel put determinat pdicatuꝫ.ſicut patet aſpicienti.
¶ Ad illud tñ qḋ vltimo obr̄ de cõicatione idioma 25
tum.dõm ꝙ cū dr̄ ꝙ vnio illa facit cõicari idioma
ta.dõm ꝙ ab hac generalitate excipiunť illa noīa q̄
importāt vnionē. Vñ nõ ſeqtur.diuina nã aſſūpſit
humanā nãm.ḡ hõ aſſumpſit humanā nãm.ſic nec
⁊ in ꝓpoſito ſeqtur.Cū eñ dico hoīem eſſe factū deū.
dico hoīem eſſe deo vnitū.⁊ tale idioma deo nõ cõi
catur ꝑ vnionē. ꝓ eo ꝙ ipſa vnio inť vnibilia impor
tat diuerſitatē et diſtinctionē. ⁊ eā ꝓſupponi oportet
ad idiomatū cõicationē. ⁊ ideo talia idiomata vnio
nem importantia nõ ſunt cõicabilia.Et ꝑ hoc rñde
ri põt ad vltimū obiectū ⁊ ꝯſimilia. c

Conſequēter ꝙtū ad ſcdm articulū eſt agendū
de locutionib⁹ exprimentib⁹ vnionis pdeſtina
tionem.Et circa hoc ꝗrunť tria. Primo vtrū hec ſit

concedēda. filiꝰ dei est p̄destinatꝰ. Scđo q̄rit̄ de hac.
filiꝰ dei est p̄destinatus eē hō. Tercio vo q̄rit̄ de hac
homo p̄destinatus est esse filius dei.

Questio .j. d

Utrū filius dei sit p̄destinatꝰ. Et ꝙ sic videt̄. hec con
ceditur filiꝰ dei ē hō. s; ois hō aut est p̄scitus aut pre-
destinatus. s; filiꝰ dei nō ē hō p̄scitus. ḡ p̄destinatus.
¶ Itē exceptis vocabul' importātibꝰ vnionē necesse
ē esse idiomatū cōicationē. s; vocabulū p̄destinatio-
nis vnionē nō importat q̄tū ē de se. ḡ cū ille hō sit p̄-
destinatus. ⁊ ille hō sit filiꝰ dei. necessario sequit̄ ꝙ fi
lius dei sit p̄destinatꝰ. ¶ Itē magis repugnat tp̄ale
eterno. q̄ eternū eterno. s; esse p̄destinatū dicit quid
eternū. esse ꝯceptū ⁊ natū q̄d tp̄ale. sed hec cōcedit̄
filꝰ dei ē natus de v̄gine. ḡ ⁊ hec. filiꝰ dei ē p̄destinatꝰ.
¶ Itē mitti nō cōuenit alicui nisi ex tp̄e, p eo ꝙ effe
ctum dicit tp̄alē. Sed ista simpl'r ꝯcedit̄ filiꝰ dei ē in
carnē missus. ḡ multo magis ista cōcedi d; filiꝰ dei ē
p̄destinatꝰ. ¶ Itē p̄destinatio nō est aliud q̄ p̄para
tio grē in p̄nti. ⁊ glorie in futuro. s; filio dei xp̄o colla
ta fuit grā ⁊ glia in tp̄e. ⁊ p̄uisa sibi ꝯferri ab eterno.
s; cuicūq; cōuenit diffinitio cōuenit ⁊ diffinitū. ḡ ne-
cesse ē filiū dei cōcedere esse p̄destinatū. ¶ Itē hec ē
vera filiꝰ dei est p̄destinatꝰ s̄m ꝙ hō. sed ista determi-
natio hō nō diminuit aliq̄d circa subiectū. ḡ ipsa s̄b-
tracta licet inferre filiū dei simpl'r esse p̄destinatū. cū
ḡ ad verū nō sequit̄ nisi verū. videt̄ ꝙ locutio predi
cta sc; filiꝰ dei est p̄destinatꝰ tanq̄ vera sit cōcedēda.
¶ Sed ꝯ. Origines. p̄destinat̄ q̄ nondū est. h̄ verba
dicunt̄ ꝓp̄ illos q̄ in vnigenitū dei impietatē loqū
tur. Putant eīm cū int̄ illos cōnumerandū esse q̄ an
teq̄ fierent p̄destinati sunt vt essent. ḡ impiū est dicē
filiū dei esse p̄destinatū. ¶ Itē sup illud Ro. viij. Et
q̄s p̄destinauit ⁊ vo. glo. p̄destinauit nō existes. vo
cauit aū auersos. si ḡ p̄destinatio ē nō existētis. ⁊ filiꝰ
dei sp̄ existit. nunq̄ videt̄ p̄destinatꝰ esse. ¶ Itē pre-
destinatio de rōne nois dicit antecessionē p̄destinan
tis ad p̄destinatū. sed filiū dei nihil antecedit cum sit
eternus. ḡ nullo mō ꝯuenit ei int̄ p̄destinatos cōnu
merari. ¶ Itē nullus semetip̄m p̄destinauit. Sicut
eīm aliꝰ est q̄ creat̄. alius ē q̄ creat. sic ⁊ q̄ predestinat
⁊ q̄ predestinat̄. Sed oēs q̄cq̄t predestinant̄. a filio
dei predestinant̄. ḡ ista nullatenꝰ ē cōcedenda. filius
24 dei ē predestinatꝰ. ¶ Rꝫ. dōm ꝙ q̄uis hec sit conce-
denda. xp̄s ē predestinatus. p eo ꝙ xp̄s noiat hypo
stasim in duabꝰ naturis. ⁊ hec. xp̄s ē predestinatꝰ in-
q̄tū hō. rōne determinationis adiuncte. hec tū nō reci
pitur cōiter. filiꝰ dei est predestinatꝰ. Et rō huiꝰ ē ꝓp̄
repugnātiā intellectuū. q̄ quidē inuenit̄ int̄ s̄biectū
25 ⁊ predicatū. Reperit̄ aūt ibi triplex repugnātia. Nā
vocabulū predestinatꝰ circa predestinatū tria impor
tat. vic; h̄itudinē effectuū respectu cause. acceptōnē
p bonū grē. ⁊ inchoationē q̄tū ad esse nature. Et pri
mū intellectū h; q: descēdit a verbo passiuo. Scđm
v̄bo intellectū h; q: descendit a v̄bo actiuo dicēte or-
dinationē ad finē. Terciū intellectū h; q: cōponit̄
a prepositōe dicēte añcessionē. sicut ab hac preposi-
tione pre. Ecōtra filiꝰ dei dicit illā p̄sonā vt cām non
vt effectū. Dicit eīm illā p̄sonā ꝓut ꝯpetit illi filiatio
p nām. nō p grē donū. Dicit etiā illā p̄sonā vt eēnā.
nō vt habentē initiū. ⁊ sic expresse ē repugnātia in-
tellectuū int̄ subiectū ⁊ predicatū. Et pōt ista repu-
gnantia reduci ad triplex genꝰ oppositōis. vic; con-
tradictōis. ꝯrietatis. ⁊ relatōis. Et ꝓp̄ hanc triplicē
repugnantiā nō admittūt magistri predictā locutio
nē. Añ cōcedēde sunt rōnes q̄ fiūt ad p̄tē istā. Ad 26
illud q̄d obī in ꝯtrariū p̄mo. ꝙ h̄ cōcedit̄ filiꝰ dei ē hō
dōm ꝙ nō est ibi repugnātia intellectuū imo potius
cōsonātia. hō eīm noiat nām habilē ad vnionē. nō sic
aūt hoc predicatū predestinatū. Et iō nō sequit̄ ex h̄
ꝙ si filiꝰ dei ē hō. ꝙ ꝓp̄ hoc sit prescitus vel predesti
natus nisi addatur ei s̄m hō. ¶ Ad illud q̄d obī ꝙ 27
cōicatio ydiomatū est in oibus exceptis noibꝰ vnio-
nē importātibꝰ. Dōm ꝙ nō solū sunt illa excipiēda
noia. sed etiā vocabula illa ex q̄bus ꝯsurgit intelle-
ctuū repugnātia. ⁊ tale ē vocabulū predestinatōnis
⁊ ꝯsilia. sicut meliꝰ manifestabit̄ .j. dis. xj. vbi querit̄.
vtrū hec sit cōcedēda. filiꝰ dei est creatura. ¶ Ad illd 28
v̄o q̄d obī ꝙ magis repugnat tp̄ale eterno q̄ eternū
eterno. dōm ꝙ ver; ē de eo q̄d ē pure eternū. De eo
autē q̄d ē sic eternū ꝙ de suo p̄mario intellectu dicit
⁊ noiat aliq̄d tp̄ale nō h; veritatē. maxie q̄ñ sic im-
portat illud tp̄ale q̄d directe h; oppositionē ad eter
num sicut ē hoc p̄ticipiū predestinatꝰ. ¶ Ad illd q̄d 29
obī de missiōe ꝙ q̄uis sit tp̄ale. tū cōcedit̄ filiꝰ dei eē
missus. dōm ꝙ nō ē sile. q: et si mitti dicat q̄d tp̄ale.
tū illud tp̄ale nō d; poni circa diuinā p̄sonā. s; circa
aliq̄d creatū. Circa vero diuinā p̄sonā ponit solam
emanabilitatē. s; predestinatio circa ip̄m predestina
tū triplicē ponit intellectū q̄ repugnat p̄sone eterne.
⁊ iō q̄uis sane possit ꝯcedi filiꝰ dei ē missus. n̄ tū sane
pōt ꝯcedi. filiꝰ dei ē predestinatꝰ. ¶ Ad illud q̄d op- 30
ponit̄ ꝙ filio dei p̄parata fuit grā in p̄nti ⁊ gloria in
futuro. dōm ꝙ ⁊ si xp̄o preparata fuit grā rōne hūane
nature nō tū rōe diuine. Et iō sicut p̄ma locutio ne-
gatur cū d; filiꝰ dei ē predestinatꝰ. nisi addat̄ determi
natio s̄m quā ⁊ rōne cuiꝰ attendat̄ ipsa predestina-
tio. sic negāda est alia locutio in q̄ ponit̄ predestina-
tōnis diffinitio nisi addatur hec determinatio s̄m ꝙ
hō. ¶ Ad illud v̄o q̄d obī ꝙ h̄ determinatio s̄m ꝙ hō 31
nō diminuit. dōm ꝙ q̄uis nō diminuat de rōne pre
destinatōis. facit tū ꝙ predestinatio ponit rē suā cir
ca hypostasim xp̄i rōe hūane nature. nō rōe diuine.
⁊ sic tollit repugnātiā intellectuū. Cū aūt simpl'r in-
fertur ⁊ d; filiꝰ dei ē predestinatꝰ. cū filiꝰ dei denoiet
p̄sonā xp̄i s̄m diuinā nām tm̄. est ibi repugnātia in-
tellectuū. Et iō nō tenet ille ꝓcessus. nō q: ibi ē p̄alo
gismus s̄m q̄d ⁊ simpl'r. s; q: ibi ē p̄alogismꝰ s̄m acci
dens. Qd̄ eīm cōuenit christo rōne humane nature.
est extraneū ratione diuine.

¶ Questio .ij. e

Utrū illa sit vera. filius dei predestinatus ē esse hō.
Et ꝙ sit vera videt̄ p̄mo p magistrū in l'ra. q̄ dicit eā
s̄m qualibet triū opinionū esse ꝯcedendā. ¶ Itē h̄
ipsum videt̄ rōe. tantū repugnat vel ampliꝰ filio dei
hoiē; fieri q̄ntū p̄destinari. sed h̄ ꝯcedit̄. filiꝰ dei ē fa
ctus hō. ḡ ⁊ hec. filiꝰ dei ē predestinatꝰ esse hō. ¶ Itē
ꝓphetia illa q̄ d; Esa. vij. Ecce v̄go cōcipiet. dicit̄ eē
ꝓp̄hia predestinationis. ḡ ꝙ verbu; caro fieret sicut
ex tp̄e fuit ꝓphetatū ⁊ impletū. ita ab eterno prede-
stinatū. ḡ sicut ex tp̄e factus ē hō. ita ⁊ ab eterno pre
destinatꝰ ē esse hō. ¶ Itē filiꝰ dei est hō. aut p grām.
aut p nām. Non p nām. ḡ p grām. Sed ois grā que
dat̄ alicui ex tp̄e. preordinata fuit ⁊ preparata ab eter
no. Sed h̄ nō est aliud q̄ predestinari. ḡ videt̄ ꝙ hec
filiꝰ dei ē predestinatꝰ esse hō. sit cōcedenda. ¶ S; ꝯ.
predestinatio ē respectu grē ⁊ glorie nō respectu na-
ture. sed eē hoiem dicit predicatū nāle nō donū gra-

ſuitū. ꝗ reſpectu illius nullus debet dici ꝑdeſtinatꝰ.
¶ Itē neceſſario ſequit̄. iſte ꝑdeſtinatus eſt habere
grām ⁊ gloriā. ꝗ eſt ꝑdeſtinatus. ꝗ ſilr ſequit̄. filiꝰ dei
eſt ꝑdeſtinatus eſſe hō. ꝗ eſt ꝑdeſtinatus. ſed hec eſt
negāda. filiꝰ dei eſt ꝑdeſtinatꝰ. ſicut oñſum eſt ſupra.
ꝗ ⁊c. ¶ Itē ꝑdeſtinatio dicit anteceſſionē nō ſolum
reſpectu termini ſ; etiā reſpectu ꝑdeſtinati. Sꝫ ꝗuis
diuina ꝓuiſio ꝓceſſerit humanā nām. non tñ ꝓceſſit
diuinā pſonā. ꝗ ſiue dicat̄ abſolute ſiue reſpectu hu-
mane nature. negandū eſt filiū dei eſſe ꝑdeſtinatū. ꝗ
falſa eſt ꝑdicta locutio. ſcꝫ filius dei ꝑdeſtinatus eſt
eſſe hō. ¶ Itē ꝗcunqꝫ ꝑdeſtinat̄. ad aliqd̓ donū gra
tuitū ꝓparat̄. ſ; filius dei cū factꝰ eſt hō nulla fuit fa-
cta grā illi pſone filij dei ſꝫ ſolūmō generi humano.
ꝗ videt̄ ꝙ nullo mō filio dei cōpetat iſta ꝑdeſtinatio
52 ¶ Rꝫ. dōm ꝙ cū hoc ꝓncipiū ꝑdeſtinatꝰ dicat ante-
ceſſionē. triplr pōt eā importare. vel reſpectu ſbiecti.
vel reſpectu predicati. vel reſpectu totius copulati.
Si eñ importat anteceſſionē reſpectu ſubiecti tunc
eſt ſenſus. filiꝰ dei eſt ꝑdeſtinatus eſſe hō. i. filius dei
ante ꝓuiſus ē eſſe hō ꝙ eſſet filius dei. ⁊ hoc mō fal-
ſa eſt predicta locutio. Si aūt importat anteceſſionē
reſpectu predicati. tūc eſt ſenſus. filiꝰ dei ꝓuiſus ē eſſe
hō. i. cognitus vel ꝓuiſus fuit eſſe hō nō anteꝗ̄ filiꝰ
dei eſſꝫ. ſed anteꝗ̄ eſſet hō. Si aūt iportat anteceſſio
nē reſpectu totiꝰ dicti tūc eſt ſenſus. filiꝰ dei eſt prede
ſtinatus eſſe hō. i. predeſtinatuꝫ eſt vt filiꝰ dei ſit hō.
Sic ꝗ pōt eē triplex ſenſus predicte locutōis. ⁊ vnꝰ
quidē falſus ē. duo aūt ſequētes ſunt veri. ⁊ ꝗ̄tū ad
iſtos duos ſenſus ſubſequētes recipit̄ predicta locu
tio ab oībus opinionibꝰ vt mgr̄ dicit in lr̄a. Et ideo
53 ſm hunc ſenſum ꝯcedendū eſt ipſā eſſe verā. ¶ Ad
illud vo qd̓ ꝓmo obī in ꝯtrariū ꝙ predeſtinatio eſt
reſpectu glorie ⁊ grē nō reſpectu nature. dōm ꝙ cuꝫ
vocabulū ꝑdeſtinationis ꝑ ſe ꝓfert̄. claudit in ſe in-
tellectuꝫ grē ⁊ glorie. vtputa cū dī aliqs eſſe ſimplr
ꝑdeſtinatus. cū autē addit̄ ei determinatio exterior.
ſolū retinet intellectū ꝓncipalis ſignificati. vicꝫ pre-
ordinationis ſiue ꝓuiſionis. Vñ cū dī iſte eſt prede-
ſtinatus hic grām ⁊ gloriā. predeſtinatꝰ tm̄ valet ibi
ſicut preuiſus. Et eſt ſimile cū dī. cede. ꝑ ſe tantū va-
let ꝗ̄tū locū da. ſed cū dī cede loco. cede hꝫ ſolū in-
tellectū alterius. ⁊ iō cū dr̄. filius dei ꝑdeſtinatꝰ ē eſſe
hō. ꝑdeſtinatus ſolū importat ꝓuiſionē vel ordina-
tionē. ⁊ iō importat ſolum generaleꝫ ſignificationē.
Poſſet tñ dici ꝙ et ſi eſſe hoiem de filio dei predicet
eſſe nāle. ꝯcernit tñ grām vnionis. ⁊ iō tale ꝑdicatū
54 nō exit extra rōem predeſtinationis. ¶ Ad illud qd̓
opponit̄. ſi eſt ꝑdeſtinatꝰ eſſe hō. ꝙ ē predeſtinatus.
dōm ꝙ nō ſequit̄. qꝛ cū predeſtinatꝰ ponit̄ int̄ ſubie-
ctū ⁊ predicatū. pōt dicere anteceſſionē tā reſpectu
vniꝰ ꝗ̄ reſpectu alterius. ſed cum ꝑ ſe predicat̄ dicit
anteceſſionē reſpectu ſubiecti. Et iō non ſequit̄. filiꝰ
dei eſt ꝑdeſtinatꝰ eſſe hō. ꝗ eſt predeſtinatꝰ. Sicut nō
ſequit̄. filiꝰ dei ē predeſtinatꝰ ſm ꝙ hō. ꝗ eſt ꝑdeſtina
tus. Nec eſt ſimile de alijs q̄ predeſtinant̄ ad grām
⁊ gloriā. qꝛ in eis predeſtinatio nō tm̄mō dicit ante-
ceſſionē reſpectu eiꝰ ad qd̓ predeſtinat̄. ſ; etiā reſpe-
55 ctu eoꝝ q̄ ꝑdeſtinant̄. nō ſic aūt eſt in ꝓpoſito. ¶ Ad
illud qd̓ tercio obr̄ ꝙ predeſtinatio dicit anteceſſio-
nē reſpectu predeſtinati. dōm ꝙ verꝫ eſt qñ ſimplr ⁊
ꝑ ſe de aliq̄ dr̄. Sed qñ in ꝯpatione dr̄ ad predicatū
aliqd̓. tūc pōt dicere anteceſſionē reſpectu illiꝰ prede
ſtinati. ⁊ h̄ mō dicit in ꝓpoſito. ⁊ iō nō cogit illa obie
ctio. ¶ Ad illud qd̓ obr̄ vltimo ꝙ ꝗcunqꝫ predeſti- 56
natus ē. fit aliq̄ grā ei. dōm ꝙ predeſtinatio reſpectu
eius importat grē collationē. reſpectu cuiꝰ importat
anteceſſionē. cū aūt dr̄ filiꝰ dei ꝑdeſtinatꝰ eſt eſſe hō.
nō concedit̄ ſm ꝙ ꝑdeſtinatio iportat anteceſſionē
reſpectu ſubiecti. ſ; ſolū ſm ꝙ iportat anteceſſionem
reſpectu predicati. Et iō nō notat̄ ꝙ aliq̄ grā fiat ipi
filio dei ſ; filio hoīs. ⁊ hoc quidē verꝫ ē. ⁊ illa obiectio
⁊ cetere precedētes nō currūt niſi ſm illū ſenſuꝫ ſm
quē predicta locutio nō recipit̄.

Queſtio. iij. f

Homo predeſtinatꝰ eſt eſſe filius dei. Vtrū ſit conce
denda: Et ꝙ ſic videt̄ Ro. j. q̄ predeſtinatꝰ eſt filius
dei in virtute. Sed h̄ dr̄ aut de filio hoīs. aut de filio
dei. ſ; nō de filio dei. ꝗ de filio hoīs. ¶ Itē in glo. pre-
deſtinatus ē ieſus. vt q̄ futurus erat in carne filiꝰ da
uid. eſſet in virtute filiꝰ dei. ſ; ibi noīat illū hoiem. ꝗ
hō ille ē predeſtinatꝰ eſſe filiꝰ dei. ¶ Itē ꝗ̄nto maior
eſt grā. tāto maior ſm illā dꝫ attendi predeſtinatio.
ſed grā vnionis ꝑ quā hō ille factꝰ ē dei filiꝰ maxima
fuit. q̄ ſimul in ſe ꝯtinuit grām ⁊ gloriā. Si ꝗ hō pre
uiſus ē filiꝰ dei eſſe ꝑ grām illā. videt̄ ꝙ predeſtinatꝰ
eſt eē filiꝰ dei. ¶ Itē predeſtinatio nō attribuit̄ filio
dei ꝓpē anteceſſionē. q̄ quidē nō cōuenit filio dei ſm
ꝙ deus. ſ; talis añceſſio bene cōpetit hoi ſm ꝙ hō. ꝗ
recte videt̄ ꝙ nō cōpetat ſibi predeſtinatio. ꝗ ſi non
tm̄ dat̄ illi hoi grā ꝑ quā ſit btūs. ſ; etiā ꝑ quā ſit fi-
lius dei. videt̄ ꝙ hec ſit ꝯcedēda. hō eſt predeſtinatꝰ
vt ſit filiꝰ dei. ¶ Sed ꝯ. Si hō eſt predeſtinatꝰ eē filiꝰ
dei. ꝗ filiꝰ dei ē predeſtinatꝰ eſſe filiꝰ dei. ſed hec ē fal-
ſa. ꝗ ⁊ illa ex q̄ ſequit̄. ſequit̄ aūt ex hac hō eſt ꝑdeſti
natus eē filiꝰ dei. ꝗ ⁊c. ¶ Itē predeſtinatio nō ē niſi
pſone. ꝗ ſi hō eſt predeſtinatꝰ eē filiꝰ dei. aliq̄ pſona ē
predeſtinata eē filiꝰ dei. Aut ꝗ pſona creata. aut in-
creata. Sed nō pſona creata. qꝛ talē nō eſt repire in
xpō. ꝗ increata. ſed pſone increate nō cōuenit prede
ſtinari. ꝗ videt̄ ꝙ nō debeat recipi ꝑdictus ſmo. iſte
ſcꝫ hō eſt predeſtinatꝰ eē filiꝰ dei. ¶ Itē ꝗcunqꝫ pre-
deſtinatꝰ antecedit illd̓ ad qd̓ ꝑdeſtinat̄ tpe aut nā.
ſed hō nec tpe nec nā antecedit filiuꝫ dei. ꝗ videt̄ ꝙ
ſmo predictꝰ nō debeat ꝯcedi. ¶ Itē cū dr̄ hō ē pre-
deſtinatꝰ eſſe filiꝰ dei. aut hoc intelligit̄ ſm ꝙ hō. aut
ſm ꝙ deus. Nō ſm ꝙ deus h̄ ꝯſtat. ꝗ intelligit̄ ſm
ꝙ hō. Sed ꝗcunqꝫ ē nūc predeſtinatꝰ. ab eterno fuit
predeſtinatꝰ. ꝗ ſm ꝙ hō fuit predeſtinatꝰ eē filiꝰ dei.
ſed iſte t̄minꝰ hō ſupponit vbo de preterito. ꝗ ſuppo
nit ꝓ preterito. ꝗ ſi aliqs ab eterno fuit predeſtina-
tus eē filiꝰ dei. ab eterno aliqs fuit hō. ſed h̄ ē falſuꝫ.
ꝗ et primū. ¶ Rꝫ. dōm ꝙ iſta locutio diſtingui hꝫ ꝑ 57
cū moduꝫ ꝑ quē diſtincta fuit ꝓus poſita. Ex eo vicꝫ
ꝙ hoc ꝓncipiū predeſtinatꝰ pōt dicē anteceſſionē re
ſpectu ſubiecti. vel reſpectu ꝑdicati. vel reſpectu to-
tius copulati. Si dicat añceſſionē reſpectu ſubiecti
vera ē locutio. ⁊ ē ſenſus. hō anteꝗ̄ eſſet hō. preuiſus
eſt eē filius dei. Si autē notet anteceſſionē reſpectu
predicati. falſa ē locutio. Eſt eñ ſenſus. hō preuiſus
eſt eſſe filiꝰ dei anteꝗ̄ filiꝰ dei eſſet. Si aūt notet an-
teceſſionē reſpectu totiꝰ copulati ē vera. Eſt eñ ſen-
ſus. hō predeſtinatꝰ eſt eſſe filius dei. i. predeſtinatū
eſt vt hō ſit filius dei. Et iſte ſenſus eſt ab oībus opi
nionibus receptus. ⁊ iō ſm cōem locutionē concedi
pōt predictus ſmo. Et cōcedet̄. de ſunt rōnes q̄ hoc
oſtendūt. ¶ Ad illud vo qd̓ ꝓmo obijcit̄ in ꝯtrariū.
ꝙ ſi hō eſt predeſtinatꝰ eſſe filius dei. ꝙ tunc filiꝰ dei 58

eſt predeſtinatus eſſe filius dei. dõm ꝙ nõ ſequitur. q2 ſicut predictũ eſt. q̃ntũ ad vocabulũ predeſtinandi nõ eſt cõicatio idiomatũ. imo eſt ſophiſma ſm accidens in predicto ꝓceſſu. nõ eñ ſequit̃. diuina preuiſio precedit xp̃m ſm ꝙ ẽ filius virginis. ḡ etiã ſm
59 ꝙ eſt filius dei. ¶ Ad illud qđ obĩ ꝙ predeſtinatio eſt reſpectu pſone. Dõm ꝙ ⁊ ſi ſit rõne pſone. nõ tñ eſt rõne pſonalitatis ſed alicui⁹ nature. Et ideo non oportet ad hoc ꝙ ſermo habeat veritatẽ. predeſtinationẽ antecedere pſonã ſimplr̃. ſed ſufficit ſi antecedat eã rõne alicui⁹ nature. Et ideo cum dr̃ hõ eſt predeſtinatus eſſe filius dei. nõ intelligit̃ ꝙ illa perſona ſit predeſtinata niſi rõne humane nature. Cuz vero dr̃ ꝙ pſona eterna nõ eſt predeſtinata. Dõm ꝙ verꝫ eſt ſm ꝙ eſt eterna. põt tñ ei ↄuenire rõne nature tẽ
40 poralit̃ aſſumpte. ¶ Ad illud aũt qđ obĩ ꝙ predeſtinatus añcedit illud ad qđ predeſtinat̃. Dõm ꝙ verꝫ eſt. ⁊ illud nõ hꝫ inſtantiã qñ predeſtinatio accipit̃ ꝓprie reſpectu grẽ ⁊ glorie. In ꝓpoſito aũt nomen predeſtinatõis extendit̃ ad ſtandũ ꝓ preuiſione rõe deẽminationis adiuncte. ſm ꝙ in precedẽti ꝓbleumate viſum ẽ. Poſſet tñ dici ꝙ p̃dictũ verbũ intelligendũ eſt qñ vocabulũ p̃deſtinationis dicit añceſſionẽ. nõ ſolũ reſpectu ſubiecti ſ3 etiã reſpectu predicati.

ſic aũt nõ eſt in ꝓpoſito. Oportet etiã intelligere de re ad quã q̃s p̃deſtinatur. ſed in ↄparatione ad ipſum qđ predeſtinat̃. Nõ eñ oportet ꝙ ille q̃ predeſtinat̃ ſit ante grãm vel gloriã ſimplr̃. ſed ſolũ ſm ꝙ ẽ in eo. ⁊ ſic nõ hꝫ inſtãtiã in ꝓpoſito. Nã ⁊ ſi fili⁹ dei p̃cedat hominẽ. tñ nõ p̃us ineſt hoi ꝙ̃ hõ ſit. imo ꝑ naturaꝫ p̃us ẽ humanitas ꝙ̃ vniret̃ pſone verbi. ¶ Ad illud 41
qđ obĩ. vtrũ hõ ſit p̃deſtinatus eẽ fili⁹ dei. aut ſm ꝙ eſt deus. aut ſm ꝙ eſt hõ. Dico ꝙ ſm ꝙ hõ. ⁊ ſic fuit ab eterno. Nec valet. ḡ ſupponit ꝓ p̃terito. hoc eñ intelligit̃ de verbo p̃teriti tp̃is qđ nõ hꝫ vim ampliandi ad futurũ. In his eñ q̃ habẽt vim ampliandi ad futura. ꝓ eo ꝙ claudũt in ſe actũ de futuro. predicta regula nõ hꝫ locũ. Et ſic eſt in ꝓpoſito. q2 predeſtinatio cõnotat p̃ſcientiã alicui⁹ futuri. ⁊ iõ nõ oportet iſtũ terminũ hõ reſpectu talis p̃dicati ſupponere ꝓ p̃teritis. Alia ẽ etiã rõ q̃re ampliat ad oẽs tp̃s. q2 p̃deſtinatio nõ ponit rẽ ſuã in p̃deſtinato ſed in predeſtinante. ſicut laus nõ in laudato ſed in laudãte. ⁊ iõ ſicut laus nõ eſt tñ de p̃ñti ſed etiã de preterito ⁊ futuro. ita ⁊ predeſtinatio preterita põt eſſe de deo ꝙ et futura. ⁊ iſta clareſcunt melius ꝑ ea que in primo libro dicta ſunt.

¶ Diſt. viij. Qualit̃ ꝑ vnionẽ diuerſaꝝ naturaꝝ in xp̃o fiat cõmunicatio idiomatũ ⁊ ꝓprietatum reſpicientium naturam.

Poſt p̃dicta inq̃ri debet ⁊c. Supra egit mgr̃ de incarnatõe verbi q̃tũ ad vnionẽ nãꝝ. ⁊ q̃tũ ad vnionis modũ. In hac ỽo pte intẽdit agẽ q̃tũ ad cõicationẽ idiomatũ ⁊ ꝓprietatũ. Et diuidit̃ hec ps in duas ptes. in q̃rũ p̃ma agit de cõicatõe idiomatũ reſpicientiũ nãm. In ſcđa de cõicatõe ꝓprietatũ ⁊ idiomatũ reſpiciẽtiũ pſonã. j. diſ. x. Solꝫ etiã a q̃buſdã inq̃ri. Pars p̃ma diuidit̃ i duas ptes. i q̃rũ p̃ma inq̃rit. Utrũ diuine nature cõpetat naſci de ỽgine. qđ quidẽ eſt ꝓprietas hũane nãe. Scđo ỽo inq̃rit. Utrũ caro xp̃i debeat adorari adoratõe latrie. qđ quidẽ ẽ ꝓprietas diuine nãe. j. di. ix. Preterea inueſtigari oportet ⁊c. Prima ps q̃ cõtinet p̃ñtẽ di. diuidit̃ in ptes duas. in q̃rũ p̃ma ↄpat natiuitatẽ xp̃i de virgine ad diuinã nãꝫ In ſcđa ỽo natiuitatẽ tp̃alẽ ad eẽnã ↄpat. ibi. q̃ri etiã ſolet vtrũ xp̃s debeat dici bis genit⁹ ⁊c. ¶ Prima ps diuidit̃ in ptes duas. In q̃rũ p̃ma inquirit q̃õem ⁊ deẽminat. In ſcđa ỽo adducit auctes ↄ determinationẽ ſuã. ibi. Uidet̃ tñ poſſe ꝓbari. Scđa aũt ps ſilr̃ duas hꝫ. In p̃ma mouet q̃õem. in ſcđa deẽminat. ibi. Ad qđ dici põt ⁊c. Subdiuiſiones aũt ptiũ manifeſte ſunt in lr̃a.

¶ Querit vtrũ diuine nãe cõpetat naſci de ỽgine qđ eſt ꝓprietas hũane nature. Et determinat ꝙ nõ. a

Diſt. viij.

Poſt p̃dicta inq̃ri debet vtrũ de natura diuina concedendũ ſit ꝙ de virgine ſit nata. ſicut dicit̃ in virgine incarnata. Et videt̃ vtiq3 nõ debere dici nata de virgine. cum nõ ſit nata de patre.
a Que eñ ͣres nõ eſt de patre genita. non dr̃ de matre nata. ne res aliq̃ filiationis nomẽ habeat in humanitate. que illud nõ teneat in diuinitate.

¶ Adducit auctes cõtra determinationẽ ſuã. b

Uidet̃ tñ poſſe ꝓbari ꝙ ſit nata de virgine. q2 ſi hoc eſt naſci deũ de virgine. ſcꝫ hominẽ aſſumere in vtero virginis. cũ natura diuina ſuperius dicta ſit hominẽ aſſumpſiſſe. videt̃ debere dici nata. De hoc aũt Aug. in libro de fide ad petrum. ſic ait. Natura eterna atq3 diuina nõ poſſet tp̃aliter ↄcipi ⁊ naſci ex nã humana. niſi ſm ſuſceptionẽ veritatis humane. verã tp̃alit̃ cõceptionẽ ⁊ natiuitateꝫ ineffabilis in ſe diuinitas acce- piſſet. ſic eſt de⁹ eternus veracit̃ ſm tp̃s et cõceptus et natus ex virgine. Iſta aucte videt̃ inſinuari ꝙ nã diuina ſit nata ⁊ cõcepta de virgine. Sed ſi diligent̃ notentur verba. potius de pſona agi intelligit̃ que ſine dubitatione ⁊ de patre et de matre nata eẽ dici debet.

Aug.

a ¶ Res nõ eſt de patre genita. nõ videtur de matre nata. Contra. humana nã nõ ẽ ex patre genita. ḡ nõ eſt ꝺ matre nata. Itẽ xp̃s ſm humanã naturam conceptus eſt de ſpirituſancto. natus ex maria virgine. ita ꝙ ſpirituſſanctus nõ eſt eius pater. licꝫ virgo ſit eius mater. ergo non videtur precedens ſermo veritatem habere. R⁹. dicẽ- 1
dum ꝙ magiſter loq̃tur de illa natiuitate qua res aliq̃ dicit̃ naſci ita ꝙ vendicat ſibi ꝓprietatẽ ſiue denoi-

nationẽ filiationis. hoc aũt nõ hʒ humana nã in xpo. ⁊ iõ nõ eſt recta inſtantia ꝯ illud qđ dicit mgr ĩ lra.
b ¶ Duas ꝗ xpi ⁊c. Innuit mgr ꝙ vnã natiuitatẽ ex patre veneramur ꝗ̃ eſt ſupra cãm. rõem. tẽpus ⁊ nãm.
Sed ꝯ. generatio filij dei ex patre eſt nãlis gñatio. Sed gñatio nãlis eſt ſm naturã nõ ſupra nãm. ergo falſũ
dicit ꝙ ſit ſupra nãm. Iuxta hoc q̃rit penes qđ diſtinguunt illa q̃tuor ꝗ̃ in aucte ponunt. Videt enĩ ꝙ non
2 ſit niſi verbox incõculcatio. R'. dõm ꝙ nã nõ accipit ita cõiter. ſed ꝑ nã creata. Un nõ vult dicere ꝙ genera-
tio filij ſit ſupra nãm eternã ꝗ̃ eſt nã naturans. ſed ſup naturã creatã ꝗ̃ cõſueuit dici nã naturata. Et nota ꝙ iſta quatuor diſtinguunt ſic vt cã referat ad nãm angelicã. rõ ad nãm humanã. tẽpus ad virtutem celeſtem. ⁊ nã ad virtutẽ iferioris creature. vt ſit ſenſus. Generatio illa eſt ſupra cãm. id ẽ virtutẽ angelicã. Et rõem. i. virtutẽ humanã. Et tẽpus. i. operationẽ celeſtẽ. Et nãm. i. virtutẽ inferiorem. Vel aliter vt cã referatur ad vtutẽ agentem. ⁊ rõ ad potentiã agnoſcẽtẽ. ⁊ tempus ad menſurã limitãtẽ. nã ad modũ opandi conſuetudinem.

¶ Querit vtrũ xps debeat dici bis genitus. c

Queri etiã ſolet vtrũ debeat dici xps bis genitus. vt dicit dei ⁊ hominis filius.

¶ Queſtionẽ propoſitam ſoluit. d

Ad qđ dici põt xpm bis natũ eſſe. duaſq; natiuitates habuiſſe. Un Aug. in li. de fide ad petrũ. Pater deus de ſua natura genuit filiũ deũ ſibi coequalẽ ⁊ coetnũ. Idẽ q; vnigenitus deus ſcđo natus ẽ. ex patre ſemel ex matre ſemel. Natus ẽ enĩ de patre dei verbũ. Natus ẽ de matre verbũ caro factũ. Unus ꝗ atq; idẽ dei filius nat⁹ ẽ ante ſecula. ⁊ nat⁹ in ſeculo. ⁊ vtraq; natiuitas vni⁹ eſt filij dei diuina ſcʒ ⁊ humana. De h̄ etiã Ioh. dam. ait. [b] Duas ꝗ xpi natiuitates veneramur. vnã ex patre ante ſecula. ꝗ̃ eſt ſup cãm. ⁊ rõem. ⁊ tps. ⁊ naturã. ⁊ vnã ꝗ̃ in vltimis tpibus ꝓpter nos. et ſm nos. ⁊ ſup nos. Propt nos q: ꝓpter noſtrã ſalutem. Scđm nos. q: natus eſt hõ ex muliere in tpe ꝯceptionis ſcʒ nouẽ menſiũ. Sup nos. q: nõ ex ſemine. ſed ex ſpũſancto ⁊ ſancta vgine ſup legem cõceptionis. Ex his manifeſte apparet xpi duas eſſe natiuitates. eundemq; bis natũ fore.

Aug.

b Ioh. dam.

c

c ¶ Natus eſt hõ ex muliere in tpe ꝯceptionis. Contra. videt falſum dicẽ. q: cõceptio illa nõ fuit in tpe ſed in inſtanti. Itẽ ſi conceptio ſua fuit ſilis nr̃e q̃tũ ad tps. ꝗ nõ videt verũ qđ ſubiungit. ꝙ ſupra legẽ nr̃e cõceptionis. R'. dõm ꝙ
5 ꝯceptio dupl'r accipit. Uno mõ dr̃ cõceptio ipſa opatio nature in formatione corporis. vſq; ad ſuſceptionẽ aie. Alio mõ dr̃ ꝯceptio large in nutritione ⁊ ꝑfectione corporis vſq; ad partũ ⁊ egreſſum ipſius de ventre. Si ꝗ pmo mõ dicat ꝯceptio. ſic xpi cõceptio nõ fuit ſm nos ſꝫ ꝯ nos. nec fuit in tpe ſed in inſtanti. Si autẽ ſcđo mõ dicat ꝯceptio large. ſic fuit ſm nos. q: ix. mẽſibus nutritus fuit. ⁊ creuit in vtero matris vt alij homines anteq; naſceret. Et hoc ſufficientius habitũ eſt ſupra.

Ad intelligentiã autẽ hui⁹ ptis incidit hic qđ circa duo. Primo q̃rit de natiuitate tpali in ꝯpatione ad diuinã nãm. Scđo q̃rit de eadem in ꝯpatione ad natiuitatẽ eternã. Circa primũ q̃runt tria. Primo q̃rit vtrũ ꝯcedendũ ſit diuinam naturã eſſe de virgine natã. Scđo q̃rit. vtr; naſci de virgine ꝓprie dicat de nã aſſumpta. Tercio vo q̃rit vtrũ eẽ hoiem ꝯuenient ꝑdicet de diuina natura.

¶ Queſtio. j. a

Utrũ hec ſit ꝯcedenda. Diuina nã eſt de virgine nata. Et ꝙ ſic videt pmo aucte hylarij in li. de trini. ix. Nihil niſi natũ hʒ filius. ſed hʒ diuinã nãm. ꝗ eſt nata. Sed q̃cq̃d natũ ẽ eternalit in xpo ex patre. natũ eſt tpaliter de matre. Si ꝗ diuina nã eſt hmõi. pʒ ⁊c. ¶ Itẽ expſſius dam. iij. li. c. xij. Theotocon. i. dei genitricẽ vere ⁊ pncipalit ſanctã mariã virginẽ pdicamus. Sed deus eſt nomẽ nature. ꝗ maria virgo erit genitrix diuine nature. ꝗ diuina natura ẽ nata de virgine. ¶ Itẽ expſſius Aug. de fide ad petrũ. Natura eterna atq; diuina non poſſet eternalr ꝯcipi ⁊ naſci niſi ſm ſuſceptionẽ veritatis humane. ꝗ videt ꝙ vere ⁊ ꝓprie debeat dici ꝯcepta ⁊ nata de vgine. ¶ Itẽ incarnatio ordinat ad natiuitatẽ. vñ ⁊ pſona verbi nata eſt iõ. q: incarnata. ſed ꝯcedit ꝙ diuina natura ſit incarnata vt habitũ eſt ꝯ diſ. v. ꝗ ⁊ cõcedi dʒ ꝙ ſit de virgine nata. ¶ Itẽ aſſumere carnẽ nihil aliud ẽ q; naſci in vtero. Sed h̄ ꝯcedit. ꝙ diuina nã aſſumpſit carnẽ. ꝗ ꝯcedi dʒ ꝙ nata fuerit in vtero vginis. ſꝫ ad natiuitatẽ ĩ vtero. ſeq̃t natiuitas ex vtero. ꝗ ſi diuina nã nata fuit in vginis vtero. ſequit ꝙ fuerit nata ex vginis vtero. ¶ Itẽ magis cõuenit diuine nãe naſci de vgine. q; pati ꝯueniat vtuti. ⁊ infirmari ꝯueniat fortitudini. Sʒ Bern. dicit ꝙ in illa vnione fuit fortitudo diuina ifirmata. ꝗ multo forti⁹ cõcedi dʒ diuinã nãm eẽ natã de vgine. ¶ Sed ꝯ. dam. lib. iij. Cognoſcim⁹ ꝙ naſci nõ ẽ nãe ſꝫ hypoſtaſ. ꝗ naſci de virgine. nãe nõ ꝯpetit ſꝫ ſolũ pſone. ¶ Itẽ nobilior et pꝛior eſt natiuitas etna q; tpal. Sʒ diuina nã nõ dr̃ eſſe nata ꝓpt filij natiuitatẽ eternã. vt in pmo li. oñſum ẽ. ꝗ multo minus nõ dʒ dici nata ꝓpter tẽporalẽ natiuitatẽ. ¶ Itẽ cuicunq; cõpetit naſci. cõpetit eſſe ab alio. ſed diuine nature nõ cõpetit eẽ ab alio. ꝗ diuina nã nec eternalit nec tpalit debet dici nata. ¶ Itẽ cuicunq; cõpetit naſci. cõpetit rõ filiationis. ꝗ ſi diuina nã dr̃ eſſe nata de virgine. diuina nã dr̃ filia virginis. ¶ Itẽ ſicut ſe hñt ꝓprietates diuine nature ad humanã. ſic ꝓprietates hũane ad diuinã. ſed h̄ ẽ ſimpl'r falſa. humanitas in xpo ẽ etna. ꝗ ⁊ iſta. diuina nã in xpo ẽ de virgine nata. ¶ Itẽ qđ naſcit ex aliquo eſt nã cõformis cũ eo ex ꝗ̃ naſcit. ſi

ergo diuina nā nata ē de vgine. vr̄ q̄ diuina nā ꝛ vir
go maria sint eiusdē nature. qđ ē falsū ꝛ impossibile
¶ Rn̄. dicēdū sicut dicit mgr̄ in lr̄a. hec nō recipit̄ tan̄q̄
ꝓpria. Diuina nā est de vgine nata. Et hoc ꝓpt̄ duo.
scꝫ ꝓpt̄ vitandā ꝯfusionē ꝓprietatū ꝑsonaliū. ꝛ ꝓprie
tatū nāliū siue essentialiū. q̄ duo ꝑcipue sunt obser
uanda circa sermonē catholicū et veritatis fidei ex
pressiuum. Non ḡ recipitur q̄ diuina nā sit nata de
vgine. ꝓpter qđ etiā nō ꝯcedit̄ q̄ sit nata de pr̄e. ꝛ h̄
est qđ dicit mgr̄ in lr̄a q̄ res q̄ nō est de patre genita.
nō vr̄ de mr̄e nata. nec res aliq̄ filiatōis nomē hꝫ in
humanitate. q̄ illud nō teneat in diuinitate. Propt̄
vitandā etiā cōfusionē ꝓprietatū nāliū nō recipitur
Sicut enī in beatissima trinitate distincte sunt ꝑso
ne adinuicē ꝛ eaꝝ ꝓprietates. sic in xp̄o nature sunt
distincte adinuicē ꝛ earū ꝓprietates. quis ꝯueniāt
in supposito. ꝛ iđ ꝓprietas vnius nature nō dꝫ ꝑdi
cari de altera nā in abstractōe ꝯsiderata. ne ex hoc in
telligat̄ q̄ diuina nā ꝛ humana sint vna eēntia. Qđ
enī ꝑdicat̄ de altero in abstractōe. nō intelligit̄ cōue
nire ei solū rōne suppositi. verūetiā rōne forme. ꝛ iđ
ꝑdicta locutio recipi nō dꝫ. Et ꝯcedende sunt rōnes
4 hoc ondentes. ¶ Ad illud verbū hylarij dicēdū q̄ ali
q̄d hꝫ improprietatis. ꝛ dꝫ sic exponi. Nihil hꝫ filiꝰ
nisi natū. i. nihil hꝫ qđ nō nascēdo accepit. Et h̄ me
5 lius in ꝑmo libro explanatū fuit. ¶ Ad illud qđ obi̇
de auctē damā. Qꝫ virgo maria ē dei genitrix. dicēdū q̄
ꝯcedendū ē q̄ deus natꝰ ē de virgine. ex hoc tn̄ nō se
quit̄ q̄ diuina nā sit de vgine nata. ꝓ eo q̄ h̄ nomen
deus qꝛ significat in cōcretione supponit ꝑsonā. nō
sic diuina nā q̄ significat in abstractōe. Vn̄ ꝛ hec cō
cedit̄. deus generat. quis hoc nō ꝯcedat̄. diuina nā
vel essentia generat. Vn̄ in oībus talibꝰ ꝓcessibꝰ est
sophisma ꝫm accidēs. Aliter enī et aliter significat̄
diuina nā ꝑ hoc nomē deus. ꝛ aliter ꝑ hoc nomē nā.
6 iđ in nullo cogit auctas illa. ¶ Ad illud qđ obi̇ q̄ di
uina nā dī concipi ꝛ nasci. dicēdū q̄ sicut dicit mgr̄ in
lr̄a. aug. ibi extendit nomē nature vt stet loco perso
ne. Et hoc quidē multotiens facit. ꝫ cōis vsus tales
modū loquēdi nō admittit. iđ ex tali auctē nō dꝫ ar
7 gui imo potius dꝫ exponi. ¶ Ad illud qđ obi̇ q̄ in
carnatio ē via ad natiuitatē. dicēdū q̄ veꝝ est ad nati
uitatē ꝑsone q̄ est suppositū nature assumpte. sꝫ nō
oportet q̄ sit via ad natiuitatē nature. Incarnatio
enī non facit cōicationē idiomatū rōne cōuenientie
8 in nā. ꝫ potius rōne ꝯueniētie in ꝑsona. ¶ Ad illud
qđ obi̇ q̄ assumere carneꝫ est nasci in vtero. dicēdū q̄
veꝝ est ꝫm q̄ assumere idē est qđ vnitatē sui accipe.
ꝛ hoc mō ꝓprium est ꝑsone. Secūdū aūt q̄ assumere
dī de diuina nā. accipit̄ largius. ꝛ hoc mō assumere
nō est idem qđ in vtero nasci sed potiꝰ carni vniri.
9 ¶ Ad illud qđ obi̇ q̄ fortitudo ē infirmata. ꝛ sic de
alijs. dicēdū q̄ illa verba nō sunt trahenda ad ꝯsequē
tiā. Concedit̄ enī aliq̄d dicere ei q̄ vult excitare de
uotionē. ꝛ eleuare in admiratōnē. qđ tn̄ reprehendere
tur in eo q̄ sermonis catholici ꝓprietatē ꝛ veritatē
inq̄rit. Possꝫ etiā ꝛ alit̄ rn̄deri q̄ nō ē simile. Qꝛuis
enī hoc nomē essentia vel nā nō supponat ꝓ ꝑsona.
noia tn̄ approp̄ata vt virtus ꝛ sapia ꝓ ꝑsona suppo
nunt. ꝛ locutionē verā reddūt. Vn̄ sensus ē. fortitu
do est infirmata. i. persona cui appropriat̄ fortitudo
xp̄s vicꝫ. q̄ est dei virtus ꝛ dei sapia. verbū scꝫ patris
cui cōpetit esse dei virtutē ꝛ dei sapientiā. ꝛ ideo q̄
nis talia ꝑdicata cōueniant ꝛ attribuant̄ nominibꝰ

appropriatis. nō tn̄ sequit̄ q̄ attribui possint eēntie
vel nature ꝓprie ꝛ vere.

Questio. ij. b

Utrum nasci de virgine vere dicat̄ de nā assumpta.
Et q̄ sic videt̄. Eius est generari cuiꝰ est gn̄are. licet
nō eiusdē numero. ꝫ gn̄are est actus ipsiꝰ nature. ḡ ꝛ
generari. ꝫ cuiꝰ est gn̄ari eius ē nasci. ḡ si generari cō
petit nature assumpte. competit ꝛ nasci de virgine.
¶ Itē bene seq̄t̄. iste generat hūc hominē. ḡ hoīeꝫ. ꝫ
hūc hominē dicere est dicere ꝑsonā hoīeꝫ vō nām. ḡ
bene sequit̄. si ꝑsona ē nata. q̄ nā est nata. ¶ Item
omne qđ incipit esse. aliq̄ genere mutationis incipit
esse. ꝫ humana nā in xp̄o incipit esse. nec ē dare aliū
genꝰ mutatōis q̄ꝫ gn̄ationis. ḡ fuit concepta ꝛ nata.
¶ Itē xp̄s natus est de virgine. aut rōne suppositi.
aut rōne nature. Sed nō rōne suppositi. qꝛ illud est
eternū. ḡ rōne nature. ḡ nā humana ꝓprie dī nata
de virgine. ¶ Sed ꝯ. Sicut se hꝫ diuina nā ad nati
uitatē eternā. sic nā humana ad natiuitatē tpalem.
sed diuina nā nō est nata natiuitate etna. ḡ nec hu
mana nā in xp̄o natiuitate tpali. ¶ Item natiuitas
ad nihil terminat̄ nisi ad ens cōpletū. ꝫ ens comple
tum dicit ꝑsonā. ḡ generatio non terminat̄ ad nām
sed ad ꝑsonā. ¶ Itē actus ꝛ opatio nō terminatur
nisi ad hoc aliq̄d. ḡ si hoc aliq̄d nō dicit nām sed po
tius hypostasim. videt̄ q̄ humana nā in xp̄o nō de
beat dici nata nec concepta. ¶ Item humana nā di
cit simul carnē ꝛ animā. sed sicut caro est ꝑ ꝓpaga
tionē. ita ꝛ aīa ꝑ creationē. ḡ sicut hec nō recipit̄. q̄
humana nā in xp̄o exeat in esse ꝑ creationē. ita non
debet concedi q̄ exeat ꝑ generationē. ḡ nō videt̄ hec
admittenda. humana nā est nata. ¶ Rn̄. ad ꝑdictoꝝ 10
intelligentiā est notandū. q̄ humana natura dupl̄r
pōt accipi. Uno mō rōne partiū constituentiū. alio
mō rōne forme cōis ꝯsequentis totū cōpositum. et
vtroq; mō est verū dicere. q̄ humana nā est assum
pta a verbo. Verū est enī q̄ assumpsit carnē ꝛ aīam.
verū est etiā q̄ assumpsit formā cōsequentē compo
sitōnē vicꝫ hūanitatē. Utroq; etiā ꝑdictoꝝ modoꝝ
ꝯtingit dicē humanā nām natā de virgine. Nam si
humana nā dicat̄ ꝯpositū. hoc mō pōt cōcedi q̄ sit
nata de virgine. non rōne totius sed ptis. scꝫ carnis
que in vtero virginis concepta fuit. ꝛ ex vtero virgi
nis ꝓducta. Si vō nā humana dicat̄ forma cōis cō
sequens totū compositū. sic cōcedi pōt q̄ adhuc fuit
nata in christo. non ratione sui. sed ratione supposi
ti in quo habet existere. ꝛ etiā in quo habet multipli
cari. Propter qđ etiaꝫ dicit phs q̄ nā in ꝓductōne
talꝰ forme occulte hꝫ opari. ꝗ generādo enī hūc hoīem
generat hoiem. Sic ḡ concedēdū est hūanā naturā
in xp̄o natam esse de virgine vtrolibet predictorum
modoꝝ. Sed vno modo dicit̄ esse nata ratione par
tis constitutiue per synodochen. Alio mō ratione ꝑ
tis sbiectiue. ꝛ sic quodāmodo per accidens. Conce
dende sunt ergo rōnes ad hanc partē inducte. licet
alique earū procedant sophistice. ¶ Ad illud quod 11
obijcitur q̄ diuina natura in xp̄o non est nata. ergo
nec humana. dicēdū q̄ non est simile. quia diuina na
tura non multiplicat̄ in suppositis. sed est vna in ge
nerāte ꝛ genito. ꝛ ideo non recipit vocabulū distin
ctū. Natura vero hūana multiplicari hꝫ ꝛ plurifica
ri in parēte ꝛ ꝓle. hinc est q̄ generatio in diuinis ter
minatur ad personā. in creaturis non solū ad ꝑsonā
verū etiā ad nām. Ad illđ vō qđ obi̇ q̄ gn̄atio ter 12

minatur ad ens completū. verū est per se ꝛ ꝓmū.ex
boc tamē non seqtur ꝙ ad naturā possit terminari.
sed ꝙ nō terminatur ad naturā circumscripta bypo
stasi. ꝛ boc quidē verum est.et per boc patet respon
sponsio ad sequens. ¶ Ad illud qđ vltimo obijcit
13 ꝙ aīa exit in eē ꝑ creationē3.dōm ꝙ ꝛ si sola ps bois
traducat vicȝ caro.nibilominꝰ tñ totus bō dr̄ nasci
ꝛ generari.ꝓ eo ꝙ intētio nature nō terminat ad al
terā partē ꝑ se.s3 ꝓut bȝ cōiungi ꝛ ꝑfici ex altera.
Et iō totꝰ bō dr̄ natus.q̄uis tñ ex altera pte tradu
catur.nō eñ intendit bō generare carnē sed boiem.
Si vero q̄rit quare nō dr̄ exire in esse ꝑ creationem
sicut ꝑ generationē.Dicendū ꝙ generatio nō exclu
dit creationē ꝓambulā.creatio ꝟo cum sit ex nibilo.
aliā excludit ꝓductionē ẜm ꝙ dicit ꝓximā ꝛ imme
diatā eductionē creature.

¶ Questio.iij. c

Utrū bō veraciter dicat de diuina nā. Et ꝙ sic vide
tur.bec est vera.diuina nā est persona filij dei.ꝓpter
summā simplicitatē ꝛ idētitatē q̄ est in deo.sed de q̄
cunq3 ꝑdicat filius dei ꝑdicat bō.ergo bec est vera diui
na nā est bō. ¶ Itē bō est diuina nā. bec est vera.qr
aliquis bō vtpote xp̄s est diuina essentia vel nā.ergo a
simplici cōuersa.diuina nā est bō. ¶ Itē deus ꝛ diui
na nā conuertunt.ergo de q̄cunq3 ꝑdicat vnū ꝑdicat
ꝛ alterū.s3 bec est vera.deus est bō.ergo bec est vera.di
uina nā est bō. ¶ Itē aut diuina nā est bō.aut non
bō.Si est bō.babeo ꝓpositū.Si est nō bō.sed filius
dei est diuina nā.ergo filius dei est nō bō.ꝙ si boc est im
possibile. restat ꝙ bec est vera diuina nā est bomo.
¶ Sed ꝯ.Sicut se bȝ bumana nā ad esse deu3.sic se
bȝ diuina ad esse bominē.sed bec est simplr̄ falsa.bu
mana nā est deus.ergo ꝛ bec est simplr̄ falsa. diuina nā
est bō. ¶ Itē de q̄cunq3 predicat esse bominē ꝑdica
tur esse mortale. ergo si diuina nā est bō.diuina nā est
mortalis. ¶ Itē de q̄cunq3 ꝑdicat bō.inest ei buma
nitas. sed cuicūq3 inest būanitas informat bumani
tate.ergo de illo solo ꝑdicat bō respectu cuiꝰ būanitas
est forma.s3 bumanitas nō est forma diuine nature.
ergo bec est simplr̄ falsa. diuina nā est bō. ¶ Itē si di
uina nā est bō.aut rōe essentie. aut rōne ꝑsone. Nō
rōne essentie.qr bumanitatis ꝛ diuinitatis essentie
simplr̄ sunt distincte. Non rōne ꝑsone.qr nā nō sup
ponit ꝓ ꝑsona.sicut supra ꝑmo libro dictū ē.ergo bec ē
14 simplr̄ falsa.diuina nā est bō. ¶ R̄ᷓ.dōm ꝙ sicut in
ꝑmo libro fuit babitū.in diuinis est reꝑire ꝑdicatio
nem ꝑ idētitatē ꝛ ꝑ denoiationē. licet nō vsq3 quaq3
ꝓprie oino.Differt aūt ꝑdicatio ꝑ denoiationē a pre
dicatione ꝑ idētitatē.quia cū aliquid ꝑdicat ꝑ mo
dum denoiatiuū.ꝑdicat sub rōne forme. vt cū dicit
pater generat.Cū aūt ꝑdicatio est ꝑ idētitatē.potest
ꝑdicari rōne suppositi.vt cum dr̄.diuina essentia est
pater.Sensus est.diuina essentia est ille q̄ est pater.
Et boc mō nō ꝑdicat rōne suppositi nisi illud nomē
qđ claudit intra se suū suppositū sicut est nomē sub
stantiuū vel substantiuatū.Hunc ergo duplicē modu3
ꝑdicandi repimus in diuinis ẜm catbolicū modum
loquendi.vt aliq̄d ꝑdicet rōne forme.aliquid rōne
suppositi.Si ergo querit.vtrū diuina natura sit bō.
distinguendū est.quia iste terminꝰ bō duplr̄ pōt in
telligi ꝑdicari.Quia si intelligatur ꝑdicari rōne sup
positi tunc est vera.ꝛ est sensus.diuina nā est bomo
id est diuina essentia est ille q̄ est bō.ꝛ reducitur illa
ꝑdicatio ad predicationē que est ꝑ idētitatē q̄tū ad
principalem cōpositionē.q̄tū vero ad implicationē
claudit ibi predicatio ꝑ vnionē.Diuina eñ essentia
est filius dei ꝑ idētitatē.sed filius dei est bō per vnio
nem. Si autē sit predicatio rōne formē.siue ꝑ modū
cuiusdā denoiationis.falsa est.ꝛ est sensus. Diuina
natura est bō.i.diuina natura est bumanitate infor
mata.ꝛ boc modo locutio est falsa. licet ẜm sensum
priorem babeat veritatē.sicut ōndunt rōes ad ꝑmā
15 partē inducte. ¶ Ad illud ergo qđ primo obijcit.ꝙ si
cut se babet bumana natura ad esse deū ꝛc. Dōm ꝙ
falsum est ꝓ eo ꝙ bumana natura nō ꝑdicat de sua
bypostasi ꝑ idētitatem. sicut diuina predicat ꝓpter
summā simplicitatē. Unde bec est falsa.xp̄us est bu
mana natura.q̄uis bec sit vera.xp̄s est diuina natu
ra.Et ideo non sequit.si bec est falsa.diuina natura
16 est deus.ꝙ bec sit falsa diuina natura est bō. ¶ Ad
illud qđ obijcit.ꝙ de quocunq3 ꝑdicat esse bominē
predicat esse mortale.dōm ꝙ boc est verū q̄tum ad
predicationē qua bō predicat per modū denoiandi.
Q̄tum vero ad predicationē qua predicat ratione
suppositi.nō babet veritatē.bomo eñ cū sit nomen
substantiuū.rōne suppositi pōt predicari. Mortale
vero cū sit nomen adiectiuū.adiectiue tenēt ponit
rem suā circa illud de quo predicat. Et sicut nō seq
tur.diuina essentia est pater.ergo diuina essentia gene
rat.sic nō sequit.diuina essentia est bō.ergo moritur
17 vel nascitur. ¶ Ad illud vero qđ obijcit ꝙ de q̄cunq3
predicat bomo inest ei bumanitas.dōm ꝙ verū est
de illo modo ꝑdicationis quo mō predicat rōne for
me.sed nō de illo quo ꝑdicat rōne suppositi.tūc eñ
nō significat ꝙ bumanitas insit ei de quo predicat
sed ꝙ inest alicui qđ babet idētitatē cū eo de quo pre
18 dicatur. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ bec nō est vera ra
tione substantie vel rōne persone.diuina natura est
bomo.dōm ꝙ et si diuina nā nō supponat ꝓ ꝑsona.
bomo tamē ꝓ ꝑsona pōt supponere.diuina ꝟo na
tura subijcit rōne sui.ita ꝙ veritatem babet ratione
vtriusq3.rōne vnius ex pte subiecti. rōne vero alte
rius ex parte ꝑdicati.videlicet rōne ꝑsone.

Consequenter querit de natiuitate tp̄ali in cō
paratione ad eternā. Et circa boc querūt tria.
Primo querit.Supposito ꝙ in xp̄o duplex sit nati
uitas. vtrū concedendū sit xp̄m bis natū esse. Se
cundo querit.vtrū in xp̄o sint filiationes due. Ter
cio q̄ritur.vtrū sit naturalis filius rōne vtriusq3 na
tiuitatis.sc3 tp̄alis ꝛ eterne.

Questio.j. d

Utrū ꝯcedendū sit xp̄m bis natū esse.Et ꝙ sic videt
Aug.de fide ad petrū.Unigenitus dei ꝑmo ꝛ scđo
natus est.semel ex patre.semel ex matre. sed ꝑmo et
scđo nasci nō est nisi bis nasci. ergo videt ꝙ filiꝰ dei
bis natus est. ¶ Itē dam. In xp̄o duas natiuitates
veneramur.sed vbicunq3 est duplex natiuitas.ibi ē
duplex nasci.ꝛ vbicunq3 est duplex nasci. ibi est bis
nasci.ergo ꝛc. ¶ Itē xp̄s semel genitus est ex patre
ẜm illud ps. Semel locutus ē deus ꝛc.Glo.i.filiū ge
nuit.ꝛ semel natus est ex matre.ꝛ constat illđ semel
ꝛ illud nō esse vnū.sicut tp̄ale ꝛ eternū.ergo ponūt
in numerū.si ergo semel ꝛ semel faciunt bis. xp̄s est
bis natus. ¶ Itē actio ꝯminata geminat passionē.
ergo si alia est ḡatio qua pater.ꝛ alia qua mr̄ genuit.ergo
alia ꝛ alia vice genitus est xp̄us a patre ꝛ a matre.ergo
est pluries natus.sed nō ter vel q̄ter.ꝛ sic de alijs.ergo
bis natus est xp̄s. ¶ Sed ꝯ.Bis dicit ꝯsimilis adu

geminatioñ. Vñ nõ dicit aliqs aliqd feciſſe bis. eo
ꝙ legit et diſputauit. ſed generatio eterna et tp̃alis
nõ eſt idẽ actus et ꝯſimilis. ḡ rõne illius duplicis na
tiuitatis nõ põt dici bis natus. ¶ Item ſemel et bis
dicunt viciſſitudinẽ. idem eñ eſt aliqd bis fieri. ꝗ̃
ꝛ duab⁹ vicibus fieri. ſed apud filiũ nõ cadit trãſmu
tatio. nec viciſſitudinis obumbratio. ḡ nõ debet dici
bis natus. ¶ Itẽ bis dicit actus interruptionẽ. Vñ
conuenientẽ dicit aliquis bis fuiſſe pariſius. ſed nõ
conuenienter dicit bis fuiſſe homo. Sed generatio
eterna q̃ eſt ex patre nullaten⁹ fuit interrupta. ergo
videt ſimplr̃ eſſe falſum. xp̃s bis natus eſt. ¶ Item
hoc aduerbiũ bis importat actus terminationẽ. q̃a
de actu q̃ nõ terminat nõ eſt dicere ip̃m bis exerce-
ri. ſed generatio eterna non h3 terminũ. q2 fili⁹ ſemp
generat a patre. ḡ ꝛc. ¶ Itẽ hoc aduerbiũ bis impor
tat ſucceſſionis ordinẽ. ſ3 circa xp̃i generationẽ eter-
nã reſpectu tp̃alis nulla cadit ſucceſſio. ḡ ſic aliquis
nõ dr̃ bis natus q̃ ſimul generat a patre ꝛ a matre.
ita nõ videt ꝙ xp̃s bis natus dicat. cũ ſimul ſit verꝫ
ipſum dicere generari a patre ꝛ a matre. p̃r eñ nunc
generat filiũ. et in tp̃e natiuitatis ſue ſic v̓go maria
genuit. ¶ Itẽ nũc tp̃is ꝛ nũc eternitatis nõ ponunt
in numero. cũ vnũ claudat in altero. ḡ filius genit⁹
eſt a patre in nũc eternitatis. ꝛ a matre in nũc tp̃is.
19 ḡ nõ videt ꝙ debeat dici bis nat⁹ vel genit⁹. ¶ R°.
dõm ꝙ ſicut vult p̃hus. Actus triplr̃ h3 numerari.
vicꝫ ſubo. ꝛ tp̃e. ꝛ ſp̃e ſiue termino. Vñ actus multi-
plicari dr̃. aut q2 eſt in alio et alio ſubiecto. aut quia
in alio et alio termino. aut q2 in alio et alio tp̃e ſiue
menſura. cũ ḡ aduerbiũ numerãdi dicat numerum
actus aliquoꝝ iſtoꝝ triũ modoꝝ neceſſe ẽ vt impor
tet ip̃m numerari. Aduerbiũ eñ cũ ſit adiectiuũ ver
bi. ſub rõne verbi importat illũ numerũ q̃ eſt ipſius
actus ſm̃ ꝙ actus hic ẽ ex p̃te tp̃is ſiue duratõnis. ꝛ
iſte ẽ numer⁹ q̃ eſt ex p̃te mẽſure. Et ꝙ h̃ aduerbium
bis iportet numerũ act⁹ ex p̃te mẽſure. p3 p ip̃m mo
dum loquẽdi. Nõ eñ dicoꝛ bis comediſſe ꝓp̃t duas
res q̃s comedi. vel ꝓp̃t pluꝛificationẽ ex p̃te ſubiecti
ſed ꝓpter multiplicationẽ ex p̃te tp̃is ſiue mẽſure. q2
comedi in alio ꝛ alio tp̃e. qm̃ ḡ generatio ſiue xp̃i na
tiuitas eterna. mẽſurat ipſa eternitate. et natiuitas
tp̃alis ipſo tp̃e. ita ꝙ in illa cõpletionẽ h3 in nũc eter
nitatis. in iſta in nũc tp̃is. hinc ẽ ꝙ concedi põt ꝛ d3
xp̃m bis eſſe natũ. Et ꝯcedende ſunt rõnes ꝛ auctes
20 ad hoc inducte. ¶ Ad illud ḡ qd̓ obr̃ p̃mo in ꝯ̃trium
ꝙ bis dicit eiuſdẽ actus geminatõnẽ. dõm ꝙ ñ opoꝛ
tet ꝙ dicat geminationẽ eiuſdẽ act⁹ ſm̃ vnitatẽ vni-
uocationis. ſ3 ſufficit ꝙ dicat ſm̃ ꝯuenientiã analo-
gie. Vñ ſicut põt ꝯcedi ꝙ deus ꝛ hõ ſunt duo entia
vel res. nõ ꝙ dicant due res vel duo entia equiuo-
ce ſ3 analogice. Ita ꝯcedi p̃t ꝙ generatio xp̃i et et̃na
et tp̃alis ſit duplex ḡñatio. Et ſic põt ꝯcedi ꝙ ſit bis
generat⁹. quia tm̃ ſe extendit numer⁹ aduerbioꝝ nu
meraliũ reſpectu verbi. q̃ntũ nũerus nũeraliũ noim
21 reſpectu noim. ¶ Ad illud qd̓ obr̃ ꝙ ſemel et bis di
cunt viciſſitudinẽ. dõm ꝙ illud nõ eſt verꝫ de ſignifi
catione generali. ſ3 ſemel dicit actus cõpletionẽ. Oꝫ
aũt dicit viciſſitudinẽ hoc ſolum eſt q2 adiacet actui
tp̃ali. ꝛ ideo q2 generatio xp̃i eterna nõ ſbiacet actui
tp̃ali. nõ eſt neceſſe ꝙ etiã q̃tũ ad illã dicat viciſſitu-
22 dinẽ. ¶ Ad illud qd̓ obijcit ꝙ bis dicit interruptio-
nem. dõm ꝙ illud verũ eſt in illis actibus qui nõ nu
merantur ſine interruptione. ſicut legere vel morari
pariſius. vel aliquid tale. In his aũt actibus q̃ ſine
interruptione numerari p̃nt nõ h3 veritatẽ. ſicut ce
lum dicit bis eſſe renouatũ. et tñ motus eius nõ dr̃
eẽ diſcõtinuat⁹ vel interruptus. Nũeratio eñ reuolu-
tionũ nõ venit ex mot⁹ diſcõtinuatõe. ſ3 ſm̃ circulo-
cutõis cõpletionẽ. ꝛ ſm̃ illã ꝯpletionẽ circulocutõis
eſt nũeratio dierꝫ ꝛ tp̃m. ꝛ tal̓ nũeratio iportat p ad-
uerbiũ. Et qm̃ ḡñatio xp̃i ex p̃re ꝛ m̃re modũ h3 vnũ
numerãdi. vt p̃dictũ eſt. iõ ſane põt cõcedi xp̃m bis
natũ eſſe. ¶ Ad illud qd̓ obijcit ꝙ bis importat ter- 23
minationẽ actus. dõm ꝙ terminatio act⁹ duplr̃ dr̃.
Uno mõ ex cõpletione. Alio mõ ex deſitione. ḡ cuꝫ
dr̃ ꝙ bis importat terminationẽ. ſi intelligat termi-
natio cõiter ad vtrũqꝫ modũ. dõm ꝙ verꝫ eſt. Si au
tem dicat terminationẽ p deſitionẽ nõ habet verita
tem. hoc eñ accidit numerationi alicuius actus. ꝙ
non poſſit eſſe ſine actus deſitione. ſicut tactum eſt.
¶ Ad illud qd̓ obijcit ꝙ bis dicit ſucceſſionis oꝛdi- 24
nem. dõm ſilr̃ ꝙ hoc nõ eſt de neceſſitate. ſed qñ im-
poꝛtat actus geminationẽ ꝛ ſucceſſionẽ. et reſpectu
eiuſdẽ p̃ncipij. ſic aũt nõ eſt repiri hic. et ſic p3 illud.
¶ Ad illud võ qd̓ vltimo obijcit ꝙ nũc tp̃is et nũc 25
eternitatis nõ ponũt numerũ. dõm ꝙ ſi loquamur
de numero ꝓp̃ie accepto veritatẽ h3. Si autẽ large
falſitatẽ habet. Eternitas eñ et tp̃s ſunt diuerſe mẽ
ſure p eſſentiã. ꝛ ꝓductio q̃ menſurat tp̃e eſt alia a
ꝓductione q̃ menſurat eternitate ꝛ poſterioꝛ illa. et
ideo ille due ꝓductiones p̃nt dici etiã due mẽſure.
nec valet ꝙ vna claudit in alia. hoc eñ nõ eſt p con
tinentiã que tollat numerũ. ſicut ꝯtinet p̃s intra to
tum. ſed per quandã preſumptionẽ que quidẽ relin
quit oꝛdinẽ ſiue diſtinctionẽ.

¶ Queſtio. ij. e

Utrum in xp̃o ſint filiatões due? Et ꝙ ſic videtur.
Generatio eſt rõ ſiue cauſa filiationis. ſicut actio cã
relationis. ſed in xp̃o eſt duplex generatio. ḡ eſt du-
plex filiatio. Multiplicata eñ cauſa multiplicari vi
detur ꝛ effectus. ¶ Itẽ multiplicato vno relatiuoꝝ
neceſſario multiplicat et reliquũ. eo ꝙ relatiuoꝝ eſt
ad aliquid ſe habere. et q̃tiens dr̃ vnũ oppoſitoꝝ.
totiens dr̃ reliquũ ſicut dicit p̃hs. ſed xp̃s ſm̃ gene-
rationẽ eternã eſt filius patris. ſm̃ generationẽ tem
poꝛalem ẽ filius matris. ḡ ꝛc. ¶ Itẽ diuerſarũ pro-
ductionũ diuerſi ſunt termini. ſed generatio tp̃alis
et eterna ſunt diuerſe ꝓductiones. ḡ ſi vtraqꝫ termi
natur ad xp̃m ſm̃ ꝙ eſt filius. neceſſe eſt xp̃m eſſe fi-
lium aliũ et aliũ. ergo in eo ſunt filiationes plures.
¶ Itẽ idẽ eſt eſſe natũ ꝛ eſſe filiũ. ſ3 ſi aliqua ſunt ea
dem. numerato vno numerat et reliquum. ḡ ſi xp̃s
eſt bis natus. habet duplicem filiationẽ. ¶ Itẽ ab-
ſtracta filiatione eterna. eſt intelligere filiationẽ tem
poꝛalem et ecõuerſo. ergo ſi illa ſunt diuerſa quoꝝ
vnum eſt intelligere abſtracto alio. ergo filiatio eter
na et tẽpoꝛalis eſt alia et alia in xp̃o. ¶ Sed cõtra.
filiatio eſt ꝓp̃ietas perſonalis. ſed in xp̃o nõ eſt niſi
vna pſona. ergo nõ eſt niſi vna ſola filiatio. ¶ Itẽ
ſicut xp̃s habet patrẽ et matrẽ. ita quilibet alius eſt
natus ex patre et ex matre. ſed nullus dicit habere
duas filiationes. quia genitus eſt ex patre et ex ma-
tre. ergo pari ratione in chriſto nõ erunt due filiatio
nes. quia natus eſt xp̃s ex patre ꝛ ex virgine matre.
¶ Itẽ ex hoc ꝙ aliquis mgr̃ habet plures diſcipu-
los. hodie vnũ et cras alium. nõ habet diuerſos ma
giſtratus. ergo et pari rõne nec xp̃s d3 dici hr̃e plu-

res filiationes.ex hoc ꝙ genitus eſt a patre ꝑus.⁊ a
matre poſterius. ¶ Item ſi alia ꝑſona nata eſſet de
virgine eſſet cōfuſio in ꝓprietatibꝰ ꝑſonalibus ꝓpter
pluralitatē filiationū.ſicut dicit Anſhel.Si ǵ in in-
carnatione verbi nulla facta ē cōfuſio ꝓprietatū. vi-
detur ꝙ nulla facta ſit filiationū plurificatio. ¶ Itē
numerata ꝓprietate numerat̄ ſubiectū. vt ſi ſūt due
albedines.ſunt duo alba.ǵ ſi ſunt due filiatōes.ſunt
duo filij.ǵ ſi in xp̄o ſunt due filiationes.in xp̄o ſunt
duo filij.et ſi xp̄s eſt duo filij.xp̄s eſt duo.ſ hec ē fal-
ſa ſicut improbata eſt ſupra et hʒ in ſimbolo.nō duo
tn̄ ſed vnꝰ eſt xp̄s.ǵ falſum ē duas filiationes eſſe in
26 xp̄o. ¶ Rꝰ.dōm ꝙ ꝗuis cōcedat̄ duas natiuitates
eſſe in xp̄o.nō tn̄ concedi dʒ duas eſſe filiationes.Et
rō huiꝰ eſt.qꝛ cū filiatio ſit relatio.cōparationē habʒ
ad tria.Ad ſbiectū in q̄ eſt.⁊ ad terminū ad quē eſt.
et ad ꝓncipium a q̄ eſt.Numerus aūt relatōnis ſm
differentiā formalē ſiue ſpecificā cauſat̄ a ꝓncipio a
quo eſt.ſicut paternitas ⁊ dominiū ſunt due relatio-
nes in aliq̄ hoīe q̄ numerant̄ nō rōne eius in q̄ ſunt
ꝓncipaliter.ſed rōne eius a q̄ ſunt.qꝛ pn̄t eſſe due re
lationes in hoīe reſpectu eiuſdē. Plurificatio autē
relationis ſm numerū nō venit ꝓncipalr̄ rōne eius
a q̄ eſt.nec rōe ad quē.ſed rōne ſubiecti eius in quo.
Et qm̄ ꝓprietas ſbiecti nūerari hʒ rōne ſuppoſiti.et
ſubiectū filiationis ē ipſa ꝑſona.nō nā niſi rōne ꝑſo-
ne.hinc eſt ꝙ cū in xp̄o nō ſint plures ꝑſone.nō pn̄t
eſſe plures filiationes. Ideo cōcedende ſunt rōnes
27 ad hoc inducte. ¶ Ad illud ǵ qđ p̄mo obī ꝙ gene-
ratio eſt cā filiationis iā pʒ rn̄ſio.qꝛ relatio nō multi
plicat̄ ex pte cauſe ſed ex pte ſubiecti.Si aūt q̄ratur
qre multiplicat̄ ḡnatio in xp̄o et nō filiatio cū vtra-
ꝗ reſpiciat ꝑſonā.dōm ꝙ ḡnatio ſignificat ꝑ modū
actionis.actio aūt et paſſio nō ſolū recipit numera-
tionē ex pte ſubiecti.ſed etiā ex pte menſure ⁊ ex pte
p̄ncipij.Et qm̄ aliud eſt ꝓncipiū. ⁊ alia ē menſura
tp̄alis ⁊ eterna.ideo alia pōt dici ⁊ alia generatio ꝗ̄
uis nō filiatio.Alia etiā eſt rō.qꝛ etſi generatio reſpi
ciat ꝑſonā.tn̄ ꝑ cōſequens reſpicere pōt ⁊ naturam.
Vn̄ humana nā in xp̄o pōt dici nata. nō tn̄ pōt dici
filia.qꝛ filiatio ꝓprie reſpicit ꝑſonā. Et qꝛ in xp̄o eſt
pluralitas naturaꝝ et vnitas perſone. ideo pn̄t dici
plures ḡnatōes.ꝗuis nō poſſint dici plures filiatio
28 nes. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ multiplicato vno relati-
uorū multiplicat̄ ⁊ reliquū.dōm ꝙ illud verū eſt de
multiplicatione formali.et de eo correlatiuo a q̄ de-
pendet correlatiuū dependentia eſſentiali.ſed ſi vnū
correlatiuū multiplicat̄ multiplicatōne mālī. nō hʒ
veritatē.ſicut eſt qn̄ vnus hō generat plures filios.
et vnus mḡr docet plures diſcipulos.tunc eñ rela-
tio q̄ eſt in ipſo non dependet ab vnoquoꝗ coꝝ niſi
dependentia accidentali.⁊ deſinēte vno.ſaluat̄ rela
tio in altero.Vn̄ qn̄ quis generat poſt p̄mū filium
aliū.nō naſcit̄ in eo noua paternitas.ſed ꝑme pater
nitati innaſcit̄ nouus reſpectus.qꝛ pater eſt plurīū
ꝙ̄ ꝑus erat.ſic eſt intelligendū in ꝓpoſito.Vnde xp̄s
generatione tp̄ali nō acquirit nouā filiationē.ſed in
29 cipit eſſe filius alterius.ſcʒ hoīs virginis. ¶ Ad illđ
qđ obijcit̄ ꝙ diuerſaꝝ ꝓductionū diuerſi ſunt termi
ni.dōm ꝙ verū eſt qn̄ ille ꝓductiones ſunt diſpate.
ita ꝙ vna nō ſupponit aliā.ſic aūt nō eſt in ꝓpoſito.
qꝛ natiuitas tp̄alis nō ꝓſupponit eternā natiuitatē.
et ideo nō oportet filiū eſſe aliū ⁊ alium.ꝗuis alia ⁊
alia generatione generet̄.ſufficit eñ vt dictū fuit ad
pluralitatē generationū pluralitas naturaꝝ.non ſic
autē ad pluralitatē filiationū. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ 30
idē eſt eſſe natū ⁊ eſſe filiū.dōm ꝙ et ſi de eodē dica
tur.tn̄ filiatio ꝓprie dicit relationē.⁊ natiuitas ſiue
ḡnatio ipſam ꝓductionē.relatio aūt ⁊ actio ex alia ⁊
alia cā habēt numerari.Et iō nō ſequit̄ ꝙ ſi plurifi-
cetur ꝓductio.ꝙ plurificet̄ filiatio. ¶ Ad illud qđ 31
obī vltimo ꝙ eſt intelligere filiatōnē tp̄alē abſtracta
filiatione eterna.dōm ꝙ hoc nō eſt ꝓpter diuerſita-
tem relationis in ſe.ſed ꝓpter diuerſitatē reſpectuū.
ſicut ſi aliqͥs ſit pater duoꝝ.pōt intelligi pr̄ eē vniꝰ.
ita ꝙ nō alterius.Et ſi aliqͥs videat̄ a duobꝰ.pōt in-
telligi videri ab vno ita ꝙ nō ab alio.Ex hoc tn̄ non
pōt cōcludi ꝙ ſit diuerſitas ſm rem.ſ ſm rōem.Di-
uerſitatem aūt ſm rōem voco illā que ſolum eſt ſm
reſpectum ⁊ comparationē.

¶ Queſtio.iij. f

Vtrū xp̄s filius ſit nālis rōne vtriuſꝗ natiuitatis.
vicʒ tp̄alis ⁊ eterne.Et ꝙ ſic videt̄.De generatione
eñ eterna nō eſt dubiū.de ḡnatione vō tp̄ali oſten-
ditur ſic.Qui ꝯformis eſt in nā ei a quo generat̄ eſt
filius nālis.ſed filiꝰ dei ē cōformis marie ex q̄ eſt na-
tus.ǵ eſt nālis filiꝰ ipſius. ¶ Itē qui trahit nām ab
eo a q̄ generat̄ eſt filiꝰ nālis.ſ xp̄s a virgine naturā
traxit humanā.ǵ eſt filiꝰ nālis ipſius v̓ginis. ¶ Itē
nā eſt ꝓncipiū rei genite et filiationis eiuſdē ex pte
mulieris ex hoc ꝙ cōcipit in vtero ⁊ parit.et hoc to-
tum virgini cōpetit reſpectu xp̄i.ǵ xp̄s eſt eius filius
nālis. ¶ Itē ſi xp̄s eſt filius v̓ginis. aut ǵ nālis aut
adoptiuus. Non adoptiuus.qꝛ tūc nō eſſet vera mr̄.
nec ad virginē ſpectat filiū adoptare.nec deus ado-
ptari pōt a creatura in filiū.ſed magis ecōuerſo. er-
go videt̄ ꝙ ſit nālis eius filius. ¶ Sed ꝯ. Nullus q̄
eſt filius ꝑ grām eſt filius ꝑ nām.qꝛ nā ⁊ grā ex op-
poſito diuidunt̄.Sed ꝙ xp̄s fecit ſe filiū v̓ginis hoc
fuit dignīs ⁊ grē.ǵ nō eſt filius nālis. ¶ Itē nullus
q̄ voluntarie generat̄ eſt filius nālis.qꝛ nā ⁊ volun-
tas ſunt ꝓcipia diſparata.ſ xp̄s voluntarie natus
eſt de virgine.ǵ nō eſt eius filius nālis. ¶ Itē nullꝰ
eſt filius nālis cuiꝰ generatio fit ſupra naturā.ſed ge
neratio filij dei ex matre fuit per miraculū ſupra na-
turam ⁊ natiuitas ſimilit̄.ǵ nō eſt filius naturalis.
¶ Itē nullus filius nālis eſt prior ſuo principio ge-
nerāte.qm̄ ſi prior eſt.accidit ei ꝙ ꝓducatur ab illo.
ergo nō eſt nālis filius.ſed xp̄s prior fuit ꝙ̄ virgo q̄
ipm̄ cōcepit.ǵ ex parte tp̄alis natiuitatis xp̄s nō po
teſt eſſe filius nālis. ¶ Rn̄deo dōm ꝙ penes vtrāꝗ 32
natiuitatē xp̄s eſt filius nālis.et ratio huiꝰ eſt. quia
vtraꝗ natiuitas conſiſtit in ꝓductione ſimilis ex ſi
mili ſm ſimilitudinē et cōuenientiā in natura. Vn̄
ſm natiuitatē eternā generat̄ ſimilis patri.ſm nati
uitatem temporalē generat̄ ſimilis matri. iō vtraꝗ
natiuitas eſt naturalis.Et rōne vtriuſꝗ natiuitatis
xp̄s naturalis filius debet dici.Si autem tu queras
quā habitudinē dicit iſte terminus naturalis. dōm
ꝙ magis dicit habitudinē principij ꝙ̄ habitudinem
forme.Dicit̄ eñ filius nālis qui eſt a natura. et qui 33
trahit naturā ab aliquo. nō ꝙ ipſa filiatio ſit ꝓprie-
tas cōſequēs ipſam naturā ſed magis perſonaꝫ. eſt
eñ ꝓprietas ꝑſone. Vnde hec eſt magis ꝓpria. Xp̄s
eſt filius naturalis vel natura.ꝙ̄ xp̄s eſt filius eſſen
tialis vel filiꝰ eſſentia. Natura eñ plus dicit in ha-
bitudinem principij vel cauſe ꝙ̄ dicit in habitudinē
forme. Fatendū eſt ergo xp̄m filiū naturalē v̓ginis

ad maiorẽ grãꝝ actionẽ. Dõm ꝙ nõ est simile. qꝛ grãꝝ actio nõ tm̃ respicit excellẽtiã dãtis ſ etiã excellẽtiam
5 muneris. nõ sic aũt est de adoratiõe. d ¶ Nemo carnẽ ei⁹ vere mãducat ⁊c. Contra Joh. vj. Spũs est qui
viuificat. caro nõ ꝓdest q̃cꝗ. ꝗ si nõ prodest. nõ est mãducãda nec adoranda. Jtẽ caro xp̄i vere ẽ sub sacro. ꝗ
vere mãducat̃ cũ sub sacro suscipit̃. ſ absq₃ adoratiõe p̃ambula põt eẽ sacri susceptio. ꝗ ⁊ vera mãducatio.
Rꝫ. dõm ꝙ verbũ illud intelligit̃ de mãducatiõe spũali q̃ dr̃ manducatio vera. qꝛ verã h₃ efficaciã. Vñ mãdu

sine impietate a verbo dei assumpta adorat̃ a nobis.
d Quia nemo carnem eius vere manducat. nisi prius
adoret. sed qui adorat nõ terrã intuet̃. sed illũ poti⁹
cuius scabellum est ꝓpter quẽ adorat. His auct̃ib⁹ p̃-
misse inuestigatiõis absolutio explicat̃.

care veraciter hoc ẽ mã
ducare efficacit̃. ⁊ hoc
mõ nemo bene mãdu
cat nisi q̃ adorat. qꝛ n̄
mãducat efficacit̃ nisi
manducet reuerẽter. ⁊
p hoc pꝫ rñsio ad vl-
timũ. obijcit eñ de mã
ducatiõe sacrali. ⁊ illud intelligit̃ de mãducatiõe spũali. Ad illud qd̾ obi. ꝙ caro nõ ꝓdest q̃cꝗ. dd̾. ꝙ caro dr̃
sibi carnalis intelligẽtia. sicut dicit aug. Caro nõ ꝓdest q̃cꝗ si a spũ sepet̃. ſ ꝓdest inquãtũ ẽ vnita verbo ⁊ dei-
ficata. ⁊ h̾ mõ est adoranda adoratiõe latrie nõ dulie. De h̾ aũt pleni⁹ dr̃ in. iij. li. di. x.

Ad intelligentiã hui⁹ partis incidit hic qd̾ de
a adoratione xp̄i. circa quã querũt̃ p̃ncipalit̃
duo. Primo q̃r de ipsa adoratiõe p ꝯpatiõꝫ
ad eũ cui est exhibenda. Scd̾o vo q̃r in cõpatiõe ad
virtutẽ p quã exhibet̃. Circa p̃mũ q̃rũt̃ sex. Primo
q̃r vtrũ cult⁹ q̃ est latria debit⁹ deitati. sit exhibẽdus
xp̄i hũanitati. Scd̾o q̃r vtrũ sit exhibend⁹ ei⁹ imagi-
ni. Tercio q̃r vtrũ sit exhibẽdus ei⁹ matri. Quarto
vtrũ sit exhibendus eius cruci. Quinto vtrũ sit exhi
bendus eius mẽbro. Sexto ⁊ vltimo vtrũ sine pctõ
exhiberi possit eius aduersario.

¶ Questio. j. a

Vtrum cultus latrie sit exhibendus humanitati si-
ue carni xp̄i. Et ꝙ sic vr̃ p̃mo auctẽ dam̃. Christus ẽ
ꝑfectus de⁹ et ꝑfect⁹ homo quẽ adoram⁹ vna adorati
one cũ p̃re ⁊ s. s. ⁊ incõtaminata carne ei⁹. ꝗ si ꝑsona
xp̄i adorãda est latria. vr̃ ꝙ sili̾r caro eius. ¶ Jtẽ sup
illud ps̾. Adorate scabellũ pedũ ei⁹ q̃m sanctũ ẽ. glo.
aug. Jn xp̄o terra. i. caro sine impietate adorat̃ a no
bis. qꝛ nemo carnẽ ei⁹ spũalit̃ mãducat nisi p̃us ad-
oret. ¶ Jtẽ eodẽ timore timet̃ ignis ⁊ ferrũ ignitũ
igne. ꝗ si magis vnita est diuinitas carni q̃₃ ignis fer
ro. vr̃ ꝙ eadẽ reuerẽtia sit exhibẽda e⁹ humanitati q̃
exhibet̃ diuinitati. ¶ Jtẽ eadeꝫ adoratione adorat̃
caro aĩe vnita q̃ adorat̃ ipa aĩa. ꝗ si nõ min⁹ intime
vnit̃ verbũ ipsi carni q̃₃ aĩa. eadẽ rõne qua adoratur
verbũ. adorat̃ caro assumpta. ſ vbũ adorat̃ latria. ꝗ
⁊c. ¶ Sed ꝯtra. Luce. iiij. Dñm deũ tuũ adorabis ⁊
illi soli ser. Glo. exponit de ſuitute cult⁹ latrie. ꝗ soli
deo est exhibẽda. nõ ꝗ carni xp̄i. ¶ Jtẽ aug. de ci. dei.
loquens de xp̄o. Cũ in forma dei sacrificiũ cũ p̃re su-
mat cũ q̃ ⁊ vn⁹ est de⁹. tñ in forma serui maluit sacri-
ficiũ eẽ q̃₃ sumere. Et ibidẽ. Quis sacrificandũ cẽsu-
it nisi ei quẽ deũ aut sciuit. aut putauit. aut finxit. ꝗ
hũanitati illi nõ est sacrificandũ siue carni xp̄i. ꝗ nec
ille cultus est ei offerendus q̃ offert̃ deo. ¶ Jtẽ glo.
sup illud ps̾. adorate scabel. pe. eius. Caro xp̄i nõ est
adorãda illa adoratiõe latrie q̃ soli deo debet̃. ſ illa
dulia que dignior est. ꝗ ⁊c. ¶ Jtẽ hũana nã in xp̄o
q̃ntũcũq₃ sit sublimata nõ exit terminos creature. ꝗ
nec reuerẽtia exhibẽda ei d₃ exire termĩos creature.
si ꝗ latria est cultus q̃ excedit oẽs fines creature. vr̃
ꝙ q̃ exhibet latriã carni xp̄i ꝯmittat ydolatriã. ¶ Jtẽ
minori minor reuerẽtia ẽ exhibẽda. ⁊ maiori maior.
s̃m rectũ ordinẽ. ſ xp̄s s̃m ꝙ homo minor ẽ patre. et
hũanitas minor deitate q̃ntũcũq₃ vnita sit. ꝗ minor
reuerẽtia est ei exhibẽda. si ꝗ latria ẽ reuerẽtia sũma.
vr̃ ꝙ hũanitati xp̄i n̄ sit exhibẽda. ¶ Jtẽ nulli⁹ ẽ ado

rari adoratõe latrie cui⁹ ẽ adorare. ſ hũanitat̃ ẽ ad-
orare ipam summã trinitatẽ. ꝗ nõ d₃ adorari adora
tiõe latrie. Maior ꝓbat̃ p h̾ ꝙ nulli debet̃ latria cu
ius est seruire alteri. Minor ꝓbat̃ p hoc. qꝛ ei⁹ ẽ ad-
orare cui⁹ ẽ orare. xp̄s aũt orauit sicut legit̃ in diuer-
sis euãgelijs. ꝗ ⁊c. ¶ Rꝫ. dõm ꝙ caro xp̄i multiplici 6
ter cõsiderat̃. Vno mõ caro xp̄i dicit̃ tot⁹ ille hõ. iuxͣ
illud qd̾ dr̃ Joh. j. Verbũ caro factũ ẽ. et hoc mõ q̄a
ille homo de⁹ est. rõne ꝑsone vni⁹ adorandus est ado
ratione latrie. Alio mõ caro xp̄i ꝯsiderat̃ ꝓut noiat
ipsaꝫ partẽ humanitat̃ p se nõ vt vnitam. ⁊ h̾ modo
carni ꝯsiderate nõ debet̃ adoratõ latrie ſ dulie. Ter
cio mõ ꝯsiderat̃ caro xp̄i q̄si medio modo ꝓut no-
miat ipaꝫ nãm creatã diuinitati vnitam. ⁊ h̾ modo
dixerũt q̄dã ꝙ est adorãda dulia digniori. q̃ q̄dẽ est
yperdulia. Et rõ hui⁹ est. qꝛ soli⁹ dei est adorari latria.
⁊ nã nõ cõicat alteri nãe sua ydiomata. Vñ sicut nõ
est dicẽdũ hũanã nãm esse in xp̄o eternã. qꝛ est vnita
eterne. sic hoc mõ dixerũt ꝙ nã hũana nõ est adorã-
da latria q̃uis sit vnita maiestati sũme. Alij vo dixe
rũt aliter. ꝙ si ꝯsideret̃ caro ⁊ aĩa ꝓut vnita illi ꝑso
ne. adorãda est adoratiõe latrie. ꝓeo ꝙ secus ẽ de ex
hibitiõe honoris ⁊ ꝓprietatib⁹ alijs. Honor eñ nõ re-
spicit hãc ptẽ vel illã. ſ respicit ipaꝫ ꝑsonã. Vñ q̃uis
purpura ⁊ vestimẽtũ n̄ ꝑticipet ꝓprietates regꝭ abso
lute. cõicat tñ in honore ⁊ reuerẽtia sicut dicit aug. ⁊
mgr̃ recitat in lr̃a. Et iõ qꝛ est vna ꝑsona in xp̄o cui
debet̃ reuerẽtia summa. vna adoratiõe adorãda est
scꝫ latria q̃tũ ad vtrãq₃ nãm. s. deitatẽ et hũanitatẽ.
sicut eadẽ adoratiõe adorat̃ in vno hoie caput ⁊ pes
Cõcedendũ est ꝗ ꝙ nõ solũ xp̄s homo adorand⁹ ẽ la
tria. ſ etiã hũanitas ei⁹ inq̃tũ est verbo vnita. q̃uis
p se cõsiderata nũq̃ ei debeat̃ nisi dulia. Et q̃m caro
xp̄i nunq̃ est sepata a verbo. iõ sp̄ cõsiderãda est ve
ꝯiũcta. ⁊ sp̄ adorãda est latria. licet hũanitati vt p se
ꝯsiderate nõ debeat̃ nisi dulia. Et iõ scd̾a opinio me
lior est q̃₃ p̃ma. ⁊ auct̃ib⁹ sanctoꝝ magis ẽ ꝯsona. Et
iõ ꝯcedende sunt rões q̃ sunt ad ptẽ istã. ¶ Ad illd̾ 7
ꝗ qd̾ p̃mo obĩ in ꝯtrariũ ꝙ latria est cult⁹ soli deo de
bitus. dõm ꝙ ꝓpter h̾ nõ excludit̃ hũanitas christi.
Sicut eñ cũ dr̃ sol⁹ petrus est hic int⁹. non excludit̃
manus vel pes ei⁹. Sic cũ dr̃ sol⁹ de⁹ ẽ adorãdus la-
tria. nõ excludit̃ humanitas. qꝛ hũana nã ⁊ diuia in
vnã ꝯcurrũt ꝑsonã. vñ ⁊ h̾ adoratio nõ ponit in nu
merũ cũ illa. ¶ Ad illud qd̾ obĩ ꝙ carni xp̄i nõ est sa 8
crificandũ. dõm ꝙ verũ est p se. nõ aũt est verũ ꝓut
est diuinitati ꝯiũcta. qꝛ toti xp̄o sacrificanduꝫ est. Et
qd̾ dicit aug. qꝛ maluit xp̄s sacrificiũ eẽ q̃₃ sumẽ. dd̾.

q̄ hoc nō dicit ꝙ nō deberet in carne adorari ꝛ ei ſa-
crificari. ſ; q2 voluit vitare occaſionē erroris: ne ali-
cui creature exhiberet̄ ꝑ ſe honor diuini numinis.
¶ Ad illud qđ obȷ̄ de glo. ꝙ caro nō eſt adorāda la-
9 tria. Dicendū ꝙ v̄bū illud intelligit̄ de carne verbi ꝑut
in ſe nuda ꝯſideratōne ꝯſiderat̄. Et hoc eſt qđ dicit
aug. ſi hoīem ſeparaueris a deo. illi nunq̄ credo nec ſer
uio. hoc aūt nō obſtat quin ſm ꝙ vnita ſit adorāda
ſit latria. Unde Dam̄. Nō nudam carnem ado-
mus. ſ; vt vnitam deitati in vnā ypoſtaſim dei verbi
¶ Ad illud qđ obī ꝙ creatura nō exit termīos crea-
10 ture. dicendū ꝙ verū eſt rōne ſui. ꝛ iō honor rōne ſui ter
minos creature non exit. ſed q2 vnit̄ in vna ypoſtaſi
dei verbo cui debet̄ vnicus honor in quacūq; ſit nā.
hinc eſt ꝙ debet̄ ei latria. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ mino
11 ri minor debet̄ reuerētia. dicendū ꝙ verū ē qn̄ minor ꝛ ma
ior ſic ſe habēt ꝙ ſūt diuerſoꝝ honoꝝ ſuſceptibiles. Hoc
aūt eſt qn̄ ſunt diuerſe ꝑſone gradu dignitatis diſtā
tes. hoc aūt in ꝓpoſito nō eſt repire. q2 cū vna in xp̄o
ſit ꝑſonalitas. ꝛ illa attēdat̄ ſm naturā ſupremam.
vnica ꝛ ſumma debet̄ ei reuerētia. q̄liſcūq; ſit natu-
ra. ſicut honor vn⁹ debet̄ regi in quocūq; ſit indumē
to. Honor eīm nām reſpicit digniorē. ꝛ ꝑ ꝯſequēs il-
lud qđ eſt annexū ei. ſic caro viri ſancti honorari dꝫ
ſm dignitatē aīe. nō ſm ignobilitatē ꝓprie nature.
¶ Ad illud vo quod obȷ̄cit̄ ꝙ xp̄i eſt adorare. dicendū
12 ꝙ ſm ꝙ oratio eſt aſcenſus mētis in deū. ſic ꝓprie nō
ꝑtinet ad xp̄m. ꝓ eo ꝙ oīa quecūq; voluit fecit. etiā
verbū ſemꝑ p̄ns habet ꝑ oīa faciens quecunq; vult
gr̄a eius. exēplū tn̄ orādi ꝛ adorandi dedit ſm inferi-
orē nām in ſua oratiōe. ꝛ iō nō ſequit̄ ꝙ non debeat
adorari. Sicut eīm ipſe baptizauerat interi⁹. ꝛ tn̄ ba-
ptiſatus fuit vt alios informaret. Sic orauit ꝛ ado-
rauit vt alios erudiret. Quia ſicut vult dam̄. in xp̄o
humana natura nō tenet nāꝫ ancille. ait eīm ſic. Ser
ua eſt caro. ſi nō eſt vnita dei verbo. ſemel tn̄ vnita
ſm ypoſtaſim qualiter erit ancilla. vnū eīm ens xp̄s
nō pōt eē ſeruus ſimplr̄ ꝛ dn̄s. cui⁹ g̃ erit ſeruus:
Patris nō. q2 q̄cūq; hꝫ pater ſunt filȷ̄. ꝛ ita q̄ dicunt
ip̄m ſeruū eē diſtare faciūt vnū xp̄m in duo ꝑ modū
neſtorȷ̄. ꝛ ita ad xp̄m nō ꝑtinet adorare ſed adorari.
q2 magis cōpetit ei rō dominȷ̄ q̄ ſeruitutis. Alit̄ eti-
am poſſet dici ꝙ ꝯuis eſſet ipſi⁹ adorare. nō tn̄ ſeq̄t̄
ꝙ nō debēt adhuc adorari adoratiōe latrie. q2 nos q̄
debem⁹ adorare. nō debem⁹ aſpicere ad ei⁹ hūanita-
tē ſ; ad ꝑſone dignitatē. et in hoc vltimo ꝯſiſtit ſum
ma q̄ōnis predicte.

Queſtio. ij. b

Utrū cult⁹ latrie exhiberi debeat imagini chriſti: Et
ꝙ ſic. vr̄ ꝑmo ꝑ Dam̄. iij. li. Honor imaginis refert̄
ad ꝓthotypum. g̃ idem eſt adorare imaginē. ꝛ cū cu-
ius eſt imago. g̃ ſi chriſtus colendus eſt cultu latrie.
vr̄ ꝙ eius imago ſimiliter. ¶ Item abraam adora-
uit tres viros. ꝛ in his adorauit ſanctā trinitatē. ſm
ꝙ glo exponit. ſi g̃ illi tres viri nō erant trinitas ſum
ma ſ; eam ſignificabāt. g̃ latrie cultus nō ſolū debet̄
rei ſignificate ſ; etiā ſigno. cū g̃ imago chriſti ſit ei⁹
ſignum. vr̄ ꝙ latrie cultus ſit ei exhibendus. ¶ Itē
homo loquit̄ ad imaginē in ſuis petitionibus. g̃ loq̄-
tur ad imaginē ſicut ad ꝑſonam rōnalis creature. g̃
ſic loquit̄ ad imaginē xp̄i ſicut ad xp̄m. ꝛ ſicut loqui-
tur ſic colit ꝛ adorat. g̃ dꝫ adorare imaginē chriſti ſi-
cut chriſtum. ¶ Itē eandē reuerētiā exhibem⁹ et ex-
hibere debemus imagini beate virginis quā ipſi vir-
gini. ꝛ ſic de alȷ̄s ſanctis. g̃ ꝛ eadem reuerentia exhi-
benda eſt imagini chriſti ſicut ipſi xp̄o. ſ; chriſto exhi-
betur cultus ſiue honor latrie. g̃ debet exhiberi imagi
ni ſue. ¶ Sed ꝯtra. Exo. xx. in primo mandato. Nō
facies tibi imaginē neq; ſculptā ſilitudinem. ſi g̃ ꝓhi
bitum eſt imaginē fieri. multo magis ꝛ adorari.
¶ Itē Dam̄. li. de imaginib⁹. Magne impietatis ꝛ
inſipientie eſt figurari qđ diuinitat̄ eſt. g̃ maioris im
pietatis eſt iam figuratum adorare. ¶ Item melior
eſt creatura viuens q̄ nō viuens. q2 ſilior eſt ſumme
vite. ſi g̃ hmōi imagines nō ſunt viuentes. min⁹ ſūt
digne honore q̄ talpe ꝛ veſptiliones. ſi ergo impiū
eſt adorare veſptiliones ꝛ talpas. multo magis hu-
iuſmodi imagines. ¶ Item nobilior ꝛ melior ē ima
go diuinit⁹ impſſa q̄ ab hoībus ſculpta. ſ; ſi q̄s ado
raret dyabolū vel hoīem peccatorem in quo eſt imago
dn̄i impreſſa peccaret. g̃ multo mag̃ q̄ adorat hmōi
imagines. ¶ Item fortius fugiendus eſt ritus ydo-
latrie q̄ legalis cerimonie. ſ; eccleſia fugit ritum ceri
monie legalis ne videat̄ iudaizare. pari g̃ rōne debꝫ
fugere rituꝫ ydolatrie ne videatur ydolatrare. ergo
ſi cultus latrie conſiſtat in veneratione imaginum
ꝛ picturaꝝ. vr̄ ꝙ talia nō ſint adoranda. ¶ Itē cuꝫ
hmōi imagines nec ꝑ no. nec ꝑ ve. teſt. approbentur
vr̄ ꝙ eaꝝ introductio fuerit nouitat̄ preſumptō. ſi g̃
talia ſunt extirpanda. vr̄ ꝙ talia nō ſunt colenda.
¶ R. dicendū ꝙ imaginū introductio in eccīa non fuit 13
abſq; rōnabili cā. Introducte eīm fuerunt ꝓpter tri-
plicē cām. vicꝫ. ꝓpter ſimpliciū ruditatē. ꝓpter affe-
ctuū tarditatē. ꝛ ꝓpter memorie labilitatē. Propter
ſimpliciū ruditatē inuente ſunt. vt ſimplices qui nō
p̄nt ſcripturas legere. in hmōi ſcripturis ꝛ pictur̄ tā
q̄ in ſcripturis aptius poſſint ſacra noſtre fidei lege
re. Propter affectus tarditatē ſiliter introducte ſūt.
vicꝫ vt hoīes qui nō excitant̄ ad deuotionē in his q̄
ꝓ nobis xp̄s geſſit dū illa ocl'is ꝑcipiūt. ſaltē excitā-
tur dū eadē in ſcripturis ꝛ picturis tanq̄ p̄ntia ocu-
lis corporeis cernūt. Plus eīm excitat̄ affect⁹ noſter
ꝑ ea q̄ videt q̄ ꝑ ea q̄ audit. Un̄ Oratius de arte po-
etica. Segnius irritant aīos demiſſa ꝑ aures. Q2 q̄
ſunt oculis ſubiecta fidelib⁹. Et q̄. Ipſe ſibi tradit
ſpectator ꝛc̄. Propter memorie labilitatem. q2 ea q̄
audiunt̄ ſolū. facilius tradunt̄ obliuioni q̄ ea q̄ vi-
dent̄. Frequēter eīm verificat̄ in multis illud quod
cōſueuit dici. verbū intrat ꝑ vnā aurē ꝛ exit ꝑ aliam
Preterea nō ſemꝑ eſt preſto q̄ beneficia nobis preſti
ta ad memoriā reducat ꝑ verba. ideo diſpenſatione
dei factū eſt vt imagines fierent ꝑcipue in eccleſȷ̄s.
vt videntes eas recordemur de beneficȷ̄s nobis im-
penſis ꝛ ſanctoꝝ opib⁹ virtuoſis. Dūm g̃ imago chri-
ſti introducta eſt ad repn̄tandū eū q̄ ꝓ nobis crucifi
xus ē. nec offert ſe nobis ꝓ ſe ſ; ꝓ illo. iō oīs reueren
tia que ei offert̄ exhibet̄ chriſto. et ꝓpterea imagini
xp̄i dꝫ cultus latrie exhiberi. Et hoc eſt qđ dic̄ aug⁹.
in li. de doctri. xp̄iana. qui venerat̄ tale ſignū diuini-
tus inſtitutum. eius vim ſignificationēq; intelligit.
nō hoc venerat̄ quod videt̄ et tranſit. ſed illud poti
us ad qđ talia cuncta ſunt referenda. Concedēde g̃
ſunt rationes que hoc oſtendunt. ¶ Ad illud ergo
quod opponit̄ in ꝯriū ꝙ eſt ꝓhibituꝫ ne quis faciat 14
ſibi imaginem. dicendū ꝙ ꝓ eo tēpore ꝓhibitū ē in q̄ de-
us humanam naturā nondum aſſumpſerat. tūc eīm
cum deus oīno ſp̄us eſſet. infigurabilis erat. ꝛ ideo
ip̄m figurare erat error ꝛ impietas. et pro illo tēpo-

re loquit̄ Dam̄.cū dicit ꝙ inſipientie ⁊ impietatis ē
figurare quod diuinitatis eſt.verū eſt ſm ꝙ diuin⁹
eſt.q2 eſt incircūſcriptibilis ⁊ infigurabilis. ſed non
eſt ſic ꝗ̄tum ad humanā naturaꝫ. Unde ſubiungit.
ꝙ deus ꝓpter viſcera miſericordie ſue factus eſt ho-
mo.⁊ cum hoibus couerſatus eſt.miracula fecit.paſ
ſus eſt.crucifixus eſt.hec ad memoriaꝫ hoim ſcripta
ſunt.et ad doctrinā noſtrā. Quia vo non omnes no
ſcunt literas.neq3 lectioni vacant. patres decreuerūt
velut quoſdā triumphos imaginib⁹ aſcribere ad de
15 locē memoriā. ¶ Ad illud qd obī ꝙ creatura viuēs
nobilior eſt nō viuente.dōm ꝙ verū eſt de nobilita-
te reali.ſ nō oportet ꝙ hoc ſit verū de nobilitate ſigni
ficationis.q2 res parui valoris rē nobilem ſignifica
re poteſt.cum ergo adorat̄ imago nō adorat̄ ratōne
nobilitatis quam hꝫ in ſe.ſed rōne nobilitatis ſigni-
ficate ꝑ ſe. Et ſi obijciat̄ ꝙ lapides ⁊ ligna ducūt in
deū.dōm ꝙ nō ducunt ſic.nec ſunt principaliter in-
16 ſtituta ad hoc ſicut ⁊ imagines ⁊ picture. ¶ Ad illd
quod obijcit̄ de imagine diuinitus impreſſa.iam pꝫ
reſponſio.q2 cum talis homo ſit creatura nobilis. of
fert ſe magis ꝑ modū rei ꝙ̄ ꝑ modū ſigni. ⁊ iō honor
q̄ ei defert̄ non oino refert̄ ad primū exemplar.ſicut
honor q̄ defert̄ imagini picte vel ſculpte. Si aūt ali-
quis coleret ipſam figuram tanꝗ̄ rē.magis erraret ꝙ̄
qui coleret creaturam rōnalem. Unde aug. de doct.
xpiana. Fateor altius eſſe demerſos qui opa homi-
nū ꝓ deo colunt.ꝙ̄ qui opera dei.vt ſtatuam ꝙ̄ ſtel-
17 lam ¶ Ad illud quod obī ꝙ illud videt̄ eſſe ydola-
trare.dō.ꝙ verū ē ſi adorant̄ rōne ſui.ita ꝙ crederet̄
in eis aliquid diuinū eſſe.nunc aūt nō eſt ſic.imo oi-
no aliter mentes fidelium venerant̄. ⁊ iō nō ſeruāt
ydolatrie ritum. Si aūt tu obijcias ꝙ ſūt occaſio er-
roris. Dōm ꝙ et ſi littere ſacre fuerūt ⁊ ſunt vſq3 in
hodiernū diem. ⁊ etiā alie creature.nō tn̄ ꝓpter hoc
ſunt litere delende. ⁊ creature deſtruende. q2 hoc di-
uini iudicij eſt vt bonis ſit in bonū. malis aūt in ma
la couertant̄.ſic et in imaginibus eſt intelligendum
18 ¶ Ad illud vo quod opponit̄ ꝙ illud nō habet au-
toritatem in ſcripturis. dōm ꝙ multa apl'i tradide-
runt que tamē nō ſunt ſcripta. vnde apl's laudabat
eos q̄ tenebāt ſuas traditiones. ⁊ eccleſia ſeruauit fi
deliter que ab apl'is accepit. Narrat tn̄ aug. duo que
ſunt ad imaginis ↄfirmationē. Unū eſt ꝙ quedā hi
ſtoria refert ꝙ dn̄s agato regi q̄ pictorē miſerat ima
ginē dei picturare ⁊ figurare.nequeunte pictore ꝓ-
pter choruſcantes a facie claritates.ipſo veſtimen-
tum ꝓpriū faciei diuine ſupimponente.in veſtimen-
to illo ſuꝑius imaginem aſcripſiſſe. ⁊ ita cupienti
agato miſiſſe. Et iterū accepimus lucā euangeliſtaꝫ
depinxiſſe dn̄m ⁊ matrē dn̄i. Et ſic patet ꝙ non ſunt
noue adinuentiones in hmōi imaginibus. ſ diuine
traditiones ⁊ aplice ſanctiones ⁊c.

¶ Queſtio.iij. c

Utrū cultus latrie matri eius debeat exhiberi: Et ꝙ
ſic vī ꝑ illud qd dicit dam̄.in ca. de imaginib⁹. Ho-
nor qui eſt ad ipſaꝫ.ad cū q̄ ex ipſa eſt incarnat⁹ redu
cit̄. ḡ ſi honor latrie exhibendus eſt imagini chriſti.
q2 refert̄ ad ꝓthotypū.pari ratōne beate virgini ho
nor latrie exhibēdus eſt. cū honor ſibi exhibitus ad
filiū referat̄. ¶ Itē ex hoc ꝙ virgo maria effecta eſt
dei mater.eſt effecta mater oim creaturaꝝ. ḡ fili⁹ cō-
municat matri donū maieſtatis. ḡ cū latria ſit cult⁹
maieſtati debitus.pari rōne cōmunicat ei latrie cul-
tum. ¶ Item caro chriſti cōſimilis fuit nature ⁊ cō-
ſubſtantialis carni virginis.ſ xp̄s ſm humanā naꝫ
adorand⁹ eſt adoratiōe latrie. ḡ pari rōe humana nā
in virgine ei⁹ matre. ¶ Itē filius dei exhibuit reuerē
tiā ⁊ honorē ipſi virgini ſicut ſue mr̄i. ḡ ſi ſubiecit ſe.
vult per cōſequens ꝙ vnuſquiſq3 eidem ſubijciatur
⁊ ꝙ honor q̄ ſibi impendit̄ ei impendat̄.ſi ergo hmōi
eſt latria.vr̄ ⁊c. ¶ Sed ↄ. Uirgo beata adorat filiū
ſuuꝫ adoratione latrie. ſed vnius ⁊ eiuſdem nature
nō eſt adorare ⁊ adorari. ſi ḡ in beata virgine eſt vna
tm̄ nā. vr̄ ꝙ ipſa ñ ſit latria adorāda. ¶ Itē beata vir
go eſt pura creatura. ḡ nō debet̄ ei honor niſi q̄ eſt in-
ter terminos creature. ſed iſte ē honor dulie nō latrie.
ḡ ⁊c. ¶ Itē honor latrie reddit̄ deo rōne ſumme ma
ieſtatis. ſed hanc nō eſt repiri in virgine. ḡ nō videt̄
ꝙ ſit cultu latrie adoranda. ¶ Itē q̄ adorat aliqueꝫ
cultu latrie.cōfitet̄ ipm̄ eſſe deum.ergo q̄ adorat vir
ginē cultu latrie cōfitet̄ ipſam eſſe deam. ḡ ſi hoc ē im
pietatis maxime.vr̄ ꝙ etiā ⁊c. ¶ R'.dōm ꝙ beatiſſi 19
ma virgo Maria pura creatura eſt. ⁊ iō ad honoreꝫ
⁊ cultum latrie nō aſcendit. ſ qm̄ excellentiſſimū no
men habet ita ꝙ excellentius pure creature couenī-
re non pōt. ideo nō tm̄ debet̄ ei honor dulie ſed yper-
dulie. Hoc autem nomen eſt ꝙ virgo exiſtēs dei ma
ter eſt. qd quidē ita create dignitatis eſt. ꝙ nō ſolum
viatores ſ etiam comphenſores. nō ſolū hoies verū
etiā angeli eam reuerent̄ quadā ꝑrogatiua ſpecia-
li. Ex hoc enim ꝙ mater dei eſt eſt prelata ceteris cre
aturis. eam pre ceteris decens eſt honorari ⁊ venera
ri. hic autem honor cōſueuit a magiſtris yꝑdulia vo
cari. Et accipit̄ verbum illud de glo. j. Reg. viij. vbi
dicit̄. Dulia maior ⁊ dulia minor. Concedende ſunt
ergo rōnes ꝙ virgini marie nō ſit exhibendus cult⁹
latrie. ¶ Ad illud vo quod ꝑmo obijcit̄ in ↄtrariuꝫ 20
ꝙ honor matris refert̄ ad filium. dōm ꝙ honorē re-
ferri ad aliqueꝫ eſt dupliciter. Aut ſicut ad ſubiectū.
aut ſicut ad finem. Honor autem qui exhibetur ma
tri refertur ad filium ſicut ad finem. Honor vo quo
adoramus imagineꝫ chriſti refertur ad ipm̄ ſicut ad
ſubiectum. vnde qui adorat chriſti imaginem. chri-
ſtum adorat nō imaginem. Qui autem adorat chri-
ſti matrem. etiam adorat chriſtum ⁊ matrem ſuam.
¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ cōmunicat matri domi- 21
nium maieſtatis. dōm ꝙ eſt dominiū preſidentie. et
eſt dominiū maieſtatis ⁊ omnipotentie. Cū ergo di-
cit̄ ꝙ filius communicat matri dominiuꝫ. intelligit̄
de dominio preſidentie. cū vo ſubiungit̄ ꝙ dominio
reddit̄ cultus latrie intelligit̄ de dominio maieſtatis
⁊ omnipotentie. Et hoc quidem deus nulli cōmuni-
cat pure creature. ¶ Ad illud quod obī ꝙ eiuſdē na 22
ture et conſimilis eſt caro virginis cum carne verbi.
dōm ꝙ caro verbi nō adorat̄ adoratione latrie inꝗ̄-
tum eſt caro humana. ſ inꝗ̄tum eſt caro aſſumpta.
licet aūt caro virginis conformis ſit carni verbi ꝗ̄tū
ad ↄformitatē nature. nō tamen conformis ē ꝗ̄tum
ad gratiam vnionis. et ideo in proceſſu illo eſt ꝑalo
giſmus accidentis. q2 ſm aliam ⁊ aliā compationeꝫ
cōicat cum virgine. ⁊ ſm aliā debet̄ ſibi adoratio la
trie ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ xp̄s honorauit ma- 23
trē ſuā. dōm ꝙ vex eſt. ſ xp̄s nō adorauit eā adorati
one latrie ſed yꝑdulie. nō enim adorauit eam vt deā
ſed vt filius matrem ſuam. ideo bene ſequit̄ ꝙ chri-
ſtus vere matrem ſuam debet adorare ⁊ venerari ſi-
cut decet matrem dei. ſed ex hoc nō ſequit̄ ꝙ velit il-

lum honorem matri exhiberi quem vult exhiberi ſi-
bi. ꝓ eo ꝙ ita eſt mater. ꝙ ancilla ⁊ pſona matris in
infinitum inferior eſt pſona filij. ideo ⁊ ſi multū debe
at adorari ⁊ amari. in infinitū tñ minꝰ dꝫ adorari et
amari ſm legem iuſticie ⁊ rectum ordinem ꝙ̄ filius
eius q̄ eſt rex regū ⁊ dñs dñantium.

¶ Queſtio .iiij.

Utrum cultus latrie ſit exhibendus cruci xpi. Et ꝙ
ſic vr. Sic exoramꝰ crucem ſicut adoramus deū. ſed
crucem exoramus illa exoratione q̄ facienda eſt illi
ſoli qui adorandus eſt cultu latrie. ergo adoranda eſt la
trie adoratōe. Maior manifeſta eſt. minor ꝓbatur per
illud quod cantat eccleſia. O crux aue ſpes vnica. h
paſſionis tpe. auge pijs iuſticiam. reiſqꝫ dona veniā.
ſ augere iuſticiam ⁊ dare veniam eſt ſolius dei. ergo ⁊c
¶ Item ſic adoramus. ſic alloqmur crucē quaſi in-
telligentē. ſ hoc non eſt ratione ſui cū ſit lignū purū.
ergo hoc eſt rōne crucifixi in ea. ſed crucifixū adoramus
adoratione latrie. ergo ⁊ ipſam crucem. ¶ Item ſic ad-
oramus crucē ſicut reliquias xpi. ſ reliquie eodē ho-
nore honorande ſunt q̄ honoratur ille cuiꝰ ſunt reliqe.
ſi ergo chriſtus eſt adorandus adoratiōe latrie. videtur ſi
militer ꝙ crux xpi latria debeat adorari. ¶ Itē effi-
cacius ducit nos ipſa vera crux ꝙ̄ aliqua eius imago.
ſ imago chriſti eo ꝙ ducit in xpm adoratur adoratiōe
eadē cū ipo vicꝫ latria. ergo eadē rōne ⁊ nobiliſſima eiꝰ
crux. ¶ Sed ↄtra. Crux chriſti eſt pura creatura nō
vnita verbo. ergo ſi latria nō debetur niſi ſoli deo p ſe.
et nature aſſumpte rōne pſone. vr ꝙ exhibere cultū
latrie ipſi cruci ſit ydolatrare. ¶ Itē mater xpi plꝰ
approximat chriſto ꝙ̄ crux eius. ⁊ melior ⁊ nobilior
eſt creatura. ſ virgo mater nō eſt adoranda latria. ergo
nec ipſa crux. ¶ Itē ſi crux xpi adoranda eſt latria.
qꝛ fuit lectulus eius. ergo cū celum ſit eius ſedes. ⁊ ter-
ra ſcabellum pedum eius vt dicit ꝓpheta. ergo ſunt ad-
oranda latria. et hoc eſt nephariū ⁊ impiū. ergo vide
tur ꝙ cruci eius cultus latrie nō ſit exhibendus.
¶ Itē crux chriſti nihil meruit vel demeruit. ⁊ non
magis ſentit laudem ꝙ̄ vituperium. cum ſit res inſen-
ſibilis. ergo ſi honor debet exhiberi tm̄modo rei laude
digne ⁊ reuerentia. rei etiā q̄ diſcernit inter honorē
⁊ cōtumeliā. vr ꝙ ei nulla reuerētia ſit exhibenda.
Itē querit qualiter ſit veneranda et adorāda. R.
24 dōm ꝙ ad predictoꝝ intelligētiā hic ē multiplex mo
dus dicendi. Quidā eñ dicere voluerunt ꝙ ipſi cru
ci debetur honor q̄ dicitur yperdulia. Et rō huiꝰ eſt. qꝛ ipſa
crux fuit inſtrumētū totius redemptōis humane. in
ipſa eñ ſalus ⁊ redemptio totiꝰ hūani generis eſt fa
cta. ⁊ iō oēs hoīes debent eē ei ſubiecti ſubiectiōe no
tabili ⁊ ſpeciali. ⁊ ꝓpterea dicūt eam adorari excellē
tiori adoratiōe ꝙ̄ ſit dulia que debetur rōnali creatu-
re. Quia cum crux chriſti nec ſit deus nec ipſi diuini
tati aliqd vnitū. iō nō eſt ei cultus latrie exhibendꝰ.
ꝓpter hoc ꝙ tenet mediū inter latriā ⁊ duliā. adora-
tio crucis dicitur yperdulia. Sed qm̄ adoratio ſicut allo
cutio videtur eſſe ſolūmodo inter res rōnis capaces.
adoratio eñ quedā oratio eſt ad aliqd ordinatū. vñ
adorare eſt aliud orare. crux autē chriſti oino caret
ratione. Ideo alij dixerunt eam nō eſſe adorandā.
niſi inqꝫtum in ea adoratur chriſtus. neqꝫ aliqua eſt ei
honoris reuerentia exhibenda niſi rōne crucifixi. ſi-
cut nec imagini niſi rōne imaginati. Et ideo dixerūt
ꝙ cruci ē cultꝰ latrie exhibendus ⁊ nullꝰ aliꝰ nec du
lie. nec yperdulie. rem eñ inſenſibilem ſtultū eſt hono
rare. cum ꝓ indifferenti habeat honorē ⁊ vituperiū
Et hoc nituntur ↄfirmare p Dam. ca. iiij. de ſanctis ima
ginibus. vbi dicit. ꝙ nō crucem adoramus ſ typum
id eſt figurationē. Et ſic nō videtur ꝙ crux adoretur in-
qꝫtum eſt res aliqua ſ inqꝫtum eſt ſignū. Uerūtamē
ſi cōſideremus verba Dam. in ca. de cruce. vr ꝙ non
ſolummō cruci chriſti ꝓut eſt ſignū ſiue inqꝫtum ty-
pꝰ eſt. ſed in ratōne mãe etiā exhibenda ſit reuerētia
qꝛ nō ſolum eſt venerāda figura. ſed etiā verū lignū
crucis in quo dominus pependit. In alijs vero cruci-
bus venerāda eſt ſolū figura nō mã. Ait eñ ſic. ipm
quidē precioſum lignum crucis venerabile in quo ſe
ipm pro nobis xps obtulit vt ſanctificatū tactu cor-
poris ⁊ ſanguinis decenter eſt adorandū. Et ptꝰ. Si
aūt ex alia materia facta eſt. iō materiā adoramꝰ.
abſit. ſ typum. Unde ⁊ ſi aurū ⁊ precioſi lapides fu-
erint. poſt typi diſſolutionem non ſunt adoranda.
Ex quo colligitur ꝙ aliqua ipſi cruci ſit reuerētia exhi
benda. excepta adoratiōe latrie. Et huius ſignum ē.
qꝛ eccleſia ſolennizat in crucis inuētione ⁊ exaltatio
ne ſicut in feſtis ſanctoꝝ. ⁊ ideo neuter predictorum
modorum videtur oino ſufficiens. Preterea intelligē 25
dum eſt ꝙ duplici modo exhibetur alicui honor. ali-
quando in obſequium reuerētie. et iſte eſt honor ve-
neratiōis. Aliquando in teſtimonium virtutis ⁊ fa-
mulatum complacentie. ⁊ iſte eſt honor adoratiōis.
Uterqꝫ aūt honor iſtorum offertur ipſi cruci. Nā cru
cem adoramus ⁊ crucem veneramur. ſed in hoc eſt
differentia. quia honor veneratiōis exhibetur ipſi cru
ci tanqꝫ inſtrumento noſtre ſalutis. Unde ſicut exhi
bemus reuerentiā ſacramentis. qꝛ eſt in eis aliq mo-
do noſtre ſalutis cauſalitas. ſic cruci xpi ⁊ clauis eiꝰ
aliqua reuerentia eſt exhibenda. ⁊ reſpectu iſtiꝰ ho-
noris habet crux in ſe aliquid propter quod hꝫ ho-
norari. Honor autem adorationis offertur ipſi cru-
ci chriſti rōe crucifixi. Nemo eñ intēdit ei placere vel
aliquid impetrare ab ea. ſꝫ ei q in ea affixus fuit. ⁊ ſic
non debetur ei adoratio latrie. Sic eñ cruci duplex ho
nor debetur. ⁊ vnus quidem eſt latria. alius vero nō de-
bet dici nec latria nec dulia. qꝛ nō eſt ſpēs adoratio-
nis. ſed vocari poteſt honor venerationis. Concedē
dū eſt ergo ꝙ xpi crux eſt adoranda latria. ¶ Ad il- 26
lud ergo quod obijcitur ꝙ xpi crux eſt pura creatu-
ra. Dōm ꝙ crux non adoratur vt res ſed vt ſignum re
memoratiuum ducens in crucifixum. ſicut ⁊ imago
ducens ad imaginatū. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ 27
mater chriſti plus appropinquat ⁊c. dōm ꝙ mri xpi
debetur adoratio ꝓpria cum ipſa ſit rōnis capax. vnde
virginem alloquimur cum adoramus. ⁊ eius beni-
uolentiam captamus ⁊ deſideramus. nō ſic ē de cru
ce. Cum enim adoramus. placere intendimus cruci
fixo nō eius ſigno. ¶ Ad illud quod obijcitur. celum ē 28
ſedes dei ⁊ terra ſcabellū. dōm ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ celū
et terra ducunt in deum ſm generalem moduꝫ quo
creatura ducit in creatorem. non ſic autē eſt de cru-
ce. immo eſt quoddam ſpecialiſſimū memoriale cru
cifixi. ¶ Ad illud quod obijcitur vltimo ꝙ crux nihil 29
meruit ⁊ nihil ſentit. Dōm ꝙ ſicut duplex eſt laus.
ſic duplex eſt honor. Aliquid enim laudatur ꝓpter ex-
cellentiam ſue nature. ſicut res pulcra ⁊ bona p pro
priam naturam laudatur. Aliquid laudatur ꝓpter

virtutis ſtrenuitatem.et hec quidē laus reſpicit me
rita.prima ſ͛o non.Sic et duplex eſt honor. Quidā
exhibetur in teſtimonium virtutis.et ideo iſte nō eſt
exhibendus cruci niſi ratione crucifixi.cuius quidē
virtus et intelligentia ⁊ excellentia eſt ſup omnia.
Alius eſt honor qui exhibet͛ in ſignum alicuius no-
bilitatis ⁊ excellentie.⁊ hoc modo honor non exigit
merita.nec requirit virtutem in honorato vel cogni
tionem.ſed aliquam rōnem dignitatis ob quam de-
beat ſibi reuerentia exhiberi.⁊ hoc modo quadā no
bilitatione deus lignum crucis nobilitauit. dum in
ea pependit.⁊ genus humanum liberauit.⁊ ideo cru
cem laudamus ⁊ veneramur ex iſta nobilitate.⁊ mł
tiplices eius laudes decantat eccl'ia.⁊ ꝑ p̄ſentiā iſti-
us ſacratiſſimi ligni multa impenſa ſunt fidelib⁹ be-
neficia ⁊ miracula.⁊ ſic patent obiecta.

¶ Queſtio.v. c

Utrum latria exhibenda ſit membris xp̄i: Et ꝙ ſic.
videtur primo autoritate vel exemplo ipſius abrae.
qui in Gene.xviij.tres viros vidit ⁊ vnum adora-
uit.et Aug.exponit ꝙ viri illi angeli fuerunt.ſ; tamē
in illis adorauit deum.⁊ obtulit eis adorationem la
trie.ergo ſi deus habitat in membris xp̄i.videt͛ ꝙ eiſ
cultus latrie debeat exhiberi. ¶ Item in apocal'.di-
cit͛ ꝙ Johannes cecidit in faciem ſuam vt adoraret
angelum.et ibi dicit͛ ꝙ angelus nō permiſit.Aut er-
go Johannes adorare voluit adoratione latrie.aut
dulie.Si latrie.ergo cum iohannes recte fecerit . nō
reprehendit͛ tanꝙ ydolatra.⁊ ſic adoratio latrie po-
teſt exhiberi rōnali creature.ergo ſi paris dignitatis
ſunt angeli ⁊ membra xp̄i.nō videt͛ ꝙ membris chri
ſti exhibendus ſit cultus latrie. Si dicas ꝙ Johan-
nes voluit adorare adoratione dulie. Contra. Du-
lia debet͛ angelis bonis.ergo male faciebat angelus
ꝙ eum ꝓhibebat ab oratione ad quam debebat. ꝙ
ſi angeli nunꝙ male faciūt.reſtat ꝙ precedens mem
brum eſt verum. ¶ Item deus adorandus eſt ado-
ratione latrie in templo ſancto ſuo. ſm ꝙ dicit Pſ.
Introibo in domū tuam.⁊ adorabo ⁊c̄.ſed q̄libet
membrum chriſti eſt templum ſpūſſancti.ſm ꝙ dici
tur.j.Cor.vj.ergo quodlibet membꝝ chriſti adorā-
dum eſt adoratione latrie. ¶ Item corpus chriſti ve
rum refert͛ ad corpus chriſti miſticū tanꝙ ſigni ad
ſignatū.ſ; ſi ſignatum ſit nobilius ſigno.corpus chri
ſti miſticum eſt magis vel eque nobile ꝙ corpus xp̄i
verum.ſed verum chriſti corpus adorat͛ latria.ergo
et corpus xp̄i miſticū. ¶ Item eadē adoratiōe ado-
ratur caput regis et alia mēbra.ſed chriſt⁹ eſt caput
eccleſie.⁊ adorat͛ adoratione q̄ eſt latria. ergo ⁊ alia
eius membra. ¶ Item quodlibet membrum chriſti
eſt imago chriſti.nec imago tm̄.ſed etiam imago aſſi
milata ꝑ gratiam.ſed honor imaginis ſicut vult Da
maſ.refert͛ ad ꝓthotypum.id eſt ad principale ſigni
ficatum.ergo ſi prothotypum adorat͛ adoratiōe la-
trie.videt͛ ꝙ et mēbra chriſti in quib⁹ eſt repiri ima-
ginem nature ⁊ ſimilitudinem gratie. ¶ Sed ɔtra.
Nō ſumus membra chriſti niſi ſꝫm ad humanita
tem.ergo ſi latria eſt cultus deo debitus.videt͛ ꝙ la-
tria membris chriſti nō cōmunicetur. ¶ Item mē-
bra chriſti adinuicem habent ſocietatem. ſed adora-
tio latrie ponit habitudinem ⁊ gradū dominij et ſer
uitutis inter adorantē ⁊ adoratū. ergo videt͛ ꝙ vnū
membrum non debeat alteri cultū latrie. ¶ Itē non

eſt eadem adoratione ⁊ honore venerandus domin⁹
⁊ ſeruus.ſed membra chriſti ſunt ſubiecta ſeruituti
chriſti ⁊ dei.ergo adoratione latrie nō debent adora-
ri. ¶ Item maior eſt autoritas ⁊ poteſtas in malo p̄
lato ꝙ in bono ſubdito.ergo maior debetur reueren
tia ei.ſed conſtat ꝙ malo prelato nō debet͛ latrie ado
ratio.ergo multo minus ſubdito qui eſt membrum
chriſti. ¶ Rˀ.dōm ꝙ abſq; dubio cult⁹ latrie mēbris 30
xp̄i nō eſt exhibend⁹ pro eo ꝙ membra chriſti ſum⁹
ſm humanam naturam.⁊ ſic ſumus membra. vt ta
men ratio membri non tollat rationem ſeruitutis.
nec ponat equalitatem dignitatis.Et quoniā latria
debetur creatori ratione ſue maieſtatis ⁊ excellentie.
hinc eſt ꝙ membris chriſti nō competit cultus latrie
Multa em̄ diſtantia diſtat caput a corpore ratione
diuinitatis vnite. Unde concedende ſunt rationes
ad hanc partem inducte. ¶ Ad illud ergo quod ob- 31
ijcit͛ ꝙ abraam adorauit tres angelos. Dōm ꝙ iſti
angeli creature rationales erant.⁊ tamen ad repre-
ſentationē trinitatis ipſi abrae apparuerūt.⁊ vtrū-
q; horum ipſi abrae notum erat. Et inꝗtū creature
rationales erant exhibuit eis abraam nō adratione
latrie ſed reuerentiā ypdulie ⁊ miſterium honorifi-
centie. Inꝗtum autem ſignum trinitatis erant.ex-
hibuit abraam cultum latrie.non inꝗtum ſigno ſed
ipſi ſignato.ad hoc enim ſpecialiter apparebāt. Nō
ſic autem eſt de mēbris chriſti.quoniā ⁊ ſi ab eis poſ-
ſit cognoſci trinitas.tamē nō ſic repreſentant ex ſpe-
ciali inſtitutione vel miſſione diuina. ⁊ ideo non eſt
eis exhibenda latria nec ꝗtum ad illud quod ſunt.
nec ꝗtum ad illud quod per eos intelligitur. ¶ Ad 32
illud quod obijcit͛ ꝙ Johannes voluit adorare an-
gelum. Dōm ꝙ noluit adorare eum adoratione la-
trie ſed dulie.Et q̄d obijcit͛ ꝙ ñ debuit eū prohibere.
Dōm ꝙ immo.triplici ratione. Prima quidem eſt
propter dignitatem ipſius Johānis qui excellenti-
or erat multis angelis.Secunda ſ͛o propter vitati-
onē erroris.ne aliquis ex hoc crederet ꝙ angeli ad-
oratione latrie deberent adorari. Tercia vero ratio
eſt propter manifeſtationem exaltationis dignitat̃
geneneris humani. Genus em̄ humanum exaltatū
fuit per chriſtum ſupra naturā angelicam.vnde ꝗ̄-
uis angeli in veteri teſtamento paterentur ſe ypdu-
lia adorari ab hominibus.in nouo tamen poſt glori
ficationem humane nature in chriſto nō patiuntur
ſibi illam naturam ſubijci. quam vident conſedere
ad dexterā patris.⁊ hec eſt ratio ſpecialis beati gre
gorij. ¶ Ad illud quod opponitur ꝙ deus ado- 33
randus eſt in templo . Dōm ꝙ ſecus eſt de templo
ab homine fabricato.⁊ de tēplo a ſpirituſancto ſan-
ctificato.Quia templum illud ſolum eſt inductiuū
in aliud ⁊ inſtitutum propter aliud. ita ꝙ in ſe non
habeat aliquam rationem quare debeat adorari.ſed
ratione ſolum eius quod in eo colitur. non ſic autē
eſt de templo anime fidelis.Habet enim aliquid in
ſe ratione cuius poteſt eſſe capax et particeps ho-
noris. ¶ Ad illud quod obijcitur de corpore miſti- 34
co quod nobilius eſt ⁊c̄. Dōm ꝙ ſi loq̄mur de corpe
xp̄i vero ꝓut deitati vnitū ē.dōm ꝙ ſermo ille nō ha
bet veritatem.imo multo nobilius eſt corpore miſti
co.nam corpus miſticum nō eſt deitati vnitū in vni-
tatē perſone.ſicut corpus chriſti verum. ⁊ ideo non
tanta eſt ei exhibenda honoris reuerentia ⁊ excellē
tia.Et ſi obijcias ꝙ ſignatū eſt nobili⁹ ſigno. Dōm

ꝙ illud verum est qñ signatum est causa signi. Non
sic aũt est in ꝓposito. Preterea corpus christi nõ dici
tur esse signũ nisi inq̈tum latet sub sacramẽto. ⁊ rõe
ipsaꝝ specierũ ꝯtinentiũ ⁊ sensibus apparentium.
35 ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ eadem adoratione ado-
rat̃ caput regis ⁊ alia membra. dõm ꝙ nõ est simile.
q: caput regis cum membris alijs simpliciter ẽ eius-
dem nature. christus aũt qui est caput nostrum. pre-
ter naturã humanã in qua cõicat nobiscũ. naturam
habet diuinã. in qua superexcellit omnẽ creaturaꝫ. et
ideo ratione illius talis honor ei competit. qualem
36 nulli creature est decens exhiberi. ¶ Ad illud quod
obĩ. ꝙ in membro christi est assimilatio ꝑ grãm. dõ.
ꝙ verũ est. ex hoc tamen nõ sequit̃ ꝙ debeat adorari
adoratione latrie sicut in imagine sculpta. ⁊ hoc q̈a
imago illa nõ se offert tm̃ vt ductiuã in aliud. sed vt
rem rõnalẽ. ⁊ excellentẽ. ⁊ dignam honore. ⁊ ideo ho
nor sibi exhibitus nõ totaliter refert̃ ad ꝓthotypuꝫ.
id est ad principale figuratũ sicut in imagine sculpta
Unde ꝓpter duplex ꝑiculũ iunctum ⁊ a parte ado-
rantis ⁊ a pte adorati nõ dꝫ deus in imagine que est
homo latria adorari. vicꝫ ne adoratꝰ supbiat. ⁊ extol
lat̃ ꝑ inanẽ gloriã q̄si honor ille sibi impendat̃ ⁊ fiat.
⁊ ne adorãs cadat in ydolatriã aspiciendo tm̃ ad for
mã humanã.

¶ Questio. vj. f

Utrum cultus latrie possit exhiberi christi aduersa-
rio sine pctõ: Et ꝙ sic videt̃. Esto ꝙ angelꝰ sathane
transfiguraret se in angelũ lucis. vt dĩ. ij. Cor. xj. q̄n
tamcũq; adhibeat diligentiã põt videri ꝙ sit christꝰ.
sed ignorãtia facti adhibita diligentia excusat. ergo vĩ
ꝙ talis excuset̃ a peccato si eum adoret. ¶ Item q̄
emit cuprũ intendens emere auꝝ nõ damnificatur.
ergo q̄ adorat angelũ tenebraꝝ credẽs adorare xp̄m
nõ incurrit pctm̃. maior ꝓpõ manifestat̃ ſm regulaꝫ
iuris ciuilis. ¶ Item mulier q̄ cõsentit in petrũ cre-
dens consentire in paulum habet̃ ꝓ nõ consentien-
te. error eñ ꝑsone impedit matrimoniuꝫ. ſm ꝙ iura
dicunt et in quarto li. videt̃ ergo pari ratiõe ꝙ adorãs
luciferũ putans xp̄m adorasse habet̃ quasi nõ ado-
rasse. ¶ Item opus sequit̃ intentionẽ ⁊ credulitatẽ.
ergo si aliquis credens luciferũ esse christum adorat lu
ciferũ. cũ intẽtio eius ad christũ ferat̃. sic adorando
christũ meret̃. ⁊ nullũ videt̃ ei ẽẽ pctm̃. ¶ Sed ꝯtra.
Ydolatra cum adorat ydolũ credit ydolũ esse deum.
⁊ tm̃ ex hoc nõ dr̃ deũ adorare sed magis ydolũ. vnde
cõmittit ydolatrie pctm̃. ergo pari rõne cũ quis adorat
luciferũ credẽs illum ẽẽ xp̄m. ꝓpter credulitatẽ non
euadit scelus ydolatrie. ¶ Itẽ dyabolus ideo trãsfi
gurat se in angelũ lucis vt adoret̃ ab hoĩe. sed hõ non
faceret nisi vidẽt in illa adoratiõe peccare. ergo nõ vr̃ ꝙ
sit ponẽ absq; pctõ ydolatrie dyabolũ adorare. ¶ Itẽ
latria est de his que sunt necãria ad salutẽ. sed error
vl' ignorãtia in his q̄ sunt necessaria ad salutẽ nõ ex-
cusat ex toto. ergo vr̃ ꝙ ille qui adorat dyabolum cultu
latrie nõ excuset̃ a peccato. ¶ Item in quadã decre.
dicit̃. ꝙ plus peccat malꝰ sacerdos q̄ nõ cõficit ⁊ si-
mulat se cõficere. q̄ ille qui ꝯficit. ꝓ eo ꝙ facit pplm
ydolatrare. ergo ille q̄ adorat hostiã nõ cõsecratã ẽ ydo
latra. nec excusat̃ ꝓpter ignorãtiã. ergo pari rõne nec il-
le excusat̃ q̄ adorat luciferũ credẽs ẽẽ christũ. Iuxta
hoc querit̃ quõ illud vltimũ habeat veritatẽ ꝙ sacer
dos possit facere populũ ydolatrare. Tũc eñ esset in
potestate sacerdotis facere pplm peccare siue vellet
siue nollet. quod absurduꝫ est dicere: ¶ R'. dõm ꝙ
honor latrie põt exhiberi aduersario christi dupliciter
Aut simpliciter. aut sub ꝯditione. Si simpliciter. di-
co ꝙ nõ põt ẽẽ sine pctõ. Offert̃ eñ cultus latrie al-
teri q̄ deo. ⁊ iõ est ibi pctm̃ ydolatrie. nec excusat̃ rõ-
ne ignorãtie. Habet eñ triplex adiutoriũ ꝑ qd̃ pt̃ er-
rorẽ euitare. Primũ est remediũ ꝓmotiõis sacre scri
pture q̄ multotiens dicit ꝙ multi in noĩe christi ven
turi sunt mendaciter. Scdm̃ est remediũ oratõis in
terne. qua ad deũ dꝫ hõ recurrere vt cor eiꝰ illuminet̃.
Terciũ est suspensio credulitat̃ sue. nõ eñ debet hõ
omni spũi credere. ſʒ ꝓbare q̄ ex deo sunt. Qui eñ ci
to credit in talibus leuis est corde. ⁊ fortassis etiam
inflatus corde. dũ ad tales visiones ⁊ reuelationes
ydoneũ se ẽẽ estimat. vñ tales visiones vel appariti
ones potius sũt formidãde q̄ desiderande. Narrat̃
eñ de quodã sancto prẽ ꝙ cum ei dyabolus in specie
xp̄i apparet. ille clausis oculis dixit se in hac vita nol
le xp̄m videre. at dyabolꝰ humilitate eius ꝯfusus sta
tim euanuit. Econtra de pluribus narrat̃ qui se ad
visiones ydoneos reputauerũt ⁊ desiderauerunt. ꝙ
ad multas insanias ⁊ errores p̄cipitati sunt. Et ideo
si simpliciter adorat quis xp̄i aduersariũ. nõ excusat̃
a pctõ etiã si credat ipm christũ. Si aũt adoret sub
ꝯditiõe. hoc põt ẽẽ dupliciter. Aut q: est illa cõditio
habitudinaliter. aut actualit̃ ꝯsiderata siue apposi-
ta. Si actualiter. sic non adorat ipm luciferũ. ſʒ mag
xp̄m. q: nõ stat adoratio nisi stante ꝯditiõe. ⁊ ad cuꝫ
refert̃ adoratio ad quẽ refert̃ adoratiõis implicatõ.
Si aũt illa conditio sit sub cõsideratione habitudi-
nali. hoc modo nõ sufficit ad vitãdũ pctm̃ ydolatrie
respectu huius appitionis siue transfiguratiõis. suf-
ficit tñ respectu sacramẽti altaris. nã talis figuratio
est insolita. ⁊ iõ nõ dꝫ ad eã p̄cipitant̃ sequi adoratõ
ſʒ cũ maturitate ⁊ preuia oratiõe. Sꝫ cõsecratio ho-
stie est cõsueta. ideo sufficit ꝙ adorãs in habitu hãc
habeat cõditionẽ. vicꝫ si cõsecratio debito modo fa-
cta est. vñ pauci vel nulli fideles in hac adoratione
peccant. oẽs eñ accedũt cũ ꝯditõne ista. Qꝫ aũt obĩ 37
ꝙ sacerdos facit eos ydolatrare. hoc intelligit̃ quan
tum in se est. q: ꝑ ipm nõ remanet. scienter eñ exhi-
bet adorandũ qd̃ scit adorandũ nõ ẽẽ. pꝫ ergo ꝙ cultus
latrie nõ põt exhiberi xp̄i aduersario absq; pctõ ydo
latrie. Et cõcedẽde sunt rões ad hoc inducte. Ad 38
illud ergo qd̃ obĩ ꝙ ignorãtia facti excusat adhibita di
ligẽtia. dõm ꝙ cum lucifer adorat̃. nunq̄ debita dili
gẽtia adhibet̃. Nã sicut dictum est triplex remediũ
põt contra hoc inueniri. ¶ Ad illud quod obijcitur 39
ꝙ emens cuprum intendens emere aurũ nõ damni
ficat̃. Dõm ꝙ intentio emendi aurũ aut põt esse so
lum in mente. aut in sermone. Si solum in mente vt
nulla precedat mẽtio in sermone. non habet ius re-
petendi. Si aũt in sermone fiat mẽtio de auro. fit cir
cumuentio de alio. ⁊ q: ꝯtractus q̄tum ad verba et
intẽtionẽ versat̃ circa aliã mãm. iõ nõ damnificatur
ſm iura. ex hꝰ aũt nõ seq̄t̃ ꝙ pctm̃ ydolatrie nõ ppe-
tret̃ adorãdo dyabolũ simplr̃. ſʒ ꝙ nõ ꝑpetret̃ cum
cõditionis adiectione tacita vel expressa. ¶ Ad se- 40
quẽs qd̃ obijcit̃ de matrimonij cõsensu in errore ꝑso
ne põt rñderi similiter. Põt etiaꝫ dici ꝙ nõ est sile. q̄a
sic nõ põt euitari error ille sicut iste. habet eñ hõ ad
vitãdũ hũc errorẽ adiutoriũ iuxta se. ¶ Ad illud qd̃ 41
obĩ. ꝙ opus sequit̃ credulitatem ⁊ intẽtionẽ. Dõm
ꝙ verum est in his que non sunt mala ſm se. In a-
lijs autem sicut ostensum est in secundo libro nõ ha
bet veritatem. Preterea illa credulitas qua credit

homo hunc eē chriſtū. temeraria eſt. ⁊ ideo ad opus
temerariū deducit. vt hunc quem videat adoret. q̄a
eīm in credulitate ⁊ in intentōne nō ſolum cadit xp̄s
ſed etiam hic quem videt. ideo honoris exhibitio ali
quo modo determinaẗ ad hunc. ideo nec ꝓrecta fuit
intentio vel credulitas. nec recta ē adoratio.

Conſequenter queriẗ de ſecundo principali.
videlicet de ipſa latria ſm illud qđ eſt. Et cir
ca hoc queruñẗ quatuor. Primo queriẗ vtꝝ
latria ſit in genere virtutis. Scđo vtrum ſit virt⁹ ge
neraľ vel ſpecialis. Tercio vtrum latria ſit virt⁹ car
dinalis vel theologica. Quarto vtrum ſit virtus di
uerſa a dulia.

¶ Queſtio. j. g

Utrum latria ſit in genere virtutis: Et ꝙ ſic. videẗ.
Reddere hoī qđ ſuū eſt. eſt actus virtutis. ergo ſi ma
ioris vel equalis [illegible] eſt deo reddere qđ ſuuz
eſt. erit ğ actus virtutis. ſ; p latriā reddemus deo qđ
ſuū eſt. ſ. reuerentiā ⁊ honorem. ğ latria virtus eſt.
¶ Item circa opera laudabilia ⁊ difficilia maxime
cōſiſtit virtus. ſ; colere deum ē actus hmōi. ⁊ hoc eſt
ipſius latrie. ğ latria eſt virtus. ¶ Item virtus ma
xime neceſſaria eſt circa opa meritoria vite eterne. ſ;
deum colere ⁊ adorare eſt meritoriū vite eterne. ⁊ h̄
eſt ipſius latrie. ğ ⁊c̄. ¶ Itē circa opa precepti maxi
me h; eē v̄tus. ſ; deuz colere ⁊ adorare eſt in p̄cepto.
ğ circa hoc maxime h; eē virtus. ⁊ hoc eſt ipi⁹ latrie.
ğ ⁊c̄. ¶ Sed ꝯtra. Aug. x. de ci. dei. Latria ſemp aut
frequenter diciẗ ſeruitus q̄ ptinet ad colendū deuz.
ſed oīs virtus vt virtus ē ꝯſiſtit in libera volūtate. ğ
nulla virtus eſt ſuitus. ſ; latria eſt ſeruitus. ğ latria
42 nō eſt virtus. ¶ Itē latria cōiter diffiniẗ. Latria eſt
cultus ſoli deo debitus ⁊ exhibitus. et accipiẗ ex ver
bis aug. ibidē. ſ; cultus nō eſt habitus ſ; vſus. ſi ğ la
tria eſt cultus. nō eſt virtus ſiue habitus ſed motus.
¶ Itē latria eſt idē quod pietas vt dicit aug. in. x. de
ciui. dei. Pietas ꝓprie dici ſolet cultus dei quā greci
theoſebiā vocāt. ſ; pietas ꝯtineẗ inter habit⁹ donoꝝ.
ğ vr̄ ꝙ latria potius ſit donū q̄ꝫ virtutis habitus.
¶ Item latrie eſt deū reuereri. ſed donū timoris fa
ciẗ nos reuereri deū. Eſt eīm timor reuerentie. ğ vr̄ ꝙ
latria ſuꝑfluat. aut ē idez quod timor. ğ latria nō eſt
43 virtus. ¶ R⁹. dōm ꝙ latria vt vult aug. noīat illud
quo coliẗ deus. quo aūt coliẗ deus pōt hoc intelligi
dupliciter. Aut ſicut actu. aut ſicut habitu. Ideo no
men latrie equiuoce dr̄. et aliquando ſtat ꝓ habitu.
aliqñ ꝓ actu. Scđm aūt ꝙ ſtat ꝓ habitu ipſi⁹ anime
habilitante ipſam ad cultū dei. ſic eſt habitus virtuꝫ
in q̄ꝫtum eſt circa bonū. ⁊ difficile. ⁊ meritoriuz. et ad
ſalutē neceſſariū. et circa hmōi opa p̄cipue ꝯſiſtit virtuꝫ
habitus. Et ideo ſunt ꝯcedende rōnes que h̄ oſten
dunt. ¶ Ad illud qđ opponiẗ ꝙ latria eſt ſeruitus.
44 dōm ꝙ eſt ſeruitus qua ſuiẗ hoī. ⁊ eſt ſeruit⁹ qua ſer
uiẗ deo. Et iterū eſt ſeruitus neceſſitatis. ⁊ eſt ſerui
tus q̄ eſt ex mera volūtate. dōm ğ ꝙ ſeruit⁹ illa q̄ fit
homini ex neceſſitate aliquo mō derogat homis liber
tati. ⁊ iō nō h; in ſe excellentiā virtutis. Seruitus q̄
ex mera volūtate fit deo. ponit hoiem in ſtatu altiori.
⁊ tanto magis facit hoiem liberū quanto magis elō
gat hoiem a peccato. ⁊ talis eſt ſeruitus latrie. Et iō
nihil impedit talis ſeruitus latriam habere ratione
45 veritatis complete. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ latria eſt
cultus ſoli deo debitus. dōm ꝙ habitus ſepe diffini
uńẗ ꝑ actus et notificanẗ. ſed hoc nō eſt p̄dicatione

eſſentiali ſ; cauſali. et iō nō ſequiẗ ꝙ latria ſi ſit cult⁹
ꝙ non ſit habitus. Poſſet tñ dici vt p̄i⁹ ꝙ latria ali
quando accipiẗ ꝓ actu. aliqñ ꝓ habitu. ſicut hoc fre
quenter repiẗ in habitibus ⁊ actib⁹ aie q̄ habēt vnū
nomē cōe. Uñ pħs aliqñ accipit nomē intellect⁹ pro
habitu. aliqñ ꝓ potētia. ſilr anſel. volūtatē. Eodem
mō aug. ⁊ alij doctores vtunẗ noīe latrie. ¶ Ad illđ 46
qđ obī ꝙ latria idē eſt qđ pietas. Dōm ꝙ ſicut dicit
aug. in. x. de ciui. dei. pietas dī tripl̄r. Uno mō pietas
idē eſt quod theoſebia. ⁊ ſic idē ē qđ cultus dei. Alio
modo diciẗ pietatis officiū parentibus exhibitū. Ter
cio modo diciẗ pietas miſericordia que proximis in
opibus exhibeẗ. de his aūt diciẗ ſm prius ⁊ poſteri
us. ⁊ ſm quandā rōnē analogie ſm ꝙ dī ibidē. q: in
oībus eſt cultus dei. p̄ncipaliẗ tñ dī de cultu diuino
de illa virtute qua coliẗ de⁹. et ſic pꝫ ꝙ pietas ſm di
uerſas acceptiones pōt eē idez qđ latria. ⁊ differre a
latria. Cū aūt dr̄ ꝙ pietas eſt donū. equocaẗ pietas
nomen. Ibi eīm nō accipiẗ pietas ꝓ virtute illa qua
coliẗ de⁹. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ reuereri deū eſt ipſi⁹ 47
timoris. dōm ꝙ reuerētia repiẗ tā in honore q̄ꝫ in ti
more. q: in timore eſt reſolutio in ꝓpriaz puitatē. in
honore vō eſt teſtificatio vel exhibitio alicui⁹ teſtifi
cantis ⁊ ꝓfitentis ipſam maieſtatē. Reuerētia autez
q̄ eſt latrie poti⁹ eſt honoris q̄ꝫ timoris. Et ſic pꝫ quō
differt a timore. ⁊ q̄re etiā latria nō eſt donū ſicut ti
mor. magis eīm h; rōnē virtutis. cū latria cōſiſtat in
exhibitiōe. timor in reſolutione. ⁊ ſic latria pl⁹ ꝯſiſtit
in actione. timor in paſſione. Et hec ē vna drñtia do
noꝝ ad virtutes vt inferius patebit.

¶ Queſtio. ij. h

Utꝝ latria ſit virt⁹ generaľ vel ſpālis: Et ꝙ ſit ſpeci
alis vr̄. Uirt⁹ q̄ h; obiectū ſpāle ē ſpecialis. ſ; latria ē
hmōi. ğ eſt virtus ſpecialis. ¶ Itē circa actū ſpecia
lem ꝯſiſtit virtus ſpālis. ſ; orō eſt act⁹ ſpālis. ğ circa
ipm cōſiſtit virtus ſpālis. h̄ aūt eſt latria. ğ ⁊c̄. Itē
ſicut difficile eſt credere in ſummā veritatē. ſic ⁊ ho
norare ſummā maieſtatem. ſi ğ hēm⁹ virtutē ſpecia
lem q̄ credimus in primā veritatē. ſ. fidē. ſic ⁊ q̄ hono
ramus ſummā maieſtatem. hec aūt nō eſt niſi latria.
ğ latria eſt virtus ſpecialis. ¶ Itē latria ⁊ ydolatria
ſunt oppoſita. ſed ydolatria eſt vicium ſpeciale. ergo
ab oppoſitis latria eſt virtus ſpecialis. ¶ Sed con
tra. Aug. in enche. Si queriẗ quō coliẗ deus. r̄ndeo
fide. ſpe. ⁊ charitatē. Sed virtus qua coliẗ de⁹ ē ipſa
latria. ergo latria compꝛehendit in ſe fidē. ſpem. ⁊ cha
ritatē. ğ latria nō eſt virtus ſpālis ſed generaľ. Itē
aug. x. de ci. dei. vj. ca. Uez ſacrificiū ē oē op⁹ qđ agi
tur. vt facta ſocietate iungamur deo. ſ; ſacrificiū ē cul
tus ſoli deo debitus. ſicut ibidem dicit aug. hoc autē ē
ipſius latrie offerre. ğ videẗ ꝙ omne opus bonum
ſit latrie. ergo latria eſt virtus generalis. ¶ Item q̄
cunq; obedit deo ſeruit deo. ſed ſeruitus ſoli deo de
bita eſt latria. ergo omnis actus quo deo obedim⁹ ē
actus latrie. ergo latria ſe extendit ad actum omnis
virtutis ⁊ precepti. ergo non eſt virtus ſpecialis ſed
generalis. ¶ Item quecunq; facit quis ad gloriam
dei. facit ad cultum dei. ſed omnia quecunq; facim⁹
facimus ad gloriam dei. vt dicit apoſtolus. j. Cor. x.
Omnia in gloriā dei facite. ğ oē opus laudabile. eſt
opus latrie. ergo latria videtur eſſe generalis habi
tus ad omnes virtutes. ¶ R⁹. dōm ꝙ latria nomi 48
naẗ habitum. nominat etiā cultum dei ad quem ille

habitus ordinat̃. Cult⁹ aūt dei poteſt accipi triplici
ter. generaliter. ꝓprie. ⁊ magis ꝓprie. Uno modo dici
tur cultus actus directus in deū ſub rōne finis. ſic ē
omnis virtutis. Alio mō dicit̃ cultus dei act⁹ in deū
directus. nō ſolū rōne finis. ſ; etiā obiecti. ſic eſt vir-
tutū theologicaꝝ. Tercio mō cultus dei dī magis ꝓ
prie actus directus in deū. nō ſolū ſub ratōne finis ⁊
obiecti ſ; etiā ſub rōne honorabilis. ⁊ talis actus eſt
actus adorationis. ⁊ ſic eſt virtutis ſpālis. ⁊ h̃ mō eſt
ipſius latrie. Sicut eīm ydolatria non dicit̃ qđcunq̄
pctīn. ſed illud quo creatura adorat̃. ſic latria nō di-
cit̃ quicūq̄ habit⁹ ſ; ille ſm quē cultus adorationis
exhibet̃. Et ideo cōcedendū eſt q latria eſt ſpecialis
virtus ꝓpter hoc q ad ipſam ſpectat cultus dei ſm
q dicit̃ magis ꝓprie. vi; ꝓ ipſa adoratiōe. Et cōce
49 dende ſūt rōnes ad hoc inducte. Ad illud qđ obȝ
in cōtrariū q ſacrificiū offert̃ deo in quolibet bono
ope. dōm q ſicut cultus dei multipliciter dicitur. ſic
et ſacrificiū. Eſt eīm ſacrificiū bone opatiōis. ⁊ ſacrifi
ciū deuote orationis. ⁊ ſacrificiū imolatōnis. Primū
eſt virtutū oīm. Scōm eſt virtutū theologicaꝝ. Ter
ciū ſpectat ad ipām latriā. Ipſius. n. latrie eſt ſacrifi
ciū offerre deo. et hoc ſacrificiū ſoli deo debet̃ ſicut di
50 cit aug. et latria dicit cultū ſoli deo debitum. Ad il
lud qđ obȝ q deus colit̃ fide. ſpe. ⁊ charitate. Dōm
q cult⁹ dei nō accipit̃ ita ſtricte ſicut in diffinitiōe la
trie eſt pretactū. et ideo nō ſequit̃ q latria ſit genera
51 lis virtus ad tres virtutes theologicas. Ad illud
quod obȝ q oīs q̃ obedit deo ſeruit deo. dōm q verū
eſt. ex hoc tm̄ nō ſeq̄tur q oīs obediētia ſit latria. q̄a
obedientia nō ſolū dicit ſeruitutē ipi deo debitā. ſ; eti
am ſeruitutē his q̃ ſunt loco dei. vt prelatis. Latria
aūt dicit ſeruitutem ſoli deo debitā. ⁊ iō rō illa nō va
52 let. ſed peccat ſm cōſequēs. Ad illud qđ obȝ q q̃-
cunq̄ fiūt ad gloriā dei. fiūt ad cultū dei. pȝ rñſio p
iam dicta. qm̄ cultus accipit̃ ibi generalit̃ ꝓ actu or-
dinato in deū tāq̄ in finē. in diffinitiōe aūt latrie acci
pit̃ magis ꝓprie ſm q dictū eſt.

Queſtio. iij.

Utrū latria ſit virtus cardinalis an theologica. Et
q theologica vr̃. Aug. x. de ciui. dei. ca. iiij. Sacrifica-
mus deo hoſtiā hūilitatis ⁊ laudis. i ara cordis igne
feruide charitatis. Et poſt. Hic eſt dei cultus. hec ve
ra religio. hec recta pietas. et tm̄ deo debita ſeruitus.
ǧ vr̃ q ſi hec oīa circumloquunt̃ latriā. nihil aliud ē
latria q̄ ipſa charitas. ǧ latria eſt virtus theologica.
Itē aug. xiiij. de trini. Sapīa vera eſt verus ac pre
cipuus dei cultus. q̃ vno noīe greco theoſebia appel
lat̃. qđ nomen noſtri pietatē dixerūt. cuȝ pietas apđ
grecos vſitatius theoſebia nuncupat̃. Sed latria vt
dicit aug. x. de ciui. dei. nō eſt aliud q̄ theoſebia. Theo
ſebia aūt nō eſt aliud q̄ ſapīa. ſapīa aūt ſe tenet ex p-
te ꝟtutū theologicaꝝ nō cardinaliū. ǧ ⁊ ipſa latria.
Itē latria eſt virtus p quā deus colit̃ eo cultu q̃ ē
adoratio. ſed virtus dictans nobis deū adorandū eē
eſt ipſa fides vel etiam charitas. Quia ſicut dicit ra
53 banus ſup Geñ. Adorare eſt deū q̃ adorandus ē to-
ta mentis intentione querere. ǧ vr̃ q latria ſit virt⁹
theologica ſicut fides vel charitas. Itē in latria ē
impletio primi p̄cepti. ſ; p̄cepta prime tabule implē-
tur virtutib⁹ theologicis. ſicut pȝ de pmo qđ implet̃
p fidē. ⁊ de tercio qđ implet̃ p charitatē. ǧ vr̃ q ſi pri
mū implet̃ p latriā q ſit ꝟtus theologica. Itē hec
eſt dr̄ia int̃ ꝟtutes cardinales ⁊ theologicas q car

dinales ꝯſiſtūt in medio circa ſupfluū ⁊ diminutū.
in theologicis aūt nō ē repire ſupfluū. ſ; circa latriā q̃
eſt deū colere nō eſt ſupfluū inuenire. ǧ vr̃ q latria n̄
ſit in genere ꝟtuꝫ ꝟtutū cardinaliū ſ; theologicaꝝ.
Itē virtus heologica dicit̃ q2 hȝ deū ꝓ obiecto. ſ; 54
latria hȝ deum ꝓ obō. ſicut eīm fides credit ſūmā ve-
ritatē. ⁊ charitas diligit ſūmā bonitatē. ſic latria re-
ueret̃ ⁊ colit ſummā maieſtatē. vī ǧ q latria ſit virt⁹
theologica. Sȝ ꝯ. Religio eſt virt⁹ q̃ colit̃ ille q̃ eſt; 5
ſupioris nāe. ſicut vult aug. x. de ciui. dei. ⁊ Tulli⁹ in
j. rheto. ſed religio eſt ſpecies iuſticie. vt dicit Tulli⁹
ibidē. ⁊ iuſticia eſt virtus cardinalis. ſi ǧ latria ꝯtine
tur ſub ſpē religiōis. latria eſt de genere virtuꝫ cardi-
nalis. Itē ſicut obia reſpicit debitū mādati. ſic la-
tria reſpicit debitū honoris diuini. Eſt eīm latria cul-
tus deo debitus. ſed obediētia q̃ reſpicit debitū pre-
cepti eſt virt⁹ cardinalis ꝯtēta ſub iuſticia. nō theolo
gica. ǧ pari rōne ⁊ ipa latria. Itē nulli⁹ virtuꝫ the-
ologice actus cadit ſub coactione. Credere eīm non
pōt q̄s nō volēs. ſ; act⁹ latrie cadit ſub coactione. vt
adorare ⁊ thura ponere. ǧ latria nō ꝯtinet̃ ſub gene-
re virtutis theologice. Iteȝ oīs virtus theologica
vel eſt fides. vel ſpes. vel charitas. ſ; latria non eſt fi-
des ꝓ eo q nō ꝯſiderat ſūmā veritatem ſm ſe. Nec
charitas. q2 nō cōſiderat ſūmā bonitatē ſ; mag̃ ſum-
mā maieſtatē. nec ſpes hoc ꝯſtat. ǧ ⁊c. R̸. ap p̄di- 56
ctoꝝ intelligētiā eſt nōndū q licȝ latria notificet̃ per
cultū ſiue p ſuitutē. vt dicat̃ latria eē ſeruit⁹ ſiue cul
tus deo debit⁹. ⁊ iſta duo q̄ſi ꝓ eodē accipiunt̃. dr̄t
tm̄ ſm ꝓpriā acceptionē. Cult⁹ eīm dei reſpicit actū in
teriorē ⁊ exteriorē. ⁊ magis interiorē q̄ exteriorē. ſer
uitus aūt ꝓprie reſpicit actū exteriorē. Et iō cū latria
de rōne ſui vocabuli idem ſit qđ ſuitus ſm q expo-
nit aug. in li. de tri. latria ꝓprie reſpicit actū exteriorē.
theoſebia ꝟo vl̄ euſebia idē ē q cult⁹ diuin⁹ ſiue bon⁹
cult⁹. et iō ꝓprie reſpicit actū interiorē. Et qm̄ virt⁹
q̃ reſpicit actū exteriorē verſat̃ q̄dāmodo circa acti-
onē ⁊ eſt in genere virtuꝫ cardinalis. hinc ē q latria
eſt ꝟt⁹ cardinal̃. Et q2 ꝯſiderat actū exteriorē ſb rōe
debiti ⁊ in cōparatiōe ad alterū. ⁊ hoc eſt ipi⁹ iuſticie.
iō latria ꝯtinet̃ ſub virtute cardinali q̃ q̄dē ē iuſticia
Rurſus q2 ſpēs iuſticie ſm q ordinat̃ ad venerādā
nām ſupiorē eſt ipa religio. ſicut dicit Tulli⁹. hinc ē
q latria nō ſolū eſt in genere ꝟtutis tanq̄ in genē re
moto. ſ; in genere virtutis cardinalis tanq̄ in gene-
re ſubalterno. in genere ꝟo iuſticie ſicut in genere ꝓ
pinquo. in genere ꝟo religionis ſicut in genere ꝓpio
Et hoc eſt qđ dicit aug. de ci. dei li. x. ca. j. vbi dicit q
idē eſt apud grecos latria qđ apud nos religio. exce
pto q nomē religionis ē in pl⁹. Uñ ibidē dicit q cul 57
tus deo debitus q̄tuor noīb⁹ nuncupat̃. duob⁹ apud
grecos. ⁊ duobus apud nos. Apud grecos nanq̄ di-
cit̃ latria ⁊ theoſebia ſiue euſebia. apud nos ꝟo dī pi
etas ⁊ religio. ita q iſta duo noīa rndēt iſtis duobus
lȝ q̄dāmodo ſint in plus q̄tū ad modū ꝯſuetū. Dif-
ferūt āt latria ⁊ theoſebia ſm ꝓpꝛiā acceptionē. lȝ ali
qn̄ accipiant̃ p eodē. q2 theoſebia dic̃ cultū int̃iorē q̃
ꝓpe ſpectat ad ꝟtutes theologicas. ſ; latria ſeruitu-
tē exteriorē q̃ ſpectat ad iuſticiā. ſ. virtutē cardinalē.
Cōcedēdū eſt ǧ latriā eē virtutē cardinalē. Cōceden
da etiā ſunt argumēta h̃ ꝓbantia. Ad duas autē 58
auctes aug. pȝ rñ° p iā dicta. Cū eīm dicit aug. q cul-
tus deo debit⁹ eſt ipſa dilectio vl̄ ſapīa. loq̄t̃ de cul-
tu interiori. cuȝ aūt dicimus latriam eſſe cultum in-

telligimꝰ de cultu exteriori. vbi vocabulo abutimur.
⁊ ꝑ hoc patet oppoſitū. q2 non dicit ydolatra q2 cre
dit ydolum eſſe deū. vel amat ipm ſicut deum ſed in
fidelis. Tunc aūt dicit ydolatrare cū exterius colit.
59 ⁊ ſic ꝑ oppoſitum intelligimus in ꝓpoſito. ¶ Ad il
lud quod obijcit ꝙ virtus ꝑ quam adorat deus ē fi
des ⁊ charitas. dīm ꝙ ſicut eſt cultus exterior ⁊ in
terior. ſic eſt adoratio exterior et interior. Adorare
interius eſt tota mente in deum tendere ſicut dicit
Rabanus. Adorare exteriꝰ eſt aliquā reuerētiā cor
poraliter exhibere. Cum ḡ dicit ꝙ ꝑ fidē ⁊ charitatē
adorat deus. dīm ꝙ verū eſt de adoratōe interiori q̄
incipit in fide ⁊ terminat in charitate. ſ3 nō habet ve
ritatem de adoratione exteriori que ortū habet a vir
tute cardinali. Et ſi tu obijcias. tā fides ꝙ charitas di
ctat tā interius ꝙ exterius adorandū. dīm breuiter
ꝙ aliqs actus pōt eē alicuiꝰ virtutis multipliciter. aut
ſicut impantis. aut ſicut elicientis. licet autē exterior
adoratio ſit ipſiꝰ fidei ⁊ charitatis ſicut impantis. et
maxime fidei q̄ dictat deū adorandū. alteriꝰ tn̄ ē vt
elicientis. ſ. latrie. que qm̄ elicit actu3 ſub rōne debiti
ideo cōtinet ſub iuſticia que eſt virtus cardinalis.
60 ¶ Ad illud qd̄ obr ꝙ impletio primi p̄cepti ſpectat
ad virtutē theologicā. ſicut impletio ſcdi. dīm ꝙ im
pletio ſcdi vic3 nō aſſumas tibi nomē dei tui inuanū
ꝙtū ad actū exteriorē eſt virtus cardinalis. ꝙtu3 ad
actū interiorē implet virtute theologica que quide3
eſt fides. Per hūc modū intelligendū eſt in iſto p̄ce
pto p̄mo. ⁊ q2 latria implet ꝑ actū exteriorē. iō nō eſt
61 neceſſe eā eē virtutē theologicā. ¶ Ad illud qd̄ obr.
ꝙ circa actū latrie nō cōſiſtit ſuꝑfluu3 vel diminutū.
Rn̄deri pōt ꝙ falſum eſt. q2 licet ꝙtū ad actū interi
orē nō ꝯtingat excedere in colēdo deum. tn̄ ꝙtu3 ad
actum exteriorem ⁊ modū cōtingit repire exceſſum.
vtpote ſicut ſi aliquis ſacerdos vellet decē miſſas in
vno die cantare ad laudem dei nō ſeruaret modum.
62 ¶ Ad illud quod obr ꝙ latria habet obiectū deum.
dd. ꝙ ⁊ ſi latria habeat obiectū deū. aliquo mō tn̄ cū
hoc reſpicit aliqd̄ creatu3. Unde ſicut obedientia q̄
quis obedit deo reſpicit ipſum deū vt cui obediēdu3
eſt. ipm aūt mandatū ⁊ eius obligationē reſpicit ſicut
illud quod implendū eſt. Sic ⁊ ipſa latria reſpicit de
um vt cui honor exhibendus eſt. reſpicit etiam cul
tum exteriorem exhibendū. reſpicit etia3 rōnē exhi
bendi. videlic3 ratōnē debiti. ⁊ hec eſt quaſi rō forma
lis ipſius. ⁊ eſt qd̄ creatum. hinc eſt ꝙ cū virtus pona
tur in ſpē vl̄ genere formali ex parte obiecti qd̄ hab3
rōnē formalis ⁊ motiui. ⁊ ꝙ latria eſt in genere vir
63 tutis cardinalis. ſicut obedientia. Qz ḡ obijcit ꝙ vir
tus theologica eſt illa q̄ reſpicit obiectum increatū.
Dīm ꝙ obiectū principale virtutis theologice non
eſt aliquid creatum. ſed eſt bonū increatū ſub condi
tionibus increatis. q̄ quidē ſunt ſumma bonitas. et
ſumma veritas. Hec aūt non eſt repire in ꝓpoſito. et
64 ideo nō tenet ratio illa. Hec igit dicta ſunt de latria
ſm ꝙ ꝓprie accipit ꝓ habitu dirigente ad cultū exte
riorē. qui ꝓprie dicit ſeruitus dei ⁊ adoratio. Et hoc
modo nō eſt idē latria ⁊ theoſebia vt a principio di
ctū eſt. Si aūt latria dicat cultus interior. cū ille cō
ſiſtat in credēdo ⁊ diligendo ⁊ ſperando deū ſicut di
cit Aug. in enchir. ſic nō ponit eſſe virtus cardina
lis ſed theologica. nō inquā ab alijs diſtincta. ſed cō
ſequens ad oēs illas. ⁊ hoc mō nō accipit ita ꝓprie
ſicut modo predicto. cū latria ꝓprie loquēdo ſit ſpe

cies religionis ſicut dulia. et nomen eius impoſitu3
fuit a ſeruitute ſicut dictum fuit a principio. Utroq3
tn̄ modo cōuenit repiri eam dici. et ſm hoc doctor3
poſitiones diuerſificari. vt quidam ponant eam ſpe
ciem virtutis cardinalis. ſ. iuſticie. quidā vo tres the
ologicas circūplecti. et vtrunq3 vere pōt dici ſine cō
trarietate ꝓpter diuerſum modū accipiendi ⁊c.

¶ Queſtio iij. k

Utrum latria ſit virtus diſtincta a dulia? Et ꝙ non
vr̄ per illud pſ. Domine deus meꝰ in te ſperaui. glo.
Dn̄e oīm ꝑ potentiam cui debet dulia. deus aūt per
creationem cui debet latria. ḡ ſi dn̄o deo nō debet ni
ſi vna ſpēs adorationis vic3 latria. ḡ latria ⁊ dulia n̄
ſunt diuerſe ſpēs virtutis. ¶ Itē eadem eſt ſpecies
virtutis qua credit eē credendū. ſ. ipſa fides. ergo ea
dem eſt ſpecies virtutis qua colit eē colendū. ſ3 hu
iuſmodi ſunt latria ⁊ dulia. ḡ ⁊c. ¶ Itē eadem ē ſpe
cies virtutis qua amat eſſe amandū. vic3 ipa chari
tas. ḡ eadem rōne eadem eſt ſpēs virtutis qua ado
rat eſſe adorandū. ſed hmōi eſt latria ⁊ dulia. ḡ ⁊c.
Si tu dicas ꝙ nō eſt ſimile. q2 ſic nō eſt vna rō ado
rabiliū ſicut amabiliū. Obijcit ꝯtra. q2 ſicut ꝓximꝰ
nō eſt amandus niſi inꝙtum imago dei. ſic etiā nō ē
adorandus niſi inꝙtum eſt dei imago. ḡ ſi eſt vnus
amor ſui ⁊ ſue imaginis ſm ſpeciem. ſic ⁊ vnus ho
nor. ¶ Item magis ⁊ minus non diuerſificāt ſpeci
em. ſed latria ⁊ dulia differunt ſicut maior honor et
minor honor. ergo vr̄ ꝙ nō ſint diuerſe ſpēs vtutis.
¶ Sed ꝯtra ſuꝑ illud pſ. Adorate ſca. pe. eius ⁊c. la
tria eſt adoratio q̄ ſoli deo debet. Dulia eſt adoratō
q̄ etia3 creature exhibet. Que duas h3 ſpēs. Unā q̄
exhibet oībꝰ indrn̄ter. aliā q̄ exhibet ſoli hūanitati
xpi. ſi ḡ dulia h3 duas ſpēs adoratiōis q̄ creature de
bet. multo fortius latria ⁊ dulia q̄ ſūt ſpēs virtut di
uerſe. ¶ Itē habitꝰ diuerſificant ꝑ actus ⁊ actus per
obiecta. ḡ ſi latria ē cultꝰ q̄ debet deo. ⁊ dulia q̄ debe
tur creature vt creatura eſt. vr̄ ꝙ latria ſit ſpēs virtu
tis diſtincta a dulia. ¶ Item ſapia ⁊ ſcia ſunt diuer
ſa dona ſm q̄ dirigimur ad tpalia ⁊ eterna. ſi ḡ latria
eſt cultus debitus eterne maieſtati. et dulia honor ⁊
reuerētia debita creature tpali. vr̄ ꝙ ſint diuerſi ha
bitus in genere virtutis. ¶ Itē ſi ꝑ eū modū fiat ho
nor creature q̄ fit creatori. iā nō erit actꝰ virtutis ſed
potius vicij. Si quis eīm ſacrificaret homini. crimen
ydolatrie cōmitteret. ⁊ vituparet potiꝰ de ydolatria
ꝙ commendaret de actu latrie vel dulie. ḡ ſi diuerſi
tas modor3 in actibꝰ virtutū introducit diuerſitate3
in habitibꝰ. vr̄ ꝙ latria ⁊ dulia differāt ſpecifica dif
ferētia. ¶ Rꝰ. dīm ad p̄dictor3 intelligētiā ꝙ ⁊ ſi no
men latrie ſm aug. x. de ci. dei. importat cultū debitū
maieſtati diuie. nomē tn̄ dulie tripl'r dr̄. Uno mō dr̄
dulia ſm quandā analogiā. Alio mō ſm athonoma
ſiā. et tcio mō ſm ſignificatiōe3 ꝓpriā. Cū aūt dr̄ ſm
analogiā tūc importat cultū debitū nāe ſupiori. ſiue
creature ſiue creatori ſm aliquā rōnē ſm quā crea
tor cōicat creature. vtpote ſm rōnē dn̄ij. et h̄ mō ac
cipit in glo. ſuꝑ illō pſ. In eccl'ijs be. dd. glo. deo cui
debet latria. dn̄o cui debet dulia. Cū aūt accipit ſm
athonomaſiā ſic dicit debitā reuerētiā creature vni
te vl' aſſūpte. ꝑ quē modū accipit ſuꝑ illō pſ. Adora.
ſca. pe. eiꝰ. vbi dr̄ ꝙ yꝑdulia maior debet ſoli hūani
tati xpi. Cū āt accipit dulia ſm ſignificatōnē ꝓpria3.
ſic dicit dulia honor vel reuerentia debita rōnali cre
ature ⁊ exhibita. et illo mō cōſueuit dulia accipi ſm

cōem vsuz. Et hoc mō est questio. vtrū latria vel du
lia sint diuerse species virtutis: et ad h̄ ɔueniēt r̄n
deť ꝙ sic. Et rō hui⁹ est. q2 latria ꝛ dulia ɔsiderāt ex
teriores cultus q̄ formalē habēt differētiā. ſm ꝙ cre
ature ꝛ creatori exhibeť. Alius eni̅ est modus adorā
di creatorē. ꝛ alius adorādi creaturaz. et alia rō mo
tiua. ꝛ iō alia virtus directiua in hac ꝛ in illa. Et iō ɔ
cōcedēdū est ꝙ latria ꝛ dulia sunt diuerse virtutes.
65 Cōcedēde sunt etiā rōnes ad hoc inducte. ¶ Ad il
lud vō qđ obi͛ in ɔtrariū de glo. dōm ꝙ dulia accipi
tur ibi ſm generalē significatōez ꝛ analogiā ſm quā
cōis est ad latriā et ad duliā ꝓprie dictā. Et si tu que
ras quare magis dicit latriā deberi deo ꝛ duliā dn̄o.
cū tn̄ idē sit deus ꝛ dn̄s: Dōm ꝙ dn̄s cōmunicatur
creature. ꝛ de creatore ꝛ de creatura di͛ analogice. de
us aūt nō ita cōicať. ꝫ si dicať de creatura ꝛ creatore
diciť equoce. et ꝓpterea dicit latriā deberi deo. ꝛ du
liam creature. vt nō significeť ꝙ alia spē adoratiōis
adorandus sit inq̄tū deus. alia inq̄tū dn̄s. ꝫ vt ino
tescat drn̄tia hoꝝ vocabuloꝝ. et sil' cū differentia in
66 nuit ɔueniētiā. ¶ Ad illud qđ obi͛ ꝙ vna est virt⁹ q̄
credunť oīa credēda. dōm ꝙ verū est de credēdis q̄
habēt vnā rōnē mouētē ad credēdū se. vtpote verita
tē summā. cuiusmodi sunt articuli fidei. Sz si credē
da haberēt rōnes diuersas. vtpote cuz credo hoi q̄a
verax est. ꝛ iō q2 verax est. ꝫ fides et illa nō sūt necio
eiusdē rōnis nec spēi. Una eni̅ est fides q̄ ē virt⁹ theo
logica. Alia q̄ mag̃ spectat ad gen⁹ virtutis cardina
lis. q̄ q̄dē magis ꝓprie appellanda est fidelitas q̄ fi
des. Et q2 latria ꝛ dulia diuersas ɔsiderāt rōes hono
rādi i creatore ꝛ creatura. hic ē ꝙ poti⁹ si bn̄ attēdať
sūt diuerse ꝟtutes q̄ vna. ¶ Ad illud qđ obi͛ ꝙ eadē 67
charitate diligūť oīa diligibilia. dō. ꝙ hoc est q2 cha
ritas hz vnū obiectū principale vicz sūmū bonū. qđ
quidē amat siue diligēdo deū in se. siue optādo bonū
ꝓximo q̄ est dei imago. Latria aūt ꝛ dulia aliū ꝛ aliū
respiciūt cultū ꝛ modū. ꝛ iō nō est sile de dilectiōe et
adoratiōe. nec de rōne imaginis hinc ꝛ inde. ꝛ illud 68
melius manifestabiť infra cū agiť de charitate. Ad
illud qđ obi͛ ꝙ magis ꝛ minus nō diuersificāt spēm
Dōm ꝙ illud hz instātiā. ꝛ nō hz veritatē q̄tum ad
spēm in genere moris. Preterea nō hz veritatē nisi
qn̄ nō est alia drn̄tia q̄ꝫ p mag̃ ꝛ min⁹. sic aūt nō ē in
ꝓposito. q2 latria ꝛ dulia nō differūt solū q̄tū ad in
tēsionē ꝛ remissionē. ꝫ etiā q̄tū ad aliū ꝛ aliū colēdi
modū. De q̄ inquā mō plura possent adhuc queri. ꝫ
ista sufficiāt ne nimis elongemus nos ab intentione
magistri. in oib⁹ eni̅ p̄dictis satis pōt sumi rō discuti
endi ex his que dicunť in lr̄a.

Di. x. de cōicatione ydiomatū ꝛ ꝓprietatū respicientiū ꝑsonā ꝓut sonāt in nobilitatē. s. de
personali conditione ꝛ filiali adoptione.

Olet etiā inq̄ri a q̄busdā ꝛc. Supra egit mgr̄ de cōicatōe ydiomatū p cōpatiōez nāe ad nāz. h̄ agit de
cōicatiōe ydiomatū in cōpatiōe ad ꝑsonā. Et qm̄ taliū ꝓprietatū ydiomata q̄dā sunt q̄ sonāt in nobi
litatē ꝛ dignitatē. q̄dā vō in quandā defectibilitatē. iō ps ista diuidiť i duas. In q̄ꝝ pma deťmiat de
pmis. In scd̄a vō de scd̄is. ibi. Deinde si queriť vtꝝ ꝛc. ¶ Prima ps habet duas. In pma inq̄rit mgr̄ vtruz
cōditio ꝑsonalitatis ɔueniat xp̄o ſm ꝙ hō. siue ſm hūanā nām. In scd̄a vō vtꝝ filiatio adoptōis ſm hūanā
naturā ɔueniat eidē. ibi. Si vō q̄r an xp̄s ꝛc. Utrūq3 aūt hoꝝ dignitatē ꝛ nobilitatē importare vi͛. s. tā ꝑsonal'
cōditio q̄ꝫ adoptionis filiatio. ¶ Prima ps hz ꝑtes duas. In pma mouet q̄ōnē ꝛ determiat. In scd̄a vō dis
soluit rōnē sophisticā q̄ veritatē deťmiatā impugnat. ibi. Sz adhuc aliť nitūť ꝓbare. ¶ Siliter scd̄a ps prin
cipalis habet duas. In pma determiat q̄ōnē q̄ q̄r. vtrū xp̄s sit filius adoptiuus ſm hūanā naturā. In scd̄a ɔ
h̄ opponit ꝛ deťmiat. ibi. Sz adhuc opponiť sic ꝛc. Subdiuisiōes aūt ꝑtiū manifeste sc͛ in lr̄a. General' aūt in
tellect⁹ dist. circa duo versať. s. in oñdēdo ꝙ nec ꝑsonalitatis ɔditio nec adoptōis filiatio ɔueit xp̄o ſm ꝙ hō.

¶ Querit vtrū cōditio ꝑsonalitatis ɔueniat xp̄o ſm
ꝙ homo siue ſm humanā naturā. Uel an xp̄us ſm ꝙ
homo sit ꝑsona vel aliquid. a

Di. x.

Olet etiā inq̄ri a q̄busdā vtꝝ xp̄s ſm ꝙ hō sit
ꝑsona vl' etiā sit aliq̄d: Ex vtraq3 ꝑte hui⁹ q̄ō
nis argumēta ɔcurrūt. Q2 eni̅ ꝑsona sit his dis
serūt rōnib⁹. Si ſm ꝙ hō aliq̄d est. vel ꝑsona. vel sb̄a.
vl' aliud est. Sz aliud nō. ꝫ ꝑsona vl' sb̄a. Si suba est.
vel rōnalis. vel irrōnalis. ꝫ nō est irrōnalis suba. ꝫ rō
nalis. Si vō ſm ꝙ hō est rōnalis suba. ꝫ ꝑsona. q2 h̄ ē
diffinitio ꝑsone. Persona est suba rōnalis indiuidue
nature. Si ꝫ ſm ꝙ hō ē aliq̄d. ꝛ ſm ꝙ hō ꝑsona ē. Sz
ecōuerso. Si ſm ꝙ hō ꝑsona est. vel tercia in trinitate
vel alia. ꝫ alia nō. ꝫ tercia in trinitate ꝑsona. At si ſm
ꝙ hō ꝑsona ē tercia in trinitate. ꝫ de⁹. Propť h̄ incōue
niētia ꝛ alia q̄dā dicūt xp̄m ſm hoiez nō eē ꝑsonā nec
aliq̄d nisi forte ſm sit exp̄ssiuū vnitatis ꝑsone. a Scōm
eni̅ hz mltiplicē rōnē. Aliqn̄. n. exp̄mit ɔditōez vl' ꝓp̄e
tatē diuine nāe vl' hūane. aliqn̄ vnitatē ꝑsone. aliqn̄ no
tat hitū. aliqn̄ cām. Cui⁹ distinctiōis rōnē diligēter le
ctor aniaduertat. atq3 in sinu memorie recōdať. ne ei⁹ cō
fundanť sensus cū de xp̄o sermo occurrerit. Illud tn̄
non sequitur quod in argumētatione superiori indu

a ¶ Scōm eni̅ hz mul
1 tiplicem ratōnem ꝛc.
Contra. vi͛ illa distin
ctio eē inartificialis.
ꝛ supflua. ꝛ diminuta
Inartificialis. q2 mē
bra ista nullā videnť
habere ɔueniētiā. Su
pflua vi͛. q2 eadē vi q̄
importat ꝓprietatem
nāe. importat vnitatē
ꝛ ꝓprietatē ꝑsone. Di
minuta etiā vi͛. q2 sic
pōt importare habi
tū. ita etiā pōt impor
tare nouē genera acci
dētiū. ꝫ vi͛ ꝙ his mē
bris octo mēbra debu
erūt adiungi. Itē q̄r.
vbi sic diuersimode ac
cipiať. cū non videať
habere tot intellectus
R⁹. dōm ꝙ hec distin
ctio et si videať eē ru
dis. tn̄ ē multū rōnal'.
Et hoc si attēdať sug

Persona descri
biť.

Rō i ꝑtē nega
tiuam.
a ¶ Scōm hz
variā naturam
ꝛ p hāc deťmia
tur dicās q̄ōnis

ctū ē. Qꝛ ſi xp̄s ſm ꝙ hō ē ſuba rōnalis. ḡ pſona. Nā et mō aīa xp̄i ē ſuba rōnalis. nō tn̄ pſona. qꝛ nō ē p ſe ſonās. imo alīj rei cōiūcta. Illa tn̄ pſone dſcriptio nō ē data pillis tribus pſonis.

¶ Diſſoluit rōez ſophiſticā q̄ veritatē ꝙ xp̄s ſit perſona impugnat. b

Sed adhuc aliter nitunꝰ ꝓbare xp̄z ſm hōiez eē perſonā. qꝛ xp̄s ſm ꝙ hō p̄deſtinatꝰ ē vt ſit dei filiꝰ. Sꝫ illud ē qd vt ſit p̄deſtinatus ē. ergo ſi p̄deſtinatꝰ eſt ſm ꝙ hō vt ſit filiꝰ dei. et ſm ꝙ hō ē filius dei. Ad qd dici pōt xp̄m eē id qd vt ſit p̄deſtinatꝰ ē. Eſt em̄ p̄deſtinatus vt ſit filius dei. et ipe vere ē filiꝰ dei. ſed ſm hominē p̄deſtinatꝰ ē vt ſit filiꝰ dī. qꝛ p gratiā hꝫ hoc ſm hominē. nec tn̄ ſm hominē ē filiꝰ dei. niſi forte ſm vnitatis pſone ſit expreſſiuū. vt ſit ſenſus. Ipe q ē hō ē dei filius. vt aūt ipe ens hō ſit dei filiꝰ p gratiā hꝫ. ſ ſi cā notet falſum ē. Nō em̄ quo hō ē. eo dei filius ē.

¶ Queritꝰ vtꝝ filiatio adoptiōis ſm hūanā naturā cōueniat xp̄o. Uel an xp̄s ſit adoptiuꝰ ſm ꝙ hō vl̄ alio mō. Et determinat ꝙ non. c

Si vō q̄ratꝰ an xp̄s ſit adoptiuꝰ filiꝰ ſm ꝙ hō ſiue alio mō. Reſpōdemꝰ xp̄m nō eē adoptiuuz filiū aliq̄ mō. ſꝫ tn̄ naturalē. qꝛ natura filiꝰ dei ē nō adoptiōis gr̄a. Nō aūt ſic dicitꝰ filius natura vt dicitꝰ deꝰ natura. nō em̄ eo filius ē quo deꝰ ē. qꝛ natiuitate diuinitatis filiꝰ ē. Et cū dr̄ natura vl̄ nature filiꝰ. qꝛ natꝰ aliꝰ ē filiꝰ eādē. ſ. hn̄s naturā quā ille q genuit. Adoptiuꝰ āt filiꝰ ſ ē qꝛ priꝰ nō fuit et poſtmodū adoptatꝰ ē in filiū. ſicut

Quare non ſit adoptiuꝰ filiꝰ. b

nos dicimur adoptiui filij. qꝛ cum nati fuerimꝰ ire filij. p gr̄az facti ſumꝰ filij dei. Chriſtꝰ vō nūꝗ fuit nō filius dei. et iō non ē adoptiuus filius.

¶ Opponitꝰ ꝙ ſit adoptiuus filius. d

Obiectio.

Sed ad hoc opponitꝰ ſic. Chriſtus filiꝰ hoīs ē. id ē. virginis. aut gratia. aut natura. vl̄ vtroꝗ mō. Si vero natura. aut diuina. aut hūana. ſed diuina nō. ergo aut humana natura aut non natura eſt filius hoīs. Si nō natura. ergo gr̄a tn̄. Et ſi etiaꝫ natura hūana nō. iō minus p gr̄am. Si ergo gr̄a filius hoīs eſt. adoptiuus filius eſſe videtꝰ. vt idē ſit naturalis filius patris. et adoptiuꝰ filius vgīs. Ad qd dici pt̄ xp̄m filiū

R. c

vgīs eē et natura vel naturalitꝰ et gr̄a. nec tn̄ adopti-

quid fundatur. Nam prima diuiſiōe hec ꝓpoſitō. ſm. pōt iportare ꝯcomitātiā vl̄ cāz. Si cām iportet tūc eſt q̄rtū mēbꝝ. Si ꝯcomitātiā. ſic tripliciꝰ pt̄ importare. aut ſm inherentiam. aut ſm vnionē. aut ſm adiacētiaz ſiue aſſiſtentiā. Si ſm inherētiā. ſic iportat ꝓprietatē nature. nam ꝓprietas inheret ei cꝰ eſt proprietas. Si ſm vnionez. ſic importat proprietatez perſone. Si ſm aſſiſtentiam ſiue adiacentiam. ſic dicit habitum. Quartū autem membrum qd eſt ſm principalis diuiſiōis. mgr̄ n̄ ſbdiuidit. Pōt tn̄ diuidi ſm quatuor genera cauſarum. Omnibus enim modis hec dictio ſm conſueuit accipi ſicut poteſt per exēpla mōſtrari. Si enim dicatꝰ xp̄us ſm ꝙ homo fuit paſſibilis. ſic importat conditionem nature Si dicatur xp̄s ſm ꝙ homo creauit. ſtellas ſic importat vnitatem pſone. Si dicatur xp̄s ſm ꝙ homo fuit veſtitus et calciatus. et vt homo inuentus. ſic importat habituz. Si dicatur xp̄s ſm ꝙ deus creauit mundū. et ſm ꝙ homo p̄dicauit diuinū verbuz. ſic importat cauſā efficientē. Si dicatur xp̄us ſm ꝙ deus et ſuppoſitum diuine nature. et ſm ꝙ hō eſt animal rōnale. ſic importat cām formalē. Si dicatur xp̄us ſm ꝙ deus et homo ē p̄mium noſtrū ſic importat cām finalē. Poſſūt aūt multa hmōi exempla cōgruentia inueniri. De cā aūt materiali ſm diuinam naturā non contingit inuenire. ſm autem hūanā contingit. vt ſi dicatur xp̄us ſm ꝙ homo conceptꝰ fuit de puriſſimis ſanguinibꝰ virginis. b Nos dicimur adoptiui filij. qꝛ cum nati fuerimus ire filij. p gratiaz 2
facti ſumꝰ filij dei. Contra. Si hoc veꝝ eſt. tūc angeli beati et homo in ſtatu innocentie nō fuiſſent filij adoptiui. ḡ nec ius habuiſſent in hereditate regni. qd abſurdum eſt. ¶ R. dicendū ꝙ magiſter loquitur de adoptione ſm plenam rationem. et ſic ponit extraneitatez que ſm actum eſt. q̄ quidem extraneitas eſt elongatio ⁊ abalienatio a deo per culpam. et hec quodam modo non conueniret angelis ratione filiationis. Largius tn̄ accipiendo extraneitatem ſiue quantum ad culpam q̄ ineſt. ſiue quia potuit ineſſe ſe extendit ad omnes filios adoptionis. Et hoc quidem modo angeli poſſunt dici filij. c ¶ Chriſtum filium virginis eſſe et 3
nā vel naturaliter et gratia. Contra. videtꝰ ꝙ iſta duo non ſunt icompoſſibilia Si em̄ hoc eſt naturale. iaꝫ non eſt gratuitum. et econuerſo. R. dicendum ꝙ gratia vnionis non repugnat nec incompoſſibilis eſt cuꝫ proprietate nature. immo facit eam commūicari. Et magiſter loquitur hic de gratia vnionis. Uel poteſt dici ꝙ gratia et natura bene poſſunt de eadem re dici per comparationem ad diuerſa. et ſic eſt in propoſito. Nam xp̄us inquātum homo eſt naturalis filius virginis. Inquantū autez deus. eſt filius virginis non per

uus filius virgīs ē. q2 nō p adoptionē ſed p vnionez filius virginis eē dicit. Filius em̄ virginis dicit. eo ꝙ in virgīe hōiez accepit ī vnitatē pſone. et hoc fuit gratie et nō nature. Vn̄ Aug. ſup Jo. ait. ꝙ vnigenitꝰ eſt equalis patri. nō ē gratie ſed nature. Q2 aūt in vnitatē pſone vnigeniti aſſumptꝰ ē hō. gr̄e ē n̄ nature. Chriſtus ergo nec dei nec hōis ē adoptiuus filius. ſ dei naturaliter. ⁊ hōis naturalit et gr̄a filiꝰ Q2 vo naturaliter ſit hōis filius Aug. oñdit in li. de fide ad petrū. Ille ſcz deus factus ē naturaliter hōis filiꝰ. qui ē naturaliter filius vnigenitus dei patris. Q2 āt nō ſit adoptiuus filiꝰ. et tn̄ gr̄a ſit filiꝰ. ex ſubditis pbat teſtimoīijs Hiero. ſuper epl'az ad epheſios ait. De xp̄o ieſu ſcriptū ē. q2 ſemp cū pr̄e fuit. et nūq̄ eū vt eēt volūtas paterna pceſſit. et ille q̄dē natura filius ē. nos vo adoptiōe. Ille nūq̄ n̄ fuit filiꝰ. Nos aūq̄ eēmus pdeſtinati ſumus. et tūc ſpm̄ adoptionis accepimus qn̄ credidimus filiū dei. Hylarius q̄z ī li. tercio ō trini. ait. Dn̄s dicēs clarifica filiū tuū nō ſolo nōie ꝯteſtatus ē ſe eē filiū dei. ſed etiā pprietate. Nos ſumus filij dei. ſed nō talis hic filius. hic em̄ verus ⁊ ppriusꝰ ē filius origīe nō adoptiōe. veritate nō nūcupatōe. natiuitate n̄ creatiōe. Aug. etiā ſup Jo. ait. Nos ſumꝰ filij gr̄a n̄ nat'a. vnigenitus āt natura nō gr̄a. An hoc etiā in ip̄o filio ad hōiez referēdū ē? Ita ſane. Amb. quoq3 in .j. li. ō trini. ait. Chriſtus filius ē n̄ p adoptōez ſed p naturā. p adoptionē nos filij dicimur. ille p v̄itatē nature ē. Ex his euidēter oñdit ꝙ xp̄s n̄ ſit filius gr̄a adoptionis. Illa em̄ gr̄a intelligit cū Aug. eū nō eē gr̄a filiuz aſſerit. gr̄a em̄ ſed nō adoptiōis. imo vniōis filius dī ē filius hōis et ecōuerſo.

Augu. ſuper Johānez.

Aug. de fide ad petrum.

Hiero. ſuper epiſtolaz ad Epheſ.

Hilarius cōtra fotinū. cōtra ſabelliū. ꝯ arriū.

naturā. nec p adoptionez. ſed p gratiā vniōnis. d Eſt filiꝰ origine nō adoptione. veritate nō nūcupatōe. ⁊c̄.

Cōtra iſta v̄ba Hylarij obi. vī enim ꝙ ſit ibi verboꝝ īculcatio. Idē em̄ ē eē filium origie et natiuitate. Itē vī ꝙ ſit ſuperfluitas. Nā ōis filiatio aut eſt naturalis aut gratuita. ḡ p originē vel adoptionē. ḡ ſupfluūt alia mēbra. Itē q̄d ē ꝙ dicit aliquis filiꝰ nūcupatiōe. Aut em̄ vera ē nūcupatō. aut falſa. Si vera. ḡ vel p adoptionē vel p generationē. Si falſa. ḡ nō debz inter mēbra predicta poni. ¶ Itē ſi ob creationē dicunt filij. cū ḡ aſini ſint a deo creati. erūt etiā filij dī. qđ abſurdum ē.
4 ¶ R. dō. ꝙ ī predicto v̄bo Hylarius inuit nobis q̄tuor filiatōis dr̄ias q̄ ſufficiētia haberi pōt ſic. Ille em̄ dicit filiꝰ alicuius q̄ ab ipſo ē et ei cōformat. hoc āt pōt eē dupl'r. Aut emanatione naturali et ī vnitatez eētie. et ſic eſt filius vnigenitꝰ patris. quē dicit Hyla. eē filiū origine ꝯtra fotinū. Veritate ꝯtra ſabelliū. Natiuitate contra arriū. Et hoc in pmo li. fuit expoſitū. Aut pōt eē ab alio ī diuerſitate ſubē. et hoc pōt eē tripliciter. ſm triplicē modū cōformitatis. Aut em̄ cōformat quātū ad rōez imaginis naturalis. et ſic ē filius creatione. Aut q̄tū ad rōez imaginis et ſilitudinis q̄ attēditur in gr̄a et donis gratuitis. et ſic ē filiꝰ p adoptionē. Aut conformat in natura imaginis ſed diſcordat p deordinationē volūtatis. ſicut hō peccator. ⁊ ſic ē filius nūcupatiōe. Ex his patēt dr̄ie filiatōis. patēt nihilominꝰ verba p̄dicte diſtinctiōis ꝙ nō inculcant ſed valde rōnabiliter dicunt. Patet etiā rn̄ſio ad obiecta. Nō em̄ ſine cā dicit illa tria vocabula. Et q̄uis p codē accipi poſſit origo et natiuitas. nō tn̄ fruſtra ponit vnuz cum altero. hoc em̄ eſt ppter hereſes elidendas.
5 Ad illud qđ obī ꝙ ōis filius aut ē filiꝰ p naturā aut p gratiā. dō. ꝙ falſum ē niſi extendat nomen nature et gratie ad illud qđ eſt ex mera dei beniuolentia. et ad illud qđ hz quis ab origine. Et hoc quidez mō filiatio p creationē pōt dici quodā mō eē p naturā. quodā mō p gratiā. ſed nō ſequit ppt̄ hoc ꝙ talis ſit filiꝰ adoptiuus vel naturalis.
6 Ad illud qđ querit de filiatiōe p nūcupatiōez. dō. ꝙ ille ſic dī filius q̄ hz p conformitatē naturā imaginis. ſed diffonnitatē p culpā. et hoc inquā mō nūcupatio iſta quodā mō hz veritatē quodā mō nō. q2 quodā mō ē filius quodā mō aduerſariꝰ. Et iō ſola nūcupatiōe dī filius. ſicut Abraam dixit ad diuitez dānatū. Recordare fili ⁊c̄.
7 Ad illud qđ vltimo obī ꝙ ſi pater ē p creationē. dz dici pr̄ beſtiaꝝ. dōm. ꝙ non ſequit. q2 nō q̄cunq3 creatio facit aliquē dici filium. ſ creatio illa in qua confert inſigne diuine imaginis per
8 quam cōfigurat hō deo et ydoneus efficit ad hoc ꝙ ſit filiꝰ adoptiuꝰ. e ¶ Per adoptionē nos filij dicimur. ille p veritatē nature ē. Contra. Cum factū p veritatē. ⁊ dictū p ſilitudinē nō vniuocent ſ equiuocent. ſicut hō pictus et hō verꝰ in hōie. tūc filiatio nobis et chriſto cōpetit equiuoce. Et hocipſum vī cōfirmari p illud qđ dī. Jo. xx. Aſcendam ad patrē meū et patrē veſtrū. Greg. ibi. Aliter meū. et aliter veſtrū. Sed cōtra. hoc ē ꝙ chriſtꝰ dī frater nr̄. ſed nō diceret ex hoc frater ſi equiuoce eēmus filij. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē cum dī deus ē pater xp̄i vel pater nr̄. aut eadē paternitate aut alia. Si eadē. ḡ ſi paternitas dī vniformiter. pari ratione et filiatio. Si alia. ḡ in pſona patris ſunt due paternitates. qđ ſimpl'r abſurdū ē. R. dō. ꝙ nos et xp̄s dicimur filij dī. nec ōino equiuoce. nec ōino vniuoce. Nō vniuoce. q2 vna ē filiatio tpalis et gratuita. alia natural' et eterna. Nō equiuoce. q2 mediāte illa filiatiōe p cōformationē ad illā filij efficimur adoptiui. Sicut em̄ a patre ōis paternitas in celo et in terra nōiatur. ſic a filio ōis filiatio. Similiter ſi querat vtrū vniformiter dicat deus pat' nr̄ et filij. dōm ꝙ nec ōino vniformiter nec ōino difformiter. q2 pater dī filij paternitate eternali et perſonali. pa

ter vero nr̄ ex tp̄e et eēntialiter. Et ſicut eēntia nō ponit in numerū cū pſona vt ſint res due. ſic nec vna paternitas cū alia vt ſint due paternitates. et ſic patēt rōnes et obiectiones ad vtrāqꝫ ptē. Nō eñ valet illa obiectio de hōīe picto et vero. nā hō pictꝰ nihil hꝫ de veritate hōis. filiꝰ aūt adoptiuꝰ aliquid habꝫ de veritate filij quamuis non ſit filius naturalis. ⁊c̄.

AD intelligentiā huius partis incidit hic q̄ circa duo. Primo querit̄ de cōparatiōe xp̄i hōis ad cōditionē pſonalitatis. Scd̄o vero de cōparatiōe eiuſdē ad filiationē adoptionis. Circa p̄mū breuiter q̄renda ſunt tria. Primo vtrū hec ſit cōcedenda. xp̄us ſm ꝙ hō ē deus. Scd̄o de hac. Chriſtꝰ ſm ꝙ hō ē pſona. Tercio querit̄. vtrū hec ſit cōcedēda. xp̄s ſm ꝙ hō ē indiuiduū. Q̄ō. j. a

Utrū hec ſit admittēda. Chriſtꝰ ſm ꝙ hō ē deus. Et ꝙ ſic vr̄. Phil. ij. ſup illud. dedit illi nomē ⁊c̄. Glo. inquātū hō aſſumpſit nomē dei nō vſurpatiue ſ; vere. ſ; qd̄ vere aſſumpſit vere hꝫ. ḡ ſi ſm ꝙ hō aſſumpſit nomē dei. ſm ꝙ hō ē vere deꝰ. Itē xp̄s fuit predeſtinatꝰ eē filiꝰ dei in virtute. ſicut dr̄ ad Ro. j. Sꝫ xp̄s ē illud ſm ꝙ hō. ad qd̄ predeſtinatus fuit ſm ꝙ hō. Si ḡ predeſtinatꝰ fuit eē filiꝰ dei ſm ꝙ hō. xp̄s ē deꝰ et dei filius ſm ꝙ hō. Itē xp̄s ſm gratiā vnionis ē deꝰ et hō. ſ; gr̄a vniōis et q̄libet gr̄a cōpetit ipi xp̄o ſm hūanā naturā. ḡ ſi ſm gratiā vniōis ē deꝰ et ſm ꝙ habꝫ grāz vniōis. ḡ ſm ꝙ hō ē deus. ¶ Itē Chriſtꝰ ſm ꝙ peccata dimittebat ē deꝰ. ſ; ſm ꝙ hō peccata dimittebat. ḡ ſm ꝙ hō ē dꝰ. Maior māifeſta ē. Mior ꝓbat̄ p illō qd̄ dr̄ Math. ix. Ut āt ſciatis qꝛ filiꝰ hōis habꝫ ptātem in terra dimittēdi peccata ⁊c̄. ¶ Sꝫ contra. Oē illud qd̄ cōuenit alicui ſm ꝙ ipm̄. aut ē p ſe accidēs. aut diffinitio ſiue ps diffinitōis. ſed deꝰ nō ſe hꝫ hoc mō ad hōiē; ſiue ad hūanā naturā. ḡ ⁊c̄. Prīa ē māifeſta p doctrinā demōſtratiuā. Scd̄a vō māifeſta ē p ſeipſam. ¶ Itē que ſunt diſpata nō predicāt̄ de eodē et ſm idē. ſ; eē aīal et eē deū ſunt p̄dicata diſparata. Si ḡ eē aīal ꝯuenit ipi xp̄o ſm ꝙ hō. ḡ eē deum non ꝯuenit eidē ſm hūanitatē. Itē xp̄s ſm ꝙ deus caret p̄ncipio. ſi ḡ ē deꝰ ſm ꝙ hō. ſequit̄ ꝙ deꝰ ſm ꝙ hō caret p̄ncipio. ſ; ſm ꝙ hō hꝫ p̄ncipiū. ḡ ſm ꝙ hꝫ p̄ncipiū carꝫ p̄ncipio. ḡ oppoſitū ē rō ſui oppoſiti qd̄ ē abſurdū. Itē ſi aliqd̄ p̄dicatū conuenit alicui ſubiecto ſm aliq̄d. illo remoto nō ꝯuenit ei. ḡ ſi xp̄s ē deꝰ ſm ꝙ hō. ſi xp̄s nō eēt hō n̄ eēt deꝰ. ſ; nō fuit hō niſi ex tp̄e. ḡ xp̄s ē deus ſolū ex tp̄e. ſ; ꝯſtat ꝙ eſt
9 falſum. ḡ falſū ē ꝙ xp̄s ſm ꝙ hō ē deꝰ. ¶ R̄. dōꝫ. ꝙ
queādmodū dicit mḡr in lr̄a hec dictio. ſm. multipliceē facit itelligētiā. Pōt eñ ip̄ortare habitudinē cauſe. ſiue indiuiſionē vel vnitatē cōcomitātie. Si dicat habitudinē cauſe. ſic abſqꝫ dubio falſa eſt locutio. ꝓ eo ꝙ ꝯditio appoſita nullo mō ē cā predicati. nec rō ſm quā. nec p quā ēe predicatū inſit illi ſubiecto. Si āt dicat indiuiſionē ꝯcomitātie. ſic pōt hr̄e veritatē. Tūc eñ dicere ꝙ xp̄s ſit deꝰ ſm ꝙ hō. n̄ ē aliud q̄ dicere ꝙ eē deū ꝯpetit pſone xp̄i exiſtēti in hūana natura. ita ꝙ diuinitas et hūanitas ꝯcomitant̄ ſe inſeparabiliter circa eandē pſonā. Iſte āt modꝰ accipiendi hāc dictionē ſm. n̄ ē ita cōis ⁊ ꝓprius ſicut precedēs. licet inueniat̄ q̄nqꝫ. Et ſic ptꝫ ꝙ ſermo predictus. ſcꝫ xp̄s ſm ꝙ hō ē deꝰ. ſm diuerſaꝫ intelligētiā hꝰ ꝓpoſitionis. ſm. quodā mō pōt ꝯcedi. q̄dā mō negari. Negari eñ dꝫ ſm ꝙ dicit cām ſiue rōes formaleꝫ. et ſm iſtā viā ꝓcedūt rōes ad ſecūdā ptem̄. et qꝛ verū con-
10 cluſiōe ſm illā viā ideo concedēde ſūt. Ad illud qd̄
obī p̄mo i contrariū ꝙ aſſumpſit nomē dī ſm ꝙ hō. Reſponderi pōt ꝙ ſm dicit ibi ꝯcomitātiā ꝑ indiuiſionē vniōis. qꝛ eñ vnio illa fecit hōiē; deū. iō dicit̄ aſſumpſiſſe nomē ſupremū ſm ꝙ hō. Aliter pōt dici. ꝙ cū dico aſſumere nomē dei. duo dico. ſ. nomis ipiꝰ celſitudinē. et ipius nomis acq̄ſitionē. cū ḡ dicit ꝙ aſſumpſit nomē dei ſm ꝙ hō. illa reduplicatio non dicit rationē nomis ſ; acq̄ſitionis. Nā xp̄s ſm diuinaꝫ naturā hꝫ nomē qd̄ ē ſup oē nomē. p generationem n̄ p acquiſitionē vel aſſumptionē. et ideo ex hoc non licet inferre. ḡ ē deus ſm ꝙ hō. accipiēdo ſm eādem
acceptionē. imo ē accn̄s in ꝓceſſu illo. Ad illud qd̄ 11
obī ꝙ predeſtinatus fuit eē filius dei ſm ꝙ hō iā patꝫ rn̄ſio p illud qd̄ nūc dictū ē. qꝛ hec dictio ſm potiꝰ dicit ꝯcomitātiā ſm expreſſionē ꝯditiōis nature. ꝙ dicat hitudinē cauſe. Uel poteſt dici ꝙ ille ſmo dicit rationē āteceſſionis. que importat̄ in vocabulo predeſtinationis. que inqꝫ non ē reſpectu xp̄i ſm diuinaꝫ naturā. ſ; ſolū ſm hūanā. Non ſic āt ē de eo qd̄ ē eē deū. et ideo conſilis defectus ē in hac ratione ſicut in
precedēti. ¶ Ad illō qd̄ obī de gr̄a vnionis. dōm. ꝙ 12
xp̄s ſignat pſonā in duabꝰ naturis. et illa pſona deꝰ eſt p naturā non p gratiā vnionis. dr̄ attamē ſil' ꝙ ſit deꝰ et homo p grāz vnionis. Eſto tū̄ ꝙ iſta ſit concedēda. Iſte homo ē deus ſm grāz vniōis. ex hoc tū̄ n̄ habet̄ ꝙ ſit deus ſm ꝙ homo. qꝛ gr̄a vnionis n̄ ꝯuēit illi homi ſm ꝙ homo ſimplr̄. ſ; ſm ꝙ homo vni-
tus ſiue ſm aſſumptionē ipſius a verbo. ¶ Ad illud 13
qd̄ vltio obī ꝙ dimittebat peccata ſm ꝙ homo. Si ꝓprie loquamur de dimiſſione peccati. falſum ē. niſi accipiat̄ h' dictio ſm ꝓut ip̄ortat ꝯcomitātiaꝫ. Nec poteſt ex illa auctē inferri. filius homis hꝫ ptāteꝫ dimittendi peccata. hāc eñ ptāteꝫ et ſi in ſe hr̄et in forma homis. non tū̄ hēbat ſm homis formā et inq̄tuꝫ homo. ſ; inq̄tū hēbat formā dei. Si vō dimiſſio peccatoꝝ attribueret̄ alicui q̄tū ad meritū. tūc poſſꝫ cōcedi ꝙ conueniret chriſto ſm ꝙ homo. ſ; ex hoc non ſequit̄ ꝙ ſit deus inq̄tū homo. qꝛ hoc non ē dei propriū.

¶ Queſtio. ij. b

Utrū illa ſit vera chriſtus ſm ꝙ homo eſt pſona. et ſi accipiat̄ illa determiatio ſm ꝙ homo ꝓprie. nam in alijs acceptionibꝰ non ē dubiū q̄n hēat veritatē ſm ꝙ dicit mḡr in lr̄a. Et ꝙ ſit vera vr̄. Chriſtus non eſt homo niſi qꝛ ē iſte homo. ſ; chriſtꝰ ſm ꝙ ē iſte homo eſt perſona. qꝛ ꝓpriū ē ꝓnomis. p ꝓpo nomine poni. et certā deſignare pſonā. ḡ hec ē vera et concedēda. chriſtus ſm ꝙ homo ē pſona. ¶ Itē chriſtus ſm ꝙ homo ē res completa omni completione q̄ poteſt reperiri in rationali creatura. Sꝫ pſonalitas ē dignitas et ꝓprietas nobilitatis repta ī creatura rationali completa. ḡ reperitur in chriſto ſm ꝙ chriſtus eſt homo. Itē nobilioꝛ ⁊ perfectioꝛ ē vnio ſm quā verbū vnit̄ nature aſſumpte. q̄ꝫ vnio ſm quā tota trinitas p gratiam vnit̄ cuilibet aīe iuſte. Sꝫ vnio p gratiā inhabitātē nulli tollit perſone dignitatē imo quilibet homo iuſtꝰ ſm ꝙ homo ē pſona. ḡ multo fortiꝰ chriſtus. ¶ Item vnio diuine nature ad hūanā nihil tollit diuinitati. q̄ tū̄ dr̄ hūiliata. et multo fortius nihil tollit hūanitati. cū hūanitas dicat̄ p illā vnionē exaltata. Sed hec ē vera chriſtus ſm ꝙ deus ē pſona. ḡ multo fortius hec erit vera. chriſtꝰ ſm ꝙ homo ē pſona. cū homo nihil perdat dignitatis ſ; acq̄-

rat ꝑ vnionē illā. Itē eſto ꝑ impoſſibile ꝙ verbū di
mitteret naturā hūanā. tūc ille hō qui dicit̄ ieſus ſm
ꝙ hō eēt ꝑſona. ſ; conſtat ꝙ nihil ſibi accreſceret ꝓ
pter illā ſeparationē. ergo verū ē nūc ꝙ ieſus ſm ꝙ hō ē ꝑ
ſona. Sed contra. Nihil ꝯuenit xp̄o ſm ꝙ hō qḋ nō
ſit aſſumptū vel coaſſumptū. ſ; filiū dei aſſumpſiſſe ꝑ
ſonā eſt falſum et hereticū. ſicut ſupra diſ. v. dicit ma
giſter et Aug. et multipliciter fuit ꝓbatū. ergo falſum ē
xp̄m eē ꝑſonā ſm ꝙ homo. ¶ Item ſi xp̄s ſm ꝙ hō ē
ꝑſona. et hūanitas cepit in xp̄o. ergo et ꝑſonalitas. ergo chri
ſtus incepit eē ꝑſona. ergo nō ē ꝑſona eterna. ergo nō ē vni
genitus filius patris. cū filius ſit coetern⁹ patri. ſ; hoc ē
impiū. ergo reſtat ꝙ illud ex quo hoc ſequit̄ eſt falſum.
Itē impoſſibile ē idem predicatū ineſſe eidē ſm na
turas differētes. cū ergo xp̄s ſit ꝑſona ſm ꝙ deus. aut nō
ꝯueniret ei eē ꝑſonā ſm ꝙ hō. aut illa ꝑſona erit ſm
ꝙ hō. et ſi alia ꝑſona ē ſm ꝙ hō. et alia ſm ꝙ deus. ergo
xp̄s ē due ꝑſone. ergo nō ē vn⁹. et ita nō ē. ſ; hoc ē falſū.
reſtat ergo ꝙ aliud mēbrū ē verū. ſ; ꝙ xp̄o non ꝯuenit
eē ꝑſonā ſm ꝙ hō. Itē ꝑſonalitas cuilibet rei ineſt
ratione ei⁹ qḋ ē in ipſa digniſſimū. ꝑtinet eīm nomen
ꝑſone ad notabilē dignitatē. Sed ꝯſtat ꝙ digniſſimū
in xp̄o nō ē hūana natura ſ; diuina. ergo falſū ē xp̄z ſm
hōiez ſiue ſm hūanā naturā eē ꝑſonā. ¶ Itē hoc ip
ſuz oſ̄dit̄ ꝑ nōis ethymologiā. ſic eīm arguit magiſter in
lra. ꝑſona dī quaſi ꝑ ſe ſonās. vel ꝑ ſe vnū. nihil autē
tale ē alij coniunctum ſaltez digniori. ergo ſi huma
na natura in chriſto vnita ē digniori. ſ. diuine. vi. 7c.

14 ¶ R. dō. ꝙ abſq; dubio ſi hec dictio. ſm. accipiat̄ ꝓ
ut importat rōez forme vel cauſe. negāda ē ſimplr. ꝓ
eo ꝙ ꝑſonalitas xp̄o ſm hūanā naturā ꝯuenire non
pōt. Ipſa eīm ꝯiuncta ē rei digniori. et iō nō pōt habe
re rationē ꝑſone q̄ attendit̄ ſm excellētiā dignitatis
in eo de quo dicit̄. nec tn̄ ꝯiuncta ē rei digniori qua
cunq; ꝯiūctione. ſ; ꝯiūctione ſiue vnione ꝑſonali. et
iō neceſſe ē eē in xp̄o reſpectu duaꝝ naturaꝝ vnā ꝑ
ſonā. Sed illa nō pōt attēdi penes naturā creatā. et pe
nes naturā aſſumptā. neceſſe ē ergo ipſaz attēdi ſm na
turā aſſumētē et increatā. et ꝓpterea hec admittit̄
chriſt⁹ ſm ꝙ deus ē ꝑſona. hec reſpuit̄. xp̄s ſm ꝙ hō
ē ꝑſona. ſicut ꝓbāt rōes ad ſcdaz ꝑtē inducte. Et iō
15 ſūt ꝯcedēde. Ad illud qḋ obr̄ de hac. Chriſtus ſm
ꝙ iſte hō ē ꝑſona. ergo 7c. Dō. ꝙ hec ē diſtinguenda. qꝛ
iſte pōt demōſtrare naturā hūanam in athomo. ſ. ꝯ
poſitū ex illa aīa et illo corpe. et hoc mō falſuz ē xp̄m
ſm ꝙ ē iſte hō eē ꝑſonā. Nec valet qḋ obī ꝙ ꝓnomē
demōſtrat certā ꝑſonā. Perſona eciā ibi tantū valet
quātū ſuppoſitū. vn̄ ꝯuenienter dicit̄ iſta albedo. Si
autē hoc qḋ ē iſte dmōſtrat ꝑſonā. tūc ē vera. et ē ſen
ſus. xp̄s ſm ꝙ eſt iſte qui ē hō ē ꝑſona. ſ; tūc nō ſequi
tur. ergo ſm ꝙ hō. immo ē ſophiſma ſm accn̄s. Genera
liter aūt poſſet reſiſti illi mō arguēdi. Non eīm ſequit̄
petrus ē indiuiduū ſm ꝙ hic homo. ergo ē indiuiduum
16 ſm ꝙ hō. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ xp̄s ſm ꝙ hō ē res ꝯ
pleta oīm ꝯpletiōe. dō. ꝙ verū ē de ꝯpletiōe abſolu
ta. De ꝯpletiōe aūt reſpectiua que ē dignitas ſuper
excellētie veritatez nō habet. nam hūana natura i chri
ſto nō ē nobiliſſimū ei⁹ ſicut in alijs hōib⁹. Nec ex hoc
ſequit̄ ꝙ minor ſit dignitas i xp̄o ſm ꝙ hō q̄ in alijs
hōinibus. ꝓpter hoc qꝛ illa dignitas recōpenſat̄ per
dignitatē iproportionabiliter nobiliorē. Multo eīm
nobilius ē eē ꝑſonā ꝑſonalitate eterna q̄z ꝑſonalita
te creata. Ad illud qḋ obī ꝙ vnio ꝑ gratiā nō tollit
17 dignitatē ꝑſone. Dō. ꝙ nō ē ſimile. qꝛ quāuis aīa per
gratiā vniat̄ rei digniori. ſ. deo. non tn̄ vnit̄ vnione
naturali ſ; magis volūtaria. nec in vnitatē hypoſtaſ̄
vnit̄. ſ; in ꝯformitatē voluntatis. et iō non ē neceſſe
ipm̄ eſſe vnius ꝑſone cū aīa quā inhabitat. ſ; confor
mis voluntatis. nō ſic aūt eſt in xp̄o in quo ꝑſonalis
vnio ē. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ quāuis natura diuia ſit 18
vnita hūane tn̄ xp̄s eſt ꝑſona ſm ꝙ deus. Dō. ꝙ nō
ē ſimile duplici ex cā. ꝑſona quidē duo dicit. ſ. hypo
ſtaſim in qua ē ſuba toti⁹ eē rei. et ꝓprietatē ſupemi
nētis dignitatis. et in illa vera vnione vtrūq; hoꝝ
repitur in xp̄o ſm ꝙ deus. Nā hypoſtaſis diuina eſt
illa in qua ſubſtantificatur in hypoſtaſi alterius na
ture totū eſſe xp̄i nō hūana ꝓprietas. Etiā dignitas
ineſt illi ſm illā naturā q̄ nō pōt vniri digniori. vtrū
q; aūt hoꝝ deficit hūane nature. qm̄ ipſa ſubſtātificat̄
in hypoſtaſi alterius nature. ꝓpter qḋ q̄dā mō dicit̄
vergere in accn̄s. Vnitur etiā digniori nature. et iō
ex ipſa ſui vnione et nobilitate caret ꝓprietatē ꝑſone
per ſe. quāuis nō careat imo hēat in aſſumēte. Ad 19
illud qḋ obī ꝙ ſi verbū dimitterz hūanā naturā ꝙ ie
ſus ſm ꝙ homo eēt ꝑſona. dō. ꝙ verū ē. qꝛ tūc illa na
tura haberet aliū modū exiſtēdi. nō eīm eēt vnita alij
digniori. nec haberet ſuppoſitū alterius nature. nūc
aūt eſt econtrario. et in illo ꝓceſſu nulla ē neceſſitas
inferēdi qꝛ non ſeruatur ꝯueniētia ſilitudinis. Et ſi 20
tu obijcias ꝙ nulla dignitas accreſcat. dōz. ꝙ ille hō
ſit ꝑſona ſm ꝙ hō. hoc nō eſt ꝓpter dignitatis cre
mentū. ſ; ꝓpter minorationē ex illa ſeparatōe. qꝛ tūc
natura illa prius haberet ꝓ ſuppoſito ꝑſonam eter
nam. nunc aūt poſt ſeparationē habet perſonā tempo
ralez. Multo aūt dignius eſt habere perſonā eternā
alterius nature. q̄ perſonā tēporalē ſibi oīno ꝯnatu
ralē. Nam primo mō perſona faciebat ipm̄ vere di
ci et eſſe deum. ſcdo mō hominem purum.

Queſtio. iij. c

Vtrū iſta ſit vera. Chriſtus ſm ꝙ homo ē idiuiduū.
Et ꝙ vera ſit vī. xp̄s eſt aliquid ſm ꝙ hō ſicut habi
tum ē in precedentibus. Aut ergo quid vniuerſale. aut
quid ſingulare. Sed nō vlē. qꝛ Dam. dicit ꝙ filius dei
aſſumpſit hūanā naturā in athomo. hoc ē in ſingu
lari. et hoc ē indiuiduū. ergo 7c. ¶ Itē xp̄s ſm ꝙ hō hz
ꝓprietates quaruz collatione ipoſſibile ē in alio re
periri. hoc aūt eſt eē indiuiduū. ſicut patet in notifi
catione indiuidui quā dat porphirius. Indiuiduuz 21
ē qḋ conſtat ex ꝓprietatib⁹ quaꝝ collationē ipoſſibi
le eſt in alio reperiri. ſ; hoc ꝯuenit chriſto ſm ꝙ hō.
ergo 7c. Itē chriſt⁹ ſm ꝙ homo predicat̄ de vno ſolo.
ſed ſingulare et indiuiduū ē illud qḋ de vno ſolo pre
dicatur. ergo chriſt⁹ ſm ꝙ homo ē indiuiduū. ¶ Itē hec
eſt vera chriſtus ē hō. Aut ergo ibi predicat̄ accidētale
predicatū. aut ſubſtātiale. Nō accidētale hoc ꝯſtat
cum hō vere dicatur de chriſto ſicut et de alijs homi
nibus. Si eēntiale. ergo vel ē genus. vel ſpecies. vel dr̄ia.
Nō genus vel dr̄ia. ergo ſpecies. ſ; ſpecies ſpecialiſſima
predicatur de indiuiduis ſolū ſub ipſa ꝯtentis. ergo
chriſtus ē indiuiduū hominis. ¶ Itē hec eſt vera. chri
ſtus ſm ꝙ homo ē ſuba. ſ; ſuba diuiditur ſufficiēti
diuiſione a phō ꝑ primam et ſcdaz. Aut ergo chriſtus ē
ſuba prima. aut ſcda. Non ſecunda cū nō ſit genus
vel ſpecies. ergo prima. Sed prima ſuba idem ē qḋ indi
uiduum. ergo 7c. Itē hec eſt vera. chriſtus ſm ꝙ hō ē
albus. et albedo ineſt chriſto ſm ꝙ homo. ſed accidē
tia primo et per ſe ſunt in indiuiduis. ergo albedo ineſt
chriſto ſm ꝙ eſt hōis indiuiduū. Sed contra. Idē

ē eē indiuiduū ſubē et hypoſtaſim. Sʒ in chriſto vna
ſola eſt hypoſtaſis. qm̄ in hypoſtaſi fit vnio vt dicit
Dam̄. et illa hypoſtaſis ē diuia nō hūana niſi p vnio
nē. ḡ ſi hec ē falſa. xp̄s ſm q hō ē ypoſtaſis. hec ſimili
ter eſt falſa. xp̄us ſm q homo ē indiuiduū. ¶ Itez ſi
xp̄s ſm q hō ē indiuiduū. ſm q de9 ē ſuba idiuidua
hoc ꝯſtat. ⁊ ſm rōez indiuiduatōis ē nūeratio. ḡ xp̄s
ē duo. ſ hoc ē falſuʒ ſicut oñſum ē ſupra. ḡ ⁊c. Itez
dē indiuiduū ē p ſe vnū et vnū numero. ſ nihil tale ē
vnitū ſubē alij añcedenti ſm eē. ḡ cū hūana natura
in xp̄o ſit vnita vbo eterno. vī q rōez indiuiduatōis
nō teneat in xp̄o. Itē q̄cquid dī vere d̄ filio hōis. dī
de filio dei. ḡ cū indiuiduū dicat collatōʒ ꝓprietatū
quā īpoſſibile ē in alio repiri et de alio indiuiduo di
ci. īpoſſibile ē q xp̄s ſit aliud et aliud idiuiduū ſm q
hō ⁊ ſm q de9. ḡ ſicut in xp̄o ē vnitas pſonalitatis.
ita ē vnitas indiuiduatōis. ḡ ſicut hec ē falſa xp̄s eſt
pſona ſm q hō. ita vt vr̄ hec erit falſa. xp̄s ē idiuidu
um ſm q hō. Querit̄ ḡ de hac et ꝯſilib9. viꝫ. vtruʒ
ſint ꝯcedēde. xp̄s ē indiuiduū ſm q hō. xp̄s ē ſuppo
ſitum ſm q homo. chriſtus eſt ypoſtaſis ſm q ho
mo. Et de alijs conſimilibus quid veritatis habeāt
et quid ꝓprietatis. ¶ R̄. dōm. q accipiendo ꝓprie
hāc dictionē ſm ꝓut dicit habitudinē cauſe. q̄dā ex
hmōi locutōib9 ſimplr̄ ſūt falſe et iꝓpe. q̄dā ſūt di
ſtinguēde ꝓ eo q hn̄t aliq̄d ꝓprietatis et aliq̄d im
ꝓpetatis. Hec em̄ ē falſa et iꝓpa. xp̄s ſm q hō ē
pſona. et hec ſilr̄. xp̄s ſm q hō ē hypoſtaſis. Sʒ pria
ē falſa ex duplici cā. Tū q: pſona iportat ꝓprietatē
dignitat. tū etiā q: iportat fūdamētū toti9 exiſtentie
naē al'. Neutrū āt hoꝝ ieſt xp̄o rōe naē aſſumpte ſ
aſſumētis. Scd̄a vō ē falſa altera illaꝝ cāꝝ. qm̄ et ſi
hypoſtaſis nō dicat ꝓprietatē excellētie. dicit tn̄ fun
damētū exiſtētie. hoc āt in xp̄o nō ē aīa. nec caro. nec
ex vtroq ꝯpoſitū. ſ vbū increatū. et iō p̄dicte due
locutōes iꝓpe ſūt et falſe. et ſi legāt̄ alicubi ſūt ex
ponēde. et ſm aliā acceptionē illi9 determiatōis ſm
q ē hō ſunt intelligēde. Hec aūt de q̄ nūc ē ſermo. ſcꝫ
xp̄s ē indiuiduū ſm q hō. ⁊ hec. xp̄s ē ſuppoſitū ſm
q hō. pn̄t hēe ꝓprietatē et iꝓpetatē ſm diuerſaʒ in
22 tentionē iſtoꝝ vocabuloꝝ. Dī em̄ aliq̄d indiuiduuʒ
duplr̄. Uno mō q: dī de vno ſolo. et hoc mō albedo
petri ē indiuiduū. et hoc mō indiuiduū dī qd̄ ē indi
uiſum in ſe. et ſic abſq dubio xp̄s ſm q hō ē indiui
duū. Alio mō dī indiuiduū qd̄ ē ab alijs diuiſum et
ſubſiſtit in ſe et p ſe. hoc mō accipiēdo indiuiduū. hu
mana natura in xp̄o nō ē indiuiduū. ē em̄ vnita vbo
increato ſicut ſuo ſuppoſito. Per hūc etiā modū di
23 ſtinguendū ē cū dī. xp̄s ſm q hō ē ſuppoſitū. Eſt em̄
ſuppoſitū in q̄. et ſuppoſitū de q̄. Si dicat̄ ſuppoſitū
illd̄ de quo alteꝝ predicat̄ et qd̄ ſubijcit̄ ſupiori. xp̄s
ſm q hō ē ſuppoſitū. Si vero dicat̄ illud ſuppoſitū
in q̄ totū eē rei ſtabilit̄ et fundat̄. ſic nō ē ꝯcedēduʒ
xp̄m eē ſuppōitū ſm q hō. niſi artet̄ ratio ſuppoſiti
vt dicat̄ ſuppōitū accidētiū et ꝓpetatū accidētaliū.
Uñ q: in vnica ſui acceptiōe tā nomen indiuidui q
nomē ſuppoſiti eq̄pollet hypoſtaſi. falſe ſūt predicte
locutiones. et eadē cā ex q̄ et locutio p̄dicta. ſ. xp̄s eſt
hypoſtaſis ſm q hō. Sequeret̄ em̄ q i xp̄o eēnt duo
ſuppoſita et due hypoſtaſes. ⁊ ita nō eēt vnū. nec eēt
in eo vera vnio. Scd̄m āt aliā acceptionē pn̄t ꝯcedi.
et p hoc pn̄t diſſolui rōes q̄ inducunt̄ ad vtrāq par
tē. Rōes em̄ que inducunt̄ ad pmā ptē ꝓcedūt d̄ in
diuiduo ſm q indiuiduū dī qd̄ de vno ſolo dī. Rō
nes vero ad ptē ſequētē ꝓcedūt de indiuiduo ſm q
nō ſolū diuidit̄ in alia. ſ etiā iq̄ntū diuidit̄ ab alio
ſuppoſito. et hoc q̄dē nō hʒ in xp̄o. et hoc totū ptʒ ꝑ
tractanti ſingulas rōes. Ex his patʒ qd̄ vltio q̄rebā 24
tur que ſ. locutōes in hac materia ſint admittēde et
que nō. Ille em̄ ꝯcedēde ſūt q̄ ſic veritatē et ꝓpeta
tē naturaꝝ iportāt q illi ſūme vnioni nō p̄iudicant.
in qua quidē facta ē vnio in pſona verbi. nō ſolū in
q̄ntū dicit dignitatē ꝓpetatis. ſ etiā iq̄ntū dicit ſup
poſitū incōicabile. ſ. ipam hypoſtaſim. rōe cui9 ē mu
tua p̄dicatio et ydiomatū cōicatio. Et hoc tn̄ ꝓ dire
ctiuo p̄ncipio ē habēdū. q: in illa vniōe btā pſona v
bi fecit ſe ſuppoſitū hūane nature ſicut pluries in p̄
cedentib9 dictū ē. Et ꝓ tāto hūana natura in xp̄o dī
vergere in accn̄s. et iō aliqd̄ p̄dicatū qd̄ dicit moduʒ
exiſtēdi vere. attribuit̄ nobis ſm hūanā naturā. qd̄
tn̄ nō vere attribuit̄ xp̄o ſm hūanā ſ ſm diuinā. ſcꝫ
eē pſonā. et eē ſuppoſitū. et eē hypoſtaſim. et eē indi
uiduū. ſm q vocabulo hypoſtaſi eq̄pollent. licet ſm
largiorē modū accipiēdi duo vltima pn̄t attribui vt
p̄dictū ē. ¶ Sʒ ꝯtra predicta vī poſſe obijci. qm̄ vī
q xp̄s ſm q hō vere ⁊ ꝓpe ſit indiuiduū. Sicut em̄
in ſcd̄o libro oñſum fuit. Indiuiduatio ē ex cōicatio
ne materie cū forma. et innoteſcere hʒ p accidētium
collectionē. xp̄s āt ſm q hō ex aīa ⁊ carne ꝯponit̄
ſicut et alij hōies. ḡ ita vere et ꝓprie hʒ idiuiduatōꝫ
ſicut et alij hōies. nō vī ḡ qd̄ predictū ē ſufficere. ꝓ
pter hoc ē qd̄ q̄ſitū ſit de ꝓprietate indiuiduatōis in
xp̄o ſm q hō. Si em̄ nō ē āplior niſi q: dicit̄ de vno
ſolo. tūc nō hʒ magis de rōe indiuiduatōis q̄ accidē
tia. qd̄ abſurdū ē penit9. cū xp̄s ſm q hō ē vna vera
ſuba. Et dō q circūſcriptis accidētib9 et ꝓprietatib9
que indiuiduatōeʒ nō faciūt ſ oñdūt. indiuiduatio ē
a p̄ncipijs intriſecis ſm q vnū ꝯſtituūt ſuppoſituʒ
in quo totū eē rei ſtabilit̄. Et q: ex ꝯcurſu illoꝝ p̄nci
pioꝝ ꝯſtituit̄ indiuiduū. et reſultat forma toti9 que
ē forma ſpecifica. hinc ē queadmodū dicit Boeci. q
ſpēs ē totū eē indiuidui. in xp̄o āt aīa ⁊ caro. ſiue ma
teria et forma vniunt̄. nō ſolū in eo qd̄ ꝯſtituūt̄. ſed
etiā in hypoſtaſi vbi eterni. et iō forma ſpecifica non
dicit totū eē xp̄i. ac p hoc xp̄s ſm q hō non hʒ oīno
plenā rōeʒ indiuidui. vñ quaſi mediuʒ tenet īter in
diuiduū ꝓprie dictū. et idiuiduū ſm q accn̄s dī ali
quid indiuiduū. Nā in indiuiduo ꝓprie dicto ē p̄n
cipioꝝ ſubaliū vnio. et pmi ſuppoſiti ꝯſtitutio in ſe
ipo nō in altero. Utrūq tn̄ hoꝝ deeſt in accidentib9
que nec in ſe nec p ſe ſubſiſtūt. Medio mō ē in xp̄o.
vbi principia ꝯueniūt ſm hūanā naturaʒ. tn̄ pmū
ſuppoſitū ē alterius nature non ab eis conſtitutum.
Et ſic patet q veritatē habent q̄ predicta ſunt. Ad h̄
aūt valent p̄determinata li. iij. diſ. iij.

Conſequenter querit̄ de ſcd̄o p̄ncipali. ſcꝫ de
filiatione adoptionis. Et circa hoc incidunt
tria inquirenda. Primū vtruʒ filiatio adop
tiōis ſit in xp̄o. Scd̄m vtrum ſit in alijs per chriſtū.
Tercium vtrū ſit in nobis p comparationē ad xp̄m.

Queſtio prima. d

Utrū filiatio adoptionis ſit in xp̄o. Qd̄ eſt querere
vtrū xp̄s ſit filius adoptiuus. Et q ſic vī. Hylarius
de trini. Ptātis dignitas nō admonet̄ dū carnis hu
manitas adoptatur. Si ḡ hoc dicit quātū ad aſſum
ptionē hūane nature a verbo. vī q in xp̄o humana
natura ſit adoptata. Itē ſpūs charitatis eſt ille qui
facit filios adoptionis. ſicut patet Ro. viij. Non ac

cepiſtis iterum ſpiritū ſeruitutis in timore.ſed ſpiri
tum adoptiōis filioꝝ.ſ xp̄s habuit ſpiritū dilectiōis
ſm̄ ꝙ alij quē et accepit ꝑ donū.ḡ inquātū hō ē fili⁹
adoptiuus. Itē aut xp̄s ē filius dī ſm̄ ꝙ hō. aut n̄.
Si nō.et alij hōies ſunt filij dī.ḡ maioris dignitatis
ſunt alij hōies ꝙ̄ ille q̄ eſt de⁹.qđ abſurdū eſt dicere.
Si ḡ ē filius dī ſm̄ ꝙ hō.aut naturalis.aut adopti
uus.Sȝ nō naturalis.q꞉ tūc eēt eiuſdē nature ſm̄ ꝙ
hō.reſtat ḡ ꝙ ſit filius adoptiu⁹.¶ Itē oēs ſum⁹ fi
lij dei ꝑ creationē.ſ hoc nō ipedit quin poſſum⁹ eſſe
filij ꝑ adoptionē mediāte dono grē.ḡ pari rōe ꝙ̄uis
xp̄s ſit filius dei ꝑ eternā generationē.nihil impedit
q̄n ſit fili⁹ dei adoptiuus ꝑ ſuſceptionē gratie diuie
in tp̄e.Si tu dicas ꝙ hoc ē ꝓpter culpā ꝑ quā facti
ſum⁹ filij ire que non fuit in xp̄o. Sȝ cōtra. Angeli
ſunt filij ꝑ adoptionē gratie.ſic ſcribit̄ Iob.xxxviij.
ca.Cū me laudarēt aſtra matutina. et iubilarēt oēs
filij dei.ḡ ⁊c̄. Sȝ cōtra. Phil.ij.Dn̄s nr̄ ieſus xp̄us
in gloria.⁊c̄.ibi.glo.inquātū hō aſſumpſit nomē dei.
nō ꝑ gratiā adoptionis.ſ ꝑ graȝ vniōis.Si tu dicas
ꝙ nō negat xp̄m eē filiū adoptiōis.ſ negat xp̄m eſſe
deū adoptiuū cū ſit verus de⁹.Sed cōtra. ſicut xp̄s
ē verus de⁹.ita ē filius dei ver⁹.ḡ ſicut veritas deita
tis nō patit̄ ip̄m dici deū ꝑ adoptionē.ſic veritas fi
liationis nō admittit gratiā adoptiōis. Itē Amb.
tractās illud verbū Ro.j. Predeſtinat⁹ ē ⁊c̄.Legi et
relegi ſcripturas.ieſum filiū dei nūq̄ȝ adoptiōe inue
ni.Sȝ nō debem⁹ xp̄o attribuere qđ nō poſſum⁹ per
ſcripturas autēticas aut rōes neceſſarias ꝯfirmare.
ḡ oīno ē reijciēdū xp̄m eē filiū dei adoptiuū. Item
Aug.de eccl.dogmatibus.Natus ē ſm̄ veritatē na
ture ex deo dei filius.ſm̄ veritatē nature ex hōie ho
minis filius.vt nō adoptione.nō appllōne.ſ vtraq̄ȝ
natiuitate filij nomē naſcēdo haberet. Si ḡ ē tā fili⁹
dei ꝙ̄ virginis nō adoptiōe.nō nūcupatione.ſ natu
ra.ḡ neutrius ē filius adoptiu⁹. Itē quicūq̄ȝ adop
tat̄.de nō filio fit filius.ſi cū eēt fili⁹.iā nō adoptare
tur in filiū.ſ xp̄s ab eterno fuit fili⁹ ſm̄ diuinā natu
rā.ſtatim cū fuit fili⁹ fuit ſm̄ hūanā.ḡ ⁊c̄. Et q꞉ mul
te ad hoc inducunt̄ auctes in lr̄a.iſta ſufficiāt. R.
25 dō.ꝙ abſq̄ȝ dubio hec nō admittitur.ſ.xp̄m eē filiuȝ
dei ꝑ adoptionē.ſiue ꝓferat̄ ſimplr̄ ſiue cū determi
natōe.vtpote ſi addat̄ inquātū hō. Rō aūt hui⁹ ē q꞉
filiatio reſpicit ꝑſonā ſicut dictū eſt ſupra. ſ adoptio
in adoptato ꝓſupponit extraneitatē.et ponit gratifi
catione.et ordinat ad poſſidendū hereditateȝ. et iſta
ſunt tria ſubalia ipi adoptiōi. Ad hoc ḡ ꝙ aliq̄s ſit
filius ꝑ adoptionē neceſſario requirit̄ ꝙ ꝑſona illa
hēat ante adoptionē aliquo mō extraneitatē.q꞉ non
adoptant̄ filij ꝓprij ſ alieni.neceſſe ē etiā ꝙ recipiat
donū gratie ꝑ qđ ordinat̄ ad poſſidēdā hereditateȝ.
ꝙ̄uis aūt in xp̄o cōpetāt duo vltima.ſcȝ gratie ſuſce
ptio et heredatio ſm̄ naturā aſſumptā. extraneitas
tn̄ nō cōpetit. Ille nāq̄ȝ extraneus ē a filiatōe q̄ nō ē
fili⁹. Nō fili⁹ aūt dupl̄r pt̄ dici.vel negatiue.vel con
trarie. Nō fili⁹ negatiue dī q̄ non hȝ filiationē dei.ſi
ue hēat oppoſitā filiatōeȝ ſiue nō. Non fili⁹ cōtrarie
ſiue priuatiue dī ille qui ē filius ire. Ad hoc ḡ ꝙ ali
qua ꝑſona ſit adoptabilis.neceſſe ē ꝙ ſm̄ ſuā ꝓmaȝ
originē vel ſit indifferēs ad filiationē grē et ire.vl' ha
beat filiationē ire.Et q꞉ perſona xp̄i nullo iſtoꝝ mo
dorum etiam ſm̄ naturam aſſumptaȝ habuit extra
neitatem.quia nec peccatum hūit.nec habere potu
it.oēs aūt alie ꝑſone habentes gratiā habuerūt aliq̄ȝ
extraneitatē.hinc ē ꝙ de oībus hn̄tib⁹ graȝ pōt dicī
ꝙ ſunt filij adoptiui.excepta ſola ꝑſona xp̄i rōe iam
dicta. Cōcedēde ſūt ḡ rōes ad ptē iſtā. Ad illud ḡ 26
qđ primo obī de Hayla.ꝙ in xp̄o hūanitas adoptat̄.
dō.ꝙ hūanitas dī adoptari n̄ rōe illi⁹ ſingularis na
ture q̄ aſſumpta fuit a verbo in vnitatē ꝑſone. ſ rōe
cōſimiliū.q꞉ ꝑ illā vnioneȝ adoptati ſunt alij hōies.
Ad illud qđ obī ꝙ ſpūs charitatis facit illos adop 27
tiuos.dō.ꝙ verū ē in his q̄ hn̄t extraneitatē aliquā.
et q꞉ hāc nō ē repire in xp̄o.iō nō tenet rō illa.q꞉ ꝓce
dit ab īſufficiēti. ¶ Ad illđ qđ obī. vtrū xp̄s ſit fili⁹ 28
dei ſm̄ ꝙ hō.pōt cōcedi ꝙ ſic. Et ſi q̄rat̄ vtꝝ ſit fili⁹
ꝑ gratiā vel ꝑ naturā.dō.ꝙ ſm̄ ꝙ hō ē fili⁹ ꝑ gratiā.
ſ tūc nō ſequit̄.ḡ ē filius adoptiu⁹.q꞉ hoc nō ē ꝑ gra
tiā adoptiōis ſ ꝑ gratiā vniōis.que multo ē excellen
tior.nec hȝ repugnātiā ad filiatiōeȝ naturalē.imo fa
cit illā cōicari.nec iportat aliquā ipfectionē.nec amit
tit̄ nec cōſumit̄ ſicut gratia adoptionis ꝓut exēplifi
catū fuit. Ad illud qđ obī ꝙ filij ꝑ creationē ſūt fi 29
lij ꝑ adoptionē.dōm.ꝙ nō eſt ſimile.q꞉ filij ꝑ creatio
nē ꝙ̄uis non ſint oīno extranei a deo. tn̄ pn̄t eſſe ex
tranei ſi ꝑ culpā ſūt filij dyaboli.nec ꝑ creationē ſūt
ꝑfecti filij.q꞉ nō ſunt ſimilitudine gratie inſigniti. nō
ſic aūt ē de eo qui ꝑ generationē ē filius.ille eīn non
ē extrane⁹.nec pōt fieri.nec pōt magis cōſignari.⁊ iō
nō pōt ꝑ adoptionē fili⁹ dei de nouo fieri. et iō rō il
la nō valȝ.qm̄ nō ē ſile hic et inde.

¶ Queſtio.ij. c

Utrū filiatio adoptionis cōueniat nobis ꝑ xp̄m ⁊c̄.
Et ꝙ ſic vī Io.j.dedit eis ꝑtātē filios dei fieri his q̄
credūt in nomie ei⁹. ꝯſtat ꝙ euāgeliſta loquit̄ đ ver
bo incarnato. ḡ vī ꝙ ꝑ ip̄m nos ſumus filij dei. ſ nō
alij filij ꝙ̄ adoptiui.ḡ ⁊c̄. Itē ad Gal.iiij. Miſit de⁹
filiū ſuū factuȝ ex muliere.vt ado.fi. re. ḡ ſi fili⁹ ad h'
miſſus eſt in carnē.vī ꝙ ꝑ xp̄m ſumus filij adoptiui.
¶ Itē oē ꝑ accidens reducit̄ ad ꝑ ſe.ſ filij ꝑ adoptio
nē ſunt filij ꝑ accidens reſpectu filij naturalis qui ꝑ
ſe et ꝓprie eſt filius.ḡ ſi ſolus xp̄s eſt filius natura
lis.videt̄ ꝙ nullus adoptet̄ in filiū niſi ꝑ ip̄m. Itē
ꝑ ipſum ſumus filij dei effecti ꝑ quē ſumus filio dei
recōciliati.ſed deo recōciliati ſumus ꝑ xp̄m. ſic dī.ij.
Cor.v.deus nos ſibi reconciliauit ꝑ chriſtuȝ.ḡ vide
tur ꝙ adoptati ſimus ꝑ ipſum. ¶ Sȝ cōtra Ro. viij.
Non accepiſtis ſpiritū ſeruitutis iterum in timore.
ſ ſpiritū adoptionis filioꝝ.ḡ videtur ꝙ noſtre filia
tionis adoptio ꝓprie attribuenda ſit ſpirituiſancto
nō xp̄o. ¶ Item Io.iij. Niſi quis renatus fuerit ex
aqua et ſpirituſancto ⁊c̄.Et iterū.ſic eſt omis qui na
tus eſt ex ſpiritu.Sed cui attribuit̄ natiuitas. eideȝ
attribuēda eſt filiatio.Si ḡ ꝑ ſpirituſanctū renaſci
mur ſpiritualiter.videtur ꝙ ꝑ ſpiritum ꝓprie non ꝑ
xp̄m adoptemur in filios.Or ſi tu dicas hoc compe
tere vtriq̄ȝ.Arguitur ꝙ ꝑ appropriationem non cōpe
tat xp̄o.ſed ſpirituiſancto.predicte autem rationes vi
debant̄ oſtendere oppoſitum. ¶ Itē ante chriſti in
carnationem deus habuit homines filios.ſicut ipſe
dicit de ſalomone.Ero illi in patrem.Sed conſtat ꝙ
nondū filius dei in carnē aduenerat. ḡ ſi chriſt⁹ filiū
dei nominat incarnatum.videt̄ ꝙ non ſimus filij dī
per chriſtum. ¶ Item ꝙ̄cunq̄ȝ ſit filius dī incarna
tus.nullus tn̄ eſt dei filius adoptiuus niſi qui ſuſce
pit donū gratie gratū facientis. q̄ ſuſcepta etiā ante
incarnationē eſt filius.ḡ poſita vel remota incarna
tione filij dei.ſalua manet ratio adoptionis. videtur

ergo ꝙ noſtre filiationis adoptio non fuerit facta ꝑ
chriſtum. Iuxta hoc queritur ꝑ quod donū gratie
efficiamur filij adoptiui. videt̄ eñ ꝙ per charitatem
ſicut dicit Aug. Sola charitas eſt q̄ diſcernit inter fi
lios regni et ꝑditionis. Videtur etiam ꝙ ꝑ fidem. ſi
cut Jo. j. dicitur. Dedit eis poteſtatem filios dī fieri
his qui credunt in nomine eius. Videtur nihilomi
nus ꝙ ꝑ timorē. Super illō Ro. viij. Nō accepiſtis
iterū ſpiritum ſeruitutis ꝛc. glo. Timor caſtus qui ē
bonus et ꝑficiens generat nos filios. Videtur etiam
ꝙ ꝑ gratiam baptiſmalem ꝑ auctem dñi Jo. iij. Ni
ſi quis rena. ꝛc. ſ; hoc eſt per baptiſmū. Queritur er
go cui iſtaꝝ gratiaꝝ ſiue donoꝝ attribuatur ꝓꝑe
filiatio adoptionis. Et ſi omnibus quodā modo q̄
50 ritur cui magis ꝓꝑie. ¶ R. dōm ꝙ cum querit̄ vtꝝ
ſumus filij adoptionis ꝑ chriſtum. hoc pōt intelligi
dupliciter. quia ꝑpoſitio illa ꝑ pt̄ importare cauſam
effectiuam. vel meritoriam ſiue diſpoſitiuā. Et ſi im
portat cauſam meritoriā vel diſpoſitiuam. abſq; du
bio verum eſt ꝙ ſimus filij adoptionis ꝑ chriſtū. Ip
ſe eñ nobis meruit gratiam ꝑ quā ſumus filij adop
tiui inquantum eſt caput eccleſie. Et hoc non ſolum
reſpicit diuinam naturam ſ; etiā naturā aſſumptā.
Si vero importat cauſam effectiuam. ſic adhuc veꝝ
eſt. pater eñ nos adoptauit per filium et ſpiritūſan
ctum. Et ſi per appropriationem loquamur. ꝑ filiū
nos adoptauit quo ad inchoationem. per ſpiritūſan
ctum quo ad cōſūmationem. Ad noſtram eñ adop
tionem duo concurrunt. ſ. redemptio que facta eſt ꝑ
filij miſſionē. et gratificatio que facta eſt per miſſio
nem ſpiritusſancti. Et hoc eſt quod dicitur in libro d̄
anima et ſpiritu ca. vj. A patre per filium et ſpiritū
ſanctum ad nos diuina deſcendunt. Pater ſiquidē
tradidit filium quo redimeret nos. miſit ſpiritūſan
ctum qui ſeruos adoptaret in filios. filium dedit in
precium redemptionis. ſpiritūſanctum in priuilegi
um adoptionis. Et ſic patet ꝙ per omnem modū ſi
ue ꝑ dicat rōem diſpoſitiuā ſiue effectiuā. ꝛ hoc ſiue
ꝑ proprietatē ſiue ꝑ appropriationē. verū ē ꝙ ſum⁹
filij adoptiui per xp̄m. Et concedende ſunt ratiōes
51 que hoc oſtendūt. ¶ Ad illud ḡ qđ primo obijcitur
in contrarium de ſpiritusancto. dōm ꝙ filiatio ado
ptionis conuenit ſpiritusancto et appropriari pōt
ratione gratificationis. ſed per hoc non excludit̄ quin
conueniat filio. Si eñ per ꝓꝑietatē loquamur. in
diuiſa ſunt opera trinitatis. ſi vero per appropriatio
nem. nihil ipedit quin aliquid diuerſis de cauſis poſ
ſit pluribus perſonis appropriari. et per hoc patet ſe
52 quens obiectum. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ filij adoptiui
fuerunt ante aduentum xp̄i. Dōm. ꝙ et ſi fuerūt añ
aduentum chriſti ſm̄ rem. non tñ ante fidem ventu
ri fuerunt filij adoptiui. quia ſicut dicit Aug. nullus
ſaluari potuit ſine fide mediatoris. Preterea añ xp̄i
aduentum non fuit plena ratio filiationis. quia nul
lus hereditatem poterat aſſequi quantūcunq; iuſt⁹
eēt. Et ſi tu obijcias de angelis ꝙ ñ ſint filij. Dōm ꝙ
et ſi non ſint filij mediantibus meritis chriſti homi
nis. ſunt tñ per effectum et conformitatem filij dei.
Oportꝫ eñ ſicut dicit Aug. nos in filios adoptari ꝑ
53 eū qui ē filius ꝑ naturā. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ incar
natione non poſita ponit̄ filiatio. nec remota remo
uetur. dōm. ꝙ hoc non arguit noſtre adoptiōis xp̄m
nō eē cauſam. ſ; oſtendit incarnationē non eſſe totā
cauſam. q; complectur filiatio in miſſione ſanctiſpiri
tus. ¶ Ad illud vō qđ vltimo queritur. ꝑ quod do 54
num gratie ſiamus filij adoptiui. dōm. ꝙ filij dei ſu
mus inquātum ſumus conformes imagini filij natu
ralis. ſm̄ illud Ro. viij. Quos predeſtinauit confor
mes fieri imagini filij eius. Hoc autē eſt dupliciter.
Aut per remotionem a malo. et hoc eſt per gratiam
baptiſmalem. que inquantū eſt ſacramentalis. mede
la eſt cōtra malum. Aut ꝑ ordinem ad bonū. Et hoc
poteſt eſſe dupliciter. aut ex parte intellectus et ſic ē
fides. aut ex parte affectus et ſic eſt charitas. Si aūt
dicat̄ timor vel humilitas facere filios. hoc eſt diſpē
ſatiue.

¶ Queſtio. iij. f

Utrum filiatio adoptionis ſit in nobis ꝑ compara
tionem ad xp̄m. Et hoc eſt querere vtrum ſimus fi
lij adoptiui ipſius chriſti. Et ꝙ ſic videt̄. Frequent̄
eñ in euangelio vocat dñs diſcipulos ſuos filios et
illos quos curabat. Confide fili fides tua te ſaluum
fecit. Si ergo vere dicebat. illi vere erāt filij xp̄i. ſed
non naturales. ergo adoptiui. ¶ Item ſuper illud
Ephe. iiij. Unus deus et pater omniū. glo. Deus eſt
pater omnium creatione. ſed fideliū regeneratione.
ſed chriſtus creauit et recreauit. ergo chriſtus eſt pa
ter omnium et fidelium. ſed fideliū eſt per adoptio
nem pater. ergo ꝛc. ¶ Item filij adoptiui efficimur
per gratiam inhabitantem. ſed cum habitat in nob̄
vna perſona. neceſſe eſt ꝙ inhabitet et reliqua. ergo
ſi ſumus filij vnius perſone. neceſſe eſt ꝙ totius tri
nitatis. ergo xp̄i. ¶ Item vnus eſt amor quo ama
mus patrem. et filium. et ſpiritūſanctum. Sed amor
eſt ille qui facit nos clamare abba pater. ergo pater
et filius et ſpiritusſanct⁹ ſunt vn⁹ pater noſter. Sꝫ
contra. Illius ſolius eſt adoptare qui potens eſt ge
nerare. ſed i diuinis ſolus pater generat. nec chriſt⁹.
nec ſpiritusſanctus. ḡ ſumus filij adoptiui ſolius pa
tris. non ergo xp̄i. ¶ Item illius ſumus filij adopti
ui cuius chriſtus eſt filius ꝑ naturā. eo ꝙ ſumus ei
us fratres et coheredes. ſed idem chriſtus eſt filius
ſolius patris. ergo nos ſumus filij adoptiui r̄ſpectu
vnius ſolius perſone. ſcꝫ patris. non ergo xp̄i. Itē
ſolus filius eſt incarnatus. nec ſi alius incarnaretur
eēt confuſio ꝓꝑietatum. et nomē filiationis tranſi
ret in aliā ꝑſonam. Si ergo filiatio non debet in di
uinis competere alij perſone q̄ꝫ perſone filij. pari ra
tione nec paternitas. ¶ Item reſpectu illius ſolius
dicimur filij qui refertur ad nos viceuerſa. ſed filius
dei non dicitur ad nos. nec dicitur filius noſter. ſicut
habitum eſt in primo libro. ergo nec nos debem⁹ di
ci filij ipſius filij. Si tu dicas ꝙ ꝛ ſi non r̄feratur ſub
nomine filij. refertur tñ ſub nomine patris. Obijci
tur contra hoc. quia eſſe patrem et fratrem ſunt
relationes incōpoſſibiles reſpectu eiuſdem. ſ; xp̄us
eſt frater noſter. ḡ nō ē pater. ḡ nō ſum⁹ filij xp̄i. R.
dōm ꝙ abſq; dubio filiatio ꝑ adoptionē cōpetit no 55
bis reſpectu totius trinitatis a qua ſumus creati et
recreati. et ſic cōpetit nobis reſpectu xp̄i. Unū xp̄s pōt
dici pater nr̄. Sicut eñ in diuinis nomē ꝑncipij acci
pitur eēntialiter. vtpote cū dī reſpectu creature. acci
pit̄ etiā notionaliter cū dī reſpectu perſone. Sic no
mē patris ſi dicat̄ reſpectu perſone dī perſonaliter.
Si vero dicatur reſpectu naturalis creature eēntia
liter dicitur. Unū ſicut pater et fili⁹ et ſpūſſanct⁹ ſunt
vnū ꝑncipiū reſpectu creature rōe ꝓductionis natu
re. ſic ſunt vn⁹ pater rōe collatiōis gratie. Cōcedēde

56 ſūt ꝯ̄rōes ad h̄ inducte. Ad illō qđ p̄io obi͂ ꝙ illi⁹
ē adoptare.ꝛc̄.Dō.ꝙ illud hȝ locū in eis q̄ nati ſunt
habere filios per viā generatiōis.De⁹ aūt n̄ ſolū hȝ
filiū per productionē generatiōis.verū etiā multos
ſibi format filios p̄ ꝓductōez creatōis. Et ſicut tota
trinitas illos creat dādo vitā. ſic recreat dādo grāȝ.
57 et ſic adoptio ad totā trinitatē ſpectat. ¶ Ad illō qđ
obi͂ ꝙ eiuſdē ſumus filij nos et xp̄s.dō.ꝙ verū eſt ꝙ
eiuſdē ſumus filij ſcȝ patris eterni.ex q̄ ois p̄rnitas
in celo et in terra nōiatur. nō tn̄ illius ſolius. q꞉ alit̄
ſum⁹ nos filij.aliter xp̄s. Chriſtus eñ eſt fili⁹ per ge
nerationēȝ que ē actio perſonalis.nos aūt per crea
tionē et gratificationē que ē actio eēntial̄. Et qm̄ p̄r
cōicat toti trinitati.iō nō ſeq̄tur ꝙ ſi eiuſdē ſum⁹ filij
cui⁹ ē xp̄s ꝙ nulli⁹ alteri⁹. Verꝫ ē tamē ꝙ p̄rnitas
ipſi pſone p̄ris appropriat̄ ſm ꝙ di͂ reſpectu noſtri.
58 Ad illō qđ obi͂ ꝙ nomē ꝓprietatis cōicatū alijs p
ſonis inducit cōfuſionē.dōȝ ꝙ illud veritatē hȝ qn̄
nomē ꝓprietatis ſic cōicat̄ ꝙ nūerat̄. vtpote ſi duo
filij eēnt in trinitate.hoc āt ꝯtingeret ſi alia perſona
incarnata fuiſſet. Si eñ ſpūſſanct⁹ eēt natus d̄ virgie.
fili⁹ eēt.et ali⁹ fili⁹ q̄ȝ ſit xp̄s.nūc aūt nō ē ſic. Nā ꝛ ſi
xp̄s et ſpūſſctūs dicat̄ eē pater nr̄ p adoptionē.nō tn̄
ſūt ali⁹ et ali⁹ p̄r. imo tota trinitas ē vn⁹ p̄r nr̄. q̄uis
vna ſola pſona ſit p̄r xp̄i. ¶ Ad illō qđ obi͂ ꝙ non di 59
filius nr̄ vl̄ ſpūſſanct⁹ nr̄.dō.ꝙ ad hoc ꝙ aliq̄s ſit p̄r
nr̄ nō oportȝ ꝙ ad nos referatur ſub ꝓprio nōie.ſed
ſub hoc nōie qđ ē p̄r.hoc aūt nō dicere ē ꝙ filius di͂
ſit pater nr̄. q̄uis nō ſit filius nr̄. Nec valet qđ obi͂ d̄
cōfuſione relationū.ꝙ idē ſit p̄r et frat̄.dōm. ꝙ nihil
impedit diuerſas et oīno diſparatas relatōes ineſſe
eidē ſm diuerſas naturas.et ſic ē in ꝓpoſito. Nam
xp̄s ē pat̄ nr̄ ſm diuinā naturā.et ē frater nr̄ ſm hu
manā naturā.hoc āt nō facit ꝯfuſionē ꝓprietatū nec
relationū.q꞉ nec p̄rnitas illa nec fraternitas ꝓprieta
tes pſonales importāt.

Diſtinctio.xj.de cōicatiōe ideomatū et ꝓprietatū reſpiciētiū pſonā ꝓut ſonant in defectibilitatē.vt predeſtinatio.creatio.inceptio ꝛc̄.

Deinde ſi querit̄ vtꝝ p̄deſtinatio.ꝛc̄.Supra oñdit mḡr qualiter xp̄o ꝯueniūt iſta ydiomata que ſona re videnť in cōplementū et dignitatē. In hac vero pte inquirit de his que dicūt aliquā d̄fectibilitatē. talia aūt ſunt q̄ notāt inceptionē et ſignificāt habere eē poſt non eē. Talia aūt ſūt in triplici dr̄ia. Na queda importāt inchoationē in eſſe iplicite et rōe cōnotati.vt vocabulū predeſtinādi. Quedā iplicite ſ rōne p̄ncipalis ſignificati vt verbū creandi. Quedā explicite et rōne ſui p̄mi ſignificati ſicut verbū incipiēdi. Ido ps iſta habet ptes tres. In quaꝝ p̄ma inq̄rit.vtrū predeſtiatio dicat̄ de natura aut de pſona xp̄i. In ſecūda vo inquirit.vtꝝ xp̄s ſit creatura.ibi.ſolet etiā queri vtꝝ debeat ſimplr̄ dici ꝛc̄. In tertia vero querit.vtꝝ ille hō aliqñ incepit.an ſemp fuerit.ibi. Poſt p̄dicta querit̄ ꝛc̄. Pria āt et vltima pte manēte indiuiſa. media ps diuidit̄ in tres. In quaꝝ prima ꝓponit q̄ſtionē et determinat. In ſecunda vero p auctēs ſanctorum confir mat.ibi.Qui xp̄m vel dei filium ꝛc̄. Tercio vero diſſoluit argumentationem ſophiſticam que quidem vide tur eſſe contraria veritati.et hoc ibi.Et ſi ergo chriſtus ſm hominem dicitur creatura.ꝛc̄.

¶ Vtꝝ predeſtinatio dicat̄ de pſona vel natura xp̄i. a

Deinde ſi querit̄ vtrū predeſtinatio illa quā cōmemorat apl̄s ſit de pſo na an d̄ natura.ſane dici pōt et pſonā filij que ſemp fuit eē p̄deſtinatā ſm hōiez aſſumptū. vt ipa ſcȝ ens hō eēt dei fili⁹.et naturā hūanā eē p̄deſti natā vt verbo patris perſonaliter vniretur. di.XI.

¶ Querit vtꝝ xp̄s ſit creatura ſiue creatus vel factus. Et determi nat hoc ſimplr̄ et abſq̄ determinatiōe minus ꝯgruēter dici. b

Solet etiā queri vtꝝ debeat ſimplr̄ dici atq̄ cōcedi xp̄m eē factū.vl̄ creatū. vel creaturā. Ad qđ dici pōt.hoc ſimplr̄ et abſq̄ determiatōe min⁹ cōgruē ter dici. Et ſi qñq̄ breuitatis cā ſimplr̄ enunciet̄. nūq̄ȝ tn̄ ſimplr̄ dȝ itelligi. Q꞉ vt Aug.in.j.li.d̄ tri.ait. Cū de xp̄o loq̄mur.q̄d ſm q̄d et ꝓpt̄ q̄d dicat̄ prudēs et diligēs ac pi⁹ lector itelligere dȝ. Aug.

¶ Cōfirmat determiationē autoritatibus ſanctoꝝ. c

Qui xp̄m vl̄ di͂ filiū n̄ eē factū vel creaturā in.j.li.d̄ tri.oñdit ita iquiēs. In p̄cipio erat verbū.et v̄bū caro factū ē.et oia p ipm facta ſūt.neq̄ dicit oia niſi que facta ſūt.i.oēȝ creaturā. Vñ liquide apparet ipm factū nō eē p quē oia facta ſūt. Et ſi fact⁹ n̄ ē.crea tura n̄ ē. Si āt creatura n̄ ē.eiuſdē cū p̄re ſbe ē. Omis eñ ſubſtātia que de⁹ n̄ ē.creatura ē. et q̄ creatura n̄ ē. d̄⁹ ē. Sȝ ſi fili⁹ n̄ ē eiuſdē ſubſtātie cui⁹ p̄r.ḡ facta ſub ſtātia ē.et ſi facta ſubſtātia ē.n̄ oia p ipm facta ſūt. At oia p ipm facta ſūt.facta ḡ ſubſtātia n̄ ē.ſȝ vna cū p̄re īfecta ſubſtātia ē. Itē in eodē.ſi vel filiū fecit p̄r quem nō fecit ipe fili⁹.nō oia p filiū facta ſunt. At oia p filiū facta ſūt. Ipe ḡ fact⁹ nō ē.vt cū p̄re faceret oia q̄ facta ſūt. Idē i li.lxxxiij.q̄onū.dr̄ creat̄a q̄cq̄d fecit d̄⁹ p̄r p filiū.q̄ n̄ p̄t appellari creat̄a.qm̄ p ipȝ fctā ſſ oia. Ambro.i li.j.d̄ tri. Probem⁹ inq̄t creaturā n̄ eē dei filiū. Audiuim⁹ eñ i euāgelio dn̄m mādaſſe diſcipl̄is. Pre a Ambro. Marci.xvj.

1 a Liq̄de apparȝ ipm factū n̄ eē p quē oia fa cta ſūt. Cōtra. videt̄ iſta auctas eē falſa in ſe.et ad ꝓpoſitū n̄ va lere. Qm̄ dicim⁹ ꝙ ex ipo.et p ipm et in ipo ſunt oia. ḡ ſi oia ſūt p ipm.ipe nihil ē. cōſtat ꝙ hoc n̄ ſeq̄t̄. ḡ pi rōe n̄ ſeq̄t̄ oia facta ſūt p ipm. ḡ ipe n̄ eſt fctūs. Itē vi͂ ꝙ n̄ valeat ad ꝓpoſitū.q꞉ Aug.non loquit̄ de filio dei ſm diuinam naturaȝ. Cū aūt querit̄ vtꝝ xp̄s ſit

Ro. viij.

De perfidia et pena Arrij.

Gal. iiij.

dicate euāgeliū vniuerſe creature. Qui vniuerſā crea/
turā dicit. nullā excipit. et vbi ſūt q̄ creaturā xp̄m ap/
pellāt? Nā ſi creatura eēt. ſibi mādaret euāgeliuȝ p̄di
cari. et ſubiect⁹ eēt vanitati. q: teſtāte aplō. oīs creatu
ra vanitati ſubiecta ē. nō ḡ xp̄s creatura ē. ſ creator. q̄
docēde creature diſcipliſ mādat officiū. Arrij hec fuiſ
ſe pfidia legit. vt xp̄m creaturā fateret. Ido effuſa ſūt
arrij viſcera atq̄ crepuit medi⁹ pſtrat⁹ in faciē. ea q̄/
bus xp̄m negauerat feda ora pollut⁹. His alijſq̄ plu/
ribus teſtimonijs inſtruimur non debere fateri ſimplr
xp̄m eē factū vel creaturā. ſ addita determiatōe recte
dici p̄t. vt ſi dicat factus ſm carnē vel ſm hōiez. vt fa
ctura hūanitati nō deo attribuat. Ut eñ ait Amb. in
p̄io li. d̄ tri. Nō de⁹ fact⁹ ē. ſ de⁹ dei filius natus eſt.
Poſtea vō ſm carnē hō factus ex maria ē. Miſit eñ
de⁹ filiū ſuū factū ex muliere. factū ſub lege. Filiuȝ in/
q̄t ſuū. ſ. n̄ vnū d̄ mltis. Cū dicit ſuū. generatiōis eter
ne ꝓprietatē ſignauit. Poſtea factū ex muliere aſſeru
it. vt factura nō diuinitati ſ aſſumptioni corpis aſcri
beret. Factū ḡ ex muliere dicit. ꝓpt carnis ſuſceptio/
nē. Sub lege. ꝓpt obſeruātiā legis. Generatio gene/
ratiōi nō p̄iudicat. nec caro diuinitati. De⁹ eñ etern⁹
ĩcarnatōis ſacrm̄ ſuſcepit. n̄ diuidu⁹ ſ vn⁹. ⁊ i vtroq̄
vn⁹. ſ. diuitate ⁊ corpe. Nō eñ alt̄ ex pr̄e. alter ex vir
gine. ſed idē aliter ex pr̄e. aliter ex virgīe. q̄ fact⁹ ē ſm
nr̄e ſuſceptionē nature. nō ſm eterne ſubſtātiam vite.
quē legim⁹ p̄iogenitū et vnigenitū. Primogenitū.
q: nemo añ ip̄m. Unigenitū. q: nemo p⁹ ip̄m. Ex his
euidēter tradit q̄ intelligētia accipiēdū ſit cuȝ dicitur
xp̄s fact⁹. vel ſimplr vel cū additamēto. vt factura. ſ.
vl creatura nō ad aſſumētē deū. ſȝ ad aſſumptū hōiez
referat. In deo eñ creatura eē nō pōt. vt Amb. ait. j.
li. de tri. Nunq̄d dicto factus ē xp̄s? Nunq̄d mādato
creat⁹ ē xp̄s? Quō āt creatura eē in dō p̄t? Etem̄ deus
nature ſimplicis ē non cōiūcte atq̄ cōpoſite. cui nihil
accidat. ſȝ ſolū qd̄ diuinū ē in natura hēat ſua.

¶ Diſſoluit argumētatōeȝ ſophiſticā q̄ vr̄ eē contraria veritati. d

b ᵇEt ſi ḡ xp̄s ſm hōiez dicit creatura. nō tñ ſimplr p̄di/
cād⁹ ē creatura. Nec ex eo q xp̄s ſm hōiez dr̄ eē crea/
tura p̄t qs ꝓgredi ſic argumētādo. Si ſm q hō xp̄s ē
creatura. vel rōnalis vel non. vel que eſt de⁹ vel non.
c ᶜnitens per hoc probare chriſtum eſſe aliq̄d n̄ diuinū.
quia quod ipſe eſt ſm hominem ipſe eſt. Et ideo ſi
ſm hominez eſt aliqua ſubſtantia nō diuina. eſt vtiq̄

creatura. hoc ē ſm na
turā aſſumptam. vr̄ q
auctas illa et alie ſeq̄n
tes ſint inducte valde
impprie. R⁹. dō3. q
auctas ⁊ vera ē in ſe ⁊
ad ꝓpōitū valet. In
ſe quidē vā ē. q: cū pre
dicati claudit in ſubie
cto. Si eñ ipe eſt p̄nci
piū oīm creatoꝝ. ipoſ/
ſibile ē ip̄m eſſe aliq̄d
creatoꝝ. tū rōe poten/
tie creandi q̄ nō p̄t cō
petere creature. tū rōe
generalitatis p̄ncipan
di q̄ non pōt cōpetere
rei create. Nec valet
iſta iſtātia. ex ipo ſunt
oīa ⁊c. oīa ſcȝ facta. q:
oīa p vniuerſitate re/
rū diſtribuit. et de⁹ nō
ē de vniuerſo ſ ſupra
vniuerſuȝ. Et iō nō ſe
quit q ſit nihil. ¶ Ad
illō qd̄ obī q nō valet
ad ꝓpoſitū. Dōm. q
xp̄s nōiat pſonā ver/
bi vt in duabus natu/
ris. et q: nomē ipoſitū
ē pſone filij dei. q: filio
dī repugnat. ipugnat
etiaȝ xp̄o. et iō auctas
inducta et alie ſequen
tes ad ꝓpoītū q̄dē fa/
ciūt. ſ h̄ eſt p accidēs.
Alio etiā modo faciūt
ad ꝓpoſitū. q: auctes
inducte ſūt in lr̄a que
ſūt cōtra errorē Arria
noꝝ. Et qm̄ p̄dict⁹ ſer
mo ſimplr et ſine det/
miatōe plat⁹ ſermoni
Arrij ē ꝓpiqu⁹. iō q̄/
ſi ex cōſequēti auctes
īducte obuiāt p̄dicto
ſermōi. ⁊ ꝓpea valēt
tā in ſe q̄ ad ꝓpōitu3.
b Et ſi ḡ xp̄s ſm hōi/ 2
nē dī creatura non tñ
ſimplr p̄dicādus ē. ⁊c.
Cōtra. qd̄ vere de al
tero p̄dicat cū determi/
natōe nō diminuēte, vere p̄dicat de ipo ſimplr. ſ hō n̄ diminuit de rōe xp̄i. ḡ ſi aliq̄d dī de xp̄o ſm hōiez. vr̄
q ſimplr dicat de ipo. ¶ Itē qn̄ aliq̄d natū ē ineſſe ſolū ſm corp⁹. vere dī de toto ſimplr ſi q̄tū ad corp⁹ dica/
tur. ḡ pari rōe ſi aliq̄d natū ē ineſſe xp̄o ſm hūanā naturā. vr̄ q neceſſaria ſit ꝯñtia q ei ſimplr et abſolute cō
ueniat. ¶ R̄. dōm. q cū aliq̄d dī de aliq̄ ſimplr et ſine determiatōe. hoc pōt eē dupl̄r. Aut ita q ſimplr dictuȝ
nō ponat lati⁹ rē ſuā q̄ cum ponit cū determinatione. et tūc liceȝ inferre. Aut ita q latius ponat rē ſuā quātuȝ
ē de ſenſu quē verba p̄tendūt. et tūc ꝯñtia pōt negari. Sicut nō ſequit ſi inferat ille ē albus ſm pedē. ḡ ille ē
albus. p hunc modū nō ſequit q eē creatura ſm hōiez attribuit xp̄o rōne nature aſſumpte. Prolatū āt ſim/
plicit vr̄ ei cōuenire oīno. Cōſuetū eñ ē nōie creature ea itelligi q̄ oīno inducta ſūt d̄ n̄ eē in eē. Et ſic p3 r̄nſio
ad vtrāq̄ rōeȝ. Ul dicat ſicut. ſ. dictū fuit. di. vij. d̄ p̄deſtiatōe xp̄i q n̄ ſeq̄t ē p̄deſtiat⁹ ſm hōiez. ḡ ē p̄deſtia/
t⁹ ſimplr. n̄ q: hō diminuit. ſ q: variat attributio p̄dicati. vt qd̄ attribuit p⁹ hūane nat̄e. p⁹ modū attribuit
diuie pſōe. ⁊ iō tal' mod⁹ p̄dicādi iducit accñs i aliq̄b⁹ p̄dicat q̄ p ſuā extraneitatē ꝯcomitat. nec inferri p̄nt.
c Nitēs g h̄ ꝓbare xp̄ȝ eē aliq̄d n̄ diuinū. Ul q mgr̄ hēat illō p icōueniēti. ſ h̄ nllm vr̄ icōueniēs. q: cū xp̄s 3

ſit dñs. hec nō recipit xp̄s ē hō dñicus. ḡ pa ri rōe cū xp̄s ſit de⁹. h nō vꝫ admittēda. xp̄s ē aliq̄d diuinū. ḡ eius oppoſita ē vera. ſ. xp̄s ē aliq̄d ñ diuinū. Itē vꝫ ꝙ argumētatio illa ſit neceſſaria. Si xp̄s ē aliq̄ ſuba ñ diuia. ꝙ xp̄s ſit aliq̄d non diuinū. Ad eſſe eñ ſubam neceſſario ſequit̄ eſſe aliq̄d. Sic̄ ḡ ſequit̄ ē hō albus. ḡ aial albū. ita neceſſario ſeq̄ vꝫ. ē ſuba nō diuia. ḡ aliq̄d nō diuinū. ¶ R. dō3.
5 ꝙ hec ē vera. xp̄s ē aliquid diuinū. et hec eſt falſa xp̄s ē aliq̄d nō diuinū. Nec ē ſil̄e d̄ hoc nōie diuinus et d̄ hoc nōie dñicus. Nā et ſi vtrūq3 ſit poſſeſſoriū3. tñ dñicus iportat circa illud de quo dī poſſeſſorē p modū paſſionis. dī eñ dñicus a dño habit⁹ vel poſſeſſus. S3 diuinū nō ſolū p modū paſſiōis. ſ̄ ꝛ p modū actiōis. q2 diuinū dī qd̄ h3 diuinitatē. p quē modū cōſueuit dici pſona diuina. Et ꝑpter hoc ꝯcedit̄ iſta tāq̄ vera. xp̄s ē aliq̄d diuinū. q2 ē pſona diuia. Et iō mgr̄ hāc negat. xp̄s ē aliq̄d non diuinū. Et dicit ꝙ hec ꝯñia nō tenet. xp̄s ſm ꝙ creatura ē aliq̄d nō diuinū. ergo eſt aliq̄d ñ dñicū. q2 in pria remouet negatio diuitatē a creata nā. ſ̄ in ꝯcluſione remouet a pſona eterna. Si aūt querit̄ vtꝝ hec ſit ꝯcedēda xp̄s ē hō diuin⁹. dō. ꝙ nō. Nā cū ſic dī. diuinus nō p̄t dicere diuinitatē p modū3 informātis. nec poſſeſſionē p modū actiōis. ſ̄ ſolū p modū paſſionis. p quē modū dicit̄ diuiniſſim⁹ paulus. vel diuiniſſimus iohes. Vñ impropie ſūt tales locutōes de xp̄o. Propterea mgr̄ ꝯcedit eaꝝ oppoſitas cū3 dicit. Chriſtus ſm hōie3 ē aliqua ſuba nō diuina. id ē. nō informata diuinitate. q2 ē ſuba creata. iō ſane concedit p̄miſſas et negat concluſionē. dicēs peccatū eē in tali locutiōe.

d ¶ Ex tropicis locutiōib⁹ ꝛc̄. Videt̄ ꝙ verbū illd̄ nihil faciat ad ꝑpoſitū. q2 nulla iſtaꝝ locutionū ē tropica. nulla eñ ibi ē tranſſumptio. imo ſm ꝓprietatē ſmonis dicunt̄. ¶ Itē vꝫ eē falſum ꝙ ex tropicis locutionib⁹ nō ē recta argumentatiōis ꝓceſſio. q2 aut ſunt vere aut falſe. Si vere. ex veris ꝯuenit inferre veꝝ. ḡ recta pōt ex talibus locutiōib⁹ argumentatio fieri. Si falſe. ſ̄ ex falſis pōt recte inferri falſum. p̄t etiā et verū. ḡ vꝫ ꝙ nihil ſit dictū hoc qd̄ mgr̄ dicit. Hic etiam modus ſoluēdi vꝫ inaudit⁹. q2 nō ē p interemptionē. nec p diſſinitō3. Null⁹ eñ locus ſophiſticus eſt. nec in dictione. nec extra. cuius diſſolutio currat ſm hāc viā. ¶ R. dō. ꝙ tropic⁹ ſermo duplr̄ pōt dici. Vno nā-
4 ꝙ mō tropicus dī ſermo in quo ē aliqd̄ viciū aliquo tropo excuſatū. Eſt eñ tropus figura. et figura ē viciu3 rōe excuſatū. Alio mō dī ſermo tropicus quilibet ſermo q̄ h3 aliquā iꝓprietatē. ſ̄ tñ excuſat̄ p aliquā determinationē. Cū ḡ dicit mgr̄ ꝙ iſte ſermo Chriſt⁹ ē creatura ſm hōie3. ē tropicus. hoc dicit q2 aliquā h3 impropietatē ꝯſurgētē ex repugnātia intellectuū. que remouet̄ p determinationē adiūctā. Et p tāto vocat mgr̄ p̄dictas locutiōes tropicas. Poſſet etiā dici ꝙ vocat eas tropicas accipiēdo tropū pro figura. Pñt eñ dici tales locutiones ſynodochice. q2 qd̄ ē ptis attribuit̄ toti. et accipit̄ largo mō pars et totū. vt dicat̄ hūana natura quodā mō pars reſpectu xp̄i licet nō ꝓprie. Et ſic pōt dici ꝙ tales locutiones tropice ſunt. et ꝙ figuratiue ſunt p ſynodochen ſm ꝙ ſynodoches ē figura locutiōis. Sicut eñ dicūt piti in gramatica. Synodoches aliqñ ē figura locutiōis. aliqñ cōſtructiōis. Veꝝ ḡ dicit mgr̄ in dicēdo p̄dictas locutiōes eē tropicas. Verū etiā ꝙ ex tropicis nō ē recta argumētatiōis ꝓceſſio. Et rō hui⁹ ē. q2 aliqñ negat̄ aliq̄ locutio ꝑpter iꝓpetatē. ꝛ cū aliquis ſermo excuſat̄ ſub vna forma. ſi fiat ꝓceſſio ad ſermonē ſub alia forma in qua nō inuenit excuſationē. ꝓcedit̄ a locutiōe q̄ excuſat̄. ad eā q̄ nō h3 excuſationē. et ſic talis ꝓceſſus impedit̄. ſicut ſi ꝓcederet̄ a vō ad falſum. Vñ illud argumētū non val3. iſte ē albus ſm pedē. ḡ ē colorat⁹ pede. quis eñ ad eē albū ſeq̄t̄ coloratū. tñ ꝓceſſus p̄dictus nō valet. q2 color nō ē natus ineſſe corpori ſm ptē ſicut albedo. et hoc ē qd̄ vult dicere mgr̄ in ꝓpōito. Et hoc ē. ꝙ al's ꝯſueuit dici ꝙ locutiōes iꝓpe nō ſūt ꝯcedēde nec ad ꝯſequētiā trahēde. ſ̄ magis ſūt ſuſtinende. et exponēde. et artāde. ne de minori iꝓpetate veniat̄ ad maiorē.

Ad itelligētiā āt hu⁹ ptis icidit hic qd̄ circa duo. Prio q̄tū ad xp̄i p̄deſtiatōz. Scd̄o vō q̄rit̄ de his que vident̄ circa xp̄m ponere inceptionē. Circa p̄mū q̄runt̄ tria p ꝯpationē ad p̄deſtiationē nr̄am. Prio q̄rit̄ vtrū p̄deſtiatio xp̄i ſit nr̄e p̄deſtiatiōi conformis. Scd̄o vtꝝ ſit nr̄e p̄deſtiatiōis forma exemplaris. Tercio vtꝝ reſpectu nr̄e p̄deſtiatiōis ſit in ea rō cāͣlitatis.

¶ Qō. j. a

Vtꝝ p̄deſtiatio xp̄i ſit nr̄e p̄deſtiatiōi ꝯformis. ita ꝙ nr̄a et ſua p̄deſtiatio dicat̄ ſm rōnem vniuocam. Et ꝙ ſic vꝫ. primo p diffinitionē p̄deſtiatiōis. Predeſtinatio eſt preparatio gr̄e et glorie. ſ̄ hec ꝯuenit xp̄o et nobis. ḡ ꝛc̄. Itē qd̄ conuenit xp̄o ſm humanam naturā. conuenit nobis vniformiter cum ſit eiuſdē

Margin notes: d; e; Augu. super Johannem.; Augu. super psal.; Joh. viij.

natur̄e et ſpēi nobiſcu3. ẜ predeſtiatio ↄuenit̄ chriſto
ẜm naturā hūanā. ꝙ nob̄ ꝛ ſibi ↄpetit ẜm rō3 vniuo-
cā. ¶ Itē ↄformamur xp̄o i merito. et ſi ↄformamur i
merito neceſſe ē ↄformari in premio. ꝙ pari rōe et in
diuino ꝓpoſito. ẜ hoc ē p̄deſtinatio. ꝙ ꝛc. Itē Aug.
de vocatiōe ſanctoꝝ. Quicūq3 hō gr̄a fit xp̄ianus. ſi-
cut ille homo ab initio fact⁹ ē xp̄s. ꝙ ſi eo mō de⁹ ali
os hōīes xp̄ianos fecit p̄ quē modū et illū hōīe3 xp̄3
fecit. et oīno eodē mō p̄deſtiauit quo mō fecit. ꝙ per
eundem modū predeſtiauit nos et xp̄m. Sed con-
tra. Aug. de p̄deſtinatōe ſanctoꝝ. Predeſtinatio eſt
ꝓpoſitū miſerēdi. ſed reſpectu ei⁹ nō ē miſerendi ꝓ-
poſitū in quo nullū contingit xp̄iri peccatū. Si ergo
talis ē xp̄s. vr̄ ꝙ nō ẜm eādē rōnem dicat̄ predeſtia-
tio de nobis et de xp̄o. Itē predeſtiatio ſic notifica-
tur cōiter. predeſtiatio ē preparatio gr̄e in p̄ſenti. et glo
rie in futuro. S3 in xp̄o ſimul fuerūt gratia ꝛ gloria.
ꝙ predeſtinatio nō ↄuenit nobis et xp̄o ẜm vnā rō3.
¶ Itē predeſtiatio ē in nobis nō tm̄ rōne nature ve
rum etiā rōe pſone. ſed in xp̄o ē predeſtiatio rōe na-
ture aſſumpte nō rōne pſone. cu3 illa ſit eterna. ꝙ ꝛc.
Itē ille hō xp̄s predeſtiatus fuit eē deus ſiue dei fi-
lius ẜm ꝙ dr̄ Ro. j. Qui predeſtinatus ē filius dei in
virtute ꝛc. Unde et datus ē ei ſpūs nō ad mēſuram.
Nos aūt predeſtiati ſum⁹ ad gratiā creatam et fini-
tā. ꝙ ſi creatū et infinitū nō vniuocat̄ in aliquo cum
increato et infinito. neceſſario ſequit̄ ꝙ predeſtiatio
5 ẜm aliā et aliā rō3 dicat̄ de nobis et xp̄o. R. dd3. ꝙ
predeſtiatio xp̄i quodā mō h3 conformitatē ad nr̄a3
predeſtiationē. q̄dā mō difformitatē. qḋ patet ſi attē
dant̄ ea que circa predeſtiatiōe3 ſunt conſideranda.
Conſiderat̄ eīm predeſtinatio in compatiōe ad pre-
deſtinantē. et ad p̄deſtiatū. et ad terminū. ꝛ ad initia
lē ſtatum. Si ꝙ conſideret̄ p̄deſtiatio ẜm compatio-
nē ad predeſtinātem. vnius rōis et conformis modi
ē predeſtiatio xp̄i nr̄e predeſtiatōi. Eodē eīm mō quo
ipe deus predeſtiauit xp̄m. predeſtiauit et nos. Si lo
quamur in cōpatiōe ad ſtatu3 a quo. ſimplr̄ eſt dña.
Nā nos p̄ gr̄a3 predeſtiatiōis eripuit de ſtatu pecca
ti et de maſſa p̄ditiōis. ſicut dicit glo. Ro. viij. Quos
predeſtinauit hos et vocauit. et ipſe textus indicat.
hunc aūt ſtatū non ē repire in xp̄o aliquo mō. Et ſic
q̄tū ad primū ē ſimplr̄ ↄueniētia. quātū ad vltimu3
ſc3 ad ſtatū dña. quātu3 vero ad duo intermedia p̄-
tim ē ↄueniētia. p̄tim dña. In nobis eīm ē p̄deſtina-
tio reſpectu nature. et etiam reſpectu pſone. ꝛ magis
ꝓprie reſpectu pſone q̄ꝫ reſpectu nature. In xp̄o aūt
eſt predeſtiatio ratione nature aſſumpte que ſequit̄
diuinam diſpoſitionem non ratione perſone. et ita
eſt quodam modo conuenientia quodā modo dña
reſpectu predeſtinati. Reſpectu etiam termini con-
ſimiliter ē dña. Nā nos ſum⁹ predeſtiati ad gr̄am et
gl̄ia3. ſilr̄ et xp̄s. ẜ nos ſum⁹ predeſtiati ad p̄ticipādā
gloriā et gratiā ſucceſſiue. xp̄us aūt ſil'. Ite3 nos ſu
mus predeſtiati ad gratiā pſone ſingularis. xp̄s aūt
ad gr̄am vnionis et ſingularis pſone. et ita tantū h3
quātū nos. ꝛ habundat a nobis. ac p̄ hoc quodā mō
ↄuenit quodā mō excedit. Uer3 ē ꝙ ꝙ predeſtinatio
xp̄i quodā mō ē conformis ꝛ quoda3 mō difformis.
Et ſi notificetur ẜm illud in quo conformatur ē vni
uocatio. ẜm aūt ꝙ diſconuenit non. Et per hoc pa-
tent rōnes ad vtrāq3 p̄tem. Nam prime q̄ oñdūt ꝙ
ſic nr̄e p̄deſtinatōi conformis ꝓcedunt a parte p̄de-
ſtinantis vel predeſtinati, quātum ad naturam. vel
ex parte termini q̄tum ad gratiā et gloriā. et ſic ver3
concludūt. Rōnes vero ad oppoſitum ꝓcedūt de ip
ſa predeſtinatione a p̄te ſtatus initialis. vel a p̄te pre
deſtinati rōne pſone. vel a p̄te termini rōe vniōis di-
uine. et ſuis vijs cōcedēde ſunt ſingule.

Queſtio. ij. b

Utr̄ predeſtinatio xp̄i reſpectu noſtre predeſtinatio
nis ſit forma exemplaris. Et ꝙ ſic vr̄ Ro. viij. Quos
predeſtiauit cōformes fieri imaginis filij ſui. S3 illḋ
cui d3 res cōformari et cōfigurari ē exemplar eius. ꝙ
ſi predeſtinati ſumus vt conformemur xp̄o. vr̄ ꝙ ei⁹
predeſtiatio ſit nr̄e predeſtiatiōis exēplaris rō. Itē
Aug. de predeſtinatōe ſanctoꝝ. Preclariſſimū lumē
nr̄e p̄deſtinatiōis ē ihs xp̄s. ẜ lumē h3 rōnē diſtiguē
di et notificandi. Si ꝙ hoc cōpetit forme exēplari. vr̄
ꝙ predeſtiatio xp̄i ſit nr̄e predeſtiatiōis exemplar et
ratio agnoſcēdi. Itē vita xp̄i et mod⁹ viuendi fuit
norma et exemplar ſancte viuēdi ipſis membris xp̄i
S3 ſicut ſe h3 conuerſatio ad cōuerſationē. ita ſe h3
predeſtinatio ad predeſtiationē. ꝙ ſi vita ſua fuit re-
gula et exemplar nr̄e vite. pari rōe predeſtiatio ſua p̄
deſtinationis nr̄e. ¶ Item xp̄i generatio fuit ratō ex
emplaris omnis emanatiōis. q2 in verbo qḋ de⁹ ge-
nuit. omnia diſpoſuit. ꝙ pari rōne eius predeſtinatio
fuit ratio exemplaris oīs predeſtinatiōis. Sed con
tra. ſup illud Job. xxxviij. Nunq̄d noſti ordinē celi.
ꝛc. Glo. Noſcere ordinē celi ē ſupnarū diſpōnū oc-
cultas diſpōnēs videre. ꝙ in predeſtinatōibus et diſ
poſitionibus ē ordo et diſtictio. ꝙ vnuſquiſq3 prede-
ſtinat⁹ habet ſuā ꝓpriā p̄deſtinationē diſtinctā a p̄-
deſtiatōe xp̄i. et ſi alia rōe predeſtiat⁹ ē xp̄us et alia
alij. ꝙ non eſt exēplar ſue predeſtiatōis ꝛ alioꝝ. Itē
ipſa predeſtinatio nihil aliud ē q̄ꝫ preuiſio ſiue diſpō
p̄tinens ad exēplar. ſi ꝙ exemplaris non ē exemplar.
ꝙ predeſtinatiōis nihil ē exemplar. ꝙ predeſtinatōis
nr̄e non ē exēplar predeſtiatio xp̄i. ¶ Itē que ſunt ſil'.
vnū nō ē rō exēplandi reliquū. S3 oēs predeſtina-
tiones ſimul ꝛ ab eterno fuerūt in mēte diuina. ꝙ pre
deſtiatio xp̄i nullatenus potuit eē exēplaris forma.
Itē ſi predeſtiatio xp̄i ē exēplar nr̄e predeſtiatiōis.
Aut ꝙ rōe p̄ncipalis ſignificati. Aut rōe ↄnotati. Si
rōe p̄ncipalis ſignificati. et cū illud ſit deus ſiue diui
na eēntia. ide3 erit exēplatum ꝛ exemplar ſuijpſius.
Si rōne cōnotati. Contra. exēplar precedit exempla
tū nō ſequit̄. ẜ multi habuerūt gratiā finalē q̄ ē effec
tus predeſtinatiōis anq̄ꝫ xp̄s ſuſciperet gratiā. ꝙ non vr̄
ꝙ predeſtiatio chriſti cuiuſlibet alterius predeſtina-
tiōis fuerit exēplaris forma. ¶ R. dōm ꝙ ē loqui de 6
predeſtinatiōe chriſti et nr̄a duplr̄. Aut q̄tū ad p̄nci
pale ſignificatū. Aut q̄tu3 ad cōnotatū. Si loq̄mur
q̄tū ad p̄ncipale ſignificatū qḋ quidē ē diuia eēntia.
ſic nulla predeſtinatio exēplar h3 ab alia. cū oēs vnū
ſunt. ſ. diuina eēntia. Si aūt loquamur q̄tum ad cō-
notatū qḋ quidē ē gratia et gloria. tunc diſtinguēdū
ē ꝙ duplex eſt exemplar. Quoddā interius in mēte 7
artificis. ſicut ratio ẜm qua3 artifex ꝓducit ſua ope-
ra. Quoddam exterius ad quod aſpiciens ille qui
ignorat artem aliquo modo regulatur. Sicut illi ar-
tifices mechanici aliquas formas exteri⁹ habēt ẜm
quas dirigunt opera ſua. ſicut p3 in his q̄ faciūt cal
ciamēta. Si ꝙ primo mō loquamur d' predeſtinatio-
ne xp̄i rōe connotati. adhuc predeſtiatio chriſti nō ē
nr̄e predeſtinatiōis exēplar. de⁹ eīm non predeſtiauit

nos aſpiciens ad aliqḋ aliud a ſe.ſed vnūquodq̄ ꝓ-
uidit in ſe et diſpoſuit ſm rōẽ ꝓpriam. Si vero loq-
mur de exemplari ſcḋo mō. ſic pdeſtinatio xpi ē exē-
plar nr̄e pdeſtiatōis. exēplar iq̄ directū ñ reſpectu ſū-
mi artificis ſed reſpectu noſtri tā in credendis q̄ in
expectandis. q̄ etiā in opandis. Tūc em̄ ē in nobis
recte gratia dei qñ xpo efficimur cōformes. et talia
etiā p gratiam futura ſunt corpa noſtra quale xpus
ſua reſurrectiōe mōſtrauit. ſm q̄ dicūt ſancti. et noſ-
ipi ſi volum⁹ ad vltimū pdeſtinatiōis terminū pue-
nire. neceſſe habem⁹ in auctorē fidei et cōſumatorē
aſpicere. qui exēplū dedit nobis vt queadmodū ipe
fecit et nos faciam⁹. Queadmodū petr⁹ dicit. j. Pe-
tri. ij. Chriſtus paſſus ē p nobis vobis relinquēs ex-
emplū. Et p tāto dicit Aug. q̄ ipe ē pclariſſimū lu-
mē nr̄e pdeſtinatiōis. quaſi de⁹ ad vnūquēq̄ nr̄m di-
cat. Aſpice et fac ſm exēplar qḋ tibi i mōte mōſtra-
tū eſt. hoc ē in xpo. cui⁹ oia illa ve. te. approp̄ata fue-
runt ſigna. et in hoc ſenſu cōcedit. q̄ pdeſtinatio xpi
8 exemplaris forma ſit noſtre pdeſtinatiōis. Ad illḋ
ergo qḋ obī in cōtrariū q̄ ſint diſtincte ⁊ ordinate. di-
cendū q̄ ex illo verbo habet̄ q̄ inter pdeſtinatōes a
pte cōnotatoꝝ ē diſtinctio. ſic tñ q̄ nō deeſt ordo. Et
iō q̄uis nr̄e pdeſtinatiōis effectus ab effectu pdeſti-
natōis xpi ſit diſtinct⁹. pōt tñ habere ordinē ad ipm
ſm quē ē directio vel regulatio. et p hoc quedā ratio
9 exemplādi. Ad illud qḋ obī q̄ pdeſtinatio ipa ē ex-
emplar. dōm q̄ verū eſt de rōne principalis ſignifi-
cati. Et quātum ad hoc bene cōcedendū ē. q̄ vna p-
deſtinatio nō eſt exemplar alterius. ſ rōe cōnotati eſt
exemplatū. et nihil ꝓhibet aliqḋ eē quodā mō exem-
platū et quodā mō exemplar. Sicut liber primo fa-
ctus ab artifice eſt exēplar reſpectu libroꝝ inde fien-
doꝝ. ſed exemplatus fuit ab arte exiſtente in mēte.
10 ſic et in effectu pdeſtinatiōis intelligendū eſt. Ad il-
lud qḋ obī q̄ pdeſtinatiōes ſunt ſimul iā patꝫ rñſio.
hoc em̄ verū ē q̄tum ad pncipale ſignificatū. ſ quā-
tum ad cōnotatū veritatē non hꝫ. et iō nihil impedit
11 quin ex illa pte contingat repe̾ire exēplaritatē. Ad
illud qḋ obī q̄ exemplar pcedit exemplatū. dōꝫ q̄ ⁊
ſi xpus ꝓprie loquendo ſua vita non dedit formā ⁊
exemplū niſi his qui ſecuti ſunt eū. tñ ſub quibuſdaꝫ
velaminibus figuraꝝ dedit pcedentib⁹ qḋ nobis dat
apte. et cū exercebant̄ ſpūaliter ⁊ fideliter a viris ſā-
ctis et ſpūalibus. p hoc xpo cōformabantur in vita.
quē ⁊ ſi nōdū videret in carne. videbāt tñ fide. Iux-
ta illud Jo. viij. Exultauit vt videret diē illū. vidit ⁊
gauiſus ē. et ita q̄uis ñ pceſſerit tpe. preceſſit tñ pfi-
guratōe et credulitate. Et illḋ ſufficit ad rōẽ exem-
plaritatis qualēcūq̄. Preterea et ſi q̄tum ad gratiā
nō pceſſit. tñ quātū ad gloriā preceſſit. et rōe illius ra-
tionē exemplaritatis hꝫ xpi predeſtinatio reſpectu
omniū. ipe em̄ ē primogenitus in multis fratrib⁹ pri-
matū tenēs in omnib⁹.

¶ Queſtio. iij. c

Utꝝ in predeſtinatōe xpi reſpectu nr̄e ſit va rō cau-
ſalitatis. Et q̄ ſic vi. Eph. j. pdeſtinauit nos in ado-
ptionē filioꝝ p ihm xpm. ſ non niſi p xpm predeſti-
natum. ḡ ⁊c. ¶ Itē Greg. dicit q̄ pdeſtinatio iuuat̄
orōnibus ſanctoꝝ. ḡ ſi improportionabilit̄ plus effi-
cacie hñt circa nos merita xpi q̄ alioꝝ ſanctoꝝ. rñſtat
q̄ nō ſolum p xpi predeſtinationē nr̄a predeſtinatio
iuuat̄. verū etiā cauſat̄. nā ipm iuuare quodāmodo
cauſare ē. ¶ Itē ſicut ſe xpi reſurrectio ad noſtraꝫ hꝫ
reſurrectionē. ſic ſe hꝫ predeſtinatio ad nr̄am predē-
ſtinationē. Sꝫ reſurrectio xpi ē cā nr̄e. ſicut dī in glo.
j. Cor. xv. ḡ et predeſtiatio xpi cauſa ē predeſtiatiōis
nr̄e. Itē p cū ſumus pdeſtinati p quē ſum⁹ ſaluati.
ſ ſaluati ſum⁹ p xpm. Thy. iij. ſm ſuā miam ſaluos
nos fecit p lauacrū regenerationis et reno. qḋ effu. in
nos p ihm xpm. Et Eph. iiij. dī q̄ aſcendit vt adim-
pleret oia. reſtat ḡ q̄ p xpm ſum⁹ predeſtinati. ſ xpus
nō eēt niſi eius pdeſtinatio preceſſiſſet. ḡ predeſtina-
tio xpi eſt cā noſtre. Cōtra. Nullū eternū hꝫ cāꝫ. p-
deſtinatio cuiuſlibet homis ē eterna. ḡ a nullo ē cau-
ſata. ḡ predeſtinatio xpi nō ē cā nr̄e predeſtinatiōis.
Si tu dicas q̄ hoc ē rōe cōnotati tpalis. Sꝫ contra.
Nihil poſterius ē cā poris. ſ effectus predeſtinatio-
nis xpi ē poſterior effectu predeſtiatiōis patrū. ḡ ⁊c.
Item xpo nō cōuenit predeſtinari niſi ſm humanā
naturā. ſ ſm humanā naturā nō hꝫ ſup nos cauſali-
tatē. ḡ predeſtiatio xpi non pōt eē cā nr̄e predeſtina-
tionis. Itē ſi predeſtiatio xpi ē cā nr̄e. aut rōe pnci-
palis ſignificati. aut rōe cōnotati. Rōe pncipalis ſig-
nificati nō. hoc conſtat. ḡ rōe cōnotati. Sed contra.
gratia ⁊ gloria a ſolo deo ē tanq̄ a cauſa. nō ḡ a pre-
deſtinatione chriſti. Itē contingēs nō ē cauſa neceſ-
ſarij. Sꝫ āte aduentū chriſti neceſſariū fuit aliquos
predeſtinatos fuiſſe. illos viꝫ qui mortui fuerūt cuꝫ
gratia. chriſtū aūt poſſibile fuit nō incarnari vel na-
ſci. et ita nec eē predeſtinatū. ḡ predeſtiatio eius non
potuit eē cā aliaꝝ. R. dōm. q̄ ſi loquamur de prede- 12
ſtiatiōe chriſti et nr̄a ratiōe pncipalis ſignificati. neu-
tra neutri⁹ ē cā. cū vtraq̄ ſit eterna. omēſq̄ ſint vnū
in ſuba. Si āt loquamur rōne connotati tūc diſtin-
guendū ē. q2 ē cā in genere efficientis que ꝓprie dici-
tur cā de q̄ nūc loquimur. Et hec ē in triplici dīa. ſ.
effectiua. diſpoſitiua. et excitatiua. oē em̄ qḋ efficit vl̄
diſponit vel excitat diſponētē vel efficientē. aliq̄ mō
pōt dici efficere vel cauſare. Si ḡ loquamur de cā ef-
fectiua ꝓprie. ſic predeſtiatio chriſti ratione cōnota-
ti nō pōt eē cā nr̄e. qm̄ effectus predeſtinationis a ſo-
lo deo ē tanq̄ a pncipio effectiuo. gratiā em̄ et gloriā
dabit domin⁹. Si vo loqmur ſ alios duos modos
ſcꝫ de cā diſpoſitiua p rōeꝫ meriti. ⁊ excitatiua ſm ef-
ficaciam exempli. predeſtiatio chriſti q̄tum ad con-
notatū ē cā nr̄e. Xpus em̄ p ſuā gratiā meruit nobis
gratiā et gloriā. Xps etiā per ſue gratie et glorie emi-
nentiam manifeſtam. excitauit ad currēdū ad patri-
am ſupernā. ad quā preordinati ſumus ſm electio-
nē eternā. Et hac via ꝓcedunt rōnes q̄ oñdunt chri-
ſti predeſtinatiōeꝫ nr̄e predeſtiatiōis eē cāꝫ et iō con-
cedēde ſunt. ¶ Ad illud qḋ pmo obī in contrarium 13
q̄ predeſtinatio noſtra eſt eterna. ḡ ⁊c. Dicenduꝫ q̄
verum eſt ratione pncipalis ſignificati non tñ ratio-
ne connotati. Et ſi obijciatur q̄ effectus predeſtina-
tionis aliquoꝝ precedat predeſtinationeꝫ chriſti. re-
ſpondendū ē ſicut in precedenti ꝓbleumate. q̄ et ſi
precedat quantum ad effectum gratie. non tñ quan-
tum ad effectum glorie. Rurſus quāuis precedit re.
non tñ merito et credulitate. Meritum em̄ chriſti ñ
tm̄ ad pñtes vl̄ futuros. ſ rōe fidei etiā ſe extēdit ad
pteritos. qḋ medi⁹ infra māifeſtabit̄ ſuo loco. Ad 14
illḋ qḋ obī q̄ xpus ſm hūanā naturā nō ē cā grē vel
glie. dōꝫ. q̄ ⁊ ſi non ē cā effectiua. ē tñ diſpoſitiua et ex-
excitatiua. et hoc mō dictuꝫ eſt q̄ predeſtiatio chriſti
nr̄e predeſtinationis ē cā. Et p hoc pꝫ ſeqns qḋ obī
q̄ gratia et gloria a deo ē tanq̄ a cauſa. Uerum eſt ſi

dicat̃ de effectiua. alijs aũt modis nõ habet verita-
15 tem. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ cõtingens nõ eſt cauſa
neceſſarij. dōm ꝙ verũ eſt ſi intelligat̃ de cauſa effici
ente ⁊ cõſeruãte. nõ tamẽ oportet eſſe verũ de cauſa
16 excitãte. Poteſt tamẽ ⁊ aliter dici. ꝙ eſt neccĩũ dupli
citer. Uno mõ ꝙ eſt neccĩũ ꝑ ſe ⁊ ſimpliciť. Alio mõ
quod eſt neccĩũ ꝓpter hoc ꝙ trãſit in ꝑteritum. ſicut
me ſcripſiſſe hodie. ⁊ illud de ſui nã eſt cõtingẽs. Et
ꝓpter hoc nihil impedit ip̃m habere cãm contingen
17 te. Poteſt etiaʒ diſtigui in cõtingẽte. ꝙ q̃dã ẽ ꝯtin-
gẽs qđ pẽdet a vtibilitate volũtat' hũane ⁊ cãe crea
te. q̃dã ꝓpter libertatẽ ⁊ indĩaʒ diuine volũtatis.
que pt̃ facere ⁊ nõ facere. Et q̃uis primũ cõtingens
non poſſet eſſe cã neccĩj. nihil tamẽ impedit de ſcđo.
Medius aũt modꝰ dicẽdi videt̃ rõnabilioꝛ. Et ſi tu
obijcias ꝙ illđ nõ ſoluit. quia poſito ꝙ xp̃s nõ eſſet
incarnatꝰ. adhuc aliꝰ modus erat deo poſſibilis ꝑ
quẽ genus hũanũ eſſet liberatũ. ḡ remota ꝑdeſtina-
tione xp̄i. adhuc ſalua eſſet ꝑdeſtinatio noſtra. ḡ nõ
eſt cã. Dōm ꝙ hoc nõ cogit ꝙ ñ ſit cã. ſed ꝙ non ſit
cã tota ⁊ ꝑ oẽm modũ cauſãdi. eſt tamẽ ꝑ aliquẽ mo
dũ. ſicut deus facit per aliquẽ hoiem aliquod bonũ.
et ſi ille homo nõ eſſet nihilominꝰ faceret. Et tamen
non ſequit̃ ꝓpter hoc ꝙ ille non ſit cauſa. nõ eñ va-
let hic modus arguẽdi i volũtarijs. Et hec ſufficiãt
de ꝑdeſtinatõe xp̄i a parte rei. Supra eñ di. vij. que-
ſitũ fuit de ea a pte ſermonis.

Conſequẽter querit̃ de hijs vocabulis q̃ vi-
dent̃ importare inceptiõeʒ. Et circa hoc tria
ſunt dubitabilia ꝯquirenda. Primo querit̃
Utrũ ſimpliciter concedẽduʒ ſit. ꝙ xp̃s ſit creatura.
Scđo vtrũ concedẽdum ſit. ꝙ ille hõ ceperit eſſe hõ
Tercio querit̃. Utrũ hõ cepit eẽ deus.

¶ Queſtio. j. D

Utrum hec ſit concedẽda. Xp̃s eſt creatura. Et ꝙ ſic
oſtẽditur multiplici auctẽ. Aug. ad dardañ. Qđ ad
verbũ attinet creatoꝛ eſt xp̃s. quod ad hoiem attinʒ
creatus eſt xp̃s. ¶ Itẽ leo papa Noua ⁊ inaudita cõ
uentio. Deus qui eſt ⁊ qui erat fit creatura. ¶ Dam̃
etiã expſſe. Nõ ſcãdaliſauit nomẽ creature. qui ſe ſ'-
uũ aut vermem aut granũ natũ de terra nomiauit.
Idẽ etiam ipꝫ. Quid mirabilius q̃ꝫ creatorẽ creari.
⁊ plaſmatorẽ plaſmari: ¶ Rich. de ſacto vict. in q̃dã
ſequentia. Poteſtate nõ nã. fit creatoꝛ creatura. Ex
hijs oĩbus autoritatibus tanq̃ꝫ vna efficaci rõne cõ-
cludit̃ ꝙ xp̃s ſit creatura. ¶ Item auctẽ efficacioꝛi
ad Gal. iiij. Miſit deus filiũ ſuũ factũ ex muliere. Si
militer ad Roma. ſed oẽ factũ eſt creatura. filiꝰ autẽ
dei eſt factus. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ rõne. In xp̃o ẽ veritas nãe
create ⁊ nature increate. et xp̃s nominat ypoſtaſim
vtriuſqꝫ nature. Sed hec eſt vera rõne diuine natu-
re. xp̃s eſt creatoꝛ. ⁊ ille homo eſt creatoꝛ. ḡ pari rõe
⁊ hec. xp̃s eſt creatura. ¶ Item de quocũqꝫ ꝑdicatur
inferius ⁊ ſuperius eſt neceſſaria ꝯñtia. ſed creatu-
ra eſt ſuperius reſpectu hois ⁊ animalis. ⁊ hec ẽ ve-
ra ſimpliciter. xp̃s eſt hõ. ⁊ hec xp̃s eſt animal. ergo
⁊ hec neceſſario eſt vera xp̃s eſt creatura. ¶ Item ſi
xp̃s eſt homo. aut creatus. aut increatus. Nõ increa
tꝰ h̃ ꝯſtat. qꝛ oppoſitio ẽ in adiecto. ḡ ẽ hõ creatus. ſ;
hõ creatꝰ eſt creatura. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ ſicut caro xp̄i fu-
it cõcepta. ſic anima xp̄i fuit creata. ḡ ſicut rõne car-
nis hec fuit vera. xp̃s eſt ꝑles virginis ⁊ conceptus
de virgine. Ita hec erit vera. xp̃s eſt creatura dei vl'
creatus a deo. Si dicis ꝙ non eſt ſimile ꝓpter repu-
gnãtiam intellectuũ que eſt in hac. xp̃s eſt creatura.
Cõtra. maioꝛ eſt repugnãtia cũ oppoſitũ ꝑdicat̃ de
oppoſito q̃ꝫ creatura de xp̃o. ſed hec eſt vera xp̃s eſt
impaſſibilis. eſt immoꝛtalis. eſt moꝛtuus ḡ ⁊c. ¶ Sʒ
contra Roma. viij. Uanitati ſbiecta ẽ oĩs creatura.
ſed xp̃s cũ ſit deus. non eſt vanitati ſbiectus. ḡ ⁊c.
Itẽ intellectus huiꝰ nominis creatura eſt eſſe de ni-
hilo. ſed hoc repugnat xp̃o. Cũ ḡ fuerit ab eterno. ḡ
ñ ẽ ꝯcedẽdũ xp̃m eẽ creatũ. Itẽ oẽ creatũ icipit eẽ. ſ;
xp̃s fuit ab etno. qm̃ ipſe eduxit filios iſrł' đ egipto. ḡ
⁊c. ¶ Item xp̃s ſi eſt creatura. aut hoc eſt rõne nãe.
aut rõne ꝑſone. Ratione nãe non. quia nã non ꝑdi-
catur de xp̃o. Rõne ꝑſone non. quia ꝑſona xp̄i nõ ẽ
creata ſed patri coeterna. ḡ nullo mõ verũ eſt ꝙ cri-
ſtus ſit creatura. ¶ Rꝰ dōm ꝙ predictus ſermo a do
ctoꝛibus theologie cõmuniter nõ recipit̃. xp̃s ſiue fi-
lius dei eſt creatura. Adherent eñ verbis magiſtri i
litera. Ratio aũt quare non recipit̃ eſt. quia talis ſ'-
mo eſt ꝓpinquus erroꝛi aut appꝛopinquat. ⁊ qꝛ ma
le aliquãdo intelligit̃ ab hereticis arrianis. et etiã qꝛ
de ſe male eſt intelligibilis. Arrius nãqꝫ dixit filium
dei eſſe creaturaʒ. ⁊ qm̃ xp̃s nominat ꝑſonã filij dei.
qui dicit xp̃m eſſe creaturam. non determinans ſ'm
quã nãm intelligat. videt̃ idẽ dicere quod arrius im-
pie ſenſit. Eſt etiã male intelligibilis de ſe ꝓpt̃ repu-
gnãtiam intellectuũ. Creatura eñ ꝯſtꝛuʒ eſt de rõne
ſui nominis dicit reſpectũ ad creatorẽ. dicit aliqđ qđ
habet eſſe poſt non eſſe. dicit etiam quod habet eſſe
aliũde ꝑ volũtatem ꝓcedens. ḡ in tali locutõe itelle
ctus predicati repugnare videt̃ intellectui ipſius ſb-
iecti ſ'm triplicem diſſonãtiã. Et ꝓpterea predictus
ſ'mo ẽ male intelligibił'. ⁊ fuit male itellectꝰ. ⁊ ꝑ h̃ fu
it erroꝛi ꝓpiquꝰ. Et qm̃ ſ'mo theologicꝰ dꝫ eẽ catho
licus ⁊ vſitatus. ab intellectu non diſſonus. et rei đ
qua loquimur conſonus. preterea predictus ſermo
non recipit̃ niſi determinet̃. vnde rões conceden-
de ſũt que oſtẽdunt predictũ ſermonẽ non eẽ admit
18 tẽdum. ¶ Ad illud ḡ quod primo obijcit̃ in contra- 18
rium de ſanctorum auctẽibus. dōm ꝙ ſãcti aliquãdo
multuʒ expꝛeſſe loquũtur amplius q̃ꝫ admittat cõis
vſus ob aliquid exponẽdum. Et tales ſermões non
oportet extẽdi. ſed potius magis ſũt exponẽdi. et ſic
eſt in predicto ſ'mone. cũ dicunt xp̃m eſſe creaturaʒ.
hoc autẽ dicunt ſ'm hũanam nãm ⁊ vere loquũtur.
non tamẽ oportet ſ'monẽ illum trahi ad cõmunem
vſum. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ de verbis apl'i quo dici- 19
tur. factũ de muliere. dōm ꝙ ipſa determinatõ đ mu
liere. ⁊ alia determinatio qua dicit ad Ro. qui factꝰ
eſt ex ſemine dauid ſ'm carnẽ. trahũt hoc vocabulũ
factus ad ſtandũ ſiue ponẽdum rẽ ſuã circa naturã
aſſũptã. Et iđ non ſequitur ꝓpter hoc ꝙ tales locuti
ones ſint ſine determinatõe ꝯcedẽde. ¶ Ad illđ qđ 20
obijcit̃ ꝙ hec concedit̃ ſine determinatione. xp̃s ẽ cre
atoꝛ. dōm ꝙ non eſt ſimile. qm̃ xp̃s nominat ꝑſonaʒ
verbi que eſt icreata. ⁊ eſt create nãe ꝑ eſſẽtiã ⁊ nãm
ꝓpiã. Iđ nõ ita cõueniẽter attribuit̃ ei vocabulum
creature ſicut creatoꝛis. quia non ẽ talis intellectuũ
diſſonãtia. Preterea. ille ſermo non ita appꝛoximat
veneno erroꝛis ſicut ſ'mo ꝑpoſitus. ⁊ ita patʒ ꝙ nõ
eſt reſpuẽdus. ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ de quocũ- 21
qꝫ predicatur inferius ⁊ ſuperius. dōm ꝙ verum eſt
quãtum eſt de virtute illatõis. Uñ ſi hec ẽ vera. Pe
trus eſt hõ. abſqꝫ dubio verꝫ ẽ. petrus ẽ animal. Sic
etiã ꝯcedi poteſt ꝙ ſi vere ẽ homo. ꝙ vere ẽ creatura.

nõ tñ oportz q ſi aliqua locutõe vtẽdum ẽ cum infe
riori. q vtẽdum ſit ea cũ ſuperiori ꝓpt̃ diuerſos mo-
dos ſignificãdi. in quorũ vno intellect⁹ inuenit cõſo
nantiã in alio repugnãtiã. Et qm̃ p̃dictã locutõnem
magis reſpuunt doctores ꝓpter hoc q p̃t eſſe via in
falſitatem vel errorẽ ꝓpter malũ modũ intelligendi.
22 q̃ꝫ q ipſa de ſe ſit falſa vel erronea. iõ patet rõ. Et per
hoc patet R° ad ſequẽtem obiectõem. Quis enim
iſta admittat̃ ⁊ cõcedat̃ xp̃s eſt hõ creatus. nõ tamẽ
ſimpliciter cõcedẽdum eſt q ſit creat⁹. ne intelligat̃
ei tale predicatũ ſimpl'r attribui. ⁊ totaliter. B eſt rõe
23 vtriuſqꝫ nature. ¶ Ad illõ qđ obijcit̃ q eſt ꝯceptus
rõne carnis. ⁊ ita ſimiliter creat⁹ rõne aie. dõꝫ q nõ
eſt ſimile. quia ⁊ ſi ꝯceptio dicat exitũ rei in eẽ. nõ tñ
ita repugnat pſone xp̃i intellect⁹ illi⁹ vocabli. ſicut
intellectus verbi creandi. Et ratio huius eſt. quia cõ
ceptio aliquid preſupponit. ⁊ nãm determinatã con
cernit. nec dicit̃ reſpectu dei ſed reſpectu mulieris ſi-
ue matris. dicit eñ exitũ naturalẽ. ſed non ſic creatõ
vel creatura. Nã creatio dicit actũ qui poteſt i totã
rei ſbſtãtiam. vnde quod creat̃. ſimplicit̃ incipit eſ-
ſe. Nullã etiã determinatã nãm ꝯcernit. Dicit̃ etiã
reſpectu ipſius creãtis. ⁊ exitũ voluntariũ importat.
hinc eſt q multo magis repugnat pſone xp̃i vocabu
lũ creandi q̃ꝫ ꝯcipiendi. Et ſi obijcias q non magis
repugnat q̃ ſi dicat̃ immortalis ⁊ mortalis. dõm q
⁊ ſi non magis repugnet q̃tũ ad exteriorẽ rõem. tñ
magis repugnat repugnãtia ducente in errorẽ. Cuꝫ
eñ dicit̃ immortalis ⁊ mortalis. quia mortalis pre-
ſupponit creaturã viuẽtem. ⁊ rõne illius p̃dicat̃. idõ
non ita repugnat. Et p̃terea iſte ſermo ꝓlatus oſtẽ-
dit ſe non debere intelligi niſi p vnionẽ. Sed cũ dici
tur xp̃s eſt creatura. nec p̃ſupponit. nec ſermo videt̃
intelligi p vnionẽ. immo videt̃ p̃dicatũ dicere totuꝫ
eſſe ſbiecti. ⁊ ꝓpter naturã talis actus qui ꝯſueuit eẽ
in totũ. Et ſic patet q nõ eſt ſimile. ⁊ q valde rõnabi
liter mgr̃ dicit p̃dictũ ſermonẽ nõ eſſe trahẽdum ad
vſũ. Quis non poſſit ꝯuinci faciliter ipm̃ ſimpliciter
et abſolute eſſe falſuꝫ. Difficiliores eñ ⁊ efficaciores
ſunt rõnes ad oppoſitũ.

Queſtio. ij. e

Utrũ hec ſit ꝯcedẽda. Iſte homo incepit eſſe. xp̃o de
monſtrato. Et q ſic videt̃ Augu. ſup Ioh. Anteq̃ꝫ
mũdus fieret. nec nos eramus. nec mediator dei et
hoim homo xp̃s ihs. Si ḡ non erat ante mũdi ꝯſti-
tutõeꝫ. ḡ incepit eſſe. ¶ Itẽ naſci ẽ generari ⁊ muta-
ri ſm ſbam. ⁊ ꝓduci de nõ eſſe in eſſe. ſed idẽ eſt ꝯio
ꝓducere in eſſe ⁊ incipere eſſe. Cũ ḡ hec ſit vera. iſte
homo naſcit̃. ⁊ hec iſte homo ineſſe ꝓducit̃. hec etiã
erit vera. iſte hõ incipit eſſe. ¶ Itẽ ante mũdi ꝯſtitu-
tõem hec eſt vera. nullus hõ eſt. ⁊ hec eſt falſa. aliq̃s
homo eſt. ḡ ⁊ hec falſa. iſte homo eſt demõſtrato cri-
ſto. ⁊ hec modo eſt vera. ḡ p̃dicatũ modo ꝯuenit ſb-
iecto. ⁊ prius nõ ꝯueniebat. ḡ incipit conuenire. ḡ h̃
eſt vera. iſte homo incepit eſſe. ¶ Item bene ſequit̃.
iſte homo eſt. ḡ iſte eſt homo. ꝓ eo q in ꝓpoſitiõe in
qua clauditur implicatio licet ipam implicationeꝫ
inferre. Sequit̃ enim homo albus currit. ḡ hõ ẽ al-
bus. ḡ ſequit̃ iſte homo eſt vl' fuit ab eterno. ḡ iſte fu
it ab eterno homo. ſed hec eſt falſa. iſte (demõſtrato
xp̃o) ab eẽno fuit homo. ḡ ⁊ hec. iſte homo eſt vel fu
it ab eterno. ⁊ mõ eſt vera. reſtat ḡ q incepit eſſe v̾a
ḡ hec eſt vera. iſte homo incepit eſſe. ¶ Sed ꝯ Ioh.

viij. Anteq̃ abrahã fieret ego ſũ. pari rõne ⁊ anteq̃ꝫ
celuꝫ fieret. ḡ ſi idem demõſtrat̃ p hoc ꝓnomẽ ego.
⁊ p hoc ꝓnomẽ iſte. videt̃ q hec ſit vera. Iſte hõ fu-
it ante mũdi ꝯſtitutõem. ḡ hec eſt falſa ille homo in-
cepit eſſe. ¶ Item mgr̃ ꝯcedit hanc. Iſte puer crea-
uit ſtellas. ſꝫ cui vere attribuit̃ creare ſtellas. vere at
tribuit̃ ſemp eſſe. ḡ iſte puer ſemp fuit. ḡ hec eſt falſa.
iſte puer incepit eſſe. Conſimiliter hec negat̃ a mgr̃o.
iſte homo ſiue xp̃s eſt creatura. ſed hoc nõ eſt ob ali-
ud niſi quia p nomẽ creature importat̃ exitus de nõ
eſſe in eſſe. ḡ pari rõne vel multo fortiori hec eſt fal-
ſa. iſte homo incepit eſſe. ¶ Itẽ ꝓpriũ eſt ꝓnominis
ꝓ ꝓprio nomine poni ⁊ certam deſignare pſonaꝫ. ḡ
cum dicit̃. iſte homo. hoc ꝓnomẽ iſte demõſtrat pſo
nam. Sed pſona xp̃i ſemp fuit. ⁊ nunq̃ incepit eẽ. ḡ
hec eſt falſa. ille homo incepit eẽ. Si tu dicas q pſõa
ibi large accipitur. Adhuc obijcitur q quicquid de-
monſtrat. demonſtrat. ſiue ſuppoſitũ ſiue pſonã ꝓ-
prie. ḡ videt̃ q adhuc falſa eſt locutio. quia expoſitõ
huius verbi incipit ẽ hec. hoc incipit eẽ. ḡ hoc modo
eſt. ſed prius non fuit. Si ḡ hec ẽ vera ille homo ince
pit eẽ. hec ẽ vera iſte homo mõ ẽ ⁊ prius nõ fuit. Sꝫ
quocunqꝫ mõ accipiat̃. falſa ẽ hec locutio. iſte homo
prius non fuit. Si eñ ꝓ pſona. eius oppoſita ẽ vera
ille homo prius fuit. Similiter ſi ꝓ ſuppoſito. v̾a ẽ.
iſte homo prius fuit. ꝓpter cõmunicatõem ideoma-
tum. ſed non licet negare de aliquo qđ vere affirmat̃
ſiue ꝑ ꝓprietateꝫ nature. ſiue p vnionẽ. Hec eñ ſim-
pliciter eſt falſa. homo non eſt deus. quia eius oppo
ſita ẽ vera p vnionẽ. Cum ḡ omni modo iſta ſit v̾a.
iſte hõ ſp fuit. hec oĩ mõ eſt falſa. ille homo incepit
eẽ. ¶ Itẽ ſicut ſupra habitum fuit. ille terminus hõ
dictus de xp̃o quodãmõ habet nãm termini accidẽ-
talis. quia in termino accidẽtali ſuppoſitũ p̃exiſtere
poteſt forme. ſic ⁊ in propoſito eſt reperire. ſꝫ regula
dat̃ q terminus accidẽtalis ſupponẽs verbo de p̃te
rito. poteſt ſupponere ꝓ p̃ſẽtibus vel ꝓ p̃teritis. ita
q indifferẽter p̃t reddere locutõem veram ꝓ his vl'
illis. Nec ꝓpter hoc dicitur locutio multiplex. quia
non comparatur ad illa tanq̃ ad ſignificata. ſed tan
q̃ ad ſuppoſita. ſed talis locutio dicitur hr̃e plures
cauſas veritatis. Cum ḡ dicitur. iſte homo fuit. ſen-
ſus eſt. ille qui ẽ homo fuit. vel ille qui fuit homo fu-
it. h̃ hoc ſimplicit̃ ẽ v̾a. ille q̃ ẽ hõ ab eterno fuit. ḡ ⁊ h̃
ille hõ ab eterno fuit. ḡ hec ẽ falſa ſimplicit̃. ille hõ in
cepit eẽ. ⁊ nll'atem⁹ diſtiguẽda. ¶ R° ad itelligẽtiam 24
huius locutõis ꝯſiderãda ẽ reſpõſio magiſtri. Mgr̃
eñ rñdet dicẽs q ad hanc locutõem nõ ẽ ferẽda rñ-
ſio ſine diſtinctõe. ipſe tamẽ nõ diſtinguit. ſed deter-
minat q incepit eẽ q̃tum ad nãm. licet nõ q̃tum ad
pſonaꝫ. Incepit eẽ ſm nãm hũanam. ſed nõ incepit
eẽ inquãtum verbũ. Sed certe iſte modus dicẽdi nõ
ſufficit opponẽti importuno. q̃ret eñ rõem multipli-
citatis. ⁊ quẽ ſẽſuꝫ faciat p̃dicta locutio quãtum ẽ de
vi verboꝝ. ⁊ hoc nõ p̃t haberi ex verbis magiſtri ad
liquidũ. Et ꝓpterea tẽtãdũ ẽ diſtinguẽ ſi quo modo
poſſumus aptare p̃dicte locutioni ꝯuenietẽ diſtin-
guẽdi modũ. Vr̃ aũt p̃dicta locutio poſſe diſtigui ex
eo q verbum incipiẽdi poteſt notare inceptionẽ re-
ſpectu veritatis totius dicti. Vel p̃t importare ince-
ptionẽ rei p̃dicate reſpectu ſbiecti. Si p̃mo mõ tunc
ẽ ſẽſus. Iſte homo incepit eẽ. hoc ẽ. locutio iſta. ſ. ille
homo ẽ. incepit eẽ vera. ⁊ hoc abſqꝫ dubio verum ẽ.

Si aūt dicat inceptōem eſſe reſpectu eius qd̄ demō
ſtrat p̄ hoc ꝓnomē iſte. cū illud habeat eſſe eternuꝫ.
vel p̄ ꝓpriam nām. vel ydeomatū cōmunicationem.
videt̄ tunc locutio falſa. Sed hic modus dicēdi ca
lūniabilis eſt. tum quia nō videt̄ ꝙ verbū incipiēdi
hēat ferri ſup̄ totū. cū nihil ſit qd̄ reddat ſibi ſuppo
ſitū. tū etiā quia nō eſt queſtio vtrū oīo illa incipiat
eſſe vera. ſed eſt qō. vtrū res importata p̄ hoc qd̄ dr̄.
ille homo incepit eē. ⁊ ſic modus iſte dicēdi nō vr̄ in
ſe valere. nec etiā qōnē terminare. Et ꝓpterea p̄t eſſe
alius modus dicēdi. ⁊ hoc ſp̄ ſuppoſito ꝙ incipit di
cat inceptōem rei attribute ſiue act⁹ in predicato re
ſpectu ſb̄iecti. Sed hoc p̄t eſſe dupliciť. Uel quia p̄t
notare inceptōem reſpectu rei importate p̄ ꝓnomē
ſm̄ ſe. vel ſb̄ rōne implicatōis. Implicať eñ forma
hūanitatis cū dicitur. iſte homo. id eſt ille qui eſt hō.
Et ſi dicat inceptōem reſpectu ſb̄iecti ſiue pſone im
portate p̄ ꝓnomē. falſus eſt ſermo. quia pſona illa n̄
habet eſſe poſt nō eſſe. Si vero reſpectu implicatōis
vera eſt locutio. eſt eñ ſēſus ꝙ iſte incepit eſſe. hō qͥ
iſte. ſed quia homo ſiue ſm̄ nām hūanā. Et p̄t poni
exemplū. Si ſcutū prius fuerit. ⁊ poſtmodū dealbe
tur. h̄ ē duplex. ſcutū albū incepit eſſe iuxta p̄dictuꝫ
modū diſtinguēdi. Sed adhuc iſte mod⁹ dicēdi nō
minus eſt calūniabil' ꝙ̄ precedēs ꝓ eo ꝙ hec locutō
ſcutū albū incepit eſſe habet exponi p̄ has duas. ſcu
tum albū eſt. ⁊ hec non eſt duplex. ⁊ aliā que eſt. ſcu
tum albū prius nō fuit. ⁊ hec eſt falſa. quia eius op
poſita eſt vera. ſcutū album fuit. Albū eñ cū ſit ter
minus accidētalis p̄t ſupponere ꝓ p̄ſentibus et p̄
teritis p̄ indifferētiā. nō p̄ multiplicitatē. Preterea
ſi dicať homo albus incipit currere. incipit non po
nit ꝙ̄tum eſt de vi vocabuli circa albedinē ſed circa
curſum. Et iđo adhuc iſte modus dicēdi ē calūniabi
lis non modicuꝫ. Eſt adhuc tercius modus dicendi
ꝙ hoc ꝓnomē ille p̄t demonſtrare pſonam verbi. vl'
ſingulare hominis. Et ſi demōſtret ſingulare hoīs
ſic oportet concedere hāc. iſte hō incepit eſſe. ⁊ hanc.
iſte homo eſt ab eterno. ſicut ꝯcediť. ꝙ iſte homo eſt
mortuus ⁊ immortalis. ſed vnū diciť p̄ communica
tōem ydeomatū. alterū vero p̄ ꝓprietatē nāe. Si eñ
cū xp̄s naſciť. aliquis hō mutať de non eē in eſſe. ne
ceſſe eſt ꝙ aliquis hō incipiat eſſe. ſed non ē veruꝫ ꝓ
alio homine ꝙ̄ ꝓ iſto hoīe. Ille ḡ hō incipit eſſe p̄ ꝓ
prietatē nāe. ſed tū ab eterno diciť eē. quia ē deus q̄
ē ab eterno. Si ḡ iſte homo demōſtret ſingulare ho
minis. abſq3 dubio vera ē predicta locutio. Si auteꝫ
demōſtret pſonā verbi. falſa. falſa inꝙ̄ ꝙ̄tū ad ꝓprie
tatē nature. quia pſona v̄bi de ſua natura eſt eterna.
Qꝫtū etiā ad cōmunicatōem ydeomatū non admit
titur. quia tale ydeoma nō cōicatur ꝓpt̄ hoc ꝙ clau
dit repugnātiam intellectuū. Et hic modus dicendi
rōnabilis eſt. ⁊ minus calūniabilis ꝙ̄ predicti. ⁊ pl⁹
facit ad ꝓpoſitū. ⁊ magis ꝯſonat verbis magiſtri qui
dat ſēſum predicte diſtinctōis. ꝗuis verba non po
nat. ne desererꝫ modum theologicū. Modernioꝛes
vero oportet magis explicare ꝓpter importunitatē
querētium. Determinat eñ magiſter ꝙ iſte hō ince
pit eſſe ſm̄ ꝙ homo. non aūt ſm̄ ꝙ verbū. Quid aūt
eſt aliud dicere. niſi ꝙ p̄ illud ꝓnomē p̄t demōſtrari
ſingulare hominis. vel pſona filij dei. Scđm hanc ḡ
diſtinctōeꝫ non oīno ꝯcedēda eſt p̄dicta locutō. nec
oīno negāda. Cōcedi eñ p̄t ſm̄ vnū ſenſuꝫ. ⁊ negari
ſm̄ alium. Et ideo rōnes que ꝓbant predictā locu
tōeꝫ in aliquo ſēſu eſſe verā. ⁊ alie que ꝓbāt in ali
quo ſēſu eē falſam. pertranſiri poſſūt. quia p̄ iſtā diſtin
ctōem ſoluūtur. ſm̄ eñ diuerſa mēbra vtrecq3 verum
ꝯcludunt. ſicut ſūt due prime rōnes ad primā ꝑteꝫ.
⁊ p̄me due ad ꝑtem ſcđam. Ad illas vero que oſtē
dunt locutōem eē verā ſimpliciter vel falſā. ſimplici
ter reſpondēdum ē. ¶ Ad illud qd̄ obijcit ꝙ añ mūdi 25
ꝯſtitutōem hec eſt vera nullus hō eſt. dđm ꝙ v̄a eſt.
ſed tamē non oportet ꝙ iſta non ſit vera. nullus hō
fuit. Et ratio huius eſt ꝓpter variatōem ſuppoſiti
onis termini. Nam ſicut tactū ē iſte termin⁹. hō. in
xp̄o habet modū ſupponēdi termini accidētalis. ſed
illud argumētum non valet. hec fuit falſa album diſ
gregat. ḡ hec ē falſa albū diſgregat. variať eñ mod⁹
ſupponēdi ipſius termini In prima eñ hēbat vnicā
ſuppoſitōnē. in ſcđa duplicē. Unde ꝗuis illa ſit fal
ſa. ille homo ē ante mūdi ꝯſtitutōem. hec tamē ē ve
ra. iſte homo fuit. quia ſenſus p̄t eē talis. ille qui nūc
eſt homo. ante mūdi ꝯſtitutōeꝫ fuit. ideo nō valꝫ rō
illa. ¶ Ad illud qd̄ obijcitur ꝙ implicatio ſequitur 26
ad ꝓpōem in qua implicatur. dđm ꝙ veꝛ eſt ſm̄ eā
differētiam tp̄is ſm̄ quā implicať. Unde bene ſequi
tur. ſi homo albus currit. homo eſt albus. Sed h̄ cū
implicatio eſt reſpectu verbi de preterito tūc hꝫ du
plicē ſuppoſitōem. quia ſupponit ꝓ p̄ſentibus et ꝓ
preteritis. Et ideo non ſequiť. iſte hō ab eterno fuit.
ḡ ab eterno fuit homo. Sicut non ſequiť. hoc albuꝫ
fuit. ḡ h̄ fuit albū. quia regula ē ꝙ termin⁹ apponēs
verbo reſtringiť ſm̄ ꝯſignatum verbi cuiuſcūq3 tp̄is
v̄bo apponat. non aūt ſic ē de termino ex ꝑte ſb̄iecti
Et p̄terea rō illa peccat ex mutatōe ſuppōnis. ¶ Ad
duas aūt rōnes in oppoſ. tū non oportet reſponde
re. quia ꝓcedunt ſm̄ alium ſēſum. ſ. put ille demon
ſtrat pſonam. Preterea non ꝯcludūt ꝙ predicta lo
cutō ſit falſa. quia poſſūt hec ſimul ſtare. ꝙ ſp̄ fuerit.
et ꝙ inceperit eſſe ſm̄ diuerſas nās. ¶ Sed illud qd̄ 27
obijciť tercio ꝙ ꝓnomē demōſtrat pſonam. dđm ꝙ
pſona accipiť large ꝓ oñi qd̄ reddit determinatuꝫ
ſuppōitum v̄bo. p̄t eñ dici. hec albedo. ⁊ ſic p̄t bene
demonſtrare ſingulare ſuppōitū hoīs. id eſt athomū
nāe hūane qd̄ aſſūptum ē a verbo. vel ipāꝫ hypoſta
ſim facta demonſtratōe nō ad ſēſum. ſed ad intelle
ctum. Et ſi obijciať ꝙ in vtroq3 ſēſu eſt falſa. quia h̄
in vtroq3 ſēſu ē vera. ille homo ſemp̄ fuit. dđm ꝙ in
talibus plus toll't negatio ꝙ̄ ponat affirmatō oppo
ſita. Hec eñ ſimul ſtant. ſ. xp̄m eē mortaleꝫ ⁊ immor
talē. Sed ille due locutōes non ſimul ſtāt. xp̄s ē mor
talis. xp̄s non eſt mortalis. quia negatio mag' negat
⁊ remouet ſignificatōem eius qd̄ ē mortale ꝙ̄ imor
tale ſibi oppoſitū. Per hūc etiam modū intelligēdū
ꝙ amplius negať in hac. iſte homo non fuit ꝙ̄ ī hac
iſte homo incepit eē. que ē affirmatiua. licꝫ claudat
negatōem. Hec eñ ſimul poſſūt eē vere. iſte homo ē
eternus. ⁊ ille homo incepit eē. ſed ille due nūꝙ̄. ille
homo ē eternus. ille homo nō ē eternus. ea rōe qua
dictum ē. ⁊ ideo non p̄t cōcludi ꝙ locutio p̄dicta ſit
falſa ſimpliciter. ¶ Ad illud qd̄ obijciť. ꝙ hō in xp̄o 28
habꝫ modum ſupponēdi termini accidētalis. dđꝫ ꝙ
hoc p̄t ꝯcedi in cōpatōe ad pſonam xp̄i que ē ſuppo
ſitum hūanitatis in infinitū p̄cedēs formā hūanita
tis. Sed in cōpatione ad ſingulare hominis verita
tem non habet. Unde quādo ille homo demonſtrat
ſingulare hominis. neceſſario ad idē xp̄o referť ſup
poſitum importatū p̄ ꝓnomē ⁊ forma importata p̄

noſtri. Et idō hec eſt falſa. ille homo fuit ab eterno. ni
ſi intelligatur ꝑ ydeomatū cōmunicatōem. Nam ꝑ
ꝓprietatem nature verū eſt dicere ꝙ ille hō exiuit ꝺ
non eſſe in eſſe ꝑ generatōem. Et ſic patet reſpōſio
ad totū. Huius ḡ reſponſionis tota ſūma in hijs tri
bus conſiſtit. vt intelligaꝛ qualiter ꝓnomen demō-
ſtrare pt dupliciter. ſcꝫ vl' pſōā verbi. vel ſinglare ho
minis. Intelligaꝛ nihilominus quō differētes ſup-
ponendi modū habet terminus accidētalis ⁊ ſbſtā-
tialis reſpectu verbi ꝺ preterito. Quis ex pte pdicati
ñ ſit differētia. Intelligaꝛ etiā ꝙ poſſibile ē duo op-
poſita affirmari ꝺ eodē in xpo. ita ꝙ vnū dicaꝛ ꝑ vni
onem. alterū ꝑ ꝓprietatē nature. ſiue de eo. ſiue ꝺ ho
mine. neutrū tamē iſtoꝝ vere pt negari. plus eñ tol
lit negatio ꝙ̄ ponat affirmatio. ſic dicaꝛ alibi ⁊ faci-
liter poſſet oſtēdi.

¶ Queſtio. iij. f

Vtrū hec ſit concedēda. Homo incepit eſſe deus. Et
ꝙ ſic videꝛ. Iſta eſt vera deus incepit eſſe homo. ḡ
a ſimplici conuerſa. homo incepit eē deus. ¶ Item
hec eſt vera. homo incepit eſſe homo ꝓpter vnionē.
ſed vnio eſt reciproca ⁊ mutua. quia ſicut homo vni
tur deo. ⁊ de⁹ homini. ḡ ſi vnio reciprocaꝛ. ⁊ inceptō
que ſup vnionē fundatur. ḡ ſi hec eſt vera. deus ince
pit eſſe homo. ita ⁊ hec. homo incepit eſſe de⁹. ¶ Itē
ſimus in inſtāti in quo filius dei incarnatus eſt. hec
eſt vera. homo eſt deus. ⁊ ante h̄ homo non fuit ds.
ḡ homo incepit eſſe deus. pmiſſe ſunt vere. ḡ conclu
ſio. qm̄ pmiſſe exponūt cōcluſionē. ¶ Itē anteꝙ̄ hō
eſſet. nec homo erat homo. nec aliud. ſed homo ince
pit eſſe homo. ⁊ hō non potuit ante eſſe deus ꝙ̄ eſſꝫ
homo. ḡ ſi homo incepit eſſe homo. homo cepit eſſe
deus. ¶ Sed contra. Hec ē vera. Iſte homo fuit ab
eterno deus. ⁊ ad iſtū hoiem ſequiꝛ homo. ḡ hō fuit
deus ab eterno. ḡ hec eſt falſa. homo incepit eſſe ds.
¶ Itē ſi homo incepit eſſe deus. aut ḡ iſte. aut ille.
⁊ ſic de alijs. ſed non eſt dare niſi de iſto. ⁊ iſte homo
ſemp fuit deus. ḡ non cepit eſſe deus. ḡ hec eſt falſa
homo cepit eſſe deus. ¶ Itē cōmunicatō eſt in ydeo-
matibus. ḡ ſi homo incepit eſſe de⁹. videꝛ ꝙ h̄ ſit cō-
cedenda. dei filius incepit eſſe deus. ſꝫ hec ē falſa ſim
pliciter. ḡ ⁊ prima. ¶ Itē eſto ꝙ filius dei deponerꝫ
hoiem quē aſſūpſit ꝑ impoſſibile. tunc quero de hac.
iſte homo deſinit eſſe deus. hec eſt falſa. ḡ pari rōe et
hec eſt falſa. homo incepit eſſe de⁹ cū aſſūpſit. Pro-
batio minoris. nūc eſt vnio. ḡ ꝯmunicatio ē in ydeo
matibus. ḡ ſi filius dei ſp erit filius dei. ⁊ hō ſemper
erit deus. ſequiꝛ neceſſario ꝙ hec ſit vera. iſte homo
erit ſemp deus. ⁊ hec ſimiliter. filius dei ſp erit hō. ḡ
⁊ hec eſt falſa. homo deſinit eſſe deus. ⁊ hec. deus de
ſinit eſſe homo. pari rōe ⁊ hec ſūt falſe. iſte homo in-
cepit eſſe deus. ⁊ deus incepit eē homo. ¶ Rn̄. dōm.
29 ꝙ abſqꝫ dubio hec concediꝛ deus incepit eē hō. ſꝫ ꝺ
hac. homo incepit eē deus dubiū eſt vtꝝ ſimpliciter
ſit concedēda. Quidā eñ voluerūt eā diſtinguere. ex
eo ꝙ hoc verbū incepit pt attribui huic termino ho-
mo ratione ſuppoſiti vel rōne forme. Si attribuatur
rōne forme. tunc iſte termin⁹ homo habet ſuppoſiti-
onē ſimplicem. ⁊ tunc ē ſēſus. ꝙ deus incepit pdicari
ꝺ homie. quia mō predicaꝛ. ⁊ prius nō predicabaꝛ.
⁊ ſic locutio habet veritatē. Si vero reſpiciat ipſum
rōne ſuppoſiti. ſic dixerunt ꝙ hec eſt falſa locutio. qꝛ
ſuppoſito ſp ꝯuenit eē deū. Huī⁹ aūt ſimile aſſignāt
ſic ſi dicaꝛ albū icepit eē ſcutū. eo ꝙ ſcutū prīmū fu-
it ⁊ poſt dealbeꝛ. Si eñ inceptio attribuaꝛ huic ter-
mino album rōne forme vera eſt locutio. Si ratiōne
ſuppoſiti. falſa eſt. Quia quod eſt albū prius fuit ſcu
tum. Si aūt queraꝛ rō huius multiplicitatis. dicunt
eam ex hoc ꝓuenire. quia verbū incipiendi claudit i
ſe negatōem. ⁊ illa pt intelligi pcedere terminū. ⁊ ſic
facit ipm habere ſimplicē ſuppoſitiōem. vel ſequi. et
ſic reſpicit ipſuꝫ gratia ſuppoſiti. Vnde ꝙuis reſpe-
ctu aliquorū actuū vel verboꝝ termin⁹ ſbiect⁹ deter
minare habeat ſuppoſitōem ſimplicē aut pſonalem.
tamē reſpectu hui⁹ verbi. incepit. vtroqꝫ mō pt ſup
ponere. ⁊ hoc non ponit multiplicitatē in ſuppone-
te. ſ; in tota locutione ex varia negatiōis cōpatione.
Hec aūt diſtinctio ſatis eſt rōnabilis. ſi tamē intelli-
gatur ſimplex ſuppoſitio. vt dicaꝛ termin⁹ hr̄e ſim-
plicem ſuppoſitōem ſb quo non licet deſcēdere. ſicut
cum dicitꝛ ſolus homo currit. vel ſimplicē ſuppoſiti-
onem habere quādo pdicatū vel aliquid in pdicato
reſpicit ipm gratia forme. Licet aūt nō ſit pdicta di-
ſtinctio reprobāda. attamē nō diſſoluit plene ambi-
guitatē locutōis ꝓpoſite. qm̄ ſi reſpicit ipm ratione
ſuppoſiti. adhuc habet locutio veritatē. Si eñ h̄ eſt
vera. iſte homo incepit eē in aliquo ſēſu vt pri⁹ ꝓba-
tum ē. abſqꝫ dubio veꝝ eſt ꝙ incepit eē deus. Et ꝓpt
hoc intelligēdum ꝙ adhuc pdicta locutio habet ve-
ritatem ſcḋm ꝙ verbū incipiendi reſpicit tm̄ ſbiectuꝫ
gratia ſuppoſiti. Vn̄ attēdēdum ꝙ ille terminus hō 30
reſpectu xpi ptim hꝫ naturā termini accidētalis. par
tim naturā termini ſbſtātialis. Naturā inquā termini
accidētalis reſpectu pſone q̄ preexiſtit. Naturā ter-
mini ſbſtātialis reſpectu ſingularis hois ꝙ ſimul cū
ipo incepit. ꝑ qḋ ille termin⁹ homo habꝫ ſupponere
ꝓ ſingulari hois ꝑ ſe. ꝓ pſona verbi non. non ḡ gra-
tia vnionis. Et qm̄ ꝓ ſuppoſito ſingularis hois. qḋ
quidem eſt Ihs. hꝫ veritatē locutio. Quis non hēat
ꝓ ſuppoſito qḋ eſt pſona xpi. hinc eſt ꝙ pdicta locu-
tio recipi pt tanꝙ̄ ſimpliciꝛ vera. Et concedēde ſunt
rōnes ad hoc. ¶ Ad illud qḋ obijciꝛ ꝙ hec eſt vera. 31
Ille hō ab eterno fuit deus. dōm ꝙ ſi iſte demōſtret
pſonā. vera ē. ⁊ in illo ſēſu falſa ē. iſte hō incepit eſſe
deus. Si vero ſuppoſitū hōis reſpiciat. adhuc pt eē
vera ꝑ vnionē ſiue ydeomatū cōmunicatiōem. ſꝫ tñ
ex hoc non ſequiꝛ ꝙ iſta ſit falſa. iſte hō incepit eē de⁹
ꝑ ꝓprietatē ſue nāe. Cōuenit eñ ſicut ꝓus dictū fuit
huic hoiꝫ dicē mortalē ⁊ imortalē ſine ꝯtradictōne.
Et ꝑ hoc pꝫ ſequēs obiectū. qꝛ ſi hō incepit eſſe de⁹. 32
aut iſte aut ille. Dici pt ꝙ iſte. ſed iſte ibi ñ demōſtrat
pſonā ſed ſingulare hois ſicut prius dictū fuit. Vn-
de nō eſt ſimile ſi dicaꝛ albū incipit eſſe ſcutū. qꝛ al-
bū non hꝫ niſi naturā termini accidētalis. nec hꝫ ſup-
poſitū ꝓ quo poſſet reddē locutōeꝫ veram niſi ipm
ſcutū. nō ſic aūt ē in hoie reſpectu xpi. ¶ Ad illḋ qḋ 33
obijciꝛ de cōmunicatōe ydeomatū. dōm ꝙ in ydeo-
matū cōmunicatōe hec regula ē attēdēda. quia om-
nia ꝯmunicātur. hijs dūtaxat exceptis que exꝓmūt
ipam vnionē. vel que claudūt intellectū repugnan
tiam rōne cuius errori appropinquāt. Rō aūt hui⁹
eſt. qꝛ cōmunicatio ydeomatū fūdaꝛ ſup ipam vnio
nem. ⁊ ordinaꝛ ad fidei catholicā expreſſionē. ⁊ idō
non cōmunicāꝛ illa que importat vnionē. Vn̄ ꝙuis
hec ſit vera fili⁹ dei ē incarnat⁹. hec tñ ē falſa. hō ē in-
carnatus. Similiꝛ intelligēdum ē de hijs que repu-
gnātiam intellectuū importāt. ſicut ſūt eē creaturā.
et eē pdeſtinatū. ⁊ ſimilia. Et qm̄ cū dicaꝛ hō incepit

nos latēt iuxta multiformitatē ſapiē dei. tū ſm ꝟba et dicta ſctoꝝ ꝗtuoꝛ pñt rōes ꝯgruētie aſſignari. Pria ē ꝓpē cōſuādā rectitudinē iuſticie. vt vicȝ eiuſdē generꝭ eēt ſatiſfactoꝛ ⁊ ꝑuaricatoꝛ. Nā ⁊ ſi alteri⁹ generis eēt. ñ attribueret eidē generi ſatiſfactō cui ⁊ offeſio. ac p hoc ñ recte ſuaretur iuſticie rectitudo. q̄ ab illo genē reqrit emēdā in q̄ repit ꝓcedētē offēſā. Secūda ē ꝓpē manifeſtādā dulcedinē mie. vt vicȝ ipſe dñs q̄ ab hoīe ꝯtēpt⁹ fuerat tāꝗ ab aduerſario ⁊ inimico. ipē idē generi hūano vniret in xp̄o in vnitatē pſōe. in q̄ manifeſtat mira dei ꝯdeſcēſio. i h. ꝙ ipē gen⁹ hūanū ſibi inimicū ꝯiūgē voluit i īdiſſolubile vinculū. Juxta illō q̄d dr̄ Roma. v. Cōmēdat āt charitatē ſuā ⁊c. Tercia āt rō ē ad declarādā ordiatiōem ſapie. q̄ q̄dē ordiatō nllō pt īfringi vicio. Decreuerat eñ d̄s ⁊ ordiabat vt gen⁹ hūanū totū mltiplicaret ⁊ diſſemiaret ex vno ꝓpē repūtatiōēȝ illi⁹ vlis pncipij q̄d d̄s ē. nec p hoc pctm̄ infringi debuit. ⁊ iō xp̄s mediatoꝛ dei ⁊ hoīm hō ver⁹. nō aliūde ſ ꝺ maſſa toti⁹ generꝭ hūani debuit formari. Quarta ꝟo rō ē ad cōſiderādā altitudinē hūane nāe quā de⁹ in tāta dignitate ꝯdiderat. vt nlli alij generi creature ſ ſoli dō eſſet obnoxia. Si ḡ nō modicū ē obnoxia redēptori. deceñs ē vt redēptoꝛ. aut ſolū eēt d̄s. aut ſi hēret i ſe gen⁹ nāe create. hoc eēt de genē illi⁹ maſſe q̄ ortū hȝ a lūbis adē. Propē has ḡ rōes ꝯgruētie q̄ appent manifeſte. ⁊ a ꝟbis ſctoꝝ hñt firmitatē. ꝯcedēdū ē ꝙ nō ſolū fuit cōgruū ꝙ xp̄s aſſumēt carneȝ de nr̄o genē ad repatōēȝ hūane nāe. verum etiā hoc magis fuit congruū. ꝗꝫ ꝙ alio mō faceret. lȝ alio mō facere poſſet.
3 Vñ rōes h̄ ꝓbātes ſūt ꝯcedēde. ¶ Ad illō ḡ q̄ō pmo obī. ꝙ alteri⁹ nāe dȝ eē morb⁹ ꝗꝫ medicina. dō ꝙ verū ē. p eo tpē in q̄ res pt dici medicina alteri⁹ generis. nō ꝗtū ad nām. ſ ꝗtū ad vim creatiuā. ⁊ ſic fuit i xp̄o. qꝛ ipē ñ erat infect⁹ corruptōe ꝯcupie. ſ hēbat i ſe plenitudinē grē. Vñ ⁊ aplꝰ dic ꝙ pm⁹ hō fuit de terra terren⁹. ſcōs de celo celeſtis. ñ ꝓpē diuerſitatē nāe vl' māe. ſ ꝓpē vriaȝ ꝗtū ad q̄litatē ꝟtutis ⁊ vicij. grē et cōpe. Qȝ ſi velis iſtare ꝙ morb⁹ ⁊ medicina ſūt diuerſarū naturaꝝ ſimplr̄. dō ꝙ h̄ hȝ locū i medicina cui⁹ opatio ē p vim nāe ñ p actū volūtatis deliberatie. ¶ Ad
4 illō q̄ō obī ꝙ nobil' mā dȝ rñdere nobili forme. dōm ꝙ verū ē de mā diſpoſita diſpoſitōe vltia q̄ ē neċitas. ſ de mā remota ñ oportȝ. qm̄ oīs nobilitas cōſurgit ex forma ipī nāe ſupadita. ⁊ tm̄ maſſa hūani generis ñ ē ꝓxima mā reſpectu aīe xp̄i. iō ñ ſeqt ꝙ corp⁹ xp̄i ñ fuerit de illa maſſa. ſ caro organizata ⁊ pfecta cōplectione aptata fuit illi⁹ mā. ⁊ ꝺ hac bn̄ lȝ īferre ꝙ valde nobil' fuit. cū ad nobiliſſimā aiaȝ aptata eſſet. vñ optime fuit cōplexionata. ⁊ ab oī corruptōe ⁊ feditate cōcupie aliena. Ex h̄ tū nō lȝ inferre ꝙ nō fuerit ſūpta ꝺ illa corruptōis maſſa. ita ei pura fuit illa caro p ꝟtutē ſpūs agētē. ſic ſi ꝺ celeſti ſba ſūpta fuiſ-
5 ſȝ. ¶ Ad illō q̄d obī. ꝙ īproperiū parētū redūdat i filiū. dō ꝙ verū ē cū fili⁹ ē imitatoꝛ ſcelerū pris. Cū āt ei ꝯrius ⁊ oppoſit⁹ ē ꝗtū ad mores. nō dȝ in eū iuſte redūdare. niſi ipē fili⁹ mera ſua benignitate īproperiū pris portare velit ⁊ ſuſtinere. ⁊ ſic i ꝓpoſito intelligēdū ē fuiſſe. Vñ xp̄s ñ ex merito vl' neceſſitate ſuſtinuit īproperiū Ade. ſ ex mera ſua benignitate. vt dū ipē ſuſtineret p alio q̄d ex ſe ñ meruit. ali⁹ liberaret ab īproperio q̄d ex ſua culpa ꝓmeruit. ¶ Ad il-
6 lud q̄d obī ꝙ debitū pentū īputat ꝓli. dō ꝙ h̄ verū ē cū ꝓles ſuccedit pentib⁹ in hereditate. ⁊ qm̄ criſtus a pentib⁹ cōcupiam ñ hereditauit p quā hō obligat⁹ eſt pene. hinc eſt ꝙ nullius pene fuit debitoꝛ. ſ liberalis ⁊ volūtarius ꝯſolutoꝛ.

Queſtio. ij. b

Utrū cōgruū fuiſſet ipſū Adaȝ aſſumi. Qȝ ſic vr̄. qꝛ criſt⁹ debuit eē ꝺ genere Ade. vt ſatiſfaceret p pctō toti⁹ generis q̄d ꝓceſſit ꝺ lūbis Ade. ḡ pi rōe debuit dei fili⁹ ipſū adā aſſumere. vt p pctō ipſi⁹ Ade ꝯgruentiſſime ſatiſfaceret. ¶ Jtē nullū magis decȝ ſuſtinere penā p culpa ꝗꝫ eū q̄ culpā cōmiſit. Si ḡ hō aſſūpt⁹ puniri debuit p pctō ade. ſic ⁊ factū ē. vr̄ ꝙ nllū aliū hoīeȝ adeo decuit aſſumere ſic pmū hominē. ¶ Jtē efficaci⁹ curat morbū q̄ curat ipſū in ſua radice ꝗꝫ q̄ curat in ramo. ſ morb⁹ corruptōis hūani generis ortū habuit in adā ⁊ curat⁹ fuit i chriſto. ḡ pfecti⁹ curat⁹ fuiſſet ſi fili⁹ dei aſſūpſiſſȝ pmū hoīeȝ ꝗꝫ aſſumēdo aliquē de ei⁹ genere. ſ decȝ ſūmū medicū facere oē q̄d atteſtat pfectiōi medicie. ḡ ⁊c. ¶ Jteȝ ad hoc ꝙ aīa curet p aduētū ſpūſſācti. nece ē ꝙ. ſ. ſi eā ꝺ deſcēdat in qua prius habitauit culpa. ḡ pari rōe ſi p aduētū filij dei debuit pctm̄ pmi pentis curari. vr̄ ꝙ ipſū debuerit aſſumere magis ꝗꝫ aliū. Qȝ ſi dicas ꝙ ñ decuit ꝓpē culpam pcābulā. Sȝ ꝯ. ſpū. ſāct⁹ ſic purificat aīam ꝙ nlla ē indecētia vt habitȝ in aīa in q̄ pus fuit culpa. ſic etiā purificauit carnē ꝟbi vt in nllō derogaret chriſto ꝙ fuit de nr̄a maſſa. ḡ vr̄ ꝙ ſic aīa ade potuit purificari ⁊ caro. ꝙ in ipſi⁹ aſſūptiōe i nllō derogaret excellētie ipſi⁹ filij dei. ¶ Sed cōtra. Nō decuit deū facere vt aliqs de malicia ſua reportaret cōmodū. Sȝ ſi adā ꝓpē repatōēȝ faciēdā ꝺ culpa cōmiſſa aſſumeret a ꝟbo. reportarȝ ineffabile cōmodū. ḡ h̄ eēt ꝯ diuinā iuſticiā. ſ hoc ñ decȝ deum. ḡ ⁊c. ¶ Jtē talis debuit ſatiſfacere q̄ nulli⁹ eſſet debitoꝛ pene. ſic dicit Anſel. quia ſatiſfactio eſt cū fit opus alꝰ indebitū. ſicut dicit in li. de regulis fidei. ſ adā fuit pene debitoꝛ ꝓpter culpā quā cōmiſit. ḡ nullatenus decuit ipm̄ ad ſatiſfaciēdum aſſumi. ¶ Jtē quicq̄d ſit de alijs. tamē eſſe vel dici peccatorē de nllo mō decet deū. ſed illa vnio facit ydeomatū cōmunicatōem. ḡ ſi adā aſſūptus fuiſſet a dei filio. fili⁹ dei eſſet ⁊ diceret vere peccatoꝛ. Si ḡ hoc nullo mō decet. videt ⁊c. ¶ Jtē ſi d̄s adā aſſūpſiſſet. cū deus decreuiſſet gen⁹ hūanū ex adā ꝓpagare iūcta ſibi Eua. ḡ aut decretū ſiue diſpoſitio non manſiſſet. aut chriſt⁹ ex cōmixtione cū femia generat⁹ fuiſſet. ſed vtrūqꝫ eſt oīno indecens. ergo oīno indecens fuit dei filium aſſumere hominē pmū. ¶ R̄ꝫ. dō ꝙ abſqꝫ dubio non ſic decuit dei filium aſſumere ipſuȝ Adam. 7
ſicut aliquā aliam ſbam eiuſdem generis. ſicut patȝ ex ipſo opere diuino. Et ratio huius eſt. quia nō cōueniebat oīm creatori. nec cōueniebat primo homini. nec expediebat hūano generi. vt pſona dei hominē aſſumēt pctōrē. cū ipſe in forma aſſūpta debēt pctōres ceteros iudicare. et tū nullatenus de pctō argui poſſe. ſiue ſm nām aſſumētē. ſiue ſȝ nāȝ aſſūptā. ſm quarū vtrāqꝫ cōpetebat ei poteſtas iudiciaria. Primo homini non cōueniebat. vt ille qui tm̄ ſe deiecerat per culpā. tm̄ exaltaretur vt de⁹ eēt. Sufficiebat namqꝫ ſibi ⁊ excedebat vt ſaltem ei deus reconciliaretur. non ꝙ ille deus efficeretur. Etiā generi hūano non expediebat. quia cū ille homo eēt pene debitoꝛ. vtpote ille q̄ reus erat oīm aiarum nr̄arū. non eſſet ei⁹ paſſio adeo deo ꝗta. ſicut ſi oīo eēt innocēs. ⁊ vix

etiā ſufficeret ad ſatiſfaciēdum ꝓ ſe. non potuit aliīs
ſatiſfactōem ſuam cōmunicare. Concedēde ergo ſūt
rationes probantes ꝙ non decuit filium aſſumere
8 primum hominē. ¶ Ad illud ergo qđ primo obꝛ in
contrariū ꝙ de genē hūano debuit ſatiſfacere. dđ ꝙ
non eſt ſimile. quia potuit aliquis eſſe de genē hoim
qui cōmunicaret cū hoibus in nā ꝛ non cōicaret in
culpa. non ſic aūt de adā. qꝛ exquo peccauit. neceſſariū
fuit ipm peccaſſe. ꝛ ſi filius dei ipm aſſūpſiſſet. cum
9 qui pene debitoꝛ erat aſſūpſiſſꝫ. iō non eſt ſile. ¶ Ad
illud qđ obijcif ꝙ nullū magis decet puniri q̄ꝫ eū q
peccauit. dōm ꝙ verū eſt de pena diuine vltōis. ſed
non eſt verū de pena diuine placatōis. Magis enim
deus placari potuit ꝑ penā innocētis q̄ ꝑ penaꝫ rei
ꝛ iniuſti. ꝛ taliter punitus eſt xp̄s ꝓ peccatis noſtrꝭ.
Nullius eñ alteri⁹ pena poterat ēē ſufficiēs meritū
10 ſatiſfactōis. q̄uis eēt equū iuſtū ſm diuie vltōis. Ad
illud qđ obijcitur de curacione morbi in radice. dōꝫ
ꝙ verū eſt ꝙ ꝑfectioꝛ eſt curatio vbi radix ita potuit
purificari ſicut ram⁹. Sic aūt nō eſt in ꝓpoſito. Naꝫ
ꝛ ſi adā adeo purificari poſſet vt nullā culpā habēt
actu. nunq̄ tamē ſic purificari potuit vt nullā culpā
habuiſſꝫ. Et hoc quidē decebat habē dei ꝛ hoim me
diatorē. vt ſua oblatōe ſufficiēt placarꝫ ſeueritatē di
uie iuſticie. Alie etiā rōes ſūt q̄re morb⁹ in ſua origi
ne curari nō debuit. ſed ille aſſignate ſūt in ſcđo lib.
in tractatu de pctō originali. ꝛ alique in quarto đ ſa
11 cramēto baptiſmi. ¶ Ad illud qđ obijcif ꝙ aīa non
purificaf ꝑ ſpm̄ſcm̄ niſi aie vniaf ꝑ amorē. dōm ꝙ
nō eſt ſimile. quia aliter purificatur ꝑ xp̄ꝫ. aliter per
ſpm̄ſctum. Per ſpm̄ nāq; ſctū purificatur ſicut ꝑ
cām effectiuā. ſed ꝑ xp̄m tāq̄ ꝑ cām meritoꝛiam. Et
quia aliq̄s p̄t mereri alij diuerſo a ſe. hinc eſt ꝙ non
opoꝛtet mediatorē dei ꝛ hoim ſic cuilibet vniri ſicut
ſ. ſ. Eſt etiā dīa in vnione. qꝛ ſpūſſctus illabif nob
ita tamē ꝙ nō vnif nobis vnione ꝑſonali. q̄ faꝭ yde
omata cōicari. vñ non eſt peccatoꝛ q̄uis illabaf pec
catori. Sed filius vnif vnione ꝑſonali in qua ē yde
omatū cōicatio. ꝛ iō non ſic decuit ipm̄ vniri aie pec
catrici. ſicut decet ſpūſ. mitti in eā aiam que pri⁹ fuit
peccatrix. ꝛ ſic patet totū.

C Onſequēter querif de ꝯditione nāe aſſum
pte q̄tū ad li. ar. Et circa hoc icidūt duo du
bitabilia. Primo querif vtrū ille homo pec
care potuerit. Scđo querif. Utrum potētiā peccan
di habuerit. ¶ Queſtio. j c

Utrū xp̄s potuit peccare. Et ꝙ ſic Eccī. xxxj. dicif. i
laudem viri iuſti. Qui potuit trāſgredi ꝛ non ē trāſ
greſſus. Sed ois laus cōpetit xp̄o. que cōpetit alicui
eius mēbro. ḡ videf ꝙ illud potuit dici in laudē xp̄i.
ḡ ꝛc. ¶ Item Aug. Meliores iudicauit deus hoies
liberaliter. ꝛ vocat liberaliter deſeruire. ſed cū poſſet
eum offēdere nollēt. ḡ ſi xp̄m optimū fecit ꝛ optimū
iudicauit. videf ꝙ xp̄s peccare potuit. ¶ Itē Bern.
Tātum deſcēdit quātū deſcēdere potuit. ſed inferio
ris grad⁹ eſt qui poteſt peccare q̄ qui non potuit. ḡ
videf ꝙ xp̄s in illo ſtatu fuerit. Si dicas ꝙ hoc intel
ligif ex pte carnis. Cōtra. diſpoſitio carnis correſpō
det diſpoſitōi li. ar. ſicut pꝫ in adā ꝛ in nobis. ḡ ſicut
xp̄s aſſūpſit carnis paſſibilitatē. ita videf ꝙ li. ar. ver
tibilitatē. ¶ Itē xp̄s erat in ſtatu viatoris. ḡ cum ad
ſtatū viatoris ꝑtineat poſſe peccare. ſicut ad ſtatuꝫ
cōprehēſoris peccare nō poſſe. videf ꝙ xp̄s peccare
potuerit. ¶ Itē nullus laudaf in hijs que faꝭ de ne
ceſſitate. Sed xp̄s erat laudibilis in opibus ſuis. ḡ
non faciebat ea neccīo. ḡ poterat a bonis ꝛ debitis
opibus neccīo ceſſare. ꝛ hoc eſt obmittere. ḡ potuit
peccare. ¶ Itē xp̄s potuit dicere aliquā oꝛōem ne
gatiuā ꝛ veram. ſed qui poteſt dicere locutōem nega
tiuaꝫ. p̄t dicere affirmatiuā ſibi oppoſitā. ſed illa eſt
falſa. ḡ xp̄s potuit dicere locutōem falſā. ſꝫ hoc ē mē
tiri in eo ꝙ nouit locutōem eſſe falſam. ḡ videtur ꝙ
xp̄s potuerit mētiri. ḡ potuit peccare. cū mentiri nul
lo mō potuit bñ fieri. ¶ Cōtra heb. ij. Eū qui paulo
minoꝛat⁹ eſt ꝛc. glo. Natura hūane mētis quā deus
aſſūpſit. ꝛ que nullo peccato deprauari potuit. ſolus
deus maioꝛ eſt. ḡ nullo mō aīa xp̄i potuit inficī aliq̄
macula peccati. ¶ Itē xp̄s ab inſtāti conceptōis fu
it cōpꝛehēſoꝛ ꝛ beat⁹. ſed de eſſentia beatitudis eſt ꝙ
ſit bonū ꝛ inamiſſibile. ḡ xp̄s nunq̄ illā beatitudinē
potuit ꝑdere. ḡ nec aīa ipſius peccare. Itē chꝛiſtus
ab inſtāti conceptōis tātā grām ſuſcepit. ꝙ maioꝛeꝫ
illa habere non potuit. ḡ ab inſtāti ꝯceptōis habuit
grām ꝯfirmatōis. ſed null⁹ poteſt peccare qui illam
grām hꝫ. ḡ ꝛc. ¶ Itē ſi xp̄s potuit peccare. ponaf. qꝛ
poſſibili poſito nullū accidit impoſſibile. ſed poſito
ꝙ xp̄s ſiue homo ille peccauerit. ponif ex hoc ꝙ di
gnus fuit eterna dānatōe. ḡ vel de⁹ dānaref. vel hō
a verbo ſepareṫur. ſed vtrūq; oīno impoſſibile. ḡ im
poſſibile fuit illū hoieꝫ peccare. ¶ Rꝰ. dđ ꝙ abſq; du 12
bio aīa xp̄i non potuit deprauari aliqua culpa. Et rō
huius eſt triplex. ſcꝫ plenitudo grē. ꝯfirmatio gloꝛie.
ꝛ vnio diuie nāe ꝛ hūane. Plenitudo gratie facit ꝙ
ipſe xp̄s ſm hūanam naturā habuit grām confirma
tōis. ſed illa gratia adeo li. ar. cōfirmat vt nullo mo
do poſſit infirmari ꝑ culpam. Hocipm facit cōſum
matio gloꝛie. que quidem fuit in xp̄o a ſue ꝯceptōis
pꝛimoꝛdio. Statim eñ fuit beatus ꝛ cōpꝛehenſoꝛ. et
ſicut beatus nō poteſt damnari. ſic etiā non poteſt p̄
uaricari. ac per hoc in xp̄o nulla potuit eſſe ſm aīam
macla peccati. Poſtremo hoc efficaciſſime faꝭ vnio
diuine nature ꝛ humane in vnitatē perſone. q̄ vnio
facit vt ydeomata cōmunicētur. ꝛ ipa nō poteſt frā
gi. ſi ergo deus non poteſt eſſe peccatoꝛ. ꝛ nō poteſt
non eſſe homo. planū eſt ꝙ illa vnio nullatenus ſu
ſtinet xp̄m ſm hūanam nām peccare potuiſſe. Un
de rōnes hoc oſtēdentes ſunt concedēde. ¶ Ad illđ 13
ḡ quod pꝛimo obijcif de laude viri iuſti. dđ ꝙ laus
illa vnius partis dicit perfectōem. in hoc. ſ. ꝙ nō eſt
tranſgreſſus. ex alia pte quādam defectibilitatē. Cū
ergo dicitur ꝙ omnis laus attribuenda eſt xp̄o. dđ.
ꝙ ꝛ ſi illđ aliquo modo habeat veritatē de laude ꝑ
fecta ſiue rōne eius conditiōis penes quā attēditur
perfectio. non tamen opoꝛtet ꝙ ratione eius condi
tōnis ſm quaꝫ eſt impꝑfectio. Poſſet etiā aliter dici.
quia ſicut dicit magiſter. iſta laus eſt capitis in mē
bris. ita ꝙ perfectio cōpetit ipi capiti in ſe. ſꝫ qđ ē ibi
defectibilitatꝭ cōpetit rōne mēbꝛoꝛum. ¶ Ad illud 14
quod obijcitur ꝙ meliores iudicauit deus homines
ꝛc. dōm ꝙ hoc verum eſt de toto genere hūano ſm
aliq̄ melioratōem que attēditur in oꝛdine vniuerſi
tatis. Sic enim decebat hoiem in vniuerſitate con
ſtitui. vt in pꝛima ſui conſtitutōe haberet vertibilita
tem arbitrij ſm legem cōmunem. Sed xp̄s habuit
aliquid ſupra hoiem. ideo decuit ꝙ ſibi fieret aliqđ
ſpāle priuilegiū. vt eſſet in eo liberalitas obſequij ſi
ne vertibilitate arbitrij. ſicut et in diuina voluntate
videm⁹ ꝙ liberaliter nobis bona impēdit ꝛ faꝭ. nul

Iam tamē in eo eſt poſſe vertibilitatē. ⁊ ꝓpter h̄ ver
bū illud Aug. ſm ꝙ liberaliter notat vertibilitatem
ad cōtrariū. non ſe extēdit ad melioritatē ꝗ atten
dit ſm priuilegiū ſpāle ſed ſm legē cōmunē. Si ꝗs
aūt velit dicere ꝙ ibi intelligit liberalit ꝗ eſt volun
tarie. obuiat ei litera ſequēs ⁊ rō ꝓponēdi verbuꝫ. qꝛ
Aug. hoc verbū dicit vt reddat rōnem quare deꝰ ta
15 lem fecit hoīem vt poſſet male facere. ¶ Ad illud qꝺ
obijcit de Bern. ꝙ deſcēdit quātum deſcēdē potuit.
dōm ꝙ intelligit de potētia ordinata que ſupponit
ꝯdecētiam. Decuit enim deū deſcēdere ad miſeriaꝫ.
ſed nullo mō decuit deſcēdere ad culpā. Nā ⁊ ſi mi
ſeria filio dei non cōpetat in ſe. tamē ꝯpetit vt eſt or
dinata ad finē nr̄e redēptōis. Culpa aūt vel ordina
tio ad culpā in actu vel in habitu nullo iſtoꝝ mōꝝ
ꝯpetit ſibi. ideo decēter non potuit ſe hūiliare adeo
vt ad ſtatū peccati ſm actū vel habitū ſe deꝰ inclina
ret. Nec valet qꝺ obijcit de paſſibilitate ꝙ reſpōdet
vertibilitati anime. dōm eſt enī ꝙ hoc veꝝ eſt ſm iu
ſticiā cōem. ſed xp̄s paſſibilitates carnis aſſūpſit di
16 ſpēſatiue ſicut inferiꝰ apparebit. ¶ Ad illud qꝺ obij
citur ꝙ xp̄s erat in ſtatu viatoris. dōm ꝙ ⁊ ſi erat in
ſtatu viatoris. nō tamē oino. habuit enī aliqd de ſta
17 tu ꝯprehēſoris. Unde Boetiꝰ dicit ꝙ xp̄s de omni
ſtatu aliquid aſſūpſit. de ſtatu aūt ante pctm̄ aſſum
pſit innocētiam. de ſtatu poſt pctm̄ aſſūpſit penā. de
ſtatu ꝯprehēſoris impoſſibilitatē peccādi. Quia er
go xp̄s pure viator nō erat. ideo nō ſequit ꝙ peccare
18 potuerit ſicut poſſūt ⁊ alij viatores. ¶ Ad illꝺ quod
obijcit ꝙ nullꝰ laudat in hijs que neceſſario facit. dōm
ꝙ eſt neceſſitas que repugnat volūtati. ſicut neceſſi
tas coactionis ꝗ venit ab intrinſeco. Et eſt neceſſitas ꝗ
ſbeſt volūtati. ⁊ iſta eſt neceſſitas que venit ex volū
tatis imutabilitate. Cū ḡ dicit ꝙ laus non ē in opibꝰ
neceſſitatis. dōm ꝙ verū eſt de neceſſitate pmo mo
19 do dicta. ſed non de ſcdo. ¶ Ad illud quod obijcitur
ꝙ potuit ſciēter dicere locutōem falſā. dōm ꝙ dicē ē
duplex. Uno mō idē ē qꝺ ore ꝓferre. et hoc mō abſqꝫ
dubio potuit ꝓferre locutōem falſā. quia talis ꝓla
tio eſt pfectōis. Alio mō dicere idē ē qꝺ aſſerere ſiue
affirmare. ⁊ hoc mō nō potuit. qꝛ veritas ad falſita
tē declinare nō potuit. ⁊ hoc quidē nō fuit impoten
tie. immo magis potentie.

¶ Queſtio. ij.

Utrū xp̄s potētiam peccādi habuit vel aſſūpſit? Et
ꝙ ſic videt. Dam. Oīa que in nā noſtra plantauit
deus. aſſūpſit dei verbū. Si ḡ potētiaꝫ qua peccamꝰ
⁊ bene facimus deus ab initio in nobis plātauit. vi
det ꝙ eā ex tpe dei verbū aſſūpſit. ¶ Itē dam. To
tū me aſſumpſit. vt me totū redimereꝫ. ḡ oēm noſtrā
ſbam ⁊ ois noſtre ſbe potētiam. ſed potētia peccādi
eſt potētia rōnalis aie. que nō pt̄ repiri niſi in creatu
ra valde nobili. ḡ videt ꝙ xp̄s eā habuerit. ¶ Item
potētia peccādi eſt potētia rōnalis. ⁊ illa ē ad oppo
ſita. ḡ eadē eſt potētia bn̄ faciēdi. Si ḡ non ē aliud ꝗ̄
li. ar. ⁊ xp̄s li. ar. aſſūpſit. ḡ ⁊ potētiā peccādi. ¶ Iteꝫ
ſolū illud curatū ē in nobis qꝺ punitū ⁊ afflictū fuit
in xp̄o. Sed in nobis curari maxime indigebat po
tētia peccādi. qm̄ illa ē que egrotat p culpā. ḡ videt
ꝙ in xp̄o paſſa fuerit ⁊ afflicta. ⁊ ſi h̄. ḡ a xp̄o fuit ha
bita ⁊ aſſūpta. ¶ Sed ꝯ. Xp̄s ſm hūanā nām habu
it plenā libertatē ſicut ⁊ plenā grām. ſed potētia pec
candi addita libertati eā diminuit ſicut dicit Anſel.
in li. de li. ar. ḡ potētia peccādi nō fuit in xp̄o. ¶ Itē
ſi oī potētia aliquis ē potēs. ḡ ſi in aliquo ē potētia
peccādi ille poteſt peccare. ſed xp̄s non potuit pecca
re ſicut prius oſtēſū eſt. ḡ nec peccādi potētiā habere
⁊c̄. ¶ Item potētia peccādi ē principiū culpe. Sꝫ in
quocūqꝫ ꝯtingit repiri principiū. poſſibile ē inueni
ri illud qꝺ ex illo pncipio cauſat. ḡ ſi xp̄s habuit po
tētiam peccādi. habere potuit pctm̄. ḡ potuit eē dā
natus ⁊ dei inimicꝰ. ⁊ ſi hoc ē impoſſibile. reſtat ꝙ ⁊
primū. ¶ Item xp̄s ſm aiam fuit deo ſimilis int cre
aturas ceteras. qm̄ maxime fuit eius aia deiformis.
Sed deus nō habuit potētiam peccandi. ḡ videt ꝙ
eā non habuerit nec aſſūpſit xp̄s. ¶ Reſ. dōm ꝙ po 20
tentia peccandi dicitur dupliciter. Uno modo dicit
potentia peccandi. id eſt potētia qua peccatur. et ſic
potētia peccādi nominat ipm li. ar. creatū. quod ꝗ
demꝰ pt̄ in bonū adiutū gratia. ⁊ quia p ſui nām ē de
fectiuuꝫ bene faciendi. hinc eſt ꝙ illa potētia ſiue fa
cultas dici poteſt potentia bene faciendi ⁊ potentia
peccandi. nullus enī peccat niſi p illā. Alio modo di
citur potentia peccādi potētia ordinata ad peccan
dum. vt potentia nominet aliquid mediū int ſbam
et peccati actum. per quod ſba illa potuit exire in
peccati perpetratōem. Si ḡ primo modo dicat po
tentia peccādi. ſic abſqꝫ dubio fuit in xp̄o. Et ſic ꝓce
dunt rōnes ad primā ptem que oſtēdunt xp̄m habu
iſſe potētiam peccādi. quia aſſūpſit integre nām no
ſtram ⁊ eius quālibet potētiam. Et ideo rōes ille cō
cedi poſſunt. quia recta via ꝓcedunt ⁊ verum con
cludunt. Si vero potētia peccādi dicatur potētia vt
ordinata ad pctm̄ perpetrādū. ſic non eſt conceden
dum ꝙ xp̄s habuit potētiam peccandi. ꝓ eo ꝙ pec
care non potuit. ⁊ talis ordinatio immo deordinatō
diminuit de plenitudine libertatis. ⁊ p hoc pꝫ reſpō
ſio ad primū obiectū in ꝯriū. ¶ Ad illud qꝺ obijcit 21
ꝙ omī potētia eſt aliquis potēs. dōm ꝙ veꝝ ē. ſi po
tentia dicat ordinatōem ad actū. Sed ſi dicat ſoluꝫ
nālem habitudinē. non habet veritateꝫ. quia poteſt
impediri p oppoſitū eius. ſicut greſſibilis habet nā
lem aptitudinem ad gradiēdum. ⁊ cecus ad viden
dum. nec tamē greſſibilis trūcatꝰ pt̄ gradi. Et ſic dā
nati habēt potētiaꝫ merēdi. ſed tamē mereri nō pn̄t.
quia impedit in eis ordinatio illius potētie ſiue exi
tus in talē actū. Sic ⁊ in ꝓpoſito intelligēdū ē. quia
aiaꝫ xp̄i exire in actū peccati ē impoſſibile. ꝗuis illā
eādē potētiam habeat quā hꝫ peccator. ⁊ h̄ ꝓpter p
fectōeꝫ gratie nō ſuſtinētis talē egreſſū ſiue defectū.
¶ Ad illꝺ qꝺ obr̄ ꝙ potētia peccādi ē principiū cul 22
pe. dōm ꝙ veꝝ ē. Sed hoc eſt inꝗtū deficiēs ſiue in
ꝗtū ſibi relinquit. In xp̄o aūt nō pt̄ ſibi relinqui ꝓp
ter inſepabilē vnionē cū diuinitate. ⁊ idō non pt̄ cul
pam ppetrare. qm̄ non eſt in xp̄o ſb ea rōne qua hꝫ
principiare. ⁊ idō non ſequit ꝙ culpa aliqua poſſit
eſſe in xp̄o. ¶ Ad illꝺ qꝺ obijcit. ꝙ xp̄s ſm aiam fu 23
it deo ſimilimus. dō ꝙ ⁊ ſi improportōnabilit ſilior
fuit aia xp̄i deo. ⁊ ſic de ceteris creaturis. tn̄ iꝑpopor
tionabilit diſtat a dō. qm̄ ds cū ſit ſūme potēs i ſe. p
ſe. ⁊ ex. ſe. nō pt̄ deficē nec hr̄e potētiā deficiēdi. nec
ꝗtū ad ordiatōeꝫ. nec ꝗtū ad radicē. Sꝫ aia xp̄i eſt
creata ſic̄ aie alie. ⁊ ex hipſo p nāꝫ ſuā eſt vtibilis et
defectibil. ⁊ potētiā hꝫ deficiēdi. ḡ ꝙ nō deficiat h̄ hꝫ
bn̄ficio eiꝰ ꝗ lōge diſtat ab omī defectu. Et idō nō ſe
quit ꝙ aia chriſti caruerit omī potētia peccādi. ſꝫ ꝙ
caruerit ordiatōe ad talē actū ſiue defectū p illꝺ do
nū qꝺ faciebat chriſtū eſſe deo ſimilimū.

Onſequēter querit̃ de ꝯditōe nāe aſſūpte ꝗ̄
c tuꝫ ad ſexū. Et circa hoc duo querūtur. Pri
mo querit̃. Utrū deū decuerit aſſumere ſe
xū muliebrē. Scđo vtrū decuerit carnem aſſumere
de ſola muliere.

Queſtio. j. c

Utrꝫ decuerit deū aſſumere muliebrē ſexū ad repai
dum genus hūanū. Et ꝙ ſic videt̃. quia ordo repati
onis ꝑ oppoſitū debet reſpōdere lapſui. ſed nr̄a rui
na fuit ꝑ mulierē. ḡ ⁊ releuatio. ⁊c̃. ¶ Itē ideo aſſū
pſit deus nām fragilē. vt dū ſua fragilitate vinceret
fortem. mirabilis in hoc dei potētia reluceret. Si er
go fragilior eſt ſexus muliebris. videt̃ ꝙ eius fuiſſet
potētia magis manifeſtata ſi in ſexu muliebri diabo
lum ſupaſſet. ḡ magis cōgruū fuit mulierē ꝗ̄ virum
aſſumi a verbo dei. ¶ Item ſpūs rōnalis ita vnibil̃
eſt indifferēter ſexui muliebri vt virili. ḡ pari rōne et
ſpūs increatus. ḡ indifferēter ſe habet ſexus vterqꝫ
ad vnionē quātū eſt ex pte nature. Si ḡ ſexus mulie
bris magis depreſſus erat in miſeriā ꝗ̄ virilis. cum
dei filius incarnatus fuerit ad nr̄am miſeriā releuā
dam. videt̃ ꝙ magis debuerit aſſumere ſexū feminē
um ꝗ̄ virilem. ¶ Itē ꝓles aſſimilari debet ſuo prin
cipio. ſed xp̄s natus fuit ex ſola virgine matre. ḡ ſi ex
femina traxit carnē. magis debuit aſſimilari mr̄i ꝗ̄ꝫ
alij. ḡ ſi nō degenerauit. potius debuit ex ea trahē ſe
xum quē habebat virgo ꝗ̄ aliū. ¶ Sed cōtra. ꝑhus
in li. de animalibus. dicit ꝙ femina ē vir occaſionat᷒
hoc ē imꝑfectus. ḡ ſi homo aſſūptus debuit eē perfe
ctiſſimus. non ḡ debuit mulier eē ſed tm̄ maſculus.
Itē qđ mag᷒ ē Apo. j. Cor. xj. dic̃ ꝙ caput mulier̃
ē vir ñ ecōuerſo. ſed hō aſſumptus ē caput toti᷒ eccle
ſie. ḡ non debuit eē ſexus feminei. alioquin fieret per
uerſio ordinis. qđ quidē non debuit deus in ſua in
carnatōe facere. quin potius deſtructū ordinem de
buit repare. ¶ Itē ꝑncipium totius generatōis ē ſe
xus virilis. Nā ex vno viro oēs. ſed homo aſſūptus
debuit eſſe principium totius regeneratōis ſpūalis.
non ḡ ſexus muliebris. ſꝫ virilis. ¶ Itē ſi aſſūpſiſſet
ſexum muliebrem. ergo cum fiat comunicatio ydio
matum. deberet dici dea ⁊ deberet dici filia. Si er
go non decet eſſe niſi deum ⁊ filiū in illa ſūma trini
tate non deam aut filiam. nullo modo decuit deum
aſſumere feminam. ¶ R̃ᵒ. dōm ꝙ abſqꝫ dubio non
24 ita decuit deum aſſumere ſexum femineum ſicut vi
rilem in vnitatem perſone. Et ratio huius eſt. quia
muliebris ſexus non eſt tante dignitat̃ ſicut virilis.
Excellit enim ſexus virilis muliebrem ⁊ ꝗ̄tuꝫ ad di
gnitatem in principiando ⁊ ꝗ̄tum ad virtutē in agē
do. ⁊ ꝗ̄tum ad auctē in preſidendo. Quātuꝫ ad digni
tateꝫ in principiando. quia omnes tam viri ꝗ̄ muli
eres ex vno viro fuerunt. in quo eſt expreſſa repreſē
tatio egreſſus reruꝫ ab illo vnico principio primo et
ſummo. Quātum ad virtutem in agendo ſimiliter ꝑ
cellit. qm̄ viri eſt agere. ⁊ mulieris eſt pati. Unū plus
habet ſexus virilis de virtute actiua. ꝓpter quod et
robuſtior eſt ⁊ re ⁊ nominatione. Quātū ad autoritatē
in preſidendo etiam precexcellit. Nam ſm̄ rectū or
dinem non mulier viro. ſed vir preficitur mulieri. tā
ꝗ̄ caput corpori. ſicut dicit Apl̄s. Qm̄ ergo in verbo
aſſumente naturam hūanam eſt precipua dignitas
in principiando. ⁊ virtus in agendo. ⁊ dominiuꝫ in
preſidendo. hinc eſt ꝙ magis decuit ſexum virileꝫ ꝗ̄
muliebreꝫ aſſumi a verbo increato. quia illi nāe aſ
ſūpte debuit hec tria cōicari excellēter. Et iō ꝓcedē
de ſūt rōes ad hāc ptē. Ad illō qđ ꝑmo obr̄ in ꝯtriū 25
ꝙ ruina fuit ꝑ mulierē. dō ꝙ ꝗ̄uis in ſexu muliebri
ruina noſtra fuit inchoata. in ſexu tamen virili ē cō
ſummata. Et qm̄ noſtra repatō in natura aſſumpta
habuit conſūmari. hinc eſt ꝙ ſm̄ rectam correſpōdē
tiam magis decuit virum ꝗ̄ mulierē aſſumi. ¶ Ad 26
illud quod obijcit̃ de fragilitate. dōm ꝙ ſic congruū
fuit xp̄m vincere per fragilitatē in patiendo. vt poſt
modum vinceret ꝑ virtutem in reſurgēdo. ⁊ ideo ſe
xum talem debuit aſſumere qui etiam fragilis eſſet
ad tp̄s ꝓpter paſſibilitatis qualitateꝫ. ⁊ nihilomin᷒
ad virtutem ordinabilis ſm̄ qualitatem nature. ⁊ ta
lis fuit virilis ſexus magis ꝗ̄ muliebris. ¶ Ad illud 27
quod obijcitur de vnione ſpūs rōnalis ad vtrūqꝫ ſe
xum. dōm ꝙ non eſt ſimile. Primū. quia ſpūs vnit̃
corpori ita ꝙ ex hijs fit vnum. ⁊ non eſt cōmunicatō
ydeomatum. non ſic aūt de verbo eterno quod ma
net in ſua ꝓprietate. cōmunicās homini aſſūpto ſu
as ꝓprietates. ad quas cōmunicādas magis ſex᷒ vi
rilis ꝗ̄ muliebris cōpetens erat. Preterea non eſt ſi
mile. quia ſpūs increatus eſt nobiliſſimus. ⁊ vnio ꝗ̄
vnit ſibi noſtram naturā in pſona eſt nobiliſſima. et
ideo nobiliorem ſexum debuit aſſumere. Non ſic āt
eſt de ſpū rationali. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ ꝓles 28
debet aſſimilari ſuo principio. dōm ꝙ illud eſt verū
quando ꝓducit prolem oīno ſm̄ ꝓpriam virtutem
nature ſue. Non ſic aūt eſt in ꝓpoſito. Nā virgo cō
cepit mota ⁊ adiuta ſpūſancto. ⁊ ideo magis proles
habuit ſexum quem ſpūſſanctus elegit. ꝗ̄ ſexuꝫ quē
in matre inuenit. Nec in tali generatione eſt degene
ratio. ſed magis nobilitatio. quia non eſt cōtra nām
mulieris concipere ſexum virilem. immo magis cu
pit naturaliter mulier habere maſculū ꝗ̄ feminā.

¶ Queſtio. ij. f

Utrū magis debuerit carnē aſſumere de viro ſimul
et muliere. ꝗ̄ de muliere tm̄. Et ꝙ ſic videtur. heb. ij.
Debuit per omnia fratribus aſſimilari. ſed ſimilitu
do ſuperna permaxime conſiſtit in generatione. er
go videtur ꝙ ſicut alij generātur ex patre ⁊ matre. ꝙ
⁊ ſimiliter xp̄s. ¶ Item criſtus hūanam aſſūpſit na
turaꝫ vt nos curaret a morbo originalis peccati. Si
ergo originale peccatum traducitur per viam gene
rationis de maſculo ⁊ femina. videtur ꝙ ſic debuit
naſci. vt ſicut ſua morte nos a morte damnationis li
berauit. ſic ſua origine noſtre originis vicioſitatē ſa
naret. ¶ Item xp̄s equaliter venit ad ſanādū vtrū
qꝫ ſexum. ergo videtur ꝙ debuit vtrūqꝫ ſexum aſſu
mere vel ex vtroqꝫ naſci. Sed non vtrumqꝫ. quia vl̄
in vna pſona. ⁊ tunc eſſet hermafrodit᷒ quod eſt ab
hominabile. Uel in duabus. ⁊ tunc eſſet ſupfluitas.
ergo debuit hūanā naturam ex vtraqꝫ ſexu ſuſcipe
re. ¶ Item nobilius principium generationis ē vir
ꝗ̄ mulier. ſi ḡ alij generāt̃ ex viro ⁊ muliere. ⁊ xp̄s ex
ſola muliere. nobiliori mō ſūt alij hoīes gn̄āti ꝗ̄ xp̄s
Si ḡ non decet vt aliquis ipm̄ in nobilitate genera
tionis excedat. videt̃ ⁊c̃. ¶ Cōtra. geniti ſm̄ nālē ꝑ
pagatōem ex viro ⁊ muliere ꝯtrahūt morbū origia
lem. ſed xp̄s ab illo morbo debuit eē oīno immunis.

ergo nō decuit ipm aſſumere carnē ex vtroqꝫ ſexu. Itē
dignitas precipua ē in virgīe Maria vt ſit mater et
virgo. Si ergo xp̄s non debuit dignitatē matri adimē ſꝫ
augere. videt̄ ꝙ nō debuit ex ipa naſci ꝑ cōmixtōez.
¶ Itē xp̄s venit nos regenerare noua regeneratōe
ꝛ ſpūali. ergo nouo mō ꝛ ſpūali naſci debuit. Sꝫ mod⁹
naſcēdi de viro ꝛ muliere eſt carnalis ꝛ cōſuetus. ergo
ꝛc. ¶ Item ſi xp̄s ſic eſſet genitus. ergo haberet patrem
in terris. ꝛ patrē in celis. Si ergo non decet vnū filium
habere duos patres. reſtat ꝙ non decuit xp̄m hoc mo
29 do aſſumere carnē. ¶ R̄n. dō ꝙ xp̄s abſqꝫ dubio po
tuit carnē aſſumere ſi voluiſſet de viro ꝛ muliere. vl
etiam de viro tm̄ ſicut aſſūpſit d̄ muliere tm̄. ſicut n.
purificauit opatione ſpūſſācti vterum virginalē. ſic
ꝛ purificare ꝛ ſācttificare potuiſſꝫ ſi voluiſſet vim ge
neratiuā in viro pariter ꝛ muliere. vt ex eis ſanctus
ꝛ immaculatus naſceret̄ abſqꝫ aliqua feditate. Po
tuit itaqꝫ ſine incōgruētia ſi voluiſſet carnē aſſume
re ſm̄ legē nāe inſtitute de viro ꝛ muliere. ſed tamē
non fuiſſet ꝯgruū ſicut nunc. Et hoc multiplici rōne
congruētie ob quā magis decebat vt carnē ſumeret de
30 ſola muliere. Prima ē ad ſeruādam dignitatē mr̄is.
que ob ꝯceptōem filij dei non amiſit ꝑuilegiū virgi
nitatis. Scd̄a ē ꝓpter ſeruādā honorificētiā pr̄is.
xp̄s eī ſm̄ generatōem eternam hēbat patrē. ꝛ cum
iſte plene ſibi ſufficeret in celis. nō venit in terris pa
trē querere. ſed ſolum matrē. ne duobus patrib⁹ fili
us exiſtēs. neutrius eēt filius plene. ꝛ ſic iniuria pri
mo patri quodāmō fieret. Tercia ē ꝓpter ꝯplēdam
ꝑfectōem vniuerſitatis in modis educēdi hoiem in
31 eē. Qꝛ eī eēt quadruplex mod⁹ educēdi hoiem i eē
ſ. de viro ꝛ muliere. nec de viro nec de muliere. de vi
ro ſine muliere. de muliere ſine viro. Tres primi ꝓ
mi precēſſerāt. ꝛ iō non reſtabat niſi vt deus quartū
modū adderꝫ. quod nō feciſſꝫ. ſi alio mō ꝯcept⁹ eēt.
Quarta rō ꝓpter correſpōdētiam congruitatis la
pſus ꝛ repatōis. vt ſicut lapſus ē factus in vtroqꝫ ſe
xu. ſed primo in muliē ē inchoatus ꝛ in viro cōſūma
tus. ſic eēt in repatōne vt mulier credēdo ꝛ ꝯcipien
do inciperet dyabolū ſupare in abſcondito. ꝛ poſtea
filius in manifeſto eū vinceret in duello. ſ. in cruce ꝑpa
tibulo. Et concedēde ſūt rōnes que adducuntur ad
ptē iſtam. ¶ Ad illud ergo ꝙ primo obijcit̄ in cōtrariū 32
ꝙ decuit ipm ꝑ oia fratribus aſſimilari. dōm ꝙ ver
eſt de hijs q̄ ad nr̄am ſalutē ꝛ eruditōem ſunt ordia
ta. ſed talis modus naſcēdi nec nr̄e ſaluti nec noſtre
eruditioni adeo cōpetit ſicut ille quē xp̄s elegit. ꝛ iō
q̄tū ad naſcēdi modū non debuit ſimilari. Preterea
alia ratio eſt. quia nos ꝑ talē modum naſcēdi cōtra
himus morbum. ſed xp̄s bonus medicus immunis
a morbo debuit eē. hinc eſt ꝙ in tali modo naſcendi
non debuit nobis aſſimilari nec nobiſcū conuenire.
¶ Ad illō quod obijcit̄ ꝙ debuit ſic naſci vt nos cu 33
raret. dōm ꝙ deus venit ſic curare ꝛ ſic diſpoſuit vt
curaret ꝑſonam. non vt curaret ipam nām. Vñ me
dicina criſti non habꝫ in nobis efficaciā in actu gene
ratōis ſed in actu regenerationis. q̄ inqꝫ regeneratō
nō eſt ex carne ꝛ ſanguine. ſed ex aqua ꝛ ſpūſācto. et
idō nō oportuit nec decuit eū ſic naſci ſicut nos naſci
mur. cum illū modum naſcēdi non diſpoſuerit imu
tare ꝑ ſuū aduētum. vt fides habēt meritum. alioqn
deprehēderet̄ fides ꝑ hūanum experimētum. ſicut alʼs
ꝛ in quarto ꝛ in ſcdo fuit oſtēſum. ¶ Ad illō quod 34
obijcit̄. Qꝛ equaliter venerat ſaluare vtrūqꝫ ſexum.
dōm ꝙ verum ē. attamē virilē ſexū tanqꝫ digniorē
quodāmo magis debuit hōrare. ꝛ ſexum virilē aſſū
pſit. quia magis cōpetēs fuit. ſed qꝛ mulier ab ei⁹ re
dēptionis ſufficiētia nequaqꝫ erat excludēda. idō aſ
ſūpſit carnem de muliere. idō dōm ꝙ illa diuiſio non
eſt ſufficiēs qua dicit. aut debuit aſſumē vtrūqꝫ ſexū
aut de vtroqꝫ ſexu. Eſt eī mediū. aut vnū de altero.
ſicut virilē de muliebri. et tūc tātū valꝫ q̄tū ſi d̄ vtro
qꝫ. ꝛ amplius ꝯcordāt rōni recte. ¶ Ad illud qd̄ ob 35
ijcit̄ ꝙ pr̄ ē nobilius principium. dōm ꝙ chriſt⁹ dn̄s
non ē abſqꝫ patre. immo prēm habet deū eternū. cu
ius excellētia ꝛ dignitas inextimabiliter excedit om
nē patrē creatū. Et iō ꝙ alij habēt patrē creatū. chri
ſtus vero minime. hoc non ē ꝓpt̄ maiorē dignitatē
alioꝝ reſpectu chriſti. Habꝫ eī chriſtus aliquē loco
patris creati qui adeo ē nobilis vt ex ipſo noiet̄ ois
paternitas in celis ꝛ in terris ꝛc.

¶ Diſtinctio. xiij. Quō verbi ſeu xp̄i incarnatio ordinat̄ ad noſtrā redēpcionē q̄tū ad ple
nitudinē gratie ꝛ ſapiētie ſimul.

P Reterea ſciēdū ē chriſtū ſm̄ hoiem ꝛc. Supra egit mgr̄ de hūana nā aſſūpta a xp̄o q̄tū ad ꝯdicōem
nāe. In hac vō pte agit d̄ eadē q̄tū ad plenitudiēꝫ gr̄e ꝛ ſapie. Diuidit̄ āt ps iſta i duas. In qrū pri
ma agit d̄ plenitudie gr̄e ꝛ ſapie ſil̄. In ſcd̄a vō ſpālit̄ d̄ plenitudie ſcie. j. di. xiiij. hic qri op⁹ ē. cū aia
xp̄i ꝛc. Prima ps i duas diuidit̄. i qrū pma detmiat veritatē. in ſcd̄a remouꝫ dubitatōēꝫ ſiue diſſoluit obie
ctōēꝫ q̄ vr̄ veritati dēmiate ꝯria. ibi. huic āt ſētētie vr̄ obuiare ꝛc. Prima ps idiuiſa pt̄ remanē ob breuitatē.
Sꝫ ſcd̄a ps poteſt diuidi i tres ptes. i qrū pma mgr̄ diſſoluit ꝛ explanat auctē euāgelij. q̄ ꝯria vr̄ predēmiate
veritati. In ſcd̄a vō opponit ꝯ ſuā ſolutōēꝫ ꝛ expoſitōēꝫ ꝑ auctē ābroſij. ibi. alibi tn̄ ſcriptū repit̄ ꝛc. In ter
cia vō ꝛ vltia determiat q̄lit̄ predicta ambroſij vba ſane ꝛ pie pn̄t intelligi. ibi. hec āt vba Amb. ꝛc. Subdi
uiſiones aūt ptiū ſatis pn̄t trahi ex lr̄a ꝛc.

¶ Determiat vitatē. ꝙ xp̄s ſꝫ naturā hoīs in ſapia et
gratia ꝓficere nō potuit nec ꝓfecit. a

XIII

Coloſſ. ij.

P Reterea ſciēdū ē xp̄m ſꝫ hoiēꝫ ab ipa ꝯceptōe
gr̄e plenitudinē recepiſſe cui ſpūs dat⁹ ē n̄ ad
mēſurā. ꝛ i q̄ plētudo diuinitatꝭ corꝑalit̄ hitat.
Ita vō hitat vt ait Aug. ad dardanū. ꝙ oi gr̄a plen⁹
ē. Nō ita hitat i ſctis vt i nr̄o corpe inē ſēſus ſingulis
mēbris: ſꝫ n̄ quātū i capite. ibi ei ꝛ viſ⁹ ē. ꝛ audit⁹. ꝛ ol
fact⁹. ꝛ guſt⁹. ꝛ tact⁹. In ceteris āt ſolus ē tact⁹. Ita i
xp̄o habitat ois plenitudo diuinitatꝭ. qꝛ a ille ē caput i q̄
ſūt omnes ſēſus. in ſanctis vō quaſi ſolus tactus eſt

Quō d̄r plētu
do diuinitatꝭ a
hitare i chriſto.

a Ille ē caput i q̄ ſūt
oēs ſēſus. in ſctis vō
q̄ſi ſol⁹ tact⁹ ē. Cōtra.
Origen. ſupra leuiti
cū diſtiguit q̄nqꝫ ſēſ⁹
ſpūales corñdentes
q̄nqꝫ corꝑalib⁹. ꝛ ibi
dē dicit ꝙ oēs illi ſēſ⁹
ſēt i vir̄ ſctis ꝛ ſpūali
b⁹. ergo male dic̄ ꝙ i ſan
ctꝭ ē ſol⁹ tact⁹. Itē in
ſpūalib⁹ tact⁹ ē ſēſ⁹ no
bilior ꝛ ꝑfectior ꝑ co

q magis iūgit de ꝓximo ei in quo eſt ſūma nobilitas vtpote deo. ẜ videt q multo magis ꝙ tactus deberent
alij ſēſus in viris ſctis repiri. eſt ẜ qḋ quid aug. hic vocz quinqꝫ ſenſus ſpūales. Et iuxta hoc quid ſint ſenſus
1 ſpūales ⁊ qualit̄ diſtinguatur. Rn̄deo dōm q ſēſus nomiat vſū alicuius potētie exiſtētis in re viuēte et a re
viuēte ſm nām. Per hunc etiam modum in ſpūalibꝫ ſēſus dicit vſū donoꝝ gratuitoꝝ. q quidē dona ſūt in
eo vitalia quo ſūt gratuita. Poteſt ẜ ſēſus accipi large ꝓ quocūqꝫ vſu gratie pfecto ⁊ euidenti. Et ſic accipit
Aug. in lr̄a cū dic. q i
xp̄o fuerit oēs ſēſus. i
alijs vo ſolꝰ tactꝰ. Qz
xp̄s habuit dōa graꝝ
q̄tū ad habitꝰ ⁊ coꝝ
vſus in oimoda pleni
tudie numeroſitatis ⁊
pfectionis. Alij vero
hn̄t quātū ſufficit ad
vſum vite ſpūalis. Et
qꝛ tactꝰ ē ſenſus maxi
me neceſſariꝰ vite. iō
dicit q in alijs ſctꝭ ē
ſolꝰ tactꝰ. Vn̄ ſic ani-
mal pfectum excedit
aīalia impfecta in no-
bilitate vite. ⁊ integri
tate ſēſuum. ſic xp̄s in
gr̄e plenitudie excellē
tiam hꝫ reſpectu oim
ſctoꝝ. Alio mō ſēſus
pt̄ dici ſtricte. ⁊ ſic ſen
ſus ſpūal' dr̄ vſus gr̄e
interioꝛ reſpectu ipiꝰ
dei ſm ꝓportiōem ad

b quibus datus eſt ſpūs ad mēſuraz. cū de illius pleni
tudine acceperūt. c Acceperūt aūt de illius plenitudie
non ſm eſſētiaz ſed ſm ſimilitudinē. quia nūqꝫ illā eā-
dem eſſētialiter ſed ſimilē acceperūt gratiā. Puer ẜ il-
le plenus ſapiētia ⁊ gratia fuit ab ipa conceptiōe. Vn̄
hiere. recte dicit. Nouū faciet dn̄s ſuper terraz. mulier
circūdabit viruz. quia in vtero virginis perfectus vir
extitit. non ſolū ꝓpter aīam ⁊ carnē. ſed etiā ꝓpter ſa-
pientiā ⁊ grām qua plenus erat.

¶ Ponit obiectōem cōtra determinatōem ſuā autori
tate euāgelica. ⁊ eā ſoluit ⁊ exponit. b
Huic aūt ſētētie videt̄ obuiare qḋ in luce euāgelio le-
git̄. Jeſus ꝓficiebat ſapiētia ⁊ etate ⁊ gratia apd deū
et homines. Si eīm ꝓficiebat ſapia ⁊ gratia. nō videt̄
a cōceptōe habuiſſe plenitudinē gratie ſine menſura.
Ad quod d ſane dici poteſt ipm ſm hominē tantam a
conceptōne accepiſſe ſapiētie ⁊ gratie plenitudinē. vt
deus ei plenius cōferre nō potuerit. ⁊ tamē vere dicit̄
ꝓfeciſſe ſapia ⁊ gratia. non quidē in ſe ſed in alijs q de
eius ſapiētia ⁊ gratia ꝓficiebāt. dū eiꝰ ſapiētie ⁊ gratie

b Quō intel-
c ligat̄ de pleni
tudie eiꝰ acce-
pimus.

Jere. xxxi.

Obiectio.
Luc. ij.

d Rꝫ ad obie-
ctionem.

quinqꝫ ſēſus. Et ſic accipit Orige. ⁊ Bern̄. q diſtinguūt quinqꝫ ſēſus interiores. quoꝝ numerū facile eſt aſſigna
re. Quilibet eīm illoꝝ ſēſuū ſicut vult Bern̄. radicē habet in intellectu ⁊ affectu. ꝓ eo q cognitionē experimen
3 talē dicūt. Sed quidā ſe magis tenēt ex pte intellectus. vt viſus ⁊ auditꝰ. Quidaz ex pte affectus. vt odora-
tus guſtus ⁊ tactꝰ. Et ſufficiētia patet ſic. quia ex pte intellectus cōtingit dupliciter circa cognitiōem alicuiꝰ
exerceri. Aut ꝓprio intuitu. ⁊ ſic eſt viſus. Aut aliena excitatione ſiue inſtructōe. ⁊ ſic eſt auditus. Circa affe-
ctōem vero triplicē cōtingit repire ſtatū. Aut in remotōe. ⁊ ſic odoratꝰ. Aut i approximatōe. ⁊ ſic guſtꝰ. Aut
in vnione. ⁊ ſic tactꝰ qui eſt pfectioꝛ inter oēs ſēſus ⁊ ſpiritualioꝛ. ꝓpter hoc q maxime vnit̄ ei qui eſt ſūmus
ſpūs. propter quod dicit̄. j. Coꝛ. vj. qui adheret deo vnus ſpūs eſt. Ex hijs patet litera ⁊ reſpōſio ad queſita
Aliter eīm Aug. accipit ſēſus ꝙ Orig. ⁊ Bern̄. Patet etiā illud quod vltimo q̄rebat̄ b ¶ Quibus datꝰ eſt
ſpūs ad men. Innuit mgr̄ q ſctis dat deus ſpiritū ad menſurā. Contra Jaco. j. Qui dat oibus affluēt ⁊c.
glo. Omnia dat oibus nō in mēſura. ẜ ⁊c. Item eadem largitate ⁊ liberalitate dat gratiā membris qua dat
2 gratiam capiti. ſed primū fecit largitate immēſa. ergo ⁊ ſcḋm. Rꝫ. dōm. q cuz dicitur deus dare ſpm̄ non ad
mēſurā ſiue nō in mēſura hoc dupliciter pt̄ itelligi. vl' quia ſit priuatio mēſure reſpectu doni dati. ⁊ ſic accipit
Aug. cū dicit q ſctis non cōuenit illud quod dicitur de xp̄o q datus ſit ei ſpūs non ad menſurā. Alio mo-
do poteſt intelligi priuatio menſure reſpectu largitatis ipius impartiētis. ⁊ ſic intelligit illa glo. predicta. qm̄
intendit dicē q gratia collata vnicuiqꝫ ſit ſine mēſura cū dicit apl's. vnicuiqꝫ ſicut mēſus eſt deus ſꝫ mēſurā
fidei. ſed hic vult dicere q illa gratia cōfert̄ ex liberalitate immēſa. cuius ſignū eſt q oibus dat affluēter ⁊ nō
impꝛoperat. Et ſic patet reſpōſio ad obiecta. Poſſet etiā dici q Aug. intelligit reſpectu ſingularis pſone. ſꝫ
predicta glo. reſpectu totius eccleſie. ⁊ ideo nō eſt controuerſia. qm̄ in eccleſia eſt plenitudo numeroſitatis q
excedit mēſuram cuiuſlibet ſancti ſicut dictū eſt ſupꝛa. c ¶ Acceperūt aūt de illiꝰ ple. nō ſm eſſētiam ſed
ſm ſimilitudinē. Contra. videt̄ falſū dicere. qm̄ ſm hoc poſſet dici q accepimus de plenitudine gratie petri
ſm ſimilitudinē. habuimus eīm gratiā ſimilem ei. Item huic expoſitōni videt̄ litera ſequēs cōtradicere cuz
additur. lex p moyſen data eſt. gratia ⁊ veritas per ihm xp̄m facta eſt. ſed moyſes illam eādem legē cōmuni
cauit alijs quā ſuſcepit. ẜ xp̄s eādem gratiam. Item nos pticipiamꝰ carni ⁊ ſāguini eius p vitatē ⁊ ſbſtan-
5 tiam. ergo pari ratione ⁊ gratie. Aut ſi non. querit̄ quare non. Rꝫ. dōm. q cū dicitur aliquis accipere de ali-
quo. de poteſt impoꝛtare habitudinem partis ad totū. ſicut cum aliquis dicitur accipere de vino qḋ eſt in do
lio. Vel poteſt ipoꝛtare habitū principiati ad principiū. ſicut ſi aliquis accendat cādelā ad ignem alteriꝰ cā-
dele. dicitur accepiſſe de lumie alterius candele. In vtraqꝫ aūt harum cōpatōnum. hec ꝓpoſitio de impoꝛ-
tat aliquam vnitatē ⁊ conueniētiam. ſed in pꝛima notat cōueniētiam in ſbſtantia ⁊ natura. In ſcḋa vero no
tat conueniētiā in cōfoꝛmitate quadā que attēditur ſm aliquid cōmune. Qm̄ ergo gratia xp̄i non fuit trāſ-
fuſa in nos per deciſiōem ptis a pte. ſed efficaciam habuit vt deus nobis conſimilē gratiam daꝛz merito gr̄e
xp̄i. hinc ē q mgr̄ dic̄ nos accepiſſe de xp̄i gr̄a nō q̄tū ad eſſētiā ſed q̄tū ad ſimilitudinis ꝯueniētiā. nolēs p
h excludē redūdāciā ⁊ influētiā gr̄e capitꝭ. ſꝫ volēs auferre diuiſiōem ⁊ trāſmutatiōem gr̄e ab vno ſbo in aliud.
4 ne falſe intelligat̄ illḋ verbū euāgelicū. Nec eſt ſimile de lege ⁊ coꝛpe xp̄i reſpectu gratie. quia tā lex ꝙ xp̄i coꝛ
pus poteſt trāſferri d manu in manū. nō ſic gratia de ſbiecto in ſbiectū. Ex h pꝫ totū. d ¶ Sane dici pt̄ ipm

munera ſm pceſſum etatis magis ac magis patefacie
Grego. bat. Vñ Greg. in quadã omel. ait. Juxta hominis na
turam pficiebat ſapiẽtia. nõ q ipe ſapiẽtioꝛ eẽt ex tpe.
q̃ a prima ↄceptõnis hora ſpũ ſapie plenus permane/
bat. ſ eandẽ qua plen⁹ erat ſapiam ceteris ex tpe pau/
latim demonſtrabat. Juxta homis naturaz pficiebat
etate de infantia ad iuuentutẽ. Juxta hois naturã p/
ficiebat gr̃a. nõ ipe qḋ nõ hẽbat p acceſſuz tpis accipi/
endo. ſ pandendo donũ gr̃e qḋ hẽbat. Apud deum ꝛ
hoies pficiebat. qꝛ quantũ pficiẽte etate patefaciebat
hoibus dona gratie q̃ ſibi inerant ꝛ ſapientie. tantum
eos ad laudem dei excitabat. et ſic deo pr̃i ad laudem
dei. ꝛ hoib⁹ ad ſalutẽ pficiebat. Jn alijs g̃ nõ in ſe pfici
ebat ſapia ꝛ gr̃a. Vñ in eodẽ euãgelio. Puer ille ſapi
entia plen⁹ ꝛ gr̃a phibet̃. Sic g̃ dicit̃ ſapia profeciſſe ꝛ
gr̃a vt aliqs rectoꝛ eccliaſticus dicit̃ pficere in cura ſi/
bi tradita. cum p eius induſtriã alij pficiũt.

¶ Opponit ↄtra ſuã ſolõnez ꝛ expoſitõnez auctẽ Am
broſij.

Ambro. Alibi tñ ſcriptũ repit̃ q ſm ſenſũ hois pfecerit. ſic eta
te hois pfecit. Ait eñ Amb. in li. iij. de ſpũſctõ ſic. de⁹
pfectõez nature ſuſcepit hũane. Suſcepit ſenſuz hois
ſ nõ ſenſu carnis fuit inflatus. Senſu hois aĩam dixit
ↄturbatã. ſenſu hois eſuriuit ꝛ rogauit. ſenſu hois p/
fecit ſic ſcriptũ eſt. Jhũs pficiebat etate ꝛ ſapia ꝛ gr̃a.
Quõ pficiebat ſapia dei? pfectus etatis ꝛ pfectus ſa
pientie nõ diuine ſ hũane nature ẽ. Jdeo etatẽ ↄmeõ/
rauit. vt ſm hoiem crederes dictũ. Etas eñ nõ diuinita
tis ſ coꝛpis eſt. Ergo ſi pficiebat etate hois. pficiebat
ſapia homis. Senſus aũt pfecit. qꝛ ſenſus ideo ſapia.
De duob⁹ ſen/ſibus chriſti ſci/licet gemia ſa/pientia. Quis ſenſus pficiebat? Si hũanus. g̃ ſuſceptus ẽ ipe
Si diuinus. g̃ mutabilis p pfectũ. Qḋ eñ pficit. mu/
tat̃ in melius. ſ qḋ diuinũ ẽ ñ mutat̃. Qḋ g̃ mutat̃. nõ
ẽ diuinũ. Senſus g̃ pficiebat humanus. Senſum g̃ ſu
ſcepit hũanuz. Nec poterat ↄfoꝛtari ỽtus dei. nec cre/
ſcere de⁹. nec altitudo ſapie dei impleri. Que g̃ imple/
bat̃ nõ erat dei ſed nr̃a ſapia. Nam quõ implebat̃ qui
vt oĩa impleret deſcendit. Per quẽ aũt ſenſum dix/
it Eſa. Q patrẽ neſciebat puer aut matrẽ. Scriptum
eſt eñ. Prius q̃ ſciat puer patrẽ aut matrem accipiet
ſpolia ſamarie. Sapiam eñ dei futura et occulta non
fallũt. Expers aũt agnitionis infantia p hũanã vtiq̃
imprudentiã qḋ adhuc nõ didicit ignoꝛat. Sz veren/
dum eſt inq̃ ne ſi duos pncipales ſenſus aut geminaz
ſapiam xp̃o tribuim⁹. xp̃m diuidam⁹? Nunqd cũ ꝛ di
uinitatez eius ꝛ carnẽ adoꝛam⁹ xp̃m diuidim⁹? Nun/
quid cũ in eo imaginẽ dei crucemq̃ veneramur. diui/
ij. Coꝛ. xiij. dim⁹ eũ? Apl's certe q̃ de eo dixit. Qm̃ ꝛ ſi crucifix⁹ eſt
ex infirmitate noſtra. viuit tamen ex virtute dei. Jpſe
dixit. quia nõ diuiſus eſt xp̃s. Nunquid etiã cum dici
mus. quia aĩam rõnalem et intellectus noſtri ſuſcepit
capacem. diuidim⁹ eum. Non eñ ipe deus verbũ pro
aĩa ratõnali et intellectus capaci in carne ſua fuit. ſed
animã ratõnalem. ꝛ intellectus capacem. ꝛ ipſam hu/

ſm hominem tantaꝫ
a cõceptõne accepiſſe
gratie plenitudinem.
Obijcit̃. quia ſup il/
lud Luce. iiij. Hodie
impleta eſt ſcriptura
dicit glo. p̃ omnibus
ſanctis vnctus eſt vn
ctione ſpirituali quã/
do deſcendit ſup eum
ſpũſſanctus in ſpecie
columbe. ſed hoc fuit
quando iam erat tri/
ginta annoꝝ. g̃ nõ ab
ipſa ↄceptõne. Jtem
ſi ab ipſa ↄceptõe ha/
buit plenitudinẽ. fru/
ſtra g̃ deſcendit ſuper
eum ſpũſſanctus duz
baptizat̃ a Johanne
ſicut dicit̃ Luce. iij. et
Mathei. iij. Rñ. dõm 6
q eſt loqui de plenitu
dine ſm excellentiaz.
ꝛ ſm apparentiam. ꝛ
ſm redundantiã. Di
co ergo q i chriſto ab
inſtanti ↄceptõnis fu
it plenitudo ſm excel
lentiam. quia omnez
habuit gratie pfectio
nem. Scd̃m autẽ ap/
parentiam fuit in de/
ſcenſu columbe. vbi
teſtimonium habuit
de ſupernis q ipſe eſ/
ſet vnigenitus fili⁹ dei.
ꝛ tũc apparuit q om/
ni gratia plenus fuit.
cum ſpũſſanct⁹ in co/
lumbe ſpecie ſup euꝫ
requieuit. Unde in tẽ
poꝛib⁹ retro actis per
opera exterioꝛa appe
bat pficere. ſ tunc ap
paruit omni bono re/
pletus eſſe. Scd̃m re
dundantiã fuit extũc
ꝛ deinceps. qꝛ extunc
aliquoſ ſanctificauit.
ꝛ verba vite diſſemi/
nauit. ꝛ noſtre p⁹ mo/
dum reparatõnis mi
niſterium cõſumma/
uit. et ſic patet q non
eſt ↄtrouerſia. quoni/
am illa gloſa intelligi
tur q̃tum ad redun/
dantiam vel apparẽ/
tiam. non ſic litera p̃/
ſens.

7 c ¶ Proficiebat ergo humanus ſenſus i eo ſm oſtēſionē ⁊ alioꝝ hoim opinionē. Cōtra. videt inſufficienter dicere ꝙ ita poſſit dici de ſenſu dei. ꝙ pficiebat ſm oſtenſionē. Item non videt iſta expoſitio ſufficere ad intellectum Amb. q̄a vult pbare duas naturas et duos ſenſus in xpo p hoc ꝙ xpus pficiebat. Si ḡ veritas nature non pbat niſi p veritatē pfectionis. oīno videt velle intelligere Ambro. ꝙ xps pfecerit veraci profectu. R°. dōm ꝙ abſq3 dubio magr veritatem dicit. ſ aliq̄d plus voluit dicē Ambroſius. nō tñ tantuʒ voluit dicere quantū verba ſonare vident. Videt eñ in his verbis ſenſiſſe ꝙ chriſtus ſm humanā naturaʒ habuit ignorantiā. q̄ expulſa fuit p ſcientiam acquiſitam. ꝑpter qd ſciendum ꝙ non vult illud dicere. ſ h vult dicere ꝙ ſenſus exterioꝛ pfecerit veraciter q̄tum ad cognitionē experientie. vñ ſi dicat illum pueruʒ ignoraſſe. nō eſt aliud dicere ꝙ non expertū eſſe. ⁊ per hoc ſatis pbatur veritas humane nature. quia talis expientia competit ei ſm naturam aſſumptam. Sed hec meli⁹ erūt manifeſtāda cuʒ agetur de xpi ſcientia qd fiet in diſtinctōne proxima.

manam ⁊ eiuſdem ſubſtantie. cui⁹ noſtre ſunt anime. ⁊ carnē noſtre ſimilē eiuſdemq3 cui⁹ caro eſt noſtre ſubſtantie ſuſcipiens pfectus etiā homo fuit.

¶ Determinat qualiter p̄dicta Amb. verba ſane ⁊ pie poſſint intelligi.

Hec verba Amb. pia diligentia inſpicienda ſunt. q̄ ex pte hominis ignorantiā inſtruunt ⁊ illuminā̄t. ex parte errandi fomitē male intellecta miniſtrāt. His eteniʒ euidēter tradit duos in xpo eſſe pn̄cipales ſenſus ſiue geminā ſapiam. Nec3 ideo vnitas et ſingłaritas pſone diuidit. ſ iuxta duas naturas duas h3 ſapias. vnā nō crea... ſed genitā. q̄ ipſe eſt. alterā nō genitā ſ creatam ⁊ p gratiā ei collatā. Nam Eſaias de eo ꝑteſtat. Requieſcet ſup eum ſpūs ſapie ⁊ intellectus ⁊c. Spū ḡ ſapie ⁊ intellectus. i. ſapia ⁊ intelligentia p ſpm̄ſctm̄ gratis data. xps erat ſapiens ſm aīam. Scōm deū xo ſapiens erat ſapia eterna q̄ deus eſt. Et ſicut inq̄tum deus eſt. bonus eſt bonitate naturali q̄ ipſe eſt. ⁊ iuſt⁹ iuſticia nāli que ipſe eſt. ita ſapiens ſapia naturali que ipſe eſt. Aia xo eius ſicut bona eſt ⁊ iuſta bonitate vel iuſticia gratis data. q̄ ipſe vel ipſa non eſt. ita eſt ſapiens ſapia gratis data q̄ ipſa nō eſt. Et licet gemina ſit in xpo ſapia. vna tñ eademq3 pſona eſt. q̄ inq̄tum de⁹ eſt. ⁊ inq̄tum natura diuina eſt. ſapiens eſt ſapia ingenita. ſ. ſapia eterna q̄ eſt pr. ⁊ ſapia q̄ nō eſt ingenita q̄ cois eſt trib⁹ pſonis. nō tñ gemina ſapia. q2 nō eſt alia ⁊ alia ſapientia ſapie ingenita q̄ tm̄ filius eſt. ⁊ ſapientia q̄ coiter pater eſt ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus. Inq̄tū xo eadem pſona eſt homo. i. ſm hoiem acceptum. vel inq̄tum eſt ſubſiſtens ex anima ⁊ carne. ſapiēs eſt ſapia genita. Sapiens ḡ eſt hūano ſenſu ⁊ diuino.

¶ Quō intelligendum ſit illud. ſenſus pficiebat hūanus.

e Sed ex qua cauſa illius dicti intelligentia. ſ. ſenſus pficiebat human⁹. aſſumenda eſt. Aperte eñ videt ambroſius innuere ꝙ ſm humanū ſenſum xpus pfecerit. ⁊ ꝙ infantia eius expers cognitionis fuerit. et patrem ⁊ matrē ignorauerit. qd nec eccłia recipit. nec premiſſe auctes patiunt ſic intelligi. S3 ita ſane pōt accipi. vt q̄tum ad viſum hoim ⁊ ſui ſenſus oſtenſionem xps pfeciſſe dicat. "Proficiebat ḡ human⁹ ſenſus in eo ſm oſtenſionē ⁊ alioꝝ hoim opinionem. Ita etiā patreʒ ⁊ matrem dicit ignoraſſe in infantia. q2 ita ſe hēbat ⁊ gerebat ac ſi agnitionis expers eſſet.

Ad intelligentiaʒ hui⁹ partis incidit hic queſtio de gratia xpi. q̄m infra queretur de ſcientia. ⁊ cum in pcedentibus habitum ſit de gr̄a vnionis. reſtant hic duo querenda. Primum eſt de gratia xpi vt ſingularis pſone. Secundū eſt de gr̄a ſm quam eſt caput eccleſie. Circa primū tria pn̄cipaliter ſunt querenda. Primum eſt. vtrum gratia ſingularis pſone in xpo ſit creata. Secundo dato ꝙ ſit creata. vtrum ſit finita et menſurata. Tercio dato ꝙ ſit finita. querit vtrū ſit gr̄a plena.

¶ Queſtio. j.

a Vtrum in xpo gratia ſingularis pſone ſit gratia creata vel icreata. Et ꝙ ſit creata videt. In nullo incipit habitare ſpūſſanctus niſi per aliquem effectum gratie q̄ de nouo dat anime. ſed in anima xpi habitauit ſpūſſanctus. ⁊ hoc nō ſemp ſed ex tempe. ḡ aīa xpi habuit in ſe effectum gratie p quem ſiue ſm quē dicit ſpūſſanctus inhabitare. Sed illud donum dicit gratia ſingularis pſone. ⁊ eſt donum creatum. ḡ ⁊c. Item nulla anima placet deo niſi deo pformetur

De gemina chriſti ſapientia genita ⁊ creata. Eſa. xj.

⁊ aſſimilet̃ ꝑ gratiã informantẽ ipſam ⁊ efficientẽ
deiformẽ. ſed grã animã informans ⁊ deo ꝯformans
nõ põt eſſe niſi grã creata. ğ nulla anima deo placet
niſi grãm creatam in ſe habeat. Sed aĩa xp̃i deo pla-
cuit ꝑ gratiã illam quã dicim⁹ gratiã ſingularis pſo-
ne. ğ ⁊c. ¶ Item meritũ dicit ordinationẽ ad aliqđ
maius ꝑ aliqđ qđ reddit deo acceptum. ſ qđ reddit
acceptũ nõ põt eſſe ſine gratia. qđ võ ordinat̃ ad ma
ius nõ põt eſſe niſi creatum. ğ meritũ nõ eſt niſi ꝑ do
num gratie create. Sed meritũ fuit in xp̃o. ğ habuit
grãm creatam ꝑ quã meruit. ⁊ illa eſt gratia ſingula
ris pſone. ğ ⁊c. ¶ Item xp̃s habuit duas voluntates
ſicut inferius patebit. ſ. creatam ⁊ increatam. ⁊ ꝯſtat
ꝙ vtraq; fuit pfecta. Sed pfectio voluntat̃ create eſt
ꝑ gratiã creatam. q̃ inq̃ dicit̃ gratia ſingularis pſo-
ne. ğ in xp̃o nõ tm̃ gratiã increatam ſ etiã creatã ne-
ceſſe eſt ponere. ¶ Sed ꝯtra. grã creata nõ eſt niſi in
ſubſtantia creata. ğ cum gratia ſingularis pſone cre
ata nõ eſt vel poteſt eſſe niſi in pſona creata. ⁊ pſona
xp̃i nõ eſt creata ſed increata. ğ in xp̃o nõ eſt reperi-
re gratiã creatã. que inq̃ ſit grã ſingularis pſone.
¶ Item q: xp̃s eſt filius naturalis. nõ põt eſſe fili⁹
ꝑ grãm adoptõnis ex parte nature aſſumpte. ğ cum
xp̃us ſit a patre dilectus vt pſona coeterna. videt̃ ꝙ
nulla ſit ponenda in eo grã creata ꝑ quã fiat accep-
tus vt ſingularis pſona. ¶ Item ad hoc dat̃ nobis
grã ſingularis pſone vt ꝑ illam efficiamur deo ſimi-
les. ſed ille nõ tm̃ eſt deo ſimilis imo etiã deus. ğ vide
tur ꝙ nõ egeat dono create grẽ. ¶ Item verbum in-
creatum vnitum aĩe xp̃i ⁊ eius potentijs põt eas effi
caciſſime regere. ⁊ ad bona ꝑ fidem eleuare. ſed non
oportet fieri ꝑ plura. qđ ſufficienter et pfecte poteſt
fieri ꝑ pauciora. videt̃ ğ ꝙ in xp̃o non ſit ponẽda ğ-
8 tia creata. ¶ R⁹. dõm ꝙ abſq; dubio in xp̃o eſt pone
re donũ gratie. que quidẽ grã dicit̃ grã ſingularis p-
ſone. ⁊ hec quidẽ donum eſt creatũ. Et ratio hui⁹ eſt
q: tale donũ grẽ animã deo aſſĩlat. et ad bonas opa-
tiones ⁊ meritorias exercendas habilitat. Qm̃ ğ aĩa
xp̃i fuit deiformis. ⁊ ad bñ opandum habilis. alioqn
nõ fuiſſet ydonea ad vnionẽ. nec ad meriti pfectio-
nem. ideo neceſſe fuit in xp̃i aĩa reperiri donum talis
gratie. ⁊ ex eadem cã neceſſe fuit ipm̃ eſſe creatũ. vt
animã poſſet informare. tanq̃ pfectum ſuũ pfectibi
le. ⁊ vt potẽtias poſſet habilitare ſicut qualitas ſuũ
ſubiectũ qualificare. Et ideo ſunt ꝯcedende ratões
9 hoc oſtendẽtes. ¶ Ad illud aũt qđ primo obijcit̃ ꝙ
grã ſingularis pſone create eſt in pſona creata. dõm
ꝙ grã ſingularis pſone non dicit̃ ꝙ ſit in vna pſona
ſm̃ ratõnem pſonalitatis inq̃tum pſona. ſed q: in-
eſt ei ratõne alicui⁹ partis. ita tñ ꝙ grã ſic dicta reſpi
cit illius pſone merita ꝓpria. Qꝛuis aũt in xp̃o ſit p-
ſonalitas increata. tñ illa pſona habet naturam cre-
atam. aĩam vꝫ ⁊ carnem. ⁊ nihil impedit quin gra-
tia creata poſſit eſſe in xp̃o ſm̃ eius aĩam que creata
eſt. ⁊ que eſt eius ps ratõne humane nature. Ipſe au
tem obijcit ac ſi talis gratia eſſet in pſona nõ ratõne
10 alicui⁹ ptis. ſ ratõne pſonalitatis. ¶ Ad illud quod
obijcit̃ ꝙ filiatio adoptõnis nõ põt ſtare cum filiati
one ꝑ naturã ⁊c. dõm ꝙ nõ eſt ſimile. q: filiatio eſt ꝓ
prietas q̃ reſpicit ipſam pſonam. ⁊ iterũ adoptio im-
portat aliquã extraneitatẽ ⁊ impfectiõẽ. ⁊ ſic nõ eſt
de grã ſingularis pſone que reſpicit ipſam animã. et
nõ impfectõẽ ⁊ extraneitatẽ. ſed magis ꝯplctõnem
⁊ deiformitatem importat. ⁊ ꝓpterea nullã oĩno ha-
bet oppoſitõẽ ad illã eternam acceptatõẽ. ſic ado-
ptio reſpectu filiatõnis naturalis. ⁊ ideo nõ eſt ſimi-
le. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ cum xp̃us ſit deus nõ in- 11
diget deo aſſimilari. dõm ꝙ ille nõ eſſet deus niſi cor-
pus eius ⁊ aĩa aſſumeret̃ a verbo. nec aĩa eſſet ydo-
nea vt aſſumeret̃ a verbo niſi eẽt deiformis ⁊ deo aſ-
ſimilata pfecte ꝑ gratiã. ⁊ ideo hoc ꝙ ille homo eſt de-
us deiformitatẽ gratie ⁊ glorie nõ excludit. quin po-
tius pſupponit. Et ſi tu obijcias de carne ad quã nõ
requirit̃ gratuita diſpoſitio ad hoc ꝙ vniat̃ verbo.
ad hoc fuit ſupra rñſum. qm̃ caro habuit ꝯgruentiã
ad vnionẽ ex ordine ſui ad animã. Ideo nõ oportet
ꝙ diſpoſitõnis ꝯgruentia reperiat̃ primo in carne. ſ
ſufficit ꝙ ſit ex parte anime. ¶ Ad illud qđ obijcitur 12
de verbo vnito ꝙ põt regere. dõm ꝙ verum eſt quã-
tum eſt ex parte ipſius verbi vniti. ſed defectus ẽ ex
pte libe. arbi. qđ indiget debita diſpoſitõne ad hoc ꝙ
regimini ipſius verbi ſe valeat cõformare. Indiget
etiam diſpoſitõne debita vt poſſit ipſi verbo vniri in
vna pſona. Uñ abſq; dubio deiformior eſt illa aĩma
ꝑ abundantiã gratie ſibi datam q̃ ſit alia creatura
ad h ꝙ ad vnionẽ ſit ydonea. Ad hec autẽ intelligẽ-
da valent illa que determinata ſunt in primo lib. de
charitate. ⁊ in ſcđo de grã. vbi oñſum eſt q̃ neceſſitas
vel vtilitas eſt ponere grãm creatã.

¶ Queſtio. ij. b

Utrum in xp̃o ſit gratia finita vel immenſa: Et ꝙ i
xp̃o fuerit gratia ſine mẽſura vidr̃ ſic. Ioh. iij. Nõ
ad menſurã dat deus ſpm̃. Et Aug. dicit. ꝙ illi homi
ni datus eſt ſpũs nõ ad menſurã. ſed qđ caret men-
ſura eſt immenſum ⁊ infinitũ. ğ ⁊c. ¶ Item in litte-
ra. ſane dici põt ipſum tantã grẽ accepiſſe plenitudi-
nem. vt ei ꝯferre deus plenius nõ poterit. ſed cum fi-
nito põt deus aliquid maius facere. ğ videt̃ ꝙ ille ac
ceperit grãm infinitã. ¶ Item tanta eſt grã quantũ
eſt meritum ꝓcedens ex ipſa. ſed meritũ xp̃i fuit infi
nitum. q: nullaten⁹ põt exhauriri. ⁊ ſuffeciſſet infini-
tis milibus hoim. ſicut dicit Anſel. ğ grã ꝑ quã me-
ruit videt̃ habere immenſitatẽ. ¶ Item finitum nõ
excedit aliud finitũ in infinitũ in eodem genere. Si
ergo gratia xp̃i eſt finita. ğ ꝓportõnalr̃ excedit grati-
as aliorꝫ hominum. ğ ſi alij homines poſſent conti-
nue pficere. videt̃ ꝙ xp̃o poſſent adequari ꝑ gratiã
⁊ ipſum excedere. Qꝛ ſi nullus vnq̃ ad eius pfectio-
nem põt attingere q̃tumcunq; pficiat. videt̃ ꝙ eius
gratia ſit immenſa. ¶ Item tanta eſt gratia diſpo-
nens. quantũ eſt illud ad quod diſponit ſm̃ rectam
habitudinem ⁊ ꝓportõnem. ſed gratia illius hominis
diſpoſuit ipſum ad hoc ꝙ eſſet deus. gratie aliorꝫ ho
minum diſponũt ad hoc ꝙ fruant̃ deo. Si ergo eſſe
deum eſt bonum infinitum. ⁊ maius in infinitũ eſſe
deum q̃ habere deum. videt̃ ꝙ gratia illius hominis
ſit infinita in ſe. ⁊ ꝙ oẽs gratias in infinitum exce-
dat. ¶ Item anima xp̃i aut poteſt ampliorem grati-
am deſiderare aut nõ. Si poteſt deſiderare amplio-
rem gratiam. ğ videt̃ ꝙ nõ ſit pfecta. cum ei poſſit fi-
eri additio. Si nõ poteſt. cum ergo e oĩ finito poteſt
aliquid maius deſiderari. videt̃ ꝙ eius gratia ſit im-
menſa. ¶ Sed ꝯtra. Omẽ creatum habet certũ pon-
dus. numerũ. ⁊ menſuram. ſm̃ illud qđ dicit̃ Sapi.
xj. ſed gratia illius hominis ſcꝫ chriſti eſt creata. er-
go ⁊c. ¶ Item q̃uis gratia nõ ſemp reſpondeat na-
turalibus ꝑ equalitatem. reſpondet tamen ſm̃ debi-
tam ꝓportõnem vbi nõ eſt defectus a pte ſuſcipientꝭ.

ſed naturalia xpi nõ ſunt infinita.nec excedũt in in-
finitum naturalia cuiuſlibet hominis. ḡ nec gratui-
ta. ¶ Item infinitas in creatura tollit bonum ꝛ pfe
ctionem.qꝛ qđ eſt infinitum caret fine ꝛ termino.er-
go bonitate ꝛ ꝯplemento. Sed gr̄a xpi hec duo pre-
cipue habuit.ḡ videt̃ ꝙ ꝯditio finitatis ei pcipue cõ
petat. ¶ Item infinito nihil maius eſt.ḡ ſi gr̄a chri-
ſti ſm̃ ꝙ homo eſſet infinita.ḡ gr̄a increata non eſſet
maioꝛ illa.ḡ creatoꝛ ꝛ creatura equarent̃ in nobilita
te ꝛ excellentia.ꝙ ſi hoc eſt impoſſibile.reſtat ꝛc̄.
13 ¶ R°.dðm ꝙ aliquid menſura carere ſiue immenſũ
eſſe dupliciter eſt.vel abſolute in ſe.vel in ꝯparatõne.
Si ḡ loquamur de gr̄a xpo collata ſm̃ ꝙ eſt ſingula-
ris pſona in ſe.ſic cum dicit donum creatum. neceſſa
rio finitum eſt ꝛ menſuratũ.Finitas eñ ꝛ menſura-
tio circa creaturam potius dicit ꝯplementũ ꝙ̃ imp-
fectionem.Si aũt loquamur de ꝯparatõne ad gratias
alioꝝ hominũ.ſic improportõnabilr̃ excedit ratione
vnionis ad pſonam verbi.ad quaꝫ vnionem gratia
illa diſpoſuit aiaꝫ xpi.Gr̄a eñ illa ꝓpt̃ ꝯiũctõeꝫ ſum-
mam cũ verbo eterno habet excedere in infinitum ꝛ
incõmenſurabiliter gr̄as alioꝝ hominum tripliciter
ſcꝫ q̃tum ad virtutũ habitus.ꝛ q̃tum ad vſus.ꝛ q̃-
tum ad effectus. Q̃tum ad habitus. nunꝙ̃ eñ aliq
creatura põt tãtũ ꝓficere ꝙ tã nobilis ꝛ pfecti habi-
tus ſit capax ſicut anima ꝯiuncta deo in vnitate pſo
ne.Q̃tum ad vſus virtutum.qꝛ omnes virtutes in
xpo habuerũt vſus ſuos qui ſpectant ad pfectiões.ꝛ
ꝓpterea dicunt̃ fuiſſe in eo oĩs ſenſus.qꝛ vſum ha-
buit ꝯpletũ oim donoꝝ excellentiori mõ ꝙ̃ vnꝙ̃ ad-
huc ptingi poſſit ab aliquo.Q̃tum ad effectum ſili-
ter improportionabiliter excedit gr̄a chriſti.qꝛ ꝓpter
hoc ꝙ ille homo erat dei filius.meritum illius penſa
tur ſm̃ dignitatem illiꝰ pſone a qua exit opus.ꝛ pro-
pterea meritũ paſſionis ſue in infinitũ excedit meri-
ta paſſionũ noſtraꝝ.ꝛ ob hoc ꝙ deus erat.mors eius
penſata fuit adeo quantus erat ille qui moriebatur.
Et ideo q̃tum ad ſufficientiã ſi infinita milia homi-
num eſſent reatu originalis aſtricta. p illius paſſio-
nis effectum potuiſſent eſſe liberata. Concedenduꝫ
eſt ḡ ꝙ gr̄a chriſti ſm̃ ꝙ homo eſt finita et menſura-
ta.qꝛ creata eſt in numero.pondere ꝛ mẽſura.Et cõ-
cedende ſunt ratões ad ptem iſtam. ¶ Ad illud au
14 tem qđ obijcit̃ primo ꝙ datus eſt xpo ſpũs non ad
menſuram.dðm ꝙ ſi intelligat̃ de datõne eterna.vel
de datõne p ydiomatum ꝯmunicatões. tũc priuatur
ibi menſura ſimpliciter. Si autem p ſpm̃ datum in-
telligamus ipſam donatõnem donoꝝ ſpũſſ. ſic nõ p-
uatur ibi menſura ſimpliciter. ſed cõmenſuratio re-
ſpectu noſtri quibus dat̃ ſpũſſanctus ad vſus aliqꝝ
donoꝝ determinate ſm̃ ſpũs diſtributões.quemad-
modum dicit̃.j.Coꝛ.xij.Alij datur p ſpm̃ ſermo ſa-
pientie.a lij ſermo ſcientie ꝛc̄. Sed xpo data ſt̃ oĩa
illa dona ſine artatõe aliqua. Et p tanto dicit̃ ei da-
15 tus ſpiritus ſine mẽſura. ¶ Ad illud quod obijcitur
ꝙ deus nõ potuit dare plenius.dðm ꝙ deũ nõ poſſe
aliquid pleniꝰvel maius dare vel facere hoc põt in-
telligi triplici ex cauſa.Q̃m aut eſt ratio ex parte dei
opant̃.Aut ex pte ꝓducti.Aut certe ꝓpter limitati-
onem ſuſcipientis. Cum ḡ dicit̃ ꝙ nõ potuit pleniꝰ
ꝯferre.hoc nõ eſt intelligendũ ꝓpter immenſitatẽ rei
collate.vel finitatem diuine potentie.ſed ꝓpter limi-
tatõnem potentie ſuſceptiue.qꝛ cum ſit creata. ẽ ca-
pacitatis finite.et non põt niſi finitum ſuſcipere. Et
ſi tu obijcias.ꝙ̃ potuit dare capacitatem maiorem.
dðm ꝙ neceſſe eſt ꝙ creatura coipſo ꝙ creatura eſt
habeat capacitatẽ finitam. ꝛ rurſus qꝛ creatura ẽ in
tali ſpẽ vel genere.limitatõnem habet vltra quã ge-
nus illud vel ſpecies ſe non põt extendere.ꝛ ſic in p-
poſito intelligendũ eſt. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ me- 16
ritum xpi eſt infinitum.dðm ꝙ infinitas meriti con-
ſurgit ex vnione illius anime ad pſonam diuinam.
ob quam vnionẽ non tm̃ homo ſ etiã deꝰ mereri dr̃.
ꝓpter qđ meritũ illud eſt in infinitũ.non ratõne gra
tie create in ſe.ſed ratione infinite dignitatis pſone.
Vñ ꝛ hoc vult anſel᷑.dicere cum dicit ꝙ oportuerit il
lum qui ſatiſfacere poſſet eſſe deum ꝛ hoiem. Ad 17
illud qđ obijcit̃ ꝙ finitum nõ excedit aliud finitũ ni-
ſi finite.dðm ꝙ illud habet veritatem qñ oĩa ſunt
eiuſdem generis.nam ſi nõ ſunt eiuſdem generis p-
ximi falſitatem habet.ſicut pꝫ ꝙ linea in infinitũ ex-
cedit punctũ ꝛ ſuperficies lineam.Gratia aũt xpi non
tantũ diſponit ad fruitõnem ſm̃ ꝙ alie gratie.veruꝫ
etiam ad vnionẽ.Et hinc eſt ꝙ cum vniri cum deita-
te ſit nouus ꝛ ſingularis modus diuine exiſtẽtie ꝛ ha-
bitatõnis in creatura.q̃tum ad hoc põt attendi ex-
ceſſus ſiue menſura. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ tanta 18
eſt gratia quantũ eſt illud ad qđ diſponit.dðm ꝙ il-
lud habere põt veritatẽ ſi diſponat p modum neceſ-
ſitatis ſiue ꝯgruitatis.ſicut meritũ ad premium. ſed
gratia ſingularis pſone diſponit ad vnionem diſpo-
ſitõne ꝯgruitatis. Illa eñ vnio nõ tm̃ gratuita fuit.
ſed inter oĩs gratias vt dicit augꝰ.potiſſime tenuit
ratõnem gr̄e.ſicut hitũ ẽ ſupra di.iiij. quia nulla me-
rita ſufficientia potuerũt eum ꝓuenire. ꝓpter hoc nõ
opoꝛtet ꝙ ſi eſſe deum ſit bonũ infinituꝫ ſimpliciter.
ꝙ gratia ad hoc ꝓparans ſit infinita. Poſſet etiam 19
ꝛ aliter dici.ꝙ eſſe deuꝫ duplr̃ dicit̃ de aliquo.Aut p-
dicatõne p eſſentiã.aut p vnionẽ. Si pdicatõne p eſ-
ſentiam.tũc infinitũ pdicat bonũ in rectitudine. Si
p vnionem.tũc pdicat infinitũ bonũ non circa illud
de quo pdicatur.ſed circa illud qđ pdicat̃.Unde cuꝫ
dicit̃ iſte homo eſt deus.vel iſte homo eſt bonũ infi-
nitum.idem eſt ac ſi diceret̃ iſte homo eſt vnitꝰ deo
immenſo in vnitatẽ pſone.ꝛ tñ homo remanet i ſua
finitate.q̃uis eñ humana natura exaltet̃ nõ tamen
deſinit eſſe creatura. ¶ Ad illud qđ querit̃ vtrũ ani- 20
ma xpi poſſit amplioꝛẽ gratiã appetere. dðm ꝙ nõ.
qꝛ adeo deo p illam gratiã vnitus eſt.vt oĩs eiꝰap-
petitus ſit in ipſo bono immenſo quietatus ꝛ termi
natus quietatõne pfecta.Qđ ergo obijcit ꝙ oĩ fi-
nito põt aliquid maiꝰappeti.dðm ꝙ verũ eſt de fini
to in ſe.ſ de illo finito qđ ordinat ꝛ vnit bono infini-
to iunctura ꝛ ordinatõne perfecta nõ habet verita-
tem.qꝛ quietare põt ꝛ ſtabilire ratõne eius a q̃ et ad
qđ.Vñ ſicut gratia q̃uis ſit vanitas in q̃tuꝫ creatu-
ra.habet tñ animã ſtabilire rõne eius boni a quo p-
cedit.ꝛ a quo non ſepatur nec recedit.ſic etiam qui-
etare poteſt ratõne eius cui immediate ꝛ inſepabili-
ter ꝯiungit.

¶ Queſtio.iij. c

Utrum gratia ſingularis pſone in xpo fuerit gratia
plena atꝙ pfecta.Et ꝙ ſic videtur Eſa.xj. Repleuit
eũ ſpũ timoris dñi.dicit̃ de xpo. cõſtat ꝙ ſm̃ huma-
nam naturã.ſed cetera dona gratie ſunt equalia. er-
go pari ratione repleuit ipſum ſpũ amoris gratie et
ſic de alijs.Sed dona talia ſpectant ad gratiã ſingu-
laris pſone.ḡ ꝛc̄. ¶ Item Job j. Uidimus gloriam

eius.gloriā quaſi vnigeniti a patre plenū gratia ⁊ ve-
ritatis. Sꝫ xp̄s ſm diuinā naturaꝫ nō eſt ſuſceptibi-
lis gr̄e.imo eius principiū effectiuū. ꝗ hoc dicit̄ ſm
humanā naturā ꝙ habuerit in ſe grāꝫ plenā. ¶ Itē
capacitas carens plenitudine.caret ⁊ pfectōne.ergo
vbi eſt ponere pfectōeꝫ.eſt ponere plenitudinē. Sed
in xp̄o ſm ꝙ eſt ſingularis pſona eſt ponere oīmodā
pfectōnem virtutis ⁊ gr̄e. ꝗ ⁊ gratie plenitudinem.
¶ Item nullus pōt alijs grām pfecte cōicare et in-
fluere ſine defectu ⁊ diminutōne.niſi prius in ſe pfe-
ctam hēat gr̄e plenitudinē. ſ; de xp̄i plenitudine om-
nes accepimus. ⁊ oēs ſi plures eſſent poſſent accipe
re.nec aliquis defect⁹ interueniꝫ. ꝗ videt̄ ꝙ xp̄s in ſe
plenitudinē gr̄e habuerit. ¶ Sed ꝯtra. Plenitudo
gr̄e ꝯſiſtit in oībus habitibus virtutū. ſ; xp̄us non
habuit fidem ⁊ ſpem. ꝗ xp̄s nō hūit oēs gr̄e pleni-
tudinem. ¶ Item ſtatus viatoris eſt ordinat⁹ ad p-
ficiendum. ſ; xp̄s fuit in ſtatu viatoris. ꝗ potuit pfice
re. ſ; qui pōt pficere in gratia nondū eſt gr̄a plen⁹. ꝗ
videt̄ ꝙ xp̄s in hac vita nō habuit plenitudinē gr̄e.
¶ Item fili⁹ dei ideo naturā humanaꝫ aſſumpſit vt
daret nobis exemplū pueniendi ad patriaꝫ. ſ; via p-
ueniendi ad gloriā eſt p aſcenſum de virtute in virtu
tem. Sꝫ qui de virtute in virtutē aſcēdit. pficit pau-
latiue ⁊ non habet gr̄e plenitudinē. ꝗ ⁊c̄. Si dicas ꝙ
xp̄s videbat̄ pficere exterius ſicut dicit Bern̄. ⁊ ma-
giſter. ⁊ ideo exemplū dant. Contra.aut ꝗ ſm virtu-
tem pficiebat interius.aut nō. Si ſic. ꝗ nō erat ple-
nus gr̄a. Si nō. ꝗ aliter oſtēdebat ꝙ res ſe habebat.
ꝗ mendax erat.ſed eſt incōueniens circa ipſam veri-
tatem mendaciū ponere. ꝗ ⁊c̄. ¶ Item xp̄s mlta bo-
na opa faciebat.aut ꝗ veraciter creſcebat in eo donū
gratie aut nō. Si nō. ꝗ cum bonitas opm ordinetur
ad pfectum ſpūs.fruſtra opabat̄. Si pficiebat.ergo
a plenitudine deficiebat. ¶ Item ſic aīa xp̄i vnita fu
it diuinitati.ita ⁊ corpus. Et ſicut ad pfectōeꝫ vnio-
nis requirit̄ pfectio gr̄e.ita ad pfectionē nature pfe-
ctio etatis. ſ; xp̄s ſm corpus creſcebat veraciter ⁊ im
plebat̄ quotidie.nec habuit a principio plenitudinē
nature ſiue etatis.ergo nec plenitudinē gr̄e. ¶ Itē
de nulla re pōt capacitas aliqua impleri. ex cui⁹ ad-
uentu capacitas nō minuit̄ ſed augef. ſ; gr̄a adueni-
ens nō minuit ſ; auget capacitatē aīe. ꝗ videt̄ ꝙ nū-
ꝗꝫ poſſet ipſam implere. ꝗ nec in xp̄o nec in alio ē re-
21 perire gr̄e plenitudinē. ¶ R̄. dōm ꝙ abſqꝫ dubio in
xp̄o ſm humanā naturā ab ipſius ꝯceptōnis pmor-
dio fuit gr̄a pfecta. ⁊ cōſummata plenitudo. Nō eñ
decebat verbū increatū vniri aīe pfectiſſima vnione
qualis eſt vnio in vnitatē pſone.quin aīa eſſet deifor
mis ſm ꝙ erat poſſibile. ⁊ ideo nō tm̄ deiformitateꝫ
habuit gr̄e ⁊ glorie. ſ; etiā ſup omnē gratiā ⁊ gloriaꝫ.
Nec tm̄ fuit in eo plenitudo ſufficiētie ſicut in ſanctꝭ
de qua plenitudine dicit̄ Act. vj. Stephan⁹ plen⁹ gr̄-
tia et fortitudīe. Nec tm̄ plenitudo ꝓrogatiue ſicut
in virgine Maria. de qua plenitudine dicit̄ Luce. j.
Aue maria gr̄a plena. Nec tm̄ plenitudo numeroſi
tatis ⁊ copie. ſicut in tota eccleſia: de qua plenitudi-
ne Eph. iiij. Aſcendit ſup celos vt adimpleret oīa
⁊c̄. ſ; etiam plenitudo ſupabundantie. de qua Joh. j.
Vidimus gloriā ei⁹ ⁊c̄. Plenū inqꝫ plenitudine ſup-
abundantie. ꝓpter qd̄ ſubdit ad hoc pbandum. ⁊ de
plenitudine ei⁹ nos oēs accepimus. Concedēde ſūt
ꝗ rōnes oſtendentes xp̄m ab inſtanti ꝯceptōnis fu-
iſſe gr̄a plenū. ⁊ habuiſſe in ſe plenitudinē gratie.
¶ Ad illud ꝗ qd̄ primo obijcit̄ ꝙ nō habuit fideꝫ et 22
ſpem. dōm ꝙ fides ⁊ ſpes hūt ſecū iunctā ipfectio-
nem. habēt ⁊ nihilomin⁹ aliquid pfectōnis. ⁊ ratōne
eius ꝙ hūt de impfectōne. plenitudini plus obuiant
ꝙ ad plenitudinē faciāt. vñ euacuant̄ in gloria. ſ; ra
tione ei⁹ qd̄ pfectōnis eſt in eis (ſi quid eſt reperiri) ha
bent eſſe in xp̄o. Et ideo illaꝝ virtutū abſentia plus
atteſtat̄ plenitudini ꝙ diminutōni. ¶ Ad illud qd̄ 23
obꝫ ꝙ xp̄s fuit i ſtatu viatoris. dō ꝙ xp̄s fuit ſil' i ſta-
tu viatoꝝ ⁊ ꝯphēſoꝝ. ſ; i ſtatu ꝯphēſoꝝ ſm ptem ſu-
periorem. In ſtatu viatoris ſm ptem inferiorem et
ſm carnē. Et qm̄ gratia ſm ſuā eſſentiā ⁊ ꝯplemen-
tum reſpicit ptem ſuperiorē ⁊ mentē. hinc eſt ꝙ xp̄s
mag' hūit grāꝫ pfectā ꝙ diminutā. qꝛ gr̄a mag' reſpi
ciebat ſtatū pfectum. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ de exem 24
plo xp̄i. dōm ꝙ xp̄s dedit nobis exemplū in operib⁹
exteriorib⁹. ⁊ in operibus virtutis pfecte. ſ; illa ope-
ra in xp̄o erant pfectionē indicantia. in nobis vo ſūt
ad pfectionē pducentia. ⁊ ꝗuis opa exteriora pten-
derent ei⁹ pfectū. nō tm̄ erat mendax. qꝛ nullā pfecti-
onē indicabāt ꝗ nō eſſet in eo. Si vo p opera nō in-
dicabat pfectionē ſuā ſummā. hoc nō erat falſitateꝫ
ptendere ſ; veritatē occultare. qd̄ quidē licet ⁊ expe-
dit ꝓpter noſtrā vtilitatem. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ 25
multa bona opa faciebat. dōm ꝙ ꝓpter illa in gratia
nō creſcebat. nec tm̄ opabat̄ fruſtra. qꝛ nō ꝓpter ſuū
incrementū ſed ꝓpter noſtrum illa faciebat. Unde et
nos maximū comodū reportam⁹. ¶ Ad illud quod 26
obijcit̄ ꝙ corpus ſuū habuit defectū plenitudinis in
etate. dōm ꝙ nō eſt ſile. qꝛ defectus etatis in corpore
faciebat ad humiliatōeꝫ ⁊ vere nature oſtenſionem.
⁊ ſic ad fidei ꝯfirmatōeꝫ. ſed defectus gr̄e in aīa in
nullo nobis pdeſſet nec deum deceret. ⁊ ideo non eſt
ſimile. Preterea alia ratio eſt. qꝛ diſpoſitio ad vnio-
nem ſe tenet ex pte anime nō ex pte carnis ſicut pri⁹
oſtenſum eſt. ideo magis pfectam oportuit eſſe aīaꝫ
ꝙ carnem. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ gr̄a ampliat ca- 27
pacitatem. dōm ꝙ capacitatem ampliari ꝯtingit du-
pliciter. Aut rōne poſſibilitatis maioris in ſuſcipien
do. aut ratōne virtutis in coopando. Eadem eñ
eſt potentia ꝗ grām ſuſcipit. ⁊ ꝗ gratie ſuſcepte coo-
perat̄. Si loquamur de ampliatione capacitatis ꝗ-
tum ad virtutē coopandi. ſic verū eſt ꝙ gratia adue-
niens auget lib. ar. ſiue voluntat̄ bonā habilitatem
⁊ capacitatē. Si vo loquamur de poſſibilitate in ſu-
ſcipiendo. ſic habet falſitatē. qm̄ gr̄a eſt ſicut actus ⁊
ꝯplementū. ⁊ ꝗto plus dat̄ alicui de actualitate. tā-
to plus recedit a paſſibilitate. vnd̄ ⁊ nos dicim⁹ ꝙ ꝗ
multū habēt de ſpē cui ꝯpetit agere. parum habēt de
materia cui cōpetit pati ⁊ ſuſcipe. Et qm̄ in xp̄o ipſo
habilitas ad bonū eſt p grām pfectā ad ꝯplementuꝫ
pducta. hinc eſt ꝙ eius capacitas eſt impleta. ſic di-
cimus de forma celi ꝙ ꝯplet appetitū materie. qꝛ ma
teria ei⁹ non appetit eſſe ſub vlteriori forma. qꝛ adeo
formā ipſam ſtatuit in actualitate ꝯpleta. Sic in gr̄-
tia xp̄i ſuo mō intelligendū eſt. vnd̄ hic ſeducit mala
imaginatio. qꝛ nō implet̄ anima dono gratie ſicut lo
cus vacuus implet̄ corpe. ſed potius ſicut paſſibili-
tas materie. ꝯplet̄ actualitate forme.

Conſequēter querit̄ de gr̄a capitis. de qua ꝗ-
runt̄ tria. Primo querit̄ de ipſa ꝗtum ad eſ-
ſentiā. quid ſit. Scdō ꝗtū ad diāꝫ. verū diſ

ferat ab alia gr̃a. Tercio q̃ꝛtum ad influentiã. vtrũ redundet in totam eccliam.

¶ Queſtio. j.

Quid ſit gratia capitis ſm eſſentiam. vtrum vic; ſit quid creatum vel increatum. Et ꝙ ſit quid creatum videt̃. Om̃is gratia q̃ cepit eſſe in xp̃o eſt quid creatum. Sed gr̃a capitis cepit eſſe in xp̃o. qꝛ xp̃us cepit eſſe caput ſm ꝙ dicit̃ Eph. j. Ip̃m dedit caput ſuper omnẽ eccliam. ergo ⁊c. ¶ Item om̃is gr̃a que eſt i. xp̃o ſm ꝙ homo eſt gratia creata. ſed gr̃a capitis eſt huiuſmodi. ergo ⁊c. Maioꝛ patet. Minoꝛ pꝛbat̃ p̱ hoc ꝙ gr̃a capitis ineſt xp̃o ſm ꝙ caput. ſed vnius nature ſunt caput ⁊ membꝛa. ⁊ xp̃s eſt caput ſm humanaꝫ naturã. ergo ⁊c. ¶ Item illa eſt gr̃a capitis de cuiꝰ plenitudine accepimus. Sꝫ de gr̃a xp̃i creata accepimꝰ gratiã pꝛo gratia. ipſe em̃ omnibꝰ meruit ⁊ pꝛo om̃ibus ſatiſfecit. ergo ⁊c. ¶ Iteꝫ illa eſt gr̃a capitis ſm quã attenditur vniuerſitas ſenſuum. In xp̃o em̃ ſicut i capite om̃s ſenſus reperiunt̃. Sꝫ gratia ſm quam attenditur diuerſitas ſenſuum et ſm quã colligunt̃ in xp̃o eſt gratia creata. ergo ⁊c. ¶ Contra. nihil creatum influit motum ⁊ ſenſum gratie in membꝛa. Sꝫ gratia capitis eſt ſm quã eſt influentia motus et ſenſus in mẽbꝛa chꝛiſti. ergo gratia capitis nõ põt eſſe quid creatum. ¶ Item nihil vnũ creatũ eſt vno nũero om̃o incircumſcriptum. ſed chꝛiſtus inq̃ꝛtum eſt caput eſt a quolibet mẽbꝛoꝝ ſuoꝝ indiuiſus. ergo non põt eſſe caput ſm aliquid creatum. Si ergo caput eſt ſm aliquaꝫ gratiã videt̃ ꝙ illa gratia ſit increata. ¶ Iteꝫ caput eſt membꝛoꝝ pꝛincipium ⁊ oꝛigo. ſed Chꝛiſtus nõ põt eſſe animaꝝ pꝛincipiũ niſi ſm diuinam naturam. ergo eſt caput ſm illam. ergo ſi caput dicit quid increatũ. videt̃ ſiliter ꝙ gratia capitis quid increatum ſit ſm ſuam eſſentiã. ¶ Item caput eſt ſimul cum mẽbꝛis. vel antecedit mẽbꝛa. ergo gratia capitis gratiã mẽbꝛorum vel p̃cedit vel ↄcomitatur. ſed gratia xp̃i creata nõ anteceſſit gratiam membꝛoꝝ. natura em̃ humana in xp̃o nõ pꝛius fuit q̃ eſſet in multis ſanctis. ſed longe poſt. ergo gratia capitis nõ põt eſſe gratia creata.

28 ¶ Rñ. ad p̃dictoꝝ intelligentiam eſt notandũ ꝙ caput in ſp̃ualibus tranſſumptiue dicit̃ a capite in coꝛpoꝛalibus. om̃s aũt transferẽtes ſm aliquã ſimilitudinem traſferunt. ⁊ ideo caput in ſp̃ualibus dicitur ſm ↄcomitantiã ad aliquã pꝛꝛietatem capitis materialis. In capite aũt mãli hec tria reperiunt̃. ſ. ꝙ eſt membꝛis ↄfoꝛme. eſt mẽbꝛoꝝ pꝛincipium. eſt etiam influxiuũ ſenſus ⁊ motus. ⁊ pꝛꝛterea in xp̃o reperiũtur om̃s ſenſus pꝛfectioꝛi modo q̃ in alijs membꝛis. Om̃s aũt has pꝛꝛietates eſt in xp̃o reperire reſpectu bonoꝝ. ⁊ ideo valde rõnabiliter ſancta ſcriptura dicit xp̃m eſſe caput eccl̃ie. Sꝫ pꝛima pꝛꝛietas. ſcꝫ conformitas ↄpetit ei ratõne humane nature. Vñ aug. ſup Ioh. vnius nature ſunt vitis ⁊ palmes. pꝛopter qꝺ cum deus eſſet cuiꝰ nature nõ ſumus. factꝰ eſt homo vt in illo eſſet vitis humana natura. cuiꝰ et nos eẽ palmites poſſemꝰ. om̃o em̃ ideꝫ ẽ de capite qꝺ de vite intelligendum. Scꝺa aũt pꝛꝛietas. ſcꝫ pꝛincipiãdi ↄpetit ratõne diuine nature ſm ꝙ eſt omniũ pꝛincipium. Vñ Coloſ. j. Ipſe caput coꝛpis eccl̃ie qui ẽ pꝛincipium ⁊c. Glo. qui eſt pꝛincipiũ ſm diuinitatẽ. id eſt fundatoꝛ eccleſie. quia om̃es iuſti qui ab Abel vſqꝫ ad vltimũ iuſtũ generant̃ virtute diuinitatis illuminant̃. Tercia vo pꝛꝛietas ſcꝫ influendi motum ⁊ ſenſum ↄpetit ei ratõne diuinitatis ⁊ humanitatis. Dupliciter em̃ ↄuenit ſenſum ⁊ motũ gratie influere. aut p̱ modum p̃parantis. aut p̱ modum impꝛtientis. 29

Si p̱ modum pꝛep̱antis. ſic eſt ipſius xp̃i ratõne humane nature in qua paſſus eſt pꝛꝛter nos. et patiẽdo ſatiſfecit ⁊ remouit inimicicias. ⁊ diſpoſuit ad ſuſcipiendam gratiã pꝛfectam. Si p̱ modum impꝛtientis ſic eſt ipſius Chꝛiſti ratõe diuine nature. quia ſolus deus eſt qui illuminat pias mentes. ſolus eſt qui baptizat interius pꝛo eo ꝙ mens noſtra imediate ab ipſa veritate foꝛmat̃ ſicut ſepe dicit Aug. ⁊ ita influere p̱ modum p̃parantis eſt xp̃i hoĩs. p̱ modum impꝛtientis eſt xp̃i dei. Vel p̱ alia verba ⁊ in idem redit. Influere p̱ modum merẽtis xp̃i hominis. p̱ modum efficientis chꝛiſti dei. Vel influere q̃ꝛtum ad remiſſionem pene chꝛiſti hoĩs. q̃ꝛtuꝫ ad remiſſionẽ culpe xp̃i dei. ⁊ ſic influentia vno modo reſpicit xp̃m ſm humanam naturã creatam. Alio modo ſm naturã diuinaꝫ increataꝫ. Si ergo gratia capitis dicit̃ illa gratia ſm quã xp̃s habet influere motum ⁊ ſenſum in membꝛa. reſtat h̃ eſſe ponendũ ꝙ gr̃a capitis vno mõ noĩat gratiam increatam. alio etiam modo nominat non tm̃ increatam ſed etiam creatam ſicut oſtendunt rationes ad pꝛimam partẽ. ⁊ ideo ſunt concedende.

¶ Ad illud vo qꝺ obijcit̃ ꝙ nõ põt eſſe gratia creata quia non poſſet influere. iam patet rñſio. qꝛ q̃uis nõ poſſet influere effectiue ⁊ cauſatiue. põt tm̃ influere meritoꝛie ⁊ diſpoſitiue ſm naturam humanam. 30

¶ Ad illud qꝺ opponit̃ ꝙ xp̃us ſm ꝙ caput eſt indiuiſus. dicendum ꝙ eſt vnio p̱ vnitateꝫ nature. ⁊ ẽ vnio p̱ fidem ⁊ dilectionẽ. dicendum eſt ergo ꝙ vnio chꝛiſti ad coꝛpus eccleſie eſt p̱ fidem ⁊ dilectõnem. Cum ergo dicitur ꝙ caput eſt indiuiſum a membꝛis. dicendum ꝙ indiuiſio non pꝛiuat diſtantiam localem ſiue ſepatõneꝫ coꝛpoꝛum. ſed ſepatõnem ⁊ diſconuenientiam mentium ⁊ affectõnum. Et ideo ex hoc non ponit̃ ꝙ criſtus ſm ꝙ caput ſit incircumſcriptus. quia idem poteſt eſſe in vno loco tm̃. ⁊ tamen p̱ cognitõnẽ ⁊ amoꝛem in coꝛdibus diuerſoꝛum. Vñ Eph. iij. Habitare chꝛiſtum p̱ fidem in coꝛdibus noſtris. 31

¶ Ad illꝺ quod obijcitur ꝙ caput eſt membꝛoꝛum pꝛincipiũ. dicendum ꝙ caput eẽ pꝛincipium q̃ꝛtum ad eſſe nature. h̃ eſt de veritate capitis ⁊ exp̃ſſa pꝛꝛietate. nec eſt hãc reperire in chꝛiſto ſm humanam naturam ſ ſm diuinam vt p̃dictum eſt ſupꝛa. Poſſet tamen dici alio modo chꝛiſtus caput membꝛoꝝ ſuoꝛuꝫ q̃ꝛtum ad eſſe gratie etiam ſm humanam naturam. qꝛ nunq̃ aliquis fuit gratiam aſſecutus niſi haberet xp̃m in coꝛde vt fundamentum qꝺ collocatur per fidem. Fundamentum em̃ aliud nemo põt in membꝛis xp̃i ponere p̃ter illud qꝺ poſitum eſt qꝺ eſt chꝛiſtus ieſus. ⁊ ſine hoc fundamento nemo poteſt habere gratiaꝫ. quia nunq̃ fuit alicui ſalus ſine fide mediatoꝛis. Et hoc eſt quod dicit̃ Col. j. Qui eſt pꝛincipium. Glo. ſm humanitatem dici poteſt pꝛincipium eccleſie. qꝛ ſuper fidem humanitatis eius eccleſia fundata eſt. 32

¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ gratia capitis. vel concomitatur vel pꝛecedit. dicendum ꝙ ſicut dictũ eſt de vnione ꝙ caput ſpirituale non opoꝛtet vniri materialiter ⁊ naturaliter. ſed ſpiritualiter per cognitõnem et amoꝛem. ſic etiam intelligendum eſt de anteceſſiõe. Vñ ad hoc ꝙ chꝛiſtus ſit caput iuſtoꝛum p̃cedentiũ non opoꝛtuit ꝙ comitaretur re. ſed fide. ⁊ ſic vtiqꝫ 33

fuit. quia fides chriſti p̄ceſſit in cordibus ſaluandorum. Et ſic patet ꝙ capitis gratia ⁊ ratio ſimiliter. q̄tum ad p̄fectam ſimilitudinem reſpicit in chriſto aliquid increatum. Reſpicit etiaꝫ aliquid creatū. ita ꝙ ad p̄fectam ratōnem capitis intelligendā neceſſe eſt vtrūq; ↄcurrere.

¶ Queſtio .ij. c

De gratia capitis q̄tum ad differentiā. vtrū videlꝫ ſit alia q̄ gratia ſingularis pſone. ⁊ gratia vnionis. Et ꝙ ſit alia videt̄ ↄmuniter ſm doctores. In chriſto conſueuit differētia gratie poni. ſed gratia ſingularis pſone eſt gr̄a vnionis et gr̄a capitis. Si ḡ diuiſio eſſe debet p oppoſita vel ſaltem diſpata. videtur ꝙ iſta differentia gratie ab alijs ſit diuerſa. ¶ Item gratia capitis alijs ↄmunicat̄. gratiā vō ſingularis pſone vel vnionis chriſtus alijs nō ↄmunicat. quia reſpicit ipſum ſolū. ergo ſunt differētes gratie. ¶ Iteꝫ ꝙ ſit alia q̄ gratia ſingularis pſone videt̄. quia eſto ꝙ humanitas ſepetur a diuinitate. adhuc tamen remanet gratia ſingularis pſone. ſed non remanet gr̄a capitis nec gratia vnionis. ḡ gratia capitis differt a gratia ſingularis pſone. ¶ Item ꝙ ſit alia q̄ gratia vnionis videt̄. quia gratia vnionis non habuit eſſe nec efficaciā niſi in plenitudine tempoꝝ. gratia capitis a primordio habuit effectum in ſanctis. ḡ neceſſe eſt eas abinuicem differre. ¶ Sꝫ contra. in vnica anima vna eſt gratia gratū faciēs ſicut vna eſt vita. ergo ſi anima chriſti eſt vna. aut gr̄a capitis non eſt gratum faciens. aut non differt a gr̄a vnionis ⁊ ſingularis pſone. ſꝫ eſt gratum faciens. ḡ ⁊c. ¶ Iteꝫ idē eſt habitus ſcientie quo quis nouit in ſe. ⁊ quo poteſt eſt docere alios vt magiſter. ḡ pari ratōne ideꝫ ē habitus gr̄e quo in ſe pficitur ⁊ deo vnit̄. ⁊ quo influit in membra ⁊ eis vnitur. ſꝫ primus habitus gr̄e dicit̄ gr̄a ſingularis pſone ⁊ vnionis. ſecundus vō dicitur gr̄a capitis. ergo gr̄a capitis ⁊ vnionis ſunt vna gr̄a cum gr̄a ſingularis pſone. ¶ Item eoipſo eſt ille homo caput eccl̄ie quo aſſumptus eſt a verbo in vnitatem pſone. ſed hoc eſt p gratiaꝫ vnionis. ḡ gr̄a vnionis ⁊ capit' ſunt vna gr̄a. Minor manifeſta ē. Maior probatur p illud quod dicit̄ Eph. j. Ipſuꝫ dedit caput ⁊c. Glo. nullum maius donum pſtare potuit deus hominibus q̄ vt verbum ſuum p quod condidit omnia. faceret illis caput vt eſſet filius dei ⁊ fili' hominis. vnde deus cum patre. vnus homo cum hominibus. ex hoc expſſe habetur ꝙ eo eſt ille homo caput quo a verbo deus aſſumptus in vnitatē pſone.

¶ Item qđ p ſupabundantiam dicitur vni ſoli conuenit. ſed gratia vnionis eſt ſumma gratia. vt dicit Auguſtinus .xiij. de trinitate. ⁊ habetur poſt principium precedentis diſtinctōnis. In rebus p tempus ortis ⁊c. Gratia capit' eſt ſumma ſicut habetur ī autoritate premiſſa. ergo gratia capitis non differt a gr̄a vnionis. ¶ Item ꝙ nec ſit gratia ſingularis perſone videtur. quoniam chriſtus eſt caput ſm illā gratiam ſm quam eſt in ipſo ſenſuum integritas ⁊ perfectio. ⁊ hoc eſt ſm gratiam ſingularis perſone. ergo ⁊c. ¶ Item ſm illam gratiam chriſtus eſt caput ſm quam pro nobis ſatiſfecit. nobiſq; promeruit gratiam q̄tum ad motum ⁊ ſenſum ad nos deriuari. Sꝫ hoc fuit ſm gratiam perſone ſingularis. quia q̄tum ad illam attenditur meritum. ergo idem quod pri'.

54 ¶ R' ad predictorum intelligentiam eſt notanduꝫ. q̄ gratia ſingularis perſone proprie nominat habitum ſm quem anima eſt deo ſimilis ⁊ accepta. Sed gratia vnionis dicitur tripliciter ſicut predictum fuit ſupra. Uno nanq; modo dicitur gratia vnionis gr̄a faciens vnionem. ⁊ ſic nominat diuinam eſſentiam que ſola eſt illius vnionis cauſa. Alio modo gratia vnionis dicitur gratia diſponens ad vnionem de congruo. ⁊ ſic nominat qualitatem creatam ſm habitum anime. Tercio modo dicitur gratia vnionis. id eſt ipſa vnio gratis facta. ⁊ ſic nominat ipſaꝫ relationem. Scđm hoc etiam intelligenduꝫ ꝙ gratia ca- 55
pitis poteſt his tribus modis accipi. Uno modo poteſt nominare principium effectiuum ſenſus et motus ſpiritualis in membris chriſti. ⁊ ſic nominat ipſum deū. ⁊ per appropriationem ſpm̄ſanctum. Alio modo nominat ipſum qđ diſponit per modum meriti ⁊ preparatōnis ad influentiam motus ⁊ ſenſus reſpectu cuiuſlibet membri. ⁊ ſic nominat habituꝫ anime chriſti p quem chriſtus nobis meruit. Tercio modo gratia capitis poteſt dici ipſa gratuita pſidentia quam deus gratis fecit. duꝫ verbum ſuum nobis pſuit ſicut caput membris. Omnibus his modis in diuerſis ſanctorum autoritatibus ⁊ gloſis inuenitur gratia capitis accipi. Si ergo gratia capit' ⁊ vnionis nominat principium effectiuū illius coniunctionis ⁊ noſtre ſanctificatōnis ſpiritualis. ſic idem nominat. ⁊ idem ſunt q̄tum ad principale ſignificatuꝫ ſcilicet ipſe deus ⁊ ſpm̄ſanctus. et eſt dr̄ia ſolum q̄tum ad connotatum. quia gr̄a vnionis connotat effectum circa chriſtum. gr̄a capitis effectum circa mēbra chriſti. ⁊ differunt a gr̄a ſingularis perſone ſicut increatum a creato. ſicut diuina eſſentia ab habitu gr̄e quē infundit. Si vō dicatur gr̄a vnionis ⁊ capitis ipſa vnio gratuita ⁊ pſidentia. ſic ſunt diuerſe relatōnes ⁊ comparatōnes. que tamen non ſunt fundate ſuper aliud ⁊ aliud ſed ſup idem. Homo eñ ille eoipſo eſt caput aliorum hoim. quo eſt verbo dei vnitus. Et hoc modo differt gr̄a vnionis ⁊ capit' a gr̄a ſingularis pſone. ſicut illud ad quod ordinat̄ diſpoſitio. differt ab ipſo diſponente. Gr̄a eñ ſingularis perſone ſua pfectōne reddit illam naturam ydoneam vt deo vniatur. ac p hoc ceteris ſanctis preficiatur ſicut caput membr'. Si vō gratia vnionis ⁊ capitis dicatur habitus diſponens ad vnionem ⁊ aliorum ſanctificatōnem. ſic gratia ſingularis perſone dicitur habitus faciens anime ⁊ dei aſſimilatōnem. hoc modo iſta triplex gratia non eſt triplex ratione diuerſitatis habituum. ſed ratōne diuerſe comparationis eiuſdem habitus. Nam ille habitus dicit̄ gratia ſingularis perſone inq̄tum diſponit ad dei aſſimilationem. et inq̄tum facit animam deiformem. et per hocipſum conſequenter diſponit ad vnionem perſonalem. et dicitur gratia vnionis. ⁊ conſequenter p hocipſum diſponit ad redundantiam ſue influentiam motus et ſenſus in cetera membra Chriſti. et ſic dicitur gratia capit'. Et ſic patet ꝙ gratia capitis inq̄tum habitus non differt a gratia ſingularis perſone vel vnionis ſm habituum diuerſitatem. ſed ſm comparationem multiplicem. Unde concedēde ſūt rationes ad hanc partem. ¶ Ad illud ergo quod p̄- 36
mo obijcitur in contrarium ꝙ in chriſto ponit̄ gratia ſm triplicē differētiā. dđ ꝙ illa diuiſio nō ē data penes dr̄iam gr̄e q̄tum ad diuerſitatē habituuꝫ. ſed

q̄tum ad diuerſitatem ꝯpationum atq; reſpectuū
ſiue effectuū ꝯſequenter ſe habentiū. qui nō diuerſi-
57 ficant eſſentialiter habitus. ¶ Ad illud qḋ obijcitur
ꝙ gr̄a capitis coicat᷑. dōm ꝙ gr̄a capitis nō ſic com-
municat᷑ alijs vt eis ſit gr̄a capitis. ſ ſic vt efficaciā
habeat circa alios. ⁊ hoc quidem abſq; dubio com-
petit gr̄e ſingularis ꝑſone ⁊ vnionis. q̄ rōne ei⁹ nob̄
meruit ⁊ ꝓ nobis ſatiſfecit. Quis autē gratia xp̄i q̄-
cunq; modo dicta habeat efficaciā in nos. nō tamē
quocūq; noīe datur intelligi eius efficacia in nos. ſ
ſolum nomen qḋ eſt gr̄a capitis. Sic em̄ noiat᷑ ꝓpter
58 virtutem ⁊ efficaciam influendi. ¶ Ad illud qḋ obij-
citur ꝙ remaneret gr̄a ſingularis ꝑſone ſi deponere-
tur natura aſſumpta. ſ nō gr̄a capitis. dōm ꝙ verū
eſt. ſed ex hoc nō ſequit᷑ ꝙ gr̄a capitis ab illa differat
ꝑ eſſentiam. ſed verū eſt ꝑ aliquā ꝯparatōnem ⁊ effica-
ciam quā nō eſſet reperire poſt ſeparatōnem. Gr̄a em̄
capitis que attendit᷑ in influentia ⁊ ꝓſidentia chriſti
reſpectu alioꝝ. naturali ordine ꝓſupponit vnionem
ratōne cui⁹ ille homo ceteris ineffabiliter antecellit.
59 ¶ Ad illud qḋ obijcit᷑ ꝙ gr̄a vnionis habet efficaci-
am ſolum in fine tp̄m. dōm ꝙ ſi efficacia gr̄e vniōis
attendat᷑ in hoc ꝙ aīam xp̄i reddat ydoneā ad vnio-
nem. verū eſt ꝙ ſolum in plenitudine tp̄m efficaciā
habuit. Si aūt efficacia gratie vnionis attendat᷑ q̄-
tum ab alijs credit᷑ qui mediante illa fide iuſtificat᷑.
ſic efficaciam habuit a principio. ⁊ hoc ipſo gr̄a capi-
tis poteſt appellari. Et ſic patet ꝙ gratia capitis ſm
vnam ſuam acceptōnem que ꝯmunior eſt ſm ſuam
eſſentiam habitu non differt ab alijs ſed ſolū ꝑ com-
paratōnem vt viſum eſt.

¶ Queſtio. iij. f

Utrum mediante illa gratia deus influat ſenſum in
omnē aliam creaturam habentē gratiā ſiue angeli-
cā ſiue humanā. Et ꝙ ſic videt᷑. Eph̄. j. ꝓpoſuit om-
nia inſtaurare in xp̄o q̄ in celis et que in terris ſunt.
Glo. que in celis ſunt. i. numerū angeloꝝ diminutū
implere. ⁊ que in terris. i. homines qui ꝑ pctm̄ depra-
uati erant renouare. Sꝫ illi mediante xp̄o ſenſum ⁊
motum ſuſcipiūt qui ꝑ ipſum inſtaurant᷑ in eſſe ꝑfe-
cto. ḡ ſi hec ſunt celeſtia ⁊ terreſtria. homines ⁊ ange-
li mediante ipo ſuſcipiunt gratiā. ⁊ gratia capitis in
hos ⁊ illos redundat. ¶ Item paulo poſt ibidē. ip̄m
dedit caput ſuꝑ omnē ecc̄iam. ſ caput īfluit ī oīa mē-
bra. ḡ xp̄s homo ꝑ ſuam gratiā in totam eccleſiā ha-
bet influentiā. ſ eccleſia cōmunicat ſuas influentias
angelis. ſicut dicit᷑ Eph̄. iij. Ut innoteſcat principi-
bus ⁊ poteſtatib⁹ ꝑ ecc̄iam multiformis ſapia dei.
ḡ videtur ꝙ influentia gratie Chriſti ad omnes ele-
ctos habeat extendi. ¶ Item malicia principis tene-
brarum non tm̄ ſe extendit ad demones. immo ma-
gnam efficaciam habet ad homines. vn̄ illoꝝ ꝑ ſuꝑ-
biam efficitur princeps. Si ergo bonitas gratie chri-
ſti eſt multo excellentior ⁊ efficacior ⁊ cōmunior. vi-
detur ꝙ ad oēs electos ſe extendat ꝑ efficaciam. ſiue
ſint homines. ſiue angeli. ſiue viatores. ſiue beati.
¶ Item iſte ordo diuine ſapientie et legis vt dictat
ratio. ⁊ vult Dyoniſius. ſcꝫ infima reduci ꝑ media.
et media ꝑ ſuprema. vnde et angeli ordinū inferio-
rum ſuſcipiūt purgatōnes ⁊ perfectōnes ab angelis
ſuperiorum ordinum. Sed xp̄s eſt ſuꝑ omnes tam
angelos q̄ archangelos. ſedet em̄ a dextris dei. tanto
melior angelis factus. quanto pre illis differentius
nomen hereditauit. Si ḡ xp̄s omnib⁹ electis ꝑemi-
net excellentia ꝑfecta. videtur ꝙ in oīs gratia eius
habeat efficaciam ⁊ influentiam. ¶ Sed ꝯtra. caput
nō influit in cor ſed magis ecōuerſo. Si ergo ſm re-
ctam tranſſumptōnem gratia illa que in alios redū-
dat dicit᷑ gratia capitis. nō videt᷑ ꝙ influat in totū
corpus eccleſie. aut ſi in totum influit. potius deberꝫ
gratia cordis q̄ capitis appellari. ¶ Item gratia ca-
pitis non influit niſi in eos qui iam ſunt membra. et
nulli ſunt membra niſi ꝯiungant᷑ ei ꝑ fidem ⁊ chari-
tatem. ergo in nullos influit niſi in habentes fidē ⁊
charitatem. ſed habentes fidem ⁊ charitatem habēt
motum ⁊ ſenſum. ergo videt᷑ ꝙ gratia capitis in nul-
los influat nec motum nec ſenſum. nec eſt aliud da-
re qḋ influat. ergo ⁊c̄. ¶ Item gratia capitis in eos
ſolos influit reſpectu quorū habens gratiam eſt ca-
put. Sed xp̄s ſm humanā naturam nō eſt caput an-
gelorum. quia vnius nature ſunt caput ⁊ membra. ḡ
nullam habet in angelos influentiam. ¶ Item eſto
ꝙ filius dei non eſſet incarnatus. angeli eſſent beati.
nec ꝓpter chriſti incarnatōnem ſunt aliqui ex eis re-
dempti ⁊ liberati. ergo videt᷑ ꝙ nihil eis ꝯferat gra-
tia xp̄i. ¶ Item nihil agit niſi dum eſt. ſed chriſti gra-
tia nō fuit ante aduentū chriſti. ḡ videtur ꝙ in illis q̄
aduentum chriſti ꝑceſſerunt gratia illa nullum ha-
buit effectum. ¶ Item ſi ita influebat ante aduentū
chriſti in ſanctos qui preceſſerūt ſicut nūc in nos. ſic
habuit effectum in illis ſicut nunc in nobis habꝫ ef-
fectum. ergo ſicut illud dicit᷑ tempus gratie ꝓpter re-
dundantiā a plenitudine xp̄i. ita videtur ꝙ temp⁹ il-
lud deberet tempus gratie dici. ꝙ ſi nō dicitur. videt᷑
ꝙ influentia gratie xp̄i nō ſe extendat ad illos qui ꝑ- 40
ceſſerunt. ¶ R̷. ad ꝑdictorum intelligentiam eſt no-
tandum ꝙ ſenſus in ſpūalibus attenditur q̄tū ad
cognitōnem. motus vō q̄tum ad affectōnem ⁊ dilē-
ctionē que eſt pondus inclinās vnūquenq; ſpiritū
⁊ trahens ad locum ſibi debitū. Influere ḡ motū ⁊
ſenſum eſt cauſare in nobis fidem ⁊ dilectōnē. ſiue
fidem operantem ꝑ dilectōnē. ſiue cognitōē ⁊ amo-
rem. Attendendū aūt ꝙ cognitio ⁊ dilectio eſt in tri- 41
plici differentia. Quedam que reſpicit ſtatum meri-
ti. ⁊ hec dicit᷑ gratuita. Quedam vō in qua ꝯſiſtit ſb-
ſtantia premij. ⁊ hec dicit᷑ glorioſa. Quedam que eſt
vtriq; annexa. q̄ nec eſt de eſſentia meriti nec premij
ſed de bene eſſe. Scd̄m hanc triplicē differentiā cog-
nitōnis ⁊ dilectōnis eſt dicere ꝙ gratia capitis influ-
at in membra gratia increata effectiue. ſ gratia crea-
ta meritorie ⁊ diſpoſitiue. Nam ꝓpter meritū paſ-
ſionis xp̄i ꝑmiſſum patrib⁹ ꝓcedentibus. dedit deus
gr̄am reconciliatōnis. ⁊ ꝓpter exhibitum dat nob̄ g̃-
tiam reconciliatōnis abundantius. in qua quidem
gratia eſt ſenſus cognitōis ⁊ motus affectōis. ⁊ rur-
ſus ꝓpter illam paſſionē apta eſt ianua vt oīb⁹ mē-
bris xp̄i detur dilectio ⁊ cognitio glorioſa. in quibus
ꝯſiſtit ꝑfectio motus ⁊ ſenſus. Ex h̄ eodē angelis mi-
ſteria multa reuelant᷑. ⁊ gaudia multa referuntur de
reſtauratōne ſua que inuenitur facta ꝑ chriſtum. Et
ideo etiam ipſi accipiunt motum ⁊ ſenſum. nō inq̄
illum qui eſt de eſſentia gratie ⁊ glorie. ſed q̄ eſt d̄ bn̄
eē ⁊ ꝑfectōne. Concedendū eſt ḡ ꝙ gratia capitis re-
dundat in oēs ciues ſupne hieruſalē. licet ſm pl⁹
⁊ minus. nam magis in homies qui redimunt᷑. q̄ in
angelos qui reintegrant᷑. magiſq; in eos qui ſequū-

tur eius aduentũ. ꝙ in eos qui ꝑceſſerunt. q꜉ clarius
vident et credũt. ꝛ charismatũ donis amplius ꝑfun-
duntꝰ. Propter hoc ſi paſſio ꝓmiſſa tñ illis valuit.
vt illos ꝑ viam ſalutis ꝑduceret. amplius paſſio ex-
hibita ꝛ ſoluta hoc debuit facere. Propter hoc cõce-
42 dende ſunt rõnes ad primã ꝑtem inducte. ¶ Ad il-
lud ꝟo qꝺ obijcitꝰ ꝙ generalior eſt influentia cordis
ꝗ̃ capitis. dõm ꝙ generalior eſt ſm veritatem. ſ3 ta-
men influentia capitis generalior eſt ſm manifeſta-
tionem. ꝑ eo ꝙ in capite omnes ſenſus apparent. et
eminentiorez ſitum habent. ꝛ in eo ſunt cellule apte
ad cognoſcendũ. ꝛ nerui apti ad ſentiendũ ꝛ mouen-
dum. ita ꝙ nerui apti ad ſentiendum a parte anteri-
ori videntꝰ egredi. ꝛ nerui apti ad mouendũ a parte
poſteriori. Et qm̃ tranſſumptio ad manifeſtãdas ꝓ-
prietates ſpũales latẽtes ſumi debẽt a re manifeſta.
hinc eſt ꝙ ꝓpter gñalem influentiã mag dicitꝰ xp̃s ca-
put ꝗ̃ dicatꝰ cor. ꝓpter quam etiam euidentiã medi-
ci diſcordant a naturalibꝰ. Dicũt eñ phẏſici ꝙ princi-
pium motus eſt ſenſus in capite. licet naturales qui
ꝯſiderant principia rerũ intimiꝰ dicant ꝙ hoꝝ prin-
43 cipium eſt cor. ꝛ ſic patet illud. ¶ Ad illud qꝺ obijci-
tur ꝙ caput nõ influit niſi in vnita membra. dõm ꝙ
habet veritatem in eo capite qꝺ habet determinatã
potentiã. ꝛ nõ poteſt ſibi membra vnire. ꝛ de nõ mẽ-
bro membruz facere. Et ideo hoc nõ habet locum in
capite xp̃o. qui põt ſm diuinã naturã de non mem-
bro membrũ facere. ꝛ ſm humanã naturam põt hoc
mereri ꝛ impetrare. ꝛ ita primo ſenſum ꝛ motuz in-
44 fluere ꝛ ꝯtinere. ¶ Ad illud qꝺ obijcitꝰ ꝙ angeli non
ſunt membra. q꜉ nõ ſunt ꝯformes in natura. dõm ꝙ
et ſi angeli nõ debeant dici membra. tñ nihilominus
influentia poteſt eſſe a xp̃o in angelos. nõ ſolum ſm
diuinam naturã ſm quã eſt caput omniũ. ſed etiam
ſm naturam humanã. ꝑ accidens tamen. q꜉ influen-
do ꝛ redimendo membra ſua repat xp̃s ruinam an-
gelicam. Qñ ergo dicitꝰ ꝙ gratia capitis non influit
niſi in membra. ſi intelligantꝰ membra ꝓprie. ſic non
habet veritatez niſi artetꝰ influentia ad influentiam
ꝓprie dictam. cuiuſmodi eſt influentia gratie et glo-
45 rie. ¶ Ad illud qꝺ obijcitꝰ ꝙ angeli eſſent beati etiaz
ſi xp̃us nõ eſſet incarnatus. dõm ꝙ hoc non cogit ꝙ
xp̃s nullo modo influat. ſed ꝙ nõ influat primũ mo-
tum ꝛ ſenſum qui ſunt eſſentiales gratie et glorie.
Aliquo tamen modo poteſt influere qꝺ facit ad be-
46 ne eſſe ſicut prius oſtenſum eſt. ¶ Ad illud qꝺ obijci-
tur ꝙ illud nõ poteſt influere in illud qꝺ nõ habet ꝯ
ſe. dõm ꝙ verum eſt de influentia ꝑ modum princi-
pij effectiui. De influentia autẽ ꝑ modum meriti nõ
habet veritatẽ. ſufficit eñ ꝙ ſit in fide ꝛ dilectõe cre-
dentis. ac ꝑ hoc dum creditur ꝛ amatur. ab ipſo cre-
dens ꝛ amans viuificetꝰ. ꝛ dum etiã ꝓmittitꝰ. ex ipſa
ꝓmiſſione diuina ſeueritatis rigor aliquatenꝰ place-
47 tur vt beniuolentiã ſuã reddat. ¶ Ad illud qꝺ obij-
citꝰ ꝙ tempꝰ ꝑcedens deberet dici tempus grẽ. dõm
ꝙ in tpe ꝑcedenti grã xp̃i nõ defuit. attamen non de-
bet dici tempꝰ gratie. ſed vmbre dici. q꜉ nõ erat tan-
ta redundantia grẽ que velamen figurarũ effugaret
ꝛ onꝰ legis alleuiaret. Nũc autem cum manifeſta ẽ
veritas. ꝛ ꝑ amorẽ alleuiata ſunt mandata. vere di-
cendũ eſt tempꝰ grẽ aduenisse. Vñ xp̃s efficaciaz ha-
buit in his que ꝑibant ꝛ ſequebantꝰ. vt botrus in pa-
lo portabatꝰ ab antecedentibꝰ ꝛ ſequentibus. ſed pre-
euntes ferebant ꝛ nõ videbant. ſequentes ꝟo ꝛ fere-
bant ꝛ aperte videbant. ſic ſimilitudinarie in ꝓpoſi-
to intelligendum eſt.

¶ Diſtinctio. xiiij. Quõ verbi ſeu xp̃i incarnatio ordinatꝰ ad noſtram redemptõnem ꝗ̃tum
ad plenitudinem ſcientie ſpecialiter.

Hic queri opus eſt cum anima xp̃i ꝛc. Supra egit mgr̃ de plenitudine grẽ ꝛ ſcientie cõmuniter. in hac
ꝟo ꝑte agit de plenitudine ſcientie ſpecialiter. Diuiditꝰ autem ꝑs iſta in ꝑtes duas. In quaruz prima
oſtendit in chriſto fuiſſe omnẽ ſcientiam ſm humanã naturã. In ſcd̃a ꝟo inquirit vtrũ anima chriſti
habuit oĩpotentiã ſicut omniũ ſcientiã. ibi. ſi ꝟo queritꝰ. quare deus nõ dederit ei potentiã ꝛc. Pars prima
habet tres. In quaꝝ prima ꝓponit queſtõez de oĩſcientia anime xp̃i. In ſcd̃a ꝟo ponit determinatõnez ſm
alioꝝ eſtimatõez. ibi. Quibuſdã placet ꝙ nec parem cum deo. In tercia ꝟo determinat ſm ſuam opinionem
oſtendens aiam xp̃i habuiſſe oĩſcientiã. ibi. Quibus rñdentes dicimus ꝛc. Similiter ſcd̃a pars principalis
habet tres ꝑticulas. In quaꝝ prima determinat magiſter. quare aĩa xp̃i nõ habet oĩpotentiã ſicut oĩſcië-
tiam. In ſcd̃a ꝟo opponit ꝯtra ſuam determinatõnem. ibi. Sed ſi illa anima nõ habet ꝛc. In tercia ꝟo diſſol-
uit oppoſitõnem. ꝛ determinatõez ſuam multis ratõnibꝰ adaptat. ibi. Ad qꝺ dicimꝰ illud eſſe accipiendũ ꝛc.

¶ Querit vtrũ aĩa xp̃i habuerit ſapientiã parem cuz
Di. xiiij. deo. ꝛ ſi oĩa ſcit que deus. a

Hic queri opꝰ eſt cũ aĩma xp̃i eſſet ſapiẽs ſapiã
gratuita. vtꝝ hũerit ſapiam equalez deo. ſiue
oĩm rerũ ſciaz habuerit vel habeat. i. vtrũ oĩa
ſciat que deus ſcit.

¶ Ponit determinatõez ſm aliqꝝ opinionẽ. b
Quibuſdã placet ꝙ nec parem cũ deo hẽat ſciam. nec
a oĩa ſciat ꝗ̃ deꝰ. [a] q꜉ in nullo creatura creatori equatur.
Cũ ꝫ aĩa illa creatura ſit. i nullo equatꝰ creatori. ꝫ nec
in ſapiã. Nõ ꝫ hꝫ equalẽ cũ deo ſapiam. nec ſcit oĩa ꝗ̃
deꝰ. Item ſi aĩa illa equalẽ hꝫ cũ deo ſapiaz. nõ ꝫ deꝰ i
a bono maiorẽ hꝫ ſufficiẽtiã ꝗ̃ eiꝰ creatura. Inducũt
Ps. cxxxviij etiã auctẽs ad idẽ ꝓbãdũ. Ait ei ꝓpha ex ꝑſõa hoĩs aſ-
ſũpti. Mirabilꝰ facta ẽ ſcĩa tua ex me ꝛ ñ potero ad eã.

a ¶ Q꜉ i nullo creatu-
ra creatori equatꝰ. Cõ-
tra. videtꝰ falſuz in du-
ratõe a ꝑte poſt. ſicut
eñ deus durat in infi-
nitũ. ita ꝛ creatura. in-
finitũ aũt infinito nõ
eſt maiꝰ. Item infertꝰ
inſtãtia in nũero ꝑſo-
naꝝ. qm̃ ternariꝰ eqꝰ
ternario. ꝛ in multis
creaturiſ ꝯtingit terna-
riuz inueniri. vĩ ꝫ ꝙ ĩn
aliꝗ̃ cõueniat creatu-
ram creatori equari.
Rꝰ. dõm ꝙ penſatis
conditõnibus in nullo poteſt creatura creatori coequari ꝑfecte. nec eſt in aliquo inferre inſtantiam. Et quod

obijcit de ꝑpetuitate creature nō valet. q2 ꝑpetuitas etiam creature pendet ex ꝑpetuitate creatoris. ⁊ perpetuitas etiā creature nō eſt tota ſimul. ſicut ꝑpetuitas creatoris. vt dicit Anſel. tractās illud verbū qḋ h2 i cantico Exo. Dn̄s regnauit in eternū ⁊ vltra. Siliter qḋ obijcit de numero ꝑſonaꝝ nō valet. q2 in diuinis ꝑſonis eſt vera diſtinctio cū ꝑfectiſſima vnitate. ⁊ huic nihil in creatura repiri pōt ꝑfecte ſimile vel equale. licꝫ aliq̄d
2 repiat ibi de ſilitudine ⁊c. b ¶ Nemo nouit que ſunt dei niſi ſolus ſpūs dei ⁊c. Contra hoc videt̄ eē falſum, q2 fili⁹ ſcrutat̄ omnia q̄ ſunt p̄ris. nō ḡ ſol⁹ ſpūs. Item ꝑſcrutatio ē act⁹ ptinēs ad cognitiuā. ḡ ſi ſapia appropriat̄ filio. potius deberet dici ſol⁹ fili⁹ ꝑſcrutat̄ ꝙ̄ ſpūſſanct⁹. R̄⁹. dōm ꝙ verbū illud intelligit̄ cauſaliter. Dr̄ ei ſol⁹ ſpš ſcrutari ꝓfunda. q̄a facit nos ip̄a ſcrutari. ⁊ q2 p̄r ⁊ fili⁹ opāt̄ in nob ꝑ ſpm̄ ſcm̄ quem ad nos mittere dicuntur hinc eſt ꝙ q̄uis dicatur de ſolo ſpūſancto. intelligit̄ tn̄ de p̄re et filio. ⁊ iō cū dr̄ ſol⁹ ſpiritusſanct⁹. nō excludit̄ fili⁹. Ad illḋ qḋ q̄rit̄ q̄re mag̈ approp̄at̄ ſpūiſctō. dōm ꝙ h̄ eſt ꝓpter dona ḡtaruꝫ q̄ ſpūiſctō attribuūt̄. in q̄ꝝ collectiōe ſpūſſanct⁹ dr̄ ad nos mitti.
3 ti. c ¶ Nec ita clare ac ꝑſpicue oīa capit vt de⁹. Contra. h̄ vr̄ eſſe falſum. q2 anima xp̄i ē ſpeculū clariſſimū ⁊ mūdiſſimū. ḡ oīne illḋ qḋ in ea reſultat adeo clare vidꝫ vt deus. Item ſi non ita limpide videt. hoc nō ꝓuenit niſi ꝓp̄ cōmixtōēꝫ obſcuratōis. ſ3 obſcuratōnis cā eſt pctm̄. ḡ vr̄ ꝙ aīa xp̄i hūit obſcuratōēꝫ peccati. ꝙ ſi h̄ eſt falſum. ḡ ⁊c. R̄⁹. dōm ꝙ r̄ſpectu ſumme luc̄ oīs creatura tenebra ē. ſic dicit Augu. eo ipſo ꝙ ex nihilo eſt. Tn̄ ſicut nō pōt ꝑuenire ad ſummā ſtabilitatem. ita non pōt venire ad ſummaꝫ luminoſitatem.
4 Ad illud ḡ qḋ obijcit̄ ꝙ eſt ſpeculum clariſſimum. dōm ꝙ nō dicit̄ ſpeculum clariſſimū ſimpliciter ſed reſpe
5 ctu aliaꝝ creaturarum inter quas retinet principatū. ¶ Ad illud qḋ ob2 ꝙ cā minoris claritatis eſt obſcuratio que quidem eſt ꝑ peccatū. dōm ꝙ minor claritas dupliciter dicit̄ in creatura. vel reſpectu dei. vel reſpectu illius claritatis quā creatura nata eſt habere. Si reſpectu illius quam nata eſt habere. ſic talis obſcuratio eſt ex peccato. ⁊ hec quidem non fuit in chriſto. Si reſpectu dei. ſic talis obſcuratio venit ex defectu creature. eo ꝙ creatura nunꝙ poteſt creatori coequari. Preterea ratio illa non valet. non videt ita limpide. ergo habꝫ aliquam obſcuritatem. quia luminare vnum dicit̄ eſſe minus altero ꝓpter minorem acceſſum ad ſūmmuꝫ ſui generis. quia oppoſitum eius nō eſt aliqua natura ſed priuatio. cum aūt dicit̄ ꝙ maius eſt ⁊ minus eſt ꝑ immixtionem ꝯtrarij. hoc intelligit̄ in oppoſitis quoꝝ vtrunqꝫ ꝑ ſe eſt aliqua natura.

Qḋ exponens Caſſiodorus ait. Ueritas hūane ꝯditionis oſ̄dit̄. q2 aſſumptus hō diuine ſubē nō pōt eq̄ri. vel in ſcientia. vel in alio. Apl's etiā ait. [b] Nemo nouit q̄ ſunt dei. niſi ſol⁹ ſpirit⁹ dei qui ſolus ſcrutat̄ omnia etiā ꝓfunda dei. his alijſqꝫ plurib⁹ rōnib⁹ ⁊ auctībus innitunt̄ qui animā xp̄i aſſerūt nec parē h̄re cū deo ſcientiā nec oīa ſcire q̄ deus ſcit. q2 ſi oīa ſcit q̄ de⁹. ſcit ḡ creare mundū. ſcit etiā creare ſeipam. Caſſio. b j. Cor. ij.

¶ Determinat ſm̄ ſuā opinionem. oſtendens animā chriſti hūiſſe omniſcientiā.

c

Quib⁹ r̄ndentes dicim⁹ animā xp̄i ꝑ ſapientiā gratis datā in v̄bo dei cui vnita eſt (qḋ etiā ꝑfecte intelligit) oīa ſcire q̄ deus ſcit. ſed nō oīa poſſe que poteſt deus. [c] nec ita clare ⁊ ꝑſpicue oīa capit vt deus. et ideo nō eq̄tur creatori ſuo in ſcientia. ⁊ ſi oīa ſciat q̄ ⁊ ip̄e. c Nec eſt eius ſapia eq̄lis ſapientie dei. q2 ſi illa multo ē dignior. digniuſqꝫ ⁊ ꝑfectius oīa capit ꝙ̄ illi⁹ anime ſapientia. ḡ ⁊ in ſcientia maiorē h3 ſufficientiā deus ꝙ̄ anima illa q̄ dignior eſt oīni creatura. Illud v̄o Apl'i qḋ inducūt. Nemo nouit que dei ſunt niſi ſpūs dī qui ſol⁹ ſcrutat̄ oīa. ꝓ nobis facit. Mox ei addidit Apl's. Nos āt ſpm̄ dei hēm̄⁹. vt ꝑ ſpm̄ dei quē hēbat profunda ſe ſcire oſ̄dēt. S3 aīa illa p̄ oīb⁹ ſpm̄ dei habuit. cui ſpūs nō eſt datus ad menſurā vt ait Johēs euāgeliſta Joh. xiij. Dona ḡ ſpūſſcti ſine mēſura hūit. ḡ ⁊ ſapiaꝫ. Oīa ḡ ſciuit aīa illa. Si eīn q̄dā ſciuit q̄daꝫ nō. nō ſine menſura ſciaꝫ hūit. ſ3 ſine mēſura ſciaꝫ hūit. ſcit ḡ oīa. Fulgenti⁹ Fulgenti⁹. etiā in ſermone quodā multa inducit quib⁹ aſſerit aīaꝫ illā rerum omniū ſcientiā h̄re. vtens aucte apl'i dicentis. In quo ſunt oīs theſauri ſap̄ie ⁊ ſcientie abſcōditi. Col. ij. Qḋ etiā rōne pōt ꝓbari ſic. Nihil ſcit aliquis qḋ ei⁹ anima ignorat. Sed xp̄s ſm̄ omniū ꝯceſſionēꝫ oīa ſcit. ḡ anima ei⁹ oīa ſcit. Ad illud v̄o qḋ dicūt. Si omnia ſcit. ḡ ſcit creare mundū vel ſeipſam. R̄ndem⁹ ꝙ ſcientiā h3 mundū creādi. ſed nō potentiā. ⁊ creādi animā. ⁊ ſcit quō de⁹ ſeipm̄ creauit. h3 ergo ſcientiā ſui create ſed nō ſui creāde. q2 nō eſt creāda ſed creata.

¶ Determiat q̄re anima xp̄i nō h3 oīpotentiā ſicut omniſcientiā.

d

Queſtio. R⁹.

Si vo q̃rit̃ q̃re de⁹ nõ dederit ei potẽtiaꝫ faciendi oĩa vt ſciam: Rñderi põt. qꝛ nãliter capax eſt ſcie. ꝛ ideo id ꝯgrue ei datũ eſt ſine menſura cui⁹ ipã nãliter capax ẽ.
d ᵇNon eſt aũt ei datũ poſſe oĩa facere q̃ de⁹ fecit. ne oĩpotens ꝛ ꝑ hoc de⁹ putaret̃. Uerũtñ forte nec potentiam faciẽdi oĩa ei deus ꝑſtare potuit. ꝛ ſi potentiã faciẽdi aliqua q̃ nõ facere põt. Scit ḡ aĩa xp̃i oĩa q̃ deus ſcit in verbo dei. qḋ liquidius et ꝑſentius oĩ creatura ꝯtemplat̃ vt ei vnita. in quo etiam angeli ꝛ que dei ſunt ꝛ que futura ſunt cognoſcunt.

¶ Opponit ꝯtra ſuã determinatões auctẽ Amb. e

Sed ſi illa aĩa nõ hꝫ tantã potentiã quantã ꝛ de⁹. nec hõ aſſumptus tantã potentiã quantã ꝛ deus. quõ ergo intelligit̃ illud Ambroſij ſup Lucã. vbi angelus ḋ naſcituro filio ꝟginis ait. Hic erit magn⁹ et fili⁹ altiſſimi vocabit̃: Non ideo inquit erit magn⁹ ꝙ añ partuꝫ ꝟginis magn⁹ nõ fuerit. ſꝫ qꝛ potentiã quã dei fili⁹ nãliter hꝫ. hõ erat ex tpe accepturus. vt vna ſit ꝑſona homo ꝛ de⁹. Ecce apte dicit. ꝙ hõ erat accepturus ex tpe potentiã quã dei filius habuit nãliter. Sed ſi hõ accepturus erat illã potentiã. ḡ vel ꝑſona vł natura hoĩs. Sꝫ ꝑſona nõ qꝛ ſemꝑ habuit ꝛ hꝫ. ḡ natura. Si natura. ḡ aĩma. Nam de carne ꝯſtat ꝙ accipe nõ poſſet.

Luce.j.

¶ Diſſoluit oppoſitões ꝛ determinatões ſuã multis rationibus adaptat. f

Ad qḋ dicim⁹ illḋ eſſe accipiendũ de ꝑſona ſꝫ nõ inq̃ſtum eſt dei. imo inq̃ſtum eſt ꝑſona hoĩs. Una eſt eniꝫ ꝑſona dei ꝛ hoĩs. ꝛ filij dei ꝛ filij hoĩs. Que inq̃ſtũ dei ꝑſona eſt. ſemꝑ ꝛ nãliter oĩpotentiã habuit. ſꝫ inq̃ſtũ eſt hoĩs. nõ ſemꝑ fuit. Illa ḡ ꝑſona q̃ ſemꝑ fuerat dei. futura erat hoĩs ꝑſona. ꝛ ſm hoc ꝙ futura erat homĩs ꝑſona. acceptura erat ex tpe potentiã quã naturaliter ſemꝑ habuerat inq̃ſtum dei ꝑſona. Scḋm hãc diſtinctionem illud ꝛ ſimilia ſane ꝑñt accipi. Que diſtinctõ in pluribus queſtionũ articlis eſt neceſſaria aduerſus q̃rundam ꝑplexam verboſitatẽ. Sꝫ cũ de rebus ꝯſtat. ĩ verbis fruſtra habet̃ ꝯtrouerſia.

d ᵇNon eſt autẽ ei ó datum poſſe oĩa facere. Hoc videt̃ eẽ falſum. Quia dr̃ math. vltimo. Data eſt mihi oĩs ptãs in celo ꝛ in terra. Item marci.ix. Si potes credere. oĩa poſſibilia ſũt credenti. ḡ ſi poſſibilia ſunt credenti. mł̃to magis poſſibilia ſũt aĩe xp̃i ꝯprehendenti. R⁹. dõm ꝙ eſt potentia impetrandi. et eſt potentia preſidẽdi. ꝛ potentia faciẽdi. Cuꝫ ḡ dicit magiſter ꝙ nõ eſt datum ei ꝛc̃. intelligitur de potentia faciendi. Cum autẽ dicitur Math. vltimo. Data eſt mihi ꝛc̃. intelligit̃ de potentia ꝑſidendi. omnibus eñ que ſub deo ſunt ꝑeſt etiam xp̃s ſm humanam nãm q̃ eſt ſuper angelos exaltata. Cũ aũt dicit̃ Math. vj. Oĩa poſſibilia ſunt credenti. intelligit̃ de potentia impetrandi. fides eñ ſumma impetrare põt oĩa miracula. iuxta illud. j. Cor. xiij. Si habuero fidem ꝛc̃. Et ꝑ hoc patꝫ ꝙ in ꝑdictis nulla eſt ꝯtrarietas ꝛc̃.

AD intelligentiam huius partis incidit hic queſtio circa tria. Primo enim querit̃ de ſcientia quã anima chriſti habuit de verbo. Secundo vo de ſcientia quam anima Chriſti habuit in verbo. Tercio de ſcientia quam anima chriſti habuit a verbo. Circa primum querunt̃ tria. Primuꝫ eſt vtrum anima Chriſti aliam cognitõnem habeat de verbo q̃ ſit ipſum verbum. Scḋm eſt vtrum anima Chriſti in cognoſcendo comprehendat verbum ſibi vnitum. Tercium eſt vtrum anima Chriſti defigat aſpectum in ipſum lumen eternum.

¶ Queſtio.j. a

Utrum anima chriſti cognoſcat verbum cognitõne alia q̃ illa que eſt ipſum verbum. Et ꝙ cognoſcatur verbum ab illa anima ſine alia ſapientia media videtur. quia verbum increatum nõ tñ eſt ſapientia. ſed etiam fons ſapientie. ſicut dicit̃ Ecci. j. Sed ſapientia vnita anime nõ cognoſcit̃ mediante alia. quia ſic eſſet abire in infinitum. Cum ergo verbum qḋ eſt ſapientia ſit anime xp̃i vnitum. videt̃ ꝙ ſeipſo cognoſcat ꝛ non ꝑ aliqueꝫ habitum medium. ¶ Item ad cognitionem nature nihil plus requirit̃ niſi cognoſcens ꝛ cognoſcibile. ꝛ vnio vnius ad alteruꝫ. ſꝫ verbum increatum vnitur ipſi anime chriſti oĩno immediate. ergo videt̃ ꝙ ſicut ſeipſo vnit̃. ita ſeipſo abſqꝫ medio ab anima chriſti cognoſcat̃. ¶ Item eque intimum vel magis eſt verbum vnitum ipſi anime ſicut anima ſibi vel ſicut aliquis habitus qui ſit in anima. ſed anima chriſti cognoſcit ſeipſam ꝑ ſui eſſentiam. cognoſcit etiam habitus qui ſunt in ipſa ſeipſis nõ ꝑ medium. ḡ pari ratõne ꝛ verbum ſibi vnitum. ¶ Iteꝫ natura hũana in xp̃o vnita eſt verbo in vnitatem ꝑſone ꝛ hypoſtaſis. ḡ cuꝫ talis vnio faciat cõ-

municatõnem ydiomatum. codez mõ cognoſcit xp̄s
homo ip̄m verbū increatū quo verbū cognoſcit ſeip
ſum. ſed verbū cognoſcit ſeip̄m nõ p aliquem habi-
tum mediū. g̃ ⁊ xp̄s homo. ſed nihil ſcit xp̄s niſi q̄tū
ad animā ſm humanā naturaz. g̃ anima xp̄i cog̃ſcit
ip̄m verbū p ſapientiā q̄ eſt verbuz. ¶ Sz 9tra. Sa-
pientia ſiue cognitio eſt pfectõ intellect⁹ ⁊ illud quo
intellectus cognoſcit formaliter. ſ verbū increatum
nõ põt vniri anime ſicut pfectio pfectibili. g̃ neceſſe
eſt q p̄ter ſapiam que eſt ip̄m verbū. anima xp̄i ha-
beat habitū creatum. ſiue ad cognoſcendū verbū ſi-
ue aliud. ¶ Item deus eſt intim⁹ om̄i aie ⁊ p̄ſentiſſi
mus. nõ tamen ab omnibus videt̃ ſ ſolū a beatꝭ. hoc
aūt nõ eſt ꝓpter diuerſitatem a parte cogniti. g̃ ꝓpter
diuerſitatē a parte cognoſcentis. ergo ſi hoc eſt p ali
quid eis datū. videt̃ g̃ q ad hoc q anima cognoſcat
deum neceſſe ſit aliqd̄ lumen creatū ei infundi qd̄ ſit
in vna ⁊ nõ in alia. g̃ videt̃ q anima xp̄i verbum ſi-
bi vnitum cognoſcat per alicuius creati luminis ad-
miniculū. ¶ Item q̄uis verbum increatum ſit vni-
tum oculo xp̄i ⁊ omnibus ptibus corpis. nõ tamē co-
gnoſcitur ab oculo. ⁊ hoc q2 non eſt in eo diſpoſitio
ad cognoſcenduz rem ſpūalem. g̃ pari ratõne quan-
tumcūq3 verbū increatum vniat̃ anime xp̄i. niſi ani-
ma ſit diſpoſita ad videndū deum p lumen qd̄ ip̄am
faciat deiformē. nunq̄ ip̄m intuebit̃. g̃ videt̃ q ver-
bum increatum cognoſcat p habitum medium.
¶ Item quāto deus clarius videt̃. tanto neceſſe eſt
oculū eſſe magis diſpoſitum. Sed anima xp̄i clariſſi
me ſup om̄s creaturas videt verbū ſibi vnitū. g̃ ne-
ceſſe eſt intellectū eius eē maxime diſpoſitū ad hoc.
ſed nõ poteſt ad hoc diſponi niſi p aliquem habituz
7 medium. g̃ ⁊c̃. ¶ R̄. ad p̄dictoruz intelligentiam eſt
notandū q cum querit̃. vtrum cognitio qua aīa xp̄i
cognoſcit verbū ſibi vnitum ſit ip̄m verbum an ali-
quid creatum. Si intelligat̃ de cognitõe actu. abſq3
dubio certū eſt q eſt alia. q2 hoc cepit eſſe. ⁊ eſt actus
anime. ⁊ ab anima. Verbū aūt eſt eternū. ⁊ non ē ab
anima ſed a deo. Si aūt cognitio dicat̃ quo median-
te cognoſcimus. ſic fuit diuerſitas opinantiū. Qui-
dam em̄ voluerūt dicere q nõ ſolum in xp̄o. verum
etiaz in om̄ibus alijs beatis ſapiētia qua cognoſcūt
deum eſt ſapientia eterna. ⁊ illi etiam ponūt q dile-
ctio illa qua deum diligūt ſancti ⁊ beati ſit ipſe ſpiri-
tuſſanctus. Pro incõuenienti em̄ habēt q illa ſapi-
entia vel dilectio ſit accidēs et nõ ſubſtantia cum ſit
nobilior anima. ¶ Item pro inconuenienti habent
q illa ſapientia et dilectio faciat animam cognoſce-
re ⁊ amare. ⁊ ipſa nõ cognoſcat et amet. cum nobili-
or ſit res cognoſcens nõ cognoſcente. Pro incõueni
enti etiam habent q beatitudo noſtra que eſt bonū
ſupremū 9ſiſtat in accidentib⁹. Sed ad hec om̄ia ſu
pra riſum eſt libro primo di. xvij. ⁊ ſcđo di. xxvj. hec
etiam poſitio improbata eſt. vñ ⁊ 9munis opinio te
net 9trarium. Ponimus em̄ ſapientiā creatam que
eſt habitus. ⁊ dilectõnem creatam. ⁊ gratiaz creatā.
⁊ etiam ceteras virtutes. Valde em̄ abſurdum eſſet
dicere q fides eſſet deus. ⁊ ſpes. ⁊ ſic de alijs virtuti-
bus. niſi hoc cauſaliter diceret̃. ideo hec poſitio inter
poſitõnes extraneas numeranda eſt p eo q nimiuz
recedit a via 9muni. Et iõ alij voluerūt dicē q q̄uis
alij hoīes cognoſcāt verbū increatū mediante habi-
tu cognitionis create. ⁊ xp̄us q̄tum ad ſciam 9pre-
henſionis cõmunicat cum alijs hominibus. tamen
q̄tum ad ſciam vnionis cum hēat ip̄m verbum ſibi
intime vnitum. cognoſcit abſq3 om̄i alio habitu me-
dio. Cum em̄ habeat ſapientiā increatā ſibi vnitaz.
nõ p medium ſed p ſeip̄am cognoſcere põt ſeipſa. et
hoc eſt ſolius illi⁹ anime ꝓprium que a verbo eſt aſ-
ſumpta. Sola em̄ hunc modū cognitionis habet. ſi-
cut in ea ſola reperit̃ excellentia talis vnionis. Licet
illud videat̃ magis ꝓbabile q̄3 p̄dictū. tñ hoc a veri-
tate deuiat ſi q̄s intueat̃. verbū em̄ non vnit̃ aie xp̄i
in illa beata vnione ſicut cognoſcibile cognoſcēti. vl
ſicut habitus potentie. vel pfectõ pfectibili. ſ ē vnio
vnitate pſone que põt eſſe abſq3 cognitõne. ſicut p3
in carne xp̄i. que vnita eſt verbo. ⁊ tñ ip̄m nõ cogno-
ſcit. Aliū g̃ modū vnionis neceſſe eſt eſſe ad h̄ q aia
cog̃ſcat verbū ſibi vnitū in vnitate pſone. hoc autez
eſt p aſſilatõez cog̃ſcentis ad cognitū. ⁊ ita p aliquā
influentiā q̄ ip̄am aīam cognoſcentē faciat deo ſilez
ac deiforme. ⁊ ita p aliquē habitū ip̄aʒ aīaʒ informā
tem. q̄ quidē habit⁹ nõ põt eſſe niſi aliquid creatum.
Nam qđ increatuz nõ põt eſſe vt forma ipſi⁹ aie. Et
ꝓpterea dicere optet tercio mõ q aia xp̄i ſicut et aie
alioꝝ ſanctoꝝ verbū increatū cognoſcit p ſapiaʒ cre
atā. q̄ diſponit ipſaꝝ aiaꝝ potētias cognitiuas. ⁊ cõ-
formes reddit vt illud lumen eternū cog̃ſcāt. nec ali-
ter põt intelligi. Quõ em̄ põt aia lumen eternū cog̃-
ſcere. ⁊ claritatē ſummā intueri. q̄n ipſa efficiat̃ cla-
ra ⁊ lumioſa. Aia aūt xp̄i q2 eſt a v̄bo aſſumpta. ma-
iorem h3 deiformitatē. ac p h̄ pfectiorē ⁊ eminentio-
rem cognitõez q̄3 aliq̄ aia beā p gloriā. vñ nõ eſt itel-
ligendū q ſcia vnionis diſtiguat̃ a ſcia 9phenſionis
q̄ſi nõ ſit p aliquē habitū mediuz. ſ q2 excellentior et
amplior deiformitas et claritas collata eſt aie xp̄i ex
hoc q v̄bo vnita eſt q̄3 ex h̄ q ſimplr̄ eſt beata. Ergo
cõcedende ſunt rõnes ꝓbantes q aia xp̄i cognoſcat
verbū cognitõne aliq̄ formalr̄. q̄ inquā nõ eſt ipſum
verbū. ſ gr̄a effect⁹ v̄bi. quā verbū facit in aia xp̄i be-
atiſſima. ¶ Ad illđ g̃ qđ p̄ obijcit̃ in cõtrariū q ip̄m 8
verbū eſt ſapia. ⁊ ſapia cognoſcit̃ ſeipſa. dōm q ip̄m
verbū eſt ſapia q̄ cetera cognoſcunt̃. tā ipſum v̄buz
q̄ ea que ſunt ab ipſo. Sz attendendū eſt q ille ab-
latiu⁹ põt 9ſtrui formaliter vel cauſaliter. Si forma
liter. ſic ſapientia eterna eſt ſibi ip̄i rõ cognoſcēdi. Si
cāliter. ſic om̄ia cognoſcunt̃ ipſa. q2 facit cetera cog̃-
ſci. Formaliter aūt nõ põt intelligi. q2 nõ põt eē for-
ma cognoſcentis creati niſi dicat̃ forma exemplarꝭ.
Et q̄m om̄is actus cog̃ſcendi pfect⁹ eſt a ſapia. non
tñ effectiue. ſed ſicut a forma pficiente ip̄am ſubam
cognoſcentē. hinc eſt q ad cognoſcenduz fontē ſapi-
entie requirit̃ ſapia q̄ de illo fonte diriuat̃. Nec ē p-
cedere in infinituz. q2 ibi eſt ſtat⁹. ſ. in ſapia vel ſcia q̄
eſt forma ⁊ hitus aie. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ q ibi eſt 9
cognoſcens. ⁊ cognoſcibile. ⁊ vnio. dōm q nõ queců
q3 vnio cognoſcentis ad cognoſcibile ſufficit ad co-
gnitõez. imo requirit̃ q vniant̃ p modum cognoſcē-
tis. Sicut em̄ in opponendo monſtratum eſt. deus
eſt in omibus eſſentialiter ⁊ intim⁹ omnibus. et tñ a
paucis cognoſcit̃. ⁊ ideo q̄uis verbū increatū ſit aie
vnitum. non tñ cognoſcit̃ per hoc qđ vnitur in vni-
tatem pſone. ſed p hoc q intellectus anime ſibi vni-
te efficitur ei conformis per influentiaz luminis. Ne-
ceſſe eſt em̄ intellectum aliquo modo formari et in-
formari ab ipſo ad hoc q ipſum cognoſcat. Ad il- 10
lud qđ obijcit̃ de aia ⁊ ſcientia q ſeip̄is cognoſcunt̃.
⁊ illa que eſſentialiter ſunt in anima. dōm q aia nõ

videꝛ cognoſci ſeipſa q꞉ ipſa ſit ſciētia qua cognoſcit ſe.
ſ ſeipſa cognoſcit. qm̄ ipſa eſt vnita potētie cognoſcē-
ti in q̄ꝛtū eſt cognoſcēs. De ſapiētia aūt increata ſec⁹
eſt. tum q꞉ ipſa ē ſupra animā cognoſcentē. ⁊ iō opor-
tet eleuari ꝑ gratiā. tū etiā q꞉ talis vnio nō ſufficit ni-
11 ſi alius mod⁹ vnionis cōcurrat. ¶ Ad illud qđ obij-
ciꝛ de cōicatione idiomatū. dicendū ꝙ verū eſt ꝙ ille
hō cognoſcit verbū ſapiā increata. ſ q̄uis idiomata
cōicent̄ illi homi. nō tn̄ cōicant̄ aie xp̄i. Nos aūt nō
q̄rim⁹ de cognitiōe que daꝛ illi homi ꝑ idiomatū cō-
municatōꝫ. ſ q̄ cōpetit ſm naturā aie a v̄bo aſſūpte.

¶ Queſtio. ij. b

¶ Utrū aīa xp̄i in cognoſcendo cōprehendat ipſum
verbū ſibi vnitum. Et ꝙ ſic videꝛ ꝑmo ꝑ autoritatē
apl̄i. Colo. ij. in quo plenitudo diuinitatis corꝑaliter
inhabitat. loquiꝛ de xp̄o. ſ ita cognoſcit aīa xp̄i v̄bū
ſibi vnitū ſicut habitat in ea. cognoſcit ḡ omnē pleni-
tudinē eius. ⁊ h̄ nō ē aliud q̄ꝫ cōprehēdere. ergo ⁊c.
¶ Item hoc ipm̄ dicit Dam̄. de incarnatiōe v̄bi dei.
Aim⁹ omnē naturā diuinitatis in vna ſuaꝝ hypoſta-
ſeon incarnatā eſſe. ḡ totū dei verbū vnitū eſt hūane
nature in xp̄o. ſed eo mō natū eſt ab aīa xp̄i cognoſci.
ꝑ quē modū potuit vniri. ergo ſi totū potuit vniri. vi-
deꝛ ꝙ etiā in totū habeat cognoſci. ſ hoc eſt cōprehē-
di. ergo ⁊c. ¶ Itē Iſidorus de trini. Trinitas ſibi ſo-
li nota eſt ⁊ homi aſſumpto. aut ḡ loquiꝛ de noticia
qualiſcūqꝫ viſiōis. aut ꝑfecte cōprehēſionis. ergo ⁊c.
¶ Itē ſimplex cū attingiꝛ. totū attingiꝛ. ꝓ eo ꝙ nō
habet partē ⁊ partē. Si ḡ verbū increatū eſt ſimpli-
ciſſimū. videꝛ ꝙ totuꝫ ⁊ totalit̄ ab aīa xp̄i attingaꝛ. ſi
aliquo mō attingiꝛ. ſ attingiꝛ aliquo mō. ḡ cōprehē-
diꝛ. Si tu dicas ꝙ nō valet. q꞉ infinitū eſt. ⁊ iō incō-
ꝑhenſibile. Contra. ſicut vere eſt infinitū. ita vere eſt
ſimplex illud verbum eternū. ergo ſicut poniꝛ incō-
ꝑhenſibile ratōne imenſitatis. ita deberet comprehē-
di rōne ſimplicitatis. ¶ Item aīa xp̄i cognoſcit ipm̄
v̄bū. aut ḡ aliq̄d eſt de claritate ⁊ veritate ⁊ pulchri-
tudine qđ nō cognoſcat. aut nihil. Si aliq̄d. ergo in
deo eſt aliquid a chriſto cognitū ⁊ aliquid incognitū.
ergo aliquid ⁊ aliquid. ⁊ ita ps ⁊ ps. qđ nō eſt intelli-
gibile. Si nihil eſt oīno qđ non cognoſcat. q꞉ totū eſt
ideꝫ ibi. videꝛ ꝙ totaliter intra ſuā cognitionē deum
claudat. ⁊ hoc eſt deū cōprehēdere. ergo ⁊c. ¶ Iteꝫ ſi
anima xp̄i nō cognoſcit ipm̄ verbū in tota ſua pleni-
tudine. adhuc deficit a cognoſcēdo de verbo aliq̄d co-
gnoſcibile. ergo potēs eſt in cognitiōe illa ꝓficere. ḡ
cū deſideret deū ꝑfecte noſcere. videꝛ ꝙ deſideriū ani-
me xp̄i nō ſit impletū. ⁊ ꝙ ipſa nō ꝑuenerit ad beati-
tudinis ſtatū ꝑfectū. ¶ Item ille ſolus eſt beat⁹ qui
cōprehendit qđ nos credim⁹ ⁊ ſperam⁹. ſed nos cre-
dimus ipſaꝫ verbi imenſitatem. ſi ergo xp̄s eſt ⁊ fuit
beatus. videꝛ ꝙ ipſam imenſitatē verbi cōprehendat.
¶ Sed cōtra. Dam̄. hoc ſolū intelligiꝛ de deo ꝙ incō-
ꝑhenſibilis eſt. Sed ſi anima chriſti ipm̄ cōprehende-
ret. intelligeret ipm̄ nō incōprehenſibilē. ſed cōprehē-
ſibilem. Si ergo hoc a nemine pōt intelligi. nō poteſt
verbū increatū ab anima chriſti cōprehendi. ¶ Iteꝫ
Aug⁹. de videndo deo. Illud cōprehendiꝛ cui⁹ fines
circūſcribi poſſunt. ſed fines diuine imēſitat̄ a nul-
lo circūſcribi poſſunt. ergo deus a nulla aīa pōt com-
prehēdi. ¶ Itē omne qđ cōprehēdiꝛ eſt finitū com-
prehendēti. ḡ qđ cōprehēdiꝛ a finito eſt ei finitum. ⁊
nihil eſt finitū finito. niſi qđ eſt finitū ſimplicit̄. ſ de⁹
eſt infinitus ſimplicit̄. aīa xp̄i cuꝫ ſit creatura eſt fini-
tꝫ. ergo nō poteſt cōprehendere imenſitatē verbi ſibi
vniti. ¶ Item qđ cōprehēdit alterū eſt magis illo vel
ſaltē ei equaꝛ. alioq̄n ipm̄ claudere intra ſe nō poſſꝫ.
ſed impoſſibile eſt creaturā nec ꝑ vnionē nec ꝑ aliuꝫ
modū equari creatori. ergo impoſſibile eſt ꝙ cōprehē-
dat creatorē. ergo aīa chriſti verbū ſibi vnitū nō com-
prehēdit. his eiſdem rōnibus oſtendi poteſt ꝙ nulla
aīa. ¶ Item verbū increatū ſic eſt vnitū aie chriſti ꝙ
poſſet vniri alteri. ſic habitat in ipſa ꝙ i multis alijs.
ergo ſic eſt i aīa ſibi vnita ꝙ etiā eſt extra. cū ſit vbiqꝫ
ergo ſemꝑ excedit ipſaꝫ animā aſſumptā. ergo ſi tan-
tū vel plus eſt extra q̄ꝫ intra. videꝛ ꝙ anima xp̄i non
includat ipm̄. ac ꝑ hoc nō cōprehēdat. ¶ Iteꝫ ſi aīa
chriſti poſſet verbū increatū cōprehēdere. poſſet per
ꝯſequēs aliquid maius cogitare. omniū eīn cui⁹ ter-
minos cognoſcim⁹. poſſum⁹ itelligere aliquid addi.
ſed deus ē quo maius cogitari nō pōt. vt dicit Anſ.
ergo verbū vnitū aie chriſti ſi cōprehēdereꝛ ab ipſa n̄
eſſet deus. ſ eſt deus. ergo nō cōprehendiꝛ. ¶ R̄ ad 12
ꝑdictoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ aliqui dicere vo-
luerūt ꝙ verbū increatū ⁊ ipſe deus nō ſolum ab aīa
chriſti. ſed etiā ab alijs aīabus beatis habet cōprehē-
di ⁊ aliquo mō eſt cōprehēſibilis. Cōprehēdi eīn ha-
bet q̄ꝛtum ad eſſentiā vt dixerūt que eſt finita. ⁊ ideo
finita. q꞉ in ſeipſa ſimplex ⁊ ꝑfecta. Diciꝛ auteꝫ et eſt
incōprehēſibile q̄ꝛtum ad potentiā que reſpicit infi-
nita. Nunq̄ꝫ eīn pōt in tot q̄n in plura. Et ꝑ hoc diſ-
ſoluere voluerūt autoritates ſanctoꝝ in ſcriptura q̄
vident̄ repugnare inuicē. Aliq̄n eīn diciꝛ ꝙ deus eſt
incōprehēſibilis. Aliq̄n diciꝛ ꝙ beati habēt cognitio-
nem cōprehēſiōis ⁊ reſpectu cōprehēſionis. Sed iſte
mod⁹ dicēdi in ꝑmo libro improbat⁹ fuit. q꞉ impoſ-
ſibile eſt ꝙ potētia excedit eſſentiā. Uñ impoſſibile ē
potentiā eſſe ſimplicit̄ infinitā. ſuba ⁊ eſſentia exiſtē-
te finita. Et ibidē magiſter oſtēdit ꝙ diuinū eſſe non
ſolū in relatiōe ad eos ſ etiā in ſeipſo habet imenſita-
tem. ⁊ ideo iſte modus dicendi ſtare nō pōt. ⁊ q̄ hoc
ꝑmo dixit poſtmodū retractauit. Alij v̄o dicere vo-
luerūt ꝙ aīa xp̄i etſi ſit finita. tamē ob gratiā vniōis
ſublimaꝛ ad aliquid infinitū. habet eīn aliquid qđ ē
ſupra omnē creature gradū. ⁊ quo nihil pōt cogitari
excellētius. ⁊ ex illa ꝑte poteſt cōprehendere verbum
ſibi vnitū. Et hoc eſt etiā ipſius ſolius ꝓpriū. ⁊ ꝓ tan-
to dicunt dixiſſe Iſidoꝝ ꝙ trinitas nota eſt ſibi ſoli
⁊ homini aſſumpto. Sed nec illud ſtare pōt. q꞉ q̄uis
gr̄a vnionis dicat aliquid infinitū rōne alteri⁹ extre-
mi. tamē rōne aie vnite ſemꝑ dicit quid finitū. ⁊ tem
virtut̄ finite. qm̄ anima chriſti manet intra termios
creature. Et ſi eſt virtutis finite. quō poteſt imenſita-
tem cōprehendere rei oīno infinite ⁊ excedentis eam
in infinitū. Et ꝓpterea eſt tercius modus cōmunioꝛ
probabilioꝛ ⁊ certioꝛ ꝙ nec anima chriſti nec aliqua
creatura cōprehendere poteſt imenſitatem verbi in-
creati ſiue ipſius dei. ⁊ tamē ipm̄ totuꝫ cognoſcit. Et
poſſunt iſta duo ſimul ſtare. imo neceſſe eſt ponere.
q̄uis difficile ſit intellectui noſtro capere. Si enim
vere ponimus deum ſimplicem. imo quia neceſſariū
eſt ſic credere ⁊ ponere. ſi cognoſciꝛ. iaꝫ nō ſm partē
⁊ partē. ſed totus cognoſciꝛ. Rurſus. ſi deum poni-
mus imenſum. quia hoc credim⁹ ⁊ fatemur. neceſſe
eſt ponere ꝙ nunq̄ꝫ ab intellectu finito cōprehendiꝛ
totaliter. ⁊ ſic deus a quacūqꝫ creatura ipſuꝫ cogno-
ſcente totus cognoſciꝛ. ſed tamē nō totaliter. Si aūt
queraꝛ quomō illud poſſet intelligi. dicēdū ꝙ diffi-

cilliműſ eſt intelligere. q2 plus repitur in creaturis de
diſſimilitudine ꝙ de ſimilitudine. Intelligam⁹ tamē
gratia exempli aliquez oculum cui⁹ aſpectus non ſit
oino clarus. ꝛ intelligam⁹ aliqd paruű album tamē
inteſum in luminoſitate ꝛ claritate coloris. ocul⁹ ille
videbit illud album totű. tamē eminentiā illius albe
dinis nő cőprehendit. Sic ſuo mő in ꝓpoſito intelli-
gendű eſt. Sed nő modica eſt hic diſſimilitudo. quia
in illo albo qualitas differt a claritate. in deo autē eſt
oino idem. Et ideo aliud exemplű conſueuit poni in
puncto. qui ratiőe ſue ſimplicitatis totus attingit ab
vna linea. nő tamē cőprehendit. q2 pőt infinitas line
as terminare. Sed nec adhuc eſt illud ſimile. quia in
puncto aliud eſt virtus. aliud eſſentia. nő ſic eſt i deo
in quo eſt oino idem. Et ideo terciű exemplű ponen-
dű eſt in ſubſtātia ſpűali que eſt imago dei. quia ipſa
tota eſt in vna pte corpis. ꝛ tamē in illa non diffinit.
q2 ratione ſue ſimplicitatis ſic eſt tota in illa. ꝙ tota
extra illam in pte altera. Sic ꝛ deus in vna creatura
totus. ꝛ totus extra. Per hűc etiā modű oportet in-
telligere circa potentiā intellectiuaz. ſed hoc melius
intelligit ratiocinatiőe ꝙ exemploꝝ ſuppoſitőne. Si
quis eni videt ꝙ in deo ſimplicitas nő opponit infi-
nitati. videre pőt quő deus pőt cognoſci totus. et tñ
13 non comphendi. Propter qđ nota ꝙ infinituz acci-
pitur ſcḋm quātitatē vt dicit phus. Aug⁹. autē dicit ꝙ
eſt quātitas molis ꝛ quātitas virtutis. ꝛ ita ſcḋm vtrā-
qꝫ pőt accipi infinitű. ſed differēter. Qm enim quāti-
tas molis eſt pticipabilis ꝛ ſup pticipabile fundata.
ideo infinitű ſcḋm hanc quātitatē oppoſitionez habet
ad ſimplex. ꝛ impoſſibile eſt ꝙ aliqđ idem ꝛ ſcḋm idez
ſit ſimplex ꝛ infinitű. Qm vo quātitas virtutis repi-
tur in ſimplicib⁹. imo quāto aliqđ ſimplici⁹ tanto po
tentius. hinc eſt ꝙ infinitum ſcḋm hanc non repugnat
ſimplici. imo neceſſario ſequit ꝙ ſi aliquid eſt ſimpli-
ciſſimű. ꝙ aliqđ ſit infinitiſſimű. Clare ergo pőt vide
ri ꝙ in deo ſcḋm idem pőt eſſe ſumma ſimplicitas ꝛ ſű
ma infinitas. ꝛ ideo vera eſt pdicta poſitio ꝙ de⁹ to-
tus videt ſed tamē nő cőprehēdit ab aliqua creatu-
ra. nec vnita. nec ſepata. Et cőcedende ſunt rationes
ad partē iſtā. Ad illud qđ obijcit ꝙ plenitudo di-
14 uinitatis habitat in xpo. ꝛ de Dam. ꝙ tota eſt incar-
nata. Dicendű ꝙ aplus in illo verbo vult oſtendere
pſonalem vnionē que eſt in xpo ꝛ in nullo alio. quia
pſona diuina plena ꝛ pfecta. nő ſolum anime ſ3 etiaz
corpi chriſti fuit vnita. Et dam. hoc ipm vult dicere.
Per hoc ꝙ dicit omnē intelligit diuinā naturā vt p-
fectā. ex hoc tamē nő poteſt inferri cognitio cőprehē-
ſionis. q2 ſicut tactű eſt in illa plenitudine eſt ſimpli-
citas ratőne cui⁹ poteſt habitare ꝛ vniri rei finite. eſt
nihilomin⁹ ꝛ infinitas rőne cui⁹ neceſſario habet ex
cedere ꝛ impoſſibile eſt cőprehēdi. Et ſic patet ꝙ illđ
ꝓcedit ex inſufficiēti. plus eni dicit cőprehēſio ꝙ co-
gnitio plenitudinis vel pfectionis. Supra eni cogni-
tionē addit incluſionē ſiue cőterminationē vel cőmen
ſurationē quodā mő dicendi. Ad illud qđ obijcit
15 de Iſidoro ꝙ trinitas nota eſt ſibi ſoli ꝛ homi aſſum
pto. Dicendű ꝙ nő vult excludere omnē cognitőez.
ſed pfectā cognitionē dei attribuere ſibiipſi ꝛ nature
aſſumpte. Ipſi nāqꝫ trinitati attribuit pfectā cogni-
tionē ſimpliciter. ſed homi aſſumpto in genere crea-
ture. Illa eni aia creata inter ceteras creaturas co-
gnoſcit limpidiſſime ꝛ ita perfecte ſicut vnqꝫ potuit
capere. Unde ꝓpter familiariſſimā cognitionē quam
habet illa anima inter creaturas dicit Iſidorus ꝙ ei
ſoli nota eſt trinitas. magis p autoritatē loquēs ꝙ p
pciſionem. Ad illud quod obijcit ꝙ ſimplex totű 16
attingit. dicendű ꝙ verű eſt ſcḋm totű ſed nő ſcḋm ptes
ꝛ partez. in ſimplici eni non eſt dicere totum niſi per
puationem compoſitiőis partiű. Sed ex hoc non ſe-
quit ꝙ cőprehendat. q2 ſicut dictű eſt ſimul cum ſim
plicitate ſtat infinitas. que nő patit aliquid dei oino
videri pfecte a creatura. Nec valet qđ obijcit ꝙ ita
deberet dici cőprehenſibile ꝓpter ſimplicitatem. ſicut
incőprehenſibile ꝓpter imenſitatem. nam ad imenſi-
tatem de neceſſitate ſequit incőprehēſibilitas de ipſa
nomis ratiőe pmaria. ad ſimplicitatē nő. Tanta eni
poteſt eſſe ſimplicitas. ꝙ nedű ipſa faciat cőprehen-
di. imo ꝓpter ſuam excellentiā reddat incőprehenſi-
bilē. Ad illud qđ obijcit ꝙ aliquid latet de deo ꝛc. 17
Dicendű ꝙ nő eſt intelligendű in deo ſicut intelligit
in aliqua re compoſita. cui⁹ vna pars nő apparet ꝛ
alia manifeſtat. qm diuina eſſentia non eſt aliquid ꝛ
aliquid. ſed eſt aliqđ vnű qđ equiualet infinitis. Un
quicqđ illud ſit qđ anima de deo videt. ſic illud videt
ꝙ tamē cőprehendere nő poteſt. vnde idez ipm latet
ꝛ patet. patet quidē ad intuendű. ſed latet ad cőpre-
hendenduz. Sicut ſi querat cum deus eſt in lapide.
eſt ne aliquid dei extra lapidem ꝛ aliquid intra. Di-
cendum ꝙ non eſt ſcḋm aliquid ſui extra. ꝛ nec ſcḋm ali-
quid ſui intra. ſed totus intra ꝛ totus extra. ſic et in
ꝓpoſito intelligere oportet. Ad illud qđ obijcit ꝙ 18
ſi non cőprehendat adhuc pőt ꝓficere in cognitőne
dei. Dicendű ꝙ illud nő ſequit. ꝓ eo ꝙ ſtatus eſt in
ꝓfectu cognitionis. Aliqñ ex pte rei comphenſe. que
nő poteſt melius cognoſci. Aliqñ ex pte cőprehendē
tis qui nő eſt natus melius cognoſcere. ꝛ ſic eſt ſtat⁹
in chriſto ꝛ in alijs beatis. Sed aliter in chriſto ꝙ in
alijs. q2 chriſtus ita pfecte cognoſcit ſicut vnqꝫ cape
potuit. ſed alij ſancti ita pfecte ſicut diſpoſiti fuerunt
p merita gratie. nec poſſunt vltra ꝓficere. q2 nő ſunt
in ſtatu merendi. nec vltra deſiderare amplius habe-
re ꝙ habeant ꝓpter illius ſummi boni ſufficientiā et
affectionē ordinatā. ſcḋm ſumme iuſticie regulā ꝛ librā
ſed quieſcűt quiete pfecta. quia tenēt eum quem de-
ſiderabāt. Ad illud qđ obijcit vltimo de cőprehē- 19
ſione. Dicendű ꝙ cőprehendere dicit tripliciter. Uno
mő idem ꝙ charitate adherere. Et ſic accipit Bern.
ꝛ Aug. ſi ſanctus es. cőprehendiſti. Alio mő eſt idem
qđ clare videre ꝛ pfecte amare. ſicut ad Phil. iij. Si
quo mő cőprehendā in quo cőprehenſus ſum. Ter-
cio mő comphendere eſt idem ꝙ terminos rei claude-
re. ſic deus eſt incőprehenſibilis. Cum ergo dicitur ꝙ
ſancti ſunt cőprehenſores in patria. ꝛ ꝙ chriſtus fuit
cőprehenſor. dicendű ꝙ medio modo accipit. ꝛ ſic ha
bet veritatem. nam chriſtus videt dei imenſitatem.
nec tenet hoc fide ſed certiſſima cognitione. hic enim
nouit deű imenſum. Et ſi tu queras. vtrum poſitiue
vel puatiue. dicendum ꝙ quodāmő poſitiue. quodā
modo puatiue. Poſitiue quātum ſe extendit capa-
citas ſue intelligentie. Priuatiue deinceps. Admira
tur enim illam ſummā ꝓfunditatem imenſitatis di-
uine ſicut dicit ꝓpheta. Mirabilis facta eſt ſcientia
tua ex me. confortata eſt et non potero ad eam. et ſic
patet totum.

Queſtio. iij.

Utrű anima chriſti in cognoſcendo deum. defigat
aſpectű in ipm lumen eternű an in aliqđ citra ipm.

Et ꝙ nō videat ipſum fontē lumis videt̄.i. Thi.vj.
Lucē habitat inacceſſibilē quā nullus hominū vidit
ſed nec videre poteſt.ergo chriſtus ſm̄ ꝙ homo nūꝗ̄
deū i ſua luce vidit nec videre potuit. ¶ Itē.i. Ioh.
iiij. Deū nemo vidit vnꝗ̄. Sup illū locū dicit Criſo.
Solus filius eum vidit ⁊ ſpūſſanctꝰ. qui aūt creabi-
lis eſt nature.qualiter videre pōt increabilē. Si ergo
anima chriſti nec eſt filius nec ſpūſſanctꝰ. ſed magis
creatura.nō videt̄ ꝙ illā lucē videat in ſeipā. ¶ Itē
quātū diſtat finitū ab infinito. tantū diſtat creatura
a creatore.ſed ꝓpter infinitā diſtantiā.nulla virtus fi
nita poteſt cognoſcere deū vt imenſum.ergo pari ra-
tione ꝓpter infinitā diſtantiā nulla virtus creata po
terit cognoſcere ⁊ videre lumen increatū ꝑ ſeipſum.
¶ Item ſicut ad cognitionē cōprehēſiōis requirit̄
cōmenſuratio quedam.ita ad cognitionē a pte viſio-
nis requirit̄ aſſimilatio cōgrua.ſed que in nullo con-
ueniūt nō poſſunt aſſimilari. ergo creator nō poteſt
a creatura in ſeipō videri.cum nihil habeāt cōmune.
¶ Itē multo plus excedit claritas diuine lucis ocu-
lum aie chriſti.ꝙ̄ ſol excedat claritatē oculi materia-
lis.ſed oculus noſter materialis nō poteſt intueri lu-
men corpale in fonte ꝓpter excellentiā.ergo nec intel
lectus chriſti. ¶ Itē fons eterni lumis in ſeipō eſt in-
finitus ⁊ imenſus.ſed finitū non poteſt ſup infinitū.
ergo cū virtus aie xp̄i ſit finita.nō poterit actus eius
ſe ꝓtendere vſq; ad ipm̄.ergo nō poterit ipm̄ cogno
ſcere in ſeipō.ergo videt̄ ꝙ nec anima chriſti nec alia
anima cognoſcat deū in claritate ſua. ¶ Sed cōtra.
ſup illud.ij. Cor.iij. Nos reuelata facie. glo. Chriſtꝰ ē
imago patris eadem cū illo in quē tendimꝰ. ſcȝ vt cū
in eſſentia videamꝰ. Si ergo xp̄i anima hȝ ad qḋ ni-
timur ꝑuenire.ergo deū videt in ſuba ⁊ natura. Itē
plus eſt vniri alicui in vnitatē pſone. ꝙ̄ in vnionem
facientē cognitionē. Sed anima xp̄i verbo eterno im
mediate vnita eſt in vnitatē pſone.ergo multo fortiꝰ
ipi veritati ⁊ luci verbi vnit̄ ꝑ cognitionē ipius in ſe.
ergo ſine aliquo medio deū videt. ¶ Item in cogni-
tione cōcluſionū nō eſt quies ſed ſolum in cognitiōe
pncipiorū.⁊ ratio huiꝰ eſt.q2 anima cognoſcit cōclu-
ſiones ꝑ mediū.pncipia vō cognoſcit ſine medio. Si
ergo aia chriſti cognoſcit deū mediāte aliquo.ergo ñ
quieſcit in cognitiōe dei.⁊ ſi nō quieſcit in deo.cū deꝰ
ſit finis vltimꝰ.nō eſt beata. Si ergo beata eſt.neceſ-
ſario ſequit̄ ꝙ cognoſcat diuinā lucem in ſeipā. pari
ratiōe ⁊ omnis aia beata. ¶ Itē intellectꝰ cōprehen
ſoris tantū eleuat̄ quantū affectus.ꝙ̄uis cecus ſit in
via ꝓpter cecitatē ignorantie. Sed xp̄s fuit pfectiſſi-
mus cōprehenſor. Cū ergo ipſe diligeret ſummā dei
bonitatē in ſeipā omi affectu circūſcripto.pari rōne
lucē ⁊ veritatē in ſeipō videbat abſq; medio. ¶ Itē
aut imediate videt aut ꝑ mediū. Si imediate.habeo
ꝓpoſitū. Si ꝑ mediū. aut per mediū ꝓportionale.aut
iproportionale. Si ꝑ mediū improportiōale.ergo po
tius impedit̄ ꝙ̄ iuuet̄. Si ꝑ mediū ꝓportionale.con
tra.aut eſt creatū aut increatū. Increatū nō.q2 illud
eſt vnū ſolum. Si creatū.ergo creatura pōt eſſe ꝓpor
tionabilis creatori. ⁊ ſi hoc.cuȝ nihil aliud impediat
ꝗn creatura poſſit videre deū in ſua ſubſtātia.reſtat
ꝙ anima chriſti ſic eū vidē poterat ⁊ videbat. ¶ Itē
ſi ꝑ mediū. aut illud eſt ſupius anima xp̄i beata aut
inferius. Si inferius.ergo imediatior eſt aia xp̄i deo
ꝙ̄ ſit illḋ qḋ tu dicis mediū.ergo illo circūſcripto me
lius videbit deū. Si ſupius.ergo aliquid eſt excellen

tius natura hūane mētis in chriſto. Sed hoc eſt im-
poſſibile.q2 omnia ſunt ſubiecta pedibꝰ eius. Reſtat
ergo ꝙ anima eius imediate ⁊ in ipō fonte videbat ⁊
videt lumē eternū. His etiā rōnibus idē oſtendi pōt
de qualibet aia beata. ¶ Rꝫ ad pdictoꝝ intelligentiā 20
eſt notandū ꝙ aliqui voluerūt dicere ꝙ deus a nul-
la creatura videbit̄ nec videt̄ in ſua eſſentia vel na-
tura.ſed videbit̄ in claritate ſua. cum tantus ſit ful-
gor ipſius imenſitatis lumis ꝙ ad contuitū illiꝰ ſub-
ſtantie nullus oculꝰ creature poſſit ptingere. Hūc er
rorē euacuat Grego.in moralibꝰ tractans illud Iob
xxviij. Nō adequabit̄ ei aurum vel vitrū. vbi ait ſic.
Fuerūt qui dicerēt i illa regeneratiōe beatitudinis i
claritate ſua deū cōſpici.⁊ in natura nō videri.ſ; non
eſt aliud claritas.aliud natura.ſed ipā natura eſt cla
ritas.⁊ ipā claritas eſt natura. Et ideo iſte error.non
multū eſt rōnabilis. q2 male intelligit lumen eternū
in quo differt eſſentia lumis ⁊ ipē actus lucendi. Et
ideo fuerunt alij moderniores q̄ dixerūt a nulla crea
tura poſſe aſpici lumē eternū in fonte ſue claritatis.
ſed in quibuſdā cōdeſcenſiōibus ⁊ theophanijs. ⁊ hꝫ
ꝓpter improportionabilitatē oculi ad illā ſummā lu
cem. que potius ſua imenſitate opprimeret ꝙ̄ dele-
ctaret oculū creature.q̄ ſe habet ad ipſam ſicut oculꝰ
noctue.⁊ ideo oportuit ꝙ deus ſe cōtemparet ipi aie.
ſicut ſol cōtempat̄ oculo mediāte nube. Sed hic mo
dus dicendi non minꝰ a veritate deuiat ꝙ̄ pcedens.
Vnḋ etiā ipm̄ improbat magiſter Hugo ſup angeli-
cā hierarchiā. Quid eſt inꝗ̄ theophanijs deū videre
⁊ eū illas nō videre.niſi nūꝗ̄ vere videre. Si eīm ſola
imago ſemp videt̄. veritas nūꝗ̄ videt̄. Tollāt ergo
fantaſias ſuas quibꝰ lumē mentiū nr̄aꝝ obtenebra-
re nitunt̄.neq; nobis deū noſtrū ſimulacris exterimi-
nationū ſuaꝝ interſepiāt.q2 nos ſicut nec ſatiare pōt
aliquid p̄ter ipſum.ſic nec ſiſtere poteſt aliquid vſq;
ad ipſum. Et ideo his duobꝰ modis tanꝗ̄ erroneis
abiectis.dicendum eſt tercio modo vere ⁊ catholice.
ꝙ anima chriſti beatiſſima ⁊ alie beate anime vident
ipm̄ luminis fontē.in quo reficiunt̄. quieſcunt.dele-
ctant̄.⁊ quodāmō a claritate illius lumis abſorbet̄.
vt deus ab eis vndiq; ꝯſpiciat̄.⁊ videat̄ etiā in ipis.
⁊ hoc potiſſime verū eſt in anima chriſti. Et ideo con
cedende ſunt ratiōes ⁊ autoritates ad hanc partem
inducte. ¶ Ad intelligentiā autē autoritatū adducta 21
rū in contrariū ⁊ cōſilium notandū eſt ꝙ quinq; mo
dis habent exponi autoritates ſanctorū que vident̄
dicere deum in ſua ſubſtantia non poſſe videri. Pri-
mo modo ſic. Nō poteſt videri.ſ.viribus noſtris. po-
teſt tamē munē dei. Vnde ſup illud.j. Thi.vj. Lucē
habitat inacceſſibilē.glo.inacceſſibilis eſt viribus no
ſtris.acceſſibilis muneribus ſuis. Secūdo ſic.nō po-
teſt videri ſubſtantia.ſ.in via.vn̄ ſup illud.j. Thimo.
vj.quē nullus hominū videre poteſt.glo.poterit aūt
aliquādo. Et ſic illud Exod.xxxiij. Non videbit me
homo ⁊ viuet. Tercio modo ſic. nō poteſt ſubſtātia
videri.i.plene cōprehendi. Vnde ſuper illud Iob.xj.
Forſitan veſtigia dei comphendes. Glo. eius eſſen-
tia a nullo plene videbit̄.ſ. circūſcribendo. Quarto
modo ſic.nō poteſt videri ſubſtantia.i. ratio ſubſtan
tie. Vnde Roma.j.qḋ notū eſt dei. Glo. Ratio ſub-
ſtantie eius latet omnē creaturam. ⁊ hoc modo pōt
dici trinitas ſibi ſoli nota eſſe. Quinto modo ſic.ne-
mo dei ſubſtantiā nouit vel aliquid tale.q2 non facit
noſſe. Math.xxiiij. De die aūt illa ⁊ hora nemo no-

uit.neqꝫ angelus ⁊c̄.ſicut fouea ceca dicit̃. qꝛ nō ma-
nifeſtat qd̓ habet in ſe.Et ſic dicit Criſo. ꝙ angeli nō
uident quid ſit deus. Et ſic patent due autoꝛitates.
qꝛ pͥma currit ſm pͥmū modū. ⁊ ſecūda ſm quartū
22 modū vel quintū. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̃ ꝙ tantū di-
ſtat finitū ab infinito ⁊c̄. Dicendū ꝙ diſtantia dicit̃
cōtra cōuenientiā.cōuenientia aūt inuenit̃ in triplici
differentia ꝙ̄tum ad pñs ſufficit.Eſt eīm cōuenien-
tia cōmenſuratiōis ſiue adequationis. ⁊ cōuenientia
ꝑticipationis alicuꝰ cōmunis. ⁊ cōuenīētia oꝛdinis.
Dico ergo ꝙ ſi diſtantia dicat̃ ꝑ ꝑuationē cōuenien-
tie adequatiōis ⁊ ꝑticipationis. infinita eſt diſtantia
creati ad increatū.ſicut infiniti ad finitū. Si vͦo dica-
tur diſtantia ꝑ ꝑuationē cōuenientie oꝛdinis. dicē-
dum ꝙ falſum eſt.qꝛ creature imediate oꝛdinant̃ ad
deum ſicut ad pͥncipiū ⁊ ſicut ad finē.maxime crea-
tura rōnalis.ad ſimplicē autē cōtuitū ſufficit ꝙ ſit cō-
uenientia oꝛdinis.ſed ad cognitionē cōꝓhenſionis
requirit̃ cōuenientia ſm quādā equalitatē ſiue ade-
quatiōez.Et ideo nō ſequitur ꝙ ſi anima creata non
poſſit cōꝓhendere infinitatē.ꝙ non poſſit intueri
luminis fontē. ⁊ ꝑ hoc patet ſequens. Qꝛ cū dicit ꝙ
ad cognitionē requirit̃ aſſimilatio. Dicendū ꝙ non
opoꝛtet ꝙ ſit aſſimilatio in natura tercia. ſed ſufficit
ꝙ vnuz ſit ſimilitudo alterius ſicut in pͥmo libꝛo fuit
23 determinatū diſt.j.et.iij.et.xxxv. ¶ Ad illud qd̓ obij-
cit̃ ꝙ excedit oculū lumē illud. Dicendū ꝙ eſt excel-
lentia cōſeruās. ⁊ eſt excellentia coꝛrumpens.Excel-
lentia cōſeruans eſt in ſpūalibus.ſed coꝛrumpens in
obiectis coꝛpoꝛalibꝰ. ⁊ ratio huiꝰ in pͥmo libꝛo ē red-
dita. ⁊ a ꝑte obiecti. ⁊ a ꝑte modi cōꝓhēdēdi. ⁊ ideo
nō eſt ſimile. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̃ ꝙ finitū non pōt
24 ſupꝛa infinitū. Dicendū ꝙ anima in cognoſcēdo deū
plus eſt in ſuſcipiendo ꝙ̄ in agendo. imo oīs potētia
anime reſpectu dei ſe habet in ratiōe paſſiui.nec dici-
tur potentia cognitiua actiue. que de ſua rōne dicit
quodāmō paſſionem ſicut dicit phus ⁊ Priſcianus.
Ideo cū intelligit deū nō agit anima in deū. ſed deꝰ
influit in animā.in qua influentia deus cōdeſcendit
ꝑ gratiā. ⁊ anima eleuat̃ ⁊ efficit̃ deifoꝛmis. Et ipſa
deifoꝛmitas eſt diſpoſitio reddēs oculū anime aptū
ad videndū deū.non qꝛ facit ꝓpoꝛtionabilē quātita-
tem.qꝛ ſemꝑ illud lumē excedit in infinitū. ſed qꝛ fa-
cit ꝓpoꝛtionabilē qualitatē.qꝛ dat̃ ipi aīe aliquid vt
pote ſimilitudo.qd̓ cū ipaz animā ⁊ intellectū anime
cū deo facit ſimilē.reddit ⁊ intelligentē.Et ſi tu obij-
cias ꝙ licz viſio ⁊ cognitio incipiat a paſſione cōplet̃
tamē in actione.cū ad viſionē duo cōcurrāt receptio
⁊ iudiciū.in illū autē fontem luminis nulla pōt crea-
tura agere. qm̄ ipſe a nullo poteſt pati. Similiter de
illo fonte lumis ⁊ veritate ſumma nullꝰ poteſt iudi-
care ſicut dicit Augꝰ.de vera religione. ⁊ ipa ratio di-
ctat.cum iudicās aliquo mō p̄ſideat iudicato. nullo
mō videt̃ ſuſtineri poſſe ꝙ anima chꝛiſti vel alia aīa
beata intueat̃ ipm ſupni luminis fontē. Ad hoc re-
ſpondendū eſt ꝙ etſi ad ꝑfectionē cognitiōis aliquo
mō cōcurrat nō ſolum paſſio ſed etiā actio. nō tamē
cōcurrit actio. que quidez fit ꝑ aliquā influentiā vel
impꝛeſſionē ipſius cogniti in cognoſcibile.ſed ſolum ꝑ
quādam ꝓtenſionē. ſicut etiā patet in dilectiōe cum
amo aliquē.anima amando aliquo mō agit.nihil tm̄
influit in amatū.nec dilectū aliquid patit̃ vel recipit
ab amāte.Sic intelligendū eſt in cognitiōe. Similit̃
cū dicimus viſionem ſiue cognitionē ꝑfici a iudicio.

Dicendū ꝙ verū eſt. ſed ad hoc ꝙ̄ videamꝰ deū non
opoꝛtet ꝙ de ipo iudicemꝰ in ſe.ſed ſufficit ad claraz
viſionem ab ipſo fonte lumis illuminari. ⁊ illumina-
tū oculū etiā in ipm ꝓtendere intuendo. et iudicare
de ipſo intuitu.cuz non poſſit attingere ad hoc vt de
ipſa ſumma veritate iudicet.ſed ſm ipaz iudicet ani-
ma de ſeipſa ⁊ de ſua cognitiōe. Nihil tamē impedit
aliquo mō accipiēdo iudiciū ſm ꝙ requirit̃ ad viſio-
nē quin poſſit concedi ꝙ aīa beata certiſſime iudicet
illud eſſe ſummū lumē qd̓ intuet̃.ſicut in pͥmo libꝛo
fuit habitū.Et huic nō repugnat verbū Aug. Quātū-
cūqꝫ eīm ſiue intuitus ſiue iudiciū videat̃ in ſe habe-
re naturā actionis.tamē reſpectu diuini luminis a ꝙ̄
cauſat̃ eſt paſſio ⁊ effectus. Unde ꝙ aīa videat deuz
in ſe hoc nō eſt qꝛ anima poſſit ſupꝛa deū.ſed magis
ꝙ̄ deus poſſit ſupꝛa ipaz adeo vt aīa ꝑ diuinā poten-
tiā ⁊ influentiā eleuet̃ ſupꝛa ipſaz. Hec autē que di-
cta ſunt de anima chꝛiſti.generaliter valent ad q̄ſtio-
nem de viſione dei.ſimilit̃ que ſequunt̃.

COnſequēter querit̃ de cognitiōe quā aīa xp̄i
habuit in vbo.Et circa hoc q̄runt̃ tria. Pri-
mo querit̃ vtrū in eodē hītu cognoſcat vbū
⁊ alia in vbo. Secūdo q̄rit̃ vtruz aīa cognoſcat actu
in verbo q̄ cognoſcit habitu. Tercio q̄rit̃ vtrū i ver-
bo noſcat oīa quecūqꝫ nouit verbū.

Queſtio.j. d

¶ Utrū aīa xp̄i eadē cognitiōe q̄ cognoſcit verbuz.
cognoſcat alias res in verbo.Et ꝙ eadē videt̃. Aug.
ſuꝑ Geñ.ad literā dicit ꝙ angeli tripliciter cognoue-
rūt res. videlicz in verbo.in ſeipis.in ꝓpꝛio genere. ſꝫ
cognitio quā angelus habet i verbo de re. diſtincta ē
a cognitiōne quā angelꝰ habet de re i ſeipſo.ſed ange-
lus in ſeipſo cognoſcit res ꝑ ſpeciē aliquā ſibi dataz.
ergo videt̃ ꝙ ea cognitione que eſt in verbo cogno-
ſcat res nō mediāte aliqua ſimilitudine ipiꝰ rei.p̄ter
illam que ē in verbo.ergo eadē cognitiōe qua cogno-
ſcit verbū.cognoſcit rem aliā in verbo. ¶ Itez ver-
bum eſt ſufficiens ratio cognoſcēdi omnia alia a ver-
bo.tanqꝫ exemplar eſt ratio cognoſcēdi exemplatoꝝ.
ſꝫ cognoſcere ſufficientē rationē alteriꝰ hͦ nō eſt aliud
ꝙ̄ cognoſcere ipſaz rem.eadem eīm eſt cognitio ratio-
nis cognoſcendi ⁊ ipſiꝰ rei cognite.ergo eadez cogni-
tiōne q̄ aīa cognoſcit verbū cognoſcit res alias a ver-
bo. ¶ Itē meliꝰ cognoſcit̃ res in diuino exemplari
ꝙ̄ cognoſcat̃ i ſe. melius etiā cognoſcit̃ ꝑ diuinū ex-
emplar ꝙ̄ cognoſcat̃ ꝑ ꝓpꝛiā ſimilitudinē.ſꝫ eadē co-
gnitione qua q̄s cognoſcit ſimilitudinē rei.cognoſcit
ipſam rem. ergo ⁊c̄. ¶ Itez ſi ſilitudo rei in ſpeculo
nullo mō differret ab ipo ſpeculo. nihilominꝰ eadez
cognitione qua cognoſceret̃ ipm ſpeculū. cognoſce-
ret̃ ipa ſilitudo rei ⁊ ipa res.ergo cū in verbo eterno
nō differat ſimilitudo rei ab ipo. nam ipm eſt exem-
plar ⁊ ratio cognoſcēdi.videt̃ ꝙ eadem cognitōne q̄
quis nouit verbū.cognoſcat ⁊ res in verbo. ergo aīa
chꝛiſti ꝑ eundē habitū cognitionis cognoſcit verbuz
⁊ alia in ipſo. ¶ Item ſi anima chꝛiſti cognoſceret rē
in verbo ꝑ aliū habitū ⁊ aliā ſimilitudinē ꝙ̄ cogno-
ſcat ipm verbū.aut illa ſimilitudo eſſet vna.aut mul-
te. Una non poteſt eſſe. qꝛ vnaqueqꝫ res creata ha-
bet ſimilitudinē ſibi ꝓpꝛiā i genere creature. Si mul-
te. ergo cū nō ſit ſtatus in multis ſed i vno. cognitio
aliarū rerū a verbo in ipſo verbo nō ſpectaret ad co-
gnitionē glorie in qua eſt ſtatus ⁊ quies. ergo ſi hoc
eſt inconueniens, reſtat ꝙ eodem habitu cognitionis

quo cognoſcit̃ ipm̃ verbũ. cognoſcunt̃ ⁊ alia i verbo
tam ab aĩa xp̃i q̄ȝ ab alia aia beata. ¶ Sed cõtra.
Sicut materia ſe habet ad formã. ita intellect⁹ poſſi-
bilis ſe habet ad res quas cognoſcit. ſ; impoſſibile eſt
q̄ ſummũ ens det eſſe ipi materie niſi imprimẽdo ali-
quã formã creatã ipi materie diuerſam a ſe. ḡ impoſ-
ſibile eſt q̄ ſummũ lumẽ faciat intellectũ poſſibilẽ ali
quid actu intelligere. niſi imp̄mat ei ſpeciẽ in ſimilitu
dinẽ ipſius rei cognite. ergo cognitio aliarũ rerũ a ver
bo in ipo verbo aliquid plus exigit q̄ȝ cognitionẽ ipi⁹
verbi. ⁊ eſt ꝑ aliam rõnem cognoſcẽdi q̄ȝ ſit cognitio
ipſi⁹ verbi. ¶ Item ad hoc q̄ intellect⁹ aliquid intel
ligat. neceſſe eſt ipm̃ aſſimilari rei cognite. ergo cũ co-
gnoſcit alia a verbo. neceſſe eſt ipm̃ aſſimilari nõ ſolũ
ipſi verbo ſed etiã alijs a verbo. Sed alijs a verbo nõ
poteſt aſſimilari niſi ꝑ ſuſceptõeȝ ſimilitudinũ aliaꝝ.
ergo ad hoc q̄ intellect⁹ aliquis creatus ſiue xp̃i ſiue
ali⁹ cognoſcat alias res in v̄bo. nõ ſufficit cognoſcere
ipm̃ verbũ. ¶ Itẽ ſi aſpicerẽ ad aliquã rẽ aggenera-
ret̃ in me ſilitudo illi⁹ rei. Silr̃ ſi aſpicerẽ ad ſpeculũ.
nõ ſolũ aggeneraret̃ i me ſilitudo ſpeculi ſ; etiã ſilitu-
do rei. ḡ ſi verbũ eternũ cõtinet in ſe ydeas rerũ oim̃.
ita generabunt̃ ſimilitudines reruȝ in aia aſpiciente
ipm̃. ſicut ſi anima contueret̃ ipas res. ergo videt̃ q̄
res in verbo nõ tm̃ cognoſcit̃ ab intellectu creato per
ipſum verbũ. ſed etiaȝ ꝑ ſimilitudines impſſas. ergo
ꝑ cognitionẽ aliã ⁊ aliã. ¶ Itẽ contingit cognoſcere
ipſum verbũ vt lucem. ⁊ cõtingit cognoſcere ipm̃ vt
exemplar. Tũc autem cognoſcit̃ verbũ vt exemplar.
qñ in ipſo cognoſcunt̃ alia. ſ; impoſſibile ẽ cognoſce-
re ipſum verbũ lucẽ quin infundat̃ nobis lumen qđ
facit nos cõformes ipſi luci. ergo impoſſibile eſt ipm̃
cognoſcere vt exemplar. q̄n infundat̃ nobis cognitõ
que facit nos cõformes ipſis eternis ydeis ⁊ rationi-
bus. ergo nec aia chriſti alio mõ q̄ȝ iſto cognouit. Si
dicas q̄ idem eſt ⁊ qđ aſſimilat̃ ipſi verbo vt luci. et
verbo vt exemplari. Contra. Poſſibile eſt cognoſce-
re ipſum verbũ ⁊ ſi nõ cognoſceret̃ res cui⁹ verbum
eſt exemplar. ergo videt̃ q̄ alia ſit ratio ꝑ quã q̄s cõ-
format̃ ipſi verbo vt luci. ⁊ ipſi verbo vt exemplari.
¶ Itẽ intelligam⁹ q̄ aliquis in verbo cognoſcat rẽ
aliquã vidẽdo ipm̃ verbũ. ⁊ poſt deſinat videre. ſicut
fuit in raptu Pauli. poſſibile eſt talẽ poſtq̄ȝ deſijt vi-
dere ipſaȝ verbi eſſentiã habere memoriã eius quod
vidit in verbo. hoc autẽ nõ eſſet niſi res in verbo co-
gnoſceret̃ alia cognitione q̄ȝ ipm̃ verbũ. ergo anima
chriſti ⁊ omnis alia aia ſi cognoſcat res in verbo. hoc
nõ ẽ ꝑ eandẽ cognitionẽ ſed ꝑ cognitionẽ aliã ⁊ aliã.
25 ¶ R̷ ad p̄dictoꝝ intelligentiã eſt notandũ q̄ habi-
tus cognitiõis numerari habet penes rõnem cogno-
ſcendi. Qm̃ ergo verbũ eternũ eſt ſufficiẽtiſſima ratõ
cognoſcẽdi oia alia a ſe. qđ patet. q: ſeipſo cognoſcit
oia. ideo ad hoc q̄ aliquis cognoſcat res in verbo. nõ
oportet in ipo eſſe geminã cognitionẽ ipſius verbi et
ipi⁹ rei cognite. Geminã dico q̄tũ ad habitũ cogno-
ſcendi. ꝓpter hoc q̄ habens deiformitatẽ glorie ꝑ quã
cognoſcat ipſum verbũ. habet vnde aſſimilet̃ ipi ver
bo. qđ eſt ꝑfecta ratio cognoſcendi oia alia. ⁊ ita co-
gnoſcendo verbũ habet habitũ quo poſſit cognoſce-
re alia. ita q̄ habitus ille ꝓut dicit̃ eſſe verbi ⁊ alioꝝ
a verbo. nõ differt niſi ſola compatiõe. Per idem em̃
q̄ ipſum verbũ eternũ eſt lux ⁊ veritas in ſe eſt exem
plar aliarũ rerũ. ⁊ ideo qui habet vnde cõformet̃ ipſi
ſumme veritati. habet vnde cõformet̃ ratiõi cogno-
ſcendi omnia. Qm̃ ergo verbũ eternũ ꝑ idem eſt ra-
tio cognoſcẽdi ſe ⁊ alia. ideo dico q̄ anima xp̃i eodeȝ
habitu q̄ cognoſcit ipm̃ v̄bũ. cog̃ſcit res i v̄bo. exiſtẽ-
te ſola differẽtia q̄tũ ad cõpationẽ ſiue reſpectũ. Cõ-
cedẽde ergo ſunt rõnes que hoc oſtendũt. ¶ Ad illđ 26
qđ p̄mo obijcit̃ in contrariũ q̄ neceſſe eſt intellectuȝ
poſſibilem formari ad ſimilitudinẽ rei intellecte ⁊c̃.
Dicendũ q̄ non eſt ſimile. q: q̄uis deus nulli⁹ poſſit
eſſe forma ꝑfectiua. poteſt tñ eſſe forma exemplaris ⁊
rõ cognoſcẽdi. iõ q̄uis nõ ꝑficiat materiã ꝑ ſeipm̃ dã-
do ei eſſe ⁊ complemẽtũ. põt tñ ꝑ ſeipm̃ intellectũ fa-
cere cognoſcere aliqđ quodcũq: creatũ. Et ſi tu obij-
cias q̄ neceſſe eſt intellectũ poſſibilẽ aliquo mõ for-
mari ad hoc q̄ aliquid intelligat in actu. Dicendũ q̄
ſic eſt in ꝓpoſito. Format̃ em̃ ab aliquo. ſed hoc non
eſt aliud q̄ȝ ipa influentia lumis eterni. ꝑ quã efficit̃
deiformis ⁊ cõformis ipſi verbo qđ eſt ratio cogno-
ſcendi alia. ⁊ ideo ꝑ cõſequẽs efficit̃ in actu reſpectu
alioꝝ cognoſcibiliũ a verbo ⁊ ꝑ ſilitudinẽ verbi. qđ
quidẽ verbũ q: eſt ſilitudo omniũ. efficit̃ quodãmõ
ſilẽ omnib⁹. ideo non oportet ei dari nouũ habitũ ad
cognoſcendũ. Et ꝑ hoc patet rñſio ad ſequẽs qđ obij 27
cit. q̄ neceſſe ẽ cognoſcẽs aſſimilari cognoſcibili. qm̃
aſſimilatio que ſufficit ad cognitionẽ nõ tm̃ eſt ꝑ ſpe-
ciẽ acceptã a re. vel etiã ꝑ ſpeciẽ appropriatã ipſi rei
verũetiã ꝑ aſſimilationẽ ad illud qđ eſt ratio cogno-
ſcendi cetera. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ q̄ ſi aſpicerẽ ad 28
rem aggeneraret̃ i me ſimilitudo rei. ⁊ ſimiliter ſi ad
ſpeculũ aggeneraret̃ in me ſilitudo ſpeculi ⁊ ipſi⁹ rei.
Dicendum q̄ ſi in ſpeculo nõ differret ſimilitudo rei
ab ipa forma ſpeculi. nõ oporteret q̄ in me aggenera
ret̃ alia ſimilitudo cognoſcẽdi reſpectu ipſi⁹ ſpeculi.
⁊ reſpectu ipſi⁹ rei relucẽtis in ſpeculo. ⁊ ſic intelligẽ-
dum eſt in ꝓpoſito. qm̃ ydea in deo nihil aliud eſt q̄ȝ
ipſa veritas eterna. ſicut oſtenſum fuit in p̄mo libro.
¶ Ad illud qđ obijcitur q̄ impoſſibile eſt me cogno 29
ſcere lucẽ eternã q̄n fiã ei cõformis ꝑ influentiã lumi
nis. Dicendũ q̄ hoc verũ eſt. ſ; q: deus ꝑ ydeã ipſam
que eſt lux in ſe eſt exemplar aliaꝝ rerũ. ideo nõ opor
tet q̄ ꝑ aliud ⁊ aliud fiã cõformis ipſi vt eſt lux ⁊ vt
eſt exemplar. ſed ꝑ idem alio mõ ſe habẽs. Idem em̃
lumẽ glĩe habilitat ipam animã ad cognoſcẽdũ ipm̃
verbũ eternũ inq̄tum lumẽ compat̃ ad ipſum verbũ
ſub rõne lucis. idẽ etiã habilitat ipſaȝ aiaȝ ad cogno-
ſcẽdũ alia a v̄bo i ipſo v̄bo inq̄tũ cõpat̃ ad ipſuȝ v̄bũ
vt eſt exemplar alioꝝ. Et q: verbũ eſt exemplar volũ
tarie repſentans. ideo lumẽ illud nõ compat̃ niſi ad
illa que ipm̃ diuinũ exemplar repſentant volũtarie.
hinc eſt q̄ ꝑ illud lumen ⁊ ſi cognoſcat verbum. non
oportet q̄ cognoſcat omnia alia a verbo quoꝝ ipſuȝ
verbum eſt exemplar. Et ſi tu obijcias q̄ q̄uis in deo
ſit ſapientia ⁊ bonitas. tamen aliud ⁊ aliud eſt in me
per quod ego cõformor diuine ſapientie ⁊ bonitati.
ergo pari ratiõe aliud erit ꝑ quod conformat̃ intelle
ctus ipſi verbo ſm̃ q̄ lux ⁊ ſm̃ q̄ exemplar. Dicen-
dum q̄ nõ eſt ſimile. quoniã ratio veritatis et exem-
plaritatis in eodem eſt differens ſola compatione.
Ipſum em̃ exemplar non eſt aliud q̄ȝ veritas eterna
vt eſt ratio cognoſcendi alia. ¶ Ad illud quod vlti- 30
mo obijcitur de memoria que remanet. Dicendũ q̄
ſi aliquis intellectus videt aliqua in verbo cognitio-
ne glorie. ⁊ deſinat videre. verbum non memorat̃ de
cognitione illarũ rerum. niſi eatenus quatinus me-
morat̃ de cognitione verbi. niſi alĩs habuit cognitio-

nem illarū rerum impſſam. vel niſi deus ḋi diſpenſa-
tiue impmeret. tunc hoc nō eſſet oportunū. Sed ſicut
dictū eſt ad hoc ꝙ aliquis intellectus creatus cogno
ſcat res in verbo. ſiue chriſtus ſiue alius. ſufficit ꝙ ha
beat deiformitatē glorie ꝑ quaꝫ fit ſimilis ipſi verbo.
nec oportet ei dari rerū ſilitudines aut habitus ꝑticu
lares. qꝛ magis ſibi ſufficit ipſa ſumma veritas ad co-
gnoſcendū omnia ꝙ̄ omnes rerū ſilitudines ſpecia-
les. Unde limpidi⁹ cognoſcit angelus ⁊ etiaꝫ anima
xp̄i res in v̄bo ꝙ̄ cognoſcat in ſe vel in ꝓprio genere.

Queſtio. ij. c

¶ Utrū anima xp̄i cognoſcat in verbo actu omnia
que cognoſcit in habitu. Et ꝙ ſic videt̄. qꝛ ſm ꝙ vult
Aug⁹. in. xv. de trinitate. In beatis nō erūt volibiles
cognitiōes. Si ergo anima chriſti inter ceteras aīas
beatas beatiſſima ē. nō ergo habet cognitiōes volibi
les. ergo ſi aliq̄d ſemel in actu cogitat vel cognoſcit.
ſemꝑ illud cogitat vel cognoſcit. ergo quicq̄d cogitat
in habitu. cognoſcit in actu. ¶ Item gloria eſt habi-
tus in actu. impoſſibile enī eſt hominē eſſe beatum. et
aliqn̄ ceſſare ab actu viſionis diuine. Si ergo cogni-
tio qua cognoſcit aīa chriſti res in verbo eſt cognitio
glīoſa. videt̄ ꝙ cognitio illa ſemꝑ habeat habituꝫ cō-
iunctū actui. ergo quicq̄d cognoſcit in habitu cogno-
ſcit in actu. ¶ Itē ꝑfectior eſt habit⁹ cōiunctus actui
ꝙ̄ ſeꝑatus. ꝓ eo ꝙ actus eſt complementū habitus.
Sed aīa chriſti cognoſcit res in verbo cognitiōe ꝑfe-
ctiſſima. ergo quicq̄d cognoſcit ibi in habitu. cogno-
ſcit in actu. ¶ Item vna ⁊ eadem cognitiōe qua co-
gnoſcit aīa chriſti ipſm verbū. cognoſcit alia a verbo.
ſed nihil de ipſo verbo cognoſcit in habitu qḋ nō co-
gnoſcat i actu. ḡ nihil de aliis reb⁹ cogſcit in hītu qḋ
31 nō cognoſcat i actu. ¶ Sed ↄ̄. Sicut ph̄us vult. Sci
mus plura. ſed intelligim⁹ vnū ſolū. Hoc aūt ob aliḋ
nō eſt niſi qꝛ ſcire nomiat cognitionem in habitu. ſed
intelligere in actu. ergo ad plura ſe extendit habitus
ꝙ̄ actus ꝑ naturā. ſed non eſt neceſſe ꝙ in xp̄o habit⁹
ꝑficiat̄ ab actu. ergo non eſt neceſſe ꝙ quicq̄d anima
chriſti habitu cognoſcit in verbo cognoſcat in actu.
¶ Item ſicut ꝑfecta eſt cognitio anime xp̄i. ita ꝑfe-
ctum eſt eius gaudiū. ſed anima chriſti nō gaudet de
omni eo in actu de quo gaudet in habitu. gaudet enī
ſuꝑ vno peccatore penitentiā agente. licꝫ nō actualit̄
in eo letaret̄ qn̄ peccabat. ergo pari ratiōe nō eſt opor
tunum ꝙ omne qḋ cognoſcit in habitu cognoſcat in
actu. ¶ Itē actualis cōſideratio rerum cognitarū in
verbo i chriſto ſubiacet voluntati. ergo pōt mō con-
ſiderare aliquid creatum qḋ nō ſit de eſſentia glorie.
modo etiā nō cōſiderare. ergo ſi habet illius rei habi
tum. nō neceſſe eſt ꝙ habitus ſemꝑ ſit cōiunct⁹ actui
reſpectu cuiuſcūqꝫ cognoſcibilis. ¶ Iteꝫ aut anima
chriſti actu cōſiderat omne qḋ verbū eternū natū eſt
ei repſentare. aut nō. Si actu cōſiderat omne qḋ ver
bū eternū natū eſt ei repſentare. cuꝫ illa ſint infinita.
videt̄ ꝙ anima xp̄i in cōſiderando actu ꝑtranſit infi
nita. qḋ eſt impoſſibile virtuti finite. Sed nō actu cō
ſiderat omne qḋ verbū ſibi vnitū natū eſt ei repſen-
tare. ergo aliquaꝫ habet aptitudinē anima chriſti ad
aliquid reſpectu cui⁹ nō ſemꝑ eſt in actu. ſed omnis
eius aptitudo eſt completa ꝑ habitū glorioſum. ergo
aliquid cognoſcit in habitu qḋ nō cognoſcit in actu.
¶ Item qn̄ aliquid ſe extendit ad infinita. impoſſibi
le eſt ꝙ ipſm totaliter ſit in actu ſi differat in eo actus
a potentia. ſed habitus cognitionis in chriſto ſe extē-
dit ad infinita. ergo impoſſibile eſt vt omne quod co
gnoſcit in habitu. cognoſcat in actu. Maior manife-
ſta eſt. qꝛ cū continuū ſit diuiſibile in infinitū. impoſſi
bile eſt ipſm totaliter diuiſum eſſe in actu. Minor ꝓ-
batur ꝑ hoc ꝙ chriſtus in verbo eterno ſcit oēs ſpe-
cies numeri paris diuiſibiles eſſe in duo equalia. ⁊ hꝫ
nouit in habitu de qualibet eius ſpecie. Si ergo ſpēs
numeri ſunt infinite. ḡ nouit habitu infinita. ¶ Iteꝫ
nihil nouit anima chriſti in actu ſuꝑ qḋ nō cōuertat
ſe actualiter. ſed intellect⁹ eius ⁊ aſpectus ſimplex ē
⁊ finitus. ſed ſimplex ⁊ finitū ad qḋ ſe cōuertit tota-
liter ſe cōuertit. ergo ſi actu ↄuertit ſe ad vnū. impoſ-
ſibile eſt ꝙ ſimul ⁊ ſemel actu ſe cōuertat ad illud qḋ
ſit ab illo diſpatum. ergo anima chriſti nō cognoſcit
omnia in actu que cognoſcit in habitu. ¶ Rͦ ad p̄di
ctorū intelligentiā eſt notandū. ꝙ anima chriſti bea-
ta habet cognitionē aliquorū que nō ſunt de eſſentia
glorie. Si ergo loquamur de cognitiōe eorū que ſunt
eſſentialia glorie. dico ꝙ anima xp̄i omnia q̄ cogno-
ſcit in habitu. cognoſcit in actu. qꝛ gloria eſt habitus
in actu. Unde ſicut nō poteſt anima eius nō eſſe glo-
rioſa. ſic impoſſibile eſt actualē cōſiderationē eorum
que ſunt de eſſentia glorie in ipſo interrūpi. Si autēꝫ
loquamur de cognitione eoꝝ que nō ſunt eſſentialia
glorie. ſic nō eſt neceſſe ꝙ omnia que cognoſcit in ha
bitu cognoſcat in actu. Et hui⁹ ſignū eſt ꝙ deus bea-
tis exiſtētibus in gloria. hoc eſt ſanctis angelis aliq̄d
de nouo reuelat ⁊ oſtendit in ſe. qḋ ꝑus tamē nō oſtē
debat. ⁊ ideo ſtatui glorie nō repugnat cōſiderare ali
quid nūc qḋ ꝑus nō conſiderabat̄. nec repugnat etiā
ꝑfectioni creature. qm̄ creaturā ꝑfici. hoc eſt eius ca-
pacitatem impleri. Creatura autem plurīū eſt capax
ſm cognitionē habitualē ꝙ̄ ſm cōſiderationē actua-
lem ſicut in opponendo monſtratū eſt. Et ideo non
ſolum in angelis. verūetiam in anima chriſti hoc ve-
rum eſt ꝙ plura cognoſcit in habitu ꝙ̄ conſideret in
actu. Et ideo concedendū eſt ꝙ nō omnia cōſiderat i
actu que habet in habitu ꝙ̄tum ad ea que non ſunt
de ſubſtantia glorie. Et cōcedende ſunt rationes que
ſunt ad partē iſtam. ¶ Ad vltimā tamē rationeꝫ pōt 32
reſponderi ne det occaſionē deuiandi. Qḋ enī dicitur
ꝙ intellectus ſimplex ⁊ finitus ad qḋ ſe ↄuertit tota-
liter ſe cōuertit. nō cogit. quia intellectus anime bea-
te ⁊ maxime anime chriſti dilatat̄ ꝑ gratiā. ⁊ qḋ pl⁹
eſt in verbo ꝑ vnū ⁊ idem cognoſcit diſtincte multa.
⁊ idem intellectus glorificatus cognoſcendo multa i
verbo non diuidit̄ ſed vnitur. qꝛ nō applicat̄ ad hoc
vel ad illud p̄imo vel imediate ſed mediante verbo
eterno. qḋ cum ſit vnum. ducit in multa cognoſcibi-
lia. Alie v̄o ratiōes que ad hanc partē inducte ſunt
33 cōcedi poſſunt. ¶ Ad illud v̄o qḋ obiicit̄ in cōtrariū
ꝙ in beatis nō ſunt cognitiōes volibiles nec ↄſidera-
tiones. dicendū ꝙ verbū illud intelligit̄ de his q̄ ſunt
de eſſentia glorie. qꝛ illa ſemꝑ erunt in actuali cogni-
tione atqꝫ cōſideratione. De his autē quoꝝ cognitio
nō eſt de eſſentia glorie nō oportet habere veritatem.
Poteſt etiā aliter dici ꝙ volibilitas cognitionis du-
plex eſt. quedā ꝑ intimationē ⁊ inquiſitionē ſiue ra-
tiocinationē ⁊ diſcurſum quo q̄s venit in cognitionē
rei incognite. ⁊ talis volibilitas non eſt in beatis. Eſt
etiā alia volibilitas ꝑ tranſitū cōſideratōnis vni⁹ rei
in cōſiderationē alterius. ⁊ talis volibilitas nō aufer
tur a beatis. Aug. ergo aucta intelligit̄ de p̄ma vo-
libilitate nō de ſecūda. ⁊ ideo tali aucte nō pōt cōduci

ꝙ anima beata quicq̇d cognoſcit in habitu cognoſcit
54 in actu. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ gloria eſt habit⁹ in
actu. dicendū ꝙ verū eſt. ſed ex hoc non ſequit ꝙ oīs
cognitio que eſt in gloria ſit i actu cōtinuo. ſed de illa
ſoluꝫ que eſt de eſſentia glorie. ⁊ q̄m multa cognoſcit
aīa chriſti in verbo ⁊ alie aīe que non ſunt de eſſentia
glorie. hinc eſt ꝙ non oportet ipaꝫ oīa conſiderare in
55 actu que nouit in habitu. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ
habitus in actu ē ꝑfectior q̄ꝫ habit⁹ ꝑter actū. dicen-
dū ꝙ verū eſt q̄n eſt in actu nobiliſſimo qui debet ipi
habitui. actus aūt nobiliſſim⁹ qui debet ipſi glorie eſt
actualis cōſideratio ſummi veri. nō aūt actualis con
ſideratio cuiuſcūq; veri cauſabilis vel cauſati. ideo
ad hoc ꝙ aīa chriſti habeat habitū cognitiōis ꝑfectū.
nō oportet ꝙ actualiter ꝯſideret omne verū. ſed ſuffi
56 cit ꝙ actu conſideret verum ſummū. ¶ Ad illud qđ
obijcit ꝙ eadem cognitione qua cognoſcit verbū co-
gnoſcit alia a verbo ⁊c. dicendū ꝙ illud verum eſt de
cognitiōe q̄ntum ad habitū. ſed nō eſt oportunū de co
gnitione q̄ntum ad actū. Actualis eīm cognitio ⁊ cōſi-
deratio verbi eterni eſt ipi glie eſſentialis. nō ſic autē
actualis cognitio alioꝝ a verbo. ⁊ ideo nō ſic oportet
ꝙ ſi aliqua cōſiderat actualiter ſm ꝙ actualiter con-
ſideret ipm verbū ſed habitualiter. habitus enim ille
eſſentialiorē habet compationē reſpectu verbi qđ eſt
cognitū ꝑncipale. q̄ reſpectu alioꝝ cognotoꝝ i verbo
q̄ ſunt cognita quaſi ex cōſequēti ⁊ ſecūdario.

Queſtio. iij.

¶ Utrū anima xp̄i cognoſcat oīa in verbo q̄ cogno-
ſcit verbū: Q2 ſic videt. Anima xp̄i beata habuit ſpi
ritū nō ad menſurā ſm ꝙ dicit Joh. iij. Sed ſpirit⁹
eſt ad cognoſcendū ⁊ diligendū. ergo habuit ſpiritū
ad cognoſcendū ſine mēſura. Et ſi hoc. ergo deus aīe
ille nihil celat. cognoſcit ḡ oīa illa aīa in verbo q̄ co-
gnoſcit ipe deus. ¶ Itē illi aīe cognoſcēti res i verbo
ipm verbū eſt ratio cognoſcēdi. ſed verbū ē ratio co-
gnoſcendi volūtarie ſe offerens ꝓ hac re. vel ꝓ illa.
vel ꝓ quacūq; alia. Si ergo verbuꝫ eternū aīe vnite
ſibi offert ſe plena oblatiōe. cum ipm ſit ratio cogno-
ſcendi omnia. videt ꝙ aīa chriſti oīa cognoſcebat in
verbo ſibi vnito. ¶ Item verbuꝫ eternū ꝑfectiſſime
vnitū erat ipſi anime xp̄i ſm ꝙ verbū. ergo pari ra-
tione ꝑfectiſſime erat ei vnitū ſm ꝙ exemplar. ſ ſm
ꝙ exēplar faciebat animaꝫ xp̄i cognoſcere alia a ſe. ḡ
ſi ꝑfectiſſima vnione vniebat ſibi qua nulla pōt eſſe
ꝑfectior. videt ꝙ ei cōicabat cognitionē omniū quaꝫ
habebat. ¶ Item anima xp̄i cognoſcebat aliqua in
verbo ⁊ cognoſcit. aut ergo poteſt cognoſcere plura.
aut non. Si poteſt cognoſcere plura. ergo poſſibili-
tas eius non eſt oīno completa. q2 poteſt addiſcere
de die in diē. Si nō poteſt cognoſcere plura q̄ꝫ cogno
ſcit. ſed oīs ſciens res in numero determiato. pōt ſci-
re plura. q2 ſcibilia ſe nō coanguſtāt i aīa cognoſcēte.
Unde ſi ſcit aliqua. pōt adhuc ſcire reliqua. Si ergo
anima xp̄i non poteſt ſcire plura. videt ꝙ cognoſcat
infinita ⁊ oīa que cognoſcit ipſa ſumma dei ſapiētia.
¶ Item anima chriſti multo familiarior eſt ipſi ver-
bo eterno ⁊ maiori amicicia iuncta q̄ eſſent apoſtoli
ipſi chriſto. imo adeo familiaris eſt ꝙ non poteſt eſſe
familiarior. ergo omniū rerum dat ei noticiā quam
ipſe poteſt accipe. Sed anima nunq̄ ſcit tot quin ad
huc poſſit ſcire plura. ergo videt ꝙ verbū increatum
animā ſibi vnitam faceret noſſe infinita. ¶ Itēꝫ aut
anima chriſti nouit illa ſolū que ſunt fuerunt et erūt.
aut plura his. Si ſolū illa nouit. ergo ſi deus aliquid
faceret ꝑter ea que facere diſpoſuit. anima chriſti illō
ignoraret. Si nouit plura his. ſed qua ratione nouit
aliqua ex his que deus facturus nō eſt. eadem ratiōe
nouit omnia. ergo videt ꝙ omnia cognoſcat que co-
gnoſcit eterna ſapiētia. ¶ Item multo potentior eſt
anima xp̄i ad cognoſcendū res ꝑ ipm verbū ſibi vni-
tum. q̄ ſit aliqua aīa ad cognoſcendū res ꝑ habitum
creatū. ſed aīa habens habitū creatum cognoſcit oīa
ad que ſe extendit ille habitus. ergo aīa chriſti habēs
verbū increatū ſibi vnitū cognoſcit oīa que cognoſcit
ipm verbū. ¶ Sed contra. Aug. in. xj. de ciuitate dei.
Quicq̇d ſcit. ſciētis cōprehenſione finit. ſed anima
xp̄i cum ſit finita. non poteſt cōprehendere infinita.
ita ꝙ illa infinita ſint ſibi finita. q2 impoſſibile eſt in-
finitū eſſe finitū finito. ſed verbū eternū cognoſcit in-
finita. ergo impoſſibile ē ꝙ anima xp̄i oīa cognoſcat i
verbo que cognoſcit ipm verbū. ¶ Item cognitio de-
bet adequari rei cognite ſm ꝙ cognita eſt. ſiue ſit co-
gnitio in habitu ſiue ſit cognitio in actu. Similit ne-
ceſſe eſt ꝙ adequetur potentie. ⁊ potentiā neceſſe eſt
adequari ſubſtātie ita ꝙ eam nō excedat impropor-
tionabilit. infinitū aūt improportionabilit excedit fi-
nitū. ſi ergo ſubſtātia aīe xp̄i finita eſt. neceſſe eſt ⁊ po
tentiā cognoſcēdi in ipa eſſe finitā ⁊ cognitionē ſimi-
liter. ergo neceſſe eſt cognoſcibilia eſſe finita. Si ergo
eterna dei ſapientia cognoſcit infinita. videtur ⁊c.
¶ Itē cognitio anime chriſti quā habet in verbo eſt
creata. Si ergo ſubſtātia anime xp̄i eſt creata. pari ra
tione ⁊ cognitio. ſed oīa creata ſunt in certo pondere
numero ⁊ mēſura. ⁊ oīa talia ſunt finita. ergo neceſſe
eſt cognitionē quā habet anima xp̄i eſſe finitā. Sed
cognitiō finita nō eſt niſi finitorū. ergo anima chriſti
nō cognoſcit niſi finita. ⁊ verbum cognoſcit infinita.
ergo ⁊c. ¶ Item nihil creatum excedit in infinitum
aliud creatum eiuſdē generis. ſed anima chriſti ⁊ ei⁹
ſcientia eſt creata ⁊ eiuſdem generis cū qualibet alia
anima beata ⁊ eius ſcientia. ergo anima chriſti nō ex-
cedit in infinitū ſcientiā cuiuſlibet alteri⁹ anime cre-
ate. ſed ſcientia verbi in infinituꝫ excedit ſcientiā cu-
iuſlibet anime beate. ergo videt ꝙ anima chriſti nū-
q̄ tot cognoſcat quot cognoſcit ipm verbū. ¶ Item
ſicut cognitio verbi eſt imenſa intenſiue. ita eſt etiam
extenſiue. quia ſicut habet limpiditatē infinitam. ita
etiam cognoſcit infinita. ſed impoſſibile eſt ꝙ anima
chriſti cōprehendat infinitatē ipſius verbi intenſiue.
⁊ ꝙ ita limpide cognoſcat ſicut ipſum verbum. ergo
impoſſibile eſt pari ratiōe ꝙ cognoſcat omnia q̄ co-
gnoſcit ipſum verbū. cum verbū cognoſcat infinita.
¶ Item ſicut intellectus anime chriſti ex vnione ſui
ad lucem eternam habet cognoſcere multa. ſic ⁊ ipſa
ſubſtantia anime ex vnione ipſius ad verbū eſt nata
eſſe in multis locis. Sed impoſſibile eſt ꝙ aīa chriſti
vnq̄ ſit vbicūq; eſt verbū q̄uis ei vniatur. ergo im-
poſſibile eſt ꝙ intellectus eius cognoſcat omnia que
cognoſcit verbū q̄uis ei vniatur. ¶ Item quāto ſb-
ſtantia eſt ſimplicior. tanto eſt pluriū cognoſcitiua. ſ
ſubſtantia verbi creati in infinitum excedit q̄tuꝫ ad
ſimplicem animā chriſti. ergo impoſſibile eſt ꝙ ani-
ma chriſti vnq̄ tantū ſublimet ꝙ cognoſcat tot quot
cognoſcit ipſum verbū. ¶ Item ſi anima xp̄i cogno
ſcit omnia q̄ vbū cognoſcit. aut hoc eſt ꝑ ipm verbū
imediate. aut ꝑ aliq̇d aliō creatū ſibi ſupadditū. Per
ipm vbū imediate nō pōt. ſic i ꝑcedētib⁹ fuit oſtenſum.

quia neceſſe eſt ipſum intellectū informari a rōne co-
gnoſcendi. Si ꝑ aliquid creatū ſibi ſupadditū. aut h̄
eſt lumē ꝓcedens a verbo. aut ſpēs aliqua rei cogni-
te. Si eſt lumē ꝓcedens a verbo. cū illud nō excedat
in infinitū lumē qđ cōfert alijs aiabus. ſi alie aie nō
cognoſcūt niſi finita. neceſſe eſt ꝙ anima xpi non co-
gnoſcat niſi finita. ergo nō cognoſcit oia que verbū
cognoſcit. Si ꝑ ſpecies ſibi datas. ergo tot ſpēs habe-
bit quot ſunt cognoſcibilia. ⁊ ſi hoc. cū cognoſcibilia
ſint infinita. erūt in anima xpi infinite ſpecies i actu.
ergo ſi impoſſibile ē infinita eſſe in actu in creatura.
impoſſibile eſt ꝙ aia xpi cognoſcat infinita ſiue oia q̄
verbū cognoſcit. ¶ Itē ad cognitionē rei duo requi-
runt̄. ſcʒ receptio ⁊ iudiciū. ergo ad hoc ꝙ aliquis co-
gnoſcat aliqua. neceſſe eſt ꝙ habeat poſſe iudicandi
ſuꝑ illa. ſed iudiciū anime xpi eſt finitū. ergo nec ꝑ ſe
nec ꝑ cōiunctionē ſuaʒ cū verbo iudicat de infinitis.
qꝛ nulla virt⁹ finita erit in opationē infinitā nec ꝑ ſe
nec cū alia. non eñ pōt in aliqua infinita opatione ei
cōtinuari. ergo impoſſibile eſt animā xpi iudicare de
tot de quot iudicat verbū eternū. et ſi hoc. nō poteſt
57 omnia cognoſcere que verbū cognoſcit. ¶ R̄ ad p̄-
dictoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ ad iſtā queſtionē
ꝓpter ſui difficultateʒ a diuerſis diuerſimode r̄ndet̄.
Et quidā r̄ndent ſimpliciter cōcedendo. quidā autē
diſtinguēdo. Primi variant̄ ſm̄ triplicē modū dicē-
di. Quidā eñ dicunt ꝙ aia chriſti cognoſcit omnia q̄
verbū cognoſcit. ꝓ eo ꝙ verbū eternū non cognoſcit
niſi finita. non eñ eſt exemplar niſi eoꝝ que ſunt vel
fuerūt vel erūt. ⁊ hec oia finita ſunt. Sed iſte modus
dicendi ſtare non poteſt. qꝛ ſicut ipſe Aug⁹. dicit et in
p̄mo libro oſtēſum eſt. eterna dei ſapiētia cognoſcit
infinita ſicut planū eſt. qꝛ cognoſcit oīs numeri ſpēs.
cognoſcit etiā oia que poteſt facere. ¶ Alius mod⁹
dicendi eſt ꝙ anima chriſti cognoſcat oia que cogno
ſcit verbū. ⁊ cognoſcit infinita. qꝛ vno ⁊ eodē cogno-
ſcit omnia. i. verbo. Et hinc eſt ꝙ nō ſolum aia chriſti
actu cognoſcit infinita. ſed etiā quelibet aia beata q̄
intuet̄ in ipſaʒ lucem eternā ſm̄ ꝙ aſſerūt. Sed illud
nec rationi conſonat nec autoritatib⁹ ſanctoꝝ. qꝛ co-
gnitio nō aliter attribuit̄ alij aie q̄ aie xpi. ⁊ ꝓpterea
virtus finita nō videt̄ poſſe cōtinuari virtuti infini-
te in cōprehenſionē infinitoꝝ que quidem eſt opatio
infinita. ¶ Tercius modus dicendi eſt ꝙ anima xpi
cognoſcit infinita in verbo. qꝛ ꝑ verbū cognoſcit alia
nō incꝑtū ꝑticipando ſapientiā ſicut alie aie. ſ poſſi-
dendo ipſaʒ ſapientiā. Et illđ videt̄ ſenſiſſe magiſter
Hugo de ſctō Victore. in libello de ſapientia xpi. Ait
eñ ſic. Plenā ac ꝑfectā ac totā dei ſapiētiā in anima
chriſti fuiſſe credim⁹. ⁊ ipſa ſapiētia eandē animā ple-
nē ac ꝑfecte ſapientē. nō ex ipſa ꝑticipando. ſed totaʒ
poſſidendo quā ſingulariter poſſedit ⁊ cōprehendit
ineffabiliter. Et paulo poſt. Hoc ip̄m indubitāter af-
firmo ꝙ aut alia ſapiētia in xp̄o nō fuit. aut ſi fuit eq̄-
lis illi nō fuit. Et ita dicit ꝙ aia chriſti oia cognoſcit.
qꝛ ſapiētia chriſti nō fuit alia q̄ illa ſapiētia qua deus
eſt ſapiens. In hoc tamē eſt differētia. qꝛ deus eſt illa
ſapiētia. aia aūt xpi nō eſt illa ſapiētia ſ illi ſapientie
ꝑſonaliter vnita. Item deus eſt ſapiens illa ſapien-
tia ꝑ naturā. anima autē chriſti ꝑ gratiā vnionis. Sʒ
qualiter verbū illud Hugonis querēti ſatiſfaciat dif-
ficile eſt apire. Quoniā ſicut in p̄cedētibus fuit oſtē-
ſum. ad hoc ꝙ anima chriſti cognoſcat oībuʒ. neceſſe
eſt interuenire ſapientiā creatā. que quidē eſt diſpo-
nens ⁊ habilitans ipſaʒ animā ad vnionē verbi. nec ē
ipſa ſumma ſapiētia ſed influentia ab ea ꝓcedens. ⁊
ideo tentandū eſt ſi quo mō poteſt alius modus ra-
tionabilioꝛ inueniri q̄ aliquis triū p̄dictorū. ¶ Attē-
dendū eſt ergo ꝙ alij tentauerūt p̄dictam queſtioneʒ
determinare diſtinguēdo. ⁊ hi diuerſificant̄ ſm̄ tripli
cem modū diſtinguēdi. Quidā eñ dicere voluerunt
ꝙ in chriſto eſt duplex modus cognoſcendi queʒ ha-
bet in verbo. Unus ꝑ gratiaʒ vnionis. alter qui eſt ꝑ
gratiā cōprehenſionis. ⁊ illo quidē mō qui eſt ꝑ gra-
tiam cōprehenſionis nō cognoſcit omnia que cogno
ſcit verbū. ſed illa que ſpectant ad gloriā ſuam. Alio
vō modo qui eſt ꝑ gratiā vnionis que cognoſcit oia
que cognoſcit ip̄m verbū. quoniā gratia vnionis ra-
tione extremi cui vnit̄ eſt gratia ſine menſura ⁊ gra-
tia infinita. ⁊ ideo nō eſt mirū ſi cognoſcit ſm̄ illam
infinita. ⁊ omnia que verbū cognoſcit. Sed iſte mo-
dus dicendi nō videt̄ eſſe intelligibilis defacili. Pri-
mū quidē qꝛ ſi anima chriſti cognoſcat quicq̄d cogno
ſcit ꝑ habitū creatū. nec eſt habitus alius creatus in
anima chriſti que omnia cognoſcit ſm̄ ip̄m verbum
vel in ipſo verbo niſi habitus glorie cōprehenſoris.
qꝛ illo circumſcripto iam nihil cognoſceret in verbo.
vnio eñ non facit diuinā naturā cognoſci ab hūana
incꝗtuʒ vnio ſed gloria cōprehenſoris. Nam caro eſt
vnita verbo q̄uis nō cognoſcat ipſuʒ verbū. Si ergo
aliquo habitu cognoſcit omnia que cognoſcit verbū.
neceſſe eſt ꝙ cognoſcat ꝑ illā cognitionē que quidem
eſt habitus cōprehenſoris. Preterea. quicq̄d ſit gra-
tia vnionis ſiue creata ſiue increata. anima xpi ſemꝑ
eſt inter terminos creature. ergo eius virtus cogno-
ſcitiua ſemꝑ finita eſt. ergo nunq̄ cognoſcit infinita.
⁊ ſic redit queſtio p̄us ꝓpoſita. ¶ Alius vō mod⁹ di-
cendi eſt ꝙ in deo ponit̄ duplex modus cognoſcēdi.
nō ꝓpter diuerſitatē a p̄te virtutis cognoſcētis. ſed a
p̄te cōnotati. Dicit̄ eñ in eo eſſe ſcientia viſionis et
ſciētia intelligētie. Sciētia viſionis ē reſpectu omniū
eoꝝ que facere diſpoſuit. Sciētia intelligentie reſpe-
ctu omniū eorū que facere pōt. ⁊ vtraqꝫ dicit̄ omnis
ſcientia. q̄uis ſciētia viſionis ſit finitoꝝ. ſcientia intel
ligentie infinitoꝝ. Diſpoſuit eñ facere finita. ſed pōt
facere infinita. Qū ergo querit̄ vtrū xp̄s ſciat omnia
que nouit verbū. Si intelligat̄ de ſciētia viſionis. cō-
cedunt vtiqꝫ ꝙ anima xpi omniū illoꝝ capax fuit. et
eidē cōicauit deus ſciētiā oīm illoꝝ que facere diſpo-
ſuit ꝓpter magnā ſui ſubtilitatē. ⁊ ipſi⁹ anime capaci
tatē. Si aūt intelligat̄ de ſcientia intelligētie. ſic dicūt
ꝙ nō omnia cognoſcit que cognoſcit ipſum verbum.
qꝛ illa ſe extendit ad infinita. ⁊ aia chriſti in cognoſcē
do nō poteſt niſi ſuꝑ finita. deus aūt non cōicauit illi
anime niſi quātū potuit capere. ⁊ ſm̄ iſtā viam diſſol
ui poſſunt rōnes ad vtrāqꝫ partē. Et hic quidē mod⁹
ſatis facilis ē ⁊ rōnabilis. Uerūtamē adhuc nō qui-
eſcit mens dubitātis. q̄m eſto ꝙ de⁹ mō aliqđ nouū
faceret. qđ tñ facere nō diſpoſuit. ſicut nouū mūduʒ.
iā lateret xp̄m. Seq̄ret̄ etiā ꝙ xp̄s aliq̄d de nouo poſ
ſet addiſcere. ⁊ ita non hēret plenitudinē ſcie. Et iterū
cū ſcibilia nō ſe coanguſtāt i aia ſciēte. nūq̄ videt̄ ꝙ
tot ſciat aia q̄n poſſit adhuc plā ſcire. quō ḡ erit ſtat⁹
ex p̄te capacitatꝭ creature. ¶ Et ꝓpt̄ea ē terci⁹ mod⁹
diſtinguēdi ꝙ ꝯuenit alique cogſci cognitiōe hituali
⁊ cognitōe actuali. ſiue cognitōe q̄ ē ſicut ſcia ⁊ cogni
tione q̄ eſt ſicut ꝯſideratio. Si loq̄mur de cognitōe
q̄tum ad actū cōſideratiōis. ſic dicendū eſt ꝙ aia xpi

nunq̄ȝ tot cognoſcit quot cognoſcit ip̄m verbū. p̄ nul
lā em̄ glo■■ poteſt adeo ſubleuari creatura vt ſimul
ꝛ in actu iudicet de infinitis. cū hoc ſit infinite virtu-
tis. Si vo loquamur de cognitiōe habituali. ſic cōce-
di poteſt ꝙ ſcit oīa q̄ cognoſcit ip̄m verbū ſibi vnitū.
ꝛ hoc patet ſic. q꜡ cū anima chriſti cognoſcat ip̄m ver
bū habitu glorioſo. ita pfecte ꝙ nō poteſt ip̄m pfecti⁹
cognoſcere. ꝛ ip̄m verbū eternū ꝓmptā habet volū-
tatē ad aperiendū ipi aīe oīa que in ip̄o relucent. nec
aliq̄d in ip̄o reluceat qd̓ non ſit natū cognoſci ab aīa
xp̄i. aīa xp̄i hȝ aliq̄d q̄ facilis eſt ad cognoſcendū oīa
que verbū cognoſcit. Et hui⁹ ſignū ē. q꜡ ad hoc ꝙ co-
gnoſcat aliquid qd̓ verbū cognoſcit quicq̄d illud ſit.
nō oportet ꝙ deꝰ ei nouus habit⁹ cognoſcēdi. ſ; oſte
qd̓ vult in eo poteſt legere. Si ergo tu queras de illo
habitu vtrū ſit habit⁹ finit⁹ vel infinit⁹. Reſpōdēdū
eſt ꝙ ſit finitus. habet tamē reſpectū ad infinita. nec
eſt hoc impoſſibile ponere in creatura. Infinitas enī
reſpectuū nō ponit infinitatē actualē ſicut nō ponit
compationē realē. Si iterū queras vnde veniat illa
infinitas reſpectuū circa habitū cognitiōis aīe chriſti.
dico ꝙ venit ex volūtate ſpeculi ſibi vniti qd̓ volun-
tatē ꝓmptā habet omnia ꝑpalandi que relucēt in ſe.
hoc aūt non facit alicui alij aīe. ꝛ ideo de ſola anima
xp̄i cōcedi pōt ꝛ debet ꝙ ſit omniſciēs q̄tū ad cogni-
tionē habitualeȝ. Et cōcedende ſunt rōnes que ſunt
38 ad iſtā parteȝ. ¶ Ad illud qd̓ obijcit in contrariū ꝙ
quicquid ſcit. ſcientis cōprehēſione finit. dicendū ꝙ
illud intelligit de noticia actuali. que quidē cōſiſtit i
actuali cōprehenſione q̄ innuit in ip̄a autoritate. De
habituali aūt nō oportet ꝙ habeat veritatē. nec opor
tet ad hoc ꝙ habeat veritatē d̓ omni habituali ſed de
ea que eſt ꝑ cōprehēſionē. Q̄uis enī deus cognoſcat
ab anima. nō tamē oportet ꝙ ſit finit⁹ ipi aīe cogno-
39 ſcēti. imo ſimpliciť eſt infinit⁹. ¶ Ad illud qd̓ obijcit
ꝙ cognitio debet adequari cognoſcibili patet riſio ꝑ
illud qd̓ dictū eſt. ꝙ hoc verū eſt de cognitiōe cōpre-
henſiōis. ꝛ de ea cognitione que actu iudicat de toto
cognoſcibili. tali aūt mō cognoſcēdi nō cognoſcit aīa
40 chriſti oīa que verbū cognoſcit. ¶ Ad illud qd̓ obij-
citur ꝙ cognitio quā habet aīa chriſti eſt finita. ergo
nō poteſt eſſe infinitoꝝ. Dicendū ꝙ in cognitiōe aīe
chriſti eſt tria ꝯſiderare. videlicȝ ip̄aȝ rationē cogno-
ſcendi q̄ eſt ip̄m verbū. ꝛ ip̄m habituȝ ſm ip̄ſam ſub-
ſtantiā habit⁹. ꝛ reſpectū illius habitus ad cognoſci-
bile. Dico ḡ ꝙ q̄uis habitus ille ſit finitus. tamē ra-
tio cognoſcendi in ſe infinita eſt. ꝛ ꝑ illā habet ille ha
bitus reſpectū ad infinita. nō in actu ſed in aptitudi-
ne. Et hoc modo nihil ꝓhibet cognitionē finitā eſſe
reſpectu infinitoꝝ. Ex hoc enī nō ponit aliqua infini
tas eſſe in creatura in actu. ſed ponit actualis infini-
41 tas ſolū in ratione cognoſcendi. ¶ Ad illud qd̓ obij-
citur ꝙ creatū non excedit aliud creatū eiuſdē gene-
ris in infinitū. Dicendū ꝙ illud verū eſt de illo exceſ-
ſu qui eſt in ip̄o creato ſm ſe ꝛ abſolute. de illo vo ex-
ceſſu qui eſt rōne creatricis eſſentie nō habet verita-
tem. Et iſto mō dicit ſciētia xp̄i in infinituȝ excedere
ſciētias aliaꝝ aiaꝝ. nō q꜡ lumē xp̄i in infinitū ſit mai⁹
i actu q̄ lumē aliarū aiaꝝ. ſ; q꜡ ip̄m vbū eternū i infi-
nitū ꝓmpti⁹ ſe exhibet ad manifeſtandū ea q̄ in ſe hȝ
42 ipi aīe xp̄i q̄ alicui alij aīe. ¶ Ad illud qd̓ obijcitur ꝙ
anima chriſti nō poteſt cognoſcere imenſitatē limpi-
tudinis cognitiōis ■uine. ergo nec imenſitatē reſpe-
ctu cognoſcibiliū. Dicendū ꝙ nō eſt ſimile duplici ex
cauſa. Vna quidē q꜡ anima chriſti quicq̄d cognoſcit
i habitu. de ip̄o verbo eterno cognoſcit i actu. cū co-
gnitio ip̄ius verbi in ſe ſit de eſſentia glorie. nō ſic aūt
eſt de cognitione aliarū rerum que relucent in verbo.
Preterea ip̄m verbū eſt infinitū. ꝛ quicquid intelli-
gitur de verbo totū eſt infinitū. Nō ſic autē eſt de co-
gnoſcibilibus finitis. q꜡ quodlibet ip̄oꝝ in ſe finitum
eſt. et cognoſci poteſt a ſubſtantia et virtute finita. et
mediante habitu finito. Unde q̄uis anima chriſti co
gnoſcat omnia que verbū cognoſcit. nunq̄ tn̄ equat
ei in cognitione. q꜡ nunq̄ oīa illa cōprehendit actua-
liter ſm ꝙ ip̄m verbū eternū ꝑ vno aſpectu de omni
bus iudicat ꝛ omnia intuet. ¶ Ad illud qd̓ obijcitur 43
ꝙ anima chriſti q̄uis ſit vnita verbo. nō tamē eſt vbi-
cūq; eſt verbū. ergo nec cognoſcit omnia q̄ cognoſcit
verbū. dicendū ꝙ nō eſt ſimile. q̄ꝛ eſſe hic vel ibi di-
cit actū exiſtendi. ꝛ ideo ſi aīa chriſti eſſet vbicūq; eſt
verbū. iam eſſet imenſa. ꝛ exiſtentia eius adequaret
exiſtentie verbi. Non ſic aūt eſt de cognitiōe. quoniā
multa cognoſcit anima chriſti in habitu que nunq̄ȝ
cōſiderabit in actu. Ideo nec ꝑ hoc ponit adequa-
tio. nec ponit imenſitas circa potentiā ei⁹ cognoſci-
tiuā. ¶ Ad illud qd̓ obijcit ꝙ ſimplicitas anime nū- 44
q̄ eleuat ad ſimplicitatē verbi. dicendū ꝙ illud ver-
bum intelligit non tm̄ de cognitione habituali. verū
etiā de cōſideratione actuali. Et q̄tum ad hoc verū
eſt ꝙ nunq̄ȝ anima aſcendit ad tot ꝯſideranda. quot
ip̄m verbū cōſiderat. Et ſi tu obijcias ꝙ nec habitu
nec actu videt poſſe ptingere ad omnia que verbuȝ
cognoſcit. cum in omnib⁹ creator excedat creaturaȝ.
Dicendū ꝙ ſicut dictū fuit habitualis cognitio infini
torū nō ponit infinitatē in habitu cognoſcēdi. ꝛ ideo
non ponit adequationē ipſi⁹ cognitōis anime chriſti
reſpectu cognitionis ipſi⁹ verbi. ¶ Ad illud qd̓ que- 45
ritur ꝑ quid anima chriſti cognoſcat omnia que co-
gnoſcit verbū. Dicendū ꝙ ꝑ lumen aliquod ſibi da-
tum. hoc aūt non eſt. q꜡ ꝙ lumē illud ſit infinitū. ſ; q꜡
eſt ad infinita ſcibilia compatū ꝑpter ꝓmptitudineȝ
exemplaris ſibi vniti. ¶ Ad illud vo qd̓ vltimo obij- 46
citur ꝙ in cognitiōe eſt receptio ꝛ iudiciū. Dicendū
ꝙ illud intelligit de actuali cōſideratiōe. de habitua-
li aūt nō eſt verū. ꝙ q̄s iudicet in actu de omnib⁹ que
nouit in habitu. ſm ꝙ pōt ꝛ habet facultatē iudican-
di ꝑ aliquas rōnes que ſibi inſite ſunt ad hoc ꝙ poſ-
ſit iudicare de illis cognitionib⁹. Ut ergo ſumma p̄-
dictorum que ꝓlixius dicta ſunt breuius ꝯſtringant
cōcedendū eſt ꝙ anima chriſti habitualē cognitionē
habet infinitorū. ꝛ omniū eorū que cognoſcit ipſum
verbū ſibi vnitū. licȝ nō habeat actualē. ꝛ illa quideȝ
habitualis cognitio nō ponit infinitatē actualē i ip̄o
habitu vel i potētia cognoſcēte. ſ; ſolū in rōne cogno
ſcēdi. vel i cōpatiōe hit⁹ cognoſcēdi ad ip̄a cogſcibi-
lia. Hūc aūt ſextū modū dicēdi mag̃ ſuȝ conat⁹ tenē
q̄ q̄ntū. licȝ q̄nt⁹ ſit facilior ad ſuſtinēdū. tū ꝑpter au-
toritates ſcōꝝ q̄b⁹ ē in arduis q̄ſtiōib⁹ ꝑcipue inītē-
dū. tū etiā ꝓ reuerentia ihu xp̄i. cui⁹ aīe q̄tūcūq; ſa-
piētie ꝛ glie poſſum⁹ debem⁹ attribuere. ꝛ ſupra etiā
q̄ intelligim⁹ ad ipi⁹ reuerētiā ꝛ honorē.

COnſequēter q̄rit de ſcia quā aīa xp̄i habuit a
vbo. ꝛ circa h̄ q̄runt tria. Pmo q̄rit vtrū ali-
quā ſciam hūerit aīa xp̄i a vbo p̄ter illaȝ quā
habuit i vbo. Secūdo q̄rit vtrū ſm illā ꝓfecerit. an
ab initio hūerit eā pfectā. Tercio q̄rit vtrū de⁹ debu
erit cōicare aīe xp̄i oīpotētiā ſicut cōicauit omniſciaȝ.

Queſtio.j. g

¶Utrū xp̄s habuerit aliā ſcientiā a verbo p̄ter illaꝫ
quā habuit in verbo. Et ꝙ nō fuerit aliqua neceſſitas
habendi aliā videt̄ p̄mo ꝑ illō qd̄ dicit Dam̄. Que-
admodū caro hōis ſꝫm ꝓpriā naturā nō eſt viuifi-
catiua. dn̄i aūt caro vnita ſꝫm hypoſtaſim ipi deo ver
bo viuificatiua facta eſt ꝓpter eā que eſt ſꝫm hypoſta
ſis vnionē. ita ꝛ hūana natura quidē ſubſtātialit̄ nō
poſſidet futuroꝝ cognitionē. dn̄i autē aīa ꝓpter eam
que eſt ad dn̄i verbū vnionē ditata eſt futuroꝝ cogni
tione. ergo ſicut caro xp̄i nō poſſet viuificare niſi ꝓpt̄
vnionē ſui ad verbū. ita aīa eius nō cognoſceret ali-
quid niſi in ip̄o verbo. ¶Item vnio ſꝫm vnā naturā
eſt vna ꝑfectio. ſꝫ intellect⁹ aīe xp̄i ꝑfectus fuit ſciētia
cognoſcēdo oīa in ipſo verbo. ergo cum ſciētia ſit ꝑfe
ctio ipſius intellect⁹. nō habuit aliā ſcientiā p̄ter illā.
¶Itē ſupfluū eſt facere ꝑ plura qd̄ pōt ſufficiēter fi-
eri per pauciora. ſed aīa xp̄i ſufficiētiſſime cognoſcit
omne cognoſcibile cognitiōe que eſt in ip̄o v̄bo. ergo
videt̄ ꝙ ſupfluū ſit ei attribuere aliam cognitionem.
¶Itē maioris luminis eſt abſorbere min⁹. Si ḡ cogni
tio quā xp̄i aīa hꝫ in ipſo verbo fuit ꝑfecte luminoſi-
tatis. q: fuit in ip̄o fonte luminis. videt̄ ꝙ nō potuerit
ſimul cū ea ſtare aliud genus cognitōis i aīa chriſti.
¶Itē qn̄ aduenit qd̄ ꝑfectū eſt. euacuat̄ qd̄ ex pte ē.
ſed cognitio ipi⁹ aīe xp̄i in verbo eſt cognitio ꝑfectiſ-
ſima. cognitio v̄o rerum in ꝓprio genere eſt cognitio
min⁹ ꝑfecta. ergo ſi xp̄s ab initio habuit cognitōeꝫ ꝑ-
fectiſſimā que eſt in verbo. videt̄ ꝙ alia nō habuit lo
cū in ip̄o. ¶Sed cōtra. ſicut dicit Aug⁹. ſup Gen̄. ad
lr̄am tractans illa tria verba. Gen̄. j. Fiat. fecit. ꝛ fa-
ctum eſt. Angelus tripliciter cognouit res. i ip̄o ver-
bo. in ſe. ꝛ in ꝓprio genere. ſed intellect⁹ aīe chriſti nō
fuit min⁹ ꝑfectus ꝙ̄ intellect⁹ angelic⁹. ergo non tm̄
habuit cognitionē rerū in verbo. verūetiaꝫ in ſeipſo.
¶Itē chriſtus aſſumpſit qd̄ dignitatis erat de omi
ſtatu. ſcꝫ de ſtatu glorie. ꝛ de ſtatu innocētie. ꝛ de ſtatu
nature lapſe. ergo nō tm̄ habuit cognitionē cōueniē-
tem ſtatui glorie. verūetiā cōuenientē ſtatui innocen
tie. Si ergo adam habuit cognitioneꝫ omniū rerum
creatarū diuinit⁹ ſibi datā in ſeip̄o. videt̄ ꝙ p̄ter co-
gnitionē glorioſam xp̄s habuit illā ſcientiā. ¶Item
anima xp̄i in omni dono gratiaꝝ debuit excedere oēs
alias animas. ꝛ nō tm̄ in dono gratie gratū facientis
verūetiaꝫ in dono gratie gratis date. Si ergo habere
noticiā ip̄aꝝ rerū in ſeipſo hoc eſt donū gratie gratis
date. videt̄ ꝙ xp̄s habuit hanc cognitionē p̄ter eam
cognitionē que eſt in verbo. ¶Itē ſicut ratio ſupior
debēt habere ſuā ꝑfectionem. ita etiā ratio inferior in
xp̄o. ſed ratio ſupior nata eſt noſſe res in ipſo verbo
eterno. inferior v̄o nata eſt eas conſiderare in ꝓprio
genere. ergo ſicut habuit cognitionē ſupioris. ita etiā
inferioris. ꝛ ſic ꝛc̄. ¶Item chriſtus erat ſimul perfe-
ctus viator ꝛ cōprehenſor. ſed vtriqꝫ ſtatui neceſſaria
eſt cognitio. ergo ſicut habuit ſciētiā debitā ſtatui cō-
p̄henſoris cognoſcendo res in ip̄o verbo. ita videtur
ꝙ habuit ſcientiā cōuenientē ſtatui viatoris cogno-
47 ſcendo res in ſcip̄is. ¶R⁹ abſqꝫ dubio cōcedendum
eſt ꝙ p̄ter cognitionē quā habuit aīa xp̄i i ip̄o verbo
que eſt cognitio glorioſa. habuit cognitionē a verbo
que eſt cognitio grē gratis date. qua etiā cognitione
cognoſcit xp̄s res in ſeipſis. ꝑ ſpēs ei inditas ab ipſo
conditionis p̄mordio. ſicut fuit in intellectu ade vel
etiā in intellectu angelico. Ratio aūt hui⁹ eſt ꝑfectio
ipſius anime chriſti. que nō tm̄ debuit eſſe ꝑfecta ſꝫm
ſupiorē portionē. verūetiā ſꝫm inferiorē ꝛ ſꝫm partem
ſenſibilem. nō tantū quātū ad ſtatū patrie. verūetiaꝫ
q̄ntum ad ſtatū vie. qui duplex eſt. videlicꝫ innocētie
ꝛ nature lapſe. Et ſꝫm hoc xp̄s habuit triplicē cogni-
tionē iſti triplici ſtatui cōuenientē. videlicꝫ cognitio-
nem glorie. cognitionē nature integre. ꝛ cognitioneꝫ
penalis experientie. vt de quolibet ſtatu aliquid i ſe ha
beret. Ruſus q: ꝑfecta fuit anima chriſti q̄ntū ad co-
gnitionē. nō ſolum reſpectu cognoſcibiliū ſed etiā re-
ſpectu modoꝝ cognoſcendi. Ideo cuꝫ res tripliciter 48
ſint cognoſcibiles. ſꝫm ꝙ tripliciter habent eſſe. Ha-
bent eīm eſſe in verbo. habēt eſſe in intellectu creato.
habēt nihilomin⁹ eſſe in ꝓprio genere. Ideo ad hoc
ꝙ intellect⁹ anime xp̄i plenā de reb⁹ cognitionē ha-
beret res cognouit iſta triplici cognitione. Et ſic patꝫ
ꝙ aīa chriſti nō tm̄ habuit cognitionē rerū in verbo.
ſed etiā rerū a verbo. Cognitionē inquā non tm̄ ſim-
plicis noticie. verūetiā experientie. Patet etiā haꝝ triū
cognitionū ſufficiētia. neceſſitas. ꝛ diſtinctio. q̄ poteſt
ſumi vel ex pte viriū. ſ. ſupioris ratiōis. inferioris. et
ſenſualitatis. Uel ex pte ſtatuū. videlicꝫ glorie. inno-
centie. ꝛ nature lapſe. Ul' ex pte modoꝝ cognoſcēdi.
ſcꝫ in verbo. in ſe. ꝛ in genere ꝓprio. Et ſic patet ꝙ aīa
chriſti p̄ter cognitionē quaꝫ habuit in verbo. habuit
aliquā cognitionē a verbo. Et cōcedēde ſunt rōnes
ad hoc. ¶Ad illud qd̄ p̄mo opponitur de autoritate 49
Dam̄. dicendū ꝙ Dam̄. nō vult aſſignare ſimilitudi
nem q̄ntum ad omnia. ſed q̄ntum ad hoc ꝙ ſicut caro
chriſti nō eſſet viuificatiua niſi fuiſſet ipi verbo vnita
ſic anima xp̄i ignorās eſſꝫ ꝛ imꝑfecta. niſi fuiſſet vni-
ta cū ſapiētia ꝑfecta. ſed ꝓpter illaꝫ vnionē habet oīs
ꝑfectionis cognitionē. ¶Ad illud qd̄ obijcit̄ ſecūdo 50
ꝙ vnius rei vna eſt ꝑfectio. dicendū ꝙ verum eſt ſꝫm
vnū modū. ꝛ ſtatū. ꝛ potentiā. ſed q: in anima chriſti
eſt cōſiderare diuerſitatē potentiarū. ꝛ ſtatuū. ꝛ mo-
dorū cognoſcendi. ideo nihil impedit q̄n ſꝫm diuerſi-
tatem hoꝝ diuerſas habeat cognitiones ꝑficientes.
¶Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ ſupfluū eſt facere per plura 51
qd̄ pōt ꝛc̄. Dicendū ꝙ verū eſt ſi fiat eque bn̄ ꝛ eque
ſufficiēter. ſic aūt nō eſſet in ꝓpoſito. q: nō ita haberet
anima xp̄i completionē ſciētie ſꝫm omnē modū ꝛ om
nē ſtatū. ſed ſolū alteram iſtarū cognitionū haberet.
¶Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ maioris luminis eſt ꝛc̄. Dicē 52
dum ꝙ illud alicubi habet veritatē. hoc eſt de lumini
bus que ſunt eiuſdem ratiōis. ꝛ eodem mō irradiāt.
ꝛ ſꝫm eandē partē. Non ſic autē eſt in ꝓpoſito reꝑire
ſicut in diſtinctiōe harū cognitionū oſtēſum eſt. Pre
terea qd̄ dicit̄ ꝙ maius lumen abſorbet minus. hoc
non dicit̄ q̄ntum ad exiſtentiā ſed q̄ntum ad apparen
tiā. ꝛ licꝫ hoc ſit verū in lumine corꝑali. non tamē eſt
verū in lumine ſp̄uali. ꝓpter maiorē impmixtionē q̄
reꝑitur in lumine ſpirituali ꝙ̄ in corꝑali. ¶Ad illud 53
quod obijcit̄ ꝙ cognitio ex pte nō manet cum cogni-
tione ꝑfecta. Dicendū ꝙ verū eſt quādo cognitio ex
pte habet imꝑfectionem annexam. ſicut eſt cognitio
enigmatica. ꝛ de hac verū eſt ꝙ nō fuit in aīa xp̄i. Si
aūt dicat̄ cognitio ex pte. q: min⁹ ꝑfecta eſt ꝙ̄ cogni
tio glīe. nō oportꝫ eā euacuari i eo potiſſimū i q̄ eſt ſil'
ſtat⁹ vie cū ſtatu patrie. ¶Queſtio.ij. b

¶Utrum chriſtus profecerit ſꝫm illud genus cogni-
tionis. Et ꝙ ſic videtur. Hebre. j. Didicit ex his que
paſſus eſt obedientiam. ſed diſcere eſt ꝑficere in ſci-
entia. ergo ꝛc̄. ¶Item ſuper illud Luce. ij. Profi-

ficiebat ieſus etate ⁊ ſapiētia. Glo. Sicut carnis ē eta-
te ꝓficere. ſic aie gr̄a ⁊ ſapiētia. ergo ſicut xp̄s ꝓfecit
ſm carnē creſcēdo in etate. ita videt̄ q̄ ſm animā ꝓ-
fecerit creſcendo in cognitione. Itē xp̄s aſſumpſit
q̄ plantauit in nr̄a natura. ſed xp̄s plātauit in nr̄a nā
vt ex multis ſenſibilib⁹ fiat vna memoria. ex multis
memorijs vna experientia. ex multis experimētis vnum
vniuerſale. quod eſt ꝑncipiū artis ⁊ ſciētie. ergo ſi iſte
mod⁹ ꝓcedendi facit aiaꝫ ꝓficere in cognitiōe. videt̄
q̄ aia xp̄i in cognitōne ꝓfecerit. Itē aut intellect⁹
agens in xp̄o potuit abſtrahere formas vl̄es a cōdi-
tionib⁹ m̄alibus. aut non. Si nō potuit. ḡ fuit impo-
tens. Si potuit. cū talis mod⁹ abſtrahēdi ſit via i co-
gnitionē. videt̄ q̄ xp̄s in cognitiōe ꝓfecerit. Item
qui aliq̄d appꝛehendit ⁊ retinet qd̄ ꝑus nō appꝛehende
rat. aliquid addiſcit ⁊ in cognitiōe ꝓficit. ſ; ſenſus cō-
munis in xp̄o aliquid appꝛehendit. ⁊ aliqua ſenſibilia
retinebat que ꝑus nō appꝛehenderat nec cōpoſuerat.
⁊ imaginatiua potentia in xp̄o totū illud retinebat. ḡ
videt̄ q̄ aia xp̄i ꝓficiebat ⁊ addiſcebat. Sed ɔtra.
Bed̄. ſup illud Luce. Proficiebat Ieſus ⁊c̄. Profici
ebat nō q̄ ipſe ſapiētioꝛ fieret ex tp̄e. ſed eandē q̄ ple-
nus erat ſapientiā ceteris ex tp̄e paulatim demōſtra-
bat. Itē Dam̄. qui dicunt eū ꝓficere ſapiētia. non
eam que eſt ſm hypoſtaſim vnionē venerant̄. ergo ſi
quis dicat xp̄m ꝓfeciſſe i ſciētia. videt̄ facere iniuriā
ſapiētie increate ſibi vnite. Itē xp̄s habuit plenitu
dinē nō ſolū gratie gratū facientis ſed etiā gr̄e gratis
date. Si ergo cognitio quā habuit a v̄bo i ſeipſo fuit
cognitio gratie gratis date. ergo plena fuit in chriſto
a ſue cōditionis ꝑmoꝛdio. nō ḡ creſcebat i eo. Itē
aia chriſti habuit ſpecies rerū cognoſcibiliū. ſ; qua ra
tione habuit ſpecies vni⁹ cognoſcibilis. eadē ratione
⁊ omniū. ſ; impoſſibile eſt duas formas eiuſdē ſpeciei
eſſe ⁊ in eodem et ſm idem. ḡ impoſſibile fuit q̄ aia
chriſti nouas formas ſiue nouas ſpecies reciperet. ergo
nō potuit in cognitiōe ꝓficere. Itē materia nō eſt
poſſibilis ad formā quā habet in actu. ꝑ eo q̄ omne
recipiens debet eſſe denudatū a forma recepti. ergo ſi
aia xp̄i a ꝑncipio habuit in ſe omniū rerum creatarū
ſpeci̇̄ ⁊ noticiā. videt̄ q̄ amplius nō potuerit cogni-
tionē nouam recipere. ergo nec in cognitiōe ꝓficere.
54 R⁹ ad predictoꝝ intelligentiā eſt notandū. q̄ ꝑter
ſcientiā quā aia xp̄i habuit in verbo. duplicē habuit
cognoſcendi modū ſicut ꝑdictū fuit. Habuit eīn co-
gnitionē ſimplicis noticie in intellectu. ⁊ cognitionē
experientie in ſenſu. Cognitio ſimplicis noticie cōſiſte-
bat i habitib⁹ ⁊ ſpēbus ipi aie xp̄i inditis a ꝑmoꝛdio
ſue cōditionis ex bn̄ficio cōditoꝛis. Cognitio v̄o ex-
perientie cōſiſtebat in vſib⁹ ſenſuū exterioꝝ. Qm̄ ergo
habit⁹ ⁊ ſpēs impſſe fuerūt ipi aie xp̄i in oimoda ple
nitudine. hinc eſt q̄ xp̄s ꝓficere nō potuit cognitōne
ſimplic̄ noticie. Quia v̄o ſenſus exterioꝛ ad aliquid
cōuertebat̄ de nouo ad qd̄ ꝑus cōuerſus non fuerat.
hinc eſt q̄ cognitiōe experientie ꝓficiebat. Iuxta qd̄ di
cit Ambꝛo. q̄ in eo ſenſus ꝓficiebat hūan⁹. Et aplus
dicit q̄ didicit ex his que paſſus ē obedientiā. Et glo.
ſup illud pſ. Qui tribuit mihi intellectū vſq; ad moꝛ
tē erudiuit me. Inferioꝛ ps mea. ſ. carnis aſſumptio
55 vt expirer tenebras moꝛtalitatis. Et ſic aia xp̄i q̄uis
nō ꝓfecerit ſm cognitionē ſimplicis nature. ꝓficie-
bat tamē ſm cognitionē experimentalē. Ille autē pro-
fectus ſciētie experimentalis in chriſto in duobus diffe
rebat a ꝓfectu cognitiōis noſtre. In vno videlicet q̄
chriſtus non ꝓficiebat veniendo in noticiā rei prius
incognite. ſed q̄ ꝓficiebat vno alio modo. ſ. ꝑ experien
tiam. In alio etiam differebat. q: ꝓfectus noſter eſt
ſm exiſtentiā. ꝓfectus v̄o chriſti erat ſolū ſm appa-
rentiā. Et ſm hoc patet reſpōſio ad queſtionē ꝓpoſi-
tam. patet etiā reſpōſio ad ratiōes ad vtrāq; partem
ꝓ magna pte. Nam rōnes que oſtendūt q̄ xp̄s non
ꝓficiebat in cognitiōe ſiue ſciētia. ꝓcedunt de profe-
ctu nō ſolum ſm apparentiā. ſed etiā ſm exiſtentiā.
nō ſolum ſm cognitionē experientie. verūetiā ſm co-
gnitionē ſimplicis noticie. Et ideo rōnes ille ſunt cō-
cedende. q: verū cōcludūt. Ad illud v̄o qd̄ primo 56
obijcit̄ in contrariū de autoꝛitate apli. ⁊ de autoꝛitate
Bede in glo. dicenduꝫ q̄ vtraq; autoꝛitas intelligit̄
de cognitione experientie. Ad illud qd̄ obijcit̄ q̄ hoc 57
eſt naturale videlꝫ q̄ ex multis ſenſibilibus fiat vna
memoꝛia. Dicendū q̄ duplex eſt modus cognoſcēdi
ꝑ experientiā. Vnus qui eſt via in acquiſitionē ſciētie.
Alius v̄o qui eſt via in exercitiū ſcientie. vt qd̄ prius
ſciebat̄ theoꝛice. poſtmodū ſciat̄ practice. Et primus
modus experientie repit̄ in ſcientie inuētione. Secūd⁹
v̄o cōſiſtit in vſu ſciētie iam adepte. Et in ꝑmo ē mo-
tus ab incognito ad cognitum. In ſecūdo v̄o eſt via
ſiue ꝓceſſus a cognito vno mō vt cogſcat̄ alio mō.
Et ꝑmus modus reſpicit impfectioneꝫ nature lapſe
ꝓpter ignoꝛantiā annexā. Secūdus v̄o reſpicit ſtatū
innocētie in quo habitus ſciētie ꝓceſſiſſet vſum. ⁊ co-
gnitio ſimplicis noticie ꝓceſſiſſet cognitionē experien-
tie. ⁊ iſte modus fuit in xp̄o ⁊ nō alius. q: ſicut infra
patebit. de ſtatu nature lapſe xp̄s nō debuit aſſume-
re defectū ignoꝛantie. Philoſophus autē in predicto
ꝓgreſſu cognitiōis ꝓcedit ſm ſtatū nature lapſe. qd̄
in chriſto nō opoꝛtet repiri. Ad illud quod obijcit̄ 58
q̄ intellect⁹ agens in chriſto potuit abſtrahere. dicen-
dū q̄ abſtractio ſpeciei a cōditionib⁹ materialibus q̄
dam oꝛdinat̄ ad generandū habitū. quedā v̄o ɔſiſtit
in iudicio eius qd̄ appꝛehenſum eſt ꝑ ſenſum. iudicio
inquā facto ab intellectu. ⁊ ꝓpterea nō fuit in chriſto.
cū intellect⁹ eius haberet habitus ⁊ ſpecies rerū. illa
aūt abſtractio oꝛdinaret̄ ad acquiſitionē habitus et
ſcientie nondū adepte. ⁊ ita haberet annexū defectū
ignoꝛantie. Secūda v̄o in chriſto fuit. ſed ex hoc non
ſequit̄ q̄ aliq̄d didicerit de nouo. vel q̄ in ſcientia ꝓ-
fecerit. ſed ſolum q̄ aliquid cōſiderauit intellectu ex-
citato a potentia inferioꝛi. Ad illud quod obijcit̄
q̄ ſenſus eius poterat cōponere ⁊ tenere. dicendū q̄ 59
illud nō facit profectū in cognitione ſpeculationis. ſ;
in cognitione experimentali. quoniā illa que ſenſus cō
ponebat aut diuidebat. apud intellectū erant magis
cognita. nō ſolum q̄tum ad eſſentias ſed etiā q̄tum
ad cōpoſitiōes. ſm quas compoſitiōes ⁊ diuiſiones
poſſunt formaliter variari. Vnde ſecus eſt de cogni-
tione rerum in chriſto ⁊ in quocunq; angelo. Angeli
eīn potuerūt proficere in cognitione rerum. compo-
nendo. diuidendo. ⁊ cōferendo. etiā cognitione ſim-
plicis noticie. q̄uis non reciperent nouas ſpecies. xp̄s
v̄o minime ꝓpter cognitionis plenitudinē ⁊ ꝑfectio-
nem quam decuit animā eius habere a principio ſue
conditionis. Queſtio. iij.

Vtrum deus cōmunicauerit anime xp̄i omnipo-
tentiā. ſicut cōicauit ei omniſcientiā. Et q̄ ſic videt̄.
ad Phil̄. ij. Dedit illi nomen quod eſt ſup omne no-
men. ergo ſi non dedit ei nomē ſine re. dedit ergo illi
virtutē ſuper omnē virtutē. ⁊ potentiā ſup omnē po-

tentiã.ergo dedit ei omnipotentiã. Item cũ tria ſint
in anima.potẽtia.ſcientia.⁊ voluntas.vt vult Rich.
volũtas p̄ſupponit ſcientiã.⁊ ſciẽtia p̄ſupponit potẽ
tiam. ergo natura que ẽ capax ſciẽtie.eſt capax potẽ-
tie.ergo que eſt capax oĩs ſciẽtie.eſt capax omnis po-
tentie.ſed aĩa chriſti fuit capax oĩs ſciẽtie ſicut ſupra
oſtẽſum fuit.ergo fuit capax oĩs potẽtie. ¶ Itẽ am-
plioris extẽſionis eſt ſciẽtia q̃ potẽtia. Omne eñ qꝺ
deus poteſt.ſcit.ſed nõ conuertit̃.ſed qꝺ capax eſt rei
maioris. eſt capax rei minoris. ergo ſi aĩa chriſti fuit
capax omnis ſciẽtie. fuit etiã capax omnis potentie.
ergo debuit deus ei cõmunicare omnipotẽtiã. ¶ Itẽ
poſſe ſcire vnũ ſcibile eſt potẽtie. ergo poſſe ſcire duo
ſcibilia eſt maioris potẽtie.⁊ ſic ꝓcedendo.ergo poſſe
ſcire infinita ſcibilia eſt ſumme ⁊ infinite potentie. ſꝫ
aĩa chriſti potuit ſcire infinita ſcibilia.ergo deus com
municauit ei omnipotẽtiã. ¶ Item artifex materia-
lis nõ ſolum cõmunicat filio ſuo ſcientiam ſimplicis
noticie. ſed etiam ſcientiã practicã.ergo multo fortiꝰ
hanc deus cõicauit aĩe chriſti.Sed ſciẽtia practica ha
bet op̄ationẽ cõiunctã.⁊ op̄atio habꝫ potentiã p̄uiã.
ergo ſi deus cõicauit aĩe xp̄i ſcientiã practicã omniũ
rerũ.cõicauit ergo ei omnipotẽtiã. ¶ Itẽ ſicut intel-
lectus anime xp̄i cõiunctꝰ eſt diuine ſapiẽtie.ita etiã
⁊ virtus illius aĩe iuncta eſt diuine potentie.Dicimꝰ
eñ xp̄m dei virtutẽ ⁊ dei ſapientiã.ergo ſicut intelle-
ctus anime xp̄i ꝓpter cõiunctionẽ eius ad ſummã ſa
pientiã eſt factus omniſciens. ita ⁊ virtꝰ ꝓpter cõiun-
ctionẽ cum ſumma potẽtia debuit fieri omnipotẽs.
¶ Sed ↄtra. Omnis potentia creature ſequit̃ ipaꝫ
ſubſtantiã creature.ſed omnis potẽtia p̄cedit ſubſtã-
tiã omnis creature.qꝛ poteſt ꝓducere omne ens.ergo
nulli creature cõicari potuit omnipotentia. ¶ Item
nihil habens omnipotentiã poteſt ab aliquo excedi
vel ſup̄ari.qꝛ nihil eſt maius omnipotẽte. ſed neceſſe
eſt omnẽ creaturã a deo excedi ⁊ ſup̄ari.ergo impoſ-
ſibile eſt alicui creature omnipotentiã cõmunicari.
¶ Item nulliꝰ ſubſtãtie finite põt eſſe virtus infini-
ta. ſicut dicit philoſophus. ⁊ ratio manifeſtat. Sed
omnipotẽtia eſt virtus infinita.ergo nulli ſubſtantie
finite põt cõmunicari omnipotẽtia. ſed oĩs creatura
eſt ſubſtãtie finite cum ſit creata in numero ponde-
re ⁊ menſura.ergo ⁊c. ¶ Item nulla virtꝰ entis crea
ti trãſcendit ens.ſed omnipotẽtia tranſcendit ens.qꝛ
poteſt de nõ ente facere ens.ergo impoſſibile ẽ alicui
60 virtuti create dari omnipotentiã. ¶ R°.dicenduꝫ ꝙ
nec aĩe chriſti nec alicui creature poteſt omnipotẽtia
cõmunicari. niſi catenꝰ qua cõmunicat̃ ei nomen et
excellentia diuinitatis. hoc eſt ꝑ cõmunicationẽ idio
matũ.que ortũ habet ex ꝑſonali vnione.Sicut enim
poſſumꝰ dicere ꝙ homo eſt deus. ita poſſumꝰ dicere
ꝙ homo eſt omnipotẽs.Et ſicut excellẽtia diuinitatꝭ
nulli cõicari poteſt ſicut forma ⁊ ꝓprietas eidem in-
herens ſubſtãtialiter vel accidentaliter. ſic etiam nec
omnipotẽtia. Ratio autẽ quare omnipotẽtia cõmu-
nicari nõ poteſt alicui reature eſt.qꝛ omnis creatura
eo ip̄o ꝙ ex nihilo eſt.deficit a ſumma ſtabilitate.vnꝺ
nõ exiſtit per ſeipſam.Deficit a ſumma ſimplicitate.
vnde nõ agit ꝑ ſe totã. Deficit a ſumma imenſitate.
vnde diſtare poteſt in ipſa virtus a ſubſtãtia.⁊ quo-
niã in ſe nõ ſubſiſtit. nec a ſe. niſi ſuſtentet̃ a diuina
potentia.ideo impoſſibile eſt ipſam eſſe omnipoten-
tem.nõ enim poteſt ſeipſam ſuſtinere. Rurſus quo-
niã ex ſe tota nõ agit nõ poteſt in totam rei ſubſtan-
tiam.⁊ ideo nõ poteſt eſſe omnipotẽs.cũ non poſſit
totũ ꝓducere. Poſtremo qꝛ virtus eius diſtat a ſub-
ſtãtia.tantũ põt elõgari ꝙ oĩno deficiet. vnde nõ põt
ĩ oĩa.Sicut ergo ſoli deo cõuenit ſumma ſtabilitas.
ſumma ſimplicitas.ſumma etiã immẽſitas.ſic etiam
omnipotẽtia q̃ neceſſario req̄rit iſta tria.Et iõ omni-
potẽtia cõicari non poteſt alicui creature.nec aĩe xp̄i
nec alij. Et rõnes que hoc oſtẽdunt ſunt cõcedende.
¶ Ad illud võ qꝺ obijcit̃ ꝙ dedit illi nomẽ qꝺ ẽ ſup 61
omne nomẽ.dicendũ ꝙ datio illius nomis fuit ꝑ cõ-
municationẽ idiomatũ. vt homo ille diceret̃ eſſe deꝰ
⁊ dei filius. De hac autẽ cõicatione nõ intelligit̃ ad
ꝑſens.iđo autoritas illa nihil facit ad ꝓpoſitũ. Ad 62
illud võ qꝺ obijcit̃ ꝙ potẽtia antecedit ſciẽtiã.Dicẽ
dũ ꝙ potentia dicit̃ dupliciter.reſpectu actꝰ interio-
ris.⁊ reſpectu actus exterioris. Dicimꝰ eñ aliquem
poſſe ſcire ⁊ velle.dicimꝰ etiã poſſe op̄ari. Cum ergo
dicimꝰ ꝙ in creatura potẽtia antecedit ſcientiã. hoc
verũ eſt reſpectu actus interioris ſ3 non exterioris.qꝛ
potẽtia op̄atiua cõſequit̃ ſciẽtiã. Cũ aũt dicit̃ omni-
potẽtia eſſe in aliquo.hoc nõ intelligit̃ reſpectu actus
interioris tm̃.ſ3 etiã reſpectu exterior. ideo nõ ſequit̃
ꝙ ſi in aliquo ſit omnis ſcĩa.ꝙ in eo ſit omnipotẽtia.
¶ Ad illud qꝺ obijcit̃ ꝙ amplioris extẽſiõis eſt ſciẽ- 63
tia q̃ potẽtia. Dicendũ ꝙ eſſe maioris extẽſionis eſt
dupliciter.vel reſpectu obiecti. vel reſpectu ſubiecti.
Si loq̄mur de extenſione reſpectu obiecti. maioris
extenſionis eſt omniſcĩa q̃ omnipotẽtia. qꝛ reſpectu
pluriũ eſt.Si aũt loq̄mur de extẽſione reſpectu ſubie
cti.maioris amplitudinis eſt omnipotẽtia q̃ omiſcĩa
q̃tũ eſt de ꝓpria rõne vtriuſqꝫ. Nã omnipotẽtia po-
nit ſubiectũ ſuũ oĩno imẽſum ⁊ infinitũ. omniſciẽtia
võ nõ. ſicut in p̄cedentibꝰ fuit oſtẽſum. Et ideo non
ſequit̃ ꝙ ſi alicui ſubiecto nature create poſſit cõmu
nicari omiſcĩa.ꝙ ꝓpter hoc poſſit ei cõicari omipotẽ-
tia.Cõicatio eñ omnipotẽtie plus reſpicit amplitudi
nẽ ſubiecti q̃ obiecti. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̃ ꝙ poſſe 64
ſcire omne ſcibile eſt poſſe ⁊c. Dicenduꝫ ꝙ cũ aĩa co-
gnoſcat in verbo.cognoſcere ip̄iꝰ aĩe plus eſt in reci-
piẽdo ab ip̄o verbo q̃ in agẽdo in ip̄m verbũ. ⁊ ideo
poſſe ſcire aliq̇d ſcibile in ip̄o verbo.eſt potẽtie vtriqꝫ
actiue ⁊ paſſiue. ſ3 actiue ex parte verbi illuminãtis.
paſſiue võ ex p̄te aĩe ſuſcipiẽtis. Cum ergo infert̃ ꝙ
poſſe ſcire infinita ſit potẽtie infinite. Dicendũ ꝙ ex
hoc nõ ſequitur ꝙ in creaturis ſit infinitas potentie
actiue.ſed in ip̄a eſt infinitas potentie paſſiue.et hoc
quidẽ nõ repugnat creature.licꝫ ei repugnaret infini
tas potẽtie actiue.Qñ ergo poſſe facere infinita.di-
cit infinitatẽ potẽtie actiue.poſſe võ ſcire oĩa dicit in-
finitatẽ potẽtie paſſiue.hinc ẽ ꝙ q̃uis alicui creature
cõueniat vt poſſit oĩa ſcire.nec tñ conuenit vt poſſit
oĩa facere. Et ſi tu obijcias ꝙ ſcire nõ tm̃ eſt pati vex
etiã agere.Dicendũ ꝙ hoc ẽ verũ de ſcĩa actuali. quẽ
quidẽ ↄſiſtit ĩ actu iudicãdi. ⁊ illa quidẽ ꝓpriũ ẽ ſoliꝰ
dei.nec potuit alicui creature cõicari.Sꝫ nõ eſt verũ
de cognitiõe habituali.ſicut ĩ p̄cedẽtibꝰ fuit oſtẽſum.
¶ Ad illud qꝺ obijcit̃ ꝙ deꝰ cõicare debuit xp̄o non 65
tm̃ ſciẽtiã ſpeculatiuã verũetiã practicã.Dicendũ ꝙ
ſcĩa practica dicit̃ duobꝰ modis. Vno mõ dĩ ſcĩa pra
ctica q̃ eſt de opibꝰ.ſicut moralis phĩa dĩ de ope q̃ eſt
de opibꝰ ꝓcedẽtibꝰ a libera volũtate.Alio mõ dĩ ſcĩa
practica q̃ eſt de ope ⁊ ĩ ope.ſicut faber qñ fabricat dĩ
hẽe cognitionẽ practicã fabricãdi. Primo mõ cõicauit
deꝰ ſciaꝫ practicã aĩe xp̄i. qꝛ xp̄s cognitionẽ hñit oim

operū diuinoꝝ. Scđo mō nō cōicauit ei. ꝓ eo ꝙ aīa xpī in cunctis ſuis opibus nō potuit ei coopari. ido nō eſt ſimile de artifice ⁊ eius filio. qꝛ filius artificis pōt equari in ſcia ⁊ virtute. nō ſic aūt aīa xpī verbo. Siſe aūt erit ſi loq̄tur de xp̄o ſm̄ diuinā nām̄. Pat eñ oīa demonſtrat filio: ⁊ q̄cunqꝫ pr̄ facit. hec oīa et
66 fili⁹ facit. ſicut dī Joh. v. ¶ Ad illud qđ vltimo obī. ꝙ ita vnit̄ virtus virtuti ſicut intellect⁹ ſapie. dōm ꝙ nō eſt ſiſe ſicut iā p̄dictū eſt. eo ꝙ opatio intellect⁹ eſt in ſuſcipiendo. opatio v̄o potentie actiue magis cōſiſtit in agendo. Et hui⁹ ſignū eſt. qꝛ multo excellētioris v̄tutis eſt aliquid poſſe facere. ꝙ poſſe noſſe. multo eñ difficilius ē facere vnā formicā ꝙ cognoſcere celū ⁊ terrā. Cognoſcēs eñ coipſo ꝙ cognoſcēs nō influit in ip̄m cognitū. potens v̄o in coipſo ꝙ potens eſt cōparat̄ ad ip̄m poſſibile ſicut ad effectum. Et hinc eſt ꝙ v̄tus opatiua in xp̄o nō ē facta oīpotēs ſicut intellect⁹ eius factus ē omniſciens.

¶ Diſt. xv. Quō verbi ſeu xpī incarnatio ordinat̄ ad noſtrā redemptionē q̄tū ad defectum paſſibilitatis in generali.

i Illud q̄ꝫ p̄termittendū nō eſt ⁊c̄. Supra egit mgr̄ de plenitudine grē ⁊ cognitionis in xp̄o ex pte humanitatis. in hac v̄o pte intendit agere de defectu paſſibilitatis. Diuidit̄ aūt ps iſta in duas. In q̄ꝝ p̄ma agit de defectibus a xp̄o aſſumptis in generali. In ſcđa vero agit de paſſione doloris in ſpāli. j. diſ. xvj. Verūtñ magis mouēt ac difficiliorē afferūt q̄ōem ⁊c̄. ¶ Prima ps hꝫ duas. In q̄rū p̄ma veritatē explanat. In ſcđa vero veritatē explanatā multiplici aucte ꝯfirmat. ibi. Sed qꝛ nōnulli. Prima ps hꝫ tres ptes. In q̄rū p̄ma agit de defectib⁹ reptis in xp̄o q̄tū ad cōgruitatē. oñdens ꝙ congruū fuit xp̄m tales defectus in ſe hr̄e. In ſcđa vero agit q̄tū ad generalitatē. inq̄rens. Utꝝ oēs defectus nr̄os ꝯtingat in xp̄o repiri. ibi. Tradit aūt auctas ꝙ dn̄s nr̄. In tercia vero determinat q̄tū ad cauſalitatē. oñdens tales defect⁹ in xp̄o nō fuiſſe a nā ſ3 a voluntate. ibi. Hos aūt defectus nō ꝯditionis ſue ⁊c̄. ¶ Siſr ſcđa ps in q̄ cōfirmat p̄determinata hꝫ ptes tres. In quaꝝ p̄ma adducit auctes q̄ faciūt ad veritatē. In ſcđa v̄o adiūgit auctes q̄ videntur eſſe cōtra veritatē. ibi. Quedā tñ repiunt̄ in ſanctoꝝ auctibus ⁊c̄. In tercia vero explanādo oſtendit in predictis nō eſſe contrarietatē. ibi. Ne autem in ſacris literis aliqua aduerſa diuerſitas ⁊c̄. Subdiuiſiones autē partiū manifeſte ſunt in litera.

¶ De defectibus reptis in xp̄o q̄ntū ad cōgruitatē. oñdens ꝙ cōgruum fuit xp̄m defectus humane nature in ſe habuiſſe. a

di. XV

i Illud q̄ꝫ p̄termittēdū nō eſt ꝙ dei filius nām̄ hoīs accepit paſſibilē. animā paſſibilē. carnē paſſibilē ⁊ mortalē. Ut eñ ꝓbaret̄ veꝝ corpus hr̄e. ſuſcepit defect⁹ corporis. famē. ſitim. ⁊ hmōi. Et vt veram animā ꝓbaret̄ hr̄e. ſuſcepit defectus aīe. ſ. triſticiaꝫ. timorē. dolorē. ⁊ hmōi. Oīs aūt ſenſus aīe eſt. Nō eñ caro ſentit. ſ3 aīa vtens corpore velut inſtr̄o. Uñ Aug. ſup Geñ. in li. xij. Non corp⁹ ſentit. ſ3 aīa ꝑ corpus. q̄ velut nuncio vtit̄ ad ꝯfirmandū in ſeipſa qđ extrinſecus nūciat̄. Sicut ḡ aīa qđ foris eſt ꝑ corpus tanq̄ꝫ ꝑ inſtr̄m videt ⁊ audit. ita etiā ꝑ corpus q̄dā ſentit mala que ſine corpore nō ſentiret. vt famē ⁊ ſitim ⁊ hmōi. Uñ non imerito defect⁹ corporis dicunt̄. Quedā aūt ꝑ corpus imo etiā ſine corpore ſentit. vt eſt timor ⁊ hmōi. Sentit ḡ aīa dolores. Sed q̄ſdā ꝑ inſtr̄m corporis. quoſdā v̄o nō.

Aug. in li. đ tri. de hoīs defectibus q̄s aſſumpſerat xp̄s i humana natura.

Suſcepit aūt xp̄s ſicut verā nām̄ hoīs, ita ⁊ veros defectus hoīs. ſ3 nō oēs. Aſſumpſit eñ defect⁹ pene. ſ3 nō culpe. Nec tñ oēs defect⁹ pene. ſ3 eos oēs q̄s hoī eū aſſumē expediebat. ⁊ ſue dignitati ñ derogabat. Sicut eñ ꝓpt̄ hoīeꝫ hō fact⁹ ē. ita ꝓpt̄ eū hoīs defect⁹ ſuſcepit. Suſcēpit eñ de nr̄o. vt de ſuo nobis tribueret. vt nr̄m tolleret defectū. Suſcepit eñ noſtrā vetuſtatē. vt ſuaꝫ nobis infunderet nouitateꝫ.[a] Simplā ille accepit vetuſtatē. i. pene. vt nr̄āꝫ duplā ꝯſumēt. i. pene ⁊ culpe.

a Simplā ille accepit ve. ⁊c̄. Videt̄ hoc incōuenient eē dictū. qꝛ ſiſe nō ꝯſumit̄ per ſuū ſiſe imo auget̄. ḡ vetuſtas nr̄a nō cōſumit̄ per vetuſtatē xpī aſſumptā. Preterea qđ ꝯſumit aliud. ē illo potētius. ḡ ſi vetuſtas xpī ꝯſūpſit nr̄aꝫ. poti⁹ debuit eē dupla reſpectu nr̄e ꝙ nr̄a dupla reſpectu ſue. Pretea vetuſtas xpī nō ꝯſumpſit nr̄āꝫ ni-

¶ Inquirit q̄ntū ad generalitatē. vtrū oēs defectus noſtros xp̄s habuerit. b

Heb. iiij.

Tradit aūt auctas ꝙ dn̄s nr̄ in ſe ſuſcepit oīa infirmitatis nr̄e p̄ter pctm̄. qđ niſi accipiat̄ de illis tm̄ q̄ eum ſumē ꝓ nobis oportuit nec dedecuit. falſū eē ꝓbabit̄. Nō eñ aſſūpſit ignorātiā aliquā. cū ſit ignorātia q̄dā q̄ defect⁹ ē. nec pctm̄ ē. ſ. ignorātia inuincibil'. Nā vincibilis pctm̄ ē. ſi tñ de his ē q̄ nobis expedit ſcire. Sūt eñ q̄dā q̄ꝝ ſcia nō affert. vel ignorātia nō impedit ſalutē. ⁊ forte taliū rerū ignorātia defect⁹ nō ē. Conſtat aūt nobis eē ignorātiā atqꝫ difficultatē volēdi vel faciendi bonū q̄ ad miſeriā nr̄ām ꝑtinēt. Uñ Aug. in li. iij. de li. arbi. Approbare inq̄t falſa pro veris vt erret

Aug.

ſi ꝑ modū meriti. ſed
meritū dꝫ cōformari
premio. ğ nec ſimpla
nec dupla debuit eſſe
reſpectu nr̄e ſ eq̄lis.
1 R'. dōm ꝙ tā pena ꝙ̄
culpa ad veterē hoiēꝫ
ꝑtinet. qꝛ in primaria
ꝯditione hō fuit crea
tus abſqꝫ culpa ⁊ pe
na. ⁊ ſm hec duo ī no
bis ē duplex vetuſtas
In xp̄o aūt fuit pena
ſine culpa. ⁊ iō vetu
ſtas ſimpla. Fuit eīn
pena cū grā. Et ꝓpte
rea ꝑ penā xp̄i cū gr̄a
nos merebamur libe
rari a culpa et pena.
ita ꝙ vetuſtas pene
īficta nouitati grē. cō
ſumit duplicē vetuſta
tē. ſalua oppoſitione.
ſaluata nihilominus
debita ꝓportione. Iō
xbū Aug. in lr̄a verū
eſt ⁊ rōnabile. Ad illō
qō obī ꝙ vetuſtas nō
opponit vetuſtati. di
cendū ꝙ vetꝫ ē rōe ſui.
opponit tn̄ rōne no
uitatis grē ꝯiūcte. Et
ꝑ hoc pꝫ ſeq̄ns. quia
rōne grē ꝯiuncte illa
vetuſtas ſimplex ex
cedit noſtrā duplicē.
Propē hoc eīn ꝙ xp̄s
grām habuit non ad
menſurā. ꝑfecte nob
meruit liberationē a
pena ⁊ culpa.

b Quos eīn defect⁹
habuit ⁊c̄. Contra. ſi
iſti defectus nō ſunt
de veritate hūane nāe
nō faciūt ad vere hu
manitatis oſtenſionē
Qꝫ aūt nō ſint de ve
ritate hūane nāe oſtē
dit Anſhel. tali rōne.
Hūana nā vno mō ē
vera ſm ſtatū corru
ptionis ⁊ incorruptō
nis. ſ iſti defect⁹ nō cō
petūt ei ſm ſtatū in
corruptionis. ğ nō ſt̄
de veritate hūane na
ture. Itē xp̄s poſt re
ſurrectionē verā hu
manitatē oſ̄dit. et tn̄
ipſis aplis defectus ⁊
penalitates nō oſ̄dit.
ğ non videt ꝙ hmōi
defect⁹ facerēt ad ve

inuitus ⁊ reſiſtente atqꝫ torquēte dolore carnalis vin
culi nō poſſe a libidinoſis opib⁹ tꝑare. nō ē nā inſtitu
ti hoīs ſ pena dānati. Ex q̄ miſeria peccātib⁹ iuſtiſſi
me inflicta liberat dei grā. qꝛ ſpōte hō libero arbitrio
cadere potuit. nō etiā ſurgere. Ad quā miſeriā ꝑtinet
ignorantia ⁊ difficultas quā patit oīs hō ab exordio
natiuitatis ſue. nec ab iſto malo quiſqꝫ niſi grā dei li
beratur. Ecce euident dicit h̄ Aug. Ignorātiā q̄ q̄ſqꝫ
inuit⁹ falſa ꝓ veris approbat. ⁊ difficultatem q̄ nō pōt
ſe tꝑare a malo. ad miſeriaꝫ nrām ꝑtinere. ⁊ penā eſſe
hoīs. hec aūt xp̄s nō habuit. nō ğ accepit oēs defect⁹
nr̄e infirmitatis p̄ter pctm̄. Sꝫ forte aliq̄s dicet illa eē
pctm̄. Cui obuiat illud qō Aug⁹. tradē videt hoc ſcꝫ
deū inculpabilit ante pctm̄ in exordio ꝯditōis hoī po
tuiſſe indere vt eſſent ei nālia. ita in libro retractatio
nū inq̄ens. Ignorātia ⁊ difficultas. etiā ſi eſſent hoīs
ꝑmordia nālia. nec ſic eſſet culpādus de⁹. ſ laudādus
Sed ſi h̄ hō in ꝑmordio nāliter habuiſſꝫ. nunq̄d eēnt
in eo defect⁹ ⁊ pene. Si defect⁹ vl' pena ei indita fuiſſꝫ
ante pctm̄. iniuſte cū eo agi videret ſi ante culpā ſenti
ret penā. Ob h̄ ſane dicim⁹ illa nō fuiſſe defect⁹ vel pe
nas. ſi nāliter hoī infuiſſent. ſicut nō fuit hoī aū pctm̄
nondū grām adepto defect⁹ ſiue pena nō poſſe ꝑficē.
Sed poſtqꝫ grām recepit ꝑ quā ꝑficē potuit. ⁊ ad tp̄s
ꝑfecit. eāqꝫ culpa ſua poſt amiſit. ſimulqꝫ ꝑficiēdi fa
cultatē ꝑdidit. defect⁹ fuit ei ⁊ pena nō poſſe ꝑficē. ſcꝫ
malū declinare ⁊ bonū facē. Oēs ğ defect⁹ nrōs ſuſce
pit xp̄s p̄ter pctm̄ q̄s ei ꝯueniebat ſuſcipe ⁊ nobis ex
pediebat. Sūt eīn plura egritudinū genera ⁊ corporꝭ
vicia a q̄bus oīno imunis extitit. [b] Quos eīn defect⁹
habuit. vel ad oſ̄ſionē vere humanitatis. vt timorē ⁊
triſticiā. vel ad ipletionē opis ad qō venerat. vt paſſi
bilitatē ⁊ mortalitatē. vel ab imortalitatꝭ deſperatōe
ſpem nrām erigendā vt mortē ſuſcepit.

Qꝫ ignorantia ⁊ difficultas ta lis nō ſit pctm̄.

Aug.

b

Determinat q̄ntū ad cauſalitatē illos defect⁹ in xp̄o
fuiſſe nō a nā ſ a voluntate. c

Hos aūt defect⁹ nō ꝯditōis ſue neceſſitate ſ miſeratio
nis volūtate ſuſcepit. Veros q̄dē habuit defect⁹ ſicut
⁊ nos. ſ nō eadē cā. Nos eīn ex pctō originali hos defe
ctus trahim⁹. ſicut apl's inſinuat dicēs. Corpus q̄deꝫ
ꝓpter pctm̄ mortuū eſt. i. neceſſitatē moriendi habuit
in ſe. Xp̄s aūt nō ex pctō hmōi habuit defect⁹. qꝛ ſine
pctō ē cōceptus ⁊ nat⁹. ⁊ in tris cōuerſat⁹. Sꝫ ex ſola
miſeratōis volūtate de nr̄o in ſe trāſtulit verā infirmi
tatē. ſicut accepit verā carneꝫ. quā ſine oī infirmitate
aſſumere potuit. ſicut abſqꝫ culpa eandē ſuſcepit.

Roma. viij.

Adducit auctes q̄ faciūt ad v̄itatē. xp̄m. ſ. ſm hoīeꝫ
vere dolores ſenſiſſe ꝯ q̄ſdā hoc negantes. d

Sed qꝛ nōnulli de ſenſu in paſſione humanitatis xp̄i
male ſenſiſſe inueniunt. aſſerētes ſilitudinē atqꝫ ima
ginē paſſionis ⁊ doloris xp̄m hoīeꝫ ꝑtuliſſe. ſ nullum
oīno dolorē vel paſſionē ſenſiſſe. autoritatuꝫ teſtimo
nijs eos ꝯuincētes indubitabile faciam⁹ qō ſ dixim⁹.
Propheta Eſaias dic̄. Vere lāguores nrōs ipſe tulit
⁊ dolores nrōs ipſe portauit. Et veritas ipſa in euange

Eſa. liij.
Math. xxvi.

lio ait. Triſtis eſt aīa mea vſq͂ ad mortē. vbi etiā legi
tur. Cepit ihs pauē ꝛ tedere. Propheta etiā ex pſona
Pō.lxxxvij. xpi ait. Repleta ē malis aīa mea. Qđ exponēs Aug.
inqt. Nō vicijs ꝛ pctis. ſ͂ hūanis malis. i. dolorib⁹ re-
pleta fuit aīa xpi. qbus ipſa ꝯpatiꝶ carni. Nō eīn do-
lor corpis pōt eſſe ſine aīa. Dolere aūt aīa etiā nō do-
lente corpore pt. Hos autē hūane infirmitatis affect⁹
ſicut ipſā carnē ac mortē nō ꝯditōis neceſſitate. ſ͂ miſe
Amb. rationis volūtate ſuſcepit. Amb. etiā in li. iij. de trini.
Math.xxvj ait. Scriptū ē. Pr ſi poſſibile ē trāſeat a me calix iſte.
Joh.x. Timet ꝗ xp̄s. ꝛ dū petrus nō timet. xp̄s timet. Petr⁹
Joh.xij. dixit. Animā meā ponā ꝓ te. Xp̄s dicit. Aīa mea tur-
baꝶ. Utrūq͂ vex ē ꝛ rōis plenū. ꝙ ꝛ ille q̄ eſt inferior
nō timet. ꝛ ille q̄ ſupior eſt gerit timentis affectū. Idē
in eodē. Ut hō turbaꝶ. vt hō flet. vt hō crucifigiꝶ. per
nām hoīs ꝛ tediauit ꝛ reſurrexit. Nō turbaꝶ ei⁹ ꝟtus.
Nō turbaꝶ ei⁹ diuinitas. ſ͂ turbaꝶ aīa. ſm hūane fra-
gilitatis aſſūptionē turbaꝶ. Nā q̄ ſuſcepit aīam. ſuſce
pit etiā aīe paſſionē. nō eīn eo ꝙ deus erat aut turbari
potuit aut mori. Idē in eodē. Suſcepit triſticiā meā.
cōfidenꝶ triſticiā nomino q̄ crucē ꝑdico. vt hō habuit
triſticiā quā in eo ſuſcepit affectu. mihi cōpatiꝶ. mihi
triſtis ē. mihi dolet. Ergo ꝓ me ꝛ in me doluit. q̄ ꝓ ſe
nihil habuit qđ doleret. Doles igiꝶ dn̄e ieſu vulnera
Hiero. mea nō tua. q꞉ tu nō ꝓ te ſ͂ ꝓ me doles. Hieronim⁹ ꝗ̄
in explanatōe fidei ait. Nos ita dicim⁹ hoīez paſſibilē
a deo filio ſuſceptū vt deitas īpaſſibilis ꝑmanēt. Paſ
ſus ē eīn fili⁹ dei nō putatiue ſ͂ vere oīa q̄ ſcp̄tura teſta
tur ſm illud qđ pati poterat. ſ. ſm ſbam aſſumptā. Li
cet ꝗ pſona filij ſuſceperit paſſibilē hoīez. ita tn̄ ei⁹ ha-
bitatione ſm ſbam ſuā nil paſſa ē vt tota trinitas quā
īpaſſibilē neceſſe ē ꝯfiteri. His alijſq͂ auctib⁹ pſpicuū
fit xp̄m vere paſſibilē aſſūpſiſſe hoīez. atq͂ in eo defe-
ctus ꝛ affectus nr̄e infirmitatis ſuſcepiſſe. ſ͂ volunta-
te nō neceſſitare cōditionis.

¶ Adiūgit auctes q̄ videnꝶ eſſe ꝯ veritatē. c

c Quedā tn̄ repiunꝶ in ſctōx tractatib⁹ q̄ ꝑmiſſis ad-
Pō.xxj. uerſari videnꝶ. Nā ſup illū locū pſalmi. Clamaui ꝛ n̄
Aug. exaudies. Aug. tradere videꝶ xp̄m nec vere timuiſſe.
j.Petri.ij. nec vere triſtatū eē dicēs ſic. Quō hoc dicit q̄ pctm̄ n̄
fecit nec inuēt⁹ ē dolus in ore eius. ſ͂ de nobis corpore
ſuo h̄ dicit. Corpis eīn ſui. i. eccl̄ie gerebat pſonā. Sic
Math.xxvj ꝛ alibi cū dicit. Trāſeat a me calix iſte. ꝓ nobis loqꝶ.
niſi forte putaꝶ timuiſſe mori. Sꝫ n̄ vere timebat dn̄s
Phil.j. pati tcia die reſurrectur⁹. cū arderet paulus diſſolui ꝛ
eſſe cū xp̄o. Nō eīn fortior ē miles ꝗ̄ impator. Miles
eīn coronandus gaudet mori. ꝛ dn̄s coronatur⁹ timet
mortē? Sꝫ infirmitatē noſtrā repn̄tans ꝓ ſuis īfirmis
Hieroni. ſuper euangeliū. q̄ timent mori h̄ dixit. Vox illox erat. Hiero. etiā ait.
Erubeſcant q̄ putant ſaluatorē timuiſſe mortē. ꝛ paſ-
ſionis pauore dixiſſe trāſeat a me calix iſte.

¶ Explanādo oñdit in ꝑdictis nō eē ꝯrietatē. f

Ne aūt in ſacris lr̄is aliq̄ diuerſa aduerſitas eē puteꝶ
hax auctū ꝟba in hūc modū accipiēda dicim⁹. vt nō
veritatē timoris ꝛ triſticie vel ꝑpaſſionē. ſ͂ timoris et

ritatis hūane nature
oñſionē. R⁹. dōm eſt z
ꝙ eſt oñdere veritatē
hūane nāe. vel ſimplr
vel ſm ſtatuꝫ. dico ꝗ
ꝙ hmōi defect⁹ aſſum
pti fuerūt ad oñſionē
vere hūanitatis ſm
ſtatū corruptionis. ꝛ
ſic chriſt⁹ volebat oñ-
dere. voluit eīn ſe no
bis cōformare. in ſili-
tudinem eīn hoīm fa
ctus ē vt dicit ap̄ls ꝛ
habitu inuētus eſt vt
hō. Ad illud qđ obī
ꝙ illud non facit ad
oñſionē vere hūani-
tatis qđ nō ē de veri-
tate hūane nāe. dōm
ꝙ falſum ē. Aliqđ eīn
annexuꝫ alicui ſtatui
hūane nature pōt eē
oñſiuū veritatis. Ac-
cidentia eīn magnaꝫ
ptē cōferūt ad cogno
ſcendū qđ q̄d ē. ꝗuis
non ſit de eēntia rei.
Ad vltimū pꝫ rn̄ſio
ꝑ ea q̄ dicta ſunt.

c ¶ Quedā tn̄ repiun-
tur ꝛc. Videtur ꝙ ille
auctes vex dicant q̄
dicunt chriſtū non ti-
muiſſe. Scribiꝶ eniꝫ
j. Joh. iiij. Perfecta
charitas foras mittit
timorē. ſꝫ chriſt⁹ pfe-
ctiſſimā habuit chari
tatē. ꝗ null⁹ in eo vi-
deꝶ timor fuiſſe. Itē
Aug. li. lxxxiij. qōnū.
Signū pfectōis ē nul
lus timor. ſed in xp̄o
fuit ſumma pfectio. ꝗ
null⁹ oino fuit in eo
timor. Itē nullus ti-
met qđ pōt effugē. ſꝫ
chriſt⁹ certus erat oēꝫ
penā ſe poſſe effugere.
ꝗ videꝶ ꝙ nihil time-
bat. R⁹ dōm ꝙ timor 3
eſt i triplici dr̄a. Qui
dam eīn ē gratuitus.
q̄dā libidinoſus. qui-
dā nālis ꝙ inꝶ vtrū-
q͂ medius. Timor āt
gratuit⁹ eſt in triplici
dr̄a. Quidā ē timor
pene. quidā eſt timor
offenſe. quidā reuerē
tie. Prima ꝛ ſcđa dif
ferentia nō fuit i xp̄ō.
ꝓ eo ꝙ pfecta chari-

tas foras mittit timorē vtrūq3. ſ ſm terciā dūiam fuit in xpo. q2 ſic a pfecta charitate nō expellit ſed potius ꝯſummat. ſm illud Eſa. xj. Repleuit eū ſpūs timoris dñi. Et ſm illud pſ. Timor dñi ſctūs pmanet in ſclm ſcli. Et p h pꝫ rñſio ad pmū obiectū. Eſt etiā alius timor libidinoſus. ⁊ ille ſilr in multiplici dña ē. Quia eſt timor mūdanus. ⁊ ē timor humanꝰ. ⁊ nullus iſtoꝝ fuit in xpo. nec etiā in viro pfecto. ⁊ ſic intelligit verbuꝫ Aug. ꝙ ſignū pfectōis ē nullꝰ timor. ⁊ p h pꝫ rñſio ad ſcdm. Eſt iterꝫ timor i tcia dña. Timor ſcꝫ nālis. ⁊ iſte eſt in triplici differencia. Quidā ē ſenſualitatis ꝓuenientis rōēꝫ. qdā ſenſualitatis ſbiacentis rōni. quidaꝫ vō ipſius ptis rōnalis. Primꝰ timor ē nature corrupte. ⁊ qdāmō inordinate. ſilr ⁊ tercius. Scdꝰ vō ē nāe corrupte. ſ tn̄ ordinate. Qm̄ g̃ in xpo q̄uis eſſet defectꝰ paſſibilitatis. nō tn̄ fuit defectus inordinatōnis ⁊ vicioſitatis. Et hinc ē ꝙ fuit in eo timor medio mō. nō primo vel tercio. Et p hoc patꝫ tercio obiectū. Patēt etiam auctes q̄ in lra dicunt. Nā oēs ille auctes q̄ dicūt xpꝫ n̄ timuiſſe. hoc dicunt nō quia velint a xpo oēm timorē remouere. cū auctas Eſa. dicat ꝯriū. ſ q2 non fuit in eo timor q̄ rōēꝫ eiꝰ ꝓueniret vel rōēꝫ eiꝰ perturbaret. ſecuriſſima eīn fuit ⁊ bene nouerat ꝙ nihil poterat ſibi euenire vel inferri. qđ ipſa ꝓus nō deſideraret ⁊ vellet.

4 d ¶ Vere cōtriſtatus eſt ⁊c. Videt ꝙ ex hoc velit dicere ꝙ in xpo fuerit ꝓpaſſio. Sed ꝯ ſup Mat. xxvj. dicit glo. ꝙ ꝓpaſſio ē ſubitꝰ motus cui ex rōne nō ꝯſentit. ſ talis motuſ eſt veniale pctm̄ ſm ꝙ ibi innuit. ⁊ ille nō fuit in xpo. g̃ ꝓpaſſio n̄ fuit i eo. Itē ſubitū eſt illud qđ ꝓuenit iudiciū rōnis. ⁊ qđ ē ex ſurreptione. ſ xpo nihil p ſurreptionē egit. g̃ nō habuit in ſe motū ſubitū. g̃ nec ꝓpaſſionē. Item xpo timuit mortē nō ob aliud niſi q2 ꝓuidit eā. ſ nō ꝓuidit eā niſi ſm rōem. g̃ timuit eo timore q̄ eſt ſm rōnem. ⁊ ille timor eſt paſſio nō ꝓpaſſio. g̃ nulla ē rñſio mgri. Rñ. dōm ꝙ ꝓpaſſio ſm generalem nois ſui acceptionē dē eſſe paſſio diminuta. hec aūt eſt illa q̄ ſiſtit infra rōem vt rō eſt. ⁊ ita ꝓpaſſio dicit paſſionē ptis ſenſualis vel virtutis nālis. ⁊ hoc mō vult dicē mgr ⁊ hieronimꝰ hmōi paſſiones fuiſſe in xpo. Erāt eīn ex horrore ſenſualitatis. nō rōne partis rōnalis. Ad illud vō qđ obijcit. ꝙ diffinit ꝓpaſſio ꝙ eſt motꝰ ſubitus. Dōm ꝙ ibi diffinit ꝓpaſſio ſm ꝙ ē in nobis in q̄bus ſenſualitas mouet pter iudiciū rōnis. in xpo aūt nō fuit hoc. Et iō pꝫ rñſio

5 ad illa duo q̄ pmo obijciunt. ¶ Ad illud vō qđ obī ꝙ timor mortis nō potuit eē niſi in rōne. Dōm ꝙ ratio ꝓuidens mortē inſtantē fecit imaginationē mortis in ipſa pte ſenſuali. q̄ quidē facta ſenſualitas nota fuit ⁊

triſticie neceſſitatē ⁊ paſſionē a xpo remouiſſe intelligant. Habuit eīn xps verꝫ timorē ⁊ triſticiā in nā hominis. ſ nō ſicut nos q̄ ſumꝰ mēbra eius. Nos eīn cā pcti nr̄i his defectibꝰ neceſſario ſubiacemꝰ. ⁊ in nobis ſunt iſti defectꝰ ſm ꝓpaſſionē ⁊ paſſionē. ſ in xpo nō niſi ſm ꝓpaſſionē. Sicut eīn in pctis gradus qdā notant ꝓpaſſio ⁊ paſſio. ita ⁊ in his penalibꝰ affectibus. Afficit eīn q̄s interdū timore vel triſticia ita vt mētis intellectꝰ nō inde moueat a rectitudine vel dei cōtemplatione. ⁊ tūc ꝓpaſſio ē. aliqn̄ vō mouet ⁊ turbatur tūc paſſio eſt. Xps vō nō fuit ita turbatꝰ in aīa timore vel triſticia vt a rectitudine vel dei ꝯtēplatōne aliqtenus declinaret. ſm quē modū intelligit cū dicit nō timuiſſe vel triſtis fuiſſe. Vn̄ Hiero. ſup Math. vbi legitur. Cepit cōtriſtari ⁊ meſtus eē. Vt veritatē inquit ꝓbaret aſſumpti hoīsꝰ vere ꝯtriſtatus eſt. ſ nō paſſio eius dñat aīo. verꝫ ꝓpaſſio ē. Vn̄ ait. Cepit ꝯtriſtari. Aliud ē eīn ꝯtriſtari. aliud incipe ꝯtriſtari. Qđ ē alit ꝯtriſtat q̄s p ꝓpaſſionē. alit p paſſionē. Ideoq3 ſm hāc diſtinctōꝫ aliqn̄ dr xps n̄ vē timuiſſe. aliqn̄ vē timuiſſe. q2 verꝫ timorē hūit ⁊ triſticiā. ſ nō ſm paſſionē neq3 ex neceſſitate ꝯditionis. Vn̄ Aug. ex his cauſis volens aſſumi dictoꝝ intelligētiā dicit xpm nō vere timuiſſe vel triſtatū eē. ⁊ incōtinēti verā triſticiā habuiſſe. His verbis infirmos in ſe ꝓſignans dñs ait. Pr ſi fieri pōt trāſeat a me calix iſte. Non eīn vere timebat dñs pati tercia die reſurrecturꝰ. cū arderet paulus diſſolui ⁊ eē cū xpo. Iſte gaudet coronandus. ⁊ triſtis ē dñs coronaturus. Ecce hic videt triſticiā ⁊ timorē a xpo remouere. Cōtinuo aūt ſubiūxit. ſ triſticiā ſic aſſūpſit quō carnē. Fuit eīn triſtis ſicut euangeliū dicit. Si eīn triſtis nō fuit cuꝫ euangeliū dicat. triſtis ē aīa mea ⁊c. g̃ ⁊ qn̄ dicit. dormiuit ihs. nō dormiuit. vel qn̄ dicit māducaſſe nō māducauit. ⁊ ita nihil ſanum relinquit. vt dicat etiā q2 corpus non erat verū. Quicq̄d g̃ de illo ſcriptū ē. verꝫ ē ⁊ factū ē. Ergo ⁊ triſtis fuit. ſ voluntate triſticiā ſuſcepit verā. quō volūtate carnē veram. Apte noſcis eundē ſibi in his verbis ꝯdicere. niſi varias dictoꝝ diſcernēt cauſas. ex q̄bus itelligētia verboꝝ aſſumēda ē. Si eīn diſcernat intelligētie cā predictoꝝ verboꝝ. nihil occurrit cōtradictionis.

De paſſione et ꝓpaſſione timoris ⁊ triſticie.

Hier. ſr math.

Math. xxvj d

Aug. ſup Iob.

Math. xxvj

Phil. j.

in horroꝛe moꝛtꝭ cōcuſſa. Et ſi tu dicas ꝙ hic nō ē oꝛdo cognitōis vt deueniaꝛ a rōne ad ſenſualitatē. dōm ꝙ
hoc verū eſt in nobis in q̄bus ē ſcia p acq̄ſitionē ab inferioꝛi. In xp̄o aūt aliꝛ eē potuit q̄ fuit plenus ſcia. ⁊ in
q̄ fuit obediētia pfecta viriū inferioꝝ reſpectu ſupioꝝ. Preterea noſipſi imaginari poſſum⁹ qđ volum⁹. q̄uis
nō poſſim⁹ qđ volum⁹ ſentire exterius. Et ita timoꝛ in xp̄o de moꝛte futura potuit eē in pte ſenſuali. vt meri-
to ſm̄ Hiero. ⁊ magiſtrū poſſit et debeat dici ꝓpaſſio.

AD intelligentiaꝫ huius ptis incidit qđ circa duo. Primo q̄riꝛ de hmōi defectib⁹ aſſūptis a xp̄o in gn̄ali. Scđo q̄riꝛ de aliq̄bus defectib⁹ in ſpeciali. Circa pmū q̄runꝛ tria. Primo q̄riꝛ de defectib⁹ aſſūptis a xp̄o q̄tū ad cōdecentiā ⁊ cōgruitatē. Scđo q̄tū ad generalitatē. Tercio q̄riꝛ de huiuſmodi defectibus q̄tū ad cauſalitatē.

Queſtio. j. a

Utrū cōgruū fuerit tales defectus in xp̄o repiri. Et ꝙ ſic videꝛ. Heb. ij. debuit p oīa fratrib⁹ aſſimilari vt miſericoꝛs fieret ⁊ fidelis pontifex ad deū. Si ḡ decebat xp̄ꝫ in ſe hēre illa q̄ faciūt ad fidelitatē ⁊ miſcđiā. ⁊ h̄ ſunt illa in q̄b⁹ nob aſſilaꝛ ſm̄ ſtatū miſerie. cuiuſmodi ſunt defect⁹ ⁊ penalitates. ḡ in xp̄o hmōi reperiri debent. ¶ Itē Heb. iiij. Nō habem⁹ pontificē q̄ nō poſſit cōpati infirmitatib⁹ nr̄is. tēptatū per oīa p ſilitudine abſq; pctō. Ex iſto verbo arguiꝛ ita. Homo pontifex dꝫ cōpati his q̄ ignorāt ⁊ errant. ſꝫ xp̄s aſſūpſit humanā nāmꝫ vt fieret nr̄ pontifex. ḡ debuit ea in ſe aſſumēre q̄ faciūt ad cōpaſſionē. hmōi autē ſunt defect⁹ ⁊ penalitates nr̄e nāe. ḡ ⁊c. ¶ Item xp̄s ad h̄ ſumpſit nāmꝫ humanā vt nobis in illa mereret vitā eternā quā pm⁹ parens nobis abſtulerat. ſꝫ meritū pcipuū cōſiſtit in tolerantia paſſionū ⁊ defectuū hūanoꝝ. Si ḡ decuit xp̄m pcipuo merito mereri. decuit p ꝯn̄s hmōi defectus ⁊ paſſiones in ipſo repiri. ¶ Itē ad hoc aſſūpſit xp̄s humanā nāmꝫ vt eā curaret ſatiſfaciēdo. ⁊ curādo ſatiſfaceret. ſed pcipuū qđ facit ad culpe curationē ⁊ ſatiſfactionē eſt penal̄ humiliatio. ḡ videꝛ ꝙ decuit hmōi repiri in xp̄o. ¶ Sꝫ ꝯ. Sicut ſūme iuſticie repugnat defect⁹ culpe. ſic ſume potētie repugnat defectus fragilitatis ⁊ ipotentie. ſed deū ſumme iuſtū nō decuit hēre defectū culpe. nec in ſe nec in nā aſſumpta. ḡ pari rōne nec defectū penalitatis et impotētie. ¶ Itē ſicut culpa ſine pena ſubſequente ē inoꝛdinata. ſic pena ſine culpa precedente. ſꝫ nō decet deū aliq̄d facere inoꝛdinatū circa ſe nec circa nāmꝫ ſibi vnitā. ḡ ſi nullam habuit culpam nec in ſe nec in nā ſibi vnita. videꝛ ꝙ nullos debuit defect⁹ aſſumē. neq; paſſibilitates ad culpā conſequētes ſm̄ rectū oꝛdinē. ¶ Itē xp̄s aſſumpſit humanā nāmꝫ ad curandū eā nō ſolū a culpa ſed etiā a defectib⁹ ⁊ paſſionib⁹ culpā ꝯſequētib⁹. ſꝫ ꝯria ꝯrijs curanꝛ tā in coꝛporalib⁹ q̄ in ſpūalib⁹. ḡ magis debuit aſſumē foꝛtitudinē ⁊ ipoſſibilitatē ad curandā noſtrā debilitatē ⁊ infirmitatē. q̄ defect⁹ nr̄os nāles. Et h̄ eſt qđ videꝛ ꝓpha petere Eſa. lj. Cōſurge. conſurge. induē foꝛtitudinē brachiū dn̄i. ¶ Itē xp̄s venit ad pugnandū ⁊ deuincendū aduerſariū. ſed defectus hmōi plus ſunt oꝛdinati ad deficiendum q̄ ad vincendū. maxie cū pugnaꝛ ꝯ foꝛtē aduerſariū. ḡ vꝛ ꝙ potius tales defect⁹ debuit xp̄s reijcere q̄ i ſe aſſu-
6 mere. ¶ R̄e. dōm ꝙ abſq; dubio cōgruum fuit xp̄m aſſumē nāmꝫ noſtrā cū defectib⁹ ⁊ paſſibilitabus. Et hoc triplici ex cā pncipalr. viꝫ. ꝓpter pciū nr̄e ſalutis. ꝓpter exēplū virtutis. ⁊ ꝓpē fulcimentū nr̄e fragilitatis. Propter pciū nr̄e ſaluꝛ. qꝛ ꝓpoſuerat nos redimere nō coꝛruptibilib⁹ auro ⁊ argēto. ſꝫ pcioſiſſimo ſanguine ſuo. ⁊ animā ſuā ponere p aīab⁹ nr̄is. Ad hoc aūt nō eſſet ydoneus niſi nāmꝫ deficientē et paſſibilē aſſūpſiſſet. ⁊ ꝓpterea defect⁹ nr̄os ⁊ penalitates debuit in ſeipō hēre. Alia etiā ex cā cōgruū fuit hoc ipm. viꝫ. ꝓpter exēplū virtutis. ſpāliꝛ aūt humilitatis. patiētie. ⁊ pietatis. q̄bus mediantib⁹ pueniꝛ ad celū. et in q̄bus xp̄s voluit nos imitari ipm. ſm̄ illud Math. xj. diſcite a me qꝛ mitis ſum ⁊ humilis coꝛde ⁊c. Tercia rō eſt ꝓpē fulcimentū nr̄e fragilitatis. ob quā nā rōnalis hꝫ in ſe difficultatē ad credēdum vera. ⁊ iraſcibil̄ ad ſperandū ardua. ⁊ cōcupiſcibilis ad amandū bona. Et iō voluit xp̄s nō tm̄ nob ſimulari in nā. ſꝫ etiā in defectibus ⁊ penalitatib⁹. vt manifeſtādo in ſe veritatē humane nāe. pberet fulcimentū nr̄e rōnali ad credendū. Oſtēdendo nihilominus immenſitatē ſue mīe p ſuſceptionē nr̄e miſerie. pberet iraſcibili fulcimentū ad ſperandū. Oſtēdendo magnitudinē ſue beniuolētie. pꝛeberet cōcupiſcibili incitamētū ad ſe amandū. et iō licet icōgruū videatur hmōi defect⁹ repiri in xp̄o ſi p ſe cōſiderenꝛ. tn̄ ſi ad finē referanꝛ magna repiꝛ cōgruitatis cōdecentia. Et iō ꝯcedende ſunt rōnes q̄ ſunt ad ptē iſtam.
¶ Ad illud ḡ qđ pmo obȷ̄ in ꝯꝛium. ꝙ ſicut ſummā 7
iuſticiā dedecet iniquitatē. ſic ſummā potentiā dedecet infirmitatē. dōm ꝙ hmōi ſilitudo tenet. ſi cōpeꝛ infirmitas et culpa ad nāmꝫ diuinā. In nā enī diuina ſicut nulla pōt eē iniuſticia. ſic nulla pōt eē ipotētia. Si aūt ꝯpeꝛ ad nāmꝫ aſſumptā. ſic nō hꝫ veritatē. p eo ꝙ ipſa infirmitas pōt eſſe mā exercēde virtutis. Uirtus enī foꝛtitudinis exerceꝛ potiſſime in pꝑeſſione terribiliū. coꝝ maxie q̄ moꝛtē inducūt. Culpa vero ⁊ iniq̄tas oīno aduerſaꝛ iuſticie. ⁊ vituperabile reddit ſubiectū in q̄ eſt. infirmitas vero reddit magis laudabile qn̄ ꝯiuncta ē inferioꝛi virtuti aīe ſm̄ ſtatū meriti
et iō nō eſt ſile hinc et inde. ¶ Ad illud qđ obȷ̄ ꝙ pe 8
na ſine culpa ē inoꝛdinata. dōm ꝙ ē pena neceſſitate inflicta. et ē pena volūtate aſſūpta. Prima ḡ pena inoꝛdinata ē niſi culpa pceſſerit i eo q̄ puniꝛ. Scđa vero oꝛdinē hꝫ ſiue culpa pceſſerit in eo q̄ puniꝛ. ſiue in eo p q̄ ipſe vult puniri. et ſic ē in ꝓpoſito. Nā xp̄s voluit hmōi defect⁹ et penalitates in ſe hēre p reparanda hūana nā.
¶ Ad illud qđ obȷ̄ ꝙ xp̄s ſumpſit hu 9
manā nāmꝫ vt eā curaret. dōm ꝙ verū ē. Qđ obijcit ꝙ ꝯria ꝯtrarijs curanꝛ. dōm ꝙ illud veritatem hꝫ ſi fiat ꝯpatio medici ad cām ⁊ pncipiū egritudis. ⁊ ſic nō hꝫ inſtantiā in ꝓpoſito. qꝛ pncipiū coꝛruptōis totius hūane nāe fuit delectatio inoꝛdinata i eſu ligni vetiti. Et iō defect⁹ ⁊ penalitates nr̄e egritudini cōtrarianꝛ ⁊ aduerſanꝛ. penſata ei⁹ cā ⁊ origine. Aliꝛ pōt dici. ꝙ cū dꝛ. cōtraria ꝯtrārijs curanꝛ. h̄ intelligitur q̄tū ad pꝛīa curātia. ſicut ē grā q̄ curat culpā. Q̄tū vero ad ꝓprima. veritatē nō hꝫ. qꝛ doloꝛ eſt medicina doloris. ſic et in ꝓpoſito eſt intelligendū. ¶ Ad 10
illud qđ obijciꝛ ꝙ defect⁹ plus valēt ad deficiēdum q̄ ad vincendū. dicendum ꝙ ē virt⁹ naturalis. ⁊ eſt virt⁹ moꝛalis. et ſm̄ h̄ duplex ē pugna. et duplex eſt victoꝛia. Una q̄ virtutē nālē reſpicit. Altera q̄ virtutem moꝛalē. Pugna ḡ et victoꝛia ꝯtra pctm̄ ſpectat ad virtutē moꝛalē. Xp̄s aūt cū venit ad vincendum aduerſariū. venit ad expugnandū et deuincendū pec

catum. et ideo cõpetebat ei virtus moꝛalis vt ꝓfſet
ſupare. Uirtus aũt ñalis in nullo cõferebat ad hanc
victoꝛiã. quin potius eius oppoſitũ. magis enĩ vinci
tur ⁊ dyabolꝰ ⁊ pctm̃ in humilitate ⁊ patiẽtia. Pro-
pter qḋ dr̃. ij. Coꝝ. xij. Uirtus ĩ infirmitate pficitur.
Cũ ḡ dicit̃ ꝙ defectus plus valent ad ſuccũbendum
q̃ȝ ad vincendũ. dõm ꝙ illud nõ hȝ veritatẽ niſi in-
telligat̃ de pugna et victoꝛia in eodẽ genere in q̃ ſũt
illi defectus. et iõ nõ hȝ locũ in ꝓpoſito. vbi eſt victo
ria ꝑ foꝛtitudinẽ iuſticie. nõ ꝑ foꝛtitudineȝ potentie.
Et de hac foꝛtitudine dicit ꝓpha. induere foꝛtitudi-
nem brachiuȝ dñi. Poſſet tñ intelligi de foꝛtitudine
potentie. Ad foꝛtitudinẽ enĩ iuſticie in pñti in meri-
to. ſubſequit̃ foꝛtitudo potẽtie in pꝛemio. ſicut pȝ in
xp̄o. quia ⁊ ſi paſſus ſit ex infirmitate. ſurrexit tamẽ
ex virtute.

¶ Queſtio. ij. b

Utrũ xp̄s aſſumpſerit oẽs defectus nr̃os ꝓter pctm̃
Et ꝙ ſic videt̃ ꝑ dam̃. q̃ in libro t̃cio ſic ait. Totꝰ to-
tum aſſumpſit me. vt toti mihi ſalutẽ gratificaret. ḡ
ſi oẽs defectus nr̃os venit curare. videt̃ ꝙ debuit aſ-
ſumere. ¶ Itẽ qḋ fuit inaſſumptibile fuit incurabi-
le. ḡ ſi aliqui defectus nr̃i fuerũt a xp̄o inaſſumptibi
les. fuerũt incurabiles. Si ḡ oẽs fuerunt curabiles.
oẽs fuerũt aſſũptibiles. ḡ videt̃ ꝙ aſſũpſerit omnes
¶ Itẽ in aſſũptõne noſtroꝝ defectuũ manifeſtat̃ di
uina miſcđia. ḡ in aſſũptione pluriũ defectuũ oñdit̃
maioꝛ miſcđia. et in aſſũptione oĩm oñdit̃ maxima.
Sed maxia miſcđia dei oſtenſa fuit in aſſumptione
noſtrarũ infirmitatũ ⁊ defectuũ. ḡ videt̃ ꝙ xp̄s oẽs
defectus nr̃os debuit aſſumere. ¶ Itẽ in nr̃oꝝ defe
ctuũ aſſumptione fuit humiliatio. ſed tantũ ſe humi
liauit q̃ntũ potuit ſ̾m ꝙ dicit Bern̄. deſcendit q̃ntũ
deſcendẽ potuit. Si ḡ maioꝛ eſt humiliatio ĩ aſſum-
ptione pluriũ defectuũ q̃ꝫ paucoꝝ. ⁊ in aſſumptione
oĩm q̃ꝫ q̃rundã. videt̃ ꝙ xp̄s aſſumere debuerit vni-
uerſitatẽ defectuũ nr̃oꝝ. ¶ Sed ꝯ. In nobis vide-
mus defectus mẽbroꝝ ⁊ aliquoꝝ ſenſuũ exterioꝝ ſi-
cut viſus ⁊ auditus. ſ; tales xp̄s nõ aſſũpſit nec de-
cuit eũ aſſumere. ḡ nõ decuit ip̄m aſſumere oẽs defe-
ctus nr̃os penales. ¶ Itẽ in nobis reꝑiunt̃ egritu-
dines ꝯtrarie ſicut pȝ in febribꝰ ⁊ in alijs infirmitati
bus. reꝑiunt̃ etiã egritudines incurabiles. ḡ ſi ꝯ̄ria
nõ pñt ſimul eẽ in eodem. videt̃ ꝙ oẽs defectꝰ nr̃os
penales nec potuerit nec debuerit ſil̾ aſſumẽ. ¶ Itẽ
fomes ⁊ ꝓnitas ad malũ nõ ẽ culpa. q: põt eẽ in no-
bis oĩ culpa deleta. ſ; xp̄s talẽ defectũ nec habuit nec
hẽ potuit. q: nõ potuit peccare. ḡ nec ad pctm̃ ꝓni
tatẽ hẽ. ⁊ iõ redit idẽ qḋ ꝑus. ¶ Itẽ obĩ de difficul-
tate ad bonũ q̃ eſt defectꝰ in nobis penalis. in xp̄o aũt
talis defectꝰ nõ fuit nec eẽ potuit. q̃rit̃ ḡ in generali
11 q̃les defectus aſſũpſit ſi nõ aſſũpſit oẽs. ¶ Rꝰ. dõm
ꝙ abſq; dubio xp̄s nõ oẽs defectus nr̃os aſſumpſit.
ſicut dicit mḡr in lr̃a. ſ; illos tm̃ q̃s ip̄m aſſumere de-
cuit. ⁊ nobis expediẽs fuit. Sed q̃ ſint iſti defectꝰ ad-
huc qõe indiget ſicut ⁊ ꝑmũ. ⁊ innuit mḡr illos defe-
ctus decuiſſe ⁊ expediuiſſe illũ aſſumere. q̃ faciũt vel
ad veritatis nãe aſſumpte oſtenſionẽ. vel ad operis
ꝓpter qḋ venerat ꝯſummationẽ. Sed adhuc q̃ ſunt
iſti defectus difficile ẽ diſcernere. Uoluerũt aũt aliq̃
dicere ꝙ iſti ſunt defectus q̃s deus plantauit in nr̃a
nã. Quidã enĩ defectus ſunt q̃ oꝛtũ hñt ex abſentia
gr̃e. ſicut ignoꝛantia ⁊ rebellio carnis ad ſpm̃ ⁊ ſilia.
Quidã aũt ſunt q̃ nõ ſolũ ex hoc hñt oꝛtũ. ſed etiam
ex cõparatione partiũ cõſtituentiũ. ſicut fames. ſitis
moꝛs. doloꝛ ⁊ ꝯſimilia. q̃ oꝛtũ hñt nõ tm̃ ex culpa. ſȝ
ex hoc ꝙ humana nã eſt ex ꝯ̄rijs cõſtituta. ⁊ tales ḋ de-
fectus ſunt q̃ faciunt ad veritatis nature aſſumpte
manifeſtationẽ. ⁊ ad op̄is ſuſcepti ꝯſummatõnem.
alij vᵒ minime. Sed illud adhuc hȝ calũniam ꝓpter
hoc ꝙ egritudines multe oꝛtũ hñt ex cõplexione ho
minis q̃s cõſtat xp̄m nõ aſſumpſiſſe. Preterea oẽs
defectus nr̃i penales. magis vident̃ ſecuti eẽ ex nr̃a
trãſgreſſione ⁊ diuina punitione. q̃ꝫ ex ꝑmaria plan
tatione. Propterea põt alio mõ dici ꝙ quidaȝ ſunt
defectus q̃ ſunt ex culpa. quidã vᵒ q̃ ſunt ex culpa ⁊
ad culpã. ſicut ꝓnitas ad malũ. ⁊ difficultas ad bo-
num. Illos autẽ defectus q̃ nõ tm̃ ſunt ex culpa ſed
etiã via ad culpã nõ decuit xp̄m aſſumere. quia xp̄s
fuit miniſter iuſticie oĩno ſegregatus a pctõ. Alios
aũt defectus decuit ip̄m aſſumere. ſed nõ oĩns. quia
quidã ſunt defectus nãles. quidã ꝑſonales. defectus
aũt nãles voco illos q̃ reſpiciunt totã nãm hũanaȝ
vniuerſalr̃. ſicut fames ⁊ ſitis ⁊ defectus cõſimiles.
Perſonales aũt defectus ſunt q̃ reſpiciũt aliq̃s ꝑſo-
nas ſpãlit̃. ſicut diuerſe egritudinũ ſpẽs. Q̃m ḡ xp̄s
venerat nãm humanã redimere cõiter ſine ꝑſonarũ
diſtinctiõe. hinc ẽ ꝙ defectus nãles nõ ꝑſonales de-
fectus. penales tm̃ nõ vicioſos debuit in ſe hẽ. ſicut
oñdunt rõnes ad hanc ꝑtẽ inducte. ¶ Ad illud ergo 12
qḋ obĩ in ꝯ̄riũ de dam̃. ꝙ totũ aſſũpſit. vt totũ cura-
ret. dõm ꝙ hoc intelligit̃ de his q̃ ſunt de ꝯſtitutiõe
nature. nõ de his q̃ ꝑtinent ad defectũ nature. ⁊ hoc
ip̄m verbũ inſinuat. nã ꝓprie qḋ curat̃ dr̃ nã. moꝛbꝰ
vᵒ eſt illud a q̃ curat̃. q: moꝛbus expellit̃. ſed nã ſer-
uatur. Et ꝑ hoc pȝ rñſio ad ſequẽs q̃ dr̃ inaſſumpti-
bile eſt incurabile. hoc enĩ intelligit̃ de nã ⁊ eius ꝑti-
bus q̃ ꝓprie dicunt̃ curari. nõ de defectibꝰ q̃ potius
dicunt̃ coaſſumi q̃ꝫ aſſumi. magis etiã dicunt̃ expel
li q̃ꝫ ſanari. ¶ Ad illud qḋ obĩ de oſtenſione miſcđie 13
dõm ꝙ miſcđia ſemꝑ ſe oñdit ſalua rectitudine iu-
ſticie ⁊ oꝛdine ſapie. ideo nullos defectꝰ debuit aſſu
mere q̃ nõ eſſent oꝛdinati ad noſtrũ ꝓfectũ ⁊ expe-
ditionẽ noſtre ſalutis. multi aũt ſunt q̃ potius impe
diuiſſent q̃ꝫ iuuiſſent. ſicut defectus mẽbroꝝ vel ſen
ſuum ⁊ alioꝝ ꝯſimiliũ. ⁊ iõ nõ ſequit̃ illud. ¶ Ad il- 14
lud vᵒ qḋ poſtremo obĩ de humiliatione. dõm ſil̾r
ꝙ oĩs humiliatio virtuoſa ⁊ laudabilis oꝛtũ hȝ ex di
ſcretione rõnis. nõ enĩ ꝓcedere debet ex impetu ſed
ex cauſa rõnali. et quia de aliq̃bus defectibꝰ rõnale
nõ erat vt xp̄s ſe ꝑ illoꝝ aſſumptionẽ humiliaret. q:
ſe potius ex illa humiliatione inutilẽ q̃ꝫ vtilem red-
didiſſet. ſicut ſi fuiſſet cecus. gibboſus ⁊ hmõi. ideo
tales nullo mõ debuit aſſumere. ſ; illos ſolũ de q̃bus
ſupꝛa dictũ eſt. viȝ illos q̃ reſpiciũt ipſam naturam
⁊ ꝑbent viã ad iuſticiã nõ ad culpam.

¶ Queſtio. iij. c

De defectibꝰ aſſumptis a xp̄o q̃ntũ ad cauſalitatẽ.
ſcȝ Utrum in xp̄o fuerint a natura an a voluntate.
Et ꝙ nõ a voluntate ſed a nã videtur. Sap̄. j. deus
moꝛtẽ nõ fecit. ſi nõ fecit moꝛtẽ. ḡ pari rõne nec defe
ctum oꝛdinatum ad moꝛtẽ. ḡ ſi in xp̄o fuit talis defe
ctus. videt̃ ꝙ nõ fuerit ex volũtate aſſumẽtis. ſed ex
defectu nature aſſumpte. ¶ Itẽ defectus nõ habet
cauſam efficientẽ ſed deficientẽ. ſed voluntas aſſu-
mẽtis nõ ponit̃ cauſa deficiens alicuiꝰ. ḡ tales defe-

ctus nõ potuerũt eſſe a voluntate aſſumẽtis. vel ex
conditione nature aſſumpte. ꝗ ꝛc. ¶ Item qđ ineſt
alicui a ſua nãli origine ineſt ei ꝑ naturam. ſed hmõi
defectus inſunt xp̃o a ſua ꝑma origine. ꝗ videt̃ ꝙ in-
ſint ei a natura. ¶ Itẽ illud in ꝗ ꝓles aſſimilat̃ pa-
renti eſt nãle ꝓli. pro eo ꝙ eſt vis inſita rebus ex ſi-
milibus ſimilia ꝓcreans. ſed xp̃s ex defectu paſſibi-
litatis aſſimilat̃ matri ſue a qua traxit originẽ. ergo
videt̃ ꝙ hmõi defectus ⁊ penalitates ſint ei natura
les. ¶ Itẽ ꝑ naturã ꝑus fuit illud corpus formatũ
ꝙ̃ eſſet vnitũ. ſed corpus illud ſtatim vt fuit forma-
tum fuit paſſibile vel impaſſibile. ⁊ cõſtat ꝙ non im
paſſibile. ergo paſſibilitatẽ prius ꝑ naturã habuit ꝙ̃
vniret̃ aie xp̃i vel ipſi diuinitati. Videt̃ ergo ꝙ talis
paſſibilitas nõ fuit a voluntate aſſumẽtis. Si tu di-
cas ꝙ fuit a voluntate ſpũſſcti qui fuit fabricator ⁊
ſanctificator illius corporis. obijcit̃ ꝙ grã ſctiſpũs ſi
mul ſtat cum paſſibilitate ⁊ pena. Si ꝗ ſpũſſanctus
ſupueniens cõpatiebat̃ ſecũ paſſibilitatẽ. videtur ꝙ
potius defectum paſſibilitatis ſuſtinuerit ꝙ̃ curaue
rit. ꝗ defectus hmõi in xp̃o nõ ex volũtate ſed ex na-
tura fuerũt. ¶ Sed contra. Mgr̃ in lr̃a. ex ſola vo-
luntate miſerationis in ſe tranſtulit veram infirmi-
tatẽ ſicut accepit verã carnẽ. ꝗ ꝛc. ¶ Item oẽs defe-
ctus ⁊ penalitates qui in xp̃o fuerũt. ꝑ aſſumptionẽ
fuiſſe dicunt̃. ſed aſſumere eſt actus volũtatis nõ na
ture. ꝗ penalitates ille in xp̃o fuerũt nõ nãliter ſʒ vo
luntarie. ¶ Itẽ qualitas corporis ꝑncipaliter attri
buenda eſt ꝑncipio effectiuo. ſed ſpũſſanct⁹ fuit prin
cipale ꝑncipiũ effectiuũ corporis xp̃i. ꝗ q̃litas paſſi-
bilitatis magis debʒ attribui ſpũiſancto ꝙ̃ nature.
ſed ſpũſſanctus eſt opans ꝑ voluntatẽ. ꝗ tales defe
ctus fuerũt in xp̃o a voluntate. ¶ Itẽ penalitas nõ
ſequit̃ ſm legẽ cõmunẽ niſi naturã viciatã ⁊ corru-
ptam ꝑ culpã. ſed caro xp̃i immunis fuit ab omni fe
ditate culpe. ꝗ immunis ab omni defectu paſſibilita
tis. ꝗ ſi defectus paſſibilitatis habuit. hoc non fuit a
natura ſed a voluntate. ¶ Itẽ qđ eſt in nobis a na-
tura generantiũ dicit̃ eẽ contractũ. ꝗ ſi hmõi defect⁹
eſſent in xp̃o a natura generãtis. eẽnt quoqʒ in ipſo
contracti. Si ergo hoc nõ concedit̃ ſcʒ xp̃m defect⁹
tales a natura ꝯtraxiſſe. videt̃ ꝙ illos non habuit a
15 natura ſed voluntate. ¶ R°. dicendum ꝙ ſicut dicit
magiſter in litera. ex alia ⁊ alia cauſa ſũt iſti defect⁹
in nobis ⁊ in xp̃o. In nobis eñ ſunt ex neceſſitate
contracti. Sed in xp̃o ſunt ex voluntate aſſumpti.
Et hoc patet ſic. nos eñ iſtos defectus trahimus a
parentibus ꝓpter legẽ ꝓpagationis ⁊ legem cõcupi-
ſcentie q̃ militat in illis mẽbris. nam paſſibilis gene
rat paſſibilem. ⁊ habens legẽ cõcupiſcentie in mem
bris generat filiũ ſubiectũ cõcupiſcentie. ex cui⁹ con
cupiſcentie reatu inſunt ꝓli oẽs penalitates. Et
ꝓpterea dicunt̃ iſte penalitates in nobis contracte.
quaſi ex concurſu duoꝝ tracte. videlicet ꝓpagatio-
nis nature. ⁊ corruptionis cõcupiſcentie. In xp̃o au
tem ſecus eſt. ipſe eñ neutro mõ fuit ꝓpagatus. nec
ſm ꝓpagationẽ legis nãlis. nec ſm corruptionẽ libi-
dinis. Sed ſpũſſanctus adueniens in ipſam virginẽ
⁊ ipſam fecundans. carnẽ eius ab omni feditate cor
ruptionis purificauit. paſſibilitatẽ tñ reliquit. Ex il-
la autẽ carne ſapia patris ſcʒ ipſe filius dei edifica-
uit ſibi corpus immaculatum. ⁊ illud corpus vniuit
ſibi cũ anima rõnali. que quidẽ immunitatẽ habuit
a culpa. ⁊ in ſe. ⁊ in carne cõiuncta. Et ſicut immuni
tatem habuit a reatu culpe. ſic ſm ordinẽ diuine iu-
ſticie immunitatẽ habere debuiſſet a paſſibilitate mi
ſerie. ꝙ ergo in carne illa remãſit penalitas. hoc fuit
ex diſpenſatione ipſius aſſumẽtis. cõcurrente ſimul
acceptione illius anime rationalis. que in primo in-
ſtanti ſue creationis habuit vſum cognitõis. ⁊ pla
cuit ſibi tali corpori vniri ꝓpter ſalutẽ generis huma
ni. Et ſic patet ꝙ talis defectus fuit in xp̃o nõ neceſ-
ſitate generationis ſed voluntate diſpenſationis. vo
luntate inquã diuina ꝑueniente. ſed voluntate crea
ta concomitante. Dico aũt ipſos fuiſſe a voluntate
diuina nõ tanꝙ̃ affligente de nouo. ſed tanꝙ̃ a relin
quente ⁊ acceptante. cũ in eius poteſtate et arbitrio
eſſet defectus illos excludere. Vñ concedende ſunt
rõnes que ſunt ad partẽ iſtã. ¶ Ad illud vo qđ pri- 16
mo obijcit̃ in contrariũ ꝙ deus mortẽ nõ fecit. patʒ
rñſio. quia deus iſtũ defectũ mortalitatis carni xp̃i
nõ inflixit de nouo. ſed nõ abſtulit. cuʒ caro haberet
illũ a ſuo originali principio. ideo talis defectus nõ
dicit̃ eſſe a voluntate aſſumentis ſicut ab efficiente
ſed ſicut a ſuſcipiente. cũ poſſet excludere. ¶ Ad illđ 17
qđ ſcđo obijcit̃ ꝙ defectus nõ habet cãm efficientẽ
ſed deficientẽ. ſilr̃ patet rñſio. quia tales defect⁹ non
habent ortũ ab occaſione dei agentis. ſed potius ex
defectu nature ipſi⁹ virginis cõcipientis. Magis tñ
attribuit̃ voluntati ꝙ̃ attribuat̃ nature. ꝓpter hoc
ꝙ in iſtius corporis cõſtitutione plus fuit ꝑ virtutẽ
ſupnaturalẽ ꝙ̃ ꝑ naturalẽ. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ 18
illud eſt a nã qđ eſt a naturali origine. dđm ꝙ illud
nõ habet veritatẽ niſi intelligat̃ aliquid eſſe a natu-
rali origine. ita ꝙ ꝓpoſitio nõ ſolũ dicat cõcomitan-
tiam ſed etiã cãm. hmõi aũt defectus infuerũt xp̃o
in ꝑncipio ſue originis. nõ tñ fuerũt ſm ꝓpagationẽ
nãlem. ſm eñ talẽ ꝓpagationẽ tales defectus ortuʒ
habẽt a nã viciata. inꝙ̃tũ natura illa agit quodãmõ
nãliter. ⁊ quodãmõ vicioſe. hoc aũt nõ habet verita
tem in generatione xp̃i que fuit preter viciũ ⁊ ſupra
nãm. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ xp̃us in paſſibilitate 19
aſſimilat̃ matri. dđm ꝙ et ſi aliquo modo aſſimilet̃
matri nihilominus tñ in modo ⁊ cauſa reperit̃ diffe
rentia. Nam virgo paſſibilitatẽ habet ꝓ reatu pec-
cati originalis ex neceſſitate contracto. xp̃s vo paſſi
bilitatẽ habuit abſqʒ aliquo reatu in ipſo reperto. ſʒ
ex ſola diſpenſatione diuina. ⁊ ideo nõ dicunt̃ oĩo
fuiſſe in xp̃o a natura. nec tamẽ oĩo fuerunt preter
nãm. de natura eñ matris erat talẽ filiuʒ generare.
¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ illud corpus ꝑus fuit for- 20
matum ꝙ̃ vnituʒ. dđm ꝙ et ſi prius fuerit ſm nãm
vel ſm ordinẽ intelligendi. tpe tamẽ ſimul fuit for-
matio ⁊ vnio. vtrũqʒ autẽ ſm formationẽ ⁊ vnionẽ
preceſſit voluntas verbi tale corp⁹ formantis ⁊ aſſu
mentis. ⁊ voluntas anime vtrũqʒ comitata eſt. et iđ
ex hoc nõ poteſt concludi ꝙ defectus paſſibilitatis
in carne preceſſerit actũ ſiue imperium voluntatis.
Operatio eñ ipſius ſpũſſancti in virgine que quidẽ
fuit ſm voluntatẽ verbi fecit ipſam carnis ꝯceptio
nẽ ⁊ ꝓpagationẽ ab oĩ feditate imunẽ ꝑus nãliter ꝙ̃
vniret̃ aie. ⁊ cũ tali purgatione nõ debet ſtare pena-
litas ſm legẽ cõmunem. ſm quã immunis a culpa.
debet eſſe imunis a pena. Unde ꝙ ipſe ſubiungit ꝙ
purgatio ſimul ſtat cuʒ paſſibilitate. Dicendum ꝙ
⁊ ſi aliqua purgatio ſimul poſſit ſtare cum paſſibili
tate. ſicut purgatio que eſt a peccatis prius perpe-
tratis. illa tamen puritas que fuit in Chriſto ſtare

nō potuiſſet cū penalitate niſi interueniſſet dei diſpē
ſatio ⁊ volūtat xp̄i acceptio. Et ſic p̄z reſp̄ſio ad q̄ſita.

C c Onſequēter q̄rit̄ de defectibꝰ a xp̄o aſſūptis
in ſp̄ali. ⁊ circa hoc tria q̄runt̄. Primo q̄rit̄
vtrū habuit ignorantiā in rōnali. Scd̄o vtrū
habuit triſticiā in cōcupiſcibili. Tercio vtrū habuit
irā in potentia iraſcibili.

Queſtio. j. d

Vtrū xp̄s habuit ignorantiā in rōnali: Et ꝙ ſic vide
tur p̄mo aucte dam̄. Oportet ſcire ꝙ ſeruilē ⁊ igno
rantē nāam aſſumpſit. loq̄tur de verbo incarnato. ğ
nā aſſumpta in xp̄o fuit ignorās. habuit ğ defectum
ignorātie. ¶ Itē Amb. in li. j. de ſpūſctō. ꝑ humanā
imprudentiā qd̄ adhuc nō didicit ignorat. ğ habuit
ignorantiā. ¶ Itē Leo papa in omel. de epiphania.
Adorauerūt infantē i nullo ab aliorū ḡnalitate diſtin
ctum. ſ ḡnaliter alij infantes ſunt ignorantes. ergo
⁊ xp̄s in ſua infantia habuit ignorantiā. ¶ Itē ſcia
inflat. ſed xp̄s ſūme ſe humiliauit. ⁊ defectꝰ illos aſſū
pſit q̄ faciunt ad humilitatē. ſ habuit in ſe defectū
⁊ inopiā ſcie. ſ iſte defectꝰ eſt ignorātia. ğ ⁊c. ¶ Itē
xp̄s in ſua infantia habuit defectū eloquentie q̄uis
eſſet verbū patris vt veritatē humane nāe in ſe oſtē
deret. ğ pari rōne q̄uis eſſet ſapia patris. ſm̄ huma
nā nāam tn̄ debuit hr̄e defectū ſapie. ſ hic ē ignorātia
ğ ⁊c. ¶ Itē q̄uis xp̄us eſſet vtus patris iuxta illud
qd̄ dicit apl̄s. j. Cor. j. dicimꝰ xp̄m dei virtutē et dei
ſapiam. habuit tn̄ defectū virium iuxta exigentiā hu
mane nāe. ğ videt̄ pari rōne ꝙ habuerit defectū ſa
pientie. ¶ Sed ꝯ. Aſſumptio carnis fuit opus diui
ne ſapie. ſ ſapia ſm̄ ꝙ hmōi nō eſt p̄ncipiū ignoran
tie. ğ xp̄s nō aſſumpſit defectū illū q̄ eſt ignorantia.
¶ Itē xp̄s venerat nos docere. ſ ignorātis nō eſt do
cere. ğ non debuit ignorantiā aſſumere. ¶ Itē nulli
niſi ſcienti credendū ē. ſ xp̄s ad hoc venit in carnem
vt crederemꝰ in eū. ğ videt̄ ꝙ cū ſapia debuerit veni
re nō cū ignorātia. ¶ Item illa aia nō potuit vniri
verbo quin eſſet deiformis. ſ deiformitas tollit ob
ſcuritatē ignorātie. ğ videt̄ ꝙ ipoſſibile fuerit xp̄m
ſm̄ humanā nāam defectū ignorantie in ſe aſſumere.
21 ¶ Rꝫ. dōm ꝙ ſicut dicit mḡr in lr̄a. xp̄us nō habuit
defectū ignorātie. Et rō huiꝰ eſt. q2 nec ipm̄ decebat.
nec nobis expediebat. Ipm̄ nō decebat. q2 aia eius
debuit eē deiformis. ac ꝑ hoc repleta luce ſapie ⁊ re
ctitudine iuſticie. ignorātia aūt p̄uatio eſt ſcie. ⁊ pōt
eſſe via in errorē ⁊ obliquationē a rectitudine iuſti
cie. ac ꝑ h̄ xp̄o nō cōpetebat. Nobis etiā nō expedie
bat q̄s venerat redimere ⁊ dirigere. ſi eñ defectum
ignorātie habuiſſꝫ. nos redimere neſciuiſſet. Dirigē
etiā neſciuiſſet. q2 ſi cecus ceco ducatum p̄beat. am
bo in foueā cadunt. ⁊ iō nec ipm̄ decebat nec nobis
expediebat ꝙ talē defectū aſſumeret. Cōcedendū eſt
ğ xp̄m defectū ignorātie neq̄q̄ in ſe habuiſſe. ⁊ rōes
22 ad hoc inducte ſunt ꝯcedende. ¶ Ad illud vero qd̄
obī de dam̄. ꝙ aſſumpſit nāam ſeruilē ⁊ ignorantem.
Dōm ꝙ ignorantia ⁊ ſeruilitas nō attribuit̄ nature
aſſumpte rōne illiꝰ ſingularis nature q̄ fuit v̄bo co
pulata in vnitatē ꝑſone. ſ q̄tū ad alias nāas cōſiles
in ſpē. q. d. Aſſumpſit nāam noſtrā q̄ eſt ignorās. nō
23 in xp̄o ſed in nobis. ¶ Ad illud Amb. ꝙ dicit̄ xp̄m
ignoraſſe qd̄ nō didicit. dōm ꝙ q̄dā eſt ſcia ſimplicꝭ
noticie. quedā experientie. Amb. aūt nō loquit̄ ibi de
ignorātia ꝓut dicit p̄uationē cuiuſcūq̄ ſcie. ſ ꝓut
dicit p̄uationē experientie. ſm̄ ꝙ in p̄cedentibꝰ decla

ratū eſt. ¶ Ad illud qd̄ obī de leone papa ꝙ infans 24
ille ab aliorū ḡnalitate diſcretꝰ nō eſt. Dōm ꝙ leo pa
pa loquit̄ q̄tū ad ea q̄ exterius apparebāt. nō q̄tū
ad ea q̄ intrinſecus latebāt. ꝑ que in multis ab alijs
differebat. ¶ Ad illud qd̄ obī ꝙ ſcia inflat. dōm ꝙ ē 25
loqui de ſcia ꝓut ē abſq̄ charitate. vel ꝓut eſt chari
tati coniuncta. Prout eſt a charitate diuiſa. ſic dicit
apl̄s ꝙ inflat. Prout ē charitati ꝯiuncta. ſic nō ē via
ad inflationē. ſ potius ad rectitudinē ⁊ edificationē
⁊ humilitatē. Ex cognitōe eñ ſui ⁊ dei ꝯſurgit perfe
ctio hūilitatis. ⁊ hoc ſcd̄o mō fuit in xp̄o. ¶ Ad illd̄ 26
qd̄ obī ꝙ in xp̄o fuit defectꝰ eloquētie. ğ ſilr̄ ⁊ ſapie.
Dōm ꝙ nō ē ſile. q2 in defectu eloquētie ſicut i alijs
neceſſitatibꝰ infantilibꝰ maifeſtabat̄ veritas nature
aſſumpte. defectꝰ aūt ſapie interius latet. iō ad nihil
valuiſſet ſi in xp̄o fuiſſet. ⁊ iō nō eſt ſile. ¶ Ad illud 27
qd̄ obī ꝙ xp̄s dei virtꝰ habuit defectū viriū. Dōm ꝙ
nō eſt ſile. tū q2 defectꝰ viriū apparebat exterius ⁊ in
carne erat. defectꝰ v̄o ſapie interiꝰ erat in aia. que ad
vnionē ſui cū verbo a p̄mordio debuit eē ꝑfecte di
ſpoſita. tū etiā q2 defectus viriū eſt mā exercēde vir
tutis. nō ſic aūt defectꝰ cognitōis. quin potius impe
dit. iō nō eſt ſile huic ⁊ inde.

¶ Queſtio. ij. e

Vtrū in xp̄o fuerit paſſio triſticie. Et ꝙ ſic videtur.
Math. xxvj. Triſtis ē aia mea vſq̄ ad mortē. Si ğ
veritas falſitatē dicē nō poterat. videt̄ ꝙ veraciter
triſtis erat. ¶ Itē xp̄s fleuit ſup hierlm̄ ſm̄ ꝙ dicit̄
Luce. xix. ſed fletus ē ſignū interioris meroris. ergo
ſi xp̄s nihil fecit ꝑ duplicitatē. veracit̄ habuit i ſe affe
ctū triſticie. ¶ Itē xp̄s amabat ⁊ deſiderabat nr̄am
ſalutē. ſed q̄ amat aliq̄d triſtat̄ de eius amiſſione. ğ
cū xp̄s videret multos ſalutē ſuā negligere. videt̄ ꝙ
ꝓ eis verū ſenſerit in ſe affectū triſticie. ¶ Itē q̄nto
ſunt in aliq̄ maiora viſcera pietatis. tanto magis cō
patit̄ afflictis. ⁊ q̄nto magis cōpatit̄ interius. tanto
magis merore afficit̄. ſ xp̄s habuit in ſe abundātiſſi
ma viſcera pietatꝭ. ğ videt̄ ꝙ i aliorū neceſſitatibꝰ et
infirmitatibꝰ veracit̄ ⁊ intenſe habuit paſſionē triſti
cie. ¶ Sed ꝯ. Eſa. xlij. Nō erit triſtis neq̄ turbulen
tus. dr̄ de xp̄o. ğ xp̄s neq̄ turbationē neq̄ triſticiā
habuit in ſe. ¶ Itē Prouer. xij. Nō ꝯtriſtabit iuſtū
quicq̄d ei acciderit. ſed xp̄s fuit iuſtiſſimꝰ. ğ videtur
ꝙ xp̄s de nullo ſibi accidēte fuerit ꝯtriſtatus. ¶ Itē
Sen. ꝓbat multiplici rōne ꝙ triſticia nō cadit in ſa
pientē. ⁊ fundamentū ſue rōnis ē. q2 virtutē nihil p̄t
ledere. ſicut nihil pōt eā auferre. ğ ſi xp̄s vere ſapiēs
fuit. ⁊ virtutē incōcuſſā habuit. videt̄ ꝙ paſſionē tri
ſticie in ſe nō habuit. ¶ Itē nullus triſtat̄ niſi de eo
qd̄ fit ꝯ volūtatē ſuā. ſed ꝯ voluntatē xp̄i nihil fieri
potuit. q2 in oībus ipleta fuit. ğ nō videt̄ ꝙ in ſe ve
raciter triſticiā habuerit. ¶ Rꝫ. dōm ꝙ abſq̄ dubio 28
ſicut dicit mḡr in lr̄a. ⁊ textꝰ etiā euangelicus confir
mat. in xp̄o fuit vera triſticia. nō tn̄ oī mō q̄ in nobis
eſt. Eſt eñ quedā triſticia q̄ eſt p̄ter rōnis imperiū.
⁊ eſt triſticia q̄ eſt ꝯ rōnis iudiciū rectū. ⁊ eſt triſticia
q̄ eſt ſubiecta rōnis impio ⁊ iudicio. Et iſta triſticia
p̄ter rōnis imperiū eſt q̄ ꝯſurgit ex quadā neceſſita
te ⁊ ſurreptōe. ſicut motus p̄mi. ⁊ hec quidē cōis eſt
ſapientibꝰ ⁊ inſipientibꝰ. bonis ⁊ malis. Illa v̄o tri
ſticia eſt ꝯ rōnis iudiciū rectū in q̄ rō ſubijcit̄ ſenſua
litati. nec tm̄ turbat̄ ſed etiā ꝑturbat̄. Illa aūt ē ſm̄
rōis imperiū et iudiciū q̄n quis triſtat̄ rōe dictāte ⁊
ſuadente ipm̄ tm̄ ⁊ taliter ſup aliq̄ debere triſtari. di

co ergo ꝙ in xp̄o fuit tristicia tm̄ isto tercio mō. qꝛ de
nullo tristat⁹ fuit nisi ſm ꝙ dictabat ei rō. ⁊ hoc idē
innuit Joh. xj. vbi dr̄. Jesus aūt īfremuit spū ⁊ tur-
bauit semetipm̄. in q̄ ondit ꝙ turbatio ⁊ tristicia ra
tioni nō ꝑsidebat sed subiacebat. Primis aūt duo-
bus modis nō fuit i xp̄o tristicia. Et ꝑ h̄ patēt rōes
ad vtrāq; ꝑtē adducte. Nā rōnes ad ꝑmā ꝑtē ꝓce-
dunt de tristicia ſm terciū modū. rōnes vō ad oppo
situ ꝓcedūt ſm ꝑmū modū ⁊ scdm̄. ⁊ hoc pꝫ discur-
renti ꝑ singulas. Qđ eīm dr̄ Esa. nō erit tristis ⁊c. hoc
nō excludit quācūq; tristiciā sed tristiciā ꝑturban-
tem. Siłr illđ qđ dr̄ in ꝓuer. Nō ꝯtristabit iustū ⁊c.
intelligit de illa tristicia q̄ statū mētis euertit. nō de
illa tristicia q̄ quis ꝯtristat cōpatiendo aliis remo-
uendo aliqđ malū illatū sibi. Siłr illud qđ dicit Se-
neca intelligendū ē. Sen̄. eīm nō vult ꝓbare ꝙ tristi-
cia turbans nō sit in sapiente. sed ꝙ nō ē in sapiente
tristicia ꝑturbans. Perturbatio aūt dicit deflexionē
rōnis ab equitate. ⁊ h̄ mō sapiens nec tristat nec ꝑ-
turbat. Nō vult aūt ondere sen̄. ꝙ sapiēs nullo mō
turbet. hoc eīm est q̄si ipossibile in aliq̄ repiri. ⁊ pre-
terea nec turbari vel non tristari de q̄bus hō dꝫ. id
nō est sapie ſ potius duricie. cū dicat apl's ad Rom.
xij. Gaudere cū gaudentib⁹ ⁊ flere cū flentib⁹. ¶ Ad
29 illud vō qđ obī ꝙ nihil ꝯ voluntatē xp̄i euenit. dōm
ꝙ hoc veꝝ ē de voluntate rōnis absoluta. nō aūt ve-
rū est de voluntate sensualitatis vel de volūtate con
ditionata. Tristicia aūt nō tm̄ isurgit ex volūtate ra
tionis absoluta. sed etiā ſm alias vias. sicut melius
manifestabit infra cū aget de voluntate xp̄i.

¶ Questio. iij. f

Utrum in xp̄o fuerit passio vel affectio ire. Et ꝙ sic
videt. In q̄cūq; est ponere zelū vindicte est pone-
re motū ire. sed in xp̄o fuit zelus vindicte. sicut patꝫ
qn̄ eiecit emētes ⁊ vendētes de tēplo. ḡ videt ꝙ ha-
buit in se affectionē ire. ¶ Itē detestari malū nō est
aliud q̄ irasci malo. Sed in xp̄o fuit mali detestatio
ꝑfecta. ḡ in xp̄o fuit passio q̄ est ira. ¶ Itē sicut rō-
nalis ordinat ad discutiendū. sic irascibilis ordinat
ad irascendū. ergo sicut in xp̄o ex ꝑte rōnal' fuit vsus
prudētie. sic ex ꝑte irascibil' fuit affectio ire. Itē pl⁹
competit ira statui vie q̄ statui patrie. sed dn̄s in die
iudicij irascet malis vt sepe in scriptura dr̄. ḡ multo
fortius affectū ire habuit in statu viatoris. ¶ Sꝫ ꝯ.
sup illud Job. v. Uirū stultū interficit iracundia. sed
ira ꝑ viciū oculū mētis excecat. ira ꝑ zelū turbat. sed
oculus mētis in xp̄o nec excecari potuit nec turbari
cū in ipso [illegible] in cōtinuo vsu ꝯtēplationis. ḡ nō vi-
30 detur ꝙ in eo aliq̄ affectio ire fuerit. ¶ Itē dam̄. dif
finiens irā dicit ꝙ ira est vindex lese ꝯcupie. Et iteꝝ
ꝙ ira ē desideriū repunitōis. Sꝫ in xp̄o nec fuit lesio
ꝯcupie. nec amor vindicte. ḡ nec in eo fuit passio ire.
¶ Itē xp̄s fuit ita ꝑfecte mitis sicut ⁊ humilis. Sꝫ
in xp̄o fuit ita ꝑfecta humilitas ꝙ nulla fuit sup̄bia.
ḡ ita ꝑfecta fuit māsuetudo ꝙ nulla ira. ¶ Item ira
ſm naturā ē accensio sanguinis circa cor ſm q̄ vult
ph's ⁊ dam̄. ex euaporatione fellis. ḡ si hoc dicit pas-
sionē fedā q̄ hꝫ secū inquietationē ⁊ ꝑturbationem
cōiunctā. videt ꝙ talis passio in xp̄o nō sit ponēda.
¶ R⁹. dōm ꝙ ira vno mō dicit pure affectionē. et sic 31
dr̄ ira affect⁹ detestatōis alicui⁹ mali vel apparentis
mali. Alio mō ira dicit affectū cū pena. ⁊ sic ira hꝫ ꝑ-
turbationē ⁊ inq̄etationē annexā. Hoc aūt pōt esse
in triplici dr̄ia. qꝛ aut ꝑturbatio illa solum tangit po
tentias inferiores ⁊ nullo mō tangit oculum mētis.
Aut tangit oculū mētis ad tp̄s turbādo sed nō exce-
cando. Aut oculū mētis attingit ipm̄ ꝑturbando et
obnubilando. Et ſm hoc mot⁹ ire in q̄druplici dr̄ia
repit ſm ꝙ colligit ex dict' sanctoꝝ. Uno mō pure
dicit affectū detestationis. ⁊ hoc mō potuisset esse in
adā in statu innocētie. Alio mō dicit motū detesta-
tionis cuꝫ inq̄etatione ⁊ ꝑturbatione ꝑtis sensualis
sine aliq̄ ꝑturbatione mētis. ⁊ hoc mō fuit in xp̄o af
fectio ire. Sicut eīm dicit euāgeliū. Infremendo cō-
turbauit seipm̄. Tercio mō dicit affectū detestatōis
cū cōmotione ⁊ ꝑturbatione nō solū ꝑtis sensualis
sed etiā rōnis ad tp̄s. ⁊ hoc mō repit ira i viris iust'
q̄ irascunt ira ꝑ zelum. de q̄bus dicit Grego. ꝙ inde
mens ꝑturbata ꝓficit vt clarescat. sicut oculus per
colliriū imissum ad tp̄s turbat vt postmodū clari⁹
efficiat. Quarto mō ira dicit affectū detestatōis cuꝫ
cōmotione sensualitatis ⁊ etiā mētis. ita ꝙ cōmotio
illa hꝫ secū ꝑturbationē mētis annexā vel ad illā est
ordinata. ⁊ sic ē ira ꝑ viciū. ⁊ repit in peccōrib⁹ ⁊ ꝓhi
bet a dn̄o. Et ꝑ hāc distictōnē pꝫ rn̄sio ad q̄ōeꝫ ⁊ ad
rōes ad vtrāq; ꝑtē. Quodā eīm mō fuit i xp̄o passio
ire siue affectio ire. vicꝫ ꝓut dicit affectū detestatōis
⁊ cōmotionē ꝑtis sensualis q̄ tm̄ subiecta est rōni. Et
sic ꝓcedūt rōnes ad ꝑmā ꝑtē inducte. ꝓbantes affe-
ctionē ire i xp̄o fuisse. vt aspicienti pꝫ. ⁊ iō sūt ꝯcedēde
Quodā etiā mō nō fuit vicꝫ ꝓut dicit ꝑturbationē
oculi mētalis. ⁊ ꝓut dicit affectum repunitōis inq̄n-
tū ille affect⁹ ē ex libidine vindicte nō ex zelo iusticie.
sic eīm ē passio ꝑturbās. ⁊ hoc mō ꝓcedūt ꝑme due
rōnes ad scđam ꝑtē. ⁊ ꝓpterea ſm illā viā verū con
cludunt ⁊ cōcedi ꝑnt. ¶ Ad illud vō qđ obī ꝙ i xp̄o 32
nulla fuit sup̄bia. ḡ nulla debuit eē ira. qꝛ fuit ꝑfect⁹
in māsuetudine sicut in humilitate. dōm ꝙ nō ē sic.
qꝛ sup̄bia noiat directe viciū. ⁊ iō sp̄ oppositū hꝫ cuꝫ
humilitate. ⁊ ꝓpterea nō pōt stare cū ꝑfecta humili-
tate. Ira aūt nō semꝑ noiat viciū. immo etiā noiat
virtutē. iō nō sic oppositionē hꝫ cū māsuetudine. Et
ꝓpter hoc nō sequit ꝙ si fuit ꝑfecte māsuetudinis. ꝙ
ꝓpē hoc nō habuit affectionē ire. ¶ Ad illud qđ obī 33
ꝙ ira ē ex accēsione sanguinis circa cor. dōm ꝙ veꝝ
est in nobis in q̄bus caro repugnat spūi. ⁊ sensuali-
tas rōni. q̄ nō tm̄ habemus corruptionē penalitatis
imo etiā feditatis. Hoc aūt nō oportet eē in xp̄o. Si
q̄s tm̄ diceret in xp̄o fuisse accensionē sanguinis sed
moderate. nō videt esse incōueniens.

Di. xvj. Quō vbi seu xp̄i icarnatio ordinat ad nr̄āꝫ redēptōꝫ q̄ntū ad passionē dolorꝫ i sp̄ali

Verūtn̄ magis mouet ac difficiliorē afferūt q̄ōem ⁊c. Supra egit mgr̄ de passibilib⁹ in xp̄o repertis in q̄-
dā ḡnalitate. in hac aūt ꝑte sp̄alit ondit ad determinādū de doloris passione ⁊ passibilitate. Diuidit
aūt ps ista in duas. In q̄rū ꝑma inq̄rit. vtrū passio doloris fuerit in xp̄o ſm v̄tutē. In scđa vō vtꝝ
fuerit i eo ſm patiēdi necessitatē. ibi. Hic orit qđ ex ꝑdictis ⁊c. ¶ Prima ps diuidit in ꝑtes tres. in q̄rū ꝑma
ponit mgr̄ dubitationē circa passionē doloris in xp̄o q̄ ex verbis hylarij hꝫ ortū. In scđa vō subiūgit verba
hylarij q̄ videnť eē dubia. ibi. Ait eīm sic in. x. li. de tri. In t̄cia vō illa v̄ba explanat. ibi. Audisti lector v̄ba hy
larij. ¶ Siłr scđa ps in q̄ agit de patiēdi necessitate tres hꝫ ꝑticulas. In ꝑma mouet q̄ōem. In scđa vō po-
nit determinationē illi⁹ q̄ōis. ibi. Ad qđ dici pōt xp̄m volūtate ⁊c. In t̄cia vō subiūgit q̄ddā dictū notabile ad
maiorē ꝑcedentiū explanationē. ibi. Et est hic notandū xp̄m in oī statu hominis ⁊c.

Ponit dubitationē circa paſſionē doloris ī xpo q̄ ex ṽbis hylarij hȝ ortū. a

Verū tñ magis mouēt ac difficiliorē afferūt qōem verba hylarij q̄bus v videt̄ tradē ictus ꝛ vulnera ꝛ hmōi ſic in xp̄m incidiſſe. vt paſſionis dolorē nō incuterēt. ſicut telū tractū ꝑ aquā. vel ignē. vel aera. ea facit q̄ ꝛ cū trahit̄ ꝑ corpa aīata. q꞉ pforat ꝛ cōpungit. nō tñ dolorē ingerit. q̄a nō ſunt ille res doloris capaces. Ita ꝛ corpus xp̄i ſine ſenſu pene vim pene accepiſſe dicit. q꞉ ſicut corpꝰ noſtrū nō hȝ talē nãm vt valeat calcare vndas. ita corpꝰ xp̄i dicit nō habuiſſe nãm nr̄i doloris. q꞉ nō hūit nãm ad dolendū.

¶ Subiungit verba hylarij q̄ vident̄ eſſe dubia. b

Ait eñ ſic in. x. libro. Vnigenitꝰ deus hoīem verū ſcḋm ſilitudinē nr̄i hoīs nō deficiēs a ſe deo ſumpſit. In q̄ q̄uis aut ictus incideret. aut vulnꝰ deſcenderet. aut nodi ꝯcurrerēt. aut ſuſpēſio eleuaret. afferrēt quidē hec impetū paſſionis. nō tñ paſſionis dolorē inferrēt. vt telū aliqḋ aquā pforans. vel ignē cōpungēs. vel aera vulnerans. Oēs quidē has paſſiones nature ſue infert. vt pforet. vt cōpungat. vt vulneret. ſ; nãm ſuā in hoc paſſio illata nō retinet. dū in nã nō eſt vl' aquā forari. vel pungi ignē. vel aera vulnerari. q̄uis nature teli ſit ꝛ vulnerare ꝛ cōpungere ꝛ forare. [a] Paſſus quidē xp̄s eſt dū cedit̄. dū ſuſpendit̄. dū morit̄. ſ; i corpus irruens paſſio. nec nō fuit paſſio. non tñ nãm paſſionis exercuit. dū ꝛ penali miſterio pena deſeuit. ꝛ ṽtus corporis ſine ſenſu pene vim pene in ſe deſeuiētis excepit. Habuit ſane illud dñicum corpus doloris nr̄i nãm. ſi corpus nr̄m id nature hȝ vt calcet vndas ꝛ fluctꝰ deſup eat. nec clauſe domus obſtaculis arceat̄. At ṽo ſi dñici corporis ſolum iſta nã ſit vt ferat̄ in humidis. et ſtat in liq̄dis. ꝛ ſtructa trāſcurrat. q̄d ꝑ nãm humani corporis carnē ex ſpū ſctō ꝯceptā iudicamꝰ? Caro illa de celis eſt. ꝛ hō ille de deo eſt. hñs ad patiendū corpus ꝛ paſſus eſt. Sed nãm nō hñs ad dolendū. Idē in eodē. Videamꝰ an ille paſſionis ordo infirmitatem in dño doloris pmittat intelligi. dilatis eñ cauſis ex q̄bus metū dño hereſis aſcribit. res ipſas vt geſte ſūt cōferamꝰ. [b] Nec eñ fieri pōt vt timor eius ſignificet̄ in verbis. cuiꝰ fiducia cōtinuat̄ in factis. Timuiſſe ergo heretico paſſionē videtur. Sed ob ignorantie huius errorem petrus ꝛ ſathanas ꝛ ſcandalum eſt. An ne timuit mori. qui armatis obuius prodijt. ꝛ in corpore eius infirmitas fuit? Ad cuius occurſum conſternata b Marci. viij.

In p̄te iſta ſunt qōes circa literā ꝛ incidit qō circa verba hylarij q̄ vident̄ eē falſa. ꝛ dubia ꝛ erronea. q̄ ſi dicamꝰ eē retractata iuxta qḋ ꝑꝰ tactū fuit. ſemota erit oīs calūnia. q꞉ tñ ſcptura huiꝰ retractationis ñ eſt ꝓpalata. ideo ſunt verba hylarij ſcḋm ꝙ poſſumꝰ verificanda. Primo eñ eſt dubiū de illo verbo qḋ dicit.
1 a ¶ Paſſus q̄dē xp̄s eſt ꝛc. Videt̄ eñ dicē duo ꝯᷓria. ꝙ in corpe chriſti fuerit vera paſſio. ꝛ tamē nō fuerit verus dolor. quia nō videt̄ eē intelligibile ꝙ corpus aīatū vere paticbat̄. ꝛ tñ vere ñ doleat. Et ſi tu velis dicē ꝙ hoc intelligat q̄tū ad pſonā verbi. hoc nihil ē. q꞉ ſicut dolor eſt alienꝰ a pſona verbi. ita ꝛ paſſio. ꝛ hylarius dicit ꝙ paſſus fuerit licȝ nō doluerit. Silr̄ ſi tu dicere velis ꝙ nō doluit. i. nō habuit cām ꝛ meritū doloris. ſilr̄ potes dicē ꝙ nō habuit meritū paſſionis. Rñ. dōm ꝙ iſta ṽba hylarij ꝛ ſi videantur eē ꝯ fidē. tñ ꝓ fide ſūt. ꝛ h̄ pȝ ſi attendat̄ cā dicendi. Cōtra eñ illos loq̄tur hylarius q̄ dicebāt chriſtū oīno ſuccubuiſſe paſſioni ꝛ a paſſione eē ſupatū. Cōtra q̄s dicit hylariꝰ. Q꞉ ꝛ ſi xp̄s vere paſſus fuerit. nō tñ doluit. h̄ eſt paſſionibꝰ nō ſuccubuit. Nō eñ vult negare ſenſū ꝛ expimētū paſſionis. ſ; vim ꝛ dñiū paſſionis. Et ꝙ iſte ſit intellectꝰ pȝ ex mō loquēdi. ꝛ ex ſerie verbor. ꝛ ex ꝓprietate verbor. Quia dolor dicit ꝯpationē ad voluntatē ſcḋm ꝙ dicit Aug. xiiij. de ciui. dei. ꝙ dolor eſt diſſenſus ab his rebꝰ q̄ nobis nolentibꝰ accidunt. Qm̄ ḡ nec volūtas xp̄i diuina. nec volūtas creata. paſſionibꝰ ſuccubuit. ideo nō ꝯcedit hylariꝰ chriſtū doluiſſe. h̄ eſt ipſū nolentē paſſionibꝰ ſubiacuiſſe. Vñ cū dicit ṽtus corpis ſine ſenſu pene vim pene in ſe deſeuiētis excepit ꝛc. virtus corpis dr̄ volūtas rōnalis regitiua illiꝰ corpis. h̄ excepit vim pene ſine ſenſu pene. h̄ ē ſine diſſenſu a pena. q꞉ voluit pati. Et h̄ oñdit ſeries lr̄e ſequētis. Probat eñ ꝙ corpꝰ illud ñ potuit dolere. q꞉ potuit vndis ſupferri. Cōſtat eñ ꝙ corpꝰ xp̄i ñ ſupferebat̄ vndis ꝑ nãm ipſiꝰ corpis. qḋ ponderoſū erat. ſ; ꝑ iperiū volūtatꝭ. Ipſū pȝ ꝑ aliā rōeȝ quā ſbdit. q꞉ caro xp̄i ꝯcepta fuit de ſpū ſctō. ideo ille hō fuit hñs corpꝰ ad patiēdū ſ; nãȝ ñ hñs ad dolēdū. Ex cuiꝰ rōis ꝛ lr̄e itellectu maifeſtat̄ eē verū qḋ ꝑꝰ dictū ē. q꞉ eñ caro illa ꝯcepta fuit de ſpū ſctō. ideo paſſibilitatē hūit. ñ ꝯ volūtatē. ſ; ex volūtate. ꝛ h̄ ē qḋ dicit hñs corpꝰ ad patiēdū. paſſus ē. ſ. ex volūtate. ſ; nãm ñ hñs ad dolēdū. i. ad patiēdū ꝯ diſſenſū volūtatꝭ. b ¶ Nec eñ fieri pōt ꝛc. Vr̄ ꝯdicē ei qḋ dr̄ Marci. xiiij. cepit ieſus pauere ꝛ tedere. Vr̄ et ꝯdicere alijs ſctis q̄ dicūt eum vere timuiſſe. Videt̄ etiā

pſequētiū agmina ſupinatis corpibus ɔcideſt. Quā
ḡ infirmitatē dominatā huic corpi credis. cui⁹ tantā
hūit natura virtutē? Sed forte dolorē vulneꝝ timuit.
Quē rogo o tu dñice infirmitatis aſſertoꝛ. penetrātis
carnē claui habuit terrorē. q̄ excisā aurē ſolo reſtituit
attactu. Producēs h̄ aurē man⁹ clauū dolet. et ſentit
vuln⁹ q̄ alteri dolorē vulneris nō reliquit. Pungēdi
carnis metu triſtis ē. cui⁹ attactu caro poſt cedē ſanaꝶ
Itē collatis ḡ dictoꝝ geſtoꝝq̄ v̄tutib⁹. demonſtrari
nō eſt ambiguū in nā corporis ei⁹ īfirmitatē corporee
nature nō fuiſſe. ꝛ paſſionē illā licet corpori illata ſit. ñ
tñ nām dolendi corpori intuliſſe. qꝛ licet forma corpis
nr̄i eſſet in dño. non tñ vicioſe infirmitatis nr̄e forma
erat in corpe. qd̄ ex ɔceptu ſpūſſcti v̄go ꝓgenuit.

¶ Exponit illa verba hylarij. c

Audiſti lector verba hylarij q̄bus dolorē excludē v̄r.
Sꝫ ſi excuſſa ſenſus ꝛ impietatis hebetudine p̄miſſis
diligenꝶ intēdas. atq̄ ipius ſcp̄ture circūſtantiā inſpi
cias. dictoꝝ rōnez atq̄ v̄tutē pcipe vtcūq̄ poteris. ꝛ
intelligētiā arguē nō attēptabis. Intelligiꝶ eñ ea rōe
dixiſſe dolorē paſſionis in xp̄m nō incidiſſe. ꝛ virtutē
corpis xp̄i excepiſſe vim pene ſine ſenſu pene. qꝛ dolo-
ris cām ꝛ meritū in ſe nō habuit. qd̄ videꝶ notaſſe vbi
ait. Nō hñs nām ad dolendū. ꝛ iō nō iudicanda ē ca-
ro illi⁹ ſm nām nr̄i corpis. nec in eo etiā dñium habuit
paſſio. Ita etiā nō habuit nām ad timēdū vel triſtan
dū. qꝛ nō habuit talē nām in q̄ eſſꝫ cā timoris vel tri-
ſticie. Itaq̄ neceſſitas timēdi nō fuit in eo ſicut eſt in
nobis. nec natura doloris fuit in eo ſicut eſt in nobis.
Triſticiā tamē in eo fuiſſe ɔſtr aſſerit. ſ; cām ei⁹ exti-
tiſſe nō ſuā mortē ſ; defectū petri ꝛ alioꝝ aploꝝ. Dicit
eñ xp̄m nō ꝓpter mortē ſ; vſq̄ ad mortē triſtē fuiſſe.
his v̄b. Intrrogo q̄d ſit xp̄m triſtē eē vſq̄ ad mortē ꝛ
triſtē eē ꝓpꝶ mortē. Nō ei eiuſdē ſignificatōis ē triſtē
eſſe ꝓpꝶ mortē ꝛ vſq̄ ad mortē. Quia vbi ꝓpꝶ mortē
triſticia ē. illic mors cā triſticie ē. Ubi v̄o triſticia vſq̄
ad mortē eſt. mors nō triſticie cā eſt ſ; finis. Adeo aūt
ñ ꝓpꝶ mortē ſuſcepta ē triſticia. vt ſit deſtituta p̄ moꝛ
tem. Non ḡ ſibi triſtis ē. ſ; illis q̄ in ſcandalo p̄ infirmi
tatē carnis erāt futuri. q̄s monet orare ne inducāꝶ in
tēptationē. q̄ ante polliciti erant ſe nō ſcandalizari.

¶ Mouet q̄ōem an in xp̄o fuerit neceſſitas patiendi
ꝛ moriendi q̄ eſt defectus generalis. d

Hic oriꝶ qd̄ ex p̄dictis ducens originē. dictū ē eñ ſ̄ q̄
xp̄us in ſe nr̄os defectus ſuſcepit. p̄ter pctm̄. Eſt autē
hoīs q̄dā gñalꝭ defect⁹ q̄ pctm̄ nō ē. ſ. nec̄itas patiēdi
vel moriēdi. Ūñ corp⁹ nr̄m nō tm̄ mortale. ſ; etiā moꝛ
tui dr̄. qꝛ nō tm̄ aptitudinē moriendi ſ; etiā neceſſita-
tem hꝫ. Iō q̄riꝶ vtrū neceſſitas talis in xp̄i carne fue-
rit. De aptitudine eñ moriēdi q̄ ī eo fuerit ambiguū
nō eſt. que etiā ante pctm̄ in hoīe fuit qñ aliquis in eo
non fuit defectus. nec ergo mortalitas illa tunc in eo
fuit defectus. quia nature ei erat. Unde etiam quidā
talem mortalitatem in nobis nō eſſe defectum nō im-
probe tradunt. ſed neceſſitatē moriendi vel patiendi.

ɔdictrē ſibiipſi. quia
dicit q̄ xp̄us ꝓ aplis
triſtatus fuit vſq̄ ad
mortē. Si triſtis fuit.
q̄re nō ſilr timuit. R̄⁹ z
dōm q̄ hylari⁹ nō in-
tendit remouē timo-
rē a xp̄o ſm q̄ timorē
ei attribuit ſcp̄tura ꝛ
ſcti. ſ; ſm q̄ attribue-
bant heretici q̄ dice-
bant eū timuiſſe ex de
fectu ſecuritatis. ꝛ talꝭ
eſt timoꝛ puſillanimi-
tatis. de q̄ indubitanꝶ
veꝝ ē q̄ nō fuit ī xp̄o
Ūñ valde attendēdū
eſt q̄ hylari⁹ a xp̄o nō
remouet triſticiā. re-
mouet tñ timorez. qꝛ
timoꝛ ɔſueuit ɔſurgē
ex dfectu v̄tutꝭ ꝛ puſil
lanimitate. Triſticia
v̄o ſurgit frequenter
ex v̄tute ꝛ pietate. Et
q̄ iſte ſit intellect⁹ pꝫ
ex ꝓbatione ſequēti.
Probat eñ q̄ in xp̄o
nō fuit īfirmitas. nec
fuit puſillanimitas.
Puſillanimitas non
fuit. qꝛ armatꝭ obui⁹
ꝓdīt. Infirmitas ñ
fuit. qꝛ ad ei⁹ occurſū
ɔſternata pſequētiū
agmina ſuſpiratꝭ coꝛ-
dib⁹ ɔcidert. Ūñ nō
excludit a xp̄o oēm ti
morē. ſ; timorē obuiā
tē volūtati. ſic etiā do-
lorē ſicut pꝫ aſpiciēti
ſeriē litere.

c ¶ Pati potuit. ꝛ paſ
ſibilis eſſe nō potuit.
Illa verba in notula
et de. ſynodis tracta.
videnꝶ implicare ɔdi
ctionē in ſemetipſo.
qꝛ cui⁹ ē potētia ei⁹ ē
ꝛ act⁹. ḡ ſi fuit paſſibi-
lis. potuit pati. Et ſi
potuit pati fuit paſſi-
bilis. Preterea paſſibi-
le nihil aliud ē q̄ po-
tēs pati. ḡ v̄r q̄ ī p̄di-
cta locutōe idē remo
ueꝶ a ſeipō. R̄⁹. dōm 5
q̄ p̄dicta lr̄a exponi
pōt triplici mō. ſm tri
plicē modū exponen
tiū precedētiū. Uno
mō vt illō referaꝶ ad
v̄bū increatū. de q̄ cō
cedit hylari⁹ q̄ potuit
pati. ſ; nō eē paſſibile

De triſticia xp̄i
ꝛ ei⁹ cauſa ſm
eundē.

¶ Notula
hylari⁹ in li. de
ſynodis. Cū h̄
paſſionum gr̄a
infirmitatē car
nis afficiāt. de⁹
tñ verbuz caro
factū nō potuit
ad ſe demutabi
lis eē patiēdo.
verbū eñ qꝛ ca
ro factū ē licet
ſe paſſioni ſub-
diderit. ñ tñ de-
mutatū ē paſſi
bilitate patien-
di. c Pati
potuit. ꝛ paſſi-
bilis eē nō po-
tuit. qꝛ paſſibili
tas nature īfir-
me ſignificatio
eſt. paſſio autē
eoꝝ ē q̄ ſunt il-
lata ꝓpeſſio.

quis licet paſſionibus ſe ſubdiderit. nõ tñ eſt demutatũ patiendo. Alio mõ põt exponi ſicut exponit mgr̃. vt ꝑ hoc qḋ eſt paſſibile notet̃ diſpoſitio cõſurgens ex culpe merito. quam remouet hylarius a xp̃o. q̃uis in co vere fuerit paſſio. Tercio mõ põt exponi vt ꝑ hoc qḋ eſt paſſibile notet̃ plena ſubiectio paſſibilitatis reſpectu paſſionis ⁊ hm̃oi in xp̃o nõ fuit. cuiꝰ mens. rõ ⁊ voluntas paſſionibꝰ ſupfcrebat̃. Et ꝙ iſte ſit intellectus
4 pꝫ ꝑ lr̃am ſequentẽ. Ait eñ ſic. pati potuit. paſſibilis eſſe nõ potuit. qꝛ paſſibilitas nature infime eſt ſignificatio. paſſio autẽ eoꝝ q̃ ſunt illata ꝑpeſſio. et ſic vult xp̃o attribuere paſſionis ſufferentiam. ⁊ remouere ſubiacentiam.

d ¶ Xp̃m de oĩ ſtatu hominis ⁊c̃. Contra. Quia ſm̃ hoc videt̃ ꝙ xp̃s fuit in q̃drupliči ſtatu. Nos aũt nõ ponimꝰ xp̃m fuiſſe niſi in ſtatu viatoris et ꝯprehenſoris. Itẽ falſum videt̃ dicẽ cũ dicit ꝙ xp̃s de tercio ſtatu aſſũpſit plenitudinẽ grẽ. qꝛ grã ñ ꝑficit̃ niſi ꝑ gloriã iuxta illḋ qḋ dicit apl̃s. j. Coꝛ. xiij. Cũ venerit qḋ ꝑfectũ ẽ. euacuabit̃ qḋ ex pte ẽ. ḡ plenitudo grẽ nõ fuit aſſumpta ſm̃ ſtatũ vie ſ3 ſm̃ ſtatum patrie. Rꝰ. dõm
5 ꝙ ille q̃druplex ſtatꝰ reduci hꝫ ad duplicẽ Sub ſtatu eñ vie cõprehendunt̃ tres ſtatus. ſcꝫ innocẽtie. nãe lapſe. ⁊ ſtatꝰ ſub lege grẽ. Illos aũt q̃tuoꝛ ſtatꝰ enumerat mgr̃ ad maioꝛẽ declaratoꝫ ꝯditionũ ipſiꝰ nature aſſumpte. Ad illḋ qḋ obĩ ꝙ plenitudo grẽ nõ hꝫ niſi ſm̃ ſtatum gloꝛie. dõm ꝙ ẽ plenitudo grẽ vel ſimplr̃. vel reſpectu opis meritoꝛij. plenitudo grẽ ſimplr̃ ſpectat ad ſtatum glĩe ſicut obijcit. Plenitudo ṽo reſpectu opis meritoꝛij ſpectat ad ſtatũ vie. Et de hac intelligit mgr̃ in litera ſicut patet aperte ⁊c̃.

q̃ etiã moꝛtalitas dr̃ vel paſſibilitas. Dicit̃ eñ hõ nũc paſſibilis vel moꝛtalis. nõ mõ ꝑpter egritudinẽ ſ3 etiã ꝑpter neceſſitatẽ. Sed nunq̃d hic defectus fuit in xp̃i carne? Aĩa q̃ꝫ eius cuꝫ paſſibilis extiterit ante moꝛtẽ. nunq̃d neceſſitatẽ patiendi habuit? Si eñ neceſſitas patiendi vel moꝛiendi fuit in xp̃o. nõ videt̃ ſola volũtate miſerationis defectus nr̃os accepiſſe.

Anima xp̃i habuit neceſſitatem patiendi.

¶ Ponit determinationẽ q̃ſtionis mote. e

Ad qḋ dici põt xp̃m volũtate nõ neceſſitate ſue nature hos defectus ſicut alios ſuſcepiſſe. ſcꝫ neceſſitatem patiendi in aĩa. ſimul aũt patiendi ⁊ moꝛiendi ĩ carne Verũ hanc neceſſitatẽ nõ habuit ex neceſſitate ſue cõditionis. qꝛ a pctõ ĩmunis. ſ3 ex ſola volũtate accepit de nr̃a infirmitate. ponẽs tabernaculũ ſuũ in ſole. ſcꝫ ſub tp̃ali mutabilitate ⁊ laboꝛe. Vñ ſuꝑ ep̃lam ad hebꝛeos auctas dicit. qꝛ ſicut hoĩbus alijs iure ⁊ lege nature ſtatutũ ẽ ſemel moꝛi. ita ⁊ xp̃s eadẽ neceſſitate et iure nature ſemel oblatus ẽ ⁊ nõ ſepe. Nec iõ dicit iure nature ꝙ ex nã ſue ꝯditionis hũc defectũ traxerit. q̃ etiã nõ ꝑuenit nobis ex nã ſm̃ ꝙ ꝑ̃us eſt inſtituta. ſed ex ea pctõ viciata. ⁊ iõ dicit̃ hic defectus nãlis. quia quaſi ꝑ natura inoleuit in oĩbus diffuſis.

¶ Subiungit dictũ notabile ad maioꝛẽ ꝑ̃cedentiũ explanationẽ q̃tuoꝛ hominis ſtatus aſſignãs. ⁊ quid de quolibet xp̃s accepit. f

Et eſt hic notandũ ꝙ xp̃m de oĩ ſtatu hoĩs aliq̃d acce-piſſe. q̃ oẽs venit ſaluare. Sũt eñ q̃tuoꝛ ſtatus hoĩs. Primꝰ ante pctm̃. Scḋs poſt pctm̃ ⁊ ante grãm. Tercius ſub grã. Quartus in glĩa. De ꝑ̃mo ſtatu accepit ĩmunitatẽ pctĩ. Vñ Aug. illud iohĩs euãgeliſte exponens. Qui deſurſum venit ſuꝑ oẽs ẽ. dicit xp̃m veniſſe deſurſum. i. de altitudine humane nature añ pctm̃ qꝛ de illa altitudine aſſumpſit verbũ dei hũanã nãm. dũ nõ aſſũpſit ipam culpã cuiꝰ aſſũpſit penã. Sed penã aſſũpſit de ſtatu ſcḋo ⁊ alios defectus. De t̃cio ṽo grẽ plenitudinẽ. De q̃rto ñ poſſe peccare ⁊ dei ꝑfectã contemplationẽ. Habuit eñ ſimul bona vie quedã et bona patrie ſicut ⁊ quedã mala vie.

d

Aug. ſuꝑ iohẽꝫ Joh. iij.

Ad intelligentiã huius ptis incidit hic qḋ de paſſione doloꝛis. circa quã ꝑ̃ncipalr̃ q̃runt̃ duo. Pꝛimo eñ inq̃rendũ ẽ de paſſione doloꝛis ꝓut reſpicit aĩam ⁊ carnẽ cõiter. Scḋo ṽo ꝓut reſpicit aĩaꝫ ſpãliter. Circa ꝑ̃mũ q̃runt̃ tria. Pꝛimo q̃rit̃ de doloꝛis veritate. Scḋo de doloꝛis acerbitate. Tercio de dolendi ſiue patiendi neceſſitate.

Queſtio. j. a

Vtrũ in xp̃o fuerit vera paſſio doloꝛis. Et ꝙ ſic videtur Eſa. liij. Vidimꝰ eũ nouiſſimũ viroꝝ. virũ doloꝝ ⁊ ſcientẽ infirmitatẽ. Sꝫ cõſtat ꝙ nõ intelligit ꝓ̃ba de ſcia ſimplicis noticie. ḡ intelligit de ſcia experientie. ḡ vere exptus ẽ paſſiones doloꝛis. ¶ Itẽ in ꝑſona eiꝰ dicit̃ in pſ̃. Ego ſum pauꝑ ⁊ dolens. ſ3 xp̃us vere fuit pauꝑ ⁊ mẽdicus tp̃aliter. ḡ vero doloꝛe fuit afflictus ¶ Itẽ aĩa cõiuncta coꝛpoꝛi paſſibili vere dolet coꝛpoꝛe patiente. ſ3 aĩa xp̃i iuncta fuit carni q̃ nõ tm̃ fuit paſſibilis imo etiã paſſa. ḡ verũ doloꝛem fuit ꝑpeſſa. ¶ Itẽ ſatiſfactio facta ẽ ꝑ penã doloꝛis. ſ3 xp̃s veraciter ſatiſfecit. qꝛ vere languoꝛes nr̃os ipſe tulit. ⁊ doloꝛes nr̃os ipſe poꝛtauit. ḡ vere facit̃ doluit. ¶ Itẽ nõ eſt magnũ q̃d hĩc patientiã in illa paſſione q̃ nullũ

inſert dolorem.ſed patientia chriſti multum cōmen
datur in tollerantia paſſionū.ergo videt̄ q̄ xp̄s verū do
lorē in ſemetipſo ſenſerit. ¶ Item aut vere patieba
tur ꝛ dolebat.aut non. Si vere.ſic habeo ꝓpoſitum
Si nō vere patiebat̄.ꝛ videbatur pati.ergo ſeducebat
oculos ſpectantium in ſua paſſione.pari rōne ꝛ in q̄
libet alia ſua opatione.ꝛ ſi hoc.totū euangeliū ē mē
daciū.ꝛ eius miracula falſa.ꝛ fides chriſtiana inanis
ꝑ omnia.ſi ergo hmōi ſunt falſa ꝛ erronea. reſtat ꝛc.
¶ Sed ↄtra. Hilari⁹.x. de trini. Uirtus corporis ſine
ſenſu pene vim pene in ſe deſcuientis excepit.ſed ve
rus dolor non eſt ſine ſenſu pene.ergo in xp̄o non fuit ve
rus dolor. ¶ Item Dyo. de Johāne euāgeliſta. Ab
ſit vt ego ita inſaniam vt credaȝ ſanctos aliquid pa
ti ſm corporis paſſiones.ſȝ ſolū iudicare ipſos ſenti
re credo.ſi ergo hoc verū eſt.ſancti nō ſentiūt paſſiōes
niſi ſm iudiciū.nō ergo ſm experientiam.ergo patiendo nō
habent dolorē verum.ergo multo minus nec ſanct⁹ ſan
ctoꝝ.ſ.xp̄s. ¶ Item moyſes ieiunauit.xl.dieb⁹.ꝛ.xl.
noctibus ſine aliqua corporis leſione ꝓpter cōtinuam
ↄtemplationē.ſi ergo pfectio ↄtēplationis aufert ſenſū
doloris in carne paſſibili.ꝛ in xp̄o fuit cōtinua cōtē
platio ꝛ pfectiſſima.ergo videt̄ q̄ nulla fuerit in eo do
loris experientia. ¶ Item ratione videt̄. quia natura
agens preſtantior eſt patiēte.ꝛ natura aſſumpta p̄
ſtātior eſt omni alia.ergo nō videt̄ q̄ ab aliqua na
tura poſſit affligi vel ledi. ¶ Item res que eſt ablati
ua leſionis ꝛ doloris.paſſioni doloris non eſt ſubie
cta.ſed man⁹ chriſti curauit alienos dolores ſolo ta
ctu.ergo vr̄ q̄ nullum dolorē potuerit perpeti. ¶ Item
ſi aīa petri poneret̄ in infernū.ab ignib⁹ nō cruciare
tur.qꝛ nō habet in ſe cauſam ꝑ quam debeat dolere.ergo
ſi anima xp̄i nullam cām paſſionis in ſe habebat.vr̄
q̄ nullū dolorē ſentiebat in carne quantūcūq; paſſi
bili.ſi ergo dolor eſt paſſio ipſius anime poti⁹ q̄ carnis.
ſicut dicit aug.vr̄ q̄ in xp̄o nō fuerit dolor verus.
6 ¶ R̄ dōm q̄ abſq; dubio ſicut euangeliū dicit ꝛ fi
des catholica ſentit.vera doloris paſſio fuit in chri
ſto. In ipſo eīm fuit caro paſſibilis ꝛ pforabilis. fuit
etiam virtus ſentiendi ſm quā aīa compatit̄ corpo
ri leſo.qm̄ ergo hec duo verum dolorē faciūt.ſ. vera le
ſio.ꝛ verus leſionis ſenſus.ꝛ h̄ duo vere fuerunt in
xp̄o.indubitanter tenendū eſt q̄ in chriſto fuit vera
doloris paſſio. Nam ſi aliquis aliter dicat ſm q̄ qui
dam heretici dicunt eſt error antiqu⁹ ſaracenoꝝ. q̄
xp̄s et ſi videret̄ pati ꝛ dolere.nō tamē veracit̄ hūit
dolorem ꝛ paſſionis ſenſum.is nō ſolū euacuat fidē
chriſti ꝛ xp̄i euangeliū.ſȝ etiā euacuat redēptionē no
ſtram.ꝛ dicit xp̄m nō eē chriſtum. Dū eīm dicit ipſuȝ
nō fuiſſe veraciter paſſum.dicit ip̄m non ſatiſfeciſſe.
ac ꝑ hoc gen⁹ humanū nō eſſe redemptū. Dū vō di
cit ip̄m ſimulaſſe ſe pati.dicit ip̄m eē mendacem. et
ita nec vere fuiſſe dei filium.nec dei nunciū. ꝛ ita nec
mediatorē ſed potius deceptorem. Et ꝓpterea q̄ di
cūt xp̄m nō veraciter doluiſſe vel paſſum fuiſſe. et ſi
videat̄ ip̄m exteri⁹ honorare. ſm veritatē tn̄ blaſphe
mant ip̄m impiiſſime. Rōnes ergo pbātes ip̄m veraci
7 ter doluiſſe ſunt ↄcedēde. ¶ Ad illud ergo qđ pmo obr
de auctē Hylarij tripl'r r̄ndēdū eſt. Quidā eīm dicūt
hylariū verba illa retractaſſe. Uñ audiui pariſienſem
ep̄m Guill'm referre ſe librū illi⁹ retractatōis vidiſſe
ꝛ plegiſſe. Aliter pōt dici q̄ hylari⁹ in verbo p̄dicto ꝛ
in alijs ibidē poſitis nō excludit ſenſuȝ doloris a xp̄o
ſm humanā naturā ſȝ ſm diuinā.vñ v̄ba illa referē
da ſunt ad chriſti pſonā. Et hoc quidē ↄfirmat̄.qꝛ ſi
cut dicit idē hyla.intelligētia dictoꝝ ex cauſis ē aſſu
mēda dicēdi. Hilar.eīm in verbis p̄miſſis excludere
voluit errorē arrij.q̄ dicebat xp̄m ſm ſe totum paſ
ſum fuiſſe. Tercio mō r̄ndet̄ q̄ hyla.nō vult oſtēde
re xp̄m nō habuiſſe verū dolorē.ſȝ nō hūiſſe cāȝ dolo
ris.ꝛ hunc quidē modum ſoluendi innuit magiſter
in lr̄a. ꝛ ſatis eſt rōnabilis ſicut i expoſitōe lr̄e meli⁹
apparebit. ¶ Ad illud vō qđ obī de auctē dyo.dōm 8
q̄ dyoniſius nō voluit dicere nec ſenſit q̄ beat⁹ iohā
nes ꝛ alij ſancti nō experirent̄ dolorem in tormentis.ſȝ
vult cōmēdare cōſtantiā mētis quo nō magis ↄmo
uebat̄ ex experientia ſenſus q̄ cōmoueret̄ ex ſola con
ſideratione ꝛ iudicio rōnis. ¶ Ad ilud quod obijcit̄ 9
de moyſe.dōm q̄ ꝛ ſi dulcedo ↄtēplatiōis quodam
mō ip̄m reficeret.ꝛ a ſenſibus exterioribus abſtrahe
ret.adeo vt nāles virtutes quodāmodo conſopiret.
vt nō ita cōſumerēt ꝛ cibū requirerent. tn̄ q̄ tanto tpe
ieiunauit ſine aliqua ſui leſione hoc fuit ꝑ ſpāle bene
ficium ꝛ diuinū miraculū.ꝛ ideo hoc nō hȝ locum in
ꝓpoſito.qꝛ xp̄s in paſſione ſua nō exercuit miracu
la potētie.ſȝ potius eſt vſus armis patientie. ¶ Ad 10
illud qđ obī q̄ natura agens p̄ſtantior eſt patiente.
dōm q̄ illud nō oportet intelligi q̄ ſit verū ſimplici
ter.ſȝ ſolum ſm aliquā cōditionē. Quia eīm lapis le
dit pedeȝ.nō oportet q̄ lapis ſit nobilior pede. ſȝ ſuf
ficit q̄ excedat in aliqua cōditōne.vtpote in duricia
ꝛ ſoliditate.et ſic eſt in ꝓpoſito. Q̄uis eīm clau⁹ non
eſſet nobilior carne xp̄i.erat tn̄ durior ꝛ ſolidior. Et
ſi tu obijcias mihi de aīa q̄ nō poſſit pati. dđ. q̄ aīa
patiebat̄ ꝑ accidēs.ſ.ↄpatiēdo carni. Ad ſm aug.in
vj.muſice.anima ſumit occaſionem patiēdi ex car
ne. Ueruntn̄ patit̄ ex ſe occaſione accepta aliunde.
Poteſt etiā dici q̄ illud verbū hȝ intelligi ſm inſti
tutionē nature.nō ſm diſpōnē miſcđie. ꝛ punitionē
iuſticie.quoꝝ primū reſpicit aīam xp̄i.ſcđm animaȝ
peccatricem.ſicut in.xliiij.di.libri. iiij. hr̄ expreſſe.
¶ Ad illud qđ obī q̄ manus xp̄i fuit curatiua dolo 11
rū.dōm q̄ hoc fuit virtute latentis diuinitatis. ꝛ ſȝ
illam virtutē ↄcedo bene q̄ pati nō poterat nec dole
re.ex hoc tn̄ nō ſequitur q̄ nō fuerit doloris expers.
Erat eīm ibi alia virtus creata ſm quā dolere potat.
ſcȝ potētia aīe ſenſitiua. ¶ Ad illud qđ obī q̄ aīa pe 12
tri nō pateret̄ in inferno. Dōm q̄ nō eſt ſile.qꝛ aīa
petri poſt purificationē pfectā nō eſt paſſibilis ex cā
ꝓpria.nec ex diſpenſatiōe diuina ꝓpter ſalutem alie
nam.nō aūt ſic eſt de aīa xp̄i q̄ diſpenſatiue ꝛ volūta
rie paſſibilitatē hūit.cū carni paſſibili cōiuncta fuit.
ſicut ex locutiōe p̄cedenti habitū fuit.

Queſtio.ij. b

Utruȝ in chriſto fuerit dolor acerbiſſimus: Et q̄ ſic
vr̄. Tren.j. O vos omnes q̄ trāſit ꝑ viā attē.ꝛ vi. ſi
eſt do.ſi.ſicut dol'.meus.hoc dr̄ in pſona xp̄i. ergo vr̄ q̄
null⁹ ali⁹ dolor hēat ei equari. ¶ Itē in ps. Oēs flu
ctus tuos induxiſti ſuꝑ me.dr̄ in pſona xp̄i.ſȝ nō oēs
induxit q̄tū ad veritatē.ergo oēs induxit q̄tū ad equa
lentiā ꝛ acerbitatē. ¶ Itē rōne vr̄.q̄to cōplexio no
bilior eſt.tanto paſſio doloris in ea eſt acerbior. ſed
xp̄s nobiliſſimā habuit complexionē. Nobilitas.n.
cōplexionis r̄ndet nobilitati aīe.ergo cum xp̄s nobiliſſi
mā aīam habuit.hūit ergo in patiēdo maximā doloris
afflictionē. ¶ Itē q̄to ſenſus tactus eſt viuacior.tā
to dolor q̄ eſt ſm ſenſum eſt acutior. Uñ in illis mē
bris i q̄bus viget ſenſus tactus eſt dolor acutiſſim⁹.

ſed in chriſto fuit ſenſus tactus viuaciſſimꝰ.ꝓuden
tiſſimū eñi aialiū eſt homo,vt dicit phs.ꝛ inter oēs
chriſtus cū fuerit optime diſpoſitus.ꝗ dolor quē ſen
ſit ſup omnes dolores fuit acutiſſimus. ¶ Item quā
to maius eſt bonū quod amittit.tanto maiorem in
fert dolorem ei ꝗ cognoſcit ꝛ hꝫ vſum rōnis. ſ; vita
xpi erat nobiliſſima.ꝛ paſſio illa vitam ꝑimebat.er
go dolorem illi aic acutiſſimū inferebat. ¶ Itē tan
to pena eſt acerbior quanto velociꝰ virtuē nature de
ſicit.maxime vbi aliquod mēbroꝝ ꝑncipaliū nō cor
rūpit.ſ; xps in cruce ſuſpenſus adeo cito fuit mortu
us vt etiā miraret pilatus.ꝗ videt ꝙ dolor eiꝰ gra
uiſſimus fuiſſet. ¶ Sed ꝯtra hoc ꝑmo obī a pte ge
neris pene.qꝛ pena ignis acutius affligit ꝙ̄ pena fer
ri.ſ; laurentius ꝛ vincentius exuſti fuerunt in igne.
ꝗ vr ꝙ maiorē dolorē ſenſerūt ꝙ̄ xps ¶ Itē hocipm
oſtendit a parte volūtatis patiendi.qꝛ quāto aliꝗs
magis deſiderat pati.tāto minus dolet in patiendo.
ſed xps vehementer deſiderabat pati ꝓ genere hūa
no.ſicut dr Luce.xij. Baptiſmo habeo baptizari et
quō coartor ꝛc.ꝗ vr ꝙ dolor eius valde parū de acer
bitate habuit. ¶ Item hocipm oñdit a parte adiu
torij.qꝛ quanto hō maiorem habet charitatem.tāto
facilius ſuſtinet cruciatū pene.ſ; chriſtꝰ maxime cha
ritatis fuit.ꝗ faciliime tormēta portauit.ꝗ valde pa
rū doluit. ¶ Item hocpm vr a parte boni amiſſi.qꝛ
quanto maius eſt bonū qd ꝑdit.tanto maior dolor ē
ei ꝗ amittit.ſed pctōr ꝑdidit deum qui eſt maius bo
nū ꝙ̄ ſit vita iſta corpalis.ꝗ vr ꝙ acerbior dolor ſit i
viro cōtrito ꝛ penitente.ꝙ̄ fuerit i chriſto patiente.
¶ Item hocipm oñdit a pte recompenſationis.qꝛ
quanto alicui ſit maior ꝛ melior recompenſatio ꝺ bo
no amiſſo.tanto mitior eſt dolor.ſ; xpo ꝓ dolore paſ
ſionis ꝛ expoſitione vite ſue reſtituebat ſtola glorie
in ſe ꝛ in ceteris mēbris ſuis.ꝗ ꝛc. ¶ Itē hocipſum
oſtēdit ex pte ſpei.qꝛ quanto aliꝗs certiꝰ expectat li
berationē.tanto minꝰ affligit in paſſiōe.ſ; xps certiſ
ſimus erat de liberatione ꝓxima.ꝗ vr ꝙ afflicio eiꝰ
13 erat valde modica. ¶ Rꝫ.dōm ꝙ dolor paſſiōis xpi
inter ceteros dolores ꝛ paſſiones fuit acerbiſſimꝰ ꝛ
acutiſſimus.et hoc patet ſi illa ꝯſiderent que dolori
paſſionē acerbiorem reddūt.hec aūt ſunt tria.vicꝫ.
cā paſſionis.ꝛ modꝰ patiendi.ꝛ ꝯditō patientis.Si
cōſideret cauſa ob quā xps paſſus eſt.fuit in eo do
loris afflictio magna.nō eñi patiebat ꝓ culpa ꝓpria
imo ꝓ aliena.nō ꝓ amicis tm̄ ſed etiā ꝓ inimicis.ꝛ
etiā ꝓ his quos videbat ingratos.Si aūt cōſideret
modus patiēdi.fuit in eo paſſio doloris acerbior.tū
ꝓpter generalitatem.qꝛ in omnibus mēbris afflige
bat.tū etiā ꝓpter cōtinuitatē.qꝛ ſuſpendiū eiꝰ ꝯtinu
abat.ꝛ claui adeo affligebant pendentē ſicut affixe
runt qñ manꝰ eiꝰ ꝛ pedes ꝯfodiebant.in ꝗbꝰ maxia
erat afflictio ꝓpter neruos ꝛ muſculos ibidē concur
rentes in quibus ꝑcipue viget ſenſus.Si aūt cōſide
ret qualitas ſiue cōditio patientis.maxima erat af
flictio ꝓpter maximam cōplexiōis equalitatē.ꝛ ꝓpt
ſenſus viuacitatem.vnde qꝛ nullus potuit ei equari
nec equalitate cōplexionis.nec viuacitate ſenſus.do
lor illius oim doloꝝ fuit acutiſſimus. Et iō rōnes ꝗ
hoc oſtendunt ꝯcedamus.ꝛ ei grās quantas poſſu
mus ꝛ ſupra ꝙ̄ poſſumꝰ referamꝰ.ſi quo modo do
neꝰ nois vt tā grauiter patienti cōpatiamur. Rōes
āo ꝗ obijciūt ad ꝯtrariū ꝗ oſtendunt mitigationem
doloris xpi nō obuiāt veritati ſi recte intelligat. Cō
uenit eñi eſſe acerbitatē in dolore ꝗ̄tū ad duo.vicꝫ
ꝗ̄tū ad expientiā ſenſus.ꝛ ꝗ̄tū ad repugnātionē rōis.
Licet aūt in chriſto fuerit maxima doloris afflictio
ꝗ̄tū ad expientiā ſenſus.rō tñ xpi modicos reputa
bat oēs illos cruciatus.nec tñ auferebat acerbitatē.
ſed rōnis ſubuerſionē.Et ꝑ hoc ptꝫ rñſio ad illas q̄
tuor rōnes ꝗ ſumunt ex pte voluntatis deficientis.
ꝛ ex parte charitatis adiuuantis.ꝛ ex pte recōpēſa
tionis.ꝛ ex parte expectationis. ¶ Ad illud qd obij 14
cit ex pte generis pene.Dōm ꝙ illa rō ꝓcedit ex in
ſufficienti.Acerbitas eñi pene nō tātū penſat ex pte
agentis quantū ex parte patiētis.Actus eñi actiuo
rū eſt in patiente diſpoſito.ꝛ qꝛ qualitas in xpo red
debat ipm ad maiorem dolorē diſpoſitū.iō bene con
cedo.ꝙ clauus ferreus multo plꝰ afflixit chriſtum ꝙ̄
ignis laurentiū. ¶ Ad illud qd obī ꝙ dolor in cōtri 15
to excedit dolorē in chriſto ꝓpter quantitatē boni a
miſſi.dōm ꝙ damnificatū ꝑ ſe nō infert dolorē ſ; ſen
ſus damnificationis.ꝗuis aūt pctōr maius bonum
amittat.qꝛ tñ nō magis ſentit ſ; minus.nō ſequit ꝙ
magis doleat vt plurimū.Valdē eñi parū affligit ꝗ
uis magnam dolendi habeat rōnē ꝛ cām.

¶ Queſtio.iij. c

Utrū xps neceſſitatē aſſumpſerit patiendi: Et ꝙ ſic
videt.Ad hebre.ix.Quēadmoduꝫ ſtatutū eſt hoībꝰ
ſemel mori.poſt hoc aūt iudiciū ſic ꝛ xps ſemel ob
latꝰ ē.Glo.eadē neceſſitate ꝛ iure nature.ergo ſm ꝗ
mortuus eſt xps ſm ſtatū nature.ſ; ꝗ ſic morit mo
riendi hꝫ neceſſitatē.ꝗ ꝛc. ¶ Itē aug.ad Julianuꝫ.
Si talem carnem qualem hūit adā in ꝑmo ſtatu aſ
ſumpſit xps.nō ſolū caro xpi nō eēt caro pcti.ſꝫ nec
ſimilꝭ carni pcti.ſi ꝗ xps fuit ſilis carni pcti.ꝯſtat ꝙ
nō aſſumpſit carnē ſm ſtatuꝫ nature inſtitute ſ; ſm
ſtatū nature lapſe.ſed hec caro hꝫ neceſſitatē moriē
di.ꝗ ꝛc. ¶ Itē Boetiꝰ in li.de duabꝰ naturis ꝛ vna
ꝑſona xpi dicit ꝙ xps de ſtatu innocentie aſſumpſit
pcti immunitatē.de ſtatu ꝰo nature lapſe aſſumpſit
paſſibilitatē.ſ; paſſibilitas ꝗ eſt ſm ſtatū nāe lapſe ē
patiendi neceſſitas.ꝗ ꝛc. ¶ Itē ſpūſſanctus cuiꝰ vir
tute illud corpus fabricatū fuit de vtero virginis.et
ſi purificauerit a feditate corruptiōis.nō tñ purifica
uit a defectu paſſibilitat.ꝗ paſſibilitatē hūit ꝑ cū mo
moduꝫ ꝑ quē virgo que eū genuit.excepto reatu pec
cati.ſed virgo habuit neceſſitatē moriendi ꝛ patiēdi.
ꝗ ꝛ caro xpi.ꝗ ꝛc. ¶ Itē xpi corpus ita fuit paſſibile
ſicut fuit aiale ꝛ terreſtre.ſ; xpi corpus ꝓpter aialita
tē ꝛ terreſtreitatē neceſſitatē habuit nālē ſumēdi ci
būꝫ et tēdendi deorſuꝫ.aliter eñi ſtare nō potuiſſet ni
ſi ꝑ miraculum.ꝗ pari rōne ꝓpter paſſibilitatem ne
ceſſitatē habuit ad patiēdū ꝛ moriendū. ¶ Itē xps
aſſumpſit oēs defectus naturales ꝛ generales exce
ptis his ꝗ ordināt ad peccatū.ſ; nccītas patiendi eſt
defectus in nobis naturalis ꝛ generalis.nec tñ ordi
nat ad pctm̄.ꝗ xps eā aſſumpſit. ¶ Sed ꝯ.Job.x.
Ptātē habeo ponēdi aiam meā ꝛ iterꝫ ſumēdi eam.
Et paulo añ.Nemo tollet eā a me.ſ; ego pono eam
a meipſo.ꝗ pati ꝛ mori erat in libertate volūtat xpi.
ꝗ nō vr ꝙ xps aliquā ad hoc neceſſitatē habuerit.
¶ Item aug.ſup illud Joh.iij.Qui deſurſum venit
ſup omnes eſt.Deſurſum venit.qꝛ de altitudine hu
mane nature añ pctm̄ accepit verbū dei hūanā nāꝫ.
ſ; in ſtatu illo nō hebat hūana nā nccītatē ad moriē
dū.ꝗ nec ꝓut fuit aſſumpta a xpo. ¶ Itē anſel.in li.
cur deus hō.Quoniam voluntas dei nulla neceſſitas

te facit aliquid.ſed ſola poteſtate.⁊ voluntas chriſti
fuit volũtas dei.nulla ḡ neceſſitate mortu⁹ eſt ſed ſo-
la ptãte. ¶ Itẽ hocipſum oſtẽdit̃ alia rõne tali. Om
nis nec̃itas aut eſt coactio.aut ꝓhibitio.q̃ due neceſ
ſitates ↄuertunt̃ adinuicẽ cõtrarie.ſicut neceſſe eſt ⁊
impoſſibile.ſ; in chriſto nõ fuit coactõ ad mori.vel ꝓ
hibitio ad nõ mori. ḡ in chriſto nulla fuit neceſſitas
ad moriendum.⁊ ita nec ad patiendũ. ¶ Itẽ quan-
docũq; aliqua ꝓprietas neceſſario ineſt alicui ſubie-
cto.compat̃ ad illud ſicut ad cãm ⁊ ſubiectũ. ſ; paſ-
ſio nõ habuit cauſam in chriſto.ḡ nõ fuit nec̃riũ chri
ſtum pati.ḡ chriſtus nõ aſſumpſit nec̃itatẽ patiẽdi.
¶ Itẽ qḋ neceſſario ineſt alicui ineſt ei velit nolit.ḡ
ſi in chriſto fuit neceſſitas ad patiendũ. paſſus fuiſ-
ſet vellet nollet.ſ; nihil tale eſt plene voluntariũ ⁊ me
ritoriũ.ḡ chriſtus in patiendo non habuiſſet plenũ
meritũ.ꝙ ſi hoc eſt falſum.reſtat ꝙ ⁊ primuʒ.vicʒ ꝙ
16 chriſtus habuit neceſſitatẽ ad patiendũ. ¶ R̃e.ad ꝑ
dictoꝝ intelligentiã eſt notandũ ꝙ ad hoc voluerũt
aliq̃ rñdere diſtinguendo neceſſitatẽ ſm quatuor ge
nera cauſarũ. Eſt eñ nec̃itas ſm cauſam formalẽ.
ſm quã dicit̃ neceſſariũ eſt calidũ calere. Eſt etiã ne
ceſſitas ſm cauſam mãlẽ.ſm quã di ꝙ nec̃e eſt calo
rẽ in ſummo cõuerti in ignẽ. Eſt etiaʒ neceſſitas ſm
cãʒ efficientẽ.q̃ dicit̃ neceſſitas ſm violentiã ⁊ coa-
ctionẽ.⁊ ſm hanc dicimus ꝙ lapidẽ fortiter impul-
ſuʒ neceſſe eſt moueri. Eſt etiã neceſſitas ſm cauſaʒ
finalem.ſm quã dicimus ꝙ ſerrã neceſſe eſt eẽ den-
tatã.qꝛ eſt ad diuidẽdũ ſolida ⁊ dura. Sed cũ h̃ qua
druplicĩter dicat̃ nec̃itas.ſolo quarto mõ neceſſitas
patiendi fuit in chriſto.vicʒ ꝓpter nr̃am redẽptionẽ
Quantũ eñ in ſe fuit neceſſitatẽ nõ habuit ad pati-
endũ.qꝛ nec fuit in eo humane cõditiõis corruptio.
nec potuit eſſe coactio.⁊ iõ nõ põt ei ↄuenire neceſſi
tas ſm alia tria genera cauſaꝝ. Hic aũt modus di-
ſtinguendi ſatis rõnabilis eſt in ſe. ⁊ ad q̃ſtionẽ ꝓpo
ſitam rõnabiliter applicat̃. Si aũt q̃rat̃ de nec̃itate
patiendi in xp̃o ꝓut neceſſitas patiẽdi in chriſto nõ
tm̃ includit tẽpus poſt aſſumptionẽ.ſ; etiã ante aſſũ
ptionẽ.hoc eſt.ſi querat̃.vtrũ nec̃ariũ fuit chriſtũ no
ſtras penalitates aſſumere.tũc eñ verũ eſt dicere ꝙ
nõ fuit neceſſariũ niſi neceſſitate finis. Et h̃ mõ iſtã
q̃õnẽ tractat beat⁹ anſel.ſed mgr̃ aliter tractat iſtam
q̃õnẽ in lr̃a. Querit eñ.vtꝝ iſte defectus q̃ eſt neceſ-
ſitas patiendi.cũ ſit in nobis ꝑ ↄtractionẽʒ.fuerit in
chriſto ꝑ voluntariã aſſumptionẽ. Et iõ hanc q̃õnem
diſſoluere nõ põt ꝑ ꝑdictã diſtinctionẽʒ. Et iõ aliter
oportet dicere.nõ qꝛ predict⁹ modus dicendi ſit ma
lus.ſ; qꝛ nõ valet ad noſtrũ ꝓpoſitũ. Sequentes ꝟo
ſniam mgr̃i in lr̃a dicere poſſum⁹ ꝙ chriſtus aſſum-
pſit iſtũ defectũ q̃ eſt neceſſitas patiendi. Quantum
eñ erat de lege nature.corpus illud erat reſolubile ⁊
mortale.⁊ niſi fuiſſet cõſeruatũ miraculoſe. aliquan
17 do ſenio defeciſſet. Attendendũ eſt tñ ꝙ nõ oĩ modo
fuit neceſſitas patiẽdi in chriſto ꝑ quẽ modũ eſt ĩ no
bis.ſ; quodãmodo ſic.q̃dãmõ aliter. Habet eñ ne-
ceſſitas patiendi compari ad tria.vicʒ.ad cauſaʒ.ad
ſubiectũ.ad virtutẽ corpis regitiuã. Si ↄſideret̃ per
cõpationẽ ad cauſam.ſic eſt in nobis ex duplici cau-
ſa.vicʒ.ꝓpter feditatẽ corruptiõis culpabilis.⁊ ꝓpt̃
qualitatẽ nãlis compõnis. Ideo eñ habem⁹ neceſſi
tatẽ ad patiendũ.qꝛ reatũ originalis pc̃i ↄtrahim⁹.
⁊ qꝛ ex ↄtrarijs agentib⁹ ⁊ patientib⁹ cõſtituti ſum⁹
ita ꝙ ↄtinua in corpe noſtro ſit reſolutio. Chriſt⁹ au
tem neceſſitatẽ hũit ſolũ ex altera cã.paſſibilis enim
fuit nõ ꝓpter reatũ pc̃i originalis ſ; ꝓpter modũ ta-
lis compõnis. Siliter ꝑ cõpationẽ ad ſubm.alio mõ
eſt neceſſitas patiẽdi in xp̃o ⁊ in nobis. In nobis ei
eſt neceſſitas patiendi ſiue ꝑ cõpationẽ ad naturaʒ.
ſiue ꝑ cõpationẽ ad ꝑſonam. In xp̃o aũt neceſſitas
erat ad patiendũ.nõ ꝑ cõpationẽ ad ꝑſonã.qꝛ nulla
poterat aſtringi nec̃itate.qꝛ oĩa erant ei ſubiecta.ſed
ꝑ cõpationẽ ad naturã aſſumptã. Siliter ꝑ cõpatio-
nẽ ad virtutẽ regitiuã.aliter eſt in nobis neceſſitas
patiendi q̃ in xp̃o. Eſt eñ in nobis virt⁹ regitiua ex
parte nature ⁊ a pte voluntatis regitiue. ⁊ reſpectu
vtriuſq; eſt neceſſitas patiẽdi ĩ nobis. Etenĩ nec na-
tura nec voluntas põt in nobis paſſionẽ ꝓhibere.
Patimur eñ nolumus velim⁹. In xp̃o aũt neceſſi-
tas fuit reſpectu virtutis nãlis.ſ; nõ reſpectu volun
tatis.nihil eñ inuitus ſuſtinuit.nec ſuſtinere potuit.
qꝛ nõ meruit. Et ſic pʒ ꝙ neceſſitas patiẽdi aſſũpta
fuit a xp̃o ⁊ in xp̃o fuit ꝑ aſſumptionẽ.tñ nõ eo mo-
do q̃ in nobis eſt ꝑ ↄtractionẽ.iõ xp̃s quaſi medium
tenet inter nos ⁊ ſtatũ nature inſtitute. Nã in nobiſ
natura ⁊ volũtas paſſioni ſubeſt. In adam natura
volũtas paſſioni ꝑerat. In xp̃o ꝟo paſſioni ſuberat
natura ſ; ꝑerat voluntas. Et hoc eſt qḋ dicit Dam.
ꝙ in xp̃o ⁊ ſi paſſiones fiebãt ſm legẽ nature. nõ tñ
coacte ſ; volũtarie. Concedendũ eſt ḡ ꝙ in xp̃o fuit
nec̃itas patiendi ⁊ moriendi nõ cõtracta ſ; aſſũpta.
Cõcedende ḡ ſunt rõnes ⁊ auctes q̃ ſunt ad ptẽ iſtã
¶ Ad illud ꝟo quod obĩ in ↄtrariuʒ de.x. Ioh. Ego 18
pono aiaʒ meã ⁊c̃. Dõm ꝙ illud ẽ verbuʒ ꝑſone filij
dei.cuius nõ fuit neceſſitas patiẽdi vel moriẽdi.nul
lus eñ ipm poterat ledere niſi ipe voluntarie pmit-
teret.vnde verbũ illud nõ intelligit effectiue ſ; pmiſ-
ſiue.nec excludit nec̃itatẽ reſpectu nature ſ; reſpectu
ꝑſone. ¶ Ad illud aug.qḋ dicit̃ ꝙ aſſumpſit carnẽ 19
de altitudine humane nature. Dõm ꝙ hoc intelligit
aug.ſicut exponit Boe.q̃tum ad peccãdi immuni-
tatẽ.nõ q̃tũ ad paſſibilitatẽ. Dicit eñ idẽ boeti⁹.ꝙ
de oĩ ſtatu aliquid aſſumpſit. De ſtatu innocẽtie pec
cãdi imunitatẽ.de ſtatu glorie peccandi impoſſibili
tatẽ.d̃ ſtatu nature lapſe paſſibilitatẽ.vñ ſm paſſibi
litatem plus aſſimilat̃ nature lapſe q̃ȝ nature inſti-
tute. ¶ Ad illud Anſel.de volũtate xp̃i iã pʒ rñſio.nõ 20
eñ excludit neceſſitatem ſimpliciter ſ; neceſſitatẽ re
ſpectu volũtatis diuine. Et ꝑ hoc patet rñſio ad ſe-
quens qḋ obĩ.ꝙ oĩs neceſſitas aut eſt ꝓhibitiõis aut
coactiõis. Dõm eñ ꝙ hoc intelligit̃ de neceſſitate q̃ 21
repugnat voluntati ſicut dicit idem anſel. De ea au
tẽ neceſſitate que volũtati ſubeſt nõ hʒ veritatẽ. iõ
rõ illa nõ ꝓbat ꝙ nulla fuit in xp̃o neceſſitas patien
di.ſ; ꝙ nõ fuit aliqua eius voluntati ↄtraria. ¶ Ad 22
illud qḋ obĩ ꝙ ꝓprietas neceſſario inherens alicui cõ
pat̃ ad illud ſicut ad ſubiectũ ⁊ cãm. Rñderi poteſt
ꝙ verũ eſt. Qꝛ aũt aſſumit ꝙ paſſio nõ hʒ cãm ĩ xp̃o.
Dõm ꝙ cã paſſionis dupl'r põt determinari. Uel ĩ ge
nere moris.vel in genere nãe. In genẽ moris cã paſ
ſionis eſt meritũ pc̃i in nobis.⁊ ſic verũ eſt ꝙ nõ fu-
it in chriſto. Cã in genere nãe eſt ↄpoſitio ex ↄtrarijs
ſm ſtatũ repugnãtie ⁊ actiõis mutue. ⁊ hmõi in xp̃o
fuit mera volũtate. Et ꝓ hac cã dicim⁹ in xp̃o fuiſſe
patiẽdi neceſſitatẽ. Et hinc eſt ꝙ patiẽdi neceſſitas ĩ
xp̃o volũtatẽ nõ excludit ſ; potius includit. ¶ Ad il- 23
lud qḋ obĩ ꝙ illud neceſſario ineſt alicui qḋ ineſt ei
velit nolit. Dõm ꝙ illud nõ hʒ veritatẽ niſi de ea ne-

ceſſitate que eſt ꝯtra voluntatē. non de ea que eſt ex
voluntate ⁊ ſubeſt volūtati. ⁊ talis neceſſitas nō di-
minuit de rōne meriti. ſic ponit anſel. exēplū de eo q̄
24 volūtarie ſe obligauit ad opa ſuperogatōiſ. Et ſi obij
ciaꝶ ꝙ iſta duo nō pnt ſil ſtare ꝙ aliq̄d ſit neccriū ⁊ vo
lūtariū. cū volūtariū poſſit ſic ⁊ aliter ſe habē. neccriū
ꝟo minime. Dōm ꝙ illud verū eſt de volūtate q̄ hȝ ſe
cū annexā ꝟtibilitatē. ſed de volūtate inuertibili nō
eſt verū. xp̄s em̄ volūtarie benefecit. et tn̄ neccriū fuit
ipſi benefacere. ſic ⁊ volūtarie paſſibilitatē nr̄am aſ
ſumpſit. ita ꝙ impoſſibile fuit cuȝ penitere de hoc ꝙ
aſſumpſerat defectum talem.

CONſequenter querit de paſſibilitate ⁊ dolore
ipſius aie xp̄i ſpecialiter. Et circa hoc querū-
tur tria. Primo q̄r vtrū chriſtus paſſus fue
rit ſm rōnē. an ſolū ſm ſenſualitateȝ. Scđo dato ꝙ
paſſus fuerit ſm rōnē. q̄r vtrū paſſus fuerit ſm pteȝ
inferiorē ⁊ ſupiorē. Tercio dato ꝙ ſm vtranq;. q̄riꝶ
vtrū penalius paſſus fuit ſm rōnē q̄ ſm ſenſualita-
tem. ¶ Queſtio .j. d

Utrū xp̄s paſſus fuerit ſm rōnē. an tm̄ ſm ſenſuali-
tatē. Et ꝙ ſm rōnē paſſus fuerit vr. Aia paſſa ē pa-
tiente corpe. q2 vniꝶ corpi ſicut pfectio. ſ3 aia rōnalis
eſt pfectio corporis. nō tm̄ ſm ſenſualitatē ſ3 etiā ſm rō-
nē. g̃ vtroq; mō paſſa fuit corpe patiēte. Itē maior
eſt ꝯiūctio viriū aie adinuicē. q̄ ſit aie ad corp9. ſ3 pa-
tiente corpore patiꝶ aia. g̃ patiēte vna potētia patiꝶ
alia. g̃ dolore exn̄te in ſenſualitate. necē eſt eē in rōne
¶ Itē maior eſt vnio potētiaꝝ aie in ipſa aia q̄ ſit
mēbroꝝ corporis in ipſo corpore. ſ3 patiente vno mem
bro cōpatiunꝶ cetera. g̃ ſi patiꝶ potētia ſenſualis. ne-
ceſſe eſt ꝙ cōpatiaꝶ ⁊ rōnalis. ¶ Itē qđ ineſt ſm ſb-
ſtantiā ſuā ⁊ eēntiā p ꝯñs redūdat in oēs potētias.
ſ3 aia xp̄i patiebaꝶ patiēte corpe ꝓpter eēntialē vnio-
nē ipſius ad corpus. g̃ neceſſe fuit eā pati ſm ſe totā.
g̃ ſm ptē ſenſualē ⁊ rōnalē. ¶ Itē xp̄s ſua paſſione
nō tm̄ nos liberauit a paſſione q̄ patiꝶ ꝯiūctim. ſed
etiā a paſſione q̄ patiꝶ aia ſepata. ſ3 aia ſepata nō tm̄
patiꝶ ſm ſenſualitatē. ſ3 etiā patiꝶ ꝟ3 ſe totā. pcipue
ſm ptē intellectualē cui9 hȝ vſum ⁊ opationeȝ. Si g̃
xp̄s ꝓ nr̄a liberatiōe in ſe ſuſcepit hmōi paſſiōes. vr
ꝙ nō tm̄ paſſus fuerit ſm ſenſualitatē verū etiā ſm
rōnē. ¶ Sed ꝯ. Qđ nullius ptis corporis eſt act9. non
patiꝶ corpe patiēte. aia ſm ptē rōnis nulli9 ptis cor-
poris eſt act9 vt dicit phs. g̃ nūq̄ patiꝶ corpe patien
te. g̃ aia in chriſto ſi paſſa fuit nō fuit paſſa niſi ſoluȝ
ſm ſenſualitatē. ¶ Itē qđ nō corrumpiꝶ ad corru-
ptionē alterius. nō patiꝶ ad paſſionē alteri9. q2 paſ-
ſio eſt via ad corruptionē. ſed aia xp̄i ſm rōnē nō po-
tuit corrūpi ad corruptionē corporis. g̃ nec pati corpo-
re patiente. ¶ Itē qđ nullo modo hȝ ꝯriū aliq̄d. nec
hȝ aliq̄d ſupi9. nō pōt pati ab aliquo agēte vel ledi.
ſed aia xp̄i ſm rōnē nec hȝ aliq̄d ꝯriū. nec hȝ aliquid
creatū ſeipa ſupius. g̃ nullo mō ſm rōnē pati potu-
it vel affligi. ¶ Itē nihil idē ⁊ ſm idē d̄ eodē gaudet.
⁊ triſtaꝶ de eodē. ſ3 aia xp̄i ſm rōnē gaudebat de dolo
rib9 ⁊ paſſionib9 q̄s corp9 pferebat. alioq̄n nō mere
reꝶ. g̃ patiēte corpe nō patiebaꝶ nec affligebaꝶ. ¶ Itē
cū paſſio attingat vſq; ad rōnē. nō tm̄ eſt ꝓpaſſio im-
mo etiā cōpleta ⁊ pfecta paſſio. q̄ nō pōt cadere i ſa-
piente. ſm ꝙ pbat Sene. ⁊ Hier. dicit. Aut g̃ xp̄s ſa
piens nō fuit. aut ſi fuit. aia ei9 ſm rōnē carni cōpaſ-
25 ſa nō fuit. ¶ Rñ. ad pdictoꝝ intelligentiā eſt notan-
dū q̄ ſicut dicit aug. de ciui. dei. li. xiiij. ca. xv. duplex
eſt dolor in aia. Un9 q̄ eſt aie ſm ſe. alius q̄ ineſt ani-
me ex carne. vtrūq; dolorē ꝯſtās eſt in aia xp̄i fuiſſe.
Et de illo quidē dolore q̄ ineſt aie ſm ſe nō eſt dubiū
q̄n xp̄s fuerit paſſus ſm rōnē. cōpaſſus em̄ fuit ⁊ do
luit ꝓ pctis nr̄is. ⁊ iſte dolor in volūtate rōnali erat
ꝓcedens ex cōſideratiōe rōnis. vicȝ ex recognitione
pctōꝝ noſtroꝝ. De alio aūt dolore q̄ ineſt aie ex car-
ne nō ē vſq;quaq; euidēs. Diſtinguūt em̄ mḡri nr̄i 26
cōiter. ꝙ rō dupliciter hȝ cōſiderari. vicȝ vt rō. ⁊ vt
natura. Si cōſidereꝶ vt rō. ſic paſſiōes q̄ ei attribuū-
tur ſunt cōſequentes ipam deliberationē. ⁊ hoc mō
aia xp̄i corpi patienti nō ꝯpatiebaꝶ. imo multū gau
debat ⁊ gratulabaꝶ. vehemēter em̄ placebat ei pati
ꝓ ſalute generis humani. Si aūt ꝯſidereꝶ rō vt na-
tura. ſic cū habeat naturalē appetitū ⁊ inclinationē
ad corpus. vtpote pfectio ad pfectibile. patiꝶ corpe
patiente. Aia em̄ rōnalis nō tm̄ eſt pfectō corporis hu
mani ſm potentias ſenſibiles. cuȝ corpus hūanū ſit
ordinatū ad nobiliorē pfectionē q̄ ſit corpus bruta
le. ſ3 ſm ſe totā. hoc eſt ſm cōpletū ſue eēntie. ⁊ ſuarū
potentiarū vniuerſitatē eſt corporis pfectio. ⁊ hȝ ad ip
ſum naturalē appetitū ⁊ inclinationē ⁊ ꝯiūctioneȝ.
ac p hoc delectationē ⁊ ꝯpaſſionē. Concedēduȝ eſt g̃
ꝙ aia xp̄i ꝯpaſſa fuerit ſm rōnē. ſm ꝙ cōſideraꝶ rō
vt natura. cū paſſio corporis fuerit acerbiſſima ſic oſtē-
ſum eſt ſ. Un̄ ꝯcedēde ſunt rōnes que ſunt ad partē
iſtā. ¶ Ad illud ꝟo qđ obi pmo in ꝯtrariū ꝙ aia ſm 27
rōnē nulli9 partis corporis eſt actus. Dōm ꝙ phs in il-
lo verbo nō vult negare nālem ꝯiunctionē ipſi9 in-
tellectus ad corp9. ſ3 hoc vult dicere ꝙ intellectus nō
determiat ſibi organū inq̄tū egrediꝶ in actū ꝓpriuȝ.
⁊ ex hoc nō pōt inferri ꝙ corpi nō compatiaꝶ. cōpaſ-
ſio em̄ illa nō hȝ ortū ex determiatiōe organi ſ3 poti9
ex ꝯiūctiōe vel vniōe naturali. ¶ Ad illud qđ obijci 28
tur ꝙ nihil cōpatiꝶ alij patienti qđ nō corrūpaꝶ cuȝ
illo. Dōm ꝙ aug. negat illud. xix. de ciui. dei. tanq̄ fal
ſum. Inſtantia em̄ hȝ in ſpū rōnali. vnde illud ꝟbuȝ
nō habet veritateȝ niſi de illa paſſiōe que mag facta
abijcit a ſuba patiente vel compatiente. ¶ Ad illđ 29
qđ obi ꝙ aia xp̄i ſm rōnē nō hȝ ꝯtrariū nec hȝ ſupe-
rius. Dōm ꝙ habere ꝯriū vel ſupi9 eſt dupliciꝶ. vicȝ.
p ſe. vel p accñs. Quis aūt nihil aduerſeꝶ ⁊ ꝯdicitur
aie xp̄i ſm ſe. aduerſaꝶ tn̄ ⁊ cōtrariaꝶ rōne vniti cor-
poris. qđ em̄ ledit pfectibile. ledit ⁊ p ꝯſequēs ipam
pfectōnē. Ad illđ qđ obi ꝙ aia xp̄i ſm rōnē gaude 30
bat d̄ paſſiōib9 corporis. Dđ. ꝙ nihil ipedit ꝙ rō de aliq̄
gaudeat vt rō. ⁊ ꝯtriſteꝶ vt natura. ꝓ eo ꝙ aliq̄d po
teſt repugnare volūtati ſm appetitū naturalē. ⁊ cō-
ſonare volūtati ſm appetitū deliberatiuū. Frequē
ter em̄ voluntate libe. ar. refugimus que natura ap-
petit. ⁊ appetim9 q̄ natura refugit. ſic ⁊ in ꝓpoſito hȝ
intelligi. ¶ Ad illud qđ obi ꝙ cū paſſio attingit rō- 31
nē. nō cadit in ſapiētē. Dōm ꝙ rōnē attingi p modū
rōnis repugnat pfectiōi ſapie. nō aūt attingi p mo-
dū nature. hoc em̄ eſt quod facit hoiem cadere a ſta-
tu ⁊ pfectione ſapie. vicȝ ꝙ eius rō cedat ⁊ ſuccūbat
paſſiōib9. nō aūt ꝙ ſentiat paſſiōes. ⁊ ita pati p mo-
dū nature nō aufert rōnē ꝓpaſſionis. Aliud em̄ ē paſ
ſionē expiri. aliud a paſſiōib9 pturbari. Perturbari
em̄ eſt ſubijci. Expiri aūt pōt aliquis paſſiōes et eis
ſupferri. ⁊ ſic fuit in aia chriſti que ſm rōnē ſenſitiuā
paſſiōes corporis expiebaꝶ dolore acutiſſiſſimo. ſm ra
tionē ꝟo liberatiuam paſſionibus corporis ſupferreba
tur gaudio virtuoſo.

Queſtio .ij.

Utrum anima chriſti paſſa fuerit ſm̄ ſupiorem por-
tōez rōnis: Et ꝙ ſic videt̄. Chriſtus aſſumpſit totuꝫ
hominē vt totum curaret. ſed totos nos curauit. et
q̄tum ad ſupiorē portionē rōnis. ⁊ q̄tum ad inferi-
orem. ⁊ hoc quidem ꝑ paſſionem. ḡ paſſus eſt q̄tuꝫ
ad omnē partem rōnis. ¶ Item vbi eſt culpa ibi de-
bet eſſe pena. ſ culpa ade fuit in ſupiori parte rōnis
ꝓpter completā auerſionē. Si ḡ xp̄s penam ſuſtinu-
it ꝓ culpa ade. ḡ penā ſenſit in ſupiori parte ratiōis.
¶ Item plus iungit̄ rō ſupior inferiori q̄ꝫ iungatur
inferior ſenſualitati. ſed rō inferior patit̄ patiēte ſen
ſualitate. ḡ ratio ſupior patit̄ patiēte inferiori. ¶ Itē
rō ſupior vnionem habet ad deitatē ⁊ vnionē hꝫ ad
carnē. ſed ꝓpter vnionē ſui ad deitatē in qua eſt ꝓm
ptuariū delectationis neceſſe eſt eaꝫ delectari. ḡ pari
ratione ꝓpter vnionem ſui ad carnem patientē neceſ
fuit eam pati. ¶ Sed ɔtra. Paulus in raptu ſuo ꝓ-
pter plenam ɔuerſionē rationis ad deū abſtract⁹ fu-
it oino a paſſionibus ⁊ delectationibus carnis ſicut
ipſe dicit. Neſcio verū in corpe an extra corpus. ſed
ſupior portio rōnis in chriſto oino fuit ad deū cōuer
ſa. ḡ vr̄ ꝙ nihil de afflictiōe carnis ſentiebat. ¶ Iteꝫ
ɔtraria nō poſſunt ſimul eſſe in eodem ⁊ ſm̄ idē. ſed
gaudiū ⁊ dolor ſunt affectōnes ɔtrarie. ḡ ſi xp̄us ſm̄
portionem rōnis ſupiorem ɔtinue gaudebat. ḡ vide
tur ꝙ ſm̄ illam dolorē nō expiebat̄ nec ſentiebat.
¶ Itē albius eſt qḋ eſt nigro impmixti⁹. ergo vbi ē
ſummū gaudiū ibi nullus eſt dolor. ſ in ſupiori par-
te rationis xp̄i ſummū gaudiū erat. q2 pfectiſſime de
um comprehendebat. ḡ vid̄r ꝙ nihil de dolore ſm̄ il-
lam partē ſentiebat. ¶ Itē ſicut culpa opponit̄ gra
tie. ita beatitudo opponit̄ miſerie. ſ culpa nō poteſt
ſtare in eodē ⁊ ſm̄ idē ſimul cum gratia. ḡ nec beati-
tudo ⁊ miſeria ſm̄ eandē aīe portionē. ſed beatitudo
erat in xp̄o ſm̄ portionē aīe ſupiorem. ḡ impoſſibile
fuit ſm̄ illam partem ineſſe chriſto aliquem dolorē.
¶ Itē potentia illa ſimplex erat. ḡ ad qḋ ſe ɔuerte-
bat ſm̄ eandē partē totaliter ferebat̄. Si ḡ q̄tuꝫ ad
ſupiorē partē rōnis ſemp erat ɔuerſus ad deū a quo
hauriebat gaudiū. vr̄ ꝙ ſm̄ illam portionē nullū ſen
tiebat cruciatū. ¶ Item ſupior portio rōnis diſtin-
guit̄ ab inferiori in hoc ꝙ ipſa aſpicit ad ſupiora. hec
ad inferiora. Si ḡ xp̄s nullam materiam doloris ha
buit a ſupiori. ſed ſolum ab infimo. vr̄ ꝙ ſupior por-
32 tio rationis nullo mō pateret̄ in ipſo. ¶ R⁹. dōm ꝙ
ſm̄ cōem ſniaꝫ mgr̄oꝝ paſſio xp̄i nō ſolū ſtetit in ſen
ſualitate. nec tm̄ ꝑuenit ad rōnē inferiorē. ſ extendit
ſe vſq3 ad ſupioreꝫ portionem. Sicut em̄ anima nr̄a
ex ɔiunctiōe ſui ad corpus infectū tota corrumpit̄ ⁊
tota in ficit̄ ſm̄ oēm ſui vim et ſm̄ omnē partē. ſ. tā
ſupiorē q̄ inferiorē. ſic aīa xp̄i ex coniunctiōe ſui ad
corpus patiens ⁊ afflictum tota patiebat̄ ⁊ afflige-
bat̄. vt ꝑ illam paſſionē ⁊ dolorē illuꝫ tota peccatrix
aīa curaret̄. ⁊ ſic dolor ⁊ paſſio fuit in xp̄o ſm̄ ſupre-
mā rōnis partē. q̄uis in ea fuerit gaudiū fruitionis.
Licet aūt hoc teneat̄ tanq̄ verū. difficile tm̄ eſt ad in
telligendū qualiter in aīa xp̄i ſm̄ eādē potētiā ⁊ ſm̄
eundē ſtatū potētie fuerit dolor ⁊ gaudiū. nec dolor
ſupueniens diſcōtinuauerit gaudiū. imo fuerit ſimul
Nec iterū qḋ maius eſt. dolor intenſus valde. fece-
rat gaudiū eſſe minus pfectum. Ad hoc aūt intelli-
genda tria oportet ſupponere que ſunt vera ⁊ ꝓba-
bilia. vicꝫ ꝙ gaudiū fruitionis et dolor paſſionis nō
ſunt affectiōes cōtrarie. q2 nō ſunt reſpectu eiuſdē.
nec oino eodem modo inſunt eidē. ſ vnū ineſt ꝑ ſe.
alterū ꝑ accidens. q2 gaudiū ineſt ꝓpter ɔiunctionē
gratuitā ipi⁹ cū deitate. ſ dolor ꝓpter naturalē cōiun
ctionē ipſius cum carne. ⁊ quia ſunt affectōes nō cō
trarie. poſſunt in anima eſſe ſm̄ eandē ptem. Scd̄a
ſuppoſitio eſt ꝙ nō tm̄ hmōi dolor ⁊ gaudiū nō ſunt
ɔtraria. ſed vnū eſt materiale reſpectu alterius. ⁊ iō
ſimul eidem ineſſe potuerūt. ſicut in vero penitente
videmus ꝙ ſimul dolet ⁊ de dolore gaudet. ſic ⁊ aīa
xp̄i ſm̄ naturaꝫ corpi patienti cōpatiebat̄. tm̄ de illa
paſſiōe ⁊ compaſſiōe letabat̄. Tercia ſuppoſitio eſt
ꝙ xp̄s ſimul erat viator ⁊ cōprehenſor. ita ꝙ viatoris
cognitio nō impediebat cōprehenſoris cognitioneꝫ.
nec affectio affectionē. ⁊ illud fuit in xp̄o ſingulare.
ꝓpter officiū mediatoris quo debebat expiri ⁊ diuia
⁊ hūana. Vñ ſicut ſil' ⁊ ſel' poterat pfecte ɔuerti ad deū
⁊ ɔuerti ad nos. ita ꝙ vna illaꝝ ɔuerſionū alterā nō
impediebat nec retardabat. ſic potuit ſm̄ eandē par
tem anime ſimul ⁊ ſemel gaudere in deo ⁊ ɔpati cor
pori ſuo. ita ꝙ nec dolor a gaudio. nec gaudiū a dolo
re pateret̄ aliquā diminutionē ſiue remiſſionē. Con
cedendū eſt ḡ xp̄m ſm̄ ſupiorē portionē rōnis dolu-
iſſe in paſſione. inq̄tum tm̄ rō illa ɔſiderat̄ ꝑ moduꝫ
nature. Et cōcedende ſunt rōnes ad hanc ptē indu-
cte. Ad ratiōes vō ad oppoſitū facile eſt ꝑ ea que di
ca ſūt reſpōdere. ¶ Ad illud qḋ pmo obi͡r de raptu 33
pauli. dōm ꝙ nō eſt ſile. q2 paul⁹ nō potuit ſic habe-
re vſum viatoris ⁊ cōprehenſoris ſm̄ ꝙ xp̄us q̄ erat
homo ⁊ de⁹. ¶ Ad illud qḋ obi͡r ꝙ ɔtraria nō pnt in- 34
eſſe eidē. dōm ꝙ ſicut dictū eſt ꝙ dolor ⁊ gaudiuꝫ in
chriſto nō habebant ɔtrarietatē. imo vnū erat mate-
riale reſpectu alteri⁹. q2 ex hocipſo chriſt⁹ gaudebat
in dño q̄ ſentiebat ſe pati ⁊ dolere ꝓ dño. ¶ Ad illḋ 35
quod obi͡r ꝙ gaudiū dolori impmixtū eſt magis intē
ſuꝫ. dōm ꝙ illud verū eſt de dolore oppoſito gaudio.
ſed de dolore q̄ dat occaſionē gaudēdi nō oportet il-
lud habere veritatē. ⁊ ideo in ꝓpoſito nō cōcludit il-
la rō. ¶ Ad illud quod obi͡r ꝙ beatitudo opponit̄ mi 36
ſerie ſm̄ ꝙ gr̄a culpe. dōm ꝙ verū eſt ꝙ btitudo mi-
ſerie opponit̄ ſm̄ legē cōem. ⁊ nō repit̄ in aliq̄ ſimul
gloria cū miſeria. Et rō hui⁹ eſt. q2 vnuſq̄ſq3 eſt i vno
ſtatu nō in duplici. ſ qm̄ xp̄s in duplici ſtatu erat vr̄
quaſi. rōnē tenebat duplicis pſone. ſicut in xp̄o ſtat⁹
eſt cōponibilis ſtatui ſine repugnātia. ſic btitudo cū
miſeria. Nec eſt ſile oino de gr̄a ⁊ culpa. q2 nō reſpi-
ciūt diuerſos ſtatus. ſ directe habent oppoſitionem
⁊ incōpoſſibilitatem. niſi forte q̄s intelligat de culpa
veniali q̄ in eodē pōt ſimul repiri cū gratia. q̄ nō ha-
bet oppoſitionē directā. Expellit̄ aūt oino venialis
culpa cū pficit̄ gr̄a. ſic ⁊ a xp̄o ablata fuit paſſiōis mi
ſeria cū cōſūmata fuit eius gloria. ¶ Ad illud quod 37
obi͡r ꝙ potētia illa ſimplex eſt. dōm ꝙ q̄uis ꝑ naturā
potētia ſimplex nō poſſit ad diuerſa ɔuerti. tm̄ ꝑ dei-
formitatē glorie poſſibile eſt adeo ampliari. vt ſimul
poſſit ad diuerſa ɔuerti. ⁊ circa diuerſa affici. ⁊ ſic in
patria erit aliq̄n. ⁊ intelligendū etiā eſt fuiſſe in xp̄o.
Ad illud qḋ obi͡r ꝙ rō ſupior nō dr̄ niſi inq̄tū ɔuer 38
tit̄ ad ſupiora. dōm ꝙ hoc nō eſt verū ꝓ eo ꝙ ad ſu-
piorē portionē rōnis ſpectat regere inferiorem. et pe
nes ipaꝫ reſidet regnū ⁊ imperiū reſpectu oim potē-
tiarū aīe que ſunt aliq̄ mō rōni obaudibiles. ⁊ ita ꝑ
modū nāe colligat̄ potentijs alijs ⁊ ipi corpi huma
no tanq̄ pfectibili. ⁊ iō pati habet corpe patiēte. Qd̄

aũt dicit̃ ꝙ ratio ſupioꝛ attendit̃ ſm aſpectuꝫ ad ſu
perioꝛa. hoc dicit̃ ꝗ̃tum ad eius principalẽ actũ. nõ
ꝙ excludat̃ ↄuerſio ⁊ colligantia ipi⁹ ad inferioꝛa.

Queſtio. iij. f

In qua parte aie fuerit doloꝛ intenſioꝛ. vtruꝫ in par-
te rationali. aut in parte ſenſibili: Et ꝙ in parte ſen-
ſibili videt̃. Illud magis patit̃ ad pñtiã affligentis
quod magis ẽ paſſibile. ſ ſenſualitas in xp̃o erat ma
gis paſſibilis ꝙ̃ ipſa rõ. ꝗ erat fragilioꝛ. ꝗ vr̃ ꝙ magiſ
affligebat̃ anima xp̃i ſm ſenſualitatem ꝙ̃ affligeret̃
ſm rõnem. ¶ Item omne illud quod magis in pati
endo a ↄſolatione elongat̃. magis patit̃ ⁊ affligit̃. ſ
ſenſualitas plus recedebat a gaudio in paſſione ꝙ̃
ipſa ratio ſicut manifeſtum eſt. ꝗ ⁊c. ¶ Iteꝫ vbi ma
gis viget paſſio timoꝛis. ibidem magis intendit̃ paſ
ſio doloꝛis. ſ chꝛiſtus magis timebat ſm ſenſualita-
tem ꝙ̃ ſm rationẽ. Scd̃m eñ rationem ſecur⁹ erat
licet ſenſualitas foꝛmidaret. ergo pari ratione plus
dolebat ex parte ſenſualitatis ꝙ̃ rõnis. ¶ Iteꝫ ſicut
gaudium eſt in ↄiunctione ↄuenientis cũ ↄ̃uenien-
ti. ita dolor eſt in ſeparatione. ergo ibi eſt maioꝛ doloꝛ.
vbi eſt ſepatio magis ↄ̃uenientis. ſed anima pl⁹ cõ-
uenit cũ carne ſm ſenſualitatẽ ꝙ̃ ſm rationem. ſicut
dicit aug. in li. de ſpũ ⁊ aia. ꝗ ⁊c. ¶ Item quod magiſ
alligat̃ alicui et plus indiget illo. magis patit̃ ⁊ afflĩ
git̃ ex illius coꝛruptione ⁊ amiſſione. ſed ſenſualitas
magis alligat̃ carni ⁊ plus indiget carne ad ſuã ope
rationẽ exercendã ꝙ̃ rõ. ergo carne patiente plus af
fligit̃ aia in ſenſualitate ꝙ̃ in rõe. ¶ Sed ↄtra. ſicut
dicit aug. de ciui. dei. Doloꝛ eſt teſtimoniũ bone na-
ture. ꝗ in melioꝛi natura intenſioꝛ eſt doloꝛ ex pte ra-
tionis ꝙ̃ ex pte ſenſualitatis. ¶ Item quod ex pluri
bus cauſis dolet. intenſius dolet ꝙ̃ quod ex vna tñ.
ſed doloꝛ eſt in ſenſualitate tñ ex carne. ratõ v̾o non
tñ condolebat carni. ſed etiam ſenſualitati ⁊ nobis.
ergo videt̃ ꝙ intenſioꝛ erat doloꝛ in rõne ꝙ̃ in ſenſu-
alitate. ¶ Item vbi eſt intenſioꝛ amoꝛ ibi eſt inten-
ſioꝛ doloꝛ. ſ chꝛiſtus magis diligebat in nobis vitaꝫ
gratie ꝙ̃ in ſe diligeret vitam nature. ergo magis do
lebat de hoc ꝙ nos amiſeram⁹ vitã gratie. ꝙ̃ de hoc
ꝙ ipſe amittebat vitaꝫ nature. ſed pꝛimus doloꝛ erat
in rõne. ſcd̃s in ſenſualitate. ꝗ magis doluit ſm ratõ
nem ꝙ̃ ſm ſenſualitatẽ. ¶ Itẽ in ea pte intenſioꝛ eſt
doloꝛ que hꝫ maioꝛem rationem dolendi. ſed ſenſua-
litas nõ habebat rationem dolendi niſi ꝓpter afflicti
onem carnis ſue. ratio v̾o habebat rationem dolen-
di ꝓpter dehonoꝛationem maieſtatis diuine. ſ magiſ
dolendũ eſt de dei inhonoꝛatione ꝙ̃ de carnis afflicti
one. ⁊ xp̃s dolebat ſm ꝙ debebat. ergo intenſioꝛ do-
loꝛ erat in chꝛiſto ꝗ̃tum ad parteꝫ rõnalẽ ꝙ̃ ꝗ̃tũ ad
ptẽ ſenſualem. ¶ Item xp̃s diligebat alios ſicut ſe-
ipm̃. qꝛ pfectam habebat charitatẽ. ꝗ tantũ dolebat
de ſepatione alioꝝ a deo quãtũ ſi ipſe ſepareť ab ipõ.
ſed conſtans eſt ꝙ omnis anima recta plus doleret
de ſepatiõe a deo ꝙ̃ ſepatiõe a coꝛpe ꝓpꝛio. ergo aĩa

chꝛiſti plus compatiebat̃ aliis ꝙ̃ ꝓprie carni. ſi ergo
compaſſio reſpectu alioꝝ erat in ratione. compaſſio
reſpectu carnis erat in ſenſualitate. ꝗ intenſioꝛ doloꝛ
erat ſm ptẽ rõnalẽ ꝙ̃ ſm ſenſualẽ. ¶ R⁹. ad pdicto- 39
rũ intelligentiaꝫ eſt notandũ ꝙ in xp̃o duplex doloꝛ
fuit ſm ꝙ dicunt ſancti. vicꝫ doloꝛ paſſionis. ⁊ doloꝛ
compaſſionis. ⁊ vterqꝫ doloꝛ intenſus fuit ⁊ acerb⁹.
Multũ eñ in ſe doluit. ⁊ multũ nobis ↄdoluit. ⁊ ve-
ꝙ̃ iſtoꝝ doloꝝ in ſenſualitate fuit ⁊ in rõne. ſ oꝛdine
permutato. Nam doloꝛ paſſionis ⁊ carnis pmo atti
gebat aiam ſcd̃m ſenſualitatẽ. et deinde ſm alias vi-
res. Doloꝛ v̾o compaſſionis pꝛimo erat in rõe. ⁊ ex
rõne redundabat in ſenſualitateꝫ. Sicut enim rati-
one nr̃a dolente ꝓ pctĩs noſtris gemit ſenſualitas ⁊
lachꝛimat̃. ſic ⁊ xp̃s qꝛ multũ ꝓ pctĩs noſtris doluit.
de pctĩs noſtris fleuit. Cũ ꝗ cõpam⁹ doloꝛẽ ſenſuali-
tatis ad doloꝛem rõnis. hoc põt eſſe in dupliciꝫ gene-
re. Et ſi quidem intelligat̃ de doloꝛe paſſionis. cũ ille
pmo ſenſualitatẽ attingeret. ↄcedendũ eſt aiam xp̃i
ſm ptẽ ſenſualem magis doluiſſe ſicut oſtẽdũt rões
ad pꝛimã partẽ adducte. Si v̾o intelligat̃ de doloꝛe
cõpaſſionis quo interius affligebat̃ ꝓpter pctã nr̃a.
cũ ille oꝛtũ ⁊ oꝛiginẽ haberet in rõne. ↄcedenduꝫ eſt
ipm̃ magis ſm rõnem doluiſſe ſicut oñdũt rões ad
ptẽ ſequẽtẽ inducte. Et ſic pꝫ rñſio ad qõnẽ ꝓpoſitã.
ptꝫ etiã rñſio ad obiecta. Membra eñ hui⁹ qõnis
habent ſe ſicut excedentia ⁊ exceſſa. ⁊ obiecta veruꝫ
ↄcludunt ſm diuerſas vias. Si qs aũt vlterius que
rat. cũ rõ et ſenſualitas ſm duo genera doloꝛis mu-
tuo ſe excedant. qs eoꝝ fuerit intenſioꝛ in xp̃o. vtrũ
vicꝫ doloꝛ paſſiõis vel cõpaſſionis. Rñderi põt ꝙ do 40
loꝛ cõpaſſiõis fuit intenſioꝛ. Et rõ hui⁹ ẽ. qꝛ ꝗuis ma
gna cã eẽt dolendi in ſenſualitate ꝓpter ſepationem
ipius a carne. magna etiã eſſet diſpoſitio ad dolẽduꝫ
ꝓpter optimã cõplexionẽ. in doloꝛe tñ ↄpaſſiõis am
plioꝛ erat rõ dolendi ꝓpter inhonoꝛationẽ dei ⁊ ſepa
tionẽ nr̃am a deo. maioꝛ etiã erat diſpoſitio ad dolẽ-
dum. ꝓpter delectationis nimietatẽ. Scd̃m eñ ꝙ di
lectio maioꝛ eſt. ſm hoc ſunt plage cõpaſſiõis maio-
res. Unde multo plus cõpaſſio xp̃i exceſſit alioꝝ cõ-
paſſiones ꝙ̃ paſſio paſſiones. ſicut fuit in eo maioꝛ
excellentia dilectiõis ꝙ̃ paſſiõis reſpectu alioꝝ. licet
in vtroqꝫ multũ excederet. Et ꝙ iſte doloꝛ intenſioꝛ
fuerit colligit̃ ex duplici ſigno. Unũ ẽ ꝙ maluit aiaꝫ
ſuam a coꝛpe ſepari. ꝙ̃ ꝙ nos eſſemus a deo ſepati.
Aliud v̾o ſignũ eſt ꝙ fleuit ꝓ pctĩs noſtris. ſed non
fleuit ꝓ penis coꝛpis ſui. ſicut Berñ. dicit. Planct⁹
aũt ſignũ eſt amaritudinis ⁊ doloꝛis. Et ideo hoc ele
ganter expꝛimit cancellarius philippus in quadam
ꝓſula valde notabili ⁊ deuota. Ait eñ ſic. Homo vi
de qd̃ ꝓ te patioꝛ. ad te clamo q̃ ꝓ te moꝛioꝛ. Uide
penas quibus afficioꝛ. vide clauos quib⁹ cõfodioꝛ.
cum ſit tant⁹ doloꝛ exterioꝛ. interioꝛ tamen planctuſ
eſt grauioꝛ. tam ingratũ dum te experioꝛ.

Di. xvij. quõ xp̃i incarnatõ oꝛdinat̃ ad nr̃aꝫ redẽptiõeꝫ ꝗ̃tũ ad vſũ v̾tutiſ. ꝓſertim de volũtate
et oꝛatione.

Poſt pdicta ↄſiderari opoꝛtet ⁊c. Supꝛa egit mgr̃ de nã aſſũpta ꝗ̃tũ ad ↄditiões nãe ⁊ ꝗ̃tũ ad pleni-
tudinẽ gr̃e. ⁊ ꝗ̃tũ ad defectũ paſſibilitatiſ. hic incipit ꝗrta ps in q̃ agit ꝗ̃tũ ad vſuꝫ v̾tutis. Et qm̃ vſus
v̾tutis cõparationẽ hꝫ ad volũtatẽ a q̃ egredit̃. ⁊ ad pmiũ qd̃ meret̃. iõ ps iſta hꝫ duas ptes. In pma determiat
de volũtate xp̃i. In ſcd̃a de̾miat de merito. ſ. di. xviij. De merito eẽ xp̃i ⁊c. Et qm̃ affect⁹ volũtatiſ dinoſcit̃ per
petitionẽ oꝛõnis. iõ mgr̃ de̾miat de volũtate xp̃i ⁊ de oꝛõe xp̃i. Diuidit̃ aũt ps iſta in ꝑtes tres. In q̃ꝝ pꝛima
mouet dubitatõꝫ. In ſcd̃a cã de̾miat iux̃ viã ſanctoꝝ cõem. ibi. Quocirca ambigẽdũ ⁊c. In tercia v̾o adhuc
diligẽti⁹ dubitatõꝫ motã explanat iux̃ expoſitionẽ hyla. ſpãlẽ. ibi. Illud etiã ignoꝛandũ nõ ẽ qd̃ hyla. ⁊c. Pu-

b dicens in li. iij. de tri. De quo dubitat. de ſe an de pre?
De eo vtiq; cui dicit. transfer dubitat hoīs affectu. nã
de⁹ de p̄re nõ dubitat. nec ꝺ morte formidat. Prophe
ta etiã nõ dubitat q nihil deo eẽ ĩpoſſibile aſſerit. Nũ
infra hoĩes cõſtitues deũ. Propheta nõ dubitat. ⁊ fili
um dubitare tu credis. Ut hõ ꝗ dubitat. vt hõ locut⁹
eſt. His verbis innui videt q xp̄s nõ inq̃tũ de⁹ vł dei
filius. ſ inq̃tum homo dubitauerit affectu humano.
Qꝺ ea rõne dictũ accipi p̄t. nõ qꝛ ip̄e dubitauerit. ſ qꝛ
modũ geſſit dubitantis ⁊ hoib⁹ dubitare videbat.

¶ Adhuc diligentius dubitationẽ motã explanat
iuxta expoſitionẽ hylarij ſpecialem. c

Illud etiã ignorãdũ nõ eſt qꝺ Hylari⁹ aſſerẽ videtur
xp̄m nõ ſibi ſed ſuis oraſſe. cũ dixit. trãſfer a me calicẽ
hũc. ſicut nec ſibi ſed ſuis timuit. Nec eũ timuiſſe vt ſi
bi nõ eẽt paſſio. ſed vt a ſuis tranſiret calix paſſionis.
ita inqens. Si paſſio honorificatura eũ erat ſicut iuda
exeunte ait. Nunc honorificatus eſt filius hoīs. quõ
triſtẽ eũ metus paſſiõis effecerat? Niſi forte tã irrõna
bilis fuerit vt pati mortẽ timuerit. q patiẽtẽ ſe glorifi
catura eſſet. Sed forte timuiſſe vſq; eo eſtimabat vt
Marci. xiiij. transferri a ſe calicẽ dep̄catus ſit dicens. Pat transfer
calicẽ hũc a me. Quõ eñ p patiendi metum transferri
deprecaret a ſe. qꝺ p diſpenſatõis ſtudiũ feſtinaret im
Hylar. in. x. plere. Non eñ cõuenit vt pati nolit q pati venit. ⁊ cũ
li. de trini. pati eũ velle cognoſceres. religioſius fuerat hoc cõfi
teri. q̃ ad id impie ſtulticie ꝓrumpe vt cum aſſereres
d ne pateret oraſſe. quẽ pati velle cognoſceres. ᵈ Nõ er
go ſibi triſtis fuit. nec ſibi orat trãſire calicez ſ diſcipu
lis. ne i eos calix paſſiõis incũbat quẽ a ſe trãſire orat.
ne in his. ſ. maneat. Nõ eñ rogat ne ſecũ ſit ſed vt a ſe
tranſeat. Deinde ait. Nõ ſicut ego volo ſ ſicut tu. Hu
mane in ſe ſollicitudinis ſignificãs conſortiũ. ſ nõ diſ
cernens ſñiam ſibi cõis cum p̄re volũtatis. Pro hoib⁹
ꝗ vult tranſire calicẽ p quẽ oẽs diſcipuli erãt tẽptãdi.
Luce. xxij. Et ideo ꝓ petro rogat ne deficiat fides ei⁹. Sciens ꝗ
hec oīa poſt mortẽ ſuã deſitura. vſq; ad mortez triſtis
eſt. ⁊ ſcit hũc calicem nõ poſſe trãſire niſi biberit. ideo
ait. Pater mi ſi ñ poteſt trãſire calix iſte niſi bibã illũ.
Fiat volũtas tua. Sciẽs in ſe cõſummata paſſiõe me
tũ calicis tranſiturũ. q niſi eũ bibiſſet trãſire nõ poſſ;.
Nec finis terroris niſi ꝯſũmata paſſiõe terrori ſuccede
ret. qꝛ poſt mortẽ ei⁹ p virtutũ gloriã ap̄lice infirmita
tis ſcandalũ pelleret. Intẽde lector his verbis pia di
ligentia ne ſint tibi vaſa mortis.

fuerit dubitare. Item ſ
quecũq; cadit dubita
tio. cadere põt ignorã
tia ⁊ error. ſ nullum
iſtoꝝ potuit i xp̄o ca
dere. ꝗ vr̃ q nõ potu
erit dubitare. R°. dõ. 6
q dubitatio ꝓprie di
cit indifferentiã indi
cij rõis reſpectu vtri
uſq; partis ꝯtradicti
onis. ita q neutrũ pe
ligat alteri. Et h̃ mo
do accipiẽdo dubita
tionẽ. in chriſto nõ fu
it dubitatio. Alio mõ
dicit dubitatio indif
ferentia quedã part?
ſenſibilis ad ſequẽdũ
affectum nature incli
nantem. vel rõnẽ im
perantẽ. ⁊ talis dubi
tatio potuit eſſe i chri
ſto. ⁊ de hac intelligit
ambro. de alia vo cur
rit obiectio.

d ¶ Nõ ꝗ ſibi triſt? fu
it nec ſibi orat trãſire
calicem ſ diſcipulis.
Videt hoc eẽ falſum
p ipſam oratiõis ſeri
em. Ait eñ. trãſeat a
me calix iſte. ſi petit
calicem trãſire a ſe. ꝗ
videt q ꝓ ſe orauit.
Item ſic petebat ſic
volebat. ſed chriſtus
ſentiebat ſe aliqd vel
le quod nõ vellet pa
ter ſic ipſe dicebat. nõ
ſicut ego volo. ſ; ſicut
tu. Si ergo aliqua vo
luntate ſua calicẽ paſ
ſionis fugiebat. vide
tur q cum petijt cali
cem tranſire a ſe. pro
ſe orauerit. R°. dõm 7
q orare ꝓ aliquo cõ
tingit dupliciter. Aut
ſm formaz oratiõis.
aut ſm intentionem
orãtis. Scdm formã
oratiõis xp̄us orabat
ꝓ ſe. id eſt ꝓ voluntate ſua ſenſuali. Scdm aũt intentionẽ orantis nulla petitionẽ xp̄s ꝓ ſe orauit. ſ mag? ꝓ
nobis. non eñ credidit ſe in petitione illa aliquid obtenturum ꝓ ſe. nec ratio voluiſſet obtinere ſibi liberati
onem a paſſione. ſed potius orauit ob triplicẽ noſtram vtilitatem. ſicut in precedentibus tactum eſt. Hylari 8
us ergo loquit iſto modo. vnde ſermones ſui qui ponũtur in litera referendi ſunt ad principalem intentionẽ
chriſti. omnes aũt obiectiones currunt ſm viam priorem.

Ad intelligẽtiã hui⁹ partis incidit hic qꝺ cir
ca duo. Primo querit ꝺ volũtate xp̄i. Scdo
q̃r de oratione xp̄i. Circa p̄mũ q̃rit tria.
Primo querit vtrũ in chriſto fuerũt plures volũta
tes. Scdo vo q̃r de eaꝝ numero ⁊ ſufficiẽtia. Tercio
q̃r de illaꝝ volũtatũ cõcordia ⁊ ꝯtrouerſia.

Queſtio. j. a

Utrum in chriſto fuerit voluntatũ pluralitas. Et q
ſic videt. Iohã. vj. Nõ veni facere volũtatẽ meã. ſ;
vo. eĩ q mi. me. ꝗ alia ẽ volũtas ip̄i⁹ xp̄i. alia volũtas

mittentis.ſed voluntas chriſti ſm diuinitatē.eadem
eſt cū voluntate mittentis.ḡ neceſſe ē ꝙ xp̄s habuit
volūtatē ſm humanitatē ⁊ ſm diuinitatē.ḡ hūit plu
res volūtates. ¶ Itē Dam̄.iij.li. Habere cū dicim⁹
in duab⁹naturis duplicia.q̄ ſunt duaꝝ naturaꝝ na
turalia.duas volūtates naturales.⁊ diuinam ⁊ hu
manā. ¶ Itē cuilibet nature intellectuali rn̄det vo
luntas.ſed in chriſto fuerunt plures nature intelle
ctuales ſicut in p̄cedētibus monſtratum eſt. ḡ plu
res volūtates. ¶ Itē chriſtus meruit.ſ meritū nō ē
niſi ſm voluntatē creatā.xp̄s etiā oīa creauit. ſ crea
tio nō eſt niſi a volūtate creata.ḡ xp̄s hūit volūtatē
increatā ⁊ creatā.ḡ habuit plures volūtates. ¶ Cō
tra.Dam̄.in li.iij.Quoꝝ ſuba eſt eadē.hoꝝ ⁊ volun
tas eſt eadē.⁊ quoꝝ diuerſa voluntas. hoꝝ diuerſa
ſubſtantia.ſ diuina natura ⁊ hūana vniunt̄ in chri
ſto in vnitate yppoſtaſis que eſt ſuba indiuidua.ita ꝙ
in xp̄o nō ſunt plures yppoſtaſes ſ vna.ḡ ſi in xp̄o nō
eſt repire plures hypoſtaſes. nec plures volūtates.
¶ Itē volūtas facit volētē.ḡ plr̄es volūtates faciūt
plures volētes.ſ xp̄s ē vnicus volēs.ḡ vnicā tm̄ ha
buit voluntatē. ¶ Itē voluntas eſt illud in hoīe pe
nes quod reſidet regnū ⁊ dn̄ium oīm coꝝ q̄ agunt̄ i
ipſo ⁊ p ipſum.hoc aūt in xp̄o nō pōt eē niſi vnū ſo
lum.q2 nō poſſunt eſſe plura dominātia in vno ⁊ eo
dem abſq3 ꝯtrouerſia.ḡ neceſſe ē in xp̄o eē volūtatē
vnā ſolā. ¶ Itē in xp̄o eſt tm̄ vna pſonalitas.q2 pſo
nalitas dicit nobiliſſimā cōditionē q̄ repit̄ in ſubſtā
tia rōnali.Sed volūtas eſt nobiliſſimū ⁊ ſupmū ſbe
rōnalis.ḡ ſicut in chriſto ē vna tm̄ pſonalitas. ita vr̄
9 ꝙ ſit vna tm̄ voluntas. ¶ R: dōm ꝙ cū i chriſto ſint
plures nature intellectuales. vicȝ diuia ⁊ humana.
neceſſe eſt in chriſto plures eē volūtates.Sicut em̄ i
vna natura corpali nobili iſta duo ſe cōcomitant̄ vi
delicet lux ⁊ calor.ſic ⁊ in natura ſpūali pfecta neceſ
ſe eſt duo repiri his duobus correſpondētia. vicȝ co
gnitionē ⁊ affectionē.ſed cognitio eſt actus rōnis.et
affectio actus volūtatis.Cū ḡ in xp̄o ſint plures na
ture ſpūales.neceſſariū eſt i xp̄o ponere plures intel
lectus ⁊ plures volūtates.⁊ hoc manifeſtat mgr̄ in
lr̄a p multimodas ſanctoꝝ autoritates.Unde ⁊ ꝓce
10 dende ſunt rōnes ad hanc partē inducte. ¶ Ad illō
do qđ obī ꝙ quoꝝ ſuba eſt eadē.⁊ volūtas ē eadem.
dōm ꝙ ſuba dicit̄ multipliciter.Uno mō dicit̄ ſuba
idē qđ eēntia vel natura.Alio mō dicit̄ ſuba idē qđ
ſuppoſitū.Dam̄.aūt in predicta auc̄te accipit ſubſtā
tiam p eſſentia vel natura.Argumentū do in ꝯtra
riū adductū ꝓcedit de ſubſtantia ſuppoſito ſiue ſub
iecto q̄ eſt indiuidua.⁊ hoc ptȝ p ipm̄ dam̄.Ipſe em̄
dicit ſic naturales ⁊ nō hypoſtaticas.i.pſonales ai
mus volūtates.et hoc ꝓbat ipē.q2 in tribus pſonis
vna eſt volūtas.nō ꝓpter vnitatē in pſonis. ſ ꝓpter
11 vnitatē in natura. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ volūtas fa
cit volētē,dōm ꝙ hec p ſe loquēdo intelligit̄ de natu
ra.p ꝯſequēs aūt intelligit̄ de pſona.et qm̄ plr̄es na
ture pn̄t eſſe in vna pſona.hinc eſt ꝙ ad pluralitatē
volūtatū et ſi cōſequat̄ pluralitas naturaꝝ.nō tamē
cōſeqtur pſonarū pluralitas. iō nō ſequit̄ ſunt plu
res volūtates.ḡ plures q̄ volūt.ſed bene ſequit̄. ſūt
plures nature ſm quas inſunt. Et hoc eſt quod di
cit dam̄.q2 duas naturas chriſti duas ei⁹ naturales
voluntates ⁊ naturales act⁹ aimus.Quoniam autē
vna duarum naturaꝝ eſt hypoſtaſis. vnum aim⁹ et
12 volentem ⁊ agentem naturaliter ſm ambas. ¶ Ad

illud quod obijcit̄ ꝙ voluntas dicit illud penes qđ
reſidet regnum et imperiuȝ coꝝ que ſunt in ipſo vo
lente.Dōm ꝙ eſt imperans ⁊ dominans p priuatio
nem coactionis.⁊ eſt imperās ⁊ dominans p p̄uati
onem ſubiectionis. Primo mō accipiēdo imperās.
cōuenit ipſi volūtati generaliter.et hoc modo poſſi
bile eſt plura imperantia repiri in eodē in quo repi
unt̄ plura a coactione libera.ſicut in chriſto eſt repi
re liberū arbi.ſm diuinā naturam ⁊ humanam. Si
aūt dicat̄ imperans ⁊ dominans p priuationeȝ om
nis ſubiectiōis.ſic bene cōcedendū eſt ꝙ neceſſe ē eē
vnū ſolū.ſed tale imperiū nō competit omni volun
tati.non em̄ compenit voluntati humane que debet
eſſe ſubiecta diuine.ſed illi volūtati ꝯpetit que nihil
habet ſupius ſe.iō ex hoc nō pōt argui ꝙ in chriſto
nō ſint plures volūtates.ſ ꝙ nō ſint plures volun
tates diuine. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ voluntas ē 13
ꝓprietas ſpectans ad dignitatē.ſicut ⁊ pſonalitas.
Dōm ꝙ aliter ⁊ aliter dicitur proprietas illa ad di
gnitatem ſpectare.ſm ꝙ aliq̄d p ſupabundantiam
dicitur dupliciꝫ.Uel abſolute.ſicut dicit̄ albiſſimus
id eſt valde albus.Uel in cōpatione.ſicut dicit̄ albiſ
ſimus oīm.Quia quod dicit̄ p ſupabūdantiā abſo
lute.pōt pluribus cōuenire.Qđ aūt dicit̄ p ſupabū
dantiā in compatione ꝯuenit vni ſoli.Dico ḡ ꝙ per
ſonalitas accipit̄ penes dignitatē excellentie reſpe
ctu oīm que ſunt in ipſa pſona.⁊ ideo in vno nō po
teſt eſſe niſi vna pſonalitas.Uolūtas aūt non ſic.q̄a
dicit potentiā ſubſtantie rōnalis nobilem ⁊ pfectaȝ.
⁊ ideo ſicut plures nature nobiles pn̄t ſe cōpati in
vna pſona in chriſto.ſic ⁊ plures voluntates.

¶ Queſtio.ij. b

De voluntatū numero ⁊ ſufficientia.diuidit em̄ ma
giſter volūtates in tria membra.quoꝝ vnū eſt volū
tas diuinitatis.aliud voluntas rationis. ⁊ terciū vo
luntas carnis ſeu ſenſualitaꝫ.Sed ꝙ iſta diuiſio ſit
ſupflua videt̄ p̄mo autoritate dama.in. iij.libro.du
as inq̄t nās chriſti.duas ei⁹ voluntates nāles et na
turales actus aimus.ergo ſi diuiſio dam̄.eſt comple
ta.que eſt per duo membra. videtur ꝙ predicta di
uiſio ſit ſupflua. ¶ Item philoſophus dicit in.iij.de
anima.⁊ etiam in topicis.ꝙ voluntas eſt in ſola ra
tionali.ergo nulla voluntas videt̄ eſſe ſenſualitatis
Et ſi hoc.tercium membrū predicte diuiſiōis ſuper
fluit. ¶ Itē penes voluntatem attendit̄ liberū arb.
ſed in chriſto non ſunt niſi duo li.ar . ḡ non niſi due
voluntates.ḡ ⁊c. ¶ Item voluntas conſequit̄ na
turaȝ.ſed in chriſto ſunt tm̄ due nature.ḡ tm̄ due vo
luntates. ¶ Sed ꝯtra.ꝙ ſint nō tm̄ due ſed etiā plu
res q̄ tres videt̄ autoritate Hug.in libello quē fecit
de voluntatibus chriſti vbi ait ſic. Fuit in chriſto vo
luntas deitatis.⁊ voluntas rōnis. ⁊ volūtas pietaꝫ.
⁊ volūtas carnis.ḡ quatuor dn̄tie volūtaꝫ. ¶ Iteȝ
ſicut xp̄s hūit ſenſualitatē ita hūit ſinderiſim ⁊ ſicut
ſenſualitatis eſt appetere bonū carnis.ita ſinderiſis
eſt appetere bonū honeſtatis.ḡ ſicut ponit̄ aliq̄ vo
luntas i chriſto ſm ſenſualitatē. ita videt̄ ꝙ ꝺeberet
poni ſm ſinderiſim.⁊ ita q̄tuor volūtaꝫ dn̄tie. Itē
volūtas ſm dam̄.diuidit̄ p̄ma diuiſiōe in thediſim ⁊
buliſim.ſ eſt in nālē ⁊ deliberatiuā. Iſte due dn̄e cō
ſtat ꝙ fuerūt in xp̄o ſic̄ et predicte.ḡ vr̄ ꝙ xp̄s habu
it voluntates plures q̄ tres. ¶ Itē volūtas ſeq̄tur 14
cognitionē.ſed in chriſto eſt repire q̄tuor gn̄a virtu
tū cogſcitiuaꝝ.q2 in ipſo cognoſcebat ſenſus extior.

cognoſcebat ſenſus interior. cognoſcebat intellect⁹
humanus. cognoſcebat intellectus diuinus. ſi ḡ cui-
libet cognitioni reſpondet affectio. ⁊ cuilibet affecti-
oni voluntas. vr̄ ꝙ in chriſto fuerit quadruplex vo-
luntatis differentia. Eſt ḡ q̄o de p̄dicte diuiſiōis ſuf-
15 ficientia. ¶ R̄ꝫ. ad predictoꝝ intelligentiā eſt notan-
dū ꝙ voluntas tripliciter habet ꝯſiderari. Aut ſ̄m
naturalem voluntatem. aut ſ̄m potentiā p quaꝫ q̄s
vult. aut ſ̄m modum volendi. ⁊ ſ̄m iſtā triplicē cōſi-
deratione tripliciter hꝫ diuidi voluntas in chriſto.
Scd̄m eñ̄ cōpatione ad naturā diuidi habet diui-
ſione bimembri. Duplex eñ̄ in chriſto eſt voluntas.
diuina videlicet ⁊ humana ſ̄m duas naturas. et ſic
cōſiderat Dam̄. volūtatē chriſti cum eam diuidit in
duo membra. Si aūt cōſideret voluntas ſ̄m poten-
tias p quas q̄s vult. ſic diuidi habet diuiſione trimē-
bri. Nam in xp̄o fuit potētia diuina. ⁊ potētia rati-
onalis creata. ⁊ potentia ſenſitiua. p quaꝝ quamli-
bet in actum volendi exibat. ⁊ ſic diuidit magr̄ in li-
tera p tria mēbra. ita ꝙ illa tria habent reduci ad di-
uiſiões duas bimēbres q̄ ſunt p dr̄ītias imediatas.
q̄ voluntas in xp̄o fuit. aut diuina. aut hūana. Et ſi
humana. aut ſequēs cognitionē ſenſitiuā. aut ſeq̄ns
cognitionē intellectiuam. ⁊ ſic pꝫ ſufficientia predi-
cte diuiſionis in tria membra. Per cōpationē auteꝫ
voluntatis ad modū volendi hꝫ multiplicari volun-
tas in xp̄o diuiſiōe quadrimēbri. ⁊ ſic ꝯſiderauit ma-
giſter Hugo volūtatē xp̄i cū eā p quatuor mēbra di-
uiſit. Ait eñ̄ ſic. In chriſto fuit volūtas diuinitatis
⁊ voluntas rōnis. ⁊ volūtas pietatis. ⁊ voluntas car-
nis. Voluntas diuinitatis p iuſticiā ſniam dictabat.
Volūtas rōnalis p obediētiā veritatē approbabat.
Volūtas pietatis p cōpaſſionē in malo alieno ſuſpi-
rabat. Voluntas carnis p paſſionem in malo ꝓprio
murmurabat. Et ſic pꝫ p diuerſos modos diuidēdi
volūtatū chriſti numerus ⁊ ſufficiētia. q̄ ſ̄m diuer-
ſas cōſiderationes multiplicari hꝫ modo diuiſiōe bi-
membri. mō diuiſione trimēbri. mō diuiſiōe quadri-
mēbri ſine aliqua repugnantia. ⁊ p hec māifeſta eſt
reſponſio ad oba. p̄cipue ad auctē Hug. ⁊ Dam̄.
16 ¶ Ad illud q̄d obꝫ de verbo ph̄i ꝙ volūtas eſt in ſo-
la rōnali. dcd̄m ꝙ ph̄s accipit volūtatē ſtricte. viꝫ p
appetitu rōcinatiuo. mgr̄ aūt ⁊ ſancti accipiūt volū-
tatē large ad oēm hūanū affectū. ſiue ꝓcedat ex rōe.
17 ſiue ꝓcedat ex ſenſu. ¶ Ad illud q̄d obꝫ ꝙ penes vo-
lūtatē attendit li. ar. cōſili mō rñdendū eſt. ꝙ hoc in-
telligit de voluntate ꝓprie dicta. ⁊ ſic verū ē ꝙ in xp̄o
nō hꝫ niſi duas dr̄ītias. mgr̄ aūt accipit nomē volū-
18 tatis p appetitu. ¶ Ad illd̄ q̄d obꝫ ꝙ volūtas ꝯſeq̄t
nāꝫ. dcd̄. ꝙ volūtas ꝯſeq̄t nāꝫ ſic potētia ꝯſeq̄t ſbāꝫ.
⁊ q̄ in vna ſbā pñt eſſe pl'es potentie. nihil impedit
in xp̄o reꝑiri pl'es volūtates. duas ex pte vni⁹ nāe. ſ.
nāe hūane. ⁊ vnā ex pte diuie nature. ⁊ ita in vniuer-
19 ſo tres. ¶ Ad illud q̄d obꝫ ꝙ multo plures deberēt
eē p auctē hug. ⁊ ꝓpter ſinderiſim ⁊ thheliſim ⁊ buli-
ſim. dcd̄m ꝙ ex illis actibus nō pōt argui ꝙ in chriſto
ſint plures voluntates q̄ tres. niſi accipiat diuiſio
voluntatis ſ̄m modos volendi. p quē moduꝫ rōnal'
voluntas multiplicari habet in volūtatē rōnis ⁊ pi-
etatis. hoc eſt ſ̄m cōditōnalē ⁊ abſolutā. Diuidi eti-
am hꝫ in naturalē ⁊ deliberatiuā. ſꝫ p hoc nō pōt ar-
gui ꝙ predicta diuiſio ſit inſufficiens. q̄ accepta eſt
ſ̄m potentias. vni eñ̄ potētie poſſunt reſpondē plu-
20 res modi volendi. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ qua-
druplex eſt in chriſto cognitio. ⁊ ita quadruplex de-
bet eſſe affectio. Dcd̄m ꝙ cognitio ſenſitiua exterior ñ
habet pfectionē abſq̄ interiori. Sicut eñ̄ vult aug.
non eſt pfecta viſio ex cōcurſu organi et obiecti niſi
aſſit interior attentio copulans vnū cum altero. ſic
dicit in li. de trini. xj. Illam aūt attentionē vocat au-
guſ. ſenſualitatē dicens ꝙ ſenſualitas eſt illa p quaꝫ
attēdit in corpis ſenſus. et penes hanc attendit ap-
petitus carnis. ⁊ iō magiſter ex parte cognitiōis ſen-
ſitiue vnā tm̄ ponit volūtatē. ſ. volūtatē ſenſualitat̄.
ſi enim acciperet ſ̄m ſenſus exteriores. iā nō vna ſꝫ q̄n-
q̄ eēnt volūtates. ſ̄m q̄nq̄ dr̄ītias ſenſuū exterioꝝ.

¶ Queſtio. iij. c

De illarū voluntatū cōformitate ⁊ cōcordia. Et que-
rit vtrū iſte voluntates fuerint in xp̄o cōformes vel
repugnantes. Et ꝙ ſint repugnantes. vr̄ ex ipſa do-
minica orōne qua dicebat. Nō ſicut ego volo ſꝫ ſicut
tu vis. ḡ aliud volebat xp̄s ſ̄m ꝙ homo. ⁊ oppoſitū
ſ̄m ꝙ deus. ḡ volūtas hūana nō erat ꝯformis diuie.
¶ Itē aug. ſup pſ̄. xxxv. Quantū diſtat deus ab ho-
mine. tantū diſtat volūtas dei a voluntate hoīs. Sꝫ
gerens hoīem hō xp̄s oſtēdit priuatā quandā hoīs
voluntatē. ḡ ſi p̄uata voluntas eſt voluntas repug-
nans volūtati diuine. ḡ ⁊c̄. ¶ Item xp̄s flebat de de-
ſtructione hieruſaleꝫ. ḡ volebat hieriſm nō deſtrui. ⁊
ſ̄m diuinā iuſticiā volebat ipāꝫ deſtrui. ḡ volūtas hu-
mana aduerſabat diuine. ¶ Itē videt ꝙ voluntas
rationis ⁊ ſenſualitatis aduerſent ſibiinuicem. quia
ſ̄m ꝙ dicit aug. de trini. voluntates ſunt ꝯtrarie. que
ſunt ꝯtrarioꝝ volitorum. ſed voluntas rationis vo-
lebat mori. voluntas ſenſualitatis volebat viuere. ḡ
ſenſualitatis ⁊ rationis erant voluntates cōtrarie.
¶ Itē pauor ⁊ ſecuritas ſunt affectiones ꝯtrarie. ſꝫ
in voluntate rationis erat ſecuritas. in volūtate ſen-
ſualitatis erat timiditas. ergo cōtrario modo afficie-
bat volūtas rationalis ⁊ voluntas ſenſualis. ſed ta-
les ſunt volūtates chriſti ſibiinuicem aduerſantes.
ḡ ⁊c̄. ¶ Itē aut rō aſſentiebat ſenſualitati refutanti
mortem. aut repugnabat. Si aſſentiebat. ḡ aſſentie-
bat in contrariū voluntati diuie. ergo peccabat mor-
taliter. Si repugnabat. ergo voluntas rōnis ⁊ ſen-
ſualitatis fuerunt in chriſto repugnantes. ¶ Sed ꝯ
Voluntas humana ſ̄m rectum ordinē debet eē ſub-
iecta diuine. ḡ ſi in xp̄o repugnabat. vi ꝙ in xp̄o erat
inordinatio ⁊ culpa. ¶ Itē oīs motus qui aduer-
ſat voluntati diuine eſt motus ad illicitum. ⁊ oīs
talis motus eſt pctm̄. ḡ ſi xp̄s ſ̄m humanā volūtatē
aliquid volebat aduerſum volūtati diuine. ḡ in xp̄o
erat pctm̄. ſed hoc eſt falſuꝫ. ḡ ⁊c̄. ¶ Item aut volū-
tas ſenſualitatis in chriſto ſubiacebat oīno rōni. aut
aduerſabat. Si oīno ſubiacebat. ḡ nulla erat ibi re-
pugnantia. Si aduerſabat in aliquo. ḡ caro in chri-
ſto ꝯcupiſcebat aduerſus ſpūm. ſꝫ nō nullū viciū eſt
cū caro ꝯcupiſcit aduerſus ſpūm. ḡ in xp̄o fuiſſet vi-
ciū ⁊ pctm̄. ¶ Itē eque ordinatus vel ordinatior fu-
it xp̄s in ſeipo ſicut adā in ſtatu innocentie. ſꝫ in ſta-
tu innocētie nulla fuit in adam repugnātia volūta-
tū. ḡ nec in xp̄o fuit aliqua repugnantia voluntatis
ſenſualitatis ad rationalē. nec ratiōalis ad diuinaꝫ.
ḡ nulla. ¶ R̄ꝫ. ad predictoꝝ intelligentiam eſt nōn- 21
dū ꝙ cōformitas volūtatꝫ ad volūtatē in duob⁹ cōſi-
ſtit. viꝫ. in volito. ⁊ rōne volēdi. Cōformitatē in vo-
lito dico. quando diuerſe volūtates vnū ⁊ idē volūt.
Cōformitatē in rōe volēdi dico. qñ ideꝫ eodē mō vo-

lunt.vel altera earum velit illud eodem modo quo
ſupior vult eam velle. Cū ḡ ad pfectam cōformitatē
iſta duo cōcurrant.alterū eoꝝ eſt de neceſſitate con-
formitatis.vicȝ ꝯformitas in mō. alterū vō aliqñ de
neceſſitate.aliquando de cōgruitate.aliqñ pter neceſ
ſitatē ⁊ ꝯgruitatē.vicȝ cōformitas in volito. Poſſi-
bile eſt eñ ꝙ volūtates ſint cōformes ita ꝙ vna ſb-
ſit alteri. ⁊ tñ non volūt idem.q2 volūtas ſupior nō
vult inferiorē velle quod ipa vult.ſȝ magis velle cō-
trariū. Quoniā ḡ ꝯformitas in rōne volendi fuit in
omnibus volūtatibus xpi.q2 ſic volebat ſenſualitaſ
ſicut volebat rō eā velle.ſic volebat etiā rō xpi ſicut
diuina voluntas volebat ipam velle. Ideo cōcedē-
dū ꝙ in chriſto fuit volūtatū ꝯcordia ⁊ ꝯſonantia ꝗ̄
uis ex parte voluntatis nō eēt identitas. q2 vnaqꝫ
voluntas quod ſuum erat volebat. Et hoc eſt qđ di
cit mgr hugo.ſm diuinā volūtatē qđ iuſtū erat vo-
luit.ſm voluntatē rōnis iuſticie ꝯſenſit ⁊ iuſticiā ap
probauit.ſm aūt volūtatē pietatis ſine odio intime
ꝯdoluit miſerie.queadmodū ſm volūtatē carnis iu
ſticiam nō accuſabat ſed penam recuſabat. Unaque
qꝫ volūtas qđ ſuū erat opabat̄. ⁊ qđ ad ſe ptinebat
ſequebatur.volūtas diuina iuſticiā.volūtas rōnaliſ
obiam.voluntas humanitatꝭ miſcdiaȝ.volūtas car
nis naturā. neqꝫ altera alteri ꝯtraria erat. Sicut.n.
deitatis intererat iuſticiā nō deſerere.ſic carnis inter
erat naturam ſeruare. ⁊ pietatis alienā miſeriam nō
amare. Iuſtū itaqꝫ carni erat ꝙ paſſionē ſuā noluit
q2 hoc erat ſm naturam. ⁊ iuſtū deo erat ꝙ paſſionē
illius voluit.q2 hoc erat ſm iuſticiaȝ. Et ſic patet ꝙ
licet diuerſa eſſent volita.volūtates tñ in xpo habu
erunt cōſonātiā. Concedende ſunt ḡ rōnes oſtēden-
tes ꝙ voluntates in xpo nō fuerūt repugnātes. nec
humana volūtas diuine.nec ſenſualis ratōnali.alio
quin ſequeret̄ in xpo fuiſſe pctm̄ tranſgreſſiōis ⁊ vi
cium corruptionis ſicut obiectū fuit.quoꝝ vtrūqꝫ ē
alienū a chriſto.in quo fuerunt omnes motus ratio
nales recti. ⁊ omnes motꝰ ſenſualitatis pacati.iuxta
illud quod dicit aug.ſignatū fuiſſe p aīalia q̄ fuerūt
22 in archa noe quieta ⁊ pacata. ¶ Ad illud vō qđ op-
ponit̄ primo in ꝯtrariū de oratiōe dñi. Nō ſicut ego
volo ſed ſicut tu vis. Rñdent aliq̄ ꝙ ex hoc nō ꝯclu
dit̄ cōtrarietatē voluntatū fuiſſe in xpo. p eo ꝙ aliꝰ
⁊ aliꝰ modus volendi cōſideratꝰ circa aliā ⁊ aliā vo-
luntatem.non inducunt ꝯtrarietatē nec repugnan-
tiam. Sed iſte modus reſpōdēdi nō ſufficit.qm̄ ſi ali
qui duo hoīes q̄ habent diuerſas voluntates ꝯtra-
rio modo ſe habeant circa aliquod volitum. dicunt̄
23 habere voluntates ꝯrias. Et ꝓpterea pōt aliter dici.
ꝙ ꝯformitas volūtatis ad volūtatē dupliciter attē-
dit̄.aut ſm aſſilatiōnē.aut ſm ſubiectionē.dñs autē
a ſenſualitatis volūtate nō reqrebat cōformitatem
aſſilationis. vt idē vellet quod ipſe vellet.ſȝ ꝯformi-
tatē ſubiectionis vt id vellet qđ deus ordinauit eam
velle. ⁊ dñs in pdicta locutione tollit cōformitatem
aſſilationis cum dicit.nō ſicut ego volo. ⁊ ponit con
formitatem ſubiectionis in hoc ꝙ oñdit ſe velle diui
ne volūtati ſubeſſe. Unde in predicto verbo inſinu-
at̄ duplex voluntas in xpo. Una vicȝ rōnis q̄ erat ſi
milis ⁊ ſubiecta diuine voluntati. Altera vō ſenſua
litatis quam ratio ſubijciebat voluntati diuine.licet
ipa ſenſualitas ꝯtrarium appeteret. ⁊ ita ꝗuis non
erat ſilis.erat tñ ſubiecta.ac p hoc nō erat cōtraria.
24 ¶ Ad illud Aug. quo dicit̄ ꝙ volūtas hūana in xpo
diſtabat a volūtate diuina. Dōm ꝙ aug.intendit ibi
ponere diſtantiam ꝗ̄tum ad diuerſitatē voluntatū.
⁊ ꝗ̄tum ad diſtantiā volitoꝝ.nō aūt ꝗ̄tum ad ſubie
ctionis ordinē in volendo. ⁊ ideo illa diſtantia non
ponit controuerſiā. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ xps 25
nolebat hieriſm deſtrui voluntate humana. Dōm ꝙ
ſicut Hug.dicit ꝙ illa erat voluntas pietatis.q̄ ideo
flebat ꝙ miſericordiā diligebat. ⁊ q2 deus ſic volebat
eā velle.ideo diuine voluntati nō repugnabat. erat
eñ ibi cōformitas in ratiōe volendi.ꝗuis nō eſſet in
volito. Qr enim ſic vellet hoc habebat a deo. ⁊ deus
volebat eum ſic velle. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ volūtas 26
ſenſualitatis repugnat rōni.q2 volebat ꝯtrariū.dō.
ꝙ cōtrarietas ex parte voliti nō dicit ꝯtrarietatē in
volūtate niſi ſint tales volūtates que nō tñ ſunt na
te conformari p ſubiectionem ſȝ etiam p identitateȝ
ex parte voliti. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ cōtrarijs 27
affectibus xpi voluntas diſpenſabat̄.vtpote ſecuri-
tate.timore.gaudio. ⁊ triſticia. Dōm ꝙ vna illarum
affectionum ſubiecta erat alteri ⁊ quodāmodo ma-
terialis fuit ad alteram.ſicut dictū fuit ſupra. ꝙ gau
dium in chriſto nō ꝯtrariabat̄ dolori.q2 gaudebat đ
ipſo dolore.ſic ⁊ in ꝓpoſito intelligendū eſt. ¶ Ad il- 28
lud quod obī ꝙ ratō ꝯſentiebat ſenſualitati. aut diſ
ſentiebat. Dōm ꝙ quodāmodo ꝯſentiebat.quodā-
modo diſſentiebat.ſm ꝙ aliquis pōt alicui duplici-
ter cōſentire.aut volendo idem quod ipſe vult. aut
volendo ipm ſic velle. Ratio aūt ſenſualitati conſen
tiebat volendo eam moueri. ⁊ hoc idem erat licituȝ
ſenſualitati.vñ nō volebat niſi licitū.nō aūt cōſenti-
ebat volito.i.in ipm in qđ ſenſualitas.ħ eñ eēt illici
tū volūtati rōnis. ⁊ hoc nō ponebat carnē ꝯcupiſce
re aduerſus ſpūm.ſiue rebellionē ſenſualitatis ad ra
tionem.illa enim rebellio ponit vtrunqꝫ diſſenſum.
Unde notandum ꝙ diſſenſus pōt eē ſenſualitatꝭ ad 29
rationem. ⁊ ꝗ̄tum ad volitum ⁊ ꝗ̄tum ad actuȝ vo
lendi.et hoc idem ptinet ad naturā lapſam p penaȝ
⁊ culpam. Et eſt ponere conſenſum ꝗ̄tum ad vtrun
qꝫ. ita ꝙ ſenſualitas ſubiaceat ratōni. ⁊ hoc ptim ad
naturam inſtitutā. Et eſt ponere mediū ꝙ ita ꝯſenti
at rō ſenſualitati reſpectu actus volendi ſiue reſpe-
ctu voliti. ⁊ hoc partim ad naturam habentē penaȝ
abſqꝫ culpa qualis fuit natura a chriſto aſſumpta.q̄
aliq̄d hūit de natura inſtituta. aliquid de nā lapſa.

Conſequent̄ querit̄ de oratiōe chriſti. Et cir-
ca hoc querūtur tria. Primo querit̄ vtrū de-
cuerit chriſtum orare. Scđo querit̄ vtrū in
omni oratione ſua fuerit exauditꝰ. Tercio q̄r vtꝝ il-
la oratio q̄ orauit in paſſiōe fuerit ſenſualitatis aut
rōnis. ¶ Queſtio .j. d

Utrū decuerit xpm orare: Et ꝙ ſic vr̄. Lu.vj. Exiuit
in montē orare. ⁊ erat pnoctās in orōne dei.ſȝ xps ni
hil fecit niſi qđ ipm decuit.ḡ ꝯueniēs fuit ipm orare
¶ Itē cui cōpetit ſacrificiū offerre.eidē cōpetit ora-
re.ſed xpo maxime cōpetebat oblatio ſacrificij p ſa
lute generis humani.ḡ ei maxime competebat ora-
re. ¶ Itē nulli magis cōpetit orare ꝗ̄ ei q̄ eſt ponti-
fex ⁊ ſacerdos ſm ꝙ dī ad hebre.v. ḡ ei maxime cō
petebat oratio. ¶ Item oratō maxime ſpectabat ad
pfectionem vite contemplatiue.ſed decuit chriſtum
habere pfectionē in vtraqꝫ vita.ḡ ⁊c. Itē nullū de-
cet magis orare ꝗ̄ eū q̄ eſt dignꝰ exaudiri ⁊ facilꝰ pt
impetre.ſȝ nullꝰ ē dignior exauditōe ꝗ̄ xps. ḡ vr̄ ꝙ ſi
bi maxime ꝯuenit orōnis vſus. ¶ Sȝ ꝯ. Aug. de cor-

reꝑtõe et grã. Nemo' petit ab alio qḋ ꝑ ſe pt̃ iplere. ſ
xp̃s oĩa poterat per ſe. ḡ nihil ḋbebat ab alio petere.
ḡ nec orare. Itẽ oratio ẽ actus ꝑſone inferioris re-
ſpectu eius quẽ orat. Sed ꝑſona xp̃i eſt equalis pa-
tri. ḡ non decuit xp̃m orationẽ fundere ad deũ. Itẽ
oratio ẽ aſcenſus intellectus in deũ. ſ itellectus xp̃i
ſemꝑ erat ſurſuꝫ ſicut deo vnitus et in cõtinuo frui
tionis actu. ḡ nõ vr̃ ꝙ cõpeteret ei vſus oꝛonis. Itẽ
idiuiſa ſũt opa trinitatis. ḡ ipletio petitionũ ſpectat
ad totã trinitatẽ. ḡ q̃ petit aliq̃d ſḃ vna ꝑſona. petit
et ab oĩbus. ſ nõ decet xp̃m petere aliquid a ſe. null⁹
eñ ſeipm̃ orat. vel petit aliq̃d a ſeipo. ḡ non vr̃ ꝙ de-
cuerit aliquid xp̃m a patre ꝑ orationẽ ipetrare. Itẽ
volũtas xp̃i hominis erat ꝑ oĩa conformis volũtati pa
tris. ḡ nihil petebat niſi qḋ ſciebat patrẽ velle. ḡ etiã
ſi ñ peteret. nihilomin⁹ qḋ petebat ipleret̃. ḡ fruſtra
petebat aliquid. ſ nihil decuit xp̃m fruſtra facere. ḡ
30 nõ decuit xp̃m orare. R. dr̃. ꝙ abſq; dubio decens
fuit xp̃m orare. maxime in dieb⁹ carnis ſue. Rõ aũt
hui⁹ cõdecẽtie põt aſſignari q̃druplex. vicꝫ. ꝓpt̃ me
ritũ. ꝓpt̃ ꝟtuꝫ exẽplũ. ꝓpt̃ ꝟitatꝭ argumẽtuꝫ. ⁊ ꝓpt̃
officiũ explẽdũ. Propt̃ meritũ. qꝛ ſua petitiõe et po
ſtulatione merebat nobis q̃ minus ydonei eramus
ad ſuſceptionẽ bñficioꝝ dei. Propt̃ exẽplũ. vt ſcꝫ di-
ſcipulos ſuos et ꝑ ꝯñs alios iuitaret ad oꝛõis ſtudi
um in cuius exercitio maxime ſuꝑatur aduerſarius.
ꝓpter qḋ dñs dicebat diſcipulis Math. xxvj. Vigi
latẽ et orate vt nõ intretis in tẽptationẽ. Propt̃ ve-
ritatis argumẽtũ. vt oñderet ſe verũ hõiẽ. et vere a
deo miſſum. ꝓpter qḋ dr̃ Jo. xj. Grãs ago tibi dñe
q̃m audiſti me. ego aũt ſciebã q̃m me ſẽꝑ audis. Sꝫ
ꝓpter ꝑplm̃ iſtũ q̃ circũſtat dixi vt credãt qꝛ tu me
miſiſti. Propter officiũ. qꝛ xp̃s habebat dignitatẽ ſa
cerdotis et pontificis. vñ ſicut ad ipſius officiũ ptine
bat ſacrificium offerre ꝓ peccatis. ita et ꝓ peccatori
bus exorare. vñ ad Hebre. v. Oĩs põtifex ab hõib⁹
aſſumptus. ꝓ hõib⁹ cõſtituitur in his que ſũt ad de-
um. Et heb. vij. talis decebat vt eẽt nobis põtifex im-
pollut⁹. ſegregatus. et excelſior celis factus. his ḡ d
cauſis cõgruum fuit et decẽs vſum oꝛõis in xp̃o re
31 periri. vñ ⁊ rõẽs ad hoc inducte ſunt cõcedẽde. Ad
illud qḋ obĩ ꝙ nemo petit ab alio ſi poſſit id iplere
qḋ petit. dr̃. ꝙ illud veꝝ ẽ ſm ꝙ petitio et ipletio at-
tribuũt̃ eidẽ rõe eiuſdẽ nature. Sic aũt nõ ẽ in ꝓpo
ſito. nã petere ⁊ orare cõpetit xp̃o ſm naturã aſſum
ptam. Sꝫ poſſe iplere debet̃ ei ſm naturã aſſumẽtẽ.
Vl' alit̃ pt̃ dici. ꝙ ſicut mot⁹ aliq̃n ẽ ꝓpter ſupplẽdã
indigẽtiã ꝓpriã. aliq̃n ꝓpter ſupplẽdã indigentiaꝫ
alienã. ſic et petitio et oratio. Cũ eñ aliq̃s orat ꝓpt̃
ꝓpriaꝫ indigẽtiã ſupplẽdã verũ ẽ qḋ dicit Aug. Ne
mo petit ab alio qḋ ipſe põt ꝑ ſe implere. Cũ aũt pe-
tit ꝓpter ſupplẽdã indigẽtiã alienã. nõ requirit̃ de-
fectus ptãtis in petẽte. ſ defectus ptãtis aut ydonei
tatis in eo ꝓ quo petit̃. qui quidẽ defect⁹ ſupplet̃ ex
merito ipſius oꝛonis. Cũ eñ aliquis digni⁹ orat ꝓ in-
digno. quodãmõ acquirit ſibi ydoneitatẽ ex ſue ora
32 tionis merito. ¶ Ad illḋ qḋ obĩ ꝙ oꝛo ẽ actus ꝑſone
inferioris. dr̃. ꝙ hoc veꝝ ẽ attribuẽdo inferioritateꝫ
perſone ſm eã naturã ſm quã cõpetit ei oꝛo. Oratio
eñ ẽ actus cõueniẽs ꝑſone ratione nature. ⁊ ſic non
hꝫ inſtãtiã in ꝓpoſito. qꝛ quãuis ꝑſona chriſti rõe di
uinitatis ſit equalis patri. ſm tñ hũanitateꝫ minor ẽ
33 patre. Iuxta illud Jo. xiiij. Pater maior me ẽ. Ad
illud qḋ opponit̃ ꝙ oꝛo ẽ aſcenſus intellectus in de
um ſm Dam. dr̃. ꝙ aſcẽſus põt dici large vel ſtricte.
Scḋm ꝙ large dicit̃ ſic põt dici intellectus aſcẽdere
in deũ. q̃n fertur in eũ qui ſupra ſe ẽ. aut implorãdo
miaꝫ q̃ eſt ſupra ſe. aut releuãdo miſeriã que ẽ infra
ſe. et hoc mõ accipiẽdo ñ tñ cõpetit nobis. verũ etiã
xp̃o. et ſic cadit in diffinitione oꝛonis. Alio mõ aſcen
ſus in deũ dicit nouã dei cõſiderationẽ. put dicit ele
uationẽ intellectus nr̃i ad deũ ꝓcedẽtẽ gradatiꝫ a
conſideratione creature ad cõſiderationẽ creatoris.
Et hoc mõ nõ cadit in notificationẽ oꝛonis niſi ſm
ſtatum viatoris. Primo mõ accipiẽdo aſcenſuꝫ fuit
in xp̃o. ſecũdo vero mõ accipiẽdo quodã mõ fuit et
quodã mõ ñ fuit. Fuit q̃dẽ q̃tũ ad h ꝙ xp̃s in actu
oꝛois ſe reuocabat ab occupatiõe vite actiue. vt tot⁹
eẽt intentus opationi vite cõtẽplatiue. Quãtũ aũt ad
hoc ꝙ xp̃s erat cõtinue cõprehenſor. ſiue vacaret ac-
tioni. ſiue ceſſaret ab actione. ſic nõ dr̃ fuiſſe in eo in-
nouatio aſcenſiõis ꝑ eũ modũ ꝑ quẽ ẽ in nobis. Ad 34
illud qḋ obĩ ꝙ poſtulatio oꝛonis reſpicit totã trini-
tatẽ. dr̃. ꝙ verũ ẽ ex cõſequẽti. licet quedã oꝛones di
rigant̃ ad patrẽ. quedã ad filiũ. Qꝛ aũt ſubiungitur
ꝙ nemo petit aliquid a ſe. dr̃m. ꝙ verum ẽ in eo qui
ẽ vnius tñ nature. ſ q̃ ẽ diuerſaꝝ naturaruꝫ hñ põt
petere aliquid a ſe. ita ꝙ ſm vnã naturã ſit petens ⁊
ſm aliã ſit exaudiẽs. ⁊ ſic ẽ i xp̃o q̃ erat põtifex petẽs
ſm hũanã naturaꝫ. et erat rex et ꝓnceps exaudiens
ſm diuinã. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ xp̃us nihil petebat 35
niſi qḋ ſciebat deũ velle. dr̃. ꝙ verũ ẽ. ſ xp̃s bene ſcie
bat ꝙ deus quedã volebat q̃ ſciebat xp̃m nobis im-
petraturũ ꝑ ſuã orationẽ. et idõ orando et petẽdo qḋ
de⁹ volebat nõ fruſtra orabat. qꝛ hoc ipm̃ qḋ de⁹ diſ
poſuerat. nobis ſua oꝛone impetrabat. Cũ eñ deus
diſponit vel vult aliquid facere. nõ diſpõit in omnẽ
euẽtũ. ſ ꝑſuppoſitis ꝯgruẽtib⁹ antecedẽtib⁹. ſicut di
ſponit nos ſaluare. ſi tñ velimus ꝑ bona merita ſalu
tẽ acquirere. ſic et in ꝓpoſito intelligendũ ẽ.

¶ Queſtio. ij. c

Utrũ xp̃s in omni oꝛone ſua fuerit exauditus. Et ꝙ
ſic vr̃ ꝑ illud qḋ dr̃ Jo. xj. Ego aũt ſciebã q̃m ſemꝑ au
dis me. ſ illud audire non eſt aliud q̃ exaudire. ḡ ⁊c.
¶ Itẽ ſuꝑ illud pſ. Deſideriuꝫ aie ei tri. ei. et vo la-
bius nõ frau. euꝫ. Glo. vo. la. e. id ẽ verboꝝ eius. hoc
ẽ ꝑ verba ꝓlata nõ fraudaſti eũ. quicq̃d eñ dixit fa-
ctũ ẽ ⁊c. ¶ Itẽ xp̃s magis dignus ẽ exaudiri q̃ mẽ-
bra ei⁹ peccãtia in nomine ei⁹. Jo. xiiij. Quicq̃d peti
eritis patrẽ in nomie meo dabit vobis. ḡ multo for-
tius q̃cquid ipſe petijt obtinuit. Itẽ volũtas xp̃i fu-
it diuine voluntati conformis. ḡ nihil petijt ⁊ deſide
rauit niſi qḋ deus voluit. ſ oẽ qḋ deus voluit fecit ⁊
facit. ḡ oẽ qḋ xp̃s petijt impetrauit. ¶ Itẽ qḋ xp̃s pe-
tijt. pie. ꝑſeueranter. et ad ſalutẽ. nõ huit in aliquo re
morſum cõſciẽtie. ſ quicũq; ſic petit impetrat qḋ pe
tit. ḡ omne qḋ xp̃s petijt obtinuit. ¶ Sꝫ ꝯtra in pſ.
dicit̃ de xp̃o. Deus meus clamabo ꝑ diẽ et nõ exau-
dies. ḡ nõ exaudiuit ipm̃ in eo qḋ clamauit. nõ ḡ ex
audiuit ipm̃ in oĩ eo qḋ petijt. ¶ Item in lr̃a dicitur
Chriſtus clamans nõ exaudit̃ ad ſalutem corꝑalẽꝫ.
bonũ quidẽ petijt ſcꝫ vt nõ moreret̃. ſ medi⁹ erat vt
moreret̃. ḡ xp̃s non fuit in omni eo qḋ petijt exaudi
tus. ¶ Itẽ xp̃s petijt ⁊ orauit vt calix trãſiret ab eo.
ſ calix nõ trãſiuit ab eo. ḡ ñ in omni eo qḋ petijt fu-
it exauditus. ¶ Itẽ xp̃s orauit ꝓ ſuis crucifixorib⁹.
nec tñ oẽs ſaluati fuerunt. ḡ non fuit exaudit⁹ in oi-
bus. ¶ Itẽ xp̃s orauit ꝓ diſcipulis vt ſeruarentur a

malo ſm ꝙ dicitur Jo.xvij.non tm̄ ꝓ eis qui credi
turi ſunt.ꝛc.ſed nō oēs fuerūt ſeruati a malo. ꝫ non
56 in oībus que petijt exauditus fuit. R.dō.ꝙ cū ora
tio ſit petitio ꝓcedens ex voluntate et deſiderio.ſm
ꝙ volūtas hūana fuit in xp̄o ſm triplicē differētiaꝫ.
ſic et oratio. Nā q̄dā oratio fuit exprimēs ſiue proce
dens a volūtate ratiōis.quedā a volūtate pietatis.
quedā a volūtate carnis.Oratio ꝓcedēs a volūtate
rōnis ꝓcedebat a volūtate q̄ quidē requirebat exau
diri.et talis oratio in oībus eſt exaudita.tum ꝓpter
hoc ꝙ iſta volūtas erat ꝑ oia ꝯformis volūtati diui
ne.tum etiā.qꝛ adeo petebat digne et ſancte ꝙ in om
nibus erat exaudit⁹ pro ſua reuerentia et dignitate.
Oratio aūt ꝓcedēs a volūtate pietatis et voluntate
carnis nō fuit in xp̄o exaudita ꝑ oia. tm̄ qꝛ hac volun
tate nō cōformabaꝛ deo in oi volito ſicut habitū eſt
prius.tm̄ etiā qꝛ illa petitio plus ordinatur ad noſtrā
inſtructionē q̄ ad diuinā.Magis enim petebat hac
voluntate vt nos erudiret.q̄ vt deū ad ſuā petitio
nē inclinaret.Ex his patet reſpōſio ad queſtionē ꝓ
poſitā et ad rōes ad vtrāqꝫ ptē.Cōcedendū ē eñ ꝙ
xp̄s exauditus fuit in oi petitione q̄ petijt vt exaudi
retꝛ.hoc ē in oi eo qđ petijt volūtate rōnis ſiue rōne
abſoluta.Vn̄ rōnes que ad primā partē inducuntur
verum cōcludūt.Cōcedendū ē nihilomin⁹ ꝙ non in
omni eo qđ petijt volūtate carnis vl' pietatis fuit ex
auditus.ſicut rōes ad ſcđam ptēꝫ inducte oñdunt.
Non eñ petebat vt exaudiretur ſ vt nos erudire
mur.ſicut petijt calicēꝫ a ſe trāſferri.et ſuis crucifixo
ribus cōdonari.vnū ex volūtate carnis ad oñſionēꝫ
nature aſſumpte.alterꝫ ad oñſiōēꝫ benignitatis ꝛ mi
57 ſericordie. ¶ Ad illud tm̄ qđ obijꝛ de auctē pŏ.dōm ꝙ
hoc dī de capite rōne mēbrorꝫ.ſicut glo. ibidē expo
58 nit.ꝛ mlta cōſilia repiri ꝯſueuerūt in ſcriptura. Ad
tres rōes ſequētes ptꝫ rñſio ꝑ iā dicta.qꝛ non ferunt
inſtantiā ꝓ quacunqꝫ oōne xp̄i.ſ ꝓ ea ſolum q̄ pro
cedebat ex volūtate carnis et pietatis ſicut patꝫ aſpi
cienti.

¶ Queſtio.iij. f

Utrūꝫ illa oratio qua orauit in paſſione vt calix trāſ
ferretꝛ a ſe fuit a rōne an a ſēſualitate.Et ꝙ a ſenſua
litate videtꝛ auctē mgr̄i in lr̄a.ſm affectū ſenſualita
tis xp̄s mori noluit.nec obtinuit qđ ſm illū affectuꝫ
petijt.ꝫ vr̄ ꝙ petitio illa ex volūtate ſenſualitatis ꝓ
ceſſerit. ¶ Itē hoc ip̄m oñditꝛ ex ordine verborꝫ.cum
dicit.Non ſicut ego volo ſ ſicut tu vis.aut hoc dicit
rōe volūtatis ſenſualitatis.aut rōis.Quātū ad volū
tatē rōis nō dicit.qꝛ illa erat ꝑ oia diuine volūtati cō
formis. ꝫ hoc dicit quātū ad volūtatē ſenſualitatis.
Ex illa ꝫ volūtate ꝓcedebat poſtulatio oōis ꝓpoſi
te. ¶ Itē nullus ſapiēs orat vel petit cōtrariū ei⁹ qđ
vult.ſ ratio volebat mori.ꝫ petitio de euaſione mor
tis nō erat petitio rōnis.et erat ſenſualitatis vel ra
tionis.ꝫ ſenſualitatis. Item peccatū ē appetere ali
cui qđ eſt peccatū appetere.ſ appetere nō mori pec
catum eēt ipi volūtati rōnali.ꝫ ſi illud petiuiſſet.pec
caſſet.ſ nō peccauit.ꝫ non petijt. ꝫ petitio illa fuit a
volūtate ſenſuali. Sꝫ contra.oratio ſic diffinitꝛ. oīo
eſt aſcenſus mētis in deum.ſ ſenſualitatis nō eſt ora
re.ꝫ predicta oratio nō potuit eē ſenſualitatis. Itē
alio mō diffinitꝛ oratio. Oratio eſt pi⁹ mētis affect⁹
in deū directus.ſ ſenſualitas nō hꝫ ferri in deū.ergo
quātuꝫ ad actum ſenſualitatis nō cōſiſtit vſus ora
tionis. Itē ſolius rationis ē conferre. Sꝫ predicta
oratio fuit cū collatione quadā ſicut patet cuꝫ dī.nō
ſicut ego volo ſed ſicut tu.ꝫ nō ꝓceſſit a ſenſualitate
ſ a ratione. Itē ſolius rationis ē futura p̄cognoſce
re.ſ oratio illa qua petebaꝛ calix futurus transferri.
erat ex futurorꝫ p̄cognitione.ꝫ nō erat ſenſualitatis
ſ rōnis. ¶ R.dō.ꝙ de p̄dicta oōne ē loqui duplici
ter.aut quātū ad materiā aut q̄tū ad formā.Si loq̄ 39
mur de ipa quātū ad materiā.cū materia oōnis re
ſpiciat deſideriū petentis.talis petitio fuit petitio ſē
ſualitatis tm̄.cuius deſideriū erat ad nō moriendū.
Si āt loquamur de p̄dicta oōe quātū ad formā. ſic
cū forma petitōis reſpiciat diſcretōꝫ ꝓponētis.et talꝛ
modus ꝓponēdi fit a diſcretiōe rōnis. concedēdū ē
ꝙ talis oratio fuerit volūtatis rōnalis. Et ꝑ hoc ptꝫ
rñſio ad qōnēꝫ ꝓpoſitā ꝛ etiā ad obiecta. Ad qōnēꝫ
ꝓpoſitā.qꝛ nō ē ſimpliciter cōcedēduꝫ ꝙ talis oratō
fuerit ſimplr̄ rōis vel ſimplr̄ ſenſualitatis. ſ quodā
mō hui⁹.quodā mō illi⁹.Sēſualitatis q̄tū ad ma
teriā.ſ rōnis quātum ad formā. Itē ſēſualitatis vt
mouētis.ſ rōis vt ꝑmanētis. Item ſenſualitatis vt
ꝑ quo.ſ rōis vt a quo.Vn̄ bene et recte cōſueuit di
ci ꝙ ratio fuerit aduocatrix ſenſualitatis. et ſm hoc
diſſolui p̄nt rōes ad vtrāqꝫ ptem. qm̄ ꝓcedunt his
duab⁹ vijs ſicut patꝫ aſpiciēti. Sꝫ tūc reſtat qō.cū rō 40
ſciret ſēſualitatē in hac petitiōe nec exaudiēdā nec
dignā exaudiri.vtpote qꝛ petebat cōtrariū dei ꝓpo
ſito. quō hāc petitōꝫ ꝓpoſuit et ꝓ ea allegauit. Et
dicēdū ē ad h̄ ꝙ h⁹ fuit rō triplex. Pria ad māifeſta
tōēꝫ veritatis nature aſſumpte.que naturaliter re
tabat paſſionē.et in hoc erudiuit nr̄am fidem. Scđa
v̄o ad cōfirmādā nr̄aꝫ ſpecialitatē. vt n̄ diffidam⁹.ſi
paſſionū ꝑicula exhorrem⁹.et in hoc erexit noſtram
ſpeꝫ. Tertio.vt oñderet volūtatē nr̄aꝫ diuine volūta
ti eē ꝑ oia ſubijciendū.qđ oñdit in cōditōe appoſita.
nō ſicut ego volo ſed ſicut tu.ꝛ in hoc ordinauit cha
ritatem nr̄aꝫ in nobis.q̄ affectū nr̄m diuine volūtati
ꝑ oia conatur ſubijcere.vn̄ magis orauit in illa oōe
ꝓ nobis q̄ oraret ꝓ ſe. Et attēdēdū ē ꝙ oratio illa i
petitione illa ſeruauit formā prudētis et fidelis ad
uocati qui deſiderium ſenſualitatis proponit.ſerua
ta tm̄ forma iuris. Dictat enim ius diuinū ꝙ omnis
appetitus debet eē deo ſubiect⁹.et ꝑ hoc patet dter
miatō obiectorꝫ.pꝫ etiā p̄dicte oōis finis ꝛ vtilitas.

¶ Diſtinctio.xviij. Quō verbi ſeu xp̄i incarnatio ordinaꝛ ad nr̄aꝫ redēptionē quātū ad vſum voluntatis ꝓut reſpicit exercitium merendi.

DE merito etiā xp̄i p̄termittēdū nō ē ꝛc. Supra egit mgr̄ de volūtate xp̄i. In hac pte agit de vſu volū tatis q̄ conſiſtit in exercicio merendi. Diuiditꝛ aūt ps iſta in duas ptes. In quarū prima agit de merito chriſti in ſe. In ſcđa vero agit de ipo ad nr̄aꝫ vtilitatē ordinato ibi. Ad quid ꝫ voluit pati ꝛ mori.ꝛc. Pria pars diuiditꝛ in quatuor ptes ſm quatuor qōnes quas determiat. In p̄ma dtermiat mgr̄ cui meruit p̄ncipalitꝛ.oñdēs ꝙ aliq̄d meruit ſibi. In ſcđa determiat qñ mereri incepit.oñdēs ꝙ ab inſtāti cōceptionis.ibi. Nec hoc ſolum meruit ꝛc. In tercia v̄o determiat q̄d meruit.oñdens ꝙ nō tm̄ gloriā ipaſſibilitatis. ſ etiā exaltatōꝫ nōis.ibi.nec tm̄ glaꝫ ipaſſibilitatis ꝛc. In q̄rta v̄o determiat q̄ neceſſitate iſta meruit.ibi. Si vero q̄ritꝛ vtrū ꝛc. Scđa vero ps p̄ncipalis diuiditꝛ in duas ptes. In q̄r p̄ma ꝓpoīt efficaciā meriti xp̄i reſpectu nr̄i. In ſcđa v̄o mltiplici auctē ꝯfirmat ibi. Sꝫ quō ꝑ mortē nos a dyabolo redemit ꝛc. Subdiuiſiones ptiū manifeſte ſunt in littera.

¶ Determinat qua neceſſitate iſta meruit. d

Si vo qrit̃ vtrū xp̃s illā imortalitatis et ipaſſibilitatis gloriā. et nomis dei manifeſtationē ſine oī merito habere potuerit: Sane dici pōt ꝙ hūanā naturā ita glorioſaꝫ ſuſcipere potuit. ſicut in reſurrectiōe extitit. Nomēqꝫ ſuū ⁊ aliter hoīb᷒ māifeſtare potuit. Sꝫ hō paſſibil' eē nō potuit ſicut fuit. et ad illā gloriā ſine merito peruenire. Potuit qdē ꝑuenire ad illā ſine merito paſſionis. qꝛ potuit cōſūpta mortalitate imortalitatis gloria veſtiri. ſed nō ſine merito iuſticie et charitatis aliarūqꝫ virtutū. Nō eñ xp̃s hō eē potuit in quo plenitudo ꝟtutū et gratie nō fuit. nec ꝟtutes ei ineſſe potuerunt cilicio mortalitatis induto qn̄ ꝑ eas mereretur. Habēs ḡ has ꝟtutes ſm̄ hoīeꝫ paſſibilē ac mortaleꝫ. nō potuit nō mereri gloriā imortalitatis. Non ḡ potuit factus mortalis ſine merito gloriā impaſſibilitatis ⁊ imortalitatis ac māifeſtatōꝫ dei nōis ꝯſequi. Potuit tñ hoc aſſequi ſine merito paſſiōis. qꝛ ꝑ paſſionē nil ſibi meruit. qꝺ nō añ ꝑ virtutes meruerit.

¶ Propōit efficaciā meriti xp̄i r̄ſpectu nr̄i. e

Ad qd ḡ voluit pati et mori ſi ei virtutes ad merēdū ille ſufficiebant: Pro te. nō ꝓ ſe. Quō ꝓ me: vt ipi᷒ paſſio et mors tibi eēt forma et cā. Forma virtutis et hūilitatis. cā glorie et libertatis. Forma deo vſqꝫ ad mortē obediēdi. et cā tue libatōis ac beatitudīs. Meruit eñ nobis ꝑ mortis ac paſſiōis tolerātiā qꝺ ꝑ ꝑcedētia nō meruerat. ſ. aditū ꝑadiſi. ⁊ redēptionē a peccato. a pena. a dyabolo. et ꝑ mortē ei᷒ hoc adepti ſumus. ſ. redēptionē. Ipe. n. moriendo factus ē hoſtia noſtre liberationis.

Qualit̃ ꝑ mortē redemit nos et aditū regni aperuit.

¶ Cōfirmat iam dicta autoritate mltiplici. f

Sꝫ quō ꝑ mortē nos a dyabolo et a peccato redemit. et aditū glorie aperuit: Decreuerat d᷒ in miſterio vt ait Amb. ꝓpter primū peccatū nō intromitti hoīeꝫ in ꝑadiſuꝫ. i. ad dei cōtēplationē nō admitti. niſi in vno hoīe tāta exiſteret hūilitas que oīb᷒ ſuis ꝓficere poſſet. ſicut in pr̄io hoīe tāta fuit ſuꝑbia que oīb᷒ ſuis nocuit. Nō ē aūt inuēt᷒ īter hoīes aliqs quo id poſſet impleri niſi leo de tribu iuda q̄ aperuit librū et ſoluit ſignacula. iplēdo in ſe oēꝫ iuſticiā. i. cōſūmatiſſimā humilitatē qua maior eē nō pt̄. Nam alij hoīes debitores erāt. ⁊ vix vnicuiqꝫ ſua virtus ſufficiebat et hūilitas. Null᷒ ḡ coꝝ hoſtiā poterat offerre ſufficiētē reconciliatiōi nr̄e. Sꝫ xp̃s hō ſufficiēs et ꝑfecta fuit hoſtia. qui mlto āpli᷒ fuit hūiliat᷒ amaritudīeꝫ mortis guſtādo. d

ad equalitatē p̄ris ſic dicit̃ in pš. Dixit dñs do. meo ſe. ad dex. me is. ſ nō ē eq̄lis pr̄i ſm̄ formā ſerui. ſ ſm̄ formā diuinitatis. ḡ ſm̄ eā exaltat᷒ fuit. Itēꝫ ei cōpetit exaltatō cui om̄e genu flectit̃. celeſtiū. terreſtriū. et infernoꝝ. ſ hec ē diuina natura. ergo ⁊c̃. Sed cōtra. Eius eſt exaltari cuius ē hūiliari. ſ diuina natura nō pōt humiliari ſic̄ dicit Anſ. in li. d icarnatōe ꝟbi. ḡ nec exaltari. Preterea. qꝺ ē altiſſimū quō pōt exaltari. ſi ḡ diuina natura ē hmōi. vi. ⁊c̃. R. dōm ꝙ ſicut nōiatio debet̃ ꝑſone ratione alicui᷒ nature. ſic et exaltatio. Sꝫ attendēdū ē ꝙ exaltatio dupliciter hꝫ intelligi circa xp̄m. aut ſm̄ rē. aut ſm̄ nr̄aꝫ cognitioneꝫ. Exaltatio xp̄i ſm̄ rem ē ſublimatio xp̄i d ſtatu p̄ntis vite ad dexterā patris. ⁊ hoc quidē fuit in aſcēſione. ⁊ hec quidē exaltatio cōuenit ei ſm̄ hūanā naturā q̄ fuit eleuata in celum. et ſic exaltari ad dexterā p̄ris eſt ſublimari ad potiora bona patris. Alio mō ē exaltatio ſm̄ nr̄am cognitionē. et ſic dī xp̃s exaltari ī cordib᷒ nr̄is qñ credim᷒ eū equalē patri. ⁊ ſic exaltari ad dexterā p̄ris. ē exaltari ad equalitatē p̄ris. et hoc mō exaltatio cōuenit xp̄o ſm̄ eā naturā ſm̄ quā hꝫ equari ipi pr̄i. Et ſm̄ hāc diſtinctionē pꝫ determiatio cōtrouerſie apparētis inter Aug. et Amb. patet etiā r̄nſio ad obiecta. Augu. eñ loquit̃ de exaltatiōe reali. et ſic currūt rōes ad ſcd̄aꝫ ꝑtē. Amb. de exaltatiōe ſm̄ cognitionē nr̄aꝫ. et ſic currūt rōes ad primā ꝑtē. d ¶ Nā 5
alij hoīes debitores erāt. et vix vnicuiqꝫ ſua virt᷒ ſufficiebat. Obī cōtra hoc ꝑ hoc qꝺ dicit Anſ. in li. cur de᷒ hō. Nullaten᷒ pōt hō magis honorē dare deo q̄ꝫ cū ſe tradit morti ad illius honorē. Si ḡ ſuitia quāto magꝭ debita tāto ſūt min᷒ grata. vī ꝙ hoīes nō ſūt debitores mortis. ¶ Itē q̄libet ē debitor oīs ei᷒ qꝺ ē. et qꝺ pt̄. qꝛ totū a deo accepit. ḡ vī ꝙ nullus poſſit aliqd apꝺ deū mereri nec moriēdo nec aliqd faciēdo. ¶ Itē xp̃s debebat obedire patri. ſ pr̄ ꝑcipiebat ꝙ debebat mori ꝓ ſalute hūani generis. ḡ vī ꝙ xp̃s eēt debitor mortis. R. dō. ꝙ ē debitū ex charitate. et ē debitū ex neceſſitate. Debitū ex charitate nō tollit ꝑfectionē meriti. debitum vero ex neceſſitate quodā mō diminuit. Qm̄ ḡ oēs alij d̄bitores erāt mortis d̄bito neceſſitatis. que quidē ꝓuenit ex reatu et obligatiōe culpe. iō dicit mgr̄ ꝙ nullus poterat deū placare. q̄uis volūtarie ꝑferēdo mortē poſſet deo placere. Chriſt᷒ aūt qꝛ ſine debito mortis ꝑtulit mortē. et placere potuit et placare. Placere. qꝛ ex

ꝙ ille adam ſupbiit ꝑ eſum ligni vetiti noxia delecta-
tōe pſruēdo. Si ḡ illiꝰ ſupbia oīm extitit ruina. ipm̄ ꝺ
padiſo mittēs foras. aliiſq; accludēs ianuā. multo ma
gis chriſti hūilitas quā ꝑ mortē guſtauit. ingreſſuz re
gni celeſtis oībus ſuis īpleto dei ꝺcreto apire valuit.
atq; decreti ꝺlere cyrographū. Ut eīm ait Amb. Tan
tū fuit peccatū noſtrū vtꝰ ſaluari non poſſemꝰ niſi vni
genitꝰ dei filius morereť ꝓ nobis ꝺbitoribus mortis.
ſed ſic dignos nos fecit teſtamēti et promiſſe heredita
tis. Qđ nō ita ē intelligēdū q̄ſi n̄ alio mō ſaluare nos
potuerit ꝙ̄ ꝑ mortē ſuā. ſʒ q2 per aliā hoſtiā nō potuit
nobis aperiri regni aditꝰ et fieri ſalꝰ. niſi ꝑ mortē vni-
geniti. cuiꝰ tāta fuit vt dictū ē hūilitas et patiētia. vt
eius merito pateret credētibus in eū aditꝰ regni. Ma
gna ḡ in morte vnigeniti ꝑſtita ſūt nobis vt liceat no
bis redire in patriā. ſicut olim in morte ſummi pōtifi-
cis. his qui ad ciuitatē refugii cōfugerāt ſecure ad ꝓ-
pria remeare. Ecce aliquatenꝰ oñſum ē qualiter ꝑ xp̄i
mortē aditus regni ſit nobis paratus.

Ambroſius ad
c Romanos.

bona voluntate. pla
care deo q2 ꝑter neceſ-
ſitatē. Ad illud vero
qđ primo obiicitur de
Anſ. dđ ꝙ ſicut patet
ex ipa ſerie textꝰ Anſ.
loquiť ibi de xp̄o. At
tamen eſto ꝙ illud de
aliis itelligať. nō ſeq̄
tur ꝓpter hoc ꝙ hō n̄
ſit debitor mortis. q̄a
pōt hō facere ꝑ bonaz
voluntatē ꝺ neceſſita
te virtutē. Preterea ali
quis ē moriēdi modꝰ
ad quē nō ſumus ne-
ceſſario obligati. Et ꝑ
hoc patet ſequens. q2
debitum nō tollit me-
ritū ſimplr. ſʒ meritū
illiꝰ perfecte placatio-
nis qua deꝰ recōcilia-
tus ē toti humano ge
neri. Ad illud qđ obī de obediētia. iā patet r̄nſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt. e ¶ Saluari non poſſemꝰ niſi vnigeni
tus dei filius morereť ꝓ nobis debitoribus mortis. Contra. nullus debitor mortis ē dignꝰ vita. ḡ ſi Abra-
am fuit debitor mortis. non ḡ fuit dignus vita. Itē queriť de qua morte intelligiť. aut ꝺ morte corpali. aut
de morte ſpirituali. Si de morte ſpirituali. falſum ē. q2 viri iuſti non ſunt digni morte ſpirituali. Si de morte
corpali. aut naturali. aut violenta. De violenta nō ē veruz. q2 nō oēs debitores ſumus talis mortis. Si ꝺ na
turali. tūc vi ꝙ nihil facit ad ꝓpoſitū. q2 mors illa naťalis nō īpedit meritū. nec aliqs ab illa liberať ꝑ xp̄z.
6 oēs eīm moriuť. ¶ R. dđm. ꝙ mors diciť multipliciter. Eſt enim mors ſeparatio anime a corpe. et eſt mors
ſepatio a deo per peccatum. et eſt mors ſepatio anime a viſione dei in ꝑpetuuz. et ē mors ſeparatio anime a
viſione dei ad tp̄s. Cum ḡ dicit Amb. ꝙ xp̄us mortuus eſt ꝓ debitoribus mortis. accipitur mors p̄mo mō ⁊
quarto modo. Omnes enim ſumus debitores mortis primo modo. et omnes debitores erant mortis quar
to modo. et nos ipſi debitores eſſemus niſi precium ſolutum eſſet. Et per hoc patet reſponſio ad ea que obii
ciuntur. quia debitum talis mortis non opponitur dignitati vite eterne. Patet etiam cuius mortis ſumus
7 debitores. Et ſi obiicitur ꝙ mors naturalis non tollit perfectionem meriti. Dicendum ſicut prius dictum
fuit ꝙ non tollit perfectionem cuiuſcunq; meriti. ſed meriti perfecte ſatiſfactionis pro ſalute generis hūani.

¶ Ad intelligentiā huius ptis in qua agitur de merito xp̄i incidit hic queſtio circa duo. Primo queritur de ipſius merito quātū ad vſum ſiue exercitiuz. Scđo vero quātū ad premiū ſiue fructum. Circa primū queruť tria. Primo vtrū xp̄us meruerit ab inſtāti conceptiōis. Scđo queritur vtrū aliq̄d meruerit poſt cōceptionē. Tercio queritur vtrū aliquid meruerit in paſſione.

¶ Queſtio .i. a

Utrū xp̄s meruerit ab inſtāti conceptionis. Et ꝙ ſic vi. Hiere. xxxi. Nouuz faciet dñs ſup terrā. mulier circundabit virū. vi ḡ ꝙ xp̄s fuerit vir ab inſtāti conceptionis. Sʒ conſtat ꝙ non fuit vir q̄tū ad etatē. ḡ fuit vir quātū ad animi vigorē. hūit ḡ quātū ad aiaz virtutē et opationē viri pfecti. ſʒ hec conſiſtit in merēdo. ḡ xp̄s meruit a ſue conceptiōis p̄mordio. Item hoc ipm̄ vi auctē Greg. et magiſtri in lr̄a. Nō ſolum meruit xp̄s qñ patri obediēs crucē ſubiit. ſed ab ipa conceptione ex quo hō factus ē. Et hoc ipm̄ pōt elici ab auctē Greg. pñte. ¶ Itē xp̄s ab inſtāti conceptionis ſue fuit beatus. ſʒ beatitudo ē habitꝰ in actu. ḡ a primo inſtāti cōceptōis ſue habuit actū glorioſū. ſed qua ratiōe ꝑ gloriā hūit actū glorioſuz. eadē ratione ꝑ gratiam habuit actū virtuoſuz. ḡ vi ꝙ a p̄mordio ſue conceptiōis xp̄s meruit. ¶ Itē lux ꝓpter ſuam nobilitatē et acuitatē in eodē inſtanti incipit eſſe et lucere. ḡ ſi anima xp̄i multo nobilior et potentior et deiformior eſt. vi ꝙ in inſtāti eodē in quo cepit eē. cepit habere operationē ſibi ꝺbitā. ſʒ talis ē opatio meritoria. ḡ ⁊c. Itez ſicut anime nr̄e ſe hn̄t ad meritū. ita aia xp̄i ſe hʒ ad meritū. ſʒ aie nr̄e in ipo inſtanti infuſionis hn̄t reatū culpe originalis. ḡ aia chriſti a primo inſtāti conceptiōis et infuſiōis hūit meritū vtutis. Sʒ contra. prius ē eē ꝙ̄ agere. ſi ḡ mereri ē agere. aia xp̄i prius habuit eē cōpletū ꝙ̄ hūit meriti vſū. ḡ nō meruit a primordio conceptiōis. ¶ Itez oē qđ exit ab ocio in actū. prius quieſcit q̄ʒ agat. et oē tale prius eſt ꝙ̄ operetur. ſed anima chriſti incepit mereri. ergo de non operante facta eſt operās. ergo in merendo exiuit ab ocio in actum. ergo prius quieuit. ḡ non meruit ab inſtanti conceptionis. ¶ Item meritum eſt a voluntate deliberatiua inquantū deliberatiua eſt. Sed vbi eſt ꝺliberatio ibi eſt collatio. vbi aūt hec eſt. ibi eſt temporis ſucceſſio. ḡ nō videtur ꝙ meritum chriſti potuerit eſſe a ſue conceptionis principio. ¶ Item angelus non peccauit a primo inſtantē ſue creationis. et tn̄ ita cito vſum liberi arbi. habuit ſicut aliqua anima rationalis. cū creatꝰ eſſet in cognitionis perfectione. ḡ pari ratiōe videť ꝙ nec anima chriſti ab inſtanti conceptiōis mereri potuerit. Itē omne illud quod anima chriſti habuit a primordio conceptionis ſue. habuit ab alio. ſed meritum ortuz.

habuit a li. ar. gratia informato. ergo non videtur ꝙ
vſum meriti habuit ab ipſo cõceptionis primordio.
8 ¶ R. ad predictoꝝ intelligentiam eſt notandũ ꝙ ad
perfectionem meriti duo concurrunt. vicꝫ ipſe habi-
tus gratuitus. et ipſius habitus actus vel vſus. Si ergo
loquamur de merito quãtũ ad habitũ qui reddit ha
bentem dignum pmio. ſic abſqꝫ dubio concedẽdũ ẽ
ꝙ a principio ſue conceptionis xps meruit. quia om
ni bono et premio dignus fuit ꝑpter plenitudinem
gratie quam deus anime ſue contulit et infudit. et
ab hoc non diſcordat aliquis doctor catholicus. Si
autem fiat ſermo de merito quantũ ad virtutis actũ
ſiue vſum. in quo proprie attenditur completa racio
merẽdi. ſic eſt duplex modus dicendi. Unus ꝙ chri
ſtus meruit ſtatim poſt principium conceptiõis. nõ
autem in ipſo primo inſtanti. et ratio huius eſt. quia
operatio debet ſequi eſſe ſubſtantie. ideo neceſſe fuit
animã xpi prius eſſe ꝙ agere. precipue eo actiõis ge-
nere quod ſpectat ad vſum voluntatis deliberatiue.
talis autem ẽ actus meritorius. et ideo ſi dicatur ali
cubi xpm a primordio ſue conceptiõis meruiſſe. di-
cunt verum eſſe ſm ꝙ anima dicit ordinem ad prin-
cipium extra ſumptum nõ intra. Eſt et alius modus
dicendi ꝙ chriſtus quãtũ ad virtutis vſum et actuꝫ
meruit in ipſo conceptionis pmordio. hoc enĩ datuꝫ
eſt ei per gratiã pfectiſſimã. vt in primo inſtanti in q
incepit eẽ non tm̃ haberet habitũ virtutum. ſed etiã
actum. vnde ſimul cepit eſſe et vſum cõprehenſionis
habere. et anima xpi in eodem inſtanti habuit crea-
ri. et infundi. et gratia informari. et exire in actuꝫ me
riti. qui quidẽ cõſiſtit in motu bone volũtatis. Uter
qꝫ tñ iſtorum modorum ſatis ẽ rõnabilis. ſed prim⁹
facilior eſt et cõmunior. et ſm iſtam viaꝫ plana ẽ ad
obiecta reſpõſio. Nam ꝙ dicitur xps ab inſtanti con-
ceptionis ſue fuiſſe vir. et ꝙ dr̃ ab inſtãti ſue concep-
tionis meruiſſe. hoc dicitur quãtũ ad habituꝫ. et hoc
innuit ipſum verbum Greg. cũ dicit. Non ſibi xpus
plus meruit p crucis patibulũ. ꝙ ab ipſa conceptio-
ne p graꝫ vtutũ. Notabile ẽ ꝙ dic p vtutũ graꝫ nõ p
vtutũ vſũ. Hũit enĩ graꝫ a pncipio. ita ꝙ in ipſo pnci
pio vſũ hũit a pncipio. ita ꝙ prio pncipium. Et ſi tu
obiicias de beatitudine et de luce. Qui hoc tenent ge
neraliter reſpondent ꝙ in omni creatura eſſe prece-
dit operari tam in corporali. ꝙ in ſpirituali. tã in ac-
tu nature. ꝙ i actu gratie. ꝙ etiaꝫ in actu glorie. Nec
obſtat illud quod obiicitur de merito anime. Anima
enim habet originalẽ peccatum in ſua infuſione per
modum habitus. non autem quantum ad actuꝫ. Et
ſic ſm iſtam viam pateꝫ reſponſio ad omnia obiecta.
Si quis autem aliam viam teneret vicꝫ ꝙ xps in p-
mo inſtanti ſue ꝯceptionis habuit vſum liberi arbi.
propter excellentiſſimũ gratie donum.. et quantum
ad actum comprehenſoris. ſatis faciliter poterit ad
obiecta in contrarium reſpondere. ¶ Ad illud ergo
9 quod primo obiicitur ꝙ prius eſt eſſe ꝙ agere. dõm.
ꝙ illud habet veritatem ſi intelligatur de prioritate
quantum ad ordinem nature. Si auteꝫ intelligatur
de prioritatẽ quantum ad durationeꝫ nõ habet ve-
ritatem. ſm ꝙ expreſſe dicit Augu. v. ſuper Geñ. ad
litteram. vbi dicit ꝙ in luce corporali eſſe non prece
dit agere. Et in angelis de quib⁹ dicit. ꝙ in primo in
ſtanti creationis ſue oẽs res cognouerunt. nõ ſimul
tñ cum eis in eſſe prodierunt. Et in. vi. de trini. ait. ꝙ
ſi ignis eſſet eternus. ſplendor ab igne egrediens eẽt
eternus. Et ideo ſatis rationabiliter poteſt dici ꝙ il-
lud non habet veritatem de ordine durationis ſed
de ordine nature. ¶ Ad illud vero quod obiicitur ꝙ 10
ſubſtantia q incipit agere exit ab ocio in actum. dõꝫ.
ꝙ illud generaliter nõ habet veritatẽ niſi intelligatur
de operatione ſine qua ſubſtantia operãs poteſt eẽ.
de alia autem non habet veritatem pro eo ꝙ creatu-
ra ſimul incepit eſſe et operari. nec incipit operari qꝛ
exit ab initio in actum. ſed quia exit a non eſſe in eẽ.
hoc modo poteſt intelligi in chriſto quantum ad ac-
tum gratie et virtutis. ¶ Ad illud quod obiicitur ꝙ 11
meritum eſt a voluntate deliberatiua. dõm. ꝙ quã-
uis ſm proceſſuꝫ nature deliberatio indigeat ſucceſ
ſione et tempore. tñ ſm plenitudinem diuine gratie
et glorie poſſibile eſt ipſi anime in inſtanti diſcerne-
re. quod alias non poſſit facere ſine continuo et tem
pore. ſic per deiformitatem glorie intellectus poteſt
ſimul plura intelligere. quãuis per naturam non in-
telligat niſi vnum ſolum ſimul et ſemel. Et quia ani-
ma chriſti erat in plenitudine gratie et glorie. hinc eſt
ꝙ non indigebat mora temporis ad diſcernendum
quid eligendum. quid vitandum. quid amãdum. qd
odiendum. Ad illud quod obi. de angelo. dõm. ꝙ 12
non eſt ſimile. Non enĩ poterat ſimul et ſemel cogno
ſcere plura. ſm ꝙ anima xpi cum plenitudine gra-
tie. Preterea. peccatum dicit motum deordinatũ in
contrarium naturali rectitudini. ſed meritum dicit
naturalis rectitudinis complementum. et licet nõ de
cuerit aliquã ſubſtantiam creari cuꝫ actu contrario
rectitudini naturali. decuit tñ creari in actu et cũ ac
tu conſonante ipſi nature et eam complẽte. maxime
illam in quo deus a primordio ſue conditionis ple-
niſſime habitauit. ſicut fuit anima chriſti. Ad illud
quod obiicitur ꝙ illud qd̃ ineſt a primordio cõditio 13
nis ineſt aliunde. dõm. ꝙ ſi intelligatur illud preciſe.
ita ꝙ aĩa xpi ſe hẽat ſolũmõ p moduꝫ ſuſcipientis et
nullo mõ cooperãtis. nõ habuit vitatẽ. Potuit enĩ
ipſi aĩe dari vt cooperaretur deo ſtatim cũ fuit. et ita ꝙ ali
qd haberet in ſe qd̃ nõ tm̃ eẽt aliũde verũ etiã a ſe. et
ſic potuit eſſe in actu virtutis et exercitio meriti. Si
qs ergo velit ſuſtinere hũc modũ dicendi. nõ vr̃ multũ
deuiare a ꝓbabilitate rõis. nec etiã a pietate fidei q
quãto plus põt ipſi xpo gr̃e et honoris attribuit.

¶ Queſtio. ij. b

Utrũ xps aliqd meruit p⁹ cõceptioneꝫ. Et ꝙ ſic vr̃.
Phil. ij. Hũiliauit ſemetipm vſqꝫ ad mortẽ. Et poſt.
ꝑpter qd̃ deus exaltauit illũ. ⁊c. Sꝫ hũilitas non eſt
cã exaltationis niſi p modum meriti. ſi ergo hec fuit p⁹
cõceptionẽ. ergo xps p⁹ cõceptionẽ aliqd meruit. Itẽ
Aug. tractãs illud verbũ pmiſſũ. hũilitas claritatis
ẽ meritũ. claritas hũilitatis ẽ premiũ. Si ergo hũiliatio
in xpo ſubſecuta fuit ipſam conceptionẽ. neceſſario
etiã ſequitur ꝙ meruerit poſtꝙ ꝯcept⁹ fuerit. Itẽ in li.
de regulis fidei mereri ita diffinitur. mereri apud de
um dr̃. q nulla neceſſitate cõpulſus hoc facit qd̃ face-
re dꝫ. ſi hoc fecit xps p⁹ ſuã conceptionẽ. ergo apd̃ deuꝫ
meruit. ¶ Itẽ opa xpi fuerũt multo nobiliora ꝙ ſũt
merita aliorum ſanctoꝝ. ſi ergo opera aliorum ſan-
ctoꝝ ſũt digna retributõe. vr̃ ꝙ multo forti⁹ opa xpi.
ergo vr̃ ꝙ xpus apud deum meruerit. ¶ Item ſi non
meruit apud deum poſtꝙ concept⁹ fuit. ergo videtur
ꝙ fruſtra deo ſeruiuit. et ꝙ fruſtra fecit quicquid

fecit poſt conceptioñē. Si ğ hoc eſt impium dicere.
neceſſe ē deum poſt cōceptionem aliquid meruiſſe.
Sʒ cōtra. mereri ē facere op⁹ de genere laudabiliū.
ſ potentia determinata ad vnū tm̄ non hʒ laudem
in actu illius. ſicut pʒ in in oibus potētijs naturali-
bus. ſ li. ar. xp̄i ab ipa cōceptiōe determinatū fuit ad
opus bonū. ğ nō potuit exire in op⁹ de genere lauda
biliū. ğ nec in op⁹ meritoriū. ¶ Itē mereri ē op⁹ r̄mu
neratione dignū. ſ li. ar. iā exiſtēs in ſtatu remunera
tiōis. iā nō facit opus vlteriori remuneratōe dignū.
ſicut patet in beatis. ſ tale fuit li. ar. xp̄i cū eēt i ſtatu
cōprehēſoris. ğ vr̄ ꝙ p⁹ ꝯceptionē ſuā nihil oino me-
reri potuerit. ¶ Itē quicqd meretur ꝑficit in bonis
aīe. ſcʒ in gr̄a et gloria. ſ xp̄s nō potuit ꝑficere ſupra
illud qđ accepit in conceptiōe. ğ nō vr̄ ꝙ poſt cōcep-
tionē mereri potuerit. ¶ Itē quicūqʒ merer̄ aliqđ de
nō ſuo facit ſuū ꝑ op⁹ et obſequiū. et de eo qđ ē ſibi
indebitū facit debitū. ſ xp̄s nihil potuit facere ð inde-
bito debitū. et de nō ſuo ſuū. oīa eīn ſua erāt ꝑ gratiā
conceptiōis. ſicut ipē teſtar̄. oīa tua mea ſunt. ğ nō vr̄
ꝙ poſt conceptionem aliqđ meruerit. Item eodeʒ
modo ſe habʒ liberum arbitrium nunc vt prius. ſ li.
ar in xp̄o eodē mō ſe hʒ poſt conceptionē et p⁹ reſur
rectionē. et gr̄a ſimiliter. et hec duo ſūt pncipia merē
di. Si ğ p⁹ reſurrectionē ñ meruit. ğ nec p⁹ cōceptio
nē. Si tu dicas ꝙ aliter et aliter ſe hʒ quātū ē ex ꝑte
carnis. hoc nō ſoluit. qꝛ meritū nō reſpicit ſtatū car-
nis ſ ſtatū charitatis. ğ ſi xp̄s p⁹ ꝯceptionē hūit cha
ritatē patrie eq̄ nobilē et perfectā. ſicut mō hʒ. nec eſt
eius charitas variata. ſi mō nō hʒ vſuʒ merēdi. vr̄ ꝙ
14 nec tunc habuerit. ¶ Re. ad predictoꝝ itelligētiā ē no
tandū ꝙ mereri dr̄ tripliciter. Vno mō ſimplicit̄ abu-
ſiue. Alio mō partim ꝑprie et ꝑtim iproprie. Tercio
mō ſimplr̄ ꝑprie. Simplr̄ abuſiue dr̄ mereri q̄ facit
aliqđ opus de genere bonoꝝ. tn̄ facit illud malo mō
id ē mala intētione. ſicut ille qui dat elemoſynā cum
murmure. talia eīn opera aliqñ remunerant̄ a đo ex
imenſa largitate. ſicut innuit̄ de Nabuchodonoſor.
Ille vero meretur partim ꝑprie partiʒ abuſiue. qui
facit op⁹ ð genere bonoꝝ ⁊ bona itētiōe. verūtn̄ ñ ex
charitate. ſicut aliquis peccator facit opa de genere
bonoꝝ. et ꝑpter deū. in quib⁹ de cōgruo ſe diſponit
ad gratiā. Ille vero merer̄ ſimplr̄ ꝑprie q̄ facit bo-
nū opus. et bona intētiōe. et ex charitate. Et pmū q̄-
dē meritū dr̄ meritū iterpꝛetatiuū. Scđm dr̄ meritū cō
grui. Terciū dr̄ meritū cōdigni. Cū ğ querit̄ an xp̄s
meruit. nō querit̄ de pmo et ſcđo mō. ſ q̄rit̄ de ter-
15 cio. Ad h̄ ğ rn̄dēdū ꝙ mereri ex cōdigno trib⁹ mo-
dis cōtingit. Vno mō mereri ē ex indebito facere de
bitū. ſicut merer̄ q̄s in gratie infuſione et motu libe.
arbi. Alio mō mereri ē de debito facere magis debi-
tū. ſicut cōtingit de ꝑfectu in ꝑfectū. ð virtute in vir
tutē. Tercio mō mereri ē ð đbito vno mō. facere de-
bitū alio mō. ð debito ꝑ habitū. facere đbitū ꝑ vſuʒ.
et de debito ꝑ vnū actū. facere debitū ꝑ aliū eque bo
nū. Oibus his modis xp̄s meruit nob. Meruit eīn
nobis gr̄e infuſionē. meruit et gratie ꝓmotionē. me-
ruit et bonoꝝ opeꝝ multiplicationē. ſibi aūt nō me-
ruit niſi tercio mō tm̄ p⁹ cōceptionē. Ipē eīn nō po-
tuit facere ſibi de indebito debitū. cū oi bono eēt dig
nus. Nō potuit facere de debito magis debitū. cum
oī gratia ab ipa cōceptiōe eēt plenus. Sʒ qđ erat de
bitū vno mō. fecit debitū plurib⁹ modis. et ita meru
it ſm̄ terciū modū dicendi meritū ſolū. nō ꝑpter im-
perfectionē a ꝑte meriti. ſ ꝑpter impfectionē a par-
te merentis. Et hoc ē qđ dicit̄ in lr̄a. Nō ꝑfecit xp̄s
ſm̄ meritū quātū ad virtutē meriti. ꝑfecit tn̄ quātū
ad numerū meritoꝝ. Plura eīn hūit merita i paſſio-
ne ꝙ̄ in cōceptiōe. Cōcedēde ſūt ğ rōes oñdētes xp̄ʒ
p⁹ conceptionē vſū ⁊ exercitiū meriti habuiſſe. Ad 16
illud qđ opponit̄ ꝙ potētia determinata ad vnū. nō
facit opus de genere laudabiliū. dđm. ꝙ determiatō
potentie ad vnū pōt eē dupliciter. vicʒ ꝑ neceſſitatē
nature. et ꝑ cōfirmationē gratie. Si ſit ꝑ neceſſitatē
nature. tūc tollit arbitrij libertatē. ac ꝑ hoc tollit dig
nitatē meriti. Si aūt ſit determiatio meriti ꝑ confir-
mationē gratie. cū talis cōfirmatio ſimul ſtet cū libe
ra volūtate. ſic nō tollit ab ipo ope bonitatē moris.
cū ſit volūtariū. ac ꝑ hoc nec q̄litateʒ meriti. In xp̄o
aūt fuit liberꝝ ar. determinatū ad vnū. nō ꝑ neceſſita
tē nature. ſ ꝑ confirmationē gratie. Ad illđ qđ obi 17
ꝙ habēs mun⁹ glorie nō facit op⁹ remunerabile. dđ.
ꝙ illđ verꝝ ē quādo aliquis ē ſimplr̄ in ſtatu patrie.
cū aūt nō tm̄ ē in ſtatu cōprehēſoris. verū etiā in ſta-
tu viatoris. tūc op⁹ ei⁹ eē pōt remunerabile ꝑpter
ſtatum vie. et ſic ē repire in xp̄o ſm̄ diuinā diſpenſa-
tionē. Naʒ ſicut aīa xp̄i ꝑpter cōiūctionē ſui cū diui
nitate hʒ ſtatū patrie. ſic ꝑpter cōiūctionē ſui cū car
ne hʒ ſtatū vie et miſerie ꝑ illo tp̄e. Et iđ ſicut pōt eē
in ſtatu viatoris ſimul et cōprehēſoris. ſic habuit glo
riā ad cōprehēdēduʒ. ⁊ gratiā ad merēdū. Et ē ſile ð
angelis in quibus ponim⁹ vim adminiſtratiuā et con
tēplatiuā. ſm̄ quarū vnā merent̄. et ſm̄ alterā fruun
tur et premiātur. ¶ Ad illud qđ obi ꝙ quicūqʒ me- 18
ret̄ merēdo ꝑficit. dđ. ꝙ ꝑficere eſt duobus modis.
vel in merito habitus. vel in multitudine actuū. Vel
per alia verba. ē ꝑficere quātū ad virtutē merēdi. et
quātū ad numeꝝ meritoꝝ. Primo mō accipiēdo ꝑ
fectum. nō cōpetit tercio mō dicendi meritū. ſm̄ qʒ
terciū modū dicit̄ meruiſſe xp̄s. Alio mō accipiendo
ꝑfectuʒ cōpetit ſibi ſicut patet ꝑ ſupra habitā diſtin
ctionē. Ad illud qđ obi ꝙ mereri ē facere de inde- 19
bito debitū. dđm. ꝙ illud ē verum quātū ad aliqueʒ
modū merēdi. ſ nō quātum ad oēs ſicut prius dictū
ē. et iđ non hʒ locū in ꝓpoſito. ¶ Ad illud qđ obi ꝙ 20
libe. arbi. eodē modo ſe habet nunc et prius. dđm. ꝙ
verū ē ꝑ cōparationē ad ſuperi⁹. ſcʒ ad deū. nō tn̄ ē
verū ꝑ comparationē ad inferi⁹ ſcʒ ad carnē paſſibilē.
ex cuius cōiūctione tam li. ar. ꝙ̄ gratia ipm ꝑficiens
habet ꝑtinere ad ſtatū vie. Vñ nō valʒ illud qđ obij
cit de carne qđ nō ē pncipiū merēdi. hoc eīn verū eſt
ꝑ ſe loquēdo. facit tn̄ ad meritū dū facit ad ſtatū me
riti. ſicut patet in cōiūctiōe aīe ad carnē et eius ſepa-
ratione. Anima eīn nr̄a ſtatim dū a carne ſepat̄. am
plius nō habet merendi vel demerendi ſtatum.

¶ Queſtio. iij. c

Utrum xp̄s aliquid meruit in paſſione. Et ꝙ ſic vr̄
primo ꝑ textū apl̄i. humiliauit ſemetipʒ vſqʒ ad mor
tem. ꝑpter qđ et deus exaltauit illū ⁊c̄. qđ verbū tra
ctans mgr̄ dicit aperte. Dicit aplus ꝑpterea xp̄m ex
altatum per impaſſibilitatis gloriā. qꝛ ē humiliatus
ꝑ paſſionis obedientiā. ergo meruit in paſſiōe. ¶ Itē
Aug. exponēs verbum predictū. vt chriſtus clarifice
tur in reſurrectione. prius humiliatus ē in paſſione.
vr̄ ğ ꝙ ꝑ meritū paſſionis. ꝑuenerit ad gloriā reſur-
rectionis. ¶ Itē nihil eſt magis meritorium ꝙ̄ opus
patientie. ꝑpter qđ dicit̄ Iaco. j. patiētia opus per-

fectū habet. Sed patiētia cōſiſtit in tolerantia paſſio
nū. ḡ videtur ꝙ xp̄s in paſſiōe multū meruerit. Itē
nihil ē ſatiſfactoriū niſi qḋ ē meritorium. ſ paſſio xp̄i
fuit ſatiſfactoria ſicut dicunt ſancti. ḡ fuit meritoria.
ḡ xp̄s meruit patiēdo. ¶ Itē oīs qui patit̄. aut paſ
ſionē promeruit. aut per paſſionē meretur. alioquin
pateretur ſine iuſticia. pateretur etiā fruſtra. Sꝫ xp̄s
nō meruit paſſionē. qꝛ imunis fuit a culpa criminali.
meruit ḡ ꝑ paſſionē. alioqn paſſus eēt iniuſte et fru
ſtra. qḋ eēt magne impietatis et inſanie. ¶ Sꝫ cōtra.
Paſſionibus ſicut dicit ph̄s nec laudamur nec vitu
peramur. ſ ꝑ oē ꝑ qḋ meremur laudamur. ḡ paſſio
nibus non meremur. ḡ xp̄s patiēdo nō meruit. Itē
paſſio ē effectus et illatio actionis. ſ qualis ē cā talis
ē effectꝰ. ſi ḡ actio paſſiōꝫ iſcrēs n̄ fuit meritoria. vḋ
ꝙ nec ipa paſſio fuerit meritoria. ḡ xp̄s in paſſiōe nō
meruit. Itē nihil ē meritoriū niſi qḋ ē volūtariū. ni
hil āt ē volūtariū niſi qḋ a pꝛio intriſeco ē. ſicut patꝫ
ꝑ diffinitionē volūtatis quā ponit ph̄us in ethicis.
Volūtariū ē cuius ꝓncipiū ē in ipo. Sed paſſio xp̄i
fuit ab extra ſicut patet. ḡ non fuit meritoria. ¶ Itē
nihil ē meritoriū niſi qḋ ē ſm̄ naturaꝫ. ſ paſſio ē mo
tus contra naturā. ſicut dicit Dam̄. ḡ impoſſibile eſt
paſſione mereri. ḡ ꝛc̄. Itē oē meritū ortuꝫ hꝫ ab ali
qua virtute. omnis autem virtus cōſiſtit in rōne vt
rō eſt. ḡ oē meritū cōſiſtit circa rationē vt ratio ē. ſ
paſſio xp̄i ſolūmō fuit circa ſenſualitatē. et circa ra
tionem ꝑ modum nature. ḡ non videt̄ ꝙ xp̄s in paſ
21 ſione aliquid meruiſſet. ¶ R. dōm ꝙ xp̄s nō tm̄ me
ruit in actione ſed etiā in paſſiōe. non eīm paſſus fuit
fruſtra ſ ex rationabili cā. nec paſſus fuit ꝓpter de
meritum culpe. ſed ꝓpter amorem veritatis et iuſti
cie. Et ꝓpterea notādum ꝙ in paſſione ē duo cōſide
rare. vicꝫ paſſionis cauſam. et paſſionis ſuſtinētiaꝫ.
Paſſionis cā ē a violētia agentis. ſ paſſiōis ſuſtinē
tia ē a volūtate pacientis. Quātū ad pmū paſſio n̄
ē meritoria nec demeritoria. qꝛ eſt ab extra. Quātuꝫ
ad ſcḋm pōt eē meritoria et demeritoria. Meritoria
aūt ſi quis cā pferat ex volūtate bona. Demeritoria
autem ſi quis cā ſuſtineat impatienter et ex volunta
te iniqua. Quoniā ḡ xp̄s paſſionē ptulit non tm̄ ex
voluntate bona. imo etiā ex volūtate optima. hinc ē
ꝙ paſſio eius fuit meritoria. nō ſolum ſicut paſſiōes
ſanctoꝝ. ſ inter oīa merita tenuit principatū. Et cō
22 cedende ſunt rōes que hoc oñdūt. ¶ Ad illud vero
qḋ obī ꝙ paſſiōibꝰ nec laudamur nec vituperamur.
dōm. ꝙ verū ē ſm̄ ꝙ ſunt pure paſſiones. put auteꝫ
coniuncta eſt eis voluntas bona vel mala. ſic habēt
ſortiri rōeꝫ meriti et demeriti. laudis vel vituperij.
Et ſic fuit in paſſione xp̄i. qui oblatus ē qm̄ ipe volu
it. et libenter et patienter paſſionē ſuſtinuit. qm̄ pro
23 tranſgreſſoribus orauit. Ad illud qḋ obī ꝙ paſſio
ē effectus actionis. dḋ. ꝙ verū ē quātū ad efficaciam
in genere nature. pōt tm̄ nihilominꝰ eē effectus volū
tatis in genere moris ꝗtuꝫ ad cōplacentiā. et ꝑ hoc
pōt ponere in genere moris. et qm̄ volūtas paſſionē
acceptās fuit bona. ꝗuis volūtas paſſionem iſcrēs
fuerit mala. hinc ē ꝙ quāuis actio diſpliceret. paſſio
tm̄ grata fuit. iḋ non ſequit̄ ꝙ ſi actio fuit demerito
ria ꝙ ꝓpter hoc paſſio. Actio eīm nō erat cā paſſiōis
24 in genere moris. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ paſſio fuit in
uoluntaria. dōm ꝙ quāuis hoc ſit veꝝ quātū ad vio
lentiā que eſt ab extra. nō tm̄ eſt verū quantuꝫ ad ſu
ſtinentiā que eſt ab intra. et iḋ ratio illa nō cōcludit
ꝙ nullo mō paſſio xp̄i eēt meritoria. non eīm tm̄ erat
ab extra. ſ etiā quodā mō erat ab intra ꝑ cōplacenti
am et ſufferētiā. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ paſſio ē cōtra 25
naturā. dōm. ꝙ eē contra naturā eſt dupliciter. aut
qꝛ eſt contra naturale dictamen rōnis. aut quia ē cō
tra naturalē appetitum ſalutis. Primo mō accipien
do naturale ſic illud qḋ eſt cōtra naturā ē viciū. niſi
forte ſit ſupra naturā. ſicut ē in aſſenſu fidei. Scḋo
mō accipiendo naturale ſic illud qḋ ē contra natu
ram poteſt eſſe meritoriū ꝗuis ſit penale. et hoc mō
accepit Dam̄. cum dicit ꝙ paſſio eſt contra naturaꝫ.
¶ Ad illud qḋ obī ꝙ omne meritū conſiſtit circa ac 26
tum rationis. dḋ. ꝙ verum ē. Sed aliquid eſſe circa
actum rationis contingit tripliciter. Vel ꝑ modum
elicientis. vel per modum importantis. vel per mo
dum acceptantis. Quāuis autē paſſio xp̄i non eſſet
in ratione ꝑ modum elicientis vel ꝑ modum iportā
tis. erat tm̄ ꝑ modū acceptātis. ꝛ hoc dabat ipi paſſio
ni meriti rationem. dat etiam paſſionibꝰ noſtris rōe
conſimili. et per hec q̄ dicta ſunt poteſt ſolui illa que
ſtio qua queritur vtrum paſſionibus contingat me
reri vel demereri.

Onſequenter queritur de merito chriſti quā
tum ad fructum ſiue quantum ad premiū. Et
circa hoc queruntur tria. Primo querit̄ vtrū
xp̄s meruerit ſibi dei fruitioneꝫ. Secundo queritur
vtrum meruerit ſui corporis glorificationē. Tercio
vtrum meruerit nobis ianue apertionem.

¶ Queſtio. j. d

Utrum chriſtus ſibi meruerit dei fruitionē ſiue pre
mium ſubſtantiale. Et ꝙ ſic videtur. qꝛ ſicut ſe habet
gratia ad gloriam. ſic ſe habet meritum ad premiuꝫ.
ſed xp̄us habuit gratiā ordinatam ad gloriam. ḡ ha
buit meritū ordinatū ad premium. ſed gloria ꝯſiſtit
in dei fruitione que eſt premium ſubſtantiale. ḡ ꝛc̄.
¶ Item qui meretur ex charitate. tanto maius me
retur quāto maiorem hꝫ charitatē. ſ charitas xp̄i fu
it maxima. ḡ ei debebat̄ maximū pmiuꝫ. ſ maximuꝫ
pmiū nō eſt niſi pmiū ſubale qḋ deus ē. ḡ ꝛc̄. Item
glorioſiꝰ ē habere pmiū ꝑ merita ꝙ ſine meritis. Sꝫ
xp̄s i gloria excellit oēs ſctōs. ḡ ſi alij ſancti habuerē
premiū ſubale ꝑ merita. multo fortiꝰ vī ḋ xp̄o. ¶ Itē
angeli ſancti habuerunt premiū ſubale ꝑ merita ſm̄
cōem opinionē oīm. ſed angeli ſimul habuerūt grati
am et gloriā. ſicut in ſcḋo libro oſtenſuꝫ fuit. ḡ ſi non
fuit minoris efficacie gratia in xp̄o ꝙ in angelis. vi
detur ꝙ xp̄s ſubale premiū meruerit. quamuis meri
tum ſm̄ tēpus premiū nō preceſſerit. Item cū deꝰ
inducit aliquā formā ſubito. quā creatura acquirit
ꝑ ſucceſſionē. nihil omittit deus de illis diſpoſitioni
bus quas natura introduceret ſucceſſiue. qḋ pꝫ. ſi de
us ſubito de aqua faceret ignē. introduceret in natu
rā aque raritatem et ſiccitatē et caliditatē. ḡ ſi crea
tura nata eſt peruenire ad premiuꝫ glorie per meri
ta gratie. videt̄ ꝙ merita nōdum fuerunt in chriſto.
ꝗuis gloria ſibi collata fuerit a ſue conceptionis pri
mordio. Sꝫ cōtra. Aug. xiij. li. ḋ tri. In rebꝰ ꝑ tpa or
ris illa ſūma gr̄a ē q̄ hō in vnitate pſone ꝯiūctꝰ ē deo.
Et in ench. dicit. ꝙ nullis ꝓcedentibꝰ meritis ille hō
copulatꝰ ē deo. ſ illa copulatio nō potuit eē ſine dei
fruitione que ē premiū ſubale. ḡ n̄ vī ꝙ pmiū ſubalē
hūit chriſtus ꝑ aliqḋ meritū. Item Aug. in ench.
facta eſt quodā modo gr̄a ipſa illi homini naturalis.
qua nullum poſſet admittere peccatum. ſed talis

eſt gratia cõſũmata.ꝫ nõ ẽ aliud ꝙ̃ gloria ſiuẽ premi
um ſubſtãtiale.ḡ premiũ ſubſtãtiale fuit xp̃o q̃dam
modo naturale.ꝭ nihil tale acquirit̃ ꝑ merita. ḡ ꝛc.
Itẽ meritũ naturale ãñcedit p̃miũ.ꝭ vſus vel act⁹
virtutis naturaliter ſequitur habitũ.cũ ḡ habit⁹ grẽ
et glorie ſil' fuerit in xp̃o. vĩ ꝙ merita ſubſecuta ſint
ſubale p̃miũ.ḡ nõ ordinant̃ in xp̃o ad ſubale premiũ
ꝓmerendũ. Itẽ diſpoſitio naturalis ãñcedit illud
ad qđ diſponit. Sꝫ deiformitas glorie diſponebat
aiaꝫ xp̃i ad vnionẽ diuinitatis. diſpoſitione inq̃ꝫ cõ
gruitatis.ḡ deiformitas glorie in xp̃o naturaliter p̃
cedebat vnionẽ ꝑſonalẽ ꝗuis ſil' eẽt tp̃e. ꝭ vnio pſo
nalis naturaliter in xp̃o ãñcedebat meritũ et lib. ar.
vſum.ḡ in xp̃o merita ſequebant̃ ſubale p̃miuꝫ ſm
ordinẽ nature.redit ḡ idẽ qđ prius.¶ Itẽ meritũ pre
mij ſubſtãtialis potiſſime ꝯſiſtit i actu et affectu cha
ritatis.ſm que aia bꝫ i deũ moueri.ꝭ ſm illũ affectuꝫ
xp̃s nõ erat in ſtatu viatoris ꝭ in ſtatu cõprehẽſoris.
Si ḡ nõ merebat̃ inquãtũ cõprehẽſor ꝭ inquãtũ via
tor.nõ merebat̃ ſm illũ affectũ charitatis in quo cõ
ſiſtit meritũ premij ſubalis.ḡ vĩ ꝙ ſubſtãtiale premi
27 um nõ meruerit.¶ R. dõm.ꝙ cõiter nõ cõceditur ꝙ
xp̃s ſibi meruit ſubſtãtiale p̃mium.et hoc innuit ma
giſter in lr̃a ſatis expreſſe. Rõ aũt h⁹ eſt. Nã meritũ
dicit ordinationẽ ad p̃miũ.ſicut diſpoſitio ad cõple
mentũ.ſicut via ad terminũ.et iõ neceſſe ẽ meritum
precedere p̃miũ vel tp̃e vel ſm ordinẽ nature. Neu
tro aũt mõ debuit in xp̃o precedere nec p̃ceſſit. ꝓpt̃
hoc ꝙ aia xp̃i non eẽt ad vnionẽ ydonea.niſi eẽt bea
tiſſima et deiformiſſima.qđ quidẽ fit ꝑ glorie influen
tiã. Si ḡ neceſſe fuit vnionẽ illã antecedere oĩa meri
ta ſm ordinẽ nature.neceſſe etiã fuit deiformitatem
glorie in xp̃o precedere oẽm vſum gratie.iõ gloria in
xp̃o preceſſit oĩa merita ꝓpter ſummã dignitatẽ que
fuit in aia xp̃i a ſua creatione.vicꝫ ꝓpter vnionẽ ipſi
us ad verbũ.Et iõ cõcedendũ ẽ ꝙ xp̃s ꝓp̃e loquen
do nõ meruit ſibi ſubale premiũ.Et concedẽde ſunt
28 rõnes q̃ ad hoc inducte ſunt. Ad illud qđ obĩ ꝙ ſi
cut gratia ordinat̃ ad gloriã.ita meritũ ad premiuꝫ.
Dõm.ꝙ quo ad q̃d ẽ ſimile.quo ad q̃d nõ. Silẽ eñ
ẽ quo ad cõditionẽ diſponẽdi.ꝭ nõ ẽ ſimile q̃tuꝫ ad
originẽ.ꝓ eo ꝙ tã gratia q̃ꝫ gloria ẽ habitus infuſus
diuinit⁹ nõ a nobis.ꝭ meritũ ẽ vſus ꝓcedẽs a li. ar.
gratia informato.iõ in xp̃o potuit eẽ ordo gratie ad
gloriã ſaluo ordine vtriuſq̃ꝫ ad vnionẽ. ſic aũt nõ eſt
29 de ordine meriti ad premiũ.ſicut oñſuꝫ ẽ prius. Ad
illud qđ obĩ ꝙ maxima charitas meret̃ maximũ pre
miũ.dõm ꝙ illud eſt verꝫ ſi charitas teneat rõnẽ me
rendi ſm ꝙ maxima.ꝭ charitas xp̃i ſm motũ ipi⁹ in
deũ q̃ erat maxim⁹ et intenſiſſimus plus tenebat ra
tionẽ premij q̃ꝫ meriti.imo erat ipm premiũ.iõ cũ eẽt
30 ipm premiũ.nõ merebat̃ ſubſtãtiale premiũ. Ad il
lud qđ obĩ ꝙ glorioſius ẽ habere premiuꝫ ꝑ merita.
dõm.ꝙ illud veritatẽ bꝫ in eis q̃ ſolũ hñt vniri deo
ꝑ conformitatẽ affectionis.in iſtis eñ ẽ gratia et glo
ria q̃ſi accidẽtalis ꝑ modũ acq̃ſitõis.et a natura ſua
nati ſunt indifferẽter eẽ boni et mali.Secus aũt ẽ de
hõie aſſumpto a verbo.qui nõ tñ vnit⁹ ẽ dõ ꝑ cõfor
mitatẽ affectiõis.ꝭ etiã vniõe ꝑſonali.vt nõ dicat̃ di
uinus ꝭ deus.et ꝓ tãto iſti homi gratia ẽ quodã mõ
naturalis.ꝛ multo glorioſius ẽ ei habere gloriã a ſua
p̃ma creatione q̃ꝫ habere eã ꝑ acquiſitionẽ.ſicut mul
to glorioſius eſt eẽ deũ q̃ꝫ dei ſeruũ.et iõ autoritas il
31 la nõ bꝫ locũ circa xp̃m.¶ Ad illud qđ obĩ ꝙ angeli
habuerũt ſimul gratiã et gloriã.meritũ et premium.
dõ.ꝙ non eſt ſimile.qꝛ in angelis vſus libe.ar.preceſ
ſit infuſionẽ gratie.et iõ in ipa infuſione gratie mot⁹
libe.ar.gratia informãs (in quo cõſiſtit meritũ) po
tuit p̃cedere ipm premiũ ordine nature. ꝗuis eẽt ſil
tp̃e.Secus aũt ẽ in chriſto qui prius ordie nature ha
buit deiformitatẽ glorie.q̃ꝫ vſuꝫ volũtatis delibera
tiue.ſicut p̃us oñſum eſt. ¶ Ad illud qđ obĩ ꝙ deus 32
ſubito faciendo nihil omittit d' his que ſucceſſiue cõ
currũt in opatiõe creature.dõm.ꝙ cũ creatura indu
cit aliquã ꝑfectionẽ vel formam duo ẽ ibi conſidera
re.vicꝫ.et qualitates et diſpoſitões a p̃te ſuſcipiẽtis.
et opationes a parte agentis et preparantis. Cũ er
go dicit̃ deus nihil omittit opando ſubito d' his que
natura introducit.hoc ẽ verꝫ de equalitatibus et diſ
poſitionib⁹ informantib⁹ ſuſceptibile.ꝭ nõ eſt veruꝫ
de operibus p̃ambulis ad illas diſpoſitiones.ꝛ iõ ex
ratione hac non põt concludi ꝙ merita in chriſto p̃
ceſſerunt premium.cum meritũ conſiſtat in opere ꝓ
cedente a voluntate.ꝭ hoc põt concludi ꝙ in chriſto
fuit perfectio virtutum et habituũ.q̃ animaꝫ habili
tant ad gloriam ſiue ad ſubſtantiale premium.

Queſtio. ij. e

Utrum xp̃us meruit ſui corporis glorificationeꝫ. Et
ꝙ ſic videt̃ auctẽ magiſtri i littera.merito hũilitatis
et aia impaſſibilis facta eſt.et caro imortalis.ḡ xp̃us
meruit immortalitatẽ carnis.ḡ glorificationem cor
poris. Item ſicut ꝑ humilitatem ꝑuenitur ad exal
tationẽ.ſic paſſio via eſt ꝑueniendi ad impaſſibilita
tem.ꝭ xp̃us hoc modo peruenit ad impaſſibilitatem
corporis.ḡ illã prius ꝓmeruit. ¶ Item efficaci⁹ me
ret̃ quis ſibi q̃ꝫ alij.hoc nõ habet inſtãtiam de his q̃
ſunt nata cadere ſub merito.ꝭ chriſtus meruit alijs
reſurrectionẽ et corporis glorificationẽ. ergo multo
fortius meruit ſui corporis glorificationem. ¶ Iteꝫ
nihil plus requiritur ad rationem meriti niſi meren
di principium.et ſtatus.et ordo meriti ad premium.
Sed hec omnia reperiunt̃ in chriſto ex parte glorifi
cationis corporis.habebat eñ charitatem q̃ erat prĩ
cipium boni operis.habebat etiam ſtatum merendi
ex parte inferiori.expectabat etiã glorificationeꝫ cor
poris de futuro.Si ḡ oĩa illa concurrunt in xp̃o q̃ re
quiruntur ad meritũ. videtur ꝙ chriſtus glorifica
tionem corporis ſui merebatur. Sed cõtra. Premi
um eſt excellentius merito.quia deus remunerat ſu
pra condignum.ſed charitas chriſti ſuperexcedebat
glorificationem corporis.ergo opus ex charitate illa
procedens dignum erat maiori remuneratione.non
ergo ordinabatur ad glorificationem corporis ſicut
ad premium. ¶ Item anima chriſti beatificata fuit
abſq̃ꝫ meritis propter vnionem ipſius ad deitatem.
ergo pari ratione videtur ꝙ corpus chriſti abſq̃ꝫ me
ritis debuerit effici glorioſum. ¶ Iteꝫ chriſtus nun
q̃ꝫ habuit tributum mortalitatis. ergo videtur ꝙ ipi
corpori chriſti de ſe deberetur gloria imortalitatis.
non ergo videtur ꝙ eã per merita acquiſierit. ¶ Iteꝫ
aut glorioſius erat chriſto habere gloriam corporis
ſine meritis.aut per merita. Si ſine meritis.et quod
glorioſius eſt.chriſto eſt attribuendum. ergo chriſt⁹
gloriam illaꝫ ſibi non meruit. Si per merita.pari ra
tione erit et de gloria anime. Si ergo illam non
meruit. videtur ꝙ nec iſtam. ¶ Item aut neceſ
ſarium erat chriſtum mereri gloriam corporis aut

nō. Si nō erat neceſſarium. cum xp̄us nulla fecerit
ꝓpter neceſſaria. n̄ viꝫ ꝙ chriſtꝰ gl'aꝫ illā acq̄ſierit ꝑ me
rita. Si neceſſarium erat. ergo xp̄us meritis indige
bat ad ſui glorificationē. ¶ Sꝫ contra. Deꝰ puulos
glorificat ꝑ ſolā gratiā abſq; meritis ſuis. ergo ſi multo
maior gratia fuerat in xp̄o. n̄ viꝫ ꝙ ad ſui glorificatio
nē meritis indiguerit. Itē ſi chriſtus meruit ſibi glo
riā corporis ſiue ſtolā ſcdam. ergo patiebat ad vtilitatem
ſuā. nō ergo ſolū patiebatur ꝓpter indigētiā nr̄am. et ſi
hoc verum ē. tūc nō tenemur ei ad tātas grās agen
das ad quātas tenemur ei ſi nihil ſibi meruiſſet. ſ; ſo
53 lum ꝓ nobis crucifixus fuiſſet. ¶ Re. dō. ꝙ abſq; du
bio chriſtꝰ ſibi meruit glorificationē corporis. nō ſolū i
agēdo. verū etiā in patiēdo. ſicut mgr̄ expreſſe dicit
i lr̄a. Rō aūt hꝰ ē. q2 xp̄s dī et hoim mediator. ſimul
debet eē cōprehēſor et viator. Cōprehenſor ꝓpter ſu
am dignitatē. et viator ꝓpter noſtrā neceſſitatē. Et
iō ꝑtim debuit eē in ſtatu glorie. partim in ſtatu mi
ſerie. In ſtatu aūt miſerie nō debuit eē ſcḋm ſuperiorē
ptē ſ; ſcḋm iferiorē. i. ſcḋm carnē. et iō ſcḋm diuinā diſpoſi
tionē neceſſariū fuit differri corporis xp̄i glorificatio
nē. vt xp̄s eēt in ſtatu in quo ꝓ nobis poſſet mereri
⁊ ſatiſfacere. Dū aūt xp̄s nobis merebat ⁊ ꝓ nobis
ſatiſfaciebat. faciebat opus deo placentiſſimū. et ita
remunerabile ſcḋm aliquā partē glorie. Cū ergo remune
rari nō poſſet quātū ad ſtolā primā. ſ; q̄tū ad ſtolaꝫ
ſecūdam. merebat vtiq; tunc xp̄s ꝓprij corporis glo
54 riā. vn̄ cōcedēde ſunt rōes que ſūt ad iſtā ptē. ¶ Ad
illud vero qḋ obī ꝙ premiū ē excellētius merito. dō.
ꝙ illud nō hꝫ ſemꝑ veritatē. ⁊ ſi hoc veꝫ ſit de pmio
ſubali quo deꝰ remunerat hōieꝫ ſupra cōdignuꝫ. nō
tn̄ oportet ꝙ vbiq; hēat locū. Maiori eñ bono pōt
mereri hō minus bonū. et iō nō valet iſta rō in meri
to. q2 reſpicit ſcdam ſtolā. Poſſet tn̄ aliter dici ꝙ pre
miū ē excellētius merito ſcḋm ꝙ fit comparatio ad ſtatū
et ad opꝰ ꝑ qḋ quis meref. et ſic nō hꝫ inſtātiā in ꝓ
poſito. Nā ſtatus corporis fuit nobilior poſt glorifica
tionē ꝙ̄ ante. gloria etiā corporis excedebat in bono la
bores corporis quos xp̄s ſuſtinuit. Poſſꝫ etiaꝫ tercio
mō dici ꝙ illud habꝫ veritatē de merito qḋ ordinat
ad p̄miū finaliter et cū p̄ciſione. ſic aūt nō eſt in ꝓpo
ſito. nam xp̄s p̄ncipaliter nō merebat ꝓpter corporis
ſui glorificationē. ſ; ꝓpter hūani generis repationē.
55 Ad illud qḋ obī ꝙ aīa ſine meritis hūit ſtolam pri
mā. dō. ꝙ nō ē ſimile. q2 vnio diuine nature ad hūa
nā potius patif imꝑfectionē ex pte carnis ꝙ̄ ex par
te aīe. ꝓpter hoc ꝙ ē ibi carentia mioris boni. vt me
lius pōt haberi ex his q̄ habita fuerūt in p̄cedētibꝰ.
iō quāuis gloria aīe p̄ceſſerit oīa merita. glīa tn̄ cor
poris potuit ſequi. ac ꝑ hoc mediātibus meritis ac
56 quiri. Ad illud qḋ obī ꝙ corpus illud nō habebat
debitū mortalitatis. dō. ꝙ ex hoc nō pōt concludi ꝙ
xp̄s gloriā corporis nō meruerit niſi eo modo dicendi
meritū quo quis dicif de indebito facere dbitū. hoc
āt mō xp̄s ſibi nō meruit ſicut prius dictū fuit. ſ; alio
mō dicēdi viꝫ quo quis de debito vno mō. facit de
bitū alio mō. Ideo licet imortalitas debēf xp̄o. nihi
lominus tn̄ imortalitas potuit cadere ſub eiꝰ merito
57 iſto mō accepto. Ad illud qḋ querif. ſi erat magis
glorioſum habere ꝑ merita ꝙ̄ ſine meritis glorifica
tionē corporis ⁊c. dō. ꝙ hoc erat maxime glorioſuꝫ. q2
ꝯueniēbat xp̄o inquātū redēptor et mediator. qḋ q̄
dē eſt officiū magne glorie et excellētie. viꝫ. vt ꝑ hu
militatē paſſionis ꝯueniret ipē cum mēbris ſuis ad
ſublimitatē reſurrectiōis. et iō nō ē ſimile ex pte aīe.
q2 nō ſic decet mediatorē dei et hominū habuiſſe ſtā
tū viatoris ſcḋm ptē ſupiorē anime ſicut ex parte car
nis. Ad illud qḋ obī. ſi erat neceſſariū mereri gloriā 58
corporis ⁊c. dō. ꝙ neceſſariū ad p̄ns dici pōt dupliciť.
viꝫ. ex indigentia. et ex ſufficiētia. Ex indigētia. ſicut
dī neceſſariū ē alicui comedere ad hoc vt poſſit viue
re. et iſto mō non fuerūt neceſſaria merita xp̄o quaſi
eis indigeret. ſ; ſunt neceſſaria nobis. Alio modo di
citur neceſſarium ex ſufficientia. ſicut neceſſariū ē lu
cē copioſaꝫ diffundi ꝑ partes diuerſas. et hoc mō ne
ceſſariū fuit xp̄m mereri. q2 cum eēt cōfirmatꝰ in bo
no. et eēt in ſtatu in quo poterat mereri. neceſſariuꝫ
erat xp̄m tūc facere que eēnt deo placita et remune
ratione digna. iō patet ꝙ non ē ſimile de puulis q̄ ꝓ
pter imꝑfectionē et impotentiaꝫ aſſequunf gloriam
ꝑ merita aliena. vt per merita xp̄i. ſicut contrahunt
culpam ꝓpter peccatū primi pentis. ¶ Ad illud qḋ 59
obī ꝙ ſi meruit ſui corporis glorificationē. ꝙ paſſus ē
ꝓ ſe. dō. ꝙ pati ꝓ ſe pōt aliquis dupliciter. aut ita ꝙ
vtilitas ꝓpria dicat finem p̄ncipaliter mouētem. et
hoc modo ſi xp̄us paſſus fuiſſet ꝓ ſe. minus liberali
ter paſſus eſſet. minuſq; eēmus ei obligati ad gratia
rū actiones. Alio mō pati ꝓ ſe pōt dicere vtilitatem
ꝓpriam. non p̄ncipaliter mouētem. ſ; quodā modo
cōcomitantē et conſequētē. et hoc modo nō diminu
it de liberalitate beneficij. et ſic xp̄s paſſus fuit ꝓ ſe.
q2 patiēdo aliquid meruit ſibi. licet non pateref pro
pter comodū ſuū. ſ; ꝓpter meritū noſtrū. ſine paſſio
ne eñ xp̄s nihilominus fuiſſet glorioſus. nō ſoluꝫ in
anima. ſ; etiam in corpe. nos vero ſine paſſione defe
ctum habuiſſemꝰ. nō ſolū ex pte aīe. verū etiā ex pte
corporis niſi deus alio mō ſubueniſſet.

¶ Queſtio. iij. f

Utrū xp̄s meruerit nobis ianue apertionē. Et ꝙ ſic
vī aucte Aug. ſuper ep̄lam ad Hebre. Per aliā hoſti
am non potuit nobis apiri aditus et fieri ſalus niſi
ꝑ mortē vnigeniti. cui tanta fuit humilitas et patien
tia. vt eius merito pateret credentibus in eū aditus
regni. Itē hoc videf aucte magiſtri in lr̄a. xp̄i humili
tas qua mortē guſtauit. ingreſſuꝫ regni celeſtis oībꝰ
ſuis impleto dei decreto aperire voluit. ꝙ ſi veꝫ eſt.
redit idem qḋ prius. ¶ Item nullus introibat celū
anteꝙ̄ xp̄us pateretur et moreretur. ſ; deſcendebat
ad limbū ſicut patet ꝑ vetus teſtamētū. ſ; mō aſcen
dunt. ergo vī ꝙ mō apta ſit ianua ꝑ xp̄i meritū. ¶ Iteꝫ
ſi alif ꝙ̄ ꝑ xp̄i merita potuiſſemꝰ introire ad gloriaꝫ
paradiſi. ergo ſine morte et paſſiōe xp̄i poſſemꝰ ſaluari.
et ſi hoc. ergo xp̄s mortuus eēt gratis. ꝙ ſi hoc ē incōue
niēs. reſtat ꝙ non fuit apta ianua padiſi niſi ꝑ meri
ta xp̄i. Sed cōtra. Si xp̄s meruit nobis apertioneꝫ
ianue paradiſi. aut ergo paradiſi terreſtris aut celeſtis.
Paradiſi terreſtris non. quia mortales non ingredi
untur illuc. Et p̄terea Enoch et Helyas ingreſſi fue
runt ante chriſti aduentum. Paradiſi celeſtis non.
quoniā in celo nulla fuit poſita cuſtodia vel clauſu
ra. Homo enim non fuit de eo eiectus. ergo non vi
detur ꝙ per merita chriſti ſit aperta ianua alicuius
paradiſi. ¶ Item ſi chriſtus aperuit nobis ianuam
meritis ſuis. aut ergo merito actionum. aut merito
paſſionuꝫ. Si merito actionū. ergo videf ꝙ fruſtra fue
rit paſſus ex quo actiones ſue ſufficiebant quantum
ad merituꝫ. Si paſſionibus. ergo vī ꝙ chriſtus pro

fecerit quantū ad meritū. ¶ Itē oē meritū cōſiſtit in
radice charitatis. et charitas in xp̄o ñ creuit. ḡ oē qd̄
xp̄s meruit. ab initio meruit. ſ aditū regni ab initio
nobis ñ meruit. alioqñ ñ oportuiſſet eū pati. ḡ nūꝗ vī
ꝙ aditū illū potuiſſet nobis deinceps mereri. ¶ Itē
aut iuſtū erat nobis ianuā aperiri. aut iniuſtum. Si
iuſtū. ḡ circūſcriptis meritis xp̄i debebat nobis pate
re aditus regni. Si iniuſtū. ſ xp̄s nihil meruit niſi iu
ſtū. ḡ nō meruit nobis apertionē. ¶ Itē charitas me
retur gloriā ex cōdigno. ſ Abraam habuit charitatē
ſicut nos habem⁹. ḡ aut deus cū eo iniuſte egit. aut
cū in gloriā introduxit. et ſi hoc. aditus regni patuit
ante aduentū xp̄i. nō ḡ apta fuit ianua ꝑ merita ei⁹.
¶ Itē fides xp̄i añ aduētū xp̄i ita introducebat ho-
mines a ſtatu culpe in ſtatū grē. ſicut et poſt aduētū.
ḡ et pari rōe ſic debuit introducere a ſtatu vie in ſta-
tum glorie tūc ſicut nūc. ḡ ſi nunc fidelibus mortali-
bus pꝫ ingreſſus in celū. vī ꝙ et añ aduētū xp̄i. ḡ ia-
40 nua celi nō fuit apta ꝑ eius merita. ¶ Re. ad p̄dicto-
rū intelligētiā ē notandū. ꝙ ē paradiſus terreſtris.
et eſt paradiſus celeſtis. et Adā peccāte vtriuſq3 ia-
nua clauſa fuit. Clauſio aūt ianue padiſi terreſtris ſi
gnum fuit clauſionis ianue padiſi celeſtis. Eſt autē
paradiſus celeſtis aperta viſio dei. clauſio aūt h⁹ ia-
nue fuit impoſſibilitas vidēdi deū facie ad faciē. que
īpoſſibilitas cōſurgebat ex merito peccati ade. et ex
decreto diuine ſniē. q̄. ſ. deus dterminauerat nemines
ad ſui aſpectū admittere. niſi facta eēt ſibi emēda et
ſatiſfactio ꝓ illo peccato. et qm̄ emenda et ſatiſfac-
tio facta ē ei ꝑ xp̄m ſicut melius manifeſtabit. hinc ē
ꝙ ꝑ meritū xp̄i patuit nobis ingreſſus in celū. Vnd̄
41 concedēde ſunt rōes et auctes q̄ hoc oñdunt. ¶ Ad
illud ṽo qd̄ opponit de padiſo celeſti et terreſtri. dd̄
ꝙ ꝑ meritū xp̄i patuit nobis aditus in paradiſū ce-
leſtem. cui⁹ ianue clauſio facta fuit nobis ꝑ diuinam
ſniam ſicut p̄dictū ē et mgr̄ r̄citat in lr̄a. propter hoc
42 rō inducta ꝓcedit ꝑ ſuppoſitionē falſi. ¶ Ad illd̄ qd̄
q̄rit vtrū meruit nob̄ apertionē ianue actōe vl' paſſiōe.
dd̄. ꝙ ꝑ paſſiōꝫ. Per paſſiōꝫ eñ ſatiſfecit ꝛ penā ꝑſol
uit. nec ſequit ꝙ ꝓpter hoc in merito ꝓfecerit. q2 nō
ſibi ſ nobis meruit. ꝛ iō non pōt ꝯcludi ex hoc ꝙ ipe
ꝓfecerit. ſ ꝙ nos ꝓfecerimus. Ad illd̄ qd̄ opponit 43
ꝙ meritū cōſiſtit totū in radice charitatis. dd̄ ꝙ eſt
meritū adeptionis vite eterne. et ē meritū dimiſſio-
nis pene. Meritū vite eterne cōſiſtit in radice chari
tatis. meritū aūt remiſſiōis pene nō tm̄ conſiſtit in
charitate. ſ etiā in paſſionis acerbitate. Apertio aūt ia
nue p̄ncipaliter ꝯſiſtebat q̄tum ad meritū dimiſſio-
nis pene. ꝓ eo ꝙ illa apertio fieri habebat ꝑ op⁹ ſatiſ-
factiōis. ſatiſfactio aūt fit maxime ꝑ opera penalia.
¶ Ad illd̄ qd̄ opponit ꝙ aut erat iuſtū aut iniuſtū 44
nobis ianuā aperiri. dd̄. ꝙ añ ſatiſfactionē reatu ma
nēte iuſtū erat ianuā nobis claudi. ſ ſatiſfactione iā
facta iuſtū erat nobis ianuā apiri. Vñ xp̄s ſatiſfaciē
do fecit nobis d̄ indebito debitū. ac ꝑ hoc vere et ꝓ-
prie nobis meruit apiri celū. Vñ cum dī ꝙ xp̄us ni-
hil meruit niſi iuſtū. dd̄. ꝙ illd̄ hꝫ veritatē ſi intelliga
tur ꝙ illud retineat rōꝫ iniuſticie poſt meritoꝝ inter
uentionē. ſic aūt nō ē hic ꝓſicut viſuꝫ ē. ¶ Ad illd̄ qd̄ 45
obī ꝙ charitas meret gloriā eternā ex ꝯdigno. dd̄m
ꝙ p⁹ lapſū hōis charitas ñ meret niſi p̄ambulo mo
tu fidei. fides āt abſoluta nō ſufficit niſi ſit fides crea
toris et mediatoris ſine qua nemo pōt iuſtificari. iō
efficacia ōis meriti fundata ē ſup merita xp̄i. Et ꝓ-
pterea nō ſequit ꝙ charitas mereat gloriā circūſcri
ptis meritis xp̄i. vel introducat in ipam. ꝓ eo ꝙ me-
ritū charitatis nr̄e nō excludit xp̄i meritū ſ poti⁹ in-
cludit. ¶ Ad illd̄ qd̄ obī ꝙ fides xp̄i añ paſſionē in- 46
troducebat in grām. ḡ pari rōe et in gloriā. dd̄ ꝙ nō ē
ſile. q2 ſtatus grē bene cōpatit ſecū obligationeꝫ ad
penā. nō ſic aūt ſtat⁹ glorie q̄ excludit oēꝫ īꝑfectionē
pene et culpe. Ideo quāuis dn̄s daret gratiā ꝓpter
ſatiſfactionē nobis ꝓmiſſam. ñ tm̄ debuit dare gloriā
niſi ſatiſfactiōe ſoluta. et iō nō patebat igreſſus in re
gnū niſi p̄us interueniret paſſio xp̄i. ꝑ quā ſolueret
p̄ciū ſatiſfactoriū. et nos ñ tm̄ liberaremur a culpa. ſ
etiā abſolueremur a reatu. Hec aūt infra melius ma
nifeſtabuntur.

Diſtinctio. xix. de redēptione nr̄a facta ꝑ paſſionē xp̄i quātū ad efficaciā et vtilitatē.

Nunc queram⁹ quō ꝑ mortē ipius ꝛc̄. Supra egit mgr̄ de xp̄i incarnatiōe et d̄ his ſm̄ que incarnatio hēbat ordiari ad nr̄am r̄parationē. in hac vero pte agit d̄ r̄dēptiōe nr̄a quē facta ē ꝑ paſſionē. Diuidit aūt iſta ps in duas ptes. In q̄ꝝ pria agit de xp̄i paſſione. In ſcd̄a de morte quē ꝯſecuta ē paſſionē. j. di. xxj. Poſt p̄dicta cōſiderādū ē. vtrū in morte. Pria pars diuidit in duas ptes. In quarū prima agit de efficacia ei⁹ et vtilitate. In ſecūda ṽo agit de cōgruētia et neceſſitate. j. di. xx. Si ṽo querit vtrū alio mō poſſit ꝛc̄. Pria ps q̄ ꝯtinet p̄ntē diſtictionē diuidit in duas ptes. In q̄ꝝ p̄ma agit de efficacia paſſiōis. In ſcd̄a vero agit de ꝑſona redemptoris. ibi. Vñ ipe vere dicit mūdi redēptor. Pria ps diuidit in quatuor ptes. In p̄ma oñdit efficaciā paſſiōis in remiſſionē peccatoꝝ. In ſcd̄a ṽo in deletione cyrographoꝝ. ibi. Itaq3 in xp̄i ſanguine q̄ ſoluit q̄ nō rapuit ꝛc̄. In tercia vero in liberatione a ptāte dyaboli. ibi. factus eſt ḡ hō mortalis. In quarta in ſolutōe p̄cij. ibi. A qua pena tpali et eterna. Similiter ſcd̄a ps p̄ncipalis quatuor hꝫ pteſ. In quaꝝ p̄ma dterminat mgr̄ q̄re xp̄s dī redēptor. In ſcd̄a vero q̄re dicit mediator. ibi. Qui ſolus dī mediator ꝛc̄. In tercia q̄re ſol⁹ xp̄s dī mediator. ibi. Sꝫ cū peccata deleat non ſolum filius ꝛc̄. In quarta ſm̄ quā naturam dicitur mediator. ibi. Vnde et mediator dicit ſm̄ humanitatē. Subdiuiſiōes āt in lr̄a ſatis apparēt.

a ¶ A pctis ꝑ ei⁹ mor
1 tem ſoluti ſum⁹. q2 ꝑ
ei⁹ mortē vt ait apl's
ꝯmēdat nob̄ chari-
tas dei. vī iſta rō nul
la eē. q2 cū per bñfi-
cia dei cōmendet no
bis charitas dei. ſic
ꝑ paſſioneꝫ xp̄i. vī ꝙ
ꝑ beneficia dei iuſti-

De efficacia et vtilitate paſſiōis xp̄i ī remiſſione peccatorum. a

XIX.

Nunc queram⁹ quō ꝑ mortē ipius. a dyabolo. a peccato. et a pena redēpti ſim⁹. A dyabolo ḡ et pctō ꝑ xp̄i morteꝫ liberati ſumus. q2 vt ait apl's. in ſanguine ipi⁹ iuſtificati ſum⁹. et ī eo ꝙ ſumus iuſtificati. i. a peccatis ſoluti. a dyabolo ſum⁹ liberati. qui nos vinculis peccatoꝝ tenebat. Sꝫ quō a a peccatis ꝑ eius mortē ſoluti ſum⁹. Quia ꝑ eius morteꝫ vt ait

Heb. x.

a Ro. v.

Apl'ſ ꝯmendat nobis charitas dei.i.apparet eximia ꝛ
ꝯmendabilis charitas dei erga nos in hoc ꝙ filiū ſuū
tradidit in mortē ꝑ nobis pctōrib᷒. Exhibita aūt tan-
te erga nos dilectōis arra. ꝛ nos mouemur accēdimur
ꝗ ad diligendū deū. q̄ ꝑ nob tantū fecit. ꝛ ꝑ h' iuſtifi-
camur.i.ſoluti a pctis iuſti efficimur. Mors ḡ xp̄i nos
b iuſtificat dū ꝑ eā charitas excitatᷓ i cordib᷒ nr̄is. ᵇDici
mur ꝗ ꝛ alr̄ ꝑ mortē xp̄i iuſtificari. qꝛ ꝑ fidē mort' ei᷒ a
Ro.iii. pctis mūdamur. Vn̄ apl'ſ. Iuſticia dei ē ꝑ fidē iheſu
xp̄i. Et iterū. Quē de᷒ ꝓpoſuit ꝓpiciatorē ꝑ fidē i ſan
guine ipſi᷒.i.ꝑ fidē paſſionis. vt olim aſpiciētes in ſer
pentē eneū in ligno erectū. a morſib᷒ ſerpentū ſanabā-
tur. Si ḡ recte fidei intuitu illum reſpicim᷒ q̄ ꝑ nob pe
pendit in ligno. a vinclis dyaboli ſoluimur.i. a pctis.
ꝛ ita a dyabolo liberamur. vt nec p᷒ hāc vitā in nob in
ueniat qđ puniat. Morte quippe ſua vno veriſſimo ſa
crificio quicquid culpaꝝ erat vn̄ nos dya᷒ ad luenda
ſupplicia detinebat xp̄s extraxit. vt in hac vita tentan-
do nob nō p̄ualeat. Licet em̄ nos temptet p᷒ xp̄i mor-
tem quib᷒ modis ante temptabat. non tamen vincere
Math.xxvi potest ſicut ante vincebat. Nam petr᷒ qui an̄ xp̄i mor-
tem voce ancille territ᷒ negauit. poſt mortē an̄ reges
ꝛ p̄ſides duct᷒ nō ceſſit. Quare? qꝛ fortior.i. xp̄s veni-
ens in domū fort' .i. in corda nr̄a vbi dyabol᷒ h̄itabat.
alligauit fortē.i.a ſeductōne ꝯpeſcuit fideliū. vt tēpta
tionē q̄ ei adhuc ꝑmittitᷓ nō ſequatᷓ ſeductio.

¶ De efficacia paſſionis xp̄i i deletōe cyrogr̄phoꝝ. b

Ps.lxviii. Itaqꝫ in xp̄i ſanguie q̄ ſoluit q̄ nō rapuit redempti ſu-
m᷒ a pctō. ꝛ ꝑ h' a dyabolo. Nā vt ait aug .i li. de ago-
ne xp̄iano. in ip̄o vincuntᷓ inimice nob inuiſibiles ptā-
tes. vbi vincuntᷓ inuiſibiles cupiditates. Fuſo em̄ ſan
guine ſine culpa. oīm culpaꝝ cyrographa deleta ſunt
quib᷒ debitores q̄ in eū credūt a dyabolo an̄ teneban-
tur. Vn̄ q̄ ꝑ mult' effundetᷓ. Per illū ḡ redempti ſum᷒
Math.xvi. in q̄ p̄nceps mūdi nihil inuenit. Vn̄ aug. cām ꝛ modū
Ioh.xiiii. nr̄e redemptōnis inſinuās ait. Nihil inuenit dyabol᷒
in xp̄o vt moreretᷓ. ſ ꝑ volūtate p̄ris mori xp̄s voluit.
nō h̄ns mort' cām de pctō. ſ de obia ꝛ iuſticia mortem
c guſtauit ꝑ quā nos redemit a ſeruitute dyaboli. ᶜInci
deram᷒ em̄ in p̄ncipē hui᷒ ſeculi q̄ ſeduxit adā et ſeruū
fecit. cepitqꝫ nos q̄ſi v̄nactos poſſidē. ſ venit redemp-
tor. ꝛ vict᷒ ē deceptor. Et q̄d fec̄ redēptor captiuatori
nr̄o? Tetēdit ei muſcipulā crucē ſuā. poſuit ibi q̄ſi eſcā
ſanguinem ſuū. Ille aūt ſanguinē fudit nō debitoris
ꝑ qđ receſſit a debitorib᷒. Ille quippe ad h' ſanguinem

ficemur a pctis ſicut
ꝑ paſſionē xp̄i. Item
martyres patiēdo ex-
citāt nos ad credēdū
ꝛ amandū. ḡ ſi paſſio
xp̄i dicitᷓ nos iuſtifica
re. qꝛ nos accēdit ad
charitatē. pari rōne ꝛ
paſſio alioꝝ martyꝝ.
Item ſi hoc verū eſt.
tūc videtᷓ ꝙ iuſtifica-
tio nō ꝯueniat paſſio
ni xp̄i niſi ſolūmodo
ꝑ accn̄s. vicꝫ rōe cha-
ritatis nr̄e. R᷒. dōꝫ ꝙ
mgr̄ ſm p̄dictā rōnē
nō tangit cām iuſtifi-
catōnis totā ſ ꝑtem
cauſe. Preſupponit
em̄ in ip̄a paſſione ra
tionē meriti. ꝑ qđ paſ
ſio xp̄i eſt fons noſtre
ſalutᷓ. Per illā em̄ ple
nitudo gr̄e xp̄i in nos
r̄dūdat. Et illa ſuppo
ſita adiūgit aliā rati-
onē. vicꝫ rōnē exem-
pli, ꝓuocantē ꝛ excitā-
tis. ꝛ hec quidē bona
rō eſt et ſufficiēs p̄ori
p̄ſuppoſita. ꝑ ſe autē
nō ſufficit. Et iō oēs
ille rōnes ꝓcedunt ex
inſufficiēti. Et ꝑ h' pꝫ
rn̄ſio ad illas tres ob
iectōnes.

b ¶ Dicimur q̄ꝫ ꝛ ali
ter ꝑ mortē xp̄i iuſtifi
cari. qꝛ ꝑ fidē mortᷓ e᷒
a pctis mundamur.
Hoc vi' falſuꝫ. qꝛ mul
ti ſunt articuli p᷒ arti
culū paſſionis ſine q̄-
rū fide nō poſſum᷒ iu
ſtificari. ḡ ſicut paſſio
xp̄i dī nos iuſtificare
inq̄tū eſt credita. pa-
ri ratōne ꝛ aſcenſio ꝛ
aduent᷒ ad iudiciuꝫ.
Itē ſicut fides ꝛ cha-
ritas reqruntᷓ ad iu-
ſtificatōeꝫ. ita etiaꝫ et
alie v̄tutes. ḡ ſicut di
cimur iuſtificari ꝑ fi-

dem ꝛ charitatē paſſiōis. ita ꝛ ꝑ h̄ūilitatē ꝛ alias v̄tutes q̄b᷒ aſſimilamur xp̄o patiēti. Iuxta h' q̄ritᷓ. cuꝫ mgr̄ ad-
huc aſſignet terciā rōeꝫ. vicꝫ q̄re dicimur iuſtificari ꝑ paſſiōeꝫ. vicꝫ ꝙ paſſio iuſtificet ſm modū ſacrificij obla
ti. penes q̄d ſumitᷓ ſufficiēs diſtinctio illaꝝ triū rōnū. R᷒. dōm ꝙ nec iſtā rōnē aſſigt̄ mgr̄ tanꝙ̄ p̄ncipalē. ſ ad z
iſtā p̄ſuppoit illā q̄ paſſio dī iuſtificare ꝑ modū meriti. ꝛ illā aſſigt̄ cū dicit. ꝙ xp̄s morte ſua tāq̄ vno veriſſimo
ſacrificio q̄cq̄d erat culpaꝝ in nob deſtruxit. ꝛ ita tres rōnes inuit ſm q̄s paſſio xp̄i dī iuſtificare. Iuſtificat ei
vt hoſtia oblata. vt credita. vt amata. Et iſte tres rōes reducūtᷓ ad illas tres q̄ ſupi᷒ dicte ſt̄. vicꝫ ꝙ paſſio xp̄i
iuſtificat ꝑ modū meriti diſponēt'. ꝛ ꝑ modū exēpli excitāt'. ꝛ ꝑ modū exēplari dirigēt'. vt ſit i ea meritū inq̄tū
hoſtia oblata. excitatē inq̄tū credita. ꝛ directio inq̄tū amata. ſm t̄plex gen᷒ cāe. ꝛ ſic paſſio dī iuſtificare nos
ꝑ fidē ꝛ charitatē. qꝛ mediātib᷒ his duab᷒ v̄tutib᷒ vnimur ip̄i paſſiōi tāq̄ fōti ſalutᷓ. Et ſic pꝫ rn̄ſio ad illa tria
obiecta. Primū ei obiectū ꝓcedit ab inſufficiēti. ſcdm vo diſſoluitᷓ ꝑ defectū ſilitudis. nō em̄ ē ſile de fide ꝛ cha
ritate ꝛ alijs v̄tutib᷒. illud vo qđ tercio q̄rebatᷓ manifeſtū eſt. c ¶ Incideram᷒ em̄ in principē h᷒ ſcl'i q̄ ſedu

ſuū fudit vt pctā nrā deleret. Uñ ꝗ nos dyabolꝰ tene/
bat deletum eſt ſanguie redemptoris. Nō em̄ tenebat
nos niſi vinclis pctōꝝ nrōꝝ. iſte erāt cathene captiuo/
rū. Uenit ille. alligauit fortē vinclis paſſionis ſue. in-
trauit in domū eius. i. in corda eoꝝ vbi ipſe hītabat. et
vaſa eius. ſ. nos eripuit q̄ ille impleuerat amaritudine
ſua. Deꝰ aūt nr̄ vaſa eiꝰ eripiēs ꝛ ſua faciēs. fudit ama-
ritudinē. ꝛ impleuit dulcedine ꝑ mortē ſuā a pctīs re-
dimens. ꝛ adoptōnem glorie filioꝝ largiens.

¶ De efficacia paſſionis xp̄i i libatōe a ptāte dyaľ. c

Factus ē ꝗ hō mortal' vt moriēdo dyabolū vinceret.
Niſi em̄ hō eēt qui dyabolū vincēt. nō iuſte ſꝫ violēter
hō ei tolli videreť q̄ ſe illi ſponte ſbiecit. Sꝫ ſi eū hō vi-
cit. iure maifeſto hoiēz ꝑdidit. ꝛ vt hō vincat. neceſſe ē
vt deus i eo ſit q̄ eū a pctō īmunē faciat. Si ei ꝑ ſe hō
eſſet vel angelꝰ in hoie facile peccaret. cū vtrāqꝫ nām
ꝑ ſe ꝯſtat cecidiſſe. iō dei filiꝰ hoiem paſſibilē ſumpſit i
q̄ ꝛ mortē guſtauit. q̄ celū nob apuit. et a ſuitute dya-
boli. i. a pctō (ſuitꝰ em̄ dyaľ petm̄ ē) ꝛ a pena redemit.

¶ De efficacia paſſionis xp̄i in ſolutōne p̄cij. Quō ꝛ a
q̄ pena xp̄s nos redemit ꝑ mortem. d

A q̄ pena. tpali ꝛ eterna. Ab eterna q̄dez relaxādo de-
bitū. A tpali xō penitus nos liberabit i futuro. qn̄ no/
uiſſima mors inimica deſtrueť. Adhuc em̄ expectamꝰ
redemptōez corpis. ſm aīas xō iam redempti ſumꝰ ex
pte non ex toto. a culpa nō a pena. Nec oino a culpa.
Nō em̄ ab ea ſic redēpti ſumꝰ vt nō ſit. ſꝫ vt nō dn̄etur.
Pctā ꝗ nr̄a. i. penā pctōꝝ nrōꝝ dr̄ in corpe ſuo ſuꝑ li-
gnū portaſſe. q: ꝑ ipiꝰ penā quā in cruce tulit. oīs pena
tpalis q̄ ꝓ pctō ꝯuerſis debeť. in baptiſmo penitꝰ rela-
xať. vt nulla a baptizato exigať. ꝛ in pn̄ia minoratur.
Nō em̄ ſufficeret illa pena q̄ penitētes ligat ecclīa. niſi
pena xp̄i coopareť q̄ ꝓ nob ſoluit. Uñ pctā iuſtoꝝ qui
fuerūt an̄ aduentū in ſuſtētatōne dei fuiſſe vſqꝫ ad xp̄i
mortem dicit apl's. ad oſtenſionē iuſticie eius in h̄ tem
pore. Ecce aperte expoſitum eſt quō ꝛ quid chriſtus ꝑ
mortem nobis meruit ꝛ impetrauit.

¶ Quare xp̄s dicit redemptor. e

ᵈUñ ipſe xē dr̄ redemptor mūdi. ꝛ dei hoīmqꝫ media d
tor. ſꝫ mediator in ſcriptura dicit ſolꝰ filiꝰ ᵉRedemptor e
xō aliqn̄ etiā pr̄ vel ſpūſſanctꝰ dr̄. Sꝫ hoc ꝑpter vſum
ptātis nō ꝑpť exhibitōez hūilitat' ꝛ obie. Nā ſm pote
ſtatis ſil' ꝛ obie vſum filiꝰ ꝓprie dicit redemptor. q: ꝛ i

xit adā ꝛ ſeruū fecit.
cepitqꝫ nos q̄ſi vna-
cl'os poſſidē. Hoc vi-
deť falſuꝫ. q: fraus et
dolꝰ nemini dꝫ ꝑroci-
nari. ꝗ ſi dyaꝰ hoiem
decepit. vr̄ ꝙ ei nō de-
buerit dn̄ari. Itē dy-
abolꝰ nullū ius habe-
bat in nob. ꝗ nō vr̄ ꝙ
aliq̄ iure nos poſſedit
Itez nos eramꝰ ſerui
dei. ꝗ nō erat in ptāte
nrā facē nos ſeruos
dyaboli. Si ꝗ nec deꝰ
facit nos ſeruos dya-
boli. nec nos potuimꝰ
nos facere. nec dyabo
lus potuit nos ſubiu
gare. non vr̄ verbum
auctis ꝑdicte veꝝ eē.
3 Rꝰ. dōm ꝙ abſqꝫ du-
bio hō iuſte detinieba-
tur. ſꝫ dyaꝰ nullo cum
iuſto titulo detinebat
nec poſſidebat. quoni
am male fidei poſſeſ-
ſor fuit. ſꝫ deꝰ q̄ ē iuſtꝰ
iudex iuſto iudicō ſuo
h̄ ꝑmiſerat. Iuſtuꝫ ei
erat vt ille q̄ ſe volun
tarie ſubiecerat ſugge
ſtioni ꝑ culpā. eidem
in volūtate ſubdereť
ꝑ penā. Qd̄ ꝗ obijcit
ꝙ dyaꝰ nō potuit poſ
ſidere. q: nullum ius
hēbat. dōm ꝙ nō va-
let. q: multi poſſident
iniuſto titulo quoꝝ
dyaꝰ ꝑnceps ꝛ dux ē.
q̄ eſt caput fraudis ꝛ
malicie. Nec fraus ꝛ
dolꝰ ei ꝑrocinabať. q:
ad malū ſuū eū detie-
bat. ſicut fures et la-
trones ad tp̄s ea poſ-
ſidēt q̄ furanť. Ad il-
lud qd̄ obijcit ꝙ hō n̄
potuit ſe facere ſeruū
cū eēt in alteriꝰ iuriſ-
ditione ꝯſtitutꝰ. dōm ꝙ deus reliquerat hoiem in manu ꝯſilij ſui. ꝛ ſic ei ꝑmittebat vt poſſet ſe inducere in
4 ſeruitutē dyaboli. d ¶ Uñ ipſe vere dicit redemptor mūdi. Ur̄ h̄ eē falſum. Nemo em̄ emit qd̄ ſuū eſt. Si
ꝗ deꝰ dominiū ſuꝑ hoies nō miſerat. videť ꝙ ad eū redemptio hois nō ſpectabat. Item quero a q̄ ꝛ ꝑ quē re-
demit. Si tu dicas ꝙ redemit a dyabolo. Sꝫ ꝯtra. ei ſoluit p̄ciū a q̄ redemit. ſꝫ r̄demit nos p̄cio ſanguinis ſui.
ꝗ videť ꝙ p̄ciū ſui ſanguinis ſoluerit dyabolo. Si tu dicas ꝙ redemit a deo. Cōtra. nullꝰ redimit vel emit ali-
quid a ſeipo. Rꝰ. dōm ꝙ hō venūdatꝰ erat vt faceret malū in ꝯſpectu dn̄i. ꝛ fecerat ſeipm ſeruū pcti et ſuppli-
cij. In his aūt omībꝰ detinebať aucte diuine ſnie ꝛ iuſticie. Et iō p̄ciū redemptōnis ei optebat offerri q̄ dam-
num ꝛ iniuriā paſſus erat. ꝛ qm̄ h̄ eſt deꝰ. ideo xp̄s in offerēdo ſanguinē ſuū deo. redemit nos a ſeruitute pcti
dyaboli ꝛ ſupplicij. ita ꝙ manꝰ miſcdie redemit hoiem de manu ſeueritať ꝛ iuſticie. Tranſierat em̄ hō ꝑ cul-
pam ſuā de vna manu ad aliā. Et ꝑ h̄ ꝑꝫ rn̄ſio ad obiecta. e ¶ Redemptor xō aliqn̄ etiā pr̄ vel ſpūſſanctꝰ
5 dr̄. ſꝫ h̄ ꝑpter vſum ptāť. Obijcit. Si em̄ deꝰ ab eterno habuit ptātem. videť ꝙ ab eterno fuit nr̄ redemptor.
Item aug. dicit ꝙ in nrā redemptōe nō erat vtendū ptāte ſꝫ potiꝰ iuſticia. ꝗ nō vr̄ rō illa recte aſſigta. Rꝰ. dōm
ꝙ in redemptōne fuit vſus ptātis ꝛ vſus humilitať. ſꝫ vſus humilitať appuit in ꝑmordio. vſus ptātis appa-

ſe expleuit p q̃ iuſtificati ſum⁹. ⁊ ipam iuſtificatiõez eſt opatus potentia deitatꝭ cũ prẽ ⁊ ſpũſctõ. Eſt ꝙ redemptor inq̃tũ ẽ deus ptãtis vſu. inq̃tum hõ hũilitatꝭ effectu. Et ſepius dr̃ redẽptor ſm hũanitatẽ. q2 ſm eam ⁊ in ea ſuſcepit ⁊ impleuit illa ſacra q̃ ſunt cã noſtre redemptõnis. ꝓprie ergo filius dicitꝰ redemptor.

f ¶ Quare xp̃s dicitur mediator. f

Qui ſolus dicitꝰ mediator nõ pr̃ vel ſpũſſanctꝰ. De q̃ apl̃s. Unus mediator dei ⁊ hoim hõ xp̃s ihs. i. p hoĩnẽ q̃ſi in medio arbiter ẽ ad ꝯponendã pacẽ. i. ad recõciliandũ hoĩes deo. Hic ẽ arbiter quez Job deſiderat. vtinã eẽt nob arbitꝰ. Recõciliati ei ſum⁹ dõ vt ait apl̃s p mortẽ xp̃i. Qd nõ ſic intelligendũ ẽ q̃ſi nos ei ſic recõciliauerit xp̃s vt inciperet amare q̃s oderat. ſicẽ recõciliatꝰ inimicus inimico. vt deinde ſint amici q̃ añ ſe oderant. ſ iam nos diligẽti deo recõciliati ſum⁹. Nõ ei ex q̃ ei recõciliati ſumus p ſanguiez filij. nos cepit diligẽ. ſ añ mõm priuſq̃ʒ nos aliq̃d eſſemus. Quõ ꝙ nos diligenti deo ſum⁹ recõciliati. cũ ꝓpter pctm̃ cũ eo hẽam⁹ inimicicias. q̃ hẽbat erga nos charitatẽ. etiã cũ inimicicias exercebam⁹ aduerſus eũ opando iniq̃tatẽ? Ita ꝙ inimici eram⁹ deo. ſicẽ iuſticie ſunt inimica pctã. et iõ remiſſis pctĩs tales inimicicie finiuntꝰ ⁊ recõciliantꝰ iuſto q̃s ipſe iuſtificat. Xp̃s aũt dicitꝰ mediator eo q̃ medius intꝰ deũ ⁊ hoĩes ipſos recõciliat deo. Reconciliat aũt dũ offendicula hoĩm tollit ab oculis dei. i. dũ peccata delet q̃bus deus offendebatꝰ. ⁊ nos inimici ei⁹ eramus.

1. Thi. ij.

Ro. v.

¶ Quare ſolus dei fili⁹ dr̃ mediator. f

Sed cũ pctã deleat nõ ſolus filius ſ ⁊ pater ⁊ ſpũſſanctus quoꝝ deletio eſt noſtra ad deũ recõciliatio. q̃re ſolus fili⁹ dicitꝰ mediator. Nã de prẽ legitꝰ q̃ recõciliauerit ſibi mõm. Ait eñ apl̃s. Deus eñ erat in xp̃o mõm ſibi recõciliãs. Cũ ꝙ recõciliet. q̃re nõ dicitꝰ mediator?

ij. Cor. v.

Quia nec medius ẽ intꝰ deũ ⁊ hoĩes. nec in ſe hũit illa ſacra quoꝝ fide ⁊ imitatõne iuſtificamur. i. recõciliamur deo. Recõciliauit ꝙ nos tota trinitas virtutis vſu. ſ. dũ pctã delet. ſ fili⁹ ſolus impletõne obie in q̃ patrata ſunt ſm humanã naturam. ea p que credentes ⁊ imitantes iuſtificantꝰ.

¶ Scðm quã naturam chriſtus dicitur mediator. g

Unde ⁊ mediator dicitꝰ ſm humanitatẽ nõ ſm diuinitatẽ. Non eñ eſt mediator inter deũ ⁊ deũ. q2 tm̃ vnus eſt deus. ſ inter deuz ⁊ hoĩem quaſi intꝰ duo extrema. q2 medius eſſe nõ põt niſi inter aliq̃. Mediator eſt ꝙ inq̃tuz homo. nã inq̃tum de⁹ nõ mediator ſ equalis patri eſt. hoc idem qd pater cuz patre vnus deus. Mediat ꝙ inter hoĩes ⁊ deũ trinitatẽ ſm hoĩs naturã. in qua ſuſcepit illa p que recõciliamur deo trinitati. ⁊ ſm eandẽ habet aliq̃d ſilẽ deo. ⁊ aliquid ſimile homib⁹. qd mediatori ꝯgruebat. ne p oĩa ſimilis hominibus longe eſſet a deo. aut p oĩa deo ſimilis longe eſſet ab hominibus. ⁊ ita mediator nõ eſſet. Uerus ꝙ mediator xp̃s inter mortales pctõres ⁊ immortalem iuſtũ. apparuit mortalis cum hoĩbus. iuſt⁹ cũ deo. Per infirmitatẽ ꝓpinqu⁹ nobis. p iuſticiã deo. Recte ꝙ mediator dict⁹ eſt. q2 intꝰ deũ ĩmortalẽ ⁊ hominẽ mortalẽ eſt de⁹ ⁊ hõ recõcilians hoĩem deo intantuz mediator inq̃tum eſt homo. Inq̃tum aũt verbũ nõ eſt medius. q2 vnus cũ patre deus. Si ergo chriſtus ſm vos o heretici vnam tm̃ habet naturã. vnde medius erit? Niſi ita ſit medius vt de⁹ ſit ꝓpter diuinitatis naturaz. ⁊ hõ ꝓpter humanitatis naturã. Quõ humana in eo recõciliantꝰ diuinis? Nam ipſe viuẽs prius in ſe

Aug. in li. confeſſionum.

Uirgilius contra Euticen.

ruit in finẽ. vicit eniz mortez ⁊ autorẽ mortis patiẽdo ⁊ reſurgẽdo. licz paſſio infirmitatꝭ attribuatur ſoluz xp̃o. tm̃ opatio virtutꝭ toti trinitati. Et ideo dicit mgr̃ q̃ tota trinitas ẽ redemptor vſu potentꝭ. Ad illud qd 6
obijcitꝰ q̃ ptãs fuit in deo ab eterno. dðz q̃ mgr̃ nõ dicit q̃ fuerit redemptor ex poteſtate ſed ex vſu ptãtis. ⁊ hũc quidẽ nõ habuit ab eterno ſed ex tpe.
f Dicitꝰ redemptor ſm hũanitatez. q2 ſm eam ⁊ in ea ſuſcepit ⁊ impleuit illa ſacra q̃ ſunt cã noſtre redemptiõis. Sʒ ꝯtra. pnia. et ꝯfirmatio. ⁊ extrema vnctio. faciũt ad nr̃am redemptõez. et tm̃ xp̃s ea in ſe non recepit. R̃. dð. q̃ ſacra 7
nõ vocantꝰ illa q̃ ſunt ſigna ⁊ vaſa in quib⁹ cõferꝰ gr̃a. ſicut ſunt ſeptẽ ſacra eccl̃ie. ſed ſacra hic dicuntur ſacra myſteria ſiue facta ſecreta q̃ ordinata ſunt ad nr̃az redẽptõez. ſicut xp̃i incarnatio. natiuitas. paſſio. ⁊ reſurrectio ⁊c.

humana ſociauit diuinis p vtriuſq̧ nature ꝯiunctõez in vna pſona. Deinde oñs fideles p mortẽ recõciliauit deo. dũ ſanati ſunt ab impietate quicũq̧ humilitatẽ xpi credẽdo dilexerũt. ꝛ diligẽdo imitati ſt. Ecce hic aliq̃ten⁹ inſinuat q̃re xps ſol⁹ mediator dei dr ꝛ hoim. ꝛ ſm quã nãz mediet. ſ. hũanaz. et cui mediet. ſ. deo trinitati. Trinitati eñ nos recõciliauit p mortẽ p quã etiã nos redemit a ſeruitute dyaboli. Nam vt petrus ait. Nõ corruptibilib⁹ auro ꝛ argento redempti ſum⁹ ſed ꝑcio ſanguine agni immaculati.

Summã intelligentie pmiſſe pſtringit.

j. Pe. j.

Ad intelligentiam aũt hui⁹ ptis incidit hic q̃ſtio circa duo. Primo eñ querit̃ de efficacia paſſionis. Scdo vo querit̃ de pſona redemptoris ꝛ mediatoris. Circa primũ querunt̃ quatuor iuxta ea q̃ prius tacta ſunt. Primo ḡ querit̃ vtrum p paſſionem xpi fiat petõꝝ remiſſio. Scdo queritur. vtrum fiat cyrographoꝝ deletio. Tercio querit̃ vtꝝ p ipſam fiat liberatio a ptãte dyaboli. Quarto queritur vtrũ p ipſam fiat abſolutio a pena peti.

¶ Queſtio. j. a

Utrum p paſſionẽ xpi fiat remiſſio peccatoꝝ: Et q ſic videt̃ Apoca. j. Lauit nos a petis noſtris in ſanguine agni. Sed petã abluere non eſt aliud q̃ꝫ petã remittere ſiue iuſtificare. ḡ a paſſione eſt peccatorũ remiſſio ꝛ iuſtificatio. ¶ Item ad Hebre. ix. Oñia pene mundant̃ in ſanguine. ꝛ ſine ſanguinis effuſione nõ fit remiſſio peccatorum. Et ibidem. Sanguis xpi qui p ſpm̃ ſanctum ſemetipm̃ obtulit immaculatum deo emundabat ꝯſcientias noſtras ab operib⁹ mortuis. Sed opa mortua ſunt peccata. ḡ p paſſionem xpi fit emundatio a peccatis. ¶ Item in canone miſſe dicit̃ ꝛ trahit̃ de euangelio. Hic eſt calix no. ꝛ ve. teſta. qui p vobis ꝛ p multis ef. in re. peccatoꝝ. ¶ Item ſacra iuſtificant. Sed oñia ſacra iuſtificationem habent a paſſione xpi. ḡ multo fortius chriſti paſſio eſt efficax in iuſtificando. ¶ Sed ꝯtra. Rom. iiij. Traditus eſt ꝓpter delicta noſtra. ꝛ reſurrexit ꝓpter iuſtificatõnez noſtrã. ḡ videt̃ q iuſtificatio ſit a reſurrectõne non a paſſione. ¶ Item Eſa. xliij. Ego ſum qui deleo iniquitates tuas ꝓpter me. ḡ deletõ peccatoꝝ noſtroꝝ eſt a ſolo deo. nõ ḡ a paſſione chriſti. ¶ Item iuſtificatio a culpa eſt p gratie infuſionem. Sed ſolus de⁹ eſt qui põt gratiam infundere ſicut in primo libro ꝛ in quarto oſtenditur. ḡ ſolus deus põt culpam delere ꝛ hominẽ iuſtificare. ḡ culpe deletio ꝛ iuſtificatio nõ eſt a paſſione. ¶ Item nihil corporale influit iuſticiaꝫ in rem ſpũalem. ſed paſſio xpi fuit corpalis. ḡ nõ potuit animã iuſtificare ſiue a peccato mundare. ¶ Item neceſſe eſt iuſtificans eſſe coniunctũ iuſtificato. ſed paſſio xpi eſt extra animã. ergo nõ põt iuſtificare animã. ¶ Itẽ ſi paſſio xpi eſt cauſa iuſtificatõnis anime. aut ḡ p modum cauſe materialis. aut p modũ formalis. aut efficientis. aut finalis. Non materialis. hoc ꝯſtat. q2 paſſio nõ eſt materia iuſtificationis. Non formalis. q2 illud eſt gratia. Non efficientis. q2 illud eſt deus. Non finalis. quia illud eſt gloria eterna. ḡ ꝛc. Si tu dicas q paſſio dicitur iuſtificare. i. xps patiẽs. eadem ratõne ꝛ ambulatio. ꝛ ꝑdicatio. diceret̃ nos iuſtificare et petã noſtra delere. Quia xps ambulans ꝛ ꝑdicans nos iuſtificauit. ꝛ petã noſtra deleuit. qꝺ tamen nõ ꝯcedit̃. Eſt ḡ queſtio qualiter xpi paſſio eſt cauſa noſtre iuſtificationis. Et ſi tu dicas q p modũ meriti. tũc eſt queſtio qualiter reſurrectio põt eſſe cã noſtre iuſtificatõnis. cum xps nõ meruerit reſurgẽdo. Et ſi vtraq̧ eſt cauſa ſcꝫ tam paſſio q̃ꝫ reſurrectio. querit̃ cui prius conueniat ꝛ principali⁹. ¶ R⁹. ad ꝑdictoꝝ intelligentiã eſt notandũ q noſtra iuſtificatio attribuit̃ tam paſſioni q̃ꝫ reſurrectõni ſicut habet̃ in textu ꝛ glo. in pluribus locis. Uñ ad Roma. iiij. dicit̃ ſup illud. Mortuus eſt ꝓpter nr̃a delicta ꝛc. Utraq̧ ſcꝫ mors et reſurrectio xpi delicta noſtra tollũt. ꝛ vtraq̧ iuſtificãt. Attñ neutri. i. nec reſurrectioni nec paſſioni attribui põt ꝓprie cauſalitas iuſtificatõnis ſiue deletio culpe. q2 nõ inuenit̃ ibi ꝓprie aliquod gen⁹ cauſe ſicut i opponendo oſtenſum eſt. Habent tñ nihilominus aliquam cauſalitatem in hoc q habent aliquam cauſe ꝓprietatem. Attribuit̃ eñ his iuſtificatio noſtra per modũ meriti interuenientis. qꝺ quidẽ habet diſpoſitionis ratõnem. ꝛ reduci habet ad cauſam materialem. Per modũ exempli ꝓuocantis ꝛ excitantis. qꝺ quidem habet reduci ad cauſam mouentẽ ꝛ efficientem. Per modũ exemplaris regulãtis. qꝺ quidẽ habet reduci ad cãm formalẽ. Per modũ termini quietãtis. qꝺ quidẽ hꝫ reduci ad cãm finalez. Et ita his duobus attribuit̃ iuſtificatio ſm ꝓprietatẽ cuiuſlꝫ cauſe generis. Attamen ratio merendi iuſtificatiõez attribuit̃ ſoli paſſioni nõ reſurrectõni. Ratio vo terminandi ꝛ quietandi attribuit̃ reſurrectõni ad quã ordinat̃ iuſtificatio nõ paſſioni. Duo vo intermedia. ſcꝫ excitatõ ꝛ regulatio attribuit̃ vtriq̧. Naꝫ paſſio excitat nos ad dei dilectiõez. ꝛ vlteri⁹ inſinuat nobis qualiter mori debeam⁹ petis. ꝛ ita eſt exemplũ ꝓuocans. ꝛ exemplar regulans. Et q ſit exemplũ habet̃ ex prima Pe. ij. Xps paſſus eſt p nobis vobis relinquens exemplũ. Qz ſit exemplar hr̃ ad Rom. vj. Si ꝯplantati ſum⁹ ſilitudini mortis ipſi⁹ ꝛc. Silr et reſurrectio hꝫ rõnem exempli ꝓuocantis. ꝛ exemplar̃ dirigentis. Prouocat eñ nos ad iuſticiã p quã acq̃ramus illam gloriã quaꝫ credimus xpm̃ habuiſſe in ſua reſurrectõne. vt talia ſint corpa gr̃e. qualia xpus in ſua reſurrectõne monſtrauit. ſicut dicit̃ in quadã glo. Dirigit etiam nos dum ad eius exemplar conamur ambulare in nouitate. Iuxta illud qꝺ dr̃ ad roma. vj. quõ xps reſurrexit a mortuis p gloriam pr̃is. ita ꝛ nos in nouitate vite ambulem⁹. ꝛ ſic taꝫ paſſio q̃ꝫ reſurrectio hꝫ rõnem excitantis ꝛ regulãtis reſpectu noſtre iuſtificatõis. ſm duo q̃ in noſtra iuſtificatõne hñt ꝯſiderari. ſ. ablatõ mali ꝛ collatõ boni. Ablatio mali appropriat̃ ipſi paſſioni. collatio vo boni ipſi reſurrectõni. Et hoc eſt qꝺ dicit̃ in glo. Tradit⁹ ẽ ꝓpter delicta nr̃a ꝛc. Mors xpi ſola interitũ vite veteris ſignificat. ꝛ in reſurrectione ſola noua vita ſignificatur. Ex his ḡ que dicta ſunt patet rñſio ad queſtionem ſupra ꝓpoſitã. vicꝫ qualiter noſtra iuſtificatio ſiue deletio culpe ſit a paſſione xpi. Eſt eñ ab ea per modum meriti. ꝛ p modum exemplaris. ꝛ ſigni. Patet etiã qualiter ſit a reſurrectõne. ꝛ p hoc manifeſtata eſt rñſio ad primuꝫ obiectum de auctẽ apli q̃ dicebat̃ q noſtra iuſtificatio eſt a reſurrectõe. Eſt ḡ b

a reſurrectõne ꝛ paſſione ſine aliquã cõtradictiõe vt
9 prius oñſum eſt. ¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝙ ſolus deꝰ ē
qui delet iniquitates ꝛc. dõm ꝙ verũ eſt ꝑ modũ ef-
ficientis. ꝑ hoc tñ nõ excludit ꝙ alij nõ poſſit ꝯueni-
re ꝑ modũ merentis ꝛ excitantis. ſicut dictũ eſt ꝯue-
10 nire paſſioni xp̄i. ¶ Ad illud qꝺ obijcit ꝙ iuſtifica-
tio eſt ꝑ gratiã que infundit a ſolo deo. dõ ꝙ et ſi grã-
tia a ſolo deo habeat infundi. nihilominꝰ tamen xp̄s
ꝑ ſuam paſſionē potuit eam nobis ꝓmereri. ꝛ ſic di-
11 cimur a paſſione iuſtificari. ¶ Ad illud qꝺ obijcitur
ꝙ nullum corꝑale influit iuſticiam in ſpūale. dõm ꝙ
quēadmodũ caro xp̄i ꝑ ſe nõ eſt cibus anime. in ſe ta
men eſt cibus ex vnione ſui ad diuinaꝫ naturam. ſic
ꝛ paſſio xp̄i ꝛ ſi nõ habeat potentiaꝫ iuſtificandi in-
ꝙ̃tum eſt paſſio corꝑalis. habet tamen inꝙ̃tuꝫ a vo-
luntate optima ꝓcedebat eius tolerantia. ꝛ habebat
fieri circa ꝑſonam digniſſimam. que eſt omnis iuſti-
12 cie ꝛ ſanctitatis principiũ ꝛ cauſa. ¶ Ad illud quod
obijcit ꝙ iuſtificans debet eſſe ꝯiunctuꝫ iuſtificato.
dõm ꝙ aliq̃d ꝯiungi alij poteſt dupl'r. vicꝫ ꝑ ſubſtã-
tiam. ꝛ ꝑ effectum. Quis aũt paſſio xp̄i nobis non
ꝯiungat ꝑ ſubam. ꝯiungi tamen põt ꝑ efficaciaꝫ. Et
ſi tu obijcias ꝙ nõ videt ꝙ poſſit ꝯiungi ꝑ efficaciã
niſi aliquo modo ꝯiungat ꝑ ſubſtantiaꝫ. dõm ꝙ nõ
eſt neceſſe eam ꝯiungi ꝑ ſubam. ſed ſufficit ꝙ cõiun-
gatur mediante fide ꝑ dilectõnem. Et hoc eſt quod
dicit ad Roma. iij. Quem prepoſuit deus ꝓpiciato-
rem ꝑ fidem in ſanguine eiꝰ. Glo. Fidem ꝛ paſſiõeꝫ
13 ſimul iungit. qꝛ neutrũ ſine altero valet. ¶ Ad illud
qꝺ querit in q̃ genere cauſe paſſio xp̄i ſit principium
noſtre iuſtificatõnis. iam patet rñſio. ex his que di-
cta ſunt. Non eñ eſt cauſa ꝓprie. licet aliquo mõ ha-
beat ꝓprietatem cauſe ſicut prius explanatum eſt in
principio reſponſionis. vbi etiã determinatũ eſt q̃li-
ter differenti modo iuſtificatio noſtra paſſioni ꝛ re-
ſurrectõni chriſti habebat attribui.

¶ Queſtio. ij. b

Utrũ ꝑ paſſionem xp̄i facta fuerit cyrographoꝝ de-
letio: Et ꝙ ſic videt primo aucte apl'i ad Col. ij. Do
nans nobis delicta. ꝛ delens qꝺ aduerſum nos erat
cyrographum decreti qꝺ erat ꝯtrarium nobis

¶ Item hocipſum videt aucte Aug. quaꝫ mgr̄ po-
nit in litera. Fuſo ſanguīe ſine culpa. omniũ culpaꝝ
cyrographa deleta ſunt. ¶ Item oĩa merita et de-
merita ſcribunt a iuſto iudice. Iuxta illud qꝺ ſcribi
tur Hiere. xvij. Pctm̄ iuda ſcriptũ eſt ſtilo ferreo in
vngue adamantino. ſꝫ paſſio chriſti nos liberauit ab
ira ventura. ḡ deleuit noſtraꝝ culpaꝝ cyrographa.

¶ Item ante aduentũ chriſti etiaꝫ ſancti patres iu-
ſte detinebant in lymbo. hoc aũt nõ erat ꝓpter pctm̄
ade qꝺ ꝑceſſerat. ḡ pccm̃ illud adhuc remanebat in
memoria tanq̃ in ſcriptura. ſed poſt paſſionē chriſti
nõ detinebant. ḡ videt ꝙ ſcriptura illa ꝑ quam obli
gati fuerũt deleta fuit. Reſtat ḡ ꝙ chriſtus in paſſio-
ne ſua deleuit culpaꝝ noſtraꝝ cyrographa. ¶ Sꝫ cõ
tra. Adhuc ſunt aliqua pctã ꝑ que dyabolus detinet
hoĩes hic ꝛ in futuro ad luenda ſupplicia. ḡ ſi tenen-
tur ꝓpter alicuiꝰ culpe memoriam. videt ꝙ ꝑ paſſio-
nem xp̄i nõ ſunt deleta omniũ culpaꝝ cyrographa.
ḡ ſuꝑfluũt oĩa alia remedia. ꝙ ſi hoc eſt falſuꝫ. re-
ſtat ꝛc. ¶ Item crucifigentes xp̄m ꝛ paſſioneꝫ eius
ꝓcurantes in ipſa paſſione grauiter peccauerunt. er
go nõ videt ꝙ ꝑ paſſionē eius deleta ſunt culparum
noſtraꝝ cyrographa. ſed potius inſcripta et robora-
ta. Si tu dicas ꝙ deleta fuerũt ꝙ̃tum ad meritum ꝑ
paſſionē. Contra. tantũ malũ fuit occiſio xp̄i. quãtũ
bonũ fuit vita xp̄i. ḡ malicia occidentiũ equabat ſo-
lutõni precij. ḡ nõ videt ꝙ ꝑ paſſionē xp̄i poſſit ſcri-
ptura culpe ipſoꝝ deleri. ¶ Item cyrogphũ decreti.
aut ē culpa. aut pena. Si culpa. ḡ idem ē delere cyro-
graphũ ꝛ culpã. ḡ male diſtinguit apl's ad Col. ij. in-
ter hec duo dicens. Donãs nobis delicta. ꝛ delēs qꝺ
ad. n. e. cyro. Si pena. Cõtra. cyrogphũ obligat. ſꝫ pe-
na nõ obligat. ḡ videt ꝙ cyrogphũ nõ poſſit ſtare ꝓ
pena vel ꝓ culpa. Si ḡ paſſio xp̄i nõ eſt niſi ꝯtra cul-
pam vel ꝯtra penã. ꝑ paſſione chriſti nõ habent dele
ri culpaꝝ noſtraꝝ cyrographa. ¶ Item cyrogphuꝫ
illud aut habebat a deo. aut a nobis. aut a dyabolo.
Si a deo. videt ꝙ deleri nõ poterat. qꝛ a nullo põt ſe-
pari diuina iuſticia. nec infringi diuina ſñia. Si a no
bis habebat. ḡ videt ꝙ nõ eſſet aduerſum nos. Si a
dyabolo. Contra. dyaꝰ nullum ius acquiſierat in no
bis. ḡ nullũ aduerſum nos habebat cyrographum.
¶ Item querit iuxta hoc q̃ ſit dr̃ia inter cyrogphũ
decreti ꝛ cyrographum culpe. cuꝫ vno noīe nominet
Aug. ꝛ alio noīe noīet apl's. Et que ſit illa ſcriptura.
ꝛ qualiter ꝑ paſſionē chriſti affixa ſit cruci. ¶ Rꝰ. ad 14
ꝑdictoꝝ intelligentiã eſt notandũ ꝙ ſermo iſte ē me
thaphoricus. quo dicit ꝑ paſſionē chriſti deleri cyro
grapha culpaꝝ. Dicit eñ cyrographuꝫ a cyros qꝺ ē
manꝰ. ꝛ gphia qꝺ ē ſcptura. q̃ſi ſcptura mãu facta.
Que aũt ſit iſta ſcriptura que dr̃ cyrographũ decreti
ꝛ cyrographuꝫ culpe. diuerſimode põt aſſignari ſm
diuerſas expoſitõnes q̃ innuuntur ſuper. ij. ad Col.
Scdm̃ tñ expoſitõeꝫ q̃ magis ꝯſonat vbo apl'i ꝛ di- 15
cto aug. ſciendũ ꝙ cyrogphũ culpe dr̃ eē mēoriale q̃
aĩa tenet aſtricta ꝛ obligata alicui pene. ſicut aliq̃s
qñ obligat ſe alteri facit ei cyrographũ. ꝛ h̄ inuit Au
guſti. infra cuꝫ dicit culpaꝝ cyrographa deleta ſunt.
quibꝰ debitores añ dyabolo tenebant. Et dr̃ illud cy
rographũ culpe ꝛ cyrographum decreti. qꝛ talis obli
gatio ꝯſurgit ex nr̃a culpa tanq̃ ex merito. ꝛ ex diui-
na ſñia tanq̃ ex decreto. ꝛ ſic cyrogphũ dr̃ eē mēori-
ale illud q̃ quidē pctm̄ manet ꝙ̃tum ad reatuꝫ. rõne
cuiꝰ diuina iuſticia hꝫ nos punire. dyabolica malicia
põt accuſare ꝛ detinere. ꝛ ꝯſcia nr̃a põt ꝯtra nos re-
murmurare. ꝛ illud cyrographũ aduerſum nos ha-
bet inſcribi nõ ſolũ ꝓ pctis nr̃is actualibꝰ. ſꝫ etiam ꝓ
pctõ primi parẽt. ꝛ rõne huiꝰ dyaꝰ hꝫ in nos aliquã ptã
tem vel ſimpl'r vel ad tp̄s. Qm̄ ḡ xp̄s ꝑ paſſionē ſuã
nõ ſolũ impetrauit nob remiſſionē culpe ꝙ̃tũ ad ma
culã. ſꝫ etiã ꝙ̃tum ad reatũ. hinc ē ꝙ dicit apl's ꝛ au-
guſt. ꝙ xp̄s ꝑ paſſionē ſuã deleuit cyrogpha culpaꝝ.
Sꝫ apl's dicit ſingl'r delēs cyrogphũ decreti. qꝛ loq̃t
de mēoriali trãſgreſſionis ꝓmi parẽt. Aug. võ plura-
liter. qꝛ loquit de remiſſione oĩm pctoꝝ ꝙ̃tuꝫ ad re-
atũ. vt ꝑfectũ exprimat ipſiꝰ paſſionis effectũ. Cõce-
dendũ eſt ḡ ꝙ ꝑ paſſionē xp̄i delent cyrogpha culpa
rum. Cõcedende ſunt etiã rõnes q̃ h̄ oñdunt. Ad 16
illud võ qꝺ ꝑ obijcit in ꝯtrariũ ꝙ dyaꝰ multos deti-
net ad luenda ſupplicia. dõm ꝙ dupl'r eſt loqui de ef
ficacia paſſionis xp̄i. aut ꝙ̃tum ad ſufficientiaꝫ. aut
ꝙ̃tum ad efficaciã. Quantum ad ſufficientiã ſic ſe extē-
dit ad oẽs hoīes. ꝛ ad oẽs culpas. Si võ ꝙ̃tuꝫ ad
efficaciã. ſic ſe extendit ad eos ſolũmõ q̃ baptizant ĩ
noīe eiꝰ. q̃ abſoluunt a reatu originalis et actualis.
ita ꝙ a dyabolo non pñt ampliꝰ teneri. niſi forte ſe ei
volũtarie ſubijciãt. ꝛ noua ꝯtra eos ſcribant cyrog-

17 pba. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ ſi deleta ſunt culparuꝫ
cyrographa ꝑ paſſionē ꝙ ſupfluāt alia remedia. dōꝫ
ꝙ illđ nō ſequit. qꝛ alia remedia a paſſione hñt effica
ciam. nec paſſio delet efficiēter hmōi cyrographa niſi
18 interueniāt illa rmedia. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ nō
ſunt deleta crucifixoꝝ cyrogꝛpha ſꝫ potiꝰ ſcripta. dōm
ꝙ deleta fuerāt in ipſis crucifixoribꝰ q̄tum ad ſuffici
entiā ⁊ q̄tum ad meritū. licet in pluribꝰ eoꝝ nō ſint
deleta q̄tum ad efficaciā ⁊ q̄tum ad actū, ꝓpter eoꝝ
negligentiā. Et ſi tu obijcias ꝙ quātitas tranſgreſſi
onis eoꝝ equabat quantitati ſatiſfactōis. dōm ꝙ ex
cuſabant ꝑ ignorantiā ſicut dicit Anſ. Si ei cogno
uiſſent. nunq̄ dñm glie crucifixiſſent. Aliter pōt dici
ꝙ nunq̄ illi crucifixores ex tam mala volūtate chri
ſtū occidebāt. ex q̄ bona volūtate chriſtꝰ paſſionē ſu
ſtinebat. ⁊ ideo longe potētior erat paſſio xpi ad ſa
19 tiſfaciendū q̄ eſſet illoꝝ culpa ad obligandū. ¶ Ad
illud qđ querit vtrū cyrogꝛphuꝫ decreti ſit culpa vel
pena. dōm ꝙ ꝓprie loquēdo nec eſt culpa nec eſt pe
na. ſꝫ eſt reatus cōſequens culpā qui eſt obligatio ad
penā. q̄ quidē dr̄ cyrogꝛphū inq̄tum tenet obligatōꝫ
reſpectu pene. ⁊ rōnē mēorialis reſpectu culpe p̄teri
te. Culpa ei frequēter trāſit actu ⁊ remanet reatu. ſi
cut pꝫ in ſanctꝭ pr̄ibus q̄ detinebant in limbo q̄bus
deletū erat originale q̄tum ad culpā. ſꝫ adhuc rema
nebat in eis reatꝰ ꝓpter q̄ꝫ ianua erat eis clauſa.
20 ¶ Ad illud qđ querit quis habebat illud cyrogꝛphū
dōm ſicut tactū fuit ꝙ ⁊ deꝰ. ⁊ hō. et dyaꝰ habebat. ſꝫ
deus vt iudex. hō vt reus. dyaꝰ vt accuſator. Et ſic la
tro fert inſigne ꝯtra ſe. ſic hō cōtra ſeipm̄ ferebat cy
rographū. nec ꝑ illud cyrographū acquirebat aliqđ
ius dyabolo. Quis eñ hō iuſte detineret. ipſe tñ in
iuſte detinebat. Nec in illiꝰ deletiōe factū eſt aliquod
p̄iudiciū diuine iuſticie. ſꝫ potiꝰ ſatiſfactū eſt ei ꝑ bñfi
ciū miſcdie redemptoris. ¶ Ad illa vō q̄ querebā
tur vltimo pꝫ rñſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt in hmōi reſpon
ſionis p̄ncipio ſicut planū eſt ꝯtractanti.

Queſtio. iij. c

Vtrū ꝑ paſſionem xpi liberati ſimꝰ a ptāte dyaboli.
Et ꝙ ſic vr̄ Apoc. xx. Vidi anglm deſcendentē de ce
lo. ⁊ apprehēdit draconē q̄ eſt dyaꝰ. ſꝫ potiꝰ ꝑ illū an
gelum ſicut ſancti exponūt intelligit xps. ſi ḡ ab iſto
angelo dyaꝰ eſt religatꝰ in eiꝰ paſſione. videt ꝙ ami
ſerit ſup nos poſſe. ¶ Item Ioh. xij. Nūc iudicium
eſt mūdi. nūc princeps huiꝰ mūdi eiicit foras. Si ḡ
dyaꝰ foras ꝑ xpm eſt eiectꝰ. videt ꝙ a ptāte eiꝰ libera
ti ſimꝰ. ¶ Item xp̄us dux nr̄ vicit dyabolum ꝑ illud
Apoc. v. Vicit leo de tribu iuda. Sꝫ victoria ducꝭ eſt
victoria totiꝰ exercitꝰ. ḡ videt ꝙ dyaꝰ a toto genere
hūano ſit ſupatus. et ita videt ꝙ ꝑ paſſio xpi amiſe
rit ſuū poſſe reſpectu generꝭ hūani. ¶ Item qñ dyaꝰ
ſupauit primū hoiem. ꝑ ꝯñs ſupauit totū genꝰ hūa
num. ḡ pari rōne videt ꝙ cuꝫ ſupatꝰ ſit a xpo. ſupatꝰ
ſit a toto genere hūano. ḡ ꝑ paſſionē xpi totū genus
hūanū liberatuꝫ fuit a ptāte dyaboli. ¶ Sꝫ ꝯ. Eph.
vj. Non ē nob colluctio aduerſus carnē ⁊ ſanguiēꝫ.
ſꝫ aduerſus mūdi rectores tenebraꝝ haꝝ. ḡ demones
adhuc nos impugnāt et huic mūdo principant. ḡ a
ptāte dyaboli liberati nō ſumꝰ. ¶ Item. ij. Thimo.
iij. dr̄ ꝙ nouiſſimis diebꝰ inſtabūt tp̄a ꝑiculoſa. et h̄
ipſum dr̄. ij. Theſ. ij. ⁊ in Daniele ⁊ Apoc. ꝙ in tēpe
antixpi habebit dyaꝰ magnā ptātem ad temptandū
⁊ vexandū. ḡ non videt ꝙ ꝑ paſſionē amiſerit poſſe
ſup genꝰ humanū. ¶ Item ptās dyaboli maxime in
duobꝰ ꝯſiſtit. viꝫ in obſeſſione corpm. ⁊ in exceccati
one mentiū. ſꝫ poſt paſſionē xpi adhuc multi a dyabo
lo fuerūt obſeſſi. multi etiā fuerūt ꝗuiſſime exceccati.
ḡ videt ꝙ ptās dyaboli nō ſit in aliq̄ diminuta ꝑ paſ
ſionē xpi. Qꝛ aūt dyaꝰ multoꝝ corpa obſederat doceꝫ
experientia. ꝙ iterū multoꝝ mētes exceccet ꝓbat ꝑ illđ
qđ dr̄. ij. Cor. iiij. Deꝰ huiꝰ ſeculi exceccauit mētes in
fideliū. ¶ Item ptās dyaboli vel eſt ad nocendum.
vel ad temptandū. Sed nunq̄ potuit nocere niſi ꝑ
miſſus. Nunq̄ etiā potuit in pctm̄ p̄cipitare niſi ꝓbe
ret ei volūtas ⁊ ꝯſenſus. ⁊ hoc ipm̄ pōt modo. ſi ḡ ab
initio nihil potuit amplius. vr̄ idem qđ priꝰ. Rꝰ. 21
dōm ꝙ ſicut dicit mgr̄ in lr̄a. Per paſſionē xpi ſumꝰ
a ptāte dyaboli liberati. oēs quidē q̄tum ad ſuffici
entiā. ſꝫ illi ſoli q̄ ſunt de eiꝰ corpe (hoc eſt ecclia) q̄tū
ad efficaciā. Et hoc pꝫ ſic. Dyaꝰ eñ añ paſſioneꝫ xpi 22
hēbat duplicē manū. viꝫ attrahentē ⁊ impellenteꝫ.
Manꝰ attrahens erat ptās trahēdi ad limbū etiam
iuſtos ⁊ ſctōs. Manꝰ impellens erat ptās precipitā
di in malū. vel ꝑ fallaciā. vel ꝑ violentiā. qꝛ tempta
bat vt draco. temptabat vt leo. Et prima manꝰ ſcili
cet attractiua erat tante potentie vt nullꝰ poterat ei
reſiſtere. ⁊ h̄ fuit ei oino amputata ꝑ paſſionē. Iam
eñ nullū iuſtū pōt ad limbū trahere. qꝛ ꝑ paſſionem
xpi deletū eſt cyrographū pcti ade. Manū aūt ipel
lentē hēbat ita fortē. vt cum magna difficultate poſ
ſet q̄s ei reſiſtere. Et ideo in multis regnabat. immo
fere in oībꝰ. Oēs eñ vel ſupabat ꝑ fraudulentiā
vel ꝑ violentiā. ⁊ hec ptās debilitata eſt ꝑ paſſioneꝫ.
ꝑ quā lumē veritatis apitur ꝯtra dyabolicā fraudu
lentiā. ⁊ adiutoriū ꝟtutis tribuit ꝯtra dyabolicā vi
olentiam. Apparuit aūt lumē veritatis. ⁊ interiꝰ per
diuinā inſpiratōeꝫ. ⁊ exterius ꝑ humanā inſtructio
neꝫ. Iam eñ fere oībꝰ eſt veritas ꝓpalata. et ideo ē 23
deſtructa idolatria q̄ priꝰ regñbat. Adiutoriū etiā ꝟtu
tis tribuit ꝑ gratie infuſionem que reprimit ꝯcupi
ſcentiam. ⁊ ꝑ angelicam ꝓtectōnem que cōprimit et
reprimit poteſtates aduerſas. ⁊ hoc ideꝫ virtute paſ
ſionis. merito cuiꝰ mittit nobis ſpūſſanctꝰ. mittūtur
etiam ⁊ ipſi angelici ſpūs vt ſupetur aduerſariꝰ. Vñ
dyabolus ſup oīa abhorret memoriam paſſionis
⁊ figuram crucis. ꝑ quam ſumus a ptāte eius libera
ti. Rōnes ergo hoc oſtendentes cōcedende ſunt.
¶ Ad illud ergo qđ primo obijcitur ꝙ adhuc reſtat 24
nobis aduerſus mūdi rectores colluctatio. dōm ꝙ
q̄uis nobis incumbat pugna. nō tamen elongamur
a victoria. niſi interueniat noſtra negligentia. ſm ꝙ
dicit. j. ad corinth. x. Fidelis deꝰ qui nō ꝑmittit nos
temptari ⁊c. ſed faciet cū temptatione ꝓuentum. et
ideo ex illa auctē non pōt haberi ꝙ nobis p̄ſideat
poteſtas dyabolica. q̄uis nos exercere non deſiſtat. 25
¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ in nouiſſimis diebus inſta
bunt tempa periculoſa. dōm ꝙ q̄uis ꝑ paſſioneꝫ ſit
poteſtas dyabolica ſupata. tamen in nobis eſt vires
dare hoſti. ⁊ nos ſubiugare poteſtati dyaboli. Et q̄a
in nouiſſimis diebꝰ abundabit multoꝝ ꝑuerſitas. ⁊
refrigeſcet charitas. vires ſumet dyabolica poteſtas.
⁊ iuſto dei iudicio ꝑmittet amplius ad malū impel
lere q̄ꝫ ꝑmiſſus fuerat in tempe precedēti. ¶ Ad illđ 26
quod obijcit ꝙ adhuc pōt in vexatōnem corporum
et exceccatōeꝫ mentiū. dōm ꝙ hoc nō poteſt modo ni
ſi quis ei ex culpa ſua vires tribuat. ſicut ſunt illi qui

ſacramenta xp̄i ꝯtemnunt. qui vo humiliter ⁊ deuo
te ſacramētis ⁊ ſacr̄alibus ſe ſubijciūt. que a paſſio
ne xp̄i habent virtutē. non formidant dyabolicā po
teſtatem. Tanta eſt eī̄ virtus ſacramentoꝝ eccl̄ie.
vt etiam extendat ſe vſq₃ ad infideles. Vn̄ nō tot ho
die dyabolus obſidet quot dyabol⁹ ꝯſueuerat obſi
dere. Scribit eī̄ Greg. in dyalogo de quodā iudeo
qui cum vellet dormire in loco deſerto muniuit ſe ſi
gno crucis. ⁊ demones ſuꝑuenientes cum vellent ip
ſum offendere. a ſigno crucis repulſi ſunt. ⁊ dixerūt
27 ipſum eſſe vas vacuū ſed ſignatum. ¶ Ad illud qđ
obijcit̄ ꝙ nihil poterat niſi ꝑ dei ꝑmiſſionē ſic ⁊ nūc.
dicēdū ꝙ deus ipſum amplius ꝑmittebat ex ſuo iuſto
iudicio. ⁊ ꝯſenſus noſter ampli⁹ ei ſubiacebat ex vi
cio noſtro. per hoc ꝙ regnabat ignorantia. regnabat
etiam ꝯcupiſcentia. Deficiebat etiā ⁊ veritas. defici
ebat etiam ⁊ gratia. Sicut eī̄ dicit̄ Joh. j. Lex per
moyſen data eſt. gratia et veritas ꝑ iheſum chriſtū
facta eſt. Et ſic patet qualiter ꝑ paſſionem xp̄i libera
mur a poteſtate dyaboli.

¶ Queſtio. iiij. d

An ꝑ paſſionē chriſti abſoluamur a pena peccati. Et
ꝙ ſic videt̄. j. Pe. ij. Peccata noſtra ꝑtulit in corpo
re ſuo ſuꝑ lignum. qđ exponēs magiſter in lr̄a dicit.
ꝙ portare pctā noſtra. eſt portare penā peccatorum
noſtroꝝ. Et hec ꝯfirmat̄ ꝑ illud Eſaie. liij. Vere lan
guores noſtros ipſe tulit. ⁊ infirmitates noſtras ipſe
portauit. ¶ Itē Zach. ix. Tu aūt in ſanguine teſta
menti tui eduxiſti vinctos de lacu in q̄ nō erat aqua.
Si ḡ educi de lacu ſine aqua eſt liberari a pena. vide
tur ꝙ ꝑ ſanguinem xp̄i liberemur a pena peccati.
¶ Item paſſio xp̄i maxime fuit penalis. ⁊ deo placi
ta. ⁊ ꝓ nobis etiā fuit ſoluta. ſed qđ talis ꝯditiōis eſt
maxime habet liberari a pena. ḡ ⁊c̄. ¶ Item toleran
tia pene plus ordinat̄ ad relaxatōnem pene q̄ ad de
letōnem culpe. ſi ḡ ꝑ paſſionem xp̄i fit iuſtificatio ſi
cut ſupra oſtenſum eſt. multo fortius fit penaꝝ rela
xatio. ¶ Sed contra. reſurrectio xp̄i eſt cauſa nr̄e re
ſurrectōnis ſicut dicit̄ in glo. j. Cor. xv. Sed ꝑ reſur
rectōnem noſtram habem⁹ liberari a pena ⁊ a miſe
ria. ḡ videt̄ ꝙ chriſti reſurrectio nō paſſio liberet nos
a pena. ¶ Item chriſt⁹ patiendo dedit nobis exem
plum ⁊ materiam ꝯpatiendi. Si ḡ pena ꝯſiſtit i paſ
ſione ⁊ ꝯpaſſione. videtur ꝙ paſſio chriſti potius ſit
cauſatiua pene. q̄ liberatiua a pena. ¶ Item penitē
tia omnis penalis eſt. Nam penitere eſt penam te
nere ſi ergo ꝑ paſſionem xp̄i liberati ſumus a pena.
videt̄ ꝙ iam nō ſit opus penitentia. Sed hoc eſt fal
ſum. ergo ⁊ ꝑmum. ¶ Item ſi paſſio xp̄i liberat a
pena. aut ergo a temporali. aut eterna. A temporali
non. q₂ eiſdem penis tēꝑalibus ſubiacemus q̄bus
ſubiacebant illi qui erant ante paſſionē₃. Ab eterna
nō. quia nullus qui eſt ad infernū₃ damnatus. fuit ꝑ
paſſionē chriſti liberatus. videtur ergo ꝙ mediante
chriſti paſſione non ſimus ab aliqua pena liberati.
28 ¶ Rn̄. dicēdū ꝙ paſſio xp̄i nos liberauit a pena tempa
li. ⁊ ab eterna. ⁊ ab ea que eſt inter vtrāq₃ media. A
pena inq̄₃ tēꝑali nos liberat. ⁊ virtute illius cōdo
nantur nobis peccata. non ſolum q̄ntum ad culpam
⁊ reatum pene eterne. ſed etiam q̄ntum ad dimiſſio
nem pene ſatiſfactorie. ſicut habet fieri in ſacramen
to baptiſmatis. A pena eterna nos liberat liberādo
a culpa. Dum eī̄ ꝑ paſſionem xp̄i nobis gratia im
petratur ꝑ quam culpa dimittitur. nobis debitū pe
ne eterne mortis relaxatur. Liberat etiam a pena q̄
quodammodo eſt inter vtranq₃ penarum iſtarū me
dia. que quidem eſt carentia viſionis diuine ex meri
to peccati ade. ⁊ illa quidem ⁊ ſi fuerit ad tempus ꝓ
pter gratiam repertam in eis qui detinebant̄ in lim
bo. deberet tamen habere eternitatem habito reſpe
ctu ad culpam ade. Vnde q̄tumcunq₃ paſſio dilata
eē̄t. diuina ꝑſentia fuiſſ₃ ei ſubtracta. niſi deus adin
ueniſſet aliquam viam. ⁊ ab hac pena liberati ſum⁹
ꝑ paſſionem chriſti. ⁊ ſic patet ꝙ per omnem modū₃
verum eſt paſſionem xp̄i efficacem eſſe ad liberādū₃
nos a pena peccati. Et ratōnes que hoc oſtendunt 29
ꝯcedende ſunt. ¶ Ad illud vo quod ꝑmo obijcitur
in ꝯtrarium ꝙ reſurrectio chriſti nos liberat a pena
magis q̄ paſſio. dicēdū ꝙ ſicut ſupra dictum fuit de iu
ſtificatōne ꝙ iuſtificatio pōt attribui paſſioni ratio
ne termini a quo. ſ. ratōne amotōnis mali. ⁊ reſurre
ctioni ratōne termini ad quem. ſ. ratōne collationis
boni. ſic etiam glorificatio que eſt liberatio a pena ⁊
miſeria vtriq₃ poteſt attribui. Ratōne tamen libera
tionis a pena potius attribuit̄ paſſioni. ¶ Ad illud 30
vo qđ obijcitur ꝙ paſſio xp̄i ꝑbet nobis exemplū₃
ꝯpatiēdi. dicēdū ꝙ et ſi paſſio chriſti liberet a pena. nō
tamen ab oī̄ pena. Liberat eī̄ a pena oppreſſiua.
ſed non liberat a pena ꝓmotiua. Et quoniam pena
in qua exercetur patientia ⁊ miſeria. pietatis eſt pro
motiua. ideo paſſio xp̄i ab illa non liberat. ſed ad il
lam animat. ⁊ animando facit vt pena illa nō poſſit
opprimere nec ꝑualere. et iſto modo poſſet dici q̄
dammodo liberare ab illo genere pene. nō vt nō af
fligat. ſed vt non ꝑualeat. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ 31
paſſio xp̄i non liberat a pena penitentie. dicēdū ꝙ im
mo nos liberat quantū eſt de ſe. quia ſm̄ ꝙ dicitur i
litera. in baptiſmo oī̄s pena que ꝓ peccato debetur
penitus relaxatur. ſed cum homo peccata iterat. red
dit ſe indignum tanto beneficio. ⁊ ideo ꝑ paſſionem
non remittitur ei tota pena. ſed minoratur ſm̄ ꝙ di
cit magiſter in litera quantū decet ⁊ expedit ſalua di
uina iuſticia. ¶ Ad illud vo quod obijcitur ꝙ non li 32
berat a pena eterna. dicēdū ꝙ ratio illa peccat ſm̄ con
ſequens. Non eī̄ ſequitur ꝙ ſi hoc modo non libe
rat a pena tēꝑali ⁊ eterna. ꝙ ꝓpter h̄ nullo mō liberet
a pena tꝑali ⁊ eterna. Q₂uis eī̄ n̄ liberet eos q̄ ſunt
in malo obſtinati. liberat tamē eos qui volunt ⁊ ꝑnt
ad chriſtum conuerti. Rurſus q̄uis non liberet a pe
na temporali i ꝑn̄ti vita ſc₃ a fame ⁊ a ſiti. liberat ta
men a pena in futuro. quando nouiſſima omniū de
ſtruetur inimica mors. Liberat etiam ab aliquibus
penis temporalibus ad quos eſſemus obligati me
rito peccatorum noſtrorum niſi interueniret paſſio
chriſti.

Conſequenter queritur de perſona redemp
toris ⁊ mediatoris ꝑ quam facta eſt reconci
liatio. Et circa hoc queruntur duo. Primū₃
eſt. vtrum ſolus filius ſit redēptor. aut etiā₃ pater et
ſpirituſſanctus. Secundū eſt. ſm̄ quā naturā₃ xp̄us
eſt mediator.

Queſtio. j. e

Utrū ſolꝰ filiꝰ ſit redemptoꝛ. aut etiā pr̄ ⁊ ſpūſſanctꝰ.
Et oñdit ꝙ ſolus filiꝰ ſit redemptoꝛ. Apoc. v. Rede-
miſti nos dn̄e in ſanguine tuo ex omni tribu ⁊ lingua. ḡ
ſi ſolus filiꝰ ꝓ nobis ſanguinē fudit. ſolus filiꝰ nos re
demit. ¶ Itē ille ſolꝰ nos redemit q̄ ꝓ nobis ſatiſfe
cit. ſꝫ ſolus filiꝰ ꝓ nobis ſatiſfecit. ḡ ⁊c. ¶ Itē redē-
ptio nr̄a facta eſt ꝑ paſſionē. ḡ ad illā ſolā ꝑſonā ſpe
ctat redemptio. ad quā ſpectat paſſio. ſꝫ ſolꝰ filius ē
paſſus. ḡ ⁊c. ¶ Item xp̄s redemit nos. aut ḡ ſm̄ di-
uinā nām̄. aut hūanā nām̄. Si ſm̄ diuinā. ḡ fruſtra
ad hꝫ aſſumpſit hūanā naturā. Si ſm̄ humanā. ſꝫ ſo-
lus filiꝰ humanā nām̄ aſſumpſit. ḡ ſolꝰ nos redemit.
¶ Contra. Opa trinitatꝭ ſꝫ indiuiſa. ḡ ſi redimere eſt
opus ꝯueniēs filio. neceſſe ē ꝙ ꝯueniat pr̄i ⁊ ſpūiſan
cto. ¶ Item illiꝰ ē redimere cuiꝰ ē ꝓ re empta p̄ciū
dare. ſꝫ pater dedit vnigenitū ſuū ꝓ ſalute generꝭ hūa
ni. ſm̄ ꝙ dr̄ Ioh. iij. Sic deꝰ dilexit mūdū. vt filiū ſuū
vnigenitū daret. pr̄ ḡ nos redemit. nō ḡ filiꝰ ſolus eſt
redemptoꝛ. ¶ Item illiꝰ eſt redimere cuiꝰ eſt redem-
ptos poſſidē. ſꝫ tota trinitas nos poſſidet. ḡ tota tri̅ni
tas nos redemit. ¶ Itē hoc ip̄m vr̄ auctē mgr̄i in li
tera. Redēptoꝛ aliq̄n etiā pr̄ ⁊ ſpūſſanctꝰ dr̄ in ſcptu
ra. ḡ ſi in ſcriptura non dr̄ niſi verū ⁊ catholicū. redi-
33 mere nō ſpectat ad ſolū filiū. ¶ Rꝰ. dicēdū ꝙ redēptō-
nis opus duplr̄ pōt alicui attribui. aut ſicut principa
li autoꝛi. aut ſicut exequēti. Et vtroq₃ mō ꝯpetit xp̄o
Xp̄o inq̄ deo ꝯpetit ſicut autoꝛi. xp̄o vō hoī cōpetit
34 ſicut exequenti. Cum ḡ dr̄ aliq̄s redemptoꝛ. hꝫ duplr̄
pōt dici. Aut ab auctē redemptōnis. aut ab auctē ſiꝭ
⁊ executōne. Si ab auctē. ſic nō tm̄ cōpetit filio. imo
etiā pr̄i ⁊ ſpūiſctō ꝓ eo ꝙ indiuiſa ſunt opa trinitatꝭ.
Si aūt ab executōne. ſic reſpicit humanitatē q̄ aſſū-
pta eſt a ſolo vbō. ⁊ hoc mō ꝯpetit ſoli filio. ⁊ hoc eſt
qđ mgr̄ dicit in lr̄a. Redemptoꝛ aliq̄n pr̄ et ſpūſſan-
ctus dr̄. ſꝫ hoc ꝓpter vſum ptātis nō ꝓpter exhibitōē₃
hūilitatꝭ. Nam ſm̄ vſum ptātis ſiꝭ et obedientie. fili-
us ꝓprie redemptoꝛ dr̄. et poſt ꝯclu͂dit. Eſt ḡ redem-
ptoꝛ inq̄ntum deus ptātis vſu. inq̄ntum homo humi
litatis effectu. Ex his p₃ q̄liter eſſe redemptorē ꝯue-
nit filio ⁊ ſm̄ quā naturā. quodā₃ eni͂ mō cōuenit ei
ſm̄ humanā nām̄. quodā mō ſm̄ diuinā. Et p̄ modo
ꝯpetit ſoli filio. ſcḋo mō ꝯpetit filio vna cū pr̄e ⁊ ſpū
ſancto. ⁊ ꝑ hoc p₃ rn̄ſio ad q̄ōem ꝓpoſitā. Patet eti-
am rn̄ſio ad rōnes ad vtranq₃ ptem̄. ꝓcedūt eni͂ ſm̄
has duas vias ſicut aſpicienti apparet.

¶ Queſtio. ij. f

Scḋm quā naturam ſit xp̄s mediatoꝛ. Et ꝙ ſm̄ hu-
manā oſtendit auctē Aug. in libro. ix. de ciui. dei. me-
diatorem inter nos ⁊ deum. ⁊ moꝛtalitatem opoꝛtu-
it habere tranſeuntē. ⁊ beatitudinē ꝑmanentem. ſed
vtrūq₃ hoꝛ competit xp̄o ſm̄ humanā naturam. er-
go ⁊c. ¶ Item hoc ip̄m oſtendit auctē magiſtri in li
tera. Mediatoꝛ dicit ſm̄ humanitatē nō ſm̄ diuini-
tatem. ¶ Item medium debet eſſe inter extrema. er
go mediatoꝛ dei ⁊ hominū debet eſſe infra deum ⁊ ſu
pra homines. ſed xp̄s ſm̄ diuinā naturam nō eſt in-
ferioꝛ deo. ḡ ſm̄ diuinā naturam nō pōt eſſe media-
toꝛ. Eſt ḡ ſolum mediatoꝛ ſm̄ naturam aſſumptam.
¶ Item mediū debet habere differentiā cum extre-
mis. ſꝫ xp̄s ſm̄ diuinitatē eſt oīno vnum cum patre.
ḡ nō videt ꝙ ſm̄ diuinitatē habeat ratōnem media
toris. ¶ Item vna eſt offenſa totius trinitatis. ſicut
vna eſt maieſtas. ſꝫ ei fit ſatiſfactio cui facta eſt offen
ſa. ḡ neceſſe eſt ꝙ ſatiſfactio fiat toti trinitati. Et ſi hꝫ.
ita fit ſatiſfactio filio ſicut patri. ſed ꝯſtat ꝙ alterius
⁊ alterius eſt ſatiſfactōē₃ offerre ⁊ ſatiſfactiōē₃ ſuſci-
pere. ḡ ſi xp̄s ſatiſfacit ſm̄ ꝙ homo. et eoipſo eſt me-
diatoꝛ quo ſatiſfacit. videt ꝙ ſit mediatoꝛ ſolum ſm̄
humanā naturā. ¶ Sed ꝯtra hoc eſt auctas illa quā
mgr̄ adducit in litera. Si xp̄s ſm̄ vos o heretici vnā
tm̄ hab₃ naturā. vñ medius erit: niſi ita ſit mediꝰ vt
deus ſit ꝓpter naturā diuinitatis. ⁊ hō ꝓpter natura₃
humanitatꝭ. ḡ eſſe mediatorē₃ ꝯpetit xp̄o ſm̄ vtrāq₃
naturā. ¶ Item xp̄s eſt mediatoꝛ nō ꝑ priuatōnem
ſꝫ ꝑ poſitōē₃. S₃ mediū ꝑ poſitōē₃ ē mediū ꝑ pticipa
tōē₃ vtriuſq₃ extremi. ḡ xp̄s ñ potuit eē mediatoꝛ dei
⁊ noſtri niſi ꝑ hoc ꝙ eſt deus ⁊ homo. ḡ mediatoꝛ eſt
ſm̄ vtranq₃ naturā. ¶ Item nunq̄ mediū iungit ex-
trema niſi ꝑ hoc ꝙ h₃ ꝯmunicatōem cū vtroq₃. ergo
xp̄s nunq̄ nos recōciliaret deo niſi eſſet deus et ho-
mo. redit ḡ idem qđ prius. ¶ Item nihil tenet rati-
onem mediꝗ. ſm̄ illud ſm̄ qđ tenet ratiōē₃ extremi. ſꝫ
xp̄s tenet ratōnem extremi ſm̄ humanā natura₃. q2
humana natura reconciliata eſt deo. ḡ non eſt medi-
atoꝛ p̄ciſe ſm̄ illam. ¶ Item ſi xp̄s eſt mediatoꝛ ſm̄
humanā naturā. hoc nō pōt eſſe niſi in quadā ꝓprie-
tate ꝯmunicet nobiſcū. in quadā₃ cum deo. ſꝫ angeli
boni ⁊ mali in aliqua ꝓprietate nobiſcum ꝯueniunt.
in aliqua cu₃ deo. ḡ poſſunt dici mediatores inť nos
⁊ deum. ſi ḡ mediatores non dicunt. videt ꝙ media
tio nō ꝯueniat xp̄o ſm̄ ꝯuenientiā ꝓprietatum. ſꝫ ſm̄
pticipatōē₃ duaꝝ naturaꝝ. ḡ ita ꝯuenit xp̄o eſſe me-
diatorē ſm̄ diuinā naturā ſicut ſm̄ humanam natu
rā. ¶ Rꝰ. ad p̄dictoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ dif 35
ferūt dicere eſſe mediū ⁊ eſſe mediatorē. Mediū nā-
q₃ dicit ꝯuenientiā cum extremis. Mediatoꝛ aūt di
cit nō tm̄ ꝯuenientiā ſꝫ etiā dicit officiū recōciliatōis
Aliter ḡ rn̄dendū eſt cū querit. qualr̄ xp̄s ſit medius
inter humanā naturā ⁊ diuinā. Aliter cū querit q̄li
ter ſit mediatoꝛ. Si eni͂ queraf qualiter ſit mediꝰ. re 36
ſpondéri pōt ꝙ medium inter duas naturas pōt ali
quid dici tripliciter. Aut ita ꝙ in eo ꝯcurrāt due na-
ture ſicut in vna materia. Aut ita ꝙ in eo cōcurrant
due nāe. ſicut in vna ꝑſona. Aut ita ꝙ in eo ꝯcurrāt
ꝓprietates duabꝰ naturis ꝯformes. Primo mō acci-
piendo mediū nihil pōt eē mediate inť hūanā nā₃ ⁊
diuinā. nec xp̄s nec aliud. q2 nō pōt ex humana nā ⁊
diuina ꝯſtitui aliqđ tertiū. Scḋo mō accipiēdo me-
diū. ſic xp̄s eſt mediū inter hūanā nām̄ ⁊ diuinā in-
q̄ntum ē vna ꝑſona in duabꝰ naturis. nō rōne hūane
nāe tm̄. nec rōne diuine tm̄. ſed ratōne vtriuſq₃. Ter
tio mō accipiendo mediū. xp̄s eſt mediū inter deū et
hoīes ſm̄ humanitatē. inq̄ntum habet moꝛtalitatē₃
ſimul ⁊ beatitudinē. Moꝛtalitatē inquā in qua coi-
cat cum hominibꝰ. beatitudinē maxime in q̄ coicat
cum deo. Si vō queraf qualiter ⁊ ſm̄ quam naturā
xp̄s ſit mediatoꝛ. cum mediatoꝛ dicat officium recō- 37
ciliationis. et mediatoꝛ debeat differre ab illis q̄s re-
conciliat. ⁊ xp̄s ſm̄ diuinā naturā ſit ille cui fit recō-
ciliatio. dicēdū ꝙ non pōt eſſe mediatoꝛ ſm̄ diuinam
naturam ſꝫ ſm̄ humanā naturam. in qua pōt recōci-
liare ſm̄ diuerſas ꝓprietates in quibꝰ coicat cū deo ⁊
cum homine. Habebat eni͂ iuſticiam ⁊ innocentiam
in qua ꝯmunicat cu₃ deo. ⁊ moꝛtalitatem in qua cō-
municat cum homine. ⁊ dum moꝛs ꝯiungit iuſticie.
in eodem cōfederat homo peccatoꝛ ⁊ moꝛtalis. deo
iuſto ⁊ imoꝛtali. Recōciliati eni͂ ſumꝰ deo ꝑ moꝛtem
hoīs innocentis. Concedēde ſunt ḡ rōnes oſtenden-

tradere aliū in morte͂. aut quia facit vt alij inferāt ei morte͂. aut q2 facit vt ipſe ſuſtineat morte͂. Qm̄ ḡ ſuſtinē-tia mortꝫ fuit a deo pr̄e. ⁊ fuit a xp̄o. q2 deꝰ pr̄ voluit ꝙ ipſe ſuſtineret morte͂. ⁊ ipſe volūtarie ſuſtinuit. hinc ē ꝙ traditꝰ dr̄ a pr̄e. traditꝰ etiā dr̄ a ſe. Rurſus q2 iudas ⁊ iudei, ꝓcurauerūt vt alij inferrēt ei morte͂. hinc ē ꝙ traditus dr̄ a iuda ⁊ a iudeis. Et qm̄ fuit laudabilis mortꝫ ſufferētia. illatio aūt fuit vitupabil'. hinc ē ꝙ traditio dei ⁊ xp̄i laudat᷑. traditio iude ⁊ iudeoꝝ vitupat᷑. Et ſic patꝫ ꝙ mors a pte ſufferentꝫ fuit deo placita ⁊ accepta. ſed

q2 mala fuit intentio. diuerſa fuerūt ibi facta ſiue opa. i. diuerſi actꝰ. ⁊ vna res ſiue factuꝫ. ſ. paſſio ipſa. Jdōq3 doctores aliq̄n vniūt i facto illo pr̄em. filiū. iudā. iudeum. aliq̄n diſtinguūt. Reſpiciētes ei ad paſſione͂ vnū opus illoꝝ dicūt. Attendētes intentōnes ⁊ actꝰ. facta

Aug.

diuerſa diſcernūt. Uñ aug. Facta eſt inquit traditō a pr̄e. facta ē traditio a filio. facta ē traditio a iuda. vna res facta ē. Quid ḡ diſcernit int᷑ eos? q2 h̄ fecit filius ⁊ pr̄ in charitate. Judas vō in ꝓditōe. Uidetꝫ q2 nō q̄d faciat hō. ſ3 q̄ volūtate ꝯſiderandū ē. Jn eodē facto inuenimꝰ deū q̄ iudā. deū bn̄dicimꝰ. iudam deteſtamur. q2 deꝰ cogitauit ſaluteꝫ nr̄aꝫ. Judas cogitauit ꝑciuꝫ q̄ vēdidit dn̄m. filiꝰ ꝑciū qō dedit ꝓ nob. Diuerſa ḡ intētio. diuerſa facta facit. cū tn̄ ſit vna res ex diuerſ. Ecce vnā rem dic̄ ibi fuiſſe. ⁊ diuerſa facta. q2 vna ibi fuit

d

paſſio ſ3 diuerſi actꝰ. Etꝰ actꝰ q̄dem iude ac iudeoꝝ ſūt mali. q̄bus opati ſūt xp̄i paſſione͂ q̄ bonū ē ⁊ opꝰ dei ē. Paſſio ḡ xp̄i ⁊ opꝰ dr̄ iudeoꝝ. q2 ex actibꝰ eoꝝ ꝓuenit. ⁊ opꝰ dei. q2 eo autore. i. eo volēte fuit. Uñ augu. Nemo aufert aīaꝫ xp̄i ab eo. q2 ptātem h3 ponēdi ⁊ ſumēdi. Ecce habes autoreꝫ opis. Ponet aīam. ecce habes opꝰ autoris. Et vt general'r ꝯcludam. q̄tiens in carne xp̄i aliq̄d patit᷑. opus autoris eſt. q2 em̄ ſua voluntate nō alio cogēte ꝑpetit᷑. ipſe auctor eſt opis. Cū aūt paſſio xp̄i opus dei ſit. ⁊ ideo bonuꝫ. eamq3 opati ſint iudas ⁊ iudei. querit᷑ an ꝯcedendū ſit eos opatos ibi eē bonum? Hic diſtinguendū eſt. Pōt em̄ dici ꝙ opati ſc̄ bonū. q2 ex actibus eoꝝ bonū ꝓuenit. i. paſſio xp̄i. Et item ꝙ opati nō ſunt bonū ſ3 malū. q2 actio eoꝝ nō fuit bona ſed mala.

Paſſio xp̄i dr̄ opꝰ dei ⁊ iudeorum ⁊ quō. Aug. in expoſitione fidei catholice ꝯtra feſicianum.

Si iudei ſunt ibi opati bonū.

a pte inſligentiū fuit tm̄ pmiſſa. Et p h̄ ptꝫ rn̄ſio ad primū obiectū. Ad illō qō obr ꝙ pmittēs alium occidi cū poſſet ꝓhibere ꝑticeps homicidij ē. dicēdū ꝙ illud fallit in deo. q2 pōt pctā oia ꝓhibere ⁊ nō ꝓhibet. h̄ em̄ ſpectat ad regime͂ ſue ꝓuidētie. ſicut in pmo et ſcdo li. fuit oñſum.

d ¶ Actus quidē iude ⁊ iudeoꝝ ſunt mali quibꝰ opati ſunt ⁊c͂. 5
Contra. videt᷑ implicare duo ꝯppoſita. Si em̄ actꝰ recipit denoīatōꝫ a termio. ⁊ paſſio xp̄i fuit bona. videtur ꝙ actꝰ eoꝝ fuerūt boni. Jteꝫ mors ⁊ vita opponunt᷑. ſed xp̄i vita et generatio fuit bona. ḡ mors ⁊ corruptio fuit mala. Jtē iuxta h̄ q̄rit᷑ vtrū ſimpliciter dicēdū ſit ꝙ xp̄i paſſio fuit bona vel mala. Cuꝫ em̄ habeat actore͂ bonū ⁊ maluꝫ ſicut ſ̄ dictū eſt. nō ē rō q̄re mag' debeat ab h̄ ꝙ ab illo denoīari. Querit᷑ etiaꝫ dato ꝙ paſſio ſit bona. Utrū ꝯcedendū ſit ꝙ iudei opati ſint bonū. Rꝰ. dicēdū ꝙ cum querimꝰ de bonitate paſſionis, nō querimꝰ de bonitate vel malicia in gene͂ nature ſ3 in genere moris. De hac ḡ bonitate abſq3 dubio ē ꝯcedendū ꝙ paſſio xp̄i fuit bona ſimpl'r. Eſt ei ꝑcioſa i ꝯſpectu dn̄i mors ſctōꝝ eꝰ. mlto mag' mors xp̄i fuit ꝑcioſiſſima. Triplici aūt ex cā dꝫ 6
dici mors xp̄i ſimpl'r bōa. Una ē ſtrēnuitas v̄tutꝫ ex pte ſuſtinēt. Suſtiebat ei illā paſſione͂ v̄tuoſiſſime. q2 patiētiſſie ⁊ ꝯſtātiſſie. Scda ē vtilitas redēptōis ex pte hūani generꝫ. q2 p illā totū genꝰ hūanū ē libatū. Terciū ē honeſtas cāe moriēdi. Mortuꝰ em̄ fuit ꝓ veritate dicēda. vñ pylatꝰ ſcripſit ſup cuꝫ cām Jh̄s nazarenꝰ. Quis aūt paſſio xp̄i ſit bōa ſimpl'r. tn̄ actio iudeoꝝ fuit mala ſimpl'r. q2 ex mala volūtate ⁊ radice ꝓceſſit. nec ꝓpt᷑ bonitate͂ paſſionis q̄ inde ſecuta ē bona dicenda ē. h̄ em̄ fuit ꝑter intentōeꝫ ipſoꝝ ꝑ opatōeꝫ diuinā. ꝑ quā deus de multis malis elicit multa bona. Et p h̄ pꝫ rn̄ſio ad obiecta. Primū ei pꝫ ꝙ nō eſt multiplicatio ꝯpaſſibilium ſicut iaꝫ oñſum ē. Scdm etiā pꝫ. q2 mors ⁊ vita nō opponunt᷑ in genere moris ſ3 in genere nature. Tercium pꝫ q̄re paſſio xp̄i dr̄ ſimpl'r bona. Paſſio em̄ dicit᷑ vt eſt in patiēte. ⁊ ideo dr̄ mag' paſſio eē bona vt eſt a
bona volūtate patientꝫ. ꝙ mala vt eſt a mala volūtate inferentis. Ad illud quod querit᷑ vltimo vtrum ꝯcedendū ſit ꝙ iudei opati ſint bonū. dicēdū ꝙ eſt opꝰ opans ⁊ opꝰ opatū. Cū ḡ querit᷑ vtrū iudei opati ſint bonū. bonū pōt dicere bonitate͂ circa opus opans. vel circa opꝰ opatum. Si circa opꝰ opans. eſt ſimpl'r negandū. q2 tale opꝰ in iudeis ſimpl'r fuit malū. Circa vō opꝰ opatū qō quidē fuit mors ⁊ paſſio xp̄i. h̄ dupl'r pōt intelligi. Aut p ſe ⁊ p ſe. ⁊ ſic falſuꝫ ē ꝙ iudei ſc̄ opati bonū. Jllō ei opꝰ opatū bonitate͂ nō hūit ex intentōe iudeoꝝ. Si aūt intelligat᷑ p accn̄s ⁊ ex ꝯn̄ti. ſic h3 v̄itate͂. Judei em̄ opati ſunt paſſione͂ xp̄i. que quidem fuit maximū bonum ⁊ ſaluberrimum toti mundo. 7

[Q]D intelligentiā hꝰ ptis incidit hic qō de ꝯgruētia nr̄e redemptōnis facte ꝑ paſſionem xp̄i. Et circa h̄. vj. dubitabilia pn̄t queri. Pmo em̄ q̄rit᷑ vtrū ꝯgruū fuerit repari hūanā nām. Scdo q̄rit᷑ vtꝝ magis ꝯgruū fuerit repari hūanā nāꝫ ꝑ ſatiſfactōneꝫ ꝙ ꝑ aliā viā. Tercio querit᷑ vtrū aliqua creatura ſatiſfacere potuerit deo ꝓ hūano genere. Quarto q̄ritur vtrū poſſit hō ſatiſfacere ꝓ ſe. Quinto vtrū deus ſatiſfactione͂ ꝑ morte͂ xp̄i debuerit acceptare. Sexto et vltio q̄rit᷑ vtꝝ alio mō genꝰ hūanū potuerit liberare

Queſtio.j. a

Utrum ↄgruum fuerit humanā naturā a deo repa-
ri: Et ꝙ ſic videt̄ ꝑ quatuoꝛ ſuppoſitōes manifeſtas
que elici pn̄t ex dictis Anſel̄. in li. j. Cur deus homo.
Prima eſt hec. Nullatenꝰ decet ſummā ſtabilitatē
ꝑmittere ſuū ꝓpoſitum infirmari. Scd̄a eſt h̄. Nul-
latenus decet ſummā benignitatē ꝓ pctō vniꝰ homi
nis totā poſteritatem eius ſempiternaliter damna-
ri. Tercia eſt hec. Nullatenꝰ decet ſummā ſapientiā
nobiliſſimā creaturam ꝑmittere vniuerſal̄r fine ſuo
fraudari. Quarta eſt h̄. Nullatenꝰ decet ſummā vir-
tutem ꝑmittere ſeruū ſuū ab alio in ſempiternū in-
iuſte detineri. Ex prima arguitur ita. Si nō decet dei
ꝓpoſitū infirmari. ⁊ deus ꝓpoſuerat hoiem ꝑducere
ad beatitudinē. ⁊ ꝑduci nō habet q̄ȝdiu manet in ſta
tu ruine. ḡ indecens eſt hominē i tali ſtatu relinqui.
ḡ ab oppoſitis decens eſt ipm̄ repari et releuari. Ex
ſcd̄a arguit̄ ſic. Non decet poſteritatē totā ſempiter
naliter dampnari ꝓ pctō vniꝰ hominis. ꝫ tota ſempi-
ternaliter damnaret̄ niſi repatio interueniret. ḡ con
gruum fuit ⁊ decens vt deus hoiem repararet. Ex ter-
cia arguit̄ ſic. Non decet ſummam ſapiam ꝑmittere
vniuerſaliter nobiliſſimā creaturā fine ſuo frauda-
ri. ſed niſi repatio interueniret oēs hoies fine ſuo eſ
ſent fraudati. ⁊ ita vane oēs filij hominū eſſent con
ſtituti. qḋ diuine ſapientie nō ↄgruit. que nihil incō-
gruum facit. ḡ reſtat ꝙ valde ↄgruum fuit genꝰ hūa
num repari. Ex quarta arguitur ſic. Non decet ſum-
mam virtutē ꝑmittere ſeruos ſuos iniuſte ⁊ violen-
ter ab aduerſario detineri. ſed niſi repatio interueniſ
ſet multi ſerui dei ⁊ ſancti detinerent̄ in lymbo. ḡ cō-
gruum fuit ⁊ decens ꝑ repatōnis beneficiū ſubueni-
ri generi humano. ❡ Sed ↄtra hoc obijcit̄ ſic. Si in-
decens fuiſſet genus humanū nō repari ⁊ inconue-
niens. ⁊ qd̄libet minimū incōueniens ſic̄ dicit Anſ.
in li. Cur deus homo. eſt impoſſibile erga deū. impoſ
ſibile ḡ fuit deū genꝰ humanū nō repari. Et ex h̄ elici
tur duplex incōueniens. Unū ꝙ deus nō reparauit
genus humanū ꝓpter miſcd̄iam. ſed potius ꝓpter vi-
tandaȝ indecentiā. Aliud ꝙ nō repauit ex liberalita
te ſed ex neceſſitate. ꝙ ſi verum eſt. nō tenemur ei ad
tantas graꝝ actōnes. qḋ impiū ⁊ crudeliſſimū eſt
dicere. ❡ Item nobilioꝛ cretura eſt angelus q̄ ho-
mo. ⁊ ꝓpter beatitudinē eſt facta ſicut homo. ſed nō
decuit deū releuare angelum a ſuo lapſu. ḡ nec decuit
repare genus humanū. ❡ Item ſicut decet diuinam
ſapientiam ⁊ bonitatē releuare cadentē. ſic etiam de
cet ſuſtentare ſtantem. ſed nō decuit deum tenere ge-
nus humanū ante lapſum. ḡ videt̄ ꝙ nō decuit ipm̄
releuare poſt lapſum. ❡ Item nō decet deum facere
ↄtra ſuam iuſticiā. ſed homo cum peccauit meruit a
deo ineternū ſepari. ſi ḡ ꝑ repatōnem deo habet con-
iungi. videt̄ ꝙ nunq̄ȝ decuit genus humanū repari.
❡ Item ſicut homo ꝑ pctm̄ meruit mortem carnis.
ita etiā meruit mortē ſempiterne damnationis. ꝫ nō
decuit deum ſic repari genꝰ humanū vt non moreret̄
morte carnis. ḡ nō decuit ſic repare vt non moreret̄
morte ſempiterne damnatōnis. ❡ Item nō decet de-
um facere ↄtra diſpoſitiōeȝ ſue ſapie. ſed deus talem
fecerat hoiem vt ſi vellet ſtare ſtaret. ⁊ ſi vellet cade-
re caderet. ḡ ſicut nō decet deū facere de ſtante vt ca-
dat. ita nō decet ipm̄ facere de cadente vt reſurgat. ḡ
8 nō decet eum repare humanā naturā. ❡ Rō. dicendum ꝙ

abſq̄ȝ dubio ↄgruū eſt ⁊ decens repari genus huma-
num. Congruum inquā eſt ⁊ decens nō ſolum ex ꝑ-
te dei ꝫ etiā ex ꝑte hoīs. Ex ꝑte dei. qꝛ decet dei poten
tiam. ſapiam. ⁊ miſcd̄iam. ſicut in opponēdo mōſtra
tum eſt ſupra. Ex ꝑte vero hoīs ↄgruentia eſt ſimiliter
ſi ↄſideret̄ dignitas hoīs ↄditi. ⁊ modus labendi. et
ſtatus lapſi. Dignitas nanq̄ȝ hoīs cōditi tanta erat
vt ꝓpter ipm̄ facta ſunt vniuerſa. Si ḡ homo careret
ſuo fine. iam oīa eſſent ſuo fine defraudata. Mo-
dus vero labendi fuit ꝙ humana natura totaliter ce-
cidit. alio peccante. ⁊ alio ſuggerente. et ideo decens
fuit ipſam ꝑ alium releuari. vt ſicut filij peccauerūt
i parēte. ⁊ parēs peccauit dyabolo ſuggerēte. ſic etiā
homo reparet̄ dn̄o releuāte. Status etiā hoīs lapſi
reparationi cōgruit. qꝛ in illo ſtatu ſil̄ fuit pnīa cum
miſeria. ⁊ pnīa quodā mō placabat diuinā iuſticiaȝ.
miſeria vero ꝓuocabat miſcd̄iam. Et ſic patȝ ꝙ ꝑ om-
nem modū ↄgruum fuit repari genus humanū. Cō-
gruum inq̄ȝ ex ꝑte opificis. ⁊ ↄgruū ex ꝑte opis. Sȝ
ↄgruitas ex ꝑte opis pura ↄgruentia ē. ita ꝙ nō poīt
neceſſitatē. Cōgruitas vero ex ꝑte opificis ponit neceſ
ſitatē. neceſſitate inq̄ȝ nō ineuitabilitatꝭ q̄ diuiditur in
coactionē ⁊ ꝓhibitōeȝ. ꝫ neceſſitatē immutabilitatiſ
q̄ ↄſurgit ex ſtabilitate ⁊ imutabilitate diuine diſpo-
ſitōnis. hec aūt nō artat diuinā potentiā ad oppoſi-
tum. ꝫ eā determiat ad tale ꝓpoſitum. Un̄ Anſ. in li. 9
Cur deus hō. Cū dicimꝰ deū aliq̄d facere neceſſitate.
intelligendū eſt ꝙ h̄ facit neceſſitate ſeruandi hone-
ſtatem. q̄ neceſſitas nō eſt aliud q̄ȝ imutabilitas ho-
neſtatꝭ. Ex his q̄ dicta ſunt pȝ rn̄ſio ad ꝓpoſitā qōeȝ.
Si eī q̄rat̄ vtrū ↄgruū ſit repari genꝰ huamanum.
ↄcedendū eſt ſimpl̄r ꝙ verū eſt. Si vero q̄rat̄ vtrū ſit
neceſſariū. nō eſt ſimpl̄r rn̄dendū. ꝫ diſtinguendum.
Eſt eī neceſſariū ex ꝑte dei. ꝫ ex ꝑte nr̄i nō quacūq̄ȝ
neceſſitate. ꝫ neceſſitate imutabilitatꝭ q̄ nō oppoīt̄
libertati volūtatꝭ. ac ꝑ h̄ nec gr̄e nec libertati. Et per
h̄ pȝ rn̄ſio ad primū obiectū. nō eī ſequit̄ ſi deꝰ repa
rat neceſſitate ſue imutabilitatꝭ. ꝙ ꝓpter h̄ non repa-
ret liberalitate ſue benignitatꝭ. hec eī ſimul pn̄t ſta-
re. ❡ Ad illud qḋ opponit̄ ꝙ creatura angelica no-
bilioꝛ eſt ⁊c. dicendum ꝙ q̄uis angelꝰ nobilioꝛ ſit creatu 10
ra q̄ȝ hō. nō tn̄ eſt adeo ad repatōnem ydoneus ſicut
hō. ꝓpter modū labendi. ⁊ ſtatū hoīs lapſi. Hō enim
penituit. āgelꝰ obſtinatꝰ fuit. Hō totaliter. angelꝰ ꝑti
culariter cecidit. Hō ꝑ aliū. angelꝰ ꝑ ſeipm̄. et h̄ ſunt
q̄ faciūt angelū ad repatōeȝ minꝰ ydoneū. ❡ Ad illḋ 11
qḋ obijcit̄ ꝙ nō decuit deū tenere hoiem ne caderet.
dicendum ꝙ ſi hō voluiſſet ſtare. nūq̄ȝ deꝰ dereliquiſſet euȝ
vt caderet. ꝫ qꝛ ſtare noluit. non debuit ipm̄ cōſuare
inuitū. ꝫ qꝛ hō poſt lapſum voluit reſurgere. ideo decu
it deū ſibi manū poꝛrigere. ita ꝙ manꝰ iſta ad illos ſe
extendit qui volūt reſurgē. nō ad eos q̄ nolūt reſur-
gere. ❡ Ad illud qḋ obꝛ ꝙ non decet deū facere ↄtra 12
ſuā iuſticiā. dicendum ꝙ verū eſt. Decet tn̄ ipm̄ aliq̄d fa-
cere ꝑter rigoꝛeȝ iuſticie. qꝛ repatio humani generis
nō repugnat diuine iuſticie. ↄcurrūt eī in illa ſimul
miſcd̄ia ⁊ veritas ſicut videbit̄ infra. Un̄ qḋ dicitur
ꝙ homo nō meruit ꝑ pctm̄ ineternuȝ ſepari a deo. h̄
verum eſt q̄ȝtum eſt de ſe. poſſunt tamen alia merita
interuenire que infringent illam obligatōnem. et in
quibus ſeruabit̄ oꝛdo iuſticie diuine. ❡ Ad illud qḋ 13
obijcit̄ ꝙ per peccatū meruit̄ homo ita puniri pena
ſempiterne damnatōnis ſicut pena mortis. dicendum ꝙ

nō eſt ſimile. quia de pena mortis ſtatim fuit ſenten-
tia lata. de pena vero eterne dānatōis adhuc differt
ſentētia. Et quia diuina ſentētia eſt irreuocabil' poſt
ꝗ̄ lata eſt. licet mutari poſſit ſentētia ꝑ ꝓphetiā ꝑdi-
cata (ſicut patz in Jona) anteꝗ̄ ferat' poteſt remediū
inueniri. Jdō reparari potuit genus hūanū vt nō icur
reret penā dānatōis ſempiterne in aliqua eius pte.
ꝗ̄uis non fuerit liberatū vt nō incurreret penā mor
tis. Et ſi tu queras. quare ſentētia iſta fuit lata ⁊ illa
dilata. cū homo meruiſſet vtrāqꝫ de ſe. dōm ꝙ pma
eſt via penitētie. Scđa vero aufert locum penitētie.
ideo non debebat ſcđa ſententia ferri contra hoiem
14 ꝗ̄diu erat in ſtatu vie. ¶ Ad illud qđ obijcit' ꝙ non
decebat deū facere cōtra ordinē ſue ſapiētie. dōm ꝙ
genus hūanū reparando cōtra ſuā ſapientiam nō facit.
quia ex ſapiētia ſua fecerat ipm̄ repabilē ꝓuidēs ei
us lapſum. Nec valet illud qđ obijcit. nec decuit fa-
cere de ſtante vt caderet. ḡ non decuit de labēte vt re
ſurgeret. quia ꝗ̄uis nullo ſapiēte fiat homo deteri-
or. aliquo tamē ſapiēte poteſt fieri melior. Et licꝫ nō
deceat deuz de bono facere malum. decet tamen de
malo facere bonū.

Queſtio. ij. b

Utrū magis congruat genus hūanuz reparari per ſa-
tiſfactōem ꝗ̄ per aliā viam. Et ꝙ ſic oſtēditur ꝑ qua
tuor ſuppoſitōes. Quarū prima eſt hec. Jlla via ma
gis conueniēs fuit ad reparatōem hūani generis. in ꝗ̄
magis ſeruat' ordo diuine iuſticie. Scđa eſt hec. Jl-
la via magis congruit repationi hūani generis. in ꝗ̄
magis ſeruat' ordo diuine ſapientie. Tercia eſt hec.
Jlla via magis cōuenit repationi hūani generis. i ꝗ̄
magis ſeruat' ꝑſidētia diuine poteſtatis. Quarta
via eſt hec. Jlla via magis cōuenit repationi hūani
generis. in qua magis ſeruat' honorificētia diuie ma
ieſtatis. Hijs preſuppoſitis arguit' ſic. Magis ſuat'
ordo diuine iuſticie cū malū punit' ꝗ̄ cū relinquitur
impunitū. ſed cū peccata repant' ꝑ ſatiſfactiōeꝫ ma-
lū punitur. ſine ſatiſfactōe relinquit' impunitū. ergo
magis ſeruat' ordo iuſticie in repatione ꝑ ſatiſfactō-
nem ꝗ̄ ſine ſatiſfactione. ḡ ꝑ primā ſuppoſitōeꝫ via
iſta magis cōuenit reparando generi hūano. Jtē ſecū-
do arguit' ſic. ordinatio peccatū i ſupplicijs ſiue pec
cati in pena manifeſtat decorem diuine ſapiētie. que
non patit' vniuerſū ex aliqua ſui parte turpari. ſꝫ cū
peccator releuat' ꝑ ſatiſfactōem. ad culpā ſequit' pe-
na. Cū ḡ ſine ſatiſfactione culpa nō ordinat' per pe-
nā. ḡ repatio generis hūani ꝑ ſatiſfactōem plus con
uenit diuine ſapiētie ꝗ̄ ſine. ḡ ꝑ ſcđam ſuppoſitōem
via iſta reparandi eſt magis congrua et ydonea in ſe.
Jtem tercio arguit' ſic. Si malū non puniret' et re-
linqueret' ſine aliqua ſatiſfactōe. ⁊ iuſticia nulli legi
ſbiaceret. diuina ptās in oībus non ꝑſideret. ſed cuꝫ
ꝓ peccato ſatiſfactio exigit'. peccator ſbdit' pene au-
toritate diuine iuſticie. ḡ in mō reparandi genus hūa-
num ꝑ ſatiſfactōem magis ꝑlucet ꝑſidētia diuie
poteſtatis ꝗ̄ per aliā viam. ḡ per terciā ſuppoſitōeꝫ
via iſta eſt magis congrua. Jtem quarto arguit' ſic.
peccator cū peccat. ꝑ preuaricatōem deū inhonorat.
ſi ḡ pctm̄ dimittet' ſine ſatiſfactōe. pctm̄ relinquetur
abſqꝫ honoris ablati recompēſatōe. cū aūt ſatiſfactō
reddit'. honor recōpenſat'. ḡ in mō reparandi hoiem ꝑ
ſatiſfactōem magis ſeruat' honorificētia diuine ma
ieſtatis ꝗ̄ per aliū modū. ḡ per quartā ſuppoſitōem
hac via repatōis magis congruit genus hūanū rele-
uari. Ex hijs eiſdēqꝫ rōnibus non ſolū pt cōcludi ꝙ
hec via ſit magis congrua. ſed etiā ꝙ alia non pt eſſe
congrua. veruntamē non ſūt ita efficaces ad ꝓbāduꝫ
ſcđm. ſicut ad ꝓbādum primū. quia pter has cōgru
entias poſſūt ⁊ alie repiri. licet ille ſint magis excel-
lentes. ¶ Sed cōtra. Magis decet deū facere quod
magis facit ad oſtēſionē ſue benignitat' ⁊ miſericor-
die. ſed dimittere peccata oīa abſqꝫ aliqua ſatiſfacti-
one pene ħ eſt maioris miſericordie ꝗ̄ exigere ꝓ il-
lis penā. Si ḡ deus eſt miſericordiſſim' ⁊ benigniſſi
mus adeo vt benignior cogitari non poſſit. videtur
ḡ ꝙ modus ille reparandi qui eſt preter ſatiſfactiōem
magis cōueniat diuine excellētie. ¶ Jtē modus ille
magis cōuenit repatōi generis hūani. qui magis eſt
oſtēſiuus diuine ſufficiētie. ſed ſi ſic de' gen' hūanuꝫ
repararet ꝙ nullā requireret ſatiſfactiōeꝫ. magis appa
reret diuina ſufficiētia. Oſtēderet' eīm tūc ꝙ emēdaꝝ
noſtrarū ⁊ bonoꝝ noſtroꝝ non indigeret. ḡ modus
reparandi abſqꝫ oīm ſatiſfactōe magis eſſet cōgru' hu
mano generi. ¶ Jtem ille modus magis cōuenit re
parationi hūane qui magis eſt oſtēſiuus diuine poten
tie. ꝓ eo ꝙ repatio eſt quedā recreatio. ſed ſi de' abſ-
qꝫ oīm ſatiſfactione ſolo verbo repaſſet genus hūa-
num ſicut fabricauit mūdū. maior eſſet ibi diuie vir-
tutis oſtēſio. ḡ magis cōuenit iſte modus hūano ge-
neri reparando. ¶ Jtē iſte modus magis cōuenit repa
tioni generis hūani in quo hō magis aſtringitur ad
amādum ⁊ laudādum deuꝫ. ſed ſi deus culpā homi
reliquiſſet abſqꝫ oīm ſatiſfactiōe ⁊ pena eſſet magis
laudādus ⁊ amādus ab hoie. hō eīm illā a deo perce
piſſet. ḡ talis modus repationi hūane magis cōgrue
ret. ¶ Jtē modus ille magis congruit repationi ge-
neris hūani in quo magis erudit' hō ad executiōem
diuini mādati ⁊ imitatōem dei. ſed hō debet remit-
tere ⁊ cōdonare alij culpā ⁊ penā. ḡ ſi deus homini
debuit dare exēplū ꝑfectōis. videt' ꝙ magis deū de-
cuit reparare genus hūanū totū relaxādo ꝗ̄ ſatiſfacti
onē aliquā exigēdo. ¶ Jtē ille mod' reparandi magis
decꝫ deū q̄ ē a deo imediate. ꝗ̄ q̄ ē a dō mediāte ad-
iutorio creature. Dm̄ ſic decuit deū mag' ꝑ ſeipꝫ cre
are. ſic magis vr̄ eſſe decēs ꝑ ſeipꝫ recreare. ſꝫ repatō
ꝑ ſatiſfactōem eſt mediāte creatura ſatiſfaciēte. ḡ vr̄
ꝙ magis decuerit deū reparare genus hūanū abſqꝫ oī
ſatiſfactione ꝑ ſeipm̄. ꝗ̄ mediāte ſatiſfactōe ꝑ creatu
re adiutoriū. ¶ R'. dōm ꝙ abſqꝫ dubio magis con- 15
gruū fuit genus hūanū reparari per ſatiſfactōem ꝗ̄ ꝑ
aliā viā ſm̄ ꝙ dicit Anſ. ⁊ Aug. Et rō hu' eſt ⁊ ex ꝑ
te dei. ⁊ ex pte noſtra. Ex pte inquā dei. quia vniuer-
ſe vie dn̄i mīa ⁊ veritas. cū ipe ſit ſūme iuſtus ⁊ miſe
ricors. Et idō in repatione generis hūani que eſt ex-
cellentiſſima viaꝝ dei. congruuꝫ eſt vt ſimul currat
mīa ⁊ iuſticia. Et ideo decēs fuit vt deus ab hoie ſa-
tiſfactōem exigeret ꝓ iniuria ſibi facta. Et ſi hō non
poſſet. tunc mīa diuina ſbueniret dādo mediatoreꝫ
qui ꝓ eo ſatiſfaceret. ⁊ iſte mod' magis fuit congru
us ꝗ̄ alius. Nā ſi deus culpā non dimiſiſſet. ſed vin
dictam exegiſſet. non manifeſtaret' eius mīa. Si ve-
ro oīno dimiſiſſet nec ſatiſfactōem exegiſſet. non ma
nifeſtaret' eius iuſticia. Si ḡ iſte due conditōes ſunt
in dei ope ſeruāde precipue. magis cōgruebat huma
nā nām reparari ꝑ ſatiſfactōem ꝗ̄ ꝑ aliā viā ex pte dei
repātis. Magis etiā congruebat ex pte noſtri. ꝓ eo
ꝙ repatio noſtra ad hoc erat vt nos reduceret a cul
pa ad iuſticiā. a miſeria ad gloriā. Sicut ḡ cū genus

hūanum cecidit per culpā. deū inhonorauit ꝑ preua-
ricatōem ⁊ inordinatā dilectōem. ſic cū redit a culpa
ad iuſticiā. decēs eſt vt deū honoret ſuſtinēdo penā.
⁊ in hoc magis repatur ad normaꝫ iuſticie. Rurſus
ſicut glorioſius eſt acquirere vitā eternā ꝑ merita ꝙ̄
ſine meritis. ſic glorioſius eſt recōciliari deo ꝑ ſatiſfa-
ctōem ꝙ̄ ſine. Modus ḡ repandi ꝑ ſatiſfactiōeꝫ pl⁹
conuēit noſtre iuſtificatōi ⁊ noſtre glorificationi. Si
ḡ hec duo principaliter conſiderātur in repatiōe ge-
neris hūani. planū eſt ꝙ hic modus repandi magis
conueniēs eſt. tā ex parte dei repantis. ꝙ̄ ex pte hūa-
ni generis repati. Unde rōnes que hoc oſtēdūt con-
16 cedende ſūt. ¶ Ad illud vero qḋ obijcit̄ de manife-
ſtatōe benignitatis ⁊ mie. dōꝫ ꝙ ſūma benignitas et
mia in deo non excludunt iuſticiā. ⁊ idō nō ſic debu-
it manifeſtari in opere repatiōis ꝙ iuſticia nō habe-
ret locuꝫ. ſed ita debuit manifeſtari diuina mia. ꝙ ſil
cum hoc oſtēderet̄ diuina iuſticia. Et hoc idē factuꝫ
eſt cū deus repauit genus hūanū ꝑ mortem filij ſui.
vbi fuit maxima equitas in exigendo tāte ſatiſfacti-
onis preciū. ⁊ maxima benignitas in tradendo vni-
17 genitum filiū ſuū. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ mag⁹
manifeſtaret̄ diuina ſufficiētia ſi non exigeret ſatiſfa-
ctōem. dōm ꝙ ſicut deus exigit a nobis mandatorū
ſuoꝝ obſeruātiam. non ꝓpter ſuā indigētiam. ſꝫ ꝓpt̄
ordinatōem nr̄am qua debemus ei tāꝙ̄ dn̄o obedi-
re. ſic ⁊ peccatoꝝ exigit emendā. nō ꝓpter hoc ꝙ indi-
geat. ſed vt nos reducat ad ordinatōem debitā. ⁊ idō
obiectio illa ꝓcedebat ex ſuppoſitōe falſi. cū diceba-
tur magis ſine ſatiſfactione diuinā ſufficiētiam ma-
18 nifeſtari. ¶ Ad illḋ quod obijcit̄ ꝙ modus ali⁹ ma-
gis manifeſtaret diuinā potētiam. dōm ꝙ ⁊ ſi in om-
ni ope dei oſtēdatur diuina potētia. in ope tamē re-
patōis magis manifeſtat̄ benignitas ⁊ mia. ⁊ ꝑ con-
ſequens ipa iuſticia eis annexa. Et idō cū poſſꝫ vno
verbo genus hūanū repare. maluit tamē repare cuꝫ
difficultate ⁊ penalitate. quia magis oportunū erat
ibi oſtendere miam ꝙ̄ potētiam. Potentia eñ ſatis
claruerat in rerū eductōe. ſꝫ adhuc latebat mia quaꝫ
19 oſtēdebat ds in hōmis repatōe. ¶ Ad illud qḋ obij-
citur ꝙ repatio ꝑtermiſſa ſatiſfactōe magis aſtringe-
ret nos ad laudādum ⁊ amādum deū. dōm ꝙ falſū
eſt. plus eñ nos aſtringit ad amorem et laudem dei
hoc ꝙ dedit vnigenitum ſuū ꝓ nobis ꝙ̄ ſi abſꝗ hoc
cōdonaſſet nobis ⁊ penā ⁊ culpam. Multo eñ mi-
nus fuit ꝙ deus ꝓ nobis mortē ſbiret. ꝙ̄ peccata no-
ſtra cōdonaret. multo etiā maius fuit dando nobis
filium peccata ꝯdonare. ꝙ̄ ſi ſimpliciter peccata cō-
donaſſet. Qui eñ ꝓprio filio ſuo non pepercit ſed ꝓ
nobis oībus tradidit illū. quō non oia nobis cū illo
donauit ſicut dicit̄ ad Ro. viij. Et ſic patet ꝙ ꝓpoſu-
erat ex ſuppoſitōe falſi. Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ſi ſa-
20 tiſfactōem non exegiſſet. magis ꝑbuiſſet formaꝫ imi-
tandi ſe. dōm ꝙ ⁊ ſi debeamus deū imitari in aliqui-
bus. non tamē neceſſariū eſt imitari in oībus. Ad de-
um eñ ſpectat querere gloriā ⁊ vindictam ſm ꝙ di-
cit̄ ad Ro. xij. Mihi vindictā ⁊ ego retribuam. Ad
nos aūt non ptinet. quia noſtrū non eſt iudicare ſed
iudicari. Et ideo in hoc non debuit dare formā imi-
tandi ſe. Aliter poſſet dici ꝙ deus exigēdo ſatiſfacti-
onem magis prebuit nobis formā ꝙ̄ ſi nō exegiſſet.
Prebuit enim exemplū ſbditis in hoc ꝙ remiſit ⁊ pe-
percit. prelatis vero in hoc ꝙ emēdam requiſiuit vt
decor iuſticie ſeruaretur. quod ſpectat ad eos q̄ iudi-
cant terraꝫ. ſm illud Sapie. j. Diligite iuſticiā q̄ iu-
dicatis terrā. ¶ Ad illud qḋ vltimo obijcit̄ ꝙ decē- 21
tius fuiſſet repare genus hūanum ſine adiutorio hu-
mano. ⁊ ita ſine ſatiſfactore. dōm ꝙ hoc falſū eſt. ſū-
me eñ bonitatis eſt cōmunicare creature opatiōes
nobiles ſꝫ ꝙ ipa nata eſt ſuſcipere. ⁊ creatura aliq̄d
poteſt facere in repatione. ꝙuis ſolius dei ſit opera-
ri in primaria rerum ꝓductione. vbi nō eſt opatō in
aliquā mām ꝑiacētē.

Queſtio. iij. c

Utrū aliqua creatura pura potuerit ſatiſfacere pro
toto genere hūano. ⁊ ꝙ ſic videt̄. Una creatura po-
tuit totū genus hūanum inficere per culpaꝫ ſuā. ḡ ſi
gratia eſt principiū ſatiſfaciēdi. ſicut culpa principiū
inficiendi. videt̄ ꝙ aliqua pura creatura ꝑ ſuā graꝫ
potuerit ſatiſfacere ꝓ toto genere hūano. ¶ Itē nō
plus exigit̄ in iuſta pena ꝙ̄ cōmiſſū eſt in culpa. ſi ḡ
genus hūanum lapſū fuit per trāſgreſſionē pure cre-
ature. videt̄ ꝙ pura creatura potuerit ſatiſfacere ꝓ
genere hūano. ¶ Itē dyabolus iuſte ꝑdidit gen⁹ hūa-
num. quia extēdit manū ſuā in innocētem. ḡ ſi potu-
it eſſe aliqua pura creatura oīno innocēs que ſe ꝓ ſa-
lute generis hūani exponeret. ⁊ dyabolus manū i eā
extenderet. videt̄ ꝙ aliqua pura creatura redimere
potuiſſet genus hūanū de dyabolica ptāte. ⁊ ita ſa-
tiſfacere ꝓ eodem. ¶ Item plus penſat deus vitam
⁊ aiam vnius iuſti ꝙ̄ vitā ⁊ aiaꝫ innumerabiliū pec-
catoꝝ. ſi ḡ aliqua pura creatura innocēs ⁊ ſancta ſe
deo ⁊ patri obtuliſſet ꝓ peccatoribus hoſtiaꝫ. facta
eſſet recōpenſatio iuſta. ḡ ⁊ ſatiſfactio debita. Iteꝫ
eſto ꝙ xp̄s fuiſſet pura creatura. ⁊ mortuus fuiſſꝫ in
cruce ſicut mortuus fuit. quero tūc. an fuiſſet deten-
tus i lymbo an non: Cōſtat ꝙ in lymbo detētus nō
fuiſſet. quia non habuit reatū pcti originalis. ḡ aper-
tuꝫ fuiſſet ei celū. meruiſſet ḡ xp̄s apertionē ianue. Si
ḡ ianua non habuit apiri niſi ꝑ ſufficiētem ſatiſfacti-
onē. videt̄ ꝙ pura creatura ſatiſfacere potuiſſet pro
toto genere hūano. ¶ Sed cōtra. Si pura creatura
eſſet. aut eēt homo. aut non hō. Si eēt pur⁹ homo.
ḡ eēt peccator ⁊ debitor. ḡ nō potuiſſet eē mediator
⁊ reconciliator cū ipe indigeret recōciliatōe. Si eſſet
non hō. ſed ꝓ hoīe non debet ſatiſfacere niſi homo.
quia ad cuꝫ ptinet ſatiſfactio in quo fuit trāſgreſſio.
ḡ ſi nec purus homo nec non hō potuit ſatiſfacere ꝓ
toto genere hūano. videt̄ ꝙ nulla pura creatura po-
tuerit. ¶ Item ſatiſfactio debet ꝓportionari offenſe
⁊ iniurie. ſed tāta eſt offenſa ⁊ iniuria. quātus eſt ille
cui infertur. cū ḡ deus ſit infinitus. offenſa ⁊ iniuria
dei ē infinita. ſed nulla creatura nec eius opatio eſt
infinita. ḡ nulla pura creatura poteſt ſatiſfacere pro
offenſa ⁊ iniuria deo illata. ſed talis fuit iniuria ade
⁊ poſteritatiſ ſue. quia deum contēpſit. ḡ ⁊c. ¶ Item
nullus ſatiſfacit niſi reſtituat tātū ⁊ ampli⁹ quātū abſ-
tulit. ſed nulla pura creatura valet totū genus hūa-
num quod ꝑ pctm̄ Ade fuit a deo ſbtractuꝫ reſtituē.
ḡ nulla pura creatura poteſt ſatiſfacere ꝓ ipo. ¶ Itē
null⁹ poteſt ſatiſfacere ꝓ oīm homīe niſi poſſet influ-
ere in oēm hominem iuſticiā. ſicut prim⁹ parēs trāſ-
mittit culpā. ſed nulla pura creatura poteſt alijs in-
fluere iuſticiam vel dare gratiaꝫ ſicut in primo libro
fuit oſtēſum. ergo nlla pura creatura poteſt ſatiſfa-
cere ꝓ toto genere humano. ¶ Item nō minus ob-
ligamur deo ꝓ beneficio recreatiōis ꝙ̄ ꝓ beneficio
creatōis. Si ḡ pura creatura gen⁹ hūanū redemiſſꝫ.

tātū eſſem⁹ ei obligati. quātū noſtro creatori. ergo tātū
teneremur diligere creaturā quātū creatorē. Si ergo i-
poſſibile eſt nos ad hoc obligari. impoſſibile fuit pu-
23 rā creaturā ſatiſfacere ꝓ toto genere hūano. ¶ R°.
dōm ꝙ de duobus cōſueuit fieri ſatiſfactio ⁊ requi-
ri. videlicet. de iniuria. ⁊ dāno. Si ergo deus requirit ſa-
tiſfactōem ab hūano genere. aut requirit ꝓ vtroqȝ.
aut ꝓ altero hoꝝ. Si ꝓ vtroqȝ. planū ē ꝙ īpoſſibile
eſt aliq̄ purā creaturā deo ſatiſfacere ꝓ hūano gene-
re. ꝓ eo ꝙ tā grauis eſt iniuria q̄ infert deo ob excel-
lentiſſimā eius dignitatē. ꝙ nulla pura creatura po-
teſt recōpenſare aliquid ei equale. Si vero exigit ſibi
ſatiſfactōem de ſolo dāno ꝯdonādo iniuriā. nec ſic
poteſt ꝓ toto genere hūano ſatiſfacere aliqua pura
creatura. Aut eñ illa pura creatura eſſet hō. aut nō
eſſet hō. Si hō. cū nullus purus hō poſſit equiuale-
re toti generi hūano. talis homo offerēdo ſeipm̄ deo
nunq̄ȝ recōpenſaret dānuȝ qḋ Adā intulit corrūpē-
do totū genus hūanū. Si eſſet nō homo. nec ſic ad-
huc poſſet dānū recōpēſare ſi pura creatura eēt. At
ſi poſſet. non tamē ſatiſfaceret. q2 ad illḋ genus ſpe-
ctat ſatiſfactio ad qḋ ſpectauit trāſgreſſio. At ſi hoc
poſſet. non tamē deceret ꝙ nām hūanā in ſtatum ꝑ-
ſtinum reuocaret. eſſet eñ ex hoc ſbiecta alij generi
creature. ⁊ ex hoc habetur ꝙ nō ſolum pura creatu-
ra nō poſſet deo ſatiſfacere ſi eſſet alterius generis.
ſed etiā nec ſi eſſet a deo aſſūpta ꝯueniret vt ꝓ hūa-
no genere ſatiſfaceret. ⁊ ideo cuȝ pura creatura non
poſſet ꝓ toto genere hūano ſatiſfacere. nec alterius
generis creaturaȝ deceret aſſumi. oportuit vt ꝑſona
ſatiſfaciētis eſſet deus ⁊ hō. Concedēde ſūt ergo rō-
nes oſtēdentes ꝙ nulla pura creatura poſſet ſatiſfa-
23 cere ꝓ toto genere hūano. ¶ Ad illḋ quod obijcit in
ꝯtrariū ꝙ pura creatura potuit totū genus hūanuȝ
inficere. dōm ꝙ nō eſt ſimile. q2 aliqua pura creatu-
ra potuit eſſe principiuȝ totius generis hūani ſm ꝓ-
pagatōem carnalem. per quā genus hūanum corrū-
pitur ⁊ inficit. ſed nulla pura creatura potuit eē ꝓn-
cipium totius generis hūani ſm regeneratōeȝ ſpūa-
24 lem. ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ nō plus exigit in iu-
ſta pena q̄ ꝯmiſſum eſt in culpa. dōm ꝙ culpa non
ſolum aggrauat ex pte ꝯditōis peccātis. ſed etiaȝ ex
pte eius in quē peccatur. ⁊ lȝ peccās fuerit pura cre-
atura. ille tamē in quem peccauit fuit creator. idō cū
exigit ꝙ ſatiſfaciēs nō ſit pura creatura. hoc non eſt
ſupra illud quod ꝯmiſſum eſt in culpa. oportet. n. ꝙ
ꝑſona ſatiſfaciēs ꝓ pcti grauitate ſatiſfaciat ſm oēs
25 ꝯditōes ſm quas habet aggrauari. ¶ Ad illḋ quod
obijcitur ꝙ dyabolus iuſte amiſit genus hūanuȝ. q2
extēdit manum in eū in quē nō habebat ius. dōm ꝙ
in hoc nō exprimitur ſufficiēs rō ſatiſfactōis. ſȝ mo-
dus vicēdi dyabolum. Et bene verū eſt ꝙ aliqua pu-
ra creatura inocens potuiſſet dyabolum vicere. ſed
tamē ex hoc nō ſequit ꝙ potuiſſet deo ſatiſfacē. Lō-
ge eñ plus eſt recōpenſare deo illatā iniuriā q̄ȝ vin-
cere dyabolicā fraudem. ¶ Ad illud quod obijcitur
ꝙ plus penſat aiaȝ iuſti q̄ȝ aias inumerabiliū pecca-
torum. dōm ꝙ deus recōpenſatōem in ſatiſfactione
non querit de genere hūano ſm ꝙ eſt in ſtatu pcti.
ſ3 ſm ꝙ fuiſſet ſi nō peccaſſet. ⁊ hoc modo nulli⁹ pu-
ri hominis vitam deus tātum appreciat ſicut totaȝ
27 generatōem hūanam. ¶ Ad illud quod queritur ſi
xp̄s fuiſſet ſola pura creatura. vtrum moriēs introiſ-
ſet in celum. dōm ꝙ ſic. ex hoc tamē non ſequitur ꝙ
ſic meruiſſet ianue apītōem. q2 celū nunq̄ȝ fuerat ſibi
clauſum. hoc ſuppoſito ꝙ non habuiſſet pcti origia-
lis reatū. Alij vero qui reatū pcti original' habebant
ꝓpter hoc nō fuiſſet in celum introducti. et ita remā-
ſiſſet ianua clauſa. ꝓ eo ꝙ non fuiſſet ſufficiens ſatiſ-
factio ꝑſoluta.

Queſtio. iiij.

Utrum aliquis adiutus gratia potuiſſet ſatiſfacere
ꝓ ſeipo: Et ꝙ ſic videt. quia tres ſūt ptes penitētie.
ꝯtritio. ꝯfeſſio. ſatiſfactio. ſed hō adiutus grā poteſt
de peccato ſuo ꝯteri ⁊ ipm̄ cōfiteri. ergo pt ſatiſfacere ꝓ
ſeipo. Si tu dicas ꝙ pt de actuali ſed nō de origina-
li. Cōtra. maius eſt actuale q̄ȝ origiale. quia maior ē
ibi improbitas volūtatis. ⁊ grauius etiā quis punit
ꝓ actuali q̄ȝ ꝓ originali. ſi ergo ꝑ adiutoriuȝ grē poteſt
ſatiſfacere ꝓ ſuo actuali. multo forti⁹ videt ꝙ ꝓ ſuo
origiali. ¶ Item ſatiſfacere ſm ꝙ dicit Anſel. eſt ho-
norē debitum deo īpēdere. ſed quilibet hō adiut⁹
grā poteſt honorē debitū deo impēdere. ergo quilibȝ po-
teſt ꝓ pctō ſuo dō ſatiſfacere. Si tu dicas ꝙ non pt
impēdere honorē quē debet ꝓ iniuria ꝑus facta. Cō-
tra. nulla iuſta ptās exigit ab hoie pl⁹ q̄ȝ pt. anathe-
ma eñ ſit qui dicit deū ꝑcepiſſe impoſſibile. ergo nullū
honorem debet hō deo reddere quē nō poſſit. ¶ Itē
homo exiſtēs in gratia pt mereri ſūmū bonū qḋ ds
eſt. ergo ſi multo magis eſt mereri ſūmū bonū q̄ȝ recon-
ciliari ſibi ⁊ confederari. vr ꝙ multo magis ꝓ quoli-
bet peccato ſuo poſſit ſatiſfacere non ſolū actuali ſȝ
etiam originali. ¶ Iteȝ exiſtēs in gratia. aut nō erat
dignus aliqua pena. aut tpali ſola. Si ergo debitor pe-
ne tpalis pt illā penā ſoluere. videt ꝙ hō ꝓ quolibȝ
peccato quod habet poſſit ſatiſfacere. ergo ꝓ originali.
¶ Item gratia adueniēs in aiaȝ eque bene delȝ cul-
pam actualē ſicut originalē. ſed ſicut ſe habet gratia
ſm eſſētiam ad culpe deletionē. ita ſe hȝ ſm opa ad
ſatiſfactionē. Sed grā adueniēs in aiam liberat eam
ab oīni culpa tā originali q̄ȝ actuali. ergo mouens aiam
pt ſatiſfacere ꝓ oīni culpa ꝑus deleta. ergo quilibet ho-
mo pt ſatiſfacere ꝓ ſeipo. ¶ Sed contra. Si quilibȝ
homo poteſt ſatiſfacere ꝓ ſeipo. ergo xp̄s gratis mortu-
us eſt. ſi ergo hoc eſt inconueniēs ⁊ abſurdum. reſtat ꝙ
illud ex quo ſequitur. ¶ Iteȝ ſicut iniuria pcti toti-
us generis hūani eſt infinita rōne eius ꝯ quē eſt. ſic
⁊ illa q̄ eſt in quolibet peccato ſingulari. ergo ſi aliquis
purus homo non potuit ſatiſfacere ꝓ toto genē hu-
mano. pari etiā rōne videt ꝙ non poſſit ſatiſfacē ꝓ
ſeipo. ¶ Iteȝ impoſſibile eſt ꝙ aliquis ſatiſfaciat ꝓ
culpa q̄diu manet in eo radix ⁊ cauſa culpe. ſatiſfa-
cere eñ ſicut dicit Aug. eſt cauſas peccatorū excide-
re. ſed viciū hūane originis nunq̄ȝ ſepat a carne pec-
cati. ergo videtur ꝙ nullus hō qui originale pctm̄ habu-
it. poſſit ſatiſfacere ꝓ originali. Maior manifeſta ē
per Aug. ſed minor manifeſtatur per hoc ꝙ quilibȝ
generat filiū habētem originale pctm̄. ¶ Itē ad hoc
ꝙ fiat ſatiſfactio neccīū eſt ꝙ fiat dāni recōpenſatō.
Sȝ ꝓpē pctm̄ originale quilibet hȝ neceſſitatē mori-
endi. ⁊ corpus mortuū eſt ꝓpter pctm̄ originale ſicut
dicit apl's. ergo ſi quis debet ſatiſfacere ꝓ originali pec-
cato. tenetur reddere aiam pro anima. ſed quilibet ē
mortis debitor ꝓ originali peccato. ergo non videtur ꝙ
aliquis qui pctm̄ originale ꝯtraxit. poſſit vnq̄ȝ ſatiſ-
facere ꝓ illo. ¶ Iteȝ ꝙ originale pctm̄ ſit culpa. hoc
habet quia ꝓceſſit a volūtate Ade. Si ergo requiritur
ſatiſfactio de ipō ſm ꝙ culpa. null⁹ pt ꝓ originali ſa-

tiſfacere niſi ſatiſfaciat ꝓ culpa Ade. Sed ꝓ culpa
Ade nullus pͭ ſatiſfacere ſm ꝙ originalis eſt niſi ſa
tiſfaciat ꝓ toto genere hũano. ꝗ a primo nullus po-
teſt ſatiſfacere ꝓ peccato originali alicuius hoīs niſi
ſatiſfaciat ꝓ toto genere hũano. Sed hoc nõ poteſt
aliquis purus hõ. ꝗ nullus pͭ ſatiſfacere ꝓ originali
28 peccato. ¶ Rº. dõm ꝙ eſt ſatiſfactio plena. ⁊ ē ſatiſ-
factio ſemiplena. Satiſfactio plena eſt qñ ſiľ fit ſatiſ
factio de iniuria ⁊ de dãno. Satiſfactõ vero ſemiple
na eſt quãdo remiſſa offẽſa. ſatiſfactio fit ꝓ damno.
Intelligẽdũ eſt ꝗ ꝙ ꝓ nullo peccato in quo fit auer
ſio a deo pͭ ſatiſfacere aliquis purus hõ ſatiſfactiõe
plenaria. nec ꝓ ſeipõ. nec ꝓ alijs. ꝓpter hoc ꝙ offẽſa
⁊ iniuria illa oīno excedit purã creaturã. Si vero lo-
quamur de ſatiſfactione ſemiplena. illa videlicet. in
qua remiſſa offenſa. requirit̃ emẽda de dãno. ſic dõꝫ
ꝙ hõ pͭ ſatiſfacere ꝓ ſuo actuali pctõ. ſꝫ ñ ꝓ origiali
peccato. Rõ aũt huius eſt. quia pctm̃ actuale dic̃ de-
prauatiõeꝫ volũtatis. ſed originale dicit deprauatõ-
nem nãe. In hoc aũt differt deprauatio nãe a depra
uatõe volũtatis. Quia corruptio volũtatis reſpicit
ipam pſonam vt eſt indiuiduũ. ſed corruptio nãe vt
eſt alterius principiũ. Itẽ quia volũtas eſt vertibiľ.
et corruptio in ea exiſtens eſt facile mobile. quia nõ
natura vno mõ mouet̃. corruptio in ea exiſtẽs ē diffi
cile mobilis. Qm̃ ꝗ deordinatio volũtatis introdu-
cta ꝓ actuali eſt pſone ſingularis ⁊ facile mobilis. re
cõpenſari poteſt ꝑ vſũ gratie gratũ faciẽtis que reſpi
cit pſonam ſingularem. Quia vero deprauatio nãe
eſt reſpiciens ꝓpagatõeꝫ. ⁊ ita nãm cõem. ⁊ vlterius
eradicari non pͭ oīno. ideo ꝓ damno illato nemo po
teſt ſatiſfacere per grãꝫ ſingularis pſone. Illa enim
nõ tollit oīno peccati originalis radicẽ ab eo in quo
eſt. nec per ſe nec per vſũ ſuũ. ⁊ ideo non pͭ oīno tol
lere reatũ ⁊ obligatõem. Impoſſibile ꝗ fuit ꝙ aliqs
ꝓ peccato originali alicuius hoīs ſatiſfaceret. niſi oī-
no a peccato originali mũdus eſſet. niſi etiã haberet
grãm cõem. hoc eſt grãm capitis. cuiꝰ plenitudo na
ta eſt in alias redũdare. talis aũt non potuit eſſe niſi
homo ⁊ deus qui eſſet alioꝝ caput. ſicut in precedẽ-
tibus fuit oſtẽſum. quia nullus niſi deus poteſt iflu-
ere alijs motũ ⁊ ſẽſum. Et ſic patet ꝙ ꝓ pmo pctõ
originali. nec qͣtum ad ſatiſfactõem plenariã. nec qͣ-
tum ad ſatiſfactõem ſemiplenã potuit ſatiſfacere ni-
ſi xp̃s homo ⁊ deus. De actuali poteſt quideꝫ purus
homo adiutꝰ gratia ſatiſfacere. ſed ſatiſfactõe ſemi-
plena. que ſuppletionẽ ⁊ cõplemẽtum recipit a paſ-
ſione xp̃i. Xp̃s eñ ſatiſfaciens ꝓ om̃i offenſa. oībus
impetrauit grãm qͣtũ ad ſufficiẽtiaꝫ. ⁊ merito illius
ſatiſfactiõis homo cõcipiens grãm ſatiſfacit poſtea
deo ꝓ leſione quã intulit ſibi actualis culpa. Ex hoc
patet quõ paſſio xp̃i influit i ſacramẽta. ⁊ quare am-
plius influit in ſacrm̃ baptiſmi. quod eſt remedium
contra originale qͣ in ſacrm̃ penitẽtie. ⁊ hoc eſt fũda
mẽtum multorũ q̃ in quarto libro determinãt̃ ⁊ ſup
ponũtur ab hoc libro. Concedẽdum eſt ꝗ ꝙ nullꝰ ad
iutus gratia ſatiſfacere potuit ꝓ ſeipõ. Concedende
29 ſũt etiã rõnes que hoc oſtẽdunt. ¶ Ad illõ vero qõ
obijcit̃ ꝙ ſatiſfactio eſt pars penitẽtie. dõm ꝙ ipa pe
nitencia ſicut oſtẽſum eſt efficatiaꝫ habet a paſſione
xp̃i. non ſolũ poſt paſſionem. ſed etiã ante. quia xp̃s
ꝑ paſſionẽ ſuam oībus impetrauit grãm penitentia
lem. ⁊ deus precedẽtibus patribus dedit grãm ꝓpꝫ
ſatiſfactõem paſſionis ꝓmiſſã. ſequẽtibus vero ꝓpꝫ
ſolutam. Et ſicut nos iuſtificamur in fide paſſiõis ꝑ-
terite. ita ipi iuſtificabãtur in fide paſſionis future.
Unde ⁊ qui pͤibãt ⁊ qui ſequebãtur clamabant.
Oſanna filio dauid. Unde ex hoc nõ habet̃ ꝙ aliqs
ſufficiẽter poſſit ſatiſfacere ꝓ ſe. Preterea rõ illa nõ
concludit de originali ſed ſolũ de actuali. Penitẽtia
eñ nõ eſt cõtra originale ſed cõtra actuale. Nec va-
let quod obijcit̃ ꝙ grauiꝰ eſt originale qͣ actuale. dõ
eñ ꝙ ⁊ ſi originale in poſteris ſit minus qͣ actuale.
tamẽ qͣtũ ad ſuã originem pctm̃ originale valde fu-
it graue. cũ totam hũanam nãꝫ infecerit. Satiſfactõ
autẽ peccati originalis reſpicit ipam originẽ. et ideo
dico ꝙ difficilius fuit ſatiſfacere ꝓ originali qͣ ꝓ ac-
tuali. quia nõ poteſt fieri ſatiſfactio ꝓ vno origina-
li quin fiat ꝓ oībus. nõ ſic eſt in peccatis actualibus.
¶ Ad illud qõ obijcit̃ ꝙ ſatiſfacere eſt honorẽ debi- 30
tũ deo reddere. dõm ꝙ eſt debitũ quo tenemur deo
iure conditõis. ⁊ eſt debitum quo obligamur deo re-
atu preuaricatiõis. Dico ꝗ ꝙ debitũ qõ cadit in no-
tificatõe ſatiſfactõis eſt debitum ſcdo modo dictuꝫ.
⁊ hoc quidem nõ poteſt ſoluere ꝑ ſeipm̃. ipe eñ red-
didit ſe impotẽtem. ⁊ ideo niſi ſuccurreret ei diuina
miſericordia. ſaluari nõ poſſet. ⁊ ideo non obligat̃ ad
impoſſibile. qͣuis eñ ſit ei impoſſibile ꝑ ſe. eſt tamen
ei poſſibile per diuinũ adiutorium. ¶ Ad illõ quod
obijcit̃ ꝙ homo exiſtens in grã poteſt mereri ſũmuꝫ 31
bonum. dõm ꝙ nõ eſt ſimile. quia gratia ſingularis
pſõe habet ordinatiõem ad hoc ꝙ facit hominẽ me-
reri ſũmam beatitudinẽ. ſed non ad hoc ꝙ faciat ho-
minem ſatiſfacere ꝓ culpa originali ſicut prius oſtẽ
ſum fuit. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ exiſtẽs in gra
tia non meretur niſi penam tpalem. dõm ꝙ verum 32
eſt. ſed tamen nulli peccatori datur gratia niſi meri-
to ſatiſfactionis ⁊ paſſionis chriſti. Unde gratie col
latio ſatiſfactõem originalis non facit ſed preſuppo-
nit. ideo non ſequitur ꝙ aliquis per gratiã poſſit ſa-
tiſfacere pro originali culpa. ¶ Ad illud quod obij-
citur ꝙ gratia equaliter delet omnem culpã. ꝗ equa 33
liter ſatiſfacit pro om̃i culpa deleta. dõm ꝙ non eſt
ſimile. ꝓpter hoc ꝙ deletio culpe attẽditur in imagi-
nis reformatione. ⁊ conuerſione ad deũ delet̃ om̃is
auerſio. vna ꝗ gratia delet om̃em culpam. ſatiſfactõ
vero reſpicit obligatõem ad penaꝫ. impoſſibile eſt ꝗ
ꝙ vna obligatio ad penam ſoluat̃ altera remanẽte.
Ideo non ſic indifferẽter comparatur gratia ad ſa-
tiſfaciẽdum pro omni culpa ſicut ad delẽdũ omnem
culpã.

¶ Queſtio. v c

Utrum deus debuerit modũ ſatiſfaciendi per paſſi
onem xp̃i acceptare. Et ꝙ ſic videtur. Debituꝫ mor-
tis nullo modo ſoluitur qͣ per mortem gratuitam.
ſed omnes eramus debitores mortis. ergo optime ē
ſatiſfactum deo per mortẽ illius qui non erat debi-
tor mortis. ¶ Item nullo modo melius emẽdatur
pctm̃ qõ cõmiſſũ eſt ꝑ ſuauitatẽ qͣ per ſupplicij acer
bitatem. Si ergo peccatũ humani generis fuit com-
miſſum per guſtũ ⁊ ſuauitatem ligni vetiti. videtur
ꝙ decẽtiſſimus modus ſatiſfaciendi fuit per ſuppli-
cium crucis. ¶ Iteꝫ conuenientiſſimus modus ſa-
tiſfaciẽdi eſt per difficultatẽ pro peccato qõ quis cõ
miſit mlta facilitate. Sꝫ facilimũ fuit pmo hoī abſti
nere a peccato. ꝗ difficillimꝰ modꝰ ſatiſfaciẽdi fuit il
li pctõ ꝯuenientiſſimus. Sꝫ hͦ eſt ſuſtinẽdo mala vſqꝫ

ad mortē. ergo ꝛ hoc mō ſatiſfecit xp̄s. ergo ꝛc. ¶ Item de
cētiſſimus modus ſatiſfaciēdi ꝺ elatōe eſt ꝑ abiecti-
onē ꝛ viliſicatōem. ſed nulla maior viliſicatio fuit q̄z
que fuit in ſuſtinētia obprobrij crucis. ergo talis modꝰ
ſatiſfaciēdi maxime congruebat noſtre infirmitati.
ergo decuit ipm̄ a ſūmo medico acceptari. ¶ Sed con-
tra. Maxime crudelitatis eſt hoīem iuſtiſſimū mor-
ti tradere. ſed xp̄s fuit iuſtiſſimus. ergo crudeliſſimum
fuit ex quacunq̄ʒ cauſa tradere ipm̄ morti. ergo tal' mo-
dus ſatiſfaciēdi nullatenꝰ debuit a deo acceptari. Si
tu dicas ꝙ nō tradidit eū morti. Sed cōtra hoc ē qđ
dicitur ad phil'. ij. Factus eſt obediens vſq̄ʒ ad mor-
tē. ꝛ in multis alijs locis dicit̄ illud idē. ¶ Itē maxi-
me ꝑuerſitatis et iniuſticie eſt dānare innocētem vt
abſoluat̄ nocēs. Sed nos oēs ſicut oues errauimꝰ.
ipſe vero pctm̄ non fecit. ergo videt̄ ꝙ iniuſte fecerit do-
minꝰ cū in eo poſuit oim nr̄m iniquitates. ¶ Item
deus mortē non fecit. nec delectat̄ in ꝑditōe viuoꝝ.
Si ergo deus delectat̄ in ſatiſfactōe. ꝛ nō delectat̄ in ali-
cuius morte. nō videt̄ ꝙ debuerit acceptare mortē
xp̄i pro ſatiſfactōe. ¶ Itē multo melior eſt vita xp̄i
q̄z eſſet mors. ergo ſi mors xp̄i potuit deo ſatiſfacē. ergo ma-
gis debuit acceptare vitā ad ſatiſfaciēdū q̄z mortē.
¶ Item nō eſt modus ordinatꝰ ſatiſfaciēdi in quo ad-
dit̄ pctm̄ ſuper pctm̄. Sed xp̄s occidi non poterat ſi-
ne trāſgreſſiōe peccati. ergo inordinatꝰ modꝰ ſatiſfaciē-
di videt̄ per mortem xp̄i. ¶ Itē grauius fuit pctm̄
occidētiū q̄z eſſet pctm̄ ade. ergo ſi nō potuit ſatiſfactio
fieri ꝓ peccato ade niſi xp̄s ſemel moreret̄. videt̄ ꝙ
non potuerit ſatiſfactio fieri ꝓ peccato occidētium
xp̄m niſi xp̄s ſcđo occideret̄. pari rōne nec de occiſio-
ne illa niſi occideret̄ tercio. ꝛ ſic in infinitū. ergo non vi-
det̄ ꝙ talis modꝰ ſatiſfaciēdi ſit cōpetēs. nec a deo ac-
34 ceptādus. Rꝫ. dōm ꝙ modū iſtū vltra ceteros mo-
dos debuit deus acceptare. quia nobiliſſimꝰ eſt inter
oēs qui poſſūt eſſe vel excogitari. Fuit enī acceptiſ-
ſimus ad placādum deū. congruiſſimꝰ ad curādum
morbū. efficaciſſimus ad attrahēdū genus hūanū.
prudētiſſimus ad expugnādū generis hūani inimi-
cum. Primū quidē fuit acceptiſſimꝰ ad placādū de-
um. ꝓpter qđ dicit Anſel. in li. Cur deꝰ hō. caplo. xj.
Nihil aſperius ꝛ difficiliꝰ pt̄ homo ad honorem dei
pati ſpōte ꝛ non ex debito q̄z mortē. Et nullatenꝰ pt̄
magis ſeipm̄ dare hō. q̄z cū ſe morti tradit ad hono-
rem ipſius. Et hoc eſt qđ dicit̄ Eph. v. Tradidit ſeip-
ſū oblatōem ꝛ hoſtiā deo in odorē ſuauitatis. Scđo
etiā fuit congruētiſſimꝰ ad curādū morbū. Primus
enī hō peccauerat ꝑ ſuperbiā. ꝛ gulā. ꝛ inobediētiā.
ſicut dicit Grego. ꝛ in ſcđo libro fuit oſtēſum. voluit
enī deo aſſimilari ꝑ ſciētie ſblimitatē. guſtare ligni ſu-
auitatem. ꝛ trāſgredi precepti diuini limitē. Et quoniam
curatio habet fieri ꝑ contrariū. ideo modus ſatiſfa-
ciendi cōgruētiſſimus fuit ꝑ abiectōem. hūiliatiōē.
ꝛ diuine volūtatis impletionē. Et hec oia ſatis relu-
cent in ipſa paſſione. ꝛ de hijs dicit Apl's ad phil'. ij.
Hūiliauit ſemetipm̄ factus obediēs vſq̄ʒ ad mortē
mortē aūt crucꝭ. Terciō aūt fuit efficaciſſimꝰ ad attra-
hēdum genꝰ hūanū. Hijs enī ſolis paſſio ad ſalutē
valebat. qui volūtate mera ꝑ amorē deo adherebāt.
Non enī decreuit deus aliter genus hūanū ſaluare.
niſi libe. volūtatis ar. ꝛ nullo alio modo ſaluo volū-
tātis arbi. deus hoīem magis potuit attrahere ad amo-
rem ſuū. q̄z ſuſcipiēdo ꝓ eo crucis patibulū. ꝓpē qđ
dicit̄ Ioh. xij. Ego ſi exaltatus fuero a terra, trahā
omnia ad meipm̄. Et hugo de arra ſpōſe. vt oſtēde-
ret ibi quātum te diligēt. nō niſi moriēdo te a morte
liberauit. vt non tm̄ pietatis impendēt beneficium.
verū etiā charitatis mōſtraret affectū. Quarto etiā
fuit ad vincēdū aduerſariū prudētiſſimus. Decebat
enī vt xp̄s ſua prudentia ſuperaret dyabolū. ſicut dya-
bolꝰ ſua aſtucia decepit hoīem primū. quod dicitur
Iob. xxvj. Prudētia eiꝰ ꝑcuſſit ſupbū. Et vlt̄. Nū-
quid poterꝭ capē leuiathan hamo? Propē qđ dicit̄ di.
ꝑcedēti. ca. primo. Venit redēptor. ꝛ victus eſt dece-
ptor. tetēdit illi muſcipulā crucē ſuā. poſuit ei qua-
ſi eſcam ſāguinem ſuū. Ex hijs quatuor rōnibus ſa-
tis apparet ꝙ modus iſte ſatiſfaciendi ꝓ nobis fuit
congruētiſſimus ꝛ a deo maxime acceptādꝰ. Et cō-
cedende ſūt rōnes que hoc oſtēdunt. ¶ Ad illđ ergo qđ 35
primo obijcit̄ in contrariū ꝙ magne crudelitatis fu-
it hoīem iuſtiſſimū tradere morti. dōm ꝙ deus eum
nō tradidit infligēdo mortem vel precipiēdo alijs ꝙ
ipſi eū traderent. ſed ꝑmittēdo ꝛ volūtatem ipſius ac-
ceptādo. ꝛ ideo nulla fuit in deo crudelitas. quia nō
ſanguinē xp̄i ſitijt. ſed mortē eius acceptauit. hec eſt
ſūma reſpōſionis Anſel. in li. Cur deus hō. Unde ſi
dicatur pater aliquādo eū tradidiſſe morti. vel volū-
tate patris paſſus eſſe. ꝛ aliquod cōſimile. mō ꝑmiſ-
ſo intelligēdum eſt. non quia pater coegerit eū inui-
tum. ſed quia ſuſcepit volūtariū ꝛ deuotū. ¶ Ad illđ 36
quod obijcit̄ ſcđo ꝙ impiū eſt dānare innocētem et
nocētem abſoluere. dōm ꝙ illud verū eſt ſi innocēs
damnatur inuitus. ſed ſi innocēs velit ſe offerre ꝛ ex-
ponere ꝓ ſalute nocētis. nihil ꝓhibet quin oblatō ei-
us debeat acceptari. Et iſto mō in ꝓpoſito intelligē-
dum eſt fuiſſe. quia xp̄s non coacte ſed volūtarie ꝓ
ſalute noſtra paſſionē ſuſtinuit. ¶ Ad illud qđ obij- 37
citur ꝙ deus non delectat̄ in ꝑditione alicuius. dōꝫ
ꝙ verū eſt ꝙ deus non delectat̄ in pena ſm̄ ꝙ eſt af-
flictiua ꝛ nature corruptiua. delectat̄ tamē ꝛ placet
ſibi optima volūtas ꝑ quā pena ſuſtinet̄. ꝛ ad hono-
rem dei ordinat̄ ꝛ ad abſolutōem hoīs. Ad illud 38
quod obijcit̄ ꝙ melior fuit vita xp̄i q̄z mors. dōm ꝙ
abſq̄ʒ dubio verū eſt. tamen nō ſequit̄ ꝙ non magis
debuit ſatiſfacere. duplici ex cauſa. Primū quidē quia
ſatiſfactio debꝫ eſſe penalis. ꝛ maxima ſatiſfactō ma-
xime penalis. Scđo vero ꝙ maioris ꝑfectōis eſt vel-
le mori ad honorem dei q̄z velle viuere. et ex maiori
charitate ꝓcedit. ꝛ terminos nature magis excedit.
Et iđo ratio illa nō cogit. ¶ Ad illđ quod obijcit̄ ꝙ 39
non eſt ordinatus modus ſatiſfaciēdi vbi peccatum
addit̄ ſuper pctm̄. dōm ꝙ verū eſt quādo pctm̄ ad-
ditur ſup pctm̄ ex parte eius qui dꝫ ſatiſfacere. Sic
non eſt in ꝓpoſito. Nā xp̄s moriēdo non peccauit. ſed
quātum in ſe fuit oia peccata deleuit. Et ſi tu dicas
ꝙ talem modū eligere debuit in quo nec ipſe nec aliꝰ
peccaret. dōm ꝙ illud nō oportet. in hoc enī manife-
ſtat̄ ſūma dei ſapientia ꝙ ſcit de malis non tm̄ elige-
re bona. verū etiā optima. quod maxime fecit in mor-
te xp̄i ꝑcioſiſſima. ¶ Ad illud qđ vltimo obijcit̄ ꝙ 40
grauius fuit pctm̄ occidētium xp̄m ꝛc. dōm ꝙ quic-
quid ſit de grauitate. quia de hoc ad preſēs nō ē qđ.
tamē eſto ꝙ grauius fuiſſet. non oportebat ꝓpē hoc
ſcđo xp̄m pati. Nam vnica xp̄i paſſio non ſolū ſuffi-
ciebat ad ſatiſfaciēdum ꝓ peccato ade. ſed etiā pro
omni peccatoꝝ multitudine. Unde mors xp̄i ipſis oc-
cidētibus valebat ſi vellent ad xp̄m conuerti. in infi-
nitum enī fuit maius meritū xp̄i patiētis q̄z eſſet de-

ſictū Jude tradētis. iudei inſtigātis. ⁊ gētilis cruci-
figētis. ſm ꝙ xp̄s plus habebat ꝺ bonitate ꝙ̄ illi ha
berent de malicia. Preterea. ſicut dicit Anſ. excuſa
bat eos ignorātia aliquo mō ſicut dictū eſt ſupra. et
ideo non oportebat ꝓ peccatis eoꝝ xp̄m iterū pati.
ſed ſicut dicit Ap̄ls ad hebre. x. Una oblatōe ꝯſum-
mauit in ſempiternum ſctificatos.

Queſtio. vj. f

Utrū alio mō potuerit deꝰ genus hūanum ſaluare.
Et ꝙ ſic videt̄ primo ꝑ illud qđ dicit leo papa in q̄-
dā ſermone in ramis palmarū. Omipotētia filij dei
q̄ ꝓpter eādem eſſētiā eſt equalis patri. potuiſſ; libe
rare genus hūanū ſolo imperio volūtatꝭ ſue. niſi diui
nis opibus maxime cōgruiſſet. vt nequicie hoſtilis
aduerſitas. eo quē vicerat vinceret̄. ¶ Itē hoc ip̄m
dicit Aug. de tri. ⁊ habet̄ in litera. Dicimꝰ aliū mo-
dū poſſibilē deo fuiſſe. cuiꝰ ꝑtāti cuncta ſbiacent. et
nr̄e miſerie ſanāde ꝯueniētiorē aliū nō fuiſſe. ¶ Itē
hoc ip̄m oſtēdit̄ expreſſiꝰ auctē Grego. in moralibꝰ.
q̄ nos fec̄ exiſtere ex nihilo. reuocare etiā ſine morte
⁊ paſſione ſua potuit. ¶ Itē hoc ip̄m oſtēdit̄ ꝑ dedu
ctōem ad incōueniēs. quia non potuiſſet nos alio
mō liberare. ḡ fuiſſet diuina potētia limitata. ⁊ pſo-
na xp̄i paſſioni ſbiecta. qđ oīno eſt abſurdū. ḡ illđ ex
quo ſequit̄. ¶ Cōtra. ſup illđ ad heb. ij. Decebat au
ctorē ſalutis eoꝝ ꝑ paſſionē conſūmari. Glo. niſi cri
ſtus moreret̄. hō non redimeret̄. ⁊ nō redēptus peri
ret. ⁊ fruſtra eēt oīa facta. Si ḡ hoc eſt impoſſibile.
reſtat ꝙ ⁊ hoc eſt ipoſſibile. ſ. xp̄m nō mori ꝓ ſalute
generꝭ hūani. Et ſi hoc ē impoſſibile. impoſſibile fuit
alio mō genus hūanū liberari ꝙ̄ ꝑ mortē xp̄i. ¶ Itē
Anſel. in li. Cur deꝰ hō. Nō potuit trāſire calicē niſi
biberet. nō qꝛ non poſſet vitare mortem ſi vellet. ſed
ſicut dictū eſt impoſſibile fuit aliter ſaluare mūduz.
redit ḡ idē quod prius. ¶ Itē ſicut dicit Aug. Nul-
lus aliꝰ modus fuit iſto ꝯgruētior. Si ḡ optimi ē op
tima adducere. ſicut boni eſt bona facere. videtur ꝙ
neccriū fuit ſūmā bonitatē iſtū modum eligere. Si ḡ
neccriū fuit eligere iſtū modū. ipoſſibile fuit alio mo-
do ſaluari. ¶ Itē deus cū ſit ſūme iuſtus. negare ſe-
ip̄m non p̄t. ḡ ſi debet repare genus hūanuz. neceſſe
eſt ꝙ reparet per viā iuſticie. ſed repatio ꝑ viā iuſti
cie non p̄t eſſe niſi per ſatiſfactōem ſicut primo oſtē-
ſū eſt. Satiſfacere āt ꝓ toto genere hūano non p̄t ni
ſi deus ⁊ homo. Modus ſatiſfaciēdi ſufficiēs eē nō
poteſt niſi vt ſoluat̄ anima ꝓ aīa. ⁊ det̄ vita ꝓ vita.
ḡ a primo. impoſſibile fuit ꝙ deus hūanum genꝰ re-
41 paret alia via. ¶ Rꝫ. ꝙ cū q̄rit̄ vtꝝ alio modo genꝰ
hūanū potuit reparari ꝙ̄ ꝑ mortem xp̄i. p̄t queri vel ꝺ
potētia dei repantis. vel ex parte generꝭ hūani repa-
ti. Si ex parte dei repantis. ſic abſq; dubio alr̄ potu-
it genus hūanum liberari ⁊ reparari ſicut ſcī dicunt
Et mgr̄ hugo de ſcō victore aliū modū aſſignat in
libro de ſacramētis. ⁊ mgr̄ recitat in litera. Non eſt
eī limitāda diuina potētia. imo ſicut ſolo nutu mē-
tis ⁊ imperio volūtatis creare. ita potuit etiā repare

Si aūt queritur ꝺ potētia ex parte generis hūani re
pati ⁊ liberati. ſic dōm ꝙ determinatū fuit ſibi poſſe
ad hāc viā. ⁊ iſto modo intelligēdo poteſt concedi
ꝙ genus hūanum nō potuit aliter reparari. ſicut cōce-
ditur ꝙ nullus hō poteſt ſaluari niſi credat in xp̄m.
Non eī patet nobis alia via ſalutis. nec aliud no-
men ſb celo in quo oportet nos ſaluos fieri. Potuiſ
ſet tamen deus ſi voluiſſet aliud nomē dare in q̄ ſa-
lus noſtra ꝯſiſteret. Concedēde ḡ ſūt rōnes ad ꝑmā
ꝑtem. q̄ oſtēdunt aliū moduz noſtre ſalutis deo fu
iſſe poſſibilem quātum eſt ex parte diuine potentie.
¶ Ad illud vero qđ obijcit̄ in contrariū de glo. ⁊ de 42
Anſel. dōm ꝙ ille auctēs intelligūtur quātū eſt ex ꝑ
te noſtra. preſuppoſita diſpoſitōe diuina. q̄ nos ſic ⁊
nō alio mō liberare decreuit. Per hūc etiā modum
intellecta eſt auctas ambroſij q̄ poſita eſt ſupra diſt.
xviij. c. vlti. Tantū eī fuit peccatū noſtrū vt ſaluari
non poſſemus niſi vnigenitus dei filius moreretur
ꝓ nobis debitoribus mortis. hoc inꝙ̄ intelligēdum
eſt. quia deus nos aliter non decreuit ſaluare. Per
hunc etiam modū intelligende ſūt auctes ꝯſimiles.
¶ Ad illđ quod obijcit̄ ꝙ optimi eſt optima addu- 43
cere. dōm ꝙ eſt optimū ſimpliciter. ⁊ optimū in ge-
nere. Et optimū in genere poteſt eſſe magis ⁊ minꝰ
bonum. ⁊ deus adducit optima in genere. ⁊ ideo ſic
facit optima vt etiam poſſit facere meliora ⁊ minus
bona. Ideo ꝙ̄uis iſte modus eſſet noſtre miſerie cō
ueniētior. non tamē oportuit ꝙ ita eligeret iſtū mo-
dum ꝙ non poſſit eligere aliū modum. ¶ Ad illud 44
quod obijcit̄ ꝙ deus non poteſt facere contra ſuam
iuſticiā. ⁊ iuſticia nō poteſt preter ſatiſfactiōez culpā
dimittere. Reſpōderi poteſt per interemptōem du
arum ꝓpoſitōnū quas ꝓponit. quaruz prima eſt hec
ꝙ non potuit liberari genus hūanum niſi per viam
iuſticie. potuit eī liberari per viā miſericordie. nec
in hoc fuiſſet factū preiudiciū iuſticie. ſi hoc facē vo-
luiſſet. Potuiſſet enim oīa demerita delere. ⁊ hoīez
in priori ſtatu ꝯſtituere. nec remāſiſſet aliquod inor
dinatum in vniuerſo. nec etiā impunitū. Peccatum
eī fert penā ſuā ſecū ꝑ quā ordinat̄. ⁊ ita ſi ſine ſatiſ
factione genus hūanum liberaſſet. non ꝓpter hoc ꝯ
iuſticiam feciſſet. Poteſt etiā reſponderi ꝑ interem-
ptōem illius ꝙ nullo alio modo poteſt ſatiſfacere ni
ſi per mortem. ꝙ̄uis eī hoc eſſet magis congruum.
fortaſſis modicū ſuppliciū in tam nobili pſona ſuffe
ciſſet ad hūani generis repatōem. ſed dn̄s in liberā-
do ſupererogauit. ꝓpter quod dicit̄ copioſa apđ eū
redemptio. Eſto tamen ꝙ non alio modo potuiſſet
ſatiſfieri pro genere hūano. nec genus hūanum alit̄
redimi ſicut multi concedūt. tamen ex hoc non ſeqt̄
ꝙ alio modo nō potuerit liberari. De liberatiōe eī
firmiter credo ꝙ alio modo potuit liberari. de redē-
ptione vero nec nego. nec audeo affirmare. quia te-
merariū eſt cum de diuina potētia agitur terminuz
prefigere ei. amplius enim poteſt ꝙ̄ nos poſſumus
cogitare.

¶ Di. xxj. de morte que conſecuta eſt paſſionem xp̄i.

POſt predicta conſiderādum eſt ⁊c. Supra egit magiſter de ſacratiſſima xp̄i paſſione. In hac vero ꝑ
te agit de precioſiſſima eius morte. que conſiſtit in ſepatione anime a carne. Diuiditur aūt iſta pars
in duas. In quarū prima determinat de ip̄a ſepatione. In ſecūda agit de conſequētibus ip̄am ſepa
tōem. ſ. di. xxij. Hic querit̄. Utrū in illo triduo ⁊c. ¶ Prima pars diuidit̄ in duas ptes. In quarū ꝑma agit
de ſepatōe aīe a carne in cōparatōe ad deitatem. In ſcđa agit de ſepatōe aīe a carne ſm̄ cōpatiōem hāc quā
habent ad inuicē. ibi. decedente vero anima mortua eſt xp̄i carō. Prima ps diuidit̄ in duas ptes. In quaꝝ
prima inquirit vtrū in morte aīa vel caro ſit ſepata a verbo. determinās veritatem. In ſcđa parte hoc con-

Aug. ſup ps.

lorem ſēſit dicit̃ deus paſſus. cū diuinitas oīs doloris exors exiſteret. Unde Aug. Uerbū caro factuʒ eſt. vt per carnē panis celeſtis ad infātes trāſiret. ⁊ ſm h̄ ipſū verbū crucifixū eſt. ſed nō eſt mutatū in hoīem. homo in illo mutat⁹ eſt vt melior fieret ꝙ̄ erat. Per illud ergo ꝙ homo erat mortu⁹ eſt deus. ⁊ p illud quod deus erat hō excitat⁹ eſt ⁊ reſurrexit. Quicq̄d paſſus eſt homo. nō p̄t dici nō paſſus eſt de⁹. q̄m de⁹ erat homo. Quō potes dicere te nō paſſū iniuriā ſi veſtis tua cōſcindat̃. ꝙ̄uis veſt; tua nō ſis tu. Multo magis ergo q̄cq̄d patit̃ caro vnita verbo. debebat dici de⁹ pati. lʒ verbū nec mori. nec corrūpi. nec mutari potuerit. Sʒ q̄cq̄d hoī paſſus eſt. in carne paſſus eſt. De hoc etiaʒ Ambro. in li. iij. de ſpūſācto ait ꝙ verbi caro patiebat̃ manēs in carne. verbū in ſe p corpis aſſūptōne referebat. vt pati diceret̃. q: caro patiebat̃. ſicut ſcriptū eſt. Chriſto in carne paſſo. Hic docet̃ qua rōne deus vel dei filius paſſus vel mortu⁹ dicit̃. non q: mortē ſēſerit inq̄ʒtū deus eſt. ſed quia caro ei vnita mortua eſt. Secūdū quā rōne dicit Aug. Si quis dixerit atq; crediderit filium dei deum paſſum anathema ſit. Cuius dicti cauſam ex qua intelligentia ſumenda eſt aperiēs. in eodem ſubdit. Si quis dixerit ꝙ in paſſione dolorem ſentiebat filius dei deus. ⁊ non caro tm̄ cū anima quam ſibi acceperat. anathema ſit. Sane ergo dici p̄t ꝙ mortuus eſt deus ⁊ non mortuus. Paſſus eſt dei filius ⁊ non paſſus. Paſſa eſt tercia pſona ⁊ non paſſa. Crucifixum eſt verbū ⁊ non crucifixum. ſed ſm alterā naturam paſſus eſt. ſm alteram impaſſibilis. Unde Ambroſius. Generalis iſta eſt fides. quia chriſtus eſt dei filius ⁊ natus ex virgine. quem quaſi gigātem pphcta deſcribit eo ꝙ biformis gemineq; nature vnus ſit conſors diuinitatis ⁊ corporis. c Idem ergo patiebatur ⁊ nō patiebatur. moriebatur ⁊ non moriebatur ſepeliebatur ⁊ non ſepeliebatur. reſurgebat ⁊ non reſurgebat. Reſurgebat ſm carnē que mortua erat. non ſm verbum quod apud deum ſemper manebat.

Ambro. in li. iij de ſpūſācto.

ſ. pe. iiij.

Aug. in ſmone de fide.

Ambro. in li. iij. de ſpūſācto.

c ¶ Idem ergo patiebat̃ ⁊ nō patiebatur. moriebat̃ ⁊ nō moriebat̃. Hoc videt̃ falſū. q: principiū pmū eſt i pma phia ꝙ impoſſibile eſt ſimul ⁊ ſemel dē vno ⁊ eodē dici duo ɔ̄dictorie oppoſita. ḡ ſi hec eſt vera xp̄s moriebat̃. hec ſimpliciť erit falſa xp̄s n̄ moriebat̃. Si tu dicas ꝙ ibi n̄ eſt ɔ̄tradictō. quia hoc attribuitur ei ſm diuerſas nās. ⁊ ad hoc ꝙ ſit ɔ̄tradictio oportet ꝙ oppōita nō ſolū attribuātur eidē ſed etiam ſm idē. hoc nō ſoluit. q: ſi aliquis diceret petrū eē albū q: eſt alb⁹ ſm corp⁹. ⁊ nō eē albū q: non eſt alb⁹ ſm aiam. nl' diceret. Pria eīm eēt ſimplr ṽa. ſcda ſimplr falſa. ḡ ſi hec ē ṽa ſm hūanitatē xp̄s ē mortu⁹. iſta erit ſimplr falſa xp̄s nō ē mortu⁹. Itē hec abſq; dubio ē ṽa xp̄s ē hō paſſus ⁊ mortuus. ſi ḡ eſt cōicatio ydiomatū. hec erit vera deus eſt mortu⁹. ḡ xp̄s hō ⁊ deus eſt mortu⁹. Si ḡ h̄ eſt vera oīni mō xp̄s ē mortu⁹. erit oppoſita ei⁹ ſimplr falſa. ¶ R̄ñ. dōm ꝙ abſq; dubio illud qđ ɔ̄uenit xp̄o ſʒ hūanā nām. etiaʒ ſm diuinaʒ ſimplr ⁊ vere p̄t ei attribui. Uñ vere dicit̃ xp̄s ē creator omniū. xp̄s natus eſt de virgine. Uere etiā dicitur xp̄s eſt mortalis. xp̄s eſt immortalis. Q̄uis aūt aliquid ɔ̄ueniat xp̄o ſm nām aſſūptā quod nō ɔ̄ueuit ei ſm naturam diuinā. non poteſt tamē ab ea ſimpliciter remoueri. quia plus tollit negatio ꝙ̄ ponat affirmatio. Et ideo affirmatiue concedende ſunt tanꝙ̄ vere. negatiue vero negande ſunt tanꝙ̄ falſe. niſi ꝑponātur vel intelligātur cum addita determinatiōe. Unde hec eſt vera. Xp̄s non eſt mortuus ſm deitatē. hec aūt ſimpliciter ꝑlata. xp̄s non eſt mortuus. falſa eſt. Ambro. autem et magiſter predictas locutōes intelligūt cum determinatione adiuncta. quod patet per finē autoritatis. ꝑmo ex hoc ipō ꝙ proponit iſtas ſimul moriebatur ⁊ non moriebat̃ artatur pars affirmatiua ad humanam naturā. ⁊ negatiua ad diuinam. Ideo non eſt ibi contradictio. quia nō eſt ſm idē. ⁊ per hoc patet ſatis reſponſio ad obiecta.

Ad intelligētiam huius ptis incidit hic queſtio circa duo. ¶ Primo eīm queritur de ipā ſeparatione que facta eſt in morte per ɔ̄parātōnem ad vnionis vinculuʒ. Scđo per cōparatiōem ad effectuʒ ipſius reparatōis. Circa primū querūtur tria. Primo queritur vtrūʒ in morte fuerit aīa ſepata a deitate. Scđo vero vtꝝ diuitas fuerit ſepata a carne. Tercio querit̃ vtrū verbū fuerit vnitum carni ⁊ aīe duplici vnione.

¶ Queſtio. j a

Utruʒ in morte anima ſepata fuerit a deitate. Et ꝙ ſic vr̄ Joh. x. Ptātē habeo ponēdi aīaʒ meā. ⁊ iterū ſumēdi eam. ſed ponere ibi aīam non eſt aliud ꝙ̄ deponere. ḡ ſi iſte ſermo eſt perſone filij dei. videtur ꝙ filius dei aīam in morte depoſuit. ḡ in morte aīa fuit a ṽbo ſepata. ¶ Itē vnio facit ɔ̄municatōnē ydiomatū. ſ; in morte ydeomata dei n̄ ɔ̄municant̃ aīe ad deitatē. Itē in morte diuidunt̃ q̄ i vnitate ɔ̄iūgunt̃

ſed diuinitas iuncta eſt ipſi aie xpi in ipſius ꝯceptōne
⁊ natiuitate in vtero.ḡ ſeparata fuit ab eo in morte.
¶ Item diuinitas nō potuit aie eſſe vnita quin aia
ipſa frueret̃ ⁊ delectaret̃ in ipſa. ſed in morte remota
fuit delectatō ab aia quā habebat i ipſa diuinitate. ḡ
ſepata fuit caro ab aia. Maior ꝓpoſitō ꝑ ſe manifeſ-
ſta eſt. Minor ꝓbat̃ ꝑ illud qđ dicit̃ Math. xxvj.
Triſtis eſt aia mea vſqꝫ ad mortē.glo.remota dele-
ctatiōe eterne deitatis.tedio hūane calamitatis affi-
cit̃.ḡ ſm iſtā glo.delectatio remouebat̃. ḡ vnio ſol-
uebat̃. ¶ Cōtra Aug. ⁊ dam̄. Anathema ſit qui dic̄
verbū depoſuiſſe qđ ſemel aſſūpſit. Si ḡ aiam aſſū-
pſit.nūqꝫ depoſuit aiam. ¶ Itē filiꝰ dei dicit̃ deſcen
diſſe ad inferos poſt morte.ſꝫ ꝯſtat ꝙ ſm diuinitatē
nō pt̄ dici. nec ſm carnē. quare oportet ꝙ dicat̃ ſm
aiaꝫ.ḡ aia poſt mortē fuit ſibi vnita. non ḡ in morte
fuit ſepata. ¶ Itē ſi aia fuit ſepata in morte a verbo.
cū non haberet gloriam fruitōis niſi per vnionē ſui
ad diuinitatē.ḡ aia xpi deſijt eſſe beata.⁊ ſi deſijt eſſe
btā.nunqꝫ fu t btā.qꝛ beatitudo eſt bonū qđ nūqꝫ pt̄
amitti.ſi ḡ hoc eſt inconueniens.aia non fuit ſepata
a diuinitate. ¶ Itē ſi ſepata fuit.aut nolens aut vo-
lens. Si nolēs. cū hoc nō meruiſſet.facta fuit ſibi in
iuria. Si volēs. ſed velle ſepari a deo non pt̄ hō niſi
velit eſſe miſer.ḡ aia illa fuit in inferno. Cū ḡ hoc ſit
4 falſū ⁊ impiū.reſtat ⁊c̄. R̄ꝫ. dōm ꝙ in morte nō fu-
it aia ſepata a verbo.Et rō huius eſt.quia nec deum
decebat.nec nobis expediebat. nec illi aie congrue-
bat.Deū non decebat.qꝛ indiſſolubili m̄rimonio ſi-
bi eā ꝯiūxerat.Unde ſicut non decet viꝝ relinquere
vxoreꝫ.ſic nō decuit verbū dei ab aia ſepari. Nobis
nō expediebat.qꝛ ſi fctā fuiſſet ſepatio.aia illa nō ha
buiſſet potētiā ad redimēdū genus captiuū.nec me-
diatoris officiū ad reconciliādum. ⁊ neutrū erat no
bis expediens ſed potius eius oppoſitū.Anime eti-
am illi non congruebat.tū qꝛ innocētiſſima.tū etiaꝫ
qꝛ beatiſſima erat. non poterat contra volūtatē ſuā
ſepari ab eo. Et ideo concedēdū eſt ꝙ in morte ani-
ma ſepata a verbo non fuit. Nā ſi quis contrarium
diceret.iniuriā faceret deitati.⁊ nobis.⁊ anime chri-
ſti.⁊ ideo dignus eſſet anathematizari.Et ideo dicit
dam̄.ꝙ quicunqꝫ hoc dixerit anathema ſit.Concedē
5 de ſunt ḡ rōnes que ſūt ad ꝑtem iſtā. ¶ Ad illud ve
ro quod primo obijcitur in contrariū.dōm ꝙ ſic dic̄
Aug.verbum illud eſt ꝑſone filij dei rōne carnis aſ-
ſumpte. Et ſi tu obijcias ꝙ carni non competit aiaꝫ
ponere. cū non habeat poſſe ſuper ipſam.dōꝫ ꝙ hoc
attribuit̃ iſti carni rōne manentis in ſe deitatis. Uꝫ
attendēdum eſt ꝙ eſt ibi deponens.⁊ vnde deponit.
Deponēs eſt virtus diuina. Unde vero deponit eſt
caro aſſūpta. Uoluit eñ xpūs aiam ſuā ſepari nō a ſe
ſed a carne ſua.⁊ ſicut dictū eſt d̾ depoſitōe. ita intel
ligēdum eſt de reſūptōe. ¶ Ad illud quod obijcitur
6 de ydeomatum cōmunicatōe.dōm ꝙ vnio fac̄ ydeo
mata cōmunicari non ꝑtibus rei vnibilis. ſꝫ magis
ipſi rei nāe q̄ nominat totā nām vt in ſuppoſito. vn-
de ydeomata filij dei non cōmunicātur ipſi aie.ſꝫ cō-
municāt̃ ipſi homini.⁊ qm̄ anima vnitur ipſi verbo vt
pars hūane nāe.ideo non oportet ipſi ydeomata cō-
municari. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ illa diuidūtur
7 in morte que ꝯiūcta ſunt in natiuitate.dōm ꝙ ē con
iūctio naturalis. ⁊ eſt coniūctio ſupnālis .Qn̄ ḡ di-
cit̃ ꝙ ipſa in morte diuidūtur que in natiuitate cōiū-
cta ſūt.hoc intelligit̃ de nāli vnione. Unio aūt diui-
nitatis ad aiam non erat nālis ſed ſupnālis. ⁊ ideo
de vnione illa verbū illud non habet intelligi. Ad 8
illud quod obijcit̃ ꝙ remota eſt delectatio in morte
ab anima.dō ꝙ ſicut lux pt̄ dupliciter obfuſcari.vel
in ſe vel in ſua irradiatōe.ſic ⁊ delectatio pt̄ duplicit̃
remoueri ab anima rōnali. Aut quia ipſa deſinit i ſe
delectari.aut deſinit in ſe redūdare in ꝑtem inferio-
reꝫ.Cū ḡ dicitur ꝙ delectatio diuinitatis remota fu
it in morte ab anima xpi. hoc non intelligit̃ ea rōne
ꝙ mens eius deſineret frui diuinitate. ſed ꝙ diſpēſa
tiue ſbtracta fuit redundātia in ꝑtem ſenſibilē. ⁊ ex-
poſita fuit paſſioni acerbiſſime. Propter qđ clamat
in paſſione.Deus deꝰ meꝰ vt quid dereliquiſti me.
qđ non intelligit̃ ꝙ dereliquit ſoluendo vinculum
vnionis.ſꝫ exponēdo ad ſuppliciū paſſionis.

Queſtio.ij. b

Utruꝫ in morte xpi diuinitas ſit ſepata a carne: Et
ꝙ ſic videt̃. Soluto medio ſoluūtur extrema. ſꝫ ver
bū vnitur carni mediāte intellectu ſicut dicit dam̄.⁊
habitū eſt ſupra diſt.ij. Si ḡ in morte ſepata fuit aia
a carne. reſtat ꝙ etiam diuinitas ſepata fuit ab ea-
dem. ¶ Item deſtructo priori deſtruit̃ ⁊ poſterius.
ſꝫ vnio carnis ad aiaꝫ prior eſt nāliter q̄ ſit vnio car
nis ad diuinitatem.quia prima eſt nālis.ſcđa gratui
ta.⁊ nā prior eſt q̄ gratia. ḡ ſoluta vnione anime ad
carnem. neceſſe eſt ſolui vnitateꝫ carnis ad deitatē.
¶ Item diuinitas non eſt vnibilis nāe inſenſibili et
irrationali. Sed caro poſt ſepatiōem anime eſt fctā
inſenſibilis.ḡ non videt̃ fuiſſe ydonea tunc vt vnire
tur diuinitati.videt̃ ḡ ꝙ in morte vnio illa fuerit ſo-
luta q̄ erat diuinitatis ad carnē aſſūptam. ¶ Item
om̄is vnio terminat̃ ad aliquod vnū. Si ḡ caro erat
vnita deitati. Aut ḡ iſta vnio faciebat vnum in nā.
aut vnū in perſona. In natura non hoc conſtat. In
ꝑſona non vt videtur. quia non eſt dicere ꝙ filiꝰ eſt
perſona carnis. ḡ non videt̃ ꝙ aliquo genere vnio-
nis in morte diuitas fuerit vnita carni. Sed ꝯtra.
leo papa.tanta eſt vnio dei ⁊ hominis.vt nec suppli
cio poſſet dirimi.nec morte diſtingui.ſed de integri-
tate hūane nā eſt nō tm̄ aia verū etiā caro.ḡ in mor-
te ñ fuit ſepata caro a verbo. Hoc ipm̄ dicit Aug. ꝯ
felicianū.cuius auctas habet̃ in litera. ¶ Itē rōne vi
det̃. Xp̄s in triduo dicit̃ iacuiſſe in ſepulcro. ſed hoc
nō dicit̃ niſi rōne carnis ꝯiūcte.ḡ in triduo caro fuit
ꝯiūcta diuinitati. ¶ Itē qñcūqꝫ aliqua duo vnita ſe-
pant̃ur.aut elōgātur ſm diſſimilitudinē.aut ſm pri-
uatōeꝫ. ſed caro xpi nō fuit elōgata a verbo ſm diſſi
militudinē.talis eñ elōgatio eſt peccati. nec fuit elō
gata ſm ꝑuatōem.qꝛ verbū dei eſt vbiqꝫ. ḡ non fuit
ſoluta vnio diuinitatis ad carnē. ¶ Itē nihil vnitū
carni per paſſionem ſepabatur a carne. quod nō pa
teretur carne patiente. ſed diuinitas patiente carne
non patiebatur. ergo per paſſionem ⁊ morteꝫ ab ea
non ſeparabat̃. ¶ R̄ꝫ.dō ꝙ in morte xpi nō fuit diui 9
nitas ſeparata a carne.Et huius ratio triplex eſt.vi-
delicet.liberalitas a parte aſſumētis.dignitas a par
te aſſūptibil̾.vtilitas ex parte aſſūptionis. Liberali-
tas inqꝫ ex parte aſſumētis. quia cum deus det ali-
quod donum.non ſbtrahit illud ſine culpa.ſi ḡ nul-
la culpa interuenit.non decuit diuinam liberalitatē
carnē quā ſibi liberaliter vnierat ſepari a ſe. Digni-
tas etiā ex ꝑte aſſūptib.l̾ fuit in cā q̄re iſta vnio non
debuit ſepari. Caro eñ nō debuit vidē corruptionē.
ſm illud quod dicit̃ in pš. Non dabis ſanctuꝫ tuum

videre corruptõem. ſicut g̃ nunꝙ̄ decuit ipaꝫ incine
rari. ſic nunꝙ̄ decuit ipam a verbo ſepari. Utilitas aũt
ex parte aſſũptionis ad hoc ipꝫ faciebat. Ad hoc eñ
fiebat illa vnio diuinitatis ad hũanã nãm. ⁊ carnis
ad animaꝫ. vt ꝓcuraret̃ noſtra ſalꝰ. Et qm̃ ſeparatõ
carnis a diuinitate in nullo faceret ad nr̃am ſalutẽ.
ꝓ eo ꝙ non poteſt per eã fieri ſatiſfactio. cum diuini
tas non poſſit ſẽtire dolorẽ ⁊ penam in ſeparatõe ipiꝰ
a carne. hinc eſt ꝙ non erat cõueniẽs carnem ſepare
a diuinitate. Unde ad hoc paſſio nõ habebat aliquẽ
ordinem. Concedende ſũt g̃ rõnes inducte ad iſtam
10 ꝑtem. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ ſoluto medio ſol
uũtur extrema. dicẽdũ ꝙ illd̃ habet veritatẽ de medio
neceſſitatis non aũt de medio cõgruitatis. Aia autẽ
non erat mediũ neceſſitatis ſed cõgruitatis. Prete
rea non ſolum erat medium rõne coniunctõnis ſm
actum. ſed etiã ſm habitum. Et licet anima non eẽt
vnita carni in morte. erat tamen ei vnibilis. ⁊ ꝑ hoc
11 caro etiam vnibilis diuinitati. ¶ Ad illud qd̃ obijci
tur ꝙ deſtructo priori deſtruit̃ ⁊ poſterius. dicẽdũ ꝙ illd̃
verũ eſt vbi poſterius depẽdet eſſentialiter a priori.
Ubi v̾o aliquid p̃cedit alterũ ſicut diſpoſitõ ꝯgrua.
non oportꝫ ꝙ habeat veritatẽ. ⁊ ſic ẽ in ꝓpoſito. Nã
vnio diuinitatis ad carnẽ. ſiue carnis ad aiam. nõ de
pendet eſſẽtialiter ſiue depẽdẽtia neceſſitatꝭ ab vni
one illorum duorũ adinuicem. ſed ſi illa ſupponit. h̃
12 eſt quadã congruitatis conueniẽtia. ¶ Ad illud qd̃
obĳ ꝙ diuinitas nõ eſt vnibilis nãe irrõnali ⁊ inſenſi
bili. dicẽdũ ꝙ et ſi caro xp̄i careret rõne ⁊ ſenſu. habe
bat tamẽ ordinem ad animã que rõnẽ et ſẽſum in ſe
habet. Et ſi tu obijcias ꝙ illud nõ ſufficiat ꝙ aliquid
ſit poſſibile ad vnionẽ anime rõnalis ad hoc ꝙ con
gruum ſit vniri cũ diuinitate. dicẽdũ ꝙ abſq; dubio h̃
nõ ſuffeciſſet in primordio incarnatõis. immo ſimul
decuit diuinitatẽ vniri carni ⁊ anime vt cõiũctis. ſe
cus aũt eſt in miniſterio noſtre redẽptionis. quod q̃
dem debuit ꝯſũmari per mortem. ⁊ rõne cuius con
gruum fuit vt illa que prius valde coniũcta erãt. nõ
minus congrue eſſẽt ad tps diuiſa. caro videlicet et
anima. ⁊ ꝓ illo tẽpore bene ſufficiebat ipi carni vni
tas ad aiam loco congruitatis reddẽtis eã ydoneaꝫ
13 ad vnionem cũ diuinitatis natura. ¶ Ad illd̃ quod
obijcit̃ ꝙ vnio terminat̃ ad aliqd̃ vnum. dicẽdũ ꝙ eſt
verum. talis eñ vnio terminat̃ ad vnum in ꝑſona.
nam caro vnit̃ diuine nãe in vnitatẽ ypoſtaſis ⁊ per
ſone filij dei. Sed attẽdendũ ꝙ aliter dicit̃ illa hypo
ſtaſis carnis. ⁊ hypoſtaſis hominis. Hypoſtaſis eñ
hoĩs dicit̃ non ſolũ in obliquo ſed etiaꝫ in recto. Eſt
eñ hypoſtaſis que eſt homo. Sed hypoſtaſis carnis
intelligit̃ in obliquo. nõ quia eſſet caro. ſed quia ha
bebat carnẽ. Unde illa poterat dici caro verbi. Et h̃
eſt qd̃ dic̃ Dam̃. Si mortuus eſt vt hõ. ⁊ ſancta illa
anima ab eius corꝑe diuiſa eſt. diuinitas tamẽ inſe
pabilis ab vtroq; ꝑmanſit. neqꝫ ita vna hypoſtaſis
in duas diuiſa eſt. Etenĩ corpꝰ et anima a principio
in verbi hypoſtaſi habuerũt ſuſtinẽtiam. ⁊ in morte
a ſeinuicem diuiſa mãſerũt. ſingulũ autem eorũ vnã
hypoſtaſim verbi habet. neqꝫ enim corpus neqꝫ aia
ꝓpriaꝫ habet hypoſtaſim. preter hypoſtaſim verbi.
Et ſic pꝫ illud. ¶ Queſtio. iij. c
Utrũ verbũ vnitum fuerit carni ⁊ aie duplici vnio
ne: Et ꝙ ſic videt̃. Unio numerat̃ per extrema vni
bilia. ſed caro ⁊ animã ſũt diuerſa vnibilia. hoc eñ ẽ
corꝑale. ⁊ illd̃ ſpũale. g̃ ſi vniũtur verbo. pluribꝰ vni
onibus vniũtur. Item ſi aliquod vnũ vnitur aliqui
bus alterutꝛ diuiſis. vnitur eis diuerſis vnionibꝰ.
ſed hypoſtaſis verbi vnita fuit in morte carni ⁊ ani
me alterutrũ diuiſis. g̃ vniebatur eis vnionibꝰ diuer
ſis. Sed eodem mõ vnita fuit diuinitas carni ⁊ aie
in incarnatõe. ⁊ in morte. ⁊ poſt mortem. qꝛ illa vnio
nõ fuit variata. g̃ ſi poſt mortẽ vniebat̃ diuerſis vni
onibꝰ. neccrio ſequebatur ꝙ ⁊ i ipa icarnatõe. ¶ Itẽ
vbicũqꝫ eſt ordo p̃oris ad poſterius. ibi eſt numera
tio ⁊ diſtinctio. ſed ꝑ prius vnit̃ aia ipi verbo q̃ꝫ ca
ro. caro eñ vnit̃ mediãte aia. g̃ ſi in huiuſmodi vni
onibus eſt ordo. ibi eſt diſtinctio. g̃ pluribus vnioni
bus vniũtur. ¶ Item aia vnit̃ diuinitati. ⁊ vnit̃ car
ni. nec vnit̃ vnione vnica ſed duplici. g̃ pari rõne vr̃
ꝙ hypoſtaſis verbi cũ vnit̃ carni ⁊ aie. duplici vnio
ne vnit̃. Si tu dicas ꝙ nõ eſt ſimile. quia ex deitate
⁊ carne non eſt vnũ ſicut fit ex carne ⁊ aia. Tũc obij
citur. Eſto ꝙ ex carne ⁊ aia non fiat vnũ ſicut fuit in
morte. videt̃ tunc ꝙ illa iam nõ ſit vna vnio ſꝫ due.
¶ Sed cõtra. Unio terminat̃ ad vnum. ſed caro et
anima vniũtur ipi verbo in vnam ꝑſonã. g̃ videtur
ꝙ vniat̃ ei in vnione vnica. ¶ Item vnio facta ẽ ꝑ
aſſũptionem. g̃ vbi eſt vna aſſũptõ. ibi eſt vna vnio.
ſed verbũ aſſũpſit totã nãm hũanam vnica aſſũptõ
ne. g̃ vniuit ſibi carnẽ ⁊ aiam vnica vnione. ¶ Iteꝫ
ſicut totus homo cõponitur ex carne ⁊ aia. ita totuꝫ
corpus cõponitur ex ꝑtibꝰ organicis. g̃ ſi eſſẽt diuer
ſe vniones carnis ⁊ anime ad nãm diuinã. pari rõe
eſſẽt diuerſe vniones manus ⁊ pedis ad eãdẽ ⁊ alio
rũ mẽbrorꝫ. ꝙ ſi hoc eſt incõueniẽs. reſtat ꝙ carnis ⁊
aie vna eſt vnio ad deitatẽ. ¶ Iteꝫ cũ caro ⁊ anima
vniũtur vnione nãli. vna vnione vniũt̃. g̃ pi rõe qñ
vniũt̃ vnione ꝑſonali. cũ ita hñ ſit vnũ illd̃ qd̃ ẽ vnũ
in ꝑſõa. ſicut illd̃ qd̃ eſt vnũ in nã. Sꝫ caro ⁊ aia vni
unt̃ v̾bo vnione ꝑſonali. g̃ vnit̃ vnione vnica ñ vni
one mltiplici. ¶ Rꝰ. ad p̃dictorꝫ intelligẽtiã eſt notã 14
dũ ꝙ vnio dr̃ tribꝰ modis. Uno mõ dr̃ actõ vniẽtꝭ.
Alio mõ dr̃ paſſio vnibil̃. Tercio mõ dr̃ relatio vni
torꝫ. Cũ g̃ querit̃ vtꝛ aia ⁊ corpꝰ vniat̃ ipi hypoſtaſi
v̾bi vniõe duplici. Reſpõdẽdũ eſt. Si loq̃mur d̾ vni
one actiõe. nõ ẽ ibi niſi vnica vnio. Unica eñ vnio
ne vniuit ſibi v̾bũ carnẽ ⁊ aiaꝫ. ſicut vnica aſſũptõe
aſſũpſit corpꝰ ⁊ aiam. Siľr ſi loq̃mur de vnione paſ
ſiõe. nõ fuit ibi niſi vnica vnio. caro eñ ⁊ aia nõ fue
rũt vnita ipi v̾bo in vnionis p̃mordio vt diuiſa ſ̃ ꝯ
piũcta in vnã ſbam ⁊ nãm. iõ aſſũpta et vnita fuer̃
aſſũptõe ⁊ vniõe vnica. Si aũt loq̃mur d̾ vnione ſꝫ
ꝙ eſt relatõ vnibiliũ. ſic dicẽdũ eſt ꝙ cũ relatõ nõ vniat̃
niſi ꝑ extrema. eo mõ hꝫ multiplicari quo hꝫ plurifi
cari ipꝫ vnibile. Qm̃ g̃ vnibile ex ꝑte hũane nãe fuit
vnũ in actu ⁊ plura in potẽtia. qꝛ extremũ illud erat
hũana nã ꝯſtãs ex corꝑe ⁊ aia q̃ cõcurrebãt in vnuꝫ
ſm actũ. ⁊ poterãt eſſe diuiſa ⁊ diſtincta. hinc ẽ ꝙ q̃
diu corpꝰ ⁊ aia fuer̃t cõiũcta. vnica vnione vniebat̃
v̾bo. vnica inq̃ꝫ in actu. ſ̃ pluribꝰ i potẽtia. qñ a v̾
bo adinuicẽ in morte fuer̃t ſepata. in morte vniebã
tur vnionibꝰ pluribꝰ. Caro eñ dicebat̃ vnita v̾bo.
⁊ aia vnita. ⁊ h̃ relatõ ex ꝑte carnis ⁊ aie erat alia et
alia. Intellecto eñ ꝙ caro nõ eſſꝫ vnita. adhuc poſ
ſet intelligi vnita eſſe anima. Et ſm hoc pꝫ reſpõſio
ad q̃õneꝫ ꝓpoſitam. Uno mõ eñ ꝯcedi poteſt ꝙ ca 15
ro ⁊ anima vniantur diuinitati multiplici vnione.
ſm illud quod conſueuit dici ꝙ triplex fuit ibi vnio.
Alia diuinitatis ad carnẽ. alia diuinitatis ad aiam.

alie aie ad carnē. Et ſm iſtā viā ꝓcedunt rõnes que
oſtēdunt ibi fuiſſe vniones plures. ¶ Alijs aūt mo-
dis dōm eſt ꝙ ibi fuit vna tm̄ vnio. ⁊ ſm hāc viā ꝓ-
cedūt rões ad oppoſitū. ⁊ ſic patet totū. Sed qm̄ ali
que de rõnibus ad ꝓmā ꝑtem adductis ſophiſtice
ſunt. ⁊ concludūt etiā vnionē pluriſicari ſimpliciter
16 idō ad eas oportꝫ reſpōdere. ¶ Ad illud ḡ qd̄ ꝓmo
obijcit ꝙ caro ⁊ aia ſūt diuerſa vnibilia. quia vnum
corꝑale. aliud ſpūale. dōm ꝙ licet corp⁹ ⁊ aia diuer-
ſitatem habeāt inter ſe. ſūt tamē partes cõſtituētes
vnum in eſſētia ⁊ natura. ⁊ quia in vnā nām cõcur-
runt. hinc eſt ꝙ in illa vnione qua dei filius hūanam
17 nām aſſūpſit rõem tenet vnius extremi. ¶ Ad illud
quod obijcit ꝙ in morte verbū vnitū erat duob⁹ di
uerſis ⁊ diuiſis. dōm ꝙ ⁊ ſi illa eſſēt localiter diuiſa.
erāt tamen ſm nālem inclinatōem inuicem ordina-
ta. ⁊ rõne illius ordinis caro erat ydonea vt eſſꝫ vni
ta deitati. Preterea. eſto ꝙ plures eſſēt vniões poſt
mortem ſm ꝙ vnio nominat relationē. non tamē ſe
quit ꝙ ſimiliter eſſent in vita. quia q̄uis vnio man-
ſerit vniformiter ⁊ imutabiliter q̄tū ad vinculū. fa
cta eſt tamen quedā immutatio in altero extremorū
ſ. in hūana natura. cuius principia conſtituētia fue-
runt in morte ſeiūcta. cum tamē eſſēt vnita in vita.
18 ¶ Ad illud qd̄ obijcit ꝙ eſt ibi ordo. ḡ diſtinctio. dō
ꝙ quidā eſt ordo qui ponit ſimpliciter diſtinctiōem.
quidaꝫ eſt ordo qui attēdit ſm poſitōem ⁊ gradum
inter res ſimilis generis. Sed quādo aliqua ſic ordi
nātur ꝙ ibi eſt vnū ꝓpter alterū. non oportet ibi eſſe
numeratōeꝫ. ſicut ſi teneā equū ꝑ frenū. per prius te
neo frenū q̄ equū. quia equū teneo mediante freno.
non tamen duplici tentione teneo vtrūqꝫ ſed vnica.
Et ſic patet ꝙ non cogit illa rõ. Non tamē eſt oino
ſimile de huiuſmodi tētõe ⁊ de vnione. ſed hoc indu
19 ctū eſt ad illius rõnis diſſolutōem. ¶ Ad illud quod
obijcit ꝙ aia vnit diuinitati ⁊ carni duplici vnione
⁊c. dōm ꝙ nõ eſt ſimile. quia diuinitas ⁊ caro nõ ce-
dunt in vnā nām. immo nāliter et eſſētialiter ſūt di-
ſtincta. non ſic aūt eſt de carne ⁊ aia. quia vnaꝫ nām
conſtituūt. ⁊ ideo oportet ꝙ deitas eis diuerſis vnio
nibus vniat.

Conſequēter queritur de effectu illius ſepa-
tionis. Et circa hoc querūtur tria. Primo q̄
rit vtrū poſt inſtans ſepatōis aia xp̄i impaſ
ſibilis fuerit effecta. Scdō vtrum ex ipa ſepatōe ca-
ro fuerit mortua. Tercio vtrū ꝓpter mortem carnis
mors ſit ipi ꝑſone verbi attribuēda.

¶ Queſtio. j.

Utrū poſt inſtans ſepatōis aia xp̄i impaſſibilis eſt
effecta. Et ꝙ ſic videt. aia xp̄i non fuit paſſibilis niſi
ꝓpter vnionē ſui ad corpus. ḡ ſtatim dū fuit ſepara
amiſit paſſibilitatē. ḡ facta fuit impaſſibilis. ¶ Iteꝫ
nihil patit niſi ſm ordinē nature. ſicut contrariū pa
tit a contrario. Uel ſm ordineꝫ diuine iuſticie. ſicut
peccator patit ab aliquo afflictōem. Uel ſm diſpen
ſatiōeꝫ diuine miſericordie. ſicut redēptor paſſus eſt
ꝓ ſanando noſtro morbo. Sed nllo iſtoꝝ modoꝝ
poſt ſepatōeꝫ paſſio potuit ineſſe ipi anime xp̄i. non
eñ habuit contrariū. nec habuit pctm̄. ⁊ conſūmatū
erat noſtre redēptōis myſteriū. ſicut dicit Ioh. xix.
Conſūmatum eſt. Ergo nllo mō pati poterat. reſtat
ḡ ꝙ ſtatim impaſſibilis eſt effecta. ¶ Itē aie ſāctoꝝ
quādo non habent aliqueꝫ reatum ſtatim efficiūtur
īpaſſibiles. ḡ ſi anima xp̄i multo velocius digna erat
omni glorificatōe q̄ ois alia aia. videt ꝙ ſtatim ipaſ-
ſibilis eſt effecta. ¶ Item nulla paſſio potuit eſſe in
xp̄o q̄ vacaret a merito. ſꝫ aia xp̄i ſtatim p⁹ ſepatōeꝫ
amiſit potētiā ſiue ſtatū merēdi. ḡ ſtatim amiſit potē
tiā paciēdi. ḡ ſtatim facta ē ipaſſibil. ¶ Sꝫ ꝯ. ſic paſſi
bilitas inerat anime xp̄i preter peccati debitū. ita et
carni. ḡ ſicut velociter collata eſt impaſſibilitas aie.
ita velociter debuit conferri ipi corpori. Sed impaſ-
ſibilitas non eſt collata ipi corꝑi vſqꝫ ad triduū quo
reſurrexit. ḡ ſimiliter videtur ꝙ nec anime ante tps
illud. ¶ Item ponatur ꝙ anima iterū vniretur cor-
pori illi ſm ſtatum in quo ipm deſeruit. tunc arguit
ſic. Si anima paſſibili corpori vniretur eſſet paſſibi-
lis. ſed anima xp̄i poterat vniri illi corpori ante glo-
rificatōem. quia nihil eam impediebat. ḡ adhuc po-
terat pati. ergo non erat impaſſibilis. ¶ Item nihil
nouū collatum eſt anime in ipo inſtanti ſepatōis a
corpore. ergo ſi prius non habebat impaſſibilitateꝫ.
videtur ꝙ nec tunc habuit ante diem reſurrectōnis.
¶ Item anima que impaſſibilitatē habet. ſtatim cū
a corpore recedit euolat. ſꝫ anima xp̄i nõ ſtatim euo
lauit. nec aſcendit ſtatim ad celos. ſed deſcendit ad
inferos. ergo nõ ſtatim poſt inſtans reſurrectōis fa-
cta eſt impaſſibilis. ¶ R̃. dōm ꝙ ex certitudine au- 20
toritatis non eſt nobis oino determinatū vtrū ani-
ma chriſti ſtatim poſt ſepatiōem impaſſibilis fuerit
effecta ſicut magiſter tangit ſupra diſt. xviij. Unde ſi
ne periculo fidei poteſt quis vtrūqꝫ horum ſentire.
vel ꝙ impaſſibilis effecta eſt ſtatim poſt ſepatiōem.
vel in ipa corporis glorificatione. Uerūtamē proba-
bilitati rõnis magis conſonare videt ꝙ ſtatim poſt
ſepatōeꝫ habuit impaſſibilitatem. Si eñ non patie
batur anima xp̄i niſi diſpēſatiue ⁊ ꝓpter noſtrā ſalu-
tem. ſi iam nõ erat tempus ⁊ locus merēdi. iam ani-
ma xp̄i non debebat nec poterat pati. Unde non ſo-
lum de anima xp̄i probabile eſt ꝙ ſtatim poſt ſepara
tōem a corpore facta ſit impaſſibilis. ſed etiam de q̄-
libet anima viri ſancti in qua non reperitur reat⁹ ali
cuius peccati. Ideo rões que ad partē iſtam ſunt ſa
tis rõnabiliter poſſunt concedi. ¶ Ad illud ergo qd̄ 21
obijcitur in contrariū ꝙ corpus non ſtatim fuit im-
paſſibilitate dotatum. dōm ꝙ non eſt ſimile duplici
ex cauſa. Primū quideꝫ quia anima ꝓpinquior erat
glorie q̄ caro. erat eñ beata ſm aliquam ſui parteꝫ.
Scdō vero. quia dilatio impaſſibilitatis in carne fa
ciebat ad fidei noſtre confirmatōem. videlicet vt oñ
deretur chriſtus veraciter paſſus ⁊ mortuus fuiſſe.
non ſic dilatio impaſſibilitatis in aia. ideo magis di
lata fuit impaſſibilitas corꝑis q̄ impaſſibilitas ani-
me ex diſpēſatōe diuina. ¶ Ad illud quod obijcitur 22
ꝙ anima illa iterū vniri poterat corꝑi paſſibili. dōm
ꝙ quedā aie ſepant a corꝑe ſepatiōe diffinitiua ſiue
finali. quedā vero ſeparantur a corꝑe ad tēpus ꝓpter
glorie dei manifeſtatōem. ſicut eſt in illis qui reſuſci
tant ad ſtatū vite p̄terite. ſicut fuit i lazaro ⁊ in alijs
mirabilit ſuſcitatis. Que primo mō ſepant. ingredi
unt nouū ſtatū. Que vero ſcdō mō ſepant ſm diui
nā diſpoſitōem. adhuc a ſtatu ſuo retardātur. Uñ ꝓ
me niſi obſtet reat⁹ pcti ſtatim efficiūtur ipaſſibiles.
nec vnibiles ſūt corꝑi paſſibili. q̄uis ſcdē ꝑ diuinuꝫ
miraclꝫ aliqñ habeāt ꝯiūgi. Et ꝓmo mō aia xp̄i ſepa
ta fuit. qm̄ de nõ determinauerat eā vlteri⁹ vniri car
ni paſſibili. Et idō poſitō illa nlla ē. Nõ eñ potuerat
carni paſſibli vniri. nõ qꝛ aliq̄d creatū illō ipedirꝫ. ḡ

25 quia diuina iuſticia illud nõ ꝑmitteret. ¶ Ad illđ qđ
obijcit̃ ꝙ nihil collatũ eſt anime. dicendũ ꝙ illud nõ
cõſtat. q̃uis nõ legat̃. nec etiam cogit. Anima eñ xp̃i
ꝑ illud quod habebat ex ſola ſeparatione a carne paſſi
bili iam caruit aptitudine patiẽdi. ⁊ ita reddita ẽ im
paſſibilis. nec oportet ꝓpter hoc aliquid noui ſibi cõ
ferri. ſatis eñ ſufficiebat paſſionis ⁊ paſſibilitatis ra
24 tionẽ ſibi auferri. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ anime
que ſtatim ꝑ ſeparationẽ efficiunt̃ impaſſibiles ſtatim
euolant. dicendũ ꝙ illud veritatẽ habet nũc poſt xp̃i
aſcenſionẽ. ſed ante nõ habebat veritatẽ. differebat̃
eñ aliquaꝝ animaꝝ euolatio. ſ. ſanctoꝝ patrũ ꝓpter
ꝑmi peccati obligationẽ. Anime ṽo chriſti differeba
tur ꝓpter hominũ eruditionẽ. ⁊ noſtre fidei cõfirma
tionem ⁊ rectificationẽ. ⁊ carnis ꝓpinquam glorifica
tionem.

¶ Queſtio. ij. e

¶ Utrũ ex illa ſeparatione caro fuerit mortua. an poſt
eã habuerit vitã: Et ꝙ vitã habuerit videt̃. omñe qđ
eſt vnitũ vite viuit ꝑ participationẽ. ſed caro chriſti
poſt ſeparationem erat vnita ipſi vite. ſcʒ verbo dei. ergo
ab ipſo viuificabat̃. Si tu dicas ꝙ hoc eſt verũ de vi
ta creata nõ de increata. Obijcit̃ contra. Potentior
eſt vita increata i viuificando q̃ʒ vita creata. quoniã
ipſa eſt fons vite. Si ergo anima nulli corpori poteſt
vniri quin det ei vitã. multo fortius videt̃ ꝙ nec pſo
na diuina poſſit vniri carni niſi tribuat ei vitã. ¶ Itẽ
impoſſibile fuit animã chriſti vniri verbo quin reci
peret vitam ab ipſo. ergo ſi ſuo mõ caro erat viuifica
bilis. impoſſibile fuit vniri verbo quin reciperet vitam
ab eo. ¶ Item nobilior eſt ſubſtantia viuens ſubſtã
tia nõ viuente. ſed nulla caro erat nobilior carne xp̃i
etiã poſt ſeparationẽ anime. ergo ſi vita reperitur in alia
carne. neceſſe eſt ꝙ caro chriſti viueret etiã anima ſe
parata. ¶ Item caro illa nõ poterat videre corruptio
nem. ergo neceſſe erat eam ab aliquo vegetari. ſed nõ
niſi a deitate. ergo eam ita vegetabat ſicut anima. ſed
anima eã vegetãdo dabat ei vitã. ergo pari ratione
caro illa viuebat ſm diuinitatem influentẽ in ipſam.
¶ Sed cõtra. in ſymbolo dicit̃ ꝙ xp̃s mortuus eſt et
ſepultus. ſed hoc nõ dicit̃ niſi rõne carnis. ergo caro
chriſti fuit mortua anima ſeparata. ¶ Item oĩs vita ẽ
ab aliquo informante. ſed caro poſt ſeparationem ani
me nõ viuebat aliquo viuificante ꝑ modum forme.
ergo poſt ſeparationeʒ anime caro nõ habebat vitam.
¶ Itẽ omne qđ viuit habet aliquẽ vſum vite. vtpote
vel alimento. vel ſenſu. vel motu. vel intellectu. ſed nul
lũ iſtorũ caro chriſti habebat poſt ſeparationẽ aĩe. ergo
nõ viuebat. ¶ Item nihil viuũ ſuſcitat̃ vel reſurgit.
q: ſuſcitatio ⁊ reſurrectio nõ eſt niſi mortui. ſed caro
chriſti reſurrexit ⁊ ſuſcitata fuit. ergo poſt ſeparationẽ
25 anime vitam nõ habuit. ¶ R. dicendũ ꝙ abſq; du
bio caro chriſti poſt ſeparationẽ anime mortua fuit. ca
ruit eñ vſu ⁊ cõplemẽto vite. Res eñ corporalis non
eſt nata viuificari niſi ab aliqua forma ſpũali ipſam
cõplente ⁊ ſibi ꝓportionabili. q̃ñ ergo in ipſa ſeparatio
nẽ anime caro chriſti caruit huiuſmodi forma. ideo
vere fuit mortua. Et q̃uis haberet diuinitatẽ vnitã.
nõ tamẽ ab ea viuificabat̃. non ꝓpter defectum a pte
viuificãtis. ſed ꝓpter iꝓportionẽ viuificabilis. Rati
ones ergo que ad hanc ptẽ inducunt̃ concedende ſunt.
26 ¶ Ad illud ṽo qđ ꝑmo obijcit̃ in contrariũ ꝙ vnitũ
vite viuit. iam patet diſſo. Hoc eñ veritatẽ habet q̃ñ
vnit̃ ei ſicut ꝑfectibile ſue ꝑfectioni. Sic aũt nõ vnit̃
caro ꝑſone verbi. ⁊ ideo nõ eſt ſimile de ipſa anima et
de ꝑſona diuina. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ anima non 27
potuit vniri ipſi verbo quin viuificaret̃ ab ipſo. ergo
nec caro. dicendũ ꝙ nõ eſt ſimile. ꝓ eo ꝙ ipſa aĩa cuʒ
ſit opus ⁊ imago dei. ⁊ imediata nata ferri in deum.
capax eius eſt. ⁊ ꝑticeps eſſe poteſt. ⁊ ita imediate hʒ
ab illo ⁊ in illo viuere ꝑ cognitionẽ ⁊ amorẽ. ſic auteʒ
nõ eſt de carne. nõ eñ eſt nata deum cognoſcere vel
amare. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ nobilior eſt ſubſtan 28
tia viuens ſubſtãtia nõ viuẽte. dicendũ ꝙ verum eſt
ceteris alijs parib⁹. ſed caro xp̃i licʒ careat vita. erat
tñ diuinitati vnita. ⁊ hoc quidem ꝑponderat multis
alijs dignitatib⁹. Preterea cũ dicit̃ ꝙ nobilior ẽ ſub
ſtantia viuens ſubſtãtia nõ viuẽte. hoc intelligit̃ de
ſubſtantia que caret vita ſimpliciter. caro aũt chriſti
nõ carebat vita ſimpliciter ſed ad temp⁹. Unde ſicut
nobilior eſt filius regis captus ⁊ incarcerat⁹ filio ru
ſtici in libertate ſua cõſtituto. ſic etiã intelligendũ eſt
de carne chriſti. que modico tpe caruit cõplemento
vite. vt poſtea nobiliſſimã vitã reſumeret. ¶ Ad illđ 29
qđ obijcit̃ ꝙ caro illa nõ potuit incinerari. dicenduʒ
ꝙ diuina virtus illã cõſeruabat. ſed tamẽ illa ꝯſerua
tio nõ erat viuificatio nec operatio vite. Cõſeruatio
eñ ⁊ vegetatio que eſt opatio vite ꝓcedit a forma cõ
pletiua opante ꝑ modũ nature. ſed cõſeruatio q̃ erat
in carne chriſti ne corrumperet̃ erat a virtute diuina
opante ſup naturã. ⁊ ideo nõ cogit illa ratio.

¶ Queſtio. iij. f

¶ Utrũ ꝓpter mortẽ carnis ſit mors ꝑſonẽ verbi at
tribuẽda. Et ꝙ ſic ꝓ̃dit̃. Dicit̃ eñ in ſymbolo. paſ
ſus ſub pontio Pylato. crucifixus. mortu⁹. ⁊ ſepul
tus. hoc autẽ dicit̃ de filio dei vnigenito. Et hocipm
dicit Ambroſi⁹ expſſe. ⁊ habet̃ ſupra diſt. xviij. Tan
tũ fuit peccatũ noſtrũ vt ſaluari nõ poſſem⁹ niſi vni
genitus dei fili⁹ moreret̃ ꝓ nobis debitorib⁹ mortꝪ.
¶ Itẽ hocipm videt̃ rõne. Carne naſcẽte ⁊ cõcepta
filius dei natus dicit̃ ⁊ cõceptus. ergo pari rõne car
ne mortua filius dei debet dici mortuus. ¶ Iteʒ ſa
tiſfactio ꝓ peccato noſtro fuit ꝑ paſſioneʒ ⁊ mortẽ. ſed
null⁹ potuit ꝓ peccato nr̃o ſatiſfacere niſi eſſet de⁹.
ergo ſi ꝓ peccatis nr̃is ꝑ mortẽ illã ſatiſfactũ ẽ. vere
fili⁹ dei fuit mortuus. ¶ Itẽ vnio illa facit cõmuni
cationẽ idiomatũ. ſed ꝓpter ſeparationẽ aĩe a carne ve
rũ ⁊ neceſſariũ fuit illũ hominẽ mori. ergo vere ⁊ ꝯueni
enter põt mors attribui dei verbo. vt dicat̃ filius dei
mortuus ⁊ ſepultus ꝓ nobis. ¶ Sed contra. Aug⁹.
dicit ⁊ habet̃ in lr̃a vltimo capitulo. Si quis dixerit
atq; crediderit deũ paſſum anathema ſit. ſed cui non
poteſt attribui paſſio. nõ poteſt attribui mors. ſi ergo
nõ eſt credendũ filiũ dei paſſum ſicut dicit. nõ eſt cre
dendũ neq; dicendũ filiũ dei fuiſſe mortuũ. ¶ Item
idiomata ptis nõ cõicant̃ ꝑſone verbi. q̃uis eñ caro
fuerit ſeparata ab anima. nõ tñ ꝓpter hoc filius dei ſe
paratus fuit ab illa aĩa quã aſſumpſit. ergo ſi ꝑ paſſi
onẽ chriſti nõ eſt mortua niſi ſola caro. q: aĩa ſemp vi
xit. nõ videt̃ ꝙ filio dei vere poſſit attribui mors. aut
ſi attribuit̃ ei mors. tũc eſt queſtio quare nõ ſimiliter
attribuit̃ ⁊ ei ſeparatio. ¶ Itẽ ꝓpter repugnantiã idio
matũ hʒ nõ recipit̃ cõmuniter. fili⁹ dei ẽ creatura. ſed
multo magis repugnat vite mors q̃ʒ intentio creatu
re intentioni creatoris. ergo ſi filius dei eſt ipſa vita.
videt̃ ꝙ nullo mõ ſit mors ei attribuenda. ¶ Item
quicũq; diceret ſumme ſapientẽ eſſe ſtultũ blaſphe
maret. Similit̃ qui diceret ſumme bonũ eſſe iniquũ.

ergo pari rōnē qui dicit ſumme potentē eſſe infirmū.
ſ hoc dicit q̄ dicit filiū dei eſſe mortuū. ḡ qui hoc dicit
50 blaſphemat deū. ¶ Rꝫ dicendū ꝙ abſqꝫ dubio cōce-
dendū eſt filiū dei ꝓ nobis fuiſſe mortuū. ⁊ hoc quidē
ſibi vere attribuit nō ſm naturā diuinā ſ ſm hūanā.
nō ꝑ eſſentiā aut ꝑ inherentiā. ſ ꝑ idiomatū cōmuni
cantiā. ⁊ hoc i nullo derogat diuine maieſtati. ⁊ mul-
tū cōſonat pietati. Nullū eīm verbū maioris dignati
onis reſonare pōt in aurib⁹ cordis homis q̄ ꝙ vnige
nitus dei fili⁹ mortu⁹ fuerit ꝓ nobis debitorib⁹ mor-
tis. Et ideo nō tm̄ eſt hoc credendū ⁊ aſſerendū tāq̄
verū. ſed etiā frequētiſſime recolendū. Et cōcedende
51 ſunt rōnes q̄ hoc oſtēdūt. ¶ Ad illud vō qđ obijcit
autoritate Aug. ſatis cōuenienter rndet mgr in litera.
Nō eīm intēdit remouere paſſionē a pſona verbi ſim
52 pliciter ſ ſm diuinā naturā. ¶ Ad illud qđ obijcitur
ꝙ idiomata ptis nō cōmunicant pſone verbi. dicen-
dū ꝙ mori nō tm̄ cōuenit carni. ſed etiā toti homini
aſſumpto. In ſepatiōe eīm aie a carne nō ſolū morit
caro ſed etiā totus hō. Et iō ratio illa ꝓcedit ex ſup-
53 poſitione falſi. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ non cōicant
idiomata. vbi eſt repugnātia. dicendū ꝙ verū eſt. vbi
eſt talis repugnātia. q̄ nō tollit mediante ꝯueniētia.
ſic aūt non eſt in ꝓpoſito. Mors eīm dat ꝑintelligere
hūanitatē. que ſine repugnātia pōt dici de pſona xp̄i.
vnde fili⁹ dei dicit fuiſſe mortuus. qꝛ fuit homo in q̄
fuit paſſio mortis. ¶ Ad illud qđ obijcit ꝙ blaſphe- 54
mia eſt dicere filiū dei eſſe mortuū. dicendū ꝙ hoc vi
det aurib⁹ infideliū. ſm ꝙ dicit. j. Cor. j. Predica-
mus ieſum xp̄m crucifixū. iudeis quidē ſcandalū. gē-
tibus aūt ſtulticiā. Et ratio hui⁹ eſt. qꝛ nō credūt ipi⁹
hūanatiōis dei filij benigniſſimā dignationē. nec in-
telligūt illi⁹ hūliatiōis altiſſimā rationē. Si eīm hoc
intelligerēt. viderēt ꝙ illud qđ infirmū eſt dei. forti⁹
eſt hominib⁹. Et illud qđ ſtultū eſt dei. ſapiēti⁹ ē om-
nib⁹ homib⁹. His ergo duob⁹ penſatis. videlicꝫ ipa
verbi incarnatiōe. ⁊ ratiōe ob quā cauſam incarnat⁹
eſt. nō eſt blaſphemia imo laus dicere ꝙ filius dei ꝓ
nobis fuit mortu⁹ ſm naturā aſſumptā. Per hoc eīm
decentiſſime (ſicut in ꝑcedētibus fuit oſtēſum) repa-
tum eſt genus humanuꝫ. Nec eſt ſimile de ſtulticia ⁊
malicia. non eīm valebant ad noſtrā redemptioneꝫ.
ſicut paſſionis ⁊ mortis tolerantia. Et per hoc patēt
queſita.

¶ Diſtinctio. xxij. de ꝯſequētibus mortē chriſti.

Hic querit vtrū in illo triduo ⁊c. Supra egit mgr de ſepatione facta in morte xp̄i. In hac vō pte agit de cōſequētib⁹ ad ſepationē. Diuidit aūt ps iſta in tres ptes. In quaꝝ ꝑma inqrit mgr vtrū xp̄s fuerit homo in triduo. In ſecūda vō vbi fuit in illo triduo. ibi. Hic querit ſi xp̄s in morte. In tercia vō ad maiorē explanationē inqrit. vtrū cōcedendū ſit illū hoiem deſcendiſſe de celo. ibi. Solet etiā q̄ri ſi cōgruēter dici pōt ⁊c. Prima ps in q̄ inquirit vtrū xp̄s in triduo fuerit homo diuidit in duas ptes. In quarū ꝑma opponit. In ſecūda diſſoluit. ibi. Quib⁹ reſpondem⁹. qꝛ licꝫ hō ⁊c. Secūda vō ps ꝑncipalis in qua inqrit vbi fuerit in illo triduo ſiliter habet duas. In quaꝝ ꝑma inquirit vbi fuit ſm hūanitatē. In ſecūda vō inqrit vbi fuit ſm ſui totalitatē. ibi. Et vtiqꝫ totus eodē tpe erat ⁊c. Similiter tercia ps in qua inqrit vtrum fili⁹ homis deſcēderit de celo. habet duas ptes. In quaꝝ ꝑma q̄ſtionē ꝑdictā determiat. In ſecūda ꝑdetermiata in totali pte iſta epilogat. ibi. Hec de corrigia calciamēti ⁊c. Que quidē ps diuidi potuit cōtra totā partē ꝑcedentē. ſed ſub alijs partib⁹ cōprehēſa fuit ad vitandā diuiſiōis cōfuſionē.

¶ Querit vtrū xp̄s in triduo fuerit homo. Et opponit ꝙ nō. a

XXII

Hic querit vtrū in illo triduo mortis chriſtus fuerit hō? Qꝛ nō videt quibuſdā. qꝛ mortuus erat. ⁊ homo mortuus nō eſt hō. Addūt etiaꝫ ꝙ ſi tūc erat homo. vel mortalis vel imortalis. Sed mortalis nō qꝛ mortuus. nec imortalis. qꝛ tm̄ poſt reſurrectionē.

¶ Soluit qđ in oppoſitū ꝓbatū eſt. oſtēdens ꝙ i triduo fuerat hō. b

Quib⁹ reſpōdem⁹. qꝛ licꝫ hō mortuus fuerit. erat tm̄ in morte de⁹ homo. nec mortalis quidē nec imortalis. ⁊ tm̄ vere erat homo. Ille eīm ⁊ hmōi argutie i creaturis locū habēt. ſed fidei ſacrm̄ a philoſophicis argumētis eſt liberuꝫ. Vnde ambroſi⁹. Aufer argumenta vbi fides querit. in ipis gimnaſijs ſuis iam dyaletica taceat. piſcatorib⁹ credit nō dyaleticis. Dicim⁹ ḡ in morte xp̄i deū vere fuiſſe hoiem ⁊ tm̄ mortuū. ⁊ hominē quidē nec mortalē nec imortalem. qꝛ vnitus erat aie ⁊ carni ſeiūctis. Alia eīm rōne dicit deus homo. vel homo deus. q̄ꝫ Martin⁹ vel Iohes. Homo eīm dicit de⁹ ⁊ econuerſo ꝓpter ſuſceptionē homis. id eſt aie ⁊ carnis. Vnō Aug⁹. Talis erat ſuſceptio illa que deū hoiem faceret ⁊ hoieꝫ deū. Cū ḡ illa ſuſceptio ꝑ mortē nō defecerit. ſ de⁹ homi ⁊ hō deo ſic ante vnit⁹ erat vere. ⁊ ecōuerſo. qꝛ vnit⁹ erat aie et carni. ⁊ hō mortu⁹ erat. qꝛ aia a carne diuiſa erat. propt ſepationē aie a carne mortuus. ſ ꝓpter vtriuſqꝫ ſemꝑ ſecū vnionē hō. Nō aūt ſic erat hō vt ex aia ⁊ carne ſimul iunctis ſubſiſteret. ex q̄ rōne dicit aliquis alius hō. Et ipe forte ante mortē. hoc etiā mō erat hō. ⁊ poſt reſurrectionē fuit. In morte vō homo erat tm̄ ꝓpter anime ⁊ carnis ſecū vnionē. ⁊ mortuus ꝓpter inter illa duo diuiſionem.

Amb.

Aug⁹.

¶ Vbi xp̄s fuit in illo triduo ſm humanitatē. c

Hic querit ſi xp̄s im morte alicubi erat hō. Et ſi vbicūqꝫ ē hō ſit? Ad qđ di-

cim⁹ q: nō vbicūq; erat hō erat. nec mō vbicūq; ē hō
eſt. q: vbiq; ē ſm deitatē. nec vbiq; eſt hō. q: nō vbiq;
homi vnit⁹. ſ; vbicūq; ē ſm hoiem ibi hō eſt. Tpe aūt
mortis ⁊ vbiq; erat ſm deū. ⁊ i ſepulcro ſm hoiem. et i
iferno ſm aiaz. ⁊ i ſeplcro ſʒ carnē. In ſepulcro ḡ erat
hō. q: hūanitati vnit⁹ erat. ⁊ ſi nō toti. q: carni tm̄. Et i
inferno erat hō. q: hūanitati vnit⁹. ſ; nō toti. q: aīe tm̄.

Oppoſitio. Sed ſi i inferno aīe tm̄. et in ſepulcro carni tm̄ vnitus
erat. ḡ nec i inferuo vnit⁹ erat aīe ⁊ carni. nec in ſepul/
cro. Quō ergo ibi vel hic hō eſſe dr̄? Que eſt rō dicti?

R⁹. Quia vna eadēq; vniōe vnit⁹ erat aīe i inferno. ⁊ car
ni i ſepulcro. Et ſic erat illis duob⁹ tūc ſepatis vnitus

Oppoſitio. ſic ante ſepationē. i. ante mortē. Ad h̄ aūt opponit̄. Si
xp̄s aiaʒ tm̄ vel carnē tm̄ aſſumpſiſſet. nō fuiſſet verus
hō. ſ; ppter vtriuſq; aſſumptionē ver⁹ hō fuit. Sic ḡ
vbi carnē ⁊ animā ſibi vnitā nō hēbat. ver⁹ hō ibi nō
erat. Sed tpe mortis nuſq; illa duo vnit habebat. q:
nec in ſepulcro. nec in inferno. nec alibi. Nuſq; ḡ erat

R⁹. hō. Ad qḋ dicim⁹. q: xp̄s vtiq; verus hō non fuiſſet. ſi
carnē ⁊ aiaʒ nō aſſūpſiſſet. Sʒ tm̄ q: exquo aſſumpſit.
neutrū depoſuit. ſ; cū vtroq; eandē vnionē indeſinē/
ter tenuit quā aſſumēdo contraxit. Ideo nō incōgrue
vbicūq; aīe vl' carni vel vtriq; vnit⁹ eſt. ibi hō eſſe dr̄.
q: ibi hūanat⁹ eſt. ergo ⁊ i ſepulcro erat hō. ⁊ i inferno
erat hō. q: vtrobiq; hūanat⁹ erat xp̄s. ⁊ vnā eandēq;
cū aīa ⁊ carne (licʒ ſepatis) habebat vnionē. ⁊ vno eo/
dēq; tpe in ſepulcro iacuit xp̄s. ⁊ ad infernū deſcēdit.
ſed in ſepulcro iacuit ſm ſolā carnē. ⁊ in infernū deſcē/

Aug⁹. ſuper Iohem. dit ſm ſolā animā. Vn̄ Aug⁹. Quis nō eſt derelict⁹ in
inferno? chriſt⁹ ſed in aīa ſola. Quis iacuit i ſepulcro?
chriſt⁹. ſ; in carne ſola. q: i his ſingulis xp̄s eſt. chriſtū
in his oīb⁹ ⁊ ſingulis ꝯfitemur. Ex his euidēter oſtē/
dit̄ q̄ carni iacēti i ſepulcro vnit⁹ erat xp̄s ſic aīe i in/
ferno. Alioqn ſi carni mortue nō eſſet vnitus. nō in ea
diceret̄ iacuiſſe i ſepulcro. Aīa ḡ ad infernū deſcēdit.
caro in ſepulcro iacuit. ſapiētia cū vtroq; pmāſit. q̄ in

Amb. in. iij. li. de ſpū ſancto. a inferno poſitis (vt ait Ambroſi⁹) lumē vite fundebat
eterne. Radiabat illic^a lux vere ſapiētie. illumiabat in/
fernū. ſ; in inferuo nō claudebat̄. Quis eīm loc⁹ ē ſapi/

Iob. xxviij. entie de q̄ ſcriptū eſt. Neſcit hō vias ei⁹. nec inuēta eſt
int̄ hoies. De q̄ abyſſus dicit nō eſt i me. mare dicit nō
eſt mecū. ḡ nec i tpe. nec i loco ſapia ē. cui nec mors tri/
buēda ē. In ligno eīm caro. nō illa opatrix oīm ſuba di
uina pēdebat. Cōfitemur tm̄ xp̄m pepēdiſſe in ligno ⁊
iacuiſſe i ſepulcro. ſ; in carne ſola. ⁊ fuiſſe i inferno. ſed
in anima ſola.

¶ Vbi xp̄s fuit in illo triduo ſm ſui totalitatē. D

b Et^b vtiq; tot⁹ eodē tpe erat i inferno. tot⁹ i celo. totus
vbiq;. Perſona eīm illa eterna nō maior erat vbi carnē
⁊ aiam ſil' vnitā ſibi hēbat. q̄ vbi alterū tm̄. nec maior
erat vbi vtrūq; ſil' vel alterum tm̄ vnitū hēbat. q̄ vbi
erat neutrū hn̄s vnitū. Totus ḡ xp̄s et pfectus vbiq;

Aug⁹. cōtra Felicianū. erat. Vn̄ Aug. Nō dimiſit pfeʒ xp̄s cū venit i v̄ginē.
vbiq; tot⁹. vbiq; pfect⁹. Vno ḡ eodēq; tpe tot⁹ erat i

a Lux vere ſapiētie 1
illuminabat infernū.
Videt̄ h̄ eſſe falſuʒ.
q: ſicut obſcuritas re
pugn̄t celo empireo.
ſic luminoſitas repu/
gnat inferno. ḡ ſicut
celum empireū nūq̄
hʒ obſcurari. ſic vide
tur q̄ infern⁹ nunq̄
habeat illumiari. Itē
dānati debuerūt ca/
rere omi ꝯſolatiōe. ⁊
maxie ꝯſolatiōe q̄ eſt
in aſpectu lucis eter/
ne. ḡ ſi lux illa corpo/
ralis nō erat. q: ſine
corpe ad inferna de/
ſcendit. ſ; mag̃ ſpūal'.
videt̄ q̄ i inferno ir/
radiare non debeat.
¶ R⁹. dicendū q̄ ſe/
cus eſt de irradiatiōe
lucis mālis ⁊ luc̄ ſpi
ritualis. Nā irradia/
tio lucis mālis imu/
tat viſum nāliter. Ir
radiatio vō lucis ſpi
ritualis imutat volū
tarie. Vn̄ null⁹ eā vi/
det niſi cui ſe oſtēdit
volūtarie. Et ido lux
iſta ſplēdere dicit̄ in
inferno. ⁊ infernū il/
lumiaſſe. q: aliq̄s de
iferno irradiabat. nō
tm̄ oēs. q: nec oēs vo
lebat illuminare. nec
oēs habebāt oculos
ꝓportionales. ¶ Ad
illḋ vō qḋ obijcit̄ de
celo empireo. dicen/
dū q̄ nō eſt ſile. q̄uis
eīm ſit bonū oīno im/
pmixtū malo. non tm̄
oportet q̄ ſit malum
oīno impmixtū bo/
no. Et ꝓpterea dece/
bat deū eos qui erāt
i tenebris illumiare.
nō tm̄ eos q̄ erāt i lu/
mine obſcurare.

b ¶ Vtiq; tot⁹ eodē 2
tpe ⁊c̄. Hoc videtur
falſum. q: aut hoc qḋ
eſt totū refert̄ ad na/
turā. aut ad perſonā.
Ad nām non. q: xp̄s
ſm totā naturā non
erat ſil' in celo ⁊ in in/
ferno. Si ad pſonaʒ.
adhuc videt̄ falſum.
q: ſupra diſ. vij. dictū
eſt q̄ pſona xp̄i cōpo

nit ex tribꝰ ſubſtātijs ⁊ duabꝰ naturis. et ē illa cōpoſitio inexplicabilis. ergo ſi totꝰ xp̄s erat in celo ⁊ in inferno. videt̃ ꝙ ille due nature ſil' eſſent i celo ⁊ i inferno. qḋ falſuȝ eſt ⁊ abſurdū. Item differētiā ꝯuenit aſſignari inter hoc ſignū oīe ⁊ hoc ſignū totū. q2 oīe diſtribuit pro partibꝰ ſubiectiuis. ⁊ totū ꝓ ptibꝰ integralibꝰ. ergo ſi xp̄s nō habebat ptes itegrales niſi ſm hūanā naturā. cū dr̄ ꝙ totꝰ xp̄s fuit in celo ⁊ i inferno. implicat̃ hoc de xp̄o ſm nāȝ humanā. qḋ ſimplicit̃ ē falſum ꝓ tpe illo. Rꝰ. dicendū ꝙ hoc nomē totus aliqñ tenet̃ vt ſignū. aliqñ vt adiectiuū. Scḋm ꝙ tenet̃ vt ſignū ſic diſtribuit i aliqs ptes. vt cū dicit̃. Totꝰ petrus ē albꝰ. Scḋm ꝙ accipit̃ vt nomē adiectiuū. ſic totuȝ vno mō dicit̃ idē qḋ pfectū. Alio mō ideȝ qḋ hn̄s ptē ⁊ pteȝ. Cū ergo dicit mgr̄ ꝙ xp̄s erat totus i celo. ibi dicit̃ pfectus. q2 pſona xp̄i pfectiſſima ſil' erat in celo ⁊ i terra ⁊ i inferno.

inferno. totus in celo. Erat apud inferos reſurrectio mortuoꝝ. erat ſup celos vita viuentiū. vere mortuus. vere viuus. in q̄ morte ſuſceptio mortalitatis excepit. et vitā diuinitas nō ꝑdidit. Morte ergo dei filiꝰ ⁊ in aīa nō ꝑtulit. ⁊ in maieſtate nō ſenſit. ſ; tn̄ ꝑticipatiōe infirmitatis rex glorie crucifixꝰ eſt. Ex his apparet ꝙ xp̄s eodē tpe totꝰ erat i ſepulcro. totꝰ i inferno. totꝰ vbiqꝫ. ſicut ⁊ mō totus eſt vbicūqꝫ eſt. ſed nō totū. nec in ſepulcro vel in inferno totū erat. ⁊ ſi totus. ſicut xp̄s totus ē deus. totus hō. ſed nō totū. q2 nō ſolū eſt deꝰ vel hō. ſed ⁊ deus ⁊ hō. Totū em̄ ad naturā refert̃. totus aūt ad hypoſtaſim. ſicut aliud ⁊ aliqd ad naturā. alius vero ⁊ aliqs ad pſonā referunt̃. Vn̄ Joh. Dam̄. Totus xp̄s eſt deꝰ pfectus. nō aūt totū deꝰ eſt. Nō em̄ ſolum deus ē ſed ⁊ hō. ⁊ totus hō pfectꝰ. Nō aūt totū hō. nō ſolū em̄ hō ſed ⁊ deus. Totū em̄ nature ē repſentatiuū Totus aūt hypoſtaſeos. ſicut aliud quidē eſt nature. alius aūt hypoſtaſeos. ſic ⁊ hmōi. Joh. Dam̄.

¶ Inquirit ⁊ determīat vtrū filius hoīs deſcenderit de celo. e

Solet etiā queri ſi cōgruēter dici poſſit filiꝰ hoīs vt ille hō deſcēdiſſe de celo. vel vbiqꝫ eſſe. ſicut dicit̃ filius dei vel deꝰ de celo veniſſe ⁊ vbiqꝫ eſſe? Ad qḋ dicimꝰ. Si ad vnitatē pſone referat̃ dicti intelligētia. ſane dici pōt. Si vero ad diſtinctionē naturaꝝ. nullatenꝰ cōcedendū ē. Vn̄ Augꝰ. Vna pſona ē xp̄s deꝰ ⁊ hō. Ideo dicit̃. ᵈ Nemo aſcēdit in celū niſi q̄ de celo deſcēdit ⁊c. Si ergo attēdas diſtinctionē ſubſtātiaꝝ. Filiꝰ dei deſcendit. ⁊ filiꝰ hoīs crucifixꝰ ē. Si vero vnitatē pſone. ⁊ filius hoīs deſcēdit. ⁊ filiꝰ dei ē crucifixꝰ. Propt̃ hāc vnitatē pſone nō ſolū filiū hoīs deſcēdiſſe de celo ſ; etiā dixit eſſe i celo cū loqueret̃ i terra. Propter hanc eandē dr̄ deus glie crucifixꝰ. q̄ tn̄ ex forma ſerui tm̄ crucifixus eſt. Nō tn̄ ſm hoc ꝙ deus glorie eſt ſm ꝙ glori-

Augꝰ. de tri. d Joh. iij.

j. Cor. ij.

no. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ pſona illa erat cōpoſita. dicenduȝ ꝙ nec ꝓprie erat cōpoſita. nec hoc nomē totus accipit̃ ibi collectiue vel diſtributiue. q2 nō ſignat collectionē aut diuiſionē ſ; potiꝰ pfectionē. Et ꝑ hoc pȝ rn̄ſio
5 ad ſequēs. c ¶ Totus eſt vbicūqꝫ eſt ſ; nō totū. Vident̃ illa duo eſſe incōpoſſibilia. q2 totꝰ ⁊ totū ideȝ ſignt. ergo ſi totꝰ erat i celo ⁊ in inferno. neceſſario ſequit̃ ꝙ totū. Itē vbicūqꝫ ego ſum. neceſſe eſt me eſſe totū. ergo pari rōne videt̃ de xp̄o. q2 vbicūqꝫ eſt aliqd. neceſſe eſt eſſe oīe illud qḋ naliter ē in eo. ¶ Rꝰ. dicendū ꝙ ſicut magiſter ſubiūgit. totꝰ refert ad pſonā. ſ; totū ad naturā. Et rō huiꝰ ē diſcretio ſexus importata ꝑ genꝰ maſculini. ⁊ cōfuſio ꝑ neutrū. ⁊ q̄m pſona xp̄i ſm ſe totā vbicūqꝫ erat. tota erat. cū ſit vnica ⁊ ſimpliciſſima. natura vero cū nō ſolū ſit in xp̄o ſimplex vtpote diuina. ſ; etiā cōpoſita vtpote hūana. nec iſta poſſit eſſe vbiqꝫ. ideo cōcedit mgr̄ ꝙ totꝰ erat vbiqꝫ. ſ; nō totū. q2 totus refert̃ ad diuinitatē. totū aūt ad diuinitatē ⁊ hūanitatē. ¶ Ad illud ergo qḋ obijcit̃ ꝙ totus ⁊ totū idem ſignt. dicendū ꝙ verū eſt q̄tū eſt de impoſitiōe pma. ſed rōne diſcretiōnis importate ꝑ generis cōſignificationē i rōne vſus vnū cōſueuit referri ad pſonā ⁊ alterū ad naturā. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ vbicūqꝫ ego ſum. neceſſe eſt me eſſe totū. dicendū ꝙ nō eſt ſile. q2 in me pſona nō ſe extendit
4 vltra naturā. Sic aūt nō eſt in xp̄o ſicut in pcedētibꝰ dictū fuit. d ¶ Nemo aſcēdit in celū niſi q̄ de celo deſcēdit. Videt̃ hoc eſſe falſum. q2 ſi ſolꝰ xp̄s deſcendit de celo. ergo ſolus chriſtus aſcendit i celū ⁊ nullus alius. qḋ eſt hereticū dicere. Itē hoc videt̃ falſum alia ratiōe cum dicit̃ deſcendiſſe de celo. Aut em̄ hoc dicitur ſm naturā diuinā. aut ſm humanā. Scḋm diuinā nō. q2 ſm illā nō mutat locū. Scḋm hūanā nō. q2 ſm illā non fuit in celo. ¶ Rꝰ dicendū ꝙ aſcēdere vno mō idem eſt qḋ ꝓpria virtute ſcandere ſine āminiculo virtutꝭ alienē. ⁊ hoc mō ſoli chriſto cōuenit. Alio mō aſcēdere idē eſt qḋ ſurſum ſcandere. ⁊ hoc mō cōuenit alijs ſanctis. In pmiſſa aūt autoritate accipit̃ pmo mō. Vel aliter. eſt aſcēdere in celū empireū. ⁊ eſt aſcēdere in celū trinitatis. Cū ergo dicit̃. Nemo aſcendit ⁊c. hoc non dicit̃ q̄tū ad aſcēſum in empireū ſed q̄tū ad aſcenſum i celū trinitatis. ⁊ iſte aſcenſus nō eſt aſcenſus ad locū ſed potius ad dignitatē ⁊ equalitatē patris. Nec eſt ſm acquiſitionē noue dignitatis in xp̄o. ſed ꝓpter manifeſtationē eius qḋ habuit ab eterno. Vnde ſicut dicit̃ deſcēdiſſe nō ꝓpter hoc ꝙ in eo fuerit diuinitas minorata. ſed ꝓpter hoc ꝙ in aſſumptiōe hūanitatis apparuit mi-

ſicat ſuos. ⁊ tñ dicit deus glie crucifixus. Recte quidē nō ex ꝟtute diuinitatis ſ; ex infirmitate carnis. Quid ꝗ ꝓpter qd. ⁊ quid ſm quid dicat. prudēs ⁊ diligēs ⁊ pius lector intelligat.

¶ Predetermiata in totali iſta pte epilogat. f

e Hec de corrigia calciamenti dñici dicta ſufficiant. Ne oſſa regis ydumee cōſumant vſq; in cinerē.

norata. ſic etiā dicit aſcēdiſſe. q: i aſcēſiōe eius ſublimitas ē manifeſtata. Vñ iſte deſcēſus ⁊ aſcēſus cōueniebat diuine pſone ſm diuinā naturā relatā tñ ad hūanā. Et p hoc patet rñſio ad vtrāq; obiectiōēs priꝰ factā. vtraq; eñ currit de aſcēſu ⁊ deſcēſu locali.

5 e ¶ Corrigia calciamēti ⁊c. Queritur hic qd intelligit p corrigiā. ⁊ quid p calciamētū. ⁊ qd p regē ydumee. ⁊ qd p oſſa eius: Rñ dicendū ꝙ calciamentū eſt hūanitas xp̄i tegens pedē diuinitatis. Corrigia ꝟo calciamēti eſt vnio diuinitatis ⁊ hūanitatis. Rex ydumee eſt chriſtus rōne nature mortalis aſſumpte. iuxta illud qđ dicit i pſ. in ydumeā extendā calciamētū meū. Oſſa regis ydumee ſunt ſacra xp̄i occulta ⁊ difficiliora ad pſcrutandum. hec vſq; ad cinerē cōſumūtur. qñ p ignē curioſitatis adeo vult quis ea penetrare vſq; ad minima. vt deuotio extinguat. Et hoc dicit mgr nō eſſe faciendū. q: cū loquimur de xp̄o q̄tū ad eius incarnationē ⁊ paſſionē. vel etiā cogitamꝰ. repleri debemꝰ deuotiōe. nedū tam magna ⁊ imenſa bñficia corde arido cogitamꝰ. p elationē inflemur. ⁊ p ingratitudinē areſcamꝰ. ſed ſanū cōſiliū reputet dicere cum Johāne. Non ſum dignus vt ſoluā corrigiā calciamētoꝝ eius. Credo eñ ꝙ huiꝰ calciamēti alligatura quāto curioſius ⁊ audacius eā quis ſoluere voluerit. tanto artius alligat. ideo ſequēdo mediū finis imponat circa ſermonē de xp̄o q̄tū ad incarnatiōis ⁊ paſſiōis myſteriū qđ exuperat omnē ſenſum.

Ad intelligentiā huius partis incidūt hic ſex dubitabilia. Primo querit vtrū xp̄s i triduo fuerit homo. Secūdo querit vtrū ſm ꝙ fuerit homo fuerit in loco determiato. Tercio querit de requietiōe corpis i ſepulcro. Quarto querit de deſcēſu anime ad inferos. Quito querit de liberatiōe animarū de inferno. Sexto ⁊ vltimo querit de traductione naturaꝝ ad celos.

Queſtio. i. a

Vtrū chriſtus fuerit homo in triduo: Et ꝙ ſic videtur. Augꝰ. Talis fuit illa ſuſceptio q̄ faceret deum hoiem ⁊ hoiē deū. ſ; illa ſuſceptio nō mutata māſit i triduo ſicut ꝓus oſtenſum eſt. ergo chriſtus in triduo fuit homo. ¶ Itē magiſter Hugo de ſancto Victore. Quid ſtultius ē ꝙ homo tūc eſſe deſinat qñ vere eſſe incipit. Ex hoc arguit ita. Cū ergo homo factus incipiat eſſe beatꝰ qđ ē eſſe veriſſimū. ſtultiſſimū ē dicere ꝙ tūc deſinat eſſe. ergo de quolibet homie poſt mortē verū eſt dicere ꝙ ſit homo. ergo multo fortiꝰ hoc debet cōcedi ⁊ dici de chriſto. ¶ Itē omne habens hūanam naturā eſt homo. ſed xp̄s in triduo erat habens humanā naturā. ergo xp̄s in triduo erat homo. maior ⁊ minor p ſe manifeſte ſunt. ¶ Itē quotienſcūq; anima ⁊ corpus vniunt in vnā hypoſtaſim faciūt hominē. ſed in triduo aīa ⁊ corpus vniebant in vnā hypoſtaſim. ergo xp̄s in triduo fuit homo. ¶ Itē hoc eſt vera. chriſtus in triduo iacebat in ſepulcro. aut ꝗ ſm ꝙ deꝰ. aut ſm ꝙ homo. Sed nō ſm ꝙ deus. ergo ſm ꝙ hō. ergo chriſtꝰ in triduo erat homo. ¶ Itē xp̄s in triduo nō deſijt eſſe ſacerdos. ergo xp̄s in triduo non deſijt eſſe homo. Maior patet p hoc qđ dicit in pſ. Tu es ſacerdos in eternū. Et ad Hebre. vij. Chriſtꝰ eo ꝙ maneat in eternū. hʒ ſempiternū ſacerdotiū. Veritas illatiōis in ſ; oſtēdit ꝙ ſacerdos erat ſm ꝙ hō. ¶ Item chriſtus ꝓpter aſſumptionē aīe rōnalis. rationalis erat rōnalitate creata. ſed chriſtus in triduo habuit animā rōnalē ſibi vnitam. ergo chriſtus erat i triduo rōnalis rationalitate creata. ergo erat angelꝰ. vel anima. vel homo. Sed nō erat angelus vel aīa. ꝗ erat homo. ¶ Sed contra. mortuū diminuit de rōne homis. ergo quicūq; eſt hō mortuus. eſt diminutꝰ a completa rōne homis. ſed completū nō ꝑdicat de diminuto. ergo ſi chriſtus in triduo erat homo mortuꝰ. hec eſt falſa. chriſtus in triduo erat homo. ¶ Itē ſm naturales philoſophū homo eſt compoſitꝰ ex anima rationali ⁊ carne. ergo chriſtus in triduo non erat hō vere. ¶ Item nulla forma ꝑdicat de toto q: forma. ſed q: eſt forma cōſequens totū compoſitū. Si ergo homo ꝑdicat de chriſto. neceſſe eſt ꝙ nominet formaʒ cōſequens totū compoſitūʒ. ſed in chriſto ſoluta erat compoſitio in triduo. ergo in triduo non poterat dici homo. Maior ꝓpoſitio manifeſta eſt p inductionē ⁊ p autoritatē Auicenne qui eā ponit. Et p autoritatem Boecij qui dicit ꝙ ſpēs eſt totum eſſe indiuidui. ¶ Itē corrupto ſupiori eſſentiali neceſſe eſt corrūpi inferius. ſed eſſe viuū ſupius eſt ad eſſe hominē ⁊ eſt ei eſſentiale. q: viuere eſt eſſe viuētis. ergo ſi chriſtus i triduo deſijt eſſe viuēs. ergo in triduo deſijt eē homo. nō ergo chriſtus in triduo erat homo. ¶ Item xp̄s in triduo nec videre poterat nec audire nec loqui. ꝗ ſi erat homo. erat homo cecus. ſurdus. ⁊ mutus. ſed hoc eſt abſurdū dicere de chriſto. ergo falſum eſt dicere ꝙ chriſtus i triduo fuerit homo. ¶ Itē ſicut vnio diuine nature ⁊ hūane facit deū eſſe hominē. ita vnio anime ad carnē facit eſſe animatū. ergo ceſſante vnione anime ad carnē. ceſſat eſſe animatū. et ſi ceſſat eē animatū. ceſſat eē animal. ⁊ ſi ceſſat eē aīal. neceſſario ceſſat eē homo. ergo a pmo cū in chriſto fuerit ſeparatio anime a carne in triduo. chriſtus deſijt eſſe homo in triduo. ergo non fuit homo in triduo. ¶ Item ad hoc ipm ſunt rationes magiſtri in littera que ſup hoc fundant. Omnis homo aut ē mortalis aut imortalis. omnis etiā homo ē alicubi homo. ſed chriſtus in triduo nec erat mortalis nec erat imortalis. nec erat alicubi homo. Non in ſepulcro. cum non eſſet ibi niſi corpus. Nō in inferno. cū nō eſſet ibi niſi aīa. ergo xp̄s nō fuit homo in triduo. ¶ Rñ ad ꝑdictoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ circa hoc fuit triplex modus dicendi. Primꝰ eſt ꝙ non ſolū vere xp̄s i triduo poſſit dici homo. ſed etiā hoc poteſt dici de quolibet homie mortuo. Secūdus ꝟo modus dicendi eſt ꝙ hoc non debet cōcedi de alijs. pōt tñ cōcedi de xp̄o. Terciꝰ ꝟo modus dicēdi ē ꝙ illud nō debet ꝯcedi de xp̄o nec de alijs hoibꝰ. Et pmū modū dicēdi tenuit mgr Hugo 6

de sancto Victore. Secūdū modū tenuit mgr̄ senten-
tiarū. Terciū vo tenet cōmunis opinio doctoꝝ pari-
siensiū. Si quis aūt velit diligēter cōsiderare quilibet
7 modus pdictoꝝ habet aliquid de veritate. Cū eñ di-
citur hoc de hoc. tripliciẜ pōt dici. Aut ẜm esse actua-
le. aut ẜm esse aptitudinale. aut ptim ẜm eē actuale.
ptim ẜꝫ aptitudinale. Predicatū eñ aut dicit eēntiā
subiecti. aut actum subiecti. Tūc est pdicatio ẜm esse
actuale qñ subiectū est ens in actu. ꝛ forma predicati
actu inheret subiecto ꝛ ē eiꝰ actus. sicut homie existē-
te diciẜ homo est aial. Tūc aūt est pdicatio ẜm eē ap
titudinale. qñ nec subiectū est actu. nec forma pdicati
actu inheret subiecto. sed necessaria ē ordinatio vniꝰ
ad alterū. fundata sup pncipia nature. sicut nulla ro-
sa existēte cōcediẜ ꝙ rosa sit flos. Tūc aūt est pdica-
tio ptim ẜm esse aptitudinale. partim ẜm actuale. qñ
suppositū est in actu. forma vo pdicati nō inest ei ẜm
actū sed ẜm necessariā ordinationē fundata sup pnci
pia nature. Cū ergo queriẜ vtrū christus sit homo in
triduo. si loquamur de pdicatiōe ẜm esse aptitudina-
le. nō tñ est verū de xp̄o. sed etiā de omni homie mor-
tuo. qꝛ ẜm veritatē fidei nr̄e ꝛ sciētiā theologie. qñ hō
moriẜ remanēt pncipia eius in quibꝰ salua est ordi-
natio nō solū respectu forme homis sed etiā huiꝰ ho-
minis. alioqn nō esset vera resurrectio. Si aūt loqua
mur de pdicatiōe ptim actuali. ptim aptitudinali. sic
pōt cōcedi de xp̄o ꝙ fuerit homo in triduo. quia erat
psona in actu. ꝗuis forma hūanitatis seruareẜ i apti
tudine piūctionis aie ꝛ carnis. sed hoc nō potest dici
de aliquo alio homie. Si aūt loquamur de pdicatiōe
simpliciẜ actuali. nec de xp̄o nec de alio homie est ve-
rū dicere ꝙ sit homo ꝗdiu aia est separata a carne. Ni-
hil eñ facit hoiem esse actu nisi actualis piunctio aie
cum carne. Si ergo isti tres modi dicēdi. intelliguntẜ
ẜm tres pdictos modos pdicandi. sic in omnibꝰ re-
periẜ veritas. ꝛ nulla est inter eos ptrarietas. Et verū
sensit Hugo de sancto Victore. ꝛ verū dixit mgr̄ si in-
telligāẜ iuxta modos ꝑassignatos. ꝛ verū tenet cōmu
nis opinio. Et p hꝯ ad oēs rōnes ad vtrāqꝫ partē ad-
ductas satis pōt patere rñ. Verūtamē si vba Hugo
nis velimꝰ amplius cōsiderare. inuenimꝰ eū christuꝫ
sensisse fuisse hoiem in triduo ꝛ quēcūqꝫ aliū hominē
mortuū. nō solū ꝗtum ad esse aptitudinale sed etiaꝫ
ꝗtum ad esse actuale. Posuit eñ ꝙ post mortē salua
reẜ esse homis. ꝛ ꝙ aia separata esset psona. ꝛ ꝙ iterum
multo fortius deberet homo dici anima ꝗ corpus si
hoc admitteret vsus. Vnde arguit in hūc modū. Cū
homo ex aia ꝛ corpe constet. tamē ꝓpter vnā partē ꝗ
est corporis diciẜ hō corpus. multo ḡ magis ẜm parteꝫ
illā ꝗ est anima debet dici aia. Et i hoc dicto magister
Hugo cōmuniẜ nō sustineẜ. Nec eñ aia separata ē pso
na sicut ostēsum fuit supra. nec homo est anima sua.
nec verius est homo cū moriẜ ꝗ cū viuit ꝗtū ad esse
nature. licꝫ forsassis possit augeri in eo esse gratie. nec
corpus ẜm ꝙ est ps integralis homis pdicaẜ de hoie
ꝛ ideo nō sine causa opinionē magistri Hugonis cō-
munis opinio nō approbat in pte ista. Magister aūt
sentētiaꝝ nō solū voluit dicere ꝙ xp̄s in triduo fuisseꝫ
homo pdicatiōe ptim actuali. ptim aptitudinali. imo
ꝙ hoc dixerit. vere ꝛ actualiter voluēt aliqui hoc impo-
nere ei. qꝛ fuit de tercia opinione ꝗ dixit xp̄m hominē
ẜm habitū. Vnde nolebat dicere ꝙ actu esset homo.
qꝛ actu nō habebat naturā humanā. Sed hoc nō est
imponēdum magistro. qꝛ error est sicut in pcedenti-
bus ostēsum fuit. Nec ex verbis magistri pōt expsse
haberi. sed alia de causa hoc dixit. Intellexit eñ i xp̄o
duas fuisse viniones. videlicꝫ. vnionē anime ad car-
nem. ꝛ vnionē diuine nature ꝛ hūane. Vnio diuine
nature ꝛ hūane faciebat xp̄m esse hoiem. iuxta illud
qđ dicit Augꝰ. Talis fuit illa susceptio vt faceret deū
hominē. Vnio vo anime ad carneꝫ faciebat hominē
illū viuere. Quia ḡ in triduo mansit vnio diuinitatꝭ
ad humanitatē. ꝛ soluta fuit vnio aie ad carnē. hinc ē
ꝙ posuit magister ꝙ xp̄s in triduo nō desijt eē homo.
sed desijt viuere. ideo verū est dicere ẜm ipm de xp̄o
ꝙ fuit homo in triduo. ꝛ ꝙ fuit homo mortuus. ꝗuis
nō possit dici de aliquo alio. Et in hoc etiā mgr̄ defi-
cit. qꝛ ad hoc ꝙ aliquis sit homo. necessario pexigiẜ
ꝛ coexigiẜ vnio anime ad carnē. cum homo dicat for
mā totius siue cōsequētem totū cōpositū. vnde neqꝫ
ꝗ illa susceptio fecisset deū hoiem. ꝛ hominē deū. nisi
deus homis assumpsisset corpꝰ ꝛ animā vt coiuncta
adinuicē. Et ꝓpter hoc positio magistri cōiter nō susti
neẜ in parte ista. Positio etiā magistri Hugonis nō
sustineẜ. nō qꝛ oī mō sit falsa locutio pdicta xp̄s i tri-
duo fuit homo. sed qꝛ falsitatē habet intelligendo de
pdicatiōe ẜm esse actuale. ẜm quā pdicationē versaẜ
inquisitio circa pdictam locutionē. ꝛ isto mō videtur
eaꝫ tractasse mgr̄ Hugo. ꝛ mgr̄ sentētiaꝝ ꝛ cōmunis
opinio mgr̄oꝝ. Et ẜm istū modū currit psens inquisi
tio. Ideo rōnes ostendētes locutionē pdictā esse fal-
sam cōcedende sunt. ꝓcedunt enim ẜm hanc viam.
¶ Ad illud ḡ qđ obijciẜ in contrariū ꝙ talis fuit illa 8
susceptio ꝛc. dicendū ꝙ hoc fuit nō qꝛ assumpsit cor-
pus ꝛ animā tñ. sed etiā qꝛ assumpsit corpꝰ ꝛ animā
vnita. ꝛ ideo desijt esse homo. non qꝛ sit mutata vnio
diuinitatis ad carnē. sed qꝛ soluta fuit vnio anime ꝛ
carnis adinuicē. ¶ Ad illā autoritatē Hug. ꝗ diciẜ ꝙ
nemo desinit esse qñ veriꝰ esse incipit. dicendū ꝙ nihil 9
ꝓhibet ꝙ veritas eē moralis augeaẜ cuꝫ diminutiōe
veritatis esse nālis. sicut videmꝰ ꝙ i debilitatiōe vir-
tutis nālis. frequēter fortificaẜ virtꝰ moralis. Et ideo
nō oportet ꝙ si hō incipit eē beatꝰ ẜm aiaꝫ. ꝙ ꝓpter hꝯ
nō desinat esse hō. ¶ Ad illud qđ obijciẜ ꝙ habēs hu
manā naturā ē homo. dicendū. ꝙ nomie hūane natu 10
re aliqñ intelliguntẜ pncipia cōstituētia hoiem. Aliqñ
intelligiẜ forma homis cōpletiua. ꝗ dat ipi supposito
cōplementū ꝛ opationē debitā illi speciei. ẜm illđ qđ
dicit Boeciꝰ. Nā est vnāquāqꝫ rē informās specifi-
ca differētia. Si ḡ accipiaẜ natura pmo mō. locutio ē
falsa. Si secūdo mō. locutio est vera. sed isto mō non
habuit xp̄s hūanā naturā in triduo. ꝛ ideo nō sequiẜ
ꝙ fuerit hō. ¶ Ad illud qđ obijciẜ ꝙ qñ aia ꝛ corpus 11
vniuntẜ in eandē hypostasim faciūt hoiem. dicenduꝫ
ꝙ vniri aiaꝫ ꝛ corpꝰ in eandē hypostasim hoc pōt eē
tripliciẜ. aut ita ꝙ illa hypostasis sit ex eis cōstituta.
ꝛ sit talis hypostasis ꝗ sit hic ꝛ nūc. ꝛ isto modo non
possunt vniri in eandē hypostasim ꝗn vnianẜ adin-
uicē. ac p hoc ꝗn faciāt hominē. Alio modo possunt
vniri in eandē hypostasim. ita tñ ꝙ illa hypostasis ex
eis vnitis nō cōstituiẜ. imo eis etiā localiẜ separatis. et
hoc mō vniri in eandē hypostasim nō necessario facit
hominē. qꝛ nō est ibi vnio p cōstitutionē nature. Ter
cio qualis est vnio materie ꝛ forme. qualis etiā requi
riẜ ad homis esse. Et qꝛ isto mō vnita erant anima ꝛ
corpus in christo in triduo. nō mō pmisso. ideo nō se-
quiẜ ꝙ xp̄s in triduo fuerit hō. ¶ Ad illud qđ obijci- 12
tur ꝙ xp̄s i triduo iacebat i sepulcro. dicendū ꝙ talis

dictio eſt vera ꝑ ſynodochen. Dicit̃ em̃ xp̃s iacuiſſe
in ſepulcro. qꝛ ps hũanitatis eius iacuit in ſepulcro.
Tñ nec iacuit ibi ſm ꝙ homo. nec ſm ꝙ deꝰ. ſed ſm
aliquid hoĩs. Sicut ḡ nõ ſequit̃. Petrus ẽ in tumu
lo. ergo petrꝰ eſt hõ. ſic etiã intelligendũ eſt i ꝓpoſito.
13 ¶ Ad ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ xp̃s i ſempiternũ fuit ſa
cerdos. dicendũ ꝙ ſacerdotiũ xp̃i dicit̃ fuiſſe ſempit̃/
nũ. nõ qꝛ ſemꝑ fuerit ſacerdos in actu. ſed qꝛ illi ſacer
14 dotio nulluȝ aliud ſucceſſit. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ
xp̃s in triduo habebat animã rationalẽ ſibi vnitam.
ergo erat rõnalis. dicendũ ꝙ hoc nõ ſequit̃ niſi intel/
ligat̃ ꝑ ſynodochen. ꝓ eo ꝙ idiomata ꝓꝓriũ hoĩs nõ
hic cõicant̃ hypoſtaſi verbi niſi mediãte toto cõiun/
cto cõicatione ꝓpria. Et quoniã xp̃s tũc non erat hõ.
ideo nec poterat dici albus rõne corꝑis. nec rõnalis
ratiõe anime. nec ꝑ ſynodochen. videlicȝ ꝙ habebat
corpꝰ albũ ⁊ animã rõcinantẽ. Qꝛ ergo dicit̃. qḋ ha/
bebat aĩaȝ rationalẽ ſibi vnitã eſt rõnale. dicendũ ꝙ
h̄ habet veritatẽ ſi intelligat̃ de vnione q̃ ẽ forme ad
materiã. hoc autẽ mõ non vniebat̃ aĩa xp̃i xp̃o in tri/
duo. vnde nõ ſequit̃ ꝙ fuiſſet hõ in triduo.

Queſtio. ij. b

¶ Utrũ chriſtus ſm ꝙ homo fuerit in loco determi/
nato an vbiqꝫ. Et ꝙ fuerit in loco determiato videt̃.
qꝛ xp̃s ſm ꝙ homo nõ fuit niſi vbi fuit aĩa eius vel ca
ro. ſed aĩa eius nõ fuit niſi in loco determinato. ḡ nec
xp̃s ſm ꝙ homo. ¶ Itẽ chriſtus ſm ꝙ homo aſſum/
pſit humanã naturã in athomo. ſꝫ hũana natura in
athomo eſt hũana nã in indiuiduo. ⁊ indiuiduũ ẽ ne/
ceſſario hic ⁊ nũc. ⁊ ita in loco determiato. ergo xp̃s
ſm ꝙ homo eſt in loco determiato. ¶ Itẽ cuicũqꝫ cõ
uenit moueri ſm locũ. cõuenit ei eſſe in loco determi/
nato. ſꝫ xp̃s ſm ꝙ homo deſcẽdit ad inferos ⁊ aſcẽdit
ad celos. ḡ ⁊c. ¶ Itẽ ꝙ xp̃s ſit in pluribꝰ locis ſm ꝙ
homo hoc nõ habet niſi qꝛ ſub ſacramẽto. ſi ergo etiã
ſub ſacramẽto nõ erat. ergo in aliquo loco ipm̃ exiſte
re oportebat. ¶ Sed cõtra. quecũqꝫ ſunt vnita inſe/
ꝑabiliter. vbicũqꝫ vnũ eſt. eſt ⁊ reliquũ. ſed hũana nã
vnita erat inſeꝑabiliter tũc verbo dei qḋ eſt vbiqꝫ. ḡ
ſi verbũ eſt vbiqꝫ. ⁊ hũana natura in verbo. ¶ Item
quecũqꝫ ſunt idem in ſuppoſito. vbicũqꝫ eſt vnum. ⁊
reliquũ. Si em̃ aliqua duo accidentia vniant̃ in vno
ſubiecto. impoſſibile eſt vnũ eſſe alicubi vbi nõ ſit re/
liquũ. Sed hũana natura ⁊ diuina vniunt̃ in vna hy
poſtaſi. Si ḡ diuina natura eſt vbiqꝫ. ⁊ nõ in loco de
terminato. neceſſario ſequit̃ ꝙ hũana natura i xp̃o ⁊c.
¶ Itẽ hec eſt vera. iſte homo eſt filius dei vbiqꝫ. ergo
a ſimplici cõuerſa. filius dei eſt vbiqꝫ homo. ſed vbi/
cũqꝫ eſt homo ibi eſt eius hũanitas. ergo ⁊c. ¶ Item
demonſtret̃ quicũqꝫ locus. xp̃s eſt ibi. aut ḡ ibi eſt hõ.
aut nõ homo. Homo em̃ ⁊ nõ homo opponunt̃ ime
diate. ſed nõ eſt ibi nõ homo. ergo eſt ibi homo. ergo
chriſtus eſt vbiqꝫ homo. ergo ſm humanã naturã nõ
eſt in loco determiato nec fuit in triduo. ¶ Itẽ bene
ſequit̃. hoc eſt. ⁊ nõ eſt homo. ḡ eſt nõ homo. ergo ſi/
militer hñ ſequit̃. chriſtus fuit vbiqꝫ. ⁊ nõ fuit vbiqꝫ
homo. ergo fuit vbiqꝫ nõ homo. ſed hec eſt falſa. ergo
aliqua ꝓmiſſaȝ. ſed nõ niſi iſta. xp̃s nõ fuit vbiqꝫ hõ.
ergo eius oppoſita vera. xp̃s fuit vbiqꝫ homo. ḡ ideȝ
qḋ ꝓus. ¶ Itẽ quicquid cõuenit filio dei ꝑ naturam
cõuenit illi homi ꝑ gratiã. cũ ergo hec ſit vera. filius
dei eſt vbiqꝫ. hec ſimilit̃ erit vera. iſte homo eſt vbiqꝫ.
ſed hñ ſequit̃. homo albus eſt vbiqꝫ. ergo ẽ vbiqꝫ hõ.
⁊ eſt vbiqꝫ albus. ergo ſimilit̃ hñ ſequit̃. iſte homo eſt
vbiqꝫ. ergo eſt vbiqꝫ homo. rediꝫ ergo idẽ qḋ ꝓus. ſcȝ
ꝙ xp̃s ſm hũanitatẽ nec nũc nec in triduo fuit i loco
determiato. ¶ Rº dicendũ ꝙ queſtio iſta põt eſſe de 15
re. ⁊ põt eſſe de ſermone. Tũc eſt queſtio de re. qñ q̃/
rit̃. Utrũ hũanitas xp̃i fuerit vbicũqꝫ fuit diuinitas.
Ad iſtã queſtionẽ de plano reſpõdendũ eſt ꝙ nõ. qꝛ
diuina natura eſt imẽſa ⁊ infinita. vnde nullũ locũ
ſibi determiat. ſed hũana natura cum ſit creata ⁊ fini
ta locũ ſibi determiat. Unde nõ erat. vbicũqꝫ diuini/
tas erat. ſed vel in ſepulcro rõne corꝑis. vel i inferno
ratiõe anime. ſicut dicit magiſter in litera. Similiter
rõne hũanitatis quãtũ eſt de ſe in vno tm̃ loco eſt. ꝙ
cũ ſit in pluribus hoc eſt ſub ſacramento ſm ꝙ dicit
Innocẽtius. ſcȝ ꝙ chriſtus dicit̃ eſſe alicubi ſacramẽ 16
taliter. alicubi ꝑſonalit̃. alicubi localiter. Localiter ẽ
in celo. Sacramẽtalit̃ eſt in altari. Perſonalit̃ vbiqꝫ.
Et ſic hũana natura in chriſto habet vt ſit in loco de/
terminato. ⁊ ſi de re fiat queſtio ſatis plana eſt rñſio.
Si autẽ fiat queſtio de ſermone. hoc eſt ſi querat̃ de
veritate illiꝰ. Iſte homo eſt vbiqꝫ. ⁊ iſte homo ẽ vbi/
qꝫ homo. Hic rñdendũ eſt ꝙ iſte terminꝰ homo põt
ſubijci vel ꝑdicari. Qñ ſubijcit̃ tunc eſt locutio vera.
Et ratio huiꝰ eſt. qꝛ cũ dicit̃ iſte homo eſt vbiqꝫ. hoc
ꝓnomẽ iſte põt demõſtrare ꝑſonaȝ chriſti. vel ſingu/
lare hoĩs. Si ꝑſonam chriſti. ſic abſqꝫ dubio iſta ve
ra eſt. iſte homo eſt vbiqꝫ. Si vo ſingulare hominis.
adhuc vera eſt. ſed nõ ꝑ ꝓpriã naturã. ſed ꝑ cõmuni/
cationẽ idiomatũ. qꝛ qḋ cõuenit filio dei ꝑ naturaȝ.
cõuenit iſti homi ꝑ gratiã. Si aũt ponat̃ a parte pre/
dicati. tũc eſt locutio falſa. qꝛ iſte terminꝰ homo ꝑdi/
catur ratiõe forme. ⁊ hoc aduerbiũ vbiqꝫ determiat
ꝑdicatũ. Et ita ſignificat̃ ꝑ hoc ꝙ forma humanitatis
ſe extendat ad omnẽ locũ in chriſto. ⁊ hoc quidẽ fal/
ſum eſt. eo ꝙ habet locũ determinatũ. Unde ſicut hec
eſt falſa. xp̃s ſemper fuit hõ. qꝛ ſignificat̃ ex hoc ꝙ hu/
manitas chriſti non habuit principiũ in tempore. ita
ſimiliter hec eſt falſa. chriſtus eſt vbiqꝫ homo. quia ex
hoc ſignificatur ꝙ humana natura chriſti ſit vbiqꝫ.
¶ Concedẽde ſunt ergo ratiões oſtendentes ꝙ hu/
mana natura chriſti ſit in loco determiato. ⁊ fuerit in
triduo. ¶ Ad illud qḋ obijcit̃ ꝙ quecũqꝫ ſunt vnita 17
inſeꝑabiliter. extendũt ſe ad omnẽ locum equaliter.
dicendũ ꝙ illud habet veritatem quãdo aliqua duo
vnibilia ſic vniunt̃ ꝙ vnũ non excedit reliquum. Si
autẽ vnum eſt maioris ambitus q̃ reliquũ. non ha/
bet veritatem. ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito. Natura em̃ diuina
eſt imẽſa. ſed natura humana eſt limitata. Et eſt ſi/
mile. qꝛ animal inſeꝑabiliter predicat̃ de homie. ⁊ tñ
alicubi eſt animal vbi nõ eſt homo. ¶ Ad illud quod 18
obijcitur ꝙ illa que ſunt vnum in ſuppoſito. cõcomi/
tant̃ ſe in omi loco inſeꝑabiliter. dicendũ ꝙ quoddã
eſt ſuppoſitũ qḋ non excedit formam ſuam. ⁊ de tali
ſuppoſito habet veritatem ſermo ꝓmiſſus. Quoddã
vo eſt ſuppoſitũ quod excedit aliquam formã cuius
eſt ſuppoſitũ. ſicut hypoſtaſis chriſti ſe habet reſpe/
ctu humane nature. quia pmũ eſſe non habet a na/
tura humana. ſed a natura diuina. ⁊ de tali ſuppoſi/
to non habet veritatem. ¶ Ad illud quod obijcitur 19
ꝙ hec eſt vera. iſte homo eſt filius dei vbiqꝫ. ergo eiꝰ
cõuerſa eſt vera. vbiqꝫ dei filius eſt homo. dicendum
ꝙ hec (ſiquis attendat) nõ ẽ eius cõuerſa. ⁊ hoc patȝ.
qꝛ in cõuerſiõe alicuiꝰ ꝓpoſitiõis qḋ determiabat ꝑdi
catũ debet fieri determiatio ex pte ſubiecti. alioqñ nõ

ſit recta ꝯuerſio.ſicut patet aſpicienti.Et ideo cum in
hac locutiōe homo eſt filius dei vbiq̄ꝫ.illud aduerbiū
determiat ꝑdicatū rōne illiꝰ attributi qḋ eſt eſſe filiū
dei.eius ꝯuerſa nō eſt hec filius dei eſt homo vbiq̄ꝫ.
ſꝫm ꝙ vbiq̄ꝫ determiat hoc attributū ꝙ ē eſſe hoiem.
ſed hec.filius dei exiſtēs vbiq̄ꝫ eſt homo.⁊ hec quidē
eſt vera. vnde ꝗuis in rōne ꝑdicta videat̄ arguere a
20 ſimplici ꝯuerſa.nō tamē arguit. ¶Ad illud qḋ obij-
cit̄ ꝙ xp̄s eſt hic ⁊ nō eſt hic homo. ergo eſt hic nō hō.
dicendū ꝙ illud tenet in his q̄ ſunt illiꝰ nature tm̄.ra
tione cuiꝰ ſunt vbicūq̄ꝫ ſunt. In xp̄o vō non tenet.q̄ꝛ
nō ſolū habet naturā hūanā ſed etiā diuinā. ꝑ quam
pōt eſſe alicubi vbi nō eſt hūana natura. Unde i pro-
ceſſu illo eſt peccatū ſꝫm ꝯſequēs.nō eſt hic hō.ḡ eſt h
nō homo. Iſta eñ habet tres cauſas veritatis.nō eſt
hic homo.aut q̄ꝛ nō eſt hic.aut q̄ꝛ nō eſt homo.aut q̄ꝛ
nō hic ⁊ ē homo.ſed tñ hūanitas eius nō eſt in iſto lo
co.⁊ in iſto ſenſu habet locutio veritatē.Et ſi obijciat̄
ꝙ hō ⁊ nō homo opponūtur imediate.dicendū ꝙ ve
rū eſt ꝗtū eſt de re.ſed nō eſt verū addita determiati-
one. Hec eñ duo nō opponunt̄ imediate. albus hō
⁊ albus nō homo.q̄ꝛ neutrū hoꝝ vere ꝑdicat̄ de ho-
21 mine nigro. ¶Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ bene ſequit̄.eſt.
⁊ non eſt homo.ergo eſt nō homo.ergo ſimilit̄ hū ſe-
quit̄.eſt hic.⁊ nō eſt hic homo.ḡ eſt hic nō homo. di-
cendū ꝙ nō eſt ſimile.q̄ꝛ pluribꝰ de cauſis pōt iſta ve-
rificari de aliquo.iſte non eſt hic homo. ꝗ̄ꝫ iſta.iſte eſt
nō homo. ꝓpter determiationē adiūctā.Et ideo in ꝑ-
dicto ꝓceſſu eſt deceptio ſꝫm ꝯſequēs a pluribꝰ cau-
22 ſis veritatis ad vnā. ¶Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ hec eſt
vera.iſte homo eſt vbiq̄ꝫ.ergo iſte eſt vbiq̄ꝫ homo.di-
cendū ꝙ nō ſequit̄.q̄ꝛ i ꝑma attribuit̄ ei eſſe vbiq̄ꝫ ra
tione diuine nature.in ſecūda rōne hūane. Nec eſt ſi-
mile de hoc qḋ dicit de homie albo. q̄ꝛ ſuppoſitū illiꝰ
termini albū cuꝫ ſit hic ⁊ nūc. nō ſe extēdit ad aliquē
locū ad quē nō extendit ſe eius ꝓprietas.nō ſic aūt eſt
de ꝑſona verbi ⁊ de natura hūana.

¶ Queſtio.iij. c

De quiete corporis in ſepulcro.vtrū corpus chriſti ꝑ
triduū fuerit in ſepulcro: Et ꝙ ſic videt̄ Math.xij.
Sicut Ionas fuit tribꝰ diebus ⁊ tribus noctibus in
ventre ceti.ſic filius homis erit tribꝰ diebus ⁊ tribus
noctibus in corde terre.ergo corpꝰ eius fuit tribꝰ die
bus ⁊ tribus noctibus in ſepulcro. ¶Item Ioh.ij.
Soluite templū hoc. ⁊ in tribus diebꝰ excitabo illḋ.
Et ſubiūgit euāgeliſta. ꝙ hoc dicebat de templo cor-
poris ſui.ergo redit idem qḋ ꝑus. ¶Item in ſymbo-
lo.tercia die reſurrexit a mortuis.ergo corpꝰ eius ia-
cuit ꝑ triduū in ſepulcro. ¶Itē hoc ipm ꝓbatur per
cōmunē eccleſie obſeruantiā.que mortē eius i die ve-
neris celebrat. et reſurrectionē i die tercia ſeq̄nti.ſ.in
die dñico. Si ḡ iacuit i ſeplcro a morte vſq̄ꝫ ad reſur-
rectionē.patet ⁊c̄. ¶Sed ꝯtra. figura debet reſpon-
dere veritati.ſꝫ reſurrectio xp̄i ꝑfigurata fuit i Sam-
ſone.de quo legit̄ Iudic.xvj. ꝙ dormiuit vſq̄ꝫ ad me-
dietatē noctis.⁊ tulit portas ciuitatis ⁊c̄. ergo videt̄
ꝙ chriſtꝰ alq̄ꝫ ad terciū diē in ſepulcro nō requieue-
rit. ¶Itē Actuū.ij. Quē deus ſuſcitauit a mortuis.
iuxta qḋ impoſſibile erat detineri eum.ſꝫ ſi nō potuit
detineri.ergo videt̄ ꝙ ſtatim reſurrexerit. alioq̄n de-
tentus fuit. ¶Itē opus noſtre redemptiōis ſtatim
poſt mortē cōſummatū fuit. ergo glorificatio corpo-
ris xp̄i iam nō debuit amplius differri.⁊ ita corpꝰ xp̄i
nō debuit in ſepulcro ꝑ triduū relinqui. ¶Item aīa
chriſti i illo triduo aut appetebat vniri ſuo corpori.
aut nō. Si nō appetebat. ergo nō habebat naturam
aliarū animaꝝ. Si appetebat.ergo retardabat̄ a cō-
templatiōe ꝑfecta ſi corpus eius nō reddebat̄ ei. ſed
hoc eſt incōueniens. ergo videt̄ ꝙ ſtatim corpꝰ eius
debuerit ſuſcitari.Eſt ergo queſtio de tempore ⁊ hora
reſurrectōnis. Naꝫ alique gloſe vident̄ dicere ꝙ xp̄s
ſurrexit i media nocte.alique vō ꝙ in mane. Rurſus
queſtio ē quare xp̄s ꝑuenit reſurrectionē alioꝝ mor-
tuorū.⁊ corpus eius nō fuit niſi ꝑ triduū in ſepulcro
cū corpa alioꝝ hominū expectent vſq̄ꝫ ad diem extre
mū. ¶Rꝰ ad predictoꝝ intelligentiā eſt notandū. ꝙ 23
nō cōueniebat corpus chriſti ſtatim poſt mortē ſuſci-
tari.nec tñ cōueniebat ſuſcitationē eius vſq̄ꝫ ad gene
ralē reſurrectionē differri. Et ratio huiꝰ eſt.q̄ꝛ noſtre
fidei certitudo qua credimꝰ nos reſurrecturos funda
ta eſt ſupra verā reſurrectionē chriſti. Ad hoc autē ꝙ
cōſtet nobis de veritate reſurrectiōis duo concurrūt.
Primū eſt ꝙ oportunū eſt ꝙ cōſtet de veritate mor-
tis. Secūdū eſt ꝙ oportet ꝙ cōſtet de veritate cōiun-
ctionis iterate aie ⁊ carnis. Ueritas mortis nō cōſti-
tiſſet nobis.ſi xp̄s ſtatim reſurrexiſſet.ſꝫ potuiſſet ali-
quis ſuſpicari ipm finxiſſe ſe mortuū. Ueritas itera-
te ꝯiunctiōis nō ꝯſtitiſſet.ſi xp̄s adhuc nō reſurrexiſ-
ſet.ḡ potiꝰ poſſet ꝗs deſperare ꝗ̄ expectare.imo cer-
te ſi nō reſurrexiſſet.fides in apl'is oino defeciſſet.nec
aliquis fuiſſe chriſtū deū crederet.ſed hoiem purum.
neceſſe ergo fuit ꝓpter noſtre fidei veritatē ⁊ firmita
tem reſurrectionē chriſti accelerari.nec tñ adeo acce-
lerari q̄n manifeſtaret̄ veritas mortis. ideo vſq̄ꝫ ad
terciū diem diſtulit ⁊ nō amplius. q̄ꝛ ꝑ tempus illud
vere poterat manifeſtari fuiſſe mortuus. Requieuit
ergo ſicut dicit fides nr̄a ꝑ triduū in ſepulcro.non tñ
ꝑ tres dies integros ⁊ completos. ſed ꝑ vltimā ꝑteꝫ
diei veneris.⁊ ꝑ primā partē dñice diei.⁊ ꝑ totā dieꝫ
ſabbati. ita ꝙ requietio illa ꝑ triduū intelligenda eſt
ꝑ ſynodochen.⁊ in hoc omnes ſancti cōcordant.licet
de hora temporis videat̄ eſſe cōtrouerſia. Nam qui-
dam vident̄ dicere ꝙ ſurrexit in media nocte. quidā
vō ꝙ ſurrexit in aurora. Ratio autē huiꝰ diuerſitatꝭ
eſt pro eo ꝙ cōſiderant diuerſimode in illa dilatione
congruētiam ꝗ̄tum ad numerū horarū. Nam aliqui
incipiūt tempus computare ab hora ſexta qua cruci-
fixus eſt.⁊ tenebre facte ſunt ſuper terrā vniuerſaꝫ. et
iſti protēdunt tempus vſq̄ꝫ ad mediam noctem inter
diē ſabbati ⁊ diē dominicū.⁊ ſic computāt.xxxvj.ho-
ras.quia tūc erat equinoctiū vernalē quādo chriſtus
dominus paſſus eſt. Aliqui inceperunt computare a
ſero in quo poſitus fuit in ſepulcrū.⁊ protēdunt tem
pus vſq̄ꝫ ad diluculum dominice diei.⁊ tam iſti ꝗ̄ illi
conſiderāt eandem cōgruētiam tante dilatiōis. Ido
eñ dominꝰ reſurgere diſtulit per.xxxvj. horas. vt in
hoc ſignificetur. quia liberatio ⁊ victoria eſt ꝑfecta.
Ille eñ numerus eſt ex ſenario numero in ſe ducto.
qui quidē numerus eſt ꝑmus numerus ꝑfectus ſꝫm
ariſmetricā.Et eſt alia congruētia.quia in.xxxvj.ho-
ris ſunt due noctes ⁊ vnus dies.ita ꝙ ſalua eſt ibi ꝓ
portio a ſimpli ad duplum vt dicit Augꝰ. in quo ſi-
gnificat̄ ꝙ chriſtus vna ſimpla ſua vetuſtate abſtu-
lit duas noſtras vetuſtates. que quidē intelligunt̄ ꝑ
duas noctes.Et hanc rationē aſſignat Augꝰ.in libro
de trinitate. Hec eadem ratio aſſignat̄ ſup illud Lu-
ce.xx. Oportuit chriſtū pati. Merito vno die ⁊ dua-
bus noctibꝰ in ſepulcro iacuitq̄ꝫ: lucē id eſt gloriā ſue

moꝛtis que tm̄ in carne erat. tenebꝛis nr̄e duple moꝛ-
tis q̄ in carne ⁊ aīa erāt opponit. ⁊ hoc ipm̄ dicit ſup
illud Roma. vj. Hoc ſciētes qꝛ vetus homo ⁊c̄. Glo.
quieuit in ſepulcro vno die ⁊ duabꝰ noctibus. qꝛ no-
ſtrā duplā vetuſtatē ſua ſimpla cōſumpſit. Et iō licꝫ
videanꝫ differre in tp̄is hoꝛa. cōueniūt tn̄ in aſſignā-
24 do tp̄is cōgruentiā. Nec tn̄ in hoꝛa ſibi cōtradicūt. qꝛ
dupliciter dicit̄ res fieri. aut qn̄ fit ſm̄ veritatem. aut
qn̄ innoteſcit. Et illi qui hoꝛā mediā noctis aſſignāt
reſurrectiōi. tēpus determināt qn̄ p̄mo fuit facta. Qui
vo mane aſſignāt. tempꝰ determināt qn̄ inotuit. Uel
certe reſurrectio fuit inter hoꝛā medie noctis ⁊ mane
dici dn̄ice. ⁊ qꝛ mediū denoīat̄ ab extremis. iō aliq̄
dicūt fuiſſe in media nocte. aliqui ī mane ſine aliqua
cōtradictōne. Cōcedendū eſt ergo ꝙ xp̄s requieuit p
triduū ī ſepulcro. ita ꝙ p ſynodochen hoc intelligat̄.
Cōcedende ſunt nihilominꝰ rōnes q̄ hoc oſtendunt.
25 ¶ Ad illud qđ p̄mo obijcit̄ de Sampſone iam patet
rn̄ſio. qꝛ eſto ꝙ media nocte reſurrexit. non tn̄ ex hoc
ſequit̄ ꝙ xp̄s nō quieuit p triduū in ſepulcro. qꝛ me-
dia illa nox fuit ps diei dn̄ice. ⁊ p ſynodochen p me-
diā illā noctē tota dies ſequēs intelligit̄. Computat̄
eni̇̄ nox cum die ſequēti poſt xp̄i reſurrectionē. Pre-
terea nō opoꝛtet ꝙ veritas in omnibꝰ reſpōdeat figu-
re. qꝛ nulla figura eſt ita ſimilis veritati. qn̄ ſit ex aliq̄
26 ſui pte diſſimilis. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ impoſſibi-
le fuit eum detineri. dicendū ꝙ detentio dicit violen-
tiā. xp̄s autē diſtulit reſurgere vſqꝫ ad terciū diē non
ꝓpter violentiā ſed ꝓpter merā volūtatē. ⁊ ideo non
27 erat detentio ſed rōnalis expectatio. ¶ Ad illud qđ
obijcit̄ ꝙ iā opus nr̄e redemptiōis ꝯſummatū erat.
dicendū ꝙ licꝫ cōſummatū eſſet ſm̄ veritatē. non tn̄
nobis innotuerat. Ad h̄ aūt ꝙ nobis valeret. neceſſe
erat ꝙ nobis innoteſceret. Ad hoc aūt ꝙ nobis certi-
tudinaliter innoteſceret. neceſſe erat differri. ideo nō
abſqꝫ cauſa ſed ꝓpter ſalutē noſtrā reſurrectionē di-
28 ſtulit in diem terciū. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ anima
chꝛiſti ſi appetebat vniri coꝛpi retardabat̄ a pfectiōe
cōtemplatiōis. dicendū ꝙ hoc nō opoꝛtebat ꝓpt̄ vni-
onē ipſiꝰ ad verbū. ⁊ tantā plenitudinē grē que ī ipo
erat. vt nō ſolū ſepata a coꝛpe. verūetiam exiſtens in
coꝛpe paſſibili. nō retardaret̄ a cōtemplatiōe diuina.
nō ſic aūt eſt in alijs aīabus repiri. nec eſt mirandū ſi
illa aīa inter alias aīas habuit p̄uilegiū ſingulare.

¶ Queſtio. iiij. d

¶ Utrum aīa chꝛiſti deſcenderit ad inferos? Et ꝙ ſic
oſndit̄ p̄mo p illud qđ dicit̄ Act. ij. Quē deus ſuſcita-
uit ſolutis doloꝛibꝰ inferni ⁊c̄. ergo videt̄ ꝙ in infer-
no fuerit aīa eius. ¶ Itē in ſymbolo aploꝝ. deſcēdit
ad inferos. tercia die ⁊c̄. Nihil hoc expſſius dici pōt.
¶ Item Dam̄. deſcendit ad inferna aīa deificata. vt
quēadmodū his q̄ in terra ſunt. ita ⁊ his q̄ in inferno
ſunt. ⁊ in tenebꝛis. ⁊ in vmbꝛa moꝛtis ſedent. ſuplu-
ceſcat. ergo deſcendit ad inferos. ¶ Itē ſicut chꝛiſtꝰ
nos docuit p aduentū ſuū in carnē. ita etiā detentos
in inferno liberauit p egreſſum ſuū a carne. ſed adue-
niendo in terris nobiſcū cōuerſatꝰ eſt ⁊ vixit. ḡ moꝛi-
endo ad inferna deſcendit. ¶ Sed contra. Augꝰ. ad
dardan̄. ⁊ etiā ſup Gen̄. ad lr̄am. Nō facile in ſcriptu-
ris nomē inferni in bono inuenit̄. Si ergo chꝛiſto ni-
hil mali attribuendū eſt. videt̄ ꝙ chꝛiſtus ad inferna
nō deſcenderit. ¶ Item optimo debet̄ optimus lo-
cus. ſed anima chꝛiſti erat optima. ⁊ infernus erat lo-
cus viliſſimus. ergo nunꝗ̄ videt̄ fuiſſe cōueniens ꝙ
anima chꝛiſti deſcenderet ad inferna. ¶ Item maio-
ris poteſtatis eſt liberare ſubditos de manu aduerſa-
rij ſola volūtate ⁊ virtute q̄ꝫ p̄ſentia coꝛpoꝛali. ergo ſi
chꝛiſtus iam triūphauerat in cruce đ dyabolo. videt̄
ꝙ nō opoꝛtebat ipſum ad infernū deſcēdere ad libe-
randū ſuos. ¶ Item p moꝛtē chꝛiſti illi qui deſcende-
rant p̄us ad infernū. merebant̄ aſcendere ad celum.
ergo ſi idem nō eſt cauſa oppoſitoꝝ. videt̄ ꝙ chꝛiſtꝰ
moꝛiendo nō deſcenderit ad inferos. ¶ Rͦ. dicendū 29
ꝙ nomīe inferni aliqn̄ intelligit̄ pena. aliquādo locꝰ
pene. Et ſm̄ hoc dupliciter poteſt aliquis dici deſcē-
dere ad inferos. Aut qꝛ deſcendit ad penā. aut quia
deſcendit ad locum pene. Primo modo nō cōuenit
chꝛiſto. in eo enim nec fuit pena damni nec fuit pena
ſenſus. Secūdo vo mō competit xp̄o. deſcendit enīꝫ
q̄tum ad illā partē in qua erāt iuſti qui detinebant̄
merito peccati p̄mi parētis. que quidem ps cōſueuit
lymbus appellari. Ad illā inq̄ partē deſcēdit non cō-
pulſus neceſſitate. ſed ſua volūtate ⁊ poteſtate. Ra-
tio autēꝫ quare voluit deſcēdere ad eripiendos illos
qui tenebant̄ ibi compediti. cū etiā poſſet facere hoc
nō deſcendēdo. fuit duplex. videlicꝫ ꝓpter cōſolatio-
nem vinctoꝝ. ꝓpter cōfuſionē aduerſarioꝝ. Propter
conſolationē vinctoꝝ. qꝛ magna fuit eis conſolatio
de p̄ſentia ipſiꝰ anime ieſu chꝛiſti. ⁊ magna fuit digna-
tionis oſtēſio in hoc ꝙ ipſe pſonaliter voluit deſcen-
dere ad eos. Propt̄ hoc dicit Dam̄. ꝙ deſcēdit vt his
qui in tenebꝛis ⁊ in vmbꝛa moꝛtis ſedēt ſupluceſcat.
ſicut in ſua natiuitate deſcendit vt luceret his qui in
terris erant. Propter confuſionē aduerſarioꝝ. vt ipſi
demones cōfunderent̄ ex ſua p̄ſentia. ⁊ ſicut vicerat
eos in terra in natura aſſumpta. ſic aīa eius de eiſdēꝫ
triūpharet apud inferos ipſos inuitos expoliando.
Cōcedende ſunt ergo rōnes ⁊ autoꝛitates que indu-
cunt̄ ad hoc. ¶ Ad illud vo qđ obijcit̄ p̄mo in cōtra- 30
riū ꝙ inferni nomē nō defacili inuenit̄ in bono. dicē-
dum ꝙ verū eſt. qꝛ ad infernū nullus deſcendit p̄ter
ſolū chꝛiſtū niſi ad penā damni. vel ad penāꝫ ſenſus.
ideo dicit ibi defacili nō inueniri in bono. qꝛ hoc con-
uenit ſolum chꝛiſto. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ optimo 31
debet̄ optimus locus. dicendū ꝙ verū eſt de loco qui
debet̄ alicui ꝓ remuneratiōe. xp̄s autē nō deſcendit
ad infernū tanꝗ̄ ad locū remuneratiōis ſibi debitū.
ſed potius deſcendit ad ipm̄ frangendū ⁊ expolian-
dum. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ maius eſt triūphare ī 32
abſentia q̄ꝫ in p̄ſentia. dicendū ꝙ licꝫ hoc nō ſit oſten-
ſiuū tante v̉tutis. tn̄ eſt oſtēſiuū maioꝛis dignatōnis.
xp̄s aūt in liberatiōe nr̄a potiꝰ intēdebat nobis oſtē-
dere dignatiōis affectū q̄ v̉tutis impiū. mallebat eni̇̄
ꝙ haberemꝰ ſpm̄ dilectiōis ⁊ amoꝛis. q̄ ſpm̄ ſeruitutꝭ
⁊ timoꝛis. ¶ Ad illđ qđ obijcit̄ ꝙ moꝛs xp̄i merebat̄ 33
aſcēſum ab inferis. dicendū ꝙ ē deſcēſus oꝛdinatꝰ ad
aſcēſum. ⁊ hoc mō deſcēdit xp̄s. qꝛ deſcēdit vt faceret
alios aſcēdere. ⁊ iſte deſcēſus nō eſt ꝯtrarius aſcēſui.
nec ē ex cauſa ꝯria. Eſt etiā aliꝰ deſcēſus q̄ venit ex ī-
potētia aſcēdendi. ⁊ h̄ deſcēſus repugnat aſcēſui. ⁊ de
hoc deſcēſu opponit. ⁊ h̄ cōcedi pōt ꝙ iſto mō xp̄s ad
inferos nō deſcēdit. ſ mō alio ſicut p̄dictū eſt.

¶ Queſtio. v. e

¶ Utrū omnes animas que in inferno erant libera-
uerit? Et ꝙ ſic videt̄. Job. xvij. In ꝓfundiſſimuꝫ in-
ferni deſcendēt omnia mea. Sed conſtat ꝙ chꝛiſtus
eripuit Job de inferno. ḡ eripuit aliq̄s de inferno ꝓ-
fundiſſimo. multo foꝛtius de pte ſupioꝛi inferni. ergo

videtur ꝙ totũ infernũ expoliauerit. ¶ Item in ps.
Eruisti animã meã de inferno inferiori. aut hoc dicit
in ꝑsona xpi. aut in ꝑsona alteriꝰ. sed quocũqꝫ modo
intelligat. aliq̃ eruti sunt de loco inferiori. qꝛ xp̃s non
descẽdit nisi ad locũ illũ vnde aias eruit. ergo multo
fortius erute sunt de inferno supiori. ergo de toto infer-
no. ¶ Itẽ Zacharie. ix. sup illo. In sanguie testamẽ-
ti tui eruisti vinctos d' lacu ⁊c. Glo. eos qui tenebant
vinctis carceribꝰ. vbi nulla misc̃dia eos refrigerabat
quã diues iste petebat tu liberasti. sed tales erãt dam-
nati in inferno. ergo videt ꝙ illos liberauit. ergo omnes
eduxit. ¶ Itẽ si solos bonos de inferno liberauit et
malos reliquit. cũ plures essent mali q̃ boni. videtur
ꝙ xp̃s nõ plenã sed semiplenã victoriã d' dyabolo ob-
tinuit. ¶ Itẽ xp̃s ꝓ omnibꝰ passus est in cruce. s; ad
illos liberandos ad inferna descẽdit. ꝓ quibꝰ passus
fuit. ergo videt ꝙ oẽs eduxerit de inferno. Si tu di-
cas ꝙ nõ est passus q̃tum ad efficaciã nisi pro bonis.
licꝫ q̃tum ad sufficientiã ꝓ omnibꝰ. Cõtra hoc ẽ qd'
dicit ad Roma. v. Christus ꝓ impijs passus est. ⁊ cõ-
stans est ꝙ multi peccatores merito passiõis xpi libe-
rant de potestate ⁊ laqueis dyaboli. ergo videt ꝙ multo
fortiꝰ illi fuerũt liberati qui fuerũt ibi a christo inuẽti
¶ Sed ꝯtra. Esa. vltimo dicit de damnatis. Vermis
eoꝝ nõ morietur. ⁊ ignis eoꝝ nõ extinguet. ergo videt
ꝙ reprobos ⁊ malos xp̃s ab igne inferni nõ liberauit.
¶ Itẽ Luce. xvj. Chaos magnũ firmatũ ẽ int' nos ⁊
vos ⁊c. ergo mlto fortiꝰ inter xp̃m ⁊ damnatos. ergo
nõ videt ꝙ xp̃s descẽderit ad illos liberãdos. Si enĩ
alij sancti nõ compatiebant damnatis ꝓpter seueri-
tatẽ iusticie. multo fortiꝰ nec ipe christꝰ qui est iustus
iudex. Trãsitus enĩ ille sicut dicit Greg. intelligit de
cõpassione. ¶ Item Iudas ⁊ alij in peccato mortali
decedẽtes damnati erãt ꝓpter sententiã diffinitiuaꝫ.
Sed deus nunq̃ sentẽtiam suã diffinitiuã retractat.
ergo ⁊c. ¶ Itẽ passio xpi non tollit liberũ arbitriũ. ergo
nec merita liberi arbitrij. ergo si aliqui erãt ibi damnati
ꝑ demerita sui liberi arbitrij. videtur ꝙ nunq̃ merito
passionis xpi deberẽt inde erui ⁊ liberari. ¶ Itẽ aut
isti peccatores qui mõ moriunt in peccato. liberant
de inferno aut nõ. Si liberant. ergo nihil est de rigore di-
uine iusticie. Si nõ liberantur. ⁊ illi fuerũt liberati. ergo
peioris cõditiõis sunt illi q̃ secuti sunt passionẽ xpi q̃
illi qui ꝓcesserũt. Sed hoc est falsum. ergo nulli reprobi
liberati sunt. Est ergo questio quos liberauit. ⁊ in quem
infernũ descenderit. ⁊ specialiter dubiũ est de paruu-
lis q̃ decesserũt in peccato originali. Si enĩ illi nõ ha-
bent aliud peccatũ nisi pctm̃ Ade. ⁊ pro illo satisfecit
xp̃s. ⁊ merita xpi valent illis qui nõ vtũtur libe arbi.
videt ꝙ eos eripuerit d' inferno. Aut si nõ eripuerit.
34 querit quare non eripuerit. ¶ Rº dicendũ ꝙ dñs in
inferno nõ liberauit nisi aias electoꝝ suorũ. ⁊ eorũ q̃
erãt mẽbra ipsiꝰ. Quis enĩ passio xpi omnibꝰ suffe-
cerit. non tamẽ influit nisi in eius mẽbra. ⁊ ideo soli ꝑ
passionẽ xpi saluati sunt. qui vel erãt eius mẽbra qñ
passus est. vel futuri erãt ꝑ conuersionẽ ad ipm̃. Qm̃
ergo multi erãt in inferno q̃ nec mẽbra xpi erant. nec
mẽbra xpi futuri erãt. qꝛ nõ erãt in statu merẽdi. ido
nõ omnes dñs eripuit de inferno. sed tm̃ electos. Et
hoc est qd' dicit Greg. in quadã Omel. infra octauas
pasche. Ait enĩ sic. Qd' ante passionẽ suã dixit. in re-
55 surrectõne sua dominus impleuit. Si exaltatus fue-
ro a terra omnia traham ad me. Omnia eniꝫ traxit.
qui de electis suis apud inferos nullũ reliquit. Und'
etiã recte per Osee dixit. Ero mors tua o mors. mor-
sus tuus ero inferne. Quia enim in electis suis fun-
ditus occidit mortem. mors mortis extitit. Quia vo
in inferno ptẽ abstulit ⁊ ptẽ reliquit. nõ occidit fundi-
tus s; momordit infernũ. Cõcedendũ est ergo ꝙ xp̃s in
suo descensu ad inferos nõ omnes liberauit de infer-
no. Cõcedende sunt etiã rõnes que inducũtur ad h.
¶ Ad illud vo qd' pmo obijcit in cõtrariũ de verbo 36
Iob ꝙ dicebat se descensurũ i ꝓfundissimũ infernũ.
dicendũ ꝙ ꝓfundissimꝰ infernꝰ põt dici vel s̃m statũ
inferni inferioris qui est sub terra. vel respectu ad in-
fernũ qui est supra terrã. Si pmo mõ dicat. tũc in ꝓ-
fundissimũ infernũ descendũt impij ⁊ damnati. qm̃ i
loco illo inferiori ẽ quidã locꝰ deputatꝰ his q̃ puniẽ-
di sunt pena damni siue pena sensus. Quidã vo de-
putatus his q̃ puniẽdi sunt solũ ad tempꝰ. siue sit pe-
na damni. siue sit pena sensus. sicut ille in quo erant
sancti patres ⁊ alij qui decesserũt cũ gra. ⁊ vocat lym-
bus siue sinus Abrahe. Dico ergo ꝙ xp̃s solũ ad lymbũ
descendit vnde sanctos patres eripuit. ⁊ ita ad supio-
rem partẽ. nõ autẽ ad mediã vel vltimã. Alio modo
accipit ꝓfunditas inferni respectu inferni q̃ ẽ supra
terrã. sicut respectu aeris caliginosi qui est infernus
demonũ. qui dicit ꝓfundus respectu celi empirei. lo-
cus vo terre dicit ꝓfundior. locus vo infra terrã re-
spectu hoꝝ dicit ꝓfundissimꝰ. Et hoc modo dicebat
Iob se in ꝓfundissimũ infernũ descensurũ. Et ꝑ hoc
patet rñsio ad sequẽs. Qꝛ enĩ dicitur eruisti aiaꝫ meã
ex inferno. hoc dr̃ respectu ipsiꝰ terre. respectu cuius
infernꝰ ille dicit inferior. nõ aũt respectu status infer-
ni. qꝛ in pte inferiori nulla ẽ redẽptio. ¶ Ad illud qd' 37
obijcit de glo. Zacharie. ix. dicendũ ꝙ glo. illa satis ẽ
impropria. põt tñ exponi vt ꝑ hoc qd' dicit nulla eos
misericordia refrigerabat. nõ intelligat locus inferni
q̃tũ ad ptẽ illã vbi erãt liberãdi. sed q̃tum ad ptem
illã vbi erãt nõ liberãdi. q. d. Emisit vinctos de infer-
no vbi erãt compediti cũ malis. quos. s. malos nulla
refrigerabat misericordia. Potest enĩ vis fieri in hoc
ꝙ dicit misc̃dia. qꝛ in lymbo nõ erat misericordia libe-
rãs. q̃uis esset misc̃dia relaxãs. ⁊ de illa misericordia
intelligit nõ de alia. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ si 38
eripuit nõ nisi bonos. ꝙ semiplenã habuit victoriaꝫ.
dicendũ ꝙ falsum est. Mali enĩ ꝑ peccatũ quasi nihil
facti sunt. ⁊ ad nõ esse tendũt. ⁊ ideo ipoꝝ defectus i
nihilũ computat. ⁊ ꝓpterea in nullo minuit plenitu-
do victorie si ipsi non liberãtur. sicut in nullo dimi-
nuta est plenitudo ciuitatis supne per absentiã ma-
lorum. ¶ Ad illud qd' obijcit ꝙ illos liberauit ꝓ qui- 39
bus passus est. dicendũ ꝙ sicut dicebat hoc verum
est de illis ꝓ quibus patiebat q̃tum ad efficaciam. ⁊
isti soli erant electi qui erant in inferno. Et si tu obij-
cias. christus nõ solum ꝓ electis sed etiam ꝓ impijs
mortuus est. dicendũ ꝙ hoc intelligit de impijs qui
erant in statu vie. non autẽ de illis qui erant damna-
ti per diffinitiuã sententiã. quales erant illi qui erant
in ꝓfundissimũ infernũ detrusi. ¶ Ad illud qd' vlti- 40
mo querebat de paruulis ꝙ debuerũt liberari. dicen-
dũ ꝙ nec ipsi potuerũt liberari. qꝛ non erãt in statu in
q̃ essent capaces gratie xpi. nec merita xpi poterãt eis
suffragari. nec satisfactio eius ꝓ peccato Ade ad eos
habebat extendi. Ad illos enĩ se extẽdit qui membra
eius efficiunt ꝑ fidem vel ꝑ aliqd' sacrm̃ fidei. Unde
sicut paruuli decedẽtes in originali peccato carẽt im-
ꝑpetuũ vita beata. sic ⁊ illi qui iã in infernũ erant de-

truſi. Alia vo q̄ue q̄rebant̄ ꝑ ea que dicta ſunt ſatis
poſſunt manifeſtari.

Queſtio .vj. f

¶ Utrū ſtatim poſt mortē introduxerit eas in celū.
Et ꝙ ſic videt̄ ꝑ illud qḋ dicit̄ Luce .xxiij. dixit dn̄s
ad latronē. Hodie mecū eris i ꝑadiſo. Et ꝯſtat ꝙ illḋ
nō intelligit̄ de ꝑadiſo terreſtri. q2 nō magnū eſſet illi
aīe eſſe in illo ꝑadiſo. ḡ intelligit̄ de celeſti. ¶ Itē ſta-
tim poſt mortē apta fuit ianua ⁊ nihil fuit oīno retar
dans. ergo videt̄ ꝙ aīa xp̄i cū alijs aīab⁹ ſtatim i celū
euolauerit. ¶ Itē locus ſupior cōpetit ſtatui glorie
ſicut locus inferior cōpetit ſtatui culpe. ergo ſicut aīe
dānate ſtatim deſcendūt in infernū. ita aīe liberate de-
bent euolare in celū. ſ3 ſtatim poſt mortē xp̄i aīe ille q̄
fuerūt in inferno fuerūt luce ſupne veritatis irradia-
te. ḡ ſtatim debuerūt in celū traduci. ¶ Itē nulla aīa
purior fuit ꝙ aīa xp̄i. ſed aīe ſanctoꝝ martyrū qui mō
moriunt̄ ſtatim euolant. ergo aīa chriſti ſtatim euola
uit in celū. Sed nō aſcendit caput ſine mēbris. ḡ alie
anime poſt mortē xp̄i ſtatim ad celū fuerunt ꝑducte.
¶ Sed ꝯtra. Michee .ij. Aſcendit pandēs iter ante
eos. dicit̄ de xp̄o. Sed xp̄s nō aſcēdit ad celū vſq3 ad
xl. diē poſt reſurrectionē. ergo nec aīe alioꝝ ſanctorū
que erant in lymbo. ¶ Itē reſurrectio debuit ꝑcede-
re aſcenſionē. ſed nō reſurrexit ſtati3 poſt mortē. ergo
videt̄ ꝙ nec aīa ipſi⁹ nec alie aīe aſcēderūt in celū an
diē terciū. ¶ Itē in quadā collecta in die reſurrectio-
nis dicit̄. Deus qui eternitatis nobis aditū deuicta
morte reſeraſti. ergo videt̄ ꝙ ante diē reſurrectionis
nō fuerūt aīe educte de lymbo inferni. ¶ Itē chriſt⁹
cum reſurrexit dicit̄ ab inferis redire ad ſupos. ſed ſi
anima eius ſtatim poſt mortē alias aīas duxiſſet ad
celos. non ab inferis rediſſet ad ſupos. ſed potius de
ſupius deſcēdiſſet ad inferiora. ergo nō videt̄ ꝙ ani-
me ſanctoꝝ ſtatim poſt mortem xp̄i ꝑducte fuerūt in
41 celū. ¶ R⁹. dicendū ꝙ aīe ſanctoꝝ nō ſtati3 poſt mor-
tē xp̄i ꝑducte ſunt in celū q̄tū ad locū. ſtatim tn̄ poſt
reſolutionē aīe a corꝑe in xp̄i deſcenſu ad inferos vi-
derūt lumē eternū. ⁊ beate facte ſunt. ⁊ patefactū eſt
celū eis q̄tum ad ꝑmiū. Unde in loco etiā infernali
exiſtētes habuerūt ꝑadiſum ⁊ apertā dei viſionē. que
nō eſt aliud ꝙ vita eterna. Lic3 aūt beatitudinē ſtati3
poſt mortē chriſti haberēt. nō tamē locū beatitudinis
ſtatim adepte ſunt. Qm̄ ipſe xp̄s debuit in omnib⁹ pri
matū tenere. ⁊ ꝑmogenit⁹ eſſe i multis fratrib⁹ tāq̄
caput oīm. Reſurrectio aūt xp̄i ⁊ eius aſcēſio differri
debuit ꝓpter nr̄e fidei cōfirmationē. Ideo eīm dilata
fuit reſurrectio. vt oñderet̄ ꝙ vere xp̄s mortu⁹ fuerit.
Et ideo etiā dilata fuit aſcēſio. vt ꝑ multa argumēta
oñderet̄ ꝙ vere reſurrexerit ſ3m ꝙ dicit̄ Act. j. Pre-
buit ſemetipm̄ in multis argumētis apparēs eis ⁊c̄.
Qm̄ ḡ nulla aīa in celū debuit aſcēdere ante chriſtū.
⁊ xp̄i aſcēſio ꝓpter noſtrā ſalutē debuit differri. hinc ē
ꝙ aīe ſanctoꝝ nec ſtatim fuerūt de lymbo educte. nec
ſtatim in celeſti ꝑadiſo fuerūt locate. diuina diſpēſa-
tiōe hoc faciēte ad noſtrā ſalutē. ¶ Ad illud qḋ obij- 42
cit̄ de auctē dn̄i in Luca dicēdū ꝙ ſicut dicit Aug⁹ h̄
verbū exponēs. ꝑadiſus ibi dicit̄ non locus empirei
nec locus ꝑadiſi terreſtris. ſed ipſa dei viſio. Ubicūq3
eīm h̄ ſit. dū tn̄ deū apte videat. pōt dici eſſe in ꝑadi-
ſo. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ſtatim fuit ianua apta et 43
nihil erat retardās. dicendū ꝙ ſtati3 in morte ianua
fuit apta q̄tū ad meritū. ſed in reſurrectiōe q̄tu3 ad
egreſſum de lymbo. in aſcenſiōe vo q̄tū ad aſcenſum
in celū. Unde i omnib⁹ his tribus dicit̄ ianua fuiſſe
apta rōne tn̄ aliqua. Preterea qḋ dī ꝙ nihil erat re-
tardās. intellige q̄tū ad violentiā. erat tn̄ aliq̄d retar
dans ex rōnabili cauſa. videl3. dilatio aſcenſiōis xp̄i
q̄ differri habebat ex cauſa ſupra dicta. ¶ Ad illud 44
qḋ obijcit̄ ꝙ loc⁹ ſupior cōpetit ſtatui glorie. dicēdu3
ꝙ verū ē. attamē ſicut angeli beati ex cauſa mittunt̄
deorſum ad nr̄e ſalutꝭ ꝓcurationē. q̄uis inquātū be-
ati ſunt eis cōpetat locus ſurſum. Sic etia3 loc⁹ glie
differri poterat ex cauſa illis aīabus ad tp̄us. ¶ Ad 45
illud qḋ obijcit̄ ꝙ aīe alioꝝ ſanctoꝝ nūc ſtatim euo-
lant. iam patet r̄ſio. quia caput eoꝝ eſt ſupra. nec eſt
aliquid ex ꝑte ipſaꝝ. nec ex ꝑte noſtra. qḋ eas debeat
retardare. ⁊ ideo nō eſt ſimile ⁊c̄.

Diſtinctio .xxiij. de virtutibus theologicis. ⁊ primo de fide q̄tū ad eius eſſentiā.

Cum vo ſupra habitū ſit xp̄m ⁊c̄. Sicut ſupra in hui⁹ tercij ꝑncipio dictū fuit. in h̄ libello intēdit mḡr
determiare q̄lr̄ de⁹ q̄ eſt diues in miſcḋia ⁊c̄. cōuiuificauit nos xp̄o. ⁊ qm̄ hoc ipm̄ fecit ꝑ xp̄m aſſu-
mentē vitā nature nr̄e. ⁊ dantē nobis vitā gr̄e. Ideo tot⁹ liber iſte a ꝑncipio diuidebat̄ in duas ꝑtes
generali diuiſione. In q̄ꝝ ꝑma agit mḡr de vita quā ꝓ nob aſſūpſit. quā etiā ꝓ ſalute nr̄a morti expoſuit. In
ſecūda vo agit de vita gr̄e quā nobis ꝯtulit. Pria ꝑte determiata q̄ durat a ꝑncipio libri vſq3 huc. hic incipit
ſcḋa q̄ durat ab h̄ loco vſq3 ad finē. Et qm̄ ꝑfectio vite gr̄e i duob⁹ ꝯſiſtit. videlic3 i multitudine habituū gra-
tuitoꝝ. ⁊ in ipletiōe diuinoꝝ mādatoꝝ. Iō ps iſta i duas ꝑtes diuidit̄. In q̄ꝝ ꝑma agit mḡr de habitib⁹ gra-
tuitis. In ſcḋa vo agit de ꝑceptis decalogi. j. diſ. xxxvij. Sed iā diſtributio decalogi ⁊c̄. Et qm̄ habit⁹ gratuiti
diſtinctionē hn̄t ⁊ ꝯnexionē. iō ꝑma ps diuidit̄ i duas. In q̄ꝝ ꝑma agit de habitib⁹ gratuitꝭ inq̄tū abinuicē
diſtinguūt̄. In ſcḋa de eiſdē inq̄tū adinuicē ꝯnectunt̄. j. diſ. xxxvj. Solet etiā q̄ri. v. v̄tutes ſint ſibi ꝯiūcte. Et
qm̄ habit⁹ gratuiti ſūt i triplici differētia. Quidā nāq3 ſunt q̄ ordināt i finē. vt ſūt v̄tutes theologice. Quidā
vo i eā q̄ ſūt ad finē. vt ſūt v̄tutes cardinales. Quidā vo expediūt i vtriſq3. ſicut dona ſeptiformis. Iō iſta ps
diuidit̄ i tres. In q̄ꝝ ꝑma agit de v̄tutib⁹ theologicꝭ. In ſcḋa agit de cardinalib⁹. j. diſ. xxxiij. Poſt ꝑdicta de
q̄tuor v̄tutib⁹. In tercia vo de donis ſpūſſancti. j. diſ. xxxiiij. Nūc de ſeptē donis ſpūſſancti. Et q2 v̄tutes theo-
logice ſunt tres. ſ. fides. ſpes. ⁊ charitas. Iō ps ꝑma diuidit̄ i tres. In q̄rū ꝑma agit de fide. In ſcḋa de ſpe. j.
diſ. xxvj. Eſt aūt ſpes virt⁹ ⁊c̄. In tercia vo de charitate. j. diſ. xxvij. Cū aūt xp̄s fidē ⁊ ſpē nō hūerit ⁊c̄. Et qm̄
fidē eſt triplicit̄ ꝯſiderare. ſ. q̄tū ad ſuā eēntiā. ⁊ q̄tū ad obiectū ſiue mām. ⁊ q̄tū ad ſufficiētiā. Iō ꝑma ps di-
uidit̄ in tres ſ3m tres diſtinctiōes. In q̄ꝝ ꝑma agit mḡr de fide q̄tū ad ei⁹ eēntiā. In ſcḋa q̄tū ad ei⁹ obiectū
ſiue materiā. j. diſ. ꝑxīa. Hic q̄rit̄ ſi fides tm̄ de nō viſis ē ⁊c̄. In tercia de eius ſufficiētia. j. diſ. xxv. Predictis
adijciendum eſt de ſufficiētia fidei ⁊c̄. ¶ Pars ꝑma que cōtinet ꝑſente3 diſtinctionē diuidit̄ in ꝑtes tres. In
quarū ꝑma dicta dicendis cōtinuat. In ſecūda vo fidem diffinit ſiue notificat. ibi. Fides eſt virtus qua cre-
dunt̄ ⁊c̄. In tercia vo diffinitionē explanat. ibi. Accipit̄ autē fides tribus modis. Primis duab⁹ partib⁹ in-
diuiſis remanētibus. Tercia pars ſubdiuidit̄ in duas. ſ3m duas ꝑtes illius diffinitionis quas explanat. Pri-
mo eīm intendit explanare qualiter fides ſit virtus. Secūdo vo q̄liter ꝑ fidē credunt̄ q̄ nō vident̄. qḋ ē in illa.

diffinitione loco differentie.ibi. Notandū quoqꝫ eſt ꝙ fides ⁊c̃. Prima ps diuidiť in tres ptes. In quaꝝ prima explanat qualiť veritatē habeat qḋ dictū eſt. Fides eſt virtus. Cū eñ fides dicať multipliciter. ꝓprie ibi accipiť ꝓ habitu. ⁊ hoc nō ꝓ qualicūqꝫ habitu. ſed ꝓ habitu gratia informato. In ſecūda vo cum fidem contingat eſſe informē ⁊ formatā. compat vnā iſtaꝝ ad alterā. ibi. Si vo queriť vtrum illa informis qualitas ⁊c̃. In tercia vo cuꝫ fides dicať multipliciter. oſtendit eam eſſe vnicā. ibi. Cūqꝫ diuerſis modis dicatur fides ⁊c̃. Similiť illa ſecūda ps in qua explanat qualiť fide creduntť que nō videnť habet tres ptes. In quaꝝ pma ponit illiꝰ mēbri explanationē. In ſecūda vo explanationē cōfirmat ꝑ diffinitionē apli qua fidem notificat. ibi. Ait eñ aplus. Fides eſt ſubſtātia rerū ⁊c̃. In tercia vo inquirit de illa deſcriptiōe vtrū ſit cōuenienter aſſignata. ibi. Si vo q̃riť an hec deſcriptio ſpei ꝯueniat ⁊c̃. Subdiuiſiōes aūt ꝑtiū maniſeſte ſunt in lr̃a.

Dicta dicendis cōtinuat. a

XXIII

Cum vo ſupra habitū ſit chriſtū plenū gratia fuiſſe. nō eſt ſuꝑuacuū inquirere vtrū fidem ⁊ ſpem ſicut charitatē habuerit? Si eñ his caruit. nō videť plenitudinē gratiaꝝ habuiſſe. Ut autē hec q̃ſtio valeat aptius explicari. de his ſingulis aliq̃ in mediū ꝓferenda ſunt. ⁊ primū de fide. ſm menſurā cuiꝰ ꝑcipit aplus vnicuiqꝫ ſapere. Roma. xij.

¶ Diffinit fidem. b

[a] Fides eſt virtus qua credunť que nō videnť. Quod tñ nō de omnibꝰ que nō videnť accipiendū eſt. ſed de his tñ que credere vt ait Augꝰ. ad religionē ꝑtinent. Multa eñ ſunt que ſi chriſtianꝰ ignoret. nihil metuendū eſt. qꝛ nō ideo a religione deuiat. a / Aug. i ench.

¶ Diffinitionē fidei explanat ꝑ triplicē eiꝰ acceptionē. Et primo q̃liter veritatē habet qḋ dictuꝫ eſt. fides eſt virtus. c

[b] Accipiť aūt fides tribꝰ modis. ſcꝫ ꝓ eo quo crediť ⁊ ē virtus. ⁊ ꝓ eo qḋ crediť ⁊ nō eſt virtus. ⁊ ꝓ eo qḋ crediť qḋ aliud eſt ab eo quo crediť. Unde Augꝰ. inquit Aliud ſunt q̃ credunť. Aliud fides qua credunť. Illa eñ in rebꝰ ſunt que vel eſſe vel fuiſſe vel futura eſſe dicunť. hec autē in animo credentis eſt. ei tñ conſpicua cuius eſt. ⁊ tamē nomie fidei cenſeť vtrūqꝫ. ⁊ illud ſcꝫ qḋ crediť. ⁊ id quo crediť. Id qḋ crediť dicť fides. ſic ibi. Hec eſt fides catholica quā niſi quiſqꝫ fideliť firmiterqꝫ crediderit ſaluus eſſe nō poterit. Fides aūt qua crediť. ſi cū charitate ſit virtus eſt. Quia charitas vt ait Ambroſius ſup epl̃am ad Romanos. mater ē oīm virtutū. que oēs informat. ſine qua nulla vera virtus eſt. fides ḡ opans ꝑ dilectionē virtus eſt qua nō viſa credunť. Hec eſt fundamentū qḋ mutari nō poteſt. vt ait aplus que poſita in fundamēto neminē ꝑire ſinit. Unde augꝰ. Fundamētū eſt xp̃s ieſus. i. xp̄i fides ſcꝫ

b / Augꝰ. in lib. de trini. / Qualiter fides eſt virtus. / j. Cor. iij. / Aug. de fide ad Petrū.

a Fides eſt virtus qua credunť que nō videnť. Uidetur iſta diffinitio minꝰ recte aſſignari. qꝛ Ioh. xx. dictum eſt Thome. Quia vidiſti me credidiſti. cōſtat ꝙ thomas credidit vā fidē. ḡ iſta diffinitio nō cōuenit omi fidei vniuerſaliť. Iteꝫ queriť iuxta hoc de diuerſitate notificationum ipiꝰ fidei q̃ a diuerſis doctoribꝰ aſſignanť. Uť eñ ꝙ minꝰ recte. qꝛ cū vniꝰ rei vnū ſit eſſe. ⁊ diffinitio ē orō indicās quid eſt eſſe rei. videť ꝙ fidei vnica tñ debet aſſignari diffinitio. queriť ḡ ꝑpter quid ⁊ quō differēter aſſignanť.
1 ¶ Rꝫ. dicendū ꝙ virtus fidei ſm ꝙ multipliciť hꝫ conſiderari. habet diuerſimode notificari. Cōſiderať enim fides ꝗ̄tum ad genꝰ ꝓpriū. Et ſic diffiniť ab Aug. Fides ē virtus q̃ credunť que ñ videnť. Cōſideratur ſecūdo ꝗ̄tuꝫ ad finē vltimū. ⁊ ſic diffiniť ab aplo. Fides ē ſubſtantia ſperādaꝝ rerū. argumētū nō apparentiū. ⁊ hec diffinitio explanať a Dam̄. in li. ſuo. Fides eſt eoꝝ que ſperanť hypoſtaſis. rerū redargutio q̃ nō videnť. Conſiderať tercio ꝗ̄tū ad obiectū ⁊ ꝑncipiū motiuū. Et ſic diffiniť ab Aug. ad cōſtantiū. Fides eſt illuminatio mētis ad ſummā veritatē. Cōſiderať nihilominꝰ ꝗ̄tū ad actū ꝓpriū. ⁊ ſic diffiniť a Dam̄. Fides nō eſt inq̄ſitꝰ cōſenſus circa pmā veritatē. Uel ſm alios affirmatiue. inq̄ſitus cōſenſus. qꝛ in diuerſis trāſlatiōibꝰ vtrūqꝫ reperiť. ⁊ vtrūqꝫ pōt intelligi vere. Et ꝗ̄uis videanť dicere oppoſitū. vna tñ explanat alterā. Cū eñ dicť fides cōſenſus inq̄ſitus. hoc ē dicere. i. cōſenſus non quiſitꝰ. ⁊ tūc. in. teneť ꝑuatiue. ⁊ tantū valet quātum aſſenſus nō q̄ſitus. hoc ē aſſenſus q̃ quis libere aſſentit veritati nō innitēs alicui rōni. Cōſiderať etiā in ordine ad ſubiectū. ⁊ ſic diffiniť a Dionyſio in li. de diui. no. ca. vij. Fides eſt vnicū credentiū fundamētū eos collocās veritati. Cōſiderať etiā ad habitꝰ alios in cōpatiōe ꝗ̄tū ad aſſentiēdi modū. ⁊ ſic diffiniť ab Hug. in li. de ſacris. Fides ē certitudo quedā de rebꝰ abſentibꝰ ſupra opinionē ⁊ infra ſciaꝫ ꝯſtituta. Ex his patꝫ ꝙ fides habꝫ diuerſimode notificari ſm ꝙ hꝫ diuerſimode ꝯſiderari. videlicꝫ in cōpatiōe ad genꝰ ꝓpriū. ad finem vltimū. ad obiectū. ad actū ꝓpriū. ad ſubiectū. ad habitū diſpatū. ¶ Ad illud qḋ pmo obijcť de thoma ꝙ ⁊ vidit ⁊ credidit. dicendū ꝙ aliud credidit. ſ. diuinitatē. ⁊ aliud vidit videlꝫ humanitatē. ſed hoc melius infra determinabitur cum ageť de obiecto fidei.

b ¶ Accipiť aūt fides tribꝰ modis. Uideť ꝙ inſufficiēter diſtinguat ipaꝝ fidē. Uidemus eñ fidē aliq̃n accipi

q̄ p dilectionē opaꝶ. p quā xp̄s habitat in cordibus. q̄
neminē pire sinit. Alia vo nō est fundamentū. Fides
eni̅ sine dilectione inanis ē. Fides cū dilectōe xp̄iani

Fides demonis

est. Alia demonis ē. Nā demones ꝛ credunt ꝛ cōtre/
miscunt. Sꝫ multū interest vtrū quis credat xp̄m. vel
xp̄o. vel in xp̄m. Nā ip̄m esse xp̄m demones crediderūt

c

nec tn̄ in xp̄m crediderūt. Aliud est eni̅ credē in deū.
aliud credere deo. aliud credē deū. Credere deo ē cre
dere vera eē q̄ loquiꝶ. qd̄ ꝛ mali faciūt. ꝛ nos credim⁹
hoī. ſ nō in hoīem. Credere deū ē credē ꝙ ipse sit de⁹
qd̄ etiā mali faciūt. Credē in deū. est credēdo amare.
credendo in eū ire. credēdo ei adherere ꝛ ei⁹ membris
incorporari. Per hāc fidē iustificaꝶ impius vt deinde
ipsa fides incipiat p dilectionē opari. Ea eni̅ sola bo-
na opa dicēda sunt q̄ fiunt p dilectionē dei. Ipsa eni̅
dilectio opus fidei dr̄. Fides ḡ quam demones ꝛ falsi
xp̄iani hn̄t q̄litas mētis est. Nā ꝛ malos fidē hr̄e cum

j. Cor. xiij.

tn̄ charitate careant apl̄s ostendit dicēs. Si habuero
oēm fidem. charitatē aūt nō habuero ꝛc̄. Que fides
etiā donū dei dici p̄t. qꝛ ꝛ in malꝭ q̄dā dei dona sunt.

¶ Cōparat fidē informē ꝛ formatā adinuicē. d

Si vo q̄ritur. vtrū illa informis q̄litas. q̄ malus xp̄ia
nus vniuersa credit q̄ bonus xp̄ianus accedente cha-
ritate remaneat ꝛ fiat virt⁹. an ipsa elimineꝶ ꝛ alia q̄-
litas succedat q̄ virtus sit? Utrūlibet sine piculo dici
pōt. Mihi tn̄ videꝶ ꝙ illa q̄litas q̄ p̄us erat remaneat
ꝛ accessu charitatis virtus fiat.

¶ Fides ꝛ si dicaꝶ multiplr̄. ostendit tamen eam esse
vnicam. e

Cūq̄ꝫ diuersis modis dicaꝶ fides. fatendū est tn̄ vnā

Eph. iiij.

esse fidē. vt ait aplus. Unus dn̄s. vna fides. Siue eni̅
fides accipiaꝶ ꝓ eo qd̄ crediꝶ. siue ꝓ eo q̄ crediꝶ. recte
dicꝶ fides vna. si ꝓ eo qd̄ crediꝶ accipiaꝶ. Ex hac in-
telligentia dr̄ vna fides q̄ idē iubemur credere. ꝛ vnū
idē q̄ꝫ est qd̄ crediꝶ a cūctis fidelib⁹. Un̄ fides catholi
ca dicꝶ. i. vniuersalis. Si vo accipiaꝶ fides ꝓ eo q̄ cre
ditur. ea rōne vna dicꝶ esse fides. Non qꝛ sit vna nu/

Aug.

mero in oībus. sed genere. i. similitudine. Un̄ Aug. in
li. xiij. de trini. Fides quā illi hn̄t fideles vocanꝶ. et q̄
nō hn̄t infideles. cōis est oībus fidelib⁹. sicut plurib⁹
hominibus facies cōis esse dicꝶ. cū tn̄ singuli suas habe
ant. Non eni̅ fides numero ē vna ſ genere. Que cum
sit in vno. est ꝛ in alijs. nō ipsa ſ similis. ꝛ ꝓpter simili
tudinē magis vnā dicimus esse q̄ꝫ multas. Sicut idē
volentiū dicꝶ vna voluntas. cum tn̄ cuiq̄ꝫ sit sua vo-
luntas. ꝛ duoꝝ simili mō dicꝶ facies vna.

¶ Explanat qualiter fide creduntꝶ q̄ nō videnꝶ. f

Notandū q̄ꝫ est ꝙ fides proprie de nō apparentibus
tm̄ est. Unde Grego. Apparentia nō habent fidē sed

Heb. xj.

agnitionē. Itē cum paulus dicat. Fides est substan-
tia rerum sperandarū. argumentū non apparentiuꝫ.
hoc veraciter dicitur credi qd̄ non valet videri. Nam
credi iam nō potest qd̄ videri potest. Thomas aliud
vidit ꝛ aliud credidit. hominē vidit ꝛ deuꝫ confessus

Joh. xx.

est dicens. deus meus ꝛ dn̄s meus. De hoc etiā Au/

ꝓ ip̄a ꝯsciā ſm ꝙ dr̄
Ro. xiiij. Omne qd̄
nō est ex fide pctm̄ ē.
qd̄ nō ptineꝶ sub aliq̄
p̄dictoꝝ. Iuxta hoc
queriꝶ. Quot modis
fides dicaꝶ. Rꝫ dōm. 2
ꝙ fides inueniꝶ acci-
pi decē modis. Aliq̄n̄
eni̅ accipiꝶ ꝓ sponsio
ne. j. Thimo. v. Pri-
mā fidē irritā fecerūt
Aliq̄n̄ pro fidelitate.
Iere. vij. Perijt fides
ꝛ sanct⁹ de t̄ra. Aliq̄n̄
ꝓ ꝯsciā. Roma. xiiij.
Omne qd̄ non est ex
fide pctm̄ est. Aliq̄n̄
ꝓ sacro fidei ſm ꝙ di
cit Augustin⁹ ad Bo
nifaciū. ꝙ nō ē aliud
puulos hr̄e fidē q̄ꝫ ha
bere fidei sacr̄m. Ali-
q̄n̄ ꝓ assensione cōclu
sionis p rōem ꝓbate
ſm ꝙ dicit Boetius.
Argumentū ē rō rei
dubie faciens fidem.
Aliq̄n̄ pro cognitōne
ꝯpꝛehensionis ſm ꝙ
dr̄ Ro. j. Iusticia dei
reuelaꝶ ex fide i fidē.
glo. in fidē spei q̄ dr̄ fi
des qꝛ fidētissia et cer
tissia ē. Aliq̄n̄ ꝓ hītu
fidei īformis. Iaco. ij.
Fides sine opib⁹ mor
tua est. Aliquando ꝓ
habitu fidei formate.
Ro. j. Iustus ex fide
viuit. Aliq̄n̄ ꝓ actu fi
dei ſm ꝙ dicit Aug⁹.
fides ē credē qd̄ n̄ vi-
des. Aliq̄n̄ ꝓ obiecto
ipsi⁹ fidei ſm ꝙ dr̄ in
symbolo Athanasij.
Hec est fides catholi
ca ꝛc̄. De oībus autē
his modꝭ ꝯtingit di
cere fidē ſm quandā
analogiaꝫ. ꝓ eo ꝙ in
oībus repiꝶ q̄dā rō ꝛ
assensus credulitatis
cuiusdā licet nō vni-
formiꝶ. De his aūt de
cem modis mgr̄ solū
tres assumit. Et illi sc̄
q̄ faciūt ad suū ꝓposi-
tū principale. vicꝫ ad
p̄misse diffinitōis ex-
planationē.

c ¶ Aliud ē eni̅ credē 3
in deū ꝛc̄. Contra. Si
bitus distinguūꝶ per

T

guſtinus ait. d Fidē ipſam videt quiſqꝫ in corde ſuo eē ſi credit. vel nō eſſe ſi non credit. Non ſicut corpora q̄ videmus oculis corporis. ⁊ p ipſoꝝ imagines q̄s memorie tenem⁹ etiā abſentia cogitam⁹. nec ſicut ea que nō videmus. Et ex his q̄ videm⁹ cogitatione vtcūqꝫ formam⁹ ⁊ memorie cōmēdam⁹ Nec ſicut hominē cuius animā ⁊ ſi nō videm⁹. ex nrā conijcim⁹. ⁊ ex motibus corporis hoīem ſicut vidēdo didicim⁹. intuemur etiā cogitando. Nō ſic videt̄ fides in corde in quo eſt ab eo cui⁹ eſt. ſ; eā tenet certiſſima ſcia. Cū ḡ ideo credere iubeamur. q: id qđ credere iubemur. videre non poſſum⁹. ipſam tñ fidē qñ eſt in nobis videm⁹ in nob. q: et rerū abſentiū pñs eſt fides. ⁊ rerū que foris ſunt intus ē fides. ⁊ rerū q̄ nō vident̄ videt̄ fides. Et ipſa tpaliter fit in cordib⁹ hoīm. Et ſi ex fidelib⁹ infideles fiunt. perit ab eis. His verbis euidenter tradit̄ fidem ipſam in corde hoīs ab ipō hoīe videri. nō corporalr. non imaginarie. ſ; intellectualit̄. ⁊ ipſam tñ abſentiū et coꝝ q̄ nō vident̄ eſſe. Ut em̄ Aug. alibi ait. Credim⁹ vt cognoſcam⁹. nō coḡſcim⁹ vt credamus. Quid em̄ eſt fides niſi credere qđ nō vides. Fides ḡ eſt qđ non vides credere. Ueritas qđ credidiſti videre. Unde recte fides dr̄ argumentū vel cōuictio rerū nō apparentiū. Quia ſi fides eſt, ex eo cōuincit̄ ⁊ pbatur aliqua eſſe nō apparentia. cū fides nō ſit niſi de non apparentibus. d

Aug. ſup Joh.

¶ Explanationē cōfirmat p diffinitionē apl'i. g

Ait em̄ apl's. Fides eſt ſb̄a rerū ſperandarū. argumētum vel cōuictio nō apparentiū. q: p fidē ſubſiſtūt in nobis etiā mō ſperanda. ⁊ ſubſiſtent in futuro per experientiā. ⁊ ipſa eſt pbatio ⁊ cōuictio nō apparentium. Quia ſi quis de eis dubitet. p fidē pbent̄. Ut adhuc

Heb. xj.

act⁹. vr̄ q̄ nō ſit vni⁹ fidei oīa iſta facere ſ; diuerſarū. qđ falſum ē. quia vna fide oīa hec tria facim⁹. Itē videtur q̄ male diffiniat credere in deū. cū dicit q̄ credere in deū eſt credendo amare ⁊c. Si em̄ credere et amare ſunt act⁹ diſpati. videt̄ q̄ vn⁹ p alterū nō habeat diffiniri. Itē videt̄ eſſe inculcatio verboꝝ cū dicit credēdo amare. credēdo in eū ire. credendo incorporari. idem em̄ videt̄ p verba illa dici. R̄. dōm q̄ ſicut dicit mgr̄. Aliud ⁊ aliud ē ſiue alius ⁊ ali⁹ modus credēdi credere deo. ⁊ deū. ⁊ in deū. Et iſti quidē actus pñt ad diuerſos habitus ptinere. pñt etiam ptinere ad eundē. qñ nō ſunt ſic diuerſi quin habeant adinuicē ordinē. Nā credere deum reſpicit diuinā veritatē vt obiectū. credere deo vt motiuum. credere in deum vt finē vltimū. Et iſte tres oparatiōes circa eundē habitum repiri hñt. Et qm̄ fides nō pfecte tendit in deū tanq̄ in finē vltimum niſi put eſt iuncta charitati. iō actus credendi in deū diffinitur p actū amandi. nō tanq̄ p actū ꝓpriū ſed tanq̄ p actum annexū. Et iterū. q: quadruplex genus actus annexuꝫ eſt ipſi fidei ſm̄ q̄ iungit̄ charitati ſm̄ q̄druplicē comparationē. iđo q̄tuor ponit in ei⁹ notificatione. Fides em̄ put iūcta ē charitati ordinat ad amandū deū. ad faciendū bonū. ad fugiendū malū. ad diligendū ꝓximū. ⁊ iux̄ hec q̄tuor. q̄tuor ponit actus in illa notificatione. vicꝫ credendo amare q̄tū ad effectū. credēdo ire q̄tū ad bonum opus. credendo ei adherere q̄tū ad tolerantiā mali. credēdo incorporari mēbris q̄tū ad dilectionē ꝓximi. Et ſic pꝫ
4 rñſio ad illa q̄ querebant̄. d ¶ Fidē ipſam videt quiſqꝫ in corde ſuo eē. Contra. Si em̄ virtutes adinuicē cōnexe ſunt. ⁊ ſcit ſe aliq̄s hr̄e fidē. videt̄ p pñs q̄ ſciat ſe hr̄e charitatē. cui⁹ ↄtrariū in pmo libro oñſum fuit diſ. xvij. Itē ſi fides videt̄ ⁊ certiſſime cognoſcit̄. eo q̄ eſſentialr ſit in aīa. cū charitas ⁊ grā ſint in aīa eſſentialit̄. eſt qđ q̄re nō cognoſcat̄ certiſſime ab his a q̄bus habent̄. Iuxta h̄ etiā q̄rit̄ de modis viſionis q̄s aſſignat aug. in lr̄a. videt̄ em̄ illa diuiſio eſſe ſupflua. cū ſup Gen̄. ad lr̄am in li. xij. ⁊ in glo. ij. Coꝝ. xij. nō diſtinguant̄ niſi tria genera viſionū. R̄. dōm q̄ ſm̄ verbū aug. fides eſſentialr exiſtēs in aīa cognoſcit̄ p ſuā eſſentiam. Et h̄ cōiter oēs tenēt. De charitate aūt q̄dā dicūt q̄ vr̄ eſſentialr. ⁊ ſcit hō ſe hr̄e charitatē q̄ hꝫ. ſ; neſcit vtrū in ea pſeueret. dicūt em̄ h̄ eſſe gn̄alit̄ veꝝ q̄ de oībus q̄ ſunt eſſentialr in aīa. hꝫ aīa certā ſciaꝫ. q: cognoſcit ea p coꝝ eſſentiā. ſiue ſit hitus grē. ſiue charitatis. ſiue alteri⁹ v̄tutis. Sed hec rñſio ↄ̄riat̄ ipſi cognitionī expimentali. Multa em̄ ſunt in nobis q̄ nos latent. ⁊ multe aīe ſunt deformes que ſuas deformitates nullo mō nouerūt. ⁊ multa ſunt in nobis q̄ nō patent. Et ꝓpterea nō ē dōm q̄ oīa q̄ ſunt in aīa eſſentialr. teneant̄ viſione ⁊ cognitōe certa. Et de charitate ⁊ grā ſatis ē planū. q: pauci vel nulli ſunt q̄ ſciant certitudinalr ſe
5 eſſe in grā. ⁊ h̄ meli⁹ ſcitur ſi inq̄rat̄ a viris ſctis ⁊ bonis. Iō alit̄ dicūt alij q̄ duplr ſcit̄ aliq̄d. vicꝫ. ſcia noticie. ⁊ ſcia diſcretōis ſm̄ q̄ tradit̄ ab aug. in li. de trini. Q: aliud eſt rē noſcere. aliud cogitare ⁊ diſcernē. dicūt ḡ q̄ oīa q̄ eēntialr ſt̄ in aīa certiſſime ſciūt̄ ſcia noticie. Qua q̄dē ſcia dicit aug. q̄ aīa nō pt̄ ſeipſā igrare. ⁊ ſic coḡſcit̄ tā fides q̄ charitas q̄ etiā alia. Sꝫ ſi de ſcia diſcretiōis loq̄mur ſic nō hꝫ v̄itatē. p̄ eo q̄ ea q̄ eēntialit̄ ſunt in aīa. ⁊ ſi ſcia noticie cognoſcant̄. tñ ab alijs nō ſp diſcernunt̄. ſicut dicit aug. de ipā aīa. q̄ et ſi nō poſſit ſeipām nō noſſe. neſcit tñ aliq̄n ſe ab alijs diſcernē. ſicut pꝫ de illis q̄ poſuerūt animā eſſe corpus vel aquam

c ᶜ ꝓbaꝭ futura reſurrectio.ˡquia ita crediderunt patri/
arche ⁊ alij ſancti. Uł ꝓbatio eſt ⁊ certitudo ꝙ ſint aliq̄
nō apparētia vt ſupra dictū ē. Ꝓpꝛe āt fides dicit̄ ſub
ſtātia rez ſperādaꝝ q2 ſperādis ſbſtat. et q2 fundamē
tū ē bonoꝝ quod nemo mutare p̄t.

Inq̄rit vtrū illa diffinitio apl̄i ſit ꝯueniēter aſſigta. b
Si v̄o querit̄ an h̄ deſcriptio ſpei cōueniat? ſane ꝯce/
di p̄t vtrūlibet. Si āt dicat̄ ꝯuenire. ſūt ⁊ alia plura q̄
bus differūt fides et ſpes. ꝭ nō iꝓbe dici p̄t ſoli fidei
ꝯuenire nō ſpei. q2 fides ſola fūdamētū d̄r. nō q2 fides

Aug. in enchi.

v̄t⁹ poſſit eē ſine ſpe ⁊ claritate. Uñ Aug. Fides ope
rās ꝑ dilectōez. vtiq3 ſine ſpe eſſe nō p̄t. nec amoꝛ ſine
ſpe. nec ſine amoꝛe ſpes. nec vtrūq3 ſine fide. ⁊ fides ſi
ne amoꝛe nihil ꝓdeſt. Poteſt tñ credi aliq̄d qđ nō ſpe
rat̄. nihil āt p̄t ſperari qđ nō credit̄. Ideoq3 credē qđ
ē act⁹ fidei. nālit̄ p̄cedit ſperare q̄d ē act⁹ ſpei. quia niſi
aliquid credat̄. nō p̄t ſperari. Credit̄ āt q̄d nō ſperat̄
Inde ē ꝙ in ſcriptura plerūq3 repit̄ ꝙ fides p̄cedit ſpē
⁊ ſpes ſequit̄ fidē. nō ꝙ v̄t⁹ fidei p̄cedat v̄tutē ſpei tpe
vel cā. ꝭ q2 act⁹ fidei nālit̄ p̄cedit actū ſpei. q̄d etiā q̄dā
ꝯcedūt de ipa v̄tute fidei vt naturalit̄ p̄cedat ſpē ñ tē
pe. Uñ ⁊ recte ea ſola d̄r fūdamētū oīm v̄tutū ⁊ bono
rum operum. Non autē fundamentū eſt chari tatis.
quia non ipſa charitatis. ſed charitas ipſius virtutis
fidei cā eſt. Charitas ei cā ē ⁊ mr̄ omniū v̄tutū. Que
ſi deſit. fruſtra habent̄ cetera. Si āt aſſit. habēt̄ oīa. Ca
ritas enī ſp̄ūſſanct⁹ ē vt in ſupioꝛib⁹ p̄taxatū ē. Ipa ē ḡ
cā oīm v̄tutū. nō ipſius aliq̄ v̄tutū cā ē. q̄ oīa munera

Quare d̄r ſola fides fundamē tum.

Aug. ſr Job.

excellit. Uñ Augu. Reſpice ad munera eccl̄ie. ⁊ vni
uerſ excellēti⁹ charitatiſ mun⁹ cogſces. q̄ vt oleū nō p̄t
p̄mi in imo. ꝭ ſuperexilit. Nō ḡ ei⁹ cā vł fūdamētū fides

vel ignē. ⁊ h̄ mō ñ h3
q̄s noticiā de charita
te q̄ eſt i ſe. nec de grā
g̃tū faciente. q2 neſcit
eam diſcernē a dono
grē gratis date ꝓpter
ipſius mētis obnubi/
lationē ex fantaſma/
tū inuolutōe. S3 nec
adhuc iſtđ ſufficit. q2
nō ſolū cognoſcit q̄s
hñs fidē ip3 hītū ſcia
noticie. ſed etiā diſcre
tōnis ⁊ cognitōis. diſ
cernit enī ipſum ab
alijs hītibus v̄tutum
Et ꝓpterea alit̄ dōm
ꝙ cognitio q̄ aīa co/
gnoſcit illud qđ h3 in
ſe ē cognitio cuiuſdā
expientie. ꝑ h̄ enī co/
gnoſcit aliq̄s ſe habē
fidez. dū ad ſeipm in/
troꝛſus ingrediēs ex/
perit̄ vtrū ſit ꝓmpt⁹
ad credendum. ſic de
alijs hñtib⁹ v̄tutū et
alijs oīb⁹ q̄ latent in/
troꝛſus. Qm̄ ḡ aīa nō
pōt hr̄e expientiā niſi
de eo qđ eſt in p̄tāte
ſua. ⁊ idō de eo qđ re
ſpicit actū aīe. cū expi
entia dicat vſum ali/
cui⁹ potētie. hinc ē ꝙ
qñ aliq̄ ſt̄ in aīa ita ꝙ
reddūt ei⁹ potentiam
habilez ad aliqđ op⁹
vel circūſtāt alicui opi iteriori. talia p̄nt ꝯgnoſci ab ipa aīa certitudinalr̄. Uñ ſi aliq̄s ē habilis ad aliqđ op⁹.
certiſſime ſe nouit hr̄e illū habitū. ſicut fidelis hītū credendi. ⁊ amās hītū amādi. Et ſic de ceteris. Qū vero
aliq̄ ſic ſunt in aīa ꝙ ipa p̄ncipalr̄ nō reſpiciūt vſum alicui⁹ potētie. ſicut caracter. vel ſicut defoꝛmitas culpe
p̄terite. vel q̄ ſunt ſupra p̄tāte ipſius aīe. ſicut grā inq̄tū reddit acceptū deo. ⁊ charitas ſilr̄. q2 a talib⁹ nō pōt
aīa hr̄e expientiā. nec pōt hr̄e certā noticiā. idō cū d̄r ꝙ illa q̄ ſunt eēntialr̄ in aīa certitudinalr̄ cognoſcant̄. h̄
intelligit̄ de illis de q̄bus p̄t ſumere aīa certū expimentū. de his aūt de q̄bus nō p̄t ſumere certū expimentu3
niſi ꝑ coiecturā. nō cognoſcit niſi coiecturādo. Et qm̄ de fide ſm ꝙ reddit habilē ad credendu3 certiſſia pōt
hr̄i expientia. ſm aūt ꝙ ſuū credē eſt deo acceptū. certa expientia hr̄i nō p̄t. ꝭ ſolū coiectura. hinc eſt ꝙ fides
q̄tū ad hītū ſubſtratū certiſſime videtur ab aīa. inq̄tū aūt ē foꝛmata nō cognoſcit̄ ꝑ coiecturā. ⁊ ſic eſt alijs
ꝯnexa. Et ꝑ h̄ p3 rñſio ad illud qđ obr̄ de charitate ⁊ grā. Ad illud qđ q̄rit̄ de ſufficiētia illoꝝ modoꝝ. dōm 6
ꝙ modi vidēdi p̄nt dupl̄r diſtingui. vel a p̄te v̄tutis cognoſcētis. cū illa ſit triplex. ſ. ſenſitiua exterioꝛ. imagi
natiua. ⁊ intellectiua. ſic triplex diſtinguit̄ viſio. ſc3 coꝛpal̄. imagiatiua. ⁊ intellectual̄. Si aūt a p̄te medij tūc
ſex ſunt d̄ñe q̄rū ſufficiētia p3 ſic. Om̄e enī qđ v̄r ab aīa. aut videt̄ ꝑ ſui eēntiā. aut videt̄ ꝑ ſui ſpēm. aut v̄r
ꝑ rē aliā ab ipſa ſimpl̄r differēte. Si ꝑ ſui eēntiā v̄r. ſic ē vn⁹ modus q̄ ponit̄ ſexto loco. Si ꝑ ſui ſpēm. h̄ pōt
eſſe tripl̄r. Nā illa ſpēs aut ē oīno cocreta materie. aut abſtracta. aut p̄tim ꝯcreta p̄tim abſtracta. Cocreta
eſt. ꝓut app̄hendit̄ a ſenſu exterioꝛi. licet ſit ibi aliq̄ abſtractio. Simpl̄r abſtracta ꝓut app̄hendit̄ ab intelle
ctu. Medio mō ꝓut app̄hendit̄ ab imagine. ⁊ ſic ſunt tres p̄mi modi. Si aūt res h3 cognoſci ꝑ rem ab ipſa
differētē. hoc p̄t eē dupl̄r. Aut q2 ꝯpat̄ ad ipam ſub rōne ſilis. aut in rōne effect⁹. Et ſic duo ſunt modi. vic3.
q̄rtus ⁊ q̄ntus. Et ſi tu obijcias ꝙ aliq̄d pōt ꝯpari ad alterū in rōne diſpati vel in rōe ꝯrij. dōm ꝙ nec diſpa
tum nec ꝯrū facit cognoſcere aliq̄d niſi inq̄tū innuit aliquē modū in rōne ſilis. Uñ q̄ cognoſcit ꝙ albū diſ
gregat. ꝑ ꝯñs cognoſcit ꝙ nigrū cogregat. q2 ſilr̄ ſe h3 oppoſitū ad oppoſitū. ſicut ꝓpoſitum ad ꝓpoſitum. 7
c ¶ Probat̄ futura reſurrectio ⁊c. Contra. h̄ videt̄ potius ad oppoſitū q̄ ad ꝓpoſitū. Si enī ꝓbat̄ iſtud qđ
credit̄ ꝑ auctē patrū. tūc videt̄ ꝙ fides nō ſit argumentū. imo potius ꝯcluſio. ḡ ſi fides ē argumentū. videt̄
ꝙ nō recte dicat ꝙ reſurrectio ꝓbat̄ ꝑ fidē patrū. Itē ſi locus ab auctē ē incertiſſim⁹. ⁊ fides trahit funda
mentū a loco ab auctē. ḡ videt̄ ꝙ fides ē incertiſſima. R̄. dōm ꝙ ſm aliq̄s verbum mḡri intelligi p̄t de fide
acq̄ſita ex inſpectōe ſcp̄turaꝝ. nō aūt de illa q̄ eſt inſpirata. ⁊ q̄ numerat̄ int̄ ſp̄ūalia chariſmata. Sed illud

nō ſatiſfacit. quia mgr̄ hoc dicit ad exponendū illā diffinitionē quā apl's aſſignat. ⁊ conſtat q̄ apl's loquit̄ de fide formata. Et ꝓpterea dōm ē alit̄ ſm q̄ mgr̄ dicit illud qd̄ credit̄ per fidē. p ipam fidē ꝓbat̄. Ipm eni qd̄ credit̄ ꝓbat̄ p auctē. auctas aūt nullius ē efficacie in ꝓbando niſi p fidē. ⁊ ita tota firmitas argumēti ad fidem redit. Vn̄ ſi aliq̄s q̄rat vtrū reſurrectio ſit futura. ꝓbat̄ q̄ ſic p auctes ſacre ſcpture ⁊ p verba ꝓphetarū qui ita dixerūt. Sed ſi q̄rat vlterius vt ꝓbem ei q̄ ipſi verū dixerūt. rn̄debit̄ ei q̄ ſcim⁹ ipſos verum dixiſſe.

q̄ a ſpūſctō illuminati fuerūt. ⁊ ita certificati fuerūt p fidē quā a deo accepert. ⁊ nos certificamur de eorū certificatione p fidē quā ab ipſo deo accepim⁹. Et ſic pꝫ q̄ expoſitio mgr̄i bona eſt. q̄ p h̄ nō vult dicere q̄ fides ꝓbet̄ ſ magis q̄ fides ꝓbet. ita q̄ vere et ꝓprie dicatur ab apl'o argumentū.

eſt. Greg. tn̄ ſup Ezech. dicit. Q: niſi fides p̄us teneatur. nullaten⁹ ad ſpūalē amorē attingit̄. Nō eñ charitas fidē. ſ; fides charitatē p̄cedit. q: nemo pōt amare qd̄ nō crediderit ſicut nec ſperare. Sꝫ h̄ accipi pōt eē dictū de fide que v̄tus nō ē. Ipa eñ ſpem ⁊ charitatē frequēter p̄cedit. vel de actu fidei q̄ forte nālit̄ actum charitatis p̄cedit ſicut actū ſpei. Qd̄ v̄ba p̄miſſa diligent̄ notata innuūt. ⁊ ea etiā que addit dicēs. Niſi ea inq̄t q̄ audis credideris. ad amandū ea q̄ audis nō inflamaberis. Que tn̄ de nō viſis ē vt an̄ dixim⁹. Vn̄ Chriſ. Fides in aīa nr̄a facit ſubſiſtere ea q̄ nō videt̄ ō q̄b⁹ ꝓprie fides ē. De viſis eñ nō ē fides ſ; agnitio.

Grego.

f

Chriſ.

8 f ¶ Fides charitatē p̄cedit. Hoc videt̄ eē falſum. q: ſicut dicit Amb. Charitas eſt mr̄ v̄tutū ⁊ caput. ⁊ mr̄ p̄cedit illud cui⁹ eſt mr̄. Itē glo. ſup illud pſ. Noli emulari. dicit q̄ ſpes ē introitus ad fidē. g̊ videt̄ q̄ fides nō ſit p̄ma int̄ v̄tutes theologicas ſm q̄ dr̄ in lr̄a. Itē oēs v̄tutes ſimul infundunt̄. g̊ nō videt̄ q̄ repiat̄ in illis aliq̄s ordo. R̄. dōm q̄ eſt loqui de fide et alijs v̄tutib⁹ dupl'r. ſcꝫ q̄tū ad hitū ⁊ q̄tū ad actū. Si q̄tū ad hitū. ſic ē ibi ſimil'tas. Si q̄tū ad actū. ſic ē ibi nālis ordo. ꝓ eo q̄ actus fidei p̄ambulus eſt ad actū ſpei ⁊ charitatis. Nemo eni aliq̄d ſperat vel amat niſi illō

9 cognoſcat ⁊ aliq̄ mō credat. Ad illud qd̄ obr̄ q̄ charitas ē mr̄. dōm q̄ illud intelligit̄ q̄tū ad rōeꝫ merendi. Preterea charitas dr̄ eē mr̄ v̄tutū nō q: illas generet. ſ; q: illas fouet ⁊ nutrit vt ꝑueniāt ad ſtatū pfectōis. Ad illud qd̄ obijcit̄ de glo. dōm q̄ fides ibi nō accipit̄ ꝓ fide virtute vel ei⁹ actu. ſ; ꝓ illo qd̄ fidei ſuccedit. ſcꝫ ꝓ ipſa beatiſſima viſione.

Ad intelligentiā hui⁹ ptis incidit hic qd̄ circa duo. Primo eni q̄rit̄ de ipſa fide ſimpl'r dicta ſiue formata. Scd̄o v̄o q̄rit̄ de fide q̄dāmodo diminuta ſiue informi. Circa primū querunt̄ q̄nq̄. Primo querit̄ vtrū fides ſit v̄tus ꝓprie dicta. Scd̄o q̄rit̄ vtrū ſit in pte aīe affectiua vel cognitiua Tercio q̄rit̄ vtrū ſit v̄tus vna. Quarto q̄rit̄ vtrū ſit tante certitudinis q̄nte certitudis eſt ſcia. Quinto q̄rit̄ de notificatōe ipſius ab apl'o aſſignata.

¶ Queſtio. j. a

Vtrū fides ſit v̄tus. ⁊ loq̄mur hic de fide q̄ quis credit in deū. Et q̄ ſic oñdit̄. Qd̄ eſt p̄ncipiū nr̄e ſalutꝭ hꝫ rōem v̄tutis. ſ; fides ē hmōi ſm q̄ ſepe dr̄ i euangelio. Fides tua te ſaluū fecit. g̊ fides ē virt⁹. ¶ Itē qd̄ eſt p̄ncipiuꝫ purificatōis cordis hꝫ rōem v̄tutis. ſicut eni cor nō coinquinat̄ niſi p viciū. ſic nō purificatur niſi p v̄tutē. ſ; fides ē p̄ncipiū purificatōis cordis ſm q̄ dr̄ Act. xv. Fide purificās corda eoꝝ ⁊c. ¶ Itē ois hitus qui ē principiū diuine acceptionis hꝫ rōeꝫ v̄tutis. maxime cū reſpicit determinatū genus opis. ſ; fides eſt hmōi. ſm q̄ dr̄ ad Heb. xj. Sine fide ipoſſibile eſt placere deo. g̊ fides plenā ⁊ pfectā in ſe cōtinet rōem v̄tutis. ¶ Itē qd̄ directā hꝫ ꝯrietatem ad viciū ⁊ pctm̄ virt⁹ eſt. ſ; fides ē hmōi. qm̄ directe opponit̄ hereſi ⁊ infidelitati q̄ ſunt vicia et pctm̄. g̊ fides ē virtus ꝓprie dicta. ⁊ hoc ipm pt ꝓbari expſſe p auctē auguſtini in lr̄a. ¶ Sed ꝯ. In eodeꝫ genere ſunt extrema ⁊ mediū ꝓ eo q̄ participat nām extremoꝝ. Sꝫ fides eſt mediū int̄ opinionē ⁊ ſciam. ſicut dicit mgr̄ Hug. in li. de ſacris. vbi dicit. q̄ fides ē certitudo de reb⁹ abſentib⁹ ſupra opinionē ⁊ infra ſciaꝫ ꝯſtituta. Si g̊ nec opinio nec ſcia ē in genē virtutis. neceſſario ſequi videt̄ q̄ nec fides in genē virtutis cōtineat̄. ¶ Itē hitus diſtinguūt̄ p actus. ⁊ actus p

obiecta. In hoc aūt diſtinguit̄ virt⁹ ⁊ ſcia ſm ph̄m q̄ virtus ē in bonū. ⁊ ſcia ē in verū. ſ; fides ē in verū ſub rōne veri. g̊ fides nō eſt in genē virtutis ſ; magis in genē ſcie. Q: aūt fides ſit in veꝝ ſub rōne veri. pꝫ qm̄ fidei ē aſſentire p̄me veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup oia. ¶ Itē vitupabile ē oi hn̄ti vſum rōnis velle aliquid ſine rōne. ſ; fides q̄ credim⁹ in deū nō req̄rit rōem. g̊ talis fides vitupabilis eſt. ſed nihil qd̄ eſt vitupabile hꝫ rōem virtutis. g̊ vbi ē fides nō pōt eē virtus i nobis. ¶ Itē q̄to aliq̄s actus ē rōnabilior tanto ē virtuti ꝓximior. g̊ credere p rōem cogentē plus ſpectat ad virtutē q̄ credere abſq; rōe. Si g̊ credulitas quā quis hꝫ per violentiā rōnis nec eſt virtus nec actus virtutis. multo fortius videt̄ q̄ ipſa fides q̄ rōeꝫ nō ſequit̄ nec rationi innitit̄ careat pfectione virtutis.
¶ R̄. dōm q̄ abſq; dubio ipa fides q̄ in deum credimus nō tm̄ eſt virtus. verū etiā auriga virtutum. ſicut de prudentia dicit Bern̄. ad Eugeniū. Virt⁹ q̄dē eſt. qm̄ in ea ꝯſiſtit rectitudo vite ſm regulā iuſticie. Iuſtū eñ eſt vt intellect⁹ nr̄ ita captiuet̄ ⁊ ſbiaceat ſumme veritati ſicut affectus nr̄. Sꝫ ſubiacere ſumme bonitati nō pōt aīa recta niſi intellectus ſumme veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup oia aſſentiat. ⁊ affect⁹ ſūme bonitati adhereat. Hanc autē rectitudinē nō hꝫ q̄s nolens ſed volens. nemo eni plus credit deo q̄ ſibi. niſi p h̄ q̄ vult intellectū ſuū captiuare in obſequiū xp̄i. Si g̊ captiuatio intellectus in obſequiū ſumme veritatis ſpectat ad rectitudinē vite. voluntas qua quis vult ſe captiuare eſt voluntas recta. ⁊ hitus q̄ mediāte ad hoc expedit̄ ⁊ adiuuat̄ facit ad rectitudinē voluntatis. g̊ ſi iuſticia nō ē aliud q̄ voluntatis rectitudo. ⁊ fides nō eſt aliud niſi hitus q̄ intellectus nr̄ voluntarie captiuat̄ in obſequiū xp̄i. reſtat q̄ habitus fidei ſpectat ad rectitudinē vite ſm regulam 10

iuſticie. ⁊ ideo habꝫ in ſe rõem virtutis vere ⁊ ꝓprie.
Nec ſolũ hꝫ in ſe rõem virtutis vere. ſ; mag' aurige
virtutũ q̃rũlibet tã theologicaꝝ viꝫ q̃ cardinaliũ.
Sine fide enim non eſt cognitio ſummi ⁊ vere boni.
ſine cognitione autẽ ſummi ⁊ vere boni non poteſt
eſſe expectatio ⁊ dilectio. Cognitio eñ ꝑambula eſt
⁊ dirigit affectũ ad expectandũ ⁊ ad deſiderandũ. et
iõ neceſſario fides ſpem ⁊ charitatẽ p̃cedit tanq̃ re-
gula ⁊ auriga ipſarũ. Rurſus ſine cognitõne ſummi
boni nõ põt eẽ recta intẽtio. Hoc eñ ſolũ fit recta in
tentione qḋ fit ad honoꝛeꝫ ⁊ gloꝛiã dei. ſine vo recta
intẽtione null' act' virtutis recte incedit. Qm̃ ĝ ha
bitus fidei ẽ q̃ mediãte ſũmũ bonũ a mẽtibus nr̃is
ꝯgnoſcit᷑. hinc eſt ꝙ fides dirigit noſtrã intẽtionẽ. et
ꝑ hoc regula ẽ oĩs oꝑationis bone. ⁊ oĩs ꝟtutis me-
ritoꝛie. Et iõ nõ tm̃ dꝫ dici virtus gratuita. ſed etiaꝫ
virtutũ gratuitaꝝ regula ⁊ auriga. Et ꝯcedende ſũt
11 auctes ⁊ rões q̃ ſt ad iſtã ꝑtẽ. ¶ Ad illud vo qḋ pri-
mo obĩ in ꝯ̃riũ ꝙ fides tenet mediũ int᷑ ſciam ⁊ opi-
nionẽ. dõm ẽ ꝙ fides aſſignat᷑ q̃ſi mediũ int᷑ ſciam ⁊
opinionẽ ab hug. nõ q: conficiat᷑ ex illis duob' ſicut
mediũ ꝯficit᷑ ab extremis. ſed q: mediũ locum tenet
q̃tũ ad gradũ certitudinis. eſt eñ mag' certa q̃ opi
nio. ⁊ min' q̃ ſcia ſicut videbit᷑ infra. de hoc aũt me-
dio nõ ẽ neceſſe ꝙ ſit in eodẽ genere ꝓprimo cũ extre
mis. Poſſet etiã dici ꝙ hoc nõ hꝫ neceſſitatẽ in mo-
rib'. ꝓ eo ꝙ mediũ reꝑit᷑ in genere virtutis. ⁊ extre-
12 ma ſunt in genẽ vicioꝝ. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ ſcia di
ſtinguit᷑ in hoc a virtute ꝙ ipſa ẽ in verũ ⁊ virtus in
bonũ. dici põt ꝙ ph̃s loquit᷑ ibi de virtute ꝯſuetudi-
nali q̃ ꝯſiſtit circa actões ⁊ paſſiões. de q̃ dicit ꝙ ꝟt'
ẽ in paſſionib' ⁊ oꝑationib' optioꝝ oꝑatiua. ⁊ hmõi
virt' oꝛdinat in his q̃ ſt ad finẽ. De ꝟtute aũt intelle
ctuali cuiuſmodi ẽ ſapia ⁊ intelligentia q̃ oꝛdinat in
ip̃m finẽ nõ hꝫ veritatẽ. ⁊ hoc mõ fides ẽ virtus. nõ
mõ p̃miſſo. Sꝫ hic modus dicẽdi videt᷑ eẽ calũnio-
ſus in h̃. ꝙ nõ tm̃ de virtute ꝯſuetudinali verũetiã
de oĩ alia virtute ſub rõne virtutis videt᷑ poſſe hec
d̃ria aſſignari reſpectu ſcie. Et ꝓpterea dõm ẽ ꝙ alit᷑
verũ ẽ obiectũ fidei. alit᷑ obiectũ ſcie. Scie inquã ob
iectũ ẽ. q: eſt veꝝ viſum. Fidei aũt eſt obiectũ q: eſt
veꝝ. verũ inq̃ nõ viſũ ſed ſalutiferũ. Quia eñ ẽ nõ
viſũ requirit᷑ ad ip̃m cognoſcendũ alius hitus q̃ ſit
hitus ſcie. Quia ſalutiferũ. iõ hit' ille ad ſalutẽ oꝛdi-
nat ⁊ ad vitã beatã. ⁊ iõ hꝫ rõem virtutis cõpletam.
Et ſic pꝫ ꝙ nihil impedit q̃n fides poſſit eſſe in verũ
⁊ tñ nihilomin' eẽ virtus. ꝓ eo ꝙ alio mõ eſt in veꝝ
q̃ ſcia ſm̃ duplicẽ ꝯditionẽ p̃aſſignatã. Eſt eñ in ve
ritatẽ nõ viſã ſed veritatẽ ſalutiferã. Quia eñ nõ vi
ſa ẽ credit᷑ volũtarie. Quia aũt nõ ſolũ ñ viſa. ſ; etiã
ſalutifera. credit᷑ volũtarie ⁊ meritoꝛie. q̃ duo aliena
ſunt a ſpeculatõne ſcie. Vñ ⁊ veritas in q̃ ẽ fides eſt
veritas ſm̃ pietateꝫ. q̃ quidẽ nota eſt catholicis. ſed
13 ignota fuit ph̃is. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ credere ſine
rõne ẽ vituꝑabile. dõm ꝙ illud veꝝ eſt vbi auctas
nõ ſupplet locũ rõnis. Vbi vo auctas locũ ſupplet
rõnis nõ ẽ vituꝑabile ſꝫ valde cõmẽdabile. Sic aũt
eſt in fide. Qm̃ ⁊ ſi nõ aſſit intellectui ip̃ius creden-
tis rõ ꝓpter quam debeat veritati aſſentire. adeſt tñ
ſũme veritatis auctas q̃ coꝛdi ſuo ſuadet. quã etiaꝫ
ſũmã veritatẽ ſcim' mentiri nõ poſſe. ⁊ iõ impiũ eſt
ei nõ credẽ. ꝓpterea hoc nõ tollit imo potius cõfert
14 fidei eẽ virtutẽ. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ quãto aliq̃d eſt
magis rõnale tanto magis ꝯſonat virtuti ꝑfecte. di-
cendũ ꝙ rõnale dĩ aliq̃d dupli᷑ aut q: cõſonũ ẽ rõni
eleuate ⁊ illuſtrate a lumine veritatis ſupne. aut q:
cõſonũ eſt rõni ꝯuerſe ad cognitionẽ ſenſibilem. Si
primo mõ dicat᷑ rõnale. nõ hꝫ inſtantiã. Si ſcḋo mõ
dicat᷑ rõnale. falſitatẽ hꝫ. qm̃ frequẽter rõ ad ſenſibi-
lia ꝯuerſa iudicat eẽ vera q̃ ſunt falſa. ⁊ eẽ bona que
ſunt mala. ⁊ ecõuerſo. Vñ nõ nulla vident᷑ ſibi irrõ-
nabilia q̃ ſunt valde rõnabilia. ſicut pꝫ. q: nõ nulla
vident᷑ irrõnabilia ph̃is q̃ tñ vident᷑ valde rõnabi-
lia xp̃ianis. vt oĩno cõtinere. ⁊ oĩno mẽdicare. ⁊ ſilia
Et q̃tũ p̃cellit iudiciũ viri iudiciũ pueri. tantũ pre-
cellit iudiciũ viri xp̃iani iudiciũ viri' ph̃i. ⁊ iudicium
rõnis ſurſũ ꝯuerſe. iudiciũ rõis ad inferioꝛa depſſe.
⁊ iõ hoc nõ ip̃edit fidẽ eſſe virtutẽ. q: credit aliq̃ que
vident᷑ eẽ irrõnabilia hoĩ. Aliq̃ñ eñ ſunt rõnabilia
homi ſpũali. et hoc facit ad rõem virtutis vt credat
ſine rõne. Si eñ crederet ꝑ rõem cogentẽ. illa credu
litas nõ eſſet volũtaria ſed neceſſaria. ⁊ ſic nõ eẽt vir
tuoſa nec meritoꝛia. ſicut meli' manifeſtabit᷑ infra.

¶ Queſtio. ij. b

Utruꝫ fides ſit in ꝑte aĩe cognitiua an affectiua. Et
ꝙ ſit in ꝑte cognitiua videt᷑ primo ꝑ Aug. q̃ ſic diffi
nit credere in libro de p̃deſtinatione ſctõꝝ. Credere
eſt cogitare cũ aſſertione. ad illã ĝ vim ꝑtinet credẽ
ad quã ꝑtinet cogitare. ſꝫ cogitare ẽ potentie cogni-
tiue. ĝ ⁊ credere. Si ĝ in illa potẽtia ẽ fides cui' act'
eſt credẽ. videtur ꝙ fides ſit in ꝑte anime cognitiua.
¶ Itẽ ad Rom. x. Fides ẽ ex auditu. ibi gloſa. i. dat
intellectũ dñ de auditis mentẽ illuſtrat. Si ĝ fides ẽ
ꝑ auditũ. ⁊ fides illuminat mentẽ. ⁊ tã audire q̃ illu
minari ſpectat ad partẽ aĩe cognitiuã. videt᷑ ꝙ fides
ſit in ꝑte aĩe cognitiua. ¶ Itẽ refoꝛmatio imaginis
fit ꝑ tres virtutes theologicas. ſꝫ imago nõ tm̃ con-
ſiſtit in potẽtia affectiua. verũ etiã in potẽtia cogni-
tiua. ĝ neceſſe eſt ꝙ aliq̃ virtus theologica refoꝛmet
potentiã cognitiuã. nõ eſt aũt aliã dare niſi fidẽ. ſi ĝ
virtus ẽ in ea potentia quã refoꝛmat. videt᷑ ꝙ fides
ſit in potẽtia cognitiua. ¶ Itẽ in eadẽ vi eſt virtus
gratuita. ⁊ dos illi ſuccedẽs in gloꝛia. ſꝫ viſio q̃ ſucce
dit fidei ẽ in potentia cognitiua ſicut manifeſtũ eſt.
ergo ⁊c̃. ¶ Itẽ in illa potentia aĩe eſt virtus tanq̃ in
ſubiecto circa cui' actum explicat difficultatẽ. hitus
eñ in ea potentia collocat᷑ ad cui' opus habilitat.
Si ĝ ꝑ fidẽ captiuat᷑ intellectus in obſequiuꝫ xp̃i. ĝ
fides expedit actũ ipſius potẽtie intellectiue. eſt er-
go in ipſa tanq̃ in ſubiecto. ¶ Sed ꝯ̃. Tullius diffi
niens virtutẽ dicit ꝙ virtus ẽ hitus voluntarius. ĝ
ſi fides ẽ virtus. eſt hitus voluntarius. ſꝫ habitus vo
luntarius ẽ in voluntate tanq̃ in ſubiecto. ĝ ⁊ fides.
¶ Itẽ Aug. de moꝛibus eccl̃ie virtutẽ diffiniens di-
cit. ꝙ virtus nõ eſt aliud q̃ amoꝛ oꝛdinatus. ĝ ſi oĩs
virtus eſt amoꝛ eſſentialit᷑ loquẽdo. omis virtus eſt
in ea potẽtia cui' eſt amare. ſed hoc eſt potẽtie affe-
ctiue nõ cognitiue. ĝ oĩs virtus ẽ in potentia affecti
ua. ¶ Itẽ mgr̃ Hug. in li. de ſacris dicit ꝙ in affectu
fidei ſb̃a reꝑitur. ſed in ea potentia ẽ virtus tanq̃ in
ſubiecto ꝓpꝛio in quo reꝑitur eius ſb̃ſtantia. ſi ergo
hec eſt potentia affectiua. videt᷑ ⁊c̃. ¶ Item in nulla
potẽtia eſt virtus fidei q̃ poſſit cogi. quia ſicut dicit
Aug. cũ cetera poſſit hõ nolens. credẽ nõ põt niſi vo
lens. ſed potentia cognitiua põt cogi. ĝ fides nõ põt
eſſe in potentia cognitiua. ⁊ eſt in potẽtia cognitiua
vel affectiua. ĝ ⁊c̃. ¶ Itẽ in illã potẽtia eſt virtus ſi-
cut in ſubiecto q̃ eſt principiũ actus ⁊ oꝑationis illi

virtuti debite. ſꝫ nullus aſſentit veritati nõ viſe niſi
qꝛ vult. g̃ ſi principiũ actus credendi hꝫ ortũ a volun
tate. neceſſe ē fidē eē in ea tanꝙ in ſubiecto ꝓprio. Si
tu dicas ꝙ ſimul ē in intellectu ⁊ affectu. Contra h̄
eſt. qꝛ vnus habitus ſimplex nõ põt eē in duab⁹ poten-
tijs. ſed cognitiua ⁊ affectiua ſunt diuerſe potētie ſi-
cut oñſum ē ſupra in ſcd̃o libro. g̃ ſi fides eſt habit⁹
vn⁹. nõ põt eē ſimul et ſemel in illis potētijs duabus
Et iteꝝ ꝑ hoc nõ ſoluit̃. qꝛ adhuc reſtat qđ in q̄ illaꝝ
potentiaꝝ ſit ṗmo et ṗncipalr̃. qꝛ qđcunqꝫ hoꝝ det̃.
vident̃ obuiare rõnes q̄ ſunt ad oppoſitã partem.
15 ¶Rñ. ad ṗdictoꝝ intelligentiã ꝙ circa hoc diuerſi
diuerſa ſenſerũt. Quidã eñ dicere voluerũt ꝙ fides
eſt in potentia cognitiua. ⁊ in intellectu ſpeculatiuo
ſm ꝙ eſt ſpeculatiuus. Et rõ coꝝ eſt iſta. qꝛ intellect⁹
ſpeculatiuus dr̃ eſſe ille q̄ tendit in veꝝ ſub rõe veri.
fides aũt facit intellectũ credere articulos. nõ qꝛ bo-
nos. ſꝫ qꝛ veros. ita eñ q̇s credit dãnationē maloꝝ
ſicut glorificationē bonoꝝ. Et iteꝝ. Charitas ⁊ fides
diſtinguunt̃ in obiecto q̄tũ ad rõneꝫ motiui. et qm̃
charitas tendit in deũ ſub rõne boni. neceſſe eſt ꝙ fi-
des tendat in deũ ſub rõe veri. vñ aſſentit̃ ſumme ve
ritati nõ qꝛ bonitas ſed qꝛ veritas. Qm̃ g̃ intellect⁹
ſpeculatiuus recipit verum ſub rõne veri. hinc eſt ꝙ
dixerunt fidē eſſe in intellectu ſpeculatiuo inq̄tũ eſt
ſpeculatiuus. Nec obſtant his verba phoꝝ. qꝛ ipſi
de veritate fidei nihil intellexerũt. Alijs aũt alit̃ vi-
detur eē dõm. vicꝫ. ꝙ fides eſt in intellectu practico.
Intellectus eñ practicus dr̃ eē intellectus extēſus
ſm ꝙ vult phs ꝙ intellect⁹ ſpeculatiuus extenſione
16 fit practicus. Contingit aũt intellectũ extendi tripl̃r
Vel ꝑ ꝯiunctionē ſui cũ affectione a q̄ inclinat̃. Vel
ꝑ ꝯiunctionē ſui cũ affectione ad quã inclinat. Vel
ꝑ ꝯiunctionē ſui cũ opatione quã dirigit et regulat.
Oibus aũt his modis ꝯtingit fidē poni in intellectu
extenſo ſiue practico ſm varios ipſius fidei ſtatus.
Nã fides ſimpl̃r dicta ſiue ſit informis ſiue formata
q̄ facit hominē credere deo in his q̄ nõ videt. ē in ipo
intellectu inq̄tũ inclinat̃ ab ipſa volũtate. nõ eñ cre
deret niſi vellet. Fides aũt formata q̄ quis credit in
deũ ē i ipſo intellectu inq̄tũ inclinat affectũ. Ad hoc
eñ ꝙ aliq̇s credat in deũ ꝑ fidē formatã. oportet vt
in ipm amãdo tendat. ſm ꝙ hr̃ in lr̃a. Fides aũt ꝑ-
fecta de q̄ dicit apl̃s ꝙ eſt opans ꝑ dilectionē. illa q̄-
dem eſt in ipſo intellectu inq̄tũ mediãte affectu diri
git opus. Et ſic pꝫ ꝙ ſm iſtos fides eſt in intellectu
practico ſiue extenſo. ſm diuerſos ipſius fidei ſtatus.
ſiue intellectus practicus dicat̃ ꝓprie ſiue cõiter. ſiue
magis ꝓprie. ſm ꝙ magis et magis habet extendi.
Ratio aũt q̄ mouet iſtos hoc ponere nõ ſolũ eſt ver
bum phi q̄ dicit ꝙ virtutes ſunt in intelligentia pra-
ctica. ſed etiã ipſa rõ recta q̄ dicit ꝙ virtus nõ poteſt
eſſe niſi habitus voluntarius. cuꝫ circa ipſam conſiſtat
laus et meritũ. ⁊ iõ impoſſibile eſt ꝙ virtus fidei ſit
in intellectu niſi inquantũ intellect⁹ iungit̃ affectui.
Intellectus aũt iunctus affectui et ipſi ꝑmixtus dr̃
eſſe intellectus extenſus. vel intellectus practicus. ⁊
ideo dixerũt iſti fidē eſſe in practico intellectu. Re-
ſtat adhuc terci⁹ modus dicēdi vicꝫ ꝙ fides nec eſt
oĩno in potentia cognitiua. nec oĩno in potentia af-
fectiua. ſed quodãmõ in hac. quodãmõ in illa. Et h̄
eſt qđ dicit mgr̃ Hugo de ſctõ victore in libro de ſa-
cramentis. duo inq̇t ſunt in q̄bus fides conſiſtit. co-
gnitio vicꝫ et affectio. In affectu quidē ſba fidei re-
peritur. in cognitõne vo materia. Rõ autē q̄ mouet
ad hoc ponendũ eſt ꝙ actus volũtatis eſt eſſential̃
ipſi fidei. nunꝙ eñ eſſet virtuoſum credere niſi eſſet
voluntariũ. Unde etiã Aug. dicit. ꝙ virtus non eſt
aliud ꝙ amor ordinatus. Si g̃ fides ē virtus. reſpi-
cit actũ voluntatis vt ſibi eſſentialē. g̃ et circa illam
hꝫ eſſentialit̃ ꝯſiſtere. Ruſus. qꝛ ipſi fidei cognitio
eſſentialis ē. ⁊ illuminatio ꝑ quã intellectus dirigit̃
in ſummã veritatē ei ſubijcit̃. iõ ipſa fides eſſentialr̃
reſpicit actuꝫ rõnis. ⁊ ꝓpterea dicunt illi q̄ ſunt hui⁹
poſitionis fidē eſſe nõ tm̃ in rõne ſed etiã in volunta
te. cũ vtrũqꝫ actũ reſpiciat eſſentialit̃. Quia vo act⁹
rõnis reſpectu actus volũtatis eſt mãlis. cũ rõ indi
netur a volũtate. ideo etiã dixerũt ꝙ in rõne mate-
ria fidei repit̃. in affectõe vero ſba. Oẽs aũt hij mo-
di dicendi a magnis clericis ſũpſerunt initiũ. et qui-
libet eoꝝ hꝫ ſatis rõnabile fundamentuꝫ. Et ſi quis
recte intelligat. inueniet quēlibet eoꝝ hr̄e aliq̇d ve-
ritatis. Ut aũt hec planius fiant aſcendendũ eſt al-
tius ad videndũ ſubiectum virtutis in generali. qđ
quidē intueri poſſum⁹ ſatis plane q̄buſdã ṗſuppoſi
tis. Uirtus eñ eſt ſm quã ꝯſiſtit laus et meritũ. ſi-
cut culpa ſm quã attendit̃ vituperiũ ⁊ demeritum.
Uirtus etiã eſt habitus reddens potentiã facilē reſpe-
ctu alicui⁹ actus. Si g̃ virtus principiũ eſt laudis et
meriti. neceſſariũ eſt eã poni in illa potētia q̄ eſt ṗn-
cipiũ primũ opis laudabilis ⁊ meritorij. Nã ſi pone
retur in potētia inferiori. tũc virtus potētie natural̃
imparet virtuti ꝯtuite. Si g̃ li. ar. ṗncipiũ eſt meriti
⁊ demeriti. neceſſe ē oēm vtutē; li. ar. poni. Ruſus.
cũ habit⁹ ſit in ea potētia circa cui⁹ actũ explicat dif-
ficultatē. ⁊ virtus ſit habitus. neceſſe eſt eã reperiri
in ea potentia ſicut in ſubiecto quã ad opus habili-
tat. Qm̃ g̃ quedã virtutes explicant actus rõnalis.
quedã actus ꝯcupiſcibilis. quedã actus iraſcibilis.
ideo quaſdã neceſſe ē poni in rõnali. quaſdã in con-
cupiſcibili. quaſdã in iraſcibili. His ṗſuppoſitis fa-
cile eſt videre q̇d eſt ſubiectũ fidei. Si eñ fides vir-
tus ē circa quã ꝯſiſtit laus ⁊ meritũ. neceſſe ē ꝙ ipſa
in libero arbitrio ponat̃. Ruſus. ſi fides habitus ē
ꝑ quē intellectus captiuat̃ in obſequiũ xpi. ⁊ innitit̃
veritati prime ꝓpter ſe. ⁊ hoc mõ dr̃ intellectus quo
dãmodo ſpeculatiuus. neceſſe eſt ꝙ habitus fidei q̄-
dãmodo ſit in intellectu ſm ꝙ hꝫ rõem ſpeculatiui.
Et qm̃ intellectus nõ habilitat̃ ad aſſentiēdum ipſi
veritati prime ſm ſuũ iudiciũ ſed ſm voluntatis im
periũ. ideo fides nõ reſpicit intellectũ tanꝙ pure ſpe
culatiuũ. ſed neceſſariũ eſt ꝙ ipſa ſit in ipſo intelle-
ctu ſm ꝙ eſt quodãmõ extenſus ⁊ ab affectu incli-
natus. Ruſus. qm̃ ipm velle credere. eſt eſſentiale
ipſi fidei. hinc eſt ꝙ habitus ille nõ tm̃ reſpicit intel-
lectũ vt ſpeculat̃ ſummã veritatē. nec etiã inclinat̃
ab affectu. ſed etiã ipſum affectũ. Ex his pꝫ ꝙ nõ eſt
repugnantia inter ṗdictas poſitiones. ſi q̇s recte in
telligat. imo ex oĩbus quaſi colligit̃ vna veritas inte
gra. qm̃ fides vt eſt virtus eſt principiũ meriti. ⁊ re-
ſpicit liberũ arbitriũ vt ſubiectũ. Inq̄tũ vo habitus ē
quodãmõ reſpicit intellectũ ſpeculatiuũ ⁊ eius actũ
q̄ eſt credē veꝝ. Quia vo quodãmõ intellectũ exten
ſum ⁊ eius actũ qui eſt credere volũtarie. ſiue credē-
do in deũ tendere. quodãmõ ipm affectũ ⁊ eius actũ
q̄ eſt velle aſſentire ei ad qđ rõ de ſe nõ põt attingere
Si tu obijceres ꝙ iſta nõ pñt ſimul ſtare. qꝛ cũ fides
ſit habitus ſimplex. ⁊ vnus habit⁹ ſimplex ſit in vna po-

tentia tanq̄ in ſubiecto. nō videt̄ ꝙ poſſet oēs illas
17 potentias tanq̄ vnum ſubiectū reſpicere. Ad hoc di
cendū ꝙ nihil impedit vnā ⁊ eandē virtutē dicē eſſe
ſimul in libero arbitrio. ⁊ rōne. ⁊ voluntate. Quia ſi
cut in ſcdo libro oſtenſum fuit libe. arbi. nō dicit po
tentiā diſtinctā a rōne ⁊ voluntate ſm rem ⁊ eſſen-
tiam. imo ſm ꝙ vult btūs Aug⁹. liberū arbitriū com
plectitur tres potentias. ſcꝫ iraſcibilē. ꝯcupiſcibilem.
18 ⁊ rōnalem. Et ideo nullum incōueniens eſt ꝙ vna
queqꝫ virtus q̄ reponit̄ in vna iſtarū potentiarꝫ ſm
ꝙ habitus. in libero arbitrio reponat̄ ſm ꝙ virtus
⁊ meriti principiū. Similr̄ nullū eſt incōueniens po
nere vnū habitū eſſe in rōne ⁊ voluntate. ita ꝙ vnaꝫ
illarꝫ potentiarū reſpiciat ꝗtū ad actū materialē. al-
teram ꝗtū ad actū formalē. Sicut patet ꝙ habitus
ſcie quo ad quid reſpicit memoriā. ſcꝫ quo ad reten-
tionē ſpeciei. ⁊ quo ad quid intelligentiā. ſcꝫ quo ad
facilitatē cōuerſionis. ⁊ tn̄ dr̄ vnus habitus ſimplex
Quis eīn potētie diſtincte ſint. nihilominus tn̄ con
tinuari habent in vno ſubiecto. rōne cui⁹ pōt eſſe in
eis vnitas ꝓprietatis. ſicut vna ſanitas ponit̄ eſſe in
multis mēbris corporis interius. ⁊ vna honeſtas in
multis exterius. Ex his poteſt elici ⁊ haberi gnāliter
quid ſit ſubiectū cuiuſlibet virtutis. ⁊ q̄d ſit etiā ſub-
iectū cuiuſlibet vicij ſiue pcti. Pōt etiā haberi deter-
minatio ꝓpoſite q̄ōnis videlicet q̄d ſit ſubiectū fidei.
Nā licet inq̄tū virtus meritoria dicēda ſit eſſe in li-
bero arbitrio. inq̄tū tn̄ habit⁹ reddens potentiā fa-
cilem ponēda eſt quodāmō in potētia cognitiua ſi-
cut oſtēdunt rōnes ad primā partē. qm̄ ad fidē perti
net cogitare. ad fidei ꝓprietates ptinet illuminare et
rōem reformare. ⁊ intellectū captiuare. ipſi etiā fidei
ſuccedit videre. que oīa reſpiciunt cognitionē. Ideo
rōnes ad partē illam inducte ſunt ꝯcedende. nec eis
obuiant rōnes ad oppoſitū. Qm̄ licet fides reſpiciat
actū potentie cognitiue. nō tn̄ ipm reſpicit oīno pu-
re. ſed inq̄tū hꝫ affectionē cōcomitantē ⁊ quodāmō
poſſidentē. ⁊ ideo etiā neceſſe ē ponere ꝙ fides quo-
dammodo ſit in affectione. ſicut dicit mgr̄ Hugo de
ſctō victore. Et hoc qꝛ eſt habit⁹ volūtarius ⁊ amor
ordinatus. et talis nature eſt actus eius ꝙ ad ipſum
nemo pōt cogi inuitus. Et iō concedi poſſunt rōnes
q̄ ſunt ad partē ſequētē. Qꝛ aūt rōnes ſibiīnuicē nō
obuient ſed vtrimqꝫ verū cōcludant ſatis clare pōt
videre. ſi quis pōt cape ꝙ ad eſſe fidei virtutis con-
currit actus rōnis ſimul ⁊ volūtatis. qd̄ bene innuit
aplš in ipſa notificatione fidei cū dicit fidē eē ſbam
rerū ſperandarꝫ. argumentū nō apparentiū. tangēs
qd̄ eſt in ea cognitionis ⁊ qd̄ eſt affectionis. Nunq̄
eīn fides eſſet virtus q̄tūcunqꝫ intellectū illumina-
ret. niſi etiam voluntatē quodāmō rectificaret. ſicut
patet in dono ꝓphie. qꝛ illuminat intellectū ad eadē
ad q̄ illuminat fides. ⁊ tn̄ nō ponit̄ eē virtus. qm̄ in
illa illuminatōne nō coopat̄ volūtas ſed qd̄ coopa
tur in fidei aſſenſu ⁊ actu. Ex his patere poſſunt ea
que obiecta ſunt ⁊ ꝯſimilia q̄ circa hoc obijci pn̄t.

¶ Queſtio. iij. c

Utrū fides ſit virtus vna. Et ꝙ ſic videt̄. Eph. iiij.
dicit̄. vnus deus. vna fides. ⁊ vnū baptiſma. ſed ba-
ptiſma vnitatem habet ſm ſpēm qd̄ quidē eſt ſacra
mentum fidei. ergo videt̄ multo fortius ꝙ ⁊ ipſa fi-
des ⁊c. ¶ Item. j. ad Cor. xiij. Nunc manet fides.
ſpes. ⁊ charitas. tria hec. ſed ſpēs et charitas habent
vnitatē ſm ſpēm. ergo et fides. ¶ Item fides nulli
aſſentit niſi ꝓpter ſummā veritatē. ſed ſumma veri-
tas tm̄ vna eſt. ergo ratio credendi eſt vna. ſed habi
tus diuerſificat̄ ſm formā et ſpēm a pte rōnis noti-
ue et intellectiue. Si ergo ratio credendi eſt vna. ne-
ceſſe eſt virtutē fidei qua creditur vnā eſſe ſpeciem.
¶ Itē qui credit deo nō iudicat̄ eſſe fidelis niſi cre-
dat in omnibus articulis. ſed fides virtus facit vnū
queqꝫ eſſe fidelem. ergo non eſt vera virtus niſi per
ipm omnia credibilia credant̄ ⁊ in vnū colligantur.
ſed nō colligerent̄ in vnū pfecte niſi fides eſſet vir-
tus vna. ergo neceſſe eſt ꝙ fides vna ſit reſpectu om-
nium credibiliū. ¶ Item nō eſt alia obedientia ſm
ſpēm q̄ obedire deo in mandatis prime tabule. ⁊ in
mandatis ſcōde. licet mandata prime tabule ordi-
nent ad deū. mandata vero ſecunde ordinēt ad proxi
mum. ergo pari rōne non erit alia fides qua aſſentit̄
pme veritati in articulis reſpiciētibus diuinitatem.
et in articulis reſpicientibus humanitatē. Et non
eſt dare aliq̄d ſm qd̄ fides pluriſicet̄ ⁊ diuerſificet̄.
ergo neceſſe eſt fidei virtutē eſſe vnam ſm ſpeciem.
¶ Sed contra. Habit⁹ diuerſificat̄ p actus. et act⁹
p obiecta. ſed obiectū fidei nō ſolū eſt verū increatū.
vtpote ꝙ deus ſit trinus ⁊ vnus. ſed etiā verū crea-
tum. vtpote ꝙ xp̄s ſit natus ⁊ paſſus. Si ergo crea-
tum ⁊ increatū nihil habent comune. imo differunt
eſſentialiter ⁊ formalit̄. neceſſe eſt ponē ꝙ fides qua
credimus diuinitatē. ⁊ fides qua credimus humani
tatē. ſit alia ⁊ alia ſm ſpēm. ¶ Itē ſicut voluntas ſe
habet ad volita. ⁊ ſcia ad ſcibilia. ſic ſe hꝫ fides ad
credibilia. ſed voluntates diuerſificant̄ ⁊ numeran-
tur ſm diuerſitatē volitorꝫ. ſilr̄ et ſcie ſm diuerſitatē
ſcibiliū. videt̄ ergo rōne ꝯſimili ꝙ fides verificari ha
beat ſm diuerſitatē credibiliū. ⁊ ſic redit idē quod
pus. ¶ Itē donū ſapiētie ⁊ ſcie ſunt diuerſa dona. ⁊
hoc nō ob aliud niſi qꝛ vnū eſt de eternis. ⁊ aliud de
tpalibus. Si ḡ fides ē de iſtis ⁊ de illis. videt̄ ꝙ ⁊ ipā
formalr̄ habeat diuerſificari. ¶ Itē timor ⁊ ſpes ſūt
affectiones formalit̄ differētes. et quia timor ē de fu
turis malis. ſpes autē de futuris bonis. ḡ fides nō tm̄
eſt de futuris bonis vtpote de gloria eterna. ſed etiā
de futuris malis vtpote de ſupplicio eterno. ḡ videt̄
ꝙ fides de his ⁊ de iſtis habeat formalr̄ diuerſificari.
¶ Itē nulla virtus hꝫ plenā rōnē virtutis niſi eam
concomitet̄ recta intentio reſpectu finis. ſed fides ē
que dirigit intentionē. ergo neceſſe eſt ꝙ fides oēs
virtutes circūeat q̄tū ad earꝫ fines. ergo ſi virtus q̄
omnes virtutes circuit nō eſt virtus ſpālis. ſed vir-
tus generalis ad omnes. videtur ex hoc poſſe colli-
gi fidem non eſſe virtutē vnam ſm ſpeciem. ¶ R̄. 19
dicendū ꝙ fides ſiue in eodem ſiue in diuerſis vna
eſt ſm ſpēm. p eo ꝙ non diuidit̄ in ſpēs q̄uis in di-
uerſis diuerſificetur ſm numerū. Et huius ratio eſt
quoniam vnitas virtutis attenditur ſm vnitatem
actus principalis. Unitas actus principalis atten-
ditur ſm vnitatem obiecti primi. Et quoniam ob-
iectum primum fidei vnum eſt. hinc eſt ꝙ neceſſe eſt
virtutem fidei eſſe vnam. Hoc autē planius fit per
exemplum in conſimili. Sicut enim videmus in ha- 20
bitu videndi ꝙ virtus viſiua habet obiectum per
accidens. ſicut dicimur videre equum vel hominem.
habet etiam obiectum per ſe. ſicut dicimur videre al
bum ⁊ nigrum. habet etiā obiectum nō ſolum per ſe

ſed etiã ꝑmo ſicut diximur videre lucidũ. ⁊ ꝙuis ob
iectũ ꝑ accidẽs ſiue obiectũ mãle ipſius viſus diuer-
ſificet̃ in ſpẽ. ſicut equus differt ſpẽ ab hoīe. ⁊ etiam
obiectuꝫ ꝑ ſe ſpẽ differat ſicut albũ ſpẽ differt a ni-
gro. nõ tñ hitus videndi ſꝫm ſpẽm diuerſificat̃. q̈ rõ
obiecti ꝑmi vicꝫ ipſa rõ luminoſitatis vna ẽ in omĩ
21 viſibili. Sic ⁊ in ꝓpoſito intelligendũ ẽ. ꝙ licet fides
habeat multa obiecta ꝑ accidẽs. ſicut oĩa q̃ ꝯſequũ-
tur ad articulos. multa etiã obiecta ꝑ ſe ſicut etiam
ipſos articulos plures ⁊ diſtinctos. q̈ tñ vna eſt rõ
credendi in oĩbꝰ vicꝫ ipſa ſũma veritas cui ipſa fides
innitit̃ ꝓpter ſe ⁊ ſup̱ oĩa. ideo ipſa fides eſt ſpẽ vna.
q̃ntacũqꝫ repiat̃ in credẽdis dĩa. Et eſt ſilr̃. Si ego
crederẽ alicui hoĩ veraci q̈ verax ẽ. eadẽ credulitate
q̃ crederẽ ipm̃ eſſe veracẽ crederẽ oĩa eſſe vera q̃ di-
cit q̃ntũcunqꝫ de diuerſis materiis loqueretur. Per
hunc modũ in ꝓpoſito intelligendũ ẽ. Et idcirco cõ-
cedende ſunt rõnes oñdentes fidem hr̃e vnitatẽ ſꝫm
22 ſpẽm. ¶ Ad illud võ qd̓ ꝑmo obĩ ꝙ actus diuerſifi-
cant̃ ꝑ obiecta iã pꝫ rñſio. q̈m hoc nõ intelligit̃ de q̃-
cunqꝫ obiecto. ſed de obiecto qd̓ eſt obiectum ꝑ ſe et
primo. qd̓ quidẽ nõ tm̃ hꝫ rõem mãlis. ſꝫ etiã rõnem
actiui ⁊ motiui. hoc aũt mõ nõ eſt obiectũ fidei niſi
ipſa ſũma veritas. ſicut infra meliꝰ patebit cũ de ob-
23 iecto fidei inq̃ret̃. ¶ Ad illud qd̓ obĩ ꝙ ſic ſe hꝫ fides
ad credibilia ſicut volũtas ad volita. ⁊ ſcia ad ſcibi-
lia. dicẽdũ ꝙ nõ eſt ſilr̃. q̈m ſcia in diuerſis ſcibilibꝰ di-
uerſas intuet̃ rõnes ⁊ diuerſa media ꝑ q̃ illa cogno-
ſcit. Silr̃ voluntas in diuerſis volitis diuerſa intue-
tur appetibilia ꝑ q̃ illa appetit. Jdõ tã volũtas q̈ ſcia
diuerſificant̃ penes illa q̃ appetit ⁊ cognoſcit. Fides
aũt vnicã intuet̃ rõem ſꝫm quã oĩa credibilia credit.
Et idõ ꝓpter diuerſitatẽ credibiliũ nõ hꝫ diuerſificari.
24 ¶ Ad illud qd̓ obĩ ꝙ donũ ſcie ⁊ ſapie diuerſificant̃
dicẽdũ ꝙ nõ eſt ſilr̃. q̈ ſapia negociat̃ circa eterna ſꝫm
rõnes eĩnas. ⁊ ſcia circa tp̃alia ſꝫm rões tp̃ales. ⁊ idõ
diuerſificat̃ q̃ negociat̃ ſꝫm rõnes alias ⁊ alias. Fi-
des aũt nõ ſic. imo tam circa creata q̈ circa increata
verſat̃ ſꝫm dictamẽ veritatis eĩne. ⁊ idõ non ſic hꝫ di-
25 uerſificari. ¶ Ad illud qd̓ obĩ ꝙ timor ⁊ ſpes diuer-
ſificant̃. q̈ ſunt de bonis ⁊ malis. dicẽdũ ꝙ non eſt ſilr̃.
q̈ timor reſpicit malũ ſꝫm ꝙ malũ. ⁊ ſpes bonuꝫ ſꝫm
ꝙ bonũ. ⁊ ita ſꝫm rõnes diuerſas. Fides aũt bona ⁊
mala nõ ꝯſiderat niſi inq̃ntũ cadunt ſub dictamine
veritatis. ⁊ ita ſub rõne vna. Jta enim credit malos
puniri ſicut btõs ꝑmiari. Jta etiã verũ ẽ vnũ ſicut ⁊
26 reliquũ. ⁊ ita dictat veritas vnũ ſicut ⁊ alterũ. ¶ Ad
illud qd̓ obĩ ꝙ fides dirigit oẽs ṽtutes. dicẽdũ ꝙ ex hͦ
nõ ſequit̃ ꝙ fides ſit ṽtus gñalis. ꝑ eo ꝙ ꝯtingit vir
tutes ſeipſas circũincedere. ⁊ obiectũ vniꝰ virtutis
bene põt eẽ mãle alterius virtutis. ⁊ tñ abinuicẽ di-
ſtincte ſunt. q̈ diſtinguunt̃ penes obiecta ꝓpria. que
nõ tm̃ hñt rõem mãlis verũetiã rõem motiui. Obie
ctum eñ mãle nec facit ꝯuenientiã in ſpẽ nec dĩaꝫ.
⁊ ꝓpterea nõ ſequit̃ ꝙ fides ſit cõis aliis virtutibus.
q̈ reſpicit eoꝝ obiecta ⁊ fines. Reſpicit eñ illa ſolũ-
modo ꝑ modũ materie circa quã verſat̃. obiectũ tñ
ꝓpriũ ⁊ pimũ hꝫ diſtinctũ ab aliis virtutibꝰ ſꝫm cuiꝰ
obiecti vnitatẽ eſt ponere fidẽ eſſe vnã ſꝫm ſpẽm ſi-
cut in ꝑcedentibꝰ oñſum ẽ. ¶ Qõ. iiij. d

Utrũ fides ſit certior q̈ ſcia. Et ꝙ ſic videt̃. Aug. ni-
hil eſt hoĩ certius ſua fide. ḡ videt̃ ꝙ fides maior eſt
vel ſaltẽ equalẽ certitudinẽ habeat q̈ ſcia. ¶ Jtem
phs. Uirtus certior eſt oĩ arte. ſꝫ fides ponit̃ in gene
re virtutis. ſcia aũt ⁊ ars ſunt eiuſdẽ generis. ḡ ma-
gis ẽ certitudo in fide q̈ ſit in hitu ſcie. ¶ Jtẽ certiꝰ
cognoſcit̃ qd̓ cognoſcit̃ in lumine veritatis ꝑme q̈
qd̓ cognoſcit̃ in lumine veritatis create. Sꝫ qd̓ co-
gnoſcit̃ fide cognoſcit̃ in lumine veritatis ꝑme. qd̓
aũt ſcia cognoſcit̃ in lumine veritatis create cogno
ſcitur. ḡ maior eſt certitudo fidei q̈ ſcie. ¶ Jtẽ certiꝰ
eſt illud in quo nõ cadit error. q̈ circa quod contin-
git errare. ſed fidei non ꝑmiſcetur error. cognitioni
autem philoſophoꝝ multi errores permiſcent̃. ergo
maior eſt certitudo fidei q̈ ſit certitudo alicuiꝰ ſcie
phice. ¶ Jtẽ certior ſcia certiꝰ hꝫ fundamentũ. ſed
q̃nto aliq̃ ſcia nobilior ⁊ ꝑfectior eſt. tãto certior eſt.
ſed ſcia theologie ẽ oĩno ſcia altiſſima ⁊ nobiliſſima.
ḡ certiſſima. Si ḡ fides ẽ fundamentũ totiꝰ ſcie theo
logice. neceſſe ẽ ipaꝫ eẽ certiſſimã. Eſt ḡ in ea maior
certitudo q̈ in aliq̃ alia ſcia. ¶ Sed ꝯ. Hug. de ſcõ
victore. Fides ẽ certitudo q̃dã ai de rebꝰ abſentibus
ſupra opinionẽ ⁊ infra ſciam ꝯſtituta. ḡ minor ẽ cer-
titudo in ipſa fide q̈ in hitu ſcie. ¶ Jtem certius co-
gnoſcit̃ illud de q̃ non põt dubitari q̈ illud de q̃ põt
dubitari. ſed qd̓ q̈s cognoſcit ſciali cognitiõe ſic no-
uit ꝙ de eo dubitare nõ põt. Qui aũt nouit aliq̃d co
gnitione fidei põt de eo dubitare. ſicut pꝫ. ḡ maior ẽ
certitudo ſcie q̈ fidei. ¶ Jtem certius cognoſcit̃ qd̓
cognoſcit̃ apta viſione q̈ qd̓ cognoſcit̃ ſola creduli
tate. Sed ꝑ ſciam cognoſcit̃ aliquid aperta viſione
viſione. per fidem ſola credulitate. ergo certior eſt
tior eſt ſcia q̈ fides. ¶ Jtẽ q̃nto aliq̃d cognoſcit cla
rius tanto cognoſcit certius. Sꝫ fides cognoſcit per
ſpeculũ in enigmate. ſcia aũt reuelata facie. ḡ maior
eſt certitudo quã hꝫ ſcia q̈ illa quã hꝫ fides. ¶ Jtẽ
certius cognoſcit̃ qd̓ põt ꝓbari q̈ qd̓ nõ põt ꝓbari.
ſed qd̓ q̈s cognoſcit hitu ſcie põt ꝓbare alii quãtũ-
cunqꝫ aduerſanti. ⁊ eũ ꝯuincere neceſſario. ita ꝙ nõ
põt ꝯdicere. Nõ ſic aũt ẽ de fide. ḡ fides nõ hꝫ tantã
certitudinẽ quantã hꝫ hitus ſcie. ¶ Rñ. dicẽdũ ꝙ cum
cõparamus certitudinẽ fidei ad certitudinẽ ſcie pt̃ in- 27
telligi duplr̃. Nã vno mõ ſcia põt dici apta ⁊ certa vi
ſio dei in patria. Et hͦ mõ nõ eſt qõ nec dubiũ q̈n ſcia
iſto mõ ꝑcellat in certitudine ipſam fidẽ. ſicut gloria
ꝑcellit grãm. ⁊ ſtatꝰ patrie ſtatũ vie. Alio mõ dĩ ſcia
cognitio quã q̈s hꝫ in via. Et iſta põt eẽ duplr̃. Aut
reſpectu illoꝝ q̃ꝝ eſt fides. Aut reſpectu alioꝝ co- 28
gnoſcibiliũ. Si reſpectu illoꝝ quoꝝ eſt fides. ſic ſim
pliciter loquẽdo certior eſt fides q̈ ſcia. Uñ ſi aliq̈s
phoꝝ cognoſcit aliquẽ articuloꝝ rõcinãdo. vtpote
deũ eẽ creatorẽ. vel deũ eẽ remuneratorẽ. nũq̈ tñ ita
certitudinalr̃ cognoſcit ꝑ ſuã ſciam ſicut verus fidel̃
ꝑ ſuã fidẽ. Si aũt loq̄mur de ſcia ſꝫm ꝙ eſt cognitio
alioꝝ cognoſcibiliũ. ſic quodãmõ certior eſt fides q̈
ſcia. ⁊ quodãmõ econtrario. Eſt eñ certitudo ſpecu
lationis. ⁊ eſt certitudo adheſionis. Et prima quidẽ 29
reſpicit intellectũ. Scda võ reſpicit ipm̃ affectũ. Si
loq̄mur de certitudine adheſionis. ſic maior eſt certi
tudo in ipſa fide q̈ ſit in habitu ſcie. ꝑ eo ꝙ vera fi-
des magis facit adherere ipm̃ credentẽ veritati cre-
dite q̈ aliqua ſcia alicui rei ſcite. Uidemꝰ eñ veros
fideles. nec ꝑ argumẽta. nec ꝑ tormenta. nec ꝑ blan-
dimenta inclinari poſſe vt veritatem quam credunt̃
ſaltem oretenus negent. quod nemo ſciens ſane
mentis faceret pro aliquo quod cognoſcit niſi in-
quantum doctrine fidei dictat non eſſe mentiendũ.
Stultus etiam eſſet geometra qui pro quacunqꝫ

certā cōclusione geometrie auderet subire mortem.
Vñ verus fidelis etiā si sciret totā sciaꝫ.mallet totā
illam sciam perdere ꝙ vnū solum articulū ignorare
adeo adherēs veritati credite. De certitudine ergo
adhesionis verū est fidē esse certiorem scia pħica.et
hec certitudo respicit veritatē ⁊ doctrinā ſm pietatē.
⁊ de hac certitudine cōcludūt rōnes ad p̄mā ptē in-
ducte. Si aūt loq̄mur de certitudine speculationis.
q̄ quidē respicit ip̄m intellectū ⁊ nudam veritatē.sic
ↄcedi pōt ꝙ maior est certitudo in aliq̄ scia ꝙ in fide
ꝓ eo ꝙ aliq̄s pt aliq̄d p sciaꝫ ita certitudinalr nosse
ꝙ nullo mō pōt de eo dubitare.nec aliq̄ mō discrede-
re.nec in corde suo vllo mō ↄdicere.sicut pꝫ i cogni-
tione dogmatū ⁊ p̄moꝝ p̄ncipioꝝ.Et h̄ mō ꝓcedūt
rōnes ad ptē sequentē.sicut ptractanti pꝫ. Et p hoc
pꝫ rñsio ad q̄ōem ꝓpositā. Patet etiā rñsio ad obie-
cta . Procedūt eñ ſm diuersas vias. Nā rōnes ad
p̄mā ptē inducte ↄcludūt de certitudine adhesionis
Rōnes ṽo ad oppositū de certitudine speculatōnis
Verūtñ rōnes ad p̄mā ptē inducte videnť ↄclude-
re de certitudine speculatōis.q: illa certitudine fit fi-
des certior scia.qđ falsū est. Jō tēptandū ē eas dis-
30 soluere. ¶ Ad illud verbū Aug.q̄ di. Nihil est hoi
certius sua fide.dici pōt ꝙ nihil facit ad ꝓpositū.q̄a
nō loquiť de certitudine quā q̄s hꝫ p fidē. ſ quā q̄s
hꝫ de fide quā hꝫ in mēte. ⁊ illa est certitudo scie.scit
31 eñ hō fidelis se hr̄e fidē. ¶ Ad illud ph̄i ꝙ virtus ē
certior oīñ arte.dōm ꝙ loq̄tur ď ṽtute ⁊ arte ſm ꝙ
cōpanť ad idē. Multo eñ meli⁹ scit aliq̄s inuenire
mediū ⁊ obiectū p hitū ṽtutis.ꝙ p hitū pure cogni-
tionis. Non ē aūt ḡnalř intelligendū ꝙ ṽtus sit cer-
32 tior circa ꝓpriū obiectū ꝙ aliq̄ scia circa suuꝫ. ¶ Ad
illud qđ obi̇ ꝙ certius videť qđ videť in lumine ve-
ritatis increate.ꝙ qđ videť in lumine veritatis crea-
te.dōm ꝙ illud verū ē q̄ñ lumē veritatis increate ir-
radiat plene sicut erit in pria. Qñ aūt semiplene ir-
radiat nō ē necesse ꝙ hēat veritatē.sicut pꝫ. q: certi⁹
pōt hō videre ad lumē candele ꝙ ad lumē solis. vbi
sol nō plene irradiat.sic ⁊ in ꝓposito intelligendū ē.
Licet eñ fiat irradiatio mediate fide ab ipsa verita-
te eterna.nō tñ est irradiatio plena.q̄ñ manet specu-
33 lum ⁊ enigma. ¶ Ad illud qđ obř ꝙ certior ē cogni-
tio cui nō pmisceť error.dōm ꝙ verū ē.sicut fidei nō
pmisceť error.ita etiā nec scie inq̄ntuꝫ scia. ſ hoc est
solū ex defectu a pte cognoscētis. Sic etiā ↄtingit in
ipsa fide a pte credētis.sicut pꝫ in infideli.qui ꝓpter
discursionē intellect⁹ a cognitiōe fidei labiť in here-
sim.dū se credulitati vere intermiscet credulitas fal-
sa. Vnde ex hoc nō pōt cōcludi ꝙ fides sit certior ꝙ
scia. Jllud tñ verū est ꝙ doctrina fidei magis veraci-
ter est tradita ꝙ aliq̄ scia pħica.q: sp̄ūſanct⁹ ⁊ ipse
xp̄s qui docuerūt fidei veritatē ⁊ sacre scpture.i nul-
lo falsum dixerūt.nec in aliquo pñt rep̄hendi.qđ de
nullo pħo arbitror vere posse dici in traditōe alicu-
ius doctrine.imo inueniunť veris multa falsa pmi-
34 scuisse. ¶ Ad illud qđ obř ꝙ q̄nto scia nobilior est
tanto certior.dōm ꝙ illud nō hꝫ veritatē. Nā sicut
dicit ph̄s. maior est certitudo metaphisice scietie ꝙ
diuine. ⁊ tñ nobilior est diuina ꝙ metaphisica . hoc
autē est ꝓpē defectū a pte intelligētis. Quia sicut di-
cit ph̄s.sicut se hꝫ oculus noctue ad lucē.ita intelle-
ctus nr̄ ad manifestissima nature. Vñ illa q̄ sunt cer-
tissima in se.cognoscit aliq̄ñ dubie. ⁊ tñ illa cognitio
minus certa magis est nobilis ⁊ ꝑfecta. q̄ñ est de re

nobiliori. Melius est eñ vel modicum quid de deo
scire.ꝙ celestiū vel terrestriū noticiā hr̄e. Rationes
vero ad oppositā partē ↄcedende sunt.cōcludūt eñ
de certitudine speculationis sicut satis clarum est et
ꝑscrutanti apparet.

Questio.v. e

De descriptione fidei ab ap̄lo assignata.q̄ñ ipsa inť
ceteras ē magis autentica.diffinit aūt ap̄ls fidē sic.
Heb.xj. Fides est sb̄a rerū sperandarū. argumentū
nō apparentiū. Ostendiť aūt ista descriptio incōue-
nienter assignata ꝓpter q̄druplicē defectū qui videť
esse in ea.vicꝫ ꝓpter defectū veritatis.ꝓpē defectū cō-
uertibilitatis.ꝓpē defectū euidentie. ⁊ ꝓpter defectuꝫ
sufficiētie. Qꝫ autē sit in ea defectus veritatis ōndiť
p̄mo in hoc ꝙ dicit fidē esse sb̄am. Aut eñ ibi accipi-
tur sb̄a ꝓprie aut cōiter. Si accipiť ibi ꝓprie. cuꝫ sb̄a
diuidať ↄ accidēs. ⁊ fides sit accidēs.falsum ē fideꝫ
esse sb̄aꝫ. Si aūt sb̄a ibi accipiť cōiť p eēntia.et eēn-
tia vniuscuiusq̄ ñ differt ab eo cui⁹ ē eēntia.fides āt
differt a reb⁹ sperandis.i̇possibile est fideꝫ esse sb̄am
rerū sperandaꝝ. ¶ Jtē videť falsa eē in hoc ꝙ dicit
fidē nō tñ esse sb̄am.ſ etiā argumētū.q̄ñ nulla vir-
tus ē argumentū nec ecōuerso. Si ḡ fides ē virtus.
nō ergo pōt eē argumentū. Si tu dicas ꝙ argumen-
tum sumiť ibi trāſſūptiue. Videť ꝙ nec trāſſūptiue
nec ꝓprie debeat dici fides argumentū nō apparen-
tium. Si eñ ꝓprietas argumenti est ꝙ arguit ipam
mentē. ⁊ cōuincit eā de eo ad qđ est.faciens illud eē
clarum ⁊ apertū.videť ꝙ ibi sit implicatio duplicis
ↄdictionis cū dicit fidē eē argumentū nō apparētiū
Que eñ hñt argumentū.hoc ipo ꝙ hñt argumentū
apparēt eē vera. Que etiā hñt argumentū.hoc ipso
ꝙ hñt argumentū cōuincunť eē vera.ḡ rō argumē-
ti repugnat tā rei nō apparēti ꝙ ipsi habitui fidei.ḡ
est implicatio oppositoꝝ in p̄dicta descp̄tione.vide-
tur ḡ ꝙ predicta diffinitio redargui possit de defectū
veritatis. ¶ Jtē videť ꝙ possit rep̄hendi ob defectū
cōuertibilitatis. Nā hec descriptio pōt ↄuenire ipsi
spei. Spes eñ est sb̄a rerū sperādarū. ⁊ etiā argumē-
tum nō apparentiū.q: p spem certificamur nos esse
habituros res q̄s nō videm⁹. ḡ videť ꝙ si tota illa de-
scriptio cōuenit spei.ꝙ nō conuertať cum ipsa fide.
¶ Jtē credere penā eternā esse futurā hoc pertinet
ad ipam fidē.ḡ credulitas pene eťne fides est. ſ cre-
dulitas pene eterne nō est sb̄a rerū sperandaꝝ. ſ po-
tius timendarū.ḡ videť ꝙ ista descriptio ḡnalř non
cōueniat ipsi fidei.ḡ nec oī nec soli.videť ḡ posse re-
p̄hendi ꝓpter defectū ↄuertibilitatis. ¶ Jtē videtur
posse rep̄hendi ob defectū euidētie.q: nō debet p̄us
diffiniri p posterius.nec ignotū p ignoti⁹. sed fides
prior est ꝙ spes. fides etiā que ē in corde notior est
ꝙ ea q̄ non apparet. ḡ male diffiniť fides p res spe-
randas ⁊ p res nō apparētes. ¶ Jtē ad euidētiā dif-
finitionis spectat ꝙ p̄ora p̄mittanť posteriorib⁹. Si
ḡ cognitio p̄cedit affectionē. ⁊ fides inq̄ñtū argumen-
tum respicit cognitionē.inq̄ñtū vero sb̄a rerum spe-
randarū respicit affectōeꝫ. videť ꝙ p̄dicta diffinitio
assignata sit sicut p posterius ⁊ confuse. ⁊ ita redar-
gui posse videť ꝓpter defectū euidentie ¶ Jtē repre-
hensibilis videtur ꝓpter defectū sufficientie. Quia fi-
des non tñmodo est de futuris.verū etiā de presen-
tibus ⁊ p̄teritis. vt dicit Aug. Si ḡ speranda nō so-
lūmodo sunt futura.videť ꝙ insufficienter diffiniať
cū diffiniť solūmodo p res sperandas. ¶ Jtē fides

nõ tm̃mõ eſt fundamẽtũ ſpei.imo etiã charitatis ꝛ
totius edificij ſpũalis.ꝙ ita ẽ ſba vel fundamẽtũ cha
ritatis ꝛ rerũ diligendarũ.ſicut ſpei ꝛ ſperandaꝝ.vi
detur ꝙ inſufficienẽ dixiſſe cũ dixit eã eẽ fundamẽtũ
rerũ ſperandaꝝ.Cũ em̃ nobilioꝛ ſit charitas ꝙ̃ ſpes.
magis deberet diffiniri fides ꝑ res diligẽdas ꝙ̃ ꝑ res
ſperandas . Et iõ ꝓpẽ ꝗtuoꝛ dictos defectus ꝑdicta
deſcriptio videť eẽ penit⁹ abijcienda ꝛ repudianda.
55 ¶Rꝫ.ad ꝑdictoꝝ intelligentiã ẽ notandũ.ꝙ tũc diſ
finitio ſiue notificatio eſt recte aſſignata.qñ nihil cõ
tinet ſupfluũ.nihil etiã diminutũ.Et hoc ẽ qñ ꝑ ipaꝫ
notificationẽ ipſi⁹ diffiniti eſſentia plene indicať.ꝛ
apte manifeſtať.ꝛ ab oibus alijs ſepať.hoc autẽ eſt
reperire in ꝓpoſito ſi ꝗs attendat. Nam ipſa fides ſcḋm
eſſentiã ſuã aliqͥd reſpicit ex pte intellectus.ꝛ aliqͥd
ex pte affectus.Hꝫ em̃ affectũ ſtabilire.ꝛ intellectuꝫ
illũinare.Et inꝗ̃tũ affectũ ſtabilitat dr̃ ſba ſiue fun
damentũ.inꝗ̃tũ aũt intellectũ illuminat dr̃ argumẽ
tum. Ut ꝙ plene fidei eẽntia explicareť.opoꝛtuit eã
diffiniri ſiue notificari vt diceret ſba ſimul ꝛ argu
mentũ.debet em̃ diffinitio totã eſſentiã diffiniti ĩ ſe
claudere.dꝫ etiã nihilomin⁹ apte notificare. Qm̃ ꝙ
habitus virtutis duplr̃ notificari hꝫ.vicꝫ ꝑ finẽ vlti
mũ.ꝛ ꝑ ſuum obiectũ.Finis aũt ipſius fidei ꝯſiſtit in
eterna btitudine quã ſperam⁹.ꝛ ita in rebus ſperan
dis.obiectũ aũt cõſiſtit in veritate nõ viſa.ꝛ ita in re
bus nõ apparentib⁹.iõ opoꝛtunũ fuit fidẽ diffiniri ꝑ
res ſperãdas ꝛ nõ apparẽtes.vt ſic notificatio fidei
nõ ſolũ eſſentiã explicaret plene ꝑ intellectum ꝛ affe
ctum.ſꝫ etiã manifeſtaret apte ꝑ finẽ ꝛ obiectũ.De
bet etiã diffinitio diffinitũ ab oibus alijs ſepare. Et
qm̃ fides foꝛmata diſtingui hꝫ a fide infoꝛmi.diſtin
gui etiã hꝫ ab habitu cuiuſlibet alterius virtutis.A
fide inꝙ̃ infoꝛmi diſtinguiť inꝗ̃tũ ſuſtentat totã fa
bricã ſpũalẽ.ab alijs aũt virtutib⁹ inꝗ̃tũ veritati nõ
viſe facit adherere. Jõ ꝗ̃tũ ad hec duo diciť ſba reꝝ
ſperandarũ.vt diſtinguať a fide infoꝛmi.Et argumẽ
tũ nõ apparẽtiũ .vt diſtinguať ab hitibus aliaꝝ vir
tutũ.Et ſic pꝫ ꝙ ꝑdicta notificatio nihil cõtinet ſup
fluũ.nihil diminutũ.nec ẽ in ea clauſula. nec dictio.
imo nec etiã ſyllaba ocioſa.Fatendũ eſt ꝙ ipam eſſe
cõuenienẽ ꝛ ſcḋm artẽ aſſignatã. ita ꝙ in ſe hꝫ ꝟitatẽ.
cõuertibilitatẽ.euidentiã.ꝛ ſufficientiã.adeo ꝑfecte
ꝛ cõplete.vt nec ꝑitiſſimi phoꝝ poſſent eã artificia
56 lius ꝛ cõpletius aſſignare. ¶ Ad illud ꝙ qḋ primo
obĳ in ꝯriũ ꝙ falſe dr̃ fides eſſe ſba.dḋm ꝙ ſba diciť
duplr̃.ſcꝫ ꝓprie ꝛ traſſũptiue. Pꝛoprie ꝗdẽ dr̃ ꝗtuoꝛ
modis.ſcꝫ ſba mã.ſba foꝛma. ſba cõpoſitũ.ſba q̃ eſt
eſſentia vniuſcuiuſqꝫ.Tranſſũptiue dr̃ ſba illud qḋ
hꝫ aliqñ ꝓprietatẽ ſbe dicte aliq̃ iſtoꝝ modoꝝ. Cum
aũt dr̃ fides ẽ ſba.hoc nõ dr̃ ſcḋm ꝙ hoc nomẽ ſba ſu
mitur in ꝓpria ſignificatõe.ſ ſcḋm ꝙ ſumiť in ſignifi
catione traſſũptiua. Dr̃ em̃ ſba.qꝛ eſt fundamẽtũ fa
brice ſpũalis ad ſilitudinẽ materie q̃ ꝑbet fulcimen
tũ foꝛmis ꝛ accidẽtibus.Et ꝙ ita accipiať pꝫ ꝑ noti
ficatõnẽ dam̃.q̃ loco eius qḋ dicit aplš.fides eſt ſba.
dicit ypoſtaſis.Ait em̃ ſic. Fides ẽ coꝝ q̃ ſperantur
57 hypoſtaſ⁹.ꝛ redargutio eaꝝ rerũ q̃ nõ videnť.¶ Ad
illud qḋ obĳ ꝙ falſe etiã dr̃ eẽ argumentũ. dḋm ſiliť
ꝙ argumentũ diciť duplr̃.vicꝫ ꝓprie ꝛ tranſſũptiue.
Pꝛoprie quidẽ argumentũ accipiť ſcḋm ꝗdruplicem
acceptionẽ. Nam vno mõ dr̃ argumentũ rõcinatio
ſcḋm ꝙ diuidiť in ꝗtuoꝛ ſpẽs.vicꝫ in ſylogiſmũ.indu
ctionẽ.enthimema.ꝛ exemplũ.Alio mõ dr̃ argumẽ
tum ꝓlixe ſnie breuis collectio.Tercio mõ dr̃ argu
mentũ ipm mediũ in q̃ conſiſtit tota vis argumenta
tionis.Quarto mõ dr̃ argumentũ ipſa maxia ꝓpoſi
tio in q̃ cõſiſtit firmitas toti⁹ illationis.Jn oib⁹ autẽ
his acceptionib⁹ argumentũ dr̃.quia mentẽ arguit ꝛ
illuminat ad aliqͥd intuendũ ꝛ ei firmiť adherendũ.
Et ſcḋm hanc ꝓprietatẽ põt tranſſumptiue dici argu
mentu quicqͥd illud ſit qḋ mentẽ arguit ꝛ illuminat
ad videndũ aliqͥd occultũ.Et hoc mõ fides dr̃ argu
mentũ rerũ nõ apparentiũ.qm̃ ita facit intellectum
eis aſſentire.ſicut argumentũ verũ facit aſſentire cõ
cluſioni ꝓbate.Et ꝑ h̄ pꝫ rñſio ad illa q̃ rearguebãt
ꝑdictã diffinitionẽ ob defectũ veritatis. ¶ Ad illud 38
qḋ obĳ ꝙ in ꝑaſſignata diffinitõe eſt defectus cõuer
tibilitatis.dḋm ꝙ ꝑdicta notificatio nõ ꝯuenit ſpei.
qm̃ et ſi ipſa ſpes aliq̃ mõ poſſit dici ſba rerũ ſperan
darũ.nõ tñ põt dici fundamentũ ſicut fides.qꝛ non
eſt ꝑma virtutũ. Licet aũt hoc aliq̃ mõ poſſit ei attri
bui. tñ ſequens ps diffinitõis q̃ eſt argumentũ non
apparentiũ cõuenit ſoli fidei.q̃ intellectũ facit aſſen
tire ipſi veritati.hoc aũt nec ſpei cõpetit nec charita
ti.licet eis cõpetat quoddã gen⁹ certitudinis experi
mentalis.maxie ipſi ſpei. ¶ Ad illud qḋ obĳ ꝙ cre 39
dulitas ſuppliciorum nõ eſt ſba rerũ ſperandaꝝ. dḋm
ꝙ vez eſt ꝙ nõ eſt ſba rerum ſperandaꝝ tanꝗ̃ ſub
iecti ſ tanꝗ̃ finis.ſicut ꝑdictũ eſt. Quis aũt creduli
tas ſuppliciorum ſit rerũ timendarũ ꝑ modũ obiecti.
eſt tñ rerũ ſperandaꝝ ꝑ modũ finis. Jõ em̃ quis cre
dit eterna ſupplicia vt aſſeqͣť bona ſperanda. ¶ Ad 40
illud qḋ obĳ ꝙ eſt ibi defectus euidẽtie.qꝛ fides diffi
nitur ꝑ poſterioꝛa ꝛ ignota.dḋm ꝙ falſũ eſt. Diffini
tur em̃ ꝑ finẽ ꝛ obiectũ ſicut ꝑus viſum ẽ. Licet autẽ
finis ipſius fidei q̃ cõſiſtit in rebus ſperandis ſit po
ſterioꝛ ipa fide ꝗ̃tũ ad aſſecutionẽ.ẽ tñ ꝑoꝛ ꝗntũ ad
intentionẽ. Licet etiã obiectũ ipi⁹ fidei qḋ cõſiſtit in
veritate nõ apparẽte ſit hoi infideli incognitũ. nihi
lomin⁹ cognitũ eſt hoi fidẽ habẽti. Quis etiã ſit in
cognitũ qle ſit.notũ tñ eſt ipm nõ apparere.ꝛ ſic pa
tens eſt ꝙ ꝑdicta notificatio nõ eſt ꝑ poſterius ꝛ in
cognitũ.imo ꝑ prius ꝛ notius. ¶ Ad illud qḋ obĳ ꝙ 41
in ea eſt ꝑpoſteratio.qꝛ ꝑus deberet dici argumentũ
ꝙ̃ fundamentũ.ob hoc ꝙ intellect⁹ ꝑcedit affectum.
dḋm ꝙ et ſi actus intellect⁹ ꝑcedat actũ affectus.ni
hil tñ impedit ꝙ intellectus aliqñ ſequať affectum.
vtpote qñ inclinať ad aſſentiendũ alicui rei ſcḋm im
periũ voluntatis.Et hoc mõ dictũ eſt ſupius ſe hr̃e
in actu fidei.q̃ ideo hꝫ rõem virtutis.qꝛ aſſenſus il
le eſt a ꝑncipio volũtatis.ꝛ iõ aplus rectiſſime oꝛdi
nauit qñ illud fidei qḋ reſpicit affectiuã ꝑmiſit ei qḋ
reſpicit cognitiuã. ¶ Ad illud qḋ obĳ de defectu ſuf 42
ficientie.qꝛ deberet diffiniri ꝑ diligenda ſicut ꝑ ſpe
randa.ita per ꝑterita ſicut per futura.Nm patet.Rꝫ.
Quia ꝗ̃uis fides ſit de ꝑteritis ꝛ futuris.ſiue etiam
de ſperandis ꝛ amandis.de ſolis ſperandis eſt tanꝗ̃
de fine ad quẽ tendit. ꝛ ꝑ hoc ꝙ diffiniť hic fides per
cõparationẽ ad finem ꝛ cõplementũ totius edificij
ſpũalis.datť ꝑ ꝯſequens intelligi eiuſdẽ edificij tota
fabrica.ꝛ ꝑ hoc patet illa duo obiecta. Patet etiam
quare magis dr̃ fundamentũ eẽ rerũ ſperandaꝝ ꝙ̃
credendarũ vel timendaꝝ. Per hoc em̃ ꝙ dr̃ ſperan
darũ.magis datť intelligi finis virtutis q̃ eſt ipſa bea
titudo expectata.ꝙ̃ ꝑ hoc qḋ dr̃ credendũ.vel aman
dum.vel timendũ. Nam iſti actus nõ tm̃mõ ſunt in
finẽ.ſed etiã in ea q̃ ſunt ad finem.

Onſequenter queritur de fide informi. circa
quã querunt̃ quinq;. Primo q̃rit̃ de eius gene
re. Scḋo querit̃ de eius origine. Tercio q̃ri
tur de eius ſubiecto. Quarto q̃rit̃ de eius duratõne
Quinto ⁊ vltimo querit̃ de eius informatione.

¶ Queſtio. j. f

Utrũ fides informis ſit in genere virtutis an nõ: Et
ꝙ in genẽ virtutis videt̃ p̃mo ꝑ illud qḋ dicit Aug.
in libro qui intitulat̃ ab aliq̃bus de vera innocẽtia.
Cũ cetere ṽtutes poſſint bonis ⁊ malis eẽ cões. ſola
dilectio ẽ ꝓpria ⁊ ſpẽalis virtus pioꝝ atq; ſanctoꝝ. g̃
fides virtus ẽ cõis bonis ⁊ malis. ſ; in malis nõ repi
tur niſi fides informis. g̃ fides informis eſt virtus.
¶ Itẽ ſ'm ꝙ vult pħs circa difficilia ⁊ ardua neceſ-
ſaria eſt ipſi menti rõnali ars ⁊ virtus. g̃ cu; articuli
fidei difficiles ſint ad credendũ. ad hoc ꝙ facile cre-
dantur neceſſario ẽ ars vel virtus. ſ; fides informis
facit articulos facile credi ſicut pꝫ in multis pecca-
toribus. g̃ fides informis vel eſt ars vel ṽtus. ſed nõ
eſt ars nec ſcia. g̃ videt̃ ꝙ ſit virtus. ¶ Itẽ maioris
difficultatis eſt credere articulos fidei q̃; cõtineri ab
actu libidinis. q̃m illud põt rõ nõ eleuata. hoc autē
ſcʒ credere nõ põt niſi ſup ſe eleuet̃. ſed cõtinere cha
ritate circũſcripta eſt actus virtutis. g̃ ⁊ credere. ſed
illud credere eſt virtutis fidei informis. g̃ ⁊c. ¶ Itẽ
qḋ directe opponit̃ vicio ⁊ pctõ virtus ẽ. ſed habit⁹
fidei informis directe opponit̃ ipſi hereſi ⁊ infideli-
tati q̃ ſunt vicia ⁊ pctã. nec põt cũ eis ſtare. g̃ neceſſe
eſt fidẽ informẽ eſſe virtutẽ. ¶ Itẽ humilitas q̃ quiſ
humiliat ſe vel affectũ ſuũ ſub mandatis diuine ma
ieſtatis hꝫ rõnem virtutis. g̃ pari rõne ⁊ illa humili-
tas q̃ quis ſe humiliat ſub regulis diuine ṽtut; etiã
p̃ter charitatẽ hꝫ rõem virtutis. ſed fides informis ẽ
hmõi ꝑ quã captiuat̃ intellectus ad obſequium xp̄i
ad aſſentiendũ ei in oĩbus articulis. g̃ fides iformis
eſt in genere virtutis. ¶ Sed ꝯ. Iaco. ij. Fides ſine
opibus mortua ẽ. ſed nihil qḋ eſt mortuũ hꝫ in ſe ra
tionẽ virtutis. Si g̃ fides ſine grã ⁊ charitate caret
opibus fructuoſis. ⁊ ſic mortua eſt iã. g̃ nõ hꝫ rõem
virtutis. ¶ Itẽ dicit Aug. ⁊ habitũ eſt ſupra in ſcḋo
libro diſ. xxvij. Uirtus ẽ bona q̃litas mentis. qua re
cte viuit̃. qua nemo male vtit̃. ſed fide informi non
recte viuit̃. ⁊ multi male vtunt̃. g̃ fides informis ſ'b
genere virtutis nõ cõtinet̃. ¶ Itẽ ois virtus aut eſt
cardinalis. aut theologica. Si g̃ fides informis ẽ vir
tus. aut eſt cardinalis aut theologica. Sed non eſt
theologica. cũ tendat in deũ. Non ẽ cardinalis. cum
nõ ſit circa bonũ creatũ. g̃ nõ eſt in genere virtutis.
¶ Itẽ q̃n vnus hereticus credit decẽ articulos fidei
⁊ alios diſcredit. q̃uis illi articuli ſint ſupra rõeʒ. tñ
fides qua credit illos nõ dr̃ virtus eſſe. g̃ ſi eadẽ fide
qua credunt̃. x. articuli põt ⁊ oẽs credi. videt̃ ꝙ fi-
des informis in malis xp̄ianis nullo mõ teneat rõeʒ
virtutis. ¶ Itẽ cũ diſcipulus credit ⁊ aſſentit mgr̃o
in his q̃ ſibi nõ vident̃ ⁊ ſunt ſupra ſuũ intellectum.
q̃uis aſſentiat in his q̃ ſunt ſupra ſe. nõ tñ illa credu
litas dr̃ eſſe virtus. g̃ pari rõne videt̃ ꝙ hõ nõ indi-
geat aliqua virtute ad hoc ꝙ ipſe p̃me veritati aſſen
tiat. ſ; fides informis nihil aliud facit niſi ꝙ facit aſ-
ſentire p̃me veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup oĩa. g̃ videt̃ ꝙ fi-
43 des informis nõ ſit virtus. ¶ R̄. dõm ꝙ virtus du
plicit̃ cõſueuit accipi. cũ dicim⁹ aliquẽ habitu; eſſe
virtutẽ. ꝓprie vicʒ ⁊ cõiter. Proprie nãq; dr̃ fides re
cta rõ ꝑducens in finẽ. ⁊ hoc mõ virtus ẽ principium
opis meritorij. ⁊ dr̃ ſolũmõ de habitu grã informa-
to ſine quo non ꝯtingit ꝑuenire ad habitũ glie. Alio
mõ dr̃ virtus cõiter hitus rectificans potentiã aliq̃
rectitudine iuſticie. ⁊ vigorans eã circa opus diffici-
le. q̃uis nõ ꝑducat eã in finẽ. Et hoc mõ accipiendo
virtutẽ. hitus politici informes dicunt̃ eẽ virtutes.
hoc etiã mõ fides informis q̃ quidẽ eſt i malis xp̄ia-
nis hꝫ eſſe in genere virtutis. Per illũ eñ habitũ q̃-
dãmõ rectificat̃ intellect⁹ hoĩs dũ captiuat̃ in obſe-
quiũ xp̄i ad aſſentiendũ p̃me veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup
oĩa. Uigorat̃ etiã vt credat vere non apparentia. vt
vitet erronea ⁊ fantaſtica. ſicut apparet in multis
xp̄ianis carentib⁹ charitate. q̃ libent̃ ⁊ humiliter au-
diunt verba ſpectantia ad doctrinã fidei. ⁊ ꝯſtanter
et viriliť abhorrent hereticã prauitatẽ. Et ſic conce-
di põt ꝙ fides informis ſit in genere virtutis. ſ'm ꝙ
nomẽ virtutis accipit̃ large ⁊ extendit̃ ad habitum
rectificantẽ ⁊ vigorantẽ potentiã in his actib⁹ circa
quos cõſiſtit via iuſticie. Et q; hoc mõ ꝓcedunt ra-
tiones ad ptẽ primã. iõ ꝯcedende ſunt. ¶ Ad illud 44
qḋ obr̃ ꝙ fides ſine opibus mortua ẽ. dõm ꝙ nõ dr̃
mortua q; careat oĩ vtilitate ⁊ efficacia. ſed q; caret
vita gratuita q̃ eſt vita ꝑfecta. ⁊ iõ ex hoc nõ põt con
cludi ꝙ nõ ſit ſimplr̃ virtus. ſed ꝙ nõ ſit virtus ꝓprie
dicta. ¶ Ad illud qḋ obr̃ ꝙ virtus ẽ qualitas bona 45
mẽtis ⁊c. dõm ꝙ aug. ibi diffinit virtutẽ ꝓprie dictã
ſcʒ virtutẽ gratuitã. Et hoc mõ ꝯcedendũ eſt fidem
informẽ nõ contineri ſub virtutis genere. Et hoc tñ
nõ ſequit̃ nullo mõ eã cõtineri ſub virtutis genẽ ſ'm
ꝙ virtus large accipit̃. imo eſt ibi locus ſophiſticus
ꝯſequẽtis. ¶ Ad illud qḋ obr̃ ꝙ ois virtus aut ẽ car 46
dinalis aut theologica. dõm ꝙ illa diuiſio ẽ virtutis
formate. ſ'm ꝙ ꝓprie accipit̃ virt⁹ cardinalis ⁊ theo-
logica. ⁊ ſic fides informis nõ ꝯtinet̃ ſub genere vir-
tutis. Poſſet tñ dici ꝙ fides informis ſicut hꝫ rõem
virtutis incõplete. ſic hꝫ rõnem virtutis theologice.
q; quodãmõ in deũ dirigit licet ſemiplene. ¶ Ad il- 47
lud qḋ obr̃ de heretico ꝙ credit. x. articulos. dõm ꝙ
et ſi hereticus habeat aliquã illuminationẽ reſpectu
illoꝝ articuloꝝ veroꝝ q̃s credit. ⁊ aliquã habilitatẽ
ad illos credendos. illa tñ habilitas ⁊ credulitas nõ
debet dici virtus. q; nec potentiã rectificat nec vigo
rat. Non rectificat potentiã. q; nõ captiuat̃ intelle-
ctus eius plene in obſequiũ veritatis ſumme. Non
vigorat. quia ꝑ illã nõ reſpuit falſitatẽ oppoſitã ve-
ritati. Et hec duo requirebant̃ ad h' ꝙ hitus ſortire-
tur nomẽ et rõem virtutis. Non ſic aũt ẽ de fide in-
formi q̃ eſt in malis xp̄ianis. q; ipſi aſſentiũt ⁊ adhe
rent p̃me veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup oĩa. ita ꝙ in illo ha-
bitu ẽ rectificatio ⁊ vigor. ⁊ ex hoc q̃daʒ ꝑfectio. Uñ
ſola illa fides informis ẽ in genere ṽtutis q̃ credũt̃
oẽs articuli vel explicite vel iplicite. q̃ etiã reſpuunt̃
oẽs errores. hec eñ ſola ẽ q̃ hꝫ in ſe q̃ndã ꝑfectionẽ
rectitudis ⁊ vigoris. ¶ Ad illud qḋ obr̃ de diſciplo 48
aſſentiẽte mgr̃o ꝙ nõ indiget hitu ṽtutis. dõm ꝙ ñ
eſt ſile. q; credulitas illa q̃ diſcipl's aſſentit mgr̃o ita
põt eẽ via i falſitatẽ ſic in veritatẽ. ꝑ eo ꝙ mgr̃ ei⁹ põt
vera ⁊ falſa aſſerere. nõ ſic aũt ẽ de credulitate q̃ q̃s
aſſentit p̃me veritati. q̃ nullo mõ põt eẽ via niſi i ve
ritatẽ ⁊ rectitudinẽ. ⁊ ꝓpter h' q; de ſe nõ ẽ rectificati-
ua mẽtis. ⁊ credulitas q̃ xp̄ian⁹ aſſentit deo ẽ via ſa-
lutis. ita ꝙ nullo mõ de ſe ordinat̃ ad oppoſitũ. ideo
magis ſortit̃ rõeʒ ṽtutis q̃ illa credulitas q̃ diſciplis
aſſentit mgr̃o. q̃ quidẽ põt eẽ erroris occaſio.

Queſtio.ij.

De fide informi q̄tū ad originē. Et querit̄. vtrum fi
des informis ſit infuſa an acquiſita. Et q̄ infuſa vi
detur. j. Cor. xij. Alij dat̄ fides in eodem ſpū ⁊c̄. Et
conſtat q̄ apl's loquit̄ de donis grē gratis date. ergo
loquit̄ de fide circūſcripta charitate. ⁊ hec ē fides in
formis. ḡ fides informis eſt a ſpūſancto. ¶ Item. j.
Cor. xiij. Si habuero fidem ita vt montes transfe
ram. ibi glo. que fides dei donū dici pōt. quia in ma
lis queda dona dei ſunt. Si ergo illa eſt fides infor
mis. ḡ fides informis ē a dono dei. ¶ Itē Rom. viij.
Non accepiſtis ſpiritū ſerui. in ti. glo. eſt timor ſerui
lis ⁊ filialis. ⁊ vterq̄ eſt a ſpūſancto. Si ergo timor
ſeruilis eſt donū ſpūſancti. ⁊ timor ſeruilis oritur ex
fide informi. ḡ fides informis eſt donum ſpūſancti.
¶ Itē ſm nullū habitū nālem vel acquiſitū eleuat̄
intellectus ſupra ſe vt aſſentiat p̄me veritati ꝓpter
ſe ⁊ ſup oīa. ergo habitus fidei informis nō eſt acq̄ſi
tus vel innatus. ⁊ eſt acq̄ſitus vel innatus. vel infu
ſus. ergo eſt habitus infuſus. ¶ Itē qd̄ pt̄ in ea que
ſunt contra nām. nec eſt a nā nec eſt ab acquiſitōne.
ſed habitus fidei informis pōt in mirabilia faciēda
ſicut patet p euangelia q̄ mali faciunt mirabilia. et
expreſſe dr̄ Math. vij. et. j. Cor. xiij. ergo fides infor
mis nec eſt innata nec acq̄ſita. ſequit̄ ergo q̄ ſit infu
ſa. ¶ Sed ꝯ. Roma. x. fides eſt ex auditu. ſed q̄ noui
mus audiendo ab alijs nouimus p acquiſitionem.
ergo ſi fidē habemus p auditū. fidē habemus p acq̄
ſitionē. ¶ Item Aug. qd̄ credimus debemus auctī.
qd̄ intelligimus rōni. ſed doctrina q̄ auctī aliene in
nititur ab alio acquirit̄. ſi ergo cognitio fidei innitit̄
auctī. videt̄ q̄ p acquiſitionē habeat in nobis oriri.
¶ Itē alias virtutes informes poſſum⁹ habere per
acquiſitionē ſicut continentiā ⁊ iuſticiā. ḡ pari rōne
videt̄ q̄ ⁊ fidē informē p acquiſitionē ſimilit̄ poſſi
mus habere. ¶ Itē aliquis tranſiens de fidelitate
ad hereſim credit aliquos articulos fidei. ⁊ hoc qui
dem ſine aliqua infuſione habitus. cum deus nō in
fundat hereſim. ſed p ſolā acquiſitionē doctrine. ſed
qua rōne pōt cognoſcere vnū articulū. eadē rōne po
teſt cognoſcere alterū. ḡ ſi p acquiſitionē pōt cogno
ſcere aliquos. eadē rōne videt̄ q̄ poſſit cognoſcere
oēs. ergo videt̄ q̄ fides informis de omnib⁹ articu
lis p acquiſitionē poſſit haberi. ¶ Itē ſi fides infor
mis eſt habitus infuſus. cū habitus infuſi ita infun
dantur puulis ſicut adultis. ita erit habit⁹ fidei in
formis in puulo baptizato ſicut eſt in xp̄iano iā ꝑ
uecto. ſed in xp̄iano iam ꝑuecto ſi peccet mortaliter
nihilominus tñ remanet in eo fides informis. eſto
q̄ nihil vltra addiſcat. ḡ pari rōne puulus ſi peccet.
cū ad adultā etatē ꝑuenerit. fidē iformē hēbit. etiā ſi
nihil ab alijs doceat̄. ⁊ hoc eſt manifeſte falſū. quia
ſi talis poneret̄ inter ſaracenos anteq̄ aliquid didi
ciſſet. nihil plus haberet de fide q̄ ſi nunq̄ baptiza
49 tus fuiſſet. ¶ R⁹. ad p̄dictoꝝ intelligentiā eſt notan
dum q̄ cū credere ſicut dicit Aug⁹. ſit cogitare cum
aſſenſione. ad hoc q̄ habit⁹ fidei plene ⁊ integre ha
beatur. neceſſe eſt q̄ intellectus inſtruat̄ de creduli
tatibus vt poſſit illa cogitare. ⁊ inclinet̄ vt poſſit il
lis aſſentire. ⁊ primū quidē eſt mā͡le in fide. ſcd̄m vo
eſt formale. ⁊ vtrūq̄ reꝑit̄ tā in fide informi q̄ in fi
de formata. Nō eñ dr̄ informis. q̄ careat oī forma.
50 ſed q̄ careat forma grē gratū faciētis. Cū ergo q̄rit̄
vtrū fides ſit habit⁹ acq̄ſitus vel infuſus. Rñdendū
eſt. ſi loq̄mur de fide q̄tū ad illud qd̄ eſt mā͡le in ea.
vicꝫ. q̄tū ad cognitionē illā q̄ cognoſcim⁹ q̄ ſunt arti
culi fidei. ⁊ ſcim⁹ q̄d eſt qd̄ p nomē dr̄. ſic cōcedendū
eſt q̄ fides eſt p auditū ⁊ p acq̄ſitionē ſm legē cōem.
Nemo eñ ſcit qui ⁊ q̄t ſint articuli fidei niſi didice
rit legendo vel audiēdo. niſi forte hoc habeat p ꝑui
legiū ſpāle. Si aūt loq̄mur de fide q̄tū ad formale.
vicꝫ q̄tū ad illud qd̄ facit aſſentire. ſic dcd̄m ē q̄ q̄dā
fides informis eſt p acq̄ſitionē. q̄dā p iſuſionē. Nā
quidā aſſētiūt veritati audite moti humana ꝑſua
ſione. vtpote ꝓpter amorē ⁊ reuerentiā dicentis. vel
ꝓpt̄ mirabilia. vel ꝓpter rōnes ⁊ argumēta. ⁊ talis fi
des eſt ſimplr̄ acq̄ſita. nec dicēda eſt hīc rōnē virtu
tis. q̄ nulli⁹ ē vigoris nec roboris ſublata de medio
ipſa humana rōne. Quidā aūt aſſentiūt veritati fi
dei ꝓpter diuinā illuſtrationē. ſicut illi q̄ qui innitunt̄
p̄me veritati ſup oīa ⁊ ꝓpter ſe. ſicut multi xp̄iani q̄
charitatē nō hn̄t. ⁊ in talib⁹ fides eſt p infuſionē. vo
luntarie eñ aſſentiūt cōcomitante diuina illumina
tione. illuminatōe inquā q̄ rōem eleuat in his q̄ ſūt
ſupra ipſam. Vn̄ ſicut illuminationē ad futura pre
cognoſcenda dicim⁹ eſſe infuſā ꝓpter h̄ q̄ in ipſa ele
uatur aīa ſupra ea q̄ ſunt ei nālia. ſic intelligēdū eſt
etiā in pte iſta. Concedendū eſt ḡ fidē informē ſm
q̄ virtus eſt eē donū diuinit⁹ collatū. ⁊ habitū infu
ſum. Vn̄ cōcedende ſunt etiā rōnes q̄ hoc oñdunt.
¶ Ad illud ḡ qd̄ p̄mo obī in ꝯtrariū q̄ fides eſt ex 51
auditu. dcd̄m q̄ illud dr̄ de fide non rōne eius qd̄ eſt
formale ⁊ cōpletiuū. ſed rōne eius qd̄ eſt mā͡le. vtpo
te rōne illi⁹ cognitōis q̄ cognoſcit q̄d eſt qd̄ p nomē
dr̄. q̄ cōiter nō habet̄ nec in fide formata nec in infor
mi niſi p acquiſitionē. Alit̄ etiā videt̄ aliq̄bus eē di
cendū. q̄ illud verbuꝫ apli intelligit̄ de fide informi
q̄ innitit̄ humane rōni. q̄ quidē nō hꝫ in ſe rōem vir
tutis. Sꝫ p̄mus modus dicēdi rōnabilior eſſe videt̄
cōſiderato intellectu apli. ¶ Ad illud qd̄ obī q̄ cre 52
dere debet̄ auctī. dcd̄m q̄ credere ſm q̄ eſt act⁹ fidei
virtutis debet̄ auctī. nō cuilibet ſed auctī diuine. cui
quidē auctī nemo aſſentit ꝓpter ſe ⁊ ſup oīa niſi p di
uinā illuminationē. ⁊ ſic talis credulitas nō eſt acq̄
ſita [illegible] infuſa. Illa vo credulitas q̄ innitit̄ rōi crea
te p̄ncipalr̄. nō ſpectat ad ipſam fidē ſm q̄ fides eſt
virtus. ⁊ de hac verū eſt q̄ pōt eſſe p acq̄ſitionē. Vn̄ 53
attendendū ē q̄ duplr̄ pōt aliquis p fidē ſuā inniti
ſacre ſcripture. aut q̄ credit ſacrā ſcripturā a ſpiritu
ſancto fuiſſe inſpiratā ⁊ editā. iuxta qd̄ dr̄. ij. Pet. ij.
Spūſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei homines. ⁊
ſic talis credulitas ſpectat ad fidei virtutē. Aut ideo
credit ſacre ſcripture q̄ patres ſui crediderūt a q̄rū
ſemitis nō vult recedere. ⁊ hoc mō humanā reſpicit
rōem. nec eſt talis credulitas fidei virtutis ſꝫ potius
cuiuſdā aſſuetudinis. ¶ Ad illud qd̄ obī q̄ alie vir 54
tutes informes habent̄ p acquiſitionē. dcd̄m q̄ non
eſt ſimile. ꝓ eo q̄ actus aliarū virtutū cōcordant ipi
rōni ſm nāle dictamen. Vn̄ iuſticia nālis dirigit ad
opa virtutū politicarū. nō ſic aūt eſt de fide q̄ dirigit
ad aliq̄ credenda q̄ ſunt p̄ter nām ⁊ ſupra iudiciū
rōnis. iō nō ſic ſubiacet nr̄e acq̄ſitioni ſm q̄ alie vir
tutes morales. ¶ Ad illud qd̄ obī q̄ aliquis de infi
delitate tranſiens ad hereſim acquirit cognitionem 55
aliquoꝝ articuloꝝ. dcd̄m q̄ nō eſt ſimile. q̄ ſicut idē
ipm̄ pōt amari amorē diuinitus iſuſo. ⁊ amore etiā
innato ⁊ libidinoſo. ⁊ multū refert vt aliquid ſic vel
ſic ametur. Sic etiā intelligendū in cognitione. qd̄

idem ipm aliter z aliter poteſt credi. vel ex ꝑſuaſiōe
veritatis humane. vel ex illuſtratione veritatis eter
ne. Et heretici quidem ſi cognoſcūt aliq̄s articulos.
hoc eſt ex q̄dā ꝑſuaſione humane ratiōis. imo ficti-
onis ſue. z ſi ſm illam omnib9 articulis fidei aſſenti-
rent. adhuc tamen virtutem fidei nō haberent. cui9
eſt intellectum in chriſti obſequium captiuare. Jdeo
nō eſt ſimile de cognitione articuloꝝ in vero fideli z
vero infideli. z ꝑ tanto non ſequit̄ q̄ ſi illa cognitio
in hereticis eſt acq̄ſita. q̄ hec in fidelibus non ſit in-
fuſa. Si quis tamen de fideli z catholico fiat hereti-
cus. z remaneat ſibi cognitō alicuius articuli. nō hʒ
eam omnino per acquiſitionem. nec tamen dicend9
eſt habere virtutem. q2 ibi illuminatio prior ꝑmi-
xta eſt quodammō falſitati erroris. et ideo non hʒ ꝑ
56 fectionem competentem virtuti. ¶ Ad illud qđ obi
de paruulo qui cadit de gratia anteq̄ꝫ aliquid de fide
acquirat. dicēdum q̄ paruulus hʒ habitum fidei q̄ntum
ad illud quod eſt in ea formale. habet enī aliquid q̄
ꝓmptus erit z facilis ad aſſentiendū oīb9 articulis
fidei ſi ei ꝓponat̄ cum ad adultam etatem ꝑuenerit
Caret tn̄ ea cognitōne que eſt materialis reſpectu fi-
dei. z ſi illud formale poſſit in animā paruuli infūdi.
non tamen pōt radicari et ſtabiliri. z ꝓpterea ſi cum
ad adultā etatē ꝑuenerit ꝓponat̄ ei error ſub ratiōe
credibili. facile expellit̄ habitus fidei. z ita de facili aſ
ſentit. ac ſi habitum fidei nunq̄ꝫ habuiſſet. ꝓpter qđ
li. ar. ꝓpter inaſſuetudinē neſcit illo vti. et ille habit9
non fuit in potentia radicat9. q̄uis eēt in ea infuſus
De hoc aūt in. iiij. li. habet̄ diffuſi9.

Queſtio. iij. b

De ſubiecto fidei informis. et eſt qđ. Utruꝫ fides in-
formis ſit in demonib9: Et q̄ ſic videt̄. Jaco. ij. De-
mones credunt z ꝯtremiſcunt. ſi ğ fides q̄ eſt princi
piū timoris. eſt fides que eſt virtus informis. videt̄
q̄ fides ſm q̄ eſt virtus ſit in demonibus. ¶ Item
ſuꝑ illud Roma. j. Juſticia dei reuelat̄ ex fide in fi-
dem. glo. Fides demonū eſt z noietenus xp̄ianoꝛuꝫ.
ſ in xp̄ianis q̄ ſunt noieten9 xp̄iani ē fides informis
tanq̄ꝫ in ſubiecto. ğ z in demonibus. ¶ Itē Mar.
j. Quid nobis z tibi ieſu nazarene. et ſepe in euāge-
lio demones clamabant xp̄m eſſe filium dei. ſ cōſtat
q̄ eius diuinitatē nō poterant intueri. et hoc eſt ſuꝑ
rōnē q̄ deus fieret homo. ğ vi. q̄ hoc non nouerāt ni
ſi cognitione fidei. ğ vr̄ q̄ habuerūt fidē. ¶ Itē co-
gnitio trinitatis z vnitatis ſupra rōnē eſt ſicut in pri
mo li. oſtenſum fuit. ſed demones cognoſcūt deū eſſe
trinum z vnū. z talis cognitio qua cognoſcit̄ de9 eē
trinus z vnus. vel eſt cognitio fidei. vel eſt cognitio
cōprehenſionis. Cū ğ demones nō habeant cogniti-
onē cōprehenſionis de ipſa trinitate. habēt ğ cogniti
onē fidei. ¶ Sed cōtra. ſuꝑ illud. ij. Coꝝ. vj. Que cō
uentio xp̄i ad belial: dicit glo. Sicut xp̄s oīa bene. ſic
dyabolus oīa male. ſed credere fidei informis ē act9
virtutis z actus bonus. ğ ſi demonis eſt omnia ma-
le facere. vr̄ q̄ ad ipm nō ſpectet ipm credere. ğ nec
habere fidem informē. ¶ Itē fides informis eſt ha-
bitus infuſus z donū dei. ſi ğ demones habent fidem
aut infuſa ē eis ante lapſuꝫ. aut p9. Ante lapſuꝫ nō.
q2 tūc nō erāt in ſtatu in quo eēt eis fides oportuna
Poſt lapſum nō. q2 obſtinati ſunt vt dona dei nō poſ
ſint ſuſcipe. q2ſi nūq̄ꝫ habuerūt habitū fidei infuſuꝫ.
z fides informis eſt ꝑ īfuſionē. nō ğ hn̄t fidē infor-
mē. ¶ Item credere qđ eſt actus fidei informis ē vo

luntariū. quia cum cetera poſſit homo nolens. crede
re non poteſt niſi volens. ſ demones q̄ntum eſt ex ꝑ-
te voluntatis ſue repugnant oī veritati et omni bo-
no. ſi ğ ipa fides informis facit credere volūtarie. vr̄
q̄ demones nō habeāt ipam. ¶ Itē fides informis ē
ꝓncipiū timoris ſeruilis. z timor ſeruilis facit pecca
tum fugere. ſi ğ fides informis eēt in demonib9. eēꝫ
in eis fuga alicuius peccati. ſi ergo nullū pc̄m fugi-
unt. vr̄ q̄ habitus informis in eis nō repiat̄. ¶ R°. 57
dicēdum q̄ ſicut ex ꝓcedentib9 patet. fides informis dici
tur duobus modis. Quedā que innitit̄ ꝓme verita
ti ꝓpter ſe q̄uis in ipſam nō tendat amando. Alia ē
fides informis q̄ innitit̄ ipſi veritati articuloꝝ ꝓpter
aliquam rōnē creatā. Prima q̄dē dicit̄ fides infor-
mis. nō q̄ careat forma fidei ſm q̄ eſt virtus. ſ ſolū
ſm q̄ eſt virtus gratuita. Et de hac dictū eſt prius q̄
eſt habitus virtuoſus z habit9 infuſus. Scđo v° mo
do dr̄ fides iformis q2 caret forma fidei. z ſm q̄ vir-
tus eſt. z ſm q̄ gratuita eſt. Nam illa credulitas q̄
quis aſſentit articulis ꝓpter rationē creatā principa
liter. nō ſolum caret intentiōe habitus gratuiti. ſ eti
am intentione habit9 virtuoſi. Nulli9 enī virtut̄ vr̄
eſſe credere. cū q̄s credit innitēdo ꝑſuaſioni quā vi-
det. Si ğ hoc ſcđo mō accipiat̄ informis fides. ſic cō
cedi pōt eam repiri in demonib9. Habent enī aliquā
noticiā z credulitatē de articulis et credibilib9. q̄ q̄-
dem pōt dici fides ſiue credulitas. ꝓpter hoc q̄ non
eſt in eis viſio apta. Et illa quidē cognitio partim fu
it eis indita a ꝓma cōditione. ꝑtim ex acq̄ſitione. A
ꝓma enī cōditione ſua hūerūt cognitionē aliquā de
articulis ꝑtinētibus ad trinitatē. q̄ et ſi tunc nō me-
ret̄ dici fides. immo poti9 cognitio cōtēplatiōis. pro
pter abſentiā enigmatis. pc̄ō tn̄ ſuꝑueniēte et eni-
gmate ſubſequēte. illa cognitio meruit dici fides. cū
ſit cognitio enigmatica de his q̄ ſpectāt ad diuina.
Q̄tum aūt ad articulos ſpectātes ad hūanitatē eſt
in eis cognitio acq̄ſita ꝑ multa miracula z expimē-
ta. z quaſi extorta nēcitate quadā. Dū enī demones
vident apte eos q̄ xp̄m credūt z ei ꝯformant̄ nō poſ
ſe damnari. manifeſta ratione cogunt̄ credere fideꝫ
credentiū in xp̄m verā eē. ac ꝑ hoc ꝑ ꝯſequens cre-
dunt oīa eſſe vera q̄ xp̄iani credunt. z ex hoc etiā ꝑ-
terrent̄. ꝓpter qđ dicit btūs Jaco. q̄ credūt et cōtre-
miſcūt. Si v° loquamur de fide informi ſm q̄ acci-
pit̄ primo modo. vicꝫ ꝓut eſt habitus virtuoſus. et
habitus infuſus. z etiā volūtarius. hoc mō z ſi repe
riat̄ in xp̄ianis viatorib9 nō tn̄ pōt repiri in demoni-
bus. tū q2 ipi nō ſunt apti ad ſuſcipiēdos habit9 in-
fuſos. tū q2 volūtas eoꝝ magis prona eſt ad impu-
gnandū veritatē z pietatē q̄ ad aſſentienduꝫ ei. Un̄
ꝯcedēde ſunt rōnes q̄ hoc oñdūt. ¶ Ad illud v° qđ
obi in ꝯtrariū de auctē Jaco. z de glo. q̄ informis q̄-
litas eſt in demonib9. dicēdum q̄ in vtriſq3 repit̄ fides. ſ 58
tn̄ aliter z aliter ſicut prius dictū eſt. Xp̄iani enī no-
mineten9 volūtarie aſſentiunt. z illa fides pōt eis eē
via ad virtutē. z q̄dāmodo rectificat eoꝝ mētēꝫ. et ſi
nō plene. nō ſic aūt eſt in demonib9. q2 ipi credūt co-
acti z quaſi cū quodā murmure. ¶ Ad illud qđ obi
q̄ cōfitebant̄ xp̄m eē filium dei. dicēdum. q̄ ſicut dicit au- 59
guſ. in li. de ciui. dei. ipſe xp̄s innotuit demonib9 non
ꝑ id qđ eſt veritas z lux. ſed ꝑ quoſdā ſue virtutis ef-
fect9. Unde q2 ipſi videbāt mirā xp̄i virtutē in ſu-
is effectib9. cui nullaten9 potuerīt reſiſtere. cognoſce
bant ipm nō purū hoiem ſ etiā deū eſſe. Illa tn̄ cre-

dulieţas nō erāt fides informis. ſm q fides informis
eſt virtus. q2 nō adherebant ipſi p̄me veritati ꝓpter
60 ſe. ¶ Ad illud quod obī q cognoſcebāt deū eē trinū
z vnū. dōm q illa cognitio in demonibus erat dere/
licta ex cognitione quā habuerūt ex p̄ma ſui ꝯditio
ne. Scdm eñ q dicit dyoni. in lib. de diui. no. capit.
iiij. Data demonibus dona neq̄ꝙ ipſa mutata eē di/
cimus. ſ ſunt integra z ſplendidiſſima. q̄uis ipſi nō
videant claudētes in ſcipis ſpeculatiuas virtutes. z
ſic nō oportet ponere in demonibus habitū fidei in/
fuſe. cum talē noticiaꝫ habuerūt a p̄ma naturali ſua
cōditione. licet eā habeant quodāmodo minus pfe
cte ꝓpter ſuaꝫ mentiū obcecationem.

¶ Queſtio. iiij.

De ipſius fidei informis duratiōe. et eſt qō. Utrum
fides informis oino expellat̄ p aduētū grē. Et q ſic
videt̄. Maior eſt cōueniētia fidei formate ad glīam
q̄ꝫ fidei formate ad fidē informē. p eo q gloria nō ē
aliud q̄ꝫ grā cōſummata. ſ gloria ſupueniēs euacu/
at habitū fidei formate. ſicut vult aplus. ergo ſupue/
niente fide formata tollit̄ fides informis z euacuat̄
¶ Itē maius lumen abſorbet minus lumē. ꝗ ſi lum̄
gratie gratū facientis ſuperexcellit incōpabiliter lumē
gratie gratis date. vr̄ ꝗ q fides informis p grāꝫ ſup/
uenientē habeat expelli. ¶ Item fides informis nū
q̄ eſt niſi in pctōre. naꝫ in oī iuſto eſt fides formata.
ſed grā gratūfaciens nūq̄ pōt eē cū pctō. ꝗ nūq̄ꝫ pōt
eſſe cū fide informi. ꝗ necario eā in aduētu ſuo expel
lit. ¶ Itē oēs virtutes ſimul infundunt̄. ꝗ cū infū/
dit̄ charitas. infundit̄ fides formata. ſ impoſſibile ē
duo accidētia eiuſdē ſpēi eē in eodē ſubiecto. ꝗ impoſ
ſibile eſt duas fides eē in eadē aīa. ꝗ necē eſt fidē iſor
mē expelli ad aduentū grē. ¶ Itē aut lumē grē gra/
tū facientis ſufficit ad credendū. aut nō. Si nō. ergo
gratia gratū faciens nō ſufficit ad ꝓmerendā ſalutē.
Si ſufficit. ſupfluū eſt facere p plura qḋ pōt fieri per
pauciora. ꝗ vr̄ q ſupueniēte grā gratū faciēte. ſuper
fluat habere fidem informem. ¶ Sed ꝯ. Gratia nō
expellit niſi culpā vel ꝯſequēs ad culpā. ſ fides iſor/
mis nec eſt culpa. nec ꝯſequens ad culpā. ꝗ fides in/
formis nō expellit̄ a gratia ſupueniente. ¶ Itē ſic
ſe hꝫ act⁹ ad actū. ita ſe habet habitus ad habitū. ſed
gratia gratūfaciēs facit credere in deū. gratia gratiſ/
data facit deo credere. Si ꝗ credere in deū nō expel/
lit credere deo. ſed potius p̄ſupponit. vr̄ q grā gtū
faciens nō expellit fidem informē. ¶ Itē magis cō/
ueniūt dona infuſa cū infuſis q̄ infuſa cū acq̄ſitis. ſ
gratia gratū faciēs cū infundit̄ nō expellit habit⁹ ac
quiſitos. ꝗ multo forti⁹ nō expellit habitū fidei infor
mis qui eſt infuſus. ¶ Itē ſicut ſe hꝫ culpa ad fideꝫ
formatā. ita ſe hꝫ grā ad fidē informē. ſed culpa cuꝫ
ſupinducit̄ et ſi expellat formam fidei. nō tñ expellit
ipſam fidē. q2 iam faceret hoiem infidelem. ꝗ pari ra
tione gratia gratū faciens cum ſupinducit̄. et ſi tol/
lat informitatem fidei. non tamen tollit ſbam habi/
tus. ¶ Item ſi habitus fidei informis tollit̄ in iuſti/
ficatione impij. ꝗ cum aliquis recidiuat in peccatū.
aut efficit̄ infidelis. aut dat̄ ei nouus habitus fidei.
ſed infidelis nō efficit̄ ſicut patet. nec nouus habit⁹
dat̄. q2 nō decet vt peccanti in ipſo actu pcī infūda/
tur donū grat̄ datū. ꝗ nō vr̄ q habit⁹ fidei informis
61 p grām ſupuenientē habeat expelli. ¶ Rᵒ. ad p̄dicto
rū intelligentiā eſt notandū q cū dico fidē informē
dico tria. vicꝫ. habitū. z ipſi⁹ habit⁹ vſum. z defectum
annexū. Et q̄tum ad hec tria pōt tripliciter intelligi
q fides informis expellat̄ ſiue euacuet̄ p grām ſup/
uenientē. Et ſm hunc triplicem moduꝫ intelligendi
tres fuerūt circa hoc opiniones. Quidā nanq̄ꝫ dice
re voluerūt q a gratia ſupueniēte fides informis ex
pellat̄ nō ſolum q̄tuꝫ ad informitatis defectū. ſ eti/
am q̄tum ad vſum. z q̄tum ad habitum. Et hoc q̄/
dem dixerunt ꝓpterea. q2 grā ſupueniēs ſecū fert om
nes virtutes. z q2 nō eſt oportunū nec eſt poſſibile i
vno z in eodē eē fides duas. cū fides formata ſuper/
inducat̄ cū grā. z q̄tū ad forme cōplemētū. z q̄tum
ad vſum. z q̄tum ad habitū. ideo ad eius ingreſſum
fides informis oino expellit̄. z ſic ponūt eā expelli ꝓ/
pter incōpoſſibilitatē. Et ſi tu obijcias eis q tunc p
culpā fit hō infidelis. Rñdēt breuit̄ q de⁹ ſua gratui/
ta bonitate qua nō pmittit hoiem totaliter cadere
infundit ei habitū fidei informis. nē oino peat in eo
fundamentū ſpūalis edificij. Uñ ſicut ex malis elici
unt̄ bona. ſic ꝯtingit in culpe tranſgreſſiōe alicui in/
fundi habitū informē. Sꝫ q2 illud nō vr̄ multū rōna
bile q de⁹ dona grē ipſi peccāti z ſe a ſe auertēti infū/
dat in ipſa auerſione. Jō ali⁹ mod⁹ eſt dicēdi. q ſicut
p pctm̄ nō introducit̄ habit⁹ fidei informis. ſed in/
troducit̄ defectus z alius credēdi modus. ſic etiaꝫ p
gratiam non excludit̄ ipſi⁹ fidei informis habit⁹. ſed
ſolum vſus z defect⁹. Et ſi tu obijcias q fruſtra erit
habitus ſine vſu. Rñdent q nō fruſtra eſt p eo q ce
dit in diſpoſitionē reſpectu fidei formate. Preterea
remanet vt homo vtilitatē habeat de eo in tpe opor
tuno. ſed qm̄ actus z vſus fidei informis eſt credere
z aſſentire p̄me veritati in omnibus articulis. et iſte
vſus potiſſime competit vſui gratie cū aliquid non
tollat̄ niſi p ſuū oppoſitū. nō vr̄ rōnabile vſq̄ꝫquaq̄ꝫ
dicere q ſm aduētū grē tollat̄ fidei vſus informis.
cū potius videat̄ in ea pfici z cōpleri. Et ꝓpterea eſt
tercius modus dicēdi. q videt̄ ꝓbabilior eē p̄dictis
q fides informis p aduentū gratie excludit̄ q̄tū ad
ſolum defectū ſaluo habitu z vſu. z hoc quidē videt̄
ſatis rōnabile. cū grā opponat̄ habitui illi infuſo ſo/
lū ratione informitatis. ſicut habit⁹ opponit̄ priuati
oni. Concedēde ſunt ergo ratōnes oſtendentes ha/
bitū fidei informis p ſupuenientē grām nō expelli.
¶ Ad illud ꝗ qḋ obī p̄mo in ꝯtrariū q maior eſt cō/ 62
uenientia fidei formate ad gloriā q̄ informis ad gra
tiā. dōm q maior ꝯuenientia dupliciter pōt attendi.
aut ſm ꝯparationē aliq̄ꝫ in genere ꝯſtituti. aut ſm ordi
nationē habit⁹ ad actū. Si p̄mo mō. ſic maior eſt cō
uenientia fidei formate ad gloriā q̄ ad fidem infor/
mē. q2 vtrūq̄ꝫ eſt gratie gratū faciēt̄. Si ſecūdo mō.
ſic maior eſt ꝯuenientia fidei formate ad informē q̄ꝫ
fidei formate ad gloriam. p eo q actus fidei iformiſ
nō hꝫ oppoſitū cū actu fidei formate. ſed actus fidei
formate qui quidē eſt credere nō apparētia. z videre
per ſpeculū z in enigmate. magnā repugnātiā habet
cum ſtatu glorie. ideo nō ſic euacuat ſicut euacuat̄. ħ
aūt infra melius manifeſtabit̄ cū de euacuatiōe fidei
aget̄. Ad illud qḋ obī q mai⁹ lumē abſorbet min⁹ 63
lumē. dōm q illud nō intelligit̄ de lumib⁹ q̄ ſunt ad
inuicē ordinata. ſ de his que hñt quandā oppoſitio/
nem z repugnantiam. niſi intelligat̄ abſorbere q̄tū
ad apparētiā. Et qm̄ lumen fidei informis ordinem
habet ad lumen gratie nō oppoſitionē. hinc eſt q ab
ipſo nō abſorbet̄ ſ magis in eē ſaluat̄. ¶ Ad illud 64
qḋ obī q fides informis nō eſt niſi in pctōib⁹ z cuꝫ

peccato. Dōm ꝙ hoc verum eſt ea ratiōe quā fides
informis noīat defectū forme. nō ſēm ꝙ nomiat habi
tū. Et iō ex hoc non poteſt ꝯcludi ꝙ ꝑ grām aduenie
tē tollat̄ fidei informis habitus. ſ ſoluꝫ ꝙ tollat̄ in-
65 formitatis defectus. ¶ Ad illud qđ obiͣ ꝙ oēs vir-
tutes infundunt̄ ſimul. dōm ꝙ verū eſt q̄tū ad illō
quod eſt in eis formale. q̄tum aūt ad materiale ſiue
ad habitū ſubſtratū nō hꝫ veritatē niſi qñ non inue-
nit habitū in ſubiecto quē informat. ⁊ ideo cū grati a
adueniens inuenit habitū fidei informis. nō oportꝫ
ꝙ ſupinducat̄ noua fides. Preterea rō illa in alio de
ficit. qꝛ gratia gratū faciens cū gratia gratis data nō
eſt eiuſdem ſpeciei. ⁊ ita ꝓcedit ex falſa ſuppoſitōne
66 ¶ Ad illud qđ obiͣ ꝙ lumen gratie gratuꝫ facientis
debet ſufficere ad credendum. dōm ꝙ ſufficit gratia
gratū faciens cū ꝑſuppoſitiōe tñ gratie gratis date.
Dona eñ gr̄e g̃tū facieñ. nō excludūt dona gr̄e grat
date. imo magis illa in ſuo aduētu ꝯplēt ⁊ ꝑficiūt. ⁊
q̄dāmodo ab eis vigorāt̄ ⁊ ꝑficiunt̄. Ideo nō ſequi
tur ꝙ adueniente gratia gratū faciente. ſupfluat ha-
bitus fidei informis. nec remanēte habitu iformi ꝓ-
pter hoc lumen gratie gratū facientis ſit inſufficiēs.
Unūquodq; eñ donuꝫ dei ſufficiens eſt ſēm illud ad
quod habet ordinem.

Queſtio. v. k

De ipſius fidei informis formatione. ⁊ ē qō. Utrum
aduēniēte gr̄a fides informis fiat formata? Et ꝙ ſic.
vi. Anteq̄ aliq̄s peccet nō hꝫ niſi fidem formatā. cū
aūt peccat incipit habere fidē informē. ſi ḡ in peccan
do nō infundit̄ ei noua fides. neēe eſt ꝙ per pctm̄ fi-
des formata fiat informis. ſi ḡ fides informis añ fu-
it formata. videt̄ ꝙ ſi aliquis reſtituat̄ in gradū pri-
ſtinū ꝑ aduentū gratie. ꝙ fides informis fiat forma-
ta. ¶ Item gr̄a adueniens informat naturā. ſi ḡ fi-
des informis plus approximat gr̄e q̄ ipſa natura. vr̄
ꝙ ꝑ locū a minori fides informis habeat ꝑ grām in-
formari. ¶ Itē plꝰ ꝯuenit habitus infuſus cū gr̄a q̄
eſt infuſa q̄ habitus acquiſiti. ſ habitus acq̄ſiti ꝑ ad
uētū gr̄e informant̄. qđ pꝫ. qꝛ in coꝝ exercitio ⁊ vſu
homo meret̄. ḡ multo fortiꝰ habitꝰ fidei informis for
mat̄ ꝑ ipſam grām ſupuenientē. ¶ Itē opa mortifi-
cata ꝑ aduentū gratie viuificant̄ ſēm ꝙ cōiter dicit̄.
ḡ pari rōne ⁊ habitus mortuus. ſi ḡ fides informis ē
hmōi. vr̄ ꝙ ꝑ aduentū gratie habeat informari. ¶ Itē
nihil aliud eſt dicere habitū viuū eſſe q̄ ꝑ illū vitam
eternā mereri poſſe. ſ credere fidei informis. qđ ē aſ
ſentire prime veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup oīa. ſupueniēte
charitate hꝫ omne qđ necīū eſt ad meritū. ḡ vr̄ ꝙ ſi
actus eius eſt meritorius. ꝙ habitus ſit viuificatus.
Qꝛ aūt hēat oē qđ neceſſariū eſt ad meritū. planū ē.
cū ipm opus de ſe ſit bonū ⁊ rectum. ⁊ ſic a charitate
impatū. ¶ Itē oē illud qđ dicit̄ eē mortuū ex ſolo
defectu alicuiꝰ. illo ſupueniente viuificat̄. ſ fides in-
formis dr̄ eē mortua ob defectū gr̄e ⁊ opationis fru-
ctuoſe. ḡ ipſis ſupuenientibꝰ reuiuiſcit. ſ cū reuiuiſcit
format̄. ḡ fides informis pōt fieri formata. Et hoc ē
qđ hr̄ in glo. ſup illud Iaco. ij. Fides ſine operibus
mortua eſt. glo. reuiuiſcit ex opibus fides. ¶ Sed ꝯ.
Si fides ex opibꝰ reuiuiſcit. ḡ ex aduentu operū ha-
bet vitā ⁊ formā. Sed nullum pctm̄ poteſt fieri for-
matū. ḡ nulla virtꝰ pōt fieri informis. ḡ fides forma-
ta nō pōt fieri informis. pari rōne nec informis pōt
fieri formata. ¶ Itē nullū opus mortuū pōt fieri vi
uū. opa eñ q̄ in pctō facta ſunt nūq̄ reuiuificant̄ ꝑ
grām vt ſint digna remuneratiōe eterne vite. ḡ ſi fi-
des informis mortua eſt. vr̄ ꝙ ꝑ grām nō habeat vi-
uificari. ḡ nec informari. ¶ Itē nullū accñs pōt alte
rari ſēm ꝙ vult boetius. ſ fides informis eſt accidēs.
ḡ alterari nō pōt. ſed omne qđ de informi fit forma-
tum alterat̄. ergo impoſſibile eſt fidem informē fieri
formatam. ¶ Item ex his que ſunt diuerſa genere
non poteſt fieri vnum ꝑ eēntiā. ſed fides formata di
cit habitum vnū ꝑ eſſentiam. ḡ impoſſibile eſt ipſam
ꝯſtare ex gratia gratum faciente ⁊ gratia gratis da-
ta. Si ḡ fides informis eſt donum gratie gratꝭ date.
vr̄ ꝙ impoſſibile ſit ipſam fieri formatā ſupueniente
gratia. ¶ Item fides informis ꝑ aduētū gratie non
tranſmutat̄ niſi accidentaliter. ḡ ſi ꝑ aduentū gratie
efficit̄ virtus formata. accidit fidei ꝙ ſit formata. ſi
ḡ nullū genus accipit ſpēi. fides nō eſt ſpēs virtutis
ꝓprie dicte. ꝙ ſi hoc eſt falſum. ḡ ⁊ illud ex quo ſeq̄t̄.
vicꝫ ꝙ habitꝰ fidei informis ꝑ aduentum gratie for-
met̄. ¶ Item ſicut ſe habet aīa ad potētias ſuas. ſic
ſe habet gratia ad virtutes. ſed quotienſcūq; anima
infundit̄ fert ſecum potentias ſuas. ḡ quotienſcun-
q; infunditur gratia fert ſecum virtutes. ergo cum
infunditur gratia infundit̄ ſimul fides formata. ḡ fi-
des formata nō eſt eadem cum illa que prius erat in
anima. et ſi hoc. reſtat ꝙ fides informis ꝑ aduentuꝫ
gratie non formatur. ¶ Rꝰ. ad predictoꝝ intelligen 67
tiam eſt notandum ꝙ preter illas poſitiones q̄ dice-
bant fidem informem ad aduētū gratie excludi ſēm
illos qui dicunt ipm̄ habitum fidei informis rema-
nere cum gratia ſupueniente. triplex eſt adhuc mo-
dus dicendi. Quidam eñ dixerunt ꝙ habitus fidei
informis nō format̄ a gratia ſupueniente nec ab ali
quo ꝙ ſit a gratia vel cum gratia. Alij vō dixerūt ꝙ
q̄uis nō formet̄ a gratia. format̄ tñ ab aliquo qđ in
fundit̄ ſimul cuꝫ gratia. Tercij vō dixerūt ꝙ ipſe ha-
bitus fidei informis format̄ ab ipſa gratia. Ratō aūt
huiꝰ diuerſe poſitionis eſt ꝓpter diuerſum modū in-
telligendi infuſionem gratie ⁊ virtutū. Quidam eñ
voluerunt dicere ꝙ ſicut anima eſt totum potenti-
ale reſpectu ſuaꝝ viriū. ⁊ cum infundit̄ anima ſimt̄
portat ſecum ſuas potentias. ⁊ cū egredit̄ ſil̄ trahit.
ſic ⁊ de gratia dicere voluerunt. ꝙ gratia ſimul ſecuꝫ
fert virtutes ipſas quibus informant̄ potentie. ſimt̄
etiam ſecum trahit. Unde nulla virtus formata effi
cit̄ informis. nec aliqua informis efficit̄ formata. in-
fundit̄ eñ quelibet virtus plene ⁊ integre cum ipſa
gratia. ita ꝙ nihil extrinſecus intrat eius eſſentiam.
nec q̄tum ad materiale nec q̄tum ad formale. Sed
quoniā experimento videmꝰ aliquā virtutē q̄tum ad
id quod eſt in ea materiale minime infundi. vt ꝯtin-
git videre in puulo baptizato q̄ poſt gratie infuſio-
nem indiget adhuc articulis fidei erudiri ad hoc ꝙ
in actum fidei exeat. nō vr̄ iſte modus intelligēdi in-
fuſionē gratie ⁊ virtutū oīo eſſe ꝯueniens. vicꝫ ꝙ cū
ipſa gratia virtutes infundant̄ q̄tū ad ipſaꝝ totali-
tatem ⁊ integritatē. hoc eſt q̄tū ad id qđ ē in eis ma
teriale ⁊ formale. Et ꝓpterea alius modus eſt intel-
ligēdi infuſionē gr̄e ꝙ cū ipſa gratia infundit̄ forma-
le oīm ꝟtutū in genere g̃tuiti. qđ q̄dē eēntialr̄ differt
ab ipſa gr̄a. ſicut potētia aīe eēntialiter differt ab eiꝰ
ſuba. Et illud quidē formale virtutis cuiuſlibet in-
fuſum cum gratia potens eſt ſuū materiale educere
de potentia in actū. ſi nō ſit adhuc eductū in actum.
Si vō iā eſt in actū eductū. pōt ipm̄ facere gratuitū

ꝛ viuū.Et iſti dicūt dicentiūt ꝙ habit⁹ fidei informis
formeť ꝑ ipſaȝ virtutem fidei que ſimul cum gratia
infundiť.et ſiliter efficiť informe.qm̄ illud qḋ forma
le fuit in fide.ſimul cū gratia recedit ꝛ expelliť.ꝛ ſm
hanc poſitionem gratia qua virt⁹ diciť gratuita dif
fert ab ea qua aīa diciť deo grata. Sȝ qm̄ in vna aīa
vna ſola eſt gr̄a gratū faciens ſm ꝙ in.ij.lib. oñſum
fuit.ꝑ quā accepta eſt deo aīa ꝛ eius potētia. Ideo ē
adhuc terci⁹ modus dicendi ꝛ intelligendi infuſio
nem gratie ꝛ virtutū.ꝗ vr̄ eſſe ꝓbabilioꝛ ꝛ facilioꝛ ꝙ̄
predicti.vicȝ.ꝙ ipſa gratia gratū faciens compať ad
habitus virtutū ſubſtratos.ſicut compať lux ad co
loꝛes. In hoc tm̄ eſt dr̄ntia.ꝙ lux iſta coꝛpalis nō ita
efficaciter pōt educere coloꝛes de potētia in actū ꝗ̄ꝫ
tū ad eē qḋ hȝ coloꝛ in genere coloꝛis.ſm ꝙ ipſa gra
tia exiſtens in ipſa aīa poteſt facere germiare habit⁹
virtutum. Ipſa em̄ gratia adueniens in animā carē
tem habitibus virtutū.ſe habet quaſi oꝛiginale prin
cipiū illoꝝ ꝗ̄tum ad eē primū.vnde ſicut pluuia in
fuſa terꝛe habenti in ſe ſeminariū facit eā germinare
donec veniat ad fructū completum. ſic intelligendū
eſt de gratia reſpectu habituū ipſaꝝ virtutū ꝗ̄tuȝ ad
ipſoꝝ eſſe primū. Nō ſic aūt pōt facere lux ſupinfu
ſa exterius reſpectu coloꝝ. ſed ſi compem⁹ coloꝛes
ad lucem.ꝛ habitus virtutū ad grām gratū facientē
ꝗ̄tū ad eſſe vtpote ꝗ̄tum ad eſſe coloꝝ in genere lu
cidi.ꝛ habituū in genere gratuiti.tunc eſt ſimilitudo
expꝛeſſa.vt ſicut multi coloꝛes in vna domo tenebꝛo
ſa exiſtentes efficiunť luminoſi ꝑ vnā luminoſitatē
ſupuenientē.ꝛ ab illa informanť ꝛ decoꝛanť ꝛ venu
ſtanť.ſic habitus virtutū informes exiſtentes in ani
ma venuſtanť ꝛ decoꝛanť ab vna gr̄a ſupueniēte.et
ſm hunc modū intelligendi infuſionē gratie ꝛ virtu
tum.facile eſt intelligere qualiter habit⁹ fidei infoꝛ
mis formeť ꝑ ipſius gratie aduentum. Diciť em̄ foꝛ
mari ſicut coloꝛ tenebꝛoſus formať ad luminis in
greſſum.et ſicut ex coloꝛe ꝛ lumine ſupinfuſo nō fit
vnū ꝑ eēntiam ſȝ vnū ꝑ oꝛdinationē quandā. ſic nec
ex gratia gratū faciente ꝛ informi fide intelligiť fieri
vnū niſi ꝑ quandā oꝛdinationē ꝛ relationē. qꝛ fides
informis ꝑ aduentuȝ gratie incipit cōplete oꝛdinari
in finem.ꝛ in deū credere ꝛ eidem complacere. Con
cedende ſunt ḡ rationes oſtendentes fideȝ informē
68 fieri formatā ꝑ aduentū gratie. ¶ Ad illud vō quod
obī ꝑmo in ꝯrariū.nullū pctm̄ efficiť formatū.ḡ ꝛc.
dōm ꝙ non eſt ſil̄e. Facilius em̄ eſt aliq̄d deformari
ꝙ̄ informari.qꝛ plura exiguť ad bonū ꝙ̄ ad maluȝ.
ideo nō ſequiť ꝙ ſi habitus ſubſtratus virtutis poſ
ſit obliquari.ꝙ pctm̄ ꝛ viciuȝ poſſit rectificari. Et ex
eadem cauſa nō ſequiť ꝙ ſi pctm̄ nō poſſit fieri foꝛ
matū.ꝙ virtus nō poſſit fieri informis. Aliter etiaȝ
pōt dici ꝙ pctm̄ dupl̄r pōt accipi.vicȝ abſtracte ꝛ cō
crete. Si abſtracte accipiať impoſſibile eſt pctm̄ poſ
ſe informari cū ſit malicia pura. Si aūt accipiať cō
crete vt dicať pctm̄ aliqua habilitas aīe in qua ē de
formatio malicie.vtpote cuȝ aliquis abſtinet ꝓpter
vanam gloꝛiam.ipſa abſtinentia efficiť ei culpa. hoc
modo ratione talis habitus ſubſtrati qḋ deformať
a culpa.pōt informari a gratia.ꝛ ꝑ hunc modū dici
mus virtutē formatā effici informē. rōne vicȝ habi
tus ſubſtrati.qm̄ indifferens eſt ad ſtatū culpe ꝛ gra
69 tie. ¶ Ad illud quod obī ꝙ opus moꝛtuū nō pōteſt
fieri viuū.dōm ꝙ nō eſt ſimile. Opus em̄ tranſit nec
manet in ſua radice.ideo impoſſibile eſt aliqḋ opus
viuificari quod a radice viuente oꝛtum nō ſumpſe
rit. Et ꝓ tanto dicimus opa facta in charitate poſſe
reuiuiſcere.que aūt extra charitatē facta ſunt viuifi
cari nō poſſe. Gratia em̄ illa nō poſſet attingere.cuȝ
ſimpliciter ceſſerit in preteritum.nō ſic aūt eſt de ha
bitibus virtutū informiū ꝗ manēt in aīa poſt ipſius
gratie aduentū.ꝛ ꝑ ipſaȝ grām pñt venuſtari ꝛ deco
rari.et in finē oꝛdinari. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ nullus 70
accidens poteſt alterari.dōm ꝙ hoc verū eſt ſm ꝑ
priā mutationem.ſȝ nihil ꝓhibet intelligere alterati
onē fieri in accn̄te rōne alterationis facte in ſubiecto.
ſicut albedo mō eſt clara.mō obſcurať rōne alterati
onis facte in ſubiecto ꝓprio.ꝛ coloꝛ modo ē tenebꝛo
ſus.modo eſt luminoſus rōne tranſmutationis fa
cte in ꝑſpicuo ſibi ꝯiuncto.ſic fides modo eſt infoꝛ
mis modo formata rōne alterationis facte in aīa ꝗ
modo habet gratiā.mō priuať ipſa ꝑ culpam. ¶ Ad 71
illud qḋ obī ꝙ ex his que ſunt diuerſoꝝ generū non
fit vnum ꝑ eēntiā iam pꝫ rn̄ſio. Qm̄ ſicut predictuȝ
fuit informatio habit⁹ informis virtutis a gratia nō
eſt ꝑ eēntialē vnionē ſȝ magis ſm quandā oꝛdinati
onem ꝛ directionē in finem. Nam ꝓprie loquēdo ac
cidentia nō habent materiā ꝛ formā. Sed ꝙ dicitur
habitus informis eſſe materia fidei.ꝛ illud qḋ ſup
induciť eſſe forma.h̄ eſt ſm quandā ꝯpatiōnē ſicut
prius dictum eſt de lumine ꝛ coloꝛe. Vnde ſicut qm̄
dico coloꝛem illuminatū.dico duo.tm̄ ꝑ modum vni
us.ꝓpter h̄ ꝙ oꝛdinanť ad vnū actū.vicȝ ad mouen
dum viſum.ſic qm̄ dico fidem formatam duo dico.
vicȝ fidem ꝛ grām.tm̄ ꝑ modū vni⁹.ꝓpter hoc ꝙ oꝛ
dinanť ad vnū opus meritoꝛiū.ſ.ad credēdū in deū
¶ Ad illud qḋ obī ꝙ fides informis nō tranſmuta 72
tur niſi accidentaliter.dōm ꝙ tranſmutatio accidē
talis in genere nature.pōt eē eēntialis in genere mo
rum. Sicut pꝫ de aliquo actu ꝗ ꝑ priuationē alicu
ius circūſtantie accidentalis eſt in genere vicij. et ꝑ
poſitionē eſt in genere virtutis. Per hūc modū ē in
telligendū in ꝓpoſito. Cuius em̄ illi habitui accidat
eē cū gratia vel ſine gratia.eēntiale tm̄ eſt ei eſſe cum
gratia.put eſt pꝛincipiū meriti. Preterea ipſe habit⁹
fidei informis etiā gratia circūſcripta tenet rationē
virtutis.iō ex hoc nō pōt ꝯcludi ꝗn fides ſit ſub ge
nere virtutis tanꝙ̄ ſub ꝓpꝛio genere. ¶ Ad illud qḋ 73
obī ꝙ ſicut ſe hȝ aīa ad ſuas potētias.ſic ſe hȝ gratia
ad virtutes.dōm ꝙ nō eſt oīmoda ſilitudo. ꝓ eo ꝙ
nō eſt tāta diuerſitas ipſius gratie ad virtutes ꝗ̄ta
ad eaꝝ ꝑncipiū formale.ſicut aīe ad ſuas vires.quē
admodū in.ij.li.oſtenſuȝ fuit.vbi fuit hec queſtio ꝑ
tractata. Virtutes em̄ nō diciť eſſe virtutes ipſius
gratie ꝑ quas ipſa gratia opeť.ſicut aīa opať ꝑ ſuas
potentias. Nec ē intelligēdū ꝙ gratia ſit in diuerſis
ſubiectꝪ. Hoc em̄ ducit in imaginatōnē falſaȝ.in hāc
videlicet.ꝙ gratia oīno ita veniat in aīam ꝛ eius po
tentias.ſicut aīa venit in coꝛpus ꝛ ei⁹ oꝛgana. Tūc
em̄ neceſſario opoꝛteret ꝙ gratia abeunte ꝑ peccatū.
expellerenť oēs habit⁹ virtutū ꝗs ſecū defert. qḋ ex
ipſa experientia planū eſt eē falſum. Et iō rō illa nō cō
cludit.qꝛ accipit ꝓ ſili qḋ valde eſt diſſile. Pōt autē 74
accipi ſile de infuſiōe gratie ꝛ virtutū in pluuia ꝛ ter
ra ſemiata.ſicut de informatiōe virtutū a gr̄a accipi
tur in lumie ꝛ coloꝛe. Si em̄ vna pluuia adueniat in
terrā in qua ſunt plantata diuerſa ſemina que non
germinauerūt.facit illa germiāre. ꝛ ſm diuerſitateȝ
ſeminū diuerſas plantas ꝓducere. Si vō iā alſs ger

minuit. ſed ꝓpter defectum aque iam arefacte ſunt plante. tūc pluuia denuo veniens facit illas plantas vireſcere. Sic gratia adueniēs in aīam in qua ſūt ſemina habituū virtutū facit ipſam germiare. ita ꝙ ipſa habita habent̄ ꝑ ꝯñs ⁊ virtutes. ⁊ cōtinue facit illa creſcere quouſqꝫ ꝑducat ad ꝑfectionē. Et ſi ꝯtingat merito peti humorē gratie auferri. habitus illi virtutū efficiunt̄ quaſi aridi. ⁊ poſtmodū ſi reſtituat̄ pluuia ⁊ humor gratie. nō oportet ꝙ aīa iterū de nouo germinet. ſed illa que germiauit. ꝑ humorē gratie adueniente iterū reuiuiſcat. ſicut ſatis apte intelligi pōt qualiter gratia cū virtutibus ſil' infundat̄ in aīam. ⁊ quāre aliqñ ſimul dicit̄ infundi cū habitib⁹ ſubſtrat̄ aliqñ v̄o minime. cū tñ gr̄a quantū eſt de ſe infundatur ſemꝑ vniformiter. Q2 aūt ſemiaria virtutū q̄tū ad habitus ſubſtratos ſint plātata in nā mentis rōnalis expreſſe pōt haberi ab aug. in multis locis. ⁊ a Bern̄. in. x. ca. de amore dei. et in li. de collatiōib⁹ ſanctoꝝ patꝝ. ⁊ in alijs locis plurib⁹. Quicq̄d tñ ſit de hoc. q2 queſtio iſta alibi habet locū. ad pñs tātū ſufficiat dixiſſe de qōne ꝓpoſita. Sꝫ iux̄ ſnīam ⁊ opinionē magiſtri illa poſitio vr̄ eē verior q̄ dicit ꝙ fides informis ꝑ adueniētē gratiā fiat formata. ſiue formet̄ ab ipſa gratia mediate ſiue immediate.

¶ Di. xxiiij. de fide q̄tum ad eius obiectum ſiue materiam.

Hic querit̄ ſi fides tñ de nō viſis eſt ⁊c̄. Supra egit mgr̄ de fide q̄tū ad eius eēntiā. in hac ꝑte agit de ea q̄tū ad eius obiectū ⁊ materiā. vñ inq̄rit. vtꝝ fides ſit de his q̄ ſolū ſunt ſupra nr̄am cognitionem an de his que ſunt noſtre cognitioni ſubiecta. Et q2 duplex eſt cognitio vicꝫ ſenſitiua ⁊ intellectiua. ideo ꝑs iſta diuidit̄ in ꝑtes duas. In quaꝝ ꝑma inq̄rit magiſter. vtꝝ fides ſit de his q̄ ſenſu ꝑcipiunt̄. In ſecunda vtrū ſit de his q̄ intellectu cognoſcūt̄. ibi. Poſt hec queri ſolet cū fides ⁊c̄. Prima pars diuidit̄ in tres ꝑtes. In q̄ꝝ pꝛima mouet principalē qōnē ſubiungens determinationē. In ſc̄da v̄o epilogat ad remouendū incidentē dubitationē. ibi. Ex his apte intelligit̄ ⁊c̄. In tercia v̄o exēplificat in ſpāli ad maiorē explanationē. ibi. Si v̄o querit̄ vtrū petrus ⁊c̄. ¶ Sc̄da v̄o pars principalis pōt diuidi in tres ꝑtes. in quarū ꝑma mouet queſtionē ⁊ determinat. In ſc̄da auc̄te aug. ꝯfirmat. ibi. Ut ait aug. In tercia v̄o dicit quandā diuiſionē circa ipſa credibilia. ibi. Ex his apparet aliqua credi que nō vident̄.

Diſt. xxiiij.

¶ Mouet queſtionem ⁊ determinat. vtrū fides ſit de his que ſenſu percipiunt̄. a

Queſtio. Ioh. xiij. Aug. ſuꝑ io. Re⁹. Ioh. xx.

Hic querit̄ ſi fides tñ de nō viſis eſt. quō veritas ap̄lis ait. Nūc dico vobis p̄uſq̄ꝫ fiat vt cū factū fuerit credatis. vbi innui videt̄ ꝙ fides illis fuerit de factis ⁊ viſis. ſuꝑ q̄ aug. mouet qōnē et ſoluit ita inq̄ens. Quid ſibi vult vt cū factū fuerit credatis. [a] hec eſt laus fidei ſi qd̄ credit̄ non videt̄. Nā et thomas cui dictū eſt. q2 vidiſti me credidiſti. nō h̄ credidit qd̄ vidit. cernebat eīn ⁊ tāgebat carnē viuentē quā viderat morientē. ⁊ credebat deū in carne ipſa latentē. Credebat ḡ mēte qd̄ nō videbat ꝑ h̄ qd̄ ſenſib⁹ corꝑis appꝛebat. Si v̄o dicunt̄ credi q̄ vident̄. ſicut dicit vnuſq̄ſqꝫ oculis ſuis crediſſe. nō ipſa ē q̄ in nobis edificat̄ fides. ſed ex rebus que vident̄ agit̄ in nobis vt ea credant̄ que nō videntur.

¶ Epilogat ad remouēdū incidētē dubitationē. b

Q2 etiā de reb⁹ preſentibus dicit̄ fides ſed improprie.

Ex his apte intelligit̄ ꝙ ꝓprie fides nō appꝛentiū eſt. Nec illa eſt fides q̄ in chꝛiſto edificamur q̄ dicim⁹ vſitata locutione nos ea credere q̄ videm⁹. Alibi tñ dicit aug. fidē eē de rebus pñtib⁹. qd̄ erit ī futuro cū ꝑ ſpēꝫ deū pñtē cōtēplabimur. q̄ tñ nō ꝓprie dr̄ fides ſ; veritas. Eſt inq̄t fides q̄ credūt̄ ea q̄ nō vident̄. ſ; tñ ē etiā fides rex qñ nō verbis ſ; reb⁹ ipſis pñtib⁹ credit̄. Qd̄ erit cū ꝑ ſpēm manifeſtā ſe ꝯtēplandā ſctīs ꝓbebit dei ſapia. Sꝫ nō ꝓpꝛe h̄ dr̄ fides imo fidei merces. ad quā credēdo ꝑueit̄. vt ex fide v̄boꝝ trāſeat iuſt⁹ ī fidē rex.

Aug. in li. queſtionū euāgeli⁹.

¶ Exēplificat in ſpāli ad maiorē explanatiōēꝫ de petro. an hūerit fidē paſſiōis qñ vidit hoīeꝫ illū pati. c

Exēplū ad maiorē explanatiōnē predictoꝝ.

Si v̄o q̄rit̄ vtꝝ petr⁹ fidē paſſiōis hūerit cū hominē xp̄m oculis pati cernebat? Dicimus eū fidē paſſionis habuiſſe nō in eo ꝙ credebat hoīem pati. q2 hoc videbat. ſ; in eo ꝙ credebat deū eē q̄ patiebat̄. Nō eīn virtus fidei erat ꝙ credebat̄ hō pati ⁊ mori. qd̄ iude⁹ cer-

a ¶ Hec eſt laus fidei ſi quod credit̄ nō videt̄. Cōtra. Carere ſumine potius eſt ad vituperiū q̄ ad laudē. ſm̄ illud pſ. Hō cū in honore eēt nō intellexit. ꝯpat⁹ ē ⁊c̄. ḡ vr̄ ꝙ ꝑuatio viſionis potꝰ reddit fidē vituperabilē q̄ cōmēdabilē. Itē ſi in hoc ꝯſiſtit laus fidei q2 credit qd̄ nō videt. cū in gloria nihil credat̄ niſi illd̄ qd̄ videt̄. vr̄ ꝙ laudabilior ſit fides in via q̄ glia in pꝛia. qd̄ abſurdū ē dicere. Itē ſi in h̄ ꝯſiſtit laus fidei. q2 credit qd̄ ñ videt. ſ; oīs q̄ ſtulte ⁊ falſo credit. credit qd̄ nō videt. ḡ q̄ ſtulte credit laudādus eſt. Re⁹. dōm ꝙ ꝑuatio viſiōis facit ad laudē credulitatis. ꝑſuppoſita tñ rectitudine in ipſa credulitate. ⁊ hoc ex duplici cā. Primo ꝓpter hūiliationē ⁊ captiuationē intellect⁹ q̄ admodū eſt laudāda. ſicut ſupbia intellect⁹ eſt vituꝑanda. Sc̄do q2 talis credulitas eſt a mera volūtate non ab aliq̄ neccītate. Null⁹. n. cogit̄ credere qd̄ nō videt. q2 laus ⁊ vituꝑe- 1

nens credebat. ſ; ꝙ credebat̃ de⁹ eē q̃ patiebat̃. Unde aug. ſup illū pſ. locū. Rn̄dit ei i via ꝟtutis ſue. Laus fidei eſt nō q2 credit hoīem illū mortuū qḋ ⁊ paganus credit. ſ; q2 credit eū glorificatū ⁊ verū deū. Credit ḡ fides deū mortuū ⁊ hoīem glorificatū. nō ḡ fuit petro fides credere hoīem illū mori qḋ oculis cernebat. ſed credere deum eſſe q̃ moriebat̃. Nec nobis etiā fides in hoc mereret̃ ꝙ credim⁹ hominē illum mortuū quod ⁊ iudeus credit. ſ; q2 credim⁹ hoīem deū mortuū. Pō. ci.

¶ Mouet q̄ōnē ⁊ determiat. vtrum fides ſit de his q̃ intellectu cognoſcunt̃. d

Poſt hec queri ſolet cū fides ſit de nō apparentib⁹ ⁊ nō viſis. vtrū etiā ſit de incognitis tm̄. Si em̄ de icognitis tm̄ eſt. de his videt̃ eē tm̄ q̃ ignorant̃. Sed ſciēdū eſt. ꝙ cū viſio alia eſt interior. alia exterior. nō eſt fides de ſubiectis exteriori viſioni. eſt tn̄ de his que viſu interiori vtcūq; capiūt̃. Et quedā ſic capiunt̃ vt intelligant̃. et ſi nō vt in futuro. Quedā aūt nō. q2 [b] cū fides ſit ex auditu nō mō exteriori ſ; etiā intiori. nō pt̄ eē de eo qḋ oīno ignorat̃ eo ꝙ ipa ad ſenſū corpis nō ptinet. — Si aliqua ſciūtur q̃ credūt̃. Fides nullo capit̃ ſenſu. — b

¶ Cōfirmat determinationē ſuā aucte aug⁹. c

Ut ait aug. xiij. li. de trinitate dicens. Quāuis ex auditu fides in nobis ſit. nō tn̄ ad eū ſenſū corpis ptinet q̃ dicit̃ audit⁹ q2 nō eſt ſon⁹. nec ad vllū ſenſū corpis. qm̄ cordis eſt iſta nō corpis. Quedā ḡ fide credunt̃ q̃ intelligūt̃ nūlli rōne. Quedā ꝟo q̃ nō intelligūt̃. Un̄ ppha. Niſi credideris nō itelliges. Qḋ aug. apte diſtinguit. Alia ſunt inq̄t q̃ niſi intelligam⁹ nō credim⁹. alia q̃ niſi credam⁹ nō itelligem⁹. Nemo tn̄ pōt credē in deū niſi aliq̄d itelligat. cū fides ſit ex auditu p̄dicatiōis. Idē in li. de trinitate. Certa fides vtcūq; inchoat cognitionē. Cognitō ꝟo certa non perficit̃ niſi p⁹ hanc vitā. Ambro. q̄; ait. Ubi fides nō ſtatim cognitio. vbi cognitio eſt fides precedit. — Iſa. vij. Aug. ſup octonariū decimū. c — Amb ro.

¶ Elicit q̄ndā diuiſionē circa ipa credibilia. f

Ex his appet aliq̃ credi q̃ nō intelligūt̃ vel ſciunt̃ niſi p̄us credant̃. Quedā ꝟo intelligi aliq̄n etiā an̄q; credant̃. Nec tn̄ ſic intelligūt̃ mō vt i futuro ſcient̃. ⁊ nūc etiā p fidē q̃ mūdant̃ corda ampli⁹ intelligūt̃. q2 niſi p

nū cōſiſtunt circa opa voluntaria. hinc eſt qḋ aug. dicit ꝙ laus fidei eſt credere qḋ non vides. nō ꝓpter ꝑuatione viſionis tm̄. ſ; ꝓpt poſitionē humilitat̃ ⁊ libertatis. Humilitat̃ ex pte intellect⁹. et libertat̃ ex pte voluntatis. Et p ħ pz rn̄ſio ad illud qḋ obi. p̄mo. Ad illud qḋ obi. ſcḋo de gl̄a pz ſiliter rn̄ſio. q2 aug⁹. nō loq̄tur de laude quacūq; ſ; de laude meriti. ⁊ ħ laus eſt in ſtatu vie nō patrie. ⁊ circa act⁹ vie n̄ circa act⁹ patrie. Siliter patet vltimū. q2 ħ nō dī de quacūq; credulitate. ſed de credulitate recta ⁊ vera. ⁊ n̄ ſtulta ⁊ falſa.

2 b ¶ Cū fides ſit ex auditu non mō exte. ⁊c. Uit̃ ħ incōueniēt dici. q2 cū ſenſus viſus plurimas rex̄ dr̄ias nobis oſ̄dat ⁊ nobilior ſit. vr̄ ꝙ magis fides debeat eē ex viſu q̄; ex auditu. Itē fides aplo𝔯 fuit ex viſu ita ſic̄ ex auditu. ḡ ſi oīs fides ſubſeq̄ntiū deriuata fuit a fide aplo𝔯. vr̄ ꝙ mag̃ debeat dici ex viſu q̄; ex auditu. Itē cū fides ſit habit⁹ infuſus. vr̄ ꝙ nullo mō hēat ex auditu eē. Rn̄. dō. ꝙ ſicut dic̄ phs dupliciter ꝯtingit aliquid ſcire. vicz per inuentionē ⁊ p doctrinā. Et ſenſus viſus maxime deſuit illi modo ſciendi q̄ eſt p inuentionē. Senſus ꝟo audit⁹ illi mō q̄ eſt p doctrinā. qm̄ ḡ ea q̃ fide nouim⁹ nō cognoſcim⁹ p inuētionē ſ; magis p doctrinā. p doctrinā inquā nō ſolū p̄dicatoris loq̄ntis p aurē corpis. ſ; etiā ſ. ſ. loquētis p aurē cordis. hinc eſt ꝙ in lr̄a dī ꝙ fides n̄ tm̄ eſt ex auditu exteriori ſ; etiā interiori. Et q̄uis apl̄i multa vidicerint vidēdo xp̄m. mlto tn̄ plura didicerūt audiēdo ipm̄ q̃ loquere̱t̃ exteri⁹. ⁊ q̃ loqueret̃ eis interi⁹ p. ſ. ſ. ⁊ p ħ pz rn̄ ad p̄mū ⁊ ſcḋm obiectū. Ad illud ꝟo qḋ obi. ꝙ fides eſt p infuſionē ⁊ nō p auditū. dōm ꝙ fides q̄tū ad ſuū formale p infuſionē ē nō p auditū. ſ; q̄tū ad materiale vicz q̃ ad noticiā illā q̃ cognoſcit̃ q̄d eſt qḋ p nomē dī ē p auditū. ita ꝙ vnū eſt p auditū cordis. ⁊ aliud p auditū corpis. iō generaliter dicit aplus fidē ex auditu eē. magis principaliter rōne audit⁹ interioris q̄; exterioris. Et ſic dicit greg. ꝙ inuanū laborat ſmo p̄dicatoris. niſi aſſit illuſtratio doctor̃ interioris.

5 c ¶ Alia ſūt inq̄t q̃ niſi intelligam⁹ nō credim⁹. ⁊c. Prio vr̄ ꝙ iſta diuiſio ſit inſufficiēs. qm̄ ipe aug. in origiali addit terciū mēbrū. vicz ꝙ q̄dā ſunt q̃ credūt̃ ⁊ nūq; intelligūt̃. ḡ vr̄ mgr̄ inſufficient ponē diuiſionē credibiliū. Itē vr̄ implicare falſū. q2 q̄dā ſūt q̃ p̄us credūt̃ q̄; intelligant̃. Si em̄ credē eſt cogitare cū aſſertiōe. ⁊ cogitare eſt intelligere. vr̄ ꝙ oē credē p̄cedat intelligere. Si tu dicas ꝙ aug. intelligit de intellectu q̃ innitit̃ ratiōi. tūc vī ꝙ falſū dicat. ꝙ q̄dā ſūt q̃ p̄us intelligunt̃ q̄; credant̃. q2 dr̄ Yſa. vij. ſm aliā trāſlationē. niſi credideritis nō intelligetis. ḡ illud intelligere ſp ſeq̄t̃ ipm̄ credere. Itē ħ etiā q̄r q̃ ſūt illa credibilia de q̄b⁹ dicit Aug. ꝙ credūt̃ ⁊ nunq; intelligunt̃. cū videam⁹ ꝙ oīa credibilia p rōes ſatis ꝓbabiles affirment̃. Rn̄. dō. ꝙ intelligē dr̄ dupliciter. ſm ꝙ mgr̄ innuit in lr̄a. Uno mō intelligere dī large noſſe q̄d eſt qḋ dī p nomen. et illud intelligere

ſp p̄cedit aſſenſū fidei. nec aliq̄d credit̃ q̄n iſto mō p̄us intelligat̃. Alio mō intelligē hoc eſt rōne p̄uia cogitare. Iuxta qđ dicit aug. q̄ intelligim⁹ debem⁹ rationi. qđ credim⁹ aucti. Et de iſto intelligit aug. cū dicit. q̄ q̄dā ſūt q̄ p̄us credunt̃ ⁊ poſtea intelligūt̃. ſicut ſunt articuli fidei q̄ ſūt ſupra rōnē. Quedā ſūt q̄ nō p̄us credunt̃ q̄̄ intelligūt̃ ſicut ſūt añcedētia ad fidē. ⁊ ea q̄ ſūt de dictamie iuris nālis. ſicut deū eē. deū eē bonū. Quedā ſūt q̄ credunt̃ ⁊ nunq̄ intelligūt̃. q2 nō p̄nt rōne ꝓbari. ſicut eſt hyſtoria hūana geſta p̄curēs. Nemo. n. pōt ꝓbare p̄ rōnē q̄ abraā genuit yſaac. ſ; ſolū p̄ auctē. ⁊ ſic pꝫ q̄ intelligere aliq̄n p̄cedit fidē. aliq̄n ſeq̄t̃. ſm̄ iſtū modū accipiēdi q̄uis ſm̄ p̄mū ſp̄ p̄cedat. Et p̄ hoc pꝫ rñ⁹ ad oīa q̄ſita. Nā qđ p⁹ obi. de inſufficiētia diuiſiōis. dō. q̄ mḡr nō intēdit h̄ diuidere credibilia. ſ; oñdere quō fides ⁊ intellect⁹ circa idē p̄nt ſe cōpati. et qualit̃ circa idē habeāt ordinari. Ad aliud ſiľr pꝫ rñ⁹. q2 p̄cedit de intelligere ſm̄ q̄ p̄mo mō accipit̃. Vltimū ſiľr patet.

Aug. in. viij li. de tri. d

fidē diligat̃ de⁹. nō mūdat̃ cor ad ſciēdū eū. Vñ aug. ᵒQuid eſt deū ſcire niſi eū mēte ꝯſpicere firmeq; ꝑcipere. Sed ⁊ ꝑuſq̄ valeam⁹ ꝯſpicere ⁊ ꝑcipere deū ſic̄ ꝑcipit̃ a mūdis cordib⁹. niſi p̄ fidē diligat̃ nō poterit cor mūdari q̄ ad eū vidēdū ſit aptū. Ecce hic apte habes q2 nō pōt ſciri deus niſi p̄us diligēdo credat̃. Supra aūt dictū eſt q̄ nemo pōt credē i deū niſi aliq̄d intelligat̃. Vñ colligit̃ nō poſſe ſciri ⁊ intelligi credēda q̄dā niſi p̄us credant̃. Et q̄dā nō credi niſi p̄us intelligant̃. ⁊ ipa p̄ fidē ampli⁹ intelligi. Nec ea q̄ prius credunt̃ q̄̄ intelligant̃ penit⁹ ignorant̃. cū fides ſit ex auditu. Ignorant̃ tñ ex parte q2 nō ſciunt̃. Credit̃ ḡ qđ ignorat̃. ſ; nō penit⁹. ſicut etiā amat̃ qđ ignorat̃. Vñ Aug. Sciri aliq̄d ⁊ nō diligi pōt. diligi ꝟo qđ neſcit̃ quero vtꝝ poſſit: Si nō pōt. nemo diligit deū anteq̄̄ ſciat. vbi aūt ſunt illa tria. fides. ſpes. charitas. niſi i aīo credēte quod nōdum ſcit. ⁊ ſꝑante ⁊ amāte quod credit̃. Amat̃ ḡ ⁊ quod ignorat̃ ſ; tñ creditur.

Q' creduntur ⁊ amantur q̄ ignorant̃.

Aug.

d ¶Quid eſt deū ſcire niſi cum mente conſpicere ⁊c. 4
Hoc videtur falſū. q2 aut loquit̃ d̄ cōſpectu mētis q̄ ē p̄ ſpeciē. aut de eo q̄ eſt p̄ ſpeculū ⁊ in enigmate. Si d̄ eo q̄ eſt p̄ ſpeculū vr̄ falſum. q2 h̄ nō eſt ſcire ſ; potius credere. Si d̄ eo q̄ ē p̄ ſpēm. h̄ vr̄ ſiliter falſuꝫ q2 tūc nō ſciret̃ de⁹ niſi in patria. Dam̄. aūt dicit q̄ cognitio exigendi deū oībus eſt incerta. Item dicit aug. xj. de ci. dei. q̄ q̄cq̄d ſcit̃ ſcientis cōp̄hēſione finit̃. ḡ ſi deus nullo modo ſciētis cōp̄rehēſione finit̃. vr̄ q̄ nullo mō poſſit ſciri. Itē dyo. dicit ſup̄ illud pſ. Deus poſuit tenebras latibulū ſuū. ḡ vr̄ impoſſibile deū mente ꝯſpicere. R̄⁹. dō. q̄ aug. hic loq̄t̃ de cognitiōe expimētali quā q̄s hꝫ de deo ſiue in p̄ria ſiue in via. In patria q̄dē ꝑfecte. ſ; in via impfecte. neutra tñ hr̄ niſi a mūdis corde. Vñ hec ſcīa ſapia ē. q2 ſecū hꝫ iunctū ſaporē. ⁊ p̄ hanc illuminat̃ intellect⁹. ⁊ ſtabilit̃ affect⁹. Et ideo dicit q̄ deū ſcire nō eſt aliud q̄̄ mēte conſpicere firmiterq; ꝑcipe. Ad illud qđ obi. q̄ nō pōt intelligi nec cognitione vie nec p̄ric. dōm q̄ imo cognitiōe 5
vie intelligi pōt. Sed cognitio vie multos hꝫ grad⁹. Cognoſcit̃ em̄ de⁹ in veſtigio. cognoſcit̃ in imagine. cognoſcit̃ ⁊ in effectu gratie. cognoſcit̃ etiā p̄ intimā vnionē dei ⁊ aīe. Iuxta qđ dicit ap̄ls. Qui adheret deo vn⁹ ſpiritus eſt cū eo. Et hec eſt cognitio excellētiſſima quā docet dyo. q̄ q̄dē eſt in extracto amore ⁊ eleuat ſupra cognitionē fidei ſm̄ ſtatū cōem. ⁊ de hac intelligit hic aug. ⁊ mḡr. Ad illud qđ obi. q̄ ſcire eſt cōp̄rehendere. Dō. 6
q̄ aug. diffinit ibi ſcire ſm̄ q̄ cōpetit deo. ⁊ deus q̄cq̄d ſcit. ſcit ſcīa ꝯp̄hēſionis. q2 totā rē plene cognoſcit. h̄ autē mō nō ſcit̃ deus a nobis. Ad illud ſiliter dyo. pꝫ reſponſio. q2 nō vult dicere q̄ deus ꝯſpiciat̃ in via in claritate ſue eſſentie. ſ; q̄ cōſpicit̃ in effectu gratie ⁊ expientia ſuauitatis ſue p̄ ipam vnitionem.

Ad intelligētiā hui⁹ ptis incidit hic queſtō de obiecto fidei. Et circa hoc q̄rūtur tria. Primo querit̃ de obiecto fidei ſm̄ rem. Scđo q̄rit̃ de ipo in cōparatione ad nr̄am cognitionē. Tercio queritur de ipſo obiecto ſm̄ nois rōnē. Circa p̄mū querūt̃ tria. Primo q̄r vtrū fides ſit circa verū tm̄. an fidei poſſit ſubeſſe falſum. Scđo q̄r vtrū fides ſit circa verū creatū an circa increatū tm̄. Tercio q̄rit̃ vtꝝ ſit circa cōplexū an circa incōplexū.

¶ Queſtio. j. a

Vtrum fidei obiectū ſit ita verū q̄ ei nō poſſit ſubeſſe falſum: Et q̄ fidei poſſit ſubeſſe falſum videtur. Cuicunq; ſubeſt ꝯtingens pōt ſubeſſe falſum. q2 oē ꝯtingens pōt eē falſum. ſ; fidei ſubeſt verū ꝯtingens. ḡ fidei pōt ſubeſſe falſum. Maior ꝓpoſitio p̄ ſe manifeſta eſt. Minor ꝓbat̃. q2 fides fuit de paſſiōe xp̄i ⁊ incarnatione ⁊ vtrūq; fuit ꝯtingens. Nō em̄ erat neceſſariū xp̄m interfici. nec dei filiū incarnari. cuꝫ alio mō poſſet genus hūanū liberari. reſtat ḡ q̄ ꝯcluſio ē vera. ¶ Itē hit⁹ ꝯformat̃ ſubō ſuo circa qđ v̄ſat̃. ſi ḡ hit⁹ fidei v̄ſat̃ circa credibile. hꝫ illi ꝯformari ſm̄ aliqđ credibile. ſ; aliqđ credibile vtpote xp̄m eſſe paſſurū potuit falſificari cū eſſet ꝯtingens. ḡ habit⁹ fidei q̄ illud credebat̃ falſificari potuit. pōt ḡ fidei ſubeſſe falſum. ¶ Itē ſimus in medio tp̄e poſt mortē abrahe ⁊ ante incarnationē xp̄i. nullo tp̄e neceſſariuꝫ eſt abrahā credidiſſe xp̄m eſſe paſſurū. poſſibile etiam erat xp̄m nō pati. ſed poſſibile cōpatit̃ ſe cū omni neceſſario. ḡ iſta duo poterant ſimul ſtare. vicꝫ q̄ abrahā credidiſſet xp̄m eē paſſurū. ⁊ q̄ xp̄s nō eēt paſſurus. et ſi hoc. tūc fidei ſubeſſet falſum. ḡ cū poſſibile erat tūc fidei ſubeſſe falſū. vr̄ pari rōne q̄ et nunc. Q' aūt p̄ illo tp̄e poſſibile eēt xp̄m nō pati manifeſtū eſt. q2 ꝯtingēs erat eū pati. cū penderet ex voluntate interficientiū. ⁊ regula eſt q̄ oppoſitū ꝯtingentis eſt contingens. Q' iterum neceſſarium eſſet q̄ abrahā credidiſſet. manifeſtum eſt. quia omne dictum affirmatiuū de preterito eſt neceſſariuꝫ. Si tu dicas q̄ hoc verum eſt quando non pendet ex futuro. oſtēditur ſic eſſe in propoſito. quia credere non eſt aliud q̄̄ cogitare cum aſſenſione. et poſtq̄̄ abraam cogitauit de hoc dicto xp̄m eſſe incarnādū. neceſſariū fuit de eo

cogitaſſe.et poſtq̄ aſſenſit neceſſariuʒ fuit ipm̄ aſſenſiſ-
ſe.⁊ poſtq̄ exiuit in actū fidei.neceſſariū fuit ipm̄ exiſſe.
ḡ videt̄ ꝙ ſimpliciter neceſſariū fuit ipm̄ credidiſſe.
neceſſariū ḡ vr̄ ꝙ fidei abrae potuerit ſubeſſe falſū.
¶ Itē oē qḋ ſubeſt ſpei ſubeſt etiā fidei.ſed ſpei pōt
ſubeſſe falſum.vt patet cū aliquis p̄ſcitus in gr̄a exi-
ſtēs ſperat ſe habituꝝ vitā eternā.ḡ neceſſario ſeq̄t̄ ꝙ fi-
dei aliqñ ſubeſt falſuʒ. ¶ Itē actus charitatis p̄ſup
ponit actū fidei.ſ; actui charitatis pōt ſubeſſe falſuʒ.
ḡ ⁊ actui fidei. Maior manifeſta eſt. Minor ꝓbat̄
ꝑ hoc ꝙ apl̄s ex charitate voluit ire ad hyſpanos q̄
tn̄ nō iuit.Et ego ex charitate volo ꝓximū meū eē bo
nū qui tn̄ nō eſt bonus.et ſic actui charitatis pōt ſb-
eſſe falſum. ¶ Itē actus adorationis eſt actus fidei.
ergo qḋ ſubſternit̄ adorationi ſubſternit̄ ipſi fidei.ſ;
ɔtingit aliqñ adorationi alicuiꝰ ſubeſſe falſum.ſicut
qñ adorat hoſtiā nō cōſecratam ꝓ cōſecrata adhibi-
ta vera diligētia.⁊ talis adoratio meritoria eſt.⁊ ita
ortū hʒ a fide ⁊ charitate.ḡ ſi ei ſubeſt falſum.vr̄ ꝙ ⁊
fidei. ¶ Cōtra.illius ſoliꝰ eſt fides in via cuiꝰ erit vi-
ſio in p̄ria.ſ; viſioni in patria nō pōt ſubeſſe falſuʒ.ḡ
nec fidei in via. ¶ Itē ſicut ſe hʒ charitas ad bonū.
ita ſe habet fides ad verū.ſ; charitas nūq̄ appetit ni
ſi bonū.ḡ fides nūq̄ facit credere niſi verū.ḡ fidei n̄
ſubeſt falſuʒ. ¶ Item fides aſſentit p̄me veritati ꝓ-
pter ſe ⁊ ſup oīa in credendo.ſed prima veritas non
poteſt ei dictare niſi verū.ḡ ipſa nō pōt aſſentire ni-
ſi vero.ḡ ei nō pōt ſubeſſe niſi verꝫ. ¶ Itē cuicūqꝫ
cognitioni ſubeſt falſum.illa cognitio potiꝰ eſt prin-
cipiū deceptiōis q̄ȝ illuminationis.ſed fides eſt illu-
minatio mentis ſicut dicit aug.ḡ fidei falſum nō pōt
ſubeſſe. ¶ Itē virtus eſt certior oī arte atqꝫ ſciā.ſed
ſcīe nō pōt ſubeſſe falſum.ſi ḡ fides virtus eſt.vr̄ ⁊c.
¶ Itē fides q̄ innitit̄ principijs ſciaꝝ nō pōt falſifi-
cari.ḡ multo magis illa q̄ innitit̄ principio p̄ncipio-
rū.⁊ h̄ eſt fides catholica.ḡ nullo mō pōt ei ſubeſſe
falſum. ¶ Rꝰ.dōm ꝙ cum habitus fidei ipām mētē
illuiet ad aſſentiēdū veritati credite ſm̄ illuſtratiōeʒ
diuie p̄ſcie.⁊ diuie p̄ſcie nō poſſit ſubeſſe falſū.qꝛ ipā
nō p̄t falſificari.nece ē ponere ꝙ ipi habitui fidei nec
falſum ſubſit nec ſubeſſe poſſit.Queādmodū em̄ di-
uina p̄ſcia q̄ ex rebus nō pendet certiſſime cognoſcit
nō ſolū ea q̄ ventura ſunt neceſſario.ſ; etiā ɔtingit entia
ita ꝙ circa ea decipi nō pōt.ſicut in.j.li.oſtenſuʒ fuit.
ſic ⁊ fides q̄ cognitioni diuine p̄ſcie innitit̄.a q̄ eti
am illuminat̄ ⁊ dirigit̄.certā credulitatē ⁊ illumina
tionē habet de futuris ⁊ ɔtingentibꝰ.ita ꝙ illa quan
tū eſt de ſe poſſint nō euenire.fides tn̄ nec pōt decipi
nec pōt errare.Sicut em̄ de eo qḋ p̄ſcitū eſt eueni-
re a deo cōcedi pōt ꝙ ipſum poſſibile ſit nō euenire i
ſe ⁊ abſolute.nō eſt tn̄ ɔpoſſibile cū p̄uiſione ſui op-
poſiti.qꝛ hec duo nō p̄nt ſimul ſtare ꝙ deus p̄uiderit
verū ꝙ euenit oppoſitū.tūc em̄ falleret̄ diuina p̄ſci
entia.Per hūc modū intelligenduʒ eſt in aſſenſu fi-
dei ꝙ innitit̄ diuine preuiſioni.Unde q̄uis creditū
cōtingens in ſe poſſit nō euenire.h̄ tn̄ duo nō poſſūt
ſimul ſtare ꝙ nō eueniat ⁊ ꝙ ſit creditū.Et ꝓpterea
cōcedendū eſt ꝙ fidei nō pōt ſubeſſe falſū.qꝛ illumi-
nat mētē.qꝛ eleuat mētē ſupra nālē rōneʒ.qꝛ excitat
mētē ad cognoſcēdū de luce diuina.qꝛ in ea ē certitu
do cui falſum ſubeſſe nō pōt.⁊ iō nō p̄nt ſil ſtare fal-
ſitas in credito.⁊ veritas in credēte ſiue ī fide.Et cō-
7 cedende ſunt rōnes que ſunt ad iſtam partem. Ad
illud ḡ qḋ obijcit̄ in ɔtrariū ꝙ cuicūqꝫ ſubeſt ɔtin-
gēns pōt ſubeſſe falſum.qꝛ omnē ɔtingens pōt eſſe
falſum. Rn̄dendū eſt ꝑ interemptōnē.qꝛ diuine p̄ui
ſioni ſubeſſe pōt verū ɔtingens.falſuʒ tn̄ ſubeſſe nō
pōt.p̄uidet em̄ deus vera ɔtingentia.ſ; tn̄ illa q̄ p̄ui-
det nunq̄ ſunt falſa.et ſicut hic hʒ inſtantiā in diui-
na p̄cognitiōe.ſic ⁊ in illuminatione q̄ ab ea ꝓcedit.
qualis eſt habitus fidei ſicut p̄dictū eſt. ¶ Ad illud 8
quod obi ꝙ habitꝰ cognoſcēdi dʒ conformari ipi co-
gnoſcibili ſm̄ exigentiam.dōm ꝙ iſtud habet verita
tē quando habitus cognoſcendi pendet ab ipſo co-
gnoſcibili ſm̄ exigentiā in ꝓprio genere.ſicut eſt ſciē-
tia acquiſita ſm̄ cauſas ⁊ rōnes inferiores.ſ; de eo ge
nere cognitionis qḋ non pendet ab ipſa re cognita.
nō eſt neceſſe ꝙ ɔformet̄ ipſi cognoſcibili ſm̄ exigen
tiā ſui in ſe.ſed ſm̄ exigentiaʒ ſui in cauſa.⁊ talis eſt
cognitio fidei ⁊ ꝓphetie ⁊ cuiuſlibet reuelationis di-
uine.que nō pendet ab eo quod credit̄ vel qḋ reuela
tur.ſed ab illo lumine ꝑ quod ad hoc cognoſcenduʒ
illuminat̄.et qꝛ illud lumē certū eſt etiā de re ɔtingē
te.hinc eſt ꝙ cum habitꝰ fidei conformet̄ ei a quo de
pendet.ꝙ nō poteſt falſificari nec vacillare ꝓpter cō
tingentiam crediti. ¶ Ad illud qḋ obi ꝙ poſſibile p̄t 9
ſtare cum quolibet neceſſario.dōm ꝙ verū eſt.Atta
men ad illud quod ſubiungit ꝙ oppoſitū alicuiꝰ ar-
ticuli eſt ɔtingens.ſicut ante incarnationem contin
gens erat xp̄m non incarnari ⁊ nō pati. Rn̄dent ali-
qui ꝑ interemptionē.ꝓ eo ꝙ de incarnatiōe ⁊ paſſio
ne non eſt articulus q̄tū ad euētū ꝙ ita eueniat.ſed
q̄tum ad ordinem ꝙ ita cōgruat.Unde abraam nō 10
credidit xp̄m incarnari.ſed chriſtum eſſe incarnan-
dū.vt fiat vis in verbo.qꝛ incarnari dicit euentū.ſed
eſſe incarnandum dicit ordineʒ cōgruū.Et q̄uis chri
ſtum incarnari ſit ɔtingens q̄tum ad euentuʒ.tamē
q̄tum ad cōgruentiam neceſſarium eſt.impoſſibile
eſt em̄ hoc nō eſſe decens ⁊ cōgruū.Sed hic modus
dicendi ſtare nō pōt.qꝛ ſic fideles crediderūt ſicut ꝓ-
phete p̄dixerunt.et ꝓphete predixerunt non ſoluʒ eē
congruum incarnari ſed etiam euentū futurum.Et
rurſus.ſicut nos credimus xp̄m incarnatū de prete-
rito.ita ipi crediderūt chriſtum incarnandū de futu-
ro.Et ideo aliter dicūt alij ꝙ licet ipm̄ creditū poſſit
eē ɔtingens in ſe.tamen habito reſpectu ad diuinaʒ
p̄ſcientiam que immutabiliter p̄uidit.neceſſe eſt
ipm̄ euenire.⁊ iō oppoſitū eius non poteſt ſtare.nec
cum actu diuine p̄ſcientie.nec cū actu fidei noſtre.
Sed nec illud ſoluit.qꝛ non eſt aliquod ɔtingēs qḋ
deus nō preuiderit ſi euenturū eſt.nec ꝑ p̄uiſionē ſu-
am aufert̄ ſibi aliquid de cōtingentia ſua.ergo quan
tumcunqꝫ deus p̄uiderit aliquid.neceſſe eſt pone-
re ꝙ ɔtingens cum quolibet neceſſario poſſit ſtare.
ſi em̄ non poſſet ſtare cum neceſſario.impoſſibile eſ
ſet ipſum euenire.Et ꝓpterea eſt adhuc tercius mo-
dus dicendi.qui concedit ꝙ contingens pōt ſtare cū
neceſſario.et ꝙ oppoſitum alicuius articuli eſt vel
fuit contingens.Sʒ illud quod proponitur tercio lo
co negat.videlicet ꝙ neceſſariuʒ fuit abraā credidiſ-
ſe xp̄m eſſe paſſurum.Et ſi tu obijcias ꝙ om̄e dictū 11
de preterito eſt neceſſariū. Rn̄detur ad hoc ꝙ veruʒ
eſt de eo dicto quod tranſit omnino in preteritū.ſ; il-
lud dictū ɔnotat futurum contingēs.⁊ qꝛ om̄e dictū
qḋ claudit in ſe ɔtingens.ɔtingens eſt.ideo illud to
tale dictū.abraam credidiſſe xp̄m paſſurū.cōtingēs
eſt.Licet em̄ principalior ɔpoſitō ſit de p̄terito.cono
tatum tn̄ eſt de futuro.Et hoc patet ſic.quia credere

dicit actū li. ar. ſm directiõez luminis ꝯformãtꝫ intel-
lectū nr̄m diuine pſcie. Vñ ſenſus ē. Abrabam credi
dit xp̄m eſſe paſſurū. h̄ eſt. Abrabaz illūiatus fuit vt
aſſentiret ⁊ videret h̄ qḋ de⁹ ꝓuiderat euenire. Et qꝛ
in ꝓuiſione euent⁹ ꝯtingentꝫ claudiť ſiue ꝯnotať fu-
turū ꝯtingens. hinc eſt ꝙ in illo dicto de p̄terito clau
diť euent⁹ futuri ꝯtingentꝫ. ⁊ ideo totū dictū indicā-
dum eſt eē ꝯtingens. Et ſi tu obijcias ꝙ neceſſariū ē
ſimplr̄ abrabā cognouiſſe de h̄ ⁊ aſſenſiſſe huic. ꝗ ne
ceſſariū eſt ſimplr̄ abrabā credidiſſe. dōm ꝙ veruz ē
ꝙ neceſſariū eſt abrabā cognouiſſe de h̄. ſ; nō eſt neceſ-
ſariū ip̄m aſſenſiſſe huic credito ꝯtingēti. ⁊ huic aſſē
ſu fidei. Fides em̄ ſic i eo aſſentiebat ſicut de⁹ ꝓuide-
bat. ſ; diuia ꝓuiſio ſic ꝓuidet. ꝙ q̄uis act⁹ diuie p̄co-
gnitõnis ſit in ſe neceſſari⁹. tn̄ ꝯpatio ipſi⁹ ad futurū
ꝯtingēs nō eſt neceſſaria ſ; ꝯtingēs. Per hũc etiam
modū intelligēdū ē ꝙ licet neceſſariū ſit poſtq̄ abra-
bam credidit li. ar. fuiſſe motū ſm regulā ⁊ dictamē
fidei. ⁊ neceſſariū ſit illū motū fuiſſe meritoriū. ordia-
tio tn̄ ipſi⁹ ad futurū ꝯtingēs. ꝯtingēs fuit. ſicut ē or-
dinatio diuine pſcie cui ē ꝯformis. Et qꝛ vocabuluz
credēdi ⁊ aſſentiēdi claudit in ſe illā ordinatõez ſm
ꝯformitatē ad diuinā ꝓuiſionē. hinc eſt ꝙ ſicut ꝯtin-
gens ē deū ꝓuidiſſe aliqḋ futurū ꝯtingēs. ſic ꝯtingēs
eſt abrahā credidiſſe futurū ꝯtingēs. ꝯtingēs ē etiaz
ip̄m aſſenſiſſe. ꝯtingēs ē etiā aliquē ꝓbam ꝓbaſſe.
In oibus em̄ his vna eſt rñſio q̄ fundať ſup h̄. ꝙ li-
cet act⁹ trāſeant in p̄teritū. dicūt tn̄ ordinatõez ad cō
tingēs futurū. ⁊ ita ꝯnotāt euentū futuri ꝯtingentꝫ.
⁊ ex illa ꝯnotatõne neceſſe ē totū dictū iudicare ꝯtin
gens. ſicut in p̄ libro oñſum fuit p tres reglas infalli
12 biles in q̄ne de pſcia. ¶ Ad illud qḋ obr ꝙ ſpei ſub-
eſt falſum. dōm ꝙ ſpei ſm ꝙ virt⁹ ⁊ virtuoſe moueť
falſum nō ſubeſt. Cū em̄ ſpes ſit certitudo ꝓueniẽſ
ex gr̄a ⁊ meritꝫ. null⁹ ſperať ſe habiturū vitā eternam
niſi cū p̄ſuppõne meritoꝝ. ⁊ qꝛ efficacia meriti inclu-
dit finalē pſeuerantiā. hinc ē ꝙ in actu ſpei implicať
ꝯditio pſeuerãtie finalis. Omis em̄ q̄ recte ſperat. ſic
vitā eternā expectat. ſi vſqꝫ in finē pſeuerauerit in ḡ
tia. ⁊ h̄ quidē verū ē. ⁊ fides nr̄a dictat. Et ita rñden
dum ē ad illā rõnē p interemptõez minoris. qꝛ pſci-
tus nō ex[illegible]pectat vitā eternā ſimplr̄ ſ; ſub ꝯditõne. ꝙ
ſi aliq̄s p̄te[illegible] diuinā reuelatõnem abſqꝫ omi ꝯditõne
ſperat ſe hab[illegible]ere vitam eternā. hic nō eſt motus ꝑti-
nens ad fidem ⁊ ſpem ſ; ad falſam eſtimationem.
13 ¶ Ad illud qḋ ob[illegible] ꝙ act⁹ charitatis p̄ſupponit actū
fidei. dōm ꝙ verū [illegible]ſt ꝙ p̄ſupponit actum fidei vt re
gulantis ⁊ dirigent[illegible] eius actū. ſ; nō oportet ꝙ p̄ſup
ponat actū fidei vt p[illegible]rētis ſup illud obiectū. Om
ne em̄ qḋ charitas appe[illegible]it. fides dictat appetenduz
eſſe. ⁊ ita dirigit ei⁹ actū. [illegible]ō tn̄ oē qḋ charitas appe
tit. fides credit. qꝛ de pluribu[illegible] ꝯtingit dicere ꝙ ſunt
bona. falſuz tn̄ eſt dicere ꝙ ſunt vera. Bonū em̄ dicit
aptitudinē ⁊ ordinationē habitualē. ſ; verū dicit in-
herentiā ⁊ exigentiā actualē. Vnde bonū erat aplīn
ire ad hyſpanos q̄uis nō eſſet verū. et iō erat appeti
bile q̄uis nō eēt credibile. Q[illegible]uis em̄ falſitas poſſit
ſtare cū obo charitatis ꝙ aliquid pōt eſſe [illegible]z ⁊ bo
nū. nō tn̄ pōt ſtare cū obiecto fidei. qꝛ n[illegible]ō p[illegible] idez ſil
14 eſſe falſum ⁊ verū. ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ adorati-
oni pōt ſbeſſe falſum. dōm ꝙ adorationi fa[illegible]te ſm di
rectionē ⁊ regulā fidei. nūq̄ ſubeſt falſum. ꝓ eo ꝙ fi-
des dicit nihil adorandū eē ꝓ certo niſi de qua habe
tur certa cognitio. de eo aūt de quo nō habeť certitu
do dicit adorandū eſſe p̄ſuppoſita cōditiõe. Vnde
ois fidelis recte adorans hoſtiā ꝯſecrataz adorat ſb
ea cōditione ſi pfecta ſunt circa ip̄am ea q̄ ad ꝯſecra
tionem ſunt neceſſaria ſm inſtitutionē diuinā. ⁊ ſic
nunq̄ decipiť nec errat.

¶ Queſtio. ij. b

Vtrū fides ſit circa verū creatuz ⁊ increatū. an circa
increatum tm̄ tanq̄ circa obiectum ꝓpriū. Et ꝙ ſo-
lum ſit circa verū increatū. vr̄. p̄mo p hoc ꝙ fides eſt
virtus theologica. Ois em̄ virtus theologica habet
fidem p obiecto ⁊ fine. ſ; ꝗ finis virtutum nō eſt q̄d
creatū ſ; increatū. vr̄ ⁊c. ¶ Item hoc ip̄m videť p h̄
ꝙ eſt virtus vna. qꝛ vnica virtus vnicum dꝫ habere
obiectū. ſ; ꝗ fides virtus vna eſt. ⁊ creatū ⁊ increatū
ſunt diuerſa omnino. ꝗ ſi fides habet eſſe circa verū
increatum. nō habet eē circa verū creatum ſicut cir-
ca obiectum. ¶ Item hoc ip̄m videť p hoc ꝙ fides
eſt virtus euacuanda p obiecti ſui p̄ñtiā ⁊ aptā no-
ticiā. ſed ſola viſio veri increati eſt illa q̄ veritatez fi-
dei euacuat. fides enim non euacuať in via. ergo vi-
detur ꝙ fides ſolum ſit in verum increatuz tanq̄ in
obiectum. ¶ Item fides eſt virtus qua aſſentiť ipſi
credito ꝓpter ſe et ſuper omnia. ſed nulli vero eſt ꝓ-
pter ſe ⁊ ſup omnia aſſentiendum niſi quod eſt ſum-
mū verum ⁊ verum increatuz. ergo ſolummodo cir
ca illud cōſiſtit fidei obiectū. ¶ Item hoc ipſum vi-
detur p diffinitionē articuli a Richardo datam qua
dicit. ꝙ articulus eſt indiuiſibilis veritas de deo ar-
tans nos ad credendū. ergo ſi articulus eſt fidei ob-
iectum. videtur ꝙ fides ſit ſolum circa verū increa-
tum ⁊ circa deum. ¶ Sed contra. Circa veritatez in
ſimbolo conſiſtit fides tanq̄ circa obiectum ꝓpriū.
ſed in ſimbolo non ſolum ſunt articuli ſpectātes ad
deitatem. immo etiā ſpectantes ad humanitatem. ꝗ
ſi humanitas eſt quid creatum. fides non ſolum cōſi
ſtit circa veritatem increatam verum etiā circa cre-
atam. ¶ Item tante amplitudinis eſt fides ſicut et
charitas vel maioris. ſed charitas nō tm̄modo dili-
git bonum increatum ſed etiā creatum. quia nō tan
tūmodo diligit deum ſed etiam ꝓximum. ergo fides
non eſt in verum increatū ſicut in obiectum. verum
etiam in verum creatum. ¶ Item nullum verū fu-
turum eſt verum increatum. qꝛ verum increatuz eſt
verū eternū. ſed fides noſtra eſt circa verum futurū.
quia credimus carnis reſurrectionem que nec ē nec
fuit. ſed futura eſt. ergo videť ꝙ fides non tm̄ ſit cir-
ca verum increatum. ſed etiam circa verum creatū.
¶ Item ſi quis pertinaciter aſſerere eſſet falſum qḋ
ſacra ſcriptura dicit eſſe verum eſſet hereticus. ergo
videtur ꝙ obiectum fidei extendať ad oia q̄ in ſacra
ſcriptura ſcribūtur. ſed in ſacra ſcriptura multo plu-
ra ſcribunť de temporalibus q̄ eternis. de creatis q̄
increatis. ſicut ꝙ abrabam genuit yſaac. et conſimi-
lia. ergo videť ꝙ obiectum fidei magis conſiſtat in
vero creato q̄ in vero increato. ¶ Item illuminatõ
fidei ſequitur vel concomitatur illuminationem ꝓ-
phetie. ſed prophetia maxime ⁊ precipue cōſiſtit cir-
ca verum creatum. cum ſit prenunciatio futuroꝝ.
ergo pari ratione videtur ꝙ et ipſa fides. ¶ R⁹. di- 15
cendum ꝙ obiectum alicuius habitus cognitiui du-
pliciter habet determinari. aut cōmuniter aut ꝓprie.
ſiue p ſe ⁊ per accidens. Illud aūt vocatur obiectū
cōmune ſm cōmunem acceptionē ⁊ obiectuz p acci
dēs qḋ q̄dē hꝫ rõnē materialis. Illud aūt vř obiectū

ꝓpie ⁊ ꝑ ſe. quod quidē habet rōnē motiui. Scḋm
hanc duplicē acceptōnē dupliciter ɔtingit loq̄ de ob
16 iecto fidei. Nā vno mō pōt dici obiectū fidei circa
qḋ ipa fides verſaṫ tanq̄ circa illud qḋ credit eē ve
rū. ſiue illi aſſentiat ꝓpter ſe ſiue ꝓpter aliud. Et hoc
mō non tm̄mō eſt circa verū increatū verū ſetiā cir-
ca verum creatū. q꞉ fides nō tm̄ credit ipi diuīe veri-
tati in ſe. ſ; etiam his que ſibi ab ea dicanṫ. que ſūt
multa vera creata. Si aūt loquamur de obiecto fi-
dei ſm ꝓpriam acceptionē ꝑut diciṫ obiectū qḋ ha-
bet rōnē motiui. ſic obiectū fidei eſt verū increatum.
Et ſicut ɔtingit intelligere in viſu ꝙ lucidū dupliciṫ
mouet viſum. vel ꝑut eſt abſtractū. vel ꝑut ē terre-
ne materie incoꝛpatū. ſic ipa diuina veritas duplici
ter mouet ipm intellectū ꝑ fidē illuminatū. vel per ſe
ſicut in articulis ſpectātib⁹ ad ipm deū ſm diuinita
tē; vel vt eſt vnita creature. ſicut in illis articulis re
ſpicientibus ipm deū in ſua humanitate aſſumpta.
vel in opatione ab ipſo creata. ſicut in creatione. re
patione. ⁊ gloꝛificatiōe. Concedendū ḡ eſt ꝙ obiectū
fidei ꝓpriū ſm ꝙ habet rationē motiui eſt verū incre
atū. ⁊ q꞉ hoc ꝓbant rōnes ad primaꝫ ptem inducte.
17 iō cōcedende ſunt. ¶ Ad illud qḋ pmo obiċ in ɔriū.
ꝙ quidā articuli reſpiciūt hūanitatem ſicut quidam
diuinitatē iā patet rn̄ſio. q꞉ illi articuli q̄ ſunt de hūa
nitate et circa hūanitatē enūcianṫ de diuina ꝑſona.
intra quam conſiſtit veritas increata. ⁊ ex illa parte
habet rōnē motiui. Nā ex illa parte qua ɔſiſtūt cir-
ca veritatē creatam hn̄t ſolum rōnē materialis. Vn̄
ſicut vna eſt pſona in duabus naturis. creata viꝫ ⁊
increata. ſic vna eſt veritas mouens q̄ tenet rōnem
obiecti. ſiue in articulis q̄ reſpiciūt diuinitatē. ſiue in
his q̄ reſpiciūt humanitatē. q̄ quidē eſt veritas incre
18 ata. ¶ Ad illud qḋ obiċ ꝙ ad tot ſe extendit ad quot
ſe extendit charitas. dōm ꝙ et ſi charitas videaṫ eē
circa bonū increatū ⁊ circa bonū creatū tanq̄ circa
obiectū ꝓpriū. tn̄ obiectum eius ꝓpriū ſicut infra ma
19 nifeſtaṫ nō eſt niſi circa bonum increatum. ¶ Ad il
lud qḋ obijciṫ ꝙ fides eſt de vero futuro ⁊c̄. Dōm.
ꝙ reſurrectio carnis futura nō eſt obiectū fidei ꝓpri-
um niſi inq̄tum compaṫ ad diuinā virtutem et iu-
ſticiam q̄ coꝛpa reſuſcitabit vt retributio fiat ſm me
rita. et ſic rōne veri increati implicari hꝫ ratōnē obie
cti. qḋ quidem verum increatum quantū eſt de ſe ab
ſtrahit a ratiōe preteriti ⁊ futuri. licet preteritio ⁊ fu
turitio noteṫ circa eius effectum. q̄ quantum eſt de
ſe habet ſolum rationem materialis in cōpatiōe ad
fidei aſſenſum ſm ꝙ in precedentibus fuit tactum.
20 ¶ Ad illud quod obiċ ꝙ hereticus iudicareṫ q̄ ptina
citer negaret que in ſacra ſcriptura ſcribunṫ. dōm ꝙ
hoc nō eſt q꞉ oīa que in ſacra ſcriptura ɔtinenṫ tene
ant rōnē obiecti ꝓpriī ⁊ motiui reſpectu ipſius fidei.
ſ; hoc eſt q꞉ ɔſequunṫ ad eius obiectū ꝓpriū. Quia
em̄ ſacra ſcriptura eſt edita ab ipſa veritate ⁊ a ſpū
ſancto. q̄ ɔtradiceret ſacre ſcripture. cōtradiceret ei
cui fides aſſentit ꝓpter ſe. viꝫ ipſi ſūme veritati. Et
ideo ex hoc nō pōt cōcludi ꝙ fides circa verū creatū
21 habeat verſari ſicut circa obiectū ꝓpriū. ¶ Ad illud
quod obiċ de illuminatiōe ꝓphetica. dōm ꝙ ꝓphetia nō
habet ꝓ principali obiecto ⁊ motiuo ea q̄ ꝓpheta ꝓ
nūciat. ſ; ſolū hꝫ ꝓ obo mali. circa qḋ ipa ꝓphia ver-
ſaṫ. vnde ꝓpha nō aſſentit ei qḋ ꝑnūciat ꝓpter ſe. ſed
ꝓpter veritatē ipm illuminantē ⁊ erudientē. ⁊ ex hoc
nō pōt ɔcludi ꝙ fides ſit circa vera creata niſi tanq̄

circa obiecta materialia. Poſſet tn̄ dici ꝙ nō eſt ſile
de fide ⁊ ꝓphia. quia fides in ſuo obiecto cui aſſentit
reqrit aliqd qḋ habeat rōnē motiui. ſ; ꝓphia nihil ta
le reqrit in⁹ ꝓphetante. ſ; totā rōnē ſue cognitōnis ſu
mit ab inſpirante. iō nō ſequiṫ ꝙ ſi ꝓphia eſt de aliq̄.
ꝙ de illo debeat eē fides ſicut de obiecto.

Queſtio. iij. c

Utrum fides ſit circa cōplexū an circa incōplexum.
Et ꝙ ſit circa complexum vṙ. Credere em̄ ſicut dicit
Aug. eſt cogitare cū aſſenſione. ſ; aſſenſus rōnis non
eſt ſupra incōplexum ſed ſupra cōplexum. vṙ ḡ ꝙ fi-
des ſit circa cōplexū ſicut circa ꝓpriū obiectū. Itē
fides credit aliquid q꞉ verū. ⁊ reſpuit q꞉ falſū. ſ; veꝝ
⁊ falſuꝫ ſunt circa cōplexū. ḡ vṙ ꝙ ⁊ habit⁹ fidei ipm
cōplexū ſiue enūciabile reſpiciat vt obiectū. ¶ Item
fides eſt media inter opinionē ⁊ ſciaꝫ ſm ꝙ vult hu-
go. ſed tam opinio q̄ ſcia eſt circa complexum. ḡ cū
medium ſuſcipiat naturā extremoꝝ. vṙ ſimiliter ꝙ ⁊
fides. ¶ Itē fides eſt oppoſita erroꝛi. ſ; nullus errat
niſi ex hoc ꝙ attribuit aliq̄d alicui qḋ ei nō eſt attri-
buendū. vel remouet qḋ nō eſt remouendū. hoc aūt
nō fit niſi in cōplexione. ergo omnis erroꝛ circa ɔple
xionem ɔſiſtit. Si ḡ oppoſita nata ſunt cōſiſtere cir-
ca idem. vṙ ſimiliter ꝙ ⁊ fides verū cōplexū habeat
ꝓ obiecto. ¶ Item ſi ipſum verum incōplexū eſt
obiectū fidei. cū ḡ iudei credulitatē habeāt de incar-
natione. iudei fidē haberēt incarnatiōis. qḋ ē mani-
feſte falſum. imo errāt circa articulū illū. Siliter illi
qui crederēt reſurrectionē iā factā haberēt fidē de re
ſurrectiōe. q̄s tn̄ circa reſurrectionē ɔſtat errare. re-
ſtat ḡ ꝙ aliq̄d incōplexū nō hꝫ eē ipi⁹ fidei obiectū.
⁊ eſt ɔplexū vel incōplexū. ḡ ɔplexū. ¶ Sed ɔ̄. ſuper
illud. j. Coꝛ. x. Oēs eūdē potū ſpūalē biberūt. glo.
Aug. Tempoꝛa ſunt mutata. ſ; tn̄ nō eſt fides varia
ta. ſi ḡ nō eſt fides variata. nec obm fidei. cum ḡ enū
ciabilia q̄ credunṫ variata ſunt. q꞉ illi credebāt xp̄m
eē ſe paſſurū. nos paſſum eē. illi incarnandū. nos in-
carnatū eſſe. reſtat ḡ ꝙ fides nō eſt circa enūciabile
ſiue circa cōplexū taq̄ circa obm. ¶ Itē obm fidei ē
verū increatū ſicut prius fuit oſtenſuꝫ. Vn̄ Rich. de
ſancto vict. dicit ꝙ articul⁹ eſt veritas de deo. ſi ḡ de⁹
eſt ſimpliciſſim⁹. ⁊ in ſimplici nulla cadit ɔplexio vṙ
ꝙ obiectū fidei nō ſit verū cōplexū ſ; in-
ɔpoſitio. vṙ ꝙ obiectū fidei nō ſit verū cōplexū ſ; in-
cōplexū. ¶ Itē de eodē ⁊ circa idē ē fides circa qḋ ē
viſio futura. ſed viſio eſt circa veꝝ incōplexū ⁊ ꝑ mo
dū incōplexionis. erit em̄ viſio ſimplex intuit⁹ ſūme
lucis. ḡ vṙ ꝙ fides ſiliter cōſiſtat circa veruꝫ incōple
xum ꝑ modū incōplexi. ¶ Item ſpes ⁊ charitas ſūt
circa res incōplexas ⁊ ꝑ modū incōplexiōis. q꞉ ſpes
expectat btitudinē. ⁊ charitas amat deū. ḡ cū vtutes
theologice idē hēant ꝓ obiecto ſm rē. vṙ ꝙ ⁊ ipa fi-
des circa verū incōplexū cōſiſtat. ¶ Itē ſi fides cōſi-
ſtit circa verū cōplexū. cū tpe paſſiōis pauciſſimi ſci-
rent xp̄m pati. ⁊ in tpe incarnatōis pauciſſimi ſcirēt
xp̄m icarnari. pauciſſimi hūiſſent fidē. Coꝛneli⁹ etiā
fidē nō hūiſſꝫ q̄ neſciebat xp̄m eē icarnatū nec paſſū
⁊ tn̄ de illo legiṫ Act. x. ꝙ elyne ei⁹ placuerūt deo ſine
fide. Sine fide aūt vt dṙ heb. x. impoſſibile eſt place-
re deo. ſi ḡ iſta incōuenientia eēnt. incōueniēs eſt po
nere ꝙ fides cōſiſtat circa cōplexionē. ¶ R̄ ad predi 22
ctoꝝ intelligētiā eſt notādū ꝙ circa hāc qōnē diuer-
ſi diuerſimode ſenſerunt. Quidā em̄ dicere voluerūt
ꝙ fides conſiſtit circa incōplexū ſicut circa ꝓpriū
obiectum. ⁊ iſti dixerunt ꝙ articuli fidei nō ſunt enū

ciabilia ſm res. vtpote incarnatõ. paſſio ⁊ reſurrectõ
⁊ iſta quidẽ omni tpe ſunt eadẽ ⁊ ipſa fides. Qr aũt
actus fidei tranſit ſup ipm credibile ſicut ſup cõple
xum. hoc eſt ꝓpter defectum intellectus. q̃ nõ põt to
tum ſimplici aſpectu intueri. ſed primo hoc intuet̃.
⁊ poſtea illud. componens vnũ alteri. Sed qm̃ ipſe
aſſenſus fidei eſt ꝓprie ſup cõplexionẽ. ⁊ ad pfectio
nẽ fidei. nõ tm̃ oportet cogitare de incarnatione. ſed
etiã oportet credere incarnationẽ iã fuiſſe. Ideo di
xerunt alij q̃ articuli ſunt enunciabilia. ⁊ q̃ fides cõ
ſiſtat circa complexum. maxime cũ fides q̃tũ ad ali
quos articulos ſimul reſpiciat creatũ ⁊ increatũ. ⁊ d̃
nullo creato poſſit eſſe niſi ſm q̃ componit̃ ipſi in
creato ſm q̃ prius habitũ eſt. ſi ḡ intellectus illud ñ
capit niſi p modũ cõplexiõis. rõnabilius videt̃ illud
ponere ⁊ dicere q̃ fides ſit circa verũ cõplexũ ſiue ſb
ratione complexi. Et qm̃ errans circa verũ comple
xum q̃tum ad drñtiam tẽpis ſimpliciter iudicat̃ he
reticus. ſicut ſi aliquis crederet reſurrectionem iam
factam. vel incarnationẽ futurã. ideo nõ ſolũ dixerũt
fidem eſſe circa verũ incõplexum. ſed etiã circa verũ
cõplexum ſub determiata drñtia tpis. Et ſi tu obijci
as eis de mutatione fidei ꝓpter mutationem iſtorũ
enunciabiliũ. Rñdent ſm noiales q̃ enũciabilia nõ
ſunt mutata. qr te eſſe curſurũ. te currere. te cucurriſ
ſe. in diuerſis tpib⁹ plata idẽ ſignificãt. ⁊ vnũ ẽ enũ
ciabile. qr vna eſt res quã ſignificant. ⁊ vnũ eſt tps p
quo pferunt̃. ⁊ iõ vnũ ſunt ſm rem ⁊ veritatẽ. q̃uis
videant̃ vocaliter eſſe diuerſa. Aliter etiam rñdent.
eſto q̃ iſta enũciabilia ſint diuerſa. qr tñ vna eſt ve
ritas cui fides aſſentit principaliter. ⁊ rõne cui⁹ iſta
enunciabilia credit. que q̃dẽ nõ mutat̃ ſm diuerſita
tem tpis. licet ipa enunciabilia diuerſificent̃. nõ pro
pter hoc fides mutat̃ ⁊ diuerſificat̃. imo in diuerſis
temporibus fides nõ mutata cõſiſtit. Sed qr illa poſi
tio noialiũ q̃ dicebat enũciabilia diuerſoꝝ tẽpoꝝ eẽ
vt cõiter nõ approbat̃. imo falſa eſt ſicut in pmo lib.
fuit oſtenſum. ſilr nec ali⁹ modus dicendi ſufficit.
q̃ ad immutabilitatẽ fidei ſufficiat imutabilitas rõ
nis credendi. Si em̃ articuli ſunt enũciabilia ⁊ dicũ
tur immutabiles ꝓpter rõnẽ credẽdi immutabilem.
pari rõne dicunt̃ oẽs vn⁹ articul⁹ ꝓpter vnicã rati
onem credendi que eſt in eis. Ideo eſt terci⁹ modus
dicendi q̃ cũ fidei habit⁹ faciat mentẽ aſſentire credi
bili ſiue credito. et aſſenſus cum nõ ferat̃ ſupra incõ
plexum ſ ſupra complexũ. ponere oportet q̃ ipm ob
iectum fidei ſm q̃ ſupra illud fert̃ fides hʒ rõnẽ cõ
plexi. Et qr dupliciter ꝯtingit fidem ferri in obiectuʒ
ſuum. ſ. aut implicite. aut explicite. ideo ſm duplicẽʒ
modum dicit̃ cõplexũ eẽ obiectũ fidei ſiue fides con
ſiſtere circa complexum. Nam fides q̃tum ad ſuaʒ
ſubſtantiam reſpicit complexum ſiue enũciabile. nõ
cõcernẽdo determiatã tpis drñtiã. imo aliqđ dictuʒ
quod eſt cõmune et indifferens ad omne tpus. ſicut
xpm fuiſſe paſſurũ. Fides aũt explicita reſpicit com
plexum ſub drñtia tpis determinata. ſicut nũc opor
tet credere incarnationẽ fuiſſe. ⁊ reſurrectionẽ futu
ram eſſe. Sicut ergo explicatio accidit fidei nec mu
tat eẽntiam fidei. ſic et variatio tẽpis determiati nõ
variat fidem. vt ſit alia ⁊ alia ſm ſpẽm. Et hic quidẽ
modus dicendi ſatis eſt pbabilis. Hũc ḡ ſuſtinẽdo
dicere poſſum⁹ q̃ fides ꝓprie cõſiſtat circa verũ cõ
23 plexum. et ꝯcedende ſunt rõnes q̃ hoc oñdũt. ¶ Ad
illud qđ pmo obi̾ de enunciabiliũ mutatione iã patʒ
rñſio. qr enunciabile qđ nõ ꝯcernit determinatã tẽ
poris drñtiã. diuerſis tpibus nõ mutat̃. et hoc ẽ circa
quod fides hʒ ꝯſiſtere ſm q̃ fides. ſ illa enunciabi
lia ſolũ variant̃ q̃ concernunt determinatam tempo
ris drñtiã. ⁊ circa hoc cõſiſtit fides ſm q̃ explicita. et
ex hoc nõ põt cõcludi q̃ fides ſit alia ⁊ alia. ſm q̃ fi
dei explicatio ſit variata in diuerſis tpib⁹. ¶ Ad il 24
lud quod obi̾ q̃ fides eſt circa verũ increatum circa
qđ nulla eſt complexio. dõm q̃ ſicut in primo lib. di
ctum fuit. q̃uis deus ſit ſimpliciſſimus. tñ circa ipm
vere contingit enunciare ⁊ hoc p modum complexi
onis. p eo q̃ illã cõplexionẽ nõ ponit intellect⁹ circa
rẽ ſed circa ſeipm intelligentẽ. nec tñ errat. qr nõ põt
ſimplicitatẽ diuini eſſe niſi ſub tali cõpoſitione ⁊ col
latione cape. ⁊ p hunc modũ intelligendũ eſt in fide
Preterea fides nõ tm̃ eſt de vero increato in ſe. ſ eti
am put compat̃ ad veritatẽ creatã ſicut dictũ ẽ ſu
perius. ⁊ iſta compoſitio ſub quadã cõplexione eſt.
⁊ ꝓpterea illa ratio non cogit. ¶ Ad illud qđ obi̾ q̃ 25
de eodẽ eſt fides in via ⁊ viſio in patria. dõm q̃ vnũ
⁊ idẽ põt apphendi p modũ incõplexi ⁊ p modũ cõ
plexi. ſicut patet in apphenſiõe ſenſus ⁊ intellectus.
Senſus em̃ dũ apprehendit rẽ albã. apphendit per
modũ cuiuſdã incõplexionis. qr nõ nouit ſenſus ex
terior componere nec diuidere. ſ intellect⁹ duʒ illud
idem apprehendit qđ ſenſus apprehendebat. ſb mõ
cõplexionis accipit. pdicãs hoc de hoc. cõponẽs h̾ il
li. dicens h̾ eẽ albũ. ⁊ ita cõplexũ ⁊ incõplexũ nõ faci
unt diuerſitatẽ a pte rei cõprehenſe ſ a pte modi cõ
prehendendi. qr vnũ ⁊ idẽ põt apphendi ſub mõ cõ
plexiõis ⁊ incõplexionis. Et ꝓpterea nõ ſequit̃ q̃ ſi
viſio eſt de eodem de quo eſt fides. ⁊ viſio nõ eſt ſub
rõne cõplexionis. q̃ ⁊ fides. imo eſt ibi fallacia figu
re dictionis. vel ẽ accñs. qr ꝓcedit̃ ab vnitate rei ad
vnitatẽ modi. Et ſi tu queras quare fides nõ aſſen
tit obiecto ſuo p modũ incõplexi ſicut viſio. ſatꝫ pla
na eſt rñſio. qr viſio pprie vno ⁊ ſimplici aſpectu faci
et videri ⁊ cognoſci multa ꝓpter pfectionẽ glie. non
ſic aũt eſt de cognitione ſm ſtatũ vie. quẽ q̃dẽ ſtatuʒ
reſpicit ipſa fides. ¶ Ad illud qđ obi̾ de ſpe ⁊ chari 26
tate. dõm q̃ nõ eſt ſimile. qr ꝓprie intellectus eſt ne
gociari circa cõplexuʒ. ſ affectus eſt negociari circa
ipſam rem. ⁊ qr res in ſeipa hʒ rõneʒ incõplexionis.
ſ put eſt in intellectu hʒ rõnẽ cõplexionis. hinc ẽ q̃
q̃uis virtutes reſpicientes affectũ ſint circa obiectũ
ſuũ preter rõnẽ cõplexionis. nõ tñ ꝓpter hoc fides. qr
eſt regula intellectus. Nec valet q̃ ſi idẽ eſt obiectũ
virtutũ theologicarũ. q̃ ꝓpter hoc incõ̃tum eſt fidei
careat cõplexione ſicut incõ̃tũ eſt aliarũ. complexuʒ
eñi et incõplexũ nõ dicũt variationẽ a pte rei ſed ſo
lũ a pte modi ſicut prius viſum eſt. ⁊ q̃uis virtutes
theologice habeãt idẽ obiectũ ſm rẽ ⁊ ſubaʒ. hñt tñ
differens ſm rõnẽ ⁊ modũ. ¶ Ad illđ qđ obi̾ de cor 27
nelio iaʒ pʒ rñſio. qr corneli⁹ habebat fidẽ implicitã.
⁊ ideo nõ credebat incarnationẽ vel reſurrectionem
ſub drñtia tpis determinata. ⁊ ꝓpterea nõ errabat. ſ
explicatio fidei ſibi deerat. ad quã faciendã miſit do
minus eccleſie architectũ.

Conſequenter querit̃ de obiecto fidei in com
paratione ad noſtram cognitionẽ. et circa hoc
querũt̃ tria. Primo querit̃ vtrũ fides ſit de
his de quib⁹ habet̃ viſio ſenſibilis. Scđo vtrũ ſit de
his de quibus habet̃ pbabilis opinio. Tercio vtrũ
ſit de his de quibus habet̃ cognitio ſcientialis.

Queſtio.j. d

Utrũ fides ſit de his de quibus habet viſio ſenſibil'
Et vr̃ q̃ ſic Ioh.xx. Quia vidiſti me thoma credidi-
ſti. ſed ↄſtat q̃ thomas verã habuit fidem. q2 credi-
dit ieſum quem vidit ꝛ tetigit. ḡ ſimul de eodem erit
fides interior ꝛ viſio exterior. ¶ Itẽ.j. Ioh.j. qd vi-
dimus ꝛ audiuimus ꝛ pſpexim⁹. ꝛ ma.no. cõtrec. de
verbo vite. ſi ḡ de verbo vite habebãt apl̃i fidem hoc
eſt de xp̃o. ꝛ de eodẽ habebant ſenſibilẽ cognitionez.
redit idem quod prius. ¶ Item apl̃i viderunt xp̃m
paſſum ꝛ xp̃m aſcẽdentẽ. ꝛ ↄſtat q̃ chriſtũ eẽ paſſuz
et aſcẽdiſſe ſunt duo articuli. ſi ḡ apl̃i fidem et meri-
tũ q̃tum ad hos articulos non amiſerunt. videt q̃
circa idem poſſit eſſe fides et viſio exterior. ¶ Item
beata virgo ſenſibili expimento nouit ſe cõcepiſſe de
ſpũſancto abſq̃ virili ſemine. ſ ↄſtans eſt q̃ ꝑpẽ cõ
ceptionẽ filij dei nihil demptum eſt fidei ſue. ergo ſi-
mul ſtabant in ea cognitio fidei ꝛ cognitio ſenſibilis
experimenti. ¶ Sed ↄtra. ſup illud Ioh.xiiij. Uado
pare vobis locum. glo. aug. Eat dñs vt paret locuz.
eat vt videat. lateat vt credat. Si ḡ ad credere ne-
ceſſarium eſt latere. vr̃ q̃ impoſſibile ſit viſionez cor
poralẽ circa idem ſtare ſimul cum fide. ¶ Itez aug.
diffiniens fidem dicit. Fides eſt credere quod nõ vi
des. ꝛ in p̃cedenti diſ. habitum eſt q̃ fides eſt virt⁹ q̃
credunt que nõ vident. Et Grego. in quadam ome
lia paſcali. Que vident fidem non habent ſ agniti-
onem. ergo nõ videt q̃ de eiſdem poſſit eſſe fides in
terior ꝛ ſenſus exterior. ¶ Item viſio patrie euacu-
at fidem ꝛ eius meritum ꝑpter manifeſtationem ve
ritatis credite. ſed viſio corpalis xp̃i ita manifeſtat
eius humanitatez. ſicut viſio patrie eius diuinitatẽ.
ḡ ſicut fides diuinitatis nõ põt eẽ circa viſum viſio-
ne glorioſa. ſic vr̃ q̃ fides hũanitatis nõ põt eẽ circa
viſum viſione ſenſitiua. ¶ Item actus credendi ſm
q̃ ad virtutẽ ſpectat eſt quid difficile ꝛ voluntariuz.
ſ credere qd videt homo oculis exterioribus hoc eſt
facile ꝛ neceſſariũ. ḡ nõ videt q̃ aliquid poſſit eſſe ſi
mul ꝛ ſemel exterius viſum ꝛ interius creditum.
28 ¶ R°. dõm q̃ quedam ſunt q̃ ſubijciunt ſenſui exte
riori ſimpliciter ꝛ totaliter. ꝛ illa videre eſt clare ꝛ ꝑ
fecte cognoſcere. et circa talia non poteſt ſimul et ſe
mel eſſe habitus ſiue cognitio fidei cum viſione exte
riori. ꝑ eo q̃ viſio ſiue cognitio illa excludit om̃e eni-
gma ꝛ cognitionem enigmaticam. Quedam autem
ſunt q̃ ſic ſbiacẽt ſenſui ſm aliq̃d ſui vt ſm aliq̃d ſui
lateant ip̃m ſenſum. ꝛ circa talia bene põt ſimul ꝛ ſe
mel eſſe viſio ſm vnum. ꝛ credulitas fidei ſm aliud
Uiſio ſm illud ſm qd patẽt. credulitas fidei ſm il-
lud ſm qd latent. Et hoc mõ ẽ in xp̃o intelligere. nã
xp̃s ſm nãm aſſumptã ꝛ corporeã aplo2 ſenſib⁹ ap
parebat. Scdm aũt diuinã naturã oẽm ſenſuz late-
bat. ꝛ eadẽ pſona ꝛ hypoſtaſis ſm diuerſas nãs ſimt
erat viſui cognita ꝛ incognita. iõ ſil poterat eẽ viſa ꝛ
credita. Et id eſt ſatis facile intelligere ſi q̃s attẽdat
q̃m circa idẽ põt eẽ certitudo ꝛ dubitatio ſm diuer-
ſas naturas. ꝛ diuerſos reſpectus. ꝛ diuerſas ↄditio
nes. Eſto em̃ q̃ hic ſit chriſtus coram oculis meis. ꝛ
ſi viſu cognoſcam ip̃m eſſe hoiem. nunq̃ tñ ꝑ viſum
cognoſcam ip̃m eſſe filium dei. ideo alius habit⁹ ne-
ceſſarius eſt ad hoc q̃ cognoſcã ip̃m eſſe deũ. ꝛ h̃ eſt
qd dñs dixit petro. q̃n dixerat. tu es xp̃s filius dei vi
ui. caro ꝛ ſanguis nõ reuelauit tibi ꝛc. Concedẽdũ
eſt ergo q̃ fides ꝛ viſio pñt eẽ circa vnũ ꝛ eundẽ q̃-
uis nõ ſm idẽ. Et hoc eſt qd dicit aug. ꝛ greg. de tho-
ma q̃ aliud vidit ꝛ aliud credidit. hoiem vidit ꝛ deũ
ↄfeſſus ẽ dicens. dñs me⁹ ꝛ de⁹ meus. Et ſicut de tho-
ma dicit. ita etiã de alijs aplis ꝛ de beã virgine. q̃ q̃-
uis certitudinali expientia ſciuerit ſe concepiſſe ſine
virili ſemie. tñ ſe ↄcepiſſe pſonã vbi nouit mediante
fide. Et breuiter q2 in oib⁹ articulis implicat aliq̃d
diuinũ. q2 articul⁹ eſt veritas de deo. ꝛ illud quidẽ la
tet. iõ ↄcedẽde ſunt rõnes oñdẽtes q̃ viſio corpalis
fidẽ nõ excludit. ¶ Ad illud ḡ qd p̃mo obi in ↄ̃rium 29
q̃ fidei nec̃ria eſt latentia. dõ. q̃ latẽtia diuinitat hec
eſt q̃ nec̃ria eſt fidei. ſ latẽtia humanitatis nõ eſt de
fidei nec̃itate. facit tñ ad maiorẽ act⁹ fidei puritatez.
Puri⁹ em̃ apl̃i moti ſunt motu fidei ꝛ motu dilecti-
onis in xp̃m poſt ei⁹ aſcẽſum q̃ in ei⁹ p̃ñtia. Et dñs
Ioh.xx. magis laudat fidẽ co2 q̃ nõ viderũt ꝛ credi
derũt q̃ fidẽ thome. Et beat⁹ petr⁹ in.j. cañ.j. cõmen
dat eos q̃ xp̃m nõ viderũt ꝛ tñ in eũ crediderũt. Et h̃
eſt qd vult illa glo. dicere. q̃ dñi abſentia corpalis fa
ceret ad fidei ꝑmotionẽ. ꝛ ex h̃ non ſeq̃t q̃ corpalis
viſio tollat ipaz fidẽ. ¶ Ad illd qd obi ↄ̃ aucte aug. ꝛ 30
gre. dõ. q̃ vba aug. ꝛ gre. ſũt itelligẽda ſane. q̃ em̃ di
fides eẽ de nõ appentib⁹ ꝛ nõ viſis h̃ di q2 fides de il
lis ẽ ſm eã nãz ſm quã nõ appent. ꝛ eoipo ẽ de ipis
q̃ ñ apparẽt. q2 ſm aliq̃d ſui latẽt. ſ ex h̃ nõ excludit
q̃n q̃ſi ꝑ accñs ꝛ ꝑ cõcomitãtiã poſſet dici q̃ fides
ſit de aliquib⁹ q̃ appent. ꝑ eo q̃ vnũ ꝛ idẽ ſicut priuſ
oſtenſũ eſt põt ſil appere ꝛ latere. ¶ Ad illud qd ob 31
ijcit q̃ viſio patrie tollit fidẽ diuinitat. dõm q̃ nõ ẽ
ſile ꝑ eo q̃ viſio p̃ie excludit om̃e enigma ꝛ aufert
oẽm latẽtiã. nõ ſic viſio vie. q̃uis em̃ xp̃s appereret q̃
tũ ad nãm. latebat tñ q̃tũ ad pſonã. Uñ xp̃o demon
ſtrato iſtũ pati erat viſum ꝛ creditũ. viſum inq̃tũ de
mõſtrat ſuppoſitũ hũane nãe. ſ creditũ inq̃ntum de
mõſtrat pſonã ſiue ypoſtaſim diuie nãe. ¶ Ad illud 32
qd obi vltimo. q̃ credere eſt difficile ꝛ volũtariũ. dõ
q̃ viſio corpalis ſicut dictũ eſt. q2 nõ tollit latẽtiã. iõ
nõ tollit difficultatẽ. nec tollit ar. liber. ex ea pte ex q̃
latet. Cũ em̃ dicit q̃ nõ eſt difficile nec voluntarium
credere qd q̃s videt. dõ. q̃ veꝝ ẽ ſm id ſm qd videt.
ſ tñ tot⁹ xp̃s ſm oẽm ſui nãz viſioni nõ ſubiacebat.
et iõ rõne illius nature ꝛ pſone volũtariũ ꝛ diffici-
le erat credere. Facile em̃ erat credere q̃ ille hõ pate
ret ab his q̃ videbant xp̃m pati. ſ difficillimuz erat
credere q̃ deus eſſet q̃ pateret. nec h̃ credebat aliq̃s
niſi q̃ volebat ꝛ quẽ illumiatio fidei adiuuabat.

¶ Queſtio.ij. e

Utrum fides ſit de his de quib⁹ habet opinio ꝑba-
bilis: Et q̃ ſic videt.j. Petri.iij. Parati om̃i poſcẽ-
ti reddere rõnem de ea que eſt in nobis fide ꝛ ſpe. ſz
rõ ꝑbabilis eſt generatiua opinionis. ſi ḡ fides com
patit ſecum ꝑbabilem rõnem. cõpatit ḡ ꝛ ꝑbabilẽ
opinionẽ. ¶ Itẽ Petrus archiepũs leuon. Nõ eſt tu
tũ credere ſine ratiõe. ḡ rõ ꝑbabilis facit ad fidei vti
litatem ꝛ ſecuritatem. Si ergo opinio generari ha-
bet ex ꝑbabili ratiõe. videt ꝛc. ¶ Item donum ſciẽ-
tie ꝛ intellect⁹ ꝛ ſapiẽtie ſimul põt ſtare cũ fide. ſ cuz
quocunq̃ ſtat ꝑbabilis rõcinatio ſtat etiã ꝛ opinio.
ergo ꝛc. ¶ Item doctrina theologie ſtat ſimul cum
fide cum ſit fidei explicatiua ꝛ circa ea eſt circa que
fides conſiſtit. Si ḡ in doctrina theologie multe ſũt
ꝑbabiles rõnes. videt q̃ rõnis ꝑbabilitas ſimul cũ
fide maneat. ergo pari ratione ꝑbabilitas opiniõis
ex rõib⁹ generate poſſit eẽ in eodẽ ꝛ reſpectu eiuſdez

in quo et reſpectu cui⁹ ē ipa fides. ¶ Sȝ cōtra. Heb.
xi. Fides ē argumētū nō apparētiū rez. ſed ea d̄ qui
bus habeť opinio ꝓbabilis ſunt apparētia. ꝓbabile
eni ē qd̄ vī oibus vel plurib⁹. ğ vī q̄ opinio ꝓbabil'
⁊ fides circa idē ſil' eē nō poſſunt. ¶ Itē acceptio opi
nionis ꝓbabilis colligiť ex hūana ratiocinatiōe. ſed
ſicut dicit Greg. fides nō hȝ meritū cui hūana ratio
ꝑbȝ expimētū. ğ vī q̄ ꝓbabilis acceptio auferat me
ritū ipi fidei. ğ nō pōt ſe cōpati cū habitu ipius fidei.
¶ Item opinio ē acceptio vnius partis cuȝ formidie
alteri⁹. Sȝ vbi ē opinio ibi ē vacillatio. ß fides exclu
dit oēȝ vacillationē ⁊ facit firmiter adherere. ğ fides
non pōt ſimul ſtare cū opinione. ¶ Item opinio ad
heret rōi ꝓpter ſe. vn̄ deficiēte ꝓbabilitate rōis. defi
cit ꝓbabilitas opiniōis. ß fides adheret ipi veritati
ꝓpter ſe et ſup oia. ğ fides et opinio hn̄t repugnātiā.
ğ nō vī q̄ ſimul poſſint eē in aia circa eādē materiā.
33 R̄. dōȝ. q̄ opinio ꝓbabilis dupliciť ꝯſueuit accipi.
Uno mō dī opinio acceptio vni⁹ partis cū formidi
ne alterius. Alio mō dī opinio acceptio aie generata
ex rōibus ꝓbabilib⁹. ſm q̄ ꝯſueuit dici q̄ ſylogiſm⁹
dyalectic⁹ generat opinionē. et ſylogiſm⁹ demōſtra
tiuus generat ſciaȝ. Si ğ opinio dicať primo modo
ꝓut hȝ ſecum annexā formidinē et vacillationē. ſic
non pōt ſimul ſtare cum habitu fidei circa eandem
materiā. ꝓ eo q̄ fides facit plene cōſentire in alteraȝ
ptē. ita q̄ oino reputat eius oppoſitū falſuȝ ⁊ errone
um. nec ꝓpť aliquā rationē ſupueniētē poteſt ad op
poſitum inclinari. et ideo qꝛ tollit fluctuationem opi
niōis. iſto mō dicēdi opinio ſil' cū fide nō pōt ſe cōpa
ti. Si aūt opinio dicať ſecūdo mō. ſ. acceptio dereli
cta ex rōibus ꝓbabilib⁹. ſic dōm ē q̄ circa idē ſimul
et ſemel pōt eē opinio et fides. qm̄ multi fideles hn̄t
ad ea q̄ credūt multas veriſiles rōes. et multas ꝓba
biles q̄ hn̄t generare opinionē quātū ad ſcdȝ modū
dicendi opinionē. et illa quidē acceptio generata fi
dei nō repugnat imo ſubſeruit et famulať. Eſt eni in
fidei fomentū quātū ad infirmos. et oblectamētum
quātū ad ꝑfectos. Ex his ptȝ rn̄ſio ad queſtionē pro
poſitā. ptȝ etiā rn̄ſio ad obiecta. Opinio eni ꝓbabil'
ſm vnū modū dicēdi pōt ſtare ſimul cū fide ſicut ra
tiōes ad primā ptē oñdunt. imo multū ꝯfert fidei ꝓ
babilitas rōnū ſicut fuit dictū in ꝑncipio ꝑmi libri.
Scdm aliū modū dicēdi inquātū ſonat in iꝑfectiōeȝ
vicȝ ꝓut dicit vacillationē et innitētiā ipius aſſēſus
ſup ꝓbabilitatē rōis ꝑncipaliter. ſic hȝ repugnantiā
cum fide. et ſic ꝓcedūt rōes ad ſcdaȝ ptem. maxime
due vltime. quꝝ vna ſumpta ē ex ipius opinionis in
certitudine. altera vero ex ipi⁹ opiniōis fulcimento.
34 qꝛ ꝑncipaliter innitiť rōni ꝓbabiliori. ¶ Ad illō qd̄
ꝑmo obīr de verbo apl̄i q̄ fides ē argumētū nō appa
rētiū rez. dōm q̄ apl's remouet ibi a credibili appa
rētiā nō quācūq̄. Non enim remouet apparentiaȝ
ꝓbabilis opinionis. ſed certitudinalis apprehen
35 ſionis ſicut apparet deus beatis. ¶ Ad illō qd̄ obīr d̄
verbo Greg. Fides nō hȝ meritū. dō. q̄ hoc itelligit
Greg. qn̄ credulitas fidei oino innitiť expimēto rō
nis ꝓbabilis. et hoc mō fides vera nō ſtat cū opinio
ne. ita q̄ innitať opinioni tāq̄ fundamēto. imo mul
to magis acceptio illa ꝓbabilis ex rōib⁹ acq̄ſita de
qua dictū ē q̄ pōt opinio dici innitiť ipi fidei tāq̄ fir
miori. Et huius ſignū ē. qꝛ multe rōes videnť nobis
ꝓbabiles et valde rōnabiles circa fidē q̄ videnť eſſe
abuſiones quedā hōibus infidelibus. Ideo magis
illa acceptio innitiť fidei q̄ econuerſo. licet aliq̄ mō il
la fides foueat et delectet ſicut dictū ē. Ad duas vlti
mas rōes nō opteť rn̄dere. qꝛ ꝓcedūt de ipa opiniōe
ſm alteꝝ modū dicēdi ſm quē nō pt ſil' ſtare cū fide
ſicut prius tactum eſt. ¶ Queſtio. iij. f
Utrū fides ſit de his de quib⁹ hr̄ cognitio ſciētialis.
Et q̄ ſic vī tali rōne. Ꝑhus aliq̄s ſciēs rōibus co
gētibus deū eē vnū creatorē oim. poteſt venire ad fi
dem. ita q̄ nō obliuiſcať illaꝝ rōnū. ß ſciens illas ra
tiones hȝ ſciētiam. ğ vī q̄ poſſit de eodē ſimul habe
re fidē et ſciētiā. Itē aliquis cognoſcēs aliquid ꝑ de
mōſtrationē ſiue ꝑ effectū. ſi incipiat noſſe ꝑ cauſam
ſiue ꝑ demōſtrationē ꝓpter quid. n̄ ꝓpter hoc amit
tit ꝑorem cognitionē q̄uis hec ſcda ſit notior illa. ğ
due cognitiōes pn̄t haberi de eodē. quarū vna nobi
lior ē q̄ alia. et vna nō expellit aliā nec euacuat. Et
ſi hoc verum ē. tūc vī q̄ ſimul poſſit aliq̄d cognoſci
ratiocinatiōe acq̄ſita. ⁊ illuminatiōe infuſa. ğ de eo
dē ſimul pōt haberi fides et ſcientia. Item cognitio
intellectiua ſupaduenīēs nō tollit cognitionē ſenſiti
uā. licet vna illaꝝ ſit dignior et ꝑfectior et nobilior al
tera. ğ pari rōe vī de fide ⁊ ſcia q̄ ſil' pn̄t haberi d̄ eo
dē ⁊ circa idē. Itē experientia ē ꝑncipiū ſcie. ſed de
vno et eodē pōt haberi fides et experiētia. ğ de vno
et eodē pt haberi fides ⁊ ſcia. Maior ꝓbať ꝑ phm.
Minor ꝓbať in btā virgie Maria q̄ fide ⁊ expien
tia cognouit ſe cōcepiſſe de ſpirituſancto. Sȝ ꝯtra.
ſicut charitas diligit deū ꝓpter ſe et ſup oia. ſic fides
aſſentit prime veritati ꝓpter ſe et ſup oia. ß qꝛ chari
tas diligit deū ſup oia ⁊ ꝓpter ſe. ipoſſibile eſt q̄ ipa
cōpatiať ſecū dilectionē qua quis diligit deū ꝓpter
terrena ꝑncipaliť. ğ pari rōe ipoſſibile erit q̄ fides ſe
cū cōpatiať cognitioȝ q̄ ꝑncipaliter adheret rōni ac
quiſite. ß talis ē cognitio ſcie. ğ ipoſſibile ē fidem eſſe
circa idē cū ſcia ſil' ⁊ ſemel. ¶ Itē viſio patrie tollit fi
dem ꝓpter certitudinē ⁊ euidētiā in cognoſcendo. Si
ğ qd̄ cognoſciť ꝑ ſciētiā ē certū ⁊ apertū. vī q̄ ipoſſibile
ſit aliquid eē ſ. ſil' ſcitū ⁊ creditū. ¶ Itē anim⁹ nr̄ nul
lo mō pōt diſſentire ab eo qd̄ nouit habitu ſcie. non
eni pōt nō credere q̄ triangul⁹ non hȝ tres angulos
equales duob⁹ rectis. ſi ſcit illud demōſtrare. ß que
fide crednť voluntarie crednť. ⁊ ſicut poſſunt cre
di. ita et poſſunt diſcredi. ğ vī q̄ ſciētia noticie n̄ poſ
ſit ſimul ſtare circa idem cum ipſa fide. ¶ Item que
ſcientia cognoſcunť ſubiacent rationi. ß que fide credū
tur ſunt ſupra rationem. qm̄ fides eſt illuminatio ra
tionē eleuans ſupra ſe. ğ ſi idem nō pōt eſſe in ratiōe
et ſupra rationē. non vī q̄ poſſit ſimul cognoſci ꝑ ſcien
tiam et fidē. ¶ R̄. ad predictoꝝ intelligētiā ē notan 36
dum q̄ duplex eſt cognitio. ſ. a pte compꝛehenſionis.
⁊ manuductione rōcinatiōis. Si loquamur de ſcien
tia a parte compꝛehēſionis quo mō cognoſcitur deus
in patria. ſic nō compatiť ſecum fidem vt ſimul ideȝ
ſit ſcitum et creditum. ꝓ eo q̄ talis cognitio ſimplici
ter excludit enigma. ⁊ hoc melius apparebit infra cū
agetur de euacuatione virtutū. quare vicȝ et qualiť
fidei actus ꝑ viſionem excludatur et euacuetur. Et
de hac ſcientia ſanctorum auctes dicunt. et cōis opi
nio magiſtroꝝ tenet hoc eſſe verū q̄ idem ſil' non ꝑt
eē ſcitū ⁊ creditum. Si autem loquamur de ſciētia q̄
ē a manuductiōe ratiocinatiōis. ſic volunt quidam
dicere adhuc eē verū q̄ nō pōt ſimul ſtare cum fide.
quia ꝑ talem ſciētiā aſſentit intellectus ipi rei cogni
te ꝓpter ipſam rationē ꝑncipaliter. aſſentit etiā ne

ceſſario.aſſentit etiā ſicut rei que ē infra ſe.cuius cō/
trariū reperiť in fide que aſſentit prime veritati pro/
pter ſe et volūtarie eleuādo rationē ſup ſe. et iō dixe
runt habitū fidei et ſciētie mutuo ſeſe excludere. ſicut
ꝙ charitas illū amorē excludit quo quis amat deū
ꝓpter tēpalia ꝑncipaliter. Alioꝝ vero poſitio eſt ꝙ
de vno et eodē pōt haberi ſciētiā manuductione ra/
tiocinationis cum habitu fidei. iuxta qđ dicit Aug.
xiiij. đ tri. exponēs illud apli. Alij dať ꝑ ſpiritū ſmo
ſapiētie. Alij ſermo ſcientie. Huic ſcientie tribuo illđ
qđ fide ſaluberrima que ad verā beatitudinē ducit
gignit. nutritur. defenditur. roboratur. qua ſcia non
pollēt plurimi fideles licet habeāt fidē. Et Rich. de
ſancto victo. dicit ꝙ ad ea q̄ fidei ſunt nō tm̄ poſſunt
haberi rōnes ꝓbabiles ſꝫ etiā neceſſarie licet eas in/
terdum ꝯtingat nos latere. Vñ aliquis credēs deū
eē vnum creatorē omniū. ſi et oibus neceſſarijs inci
piat ipm̄ idē noſſe. nō ꝓpter hoc deſinit fidē habe
re. Vel ſi etiā ꝑus noſſet. fides ſuꝑueniēs talē cogni/
tionē nō expellit. ſicut ꝑ experiētiā pꝫ. Ratio aūt qua/
re talis ſcientia ſimul pōt eē de eodē cum ipa fide. et
ꝙ vna cognitio alterā nō expellit. eſt. qꝛ ſcientia ma/
nuductione ratiocinatiōis licet aliquā certitudinem
faciat et euidētiā circa diuina. illa tm̄ certitudo et eui
dētia nō ē oīno clara q̄ādiu ſumꝰ in via. Quāuis eī
aliquis poſſit rōnibꝰ neceſſarijs ꝓbare deū eē et deū
eſſe vnū. tm̄ clare ipm̄ diuinū eſſe. ⁊ ipam dei vnita/
tē. ⁊ qualiter illa vnitas nō excludat ꝑſonarū plura
litatē nō pōt niſi ꝑ iuſticiā fidei cmēdeť. Vñ illumi/
natio et certitudo talis ſciētie nō ē tanta. ꝙ habita il/
la ſuperfluat illuminatio fidei. imo valde ē cum illa
ꝑneceſſaria. Et huiꝰ ſignū ē. qꝛ licet aliqui phi đ deo
ſciuerunt multa vera. tm̄ qꝛ fide caruerunt in multis
errauerūt vel etiā defecerūt. Vñ ſicut in precedenti/
bus dictū eſt fides pōt ſtare cū viſione exteriori. qꝛ il
la hꝫ coīunctā latētiā circa perſonā xpi. Sic intelli/
gendum ē circa habitū fidei et talē modū ſciendi ꝙ
poſſunt ſe ſimul in eodē et reſpectu eiuſdē compati.
Vñ cōcedende ſunt rationes q̄ ſunt ad partē iſtam.
37 Ad illud vero qđ primo obī in contrariū ꝙ cha
ritas non cōpatiť ſe cū dilectiōe q̄ ꝑncipaliter adhe/
ret alij rei. Rñderi pōt ꝙ nō ē ſimile. qꝛ amare deum
ꝓpter creaturā finaliter ꝑtinet ad amorē iniquū et
libidinoſum qui hꝫ repugnātiā ad amorē rectū. Sꝫ
aſſentire alicui vero ꝓbato ꝓpter rōeꝫ ꝓbantē duꝫ
illatio ſit vera ⁊ neceſſaria. nec hoc dicit peccatū. nec
errorem. et ideo nō ſic hꝫ repugnātiā ad fidē. ꝓpter/
ea nō ē ſimile. Sꝫ adhuc illud nō ſoluit plene. qꝛ q̄c/
q̄d ſit đ charitate iſta. duo iſta nō videť ſimul ſe poſ
ſe cōpati ꝙ aliquis aſſētiat veritati credite ꝓpter ſe.
⁊ ꝙ aſſentiat ei ꝓpter aliud. Propter ꝙ notandum
ꝙ hec ꝑpoſitio ꝓpter dupliciť pōt accipi. Vno mō
ꝓut notat cauſā finalē. alio mō ꝓut dicit rationem
mouētem. Si ꝓut dicit cām finalē. ſic nō pōt vnū et
idē credi ꝓpter ſe et ꝓpter aliud. Si dicit rationem
mouētem. cū plures poſſint eē rōes mouētes ad aſ/
ſentiendum vni et eidē. ſicut pōt vna cōcluſio ꝓba
ri ꝑ cām et per effectū. pōt etiā ꝓbari ꝑ aliq̄d extrin/
ſecus et per aliquid intrinſecus. ſic nō ē inconueniens
ꝙ aliquis aſſentiat alicui veritati ꝓpter ſe et ꝓpter
aliud. diuerſis tm̄ habitibꝰ ⁊ cōſiderationibꝰ. Sꝫ nec
illud adhuc plene ſoluit. qꝛ dī Jo. iiij. ꝙ dixerunt ſa/
maritani credentes iā nō ꝓpter verbū tuū credimꝰ
qđ ē verbū fidei. et ita vī ꝙ aſſenſus fidei ñ cōpatiať
ſecum aſſenſū ſcie q̄ ꝑncipaliť innitiť rōni. Et ꝓpť/
ea volunt aliqui dicere ꝙ ⁊ ſi nō tollať cognitio q̄tū
ad habitum tollitur tm̄ quantum ad actum. quia nō
habet iam illius vſum nec motum. Iſtud non oportet
dicere. nec videtur eſſe conueniens. ꝙ aliquis habe
at habitū et non poſſit habere vſum. maxime cū nō
habeat potētiā ligatā ꝑ aliqđ impedimētū. Et ꝓpť/
ea pōt dici ꝙ q̄ñ aliq̄s ē ſil̄ ſciens et credēs. ꝙ habi/
tus fidei tenet in eo ꝑncipatū. et iō talis aſſenſus fi/
dei aſſentit ipi veritati ꝓpter ſe. ita ꝙ ꝓpter dicit ra/
tionem ꝑncipaliter ipm̄ mouētē. Aſſenſu etiā ſciētie
aſſentit eidē ꝓpter rationē. ita ꝙ ꝓpter nō dicit rōeꝫ
ꝑncipaliter ipſꝫ mouētē. Quāuis aūt nō poſſit vnū
et idem credere ꝓpter ſe et ꝓpter aliđ. ꝙ ſic et ſic cre
dat ꝑncipaliter. tm̄ ꝓpter ſe et ꝓpter aliud bene pñt
ſe cōpati adinuicē. ita ꝙ vnū ſit ꝑncipale. ⁊ aliud ſit
ſubſeruiens. Vñ illđ qđ dixerūt fideles iā non ꝓpť
loquelā tuā credimꝰ intelligendū ē principaliť. Et ꝑ
hoc patet rñſio ad primū argumētū. Ad illđ qđ obī 38
de viſione patrie ꝙ tollit fidē. dōm ꝙ nō ē ſimile. qꝛ
cū oēꝫ excludat latentiā. iā credulitas fidei nō ē ne/
ceſſaria. nō ſic aūt eſt de ſcientia que habeť ꝑ rōem
manuductione. Ad illud qđ obī ꝙ ſciens nō poteſt 39
diſſentire ab eo qđ ſcit. dōm ꝙ verū ē quantū ad id
quod cognoſcit. quātum ad id qđ latet ex illo diſſen
tire pōt. et rōe illius ē neceſſaria ſibi credulitas fidei.
ſicut aliquis phs ſciēs ꝓbare deū eē vnū rōne neceſ
ſaria. ab hac nō pōt diſſentire. diſſentiret tm̄ adhuc ſi
quis diceret ꝙ illa vnitas pōt cōpati ſecū pluralita/
tē. qđ quidē eī latet. et excedit vires cognitiōis ſue ⁊
ſcientie. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ fides ē de his que ſunt 40
ſupra rationē et ſcientiā. et de his que ſunt infra. dōm.
ꝙ ſicut nihil ipedit vnū et idem eē latēs et patēs. ſic
nihil ipedit vnū et idem ſm̄ alium et alium cognoſcen
di modum eē infra et ſupra. et ita ſcitū et creditū. Li/
cet eī ſempiterna virtus et diuinitas noſci poſſit ꝑ
ſciētiā acquiſitā vel etiā innatā in ſe. tm̄ ꝓut compa/
tur ad pluralitatē ꝑſonaꝝ vel humilitatē hūanitatis
noſtre quā deus aſſumpſit. oīno ſupra rationē eſt ⁊
ſupra ſcientiam. Si quis eī iudicio rationis et ſcie
innitatur. nequaquā crederet poſſibile ꝙ ſūma vni/
tas ſecum cōpatiať pluralitatē ꝑſonarum. nec ꝙ ſū/
ma maieſtas vniri poſſit cum nr̄a humilitate. nec ꝙ
ſumma virtus de nō operante fiat operās ſine ſui mu
tabilitate. ⁊ ꝯſimilia que videnť repugnare cōibus
conceptionibus ſm̄ phiam. vnde valde parū attin/
git ſcia cognitionē diuinoꝝ niſi fidei innitať. qꝛ in vna
et eadē re apertiſſimū ē fidei qđ occultiſſimū ē ſcientie.
ſicut patet de altiſſimis ⁊ nobiliſſimis q̄ōibus quaꝝ
veritas latuit phos. ſ. de creatione mūdi. et de potē/
tia et ſapientia dei q̄ latuit phos. et nūc māifeſte ſūt
xpianis ſimplicibꝰ. Propter qđ dicit aplus ſtultam
feciſſe deum ſapiētiā huius mundi. qꝛ omis ſapien
tia đ deo in via abſq; fide magis eſt ſtulticia q̄ vera
ſcientia. ꝯprimit eī ꝑſcrutantem in errorem. niſi di
rigatur et iuuetur per fidei illuminationē. vñ per ip/
ſam non expellitur ſed magis perficiť.

Conſequenter queritur de obiecto fidei quan/
tum ad nominis rationē. Cōſueuit eī noie arti/
culi cenſeri. Et circa hoc duo queruntur ſm̄ duplicem
rationem articuli. Primo queritur de ratione arti/
culi q̄ aſſignatur a Richardo. Secundo de illa que
aſſignatur ab Yſidoro. Queſtio .j. 6

De illa ratione Richardi quam ponit đ articulo diſ

ffiniens ſic articulum. Articulus ē indiuiſibilis veri-
tas de deo artās nos ad credendum. Contra iſtam
diffinitōꝫ obi꜀ p̄mo rōe partis huius ꝙ dī indiuiſibi
lis veritas ꝺ deo. Nullum em̄ verum cōplexum eſt
verum indiuiſibile. ſꝫ articulus ē verum complexum
vt enūciabile ſicut in p̄cedentibus fuit oſtēſum. ḡ nō
ē veritas indiuiſibilis. ¶ Itē vna tm̄ ē veritas indiui
ſibilis circa deū. ḡ ſi articulus ē veritas indiuiſibilis
ꝺ deo. vnus tm̄ ē articulus. ſꝫ hoc ē falſum. ḡ et illꝺ ex
quo ſequitur. ¶ Item nihil qꝺ eſt ipſe deus eſt veri-
tas de deo. ſꝫ obiectū fidei ē ipſe deus. ḡ obiectum fi-
dei nō ē veritas de deo. ſꝫ articulus eſt obiectū fidei.
ḡ incōueniēter dī articulus veritas de deo. ¶ Item
reſurrectionē eē futurā ē articulus. et hoc nō eſt verū
de deo ſed eſt verum de carne. ergo non videtur ꝙ
primum membrum predicte diffinitionis conueni-
at ipſi articulo generaliter nec vere. ¶ Cōtra ſecun-
dā ptē notificatōis qua dī artans nos ad credendū
opponit̄ ſic. Nihil qꝺ ē ſupra rationē ⁊ occultū rōni
artat eā ad credendū. ſꝫ articulus latet rōnē ⁊ ē ſu-
pra rōnē. ḡ nō vī ꝙ artet eā. ¶ Item ad nihil ad qꝺ
mera volūtate inclinamur p aliquid artamur. ſꝫ ad
credendū mera volūtate inclinamur. ḡ p nihil arta-
mur ad credendū. ḡ articulus nō artat nos. ¶ Itē
ſicut ſe hꝫ obiectū fidei ad actum credēdi. ſic ſe hꝫ ob
iectum charitatis ad actū amādi. ſꝫ obiectū charita-
tis nō artat nos ad amandū. ḡ nec obiectū fidei ad
credendum. ¶ Item ſicut articuli ordināturad actū
credēdi. ita p̄cepta ordināturad actum obediēdi. et
ſicut artamur ad credēdū credibilia. ita artamur ad
exequēdū mādata. ḡ ſicut credibile dī articulꝰ. ita p̄-
ceptū dꝫ dici articulꝰ. ſi ḡ p̄ceptū n̄ ſortit̄ nomē arti-
culi. vī ſimilit̄ ꝙ nec ipm̄ obiectū fidei debeat dici ar
41 ticulꝰ. ¶ R. ad p̄dictoꝝ intelligentiam ē notandū ꝙ
articulus quātū ē de rōne ſui nominis dī ab artando.
hoc aūt dupliciť hꝫ itelligi. actiue vicꝫ et paſſiue. Di
citur em̄ articulus qꝛ ē quid in ſe artatū. ⁊ dī articu-
lus qꝛ alios artat. Prout paſſiue dī articulꝰ qꝺ in ſe
artatū ē. eſt terminꝰ r̄ſolutōis. Prout aūt actiue dici
tur ē p̄ncipiū diſtictōis ⁊ diſcretōis. Et p̄mo qdēꝫ
mō accipit̄ in ſcīa naturali in q̄ dicūt̄ articli mēbra ſi
ue ptes q̄ nō reſoluunt̄ in alias ſꝫ in eis ſtat r̄ſolutio
ſicut dicuntur articuli digitoꝝ. Inquātū vero arti
culus dī p̄ncipiū diſtinctionis cōſueuit accipi in ſcīē
tia ſmotionali. vt in grāmatica ⁊ rethorica. Articu-
lus em̄ in grāmatica ē aliquid diſtinctū faciēs diſtin
ctionē quātū ad genera et quātū ad cāſ et quātū ad
ſuppoſita. Et in rethorica appellat̄ articulus diſtin-
ctio q̄ fit in ſentētia in ꝓlatione. Qm̄ ḡ alie ſcīe deſer
uiunt theologie. ſumit et ipſa ꝓprietatem ſuoꝝ voca
buloꝝ iuxta illud qꝺ inuenit in aliꝭ ſciētꝭs recte di-
ctum. Qm̄ ḡ fides nr̄a dicit pluriū cognitionē. ⁊ illa
quidē cognitio terminata eſt et diſtincta. neceſſe eſt
circa obiectum fidei qꝺ ē creditū reperiri aliqua ad
q̄ reducantur oīa credenda tanq̄ ad illa in quibus
ſtet reſolutio omniū credendoꝝ. et tanq̄ ad illa q̄
ſunt p̄ncipia directiua in oībus q̄ creduntur. ⁊ illa q̄
p̄ncipaliter fides credit. et q̄ ꝓprie ſunt obiectum fi
dei. Et ꝓ iſta duplici ratione dicunt̄ cenſeri nomie
articuli. vicꝫ qꝛ ſunt termini reſolutionis. et qꝛ p̄nci-
pium diſtinctiōis. Et ꝓpterea Rich. ipm̄ articulum
diffiniens vel deſcribens. notificat ab hac duplici
ꝓprietate. Nam in hoc ꝙ dicit primo articulus ē ve
ritas indiuiſibilis de deo. inſinuatur ꝙ articulus eſt
terminus reſolutionis. reſolutio em̄ ſtat ad indiuiſi-
bile. In hoc vero qꝺ ſubiungitur. artās nos ad cre-
dendum. inſinuat̄ ꝙ ē p̄ncipiū diſcretionis et direc-
tionis. artat em̄ ſicut regula directiua reſpectu om
niū eoꝝ que cōiter ſunt credenda. ⁊ ſic iſta noti
ficatio recte ē aſſignata. qꝛ nō tm̄ ē real' ꝺſcriptio ſꝫ ⁊
nōis interpretatio. Ad illꝺ ḡ qꝺ p̄mo obī in con- 42
trarium ꝙ nulla veritas cōplexa ē indiuiſibilis. dō.
ꝙ indiuiſibile dictū de articulo nō p̄uat oēꝫ diuiſio-
nem. ſed p̄uat eā diuiſionē q̄ quidē conſiſtit in credi-
bilium diſtinctione. qꝛ articulus non diſtiguit̄ in ali
os articulos. ibi em̄ ſtatus ē. Pōt etiam aliter dici ꝙ
ipſi cōplexioni ſubiacꝫ veritas idiuiſibilis. Sicut em̄
dictū fuit p̄us. intellectus circa ea q̄ dei ſunt ⁊ in deo
q̄ ſunt oīno ſimplicia negociat̄. ⁊ intelligit ſub cōple
xione quadā. et quāuis totū qꝺ ē deus ſit ipſe deus.
tm̄ intellectus nr̄ intelligit aliquid de deo. illud intel
ligit in ratione ſubiecti. et attribuit ei aliquid in rōe
predicati. Et qꝛ diuerſas ei attributiones facit. hinc
eſt ꝙ ipſam veritatē primā q̄ vna eſt multis modis
intelligit. et multis modis enunciat. Et per hoc pa 43
tet reſponſio ad duo ſequentia. licet em̄ indiuiſibilis
veritas ſit vna. tm̄ articuli ſunt plures. qꝛ articulus n̄
ſolum eſt ipſa veritas in ſe. ſed ꝓut comparatur ad ali
quam attributionem reſpectu cuius deus eſt in rōe
ſubiecti. ſicut dictum eſt creatorē deum eē trinū. de
um eſſe vnum. et ratione huius dicitur eſſe veritas
indiuiſibilis de deo. et plures articuli. quia plura eſ-
ſentialia ſunt de deo et circa deum que neceſſariū eſt
credere ipſi fidei. ¶ Ad illud qꝺ obijcitur ꝙ carnis re 44
ſurrectio nō eſt de deo. dōm ꝙ immo inquātū tenet
rationē articuli. ſic em̄ comparat̄ reſurrectio noſtra
et carnis reſuſcitatio ad virtutem diuinam. Vn̄ cre-
dere carnis reſurrectionē non eſt aliud q̄ credere ꝙ
deus corpora noſtra reſuſcitabit exigente hoc ſua iu
ſticia. et faciente ſua potentia. ¶ Ad illud qꝺ obī cō- 45
tra ſecundam ptem ꝙ articulus non artat rationē
cum ſit ſupra eam. dōm. ꝙ articulus diffinitur hic in
cōparatione ad intellectū non quantūcūqꝫ ſꝫ informa-
tū fide. et hoc notatur cū dicit̄ artans nos ſcꝫ fide-
les. Quāuis autē articulus ſit occultus intellectui
qui quidem nō habet fidem. et etiā ſupra ipm̄. nō tm̄
ē ſupra intellectum inquātum fide illuminat̄ et ele-
uatur. Ad illud qꝺ obī ꝙ credere ē p meram volū- 36
tatem et ita non p artationē. dōm ꝙ eſt artatio q̄ re-
pugnat libertati. et ē artatio q̄ repugnat ambiguita-
ti. ⁊ cūꝫ dī articulus qꝛ artat ad credendum. hoc nō
dī p coactionē voluntatis. ſꝫ hoc dī p remotionē am
biguitatis. qꝛ in ipſa veritate articuli determinate fi-
git̄ mens credentis vt nullatenus ad partem aliam
inclinet̄. Vn̄ ſicut dicit̄ vox articulata q̄ ad ſignificā
dū aliquid ē determiata. cū prius in ſe indifferēs eēt
ad ſignificandū diuerſa. ſic articulꝰ dī qꝛ ipm̄ optet
determinate credere et ei aſſentire omni remota am
biguitate et vacillatione. ¶ Ad illud qꝺ opponitur 47
de obiecto aliarū virtutum ⁊ etiam ꝺ p̄cepto ꝙ ar-
tat ad obediendū. dōm ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ ſicut prius
dictum eſt articulus nō tm̄ dī qꝛ artat obligando. ſꝫ
qꝛ artat diſtinguendo ⁊ diſcernēdo et qꝛ ad ipm̄ ſtat
reſolutio. et qm̄ hoc ꝓprie cōuenit ipſi fidei q̄ eſt vir-
tus perficiens ipm̄ intellectū ad quem ſpectat prin-
cipium et regula diſcretionis. hinc eſt ꝙ ſolum obie-

ctū fidei vendicat ſibi nomē articuli.

¶ Queſtio.ij. b

De notificatione yſidori que talis ē. Articulus ē per
ceptio diuine veritatis tēdens in ipſam. Cōtra partē
primā huius diffinitionis opponit ſic. ¶ Nulla veri
tas ē ſua pceptio. ſ; articul⁹ ē diuina veritas. ḡ hec ē
falſa articul⁹ ē pceptio diuine veritatis. ¶ Itē fides
ē pceptio diuie veritatis. ḡ ſi articul⁹ ē pceptio diui
ne veritatis. fides ē articulus. ¶ Itē viſio glorie eſt
pceptio diuie veritatis. ḡ vī ꝙ viſio glorie ſit articu
lus fidei. qḋ ſimplr̄ ē abſurdū. ¶ Itē; in articulis nō
tm̄ exprimit diuina veritas ſ; etiā diuina bonitas et
xpī hūanitas. ḡ nō vī ꝙ pmū mēbrū diffinitiōis omi
articulo generaliter cōueniat. ¶ Cōtra ſcdā; ptē dif
finitiōis opponit ſic. Nihil qḋ ē ipſa diuina veritas
tēdit in diuinā veritatē. ſ; articul⁹ ē ipſa veritas diui
na. ḡ nō ē tēdēs in ipſam veritatē. Itē articul⁹ cōis
ē reſpectu fidei bonoꝝ ⁊ maloꝝ. ſ; mali q̄uis pcipiāt
pmā veritatē. nō tm̄ tendūt in ipſam. ḡ tēdere in diui
nā veritatē nō ē cōe oī articulo. ¶ Itē aliqui phī ha
buerūt de deo aliquā cognitionē cū quadā dilectōe.
ḡ ſi habuerūt ſimul diuine veritatis pceptionē cū q̄
dā tēdentia in ipſam. et tm̄ nec fidē nec fidei articulos
habuerūt. ḡ nō vī ꝙ predicta notificatio de articulo
recte aſſignet. ¶ Itē cū vni⁹ rei vna ſit diffinitio. vī
ꝙ ad notificationē artīcli ſufficiat notificatio ſiue dif
finitio Richardi. ſupfluit ḡ iſta yſid. q̄ritur ḡ q̄ ſit di
48 uerſitas inter vtrāq;. ¶ R. ad pdictoꝝ intelligētiā ē
notandū ꝙ iſta deſcriptio in trib⁹ differt a dſcriptōe
Richardi. Nā illa deſcriptio ipſius Rich. ē q̄ſi q̄dā
nōis interptatio. hec aūt ē realis notificatio. Scḋo
dō dr̄t in hoc ꝙ cū articul⁹ dupliciter hēat cōſidera
ri. et put ē in ſe. et put ē apud aīa;. notificatio ipſius
Rich. reſpicit ip; articulū put ē in ſe. Notificatō āt
Yſidori reſpicit ipm̄ articulū put ē ens apḋ aīa;. idō
dicit ipm̄ eē pceptionē diuine veritatis. Tercia dīa
ē. q; cū duplr̄ ꝯtingat loqui de fide. vi; de fide i ſua
generalitate. et ḋ fide formata. Duplr̄ etiā cōtigit ar
ticulū cōſiderari. aut put ē obiectū fidei generaliter.
aut put ē obiectū fidei formate. Rich. diffinit articu
lū put ē obiectū fidei generaliter. et ideo dicit ꝙ ē ar
tās nos ad credendū. Yſidor⁹ aūt diffinit ipm̄ put ē
obiectū fidei formate. et ideo dicit ꝙ ē pceptio veri
tatis tēdēs in deū. Et q̄m fides formata rſpicit intel
lectū pariter et affectū. ⁊ intellectū illūinat ad credēdū.
⁊ affectū excitat ad tēdendū in deū. hinc ē ꝙ Yſidor⁹
diffinit articulū pmo p cōpationē ad actū intellect⁹
cū dicit. Articul⁹ ē pceptio diuie veritatis. Scḋo p
compationē ad actū affectus cū ſubiūgit. tēdēs in ip
ſa;. Et q; ad vtrūq; actū cōpat in rōe motiui. hic eſt
ꝙ pdicta diffinitio intelligēda ē dari ſm pdicationē
calem. vt ſit ſenſus. Articul⁹ ē pceptio ⁊c. id ē articu
lus ē illud qḋ illumiat nos ad diuinā veritatē pcipi
endā. et qḋ excitat nos ad tēdendū in ipſam. Vn̄ dī p
ceptio tēdēs. q; facit nos pcipere et tēdere. et mouet
nos ad tendendū. Et p hoc patet rn̄ſio fere ad omia
obiecta q̄ obijciuntur. Ad illud eīm qḋ pmo obī ꝙ 49
nulla veritas ē ſua pceptio pȝ rn̄ſio. q; veꝝ ē pdica
tione eētiali. ſ; nō ē veꝝ pdicatione cauſali. Ad il 50
lud qḋ obī ꝙ fides ē pceptio et etiā viſio glorie. dōm
ꝙ nō ē ſimile. q; illud dī pdicatione formali. ſ; illḋ dī
pdicatione cauſali. fides eīm et viſio eſt pceptio ſicut
habitus pceptiu⁹. ſ; articulus ē pceptio ſicut obiectū
motiuū virtutis pcipiētis. Poſſet etiā dici ꝙ intelle 51
ctus aliq̄n nōiat potētiā. aliq̄n habitū. aliq̄n actum.
aliq̄n obiectū. ſicut manifeſtū ē in diuerſis auctibus.
ſic et pceptionis nomē pōt extēdi ad habitū. actu;. et
obiectu;. Ideo aliter dicit de fide aliter de articulo.
Ad illud qḋ obī ꝙ articuli nō tm̄ ſpectāt ad verita 52
tē ſ; etiā ad bōitatē. nec tm̄ ad veritatē diuinā ſ; etia;
hūanā. dōm ꝙ ⁊ ſi articulus ꝯcernat aliq̄ mō bonū.
ꝯcernat etiā aliq̄d creatū. ſm illud tm̄ nō h; rōe; mo
tiui. ſ; eoipſo ꝙ habet in ſe rōe; veri et veri ſūmi. cui
fides pꝑter ſe et ſup oīa aſſentit. Et q; diffinit hic ar
ticulus inquātū ē motiu⁹ fidei. iō ſufficit tāgere hic
in eius notificatione vitatē diuinā a q̄ eſt tota ⁊ pn
cipalis rō fidei. ¶ Ad illḋ qḋ obī ḋ tēdētia pȝ rn̄ſio. 53
q; pdicatio illa cauſaliter ē intelligēda. Articul⁹ eīm
terminādo facit tendere. terminat eīm inquātū finis.
et mouet inquātū obiectū. Et ideo facit tēdere. Ad 54
illud qḋ obī de fide maloꝝ. dōm ꝙ hic diffinit arti
culus in compatione ad fidem formatā. licet etia; fi
des maloꝝ in deum actu nō tēdat. tm̄ reddit quodā
mō habilē ad tendendū lic; ſemiplene. Ad illud qḋ 55
obī ꝙ cognitio phoꝝ erat perceptio cū tendētia. dō.
ꝙ nō erat illa tēdētia que ē ex fide. nunq̄ eīm p illam
cognitionē poterāt puenire ad ſalutē. iō vt verius lo
quamur potius iacebant q̄ tendebāt. Ad illud qḋ 56
obī ꝙ vnius rei vnica ē diffinitio. dōm ꝙ verū ē ſm
vnicā compationē et conſiderationē. ſ; ſm ꝙ aliq̄d
multipliciter habet conſiderari. multipliciter habet
notificari. ideo Richardus ⁊ Yſidorus diuerſimode
notificauerunt. q; diuerſimode cōſiderauerūt. diuer
ſitas āt eoꝝ fuit q̄tū ad tria ſicut oñſu; ē ſupra.

¶ Diſtinctio. xxv. de fidei ſufficientia.

PRedictis adijciendum ē de ſufficientia fidei. ⁊c. Supra egit mgr̄ de fidei eētia et ḋ eius obiecto ⁊ ma
teria. In hac tercia parte agit de eius ſufficiētia. Diuidit aūt ps iſta in duas partes. In quaru; pma
dicit de fidei ſufficientia. In ſecunda vero ipſam fidem compat ad virtutes alias. ibi. Illud etiam nō
eſt pretermittendum ꝙ fides ſpes charitas ⁊c. Prima pars in qua determinat de ſufficientia fidei. diuiditur
in partes duas. In quaru; prima inquirit de ſufficientia fidei in quadam generalitate. In ſecunda inquirit
deſcendendo ad ſpeciales differētias pſonarum. ibi. Quid ḡ dicet de illis ſimplicibus. ⁊c. Prima ps diuidi
tur in tres partes. In quaru; prima determinat magiſter quid ē illud de fide ſine qua nunq̄ potuit eſſe ſa
lus. In ſecunda determinat quantum ſufficit credere. ibi. Sed queritur vtrū hoc credere ante aduentu; ⁊c.
In tercia vero pluribus auctibus confirmat determinata. ibi. Vn̄ Augu. ad optatum illa fides. ⁊c. Similit
ſecunda pars in qua deſcendit ad ſpeciales differentias pſonarum credentiū habet tres. In prima inquirit
quid vel quantum ſufficiat credere ſimplicibus qui preceſſerunt chriſti aduentum. In ſecūda vero inquirit
de proiectoribus vtrum neceſſe fuerit credere eos omnia q̄ modo creduntur. ibi. Sed queritur cum ſine fi
de mediatoris. ⁊c. In tercia vero inquirit de fide Cornelij q̄ fuit ante euangelium pmulgata. ibi. Solet etiā
queri de cornelio. ⁊c. Subdiuiſiones autem partium manifeſte ſunt in littera.

XXV.

Inquirit ꝺ̄ ſufficiētia fidei in quadā̄ generalitate. et q̄d ē illꝺ ꝺ̄ fide ſine q̄ nū̄q̄ȝ potuit eē̄ ſalus. a

Redictis adijciendū ē de ſufficiētia fidei ad ſalutē. Illis eñ q̄ p̄ceſſerunt aduētū xp̄i ⁊ q̄ ſequū̄t. a vt̄ profeciſſe ſm̄ tp̄is ꝓceſſuȝ ſicut ꝓfecit cognitio.[a] Fides quippe magna dr̄ cognitiōe et articuloꝝ q̄ntitate. vel cōſtātia et deuotiōe. Eſt auteȝ q̄dā fidei mēſura ſine qua nū̄q̄ȝ potuit eē̄ ſalus. Vñ apl̄s. Optet accedētē credere q: de⁹ ē. ⁊ q̄ ꝛmunerator ē ſperātiū i ſe.

Heb. xj.

Determinat quantū ſufficit credere. b

Sȝ q̄rit̄ vtrū hoc credere ante aduētū ⁊ añ legē ad ſalutē ſuffecerit: Nā tp̄e gr̄e cōſtat certiſſime hoc nō ſufficere. Optet eñ vniuerſa credi que in ſymbolis cōtinent̄. Sȝ nec añ aduētū nec añ legē videt̄ hoc ſuffeciſſe. q: ſine fide mediatoris nullū hōieȝ vel ante vel p⁹ fuiſſe ſaluū ſanctoꝝ autoritates cōteſtant̄.

Q: ſine fide mediatoris nū̄q̄ȝ fuerit ſalus.

Cōfirmat autoritatib⁹ plurib⁹ ꝺ̄termīata. c

Aug.

Vñ Aug. ad optatū. Illa fides ſana ē q̄ credim⁹ nullū hōieȝ ſiue maioris ſiue pue etatis liberari a ꝯtagione mortis et obligatōe peccati qꝺ̄ prima natiuitate cōtraxit. niſi p̄ vnū mediatorē ꝺ̄i et hōim ieſuȝ xp̄m. Cuius hōis eiuſdēq̄ȝ dei ſaluberrima fide etiā illi iuſti ſalui facti ſūt. q̄ priuſq̄ȝ veniret in carnē crediderūt in carnē venturū. Eadē eñ fides ē ⁊ illoꝝ et nr̄a. Proinde cū oēs iuſti ſiue añ īcarnationē ſiue p⁹ nec vixerit nec viuāt niſi ex fide incarnatōis xp̄i. profecto qꝺ̄ ſcriptū ē nō eē aliꝺ̄ nomē ſub celo in quo opteat ſaluari nos. ex illo tp̄e valet ad ſaluandū gen⁹ hūanum ex quo in Adā viciatū ē. Idē. Nemo liberat̄ a dāatiōe q̄ per adā facta ē niſi p̄ fidē ieſu xp̄i. Idē. Eadem fides mediatoris que nos ſaluat. ſaluos iuſtos faciebat āntiq̄s puſillos cū magnis. q: ſicut credim⁹ xp̄m in carne veniſſe. ita illi vēturū. Et ſicut nos mortuū. ita illi moriturū. Et ſicut nos reſurrexiſſe. ita et illi reſurrecturū. ⁊ nos et illi ad iudiciū viuoꝝ et mortuoꝝ vētur̄. Greg. ſup̄ Ezechielē. Et q̄ p̄ibāt ⁊ q̄ ſeq̄bant̄ clamabāt dicētes oſanna filio dauid ⁊c̄. q: oēs electi qui in iudea eē potert̄. ſiue q̄ nūc in eccleſia ſūt. in mediatorē ꝺ̄i ⁊ hominū crediderūt ⁊ credūt. Hijs alijſq̄ȝ plurib⁹ teſtimonijs ꝑſpicue docet̄ nll̄i vnq̄ȝ ſalutē eē factā niſi p̄ fideȝ mediatoris. Optȝ ḡ accedētē credere que ſupra dixit apl̄s. ſed nō ſufficit.

Aug. in li. ꝺ̄ correctiōe et gr̄a.
Aug. i li. ꝺ̄ nuptijs et ꝯcupia.

Gregori. ſuper Ezechielem.

Inq̄rit ꝺ̄ ſufficiētia fidei q̄ntuȝ ad ſpc̄ales dr̄ias pſonaꝝ credētiū. Oſtēdēs q̄d vl̄ q̄ntū ſufficiat credere ſimplicib⁹ q̄ p̄ceſſert̄ xp̄i aduētū. d

Quid ḡ dicet̄ ꝺ̄ illis ſimplicib⁹ qb⁹ nō erat reuelatuȝ myſteriū īcarnatiōis q̄ pie credebāt qꝺ̄ eis traditū fuit. dici p̄t nullū fuiſſe iuſtū vel ſaluū cui nō eēt facta reuelatio vel diſtincta vl̄ velata in apto vl̄ in myſterio. Diſticta vt abrae et moyſi alijſq̄ȝ maiorib⁹ q̄ diſtictionē articuloꝝ fiꝺ̄i hēbāt. Velata vt ſimplicib⁹ qb⁹ reuelatū erat ea eſſe credēda. que credebant illi maiores ⁊ docebāt. ſȝ eoꝝ diſtictōȝ aptā nō hēbāt. Sic in eccleſia aliq̄ min⁹ capaces ſūt q̄ articl̄os ſymboli diſtigue-

a Fides quippe magna dicit̄ cognitōe et articl̄oꝝ q̄ntitate. vel ꝯſtātia ⁊ deuotōe. Cōtra. vr̄ p̄mo hic eē̄ ſuperfluitas. q: mgr̄ Hugo nō ponit niſi duo ſm̄ que attēdit̄ ꝓfect⁹ fidei. viȝ cognitionē et affectioneȝ. Mgr̄ vo ponit hic q̄tuor. ḡ vr̄ q̄ ille ſit diminut⁹. vel iſte ſuperflu⁹. Itē eadē fide q̄ credit̄ vn⁹ articul⁹ credūt̄ et ceteri. ḡ nō vr̄ q̄ dicat̄ magna ab articl̄oꝝ q̄ntitate. 1

Re. dꝺ̄. ē ad hoc. q̄ fides duplicē hȝ magnitudinē. vnā p̄ cōpationē ad obiectū. ⁊ hec attēdit̄ in articl̄oꝝ q̄ntitate. et vocat̄ hic articl̄oꝝ q̄ntitas ipoꝝ articl̄oꝝ dignitas. articuli eñ nō ſūt de q̄cunq̄ȝ veritate ſȝ ꝺ̄ v̄itate ſūma. Et penes hec q̄ntitas fidei eq̄lis ē ſm̄ diuerſitatē tēpoꝝ. eq̄l̄ ē etiā ſm̄ pl̄alitatē articuloꝝ q̄ntū ad id qꝺ̄ ē in eis principale. ſcȝ q̄ntū ad ipaȝ p̄mā veritatē. q̄tū vo ad ꝯnotatū bn̄ poſſȝ ꝓcedi q̄ vn⁹ articl̄s eſt dignior alio. vl̄ illi q̄ ſūt ꝺ̄ diuinitate ſūt digniores q̄ȝ illi q̄ ſūt de hūanitatē.

Hȝ etiā magnitudinē p̄ cōpationē ad ſubiectū. q: fides reſpicit ſubiectū ſm̄ triplicē vim. viȝ ſm̄ potētiā intellectiuā. et ſm̄ potētiā affectiuā. ⁊ ſm̄ potentiā interp̄tatiuā. ſm̄ hꝰ attēdit̄ in fide magnitudo ſm̄ triplicē modū. viȝ p̄ cōpationeȝ ad intellectiuā dr̄ magna cognitōe. p̄ cōpationē ad effectiuaȝ dr̄ magna deuotiōe. p̄ cōpationē ad iterp̄tatiuā dr̄ magna cōſtantia. Tunc eñ fides cōſtans ē q̄ñ aliq̄s libere cōfitet̄ qꝺ̄ credit. et ſic patet p̄dictoȝ q̄tuoȝ nūerus et ſufficientia. Aliter pōt dici et ma- 2

re et aſſignare nõ valēt. omĩa tñ credũt q̄ in ſymbolo
continent. Credũt em̃ q̄ ignorãt habētes fidē velatã
ĩ myſterio. ita et tũc min⁹ capaces ex reuelatiõe ſibi
facta maiorib⁹ credēdo inherebãt q̄bus fidē ſuã qua-
ſi ↄmittebãt. Vñ Job Boues arabant et aſine paſce- Job .i.
bant iuxta eos. Simplices ⁊ minores ſũt aſine paſcē-
tes iuxta boues. qꝛ hũiliate maiorib⁹ adherendo in
myſterio credebãt. q̄ et illi in myſterio docebãt qualis
forte fuerat vidua sareptana.

¶ Inquirit ꝺ ꝓuectõrib⁹ añ aduētũ xp̄i. vtꝝ neceſ
ſe fuerit eos credere oĩa q̄ mõ credunt. e

Sꝫ q̄rit. Cũ ſine fide mediatoris ãtiquis nõ fuerit ſa-
lus ſicut nec modernis. vtꝝ optuerit illos credere oĩa
ĩlla de mediatore que nũc credim⁹? b Quibuſdã vide- b
tur ꝙ ſuffecerit illis quatuor tm̃ credere. ſ. natiuitatē.
mortē. reſurrectionē. et aduētũ ad iudiciũ. qꝺ ex p̄miſ
ſis verbis Aug. colligũt vbi iſta q̄tuor poſuit. Aliis
aũt videt habita fide trinitatis id de myſterio incar-
natiõis fidei ſuffeciſſe vt dei filius crederet naſcitur⁹
de hõie et iudicaturus. c Qui de Johãne baptiſta do- c
cumētũ huius rei aſſumũt q̄ de morte xp̄i et deſcenſu
ad inferos in euãgelio dubitaſſe videt ſm̃ expoſitio
nē Greg. qñ interrogauit ꝑ diſciplos. Tu es q̄ ventu- Mat. xj.
rus es an alium expectam⁹? Quaſi es tu ꝑ teip̄m de-
ſcenſur⁹ ad infernũ an aliũ ad hec ſacramēta miſſur⁹
es. Quidã tñ dicũt eũ nõ dubitaſſe de ignorãtia. ſ᷑ de
pietate. id ē dubitare ſe oſtēdiſſe. ñ qꝛ ignorauit. ſ᷑ pie
tatis affectu cõpaſſum eē chriſto et eius humilitatem
ammirando inſinuaſſe.

¶ De fide Cornelij q̄ fuit poſt xp̄i aduentum
ſed ante euãgelium ꝓmulgata. f

Solet etiam queri de Cornelio vtrum fidem incarna-
tionis habuerit cum dictum ſit ei per angelum. accep- Act. x.

gis ſm̃ intentionē ma-
giſtri ꝙ cũ fides reſpi-
ciat itellectũ et affectũ
ſm̃ ꝙ ſupra habitũ ē.
magnitudo eius ſumi-
tur tã ex pte huius q̄
ex pte illius. Ex pte ãt
intellect⁹ dupliciť põt
attēdi maioꝛ magnitu-
do in fide. aut qꝛ clari-
us cognoſcit ip̄m cre-
ditũ. aut qꝛ cognoſcit
ip̄m in plurib⁹ ſiue di-
ſtinctius. Primo mõ
dr̄ fides magna cogni-
tiõe. Scd̄o articuloꝝ
quantitate. qꝛ articu-
los nouit melius diſti-
guere. Similiť ex pte
affectus dupliciter at-
tēdiť magnitudo. aut
qꝛ firmi⁹ adheret. aut
qꝛ intenſius. Pãio mõ
dr̄ eē magna cõſtãtia.
Scd̄o mõ dicit mag-
na deuotiõe. et ſic iſta
quatuoꝛ reducunť ad
illa duo que ponit ma-
giſter Hugo. Et ꝑ hoc
patꝫ rñſio ad obiecta.
Patꝫ etiã ꝙ nõ ē aliq̄
ↄtrarietas. nec ē ſuper-
5 fluitas. b ¶ Quibuſ-
dam videť ꝙ ſuffece-
rit illis q̄tuoꝛ tm̃ cre-
dere. ſcꝫ natiuitatem.
mortem. reſurrectiõꝫ.
⁊ aduētũ ad iudiciuꝫ.
¶ Cõtra. Cũ iſti arti-
culi ita bene eſſent ig-
noti ſicut alij. videť ꝙ non magis tenerenť cognoſcere illos q̄ alios. Queritur ǥ quare magis iſta debebant
credere de mediatore q̄ alia. ¶ R. dd̄m ꝙ iſta p̄ncipaliter debebat habere fides illoꝝ quib⁹ innitebať tanq̄
magis optima. Nam primũ quidē credebant tanq̄ ip̄ius fidei mediatoris fundamētũ. videlicꝫ ip̄am natiui-
tatē. Scd̄m vo vicꝫ ip̄aꝫ paſſionē vt ꝓuocaret ad amorē. Terciũ vo vicꝫ ip̄am reſurrectionē vt ſubleuaret
ad ſpem. Quartũ vo ſcꝫ aduētuꝫ ad iudiciũ vt gubernaret ꝑ timorē. Et qꝛ oĩbus erat neceſſarium ad ſalutē
recte credere. amare. ſperare et timere. ideo oportuit quatuoꝛ iſtos articulos credere explicite. vt alij qui inni-
tebanť credēdo implicite poſſent ſaluari. Ad aliť. qꝛ nullus poterat merito ſuo liberari a cognitiõe vel obli-
gatiõe peccati originalis. optuit ꝙ crederēt ſe ꝑ meritũ xp̄i poſſe ſaluari et ꝑ ſatiſfactionē ei⁹. In merito aũt
iſto eſt quatuoꝛ conſiderare. vicꝫ perſonam ſatiſfacientis. et modum ſatiſfaciendi. et eius premium. et premi-
andi modum. Quantum ad perſonam oportebat credere natiuitatem. Quantum ad modum ſatiſfaciendi
oportebat credere paſſionem. Quantum ad premium oportebat credere reſurrectionem. Quantum ad mo-
dum oportebat credere aduentum ad iudiciũ. c ¶ Qui de Johanne bap. ⁊c. Innuit ꝙ Jo. bap. de morte
xp̄i et deſcenſu ad inferos dubitauit. Contra. Si mori et ad inferos deſcēdere ē articul⁹. et Johs ꝺ hoc du-
bitauit. ǥ fuit infidelis. ſ᷑ cõſtat iohannē nõ fuiſſe infidelē. cũ dñs laudet eũ ibi Mat. xj. ǥ nõ dubitauit. Itē
Johes ei ꝑhibuerat teſtimoniũ et alijs notũ fecerat xp̄m. ǥ nõ vr̄ ꝙ ip̄e dubitauerit cuꝫ miſit diſciplos ſuos
ad xp̄m. Et hoc ē qꝺ dicit Aug. ſup. xj. Joh. Johãnes q̄ a ſpiritu ſãcto didicerat q̄cquid audierat. q̄ ceteris
p̄dicauerat. q̄ teſtimoniũ ꝑhibuerat. q̄ colũbã viderat. quare ſic q̄rit: Si ignorat. quõ teſtis fuit iohes: cũ aũt
ſigna diuulgares mõ p⁹ mortuos ſuſcitatos cũ iaꝫ oĩbus quaſi not⁹ ē. nunq̄d ē tibi nõ notus: abſit. Si tu di-
cas ꝙ nõ dubitauit ſ᷑ ad modũ dubitãtis ſe hũit. Obr̄ contra hoc auctē Amb. ſup lucã vbi ſic ait. Johs no-
uit dei filiũ ſ᷑ nõ ip̄m ad inferos deſcenſurũ. Itē Luce. vij. in glo. Poterat ꝑus vates quē venturꝫ p̄dixit nõ
moriturũ crediſſe. Hoc ip̄m dicit Greg. in quadã omẽlia et tãgit in lr̄a. ¶ R. dd̄ꝫ ꝙ ſancti doctores in hac
q̄õe diſſentire videnť. nã q̄dã videnť velle ip̄m non dubitaſſe. Alij vo videnť velle dicere ip̄m dubitaſſe. Ex
hac ip̄a ↄtrarietate q̄dã heretici ſumpſerũt occaſonē errãdi vt dicerēt Johem dãnatum eē qꝛ in fide dubita-
uit. Sꝫ certe ab hoc diſcordat textus euangelicus in q̄ p̄cipue laudatur iohes. Diſcordant etiã oĩs doctores

te ſunt elemoſyne tue. et exaudite ſūt orōnes tue? Si
em̄ fidē incarnatiōis nō hēbat tūc. ḡ ſine fide incarna
tiōis erat et iuſticia. q꞉ d̄ illo ſcriptū ē. ꝙ iuſtus erat ti
mēs deū. Si vero fidē incarnatiōis hēbat. ad quid ḡ
miſſus ē ad eū petrus? Sane dici pōt eū ſicut fidē vni
tatis. ita et incarnatiōis habuiſſe dei reuelatiōe. ſ; icar
natū iā eē dei filiū ignoraſſe. et iō miſſus ē ad eū petr᷒
vt iā natū dei filiū ei annūciaret. et ſacramētū regene
ratiōis ei cōferret. hēbat ḡ fidē incarnatiōis. ſ; an fac
ta vel futura eēt n̄ nouerat. Et ita p̱ fidē vēit ad opa.
et p̱ opa āplius ſolidatus ē in fide. Per fidē em̄ vt ait
Greg. venitur ad opa. Corneli᷒ etiā p̱ fidem venit ad
opa. deū em̄ vnū credebat. ſ; filiū ei᷒ neſciebat icarna

Heb. xi.
Aug.

tū. Per fidē placuerūt d̄o opa ei᷒. Sine fide em̄ ipoſſi
bile ē aliquē placere d̄o. Aug. vero dicit Cornelio di
ctū eē p̱ angelū. Accepte ſūt elemoſyne tue et orōnes
tue anq̄ȝ in xp̄ȝ crederet. nec tn̄ ſine aliq̄ fide donabat
et orabat. Nā quō inuocabat in quē nō credebat. Sȝ
ſi poſſet ſine fide xp̄i eē ſalus. nō ad eū mitteret archi
tectus eccleſie petrus. Attendite ꝙ ait ſine fide xp̄i n̄
poſſe eē ſalutē. et tamē Corneliū exauditū anteq̄ȝ cre
deret in xp̄m. Qd̄ ita pōt itelligi. ſ. anq̄ȝ ſciret xp̄m in
carnatū in quē credebat in myſterio.

Cōpat fidē ad alias virtutes. g

d

Greg. ſuper
Ezechielem.

Illud etiā nō ē p̄termittendū ꝙ᷒ fides ſpes charitas
et opatio ſc̄m aliquid eq̄lia ſūt in p̄ſenti. Vn̄ Greg. Fi
dē. ſpem. charitatē atq̄ȝ opationē dū in hac vita viui
m᷒ eq̄les ſibi eē apd̄ nos inuenim᷒. q꞉ q̄ntū credimus
tantū amam᷒. et q̄ntū amam᷒ tātū d̄ ſpe p̄ſumimus.
Quiſq̄ȝ em̄ fidelis tantū credit q̄ntū ſperat et amat. ꝛ
tātū opat̄ q̄ntū credit et amat ꝛ ſperat. Sed tn̄ maioꝛ
ſpe et fide charitas dicit̄. q꞉ cū ad dei ſpēȝ p̱ucit̄ ſpes
et fides trāſit ſ; charitas p̱manet. Et q꞉ charitas mat̄
ē oīm virtutū. q̄ nō iō p᷒ fideȝ et ſpem ponit̄ ꝙ ex eis

i. Coꝛ. xiij.

oriat̄ ſ; ꝙ p᷒ illa remāebit aucta. Charitas em̄ nūq̄ȝ ex
cidit. Premiſſa āt eq̄litas ꝓprie ſc̄m interioꝝ actuum
intētionē ꝯſiderāda ē. Huic vero qd̄ hic et ſup᷒ dictū
ē. ſ. ꝙ charitas n̄ ē ex fide ꝛ ſpe ſȝ ecōuerſo. videt̄ obui

i. Thim̄. i.

are qd̄ ait apl's. Finis p̄cepti ē charitas d̄ corde puro
et cōſcia bōa ꝛ fide n̄ ficta. Qd̄ exponēs Aug. Coꝛ ac
cipit ꝓ itellctu. ꝛ ꝯſciaȝ ꝓ ſpe. Qual̄ iq̄t charitas ē fi
nis p̄cepti ꝓcedēs d̄ coꝛd̄ puro. i. d̄ puro itellectu vt ni

rēs catholici. et etiam
vniuerſalis eccleſia q̄
iohānē nō tm̄ ſanctuȝ
ſ; etiā ſanctiſſimū p̄di
cant. ꝛ in ei᷒ natiuita
te ꝛ decollatiōe ſolen
nizāt. Ideo licet ſacri
doctores catholici vi
deant̄ ſibi diſſentire.
idē tn̄ ſentiūt ſc̄m rem.
Propt̄ qd̄ itelligēdū
ē ꝙ triplex ē mod᷒ du
bitādi. Eſt em̄ quedaȝ
dubitatio ꝓueniēs ex
infidelitate ſicut dubi
tauerūt iudei. Et ē du
bitatio ꝓueniēs ex tar
ditate ſicut dubitaue
rūt diſcipuli. q̄bus d̄r
Luce vlti. O ſtulti et
tardi coꝛde ad creden
dū. Et ē dubitatio pro
ueniēs ex pietate. ſicut
cuȝ aliq̄s ex cōpaſſiōe
magna et admiratiōe
ad modū dubitātis ſe
hȝ. dd̄. ḡ ē ꝙ p̱mo et ſe
cundo genere dubita
tiōis Iohes nullo mō
dubitauit. dubitaue
rūt tn̄ diſcipli ei᷒. et ſic
dicūt ſācti q̄ dicūt euȝ
nō dubitaſſe ſ; dubita
tiōi diſcipłoꝝ ꝯſuluiſ
ſe. Iōo em̄ eos miſit
ad xp̄m vt vidētes mi
rabilia q̄ faciebat con
uerterēt ad ipȝ. Si āt
loq̄mur d̄ tercio gene
re dubitationis ſic di
xerūt alij ſācti Iohēȝ
dubitaſſe. n̄ dubitatōe
vacillatōis ſ; q̄dā po
ti᷒ admiratiōis et cō
paſſiōis que facit ho
minē ſe hēre p̱ modum
dubitātis. Et h̄ eſt qd̄
dicit glo. Luce. vij. et
Mat. xi. Nō fide ſed
pietate dubitauit. et

ſic pꝫ ꝙ nll'a ē cōtrarietas int̄ auctes p̄miſſas. d Fides ſpes charitas et opatio ſc̄m aliq̄d equalia ſūt. Cō
tra. ꝯtigit aliquē hēe habit᷒ ꝟtutū et n̄ opationū. ḡ n̄ vi ꝙ opatio eq̄t̄ ipis habitib᷒. Itē p̱ma Coꝛ. xiij. Si
habuero fidē ita vt mōtes trāſferā. charitateȝ āt nō habeā ꝛc̄. ḡ vi ꝙ aliq̄s poſſit hēe magnā fidē ita ꝙ nullā
hēat charitatē. R. dd̄. breuiter ꝙ illa q̄tuoꝛ eq̄lia ſūt ſc̄m ꝙ di ſup̱ illud Apocal. xxi. ꝙ latera ciuitatis erant
eq̄lia. Di em̄ ibi ꝙ latera ciuitatis ſūt fides et ſpes et charitas et opatio. De mō āt eq̄litatis ipaꝝ virtutū di
cet̄ ifra plani᷒ vbi ē qd̄ et ſmo ſpālis. Ad p̄ns āt tn̄ dixiſſe ſufficit ꝙ hec q̄tuoꝛ ſunt eq̄lia ſc̄m rōem merēdi
q̄n ſūt infoꝛmata gr̄a. Tantū em̄ ipa charitas ē meritoꝛia in ſuo actu quātū et fides in vno et eodē hōie. Si
milit̄ tātū meret̄ opatio ꝓcedēs ab habitu q̄tū placȝ ipe habit᷒. q꞉ em̄ vna ē gr̄a gratū faciēs q̄ facit aiaȝ d̄o
placere p̱ habit᷒ et operatiōes. hinc ē ꝙ neceſſe ē iſta q̄tuoꝛ eſſe eq̄lia ſc̄m dictā acceptionē ac p̱ h̄ ſc̄m efficaciā
merēdi. Ad illd̄ qd̄ obi ꝙ hit᷒ p̄nt eē ſine opib᷒. dd̄. ꝙ nō aſſd̄at̄ hic eq̄litas hituū ad opationes in oibus. ſ;
in his que habēt habit᷒ ſimul cū ipis opatiōib᷒ ab ipis egredictib᷒. Preterea nō intelligit d̄ opationib᷒ exte
rioꝛib᷒ imo de opatiōnib᷒ interioꝛib᷒ q̄ ꝯſiſtūt in motu et vſu li. ar. Et ille quideȝ vſus bonitatē hȝ iuxta
menſuram habit᷒ virtutis gratuite. illa em̄ precipue eſt q̄ habētem p̱ficit et op᷒ eius bonuȝ reddit. Ad illd̄

quod obijcitur ꝙ ma gna fides pt haberi ſine charitate. dōm. ꝙ aplus ibi loquif de fide iformi. ſ lra iſta intelligi hȝ d̄ fide formata. Et iſta ſufficiāt circa litterā. nam illa q̄ p̄mittunf de fide Cornelij ſat̄ ſūt plana. ꝛc.

hil niſi de⁹ diligaf et cōſcia. id ē de ſpe bona. et fide ſi ficta. id ē ſimulata. Nō ḡ charitas fidē et ſpeȝ. ſȝ fides et ſpes charitatē p̄cedere videnf. Hoc ḡ ea rōne traditū itellige nō ꝙ fides et ſpes cā vel tpe charitatē oīm bonoꝝ matrē precedāt. ſed qꝛ charitas ſine illis in aliquo eē nō pōt. ſed illa ſine charitate poſſunt eē. quāuis nō ſit pia fides vel ſpes ſine charitate. Ideo ḡ ex fide et ſpe procedere dicif charitas. qꝛ nulli ꝯuenit ſine iſtis.

Ad intelligentiam hui⁹ ptis ſm ea q̄ mgr̄ tangit incidit hic qō circa duo. Primo querif de fidei ſufficientia. Secūdo querif de fidei ꝑfectu. Circa primū querunf tria. Prio querif de fidei ſufficiētia q̄tū ad cōtinētiā ſymboli aplici. Secūdo querif de ſufficiētia eiuſdē q̄ntū ad noticiā coꝝ qui p̄ceſſerūt aduentū xpi. Tercio querif de ſufficientia eiuſdem q̄ntū ad illos q̄ ei⁹ aduētū fuerūt ſecuti.

¶ Queſtio. j. a

De ſufficiētia fidei q̄tū ad cōtinētiā ſymboli aplici. Utrum ſufficienter ꝯtineanf ibi oīa illa q̄ oportunū ē credere ad ſalutē. Et ꝙ ſic vr̄ p̄mo p verba Caſſiani ad Leonē papā li. vj. Symbolū latine iō collectio nōiaf. qꝛ collecta in vnū ab aplis dn̄i totius catholice legis fide. q̄cquid p vniuerſuȝ diuioꝝ voluminū corpus imenſa diffundif copia. totū in ſymbolo colligif breuitate ꝑfecta. ¶ Itē hocipm̄ oñdif rōe. qm̄ tota fides verſaf circa deū ſicut circa obiectū. ſ non cōuenit pluribus modis deum cognoſcere quātum ad diuinā naturā. ḡ ſi vtroq̄ mō in ſymbolo aploꝝ tradif noticia de deo. vr̄ ꝙ fides ibi cōtineaf integritate ꝑfecta. ¶ Itē nō cōtingit habere noticiā de diuina ſubſtātia niſi p aliquā eius opationē q̄diu ſum⁹ in via. ſ oīs diuina opatio ꝯtinef ſub aliq̄ iſtarū triū. viȝ. ſub ope creatiōis. vel repatiōis. vel glorificatiōis. Si ḡ deus in ſymbolo aploꝝ ab hac triplici opatione notificaf. qꝛ oñdif ibi deus eē creator. ꝛ reparator. ꝛ glificator. vr̄ ꝙ tota fides ibi cōtineaf. ¶ Itē hocipȝ oñdif ex ꝑfectiōe autoꝝ. Si eñ ad ſymbolū illō cōponēdū cōuenit cetus aploꝝ q̄ repleti fuerūt ſpiritu ſancto. et plenā ꝛ integrā fidei noticiā habuerūt. dicere ꝙ in ſymbolo illo cōtineaf fides inſufficienter. nō ē aliud q̄ȝ dicere ꝙ ſpūſanct⁹ et mgr̄i toti⁹ eccleſie inſufficiētes fuerūt. Si ḡ hoc dicere ē impiū et abſurdū. neceſſe ē fidē ibi cōtineri integre ꝛ plene.

Sȝ cōtra. ſicut a doctorib⁹ tradif catholicis ſymbolū illud fuit cōpoſitū tm̄ a xij. aplis ita ꝙ quilibȝ poſuit ibi ſuā pticulaȝ. Si ḡ vltra xij. fuit barnabas et paulus q̄ fuit ſpecialiſſim⁹ et maxim⁹ fūdator et doctor. et ipi nō poſuerūt ibi ſuā pticulā. vr̄ ꝙ in ſymbolo illo nō fuerit fides ſufficiēter tradita. vel ſalteȝ vr̄ ꝙ ad illius cōpoſitionē nō ſufficienter cōuenerit vniuerſitas aplica. ¶ Itē vr̄ ꝙ inſufficiēter ꝯtineaf ibi fides a pte credendoꝝ. Si q̄s eñ n̄ crederet fornicationē vel adulteriū eē peccatū mortale. iudicaref hereticus. Si q̄s etiā nō crederet deū eē et multa talia q̄ in ſymbolo nō cōtinenf iudicaref heretic⁹. ḡ nō vr̄ ꝙ ſufficienter cōtineanf ibi fidei xpiane neceſſaria.

Itē hocipm̄ oñditur a pte ipoꝝ articuloꝝ. qꝛ credere ꝙ corpus xpi ſit in altari. et ꝙ panis ꝯuertatur in corpus xpi hoc ē maxime difficultatis et in quo fides hȝ maximū meritū. ḡ vr̄ ꝙ illud credibile in doctrina fidei fuit potiſſime explicādū. vr̄ ḡ ꝙ cū ibi nō explicef. ꝙ ſymbolū illud ſit defectiuū. Itē hocipm̄ oñditur ex pte diuinarū cōditionū et opationū. qꝛ ſicut deus ē oīpotēs. ita etiā ē imenſus. ita etern⁹. bonus. et ſapiens. et ſicut creauit. ita diſtinxit. ornauit. et cōſeruauit. Sicut etiā xps incarnat⁹ ē ita etiaȝ inter hōies cōuerſatus ē. ſicut reſurrexit ita etiā p⁹ reſurrectionē apparuit. et de oībus his nihil tangitur in doctrina ſymboli. ḡ videf in ea fides inſufficienf contineri. cū oīa hec oporteat credi. et ad omnia hec artanf ſicut ad articulos ibi expreſſos. ¶ Item hoc ipm̄ oſtendif ex additione aliorum ſymboloꝝ. ſicut Athanaſij et nyceni cōcilij. Si eñ in ſymbolo aploꝝ fides ſufficienter traditur. ḡ alia ſymbola ſupfluunt. ꝙ ſi nō ſupfluunt. ergo in illo fides inſufficiēter exp̄mitur. Iuxta hoc queritur vltimo de diuerſitate illorum ſymboloꝝ q̄tum ad cōtinentiā. et q̄tuȝ etiaȝ ad recitationē. et quantū ad alias differētias. q̄ ſunt inter illa. ¶ R. ad predictoꝝ intelligentiā eſt notandum ꝙ doctrina fidei quedā hȝ antecedētia. quedā conſequentia. quedaȝ principia ſiue obiecta. ſicut in alijs ſcientijs videmus eē quedam p̄ncipia cōia que ſupponunf ſicut dignitates. Quedam v̄o principia propria illarū ſcientiaꝝ vt ſūt intrinſeca p̄ncipia demōſtrationū. Quedā vero ſunt ſicut cōſequētia ſicut ſunt cōcluſiones corrdarie. Per hunc etiā modum in doctrina fidei antecedētia ſunt illa q̄ ſūt de dictamine iuris naturalis. Principia vero ſunt illa ad q̄ fidei illuminatio directe dirigit. et iſta dicunf articuli. Cōſequētia ſūt illa q̄ ex illis articlis pn̄t dici et ad illos articulos hn̄t ſequi. Cū ḡ querif vtrū ſufficienter doctrina fidei cōtineaf in ſymbolo aplico. dōȝ ē ꝙ ſi loquamur de doctrina fidei quantū ad ea q̄ ſūt in ea principia et ꝓpria ſicut ſunt illi articuli. ſufficienter in illo ſymbolo continenf. Pōt autē ipius ſufficiētia ex duplici pte monſtrari. viȝ ex parte iporuȝ autoꝝ cōponētiū. et ex pte articuloꝝ conſtituentiū. Ex parte autoꝝ cōponentiū. qꝛ vniuerſitas ibi aploꝝ conuenit. quā nō eſt dubium aliquid nō potuiſſe latere de his q̄ pertinēt ad fidei cōplementū. et vt maiorē haberēt firmitatē ſinguli poſuerūt ibi ſuas ptes. et oēs inſimul ſingulas approbauerūt. vt vna eccleſia que ſup aplos fundari debebat. vnam fidei credulitatem et confeſſionem haberet. q̄ quidem diceretur fides catholica. hoc ē fides vniuerſalis. Uniuerſalis inq̄ȝ qꝛ vniuerſis data ꝛ ab vniuerſis aplis qui erant fundamentum vniuerſalis eccleſie cōſtituti. Unde petrus primo poſuit pticulam ſuam dicēs. 7
Credo in deum patrē oīpotentē creatorē celi et terre. Secūdo andreas audiēs ſubiūxit. Et in ieſuȝ xpȝ filiū ei⁹ vnicū dn̄m nr̄m. Tercio iohēs addidit. Qui

cōcept⁹ ē de ſpiritu ſancto. nat⁹ ex maria vḡgīe. Quar
to intulit Jacob⁹ maior. Paſſus ſub poncio pilato.
crucifixus. mortu⁹. et ſepult⁹. Quīto ſubiūxit Tho
mas. Deſcēdit ad inferna tercia die reſurrexit a mor
tuis. Sexto addidit Jacob⁹ minor. Aſcēdit ad ce
los. ſedet ad dexterā dī pr̄is oīpotētis. Septīo adie
cit philipp⁹. Inde ventur⁹ ē iudicare viuos et mortu
os. Octauo intulit bartholomeus. Credo in ſpiritū
ſanctū. Nono ſubiūxit mathe⁹. Sctā3 eccleſiā catho
licā. Decimo addidit ſymō chananc⁹. Sāctoꝝ cōio
nē. Quia in ſctōꝝ cōione fit peccatoꝝ remiſſio. Un
decimo ſupaddidit iudas thade⁹. Carnis reſurrectio
nē. Et ē ſenſus ꝙ de⁹ reſuſcitabit ipam carnē. Duo
decimo mathias cōſūmauit. Uitā eṫnā. Amē. Et ſic
apl̄i in nūero duodenario pleno et integro cōpoſue
rūt illud ſymbolū qn̄ erāt inſimul cōgregati. in quo
quidē numero ſignificaꝉ ſupabūdās pfectio. Et illō
pfiguratū fuit Joſue. iiij. vbi diciꝉ ꝙ. xij. viri tulerūt
de medio iordanis alueo. xij. lapides et poſuerūt in
loco in quo caſtrametati ſūt. Per. xij. nāq3 viros de
ſinglis tribub⁹ pfiguraꝉ. xij. apl̄i. Per. xij. lapides p̄
figuraꝉ. xij. ptes ſymboli q̄ ſūt firme ⁊ imutabiles. ex
qb⁹ vnicū ſymbolū cōſtituiꝉ. qd̄ iō ſymbolū appella
tur. qr ex plurib⁹ aploꝝ ſentētijs fuit cōſtitutū. Dici
tur eni ſymbolū a ſyn ꝙ ē ſimul. et bole qd̄ ē ſnia. vn̄
ſymbolū ē plurium ſnia ſil' cōſtituta. et ſic ſumiꝉ ſuf
ficiētia cōtētoꝝ in ſymbolo a pte autoꝝ cōponētiu3.
Pōt etiā nihilomin⁹ ſumi a pte articuloꝝ ꝯſtituēti
um. cū eni oēs articuli ſint ꝺ deo. aut ſm ꝙ ē in natu
ra ꝑpria. aut ſm ꝙ ē vnit⁹ hūane nature. neceſſe ē q̄ſ
dā articulos eē ſpectātes ad diuinitatē. q̄ſdā ad hūa
nitatē. Illi aūt q̄ ſpectāt ad diuinitatē. aut reſpiciūt
diuinā eēntiā in ſe. aut reſpiciūt diuie eēntie pſonas
et hypoſtaſes. aut reſpiciūt ei⁹ opatiōes. Si rſpiciūt
ipam diuinā eēntiā in ſe. ſic ē vn⁹ articul⁹. ſm ꝙ vni
ca et ſimplex ē diuia eētia. Et hoc inſinuatur cū di
ciꝉ. Credo in deū. Si aūt reſpiciāt diuine eēntie pſo
nas ſiue hypoſtaſes. ſm ꝙ tres ſunt pſone tres ſunt
articuli. Quoꝝ vn⁹ ē. Credo in deū patrē oīpotētē3.
Alius vō notaꝉ cū dī. Et in ieſum xp̄m filiū ei⁹ vni
cū dn̄m nr̄m. Alius cū dī. Credo in ſpiritū ſctū. Si
āt reſpiciāt diuine eēntie opatiōes. hoc pōt eē tripli
citer ſm ꝙ triplex ē ei⁹ opatio. q̄ꝝ vna eſt in collōne
nature et hec ē creatio. Altera in collatiōe gr̄e et hec
ē ſanctificatio. Tercia ē in collatiōe glorie et hec eſt
glorioſa reſuſcitatio. Et ſm hoc tūc ſunt tres articu
li. Quoꝝ vn⁹ notaꝉ cū dī. Credo in creatorē celi et
terre. Alter cū dī ſanctā eccleſiā catho. ſāctoꝝ cōio
nē. re. pctōꝝ. Ali⁹ cū dī. Carnis rſurrectōē3. Alē cu3
dī. ⁊ vitā eṫnā Amē. Et ſic ſeptē ſūt articl̄i circa diui
nitatē reſpiciētes ipam diuinā eēntiā in ſe et in pſo
nis et in opib⁹ ei⁹. et patet eoꝝ ſufficiētia. qr nō h3 ip
ſa pluribus modis cōſiderari. Silr circa hūanitate3
nō ē repiri niſi ſeptē articl̄os pncipales ſm ſeptem
actus xp̄i redēptoris qui ordināt ad noſtrā redēp
tionē. Quoꝝ pmus ē incarnari. Et de hoc ē vn⁹ arti
culus. Qui ꝯcept⁹ ē de ſpiritu ſancto. Scd̄s ē naſci.
Et de hoc ē alius articul⁹. nat⁹ ex maria virgie. Ter
cius ē ꝓ nobis preciū ſoluere. et de hoc ē ali⁹ articu
lus. Paſſus ſub pon. py. cru. mor. et ſe. Quart⁹ ē in
fernū ſpoliare. et de hoc ē ali⁹ articulus. deſcēdit ad
inferna. Quitus ē de morte triūphare. ⁊ de hoc ē ali
us articul⁹. Tercia die reſurrexit a mortuis. Sext⁹
ē celeſtia trāſcendere. Et de hoc ē ali⁹ articul⁹. Aſcē
dit ad celos ſedet ad dex. dei. pa. omni. Septim⁹ ad
iudiciū venire. Et de hoc ē alius articul⁹. Inde ven
turus ē iudicare viuos et mortuos. Et ſic p3 ꝙ ſeptē
ſūt articuli ſpectātes ad deitatē. ⁊ ſeptē ſpectātes ad
hūanitatē. in quibus vniuerſitas fidei cōtineꝉ ſm ꝙ
ſignificatur in primo Apocal'. vbi dicit Johes ſe vi
diſſe ſeptē cādelebra et in medio ſeptē cādelebroꝝ
ſilē3 filio hōis et ille hēbat ad dextrā. vij. ſtellas. Per
ſeptē nāq3 ſtellas lūinoſas que ſunt ꝺ natura celeſti
itelliguꝉ ſeptē articuli ſpectātes ad diuinitatē. Per
ſeptē aūt candelabra aurea que ſunt de terrena ma
teria verūtamē optima ⁊ depurata intelliguꝉ ſeptē
articuli reſpiciētes humanitatē. ⁊ ideo dicit ꝙ in me
dio hoꝝ vidit ſimilē filio hōis. Quoniā ḡ iſti duode
cim articuli ꝯtineꝉ in ſym. aplico. hinc ē ꝙ ipa fides
cōtinetur in illo ſymbolo ſufficiēter et plene q̄tum
ad illa q̄ pncipaliter ſūt credēda. Et iō cōcedēde ſūt
ratiōes ad iſtā partē. Ad illō ḡ qd̄ pmo obi ꝙ pau 8
lus et barnabas nihil ibi poſuerūt. dōm ꝙ paulus ⁊
barnabas electi fuerunt poſt diuiſionē aploꝝ ad pre
dicandū. ſicut patet in actib⁹ aploꝝ. Et qm̄ ſymbolū
debuit cōſtitui ab oībus et ſimul congregatis. vt ſic
ſingula eēnt a ſinglis p expreſſionē. et totū a quolib3
p approbationē. hinc ē ꝙ nihil ibi 'appōiꝉ qd̄ paulo
et barnabe appropriaꝉ. nec tn̄ ex hoc arguitur inſuf
ficiētia. qr alij fuerūt in numero completo ⁊ pfecto.
in quāto numero de⁹ elegerat ſuos aplos. Preterea
multitudo condentiū nō facit ad maiorē pfectionē
ſymboli cōditi. quāuis faciat ad maiorē auctem. ita
eni potuiſſet vnus apl's in aliqua verboꝝ ſerie enar
rare fidem ſufficienter ſicut oēs fecerunt in illo ſym
bolo p concordiā edito. magis tn̄ ſic facere voluerūt
ſicut predictū ē ꝑpter maiorē fidei vnitatē ſeruādas
et ꝑpter maiorē eiuſdē fidei firmitatē. Ad illud qd̄ 9
opponitur ꝙ multa ſunt credēda que in ſymbolo n̄
cōtinentur. dō. ꝙ veꝝ ē de añcedentibus ſicut ē hoc
ꝙ ē deū eē. Et de ꝯñtibus ſicut ſūt multa alia q̄ ꝺ ip
ſis articulis dicit ſacra ſcriptura et doctrina theolo
gica. ſicut xp̄m a ſua conceptiōe habuiſſe plenitudi
nē gratie et cōſilia. nullū tn̄ ē credibile a fide qd̄ non
poſſit reduci ad articl̄os in ſymbolo contētos ſicut
ad principia dirigentia et ſtabilia fundamēta. Ad 10
illud qd̄ opponiꝉ de inſufficientia ipoꝝ articuloꝝ. ꝙ
credere corpus xp̄i in altari. hoc vꝫ ptinere ad articu
lū fidei. dō. ꝙ iſte nō ē articulus pncipalis. ſ ſub aliq̄
articulo cōtinetur ſicut ⁊ alia ſacramēta. Uolūt aūt
quidā. dicere ꝙ reduciꝉ ad articulū ꝺ oīpotētia. Alij
aūt reducūt ad articulū de paſſiōe. qr iſtud ē memo
riale paſſiōis. S3 melius ē ip3 reducere ad articulū
de vnitate eccl̄ie et peccatoꝝ remiſſiōe. ſicut et fides
reſpectu alioꝝ ſacramētoꝝ. In ipis eni ſacramētis
fit pctōꝝ remiſſio. In ipis etiā attēditur toti⁹ eccle
ſie ſanctoꝝ vnio. Uñ in ſymbolo nyceno. addiꝉ Cō
fiteor vnū baptiſma in remiſſionē peccatoꝝ. vñ ſic di
ciꝉ de hoc ſacramēto ꝙ reduciꝉ ad aliquē articulum
pncipalē. ſic intelligēdū ē de alijs ſacramētis. Ad il 11
lud vō qd̄ obiꝉ ex pte diuiaꝝ ꝯditionū et opationu3.
dō. ꝙ cōditōes rſpiciētes diuinā eēntiā nō faciūt no
uos articl̄os diſtīctos ab articl̄o q̄ ē ꝺ vnitate eēntie
diuie. In h̄ eni ꝙ credo ipm dū eē vnū. credo ip3 eē
immēſum ⁊ ſimplicē. eternū. oīpotētē. et ſilia. alioq̄n
ſi vnum de iſtis deeſt nō eēt deus. Silr nō de oībus
operationib⁹ debent eē articuli. ſ ꝺ opationib⁹ pnci
palib⁹. maxime de his q̄ ad noſtrā repationē ⁊ ſalu

tem ordinãtur ad quã dirigit fides nr̃a. Põt tñ oẽs
operationes dei reduci ad illas tres. Omnis eñ opa-
tio aut reſpicit eẽ nature. aut eẽ gratie. aut eẽ glorie.
Vñ cõſeruatio põt reduci ad creationẽ. ſimiliter di-
ſtinctio ornatus. punitio vo põt reduci ad iudiciuʒ.
Vel põt dici ꝙ nõ eſt ſm ꝓncipalẽ intẽtionẽ. qꝛ nõ ẽ
ſm volũtatẽ añcedentẽ ſ; ſm volũtatẽ ꝯſequẽtẽ. Si
militer opatiões xp̃i vt cõuerſatiõis et appitiõis ad
illas põt reduci. qꝛ appitio ordinatur ad mãifeſtatio
nem veritatis reſurrectiõis. et cõuerſatio ad manife
12 ſtandã veritatẽ incarnatõis. Ad illud qd̕ obĩ d̕ ad-
ditione alioꝝ ſymboloꝝ. dõʒ ꝙ alia ſymbola duo vi
delicet athanaſij et niceni cõcilij. addita ſunt ad fidei
maiorẽ explanationẽ. ⁊ ad hereſum cõfuſiõeʒ. Quia
ſymboluʒ athanaſij doctoris ꝑcipui maxime ordina
tũ fuit contra errorẽ arrij. et iõ ibi maxime exprimit
vnitatẽ eſſentie et diſtinctionẽ ꝑſonaꝝ. et qm̃ xp̃s eſt
equalis pr̃i ſm diuinitatẽ. minor patre ſm hũanita-
tẽ. Symbolũ vero nyceni ꝯcilij cõditũ fuit ad ꝯfuſio
nẽ multimodaꝝ hereſum pullulãtiũ. Vñ adduntur
aliqua ad maiorẽ expñſiõeʒ ꝑ que poſſint hereſes cõ
futari. ⁊ ꝓpterea ad elidendã hereſim manichei nõ
tñ dicitur. credo in deuʒ. ſ; credo in vnũ deum. Nec
tñ creatorẽ celi et terre. ſ; etiã viſibiliũ et inuiſibiliũ.
Ad confutationẽ vero hereſis arriane nõ tñ dĩ cre-
do in Jeſum xp̃m dñm nr̃m. ſ; etiã addiť et in vnuʒ
dñm ieſum xp̃m filiũ dei vnigenitũ. vſq; ibi. ꝑ quem
oĩa facta ſunt. Ad cõfutatõeʒ vero hereſis Eutitis ⁊
neſtorij qui dixerunt ſpm̃ſctm̃ ſeruũ eẽ patris et filij.
nõ dĩ tñ credo in ſpm̃ ſanctũ. ſ; addiť dñm et viuifi-
cantẽ. qui ex patre ꝓcedit. et latini addiderũt filioq;
ꝓpter errorẽ grecoꝝ. Qui cũ patre ⁊ filio ſimul ado
ratur ⁊c̃. Et addiť. q̃ locutus ẽ ꝑ ꝓphetas. ad deſtru
ctionẽ erroris q̃rũdã q̃ dixerũt ꝙ ꝓphete locuti ſunt ſi
cut phanatici. Et ſic patet ꝙ iſta ſymbola nõ ſupflu-
unt. nec tñ ſymbolũ aploꝝ fuit diminutũ. qꝛ quãuis
in illo fides ſufficienter cõtineť quãtũ ad propriam
et ſimplicẽ fidei cõfeſſionẽ. tñ optunũ fuit aliq̃d ad-
di ad explanationẽ ꝓpter cõfutãdũ hereſuʒ prauita
13 tem. Ad illud qd̕ queritur vltimo de ſymboloꝝ di-
uerſitate quãtũ ad cõtinẽtiã et frequẽtationẽ. iã pʒ
rñſio ꝑ magna pte ex his que dicta ſunt. Nã ſymbo
lum aploꝝ pauciora cõtinet q̃ȝ aliud. qꝛ eſt ad preci-
ſam articuloꝝ expreſſioneʒ. Alia vero duo ſymbola
ſunt ad hereticorũ cõfuſionẽ. Vñ et ſi in alijs addať
quantum ad expreſſiõeʒ q̃rundã articuloꝝ. nõ tñ ar
ticuli exprĩmunť magis plene. immo et i ſymbolo ny
ceni cõcilij obmittiť articulus de deſcẽſu ad iferos.
qꝛ circa hũc pauci vel nulli errauerũt. ſiue ꝙ in ipa cõ
feſſione deſcenſus xp̃i ad inferos poſſit oriri error.
ideo maluerũt illũ ſubticere et implicite illũ intelli-
14 gere in reſurrectione. Et inde ẽ ꝙ ſymbolũ aploꝝ di-
citur eẽ maius. nõ quãtũ ad ꝯtinẽtiã verboꝝ. ſ; quã-
tũ ad cõtinẽtiã articuloꝝ. et quãtũ ad auctem cõpo
nẽtium. Maioris eñ auctis ẽ illud ſymboluʒ q̃ȝ alia
duo. hinc ẽ ꝙ etiã ſymbolũ aploꝝ qd̕ cõtinet ipm̃ fi-
dei fundamẽtũ quotidie recitať in eccl̃ia et frequen-
tatur. alia vero duo que ſunt ad hereſum cõfuſionẽ
nõ recitanť niſi in diebus ſolẽnibus qñ ad eccl̃ias cõ
uenit popul⁹. hinc eſt etiaʒ ꝙ ſymbolũ aploꝝ dĩ ſub
miſſe. qꝛ ẽ ad ꝓpꝛe cõſcie ſecuritatẽ. alia vero dicun
tur alte qꝛ ſunt ad cõpeſcẽdã hereticoꝝ garrulitatẽ.
15 Hic ẽ etiã ꝙ ſymbolũ aploꝝ dĩ bis in die. mane viꝫ

et ſero. qꝛ fides ẽ bonaꝝ opationũ ꝓncipiũ. et ſcutuʒ
ad victoriaʒ tẽptationũ. et opatiões bone potiſſime
fiũt in die. ⁊ tẽtationes denocte inſurgũt. Alia vero
duo ſymbola dicunť de die ſolũ. ⁊ ꝑmittitur ſymbo
lũ athanaſij et dĩ hora ꝑma. Symbolũ ſãctoꝝ patꝝ
diciť in miſſa ꝓ eo ꝙ plures ibi hereſes elidũť ⁊ ma
ioris fuit auctis. Cõpoſitũ eñ fuit a. ccc. ⁊. xviij. pa- 16
trib⁹ q̃ ꝑfigurati ſũt ꝑ. ccc. ⁊. xviij. v̾nacl̃os abrae. q̃s
nũerauit qñ ꝓſtrauit q̃nq; reges. q̃ loth cũ ſuba ſua
captiuauerãt. Jõ aũt magis dĩ in miſſa q̃ȝ in alia ho- 17
ra. qꝛ tunc popul⁹ magis ꝯuenit. ⁊ dĩ p⁹ euangeliuʒ
vt oñdatur eẽ tractũ de euãgelij veritate. dĩ etiaʒ añ
cõionẽ vt per ipam fidẽ ꝑparẽtur corda fideliũ q̃ vo
lũt corp⁹ xp̃i ſuſcipe vt poſſint digne mãducare ſa-
cramẽtaliter. vel ſaltẽ manducare ſpiritualiter. Et
ſic pʒ q̃liter ſymbola diuerſificãť in frequẽtia et cõti
nẽtia q̃ tñ cõcordãt in ſufficiẽtia. ¶ Dõ. ij. b
De fidei ſufficiẽtia quãtum ad eos q̃ p̄ceſſerũt ad-
uentum xp̃i. Et queriť vtrũ eis ſuffecerit ad ſalutem
credere ea tñ q̃ ſpectãt ad diuinitatẽ. Et ꝙ ſic videť
Hebre. xj. Oportet accedẽtẽ credere qꝛ eſt. et qꝛ ꝛmu
nerator ẽ. Si ḡ aplus determinat ſufficienter illd̕ qd̕
erat fidei optunũ. vĩ ꝙ illud ſufficiebat eiʒ credere.
Sʒ totũ illud credi poterat nihil credendo de hũani
tate xp̃i. ḡ vĩ ꝙ tunc tpis ad ſalutẽ ſufficiebat ſola fi-
des diuinitatis. ¶ Item fides q̃ ſufficienter dirigit
ad ſperandũ ⁊ amãdũ deum ſufficit ad ſalutẽ. Sʒ fi
des qua quis credit deum creatorẽ et remũeratoreʒ
ſuum ſufficienter dirigit ipm̃ ad ſperãdũ et amãdũ.
ḡ vĩ ꝙ omi fide hũanitatis excluſa fides ſolius diui-
nitatis ad ſalutẽ ſufficiebat. ¶ Itẽ multi ſaluati ſũt
ſine fide paſſiõis xp̃i. pauciſſimi eñ ꝑceſſerũt in vete
ri teſtamẽto qui crediderũt filiũ dei crucifigenduʒ ꝓ
ſalute generis humani. ſi ergo ſaluari potuerũt ſi-
ne fide paſſionis. eadem ratione ſine fide incarna-
tionis. ergo et ſine fide mediatoris. ¶ Item nullus
homo tenetur noſſe qd̕ ignorant angeli. ſ; añ xp̃i ad
uentũ ignorabãt ãgeli xp̃i incarnationẽ. ḡ ⁊ hõies ñ
tenebanť illã credere. Maior ꝓpoſitio in ſe mãife-
ſta eſt. minor ꝓbať ꝑ illud qd̕ dĩ Eſa. lxiij. Quis eſt
iſte q̃ venit d̕ edom. ibi glo. apte declarat ꝙ q̃dã an-
geli donec impleret myſteriũ icarnatõis ñ cognouerũt. Et
Ephe. iij. dĩ. Vt innoteſcãt ꝓncipib⁹ et ptãtib⁹ i cele
ſtib⁹. et ex alijs plurib⁹ locis põt haberi. Vñ Criſ.
ſup Jo. iij. in omel. Mltũ honorati ſum⁹ ꝙ nobiſcũ
ãgeli ꝑ vocẽ iohis didicerũt. Et idẽ hĩ in glo. ſup illud
Eph. iij. Que ſit diſpẽſatio miſterij abſcõditi a ſecul̾
in dõ. ¶ Itẽ q̃ implet de lege euãgelica qd̕ ẽ d̕ dictamie
ei⁹ ꝑuẽit ad ſalutẽ. ſilr̃ d̕ lege moyſaica. ḡ pi rõe q̃ im
plebat que erãt d̕ dictamie leḡ nature ad ſalutẽ ꝑue
niebat. ſm ꝙ innuit apl̃s Ro. ij. ḡ tpe leḡ nature nõ
optebat credere ad ſalutẽ niſi qd̕ erat de dictamie le
gis nature. Sʒ deũ incarnari ⁊ eẽ mediatorẽ futurũ
nõ erat d̕ dictamie legis nature. ḡ ñ optebat hoc illo
tpe credere. Itẽ null⁹ teneť opari illd̕ ad qd̕ ñ põt
ſe erigere virt⁹ ſua opatiua. ḡ null⁹ tenebať credere
illd̕ cuius noticiã nõ poterat acq̃rere. nec ꝑ iuentõʒ.
nec ꝑ doctrinaʒ. Si ḡ tpe legis nature cognitionem
de mediatore non poterãt ꝑ ſe inuenire. nec erat qui
exterius doceret. nec adhuc erãt reuelatiões ꝓphetice.
vĩ ꝙ tũc tpis de mediatore nihil credere tenebãť. ḡ
ſine fide mediatoris poterãt ꝑuẽire ad ſaluteʒ. Cõ
tra hoc ſunt auctes multe quas magiſter adducit in

littera. et hoc ipm oñditur rõne. xp̄s ē caput toti⁹ ec
cleſie. ḡ nullus põt ſaluari niſi fiat mēbrū xp̄i. Sȝ mē
brum xp̄i nõ põt q̄s fieri niſi credat in xp̄m. ḡ ſine fi
de mediatoris nullus vnq̄ ſaluari potuit. Itē nul
lus potuit ingredi celū niſi aperta ianua. ſ ianua nõ
potuit apiri niſi p paſſionē xp̄i. ḡ null⁹ potuit ſalua
ri niſi merito paſſionis chriſti. ſ meritū paſſiõis xp̄i
nõ valet niſi eis in quibus habitat xp̄s. ſi ḡ xp̄s inha
bitat p fidem et charitatē q̄ habet ad ipm. impoſſibi
le fuit aliquē ſaluari ſine fide mediatoris. ¶ Itēȝ nul
lus põt ſaluari ſine remiſſiõe peccati originalis. ſ ori
ginale peccatū nõ põt remitti niſi p fidem vel p ali
quod fidei ſacramētū qd̄ ſit ipſius mediatoris ſignū.
ḡ nullus potuit puenire ad ſalutē añ aduētū xp̄i qui
nõ crederet mediatorē. Item nullus p̄t puenire ad
ſalutē niſi qui ſperat. nullus recte ſperat niſi q̄ credit
ad ſalutē ſe puenturū. q2 ſpes pcedit p merita ex gr̄a
⁊ meritis. Si ḡ illi q̄ pceſſerunt xp̄i aduentum ſalua
bant. credebāt ſe per merita ſaluari. aut ḡ credebāt
merita ppria ſibi ſufficere. aut meritis alienis indige
re. Si credebant ppria merita ſibi ſufficere. ḡ erre
bant ⁊ decipiebant. ḡ nõ ſaluabant. Si credebant
ſe alienis meritis idigere. ḡ habebāt fidem de media
tore. ḡ nullus ſaluari potuit p⁹ lapſum abſq3 fide re
18 dēptoris. R. dō m q ſicut multis auctib⁹ pbat ma
giſter in lr̄a. poſt lapſuȝ Ade null⁹ ſaluari potuit abſ
q3 fide mediatoris. Nullus em̄ ab illo peccato pote
rat liberari niſi p illū mediatorē crederet. vel ipſe p
ſe ſi eſſet adultus. vel alius p ipo ſi eēt paruulus. Et
ratio huius eſt. q2 cum gratia et veritas p ieſuȝ xp̄m
facta ſit. et liberatio ab illo peccato ſit p merita xp̄i. ⁊
merita xp̄i nõ ſe extēdāt niſi ad illos q̄ efficiūtur ei⁹
membra et ei copulantur p fidem. ſicut impoſſibile ē
nunc aliter ſaluari niſi ei copuletur p fidē vel p fidei
ſacramentū. ſic et impoſſibile fuit tunc aliquē p⁹ lap
ſum puenire ad ſalutē qui aliquo modo in xp̄m me
19 diatorem nõ crederȝ. Ideo aūt dico aliquo mō. q2 fi
des mediatoris põt haberi dupliciter. viȝ implicite
⁊ explicite. Explicite. Ut ſi quis crederet filiū dei aſ
ſumpturū noſtrā hūanitatē. naſciturū de virgie. paſ
ſurum in cruce. reſurrecturū tercia die. Et hoc mō ex
plicite credere nõ erat oibus oportunū. ſ his ſolum
quibus erat a deo reuelatum ſicut ſanctiſſimis patri
bus. Implicite vero credere ē expectare redēptoreȝ
futurū. Queritur aūt qualiter et quō debeat eē hoc
credere. dico q hoc credere eē debet ſm q illi crede
bāt quibus a dño ē reuelatū. et hoc quidē erat oib⁹
oportunū. Et hoc ē qd̄ dicit magiſter Hugo de ſan
cto vict. in libro de ſacramētis. Hec ſunt inquit qui
bus ab initio recta fides vnq̄ haberi potuit. credere
viȝ vnū eē deum creatorē omniū et rectorē vniuer
ſorū. ipm quideȝ nõ eē mali actorē. corū tñ qui in ma
lis ſuis miaȝ eius quererēt et expectarēt futurū redē
ptorem. Hoc ſimpliciū fidei in inicio ſuffeciſſe credi
mus. et tñ fidem natiuitatis eius. paſſiõis. et reſurre
ctionis. et aſcenſionis ſue. in hoc eos veriſſime habu
iſſe dicimus. q2 credentib⁹ et ſcientib⁹ hoc. fide et de
uotione adheſerunt. Sic ḡ concedēdū ē q nullus p⁹
lapſum ſaluari potuit abſq3 fide mediatoris. qua q̄a
pbi caruerunt ſuis meritis et virtutibus inherētes.
iõ tanq̄ ſuperbi ⁊ a xp̄i membris ⁊ meritis ſepati ex
cluſi ſunt a gaudijs paradiſi. Concedēde ſunt ḡ ra
20 tiones ad iſtam ptem adducte. ¶ Ad illud ḡ qd̄ pri
mo obi. de aucte apli. dō m q aplis preciſe nõ inten
dit determinare totū qd̄ ē ad ſalutē neceſſariū. ſ illd̄
ſine quo nõ põt eē ſal⁹. Dicit em̄ q hoc ē oportunū.
ſ ñ dicit q hoc ſit ſufficiens. Tāgit āt illa duo potiſ
ſime. q2 neceſſaria erāt omni ſtatui nature. nõ ſolum
ſtatui nature lapſe. ſed etiā ſtatui innocētie. Ad il 21
lud qd̄ obi. q fides creatoris et remuneratoris ſuffi
cienter dirigit ad ſperandū et amādū. dō m q falſuȝ
ē ſm ſtatū nature lapſe. q2 cū ſpes pcedat ex meritis
ſicut in opponēdo tactū ē. ſi quis ſperaret ſaluari ex
meritis pprijs ſiue meritis mediatoris. nõ recte ſpe
raret ſ potius pſumeret. iõ ſpes nõ ſufficienter diri
gitur p fidem creatoris et mediatoris. Similiter nec
charitas. q2 nõ tm̄ debem⁹ amare q2 creator ⁊ remu
nerator. ſ magis q2 redēptor. Ad illud qd̄ opponit 22
q multi ſaluati ſunt ſine fide paſſionis. dōȝ. q ſi loq̄
mur de fide explicita verū ē. Si de fide implicita non
ē verum. oēs em̄ ſaluādi expectauerunt redemptorē
futurū. et etiā in ſuis ſacrificijs ⁊ oblōibus hec pfi
gurabant. in quibus oibus xp̄us figurat offerend⁹.
Vñ quodā modo pfitebant facto occulte. quāuis
vbo ñ proferrent māifeſte. Similiter nõ oportebat
incarnationem explicite credere. ſ ſufficiebat crede
re q aliquis veniret q̄ genus hūanū redimere poſſȝ.
ſciret et vellet. Ad illd̄ qd̄ obi. q hõies nõ tenentur 23
noſſe qd̄ ignorāt angeli. dō m. q et ſi angeli myſteriū
incarnatiõis nõ cognouerunt ad plenum. tñ nullus
fuit beatorū quin ſciret genus hūanum eē redimen
dum. et iõ ex hoc nõ cōcludit q non oportuit fidem
habere de mediatore. ſed quia non oportuit credere
explicite. ſ ſufficiebat credere implicite. Ad illd̄ qd̄ 24
opponitur q oi tempore ſuffecit implere qd̄ fuit de
dictamie legis illius que erat in illo ſtatu. dōȝ. q hoc
ē verum ſm q hoc intelligit de lege nature. vel de le
ge ſcripture. ſm q ē adiuta dono gr̄e. Sine em̄ do
no gratie in nulla lege contingit ad ſalutem puenire.
Quāuis aūt lex nature deſtituta auxilio gratie non
poſſit aliquid dictare d ipo mediatore. put tñ ē ad
iuta p gratiā dū ſentiebat infirmitatē ſuā et miſeriā.
⁊ aduertebat dei iuſticiā ⁊ miſericordiā. ſatis dicta
re poterat q homo reparatore indigebat. ⁊ q diuina
bonitas dare diſponebat. Vñ ſemp fuerūt aliqui fa
moſi dei cultores ab initio mūdi q̄ hoc pfitebantur
ſuis oblationib⁹. ad quorū aſpectum ⁊ exemplū alij
poterant erudiri. ¶ Ad illud qd̄ vltimo opponit q 25
nõ poterāt illud ſcire p inuentionē ⁊ doctrinā iā pr̄
miſſo. q2 diuina gratia oib⁹ pſto erat. ⁊ natura ad
hoc manuducere poterat ex conſideratiõe ſue miſe
rie et curuitatis. ⁊ ex eruditione quadā generali quā
accipere poterāt a viris q̄ erant in cultu dei famoſi.
Vñ cū nõ eēt pphia nec reuelatio apta. nõ tenebā
tur oino ad fidē explicitā. Indubitant tñ verū eſt q
eis pſto erat noticia mediatoris quāta oportuna erat
ſm exigētiā tpis. tñ ex dictamie nature. tñ ex aliena
inſtructiõe. tuȝ etiam ex dei inſpiratione. q̄ ſe offert
oibus q̄ eū reqrūt hūliter. ¶ Dō. iij. c

De ſufficiētia fidei quātū ad eos q̄ aduētū xp̄i ſūt ſb
ſecuti. Et ē qō. Utrū oēs teneāt credere oēs articlos
explicite p⁹ aduētū xp̄i. Et q ſic vī. Deut. xxvij. pci
pit q lex lucide et apte ſcribat ſup lapides. Et ibi di
cit glo. q layci ⁊ ſimplices ſunt lapides. ḡ ſi ſcriptu
ra illa ē per cognitionē. videtur q layci tenentur le
gem cognoſcere lucide ⁊ aperte. ergo multo fortius
videtur q in nouo teſ. tenentur cognoſcere doctri
nā fidei catholice. ¶ Itēȝ Leuit. xiij. di d leproſo vt

offerat ſextariū ꝓ expūdatione.ibi glo.ſextarius ē ve
riſſima fidei confeſſio.vbi ſi plus ē effundit. ſi minꝰ
ē deficit. ḡ vī ad hoc ꝙ aliquis poſſit a peccatis puri
ficari ꝙ neceſſe ē habere plenā mēſuram fidei.ḡ vī ꝙ
omnibꝰ ſit neceſſariū noſſe oēs articulos explicite ⁊
diſtincte. ¶ Item ſicut ſe hʒ obediētia rſpectu precep
toꝝ.ita fides reſpectu articuloꝝ.ſʒ nō ē vera obediē
tia niſi obediat oībus p̄ceptis. ḡ nec vā fides niſi ex
plicite et diſticte aſſentiat oībus articulis. Minor ꝓ
batur ꝑ illud qd̄ dī. Gal.v. Teſtificor omni hōi cir
cūcidēti ſe ꝙ ſit debitor oīs legis faciende. Et Ja.ij.
Si totā legē ſeruauerit.offendit aūt in vno factus ē
reus omniū. ¶ Item ſicut ſe hʒ charitas ad diligēda.
ſic ſe hʒ fides ad credibilia. Sʒ charitas quantūcun
qʒ ſit pua et in quocūqʒ ſit facit amare oē qd̄ ē ama
bile.neceſſariū ē eñ cuilibet ad ſalutē ꝙ diligat ſuuʒ
ꝓximū ſicut ſeipm̄. ḡ pari rōe neceſſariū ē fidei quā
tumcūqʒ parue oēs articulos credere diſticte. ¶ Itē
nō vitatur malū niſi cognitū. ſʒ quilibʒ quātūcunqʒ
ſimplex tenet̄ vitare errorē contra quēlibet articulū.
ḡ tenet̄ credere et ſcire quēlibet articulū. Or autē te
neatur quilibet vitare errorē cōtra quēlibet articulū
manifeſtū ē. qm̄ ſi ignorātia nō excuſat in agēdis.pa
ri rōe vī ꝙ nec excuſare debeat in credēdis. Eſto etiā
ꝙ aliqua ſimplex vetula audiat ſacerdotē p̄dicantēʒ
errorē ⁊ ꝯtra aliquē articulū fidei ⁊ credit ei.ꝯſtat ꝙ
iſta nō excuſat̄.qꝛ ſi ad predicatōʒ ſui ſacerdotis cō
mitteret adulteriū vel homicidiū nequaq̄ʒ excuſare
tur.ſʒ conſtat ꝙ illū errorē quē predicat ſacerdos vi
tare non pōt niſi cognoſcat oppoſitū illiꝰ erroris eē
verū.redit ḡ illd̄ qd̄ priꝰ inferebat̄.ſ. ꝙ oēs articulos
fidei diſtincte credere cuilibet ſit neceſſariū. ¶ Item
oēs articuli equaliter artāt ad aſſentiēdū.oēs etiam
indifferenter ſe habēt ad hoc vt ꝑ auditū manifeſtē
tur. Si ḡ equaliter obligant quātū ad aſſentienduʒ.
et equaliter obligāt quātū ad auditū. vī ꝙ eodē mō
oēs articuli ſe hñt ad fidem credētis. ḡ vl' oēs tenent̄
credere vel nullū. ſʒ nō nullū credere tenent̄ qꝛ tenēt̄
credere aliquē. ḡ tenent̄ credere oēs et ſinglos. Cō
tra.ſuper illud Jo.vj. Colligite que ſupfuerūt frag
mēta ne pereāt Glo. dicit. fragmēta ſūt ſecreta my
ſteria que populꝰ cōis capere nō pōt. ḡ ſi iſta ſecreta
myſteria ſunt maxime ea que ſpectāt ad articulos fi
dei xp̄iane. vī ꝙ populus nō tenea t̄ ad ea cognoſcē
da. ¶ Itē ad hoc ꝙ aliquid ſciat̄ ſcia demōſtratiua
ſufficit ꝙ ſciat̄ in vlī et non oportet ꝙ ſciat̄ in ꝑticu
lari. Si ḡ cognitio fidei cōtēta ē minori certitudine
q̄ʒ ſit certitudo ſcīe demōſtratiue. vī ꝙ non teneatur
quis per fidē credere oēs articulos explicite. ¶ Itē
pauci ſūt niſi ſint bene pīti in theologia. qui ſciāt ar
ticulos ſymboli bene diſtinguere et numerare. Si ḡ
oēs tenerent̄ nūc oēs articulos fidei ſcire diſtincte ⁊
explicite pauci ſaluarent̄. qd̄ ē valde crudele dicere.
¶ Itē ſi oēs tenerent̄ nunc ſcire oēs articulos fidei
explicite. cū in veſ. te. nō tenerent̄ ſicut ſupra proba
tuʒ ē. vī ꝙ mlto grauior ē lex euāgelica q̄ moyſayca.
Si ḡ inconueniēs ē hoc dicere. reſtat ꝙ nō tenet̄ om
nes ad credendū ſinglos articulos explicite et diſtin
2 cte. ¶ R. dōm ꝙ oēs xp̄iani poſt aduētū xp̄i tenent̄
credere oēs articulos. Hoc āt tripliciter pōt eē. Aut
oēs credere implicite. aut oēs credere explicite. aut
q̄ſdā iplicite. q̄ſdā explicite. Credere oēs iplicite ē fi
dei diminute. ñ eñ ſufficit mō alicui q̄ hʒ vſum ra
tionis in generali credere redēptorē et remunerato
rem.adeo eñ noticia quorūdam articuloꝝ manife
ſta eſt ꝙ nullus habens vſum rōnis ignoret. niſi om
nino negligat et contēnat dei cultum et ſaluteʒ ſuaʒ.
Credere autem quoſdam implicite q̄ſdam explicite.
hoc eſt ad fidei ſalutē neceſſariū.pōt eñ fidei ſimpli
cium ſufficere. Ad illos aūt tenent̄ explicite creden
dos quos manifeſtat eis nō ſolū predicatio ſʒ etiā ec
cleſiaſticus vſus et conſuetudo.ſicut ē de vnitate et
trinitate quā poſſunt noſſe ex ipo actu ꝯſignatōis.
ꝯſignāt eñ ſe in nōie patris et filij et ſpūſſcti. Et ſi
cut eſt de natiuitate.paſſione.reſurrectiōe et pecca
toꝝ remiſſiōe.quos cognoſcere poſſunt ex ipis ſolen
nitatibus quas eccleſia celebrat et actibus ſacerdo
tum.ideo ab horū cognitione et noticia nullus rōne
vtens excipit̄.nec ignorātia excuſatur.qꝛ nō pōt eſſe
talis ignorantia ſine negligentia et cōtemptu. Alios
etiā articulos nō ita manifeſtos tenent̄ vtiqʒ crede
re implicite. Implicite aūt voco credere vt in gene 27
rali credant vniuerſaliter oē qd̄ credit ſacroſancta
mr̄ eccl̄ia.ita ꝙ in ꝑticulari a nullo illoꝝ diſſentiant.
nec aliquē articuloꝝ diſcredant. Credere aūt oēs ar
ticulos diſtincte et explicite eſt fidei iam ꝓuecte.hoc
eñ nō ē de generali fidei neceſſitate.ſʒ ſi neceſſarium
ē alicui.illis ē neceſſariū qui in cognitione fidei ꝓfe
cerūt.et illis potiſſime qui fidē alijs explicare et ma
nifeſtare tenent̄.vel etiā qui officiū docendi et p̄dicā
di aſſumūt.ſicut ſunt habētes curā animaꝝ.⁊ p̄dica
tores verbi dei.et doctores ſacre ſcripture.⁊ alij quo
ruʒ cōuerſatio verſatur circa fidei veritateʒ. Hoc tñ
nō credo eē oportunū omnibus qui ſaluāt̄. Multi
eñ ſunt boni ſimplices.qui quāuis ſint pue cognitō
nis.ſunt tñ magne deuotionis.et tales piū ē credere
ad ſalutem ꝑuenire. Et ꝓpterea concedendū ē ꝙ li
cet oportunū ſit omnibꝰ nō ſolum credere oēs arti
culos implicite.ſʒ etiā quoſdā explicite poſt aduen
tū xp̄i.nō tñ ē neceſſariū oībus maxime ſimplicibus
credere oēs explicite. Vñ concedende ſūt rōnes que
ſunt ad partem iſtā. Ad illd̄ vero qd̄ p̄mo obī in cō 28
trariū ꝙ ſuper lapides debebat ſcribi lex lucide. dō.
ꝙ illud mādatū nō erat datū laicis ſʒ illis q̄ debebāt
eos legē docere. Vñ ex hoc nō pōt cōcludi ꝙ ſimpli
ces teneantur credere oēs articulos fidei.ſʒ ꝙ illi qui
habēt curā aiaꝝ ipoꝝ tenent̄ credere.⁊ ſcire fidē ma
nifeſtare lucide et aperte. ¶ Ad illd̄ qd̄ obī ꝙ ſexta 29
rius fidei conſiſtit in plena cōfeſſiōe ipius.dō.ꝙ ſex
tariꝰ ille qui ſignat cōfeſſionē fidei in plurali .hʒ ple
nitudinē ſufficiētie ⁊ plenitudinē copie. Tūc implet̄
plenitudine ſufficiētie qñ quis oēs articulos credit
ita ꝙ nullū diſcredit. aliq̄s tñ credit iplicite. aliq̄s ex
plicite. ita ꝙ in credulitate ſua ſiue in iſtis quos cre
dit implicite. ſiue in hys quos credit explicite nihil
addit nec minuit de his q̄ credit ſancta eccleſia. et di
cit ſancta ſcriptura. et hunc ſextarium ſic impletum
dicunt omnes offerre. Tunc autem eſt plenitudo
copie qñ quis diſtincte et explicite nouit et credit ea
q̄ ſpectāt ad articl'os fidei. et ea q̄ ad ipos cōſequun
tur. et hec mēſura nō ē oīm ſʒ magis capaciū. Ad il 30
lud qd̄ obī tercio et q̄rto. ꝙ ſicut ſe hʒ obediētia rſpe
ctu preceptoꝝ et charitas reſpectu diligēdoꝝ. ſic ⁊ fi
des reſpectu credēdoꝝ. Reſpōderi pōt dupliciter. Pri
mo dō. ꝙ nō ē ſile. qꝛ cū fides ꝯſiſtat in cognitione. ⁊
cognitio pt̄ ſcire aliq̄d in vlī ita tñ ꝙ ñ ſciat in ꝑticu

ſari. ⁊ ita ſcire vno mõ ⁊ ignorare alio mõ. Põt ⁊ ip̃a
fides aliquid credere iplicite ꝙuis nõ credat expli-
cite. nõ ſic aũt eſt de obediẽtia q̃ cõſiſtit in mãdatoꝝ
executõe. nõ eñ pt mãdatum impleri in vlĩ quin im
plicet in ꝑticulari. Similiter ea q̃ charitas diligit ita
ſũt manifeſta ꝙ non poſſũt latere. Aliter pt etiã re-
deri ꝙ quodãmõ ſit ſimile. quia obediẽtia nõ tenet
oĩa mãdata exequi in ope niſi ꝓ loco ⁊ tpe. ſʒ ſuffi-
cit ꝙ ꝓmptũ reddat ⁊ volũtariũ ad exequẽdũ oĩa
cũ fuerit locus ⁊ tps. Similiter nec charitas ſpãliter
diligit vnũquẽq; ſed oĩa cõmuniter amplectit. illũ
aũt ſpãliter diligit quẽ ſpãliter cognoſcit. Ideo ex h̃
non pt concludi ꝙ aliquis per fidem teneat omnes
articulos explicite credere ſʒ implicite. Explicite aũt
cũ ſe offert oportunitas. vtpote quando aliq̃s arti-
culus illi p̃dicatur ⁊ explicat ab eo cui debet credẽ.
51 Ad illud quod opponit ꝙ non vitat malum niſi
cognitũ. dõm ꝙ verũ eſt. Sed cognitũ poteſt eẽ ali-
quid dupliciter. vel in ſe vel in alio. ⁊ ẜm hũc dupli-
cẽ modũ poteſt aliquis vitare malũ. vel ꝑ noticiam
ꝓpriaꝫ. vel per noticiam alienã. Ille aũt qui habʒ fi-
dem implicitã de aliquo articulo. ꝙuis errorẽ cõtra
iſtum articulũ non pt oĩno vitare ꝑ noticiam ꝓpriã.
poteſt tamẽ vitare per noticiã alienam. innitit eñ
hijs qui credũt articulos explicite. Unde aliq̃s ſim-
plex homo vel vetula cũ audit aliquid nouũ predi-
cari nõ debet ſtatim aſſentire. quouſq; nouerit illud
vniuerſaliter ab eccleſia teneri. Unde ꝓter remediũ
diuine inſpiratõis ⁊ oĩois ad quod ſemꝑ recurrẽdũ
eſt. habẽt ſimplices remediũ hũane inſtructõnis. ad
quod poſſũt confugere vt errores valeãt declinare.
Semꝑ eñ deus habuit ⁊ habebit aliquos iuſtos et
famoſos qui veritatem fidei ⁊ in ſe ⁊ etiã in ſimplici
bus conſeruarẽt. dum ſimplices innitũtur eis et cre-
52 dunt. Ad illd quod opponit vltimo ꝙ oẽs articu
li habẽt ſe equaliter ad aſſẽſum ⁊ audiẽtiã. dõm ꝙ ⁊ ſi
indifferẽter ſe habeãt oẽs articuli ad fidem ꝙtũ ad
aſſentiẽdi ꝓmptitudinẽ. non tamẽ equaliter ſe hñt
ꝙtum ad inſtructõem. Qd̃ eñ frequẽtius verſat añ
oculos ⁊ in auribus rudium ⁊ ſimpliciũ. meli9 ab il-
lis capitur ⁊ retinet. ⁊ aliqui articulij ſũt hmõi q̃ ita
frequẽtãtur. ſicut eſt de natiuitate xp̃i ⁊ paſſiõe ⁊ ſi-
milibus ꝙ nõ poſſũt ignorari ſine culpa negligẽtie.
non ſic aũt eſt de oĩbus alijs. ⁊ ideo nõ oportʒ oẽs
equalit explicite credi. Quis eñ habitus fidei ſit ꝑ
infuſionem. explicatio tñ eſt ꝑ doctrinã ⁊ inſtructõ-
nẽ ad quã nõ oẽs articuli ſe hñt vniformiter.

Conſequẽter querit de ꝓfectu fidei ẜm di-
uerſitatem tpm. Et circa hoc querũtur tria.
Primo vtꝝ fides creuerit ꝙtũ ad credẽdoꝝ
multitudinem. Scđo vtrũ creuerit quantũ ad lumi
nis plenitudinem. Tercio vtrũ ꝓfecerit ꝙtũ ad co-
gnitõis certitudinem.

Queſtio. j.

Utrum fides creuerit vel ꝓfecerit ꝙtum ad creden
doꝝ multitudinẽ. Et ꝙ ſic videtur Exo. vj. Nomen
meũ adonay non indicaui eis. ergo ex hoc textu patʒ ꝙ
aliquid cognouerũt patres ſequẽtes. qd̃ non cogno-
uerunt precedẽtes. quia reuelauit dñs moyſi qd̃ nõ
reuelauit patribus. ergo videt ꝙ fides noſtra aliq̃d co-
gnoſcat nũc quod fides patrũ non cognoſcebat. cre-
uit ergo fides quo ad credibilia. Itẽ ſicut lex euãgeli
ca ſe habet ad legem moyſaicaꝫ ꝙtuꝫ ad moralia. ſic
fides legis noue ad fidem veteris legis ꝙtũ ad credi
bilia. ſed euãgeliũ ſuper legem veterem addit multa
conſilia. ergo videtur ꝙ fides legis noue ſe extendat ad
plura credibilia ꝙ̃ fides legis veteris. Itẽ incar
natio xp̃i. paſſio. reſurrectio ⁊ aſcenſio. ⁊ hmõi ꝓpo-
nũtur oĩbus credenda qui ſũt in noua lege. ſꝫ h̃ non
ꝓponebãt illis q̃ erãt in lege moyſaica. ergo ⁊c. Itẽ
aliquid cognouit eccl̃ia poſt aduẽtum xp̃i. quod la-
tebat angelos. ergo multo fortius cognoſcit aliq̃d ⁊ cre
dit quod latebat hoĩes puros. videt ergo ꝙ fides creue
rit ꝙtũ ad ea q̃ per ip̃am credũtur ⁊ cognoſcuntur.
Prima manifeſtat ꝑ hoc quod dicit Eph. iij. vt inno
teſcat ꝑtãtibus ⁊ ꝑncipibus ꝑ eccliam multiformis
ſapiẽtia dei. Sed ꝯ. Tota fides xp̃iana ꝯtinet in
lege no. ⁊ tota lex noua cõtinet in veteri. quia rota ẽ
in rota ẜm ꝙ dicitur Ezechiel. j. Si ergo fides patrũ
precedentium aduẽtum xp̃i claudebat in ſe quicq̃d
erat legis veteris. claudebat ⁊ ꝑ ꝯñs quicq̃d erat le-
gis noue. videt ergo ꝙ fides ẜm tp̃a diuerſa non creue-
rit ꝙtum ad credibilia. Itẽ mutato obiecto mu-
tat habitus. ergo ſi fides ẜm diuerſa tp̃a haberet aliq̃d
obiectum nouũ. videlicet. ſi crederet aliquid quod ꝑ
us nõ crediſſet. ẜm diuerſa tp̃a mutata eſſet. Sed
fides ẜm diuerſa tp̃a nõ eſt mutata ẜm ꝙ dicit Aug
⁊ habet in litera. ergo videt ꝙ non ꝓfecit ꝙtuꝫ ad cre-
dibilia. Item oẽ qd̃ eſt verũ mõ de preterito. ali
q̃n fuit verꝫ de futuro. ergo ſicut mõ verũ eſt xp̃m eſſe in
carnatũ. natũ. ⁊ paſſum. ita verũ erat in ꝑterito cri-
ſtum eſſe incarnãdum. naſciturũ. ⁊ paſſurũ. ⁊ qua ra
tione nũc eſt credibile de preterito. eadẽ rõe erat tũc
credibile de futuro. ergo non videt ꝙ creuerit fides ꝙ-
tuꝫ ad numeꝝ credibiliũ. Item ꝙuis charitas ꝓ-
fecerit aliquo mõ ẜm intẽſionẽ ⁊ feruorem. nõ tamẽ
ꝓfecit ꝙtũ ad diligẽdorum multitudinẽ. tot eñ fue
rũt diligibilia in ve. le. quot ⁊ in noua. ergo ſimili rõe vi
det ⁊ circa fidem ⁊ credibilia. ꝙ etiã ꝓficiẽte fide. cre-
dibilia ꝓpt h̃ nõ ſint multiplicata. Rñ. dđ ꝙ credi 53
bilia multiplicari dupliciter pt intelligi. vel ꝙtuꝫ ad
nouoꝝ articuloꝝ additionem. vel ꝙtũ ad implicito
rũ explanatõem. Si primo mõ intelligat. ſic non eſt
ꝯcedẽdum fidẽ ꝓfeciſſe ꝙtũ ad credendoꝝ multipli
catõem. Si ſcđo mõ. ſic ꝓfecit ẜm ꝓceſſũ tp̃is. q2 qd̃
vno tpe credebat implicite ⁊ quaſi vno articulo. ꝓ-
ceſſu tp̃is explicatũ eſt ⁊ quaſi diſtinctũ in multa cre
dibilia. ſicut ſupra dicebat ꝙ ſufficiebat aliquo tpe
redẽptorem credere eſſe futurũ. Nũc aũt circa ip̃m
redẽptorem ſeptem articuli explicãtur. ⁊ multa ex il
lis cõſequentia et eis annexa manifeſtãtur. Et h̃ eſt
qd̃ dicit mgr̃ Hugo de ſãcto victo. in li. de ſac. Ante
legẽ inquit deus creator credebat. ⁊ ab eo ſalus ⁊ re
dẽptio expectabat. ꝑ quem aũt ⁊ quõ eadẽ ſalus im
plenda ⁊ ꝑficiẽda foret. exceptis paucis quibus hoc
ſcire ſingulariter in munere datũ erat. a ceteris fide-
libus nõ cognoſcebat. Sub lege aũt ꝑſona redẽpto
ris predicabat mittẽda. q̃ aũt ip̃a ꝑſona foret. hoc ẽ
vel hõ. vel angelus. vel deus. nõdum manifeſtabat.
ſoli eñ hoc cognouerũt qui ꝑ ſpm̃ illuminati fuerũt.
Sub gratia aũt manifeſte iam ab oĩbus p̃dicatur ⁊
credit. ⁊ modus redẽptõis. ⁊ qualitas ꝑſone redem
ptoris. ⁊ ſic patet ꝙ fides ꝓfecit ꝙtum ad credibiliũ
multitudinem. nõ noua addẽdo. ſed quodãmõ im-
plicita explicando. Qualitas eñ ꝑſone redẽptoris
⁊ modus redẽptionis ſciri nõ potuit apte. niſi qua-
dam articulorum multitudine ⁊ diſtinctõe. Con-
cedẽde ſũt ergo rõnes ad primã ꝑtẽ inducte q̃ oſtẽdunt.

fidẽ aliquo mõ ꝑfeciſſe ſm credibiliũ multitudinez.
54 Ad illud vero qd̕ primo obijciẗ in cõtrariũ ꝙ lex
noua eſt in veteri ſicut rota in rota. dd̕ ꝙ rota nõ hꝫ
eſſe in rota niſi ſm implicatõnẽ quãdã. qꝛ qd̕ in lege
noua eſt explicite. in ve. le. erat implicite. Vñ ex hoc
nõ ſequiẗ ꝙ fides in lege noua nõ ꝑfecerit ſm articu
loꝝ multitudinẽ explicãdo ꝑ multos qd̕ in vno cõti
nebaẗ implicite. ſed ꝙ nõ credit addẽdo aliqd extra
neũ qd̕ quidẽ in lege veteri nec explicite nec implici
55 te fuiſſet contẽtuꝫ. ¶ Ad illud qd̕ obijciẗ ꝙ mutato
obiecto mutaẗ habitus iã pꝫ reſpõſio. qꝛ iſta multipli
catio articuloꝝ ſm quã dicim⁹ fidẽ ꝑfeciſſe nõ mu
tat obiectũ ſm ſbam. ſed ſolũ ſm accñs. qꝛ implicitũ
explicat. et iõ ex hoc non pt inferri ꝙ fides eſſẽtialiẗ
56 ſit mutata. ¶ Ad illud qd̕ opponiẗ ꝙ oĩa que credi
mus de pterito fuerũt credibilia de futuro. dd̕ ꝙ ve
rũ ẽ. ſ licet oĩa illa q̃ nũc credim⁹ ab aliquib⁹ ex ſpãli
munere dei cognoſcerẽtur ⁊ crederẽtur explicite. vni
uerſitati tamẽ ppli nõ ꝓponebãtur credẽda niſi im
plicite. vnde ⁊ ppls cõiter expectabat meſſiã ſiue re
dẽptorẽ nihil cogitans de filij dei incarnatõe. vł paſ
ſione. vel reſurrectõe. Nũc aũt hec oĩa ſũt explicita.
nec tñ ſũt credibilia. immo actu credita ⁊ ad credẽ
dũ ꝓpoſita. ⁊ q̃tũ ad hoc dicim⁹ ea eſſe multiplicata.
lꝫ q̃tũ ad veritatẽ rei nõ ſint augmẽtata. ¶ Ad illd̕
57 qd̕ obijciẗ ꝙ charitas nõ ꝑfecit q̃tũ ad numerũ. dd̕
ꝙ ſi loquamur de iſto mõ ꝑficiẽdi ꝓcedi pt eodẽ mõ
de charitate ſicut ꝓceſſũ eſt de fide. qm̃ in lege vete.
nõ ꝑcipiebaẗ diligi inimic⁹ niſi implicite. ſed hoc in
lege euãgelica explicaẗ. ſic ⁊ in fide ſuo mõ intelligẽ
dũ ſicut prius tactũ eſt. Loquimur eñ hic de profe
ctu fidei ⁊ charitatis ꝑ cõparatiõem ad cõem ppli ſta
tũ. nõ q̃tũ ad priuilegiũ ſpãle quarũdã ꝑſonaꝝ.

¶ Queſtio. ij.

Vtrũ fides ꝓfecerit q̃tũ ad luminis plenitudinez?
Et ꝙ ſic videẗ primo aucte Greg. in quadaz omelia
ſup illud Luce. Beati oculi qui vidẽt q̃ vos videtis.
ibi grego. Scd̕m incremẽta tpm. creuit ſciẽtia ſacto
rũ ſpũaliũ pꝛm. Et quãto aduẽtui ſaluatoris vicinio
res extiterũt. tãto mÿſteriũ ſalutis plenius ꝑceperũt.
ꝯ pleniori lumine cognouerũt. ſ nõ cognouerũt niſi
fide. ꝯ creuit fides q̃tũ ad lumis plenitudinẽ. Itẽ
ſm ꝓfectũ tpis creuit ꝓphia q̃tũ ad illuminatõnis
plenitudinez. ꝯ ꝯſimili rõne videẗ hoc debere reꝑiri
in ipa fide. Prima ꝓbaẗ ꝑ hoc qd̕ dicit dauid ꝓpha.
Super ſenes intellexi. Et iterꝫ. Sup docẽtes me in
tellexi. Et actuũ. ij. dixit petrus. Nõ ſicut eſtimatis
hij ebrij ſũt. ſed hoc eſt qd̕ diciẗ ꝑ ꝓpham Iohel. Et
erit in nouiſſimis diebus effũdã ⁊c. Si ꝯ ſm maiorẽ
ſpũs effuſionẽ creſcit mentis illũinatio. videẗ ꝙ ipa
fidei cognitio ſm tpis diuerſitatẽ creuerit q̃tũ ad lu
minis plenitudinẽ. Itẽ clarius videẗ vnũquodꝙ
ad preſẽtiã lucis q̃ ad pñtiã vmbre. ſ in no. le. fuit
ipius veritatis exhibitio. in ve. vero fuit ipius veri
tatis obumbrãtis pñguratio. ꝯ ſm tps no. le. maior
ſit in cognitõe fidei luminis plenitudo. Itẽ maior
illuminatio fidei habet ortũ a duplici pncipio. vide
licet. vel a gratia interius inſpirãte. vel ab inſtructõe
exterius manuducẽte. ſed tpe legis noue abudãtior
eſt gratie effuſio in ſacramẽtis. ⁊ clarior inſtructõ in
euãgelicis ⁊ aplicis documẽtis. ꝯ videẗ ꝙ in ipa fi
de ſm tps gratie maior ſit plenitudo lumis. Sed
ꝯ. Qd̕ eſt ſupra tps nõ mutaẗ nec ꝑficit nec deficit
in tpe. ſ illuminatio fidei innitiẗ pme veritati ꝓpter
ſe ⁊ ſup oĩa q̃ eſt oĩno ſupra tps. ꝯ vr̃ ꝙ fidei cognitõ
ſm tpis diuerſitatẽ nec ꝑficiat nec deficiat q̃tuꝫ ad
luminis plenitudinẽ. ¶ Itẽ videẗ ꝙ fides nõ ſoluꝫ
nõ ꝑfecerit ſm luminis plenitudinẽ. imo potius de
creuerit. qꝛ maior eſt illũinatio que reuelat magis oc
cultũ q̃ que reuelat magis manifeſtũ. ſed fides ante
aduẽtũ xp̄i faciebat cognoſcere redẽptorẽ ⁊ media
torẽ. ⁊ hoc quidẽ multo magis erat occultuꝫ q̃ poſt
aduẽtum ipius. ꝯ videẗ ꝙ ipa fides ampliori ⁊ per
fectiori lumine tũc tpis ꝑfũderet mẽtẽ. ¶ Itez ma
ior eſt illuminatõ que facit ꝓcognoſcere futura q̃ q̃
facit rememorari pterita. ſed fides in antiqs patri
bus faciebat futura ꝓcognoſcere. in nobis facit pte
rita rememorari. ꝯ amplioris et ꝑfectioris lũis erat
tũc q̃ nũc. ¶ Itẽ tãto amplior eſt illũinatõ ⁊ maior
q̃to lumẽ ſuũ magis cõmunicat. ſed fides ſequẽtiuꝫ
magis cõfirmaẗ ꝑ fidẽ patrũ ꝓcedẽtiũ. ꝯ cũ priores
cõmunicant illuminatõem ſuã poſteriorib⁹. nõ ecõ
uerſo. vr̃ ꝙ maior fuerit in eis luminis plenitudo.
¶ R⁹. dd̕ ꝙ ſm diuerſitatẽ tpm creuit fides q̃tũ ad 58
luminis plenitudinẽ. intelligẽdo de fide ſm ſtatum
cõem. hoc aũt nõ eſt ꝓpter ipoꝝ tpm trãſmutatõem
primo ⁊ principaliter. ſed ꝓpter veritatis exhibitõez.
ꝓpter maiorẽ gratie diffuſionẽ. ꝓpter planiorẽ inſtru
ctionem. iõ eñ credẽtes clari⁹ nũc ea q̃ credunt co
gnoſcũt q̃ antiquitus cognoſcebãt. qꝛ iã eſt veritas
exhibita ꝑ xp̄m. iã etiã gratia ſpũſſancti amplius dif
funditẽ in ſacramẽtis noue legis ꝓpter xp̄i meritum
⁊ preciũ iam ſolutũ. Iam etiã nũc fides aptius ꝑdi
caẗ ⁊ doceẗ. ꝓbaẗ ⁊ defendiẗ ꝑ euidens diſcipuloꝝ
xp̄i ⁊ eius ſeq̃ciũ documẽtũ. Vnde cõcedẽde ſũt rõ
nes q̃ hoc oſtẽdunt. Ad illud vero qd̕ obijciẗ ꝙ il 59
luminatio fidei ⁊ ipa fides eſt ſupra tps. dd̕. ꝙ lꝫ ſit
ſupra tẽpus q̃tũ ad rõem mouẽtem. qꝛ innitiẗ pme
veritati ꝓpter ſe. tamẽ q̃tũ ad ipm intellectũ credẽ
tem ⁊ affẽctiẽtem volũtarie reſpicit ſtatũ vie. ⁊ ita q̃
dammõ tpis varietatẽ. qꝛ ſtatus vie ſm diuerſa tpa
variari habet. ⁊ ideo ſicut videmus ꝙ in vno homie
fides creſcit ⁊ ꝑficit paulatiue. ſm ꝙ hõ magis ac ma
gis ſe diſponit ad fidei ſuſceptõem. ſic etiã in diuer
ſis tpibus ꝑficit fides ſm ſtatũ cõmunem. qꝛ ſm ꝓ
fectũ tps efficiebãtur hoĩes magis ydonei ad ꝑcipiẽ
da ⁊ intelligẽda ſacra fidei. ¶ Ad illud qd̕ obijcitur 40
ꝙ maior eſt illuminatio q̃ manifeſtat magis occul
ta. dd̕ ꝙ illud habet veritatẽ ceteris parib⁹. ſed aliq̃
illũinatõ adeo pt illuminare ad videndũ rez manife
ſtã ꝙ excedit illã q̃ illuminat ad cognoſcẽdã rez oc
cultã. ſicut viſio patrie excedit fidẽ. Pt etiã aliẗ di
ci ꝙ occultũ aliquid diciẗ dupliciẗ. vel a pte cogno
ſcẽtis. vel a pte rei cognite. Cũ ꝯ diciẗ ꝙ maior eſt il
luminatio q̃ facit cognoſcere magis occultum. dd̕m
ꝙ ſi intelligatur a parte rei cognite tunc habet ve
ritatem. vtpote ſi illud quod erat occultũ faciat ma
gis manifeſtum. Si vero a parte cognoſcentis hoc
modo non habet veritatem in propoſito. quia fides
precedẽtium aduẽtum xp̄i non faciebat de magis oc
culto magis manifeſtũ. immo qd̕ erat occultuꝫ in ſe
remanebat occultũ ipi cognoſcẽti. Ad illd̕ qd̕ obijẗ 41
ꝙ maior ẽ illuminatõ q̃ faẗ ꝓcognoſcere futura q̃ q̃
faẗ rememorari pterita. dd̕ ꝙ verũ ẽ de illis pteritis q̃
ſbiacent hũane ꝯſideratõi. De hijs eñ aũt q̃ ſũt ſupra
rõnẽ veritatẽ nõ hꝫ. De talib⁹ eñ ꝯſueuit dici ꝙ nõ
ſolũ ꝓphia futuroꝝ. ſed etiã pteritoꝝ. ſic ꝓphetauit
moyſes dixit. In pncipio creauit de⁹ celũ ⁊ terrã

Et elizabeth Luce .j. Beata q̄ credidiſti ꝛc̄. ꝛ reſpe-
ctu taliū ē fides. ꝑ fidē eīn credit̄ ꝙ de⁹ fuerit hō paſ-
ſus ꝛ mortu⁹. ꝛ ꝙ reſurrexerit tercia die. ꝛ h̄ excedit
n̄ale iudiciū. nec ad hui⁹ cognitōem ꝑuenire p̄t hō ꝑ
ea q̄ ſēſu cognouit ſ ꝑ ea q̄ dn̄s inſpirauit. Unde ꝙ-
uis fides nr̄a ſit p̄teritoꝝ. poti⁹ tn̄ dici dꝫ diuia illu-
42 minatio ꝙ dicat̄ p̄teritoꝝ rememoratio. ¶ Ad illud
qd̄ obr̄ ꝙ illuminatō p̄cedētiū magis cōicat̄ ꝙ illūi-
natio ſequētiū. dō ꝙ h̄ accidit. ſic lucerna poſita ſuꝑ
cādelabrū magis illuminat ꝙ ſi multe ponerent̄ ſb
modio. ꝑ hūc modū paciā Job ꝛ thobie plures mo
uet ꝛ dirigit ad veritatē ꝙ patiētia multoꝝ alioꝝ q̄-
rū virt⁹ pl⁹ claruit apd̄ deū. Et ſm̄ iſtū modū illumi
natio patrū p̄cedētiuꝫ magis cōicat̄ ꝙ illūinatō ſe-
quētiū. q2 ſequētes a p̄oꝛib⁹ accipiūt exēplū bn̄ viuē-
di ꝛ credēdi. nō ecōuerſo. ſicut diſcipul⁹ doctrinā ac-
cipit a mḡro. Qui ſi bon⁹ eſt p̄t dicē cuꝫ dauid. Suꝑ
oēs docētes me intellexi ꝛc̄.

¶ Queſtio .iij.

Utrū fides creuerit q̄tū ad ſēſus certitudinē: Et ꝙ
ſic vr̄. Certi⁹ aſſētit̄ ei qd̄ clari⁹ cognoſcit̄. ſ fides ſꝫ
diuerſitatē tꝑm ꝓfecit in claritate cognoſcēdi. ḡ i cer
titudie aſſētiēdi. Itē tāto certi⁹ aſſētit̄ ei quāto cer
tioꝛ eſt in ſe. ſ neccīū certi⁹ ē ꝙ ꝯtingēs. ḡ fides q̄ eſt
de neccīo certioꝛ ē q̄ȝ fides q̄ ē de cōtingēti. ſ fides q̄
credim⁹ xp̄m eē paſſū ē de neccīo. fides q̄ crediderūt
xp̄m eē paſſurū fuit de ꝯtingēti. ḡ certioꝛ ē fides poſt
aduētū xp̄i q̄ȝ ante. ¶ Itē tāto certi⁹ eſt aliq̄d quāto
plurib⁹ teſtib⁹ ꝯfirmat̄. ſ fides eccl̄ie plurib⁹ teſtib⁹
ꝯfirmata eſt ꝙ fuerit fides ſynagoge. ſiue q̄tū ad mi
rabilia. ſiue q̄tū ad martyria. ſiue q̄tū ad ꝓbātia ora
cula. ¶ Itē q̄to fides firmi⁹ adheret tāto certioꝛ ē;
ſ quāto fides eſt deuotioꝛ tāto firmi⁹ adheret. ſ ſm̄
diuerſitatē tꝑm creuit fidei deuotio. ḡ creuit ipſius fi
dei certitudo. Q2 āt ſm̄ diuerſitatē tꝑꝫ fidei deuotō
creuit manifeſtū eſt. q2 deuotionē ipi⁹ eccl̄ie adiuuat
ſynagoga. vt pꝫ in cāticis q̄ſi ꝑ totū ſm̄ ꝙ gloſe expo
nūt. ꝛ hꝰ ip̄m expꝛ̄ſſe videri p̄t in choꝛis martyꝝ. virgi
nū. ꝛ ꝯfeſſoꝝ. q̄ ampli⁹ abūdāt p⁹ xp̄i aduētū ꝙ āte.
¶ Sꝫ ꝯ. tota certitudo ipi⁹ fidei pendet ex diuina ve-
ritate dictāte. ſ ipi diuie veritati dictāti nll'a oino p̄t
accreſcere certitudo. ḡ ꝑ rōne nec ipi fidei aſſētienti.
Item cognitio fidei eſt ꝯformis diuie p̄ſciētie a q̄ re
cepit illuminatōeꝫ. ſ diuina p̄ſciētia eque certa ē de fu-
turo anteq̄ȝ eueniat. ſicut ꝛ de p̄terito poſtq̄ȝ euenit.
ḡ vr̄ ꝙ fides patrū p̄cedētiū aduētū xp̄i habebat tā-
tā certitudinē quātā hꝫ fides coꝝ q̄ ſt ſbſecuti. Itē
eque certa eſt ipa fides d̄ eo qd̄ cognoſcit ſic ꝛ ꝓphia
Sꝫ ꝓphia eſt diuia inſpiratō reꝝ euentū imobili veri
tate denūciās. q̄ adeo eſt certa de futuro. ſicut ꝛ de p̄
terito. Un̄ ꝛ futura frequēter annūciat ꝑ modū p̄te-
riti. ḡ ꝑi rōne vr̄ ꝙ ꝛ fides in plurib⁹ patrib⁹ p̄cedēti
bus aduētū xp̄i eque certa fuerit ſicut ꝛ in ꝯſequēti-
bus. ¶ Itē ſicut in fide nr̄a null⁹ cadit erroꝛ. nll'a du
bitatio. ſic nec i fide p̄cedētiū patꝝ. ſi ḡ albius d̄r qd̄
nigro eſt impmixti⁹. ꝛ certi⁹ qd̄ remotū ē ab oīni du
bitatōe. ꝛ eque erat remota fides antiq̄ꝝ patꝝ ab er
roꝛe ꝛ dubitatione ſicut ꝛ nr̄a. ḡ equalit̄ erat certa. ḡ
fides nō creuit q̄tū ad certitudinē. R̄. dō ꝙ d̄ cer- 45
titudine fidei eſt loq̄ duplr̄ ſm̄ duplicē ꝯpatōes. Hꝫ
eīn fides compari ad ipam veritatē dictātē. hꝫ etiaꝫ
compari ad ip̄m intellectū aſſētiētē. Si loq̄mur de
certitudine fidei ꝑ compatōem ad veritatē dictātē.
ſic certitudo nec habet minui nec augeri. q2 cuꝫ ipſa
veritas diuia certiſſima ſit ꝛ falli nō poſſit quātū eſt
ex p̄te rōnis dictātis in fide quacūq̄ȝ q̄ aſſētit diuine
veritati ꝓp̄t ſe ꝛ ſuꝑ oīa ſtat⁹ eſt certitudis. nec hꝫ ex
illa p̄te fides ꝓficere in certitudine ſicut oſtēdūt rō-
nes ad ſcd̄am p̄tē inducte. Si āt loquamur de certi-
tudie fidei ꝑ compatōem ad ip̄m credentē. ſic cōcedi
p̄t ꝙ fides creſcit q̄tū ad certitudinē. tn̄ ꝓp̄t clarioꝛē
cognitōem. tn̄ ꝓpter maioꝛē deuotōem. Illa eīn fi-
des certioꝛ eſt q̄ aptius cognoſcit ꝛ deuoti⁹ acq̄eſcit.
Et q̄tū ad hec duo fides ſm̄ diuerſitatē tꝑm creſcit
ſm̄ ꝙ dicit mḡr hug. de ſācto vic. in li. de ſacr̄is. duo
inquit ſūt ſm̄ q̄ fides creſcē dicit̄. cognitō ꝛ affectus
Scd̄m cognitōem fides creſcit quādo erudit̄ ad ſciē
tiā. ſm̄ affectū vero qn̄ ad deuotōem excitat̄. ꝛ robo
rat̄ ad ꝯſtātiā. ꝛ vtroq̄ȝ mō creuit fides ſm̄ diuerſi-
tatē tꝑm. Q2 eīn creuerit q̄tū ad deuotōem ſatis oſt
dūt martyrū paſſiōes. ꝙ q̄tū ad ſciam ſatis oſtēdūt
doctoꝝ eruditōes. Un̄ hugo dicit ꝙ illō ſignatū fu-
it Nume. xiij. de botro q̄ poꝛtabat̄ in vecte de q̄ ait
ſic. Botr⁹ ſiquidē in vecte. xp̄s in cruce eſt. cui⁹ myſ-
teriū in ſacro duo ꝑp̄li poꝛtāt. q̄ p̄ceſſerūt poꝛtaue-
rūt ſ nō viderūt. q2 p̄cedētes aduētū ei⁹ ſacra paſſio
nis ipſius poꝛtauerūt. ſed nō oēs ꝑ cognitōem intelli
gere valuerūt. Scd̄i aūt poꝛtāt ꝛ videt. q2 fideles p⁹
aduētū xp̄i ſacr̄m paſſiōis eius ꝑ fidē ſuſcipiunt. ꝛ ꝑ
reuelatā cognitōem iā apte cognoſcūt. ſic ḡ pꝫ ꝙ ꝛ ſi
certitudo fidei a p̄te veritatis dictātis nō hꝫ incremē
tū. habet tn̄ ꝓficere ex p̄te ipſius credētis. Et ſm̄ hoc
patet reſpōſio ad q̄ōnē ꝓpoſitā. Patet etiā reſpōſio
ad obiecta. quia rōnes ad p̄mā p̄tē ꝓcedūt ſm̄ vnaꝫ
viā. ꝛ rōnes ad ſcd̄am p̄tē ꝓcedūt ꝑ aliā ſicut mani-
feſtū eſt ꝑtractāti. Patet etiā generaliter ex p̄dictis 44
q̄s ſit modus ꝓficiēdi in ipa fide. Proficit eīn fides
quodāmō extēſiue q̄tū ad articuloꝝ explicatiōem.
ꝓficit etiā intēſiue q̄tū ad clarioꝛē illuminatōem. ꝓ
ficit etiā radicatiue q̄tū ad certitudis ꝛ deuotōnis ad
heſionē. ꝛ hoc dico reſpiciēdo ad ſtatū ꝯmunē. Et ꝑ
ꝯſimilē modū ꝓficere habet in eodē hoīe ꝛ etiā in di-
uerſis hoībus q̄ ſūt ſb eadē lege ſe ſe gradatim exce-
dētibus ſꝫ fidei ꝓfectū. Et hoc eſt qd̄ dicit hug. d̄ ſā-
cto vic. ſm̄ incremēta fidei diuerſa genera hoīꝫ inueni-
unt̄. Quidā eīn fideles ſūt qui ſola pietate credē eli-
gūt. ſed vtrū credēdū ſit vel nō credēdū rōne nō cōp̄
hendūt. Alij vero rōne approbāt qd̄ fide iā credūt.
Alij vero qd̄ fide credūt. ꝛ rōne approbāt qd̄ purifi-
cate mētis intelligētia expiunt̄. In prima ſola fides
facit electōem. In ſecūdis ratio adiūgit approbatō-
nem. In tercijs puritas intelligētie apphēdit certi
tudinem. Et ſic patet reſpōſio ad ꝓp oſitam queſtio-
nem.

¶ Diſtinctio .xxvj. de ſpe. Spe

Eſt āt ſpes virt⁹ ꝛc̄. In p̄cedētib⁹ determiauit mḡr de p̄ma virtutū theologicarū videlicet de fide. i hac
p̄te intēdit agē de ſcd̄a videlicet de ſpe. Diuidit̄ aūt ꝑs iſta in p̄tes duas. i quarū p̄ma mḡr determi-
nat de ipa ſpe ſm̄ ꝯſideratōeꝫ abſolutā oſtēdēs q̄d ipa ſit. In ſcd̄a vo determiat d̄ ipa ſm̄ ꝯſiderati
onē relatā. ibi. Et ſicut fides ita ꝛ ſpes ꝛc̄. Prima ꝑs poſſet diuidi in duas ſm̄ duas notificatōes quas ponit
Prima ponit̄ ibi. Eſt aūt ſpes virt⁹. Scd̄a ibi. Eſt etiam ſpes certa expectatio ꝛc̄. Scd̄a vero ꝑs p̄ncipalis
diuidit̄ in p̄tes duas. In p̄ma determiat de ipa ſpe ꝑ compatōem ad alteri⁹ virtutis habitū. In ſcd̄a

determiat ꝯ ipa in ꝯpatõe ad ꝓpꝰ ſbiectũ. ibi. Poſt h̃ ſupeſt iueſtigare. In pma pte duo facit. Primo ꝯpat ſpem ad ipam fid ẽ ſm ꝯueniẽtiã. ſcðo vo ſm differẽtiã. ibi. diſtinguit tñ fides a ſpe. Silr ꝛ in pte reliq̃ duo fac. pmo inq̃rit vtrũ ſpes ꝛ fides fuerit in xpo. Scðo inq̃rit vtrũ fuerit in illis pat ribus q̃ ſert in lymbo. ibi. De antiq̃s vo patribꝰ q̃ ad inferos ꝛc.

De ſpe quid ſit. a

a Eſt aũt ſpes vtꝰ ꝛc. Obi. ſi bonũ etnũ ẽ vnũ ſolũ. vr q male dicat pl'alit q̃ etna bõa ſpant. Itẽ nllũ etnũ ẽ tpale. ſʒ oẽ futuꝝ eſt tpale. ḡ cũ p ſpeʒ expectãtur futura bona ſic dr in alia diffinitõe. vr q p ipam nõ expectãtur eterna bõa. Propter h̃ qr̃ q̃ ſit dña int̃ illa duo mẽbra. videlicet int̃ ſpũalia bõa et eterna. Rꝰ. dð q ſpes diffinit̃ hic p compatõem ad obiectũ ꝓpꝰ Obiectũ ãt ipiꝰ ſpei ẽ ipʒ bonũ eternũ ꝛ glorioſuʒ. Hoc ãt eſt duplex. ſ. creatũ ꝛ icreatũ ꝛ reſpctũ vtriuſq; eſt ſpes. pncipaliter tñ reſpctũ bõi increati. Et

a Pria diffiº ſpei

b Scða diffinitio ſpei.

Eſt aũt ſpes virtꝰ q̃ ſpũalia ꝛ eterna bõa ſperãtur. i. cũ fiducia expectãtur. b Eſt etiaʒ ſpes certa expectatio future btitudĩs veniẽs ex dei gratia ꝛ ex merit ꝑcedẽtibꝰ. vel ipam ſpeʒ quã nã ꝑit charitas. vl rẽ ſpatã. i. btitudinẽ eternaʒ. Sine merit eĩn aliq̃d ſpare nõ ſpes ſʒ pſũptio dici pt.

¶ Compat ſpeʒ ad fidẽ ſm ꝯueniẽtiã. b

c Et ſic fides ita ꝛ ſpes ẽ ꝺ inuiſibilibꝰ. Vñ Augu. Fidẽ appellamꝰ earũ rerũ q̃ nõ vident̃. De ſpe q̃ʒ dicit̃. ſpes q̃ vr̃ ñ ẽ ſpes. Qð ei vidʒ q̃s. q̃d ſpat: q̃d attinet ad ñ videẽ. vl q̃ credũt vl q̃ ſperant fidei ſpeiq; cõe ẽ.

c Augu in ench.

¶ Compat ſpeʒ ad fidẽ ſm differẽtiã. c

Diſtinguit tñ fides a ſpe ſic vocabulo ita rõnabili differẽtia. Eſt eĩn fides malarũ rerũ ꝛ bonarũ. qꝛ ꝛ bona credunt ꝛ mala. ꝛ h̃ fide bona nõ mala. Eſt etiã fides ꝛ ꝑteritarũ reꝝ ꝛ pſẽtiũ ꝛ futuraꝝ. Credimꝰ eĩn mortẽ xpi q̃ iã ꝑteriit. credimꝰ ſeſſionẽ q̃ nũc ẽ. credimꝰ vẽturũ ad iudicãdũ q̃d futurũ eſt. Itẽ fides ꝛ ſuarũ reꝝ ẽ ꝛ alienaꝝ. Nã ꝛ ſe q̃ſq; credit eſſe cepiſſe nec fuiſſe vtiq; ſẽpiternũ. Et alia atq; alia ñ mõ ꝺ alijs hoibꝰ multa

1 pʒ h̃ duplr̃ pt itelligi pdicta diffiº. Et ſi intelligat̃ de bõo icreato tũc ſpes dr̃ expectare etna bõa q̃ q̃dẽ q̃tũ ẽ i ſe currit ſine pncipio ꝛ fine. Si ãt itelligat̃ ꝺ bõo creato tc dr̃ expectare bõa etna. i. ꝑpetua. Vtroq; tñ mõ pl'alit̃ dr̃ expectare bõa etna. ñ qꝛ pla ſĩt bõa ſũma. ſʒ qꝛ bonũ etnũ qð ẽ ipa imẽſa bonitas oĩa bõa excellit p ſui eminẽtiã. ꝛ bonũ ꝑpetuũ qð ẽ btitudo creata oĩa bõa ꝯphendit p eq̃pollẽtiã. Jð pl'alit̃ dic etna. ñ ꝓpt̃ etnitatꝭ multitudinẽ. ſʒ ꝓpt̃ boni expectati oĩmodã plenitudinẽ. Ad illð qð obĩ q ẽ expectatõ boni futuri. dð q nihil ipedit aliqð bonuʒ eẽ eternũ in ſe ꝛ tpalit̃ ab aliq̃ hri in pmo. ꝛ ſic ẽ in mercede q̃ expectat̃ p ſpeʒ q eterna ẽ in ſe. et tñ futura ẽ expectãti q̃ ad eã nõdũ ꝑuenit. Ad illð qð qr̃ q̃ dña ſit int̃ illa duo mẽbra. dð q pmũ mẽbꝝ explicat̃ p ſcðm q̃d ibi ponit̃. vt ſit ſẽſꝰ ſpũalia. i. etna. Vel pt dici q p hãc dñaʒ ſpũalia. diſtiguit̃ ſpes ab affectõe nãli. p h̃ ãt q dr̃ etna diſtiguit̃ a ꝟtute cardiali. ꝛ tãgit̃ ꝓpa rõ ſpei q̃ ẽ in bonũ ſb rõe etni. Vl pt dici q p h̃ qð dr̃ ſpũalia tãgit̃ obiectũ gñale q̃d hʒ rõeʒ mal'. ſʒ q ꝯſueuit dici. q ſpes q̃dã ẽ venie. q̃dã grẽ. q̃dã glie. Per h̃ ãt

2 qð dr̃ etnũ tãgit̃ obiectũ ꝓpriũ ꝛ formale ſiue motiuũ ꝛc. b Eſt etiã ſpes certa expectatõ future btitudĩs veniens ex dei grã. Cõtra. qꝛ ſm q dic phs. Peccat q̃ diffinit qð ẽ in motu p id qð ẽ in q̃ete ꝛ ecõuerſo. ſed expectare ẽ q̃eſcẽ. ſpare q̃dãmõ ẽ tẽdẽ i rẽ ſpatã. ḡ male diffinit̃ p expectatõem. Itẽ oĩs notificatõ dʒ dari p ꝓpria. ſʒ btitudo ꝛ grã ꝛ merita ſĩt ceterꝭ ꝟtutibꝰ cõia. ḡ icõueniẽter ſpes diffinit̃ p illa. Iuxta h̃ qr̃. Cũ vniꝰ rei ſit vnũ eẽ ꝛ ita vna diffiº. quõ differt pdicta notificatõ ab alijs notificatõibꝰ q̃ ꝯſueuerũt aſſignari ꝺ ſpe. Rꝰ dð q ſpes ẽ nomẽ affectõis. ꝛ ẽ nomẽ ꝟtutꝭ. Scðm q ẽ nomẽ affectõis ſic diffinit̃ a pho. Spes ẽ ſuſpitõ futuri boni. Scðo ãt q ẽ nomẽ ꝟtutꝭ ꝛ noiat hitũ ſic hʒ diffiniri ꝛ notificari p ſuũ actũ. Actꝰ ãt ille duplr̃ pt ꝯpari. Vl ad obiectũ tm̃. Et ſic ẽ illa diffiº mgr̃i. Spes ẽ vtꝰ q̃ ſpũalia ꝛ etna bõa ſpãt. Vl ad obiectũ vl ad pncipiũ. Et ſic illa haymõis. Spes ẽ certa expectatõ future btitudĩs veniẽs ex grã ꝛ meritꝭ. Vel ad obiectũ ꝛ hitũ ꝑãbulũ. ꝛ ſic ẽ illa Aug. ꝺ ci. dei. Spes ẽ vtꝰ q̃ q̃s ſe ad illð q̃d credit ꝑuẽturꝝ pſumit. Alit̃ ãt pt aſſignari diſtinctõ int̃ iſtas tres notificatões. q pma ſit formal' data p genꝰ ꝛ dñas. Scða cãlis data p actũ ꝛ cãʒ. Tercia vo ptiʒ cãl' ptiʒ formal'. qꝛ dat̃ p obiectũ ſpei ꝛ aliã ꝑãbulã ꝟtutẽ. ſcʒ fidẽ q̃ tãgit̃ i vbo credẽdi. Ad illð ḡ q̃d obĩ. q expectarẽ ẽ q̃eſcẽ. dð q q̃uis ſit q̃es corpis. tñ ẽ q̃dã ſollicitatõ mẽtꝭ. Qui ei expectat. aduẽtũ ꝯſiderat expectati. expectatõ vo hʒ q ponit̃ i diffinitõe ſpei ñ ẽ expectatõ corpal' ſʒ magꝭ mẽtal'. q̃ ẽ q̃dã imagiatõ ꝛ ꝑtẽſio reſpctũ finis aſſeq̃ndi. Ad illð q̃d obĩ q h̃ notificatõ data ẽ p cõia. dð q illa cõia hʒ q h̃ ponũt̃ ſĩt ap ꝓpata Nã btitudo ap ꝓpat̃ ſpei rõe vltie dotꝭ q̃ q̃dẽ ẽ pfecta tẽtõ correſdẽs ipi ſpei. ꝛ eã rõe q̃ noie btitudĩs itelligimꝰ bonũ excellẽs ꝛ idefiẽciẽs Silr merita ꝛ grã eidẽ approꝑãt̃ put inq̃ũt iſti. Grã. n. reſpicit dei benignitatẽ ꝛ miaʒ. merita vo dei eq̃tateʒ ꝛ iuſticiã. q̃m vo ꝟtutis ſpei ꝓpe ẽ vtrũq; reſpicẽ vt libẽt a deſpatõe ꝛ pſũptõe q̃ ſolũmõ alteꝝ ituet̃. iõ ꝓprie ꝯuẽit ipi ſpei q̃d dr̃ veniẽs ex grã ꝛ meritis. meritis iq̃ ꝑcedẽtibꝰ. vl i ꝓpoſito. ſ. i radice. vl vſu ſic i ꝑcedẽtibꝰ

5 ꝯſũ fuit. c Et ſic fides ita et ſpes ẽ ꝺ iuiſibili. vr̃ fſm dicẽ. qꝛ ſi fides et ſpes cõicant i obiecto. ḡ ſĩt eadẽ ꝟtus. Itẽ i tpalibꝰ ita hñ pt q̃s ſpare pecuniã quã vidʒ q̃ pecuniã quã ñ vidʒ. ḡ pi rõe i ſpũalibꝰ. ḡ ſpes ñ dʒ dici ſeẽ ꝺ iuiſibilibꝰ. Itẽ ſpes reſpic ipʒ affectũ. viſibl'e ãt et iuiſibl'e reſpic itellectũ. ḡ ſi obiectũ et hitꝰ reſpiciũt eãdeʒ potẽtiã. male dr̃ ſpes eẽ iuibibil'. Rꝰ. dð q̃ etnis bõis pfctẽ vidẽ ẽ viuẽ ſic dic Aug. ꝓpt̃ q̃d dr̃ Joh. xvij. h̃ ẽ vita etna vt cogno. te veꝝ dñ ꝛc. Jð reſpctũ eoꝝdẽ ſpũaliũ bonoꝝ ñ vidẽ et ñ hr̃e ſe mutuo ꝯcomitãt̃. Qm̃ ḡ ſpes ẽ ꝺ ñ hitꝭ. qꝛ nemo ſpat illð q̃d hʒ ſʒ illð q̃d habẽdũ ẽ. i reſpctũ etnoꝝ bonoꝝ ñ hitũ ẽ ñ viſuʒ. hic ẽ q mgr̃ dic q ſic fides ẽ ꝺ iuiſibilibꝰ ita et ſpes. Et h̃ ẽ dña q fides ẽ ꝺ iuiſibilibꝰ ſʒ q ſĩt iuiſibilia. ſpes ãt ꝺ iuiſibilibꝰ ſʒ q ſĩt ñ hita ſʒ hñda. Et p h̃ pʒ rñſio ad obiecta. Ad illð ei q̃d pmo obĩ q cõicãt i obiecto. dð q ñ ſb eadẽ rõe reſpiciũt illð obiectũ ſʒ ſb alia et alia. Ad illð q̃d obĩ q i tpalibꝰ hñ pt q̃s ſpare q̃d vidʒ. ḡ et i ſpiritualibꝰ. dð q ñ ẽ ſile. qꝛ vidẽ corpalia ñ ẽ illa hr̃e. ſʒ bõa etna vidẽ ẽ illa poſſidẽ. Ad illð q̃d obĩ q iuiſibl'e reſpicit intellectũ. dð q verũ ẽ ſb rõe iuiſibil'. nihilominꝰ pt reſpicẽ affectũ ſb rõne nõ habiti.

d ¶ Spes āt nō niſi bonaꝝ rerū ē. nec niſi futuraꝝ. ⁊ ad eū ꝑtinētiū qui eaꝝ ſpem gerere ꝑhibet. Cōtra hoc obijcit p̄mo rōne p̄mi mēbri. q2 dic poeta. hūc ego ſi potui tātū ſpare dolorē. g̃ ſpes eſt malarū rerū. Itez ſic quis expectat ꝓpriā exaltatiōem ita expectat aduerſarij ſui ꝯfuſionē. g̃ ſic expectat bonū ſuum. ita expectare pt malū alienū. Itē obijcit ꝯ ſcd̄m mēbrū qđ dicit nō niſi futurarū. q2 btitudo nō eſt futura nec habēda a ꝓſcito. g̃ ſi ſpes nō eſt niſi rerū futurarū. nullus ꝓſcitus hꝫ ſpem. ¶ Itē obi ꝯ terciū mēbrū q dicit ad eū ptinē 4

que ad religionē ꝑtinēt. verum etiā de angelis credimus.[d] Spes aūt nō niſi bonarum rerū eſt. nec niſi futuraꝝ ⁊ ad eū ꝑtinētiū qui eaꝝ ſpez gerere ꝑhibet.

d

¶ Inquirit vtꝝ ſpes ⁊ fides fuerit in xp̄o. d

Poſt hec ſupeſt inueſtigare vtruz fides ⁊ ſpes in xp̄o fuerint. vnde tractatus iſte ſūpſit exordiū.[e] Quibuſdā nō indocte videt fidē virtutē ⁊ ſpem in eo nō fuiſſe ſicut in ſāctis iā beatificatis vel in angelis nō ſūt. ⁊ tñ ſācti credūt ⁊ ſperāt reſurrectōem futurā. ⁊ angli eandē credūt. nec tamē in eis fides vel ſpes virtus eſt. q2 et deo ꝑ ſpeciē ꝯtēplādo fruunt. ⁊ in dei verbo reſurrectionē futurā ſiue iudiciū nō ꝑ ſpeculū in enigmate ſꝫ ꝑclariſſime inſpiciūt. Si eñ q2 credūt reſurrectōez futurā. ideo verū eſt eos fidē habere. ergo ea cōſūmata poſt iudiciū ſimiliter et fidē habere dicētur q2 credent eam preteritā. Sed ſicut tūc credēt. nec tamē fidē que fideles facit habebūt. quia nō credēt abſq3 ſciētia que nō erit enigmatica ſed ꝑ ſpeciē. ita ⁊ modo credunt et ſperāt reſurrectōez. nec tamē fidem habēt. quia credēdo cognoſcūt. Venit eñ eis quod ꝑfectū eſt ⁊ euacuatū eſt quod ex parte eſt. Venit eñ cognitio. ⁊ euacuata eſt fides. Venit species ⁊ deſijt ſpes. Ita ⁊ xp̄s in q̄ fuerūt bona patrie credidit quidem ⁊ ſperauit reſurrectōem tercia die futuraz. pro qua ⁊ patrem orauit. nec tamē fidem virtutē vel ſpem habuit. quia nō enigmaticam ⁊ ſpecularē ſed clariſſimā de ea cognitionez habuit. quia nō ꝑfectius eaz cognouit preteritā q̄ intellexit futuraz. Sperauit tamē chriſtus ſicut in pſalmo ait. In te domine ſperaui. nec tamē fidē vel ſpem vir-

e

.j. cor. xiij.

ps. xxx.

tiū. q2 luc. vlti. dicitur Nos aūt ſperabam⁹ q ipe eēt redēpturus iſrl̄. g̃ ꝯtingit ſpare bonū cōe. nō g̃ tm̄ ſpes ē reſpectu boni ꝓprij. ¶ Itē Aug. dic q ð nemine deſperādū ē dū eſt in via. ſ3 de quo cōtingit deſpare. ⁊ ſpare. g̃ vr̄ q de alio ꝯtingit ſpare. Itē cū fides ⁊ charitas pn̄t nō tm̄ mō eſſe de bonis ꝓprijs ſ3 ⁊ de bonis cōib⁹. q̄re nō ſilr eſt hoc reperire de ſpe. R̄o. dd̄m q ſpes eſt reſpectu futuri. reſpectu futuri boni. ⁊ reſpctū futuri boni ꝓprij ſm̄ q accipit ꝓprie ꝑ ipa virtute. Reſpectu futuri eſt i quātū diſtiguit a gaudio ⁊ dolore ⁊ ꝯuenit cuz amore. q2 ille due affectōes ſūt reſpectu ꝓſētiū. ſ3 iſte due reſpectu futuroꝝ. Reſpectu boni eſt inq̄tū diſtiguit a timore. quia timor eſt reſpectu diſcōueniētis. ſpes autē reſpectu ꝯueniēt̄. Reſpectu boni ꝓprij eſt inq̄tū nō ſolū diſtinguit ab alijs affectōibus ſed etiā inq̄tū diſtinguit ab alijs virtutibus. vtpote a credulitate fidei. ipa eñ ſpes ꝓcedit ex gratia ⁊ meritis. Et qm̄ meritū n̄ aſſecurat de btitudine niſi eū qui meretur. q2 vnicuiq3 retribuet ſm̄ merita ſua. hinc eſt q ꝑ virtutem ſpei nemo ſperat niſi ſibi. ⁊ ſm̄ h̄ pꝫ q illa dria quā aſſignat Aug. inter fidē ⁊ ſpem recte ⁊ ꝯuenieter aſſignat. Sumit eñ ſpes ꝓprie ꝑ ipa virtute. Si aūt accipiat ſpes cōiter ꝑ ipſa ſuſpitione. ſic pt eſſe nō tm̄ boni ſ3 etiā mali. ⁊ ſic accepit poeta. Et ꝑ hoc pꝫ reſpōſio ab p̄mū obiectū. Ille eñ ē extēſus ⁊ improprius mod⁹ accipiēdi ipam ſpez. Si vero ſpes dicat minus ꝯmuniter de quacūq3 expectatione boni. ſic pt eſſe expectatio nō ſolū ꝓprij boni ſed etiā ꝯmunis. Et ſic accipit luce vlti. ⁊ etiā ab Aug. Et ꝑ h̄ pꝫ R̄o ad illas duas auctes. Prout aūt accipit ꝓprie ꝑ ipa ſpe que eſt expectatio veniens ex grā ⁊ meritis. ſic non eſt niſi reſpectu ꝓprij boni. q2 nemo reddit ſecurus de ſalute niſi ꝑ merita ꝓpria. ideo non eſt ſimile de fide ⁊ charitate. Et ꝑ hoc pꝫ reſponſio ad vltimo obiectum. Ad illud vero qđ obijcit q ſi ſpes eſt tm̄ 5
futurarū rerū. ſic ꝓſciēs non hꝫ ſpem. dd̄ q futurū dicit duplr̄. vel q̄tū ad euētū. vel q̄tū ad ordinē. Q̄tum ad euētū dicit futurū qđ euenit. Q̄tū ad ordinē dicit futurū qđ eſt ordinatū ad veniēdū. vel futurū dic euētū ſimplr̄ non reſpectu expectatōis. Et hoc vltimo mō dr̄ ſpes eē futuroꝝ. ipe aūt obijcit ꝑut accipit primo mō. ⁊ ideo non valꝫ. e ¶ Quibuſdā nō indocte videt fidē vtutē ⁊ ſpem in eo nō fuiſſe ⁊c̄. Obijcit ꝯ p̄muz. q2 in ps̄ In te dn̄e ſpaui ⁊c̄. dr̄ in glo. hoc dr̄ in ꝑſona xp̄i. g̃ xp̄s habuit ſpem. Itez h̄ vr̄ rōne. quia xp̄s fuit ſil viator ⁊ ꝯprehēſor. ⁊ inq̄ntū viator deficit ſibi ſtola corpis. ſi g̃ xp̄s fuit ꝑfecte viator ſic ⁊ ꝑfect⁹ ꝯprehenſor. vr̄ q debuit hr̄e oīa dona grāꝝ ⁊ oēs vtutes q̄ reſpiciūt ſtatū vie. Itē obi ꝯ ſcd̄m ð ſāctis iā btificatis. quia dr̄ Apoca. vj. q dictū ē eis q expectarēt adhuc modicū tp̄s. g̃ ſi ſpes ē expectatō. vi ⁊c̄. Itē aīe ſācte i patria expectāt glorificatōez ſuoꝝ corpoꝝ q̄ ē q̄dā ps btitudinis. reſumēdo eñ corpa ꝑfecti⁹ ꝯtēplabunt. Q2 ſic dicit Augu. q aīe ꝓpē deſideriū corpoꝝ retardant ne oīno ferant in ſūmū celū. Itē obi ꝯ terciū. q2 vr̄ q angli habeāt ſpem. dr̄ eñ 1ª Pet. j. in quē deſiderāt angli ꝓſpicere. Deſideriū aūt eſt reſpectu nō habiti. g̃ ſi de eodē pt eē ſpes de q̄ ⁊ deſideriū. vr̄ g̃ q angli ſperēt. Itē angel accreſcet gloria q̄dā ⁊ decor de glorificatione nrā ⁊ btitudie. ſi g̃ hāc expectāt ⁊ nōdū habēt. vi q habeāt ſpez. ¶ R̄o dd̄ q ſic dic mgr̄. nec xp̄s nec aīe beate

6 nec āgeli ꝓpe loq̄ndo habēt ſpē3. Rō hui⁹ ē. qꝛ ſpes eſt expectatō p̄mij ſbal'. oēs āt hij p̄dicti ſbal'e p̄miū hn̄t. ⁊ iō carēt ſpe ꝓpe dicta. Alia at rō ē qꝛ ſpes h3 annexā fidē. fides āt ē cognitō enigmatica. Et qꝛ claritas viſionis diuie tollit oē enigma. ꝑ ꝯñs euacuat fidē. ⁊ euacuādo fidē euacuat ipā3 ſpē3. ⁊ ob hāc duplicē rōe3 ſic mltipl', dr̄ i lr̄a ꝯueniēt vr̄ ꝙ nec xp̄s nec ſācti nec āgeli btī habeāt ſpē3. Ad rōes āt ad oppoſitū r̄ndeᷓ faciliᷓ ꝓ eo ꝙ l3 in eis nō ponaᷓ ſpes ꝓprie dicta ſm ꝙ eſt expectatio p̄mij ſbalis. pōt tamē large accipiendo ſpem ꝓ quacunq3 expectatōe videlic3 ſtole ſcđe ⁊ alicui⁹ gaudij accñtalis poni in xp̄o ⁊ angelis ⁊ aiab⁹ btīs. Sed quare ſpes virt⁹ nō ē reſpectu p̄mij accñtalis ſ ſbal'. ⁊ quare etiā in ſāctis euacuaᷓ. hoc medi⁹ infra manifeſtabiᷓ cū ageᷓ de euacuatione virtutū. Ad il-
7 lud tamē qđ obi: ꝯ deſiderio. dđ ꝙ nō eſt ſimile ꝯ deſiderio ⁊ ſpe. qꝛ ſpes eſt reſpectu n̄ habiti. ſ deſideriu3 poteſt eē reſpectu habiti vt ꝯtinueᷓ ⁊ tollaᷓ faſtidiū. ⁊ ſic eſt in angelis. Sil'r ad illđ qđ obijciᷓ de aucte p̄s. ꝯſueuit dici ꝙ hoc dr̄ de xp̄o rōe mēbroꝝ. Alia ſatis patēt. f De antiquis vero patrib⁹ q̄ apđ inferos vſq3 ad paſſionē tenebāᷓ. nō incon. dici poteſt ꝙ fidē ⁊ ſpem habuerūt. Cōtra. ſpes ſe ꝯmetiᷓ ſtatui vie. ſed illi nō erāt in ſtatu vie. ꝗ nō habebant ſpem. Item ſpes datur homini ad hoc ꝙ mereatur. ꝗ ſi illi erāt extra ſtatum meritij. non videᷓ ꝙ habuerūt ſpem. Iuxta hoc queriᷓ de aiab⁹ q̄ ſūt in purgatorio. Utrū habeāt ſpem. Et ꝙ ſic vr̄. qꝛ adhuc nō habēt aptā viſionē ꝑ ſpēm. ꝗ ſpes nō eſt euacuata in eis. Sed ꝯ hoc eſt qꝛ ipi certi ſūt ꝙ nō poſſūt dānari. ꝗ vr̄ ꝙ ipi nō indigeāt fulcimēto ſpei. Iuxta hoc queriᷓ, vtrū demones aliquo mō habeāt ſpem. ⁊ Et ꝙ ſic vr̄. Qꝛ diciᷓ Iob. xl. ꝯ behemoth. Ecce ſpes ei⁹ fruſtrabiᷓ. ꝗ habet ſpem. Sed ꝯ. ſciūt pctm̄ ſuū eē irremediabile. ꝗ
8 deſperāt. ꝗ non habēt ſpem. Et Aug. dicit de dyabolo. Et ad cumulū dānatōis ſue deſpauit. Rᷓ. dđ3 ꝙ ſpes non tolliᷓ niſi ꝑ ſbſequēs premiū ⁊ ꝑ ꝯtrariū habitū. Et ſācti in lymbo. ⁊ aie in purgatorio nec erāt aſſecuti p̄miū. nec inciderāt in cōtrariū habitū ſiue in defectū. hinc eſt ꝙ ſpem habebāt ſicut dicit Beda. ⁊ habeᷓ i. iiij. diſt. j. ꝙ patres in lymbo felici ſpe ingreſſū ianue celeſtis expectabāt. Demones vō ⁊ alij dānati qui hn̄t contrariū habitū ſpei. ſ. deſperatiōe3. ſpe3 habere nō poſſūt. Similiter ſācti ⁊ btī aſſecuti ſūt p̄miū ꝑ qđ ſpes euacuaᷓ ſicut infra manifeſtabiᷓ. Ad illđ vero qđ obijciᷓ ꝙ ſpes ꝯmetiᷓ ſe ſtatui vie ⁊ daᷓ ad merēdū. dđ ꝙ ſancti patres quodāmō erāt in via ⁊ nōdū ꝑuenerāt ad patriā. ꝓterea meritū nō reſpicit ipā3 ſpem vliter ſ ſm ſtatū. Ad illud qđ obi: ꝙ aie in purgatorio certe ſūt ꝙ nō poſſūt dānari. dđm ꝙ hoc nō eſt ꝓpter aſſecutōnem glorie. ſed ꝓpter ꝯfirmatōem li. ar. qđ eſt extra ſtatū merēdi ⁊ demerēdi. ⁊ illa ꝯfirmatio nō euacuat ſpē3. ꝗ vis ponat extra ſtatū vertibilitatis ipius li. ar. ergo ⁊c. Ad illud quod obijcitur de behemoth. dđm ꝙ ſpes ibi accipiᷓ improprie ⁊ ꝓ expectatione dilatōis iudicij. in quo acrius q̄ mō puniēdus eſt. ⁊ ꝓ expectatiōe dilatione iudicij diutius conſtituēdi ſuꝑ peccatores. quoꝝ vtroq3 fruſtrabiᷓ dyabol⁹ in die iudicij. ⁊ cicius q̄3 vellet iudicabiᷓ. Et ex hijs patēt illa dubia q̄ ſupra de ſbiecto ſpei q̄rebātur.

tutē habuit. qꝛ ꝑ ſpeciē videbat ea que credebat.

¶ Inquirit vtrū ſpes ⁊ fides fuerit in iſtis patrib⁹ q̄ fuerūt in limbo. e

f De antiq̄s vero patrib⁹ q̄ apud inferos vſq3 ad paſſionē tenebātur nō incōgrue dici p̄t ꝙ fidē ⁊ ſpem virtutē habuerint. qꝛ credebāt ⁊ ſperabāt ſe viſuros deū ꝑ ſpēm qualiter eū tūc nō videbāt. qꝛ nō patuit eis cognitio dei ꝑ ſpēm ante paſſionē xp̄i. Qua cōſūmata a fide tranſierunt ad ſpeciem. f.

Ad intelligētiā hui⁹ ꝑtis incidit hic qđ de virtute ſpei. Et circa ipius inquiſitōem dupl'r ꝓcedēdū eſt ſm ꝓceſſū ipius mgr̄i. Pⁱo eñ queriᷓ de ipā ſpe ſcđm ꝯſideratōem abſolutā. Secūdo quer. ᷓ de eadē ſm ꝯſideratōem relatā. Circa primū querūtur q̄nq3. Primo queriᷓ vtrū ſpes ſit virtus gratuita. Scđo vtrū ſpes ſit virtutis genus an ſpēs ſpāliſſima. Tercio queriᷓ vtrū ſpes ſit virt⁹ cardinalis an theologica. Quarto vtrū aliq̄n ſit virtus informis an ſemꝑ formata. Quinto queriᷓ vtrū in actu ſuo ſit certitudial' an dubia. ¶ Queſtio. j. a Utrum ſpes ſit virt⁹ gratuita ⁊ Et ꝙ ſic vr̄ Ro. viij. ſpe ſalui facti ſum⁹. Qđ aūt nos faē ꝑuenire ad ſalutē. illud precipue ten3 rōem virtutꝭ gratuite. ſi ergo ſpes eſt hmōi. ꝗ eſt virt⁹ gratuita. ¶ Itē in p̄s. Beneplacitū eſt dn̄o ſuꝑ timētes eū et in eis q̄ ſpe. ſuꝑ mi. ei⁹. ſ qđ reddit acceptū deo vel eſt virt⁹ gratuita vel habit⁹ excellētior ipā. ſic habit⁹ doni vel habitudis. Si ꝗ ſpes nō cōputaᷓ inter habit⁹ donoꝝ ⁊ btītudinū. nec ē eā ꝯputari inᷓ habit⁹ vtutū gr̄uitaꝝ. Itē habit⁹ directe repugnās culpe h3 in ſe nomē vtutis. ſ ſpes vndiq3 repugnat culpe. qꝛ repugnat p̄ſūptōni ⁊ deſpatōni. ꝗ ⁊c. Itē ſic difficile eſt credere qđ eſt ſupra rōem. ſic difficile eſt expectare qđ eſt ſupra omnē eſtimatōem. S3 ꝑ ſpem expectaᷓ illđ bonum qđ nec ocul⁹ vidit. nec auris audiuit. nec i coꝛ hominis aſcēdit. ꝗ ſic fides eſt virt⁹ q̄ credūtur inuiſibilia. ſic vr̄ ꝙ ſpes eſt virt⁹, qua expectātur ineſtimabilia. H̄ ē bōa ſpūalia ⁊ eterna. ¶ Itē qđ maxime firmat aia3 ⁊ rectificat et delectat. illđ potiſſime h3 rōem vtutis gratuite. Uirt⁹ eñ eſt habit⁹ potētie regulatiu⁹ ⁊ cōfirmatiu⁹ q̄ faē ipām aia3 gaudē circa ea q̄ recta ſūt ſm ꝙ vult ph̄s. S3 ſpes eſt hmōi. ipā eñ ꝯfirmat et delectat ſm ꝙ diciᷓ heb. vj. Fortiſſimū habem⁹ ſolaciū ꝑ qđ ꝯfugim⁹ ad ꝓpoſitā nobis ſpem quā ſicut anchorā. ⁊c. Et ad Ro. xij. Spe gaudētes. vr̄ ꝗ manifeſte ꝙ ſpes ſit in genē vtutis gratuite. S3 ꝯ. nlla paſſio eſt virt⁹. ſ ſpes eſt vna de q̄tuoꝛ paſſiōib⁹. ſm ꝙ diē Boeti⁹ de ꝯſol. ꝗ ſpes nō eſt virt⁹. Preterea ꝓbaᷓ ꝑ illud qđ diē ph̄s. ꝙ cū tria ſint in aia. potentie. paſſiones. ⁊ habit⁹. virt⁹ nō eſt in genē paſſiōis ſ in genere habit⁹. Si ꝗ ſpes nō eſt virt⁹. ꝯſtat ꝙ nec vt⁹ gratuita. Itē ſic ꝯtingit expectare futura ſic ꝯuenit rememorari p̄terita. ſ rememoratō ꝯ p̄teritis nō eſt virt⁹. nec circa eā ꝯſiſtit aliq̄ virt⁹ ſpālis. ꝗ nec circa expectatōe3 futuroꝝ aliq̄ vt⁹ ꝯſiſtit. ſ expectatio fu

turorũ vł ē ipa ſpes vł ꝓcedit ab ipa. ꝗ vr̃ ꝙ ipa ſpes
ñ habeat eſſe virt⁹. ¶ Itē ſic ꝯtingit ſpare recte ꝛ nõ
recte. ſic ꝯtingit etiã timere recte ꝛ nõ recte. ſ; habit⁹
qui dirigit aĩam in timẽdo nõ reponit̃ in genere vir
tutis vtpote timoꝛ. ꝗ nec habit⁹ q̃ dirigit in ſperãdo.
ꝗ ſpes etiã ſm ꝙ nominat habitũ nõ eſt in genere v̾
tutis. ¶ Itē õis virt⁹ moralꝭ ꝯſiſtit circa bonũ ꝛ diffi
cile vt vult phs. ꝗ mlto forti⁹ gratuita. ſ; i expectatõ
ne bonoꝛũ ꝓmiſſoꝛũ nulla eſt difficultas. ꝗ cũ ſpes ñ
ꝯſiſtat circa difficile. nõ vr̃ eſſe in genere v̾tutis gra
tuite. ¶ Itē nulla virtus gratuita in ſuo actu repu
gnat ꝑfectioni meriti. ſed ſpes in ſuo actu ꝑfectioni
meriti repugnat. ex ipfectiõe eñ ꝓcedit ꝙ quis ſuit
deo ꝓpter retributõem futurã. quia ſm ꝙ dicit berñ
Charitas premiũ non intuetur. ſi ꝗ ſpes facit expe
ctare retributiõem futurã. videtur ꝑfectioni meriti
9 repugnare. ꝗ nõ eſt in genere virtutis gratuite. R̄
dõ ꝙ nomine ſpei poteſt intelligi affectio animi. iu
xta illud qđ phi ꝛ ſancti dicũt quatuoꝛ eẽ animi affecti
ones. videlicet. gaudiũ ꝛ doloꝛẽ. ſpem ꝛ timorẽ. Po
teſt etiaꝫ nomine ſpei intelligi ipa res expectata. iu
xta illud Thi. ij. Expectãtes beatã ſpem. Poteſt ni
hilominus ſumi ꝓ habitu qui dirigit anime motũ et
affectũ in illud qđ expectãdũ eſt. ꝛ iſto tercio mõ di
cendi ſpes non tñ eſt virtus gratuita. immo etiã v̾
tutũ gratuitarũ ſuſtentamẽtũ ꝛ anchoꝛa. Virt⁹ qui
deꝫ gratuita eſt qm̃ in hoc ꝙ facit aĩam expectare ea
que ſunt ſup oẽm eſtimatõem hũanã. ꝛ ea que ꝓmi
ſit largitas diuina. facit oĩno confidere ꝛ inniti ſum
me ꝛ immenſa largitati. ſicut fides facit aſſentire ſũ
me veritati. ꝛ charitas facit adherere ſũme bonita
ti. Et dum anima ipi immẽſe largitati innitit̃ ꝓpter
ſe et ſup oĩa rectificatur ꝛ ſup ſe eleuatur. ꝛ deo acce
pta efficitur. neceſſe eſt ꝗ ꝙ habitus quo mediãte fit
illud rõneꝫ habeat gratuite virtutis. Et quia cũ aĩa
innititur ei qui non poteſt deficere. q̃uis ipa de ſe ſit
deficiens ꝛ vacillans. fũdat̃ tñ ꝑ ſpem q̃ſi ſup firmã
petrã. Et ꝓpterea dixi ꝙ ſpes non tm̃mõ eſt in gene
re virtutũ gratuitaꝝ. ſed etiã eaꝝ anchoꝛa et ſuſten
tamẽtũ. Unde ꝓcedẽde ſũt rõnes que hoc oſtẽdunt.
10 ¶ Ad illud vero qđ primo obijcit̃ in ꝯtrariũ. ꝙ ſpes
eſt paſſio iã patet reſpõſio. quia nomẽ ſpei equiuoce
accipit̃. videlicet ꝓ ipa affectõe. ꝛ ꝓ habitu regulan
te ipius affectõis motiuũ. Unde ſpes ſm ꝙ eſt v̾tus
eſt habitus gratuitus qui eſt principiũ mot⁹ q̃ eſt ab
aĩa. paſſio aũt magꝭ eſt ad aĩaꝫ. ꝛ ſm ꝙ mot⁹ expecta
tõis ſiue ſpei ab aĩa eſt. ſic p̃t fieri recte ꝛ nõ recte ſm
imperiũ li. ar. Et q̃tũ ad hoc habet circa ipm attẽdi
11 ꝑfectio virtutis vel deformatio vicij. ¶ Ad illud qđ
obijcit̃ ꝙ ſicut ſe habet expectatio ad futura ſic reme
moꝛatio ad preterita. dĩm ꝙ non eſt vbiq; ſimile de
rememoratõe p̃teritoꝝ ꝛ d̾ expectatõe futuroꝝ. Nõ
eñ ſic conſiſtit rectificatio vel obliquatio aĩe princi
palit̾ circa ea que ſũt preterita ſicut circa ea q̃ ſunt
futura niſi ex ꝯñti. Uirtus eñ ꝓprie magis oꝛdinat
ad illđ qđ agẽdũ eſt q̃ ad illđ qđ actũ ē. Alia diſſimi
litudo eſt. q2 rememoꝛatio reſpicit actũ cognitiue. expe
ctatio aũt motũ affectiue. rectitudo aũt virtutis non
ſic attẽditur penes ea q̃ ſũt cognitiõis ſicut penes
ea que ſũt affectõis. Unde etiaꝫ memoꝛationi ſm ꝙ
iungit̃ affectõni annectit̃ act⁹ virtutis vt prudentie
vel penitẽtie vel charitatis ſiue beniuolẽtie ſm ꝙ re
coꝛdat̃ p̃teritoꝝ factoꝝ vt futura melius agat. vł p̃
teritoꝝ maloꝝ vt doleat. ita p̃teritoꝝ beneficioꝛũ vt
gratias agat. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ q̃ timoꝛ non eſt 12
in genere virtutis. etiã inq̃tũ habit⁹. ꝗ nec ſpes. dõꝫ
ꝙ non eſt ſimile. quia affectio ipius timorꝭ conſiſtit
in quadã relatõe. ſed affectio ſpei ꝯſiſtit in quadã ꝓ
tenſione. ꝛ ideo affectio timoꝛis plus habꝫ de paſſio
ne. affectio vero ſpei plus habet de actõe. Et qm̃ ha
bitus virtutũ dirigũt aĩam in actibus in q̃bus ꝯſiſtit
rectitudo vite. iuxta illud qđ dicit̃. ꝙ virt⁹ eſt bona
qualitas mẽtꝭ qua recte viuit̃. hinc eſt ꝙ ſpes magꝭ
eſt in genere virtutis q̃ꝫ timoꝛ. Et hac eadẽ cauſa pꝫ
quare magis circa affectõem ſpei conſiſtit habit⁹ vir
tutꝭ q̃ circa aliarũ triũ affectõnũ. Gaudiũ eñ et do
loꝛ quia habẽt obiecta ſibi coniũcta. magis ſũt in ſu
ſtinendo. Affectio vero ſpei inter ceteras eſt q̃ plus
habet de rõne agendi. ꝛ que magꝭ dicit motũ ab aĩa.
Q̃uis ꝛ ipa ſm aliquid ſui dicat paſſionẽ circa aĩaꝫ.
ꝛ ſm illud nõ habet circa eã conſiſtere habitus v̾tu
tis. ſed magis ſm ꝙ dicit rõeꝫ mot⁹ ꝛ ꝓtẽſionis ipi⁹
aĩe in ipam rẽ ſperatã. ¶ Ad illud qđ opponit̃ ꝙ ex 13
pectare bonũ nõ ē difficile. dõꝫ ꝙ ſicut credere quod
videt̃ nõ habet difficultatẽ. ſic itelligẽdũ eſt ꝙ q̃uis
ſpare bona ꝑſẽtia q̃ alieno mõ videt̃ in ſe vel in ſuo
ſimili nõ eſt multũ difficile. bona aũt inuiſibilia ꝛ eẽ
na q̃ ocul⁹ nõ vidit expectare certa fiducia. ꝛ ꝓ illis
tꝑalia bona cõtẽnẽ. et hijs oĩbus q̃ vident̃ ſupferri.
h magnã habꝫ difficultatẽ ꝛ magnã dignitatẽ. Et iõ
indubitãter verũ eſt ſpem eſſe in genere virtutꝭ gra
tuite. ¶ Ad illđ qđ obi vltimo ꝙ ſpes in ſuo actu im 14
pedit meriti ꝑfectõem. dđ ꝙ falſũ eſt. immo ſic dicit
apłs. ꝯſurgit ex ꝑfectione meriti. q̃nto eñ aliq̃s ma
ioꝛa ꝛ melioꝛa hꝫ merita. tãto firmi⁹ ꝛ certi⁹ ſperat.
Et ſi obijciat̃ ꝙ charitas p̃miũ nõ intuet̃. dõꝫ ꝙ illđ
intelligit̃ de p̃mio creato. de p̃mio aũt increato non
hꝫ veritatẽ. q2 maxime charitas magꝭ deſiderat vni
ri deo ꝛ habẽ deũ. Spes aũt ꝑfecta magis aſpic̃ mer
cedẽ increatã. d̾ q̃ dixit dñs abrae Geñ. xv. Ego mer
ces tua ꝛc̃. Eũ eñ expectat quis ꝑ ſpei habitũ tenere
in patria. cui ꝑ charitatem in via vniri deſiderabat.
Ali⁹ ē etiã mod⁹ reſpõdẽdi diſtinguẽdo in mercimo 15
nia q̃ quis ſeruit deo ꝓpter p̃miũ qđ expectat. q2 q̃dã
eſt mercimonia q̃ ꝯſtituit finẽ in ꝓprio commodo. ꝛ
iſta eſt mercimonia mala ꝛ non ꝓcedit a ſpe recta ꝛ
foꝛmata. Quedã etiã eſt q̃ nõ ꝯſtituit finẽ in ꝓpo bo
no. ſ; totũ ꝯfert ꝛ oꝛdinat ad bonũ ſũmũ. ꝛ hãc mer
cimoniã fac̃ ſpes q̃ eſt virt⁹ gratuita. ꝛ hec merito ñ
repugnat. Prim⁹ tñ mod⁹ dicẽdi vr̃ eſſe rõnabilioꝛ.
q2 ſpes ſtare p̃t excluſa oĩni intẽtõe delectatõis mer
cẽnarie. Q̃ñtūcũq; eñ amoꝛ ſit ꝑfect⁹ i via. ē ſibi v̾t⁹
ſpei ꝯiũcta. Uñ ſimplr̃ dõ ē ꝙ expectatõ boni eterni
nõ ē mercẽnaria. nec minuit meritũ. nec fac̃ ad impfe
ctõeꝫ charitatis vł meriti. niſi inq̃tũ mẽs hoĩs mul
tũ affectuoſe ꝛ intẽſe aſpicit ad cõmodum ꝓprij boni.
Multi aũt ſũt q̃ btitudinẽ expectãt. ꝛ tamẽ parũ de
ſe ꝛ multũ de deo curãt. ¶ Queſtio. ij. b
Utꝝ ſpes ſit gen⁹ v̾tutis vł ſpecies ſpãliſſima. Et ꝙ
ſpẽs ſpãliſſima vr̃. vna. ē virt⁹ ab vnione obiecti. ſed
in vno ſolo ſperãdũ ē videlicꝫ i dõ. iuxta illđ qđ ſepe
dr̃ in ſcriptura. Q2 in dño ſperãdũ ē nõ in aliq̃ crea
tura. ꝗ vr̃ ꝙ ſit virt⁹ vnica nllõ mõ pluriſicata. Itẽ
merces vna oĩm ē. ꝛ oẽs vnũ ſũmum bonũ expectãt
in quo nõ cadit diuerſitas ſiue ſm ſpeciẽ ſiue ſm foꝛ
mã. ergo ſi ſpes eſt expectatõ eterne mercedis. vide
tur ꝙ expectatio illa nullo modo habeat foꝛmaliter
diuerſificari. ꝗ ſpes nõ habet ſb̃ ſe alias ſpẽs differẽ

teſ. ḡ habet in ſe vnitatē ſpēi ſpālifſime. Itē pau-
ciora ſint ſperāda ꝙ̄ ſint credēda. credimꝰ eī pmia ⁊
ſupplicia. ſed nō ſperamus niſi tm̄ pmia. ḡ videt̄ ꝙ
maior vnitas eſt in ſpe ꝙ̄ in fide vel etiā tāta. ſed fi-
des eſt vna vnitate ſpēi ſpālifſime. ḡ ⁊ ſpes. Itē
ſpei ſuccedit pfecta tentio ſicut fidei ſuccedit viſio.
Sed pfecta tētio ſūmi boni eſt vna ſm̄ ſpēm in omni
bus btis. nec habet diuerſitatē p alias dotes ſpē dif-
ferētes. ḡ nec ſpes habet ſbdiuidi in alias virtutes. ḡ
ſpes eſt virtus ſpālis ⁊ habet in ſe vnitatē ſpēi ſpeci
alifſime. Sed cōtra. diuerſorū actuū diuerſi ſunt
habitus. ſed ꝯfidere ⁊ expectare ſunt actꝰ formaliter
differentes. Si ḡ ad ſpem ptinet ꝯfidere ſm̄ ꝙ dici-
mur ſperare in dn̄o. ad ſpē etiā ptinet expectare ſꝫ
ꝙ dicimur ſperare futurā gloriā. vr̄ ḡ ꝙ ſpes habeat
diuerſificari formaliter. et ita ſbdiuidi in alias ſpēs.
Itē ſpes eſt expectatio future beatitudis. ſm̄ ꝙ
dicit mgr̄ in litera. Et habet̄ in glo. Ro. v. ſed btitu-
do eſt ſtatus oīm bonoꝝ aggregatōe pfectus. ḡ ſpes
expectat oē bonū. ſed expectatio diuerſificari hꝫ ſm̄
diuerſitatem boni expectati. ⁊ ſpes non tm̄ expectat
vnū bonū. immo cōgregatiōem oīm bonoꝝ. ḡ vr̄ ꝙ
ipa includat in ſe vniuerſitatē oīm virtutū. Itē
oīs virtus meritoria facit hoīem tēdere ad finē ſuū
aſſequēdū quē tamē nondū videt. ſ ſpes eſt virtꝰ il-
la qua quis expectat pmiū oīm meritoꝝ. ḡ vr̄ ꝙ vir-
tus ſpei cōis ſit ad oēs virtutes. ḡ nō habꝫ vnitatē
ſpēi ſpālifſime. Itē ſicut ſe habet gaudiū reſpectu
boni pſētis. ſic ſe hꝫ ſpes reſpectu boni futuri. ſ gau
diū quo quis gaudꝫ de actu virtutis pſēti. nō hꝫ di-
ſtingui ab ipa virtute immo eſt oībus virtutibꝰ ge-
nerale. caſtus eīm eſt qui ꝯtinet ⁊ hoc ipſo gaudꝫ. ḡ pl
rōne vr̄ ꝙ ſpes de futuro bono ſit cōis ad oēs virtu-
16 tes. ḡ virtus ſpei nō hꝫ vnitatē ſpēi ſpālifſime. Rn̄
dō eſt ꝙ quēadmodū fides licet ſit circa multa cre-
dibilia. vna tamē virtꝰ ē qꝛ vna eſt pncipalit̄ rō mo-
uendi in oībus credibilibꝰ. ſic ⁊ virtus ſpei quotcū-
ꝙ ⁊ quātacūqꝫ ⁊ quecūqꝫ bona expectet vna virtus
eſt. ⁊ vnitatē habet ſpēi ſpālifſime. qꝛ vna eſt rō cui
innitit̄ in expectādo. Sicut. n. fidei virtus aſſētiēdo
prime veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup oīa illa credit q̄ ſibi ſū-
ma veritas dictat eſſe credēda. ſic ipa ſpes ꝯfidēdo
⁊ innitēdo imēſe ⁊ idefiCiētifſime largitati diuie. oīa il
la expectat q̄ ſibi ds̄ ꝓmittit eē i futuro retribuēda.
Et quēadmodū fidei virtus oīa quecūqꝫ credit pn-
cipaliter nō ſolū credit deo ſ etiā de deo ⁊ circa deū.
ſic ⁊ ipa ſpes oīa q̄ expectat nō ſolū expectat a deo ſꝫ
etiā expectat illa obtineri in ipo deo. vt habēdo deū
hēat oē bonū. Rurſus. quēadmodū fides credit deo
tāꝙ̄ rōni mouēti. ⁊ circa ipm̄ vſat̄ tanꝙ̄ circa obie-
ctū. ⁊ in ipm̄ tēdit tanꝙ̄ in finē ꝓpriū. ſic ⁊ ipa ſpes.
Et qm̄ veritas virtutis attēdit̄ penes veritatē rōnis
mouētis. ⁊ obiecti pncipalis. ⁊ finis ꝓprij. ⁊ hec oīa
repire eſt in virtute ſpei ſicut ⁊ in virtute fidei. conce
dēdum eſt ipam ſpem eſſe vnā vnitate ſpēi ſpālifſi-
me. ⁊ rōnes que inducūtur ad hāc ptē ſūt ꝯcedēde.
17 Ad illō qd̄ obijcit̄ ꝙ diuerſoꝝ actuū diuerſi ſunt
habitus. dō ꝙ verū eſt quādo illi actus ſūt pncipa-
les reſpectu habituū. ſ qn̄ ſic eſt ꝙ vnus pncipaliter
reſpicit habitū virtutis. ⁊ alius hꝫ ad illū ordinem ⁊
ꝯnexionē ⁊ ꝯſnam nālē. nō oportꝫ habitū diuerſifica
ri ꝓpt̄ illoꝝ actuū diuerſitatē. ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito repe
rire. Ideo. n. ſpes expectat magna bona ꝓmiſſa. qꝛ
ꝯfidit de immēſa largitate ꝓmittētis. Unde qꝛ vnꝰ

iſtoꝝ actuū eſt rō alterius. hinc eſt ꝙ nō ptinēt ad di
uerſos habitus ſ ad vnū. Unde vnus eſt habitus. q̄
ſperamus in dn̄o. ⁊ quo ſperamus habere dominū.
ſicut vnus quo credimꝰ deo ⁊ quo credimꝰ deū. Ad 18
illud qd̄ obijcit̄ ꝙ ſpes eſt reſpectu oīs boni cum ſit
reſpectu btitudinis. dō ꝙ ſicut fides credit iuſtos aſ
ſecuturos btitudinē. ⁊ charitas illā btitudinē cū bo-
noꝝ vniuerſitate deſiderat. ⁊ tamē fides vna virtus
eſt. quia nō fert̄ ſup btitudinē ⁊ ea que ad btitudinē
ſpectāt niſi ſb rōne vna. ſic etiā et ſpes in expectan-
do ſūmā btitudinē ⁊ quicqd boni in ipa eſt nō rece-
dit ab vnitate habitus ⁊ virtutis. quia vna eſt in ipa
ſpe rō expectādi. i hoc videlicet ꝙ immēſe ⁊ idefiCiē
ti innitit̄ largitati. Preterea ꝙ dicit̄ ꝙ btitudo ē ſta
tus oīm bonoꝝ aggregatione pfectꝰ. hoc nō dicitur
ꝓpter bonoꝝ multitudinē ⁊ varietatē. ſ hoc dicit̄ p
equiualētiā. qꝛ tātū erit illō vnicū bonū qd̄ expectat̄
ꝙ equalebit oī bono. p quē modum dixit dn̄s moyſi
Exo. xxxiij. cū peteret vt oſtēderet ei faciē ſuā. Ego i-
quit oſtēdā tibi oē bonū. ⁊ ideo ex hoc nō ſequit̄ vir
tutē ſpei diuerſificari qꝛ expectat pfectā btitudinē.
Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ oīs virtus tēdit ⁊ ordinat̄
ad finē ſuum aſſequēdum. dō̄m ꝙ tēdere in finē pt 19
eſſe dupliciť. aut ꝓmerēdo ⁊ hilitādo. aut expectādo
Primus modus tēdēdi eſt cōmunis oībus virtuti-
bꝰ. ſ aliꝰ modus ꝓpriꝰ eſt ipi ſpei. Nulla eīm virtu-
te expectamus btitudinē niſi mediāte ipa ſpe. Quis
oī virtute ipam btitudinē mereamur. poteſt quidē
alia virtus actū expectādi imperare. ſ nulla virtus
niſi ſpes pt elicere. qꝛ illius virtutis eſt ille actus lo-
quēdo formaliter. Ad illō qd̄ obijcit̄ vltimo ꝙ ſicut 20
ſe habet gaudere de bono pſēti ad ipas virtutes. ſic
expectare ad bonū futurū. dō̄m ꝙ nō eſt ſimile. quia
gaudiū ſurgit ex ꝯplacētia boni pſētis. oīs aūt virtꝰ
inqꝫtū hmōi cū ꝯſiſtat in plena volūtate. q̄ quidē vo
lūtas ꝯplacet ſibi in obiecto vl̄ actu ſuo. hꝫ quoddā
gaudiū ſibi adiūctū ſicut ſibi eſſētiale. Et hoc ē qd̄
vult phs. ꝙ nullꝰ eſt vere caſtꝰ niſi ꝯplaceat ſibi il-
lius virtutis actus ⁊ vſus. ⁊ ſi cōplacꝫ. ḡ hoc ipſo gau
det cū illū actū exercet. ſecus aūt eſt de expectatōe bo
ni futuri. poſſūt eīm virtutes in ſuos actus exire ni-
hil cogitādo de remuneratiōe. Preterea expectatio
futuri boni actus eſt differens ab actibus ipſarum v-
tutū. ſ ꝯplacētia ipius actus virtutis eſt ipius actꝰ
virtuoſi ꝯplemētū. ideo non ſic diſtinguitur gaudi-
um ab alijs ſpēbus vtutū ſm̄ ꝙ ipa ſpes. nec ſpes ē
oībus cōis ⁊ gnālis ſm̄ ꝙ gaudiū.

Queſtio. iij.

Utrū ſpes ſit virtus cardinalis an theologica. Et ꝙ
theologica vr̄. i. Coꝛ. xiij. Nūc manēt fides. ſpes cha
ritas. tria hec. ḡ ab aplo ſpes numerat̄ inter virtu-
tes theologicas. Sic ḡ vere ⁊ ꝓprie. neceſſe eſt ſpem
repiri in genere virtutis theologice. Itē illa vtus
eſt theologica que habꝫ finē cardinaliū virtutū p ob
iecto. ſ ſpes hꝫ finē oīm virtutū ꝓ obiecto. expectat
eīm ſūmā btitudinē ⁊ pfectā remuneratōem. ḡ eſt v-
tus theologica. Itē virtus que maxime ſbſeruit ꝯtē
plationi ⁊ facit ſurſū tēdere eſt virtꝰ theologica. ſed
ſpes eſt hmōi. qm̄ ſicut dicit Aplꝰs heb. vj. Spes in-
cedit vſqꝫ ad interiora velaminis. ḡ ſpes eſt virtꝰ the
ologica. Itē ſicut ſpūale edificiū p virtutē theolo
gicā inchoat̄ vtpote p fidē. ⁊ p virtutē theologicam
ꝯſūmat̄ vt p charitatē. ḡ p vtutē theologicā hꝫ erigi.
qꝛ eiuſdē nãe dꝫ eſſe mediū cū extremis. Si ḡ erigit

p̄ ſpem. reſtat q̄ ſpes eſt virt⁹ theologica. Itē ima-
go creatōis reformat̄ p imaginē recreatōis. Si ergo
imago creatōis nc̄c̄rio req̄rit tres potētias nāles. vī
ſilr̄ q̄ imago recreatōis nc̄c̄rio requirat tres v̄tutes.
ꝫ ſi imago habet reformari p virtutes theologicas.
nc̄c̄e eſt virtutes theologicas eſſe tres. ſ nō eſt aliā
dare p̄ter fidē ⁊ charitatē niſi ipſam ſpem. ꝫ ſpes ē v̄-
tus theologica. ¶ Sed ꝯ. nulla virt⁹ circa cui⁹ actū
ꝯtingit repiri exceſſū eſt virt⁹ theologica immo po-
tius cardinalis. qḋ pꝫ. q: impoſſibile eſt nimis crede-
re. impoſſibile eſt nimis amare. ſ circa actū ſpei con-
tingit repiri exceſſū. ſicut pꝫ in eo qui p̄ſumit ⁊ plus
ſp̄at q̄ merita ſua exigāt. ꝫ videt̄ q̄ ſpes ſit virt⁹ car-
21 dinalis nō theologica. ¶ Itē virt⁹ que eſt mediū du-
arū maliciarū eſt virt⁹ cardinal̄ n̄ theologica. ſ ſpes
eſt media inter duas malicias. videlicet inter deſpe-
ratōem ⁊ p̄ſūptōem. ꝫ ſpem nō eſt reducere ad v̄tu-
tē theologicā. ſ magis ad cardinalē. ¶ Itē ꝯſueuit
m̄ltiplex ſpes diſtīgui. videlicꝫ. ſpes venie. ſpes gr̄e.
⁊ ſpes glorie. ſ venia ⁊ gratia ſūt bona ordinata ad
finē. virt⁹ aūt cardinalis ꝯſiſtit circa ea q̄ ſūt ad finē.
ſi ꝫ ſpes ꝯſiſtit circa talia. ſpes eſt virt⁹ cardialis nō
theologica. ¶ Itē ſuſtinē ⁊ expectare ſūt act⁹ longa-
nimitatis ⁊ patiētie. ſ habit⁹ diſtinguūtur p actus. ꝫ
cū expectare ſit ꝓpri⁹ act⁹ ipſius ſpei. lōganimitas et
ſpes ſūt habitus idē. ⁊ i eodē genere virtut̄ habent
reponi. ſ lōganimitas reponit̄ ſb genere virtut̄ car-
dinalis. ⁊ aſſignat̄ eſſe ps fortitudis. ꝫ videt̄ q̄ ipſa
ſpes ſit virt⁹ cardinalis. Itē ad fortitudinē cardi-
nalē ſpectat recte ordinare ⁊ fortificare ꝯ affligen-
tia ⁊ contra deterrētia. ſed ſpes eſt hmōi. q: facit ho-
minē in tribulatiōe gaudere ⁊ ſtabilē eſſe. ꝫ videt̄ q̄
ſpes ſit ps fortitudinis cardinalis. ꝫ nō eſt in genere
22 virtutis theologice. R̄ndeo dōꝫ q̄ abſq̄ dubio ſpes eſt
in genere virtutis theologice. Rō huius ſumit̄ ex p̄-
te obiecti. ⁊ ex p̄te ſbiecti Ex p̄te quidē obiecti. qm̄ ſic
fides in credendo aſſentit ipi deo vt dictāti vera. ſic
ſpes ei innitit̄ vt ꝓmittēti magna. Unde ſicut obie-
ctū ipſius fidei qḋ habet rōeꝫ motiui eſt quid increa-
tū qḋ deus eſt. rōne cuius etiā fides ponit̄ eſſe in ge-
nere virtutis theologice. ſic etiā dōꝫ eſt ⁊ intelligēdū
de ipa ſpe. Sumi etiā p̄t ratio ex p̄te ſbiecti. quia cū
anima ſm ſuperiorē faciem reformari habeat p vir-
tutes theologicas. ⁊ ſpes ſit vna de virtutib⁹ faciens
ad reformatōem imaginis ⁊ p̄fectōem anime ſm p̄-
tem ſuperiorem. neceſſe eſt eſſe ſpem virtutē theolo-
gicā. Unde queadmodū in patria tres erūt dotes ſm
tres anime vires. quarū vna reformabit et conſum-
mabit rōnalē. videlicet ipa viſio. alia concupiſcibilē
videlicet dilectio. tercia iraſcibileꝫ videlicet ipa p̄fe-
cta intētio. ſic ⁊ in via neceſſe eſt ponere circa virtu-
tes theologicas quibus dotes habēt correſpōdere. ⁊
ſic tam ex p̄te ſbiecti q̄ ex p̄te obiecti colligit̄ q̄ ſpes
23 ſb genere virtutis theologice debet reponi. Theolo-
gice eīm virtutes deū habent p obiecto. ⁊ ſuperiorē
p̄tem anime p ſbiecto. Concedēde ſūt ꝫ rōes q̄ ſunt
24 ad iſtam p̄tē. Ad illud vero quod obijcit̄ q̄ circa
actum ſpei nūq̄ contingit repiri exceſſū. dōm q̄ cir-
ca actum ſpei nunq̄ ꝯtingit repiri exceſſū ꝓpter in-
finitatē ⁊ intenſiōem ipſius actus. nemo enim p̄t ni-
mis ꝯfidere in dño. ſed ſi habet exceſſū hoc eſt ꝓpter
defectum alicuius ꝯditōis que requirit̄ in actu ſpe-
randi. vtpote ſi neglectis meritis oino p̄ſumit d̄ mi-
ſericordia dei. ſed hoc nō facit ipſam ſpem eſſe in ge-
nere virtutis cardinalis. Quia q̄ dicit̄ virt⁹ theolo-
gica differre a cardinali in hoc q̄ nō eſt in theologi-
ca repiri exceſſū ſicut in cardinali. intelligit̄ d̄ illo ex-
ceſſu qui quidē conſiſtit in act⁹ intēſione. nō de eo q̄
eſt in debite ꝯditōis obmiſſione. Nā hmōi exceſſus
ſcḋo dict⁹ repugnātiā habet cū omi virtute. Prim⁹
vero nō habet repugnātiā cū virtute theologica q̄
habet obiectū infinitū. ita q̄ nec p̄t nimis amari nec
nimis deſiderari. ſ repugnātiā habet cū virtute car-
dinali cui⁹ obiectū eſt bonū creatū ⁊ finitū ⁊ limita-
tū. ac p hoc exigit̄ q̄ in actu ſit mod⁹ determinatus
vltra quē ſi ꝓcedat egredit̄ limitē ſibi ſm determia-
tōem virtutis ſtatutū. Ad illud qḋ obijcit̄ q̄ ſpes 25
eſt media duarū maliciarū. dōꝫ q̄ aliqua virt⁹ p̄t dici
mediū duarū maliciarū dupliciter. aut ſicut vtriuſq̄
diminatiua ⁊ deſtructiua. aut ſicut ex vtriſq̄ ꝯſtitu-
tiua q̄tū ad ea q̄ ſūt in eis bona. Si ſit media ſic ꝯ-
ſtitutia. queadmodū largitas habꝫ aliq̄d d̄ auaricia
in hoc q̄ tenet tenenda. et aliquid de liberalitate in
hoc q̄ dat dāda ſic eſt in genere virtut̄ cardialis. Si
aūt ſit media ſolū ſicut diminatiua. ſic nō oportꝫ eā
eſſe virtutē cardialē. ⁊ h̄ mō media eſt ſpes int̄ deſpe-
ratōem ⁊ p̄ſūptōem. Liberat eīm ab illo duplici ma-
lo. ſicut fides de trinitate ⁊ vnitate liberat ab errore
arrij. ⁊ ab errore ſabellij. ⁊ ideo nō cogit iſta ratio q̄
ſpes non ſit virt⁹ theologica. Ad illud qḋ obijcit̄ 26
q̄ ſpe non tm̄ ſp̄atur gloria ſꝫ etiā gratia ⁊ venia. dō
q̄ non determinat̄ genus vel ſpecies illius virtutis
penes obiectū quodcūq̄. ſed penes illud obiectū qḋ
habet rōem motiui. Quis aūt ſpes verſet̄ circa bōa
creata q̄ expectat. rō tamē mouēs non eſt aliqḋ crea-
tū ſed aliqua immēſitas ipi⁹ ſūmi boni increati cui
innitit̄ Et iō q̄uis p ſpeꝫ expectet q̄s gr̄am plenā et
veniā p̄fectā. q: ad ipam compat̄ ſpes tāq̄ circa ma-
teriā. ꝓpē illa n̄ opꝫ eā reponi i genē virtutis cardi-
nalis ſicut in p̄cedētib⁹ habitū eſt de fide. Si tu obij-
cias q̄ obediētia p̄t eſſe virt⁹ cardialis ⁊ etiā latria.
q: nō tm̄mō ꝯſiderāt obiectū increatū ſ etiā aliquid
creatū ꝯcernūt. videlicet. obediētia p̄ceptuꝫ. ⁊ latria
cultū debitū. ac p hoc q̄ ita debeat eſſe in ſpe. dōꝫ q̄
nō eſt ſimile. q: tā latria q̄ obedientia ꝯcernit aliqḋ
creatū tali mō q̄ rōne illi⁹ reſpiciūt actū exteriorem.
Nō ſic āt eſt de ſpe. ſpes eīm ſolūmō ꝯſiſtit in affectu
interiori q̄ p̄cipuā modificādi rōeꝫ ſumit ex p̄te ſupi-
ori. vicꝫ ex p̄te obiecti icreati. Ad illḋ qḋ obī q̄ lon- 27
ganimitatis ē expectare ſꝫ q̄ ſpei. dōꝫ q̄ alia ē expe-
ctatō lōganimitat̄ q̄ ē ps fortitudis q̄ ſit expectatō
ſpei. Nā expectatō ſpei ꝯſiſtit i q̄dā ꝓtēſiōe ad bona
eīna. q̄ q̄dē ꝯſurgit ex ꝯfidētia q̄ aia initit̄ ipi deo ex
tota v̄tute ſua. Sꝫ expectatō lōganimitat̄ ē q̄ aia ꝯ-
ſtātia mētis ⁊ robore ani expectat d̄ oib⁹ affligētib⁹ ⁊
deterrētib⁹ triūphare. ⁊ ſic act⁹ lōganimitatis ſꝫ q̄ ē
fortitudis differt ab actu ſpei ⁊ q̄tū ad obiectū circa
qḋ. ⁊ q̄tū ad motiuū. ⁊ iō n̄ ſeq̄t̄ q̄ ſi lōganimitas ē i
genē v̄tutis cardinal̄. q̄ ꝓpē h̄ vt⁹ ſpei debeat ſb eodē
genē reponi. ¶ Ad illḋ qḋ obī q̄ ſpes fortificat ꝯ affli- 28
gētiā. dō q̄ aliq̄s act⁹ p̄t eē alicui⁹ v̄tutis triplr̄. vl̄ ſic
elicientis. vl̄ ſicut impātis. vel ſicut admiculātis. for-
tit̄ autem perferre terribilia eſt ipſius virtutis forti-
tudis ſicut elicientis. ſed fidei eſt ſicut impantis ⁊ di-
ct dicantis. iuxta illud quod dicitur heb. xi. de viris
ſctis q̄ per fidem vicerunt regna. ⁊ fortes. facti ſunt
in bello Sed ipſius ſpei ⁊ charitatis eſt ſicut admi-
niculātis. Amor enim dei et certa expectatio fu-

ture beatitudinis. m̄ltū adiuuāt ꝟtutē fortitudis vt
poſſit oīa mala ꝑferre. iuxta illō beati grego. Spes
pmiꝭ minuit vim flagelli.

¶ Queſtio.iiij. d

Utrū virtꝰ ſpei aliquādo ſit informis. an ſꝑ ſit for-
mata. Et ꝙ ſit ſꝑ formata. videt̄ primo ꝑ diffinitōeꝫ
ſpei. Spes eſt certa expectatō future beatitudis pro
ueniēs ex gr̄a ⁊ meritis. ſꝫ impoſſibile eſt diffinitū ſe-
parari a diffinitōibꝰ. ergo impoſſibile eſt ſpem ſepari a
meritis ⁊ gr̄a. ſꝫ quādo cū hijs eſt ſꝑ eſt formata. er-
go impoſſibile eſt ſpem virtutē eſſe informē. ¶ Itē
hocipm̄ oſtēdit̄ ꝑ illud qd̄ dicit mgr̄ in litera. Sine
meritis aliquid ſpare. nō ſpes ſed ꝓſūptio dici pt̄. ſed
ꝓſūptio eſt viciū oppoſitū ſpei. ergo meritis abſētibus
immediate ſbītrat viciū ipi ſpei oppoſitū. ſed vici-
um oppoſitū virtuti non tm̄ excludit eaꝫ ꝗtū ad eiꝰ
formā. ſed etiā ꝗtū ad hitū ſbſtratū. ergo videt̄ ꝙ abſē-
tibꝰ meritis nihil remaneat de virtute ſpei. ergo nō pt̄ fi-
eri informis. ¶ Itē fides ꝯſiſtit ptim in affectu ptiꝫ
in intellectu. charitas aūt ꝯſiſtit ſimplr̄ in affectu. ſꝫ
facta deordinatiōe in affectu ꝑ pctm̄ ſimplr̄ tollitur
charitas. ꝗuis nō ſimplr̄ tollat̄ fides. cū aliqd habe
at ex pte intellectꝰ. Un̄ charitas nō pt̄ eſſe informis
queadmodū fides pt̄ eſſe informis. ergo ſi ſpes ſe totali
ter tenet ex pte affectꝰ ſicut ⁊ charitas. vr̄ ⁊c̄. ¶ Itē
virtꝰ fidei tūc eſt formata qn̄ nō tm̄ credit deo ſꝫ etiā
in deū. Qn̄ em̄ credulitas iūcta ē cū tēdētia. tunc fi-
des eſt virtus formata. ſꝫ impoſſibile eſt ꝙ aliqs ſpe-
ret quin tēdat in rem ſperatā. nā ipm ſpare tēdē eſt.
ergo videt̄ ꝙ ſpes ſꝑ ſit virtꝰ formata. ¶ Sꝫ ꝯ. Aug. in
libro de vera innocētia. Cū cetere virtutes ſint bois
⁊ malis ꝯēs. dilectio dei ⁊ ꝓximi ꝓprie bonoꝝ ē atqꝫ
pioꝝ. ergo virtus ſpei pt̄ eē cōis bonis ⁊ malis. Sꝫ ma-
li nō habēt virtutē cū gratia ſꝫ ſine. ⁊ tales ſūt virtu-
tes informes. ergo ⁊c̄. ¶ Itē ſicut ſe habet fides forma-
ta ad ſpem formatā. ita ſe hꝫ fides informis ad ſpem
informē. ſed fides formata generat ſpem formatā. ergo
fides informis generat ſpem informē. ¶ Itē ſic ſpes
ꝯſurgit ex fide pmiorū. ſic timor ꝯſurgit ex fide ſup-
pliciorū. ſed timor pt̄ eſſe informis ⁊ formatꝰ. ergo ⁊
ſpes. ¶ Itē multi ſūt peccatores qui ſperāt ſe adhuc
acturos penitētiā. ⁊ aſſecuturos veniā. ⁊ ꝑuenturos
ad gloriā. ꝯſtat ꝙ illud nō eſt malū immo potius or-
dinat ad bonū ⁊ excludit malū videlicet deſpatiōeꝫ.
Sed ſi hoc eēt cū gratia. eſſet actꝰ virtutis formate.
ergo cū ſine gratia poſſit illud remanere vt aliquis per
merita ſperet ſe ꝑuēturū ad gloriaꝫ. vr̄ ꝙ ipa virtus
29 ſpei poſſit eſſe informis. ¶ Rn̄. dō ꝙ abſqꝫ dubio ꝟ-
tus ſpei pt̄ eſſe informis. Poteſt em̄ aliqs ſpare vi-
tā eternā ſine gratia gratū faciēte. ſicut manifeſte ap
paret. Et iterū. iſte actꝰ ſperādi ab aliquo habitu ꝓ-
cedit qui quidē habitus bonꝰ eſt. ⁊ tenet etiā quodā
mō rōnem virtutis. ꝓ eo ꝙ potētiaꝫ quā ꝑficit quo-
dāmō rectificat ⁊ vigorat. Rectificat inqꝫ dū aliquā
ordinatōem ⁊ inclinatōem tribuit ad gl̄iam tāqꝫ ad
finē vltimū vbi ſtādū ⁊ in quo ē quieſcēdū. Uigorat
etiā in hoc ꝙ eleuat potētiā ad eterna bona expectā-
da. ⁊ quādā ſtabilitatē ei tribuit ne ꝑ deſperatōnem
ſuccūbat. Et iō ſicut fides abſqꝫ charitate virtus in-
formis eſt. qꝛ tribuit aie quādā rectitudinē ⁊ vigorē.
q̄ compleri hꝫ ⁊ ꝑfici ꝑ gratie infuſionē. ſic intelligē-
dū eſt ⁊ circa ipam ſpem. Un̄ ⁊ cetera q̄ dicta ſūt de
fide informi poſſūt ſpei informi applicari. Cōcedēde
ſūt ergo rōnes oñdētes ſpei virtutē poſſe fieri informē.

Ad illō vero qd̄ obijcit̄ in ꝯtrariū ꝙ ſpes ꝓcedit 30
ex meritis. dō ꝙ quadruplr̄ pt̄ aliqs exire in actū ſpe
rādi. Aut em̄ ſpat habēdo merita in ꝓpoſito ⁊ in ra-
dice ⁊ in effectu. ſicut hō iuſtus qui deo diu ſeruiuit.
Aut ſperat habēdo merita in ꝓpoſito ⁊ in radice ſed
nō in effectu. ſicut ille qui ante bonū vſū virtutū. pꝰ-
ꝙ̄ ſuſcepit gr̄am. expectat eternā btitudinē. Aut ſpe
rat habēdo merita in ꝓpoſito tm̄ nō in radice nec in
effectu. ſicut ille qui peccator eſt. q̄ ꝓponit multa bo-
na facere ⁊ ꝑ illa ſaluari. Aut ſpat nō habēdo meri-
ta nec in effectu nec in radice nec in ꝓpoſito. ſicut ille
qui faciēdo mala ⁊ in malis ꝓponēs ꝑſeuerare ꝑ ſo-
lam dei miſericordiā credit ſe aſſecuturū gloriaꝫ ne-
glecta diuina iuſticia. Primꝰ actus eſt ſpei formate
⁊ iam exercitate. Scd̄s actꝰ eſt ſpei formate ⁊ poſt in-
fuſe. Tercius actꝰ eſt ſpei informis. Et quartꝰ eſt ipi
us ꝓſūptōis. Cū ergo dicit̄ ꝙ ſpes ꝓcedit ex gr̄a ⁊ meri
tis. dō ꝙ aut diffinit̄ ibi ſpes ꝓut eſt virtꝰ formata.
⁊ ſic nulla eſt obiectio de ſpe informi. Aut ſi diffinit̄
ibi ſpes generaliter ſm̄ ꝙ eſt virtus dicit̄ ꝓcedere ex
gr̄a ⁊ meritis. que quidē vel habētur vel in re. vl̄ ha-
bētur in ꝓpoſito. ⁊ ſic nō eſt inſtātia de ſpe informi.
¶ Ad illud qd̄ ſcd̄o obijcit̄ iā pꝫ reſpōſio ꝑ illud qd̄ 31
nūc dictū eſt hic. Qꝛ em̄ dicit mgr̄ ꝙ ſpare ſine meri-
tis eſt ꝓſumere. hoc intelligit qn̄ aliqs ſpat ſine meri
tis nō ſolū in re ſꝫ etiā in ꝓpoſito. ⁊ hoc mō ſpare nō
ꝑtinet ad ſpeꝫ iformē ſꝫ ad ꝓſūptōeꝫ. Ad illō qd̄ obī 32
ꝙ fides iō pt̄ fieri iformis qꝛ hꝫ aliqd ex pte itellectꝰ
⁊ aliqd ex pte affectꝰ. dō ꝙ iſta ñ ē tota rō. ſꝫ hec eſt rō
quia habitꝰ fidei hꝫ aliquā rectitudinē ⁊ vigorē in hoc
ꝙ facit credere oīa credibilia. ⁊ excludit errorē ⁊ infi
delitatē. qui quidē vigor pt̄ eſſe abſqꝫ gr̄a gratū faciē
te. ⁊ hūc eſt reꝑire in ſpe q̄ facit vitare ꝓſūptiōem et
deſpatiōeꝫ. ⁊ expectare oīa expectāda. Et qꝛ iſta rō ñ
reꝑitur cōis vtrobiqꝫ. ideo pt̄ ſpes eē informis ſicut
⁊ ipa fides. Secus aūt eſt de charitate ſicut infra vi-
debit̄ ſuo loco. ideo rō non ꝯcludebat. qꝛ nō cām ac
cipiebat ꝓ cauſa. ¶ Ad illō qd̄ obijcit̄ ꝙ ſpes ſꝑ ha- 33
bet ſecū adiūctā tendētiā. Rꝫ. dō ꝙ tendētia duplex
eſt. Quedā. n. eſt tendētia plena. ⁊ iſta eſt a gr̄a opan
te ⁊ coopante. ⁊ hec facit virtutē eſſe formatā. Que-
dam aūt eſt tendētia exilis ⁊ ſemiplena. ſic dicitur d̄
pigro. qui vult ⁊ non vult. Et iſta quidem tēdentia
poteſt dare aliquā rectitudinē ⁊ vigorem ipi volun
tati. ⁊ ſortit̄ nomen virtutis generaliter accepte. nō
ꝟtutis gratuite. ⁊ ideo tenet rōem virtutis informis
non rōnē virtutis formate. Cum aūt dicit̄ ꝙ tēden-
tia in deum facit credulitatē eſſe formatā. hoc intel-
ligit̄ de tendētia que eſt a volūtate plenaria. hec āt
nō poteſt eſſe nec in ſpe nec in fide ſine gr̄a ⁊c̄.

¶ Queſtio.v. e

Utrum ſpes in actu ſuo ſit certitudinalis an dubia.
Et ꝙ ſit certitudinalis videt̄ primo ꝑ illud qd̄ dicit̄
Ro. viij. Certus ſū ꝙ neqꝫ mors neqꝫ vita neqꝫ cre
atura aliqua poterit nos ſepare a charitate dei. Sꝫ
apl̄s non erat de hoc certus certitudine apphēſio-
nis. ergo erat certitudie expectatōis certꝰ ſiue ꝯfidentie
ipius ſpei. ergo ſpes in actu ſuo reddit hoiem certū
¶ Item hocipm oſtēdit̄ per diffinitiōem ſpei quaꝫ
magiſter ponit in litera. Spes eſt expectatō future
beatitudinis. Si ergo expectatō eſt circa actum ip-
ſius ſpei. ſpes in ſuo actu eſt certitudinalis. Itē
quod remouet heſitationem ſiue vacillationē tri-
buit certitudinē. Sed heſitatio que facit hoiem va-

cillare remouet̃ ꝑ confidẽtiã ſpei.ꝗ̃ ſpes dat certitu-
dinẽ ipi ſperãti.ꝗ̃ in actu ſuo eſt certitudinal̃. ¶ Itẽ
ſicut impoſſibile eſt ſũmã veritatẽ fallere ⁊ decipere
ſibi credẽtẽ.ſic impoſſibile eſt ipſam deſerere quẽcꝫ in
ſe cõfidẽtem.ꝗ̃ ſicut credẽs in deũ certus eſt de veri-
tate credita.ſic ſperãs in ipm̃ certus eſt de ſalute ex-
pectata.ꝗ̃ videt̃ ꝙ circa actũ ipſius ſpei certitudo cõ
ſiſtat. ¶ Itẽ ſi virt⁹ eſt certioꝛ om̃i arte.anchoꝛa om
niũ virtutũ debet eſſe certiſſima.cũ ꝗ̃ ſpes ipa ad ip-
ſas virtutes ſe habeat.vt quedã anchoꝛa. videtur ꝗ̃
ꝙ ipa ſpes in actu ſuo ſit valde certa. ¶ Sed cõtra.
ſpes ſm̃ ſuũ actũ ꝓcedit ex habitu vel ꝯſideratione
gratie ⁊ meritoꝝ.ſed null⁹ cert⁹ eſt vtrũ habeat gr̃az
an nõ. ꝗ̃ videt̃ ꝙ ſpes in ſuo actu nullã habeat certi
tudinẽ. ¶ Itẽ nihil pendẽs a vertibilitate volũtat̃
habet certitudinẽ.ſed ſpes eſt in libe.ar. ⁊ act⁹ eius ⁊
meritũ pẽdet a v̾tibilitate volũtat̃ .ſilr ⁊ p̄miũ qḋ
expectat.ꝗ̃ videt̃ ꝙ nullã habeat certitudinẽ. Itẽ
nullus eſt certus de aſſecutõe illius rei ad quã nũcꝫ
ꝑueniet.ſed multi ſũt qui habẽt.fidẽ.ſpem.⁊ charita
tẽ.qui finaliter repꝛobi efficiũtur.ꝗ̃ in talibus virtus
ſpei nõ habet certitudinẽ.ſed qua rõne in talib⁹ non
habet.nec in alijs.cũ in oĩbus ſit cõformit̃ ⁊ vniforꝛ-
miter.ꝗ̃ in nullo certitudinẽ habet. ¶ Itẽ quia fides
certa eſt.impoſſibile eſt ꝙ aliquis in actu vel motu fi
dei fallat̃ vel decipiat̃.ꝗ̃ ſi ſpes habet certitudinẽ in
actu ſuo.impoſſibile eſt ꝙ aliquis fallat̃ ⁊ fruſtretur
ab eo qḋ ſperat.ſed hoc eſt manifeſte falſũ.ꝗ̃ ſpes nõ
habet certitudinẽ circa ſuũ actũ.Si tu dicas ꝙ nul-
lus ſperãs fallit̃ ꝓ eo ꝙ ſpes nõ facit ſimpliciter ex-
pectare ſed ſꝫ ꝯditione. videlicꝫ ſi ꝑſeuerauerit vſcꝫ
in finem. Cõtra.ſpes ꝑtinet ad actũ potẽtie iraſcibil̃
cuius nõ eſt ꝯditionẽ apponere ⁊ rõnẽ.Et iteꝝ.eſto
ꝙ ꝯditio illa apponat̃.cũ illa ꝯditio ſit valde dubia.
totũ redoit dubiũ. ꝗ̃ ſiue abſolute ſiue ſꝫ ꝯditiõe ſpe
rꝫ quis.vr̃ ꝙ circa actũ ſpei nll'a ſit certitudo. ¶ Itẽ
certitudo opponit̃ dubitatõni.ꝗ̃ cũ dubitatio ꝑtine-
at ad ipſam cognitiuã.⁊ oppoſita nata ſint fieri circa
idẽꝫ.certitudo ſolũ ſpectat ad potẽtiã cognitiuã.ſed
ſpes nõ eſt in cognitiua ſed in affectiua.ꝗ̃ vr̃ ꝙ in ac
34 tu ſuo nõ habeat certitudinẽ aliquã. ¶ Rn̄.ad p̄di-
ctoꝝ intelligẽtiã ẽ notãdũ ꝙ abſcꝫ dubio ſm̃ ꝙ auc
tes ⁊ rõnes oſtẽdũt.virtus ſpei in ſuo actu habꝫ cer-
titudinẽ.cuiuſmodi autẽ ſit illa certitudo difficile eſt
diffinire. Quidã nãcꝫ dicere voluerũt ꝙ certitudo
ſpei nõ eſt ſibi ſpi ꝓpria. necꝫ diuerſa a certitudine fi
dei. immo ſpes oẽm certitudinẽ ſuã trahit a fide.ſic
ſciẽtia in ꝑticulari trahit certitudinẽ a ſciẽtia in vli.
Ideo enĩ quis nouit ꝙ hec mula eſt ſterilis.quia no
uit de omni mula in vli. ⁊ ſic dicũt ſe habere ſpeꝫ ad
fidem.ſicut ſe habet ſciẽtia in ꝑticulari ad ſciẽtiaꝫ in
vli. Sicut enĩ dicit Aug. ⁊ magiſter recitat in litera
ꝑ fidem credit hõ oẽs finaliter bonos eſſe ſaluãdos.
⁊ de hoc habet quãdam certitudinẽ. Per fidẽ aũt cõ
fidit ſe eſſe ſaluãdum. Unde qḋ credens generaliter
credebat.ſperans ſibi ꝑ ſpem appꝛopꝛiat. ⁊ qm̃ non
eſt certitudo circa ſingularia niſi inquãtũ referũtur
ad vlẽ.ideo ſpes nõ appꝛopꝛiat certitudinẽ fidei ſibi
abſolute ſed ſꝫ ꝯditione. Unde recte ſperãs nõ ſpe-
rat ſe oĩno eſſe ſaluãdum.ſed ſꝫ hac ꝯditione videli
cet ſi ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finẽ. Dicunt ꝗ̃ ꝙ certitudo
fidei nõ differt a certitudine ſpei.niſi qꝛ illa eſt in vli.
iſta in ꝑticulari. Illa aũt abſoluta.⁊ illa ꝯditionata.
Unde certitudo fidei dicit̃ eſſe certitudo fidelitatis.
certitudo aũt ſpei eſt certitudo ꝯfidẽtie. Cõfidẽn- 35
tia aũt nõ eſt aliud vt dicũt ꝙ quedã fidelitas ad ſe
ꝯuerſa. Ille enĩ ꝯfidit de aliquo ꝗ credit aliquid ob
tinere. Sed iſte modus dicẽdi licet videat̃ eſſe ꝓba-
bilis.nõ tñ ſufficit. ꝓ eo ꝙ ſicut dicit̃ i glo. Ro.v.ſup
illud. ꝓbatio opat̃ ſpem id eſt certitudinẽ ſpei.ſpes
vt ibi innuit glo.habet ꝓpꝛiã certitudinẽ. ⁊ aliter cer
tificat̃ hõ ꝺ ſalute obtinẽda ꝑ ipſam fidẽ.aliter certi-
ficat̃ ꝑ ipſam ſpem.alioqn ſi ſolũ differret ſicut ſcien-
tia in ꝑticulari a ſciẽtia in vli.certitudo ſpei a certitu
dine fidei.iã ſpes nõ eſſet habitus diſtinct⁹ cõtra ip-
ſã fidem.immo eidẽ deberet ſꝫalternari tãcꝫ ꝑticula
re ſꝫ vli.vel ſpãle ſꝫ generali. Et propterea eſt alius
modus dicẽdi ꝙ ipa ſpes certitudinẽ habet non ſo-
lũ eã quã accipit a fide.ſed etiã ꝓpꝛiã que diſtiguitur
a certitudine fidei. ⁊ illa diſtinctio cognoſci pt̃ ꝑ du-
plicem dr̃iam.vid3licet rõne obiecti circa qḋ habet̃
illa certitudo verſari. ⁊ rõne oppoſiti cui habet ꝯtra
riari. Rõne obiecti. quia fides ⁊ eius certitudo fert̃
ſupra ipſam cõplexionẽ rõne totalis cõpoſitõis. Eſt
enĩ circa veꝝ ⁊ falſũ. ⁊ verũ eſt circa cõpoſitiõem vt
dicit phs. Unde etiã in p̄cedẽtibus oſtenſum fuit ꝙ
enũciabile cõplexũ eſt articulus. Spes aũt ⁊ ei⁹ certi
tudo non eſt circa cõplexionẽ rõne totius.ſed rõe rei
attribute. Unde cũ dicit̃ ſpero me habituꝝ vitã eter
nã.non ſperat̃ ibi hoc dictũ totale.ſed ſperatur vita
eterna. ⁊ ita certitudo ſpei reſpicit ipſam attributõeꝫ
vel rem attributã.ſed certitudo fidei ipſam cõplexio
nẽ. Rõne etiam oppoſiti cui habet cõtrariari cadit
ibi diſtinctio. Nã certitudo fidei repugnat erroꝛi et
dubitationi.certitudo aũt ſpei repugnat diffidentie
⁊ heſitationi. Lꝫ ãt iſte due certitudies ſint diuerſe.
tamen cõmunicant in hoc ꝙ vtraqꝫ eſt firmitas que
dam. Fides enĩ firmat intellectũ ne diſcredat. ſpes
aũt firmat affectum ne diffidat. Et ex hoc colligitur
tercia diuerſitas qua differt certitudo ſpei a certitu
dine fidei.quia nõ ſolũ differt rõne obiecti ⁊ rõe op-
poſiti ſed etiaꝫ rõne ſꝫiecti.qm̃ vna eſt circa intelle-
ctum.altera vero circa affectum. Sed attẽdẽduꝫ eſt 36
ꝙ certitudo circa intellectum habet eſſe duobis mo
dis. Quedam enĩ eſt que facit intellectum potẽtem
ad vincẽdum erroꝛẽ ⁊ ad excludẽdum dubitatõem.
⁊ tal' certitudo ẽ certitudo vie. Quedã ãt ẽ certitudo
ꝗ reddit intellectũ ipoſſibilẽ ad erroꝛẽ. ⁊ hec ẽ certi-
tudo patrie. Per hũc etiã modũ itelligẽdũ ẽ ⁊ in cer
titudie affectõis. Nã ꝗdam ſic firmat affectũ vt poſ-
ſit diffidẽtiam ſupare. Quedã ſic firmat vt nõ poſſit
vllaten⁹ amoueri vl' heſitari. Pꝛia ẽ ſpei i via. ſcda ẽ
tẽtõis i pña. Sic ꝗ̃ pꝫ ꝙ v̾t⁹ ſpei hꝫ certitudinẽ i actu
ſuo.pꝫ etiã ꝗ ⁊ q̃lis ẽ illa certitudo.qm̃ ẽ differens a
certitudie fidei. ⁊ mioꝛ ẽ ꝗ̃ certitudo glie.ñ enĩ ẽ cer-
titudo ꝑpetue ꝯſũmatõis ſ; cuiuſdã viril' adheſiõis.
Cõcedẽde ſt̃ ꝗ̃ rões oñdẽtes ꝙ ſpes in ſuo actu habꝫ
certitudinẽ. Ad illḋ v̾o qḋ p̄mo obĩ in ꝯriũ ꝙ nllã 37
certitudo habet̃ de meritis ex grã ex ꝗ ꝓcedit ſpes.
dḋ.ꝙ ꝗuis ꝺ meritis ñ habeat̃ certitudo ꝑ ſciaꝫ nec
riã.haberi tamẽ pt̃ certitudo ꝑ ꝓbabilẽ ꝯiecturã. et
ꝑ quãdã ipſius bone volũtatis cõfidẽtiã ꝗ conſurgit
ex conſciẽtia bona. Puritas enĩ cõſciẽtie que intro-
ducit̃ ꝑ expulſionẽ culpe.dat ipi aĩe quãdã ſecurita
tẽ et certitudinẽ de merito iã inchoato, et per conſe
quẽs certitudinem de premio conſequẽdo. Ad il 38
lud quod obijcitur.nihil pendens ex vertibilitate vo
lũtatis hꝫ certitudinem, dõm̃ ꝙ veꝝ eſt ſi ꝯſiſtat in

ipſa volũtate in quãtũ volũtas innitiᷓ ſibi. ſed ſi cõſi
ſtat in ipſa volũtate ſcḋm ꝙ volũtas innitiᷓ deo qui eſt
firmitas noſtra ſcḋm ꝙ dicit Augu. in li. confeſ. hoc
mõ poteſt habere robur ⁊ certitudinem. ⁊ tali modo
habet ſpes ꝯſiſtere in noſtra volũtate. facit eñ nos
ſũme firmitati innitẽdo. in ipſa ⁊ de ipſa confidere. ac
per hoc nobis quandam certitudinẽ tribuit de aſſe-
39 quenda ſalute. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ nullus
eſt certus ḋ aſſecutiõe illiꝰ rei ad quã nũꝗ ꝑueniet.
dicḋm ꝙ eſt certitudo ordinis ⁊ certitudo euẽtꝰ. cum
ḡ diciᷓ ꝙ ſpes habet certitudinẽ in ſuo actu. dicḋm ꝙ
hoc eſt verũ de certitudine ordinis. quia efficaciter et
infallibiliter vera ſpes ordinat ad ſalutẽ. Sed cũ ipſe
obijcit ꝙ nullꝰ eſt certꝰ de eo ꝙḋ ñ aſſequiᷓ. obiectio
currit de certitudine ſcḋm aliã viam. ꝗ quidẽ eſt cer-
40 titudo euẽtus. ⁊ ideo nõ cogit illa rõ. ¶ Ad illud ꝙḋ
obijciᷓ ꝙ ſi ſpes certa eſſet nõ poſſet falli ſicut nec fi
des. dicḋ ꝙ ſicut duplex eſt neceſſitas. ſ. abſoluta et cõ
ditionata. ſic duplex eſt certitudo. Si loquamur de
certitudine ꝯditõnata. ſic eſt in ſpe certitudo neceſſi
tatis ⁊ infallibilitatis. certꝰ eſt eñ vnuſquiſqȝ infalli
biliter ꝙ ſi ꝑſeuerauerit vſqȝ in finẽ in grã ⁊ in bonis
meritis ꝙ ad ſalutem ꝑueniet. Si aũt loquamur de
certitudine abſoluta. ſic eſt in ipſa ſpe certitudo ꝓba
bilitatis. qui eñ bonã habet ꝯſciẽtiã atqȝ ꝓpoſitũ.
ꝓbabiliter pt̄ eſſe certus ꝙ opa ex tali volũtate ꝓce
dentia ſint apḋ deũ meritoria. ⁊ ꝑ hoc cõfidere ſe aſ-
ſecuturũ vitã eternã. Unde ꝙḋ ipſe obijcit de illa ꝯdi
tione ꝙ eſt dubia. ⁊ ꝙ eã nõ apponit ſpes. dicḋm ꝙ et
ſi ſpes nõ apponat eã ꝑ ſe. apponit eã tamẽ ꝑ regu-
lam fidei dirigẽtis. Et licȝ etiã nõ ſit oĩo certa illa cõ-
ditio certitudine manifeſte ſciẽtie. eſt tamẽ certa cer
titudine cuiuſdam ꝯfidẽtie ſicut ꝑdictũ eſt. ¶ Ad il
lud ꝙḋ vltimo obijciᷓ ꝙ certitudo ſpectat ad cogni-
tiuã iam patȝ Rꝫ per ea que ſunt ꝑdicta. nã certitu-
do non ſolũ reſpicit intellectũ verũ etiã affectũ.

Conſequẽter queriᷓ de ſpe ſcḋm cõſideratõem
relatam. Et circa hoc querũtur quinqȝ. Primo
queriᷓ de ipſa ꝑ cõparatõem ad timoris donũ.
Scḋo ꝑ cõparatõem ad meriti vſũ. Tercio queriᷓ de
ipſa ꝑ cõparatõem ad charitatis habitũ. Quarto que-
riᷓ de eadem ꝑ cõparatõem ad ꝓpriũ obiectũ. Quinto
et vltimo queriᷓ de ea ꝑ cõparatõem ad ſuũ ſubiectũ.

¶ Queſtio. j. f

De ſpe ꝑ cõparatõem ad donũ timoris. Utrũ ſcilicȝ ti
mor et ſpes ſint vnus vel idẽ habitus vel diuerſi. Et
ꝙ ſint vnus ⁊ idẽ habitus videᷓ poſſe oſtẽdi ꝑmo ꝑ
ſimile in nãlibus. qm̃ idem ⁊ vnũ põdus eſt ꝑ quod
corpus recedit ab vna ꝑte poſitõis ⁊ accedit ad al-
terã. ſed hoc eſt affectio in ſpiritibꝰ ꝙḋ eſt pondus in
corporibus vt vult Aug. ḡ vnus ⁊ idẽ habitꝰ affectiuꝰ
eſt quo quis recedit a malo ⁊ quo tẽdit in bonũ. ſed
ꝑ timorẽ oĩs recedit a malo. ꝑ ſpem tẽdit in bonũ. ḡ
timor ⁊ ſpes ſũt vnus ⁊ idẽ habitꝰ. Itẽ hocipſum viᷓ
ꝑ ſimile in diſciplinalibus. qꝛ oppoſitoꝝ eadẽ eſt di-
ſciplina. vt recti ⁊ curui. ſani ⁊ egri. ḡ ſi habitꝰ virtutiſ
eſt quedam ars. viᷓ ꝙ vnꝰ ⁊ idẽ habitus poſſit ordina
re habentem ⁊ dirigere ad oppoſita. ḡ ſi ſpes dirigit
aĩam in cõparatõe ad bonũ. ⁊ timor in relatiõe ad ma-
lũ. viᷓ ꝙ ſpes ⁊ timor ſint vnꝰ habitꝰ directiuꝰ. Itẽ
hocipſum videᷓ ꝑ ſimile in moralibꝰ. qm̃ duaꝝ extre-
mitatũ eſt vna medietas. ſed inter deſpatõem ⁊ ꝓſũ-
ptõem eſt medietas ꝗ eſt ſpes. ⁊ inter hec eadẽ ẽ me-
dietas ꝗ eſt timor. ḡ ſpes ⁊ timor ſũt vnus habitus.

¶ Itẽ hocipſum videᷓ ꝑ ſimile in theologicis virtuti
bus. qm̃ fides ꝗ eſt virtus theologica. vna ⁊ eadẽ ẽ.
ſiue ꝑ ipſam credãtur bona. ſiue ꝑ ipſam credanᷓ ma
la. ḡ ſi ſpes ⁊ timor generãtur ab ipſa fide. ⁊ genitum
debȝ aſſimilari generãti. viᷓ ḡ ꝙ ſicut fides ẽ vnꝰ ha-
bitus theologice virtutis. ſic ⁊ ſpes ⁊ timor ſint vnꝰ
habitꝰ directiuus affectiõis. ¶ Item hocipſum videᷓ
ꝑ ſimile in peccatis actualibus. Sicut eñ ꝑ virtutes
declinat hõ a malo ⁊ tẽdit in bonũ. ſic ꝑ pctm̃ actua-
le diuertitur a bono incõmutabili ⁊ conuertiᷓ ad cõ
mutabile. Sed in peccato vnus ⁊ idem actus ẽ vna
⁊ eadẽ culpa qꝛ ꝗs ꝯuertiᷓ a deo. ⁊ ꝯuertiᷓ ad cõmu
tabile bonum. ḡ ſimiliter erit ex pte vĩtutũ. ſi ḡ ꝑ ſpẽ
tendit quis in bonũ. ⁊ per timorẽ declinat a malo.
videtur ꝙ ſpes ⁊ timor ſint vnus habitus. ¶ Sȝ cõ 41
tra. ſcḋm ſactos ⁊ phõs q̃tuor conſueuerũt affectiões
animi ãnumerari. videlicet. gaudiũ ⁊ dolor. ſpes ⁊ ti
mor. Si ḡ vere q̃tuor ſũt. neceſſe eẽ ſpẽ ⁊ timorẽ ab
inuicem differre ſcḋm ꝙ ſunt affectões. ſed habitꝰ ſpei
dirigit illam affectionẽ ꝗ diciᷓ ſpes. ⁊ habitus timo-
ris aliam. ḡ videtur ꝙ ſint habitus diuerſi. ¶ Item
ſicut ſe habẽt affectiões de preſenti malo et bono ad
inuicem. ſic ſe habẽt affectões de futuro bono ⁊ ma
lo. ſed affectões de preſẽti bono ⁊ de preſẽti malo nõ
ſolum diſtinguũtur ſed etiã formaliter opponũtur.
vt gaudiũ ⁊ dolor. ḡ cum ſpes ſit de futuro bono. ti-
mor de futuro malo. videtur ꝙ ſpes ⁊ timor nõ ſolũ
diſtinguãtur ſed etiã opponãtur adinuicẽ. ¶ Item
plus differt habitus virtutis ab habitibus donorũ
ꝙ habitus virtutis adinuicem. Sed habitꝰ timoris
cõputaᷓ inter dona. habitus ſpei inter virtutes ſcḋm
ꝙ dic Greg. in moralibus. ḡ ſi ſpes differt ab alijs vĩ
tutibus. videᷓ multo fortiꝰ ꝙ differt a timore. ¶ Itẽ
quãdocunqȝ duo habitus ſic ſe habẽt ꝙ vnꝰ euacua
tur. alter non. illi formaliter diſtinguũtur. ſed timor
domini ſanctus ꝑmanet in ſeculũ ſeculi. ſpes aũt eua
cuatur ſcḋm ꝙ dicit magiſter in litera et infra habeᷓ.
ergo ſpes ⁊ timor eſſẽtialiter differũt. ¶ Item quo-
rum effectus ſũt adinuicẽ diſpares ⁊ ipſa ſũt diſpata.
ſed eſſe ſecurũ ⁊ eſſe pauidum opponũtur. ſpes red-
dit ſecurum. ⁊ timor reddit pauidũ. ḡ ſpes ⁊ timor
formaliter diſtinguũtur. ¶ Rꝫ dicḋm ꝙ timor ⁊ ſpes
ſiue nominẽt habitus ſiue nominent affectiões ani- 42
me. diuerſitatem habẽt adinuicẽ. diuerſitas eñ ha-
bituum attẽditur penes diuerſitatẽ actuum princi-
paliũ. qm̃ ḡ ſpes conſiſtit in quadã confidentia ⁊ ere
ctione. timor vero in quadã fuga ⁊ reſilitione. hinc
eſt ꝙ timor ⁊ ſpes habent adinuicem diuerſitatẽ ra
tione ſuorum actuũ. Diuerſitas aũt ipſorum actuũ
venit ex parte obiecti inꝗtum habet rõnẽ motiui.
Cum eñ anima apphẽdit aliquid nondũ preſens
ſed futurum in rõne conuenientis. afficiᷓ affectione
ſpei ſi aſſit poteſtas aſſequẽdi. cum aũt apphendit
in ratione diſcõuenientis. afficitur affectõe timoris ſi
poſſit ab illo ſuperari. Et ſic patet ꝙ ſpes differt a ti
more ratione differẽtie reperte in actu ꝓprio ⁊ etiam
in obiecto. Et concedẽde ſunt rõnes que hoc oſten-
dũt. Ad illud vero ꝙḋ primo obijciᷓ per ſimile in
naturalibus ꝙ idem eſt põdus quod facit recedere 43
ab vno oppoſitoꝝ ⁊ accedere ad alteꝝ. dicḋm ꝙ nõ ẽ
oĩo ſimile in volũtario amore ⁊ naturali pondere.
qm̃ motus naturalis maxime localis neceſſario du-
os habet terminos. videlicȝ terminũ ad quem. ⁊ ter
minum a quo. nec poteſt aliquod corpus recedere a

termino a quo niſi tendendo ad terminū ad quē. vñ
ad vnū ⁊ eundē actū requirunt̄ illa duo extrema. ita
ꝙ vnū eſt in rōne ꝓncipij. ⁊ alterū in rōne termini. Et
ꝓpterea in nālibus vnū eſt pōdus ꝑ qd̓ mobile rece-
dit ab vno ſitu ⁊ appropinquat ad aliū. in volūtarijs
aūt ſec⁹ eſt. Qñ eñ ſunt duo oppoſita. anima poteſt
affici circa vnū nihil ɔſiderās de altero. pōt eñ affi-
ci circa bonū nihil ɔſiderās de malo. ⁊ econtra circa
malū nihil ɔſiderans de bono. ⁊ ideo diuerſis affecti
bus ⁊ motib⁹ habet moueri circa oppoſita. ⁊ ꝓpterea
nō ſequit̄ ꝙ vnic⁹ ſit affectus ſiue habit⁹ affectiuus q̄
dirigit reſpectu oppoſitoꝝ. ſicut in nālibus vnum eſt
44 pond⁹. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̄ ꝙ i diſciplinalib⁹ vna
eſt ſciētia oppoſitoꝝ. dicendū ꝙ nō eſt ſimile duplici
rōne. Prima quidē rō eſt qꝛ volūtas ſepat ea q̄ natu-
raliter ſunt coniuncta. vñ aliquis vult antecedēs et tñ
nō vult ɔñs. cognitio aūt nō ſepat ea q̄ naturalit̄ ſūt
ɔiuncta. vnde qui nouit aññs. quodāmō nouit ɔñs.
Qñ ḡ ꝑ ɔſequētia in ipo ad oppoſita ſequūt̄ oppo
ſite ꝓprietates ꝑ q̄s habēt cognoſci. vt ſi albū diſgre-
gat. nigrū cōgregat. hinc eſt ꝙ vnus pōt eſſe habitus
cognitiu⁹ oppoſitoꝝ. ꝗuis nō ſit habitus vnus affe-
ctiuus. Alia etiā diſſimilitudo eſt. qꝛ potētia cogniti-
ua ɔſimili actu ⁊ ɔſimili rōne negociari pōt ſup op-
poſitoꝝ vtrūq̄. iudicat eñ de recto ⁊ obliquo ꝑ rōnē
ipius recti. ſed affectiua nō ſic. imo ſi appetit vnū op-
poſitoꝝ. reliquū reſpuit. Si amat vnū. reliquū odit.
ꝑ ſe loquēdo. Et ratio hui⁹ ē. qꝛ affectiua magis vnit
ipi affectibili ꝙ cognitiua cognoſcibili. vñ amor trāſ-
format amantē in amatū. ⁊ ꝓpterea non ſequit̄ ꝙ ſic
vna poſſit eſſe cognitio oppoſitoꝝ ſm ꝙ ſunt oppo-
ſita. ꝙ ꝓpter hoc oppoſitoꝝ habeat eſſe affectio vna.
45 vel etiā vna virt⁹ affectiōis directiua. ¶ Ad illud qd̓
obijcit̄ ꝑ ſile in moralib⁹ ꝙ duarū extremitatū vna ē
medietas. dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ vna ē medietas ꝑ an-
ctalis. ſed large accepta ſcȝ medietate nō hȝ veritatē.
qm̄ inter duo extrema multū diſtantia plures poſſūt
eſſe medietates. ita ꝙ vna appropinquet vni extre-
mo ⁊ altera alij. ⁊ ſic pōt eſſe in timore ⁊ ſpe reſpectu
ꝑſumptiōis ⁊ deſpatiōis. qꝛ timor mag̃ approximat
ad extremitatē deſperatiōis. ſpes aūt ad extremitatē
ꝑſumptiōis. Aliter etiā pōt dici ꝙ iſtud intelligit̄ de
medietate que ɔficit̄ ex vtroq̄ extremo. ſicut largi-
tas inter ꝓdigalitatē ⁊ auariciā dicit̄ eſſe medietas.
Spes aūt ⁊ timor nō ſunt hmōi medietates ſicut ex
ꝓcedentib⁹ patȝ. Poſſet etiā reſpōderi ꝑ interempti-
onē. qꝛ timor ⁊ ſpes nō ſunt medietates extremitatū
earūdem ſed diuerſarū. Spes eñ mediū tenet inter
deſperationē ⁊ ꝑſumptionē. ſed timor inter temerita-
tē ⁊ timiditatē ſiue puſillanimitatē. ⁊ ſic non oportet
ꝙ timor ⁊ ſpes ɔueniāt imediate vnitate affectōnis.
46 Ad illud qd̓ obijcit̄ ꝑ ſimile in fide. dicendū ꝙ nō
eſt ſimile ꝓ eo ꝙ licȝ fides ſit maloꝝ ⁊ bonoꝝ. tamē
eſt ſub vnica rōne. videlicȝ ſub rōne veri. Preterea fi-
des eſt habitus ſpectās ad cognitionē. qꝛ nō diuerſi-
ficat̄ ꝓpter obiectoꝝ ɔtrarietatē. Spes autē ⁊ timor
ſunt habitus affectiui q̄ nō reſpiciūt bonū ⁊ malū ſb
vna rōne. ſed ſpes reſpicit ſub rōne ɔueniētis. timor
ſub rōne diſɔueniētis. idō nō ē ſile hinc ⁊ inde. Si tu
obijcias ꝙ ꝓncipiatū debet aſſimilari ſuo ꝓncipio. di-
cendū ꝙ illud eſt verū in generatōe vniuoca. Qr aūt
dicit̄ fides generare ſpem ⁊ timorē hoc nō ē ſm vni-
uocationē. ſ hoc eſt ꝑ quādā diſpoſitionē ꝑ quā di-
cim⁹ ꝙ habitus cognitiu⁹ generat affectū. qꝛ ad ipm

ꝑparat ⁊ diſponit. ¶ Ad illud qd̓ obijcit̄ ꝑ ſimile in
ɔuerſione ⁊ auerſione. dicendū ꝙ auerſio ⁊ ɔuerſio
vno mō noiant actus. alio mō nominant circūſtātias
circa actū. Scdm ꝙ nominant actū ſic ſūt diuerſi mo-
tus. Alia eñ eſt affectio ɔtemptus qua aīa auertitur
ab vno. ⁊ affectio appetitus qua ɔuertit̄ ad reliquū.
Scdm aūt ꝙ nominant circūſtātias ſiue relatiōes cir-
ca actū. ſic poſſunt eſſe circa vnū ⁊ eundē actū. ⁊ cir-
ca idē peccatū. qꝛ vnū ⁊ idē pōt ſimul ⁊ ſemel ad di-
uerſa compari. ⁊ diuerſis relationib⁹ ad iſta referri.
⁊ ſic nō eſt ſimile de affectiōe timoris ⁊ ſpei. qꝛ nō pōt
ſil̓ ⁊ ſemel vna potentia nec duo actu circa diuerſa ⁊
ɔtraria affici. ꝓpterea nō ſequit̄ ꝙ ſi auerſio ⁊ ɔuer-
ſio poſſunt eſſe circa vnam actionē ⁊ formā. ꝙ ſilr ti-
mor ⁊ ſpes habeāt eſſe circa vnā ⁊ eandē affectionē.

¶ Queſtio. ij. g

¶ De ſpe ꝑ compatione ad meriti vſum. Utrum ſcȝ
ſpes ex bonis meritis habeat ortū. Et ꝙ ſic videtur
Roma. v. Tribulatio patientiā opat̄. patiētia ꝓba-
tionē. ꝓbatio vo ſpem. ergo ſi i ipa ꝓbatione ɔſiſtit
meritū. videt̄ ꝙ ſpes ex meritis habeat ortū. ¶ Itē
hocipm oſtēdit̄ ꝑ diffinitionē mgr̄i q̄ ponit̄ in litera.
Spes eſt certa expectatio future beatitudinis ꝓue-
niens ex grā ⁊ meritis. ¶ Itē nullus habet virtutem
ſpei niſi q̄ in ſperādo ſequit̄ dictamē fidei. Sȝ fides
dicit nullū adultū ſaluari poſſe abſq̄ meritis. ḡ null⁹
ſperat recte beatitudinē niſi cui ſuppetunt merita. vi-
detur ḡ ꝙ ſpes ex meritis ꝓcedat. ¶ Itē ſicut ſe ha-
bet deſperatio ad demerita. ſic ſe habet ſpes ad bona
merita. ſ ſic ſe habet deſpatio ad demerita ꝙ nullus
deſperat niſi ꝓpter aliquā culpā cōmiſſam. mala eñ
ɔſciētia eſt illa q̄ inducit in deſperationē. ergo ſilit̄er
videt̄ ꝙ ſpes ex bonis meritis habeat ortū. ¶ Sȝ cō-
tra. Aug⁹. Uirtus eſt bona qualitas mētis quā deus
in nobis ſine nobis opat̄. ergo ſi ſpes virtus eſt ſicut
oſtēſum eſt in ꝓcedentibus. deus eā in nobis opatur
ſine nobis. ḡ nō hȝ ortū ex meritis nr̄is. ¶ Itē nihil
qd̓ eſt ꝓncipiū meritoꝝ. ortū hȝ ex meritis. ſ ſpes eſt
ꝓncipiū meritoꝝ. nullus eñ pōt mereri apud deum
niſi q̄ ſpat. ḡ ſpes ex merit̄ nō hȝ ortū. ¶ Itē oēs vir-
tutes ſimul infundunt̄. ḡ ſi aliqua virt⁹ ꝓcedit meri-
ta. neceſſe eſt ꝙ oēs ꝓcedāt. ⁊ ſi aliqua ſubſequit̄. ne-
ceſſe eſt ꝙ oēs ſubſequātur. ḡ aut ſpes non ꝓcedit ex
meritis. aut cetere v̓tutes etiā ꝓcedūt ex meritis. ſed
impoſſibile eſt ceteras virtutes ex meritis oriri. ḡ ⁊c.
¶ Itē quāto q̄s ꝑfectior eſt tanto ē hūilior. ⁊ quāto
hūilior tanto min⁹ ꝑſumit ſiue ɔfidit de meritis ꝓ-
prijs. ḡ ſi ſpes ꝑfecta iūcta eſt cū hūilitate ꝑfecta. vi-
det̄ ꝙ nec ſpes nec eius vſus oriat̄ ex intuitu merito-
48 rū. ¶ R̄ dicendū ꝙ ſpes aliq̄n nominat habitū v̓tu-
tis. aliq̄n noiat actū. aliq̄n noiat ſtatū. aliq̄n terminū
ſiue obiectū. Scdm aūt ꝙ ſpes noiat hitū virtutis ſic
nō hȝ ortū ex meritis. ſ potius merita habēt ortū ex
ea. Scdm aūt ꝙ noiat actū ſic oriri habȝ ex meritoꝝ
intuitu. Null⁹ eñ ſperat recte eternā beatitudinē ni-
ſi qui deo ſeruiuit vel ꝓponit deo ſeruire. Scdm autē
ꝙ noiat ſtatū ſic ortū hȝ ex meritis ꝓcedētibus ⁊ cō-
comitātibus. ⁊ hoc mō accipit̄ Roma. v. Tribulatio
opat̄ patientiā. patiētia ꝓbationē. ꝓbatio ſpem. glo-
ſa. i. certitudinē ſpei. ad quā. ſ. certitudinē ꝑuenit̄ per
bona merita. ⁊ maxime ꝑ tolerātiā ⁊ ſuſtinētiā tribu
lationū. Scdm aūt ꝙ ſpes noiat ipſā rem ſpatā. ſic
ortū hȝ ex meritis ꝓcedentib⁹. ⁊ ſic patet ꝙ ſpes ſm
ꝑmā acceptionē ſimpliciter ꝓcedit merita tanq̄ me-

ritorū ꝑncipiū. ſm vltimā acceptionē ſimpliciter ſequit̄ tanq̄ meritoꝝ p̄mium. ſm duas medias medio mō ſe habet. q2 quodā mō p̄cedit. quodā mō ſequit̄. Nam ſpes ꝓut noīat motū ſpei ꝓcedit ex meritorū intuitu. ꝛ ſm veritatē eſt ꝑncipiū meritoꝝ ſequētiū. ꝓut autē ſpes dicit̄ quedā certitudo ꝛ ſtatus. ſic ſm veritatē ex meritis h3 ortū. ꝛ eſt nihilomin⁹ adminiculū ad ꝑfecti⁹ merendū. Illa em̄ certitudo ſpei conſurgit ex ꝑpeſſione tribulationū. ꝛ vehemēter cōfirmat ꝛ cōfortat animā vt a tribulationū ſuſtinētia nō recedat. Et ex his patet r̄nſio ad q̄ſtionē ꝓpoſitā. patet nihilominus r̄nſio ad obiecta. q2 ſpes quodā mō accipiēda ē ex meritis. ꝛ quodā mō eſt ꝑncipiū meritorū. ꝛ ſm hoc currunt rōnes ad oppoſitas partes. ꝛ vtreq3 ſm diuerſas vias ꝓbant ꝛ cōcludūt veritatē exceptis duab⁹ vltimis rōnibus adductis ad vtrāq3

49 partē. ¶ Ad illud em̄ qđ obijcit̄ de deſpatōne. poteſt r̄nderi q᷑ nō eſt ſimile. ꝑ eo q᷑ cū deſpatio dicat ꝓfunditatē peccati. null⁹ illic demergit̄. niſi ꝑ aliquā culpā p̄cedentē diſponat̄. nō ſic aūt ſpes dicit meriti ꝑfectionē ſm generalē ſui acceptionē. iđ nō oportet q᷑ ꝓcedat ex meritis ꝓut noīat ip̄a3 virtutē vel ei⁹ actum. ſicut deſpatio (q̄ eſt viciū demergēs in ꝓfundū) p̄erigit aliud peccatū. Preterea alia de cauſa nō eſt ſiſe. q2 nos ꝛ ea q̄ ſūt i nobis ꝛ a nob ſūt ꝑncipia vicioꝝ noſtroꝝ. nō ſic aūt eſt de bonis. q2 omne datū optimū ꝛ omne donū ꝑfectum deſurſum eſt. ideo nō ſic oportet ſpem ex nr̄o oriri merito ſicut deſpatio orit̄ ex vicio.

50 ¶ Ad illud ſilr̄ qđ vltimo obiicit̄ ex alia parte. q᷑ virtuoſis merita nō intuet̄. dicendū q᷑ merita intueri cōtingit dupliciter. vel attribuēdo ſibi. vel attribuēdo grē diuine. Intueri aūt merita attribuēdo ſibi hoc ē ſupbie ꝛ vanitatis. ꝛ ſic intuent̄ ſupbi q̄ dicūt man⁹ nr̄a excelſa. ꝛ nō dn̄s fecit hec oīa. Cōtra quos di Deut. ix. Ne dicas in corde tuo ꝓpter iuſticiā meā introduxit me dn̄s vt terrā hanc poſſiderē. Intueri aūt merita referēdo ad diuinā gratiā hoc ē hūilitatis ꝛ veritatis. ꝛ hoc mō motus ſpei ex intuitu meritoꝝ h3 oriri. ꝑ quē modū intuebat̄ paulus merita ſua. j. Coꝛ. xv. Abundātius omnib⁹ laboraui. nō aūt ego ſed gratia dei mecū. Alia vo q̄ obiiciunt̄ ſatis ſunt manifeſta.

¶ Queſtio. iij. b

¶ De ſpe ꝑ compationē ad habitū charitatis. vtrum ſc3 ſpes p̄cedat charitatē ordine nature an ecōuerſo? Et loquit̄ hic de habitib⁹ in cōpatione ad actus. Et q᷑ ſpes p̄cedat videt̄. ſup illud Math. j. Abrahā aūt genuit Yſaac. Yſaac aūt genuit Iacob. glo. i. fides generat ſpem. ſpes generat charitatē. ḡ ſi generans ſm ordinē nature p̄us eſt generato. neceſſe ē q᷑ ſpes p̄cedat charitatē. ¶ Ite3 ꝯſtructio edificij ſp̄ualis ſilis ē edificio mālī. ſ3 in edificio mālī nō ſolū fundamentū p̄cedit edificij cōplementū. ſ3 etiā paries ſm rectū ordinē antecedit ip̄m tectū. Si ḡ fides aſſimilat̄ ipi fūdamēto ſuſtentāti. ꝛ ſpes parieti erigenti. ꝛ charitas tecto cōſūmanti. videt̄ q᷑ ſpes p̄cedat ip̄am charitatem. ¶ Itē ſm nālē ordinē imꝑfectū antecedit ꝑfectū nō ecōuerſo. ſ3 charitas maior eſt ꝛ ꝑfectior q̄ fides ꝛ ſpes. ſm q᷑ dicit̄. j. Coꝛ. xiij. Maior autē horū eſt charitas. ḡ ꝛc. ¶ Itē null⁹ pōt amare ꝓpter ſe et ſup oīa bonū ad qđ nō ſperat ſe poſſe vnq̄ ꝑuenire. Si ergo charitas diligit ꝓpter ſe ꝛ ſup oīa. actus charitatis cōſequit̄ actū ſpei. ḡ charitas ip̄a3 ſpem Sz ꝯ h̄ obiicit̄ p̄mo autoritate mḡri in lr̄a. Spes eſt certa expectatio future beatitudinis veniēs ex meritis p̄cedentib⁹ ip̄a3 ſpem. ſ3 merita nā ꝑit charitas. ergo ſm naturalē ordinē charitas eſt ante ſpem. ¶ Item Aug⁹. in li. xiiij. de ciuitate dei dicit. q᷑ oīs affectio orit̄ ex amore. ergo oīs affectio recta ex amore recto. cū ḡ charitas dirigat ip̄m amorē volūtatis. virt⁹ aūt ſpei dirigat vnā de quatuor affectiōibus. videt̄ q᷑ ſpes ſit poſterior charitate. ¶ Itē nullus ſp̄at niſi qđ amat. qđ em̄ nō cupit aliquis nullo mō ſperat. ḡ rectitudo amoris p̄cedit rectitudinē expectatiōis. ſ3 charitas dirigit in amādo. ſpes aūt dirigit in expectādo. ḡ charitas eſt an̄ ſpem. ¶ Itē timor ꝛ ſpes ſunt due affectiones quaſi ſil̄ currētes. Unde in glo. Deut. xxiiij. dicunt̄ eſſe due mole. ſ3 oīs timor ꝓcedit ex amore. ḡ ꝛ oīs ſpes. ergo ſpes gratuita ꝓcedit ex amore gratuito. ḡ ſm naturalem ordinē charitas antecedit ſpem. ¶ Itē quāto aliq̄d ē cōmuni⁹ tanto p̄us. ſ3 oē ſperandū eſt amandū ꝛ nō cōuertit̄. ḡ cōior eſt act⁹ dilectionis q̄ actus ſpei. ꝛ ſi cōior. ergo p̄or. ¶ Itē ſicut eſt ordo virtutis ad virtutē q̄ eſt ordo dotis ad dotē. ſed ꝑfecta tentio q̄ eſt dos correſpōdēs ſpei. ſequit̄ ꝑfectā dilectionē q̄ eſt dos correſpōdens charitati. ḡ videt̄ q᷑ in via charitas p̄cedat ſpem ſm naturalē ordinē.

¶ R⁹ dicendū q᷑ dupliciter ē cōpare habitū ſpei ad habitū charitatis. aut rōne habituū ſm ſe ꝯſideratorū. aut rōne habituū ꝯpatoꝝ ad act⁹. Si loq̄mur đ ip̄is habitib⁹ ſm ſe cōſideratis. ſic nō h̄n̄t ordinē ſ3 ſimultatē. oēs em̄ virtutes gratuite ſil̄ infundunt̄ ſm q᷑ infra manifeſtabit̄. Si aūt loq̄mur de ip̄is habitib⁹ i compatiōe ad actus. ſic vnus h3 ordinē ad alterū. q2 actus vni⁹ p̄parat ꝛ diſponit ad actū alteri⁹. ꝛ p̄parādo ꝛ diſponēdo ē eius quodāmō ꝑncipiū ꝛ origo. ꝛ rōne talis p̄paratōnis ꝛ originis eſt ibi ordo. qm̄ ḡ actus ſpei p̄pat ꝛ diſponit ad actū charitat̄ tanq̄ ad ꝑfectionē. ꝛ ſp̄ualis edificij cōplementū (Nemo enim diligit aliq̄d bonū ꝓpter ſe ꝛ ſup oīa niſi ſperet ſe ad illud bonum ꝑuenturū) hinc eſt q᷑ ſm ordinē nature actus ſpei antecedit actū charitatis. ꝛ hinc eſt q᷑ habit⁹ ſpei in compatiōe ad talē actū charitate p̄or eſt. Unde cōcedende ſunt rōnes ad iſtā ptē.

52 ¶ Ad illud vo qđ obiicit̄ in cōtrariū ex autoritate mḡri q᷑ ſpem natura p̄cedit charitas. dicēdū q᷑ ſpes ibi accipit̄ vel ꝑ re ſp̄ata. vel ꝑ ip̄o ſtatu ſpei. non aūt ꝑ ꝓprio eius actu vel hitu. Poſſet etiā dici q᷑ illđ dicit mḡr ſ3 ſuā opinionē q̄ credit charitatē nō eſſe hitū creatū ſ3 ſp̄m ſanctū q̄ ē ꝑncipiū oīm alioꝝ bonoꝝ. Un̄ q2 i hac opinione cōiter mḡr nō ſuſtinet̄. ꝛ illđ ē vbū ſuū. auctas illa nullū h3 robur.

53 ¶ Ad illud qđ obiicit̄ q᷑ amor ē ꝑncipiū oīm affectionū. dicēdū q᷑ verū ē đ amore ſm ſtatū imꝑfectū. ſ3 ſicut amor ſm imꝑfectō3 ſtat⁹ ē oīm affectionū ꝑncipiū. ſicut ſm ſuā ꝑfectō3 ē oīm affectionū termin⁹ finalis ꝛ cōplemētū. Un̄ oēs affectiōes aīe ad id ordinant̄ vt de⁹ amet̄ ꝑfecte. charitas autē nō noīat qualēcūq3 amorē. ſ3 amorē p̄cipuū. ꝛ iđ ex h̄ nō pōt ꝯcludi q᷑ charitas ſ3 nālē ordinē p̄cedat ip̄a3 ſpē.

54 Ad illud qđ obiicit̄ q᷑ null⁹ ſp̄at niſi qđ amat. dicēdū q᷑ verū eſt. ſ3 tn̄ ex hoc nō ſequit̄ q᷑ ſpes charitatē ſequat̄. ꝑ eo q᷑ charitas talē addit circūſtantiā ſup amorē q̄ neceſſario ſubſeq̄t̄ actū ſperādi ꝛ ei⁹ rectitudinē ſicut p̄us tactū eſt. Cu3 em̄ duplex ſit mot⁹ amoris charitat̄. videlic3 amor amicicie ꝛ amor cōcupiſcētie. Charitas amore ꝯcupie deſiderat deū ſup oīa. amore vo amicicie ſilr̄ diligit deū ꝓpter ſe ꝛ ſuper oīa. vn̄ deū cōcupiſcat plus q̄ aliud bonū. deo etiam bonū optat plus q̄ habēs charitatem optet ſibip̄ſi.

Amoꝛ aũt cõcupiſcentie adeo inteſus eſſe nõ põt niſi
ꝑambula expectatiõe. Silr̃ nec amoꝛ amicitie poteſt
adeo eſſe eleuat⁹ niſi ꝑcedat cõfidẽtia. null⁹ eñ vult
pl⁹ bonũ alij ꝗ̃ ſibi niſi i illũ totalit̃ ↄfidat. Null⁹ etiã
aliqđ bonũ ſup oia cõcupiſcit. niſi ꝗ̃ ſe ad illud aliqñ
55 ꝑuenturũ ꝑſumit. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ timoꝛ cõ-
ſequit̃ amoꝛẽ. ḡ ⁊ ſpes ſilr̃. Reſpõdendũ ẽ ſicut dictũ
eſt ꝙ licꝫ hoc affectio ꝑcedat illã. tñ habit⁹ iſte in com
ꝑatiõe ad actũ nõ ꝑcedit iſtũ. ꝓpter ꝑcipuã ꝑfectionẽ
quã charitas ponit circa actũ diligẽdi. Preterea cuꝫ
dicit̃ ꝙ timoꝛ ſequit̃ ad amoꝛẽ. hoc nõ intelligit̃ de ꝗ̃
libet amoꝛe ſꝫ de amoꝛe ſui. Ideo eñ ꝗs timet penaꝫ
qꝛ ſeipm̃ amat. charitas aũt nõ dicit ꝑncipalit̃ amoꝛẽ
ſui ſꝫ amoꝛẽ dei. Et ꝓpterea nõ ſequit̃ ꝙ act⁹ charita-
tis ꝑcedat actũ timoꝛis. Nec ex hoc põt cõcludi ꝙ ſi-
56 milit̃ ꝑcedat actũ ſpei. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ ꝑus ẽ
a quo nõ ↄuertit̃ ↄſequẽtia. dicẽdũ ꝙ illud habet ve-
ritatẽ in hiis ꝗ̃ eẽntialit̃ cõſequũt̃ ad ſeinuicẽ. In hiis
aũt ꝗ̃ ſeinuicẽ cõcomitant̃ nõ hꝫ veritatẽ. Et hoc pꝫ.
qꝛ ſequit̃ ſi eſt nix ꝙ ſit albũ. ſꝫ nõ cõuertit̃. cũ albedo
niuis nõ ꝑcedat ipſam niuis ſubſtãtiã. Cũ ḡ ſpare ⁊
amare ſunt actus ſeinuicẽ cõcomitãtes. iõ ꝗ̃uis act⁹
amãdi ſe extendat ad plura diligibilia. nõ opoꝛtet ꝙ
ſit ꝑus ſꝫm oꝛdinẽ nature. Preterea ꝗ̃uis charitas
generalioꝛ ſit a pte obiecti. tñ ſpes gñalioꝛ ⁊ i plus eſt
a pte ſubiecti. Ois eñ viatoꝛ ꝗ̃ hꝫ charitatẽ hꝫ ſpem.
ſꝫ nõ ↄuertit̃. qꝛ ſpes põt eſſe in peccatoꝛe. ⁊ iõ actus
ſpei oꝛigine ꝑcedit actũ charitatis reſpectu ſubiecti a
quo vterqꝫ actus ſumit oꝛiginem. ⁊ ſic ratio nõ valet
57 Ad illud qđ obijcit̃ de dotib⁹ ꝙ ꝑfecta tentio ſeqꝛ̃
ꝑfectã dilectionẽ. dicẽdũ ꝙ illđ nõ eſt vſqꝫquaqꝫ ſile.
ꝓpter hoc ꝙ dotes in patria erũt equalis ꝑfectionis.
in via aũt charitas maioꝛis ꝑfectiõis ⁊ dignitatis eſt
ꝗ̃tũ eſt de rõne virtutꝫ ꝗ̃ ſit ipa ſpes. ⁊ idõ nõ opoꝛꝫ
ꝙ ſi i via expectatio ꝑcedit dilectionẽ ꝑcipuã. ꝙ ꝓpter
hoc in patria tentio ꝑcedat dilectionẽ ꝑfectã. Cꝫuis
eñ virtutes eq̃les ſint ꝗ̃tũ ad rõneꝫ merẽdi. ꝑfectioꝛ
tñ eſt actus dilectiõis ꝗ̃ expectatiõis. ſꝫ in glia ꝑfecte
diligere nõ eſt maioꝛis dignitatis ꝗ̃ ꝑfecte hic ⁊ ꝑfe-
cte tenere. Unde ꝗ̃uis in via actus iraſcibilis ꝑcedat
actũ ↄcupiſcibilis. nõ tñ ſic opoꝛtet eſſe i patria. vbi ẽ
reformatio ꝑfecta. imo põt eſſe ecõtrario. Sũt aũt et
hic alij modi rñdendi ꝗ̃ cã breuitatis obmittunt̃ ad
pñs ꝓpter hoc ꝙ trahũt extra materiã iſtã ad oꝛdinẽ
⁊ diſtinctionẽ ipaꝝ dotũ.

¶ Queſtio. iiij. i

¶ De ipa ſpe ꝑ compationẽ ad obiectũ. vtꝝ ſcꝫ ſpes
ſit in bonũ ſub rõne boni: Et ꝙ ſic videt̃ ꝑmo ꝑ rõnẽ
virtutis in cõi. qꝛ ſicut ſcia eſt reſpectu veri. ſic virtus
reſpectu boni. ſꝫ ois ſcia eſt i verũ ſub rõne veri. ergo
ois virtus ẽ in bonũ ſub rõne boni. Si ḡ ſpes ẽ virt⁹.
ergo ẽ in bonũ ſub rõne boni. ¶ Itẽ hoc ipm̃ videt̃ ra-
tiõe magis ꝓpa ꝗ̃ ſumit̃ ex ꝓprietate ꝟtutis theolo-
gice. virtus eñ theologica idẽ habet ꝓ obiecto ⁊ pro
fine. ſed bonũ ⁊ finis idẽ ſunt. ḡ cũ ſpes ſit virt⁹ theo-
logica. ⁊ bonũ ſub rõne boni ſit eius finis. ḡ bonũ ſꝫ
rõne boni erit eius obiectũ. ¶ Itẽ hoc ipm̃ oſtendit̃
adhuc rõne magis ſpeciali ꝑ cõpationẽ ad alia gene-
ra affectionũ. qꝛ ſicut ſe habet gaudiũ reſpectu pñtis.
ſic ſe hꝫ ſpes reſpectu futuri. ſꝫ gaudiũ ẽ de bono pñti
ſub rõne boni. ḡ ſpes ẽ de futuro bono ſub rõne boni.
¶ Itẽ hoc ipm̃ oſtẽdit̃ adhuc ſpecialioꝛi rõne ꝑ com
ꝑationẽ ad aliã ſpeciẽ ꝟtutis. qꝛ ſicut dicit Aug. in ſꝫ
differt fides a ſpe. qꝛ fides eſt reſpectu boni ⁊ mali. et

ſpes ẽ reſpectu boni tñ. Si eñ fides ſil̃ potat eẽ boni
⁊ mali. ꝓ eo ꝙ nõ reſpiciebat bonũ ſub rõne boni. ſꝫ
magis ſub rõne veri. ſpes autẽ determinat ſibi bonũ
ita ꝙ nullo mõ eſt in ei⁹ oppoſitũ. videt̃ ḡ ꝙ ipa ſpes
ſit in bonũ ſub rõne boni. ¶ Itẽ hoc ipm̃ oñdit̃ mag
ꝓpria rõne ꝑ diffinitionẽ ipi⁹ ſpei. Spes eñ eſt expe
ctatio future beatitudinis. Si ḡ beatitudo noiat bo-
nũ ſub rõne boni. videt̃ ḡ ꝙ bonũ ſub ratiõe boni ſit
obiectũ ipius ſpei. ¶ Sed ↄtra. virtutes theologice
diſtinguũt̃ ꝑ obiecta ſꝫm ꝙ hñt ꝓpriã rõneꝫ. ſꝫ chari-
tas eſt in bonũ ſub ratõne boni. ḡ ſi ſpes diſtinguit̃ a
charitate. bonum ſub rõne boni nõ erit obiectũ ſpei.
¶ Itẽ circũſcripta rõne boni ⁊ mali adhuc contingit
timere ſicut i patria deũ timebim⁹. nõ quidẽ ſub rõne
mali. nec ſub rõne boni. quia ſub illa rõne amabim⁹.
bonũ eñ ſub rõne boni mag̃ generat amoꝛẽ ꝗ̃ timo-
rem. Si ḡ ↄtingit timere circũſcripta rõne boni ⁊ ma
li. ergo ⁊ ↄtingit ſperare. ḡ obiectũ ſpei nõ eſt bonum
ſub rõne boni. neqꝫ malũ ſub rõne mali. ¶ Itẽ null⁹
timet malũ qđ eſt ſubiectũ ſue poteſtati. ſꝫ quicũqꝫ ti-
met malũ timet ſub rõne excellẽtis. ſi ḡ ſpes ſic eſt in
bonũ ſicut timoꝛ in malũ. videt̃ ꝙ ſpes nõ ſit i bonũ
ſub rõne boni ſꝫ magis ſub rõne mali. ¶ Item ſicut
homo nãliter appetit illuminari ⁊ delectari. ita etiam
nãliter appetit gloꝛiari. ⁊ hoc dico ſꝫm ipius anime
ſupmũ. ḡ ſicut in nobis eſt reprire aliq̃s virtutes ꝑfi-
cientes ⁊ dirigẽtes ipaꝫ aiaꝫ reſpectu veri illuminãt̃. ⁊
reſpectu boni delectãtis. vtpote fidem ⁊ charitatẽ. ita
erit reſpectu ardui ⁊ excellẽtis. hanc aũt non eſt dare
niſi ſpem. ergo ⁊c̃. ¶ Item licꝫ omnes virtutes gra-
tuite quodãmõ eleuẽt mentẽ. ⁊ hoc maxime faciant
virtutes theologice. eleuatio tñ ⁊ erectio ipius animi
ꝓprijſſime competit ipi ſpei. ergo ſi virt⁹ ſpei maxime
cõſiſtit in erigẽdo ⁊ eleuãdo ipm̃ animũ. cũ anim⁹ nr̃
magnus ſit. nec ſit natus erigere ſe niſi ad magna ⁊
ardua. videt̃ ḡ ꝙ obiectũ ſpei ꝗ̃tum ad efficaciã mo-
uẽdi teneat rõnem ardui. nõ ergo obiectũ ſpei eſt bo-
nũ ſub rõne boni. ¶ R⁹ ad ꝑdictoꝝ intelligentiã eſt 58
notandũ ꝙ quidã dicere voluerunt obiectũ ſpei eſſe
bonũ ſub rõne futuri. dixerũt eñ ꝙ omnes affectio-
nes aie vel ſunt reſpectu boni vel ſunt reſpectu mali.
⁊ ſicut gaudiũ eſt reſpectu boni pñtis. doloꝛ ꝟo qui ẽ
affectio ſibi oppoſita eſt reſpectu pñtis mali. ſic ſpes
eſt reſpectu futuri boni. timoꝛ ꝟo reſpectu futuri ma-
li. Qđ aũt mouit eos hoc ponere fuit quia poſuerũt
ꝙ duplex ſit tñ obiectũ in qđ tendit anima. vnum. ſ.
verũ in qđ tendit intellectus. alterũ. ſ. bonũ in quod
tendit affectus. ⁊ ideo cũ ſpes nõ ſit in verũ ſub rõne
veri. voluerũt dicere ꝙ ſit in bonum ſub ratiõe boni.
In hoc tamẽ differt a charitate. qꝛ charitas eſt in bo-
num ſub ratiõe boni ſimpliciter. nõ ↄſiderando pñs
nec futurũ. ⁊ qꝛ bonũ ſub rõne boni eſt amandũ. idõ
actus ipi⁹ charitatis eſt amare. Spes aũt eſt i bonũ
nõ tñ ſub rõne boni ſꝫ etiã ſub rõne futuri. ⁊ qꝛ bonũ
futurũ inꝗ̃tũ futurũ eſt expectandũ. ideo actus ipi⁹
ſpei eſt expectare. ⁊ qꝛ expectare ⁊ amare ſunt diuer-
ſi actus. hinc eſt ꝙ ſpes ⁊ charitas diuerſe ſunt ꝟtu-
tes. nõ ꝑncipaliter rõne diuerſitatis actuũ obiectoꝝ.
ſed rõne diuerſitatis actuũ ꝓprioꝝ. Licꝫ aũt hic mo
dus dicendi videat̃ aliq̃d ꝓbabilitatis habere. inte-
rius tñ ↄſideranti nõ ſatiſfacit dubitationi. nec ↄſo-
nat veritati. Nã ꝙ dicit̃ ꝙ nõ ẽ aliđ obiectũ motiuũ
potẽtiaꝝ aie niſi verũ ſub rõne veri. ⁊ bonũ ſub rõne
boni. ſimplicit̃ nõ hꝫ ꝟitatẽ. ꝓ eo ꝙ ſicut i opponẽdo

factū eſt quēadmodū rōnalis tendit in verū. ⁊ cōcu/
piſcibilis in bonū. ſic etiaʒ iraſcibilis tendit in arduū
⁊ magnū. ¶Rurſus ꝙ dicit bonū ſub rōne boni futuri
eſſe motiuū alteri⁹ affectiōis ꝙ bonū ſub ratiōe boni
nō habet veritatē. ꝓ eo ꝙ bonū ſub rōne futuri deſi/
deraꝶ. ⁊ deſideriū nō eſt ſpes ſꝫ magis quedā differē/
tia amoris. ⁊ ad ipaʒ charitatē ptinet deſiderare. Am/
plius ꝙ dicit timorē eſſe reſpectu mali ſub rōne mali
nō hʒ veritatē. cōtingit eñ timere ſicut in opponēdo
oſtēſum eſt abſtracta rōne mali. ſicut timebiꝶ de⁹ in
patria. Preterea. ſi qñ malū timeꝶ. non timeꝶ niſi qꝛ
excellens. ſi ģ affectio q̄ eſt timor in ſuo obiecto magꝭ
cōcernit excellētiā ꝙ maliciā ſub rōne motiui. reſtat
ſilr ꝙ ⁊ affectio ſibi correſpōdens videlicꝫ ſpes. Eſt ģ
obiectū ſpei bonū quidē. ſꝫ nō ſub rōne boni. ſꝫ magis
ſub rōne ardui ſiue magni. Et hoc quidē ſic hʒ mani/
feſtari. Spei eñ duplex eſt actus. q̄rū vn⁹ eſt ꝑncipiū
⁊ origo alteri⁹. ſpes eñ facit cōfidere. ⁊ faciēdo cōfi/
dere facit expectare. Nul⁹ aūt recte ꝯfidēs cōfidit et
īnitiꝶ niſi in eo q̄ nec poſſit nec velit ſibi deficere. ta/
lis aūt nō eſt niſi ille q̄ eſt potētiſſim⁹ in ꝟtute. ⁊ mu/
nificētiſſim⁹ i liberalitate. ⁊ hoc nō habet niſi habeat
excellentiā ꝟtutis ⁊ largitatis. Cū autē q̄s totā fidu/
ciā ſuā in eū poſuit q̄ excellētiſſime virtutꝭ ē ⁊ libera/
litatꝭ. magna ab eo expectat ſe aſſecuturū. Quñ ģ ſpes
hʒ obiectū magnū ⁊ arduū in ꝯfidēdo. hinc ē ꝙ hʒ ꝓ
obiecto magnū ⁊ arduū in expectando. Et hinc eſt ꝙ
ipe dñs in q̄ ſperam⁹ magna ꝓmittit nobis i ꝯſola/
tione ſpei nr̄e. iuxta qḋ dicit Abrae Geñ. xv. Noli ti/
mere Abraā. qꝛ ego ꝓtector tuus ſum. ⁊ merces tua
magna nimis. q. d. ego ꝓtector in q̄ debes ꝯfidere. et
merces tua magna quā debes expectare. Cōcedendū
eſt ergo ꝙ obiectū ſpei eſt bonū ſub rōne magni ⁊ ar/
dui. Et qꝛ glioſū noiat magnū ſblimitate. eternū no/
miat magnū diuturnitate. illud intēſiue. iſtud exten/
ſiue. ideo cōcedi pōt etiā ꝙ obiectū ſpei ſit bonū ſub
rōne glorioſi. ⁊ ſub rōne eterni. ⁊ hoc ſub rōne excellē/
tis ⁊ indeficiētis. qꝛ duo cōcurrūt ad ꝑfectā rationeꝫ
magnitudinis ipi⁹ boni. Cōcedende ſunt ģ rōnes q̄
59 ſunt ad ptē iſtaʒ. ¶Ad illud qḋ obijciꝶ ꝙ ſicut ſe hʒ
ſcia ad verū. ita virt⁹ ad bonū. dicendū ꝙ hoc nō eſt
oīno ſile. qꝛ cognitiua nō hʒ obiectū niſi vni⁹ rōnis. ſ.
verū. ſed affectiua cū dupliceꝶ i duas virēs. videlicꝫ i
ꝯcupiſcibilē ⁊ iraſcibilē. obiectū hʒ duplicꝭ rationis.
videlicꝫ bonū qḋ cōcupiſcit. ⁊ arduū ad qḋ ſe erigit.
60 Ad illud qḋ obijciꝶ ꝙ virt⁹ theologica idem hʒ ꝓ
obiecto ⁊ ꝓ fine. dicendū ꝙ ſi hoc intelligaꝶ de idēti/
tate q̄tū ad ſubſtantiā ſic verū eſt. qꝛ ipe de⁹ ē finis ⁊
obiectū caꝝ. Si aūt loq̄mur q̄tū ad rōnem mouēdi
ſic nō hʒ veritatē niſi in ſola virtute q̄ ē charitas. ipa
eñ habꝫ bonū ſub rōne boni ⁊ ꝓ obiecto ⁊ fine. ideo
ꝑncipiū tenet inꝶ ceteras virtutes ſicut infra manife
ſtabiꝶ. in fide aūt ⁊ ſpe nō hʒ veritatē. ⁊ qm̄ in illa ra/
tione ꝓcedit ab idētitate ſm ſubſtātiā ad idētitatem
61 ſm rōnē. ideo i ꝓceſſu illo ē pctm̄ ſm accidēs. ¶Ad
illud qḋ obijciꝶ ꝙ ſic ſe hʒ ſpes reſpectu futuri ſicut
gaudiū reſpectu pn̄tis. dicendū ꝙ ſimilitudo bona ē
q̄tū ad differētiā futuricōnis ⁊ pn̄tialitatꝭ. ſꝫ q̄tū ad
rōnē boni motiui nō ē ſilitudo. Bonū eñ ſub ratiōe
boni qñ pn̄s ē delectat ⁊ reficit ipaʒ cōcupiſcibilē. ſꝫ ſb
hac rōne nō hʒ eleuare ⁊ erigeꝶ. imo poti⁹ ſub rōne ex/
cellētꝭ. Delectatio eñ q̄ eſt i gaudio reſpicit coueniē/
62 tiā. ſꝫ erectio q̄ ē in ſpe reſpicit excellētiā. ¶Ad illud
qḋ obijciꝶ ꝙ ſpes ē reſpectu boni tm̄. ergo hʒ obiectū

bonū ſub ratiōe boni. dicendū ꝙ illud nō ſequiꝶ. ꝓ eo
ꝙ iſta non eſt ſola rō ꝓpter quā aliquid tendit in bo/
num. qꝛ motiuū eius eſt bonū ſub rōne boni. ſed etiā
ꝓpter hoc ꝙ illud qḋ eſt motiuū eius hʒ ſemꝑ bonū
ſibi ſubſtratū. Et hoc mō intelligendū eſt ſe hēc i ſpe.
Illud eñ arduū ⁊ excellēs ad qḋ aſſequēdū erigitur
aīa nō pōt eſſe niſi bonū. Ad illḋ qḋ obijciꝶ ꝙ ſpes 63
eſt expectatio future beatitudinis. dicēdū ꝙ ſpes nō
expectat beatitudinē niſi inq̄tū tenet rōnem magni ⁊
ardui. hoc eſt rōnem excellētis ⁊ indeficiētis. Et quia
iſta duo importat beatitudo ꝺ ſua ꝑma rōne. hinc eſt
ꝙ ſpes magis hʒ diffiniri ꝑ beatitudinē ꝙ alia virt⁹.
vñ in rōne illa ē pctm̄ ſm accidēs. Q̄uis eñ beatitu/
do habeat rōnem boni. tñ nō cadit ꝑncipaliꝶ ſub ex/
pectatiōe ſpei ſub illa ratione. ſed inq̄tū habet ratio/
nem ardui.

¶Queſtio. v. k

¶De ſpe ꝑ compatione ad ſubiectū. vtrū ſcꝫ ſpes ſit
in pte anime cognitiua vel affectiua. Et ꝙ ſit i cogni/
tiua videꝶ ꝑmo ꝑ illud qḋ dī. j. Cor. j. ſuꝑ illud. Fi/
nis ꝑcepti ē charitas de cor. bo. ⁊ ꝯſci. bo. gloſa. de cō/
ſcientia bona. i. de ſpe. Si ģ ſpes ē ꝯſciētia. ⁊ ꝯſciētia
ſe tenet ex pte cognitiōis vel cognitiue. videꝶ ꝙ ⁊ ipa
ſpes. ¶Itē Beda in quadā omel. ſuꝑ Cant. De⁹ fu/
turus eſt rōni plenitudo lucis. volūtati multitudo pa/
cis. ⁊ memorie ꝯtinuatio eternitatis. Sed ꝯtinuatio
eternitatꝭ eſt dos correſpōdēs expectationi ipi⁹ ſpei.
ergo ſi illa reſpicit memoriā ipam. ģ videꝶ ꝙ ipa ex/
pectatio ſpei i via. eſſe in memoria habeat. ſꝫ hec eſt i
potētia cognitiua. ergo ⁊c. ¶Itē Aug⁹. diffiniēs ſpē
in libro de ciuitate dei dicit. ꝙ ſpes eſt virt⁹ q̄ q̄s ſe ad
illud qḋ credit ꝓuenturū ꝑſumit. Ex hac diffinitione
videꝶ ꝙ nihil aliud ſit ſpare ꝙ firmiꝶ credere ſe ꝓuen/
turū ad aliqḋ arduū ⁊ excellens. ſꝫ tam credere ꝙ fir/
miter credere eſt potētie cognitiue. ģ ſpare ſpectat ad
potentiā cognitiuā. ſꝫ cui⁹ eſt actus ei⁹ eſt ⁊ habit⁹. ģ
idem redit qḋ ꝑus. ¶Itē imago creatiōis reformaꝶ
ꝑ imaginē recreatiōis q̄ quidē cōſiſtit in grā ⁊ tribus
virtutib⁹ theologicis. ģ ſi ꝟtutes reformātes ſunt in
potētijs q̄s reformāt. neceſſe eſt eſſe ꝟtutes theologi/
cas in illis potētijs i quib⁹ attendiꝶ integritas imagi/
nis. Si ģ ille potētie ſunt intelligētia. memoria. ⁊ vo/
lūtas. ⁊ charitas reſpicit volūtatē. fides intelligentiā.
videꝶ ģ ꝙ ſpes reſpiciat memoriā. ģ eſt i potētia co/
gnitiua. ¶Itē certitudo reſpicit potentiā cognitiuā.
ergo cū ſpes ſit certa expectatio future beatitudinis.
ſpes eſt i potētia cognitiua tanꝙ in ſubiecto. ¶Sed
cōtra. quatuor genera affectionū diſtinguūtur a ſan/
ctis ⁊ a phis. videlicꝫ. gaudiū. dolor. ſpes. ⁊ timor. ģ ſi
omnis affectio ⁊ habit⁹ regulatiu⁹ affectiōis eſt i po/
tentia affectiua. cū ſpes vel noiet affectionē vel habi/
tū directiuū affectiōis. videꝶ ģ generaliꝶ ꝙ ſpes ſit in
potentia affectiua. ¶Item eiuſdē potentie eſt ſpare
cui⁹ eſt timere. ſꝫ timere non eſt niſi potētie affectiue.
ergo nec ſperare. ſꝫ cui⁹ eſt actus ei⁹ eſt ⁊ habit⁹. ģ ⁊c.
¶Item oppoſita nata ſunt fieri circa eandeꝫ vim. ſꝫ
ſpes ⁊ deſpatio ſunt oppoſita. ſi ergo deſperatio eſt in
potentia affectiua. videꝶ ſimiliꝶ ꝙ ⁊ ipa ſpes. ¶Itē
ſicut cōtingit potentiā rationalē ⁊ cōcupiſcibilē obli/
quari ⁊ dirigi. ita etiaʒ iraſcibilē. ergo ſicut eſt aliqua
virtus theologica in rationali ⁊ aliqua i cōcupiſcibi/
li. ita aliqua debet eſſe in iraſcibili. ſed hec non eſt niſi
ſpes. ergo ſpes eſt in iraſcibili. ergo ſpes eſt in poten/
tia affectiua. Itē obiectū ſpei eſt magnū et arduū

ſicut ſupra oſtēſum fuit. ſ arduū eſt obiectū potentie
iraſcibilis. ꝗ ſi idē eſt obiectū habitꝰ ⁊ potētie ſbſtrate
in q̄ eſt habitꝰ. ſpes ē in potētia iraſcibili. ⁊ hec ē affec
64 tiua. ꝗ ⁊c. R° dicēdū ꝙ abſqꝫ dubio ſpes ē in potē
tia affectiua. eſt eñ in ipa iraſcibili q̄ ē ps potētie affe
ctiue. potētie eñ iraſcibilis non tm̄ eſt deteſtari mala
culpe ⁊ ꝑpeti mala pene. ſ etiā aggredi ǫribilia. ⁊ eri
gi ad magna ⁊ ardua. Et ꝓterea nō tm̄ ponimꝰ i ipſa
irā ⁊ patiētiā. ſ etiā fortitudinē ⁊ ſpem. Fortitudinē
inquā inq̄ſtū negociaꝛ circa ea q̄ ſunt ad finē. ſpē aūt
ſm ꝙ ſe erigit ad excellētiā ipiꝰ finis. Hoc autē ſatis
pōt apte colligi. tū ex pte affectiōis ſbſtrate. tū ex pte
ꝯditiōis adiūcte. tū ex parte totis ſbſecuture. Ex pte
affectiōis ſbſtrate. q2 cū q̄tuor ſunt affectiōes. videlicꝫ
gaudiū ⁊ dolor. ſpes ⁊ timor. ſicut gaudiū ⁊ dolor ſūt
circa eandē potentiā. ita etiā ſpes ⁊ timor. cū ꝗ planū
ſit timorē eſſe ipiꝰ potētie iraſcibilis. nō eſt dubiū q̄n
affectio ſpei ad potētiā iraſcibilē ptineat. ac ꝑ ħ hitꝰ
ꝟtutis ſpei dirigēs affectionē illā. Ex pte ſilr ꝯditiōis
⁊ ꝓprietatis ānexe hocipm pōt ſatis apte videri. ſpei
eñ eſt ſtabilire ⁊ quodāmō aſſecurare de aſſequenda
futura btitudine. ſtabilitio aūt ⁊ ꝯfirmatio ptinet ad
potētiā iraſcibilē. Sicut ei rōnalis ſe hꝫ ad charitatē.
⁊ ꝯcupiſcibilis ad voluptatē. ſic etiā iraſcibilis ad ſe
curitatē. Qz ꝗ aſſecuratō ē ꝯditio ꝯcomitās ipaꝫ ſpē
indubitāter. verū eſt ꝟtutē ſpei ad iraſcibilē ptinere.
Ex pte totis future hocipm pōt hri. ſicut eñ ad fideꝫ
ſbſequiꝛ viſio. ita ad ſpē ſbſequiꝛ ꝑfecta tentio. Fir
miter aūt tenere ē ipiꝰ potētie cuiꝰ ē habitū defendē.
hanc aūt nō eſt dubiū eſſe potētiā iraſcibilē. ⁊ iō ꝯce
dendū eſt habitū ſpei eē in iraſcibili potētia. ac ꝑ ħ in
ꝟtute animi affectiua ſicut rōnes ꝯcludūt q̄ ſunt ad
65 pte iſtā. Ad illud vō qd̄ p̄mo obiiciꝛ ꝙ ſpes dī ꝯ
ſcia. dicendū ꝙ i ꝓceſſu illo ē ꝓceſſꝰ ſm ęquiuocationē.
q2 ꝯſcia pōt noiare ipaꝫ ſpem. ⁊ pōt noiare lumē di
rectiuū ad bñ agendū. ⁊ hoc vltimo mō ſpectat ad po
tentiā cognitiuā. alio mō nō. iō nō ſequiꝛ ꝙ virtꝰ ſpei
ſit i potētia aie cognitiua. Pret ea aliꝰ defectꝰ ē ibi. q2
noie ꝯſcie intelligiꝛ ſpes. nō q2 ſpes ſit ꝯſcia. ſ q2 ſpes
ē certa expectatio ꝯſurgēs ex gr̄a ⁊ meritꝭ. merita aūt
66 eſſe nō pnt niſi vbi ē ꝯſcia bona. ¶ Ad illud qd̄ obii
ciꝛ ꝙ deꝰ futurꝰ eſt memorie ꝯtinuatio eternitatis. dicē
dum ꝙ illud ꝟbū Bern. intelligiꝛ mediate ⁊ nō p̄mo
Nā ꝯtinuatio eternitatis reſpicit illā ꝟtutē cuiꝰ ē ꝑpe
tuo tenere. ⁊ hoc eſt potētie iraſcibilis. cuiꝰ eſt in pñti
expectare. ⁊ idō ex ħ nō ſequiꝛ ꝙ ſpes ſit p̄mo i potē
tia memoratiua. ſ ꝙ aliquo mō ipaꝫ reſpiciat vel pn
cipaliꝛ vel ex ꝯſequēti. ¶ Ad illud qd̄ obiiciꝛ ꝙ ſpare 67
nō eſt aliud q̄ firmiꝛ credere ſe habiturū aliq̄d. dicen
dū ꝙ ſpes dī ⁊ large ⁊ ꝓprie. Large accipiēdo ſpem.
ſic dicit credulitatē quodāmō firmatā reſpectu alicu
ius boni aſſequēdi ſiue a ſe ſiue ab alio. queadmoduꝫ
cū q̄s videt aliū bone indolis dicit ꝙ ſperat ipm eſſe
futurū bonū hoiem. ibi ſperare idē eſt qd̄ ꝓbabiliter
credere. ⁊ ſic ſumiꝛ large ⁊ improꝑe. ⁊ ſm pōt ptinere
ad virtutē cognitiuā. Alio mō ſperare ſm ꝙ dī ꝓprie
idē eſt qd̄ ꝯfidere. ⁊ ex illa cōfidentia cū quadā ſecu
ritate tēdere ad habendū illud qd̄ ſperaꝛ. Et hoc mō
ptinet ad ꝟtutē affectiuā. ⁊ hec duo videlicꝫ ꝯfidētiā
illā ⁊ etiā ſecurā tendentiā cōprehēdit Aug. ſub ꝟbo
ꝓſumēdi. qd̄ q̄uis ſequaꝛ credulitatē cognitiōis. te
net tm̄ ſe ex pte affectiōis. ⁊ iō ex illa rōne nō pōt ꝯclu
di ꝙ potētia cognitiua ſit ſubiectū ſpei. ¶ Ad illd̄ qd̄ 68
obiiciꝛ ꝙ imago recreatiōis rñdet imagini creatiōis.
dicēdū ꝙ verū eſt ꝙ rñdet. nihilominꝰ tm̄ imago crea
tiōis plus ſe tenet ex pte cognitiue. imago vō recrea
tiōis plus ex pte affectiue. ſm ꝙ dicit Aug. ꝙ imago
eſt i potētia cognoſcēdi. ⁊ ſilitudo in potētia diligēdi.
Et q2 imago recreatiōis plꝰ ſe tenet ex pte affectiue.
ideo due ꝟtutes ſunt in pte affectiua totaliter ⁊ p̄nci
paliꝛ. videlicꝫ ſpes ⁊ charitas. Et virtꝰ ſpei reformā
do potētiā iraſcibilē q̄ eſt potētia affectiua. ꝑ ꝯñs re
format ipaꝫ memoriā q̄ in actu cōicat cū ea. videlicꝫ
in actu tenēdi. ⁊ idō nō oportet ꝙ ſpes reponaꝛ i me
moria ſicut in ꝓprio ſubiecto. ſ hec planiꝰ determinata
ſunt in. ij. li. diſ. xvj. ¶ Ad illud qd̄ vltimo obiiciꝛ de 69
certitudine pꝫ rñſio ex his q̄ dicta ſunt ſupra. ꝓ eo ꝙ
certitudo ſpei nō eſt ptinēs ad potētiā cognitiuā. ſed
magꝭ ad potētiā affectiuā. q̄ quidē certitudo ē quedā
aſſecuratio tenēs ſe ex pte potētie iraſcibilꝭ. pꝫ ꝗ q̄d ſit
ſbiectū ſpei q̄tū ad aie potētiā. ¶ Alterꝰ etiā poſſet
eſſe ħ inq̄ſitio de ſubiecto ſpei q̄tū ad ſubſtātiā. ⁊ cir
ca ħ poſſent q̄ri plura dubitabilia. Primo q̄riꝛ vtrū
ſpes ſit i angelis bonis. Scdo vtrū ſit in aiabꝰ beatꝭ.
Tercio vtrū aliq̄ mō ſit i angelis malis. Quarto vtꝝ
fuerit i his q̄ fuerūt in lymbo. Quīto vtrū ſit in his q̄
ſunt in purgatorio. Sexto ⁊ vltimo vtrū fuerit i xp̄o.
Sed quoniā omnes he queſtiōes ꝓ magna pte pen
dent ab illa queſtione qua diciꝛ de euacuatiōe ſpei. ⁊
illa viſa cetera ſunt facilia. ideo queſtiones iſte ad p̄
ſens obmittunꝛ. q2 quedā ex eis determiabunꝛ infra
quedā ex eis tanguꝛ in litera. vt ſic vitetꝛ ſuꝑfluitas
q̄ eſt memorie inimica ⁊c.

¶ Diſtinctio. xxvij. de charitate q̄tū ad eius eſſentiā ⁊ diffinitionē.

QVam aūt chriſtus fidē ⁊ ſpem nō habuerit ⁊c. In p̄cedentibꝰ egit mḡr de duabꝰ virtutibꝰ theologicis videlicꝫ de fide ⁊ ſpe. hic ſequiꝛ tercia ps in q̄ intēdit agere de charitate. Diuidiꝛ aūt ps iſta i ſex ptes ſm ſex diſ. q̄s ꝯtinet. In quaꝝ p̄ma agit de charitate q̄tū ad eiꝰ eſſentiā ⁊ diffinitionē. In ſecūda vō q̄tū ad diligibiliū numerū ⁊ diſtinctionē. infra diſ. xxviij. hic q̄ri pōt vtrū illo mādato ⁊c. In tercia vō q̄tum ad diligēdi ordinē. infra diſ. xxix. Poſt p̄dicta de ordine charitatis ⁊c. In q̄rta vō q̄tum ad meriti ꝑfectionē. infra diſ. xxx. hic q̄ri ſolet q̄d potiꝰ ſit pluriſqꝫ meriti. In q̄nta vō q̄tū ad ipiꝰ charitatis durationē. infra diſ. xxxj. Illud q̄ꝫ ꝓtermittēdū nō eſt ⁊c. In ſexta vō in cōpatione ad eternā dilectionē. infra diſ. xxxij. Predictis adiiciendū eſt de dilectiōe dei ⁊c. Prima ps q̄ ꝯtinet p̄ſentē di. diuidiꝛ in duas ptes. in quaꝝ p̄ma determiat mḡr de ipa charitate q̄tū ad eiꝰ eētiā ⁊ vnitatē. In ſecūda vō q̄tū ad eiꝰ actū ⁊ modū. ibi. Cōſequēter mo dū vtriuſqꝫ dilectiōis aduertamꝰ. Prima ps diuidiꝛ in q̄tuor ptes. In q̄rū p̄ma ꝯtinuat pte iſtā ad p̄cedentis ptis inq̄ſitionē. In ſecūda vō pte ponit charitatis diffinitionē. ibi. Charitas eſt dilectio ⁊c. In tercia vō cōpat eā ad diuini mādati duplicatōꝫ. ibi. Hec aūt hꝫ duo mādata. In q̄rta vō remouet dubitatōꝫ. ibi. Hic q̄riꝛ ſi ex ea ipa dilectiōe ⁊c. Silr ſcd̄a ps p̄ncipalꝭ in q̄ determiat ꝺ ipa caritate q̄tū ad actū ⁊ modū diuidiꝛ i ptes q̄tuor. in q̄rū p̄ma determiat q̄s modꝰ circa actū charitatis reꝗraꝛ. In ſecūda vō oñdit vbi ille modus inſinuaꝛ. ibi. Dilectiōis aūt dei modꝰ inſinuaꝛ ⁊c. In tercia vō inq̄rit vtꝝ ille modꝰ i via impleaꝛ. ibi. Iſtud

aũt pceptũ penitus nõ implet̃ ⁊c̃. In q̃rta vo ⁊ vltima oſtẽdit qualit̃ vnũ pceptũ charitatis in altero impli/cat̃.ibi.Cũ aũt duo ſint pcepta charitatis.Subdiuiſiões aũt ptiũ in lr̃a ſatis ſunt manifeſte.

XXVII

Cõtinuat ptẽ iſtã ad pcedẽtis ptis inq̃ſitõẽ. a

Um aũt xp̃s fidẽ ⁊ ſpez nõ habuerit.dilectiõẽ tñ habuit inq̃tũ hõ tantã.qua maior ẽẽ nõ va let.q̃ ex charitate eximia aĩaz poſuit p amicis ⁊ inimicis. Habuit eñ in corde charitatẽ quã ope nob exhibuit.vt exhibitõis forma nos ad diligẽdũ inſtrue ret. Hic aliq̃d dicẽdũ ẽ de charitate.⁊ mõ ⁊ ordĩe dili/gẽdi deũ ⁊ primũ. ¶ Ponit charitat̃ diffinitõẽ. b

De charitate q̃ diligit̃ de⁹.⁊ pri mus q̃ in xp̃o ⁊ in nobis eſt.

Charitas ẽ dilectio q̃ diligit̃ de⁹ ppt ſe.⁊ prim⁹ ppt deũ vel in deo.

¶ Cõpat charitatẽ ad diuini mãdati duplicatiõẽ. c
Habet aũt hec duo mãdata.vnũ ptinẽs ad dilectiõẽ dei.qd ẽ maximũ ĩ lege mãdatũ.⁊ alterũ ptinẽs ad di ligendũ primũ illi ſile. Primũ ẽ.Diliges deũ ex toto corde.ex tota mẽte.ex tota aĩa. Qd ſcriptũ ẽ in Deut. Secũdũ ẽ.diliges primũ tuũ ſic teipm̃. In his duo/bus pceptis tota lex pẽdet ⁊ pphe. Finis eñ pcepti ẽ dilectio.⁊ ea gemia.id eſt dei ⁊ primi eſt.

De duob⁹ mã datis charitat̃.

Deut. vj.

¶ Remouet dubitatõẽ an eadẽ charitate diligat̃ de⁹ ⁊ primus. d
Hic q̃rit̃ ſi ex ea ipſa dilectiõe diligit̃ de⁹ q̃ diligit̃ pri m⁹.an alia ſit dilectio dei ⁊ alia primi; Eadẽ ſane di/lectio ẽ q̃ diligit̃ de⁹ ⁊ prim⁹ q̃ ſpũſſanct⁹ ẽ vt ſup di/ctũ ẽ.q: de⁹ charitas ẽ. Vñ Aug⁹. Iohs ait. Nõ põt deũ diligẽ quẽ nõ videt. q̃ fratrẽ quẽ videt nõ diligit Sed ſi eũ quẽ videt hũano viſu ſpũali charitate dili/geret.videret deũ q̃ ẽ ipſa charitas viſu interiori q̃ vi/deri põt. Qui ḡ fratrẽ quẽ videt nõ diligit.deũ q̃ ẽ di/lectio (q̃ caret q̃ fratrẽ nõ diligit) quõ põt diligere. Ex vna eñ eadẽq; charitate deũ primũq; diligim⁹.ſ; deũ ppter deũ.nos vo ⁊ primũ ppt deũ. Si vo vna ea/dẽq; charitas ẽ dei ⁊ primi.q̃re dr̃ gemia; ppter duo dilecta.i. deũ ⁊ primũ. Et ſi vna ſit charitas.duo tñ

Aug⁹. in lib. viij. de trini.

Quare dr̃ cha ritas gemia.

1 a Charitas eſt dilectio q̃ diligit̃ de⁹ ppt ſe ⁊ prim⁹ ppter deũ. Querit̃ iuxta h̃.Cuz multe inueniãt̃ diffinitões de charitate.⁊ cũ vni⁹ rei vna ſit diffinitio. quõ adinuicẽ diſtinguãt̃. Pret̃ eñ dictã diffinitionẽ inuenit̃ diffiniri ab Auguſti.in li. de morib⁹ eccle ſic. Charitas ẽ animi affectio iuſtiſſima pũgẽs nos cum deo. Itẽ Aug⁹.in lib. ſoliloq̃. Charitas eſt virt⁹ q̃ deũ videre eoq; ꝯfrui deſideram⁹. Itẽ in li. de ſpũ ⁊ aĩa. Caritas ẽ vita copulãs amantẽ cũ amato. Poſtremo diffinitur ab apl̃o.j. Thi.j. Finis pcepti ẽ charitas de corde puro. cõſcia bona.⁊ fide nõ ficta. Cõtra pmã diffinitiõẽ ſic obijcit̃.idẽ ẽ dilectio ⁊ charitas. cũ ḡ mḡr diffinit charitatẽ per dilectionẽ. diffinit idez p ſeipm̃. Itẽ amori nãli in ſtatu innocẽtie ꝯueniebat iſta diffinitio.ḡ nõ videt̃ ꝯuertibilis cũ charitate. Cõtra ſecũdã diffinitõẽ obijcit̃ ſic. Affectio aĩ eſt ab ipſa aĩa. Charitas aũt nõ eſt ab ipſa ſ; a deo.ḡ male dr̃ charitas ẽ affectio animi. Itẽ hec diffinitio põt competẽ ſpei.ḡ nõ recte aſſignat̃ d̃ charitate. Cõtra terciã obijcit̃ ſic.q: viſio rñdet ipſi fidei.⁊ fruitio ẽ ad omnẽ ỽtutẽ. ergo male diffinit̃ charitas p videre ⁊ frui. Itẽ deſideriũ ẽ in abſens ⁊ quodãmõ impfectũ. cuz ḡ charitas ſit pfectiſſima.male diffinit̃ p actũ deſiderãdi. Cõtra quartã obijcit̃ ſic. Dionyſi⁹ in li. de diui.no. diffiniẽs amorẽ gñaliter dicit.q ẽ virt⁹ vnitiua.ḡ copulare amantẽ cũ amato nõ eſt ppriũ charitatis cũ ſit cõe amori nãli ⁊ aĩali. Itẽ vita ẽ pfectio abſoluta.copulatio amãtis cũ amato eſt q̃litas reſpectiua. ḡ male dr̃ charitas ẽẽ vita copulãs. Cõtra vltimã obijcit̃ ſic. Charitas ẽ radix virtutũ.⁊ pncipiũ merẽdi. ⁊ põdus q̃ q̃s inclinat̃ ⁊ tẽdit ad finẽ.ḡ nõ videt̃ q charitas debeat dici finis. Itẽ querit̃ de illis trib⁹ modis q̃ addunt̃ p quib⁹ ſtãt ⁊ quõ diſtinguãt̃. Itẽ q̃re cordi attribuit̃ puritas.⁊ ꝯſcie bonitas.⁊ fidei ſtabilitas.cũ puritas cordis ſit ex fide. Act. xv. Fide purificãs corda eoꝝ. ⁊ q̃re fides ponat̃ vltima cuz ipſa ſit pma. R̃ q charitas ſm multiplicẽ ſui cõpationẽ h̃z multipliciť diffiniri. Habet eñ charitas cõpari ad obiectũ. ⁊ ſic aſſignat̃ diffinitio pmo poſita a mḡro. Põt iterũ ꝯſiderari p cõpationẽ ad finẽ vltimũ.⁊ ſic diffinit̃ ab Aug.in ſoliloq̃. Põt etiaz cõpari ad actũ ppriũ q̃ ẽ vnire ⁊ adherere. Et ſic diffinit̃ ab Aug.in li. de morib⁹ eccle. ⁊ ĩ li. de ſpũ ⁊ aĩa.p actũ vniẽdi ⁊ copulãdi amantẽ cũ amato.videlicz affectũ nr̃m cũ deo. Põt iterũ cõpari ad habitũ ſibi adiũctũ q̃ quodãmõ eſt ipſi⁹ charitat̃ pncipiũ. Et ſic diffinit̃ ab apl̃o cũ dr̃. Charitas ẽ finis pcepti ⁊c̃. Et h̃ pz ex ipſi⁹ notificatiõis explanatõe. Nã charitas cõpata ad habit⁹ aliaꝝ ỽtutũ theologicaꝝ (q: vnit eas fini) pncipatũ tenet int̃ eas ⁊ iõ mouet ⁊ informat. ⁊ terminat ſiue ꝯſũmat. ⁊ pptea dr̃ ẽẽ finis pcepti. ⁊ q: finis ẽ aliaꝝ. act⁹ aliaꝝ diſponũt̃ ad actũ charitat̃. ⁊ ipſa charitas imediate elicit. Et iõ tres ponũt̃ ibi ꝯditões. ⁊ p pmã q̃ dr̃ ibi charitas d̃ corde puro tãgit̃ ꝯditio ipſi⁹ charitat̃ cui⁹ ẽ depurare affectũ cordis ab omi t̃renitate. Per ſecũdã.ſ. de ꝯſcia bona tãgit̃ ꝯditio ſpei. Per terciã ꝯditio fidei.⁊ ſm h̃ ordinant̃ ſm q pncipali⁹ ad actũ charitat̃ diſponũt. Et
2 ſic pz diffinitio ⁊ intellect⁹ pdictaꝝ diffinitionũ. Ad illud ḡ qd pmo obijcit̃ ꝯ diffinitiõẽ mḡri q idẽ ẽ dilectio ⁊ charitas. dicẽdũ q etſi ſint idẽ re.tñ aliq̃ differẽtia rõnis ẽ. Dilectio eñ ĩ pl⁹ ẽ q̃z charitas. Vñ ꝯſueuit aſſignari differẽtia.q amor ẽ nãe.dilectio ẽ volũtat̃ deliberatiue.⁊ charitas grẽ. Alia etiã ẽ differẽtia.q: charitas nõiat habitũ.ſ; dilectio nõiat actũ.⁊ ita diffinit̃ charitas p dilectionẽ tanq̃ min⁹ cõe p mag̃ cõe. ⁊ habit⁹

b diuerſa ea diligunt̄.ſ.de⁹ vl hō vel angel⁹.ᵇ Pro quo
etiā duo ſunt mādata. qꝛ cū eadē charitas vtroqꝫ cō/
Aug. in ſmone d' aſcēſiōe. mēdet̄.diuerſa tñ diligi ꝑcipiūt̄. Vñ Aug⁹. Arbitroꝛ
idō ſpm̄ſanctū bis datū.ſemel in t̄ra ꝛ iterū de celo. vt
cōmēdarent̄ nob duo ꝑcepta charitat̄.ſ.dei ꝛ ꝓximi.
Una eſt charitas ꝛ duo ꝑcepta. vn⁹ ſpūs ꝛ duo data.
qꝛ alia charitas nō diligit ꝓximū niſi illa q̄ diligit deū
Qua ḡ charitate ꝓximū diligim⁹. ipſa deū diligim⁹.
Sꝫ qꝛ aliud ē de⁹ aliud ē ꝓxim⁹. etſi vna charitate di-
ligant̄. idō forte duo ꝑcepta dicūt̄. ꝛ alterū mai⁹ ꝛ alteꝝ
min⁹. vel ꝓpter duos mot⁹ q̄ in mēte gerunt̄. dū de⁹
diligit̄ et ꝓxim⁹. Mouet̄ eñ mēs ad diligendū deū.
mouet̄ ꝛ ad diligēdū ꝓximū. ꝛ mlto magis erga deū
q̄ꝫ erga ꝓximū.

Determiat q̄s mod⁹ circa actū charitat̄ repiat̄. c
Cōſequēter modū vtriuſqꝫ dilectiōis aduertam⁹. Hec
Aug⁹. in lib. de doc. xp̄ia. regula vt ait Aug. dilectiōis diuinit⁹ ꝯſtituta ē vt deū
ꝓpter ſe ex toto corde. ꝛ ꝓximū diligas ſic teipm̄. i. ad
qd̄ ꝛ ꝓpter qd̄ teipm̄ diligere debes. In bono ḡ ꝛ ꝓpt̄
deū teipm̄ diligere debes. In bono ḡ diligēd⁹ eſt ꝓxi-
mus nō in malo ꝛ ꝓpter deū. Proximū v̄o oēm hoiēꝫ
oportet intelligi. qꝛ nemo eſt cū quo ſit opandū male.
Qui ḡ amat homies. vel qꝛ iuſti ſunt. vel vt iuſti ſint.
amare debet. hoc ē in deo vel ꝓpter deū. Sic eñ ꝛ ſe/
metipm̄ amare dꝫ ſcꝫ i deo vel ꝓpt̄ deū. i. qꝛ iuſt⁹ ē vel
vt iuſt⁹ ſit. qui eñ alit̄ ſe diligit. iniuſte ſe diligit. qꝛ ad
hoc ſe diligit vt ſit iniuſt⁹. Ad hoc ḡ ꝙ ſit mal⁹. nō ḡ iā
Pſal. x. ſe diligit. Qui eñ diligit iniq̄tatē odit aīaꝫ ſuā. Mo-
dus ḡ diligēdi ꝑcipiēdus eſt homi. i. quō ſe diligat. vt
ꝓſit ſibi. Qui aūt ſe diligat ꝛ ꝓdeſſe ſibi velit dubita-
re demētis ē. Mod⁹ aūt ꝑcipit̄ cū ait. Sicut teipm̄. vt
ꝓximū diligas ad qd̄ teipm̄. Si ḡ te non ꝓpter te di/
ligere debes. ſ ꝓpter illū vbi dilectionis tue rectiſſime
finis ē. nō ſucceſeat alius aliq̄s hō. ſi ꝛ ipm̄ ꝓpter deū
diligis. Hui⁹ dilectiōis modū veritas inſinuat dicēs.
Joh. xiij. Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicē ſic̄ dilexi
vos. i. ad qd̄ dilexi vos. ſ. vt filij ſitis ꝛ vitā habeat̄.

Oñdit vbi ille mod⁹ circa actū charitat̄ inſinuat̄. f

ꝯfluū actū. Ad illō qd̄ obijcit̄ ꝙ illa no-
tificatio ꝯuenit dilec-
tiōi i ſtatu inocētie.
dicēdū ꝙ dña ē i mō
diligēdi deū ꝓpt̄ ſe ſꝫ
ꝙ di dilectiōe nāli et
ipa charitate. ſicut in
ij. li. oñſuꝫ fuit. Et idō
ex h̄ nō oñdit̄ illa rō
nō bñ aſſig̃ta. ❡ Ad
illō qd̄ obijcit̄ de no-
tificatōe Aug. de mo
rib⁹ eccl̄ie ꝙ charitas
eſt ai affectio. dicēdū
ꝙ ibi ē ꝑdicatio nāl.
idō iñ rōne illa eſt ſo
phiſma ſm accidēs.
Ad hoc v̄o qd̄ ſbiun
git̄ ꝙ illa notificatio
ꝯuenit ſpei. dicēdū ꝙ
ſpei ꝓpie loquēdo n̄
ꝯuenit vnire ſ mag̃
erigere. fidei eñ ē di-
rigere. ꝛ ſpei erigere.
ꝛ charitat̄ adherere
❡ Ad illō qd̄ obijcit̄
de diffinitiōe Aug. de
ſol. ꝙ charitas nō dꝫ
diffiniri ꝑ vidē ꝛ frui
dicēdū ꝙ ſic̄ fides co
gnoſcit ſibi ꝛ alijs v̄-
tutib⁹. ſic charitas de
ſiderat ſibi ꝛ alijs. Et
qm̄ ꝑfectio mercedis
ꝯſiſtit i viſiōe ꝛ frui-
tiōe dei. hinc ē ꝙ cha-
ritas diffinit̄ ꝑ deſide
riū vtriuſqꝫ. nō qꝛ vi-
dere ſit ei⁹ ꝓpriū. ſ qꝛ
deſideriū habēdi deū
eſt ꝓpriū charitatis.
❡ Ad illud qd̄ obij-
cit̄ ꝙ deſideriū eſt rei
abſentis et imꝑfect⁹
mot⁹. dicēdū ꝙ diffi-
nit̄ ibi charitas vie q̄ hꝫ ſecū annexā imꝑfectōꝫ. Poſſꝫ etiā nihilomin⁹ dici ꝙ deſideriū ꝓut excludit faſtidiū
nō ſolūmō eſt rei abſentis imo ꝑſentis. ꝛ hoc mō large accipit̄ in ꝓpoſito. ❡ Ad illō qd̄ obijcit̄ ꝯ diffinitiōēꝫ
Aug. in li. d' aia ꝛ ſpū. ꝙ charitas ē vita copulās. dicēdū ꝙ etſi copulare ꝯueniat omi amori quodāmō. tñ hoc
totū qd̄ ē vita copulās ē ꝓpriū ipi⁹ charitat̄. qꝛ null⁹ ē amoꝛ q̄ aiaꝫ ꝓpie habeat viuificare niſi amoꝛ gratuit⁹
q̄ copulat cū deo ipaꝫ aiaꝫ. Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ nō pñt illa duo ſtare vita ꝛ copula. dicendū ꝙ q̄uis vita
ꝓut ē act⁹ ꝑm⁹ ſit ꝑfectio abſoluta. tñ ꝓut ē act⁹ ſecūd⁹ hꝫ reſpectū ad obiectū ſicut pꝫ. qꝛ ſm phm̄. alimēto
vti ꝛ intelligere ſunt ōpe ei⁹ qd̄ ē viuere. ꝛ charitas eſt vita. ꝛ ſm ꝙ eſt vita di act⁹ ſecūd⁹. vt i ꝑcedētib⁹ oſtē
ſum fuit. Ad illō qd̄ obijcit̄ de notificatiōe apl̄i ꝙ nō dꝫ dici finis cū ſit ꝑncipiū. dicēdū ꝙ cū nihil ꝓhibeat
tres cauſas coincidere i vnū. ſicut pꝫ i deo reſpectu creature. nullū eſt incōueniēs charitatē ſil' eſſe radicē. for-
mā. ꝛ finē. ſm cōpationē triplicis cauſe. cū nos ꝑfecte faciat deo ꝯformes ſm ꝙ ſupi⁹ habitū ē. Ad illō qd̄
obijcit̄ de ſufficiētia ꝛ numero ꝛ ordine ꝛ appropatiōe illaꝝ cōditionū q̄ ſupaddunt̄ ſatis pꝫ rñſio ex explana
tiōe ipi⁹ diffinitiōis. ꝛ ex his q̄ in. ij. li. determiata ſūt. diſ. xxviij. q̄ nō oportet ad pn̄s repetere. Et idō de illa no
tificatiōe apl̄i ꝛ de alijs ſufficiat ad pn̄s tantū dixiſſe.

b Pro q̄ etiā duo ſunt mādata. Cōtra. Videt̄ ꝙ vnū ſolū debeat eē mādatū. qꝛ vnius opis ſm vnā rōnem
vnū dꝫ eſſe mādatū. ſ vna eſt rō diligēdi deū ꝛ ꝓximū. ḡ vnū dꝫ eē mādatū in vtroqꝫ. Itē ſi mādata nume/
rant̄ ſm numerū diligibiliū. cū q̄tuoꝛ ſint diligēda ex charitate. q̄tuoꝛ deberēt eē mādata. Itē q̄ diligit ꝓxi/
mū legē impleuit. Sic̄ di Ro. xiij. Et ibidē di ꝙ oīe aliud mādatū in illo v̄bo inſtaurat̄. ḡ videt̄ ꝙ vnū ſolū
debeat eē mādatū. R̄ꝫ dicēdū ꝙ cū mādata diuerſificari habeāt ſm ordinē ad deū ꝛ ad ꝓximū. ſicut pꝫ ꝑ di-
ſtinctionē pme tabule a ſcda. idō cū charitas hēat ordinare reſpectu vtriuſqꝫ. oportuit ꝑcepta diſtigui. verūtñ
qꝛ vna ē rō diligēdi. vnū potuit i altero iplicari. Ad illud ḡ qd̄ obijcit̄ ꝙ mādata diſtiguūt̄ penes rōnē ipius
hūi⁹. dicēdū ꝙ falſū ē. imo penes modū ordinādi ad alteꝝ. Ad illō qd̄ obī ꝙ q̄tuoꝛ debēt eſſe mādata. dicēdū
ꝙ i mādato ꝓximi ſat̄ icludit̄ dilectō ſui. ꝛ qꝛ ad h̄ ē hō ordinat⁹ ꝑ nāꝫ. nō oportuit ad h̄ hic iduci ꝑ ꝑceptio/

ᵃ Dilectiōis aũt dei mod⁹ inſinuat cũ dicit. ex toto cor/ c
de. i. ex toto intellectu. Ex tota aīa. i. ex tota volũtate.
Ex tota mēte. i. ex tota memoria. vt oēs cogitatiōes.
ꝛ omnē vitā. ꝛ omnē intellectũ ī illũ ꝯferas a ꝗ habes
ea ꝗ ꝯfers. Hec dicēs nullā ꝑtē vite nr̄e reliqt ꝗ vaca/
re debeat. ſ; quicqd venerit ī animũ illuc rapiat ꝗ dile
ctiōis impet⁹ currit. ꝛ diligere deũ ꝓpter ſe mod⁹ ē di/
ligēdi ꝓpter deũ. ꝛ ſunt iſti duo modi diligēdi deũ vt
quibuſdā placet.

¶ Inquirit vtrũ ille modus in via impleat. g

Illud aũt p̄ceptũ nō penit⁹ implet ab hoīe ī hac mor/
tali vita. ſ; ex ꝑte nō ex toto. q: ex ꝑte diligim⁹ ſicut ex
ꝑte cognoſcim⁹. in futuro aũt implebit ex toto. Unō
Aug⁹. Cũ adhuc ē aliqd carnalis ꝯcupie. nō omī mō Aug. de pfecta iuſticia.
ex tota aīa diligit de⁹. Caro aũt nō dr̄ ꝯcupiſcere niſi
q: aīa carnalit ꝯcupiſcit. Cũ aũt venerit qḋ ꝑfectũ eſt.
vt deſtruat qḋ ex ꝑte eſt. i. vt iā nō ex ꝑte ſit ſ; ex toto.
charitas nō auferet. ſ; augebit ꝛ implebit. In ꝗ pleni
tudine illud p̄ceptũ charitatis implebit. diliges dn̄m
deũ tuũ ex toto corde ꝛc̄. Tũc erit iuſtus ſine peccato.
q: nulla erit lex repugnās mēti. Tũc prorſus toto cor/
de. tota aīa. tota mēte. diliges deũ qḋ eſt ſũmũ p̄ceptũ
Sed cur p̄cipit homī iſta ꝑfectio cũ in hac vita eam
nemo habeat? q: nō recte currit ſi quo currēdũ eſt ne/
ſciat. Quō autē ſciret ſi nullis p̄ceptis oñderet. Ecce
habes cur illud p̄ceptũ ē qḋ hic penit⁹ impleri nō pōt.
implet tñ ex ꝑte. ſ. ſm̄ ꝑfectionē vie. Alia ē eñ ꝑfectio
currētis. alia ꝑuenientis. Facit h̄ mādatũ vt curſor. qui
deũ ante oīa ꝛ ꝑ omīb⁹ diligit. nec tñ oīno ꝑficit.

¶ Oſtēdit qualiter vnũ p̄ceptum charitatis in altero
impleat. h

Cũ aũt duo ſint p̄cepta charitatis. ꝓ vtroq; ſepe vnũ
ponit. nec īmerito. q: nec de⁹ ſine ꝓximo. nec ꝓxim⁹
ſine deo diligi pōt. Unñ aplus. Omē mādatũ legis di/ Gal. v.
cit inſtaurari. i. ꝯtineri ꝛ impleri in hoc v̄bo. Diliges
ꝓximũ tuũ ſicut teipm. Et xp̄s dilectionē ꝓximi ſpeci Johā. xiij.
ali⁹ cōmemorat dicēs. Mādatũ nouũ do vobis vt di Aug⁹. ſuper
ligatis inuicē ſicut dilexi vos. vbi illud mai⁹ mādatũ Johā.
dilectiōis dei videt ꝑtermiſſuʒ. ſ; bñ intelligētib⁹ vtrũ/
q; inuenit in ſingulis. quia qui diligit deum nō poteſt
eũ cōtemnere quē deus p̄cipit diligi. Et ꝗ diligit ꝓxi/
mum. quid in eo diligit niſi deum. Ipſa eſt dilectio ab
omni mũdana dilectione diſcreta. Quā diſtinguens

ne diuinā. Ad illḋ
qḋ obijcitur ꝗ diligit
ꝓximũ legeʒ impleuit.
dicendũ ꝙ aplus lo/
quit de impletiōe ſe/
cūde tabule. Preterea
in mādato de dilecti/
one ꝓximi. includit
mādatũ de dilectōne
dei. Quis eñ vnũ ī al/
tero includat. nō tñ
pōt inferri ꝙ vnũ ab
altero nō diſtiguat.
hoc eñ eſt ꝓpter con/
nexionē ꝛ ordinem ꝗ
nō excludit diſtincti/
onem

4 c ¶ Dilectiōis aũt dei
mod⁹ inſinuat cũ dr̄
ex toto corde. i. ex to/
to intellectu. Ex tota
aīa. i. ex tota volũta/
te. Ex tota mēte. i. ex
tota memoria. Con̄.
Diligē ꝑtinet ad affe
ctũ nō ad intellectũ.
ḡ male dr̄ diligere ex
intellectu ꝛ memoria
Itē Bern̄. de amore
dei. qd ē amor niſi ve
hemēs ꝛ bñ ordinata
volũtas. ḡ videt ꝙ ex/
ꝗ dixit ex tota aīa. ſu/
perfluit addere alias
ꝯditiōes. Itē beatus
Job. nō ponit niſi du
as ꝯditiōes. j. Jo. iij.
Diligam⁹ ope ꝛ veri
tate. ḡ videt ꝙ ī iſtis
tribus ꝯditionib⁹ ſit
ſuꝑfluitas. Itē vide/
tur ꝙ ſit diminutio.
q: Deut. vj. ponitur
iſta ꝯditio ex tota for
titudine ꝗ nō ponit
hic. Iteʒ Marci. xij.
addit iſta ꝯditio pre/
ter ꝯditiōes p̄dictas
ex tota virtutē. ḡ vi/
det ꝙ ibi ſit diminu/
tio vel hic ſuꝑfluitas.
Silr Luce. x. addit iſta ꝯditio. Ex omīb⁹ virib⁹ tuis. q̄rit ḡ de illoꝝ triũ diſtīctiōe. ordine. numero. ꝛ ſufficiē
tia. R⁹ dicēdũ ꝙ q̄uis charitas imediate reſpiciat actũ ꝯcupiſcibil. circa quē ꝑmo conſiſtit. nihilomin⁹ tñ
act⁹ illaꝝ viriũ reſpicit vt diſponētes. Unũ oēs vires aīe ꝗdā mō ordināt ad ipaʒ dilectōeʒ ſic ad id qḋ h; rō/
nē cōpletā reſpectu oīm viriũ. Et qm̄ ſupiores vires aīe tres ſunt. iō tres apponũt ꝯditiōes. Et rurſus q: ter/
nari⁹ viriũ aīe duplicit h; diſtingui. ita ꝙ vn⁹ illoꝝ modoꝝ nō diſcordat ab alio. iō ꝯditiōes circa actũ diligē/
di reſpiciētes vires aīe duplici mō apponi ꝛ diſtingui hñt. Uno eñ mō diſtinguũt vires aīe ſm̄ ꝙ ī eis ꝯſiſtit
imago. ꝛ dicũt ī mēte eē tres ꝑſone. vicʒ. memoria. intelligētia. ꝛ volũtas. ꝛ ſic ſm̄ iſtas tres vires apponunt
tres ꝯditiōes q̄z vna reſpicit intelligētiā. ſ. ex toto corde. Altera volũtatē. ſ. ex tota aīa. Tercia memoriā. ſ. ex
tota mente. Et ſic aſſignant iſte tres cōditiones in Math. xxij. Et exponunt ab Aug. ſic. Ex toto corde. i. ex
toto intellectu ſine errore. Ex tota anima. i. ex tota voluntate ſine cōtradictiōe. Ex tota mente. i. ex tota me/
moria ſine obliuione. Alio modo diſtinguunt vires anime in rōnalem. iraſcibilem. cōcupiſcibilem. ꝛ ſm̄ hoc
tres apponunt cōditiones. quarũ vna reſpicit rōnalem. videlicʒ ex toto corde. Alia cōcupiſcibilem. videlicʒ
ex tota aīa. Et tercia iraſcibilē. videlʒ ex tota fortitudine. Et ſic aſſignāt ī Deut. vj. Et exponũt a Bern̄. ſic.
Ex toto corde. i. ſapiēter. ex tota anima. i. dulciter. ex tota fortitudine. i. fortiter. vt non ſeducamur fallacijs.
non abducamur blandicijs. non frāgamur iniurijs. Et ad hec tria reduci pñt illa tria ꝗ tāgunt. j. Thimo. j.
ex corde puro. cōſciētia bona. et fide nō ficta. Nec eſt in iſtis aliq̄ repugnātia. ꝓ eo ꝙ potētia iraſcibilis ꝛ ipſa

dñs ait. ſicͭ dilexi vos. Quid eñi niſi deū dilexit in no
bis. nō quē habebamꝰ ſ; vt haberemꝰ? Sicut medicus
egrotos. ⁊ qd̄ i eis diligit niſi ſalutē quā cupit reuoca-
re. nō morbū quē venit expellere. Sic ⁊ nos inuicē di
ligamꝰ. vt quātū poſſumꝰ inuicē ad habendū i nobis
deū ex dilectiōe attrahamꝰ. Sed q̄ hac dilectiōe dili/
gēda ſint iā inq̄ramꝰ. Nō eñi oīa vt ait Augꝰ. quibus
vtendū eſt diligēda ſunt. ſ; ea ſola q̄ vel nobiſcū ſocie-
tate quadā referunt in deū ſicͭ eſt hō vl' angelꝰ. vel ad
nos relata. bñficio dei ꝑ nos indigēt. vt corpus qd̄ ita
ꝑcipiendū eſt diligi vt ei ordinate prud ēter ꝙ ꝯſulat.

Augꝰ. in lib. de doc. xp̄ia. Diligēdus ē hō angelꝰ. corpꝰ.

memoria cōformant in actu. ⁊ iō vna virtꝰ eſt vtriuſq; reforma-tiua. ⁊ vna dos vtri-uſq; ꝑfectiua. ⁊ vnā reſpicit ꝑncipalit. et aliā ex ꝯſequēti. et iō vbi dicit in Deut. ex tota fortitudīe. i Ma-theo dī ex tota mēte. Et hec eſt rō q̄re hec cōditio ex tota mēte vltio loco ponit. ⁊ ſic p; ſufficiētia numerꝰ ⁊ diſtictio illoꝝ q̄ aſſignāt circa modū dilectōis. ⁊ ꝙ nihil ē ſupfluū. nihil diminutū. P; etiā ſolutio obiectoꝝ.

Ad intelligentiā huiꝰ partis ſm duo q̄ tangit mḡr incidit hic queſtio circa duo ꝑncipalit. Primo eñi querit de ipa charitate q̄tum ad habitū. Secūdo vō q̄rit de eadē q̄tū ad eius actū et modū. Circa ꝑmū ſex p̄nt queri. Primū eſt vtrū charitas ſit habitꝰ creatus. Secūdū vtrū ſit habitꝰ ẜtuoſus. Terciū vtrū ſit habitꝰ ab aliis ẜtutibꝰ diſtinctꝰ. Quartū eſt vtrū ſit habitꝰ in ſeipo indiuiſus. Quītꝰ eſt vtrū ſit habitꝰ mere gratuitꝰ. Sextū ⁊ vltimū vtꝝ ſit habitus aliq̄n informis an ſemp formatus. Et q̄m duoꝝ ꝑmoꝝ veritas ſatis haberi pōt ex his q̄ i ꝑmo libro ſunt determiata vbi oſtenſum eſt ꝙ charitas ſit virtus creata. Ideo nūc reſtat determiare alia q̄tuor ſequētia. ¶ Queſtio .j. de quatuor. a

¶ Utrū charitas ſit habitꝰ ab aliis virtutibꝰ diſtinctus. aut oībꝰ virtutibꝰ cōis et generalis. Et ꝙ ſit habitus omibus cōis videt ꝑmo auctē aplī. j. Coꝝ. xiij. vbi aplus dicit. Charitas patiens eſt. benigna eſt ⁊c. Et enumerat ibi. xv. opa virtutū. S; quicq̄d h; in ſe actus oim ẜtutū eſt cōe ⁊ vlē ad oēs virtutes. habitꝰ aūt charitatis ē huōi ſm ꝙ in ꝑcedēti auctē habet. ergo omibus ẜtutibꝰ eſt cōis. ¶ Itē Hieronymꝰ vt breuit cōplectar omnē diffinitionē ẜtutis. Uirtꝰ eſt charitas q̄ diligit oēm diligēdū. ſ; cū diffinitio ⁊ diffinitū ſint equalis ambitꝰ. ⁊ virtꝰ ſit generalis ad oēs ẜtutes. videt ſilr ꝙ ⁊ charitas. ¶ Itē Augꝰ. de ciui. dei. ⁊ Bern̄. de dili. dō. dicūt ꝙ virtus nō eſt aliud q̄ȝ ordo amoris vel amor ordinatꝰ. cū ſ; amor ordinatꝰ nihil aliud ſit q̄ȝ charitas. ⁊ ois virtꝰ nihil aliud ſit q̄ȝ amor ordinatꝰ. ois virtus ē charitas. ſ; charitas nō ē ab aliis virtutibꝰ diſtincta. ¶ Itē ſicut ſe h; ꝑceptū charitatis ad alia ꝑcepta. ſic ſe h; habitus charitatis ad alios habitꝰ virtutū. ſ; ꝑceptū charitatis oia alia precepta cōprehendit ſicut dicit Ro. xiij. Qui diligit ꝓximū legē impleuit. ſ; videt ꝙ habitꝰ charitatis cōtineat in ſe habitꝰ oim virtutū ⁊ nō ſit ab aliis diſtinctus. ¶ Itē ſicut ſe h; obiectū charitatis ad obiecta aliaꝝ virtutū. ita ſe h; habitꝰ charitatꝭ ad alios habitus. ſ; obiectū charitatis eſt bonū ſub rōne boni ſimpliciter. ſi ſ; hoc eſt cōe obiectis oim aliaꝝ virtutū. videt ꝙ habitꝰ charitatis ſit cōis omibꝰ aliis habitibꝰ. ¶ Itē qui h; dilectionē charitatis in via h; oēm qd̄ neceſſariū eſt ad meritū. q: dicit Augꝰ. Tene charitatē ⁊ fac quicq̄d vis. Silr q̄ h; dotē fruitiōis correſpōdentē charitati in patria h; ſufficiētiſſimū ꝑmiū. frui eñi ſm ꝙ dicit Aug. eſt amore inherere. ſ; ſi charitas inchoata ſufficit ad meritū. ⁊ charitas ꝯſūmata ſufficit ad ꝑmiū. videt ꝙ hita charitate. aut cetere virtutes ſupfluūt. aut ipa nō differt ab habitibꝰ aliaꝝ ẜtutū. S; ꝯſtās eſt ꝙ alie ẜtutes nō ſupfluūt. reſtat ſ; ꝙ ipa ab aliis ẜtutibꝰ nō diſtinguit. ¶ Sed ꝯ. j. Coꝝ. xiij. Nūc manēt fides. ſpes. charitas tria hec ⁊c. Qd̄ recte ꝯnumerat ⁊ ſupponit aliis ẜtutibꝰ. diſtinguit ab aliis ẜtutibꝰ. ſed charitas ꝯnumerat ⁊ ſupponit aliis ẜtutibꝰ. ſ; ab illis diſtiguit. ¶ Itē hocipm oñdit ab obiecto. q: ſicͭ fides reſpicit deū ſb rōne veri. ⁊ ſpes ſb rōne ardui. ſic charitas ſb rōne boni. Si ſ; bonū ſb rōne boni. ⁊ verū ſb ratōne veri. dicūt diuerſas rōnes mouēdi. q: ſm diuerſitates rōnis mouēdi ē diſtictio in actibꝰ ⁊ hitibꝰ. videt ſ; ꝙ charitas differat ab aliis theologicꝭ ẜtutibꝰ. ſ; multo fortiꝰ ab aliis. ſ. cardinalibꝰ. ¶ Itē hocipm oñdit ab actu ꝓprio. q: ꝯſtās ē ꝙ diligere. credē. ⁊ ſpare. actꝰ ſunt diuerſi loquēdo formalit. Si ſ; penes diuerſitatē actuū ꝑncipaliū neceſſe eſt oē diuerſitatē habituū. videt ꝙ neceſſe ſit ponē habitū charitatꝭ ab hitibꝰ aliaꝝ ẜtutū differre. ¶ Itē penes diuerſitatē ſubiectoꝝ ē diuerſitas ꝓprietatū. ſ; ſicut fides ē in rōnali. ⁊ ſpes i iraſcibili. ſic charitas et amor i ꝯcupiſcibili. ſi ſ; vis ꝯcupiſcibilis diſtincta eſt ab aliis viribꝰ. neceſſe ē ꝙ hitꝰ charitatꝭ diſtinctꝰ ſit ab aliis hitibꝰ. ¶ Itē hocipm oñdit ꝑ cōparationē ad ſuū oppoſitū. q: viciū directe oppoſitū charitati diſtiguit ab aliis viciis. vtpote odiū ab īfidelitate ⁊ deſparatiōe. Si ſ; diſtinctio maloꝝ ⁊ vicioꝝ ē rōne bonoꝝ q̄bus opponūt. cū ſint ꝑuatiōes. vr̄ ꝙ ſi viciū charitati ſit oppoſitū ꝙ ab aliis viciis diſtiguat. ꝯſilr etiā hitꝰ charitatis ab aliis hitibꝰ. ¶ Itē hocipm oñdit ꝑ cōparationē ad ꝑmiū. q: q̄ñcūq; aliq̄ ſic ſe hñt ꝙ q̄n vnus ꝑficit alii euacuant. neceſſe ē illos hitꝰ ꝑ eēntiā differre. ſ; habitꝰ charitatꝭ i patria ꝑficit ⁊ ꝯſūmat. habitꝰ vō fidei ⁊ ſpei euacuant. ſicut dicit mḡr ⁊ habitū ē in diſtinctiōe ꝑcedēti. ſ; neceſſe ē charitatꝭ hitū ab habitibꝰ aliaꝝ ẜtutū diſtigui. ¶ Rꝰ ad ꝑdictoꝝ intelligētiā ē notādū ꝙ circa hoc reꝑit triplex modꝰ dicēdi. 5

Quidā eñi dicere voluerūt ꝙ charitatꝭ hitꝰ ē ab aliis habitibꝰ indiſtinctꝰ. ꝓpter ipoꝝ habituū eēntialē vnitatē. dixerūt eñi ipos habitꝰ ẜtutū abinuicē nō differre ꝑ eēntiā. ſ; ſola relatiōe ad actꝰ. ⁊ hocipm dixerūt de potētiis aīe. Et ꝙ ſint vnū ꝑ eēntiā int ſe iuicē. ꝓbare nitunt ꝑ mutuā ipſoꝝ habituū denoiationē. Cū eñi forme diſpate nullo mō poſſint ſeipas denoiare. ⁊ vna virtus aliā denomiet. vt iuſticia eſt prudēs. prudentia eſt iuſta. fides amat. ⁊ charitas credit. impoſſibile eſt habitꝰ virtutū eēntialiter inter ſe differre. Ex hac eadem ratōne cōcludere voluerūt ꝙ non differant a charitate. cū charitati attribuant q̄ſi omniū virtutū

actus.ſicut dicit aplus.ꝑ Coꝛ.xiij. Et hocipſm dicit̄
ſenſiſſe Aug.in li.de moꝛibꝰ eccłie vbi ſic diffiniẽs vir
tutẽ.nihil oĩo eẽ ꝟtutẽ affirmauerũt niſi ſũmũ amo
rẽ dei. Nã illud qḋ ꝗdripꝑtita dr̄ virtꝰ. ex ipiꝰ amoꝛis
ꝗternario affectu (quãtũ intelligo) dicit̄. Sꝫ quãtũ
cũꝗ hoc innuerẽt auctoꝛes ponere. tñ oẽs habitꝰ ꝟtu
tũ a ſe inuicẽ nõ differre niſi ſola relatiõe nõ videt̄ cõ
ſonũ rõni.nec etiã doctrine cõi. Qꝛ eñ diuerſitas ſit i
potẽtijs aĩe ⁊ ipaꝝ habitibꝰ manifeſtat ipa diuerſitas
actuũ ⁊ obiectoꝝ. Et ꝓpterea cũ vna virtꝰ denoĩet
aliã.vel actus vniꝰ attribuit̄ alteri. hoc nõ eſt intelli
gendũ fieri ꝓpter oĩmodã ipoꝝ habituũ indifferẽtiã.
ſ ꝓpter mutuã circũĩceſſionẽ ⁊ cõcomitãtiã.ſicut di
cimꝰ de potẽtijs aĩe ꝙ ſeinuicẽ circũĩcedãt ⁊ ſupra ſe
mutuo reflectant̄.nõ qꝛ oĩo idẽ ſint.ſ qꝛ cũ ſint i eo
dẽ.⁊ pñt reflecti ſup illḋ in ꝗ ſunt.qꝛ aĩa intelligit ſe ⁊
amat ſe ꝑ pñs.⁊ ſupra ſeinuicẽ reflectunt̄.Et ꝓpterea
qꝛ reflectio nõ tñmõ ſit ꝓpter oĩmodã indiuiſionẽ cõ
ueniẽtie. verũetiã ꝓpter circũĩceſſionẽ cõcomitãtie.
ideo nõ cogimur ponere nec potẽtias aĩe nec habitꝰ
ſ͡m id ꝙ ſunt ab inuicẽ nõ differre. Nec Aug.in li.de
moꝛibꝰ eccłie vult dicere illḋ.ſ oẽs ꝟtutes alias vult
ad charitatẽ tanꝗ̃ ad fundamẽtũ reducere. ſine qua
alie virtutes nõ ſunt vere ꝟtutes. qꝛ ad verã beatitu
dinẽ nõ ꝑducũt.Eſt ⁊ hic aliꝰ modꝰ dicendi.videlicꝫ
ꝙ charitas ab alijs virtutibꝰ nõ diſtinguit̄ ꝓpter ipiꝰ
generalitatẽ. Voluerũt eñ quidã dicere ꝙ ipa vis cõ
cupiſcibilis diffundit̄ ꝑ oẽs alias vires. ꝓ eo ꝙ oẽs
alias vires aĩe appetũt obiecta ſua. Vñ amoꝛ repit̄ i
omnibꝰ viribꝰ vt dicũt.⁊ amoꝛ oꝛdinatꝰ i oibꝰ virtu
tibꝰ. ⁊ qꝛ charitas non eſt aliud ꝗ̃ oꝛdo amoꝛis.hinc
ẽ ꝙ dicere voluerũt charitatẽ ob ſuã generalitatẽ nõ
diſtingui ab alijs ꝟtutibꝰ. Sed nec illud videt̄ rõna
bile vſqꝫquaqꝫ.nec ꝯuenienter dici.cũ aplus eã diſtin
guat ab alijs.nec rõ quã aſſignãt multũ eſt efficax.ꝓ
eo ꝙ ꝯcupiſcibilis ita ẽ vis in ſe diſtincta ſ͡m ꝙ rõna
lis ⁊ iraſcibilis.vñ ꝙ actus ꝯcupiſcibilis ad actũ alia
rũ viriũ cõcurrit.hoc nõ eſt ꝓpter identitatẽ ⁊ indiui
ſionẽ i eẽndo. ſ ꝓpter ſimultatẽ ⁊ oꝛdinẽ in mouẽdo.
6 Vñ generale ſiue vniuerſale ꝯſueuit aliꝗd dici dupli
citer.vel ꝓpter cõitatẽ in ꝑdicando.vel ꝓpter cõitatem
in cauſando.ſicut ſol dr̄ cauſa vlis.nõ qꝛ de alijs cau
ſis inferioꝛibꝰ ꝑdicat̄.ſ qꝛ alias adiuuat ⁊ mouet.Et
ideo ſicut poſſibile ẽ ꝙ aliꝗd habeat rõnẽꝫ generalis
motoꝛis reſpectu alioꝝ.⁊ tñ in ſe ſit vnũ.⁊ diſtinctũ i
cauſis nalibꝰ. ſicut repiri ꝯtingit in aĩe potẽtijs ⁊ vi
ribꝰ.ideo ꝗ̃uis volũtas imperet alijs viribꝰ aĩe.⁊ cha
ritas alijs virtutibꝰ. nõ opoꝛtet ꝓpter hoc ponere ꝙ
ab eis nõ diſtinguat̄. Terciꝰ ꝟo modꝰ dicendi cõis ⁊
vſitatꝰ.rõni ⁊ auctibꝰ ſatis cõſonꝰ ẽ.ꝙ charitatis ha
bitus ẽ ab habitibꝰ aliaꝝ ꝟtutũ diſtinctꝰ.ſicut innuit
aplus.Et eius diſtinctio ab habitibꝰ alijs põt colligi
ex multiplici ipius cõꝑatione ſicut in opponẽdo fuit
demõſtratũ. Pꝛimo vicꝫ ex cõparatiõe ad obiectum.
qḋ ſub rõne mouẽdi ab alijs diſtinguit̄. Secũdo per
cõꝑationẽ ad actũ.qꝛ differt ab actibꝰ aliaꝝ. Tercio
ꝑ cõꝑationẽ ad ſubiectũ ꝓpꝛiũ. Quarto ꝑ cõꝑationẽ
ad oppoſitũ qḋ ei determiate opponit̄ ita ꝙ nõ habi
tibꝰ aliaꝝ. Quĩto ꝑ cõꝑationẽ ad ꝓmiũ in ꝗ ꝑficit̄ cũ
habitꝰ ſpei ⁊ fidei euacuat̄. Sexto ꝟo ⁊ vltimo ꝑ cõ
ꝑatõẽꝫ ad ſuũ ꝓncipiũ qḋ repſentat.Cõſiſtit eñ ima
go recreatiõis in tribꝰ virtutibꝰ theologicis ⁊ vnita
te gr̄e.ſicut imago creatiõis in tribꝰ potẽtijs ⁊ vnita
te ſubẽ. Si ḡ ipſe potẽtie ad hoc ꝙ ſint recte imago a

ſeinuicẽ diſcernunt̄.⁊ vna de altera nõ ꝑdicat̄.ſ i tri
bus ꝟtutibꝰ theologicis repit̄ ſilr̄ rõ cuiuſdã imagi
nis.opoꝛtunũ eſt ponere ipas adinuicẽ diſtinctas eẽ.
Cõcedendũ ẽ igit̄ habitũ charitatis diſtinctũ eſſe ab
habitibꝰ aliaꝝ ꝟtutũ.cõcedende ſũt etiã rõnes ꝗ hoc
oñdũt. ¶ Ad illud ꝟo qḋ ꝓmo obijcit̄ in cõtrariũ de 7
auctẽ apli ꝑꝫ rñſio ex iã dictis.qm̄ actus aliaꝝ ꝟtutũ
attribuũt̄ ipi charitati nõ ſicut eliciẽti ſ ſicut impan
ti.⁊ ſicut motoꝛi ꝓmo nõ ſic motoꝛi imediato.Et ido
ex h̄ n̄ põt ꝯcludi ꝙ charitas ab alijs ꝟtutibꝰ n̄ diſti
guat̄.qꝛ n̄ hꝫ gñalitatẽ ad illas i ꝑdicãdo ſ ſolũ i mo
uẽdo. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ de auctẽ Hieronymi ꝙ 8
virtꝰ nõ ẽ aliud ꝗ̃ charitas.dicendũ ꝙ ꝑdicatio illa ẽ
ꝑdicatio cauſalis. Ido eñ oẽs ꝟtutes diffiniri pñt ꝑ
charitatẽ.qꝛ amoꝛ charitatꝭ dat ei rõnẽ merẽdi.ꝗ ab
lata nõ ẽ ꝓprie loquẽdo dicẽda virtꝰ eẽ in aĩa. Ad 9
illud qḋ obijcit̄ ꝑ auctẽꝫ Aug. dicẽdũ ſilr̄ ꝙ notifica
tiões ille ⁊ ꝯſiles ꝑ cãm date ſunt.Et ſi tu ꝗras ꝑ qḋ
genꝰ cauſe. Rñderi põt ꝙ charitas i mouẽdo quodã
mõ hꝫ rõnẽ efficiẽtis.quodãmõ foꝛmalis. quodãmõ
finalis. Amoꝛ aũt charitatꝭ alijs ꝟtutibꝰ vt in actus
ſuos exeãt imꝑat.⁊ imꝑãdo infoꝛmat.⁊ facit eos me
ritoꝛios.⁊ infoꝛmãdo iũgit fini ⁊ in ipſo ꝗetat.dũ fa
cit nos adherere deo ⁊ ipo frui.⁊ iõ merito virtꝰ gra
tuita ꝑ charitatis amoꝛẽ eſt diffiniẽda. Poſſet etiam
aliter dici ꝙ amoꝛ ille ꝗ cadit i diffinitiõe ꝟtutis gñã
liter nõ eſt amoꝛ charitatis ꝗ eſt vna de ꝟtutibꝰ theo
logicis. ſ eſt amoꝛ oibꝰ ceteris ꝟtutibꝰ cõis ⁊ gñalis.
Et ideo in ꝓceſſu illo ẽ ſophiſma ꝯñtis a ſupioꝛi ad
inferius affirmãdo. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ꝓceptũ 10
charitatis compꝛehendit oẽe ꝓceptũ. dicendũ ꝙ non
cõpꝛehẽdit ea ꝑ oĩmodã identitatẽ. ſed ꝑ quãdã re
ductionẽ.oĩa eñ ꝓcepta reducunt̄ ad illã.⁊ i illis cõ
ſũmant̄. ⁊ ido ex hoc nõ põt cõcludi ꝙ habitꝰ chari
tatis ſit alijs cõis niſi ſolũ ꝑ radicationẽꝫ ſ͡m ꝙ dicit
Greg.ꝙ ꝓcepta ſunt multa ꝑ diuerſitatẽ opis.⁊ vnũ
in radice dilectiõis.qꝛ quicꝗd ꝓcipit̄. in ſola charita
te radicat̄.hoc aũt nõ eſt qꝛ ſolꝰ charitatis ſit exequi
ꝓcepta iniũcta.ſ qꝛ alie ꝟtutes ſine charitate nõ exe
quũtur diuina ꝓcepta ſ͡m acceptatõẽꝫ diuinã. Ad 11
illud quod obijcit̄ ꝙ obiectũ charitatis cõmune eſt
obiectis aliaꝝ ꝟtutũ. Rñdendũ ẽ ꝑ interemptõẽꝫ.qꝛ
obiectum charitatis nõ eſt quodcũꝗ bonũ.ſed bonũ
ſummũ ⁊ bonum ſub ratiõe boni. ⁊ ita obiectũ chari
tatis diſtinguit̄ ſ͡m ſubſtantiã ab obiectis virtutum
cardinaliũ.que habent obiectũ creatũ.ab obiecto ꝟo
aliarũ virtutũ theologicarũ ſ͡m ſubſtantiã nõ diſtin
guit̄ ſed ſ͡m rationẽ mouendi.que quidem ratio mo
uendi facit diuerſitatẽ in actu ⁊ habitu ⁊ potẽtia ſub
ſtantie mote.ſicut patet. quia ꝗ̃uis vnum ⁊ idem ſit
verũ ⁊ bonũ.tamẽ cognitio ⁊ affectio. ⁊ potentia co
gnitiua ⁊ affectiua. ⁊ habitus ſcientie ⁊ virtutis ha
bent adinuicẽ differentiaꝫ. ¶ Ad illud quod obijcit̄ 12
ꝙ charitas ſufficit ad ꝓmiũ ⁊ ad meritũ.dicendum
ꝙ charitas dicitur ſufficere ad meritum ⁊ ad ꝓmiũ
ꝓpter connexionẽ aliarũ virtutũ ⁊ dotũ. Qui eñ ha
bet charitatẽ habet alias virtutes.⁊ qui habet dotem
ſibi coꝛreſpondentẽ habet alias dotes.⁊ ita ſufficien
tiã in merito ⁊ ꝓmio . nõ ratiõe charitatis tñ.ſed ra
tione aliarũ virtutũ annexarũ.Et ideo ex hoc nõ po
teſt cõcludi ꝙ alie virtutes ſuperfluant. vel ꝙ chari
tas ſola ſit virtꝰ ab alijs nõ diſtincta.pro eo ꝙ nõ ha
bet ſufficientiã per ſe ſola ſed ꝓut eſt cum alijs con
iuncta.Et per hoc patet ꝙ non poteſt aliꝗs ſufficiẽter

merui niſi ſperet ⁊ credat. nunq̄ aūt pōt aliq̄s eē ex-
pedit⁹ ⁊ habilitat⁹ ad credendū ⁊ ſperandū niſi me-
diante fide ⁊ ſpe. ſimiliter circa dotes p̄mij intelligen-
dum eſt.

¶ Queſtio .ij. b

¶ Utrum habitus charitatis ſit vnus indiuiſus an ꝑ
ſpēs multiplicet⁹. Et ꝙ habeat ꝑ ſpecies multiplica-
ri videt̃ p̄mo ꝑ obiecta. q̄m circa diuerſa volita ⁊ ob-
iecta diuerſe ſunt voluntates. Sicut eñ vult Aug⁹.
Uolūtates diuerſificant̃ ſm volita. ſed charitas eſt
amor dei ⁊ ꝓximi. Si ḡ deus ⁊ ꝓxim⁹ diſtāt diſtan-
tia infinita. neceſſe eſt habitum regulantē animū ad
amandū deū ⁊ ꝓximū eſſe aliū ⁊ aliū. ¶ Itē hocipm
oſtendit̃ ꝑ p̄cepta. q2 vbi ſunt diuerſa p̄cepta diuerſi
ſunt habit⁹ habilitātes animā ad illa p̄cepta implēda.
maxime cum ipſis p̄ceptis p̄cipiunt̃ opa virtutū. ſi ḡ
circa actū charitatis duo cōſiſtunt mādata. videt̃ ꝙ
virtus charitatis nō ſit vna. ¶ Itē hocipm oſtēdit̃ ꝑ
modos diligēdi. Ali⁹ eñ eſt modus diligēdi deum q̄
ꝓximū. Deū eñ debet vnuſq̄ſq3 diligere plus q̄ ſe ex
toto corde. ſ ꝓximū ſicut ſeipm ⁊ ex pte. Si ḡ habit⁹
virtutis dat̃ ad mouendū actū. cū ali⁹ ⁊ ali⁹ ſit hinc
⁊ inde modus. alius ⁊ alius erit hinc ⁊ inde habitus.
Itē hocipm oſtēdit̃ ꝑ ſilr̃. q2 ſapia q̄ eſt de eternis
alius eſt habit⁹ ⁊ aliud donū q̄ ſcia q̄ eſt de tp̄alibus.
Et ſimilit̃ latria q̄ eſt cultus dei. eſt alia virt⁹ q̄ dulia
que eſt amor ꝓximi. ergo pari rōne alia ⁊ alia virtus
erit q̄ diligit̃ ꝓxim⁹ ⁊ qua diligit̃ deus. ¶ Item plus
differt vita actiua a cōtemplatiua q̄ opatiōes eiuſdē
vite ad ſeinuicē. ḡ ſimilit̃ plus differt virtus q̄ dirigit
hoiem ad vitā cōtemplatiuā ab ea q̄ dirigit ad vitam
actiuā. q̄ due ꝟtutes q̄ dirigūt ad vitā ꝯtemplatiuā.
ſed charitas ſm ꝙ eſt amor dei dirigit ad vitā cōtem-
platiuā. ꝓut eſt amor ꝓximi ad vitā actiuā. Cū ergo
charitas ſm ꝙ eſt amor dei differat a fide. licet vtraq3
earū ſit virt⁹ dirigēs ad vitā ꝯtemplatiuā. videt̃ mul-
to forti⁹ ꝙ amor dei ⁊ ꝓximi abinuicē diſtinguant̃.
Itē amor amicicie ⁊ amor cōcupiſcētie ſunt diuer-
ſe ſpēs amoris. ſ charitas amat deum amore ꝯcupic.
q2 facit deū deſiderare ⁊ appetere. ꝓximū vō amore
amicicie. Si ḡ ille ſunt diuerſe affectiōes ⁊ diuerſe di-
lectiones. videt̃ ꝙ virtus charitatis habeat multipli-
cari ꝑ ſpēs. ¶ Sed cōtra. ſicut vna ē ſumma veritas.
ſic vna ē ſumma bonitas. q2 ſicut fides oīno aſſentit
ſumme veritati. ⁊ ꝓpter illam credit quicq̄d credit. ſic
charitas oīno adheret ſumme bonitati. ⁊ ꝓpter illam
amat quicq̄d amat. ḡ ſicut fides eſt vna virt⁹ ⁊ vnus
habitus reſpectu credendoꝝ. ita ⁊ charitas reſpectu
amandoꝝ. ¶ Itē ſicut ſe habet rationalis ad verū. ⁊
iraſcibilis ad arduū. ſic cōcupiſcibilis ad bonū. ⁊ ſicut
alie due vires habēt vnitatē in ſe. ſic ⁊ ipa ꝯcupiſcibi-
lis. ſed rōnalis in credendo verū nō h3 ꝑfici niſi vna
virtute. ſilr̃ ⁊ iraſcibilis in expectādo arduū. ergo ſilr̃
videt̃ ꝙ cōcupiſcibilis in amādo bonū nō habeat ni-
ſi vnā ſolā virtutē. ſed hec ē charitas. ergo ⁊c̄. ¶ Itē
quāto aliquid eſt magis vnitiuū tanto magis habet
in ſe vnitatem. ſed virtus charitatis inter ceteras vir-
tutes eſt p̄cipue vnitiua. cum ipa ſit vinculū ꝑfectio-
nis. ſicut dicit̃ ad Col. iij. ergo videt̃ q̄ charitas inter
ceteras virtutes teneat vnitatem. ergo nō habet ſub-
diuidi ꝑ alias ſpecies. ¶ Item in omni genere i quo
cōtingit repire ordinem motoꝝ. neceſſe eſt eſſe ſtatū
in vno. ſed charitas omnibus virtutibus anime im-
perat ⁊ omnes mouet. tam theologicas q̄ cardina-
les. ergo neceſſe eſt ipſam habere vnitatem. non ergo
multiplicat̃ ꝑ ſpecies. ¶ R̄ dicendū ꝙ habitus cha- 13
ritatis eſt vnus ⁊ indiuiſus ſm ſpeciē licet ſm nume-
rū pluríficet̃. i diuerſis eñ animab⁹ plures ſunt cha-
ritates. cū habitus ⁊ accidētia numerent̃ penes ſub-
iectū. in omnib⁹ aūt in quib⁹ eſt. eſt vna charitas ſpē.
ꝓpter hoc ꝙ vnitas habit⁹ venit ab vnitate obiecti. ⁊
actus p̄ncipalis. ⁊ hoc quidē eſt repire in charitate ſi
quis diligēter velit attēdere. Actus eñ charitatis eſt
diligere. diligere autē idē eſt qd̄ velle bonū. cum ergo
charitas diligit aliquē. bonum optat ei quem diligit.
iſtud autē bonū qd̄ charitas optat vnū ſolum eſt. vi-
delicet bonū eternū ⁊ bonū ſummū. Iſtud aūt ſummū
bonū aliq̄n homo ꝑ charitatem optat deo. aliq̄n ſibi.
aliquando ꝓximo. Scd̄m ꝙ optat ipm ipi deo dicit̃
diligere deū. q2 vult ꝙ ipe deus ſit ſummū bonū. ⁊ ꝙ
habeat omne bonū ꝑ eſſentiā. Scd̄m ꝙ optat illud
ꝓximo. ſic dicit̃ diligere ꝓximū. q2 vult ꝙ habeat il-
lud bonū per gratiā ⁊ gloriā. ſcd̄m ꝙ optat illud ſibi.
ſic dicit̃ diligere ſeipm. Generaliter ḡ in actu dilecti-
onis ipſius charitatis vnū eſt bonū optatū. licet mul-
ta ſint quib⁹ illud bonū optat̃. ⁊ illud ē obiectū p̄nci-
pale ipſius habitus diligendi. quoniā ipſum ꝓpter ſe
optat̃ a charitate. ita ꝙ habet rationē obiecti princi-
paliter mouentis. ⁊ finis quietātis. ⁊ q2 illud eſt vnū
ſolum ſiue compet̃ ad ſe. ſiue compet̃ ad eum q̄ ha-
bet charitatē. ſiue ad eius ꝓximū. hinc eſt ꝙ charita-
tis habitus habet eſſe vnus. Unde concedende ſunt
ratōnes que hoc oſtendūt. ¶ Ad illud vō quod p̄mo 14
obijcit̃ i contrarium ꝙ obiecta ſunt diuerſa iam patet
rn̄ſio. q2 licet charitas diligat ꝓximū. tamen ꝓximus
nō eſt p̄ncipale obiectū. ſed etiā illud ad quod princi-
pale obiectū charitatis operat̃. Quia enim ꝓximus
imago eſt dei. ⁊ capax ipſius dei. ideo virtus charita-
tis que deſiderat ſummū bonū haberi ab omni eo q̄
poteſt ipm hr̄e ⁊ ipo frui. appetit ſummū bonū a ꝓxi-
mo haberi ſicut ⁊ ab eo in quo eſt. ⁊ hoc nō eſt aliud
q̄ amare ꝓximū ꝑ charitatis affectum. Et ſi obijcias
ꝙ charitas nō tm̄ facit ꝙ hō velit ꝓximo bonum qd̄
deus eſt. ſed etiā om̄e aliud bonū. dicendū ꝙ hoc nō
eſt p̄ncipaliter ⁊ elicitiue. ſ quaſi cōiter ⁊ impatiue. ⁊
hoc manifeſtabit̃ infra magis apte cū aget̃ de his q̄
ſunt diligenda ex charitate. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ ꝙ 15
duo ſūt p̄cepta charitatis. dicendū ꝙ illa duo p̄cepta
nō ſunt diuerſa formaliter ſed ſolum mālīter. q2 vnū
illoꝝ claudit̃ i altero ſm ꝙ mḡr dicit in lr̄a. Et ꝓpter
h̄ nō ſequit̃ ꝙ habit⁹ charitat̃ diuerſificet̃ ſ3 formā.
¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ de diuerſitate modoꝝ. dicēdū 16
ꝙ diuerſitas illoꝝ modoꝝ ē ex diuerſitate opationū.
illi⁹ ſummi boni qd̄ pōt diligi vel optari ſibi ꝓpi. ⁊ pōt
optari creature q̄ nata ē in potētia btificari. vñ diuer-
ſitas illoꝝ nō venit ex diuerſitate p̄ncipalis obiecti. ſ
ex varia opatiōe ipi⁹. ⁊ ꝓpt̄ea nō ſequit̃ ꝙ ſit diuerſi-
tas in ꝟtute mouente. q2 diuerſitas ꝯpatiōis obiecti
nō ſufficit ad faciēdū hītū diuerſificari. Ad illō qd̄ 17
obijcit̃ d̄ ſapia ⁊ ſcia. latria ⁊ dulia. dicēdū ꝙ nō ē ſilr̃
q2 ſapia negociat̃ de et̄nis ſm rōnes et̄nas. ⁊ ſcia de
tp̄alib⁹ ſm rōnes tp̄ales. ⁊ iō diuerſas rōnes habēt
ſm q̄s dirigunt̃ ⁊ in actib⁹ ſuis regulant̃. S3 chari-
tas vnā ſolā habet rationē mouentē videlicet ipſam
ſummā bonitatē. que cū ſit ſumme amabilis. ⁊ ꝓut ē
i ſe. ⁊ ꝓut ꝑticipat̃ i creatura. vtroq3 mō charitas eā
amat. ⁊ ſic h3 vnā rationē motiuā. et ꝓpt̄ea nō d3 ſic
diuerſificari ſic ſapia ⁊ ſcia. Eodē mō dicēdū d̄ latria

18 ⁊ de dulia ſicut in ꝓcedētibus eſt oſtēſum diſ.ix. Ad
illud qḋ obijcit̄ de differentia cōtemplatiue ⁊ actiue.
dicendū ꝙ cōtemplatiua ⁊ actiua vita nomiat ſtatū
ſiue virtutis exercitiū. Diuerſitas aūt ſtatus vel exer
cicij non inducit diuerſitatē in habitu. ſed diuerſitas
ꝓncipalis obiecti. Unde eedē virtutes ſm̄ diuerſos
ſtatus ⁊ diuerſum exerciciū dirigūt hoiem in vtraq̄
vita. ſicut fides dirigit hominē in cōtemplationem ⁊
operationem. ꝓpter hoc nō ſequit̄ ꝙ charitas eo ꝙ ad
actiuā vitam ⁊ cōtemplatiuā dirigat ⁊ habilitet ſit
19 virtꝰ duplex. ¶ Ad illud qḋ vltimo obijcit̄ de amore
amicicie ⁊ cōcupiſcētie. dicendū ꝙ ſicut dictū eſt in ꝑ.
cedentibꝰ de actu cōfidētie ⁊ expectatiōis. ꝙ vnꝰ ha
bet ex altero oriri. ⁊ vnus aliū quodāmō includit. ſic
amor amicicie quodāmō amorē cōcupiſcentie. Qui
eñi eſt amicꝰ alij optat ei aliqḋ bonū. ⁊ dū optat illḋ
bonū. ⁊ ipm̄ bonū optatū facit cōcupiſcere ⁊ eidē fa
cit adherere. Unde ſicut ſpes innitit̄ ſumme imenſi
tati ſiue poteſtati. Sic charitas adheret ⁊ adherē fa
cit ſumme bonitati. ⁊ ille eſt eiꝰ actus ꝓmus ⁊ vnicꝰ.
ex quo orit̄ ⁊ in q̇ claudit̄ amor cōcupiſcētie ⁊ amor
amicicie. Et ꝓpterea ſicut ſpes nō diuerſificat̄ ꝓpter
actū cōfidentie ⁊ expectatiōis. ſic nec charitas ꝓpter
actū amicicie ⁊ cōcupiſcētie. Qz aūt adherere deo ſit
actus charitatis ꝓncipalis. Augꝰ. ſatis expſſe dicit i
libro de moribꝰ eccleſie. Et aplus. j. Cor. vj. Qui ad
heret deo vnus ſpūs eſt. Et Dionyſiꝰ de diui. noibꝰ.
Amorē ſiue diuinū. ſiue naturalē. ſiue intellectualē.
vnitiuā quādā dicimus virtutē. ⁊ qꝛ vnū eſt illud bo
nū cui ꝓncipaliter charitas vnit. hinc eſt ꝙ charitat̄
habitꝰ vnitatē habet ſicut ꝑus oſtēſum eſt.

¶ Queſtio. iij.

¶ Utrū habitus charitatis ſit mere gratuitꝰ. an ali
quid addat vltra gratiā ſic habitꝰ aliarū virtutū. Et
ꝙ ſit idē charitas oīno qḋ gratia nihil addens vltra
videt̄ ꝑ illud qḋ dicit Ambro. Charitas eſt mat̄ oim
virtutū. qꝛ omnes informat. ſine q̄ nulla eſt vera vir
tus. ſed eſſe formā virtutū gratuitarū ſm̄ ꝙ gratuite
ſunt eſt ꝓpriū ipſius gratie gratū facientis. ergo ſi hoc
competit ipi charitati. videt̄ ꝙ in nullo differat a gra
tia. ¶ Item Augꝰ. xv. de trinitate. dicit ꝙ excellētiſſi
mū inter dona dei eſt caritas. ſed gratia gratū faciēs
eſt excellentior ꝙ̄ gratia gratis data. ergo videt̄ ꝙ ſi
charitas eſt excellētiſſima inter cetera dona. ꝙ ẜ ipa
ſit mere ⁊ pure gratia gratū faciēs nihil habēs vltra.
¶ Itē Hugo de ſancto Uictore. in libro de arra ſpō
ſe. Scio anima mea ꝙ amor eſt vita tua. ſed animā
viuificare q̄ntum ad eſſe moris eſt ꝓpriū ipſius gratie
gratū faciētis. ergo videt̄ ꝙ charitas ſit ipa gr̄a mere
⁊ pure. ¶ Item facere gratū ⁊ acceptū deo eſt ꝓprie
ꝓpriū ipſius gratie. ſed charitas eoipo ꝙ charitas eſt
reddit deo hominē charū ⁊ acceptū. ⁊ opus facit me
ritoriū. ergo videt̄ ꝙ nihil aliud in ſe habeat qḋ ſup
gratiā gratū facientē aliquā additionē faciat vel per
qḋ a gratia differat. ¶ Item omnis habitus virtutū
qui aliq̄d addit ſup gratiā gratū facientē aliquo mō
manet cū culpa. nec tollit̄ totaliter ꝑ peccatū. ẜ cha
ritas oīno tollit̄ ꝑ culpam. ergo nihil oīno addit̄ ſup
gratiā. ¶ Cōtra Bern. de amore dei ca. xj. Uolūtas
creſcit in amorē. amor in charitatē. charitas in ſapiē
tiā. Et paulo poſt. Nihil eñi aliud eſt amor. ꝙ̄ vehe
mens in bono volūtas. Per ſe eñi bona volūtas ſim
plex eſt affectus. ſi ergo affectus vehemēs eſt de eſſen
tia charitatis. ⁊ affectꝰ hmōi aliud ē ꝙ̄ gr̄a. ergo habi
tus charitatis addit aliq̄d vltra. ¶ Itē nihil genera
le fit ſpeciale niſi ꝑ aliquā additionē. ſed gr̄a genera
lis ⁊ cōmunis eſt ad omnē virtutē. charitas autē eſt
ſpecialis virtus. ergo neceſſe eſt charitatē aliq̄d adde
re vltra gratiā. ¶ Itē habitꝰ q̄ cōtinue ē in actu ſuo
differēs eſt ab eo q̄ nō eſt cōtinue in ſuo actu. ſed gr̄a
ē cōtinue in actu gratificādi. charitas aūt nō eſt cōti
nue in actu ſuo q̄ eſt diligere. ẜ charitas ⁊ gr̄a aliquo
mō differūt. aliquid igit̄ habet in ſe charitas qḋ eſt a
gratia diuerſum. cū ergo ſit habitꝰ gratuitꝰ. videt̄ ꝙ
aliquid addat ſup ipſam gratiā. ¶ Itē habitus alia
rū virtutū dant̄ ipis potentijs ad ipaꝝ expeditionē
vltra gratiā gratū facientē. ẜ vis cōcupiſcibilis adeo
indiget expediri ſicut rōnalis. cum ſit corrupta ⁊ infe
cta. ſi ergo virtus ꝑficiens rōnalem vt fides cōtinet
aliquid gr̄e gratis date. videt̄ pari ratōne imo multo
fortiori charitatē aliquid addere ſupra gratiā gratū
facientē. ¶ Itē omnis habitus qui ꝑ aſſuefactionē ⁊
frequētiā reddit potētiā faciliorē ad actū ſine augmē
to gr̄e gratū faciētis aliquid cōtinet in ſe ꝓter gratiā
gratū facientē. ſed charitas eſt hmōi ſicut patet. ergo
charitas aliq̄d addit ſupra gratiā. Preterea probat̄
ꝑ hoc ꝙ tanto habitus eſt ꝑfectior quāto potentiam
reddit faciliorē ⁊ expeditiorē ad actū. Si ergo habitꝰ
charitatis aliquo mō poteſt ꝑficere nō ꝑficiente gr̄a
gratū faciēte. neceſſario oportet ponere ꝙ differat ab
ea. ¶ Rꝰ ad ꝑdictoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ cir 20
ca hoc eſt duplex modꝰ dicēdi. Quidā eñi dicere vo
luerūt ꝙ charitas eſt oīno idem cū gratia ꝑ eſſentiā
ſola relatiōe differēs. dicit̄ eñi gratia inq̄ntū regit ⁊ di
rigit volūtatē. ⁊ hoc videt̄ ſignificare ipm̄ charitatis
nomē. ⁊ apls videt̄ innuere. ⁊ ratio approbare. No
mē ipſū ſignificare videt̄. qꝛ charitas dicit̄ a charis
grece qḋ idē ē qḋ gr̄a. Uñ cū hec virtꝰ nō habeat aliā
noiatōꝝ niſi a gr̄a. nō videt̄ ꝙ aliq̄d ſupaddat ſm̄ rē.
Aplus eñi hoc inſinuare videt̄ cū eam ceteris virtu
tibus anteponit ⁊ ſupponit. hoc enim nō faceret niſi
magis pure haberet rōnem boni. ⁊ hocipm̄ ipſemet in
nuit ꝙ alie virtutes poſſunt eſſe infructuoſe ⁊ recipe
admixtionē mali. charitas vō minime. ⁊ ꝓpterea vi
det̄ charitas ſm̄ teſtimoniū aplicū eſſe mera ⁊ pura
gr̄a gratū faciēs. cū ſit bonū puriſſimū ⁊ excellentiſſi
mū. Ratio etiā approbare videt̄. qꝛ cū ipa voluntas
ſit ſupmū in aia a q̄ pendet tota rectitudo viriū infe
rioꝝ. ⁊ que imediate vnit̄ ipi deo. ideo vendicat ſibi
totū ꝓncipiū rectitudinis. ⁊ hic ē ꝙ gr̄a q̄ ꝑficit alias
potētias aīe. ſpecialiori mō ꝑficit voluntatē. ꝓpterea
licē alias potētias ꝑficiat cū habitu gr̄e gratis date.
ipam potentiā diligēdi ꝑficit ꝑ ſe. ⁊ ſm̄ ꝙ illā ꝑficit
ſic caritas appellat̄. Et ſic videt̄ ſatis rōnabile dicere
ꝙ gr̄a ⁊ charitas idē ſunt ꝑ eſſentiā. ⁊ differētes ſola
relatiōe. ⁊ rōne illiꝰ relatiōis cōnumerat̄ cū alijs vtu
tibꝰ. ⁊ ab alijs diſtinguit̄ ⁊ quodāmō ſpecificat̄. et ꝑ
ẜ declinari ſatis facilit̄ vident̄ rōnes ad oppoſitū q̄
oñdūt ꝙ charitas aliq̄d addat ſupra gr̄ā. nō eñi cō
cludere videt̄ neceſſario ꝙ charitas aliq̄d addat ab
ſolutū. Uñ ad oīa illa incōueniētia declināda ſuffici
ens videt̄ eē ꝙ addat ſolū reſpectū ad opus determia
tū. Eſt ⁊ aliꝰ modꝰ dicēdi ꝙ charitas vltra gr̄ā gra
tū facientē dicit aliquē habitū q̄ mediēte aſſueſcit ipa
potētia diligēdi ad actū ꝓpriū. ⁊ ẜ quidē dicūt eē ne
ceſſariū. tū ꝓpt̄ eēntialē differētiā q̄ ē int̄ alias virtu
tes ⁊ charitatē. q̄ quidē nō pōt eē ꝑ diuerſitatē q̄ ſit i
gr̄a gratū faciēte. cū ipa ſit vna ſicut in. q̄. ij. oñſū eſt.

tū etiā ꝓpter actus ipſi⁹ ſpecialitatē ⁊ difficultatē re-
ſpectu cui⁹ requirit hītus ſpecificās ⁊ determinās gra
tiam ad talē vſum. ⁊ habilitās potentiā ut exeat in
actū ſuū. Et huic mō dicēdi ſat̄ ꝯcordat auctor hern.
q̄ dicit in .xj. ca. de amore dei ꝙ libera volūtas data ē
hoī. q̄ cū adiuuāti ꝯcordat. grā virtutis accipit ꝑfe-
ctū ⁊ nomē. et amor efficit̄. cū vo ſibi dimiſſa ſeipſa
frui vult. in ſeipa patit̄ defectū. et q̄t vicia tot viciorꝫ
ſortit̄ noīa. vt cupiditatis. auaricie. luxurie. Ex quo
innuit̄ ꝙ aliq̄d ē ex pte volūtatis nr̄e qd̄ adueniēte
grā fit vtus. ⁊ nō niſi virtus charitatis de q̄ loquit̄
ibi. ḡ charitatis hītus vltra grām ſm ipm aliq̄d di-
cit. Satis etiā videt̄ hec pō ꝯſona rōni. q̄z ſicut fides
cōcernit aſſenſū. ſic charitas cōcernit affectū. ⁊ ſicut
cognitio aliq̄d ē differēs a grā gratūfaciente. ſic etiā
et dilectio. et ſicut fides ꝯcernit cognitionē. ita chari
tas affectionē. ſm illud qd̄ dicit aug. in ſoliloq̄. Cha
ritas ē rectiſſima ai affectio q̄ diligit̄ deus ꝓpter ſe. ⁊
ꝓxim⁹ ꝓpter deū. Et ipm idē dī in li. de ſpū ⁊ aia cir-
ca pncipiū. ordinādi ſunt ai affectus ad id qd̄ debēt,
vt virtutib⁹ ꝑficē poſſint. Et paulopoſt. amor ꝑ odiū
ſui ꝑficit i amorē dei ⁊ ꝓximi. Satis ḡ videt̄ rōni cō
ſonū dicere ꝙ ſicut virt⁹ fidei aliquē habitū ꝯcernit
pter grām gratū facientē. ſic ⁊ hītus charitatis. et h̄
ſatis vident̄ rōnabilit̄ oñdere rōes ad iſtā ptē addu
cte. Si q̄s ḡ velit hāc ptē ſuſtinere. ſatis pōt faciliter
21 ad rōnes q̄ adducūt̄ in ꝯ̄riū rn̄dere. ¶ Ad illud qd̄
pmo obī ꝙ charitas informat ceteras virtutes qd̄ ē
ꝓpriū ipſi⁹ grē. dōm ꝙ ē loq̄ de virtutib⁹ q̄tū ad eſſe.
⁊ q̄tū ad bene eē. ⁊ q̄tū ad bene opari. Si q̄tū ad eē
ſic q̄libet virt⁹ hꝫ in ſeipſa ꝓpriā formā ꝑ quā diſtin-
guitur ab alia. vt fides a ſpe. Si aūt loq̄mur de ipſis
q̄tū ad bene eē. ſic informant̄ a grā q̄ facit ipſas gra
tuitas ⁊ deo acceptas. Si loq̄mur de virtutib⁹ q̄tuꝫ
ad bene opari. ſic informāt̄ a charitate q̄ eſt pondus
inclinās ⁊ faciēs tendē opationes oim virtutum ad
bonū finē. ⁊ ſic alio mō informat grā. alio mō chari-
tas. et ꝓpterea nō ſequit̄ ꝙ int̄ charitatē ⁊ grām nul
22 la ſit eſſential̄ dr̄ia. ¶ Ad illud qd̄ obī ꝙ charitas ē
donū excellentiſſimū. dōm ꝙ charitas nō ſeparatur a
grā q̄uis aliq̄d addat ſupra ipam. iō excellentia grē
gratū faciētis attribuit̄ charitati. ⁊ hinc ē ꝙ etiā no-
men ſortit̄ grē. ⁊ pponit̄ oībus virtutib⁹ ab aplō q̄
tū ad eius excellentiā ⁊ dignitatē. et ꝓpterea nō ſeq̄-
tur ꝙ ipſa nihil addat vltra grām. q̄z in illa ꝯpatōne
nō cōparat̄ ad dona gratuita ſm ꝙ gratis ſunt. ſed
ſm ꝙ ſunt grē gratis date. ⁊ h̄ in illis pponit̄. quia
nūq̄ charitas ſepat̄ a grā. q̄uis ab ea poſſint ſepari
alia dona gratuita. ⁊ iō dī donū excellētiſſimū eē int̄
23 cetera. ¶ Ad illud qd̄ obī ꝙ amor eſt vita aie. dōm
ꝙ ſicut in vita nature viuere dī dupl̄r. vno mō ꝓut
eſt act⁹ pmus. alio mō ꝓut eſt actus ſcd̄s. ⁊ pmo mō
eſt ab aie eēntia. ⁊ ſcd̄o ab aie potētia. ſic intelligēdū
eſt in eſſe moris ꝙ viuere ꝓut ē actus pm⁹ ē ab ipſa
grā viuificāte ipſā animā totā. ſ ꝓut eſt actus ſcd̄s
eſt ab ipa virtute. ⁊ q̄uis poſſit attribui oīni virtuti
gratuite. vtpote ipſi fidei ſm illud qd̄ dī Rom. j. Iu
ſtus ex fide viuit. potiſſime tñ attribuit̄ ipſi charita
24 ti ꝓpē magnā affinitatē quā hꝫ ad grām. ¶ Ad illd̄
qd̄ obī ꝙ charitas reddit deo acceptū et gratū. dōm
ꝙ hoc facit rōe grē. ſ ex hoc nō ſequit̄ ꝙ pcīſe ſit grā.
q̄z charitas nō tm̄mō hꝫ deo acceptū reddere. ſ etiā
aliquā potentiā expedire. ⁊ ad aliquē actū ſpālem ⁊
determinatū habilitare. rōe cui⁹ aliq̄d addit ipſi grē
qd̄ eſt ipſi grē ſubſtratū ⁊ mālē. ſicut in pcedentibus
oſtenſum fuit de fide. ¶ Ad illud qd̄ obī ꝙ charitas 25
oīno deſtruit̄ ꝑ pctm̄. dōm ꝙ hoc nō eſt q̄z charitas
nihil addat ſuꝑ grām gratū facientē. ſ q̄z oē pctm̄
repugnāt ipſi habitui ſubſtrato charitati. Et iō ſicut fi-
des totalit̄ tollit̄ ꝑ infidelitatē. quia nō ſolum repu-
gnat ei q̄tū ad id qd̄ ē in ea grē gratū faciētis. ſ etiā
q̄tū ad habitū ſubſtratū. ꝑ hūc modū intelligēdū ē
ꝙ charitas tollat̄ ꝑ oē pctm̄. illud aūt in ſeq̄nti ꝓ
bleumate clarius manifeſtabit̄.

¶ Queſtio. iiij. D

Utrū habit⁹ charitatis poſſit eſſe informis. an ſemꝑ
ſit formatꝰ. Et ꝙ ſꝑ ſit formatꝰ videt̄ pmo ꝑ Aug. in
libro de vera innocētia. dilectio dei et ꝓximi ē ꝓpria
et ſpālis virt⁹ piorꝫ atq̄ ſcōrꝫ. cū cetere virtutes bo-
nis pñt eſſe cōes et malis. ſ alie vtutes nō ſunt cōes
bonis ⁊ malis niſi q̄z pñt eſſe informes. ſi ḡ charitas
nō pōt iſto mō eē cōis. videt̄ ꝙ nullo mō pōt eſſe in-
formis. ¶ Itē Hugo. Charitatē nullus pōt hr̄e ma
lus. ſ ſi poſſꝫ eē informis. aliq̄s malus poſſet eā hr̄e.
impoſſibile ē igit̄ hītū charitatis informē eē. ¶ Itē
impoſſibile ē formā fieri informē. ſꝫ charitas eſt for-
ma vtutū ſm ꝙ dī ſuꝑ illud Rom. j. Iuſticia dei ⁊c.
glo. Hec ē informis q̄litas mētis. q̄z ſociā nō hꝫ cha
ritatē q̄ eſt forma oim. ḡ ⁊c. ¶ Itē virtutis charita-
tis ē diligere deū ꝓpē ſe et ſuꝑ oīa. ⁊ iſtū actū nullus
hr̄e pōt q̄ hꝫ in ſe mortale pctm̄. cū in oī mortali pec
cato aliq̄d diligat citra deū. Si ḡ ſola illa virt⁹ pt̄ eē
informis cui⁹ actus pōt repiri in pctōre. ſicut ptꝫ de
fide. videt̄ ꝙ charitas nullo mō pōt informis eſſe.
¶ Item ſicut infidelitas repugnat fidei. ſic libido ⁊
amor libidinis repugnat charitati. ſꝫ ipoſſibile ē ha
bitū fidei nec informē nec formatū ſimul ſtare cum
errore et infidelitate. ḡ ipoſſibile ē habitū charitatis
nec informē nec formatū ſil̄ ſtare cū libidine. ſꝫ oē
pctm̄ ē libido vel ex libidine ſm ꝙ dicit Aug⁹. ḡ im-
poſſibile ē habitū charitatis nec informē nec forma-
tū repiri in pctōre. ḡ nō repit̄ niſi in viro iuſto. ſꝫ in
illo nō hꝫ eſſe informis ſꝫ ſꝑ formatꝰ. ḡ ⁊c. ¶ Sꝫ ꝯ.
cū aliq̄s peccat q̄ in deū credidit et amauit. ſicut in
eo remanet credulitas. ſic remanet in eo quedā dile
ctio. ſꝫ nō ē min⁹ nobilis illa dilectio vel amor q̄ ſit
illa credulitas. ḡ ſi credulitas illa ſortit̄ nomē virtu-
tis. pari rōne videt̄ ꝙ ⁊ illa dilectio. ſꝫ nō ſortit̄ rōeꝫ
⁊ nomē alteri⁹ virtutis q̄ charitatis. ḡ charitas pōt
eē informis. ¶ Itē aut pōt aliq̄s diligere deū infor-
miter aut nō. Si nō. ḡ hō cū ſciat ſe deū diligere. hō
ſciet ſe hr̄e charitatē ⁊ eſſe in grā. qd̄ apud multos ē
incōueniēs. Si pōt. ſed q̄les ſunt act⁹. tales ſunt ha
bitus. ḡ ſi act⁹ diligendi pōt eſſe informis. videt̄ ꝙ ⁊
habitus. ¶ Itē ex fide formata orit̄ amor ⁊ timor.
vterq̄ formatꝰ. ḡ cū ex fide informi poſſit timor ori-
ri ſeruil̄. qui ē timor informis. qui etiā hꝫ rōeꝫ doni.
videt̄ ꝙ ex ipſa poſſit oriri amor qui etiā hꝫ rōnem
virtutis. redit ḡ idē qd̄ pus. viꝫ. ꝙ amor charitatis
informis poſſit eē. ¶ Itē charitas eſt virtus gratui
ta. ꝯſtans ē ꝙ hec dr̄ia gratuita addit ſupra virtutē.
ſi ḡ remanere pōt pus ſine poſteriori. videt̄ ꝙ chari
tate deficiēte eſſe gratuita. adhuc poſſit remanē vir-
tus. ḡ pōt eē informis. ¶ Itē homi cadenti in pctm̄
aliquid relinquit̄ in potentia rōnali ⁊ iraſcibili q̄ ſit
habilis ad reſurgendū. vt fides et ſpes. ḡ pari rōe re
linquit̄ aliq̄d in potētia ꝯcupiſcibili. imo multo for
tiori. cū ipſa magis indigeat. ſed ꝯſtat ꝙ illud nō eſt

mitus nobile ꝙ̄ illud qd̓ eſt in alijs potentijs. cum
ipſa habeat nobiliori virtute informari. ſi ḡ alie poſt
lapſuʒ in pct̃m poſſident fidē ⁊ ſpem informē. videt̄
26 ꝙ et ipſa poſt pct̃m habeat charitatē informē. Rͦ.
dōm ꝙ ſm coēm opinionē hitus charitat̄ ſemꝑ eſt
format⁹ ⁊ nunꝗ̄ hʒ eſſe informis. ⁊ h̄ indicat ipm no
men ipſi⁹. noīat̄ eñ noīe grē. Si ḡ virt⁹ informis dī
eſſe illa virt⁹ q̄ eſt ꝓuata grā. dicē charitatē informē
nihil aliud ē dicē ꝙ̄ gratuitū eſſe grā priuatū. qd̓ eſt
falſū ⁊ nō intelligibile. qꝛ eſt ibi iplicatio oppoſitoꝝ.
Et iō cōiter dī ꝙ charitas nō p̄t eſſe informis. Licet
aūt doctores cōiter in hoc ꝯſentiāt. in rōne tñ quare
hoc dicūt dña ē int̄ eos. Nā quidā voluerūt dicere
ꝙ iō charitas nō pōt eē informis. qꝛ eſt ipm donum
increatū ſcʒ ipſe ſpūſſanct⁹. Et h⁹ opinionis fuit ma
giſter ſniaꝝ. Hec aūt opinio cōiter nō tenet̄. nec ē te
nenda ſicut in primo libro fuit oſtenſū. Alij vͦo dicē
voluerūt ꝙ charitas nō pōt eſſe informis. qꝛ ē hitus
mere gratuit⁹ nihil hñs vltra grām gratū facientem
niſi ſolā relationē at ordinē ad actū ⁊ finē. Alie vero
virtutes q̄ hitus ſubſtratos hñt informes eē pñt. ſo
la vͦo charitas ē q̄ nihil abſolutū addit. ⁊ iō ipſa ſola
eſt q̄ nō pōt eē informis. Sʒ licet iſtud videat̄ ſatis
ꝓbabile. ē tñ n̄ modicū calūniabile. Difficile eñ ē ſu
ſtinē penſatis auct̄ib⁹ ⁊ rōnib⁹ ꝙ charitas nō addat
vltra grām aliquē hitū qui ꝯcupiſcibilē potentiā ha
biliter ad amandū. ſicut in p̄cedentib⁹ fuit oſtenſum
Et iō ē adhuc terci⁹ modus reddēdi rōem q̄re chari
tas nō pōt eē informis ſicut alie v̓tutes. hoc eñ ē qꝛ
charitas nō ſolū inq̄ꝗ̄tū gratuita ſ; etiā inq̄ꝗ̄tum affe
ctio recta ſiue q̄ꝗ̄tū ad hitū ſubſtratū repugnat omni
pctō. ſicut fides ſpālit̄ repugnat pctō ſibi oppoſito.
Vñ ſicut fides ſimplr̄ tollit̄ ꝑ errorē ⁊ infidelitateʒ.
⁊ ſpes ꝑ deſperationē. ita ꝙ non remanet q̄litas nec
virtus informis. ſic hitus charitatis ꝑ oēm culpam
hʒ tolli. ⁊ iō nūꝗ̄ remanet informis. Qꝛ aūt oīe pec
catū oppoſitionē habeat cū charitate rōne hitus ſb
ſtrati manifeſtū ē. Sicut eñ hitus ipſi⁹ fidei habili
tat animā ad credendū oīa credēda. ⁊ ad aſſentiēdū
ꝓme veritati ꝓpt̄ ſe ⁊ ſuꝑ oīa. ſic etiā habilitatio cha
ritatis ad amandū oīa amāda. ⁊ adherendū ꝓme bo
nitati ꝓpt̄ ſe ⁊ ſuꝑ oīa. ⁊ iō ſicut error circa quēcūꝗ̄
articulū oppoſitionē hʒ cū fidei habitu. ſic amor libi
dinoſus circa ea q̄ amāda ſunt oppoſitionē hʒ cum
ipſa charitate rōne hitus ſubſtrati boni. Qm̄ ḡ oīe
pct̃m ꝯſiſtit in deordinata dilectōe alicui⁹ boni crea
ti. et in q̄dā libidine q̄ oppoſitū hʒ cū recto amore. ſi
cut error cū vera credulitate. hinc eſt ꝙ omne pct̃m
ſimplr̄ excludit charitatē. Et iō ſicut fides informis
nō pōt repiri in infidelib⁹ ⁊ hereticis. ſic charitas in
formis nō pōt repiri in aliq̄bus viris pctōrib⁹ ⁊ ini
quis. et in ſolis illis hʒ repiri v̓tus informis. hinc eſt
ꝙ charitas nullo mō p̄t eē iformis. qꝛ ſm ſe totā op
ponit̄ culpe generalit̄. qd̓ nō ē repiri in aliq̄ alia vir
tute. Et ſi tu q̄ras rōem huius. Aug. docet in. xiiij. de
ciui. dei. Ubi dicit ꝙ oīs affectio orit̄ ex amore. ideo
nihil pōt obliq̄re aliq̄s affectōes aīe q̄n aliq̄ mō vel
ꝓncipalr̄ vel ex ꝯñti oppoſitū ē ipſi amori ⁊ habitui
affectū illū rectificanti. Concedende ſunt ḡ rōnes q̄
27 hoc oñdunt ꝙ charitas nō pōt eſſe informis. Ad
illud vͦo qd̓ obī primo ꝙ in pctōre remanet creduli
tas ⁊ dilectio erga deum. dōm ꝙ q̄uis vtraꝗ̄ rema
neat. nō tñ vniformit̄. qꝛ credulitas hʒ rōeʒ virtutis.
dilectio vͦo nō. Et rō hui⁹ eſt. qꝛ ad hoc ꝙ aliquis ha

bitus ſortiat̄ nomē ⁊ rōnē virtutis. neceſſe ē ꝙ heāt
aliquā ꝑfectionē ⁊ vigorē quendā reſpectu actus et
obiecti. hoc aūt hʒ credulitas in viro pctōre. Nā ipe
pctōr aſſentit prime veritati ꝓpt̄ ſe et ſuꝑ oīa. ⁊ cre
dit oīa credenda ſm ꝙ credenda ſunt. Nullus autē
pctōr eſt q̄ diligit deū ꝓpt̄ ſe et ſuper oīa. ⁊ diligit oīa
diligēda ſm ꝙ diligēda ſunt. et iō dilectio q̄ ē in pec
catore nō ita hʒ rōem virtutis nec ſortit̄ nomē cha
ritatis ſm ꝙ credulitas hʒ rōnē virtutis et nomen
fidei ſortit̄. ¶ Ad illud qd̓ obī ꝙ ꝯtingit diligere in 28
formiter. dōm ꝙ veꝝ ē. ſed ſicut credere aliquē arti
culum informit̄ q̄ñ alij articuli diſcredunt̄ ſm ꝙ fa
ciunt aliq̄ heretici nō eſt actus virtutis informis. qꝛ
fides nō ē in eis virtus. ſic diligē deū in pctōre nō eſt
act⁹ virtutis. deeſt eñ ibi ꝑfectio virtutis. qꝛ talis n̄
diligit oīa diligenda. Deeſt etiā ⁊ vigor. qꝛ per illum
actū nō ſuꝑat nec excludit amorē libidinoſū ſibi op
poſitū. ſicut ē de illo q̄ credit vnū articulū ſine alio. q̄
ꝑ illā credulitatē nec ꝑfecte credit. qꝛ nō oīa credit.
nec vigoroſe credit. qꝛ errorem cōmittit. ¶ Ad illud 29
qd̓ obī ꝙ ex fide informi debeat generari amor infor
mis ſicut ⁊ timor. dōm ꝙ nō eſt ſile. ꝓ eo ꝙ maioris
ꝑfectionis ē amor ꝙ̄ timor. et magis rectificatur aīa
in recte amādo ꝙ̄ in recte timēdo. et hoc qꝛ amor ē
principiū oīm affectionū ſicut dictū ē ſupius. Et iōo
ex hoc nō ſequit̄ ꝙ q̄uis fides genēt amorē informē
ꝙ poſſit generare charitatis amorē. ¶ Ad illud qd̓ 30
obī ꝙ charitas ē virt⁹ gratuita. et eſſe gratuitū coar
tat hoc qd̓ eſt eſſe virtutē. dōm ꝙ q̄uis ſit min⁹ eſſe
gratuitū ꝙ̄ eſſe virtutē. nihil tñ ꝓhibet aliquā dñiaʒ
ita adherere generi reſpectu ſpēi. ꝙ eadē ſublata au
fert̄ ꝑ ꝯñs qd̓ ad eſſentiā generis ſpectat. Sicut patʒ
ꝙ hō eſt aīal rōnale mortale. ⁊ ſi deſinat eē rōnalis.
deſinit eſſe aīal. Per hūc modū pōt intelligi ⁊ i cha
ritate ꝙ ita adhereat h̄ qd̓ ē gratuitū virtuti. ꝙ cū de
ſinit eſſe gratuita. deſinit eē virtus. Rō aūt q̄re ma
gis adhereat in charitate ꝙ̄ in alia virtute tacta eſt ſ
Ad illud qd̓ obī ꝙ hoīe cadente in pct̃m ita debʒ 31
potētie cōcupiſcibili adiutoriū remanē ſicut in alijs
virib⁹ aīe. dōm ꝙ remanet ſibi adiutoriuʒ aliqd̓ ſm
curſum cōem. Multi eñ peccant q̄ hñt affectioneʒ
dilectionis ⁊ pietatis erga deū ⁊ hoīes bonos. verū
tñ illud qd̓ remanet eis nō ſortit̄ nomē v̓tutis theo
logice ſm illud qd̓ remanet in alijs virib⁹. Et rō hu
ius ē. qꝛ ipſa facilius corrūpit̄ ⁊ deordinat̄ ꝙ̄ alie vir
tutes. Vñ q̄diu pct̃m eſt in aīa. virtus rectificās ei⁹
affectiones nō pōt eē in ea. Quis eñ pctōr manēs
ꝑeccator poſſit eſſe rectus in credendo. nō tñ poteſt
eſſe rectus in diligendo.

Conſequēter q̄rit̄ de ipſa charitate q̄ꝗ̄tū ad actū
et modū. Et circa hoc q̄runt̄ ſex. Primo q̄rit̄
vtrū actus charitatis ꝑ prius ſit meritorius ꝙ̄ act⁹
aliaꝝ virtutū. Scd̓o vtrū poſſibile ſit motū charita
tis eſſe mercēnariū. Tercio q̄rit̄ vtrū idē poſſit eſſe
modus dilectōis in deū ⁊ ꝓximū. Quarto quis coꝝ
p̄cedat alterū. Quinto vtrū motus charitatis i deū
habeat modū. Sexto et vltimo vtruʒ teneamur ad
illum modū implendū.

¶ Queſtio. j.

Utrū motus charitatis ꝑ prius ſit meritori⁹ ꝙ̄ act⁹
aliarū virtutuʒ. Et ꝙ ſic videt̄ ꝓmo ꝑ illud qd̓ dicit
apl̄s ad Roma. xiij. plenitudo legis ē dilectio. ſ; nul
lus plene adimplet ea q̄ ſunt legis niſi qui merito
rie eā obſeruat. Si ḡ plenitudo legis ꝑ apl̄m attri

bnitur ipſi charitati. videt̃ ꝙ efficacia merẽdi ꝑmo
et principalr̃ circa actũ ei⁹ conſiſtat. ¶ Itẽ ſup illud
Gal. v. Fruct⁹ aũt ſpũs charitas ⁊c. glo. Attende ꝙ
in enũciatione fructuũ caput ꝟtutũ ꝑmittit charita-
tem. q̃ eñ int̃ fruct⁹ ſpũs ꝑmatũ tenere meruit niſi
charitas. ſine q̃ cetere ꝟtutes nõ reputant̃ eſſe virtu
tes. et ex q̃ oia bona naſcunt̃. ſi ğ ex charitate oia bo
na naſcũt̃. ⁊ h̃ nõ p̃t itelligi niſi de bonis meritorijs.
act⁹ q̃ ꝑmo naſcit̃ ex charitate. primo tenet rõnẽ me
ritorij. ğ ꝓ prius ẽ meritorius act⁹ charitatis ꝙ̃ act⁹
alicui⁹ virtutis. ¶ Itẽ Grego. nõ hꝫ aliq̃d viriditatꝭ
ramus boni opis niſi maneat in radice charitatis. ğ
radix charitatis oibus opib⁹ tribuit viriditatẽ. ſ3 hec
viriditas nõ ẽ aliud ꝙ̃ efficacia in merẽdo. ſi ğ hanc
tribuit charitas alijs virtutib⁹ ꝑ ſuũ actũ ⁊ motum.
videt̃ ꝙ act⁹ charitatis ꝑmo ⁊ principalr̃ ſit merito
rius int̃ oẽs actus virtutũ. ¶ Itẽ meritũ ineſt oĩ
virtuti ex recta ordinatione in finem. ſ3 charitas eſt
ꝟtus q̃ imediate ordinat ad finẽ ⁊ mediãte q̃ cetere
alie ordinari hñt. videt̃ ğ ꝙ circa actũ ei⁹ primo ⁊ ꝑn
cipalit̃ ꝯtingat actũ meriti repiri. ¶ Itẽ nullũ obſe-
quiũ ẽ meritoriũ apud deũ niſi qḋ ſit liberalit̃. ſed ni
hil ſit liberalr̃ niſi qḋ ſit ex amore. qm̃ amor eſt donũ
in q̃ oia alia dona donant̃. Si ğ efficacia merẽdi con
ſiſtit in liberalitate. et liberalitas prio ⁊ ꝑncipalr̃ re-
perit̃ in motu charitatꝭ ⁊ amoris. videt̃ idẽ qḋ ꝑus.
vicꝫ. ꝙ motus charitatis primo ⁊ principalr̃ ſit me-
ritorius. ¶ Itẽ actus fidei nõ eſt meritorius niſi ſm̃
ꝙ fides credit in deũ. nã credere deum ⁊ credere deo
cõe eſt fidei informi et fidei formate. ſed ꝙ fides cre-
dat in deũ hoc hꝫ rõne charitatis adiũcte. Credẽ eñ
in deũ ſicut dicit Aug. eſt credẽdo amare. ğ videt̃ ꝙ
actus fidei nõ ſit meritori⁹ niſi mediãte actu charita
tis. Si ğ act⁹ fidei ẽ prim⁹ int̃ actus oim virtutũ. vi-
detur ꝙ circa actũ charitatis primo et principalr̃ cõ
ſiſtat meritũ. ¶ Sed ꝯ. ois actus ꝓcedens a virtute
formata ẽ deo placidus et meritorius. q3 q̃les ſunt
hitus tales ſunt act⁹. ſ3 virtutib⁹ exiſtẽtib⁹ formatis
ꝓ prius erit in actũ fides ꝙ̃ aliq̃ alia virt⁹. ğ videt̃ ꝙ
act⁹ eius primo ſit meritori⁹. ¶ Itẽ in oi eo in q̃ pri
mo ꝯſiſtit rõ dirigẽdi. primo ꝯſiſtit rõ merẽdi. ſ3 cir-
ca actũ fidei primo ꝯſiſtit rõ dirigendi. cũ ipſa ſit di-
rectiua oim virtutũ. ğ et circa ipm̃ primo cõſiſtit rõ
merendi. nõ ğ circa actũ charitatis. ¶ Itẽ grã i me-
rendo mouet ꝯformiter li. ar. ⁊ ecõuerſo. ſ3 li. ar. per
prius indicat ꝙ̃ diligat. ğ grã ꝓ prius videt̃ reſpicere
actũ cognitõis ꝙ̃ affectõis. ſ3 qḋ ꝓ prius reſpicit grã
primo hꝫ rõnes meritorij. ğ videt̃ ꝙ rõ merẽdi ꝑus
inueniat̃ in actu cognitõis ꝙ̃ affectõis. ⁊ ita ꝑus in
actu fidei ꝙ̃ charitatis. ¶ Itẽ fides informis meret̃
opationẽ miraculoꝝ de cõgruo in ſtatu pcti. ſ3 mlto
maioris efficacie ẽ fides formata reſpectu ꝑmij aſſe-
quendi. ꝙ̃ fides informis reſpectu miraculi ipetrãdi.
Si ğ impetratio miraculi primo et ꝑncipalit̃ attri-
buit̃ actui fidei informis. videt̃ ꝙ actui formate pri
mo et principalr̃ meritũ vite eterne debeat attribui.
¶ Itẽ qḋ magis ẽ difficile ⁊ magis ꝯ nãm illud te-
net magis rõem meriti ip via. ſ3 mot⁹ fidei magis ẽ
nature diſſon⁹ ꝙ̃ motus charitatis. q3 deũ diligẽ nõ
ẽſt ꝯ dictamẽ nature ſicut credere multos articulos.
ğ videt̃ ꝙ in actu ipſi⁹ fidei primo et principalr̃ con
ſiſtat efficacia merẽdi. ¶ Itẽ ſicut ſe hꝫ prudẽtia re-
ſpectu cardinaliũ. ita fides reſpectu theologicaꝝ. ſ3
recta ordinatio ꝓ primo repit̃ in actu prudentie ꝙ̃ in

actu virtutũ cardinalium. ğ recta ordinatio ꝓ prius
inuenit̃ in actu fidei ꝙ̃ in actu aliaꝝ theologicaꝝ. ſ3
illud ꝓ prius ẽ meritoriũ in q̃ ꝓ prius repit̃ ordina-
tio. ğ videt̃ ꝙ actus ſiue mot⁹ fidei ꝓ prius ſit meri-
torius ꝙ̃ motus charitatis. ¶ Rñ. ad ꝑdictoꝝ intel- 32
ligentiã ẽ notandũ ꝙ aliq̃ voluerũt dicere ꝙ meritũ
primo ⁊ principalr̃ ꝯſiſtit circa actũ ſiue motũ fidei.
cũ ipſa ſit pria virtutũ. ⁊ ei⁹ actus principium alioꝝ.
Alij ꝟo econtra dicere voluerũt ꝙ actus charitatis
primo et ꝑncipalr̃ ſit meritorius. cũ ipſa ſm̃ Grego.
et Amb. ſit caput ⁊ radix oim̃ bonoꝝ. et vtraq3 haꝝ
poſitionũ magni clerici ſuſtinuerũt. ⁊ ſi volum⁹ ſane
intelligẽ ſibi adinuicẽ nõ ꝯdicunt. imo vtriq3 verũ
ſentire potuerũt. Propt̃ qḋ notandũ. ꝙ ſm̃ ꝙ vult 33
phs dupl̃r dĩ aliq̃d altero prius. Eſt eñ prius alte-
ro origine. ⁊ eſt prius complemento et diffinitione.
Si loq̃mur de prioritate originis. rõ merendi ꝓ ꝑus
ꝯſiſtit in actu fidei. qm̃ ipſe ẽ origo motuũ aliaꝝ vir-
tutũ. ⁊ cũ ꝓcedit a virtute formata. dicẽ eſt ipm̃ eſſe
meritoriũ. Si ğ motus fidei formate ẽ meritorius ⁊
prior origine ꝙ̃ mot⁹ aliaꝝ virtutũ loquẽdo de prio-
ritate originis. efficacia merẽdi ſm̃ prius attribuen-
da eſt actui ſiue motui ipſi⁹ fidei. Si ꝟo loq̃mur de
prioritate cõpletionis. ſic efficacia merendi ꝓ prius
attribuẽda ẽ actui charitatis. cũ ipſa cõpletiſſime ſit
obiectũ virtutũ. et in ipſi⁹ actu ꝯſumet̃ ipm̃ intentũ
Rõ aũt q̃re charitas excellentior ſit alijs ẽ. q3 maxie 34
nos efficit deiformes. tũ rõne liberalis exhibitionis.
tũ rõne cõformis vnionis. tũ rõne finalis quietatio-
nis. Rõne liberalis exhibitionis. quia ſicut deus ex
amore tribuit oia dona. ſic charitas liberalit̃ exequi
tur oia obſequia et mãdata. Rõne conformis vnio-
nis. qm̃ ſicut pr̃ ⁊ fili⁹ nectunt̃ nexu amoris ⁊ vniun
tur. ſic hõ ꝑ charitatem adherendo deo efficit̃ vnus
ſpũs. Propter qḋ dĩ Ioh. xvij. vt ſint ꝯſummati in
vnũ ſicut ⁊ nos vnũ ſum⁹. Rõne finalis q̃etatõnis.
q3 cũ amor ſit pondus facit in deũ tendẽ. ⁊ in deum
tendere eſt in deo q̃ſcere. ſicut corporalia ꝑ ſua pon
dera in ꝓprijs locis ſituari habẽt ⁊ ſtabiliri. his ğ de
cauſis ꝑ charitatẽ efficit̃ hõ maxie deo cõformis ſm̃
triplex gen⁹ cauſe ſm̃ ꝙ creatura hꝫ ad creatorẽ re-
ferri. vicꝫ. ſm̃ rõem principij mouẽtis. forme exiſten
tis. ⁊ finis q̃etantis. ⁊ rõne hui⁹ primatũ tenet inter
ceteras virtutes ſm̃ ꝙ dicit apls. Et ꝓpterea ſi loq̃-
mur de prioritate cõpletionis. motus eius primo et
principalr̃ ẽ meritori⁹ ſicut oñdunt auctes q̃ ad pri-
mã ꝑtẽ inducunt̃. et iõ ꝯcedende ſunt. ¶ Ad illud 35
ꝟo qḋ obĩ in ꝯriũ primo ſcḋo et t̃cio p3 rñſio. q3 oẽs
ille tres rõnes ꝑme (ſicut intuenti apparet) ꝓcedũt
de originis ꝑoritate. et ita nõ obuiãt veritati nec rõ-
nibus q̃ ad oppoſitũ hñt adduci. Verũ eñ ẽ ꝙ mo-
tus fidei prius erit a li. ar. gr̃a informato ꝙ̃ motus
aliaꝝ ꝟtutũ. ſ3 nõ hꝫ plenã ⁊ ꝑfectã tendẽtiã et ordi
nẽ ad finẽ q̃uſq3 adiũgat̃ ei mot⁹ charitatis q̃ dat ei
pond⁹ ⁊ iclinatõnẽ. Vñ ex ãminiculo charitatꝭ ineſt
ipſi fidei ꝑfectio meriti. et ꝓptẽa magis mẽſurari dĩ
q̃ntitas meriti ſ3 q̃ntitatẽ caritatꝭ. ꝙ̃ ſm̃ q̃ntitatẽ al
teri⁹ ꝟtutꝭ. ¶ Ad illḋ qḋ obĩ ꝙ fides meret̃ opatõe3 36
raculoꝝ. dõm ꝙ h̃ eſt q3 i fide ẽ ꝑma eleuatio hois
ſupra ſe. iõ vꝫ ipetrare a diuina ꝟtute vt opet̃ aliq̃d
ſupra vim nãe. ſ3 meritũ ꝑmij ꝯſummati nõ reſpicit
principalr̃ primã eleuationẽ ſ3 eleuatõnẽ ſummã ⁊
cõpletã. et hec q̃dẽ nõ repit̃ in actu fidei ſm̃ ſe ſed
magis i actu charitatis. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ actus

fidei eſt maioris difficultatis ⁊ magis ↄ nām ꝙ̄ actꝰ
charitatis. dōm ꝙ et ſi actꝰ fidei ſit magis ↄ naturaz
iudicantē. nō tn̄ magis eſt ↄ nām exequentez. immo
multo minꝰ. Multo eīn̄ faciliꝰ ē credere ſumme ve-
ritati ꝓpt̄ ſe et ſup oia. ꝙ̄ ipſā ꝓpt̄ ſe ⁊ ſup oia diligē.
et ei ſoli adherere. et oia ꝓpt̄ eā ↄtēnere. Et qꝛ hoc ē
maximū qd̄ hō poſſit deo ipendere. ⁊ h̄ facit ipa cha-
ritas. iō p̄mo et principalr̄ vendicat ſib meredi effi-
58 caciā. Ad illud qd̄ vltimo obi ꝙ ſicut ſe hꝫ prudē
tia reſpectu virtutum cardinaliuz. ſic fides reſpectu
theologicaꝝ. dōm ꝙ nō ē oino ſile ꝓ eo ꝙ virtutes
theologice cū habeāt obiectū increatū. tāto pfectio-
res ſunt. quāto magis intime illi vniūt et ↄiungunt
Et ꝓpterea ſpūale edificiū dī fundari in fide. ⁊ erigi
in ſpe. et ↄſūmari in charitate. qꝛ charitas int̄ ↄtutes
theologicas ē maxie vnitiua. et iō actꝰ eius maxime
facit hoies deiformes. Et hinc eſt ꝙ reſpectu obiecti
increati nobilioꝛ ē modus appͣhendēdi ꝑ modū ta-
ctus et amplexus ꝙ̄ ꝑ modū viſus et intuitꝰ. ↄcōtra
eſt circa corporalia et circa materialia. et ideo nō co-
git illa ratio.

¶ Queſtio. ij. f

Vtrū poſſibile ſit motū charitatis eē mercennariū.
Et ꝙ ſic videt̄ Luce. xv. ſup illud. Quanti mercēna
rij in domo pr̄is mei habundāt panibꝰ. dicit Amb.
ꝙ multi ſunt boni mercēnarij q̄ ſpe eternoꝝ deo ſer
uiunt. ſed nemo deo bene ſeruit niſi q̄ ſeruit ei ex cha
ritate. ḡ poſſibile ē motū mercēnarij ex charitate ha
bere ortū. ¶ Itē Aug. ſup illud ps̄. Scrutās corda
et renes deus. finis cure ⁊ cogitatōis ē delectatio ad
quā quiſqꝫ nitit̄ ꝑuenire. ḡ hn̄s charitatē finalr̄ q̄rit
delectari. ſed q̄ q̄rit delectationē ſuā q̄rit ꝓpͥū cōmo
dum. et oīs talis ē mercēnarius. ḡ videt̄ ꝙ affectus
charitatis mercēnarius poſſit eē. ¶ Itē q̄ vult im-
plere mādata dei ꝓpter retributionē mercēnarius ē.
Sꝫ de viro ſcō dī i ps̄. Inclina coꝛ meū ad faciēdas
iuſti. tu. ꝓpt̄ retributionē. Et ad Heb. xj. dī de moyſe
ꝙ aſpiciebat in remuneratōnē. ſi ḡ tā iſte ꝙ̄ ille iuſtꝰ
erat ⁊ ex charitate mouebat̄. videt̄ ꝙ motꝰ charita-
tis poſſit eē mercēnarius. ¶ Itē hō ſctūs deſiderat
diſſolui ⁊ eē cū xp̄o vt fruat̄ eo ſm̄ ꝙ apl̄s deſidera-
bat ad Phil. j. ſꝫ deſideriū illud nō pōt eē niſi chari-
tatis. cuz nullus nāli affectu deſideret mori. ḡ ſi tale
deſideriū intuet̄ ꝓpͥū cōmodū et delectationē. vide
tur ꝙ poſſibile ſit affectū charitatis eē mercēnariū.
Sed ↄ. j. Cor. xiij. Charitas nō q̄rit q̄ ſua ſunt. ſꝫ
oīs mercēnarius q̄rit qd̄ ſuū eſt. ḡ motus charitatis
nō pōt eē mercēnarius. ¶ Itē Bern̄. de diligendo
deo. ⁊ ſi ſine p̄mio nō poſſit ſeruiri. tamē ſine intuitu
p̄mij ſeruiri dꝫ. Et paulopoſt. Seruiamꝰ deo in cha-
ritate q̄ timorē expellit. laborē nō ſentit. p̄miū nō re-
quirit. meritū nō intuet̄. ſi ḡ oīs mercēnarius req̄rit
p̄miū. et charitas nō requirit p̄miū. ḡ motus chari-
tatis nō pōt eē mercēnarius. ¶ Itē amoꝛ charitatis
eſt amoꝛ gratuitus. ſed gratuitū ⁊ mercēnariū ex op
poſito diuidunt̄. qꝛ qd̄ fit gratis nō fit ex mercenna
rio. Si ḡ charitati eſſentiale eſt gratuitū. videtur ꝙ
motus eius et actus nullo mō poſſit eē mercēnariꝰ
¶ Itē timoꝛ q̄ principalr̄ oculū hꝫ ad penā ē timoꝛ
ſeruilis q̄ nō ē deo acceptus. ḡ ⁊ pari rōne amoꝛ qui
hꝫ oculū ad p̄miū nō pōt eſſe meritorius. ſꝫ talis eſt
mercennarius. oīs aūt affectus charitatis ē merito-
rius. ḡ nullus pōt eē mercēnarius. ¶ Rͦ. ad p̄dicto
59 rū intelligentiā ē notādū ꝙ mercēnariꝰ dī ille q̄ pͥn-
cipalr̄ hꝫ oculū ad mercedē. Nā ſi eā aſpiceret nō pͥn-
cipalit̄. nō ꝓpt̄ h̄ mercēnarius eſſet. Scōm h̄ intelli
gēdū ē ꝙ duplex ē merces. vicꝫ. creata ⁊ icreata. tpal̄
⁊ et̄na. ⁊ ſm̄ h̄ duplex mercēnariꝰ. vicꝫ. honꝰ ⁊ malꝰ.
⁊ duplex mercimonia. vna laudabil̄. alia vituperabil̄.
Nā q̄ principalr̄ reſpicit ad mercedē creatā ⁊ tpalē
malꝰ mercēnariꝰ ē. et hūc vituperat Ioh̄. dicēs. Mer
cēnarius aūt fugit qꝛ mercēnarius ē. Ille vͦo qui re
ſpicit principalr̄ ad mercedez et̄nā. de q̄ dr̄ Gen̄. xv.
Merces tua magna nimis. honꝰ mercēnariꝰ eſt. ⁊ h̄
mercēnariꝰ panibꝰ habundat fidei ſpei et charitatis
ſicut dicit Amb. ſup illud Luce. xv. Quāti mercēna
rij ⁊c̄. De pͥa mercimonia intelligēdo nō eſt dubiū
ꝙ motꝰ charitatis nō pōt eē mercēnarius. qꝛ illa nec
eſt a charitate nec cū charitate. cum charitati repu-
gnet. De ſcda mercimonia dubiū ē ꝓ eo ꝙ illa pōt
eē cū charitate. nō tn̄ ē oino certū vtrū ſit a charita-
te. Nā q̄dā voluerūt dicē ꝙ nō ē a charitate ſꝫ potiꝰ
ab affectu nature charitate cōcomitante. Amoꝛ eīn̄
charitat̄ vt dicūt cū ſit amoꝛ gratuitꝰ nō intuet̄ pre
miū. imo liberalit̄ oino facit hoiem ſeruire deo. ſicut
filꝰ pr̄i ſuo. Alijs aūt videt̄ ꝙ talis affectꝰ mercēna-
rius poſſit eē a charitate. deſideriuz eīn̄ habēdi et̄nā
mercedē. et fruēdi et̄no bono. eſt deſideriū grē. nec ē
amoris nālis nec acq̄ſiti. ſꝫ potius amoris gratuiti.
p̄cipue illud deſideriū q̄ dicebat apl̄s. Cupio diſſol-
ui et eē cū xp̄o. Ad affectū eīn̄ charitatis nō tm̄ ſpe-
ctat amare deū amore amicicie. imo etiā amore con
cupiſcētie. Frui eīn̄ eſt amore inherē. et ↄſtat ꝙ frui
deo ē ꝑ charitatē. et iō voluerūt iſti dicē et ſatis ꝓba
bilit̄ vt videt̄ ꝙ motꝰ charitatis ſm̄ aliqd̄ genꝰ mer
cimonie poſſit eē mercēnariꝰ ſcꝫ ſm̄ ꝙ ↄſtituit mer-
cedē ſuā circa bonū increatuz. ad qd̄ tendit ſicut ad
finalē p̄miū. ⁊ deſiderat tanꝙ̄ oīne bonū. Si eīn̄ hāc
poſitionē ſuſtinē velimꝰ tanꝙ̄ ꝓbabilē. ſatis facilit̄
diſſoluunt̄ rōnes q̄ ſunt ad oppoſitā ꝑtē. Ad illō 40
eīn̄ qd̄ pͥo obr̄ ꝙ charitas nō q̄rit q̄ ſua ſunt. dōm
ꝙ ſuū notat ibi ꝓpͥū bonū. ita ꝙ excludat̄ bonū cōe
Qd̄ aūt appetit deū ſicut mercedē ſuā. nō q̄rit h̄ mō
qd̄ ſuū eſt. qꝛ illud bonū ē oībus cōe. q̄rere eīn̄ et vi-
dere et amare deū ſicut ſuā mercedē et p̄miū non eſt
querē bonum ꝓpͥū. illo mō dicendi ꝓpͥū qui ſonat
in vicium. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ deo ſine intuitu 41
p̄mij eſt ſeruiendū. dōm ꝙ duplex ē motus in chari
tate. vicꝫ motus amicicie. et motus concupiſcentie.
Motus amicicie ē ille q̄ quis deſiderat deo placere
et ſeruire. Motus ↄcupiſcētie eſt q̄ deſiderat deum
hr̄e et vidē. Cuꝫ ergo dicit Bern̄. ꝙ deo ſine intuitu
p̄mij eſt ſeruiendū. intelligit de amore amicicie. ſi eīn̄
ꝑ affectū amicicie hō ſeruit amico ⁊ eum diligit ſine
intuitu p̄mij ſicut dicit ph̄us. multo fortius amore
charitatis hō vult bonū deo ſine intuitu alicuius re
tributionis. ſed ꝑ hoc nō excludit̄ q̄n charitas amo
re ↄcupiſcentie exoptet ⁊ deſideret illā ſummā mer-
cedem appͣhendere. ad quā finalit̄ intendit ꝑuenire
¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ amoꝛ charitatis eſt ſimplr̄ 42
gratuitus. ergo nō pōt eſſe mercēnarius. dōm ꝙ il-
lud argumentū eſt bonū de ea mercimonia que re-
pugnat gratie. ſed mercimonia vite eterne grē non
repugnat. immo illi cōſonat. quia ad eā ſpāliter oꝛ-
dinat. Vnde ſicut amoꝛ concupiſcentie non repu-
pugnat amori amicicie in charitate. immo quanto
magis quis deum deſiderat recte. tanto magis ad ho
norem eius anhelat. ſic affectus huiuſmodi mer-

43 cimonie non repugnat grẽ. ¶ Ad illud qđ obĳ̃ de ti-
more ꝙ ille q̃ ṗncipaliter hȝ oculũ ad penã non põt
deo eẽ acceptus ⁊c. dõm ꝙ nõ eſt ſilr̃. Nam cũ pena
nec ſit deus nec aliq̃d dei. qui ṗncipalr̃ aſpicit penaȝ
tãq̃ finẽ vltimũ nõ ẽ recte ordinatꝰ. cũ ṗncipalitatẽ
virtutũ habeat ad aliud q̃ȝ ad deũ. ſȝ merces ⁊ beati-
tudo ſũma eſt ipſe deus. ⁊ iõ ipſam principalr̃ põt q̃s
aſpicere. ⁊ tñ in finẽ recte ordinatꝰ eẽ. Et ſic pȝ ꝙ nul-
lum ẽ incõueniẽs dicẽ ꝙ motus charitatis poſſit eẽ
mercẽnarius. ſi dicat̃ mercẽnarius ex intuitu merce-
dis eterne ⁊ increate. Et hoc mõ currũt rões ad pri-
mã partẽ. Si aũt alio mõ mercẽnarius dicat̃. rõnes
ille nõ cogunt nos fateri motũ charitatis poſſe mer-
cennariũ eſſe.

¶ Queſtio. iij. g

Utrũ idẽ motus dilectionis poſſit eẽ in deũ ⁊ in ꝓxi-
mum. Et ꝙ ſic videt̃. Idẽ eſt motꝰ in finẽ ⁊ in id qđ
eſt ad finẽ. qꝛ motus nõ numerat̃ ꝓpt̃ dĩam medĳ ⁊
extremi. ſȝ motus charitatis ẽ in deũ tanq̃ in finẽ. in
ꝓximũ ſolũmõ tanq̃ in viã. g̃ vnus ⁊ idẽ motus põt
eſſe in vtrũq; obiectũ. ¶ Itẽ vbi eſt vnũ dilectũ ibi
eſt vnꝰ motus dilectõis. ſȝ cũ diligit̃ deus ⁊ ꝓximus
vnũ ẽ dilectũ. Nã ſicut dicit Aug. In ꝓximo nõ di-
ligitur niſi deꝰ. g̃ reſpectu vtriuſq; vnus ẽ charitatis
actus ⁊ motꝰ. ¶ Itẽ vnus ⁊ idẽ eſt honor q̃ honora-
tur imago bti petri ⁊ ipſe btũs petrus. qꝛ honor ima-
ginis refert̃ ad ꝓthotypũ ſicut dicit dam. ſȝ dilectio
ꝓximi refert̃ ad deũ. g̃ vnꝰ ẽ motus dilectõis q̃ ama-
tur deus ⁊ ꝓximꝰ. ¶ Itẽ vbi vnũ ꝓpter alterũ. vtro-
biq; tñ vnũ ſicut dicit phs. Un̄ qui tenet equũ ꝑ fre-
num. vna tentione tenet vtrũq;. g̃ pari rõe cũ hõ di-
ligat ꝓximũ ꝓpter deũ. vna dilectiõe poteſt diligere
vtrũq;. ¶ Itẽ q̃uis plures ſint diuie ꝑſone. tñ vna
dilectõe diligunt̃ a nobis. qꝛ in eis ẽ vna rõ diligẽdi
a nobis. ſcȝ bonitas ſũma. Silr̃ vna eſt rõ diligendi
deũ et ꝓximũ. vicȝ illa ſũma bonitas. g̃ videt̃ ꝙ vno
dilectionis motu ſimul amari poſſit deꝰ et ꝓximus.
¶ Sed ꝯ. ſicut vult phs. motus numerat̃ tripl'r. ſcȝ
ſubiecto. tpe. ⁊ t̃mino ſiue obiecto. ſȝ aliꝰ ẽ terminus
ſiue obiectũ dilectõis cũ amat̃ deus ⁊ cũ amat̃ ꝓxi-
mus. g̃ motus dilectõis eſt hincinde alius et alius.
¶ Itẽ nullus aliq̃d diligit in deliberatione niſi ꝓco-
gitans. ſȝ nullus ſil' ⁊ ſemel põt deũ ⁊ ꝓximũ intelli-
gere. qꝛ ſicut dicit phs. Intelligimꝰ vnũ ſolũ. g̃ pari
rõne ſimul ⁊ ſemel nõ põt vtrũq; diligẽ. g̃ alio motu
dilectõis amat̃ deus q̃ ꝓximꝰ. ¶ Itẽ vnus ⁊ idem
motus nõ põt eſſe intenſior ⁊ remiſſior. ſȝ motus di-
lectionis in deũ ẽ intenſior q̃ motus dilectõis in ꝓxi-
mũ. g̃ motus ille ⁊ ille ẽ alius ⁊ alius. ¶ Itẽ magis
ꝯformant̃ in rõne diligendi petrus ⁊ paulus q̃ deꝰ
et ꝓximꝰ. ſȝ nõ põt vnꝰ motus dilectõis eſſe in petrũ
⁊ paulũ. immo ſm̃ ꝓprias rõnes diuerſis motibꝰ dili-
gunt̃. g̃ alius ⁊ aliꝰ motus dilectionis ẽ in deũ ⁊ ꝓxi-
mũ. ¶ Itẽ ꝓceptũ reſpicit virtutis actũ ⁊ vſum. ſed
duo ſunt precepta charitatis ſm̃ ꝙ dĩ. Math. xxij.
Unũ reſpectu dei ⁊ aliud reſpectu ꝓximi. g̃ videt̃ ꝙ
motus et actus dilectõis reſpectu illoꝝ duoꝝ habe-
44 ant diſtingui ⁊ numerari. ¶ Rꝫ. dõm ꝙ motus dile-
ctionis in deũ et in ꝓximũ põt eẽ dupl'r. aut ita ꝙ in
vtrũq; ſit tanq̃ in obiectũ ⁊ t̃minũ. Aut ita ꝙ i vnũ
ſit tanq̃ in obiectũ. in alium tanq̃ in finẽ vltimum.
Si eſt in vnũ tanq̃ in obiectũ. et in alteruȝ tanq̃ in
finẽ vltimũ. ſic põt eẽ vnꝰ ⁊ idẽ motus in ꝓximũ et in
deũ. vt pȝ. quia vno actu dilectionis diligit̃ ꝓximus
ꝓpter deũ. ⁊ ille ẽ motus q̃ſi collatiuus. Si aũt ſit in
vtrũq; ſicut in obiectũ. hoc põt eẽ dupl'r. qꝛ cũ actus
charitatis ſit diligẽ. et diligẽ ſit velle bonũ alicui. du-
plicit̃ ſm̃ hoc hȝ obiectuȝ charitatis aſſignari. vicȝ.
vt illud bonũ dicat̃ obiectũ qđ optat̃ et ille etiã cui
optat̃. Põt g̃ motus charitatis ad deũ ⁊ ꝓximũ cõ-
parari in rõne obiecti dupl'r. Uel ſub eadem rõne et
vniformi. ita ꝙ vtrunq; diligat ſicut illud cui optat
bonũ. Uel difformit̃. ita ꝙ vnuȝ reſpiciat ſicut illud
bonũ qđ optat. et aliud ſicut illud cui optat. Si re-
ſpiciat difformit̃. ſic adhuc idẽ põt eẽ actus dilectio-
nis in deũ ⁊ in ꝓximũ. charitas eñ in illo motu quo
diligit ꝓximũ optat ꝓximo deũ. Si autem reſpiciat
vniformit̃. ſic neceſſe eſt motũ dilectõis eſſe alium ⁊
aliũ in deũ ⁊ in ꝓximũ. Alius eñ motus dilectõis ẽ
q̃ volo bonũ deo. ⁊ alius q̃ volo bonũ ꝓximo. quia
alius et alius ẽ dilectõis terminꝰ. et vnꝰ eſt intenſior
et alius remiſſior. et ſm̃ hoc circa actũ dilectõis con-
ſiſtunt duo ꝓcepta. Et ſm̃ hãc viã rõnes ad iſtã ptẽ
adducte ꝓcedũt. et iõ ꝯcedi põt. ¶ Ad illud vo qđ 45
ꝑmo obĳ̃ in ꝯrĩũ pȝ rñſio. qꝛ ꝓcedit ſm̃ ꝙ actus dile-
ctionis ẽ in ꝓximũ ſicut in obiectũ. et in deũ ſicut in
finẽ. ⁊ ſic nõ reſpicit numerationẽ. ſȝ q̃ndã relationẽ
et rectã ordinationẽ. ¶ Ad illud qđ ſcđo obĳ̃ ꝙ eſt 46
idẽ vtrobiq; dilectũ ſilr̃ pȝ rñſio. qꝛ ꝓcedit ſm̃ alte-
ram viã. vicȝ. ſm̃ ꝙ deus dĩ diligi cũ optat̃ ꝓximo.
ſed ſi intelligamꝰ de dilecto vt illud dicat̃ dilectũ cui
bonũ optat̃. nõ eſt idẽ dilectũ cũ diligit̃ deꝰ ⁊ cũ dili-
gitur ꝓximꝰ. ¶ Ad illud qđ obĳ̃ ꝙ eadẽ eſt orõ qua 47
adorat̃ imago petri ⁊ petrus. dõm ꝙ nõ eſt ſilr̃ hinc
et inde. qꝛ alit̃ refert̃ dilectio ꝓximi ad deũ. aliter ho-
nor imaginis ad ꝓthotypũ. Honor eñ imaginis re-
fertur ad ꝓthotypũ nõ ſolũ ſicut ad finẽ ſed etiã ſi-
cut ad obiectũ. Un̄ totalit̃ refert̃ honor in illũ qui ꝑ
imaginẽ ſignat̃. nõ eñ adorat̃ ſignũ ſm̃ ꝙ res ẽ ſo-
lum ipſm̃ ſignatũ. Nõ ſic aũt ẽ in dilectõe. qꝛ cũ dili-
gitur ꝓximus ꝓpt̃ deũ. vere afficit̃ hõ circa ꝓximũ ⁊
alit̃ q̃ circa deũ. ¶ Ad illud qđ obĳ̃ ꝙ vbi vnũ ꝓpter 48
alterũ ibi tñ vnũ. dõm ꝙ illud verũ eſt in his q̃ non
põt abinuicẽ ſepari. ſic aũt nõ ẽ in ꝓpoſito. Nã ſic põt
hõ affici circa deũ ꝙ nihil cogitet de ꝓximo. ſic etiam
põt affici circa ꝓximũ ꝙ tũc nõ afficiat̃ circa deũ. et
ideo ꝯſideratio illa nõ hȝ hic locũ. ¶ Ad illud quod 49
obĳ̃ vltimo ꝙ eadẽ eſt rõ diligendi vtrobiq; ſicut in
diuinis ꝑſonis. dõm ꝙ nõ eſt ſilr̃. quia in diuinis ꝑ-
ſonis eſt vna rõ diligendi. ⁊ eodẽ mõ cõpat̃ ad illas
tres ꝑſonas dilectas. nõ ſic autẽ eſt in dilectione dei
et ꝓximi. qꝛ q̃uis vtrobiq; ẽ vna rõ diligendi. diffe-
renti tñ mõ hȝ ad deũ et ad ꝓximũ cõparari. Et q̃a
ex diuerſitate cõparatõnũ ꝯſurgit pluralitas actuũ.
ex vnitate rõnis ṗncipaliter mouentis ꝯſurgit vni-
tas habitus. hinc eſt ꝙ habitus quo amatur deus et
ꝓximus eſt vnus. licet motus eius in deũ et in ꝓxi-
mum ſit alius et alius.

¶ Queſtio. iiij. b

Quis iſtoꝝ motuũ ꝓcedat reliquũ. Et videt̃ ꝙ ꝓus
ſit motus dilectionis in ꝓximũ q̃ motus in deũ. ꝑmo
ꝑ illud qđ dĩ. j. Ioh. iiij. Qui nõ diligit frẽm ſuũ
quẽ videt. deũ quẽ non videt quõ põt diligere. ſm̃ h̄
ergo ad deſtructionẽ dilectionis ꝓximi ſequitur de-
ſtructio dilectionis dei. ſi g̃ ad deſtructionẽ poſterio-
ris nõ ſequit̃ deſtructio ꝓoris ſed ecõuerſo. g̃ prior
eſt motus dilectionis in ꝓximũ q̃ in deũ. ¶ Item
ꝑma Coꝝ. xv. Prius qđ aiale eſt. deinde qđ ſpũale.
ſed dilectio ꝓximi ſenſibilior ẽ. dilectio dei ſpũalior.

ergo prius oportet affectū inclinari ad diligendum
ꝓximū ꝙ̄ ad diligendū deū. ¶ Itē ꝓceſſus ē ab infe
rioribus ad ſupiora. ꝛ ab imꝑfecto ad ꝑfectū ſm re
ctum ordinē. nō ecōuerſo. Si ḡ dilectio dei ꝑfectior
eſt ꝛ ſupior ꝙ̄ dilectio ꝓximi. ꝛ dilectio ꝓximi ē via
ad illā. ſ via ꝑor eſt ꝙ̄ terminꝰ. ḡ ꝑ prius eſt motus
dilectionis in ꝓximū ꝙ̄ in deū. ¶ Itē prior eſt actio
ꝙ̄ ɔtēplatio ſm rectū ordinē. ſꝫ dilectio ꝓximi facit
hominē verſari circa vitam actiuā. dilectio dei circa
vitā ɔtēplatiuā. ḡ ſm rectuꝫ ordinē prior eſt motus
charitatis in ꝓximū ꝙ̄ in deū. ¶ Sed ɔ̄. ſcd̄m cum
modū charitas mouet hominē ad diligenduꝫ deum
ſm quē deus ꝑcipit. ſed deus ꝑcipit ꝑmo amari ſe et
deinde amari ꝓximū. qꝛ primū ꝛ ſummū mandatū
eſt. diliges dn̄m deū tuū ꝛc̄. Scd̄m autē ſile eſt huic.
diliges ꝓximū tuū ſm ꝙ̄ dī Math. xxij. ḡ ꝑus mo
uet charitas ad amandū deū ꝙ̄ ad amandū ꝓximū
¶ Itē cauſa prior ē ſuo effectu. ſed dilectio dei cauſa
eſt dilectōis ꝓximi. qꝛ ideo diligit hō ꝓximū qꝛ dili
git deū cuiꝰ eſt ꝓximꝰ ꝛ imago. ḡ ꝛc̄. ¶ Itē diligibile
qd̄ prius ē in intentione ꝑus ē in affectione. ſ inten
tio ꝑ prius ē reſpectu finis ꝙ̄ reſpectu eius qd̄ ad fi
nem eſt. ḡ ꝛ dilectio. ſi ḡ deus diligit̄ in rōne finis. et
ꝓximꝰ in rōne eius qd̄ eſt ad finē. neceſſario videtur
ꝙ̄ dilectio dei preambula ſit ad dilectionem ꝓximi.
¶ Itē amor inclinat ad illud prius ad qd̄ inclinat
ardentius. qꝛ affectꝰ ſequit̄ inclinationē maiorē. ſed
charitatis amor ardētius inclinat ad amandū deuꝫ
ꝙ̄ ꝓximū. ḡ facit prius exire in illū motū ꝙ̄ in iſtuꝫ.
50 ¶ Rn̄. dicd̄m ꝙ̄ duplr̄ ɔtingit ɔparare iſtos motus dile
ctionis ad habitū charitatis. aut ſm primā ipiꝰ ha
bitus inclinationē. aut ſm exercitij ꝑfectōnē. Si ſm
primā inclinationē eius ſic ꝓcedendū eſt ꝙ̄ motꝰ di
lectionis in deū prior eſt ꝙ̄ motꝰ dilectōis in ꝓximū.
qm̄ charitas prius inclinat ad deū ꝙ̄ ad ꝓximū. cuꝫ
deus ſit obiectū principalius. ꝛ inclinatio reſpectu
ipſius dei ſit cā inclinatōis reſpectu ꝓximi. Charitas
enī deū facit diligē ꝓpter ſe. ꝛ ꝓximū ꝓpter deū. ita ꝙ̄
ꝓpē dicit habitudineꝫ cauſe finalis ꝛ cauſe mouētis
ꝛ inducētis. ſm ḡ primā charitatis inclinationē ꝑor
eſt nō ſolū dignitate ſ etiā origine motus dilectōis
in deū ꝙ̄ motus dilectōis in ꝓximū. Si vō loq̄mur
ſm exercitationis ꝑfectionē. cū exercitiū dilectōnis
in ꝓximū reſpiciat vitā actiuā. exercitiū vō motꝰ di
lectionis in deū reſpiciat vitā ɔtēplatiuā. ꝛ hic ſtatꝰ
ſit illo inferior ꝛ imꝑfectior. prior eſt dilectio ꝓximi
ꝙ̄ dilectio dei. Qui enī vult eſſe ꝑfectus amator dei
prius debet ſe exercere in amore ꝓximi. ſicut q̄ vult
eſſe ɔtēplatiuus honꝰ prius debet eſſe honꝰ actiuus.
ſicut docet Grego. Et in huiꝰ rei ſignuꝫ bis datus eſt
ſpūs ſanctus. Primo in terra. Ioh. xx. Scd̄o de ce
lo. Act. ij. Quia prius oportet amorē charitatis ex
erceri in his q̄ videmꝰ. vt ꝑ amorē viſibiliū in amo
rem inuiſibiliū rapiamur. Et ſm hanc viā ꝓcedunt
rōnes q̄ ad oppoſitā partē inducunt̄ ſicut pꝫ aſpici
enti. Ex his igit̄ patꝫ rn̄ſio ad rōes ad vtrāq; ꝑtē ad
ductas. ꝓcedūt enī ſm diuerſas vias ſm qs vtreq;
verū ɔcludūt ſicut pꝫ ex his q̄ dicta ſunt.

Queſtio. v.

Utrū actus dilectōis in deū habeat modū. Et ꝙ̄ ſic
videt̄ Sapie. xj. Oia in numero ꝛ mēſura ꝛ ponde
re diſpoſuiſti dn̄e. ḡ motus charitatis in deū menſu
ram hꝫ. ꝛ om̄e qd̄ hꝫ mēſurā hꝫ modū. ḡ neceſſe eſt
motū dilectōis in deū eſſe modificatū. ¶ Itē omnē
finitū eſt terminatū. ꝛ om̄e t̄minatū ē menſuratū. et
om̄e tale ē modificatū. ḡ a prio om̄e finitū hꝫ modū.
ſ motus charitatis in deū ē finitꝰ cū ſit creatꝰ ꝛ a vir
tute finita. ḡ neceſſe ē ipm̄ hr̄e modū. ¶ Itē Sapia
eſt ſupra charitatem ſicut dicit Bern̄. in li. de amore
dei. ꝙ̄ amor ꝑficit in charitatē. ꝛ charitas in ſapiam.
ꝛ ſapiaꝫ opꝫt hr̄e modū. ſm ꝙ̄ dicit apl̄s Rom̄. xij.
Non plus ſape ꝙ̄ oportet ſape ꝛc̄. Si ḡ ſapia dꝫ hr̄e
modū. pi rōe videt̄ imo multo fortiori ꝙ̄ ipſa chari
tas habeat modū. ¶ Itē modus ſpēs ꝛ ordo ad ſe
inuicē cōparant̄ ſicut vnū verū ꝛ bonū. ſed bonum
ꝑſupponit vnū. ḡ pari rōne ordo ꝑſupponit ſpēm. ꝛ
ſpēs ꝑſupponit modū. ſ motus charitatis in deum
eſt ordinatꝰ. ḡ et modificatꝰ. ¶ Sed ɔ̄. Bern̄. de di
ligendo deo. Cauſa diligendi deū deus ē. modus eſt
ſine modo diligere. Et iteꝝ. mihi fides tanto plꝰ di
cit deū amandū. q̄nto me pluris ipm̄ eſtimandū in
telligo. ſ intelligo ꝙ̄ ipſe pluris eſtimādus ē ꝙ̄ ego
in infinitū. ḡ in infinitū eſt diligendus. ſed nihil tale
hꝫ modū. ḡ modus charitatis in deū nō hꝫ modum
¶ Itē rō diligendi deū eſt ipſa ſumma bonitas. ſed
ſumma bonitas ē infinita nō hn̄s modū neq; men
ſurā. ḡ ꝛ habitꝰ q̄ mouere ꝛ iclinare hꝫ ſm rōeꝫ illā.
videt̄ ḡ ꝙ̄ motꝰ dilectōis in deū nō habeat terminū
neq; modū. ¶ Itē charitas ē equa ponderatrix cuꝫ
ſit affectio ordinata. ſed q̄ equalit̄ ꝛ ordinate ponde
rat appciat̄ ꝛ amat vnūqdq; q̄ntū eſt appciandū et
amandū. Si ḡ ſūmū bonū in infinitū excedit omne
bonū creatū. videt̄ ꝙ̄ motꝰ charitatis in deū in infi
nitū excedat motū charitatꝭ in ꝓximū. ḡ non videt̄
ꝙ̄ habeat modū. ¶ Itē om̄e qd̄ hꝫ modum. ꝑ ſui ex
ceſſum viciari pōt. ſed nemo vituperabilis ē quātū
cunq; diligat affectuoſe ꝛ intenſe. Si ḡ motus chari
tatis in deū nō pōt viciari ꝑ exceſſum. videt̄ ꝙ̄ in ſe
nō habeat modū. ¶ Rn̄. dicm̄ ꝙ̄ triplr̄ dici pōt aliq̄s 51
actus hr̄e modū. Uno mō ꝑ limitationē q̄tū ad ſe
ipſum. Alio mō ꝑ aggregationē circūſtantiaꝝ. Ter
cio mō ex mediatione int̄ ſupfluū ꝛ diminutū. Prio
mō eſt dicē ꝙ̄ moduꝫ hꝫ ois actus v̄tutis create. ois
enī virtus creata finita eſt ꝛ limitata. et iō ois actus
eius finitatē hꝫ ꝛ modū. loquēdo de limitatione ꝛ fi
nitatione nō ſm poſſibilitatē ſed ſm actū. Scd̄o vō
mō eſt dicē modū eſſe circa actū v̄tutis moral̄ ꝛ me
ritorie. qꝛ nullus actus ſit laudabilis niſi ad eū con
currāt debite circūſtantie. Tercio mō eſt dicē ꝙ̄ mo
dū hꝫ actus ois v̄tutis cardinal̄ ſiue politice. om̄es
enī imediate ɔſiſtunt int̄ ſupfluū ꝛ diminutū. ex hoc
ipſo ꝙ̄ hn̄t obiectū creatū ꝛ finitū. Qm̄ ḡ charitas ē
virtus creata. ꝛ v̄tus gratuita. et virtus theologica.
hinc ē ꝙ̄ actus eiꝰ modū habꝫ ex virtutis limitatōe.
Modū etiā hꝫ ex debitaꝝ circūſtantiaꝝ additione.
vt pꝫ. qꝛ modus q̄ eſt circa actū charitatis ē vt q̄s di
ligat deū ſup oia ꝛ ꝓpē ſe ex toto corde. ex tota aia. et
ex tota mēte. ſed modū illū q̄ eſt ex medietate inter
ſupfluū ꝛ diminutū nō hꝫ. qꝛ obiectū eius ē immēſū
ꝛ infinitū. Ex his pꝫ rn̄ſio ad q̄ōem ꝓpoſitā. qꝛ motꝰ
dilectōis in deū q̄dā mō accipiendi modū modifica
ri hꝫ. q̄dā mō vō minime. Et ſm hoc currunt rōnes
ad oppoſitas ptes. Nā rōnes q̄ ad primā ptē indu
cunt̄ q̄ oſtendunt motū charitas hr̄e modū. conclu
dunt de mō qui ɔſiſtit in limitatione actus q̄tū ad
ſeipm̄. Illa tn̄ rō de ſapia nō cogit. qꝛ ſapia vno mō 52
dicta ē a ſape. alio mō dicta ē a ſapore. ita ꝙ̄ vno mō

ſiſtit in cognitōe. alio modo in affectione. Et ſm ꝙ
cōſiſtit in affectiōe ſic dicit Bern̄. ꝙ charitas creſcit
in ſapia. ⁊ hoc mō nō hꝫ viciari ꝑ exceſſū ⁊ curioſita
tem ꝑſcrutatōis. ſed h̄ mō nō eſt ſupior ad charitatē
nec illa dignior. ⁊ iō nō ſequit̄ ꝙ mot⁹ charitatis in
deū habeat modū ſm ꝙ mod⁹ dicit mediū int̄ ſup
fluū ⁊ diminutū. Alie vō tres rōnes veꝝ ꝯcludunt.
⁊ iō ꝯcedende ſunt. Ad rōnes vō q̄ ad oppoſitū ad
53 ducunt̄ ſilr plana ē rn̄ſio. Nā illud ſm Bern̄. de di
ligendo deo ꝙ deus diligēdus ē ſine modo nō tollit
modū debite circūſtantie. vel finitatē virtutis crea
te. ſ3 hoc tollit ꝙ nemo dꝫ ſibi ēminū iuxta virtutem
ſuā ꝑfigē. q2 nemo pōt ſupflue deum diligē. ⁊ ita au
54 fert modū tercio mō dictū. ¶ Ad illud qđ obi ꝙ rō
diligendi deū ē bonitas infinita. dōm ꝙ licet boni
tas moueat ꝯformit̄ illā affectionē ſm ꝙ pōt. nunq̄
tn̄ pōt facē equalē. ⁊ idō q̄uis ipſa ſūma bonitas ſit
infinita. nō tn̄ ꝓpter h̄ oportet ꝙ affectio charitatis
q̄ mouet̄ ſm illā habeat infinitatē ⁊ careat oi men
ſura. ꝑ eo ꝙ ſicut lux claritatis diuine quā ſum⁹ vi
ſuri in patria ē in ſe infinita. tn̄ finite cognoſcet̄ a no
bis. ⁊ claritas cognoſcibil' in infinitū excedet clarita
tem nr̄e cognitionis. ſic etiā intelligendū ē ex parte
affectōis ꝙ multo maior erit bonitas illi⁹ ſummi bo
55 ni amabilis q̄ ſit affectio amātis. ¶ Ad illud quod
obī ꝙ charitas eſt eq̄ ponderatrix. dōm ꝙ veꝝ eſt. h̄
etiā veꝝ eſt ꝙ in infinitū plus diligit deuꝫ q̄ creatu
ram. ſed tn̄ nō ꝓpē hoc ſequit̄ ꝙ diligat deū oīno infi
nite ſine mēſura. q2 linea in infinitū excedit punctū.
56 ⁊ tn̄ ipſa in ſe finita ē. ¶ Ad vltimū qđ obī de exceſ
ſu pꝫ rn̄ſio. q2 obijcit de mō qui nō ſolū eſt ex pte vir
tutis mouētis ſed etiā ex pte obiecti. q̄ etiā medium
locū tenet reſpectu ſupflui ⁊ diminuti. ⁊ hunc nō eſt
repire circa actū dilectionis dei ſicut prius tactū eſt
ꝓpter immenſitatē ipſius obiecti.

¶ Queſtio. vj. k

Utrū teneamur ad illū modū implendū quē dn̄s in
ꝑcepto implicat Math. xxij. Diliges dn̄. deū tuum
ex toto corde tuo. ⁊ ex tota aīa. ⁊ ex tota mēte. Et ꝙ
nō videt̄ pmo auctē Aug. q̄ hi in lr̄a. Cū ineſt aliq̄d
carnalis ꝯcupie. nō oimode ex tota aīa diligit̄ deus.
ſ3 neceſſe ē in hac vita eē aliq̄d ꝯcupie. ḡ īpoſſibile ē
implere illud ꝑceptū in hac vita. ſ3 nullus tenet̄ ad
īpoſſibile. ḡ nō tenemur ad ei⁹ impletionē. ¶ Item
īpoſſibile ē aliq̄d moueri ſil' ⁊ ſemel oppoſitis moti
bus. ſed aīa dū ē in carne hꝫ motū reflexū ad corp⁹.
q2 corpus qđ corrūpit̄ aggrauat animā. ḡ nō pōt to
talit̄ ferri in deū. ⁊ ſi hō q̄diu ē in vita nō pōt deum
diligē ex toto corde. ḡ nō tenemur mō illo deū diligē
¶ Item in hac vita diu eſſe nō poſſum⁹ ſine veniali
pctō. ſed cū peccat q̄s venialit̄ peccat motu qui nec
eſt in deū nec ad illū ordinat⁹. ḡ impoſſibile ē ꝙ hō
in hac vita oēs motus ſuos ad deum referat. Si ḡ
nemo tenet̄ ad impoſſibile. nemo tenet̄ ad illi⁹ mo
di impletionē. ¶ Sed ꝯ. Math. xxij. diliges dn̄. deū
tuū ⁊c. ⁊ eiuſdē. xix. Si vis ad vitā ingredi ſerua mā
data. ḡ ſi hoc ē ꝑcipuū oīm mandatoꝝ. hō tenet̄ ꝑci
pue ad illud ſeruandū. ḡ tenet̄ ad illius modi imple
tionē. Si tu dicas ꝙ hoc nō cadit ſub ꝑcepto. Con
tra hoc eſt. q2 ſi ſub ꝑcepto nō cadit. ḡ potius mod⁹
ille debet poni int̄ cōſilia q̄ int̄ ꝑcepta. Itē cum
deus ꝑcipit alteri aliq̄d vt faciat tali tpe. nō ſolū te
netur ad id opus ſed etiā ad tpꝰ. ſilr etiā ⁊ cū volet.
ḡ pari rōne cū deus ꝑcipit aliq̄d fieri determinans
modū. nō ſolū tenet̄ quis ad actus executionē3. ſed
etiā ad modi impletionē. Si tu dicas ꝙ hō excuſat̄
a tentione ꝓpē īpoſſibilitatē ꝑcepti īplendi. Contra
hoc eſt qđ dicit Hieronim⁹. Anathema ſit qui dicit
deū ꝑcepiſſe īpoſſibile. Et Aug. ſeruū pigrū nō dam
naret. ſi ea q̄ nullo mō fieri poterāt imparet. ¶ Itē
diligere deum ex toto corde ⁊ ex tota aīa ⁊ ex tota
mente ſm Bern̄. eſt diligē dulcit̄. ſapient̄ ⁊ fortiter.
Scdm Aug. eſt diligē ſine errore. ſine ꝯdictōe. ⁊ ſine
obliuione. ſ3 h̄ totū pt hō ⁊ tenet̄ facē in ſtatu vie. ḡ
tenemur ad hmōi mādati īpletionē. Si tu dicas ꝙ
Aug. intelligit nō tm̄ ꝑuatiue ſ3 etiā poſitiue. vt oēs
motus intellect⁹ ⁊ affect⁹ ferat̄ in deū. adhuc videt̄
poſſe īpleri. q2 ꝑceptū affirmatiuū nō obligat ad ſp.
⁊ illud ſimplr dr̄ poſſe īpleri qđ pōt īpleri ꝓ loco et
tpe. ſed aliqn̄ pōt hō cogitare ſolū de eo ⁊ circa ipm
affici. ḡ videt̄ ꝙ mod⁹ ille dilectōis in via ſimplr de
beat ⁊ poſſit īpleri. ¶ Iuxta hoc q̄rit̄ ſi modus ille
nō poſſit īpleri in via. nec q̄s tenet̄ illū īplere. ad q̄d
apponit̄ int̄ ꝑcepta diuina. Si dicas ſicut dicit aug.
ꝙ hoc ē vt ſciam⁹ q̄ tendē debeam⁹. pari rōe ḡ videt̄
ꝙ deus debuerit ꝑcepiſſe vt videam⁹ eū facie ad fa
ciem. qđ ⁊ ſi nō debuit facē. nō videt̄ illa rō ſufficiēs
quā Aug. aſſignat. ¶ R̄. ad ꝑdictoꝝ intelligentiā ē 57
notandū ꝙ cū aliqn̄ dicāt ſacri doctores modū pre
dictū poſſe īpleri. aliqn̄ dicunt nō poſſe īpleri. ex hoc
āmouemur (ſi vtrūq3 videre poſſumus) ꝙ vno mō
ad ꝑdictū moduꝫ obligamur adimplendū. alio mō
excitamur ad ipm deſiderandū. Uñ modus ꝑdict⁹
vno mō eſt diſpoſitio meriti. Alio mō eſt diſpoſitio
ꝑmij. Hoc aūt ē ſm duplicē modū totalitat̄. cordiſ.
aīe. ⁊ mētis. Duplr enī pōt intelligi ꝙ amor dei poſſi 58
deat totū cor. aut ita ꝙ excludat oēm affectū extra
neum. ⁊ tunc dn̄at̄ plene ⁊ ꝑfecte cordi. hoc autē eſt
qn̄ oēs motus cordis ꝑ amorē referunt̄ in deum. et
hec totalitas ponit dominiū plenum. Alio mō dicit̄
amor dei totum cor poſſidere qn̄ excludit omnē affe
ctum cōtrariū. hoc eſt ꝙ nihil diligatur ſupra deum
vel equaliter ipſi deo. ⁊ ſic diligit deuꝫ ex toto corde
qui diligit eū ꝓpter ſe et ſuper oia. Preterea totali
tas que excludit omnē extraneū motū eſt ꝑfecti do
minij. nec pōt haberi ante adeptionē glorie niſi ad
ipſum deū aſpiciamus ⁊ in ipm feramur continue.
Secunda vero totalitas poteſt haberi ꝑ infuſioneꝫ
gratie que eſt expulſiua omnis mortalis culpe. Si
ergo in illo ꝑcepto intelligat̄ deus diligi ex tota ani
ma. ex toto corde. ⁊ ex tota mente. q̄tum ad primaꝫ
acceptionem totalitatis. ſic modus ille non obligat
ad ſui impletionē. ſed exprimit̄ in precepto vt ſcia
mus quomodo per amorē debeamus tendere. ⁊ vt
nemo ſe perfectū arbitretur quouſq3 illaꝫ perfectio
nem fuerit aſſecutus. Si vero dicat̄ diligere ex toto
corde ſm ſecundā acceptionē. ſic tenemur ad illum
modū implendū. Et quia ſm vtranq3 acceptioneꝫ
voluit ſpiritus ſanctus intelligi predictū mandatū.
hinc eſt ꝙ quidā dicunt ipſum poſſe impleri in via.
quidam vero dicunt ꝙ non poteſt impleri quouſq3
perueniatur ad patriam. Et ſm hoc ꝓcedunt ratio
nes ad partes oppoſitas. Si autem queratur qua
re in iſto precepto magis exprimitur quo tendere
debeamus q̄ in alijs preceptis. Reſponderi po
teſt. quia plenitudo legis eſt dilectio. et finis pre

cepti eſt charitas. ⁊ mandatū dilectionis ē primū et ſummū ſm diuinū teſtamentū. iō diſponit ſpūſſanctus circa ipm̄ exprimē pfectionē et cōplementū ad qđ ſingula bona et mandata ordinant̄ magis q̄ȝ in aliquo pceptoꝝ. et p hoc patet oīa q̄ circa hoc querunt̄. Si q̄s aūt opponat modū illū ſimplr̄ poſſe impleri in via q̄tū ad aliqđ tp̄s in q̄ pōt homo totalit̄ ferri in deū. ita vt nec ſint in eo motus charitati oppoſiti nec etiā extranei. Rn̄deri pōt q̄ licet h̄ poſſit eſſe. et aliq̄n ſit in aliq̄bus pſonis excellentibꝰ. nō tn̄ cōiter repit̄ in hoibus iuſtis. Preterea licet ſit ibi totalitas motuū vt nūc. nō tn̄ eſt ſimplr̄. Et iō defectiuſ eſt a pfecta totalitate q̄ eſt totalitas motuū et tpm. et hec eſt q̄ ſimplr̄ excludit motū extraneū. et ideo q̄ȝuis aliq̄ mō impleri poſſit modus ille. nō tn̄ oīno ſicut inſinuat̄ in illo pcepto. Et h̄ innuit Aug. cū dicit. Cū aliq̄d adhuc eſt carnalis ɔcupie. nō oimode ex tota aīa diligit̄ deus. Et hocipm̄ vult dicē mgr̄ cū dicit q̄ impleri pōt hic modꝰ pdictus ſm pfectionē vie q̄ eſt pfectio currētis. nō ſm pfectionē prie que ē pfectio puenietis. et ita vult q̄ impleri poſſit ex pte. nō tn̄ omnino pfecte et integre.

Diſt. xxviij. De charitate q̄tum ad diligibilium numerū et diſtinctionem.

Hic q̄ri pōt. vtrū illo mādato dilectōis ꝓximi ⁊c. Supra egit mgr̄ de charitate q̄tū ad ēentiā et diffinitionem. in hac parte intendit agere de ea quantum ad dilectorum numerum et diſtinctionē. Diuiditur aūt iſta pars in ptes tres. in quarū pma inq̄rit que et quot ſunt diligēda. et qualit̄ exp̄mant̄ per duo mandata. In ſcđa vero parte remouet quedā dubia. ibi. oritur autē hic qđ de angelis ⁊c. In tercia vo pte ſubiungit q̄ndā diſtinctionē q̄ facit ad pmiſſoꝝ maiorē euidentiā. ibi. Hic notandū ē ꝓximū ⁊c. Prima ps diuidit̄ in duas. in q̄rū pma mouet q̄ōem et determinat. In ſcđa aucte Au. ɔfirmat. ibi. Quatuor aūt diligenda ⁊c. Itē ſcđa ps diuidit̄ in duas. in quarū pma remouet dubiū de angelis. In ſcđa vo de xp̄o. ibi. Xp̄m vo inquantū hō ⁊c. Vltima vo pars remanet indiuiſa.

Inquirit ⁊ determinat q̄ et quot ſunt diligenda. et qualit̄ exprimant̄ p duo mandata. a

Hic queri pōt vtrū illo mādato dilectōis ꝓximi. totū ꝓximū. i. animā ⁊ corpus noſq̄ȝ ipos totos diligere pcipiamur? Ad qđ dicimꝰ oīe genꝰ diligendaꝝ rerū in duobꝰ illis mādatis ɔtineri. Diſt. xxviij.

Confirmat determinationē ſuā aucte Aug. b

Quatuor aūt diligēda ſunt vt ait Aug. Vnū qđ ſup nos ē ſcȝ deus. Alterū qđ nos ſumꝰ. Tercium qđ iuxt nos ē ſcȝ ꝓximꝰ. Quartū qđ infra nos ē ſcȝ corpꝰ. De ſcđo ⁊ q̄rto nulla pcepta danda erāt ſcȝ vt diligeremꝰ nos vel corpꝰ nr̄m. Precipit̄ aūt deus diligi ⁊ ꝓximꝰ. vt aūt q̄ſq̄ȝ ſe diligat pcepto nō ē opus. quātūlibȝ em̄ hō excidat a veritate. remanet illi dilectio ſui ⁊ dilectio corpis ſui. q̄r nemo vnq̄ȝ carnē ſuā odio habuit. Nā viri iuſti q̄ corpus ſuū cruciāt. nō corpus ſ corruptiones eiꝰ ⁊ pondus oderūt. Hic videt̄ Aug. tradē q̄ ex pcepto nō teneamur diligē noſmetipſos vl̄ corpꝰ nr̄m. Q̄ ſi eſt. nō oīe genꝰ diligendaꝝ rerū illis duobus pceptis ɔtinet̄. q̄r cū ⁊ noſipſos ⁊ corpus noſtrū diligē debeamꝰ. ad q̄d neceſſariū ē pceptū cū ſcriptū ſit. Qui diligit iniq̄tatē odit animā ſuā. Sed ſpāle de hoc pceptum nō erat dandū. [a] Nec ſpāli pcepto opus erat id tradi vt q̄ſq̄ȝ ſe vel corpus ſuū diligēt. q̄r hoc ī illo pcepto ɔtinet̄. diliges ꝓximū tuū ſicut teipm̄. Ibi em̄ ⁊ ꝓximū totū ⁊ te totū intelligē debes. Vn̄ Aug. in eodē. Si te totū intelligas. i. aīaȝ ⁊ corpꝰ. ⁊ ꝓximū totū. i. animā ⁊ corpꝰ. hō em̄ ex aīa ɔſtat ⁊ corpe. nullum rerū diligendaꝝ genꝰ in his duobꝰ pceptis pretermiſſū ē. Cū em̄ pcurrat dilectio dei. eiuſq̄ȝ dilectionis modꝰ pſcriptꝰ appareat. ⁊ ſeq̄t̄ dilectio ꝓximi. de tua dilectōe nihil dictū videt̄. Sȝ cū dictū ē diliges ꝓximū tuū ſicut teipm̄. ſil̄r ⁊ tui abs te dilectio pmiſſa nō eſt. Ecce h̄ apte dicit in illo pcepto nō tm̄mō ꝓximi ſ ⁊ mei dilectionē ɔtineri. ⁊ totius ꝓximi totiuſq̄ȝ mei. Ex q̄ apparet q̄ dictū ē de ſcđo ⁊ q̄rto. i. de dilectione nr̄i ⁊ corpis nr̄i nulla pcepta danda ita eē intelligēdū

Aug. in lib. de doct. xp̄ia.

Eph. v.

Pō x. a

Aug.

1 a Nec ſpāli pcepto opus erat ⁊c. Cōtra. hoc nō videt̄ veꝝ. q̄r ſi precepta data ſunt ad dirigendū affectiones nr̄as. cū maxime ɔtingat vnūq̄dq̄ȝ errare circa dilectionē ſui. videtur q̄ de h̄ debuit maxie pceptum dari. Itē in preceptis charitatis nō pcipit̄ amor carnalis ſ ſpūalis. ſed difficillimū eſt ſeipm̄ ⁊ ſpm̄ diligē. ſ ſi h̄ neceſſariū ē ad ſalutē. videt̄ q̄ hoc debuit ſpālit̄ pcipi. Si dicas q̄ nō oportet pcipere qđ in alijs duobus pceptꝭ includit̄. tūc q̄rit̄ q̄re dilectio ꝓximi nō includit̄ ſȝ exprimit̄. Rꝰ. dōm q̄ triplex ē rō quare nō oportet ſpāle mandatū dari de dilectione ſui vel corpis. Vna ē quā reddit Aug. ⁊ h̄r in lr̄a. q̄r ſatis intelligitur p hoc qđ dr̄ ſicut teipm̄. Alia rō eſt q̄r ad hocipm̄ ordinat nā. Tercia rō ē q̄r diligere ex toto corde ⁊ ex tota aīa et ex tota mēte hoc eſt ſeipſum ſpūaliter amare. Ille em̄ ſpūalit̄ ſe amat q̄ cor ⁊ corpus ad honorem dei totalit̄ exponit. ⁊ ſic dilectio ipſiꝰ

ſimplicaꝛ in illis duobꝰ mādatis. et ꝙ bene exequiꝛ ꝓmũ mādatũ. facilitatē hʒ et rectitudinē hʒ ad diligendũ ſeipm. ⁊ ꝓpꝫ h̄ nō oportet terciũ mandatũ addi ſm ꝙ dicit btũs Aug. ⁊ ꝑ hoc pꝫ determinatio obiectoꝝ. Nā illud qḋ obijcit ꝙ circa dilectionē ſui ē obligatio ⁊ difficultas. iā pꝫ rñſio. q꞉ ſatis inſtruiꝛ hō ꝑ illa duo man-
data ad obliḡtatis ⁊ difficultatis illiꝰ remotionē. Ad illud qḋ vltimo q̄riꝛ q̄re nō ſic daꝛ implicite man- 2
datũ de dilectōe ꝓximi ſicut de dilectōe ſui. dōm ꝙ rō huiꝰ ē. q꞉ nō ē ita de inclinatōe nature ⁊ appetitu natu-re ꝯuerti ad alterum ſicut ꝯuerti ad ſe. et ꝓpꝫ h̄ difficillimũ eſt ꝓximũ diligē. maxīe qñ ē ei aduerſariꝰ. iō ꝯgruũ fuit de h̄ ſpāle
mādatũ dari. b Sic 3
condita eſt ⁊c. Cōtra ꝓmũ obī ſic. Memoria ē rei abſentis ⁊ ꝑterite. ſ; aīa nunq̄ꝫ eſt ſibi abſens ⁊ ꝑterita. ḡ nūq̄ꝫ meminit ſibi. Itē ꝯ illud qḋ ſequiꝛ Vꝫ nūq̄ꝫ ſe nō intelligit. obī ꝙ aīa intelligit alia a ſe. ⁊ impoſſibile ē ꝙ aīa plura intelligat ſil'. ḡ tūc nō intelligit ſe. Preterea mlti credunt ſe nō habē aīam q̄ ſit ſbā ſpūal'. ḡ videꝛ ꝙ in talibus aīa non intelligat ſe ipſā. Itē ꝯ terciũ qḋ dicit vt nūq̄ꝫ ſe nō diligat obī ſic. ꝙ multi ſeipſos inficiūt ⁊ vitā ſuā odiūt. ḡ videꝛ totuʒ illud ēē falſum. Preterea in auctē ſequēti ſtatim ſubditur ꝯtrariũ. q̄ diligit iniq̄tatē odit animā ſuam. Rñ. dōm ꝙ illa tria q̄ tanguntꝛ in lr̄a dupl'r pñt attribui aīe. vicꝫ. actu vel hītu. Si hītu ſic vere ⁊ ſꝑ attribuūtꝛ ei. qm̄ aīa ꝑ ſeipſam nata eſt ſui meminiſſe. ſe intelligē. ⁊ ſe diligē. Si aūt intelligaꝛ in actu. ſic nō ſꝑ ſibi attribuuntꝛ. q꞉ nō ſꝑ ſe cogitat. nec ſꝑ ſup ſe ꝯuertiꝛ. Aug. ḡ loq̄ꝛ q̄tũ ad hītũ nō q̄tũ ad actum. Ad illud qḋ obī ꝙ memoria ē reſpectu ꝑteritoꝝ. dōm ꝙ Aug. largiꝰ accipit memoriā q̄ phī ſic in ꝑio li. oñſũ fuit. Ad illḋ qḋ obī ꝙ nō ſꝑ ſe cogitat imo de alijs iā pꝫ rñſio. q꞉ nō loq̄ꝛ de itelligē ſm ꝙ dicit actualē cognitōeʒ ⁊ ꝯuerſionē
ſup ſe. Ad illḋ qḋ obī ꝯ dilectōe. dōm ꝙ diligē ē dupl'r. affectu ſcꝫ ⁊ effectu. Affectu nullꝰ ē q̄ ſeipſʒ odiat. imo 4
ſi ſeipm interimit h̄ ē vt q̄etē maiorē iueniat. ſi peccat h̄ ē q꞉ appetit dilectōnē ſuā. Si āt loq̄mur de dilectōe q̄tũ ad effectũ. ſic mlti ſeipſos odiūt. q꞉ inordinate ſe diligēdo faciūt ſibi malũ ⁊ inimicanꝛ. ſicut mlti q̄ volentes fugē ꝯfuſionē vel tribulationē ſeipſos inficiūt corꝑalr̄. ⁊ q̄ volūt ſatiſfacē deſiderijs carnis inficiūt
ſeipſos ſpūalr̄. ⁊ inimicanꝛ ſibi valde crudelr̄. c Manifeſtũ ē ḡ oēm ho. ⁊c. Obī de btā v̄gine. ſicut eñ ē 5
ille ꝓximꝰ q̄ ē iuxͣ nos. ⁊ btā virgo ñ tm̄ ꝯ nos ſ; ꝯ angelos exaltata ē. ḡ nō vr̄ ꝙ tm̄ diligēda ſit vt ꝓxīa ſ; magis vt dñā. Itē honorāda ē btā v̄go ſpāli honore. q̄ dr̄ hyꝑdulia. ḡ ſpāli amore amāda. nō ḡ vr̄ ꝙ ſb rōe ꝓximi itelligaꝛ ꝑ quē itelligimꝰ illud qḋ ē iuxta nos. Rñ. ꝙ noīe ꝓximi itelligiꝛ oīs hō cuiuſcūq꞉ ſexꝰ. cuiuſcūq꞉ dignitatis, cuiuſcūq꞉ v̄tutis. Vñ ⁊ dilectio glioſe virginis icludiꝛ ſb dilectōe ꝓximi. Ad illḋ v̄o qḋ obī ꝙ ñ eſt iuxta nos ſ; ꝯ. dōm ꝙ licet ſit ꝯ nos rōe dignitatis grē. ⁊ ꝯceptōis nobiliſſime. eſt tm̄ iuxta nos ſm ꝯformitatē nāe. ⁊ qm̄ dilectio reſpicit ſilitudinē. honor aūt reſpicit hūiliationē. hinc ē ꝙ dilectio eiꝰ ḡnalr̄ ſb dilectōe ꝓximi ꝯtineꝛ. q̄uis veneratio ipſiꝰ alijs ſupponaꝛ. Verꝫ ē tm̄ ꝙ ipa ſpāli affectu ab oibꝰ dʒ diligi. ſ; ex h̄ non ſeq̄ꝛ ꝙ dilectio eiꝰ ñ debeat ſb dilectōe ꝓxi ꝯtineri. q꞉ q̄ntūcūq꞉ aliq̄ creatura magno affectu ſit amāda. tm̄ ꝑ ꝑus ipſa charitas ordinat aīaʒ ad diligēdũ ſalutē ꝓꝑiā ſicut meliꝰ. i. manifeſtabiꝛ. Per h̄ pꝫ rñſio ad obiectũ. qm̄ arguit de dignitatꝭ ſblimitate. q꞉ btā v̄go ē ꝯ nos ſm quā ē venerāda. ſb noīe v̄o ꝓxi ꝯtineꝛ q̄tũ ad
nāe ꝯformitatē ſ; quā ē diligēda. d Maīfeſtũ ē ḡ ⁊c. Cōtra. āgeli q̄tũ ad dignitatē nāe. ⁊ q̄tũ ad eminētiā 6

ſcꝫ ſpālia et diuiſa. q꞉ in illo vno totũ ꝯtineꝛ. Et q꞉ id qḋ ſumꝰ ⁊ qḋ infra nos ē ad nos tm̄ ꝑtinēs. nature lege diligimꝰ q̄ in beſtijs etiā eſt. idcꝫ ⁊ de illo qḋ ſupra nos ē. ⁊ de illo qḋ iuxta nos ē diuiſa ꝑcepta ſūpſimꝰ. In q̄rũ altero eiꝰ qḋ ſumꝰ. ⁊ illiꝰ qḋ infra nos eſt dilectio ꝯtineꝛ. b Sic cōdita ē mēs hūana vt nūq̄ꝫ ſui non meminerit. nūq̄ꝫ ſe nō intelligat. nūq̄ꝫ ſe nō diligat. ſ; qm̄ q̄ odit aliquē. nocē illi ſtudet. nō imerito ⁊ mens hoīs qñ ſibi nocet ſe odiſſe dr̄. Neſciēs eñ ſibi vult male. dũ nō putat ſibi obeſſe qḋ vult. ſed tm̄ male ſibi vult qñ illud odit qḋ obſit ſibi ſm illud. Qui diligit iniq̄tatē odit animā ſuā. Qui ḡ diligē ſe nouit. deum diligit. Qui v̄o nō diligit deũ. etiā ſe nō diligit qḋ ei nālit' inditũ ē. tm̄ nō incōgrue ſe odiſſe dr̄ cũ id agit qḋ ſibi aduerſaꝛ. ⁊ ſeipm tanq̄ꝫ ſuus inimicꝰ inſequiꝛ.

Hic textus b in libris antiq̄s nō iueniꝛ. imo eſt q̄dā expoſitio textus.

Ps. x.

¶ Remouet dubiũ de angel' an in illo ꝑcepto ꝯtineaꝛ dilectio angeloꝝ. c

Dubium de angelis.

Aug. de doctri. xpiana.

Quis ſit proximus

¶ Q̄riꝛ aūt hic de angelis qḋ. Vtrũ ad illud ꝑceptũ dilectōis ꝓximi etiaʒ dilectio ꝑtineat angeloꝝ. Nā ꝙ nullũ hoīeʒ exceperit q̄ ꝑcepit ꝓximũ diligē dñs i parabola ſemiuiui relicti oñdit. cũ dicēs ꝓximũ q̄ erga illũ extitit miſericors. deinde ſubdit. Vade ⁊ tu fac ſilit'. Vt eñ eũ ꝓximũ intelligamꝰ cui vel exhibendũ ē officiũ miſcōie ſi indiget. vel exhibendũ eſſet ſi indigēt. nullũ v̄o exceptũ ēē cui mīe negandũ ſit officiũ. quis non videat cũ vſq꞉ ad inimicos etiā porrectũ ſit. dño dicēte, diligite inimicos vr̄os. ⁊ bñfacite his q̄ odiūt vos. c Manifeſtũ ē ḡ oēm hoīem ꝓximũ eſſe deputandum. Proximi v̄o nomē ad aliq̄d eſt. necꝫ quiſq̄ꝫ eſſe ꝓximus niſi ꝓximo pōt. vñ ꝯſequens eſt cui ꝑbendũ ⁊ a quo ꝑbendum eſt officium miſericordie. recte ꝓximũ dici. d Manifeſtũ eſt ḡ ꝑcepto dilectōis ꝓximi etiā

Math. v.

c

d

gratie. ⁊ q̄tū ad excellentiā glorie ſupra nos ſunt. ergo videt̄ q̄ nō debeant ꝓximi nr̄i ſꝫ dn̄i reputari. Itē xp̄s dn̄s nr̄ eſt q̄ fuit paulominꝰ ab angelis minoratꝰ ſm q̄ dr̄ in pſ. ḡ videt̄ q̄ ipſi angeli ſint ſicut dn̄i nr̄i nō ſicut ꝓximi reputandi. Rñ. dōm q̄ q̄uis angeli ſupra nos ſint ſiue q̄tū ad dignitatē nature. ſiue q̄tū ad ſublimitatē grē. tn̄ q̄tū ad actū dilectōis nō ſunt ſupra nos diligēdi. ꝓ eo q̄ charitas nr̄a ꝑncipalit̄ reſpicit ſummum bonū in qd̄ facit tendere ⁊ ad qd̄ inclinat. et ſꝫ mō reſpicit ſubiectū ad qd̄ informat. Scd̄o mō reſpicit aliqd̄ ſubiectū ꝯſimile qd̄ ligat. vn̄ quātūcunq̄ creatura ſit in ſeipſa excellēs. tn̄ ſm legē charitatis iuxta nos ē. ⁊ iō ſub nomie ꝓximi dȝ ꝯtineri. Ad illd̄ ḡ qd̄ obī q̄ ſupra nos ſunt ſub rōe nāe ⁊ glie iam pȝ rñſio. qꝛ q̄uis ſint ſupra nos ſm ordinē vniuerſi. nō tn̄ ſunt ſupra nos ſm ordinē ſub rōe charitatis. Pōt etiā aliter dici q̄ q̄uis ſint ſupra nos rōe ſimplicitatis. ſpūalitatꝫ. ⁊ incorruptibilitatis. ſūt tn̄ iuxta nos rōe imaginis ſm quā nos et ipſi habemꝰ immediate in deū ordinari. ⁊ rōe huius pōt nr̄i ꝓximi appellari. Et per hoc
7 pȝ rñſio ad illud qd̄ obī de xp̄o. q̄ illud dr̄ rōne paſſibilitatis aſſumpte. e Chriſtū vō inq̄tū homo eſt ⁊c̄. Contra. Xp̄s ē caput nr̄m ſm ꝯformitatē nature aſſūpte. ſꝫ caput magis ē diligendū q̄ aliud mēbꝝ. ḡ plus debemꝰ diligere xp̄m ſm q̄ homo q̄ nos. Itē tantū debemꝰ diligere redēptorē quātū ⁊ creatorē. ſꝫ creator eſt diligēdus plus q̄ nos. ḡ ⁊ redēptor. ſꝫ xp̄s inq̄tū hō eſt redēptor. ḡ xp̄m inq̄tū ē hō debemꝰ diligē plꝰ q̄ nos. Rñ. dōm q̄ cū dr̄ xp̄s inq̄tū hō diligēdus ē plus q̄ nos. hec determinatio inq̄tū pōt importare vnitatē perſone vel ꝯditionē nature iuxta illud qd̄ dictū fuit ſupra diſ. xj. Et ſi importat vnitatē pſone. ſic diligēdꝰ eſt ſupra nos. qꝛ ſic ſupra nos ē nr̄ creator. redēptor. ⁊ ſaluator. Si vō importet ꝯditionē nature aſſumpte. ſic diligendus ē iuxta nos. ⁊ ſic ē ꝓximꝰ nr̄. Vn̄ ſi ꝯſideremꝰ xp̄m ſolū rōne humanitatis. ſꝫ eſt pure rōe nature create. nō debet̄ ei ꝑncipalitas dilectōis. ſicut nec adoratio latrie. nec ſꝫ mō dr̄ redēptor nr̄ vel caput. qꝛ tā redemptoris q̄ capitis nomē reſpicit pſonā ſm vtrāq̄ nām. ⁊ ꝑ hoc patet rñſio ad obiecta.

ſanctos angelos ꝯtineri. a q̄bus tanta nobis miſc̄die impendunt̄ officia. Ex q̄ et dn̄s ꝓximū ſe noſtrū dici voluit. vt in pabola ſaucij oñdit. Et in ꝓpha. Quaſi ꝓximū ⁊ q̄ſi frēm nr̄m ſic cōplacebā. Sꝫ qꝛ excellentior ac ſup̄ nrām nām ē ſbā diuina. p̄ceptū dilectōnis dei a ꝓximi dilectōe diſtinctū ē. Idq̄ꝫ licet nobis deꝰ oīa impendat beneficia. nō tn̄ noīe ꝓximi includit̄ in illo p̄cepto. quē nō ſicut nos diligere debemus ſꝫ plus q̄ nos toto corde ⁊ anima. — Luce. x. pſ. xxxiiij.

¶ Remouet dubiū de xp̄o. an in illo p̄cepto ꝯtineat̄ dilectio xp̄i ſm q̄ hō eſt. d

Chriſtū vō (inq̄tū hō eſt) ſicut nos diligē debemus. eiuſq̄ꝫ ſm hominē dilectio illo cōtinet̄ mādato. quem etiā ſm hoiem magis q̄ nos ſꝫ nō q̄tū deꝰ debemus diligere. qꝛ inquantū eſt hō minor eſt deo. e

¶ Quibus modis dicit̄ ꝓximus. e

Hic notandū eſt ꝓximū dici diuerſis modis. ſcꝫ conditione prime natiuitatis. ſpe cōuerſionis. ꝓpinquitate cōditionis. rōne beneficij exhibitionis.

Ad intelligentiā huiꝰ ptis incidit hic queſtio circa ſex. Primo q̄rit̄ vtrū ex charitate diligende ſint creature irrōnales. Scd̄o querit̄ vtrū ex charitate diligēdi ſint demones. Tercio q̄rit̄ vtrū ex charitate diligendi ſint mali hoies. Quarto q̄rit̄ vtrū ex charitate ſint diligēda corpa nr̄a. Quinto vtrum ex charitate diligenda ſint dona gratuita. Sexto et vltimo queritur de diligendoꝝ numero et ſufficientia. a

¶ Queſtio. j. a

Vtrū ex charitate diligende ſint creature irrōnales. Et q̄ ſic videt̄ Sap. xj. diligis oīa dn̄e. ⁊ nihil odiſti eoꝝ q̄ feciſti. ſꝫ charitas facit nos ꝯformit̄ diligē deo. ḡ ſi deus q̄ ē charitas diligit creaturas irrōnales. vr̄ q̄ et hoies charitatē hn̄tes eas ex charitate debeant diligere. ¶ Itē creature rōnales ex charitate diligēde ſunt ꝓpt̄ ſꝫ q̄ hn̄t aliquā dei ſilitudinē. ſꝫ in creaturis irrōnalibꝰ relucet dei ſimilitudo. licet minus perfecte q̄ in creaturis rationalibus. relucet enim deus in eis ſicut in veſtigio. ergo ſi ſimilitudo dei eſt ratio diligendi ex charitate. videtur q̄ cetere creature rationales ex charitate diligende ſint. ¶ Itē ſicut ad fidem ptinet credere deū eſſe creatorem creaturarū rōnaliū. ita ad ipam ſpectat credere ipm eē creatorē irrōnaliū. Et ſicut intellectꝰ nr̄ cognoſcit deū in creaturis ꝑ creaturas rōnales. ita ⁊ ꝑ irrōnales licet minus plene. Si ḡ fides et cognitio ⁊ ꝯtēplatio ipſius dei indifferent̄ reſpicit ipſas creaturas rōnales ⁊ irrōnales. pari rōne videt̄ q̄ ⁊ ipſa gratuita dilectio. ḡ videt̄ q̄ irrōnales creature ex charitate diligi poſſunt. cum charitas ita amet deum ſicut fides credit. ¶ Itē virtus et viciū habent eſſe circa idem. ḡ circa qd̄ hȝ eſſe amor vicioſus libidinis et cupiditatis. circa idem hȝ eſſe amor gratuitus et charitatis. ſed hō pōt libidinoſe et cupide amare creaturas irrōnales. ergo pari rōne videtur q̄ vir iuſtus ex charitate habeat eas diligere. ¶ Itē aliquis diligit bona tpalia vt ꝑ illa ſeruiat deo. ſicut vir iuſtus diligit poſſeſſiones vt faciat elemoſinas. ſed conſtat q̄ talis amor eſt amor meritorius. ſed amor meritorius ꝓcedit ex charitate. ergo videt̄ q̄ talia irrōnalia ſint ex charitate diligenda. ¶ Sed contra. Aug. dicit in libro de doctrina xp̄iana. ⁊ habetur in lr̄a p̄cedentis diſt. Ea ſola ex charitate ſunt diligenda q̄ nobiſcū ſocietate quadā referunt̄ in deū. ſicut eſt homo ⁊ angelus vel corpus noſtrū. ſed talia non ſunt irrōnalia. ergo ⁊c̄. Itē principale obiectū charitatis ē bonū increa-

tiui. cū charitas ſit virtus theologica. ḡ cū charitas
faciat illi bono adherere et ipſo frui. nihil in mun-
do diligit niſi quod illo bono natum eſt frui et in
in illo btificari. ſed creature irrōnales nō pñt in deo
btificari. ḡ nō pñt ex charitate diligi. ¶ Itē charitas
eſt vinculū cōnexionis. ḡ illa ſola ſunt nata ex chari
tate diligi q̄ ꝑ charitatē pñt necti. talia autē nō ſunt
niſi rōnalia. ḡ ⁊c. ¶ Itē nobilior eſt amor charitatꝭ
ꝙ ſit amor ſocialis. ſ; amor ſocialis nō pōt eē nec dʒ
niſi reſpectu rōnalium creaturaꝝ. ḡ nec amor chari-
tatis. ¶ Itē illa ſola ſunt ex charitate diligēda q̄ruʒ
dilectio claudit ⁊ exprimit in duobꝰ mādatis charita
tis. ſ; dilectio irrōnalium nec includit nec exprimit
in illis duobꝰ mandatis. ḡ videt ꝙ amor charitatis
8 ad creaturas irrōnales nō habeat extēdi. ¶ R̄. ad
ꝑdictoꝝ intelligentiā ē notādū ꝙ cū aliq̄s actus dr̄
eſſe ex aliq̄ virtute h̄ pōt intelligi duplr̄. Uno mō ſi-
cut a mouēte ⁊ imꝑante. Alio mō ſicut ab eliciēte et
informāte. Primo mō pōt dici ꝙ oīa opa meritoria
ſunt ex charitate. q2 charitas impat oīe opꝰ bonū.
Sicut ex charitate poſſū ire ad ſctm̄ iacobū. ⁊ ex cha
ritate leuare feſtucā de terra. Scđo mō actus ille dr̄
eē ex charitate quē hitus charitatis inſpicit formalr̄
⁊ directe. ſicut diligē deū et ꝓximū. quē nō hʒ aīa eli
9 cere mediāte alio hitu ꝙ hitu charitatis. Scđm hoc
intelligendū ꝙ aliq̄d diligi ex charitate pōt duplr̄ in
telligi. Uno mō ex charitate imꝑante. ⁊ ſic ꝯcedi pt̄
ꝙ irrōales creature ſūt diligēde ex charitate. Sicut
eñ charitas impat ⁊ mouet ad faciendū ⁊ cognoſcē
dū oīa q̄ ſpectant ad ſalutē nrām ⁊ laudē diuinā. ſic
etiā impat ad amādū. Uñ q2 multe rōnales creatu
re date ſunt nobis in adiutoriū ad exercendū opera
meritoria. ordinate ſunt etiā ad laudādū deū. Hinc
eſt ꝙ charitas q̄ eſt amatrix dei ⁊ ꝓximi impat tales
creaturas diligi. Alio mō dr̄ aliq̄d diligi ex charita-
te eliciēte ⁊ informāte. ⁊ ſic diligit ex charitate illud
in qđ ē formalr̄ ⁊ ꝓprius actꝰ ipſiꝰ charitatis. tale aūt
nō ē niſi illud qđ ē ſummū bonū. vel cui ſūmū bonū
natū ē aliq̄ mō vniri ꝑ cognitionē ⁊ amorē. Idō cum
creature irrōnales nō ſint h̄ mō dei capaces. q2 non
ſunt ad dei imaginē. ꝑ charitatē nō pōt eis exoptari
ſummū bonū. ⁊ idō charitas nō deſcendit ad illa dili-
genda ſcđm ſuū actū ꝓpriū et formalē. ⁊ ꝑ h̄ talia non
diligunt ex charitate eliciēte. Et ſi tu q̄ras q̄ virtus
elicit illū actū dilectōis q̄ q̄s diligit creaturas inq̄tū
ſunt a deo ⁊ ad deū. dōm ꝙ hec ē cuiuſdā pietatis et
affectōis nālis. Sicut eñ hō diligit canē q̄dā pieta-
te nāli. q2 videt eū ſibi obedientē. ſic ⁊ ceteras alias
beſtias ⁊ irrōnales creaturas nālit ex q̄daʒ pietate
innata diligit ⁊ fouet q̄ntū eſt ex ꝑma ꝯditione. Uñ
ſcđm ꝙ hō plus reformat ⁊ reducit ad ſtatū innocen
tie. ſcđm h̄ magis ſibi māſueſcet hmōi creature. ⁊ ipſʒ
circa eas maiori pietate mouet. Sicut de btō fran-
ciſco legit ꝙ erga hmōi creaturas mira pietatis te-
neritudine affluebat. q2 iā q̄dāmō innocētiā recupa
uerat. cuiꝰ rei ſignuʒ creature irrōnales eidē obtpa-
bāt. Et ꝑ hāc diſtīctōʒ pʒ rñſio ad q̄ōēʒ. q2 vno mō
creature irrōnales ſunt ex charitate diligēde. viʒ ex
charitate imꝑante. Alio vō mō nō. viʒ. ex charita-
te eliciente. Scđm hoc etiā pʒ rñſio ad obiecta ad
vtrāq; ptē. q2 ꝓcedūt ſcđm diuerſas vias ſicut intuen
10 ti apparet. Eſt ⁊ aliꝰ hic modꝰ dicēdi ꝑdicto mō non
ꝯrius ſed potius ꝯſonus. ꝙ aliq̄d diligi ex charitate
pōt eē triplr̄. Uel ita ꝙ charitas faciat circa ipſū di-
lectionē ponē affectionē ⁊ finē. ⁊ ſic ſolū deꝰ diligitur
ex charitate. Alio mō ita ꝙ charitas circa dilectum
ipm faciat ponē affectionē nō tñ finēʒ. ⁊ ſic diligitur
ꝓximꝰ ex charitate. q2 circa ꝓximū affectu charitatꝭ
afficit optando ei ſummū bonū. nō ꝓpē ipm ſ; ꝓpter
deuʒ. Tercio mō dr̄ aliquid ex charitate diligi ita ꝙ
charitas circa illud nō ponit finē nec etiā affectionē
intuitu ſui. ſ; ſolū rōne illiꝰ ꝓpē qđ diligit. Et h̄ mō
creature irrōnales in q̄bus deus relucet diligunt ex
charitate. q2 deꝰ diligit in illis. ꝑ quē modū quis dr̄
diligē canē amici ſui. nō q2 afficiat circa canem ſpāli
affectione. ſ; q2 afficit circa amicū. Et huiꝰ ſignū eſt
ꝙ affectꝰ charitatis nō alligat hominē creature irrō-
nali ſcđm ꝙ alligat ⁊ cōnectit hoīeʒ ipſi xp̄o vel etiaʒ
ipſi deo. Uñ ſicut amor amicicie q̄ eſt in amicū ſe ex-
tendit ad amici filiū. ita ꝙ filiꝰ amici amicꝰ ſit ⁊ dile-
ctus. nō aūt ſic ſe extēdit ad amici catulū vt canis di
ligat ꝯſimili affectu. Sic intelligēdū ꝙ charitas q̄ ē
amor dei ſe extēdit ad illos q̄ ſunt nati eē eiꝰ filij per
grām adoptōis. ⁊ q2 creature irrōnales nō ſt hmōi.
idō ꝓprie loquēdo nō ſunt nate ex charitate diligi. ita
ꝙ charitas circa illos ponat affectū. vñ pt̄ charitas
in illis diligē deū. Ita q̄dāmō pt̄ cōcedi vt creature
diligant ex charitate licet iꝓprie. idō nō ſunt nume
rande int̄ illas q̄ ex charitate ꝓprie diligunt. ſicut rō
nes ad hāc ptē inducte oñdūt ⁊ ꝯcedūt. ¶ Ad illud 11
ḡ qđ ꝑmo obī in ꝯtriū ꝙ deus diligit creaturas irrō-
nales. dōm ꝙ deū creaturas irrōnales diligē eſt eas
ꝯſeruare in eſſe nāē. Sʒ aliq̄d diligē ex charitate hoc
eſt ſummū bonuʒ ei optare. ⁊ idō plus cōnotat cū dr̄
aliq̄d ex charitate diligendū. et aliq̄d eē deo dilectū.
Et ideo nō ſequit ꝙ ſi deꝰ eas diligat. ꝙ ex charitate
amande ſint. Et ſi tu obijcias ꝙ charitas ꝯformat
volūtatē nrām volūtati diuine. dōm ꝙ hoc nō ē veꝝ
ꝑmo et per ſe reſpectu oīm opm et quorūcunq; ob-
iectoꝝ. ſ; reſpectu eoꝝ q̄ hūt expſſā ſilitudinē. ⁊ qui-
bus vult deꝰ dare ſeipm. Nā charitas q̄ ex charitate
diligit oībus optat deū. Et h̄ eſt qđ dicit btūs Aug.
et hr̄ diſ. ꝓcedēti. ſic nos inuicē diligamꝰ. vt q̄ntū poſ-
ſumꝰ ad habendū in nobis deū ex dilectōe attraba-
mus. ¶ Ad illud qđ obr̄ ꝙ creature rōnales diligū- 12
tur ex charitate ꝓpē aſſimilationē ad deū. dōm ꝙ nō
q̄cunq; aſſimilatio ad deū facit aliq̄d ex charitate di
ligibile. ſ; illa q̄ facit dei capacē. ⁊ h̄ eſt ſilitudo ima-
ginis. Aīa eñ idō eſt imago dei. q2 eiꝰ capax ⁊ ꝑticeps
eſſe pōt. Charitas eñ optat illud ſūmū bonū hri ab
eo quē diligit. ad illud eñ declinat tanq̄ ad ſuū ꝑn-
cipale obiectū. Et q̄m ſilitudo veſtigij nō facit crea-
turā ipſiꝰ dei eſſe capacē ꝑ cognitionē ⁊ amorē. hinc
eſt ꝙ nō ſequit ꝙ ſi in creaturis irrōnalibꝰ repiatur
aliq̄ veſtigij ſilitudo. ꝙ ꝓpter hoc extendat ad ipſas
charitatis dilectio. ¶ Ad illud qđ obr̄ ꝙ fides ita 13
credit deū creatorē irrōnaliū ⁊c. dōm ꝙ nō eſt ſile de
fide ⁊ charitate. Nā fides nō tñ eſt circa ipm deum
inq̄ntū ē finis. ſ; etiā inq̄ntū eſt principiū rerū. Et q2
deus ē ꝑncipiū immediatū tā reſpectu irrōnaliuʒ q̄ʒ
rōnalium. idō vtroq; reſpectu in deū credit ⁊ ipm cō-
templat. Charitas aūt reſpicit deū ſub rōne finis et
ſub rōne boni. Et q2 creature rōnales ⁊ irrōnales nō
eodē mō hūt tendē in ipm ſummuʒ finē. q2 rōnales
imediate. irrōnales vō mediate. hinc ē ꝙ nō ſequi-
tur ꝙ dilectio charitatis ad has ⁊ ad illas ſe habeat
vniformiter. Ad illud qđ obijcitur ꝙ virtus ⁊ vi- 14
cium habent eſſe circa idē. dōm ꝙ illud argumentū

duplr peccat.primo.qꝛ ꝗuis virtus ⁊ viciū habeant
eſſe circa idē ſubiectū.plura tn̄ exigunt̄ ad virtutē
ꝙ ad viciū. Jō ſi circa aliqđ pōt ꝯſiſtere viciū.non
ꝓpt̄ hoc ſequit̄ ꝙ et virtus. Aliꝰ etiā defectꝰ ē.qꝛ licet
charitas ſit motꝰ et amor ſpūalis.nō tn̄ oportet ꝙ cir
ca idē ꝯſiſtat charitas circa qđ ꝯ̄ſiſtit qđlibet ſpūale
viciū. Vñ ꝗuis cupiditas ꝯ̄ſiſtat circa bona tp̄alia.
nō oportet ꝙ circa illa ſit virtus charitatis.ſ; ſufficit
ꝙ ſit virtꝰ largitatis.Et iō nō oportet hmōi tp̄alia ex
charitate amari.ſ; ex largitate retineri et diſpenſari.
15 qui iuxta eoꝝ valorē venit eadē appciari. ¶ Ad illō
qđ obi. de eo ꝙ diligit tp̄alia vt ꝑ illa deo ſeruiat.iam
pꝫ rn̄ſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt.qꝛ ille motus tūc ē merito
rius.nō qꝛ ſit a charitate elicietē. ſ; qꝛ eſt a charitate
impante.ſicut ire ad ſcm̄ Jacobū vel facē qđcunqꝫ
aliud opus in dei obſequiū. Preterea cum ꝗs diligit
tp̄alia ad ſeruiendū deo.affectio ſua verſat̄ circa euꝫ
cui vult ſeruire ſicut ꝓus tactū ē.Et iō ex hoc nō pōt
concludi ꝙ talia diligunt̄ ex charitate niſi valde ex-
tenſo noīe. Nā ꝓprie nihil ex charitate diligit̄ circa
qđ charitas nō ponit affectū ſpūalem.

¶ Queſtio.ij. b

Utrū ex charitate diligendi ſint demones. Et ꝙ ſic
videt̄. Leuit.xix. dilige ꝓximū tuū ſicut teipm̄.glo.
Proximꝰ nō ꝓprietate ſanguinis intelligēdus ē. ſed
ſocietate rōnis.ſ; demones ſunt rōnales.ḡ demones
ſunt ꝓximi nr̄i.ſi ḡ ꝓximi ex charitate diligendi ſūt.
videt̄ ꝙ et demones. ¶ Jtē rō diligendi ꝓximi ē. qꝛ
eſt ad dei imaginē.ſed hāc ē in demonibꝰ repire.ḡ cū
ī eis repiat̄ rō diligēdi.videt̄ ꝙ eos debeamꝰ ex cha-
ritate diligere. ¶ Jtē angeli anteꝗ̄ peccarēt ex chari
tate diligendi erāt. ꝓpt̄ ea q̄ habebāt in ſe. ſ; dyoni-
ſius dicit ꝙ demones hn̄t ſibi data integra et ſplen-
didiſſima.ḡ ſi tūc ex charitate diligendi erāt ꝓpter ea
q̄ tūc habebāt.pari rōe videt̄ ꝙ nūc debeamꝰ eos ex
charitate diligere. ¶ Jtē ex charitate debemꝰ dilige-
re q̄cunqꝫ faciūt ad cumulū nr̄i meriti. ſ; demones
nos tēptantes et vexātes faciūt ad nr̄i meriti cumu
lum.ḡ videt̄ ꝙ ex charitate diligendi ſint. ¶ Jtē ex
charitate diligendū ē oīe qđ facit ad dei honorem.
⁊ decorē diuine iuſticie.ſ; demones de celo eiecti ⁊ pe
nis ſubiecti faciūt ad manifeſtationē diuine iuſticie.
ḡ videt̄ ꝙ ex charitate ſint diligendi. Preterea ſic ꝓ-
batur.qꝛ charitas diligit beatitudinē ⁊ appetit bea-
tificari ī deo.iō diligit oē illō qđ ē ad btitudinē or-
dinatū.ḡ pari rōne cū charitas diligat dei honorē et
laudē.diligit oē illud qđ facit ad amplificationeꝫ
laudis diuine. Minor eſt maifeſta ꝑ ſe. ¶ Sed ꝯ.in
mādato dilectionis ꝓximi ꝑcipit̄ vt hō diligat ꝓxi-
mum ſicut ſeipm̄.qđ exponēs Aug.dicit.ſicut teipꝫ
.i.ad qđ teipm̄. Nos aūt ipſos debemus diligere ad
ſummi boni ꝑticipationē. Si ḡ demones ad hāc nō
pn̄t ꝑuenire. videt̄ ꝙ nō ſint diligēdi ex charitate.
Jtē ſup illud.x.luce. Quis tibi videt̄ ꝓximꝰ eſſe.
Gloſa.ꝓximꝰ ē cui impendit̄ vel q̄ impendit miſeri-
cordiā.ſ; demones nō ſunt tales. ḡ nō ſunt diligēdi
ex charitate. ¶ Jtē Aug.viij.de trini. qui diligit ho-
mines.vel qꝛ iuſti ſunt.vel qꝛ vt iuſti ſint amare dꝫ.
ſed demones nō ſunt iuſti nec pn̄t eſſe iuſti. ḡ nō ſūt
ex charitate amādi. ¶ Jtē curia celeſtis demones n̄
diligit.ꝗn potius odit ⁊ deteſtat̄.ḡ ſi in eis eſt chari-
tas maxie ꝑfecta. ⁊ tanto ꝑfectior ē in via ꝗ̄nto con-
formior ē illis q̄ ſunt in ꝑria.videt̄ ꝙ nulla charitas
ſe ad demonū dilectionē extēdē debeat. Jtē nihil
eſt charitatis vinculo amplectendū qđ eſt ꝑpetualit̄
ſepatū ab his q̄ charitate ligant̄.ſ; demones a mem
bris xp̄i ſunt ſempiternalit̄ ſepati .ḡ nullo mō ſunt
charitate diligendi. ¶ Rn̄. dōm ꝙ ſicut irrōnabilia 16
ex charitate nō ſunt diligēda elicitiue.qꝛ nō ſunt or-
dinata ad illiꝰ ſummi boni aſſecutionē.qđ ſuis dile-
ctis charitas optat.ſic demones qꝛ ſunt obſtinati in
malicia.etiā ſunt īpoſſibiles effecti ad ꝑueniēdū ad
btitudinē eternā.diligendi nō ſunt ex charitate elici
tiue.Charitas aūt nullos facit diligere elicitiue niſi
eos ꝗs optat ad ſummā btitudinē ꝑuenire. Nullos
aūt optat ꝑuenire ad illaꝫ ſempiternā btitudinē (cū
moueat̄ diſcrete ⁊ rōnabilit̄) niſi eos q̄ ſunt habiles
ad ꝑueniendū. ⁊ ſm ordinē nature. ⁊ ſm ordinē di-
uine iuſticie. Qm̄ ḡ demones et ſi ſint apti nati per
nām felicitari ⁊ in deo btificari.qꝛ tn̄ diuina iuſticia
repugnat ꝑ quā ſunt dānati ad ꝑpetuā miſeriā.hinc
eſt ꝙ charitas ſummū bonū eiſdē nō optat. Jō con-
cedendū ē ꝙ demones nō ſunt ex charitate diligēdi.
Eodē etiā mō dōm ē de dānatis ſm ꝙ ex charitate
diligere accipit̄ ꝓprie. Si vō ex charitate diligere ac
cipit̄ large.put actus diligēdi ē ex charitate impan-
te.ſic demones q̄dāmō ſunt diligēdi. ⁊ q̄dāmō odi-
endi. Rōne culpe ſunt odiēdi in q̄ ſunt deo diſſimi-
les.diligēdi rōne nāe. Jmago em̄ ſūmi regis ſm ſuā
nām ꝯſiderata.ꝗn̄tū de ſe pulcra ē ⁊ formoſa. ⁊ nāli
affectu amabilis a ꝯſimili nā. Verūtn̄ qꝛ hn̄s chari-
tatē multū deteſtat̄ eoꝝ culpā.et culpa eoꝝ totalit̄
et inſepabilit̄ poſſidet eoꝝ nām.hinc eſt ꝙ charitas
nihil magis mouet affectū nālē ad diligendū creatu
ras irrōnales ꝗ̄ ad diligendū demones. Cōcedende
ſunt ḡ rōnes oñdētes ꝙ demones nō ſunt ex chari-
tate diligendi. ¶ Ad illud qđ obi. in ꝯ̄riū ꝙ ꝓximus 17
eſt q̄ cōicat in rōne.dōm ꝙ cōicare in rōe eſt duplr.
vel ſm ipſius nām purā rōnis.vel ſm ordinē vel ha
bilitatē ipſiꝰ ad grām. Dico ḡ ꝙ ꝓximitas ſm rōnis
nām nō ē ſufficiēs ad hoc ꝙ aliꝗs dicat̄ eſſe ꝓximꝰ
reſpectu actus diligēdi.dilectio em̄ gratuita reſpicit
ordinationē ad grām. Et qm̄ demones hac ꝓximi-
tate carēt.qꝛ redditi ſunt ad grām īpoſſibiles.iō ſub
rōne ꝓximoꝝ nō ꝯtinent̄.Et iō ex illa rōne nō ſeq̄t̄
ꝙ diligendi ſint ex charitate. ¶ Ad illud qđ obi. ꝙ 18
imago eſt ratio diligendi in creatura.dōm ꝙ imago
nō ē ſufficiens rō diligendi niſi inꝗ̄tum eſt ordinata
ad grām et gloriā ad quā ordinat charitas. Et qꝛ h̄
mō nō eſt in demonibꝰ.imo oīno inordinata.iō non
cogit illa rō. ¶ Ad illud qđ obi. ꝙ angeli anteꝗ̄ pec 19
carent erant ex charitate diligendi.dōm ꝙ hoc erat
qꝛ tūc habilitatē ⁊ ydoneitatē hēbāt ad aſſequendū
gloriā.ſed nō hāc habuerūt ante lapſū.et iō nō ſunt
nunc ſicut tūc ex charitate diligēdi.Et ſi tu obijcias
ꝙ hn̄t ſibi data integra ⁊ ſplēdidiſſima. dōm ꝙ illō
dicit̄ ꝗ̄tū ad potentias reſpectu nāliū opationū.nō
aūt ꝗ̄tū ad habilitates earundē reſpectu gratuitaꝝ.
Jnhabiles em̄ effecti ſunt ad bene faciēdū.tales em̄
habilitates corrūpunt̄ per peccatū ſm ꝙ vult Au-
guſtinus. ⁊ in ſcđo libro fuit oſtenſum. Ad illud 20
qđ obijcit̄ ꝙ quicquid facit ad cumulū noſtri meri-
ti eſt ex charitate diligendum.dicendū ꝙ hoc poteſt
eſſe dupliciter. Vel ſm principalem intentionem.
vel per occaſionem. Omnis enim predicta propo-
ſitio veritatem poſſit habere de eo quod facit ad
cumuluꝫ noſtri meriti ſm principalem intentionē
et primariam ordinationem. De eo tamen quod

facit ad cumulū noſtri meriti p occaſionē nō oportʒ
habere veritatē.qꝛ ex multis malis ꝛ pctīs deus viri
iuſtis elicit bona. ꝛ hoc mō demones faciūt ad noſtri
meriti ꝓmotionē.qꝛ dū intendunt nos ꝑuertere ad
pctm̄.v̄tute diuina coꝝ exercitiū ꝯuertit̃ viris iuſtis
21 ꝛ ſanctis ad meriti additamentū. ¶ Ad illud qḋ vl
timo obī ꝙ oē quod facit ad dei honorē ꝛ decorē iu
ſticie eſt diligēdū ex charitate.dōm ꝙ ſicut ex p̄cedē
tibus patet.ſi ꝓprie accipiat̃ diligere ex charitate.ꝓ
poſitio nō habet veritatē.Et ſi tu obijcias.qḋ ordina
tū eſt ad beatitudinē eſt diligendū ex charitate.ḡ ſilr
ad laudē ordinatū.dōm ꝙ dupliciter eſt aliqͥd ordi
natū ad beatitudinē.Aut qꝛ ipm̄ de ſe eſt ordinatuʒ
vt ꝑueniat ad beatitudinē.Aut qꝛ ꝑ ipm̄ ordinatuʒ
eſt ꝑuenire.Et qḋ p̄mo mō ordinatū eſt ad btitudi
nē eſt ex charitate diligendū.Qḋ ſcḋo modo ordina
tū eſt nō oportet diligi ex charitate accipiendo ꝓprie
22 ordinatū.Siliter aliqͥd ordinatū ad laudē dei pōt ēē
dupliciter.Aut qꝛ ipm̄ laudat ꝛ magnificat deū. aut
gloriat̃ in laude dei.Aut qꝛ ē materia laudis diuie.
Et qḋ p̄mo mō ordinatū eſt ad dei laudem ex chari
tate diligēdū eſt.qḋ v̄o ſcḋo mō ordinatū ē nō opor
tet ꝙ diligat̃ ex charitate.niſi dicat̃ diligi ex charita
te imꝑante.Charitas eñ imꝑat hoī vt velit eſſe om
ne illud in vniuerſo qḋ excitat virū iuſtū ad laudan
dū ꝛ magnificandū deū ſuū.

¶ Queſtio.iij. c

Utrū ex charitate ſint diligendi mali hoīes: Et ꝙ ſic
vr̄.Mat.v.Diligite inimicos v̄ros ꝛc̄. ſed qͥ odit iu
ſtos abſqꝫ dubio eſt iniquus ꝛ malus.ḡ ſi talis eſt di
ligendus ex charitate iuxta mādatū dn̄icū.mali ho
mines ex charitate diligendi ſunt. ¶ Itē oēs p̄de
ſtinati diligendi ſunt ex charitate.ſ multi qͥ ſunt ma
li ſunt predeſtinati.ḡ aliqui mali ex charitate diligē
di ſunt.ſ neſcim⁹ qͥ ſunt predeſtinati qͥ p̄ſciti dum in
via ſunt.ḡ oēs mali ſūt ex charitate diligēdi. ¶ Itē
oēs ꝓ qͥbus eſt orādū ſūt ex charitate diligēdi.ſ orā
dū eſt ꝓ pctōrib⁹.ḡ tales ſunt ex charitate diligendi
¶ Itē p̄fectiſſima charitas fuit in xp̄o.ſ xp̄s cū eſſe
mus iniuſti ꝛ pctōres dilexit nos.ſi ḡ oīs amor rect⁹
hʒ charitatē xp̄i imitari.tūc vr̄ ꝙ pctōres ꝛ impij ex
charitate ſunt diligendi. ¶ Sed ꝯ.in pſ. Nonne qui
oderūt te dn̄e oderā.ꝛ ſup ini.tuos tab.ſ oēs viri
iniuſti deū offendūt ꝛ ipi deo iniuriant̃.ḡ oēs pctō
res odiendi ſunt.nō ḡ ex charitate diligendi. ¶ Itē
charitas facit voluntatē noſtram ꝯformē voluntati
diuine.ſ pctōres ꝛ iniuſti ſunt odibiles deo ſm̄ illud
Eccī.xij.Altiſſim⁹ odio hʒ pctōres.Et ſap.xiiij.Ab
hominabiles ſunt deo impi⁹ ꝛ impietas ei⁹.ḡ vr̄ ꝙ ſm̄
legē charitatis mali ſunt odiendi.non ḡ ex charitate
diligendi. ¶ Itē in ꝯrijs ſeqͥt̃ ꝯſequentia.ſicut ſe hʒ
bonitas ad dilectionē.ſic malicia ad odiū. ſ hec eſt ꝑ
ſe vera.boni ſunt diligendi.ḡ ꝛ h̄ mali odiēdi.ſ odiē
dū nō eſt diligendū.ḡ mali nō ſunt ex charitate dili
gendi. ¶ Itē charitas eſt vinculū vnitatis.ḡ illi ſoli
ſunt ex charitate diligendi qͥ ſunt de vnitate corpis
myſtici.ſ mali nō ſunt de vnitate corpis myſtici. ḡ n̄
23 ſunt ex charitate diligendi. ¶ R. dōm ꝙ de malis ho
mib⁹ dupliciter ꝯtingit loqͥ.ꝛ dupliciter etiā ꝯuenit
eos cōſiderare.vel inqͣtū ſunt hoīes.vel etiā inqͣtuʒ
ſunt mali.Siue inqͣtuʒ habent in ſe rōnē diuie ima
ginis ſm̄ quā ſunt capaces beatitudinis.vel inqͣtuʒ
carent p̄fectione diuine ſilitudinis.Si p̄mo mō ꝯſi
deremus hoīes malos inqͣtū vicʒ ſunt hoīes ad dei
imaginē ſm̄ quā ſunt capaces beatitudīs.ſic ex cha
ritate diligendi ſunt.ꝓ eo ꝙ liberalitas charitatis ꝛ
eius amplitudo oēs recolligit qͥ ad illā ſūmā beati
tudinē hn̄t ydoneitatē. Si v̄o ꝯſiderem⁹ hoīes ma
los ſm̄ ꝙ mali ſunt ꝛ priuati p̄fectione diuine ſimi
litudinis. ſic potius ſunt deteſtandi qͣȝ diligendi. ſic
ijdem homines odiendi ſunt ꝛ diligendi.odiendi qͥ
dē rōne inordinationis culpe.diligendi v̄o rōne or
dinabilitatis nature.qͥ poſſibilis eſt ad p̄fectionem
gratie.Hoc eſt quod dicit Greg in quadā omel.Oʒ
ꝛ ſi indignationem debem⁹ vicijs.cōpaſſionē tñ debe
mus nature.Et Yſido.in li.de virtutib⁹. Totū chri
ſtum nō diligit qͥ hoīem odit.bonū eſt nō odire na
turam ſ culpam.licʒ ḡ maloꝝ culpā odiamus.ipos
tñ diligere debemus.Et ſic attēdēdū eſt ꝙ licet malo
rū hoīm malicia ſit deteſtanda.ipi tñ mali hoīes in
quantū ſunt ad beatitudinē ordinati ſunt ex charita
te diligendi.vnde ꝛ rōnes qͥ ad hoc inducunt̃ conce
di p̄nt. ¶ Ad illud ḡ qḋ p̄mo obī ꝙ ꝓpha odio hahe 24
bat odientes.dōm ꝙ ꝓpha nō odiebat naturā ſ eo
rū culpam.ꝓpter qḋ ſubiunxit.p̄fecto odio oderā il
los.vt nec ꝓpter vicia hoīes odiatis.nec ꝓpter homi
nes vicia diligatis. ¶ Ad illud quod obī ꝙ de⁹ odit 25
pctōres iā patet reſpōſio.qꝛ deus non odit eos rōne
nature ſ rōe vicij. Licet eñ rōe vicij puniat̃ a diuia
iuſticia.rōne tñ nāe ad bonū ordinate fouent̃ ꝛ attra
hunt̃ a diuina miſericordia.ſm̄ illud qḋ dicit̃ Ro
ma.v.Cōmendat deus charitatē ſuā in nobis.qꝛ cuʒ
adhuc pctōres eſſemus xp̄s ꝓ nobis mortu⁹ eſt. ſic
eñ mundum deus dilexit (vt dī Joh.iij.) vt filiū ſu
um ꝛc̄. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ ſi oppoſitū in oppoſito 26
ꝛ ꝓpoſitū in ꝓpoſito.dōm ꝙ illud habet veritatē in
telligēdo ꝑ ſe.ꝛ iō in rōne illa eſt duplex defect⁹. Pri
mū.qꝛ boni hoīes ſunt diligendi nō ſolū qꝛ boni.ſed
etiam qꝛ ad bonum ordinati.ſiue nō ſolum qꝛ boni
in actu.ſed etiā qꝛ boni in aptitudine ꝛ habilitate. ꝛ
ideo nō ſequit̃ ꝙ mali ſunt odiēdi qꝛ mali. qꝛ ꝛ ſi nō
ſint boni in actu.ſunt tñ boni in aptitudine ꝛ habili
tate. Preterea eſto ꝙ hoc ſit verū ꝙ boni inqͣtū bo
ni ſint diligendi.ex hoc tñ nō ſeqͥt̃ ꝙ mali inqͣtū ma
li ſint odiendi.Et hoc quidē verū eſt.ſ ex hoc vlteri⁹
nō eſt inferendū ꝙ mali hoīes nō ſint diligēdi.qꝛ qͣ
uis in eis ſit malicia culpe qͥ eſt rō odiendi. eſt tamē
in eis bonitas nature qͥ eſt rō diligendi. ¶ Ad illud 27
quod obī ꝙ charitas eſt vinculum vnitatis.dōm ꝙ
vinculū dilectōnis licet reſpiciat duo extrema.vnū
tñ illoꝝ reſpicit ſicut ſubiectū.alterū aūt ſicut termi
nū.nec oportet ꝙ vtrūqꝫ reſpiciat ſicut ſubiectū.niſi
vbi reqͥrit̃ p̄fecta rō vnionis. Qui ergo habēs chari
tatē eſt de vnitate corpis. alius actu nō hn̄s charita
tatem pōt ēē de vnitate corpis illius qͣuis charitas
nō ſit in actu.hinc ē ꝙ charitas pōt eſſe in vno reſpe
ctu alterius.ꝓ eo ꝙ vinculū amicicie ad ſui ēē nō ne
ceſſario exigit extremoꝝ mutuā ꝯiūctionē. multi eñ
diligunt qͥ nō diligunt̃. Tū ꝙ charitas ſit vinculum
vnionis nō oportet ꝙ ponat vtrūqꝫ extremoꝝ in a
ctu vniendi.ſed ſufficit ꝙ ponat vnū in actu.ſ.ſubm
in qͥ eſt.reliquū v̄o in habitu.ſ.obiectum.ſicut ſcien
tia ponit ſcientē in actu.ſcibile v̄o ponit in habitu.

¶ Queſtio.iiij. d

Utrū ex charitate diligenda ſint corpa noſtra: Et ꝙ
nō vr̄ Joh.xij.Qui amat aiaʒ ſuā pdet eā.ſed ꝯſtat
ꝙ aīa nō ſtat ibi niſi ꝓ vita carnali.ḡ ſi vita carnal̃
in hoc mūdo eſt odienda.vr̄ ꝙ odiēda ſint corpa no

ſtra.nõ ꝗ ex charitate diligẽda. ¶ Itẽ nihil ẽ ex cha-
ritate diligendũ qḋ impedit hominẽ ad aſſecutionẽ
beatitudinis.ſ caro noſtra eſt hm͛oi.q꞉ caro cõcupi-
ſcit aduerſus ſpũm.ſm ꝙ dicit᷑ Gal.v.Et ad Roma
nos.vij.Inuenio in mẽbris meis qḋ legi repugnet
ꝛc.Si ꝗ corpa noſtra impediunt nos a beatitudine
aſſequenda.vr᷑ ꝙ ñ ſint ex charitate diligẽda. ¶ Itẽ
charitas nũꝗ̃ excidit.ꝗ vr᷑ ꝙ illa ex charitate ſũt di-
ligenda q̃ nunꝗ̃ excidũt.ſ corpa noſtra corrumpen
tur.ꝗ ex charitate nõ ſunt diligẽda. ¶ Itẽ rõ imagi-
nis ſiue expreſſa aſſimilatio ad deũ eſt id qḋ facit cre
aturã rõnalẽ ex charitate diligi.ſicut in ꝓcedentib⁹
patet.ſed in corpe cõicam⁹ cũ brutis.nec pfectõ ima
ginis repit᷑ in nobis ex pte corpis noſtri.ꝗ vr᷑ ꝙ cor-
pora nr̃a nõ ſunt ex charitate diligẽda ſicut nec bru-
ta aialia. ¶ Sed ↄ.Ephe.v. Uiri debent diligere vx-
ores ſuas ſicut corpa ſua.ſi ꝗ hortat᷑ apl̃s ad diligẽ-
das vxores ex charitate.cũ ſilr̃ diligende ſint vt cor-
pora nr̃a.vr᷑ ꝙ corpa noſtra ſint ex charitate diligẽ-
da. ¶ Itẽ aug.dicit in li.de doct.xpiana.Quatuor ſẽ
diligenda.et tribus ꝓmiſſis ſubdit᷑ quartũ qḋ infra
nos eſt.ſ.corpus noſtrũ.Si ꝗ aug.enumerat ibi dili
genda ex charitate preciſe ꝛ ꝓprie.vr᷑ ꝙ corpa noſtra
ſint diligenda ex charitate. ¶ Itẽ omẽ beatificabile.
ex charitate eſt diligibile.ſ corpus noſtrũ cũ aia cõi-
cat in participatione felicitatis.ꝗ ſilr̃ cõicare deb꞉
in dilectione charitatis. ¶ Itẽ in ordine charitatis
cõſanguinei ꝓmittendi ſunt extraneis ſm ambro. ſ
cõſanguinitas nõ eſt niſi ex pte corpoꝝ.ſi ꝗ h̃ cõditõ
reddit hoies magis amabiles. vr᷑ ꝙ corpa nr̃a inter
28 ea cõnumerent᷑ q̃ ſunt ex charitate diligẽda R͛.
dicẽ ꝙ cum charitas ſit pondus inclinãs ad ſũmũ
bonũ ꝛ pfectã beatitudinẽ.oẽ illud facit diligere qḋ
eſt beatũ vel beatificabile.Qm̃ ꝗ ↄtingit aliqḋ eẽ be
atũ tripliciter.ſ.p eẽntiã.ꝛ p pmã influẽtiã.ꝛ p qn-
dã redundantiã.hinc eſt ꝙ oĩa iſta ex charitate ſunt
diligenda ſm prius ꝛ poſteri⁹.ſm maius ꝛ minus.
Beatũ aũt p eẽntiã eſt ſolus de⁹. Btũ p pmã influ
entiã eſt rõnalis ſpũs. Beatũ deniq꞉ p quãdã redũ-
dantiã eſt corpus hũanũ in qḋ gaudiũ glorie redun
dat p ↄiunctionẽ ſui ad aiaꝫ.Hinc eſt ꝙ charitas ñ
ſolum facit nos diligere deũ ꝛ rationalẽ ſpũm ſ etiã
corp⁹ nr̃m.Cõcedendũ eſt igit᷑ ſicut pbatũ eſt.ꝙ cor
pora nr̃a diligenda ſunt ex charitate. cõcedende ſũt
etiã rões ad hanc ptẽ inducte. ¶ Ad id qḋ obi᷑ ꝙ de
29 us hortat᷑ nos in euãgelio ad vitã carnalẽ odiendã
Dicẽ ꝙ in corpe nr̃o eſt vicioſitas ↄcupic. et boni-
tas nature. Et q꞉ vicioſitas ↄcupiſcentie iclinat ad
malũ iõ eſt odiẽda.ꝛ ſi qs eã diligit odit aiam ſuaꝫ.
q꞉ vo bonitas nature ordinata eſt ad ſummũ bonũ
q̃dãmõ cõparticipãdũ iõ eſt diligẽda.Cũ ꝗ dñs hor-
tat᷑ ad odiendã aiam nr̃ãm ſiue vitã carnalẽ. dicẽ.ꝙ
hoc nõ cõcludit ꝙ corpa nr̃a nõ ſint diligenda ꝗ̃tuꝫ
ad bonitatẽ nãe.ſ ꝗ̃tũ ad vicioſitatẽ ↄcupic.Et p h̃
50 ptꝫ rñ⁹ ad rõnẽ ſequentẽ.q꞉ caro nõ repugnat ſpũi.
nec impedit ab aſſequẽda beatitudine ꝓpt̃ ↄditionẽ
nature.ſꝫ ꝓpter vicioſitatẽ ↄcupic ↄtracte. Ad il-
51 lud qḋ obr᷑ ꝙ nõ debẽt diligi ex charitate ea q̃ corrũ
punt᷑.cũ charitas nunꝗ̃ excidat.dicẽ ꝙ ꝗ̃uis corp⁹
noſtrũ ſit corruptibile ad tp̃s ꝛ ſm p̃ntẽ ſtatũ. eſt tñ
ad ppetuã incorruptionẽ ordinatũ. Uñ ꝗ̃uis nunc
ſemiet᷑ in corruptiõe.reſurget tñ in incorruptõe.ꝛ iõ
ꝗ̃uis corpus ſit corruptibile ꝗ̃tũ ad lapſe nãe infir-
mitatẽ.nõ ſequit᷑ ꝙ nõ ſit diligibile ex charitate ꝗ̃tũ
ad necitatẽ nãe.ſm quã ordinatũ eſt ad ꝑpetuã in-
corruptionẽ. ¶ Ad illud qḋ obi᷑ ꝙ rõ imaginis ꝛ ex- 52
preſſa aſſilatio q̃ facit creaturã rõnalẽ diligi ex chari
tate nõ inuenit᷑ in corpe.dicẽ ꝙ verꝫ eſt p ſe loquen
do ꝙ rõ imaginis ſic facit.licet aũt corp⁹ hũanũ non
ſit ad dei imaginẽ p ſe.eſt tñ vnitũ aie q̃ eſt ad imagi
nẽ vnita in vnitate nature.ꝛ rõne illi⁹ eſt beatitudi
nis ↄparticipabilẽ.ꝛ ſicut eſt btitudinis ↄparticipa
bile.ita ꝛ diligendũ ex charitate.ea vicꝫ rõne qua eſt
aie rationali vnitũ.et hoc eſt ꝓpriũ corpis hũani re-
ſpectu cuiuſlibet alterius corpis.ꝓpterea nõ eſt ſimi
le de alijs corpibus irrõnabilibus.

¶ Queſtio.v.

Utrũ ex charitate ſint diligenda dona gratuita ꝛ Et
ꝙ ſic vr᷑.primo p aug.in li.de tri. Qui diligit ꝓximũ
ipſam ꝓcipue dilectionẽ diligat. ꝗ ſi ꝓximum diligit
ex charitate.dilectionẽ diligit ex charitate.ſ dilectio
qua diligit ꝓximũ eſt donũ gratuitũ.ꝗ dona gratuita
ſunt ex charitate diligenda. ¶ Itẽ oẽ qḋ ordinat ad
beatitudinẽ ꝛ ad eã pducit eſt diligẽdũ ex charitate.ſꝫ
dona gratuita ſunt hm͛oi.ꝗ vr᷑ ꝙ ex charitate diligen
da ſint. ¶ Itẽ ↄſtans eſt ꝙ dona ſpũalia ſunt aman
da ꝛ a deo petenda.ꝛ q̃ illa diligit diligẽdo meret᷑.ſi
ꝗ dilectio meritoria eſt dilectio charitatis. ꝗ vr᷑ ꝙ ta
lia dona ſint ex charitate diligenda. Itẽ ſicut ſe hꝫ
dilectio gratuita ad dona gr̃tuita.ſic ſe hꝫ dilectõ nal᷑
ad bona nãlia.ſ bona nãlia diligũt᷑ nãli dilectiõe. ꝗ
pari rõne dona gratuita diligunt᷑ dilectiõe gratuita.
ſ dilectio gratuita eſt dilectio charitat᷑. ꝗ vr᷑ ꝙ dona
gratuita ſint ex charitate diligẽda. ¶ Cõtra. Nulla
creatura carens rõe ẽ diligẽda ex charitate. ſ hm͛oi
dona gr̃tuita rõnẽ nõ hñt.ꝗ nõ debẽt diligi ex charita
te. Itẽ diligere eſt velle alicui bonũ.ſ ſtult⁹ eſt qui
vult alicui virtuti vel charitati bonũ.ꝗ vr᷑ ꝙ hm͛oi do
na gratuita ex charitate nõ ſint diligenda. ¶ Itẽ il-
lud ſolũ eſt ex charitate diligibile.qḋ eſt aliq̃ mõ be-
atificabile.ſ hm͛oi dona gratuita nõ ſũt btificabilia.
ꝗ nõ ſunt ex charitate diligibilia. ¶ Itẽ aug.ſuffici-
enter enumerat ea q̃ ſunt ex charitate diligẽda.ſꝫ do
na gratuita nõ ſunt de illis q̃ aug.enumerat. ꝗ vr᷑ ꝙ
ex charitate diligẽda nõ ſint. ¶ R͛.ad ꝓdictoꝝ intel
ligẽtiã eſt nõndũ ꝙ aliq̃ dicere voluerunt dona gr̃tui 53
ta nõ eẽ ex charitate diligenda.ſm ꝙ diligere ex cha
ritate eſt mot⁹ charitatis eliciens.ſꝫ ſi ex charitate di
ligunt᷑.h̃ eſt ſm ꝙ diligere ẽ ipi⁹ charitat᷑ imparatis.
Nã in hoc differt charitas ab affectu nãli.q꞉ nãlis
affect⁹ q̃rit ꝓpriũ cõmodum.charitas vo ſm ꝙ dicit
Greg.ꝓtendit᷑ in alterũ.ꝛ q꞉ ↄmodũ noſtꝝ recte et
ꝓprie ↄſiſtit in ſpũalib⁹ donis q̃ ordinãt nos ad beati
tudinẽ.iõ amor taliũ donoꝝ eſt a dilectione natura-
li elicitiue.ſꝫ a charitate imparatiue.cui⁹ eſt imparare af
fectib⁹ noſtris vt recte moueant᷑ in ſuũ finẽ. Sꝫ illḋ
nõ ſufficit dicere. Primũ quidẽ.q꞉ charitas nõ ſp is
alterꝫ tendit.habens eñ charitatẽ p ipaꝫ frui deo de
ſiderat.Scḋo vo q꞉ ꝗ̃uis ſit nãe q̃rere ꝛ amare cõ-
moda nãlia.ſpũalia tñ dona pfecte amare. h̃ nõ põt
eẽ niſi dilectionis gratuite.Et ꝓpterea ẽ ali⁹ modus
dicẽ.ꝙ cũ bonũ ſit obm charitatis. ꝛ actus recipiat
ſpẽm ab obo.intentio act⁹ diligẽdi variari hꝫ ſm rõ-
nẽ boni. Bonũ aũt dr᷑ aliqḋ duplr̃. Uno mõ cõcreti 54
ue.q꞉ eſt ordinatũ ad btitudinẽ ꝛ in finẽ. Alio mõ ab
ſtractiue.q꞉ ẽ illud q̃ qs ordinat᷑ in finẽ.dona igit᷑ gr̃-
tuita nõ dicũt᷑ eẽ bona p̃mo mõ ſ ſcḋo.q꞉ medianti
bus illis ſbe rõnales hñt in finẽ ordinari. iõ ꝓprie loq

quędo magis ſunt bonitates ꝙ̄ bona. ⁊ mag̃ rõnes
diligendi ꝙ̄ diligibilia. ⁊ iõ dicit iſti ꝙ ſuſceptiua bo
rum donoꝝ ſpũalĩũ ſunt ex charitate diligenda. ipſa
vͦo dona gratuita nõ ſunt ꝓprie ex charitate diligen-
da. ſ; magis rationes diligendi ex charitate. Et quia
accñs cum ſubiecto eſt vnũ. iõ dilectõnẽ iſtoꝝ dono
rũ cũ dilectiõe creaturaꝝ rõnabiliũ nõ eſt ponere in
numerũ. Sȝ illud adhuc calũniabile ẽ. ꝑ eo ꝙ deꝰ q̄
eſt ipſa ſumma bonitas ꝑ eẽntiã cõnumeratᷣ int̃ ea q̄
ſunt ex charitate diligenda. Et iterũ. Propt̃ qḋ vnũ
qḋq; tale ⁊ ipſm magis. ſ; talia dona ſpũalia ſunt bo-
na ꝓpter que hoies diligũtᷣ. g̃ multo fortiꝰ ex charita-
te diligẽda ipſa videntᷣ. Et iõ eſt aduc terciꝰ modus
dđi. q: ſicut in p̃cedẽtibꝰ tactũ ẽ duplex eſt charitat̃
motus ⁊ affectꝰ. Eſt enĩ dilectio amicicie. et dilectio
cõcupie. Dilectiõe amicicie illa diligũtᷣ q̄bꝰ optatᷣ
bonũ. Dilectiõe vͦo ↄcupie dicũtᷣ diligi q̄ deſideran-
tur. Cũ g̃ deſideriũ bonoꝝ ſpũaliũ eſt ipiꝰ charita-
tis ſm ꝙ ſancti dicũt ꝙ bona ſpũalia retinẽt rõnem
honeſti. ↄcedẽdũ eſt ꝙ bona gratuita ex charitate di
ligenda ſunt. Et hoc expreſſe dicit aug. in. viij. de tri.
cũ dicit ꝙ ipſa charitas ex charitate diligenda eſt ex-
preſſe. ⁊ docet ipſa experientia viros ſpũales q̄ nihil tã
deſiderãt poſt deũ ꝙ̄ habere pfectã dei dilectionẽ. vñ
35 ↄcedẽde ſunt rões q̄ ſunt ad ptẽ iſtã. ¶ Ad illḋ vͦo
qḋ obř p̃mo in ↄtrariũ ꝙ nulla creatura carens rõe
diligenda eſt ex charitate. dđm ꝙ ſi intelligatᷣ de di-
lectione amicicie verũ eſt. Si vͦo de dilectiõe ↄcupi-
ſcẽtie nõ eſt verũ. Et ſi tu obijcias ꝙ tũc bona tpalia
erunt diligenda ex charitate. cũ charitas faciat illa
bona ↄcupiſci ꝓpter obſequiũ dei. dđm ꝙ nõ eſt ſile.
q: illa bona tpalia habent tm̃ rõnẽ cõmodi. ſ; bona
ſpũalia habẽt rõnẽ honeſti. ⁊ iõ ↄcupia ſapie in ſcrip
tura laudatᷣ. q̃uis ↄcupia pecunie vitupetᷣ. Preterea
bona tpalia ſunt mĩma bona. ſicut dicit aug. ſ; dona
gratuita inter bona maxima. ideo de his ⁊ iſtis nõ
36 eſt ſile. Ad illud qḋ obĩ ꝙ diligere ẽ velle alicui bo
nũ iam pȝ rñſio. q: loqtᷣ de diligere ſm ꝙ ẽ actꝰ ami
cicie. ſm enĩ ꝙ eſt actꝰ ↄcupie diligere nõ eſt velle ali
cui bonũ. ſ; magis eſt aliqḋ bonũ deſiderare. vel ali-
quod bonũ acceptare. Et q̃uis nõ ſit ↄcedenduȝ ꝙ
charitas faciat ſibi velle bonũ. facit tamen ſe deſide
37 rari ⁊ acceptari tanꝙ̄ verũ bonũ. ¶ Ad illud quod
obĩ ꝙ nihil eſt amandũ ex charitate niſi beatifica-
bile. dđm ꝙ illud prima fronte habet inſtãtiã in deo
Preterea. ⁊ ſi in creaturis aliq̃ mõ hẽat veritatẽ. hoc
verũ eſt in his q̄ diligẽda ſunt dilectiõe amicicie.
38 ¶ Ad illud qḋ vltimo obĩ. dđm ꝙ aug. non enume
rat q̃cũq; diligẽda ſ; diligẽda dilectõe amicicie. Et ſi
tu queras rõnẽ quare. dđm ꝙ h̃ eſt q: motꝰ amicicie
maioris libertatis eſt ꝙ̄ motus ↄcupie. et ſm illum
ꝓtenditᷣ charitas in alterũ. et iõ ſm illũ modũ mag̃
diligibilia diſtinguũtᷣ. ⁊ que diligẽda ſunt diligi p̃-
cipiũtᷣ. Nec eſt diminutio. q: in illis iſta includũtᷣ.

¶ Queſtio. vj. f

De diligendoꝝ numero ⁊ ſufficientia. dicit enĩ aug.
ꝙ quatuor ſunt ex charitate diligenda. vicȝ. deus. et
nosipſi. ꝓximus. ⁊ corpus noſtꝝ. Et vr̃ p̃mo ꝙ ibi ſit
ſupfluitas. q: que ſunt eiuſdẽ ſpẽi nõ diſtinguũtᷣ ni-
ſi ſm numeꝝ. ⁊ nõ debent facere diuerſa mẽbra diſti
ctionis. ſ; nos ⁊ ꝓximꝰ noſter ſumꝰ eiuſdẽ ſpẽi. g̃ non
dȝ hõ habens charitatẽ cũ ꝓximo ſuo ꝑ diuerſis di
ligentibꝰ nũerari. ¶ Itẽ ſacra ſcriptura ſufficienter
enumerat diligibilia in p̃ceptis que dat. ſ; nõ enume
rat niſi duo. ſ. deũ ⁊ ꝓximũ de quibus dat duo p̃ce-
pta. g̃ vr̃ ꝙ alia mẽbra ſunt ſupflua. ¶ Itẽ nihil ↄtin
git eẽ beatũ niſi tribꝰ modis. vicȝ. ꝑ eſſentiã. ꝑ p̃maȝ
influentiã. ⁊ ꝑ redundantiã. g̃ ſi charitas nõ ſe extẽ-
dit ad diligendũ niſi ad id qḋ eſt beatũ in actu vel in
potẽtia. vr̃ ꝙ nõ ſint niſi tria diligenda. vicȝ. deꝰ. ani
mus. ⁊ corpus. ¶ Sed ꝙ ſit diminutũ vĩ p̃mo ꝑ am
bro. q̄ ſm ꝙ i ſequẽti di. hr̃ aſſignat ſex mẽbra in nu-
mero diligendoꝝ. g̃ ſi ambro. nõ fuit in enumeran-
do ſupfluus. vr̃ ꝙ aug. fuit diminutꝰ. ¶ Itẽ ſicut ex
charitate diligendũ ẽ corpus noſtrũ. ita ⁊ corpus ꝓ-
ximi. ſicut g̃ animꝰ nr̃ ⁊ animꝰ ꝓximi ↄſtituunt duo
mẽbra diligendoꝝ. ita vr̃ ꝙ ⁊ corpꝰ nr̃m ⁊ corpꝰ ꝓxi
mi. g̃ vr̃ ꝙ quinq; ex charitate ſunt diligẽda. ¶ Itẽ
ſicut ex charitate diligimus qḋ eſt ſupra nos ⁊ infra
nos. ſic etiam ex charitate diligẽdũ eſt qḋ eſt ↄ̃ nos.
vicȝ inimicus. ſicut ſupra oñſum eſt. vĩ g̃ ꝙ predict̃
mẽbris deficiat vnũ mẽbruȝ. Queritᷣ g̃ quare tot ex
charitate ſunt diligenda ⁊ nõ plura neq; pauciora.
¶ Rꝰ. dđm ꝙ nũerus diligibiliũ ⁊ ſufficientia dupli 39
citer põt accipi. Uno mõ ꝑ cõparationẽ ad ipſam di
lectionẽ. Alio mõ ꝑ cõparationẽ ad ipſm diligentẽ. Se
cũdũ ipſam dilectionẽ põt accipi numerus ⁊ ſufficiẽ
tia ſic. Cũ enĩ dilectio ſit appetitus boni. in appetitu
aũt boni eſt ↄſiderare ipſm bonũ deſideratũ. et ipſuȝ
q̄ deſiderat bonũ. Bonũ aũt deſideratũ h̃ eſt ſummuȝ
bonũ. ille q̄ deſiderat eſt habens charitatẽ. cui aũt de
ſideratᷣ põt eẽ in quadruplici drñia. Aut q: optat
ſummũ bonũ ipſi deo. aut ſibiipſi. aut ſibi ſimili. aut
ſibi adherenti. ideo quatuor ſunt ex charitate diligẽ
da. q: numerus diligendoꝝ nõ accipitᷣ ex pte optan
tis vel ex parte boni optati cũ ſit vnũ. ſ; ex pte eiꝰ cui
optatᷣ. qḋ cũ ſit in q̃druplici drñia. quatuor ſũt dili
gendoꝝ mẽbra. ⁊ hoc eſt qḋ ſupra dictũ eſt. q: in p̃di
cta diuiſione ſumitᷣ numerus diligẽdoꝝ ſm dilectõ-
nẽ amicicie q̄ dĩ q̄s diligere aliũ qñ vult illi bonum.
Alio mõ põt ſumi numerꝰ ⁊ ſufficiẽtia diligẽdoꝝ ex
cõparatiõe ad ipſm diligentẽ. Nã diligẽs aut hȝ reſpe
ctũ ad ſe. aut ad id qḋ eſt ſupra ſe. aut ad id qḋ eſt iu
xta ſe. aut ad id qḋ eſt infra ſe. et ſm hoc quatuor tm̃
modo diligenda ſunt ex charitate. Et ſm hũc modũ
aſſumit aug. diligibiliũ numeꝝ ⁊ ſufficiẽtiam in li. de
doct. xp̃iana. nec tm̃ aſſignat numerũ ſ; etiã ordinem
debitũ. Ait enĩ ſic. Quatuor ſunt diligẽda. Unũ qḋ
eſt ſupra nos. ſ. deus. Alterũ qḋ nos ſumꝰ. Terciuȝ
qḋ iuxta nos eſt. ſ. ꝓximꝰ. Quartũ quod infra nos ẽ
ſcȝ corpꝰ. Et q: oia pñt reduci ad iſta q̃tuor. iõ pȝ di
ligendoꝝ numerus ⁊ ſufficiẽtia. ¶ Ad illud qḋ obĩ 40
ꝙ eſt ibi ſupfluitas. q: nõ differimꝰ ſpecie a ꝓximo.
dđm ꝙ q̃uis ſpẽ nõ differamꝰ. tñ ad nos ⁊ ꝓximos
nr̃os charitas nr̃a diuerſimode compatᷣ ſm rõnem
diligendi ⁊ gradum. Primo enĩ charitas facit habẽ
tem ſe tendere ad btitudinẽ. ⁊ deinde ꝓximũ optat
tendere ad idẽ q̃ſi a latere. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ ſac̃ 41
ſcriptura nõ exp̃mit niſi duo diligẽda. dđm ꝙ in ſe-
quẽti mãdato implicat tria diligibilia. Nã i h̃ ꝙ di-
cit dilige ꝓximũ tuũ ⁊c. mãdat hoi ꝙ diligat ſeipm.
⁊ cũ ipſe ſit cõſtitutꝰ ex aĩa ⁊ corpe. includitᷣ ibi dile-
ctio vtriuſq;. ¶ Ad illud qḋ obĩ ꝙ tm̃mõ tribꝰ mo- 42
dis eſt q̄d beatũ. dđm ꝙ verũ eſt. ſ; tñ charitas q̄ di-
ſponit ad btitudinẽ alio mõ reſpicit ſuũ ſuſceptibile.
alio mõ reſpicit illud qḋ eſt ei ſile. p̃mũ vt pticipãs.
ſcđm vt cõparticipans. iõ ſm iſtã diuerſam cõparatio
nẽ diſtingui pñt diuerſa diligibilia. Ad illḋ quod 43

obijcitur qȣ eſt ibi diminutio. qꝛ Ambꝛ. aſſignat ſex membꝛa. vȣm ꝙ illa ſex mēbꝛa reducūt̄ ad iſta q̄tuoꝛ. Ambꝛo. n. diſtinguit vnū mēbꝛoꝝ iſtoꝝ in q̄nq3. vicȝ diſtinctionē eius qȣ iuxta nos eſt. ſ. dilectionē ꝓximi. Nec ē ibi ꝯrietas. qꝛ ambꝛo. ꝯſiderat differētias diligibiliū accn̄tales. Aug. ꝯſiderat gradus bonitatis ⁊ dn̄tias magis eēntiales. qȣ melius apparebit inferius. Ad illud qȣ obi. de corpe ꝓximi. dȣ.
44 bit inferius. ¶ Ad illud qȣ obi de corꝑe ꝓximi. dȣ. ꝙ tam corpus ꝓximi q̄ corpus noſtrū eſt iuxta nos ⁊ cōtinet̄ ſub quarto mēbꝛo. Nec eſt ſilr̄ de aīa nr̄a ⁊ de anima ꝓximi. qꝛ diuerſimode habet charitas cōpari ad vtrūq3. qꝛ ad vnū ſicut ad intrinſecū. ad aliud ſicut ad ꝓpinquū. Ad corpa aūt cōpari hab3 vniformiter. ad vtrūq3 eīn cōpat̄ ſicut ad inferius. Alij volunt alij dicere ꝙ dilectio corpis ꝓximi cōtinet̄ ſb dilectione ꝓximi. qꝛ vniformiter cōpat̄ charitas ad vtrūq3. ad aīm aūt noſtrū ⁊ ad corpus cōpat̄ difformiter. qꝛ ad aīm ꝯpat̄ ſicut ipm̄ informās ⁊ eidē inherens. ad corpus vȏ ſicut ad dn̄ans et ipm̄ regens
¶ Ad illud qȣ obi. ꝙ ex charitate diligendū eſt qȣ ē 45
contra nos. vȣm ꝙ illud ꝑtinet̄ ſub illo mēbꝛo qȣ ē iuxta nos. ꝑ eo ꝙ et ſi inimici ſint diligendi qui ſūt ꝯtra nos. nō tn̄ ſūt diligēdi in eo ꝙ ſunt ꝯ nos. hoc ē rōne culpe. ſed in eo ꝙ ſunt iuxta nos. hoc eſt ſcdm̄ conformitatem nature.

¶ Di. xxix. de charitate q̄tum ad diligendi ordinem.

Poſt predicta de ordine charitat̄ agēdū ē ⁊c. Supꝛa determinauit mgr̄ de charitate q̄tū ad eēntiam ⁊ diffinitionē q̄tū ad diligibiliū numerū ⁊ diſtinctionē. hic ſeq̄t̄ tercia ps in q̄ determiat de ipa q̄tū ad diligēdi ordiēȝ. Diuidit̄ aūt pars iſta in tres ptes. in q̄ꝝ prima determiat de ordine charitatis ꝑ ꝯpationē ad ea q̄ ꝑ charitatē diligunt̄. In ſcd̄a ꝑ cōpationē ad ea beneficia q̄ ꝑ charitatē impendunt̄. ibi. Unde etiam ſup hoc ſepe mouet̄ qȣ. In tercia ꝑ compationē ad gradus q̄ in charitate reperiunt̄. ibi. Sciendū q̄ȝ ē diuerſos gradus charitatis ⁊c. Prima ⁊ vltima ptibus remanentib⁹ indiuiſis. media ps diuidit̄ in duas. In quarū prima ponit mgr̄ circa hāc mām̄ diuerſoꝝ opiniones. In ſcd̄a diſſoluit incidētes dubitatiōes. ibi. Solet etiā queri ſi gentes nr̄i ⁊c. Prima pars diuidit̄ in tres ptes. In q̄ꝝ ꝑma opponit ad ptē vnā aucte aug⁹. In ſcd̄a vȏ opponit ad alterā ptē aucte legis. ibi. Quibus obuiat illud preceptum legis. In tercia vȏ ſbiungit opinionē ſuā. ibi. Verū qꝛ ꝑmiſſa verba ambꝛo. ⁊c. Similiter ſcd̄a ps in qua remouet dubitatiōes incidētes tres habet ptes ſm̄ tres dubitationes q̄s diſſoluit. quaꝝ vna oꝛit̄ ex alia. Primā diſſoluit ibi. Solet q̄ri ſi gentes. Scd̄aȝ ibi. Verūtn̄ latebꝛoſa qȣ hec eſt. Terciā ibi. Solet queri cū de⁹ ꝑcepit inimicos dilig̃ ⁊c.

De ordine charitatis q̄tū ad ea q̄ diligunt̄. a

XXIX

Poſt ꝑdicta de ordine charitatis agendū eſt. qꝛ dicit ſponſa. Introduxit me rex in cellā vinariā. ⁊ ordinauit in me charitatē. Videam⁹ ḡ ordinē q̄d ꝑus. q̄d poſteri⁹ eſſe debeat. [a] Peccat eīn q̄ prepoſtere agit. Nā ſcire q̄d facias. ⁊ neſcire ordinē faciendi nō eſt ꝑfecte cognitiōis. Ordinis nāq3 ignorātia cōturbat meritoꝝ formā. Ordinē aūt diligēdi aug. inſinuat dicēs. ipe eſt q̄ ordinatā h3 dilectionē. ne aut diligat qȣ nō eſt diligendū. aut nō diligat qȣ diligēdū eſt. aut eque diligat qȣ min⁹ vel ampli⁹ diligēdū eſt. aut min⁹ vel amplius qȣ eq̄ diligēdū eſt. Oīs pctōꝛ in q̄tū pctōꝛ eſt nō eſt diligend⁹. ⁊ oīs hō in q̄tū eſt hō diligendus ē ꝓpter deū. deus vȏ ꝓpter ſeipm̄. ⁊ deus ꝓpter ſe oīm hoīe amplius diligēdus eſt. ⁊ ampli⁹ q̄ſq3 d3 deum diligere q̄ ſeipm̄. Itē ampli⁹ alius homo diligendus eſt q̄ corpus nr̄m. qꝛ ꝓpter deū oīa iſta diligēda ſunt. et pōt nobiſcū deo homo ꝑfrui. qȣ nō pt̄ corp⁹. qꝛ corp⁹ ꝑ animā viuit q̄ fruimur deo. Audiſti aliqua de ordine charitatis vbi expꝛeſſū eſt nos ampli⁹ debere diligere deū q̄ oīs hoīes vel noſipos. ⁊ ampli⁹ aīaȝ alicui⁹ hoīs q̄ corpus nr̄m. In enumeratiōe etiā quatuoꝛ diligendoꝝ ſupius poſita ꝑus ponit̄ qȣ ſup̄ nos eſt. Scd̄o qȣ nos ſum⁹. Tercio qȣ iuxta nos ē. Quarto qȣ infra nos eſt. vbi ordo diligēdi inſinuari videt̄ ex rōne nūerationis. Nō ē aūt aptū vtrū oīs hoīes ꝑiter diligere debeam⁹ et tantū quantū nos vel minus.

Aug. in li. de doctrina xp̄iana.

Nota ordinē charitatis.

¶ De charitatis ordine q̄tū ad ea bn̄ficia q̄ ꝑ eā impēdūt̄. Et opponit ad ptē vnā aucte aug. b
Vn̄ etiā ſuper h̄ ſepe mouet̄ qȣ. quā ꝑplexā faciūt ſanctoꝝ verba varie ꝓlata. Quidaȝ eīn tradere vident̄ ꝙ

1 a ¶ Peccat ei q̄ prepoſtere agit. Videt̄ h̄ eſſe falſū. Ponat̄ eīn ꝙ aliquis exponat ſe moꝛti ꝓ ſalute alterius melioꝛis ſe. ⁊ ſuſtineat penuriaȝ. vt alij melioꝛi ſe ꝓuideat ad ſufficiētiā. ꝑmittit ſibi aliā. ⁊ tn̄ nō vꝫ ꝯ charitatē facere imo valde charitatiue ꝓcedere. Itē eſto ꝙ faciā pn̄i q̄cq̄d debeo. ſ. obligoꝛ ei ad faciēdū amplius. ḡ ſi plus facio alij q̄ ſibi nō ꝑiudico ei nec ordini caritatis. R⁹. vȣm ꝙ q̄dam eſt prepoſteratio ordinis ex debita cā. q̄daȝ ꝑter cām̄. q̄dā ꝯ debitā cāȝ. Tūc eſt ꝑpoſteratio ex debita cā q̄n̄ q̄s bonuȝ cōe ꝑponit bono pꝛopꝛio in tempalib⁹. et hec quidē ꝑpoſteratō facit ad meriti cumulū. Et licȝ videat̄ ꝑpoſteratō. tn̄ multo maioꝛ eſt ꝑfectioꝛ ordiatio. Alia eſt ꝑpoſteratio ꝑter cām̄ debitaȝ. vt ſi ex ſola liberalitate volūtatis mee magis me exhibeam ali-

pari affectu omnes diligendi sint. ſ; in effectu .i. in exhi-
Aug. in li. de doct. xpiana — bitiōe obſequij diſtinctio obſuāda ſit. Vñ Aug. Oēs
hoīes eq̄ diligēdi ſūt. ſ; cū oīb⁹ ꝓdeſſe nō poſſis. his po
tiſſime ꝯſulēdū eſt q̄ ꝓ locoꝝ ⁊ tpm vl' q̄rūlibʒ reꝝ oppor
tunitatib⁹ ꝯſtricti⁹ tibi q̄ſi quadā ſorte iūgūt. Pro ſorte
eñ habēdū eſt q̄ q̄ſq; tibi tpaliter colligat⁹ adheret ex
q̄ legis poti⁹ illi dandū eē. Idē ſup eplāʒ ad Gal. Ope
mur bonū ad oēs. maxie aūt ad domeſticos fidei .i. ad
xpianos. Oīb⁹ eñ pari dilectiōe vita etna optāda eſt.
et ſi nō oībus eadē pñt exhiberi dilectiōis officia q̄ fra/
tribus maxie ſūt exhibēda. q: ſūt inuicē membra q̄ hñt
eūdē prēm. His aliiſq; teſtimoniis innitunt̄ q̄ dicūt om
nes hoīes pit̄er diligēdos eſſe charitatis affectu. ſed in
opis exhibitione differētiā.

¶ Opponit ad alterā ptem autoritate legis. c

Quibus obuiat illud preceptū legis de diligēdis pen/
Exod. xx. — tibus. Honora prēm tuū ⁊ mrēm. vt ſis longeu⁹ ſuper
terrā. Ut qd eñ ſpālit̄ illud p̄cipit̄ de pentib⁹ niſi maio
ri dilectione forent diligendi? Sed h̄ illi referēdū dicūt
ad exterioꝛē exhibitionē in q̄ ꝓponēdi ſunt pentes. Vñ
Opi. hiero. — honora dixit nō dilige. Obuiat etiā illud qd Hiero. ſu/
per Ezechielē ait .ſ. vt ordine charitatis ſicut ſcriptū ē.
Can. j. — ordinauit in me charitatē poſt oīm patrē deū. carnis q̄
Ad idē amb. — pr̄ diligat̄ ⁊ mr̄. ⁊ filius ⁊ filia. frat̄ ⁊ ſoroꝛ. Ambro. q̄
diligendi exprimens ordinē ſup illud Cāticoꝝ caplo .j.
b — Ordinauit in me charitatē. ait. [b] Multoꝝ charitas ioꝛ-
dinata eſt. qd in p̄mo eſt ponūt terciū vel quartū. Prio
deus diligēdus eſt. ſcdo pentes. inde filij. poſt domeſti
ci. q̄ ſi boni ſunt. malis filiis ꝓponēdi ſunt. Scdm hoc
in euāgelio ad cuiuſq; dilectionē ꝓpriū ponit. Diliges
dñm deū tuū ex toto corde tuo. ⁊ ex oīb⁹ viribus tuis.
⁊ ꝓximū tuū ſicut teipm. ⁊ inimicos. nō ex tota virtute.
nō ſicut teipm. ſed ſimplicit̄. ſufficit eñ ꝙ diligim⁹ ⁊ nō
Ordo diligē — odio habemus. Ecce ex p̄miſſis apte inſinuat̄ q̄ in affe
di h̄ oñdit̄. — ctu charitatis diſtinctio ſit habenda. vt differenti affe-
c — ctu nō pari hoīes diligamus. et ante oīa deū. ſcdo noſ-
ipos. tercio pentes. inde filios vl' frēs. poſt domeſticoſ.
demū inimicos diligam⁹. Sʒ inquūt illi q̄ de ordine di
lectiōis vt ſupra dicūt̄ eē referēda ad opeꝝ exhibitōnē
q̄ differēter ꝓximis exhibēda ſunt. p̄mo pentib⁹. inde fi
liis. poſt domeſticis. demū inimicis. deū vo tā affectu
Opi. q̄rūdā. — q̄ obſequij exhibitiōe añ oīa diligendū. ¶ Quoꝝ etiā
nō nlli tradūt affectu charitatis tātū ꝓximos eē diligē
Aug. viij. li. — dos. quātū noſipos diligim⁹. qd ꝯfirmāt aucte aug. q̄
de trini. — ait. Nec illa iā qd moueat quātū charitatis fratri debe-
amus impendere. quātū deo. incompabiliter plus deo
q̄ nobis. fratri vo quantū nobis. Nos aūt tāto magis
diligimus quāto magis diligim⁹ deū. Ex h̄ ⁊ ex premiſ
ſis teſtimoniis aug. aſſerunt oēs hoīes pariter eē dili/
gendos a nobis. ⁊ tātū quātū nos. deū aūt pluſq; nos.
coꝛpus vo nrm minus q̄ nos vel ꝓximos. Nec in enu
meratiōe premiſſa quatuoꝛ diligendoꝝ ordinē diligen-
di aſſignari dicunt. ſed tm̄ q̄ ſunt diligenda.

Subiūgit opinionē ſuā ꝙ non pari affectu oēs dili/
gendi ſunt. d

cui extraneo q̄ dome
ſtico ⁊ ꝯſanguineo. ⁊
etiā prī meo. ꝯſiderā
do in ipo aliquā ſtrē
nuitatē. magis q̄ dei
volūtatē. aut meriti
dignitatē. ⁊ h̄ ꝓpoſte
ratio aufert meritū.
q: in hoc nō mereoꝛ.
Tercia vo eſt ꝓpoſte
ratio ꝯ debitā cāʒ. vt
pote ſi pr̄ meus mag
indigeat. ⁊ ego poſſi
ei magis ſubuenire.
⁊ ipo neglecto ſubue
niā extraneo. ⁊ illa in
ducit pctm̄. et de hac
intelligit̄ auctas ma
giſtri in lra. Et p hoc
patet rñſio ad obia.
b ¶ Multoꝝ chari- 2
tas inoꝛdinata ē. Cō
tra iſta Ambro. vba
obi ſic. charitas non
pōt eē infoꝛmis ſ; ſp
formata. ⁊ charitas
formata ſp eſt oꝛdia-
ta. ḡ implicant̄ oppo
ſita cū di. charitas i-
oꝛdinata. Itē vr̄ ma
le dicere in hoc ꝙ ſub
dit. qd in p̄mo eſt po
nūt terciū vl' quartū.
ſi eñ p̄mo diligend⁹
eſt deus. ⁊ q̄ ꝓponūt
aliqd deo nō hñt cha
ritatē. vr̄ ꝙ male di-
cat ꝙ aliq̄ habēt cha
ritatē inoꝛdinatā. eo
ꝙ ponunt deū tercio
vel quarto loco. R̄ᵒ.
dōm ꝙ nomen chari
tatis accipit̄ large. et
ꝓpie. Large ad quā-
cūq; dilectōnē q̄ mul
tum habet amatū ca
rū. et iſta pōt eē inoꝛ-
dinata vel oꝛdinata.
ipe aūt obiicit de cha
ritate ꝓpie ſumpta.
c ¶ Ante oīa deū ⁊c. 5
Videt̄ in hac diſtin-
ctione mgr̄ imo am-
bro. eē ſupfluus. Pri
mo q: aug. nō enūe-
rat niſi quatuoꝛ gra-
dus. h̄ aūt enumerat
ſex. ḡ vr̄ ſi aug. nō eſt
diminut⁹ ꝙ iſte ſit ſu
pflu⁹. Si tu dicas ꝙ
ſub vno iſtoꝝ mem-
broꝝ vicʒ ſub dilecti-
one ꝓximi ꝯtinentur
quatuoꝛ de illis mē-

Verũ q̃ pmiſſa verba ambroſij ordinẽ diligẽdi ſm affectũ magis q̃ ſm effectũ diligẽter intuẽtibus explicare videt̃. nõ indocte alij dicũt. nõ mõ in exhibitiõe operis ſ etiã in affectu charitatis ordinẽ differẽtẽ eẽ ſtatutũ. vt añ oĩa diligam⁹ deũ. ſcðo nos. tcio pentes. quarto filios vel frẽs ꝛ hmõi. poſtea domeſticos. demũ inimicos. Q̃ vo aug. dic̃ pariter oẽs eſſe diligendos. ꝛ pari dilectiõe oĩbus vitã optãdã. ita accipi põt vt paritas ñ ad effectũ referat̃ ſ ad bonũ qð eis optat̃. q̃ charitatẽ oĩb⁹ optare debem⁹ vt paria bona mereant̃. Sic aplſ dicit. Volo oẽs hoĩes eẽ ſicut me. Optãda eſt eñ minorib⁹ pfectio maiorũ vt ipſi fiant pfecti. ꝛ ſic parẽ mereant̃ btitudinẽ. vł pari dilectiõe. i. eadẽ dilectiõe oẽs diligẽdi ſunt. Itẽ qð ait vt tãtũ diligam⁹ frẽs quantũ nos ita intelligi poteſt. i. ad tantum bonũ diligam⁹ frẽs ad quãtũ nos. Ut tãtũ bonũ optem⁹ eis in eternitate quantũ nobis. et ſi nõ tãto affectu. vel ibi quantũ ſimilitudinis eſt. non quantitatis.

Opi. mgri

i. Cor. vij.

Determinatio auctorũ q̃ vident̃ aduerſari.

¶ Soluit incidẽtes qõnes. Primam de parẽtibus bonis ꝛ malis. e

d Solet etiã q̃ri ſi pentes nri mali ſint vł filij vl frẽs. an magis vel minus diligẽdi ſint alijs bonis hac rõne nobis copulatis? Videt̃ q̃ magis ſint diligẽdi boni q̃ nobis carne nõ ſunt cõiũcti q̃ mali carne ꝯiũcti. q̃ nob̃ ſt ꝯiũcti corde glutino charitatis. Sanctior eſt eñ copla cordiũ q̃ corpoꝝ. Vñ Beda de illis verbis dñi. Mat mea ꝛ frẽs mei hi ſũt q̃ verbũ dei faciũt. ait. Nõ iniurioſe negligit mrẽm. nec mat̃ negat̃. q̃ etiã de cruce cognoſcit̃. ſ religioſiores mõſtrant̃ copule mẽtiũ q̃ corpoꝝ.

d

R°.

Mat. xij.

¶ Soluit ſcðam qõnem incidẽtalẽ de dilectiõe inimicoꝝ ſimpliciter nõ ſub certa ꝯditõe. f

Verũtamẽ latebroſa qð h̃ eſt. nec a nobis plene abſoluenda pperãtib⁹ ad alia. Mouemur eñ ſup v̄bis illis q̃bus inimicos nõ ex tota virtute. nõ ſic̃ teipm iubet diligere ſ ſimplr. Sufficit eñ q̃ diligimus ꝛ nõ odio habem⁹. Qð nõ ita accipiendũ eſt q̃ſi ſufficiat tibi diligẽ inimicũ ꝛ nõ tibi teipm. q̃ oẽs ꝛ amicos ꝛ inimicos ſic̃ teipm diligere debes. Sed ad oñdendũ grad⁹ diligẽdi deũ ꝛ primũ. ꝛ inimicũ q̃ tñ prim⁹ eſt. q̃ dñs ponit cũ ait. Diliges deũ ex tota virtute tua. ꝛ primũ ſic̃ teipm. nõ ait ex tota virtute vt oñdat primũ diligẽdũ minus q̃ deũ. Dic̃ etiã diligite inimicos. nec addit ex tota virtute. nec ſic̃ teipm ſ ſimplr. Sufficit eñ q̃ diligim⁹ ꝛ nõ

R°.

Deut. vj.
Mat. xxij.

Math. v.

bris oñdit tũc q̃ ſit diminut⁹. q̃ dilectõ corporis nri ibi nõ tangit̃. Itẽ ſicut ḡdus ſunt in dilectiõe pxioꝝ. ſic vr̃ eẽ in dilectiõe dei. quia multũ debem⁹ diligere deũ creatorẽ. ꝛ ampli⁹ recreatorẽ. ꝛ maxĩe glorificatorẽ. g̃ inſufficiẽt̃ aſſigt grad⁹ dilectiõis. Itẽ multe alie ſunt cõditõnes in q̃b⁹ mẽbra xpi inuicẽ ꝯiũgũt̃ pter pdictas. vicʒ relatõ vxoris ad virũ. diſcipuli ad mgrm. dñi ad ſuũ. ſbditi ad platũ. q̃s oẽs omittit ambro. vĩ g̃ inſufficiẽt̃ diligẽdoꝝ ordinem aſſigre. Q̃r g̃ de numero ꝛ ſufficiẽtia ipſoꝝ ḡduũ. R°. dðm q̃ ſicut dictũ fuit ordo ab aug. aſſigt⁹ reſpicit ipſaʒ charitateʒ ſm ſe. iõ attẽdit̃ ſm pncipales drĩtias boni q̃ ſunt bonũ ſupra nos. ꝛ bonuʒ intra nos. ꝛ iuxͣ nos. et infra nos. Ordo ãt ambro. reſpicit ipaʒ charitatẽ put eſt in nã quaʒ dirigit ꝛ regit. ꝛ h̃ non tñ attẽdit̃ penes drĩas boni ſ etiã penes rõeʒ pprij ꝛ alieni. pꝑinq̃ et remoti. et h̃ ordo multiplicat̃ in ſex drĩas. Nã charitas aut reſpic̃ bonũ ſimplr qð eſt ſũmũ bonũ. ꝛ ſic ẽ prim⁹ gradus. Aut reſpicit bonũ alienũ vt ſibi ꝯiũctũ. ꝛ ſic q̃druplex ẽ ḡd⁹ ſʒ q̃ q̃druplex ẽ drĩa modi ꝯiũgẽdi. Aut eñ ẽ ꝯiũctio in nãe ꝯformitate ꝛ ſic ẽ vltim⁹ ḡd⁹. q̃ attẽdit̃ in dilectõe inimicoꝝ. Aut in nature cõformitate ꝛ ꝯuerſatiõis familiaritate. ꝛ ſic ẽ penultim⁹ mod⁹ q̃ attẽdit̃ in dilectiõe domeſticoꝝ. Aut ĩ his ꝛ pꝑe h̃ in ſanguis pꝑinq̃tate. ꝛ h̃ põt eẽ duplr. Aut in aſcẽdẽ°. ꝛ ſic eſt filij ad prẽm. Aut in deſcẽdẽ°. ꝛ ſic ẽ pris ad filiũ. ꝛ penes h̃ accipiunt̃ duo ḡd⁹ intmedij. Et ſic pʒ nũer⁹ ꝛ ſufficiẽtia illoꝝ ſex ḡduũ. pʒ etiã diſſolutio oboꝝ. Ad illud. n. qð obĩ de aug°. iã pʒ rñ°. q̃ alit̃ aſſigt̃ ordo diligẽdoꝝ ab aug. alit̃ ab amb. Ad illud qð obĩ de di-
4 lectiõe corpis nri. dð. q̃ h̃ reducit̃ ad dilectionẽ ſui. Ad illud vo qð obĩ q̃ ḡd⁹ ſũt in dilectiõe dei. dðm q̃ falſum eſt. q̃ vn⁹ ẽ de⁹ dilect⁹. ꝛ ille nõ ſũt niſi rõnes mouẽtes ad diligẽdũ deũ ꝛ iducẽtes nos ſm pl⁹ ꝛ min⁹. q̃ tñ nõ ꝯſtituũt ex pte dilecti diuerſitatẽ graduũ. Ad illud qð obĩ de alijs ꝯditõib⁹ ſm q̃s attẽdit̃ vinculũ ꝛ ꝯiunctio. dðm q̃ ad iſtas pñt reduci oẽs. Nã vxor cũ ſit caro viri ꝛ ecõuerſo reducit̃ ad dilectõʒ ſui. pꝛ vo ſpũal ad dilectionẽ pris nãlis. Ceteri ꝯſanguinei ad dilectiõeʒ filij. dñs. mgr. ꝛ diſcipls ad domeſticos referũt̃. et ſic
5 pʒ q̃ nihil ſupfluũ. nihil etiã diminutũ in pdictis ḡdib⁹ ꝯtinet̃. d ¶ Solet etiã q̃ri ſi pentes ꝛc. Coñ. Rões ille videt̃ eẽ ad vtrãq; ptẽ. Rõne. n. pꝑinq̃tat̃ vĩ q̃ mali pentes pferẽdi ſint bonis extneis. cũ pentes ponãt̃ in tercio ḡdu. Rõne vo bonitatis vĩ ꝯtrariũ. Et ſi tu videas q̃ nõ ẽ ꝯrictas. q̃ diuerſis reſpectib⁹ pñt inuicẽ ſibi pponi. ꝛ hñt ſe ſicut excedẽtia ꝛ exceſſa. h̃ nõ ſoluit. q̃ adhuc reſtat qõ q̃ illoꝝ mag̃ excellit. vtꝝ bonitas vł pꝑinq̃tas? Et q̃ bonitas vĩ. cũ charitas p ſe ꝛ primo reſpiciat bonitatẽ. Or itꝝ pꝑinq̃tas vĩ. q̃ penes illã attẽditur ꝛ aſſignatur ordo charitatis. R°. dðm q̃ eſt amor complacentie. et amor beniſicentie. Amor complacentie

odio habemꝰ.i.ſufficit dicere vt diligamꝰ ⁊ nō odio ha beamꝰ.nō qn eos diligere debeamus ſicut nos.qꝫ pro ximi ſunt.ſ ſufficit ſi eos minus diligimus q̄z alios ꝓ ximos.quod dilectōis genus innuit.

¶ Soluit terciā qōnē incidentalē de dilectōe inimicoꝝ et odio amicorum. g

Aug. in li re tract. Queri etiā ſolet cur dn̄s p̄cepit diligere inimicos. cum alibi p̄cipiat odio hr̄e parentes ⁊ filios? Ad qd̄ dicēdū eſt duo eē diligēda i hoīe.nām ⁊ virtutē. viciū vo ⁊ pctm̄ odiēdū. Et parentes ḡ inq̄ntū mali ſīt odiēdi ſūt. ⁊ inimi ci diligendi inq̄ntū hoīes. Diligamꝰ ḡ inimicos lucrā dos in regno dei. ⁊ odiamus ꝓpinq̄s ſi impediāt nos a regno dei. ⁊ in oībꝰ cōiter nāz diligamꝰ quā deꝰ fecit.

¶ De ordīe charitatꝭ q̄ztū ad ḡdꝰ q̄ in ea reꝑiunt. ¶ h

Sciēdū q̄z ē diuerſos eē ḡdus charitatis. Eſt em̄ cha Aug. ſup e piſto lā io. c ritas īcipiēs.ꝓficiēs.ꝑfecta.ꝑfectiſſima. Vn̄ aug. Per fecta charitas h̄ eſt vt q̄s paratus ſit ꝓ fratribus etiā mo ri. Sed nūq̄d mox vt naſcit̄ iā ꝓrſus ꝑfecta eſt. imo vt ꝑficiat̄ naſcit̄.cū fuerit nata nutrit̄.cū fuerit nutrita ro f borat̄.cū fuerit roborata ꝑficit̄.cū ad ꝑfectōnem vene Phi. i. rit dic̄. Cupio diſſolui ⁊c̄. Hic aperte ꝓgreſſus ⁊ ꝑfectō charitatis inſinuat̄. Quā ꝑfectionē etiā veritas cōmē Ioh. xv. dat dicēs. Maiorē hac dilectōe nemo hꝫ q̄z vt aīaz ſu am ponat q̄s ꝓ amicis ſuis. Qd̄ vtiqꝫ dictū ē ꝓpe dile ctōis.qꝫ maior dilectiōis effectꝰ nō eſt q̄z ponē aīam ꝓ alijs. Nec te moueat ꝙ ait ꝓ amicis.q̄ em̄ ponit aīaz ꝓ amicis.ponit ⁊ ꝓ inimicis.ad h̄ vt ipi fiant amici.

cētie amat̄ q̄s aliquē qn̄ q̄s eiꝰ facta acceptat ⁊ ip̄a approbat ⁊ etiā in bonitate eiꝰ cōplacet ſi bi. Amore vo benificētie amat q̄s aliquē qn̄ vult ei bn̄facere. ⁊ diligit eū nō tm̄ qꝫ ſit bonꝰ.ſ vt ſit bonꝰ. Q̄ntū ad p̄mū amo rē ponderat bonitas.q̄ntū ad ſe cūdū ponderat ꝓpinq̄tas. Vn̄ eſto ꝙ pr̄ meꝰ ſit malꝰ.⁊ aliꝰ ex traneus ſit bonꝰ.mag̃ debeo velle ⁊ deſiderare ⁊ ꝓcurare ꝙ pat̄ meꝰ ſit bonꝰ ⁊ i charitate ꝑma neat q̄z aliꝰ extͣneꝰ.lz iō m ⁊ fc̄tā eiꝰ q̄diu eſt in ſtatu pc̄i nō de beā approbare. Et ꝑ h̄ pꝫ rn̄ ad qōnē ꝓpoſitā.pꝫ etiā rn̄ ad obiecta. c ¶ Perfecta chari 6 tas h̄ ē ⁊c̄. Obiꝫ h̄. qꝫ ſi h̄ ē ꝑ fecta charitas vt ſit parꝰ ꝓ fra tribꝰ mori.cū hō in ꝑfecta chari tate cōſiſtēs nō ſit parꝰ mori ꝓ deo.vī ꝙ ꝑfectꝰ āplꝰ diligit ꝓ ximū q̄z ipſectꝰ deū. Sꝫ i p̄uuz h̄ꝰ ē.qꝫ charitas q̄ntūcūqꝫ ꝑua diligit deū ꝓp̄ ſe ⁊ ſup oīa.h̄ āt nūq̄ facit ꝑfectꝰ ꝓrio. Iux̄ hoc q̄r.cū charitas ſit nobiliſſimū opꝰ dei.⁊ dei ꝑfecta ſint opa.vī ꝙ oīs charitas ſit ꝑfecta.male ḡ h̄ diſtiguit̄ ꝑ ꝑfectū ⁊ ipfectū. Iux̄ h̄ etiaz poſſet queri. quō

charitas ipfctā bēat ꝑfici ⁊ augeri.ſ h̄ fuit determiatū in.j.li.di.xvij.⁊ in 2ͦ.di.xxvj. Rꝰ.dōm ꝙ ſignū ꝑfecte cx ritat̄ ⁊ effectꝰ ē ꝓmptitudo moriēdi ꝓ frē.iſta tn̄ ꝓmptitudo nō icſt charitati ſolūmō ex dilcōe frīs.ſ ex dilcōe frīs relata ad dilcōez dei.quē ꝑfectꝰ ſup ſe ⁊ ſup oīa diligit.⁊ ob eꝰ amorē etiā ꝓ ipo frē vult mori. iō ꝙuis h̄ n̄ reꝑiat̄ in viro imꝑfecto reſpcū dei.nō tn̄ ſeq̄t̄ ꝙ minꝰ diligat deū q̄z ꝑfectꝰ ꝓximū.ſ qꝫ minor ē dilectio vniꝰ re ſpectu dei q̄z alteriꝰ. Ad aliud qd̄ obī ꝙ ſꝑ charitas ē ꝑfcā. dōm ꝙ ꝑfcm̄ duplr̄ dī.vl̄ in ſe vl̄ in ordine. Loq̄ndo de ꝑfectiōe in ſe.charitas in ſui p̄nꝰ eſt impfcā in ſe.ſ ꝑ cremētū ꝑfcit̄. Loq̄ndo aūt de ꝑfectōe ordis. q̄ q̄dē ꝑ fectiōe oīa opa dei dicūt̄ eē ꝑfcā.ſic charitas i q̄cūqꝫ ſtatu ſit ꝑfectionē hꝫ.qꝫ ordinata ē in ſuū finē.⁊ pt̄ elicere debitā oꝑationē. Alit̄ diſtinguit̄ ꝑfectio ſufficiē ⁊ excellētie.ſiue ꝑfectio ſm nāz ⁊ ſm tp̄s.ſic in. ij.li.di.iij. br.
f Cū ad ꝑfectionē venerit dicit.cupio ⁊c̄. Con̄ h̄ ē.qꝫ.b.martinꝰ q̄ valde ꝑfctāz hēbat charitatē in morte di cebat.dn̄e ſi adhuc pplo tuo ſū necc̄riꝰ nō re.la. Itē h̄ipm vī ꝑ rōez.qꝫ maioꝛ ꝑfectōis ſignū ē appetē laborare ⁊ affligi ꝓ aliq̄ q̄z appetē q̄ſcere cū eo. ḡ vī ꝙ ad ꝑfectā charitatē nō ꝑtineat dicere cupio diſſolui ⁊c̄.ſ mag̃ 7 cupio laborare ꝓ xp̄o. Rꝰ.dōm ꝙ deſideriū q̄ſcēdi cū xp̄o pōt venire ex cā duplici. Vel ꝓp̄ tediū maloꝝ ꝑ ſentiū.vel ꝓpter ꝯteptū terrenoꝝ.⁊ abundantē ꝑguſtationē celeſtiū. Primo mō ē ſignū imꝑfectōis nō ꝑfecti onis.qꝫ ſic recuſat laborare. Scd̄o mō ſignū eſt ꝑfectiōis.qꝫ nō recuſat laborare.ſ ſp̄us tāto amoris xp̄i deſi derio ſtringit̄ ꝙ vix pōt inter ſe ⁊ deū interpoſitionē corꝑalis pietis ſuſtinere. Vn̄ hoc ſignū eſt ꝙ amat deū ꝑ fecte. Alia vo q̄ dicūt̄ in lr̄a ſatis ſunt plana.⁊ quedā ex eis ſatis declarabunt̄ in di. ꝓxima.

Ad intelligentiā huiꝰ ꝑtis q̄r hic de ordīe cha ritatis. Circa h̄ aūt ſex incidūt dubitabilia. Primū eſt de ordine charitatis cōiter reſpe ctu diligendoꝝ. Scd̄m eſt de ordine ipiꝰ ꝑ compatōez noſtri ad deū. Terciū eſt de ordine eiuſdē ꝑ compa tionē nr̄i ad ꝓximū. Quartū eſt de ordine ipſius per compationē patris ad filiū. Quintū eſt de ordīe cha ritatis ꝑ ꝯpationē domeſtici ad extraneū. Sextuz et vltimū eſt vtrū ordo charitatis attendat̄ q̄ztū ad af fectū tm̄.an ſil̄ q̄ztū ad affectū ⁊ effectum.

¶ Queſtio.j. a

Vtrū ordo ſit i charitatē diligibiliū? Et ꝙ ſic vī.can̄. iij. Ordinauit i me cha.ſ ordo charitatꝭ n̄ attēdit̄ ni ſi i diligēdo.ḡ ⁊c̄. Itē aug.in li. de doc. xp̄ia.dicit. ꝙ p̄mo diligēdꝰ ē deꝰ q̄ ē ſ nos.ſcd̄o qd̄ nos ſumꝰ. ter cio qd̄ iux̄ nos.q̄rto qd̄ ex nos. ḡ ſm h̄ pꝫ ꝙ ordo ē i. charitate reſpectu diligēdoꝝ. Coſtat em̄ ꝙ illa n̄ or dināt̄ adinuicē ſm ordinē tp̄is.ſ ſm ordinē excellē tie ⁊ dignitatꝭ. Itē h̄ipm oſdit̄ auctē amb̄.q̄ aſſigt̄

ilr̄a ordinē charitatꝭ i diligēꝰ.ſi ḡ recte. vī ꝙ ordo ꝑ nēdꝰ ſit i charitate reſpcū coꝝ q̄ ex charitate diligūt̄. ¶ Itē h̄ vī rōe. charitatꝭ ē rectificare affectū. ſ affectꝰ nō ē rectꝰ niſi p̄ponat maiꝰ bonū minoꝛi bono. ⁊ h̄ di cit ordinē. ḡ i charitate ponēdꝰ ē ordo. Itē charitas diligit plura diligibilia.aut ḡ eq̄ p̄.aut nō. Nō eq̄ p̄. ꝯſtat.cū charitas hitꝰ ſit vnꝰ.⁊ vnꝰ hitꝰ vnū p̄ncipa le hꝫ obm̄. Si vo eq̄ p̄.ḡ vnū ꝑ pꝰ.reliquū ꝑ poſteriꝰ. ḡ ibi ē necc̄riꝰ ordo. Itē mag̃ cōpetit ordo amori de liberatiuo q̄z nāli.ſ videmꝰ amorē nālē ordinatū eē reſpctū diligibiliū.ḡ multo fortiꝰ vī eē circa amorez deliberatiuū.ſ tal̄ ē amor charitatꝭ.ḡ ⁊c̄. Con̄.ordo p̄ſupponit diſtinctionē.ḡ vbi nō eſt diſtinctio ibi nō eſt ordo.ſed charitas reſpectu diuerſoꝝ diligibiliū nō ē diſtincta nec multiplicata.ḡ nec reſpectu coꝝ ꝯ dēerit ordinata. Item vbicunqꝫ eſt ordo ibi ē ꝓ portio.ſed diligibilium ex charitate nulla eſt propor tio. Creati enim ad increatum modica vel nulla eſt

ꝓportio.hec corꝑis ad ꝓpũm.ḡ ſi nõ eſt ordo vel pro-
portio inter diligibilia.vr̃ ꝙ charitas reſpectu coꝝ
nõ ſit ordinata. ¶Itẽ ordo maxie ſpectat ad cogni-
tionem.q2 ſapientis eſt ordinare.ḡ ſi nõ ponit̃ ordo
in cognitione reſpectu cognoſcendoꝝ.ꝑmulto minus
nõ debet ordo poni in charitate reſpectu diligendo-
rũ.Si tu dicas ꝙ ordo ẽ in ſanctis.obijcit̃ de fide q̃
eſt habitus cognitiuus.q̃ etiã credũt̃ articuli diuer-
ſi ſeinuicẽ excedentes ſm gradũ ⁊ dignitatẽ.ſicut illi
qui ſunt de diuinitate.excellentiores ſunt ꝙ̃ illi q̃ ſũt
de hũanitate.ſi ḡ nõ ponit̃ ordo in fide reſpectu cre-
dibiliũ.nõ dꝫ poni ordo in charitate reſpectu diligi-
biliũ. ¶Item ſicut in fide vna eſt ratio credendi ſcꝫ
ſumma veritas.ſic in charitate vna eſt rõ diligẽdi vi-
delicꝫ ſumma bonitas.ſꝫ ꝓpter vnicã rõnẽ credẽdi fi-
des oĩbus articulis aſſentit equaliter.ḡ pari rõne vr̃
de charitate.ꝙ ⁊ ipſa oĩa diligẽda debeat diligere eq-
liter. ¶Item charitas quadam naturali inclinati-
one inclinat ad diligẽdũ bonũ.ſi ḡ ipſa eſt habit⁹ vn⁹
⁊ idẽ.⁊ idẽ mouens.idẽ ſꝑ eſt natũ facere idẽ in his
que naturaliter inclinat ad aliq̃d. videt̃ ḡ ꝙ chari-
tas omnino vniformiter ⁊ equalit̃ moueat ad amã-
dum oẽ diligibile. ¶Itẽ ſi ordo attendit̃ in charita
te.aut attendit̃ q̃tũ ad habitũ.aut q̃tũ ad actũ.Q̃-
tum ad habitum nõ.ꝯſtat.cũ ille ſit vn⁹ ⁊ idẽ.Si q̃-
tum ad actũ.vr̃ ꝙ in dormiente nõ ſit charitas ordi-
nata.cũ in eo nõ exerceat actum ſuũ.Eſt igit̃ queſtõ
penes q̃d attendat̃ ordo in charitate.⁊ q̃re mag̃ at-
tendat̃ ordo in ipſa q̃ꝫ in alia virtute.cũ oĩs virtus ſi
cut dicit aug.in li.de moribus eccie ſit amor ordina-
tus.Et rurſus.Cũ circa omne bonũ ſit modus.ſpe-
cies.et ordo.cur potius charitas dr̃ ordinata q̃ mo-
8 dificata. ¶Rñ.ad ꝑdictoꝝ intelligentiã eſt notãdũ.
ꝙ charitas eſt vinculũ ligãs iuxta illud qđ dic̃ apl's.
Coll.iij.vbi vocat eã vinculũ ꝑfectionis.Et Dyo.in
iiij.de diui.no.dicit ꝙ amor eſt virtus vnitiua.Vnđ
cũ amor charitatis ſit amor maxime liberalis.mul-
ta ꝯplectit̃ ⁊ in vnũ colligit.vñ charitas nõ tm̃ vnit
fini eũ in quo eſt.ſ3 etiã quodãmodo ligat ei qđ natũ
eſt ad eũdẽ finẽ ꝑuenire.Nec tm̃ eſt charitas vincu-
lum ligans.ſ3 etiã pondus inclinans.Qđ eñ ẽ pon-
dus in corꝑibus.hoc eſt amor in ſpiritib⁹.Qm̃ igit̃
vnũqđq3 ꝑ ſuũ pondus hꝫ ordinari.⁊ charitas pon-
dus eſt ⁊ equa ponderatrix.hinc eſt ꝙ ipſi charitati
maxime cõpetit rõ ordinis.Et qm̃ ipſa eſt vinculũ li-
gans ⁊ circũplectẽs multa.iõ nõ tm̃ ordinat ipm̃ di-
ligendũ in finẽ.ſ3 etiã ad ipſa dilecta ſm ꝙ rõ diligen-
di ⁊ ipſe habit⁹ charitatis diuerſimode cõpat̃ ad il-
la.Cõcedẽde igit̃ ſunt rõnes oñdẽtes charitatẽ eſſe
ordinatã reſpectu coꝝ q̃ ſunt ex charitate diligenda
9 Ad illud qđ ꝑmo obi̇̃ ꝙ ordo ꝓſupponit diſtincti-
onẽ.dñm ꝙ ordo attẽdit̃ in charitate rõne habit⁹ re
lati ad actum ⁊ obiectũ.q̃uis aũt in charitate nõ ſit
diſtinctio ex ꝑte habitus.eſt tñ diſtinctio ex ꝑte ipſo-
rũ diligendoꝝ.⁊ ex parte ipſoꝝ actuũ.rõne cui⁹ diuer
ſitatis mãdata charitatis habẽt multiplicari ⁊ ipſa
10 charitas hꝫ ordinari. Ad illud qđ obi̇̃ ꝙ vbi eſt or
do ibi eſt ꝓportio.Dñm ꝙ ꝓportio dupliciter capit̃.
ſtricte ⁊ large.Si ſtricte dicat̃ ꝓportio ſic dicit q̃ndã
cõmenſurationem ⁊ eſt rerum eiuſdem generis.⁊ h̃
modo nõ habet veritatẽ ꝑdicta ꝓpoſitio ꝙ vbicun-
q3 ordo ibi ſit ꝓportio.Si vo accipiat̃ large vt dicat̃
ꝓportio q̃cũq3 habitudo que attendit̃ ſm ꝯuenien-
tiam analogie.hoc mõ ꝓportio eſt boni creati ad in-
creatũ.et etiã ordo ſm rõnẽ cauſalitatis ⁊ ꝓximitatis
Finis eñ dignior eſt ⁊ excellentior ⁊ ꝓponit̃ his q̃
ſunt ad finem.⁊ q̃tũ ad hoc attendit̃ ordo in chari-
tate. Ad illud qđ obi̇̃ ꝙ ordo maxime videt̃ ſpe- 11
ctare ad actũ cognitiue.cũ ſapientis ſit ordiare.Re-
ſponderi põt ꝑmo diſtinguẽdo ꝙ duplex eſt ordo.
Quidã ptiũ in toto ⁊ rerũ in vniuerſo.quidã vo coꝝ
que ſunt in finẽ ad ipm̃ finẽ.Et q̃uis prim⁹ ordo p̃n
cipaliter ſit circa cognitionem.ſecũdus tamen p̃n-
cipalius cõſiſtit circa affectionem ⁊ dilectionem cu-
ius eſt in finem inclinare.Ordo aũt charitatis attẽ-
dit̃ ꝑ ꝯparationem ad finẽ.⁊ ideo nõ eſt ſimile de ipſa
⁊ de habitu cognitiue.Aliter põt dici ꝙ ordo in habi
tu attendit̃ ꝑ comparationẽ ad actũ ⁊ obiectũ ſicut ꝑ-
us dictũ eſt.Qm̃ igit̃ ſumma bonitas aliter ⁊ aliter
habet cõpari diuerſis diligibilibus.⁊ ab eis hꝫ parti
cipari ſm plus ⁊ minus.vt pꝫ in corꝑe ⁊ ſpũ.hinc ẽ
ꝙ amor charitatis dicit̃ ordinat⁹.Per hũc etiã mo-
dum ſi q̃s habitus cognitiuus ꝯſideret aliqua in q̃-
bus ſit maior ⁊ minor veritatis euidẽtia.vtiq3 in ta-
li hꝫ reperiri ordo.ſicut prior eſt ſcia principioꝝ q̃ con
cluſionũ.⁊ ſic põt ad illud rñderi ꝑ interemptionẽ.
Et ſi obijciat̃ de fide.dñm ꝙ nõ eſt ſimile.omnes.n.
articuli ad ſummã veritatẽ vniformiter cõpant̃ ſm
ꝙ a fide credunt̃.fides eñ in credẽdo oĩs articl'os
aſſentit prime veritati tanq̃ dictanti ⁊ aſſerenti.iõ
vniformiter ⁊ equaliter oĩs illos credit. ¶Ad illđ 12
qđ obi̇̃ ꝙ vna eſt rõ diligendi in charitate ſicut vna
rõ credendi in fide.dñm ꝙ et ſi vna ſit.nõ tñ ſic vni-
formiter habet compari ipſa charitas ad diligibilia.
ſicut ipſa veritas ad credibilia.pl⁹ eñ eſt optabil' ipſa
ſumma bonitas deo q̃ nobis.⁊ ſpũi nr̃o q̃ corpori.
iõ nõ eſt ſile hinc et inde. ¶Ad illud qđ obi̇̃ ꝙ idem 13
manẽs idẽ natũ eſt facere idẽ.Dñm ꝙ illud hꝫ veri-
tatẽ de eo qđ naturaliter inclinat tã rõne ſui q̃ rõne
ſui cõiuncti.⁊ hoc reſpectu eiuſdẽ obiecti.Nã ſcđm
diuerſitatẽ obiectoꝝ fit diuerſificatio oꝑationũ.vn-
de ſol ampli⁹ illuiat criſtallũ q̃ illumiet lapidem vel
lignũ.vtriq3 aũt hoꝝ deficit in charitate.Nam ipſa
charitas regitiua ẽ ipi⁹ volũtatis ⁊ ſil' cũ illa hꝫ mo-
ueri.q̃ q̃dẽ volũtas volũtarie inclinat̃ ad ipſa voli-
ta.Preterea vnũ oboꝝ eſt magis amabile q̃ reliquũ.
ſicut vnũ corpus eſt magis illuiabile q̃ꝫ aliud.⁊ ab
eodẽ lumine magis illuſtrat̃. ¶Ad illud qđ vltimo 14
q̃r̃ vtrũ ordo in charitate attẽdat̃ q̃tũ ad hitũ.aut
q̃tũ ad actũ ⁊ obm̃.dñm ꝙ q̃tũ ad hitũ.Vñ q̃uis
habitus charitat̃ ſit vnus.tñ dr̃ ordinat⁹ etiã ſi non
ſit in actu.q2 habilitat aiam ad hoc vt ordinate mo-
ueat̃.vñ iuſtus dormiẽs dr̃ hr̃e charitatẽ ordinatã.
Ex his aũt q̃ dicta ſunt pꝫ quare charitas mag̃ dr̃
ordinata q̃ꝫ virtus alia.Magis etiã dr̃ ordinata q̃ꝫ
modificata.hoc eñ ꝓpriũ eſt ipſius ſimul habere rati
onem vinculi ligantis ⁊ ponderis inclinant̃.pond⁹
aũt ordini corrñdet. ¶Queſtio.ij. b
De ordine charitat̃ ꝑ ꝯparatõem nr̃i ad deũ.Vtrũ ſcꝫ
charitas in diligẽdo ꝓponat deũ nobis:Et ꝙ ſic.vr̃.
ꝑmo ꝑ illud mãdatũ Deut.vj.Diliges dñm deũ tuũ
ex toto cor.tuo.⁊ ex tota aĩa tua.h̃ dr̃ eẽ ꝑmũ ⁊ ſum
mũ mandatũ.ſi ḡ nulli alij ꝓcipit̃ vt impẽdam⁹ totũ
affectũ niſi ſoli deo.vr̃ ꝙ in dilectiõe charitat̃ de⁹ tene
at ꝑmũ ⁊ ſũmũ locũ. Itẽ h̃ idẽ oñdit̃ ꝑ aug. ⁊ am-
bro.ꝙ vtq3 (ſicut in lr̃a ponit̃) in ordie diligẽdi deũ
nobis ꝓponit. Item hoc ipm̃ vr̃ ꝑ rõnẽ.qm̃ ꝓpter
quođ vnũquodq3 tale ⁊ ipm̃ magis.ſ3 charitas q̃e-

quid diligit. diligiť ꝓpter deum. ḡ primo ⁊ principali
ter et maxime diligit ipm̄ deū. ḡ ſm ordinē charitaᷓ
deus ꝓponiť nobis. ¶ Itē ſm ꝙ vult phicꝰ documē
tū. finis magꝭ ē diligēdꝰ ꝙ ea q̄ ſūt ad finē. ſ ad ordinē
charitaᷓ ſpectat vt magꝭ diligat ea q̄ ſunt magis di
genda. ſi ḡ bonū increatū eſt finis. ⁊ bonū creatū eſt
quod eſt ad finē. vr̄ ꝙ in ordine charitatis ſꝑ bonuꝫ
increatū (quod eſt deus) ſꝑ ꝓponaᷓ bono creato qđ
nos ſumus. ¶ Sꝫ ꝯ. Gratia eſt ꝑfectio nature. natu
ra aūt carēs gratia magis diligit ſeipam ꝙ deuꝫ. ſi ḡ
ꝑfectio nō ꝑuertit ordinē ſui ꝑfectibiľ. vr̄ ꝙ idē ordo
i charitate bēat ſaluari. ḡ charitate magꝭ debemꝰ di
ligē noſmetipſos ꝙ deū. ¶ Itē ſi aliqđ vnū addaᷓ
aliq̄bus equalibus diuiſ inequaliter. nec eſt illa poſt
additionē eē equalia. ḡ pari rōne ſi addaᷓ inequali
bus. poſt additionē erūt ineq̄lia. ſ amor nr̄i an̄ ad
ueniū charitatis ꝑponderat amori dei. ḡ ⁊ poſt ipſiꝰ
aduentū. igiť ſm ordinē ipſius charitatis magis de
bemus nos diligere ꝙ deū. ¶ Itē affectꝰ amoris ſe
q̄tur noticiā cognitiōis (incognita eīm nō poſſumꝰ
diligere) ſ magis cognoſcimus noſmetipſos ꝙ cog
ſcamus deū ꝙ diu ſumus in ſtatu vie. vr̄ ḡ ꝙ ad ordi
nem charitatis ſpectet plus nos ꝙ deuꝫ diligere ſm
ſtatum p̄ntē. ¶ Itē vr̄ ꝙ ſaltē equaliter. q: quantum
aliq̄s diligit deū tantū appetit frui deo ⁊ beatificari
in ipo. ⁊ quantū appetit frui deo tantū appetit ſuaꝫ
beatitudinē. ⁊ quantū ſuā btitudinē appetit tantuꝫ
ſe diligit. ḡ vr̄ ꝙ quantū q̄s diligit deū tantuꝫ diligat
ſemetipm̄. ¶ Itē motus charitatis in deū finitꝰ eſt.
cū ſit a virtute finita. Siliter motus charitatis in ſe
ipſum. ⁊ poſſibile eſt motū charitatis in deū remitti.
⁊ motū charitatis in ſeipm̄ intendi. ſ qñ aliqua duo
ſunt finita q̄ꝝ vnū intendiť ⁊ aliud remittiť. ita poſ
ſibile eſt illa ꝑuenire ad equalitatē. ḡ vr̄ ꝙ ex chari
tate poſſumus nos ⁊ deū equaliter diligere. ⁊ ſic re
dit idē qđ prius. ¶ Itē amor ē vis vnitiua. ſ impoſ
ſibile eſt ꝙ aliq̄s vniaᷓ aliū magis ꝙ ſibi. ḡ impoſſi
bile eſt magis aliū amare ꝙ ſe. igiť nō vr̄ ꝙ in chari
15 tatis ordine deus nobiſipſis ſit ꝓponēdus. R̄ñdeo.
ꝙ ſm ordinē charitatis deus ꝓponendus eſt nobis
intantū. vt amor reſpectu nr̄i nec eq̄ri poſſit nec ꝓpo
ni amori dei ſalua ſbſtātia habitus charitatis. Ratō
aūt huiꝰ eſt iſta. qm̄ charitas facit deū diligi tanq̄ꝫ fi
nē vltimū. et tanq̄ ſummū bonū. ⁊ q: finis vltimꝰ ē
vnus ſolus. ⁊ ſūmū bonū ſiliter. nō habens aliq̄d ſu
perius ſe vel ſibi equale. hinc eſt ꝙ ſm charitatis le
geꝫ impoſſibile eſt aliq̄d plꝰ deo vel equaliter ipi deo
amare. Charitas eīm q: diligit deū ſicut ſūmū bonū.
diligit eū ſuꝑ oia. Quia diligit ipm̄ ſicut finē vltimū.
diligit eū ꝓpter ſe. Qđ aūt diligiť ꝓpter ſe ⁊ ſuꝑ om
nia diligiť dilectione fruitiōis. qđ vo ꝓpter aliud di
ligiť. diligiť dilectione vſus. cū ḡ charitatis ſit oīa
ad deū tanq̄ꝫ ad finē vltimū referre. ſicut ponderis eſt
corpꝰ ad locū ꝓpriū inclinare. hinc ē ꝙ charitas facit
nos deū plus q̄ꝫ noſmetipſos diligere. Unde ꝯcedē
de ſunt rōnes q̄ ſunt ad partē illam. Ad illud qđ
16 obī ꝙ gratia eſt ꝑfectio nāe. dōm ꝙ in natura eſt cō
ſiderare aliq̄d ꝑ modū poſitionis. ⁊ aliq̄d ꝑ moduꝫ
ꝓuatiōis ⁊ defectus et corruptionis. Illud aūt qđ ē
in natura ꝑ modū poſitiōis. a gratia hꝫ ꝑfici ⁊ ſalua
ri. qđ aūt ē ibi ꝑ modū corruptōis ⁊ priuatōis. a gra
hꝫ corrigi ⁊ ſuppleri. Cū ḡ dr̄ ꝙ nature eſt plꝰ ſeipaꝫ
q̄ꝫ deū diligere. dōm ꝙ nō eſt ꝯditio recta in nā ſpe
ctans ad ipſius ꝑfectionē. ſ potius ad ipiꝰ corruptio
nē. iō nō ſequiť ꝙ ꝑ grām hēat ſaluari. imo potiꝰ ſe
quiť ꝙ ꝑ grām habeat amoueri. ¶ Ad illud qđ obī 17
ꝙ ſi vnū addaᷓ inequalibus adhuc erūt ineq̄lia ea
dē inequalitate q̄ prius. dōm ꝙ illud hꝫ veritatē qñ
illud additū eq̄liť reſpicit vtrūq; illoꝝ ineq̄liū. ſic
aūt nō eſt in ꝓpoſito. Nā charitas ꝑncipaliꝰ reſpicit
illū affectū hoīs q̄ eſt in deū q̄ꝫ illū q̄ eſt in ſeipm̄. vn̄
in aduentu charitatis minuiť amor ſui. ⁊ intenditur
amor dei. ¶ Ad illud qđ obī ꝙ affectio ſeq̄ť cogniti 18
onē. dōm ꝙ affectio dr̄ ſequi cognitionē nō ſolum a
parte charitatis in cognoſcendo. ſ etiam a parte bo
nitatis cōſiderate in ipſo cognito. Licꝫ aūt clariꝰ co
gnoſcat ſeipm̄ hō q̄ꝫ deū. tn̄ nullus hn̄s charitatem
eſtimat ſe tam bonū ⁊ tā amabilē quātū eſtimat de
um. Et iō dilectio ſequēs cognitionē ꝓponit ipm̄ de
um nobis in diligēdo magis ꝙ ecōuerſo. ¶ Ad illđ 19
qđ obī ꝙ quātū q̄s diligit deū tātū deſiderat frui deo
Dōm ꝙ duplici motu dilectōis ꝯtingit deū diligere.
vicꝫ. affectu amicicie. ⁊ affectu ꝯcupiſc ſiue deſiderij.
Cū ḡ diciť. quantū q̄s diligit deū. tātū deſiderat frui
deo. diligere pōt dicere motū amicicie vel motū ꝯcu
piſc. Si motū ꝯcupiſc. abſq; dubio veritatē hꝫ. ſ h mo
tus nō ponit in numeꝝ cū dilectiōe nr̄i. ⁊ iō nō ſeq̄ť
ex hoc ꝙ eq̄liť deū ⁊ nos diligamꝰ. Diligē. n. nos ex
charitate nō eſt aliud ꝙ ſummū bonū nobis optare
Si vo diligere deū dicit motū amicicie. tūc h qđ eſt
tantū ⁊ quātū pn̄t importare ꝓporcionalitateꝫ. vt ſit
ſenſus. ſi multū vis deo bonū. multuꝫ deſideras deo
frui. Uel pōt importare ꝓportionis ꝯmenſurationē
ſiue equalitatē. Primo mō hꝫ veritatē. ſcđo mō nō.
Per charitatē eīm ſūmū bonū diligo. optoq; ſūmuꝫ
bonū mihi. ita ꝙ volo ꝙ deus ſūmū bonū habeat. et
ſit ſūmū bonū ꝑ eēntiā. mihi vo ꝑ pticipationē. Et
multo magis opto ſibi ꝙ mihi. ⁊ iō non ſeq̄ť ex h ꝙ
amor dei poſſit equari amori noſtro ſalua charitate.
vel etiā amori alicuius creature. vtpote amori glie.
et fruitionis dei. ſiue btitudinis create. Poſſꝫ etiam
rn̄deri aliter ꝑ interemptionē ad ꝓpōnē illā. quantū
deſideras frui deo. tātū dilig̃ temetipm̄. ſm ꝙ tātū ⁊
quātū dicūt ꝯmēſurationē. q: pōt q̄s deſiderare frui
deo ꝓpter ſe ⁊ ſuꝑ oia q̄uis nullo mō ꝯcedendū ſit ꝙ
ex charitate diligat ſe ꝓpter ſe ⁊ ſuꝑ oia. Ad illđ qđ 20
obī ꝙ motus charitatis in deū eſt finitꝰ ⁊ in noſipſoſ
ſiliter. ⁊ ita ꝑ intenſionē ⁊ remiſſionē pōt eq̄ri. dōm
ꝙ licet vterq; ſit finitꝰ. q: a virtute finita ꝓcedit. tn̄
ratione ipſius obiecti vnū excedit reliquū in infini
tū. Nec eſt hoc incōueniēs. q: finitū pōt aliud finitū
excedere in infinitū. ſicut linea punctū. ⁊ ſuꝑficies li
neam. Unde ſicut infinita puncta nō pōt linee equa
ri. ſic amor ipaꝝ creaturaꝝ ſm leges charitatis non
poteſt equari amori creatoris. Sicut enim ex pun
ctis nunq̄ poteſt conſtitui linea. ſic ex infinitis boīs
creatis non poteſt conſtitui ſummū bonum anime
rationalis. Amor enim dei ſalua charitate nunq̄ po
teſt ſic remitti. quin deus diligatur vt finis et vt ſu
mum bonū. Nec amor creature poteſt ita intēdi q̄n
creatura diligaᷓ vt bonum ad ſummum bonum or
dinatum. ⁊ ideo non ſequitur ꝙ motus illi ad equa
litatem venire poſſint. Ad illud quod obiicitur ꝙ 21
nihil pōt aliū magꝭ vniri ꝙ ſibi. Reſponderi pōt du
pliciter. Primū ꝙ hoc poteſt intelligi de vnione q̄tū
ad naturalē ꝯueniētiā. vel q̄tum ad amoris inherē
tiā. Primo mō verū eſt. ſcđo mō falſuꝫ. q: h ſecūdo
mō amor diciť virtus vnitiua. Aliter poteſt dici ꝙ

deus magis eſt intim⁹ cuilibet rei ꝙ̄ ipſa ſibi. et pl⁹ ꝑpendet eſſe rei a deo ꝯſeruante ꝙ̄ ab ipſis principijs intrinſecis. ⁊ complementū beatitudis ſpūs rōnalis habet a deo nō a ſcipſo. ⁊ ideo cū͂ dicit᷑. nihil poteſt alteri magis vniri ꝙ̄ ſibiipſi. ſi intelligat᷑ de ipſis creaturis. veritatē habere pōt. Si vō intelligat᷑ de ipſo deo. veritatē nō habet. Deus eñ intime illabit᷑ ipſi aīe. ⁊ ideo aīa ex intimis medullis affectionis habet deo adherere. ⁊ cum habet charitatem. amplius tendit in ipſum ꝙ̄ in ſe. ⁊ in eo requieſcit amplius ꝙ̄ in ſe. q꞉ melioꝛ eſt deus ei ꝙ̄ ipā ſibi.

¶ Queſtio. iij. c

De ordine charitatis ꝑ cōparationē noſtri ad ꝓximū. Utrū. ſ. ſm ordinē charitatis ꝓponendū ſit bonum ꝓpriū bono ipſius ꝓximi: Et ꝙ ſic. vr̄. primo ꝑ autoritatē aug. ⁊ ambꝛo. in lr̄a. q̄ immediate poſt dilectionē dei. ordināt dilectionē ſui. ¶ Itē Eccī. xiiij. Qui ſibi nequā eſt. cui alij bonus erit. ꝑ hoc vr̄ ꝙ nō pōt aliquis aliū ordinate diligere niſi prius ordinate diligat ſe. ¶ Itē aug. in encħe. tractans illud verbū. Date elemoſynam ⁊ omnia munda ſint vobis. Qui vult ordinate elemoſynam dare a ſe debet incipere ⁊ eam ſibi primo dare. Eſt eñ elemoſyna opus miſericoꝛdie. veriſſimeq꞉ dictū ē. Miſerere aīe tue placens deo. ſi ḡ prius deb꞉ homo ſibi miſereri ꝙ̄ alij. vr̄ ꝙ ſm ordinē charitatis amoꝛ ſui ſit amoꝛi ꝓximi ꝓponendus. ¶ Itē ſicut natura appetit ſuā ꝯſeruationem. ſic charitas ſuam ꝑfectionem. ſed natura magis appetit cōſeruationē ſui in ſe ꝙ̄ in ſuo ſimili. ḡ ⁊ charitas plus appetit ꝑfici in ſeipā ⁊ in aīa in qua ē ꝙ̄ charitatē aliā appetat ꝑfici in aīa aliena. ḡ ſm rectum ordinem charitatis. amoꝛ ſui ꝓmitti d꞉ amoꝛi ipſi⁹ ꝓximi. ¶ Sed ꝯ. j. Coꝛ. xiij. Charitas nō querit que ſua ſunt. Et iter꞉ alibi. Nullus qd̄ ſuū ē q̄rat ſed qd̄ alterius. ḡ vr̄ ꝙ charitas ſm ſuā ꝑfectionē inclinet magis ad amandū alterū ꝙ̄ ad amandum ſeipm̄. ¶ Itē Math. xxij. Diliges ꝓximū tuū ſicut teipm̄. hoc quod eſt. ſicut. aut ē nota ſilitudinis. aut eq̄litatis. Si ſilitudinis tm̄. eadē rōne poſſet dicere diliges ꝓximū tuū ſicut deū. Si equalitatis. ergo non vr̄ ꝙ ſit ordo dilectionis reſpectu noſtri ad dilectionem reſpectu ꝓximi. ¶ Item Grego. in quadā omelia. Nemo ad ſeipm̄ habere charitatē dicit᷑. Ad hoc eñ ꝙ charitas ſit. neceſſe eſt vt dilectio in alter꞉ tendat. ḡ charitas ꝑ prius ordinat hoīem ad alterū ꝙ̄ ad ſeipm̄. ḡ in ordinatione charitatis vr̄ ꝙ nobis ꝓmitti debeat ꝓximus. ¶ Itē charitas eſt amoꝛ liberalis. ſ; liberalitas magis attendit᷑ reſpectu alteri⁹ ꝙ̄ reſpectu ſui. ḡ amoꝛ charitatis magis ꝯſiſtit in amādo alterū ꝙ̄ in amando ſeipm̄. ¶ Itē amoꝛ charitatis ſupueniens tollit curuitatē ipſi⁹ nature. ſicut p꞉. q꞉ cum homo plus diligat ſe ꝙ̄ deū ante charitatē. poſt aduentū charitatis vertit᷑ ordo vt plus diligat deum q̄ȝ ſeipm̄. ſi ḡ mutat ordinē q̄ȝtū ad dilectioē dei. pari ratione q̄ȝtum ad dilectionem ꝓximi. videtur ḡ ꝙ dilectio ꝓximi ꝓmittenda ſit ſm ordinē charitatis dilectioni reſpectu noſtri. ¶ Item charitas facit nos ꝯfoꝛmare voluntatem noſtram voluntati diuine. ſ; deus nō magis diligit nos q̄ȝ ꝓximos noſtros. imo magis diligit noſtros ꝓximos ſi ſint melioꝛes nobis. ergo videt᷑ ꝙ ſm ordinē charitatis pl⁹ debeo diligere ꝓximū q̄ȝ meipſū. Si tu dicas ꝙ deus nō vult ꝙ conformamus voluntatē noſtram ſibi in hoc. Obijcit᷑ ꝯtra hoc. ꝙ deus vult ꝙ nos magis deſideremus honoꝛem ſuum q̄ȝ cōmodum ꝓpriū. vult etiam ꝙ magis amemus ⁊ appciemur illud quod magis eſt amandū ⁊ appciandū. ſ; ſalus centum animar꞉ magis facit ad honoꝛē dei ⁊ magis appꝛeciata eſt q̄ȝ ſalus vni⁹ anime. ſi ḡ nomine ꝓximi intelligit᷑ omnis homo. videt᷑ ꝙ amoꝛ ꝓximi pꝛeponendus ſit amoꝛi ſui. Et hoc ꝯfirmat᷑ ꝑ illud qd̄ dicit aplus ad Ro. ix. Optabam egoipſe anathema eſſe a xp̄o ꝓ fratribus meis. ¶ R̄ᵒ. dōm ꝙ ſm ordinem charitatis amoꝛ ſalutis ꝓpꝛie ꝓponēdus eſt amoꝛi ſalutis aliene ſm ꝙ auctēs ſanctoꝛū innuūt manifeſte. ⁊ ſm etiam ꝙ conſonat et dictat iudiciū rationis recte ⁊ inſtinctus nature. Ratio aūt huius eſt. quoniam vnumquodq꞉ plus appetit ꝑfectionē in ſeipſo q̄ȝ in ſuo ſimili. et quodlibet pondus plus trahit coꝛpus in quo eſt ad ſitum ſibi debitū q̄ȝ trahat ad coꝛpus ſibi annexum. hinc eſt ꝙ charitas ꝑ prius deſiderat deum nobis vniri. ⁊ in nobis habitare. ⁊ nos in ipſum deum tendere. ⁊ in ipſo quieſcere. q̄ȝ appetat in aliquo alio q̄ nobiſcū habeat aliquā ſimilitudinem. Concedende ſunt igit᷑ rationes oſtēdentes ꝙ in ordine charitatis pꝛefert᷑ dilectio ſui dilectioni ipſius pꝛoximi. Et hui⁹ ſignū eſt. q꞉ illi ſtulti repꝛehenduntur ⁊ ſtulti reputant᷑ qui ſalutem ꝓpꝛiam negligunt vt ꝓcurent alienā. Huius etiam ſignū eſt. q꞉ ⁊ ſi homo ex charitate debeat diligere ꝓximū quantum ſeipm̄. ita ꝙ eſſet ibi omnimoda equalitas. iam duos ꝓximos deberet diligere dupliciter q̄ȝ ſeipm̄. et tres in triplo. ⁊ ſic vlterius aſcendendo. quod in nullo habente charitatem repiri contingit quantūcunq꞉ ꝑfecto. Ad illud quod primo obijcitur ꝙ charitas nō querit que ſua ſunt. dōm ꝙ ſuū idem eſt quod ꝓpꝛium. Pꝛopꝛium autem querere h̄ eſt dupliciter. Uno modo ꝓut ꝓpꝛiū dicit᷑ cum pꝛeciſione. ⁊ ſic excludit bonū cōmune. ⁊ illo modo ſonat in vicium. et ſm iſtam acceptionem cōſueuit dici ꝙ libido eſt amoꝛ boni ꝓpꝛij. et q̄ȝtū ad hunc modum dicit apl's ꝙ charitas non querit que ſua ſunt. Alio modo dicit᷑ bonū ꝓpꝛiū bonū quod ꝑtinet ad ſe. ita ꝙ in appetitu illi⁹ boni volūtas nec repugnat diuine volūtati. nec ꝑiudicat cōi vtilitati. ſicut eſt appetitus ſalutis ꝓpꝛie. et iſto mō diligit q̄s ſe ex charitate. ⁊ ſic accipiēdo nō negat apl's q̄n homo ꝑ charitatem debeat quod ſuū eſt querere. cū ipſemet cuperet diſſolui ⁊ eē cū xp̄o. ſicut d꞉ phil. j. ¶ Ad illō qd̄ 23
obī ꝙ ſm diuinū mādatū d꞉ homo diligere ꝓximū ſicut ſeipm̄. dōm ꝙ ſicut nō eſt nota ꝑfecte equalitatis ſiue cōmenſurationis. ſ; expꝛſſe ſilitudinis. q̄ in h̄ attendit᷑ ꝙ homo debet diligere ꝓximū ad illud bonū ad qd̄ diligit ſeipm̄. ⁊ p⁹ ſalutē ꝓpꝛiā nihil tātū d꞉ deſiderare ſicut ſalutē alienā. ⁊ iō nō valet illud qd̄ obī ꝙ ſiliter debet dici in mandato illo ꝙ diligat ꝓximū ſicut deū. ¶ Ad illud qd̄ obī de auctē grego. ꝙ 24
charitas magis ꝓpꝛie ordinat ad ꝓximum q̄ȝ ad ſeipm̄. dōm ꝙ hoc nō dicit᷑ ꝙ charitas ꝑ prius reſpiciat ordinē hoīs ad ꝓximū q̄ȝ ad ſeipm̄. ſ; q꞉ nō ſufficit ꝙ aliq̄s amoꝛ ſit charitas vt homo amet ſeipm̄. l; .n. amoꝛ charitatis a ſeipō incipiat. d꞉ tū in alterū ꝑtēdi. ¶ Ad illud qd̄ obī ꝙ charitas eſt amoꝛ liberalis. 25
dōm ꝙ q̄ȝuis liberalitas q̄ȝtū ad ſuā cōpletionē reſpiciat alter꞉. tū q̄ȝtū ad ſuū initiū ꝑ⁹ reſpicit ipm̄ q̄ liberalitatē impendit. ſicut ⁊ miſcoꝛdia de q̄ dictū ē ꝙ
ꝑmo d꞉ hō ſuipſius miſereri. Ad illud qd̄ obī ꝙ 26
amoꝛ charitatꝭ ſupueniēs tollit curuitatē nāe. dōm

ꝙ quedam eſt curuitas nature que ſonat in viciū
⁊ corruptionē. quedam que reſpicit ipſius nature in-
trinſecam inclinationē. Prima eſt q̄ ꝗs diligit ſe plꝰ
ꝙ deū. Sc̄da eſt q̄ ꝗs diligit ſe plꝰ ꝙ ꝓximū. Gratia
aũt ſupueniēs p̄mā corrigit ⁊ tollit. ſc̄dam vo diri-
git et cū ea currit. ⁊ ſic rō illa nō valet. qm̄ nō eſt ſile
27 hinc ⁊ inde. Ad illud qḋ obi. ꝙ debemꝰ volūtateꝫ
noſtram volūtati diuine cōformare. dōm ꝙ deus cū
dicit alterū altero magis diligere. hoc nō ē qꝛ inten-
ſius diligat vnū ꝙ reliquū. cū circa ipſiꝰ amoreꝫ nec
cadat intenſio nec remiſſio. ſ3 h̄ dr̄ qꝛ vnū ordinatur
ad maius bonū ꝙ reliquū. ⁊ h̄ bene pōt cōcedi. ꝙ ꝗs
magis d3 diligere ꝓximū q3 ſe. cū ꝓximus ipm̄ exce
dat in merito. ſed et hoc nō ſeq̄r ꝙ amor ꝓximi me-
lioris ꝓponderet amori ſui. Ordo em̄ charitatis nō
attendit̄ penes magnitudinē boni optabilis. ſ3 pe-
nes ꝓponderationē affectionis diligētis. Et ſi tu ob
ijcias ꝙ deus vult ꝙ magis amemꝰ honorē ſuum ꝙ
cōmodū noſtrū. et magis appreciemur qḋ magꝰ eſt
appreciandū. dōm ꝙ veꝝ eſt ꝙ dei honor plꝰ d3 i cor
de noſtro ꝓponderare ꝙ noſtrū cōmodū. tm̄ chari-
tas nūꝙ ſepat honoreꝫ dei a ꝯmodo noſtro ſpūali.
nec eſt volūtatis diuine vt nos appetamꝰ aliq̄d qḋ
ſit in demeritū ſalutis noſtre ꝓpter honorē ſuū. Sic
em̄ eſſentiale eſt nāe appetere eſſe. ſic eſſentiale ē grē
appetere deo placere ⁊ deo adherere. ideo deus nun
ꝙ illud a nobis exigit vt magis ſalutē alienā q3 ꝓ-
priā diligamꝰ. Et qḋ dicit aplus ꝙ optabat anathe-
ma a xp̄o eſſe. illud intelligit̄ ad tp̄s et ſub ꝯditōne.
vicꝫ ſi optabile eēt.

Queſtio .iiij. b

De ordine charitatis ꝑ ꝯparationē patris ad filiū. Et
querit̄. Vtrꝫ magis ſint diligendi pentes q3 filij. an
ecōuerſo. Et ꝙ p̄mo ſint diligendi pentes. vr̄. p̄mo
ꝑ mādatū dn̄i. ꝑcipit em̄ honorare pentes Exod. xx.
Honora prēm tuū ⁊c. ſi ḡ mādata dei tradita ſūt ſ3
ordinē charitatis. vr̄ ꝙ amor charitatis p̄ncipalius
ad pentes q3 ad filios h3 ordinari. ¶ Itē aucte am
bro. q̄ hr̄ in lr̄a. dicit em̄ ꝙ p̄mo diligendꝰ eſt deꝰ. ſe-
cūdo pentes. tercio filij. ¶ Itē hocipm̄ vr̄ rōne. qm̄
ſm̄ legē charitatis grati debemꝰ eē de beneficijs acce
ptis. ſ3 plura bñficia accepimus a pentibꝰ ꝙ a filijs.
ḡ magis debemus eis eē grati. ſed q̄ magis eſt gratꝰ
alijs magis ipm̄ diligit. ḡ pentes in ordine charitatꝭ
ſunt filijs ꝓponendi. ¶ Itē principiatū plꝰ pendet a
principio q3 ecōuerſo. ſ3 vbi eſt maior depēdētia ibi
eſt maior inclinatio. ⁊ vbi maior inclinatio ibi maiō
amoris ꝯuerſio. cū ḡ habens patrē ⁊ filiū ad patreꝫ
cōpat̄ ſicut p̄ncipiatū ad principiū. ad filiū vo ſicut
principiū ad p̄ncipiatū. vr̄ ꝙ ſm̄ regulā amoris ma
gis d3 ꝯuerti ad patrē q3 ad filiū. ¶ Sed ꝯ. ij. Cor.
xij. Nō debent filij theſaurizare pentibꝰ ſed pentes
filijs. ſed nemo d3 theſaurizare niſi ei quem diligere
debet. ſi ḡ magis debēt theſaurizare pentes filijs q3
ecōuerſo. magis debēt ſm̄ charitatis ordinē pentes
filios diligere q3 filij pentes. ¶ Item ſm̄ ordinē na
ture humor ꝓcedit a radice ad ramos ⁊ nō ecōuer-
ſo. ſi ergo ꝯuerſio amoris in rōnalibus ſimilis eſt de-
riuationi hūoris in vegetabilibus. ⁊ pater cōpatur
ad filios ſicut radix ad ramos. vr̄ ꝙ ſm̄ rectuꝫ ordi-
nē amplius ſint diligendi filij q3 pentes. Itē cha
ritas reſpicit boni cōicationē ſm̄ ꝯuenientiam ⁊ cō-
formitatē. ſ3 plus boni cōicant parētes filijs q3 ecō-
uerſo. ḡ vr̄ ꝙ amor charitatis ſm̄ rectū ordinē pꝰ
⁊ abundantius reddat habilē ad diligēdū filios ꝙ
pentes. ¶ Item gratia eſtꝰ ꝑfectio nature. ſ3 videmꝰ
ꝙ naturaliter hoīes plus diligūt filios ꝙ pentes. er-
go vr̄ ꝙ conſimilis ordo debeat eſſe in amore gratui
to. Rꝰ. dōm ꝙ ſicut dicit Ambro. ſm̄ ordinē cha- 28
ritatꝭ pentes ꝓponendi ſunt filijs. ⁊ hoc intelligēduꝫ
eſt ceteris paribꝰ ſicut infra manifeſtabit̄. Ratō em̄
huius eſt. qꝛ amor gratuitꝰ facit memorē eē ꝑceptoꝝ
beneficioꝝ. ꝓpter quod ⁊ ſacra ſcriptura ꝑcipiendo
⁊ admonendo inducit nos ad paťna beneficia reco
lenda. et qꝛ plura beneficia recepimꝰ a pentibꝰ ꝙ a fi-
lijs. iō ſm̄ ius diuinū plus eis tenemur. ⁊ magis co-
rū ſalutē diligere ⁊ ꝓcurare debemus. Et ꝯcedende
ſunt rōnes q̄ hoc oſtendunt. Ad ratōnes aūt que in 29
oppoſitū adducunt̄ rñdendū eſt. ꝙ ille rōnes currt̄
de dilectione naturali ſm̄ quam magis inclinat̄ af-
fectus hoīs ad filios ꝙ ad patrem. Et rō huiꝰ eſt. q̄a
natura appetit ꝯſeruari in ſuo ſili. ⁊ magis diligit il
lud in quo h3 principalius ſaluari. ⁊ qm̄ pater hab3
ſaluari in filio ſm̄ ordinē nature ⁊ nō ecōuerſo. hinc
eſt ꝙ ſm̄ nature ordinē maiorē h3 ad filiū inclinati-
onē. qꝛ magis vult ipm̄ ꝙ patrē habere ſupſtitē. Di-
lectio aūt gratuita magis reſpicit beneficioꝝ collati
onem. ⁊ ſupnoꝝ ciuiū completionē. ad quam indif-
ferenter pentes ⁊ filij compant̄. et ꝑ hoc p3 rñſio ad
illa tria que p̄mo obijciebāt. ¶ Ad illud vo qḋ vl 30
timo obi. ꝙ grā d3 eē ꝯformis nature. dōm ꝙ natu-
ra in quibuſdam currit via conſona cū gratia. in q̄-
buſdam currit via oppoſita. in quibuſdā via diſpa-
ta. In hoc em̄ ꝙ homo plus diligit ſe ꝙ ꝓximū. na-
tura gratie ꝯcordat ſicut ſupra oſtenſum eſt. In hoc
ꝙ diligit ſe plus ꝙ deū ipſi gratie repugnat. In h̄ au
tem ꝙ diligit filium plus ꝙ patrem. qꝛ intendit ſal-
uari in illo. ꝓcedit quaſi via diuerſa. Et iō gratia ſu-
ꝑueniens ordinē in p̄mo affectu ſaluat ⁊ ꝑficit. in ſe
cūdo ſimpliciter imutat. in tercio vo nouū ordinem
dat. ita tm̄ ꝙ affectū illū nō extermiat. Vn̄ eſtimo ꝙ
homo habens charitatem. et habens parentes et fi-
lios. dū mouet̄ affectu gratuite dilectiōis. magis de-
ſiderat pentū ſalutē. Dū mouet̄ affectu nature. ma-
gis deſiderat filij ſanitatē. Nec eſt hic oppoſitio dile-
ctionis naturalis ad gratuitam ꝓpter ꝯſiderationē
diuerſam.

¶ Queſtio .v. c

De ordine charitatis ꝑ cōparationē domeſtici ad ex-
neū. Et q̄r. Vtrū domeſticus ſit extraneo ꝓponēdꝰ. Et
ꝙ ſic. vr̄. ꝑ illud qḋ dr̄ Gal. vlti. Operemur bonum ad
oīs. et maxime ad domeſticos fidei. Et .j. Thim .v.
Si quis ſuoꝝ ⁊ maxime domeſticoꝝ curā nō habet.
fidē negauit. ⁊ eſt infideli deterior. Preterea ex vtraqꝫ
auctē iſtarū oſtendi pōt ꝙ domeſticus extraneo de-
bet preferri. per vnam oſtēdit̄ poſitiue. ꝑ aliā deſtru
ctiue. Itē hocipm̄ oñdit̄ aucte Ambro. q̄ ponit̄ in
lr̄a. qui dicit domeſticos collocādos eē q̄rto loco in
ordine charitatis. extraneos vo in ſexto. Itē hoc-
ipm̄ vr̄ ꝑ rōnē. diffuſio caloris corpalis ꝑus ē ad lo-
ca ꝓpinquiora ꝙ ad remotiora. ḡ a ſili cōicatō amoris
ſpūalis ꝑus reſpicit nālit̄ qḋ eſt ꝓpinquū ꝙ qḋ eſt re
motū. ſi ḡ domeſtici ſunt ꝓpinquiores nob ꝙ extnei vel
inimici. videt̄ ꝙ in ordine charitatis p̄mo ſint collo
candi. Itē ad illos ꝑus ⁊ principalꝰ charitas or-
dinat q̄bus magis aſtringimur ⁊ ligamur. ordo em̄
charitatis ꝯſonat legi iuſticie. ſ3 ſm̄ legē iuſticie ma-
gis obligamur domeſticis ꝙ extraneis. ḡ domeſtici

preferri debent extraneis in ordine charitatis. ¶ Sꝫ
contra. Col. iij. Renouamini ſm nouū hoiem. vbi nō
eſt maſculus neqꝫ femina. gētilis ⁊ iudeus. ſ; oīa i oī
bus chriſtus. ꝗ ſm hoc homini habenti charitatē ne
mo eſt extraneus. ꝗ ſm legē charitatis nulla eſt di
ſtinctio. nullus ordo inter domeſticū ⁊ extraneū.
¶ Itē aug in li. de vera relig. Nō ſic homo ab hoīe
diligendus eſt vt diligunť carnales fratres. vel filij
vel cōiuges. vel cognati. vel affines. aut ciues. Naꝫ
iſta dilectio eſt corꝑalis. Non eñ tales neceſſitates
haberemus que naſcēdo ⁊ moriendo ꝯtingūt. ſi no
ſtra natura in ꝓceptis ⁊ imagine dei manens. in iſtā
corruptionē nō relegareť. ꝗ vř ꝙ ordo charitatis pe
nes extraneum ⁊ domeſticū ⁊ ꝓpinquū nullatenꝰ at
tendať. ¶ Item rō diligendi ꝑrimū ex charitate eſt
ipſa imago dei. ſi ꝗ domeſticꝰ ⁊ extraneus equaliť ſūt
dei imago. vř ꝙ ex charitate equaliter ſunt diligendi
¶ Itē charitas diligit bonū qꝛ bonū. ꝗ ille q̄ eſt ma
gis bonus magis eſt ex charitate diligendus ſiue ſit
domeſticus ſiue extraneus. ꝗ ꝓpinquitas ⁊ familiari
tas vel extraneitas nihil videnť facere ad ordinem
31 charitatis. ¶ Rꝰ. ad ꝓdictoꝝ intelligentiā eſt notan
duꝫ ꝙ predictus ordo q̄ aſſignať ſm has drīas q̄
ſunt ꝓpinquū ⁊ remotū. domeſticū ⁊ extraneum. a q̄
buſdā dr̄ ee ipſius dilectionis naturalis. charitať aūt
nō eſt niſi tolerantis. ſuſtinet eñ charitas in via (cū
ſit imꝑfecta) imꝑfectionē ipſius nature. Vñ hi volu
erūt dicere ꝙ ordo charitatis q̄ cōpetit ei ſm ſe. attē
diť penes maius bonū ⁊ minus bonū. nō aūt ſm ꝓ
pinquū ⁊ remotū. Sed hic modus dicēdi nō vř con
cordare verbis ambro. nec etiā verbis mgrī. Nā am
bro. ordinem hunc aſſignat in ipſa dilectione gratui
ta qua dicit ſponſa in canticis. Introduxit me rex i
cellā vinariā. ordinauit in me charitatem. Et mgr̄ in
principio diſt. dicit ꝙ peccat q̄ ꝑpoſtere agit ⁊ hunc
ordinē ꝑuertit. qđ nō eſſet ſi talis ordo ſolūmodo eſ
ſet charitatis ſicut tolerantis. Et iō ē alius modꝰ di
cendi ꝙ ordo q̄ attēdiť penes ꝓdictas drīas non
tm̄ eſt ipſius charitatis ſicut tolerantis. ſ; etiā ē ipſiꝰ
ſicut regulantis naturā ⁊ ei ꝯſonantis. Qꝛ eñ ꝑmo
diliganť ꝓpinqui q̄ꝫ extranei hoc nō eſt nature inor
dinate. ſed potius de ordine nature. Sicut eñ prius
tactum eſt rectus ordo diffuſionis eſt vt plꝰ cōiceť ꝓ
pinquiori ⁊ deinde remotiori. Qm̄ ꝗ charitas rectuꝫ
ordinē a natura nō aufert. hinc eſt ꝙ charitas ſupue
niens illū ordinē nature ꝑficit. ⁊ ꝑficiendo diciť eo
dem ordine ordinari. nō qꝛ ordo ille cōpetat ſibi ſm
32 ſe. ſ; qꝛ cōpetit ei rōne nature in qua eſt. Propter qđ
attēdēdū ꝙ duplex ordo attendiť in charitate. Vnꝰ
q̄ ei cōpetit ſm ſeipam. ⁊ iſte ordo attēdiť penes bo
nū. ⁊ magis bonū. ⁊ maxime bonuꝫ. Vñ charitas de
ſe magis mouet ad amādū ſpm̄ q̄ꝫ corpꝰ. ⁊ deū ſum
mū q̄ꝫ ſpm̄ creatū. Aliꝰ vō eſt ordo q̄ ꝯpetit ei rōe na
ture ſubſtrate. ⁊ hic attendiť ſm drīas has q̄ ſunt
ꝓpriū ⁊ alienū. ꝓpinquū ⁊ extraneū. Affectꝰ eñ chari
tatis ſubſternit ſibi affectū nature. ⁊ illum ꝑficit ⁊ re
git ſm illud qđ hꝫ in ſe rectitudinis. Concedendū ē
ſ; ꝙ ſm ordinē charitatis domeſtici ꝑponēdi ſunt ex
traneis. Rōes aūt que hoc oñdūt ꝯcedēde ſunt.
33 Ad illud qđ obi ꝙ in xp̄o ihū nō eſt diſtinctio ma
ſculi ⁊ feminę. imo oēs vnū in xp̄o. dōm ꝙ aplš per
hoc nō vult excludere diſtinctionē ⁊ gradū ⁊ ordinē
in mēbris chriſti. ſ; hoc vult oñdere ꝙ in oī ſexu ⁊ eta
te ⁊ ꝯditōe quiſqꝫ pōt ꝑ xp̄m ꝑuenire ad ſalutē. ita
ꝙ nullus excludendus eſt a fine. ⁊ ꝓpterea ex hoc nō
habeť ꝙ charitas in diligēdo mēbra xp̄i nō ſeruet or
dinē. Ad illud qđ obi de auctē aug. de vera relig. 34
rñderi pōt ꝙ illā auctē ipſe retractat in libro retracta
tionū. Aliter etiā pōt dici ꝙ aug. nō vult remouere
a charitate ꝯſideratiōeꝫ illaꝝ ꝯditionuꝫ ſimpliciter.
ſed hoc vult dicere ꝙ charitas illas ꝯditōnes nō cō
ſiderat ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter ſm ꝙ amor naturaľ ⁊ car
nalis. et hoc pꝫ ꝑ illud qđ ſubiungit. amare eñ in ho
mine qđ filius eſt. hoc nō eſt in eo amare qđ ad deū
ꝑtinet. ſed qđ ꝑtinet ad ſe. ꝯſtat ꝙ de eo itelligit q̄ di
ligit principaliter filiū qꝛ eſt ab eo genitus. nō qꝛ eſt
ad dei imaginē factus. Et ꝓpterea ex auctē illa nō hř
ꝙ penes illas ꝯditiōes nō attendať ordo charitatis
ſ; ꝙ nō ſunt principales rōnes diligendi ex charitate
Qꝛuis aūt nō ſint ꝑncipales. ꝓñt tm̄ eſſe annexe ⁊ cō
comitantes. ⁊ ex hoc ad charitatis ordinē facientes.
¶ Ad illud qđ obi ꝙ rō diligendi ꝑrimū eſt imago. 35
dōm ꝙ iſta eſt rō cōis ⁊ generalis. ſ; preter hanc ꝓñt
eē alie ſpāles. Ordo aūt ⁊ diſtinctio q̄uis nō atten
dať penes generales. attēdi tm̄ pōt penes ſpāles. Et
ꝓpterea q̄uis domeſticus ⁊ extraneus ſint vniformi
ter ad imaginē dei. nō tm̄ ſequiť ꝙ ſint vniformiť di
ligēdi. ¶ Ad illud qđ vltimo obi ꝙ charitas diligit 36
bonū qꝛ bonū. dōm ꝙ verū ē de ipſa charitate ſm ſe.
ſicut eñ pretactū eſt ordo eiꝰ in ſe attendiť penes bo
nitatē maiorē vel minorē. ſ; in charitate nō tm̄ attē
diť ordo ſm ſe ſ; etiā rōne nature ſubſtrate. ⁊ rōne il
lius aſſignať ordo inter domeſticū ⁊ extraneū. et ſic
pꝫ ꝙ rō illa nō repugnat ordini charitatis.

¶ Queſtio. vj. f

Vtrū ordo charitatis attēdať penes affectū tm̄. an
ſiť penes affectū ⁊ effectuꝫ: Et ꝙ penes vtrūqꝫ. vř. j.
Ioh. iij. Diligamus nō verbo neqꝫ lingua. ſ; ope et
veritate. non eſt ergo vera dilectio niſi ſit in corde ⁊
ope. in affectu ⁊ effectu. ꝗ pari rōne nō eſt verus dile
ctōis ordo niſi penes illoꝝ vtrūqꝫ attendatur. ¶ Itē
Greg. in quadā omeľ. Probatio dilectionis eſt exhi
bitio opis. ꝗ vbi eſt maior opis exhibitio. ibi ꝓbatur
maior eē dilectio ⁊ econuerſo. ſi ꝗ charitas ordinata
eſt in diligendo. vř ꝙ ordinari debeat in corde ⁊ in fa
cto. ¶ Item ordinatio in effectu ortū hꝫ ab ordina
tiōe in affectu. ſi ꝗ charitas ordinari dꝫ in effectu. ne
ceſſe eſt ꝙ prius ordineť in affectu. ſ; charitas ordia
ta eſt q̄tū ad effectū ſicut pꝫ ꝑ illud qđ dicit aplus.
Operemur bonum ad omnes. maxime autem ad do
meſticos. ꝗ neceſſe eſt charitatē ordinatā eſſe q̄tum
ad affectū. ¶ Itē magis penſat deus ex q̄to hō facit
q̄ꝫ quantū facit. ꝗ ſi ordo charitatis eſt deo acceptꝰ.
videtur ꝙ non ſolum cōſiſtat in opere exteriori ſ; eti
am in affectu interiori. ¶ Sed contra. ꝙ non conſi
ſtat in affectu videť ꝑ illud quod diciť ꝓuer. xviij.
Vir amicabilis ad ſocietatem magis erit amicus q̄ꝫ
frater. ſed ꝯſtat ꝙ illa amicicia de qua ſapiens loqui
tur nō aduerſať ipſi charitati. imo potius eſt ei con
ſona. ſ; ſm iſtaꝫ dicit ꝙ magis diligiť homo bone ſo
cietatis q̄ꝫ frater ſm carnem. videť ergo ꝙ ſm preaſ
ſignatas drīas nō attendatur ordo dilectionis q̄
tum ad affectum. ¶ Itē dilectio in familiaritate cō
ſequiť ad dilectionem et affectum diligendi. ſ; multi
ſunt qui plus delectantur loqui cum amico ſuo q̄ꝫ ꝑ
orationem loqui deo. ergo videtur ꝙ nullus taľ cha
ritatē habeat ordinatā. qđ valde durū vř dicē. Itē
ꝙ nō attēdať penes effectū vř. qꝛ multi ſūt impoten

tes ad ipendēda opa dilectiōis. ꝙ tales nō pñt habe
re ordinē charitatis. qḋ ſi hoc ē falſũ. ꝛſtat ↄ̃. ¶ Itē
ſi ordo charitatis attēdat penes affectũ. ꝙ ſcđe ꝛ ſm
ordinē charitatis agit q̇ ꝓbendale bñficiũ poti⁹ dat
ſuo cōſāguineo ꝙ̄ extraneo qḋ rephēdit ꝓpħa Aba
cuc. Ue qui edificat ſyon in ſanguinib⁹. Et Ezechel.
xliiij. Sufficiat vob̄ dom⁹ iſrael q̇ introducitis incir
cūciſos in ſanctuariũ dei. vbi rephendunt illi q̇ bene
ficia eccleſiaſtica magis cōferũt domeſticis ꝙ̄ alijs.
37 ¶ R. ad predictoꝝ intelligētiā ē notādũ ꝙ ſm ꝙ di
cit mgr̄ in lr̄a. aliq̇ dicere voluerũt ꝙ hmōi ordo cha
ritatis attendat ſolũ quātũ ad effectũ exteriorē. non
quantũ ad affectũ interiorē. niſi p cōparationē nr̄i ad
deũ. p cōparationē aũt ꝓximi ad ꝓximũ ſolũ ↄſiſtit or
do quātũ ad exteriorē effectũ. Et innitunt his aucto-
bus Augu. q̇ in littera ponuntur in quibus videtur
expreſſe ſentire ꝙ ordo charitatis reſpectu proximi
attendatur ſolum in exterioris operis exhibitione.
Et hoc ipm videtur dicere in li. de vera rligione. vbi
dicit ꝙ hec ē pfecta iuſticia. vt plus potiora bona. et
minus minora diligam⁹. Ex quo vi^r poſſe elici ꝙ iſte
dr̄ie ꝓpinquitatis nihil faciũt ad effectũ dilectionis.
Uerũtñ ſicut dicit mgr̄ in lr̄a. et verba Amb. ſonāt.
et rōes pñtꝰ inducte cōprobāt. ordo charitatis p cō-
parationē noſtri ad ꝓximũ. et vnius ꝓximi ad alterũ.
nō ſolũ attendit ſm effectũ. verũ etiā ſm affectũ. Et
hoc idē intelligendũ ē ceteris alijs parib⁹. Si eñ in
duobus dilectis ē par dignitas et neceſſitas. quātuꝫ
ē de iſtis ꝓprietatibus et cōditionibus equaliter ſũt
amādi effectu et affectu. ſ ſi in altero illoꝝ ſupaddit
ſanguis ꝓpinquitas. facit ipm magis amabilē vtro
ꝙ̄ mō. Et iſto mō intēdit Amb. charitatis ordinē aſ-
ſignare reſpectu ꝓximoꝝ. Qḋ notat cũ dicit. ꝙ do-
38 meſtici ſi boni ſint. malis filijs ſint ꝑponēdi. Et ſi tu
queras cũ ad ordinē charitatis cōcurrāt meriti dig-
nitas et indigētie oportunitas. ſicut et ꝓpinquitas.
quare magis Amb. aſſignat ordinē charitatis penes
ꝓpinquitatē ꝙ̄ penes bonitatē vel indigētie neceſſi
tatē. dōm ꝙ ↄditio neceſſitatis nec ē nobis ita nota.
nec ōin ſe ita ſtabilis et firma ſicut ꝓpinq̇tatis cōdi
tio. Aliquis eñ q̇ hodie ē malus. cras erit bonus. et
qui hodie ē minus bonus. cras fortaſſis erit melior.
Similr̄ ē de neceſſitate et oportunitate. et iō penes
gradus neceſſitatis. bonitatis. et oportũitatis. non
potuit ita certitudinaliter ordo charitatis aſſignari.
ſicut penes cōditōes ꝓpiq̇tatis. Cōcedēdũ ē ḡ ꝙ or-
do charitat⁹ ſm dr̄ias pāſignatas ñ ſolũ attēdit q̄n
tũ ad effectũ exteriorē. ſ etiā q̄tũ ad affectũ iteriorē.
ꝛ h̄ itelligēdũ ē alijs pibus. Uñ et rōes q̇ h̄ oñdũt cō
39 cedēde ſũt. Ad euidētiā aũt rationũ q̇ adducũt in
cōtrariũ notādũ ē ꝙ multipliciter cōtingit affectum
nr̄m accipi. ꝛ effectũ mltiplicē repiri. ita ꝙ ordo cha-
ritatis nec oēm affectũ reſpicit vniformiter. nec oēm
effectũ. Accipit eñ aliq̄ñ affectus ꝓ paſſiōe. aliq̄ñ ꝓ
motu. ita ꝙ affect⁹ paſſio dr̄ quedā mulcebris cōpla-
centia. Affectus vero mot⁹ dr̄ quedā rōnalis diligē
tia. Affectus aũt motus dupliciter adhuc accipit. Nā
quidā ē a charitate elicitus. quidā impatus. Affect⁹
a charitate elicitus ē ille quo quis optat alteri ſũmũ
bonũ. Affectus vō impat⁹ quo quis optat alij aliqḋ
bonũ tpale qḋ ē ordiatũ ad ↄſeruationē nature. Sic
ꝙ triplex ē affectus. vnus a charitate elicitus. quo q̇-
dē opto alicui bonũ ſũmũ. Ali⁹ impatus. quo opto
alicui terrenũ bonũ. Tercius vō annex⁹. q̇ delector
in alterius bono. qui magis tenet rōem paſſionis ꝙ̄
motus. Et cũ ſit triplex affectus. ordo charitatis pāſ
ſignatus rſpicit affectũ a charitate elicitũ pn̄cipalr̄.
qꝛ magis mihi debeo optare beatā vitā ꝙ̄ alij. et ꝓ⁹
me magis patri meo ꝙ̄ alij. et ſic vlterius ꝓcedēdo.
affectũ vō impatũ reſpicit minus pn̄cipalr̄. Uñ pro
diuerſis oportunitatib⁹ et cōditionib⁹ ordo quātuꝫ
ad illũ affectũ pōt variari et ꝑpoſterari. Affectuꝫ vō
ānexũ q̇ eſt paſſio mulcebris. mīme rſpicit ordo cha
ritatis. qꝛ ille potius reſpicit ſenſibilē expientiā ꝙ̄ ra
tiōis eligētiā. ſicut patꝫ. qꝛ plus delectat aliq̇s et gau
det in reſpiciēdo ſociũ quē videt pñtem. ꝙ̄ in recolē-
do patrē qui abſens ē. ꝙ̄uis ipm magis diligat. cui⁹
ſignũ eſt ꝙ ꝓ patre faceret multa maiora. Similiter 40
ex pte effectus diſtinguēdũ ē. Nā quidā ē effectus ſi
ue beneficium qui reſpicit pſonā ſingularē. et ille du
plex ē. Un⁹ eñ ē qui reſpicit aīe ſalutē. Ali⁹ vō q̇ re
ſpicit ſuſtētationē vite pſentis. Quidā ē effect⁹ qui re
ſpicit pſonā ſpūalē ↄmūēꝫ. ſicut collatio bñficij eccle
ſiaſtici. et ſic triplex ē effectus exterior. Unus q̇ eſt ꝓ
curatio eterne ſalutis. Alius qui eſt releuatio tpalis
neceſſitatis. Tercius vō qui ē cōmiſſio beneficij ec-
cleſiaſtici. qui ē quodāmō ſpūalis. Primũ aũt iſtoꝝ
effectuũ reſpicit ordo charitatis pn̄cipalr̄. pmo eñ
debeo procurare ſalutem meam ꝙ̄ ſalutem ꝓximi.
et primo ſalutem patris ꝙ̄ alicuius alterius. et ſic
deinceps ꝓcedēdo. Scđm vero effectũ rſpicit min⁹
pn̄cipaliter. qꝛ ſm diuerſas oportũitates pt et debet
hō magis et min⁹ eē beneficus in collatiōe alic⁹ cō-
modi tpalis. Terciũ vero effectũ q̇ ē collatio alic⁹ be
neficij eccleſiaſtici mīme reſpicit ordo charitatis. in
collatiōe eñ taliũ bñficioꝝ multũ attēdēda ē meriti
dignitas. et par aut nihil ſanguis ꝓximitas. Ueren
dũ eñ valde ē ne ſub pallio charitatis. affect⁹ lateat
carnalitatis. Ex his patēt oīa que dicta ſũt. ¶ Ad il- 41
lud eñ qḋ pmo obī de affectu amicabili q̇ ē ad ſociũ
magis ꝙ̄ ad fratrē iā patꝫ rñſio. qꝛ illud intelligit de
affectu q̇ ē cuiuſdā mulcebris cōplacētie. rōe cui⁹ pl⁹
dlectat hō habitare cũ bono ſocio ꝙ̄ cũ fratre vl̄ cũ
ↄſanguineo. ¶ Ad illḋ qḋ obī ↄ̄ hoc ꝙ pl⁹ delectat 42
hō loqui cũ amico ꝙ̄ loq̇ cũ deo. ſilr iā patꝫ rñſio. qꝛ ta
lis dlectatio ſeq̇t ſenſibilē expientiā. Et qꝛ ꝓximum
ſuũ videt. deũ āt nō videt. hinc ē ꝙ pl⁹ dlectat aliq̄ñ
alloq̇ ꝓximũ ꝙ̄ orare deũ. licet multo pl⁹ dñm diligat
ꝙ̄ amicũ ſuũ. Licet aũt iſte affect⁹ in viris carnalib⁹
q̇ huic mūdo dediti ſũt aliq̇ mō ſit tolerabilis. in vi-
ris tñ ſpūalib⁹ quoꝝ ē experiri ꝙ̄ ſuauis et dulcis ē
dñs valde ē rephēſibilis. ꝛ cũ magna diligētia dꝫ ex
tirpari. Ad illḋ qḋ obī ꝙ effect⁹ non ē in ptāte nr̄a. 43
dō. ꝙ ꝛ ſi nō ſit in ptāte nr̄a effectũ exteri⁹ īpēdere. ē
tñ in ptāte nr̄a ipm effectũ velle. et q̄ñ voluñtas pfec-
ta ē. ꝓ facto reputat. et iō defectus potētie in exeq̄n
do. nō tollit ordinē charitatis. q̇ quātũ ad effectũ ex-
teriorē hꝫ attēdi. ¶ Ad illḋ qḋ obī ↄ̄ bñficio ꝓbēdali
iā patꝫ rñſio. qꝛ q̄tũ ad illũ affectũ minime (vt dictũ
eſt) attendit ordo charitatis.

Diſtinctio. xxx. de charitate q̄tũ ad meriti pfectionē.

Hic ſolet queri quid potius ſit ꝛc. Supra egit mgr̄ de charitate q̄ntũ ad eēntiā et diffinitionē. et quātuꝫ ad diligibiliũ diſtinctionē et quantũ ad ordinē. Hic ſequit quarta ps in qua agit de eadē q̄ntũ ad meri-ti pfectionē. Diuiditur aũt pars iſta in duas ptes. In quaꝝ prima determiat de pfectiōe charitatis in meri-

to quantũ ad eius motus compatos ad inuicẽ. vtpote de dilectiõe amicoꝝ et inimicoꝝ. In secũda vero agiť de eadẽ in cõpatiõe ad diligẽtẽ. ibi. Illd võ qd sequiť magis nos mouet. ꝛc. Prima ps diuidiť in tres ptes. In pma mouet qõez et determiat ſm suã opioez. In scda vero itroducit autoritatẽ Aug. q sue rñsiõi vĩ obuiare. ibi. Aug. tñ sentire vi. In tercia vo predictã auctem explanat. ibi. Ecce hic haberi vĩ qd ꝓtaxauim⁹. Silr scda ps tres hz ptes. In quarũ pma itroducit qõez q ex auctibus Aug. hz originẽ. q queriť de dilectiõe inimicoꝝ in cõpatõe ad diligẽtẽ. In scda vero ponit determiatiõnẽ quoꝝdã. ibi. Quidã qd hic dĩ simpliciť tenere volẽtes. In tercia subiungit determinationem suam. ibi. Sed melius est vt intelligatur ꝛc.

XXX.

Mouet qõem et determiat ſm suã opinionez. Vtꝝ meli⁹ sit diligere amicos q̃ȝ inimicos vľ ecõuerso. a

Hic solet queri qd poti⁹ sit plurisq̃ȝ meriti. diligere amicos an diligere inimicos. Sȝ hec cõpatio ꝯplicita ẽ. Si eñ ꝯferať dilectio amicoꝝ tñ dilectioni amicoꝝ et etiã inimicoꝝ. ꝑspicua ẽ absolutio. Sȝ si in aliquo vno hoĩe q diligit silʼ amicũ ꝛ inimicũ qd horũ poti⁹ sit querať. [a] obscura est rñsio. qꝛ de motu mentis agiť de quo nõ ẽ nobis facile iudiciũ. an vn⁹ et idẽ mot⁹ sit erga amicũ et inimicũ. sȝ erga amicũ intẽsioꝛ. an duoꝝ vn⁹ erga inimicũ q diciť difficilioꝛ. alter erga amicũ q vř feruẽtioꝛ. Nec incõgrue putať melioꝛ qui ẽ feruẽtioꝛ. Vel si vn⁹ idẽq̃ȝ ẽ. idẽ potioꝛ vbi ẽ ardẽtioꝛ nõ iprobe extimať. a

Introducit autoritatẽ Aug. que sue rñsiõi videtur obuiare. b

Aug. tñ sentire vř mai⁹ eẽ diligere inimicũ q̃ȝ amicuȝ. q ꝑfectoꝝ eẽ dicit diligere inimicos et benefacere eis. neq̃ȝ hoc a tãta mľtitudĩe ipleri quãta exaudiť ĩ oꝛõe dñica cũ dř. Dimitte nobis debita nr̃a sicut et nos dimittim⁹ dbitoꝛib⁹ nr̃is. Illã eñ spõsionẽ dicit a multis ipleri q nondũ diligũt inimicos. Ait eñ sic. Magnuȝ ẽ erga eũ q tibi nihil mali fecerit eẽ beniuolũ et beneficũ. Illud mľto grãdi⁹ et magnificẽtissime bonitatis ẽ vt tuũ inimicũ diligas. et ei qui tibi malũ vult. et si põt facit. tu semꝑ bonũ velis. faciasq̃ȝ qd possis. audiẽs dicẽtẽ iesuȝ. diligite inimicos vr̃os. et benefacite his q odiunt vos. et orate ꝓ ꝑsequẽtibus et calũniantib⁹ vos. Sȝ qm̃ ꝑfectoꝝ filioꝝ dei ẽ istud quo qdẽ se dȝ oĩs fidelis extẽdere. et hũanũ animũ ad hũc effectũ oꝛãdo dñ. secũq̃ȝ agẽdo luctãdoq̃ȝ ꝑducere. Tamẽ qꝛ h tã magnũ bonũ tãte multitudĩs nõ ẽ q̃nta credim⁹ exaudiri cũ dř in oꝛõe dimitte nobis debita nr̃a sicut et nos dimittim⁹ debitoꝛib⁹ nr̃is. [b] proculdubio v̱ba spõsionis h⁹ ipleñť. si hõ q nõdũ ita ꝑfecit vt etiam diligat inimicũ. tñ qñ rogatur ab hoĩe q peccauit

Aug. i ench. — Math. vj. — Luce. vj. — a — b

1 a Obscura ẽ rñsio ꝛc. Hoc vĩ eẽ simpliciter falsuȝ. qꝛ cũ actus diuersificenť ꝑ obiecta. ꝛ amic⁹ ꝛ inimic⁹ sint diuersa obiecta. diuersa diligibilia. ipossibile ẽ q amicũ et inimicuȝ q̃s diligat vno motu. Itẽ vt⁹ siplex ꝛ finita ad q̃cũq̃ȝ se ꝯuertit. totaliť se ꝯuertit. ꝫ hõ diligẽdo amicũ cõuertiť se ad ipȝ. ꝫ ñ vĩ q vno et eodẽ motu simul et sel possit diligere inimicũ. R. dõȝ. q q̃uis illud qd dicit mgr hic nõ sit vsq̃ȝquaq̃ȝ bene intelligibile. possum⁹ tñ vtrũq̃ȝ exponere et ipm saluare dupliciť. primo sic. cõuenit eñ erga aliquẽ affici dupliciter. vel ꝓprie ꝛ distincte et sub ꝓpria ratiõe. vľ in quadã generalitate cũ alijs. Sicut verbi grã dupliciť põt q̃s affici in amãdo petrũ. Aut qꝛ spãliter afficiť circa ipm. aut generaliter cogitat oẽm hoĩez eẽ diligendũ. et generaliter circa oẽm hoĩem afficitur ſm q exigit ordo charitatis. Si primo mõ accipiať motus dilectõis in amicũ. sic nõ pt vn⁹ et idẽ mot⁹ q ẽ in amicũ eẽ in inimicũ. sicut rões inducte oñdunt. Si vo scdo mõ. sic pt eẽ idem. et hoc mõ accipit mgr cũ dicit q põt eẽ vn⁹ respectu vtriusq̃ȝ. Aliť aũt põt sustineri vt distinguam⁹ q dupliciter cõtingit vim aliquã moueri in obiectũ. Aut motu simplici et absoluto. aut motu collatiuo et qdã mõ cõposito. Si loquamur de motu simplici et absoluto. sic nõ põt vn⁹ et idẽ eẽ in amicũ et inimicũ. imo diuersi sũt. quoꝝ vn⁹ est intensioꝛ et alter remissioꝛ. Si vo de motu collatiuo quo q̃s afficiť circa aliqua duo vnũ alteri ꝑponẽdo. sic põt eẽ motus vnus ſm q dicit mgr ſm aliqd sui itẽsioꝛ. ſm vo aliquid remissioꝛ. ſm hoc patȝ rñsio ad ea q obijciunť. nã illa duo ꝓcedũt de actu simplici et absoluto q ẽ respectu vnius obiecti tñ. actus vero collatiu⁹ põt eẽ respectu duoꝝ sub rõe vni⁹. Ad illud qd obĩ q vt⁹ affectiõis nõ põt silʼ conuerti patȝ rñsio. Ex hoc eñ nõ cõcludiť q nõ possit eẽ vn⁹ mot⁹ collatiu⁹. qꝛ in eo ẽ repire pus et posterius.

2 b Proculdubio verba spõsionis h⁹ impleñť. ꝛc. Contra. Si nõ dimittit anteq̃ȝ rogeť. seruat irã ꝓprimo. ꝛ si seruat irã. charitatẽ nõ hȝ. ꝫ in oratiõe sua nõ est dign⁹ exauditiõe. nec vĩ q oret recte. Item sicut in ꝓcedẽtib⁹ ꝓbatũ ẽ oẽs teneñť inimicos suos diligere etiã inimicicias exercẽtes. ꝫ oẽs teneñť eis etiam nõ rogati offensas dimittere. R. dõ. q ẽ dimittere rancorẽ. et dimittere signa rancoris. Dimittere rancorẽ necessitatis

in cū vt ei dimittat. dimittit ex corde. q̄ etiā sibi rogā-
ti vult dimitti. cū orat et dicit. Sicut ⁊ nos dimittim⁹
debitorib⁹ nr̄is. Quicūq̧ vō rogat hōiez in quē pec-
cauit. si peccato suo moueť vt roget. nō ē adhuc ōpu
tand⁹ inimicus vt eū diligere sit difficile. sicut erat qñ
c inimicicias exercebat. Quisquis vō rogāti et penitē
ti nō dimittit. ñ estimet a dn̄o sua peccata dimitti. q̄
mētiri veritas ñ pt. Que cū docuisset orōz hāc. in ea
positā sentētiā ꝯmēdauit dicēs. Si dimiseritis hōib⁹
peccata eoꝝ. dimittet ⁊ vob pr̄ vr̄. Si vō nō dimiseri
tis. nec pr̄ vr̄ dimittet vobis pctā vestra.

¶ Predictā Aug. autoritatē explanat. c

Ecce hic haberi vr̄ qd̄ ⁊ ptaxauim⁹. s. maioris v̄tutis
eē diligere inimicū et benefacere ei. q̄z illū q̄ nihil ma-
li fecit nob vel amicū. Q̄z si q̄s cōcedere simpliciť no-
luerit. dicēs intēsi⁹ diligiť amic⁹ q̄z inimic⁹. ⁊ ideo illō
poti⁹ isto. determiet ista s̄m p̄missaꝫ itelligētiā dicēs.
ibi cōparationē factā inť dilectionē qua diligiť tm̄ ami-
cus. et illā qua amic⁹ et inimicus diligiť.

¶ Introducit qōz q̄ ex autoritate Aug. hꝫ origiez.
qua q̄riť de dilectōe inimicoꝝ q̄tū ad diligētē. d

Questio. Illō vō qd̄ sequiť magis nos mouet q̄ scꝫ dicit nō eē
tāte mltitudis diligere inimicos. q̄nta exaudiť cū dr̄.
R. Dimitte nob debita nr̄a ⁊c̄. vbi dat intelligi q̄ alicui
a dō dimittūť pctā nō diligēti inimicū. si tm̄ fratri ro-
gāti q̄ in se peccauit dimittit. Sꝫ cū pctā nō dimittāť
alicui adulto nisi charitatē hēat. seq̄ť vt charitatez ha
beat q̄ nō diligit inimicuz. Quō ḡ nōie ꝓximi ois hō
Math. xxij. et Deut. vj. itelligiť i illo mādato. diligas ꝓximū tuū sicut teipꝫ.
Si em̄ ois hō ꝓxim⁹ ē. tūc ⁊ inimic⁹. p̄cipimur ḡ et ini
micos diligere. Et q̄z illud p̄ceptū generale ē. oib⁹ p̄ci
piť oēs hōies diligere etiā inimicos.

¶ Ponit determinationē quorundā. e

Quidā qd̄ hic diciť simpliciter tenere volētes illud p̄
ceptū ōterminā dicētes. illic pfectis dari in p̄ceptum
diligere oēz hōiez etiā inimicū. minorib⁹ vō in ꝯsiliū.
in p̄ceptū vō diligere q̄ nihil mali fecerūt eis et inimi-
cos ñ odire. ¶ Subiūgit dermiatōz suā. f

Sꝫ meli⁹ ē vt itelligať oib⁹ illo mādato p̄cipi cūctos
diligere etiā inimicos. cui sensui attestāť supi⁹ posite
Aug. autoritates et alie mlte. Illō vō Aug. nouissime posi
tū. ō pfecta charitate dictū itelligiť. q̄ tātū ē pfectoꝝ.
q̄ nō solū amicos. sꝫ etiā inimicos pfecte diligūt eisq̧
benefaciūt. Que pfectio dilectiōis nō ē tāte mltitudi
nis quāta exaudiť in orōe dn̄ica. ⁊ hoc reuera grāde ē
⁊ eximie bonitatis. s. pfecte diligere inimicū. Ita ⁊ cū
dicit ipleri v̄ba illi⁹ spōsiōis ab hōie. q̄ non ita pfecit
vt diligat inimicū. de dilectiōe pfecta accipiēdū est.

est. et ad hoc oēs obli-
ganť. et ad hoc teneť
hō siue inimic⁹ repug
net siue veniā petat.
Dimittere aūt ñ soluz
rancorē s̄ et signa ran
coris. hoc pfectōis ē.
nec ad h̄ teneť hō nisi
in casu vicꝫ qñ deuote
⁊ hūiliter venia postu
lať. Et de hac dimis-
siōe loquiť Aug. Ob-
iectiōes aūt currūt de
alia. et ꝑ hoc patēt tā
littera q̄z obiecta. c 5
Quisquis vō roganti
⁊ penitēti nō dimittit.
non estimet a dn̄o sua
pctā dimitti. Contra.
vr̄ s̄m hoc q̄ ois qui
seruat rancorem erga
ꝓximū q̄ cōtra seipm̄
oret. q̄z cum nolit aliꝗ
dimittere. iā petit ex ꝯ
sequēti q̄ nec de⁹ di-
mittat sibi. Et q̄ petit
q̄ de⁹ nō dimittat pec
cat mortaliter. ḡ ois q̄
ē in rācore et dicit ora
tionē dn̄icā vr̄ morta-
liter peccare. R. dōz.
q̄ ois qui orōz dn̄icaz
ex corde dicit. itēdit ꝑ
eā impetrare collatio-
nē bonoꝝ et r̄misiōz
maloꝝ. et q̄ hoc inten
dit a dn̄o exequi. con-
stans ē q̄ aut penitet.
aut ꝓponit aliqñ pe-
nitere. licꝫ ḡ aliq̄s odi
um habeat. tm̄ dicēdo
orōz dn̄icam nō icur-
rit offensaꝫ mortaleꝫ.
q̄z nō intēdit petere q̄
fiat sibi s̄m malaꝫ vo-
lūtatē quā nūc hꝫ. sed
s̄m volūtatez bonam.
quā et si tūc nō habe-
at. intēdit tm̄ dei auxi-
lio aliqñ obtinere. Si
q̄s aūt illā orationem
diceret nūq̄z ꝓponēs
ab odio fratris recede
re. q̄uis nō intēderet
irā petere. culpā tm̄ su
aꝫ absq̧ dubio aggra

uaret. Aliter tm̄ posset dici q̄ istā orationē qñ aliquis dicit nō dicit in ꝑsona sua sed in persona ecclesie cuius
vult eē mēbrum. Et quantum ad hoc non petit cōtra seipm̄. nec intentione p̄ncipali, nec ex consequenti.

Ad intelligentiam hui⁹ ptis incidit hic questio
de charitate q̄tū ad pfectionē meriti. Et circa
hoc sex breuiter pn̄t queri. Primū ē vtrū quis ex q̄n
tulacūq̧ charitate possit quātecūq̧ tēptatiōi resiste
re. an hoc sit soli⁹ charitatis pfecte. Secundū ē vtrū
hō in q̄ntulacūq̧ charitate cōstitut⁹ teneať mortem
ꝓ xp̄o subire. Terciū ē vtꝝ hn̄s charitatē pfectā te-
neať ea q̄ sunt pfectiōis iplere. Quartū ē. vtꝝ om̄s
tā pfecti q̄ impfecti teneanť inimicos diligere q̄tuꝫ
ad affectū. Quintū ē vtꝝ oēs teneanť inimicos dili-

gēre quātū ad effectū. Sextū ē qđ ſit meli⁹ et maio-
ris meriti. vtrū diligere amicū. an diligere inimicu3.

Queſtio prima. a

Utrum cū qualicunq3 charitate poſſit quis reſiſte-
re quantecūq3 tēptationi. Et ꝙ ſic vi. Sup illđ p̄s.
Bonū mihi lex oris tui ⁊c. Aug. Plus diligit chari-
tas deū q̄ cupiditas milia auri et argenti. Hoc ē ve
rū de qūtulacūq3 charitate. et ſi hec charitas qūtu
lacūq3 excedit omnē cupiditatē ſua virtute. ſi g̊ ma
gnitudo tēptatiōis attendit̄ ſm magnitudinē cupi-
ditatis. vi̊ ꝙ p qūtulācūq3 charitatē poſſum⁹ maxi-
me tēptatiōi reſiſtere. Itē Greg. Debilis ē hoſtis q̄
nō vincit niſi volentē. ſ3 qūtulācūq3 h3 hō charita-
tē. h3 quo pōt velle nō vinci. g̊ ſi nolle vinci reſiſtit oī
tēptatiōi et tēptatori. vi̊ ꝙ p qūtulācūq3 charitatē
poſſit hō ſupare oēs tēptationē. Itē potētior eſt
charitas in bonū q̄ culpa in malū. ſ3 peccatū morta-
le qūtūcūq3 pūū ſufficit ad expellendū magnā gra-
tiā. g̊ charitas qūtūcūq3 pua ē. ſufficiēs ē reſiſtere tē-
ptationi maxie. Itē charitas qūtūcūq3 pua ſit. ho
minē facit diligere deū ꝓpter ſe et ſup oīa. ⁊ facit ho
minē in deū cōfidere plus q̄ in ſe. ſ3 q̄ deū ꝓpter ſe et
ſup oīa amat et in deū cōfidit h3 deū adiutorē. ⁊ qui
h3 deū adiutorē oī tēptatiōi pōt reſiſtere. g̊ hō in qū-
tulacūq3 charitate ſupare pōt oēs tēptationē. Itē
gr̄a quātūcūq3 ſit modica potētior ē et excellētior q̄
natura. ſ3 hō in ſtatu inocētie in puris naturalib⁹ cō
ſtitut⁹ poterat qūtecūq3 tēptatiōi reſiſtere. g̊ exiſtēs
in gratia pōt qūtecunq3 tēptatiōi reſiſtere qūtulā-
cūq3 hēat charitatē. Itē eſto ꝙ aliq̄s hēat modicā
charitatē et tēptet̄ magna tēptatiōe. aut pōt illi reſi-
ſtere. aut nō. Si pōt. habeo ꝓpoſitū. Si nō pt̄. et nul
lus peccat in eo qđ vitare nō pōt. g̊ cōſentiendo tali
tēptatiōi nō peccat. ſ3 hoc ē falſu3. g̊ ⁊ illud ex quo h̄
ſequit̄. redit g̊ idem qđ prius. Sz cōtra. i. Cor. x.
Fidelis deus q̄ non pmittit vos tēptari ſupra id qđ
poteſtis. cōſtat ꝙ loquit̄ habentib⁹ charitatē. g̊ ſi de
us pmitteret. dyab⁹ tēptaret hōiē habētē charitatem
ſupra poſſe. g̊ nō vi̊ ꝙ cū qūtulacunq3 charitate poſ
ſit hō reſiſtere tēptatiōi maxime. Itē ſup illud p̄s.
Proba me dn̄e et tēpta me. dicit auctas. Prius vi-
res nr̄as inſpice. ⁊ poſtea tēptari pmitte. ſ3 hoc non
peteret niſi poſſz tēptari ſup vires. g̊ vi̊ ꝙ aliq̄ tēpta
tio ſit cui nō ſufficit reſiſtere virt⁹ charitatis modice
et impfecte. Itē Amb. in quodā ſermōe de ꝯfeſſo
rib⁹. Diuerſa ſūt genera inimicoꝝ. q̄ ſm viriū nr̄aꝝ
qūtitatē cōpenſato nobiſcū agone luctant̄. ſ3 maio-
res vires h3 charitas pfecta q̄ impfecta. g̊ ſi illa ha-
bet luctā ſuis virib⁹ ꝓportionabilē. vi̊ ꝙ aliq̄ lucta
ſit ſupra vires charitatis ipfecte. Itē virtus chari
tatis maxime relucet in pugna et tēptatiōis victoria.
Si g̊ qūtulacūq3 charitas pōt reſiſtere maxime tēp-
tatiōi. vi̊ ꝙ modica charitas ſit maxime virtutis ⁊ p
fectiōis. Qđ ſi ē manifeſte falſum. reſtat qđ et illđ ex
quo ſequit̄. Itē magnitudo corone attēdit̄ ſm ma
gnitudinem pugne. ergo ſi modica charitas reſiſte-
re poſſet tēptationi maxime. vi̊ ꝙ maxia corona dbe
atur charitati minime. ſ3 hoc ē falſu3 manifeſte. g̊ ⁊c.
Itē quedā ē pugna ex cui⁹ victoria purificat̄ aīa
ab omnib⁹ venialib⁹ et ſtatim euolat in celū. ſicut eſt
qñ ꝓ iuſticia mors homi intentat̄. g̊ ſi modica chari
tas poſſet reſiſtere qūtecunq3 tēptatiōi. modica cha
ritas poſſz oīa venialia delere ⁊ ſtatim in celū facere
4 euolare. qđ ſi hoc abſurdu3 ē. reſtat idē qđ pri⁹. R.

ad p̄dictoꝝ itelligētiā notādū ꝙ cū q̄rit̄ vtꝝ qūtula
cūq3 charitas pt̄ reſiſtere qūtecūq3 tēptatōi. hoc du
pliciter pōt intelligi. aut loquēdo de ptāte charitatis
p cōpatione ad adiutoriū diuine prudētie gubernan
tis. aut p compatiōnē ad vires li. ar. coopantis. ſm
vtrūq3 iſtorum modoꝝ fuit hic duplex mod⁹ dicēdi.
Si eñ loquimur p cōpatiōnē ad diſpoſitiōnē diui-
ni regiminis. ſic dixerūt aliqui ꝙ ex qūtulacūq3 chari
tate pōt q̄s reſiſtere qūtecunq3 tēptatiōi. Alij vero
ꝙ nō. Et vtriq3 vex dicere potuerūt. nec ſibi ꝯtradi-
cūt ſi recte intelligāt̄. Si eñ loquamur q̄ntu3 ad tē
ptatōis exordiū. qūtulacunq3 charitas pōt reſiſtere
qūtecunq3 tēptatiōi. q2 deus hōiē3 habētē charitatē
nūq̄ deſerit niſi ille volūtarie ab eo recedat. qñ poti
us ſm ꝙ auget̄ tēptatiōis bellū. opat̄ deus charita-
tis augmētu3. Uñ q̄tūcunq3 ſit modica charitas in
hōie. nūq̄ pōt inuitus ab aduerſario deijci. q2 ſm ꝙ
creſcit bellū. creſcit adiutoriū. ſi hō faciat qđ in ſe eſt.
Si aūt loquamur de tēptatiōe q̄tum ad cōſūationē
victorie. ſic nō pōt eē ꝙ hō ex modica charitate reſi-
ſtat tēptationi maxie. q2 nō patitur ordo diuine iuſti
cie qñ ex victoria magni belli fiat āplificatio meriti.
Uñ ſicut iſta duo nō cōtradicūt ſ3 ſil' natura ſūt. poſ
ſibile eſt ꝙ ex pua charitate in p̄ncipio tēptationis ⁊
magna in fine reſiſtat̄ magne tēptationi. Et itex poſ
ſibile ē ꝙ ex pua charitate in p̄ncipio tēptationis et
magna in fine. nō reſiſtat̄ magne tēptationi. Sic nō
obuiāt ſibi ille due opiniōes. Siſr ſi loquamur đ po
tētia charitatis p compatiōnē ad vires li. ar. coopan
tis duplex fuit opinio. Nā quidā dixerūt ꝙ ex qūtu
lacūq3 charitate pōt quis reſiſtere qūtecunq3 tēpta
tioni. q̄dā ꝙ nō. Et rō hui⁹ ē. q2 de viribus li. ar. ⁊ ad
iuti gr̄a ē loqui dupl'r. vel qūtū ad libertatē volūta-
tis. vel q̄tū ad viciū difficultatis ad bonū ⁊ ꝓnita-
tis ad malū. Si g̊ loq̄mur de gratia p cōpatiōnē ad
libertatem volūtatis. ſic cū ipa volūtas de ſe ſit li-
bera ad cōſentiendū. ⁊ p gratiā ſit liberata a ſeruitu-
te peccati vt cogi nō poſſit. pōt qūtecūq3 tēptatōi re
ſiſtere. Si aūt loquamur p compatiōnē ad viciū dif
ficultatis et ꝓnitatis. ſic nō pt̄ reſiſtere ipulſui tēpta
tiōis fortis. niſi charitas adeo fortis ſit ꝙ ſuo vigore
cōtra ꝓnitatē refrenet a malo. et cōtra difficultate3
accendat ad bonū. Lib. eñ ar. ex vna pte adiutū ad-
iutorio gratie. ex alia pte corruptu3 vicio ꝯcupie. qñ
excitat̄ in ipō p tēptatiōnē ipet⁹ cōcupie. ſm ꝙ ma-
gis ⁊ magis fortit̄ excitat̄. p hoc indiget maiori repſ
ſiōe. Et ſic diuerſis cōſideratiōib⁹ cōcedi pōt de cha
ritate p cōpatiōnē ad li. ar. ꝙ qūtulacunq3 charitas
pōt reſiſtere qūtecūq3 tēptatiōi. et qđ pōt ſi compet̄
ad dn̄iu3 libertatis. nō pt̄ ſi cōpet̄ ad viciū ꝓnitatis
et difficultatis. Et hoc meli⁹ pt3 ſi quis ꝯſideret ⁊ at
tēdat ⁊ expimēto cognoſcat ſtatū et cōflictū hōim tē
ptatoꝝ. Ex his pt3 rñſio ad q̄ōes ꝓpoſitā. Pat3 etiā
nihilomin⁹ rñſio ad obiecta. Na3 rōnes q̄ ꝓb antꝙ
qūtulacunq3 charitas pōt reſiſtere qūtecunq3 tēp ta
tioni ꝓcedūt de ipa charitate p compatiōnē ad deū
ipam adiuuantē et ꝓmouentē. ⁊ per compationem
ad voluntatis libertatem ſicut intuenti apparet. Ue 5
rūtñ illa ratio quā obijcit de peccato nō val3. Quod
eñ dicit̄ ꝙ qūtūcunq3 peccatū pūū ſufficit ad expel
lendam quātācunq3 gratiam. hoc nō ē q2 peccatum
agat in ipam gratiā. ſ3 q2 facit li. ar. deficere a gr̄e cō-
plemēto. Ex hoc aūt nō pōt inferri ꝙ ꝓpter hoc qū- 6
tulacūq3 gr̄a ſufficiat ad vincendum omne3 impul-

ſum tēptationis.q2 facilius ē deficere ꝙ̄ benefacere.
Inferri tñ pōt ꝙ quātulacunq3 gratia expellere pōt
oīe peccatū. Ad rōes vo q̄ ad oppoſitū adducunt
manifeſte ſunt ſilr rñſiones. ꝓcedūt eñ de ipſa chari
tate ꝑ cōparatiōe3 ad defectū ꝓnitatis et difficulta-
tis.ſicut patet de primis trib9 rōibus.vel ꝑ cōparatio-
nē ad terminū et cōſūmationē victorie.cui rñdet per
fectio meriti et magnitudo p̄mij quātū ad excellen-
tiā victorie ⁊ corone.et hoc mō ɔceſſum ē ꝙ non p̄t
eē ꝙ modica charitas reſiſtat tēptatōi magne.q2 nō
patit̄ hoc ordo diuine iuſticie ſicut p̄dictū eſt. Et ſm
hanc viā ꝓcedūt tres rōes vltime.nec optet ampli9
hic morari. q2 rationes ille ꝑ ſe ſatis manifeſte ſunt
pertractanti. ¶ Queſtio. ij. b

Utrū homo in q̄ntulacunq3 charitate cōſtitut9 tene
atur mortē ꝓ xp̄o ſubire. Et ꝙ ſic vī Lu.ix. Qui me
erubuerit et meos ſermones.hūc filius hominis erube
ſcet cū venerit in maieſtate ſua.ſ3 xp̄s neminē erube-
ſcet cū venerit in maieſtate niſi ꝓ mortali peccato.ſi
igitur ſnia iſta generalis ē. vī ꝙ oēs mortalit̄ peccēt
qui in piculo mortis erubeſcūt ipm dñm confiteri.ḡ
oēs tenent̄ morte3 ꝓ xp̄o ſubire. ¶ Item.i. Joh.iij.
Qm̄ ille aīmā ſuā ꝓ nobis poſuit.⁊ nos debemus
aīas ꝓ fratribus ponere. Si ḡ xp̄s ꝓ oībus animas
poſuit.vī ꝙ oēs tenent̄ ⁊ debēt mortē ꝓ ipo et mem
bris eius ſubire cū ſe obtulerit oportunitas loci ⁊ tē
poris. ¶ Itē quilibet tenetur plus diligere deum q̄3
omne creatū quātūcunq3 ſit imꝑfect9.ḡ quilib3 tene-
tur ꝓ honore dei et gloria puipendere ſe et ſua.Cu3
igitur oportunitas tēporis ſe offert vī ꝙ quilib3 te-
neatur mortē ꝓ xp̄o ſubire. Itē incōparabiliter pl9
diligēda ſūt bona eterna q̄3 tēporalia.ſicut incōpabi
liter ſunt meliora.ſ3 vnuſquiſq3 libenter dat illō qō
min9 diligit ꝓ eo qō mag̃ diligit. ſi ḡ oēs tenent̄ ad
diligendū plus vitā eternā q̄3 tēporalē.vī ꝙ oēs te-
neantur velle libenter morti exponere p̄ſentē vitam
vt lucrentur eterna3.ſ3 qō hō tenetur velle ꝓ loco et
tēpore tenetur facere.ḡ oportunitate ſe offerente vī
ꝙ oēs tenētur mortem ꝓ xp̄o ſubire. S3 cōtra Jo.
xv. Maiorē charitatē nemo h3 vt aīa3 ſuā pōat q̄s
ꝓ amicis ſuis.ḡ mortē ꝓ xp̄o ſubire vī perfectionis
maxime.ſ3 hōies imperfecti nō tenentur ad opera ꝑ
fectionis.ḡ non oēs tenentur mortem ꝓ xp̄o ſubire.
¶ Itē Ro.vi.ſup illud.humanu3 dico ꝓpter infir-
mitatē carnis nr̄e.glo. Inueniūtur aliqui q̄ p̄ponūt
iuſticie dilectionē voluptatibus carnis. ꝑ iuſticia tñ
penas morteniq3 formidāt.ſ3 cōſtat ꝙ ſm autorita-
tē apl'i vt dicit glo. tales ſunt ſerui iuſticie.ḡ cum ta-
les mortē refugiāt.vī ꝙ nō teneantur morte3 ꝓ xp̄o
velle ſubire. ¶ Itē Aug.dicit ⁊ habetur in fine p̄ce-
dentis di.p̄fecta charitas hec ē vt quis paratus ſit pro
fratribus mori.et hoc apparet ꝑ hoc ꝙ prelati tenen
tur ad maiorē p̄fectione3 q̄3 ſubditi.et ſūma p̄fectio
q̄ a p̄lato exigitur ē vt ponat aīa3 ꝓ ſubditis ſm illō
Joh.x. Bon9 paſtor aīa3 ſuā ponit ꝓ ouibus ſuis.
Si ḡ imꝑfecti nō tenētur ad opa charitatis p̄fecte.
vī ꝙ nō oēs teneant̄ ꝓ xp̄o et eius mēbris mortem
ſubire. ¶ Itē maius ē mortem ſubire ꝓ xp̄o q̄3 om-
nibus tp̄alibus abrenūciare.ſ3 nō oēs tenentur tp̄a-
lia oīa relinquere.ḡ nō oēs tenentur mortem ꝓ chri
ſto ſubire. Q2 aūt maioris p̄fectiōis ſit patet ꝑ illud
qō dicit Greg. Nō magnū ē abnegare qō habes.ſed
valde magnū eſt abnegare qō es. Et conſtans eſt ꝙ

multo magis ē abnegare ſeipm̄ q̄3 ſua.⁊ dare corpis
vitā q̄3 terrenā ſubam. ¶ R. ad p̄dictor̄ intelligen- 7
tiā ē notādum ꝙ ſubire mortē intentōe placendi deo
hoc pōt eē tripliciter. Uno mō qñ adeſt neceſſitas vl'
deſerēdi iuſticiā vel amittēdi vitā. Alio mō qñ ſe of-
fert oportunitas diuinā gloriā manifeſtandi et edifi
candi eccleſiā. Tercio mō ſolum ex hoc ꝙ vitā ſuam
h3 exoſam. Primū ē iuſticie et neceſſitatis. Scd'm ē
p̄fectionis et ſuperogationis. Tercium eſt ſeueritā
tis et crudelitatis. Un̄ Augu.illos q̄ ſemetipos p̄ſo
cant et precipitio collidūt ꝓpter vite p̄ſentis odium
dicit eē ſceleratiſſimos homicidas. tractās illō Jo.
xij. Qui odit aīa3 ſuā in hoc mūdo.in vitā eternā cu
ſto.eā. Cū ḡ queritur vtr̄ oēs teneantur mortē pro
xp̄o ſubire.dd'm.ꝙ ꝓ loco et tēpore vbi talis optio
detur.vel ꝙ iuſticia deſeratur.vel ꝙ vita perdatur.
ibi oēs q̄ntumcūq3 ſint imꝑfecti tenent̄ mortē ſub-
ire.et p̄eligere magis deo dilecto mori q̄3 ipo offen-
ſo viuere. Ubi vero talis neceſſitas nō imminet nec
datur optio.tñ offert ſe oportunitas manifeſtādi di-
uinā gloriā et edificandi eccleſiā.ſi hō ſe morti expo-
nat.mortē ſubire ē p̄fectionis et ſuperogationis.ad
quā non oēs tenent̄ ꝓ xp̄o.et ſm iſtā viā ꝓcedunt
rōes oñdentes ꝙ nō oēs tenent̄ mortem ꝓ xp̄o ſub-
ire.et ideo ſunt cōcedēde. ¶ Ad illud qō vltimo obī 8
de abrenunciatiōe ſubſtātie tp̄alis et ꝑpeſſione mor-
tis.rñderi pōt ꝙ in caſu neceſſitatis p̄ceptum eſt om
nia tp̄alia deſerere cuilibet hōi ſicut et mortē ſubire.
imo multo fortius. Un̄ hoc datur itelligi ꝑ locū a mi
nori.et iō ratio illa ſicut et alie nō cogit niſi ꝓut ſim-
pliciter intelligit̄.ita ꝙ hō mera volūtate ꝓmptus
eſt tp̄alia abnegare et mortem ſubire. ¶ Ad illud ve 9
ro qō p̄mo obī in cōtrariū ꝙ debem9 in periculo mor-
tis nomē xp̄i confiteri.dd'm. ꝙ verū ē ſi ſumus in ea
neceſſitate poſiti ꝙ confiteri oporteat vl' negare. S3
pōt eē mediū inter hoc.q2 imꝑfectus pōt ſubterfu-
gere et ſeipm̄ occultare.nec ex hoc dī nomen xp̄i eru
beſcere.ſ3 tūc erubeſcere dicit̄ qñ tiore mortis negat
ipm xp̄m. Ideo q̄uis oēs teneant̄ ad hoc ꝙ nullus
neget.non tñ ex hoc pōt concludi ꝙ oēs ſimplicit̄ te
neant̄ ad p̄ferendā mortē niſi interueniēte p̄dicta ne-
ceſſitate. ¶ Ad illud qō obī ꝙ q2 poſuit animā ſua3 10
ꝓ nobis.nos debem9 aīa3 ꝓ fratrib9 ponere.dd'3.ꝙ
ē debitū neceſſitatis et ē debitū ɔgruitatis.ſiue debi
tum ad qō obligamur et debitū ad qō āmonemur.
Beāūs aūt iohēs nō intelligit de debito primo mō ſed
d' debito ſcd'o mō.qō magis ſpectat ad ſuperogatiō-
nē.ꝙ̄ ad neceſſariā et generale3 ſuperobligationem 11
¶ Ad illud qō obī ꝙ quilib3 tenet̄ plus diligere de-
um ꝙ̄ oē creatū.dd'm ꝙ verū ē.verūtñ ex hoc non ſe
quit̄ ꝙ hō teneat̄ ꝓ xp̄o deſerere oē creatū.q2 p̄t ha
bere ſil' xp̄m et creaturā quā diligit. Pōt eñ hō ſimul'
ſeruare corpis vitā et dei amiciciā.q2 ñ optet nec exi-
git hoc lex charitatis ꝙ ꝓpter dilectionē dei ſuſtine-
at quis mortem.niſi incidat in ſupradicta3 neceſſita
tē.qua ſc3 oporteat eum vel xp̄m negare vel mortem
ſuſtinere. ¶ Ad illud qō obī vltimo qō hō libenter 12
dat illud qō minus ē ꝓ eo qō magis diligit. dd'm ꝙ
verū ē ſi illud aliter adipiſci non poſſit.et qm̄ pōt hō
adipiſci vitā etiā p̄ter martyrij tolerantiā.iō nō ſeq-
tur ꝙ oēs teneant̄ velle ꝓ xp̄o mori ſimplr̄ ſ3 ſub cō-
ditiōe.vic3.ſi alit̄ ei placere ñ poſſit. et hoc ſolum eſt
in articulo p̄dicte neceſſitatis.

Queſtio.iij. c
Utrum pfectā charitatē habētes teneātur ea q̄ ſunt
perfectiōis iplere. Et ꝙ ſic vi̇ Mat.v. Eſtote perfec
ti ſicut et pr̄ v̄r celeſtis perfectꝰ ē. hoc dī aplis et apo
ſtolicis viris. ergo vi̇ ꝙ oēs viri perfecti teneant̄ ad ea
q̄ ſunt perfectiōis. Itē Greg. in quadā omelia. Cū
augētur dona. rōnes creſcunt donoꝝ. Unde et auctas
dic̄ ꝙ cui plꝰ ꝯmittit̄. plꝰ ab eo exigit̄. ergo cui ꝯmittit̄
pfecta charitas. cū deꝰ exigat actū ꝯuenientē hitui. vi̇
ꝙ ille teneat̄ ad opera perfectiōis. ¶ Itē ſicut ſe hꝫ
charitas iperfecta ad opa ſimplicis iuſticie. ſic ſe hꝫ
charitas pfecta ad opa iuſticie ꝯſūmate. Sꝫ habens
charitatē ipfectā tenet̄ ad ea q̄ ſūt ſimplicis iuſticie.
ergo vi̇ ꝙ habens charitatē pfectā obligetur ad opa p̄-
fectiōis. Itē charitas ꝓficit aut d̄ficit. ſꝫ habēs cha
ritatē tenet̄ nō deficere. ergo tenet̄ ꝓficere. cū nō ſit me
diū inter hec. qui aūt hꝫ pfectā charitatē nō p̄t ꝓfice
re niſi in opibꝰ pfectis. ergo vi̇ ꝙ ois in quo ē pfectō ob
ligetur ad opa pfectionis. Sꝫ contra Mat.xix. Si
vis ad vitā ingredi ſerua mādata. Igit̄ ex ſola obſer-
uātia mādatoꝝ vi̇ ꝙ hō poſſit puenire ad ſalutē. ergo
nō vi̇ ꝙ ad ea obligatur q̄ ſunt charitatis perfecte.
Item Iaco. iij. Qui nō offendit in verbo hic per-
fectus ē vir. ſꝫ nullus tenet̄ ad hoc ꝙ nō offendat in
verbo q̄ntūcunq̄ ſit perfectꝰ. ergo ꝓp̄t perfectionē cha
ritatis nō obligatur q̄s ad ea que ſunt perfectionis.
Itē quāto aliquis ē in maiori charitate ꝯſtitutꝰ.
tāto plus hꝫ de libertate ſpūs. et quāto plus hꝫ d̄ li-
bertate ſpūs. tāto paucioribꝰ vinculis obligatur. ergo p-
fecti nō tenent̄ ad plura ꝙ̄ teneant̄ iperfecti. quātū
eſt de pfectiōe charitatis. Si ergo impfecti nō aſtringū-
tur ad opa perfectionis. vi̇ a maiori ꝙ nec illi d̄beāt
aſtringi q̄ ſūt in charitate pfecta ꝯſtituti. ¶ Itē ſta-
tus charitatis pfecte nō excedit charitatē iperfectā
in infinitū. cū ergo mortale excedit veniale in infinitū.
qꝺ ē veniale impfecto. nō ē mortale pfecto quātū eſt
de ipo genere ſtatꝰ. ergo nō vi̇ ꝙ pfeccio charitatis ob-
liget hominē ad opa pfectiōis. Si eīn obligaret. iam
13 videretur ꝙ perfectꝰ vir eēt peioris cōditionis. R.
ad p̄dictoꝝ intelligētiā ē notandū ꝙ multiplex ē ge-
nus pfectiōis. et multiplex ē ratio obligādi. Quinq̄
eīn pfectiōis genera ꝯſueuerūt diſtingui. Primū eſt
pfectio ſufficiētie que cōſiſtit in adimpletiōe manda
toꝝ. Et de hoc Mat.v. Eſtote pfecti ſicut pat̄ v̄r ce.
pfectus ē. Scd̄a ē pfectio religiōis q̄ ꝯſiſtit in obſer-
uantia ꝯſilioꝝ. Et de hoc dī Mat. xix. Si vis per-
fectus eē. vade ⁊ vende oia q̄ ha. ⁊c̄. Tercia ē pfectio
p̄lationis q̄ cōſiſtit in regimie ſubditoꝝ. Et d̄ hac dī
Luce.vj. perfectus ois erit ſi ſit ſicut mgr̄ eiꝰ. Quar-
ta ē perfectio opatiōis q̄ ꝯſiſtit in oſtēſione exemplo
rū. Et de hac dī Geñ.vj. Noe vir iuſtꝰ atq̄ perfectꝰ
in generationibꝰ ſuis. Quita ē pfectio trāquillitatis
que ꝯſiſtit in ꝯſūatiōe difficilimoꝝ ⁊ optimoꝝ. p̄ma
Ioh.iiij. Perfecta charitas foras mittit timorē. Et
phus dicit ꝙ perfecta virtꝰ optimoꝝ ē opatiua. Si
milit̄ intelligendū ē ꝙ quinq̄ modis obligat̄ aliq̄s
ad aliud. Primū genus obligatiōis ē ꝓpter māda-
tū diuinū. Scd̄m ē propt̄ votū emiſſum. Terciū eſt
ꝓpter officiū ſuſceptū. Quartū ē ꝓpter vitādū ſcan
dalū. Quintū ē ꝓpter cōſciētie iudiciū. Cū ergo querit̄
vtꝝ hō in pfecta charitate exiſtens teneat̄ ad opa p-
fectiōis. dicēdum ꝙ ſi pfectio accipiat̄ p̄mo mō vꝫ pro
pfectiōe iuſticie que cōſiſtit in ipletiōe mādatoꝝ. ſic
obligat̄ ad illā pfectionē ſicut et alij. et eo magis de
bono ⁊ equo quo magis p̄cepit donū per qꝺ poſſit
implere diuinū mādatū. Si āt loquamur d̄ alijs ge-
neribus perfectionis. dicēdum ꝙ nō obligat̄ hō exiſtens
in perfecta charitate ad illa niſi quātū ex obligatiōe
diuini mādati. nec alit̄ obligat̄ niſi interueniat aliqꝺ
vinculū ſequētiū. vꝫ. votū. p qꝺ obligat̄ ad perfec-
tionē religiōis. Uel officiū ſuſceptū. per qꝺ obligat̄
ad pfectionē p̄latiōis. Uel ſcandalū. rōe cuiꝰ obliga
tur ad perfectionē opatiōis. Uel ꝯſcie dictamē. per
qꝺ obligatur ad perfectionē trāquillitatis. His enī
interuenientibꝰ ſupinducit̄ noua obligatio ad hmōi
genera pfectionū p̄dictaꝝ. Sꝫ ſtatus charitatis q̄n-
tū ē de ſe neceſſariā obligationē nō inducit. ſicut ra-
tiōes q̄ ad hāc partē ſunt inducte oſtendūt. Et iō cō
cedi pn̄t. ¶ Ad illud vō qꝺ obī in cōtrariū de aucte 14
dn̄i in Mat. iam patet rn̄ſio. q2 illud intelligit̄ d̄ per
fectione iuſticie et ſufficiētie ad quā obligant̄ oēs tā
pfecti q̄ꝫ impfecti. Ad illꝺ qꝺ obī de aucte Greg. ꝙ 15
ſicut creſcūt dona ſic creſcunt rōnes donoꝝ. dicēdum. ꝙ
hoc verū ē quātū ad ea que ſūt neceſſitatis. Preterea
qꝺ dī ꝙ ratiōes donoꝝ creſcūt hoc nō dī ꝙ deꝰ ſem-
per exigat neceſſario ab hōie totū qꝺ pōt. ſꝫ q2 exigit
de bono et equo. ita ꝙ illa exigētia nō iducit tūc rōes
neceſſitatis ſꝫ cōgruitatis. et cuiꝰ obmiſſio nō inducit
culpā mortalē ſꝫ venialē. dn̄s aūt nō ſolū exigit ratio
nē de mortalibꝰ ſꝫ etiā de venialibus ſcd̄m illud qꝺ dī
Mat.xij. Q2 hōies reddēt rationē de oi v̄bo ocioſo.
¶ Ad illꝺ qꝺ obī ꝙ ſicut ſe hꝫ charitas impfecta ad 16
opa ſimplicis iuſticie ⁊c̄. dicēdum ꝙ nō eſt ſile. q2 charitas
impfecta ordinat̄ ad opa ſimplicis iuſticie nō ꝓp̄t
ipſius charitatis ſtatū ſꝫ ꝓpter diuinū mādatū. ſꝫ nō
ſic ē de opibus perfectiōis. q2 n̄ cadūt ſic ſub p̄cepto.
ſꝫ magis ſub āmonitiōe ⁊ ꝯſilio. ¶ Ad illꝺ qꝺ obī. ꝙ 17
hn̄s charitatē ſemp tenet̄ ꝓficere. dicēdum ꝙ charitas dī
dupliciter ꝓficere. Uno mō ꝓpter multiplicationē
bonoꝝ opeꝝ. Alio mō ꝓpter ipſius charitatis aug-
mentū et ꝓgreſſū ad vltimū ſtatū. Cū ergo dī ꝙ hō te
net̄ ꝓficere in charitate. ⁊ ꝙ charitas aut ꝓficit aut
deficit. ſi intelligat̄ de ꝓfectu q̄ ꝯſiſtit in ipſius chari
tatis augmēto et incremēto ſic nō hꝫ veritatē. q2 cha
ritas nō auget̄ in hōie cōtinue. Si vō intelligat̄ d̄ ꝓ
fectu q̄ ꝯſiſtit in bonoꝝ opeꝝ multitudine. ⁊ iuſticie
exercitatiōe. ſic veritatē hꝫ. ſꝫ iſte ꝓfectus charitatis
nō tm̄ attēdit̄ in ipletiōe ꝯſilioꝝ et operū pfectoꝝ. ſꝫ
etiā in obſeruātia mādatoꝝ. Et iō ex hoc nō pōt cō-
cludi ꝙ hō in pfecta charitate ꝯſiſtēs ad opa pfectio
nis neceſſe habeat obligari.

¶ Queſtio.iiij. d
Utrū oēs teneant̄ diligere inimicos q̄tū ad effectū.
Et ꝙ ſic vi̇. Leuit.xix. Diliges amicū tuū ſicut teip-
ſum. Sup quo dicit Aug. ꝙ nōie ꝓximi et amici in
telligit̄ ois hō. ſcd̄m etiā ꝙ ipe dn̄s innuit. Luce.x. Er
go ſi illud p̄ceptū datū ē oibus. cū oēs teneant̄ affec
tu diligere ſe. vi̇ ꝙ oēs teneāt̄ affectu diligere inimi-
cos. ¶ Itē Mat.v. Si diligitis eos q̄ vos diligunt
quā mercedē habebitis: glo. nullam in celo. q̄ ergo tm̄
hꝫ dilectionē reſpectu diligentiū ſe nō hꝫ charitatē.
q2 cū charitas nō poſſit eē ſine mercede. igit̄ ad hoc
ꝙ aliquis hēat charitatē. neceſſe ē ꝙ ipiꝰ charitas ad
eos q̄ ipm odiūt ſe extēdat. ¶ Itē ſup illꝺ Luce.vj.
Diligite inimicos vr̄os. Glo. interli. Non ſufficit nō
odiſſe. ſꝫ oēs tenent̄ ad illꝺ qꝺ ſufficit ad ſalutē. ergo
oēs tenent̄ nō ſolū ad nō odiēdū inimicos ſꝫ etiā ad

amandu3. Jte3 nulli de⁹ dimittit peccatū nisi ipſe
dimittat ꝓximo ſm qđ dr̄ Mat. vj. et xviij. S3 nēo
dimittit ꝓximo ex corde nisi ip3 diligat affectu. ģ ne-
mo pōt apud deū veniā mereri nisi offendētes ſe di-
ligat ex corde. Jtē pl⁹ diligend⁹ ē ꝓxim⁹ ꝗ corpus
ꝓprium. nec aliquid aduerſat̄ magis et inimicat̄ ſpi
ritui ꝗ ipſa caro. cū ģ quilibet teneat̄ natura3 carnis
ſue diligere. vr̄ ꝙ teneat̄ inimicū ſuum affectu dilige-
re. Jtē ſicut culpa eſt deteſtabilis. ſic ymago dei eſt
diligibilis. ſ ꝗtūcūq3 hō diligat̄ ſemꝑ tenet̄ hō de-
teſtari ei⁹ culpā. ģ quātūcunq3 ꝑ culpā aduerſet̄. ſe-
per tenet̄ diligere ei⁹ naturā. Sed contra. Mat. v.
Audiſtis q2 dictū ē āti{q}s. diliges amicū tuū. et odio
hēbis inimicum tuu3. ſ ad nihil obligamur modo
nūc ad qđ nō obligarent̄ antiqui in lege. ģ ſi tūc non
tenebant̄ ad diligēdū inimicū ſ potius ad odiēdū.
vr̄ ꝙ nō oēs tenent̄ nūc inimicos diligere. Mio2 ꝓ-
bat̄. q2 ſuꝑ illud Mat. xiiij. d̄ quinq3 panib⁹. ꝛc. Glo.
nō alia ꝗ que ſcripta erāt ꝓphetat. ſ legē et ꝓphas
myſterijs grauida eē dmōſtrat. Et itez. iij. Reg. vij.
fecit yrā mare fuſile. x. cubitoꝝ. ibi. glo. decē p̄ceptis
in lege oia ꝗ facere debem⁹ dn̄s expſſit. Si ģ in nul-
lo p̄ceptoꝝ cōtinet̄ dilectio inimici. nec ad aliud ob-
ligant̄ moderni ad qđ nō obligarent̄ antiqui. vr̄ ꝛc.
Jtē Luce. vj. diligite inimicos vr̄os. ibi glo. hoc ꝑ-
fectorū ē. Et iterū alia glo. ibi. Eccl̄ia hoc vt lacte nu
trit̄ qđ ē ſimpliciū ꝛ impfectoꝝ. ſ validiori cibo cha
ritatis roborat̄. ſ ad ea ꝗ ꝑfectiōis ſūt n̄ oēs tenet̄. ģ
nō oēs tenent̄ diligere inimicos. ¶ Jtē ſuꝑ illud ps̄.
Reuela oculos meos et ꝯſiderabo mirabilia d̄ lege.
Glo. Nihil mirabili⁹ ē in mādatis ꝗ diligere inimi
cos. ſ nō oēs tenent̄ ad faciendū mirabilia. q2 ſicut
dicit Aug. virtutes et mirabilia facere nō oīb⁹ datū
ē. ģ. ꝛc. ¶ Jte3 Ambro. dicit et hr̄ in diſ. p̄cedēti. vbi
actū ē de ordine charitatis. ſufficit ꝙ inimicos odio
nō hēmus. ģ vr̄ ꝙ nō oēs tenet̄ diligere inimicos ex
18 corde. R. ad p̄dictoꝝ intelligētiā ē notādū ꝙ circa
hoc ē duplex rn̄dēdi mod⁹. Quidā eīn dicere volue-
rūt ꝙ dupliciter ē loqui de inimicis. Aut ſm ſtatū in
quo exercēt inimicicias. Aut ſm ſtatū in ꝗ penitēt et
petunt veniā. Si ſm ſtatū i quo veniā petūt ſic oēs
tenent̄ ad diligendū inimicos ꝓpter illā cōditione3
quā dn̄s ponit in orōe dn̄ica. Dimitte nobis debita
nr̄a ſicut et nos. ꝛc. Si eīn hō hōi ſeruat ira3. fruſtra
a deo querit medelā. ſm ꝙ dr̄ Eccl̄i. xxvij. Si aūt loq̄
mur de inimicis ꝓut ſūt in ſtatu et in actu ledendi ꝛ
inimicicias exercendi. ſic dicere voluerunt ꝙ affectu
diligere inimicos nō ē neceſſitatis ſ magis perfectio
nis. nec dn̄s hoc p̄cipit ſ magis cōſulit. Et iſtā opini
onē quorūdā mgr̄ ponit in lr̄a. S3 ſi interius ꝯſide-
retur hec poſitio min⁹ ſufficiēter dicit. ꝓ eo ꝙ ſm ꝙ
auctātes ſcōꝝ ſonant expreſſe. ꝛ ipſa rō apte ꝯuin
19 cit. nō ē charitas vera niſi diligat oē diligibile. Dili-
gibile aūt a charitate ē oē illud qđ ē poſſibile ad bea
titudinē ꝑuenire. Jdeo nō h3 aliq̄s charitatē niſi di-
ligat oēs illos ꝗ ſunt in ſtatu vie ſiue ſint amici ſiue
inimici. Vn̄ i ps̄. dr̄. Latū mādatū tuū nimis. q2 mā-
datū charitatis ad oēs ſe extēdit. Et ſicut longitudo
mādati ſe extēdit ad oē3 dr̄iam tp̄is. ſic latitudo ad
oē3 ꝑſonā hōis viatoris. Vn̄ ſicut aliquis nō habere3
charitatē ſi ꝓponeret etiā in vno ſolo die peccare et
in alijs bene facere. q2 d̄ficit ſibi lōgitudo mādati. ſic
eſto ꝙ aliq̄s oēs hōies diligat p̄ter vnū ſolū quē a di-
lectiōe excludit. charitatē nō h3. q2 deficit ſibi latitu-
do illius mādati. Propterea ē alius mod⁹ dicēdi. ꝙ 20
diligere affectu ē duplex ſm ꝙ duplex ē affect⁹ amo-
ris. quidā a charitate elicit⁹. quidā a charitate impa
tus. Jlle ē affectus amoris a charitate elicit⁹ ꝗ quis
optat alij ſūmū bonū ſiue beatitudinē eterna3. Jlle
vero ē affect⁹ impat⁹ ꝗ quis optat alij bonū tp̄ale ꝛ
ꝓſperitatē trāſitoriā. Amor eīn charitatis facit ꝙ hō
velit alij oē bonu3. nedū ſūmū bonū. ſ etiā tp̄ale. ni-
ſi illud ſit impediēs ad ſalutē. Si ģ loquamur de af-
fectu p̄mo a charitate eliciēte dico ꝙ oēs tenent̄ ini-
micos etiā actu inimicātes diligere. et eis vitā eter-
nā optare. Si aūt loquamur de affectu impato quo
quis optat alij ꝓſperitatē tp̄alē. ſic nō oēs tenētur di
ligere. ſ ſufficit n̄ odiſſe. Et hoc ē qđ dicit Amb. Suf
ficit ꝙ inimicos diligam⁹ et nō odio hēam⁹. in ꝗ in-
nuit ꝙ cu3 duplex ſit charitatis affectus. vno tene-
mur diligere. altero vero ſufficit nō odiſſe. Vn̄ ad n̄
odiendū inimicos. et nō gaudēdū de malis eoꝝ oēs
tenētur. ſicut dr̄ Prouer. xxv. Cū ceciderit inimicus
tu⁹ ne gaudeas. Et Eccl̄i. ix. Noli de mortuo inimi-
co tuo gaudere. Diligere vō oīno quātū ad affectū
elicitū et impatū optādo ei bona eterna et tp̄alia. ſ
ꝑfectiōis ē et ſupererogatiōis. Diligere vero ad bona
eterna hoc neceſſitatis ē ꝛ p̄ceptiōis. et ad hoc omēs
generalr̄ ſunt obligati tā ꝑfecti ꝗ impfecti ſicut ra-
tiōes que ad primā ꝑtem inducūtur oſtendūt. et idō
ꝯcedēde ſunt. Ad illud qđ obi p̄mo in ꝯtrariū de 21
Mat. v. diliges amicū tuū. et odio hēbis inimicum
tuū. Rn̄deri pōt duplr̄. Primo ꝑ hoc ꝙ lex nūꝗ p̄ci-
pit odio habere inimicū. ſ ipſi iudei hoc arguebāt a
contrario ſenſu. q2 tm̄ p̄cipiebatur eis diligere ami-
cos. arguebant ex hoc ꝙ debebāt odire inimicos. Ali
ter pōt rn̄deri ꝙ ē odiū affectus et odiū effect⁹. Et ite
rum ē inimicus eccleſie ſiue fidei. ꝛ inimic⁹ ꝑſonalis.
cū ģ lex innuebat inimicū odio eē habēdū hoc intel-
ligitur de odio effect⁹ et de inimico eccl̄ie et cult⁹ di-
uini. Odio vero affect⁹ neminē p̄cipiebat odire nec
inimicū ꝑſonalē nec inimicū eccleſie. Jnimicū aūt ꝑ-
ſonalē nō p̄cipiebat odiri nec odio affect⁹ nec odio
effectus. imo poti⁹ obligabat ad illud ip3 diligendū.
licet nō eēt ita tūc expreſſum. Vn̄ et dn̄s explicuit in
Mat. v. Et ꝓpterea nō pōt ex hoc argui ꝙ n̄ oēs te
nentur diligere inimicos. ¶ Ad illud vero qđ obi ꝙ 22
diligere inimicos ꝑfectorum ē. Rn̄dent aliqui ꝙ il-
lud intelligitur de dilectiōe affectus et effect⁹ nō de
dilectiōe affectus tm̄. S3 vtrū hoc ſit veꝝ in ſequēti
ꝓbleumate declarabitur. Nūc aūt dicamus ꝙ ſi in
telligatur de affectu elicito et impato perfectionis ē.
Si vero de affectu elicito. eſt tm̄ generalis neceſſita-
tis. Glo. vero loquit̄ ibi de dilectiōe quātū ad vtrū-
q3 modum. Ad illud qđ obi ꝙ diligere inimicos 23
eſt mirabile. dōm ꝙ mirabile dicitur illud qđ eſt ſu-
pra facultatē nature. hoc aūt pōt eē dupliciter ſm ꝙ ē
opatio nature ſimpliciter. et nature rōnalis. Facere
aūt mirabilia ſupra poſſe nature hoc ē ꝑ gratiā gra-
tis datā. quā vocat ap̄ls opationē virtutū. et hec nō
omnib⁹ eſt data. Facere vero mirabilia ſupra poſſe
nature rationalis hoc eſt per gratiam gratum faciē-
tem. vtpote per fidem et charitatē. Per fidem enim
credimus multa ꝗ non poſſemus credere ſine ea. et
ꝗ videntur infidelibus nimis incredibilia. Et ꝑ cha
ritatem amamus ea que videntur charitatē nō ha-
bentibus odibilia. et hec mirabilia continent̄ in lege
diuina. et datū ē illa oībus facere ꝗ volūt in ſe ſuſci-

pere gratiā grat̄ faciētem. ⁊ ꝓ tāto nō pōt argui ꝙ
nō tenemur ad dilectionē inimici. hoc em̄ ē aliud ge
24 nus mirabilis. ꝗ̄ illud de quo loquit̄ Aug. ¶ Ad il
lud vero qđ obi. de auctē Ambro. ꝙ sufficit si odio n̄
habemus. dō. ꝙ auctas illa trūcate induciť. dicit em̄
hec duo simul sufficit si simplr̄ diligimus et nō odio
habemus. ꝗ duo valde rōnabiliter dicit. et duplicem
affectū dilectiōis innuit. et ad confirmationē facit ꝑ
habite rn̄siōis. ꝑ quā auctas illa satis pt̄ intelligi. ⁊c.

¶ Questio. v. e

Vtꝝ oēs teneant̄ diligere inimicos q̄ntū ad effectū.
Et ꝙ sic vĩ p̄io auctē ve. te. Exo. xxiij. Si videris asi
nū odiētis te iacere sub onere. nō ptransibis ꝫ suble
uabis cum eo. Et hocip̄m dicit Prouer. xxv. Si esu
rierit inimic⁹ tuus ciba illū. si sitierit potū da illi. Si
ꝗ mādata ista oibus ꝓponebant̄. vĩ ꝙ oēs teneant̄
diligere inimicos q̄ntū ad effectum. ¶ Itē hoc vĩ ex
auctē noui testa. Mat. v. diligite inimicos vr̄os. be
nefacite his q̄ oderunt vos. et orate ꝓ ꝑsequētibus
25 vos. ⁊c. Ibi dicit q̄dā glo. Trib⁹ modis peccat̄ con
tra ecclesiā. odio. verbis. cruciatu corpis. Ecōtra ve
ro ecclesia tria facit. diligit. benefacit. et orat. ꝗ nō est
membrū ecclesie q̄ n̄ diligit amicos et effectu. ꝗ oēs
tenent̄ isto mō diligere. Itē hoc vĩ ꝑ rationē. qꝛ di
lectio affectus sine dilectiōe effectus non est dilectio
vera. ꝓbatio em̄ dilectiōis exhibitio ē operis. si ꝗ ve
ra dilectione oēs tenent̄ inimicos diligere. vĩ ꝙ oēs
teneant̄ nō solū affectu ꝫ etiā effectu inimicos ama
re. Itē ꝑniciosior inimicus ē caro nr̄a ꝗ̄ aliquis ꝓ
xim⁹ nr̄. ꝫ carnē nostrā repugnātē tenemur nutrire
et fouere quātū ad ei⁹ naturaꝫ. ꝗ si magis tenemur
ꝓximos diligere. vĩ multo fortius ꝙ debeam⁹ eos n̄
solū affectu amare ꝫ et effectu eos nutrire et fouere.
et bn̄ficia eis cōicare. ¶ Itē nō solū sumit hō vindic
taꝫ de alio infligēdo malū ꝫ etiā subtrahēdo bonū.
ꝫ oēs tenent̄ nō querere vltionē ꝫm ꝙ dĩ Leuit̄. xix.
Et ad Ro. xij. Non vos vindicantes. ergo om̄s te
nemur nō subtrahere aliquod bonū ꝓpter acceptaꝫ
iniuriā. Si ꝗ oēs tenent̄ diligere eos qui nō sunt ini
mici affectu pit̄er et effectu. vĩ ꝙ silr̄ oēs vtroqꝫ mo
do teneant̄ inimicos diligere. Sꝫ contra. frequēter
p̄cipitur in lege ꝙ ipi interficiāt inimicos suos. sicut
Exo. xxiij. No feries cū eo fedus ⁊c. ꝗ vĩ ꝙ in ve. le. n̄
tenebant̄ inimicos diligere q̄tū ad effectū. ꝗ pari ra
tiōe nec impfecti tenent̄ i noua. ¶ Itē sup illđ Mat.
v. diligite inimicos vr̄os. dicit quedā glo. Cumulus
ꝑfectiōis ē diligere inimicos et orare ꝓ ipis. Si ꝗ n̄
oēs tenent̄ ad cumulū ꝑfectiōis. nō oēs tenent̄ ini
micos diligere effectu. ¶ Iteꝫ Aug. dicit in ench. et
habet̄ in lr̄a. ꝙ diligere inimicos et benefacere eis n̄
ē tantoꝝ q̄nti exaudiunt̄ in oꝛōne dn̄ica. si ꝗ in ora
tione dn̄ica nō exaudiunt̄ nisi boni. vĩ ꝙ nō oēs bo
ni teneant̄ inimicos diligere affectu pit̄er et effectu.
Item hocip̄m vĩ per regulam ph̄i. Si oppositū in
opposito. et ꝓpositū in ꝓposito. cū ꝗ amicis sit bene
faciendum ꝑ se loquēdo. vĩ ꝙ inimicis sit malefaciē
dum. Itē videmus in omni creatura tam aiata
q̄ꝫ inanimata ꝙ inimicicia sit causa pugne sicut ami
cicia ē causa concordie. si ꝗ nemo debet facere cōtra
naturalem rectitudinē. vĩ ꝙ magis sit rectū ꝫm rōis
ordinē inimicos expugnare q̄ꝫ eos adiuuare. ꝗ nō vĩ
26 ꝙ oēs teneant̄ ipos effectu diligere. R. ad p̄dic
toꝝ intelligentiā ē notandū ꝙ circa hoc ē duplex mo
d⁹ dicēdi. Quidā em̄ dicere voluerūt. ꝙ et si diligere ini
micos affectu sit necessitatis. ita ꝙ ad illud obligant̄
tam ꝑfecti q̄ꝫ impfecti. diligere tn̄ affectu simul et ef
fectu superogatiōis ⁊ ꝑfectiōis ē. nec ad illud obligā
tur ipfecti ꝫ tm̄ perfecti. Sꝫ ille mod⁹ dicendi in se
ipso includit repugnātiā. Primū quidē qꝛ eodē mā
dato p̄cipimur diligere inimicos ⁊ eis bn̄facere. Si
ꝗ mādatū illud generale ē. vĩ ꝙ generaliter oēs obli
gent̄ ad vtrūqꝫ. Et iteꝝ ꝑfecti q̄tū ad obligationem
que est per mandatū ad nihil obligantur ad qđ non
obligant̄ imperfecti. qꝛ mandata dei omnibus gene
raliter ꝓponunt̄. Si ꝗ ꝑ illud mādatum obligatur
perfecti ad diligendū inimicū tam affectu q̄ꝫ effectu.
vĩ similit̄ de impfectis idē eē dicendū. Et amplius.
si dilectio vera nō tm̄ cōsistit in corde. ꝫ etiam mani
festatur in ope. dicere ꝙ ceteri tm̄ obligant̄ ad diligē
dum corde. nō aūt ad diligendū ope. cū se offert tem
poris et loci oportūitas. idē vĩ dicere ac si teneamur
inimicos diligere ficte. Propt̄ hoc dilectio inimico
rum clauditur in mādato de dilectiōe ꝓximi. Et cō
stat ꝙ mādatū illud intelligit̄ quātū ad affectū et ef
fectum. et ad illud mandatū oēs obligantur. Et pro
pterea p̄dicta rn̄sio nō pōt habere locū. Et iō est ali 27
us modus dicēdi ꝙ diligere in effectu exteriori hoc
pōt eē dupliciť. aut qn̄ se offert tēporis oportūitas.
aut qn̄ incūbit necessitas. Si loquamur de exhibitiō
ne opis exterioris generaliter qn̄ se offert tpis opor
tunitas. sic diligere inimicos effectu cumulus ē per
fectionis. Si autem loquamur de exhibitiōe operis
qn̄ incumbit necessitas. sic diligere inimicos effectu
est generalis et necessarie obligationis. qꝛ si quis vi
det ꝓximū suū siue amicū siue inimicū necessitatem
habere. et claudit viscera sua ab eo. iuxta s̄niam bti
Iob. iam ampli⁹ nō ē charitas dei in eo. Sic ꝗ patꝫ
ꝙ sicut diligere affectu vno mō necessitatis est. alio
mō perfectiōis et superogationis. ꝙ ꝫm hūc modū
pn̄t solui diuerse auctes sanctoꝝ q̄ sibi vident̄ obui
are de dilectiōe inimicoꝝ. Ex his ptꝫ rn̄sio ad q̄ōneꝫ
ꝓpositā. patet etiaꝫ ꝓ magna pte rn̄sio ad obiecta.
Nam rōes q̄ ostēdunt ꝙ oēs teneāt̄ inimicos dilige
re effectu. intelliguntur in casu necessitatis. Auctes
vero q̄ in oppositum adducunt̄ intelligunt̄ de exhi
bitiōe operis magis generali. vicꝫ. cū se offert opor
tūitas cōgruitatis. ¶ Ad illđ vo qđ obi. ꝙ si benefa 28
ciendū ē amicis. malefaciendū ē inimicis. dōm ꝙ nō
sequit̄ ꝓpter hoc ꝙ amicis nō solū benefaciendūꝫ ē
ꝓpter illud in quo repugnāt inimicis. verūetiā ꝓpt̄
illđ in q̄ ꝯueniūt. vicꝫ. qꝛ sūt ad ymaginē dei. Vn̄ si
cut illud argumētū nō valet. albuꝫ ē visibile. ꝗ nigꝝ
ē inuisibile. qꝛ albū ē visibile ꝑ illđ in quo cōicat cuꝫ
nigro. sic nec rō p̄missa. ¶ Ad illđ qđ obi. ꝙ ꝫm ordi 29
nē nature inimicicia inducit pugnā. dō. ꝙ illud verū
ē vbi inimicicia ordinata ē ꝫm ordineꝫ nature. sicut
calidū inimicat̄ frigido. et sicco hūidū. ꝫ vbi ē inimi
cicia p̄ter nature ordinē ibi nō ē pugna ꝫm naturā ꝫ
magis cōtra naturā. talit̄ aūt ē in hoībus. qꝛ cum hō
sit aial māsuetū natura. ꝫm naturalē ordinē cū oib⁹
dꝫ hr̄e pacē et cōcordiā. Vn̄ ix inimico suo nō dꝫ hō
odire naturā ꝫ solū culpā. qꝛ nō ꝑsequit̄ ipm̄ natura
quā fecit de⁹. ꝫ malicia quā fecit hō. vt dicit Augu.
Cetera aūt q̄ opponunt̄ satis manifestantur per ea
que dicta sunt.

Q°. vj. f

Quid sit maioris ꝑfectiōis ⁊ meriti. vtꝝ diligē amicū.

an diligere inimicũ. Et ꝙ diligẽ inimicũ. vꝫ Math.
v. Si diligitis illos q̄ vos diligũt quã mercedẽ hebi
tis: Glo. ibi. nullã in celo. ſ ꝯſtat ꝙ d̄ dilectiõe inimi
coꝝ maioꝛ merces hẽt. g̃ maioꝛ ꝑfectõis ẽ et meriti
diligere inimicos q̃ amicos. Itẽ diligere inimicos
ẽ de ſupadditis a dño in euãgelio. ſ dñs nõ ſupaddi
dit niſi ea q̄ maioris ꝑfectionis erãt. vꝫ g̃ ꝙ maioris
ꝑfectiõis ſit diligere inimicos q̃ amicos. Itẽ vbi
ẽ maioꝛ pugna ibi eſt glorioſioꝛ victoria. et vbi ẽ maioꝛ
difficultas. ibi eſt maioꝛ ratio virtutis ꝛ meriti. ꝓ eo
qꝛ ars ꝛ virtꝰ ẽ circa difficilia. ſ maioꝛ ẽ pugna ꝛ dif
ficultas in diligẽdo inimicos q̃ diligendo amicos. g̃
maioꝛ ꝑfectio reſidet ꝛ meritũ circa dilectionẽ inimi
coꝝ q̃ amicoꝝ. Itẽ quãto hõ magis ſupra ſe eleua
tur in aliquo motu virtutis. tãto motꝰ ille ꝛ actio eſt
perfectioꝛ et excellẽtioꝛ. ſ in dilectiõe inimicoꝝ plus
eleuat̃ hõ ſupra ſe et ſupra ea q̄ ſũt nature q̃ in dile
ctiõe amicoꝝ. g̃ motus dilectionis circa inimicos eſt
magis meritoꝛius et ꝑfectꝰ q̃ motus dilectiõis erga
amicos. Itẽ quãto motꝰ dilectiõis ẽ ꝑfectioꝛ. tãto
ẽ liberalioꝛ et purioꝛ. amoꝛ eñ ſpũalis purus eſt ꝛ li
beralis. ſ motꝰ dilectiõis erga inimicũ purioꝛ eſt ꝛ li
beralioꝛ q̃ erga amicũ. Purioꝛ quidẽ. qꝛ nihil hꝫ ad
mixtũ de charitate. Liberalioꝛ. qꝛ minꝰ hꝫ de obliga
tiõis neceſſitate. g̃ vꝫ ꝙ multo ſit ꝑfectioꝛ. ꝛ deo acce
ptioꝛ. ꝛ ad merẽdũ efficacioꝛ. Sꝫ contra. dilectõ ini
micoꝝ ponit̃ ab Amb. in vltimo gradu. g̃ dilectio il
la maxime recedit a ꝑmo gradu dilectiõis. q̄ ẽ maxi
mꝰ et nobiliſſimꝰ. ſ q̄nto aliq̄d recedit a ꝑmo ꝛ ſum
mo in illo genere. tãto minꝰ hꝫ de ꝑfectiõe ꝛ comple
mento. Si g̃ dilectio inimicoꝝ magis recedit. g̃ vꝫ ꝙ
multo ꝑfectioꝛ et excellẽtioꝛ ſit motꝰ dilectiõis erga
amicũ q̃ inimicũ. Itẽ quãto dilectio ẽ excellentioꝛ.
tanto ẽ dilectiõi dei ſimilioꝛ. ſ deꝰ magis diligit dili
gẽtes ſe iuxta illud qđ dꝛ Prouerb. viij. Ego diligen
tes me diligo. igit̃ dilectio amicoꝝ magis aſſimilat̃
dilectioni dei q̃ dilectõ inimicoꝝ. g̃ ẽ multo ꝑfectioꝛ.
Itẽ motus dilectiõis tãto melioꝛ ẽ et ꝑfectioꝛ quã
to feruẽtioꝛ et frequẽtioꝛ. ſ motꝰ charitatis erga ami
cũ feruẽtioꝛ et frequentioꝛ ẽ q̃ꝫ erga inimicum. g̃ ꝛc.
Itẽ quãto motꝰ dilectiõis rectioꝛ ẽ et plus hꝫ de re
ctitudiẽ et equitate. tãto melioꝛ ꝛ excellẽtioꝛ eſt in ſe.
ſ magis iuſtũ et equũ ẽ diligere amicũ q̃ꝫ inimicũ. g̃
motꝰ iſte dilectõis ẽ melioꝛ illo. Itẽ in eo qđ meliꝰ
ꝛ ꝑfectiꝰ ẽ. magꝰ dꝫ hõ ſe exercere. g̃ ſi motꝰ dilectõis
erga inimicũ eẽt melioꝛ et ꝑfectioꝛ. frequẽtiꝰ deberet
homo circa ipm̃ affici et ꝓ ipſo orare. ꝙ ſi hoc ẽ incõ
ueniẽs dicere ꝙ magis debeat hõ orare ꝓ inimicis q̃
ꝓ amicis. qꝛ hoc eẽt ordinẽ charitatis ꝑuertere. g̃ re
ſtat ꝙ nõ ẽ maiꝰ bonũ inimicos q̃ꝫ amicos diligere.
50 R. ad ꝓdictoꝝ intelligẽtiã ẽ notandũ ꝙ cum queri
tur de cõparatiõe iſtoꝝ duoꝝ motuũ dilectiõis quoꝝ
vnus ẽ erga amicuꝫ. alt̃ erga inimicũ. dupl̃r põt q̄ri.
aut ꝓut cõparant̃ ad diuerſos habitꝰ ꝛ radices. aut
ꝓut comparant̃ ad eũdẽ. Si ꝓut ad diuerſas radices
ꝛ habitus cõparant̃. ita ꝙ vnus habitus habilitat tm̃
ad amicos. alter vo ſe extendit vſq; ad inimicuꝫ. ſic
abſq; dubio multo maiꝰ et excellẽtius ẽ diligere ini
micũ q̃ amicũ. et multo ꝑfectiori habitu indigemus
ad hoc ꝙ poſſimus exire in iſtũ actũ q̃ꝫ ad h̄ vt exea
mus in alteꝝ. Et hoc ẽ qđ dicit Aug. in ench. ꝛ habe
tur in lr̃a. Magna ẽ erga eũ qui tibi nihil mali fecit
eẽ beneficũ et beniuolũ. Illud vero multo grãdiꝰ et
magnificẽtiſſime bonitatis ẽ vt tuũ q̃ꝫ inimicũ dili
gas. Si vero loquamur de iſtis actibus ꝓut ad eã
dem radicẽ comparant̃ et ab eadẽ charitate ꝓcedunt.
ſic quodammodo ſunt equales. et quodammodo ſe
mutuo excedunt. Quantum eenim ad rationeꝫ me
rendi reſpectu ꝑmij ſubãlis eq̄litatem hñt. qꝛ quanti
tas illius ꝑmij r̃ndet quãtitati radicis. Quãtũ vero
ad rationẽ merẽdi reſpectu ꝑmij accidẽtalis. et quã
tum ad vigoꝛẽ ipſius actꝰ et motꝰ mutuo ſe excedũt.
Nã motus dilectiõis erga amicos excedit quãtum
ad feruoꝛẽ et frequẽtationẽ. Motꝰ vo dilectiõis er
ga inimicos ẽ purioꝛ et difficilioꝛ. et ita quodammõ
vnus iſtoꝝ motuũ ẽ alio melioꝛ et ecõuerſo ſm̃ vari
um modũ accipiẽdi magnitudinẽ. Nã in dilectione
amicoꝝ virtus charitatis magis exercet̃ intenſiue. ſ
in dilectiõe inimicoꝝ magis exercet̃ extenſiue. ſicut
virtus caloris ignis amplius calefacit ꝓpinquiora q̃
remotiora. et quodã mõ plus apparet efficacia illiꝰ
virtutis in his q̄ ſunt ꝓpinqua. quodã mõ in his que
ſunt longinqua. Rõe intẽſiõis plus in calefactiõe ꝓ
pinquoꝝ. et rõe extẽſiõis plus in calefactiõe longin
quoꝝ. Sic et in ꝓpoſito intelligendum ẽ ꝙ dilectio
amicoꝝ et dilectio inimicoꝝ ꝓut ab eadẽ radice pro
cedũt ſm̃ diuerſas ꝯditiones ꝛ reſpectꝰ mutuo ſe ex
cedũt. et ſm̃ hoc diſſolui pñt rões q̄ ad diuerſas par
tes adducunt̃. Diuerſis eñ vijs ꝓcedunt ſm̃ quas
vtreq; veruꝫ ſine repugnãtia ꝯcludere pñt. Sꝫ ſi vl
terius querat̃. Quis iſtoꝝ duoꝝ motuũ oíbus pen
ſatis excedat reliquũ. hic ſũt diuerſe opiniones. Nã
quidã volũt dicere ꝙ motus ille q̄ eſt in amicũ meli
oꝛ eſt. qꝛ intẽſioꝛ eſt et plus hꝫ de rõe boni. Et iſtum
modum dicẽdi vꝫ mgr̃ approbare in lr̃a. Et ſi hunc
moduꝫ q̄ ſatis vꝫ ꝓbabilis ſuſtinere velimꝰ. reſpon
deri põt ad rões q̄ primo inducunt̃ ꝙ ab inſufficien
ti ꝓcedũt. Cũ eñ dꝛ ꝙ motꝰ q̄nto difficilioꝛ et puri
oꝛ et magis ſupra vires nature. tãto ẽ ꝑfectioꝛ et ex
cellentioꝛ. Dõ. ꝙ hoc verũ ẽ ceteris paribꝰ. Sꝫ cũ aſ
ſumit̃ de motu dilectionis inimicoꝝ qui ẽ hmõi. re
ſpõderi põt ꝙ nõ ſũt cetera paria. qꝛ multo maioꝛ et
feruentioꝛ ẽ motus dilectiõis erga amicos q̃ꝫ ſit ille.
Alius vero ẽ hic modꝰ dicendi ꝙ dilectio inimicoꝝ
ẽ excellẽtioꝛ ſimplr̃ loquendo. et magis in ea exerci
tat̃ ꝑfectio charitatis. Et ſi hũc modũ dicendi ſuſti
nere velimus. q̃ñ vꝫ auctas Aug. ipm̃ ſatis ꝓbabilẽ
facere. pt̃ r̃nderi ad ea q̄ in contrariuꝫ adducuntur.
Ad ꝑmũ qđ obꝫ de ordine diligendoꝝ dici põt ꝙ 51
Amb. in gradibus illis nõ intendit ponere vel aſſig
nare gradum ꝑfectionis in dilectione. ſ gradum ex
hibitionis ſm̃ maioꝛẽ et minoꝛẽ obligationeꝫ. Ad 52
illud qđ obꝫ ꝙ dilectio amicoꝝ eſt dilectiõi dei ſimi
lioꝛ. R̃nderi põt ꝑ interemptionẽ. ꝙ ꝑfectio dilectio
nis diuine magis manifeſta eſt in hoc qđ dilexit nos
cum eẽmus inimici q̃ ſi eẽmꝰ amici. Iuxta illud aplĩ
Roma. v. Cõmendat aũt deus charitatem ſuam in
nobis. quia cum adhuc peccatores eſſemus ſm̃ tem
pus xp̃us ꝓ nobis mortuus eſt. Vñ et ſi in dilectiõe
amicoꝝ charitas dei oſtẽdatur eſſe magna. in dilec
tione inimicorum oſtenditur eſſe nimia. Iuxta illđ
Eph. ij. Propter nimiam charitatem ſuam qua di
lexit nos ꝛc. Ad illud quod obijcitur ꝙ tanto mo 53
tus dilectionis eſt melioꝛ quanto feruentioꝛ. dõm ꝙ
illud verũ eſt vbi ẽ par difficultas ꝛ reſiſtentia. Vbi
autem non eſt par difficultas ſicut in propoſito non
habet veritatem. ꝙ patet. quia modicus ignis citi
us adurit fenum q̃ magnus ignis adurat forte li

34 gnū. Ad illō qd obī ꝙ ꝗto mot⁹ dilectiōis ē recti/ oꝛ tāto pfectioꝛ.dō.ꝙ ē verū.Sed cū aſſumit.ꝙ mo/ tus dilectiōis erga amicū magis ē equ⁹ ⁊ rectus.Re ſpōdendū ē ꝑ diſtinctionē.ꝙ maioꝛ equitas pōt eſſe dupli͛.Aut ꝓpter exigētiā meritoꝝ et dignitatis a ꝑ te dilecti.⁊ ſic magis ē equū diligere amicū ꝙ̄ inimi/ cū.Aut ꝓpter abūdātioꝛē rectitudinē a pte diligen tis.et ſic nō ē magis equū diligere amicū ꝙ̄ inimicū. imo magis ecōuerſo.qꝛ hoc ē maioꝛis ⁊ abūdātioꝛis
35 iuſticie ꝙ̄ illud. Ad illud qd obī ꝙ magis dꝫ hō ſe exercere in eo qd ē maioꝛis pfectōis.rñderi pōt ꝙ in exhibitiōe alic⁹ bñficij et executiōe alic⁹ actus.dupli ci intentiōe pōt hō ſe exercere.aut ꝓpter ꝓfectū alte rius.aut ꝓpter meritū ſuū.nec dꝫ hō in opibus ſuis tm̄ meritū ſuū ītueri ſ ētiā ꝓfectū ꝓximi.licꝫ ḡ i ex/ ercitatione circa dilectionē inimici maioꝛ ſit via ꝓfi ciēdi et lucrādi et ad pfectionē ꝑueniēdi. qꝛ tm̄ mag obligat͛ hō amico ꝙ̄ inimico.frequētius dꝫ in amo/ re amici ſe exercere. Vñ qd dicit ꝙ magis debemus nos exercere in his que ſūt maioꝛis pfectiōis.dōꝫ.ꝙ illud nō ē vſqꝫquaqꝫ veꝝ.imo magis debem⁹ nos ex ercere in his que ſūt maioꝛis obligatiōis.et ſic patet quō pōt ſatis rōnabilit͛ vtralibꝫ ꝑs ſuſtineri.

Diſtinctio.xxxj.de charitate quātū ad durationē.

Illud quoqꝫ nō ē ꝑtereundū.⁊c̄.Supra egit mgr̄ de charitate ꝗtū ad diffinitionē.diligibilium diſtin/ ctionē.diligēdi oꝛdinē.et meriti pfectionē.In hac vō quīta pte agit ď charitatis duratōe. Et qm̄ ꝯtīgit tripliciter loqui de duratiōe charitatis.vicꝫ.per cōpatiōnem ad peccatum ſibi oppoſitum.et ꝑ cōpationē ad habitus aliarum virtutum. et per comparationem ad ſtatum glorie futurum in quo ſtatu habuit eam chriſtus. Ideo diuiditur pars iſta in tres partes. In quarum pꝛima inquirit magiſter vtrū charitas poſſit per peccatum amitti. In ſcđa determinat qualiter ſpes et fides et ſcia habeant euacuari.ibi. Aduertendum ē etiā quō fides et ſpes.⁊c̄. In tercia pte inq̄rit vtrū oꝛdo q̄ ineſt charitati in via.in xp̄o et in alijs btis hēat inueniri.ibi. Nūc iā ſupeſt inueſtigare.⁊c̄. Pꝛia ꝑs diuidit͛ in tres ptes. In quaꝝ pꝛima adducit auc̄tes ad oñdendū ꝙ charitas nō poſſit tolli ꝑ peccatū. In ſcđa vero inducit auc̄tes ad oppoſitū.ibi. Hec ījnuere vi/ dent͛ ꝙ charitas.⁊c̄. In tercia vō ſubiūgit explanatōes illaꝝ auc̄tū ex q̄bus ꝯcludebat͛ falſū ꝓpter intelle ctū ꝑuerſum.ibi. Qd vō apl̄s ait ⁊c̄. Aliaꝝ vero ptiū ſubdiuiſio ſatis manifeſta eſt in littera.

Inq̄rit vtrū charitas poſſit ꝑ peccatū amitti. et adducit autoꝛitates ad ꝓbādū in ptē negatiuā. a

Illud q̄ꝫ nō ē pretereūdū ꝙ q̄dā aſſerūt charita tē ſemel habitā ab aliquo nō poſſe excidere.nul/ lūqꝫ dāmnādū hāc aliqñ habere,qui hāc traditiōem ſubditis muniūt teſtimonijs. Aplus ait. Charitas nū ꝙ̄ excidit. Aug. etiā inq̄t. [a] Charitas que deſeri pōt. nūꝙ̄ vera fuit. Itē charitas ē fons ꝓpꝛius et ſingula ris bonoꝝ.cui nō cōicat alien⁹. Alieni ſūt oēs q̄ audi/ turi ſūt nō noui vos. De hoc fonte ſcriptura dic̄. Fōs aq̄ viue ſit tibi ꝓpꝛi⁹ et nēo ali⁹ cōicet tibi. Si āt alie ni ſūt qui audituri ſūt illā vocē.nō ḡ huic fonti cōicāt dānandi. Itē Aug.ſup epl̄aꝫ Johis. Radicata ē cha ritas.ſecurus eſto.nihil mali ꝓcedere pōt. Itē Greg. in moꝛalib⁹.valida ē vt moꝛs dilectio.virtuti em̄ moꝛ tis dilectio cōpat͛.qꝛ nimiꝝ mētē quā ſemel cepit.a di lectiōe mūdi funditꝰ occidit. Itē Aug.ſup epl̄aꝫ iohā nis. Unctio iuiſibilis charitas ē. q̄ in quocūqꝫ fuerit. radix illi erit q̄ ardēte ſole areſcere nō pōt.nutrit͛ calo re ſolis nō areſcit. Itē Beda ſup Jo. Querēdū ē quō ſpāle filij dei agnoſcēdi ſignū fuerit ꝙ ſup eū deſcēde rit et māſerit ſpūs. Quid magni ē filio dī ꝙ in ipo ma nere ſpūs aſtruat͛? Notandūqꝫ qꝛ ſemp in dño manſe rit ſpūs. in ſanctis vō q̄ꝫdiu moꝛtale coꝛpus geſtaue rint ptim ſemper maneat. partim rediturus ſecedat. Manet aūt apud eos vt bonis inſiſtant actibus. Re cedit vero ad tp̄s ne ſemp infirmos curādi. moꝛtuos ſuſcitandi. demones eijciendi. vel etiam ꝓphetiꝫādi habeant facultatem. Manet ergo ſemper vt poſſint hr̄e v̓tutes. vt mirabilit͛ ipi viuāt. Uēit ad tp̄s. vt eti am alijs ꝑ miracl̄oꝝ ſigna q̄les ſint intus effulgeant.

XXXI

.j. Coꝛ. xiij.

a Aug. iuliano comiti.

Math. xxv.

Aug.

Greg. ſuper pſal. ciij.

Aug.

Beda

1 a Charitas que de/ ſeri poteſt nunꝙ̄ ve/ ra fuit. Contra.ſm̄ h̄ videt͛ ꝙ immutabili/ tas ſit de veritate cha ritatis.ḡ ſi hō i via ſē/ per mutabilis ē a ma/ lo in bonū.videtur ꝙ nunꝙ̄ habeat veram charitatē.Si dicaſ qd magiſter dicit inferi⁹ ꝙ veritas illa nō refer tur ad charitatis ēēn/ tiā ſ ad eius efficaciā. hoc nō ſoluit. Pꝛimū. qꝛ multi viatoꝛes hñt charitatem q̄ ꝑducit eos ad veram btitudi nē. et tm̄ ꝗdiu viato/ res ſūt pñt charitatē deſerere.ḡ iſta duo pñt ſimul ſtare ꝙ charitas poſſit deſeri ⁊ ꝙ fuerit vera. Item charitas vie ⁊ patrie ſūt vnius rōis.ḡ ſi ď v̓itate cha ritatis pꝛie ē vt ſit im mutabil͛.vꝫ ſilr ꝙ ſit ď v̓itate charitatis vie. Et ſic vꝫ ſimpli͛ ſenti/ re Aug.ꝙ charitas ve ra nunꝙ̄ amittat͛. Sꝫ hoc eſt ſimpli͛ falſum. ſicut manifeſte ſcitur per experimentū.ḡ ⁊c̄ Rñſio dōꝫ ꝙ verbū

Greg. super Ezechielem.

Itē Greg. In sanctoꝝ cordib⁹ ſm quaſdā ỽtutes ſēp manet ſpūs. ſm quaſdā receſſur⁹ venit et vētur⁹ recedit. In his virtutib⁹ ſine qb⁹ ad vitā nō pueniẗ in electoꝝ ſuoꝝ cordibus pmāet. in his ỽo p q̄s ſanctitatis ỽtus oſtēdiẗ. vt in exhibtiōe miraculoꝝ. aliqñ adeſt. aliqñ ſe ſubtrahit.

Amb.

Itē Amb. Ficta charitas ē que in aduerſitate deſerit

¶ Addūt autoritates que ſonāt in oppoſitū. b

Opinio quorūdā ꝙ charitatē damnādi ñ habeant.

Hec innuere videnẗ ꝙ charitas ſelʼhabita nō amittatur. Idō qdā in ꝑtaxatā ꝓſilieſt audaciā dicētes charitatē a dānādis nō haberi. nec a quoq̄ʒ habitaʒ poſſe amitti. quos rō vincit et autoritas. Quidā eñ ad tēp⁹ ſūt boni. q̄ poſtea ñūt mali. et ecōuerſo. Uñ[b] quorūdā nōia xp̄s dicit ſcripta ī libro vite. q̄ tamē poſtea abierūt retro. Sʒ ſcripta dicit nō ſm pſciētiā. ſʒ ſm pſentē iuſticiā cui deſeruiebāt. qꝛ digni erāt tūc illo bono qd̄ habituri ſūt pſcripti ſm pſcientiam.

Amb. super epi. ad Ro. Luce. x.

Uñ Amb. Quibuſdā gr̄a data ē in vſuʒ vt Sauli et Jude. ei illis diſcipulis qb⁹ dñs dixit. Ecce nōia vr̄a ſcripta ſūt in celis. et poſtea abierūt retro. Sʒ hoc dixit ꝓpt̄ iuſticiā cui deſeruiebāt. qꝛ boni erāt. Frequēter eñ añ ſūt mali q̄ futuri ſūt boni. et aliq̄tiēs pri⁹ ſūt boni q̄ futuri ſūt ꝛ pmāſuri ſūt mali. ꝓpter qd̄ dicūẗ ſcribi in libro vite et deleri.

¶ Subiūgit explanationē illaꝝ autoritatū ex qb⁹ ꝯcludebaẗ falſuʒ ꝓpt̄ intellectū pūerſuʒ. c

.i. Coꝛ. xiij

Qd̄ ỽo apl's ait. charitas nūq̄ʒ excidit. nullaten⁹ p illis facit. dignitatē eñ charitatis oñdēs dicit eā nō excidere. qꝛ hic et in futuro erit. ſʒ fides et ſpes euacuabunẗ et ſciētia. Itē ꝙ dr̄ charitas nūq̄ʒ fuiſſe vera que dſeri pōt. nō ad eēntiā charitatis referẗ. ſʒ ad efficientiā. qꝛ ñ efficit charitas que dſeriẗ hōieʒ vere beatū. ñ pducit ad verū bonū. Huic etiā fōti alieni .i. dānandi nō cōicāt. ſ. in fine. qꝛ nō pſeuerāt. Pōt tamen hoc et cetera que de charitate dicta ſūt. d pfecta itelligi. quā ſoli pfecti hñt. que ſelʼhabita ñ amittiẗ. Exordia vero charitatis aliqñ creſcūt. aliqñ deficiūt. Sunt eñ virtutis exordia ꝛ ꝓfect⁹ ꝛ pfectio. quos grad⁹ ille diſcernit q̄ pabolā illā itelligit.

Marci. iiij.

Sic ē regnū dei quēadmodū ſi iactet hō ſemē in terrā. et dormiat. et exurgat ſemē. et germinet. ꝛ creſcat. ꝛc̄. Si ḡ pfecta charitas ſic radicata ē vt amitti neq̄at. īcipiēs tñ et ꝓuecta amitti pōt et ſepe amittiẗ. Sʒ dū habeẗ ñ ſinit habētē criminaliter peccare.

Augu. super epi. Johan.

Qd̄ Aug. oñdit inq̄ens. qꝛ radix oīm maloꝝ ē cupiditas. ꝛ radix oīm bonoꝝ ē charitas. ſimul ābe eē nō pñt. niſi vna radicit⁹ euulſa fuerit. alia plātari nō pt̄. Sine cā conaẗ aliq̄s ramos incidere. ſi radicē nō ꝯtēdit euellere.

¶ Qualiter fides et ſpes et ſcīa dicāẗ euacuari et nō charitas cū et ea ex pte ſit. d

Aduertēdū etiā ē quō fides. ſpes. et ſcīa dicanẗ euacuari qꝛ ex pte ſūt. et non charitas. cū et ipa ex pte ſit. Ex pte id ē impfecte diligimus ſicut ex parte ſcimus

illud ſatis pōt intelligi vt fiat vis in duplici verbo. Primo vt fiat vis in ỽbo ex parte ſubiecti. in hoc qd̄ dicī charitas q̄ deſeri pōt. Aliq̄ eñ ꝓprietas ſiue qualitas deſeritur ꝓpter hoc ꝙ nō pt̄ reſiſtere ipellēti. Aliq̄ dſeriẗ ex mera voluntate habētis. Cū ḡ dicit Aug. ꝙ charitas non ē vera q̄ pt̄ deſeri. hoc intelligit d illo amore q̄ nō hʒ efficaciā rſiſtēdi. talis eñ amor q̄ pt̄ a ſupueniēte tēptatōe violētia q̄dā expelli. ñ mereẗ dici amor charitatis. cuius ē deū chariſſimū habere. et ꝓpt̄ ſe et ſup oīa diligere. ꝛ ꝓpter amatū oīa faciliter tolerare. Aliť pōt intelligi vt fiat vis in hoc qd̄ dicit nunq̄ vera fuit. ꝙ ỽt⁹ ỽa diciẗ dupl'r. Aut qꝛ hʒ opationē ſibi debitā. Aut qꝛ pducit ad finē ꝓpt̄ quā ē. et in ꝓpōito ỽbo dr̄ charitas nō eē vera q̄ deſeri pōt. qꝛ ſi deſeriẗ. finis debitus nō acq̄riẗ. idō potꝰ vana q̄ vera ē reputāda. nec loquiẗ hic Aug. d quacūq̄ʒ potētia deſerendi charitatē. ſʒ de potētia que ē actui cōiūcta. Ad illd̄ qd̄ obī ꝙ immutabilitas ſit de veritate charitatis ꝛc̄. dō. ꝙ illud intelligiẗ d eo qd̄ ē imutabile p naturā. nō de illo qd̄ ē imutabile p diuine largitatis bñficentiā. et cōtinue bonitatis influētiaʒ. ſicut eſt charitas pfecta in patria. b Quorūdaʒ nōia xp̄us dicit ſcripta in libro vite qui tñ poſtea abierūt retro. Cōtra. qd̄ ſcriptū eſt in libro vite. cū ille lib̄ ſit imutabilis. deleri ñ pōt. ergo non videtur ꝙ ſit poſſibile vt aliq̄ qui ſcripti ſunt poſtea 2

vadant retro et deleantur de illo libro. Eſt ergo queſtio vtrum aliquis de illo libro poſſit deleri. Qꝛ ſic. videtur per illud quod dicitur in pō. Deleantur de libro viuentium. ꝛc̄. Et exodi. xxxij. Aut dimitte eis hanc

norā. aut dele me de libro vite. Sʒ in ɔtrariū ē qđ dī ſuper illud Apocal. iij. Nō delebo eū. Glo. Liber vite ē pſcia dei in qua oīa ſunt ɔſtantia. Iuxta hoc querit̄ de libro vite q̄d ſit ꝛ q̄s eiꝰ vſus. ¶ R. ad hoc breuiter dōm ē quātū ſpectat ad ꝑpoſitū, qꝛ qđ iſta determinat̄ in q̄rto libro in tractatu de reſurrectiōe. ꝙ cū liber vite ſit diuina diſpoſitio ſm quā aliq̄s ordinat̄ ad vitā. et reputatur eē dignus vita. aliquis pōt dici dupliciť ſcribi in illo libro. vel ſm p̄ntis iuſticie ꝛputationē. vl' ſm finalis gratie ꝑuiſionē. Et p̄mo modo dī ſcribi in libro vite, qꝛ ſcribunt̄ eius merita. Scđo āt mō nō ſolū qꝛ ſcribuntur eius merita. ſ; etiā qꝛ ipſe ordinat̄ ad vitā ſm p̄deſtinationē diuinā. Qui p̄mo mō ſcribit̄ delet̄ quātū ad p̄ſentē iuſticiā. qꝛ iā nō reputat̄ dignus vita. Qui ſcđo mō ſcribit̄ nūq̄ delet̄. deletio aūt illa nō dicit aliquā
5 immutationē factā circa ipm deum. ſ; ſolū circa meritū imutatū. Et ſic pʒ rńſio ad obiecta.

vt ait Eſiciꝰ ſup leuiticū. Cū ḡ oē qđ ex pte ē euacuetur. cur charitas excipit̄ que dr̄ nunq̄ excidere? Charitas q̄dē etiā ex pte ē. vt ſepe ſancti docent. qꝛ ex pte diligimꝰ nūc. ꝛ iđ ipa euacuabit̄ inquantū ex pte ē. qꝛ tollet̄ ipfectio ꝛ addet̄ pfectō. Remāebitq; ipa aucta. et actꝰ eiꝰ. et modꝰ diligēdi. vt diligas deū ꝑpter ſe ex toto corde. et ꝑximū tuū ſicut teipm. Sʒ ipfectiōis modꝰ eliminabit̄. Fides vō et ſpes penitꝰ euacuabūtur. Scia vō ſm actū et modū ſuū q̄ nūc ē non ſm ſui eēntiā tollet̄. Ipa eñ virtꝰ ſcie remanebit. ſed alium tenebit vſum et modum.

Eſicius ſup Leuit.

¶ Utrū ordo q̄ ineſt charitati in via. in xp̄o et in alijs btīs hēat inueniri. c

Nūc iā ſupeſt inueſtigare. ſi xp̄us ſm ꝙ hō ordinē diligēdi pſcriptū ſuauerit? Qđ ſi ē. omnē hominē ſicut ſeipm dilexit. Oībus ḡ vitā optauit. oēſq; ſaluos fieri voluit. Sʒ nō oēs ſalui ſūt. ꝛ ita nō ē factū qđ optauit. Sʒ ñ ē ignorādū ī eo fuiſſe charitatē iuxta modū pſie ſi vie. eūq; ordinē diligēdi iplεſſe q̄ ſuat̄ in pſia nō in via. Qui eñ in pſia ſūt. i. iā btificati ſunt. adeo iuſticie dei addicti ſūt vt nihil eis placeat niſi qđ deo placet. Ac ꝑ hoc illoꝝ tantū ſalutē diligūt et volūt q̄s deꝰ ſaluari vult. eoſq; ſolos ſicut ſe diligūt. Ita ꝛ chriſtꝰ electos tātū ſicut ſe dilexit. eorūq; ſalutē optauit. c

¶ Chriſtus electos tm̄ ſicut ſe dilexit eorūq; ſalutē optauit. Contra. latior fuit charitas in xp̄o ꝙ̄ in nobis. ſ; nos nō diligimꝰ ſolūmō electos verū etiā p̄ſcitos. ḡ et xp̄s. ¶ Itē illos dilexit xp̄s q̄s voluit ſaluos fieri. ſ; ſm ꝙ dī. j. Thi. j. Ipſe vult oēs hōīes ſaluos fieri. ḡ vī ꝙ tā electos ꝙ̄ reprobos dilexerit. Itē āgeli nō tm̄ ſeruiūt electis immo etiā malis. et eos quibꝰ ſeruiūt volūt ꝑducere ad vitā. ḡ diligūt eos ex charitate. ḡ multo fortiꝰ vī ꝙ xp̄s ex charitate oēs dilexerit. et ſi hoc verū ē. tūc nō ē verū qđ mgr̄ dicit. ¶ R. dōʒ. ꝙ ſicut in p̄mo li. dictū fuit voluntas in deo diſtinguit̄ ſm duplicē modū. Eſt eñ volūtas in deo añcedēs. et volūtas ɔ̄ſequēs. Uoluntas añcedēs ē ſolūmō ex ipo. Uolūtas vero ɔ̄ſequēs pendet ex cā nr̄a. Per hūc modū duplex ē diſtiguēda dilectio in xp̄o. vicʒ dilectio q̄ ē ſm voluntatē añcedentē. et hac quidē oēs diligebat. qꝛ oēs ad ſalutē ꝑuenire cupiebat quātū eſt ex ſe. Et dilectio ſm volūtatē ɔ̄ſequētē. et hac qꝛ r̄ſpicit merita finalia nō oēs diligebat. nec oēs ad ſalutē ꝑuēire cupiebat. Et d̄ hac vltia itelligit mgr̄. Ipſe āt opponit d̄ p̄ma. ꝛ ꝑ h̄ pʒ rńſio ad obiecta.

Ad intelligētiam huius ptis incidit hic qđ circa tria ſm tria q̄ determiat magiſter. Primo enī queritur d̄ diuiſiōe charitatis ꝑ cōparatiōnē ad peccatū ſibi oppoſitū. Scđo querit̄ de eadē cōpatione ad habitus aliaꝝ virtutū. Tercio querit̄ de ipa per cōpatiōnē ad ſtatū glorie futurū. Circa p̄mū querunt̄ tria. Primū ē vtꝝ charitas ſemel habita poſſit amitti. Scđʒ vtꝝ amittēs charitatē poſſit reſurgere in charitate equali. Tercio querit̄ vtꝝ poſſit reſurgere in minori.

¶ Queſtio. j. a

Utrum charitas ſemel habita poſſit amitti. Et ꝙ nō adducit mgr̄ multas auctēs in lr̄a. Et hoc ipm oñditur rōe. Hec eñ ē ꝑ ſe vā. amor vnit. ḡ maior amor magis vnit. ſ; amor charitatis ē excellētior multū ꝙ̄ ſit amor natural'. ḡ excellētius vnit. ſ; natural' amor vnit indiſſolubiliter. qꝛ nullꝰ vnq̄ odit qđ naturaliter amat. ḡ multo fortius amor charitatis indiſſolubiliter vnit. ergo qui charitatem hʒ nō pōt vinculo charitatis priuari. Itēʒ fortior ē charitas in bono ꝙ̄ ſit aliqđ peccatū in malo. ſ; magis forte nō pt̄ deſtrui ꝑ minus forte. ḡ charitas nō pōt expelli ꝑ peccatū. nec ꝑ aliud hʒ expelli. ḡ ſel' habita nō pōt amitti. ¶ Itē oē peccatū ortū hʒ ex timore male hūilianie. vel ex amore male incēdēte. ſ; in eo in quo ē charitas nō ē timor male hūilians. nec amor male incendens. Quia dicit Bern̄. Nūq̄ eſt charitas ſine timore ſ; caſto. nūq̄ ſine cupiditate ſ; ordiata. ḡ vī ꝙ in eo in quo ē charitas. nulla poſſit eē culpa. vī ḡ ꝙ charitas exquo ſemel habet̄ nūq̄ amittat̄. Itē li. arbi. in diligendo ſemꝑ ſequit̄ affectionē p̄dominātē. ſ; in omni homie habēte charitatē affectio charitatis p̄dominat̄. cū faciat eū diligere deū ꝑpter ſe ſup oīa. ḡ li. ar. exquo ſemel hʒ charitatem nunq̄ hʒ moueri contra charitatē. ſ; nunq̄ amittit charitatem niſi moueatur contra ipaʒ. ḡ exquo charitas ſemel ineſt homini. vī ꝙ nō poſſit ab eo ꝑdi nec ſepari. ¶ Itē oīs qui habet charitatē habet xp̄m ꝑ fundamēto. et ſpiritūſanctū ꝑ adiutorio. ſ; nihil pōt firmitatē fundamenti infringere. nec virtutem diuini adiutorij ſuperare. ergo videt̄ ꝙ nihil poſſit charitatē ab homie expellere. Sed contra hoc oñditur p̄mo ꝑ exempla

vel̃.teſta. Conſtat em̄ ꝙ ſaul charitatē habuit cū̃ de
eo ſcribat̃ ꝙ nō erat vir in iſrl̃ melioꝛ eo. Siſr̃ et da
uid charitatē hūit. cū̃ d̃ eo dicat dn̄s. Inueni viꝝ ſm̄
coꝛ meū̃. ⁊ ꝯſtans eſt ꝙ vterqȝ charitatem ꝑdidit. qꝛ
vterqȝ moꝛtalr̃ peccauit. Saul in ꝑſequēdo dauid.
dauid in ꝯmittendo adulterium ⁊ homicidiū̃. ergo ⁊c.
¶ Item hocipm̄ oñdit̃ ꝑ exēpla no. teſta. qꝛ diſcipli
dn̄i charitatē hūerūt tam apli ꝙ alij diſcipuli electi.
ſ multi de diſcipulis abierūt retro ſm̄ ꝙ dr̄ Joh. vj.
Multi etiā de aplis dubitauerūt in fide ſm̄ ꝙ habet̃
Math. vlti. ⁊ ſiſr̃ vult mgr̃. ⁊ ſiſr̃ vult luc. ergo charita
tem habitā ꝑdiderūt. ergo charitas ſemel habita pt̄ ꝑdi.
¶ Item hocipm̄ oñdit̃ ꝑ auctes. j. Coꝛ. x. Qui ſtat
videat ne cadat. Et apoc. ij. Habeo aduerſū̃ te pau
ca ꝙ charitatē primā reliquiſti. ergo charitas ſemel habi
ta pōt ꝑdi ⁊ deleri. ¶ Item hocipm̄ ꝓbat̃ manifeſto
experimēto. qꝛ ꝑuuli q̄ baptizant̃ hn̄t grãz. ⁊ ita chari
tatē ⁊ ceteras v̓tutes. ⁊ tn̄ qn̄ veniūt ad adultā etatē
ꝑdūt peccādo ſicut planum eſt. ergo charitas poſtq̄ hr̄
amittit̃. ¶ Itē hocipm̄ oñdit̃ ratōnali argumento.
facili⁹ eſt deficere q̄ꝫ ꝓficē. ⁊ cadere q̄ꝫ ſurgere. facili⁹ ē
etiā ꝑdere charitatē ꝙ fidē. qꝛ ꝑdita fide ꝑdit̃ chari
tas ſ nō ꝯuertit̃. ſ poſſibile eſt hoiem q̄ nō hꝫ chari
tatē acq̄rere. poſſibile eſt etiā hoiem hn̄tem fidē a fi
de recedē. ergo mlto foꝛti⁹ poſſibile eſt hoieꝫ hn̄teꝫ chari
4 tatē a charitate cadere. ¶ R̄. dō ꝙ ſicut dicit mgr̃ in
litera. quoꝝdā opinio ⁊ ſentētia fuit ꝙ charitas ſe
mel habita nunq̄ amittat̃. ⁊ hoc poſuerūt ꝓpter ꝑ
fectōeꝫ illius vinculi. ⁊ ardoꝛē ſiue feruoꝛē illi⁹ amo
ris. Crediderūt em̄ illud vinculū eſſe tāte ꝑfectionis
ꝙ nullo agēte poſſet diſſolui. ⁊ illuꝫ amoꝛē eſſe tanti
feruoꝛis ꝙ nullo mō poſſet extingui ꝓpter dignitatē
⁊ excellētiā ipſius charitatis. et hoc affirmare niſi ſūt
auctē multiplici ſicut in ipo textu mgr̃ ſatis apte dic̃.
Sed hec poſitio non eſt opinio nec rōnalis ſentētia.
ſ imms erroꝛ ⁊ inſania potius eſt dicēda. qꝛ repugnat
ſacre ſcripture. repugn̄t experimēto nr̄e fidei. repugn̄t ni
hilominus rōni recte. Sacre ſcripture ⁊ etiā experien
tie repugnat ſicut in opponēdo mōſtratū eſt. A rōne
aūt recta diſſonat ſi quis attēdat. ꝓ eo ꝙ recta ratio
dictat ꝙ charitas vie nō tollit a li. ar. vertibilitatē ad
malū. ſic nec cupiditas tollit habilitatē ad bonū. ſiſr̃
ergo ſtat vertibilitas ⁊ charitas. Sed vbi ē vertibilitas
ibi pt̄ eſſe culpa. ⁊ vbi pt̄ eſſe culpa ibi tā charitas q̄ꝫ
gratia pt̄ abeſſe. Reſtat igit̃ ꝙ ſm̄ dictamē rōnis re
cte charitas ꝑdi pōt in ſtatu vie. Vn̄ ꝯcedende ſt̄ rō
5 nes ad hāc ꝑteꝫ inducte. ¶ Ad illō ergo qd̄ ꝓ obi. ꝙ ex
cellētius vnit amoꝛ charitatis ꝙ amoꝛ nālis. dōm ꝙ
verū eſt. ſed tamē ex hoc nō ſequit̃ ꝙ indiſſolubilius
vniat. qꝛ excellētia vnionis nō tātū attēdit̃ ſm̄ vnio
nis inſeꝑabilitatē. quātū attēdit̃ ſm̄ habitus vnita
tem. ſiue obiecti ſiue termini dignitatē. Vnde rō iſta
non valet. Sed ſi tu queras vnde hoc eſt ꝙ amoꝛ nā
lis vnit inſeꝑabiliter. ⁊ amoꝛ charitatis non. dōm ꝙ
hoc eſt quia charitas eſt habitus regulatiu⁹ ⁊ dire
ctiuus volūtatis deliberatiue q̄ eſt ad oppoſita ſm̄
ſtatū vie. Amoꝛ vero nālis reſpicit ipſam inclinatōeꝫ
nature q̄ eſt ad vnū determiata. Ideo dilectū ex cha
ritate pt̄ eſſe odioſū ꝓpter volūtatis vertibilitatē. q̄
uis quod nāliter diligit̃ ſemꝑ ſit amabile ꝓpter ipſius
nāe determinatōem. Vnde nō eſt ſimile hinc ⁊ inde.
¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ ꝙ charitas eſt foꝛtioꝛ peccato
6 dōꝫ ꝙ amiſſio charitatis nō eſt ꝓpter hoc ꝙ peccatū
agat in ipſam cā expellēdo. ſicut vna foꝛma nālis ex

pellit aliā. ſed hoc eſt quia cū̃ eſſe charitat̃ depēdeat
a duobus. videlicet a deo influēte. ⁊ a li. ar. ſuſcipien
te. cū̃ li. ar. ſe a deo auertit. charitas in ſemetipā defi
cit. Et quia li. ar. non ſe auertit niſi peccādo. hinc eſt
ꝙ charitas dicit̃ ꝑ pctm̄ expelli. nō ꝓpter foꝛtitudinē
ipſius peccati agētis ſ ꝓpter defectū ipſius li. ar. ſuſci
pietis. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ om̄e peccatum 7
eſt ex amoꝛe male inflamante. vel timoꝛe male hu
miliante. dicendum ꝙ illud dupliciter poteſt intelli
gi. aut ꝙ ille due radices p̄cedant om̄e pctm̄ ꝑpetra
tū exterius tpe. Aut quia p̄cedūt oꝛigine. Si prece
dāt tpe. ſic non opoꝛtet eſſe generaliter veꝝ. quia an
te primuꝫ pctm̄ nullū iſtoꝝ fuit in primo hoie. Si qꝛ
p̄cedāt oꝛigine ipſam ꝑpetratōem peccati. ſic habꝫ ve
ritateꝫ. quia nemo pctm̄ ꝑpetrat niſi affectu amoꝛis
vel malo affectu timoꝛis. Q̄uis aūt hmōi affect⁹ nō
ſint in hoie habente charitatē in actu. poſſūt tamen
ineſſe. qꝛ li. ar. qd̄ eſt rectū ꝑ charitatē. incuruari pt̄ ꝑ
cupiditatē. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̃ ꝙ li. ar. in diligēdo 8
ſequit̃ affectōem p̄dominātem. dōm ꝙ eſt affectō p̄
dominās in habitu. ⁊ eſt affectō p̄dominās in actu.
Cū̃ ergo dicit̃ ꝙ li. ar. ſequit̃ affectōem p̄dominātē. hoc
non intelligit̃ de affectione p̄dominātē in habitu. ſꝫ
de p̄dominātē in actu. Q̄uis aūt in hoie habēte cha
ritatē affectio charitatis p̄dominet̃ in habitu. cōtin
git tamē affectōem carnaleꝫ p̄dominari actu. qꝛ fre
quēter hō qui eſt in grã. coꝝ que dei ſūt oblit⁹. oino
cogitat que ſūt mūdi. ⁊ ſic afficit̃ quaſi nō eſſet ciuis
illius ſuꝑne irlm̄. ⁊ dū̃ iſtā affectōem ſequit̃. cadit in
p̄cipitiū. ꝑditqȝ gratie donū ⁊ charitat̃ habitū. Ad 9
illud qd̄ vltimo obijcitur ꝙ habenti charitatem xp̄s
eſt fūdamētū. ⁊ ſpūſſactus eſt in adiutoꝛiū. dō ꝙ ve
rū eſt. ſed ſic xp̄s eſt fundamētum ꝙ non ſuſtētat ni
ſi ſibi inniti volētem. ⁊ ſpūſſactus nō gubernat in eē
gratuito niſi volētem ſibi cooꝑari. Et iō q̄uis illud
fundamētū ſit immobile. tamē quia li. ar. ex ſua defe
ctibilitate recuſat inniti iſti fundamēto. ⁊ cooꝑari il
li adiutoꝛio. peccādo deficit in ſeipō. ac ꝑ hoc priua
tur a charitatis dono. ꝓpter defectum a parte ſui. nō
ꝓpter defectum a parte fundamenti vel adiutoꝛij.
¶ Queſtio. ij. b
Utrū̃ a charitate cadens poſſit reſurgere in equali?
Et ꝙ ſic videt̃ primo ꝑ ve. te. Mal. iij. Placebit deo
ſacrificiū iuda et hieruſalem ſicut dies ſeculi et ſicut
anni antiq̄. Glo. quō in principio placuerūt. ita poſt
peccatū ꝑ penitentiā placere ceperūt. Et hocipſum
habet̃ expreſſe in glo. ſuꝑ illud Leui. vij. Hec eſt ho
ſtia ꝓ delicto. Glo. Eque placet deo virtus iuſtoꝝ
⁊ digna penitētia peccatoꝝ que reſtituit in gradum
priſtinum. ergo pōt homo reſurgere in equali charitate
¶ Item hocipm̄ ꝓbatur per no. teſta. Scribit̃ Ro.
v. Ubi ſuꝑabundauit delictum ſuꝑabundauit et g̃
tia. Et Luce. xv. Cito ꝓferte ei ſtolam primā. ibi. glo.
Priſtine dignitati filiū̃ reſtituit. Sed nō reſtituit̃ in
priſtinam dignitatem niſi habeat equalem charita
tem. ergo ⁊c. ¶ Item hocipſum oſtendit̃ ꝑ exemplum.
quia dauid poſt peccatū homicidij reſurrexit deuoti
oꝛ. Et petrus poſt negatōnem reſurrexit foꝛtioꝛ. ſm̄
ꝙ dicūt autoꝛitates ſanctoꝝ ⁊ ſcriptura innuit. vide
tur ergo ꝙ ſimiliter in alijs eſſe poſſit. ¶ Item hocipm̄
oſtendit̃ ratōne. qꝛ cum grã infundit̃ homini pecca
toꝛi. pctm̄ delet̃ ſm̄ veritatem ⁊ ſm̄ dei reputatōneꝫ.
ergo nullum p̄ſtat infuſioni ipſi⁹ gratie impedimentuꝫ.
nec eſt aliud qd̄ impediat quare nō poſſit dari tan

ta gr̃a homini quãta prius. ḡ videt̃ ꝙ homo possit i
equali charitate resurgere. ¶ Sꝫ contra. Amos. v.
Non adiiciat vt resurgat virgo isr̃l. Glo. Nõ negat
quin possit resurgere. ſ; ne possit resurgere v̈go. q: se
mel aberrans ⁊ si reportet̃ humeris pii pastoris. nõ
tñ hꝫ tantã gloriã cum eo q̃ nunq̃ errauit. ¶ Item
Ezech. xliiii. Leuite q̃ longe recesserunt a me nõ ap-
proximabũt ad me vt sacerdotio fungant̃ mihi. Si
ḡ deus pctõres ⁊ penitẽtes nõ recipit ad dignitatem
sacerdotalẽ. videt̃ ꝙ resurgẽtes nõ p̃nt hic charitatẽ
equalẽ. Item gr̃a grat̃ data nunq̃ tãtũ põt dispo-
nere ad susceptõez diuine influentie. ⁊ capacitatẽ di-
uine bonitat̃. sicut gr̃a gratũ faciens. ſ; iustus anteq̃
cadat habꝫ gr̃am gratũ facientẽ. pctõr anteq̃ resur-
gat nõ hꝫ nisi gr̃am grat̃ datã. ḡ ampli⁹ disposit⁹ est
homo ad susceptõez diuie gr̃e anteq̃ cadat q̃ postq̃
cecidit. Si ḡ deus coicat homini gr̃am ⁊ charitatem
ſm ꝙ hõ est disposit⁹. videt̃ ꝙ maiorẽ habeat homo
charitatẽ qñ stat q̃ qñ resurgit. ḡ videt̃ ꝙ non possit
resurgere in charitate equali. ¶ Item cuꝫ sit triplex
status ↄtinentie. s. v̈ginalis. vidualis. ⁊ ↄiugalis. ca-
dens a p̃ statu nunq̃ põt ad ip̃m statũ resurgere. ḡ si
innocẽtia baptismalis est sicut ↄtinẽtia v̈ginalis. v̄r
ꝙ cadens ab illo statu nunq̃ poterit in equali resur
gere. ḡ nõ põt homo resurgere in equali charitate.
10 R̃⁹. dõm ꝙ possibile est hoiem in equali charita-
te resurgere sicut mõstrari põt auctibus ⁊ exemplis
⁊ rõnibus ↄgruis ſm ꝙ in opponẽdo tactũ fuit. Cũ
eñi dicam⁹ quantitatẽ gr̃e mensurari ſm diuinã lar-
gitatem. siue ſm suscipient̃ ydoneitatẽ. recte ↄuenit
intelligere ꝙ charitas in q̃ quis resurgit. põt esse eq̃-
lis illi charitati a qua q̃s prius cecidit. Nam ex par-
te diuine largitat̃ planũ est. Ad ei⁹ eñi ↄmendatõem
spectat vt nõ min⁹ larga dona tribuat homini q̃ añ
tribuebat ſm ꝙ dicit Aug. nisi ineptitudo suscipien
tis impediat. Ex pte v̈o hominis se disponẽtis satis
planũ est. possibile est eñi vt homo post pctm̃ ampli
us detestet̃ malũ ⁊ abhorreat pctm̃ q̃ pri⁹. sicut mul-
ti corrupti amplius detestant̃ pctm̃ carnis q̃ multi
qui nunq̃ fuerũt lapsi. ⁊ sic rõnabiliter poni potest ⁊
dꝫ ꝙ ↄtingat hoiem resurgere in equali charitate. et
rõnes que h̃ ostendũt sunt ↄcedende. Ad illud qd̃
11 primo obiicit̃ ꝙ nunq̃ resurgit virgo. nec hꝫ tantaꝫ
gloriã cum eo q̃ nunq̃ peccauit. dõm ꝙ est gl̃ia que-
dam accñtalis. ⁊ gloria p̃mii subalis. Si loquamur
de gloria accñtali sic glosa illa hꝫ veritatẽ. Quedam
eñi gl̃ia est qua q̃s gloriat̃ se nunq̃ peccasse. in q̃ nõ
poterit resurgere qui aliq̃n peccauit. Si loquamur
de gloria p̃mii subalis q̃ ↄsistit in videndo ⁊ amãdo
deum nõ hꝫ veritatẽ. ⁊ penes hanc attendit̃ quanti-
tas charitat̃ nõ penes aliã. ⁊ ideo rõ illa non cogit.
12 Ad illud qd̃ obiicit̃ ꝙ leuite recedentes a dño in-
epti erant ad dignitatẽ sacerdotalẽ. dõm ꝙ sacerdo-
talis dignitas nõ tm̃ respicit rectitudinẽ voluntatis
ſ; etiã dignitatẽ exterioris decoris. ꝓpter quã ↄtingit
hoiem etiã nõ peccantẽ fieri irregularẽ. charitas v̈o
rectitudinẽ voluntat̃ respicit ꝓprie ⁊ p̃cise. ⁊ ꝓpterea
13 ratio illa nõ valet. q: nõ est simile hinc ⁊ inde. ¶ Ad
illud qd̃ obr ꝙ nunq̃ disponit̃ hõ p gr̃am grat̃ datã
sicut p gr̃aꝫ gratũ facientẽ. dõm ꝙ ad hoc ꝙ quis se
disponat duo ↄcurrũt. s. adiutoriũ gr̃e. ⁊ cooperatio li.
ar. Loquẽdo de dispositõne quantũ est ex pte ipsius
gr̃e. magis est dispositus ad susceptõez oĩs boni q̃
est in gr̃a gratum faciente. q̃ qui illa caret. Sed lo-
quendo de coopatõne li. ar. nõ sp̃ habet veritateꝫ. q:
in cadente a charitate li. ar. charitati ⁊ gr̃e nõ coopa
tur. imo potius aduersat̃. ⁊ aduersando poti⁹ dispo
nit ad charitat̃ defectõeꝫ q̃ ad eius susceptõeꝫ. sed in
resurgente est ecõtrario sicut patet. et ideo rõ illa nõ
valet. ¶ Ad illud qd̃ obiicit̃ de ↄtinentia virginali. 14
dõm ꝙ meritũ illi⁹ ↄtinentie respicit p̃miũ accñtale
p se. ⁊ simul cum hoc respicit quandã dispositioneꝫ
in carne. q̃ cum amissa est nõ potest recuperari. chari-
tas v̈o p̃miũ subale respicit ⁊ rectitudineꝫ voluntat̃
q̃ cũ obliquata est. ita bene vt prius cum adiutorio
gr̃e dei potest rectificari. Et sic patet ꝙ non est simi-
le. ¶ Ad illud qd̃ obiicit̃ vlterius ꝙ innocentia ba- 15
ptismalis similis est statui ↄtinentie virginalis. dõꝫ
ꝙ q̃tum ad quandã gloriam accidentalem quodã-
modo similis est. ⁊ de illa põt ↄcedi ꝙ homo in tan-
ta gloria non resurgit. ex hoc tamen non oportet ꝙ
charitas nõ sit equalis. De hoc aũt habet̃ libro quar
to dis. xiiii. vbi querit̃ vtrum p̃fecta p̄nia in statum
pristinum hoiem restituat.

¶ Questio. iii. c

Utrum homo possit resurgere in charitate minori.
Et ꝙ sic videt̃. quia quantitas charitatis in ipso ho-
mine attenditur ſm liberalitatem dei. sed liberalitas
dei non est artata ipsi peccatori ad danduꝫ donum.
nec plus nec minus. ḡ sicut potest resurgere in maio
ri ita ⁊ i minori. ¶ Item deus dat homini gr̃am ſm
ꝙ se preparat ⁊ disponit. sed possibile est ꝙ pctõr cum
resurgit minus se preparet ad gr̃am q̃ ante se prepa-
uerat. ḡ possibile est ꝙ in minori charitate ⁊ gr̃a re-
surgat. ¶ Item culpa quantum ẽ de se expelli põt p
quãtulãcunq̃ gr̃aꝫ. Iterũ. gr̃a p̃cedens nihil meret̃
respectu charitat̃ s̃bsequẽtis. ḡ nec culpa subseq̃ns
exigit qd̃ hõ in eq̃li charitate vel gr̃a resurgat. ḡ pos
sibile ẽ ipsum resurgere in minori. Item si hõ nõ
posset resurgere in minori charitate. tũc cadẽs a cha
ritate p̃fecta non posset resurgere nisi in charitate p̃-
fecta. sed charitas cum resurgit est incipiens. ergo si-
mul est p̃ncipiẽs ⁊ p̃fecta. qd̃ manifeste falsum est. cũ
nemo repente fiat summ⁹. ⁊ ante statum p̃fectõnis
necessario p̃curat status p̃fectus ⁊ inceptõis. ¶ Sꝫ
ↄtra Ezech. xviii. Si impius egerit penitentiaꝫ. om-
nium iniquitatum ei⁹ quas operatus est nõ recorda-
bor. Constat ꝙ non intelligit de obliuione q̃tum ad
actum cogitandi ſ; q̃tum ad actum puniendi. Sed
homo nõ punit̃ solũ p inflictõeꝫ mali ſ; etiam p sub-
tractõnem boni. Si ḡ dñs nõ recordat̃ illoꝝ pecca-
torum ad penã eternã. cum diminutio charitat̃ faci
at ad diminutõeꝫ p̃mii subalis. ⁊ ita ad dampnũ eter
num. videt̃ ꝙ necessariũ sit hominẽ in equali chari-
tate vel in maiori resurgere. ¶ Item Ro. viii. Sci-
mus qm̃ diligentib⁹ deuꝫ oĩa cooperant̃ in bonum.
Glo. ipse etiam casus in mortale. sed casus in morta
le pctm̃ nõ cooperet̃ in bonũ nisi homo resurgeret i
eq̃li vel in maiori charitate. videt̃ ḡ ꝙ necessariũ sit
hoieꝫ in eq̃li charitate vel maiori resurgere. ¶ Iteꝫ
sup illud Geñ. i. Factũ est vespe ⁊ mane dies vnus.
Glo. Uespertina lux est in qua quis cecidit. matutina
in qua resurgit. Si ḡ lux matutina semp maior ẽ ve-
spertina. videt̃ ꝙ maior sit charitas in qua quis re-
surgit q̃ charitas a qua cecidit. ¶ Item maior ẽ vir-
tutis est qd̃ pellit q̃ qd̃ pellit̃. Sed charitas in q̃ q̃s
resurgit pellit illud qd̃ expulit charitatẽ a qua quis
cecidit. ḡ necesse est charitatem subsequentẽ maiorẽ

et fortiorē eſſe illo qđ charitatē expulit. ꝛ ꝓ 3ñs ipſa
charitate a qua quis cecidit. ¶ R° ad ꝓ redictoꝝ in-
16 telligētiam eſt notādū ꝙ aliquoꝝ aliquādo fuit opi
nio ꝙ neceſſe erat hoīem reſurgere in equali vel ma
iori charitate. ꝛ ad hoc ponēdū moti ſūt. tum ex con
ſideratōe diuine diſpoſitōis ſiue ꝑdeſtinatiōis. tū ex
ꝯſideratōe diuine retributōis. tū ex conſideratōe no
ſtre repatōis. Ex conſideratōe nāqꝫ diuine ꝑdeſtina
tōis moti ſunt. quia dixerūt ꝙ diligētibus deū oīa
coopanť i bonū hijs qui ſꝫm ꝓpo. vo. ſūt ſancti. Jdō
diuine ꝑdeſtinatōis imutabilitas nequaꝗ̄ ſineret ho
minē labi a charitate. niſi ex lapſu illo videret ſubſe-
quentē vtilitatē. Nec regimē diuine ꝓuidentie filiuꝫ
regni ꝑmitteret cadere. niſi ex h ſil' ꝓuideret mai⁹ bo
num ex ipſo caſu elicere. Ex pte vo retributōis rō-
nem ſumpſerūt. qꝛ de⁹ opa remunerat ſꝫm quātitatē
charitať ex q̄ ſunt facta. Si ḡ charitas in q̄ quis re-
ſurgit viuificat opa prius mortua. ꝛ facit ea remune
ratōne digna. cū remuneratio adequeť quātitati ca-
ritatis ex q̄ opa facta ſunt. nec poſſit excedere quan-
titatē charitať in qua q̄s reſurgit. ratōcinanť ex hoc
ꝙ impoſſibile ſit minorē charitatem eſſe in reſurgēte
ꝗ̄ prius fuerit in cadēte. Ex pte nr̄e repatōnis ratō-
cinanť ſic. qꝛ quāto hō magis fit ineptus ad gratiā.
tanto maiori indiget ꝑpatōne ad hoc vt ipam ſuſci-
piat. ſꝫ quāto a maiori gr̄a cecidit. tanto mag' pecca-
uit. ꝛ magis ad gr̄am ineptus fuit. Reſtat ḡ vt aſſe-
runt ꝙ quātitas ꝑpatōnis debeat ꝓportōnari quāti-
tati charitať a q̄ quis cecidit. Et quātitas charitatis
ſequenť menſurať ſꝫm quantitatē ꝑpatōnis. ꝓpť qđ
ꝯſequi videť ꝙ charitas ſubſequēs adequať ꝑcedē-
ti. vel eā excedat. ꝛ h ꝯfirmant ꝑ illud Baruch. iiij.
Sicut fuit ſenſus vr̄ vt errareť a dño. decies tm̄ iterū
reuertētes inuenietis eū. Et Jſa. xxxj. Conuertimini
filij iſrl' ſicut in ꝓfundū receſſiſtis. Sed h modus di-
cendi eſt ꝯtra ratōnem ꝛ ſenſibile experimentum. nec
habet ſtabile fundamentū. Contra rōnem eſt dicere
eſt ꝙ ꝑfectus ſi cadat a charitate nō poſſit reſurgere
niſi in ſtatu ꝛ cōplemento ꝑfectōnis ſue. ꝛ de multis
apparet ꝙ cadētes nō reſurgūt ad illā ꝑfectōneꝫ a q̄
ceciderūt. Stabile etiā fundamentū nō hꝫ. qꝛ diuine
ꝑdeſtinatōis diſpoſitio nō exigit ꝙ hō ſemꝑ ꝓcedat
in bono. ſꝫ ꝙ ſit finaliter bon⁹. Dei etiā retributio nō
penſat ꝗ̄tum ad meriti efficaciā charitatē inicialem
ſꝫ charitatē finalem. Nr̄a etiā ꝑparatio ad gratiam
pōt eſſe maior in eo qui min⁹ peccauit. Et verba illa
ꝓphica nō intelliguntur de quacūqꝫ ꝑpatōne. ſꝫ de ꝑpa
tione ꝑfecta ꝛ pnia ꝯſummata q̄ reſtituit oīa abla
ta. ſicut in quarto li. explanať di. xiiij. Non aūt habꝫ
veritatē de quacūqꝫ pnia ꝛ ꝯuerſione ſine ꝑpatione.
vn̄ cū hō ſe ꝑpare poſſit ad maioreꝫ. ꝛ ad minorem.
ꝛ ad equalē charitatem. cōis tenet opinio. ꝙ hō pōt
ꝛ in maiori ꝛ in minori ꝛ in equali charitate reſurge
re. Et ꝯcedende ſunt rōnes q̄ ſunt ad iſtā partem.
17 ¶ Ad illud ḡ qđ primo obi in ꝯtrariū ꝙ dūs nō re-
cordať peccatoꝝ poſt pniam petōis. dōm ꝙ hoc in-
telligiť ꝗ̄tum ad punitōnem eternā. Et ꝙ gr̄a mior
deť homini ꝗ̄ fuerat ꝑcedens. hoc nō eſt ꝓpter pecca
torum ꝑcedentiū punitōeꝫ. ſꝫ hoc eſt ꝓpter ipſius ne-
18 gligentē ꝛ tepidā preparatōneꝫ. ¶ Ad illud qđ obijciť
ꝙ diligentib⁹ deū oīa coopanť in bonū. dōm ꝙ il-
lud nō intelligiť q̄ ſp cooperenť in bonū ꝗ̄tuꝫ ad au-
gmentū ꝑmij ſubalis. ſꝫ hoc pōt eſſe ꝗ̄tum ad quan-
dam humiliatōeꝫ. ꝛ diligentiorē boni ꝯſeruatōeꝫ. et

cautiorē mali vitatōeꝫ. q̄ adiuuant hoīem ad hoc ꝙ
ꝑſeueret vſqꝫ ad finē. Et meli⁹ eſt homini hīe ꝑuam
charitatē vſqꝫ i finē ꝑſeuerātē. ꝗ̄ magnā ꝛ in media
via deficientē. ¶ Ad illud qđ obijciť ꝙ maior eſt lux 19
matutina ꝗ̄ veſptina. dōm ꝙ charitas reſurgēs nō
ꝯpatur luci matutine ꝓpter magnitudinē ſꝫ ꝓpter no
uitatem ꝛ ordinē ad ꝑficiendū. ꝛ ideo in ratione illa
peccať ſꝫm ꝯſequens. qꝛ nō eſt oīno ſile hinc ꝛ inde.
¶ Ad illud qđ obijciť ꝙ forti⁹ eſt qđ pellit ꝗ̄ qđ pel- 20
liť. dōm ꝙ verū eſt i hiis q̄ pellunť ꝑ mutuā actōneꝫ ꝛ
paſſionē. ſic aūt nō eſt de petō ꝛ gr̄a ſicut explanatuꝫ
fuit ſupra. ꝛ ideo in nullo cogit ratio illa.

Conſequenter q̄riť de charitať duratione ꝑ
ꝯparatōem ad habitus aliaꝝ virtutum que
euacuari dicunť. Et circa hoc tria querūtur
ſꝫm triplicem habitū quā dicit magiſter euacuandū.
Primo queriť de euacuatōne fidei. Scđo de euacu-
atione ipſius ſpei. Tercio de euacuatione ipſius ſci-
entie.

¶ Queſtio. j. d

Utrum fides in gloria euacueť. Et ꝙ ſic videť. quia
ſꝫm ꝙ dicit apl's. Fides eſt argumentū rerum nō ap
parentiū. ſuꝑ quo dicit Greg. ꝙ que apparēt nō fideꝫ
habent ſꝫ agnitōnem. ſi ḡ in patria cetera q̄ nūc cre-
dimus erūt manifeſta. videť ꝙ fides ſimplr erit eua
cuāda. ¶ Jteꝫ aug. xiiij. de trini. Mens ꝗ̄ppe huma
na cum fidē ſuā videt qua credit qđ nō videt. nō ali
quid ſempiternū videt. Qñ eñ ad ſpem ꝑ fideꝫ nos
ꝑductos eſſe gaudebim⁹. nō iam fides erit qua cre-
dunť que nō videnť. ſed ſpēs qua videnť q̄ credebā
tur. ḡ ꝛc. ¶ Jtem ratio euacuatōnis quam aſſignat
apl's eſt imꝑfectō. Ait eñ. Cum venerit qđ ꝑfectum
eſt. euacuabiť qđ ex parte eſt. Sed cōſtans eſt ꝙ co-
gnitio fidei eſt ex parte cū ſit ꝑ ſpeculū ꝛ in enigma-
te. ḡ neceſſe eſt ipſam euacuari ſuꝑueniente viſione
ſpeciei. ¶ Jtem credere manifeſtū nō ſpectat ad ha-
bitum alicui⁹ virtutis cuꝫ ſimpliciter ſit neceſſitať.
ſed in patria cetera que credim⁹ manifeſtabunť. er-
go credere ibi nō erit ab aliquo virtutis habitu. ſed
habitus ipſius fidei eſſentialiter loquēdo virtus eſt.
ſi ḡ ibi aufereť ratio virtutis. neceſſe eſt ipſum ꝗ̄tuꝫ
ad eſſentiam ſuā euacuari ꝛ tolli. ¶ Sꝫ in ꝯtrarium
arguiť primo a parte ipſius fidei euacuande. deinde
a parte eius ꝑ qđ fides habet euacuari. Ex parte ipſi-
us fidei arguiť primo ſic rōne ipſius generis. Fides
eſt in genere virtutis ſimpliciter. ꝛ qđ eſt amplius ē
in genere virtutis theologice. ſed virtus eſt ꝑfectio
potētie. ꝛ theologica virtus eſt maior ꝑfectio ꝗ̄ car-
dinalis. ſed ꝑfectio glorie non tollit ꝑfectōnem potē
tie nec euacuat eas q̄ ſunt in genere virtutis cardia-
lis. quia virtutes ille ſicut dicit aug. manebūt in pa-
tria. ḡ cum fides non ſolum ſit virtus ſed etiam vir-
tus theologica. videť ꝙ nullo modo ſit per gloriam
euacuanda. ¶ Jtem hocipſm oſtendiť a parte diffi-
nitōnis ꝛ eſſentie ipſius fidei. quia fides ſꝫm apoſto-
lum eſt fundamentū rerum ſperandaꝝ. Scđm aug.
eſt illuminatio mentis ad videndū deum. Sed glo-
ria adueniente fundamentū ſpiritualis edificij non
deſtruiť ſed potius ſtabiliť. illuminatio nō excludiť
ſed potius ꝑficiť ꝛ compleť. ḡ videť ꝙ habitus fidei
ꝑ gloriam non euacueť. ¶ Jtem hocipſum oſtendi-
tur a parte actus principalis. Actus eñ ipſius fidei
principalis eſt aſſentire prime veritati ꝓpter ſe ꝛ ſuꝑ
omnia. ꝛ velle et credere ſiue credidiſſe. quia eiuſdeꝫ

habitus eſt velle credere ⁊ velle credidiſſe. ſed in pa
tria aſſentiemus prime veritati ꝓpter ſe ⁊ ſup omnia.
vellem⁹ etiã credidiſſe deo. habebim⁹ ḡ actũ fidei pn-
cipalez. ḡ ⁊ ipſam fidem. ¶ Itez hoc oñdit a pte ei⁹
per qḋ dicit fides euacuari. Plus eñ repugnat ipſe
habitus fidei deformitati pcti q̃ pfectioni glorie. ſed
habitus fidei nõ tollit nec euacuat p tenebrã pcti. ḡ
nec p ꝯpletõez glorie. ¶ Item cognitio matutina in
angelis nõ excludit cognitõez veſptinam. imo ſimul
cognoſcũt res in verbo ⁊ in ꝓprio genere. ḡ viſio dei i
ꝓpria eſſentia ⁊ natura nõ excludit viſionẽ ipſius in
ſpeculo ⁊ in creatura. ſ; viſio fidei eſt viſio ſpeculari.
ḡ p viſionẽ glorie nõ habet euacuari. ¶ Item lumẽ
cum lumine nõ hʒ opponi nec in corpalibus nec in
ſpũalibus. ſicut pʒ. qꝛ in eodem medio plura poſſũt
eſſe lumina impmixta ſicut dicit Dyo. in li. de di. no.
Similiter ⁊ in ſpũalibus lumẽ cognitionis p cãz. nõ
excludit lumẽ cognitõnis p effectum. ḡ non videt q
lumen fidei euacuet p lumen glorioſum. nec p aliud
habet euacuari. reſtat igit q habitus fidei nõ euacu-
21 atur. R⁹. ad pdictoꝝ intelligentiã eſt notanduʒ q
hic eſt duplex mod⁹ dicendi. Aliquib⁹ eniʒ videt eſſe
dõm q cum querit vtrum fides euacuet q non eſt
ſimplr reſpondendũ affirmando vel negando. Q̃-
tum eñ ad aliquid euacuat. ⁊ q̃tum ad aliquid nõ.
In ipſa eñ fide duo eſt repire. vicz illuminatiõis ha
bilitatẽ. ⁊ enigmatis obſcuritatẽ. Q̃tum ad luminis
habitum fides nõ euacuat. ſ; pficit ⁊ ꝯſummat. Q̃-
tum vo ad enigmatis obſcuritatem. cum ſit ex par-
te. ſimpliciter tollit. Et iſte modus dicẽdi cõfirmari
poſſe videt p illud qḋ dicit in glo. ſup illud. j. Cor.
xiij. Cum venerit qḋ pfectum eſt. euacuabit qḋ ex p-
te eſt ⁊c. Glo. deſtruet impfectio. nõ id qḋ verum eſt
euacuabit. Deſitio impfectõnis eſt qñ illud qḋ imp
fectõnis eſt implet. et ſm iſtum modũ dicendi facile
eſt declinare ratõnes ad vtranq; ptem. Nam prime
q̃ pbant q habitus fidei euacuat ꝯcludũt rõne eni-
gmatis ⁊ impfectõnis. Rõnes vo ad oppoſitũ ꝯclu
dunt de ipſa fide q̃tum ad pfectõnis habit⁹ ⁊ cõple-
mentũ luminis. Licet aũt hic modus dicendi ſat vi-
deat pbabilis. non tñ ꝯſonat verbis Aug. Aug⁹. cũ
dicit in. xiiij. de trini. Fides q̃ nũc in animo noſtro ẽ.
velut corpus in loco dum tenet aſpicit amat quan-
dam efficit trinitatẽ. Sed ipſa nõ erit qñ fides hic in
animo nõ erit. que vo tũc erit qñ iam recordabimur
in nobis fuiſſe ⁊ nõ eſſe: alia pfectio erit. In quibus
verbis vult dicere ſicut p exemplũ qḋ pmittit pau-
loante. q ſicut corrũpit aliqḋ corpus qḋ homo ſenſi-
biliter intuet. ⁊ ipſo corrupto memorat ipſi⁹ corpo-
ris. nõ p ipſius corpis veritatem ſ; p ſimilitudinẽ in
anima remanentẽ. ſic ⁊ in ipſa fide. Vñ vult q habi-
tum fidei noſtre quẽ interius intuemur inter tempo
ralia cõputemus. ⁊ qꝛ aliqñ deficit. nõ põt q̃tum ad
ipſius intuitũ ratio imaginis q̃ ppetua eſt in anima
attendi. Conſtat aũt q de ipſo habitu fidei loquitur
ſm illud qḋ habʒ poſitõnis ⁊ pfectõnis. qꝛ ſm illud
intra ſe ipſa aĩa illũ habitũ intuet. aliter nõ valet to-
ta ratõcinatio illa quã ibidem ſatis facit plixe. Non
etiã videt ꝯſonare verbis gloſe ⁊ apli. ſi fides euacu
aretur ſolũmõ ſm illḋ qḋ hʒ impfectiõis. ⁊ maneret
ſm illud qḋ eſt in ea ꝯplementi ⁊ rõnis. ſicut nõ de-
berẽt euacuari virtutes cardinales nec habitus cha
ritatis. ſic nec dicit euacuari habitus fidei quin po-
tius pfici ⁊ ꝯpleri. Et ꝓpterea eſt alius modus dicen
di magis cõis ⁊ vſitatus. q ſi loquamur de habitu fi
dei ſm q fides eſt virtus ſpũalis. ſic p gloriam hʒ ſim
pliciter euacuari. p eo q fides eſt habit⁹ virtutis in-
q̃tum intellectus inclinat ab affectu ſicut in pcedẽ-
tibus oñſum fuit. hoc aũt nõ poſſit eſſe niſi q̃diu in-
tellectus de ſe incert⁹ eſt de his q̃ credere debet. et qñ
in patria illuminatio ⁊ claritas viſionis pcedet mo-
tum affectõnis. nec ab ipſa inclinabit intellectus p-
pter ipſius ſummi luminis claritatem. a qua intelle-
ctus nullo modo poterit diſſentire. hinc eſt q habi-
tus fidei ſimpliciter per viſionem glorie habet tolli.
ſm q autoritates ſanctorum ⁊ glo. dicunt ſatis expſ
ſe. Unde cõcedende ſunt ratõnes que ſunt ad iſtam
ptem. ¶ Ad illud vo quod obijcit pmo in contrari 22
um ex parte gener. qꝛ eſt virtus theologica que perfi
cit potentiã anime ſm digniorem eius partem. dõm
q fides eſt perfectio potentie. non qualiſcũq; ſed ſm
ſtatum imperfectõnis et vie. in quo intellectus põt
aberrare a veritate ⁊ in via captiuari. Vñ non eua-
cuatur qꝛ perfectõ ſimpliciter. ſed qꝛ perfectõ ſm ta-
lem ſtatum. Nec eſt ſimile de virtutibus cardinali-
bus. qꝛ actus earum principaliores non ſolum perfi
ciunt ipſas potentias ſm ſtatum vie. ſed etiã ſm ſta
tum patrie. ¶ Ad illud quod obijcit ex parte diffini 23
tõnis. dõm q fides non eſt ſubſtantia ſiue fundamẽ
tum ſimplr rerum ſperandarum. ſed ſolum ſm illuʒ
ſtatum in quo eterna bona expectant. Similit non
eſt illuminatio ad videndum deum ſimplr. ſed ad vi
dendum deum per ſpeculum. Et qñ huic ſtatui ſuc-
cedet alius ſtatus in quo erit ſtabilius fundamen-
tum ⁊ perfectior illuminatio. hinc eſt q fides euacu-
atur. non ꝓpter fidei deſtructõnem. ſed ꝓpter ſtabili-
tatis ꝯſtructõnem. Non ꝓpter luminis priuatõnez.
ſed ꝓpter luminis perfectõnem. que excludit ſpecu-
larem ⁊ impfectam cognitõnem. ¶ Ad illud quod 24
obijcit de actu fidei qui eſt aſſentire prime veritati ⁊
velle credere ſiue credidiſſe. dõm q neutruʒ eſt act⁹
fidei niſi inq̃tum homo aſſentit veritati non viſe. in
quo quidem aſſenſu et credulitate intellectus incli-
natur a voluntate. quod qꝛ non eſt in patria reperi-
re. non ſunt illi actus in patria ab habitu fidei ſed a
virtute excellentiori. ¶ Ad illud quod obijcit q ma 25
gis repugnat ipſi fidei tenebra peccati q̃ excellentia
premij. dõm q de habitu fidei eſt dupliciter loqui. Aut
quantũ eſt habitus ab alijs vtutibus diſtinctus. aut
inq̃tum eſt gratia informatus. Si inq̃tuʒ eſt gratia
informatus. ſic veritatem habet verbum ꝓpoſitum.
gra eñ ipſius habitus informatiã tollitur p culpaʒ
non autem p gloriam. Si autem loquamur de ipſa
fide ſm q eſt habitus diſtinctus habilitans ad cre-
dendum non viſuʒ. ſic ꝓpter ſuam impfectõnem ma-
iorem oppoſitõnem habet ad ſtatuʒ glorie q̃ ad ſta-
tum peccati. et ideo per gloriam habet euacuari q̃-
uis non habeat per peccatum tolli. Ad illud qḋ 26
obijcitur q cognitio matutina non excludit veſper-
tinam. nec viſio in ſpecie excludit viſionem in ſpecu
lo. dõm q differt dicere. videre rem in ſpeculo et per
ſpeculum. Per ſpeculum eñ dicitur videre deum q̃
aſcendit a cognitõne creature ad cognitõnem crea-
toris. In ſpeculo autem videt qui deum in ipſa crea
tura clare intuetur. Prima viſio non erit in gloria.
qꝛ non erit ibi neceſſaria ſcala. Secunda vo erit. qa

deus videbit aperte in omnibus creaturis. vt dicit
Aug. in li. vltimo de ciui. dei. Et illa viſio que eſt per
ſpeculum ſpectat ad ipſam fidem. Illa vero que eſt in
ſpeculo creature ſpectat ad cognitõnem veſpertinã
que bene poterit ſeruari in patria. ⁊ ideo non eſt ſi-
mile de fide ⁊ cognitõne illa. Et attẽdendum eſt hic
ꝙ plus differt viſio per ſpeciem a viſione ꝑ ſpeculū
ꝙ̃tum ad cognitõnem ipſius fidei. ꝙ̃ ꝙ̃tum ad cog-
nitõnem alicuius creature ſenſibilis. Si enĩ aliqua cre
atura ſenſibilis videatur in ꝓpria natura. ⁊ videatur per
aliqđ ſpeculum in quo reſultat non eſt differentia in-
ter viſionem iſtam ⁊ illā. niſi i hoc ꝙ vna eſt ꝑ ſpeci-
em ſm̃ directõnem ſimplicem. alia eſt per ſpeciẽ di-
rectiuam reflexam. ⁊ ideo ab vno et eodem oculo. et
ſm̃ omnẽ ſtatum. de eadem re viſa haberi põt viſio.
In viſione autẽ ipſius dei que eſt ꝑ ſpeciem ⁊ ꝑ ſpe-
culum maior eſt differentia. Tum a parte videntis.
quia in vna illarum eſt cognitiua potentia obumbra
ta. in altera illuminata. Tum a parte medij. quia in
vna videtur deus ꝑ ſui eſſentiam. in altera vero per effe-
ctum creatum. Et ideo vna iſtarũ cognitionum ẽ in
quiete ⁊ in ſtatu. altera vero in ꝓgreſſu ſm̃ ꝙ dicit apo-
ſtolus. ꝑ fidem ambulamus. ⁊ ideo vna ꝑ alterã tol-
27 litur. ¶ Ad illud qđ obijcitur ꝙ lumen lumini non re-
pugnat. dicendum ꝙ verum eſt quantũ eſt de luminis na-
tura. Verũtamen bene ↄtingit vnum lumen ꝑ alte-
rum euacuari ratione alicuius annexi inſeꝑabilis. vel
diſpoſitõnis ꝑcedentis. vel effectus ↄ̃ſequentis. Et
ſic eſt in lumine fidei qđ habet enigma annexum. et
ex hoc oritur ꝙ intellectus inclinatur ab affectu. ⁊ diri
git hominẽ ad cognoſcendũ non viſum. Et qm̃ tol-
litur illius enigmatis interpoſitio. tollitur etiam ⁊ illa
inclinatio. tollitur nihilominus habilitatio ad cog-
noſcendum non viſa. qm̃ impoſſibile erit ab illa ſuꝑ-
na luce abſentari. hinc eſt ꝙ lumen fidei qđ eſt pro-
prium illius habitus. licet non ratõne ſui. ratõne ta-
men annexorū. a ſuꝑueniente gratia habet euacuari.
hoc autem dico de lumine qđ eſt ꝓprium fidei. nam
de lumine gratie gratum facientis tenendum eſt ꝙ
non habet gloriam euacuari ſed potius ↄſummari.

¶ Queſtio. ij.

Utrum ſpes euacuetur per aduentum glorie: Et ꝙ
ſic videtur Roma. viij. Spes que videtur non eſt ſpes.
Glo. Res ſperata que videtur non eſt ſpes. id eſt non
eſt ſubiecta ſpei virtuti que nõ eſt niſi de non apparẽ
tibus. Si ergo ꝑ aduentum glorie qđ erat latens effici-
tur patens. neceſſe eſt habitum ſpei euacuari ad pre
ſentiam ꝓmij. ¶ Item ſpes eſt expectatio future be-
atitudinis ſm̃ ꝙ dicitur in gloſa. Romanorū v. Sed
quando de futuro fit preſens. futurum deſinit eẽ fu-
turum. cum ergo in gloria ſemꝑ habeatur beatitudo ꝓ̃-
ſens. videtur ꝙ nullo modo ↄtingat ibi eſſe ſpem.
¶ Item. j. Corinth. xiij. Nunc manent ſpes. fides.
charitas. tria hec ⁊c̃. Glo. charitas fide ⁊ ſpe diſcedẽ-
tibus ꝑmanebit. cui fides ⁊ ſpes hic non poſſunt de-
eſſe. Si ergo deerũt ſibi in patria. videtur ꝙ euacuẽ-
tur ꝑ gloriam. ¶ Item ſicut ſe habet fides reſpectu
non viſi. ſic ſe habet ſpes reſpectu non habiti. ſed fi-
des neceſſario euacuatur ſuperueniente clara viſio-
ne. ergo ⁊ ſpes ſuꝑueniente comꝑ̃henſione ſiue cer-
tiſſima tentõe. ¶ Sed ↄtra. Sapiẽ. iij. Spes illorū
immortalitate plena eſt. glo. id eſt indefectiua. ergo
ſi ſpes beatorum non deficit. videtur ꝙ ſpes non habe-
at euacuari in beatis. Si tu dicas ꝙ ibi accipiatur
ſpes ꝓ ipſa re ſperata. Obijcitur tunc de ipſo actu ſpe
randi qui fuit in chriſto ſm̃ ꝙ dicit glo. ſuꝑ illud pſ.
In te domine ſperaui. Si ergo xp̃s ſimul fuit comꝓ̃-
henſor ⁊ viator. videtur ꝙ ſimul poſſint ſtare actus et
habitus ſpei cum ↄplemento premij. ¶ Item vbi-
cunqꝫ poteſt eſſe deſiderium ibi poteſt eſſe ſpes. ſed i
eterna beatitudine eſt ſummum deſideriũ ſm̃ ꝙ ſcri-
bitur. j. Petri. j. In quem deſiderant angeli proſpi-
cere. ergo videtur ꝙ in ipſa ſuperna beatitudine con-
tingat reperiri ſpem ꝙ̃tum ad habitum et motum.
ergo ⁊c̃. ¶ Item anime beate in patria expectãt ip-
ſam ſtolam ſecundã. ⁊ ꝑ ↄſequens ſuam gloriam au
gendam ⁊ ꝑficiendam. ſed certa expectatio glorie ꝓ-
cedens ab inſtinctu gratie eſt ipſius ſpei virtutis. er-
go ſpes virtus eſt in animabus beatis. ¶ Itē ſicut
ſe habet deſperatio ad damnatos. ſic ſe habꝫ ſpes ad
beatos per ↄmutatam ꝓportõnem. quia ſicut ſtatus
damnatorum repugnat ſtatui beatorum. ſic ſpes re-
pugnat deſperatõni. ergo ſicut neceſſe eſt ponere de-
ſperatõnem in damnatis. ita neceſſe videtur ꝙ ſit po-
nere ſpem in beatis. ¶ Item actus ipſius ſpei ẽ con
fidere in domino. ſed beati maxime habent iſtũ actũ.
quia maxime ↄfidunt in domino ⁊ ei innituntur. er-
go videtur ꝙ in eis potiſſime ſit reperiri ipſius ſpei ha-
bitum ⁊ vſum. ¶ Item ad ſpem ꝑtinet certitudo et
expectatio. Sed ↄſtat ꝙ certitudo in gloria non tol-
litur immo perficitur. ergo videtur ꝙ habitus ſpei ſm̃
aliquid ſui habeat in gloria ſaluari. videlicet ꝙ̃tum
ad certitudinem. ſimiliter videtur ꝙ ꝙ̃tum ad expecta
tionem. quia ſicut vult Anſel. Ponere eſt duratiõe
in ꝑticipatõne beatitudinis. ergo qui modo partici-
pant beatitudinem in. a. nondum ꝑticipant eam in
b. ⁊ certitudinaliter eā expectant. Si ergo ſpes ꝙ̃-
tum ad expectatõnem manet. ⁊ ꝙ̃tum ad certitudi-
nem ↄ̃ſummatur. videtur ꝙ nullo modo in glĩa eua-
cuetur. ¶ R̃. ad predictorum intelligentiam eſt no- 28
tandum ꝙ ſicut eſt duplex modus dicendi circa eua
cuatõnem fidei. ſimiliter ⁊ circa euacuationem ſpei.
Nam ⁊ in ipſo habitu ſpei eſt reperiri aliquid imꝑ-
fectõnis. ⁊ aliquid ꝑfectõnis ⁊ complementi. Ad im
ꝑfectõnem enĩ ſpei ſpectat illđ ꝙ eſt expectatio que-
dam ⁊ ꝓtenſio ad ea que realiter non habentur. Ad
ↄplementum autem eius ſpectat confidentia ⁊ cer-
titudo qua facit ↄfidere ⁊ inniti ipſi ſumme largita-
ti. Et ꝙ̃tum ad primum tollitur ipſa ſpes ⁊ euacua-
tur. Quantum vero ad ſecundũ ꝑficitur ⁊ ſaluatur. Sed
qm̃ ſicut in precedentibus dictum eſt. ſpes non dice-
retur euacuari. ſi ſolum qđ eſt imꝑfectõnis tolleretur
ab ipſa illo ſaluo qđ eſt in ea ꝑfectõnis ⁊ complemẽ-
ti. ſicut patet. quia liberum arbitrium in patria non
dicitur euacuari in gloria. ꝙ̃uis tollatur ſibi vertibili-
tas. ⁊ hoc qꝛ vertibilitas potius ſpectat ad liberi ar-
bitrij defectum ꝙ̃ ad ↄplementū. ſi ſic igitur poſſibile
eſſet in ꝓpoſito reperiri. nunꝙ̃ deberet dici euacuari
ꝓpter aduentum glorie. Et ꝓpterea ↄmunis modus
dicendi eſt ⁊ hunc innuit ipſa gloſa. ꝙ habitus ipſi-
us ſpei ſimpl'r euacuatur in gloria. ⁊ ei ſuccedit habitus
nouus. Et ratio huius eſt. qꝛ habitus ſpei habilitat ad
ↄfidendũ ⁊ innitendũ deo cum quadam ꝓtenſione ⁊
erectione ⁊ expectatõne. Et qm̃ ſtatui glorie repug-
nat expectatio ſubalis ꝓmij. cum igitur habeatur ⁊ pro-

tenſio ⁊ illa erectio et inhiatio cum ibi affectus oīo
quietaꝛ. hinc eſt ꝙ habitus ipſiꝰ ſpei ſimpliciter eua-
cuari diciꝛ. ſm ꝙ ſpes nominat habitū virtutꝫ theo-
logice. qui habilitat ipſam animaꝫ ad expectandum
ſubale premiū. Et ↄcedende ſunt ratōnes q̄ hoc oñ-
29 dunt. ¶ Ad illud vo qḋ primo obijciꝛ in cōtrarium
ꝙ ſpes beatoꝝ eſt immortalitate plena. dōm ꝙ ſpes
ibi ſumiꝛ ꝓ re ſperata. Et ſi obijciaꝛ ꝙ chriſtus actu
ſperauit ſm illud pſ. In te domine ſperaui. dōm ꝙ
illud intelligiꝛ de xp̄o vel rōne membroꝝ. vel exten-
ditur ibi nomē ſpei ad expectatōnem cuiuſcunqꝫ be-
30 neficij ſpūalis. ¶ Ad illud qḋ obijciꝛ ꝙ vbi eſt ſpes
ibi eſt deſideriū. dōm ꝙ eſt deſideriū de acquirendo.
⁊ eſt deſiderium de continendo. Ubi eſt deſideriuꝫ de
acquirendo ibi bene pōt eſſe ſpes. Sed vbi eſt deſide
rium de ↄtinendo bonū iam habitū ſpes nō eſt. quia
nō eſt ibi expectatio nō habiti. ⁊ ſic eſt in patria ꝓpo-
nere deſideriū. nō ꝑ aliquā anhelatōnem ad ſobtinē-
dum nō habitū. ſꝫ ꝓpter infatigabilitateꝫ ⁊ indeficiē-
tiam delectatōnis q̄ nullo modo parit ibi faſtidiuꝫ.
31 Ad illud qḋ obijciꝛ ꝙ anime beate expectant ſto-
lam ſcḋam. dōm ꝙ in ratōne illa eſt duplex defectus
Primus defectus eſt qꝛ nō quecunqꝫ expectatio po-
nit virtutem ſpei. ſꝫ expectatio ſumme beatitudinis.
ſiue ſummi boni. ⁊ ſummi ardui aſſequendi. Prete-
rea nō expectant certitudinē ſpei. ſꝫ certitudinē com-
prehenſionis. que nō ponit ꝓtenſionem nec inhiati-
onem ad aſſequendū illud qḋ expectaꝛ. alioquin ex
ſua dilatōne affligeret expectanteꝫ. iuxta illud quod
diciꝛ in Prouer. Spes que differꝛ affligit animam.
hoc aūt nullo modo eſt ponere circa beatam aīam.
32 Ad illud qḋ obijciꝛ ꝙ ſicut ſe habet ſpes ad bea-
tos. ſic deſperatio ad damnatos. dōm ꝙ non eſt ſimi-
le. quia deſperatio facit ad cumuluꝫ mali. ſed ſpes de
ſua ratōne oppoſitōnem habet cum ſumma comple
tione boni. quia dicit abſentiam boni expectati. Et
ideo nō ſic ſe cōpatitur cū ſumma beatitudine habi-
tus ſpei ſicut deſperatio cum extrema calamitate.
¶ Ad illud qḋ obijciꝛ ꝙ actus ſpei eſt ↄfidere in do-
33 mino ⁊ eidem inniti. dōm ꝙ nō quecunqꝫ confiden-
tia eſt actus ſpei. ſed ea que eſt cum quadam proten
ſione ⁊ inhiatōne ⁊ erectōe. que oīa incōpoſſibilia
ſunt ſtatui glorie. ⁊ ideo ꝗuis in gloria ſit quedā cō-
fidentia. non tamen ſequiꝛ ꝙ ibi ſit virtus ſpei. quia
ē alteriꝰ habitus ⁊ excellentioris videlicet totis ſuc-
34 cedentis ipſi virtuti ſpei. ¶ Ad illud qḋ obijcitur ꝙ
ibi ſaluaꝛ expectatio ⁊ ↄſummaꝛ certitudo. dōm ꝙ
non eſt ibi expectatio ꝓprie. quia nihil nouū augetur
beatis reſpectu cuius ſit expectatio in eis. Preterea
certitudo iſta non compleꝛ. ſed ibi eſt aliud genꝰ cer-
titudinis. iſta eñ eſt ex ꝓmiſſione. illa vo eſt ex rei ex-
hibitōne ⁊ ꝑfectiſſima tentōne. Ideo nō ſequitur ꝙ
habitus ſpei habeat ſaluari in gloria. quin potius ip
ſa ſpes ex hoc magis oſtendiꝛ euacuanda.
¶ Queſtio. iij.   f
Utrum habitus ſcientie euacueꝛ in patria? Et ꝙ ſic
videꝛ ꝑ autoritatem Apoſtoli. j. Corinth. xiij. Siue
ꝓphetie euacuabunꝛ. ſiue lingue ceſſabunt. ſiue ſcie-
tia deſtrueꝛ. Sed qḋ deſtruiꝛ ſimpliciter euacuatur.
ergo ⁊c. ¶ Item ſm ꝙ vult magꝛ Hugo de ſancto
Uic. in didaſcol. ſcientie inuente ſunt ꝓpter indigen-
tias ⁊ neceſſitates ſupplendas ex parte anime vel ex
ꝑte corpis. Si ꝫ in patria tolletur omnis indigentia.
videꝛ ꝙ euacueꝛ omnis ſcientia. ¶ Item anima be
ata oīa cognoſcit in verbo. ⁊ apte. ⁊ cōtinue. ita ꝙ
ab illo aſpectu non pōt ſepari. ergo videꝛ ꝙ nullus
alius habitus cognitōnis vel aſpectus beate anime
ↄueniat. videꝛ ꝫ ꝙ habitus cognitōnis qui eſt ī via.
ſimpliciter tollaꝛ in patria. alioquin erit ibi fruſtra.
¶ Item qḋ plus habet de lumine ⁊ veritate. minus
eſt euacuabile. ſed in habitu fidei plus eſt de ratione
veritatis ⁊ luminis ꝙ in habitu ſcientie acꝗſite. Ipa
eñ fides innitiꝛ prime veritati ꝓpter ſe. ⁊ in ipſa etiā
eſt lumen gratie diuinitus ei date ⁊ infuſe. ergo mul
to minus eſt euacuabilis habitus fidei ꝙ habitꝰ ſcie-
tie. Si ergo habitus fidei euacuabiꝛ in ſtatu patrie.
videtur ſimiliter ꝙ ⁊ habitꝰ ſcientie. ¶ Item habitꝰ
ſcientie eſt ꝑ collatōnem cauſe ad effectum. ⁊ ꝑ quā-
dam ratōcinatōnem ⁊ diſcurſum. ſed impoſſibile eſt
in patria hmōi diſcurſuꝫ reperire. ꝫ neceſſe eſt habi-
tum ſcientie ſimpliciter tolli ⁊ euacuari. ¶ Sed con
tra. Anſel. in libro de ſimilitudinibus. tūc iuſti cete-
ra ſcient que deus fecit ſcienda. ibi a ſingulis oēs.
ibi ab oībus ſinguli cognoſcenꝛ. nec vnqꝫ omnino
latebit qua patria. qua gente. qua ſtirpe quis editus
ſit. Si ꝫ noticia talium manebit. multo fortius ma-
nebit ſcientia que eſt habitus cognitiuus ↄniuerſa-
lium. ergo non videꝛ ꝙ ſcientia ꝓhica habeat euacu
ari in patria. ¶ Item dicit ꝓhus. Scia non deſtrui-
tur niſi aut ꝓpter corruptōneꝫ a parte ſcibilis. aut ex
parte medij. aut ꝓpter obliuionem a parte ſcientis. ſꝫ
nullum hoꝝ erit in patria. ꝫ nullo modo videtur ꝙ
ibi deſtruaꝛ ⁊ euacueꝛ ſcientia. ¶ Item xp̄s erat cō-
prehenſor. ⁊ tamen nihilominus habuit ſcientiā cō-
petentem ſtatui vie. Angeli etiam ſunt compꝛhenſo-
res. ⁊ tamen nihilominꝰ habent habitum ſciētie quo
cognoſcunt res in ꝓprio genere. ꝫ gloria ſecum com-
patitur ſcientiam. igiꝛ nec deſtruit nec euacuat ipaꝫ.
¶ Item maioris dignitatis eſt ſcire ſylogiſare et ali
quid demonſtrare ꝙ poſſe localiter moueri atqꝫ diſ-
currere. ſed ab ipſis beatis nō tolleꝛ agilitas ad mo-
tum. igitur nec habitus diſponens ad ſylogizanduꝫ
⁊ demonſtratiue aliquid cognoſcendum. ꝫ non vide
tur euacuandus. ¶ Item ſi ſcientia euacuareꝛ ⁊ tol
leretur in tranſitu de hac vita. igitur eſſet ↄputanda
inter bona tranſitoria. igiꝛ ſicut repꝛehēſibiles ſunt
⁊ ſtulti qui laborant eſſe diuites. ſic videnꝛ oēs eſſe
ſtulti qui laborant eſſe ſcientes. cum equalis conditi
onis ſit vetula ⁊ vnus ruſticellus. ſicut eſt vnus ma
gnus clericus. ꝙ ſi hoc minus cōuenienter dicitur.
videtur ꝙ ſciētia non euacueꝛ. ¶ Rꝫ. ad ꝑdictorum 55
intelligentiā eſt notandum ꝙ hic eſt triplex modus
dicendi. Quibuſdam eñ videꝛ ꝙ habitus haꝝ ſcien
tiaꝝ acquiſitaꝝ liberaliū ſiue aliarum oīo euacuen
tur ⁊ ſimiliter deſtruanꝛ. Hic eñ habitus habet im-
ꝑfectōnem ſibi iunctam inſeꝑabiliter. ⁊ ideo ei alius
habitus longe ꝑfectior ſuccedet. non ſolum ille quo
quis cognoſcet oīa in verbo limpide ⁊ aperte. ſed
etiam habitus qui erit ꝑ ſpēs ⁊ ſimilitudines vniuer
ſi ordinis cauſaꝝ mūdi. qui datꝰ fuit ipſis ſpiritibus
angelicis. ⁊ dabiꝛ oībꝰ glorificatis. ꝑ quē cetera co-
gnoſcēt. etiā eadem ipſa q̄ modo cognoſcunt multo
excellentiꝰ atqꝫ nobiliꝰ cognoſcēt. Alioquin ſi nō da-
retur eis aliꝰ habitus nouꝰ ab iſto. nō eſſet in beatis
rerum creataꝝ ſm ꝓpriū genꝰ ꝑfecta cognitio. quod
ↄtra veritatē eſt ⁊ ↄtra Anſel. Et ſic ↄcedunt in pꝛia
tolli iſtum habitū ſcientie ꝓpter nobiliorē habitū ſu-
peruenienteꝫ. Et licet hec ſcia deſtruaꝛ. nō tū fruſtra

laborat qui eam acquirit. qm̄ ꝑ ipſam manuducitur
hō ad cognitōnem dei ⁊ ꝓmotōnem fidei. ⁊ ita ad au
gmentū meriti. ⁊ ꝑ ꝯſequens ad ꝯplementū premij.
Et ꝓpterea ſicut nō fruſtra credit aliquis licet fides
euacuet̄ in patria. ſic etiaȝ non fruſtra deficit licet ibi
(vt dicūt) ſimplr̄ euacuet̄ iſta ſcia. ¶ Alijs aūt vide
tur alr̄ dōm eſſe. vicȝ ꝙ ſcientia nō oīno euacuetur.
Eſt eñ ibi ꝯſiderare habitū ⁊ vſum. In patria autē
tollit̄ ꝙtum ad vſum qui imꝑfectionis eſt. et manet
ꝙtum ad habitū qui facit ad ipſius aīe decorem et
pulcritudinem. Si eñ manebūt ibi cicatrices vulne
rum ⁊ note cogitationū ad ꝯmendatōeȝ meriti ⁊ de
coratōnem merentiū. magis rōnale videt̄ ꝙ manēt
ibi habitus ſciaꝝ que faciūt ad ipſius aīe decorem
56 ⁊ ornatum. Tercijs aūt aliter videt̄ eſſe dōm. ꝙ cuȝ
tria ſit ꝯſiderare in ipſa ſcia. vicȝ habitum. ⁊ vſum. ⁊
modum. Scia ꝙtum ad habitum manet ⁊ comple
tur. ꝙtum vō ad vſum mutat̄ ſed non tollit̄. ꝙtum
aūt ad modū ſimpliciter euacuat̄ ⁊ deſtruit̄. Habit⁹
eñ non tollit̄. q2 ꝑfectōni nō repugnat. nō eñ repu
gnant iſta duo. deum videre. ⁊ ſcire ꝓpoſitōnes ⁊ cō
cluſiones ⁊ principia geometrie ⁊ alicui⁹ alterius ſci
entie. Vſus vō nō tollitur oīno. q2 ſi eēt habit⁹ abſqꝫ
vſu ⁊ actu. eſſet incōplet⁹ ſiue min⁹ ꝯplet⁹. qd̄ neqꝙ̄
ꝯpetit ſm̄ ſtatum illuȝ ꝑfectiſſimū ⁊ completiſſimū.
mutat̄ tamen ꝓpter annexam imꝑfectōnem. Mod⁹
vō qui attendit̄ in diſcurſu ⁊ inquiſitōne. ⁊ quadam
ſucceſſiua ratōcinatōne ⁊ collatōe ſimpliciter deſtru
itur. ꝓ eo ꝙ in patria modus cognoſcendi erit ꝑ ſim
plicem aſpectum. cum ibi habeat̄ deiformis intelle
ctus ꝑ glorie complementū. ⁊ ſic ſm̄ iſtam opinionē
ſcientia quodāmodo ſaluat̄. ⁊ quodāmodo mutat̄.
⁊ quodāmodo deſtruit̄ ⁊ euacuatur. Hic aūt terciuſ
modus dicendi magis ꝯſonat ipſi gloſe. j. Cor. xiij.
⁊ autoritati mgr̄i. Magis etiaȝ ꝯſonat recte ratōni.
ideo mag⁹ dȝ ⁊ pōt ratōnabili⁹ ſuſtineri. Igitur iux
ta hūc modum cōcedi poſſunt ratōnes que oñdunt
ꝙ ſcientia nō oīno euacuat̄. Manet eñ ſicut oſten
dunt ꝙtum ad habitum ſm̄ ſtatuȝ magis ꝑfectum.
manet etiam ꝙtum ad actum vicȝ ꝙtum ad ſimpli
57 cem aſpectum. ¶ Ad illud vō qd̄ primo obijcitur in
ꝯtrarium de autoritate apl̄i iam patet rñſio. quia di
citur ſcientia deſtrui non quia habitus deſtruatur et
euacuet̄. ſed quia tollit̄ ille ſciendi modus qui vt di
58 ctum eſt habet fieri ꝑ diſcurſum. ¶ Ad illud qd̄ obij
citur de Hugo. ꝙ ſcientie inuente ſunt ꝓpter indi
gentiam. dōm ꝙ Hugo nō aſſignat totam cauſam.
ſed aſſignat cauſam que mouet homines ſm̄ ſtatum
ꝑſentis vite ad inuentōnem ſcientie. Quis eñ ho
mines moti fuerunt ꝓpter indigentias amouendas.
hmōi tamē habitus magis ordinari habēt ad intelli
gentias noſtras ꝑficiendas. qd̄ quideȝ non tm̄ com
59 petit ſtatui vie ſed etiā patrie. Ad illud qd̄ obijci
tur ꝙ anima oīa cognoſcit in verbo actu ⁊c̄. dōm
ꝙ ſicut dictum fuit de xp̄o ꝙ anima xp̄i non ſolum
modo habuit cognitōnem rerum in verbo. ſed etiaȝ
ſm̄ ſe ꝑ habitum ſibi innatum. ita ⁊ angelis beat̄ cō
uenit idem ꝓpter ꝑfectōnem cognitōnis. non ſolum
reſpectu diuerſitatis cognoſcibilium. ſed etiam ꝙtū
ad varium cognoſcendi modum. ita etiam in beat̄
intelligendū eſt eſſe. q2 cognitio rerum in verbo ⁊ in
ꝓprio genere ſimꝉ ſe cōpati pñt ꝙtum ad habitum
⁊ ꝙtuȝ ad actū. q2 vna ad alterā ordinat̄. Ad illd̄
40 qd̄ obr̄ ꝙ fides plus hȝ de veritate et lucis ꝙ̄ habitus
ſcie. dōm ꝙ̄ ⁊ ſi illud poſſit ꝯcedi. tñ ex h̄ nō ſequit̄ ꝙ
hēat euacuari. q2 lumē fidei inꝙtum hmōi eſt. habet
inſeꝑabiliter ſibi adiunctū aliqd̄ qd̄ nō eſt ꝯpoſſibi
le cū ſtatu glorie ſicut in ꝑcedentib⁹ oñſum fuit. Nō
ſic aūt eſt de habitu ſcie. q̄ quantū eſt de ſua rōne tan
to ꝑfectior eſt quāto certior ⁊ clarior. iō nō ſic hȝ tol
li ꝙtum ad habitū. ſicut fides ad pñtiam glie. Ad 41
illud qd̄ obr̄ ꝙ ſcia eſt ꝑ collōnem cauſe ad effectū. ⁊
ꝑ quēdā diſcurſuȝ collatū. dōm ꝙ ipſe arguit de ſcia
ꝙtum ad modū quē in pñti hȝ. de q̄ dictū eſt. ratione
cui⁹ ꝯceſſum eſt ſciam euacuari. et rōne cui⁹ apl̄s eaȝ
in futuro aſſerit deſtruendam.

Conſequēter querit̄ de duratione charitat̄ ⁊ ꝯ
oꝑatōeȝ ad ipm̄ premiū. Et circa h̄ querunt̄
tria. Primū eſt vtrū ꝑ gloriā ꝯtingat chari
tat̄ habitū euacuari. Scdm̄ eſt vtrū ꝯtingat charita
tis habitū in pr̄ia dilatari. Terciū eſt vtrum ꝯtingat
charitatis ordinem in pr̄ia imutari. ¶ Ad. j. ſ
Vtrū ꝯtingat charitat̄ habitum in patria euacuari.
Et ꝙ non videt̄. j. Cor. xiij. Charitas nunqꝙ̄ excidit
Glo. ibi. nec in hoc ſeculo nec in futuro. ⁊ ſi opa eius
ceſſent. ¶ Item actus charitatis eſt diligere deū ꝓ
pter ſe ⁊ ſup oīa. ⁊ ex toto corde. ⁊ ex tota aīa. ⁊ ex to
ta mēte. ſ; iſte act⁹ mag̃ ꝯpetit ſtatui glie ꝙ̄ vie. ꝗ ha
bitus charitatis maxime ꝯpetit ſtatui gloſo. ⁊ ſi hoc.
tūc nō euacuatur in illo. ¶ Item ipſi⁹ charitat̄ ſiue
amoris eſt vnire iuxta illd̄ qd̄ dicit beat⁹ Dyoniſiuſ.
Amorē dicim⁹ vnitiuā vim. ſed magis vnimur i pa
tria ꝙ̄ in via. ꝗ ⁊c̄. ¶ Item amoris eſt aſſilare. iuxta
illud qd̄ dicit Hugo. de ſctō Vict. ꝙ aīa in ei⁹ qd̄ dili
git imaginē transformat̄. ſ; mag̃ erim⁹ ſiles in patria
ꝙ̄ nūc. ſm̄ illud. j. Ioh. iij. Cū apparuerit. ſiles ei eri
mus. Si ꝗ ſtatui glorie maxime ꝯpetit ꝑfectio aſſila
tionis. vr̄ ꝙ ⁊ maxime ꝯpetat illi ſtatui hēc habitum
charitat̄. ¶ Sȝ ꝯtra. j. Cor. xiij. Cuȝ venerit qd̄ ꝑfe
ctum eſt. euacuabit̄ qd̄ ex pte eſt. illud aūt eſt ex pte
qd̄ eſt imꝑfectum. ſ; charitas ē imꝑfecta. q2 ignis eſt
in ſyon. ⁊ camin⁹ in hierlm ſm̄ ꝙ dicit̄ in Iſa. ꝗ vide
tur ꝙ habit⁹ charitatis euacuet̄ in patria. Itē ceſ
ſante cauſa ceſſat effect⁹. ſ; euacuata cā euacuat̄ effe
ctus. ſ; fides generat ſpem. ſpes generat charitatem.
cum igit̄ in patria euacuet̄ habit⁹ fidei et ſpei vt ſu
pra oñſum fuit. vr̄ ſiliter ꝙ euacuet̄ habit⁹ charitat̄.
¶ Item qd̄ ordinat ad aliquē finem et terminū ceſ
ſat cū ꝑuentū eſt ad illum. Sȝ charitas eſt pond⁹ in
clinans aīam ⁊ eleuās eam vt tendat ſurſum. cuȝ er
go aīa ſurſum ꝑ gloriā fuerit collocata. vr̄ ꝙ iā apl̄i⁹
nō hēat charitat̄ habitū. ¶ Itēȝ quāto maior ē vnio
aīe ad deuȝ. tanto aīa ꝑfectius beatificat̄. ſed magis
vnit̄ qd̄ vnit̄ imediate ꝙ̄ qd̄ vnit̄ ꝑ mediū. ꝗ ſi ani
ma ꝑfecte beatificat̄ in gloria. vr̄ ꝙ inter aīam ⁊ deū
nō ſit ponere charitatem mediā. videt̄ ꝗ ꝙ ceſſet ha
bitus charitat̄. ſupueniente ꝯplemēto beatitudinis.
R⁹. dōm ꝙ abſqꝫ dubio charitas in patria nō eua 42
cuat̄ ſed ꝯſummat̄ ſm̄ ꝙ expſſe dicit apl̄s. Ad cuiuſ
intelligentiā eſt notandū ꝙ quedā eſt diſpoſitio que
reſpectu diſpoſiti hȝ oppoſitōem. Quedā vō eſt que
ſimpliciter diſponit. Et prima quidem ꝑ aduentum
eius ad quod diſponit euacuat̄. Secunda vō ꝑficit̄
⁊ ꝯſummat̄. ⁊ hmōi eſt euidens exemplū. Naȝ ꝑmo
modo diſponit medius color ad extremos. ⁊ tepidi
tas ad frigiditatem. et ſuperueniente extremo. medi
us color tollit̄ ꝓpter h̄ qd̄ mediū nō tm̄ ad extremū
diſponebat ſ; etiā repugnabat. Scdo mō diſponit traſ

parentia ad lumen. nam ſuperueniente lumine. tranſ-
parentia ⁊ puritas non tollitur. ſed magis perficitur
et decorat. Per hunc etiam modum intelligendum
eſt in ipſarum ꝯtutum habitibus que diſponunt ad
glorie ꝯplementum. Nam quedam diſponunt ſic ꝙ
habent aliquo modo oppoſitōnē. ſicut fides ⁊ ſpes
que dicūt ipſius crediti ⁊ ſperati abſentiam ⁊ caren-
tiam. quoꝝ oppoſita ſunt in gloria. ſ. viſio aperta et
tentio firma. ideo neceſſe eſt hos habitus tolli ⁊ eua-
cuari ꝑ aduentum glorie. Et eſt alia diſpoſitō q̄ non
habet ratōnē oppoſitōnis ſed tm̄ diſpoſitōnis. ⁊ ta-
lis diſpoſitio eſt charitas que ad gloriam diſponit. ſi-
cut impfectum ad pfectum. non tamen habet repu-
gnātiam ad ipm̄. immo conformitatē expreſſā. et id
ꝯtum ad habitū non euacuatur. ſed dū tolliṫ imp-
43 fectio. ipe habitus pficitur ⁊ ꝯſūmatur. Si aūt que-
ratur ratio huius quare charitas magis ꝯſūmaṫ cō-
plemento glorie q̄ alius habitus virtutis theologi-
ce. huius poteſt triplex ratō aſſignari. Prima atten-
ditur penes qualitatem ipoꝝ habituū. Altera ve-
ro penes dignitatem potētiarū. Tercia vero penes
largitatem diuinoꝝ munerum. Quātū ad differētem
q̄litatē habituū. rō ſumiṫ talis. qꝛ dilectō eſt reſpectu
abſentis ⁊ pſentis. viſio vero ⁊ tentō non eſt niſi re-
ſpectu habiti ⁊ preſētis. expectatō vero ⁊ credulitas
eſt tm̄mō reſpectu non habiti ⁊ abſentis. ⁊ ideo tam
actus q̄ habitus ipſius charitatis ſtatui patrie ⁊ vie
eſt ꝯmunis. ⁊ ꝑ hoc magis ꝯformis eſt charitas vie
charitati patrie. q̄ȝ habitus credēdi habitui vidēdi.
vel q̄ expectatio tentōni. Penes dignitatē ipſarum
potentiaꝝ attendiṫ ratio ſic. quia ſicut vult Bern̄. d̄
amore dei. Ubi deficit intellectus ibi pficit affectus.
Et dyoni. de diui. no. ca. vij. de ſapientia dicit ꝙ mul-
to altius aſcendit affectus noſter et vis affectiua q̄
vis agnitiua. Ait em̄ ſic. Oportet cognoſcere intelle-
ctum noſtrum quandā habere potentiam ad intelli-
gendum ꝑ quam videt intelligibilia. vnitōnem vero
excedentem intellectus naturam per quā cōiungiṫ
ad ea que ſunt vltra ſe. ⁊ qm̄ altius eleuatur ipſa vis
vnitiua in homine. ideo habet quandā precipuam
excellentiā dignitatis. ⁊ habitus ipſam pficiens eſt
alijs habitibus maior et excellentior. ac ꝑ hoc ſtatui
glorie ꝯformior. Penes largitatem etiam diuinoꝝ
munerum ratio ſumiṫ. quia viris ſanctis dominus
largitatem ſue benignitatis quodāmodo communi-
cat. ⁊ ꝓguſtare facit dulcedinem eterne refectionis.
vt in tribulatōnibus non ſuccumbant. ⁊ in vaſtita-
te heremi ꝓ ariditate ⁊ inopia refectōis nō deficiant.
Cum ergo ſapere celeſtia non poſſit niſi guſtus diſ-
poſitus ſm̄ diſpoſitōnem illi ſtatui ꝯuenientem. di-
uine largitatis munus hoc requiſiuit. vt guſtui no-
ſtro dareṫ habitus ⁊ diſpoſitio ſm̄ quam ſtatui glo-
rie eſſet ꝯformis. Hec aūt diſpoſitio eſt habitus cha-
ritatis per quā diſpoſiti ſumus ad ſpiritualia degu-
ſtanda ſm̄ ꝙ vult magiſter Hugo. Ideo charitatis
habitus non euacuaṫ ſed magis ꝯſummatur in pa-
tria. Et ꝯcedende ſunt ratōnes que ſunt ad partem
44 iſtam. Ad illud ꝰo qđ primo obijciṫ in ꝯtrarium
ꝙ pfectum euacuat illud qđ eſt ex parte. Dōm ꝙ ex
parte diciṫ eſſe aliquid dupliciter ſm̄ ꝙ dupliciṫ di-
citur eſſe aliquid ſm̄ quid. Uno modo diciṫ aliquid
ſm̄ quid qđ tm̄ deficit ab eo qđ eſt ſimpliciter. ſicut
albus ſm̄ pedem eſt albus ſm̄ quid. Alio modo di-
ciṫ aliquid ſm̄ quid qđ non tm̄ deficit ſed etiam re-
pugnat. ſicut homo mortuus reſpectu hominis. Sic
⁊ aliquid diciṫ eſſe ex parte dupliciter. Uno mō ſm̄
ꝙ ſonat in imperfectōnē. alio modo ſm̄ ꝙ ſonat in
imperfectōnem ⁊ oppoſitōnem. Et primo modo po-
teſt dici charitas ex parte. ⁊ qđ ſic eſt ex parte nō eua-
cuatur ſed cōſummaṫ ⁊ quodāmodo integratur. vt
quaſi totum ex partibus ꝯficiatur. Scđo autē mo-
do habitus fidei ⁊ ſpei eſt ex parte. ⁊ hoc modo dicit
Apoſtolus id qđ eſt ex parte fore euacuandum cum
venerit id qđ pfectum eſt. ¶ Ad illud qđ obijciṫ ꝙ 45
ceſſante cauſa ceſſat effectus. dōm ꝙ fides ⁊ ſpes nō
dicunṫ eſſe cauſa charitatis niſi quia diſponunt ad
actum eius. ⁊ hoc non ſimpliciter ſed ſm̄ ſtatū vie.
Nam in ſtatu patrie ipſa viſio diſponit ad diligen-
dum pfecte. ⁊ ideo ratio illa non valet. quia nec pro-
prie eſt cauſa. nec ſm̄ omnem ſtatum. ¶ Ad illđ qđ 46
obijciṫ ꝙ ordinans ad aliquid ceſſat obtento eo ad
qđ diſponebat ⁊ inclinabat. dōm ꝙ illud eſt verum
de eo qđ ſolum habet rationem vie. charitas autem
non tm̄modo eſt diſpoſitio ad tendendum ⁊ eundū
in celum. ſed etiam ad quieſcendum. Sicut enim la-
pis eodem pondere quo mouetur ad terram. quie-
ſcit ibi cum ad terram ꝑuenerit. ſic ⁊ ſuo modo intel-
ligendum eſt in pondere amoris. ſiue in habitu cha-
ritatis. ⁊ d̄ eo qđ iſto modo ordinat ⁊ inclinat aliq̄d
in finem. nec oportet ipſum ceſſare in finis ⁊ termi-
ni aſſecutōne. ¶ Ad illud qđ obijciṫ ꝙ maior eſt be- 47
atificatio vbi pfectior eſt vnio. dōm ꝙ verum eſt. ſed
qđ obijcit ꝙ pfectius vniretur deus anime ſi vnire-
tur abſq; charitate. dōm ꝙ falſū eſt. quia anima nō
eſt diſpoſita ad hoc ꝙ vniatur deo ꝑ gloriam niſi in-
terueniat habitus quo ipſi ꝯformetur. ⁊ quo eleueṫ
⁊ quodāmodo fortiter alligetur. Unio em̄ beatitu-
dinis eſt ꝑ cognitōnem et amorem. vnde ſicut habi-
tus diligendi non facit ad dilectōnis diminutōnem
immo potius ad pfectōnem. ſic etiam non facit ad il-
lius vnionis impfectōnem ſed potius ad pfectiōem
⁊ ꝯplementū. vn̄ qđ dicit ꝙ magꝰ vniṫ qđ vniṫ ſine
medio q̄ cum medio. dōm ꝙ illud habet veritatem
de medio quod facit diſtare. non aūt de medio qđ fa-
cit approximare ⁊ ad vnionem magꝰ reddit habilē.
cuiuſmodi eſt vinculum charitatis.

¶ Queſtio. ij. b

Utrum charitas habeat in patria dilatari? Et ꝙ ſic
videtur. qꝛ de pfectione charitatis eſt latitudo. ſi er-
go charitas in patria efficitur perfectior. neceſſario
ſequitur ꝙ efficiṫ latior. Item quanto deus magꝰ
habitat in corde. tanto magis cor hominis dilatatur
ad bona. ſed excellentiori modo habitabit deus i ho-
mine in ſtatu patrie q̄ in ſtatu vie. ḡ habitus chari-
tatis in patria plus habet de latitudine. Item q̄n-
to virtus ⁊ bonitas eſt maior. tanto eius diffuſio eſt
amplior ⁊ liberalior. Sed in patria creſcet charitas
ſm̄ virtutem ⁊ bonitatem. ḡ ⁊ per cōſequens creſcet
ſm̄ ꝯmunicatōnis amplitudinē. Item affectō ſe-
quiṫ cognitōnem. Sȝ in patria affectio dilatabiṫ et
ampliabiṫ. ḡ neceſſe eſt charitatē affectōnē ſimiliter
dilatari. Sed ꝯtra. quanto virtus magis eſt vnita
tanto magꝰ eſt infinita. ſ in patria virtus charitatis
erit potētiſſima. ḡ erit vnitiſſima. ſ qđ maxie accedit

ad vnitatem maxime recedit a latitudine. Si ergo cha-
ritas in patria hʒ magis vniri. videtur ꝙ potius ibi ha-
beat artari ꝙ̄ dilatari. ¶ Item in via diligimus presci
tos ⁊ p̄destinatos ex charitate. in patria vo tm̄ p̄de-
stinatos. ergo ad plures se extendit dilectio vie ꝙ̄ dile-
ctio patrie. Sed dilectio q̄ ad plures se extendit ē la-
tior. ergo ⁊c. ¶ Item latitudo charitatis maxime attē-
ditur in dilectōne inimicoꝝ. sed in via nō solū diligi-
mus amicos sed etiā inimicos. in glīa autem non di-
ligentur inimici. ergo videtur ꝙ charitas in patria potius ha-
beat artari ꝙ̄ dilatari. ¶ Item charitas vie diligit
oēm diligibile. ⁊ qd̓ supra est. ⁊ qd̓ infra est. ⁊ qd̓ iux-
ta est. ⁊ qd̓ intra est. sm̄ ꝙ dicit Aug. in li. de doc. xpi.
ꝫ nō pn̄t esse plura diligibilia nec magis ab inuicem di-
stantia. Si ergo latitudo charitatis attenditur penes dili
gendoꝝ multitudinē et distantiā. vr̄ ꝙ charitas non
48 possit esse magis ampla in patria ꝙ̄ sit in via. R.
dōm ꝙ latitudo charitatis dupl'r habet attendi. vide-
licet in liberalitatis magnitudine. ⁊ diligendoꝝ multi
tudine. Prima latitudo est charitati essentialis. ꝫ se-
cunda est eidem accn̄talis. Quātum ad primā latitu-
dinē ↄcedendū est charitatē in patria dilatari. qꝛ cre
scit eius bonitas. ⁊ coicatōnis liberalitas. ⁊ v̓tuosita
tis laudabilitas. Quātum aūt ad scd̓am latitudinem
charitas in patria nō dilatabitur. quin potius restringe-
tur. nō ratōne ipsius charitatis sm̄ se. sed ex parte dilig-
biliū. pauciora eīn erunt diligibilia. nūc aūt ex chari-
tate diligendi sunt q̄ sunt in statu patrie. siue q̄ sunt
in statu vie q̄ ordinati sunt vt possint ad illū statum
ꝑuenire. Sʒ post ↄsummatiōeʒ numeri electoꝝ solū
illi ex charitate diligendi erūt q̄ erūt in statu p̄rie. qꝛ
alij nō erūt potentes ꝑuenire ad illius summi boni ꝑ-
ticipatōeʒ. Concedendū est ergo ꝙ charitas in p̄ria dila
tabitur q̄tuʒ ad liberalitatis magnitudinē. Ampliori ei
affectu diligetur deus in se ⁊ in creaturis suis. adeo vt il
le q̄ mō vr̄ esse remotus. in p̄ria sit amantissimus. ⁊ am-
plius inuiscerabit sibi tūc charitas oēs hōs. ꝙ̄ mō
possit hō vnū amicissimū sibi affectuose diligere. Et qꝛ
hoc ostēdunt rōnes ad primā ꝑtem. ideo sunt ↄceden
49 de. Ad illd̓ ergo qd̓ ꝓ obꝛ in cōtrariū ꝙ virtus magis
vnita plus est infinita. dōm ꝙ diligere multa est du-
pliciter. Aut multa vt multa. aut mlta relata ad vnū
Qm̄ igitur in p̄ria deus erit oīa in oībus. ⁊ in oibus
diligetur deus. hinc est ꝙ charitas ex cōuersione sui ad
multa ⁊ dilatōne nō dispgetur ꝫ potius colligetur. Vn̄ tal'
dilatio ⁊ virtutis vnio nō hn̄t repugnātiaʒ. imo potius
50 vna istaꝝ ↄditionū sequitur reliquam. ¶ Ad illud qd̓
obijcitur ꝙ nūc diligimus p̄scitos ⁊ p̄destinatos. in p̄ria
tm̄ p̄destinatos. iam pʒ rn̄sio. qꝛ loq̄tur de latitudie
ex ꝑte numerositatis diligibiliū. Preterea. cū erit ↄple
tus numerus electoꝝ ⁊ collectus in vnū. ita ꝙ q̄libet eo-
rū notus erit cuilibet. plures hēbit tunc charitas erga
q̄s possit ⁊ habeat affici spāliter ⁊ distincte. ꝙ̄ habe-
51 at in statu vie. Ad illud quod obijcitur de inimicis si-
militer rn̄dendum est. Hoc enim accidit. qꝛ illi q̄ sunt
in patria inimicos nō hn̄t qui nō sunt btificabiles. vel
nō habebūt post diē iudicij alios inimicos ꝙ̄ dāna-
tos. si tm̄ haberent. amplius eos diligerent ꝙ̄ facie
bant cum essent in statu vie. ¶ Ad illud qd̓ vltimo
52 obijcitur de numero diligendoꝝ iam responsum ē. q̄a
non dicimus charitatem dilatari ꝓpter diligendoꝝ
numerositatem. scʒ ꝓpter maiorem affectus liberali
tatem. Preterea. ratio illa nō cogit. qꝛ q̄uis nō sunt

plura diligenda in generalitate ꝙ̄ quatuor. in specia
li tamen in ꝑticulari nihil impedit diligendoꝝ nu-
merum augmentari. ad q̄ oīa cum charitas fami-
liariter ⁊ intense ↄuertitur. non immerito dicitur di-
latari.

¶ Questio. iij.

Vtrum ordo charitatis in patria habeat immutari:
an is sit ordo patrie qui est ordo vie. vt primo nosip-
sos. ⁊ deinde ꝓximos diligamus: Et ꝙ maneat vide
tur posse ostendi sic. Sicut gratia est ꝑfectio nature.
sic ⁊ gloria. ergo sicut ordo ↄueniens ipsi nature institu-
te saluatur habitu gr̄e supueniente. sic videtur ꝙ saluetur
habitu glorie supueniente. Si ergo hic est ordo nature
ↄueniens vt magis nos ꝙ̄ ꝓximos diligamus. vide
tur ꝙ sic hic manet ꝙ̄diu sumus in gratia. similiter ma
nebit in gloria. ¶ Item sicut ad virtutē fidei spectat
videre ꝑ speculum ⁊ in enigmate. sic etiam ad virtu-
tem charitatis spectat diligere ordinate. ergo sicut subla
to medio cognoscendi siue videndi ab ipsa fide vir-
tus fidei euacuatur. sic sublato a charitate ordine dili-
gendi necessario habet charitas euacuari. Si ergo cha-
ritas non euacuatur in patria. videtur ꝙ non auferatur
ei ordo diligendi quem habebat in via. Item si tā-
tum diligit se q̄s in patria quantū diligit ꝓximum ⁊
econuerso. ita ꝙ non est ibi ordo. ergo tantū gaudet de
bono ꝓximi quantum de suo bono. ergo ille qui non est
martyr tantū gaudet de gloria martyris quantum si
ipsemet haberet illam gloriam. Si ergo nō tantum gau
det nō martyr quantū martyr. frustra ergo laborat ho-
mo aggredi opa ꝑfectōnis. cum tantum gaudeat il-
le qui non fecit quantū ille qui fecit. ¶ Item si tan-
tūdem diligit aliquis alium quantuʒ semetipsum in
gloria. ergo tantūdem diligit sibi ꝓpinquos quantuʒ re-
motos. tantūdem etiam diligit illos quos cōuertit
ad fidem quantū illos quos non cōuertit. Sed de il-
lis quos ↄuertit habet quis gaudiuʒ accidentale qd̓
est aureola. ergo similiter de his quos non cōuertit. ꝙ si
hoc est incōueniens dicere. inconueniens est ponere
ordinem charitatis in gloria ↄmutari. ¶ Sed ↄtra.
Augusti. de vera religio. Perfecta iusticia hec est vt
plus potiora. ⁊ minus minora diligamus. Si ergo i
patria voluntas nostra ad ꝑfectam iusticiam erit de
ducta. videtur ꝙ ibi magis diliget maius bonum. si er
go ꝓximus noster in patria melior est nobis. videtur
ꝙ magis diligemus proximos nostros ꝙ̄ nosmetip-
sos. ¶ Item voluntas nostra ꝑ omnia erit in patria
ↄformis voluntati diuine. sed magis diligit deus me-
liorem. ergo videtur ꝙ charitas in beatis magis eos
faciat diligi qui sunt magis boni. ergo in patria non
attenditur ordo sm̄ ratōnem ꝓprij ⁊ alieni. ꝓpinqui
⁊ remoti. Item in patria deus erit omnia in oīb-
us. ⁊ affectus beatoꝝ sic erit dilectiōe inebriatus sm̄
ꝙ dicit Bern̄. in li. de diligendo deo. vt sui obliuisca-
tur. Si ergo beati in patria in diligendo non attendūt
qd̓ suū est. sed qd̓ dei est. videtur ꝙ ordo charitatis n̄ ma-
neat in patria sm̄ ratōnem ꝓprij ⁊ alieni. nec dilectio
sui ꝑponderabit dilectōni ꝓximi. ¶ Item si homo
amaret se plus ꝙ̄ ꝓximū. ergo magis sibi optaret bonū
ꝙ̄ ꝓximo. ⁊ magis delectaretur in bono ꝓprio ꝙ̄ ali-
no. sed vbi hoc est aliquo modo manet ꝓprietas. nec
omnino est perfecta gaudij communitas. si ergo in
gloria erit ꝑfecta communicatio gaudioꝝ. videtur ꝙ
nō maneat ibi ordo q̄ nō ē respectu diligēdoꝝ. R. 53

ad ꝑdictoꝝ intelligentiã eſt notandū ꝙ circa hanc
queſtionē eſt duplex modꝰ dicēdi. Unꝰ eſt ꝙ in pr̄ia
ſaluat̄ ordo charitatꝭ qui ē in via nō tm̄ ꝑ ꝯpatōnem
nr̄i ad deū. ſ etiā ꝑ ꝯpatōeȝ nr̄i ad ꝓximū. Un̄ i om̄i
ſtatu ſiue glie ſiue vie plus hō diligit ſeipȝ ꝙ ꝓximū
ſuuȝ. ⁊ plus circa ſeipm̄ afficit̄. deinde plꝰ circa illos
q̄ ei ꝯiūcti ſunt ꝙ circa eos q̄ ſunt minꝰ ꝯiuncti. Rō
aūt q̄ mouet h̄ ponere eſt. q2 hmōi ordo cōſonare vr̄
dictamini nãe. ꝑfectōni glie. rectitudini diuine iuſticie.
Nã em̄ dictat ꝙ hō plus ſe ꝙ alterū diligat. Glā eti-
am eēntialis mag' reſpicit illū in q̄ eſt ꝙ aliū ei ꝯſileȝ
⁊ ꝓpinquū. Diuina etiā iuſticia ordinat ꝙ plꝰ de ſuis
meritꝭ gaudeat hō q̄ fecit ꝙ de alienis. Et ſic ꝑ om̄eȝ
modū vr̄ ꝯueniēs vt ordo charitatꝭ q̄ eſt in via ſalue-
54 tur in patria. Aliꝰ aūt modꝰ eſt h̄ dicēdi ꝙ cū duplex
ſit ordo charitatꝭ. Unꝰ q̄ reſpicit charitatē ſm̄ ſe. que
quidē attendit̄ ſm̄ gradū et dr̄ias boni. Alter q̄ at-
tendit̄ rōne nature ſubſtrate. vtpote ille q̄ ē ſm̄ diffe
rentias ꝓprij ⁊ alieni. ꝓpinq̄ ⁊ remoti. Unꝰ iſtoꝝ mo
doꝝ ordinū. ſ. ille q̄ eſt charitatꝭ ſm̄ ſe manet in pr̄ia.
ille em̄ eſt charitati eēntialis. Un̄ mag' diligit hō in
pr̄ia deū ꝙ ſpm̄ creatū. ⁊ ſpm̄ magis ꝙ corpꝰ. Alius
vō ordo q̄ attendit̄ rōne nãe ſubſtrate nō manebit.
ꝓ eo ꝙ nō cōpetit illi ſtatui. In ſtatu nãq3 btitudi-
nis ꝑfecta erit obia nature reſpectu glie. ꝑfecta ꝯfor-
mitas volūtatis nr̄e reſpectu diuine. ꝑfecta etiā redū-
dantia leticie cōis. Quia ꝑfecta erit obia nature re-
ſpectu glie. cōformabit̄ tūc oino nã glorie. vt ſic cor-
pus efficiet̄ ſpūale ⁊ ꝑ om̄ia ſpūi obtēpabit. Quis ſm̄
ſtatum vie optēat ſpm̄ corpi cōdeſcendē. ſic nã ꝑ oia
cōformabit̄ ordini glorie ⁊ grē q̄ attendit̄ ſm̄ dr̄ias
boni. Quis nūc grā ꝯdeſcēdat ipſi affectui naturali.
Rurſus. q2 ꝑfecta erit ꝯformitas voluntatis nr̄e re-
ſpectu diuine. nō mag' diligemꝰ illud qd̄ magis erit
nobis ꝓpinquū. ſ illud qd̄ plꝰ erit deo placitū ⁊ acce-
ptū. Preterea. q2 erit ibi ꝑfecta affluētia cōis leticie.
multiplicabit̄ gaudiū hoīs multiplicatiōe ꝑfecta. vt
tātū gaudeat de bono vniuſcuiuſq3 ꝓximi quātū de
ſuo. qd̄ nō poſſet eē niſi diligeret ꝓximum quātū ſe-
metipm̄. Et h̄ eſt qd̄ dicit Anſel. in ꝓſol. cap. vlti. In
illa ꝑfecta charitate innumerabiliū angeloꝝ ⁊ hoīm
beatoꝝ. vbi nullꝰ minꝰ aliū ꝙ ſeipm̄ diligit. nō aliter
gaudebit quiſq3 ꝓ ſinglis alijs ꝙ ꝓ ſeipo. Quis autē
iſtoꝝ duoꝝ modoꝝ ſit rōnabilior difficile ē diffinire
ꝙdiu ſumꝰ in ſtatu p̄ntis miſerie. Si em̄ velimꝰ iudi-
care ſm̄ ea q̄ in nobis ſentimꝰ. vix videbit̄ alicui cre
dibile nec rōnale ꝙ aliq̄s oino diligat alterū ꝙtum
ſeipm̄. vn̄ iudicabit primū modū dicendi eē mag' ve
rum. Si q̄s vō velit mentē ſuã altiꝰ eleuare ad illud
bonū incōpꝛehēſibile qd̄ nec oculꝰ vidit. nec auris au-
diuit. nec in cor hoīs aſcēdit. ⁊ ad illã maximã ciuiū
vnionē. mag' rōnalem indicabit ſequentē modū di-
cendi ſm̄ ꝙ manifeſte dicit auctas Anſel. et Aug. in
li. de vera relig. et Dyo. in li. de diui. no. Un̄ ſi velimꝰ
loqui vt plures ſuſtinebimꝰ primū modū. Si vō ve-
limꝰ loq̄ ⁊ ſentire vt ſapiētiores. ſuſtinebimꝰ ſequētē
Suſtinētes ꝗ hūc ſcōm modū dicēdi poſſumꝰ ad ob
iecta ꝑ ordinē rn̄dere. ¶ Ad illud qd̄ ꝑ obijcit̄ ꝙ glo 55
ria ſaluat ordinē nature inſtitute. dōm ꝙ verū eſt ꝙ
nãm ſaluat. ſm̄ ꝙ impfectōeȝ tollit ⁊ eliminat. ordo
aūt qui attendit̄ reſpectu ſui ⁊ ꝓximi deficit a ꝑfecta
cōicatōne ⁊ vnitate ⁊ ꝯcordia affectōnis. Et ideo in
ablatōe talis ordis nullū fit nãe preiudiciū. ſ potiꝰ d̄
impfectōne ducit̄ ad ꝯplementū. ¶ Ad illud qd̄ ob 56
ijcit̄ ꝙ ordo ille ita cōpetit charitati ſicut enigma fi-
dei. dōm ꝙ falſum eſt. Enigma em̄ competit ipi ha-
bitui fidei ſm̄ ſe inq̄tuȝ eſt habitus virtutis dirigēs
ad voluntarie credendum ea que non vident̄. ſ or-
do ille qui eſt reſpectu ꝓximi attribuit̄ ipſi charitati
ratōne nature ſubſtrate. ¶ Ad illud quod obijcitur 57
ꝙ tunc tantū gaudet homo de alio quantū de ſeipſo.
dōm ꝙ illud eſt verū ceteris paribus. Sed ad quan
titatem gaudij attendendū eſt ꝙ duo ꝯcurrūt. vide-
licet virtus dilectōis que facit gaudere. ⁊ materia de
qua gaudet. Quantū eſt ex parte materie equaliter
gaudebit quis in patria de bono proximi ⁊ de bono
ſuo ſi eſt equale. ⁊ magis ſi eſt maiꝰ. ſ quantuȝ eſt ex
parte virtutis ꝑ quã gaudet. magis gaudebit q̄ ma-
iorem charitatē habebit. Un̄ magis gaudebit petrꝰ
de bono lini ꝙ linus de bono ꝓprio. vn̄ non ſequit̄ ꝙ
nō martyr tātū gaudeat de bono martyris quantuȝ
ipſe martyr. quia merito martyrij aucta eſt ei virtus
gaudendi. ⁊ ſic patȝ ꝙ licet ex hoc ponat̄ coitas gau
dij. nō tm̄ tollit̄ ꝙ vnꝰ plus gaudeat de alio ꝙ alter.
Et ꝑ h̄ pȝ vltimū qd̄ obijcit de p̄mio aureole. ⁊ ꝙ ali 58
quis habeat gaudiū ſpeciale de alio hoc nō erit rōne
ordinis in diligendo ꝙ mag' diligat illū ꝙ alterū. ſed
hoc erit rōne cuiuſdam decoris ⁊ glorie quam ade-
ptus eſt merito opis excellentis. Si aūt aliã poſitō-
nem ſuſtinere velimꝰ. ad om̄ia obiecta rn̄deri poteſt
breuiter ꝙ om̄ia intelligant̄ ceteris paribus. Un̄ qd̄
dicit̄ ꝙ magis debemꝰ diligere maiora bona. hoc ve-
rum eſt quantū eſt de rōne boni. ſ magis ꝓpinquita-
tis aliud exigit. Similiter qd̄ dicit ꝙ ꝑfecte ꝯformã-
da eſt voluntas nr̄a voluntati diuine. dōm ꝙ veruȝ
eſt. ſ deus non diligit maiori affectu. ſ diligit ad ma-
ius. Un̄ ex hoc nō ſequit̄ ꝙ debeamꝰ magis diligere
ꝓximos nr̄os meliores nobis ꝙ noſipſos. ſ ꝙ debe-
mus eos ad maiꝰ diligere. Silr̄ qd̄ dicit̄ ꝙ affectꝰ
beatoꝝ erit inebriatꝰ. hoc nō eſt q2 nō diligūt ſemet-
ipſos. ſed q2 affectus eoꝝ nō erit retardatus in dile-
ctōne dei. Poſtremo qd̄ dicit̄ de ꝯmunicatōne ꝑfe-
cte leticie nō cogit. q2 ꝑfecta leticia nō excludit quin
homo principaliter bonum ſuum diligat. ſed hoc fa-
cit qd̄ diligendo bonum ꝓpriuȝ ſic circa ſe afficiatur.
vt circa alios non torpeſcat.

Diſtinctio. xxxij. de charitate quantum ad diuinam dilectōnem.

Premiſſis adijciendū eſt de dilectōne dei ⁊c̄. Supra egit mgr̄ de charitate ꝙtum ad diffinitōneȝ. ⁊ ꝙ-
tū ad diligibilium diſtinctōeȝ. ⁊ ꝙtū ad diligendi ordinē. ⁊ ꝙtum ad meriti ꝑfectiōem. ⁊ etiaȝ q̄tum
ad duratōnem. In hac p̄te agit de eadem ꝑ compatōeȝ ad diuinã dilectōneȝ. Diuidit̄ aūt iſta ps in
tres p̄tes. In quaꝝ prima determinat de ipſa dilectōne dei. quid ſit ipſa dei dilectio. In ſcd̄a vō determinat
q̄s diligit. ibi. Cū aūt dilectō dei ſit imutabilis ⁊ et̄na. In tercia vō determiat q̄s nō diligit. ibi. de reprobis vō
q̄ ꝑpati nō ſūt ad vitã eternã. Prima ⁊ vltima p̄te remanentibꝰ indiuiſis. media ps diuidit̄ in tres p̄tes. In
quaꝝ prima ꝓponit mgr̄ ꝙ deꝰ nō om̄ia eq̄liter diligit. In ſcd̄a vō oñdit ꝑ quãto dicat̄ vnū diligē mag' q̄ȝ al-
terū. ibi. Cū aūt dilectio dei imutabilis ſit ⁊c̄. In tercia vō determinat q̄re vnū ⁊ eūdē hoīeȝ ſm̄ diuerſa tēpa
dr̄ diligere plꝰ ⁊ minus. ibi. Si vō querat̄ de aliq̄ vno ⁊c̄. Subdiuiſiones ãt p̄tiū ſatis manifeſte ſunt in lr̄a.

AD intelligentiã huiꝰ partis poſſunt hic que-
ri ſex dubitabilia de dilectione diuina. Pri-
mum eſt vtrũ deꝰ dilexerit creaturas eterna
liter. Scõm eſt vtrũ diligat oĩes creaturas vniuer-
ſaliter. Terciũ vtrum oĩs diligat equaliter. Quar-
tum eſt vtrũ magis diligat hoiem ꝙ angelũ. Quin-
tum eſt vtrũ magis dilexerit genus humanũ ꝙ chri-
ſtum. Sextum ⁊ vltimũ vtrum magis Johannez ꝙ
Petrum.

Queſtio. j. a

Utruz deus dilexerit creaturas eternaliter: Et ꝙ ſic
videt̃ Eph. j. Elegit nos ante mũdi ꝯſtitutõez vt eſ-
ſemus ſancti ⁊ immaculati in ipſo. ſ; nemo eligit ni-
ſi qđ diligit. ſi ḡ ab eterno ante mũdi ꝯſtitutiõez nos
elegit. videt̃ ꝙ ab eterno nos dilexit. ¶ Item Aug.
vj. de trini. Abſit vt deus aliquid tꝑaliter diligat Si
ḡ qđ diligit. diligit aut tꝑaliter aut eternaliter. et nõ
temporaliter ꝯſtat. ḡ qđ diligit. diligit eternalr̃. Itẽ
mgr̃ dicit in litera ꝙ dilectio eſt vſia ſiue ſubſtantia.
Si ḡ ſubſtantia dei nõ põt nõ eſſe eterna. videtur ꝙ
dilectio dei ſiliter eterna ſit. ḡ quicq̃d diligit. eternali
ter diligit. ¶ Item aut dilectio dei p̃cedit ipſas res.
aut ſequit̃. Si p̃cedit. ḡ ante fuit ꝙ res eſſent. ḡ deus
dilexit res ante eaꝝ ꝓductõnem. ḡ non ex tꝑe ſed ab
eterno. Si ſequit̃. ḡ videt̃ ꝙ dilectio dei cauſetur ab
ipſis rebus. ꝙ ſi hoc eſt inconueniens. reſtat ꝙ deꝰ ea
que diligit. diligit eternaliter. ¶ Item ſi deus de nõ
potente efficeret̃ potens. ⁊ de nõ ſapiente ſapiẽs. im-
mutatus eſſet ⁊ imꝑfectꝰ. ḡ pari ratõne ſi de nõ amã
te fieret amans. cuz amor reſpiciat qđ intra eſt. eẽt i
eo mutatio et imꝑfectio. ꝙ ſi hoc eſt impoſſibile. ne-
ceſſe eſt deũ ea q̃ diligit. eternalr̃ diligere. ¶ Sz con-
tra. Dilectio eſt amor boni. ſ; bonũ ⁊ ens ꝯuertunt̃.
ḡ qđ nõ eſt ens nõ eſt amabile. ḡ ſi res anteꝙ̃ ꝓduce
rent̃ nõ fuerũt. videt̃ ꝙ anteꝙ̃ ꝓducerent̃ a deo non
diligerent̃. ¶ Item amor ẽ copula amãtis ⁊ amati.
ſ; ſi copula eſt. neceſſe eſt eẽ extrema. ḡ impoſſibile ẽ
ꝙ deus creaturã diligat quouſq; creatura hẽat actu-
alem exñtiam. ſ; hoc eſt ſolũ ex tꝑe. ḡ videt̃ ꝙ deꝰ nõ
dilexerit creaturã aliquã eternaliter. ¶ Item deꝰ nõ
dicit̃ aliquẽ diligere affectu. ḡ ſi diligit hoc eſt q: dili
git effectu. ſ; effectꝰ diuine bonitatis eſt ſolũ ex tꝑe.
ḡ deus neminẽ diligit niſi temporaliter. ¶ Item dile-
ctio dei eſt cã ſufficiens ⁊ ꝓxima et immediata boni
creati. ſ; poſita cauſa efficiente ꝓxima et immediata
⁊ ſufficiente ponit̃ effectus. ḡ ſi res create ſoluz ſunt
ex tempe. videt̃ ꝙ deꝰ ſolũmõ diligat eas tempalit̃.
¶ Item ſi deꝰ diligit creaturas: aut diligit fruẽs aut
vtens. Sz ꝯſtat ꝙ nõ diligit fruẽs. qm̃ nõ eſt creatu-
ra fruendũ ſic in p̃ li. oñſum fuit. cũ illud q̃ fruenduz
eſt ſit ſummũ bonũ. Reſtat ḡ ꝙ ſi creaturã diligat. ꝙ
diligat vt vtens. ſ; ꝯſtat ꝙ nõ ꝯuenit vti niſi eo qđ ẽ
actu. ḡ nunꝙ̃ deꝰ diligit creaturã niſi actu entẽ. nõ ḡ
4 diligit aliq̃ã creaturã eternalr̃. ¶ Rñ. dõ. ꝙ quedã
v̾ba dicunt̃ de deo reſpectu creature q̃ ꝯnotant effe-
ctũ in actu ſicut verbũ creãdi. Quedã q̃ ꝯnotãt effectũ
in hitu ſicut vocabulũ p̃deſtinãdi. Quedã q̃ indr̃ñter
vtroq; mõ. ſicut vocabulũ diligẽdi. Dicit̃ eñ deꝰ ali-
quẽ diligẽ. vel q: actu ꝯcoicat ei bonum. vel q: ꝓponit
ꝯcoicare. Et qm̃ coicatio ẽ effectꝰ in tempe. ꝓpoſitũ vo
coicandi ẽ ab eterno. hinc ẽ ꝙ diligẽ de deo aliqñ dr̃
eternalr̃. aliqñ dr̃ tꝑalit̃. Un̄ bñ ꝯcedi põt ꝙ creature
nõ ſolũ tꝑaliter ſ; etiã eternalr̃ a dõ diligant̃. ſic rões
5 ad primã ꝑtẽ inducte oñdũt. Uerũtñ illa rõ quã ad-
ducit q̃ſi ꝓ ſiſe de potẽtia ⁊ ſapiã nõ valet. qm̃ nõ eſt
ſiſe. Poſſe eñ ⁊ ſcire ꝯſtituz ẽ de vi vocabuli ñ ita con
notat effectũ in actu ſm ꝙ diligẽ. Nã verbũ diligen
di impoſitũ ẽ ab ipã libtate affectõnis ſcipam alteri
coicant̃. ¶ Ad illđ vo qđ obr̃ p̃ in ꝯtrariũ ꝙ bonuz 6
⁊ ens ꝯuertunt̃. dõ ꝙ verũ eſt de bono in actu ⁊ en-
te in actu. Sz cũ dr̃ ꝙ dilectio ſolũmõ ẽ boni. dõ ꝙ ñ
eſt verũ ſolũmõ de bono qđ eſt in actu ſ; etiã de bono
qđ eſt in cã. Sicut eñ ad cogñõez ſufficit veritas rei
in ſua cã. ſic ad diligenduz ſufficit bonitas ſm ꝙ res
hȝ eſſe in ſuo prin° ꝓducẽte. etiã anteꝙ̃ exteriꝰ ꝓdu-
cat̃. Un̄ artifex nõ ſolũmõ diligit bonũ qđ fecit. ſ; eti
am bonuz qđ ꝓponit ⁊ diſponit facẽ. ¶ Ad illud qđ 7
obr̃ ꝙ amor eſt copula amant̃ ⁊ amati. dõm ꝙ illđ ẽ
verũ ſm ꝙ amor eſt quedã affectio ⁊ vinclm amici-
cie q̃ aliqui adinuicẽ colligant̃. ſ; h̄ mõ nõ accipit̃ in
ꝓpoſito. cum dr̃ ꝙ deꝰ diligit creaturã. dilectio eñ dei
eſt eiꝰ vſia. nõ affectio aliq̃ vnitiua. ſicut dicit mgr̃ in
lr̃a. ⁊ ideo nõ cogit illa rõ. ¶ Ad illđ qđ obr̃ ꝙ deus 7
nõ dr̃ diligẽ affectu ſ; effectu. dõm ꝙ diligẽ effectu p̃t
eſſe duplr̃. ſm ꝙ effectꝰ põt duplr̃ cõnotari. actu vel
habitu. ⁊ q: res eſt habitu ⁊ in potentia anteꝙ̃ ſit in
actu. hinc eſt ꝙ dilectio dei q̃ ꝯnotat effectuz in hitu
põt eſſe añ ꝓductõez ipaꝝ rerũ. ⁊ ꝓpterea ex h̄ nõ h̄r.
ſi deus dr̃ diligẽ effectu. ꝙ tũc ſolũ incipiat diligẽ qñ
effectꝰ i eſſe ꝓducit̃. ¶ Ad illđ qđ obr̃ ꝙ dilectio dei 9
eſt cã ſufficiens ꝓxima ⁊ imediata boni creati. dõm
ꝙ verũ eſt. ſ; quemadmodũ diuina volũtas dr̃ cã ime-
diata q: nõ interuenit alia cã. nõ tñ ꝙ ſp ponat effe-
ctũ. ſ; ſolũ ꝓ tꝑe ꝓ q̃ vult ſicut ab eterno voluit. ſ; ſta
tim fecit cũ venit tps ꝓ q̃ voluit. ſic etiã in ipſa dile-
ctõne dei intelligi oportet. ¶ Ad illud qđ obr̃ ꝙ ſi dili- 10
git. aut vt fruẽs. aut vt vtens. dõm ꝙ dilectõ dr̃ vna
eſt q̃ diligit ſe. ⁊ q̃ diligit creaturã. ⁊ hec quidẽ relata
ad ipm deũ eſt fruitio. ꝯpata vo ad ipſam creaturaz
eſt vſus. cũ ḡ dicit ꝙ nõ ꝯuenit vti niſi eo qđ ẽ. dõm
ꝙ ſi vſus accipiat̃ ꝓ exteriori actõne verũ eſt. ſ; ſi ac-
cipiat̃ ꝓ interiori ⁊ habituali ordinatõne in finẽ ali-
cuiꝰ effectꝰ ꝓducendi ſic nõ hȝ veritatez. q: efficiens
longe añ refert ad finẽ illud qđ intendit facere ꝙ eti
am ꝓducat in re.

¶ Queſtio. ij. b

Utrum deus oẽs diligat generaliter: Et ꝙ ſic videt̃
Sap. xj. diligis oia dñe. ⁊ nihil odiſti eoꝝ que feciſti.
Nihil hoc expreſſius dici p̃t. ¶ Itẽ gñ. j. Uidit deus
cũcta q̃ fecerat ⁊ erãt valde bona. ſ; ſũmũ bonũ ñ p̃t
ñ diligẽ bõa. ḡ dñs diligit oẽs creaturã. ¶ Itẽ oẽ qđ fa-
ctũ eſt a deo factũ ẽ. deꝰ aũt nihil facit niſi volẽs. ſed
velle bonũ h̄ eſt amare. ḡ nihil ꝓcedit a deo qđ non
amet̃ ab ipõ. ſi ḡ oia a deo exeũt. vr̃ ꝙ oia a deo dili-
gant̃. ¶ Itẽ amor ẽ donũ in quo oia alia donant̃. ſ;
nullũ creatũ eſt qđ nõ ſuſcipiat influẽtiã diuine libe-
ralitatis. Si ḡ hmõi influẽtie cõicatio nõ eſt niſi me-
diãte dilectõe. vr̃ ꝙ dilectio dei ſit reſpectu ois crea-
ture. ¶ Itẽ oia exoptãt ſũmũ bonũ ſm ꝙ dicit boe-
tius ⁊ dioniſiꝰ. ſed tũc dicit̃ deꝰ diligere creaturã ali-
quã quãdo ad ſe ꝯuertit illã ꝑ dilectõem. magis eñ
dicit̃ diligere effectu ꝙ affectu. ḡ videt̃ ꝙ dilectio dei
ſe extẽdat ad oẽ creatũ. ¶ Sed ꝯ. cũ deus ſit ſumma
charitas. oẽ qđ diligit. ex charitate diligit. ſed ex cha-
ritate nõ ſũt diligẽda niſi tria diligibiliũ genera. vicȝ
deus. ſpũs rõnalis. ⁊ corpꝰ hũanũ. ſm ꝙ dicit Augu.
ḡ non videt̃ ꝙ deus diligat oẽm creaturaz. Item
amor ſicut dicit hug. de ſacto vict. tr formãt amã-

tem in amatũ. ⁊ quãto ꝑfectioꝛ eſt amoꝛ. tãto magis
conformat vnũ alteri. cũ ergo amoꝛ dei ſit ꝑfectiſſimꝰ.
nihil diligit niſi qḋ eſt ei conformabile ꝑ ſe. hoc autẽ
non eſt niſi creatura rõnalis. que facta eſt ad imagi-
nem ſuã. ergo videt̃ ꝙ deus non diligat oẽm creaturaꝫ
ſed ſolũ rõnalem. ¶ Itẽ videt̃ ꝙ non oẽm rõnalem
diligat. quia quidã ſunt reprobi ⁊ quidã electi. q̃daꝫ
boni ⁊ quidam mali. ſed impios ⁊ reprobos non di-
ligit ſcḋm ꝙ ſcribit̃ Mal. j. Jacob dilexi. eſau aũt odio
habui. Et ſap. xiiij. Similit̃ abhominabilis eſt deo im
pius ⁊ impietas eius. ſi ergo deus non diligit impieta-
tem. videt̃ ꝙ non diligat impios. non ergo diligit oẽs ⁊
ſingulos. ¶ Item dilectio eſt ratio electiõis. ergo illos
ſolũ diligit deus quos ab eterno elegit. ſed nõ elegit
oẽs indifferẽter. ergo non dilexit oẽs generaliter. ¶ Itẽ
diligẽ ẽ velle bonũ. ergo illos tm̃ diligit quibus vult bo
num. ſed cuicunq; vult bonũ facit bonũ. ergo illos tm̃
diligit deus quibus bona facit. ſed dãnatis facit mł-
ta mala. ergo videt̃ ꝙ potius eos odiat q̃ diligat. non ergo
11 diligit generaliter oẽm creaturã. ¶ Rñ. ad huius in-
telligẽtiã qõis eſt notãdũ ꝙ deus non dicit̃ creaturã
diligere rõne affectõis ſed rõne cõicatõis alicuiꝰ bo-
ni. ita ꝙ dilectio dei potius dicit̃ eſſe dilectio effectꝰ
q̃ affectus. Communicatio aũt diuine bonitatis attẽ-
dit̃ in duplici genere effectus. videlicet in effectibus
nãe. ⁊ effectibus gratie. Effectus nãe oĩbus eſt cõis.
effectus vero gratie non. hinc eſt ꝙ dilectio dei q̃tũ
ad effectũ nãe ẽ oĩbꝰ cõis ⁊ generał. ⁊ ſcḋm hãc dicit̃ di
ligere oẽm creaturã. Q̃tum ad effectũ gratie ẽ ſpã-
lis. ⁊ q̃tũ ad iſtũ quoſdã diligit. quoſdã odit. quia q̃
dam habẽt in ſe affectũ grẽ. quidã defectũ culpe ⁊ pe
ne. Rõnes ergo oẽs que inducunt̃ ad ꝑmaꝫ ꝑtem ⁊ ꝓ-
bant deũ oẽm creaturã diligere. quia ꝓbant de dile-
ctione cõi que attẽditur q̃tum ad cõicatões boni ge
neralis. vtpote nãlis bonitatis. verũ concludũt. ⁊ iõ
12 concedẽde ſunt. Ad illud quod primo obijcit̃ in ↄ̃
riuꝫ ꝙ deus oia que diligit. ex charitate diligit. dcḋm
ꝙ hoc dupliciter pt̃ intelligi. Aut ita ꝙ hec ꝓpoſitio
ex dicit habitudinẽ principij motiui ⁊ ꝓductiui reſpe
ctu effectꝰ creati. ⁊ ſic oia que diligit. ex charitate dili
git. charitas eñ dei ꝓncipiũ eſt oĩm effectuũ quos ꝓ
ducit. Aut ita ꝙ non ſolũ dicat habitudinẽ principij
ꝓducentis. verũetiã exemplaris repreſẽtantis. ⁊ ſic
ſolũ illos ex charitate diligit quibus cõicat charita-
teꝫ creatã. cuius illa ſuprema charitas eſt exemplar.
Nam charitas increata eſt exemplar charitatꝭ crea-
te ſb̃ rõne charitatis. alioꝝ vero non eſt exemplar ſb̃
hac rõne. Cũ ergo dicit̃ ꝙ ſolũ tria ſunt diligẽda ex cha
ritate. hoc non dicit̃ ſcḋm ꝙ ex ſolũ dicit habitudineꝫ
ꝓncipij mouẽtis ⁊ impantis. ſed put dicit habitudi-
nem formalis ⁊ eliciẽtis. ⁊ ſic nõ poteſt ↄcludi ꝙ deꝰ
non diligat oẽm creaturã ſeipo qui eſt charitas ſum
ma ex q̃ oia bona creata ꝓcedũt. Ad illḋ qḋ obĩ ꝙ
13 amoꝛ trãſformat amãtem inamatũ. dcḋm ꝙ illud ve
rum eſt de amoꝛe affectõis qui facit in alterũ tẽdere.
ſed amoꝛ diuinus nõ eſt amoꝛ affectõis inclinãs ad
alteꝝ. ſed potiꝰ alia inclinãs ⁊ trahẽs ad ſeipm̃. Uñ
amoꝛ diuinus potius trãſformat ⁊ conformat ama-
ta ipĩ amanti q̃ ecõuerſo. Scḋm ãt ꝙ duplex eſt cõ-
formatio ipaꝝ rerum ad deũ. videlicet ſcḋm ſimilitu
dinem veſtigij. ⁊ ſcḋm ſimilitudinẽ expſſam q̃ eſt ratõ
imaginis. ſic dilectio dei pt̃ dupliciter accipi vt pre-
dictum fuit. videlicet generaliter. ⁊ ſic nõ ꝓnotat ibi

niſi quãdam generalem aſſimilatõem. Et ſpãliter. ⁊
ſic cõnotat quãdam expreſſã vnitionẽ. Et ideo ꝑma
dilectio eſt reſpectu oĩs creature. Scḋa vero non eſt
niſi eius creature cui deus cõicat charitateꝫ. ita ꝙ ꝑ
charitatem illã adheret deo vnione ꝓmaxima. vt ſic
ꝑ charitatem in deo maneat ⁊ deus in eo. ¶ Ad tria 14
vero ſequentia q̃ opponũtur quibus oſtẽdit̃ ꝙ deus
nõ diligit malos. vnica ẽ rñſio. q2 ꝓcedũt de dilectõe
ſpãli nõ ḋ gñali. Et q̃tũ ad illã dilectõeꝫ ſpãleꝫ verũ
eſt ꝙ deus non diligit malos ⁊ reprobos. immo poti
us odit. quia non habẽt in ſe grãm ſed culpã. q̃tum
vero ad naturam non odit ſed diligit. quia ſolem ſu
um ſuper bonos ⁊ malos oriri facit. ⁊ ꝑ hoc patꝫ ad
tria vltima reſpõſio.

Queſtio. iij. c

Utrũ deus diligat oẽs eq̃liter. Et ꝙ ſic videt̃. Sap.
vj. Puſillũ ⁊ magnũ ipẽ fecit. et equaliter eſt ei cura
de oĩbus. ſed eo mõ diligit quo mõ eſt ei cura. ergo vide
tur ꝙ oẽs equaliter diligat. ¶ Iteꝫ ſcḋm ꝙ dicit phs.
primũ vno mõ ſe habet ad oia. ſed deũ diligere crea
turam hoc eſt deũ aliquo mõ ad creaturã ſe habere.
ergo ſi vniformiter ſe habet ad oia. vniformiter ⁊ equa
liter ſe habet ad eã. non ergo diligit vnã magis q̃ aliaꝫ.
Item eadẽ dilectõe qua pater diligit filiuꝫ. diligit
creaturã. ſed dilectõ qua pater diligit filiũ eſt dilectõ
ꝓmaxima. ergo oẽm creaturã diligit dilectõe ſũma. Si
ergo in ſummo nõ eſt ponere magis ⁊ minus ſed ſoluꝫ
equale. videt̃ ꝙ oẽm creaturã diligat equalit̃. Itẽ
ſicut deus cognoſcit creaturas ita diligit. ſꝫ oẽs crea
turas cognoſcit equaliter non magis vnã q̃ alterã.
ergo oẽs diligit equaliter. ¶ Item ſicut limpiditas co-
gnitõis facit ad eius nobilitatẽ. ſic magnitudo dile-
ctionis facit ad eius ↄmendatõem. ſed quia cognitõ
dei eſt nobiliſſima. oẽm creaturã limpidiſſime cog-
ſcit. ergo ſimpliciter cũ dilectio dei ſit excellẽtiſſima. oẽꝫ
creaturã maxime diligit. ergo ſi in maximo non eſt po-
nere magis ⁊ minus. videtur ꝙ equaliter amet cun-
cta que diligit. ¶ Sed ↄ̃. Aug. dicit ⁊ habet̃ in litera
Quis digne exꝑmat quãtum deus diligat membra
vnigeniti filij ſui. ⁊ quãto amplius ipm̃ vnigenituꝫ.
ſi ergo amplius diligit vnigenituꝫ q̃ ipius mẽbra. vide
tur ꝙ non oia equaliter diligat. ¶ Iteꝫ deus diligit
bonum quia bonũ. ergo magis bonũ magis diligit. ſed
non oia ſunt equaliter bona. ergo non oia ſunt a deo eq̃
liter dilecta. ¶ Item charitas noſtra eſt ordinata. ſi
ergo ordo eſt de eius complemẽto. videt̃ multo fortiꝰ ꝙ
charitatis ſũme ⁊ increate ſit res diligẽ ordinate. cuꝫ
illa ſit exemplar charitatis create. ſi ergo deꝰ diligit res
ordinate. videt̃ ꝙ non equaliter. ¶ Item ſcḋm ꝙ deꝰ
diligit ſcḋm hoc dona ſua diſtribuit. ſed non oĩbus eq̃
liter dona ſua diſtribuit. ergo non oẽs equaliter diligit.
Item ſi equaliter oẽs diligeret. equaliter oĩbus ꝓ
picius eſſet. ſed non equaliter oĩbus ꝓpiciat̃. immo
cui vult miſeret̃. ⁊ quẽ vult indurat. ergo non equaliter
diligit oẽs creaturas. ¶ Rñ. dcḋm ꝙ de dilectione dei 15
eſt loqui dupliciter. videlicet ſcḋm eſſẽtiam ⁊ ſcḋm effi-
caciam. ſiue ſcḋm actum eſſẽtialem ⁊ ſcḋm effectum cõ-
ſequẽtem. Si loquamur ḋ dilectõe quãtum ad eſſẽ-
tiam ſiue q̃tũ ad actum eſſẽtialem. ſic non tm̃ equa-
li dilectione diligit oia. immo tm̃ vno ⁊ eodem actu
ſimplici ⁊ indiuiſibili. nullo variato. nullo multipli-
cato. que quidem eſt diuina viſia. [illegible]ligit ſe ⁊ oia alia
Si vero loquamur de dilectõe q̃tum ad efficaciam

habitꝰ timoꝛis nullo mō pōt eſſe in genere virtutis.
Timoꝛ em̄ diñi nō pōt eſſe virtus cardinalis nec theo
logica. cū ille ſint tm̄ tres ſm apli ſententiā. ⁊ cū timoꝛ
ſit donū. ḡ aliqḋ donū nō eſt virtus. ſ qua rōne pmū
donū diſtinguit᷑ a virtute. eadē rōne ⁊ dona ſequētia.
ergo videt᷑ ꝙ int᷑ dona ⁊ ꝟtutes ſit eēntialis differē-
tia. Cōtra hoc arguit᷑ pmo aucte Job. j. Nati ſunt
ei filij ſeptē. ſup q̄ Greg. Cū ſpūſſanctꝰ mentē fecun-
dat. naſcunt᷑ in ea ſeptē ꝟtutes. ſ. ſapiētia ⁊ intellectꝰ.
cōſiliū: foꝛtitudo ⁊c. ḡ ſm Greg. dona ſunt virtutes.
Rurſus ſup illud Jacobi. j. Omne datum optimū ⁊
omē donū pfectū ⁊c. Gloſa dicit. Datū optimū q̄tuꝫ
ad nālia. donū pfectū q̄ ad gratuita. ſed virtutes ſunt
gratuite. ḡ ꝟtutes ſunt dona. Ex pma ḡ aucte habet᷑
ꝙ dona ſunt ꝟtutes. ex ſequēti ꝙ virtutes ſunt dona.
cū ḡ illa q̄ ꝺ ſe mutuo pdicant᷑ ſunt eadē nō diuerſa.
videt᷑ ꝙ virtutes ⁊ dona nō habeāt differētiā. ¶ Itē
h̄ videt᷑ p diffinitionē doni ⁊ virtutis. qꝛ donū ſm ꝙ
vult phus eſt datio irredibilis. Virtꝰ aūt ſm ꝙ dicit
Augꝰ. eſt bona qualitas mētis q̄ recte viuit᷑. q̄ nemo
male vtit᷑. quā deꝰ in nobis ſine nobis opat᷑. ſ vtraqꝫ
iſtaꝝ diffinitionū ꝯuenit cuilibet dono. ⁊ cuilibet vir-
tuti. quoꝝ ꝗ̄t diffinitiōes ſunt eedē. ⁊ ipā ſunt eadē.
ḡ videt᷑ ꝙ ꝟtutes ⁊ dona habeāt idētitatē omimodā.
¶ Iteꝫ eodē vicio male opamur ⁊ ſumꝰ expediti ad
male opandū. cū ḡ virtꝰ ſit potētioꝛ vicio. idē eſt ha-
bitus ⁊ eadē ē virtꝰ p quā in opatiōibꝰ rectificamur
⁊ expedimur. Cū igit᷑ virtutes ſint ad rectificandū. ⁊
dona ad expediēdū. videt᷑ ꝙ nō ſit aliq̄ diuerſitas do
noꝝ ⁊ virtutū. ¶ Itē ab eadē virtute p eſſentiā ē cur
rere ⁊ expedite currere. cū ḡ virtꝰ gratuita ſit poten-
tioꝛ q̄ virtꝰ nālis. videt᷑ multo foꝛtiꝰ ꝙ eodeꝫ habitu
aīa rectificet᷑ ⁊ expediat᷑. ſ pmū eſt p ꝟtutes. ſecūduꝫ
p dona. ḡ ⁊c. ¶ Itē p habitꝰ virtutū ſufficiēter aīa p-
ficit᷑ ⁊ oꝛdinat᷑ ad omē bonū. Oꝛdinat᷑ em̄ hō p virtu
tes ad deum ⁊ ad ꝓximū ⁊ ad ſeipm̄. ⁊ hoc ſm omnē
vim aīe. ſicut in pcedentibꝰ oñſuꝫ fuit. videt᷑ ḡ ꝙ aut
dona ſint virtutes. aut habitis virtutibꝰ dona ſupflu
ant. ꝙ ſi nō ſupfluūt. ḡ abinuicē nō differūt. Juxta h̄
querit᷑ de differētia virtutū donoꝝ ⁊ fructuū quō dif-
4 ferāt a ſeinuicē ſm rem. ⁊ q̄re etiā ſic nomiant᷑. ¶ Rᷣ
dicendū ꝙ int᷑ virtutes ⁊ dona aſſignat᷑ cōiter diffe-
rētia. Oēs em̄ cōiter dicūt ꝙ aliquo mō differāt dona
a virtutibꝰ. ⁊ hoc indicāt differētie in quas habēt di-
uidi habitꝰ ꝟtutis ⁊ doni. In mō aūt aſſignādi diffe-
rentiā diuerſificati ſunt doctoꝛes. Cū em̄ hmōi habi-
tus q̄druplicē habeāt cōpationē. inueniunt᷑ aſſignari
differētie donoꝝ ⁊ virtutū ſm viā q̄drimēbrē. Habēt
em̄ compari hmōi habitꝰ ad ꝓpꝛia ſubiecta. ⁊ ad ſua
oppoſita. ⁊ ad fines ꝓximos. ⁊ ad actꝰ ꝓpꝛios. Scdm
pmā cōpationē tēptauerūt aliq̄ aſſignare differentiā
ſic. dicētes ꝙ cū li. ar. ſit pncipiū meriti. oīs habitꝰ ſm
quos meremur ſunt in li. ar. collocādi. ſed cū li. ar. ſit
facultas rōnis ⁊ volūtatis. hꝫ pfici habitibꝰ duplicis
generi. Habitibꝰ inquā virtutū pfic᷑it in q̄tū eſt facul
tas volūtatis. habitibꝰ ꝟo donoꝝ in q̄tū eſt facultas
rōnis. Et ꝙ illud ſit verū nitunt᷑ pſuadere p ipam do
noꝝ differētiā. q̄ ꝓ magna pte reſpiciūt actū cogno-
ſcendi. ſpēs ꝟo virtutū ecōtrario magis ad effectū ha
bent referri. Secūdꝰ auteꝫ modꝰ aſſignādi differētiā
attendit᷑ p cōpationē ¶ Ioꝝ habituū ad ſua oppoſita.
Habitus em̄ virtutis ⁊ doni opponunt᷑ ipis vicijs ⁊
effectibꝰ p pctm̄ introductis. Peccatū autē duo ma-
la facit. pmū eſt ꝙ tollit rectitudinē iuſticie. Secūdū

eſt ꝙ debilitat vigoꝛē nature ⁊ eam dicit᷑ vulnerare.
Vn̄ ſicut in moꝛbo duo ſunt. videlicꝫ ipā hūanaꝝ in-
eq̄litas. ⁊ ſinthomata quedā ſiue ſequele ipiꝰ moꝛbi.
Sic intelligendū eſt in moꝛbo ſpūali. cū ḡ duo ſint in
ipo moꝛbo ſpūali. videlicꝫ ipe moꝛbꝰ deoꝛdinās. ⁊ ſin
thoma cōcomitās. ipā culpa eius ⁊ ſequela. ipm̄ telū
⁊ vulnus ex telo derelictū. habitus virtutū ſunt cōtra
ipos moꝛbos pctōꝝ. ſ dona ſunt ꝯtra ſequelas ipoꝝ.
ita ꝙ p virtutes expellunt᷑ tela. ⁊ per dona expellunt᷑
vulnera ſiue ſinthomata derelicta. Et h̄ modꝰ dicēdi
cōfirmat᷑ p Greg. in moꝛal᷑. vbi aſſignat oppoſita do-
noꝝ dicēs ꝙ ꝯ triſticiā eſt ſapia. ꝯtra ebetudinē intel
lectus. ꝯtra pcipitationē ꝯſiliū. ꝯtra puſillanimitatē
foꝛtitudo. ⁊ ſic de alijs ꝯſequētibꝰ. Hec autē nō ſunt
peccata ſ magꝭ ſinthomata quedā ex peccatis dereli-
cta. Et q̄m ſicut dicit Augꝰ. aliud eſt extrahere telū.
aliud ſanare vulnus. hinc eſt ꝙ habitꝰ virtutū ⁊ do-
noꝝ abinuicē differūt rōne coꝝ ꝯtra q̄ ſunt. Tercius
autē modꝰ aſſignādi differētiā attendit᷑ p cōpationē
ad fines ꝓximos. Habitꝰ em̄ gratuiti nobis dant᷑ vt
ꝯfoꝛmemur xpo. Chriſtꝰ aūt omimodā pfectionē ha
buit ⁊ in agendo ⁊ in patiēdo. ⁊ ideo ſunt aliq̄ habitꝰ
nobis dati q̄bus ꝯfoꝛmamur xpo in agēdo. ⁊ hi ſunt
habitꝰ virtutū q̄ ſunt ad recte opandū. ⁊ ad hoc fina-
liter oꝛdinant᷑ vt p illos habitꝰ ſic oꝛdinātes ad rectā
opationē in agēdis cōfoꝛmemur xpo. Sūt etiā ⁊ alij
habitꝰ dati nobis vt ꝯfoꝛmemur ei i patiēdo. ⁊ hmōi
habitꝰ ſunt dona p q̄ xps erat diſpoſitꝰ ad ſuſtinēdā
rectiſſime paſſionē ad gloꝛiā dei ⁊ noſtrā vtilitatē. et
p habitꝰ hmōi donoꝝ debemꝰ ſibi cōfoꝛmari in pati-
endo. Quartꝰ aūt modꝰ aſſignādi differētiā attēdit᷑
penes cōpationē ad actꝰ ꝓpꝛios. Sūt em̄ quidā actꝰ
pmi. ⁊ quidā medij. ⁊ quidā vltimi ſiue pfecti. Sicut
verbi gr̄a poſſumꝰ videre in actu cognoſcēdi. ꝙ pus
eſt credere. ſecūdo intelligere. tercio ꝟo mūdo coꝛde
videre. ⁊ ſm illā trinā differentiā actus. ſunt in nob
tres differētie habituū gratuitoꝝ. videlicꝫ ꝟtutū. do-
noꝝ. ⁊ beatitudinū. ita ꝙ virtutes ſūt ad actus pmos
vt patet. qꝛ fides ē ad credendū. Dona ad actus me-
dios. qꝛ ſm ꝙ patet donū intellectꝰ eſt ad intelligēdū.
Beatitudines ꝟo ad actus vltimos. vt pꝫ. qꝛ mūdi-
cia coꝛdis eſt ad deū videndū. Et q̄m in pmis actibꝰ
potētie rectificant᷑. in ſecūdis expediunt᷑. ⁊ in tercijs
⁊ vltimis pficiunt᷑. hinc eſt ꝙ habitꝰ virtutū ſunt ad
agendū recte. habitꝰ donoꝝ ad agendū expedite. ha-
bitus beatitudinū ad agendū ſiue patiendum pfecte.
Poſtq̄ autē illi habitꝰ ſunt in aīa. eſt ꝯſter in ea ſta-
tus quidā quietatiōis ⁊ delectatiōis. In hac aūt dele-
ctatiōe duo ꝯcurrūt. videlicꝫ quedā ſpūalis refectio.
⁊ ipiꝰ refectiōis ſpūalis pceptio. Ideo ad iſta tria ge-
nera habituū addunt᷑ fructꝰ ⁊ ſpūales ſenſus. q̄ non
dicūt hic nouos habitꝰ. ſ habituū pcedentiū exp̄mūt
pfectū ſtatū ⁊ vſum. Rurſus q̄m ad hec oīa habenda
p nos nō ſufficimꝰ. nobis data ſūt adminicula ſacra-
mētoꝝ in quibꝰ ſm diuerſitatē ſuoꝝ effectuū gr̄a dat᷑
ad inchoationē pfectā ⁊ ꝯſummationē oīm habituū
pdictoꝝ. licꝫ illa genera pncipaliter habeāt reſpectū
ad moꝛbū curandū. Sic ḡ pꝫ ꝙ q̄druplex eſt modus
aſſignādi differētiā int᷑ ꝟtutes ⁊ dona. verūtamē pri-
mꝰ modus nō eſt p ꝓpꝛia imo magis p appꝛopꝛiata.
Per ꝓpꝛia inquā nō eſt. qꝛ ſiq̄s velit dicere ꝙ oīa do-
na ſint in rōne. ⁊ oēs ꝟtutes i volūtate. manifeſtā hꝫ
inſtantiā in donis q̄tū ad timoꝛē. foꝛtitudinē. ⁊ picta
tē. q̄ ſunt a pte affectꝰ in virtutibꝰ. q̄tū ad fidē ⁊ pru-

dentiã que ſunt ex pte intellectus. Ideo illa differen-
tia aut falſa eſt aut nulla. Aut eſt per appropriationẽ
quãdam. in hoc videlicꝫ ꝙ plura dona ſunt ex parte
rõnis ꝙ voluntatis. ꝯuerſo võ eſt in virtutibus. Se-
cũdus võ modꝰ aſſignãdi differentiã ꝑ cõparationẽ
ad oppoſita abundat a pmo. qꝛ reuera eſt ꝑ ꝓpria. in
hoc tamẽ deficit qꝛ nõ eſt per poꝛa ſed magis ꝑ poſte-
rioꝛa. Cũ eñ habitus donoꝝ ⁊ virtutũ opponanꝫ vi
cijs. ſicut habitus ad puatiões. ⁊ habitus naturaliter
pus ſit ꝙ puatio. nõ diſtinguũtur habitus ſm puati-
ones ſed magis ꝯuerſo ſm rem ⁊ naturã. poſſunt
tamẽ diſtigui ſm cognitionẽ noſtrã impfectã que vt
frequẽter eſt ꝑ poſterioꝛa. Tercius autẽ modus aſſi-
gnandi differentiã abundat a pmo ⁊ ſecũdo. qꝛ eſt ꝑ
ꝓpria ⁊ per poꝛa. in hoc tamẽ deficit ꝙ nõ eſt illa diffe
rentia ſm omnẽ ſtatũ. qꝛ nec ſm ſtatũ nature inſtitu-
te, nec ſm ſtatũ glorie. in quibꝰ fuerũt ⁊ erunt dona ⁊
virtutes. ⁊ tamẽ nec oꝛdinabanꝫ nec oꝛdinabunꝫ ad
patiendũ. Nihilominꝰ tamẽ illa differẽtia recte aſſi-
gnaꝫ ſm ſtatũ in quo nũc ſumꝰ. Quartꝰ aũt modus
aſſignandi differentiã ꝑ cõparationẽ ad actus eſt ve-
rus ⁊ ꝓprius ⁊ abundat ab omnibꝰ pdictis. qꝛ eſt per
ꝓpria. ⁊ per poꝛa ſm rõnem cognoſcẽdi. ⁊ ꝑ ea q̃ omi
ſtatui ſunt cõmunia. In omni eñ ſtatu competit ho-
mini vt opeꝫ recte. expedite. ⁊ pfecte. Et ꝙ iſte modꝰ
aſſignandi differentiã recte ſit ſumptus ſatis maniſe
ſtaꝫ. qꝛ ſm ꝙ ptactũ eſt nõ ſolũmõ ſm rectã viã aſſi-
gnaꝫ differentia donoꝝ ad virtutes. ſed etiã apparet
differẽtia omniũ coꝝ que computanꝫ inter munera
gratie. videlicꝫ virtutũ ⁊ donoꝝ. habitudinũ. fructuũ.
ſenſuũ ſpñaliũ. ⁊ ſacramẽtoꝝ. Nam pme tres differẽ
tie nominãt habitus. alie võ ſequentes nominãt ſta-
tus ⁊ vſus. ſexta võ differẽtia nomiat pdictoꝝ admi
nicula ⁊ adiuuamẽta. Ex his patet nõ ſolũmõ differẽ
tia pdictoꝝ ſm rem ſed etiã ſm nominãdi rationem.
5 Nam habitus rectificãtes recte dicunꝫ virtutes pro
eo ꝙ virtus de rõne ſui nomis dicit qd ad agendũ eri
git ⁊ vigoꝛat. Habitꝰ võ expediẽtes recte dicunꝫ do-
na. ꝓ eo ꝙ dicunt quãdam vlterioꝛẽ abundantiã bo-
nitatis ad agendũ. ac ꝑ hoc magꝭ atteſtanꝫ diuine li-
beralitati. ⁊ ꝓpter hoc recte cenſenꝫ nomie doni. Ha-
bitus võ pficiẽtes recte dicunꝫ beatitudines ꝓ eo ꝙ
tales habitꝰ faciũt hominẽ ꝓximũ deo. ⁊ cõfoꝛmẽ ipi
glorie ſumme ⁊ beatitudini. in qua eſt repire ſummaꝫ
pfectionem. Status autẽ in quo refectio recte dicitꝫ
fructus. fructꝰ eñ a frui dictum eſt. Uſus võ ſm quẽ
illa pceptio ſuſcipiꝫ recte diciꝫ ſenſus ſpñalis. qꝛ ſen
ſus eſt cognoſcere rem vt pſentem. Poſtremo admi-
nicula omniũ illoꝝ in quibꝰ datur gratia animã ſan-
ctificans. ⁊ a peccatis curans. ⁊ ad omnẽ ſanctitatis
pfectionem adiuuans rectiſſime dicunꝫ ſacramẽta.
Patet ꝰ ex pdictis ꝙ inter virtutes ⁊ dona eſt diffe-
rentia. Unde rationes oſtendẽtes hec cõcedende ſunt.
6 Ad illud võ qd pmo obijciꝫ in contrariũ ꝑ autori
tates ſanctoꝝ ꝙ dona ſunt virtutes. ⁊ virtutes ſunt
dona. dicendũ ꝙ cõtingit nomia extendi. ⁊ ꝓprie acci
pi. ⁊ nos loquimur hic de virtutibꝰ ſm ꝙ ꝓprie acci-
piuntur. ⁊ diuidunꝫ per tres theologicas. ⁊ cardina-
les quatuoꝛ. ⁊ de donis ſm ꝙ diuidunꝫ ꝑ ſeptẽ diffe-
rentias quas aſſignat Eſaias. Autoꝛitates võ gloſa-
rũ ⁊ ſanctoꝝ loquũtur de dono ſm ꝙ nomẽ doni am
pliaꝫ ⁊ large accipiꝫ. ⁊ ſimiliter de virtutibꝰ vt virtꝰ
diciꝫ omnis habitꝰ qui expedit ad bonũ. donum võ
omne qd diuinitus gratis daꝫ. Et ſic concedi poteſt
ꝙ idem eſt donũ ⁊ virtus. hoc autẽ modo nõ queri-
mus de differentia donoꝝ ⁊ virtutũ. quia de re que-
rimus nõ de nomie. ¶ Ad illud quod obijciꝫ de con- 7
uenientia diffinitionũ doni ⁊ virtutis. dicendũ ꝙ ille
notificatiões large date ſunt ſm generalẽ rationem
illoꝝ nominũ. Attamẽ in diffinitiõe virtutis põt fie-
ri vis in hoc ꝙ diciꝫ qua recte viuiꝫ. Nam ſicut pus
tactũ eſt in hoc differt a donis. qꝛ habitus illi ſunt ad
rectificanduꝫ. habitus võ donoꝝ ad expediendum.
¶ Ad illud quod obijciꝫ ꝙ ꝑ idem peccatũ obliqua- 8
mur ⁊ ſumus ꝓni ad peccatũ. dicendũ ꝙ nõ eſt ſimi-
le. qꝛ facilius eſt male facere ⁊ declinare a bono ꝙ bñ
facere ⁊ in bono expediri. Sicut facilius eſt aliquem
vulnerare ꝙ vulneratũ ſanare. ⁊ ideo plures habitꝰ
ſunt neceſſarij ad pfecte ſanandũ ⁊ repandũ ꝙ ad de-
oꝛdinandũ. ¶ Ad illud quod obijciꝫ ꝙ eiuſdem vir- 9
tutis naturalis eſt currere. dicendũ ꝙ verũ eſt loquẽ
do de potentia pꝛima. verũtamẽ facilitas ſupaddita
potentie pme non eſt eadem cum ipa. ſicut patet de
naturali potentia ⁊ impotentia que dicunꝫ diſpoſi-
tiones ⁊ qualitates ſupaddite ſupꝛa radicem poten-
tie naturalis. Preterea nõ eſt ſimile. qꝛ multo diffici-
lius eſt rectificari ⁊ expediri ⁊ habilitari in his operi-
bus que ſunt ſupꝛa naturam ꝙ in his que ſubiacent
potentie naturali. ¶ Ad illud quod obijciꝫ ꝙ habi- 10
tus virtutũ ſufficiẽter oꝛdinãt aiaꝫ ad deũ ſm omnẽ
eiꝰ cõparationẽ. dicendũ ꝙ licꝫ ſufficiẽter oꝛdinent ꝙtũ
ad ea que ſunt rectitudinis ⁊ neceſſitatꝭ. vtpote ꝙtũ
ad illos actus pꝛimos in quibus pꝛimaria rectitudo
cõſiſtit. tamẽ vltra hoc liberalitas benignitatis diui-
ne ꝓuidit homini ⁊ contulit habitus ꝑ quos expedi
reꝫ. non ſolũ ad opa neceſſaria rectitudinis. ſed etiaꝫ
perfectiõis ⁊ ſupererogationis. Unde ſi obijciaꝫ ꝙ idẽ
eſt habilitare potentiã ⁊ eam expedire. ⁊ ita ꝙ eadem
ſit virtus que facit rectũ ⁊ expeditũ. Dicendũ ꝙ illd
eſt veruꝫ reſpectu opis eiuſdem generis. ſed reſpectu
operis alterius ⁊ alterꝰ gradus ⁊ ratiõis non habet
veritatẽ. Magis autẽ dicunꝫ dona expedire ꝙ virtu- 11
tes. quia etſi virtutes expediant ad actus ꝓpꝛios. ad
huc tamẽ remanẽt ſunthomata ꝑ que homo impediꝫ
in bene agendo. ⁊ ratiõe quoꝝ adhuc ineptus eſt ad
opera maioꝛis excellentie niſi ad hec iuuareꝫ per ha-
bitus donoꝝ. ¶ Ad illud võ qd vltimo querebaꝫ iã
patet rñſio per ea que dicta ſunt.

¶ Queſtio. ij. b

¶ De cõparatione donoꝝ ad virtutes ꝙtum ad oꝛ-
dinem. Et queriꝫ vtrum dona ſint pꝛioꝛa virtutibus
an ꝯuerſo. Et ꝙ dona pcedant videꝫ Math. vij.
vbi ſup oꝛationẽ dñicã diciꝫ in gloſa. In pabus eſt
vt impetrenꝫ dona in donũ. vt opemur mãdata. De
opatione beatitudinis ſequiꝫ. ergo videtur ꝙ pfectio
hominis incipiat a donis. ſed illi habitus gratuiti ſunt
poꝛes in quibus inchoaꝫ pꝛincipiũ bene agendi. ergo
dona ſunt poꝛa virtutibus. ¶ Item pꝛius eſt ſanari
ꝙ bene opari. ſed per dona ſananꝫ potentie. ⁊ virtu-
tes habilitanꝫ ad bene opandũ. ergo dona poꝛa ſunt
virtutibus. ¶ Item pꝛius eſt declinare a malo ꝙ fa-
cere bonũ. ſed per pꝛimũ inter dona declinamꝰ a ma-
lo. per virtutes oꝛdinamur aꝗ bene faciendum. ergo
dona ſunt pꝛioꝛa virtutibꝰ. ¶ Item pꝛius eſt gene-
rãs ꝙ generatũ. ſed per ſcientiã generaꝫ fides ſm ꝙ

dicit Aug⁹. xiiij. de ciuitate dei. ꝙ ſcientia eſt de his
quibus fides ſaluberrima gignitur. nutrit. ⁊ robora-
tur. ergo donū ſcientie prius eſt ꝙ̃ fides. ſed fides eſt
prima virtutum. ergo dona ſunt priora virtutibus.
¶ Item intellectus eſt prior ꝙ̃ affectus. ergo habitus
intellectiui priores ſunt ꝙ̃ habitus affectiui. ſed do-
na ex maiori ſui parte ſūt in rōnali. virtutes ex maiori
parte ſunt in affectiua. ergo priora ſunt dona ꝙ̃ ſunt
virtutes. ¶ Sed contra. ſuper illud Iob. j. Ventus
vehemens ⁊c. ibi dicit Greg. Spiritus ante omnia mentē
ornat ſeptem virtutibus. ergo naturaliter habit⁹ vir-
tutum prio ſunt a gratia ꝙ̃ habitus donorū. ¶ Itē
Tren. ij. Precipitauit oīa menia eius. ibi glo. In his
rectus ordo ſeruat. quia cum peccatrix anima relin-
quit. prius ab ea dona virtutū que data ſunt ad mani
feſtationē ſpiritus auferunt. deinde fundamēta fidei
ſpei ⁊ charitatis euertunt. Si ergo is eſt ordo in de-
ſtruēdo vt prius deſtruat illud quod vltimo fuit in cō
ponendo. vt prius auferant dona ꝙ̃ fundamēta vir-
tutum. videt ꝙ prius ſint virtutes ꝙ̃ habitus dono-
rum. ¶ Item prius eſt recte agens ꝙ̃ expediens in
eodem genere. Si ergo habitus virtutū ſunt ad re-
ctificandū. ⁊ habitus donorum ad expediendū. ergo
dona ſunt priora virtutibus. ¶ Item timor eſt primū
donorum ſicut fides eſt prima virtutū. ſed fides prior
eſt ꝙ̃ ſit timor. quia timor ortū habet a fide. ergo ſim-
pliciter videt ꝙ virtutes ſint priores donis. quia ſi
primū in vno genere eſt prius primo in altero genere.
hoc ſimpliciter eſt illo prius ſcd̄m conſiderationem
philoſophi. ¶ Item is eſt ordo habituū qui eſt ordo
actuum. Ideo cū fides dicit prior eſſe ſpe. quia cre-
dere prius eſt ꝙ̃ ſperare. Cum ergo virtutes ſint ad
act⁹ primos. dona ad actus medios. ſequit neceſſario
12 ꝙ virtutes ſint ante dona. ¶ R° dicendū ꝙ dupli-
citer eſt loqui de habitibus virtutū ⁊ donorū. Aut ꝙ̃tū
ad ipſorū habituū originem. aut ꝙ̃tum ad vſum. Si
ꝙ̃tum ad originem. cum omnes habitus gratuiti or-
tum habeāt a gratia. ſic omnes ſimul ſunt origine. q2
omnes habitus gratuiti ſimul infundunt infuſa gra
tia que eſt ipſorū principiū. Si vo loquamur de ipſis
habitibus donorū ⁊ virtutū in compatione ad ſequē
tes vſus. ſic concedendū eſt ꝙ virtutes precedunt do-
na. Licz cū actus alicui⁹ doni ſpecialis precedat actuz
alicuius virtutis. ſicut actus timoris actuz ſpei. quia
tamē actus prime virtutis videlicz fidei precedit actum
doni ſibi correſpondētis. ſicut actus primus precedit
medium. hinc eſt ꝙ generaliter cōcedi poteſt ꝙ habi-
tus virtutū ꝑ compationes ad actus ⁊ vſus. priores
ſunt reſpectu donoruz. ⁊ hoc dico reſpectu eiuſdem.
Unde cōcedende ſunt rationes ⁊ autoritates que ad
13 ducebant ad partē iſtam. ¶ Ad illud ergo qđ primo
obijcitur in contrariū ꝙ in donis eſt inchoatio bene
agendi. dici poteſt ꝙ dona ibi accipiūtur ꝓ virtutib⁹.
aut ſi accipiūtur ꝓ donis proprie dictis ſm ꝙ videt
litera precedens dicere. tunc opatio mandatorū ibi ſtat
nō pro qualibet ſed pro opatione expedita in qua cō
ſiſtit noſter profectus ꝑ cuius pgreſſum beatitudines
ſubſequētur. Unde preces ille impetrantes in virtu-
tibus radicant. alioquin nō impetrarēt nec efficaci-
14 ter mererētur. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ prius eſt
ſanari ꝙ̃ bene opari. dicendum ꝙ illud eſt verum de
quadā ſanitate. ⁊ de quadaz alia ſanitate falſum eſt.
Eſt enim ſanari a morbo. ⁊ eſt ſanari a ſequela mor-
bi. Cuz ergo dicitur ꝙ prius eſt ſanari ꝙ̃ bene opari.
dicenduz ꝙ hoc eſt verum de ſanatione que conſiſtit
in amotione morbi ⁊ culpe. non autē de ea que con-
ſiſtit in amotione ſinthomatis ⁊ ſequele. Cum autez
dicitur ꝙ dona ſunt ad ſanandum. hoc nō intelligi-
tur de ſanatione primo modo ſed ſecūdo modo. Et ſic
patet ꝙ illa ratio non cōcludit. ¶ Ad illud qđ obijci- 15
tur ꝙ prius eſt declinare a malo ꝙ̃ facere bonum. di-
cendū ꝙ hoc eſt verum. ſi declinare a malo non ſolū
modo eſt donorū ſed etiam virtutum. ſicut patet de
penitentia ⁊ iuſticia. Qz autē declinatio a malo attri-
buatur timori hoc eſt propter expeditionē. quia do-
num timoris facit a malo faciliter declinare. Ad 16
illud quod obijcitur ꝙ generans eſt prius generato.
dicenduz ꝙ eſt verum de eo quod eſt generaliter prin-
cipium generandi reliquū. ſed ſcientia nō eſt ſic prin-
cipium fidei. nam in eodem prius eſt fides ꝙ̃ ſit ſciē
tia que eſt fidei generatiua. Unde verbū Auguſtini
intelligit ſolum particulariter ⁊ reſpectu diuerſorum.
quia ſcientia in predicante. via eſt ad generandū fidem
in audiente. ¶ Ad illud quod vltimo obijcitur ꝙ in 17
tellectus precedit affectum. dicēdum ꝙ verū eſt ꝙ̃tum
ad actus ⁊ habitus qui ſunt eiuſdem coordinatiōis.
Unde cognitio dirigens ad affectionem eſt illi pam-
bula. propter quod prius ē credere ꝙ̃ amare. ſed de
habitibus ⁊ actibus qui nō ſunt eiuſdem ordinatio-
nis nō habet veritatem. quia nō eſt prius videre deū
ꝙ̃ amare deum. imo ecōtrario. ⁊ quoniā habitus do-
norum ⁊ actus nō ſunt eiuſdem coordinatōnis cum
habitibus ⁊ actibus virtutum. quia actus virtutum
ſunt in primo gradu. actus vo donorum in medio.
hinc eſt ꝙ nō eſt neceſſe dona eſſe priora virtutibus.
ꝙ̃uis habit⁹ illi magis reſpiciāt intellectū. ⁊ illi ma-
gis reſpiciāt affectum.

¶ Queſtio. iij. c

¶ De compatione donorum ad virtutes ꝙ̃tum ad ex-
cellentiam. ⁊ eſt queſtio. Utrum virtutes ſint excel-
lentiores donis an econuerſo. Et ꝙ habitus virtutū
ſint excellentiores videtur primo ꝑ apoſtolū. j. Cor.
xij. Adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro.
ibi glo. demonſtro vobis viam eundi ad deum. id eſt
charitatem. quia maius omnib⁹ donum eſt. Si ergo
virtus eſt. videtur ꝙ virtutes ſint excellētiores ꝙ̃ do-
na. Item philoſophus diffiniens virtutem dicit
ꝙ virtus eſt diſpoſitio perfecti ad optimū. Et alibi di-
cit ꝙ perfectum eſt cui nō poteſt fieri additio. ſed ſi ali-
qui habitus eſſent perfectiores vltra habitus virtutuz
eſſet additio ad perfectum. reſtat ergo ꝙ dona nō ſunt
virtutibus perfectiora. ¶ Item alibi philoſophus di-
cit. ꝙ virtus eſt vltimū de potentia. ſed eo ꝙ eſt vlti-
mū de potētia nihil eſt maius nec excellentius. ergo
non videtur ꝙ vltra habitus virtutū poſſint eſſe ali-
qui habitus in anima maioris perfectionis ⁊ dignita-
tis. Item tanto habitus excellentior eſt ⁊ perfectior
quāto actus eius magis appropinquat ad mediuz.
ſed habit⁹ virtutū maxime ⁊ imediate ꝯſiſtunt ꝙ̃tuz
ad ſuos actus. ergo nō videtur ꝙ vltra habitus vir-
tutum ſint aliqui habitus excellētiores. Item no-
bilitas habituū attendit ꝙ̃tū ad rationem gratuiti ⁊
meritorij. ſ3 habit⁹ virtutū maxime appropinquāt ad
gratiā. q2 imediate fluūt ab ea. ⁊ circa actus virtutū
maxime attendit meritū. vnde ⁊ charitas dicit eſſe.

merendi ꝑncipiū. ergo videt̄ ꝙ habitus virtutū excel
lentiores ſint inter oēs alios habit⁹. ¶ Itē ſicut ſe ha
bet imago creationis ad eſſe nature ipſi⁹ aīe. ſic ſe ha
bet imago recreatiōis ad eſſe gratie. ſed imago crea
tionis attendit̄ q̄tū ad id qḋ eſt excellētiſſimū in aīa
in eſſe nature. ergo imago recreationis attendit̄ q̄tū
ad illud qḋ eſt excellētiſſimū in aīa in eſſe gr̄e. imago
autē recreatiōis attendit̄ q̄tū ad habit⁹ virtutū theo
logicaꝝ. videt̄ ḡ ꝙ nulli habit⁹ ſint excellētiores illis
habitib⁹. ¶ Sed cōtra. Bern̄. in li. de amore dei cap.
xv. Amor ꝑficit in charitatē. charitas in ſapientiā. ſ;
nō eſt ꝑfectus niſi ꝑ ꝓgreſſum ad aliq̄d excellens. ḡ
donū ſapiētie eſt excellēti⁹ charitate. ergo ſimpliciter
dona ſunt excellētiora virtutib⁹ ꝑ cōſiderationē phi.
ſi optimū in vno genere optimū eſt optimo ī alio ge
nere. ꝛ ſimpliciter hoc illo meli⁹. ¶ Item nobilitas ꝛ
dignitas habituū dinoſcit̄ ꝑ actus. ſed actus donoꝝ
ſunt excellētiores q̄ actus virtutū. ſicut ex ꝓcedētib⁹
patet. ꝙ virtutes ſunt ad actus primos. dona vō ad
actus medios. ḡ ꝛc. ¶ Item qḋ ſe habet ex additiōe
ad alterū in genere boni excellēti⁹ eſt illo. ſicut bn̄ vi
uere melius eſt q̄ viuere. Cū ergo dona ſe habeāt per
additionē ad virtutes. ꝛ virtutibus ſint poſteriora. ꝛ
ſint ad agendū expedita. ergo dona ſunt ꝑfectiora et
excellentiora q̄ virtutes. ¶ Itē illi habit⁹ ſunt excel
lētiores q̄ faciūt hoīem magis ſimilē ſtatui glorie ꝛ ꝑ
fectioni que fuit in xp̄o. ſed dona ſunt hmōi. q: oīa fu
erūt in chriſto. ꝛ ſunt in ſtatu glorie. qḋ nō pōt dici de
virtutib⁹. ergo videt̄ ꝙ dona ſint excellētiora virtu
18 tibus. R⁹ dicendū ꝙ de habitib⁹ virtutū ꝛ donoꝝ
ſub rōne dignitatis eſt loqui tripliciꝰ ſm̄ triplicē iſto
rū habituū compatiōnē. aut in cōpatiōe ipoꝝ ad gra
tiā ipos habit⁹ informantē ꝛ gratuitos facientē. aut
in compatiōe ad actus egrediētes. aut ī cōpatōne ad
ſtatus ꝯñtes. Si in cōpatiōe ad gratiā ipos habitus
informantē. cum ipa ſit vna reddēs equaliter animā
acceptā deo. ꝛ ipſius potentiā ꝛ habit⁹ ꝛ opa. ſic equa
lis dignitatis ꝛ meriti ſunt cuncti habit⁹ exiſtētes in
eadem. Si aūt loquamur de ipis in cōpatiōe ad act⁹
egrediētes. ſic vn⁹ habit⁹ eſt nobilior altero. ſicut vir
tutes theologice ſunt excellentiores cardinalib⁹. cuꝫ
actus earū imediate tendāt in deū. ꝛ int̄ theologicas
charitas eſt excellētiſſima. Si aūt loq̄mur q̄tum ad
ſtatus ꝯñtes. cū vſus virtutū habeat̄ in ſtatu ꝑfecti
onis. vſus vō donoꝝ ꝓmouent hoīem ad ſtatū ꝑfe
ctionis. ſic dona ſunt excellētiora virtutib⁹. ſicut ſta
tus ꝓficientiū ꝑfectior eſt ſtatu incipientiū. ꝛ hoc eſt
q: ſtatus ille ſecūdus ꝑſupponit ſtatū ꝓcedentē. Vn̄
ſicut bene eſſe meli⁹ eſt q̄ eſſe. q: bn̄ eſſe dicit eſſe ad
huc ampli⁹. ſic habitus reddētes potētias expeditas
ad act⁹ medios. excellētiores ſunt habitib⁹ reddētib⁹
eas expeditas ꝑmo ad actus ꝑmos. nō rōne eius qḋ
eſt addere ſolū ſed rōne eius ꝙ addūt ꝛ ꝑſupponūt.
Unde cōcedendū eſt ꝙ hoc mō dona ſunt excellētio
ra virtutib⁹. ꝛ rōnes cōcedende ſunt q̄ hoc oſtēdunt.
19 Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ charitas excellētior ē omni
bus donis. dicendū ꝙ ap̄lus cōpat charitateꝫ ad illa
q̄ nō pn̄t ſine charitate haberi. ſed q: dona ſpūſſancti
charitatē ꝑſupponūt. ꝛ vltra habitū charitatis aliq̄d
addūt. ſicut habit⁹ ſapie addit aptitudinē ꝛ ꝓmpti
tudinē ad faciliter deguſtandū q̄ ſuauis ſit dn̄s. hinc
eſt ꝙ cōpatio illa non habet hic locū ꝓ eo ꝙ alterū in
20 altero claudit̄. Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ virt⁹ ē diſpo
ſitio ꝑfecti ad optimū. dicendū ꝙ eſt ꝑfectio ſufficiē
tie. ꝛ perfectio excellētie. ꝛ ꝑfectio ſupabundātie. pre
terea eſt ꝑfectio in genere ꝛ ſm̄ q̄d. vltima vō eſt per
fectio ſimpliciter. Huic aūt ꝑfectioni. ſ. ꝑme aliquid
pōt addi. q: vltra ſufficientiā neceſſitatis eſt excellen
tia ſupererogationis q̄ illi pōt ſupaddi. Cū ergo dicit̄
ꝙ perfecto nō poteſt fieri additio. hoc nō intelligit̄ de
ꝑfecto ꝑmo mō dicto ſed vltimo. Cū vō dicit̄ ꝙ virt⁹
eſt diſpoſitio perfecti ad optimū. hoc intelligit̄ ꝑmo
mō ſed nō vltimo. q: ſic perficit qui ad optimū diſpo
nit. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ virtus eſt vltimū po 21
tentie. dicendum ꝙ illa diffinitio data eſt de virtute
naturali. ꝛ ideo nō habet hic locū. Aliter etiā poteſt
dici ꝙ ſicut habit⁹ virtutū dicunt̄ imediate cōſiſtere.
nō q: ſicut mediū punctale. ſed q: ad mediū pūctale
appropinquāt. ſic etiā virtus dicit̄ vltimū de potētia.
nō q: ponat ipſam potentiā in ſummo. ſed quia facit
ipſam appropinquare ad ſummū. Et ꝓpterea ex hoc
haberi nō poteſt ꝙ vltra habitū virtutis nō ſit pone
re illū habitū excellentiorē. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ 22
actus virtutis maxime cōſiſtit in medio. dicenduꝫ ꝙ
illud eſt verū in eis habitib⁹ in quoꝝ actibus poteſt
eſſe exceſſus. hoc aūt nō eſt verū in omnib⁹ actibus.
nec in omnib⁹ virtutib⁹. ſicut patet in v̄tutib⁹ theo
logicis. ꝛ ꝓpterea ratio illa nō cogit. ſicut patet. quia
melius eſt ſeruare ꝯtinentiā virginalē que oīno vide
tur ad extremū declinare. q̄ ꝯtinentiā ꝯiugalē. Me
lius eſt etiā oīa ꝓ deo relinquere. q̄ quedā dare que
dam retinere. Aliter pōt dici ꝙ eſt mediū ſufficientie
ꝛ mediū excellentie. Mediū ſufficiētie eſt mediū int̄
ſupfluū ꝛ diminutū. Mediū vō excellētie ē illud qḋ
maxime recedit ab omi inequalitate ꝛ ab omi impfe
ctione. ꝛ hoc mediū magis attendit̄ q̄tum ad actus
donoꝝ ꝛ habituū q̄ q̄tum ad actus virtutū. ¶ Ad 23
illud qḋ obijcit̄ ꝙ ille habitus dignior ē qui plus ha
bet gratuiti q̄ meritorij. Reſpōdendū ē ꝑ interempti
onem minoris. q: charitas que eſt in anima reſpectu
habituū exiſtentiū in eadem equaliter influit. ꝛ equa
liter reddit eos gratos. ꝛ in actibus ſuis meritorios.
Et ſi obijciat̄ ꝙ meritū ꝑmo attribuit̄ charitati. dicē
dum ꝙ hoc nō obſtat. q: ſicut dictū eſt. dona in acti
bus ſuis ꝑſupponūt charitatē ꝛ eius actū. ac per hoc
ꝛ meriti complementū. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ 24
imago recreationis que eſt nobiliſſima in eſſe gratie
attendit̄ in virtutib⁹. dicendū ꝙ illud eſt verū q̄tum
ad primū eſſe gratie. verūtamē q̄tum ad maiorē ꝑfe
ctum in bono nō tm̄ conſiſtit imago recreationis in
anima in habitibus virtutū. ſed etiā q̄tum ad habi
tus donoꝝ beatitudinū. qḋ patet. quia cognitiua pri
mo repat̄ per habitū fidei. ꝛ deinde amplius repat̄ ꝑ
donū intellectus. ꝛ poſt ꝑ mūdiciā cordis que diſpo
nit ad deū cōtemplandū.

Conſequēter querit̄ de donis ſm̄ compatio
nem quā habent ad ſeinuicem. Et circa hoc
queruīt̄ tria. Primo querit̄ de donorum
numero ꝛ diſtinctione. Secūdo queritur de ordine ꝛ
combinatiōe. Tercio querit̄ de ipſoruꝫ euacuatione
ſiue duratione.

¶ Queſtio. j. d

¶ Utrum ſint precise tm̄ ſeptē dona ſpūſſancti: Et
oſtendit̄ ꝙ ſunt precise ꝛ tm̄modo. vij. Primo auto
ritate Eſa. xj. Requieſcet ſup eū ſpirit⁹ dn̄i. ſpūs ſapie
ꝛ intellect⁹ ꝛc. vbi ſeptē dona enumerāt̄ ꝛ nō plura.

Si ergo oīa dona fuerūt pfecte in xp̄o. ergo videt ꝙ
numer⁹ donoꝝ cōpletus ſit in ſeptenario. ¶ Itē ſup
illud Job. j. Nati ſunt ei ſeptē filij. Greg. ibi. ſeptē fi-
lios Job ſpūalit̄ intelligēdo ſunt ſeptē dona ſpūſſan
cti. ¶ Itē ſup illud Eſa. iiij. Appbendēt ſeptē mulie-
res virū vnū. dicit Glo. ꝙ p ſeptē mulieres intelligūt
ſeptē dona ſpūſſancti. ¶ Itē p rōnē virtutū. q2 dona
ſunt ad expeditionē virtutū. ꝗ cū virtutes ſint tm̄mō
ſeptē. videt ꝙ dona ſeptenariū numerū nō excedāt.
¶ Sed ꝯ. videt ꝙ tm̄ debēt eſſe ꝗnqꝫ. q2 dona corre-
ſpōdent virtutib⁹. ꝗ cū due ſint tm̄mō virtutes ex pte
cognitiue. videlicꝫ fides ꝛ prudētia. ꝗ tm̄ duo deberēt
eſſe dona ex pte intellectiue eis correſpōdētia. videlꝫ
ſcīa ꝛ intellect⁹. ſupfluūt ꝗ duo dona alia. videlicꝫ cō
ſiliū ꝛ ſapiētia. ꝗ videt ꝙ tm̄ ſunt. v. ¶ Item videt ꝙ
deberēt eſſe tm̄ ꝗtuor. q2 dona ſunt ꝯ ſequelas vel ſin
thomata q̄ ex peccato reliquūt. ſꝫ iſta ſunt ꝗtuor tm̄.
videlicꝫ ignorātia ꝛ infirmitas. malicia ꝛ ꝯcupia. ſic
dicit Beda. ꝗ ꝛc. ¶ Itē videt ꝙ deberēt eſſe tm̄ duo.
q2 quot modis ē repire bonū tot modis ē repire ma-
lū. ſꝫ tm̄ vnū eſt donū qđ expedit ꝯ malū. videlicꝫ do-
nū timoris. ꝗ videt ꝙ vnū ſolū deberet eſſe qđ habili
taret ad bonū. Et ſic tm̄ duo. ꝛ ſic videt ꝙ nō ſint ſep-
tē imo multo pauciora. ¶ Itē videt ꝙ in duplo plu-
ra debeāt eſſe. Si eīm dona ſunt ad expeditionē virtu
tū. ꝛ fides hꝫ duo dona ipaꝫ expediētia. videlicꝫ intel
lectū ꝛ ſciaꝫ. videt ꝙ ꝗlibet virt⁹ deberet hr̄e duo do-
na. cū ꝗ virtutes ſint ſeptē. dona deberēt eē. xiiij. ¶ Itē
videt ꝙ deberēt eē. xij. q2 ꝗtuor dona ſint circa expedi
tionē rōnalis. ſcꝫ ſcīa ꝛ ꝯſiliū. intellect⁹ ꝛ ſapia. Cū ꝗ
ꝗlibet aliaꝝ duaꝝ viriū indiget expediri ꝛ ſanari ſic
rōnalis. cū ꝗlibet ſit tantū vel magis infirma. ꝗ que-
libet eaꝝ dꝫ hr̄e quatuor dona. Et ſi ꝗlibet eaꝝ habet
quatuor. cū ipe ſint tres. ꝗ dona erūt duodecī. ¶ Itē
videt ꝙ ſaltē debēt eſſe. x. q2 ſicut ad pfectionē penitē
tie neceſſari⁹ ē timor. ſicut etiā neceſſaria ſunt pudor
ꝛ dolor ꝛ gaudiū ad hoc ꝙ homo penitere valeat pfe-
cte ꝛ expedite. ergo ſup hec dona videt ꝙ debeāt eſſe
alia tria. Cū ergo p̄dicta dona ſint ſeptē alijs tribus
ſupadditis. videt ꝙ deberent eſſe. x. Queritꝰ ꝗ quare
25 tot ſunt. nec plura nec pauciora. ¶ R⁹ ad predictorū
intelligentiā ē notandū ꝙ numer⁹. ꝛ diſtinctio. ꝛ ſuffi
cientia donoꝝ ꝗdruplicit accipit ſm ipoꝝ donoꝝ
compationē quadruplicē. Habēt eīm dona pmo cō-
pari vel ꝯſiderari reſpectu habituū annexoꝝ. Scđo
reſpectu ſuoꝝ oppoſitoꝝ. Tercio reſpectu finiū pri-
moꝝ. Quarto reſpectu actuū ꝛ obiectoꝝ. Per com-
pationē ꝗ ad habit⁹ annexos ſufficiētia donoꝝ dupli
citer accipit. Uno mō vt vnūqđqꝫ donū alicui virtu
ti reſpōdeat. vt incipiam⁹ a ſupiori. Sapia reſpondet
charitati. intellect⁹ fidei. cōſiliū vō ꝓpter h̄ ꝙ ordinat
ad ea q̄ ſuperogatiōis ſunt in quib⁹ ſpes eternoꝝ cō
cipit. rn̄det ipi ſpei. fortitudo fortitudini. ſciētia pru-
dētie. pietas iuſticie. timor modeſtie ſiue temꝑantie.
Aliter poſſunt ſumi ſm ꝙ ordinant ad expeditionē
virtutū theologicarū. q2 eīm fides credit tꝑalia ꝛ eter
na ꝗtū ad articulos diuinitatis ꝛ hūanitatis. duo hꝫ
expediētia. intellectū. ſ. circa eterna. ꝛ ſciam circa tꝑa-
lia. Sic charitas circa duo hꝫ affici. videlicꝫ circa deū
ꝛ circa ꝓximū. ꝛ ſm hoc habet duo expediētia. vide-
licꝫ ſapientiā reſpectu dei. ꝛ pietatē reſpectu ꝓximi.
Spes etiā pōt dupliciꝫ a ſtatu ſuo euerti. vel p excel-
lentiā in pſperis. vel p dep̄ſſionē in aduerſis. ꝛ ideo
habet duo dona expediētia. vnū ꝯtra pſpera. ſ. donū
timoris. alterū ꝯtra aduerſa. ſ. donū fortitudinis. ꝛ vt
expedite oīa ꝛ ſine erroꝛe currāt. donū conſilij his ſex
donis ſupaddit. vt ſimul ſit in omnib⁹ p̄dictis expe-
dite cū maturitate. Et hec eſt pma via accipiendi do-
noꝝ ſufficientiā. Huic tm̄ vie ſatis pōt inferri calūnia
q2 ſolūmō videt ibi eſſe quedā adaptatiōis cōgruen-
tia. Secūda autē via accipiēdi ſufficientiā donoꝝ eſt
reſpectu ſuoꝝ oppoſitoꝝ. ꝛ hoc pōt ſimilit dupliciter
fieri. videlicꝫ reſpectu pctōꝝ capitalium. vel reſpectu
ſinthomatū ꝯſequētiū. Reſpectu pctōꝝ ſic. vt timor
ſit ꝯ ſupbiā. pietas ꝯtra inuidiā. ſcientia ꝯtra irā que
mentē pturbat. fortitudo ꝯ accidiā que mentē deijcit.
cōſiliū ꝯtra auariciā q̄ ꝯtra diuinū ꝯſiliū vult oīa re-
tinere. intellect⁹ ꝯtra gulā ꝛ ebrietatē q̄ rōnem ſuffo-
cat. ſed ſapia ꝯ luxuriā q̄ nō ſapit niſi carnalia. Alius
modus ſumēdi eſt ꝯ ſinthomata que aſſignat Greg.
in moral. ſup illud venit⁹ vehemēs ꝛc. Spūs q̄ ante
oīa mentē virtutib⁹ ornat. eandē ꝯtra ſingula tēpta-
mēta ſeptē virtutib⁹ roborat. Et poſt ſubdit. Contra
ſtulticiā ſapiētia. cōtra hebetudinē intellect⁹. ꝯtra p̄ci-
pitationē ꝯſiliū. cōtra puſillanimitatē fortitudo. con-
tra ignorantiā ſciētia. cōtra duriciā pietas. ꝯtra ſup-
biā timor. Et nota ꝙ ſupbia accipit ibi nō p vicio ca
pitali ſed p pronitate. Hic aūt modus ſumēdi ꝛ ſi ſa-
tis idoneus ſit. tm̄ calūniabilis eſt vterqꝫ. Prim⁹ calū
niabilis eſt quia dona nō ſunt directe cōtra peccata.
Uterqꝫ etiā eſt calūniabilis. q2 quaſi a poſteriori ſu-
mit. Et eſt ibi quedā circūlocutio. q2 ita bn̄ ſumitur
ſufficientia ꝛ numerus peccatoꝝ ꝛ illarum penalita-
tum p compationē ad dona ſicut econtrario. Tercia
via ſumendi ſufficientiā donorū eſt p compationem
ad fines ꝓximos. ꝛ hic poteſt eſſe dupliciter. Dona
eīm ſicut dictū eſt ſunt vno modo ordinata ad com-
patiendū cōformiter chriſto. Chriſtus autē habuit h̄
ſeptem dona ſm que erat diſpoſitus pfecte ad pati-
endum. Quod eīm pmo mouit chriſtū ad patiendꝫ
fuit omnimoda obedientia ꝛ ſubiectio reſpectu pa-
tris. ꝛ ꝗtum ad hoc fuit donuꝫ timoris. Secūdū vō
qđ mouebat erat cōpaſſio humani generis. ꝛ ꝗtum
ad hoc erat donū pietatis. his autē duobus p̄ſuppo-
ſitis nō reſtabat niſi aggreſſio paſſionis. ꝛ ꝗtum ad
hanc artē dat donū fortitudinis. Poſt hoc autē erat
delectatio in impletiōe volūtatis paterne ꝛ noſtra li-
beratione. ꝛ ꝗtum ad hanc eſt donū ſapiētie. Ad hec
aūt dirigenda neceſſaria erant alia dona tanꝗ dire-
ctiua. videlicꝫ ſcientia que eſt directiua pietatis. ꝛ cō-
ſiliū quod eſt directiuū fortitudinis. et intellectus q̄
eſt p̄ambulum reſpectu ſapiētie. Alius modus ſumē
di iuxta hanc viā eſt. q2 dona ſunt ad expediendū. et
expedite pueniendū in vltimū finem. ꝛ ſm hoc diſtin
guūtur. q2 aut expediūt contra malū. aut ad bonum.
Si contra malū ſic eſt timor. Si ad bonū. aut ad bo-
num qđ eſt finis. aut ad bonū qđ eſt ad finem. Si ad
bonū quod eſt finis. aut p modū videntis. aut p mo-
dum guſtātis. Primo mō eſt intellectus. ſecūdo mō
eſt ſapientia. Si ad bonū qđ eſt ad finem. hoc poteſt
eſſe dupliciter. aut q2 illud bonū eſt ſuperogationis.
aut neceſſitat. Si ſuperogatiōis hoc ē dupliciꝫ. q2 do-
nū ad illud bonum. aut ſe habet p modū dirigentis.
ꝛ ſic eſt cōſilium. aut p modū exequētis ſiue aggredi-
entis ꝛ ſic eſt fortitudo. Si vō ſit bonuꝫ neceſſitatis
ſilr eſt dupliciter. q2 aut donū ſe habet reſpectu illius
boni p modū regulantis ꝛ ſic ē ſcīa. aut p modū exe-
quētꝫ ꝛ ſic ē pietas. cui⁹ ē exhibere opa miſcdie. ſicut

dicit Greg. in moral. Quarta via ſumēdi ſufficientiā
donoꝝ eſt ꝑ compationē ad actus ꝓprios. Actus aūt
circa quos cōſiſtunt ipſa dona dupliciter poſſunt di-
ſtingui. aut ſm diſtinctionem virium anime. aut ſm
diſtinctionē duplicis vite. actiue videlicʒ ⁊ cōtempla
tiue. Scḋm diſtinctionē virium anime. ſic cum ſit in
nobis triplex vis. videlicʒ. iraſcibilis. ⁊ concupiſcibi-
lis. ⁊ rōnalis. dupliciter impedit̄ in oꝑe ſuo. aut q̄
nō cōpatit̄ malo. aut q̄ non guſtat bonū. ⁊ ſic duplex
eſt donū ordinatū ad expediendū eius actū. vnū per
qḋ expedit̄ ad compatienduʒ malo. ⁊ hoc eſt pietas.
Similiter iraſcibilis dupliciter impedit̄ in actu ſuo
recto. aut q̄ euaneſcit in ꝓſperitate ⁊ afficit̄ in aliū.
aut q̄ in aduerſitate deficit ⁊ deijcit̄ i imū. timor igit̄
datur ei vt expedite currat in ꝓſperis. fortitudo vt ex
pedite currat in aduerſis. Rōnalis autem tripliciter
habet impediri. aut ꝓpter ignorantiā in cognoſcēdis.
aut ꝓpter ꝑcipitationē in deliberādis. aut ꝓpter ebe-
tudinē in inueſtigādis. ⁊ ideo dat̄ ei triplex donū. vi-
delicʒ donū ſciētie vt expediat̄ in cognoſcēdo. donuʒ
cōſilij vt expediat̄ in deliberando. ⁊ donū intellectus
vt expediat̄ in ſublimia ꝑſcrutādo. Aliter ſumit̄ di-
ſtinctio donoꝝ ſm diſtinctionē duplicis vite. videlicʒ
actiue ⁊ cōtemplatiue. Si q̄tum ad vitā cōtemplati-
uā. ſic eſt triplex actus correſpōdens actui hierarchi-
co. videlicʒ illumiare. purgare. ⁊ ꝑficere. ⁊ ſm hoc tri-
plex donū. Vnū qḋ diſponit ad purgationē ⁊ hoc eſt
timor. Aliud qḋ attendit̄ ſm actū illuminādi. ⁊ hoc
eſt intellectꝰ. Terciū qḋ attendit̄ ſm actus ꝑficiēdi.
⁊ hoc eſt ſapiētia. Scḋm aūt vitā actiuā diſtinguūt̄
actus. q̄ quidā ſunt neceſſitatis. ⁊ quidā ſuperogati-
onis. ⁊ reſpectu vtrorūqʒ eſt donū exequēs ⁊ dirigēs.
⁊ ſic ſunt quatuor dona q̄ cū alijs tribus faciūt ſeptē
Vel aliter. In vita actiua oportet alij cōmunicare bo
na ⁊ ſuſtinere mala. ⁊ ſm hoc ſunt duo dona. pietas
ad bona cōicanda. ⁊ fortitudo ad mala toleranda. et
hec duo habēt duo directiua. vt ſic quatuor ſint do-
na expediētia ad actus vite actiue. ⁊ tria ad actꝰ vite
cōtemplatiue ꝑ quādā correſpōdētiā ad ipm̄ eſſe na-
ture. vt ſicut ex ꝑte corpis reperitur in nobis q̄ternitas
ꝑncipioꝝ. ⁊ ex ꝑte aīe trinitas potentiaꝝ. ſic in ſepte-
nario intelligunt̄ omnia que cōſtituūt hoīem in vita
nature. Sic etiā i ſeptenario numero ſunt dona ſan-
cti ſpiritꝰ que expediunt hoīem q̄tum ad vitā gratie.
ita ꝙ tria ſunt ex ꝑte ſpūalis vite ⁊ interioris ſiue cō-
templatiue correſpōdentia ad tres potētias anime.
quatuor vō reſpectu vite actiue correſpōdentia qua-
druplici ꝑncipio cōſtitutiuo corpis. ⁊ in hoc eodē nu
mero ꝓpter ꝑfectam integritatē eſt numerꝰ virtutū.
⁊ numerꝰ beatitudinū. ⁊ numerꝰ petitionū in oīone
dn̄ica. ⁊ numerus ſacramētoꝝ. Et cōtra hoc ē nume-
rus peccatoꝝ capitaliū. ⁊ numerꝰ ſeptem ſinthoma-
tū ſiue ſequelarū que ponit Greg. i moral. Et ad hoc
omnia ꝑfiguranda ꝓceſſit in ꝑmordio cōditionis to-
tius eſſe numerus ſeptē dierū. ꝓpter ſeptiformē illu-
minationē gratie que eſt in nobis ex illius lucis ſup-
ne irradiatione. Sic igit̄ patet ꝙ quadruplex eſt via
ſumendi donorū ſufficientiā. ⁊ octo modi. int̄ quos
neſcio ſi aliquis eſt qui ſatiſfacit curioſo ꝑſcrutatori.
hoc tamen conſtat ſm ꝙ autoritates dicunt ꝙ dona
ſpūſſancti ſunt tm̄ ſeptem. nec plura. nec pauciora.
26 Ad illud ergo quod obijcitur ꝑmo in contrariū ꝙ
deberent eſſe tm̄ quinqʒ. quia duo ſolū deberent re-
ſpicere cognitionē, dicendū ꝙ ſicut iam patet ꝙ aliꝰ
⁊ alius ⁊ aliꝰ eſt modus ſumēdi ſufficientiā virtutuʒ
⁊ ſufficientiā donorū. Quia eñ dona ad expediendū
ſunt. ⁊ expeditio maxime fit per ea que dirigūt ⁊ viā
oſtendunt. ideo plura dona reſpiciunt cognitionē q̄
affectionē. ſed ecōtra eſt de virtutibus. quia ſunt ad
rectificandū. ⁊ rectitudo maxime cōſiſtit circa volun
tatem ⁊ affectionem. ⁊ ideo nō eſt ſimile hinc ⁊ inde.
¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ deberent eſſe quatuor cō 27
tra quatuor que ſunt nobis inflicta ꝑ peccato. dicen-
dum ꝙ et ſi ſint tm̄ quatuor ꝑncipalia. multa tm̄ ſunt
ſinthomata ⁊ ſequele ex peccatis derelicta in potētijs
anime ad illa quatuor cōſequētia. q̄ ratio non ſoluʒ
infirmat̄ ꝑ ignorantiā ſed etiā ꝑ hebetationē ⁊ ꝑcipi-
tationē. ¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ tm̄ deberent eſſe 28
duo. q̄ vnum eſt ſolū qḋ reuocat a malo. dicendū ꝙ
non eſt ſimile. q̄ vnus eſt modus fugiendi malū. ſed
tamē multi ſunt modi ꝓſequēdi bonum. ¶ Ad illud 29
quod obijcit̄ ꝙ deberent eſſe quatuordecim. cuʒ duo
ſint expeditiua fidei. dicendū ꝙ ꝓpria ratio ſumendi
ſufficientiā donoꝝ nō eſt penes expeditionē ipaꝝ po
tentiaꝝ in ſuis actibus. Verūtamē ſi volumꝰ ſuſtine
re ꝙ dona diſtinguant̄ penes expeditionē virtutum.
tūc reſpōdendū eſt ꝑ interemptionē. q̄ non ſunt duo
expediētia fidem ſed tm̄ vnū. vt vnicuiqʒ virtuti re-
ſpondeat ſuum donū ſm modū in ꝓcedentibus aſſi-
gnatū. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ deberēt eſſe. xij. 30
q̄ quelibet vis anime deberet habere quatuor. Re-
ſpondendū eſt ꝙ nō eſt ſimile. q̄ cuʒ rationalis regat
ſe ⁊ alias. plura ſibi occurrunt impedimenta. ⁊ ideo
videtur ꝙ plura habeat dona expediētia. Ad illud
qḋ obijcitur ꝙ deberent eſſe. x. ꝓpter tres alias affecti-
ones. videlicʒ gaudiū dolorem ⁊ pudorem. dicenduʒ
ꝙ nō eſt ſimile de iſtis affectibus ⁊ timore. Nam due
illarū. videlicʒ pudor ⁊ dolor ꝓpter ſuaʒ imꝑfectionē
nō poſſunt rationē doni habere. ſed magis reſpiciūt
ſacramentū penitētie. gaudiū vō quia dicit ſtatum ⁊
quietem. magis debet inter fructus q̄ inter dona ſpi
ritus computari.

¶ Queſtio. ij.

¶ De donorū ordine ⁊ combinatione que duo val-
de ſignanter innuit Eſa. in predictorū donorū enu-
meratione. xj. ca. vbi ſic ait de chriſto. Requieſcet ſuꝑ
eum ſpiritꝰ domini. ſpiritus ſapientie ⁊ intellectus.
ſpūs conſilij ⁊ fortitudinis. ſpūs ſcientie ⁊ pietatis. ⁊
replebit eum ſpiritus timoris domini. Primo obijci
tur contra ordinem. q̄ cum ꝓgreſſus ordinatus de-
beat eſſe ab inferiori ad ſuꝑius. ⁊ donum ſapiētie ſit
maximū. donum vō timoris minimū. ergo cum do-
num ſapientie ponat ꝑmo loco. donum vō timoris
poſtremo. non videtur dona ordinare ordine recto.
¶ Item habitus ſpectans ad cognitionem ꝓcedit
habitum qui ſpectat ad affectionem. cum ergo ſapi-
entia a ſapere dicta ſpectet ad potentiā affectiuam.
intellectus vō ſpectet ad potentiā cognitiuam. vide-
tur ꝙ donum intellectus eſt dono ſapientie ꝓponen-
dum. ¶ Item aut dona ordināt̄ ſm ordinem di-
gnitatis maioris ⁊ minoris. aut ſm ordinem ꝑorita-
tis ⁊ poſterioritatis. Si ꝑmo modo. ergo cum maio-
ris ꝑfectionis ſit fortitudo q̄ conſiliū. ⁊ pietas q̄ ſci-
entia. deberent ei ꝓponi ⁊ nō poſtponi. Si ſm ordi-
nem ꝑoritatis ⁊ poſterioritatis. ſicut illud quod eſt
ex parte cognitiue precedat quod eſt ex parte affecti-
ue. videtur ꝙ intellectꝰ ꝓponi debeat ſapientie. Et ſi
tu dicas ꝙ intellectꝰ ꝓponit̄ ſapie i aſcēdēdo. tūc ſcḋ

ſiue ꝗtum ad effectū ꝯſequētem.ſic cum effectus ab
ipā dilectione dei ꝓcedentes ſint ordinati ⁊ ſeſe exce
dentes. dō eſt ꝙ deus non oēs creaturas diligat eq̄
liter. Aliter poteſt dici ⁊ quaſi in idem redit. ꝙ cum
diligere idem ſit quod velle bonū.equalitas dilectō
nis poteſt attēdi dupliciter. Aut ex pte actus volen
di.aut ex pte voliti boni. Si ex pte actus volendi.ſic
oīa diligit equaliter.quia non magis intēſe vult de⁹
bonū alicui rei vel alteri.immo ipō ſūmo amore ſuo
vult bonum cuicūq; vult. Si aūt ex pte boni voliti.
ſic cū magis bonum velit vni ꝙ̄ alteri.non eſt dicere
ꝙ oīa diligat equaliter.ſed quedā maxime.quedā
vero minime.ſm ꝙ vult ꝯmunicare alicui puū bo
num.vel magnū.vel maximū. Et qm̄ ſm iſtā viā ꝓ
cedūt rōnes oſtēdentes ꝙ deus non diligat omnia
equaliter ſicut aſpicienti patet.ideo ſunt concedēde.
Verūtamen illa ratio q̄ ſūpta eſt ex ordine charitat̄
nāe non vȝ. quia dilectio noſtra diuerſis motib⁹ mo
uetur circa diuerſa diligibilia qui poſſunt eſſe inteſi
16 ⁊ remiſſi.non ſic aūt eſt ex pte dei. Ad illud vō qō
obijcit̄ de Sap.vj. Qȝ equaliter eſt ei cura de oīb⁹.
dōm ꝙ equalitas illa non excludit ordinatam boni
cōicatōem, ſed excludit pſonaȝ acceptōem.que q̄dē
eſt inequalitas non ſolū deficiens ab vnitate equali
tatis.verum etiā a pulchritudine ordinis. ⁊ ideo rep
henſibilis eſt.nec habet in deo repiri. ¶ Ad illō qō
17 obijcit̄ ꝙ pma cauſa vno mō ſe habet ad omnia. dō
ꝙ illud verū eſt ꝗtum ad id quod eſt ex pte dei. ſed
tamen creature ſicut ipſe dicit non vniformiter ſe ha
bent ad ipm. ⁊ qm̄ diligere dei non tm̄ dicit quod eſt
ex pte ipſius.ſed etiaȝ effectū creatum. hinc eſt ꝙ rō
ne illius pt attendi inequalitas. ¶ Ad illud qō obij
18 citur ꝙ eadem dilectione diligit deus filium ſuuȝ et
creaturam. dōm ꝙ ꝗuis dilectio ſit eadem ꝗtuȝ ad
rōnē pncipalis ſignificati.tamen ꝯnotatuȝ eſt aliud
⁊ aliō. Nā cū dicit ꝙ diligit filiū.non ꝯnotat̄ ibi ali
quod bonum creatū.immo ꝯnotat̄ cōicatio boni ſū
mi ⁊ infiniti. Cum vero dicit̄ ꝙ diligit creaturā.ꝯno
tatur cōicatio boni creati ⁊ finiti. ⁊ ex hac pte dictuȝ
eſt ꝙ inequalitas pt attendi. ¶ Ad illud quod obij
19 citur ꝙ ſicut cognoſcit ſic diligit. dō ꝙ ſi diligere ac
cipiat̄ ꝓ ipō actu diligendi ſic hȝ veritatē.quia idem
eſt deo diligere ⁊ cognoſcere. Si vero ꝓ ꝯnotato effē
ctu.ſic non habet veritateȝ. quia cognoſcere nō ꝯno
tat effectum ſicut diligere. ⁊ ideo non pt attendi gra
dus ⁊ ordo in cognitōe dei rōne ꝯnotati ſm ꝙ in di
20 lectōe. ¶ Ad illud qō obijcit̄ ꝙ de pfectōe ⁊ nobili
tate dilectōis eſt magnitudo ſiue immēſitas.ſicut de
pfectione cognitōis eſt ipa limpiditas. dōm ꝙ verū
eſt quātuȝ eſt ex pte ipſius actus diligendi. Vn̄ vnū
queq; diligit de⁹ dilectōe pmaxima. nec magis dele
ctatur deus in dilectione vnius ꝙ̄ in dilectōe alteri⁹.
De⁹ eñ in diligendo ſeipm ⁊ ſeipō fruēdo diligit ce
tera.ita ꝙ oīa diligendo ſeipō fruit̄ ⁊ ſumme in ſe
ipō delectat̄. hac tamen dilectōe maxima ⁊ ſūma q̄
buſdam cōicat magis bona.quibuſdā minora. Vn
de ſicut dilectio dei in ſe eſt fruitio. ipa tamen relata
ad creaturam pt dici vſus rōne ꝯnotati. ſic ꝗuis in
ſe ſit ſumma.rōne tamē effectus ꝯnotati ꝯuenit dici
aliquid plus aliq̄d min⁹ ab eo diligi.

¶ Queſtio.iiij. d

Utrum deus magis diligat hoīem ꝙ̄ angelū.an eō
uerſo: Et ꝙ magis angelū videt̄: quia tāto aliquis ē
deo amabilior quāto eſt ipi ſimilior. Si ḡ nā ange
lica eſt deo ſimilior ꝙ̄ humana. vr̄ ꝙ ab eo ſit magis
dilecta. ¶ Item maior dilectio ⁊ minor attēditur ſm
maiorem ⁊ minorē cōicatōem diuine liberalitat̄. ſȝ
deus ꝓ vno ſolo motu angelū glorificauit quod nō
facit hoībus. ḡ extitit eis liberalior ꝙ̄ nobis. ḡ mag̃
diligit genus angelicum ꝙ̄ humanū. ¶ Item angeli
magis diligunt deū ꝙ̄ nos.ꝓ eo ꝙ nullam habēt re
tardatōem qua prepediātur ne totaliter poſſint ten
dere in deum. ḡ ſi deus magis diligit ſe diligentes.vi
detur ꝙ magis diligat angelos ꝙ̄ hoīes. ¶ Item an
geli ſūt mediatores inter nos ⁊ deū.ſm ꝙ vult Aug
viij.de ci.dei.ſed mediū magis vnit̄ extremo. ⁊ ei eſt
familiarius ꝙ̄ vnum extremum reſpectu alterius. ḡ
videt̄ ꝙ deus magis diligat angelos ꝙ̄ hoīes. ¶ Sȝ
contra. hebre.ij. Nuſꝗ̄ angelos apprehendit ſemen
abrae.ſed illud fuit potiſſimum ſignū dilectōis ⁊ fa
miliaritatis diuine ꝙ aſſumeret naturaȝ creatam in
vnitatem pſone ſue. ḡ videt̄ ꝙ magis dilexerit nām
hūanam ꝙ̄ angelicam. ¶ Item Joh.xv. Maiorem
charitatem nemo habet ⁊c.ſed deus poſuit animam
ſuā ꝓ hominibus.non poſuit eam ꝓ angelis. ḡ ma
gis homines ꝙ̄ angelos dilexit. ¶ Item illā naturā
magis deus diligit quā in altiori gradu honoris cō
ſtituit.ſed deus humanā naturam in vtroq; ſexu an
gelicis ſpiritibus ſuprapoſuit. videlicet xp̄m et eius
nobiliſſimam matrem. ḡ videtur ꝙ humanam nām
mag̃ diligat ⁊ mag̃ dilexit. ¶ Iteȝ magis diligit q̄s
aliquem cū diligit eum in ſtatu amicicie ⁊ inimicicie
ꝙ̄ ſolum cū diligit in ſtatu amicicie.ſed deus huma
num genus diligit in ſtatu inimicicie.quia cum eſſe
mus peccatores ⁊ inimici dei dilexit nos. Angelos ve
ro malos nec dilexit nec diligit. ḡ videtur ꝙ ꝑ ange
lis genus hūanum dilexerit. ¶ R̄ dōȝ ꝙ cum deus 21
dicatur diligere creaturas effectu. ſm ꝙ duplex ē ef
fect⁹ pncipalis dei reſpectu creature rōalis.ſm h̄ pt
dilectio dei maior ⁊ minor dupliciter ꝯſiderari. Eſt
eñ effectus ꝯditōis. ⁊ effectus repatōis. Et in effectū
ꝯditōis pcipue manifeſtatur dei potentia.ſed in effe
ctu repatōis pcipue manifeſtat̄ dei miſericordia.ſed
in vtroq; manifeſtatur dei ſapientia. Si ḡ loq̄mur d̄
dilectōe dei ꝗtum ad effectum ꝯditōis.ſic mag̃ di
lexit āgelos.quia meliora ꝯtulit eis naturalia. ⁊ ma
gis potentes eos fecit. ⁊ in eis magis manifeſtat̄ di
uina potentia. Si aūt loquamur ꝗtū ad effectum re
patōis.ſic magis diligit homines ꝙ̄ angelos.qm̄ an
gelos deſeruit.homines aūt releuauit. ⁊ ſic patet ꝙ
ſm diuerſos effectus homo ⁊ angelus in dilectione
dei ſe mutuo excedunt. Si aūt queras que iſtarū di
lectōnum magis excedat reliquā. Tunc reſponden
dum eſt ꝙ eſt loqui de dilectiōis exceſſu vt nunc vel
ſimpliciter ſiue ſm ſtatum pſentem.vel ſm ſtatuȝ fi
nalem. Si loquamur de exceſſu dilectōis ſm ſtatum
pſentem.ſic ꝯcedēdum eſt ꝙ magis diligat angelos
ꝙ̄ homines. Si vero loquamur ſm ſtatū final̄ gra
tie in quo repatio erit conſūmata.ſic videtur ſat̄ rō
nabiliter poſſe dici ꝙ magis diligat hoīes. De plu
ribus enim habebat homo in paradiſo vnde gratus
⁊ deuotus exiſtat deo ꝙ̄ angelicus ordo.tum ꝓpt be
neficium incarnatōis.tum ꝓpter beneficium redem
ptionis.tum ꝓpter beneficiū eminētis glorificatiōs.
que non tm̄ manifeſtant erga nos diuine charitatis
magnitudinem. ſed etiā eius nimietatem. ſm illud
quod dicitur Ephe.ij. Deus qui diues eſt in miſeri
cordia ꝓpter nimiā charitatem qua dilexit nos.cum

eſſemus mortui peccato. cõuiuificauit nos xp̄o. Et ſic pacet reſponſio ad q̄onem ꝓpoſitã. Patet etiam reſponſio ad obiecta. quia vtreq̄ rõnes verum concludunt ſm diuerſas vias. Ille eñ rõnes que ꝓbãt ꝙ magis diligat genus hũanum ꝓcedunt ſm effectum repatõnis habito reſpectu ad finalem ſtatuꝫ. ⁊ ideo verum ꝯcludũt. ⁊ ꝯcedende ſunt. Rõnes vero que in oppoſitũ adducũtur alia via ꝓcedũt ſicut patet aſpicienti.
22 Nam quod primo obijcitur ꝙ angelus eſt deo ſimilior. hoc veruꝫ eſt q̄tum ad ea que ſunt nature. ſed non oportet q̄tum ad dona gratie. Dilectio aũt dei magis penſat dona nature ſupaddita. q̄ ea q̄ ſũt nãliter inſita. Et ſi tu obijcias ꝙ gratia correſpondꝫ nãe. ad hoc ſatis in ſecundo libro reſponſum eſt.
23 ¶ Ad aliud quod obijcitur ꝙ deus liberalior eſt in angelos. q2 vno motu btificauit. dõm ꝙ illud non ꝯcludit de dilectõe ſimpliciter. ſed de dilectõne vt nunc que ſtatuꝫ p̄ſētem reſpicit. Preterea magis fuit vnigenitum ſuuꝫ impijs dare. q̄ angelis merẽtibus eternã mercedem retribuere. hoc eñ fuit iuſticie. illud vero mie ⁊ pietaꝫ abundãtiſſime.
24 ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ angeli magis diligũt quia nullum habẽt retardatiuũ. dõm ꝙ illa rõ cõcludit ſoluꝫ ſm ſtatum p̄ſẽtem in quo corpus qḋ corrumpit aggrauat ſpm̄. ſm ſtatum vero futurũ cuꝫ corpus erit ſpũale effectũ. hõ non habebit aliqḋ impedimẽtum. ſed habebit p̄cipuũ gratie adiutorium.
25 ¶ Ad illḋ vo quod obijcit ꝙ ſunt mediatores. ſimiliter pꝫ rñſio. Mediatores eñ noſtri ſũt ſm ſtatũ p̄ſẽtem miſerie. in quo ꝓpter multiplicẽ defectũ nccr̄ũ eſt nob multiplex adiutoriũ. ⁊ ꝓpẽ magnã elõgatõeꝫ nr̄i a dõ indigem⁹ mediatoꝝ auxilio.

¶ Queſtio. v.

Utrꝫ deus magis dilexit genus hũanum q̄ xp̄m. Et ꝙ ſic vr̄ Joh. iij. Sic deus dilexit mõm vt fi. ſuũ vnige. daret. Sed qui dat aliquid ꝓ aliquo magis diligit illud ꝓ quo dat q̄ illḋ qḋ ꝯmutat. ſi ḡ deus filiuꝫ ſuum dedit ꝓ ſalute generis hũani. vr̄ ꝙ magis gen⁹ hũanũ q̄ xp̄m dilexerit. ¶ Item xp̄s homo eſt bonitatis finite. ḡ genus hũanũ cũ ſit multiplicabile de ſe in pſonas innumerabiles habꝫ quodammõ bonitatem infinitam. ſed quod plus hꝫ de rõne boni pl⁹ hꝫ a deo diligi. ḡ videt ꝙ deus magis diligat totũ hũanum genus q̄ illum hoiem ſolũ. ¶ Iteꝫ ꝓpter quod vnũquodq̄ ⁊ illud magis. ſed filius dei incarnatus fuit ꝓpter genus hũanum ſaluãdum. ⁊ hũana illa nã fuit aſſũpta ꝓ redimenda tota hũana nã. ḡ magis diligebat deus ipam hũanam nãm ꝓpter quã carneꝫ aſſũpſit. q̄ꝫ illã quam aſſũpſit. ḡ idẽ quod prius. Itẽ ſtultus eſt qui ꝯmutat rem maioris valoris ꝓ re minoris valoris. Si ḡ deus in redimẽdo genus hũanũ non vſus eſt ſtulticia. immo potius ſapientia. non ꝑdidit ſed lucratus eſt. ḡ maius bonũ fuit illud quod redemit q̄ illud ꝑ qḋ redemit. ⁊ qḋ magis eſt bonuꝫ magis diligit. Si ḡ deus hũanuꝫ genus ꝑ xp̄m redemit. vr̄ ꝙ mag⁹ ipm̄ genus totũ q̄ xp̄ꝫ dilexerit. Sꝫ ꝯ. phil. ij. dedit illi nomẽ quod eſt ſup oẽ nomen. ſed ſm dignitatem cõicati nominis attẽditur ꝓrogatiua amoris. ḡ ſi xp̄s etiã ſm hũanã nãm nomen ſup omne nomẽ cõicauit. vr̄ ꝙ ipm̄ ſup oĩa dilexerit. ¶ Iteꝫ Joh. iij. datus eſt ei ſpũs non ad mẽſurã. ſi ḡ alijs oĩbus dat ſpũs ad menſuram. ⁊ ſm ꝙ deus excellentius ſpm̄ tribuit. ſm hoc eminẽtius diligit. vr̄ ḡ ꝙ magis dilexerit xp̄m q̄ totum genus hũanuꝫ. ¶ Item aut deus appꝛeciabat illum hoiem tãtũ quãtum genus hũanum totum. aut nõ. Si ſic. habeo ꝓpoſituꝫ. Si non. ḡ non reputauit ſufficiẽs p̄cium. ḡ ꝑ mortẽ xp̄i non fuit ei ſatiſfactum. ꝙ ſi hoc eſt manifeſte falſum. quia abundãtiſſime ſatiſfactum fuit deo ꝑ mortem filij ſui. vr̄ ꝙ maioris p̄cij fuit xp̄s q̄ totũ genus hũanum. ¶ Itẽ in infinitũ maius eſt eſſe deũ q̄ habere deum. ſed deus ſic dilexit xp̄m ꝙ fecit ipm̄ eſſe deum. alios vero diligit ꝙ facit eos ſuũ habitaculũ. ḡ in infinituꝫ plus dilexit xp̄ꝫ q̄ totũ genus hũanũ.
26 ¶ R̄. dõ ꝙ xp̄s nominat pſonã in duabus naturis. quarũ vna eſt nobilitatis ⁊ dignitatis ĩfinite. Et ipa pſona in ſe. ⁊ nã vnita rõne pſone habet quãdaꝫ nobilitatem ⁊ dignitatẽ ſingularem ⁊ ineſtimabilem. ḡ abſq̄ oĩ calũnia p̄t ꝯcedi ⁊ dici ꝙ deus magis dilexerit ⁊ diligat xp̄m q̄ totũ genus hũanũ. ⁊ hoc ſatis expꝛ̄ſſe colligit ex verbis Anſel. vbi oſtẽdit ꝙ vita illius hois ꝑponderabat toti mundo. immo etiã nulle mũdis. ꝓpterea rõnes que ad hãc ptẽ inducunt ꝯcedende ſũt.
27 ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ carius hẽtur illḋ qḋ emit. q̄ p̄ciũ quo emit. dõ ꝙ illḋ eſt veꝝ qñ p̄ciũ ab emẽte oĩo alienat ⁊ trãſfert in dominiũ alienũ. ſic aũt non eſt in ꝓpoſito. q2 pater non tradẽbat xp̄m ſine ſpe rehabẽdi ipm̄. immo ſic tradidit eũ ad mortẽ temporalẽ vt ſine more diſpendio ſuſcitaret eũ ad vitam immortalẽ. Unde q̄uis xp̄s vitam ſuã ꝓ nobis poſuerit. non tamẽ illam amiſit. quia eadem virtute qua aĩam poſuit volendo pati. ipam reſũpſit volendo reſurgere.
28 ¶ Ad illud quod obijcit ꝙ genus hũanum eſt bonitatis infinite cũ ſit in infinitum multiplicabile. reſpondendũ eſt ꝑ interẽptiõem vtriuſq̄. Q̄uis eñ genus hũanũ ſit in infinitũ multiplicabile quãtum eſt de ſe ꝑ generatõis ſucceſſiõem. ſi tp̄s ⁊ motus in infinitum duraret. tamen q̄tũcunq̄ multiplicetur ſemper eſt actu finitum ⁊ bonitatis finite. Hũana vero nã in xp̄o rõne gratie vnionis ꝑ quam datur ſpũs non ad mẽſurã quodãmõ habet immẽſitatis dignitatem. ob quã totum genus hũanuꝫ excedit quaſi iꝓpoꝛtõnabiliter. Et ideo ad illam rõem reſpõdendum eſt ꝑ interemptiõem.
29 ¶ Ad illḋ quod obijcitur. Propter vnũquodq̄ ⁊ illud magis. Solõ ꝙ illud verum eſt ſm ꝙ ꝓpter dicit habitudinẽ cãe finalis p̄ncipalis. nõ ꝓut dicit habitudinem rõis inducentis. hũanum vero genus reſpectu incarnatõis ⁊ natiuitatis xp̄i non fuit ratio finaliter mouens. ſꝫ quodãmodo inducens. non eñ xp̄s finaliter ad nos ordinat. ſed nos finaliter ordinamur ad ipm̄. q2 nõ caput ꝓpter mẽbꝛa. ſed mẽbꝛa ꝓpter caput. Rõ tñ inducens ad tãtũ bonum fuit noſtre repatõis remedium. ſicut in p̄ncipio huius tercij libri fuit oſtẽſuꝫ. Sed ex hoc non ſequit ꝙ genus hũanuꝫ ſit melius. quia minus bonum p̄t inducere ad faciẽdum mai⁹ bonum.
30 ¶ Ad illud quod obijcit vltimo ꝙ ſtultus eſt mercator qui emit rem charius q̄ valeat. dõm ꝙ illud non habet veritatem niſi in eo mercatore q̄ habet indigẽtiam p̄cij. ⁊ potius intendit in mercando ſeipm̄ ditare q̄ alienam inopiam releuare. nõ ſic aũt eſt in deo qui eſt diues in miſericordia. ⁊ bonoꝝ noſtroꝝ nõ indiget. qui nõ mercat ꝓpter ſuam vtilitatem augẽdam ſed ꝓpter noſtrã inopiam releuãdã. qui etiã non mercat ad ſue vtilitatis ꝓmotõnẽ. ſed potius ad liberalitatis oſtẽſionẽ. Et p̄terea maio-

ri precio voluit nos redimere q̄ nos valeremus. vt
eius liberalitatē circa nos cognoscentes. ex totis p̄
cordijs eidem adhereremus. vt eū diligeremus. ⁊ etiā
p̄ciositatem nostrā ex tanti p̄cij immēsitate meli⁹ co-
gnosceremus. Preterea deus nō redimebat ab alio
sed a seipo. Manus enī mie redimebat a manu iu-
sticie. in qua redēptōe non tm̄ considerabatur p̄ciosi
tas rei empte. sed etiam dignitas ipsius iusticie cui il
latum fuerat dāṅuz ⁊ offensa. Et quia offensio diuie
iusticie immense quādam habebat immēsitatem. iō
q̄uis homo redēptus non esset valoris infiniti. nec̄c-
rium tamen fuit ipm̄ redimi p̄cio multo maioris et
immēsioris valoris q̄ sit valor generis hūani.

¶ Questio. vj. f

Utrum magis dilexerit Iohānē q̄ petruz: Et q̄ sic
videtur p̄mo per textū euangelij Ioh. xix. Hic ē di-
scipulus ille quem diligebat ih̄s. sed hoc non dicit̄ p
discretōem q̄ alios non diligeret ih̄s. ḡ dicitur p ex-
cellētiam. quia ipm̄ p̄ ceteris diligebat. ¶ Item hoc
videtur p illud verbū ecclie qd̄ trahit̄ de vbis Be-
de. cantat ecclesia. hic est iohānes qui p̄uilegio amo-
ris ceteris altius a dn̄o meruit honorari. ¶ Itē hoc
ipm̄ vr̄ p testimoniū glose sup vlt̄. Ioh. vbi dic̄ glo.
Aug. q̄ petrus magis amabat. Iohes magis ama-
bat̄. ¶ Itē hoc videt̄ p signū familiaritatis diuine.
si enī xp̄s iohi se familiariorē exhibuerat. ⁊ maiora si
gna dilectōis ostēdebat. cū nihil p fictiōez facēt. vr̄ q̄
ipm̄ Iohez non solū magis q̄ petrū. sed etiā p̄ cete
ris diligebat. ¶ Sed ꝫ. Ioh. vltimo dixit dn̄s petro
Symon iohānis diligis me plus his. sed ꝯstat q̄ nō
sic quereret dn̄s nisi sciret q̄ cū petrus plus amaret.
Unde ⁊ glo. dicit. q̄ caute hoc innuit ih̄s dū interro
gās de amore dicit hic non alibi. sed deus magis di-
ligit eos qui magis se diligūt. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē deus dicit̄
diligere q̄tum ad effectū. ⁊ magis diligere q̄tum ad
excellētiorem effectū. Si ḡ charitas est excellētissim⁹
effectus diuine bonitatis. si ḡ maiorem charitatē de-
derat petro. quia petrus magis ipm̄ amabat sic apte
innuit glo. ḡ videt̄ q̄ magis dilexerit petrū q̄ iohā-
nem. ¶ Itē xp̄s sp̄alissime dilexit ecclīam. ⁊ eam cō-
misit petro gubernādam. ḡ vr̄ q̄ non solū q̄tū ad ef
fectū ſꝫ etiā q̄tū ad signū magis dilexerit petꝝ. Iu-
xta hoc querit̄ quis erat melior. vtrū petrus an iohā
nes. Si enī petrus magis diligebat. ⁊ qui magis dili
git melior est. ḡ melior erat petrus q̄ iohānes. Rur-
sus si xp̄s magis diligebat iohānem q̄ petrū. ⁊ q̄ ma
gis diligit̄ ille est melior. ḡ melior est iohānes q̄ pe-
trus. que duo simul stare non p̄nt. ¶ R̄ ad hui⁹ in-
31 telligētiā qōis ē notādū q̄ hic ē triplex mod⁹ dd̄i. q̄-
rū vnus facit ad explicatōem alterius. Primus est
ſm̄ Aug. alter ſm̄ Bern̄. ⁊ tercius ſꝫ ꝯmunē modū
dd̄i. Aug. enī ad istaz qōnē sup Ioh. dicit. r̄ndens q̄
est dilectio in signo exteriori. ⁊ dilectō in affectu inte
riori. Si loquamur de dilectione in signo exteriori.
magis diligebat xp̄s Iohem q̄ petrū. quia maiorez
familiaritatē ei exhibebat. sicut pꝫ. quia sup pect⁹ ei⁹
in cena recubuit. Si vero loquamur de dilectōe q̄tū
ad affectū interiorē q̄ est affectus gr̄e. sic magis dili-
gebat petrū. quia maius mun⁹ gr̄e sibi dederat. Et si
tu obijcias q̄ deus illi debebat maiora signa dilectō
nis ondere. quē magis diligebat ſm̄ veritatē. R̄ndꝫ
Aug. q̄ p Iohem ⁊ petrū significat̄ duplex vita. per
petrū actiua q̄ trāsit. p Iohānē ꝯtemplatiua q̄ ma-
net. Un̄ petro dictū est. Sequere me. De Iohanne
vo. Sic eū volo manere. Et q̄m actiua liberalior est
⁊ fructuosior. ꝯtemplatiua vo purior ⁊ iocūdior. ⁊ ad
significādā ordiam hui⁹ duplicis vite familiari⁹ exhi-
bebat se dn̄s Iohāni q̄ petro. In cuius rei signū cō
misit dn̄s mr̄em Iohāni custodiēdā. petro vo curā
pastoralē. Et ex hoc dicit Aug. q̄ petrus erat melior.
sed Iohānes felicior. Et ſm̄ istū modū dd̄i satis pꝫ
r̄nsio ad obiecta. q2 p̄cedūt ſm̄ diuersas vias. Alius
mod⁹ respōdēdi ſm̄ Bern̄. est q̄ petrus dilexit feruē
tius ⁊ diligebat̄ fortius. Io. vo dilexit dulcius ⁊ dili
gebat̄ familiarius. ⁊ sic ſm̄ diuersas vias de vtroqꝫ
p̄t p̄cedi q̄ magis diligebat. ⁊ etiā q̄ magis diligeba
tur. ſm̄ q̄ rōnes ad vtrāqꝫ p̄tē inducte ondūt. Ter-
cius est modus dd̄i q̄ petr⁹ magis dilexerit deū in p
xio. Io. magis dilexerit deū in se. vn̄ petr⁹ accepit cu
rā regiminis. sed iohes grām ꝯtēplatiōis. Un̄ petr⁹
efficaciorē habuit grām ad laborē actōis. Iohes ve
ro efficacōrē ad q̄etē ꝯtēplatōis. Oēs āt hij modi di
cēdi sūt satis ꝯgrui. ⁊ vnus magis explicat alterum.
Ideo enī Iohes dilexit dulci⁹. ⁊ petr⁹ feruenti⁹. q2
Iohes accepit sp̄aliter grām ad amādū deuz in sez
ꝯtēplatōis soporē. petr⁹ vo p̄cipue ad diligēdū deuz
in p̄ximo p actōis laborē. Et hinc est q̄ petr⁹ dilige-
bat̄ a xp̄o forti⁹ q̄tū ad effectū gr̄e interioris. Iohes
vo familiari⁹ q̄tū ad signa exterioris cōuersationis.
Hec aūt signa familiaritatis dn̄s exhibebat Iohi n̄
solū p̄p̄ significatōem ſ3 etiā p̄p̄ qualitatē p̄sōe. Dili
gebat enim dn̄s Iohem sicut dic̄ Criso. magis fami
liarit̄ p̄p̄ ingenitā māsuetudinē ⁊ p̄p̄ v̄ginalē puri-
tatē. ⁊ etiā p̄p̄ iuuētutē q̄ etiā ceteris parib⁹ fac ho-
minē diligi magis tenē. Hijs visis pꝫ r̄nsio ad qōnē
⁊ ad obiecta. q̄m isti duo in dilectōe dei ſm̄ diuersas
ꝯsideratōes se mutuo excedebāt. hinc est q̄ ſꝫ q̄ ali-
q̄ diuersimode afficiūt̄ p̄ponūt iohez petro. q̄daz vo
sētiūt ecōuerso. Sꝫ q̄s eoꝝ apd̄ deū finalit̄ fuerit ca-
rior. hoc meli⁹ sciem⁹ in glīa. ⁊ meli⁹ est expectare q̄
h̄ temē diffinire. Hoc tm̄ dixisse sufficiat. q2 ille altior
est in celis. q̄ finalit̄ maiorē charitatē habuit in terr̄.
Et hoc dico q̄tū ad magnitudinē p̄mij ſbalis. Naz
q̄tū ad decorē aureole q̄ r̄ndet ꝯtinētie v̄ginali non
est incōueniēs Iohem petro p̄poni.

¶ Di. xxxiij. de virtutibus cardinalibus.

P Ost p̄dicta d̄ q̄tuor v̄tutib⁹ ⁊c̄. Pars ista in q̄ mgr̄ determiat d̄ habitib⁹ gratuitis p̄ut abiuicē distin
guūt̄ diuisa fuit in tres p̄tes. In q̄rū p̄ma determiat d̄ habitib⁹ v̄tutū theologicaꝝ. In scd̄a d̄ hitib⁹
v̄tutū cardialiū. In tercia d̄ hitib⁹ donoꝝ. Pria p̄te determiata. h̄ incipit scd̄a ps q̄ ꝯtinet distictōez
p̄ntez. Diuidit̄ āt ista ps in p̄tes q̄tuor ſm̄ quatuor q̄ determiat de ipis v̄tutib⁹ cardialib⁹. In p̄ma determi
nat de ipis q̄tū ad numeꝝ ⁊ distinctōem In scd̄a vo q̄ztū ad nois rōem. ibi. Hee v̄tutes cardiales dicūt̄. ⁊c̄.
In tercia vo mouet qōnē de ipaꝝ v̄tutū euacuatōe. ibi. Uerūtñ an hee v̄tutes ⁊c̄. In quarta vo ſbiungit qō
nis determinatōez. ibi. Quibusdā visū ē eas esse desituras ⁊c̄. Et illa vltima ps ſbdiuidi p̄t in quatuor In q̄
rū p̄ma r̄ndet ad qōnē p̄positā q̄ztū ad iusticie habitū. In scd̄a vo q̄ztū ad habit⁹ v̄tutū aliaꝝ ondēs ſꝫ quos
actus in patria remanebūt. ibi. Fortasse ⁊ alie tres v̄tutes. In tercia vo p̄determiata epilogat. ibi. Ecce apte
Aug. In quarta vo autoritatē ꝯfirmat. ibi. Beda ꝯsētit sup Exod. ⁊c̄.

Di.xxxiij.

De q̃tuor ỽtutib⁹ cardialib⁹ q̃tũ ad nũeꝝ ⁊ diſtictõꝫ. a

Poſt ꝑdicta de quatuor virtutibus que princi
pales vel cardinales vocãtur diſſerẽduz eſt.
que ſũt iuſticia. fortitudo. prudẽtia. temperã
tia. De quibus Aug. ait.[a] Juſticia eſt in ſubueniẽdo
miſer℞.[b] Prudentia in precauẽdis inſidijs.[c] Fortitu
do in ꝑferendis moleſtijs.[d] Temperãtia in coercẽdis
delectatõibus prauis. De hijs dicit̃ in libro ſapientie
Sobrietatem ⁊ prudẽtiam docet. iuſticiã ⁊ virtutez.
Sobrietatẽ vocat tꝑãtiã. ⁊ virtutẽ vocat fortitudinẽ

Aug.in li.xviij. de tri.
a
b c
d
Sap.viij.

¶ De q̃tuor ỽtutib⁹ cardialib⁹ q̃tũ ad nõis rõem. b
[e]. Hec virtutes cardinales dicuntur vt ait hierony/ e

1 a Juſticia eſt in ſb/ueniẽdo miſeris. Cõtra. vr̃ ꝙ male diffini/at iuſticiã hoc mõ. qꝛ iuſticia diſtinguit̃ cõtra miam. aut mia eſt ps iuſticie virtutis. cũ ğ ipius mie ſit ſbueni re miſeris. vr̃ male ħ notificari habitus iu/ſticie virtutis. Jtẽ iuſticie eſt reddẽ vni/cuiq; qđ ſuũ eſt. ſ ali/quib⁹ debem⁹ honorẽ. aliq̃bus ſbuẽtiõem. ğ ꝑdicta notificatio nõ ꝯuenit vͥliter iuſticie. Obediẽtia em̃ eſt ps iuſticie. ⁊ tñ obediẽtia non eſt ps in ſbueniẽdo miſeris ſ i obediẽdo mãdatis. ℞ᵒ dđ ꝙ mgr̃ ſiue Aug. cuius hec verba ſunt non intẽdit diffinire ipam virtutẽ generalit̃. ſed ſm ſuũ potiſſimũ ſtatũ. in quo ⁊ ſm quez cõformamur ad xp̃m. Et qm̃ i iſto ſtatu iuſticie (⁊ ſi multiſſint) maxime ꝯformamur xp̃o. ſ. in ſbueniendo miſeris. idõ iuſticia per actum iſtuz notificat̃. ñ quia gñaliter oi iuſticie ꝯueniat. ſed qꝛ cõuenit iuſticie i ſuo potiſſimo ſtatu. ex ħ tñ pt̃ colligi eius generalis notificatio. qꝛ ſicut miſeris debemus ſbuẽtiõem. ita alijs generib⁹ hominũ alia et alia debem⁹. Vñ gñalis notificatõ ipius iuſticie ex hoc poteſt elici ꝙ iuſticia ẽ virtus reddẽs vnicuiq; quod ſuuz
2 eſt. Et ſic patz ℞ᵒ ad illa duo obiecta. Notãdũ tamẽ eſt ꝙ ſbuenire miſer℞ pt̃ aliqs dupliciter. aut ꝓut mo/uet̃ ſb rõe debiti. aut ꝓut ſimplr̃ ꝯſiderat neceſſitatez ꝓximi cui ꝯpatiẽdũ ẽ. Et pmũ ẽ iuſticie. ſcđꝫ mĩe. Verũta/
3 men ſic̃ dictuz eſt mia ꝯtinet̃ ſb iuſticia cardiali. licz aliquo mõ iuſticia diſtiguat̃ ꝯ miam. Propt̃ quod nota ꝙ iuſticia dicit̃ multis modis. Vno mõ large ꝓut dicit generaliter rectitudinẽ ai. ſiue in declinãdo a malo. ſiue in faciendo bonũ. Et hoc mõ iuſticia eſt virtus generalis ſm quã quilibet hõ ſãctus dicit̃ eſſe iuſt⁹. Alio mõ dicit̃ ꝓprie iuſticia rectitudo ordinãs ad alterũ in reddẽdo ei qđ ſuũ eſt. Et ſic eſt virt⁹ cardinalis. Tercõ mõ dicit̃ iuſticia magis ꝓprie ſm ꝙ dicit rectitudiem in reddẽdo id qđ eſt pene. ⁊ accipit̃ ibi iuſticia ꝓ ſeueri/tate. ⁊ ſic iuſticia diſtiguit̃ ꝯ miam. ⁊ eſt ps iuſticie cardialis. Si aũt q̃ras q̃re iuſticia mag℞ accipiat̃ gñalit̃ ꝙ̃
4 alia virtus. hoc eſt qꝛ nomẽ iponit̃ ab ordie rectitudis. q̃ generaliter ꝯuenire pt̃ omi virtuti. b Prudẽtia in ꝑcauẽdis inſidijs. Cõtra. qꝛ cũ inſidie ſint de contigẽtibus futuris et occultis. ⁊ iſta nõ cognoſcant̃ ꝑ ỽtutẽ aliquã. ſ poti⁹ ꝑ donũ ꝓphetie. nõ vr̃ ꝙ notificatõ illa ꝯueniat prudẽtie. Jtẽ tres ſũt ptes prudẽtie ſic̃ dic̃ tul/lius. vicz. memoria. itelligẽtia. ⁊ ꝓuidẽtia. ⁊ ſola ꝓuidẽtia eſt reſpectu futuri. ğ ipa ſola eſt in ꝑcauẽdis iſidijs. ğ nõ vr̃ ꝙ iſta notificatõ ipi⁹ prudẽtie ſit ꝯũis ⁊ general℞. ℞ᵒ dđ ꝙ ſicut ꝑdictũ eſt de iuſticia. ita itelligẽduz eſt de prudẽtia. ꝙ qꝛ ſũmus act⁹ prudẽtie ꝯſiſtit i ꝑcauẽdo iſidias. iõ mgr̃ ꝑ actũ illũ diffinit prudẽtiã. Vñ vez ẽ ꝙ notificatõ illa accipiẽdo ꝑciſe ꝯuenit vni ſoli prudẽtie pti q̃ eſt ꝓuidẽtia. tñ large accipiẽdo oẽs ptes ꝓui/dẽtie ordinãt̃ ad iſtã. qꝛ memoria ꝑteritoꝝ ordiat ad cautelã futuroꝝ. parũ em̃ valet ẽẽ circũſpectũ in hijs q̃ facta ſũt. niſi ꝑ ħ fiat homo circũſpectior i hijs q̃ ſũt faciẽda. Ad illđ ğ qđ obĩ ꝙ nemo pt̃ ꝓſcire futuras iſidi/as niſi ꝓpha. dđ ꝙ q̃uis nõ poſſit ꝓſcire cognitõe certitudis. pt̃ tñ ꝓſcire cognitõe ꝯiecture. ſicut i ſignis pñti/b⁹ notificat hõ futuꝝ euentũ. ¶ Fortitudo in ꝑferẽdis moleſtijs. Cõtra. diffinitõ iſta vr̃ male aſſignata. qꝛ
5 ſm ꝙ dic̃ phs i hoc diſtiguit̃ patiẽs a forti. ꝙ patiẽs patit̃ ⁊ deducit̃. fortis nec patit̃ nec deducit̃. ğ nõ vr̃ ꝙ fortitudo ſit i ꝑferẽdis moleſtijs. ¶ Jtẽ ois ỽtus eſt circa delectatões ⁊ triſticias. ğ fortitudo nõ tm̃ ẽ circa ea q̃ moleſtãt ſ etiã circa ea q̃ delectãt. Et rurſ⁹ cũ ois virt⁹ ſit circa delectatões ⁊ triſticias. vr̃ ꝙ ꝑdicta notifica tõ oi ỽtuti ꝯueniat. ℞ᵒ. dđ ꝙ ferre moleſtias ⁊ ſi habeat iĩctũ ſibi pati. tñ pl⁹ dic̃ actõem q̃ paſſiõem. Jlle em̃ dr̃ moleſtias ꝑferre q̃ ꝑfecte eas fert. hoc eſt q̃ in eis nõ ſuccũbit ſ q̃ eis ſupeffert̃. ⁊ tal℞ vere dr̃ fort℞. qꝛ nõ ſolũ nõ deducit̃. verũ etiã mag℞ agit q̃ꝫ agat̃. ⁊ ħ eſt ꝓpũ ipius fortitudis. Licet etiã ois ỽtus circa delectatiões et triſticias ꝯſiſtat ꝑ modũ electõis ⁊ fuge. ſola tñ ỽtus fortitudis ꝯſiſtit ꝑ modũ ſupportatõis ⁊ tolerãtie. ⁊ ſic manifeſta ſũt illa duo q̃ opponit. d Tꝑantia i coercẽdis delectatõib⁹ prauis. Cõtra. xp̃s potiſſime habuit
6 tꝑãtiã. ⁊ adã i ſtatu pmo. tñ nec iſte nec ille ꝑ tpe illo delectatões prauas arcebat. ğ nõ vr̃ ꝙ ꝑdicta notificatõ ſit recte aſſignata. Jtẽ ꝑfecte coercẽ delectatões prauas ħ ẽ ipas nõ ſẽtire. ſ ħ ẽ ꝓuatõ nõ poſitõ. ğ cũ q̃lib; ỽ tus hẽat actũ poſitiuũ ꝑ quẽ notificat̃. vr̃ ꝙ tꝑãtia male diffiniat̃. ℞ᵒ. dđ ꝙ ħ diffinit̃ tꝑãtia ſm ſtatũ nãe la/pſe. i q̃ delectatões praue oriunt̃. ⁊ ꝑ ỽtutẽ tꝑantie refrenant̃. ⁊ circa ħ ꝯſiſtit maxia difficultas tꝑantie i vi/toꝛib⁹. ⁊ in ħ ꝯformamur xp̃o lꝫ nõ oino. qꝛ xp̃s hmõi delectatões nec ſẽſit nec eis ꝯſẽſit. nos aũt ⁊ ſi nõ ꝯſẽti/mus. eas tñ ſentim⁹. ⁊ ſic aliq̃ mõ eidẽ cõformamur. ⁊ tũc delectatões hmõi coercemus. Vñ coercẽ pt̃ dicere quãdã reſiſtẽtiã reſpectũ hmõi delectatõnũ q̃ ẽ i eaꝝ repſſiõe. Vel pt̃ dicẽ ois iordiate delectatõis abſẽtiã ⁊ ꝓ/uatõem. Et pmũ eſt hois i ſtatu nãe lapſe. ſcđm vero pt̃ ẽẽ xp̃i ⁊ hois iſtituti. Ad illud ğ qđ obĩ ꝙ ois act⁹ ỽ/tutis ẽ poſitiuus. dđ ꝙ ẽ loq̃ đ actu iterioꝛi ⁊ de actu exterioꝛi. Cũ ğ dr̃ ꝙ ois act⁹ virtutis ẽ poſitiu⁹. dđ ꝙ ve/rũ ẽ de actu meritoꝛi. ſ de actu exterioꝛi nõ ẽ gñalit̃ veꝝ. Velle em̃ carere aliq̃ qđ nõ decet virtutis eſt. ⁊ velle abſtinẽ ab aliq̃ qđ nõ lꝫ. ⁊ ſic ad virtutẽ ſpectat ſiletiũ ⁊ ieiuniũ. Q̃uis em̃ nõ loq̃ ⁊ nõ mãducare ſint ꝓuatõis. tñ velle nõ loq̃ ⁊ nõ mãducare ſũt poſitõis ⁊ act⁹ virtutis. e ¶ Hec ỽtutes cardiales dicunt̃ (vt ait hieroni
7 mus) q̃bus in hac moꝛtalitate bñ viuit̃. ⁊ poſt ad eternã vitã ꝯuenit̃. Cõtra. nõ vr̃ recta ꝓ nomis aſſignari. Per hãc em̃ rõem vr̃ ois virt⁹ cardial℞ eẽ. qꝛ oi virtute recte viuit̃. Et ois virt⁹ eſt via ꝯueniẽdi in regnũ. Jtẽ cũ cardiales dicant̃ qꝛ ſunt ꝑncipales ⁊ ꝑncipiũ mouẽdi. cũ charitas ſit magis ꝑncipalis ⁊ ꝑncipiũ mouẽdi. vr̃ ꝙ charitas ſit virt⁹ cardialis. Jtẽ cũ ipſa ſit non tm̃ virtus ſ etiã auriga virtutũ. ⁊ aliaꝝ directia. vr̃ ꝙ ipa

Qr hee ꝟtutes in xp̄o fuerūt.

mus quibus in hac mortalitate bene viuitur. et post ad eternam vitam puenitur. Que in xp̄o plenissime fuerūt ꝛ sūt. ꝺ cui⁹ plenitudīe nos accepim⁹. In q̄ habuerūt vsus eosdez quos in patria habēt ꝛ quosdam etiā vie.

¶ Qō de euacuatōe vir. car. ī futura vita c

Uerūtn̄ an hee ꝟtutes cū ꝛ ip̄e in aīo eē incipiāt. q̄ cū sine ill' p̄us eēt tn̄ anim⁹ erat. desināt eē cū ad eterna pduxerint non nulla qō est.

¶ Qōnis determinatō q̄ntū ad iusticie habitū. d

Quibusdā visuz ē eas eē desituras. Et ꝺ trib⁹ q̄dem prudētia. s. fortitudīe ꝛ tp̄ātia. cū h̄ dr̄ nō nihil dici videt̄. Justicia ei imortalis ē ꝛ magis tūc pficiet̄ in nob q̄z eē cessabit. cuz beate viuem⁹ ꝯtēplatōe nāe diuie q̄ creauit oēs ceterasq̧ istituit nās. q̄ nihil amabilius ꝛ meli⁹ est. Cur regēti sbditū esse iusticie est. Et iō f immortal' est oīno iusticia. nec ī illa btītudīe esse desinz. sed talis ac tāta erit vt pfectior ꝛ maior eē nō possit.

¶ Qōis determiatō q̄tū ad hit⁹ aliaꝝ ꝟtutū. oñdēs fm̄ q̄s act⁹ in patria remanebūt. e

Fortassis ꝛ alie tres ꝟtutes. prudētia sine vllo iā picu lo erroris. fortitudo sine molestia tolerādoꝝ malorū. tp̄ātia sine repugnatiōe libidinū erit ī illa felicitate. vt prudētie ibi sit nullū bonū deo p̄ponē vel equare. fortitudīs ei firmissime coherē. tp̄ātie nll'o defectu noxio delectari. Quod vero nūc agit iusticia ī subueniēdo miseris. q̄d prudētia in p̄cauēdis insidijs. q̄d fortitudo in pferēdis molestijs. q̄d tp̄antia in coercēdis delectatiōibus prauis. n̄ erit ibi oīno vbi nihil mali erit. Ista ḡ ꝟtutū opa huic vite mortli ncc̄ria. sic̄ fides ad quā referēda sūt in p̄teritis habebūtur

¶ Predeterminata epilogat. f

Ecce aperte hic dicit Aug. ꝙ p̄dicte virtutes in futuro erunt. sed alios vsus tunc habebunt q̄ꝫ mō.

¶ Autoritatē Aug. ꝯfirmat. g

Beda.

Cui beda assentit sup Exodū ita dicens. Colūne ante quas expāsum est veluz. potestates celi sunt q̄tuor eximijs ꝟtutibus p̄clare. id est fortitudine. prudētia. tp̄ancia. iusticia. que aliter in celis seruātur ab angelis ꝛ animabus sācis q̄z hic a fidelibus. Et consequēter assignat Beda vsus illarū virtutum fm̄ presētem statum ꝛ futurū imitans Augu. in premissis assignationibus.

possit dici cardinalior alijs. Juxta hoc querit̄ q̄re hm̄oi virtutes cardinales dicūtur politice magis q̄ꝫ theologice. R⁹. dō ꝙ hm̄oi virtutes dicunt̄ ꝯsuetudinales. politice. et cardiales. Cōsuetudinales dicunt̄ rōne sui p̄ncipij origialis sz ꝙ acq̄runt̄ ex frequenti bn̄ agē. Politice vero dicunt̄ rōe opatōis et exercitij sibi debiti. or sicut theologice dicūt̄ q: ordinant hoiez ad diuia. ꝛ q̄si faciūt hominē diuinū. sic iste ꝟtutes dicunt̄ politice. q: reddūt hoiem bene ordiatū ad viuēdū inter hoies. vn̄ politica virt⁹ dr̄ a polis qd̄ est pluralitas. Cardiales ꝺo dicunt̄ rōne finis vltimi. q: p istas ē ingressus ad celestia regna. Duplex est enim porta ingrediēdi in celū. vicz. p obseruātiaz mandatorū fm̄ illud Math. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mādata. Et p tolerātiam tribulatōnū. fm̄ illud Actū. xiiij. Per mltas tribulatōnes oportet nos ꝛc̄. Ad ista duo p̄ncipalit̄ ordināt iste q̄tuor virtutes. ꝛ iōo dicūt̄ p̄ncipales ꝛ cardiales. Jōo aūt iste ꝟtutes p̄ncipaliter ordinant. q: sumunt̄ a noibus precipuis fm̄ q̄s hō dz versari ī agēdis ꝛ patiēdis. Jn oībꝰ eīn agēdis vl' patiēdis dz hō attēdē arduitatē sz quā ꝯditōez attēdit̄ fortitudo. ꝛ eq̄tatē sz quā attēdit̄ iusticia. ꝛ honestatē sz quā attēdit̄ tp̄ātia. ꝛ vtilitatē sz quā attēdit̄ prudētia. Et q: iste q̄tuor ꝟtutes cardiales ad q̄s reducūt̄ oēs ꝟtutes īducūt ad recte agēdū vl' paciedū. iō iste q̄tuor ꝟtutes dicūt̄ cardiales ꝛ p̄ncipales. Et sic pz q̄re iste virtutes sic nominēt̄. Et ꝙ rō hiero. q̄ ponit̄ ī lr̄a ē valde bōa. Nec valz illō qō obī ꝺ ꝟtutib⁹ theologic̄ ꝛ ꝺ charitate. q̄ꝫ ip̄e theologice ꝟtutes tāq̧ excellētiores sortiūt̄ nobili⁹ nomē. Preterea n̄ sumūt̄ sz illas q̄tuor ꝯditōes p̄ncipales q̄ req̄rūt̄ ad virtutē. rōe q̄rū iste vocāt̄ cardiales. Et p h̄ pz illō qō obijciebat̄ p̄mo ꝛ scd̄o. Ad illō vero qō obijciebat̄ tercō silr̄ pz rn̄sio. q: oēs virtutes iste eq̄lit̄ dicunt̄ cardiales p eo ꝙ iste oēs rōes penes q̄s accipiūt̄ eq̄lit̄ sūt ncc̄rie ad virtutē. vicz. rō ardui ꝛ honesti. ꝛ debiti siue pulchri ꝛ eligibil'. f Immortal' ē oīno iusticia ꝛc̄. Jnnuit h̄ mgr̄ ꝙ iusticia ī futura btītudīe n̄ desinet. nec alie tres ꝟtutes. vicz. prudētia. fortitudo. ꝛ tp̄ātia. Et q̄r rō hui⁹ ꝺ ordīe istaꝝ q̄tuor virtutū. q: mgr̄ sp h̄ p̄mittit iusticiā. ꝛ scd̄o sbiūgit prudētiā. ꝛ tercō fortitudinē. ꝛ q̄rto tp̄ātiā. Sz ī 3° eiū h⁹ ē ꝙ phs ī psecutōe harū virtutū p̄mo ordiat fortitudinē. ꝛ scd̄o tp̄ātiā. Jtē vr̄ ꝙ prudētia debēt oīb⁹ alijs p̄mitti. q: oñdit viā alijs. ḡ sicut palpebre debēt p̄cedē gressus. sic vr̄ ꝙ prudētia ordināda ē ante alias. Jtē Sap. viij. premittitur continētia. ꝛ sbiūgit̄ prudētia. ꝛ tercō iusticia. ꝛ quarto fortitudo Ait eīn sic. Sobrietatē docet. ꝛ sapiam. ꝛ iusticiā. ꝛ virtutez. R⁹. dōm ꝙ iste virtutes possūt q̄druplr̄ considerari fm̄ ꝙ q̄tuor sūt. ꝛ fm̄ q̄druplicē cōsideratōem quelibz p̄mo loco pt̄ ordiari. Pz eīn virt⁹ compari ad sb- g 9

lectū ⁊ habet ꝯpari ad obiectū. Ad ſbiectū aūt ꝯpaꝛ̄ dupl̄r. aut ſm ordinē in acq̄rēdo. ⁊ ſic opoꝛ̄ incipe a cō
tinētia. q̄ ſicut mediꝰ coloꝛ alijs coloribꝰ ſbſterniꝛ̄. ſic mūdicia carnis p̄mitti dꝫ alijs virtutibꝰ. Et iſte ordo cō
ſideraꝛ̄ in libro ſapie. vbi p̄mittiꝛ̄ alijs. Alio mō ꝯpanꝛ̄ virtutes ad ſbiectū ſm ordinē in pficiēdo. ⁊ q̄ in pfe
cto exercitō virtutū cognitō p̄cedit. ſic prudētia oibus alijs hꝫ p̄poni. Et ſic p̄mittit eā Bern̄. ad eugeniū. di
cens ꝙ nō tm̄ eſt virtus. verū etiā auriga virtutū. Si aūt ꝯſiderentur per ꝯpatiōem ad obiectum hoc p̄t eſſe
dupl̄r. q̄ obiectū virtutis eſt bonū ⁊ difficile ſm ꝙ dicit phs. Si ꝯpanꝛ̄ ad obiectū ſb rōne difficultatis. ſic p̄t
eſſe fortitudo. q̄ magis ꝯſiderat difficile. ⁊ hoc mō ordiat phs in ethicis p̄mittēs fortitudinē alijs. ⁊ deinde ḡ
datim deſcēdēs ſm ꝙ magis ⁊ minꝰ hn̄t rōnē difficilis. Si aūt ꝯpanꝛ̄ ſb rōne boni. ſic p̄ma oim virtutū ē ip
ſa iuſticia. cuiꝰ maxime eſt ordinē ꝯſiderare. ⁊ alijs bonū ſuū cōicare. ⁊ hoc mō ordiat Aug. ⁊ mgr̄ in lr̄a. Et p
hoc pꝫ rn̄ſio ad obiecta. patēt etiā ea q̄ dicunꝛ̄ in lr̄a. Et ex hijs q̄ q̄ſita ſūt poſſūt formari ſex ꝓblemata p̄ter
illa que q̄ſita ſūt. quatuoꝛ videlicet de diffinitōibꝰ haꝝ q̄tuoꝛ virtutū. ⁊ duo ſequētia de eaꝝ virtutū nomie et
ordine. ⁊ iſta ſufficiāt de virtutibꝰ cardinalibꝰ in ſua generalitate.

Ad intelligētiā huius ptis totalis ⁊ diſtinctō
nis breuis incidit hic q̄ō de virtutibꝰ cardia-
libus in ḡnali. ⁊ circa hoc breuiter pn̄t ſex q̄-
ri. Primo queriꝛ̄ de ipis virtutibꝰ cardinalibꝰ q̄ꝫtū
ad earū neccitatē ſiue vtilitatē. Scđo q̄ꝫtū ad diuerſi
tatē. Tercio q̄ꝫtū ad ſbiectum. Quarto q̄ꝫtum ad
numeꝝ. Quinto queriꝛ̄ de ipis q̄ꝫtū ad originē. Se
xto ⁊ vltio q̄ꝫtū ad diſtictōem finalē.

Queſtio. j. a

Vtrū oportunū ſit p̄ter virtutes theologicas cardia
les ponere. Et ꝙ ſic vr̄ Sap. viij. Diciꝛ̄ in ꝯmēdatōe
ſapie ꝙ ſobrietatē ⁊ prudētiā ⁊ iuſticiā ⁊ virtutē do-
cet. q̄bus vtiliꝰ in vita nihil eſt hoibus. ſed p illa q̄tu
oꝛ intelligunꝛ̄ virtutes cardiales. ḡ ſūt nob maxime
vtiles ⁊ oportune. Itē puatōes haꝝ virtutū ſiue
vicia eis oppoſita pducunt ad mortē. ſicut gula. lu-
xuria. auaricia ⁊c. ſed ſicut puatiōes ſūt pnicioſe. ſic
poſitōes ſūt vtiles ⁊ oportune. ḡ vr̄ ꝙ ſit magna ne-
ceſſitas habēdi virtutes cardiales. Itē nullus p̄t
ptingere ad regnū celoꝝ niſi p impletiōes mādatoꝝ
dei. ſed quedā ſūt mādata ad quoꝝ impletōem v̄tu-
tes cardiales habilitāt. vtpote ſūt mādata ſcđe tabu
le. ḡ vr̄ ꝙ ad obtinēdā ſalutē valde ſūt nobis neccrie
Itē ſicut q̄s pdit vitā p pctm̄ in deū. ita etiā p̄t p-
dē p pctm̄ in ꝓximū. ḡ ſicut neccriū ē hr̄e virtutes or-
dinātes ad deū. ita neccriū eſt hr̄e virtutes ordinātes
ad ꝓximū ⁊ ad ſeipꝫ. Sꝫ virtutes ordinātes ad deū
ſūt theologice. ordinātes ad ſe ⁊ ad ꝓximū ſūt cardi-
nales. ḡ virtutes cardiales ſūt neccrie. Sed ꝯ. Ro.
xiij. Qui diligit ꝓximū legē impleuit. ſed q̄ legē iplet
hꝫ oē illđ qđ ſibi neccriū eſt ad ſalutē. ḡ q̄ hꝫ charita-
tē nō indiget alia virtute ad ꝓximū ordināte. habitꝰ
ḡ virtutibꝰ theologicꝭ vr̄ ꝙ ſupfluāt cardiales. Itē
virtutes ſūt neccrie p̄ncipal̄r ad ordinādū aie affectō
nes ſm ꝙ dic̄ Aug. in li. de ſpū ⁊ aia. ſꝫ oim affectōnū
p̄ncipiū eſt amoꝛ ſm ꝙ dr̄ in. xiiij. de ci. dei. Cū ḡ cha
ritas ſufficienꝛ̄ ordiat amorē. vr̄ ꝙ q̄ hꝫ rectitudineꝫ
charitatis nō indigꝫ rectitudie alteriꝰ v̄tutis. Itē
virtutes ſūt ad reformādū potentias aie. ſed potētie
aie reformāꝛ̄ p grām ⁊ tres virtutes theologicas in
q̄bus attēdiꝛ̄ imago reformatōis p grām. ḡ vr̄ ꝙ illꝰ
habitis nulla ſit neccitas vel vtilitas cardialis v̄tutꝭ.
Itē virtutes ſūt ad dirigēdū in actōibus ⁊ paſſio
nibus. ſed p fidē ſufficiēter dirigiꝛ̄ intellectꝰ. ⁊ p cha
ritatē dirigiꝛ̄ affectus. ḡ virtutibꝰ theologicis habitꝭ
10 vr̄ ꝙ cardiales ſupfluāt. Rn̄ ꝙ generalꝭ neccitas v̄-
tutis eſt ad rectificādū potētias aie ꝯ obliq̄tatem. et
ad vigorādū ꝯ difficultatē. Virtꝰ eīm faciꝛ̄ potētiaꝫ re
ctā ⁊ vigoroſā. ⁊ q̄m ꝯuenit hoiem ordiari ad deum.
ꝯuenit nihilominꝰ hoiem ordiari ad ꝓximū ⁊ ſeipꝫ.
⁊ in hijs eiſdeꝫ p̄t obliquari ⁊ ipediri ſiue retardari.
hinc ē ꝙ nō ſolū indiget habitibus ipm vigorātibꝰ ⁊
rectificātibus, put directe tēditi deuꝫ. cuiuſmodi ſūt
habitus virtutū theologicaꝝ. ſed etiā indiget hitibꝰ
ipm regulātibꝰ ⁊ rectificātibꝰ put ordiaꝛ̄ ad ſeipm ⁊
ad ꝓximū. ⁊ tales ſūt habitꝰ virtutū cardialiū. Vn̄ ſi
cut p̄ter p̄cepta p̄me tabule q̄ directe ordināt i deū.
oportunū fuit ponere p̄cepta ſcđe table que ordiant
ad ꝓximū. ſic etiā in habitibꝰ eſt intelligēdū. ⁊ ꝓpte-
rea p̄ter habitū virtutū theologicaꝝ neccriū eſt ad ſa
lutem ponere habitus virtutū cardinalium ſicut rō
nes ad p̄mā ptem inducte oſtēdunt. ⁊ ꝯcedende ſūt. 11
q̄m veꝝ concludunt. Ad illud vero quod p̄mo ob
ijciꝛ̄ in contrariū ꝙ ille qui diligit ꝓximū legem im-
ple. Rn̄. ꝙ hoc non diciꝛ̄ ꝓpter hoc ꝙ implere legem
ſit ipius dilectiōis tm̄ rōe ſui. ſed hoc ē ꝙ habꝫ alios
habitus annexos. qui ad ipius dilectiōis ⁊ charita-
tis imperiū quodāmodo moti dirigūt ⁊ habilitāt ad
obſeruanda opera mādatoꝝ. ſicut mādatum de nō
fornicando obſeruat q̄s p caſtitatē elicitiue. ſed per
charitatem impatiue. hoc aūt attribuit apl̄s dilectō
ni ⁊ charitati. q̄m ipa ē mater forma ⁊ finis oim vir-
tutum ſicut ſupius tactum fuit. ⁊ in ſequētibus ſuo
loco melius explanabiꝛ̄. Ad illđ quod obijcitur ꝙ
om̄is affectō ortum habet ab amore. Rn̄. ꝙ ⁊ ſi om̄is 12
affectio ortum habeat ab amore tanq̄ꝫ ex affectione
p̄ncipali ipius aie. amoꝛ tamē non eſt tota cā aliarū
affectōnū. ideo nec regula ipius amoris in ſe ſufficit
ad rectificatōeꝫ aie niſi ſint virtutes in ea alios affe-
ctus regulātes ⁊ dirigētes. Et ꝓpterea illa ratio po-
teſt diſſolui ꝙ ꝓcedit ab inſufficiēti. Ad illud qđ 13
obijciꝛ̄ ꝙ virtutes ſūt ad reformādū potētias. dōm
ꝙ verū eſt. ſꝫ facies potētiaꝝ aie duplex eſt ſm dupli
cē ꝯuerſiōem ⁊ duplicē eiꝰ ꝯuerſionē. videlicꝫ. ad infe
riꝰ ⁊ ſupius. ad bonū creatū ⁊ ad bonū icreatū. et ad
finē ⁊ ad illđ qđ eſt ad finē. iđ cū dicit ꝙ aia ſufficiēꝛ̄
formaꝛ̄ ⁊ reformaꝛ̄ p virtutes theologicas. dōm ꝙ veꝝ
eſt p ꝯpatōem ad ſupius. ſꝫ ex hoc nō ſequiꝛ̄ ꝙ cardi
nales virtutes ſupfluāt. q̄ ipam aiam informant et
reformāt p ꝯpatōem ad creatū qđ eſt ad finē ordia-
tū. Et ſi tu obijcias ꝙ virtutes theologice n̄ tm̄ in fi-
nē ſed etiā in hijs que ſūt ad finē ordināt ſicut pꝫ in
charitate. dōm ꝙ illđ nō eſt p̄ncipaliꝛ̄ ſed ex ꝯñti. Ad
illđ qđ obiꝛ̄ ꝙ virtutes ſūt ad dirigēdū actus potētia 14
rū. dōm ꝙ vires aie quoſdā actus habent ordiatos ad
vitā ꝯtemplatiuā. quoſdā ad vitā actiuā. vtroſq̄ꝫ ac-
tus neccriū eſt ordinare. quia vterq̄ꝫ modus viuendi
eſt neccrius ad hoc ꝙ poſſit q̄s btitudinem ꝓmereri.
Cū ḡ dicit ꝙ fides ſpes charitas dirigunt actus po-
tentiaꝝ aie. dōm ꝙ ⁊ ſi hoc poſſit ꝯcedi in actibus qui
ſpectāt ad vitā ꝯtemplatiuā. non tn̄ veꝝ eſt in agen-
dis ſiue in actibus q̄ ſpectant ad vitā actiuā. ⁊ iđ nō
ſequiꝛ̄ ꝙ virtutes cardiales ſupfluāt.

Queſtio. ij. b

De virtutibus cardinalibus q̄tū ad ipſarum diuerſi
tatē. ⁊ querit̄ vtrū oēs virtutes cardinales ſint vna
virtus an diuerſe: Et ꝙ ſint diuerſe oſtēditur p̄rimo
ꝑ potētias quas dirigūt. q̄ prudētia dirigit rōnalē.
tpancia ꝯcupiſcibilē. fortitudo iraſcibilē. cū ḡ poten
tie ſint ꝓpria ſbiecta habituū. ⁊ ꝓprijs ſbiectis diuer
ſificatis formaliter. neceſſe eſt ipoꝝ habitus forma
liter diuerſificari. ⁊ p̄dicte potētie aīe ſint diuerſe. vr̄
ꝙ neceſſariū ſit cardinales ꝟtutes eſſe diſtinctas et
eſſētialiter diuerſas. Item hocipm̄ videt̄ ꝑ actus
quos eliciunt. q̄m alius eſt actus ipius prudētie for
maliter loquēdo. alius tpantie. ſicut patet. cū ḡ habi
tus diuerſificētur ꝑ actus diuerſificatōne formali et
eſſentiali. vr̄ ꝙ neccīū ſit habitus cardinaliū virtutū
eſſētialiter diſtingui. Itē hocipm̄ oſtēdit̄ ꝑ obiecta.
quia tpantia eſt circa delectatōnes. ⁊ fortitudo circa
paſſiones. cū ḡ p̄ma diſtinctio habituū ortū habeat
ab obiectis. vr̄ ḡ idem qđ p̄us. Itē hīpm̄ quarto lo
co oſtēdit̄ ꝑ vicia circa q̄ ſūt. Si eīn vicia quibus op
ponūtur hmōi. ꝟtutes ſimpliciter ſūt diuerſoꝝ gene
rum. ⁊ ꝑuatōes diſtinguūtur ⁊ diuerſificātur ꝑ ipos
habitus. vr̄ ḡ ꝙ neccīū ſit habitus virtutū cardina
liū formaliter ⁊ eſſētialiter abinuicē diſtingui. Itē
hocipm̄ oſtēditur ꝑ medietates ſm̄ quas hmōi ꝟtu
tes attendūtur. ſi eīn hmōi virtutes cardinales hn̄t
medietates formaliter differētes. cū medietates re
ſpiciant virtutes ſm̄ ipaꝝ rōem formalē. vr̄ ergo ꝙ
neccīū ſit ipas virtutes cardinales eſſētialiter ⁊ for
maliter eſſe differētes. Sed ꝯ̄. Aug. de morib⁹ ec
cleſie. Illud quod quadriptita dicit̄ virt⁹. ex ipſius
amoris vario quodāmodo affectu quātuꝫ intelligo
dicit̄. ſed hoc non dicit diuerſitatē ſm̄ eſſentiā. ſed ſo
lū ſm̄ relatōem. ḡ vr̄ ꝙ virtutes cardinales ſolūmo
do ſm̄ compatōem habeāt diſtingui non ſm̄ ſbam
abſolutā. Itē Aug. in li. de quātitate aīe. Uirt⁹ eſt
equalitas vite rōni vndiqꝫ ꝯſentiēs. ſed equalitas vi
te vndiqꝫ non p̄t eſſe ſm̄ vnā compatōeꝫ. ſed ſm̄ cō
patōem ad oēꝫ actū ⁊ ad oīne obiectū. ḡ ſi hec ē dif
finitio virtutis recte aſſignata. vr̄ ꝙ quelibet virtus
ad oēm actum ⁊ ad oīne obiectū habeat aīam ordia
re. ſed hoc non eēt ſi ꝟtutes diſtinguerētur penes ac
tus ⁊ obiecta. ḡ vr̄ ꝙ ꝟtutes cardinales non habent
aliquā eſſētialē vriam. Itē nulle forme adinuicē
diſpate ⁊ diuerſe ſeipas denomināt. q̄uis eīn dē di
cat̄ qđ muſicū ſit albū. tamē nullo mō ꝯcedit̄ ꝙ mu
ſica ſit alba. ſ ꝟtutes cardiales ſm̄ ꝙ vult Hern. et
Aug. ſeipas denomināt. q̄ fortitudo ē prudēs. ⁊ pru
dētia fortis. ḡ vr̄ ꝙ non habeāt eſſētialē vriaꝫ. Itē
iuſticia ſm̄ ꝙ dicit Anſel. eſt rectitudo volūtatis. ſed
ois cardinalis virt⁹ eſt rectitudo volūtat̄. ḡ ois car
dinalis virtus eſt iuſticia. ſi ḡ iuſticia nomiat vnam
ſpecieꝫ ꝟtutis. videt̄ ꝙ cardiales virtutes nō hēant
eſſentialē vriam ſiue formalē. Itē cuilibet virtuti
eēntiale eſt inſpicere mediū. cuilibet etiā eſſētiale eſt
mediū ſeruare. cuiuſlibꝫ etiā eſt aggredi difficile. q̄li
bet etiā eſt ordiare. Si ḡ medium inſpicere eſt p̄pius
prudentie. mediū ſeruare tpātie. aggredi difficile for
titudis. ordiare ipi⁹ iuſticie. vr̄ ꝙ q̄libet iſtaꝝ virtutū
intret eſſētiam alteri⁹. Nō ḡ formalit̄ diſtinguūtur.
15 R° dō ꝙ eſt loqui de virtutib⁹ cardialib⁹ q̄tū ad
formā ꝑ quā ſūt gratuite. ⁊ q̄tū ad formā ꝑ quaꝫ ſūt
meritorie. ⁊ q̄tū ad formā ꝑ quā ſūt ad ſpāles actuū
vrias ordiate. Si loq̄mur de forma ꝑ quā ſūt gratui
te. ſicut illā poti⁹ vniunt̄ q̄ꝫ diſtiguūtur. q̄ illa forma
eſt gr̄a gratū faciēs. que lꝫ ſit vna. tn̄ gratā reddit dō
aīam cū vniuerſis potētijs ei⁹ ⁊ habit⁹ virtuoſis ſic
in ſcdō li. dn̄ſū fuit. di. xxvij. Silr̄ ſi loq̄mur de ipis ꝟ
tutib⁹ q̄tū ad formā ꝑ quā ſūt meritorie ⁊ hn̄t rōeꝫ
merēdi pfecte. ſic magis ꝯnectunt̄ ⁊ vniūt̄ q̄ꝫ diſtin
guātur. q̄ illa forma eſt charitas ꝑ quā virtutes ce
tere tāq̄ꝫ pondē vnico ad vnū finē vltimū inclinant̄
q̄ſi ad locū ꝓpriū. ⁊ hoc infra meli⁹ dn̄det̄ in tracta
tu de ꝯnexione virtutū. Si vero loq̄mur de ipis vir
tutib⁹ ſm̄ formā ꝑ quā ſūt ad ſpāles actuū vrias or
dinate. ſic dico ꝙ virtutes cardiales eēntialiter ⁊ for
maliter diſtiguūt̄. ⁊ eaꝝ diuerſitas colligit̄ ex quiqꝫ
compatōib⁹ ſicut in obijciēdo dn̄ſū fuit. videlicet ex
diuerſitate potētiarū q̄s informant ⁊ pficiunt. et ex
diuerſitate actuū q̄s eliciūt. ⁊ ex diuerſitate obiecto
rū ad que ordinant̄. ⁊ ex diuerſitate medioꝝ circa q̄
ꝯſiſtūt. ⁊ ex diuerſitate vicioꝝ oppoſitoꝝ q̄ excludūt.
⁊ ideo rōnes q̄ ad hāc ptem inducunt̄ ꝯcedēde ſunt
q̄ veꝝ ꝯcludunt. Ad illō vero qđ p̄mo obī in ꝯ̄ 16
riū ꝙ virtus nō eſt aliud q̄ꝫ variatio affect⁹ amoris.
dō ꝙ Aug. loquit̄ ibi de virtutib⁹ cardinalib⁹ ſm̄ ꝙ
reduci hn̄t ad vnā radicē charitatis. ꝑ quā hn̄t pfe
cta ordinatōe ad ipm̄ deū ordiare. ⁊ ex hoc ſortiūtur
quādā ꝯnexionē ad vnitatē. ⁊ hoc pꝫ ꝑ lr̄am ſequē
tē qua diffiniēs tpantiā dic̄ tpantiā dicam⁹ eſſe amo
rē deo ſeſe integrū incorruptūqꝫ ſeruātem. fortitudi
nem amorē oia ꝓpter deū facile pferētē. ⁊ ſic d̄ alijs
Talis aūt relatō tpātie ⁊ fortitudis in deū ꝑ amorē
nō ē virtutū cardinaliū niſi inq̄ꝫtū a charitate regūt̄
⁊ informant̄ ⁊ tpant̄. ⁊ hoc mō veꝝ eſt ꝙ hn̄t quan
dā vnitatē rōne vni⁹ motoris. ſ ꝓpter hoc nō ſequit̄
ꝙ nō diuerſificent̄ ꝓprijs formis. Ad illō qđ obī 17
ꝙ virtus eſt eq̄litas vite vndiqꝫ rōni ꝯſentiēs. dō ꝙ
hoc ꝙ eſt vndiqꝫ p̄t dupl̄r intelligi ꝙ fiat diſtributō.
Aut ita ꝙ hoc ꝙ eſt vndiqꝫ diſtribuat ꝓ duab⁹ extre
mitatib⁹ ꝯſiſtētib⁹ circa medietatē. ⁊ ſic ꝯuēit cuilibꝫ
virtuti cardiali ꝑ ſe. q̄ nec declīat ad ſupfluū nec ad
diminutū. Alio mō hoc ꝙ eſt vndiqꝫ p̄t diſtribuē ꝓ
oib⁹ ptib⁹ rōnabilib⁹ aīe. ⁊ tūc nō ꝯpetit alicui virtu
ti cardiali abſolute ſ inq̄ntū hꝫ ꝯnexionē cū alia. Et
ex h̄ n̄ p̄t ꝯcludi ꝙ oēs virtutes ſint vna eēntialit̄. ſ
ꝙ pn̄t dici vna ꝑ q̄ndā ꝯnexionē ⁊ aggregatiōeꝫ. ſic
oēs potētie aīe q̄uis ſint diuerſe. dāt ipi aīe poſſe. ita
ꝙ vna ſine altera nō poſſꝫ aīaꝫ facē potētē. ſic intelli
gēdū eſt de eq̄litate vite q̄ ꝯſiſtit penes vnā ꝟtutē p
ticularit̄. penes āt oēs ꝯſiſtit integre ⁊ pfecte. Ad 18
illō qđ obī ꝙ vna virt⁹ denoiat aliā. dō ꝙ ē p̄dicatio
multiplex. vicꝫ. ꝑ cām. ⁊ ꝑ eēntiā. ⁊ ꝑ ꝯcomitātiā. Et
cū dr̄ ꝙ vna virt⁹ denoiat alterā. h̄ nō ē ꝓpē eſſētialē
ꝯueniētiā. ſ h̄ ē ꝓpē h̄ ꝙ ꝯcomitāt̄ ſe circa vnuꝫ aīe
ſbiectū. ⁊ circa potētias q̄ ſe mutuo circūincedūt. Et
ſi tu obijcias ꝙ ꝯcomitātia n̄ ſufficit. q̄ n̄ ꝯcedit̄ ꝙ
muſica ē alba. dō ꝙ ꝯcomitātia n̄ ſufficit ſimpl̄r. ſed
ꝯcomitātia cū ſimplicitate ſbiecti. ꝑ quā ſbiectuꝫ p̄t
reflectē ſe ſup ſe ⁊ ſup oē illō qđ ē in ſe. ſic pꝫ. q̄ aīa i
tellectia ſimpl̄r p̄t ſe ꝯuertē ſup ſe ꝑ actū intelligēdi.
⁊ ſilr̄ ꝑ actū diligēdi. Et hinc ē ꝙ virtutes in talibus
potētijs exiſtētes pn̄t ſe mutuo denoiare. ⁊ iō nō ē ſile
de oib⁹ actib⁹. etiā ſi circa idē ſbiectū habeāt ꝯſiſtē.
Ad aliō qđ obī ꝙ ois cardial̄ virt⁹ ē q̄dā volūtatis 19
rectitudo. ita ꝙ ois virt⁹ cardialis eſt iuſticia. dōꝫ ꝙ
iuſticia dupliciť accipit̄. quia eſt iuſticia generalis.

et eſt iuſticia ſpecialis. Et iuſticia generalis comple
ctitur oēs virtutes non ſolum cardinales ſed etiam
theologicas. Juſticia vero ſpālis non eſt ſimpliciter
rectitudo volūtatis ſed rectitudo volūtatꝫ ordinās
ad alteꝝ. ⁊ hoc non ꝯpetit cuilibet virtuti cardinali.
⁊ ꝓpterea non ſequit̃ ꝙ cardiales virtutes nō hēant
20 abinuicem diſtingui. Ad illud qđ obijcit̃ de illis
quatuor ꝯditōibus que ſūt in qualibet virtute. rñde
ri ꝑt ꝙ verū eſt. ſed tamen ex hoc non ſequit̃ ꝙ virtu
tes non ſint diſtincte. quia ꝙ quelibʒ harū cōditōnū
attribuat̃ alicui virtuti ſpāli hoc non eſt ꝑ ꝓprietatē.
ſed magis ꝑ appropriatōem. cuiuſlibet em̄ virtutꝫ ē
mediū tenere. ſed ꝓpter hoc appropriat̃ tp̄atie. quia
maxime oportunū eſt circa delectatōnes mediū cu
ſtodire. ſic ⁊ de alijs ꝯditōibus intelligēdum eſt. Si
tamen obijciat̃ ꝙ inſpicere mediū hoc eſt ꝓpriū ipiꝰ
prudētie. ⁊ ita videt̃ ꝙ prudētia ſit de eſſentia aliaꝝ
21 virtutū cardinaliū. dō ꝙ inſpectō medij ē duobꝰ mo
dis. vel ꝑ modū ꝯſideratōis directe. vel ꝑ moduʒ in
clinatōis determinate. Primo mō inſpicere mediū
eſt ꝓpriū ipſius prudentie q̄ ꝑficit potētiam rōnalem
cuius eſt ꝯſiderare ⁊ diſcernere. ⁊ hoc mō inſpicē me
dium nō ꝯuenit virtuti cardinali ꝑ ſui eſſētiaʒ ſed ꝑ
ꝯcomitātiam directiuā. Unde ſicut oculus videt ſi
bi ⁊ alijs mēbris. ſic prudentia inſpicit ſibi ⁊ virtuti
bus ceteris. Alio mō inſpicere mediū eſt ꝑ modū in
clinatōis determiate. ⁊ ſic non tm̄ eſt prudētie ſʒ etiā
cuiuſlibet virtutis. quia quelibet virtus eſt quoddā
pōdus recte inclināſ. ⁊ mouēs ad mediū circa qđ hʒ
ꝯſiſtere. Unde ſicut grauitas lapidis recte dicit̃ in
ſpicere locū deorſū ſiue mediū mūdi. ſic quelibet vir
tus ꝑt rōnabiliter dici inſpicere mediū recte viuēdi.
⁊ ex hoc nō ꝑt ꝯcludi ꝙ prudentia ab alijs virtutibꝰ
non habeat diuerſificari. ¶ Queſtio. iij.
De virtutibus cardinalibꝰ q̄tū ad ſbiectū. Et queri
tur vtrū ſint in pte aie rōnali. an in ea pte que ſolum
obtpat rōi. Et ꝙ ſint i pte aie rōali videt̃ pmo ꝑ au
toritateʒ Aug. in ſolil. Uirtus eſt ratō recta ꝑducēs
in fineʒ. ſed ꝯſtat ꝙ hec eſt ꝑdicatō cauſalis ſiue ma
terialis. ꝗ videtur ꝙ ſbiectū virtutis ſit ipſa ratō ſiue
potentia rōnalis. ¶ Item virtus eſt principiū merē
di ⁊ opis meritorij ⁊ laudabilis. ꝗ circa illā potētiaʒ
habet eſſe circa cuius actū ꝯſiſtit laus ⁊ meritū. ſʒ ta
lis eſt potentia rōnalis. ſ. li. ar. ꝗ videt̃ ideʒ qđ prius
Item in eo ſbiecto eſt virtus in quo anima habʒ
imaginem dei. cuʒ virtutes cetere habeāt ortū a gra
tia cuius anima eſt capax ꝑ hoc ꝙ eſt imago. ſed nō
eſt imago niſi ꝑ potētiam rōnalem. ꝗ ⁊c. Iteʒ oīs
virtus conſiſtit circa electōnem boni ⁊ fugam mali.
ſed habitus electiuus eſt ſolius potentie rōnalis ꝓ
prie dicte. ꝗ videtur ꝙ oīs virtus ꝓprie ſit in rōnali
parte ipſius anime. ¶ Item virtus eſt in genere ho
neſti ſm ꝙ vult tullius. Sed bonuʒ qđ eſt honeſtuʒ
⁊ eius oppoſitū eſt obiectū ſolius rōnalis virtutꝫ. q̄
potentie ſenſitiue ſolūmō feruntur ad ea bona q̄ ſunt
de genere commodi. ꝗ videt̃ ꝙ virtus ſit ſolū in pte
anime rōnali. Sed ꝯ. fortitudo eſt in iraſcibili. et
tpantia in ꝯcupiſcibili. ſed iſte non ſūt rōales niſi q̄
obtpantes rōni ſm ꝙ dicit phs in fine none ethice.
ꝗ videt̃ ꝙ cardiales virtutes non habeāt eſſe in pte
rōnali ſed potius in pte ſenſibili. Itē in ea pte eſt
habitus virtutis expediens ⁊ rectificās circa quam
habet eſſe ꝓnitas ⁊ obliquitas. ſʒ hec duo ſunt ma
xime circa motiuā ſenſibilē. que quidem ſūt iraſcibi

lis ⁊ ꝯcupiſcibilis. ꝗ videt̃ ꝙ in illis habeat locari v
tus cardinalis. Itē in ea pte ē habitꝰ virtutis tā
q̄ in ſbiecto ꝓprio q̄ immediatius ⁊ primiꝰ elicit ac
tum ipſius virtutis. ſed tpantie ⁊ fortitudis actꝰ elici
unt̃ immediate a ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili. q̄ ſunt obe
dientes rōni. ꝗ videt̃ ꝙ in eis virtutes cardinales ha
beant poni. ¶ Itē virtutes cardinales diſtinguunt̃
a theologicꝫ ſicut ꝯſuetudinales ab intellectualibꝰ.
ſed intellectuales vt ſapiētia ⁊ intelligētia ⁊ frencſis
ponunt̃ in rōnali pte ꝓprie dicta. ꝯſuetudinales vō
in ea pte que obtpant rōni. ꝗ videt̃ ſimiliter ꝙ theo
logice debent reponi in pte rōnali. ⁊ cardinales in p
te ſenſibili ſm ꝙ rōni obedit. ¶ Itē in eā pte maxie
habet reponi habitꝰ virtutis que magis indiget re
ctificari. ſed ps q̄ magis indiget rectificari eſt ps ſen
ſitiua. qm̄ ſm ꝙ dicit phs intellectus ſp eſt rectꝰ. fā
taſia recta ⁊ non recta. cū ꝗ fantaſia nominet potē
tiā ſenſitiuā. vr̃ ꝙ circa ipſam eſſe habeāt vtutes car
dinales. ¶ Rᵒ ad ꝑdictoꝝ intelligētiā eſt notādū ꝙ 22
cū rōale dicat̃ dupl'r ſm ꝙ vult priſcianus. videlicʒ.
qđ rōeʒ pticipat. ⁊ qđ rōni obedit. Si large accipiat̃
ps rōal' ſic n̄ ē dubiū q̄n oēs vtutes i pte rōali ſint. ſi
ue theologice. ſiue cardiales. ſiue intellectuales. ſiue
ꝯſuetudiales. Si vero rōale dicat̃ ꝓprie ſm ꝙ pti
cipat rōnē. ſic voluerunt aliqui dicere ꝙ quedā vir
tutes cardiales ſūt in pte rōnali. vtpote in prudētia
⁊ iuſticia. quedā vero nō ſed in potētia inferiori q̄ eſt
rōnalis largo mō dicta. q̄ obtpat rōni. vt fortitudo
⁊ tpantia q̄ ſūt in iraſcibili ⁊ ꝯcupiſcibili. Licet autē
hic modꝰ dōi aliq̄ mō ꝓbabilis videat̃ ſm morales
phos. tamē ſm theologū non vr̃ rōnabiliter dici q̄ſ
dam vtutes cardiales poni in pte ſupiori ⁊ quaſdā
in inferiori. cū oēs vtutes cardiales equales ſint q̄
tū ad meriti dignitatē. oēs etiā ſint pncipiū merēdi.
Et ꝓpterea cū meritū cōſiſtat radicaliter circa li. ar.
in ſolis illis potētijs habēt eē vtutes ſiue cardiales
ſiue theologice in q̄bus repit̃ libertas arbitrij. ꝓpē
qđ cū libertas ar. nō ſit niſi in pte aie rōali. ſm ꝙ rō
nale dicit̃ qđ pticipat rōem. neceſſe eſt ceteras vtu
tes cardiales in pte illa reponi. ⁊ h̄ neceſſario exigit
eaꝝ dignitas. cū ipe hēant ortū a gr̃a. ⁊ ꝑfectōes aie
multo ſint nobiliores q̄ ipſa ſcia q̄ ponit̃ tāq̄ʒ in ſbie
cto in pte aie rōali ⁊ intellectia. Et ꝓpterea ꝯcedēde
ſūt rōes q̄ ſūt ad ptē iſtā. Ad euidētiā vō obiectoꝝ 23
q̄ in ꝯriū opponūt̃ notādꝰ eſt aliꝰ modꝰ diſtinguēdi
rōale ſm theologū. Uno em̄ mō diſtiguit̃ rōale ꝯ p
tē ſēſitiuā. Alio mō diſtiguit̃ ꝯ potētiā affectiuā. Se
cūdū ꝙ diſtiguit̃ ꝯ potētiā ſenſitiuā. ſic ſūt in pte rō
nali oēs vtutes. Scđm vō ꝙ diſtiguit̃ circa potētiā
affectiuā ſic nō ſūt in ea oēs vtutes. ſʒ ille ſolū q̄ diri
gūt in diſcernēdo ſic fides ⁊ prudētia. Alie vō repo
nunt̃ in potētia affectia q̄ q̄dē ps eſt li. ar. ⁊ dr̃ volū
tas hʒ ꝙ ꝯiūcta eſt rōni. Dicit̃ etiā ꝯcupiſcibil' ⁊ ira
ſcibil' ſm ꝙ diuerſimode hʒ affici ⁊ moueri. Nihil eī
aliđ eſt volūtas q̄ affectꝰ ſiue appetitꝰ rōcinatꝰ. oīs
aūt affectꝰ ſiue appetitꝰ eſt vis iraſcibil' ſiue ꝯcupiſci
bilis. q̄ due vires ſm ꝙ ſūt li. ar. ptes rōnales ſūt. et
in ipſis pn̄t eē vtutes theologice ⁊ cardiales. Theo
logice iq̄ntū imediate eleuāt̃ in deū ipm diligendo
et ipſi inherendo. cardinales vero inq̄ntū verſātur
circa bonuʒ creatū. Et ꝑ hoc ꝓ magna pte patet re
ſponſio ad obiecta. Ad illud qđ primo obī in cō 24
trarium. ꝙ ſ. fortitudo ⁊ tpantia ſūt in iraſcibili ⁊ cō
cupiſcibili. ⁊ iſte ſolū ſūt rōales quia obtēpant rōni.

dōm ꝙ abſq; dubio iſte due virtutes cardinales q̄n-
tum ad habitus ſbſtratos in illis duabus viribus re
ponūtur. licet q̄tum ad rōem primariā merēdi ⁊ or
dinandi oīs virtus in li.ar. ponēda ſit. ⁊ iſta duo ſūt
incōpoſſibilia. ꝓco ꝙ li.ar. non eſt potētia diſtincta
a rōnali ⁊ ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili ſm rē. Et ꝓpterea
illa aſſūptio eſt falſa ꝙ ꝯcupiſcibilis ⁊ iraſcibilis ſo-
lūmodo ſūt rōnalis quia obtēpant rōni. In nob enī
eſt duplex iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſcibilis. videlicet rōnal
⁊ ſēſibilis. Rōnalis ſm quā immediate nati ſumus
in deū ferri. ⁊ in qua cōicamus cū angelis. ⁊ in qua
ſm diuerſas ꝯparatōes habet reponi theologica vir-
tus ⁊ cardinalis. Alia vero eſt iraſcibilis ⁊ ꝯcupiſci-
bilis ſēſibilis que ſolūmō dicit rōnalis quia obtēpat
rōni. Et in hijs non ꝯſiſtit li.ar. nec in hijs ſicut in ſb
iecto ponit virtus cardinalis. licet ꝑ frequētē aſſue
factōem aliquo mō ille potētie non incōgrue dicant
habilitari. illa tamē habilitas nō eſt de virtutis eſſē-
25 tia ſed potius ſibi annexa. Ad illud qd obijcit ꝙ
ꝓnitas ⁊ obliquitas habēt eſſe circa ptem ſenſibilē
quia nata eſt ſbiacere. dōm ꝙ obliquitas habet eſſe
circa aliquā potētiā dupliciter. aut quia in ea īncho
atur. aut quia ꝯſūmat. Primo mō eſt obliquitas in
pte ſenſibili. ſ. q̄tū ad inchoatōem. ⁊ hoc ꝓpter fomi
tis inclinatōem. Scdo vero mō eſt in pte rōnali ꝓpt
ꝯſēſum ⁊ deliberatā electōem. ⁊ in hac pte pncipalit
reſidet obliquitas vicij. ⁊ ꝑ oppoſitū rectitudo vtu-
26 tis. ⁊ ideo nō in pte ſenſibili ſed magis i rōnali. Ad
illud qd obijcit ꝙ actus virtutis fortitudinis ⁊ tpā
tie immediate dicūtur a ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili. dō
ꝙ illud verū eſt loquendo de ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili
hūana. ſed ſi loq̄mur de ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili bru-
tali ⁊ ſenſuali. ſic ꝑ alias potētias nō immediate di-
citur actus iſtarū virtutum. immo quaſi ꝯſequēter.
quia rectificata ꝯcupiſcibili ⁊ iraſcibili rōnali ꝑ ha-
bitum virtutis. ꝑ ꝯſequens rectificat ipa ꝯcupiſcibi
lis ⁊ iraſcibilis brutalis que illis habet ſbijci ⁊ famu
lari. Unde ſicut rectificata volūtate in diſpenſādo. ꝑ
ꝯſequēs rectificat manus ad tribuēdum beneficiū.
tamen largitas non eſt in manu ſicut in ſbiecto ſ; in
ipa volūtate. ſic intelligēdum eſt in ꝓpoſito. Ad
27 illud qd obijcit ꝙ ꝯſuetudinales virtutes reponun
tur in ea pte que obtēpat rōni. dōm ꝙ hoc non eſt qr
habitus ꝯſuetudinalis virtutꝭ ſm ꝙ virtus habeat
eſſe in illa pte ſenſibili que rōali obtēpat. ſ; quia ex q̄-
dam ꝯſuetudine benefaciendi in illa pte relinquitur
quedā habilitas. Et ideo pt dupliciter ad rōem illā
reſponderi. Primū quidē quia non eſt ſimile de vir
tute cardinali ⁊ ꝯſuetudinali ſ; ꝙ ꝯſuetudinalis ē.
quia cardinalis virtus nominat habitū dirigētē in
opibus electiue. ꝯſuetudinalis vero pter hoc nomi-
nat habitū acquiſitū ex frequēti bene agē. Alit etiā
reſponderi pt ꝑ interemptōem minoris. quia ꝯſuetu-
dinalis virtus q̄ſi aliquo mō ſit in pte ſenſuali qua-
ſi in exequēte ⁊ ſbiacente. in rōnali tamē eſt pncipa-
liter tanq̄ in imꝑante actū virtutis ⁊ potētie ſenſua
28 li ꝑſidente. Ad illud qd obijcit ꝙ potētia ſenſual
magis indiget rectificari q̄ intellectualis. dō ꝙ ſlm
eſt. quia rectitudo ⁊ obliquatio que homini imputa
tur hec eſt que habet ortum a pte rōnis. Et ꝙ obijcit
ꝙ intellectus ſemꝑ eſt rectus. dōm ꝙ illud intelligit
de intellectu ſm ꝙ reſpicit leges eternas ⁊ ab ipis re
cipit ⁊ in eis ſpeculat. non ſūt qualitercūq; ex ſe-
mouet. immo frequēt eſt obliquus ⁊ erroneus. Uel
pt dici ꝙ hoc intelligit de intellectu ſm ꝙ ē acceptō
pncipiorū notiſſimorꝝ in qualibet ſciētia. vtpote di-
gnitatū circa que non ꝯtingit errare. non aūt ꝓut ap
plicari habet ad opa ſpālia. ⁊ idō ad ipaꝝ directōnē
virtutes ſūt ſibi nccrie. Et ꝓpter h rō illa nō ꝯcludit.
qr ꝓcedit ex falſa aſſūptione.

Queſtio.iiij.

De virtutibus cardinalibus q̄tū ad numerꝝ. Et que
rit vtrū tm̄ debeāt eſſe quatuor an plures. Et ꝙ tm̄
ſint quatuor videt. per illud quod dicit Sap.viij. ꝙ
ſapientia docet ſobrietatē. prudentiā. iuſticiā. ⁊ for
titudinem. ſi ḡ nominat virtutes cardinales ſufficiē
ter. videtur ꝙ ſūt quatuor ⁊ non plures nec paucio-
res. Item hocipm ꝓbatur ꝑ glo. Geñ.ij. vbi dicit
ꝙ fluuius qui egrediebat de ꝑadiſo diuidebat in q̄-
tuor capita. ibi dīc glo. ꝙ ꝑ iſta quatuor capita intel-
ligūtur quatuor virtutes cardinales. Item hipm
oſtēditur ꝑ Aug. qui in libro de moribus eccleſie dīc
affectum virtutis eſſe quadriptitū. ſed ꝯſtat ꝙ hoc
non pt intelligi niſi de cardinalibus. ḡ ⁊c. Itē hoc-
ipm oſtēditur ꝑ phm ⁊ alios tractatores qui de hac
materia loquūtur. Silr oēs virtutes ꝯſuetudiales
⁊ pollitice reducuntur ad quaternariū. Sed ꝯ. v-
tutes theologice ſūt tres ꝓpter trinitatē obiectorū
⁊ potētiarū. ſed in eiſdem potētijs ſūt virtutes car-
dinales ⁊ theologice. lz ſm aliā ⁊ aliā ꝯparatōē. ḡ
videt ꝙ ſint tm̄ tres. Itē virtꝰ que ordinat ad alte
rū eſt tm̄ vna. videlicet. iuſticia ad ꝓximū. ḡ videt ꝙ
vna ſit tm̄ virtus ꝑ quā homo ordinetur ad ſeipm.
Aut ſi tres ſunt virtutes ꝑ quas ordinat in ſe. videt
ꝙ tres ſint ꝑ quas ordinet homo ad ꝓximum. ita ꝙ
non tm̄ ſint quatuor. ſed etiam ſe extēdāt ad nume-
rum ſenariū. Item ſuꝑ illud Math.xv. Erāt qui
qui manducauerāt quaſi quatuor milia hoim. Glo.
Per quaternariū. quatuor virtutes cardiales intel-
ligūtur. Prima eſt prudentia cognitio rerꝝ appeten-
tedaꝝ ⁊ vitādarū. Scda eſt refrenatio cupiditatꝭ ab
hijs q̄ tpaliter delectāt. Tercia eſt firmitas ꝯ mole-
ſtias ſeculi. Quarta vo q̄ ꝑ oēs diffūdit ē dilectō dei
⁊ ꝓximi. Si ḡ dilectō dei ⁊ ꝓximi ponit vna int car-
diales vtutes. vr ꝙ ſint plures q̄ q̄tuor. Itē hūi-
litas patiētia ⁊ obediētia ſūt magne vtutes. nec ta-
mē ſūt aliq̄ ꝑdictaꝝ vt videtur. ḡ vr ꝙ cardinalꝭ vir-
tus nō ſufficiēter diuidat ꝑ q̄tuor mēbra. Eſt ḡ qō d
ꝑdictarū vtutū cardinaliū numero ⁊ ſufficiētia. Rꝰ 29
dō ꝙ abſq; dubio numerꝰ ⁊ ſufficiētia vtutū cardia-
liū ꝯſiſtit in q̄ternario. Huiꝰ aūt numeri rō ⁊ ſufficiē
tia aſſignat multꝭ modis. q̄ ⁊ ſi ꝑ oīa nō ſint rōnales.
tm̄ ꝯficiūt vnū modū dōi rōnalē ⁊ ſufficiētē. Poſſūt
aūt hij modi dōi ad q̄tuor reduci ſ; q̄druplicē rōem
ipius cardialis vtutis. vicz ad ꝓpriū ſbiectū. ad actū
itriſecū. ad ſuū oppōitū. ⁊ ad ꝓpū obiectū. Primꝰ ḡ
modꝰ ſumēdi ē penes diuerſitatē ſbiectorꝝ. Sbiecta
enī ꝓxima ⁊ imediata ipaꝝ vtutū ſūt potētie aīe ſi-
ue vires q̄ ſūt tres. vicz. rōalis. ꝯcupiſcibil. iraſcibil.
ita ꝙ fortitudo ē in iraſcibili. tēpātia ē i ꝯcupiſcibili.
ſ; iuſticia ⁊ prudētia ſūt in rōnali ſm ꝙ duplr hz ad
alias vires ꝯpari. vl in rōe ꝯſiliātꝭ ⁊ ſic ē prudētia. vl
in rōe ſniantꝭ ⁊ ſic ē iuſticia. Siue ſm ꝙ hz ꝯſiderari
in ſe. ⁊ ſic ꝑficit habitu prudētie. Uel ſm ꝙ hz alias
regē ⁊ ordinare. ⁊ ſic ꝑficit habitu iuſticie. Scdo aūt
modꝰ ſumēdi ſufficiētiā vtutū attēdit ſm diuerſita-

tem actuū intrinſecorū. Tres eñ ſunt actus qui ne-
ceſſario ↄcurrūt ad virtutē. ſ. velle. ſcire. ꝛ īpmuta
biliter opari. Scire aūt quid ſit agēdum eſt ipi⁹ pru-
dētie. Velle vo bonū ē ipi⁹ iuſticie. Impmutabiliter
opari ē tēpantie ꝛ fortitudis. tēpātie i pſperꝭ. fortitu
dis i aduerſis. Terci⁹ vo mod⁹ ſumēdi attēditur pe
nes compatōem ad oppoſita q̄ ſunt quatuor nobis
50 ꝓpter pctm̄ inflicta. Videlicet ignorātia. ↄcupia. īfir
mitas. ꝛ malicia. Et cōtra ignorātiā eſt virtus pru-
dentie. ↄtra ↄcupiaꝫ eſt virtus tpantie. ↄtra infirmi
tatē eſt virtus fortitudinis. ꝛ ↄtra maliciā eſt virtus
iuſticie. Et hic modus dicendi videt̄ ſatis rōnabilis
Verūtamē a poſteriori ſūpt⁹ eſt. quia non virtutes
p vicia ſed vicia p virtutū merita diſtinguūt̄. Quar
tus aūt modus ſumēdi eſt ex pte ipſorum obiectoꝝ.
ꝛ iſte mod⁹ ſumēdi videt̄ eſſe rōnabilior. qꝛ habit⁹ per
actus. ꝛ actus per obiecta diuerſificari habent. Et h̄
modus dicendi habet quadruplificari. Uno mō ſic.
Naꝫ virtutes aut ſūt circa paſſiones. aut circa actō
nes. Si circa paſſiones. aut illatas ꝛ ſic ē fortitudo.
aut innatas ꝛ ſic eſt tpantia. Si circa actōes. aut cir
ca actiones intrinſecas q̄ quidē conſiſtūt in eligēdo
ꝛ ſic eſt prudentia. aut extrinſecas que quidē conſi-
ſtunt in exequendo ꝛ ſic eſt iuſticia. ad quaꝫ ſpectat
vnicuiqꝫ tribuere iura ſua. Alio mō poteſt ſumi ſic
a pte obiecti. quia virtus aut negociat̄ circa maluꝫ.
aut circa bonū. Si circa malū. aut eſt innatū ꝛ ſic eſt
tpantia. aut illatū ꝛ ſic ē fortitudo. Si circa bonum.
aut in rōne vtilis ꝛ expediētis ꝛ ſic eſt prudētia. aut
rōne honeſti ꝛ laudabilis ꝛ ſic eſt iuſticia. Alio vero
mō ſumit̄ ſic. quia virtus cardinalis. aut ordinat ad
ꝓximū. aut ordinat ad ſeipſam. Si ad ſeipſam. aut in
eligendis ꝛ ſic eſt prudentia. aut in reſpuēdis ꝛ ſic ē
tpantia. Si vero ordinat ad ꝓximuꝫ. aut hoc eſt in
reddendis ꝛ ſic eſt iuſticia. aut i ſuſtinēdis ꝛ ſic ē for
titudo. Oēs tñ hij modi dōi aliquā videtur habere
calūniam. nec vſqꝫquaqꝫ attingere ad rōnem ꝓpriā.
Et ideo adhuc reſtat alius modus dicendi qui reſpe
ctu predictorū ē ſeptimus. ꝛ oībus p̄dictis videt̄ ee
magis ydoneus. Cum eñ virtus cardinalis dicatur
quia ordinat hoīem circa ea que ſunt ad finem. ſiue
circa quid creatū. cum homo habeat comparari ad ſe-
ipſm ſiue ad alterum. virtus cardinalis aut eſt regu-
latiua actuū hominis reſpectu ſui. aut reſpectu ꝓxi-
mi. Si reſpectu ſui. hoc poteſt eſſe tripliciter ſm ac-
tum principalem triplicis virtutis. videlicet. rōalis
circa quā eſt prudētia. ↄcupiſcibilis circa quā ē tem-
perantia. ꝛ iraſcibilis circa quā cōſiſtit fortitudo. Si
vero ordinet ad alterū. ſic eſt vna virtus que quideꝫ
dicitur iuſticia. quia vna eſt ratio ſm quam ad alte-
rum ordinat videlicet ratio debiti. Et quia hec ratō
poteſt attendi ſm actū cuiuſlibet potentie. hinc ē ꝙ
iuſticia cardinalis circuire dicit̄ oēs vires. ꝛ tñ vna ē
ꝓpter vnā rōnem ordinandi ad alterum. Et ſic patꝫ
numerus et ſufficientia p̄dictaꝝ quatuor virtutum.
51 ¶ Ad illud vero quod obijcit̄ in contrariū ꝙ virtu
tes theologice ſunt tres ſm trinitatem potētiarum
ꝛc. dōm ꝙ non eſt ſimile. quia virtutū theologicarū
eſt ordinare hoīem ad deum qui ſolus eſt finis oīm
bonorum. cardinaliū vero eſt hoīem ordinare ad ſe
ꝛ ad ꝓximū. ꝛ ideo neceſſe eſt plures virtutes reperi
ex pte iſta q̄ ex illa. ꝓpter vnam compatōis differen
52 tiam ſuperadditā. rōe cuius attēditur iuſticia. ¶ Ad
illud quod obijcitur ꝙ iuſticia que ordinat ad alteꝝ

eſt tm̄ vna. ḡ ſimiliter alie virtutes cardinales q̄ or-
dināt hoīem ad ſeipſm. dōm ꝙ non eſt ſimile. Et ra-
tio huius eſt. quia virtutes que reſpiciunt hoīem in
ſe attēduntur penes act⁹ viriū pncipales. q̄ qm̄ di-
uerſi ſunt. neceſſe eſt illas eſſe diuerſas. ſed virtus q̄
ordinat ad alterū non ſumit rōnem diſtinctōnis ab
actibus principalibus ipſarū virium. p eo ꝙ p eoſdē
act⁹ ſm quos ordinatur hō in ſe. ordinatur etiaꝫ in
ꝓximum. ꝛ ideo diſtinctōem ſumit ex rōne compara
di ad alteruꝫ. ꝛ quia ratio illa vt dictum eſt vnica ē.
iō virtus iuſticie que eſt ad alterū ordinatiua hꝫ vni
tatem. nec ex hoc oportet in alijs ſimiliter conclude
re. quia non eſt ſimile hinc ꝛ inde. ¶ Ad illud quod 53
obijcit̄ ꝙ preter has virtutes cardinales gloſa po-
nit dilectōem dei et ꝓximi. dōm ꝙ ipſa dilectio ꝓxi-
mi non ponit̄ ibi quia ſit virtus cardinalis. ſꝫ qꝛ ipſa
eſt q̄ maxime adiuuat iuſticiam virtutē vt affectum
noſtrū poſſit reſpectu ꝓximi recte regulare. Niſi eñ
quis ꝓximum ſuū diligat. non eſt facile vt ius debi-
tum ſibi reddat. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de alijs vir- 54
tutibus vtpote de humilitate patientia ꝛ obediētia.
dōm ꝙ oēs ille virtutes p magna pte reduci habēt
ad iſtas ſicut ad radicalia pncipia. in quibus reſidēs
eſt ratō mouendi ꝛ dirigēdi pmaria. Propter quod
etiam cardinales a cardine nuncupātur. Unde pa-
tientia ad fortitudinem reducit̄ ꝛ alie plures q̄ ſunt
ipſius ſpēs nāles ſm ꝙ innuūt tractatores morales
Humilitas vero ꝛ obedientia reduci habēt ad ipſaꝫ
iuſticiam. Et ſi tu obijcias ꝙ humilitas non ſemper
ordinat ad alterum ꝛ ſimiliter patientia. Responde
ri poteſt ꝙ idē homo ſortitur rōnem duplicis pſone
ſicut patet. Homo cū accuſat ſeipſm. idem eſt accuſa
tor ꝛ reus. Et cū iudicat ſeipſm. idem eſt iudex et cō-
demnatus. Sic intelligēdum eſt de humilitate ꝛ pa
tientia et alijs etiam ſpēalibus virtutibus que redu
ci habent ad ipſam iuſticiā ſm ꝙ eſt virtus cardina-
lis ꝛ ſpālis. Dicit̄ tamen oēs vires circuire. quia ali
qui habitus qui ad ipſam reducūtur ſpectant ad po-
tētiam rōnalem ſicut veritas. Aliqui ad concupiſci-
bilem ſicut largitas. Aliqui ad iraſcibilē ſicut ira per
zelum ꝛ penitētiam. ſm ꝙ in q̄rto li. dī di. xiiij. ꝛ p h̄
patet R̄ ad obiecta.

¶ Queſtio. v.

De virtutibus cardinalibus q̄tum ad originē. vtrū
ſcꝫ hmōi virtutes ſint a dei dono vel ab aſſuetudine
Et ꝙ ſint ab aſſuetudine videtur. Eadem eſt virtus
cardinalis ꝛ cōſuetudinalis ſm rem ꝛ eſſētiaꝫ. Sed
virtutes ↄſuetudinales completuꝫ eſſe habēt ab aſ-
ſuefactiōe ſm ꝙ de his dicit phs i pnci⁹ veteris ethi-
ce. Innatis nobis a natura. pfectis vero ab aſſuefa-
ctione. ḡ. ꝛc. ¶ Item ſm ꝙ vult phs ꝛ oſtēdit ex eiſ-
dem ipſis vnaqueqꝫ res generatur p que in eſſe ſal-
uat̄ ꝛ pmouet̄. ḡ p bonoꝝ opꝫ mltiplicatōnē cardia
les v̄tutes habēt in nob ↄſeruari ꝛ eo mō⁹ pmoue
ri. ḡ p bōa opa habent in nobis generari. ¶ Itē hoc
ipſm videmus experimento. videmus eñ ꝙ malus hō
in bono exercetur ꝛ aſſueſcit ſemp plus. ꝛ plus ad bo
num habet diſponi ꝛ habilitari ꝛ facilior reddi. ſꝫ h̄
nō eēꝫ niſi p aſſuefactōem i bono acquireret̄ habit⁹
qui ad bonuꝫ habilitaret. cuꝫ ḡ tales ſint v̄tutes car
dinales et cōſuetudiales. videt̄ ꝙ origineꝫ trahāt ex
frequenti bene agere. ¶ Item multi habent et habu
erunt hmōi virtutes cardinales ꝛ conſuetudinales
qui nunq̄ crediderūt in xp̄m nec ſūt mēbra eius. ſi ḡ

vera gratia ꝑ xp̄m habet deriuari in eius mēbra. vi-
deť ꝙ cardinales virtutes acq̄ri poſſunt ꝑ hūanā in-
duſtriā. ¶ Itē ſicut intellect⁹ ꝑficiť ⁊ dirigiť ⁊ recti-
ficať ꝑ habitū ſcie. ſic ⁊ affect⁹ ꝑ habitū virtutis. ſed
q̄uis intellect⁹ nř ꝓpria v̄tute nō poſſit venire ad co
gnitionē eternoꝝ. tn̄ ꝑ ea q̄ nālr̄ h₃ pōt venire ad co-
gnitionē iſtoꝝ inferioꝝ. ḡ pari rōne q̄uis affectus nō
poſſit hr̄e v̄tutes q̄ eleuent ip̄m ad ſupna. videť tn̄ ꝙ
poſſit hr̄e virtutes dirigentes ip̄m ⁊ rectificātes circa
iſta inferiora. ſ cardinales virtutes ſunt hmōi. ḡ ⁊c.
Si tu dicas ꝙ nō eſt ſile. q꞉ ꝑfectio affect⁹ multo no-
bilior eſt q̄ꝫ ꝑfectio intellect⁹. Obijciť cōtra hoc ꝙ ta-
lis ꝑfectio nō videť eſſe excellētior q̄ꝫ ꝑfectio cogniti-
onis. Uidem⁹ eīm quaſdā creaturas irrōnales hmōi
v̄tutes q̄ſi nālr̄ poſſidere. Quoddā eīm aīal eſt qd̄
viget in liberalitate. qddā qd̄ in prudētia viget. qddā
qd̄ in māſuetudine. qddā in v̄tutis ſtrēnuitate. qddā
ī caſtitate. ſicut ꝑ exempla pat₃. ḡ ſi nā hominis dignior
eſt q̄ꝫ nā beſtiaꝝ. multo forti⁹ videť ꝙ hō iſtas virtu-
tes cardinales aut habeat ſimpliciť ſibi inatas. aut ꝑ
illud qd̄ eſt innatū cū rōnis induſtria poſſit acq̄rere.
¶ Sed cōtra. Jacobi. j. Omē datū optimū ⁊ omne
donū ꝑfectū de ſur. eſt. ſ dona virtutū ſunt dona opti-
ma ſm̄ ꝙ innuit ip̄a glo. ergo nō videť ꝙ hmōi v̄tu-
tes ſint a nr̄a aſſuefactiōe ſ poti⁹ ex diuino munere.
¶ Itē Sapiētie. viij. Scio ꝙ aliť nō poſſum eſſe cō-
tinēs niſi de⁹ det. ḡ ſi cōtinētia non pōt obtineri niſi ꝑ
diuinū mun⁹. ḡ pari rōne nec alia cardinalis virt⁹. ḡ
idē qd̄ ꝑus. ¶ Itē hocip̄m videť rōne. Agēs nobili⁹
eſt patiente. et ꝑncipiū effectu. ſ virt⁹ interior animi
nobilior eſt q̄ꝫ opatio exterior. ḡ ex frequēti bona opa-
tione nō videť ꝙ cōtingat acq̄rere aliquā virtutē car
dinalē. ¶ Itē ſi virt⁹ acq̄riť ꝑ opationes. aut ꝑ vni-
cā opationē. aut ꝑ plures. cōſtat ꝙ ꝑ vnicā nō. ergo ꝑ
plures. ¶ S₃ cōtra. qn̄ vnaꝝ illa opationū incipit ec
alia deſinit. ḡ nunq̄ꝫ opatiōes ille ſunt ſil̄. ſed vna nō
pōt facere. ergo nec plures. cū nouis opatiōibus ſup
uenientib⁹ alie tranſeāt in ꝑteritū. ¶ Itē ſi virt⁹ cardi
nalis generari habet ex opibus. Aut ḡ ex opibus vir-
tuoſis. aut nō virtuoſis. Ex opibus virtuoſis non. q꞉
opa virtuoſa ſiue ſtudioſa a virtute hn̄t originē. ergo
nō ſunt virtutꝫ ꝑncipiū. Uideť ḡ ꝙ ex opib⁹ nō vir-
tuoſis. Sed ꝯtra. quales ſunt actus tales ſunt habi-
tus. ḡ ſi opa illa nō ſunt virtuoſa. nō generabūt habi
tū virtuoſu₃. ergo videť ꝙ nulla virt⁹ poſſit ex opib⁹
generari. ¶ R̄ň ad ꝑdictoꝝ intelligentiā eſt notandū
35 ꝙ virtutes cardinales vno mō dicunť virtutes quia
habilitāt ad opa moralia. Alio mō diciť v̄tutes nō
ſolū q꞉ habilitāt ad hmōi opera. ſed etiā q꞉ eleuāt ad
opa meritoria. Scd̄m aūt ꝙ v̄tutes cardinales dicū-
tur virtutes q꞉ potentiā eleuāt. ſic nō habēt ortū ab
aſſuefactiōe ſed a diuino munere. nō a natura ſed a
gratia. Quia eīm eleuāt potentiā ſupra ſe ſunt ſupra
naturā ⁊ actū ip̄ius potētie qui ineſt ei ꝑ ſe. ⁊ ideo ne-
ceſſe eſt ꝙ ab aliquo ſupiori ⁊ potētia ⁊ actu. ip̄i⁹ po-
tentie trahāt originē. Et hoc mō cardinales virtutes
ſunt v̄tutes gratuite. Alio mō eſt loqui de cardinali-
36 b⁹ v̄tutib⁹ ſm̄ ꝙ habilitāt ad opa moralia. ⁊ ſic hmōi
virtutes cardinales ſunt v̄tutes politice. ⁊ radicali-
ter ſunt a natura. ſed cōpletiue ſunt vel ab operū fre-
quētia ⁊ ꝑſeuerātia. vel a grē influētia ⁊ ꝑſidētia. vel
ex vtraq₃ cauſa. A natura inquā ſunt radicaliter. q꞉
plantatā habem⁹ in nr̄a vita rectitudinē ꝑ quā apti
ſum⁹ lic₃ impfecte ad opera v̄tutis ⁊ honeſtatis. ſed

dū aſſueſcimus paulatim efficiť nobis facile qd̄ ꝑus
erat difficile ſm̄ ꝙ dicit Bern̄. ad Eugeniū. ꝙ nihil ē
adeo difficile qd̄ ꝯſuetudo nō reddat facile. Nec ſolū
ex aſſuefactiōe duciť illa habilitas ſemiplena ad cō-
plementū. ſ etiā ꝑ grē adiutoriū. Nā cū ip̄a grā ſit aīe
rectificatiua. rectitudo ſupueniēs ibi rectitudinē q̄lē
cūq₃ ꝑus exiſtentē amplificat. ⁊ amplificādo confir-
mat. Ex vtraq₃ etia₃ cauſa v̄tus politica pōt ſuſcipe
cōplementū. videlic₃ qn̄ cōcurrit diuine grē adiuto-
riū. ⁊ bone ꝯſuetudinis exercitiū. ꝑ que duo virt⁹ car
dinalis radicata in natura duciť ad cōplementū ꝑfe
ctū. Et ſic virtus cardinalis inq̄ꝫtū eſt politica ortum
habēs a nā ducit ad quoddā cōplementū ex aſſuefa-
ctione ſubſequēte. ad maius cōplementū duciť ex grā
ſupueniēte. ſed ad ꝑfectū cōplementū duciť ex vtra-
q₃ cauſa cōcurrēte. videlic₃ grā ⁊ aſſuefactiōe. Et pōt
hmōi exemplū inueniri ſatis manifeſtū. Uidem⁹ eīm
ꝙ aliq̄s equus ex ſua naturali cōpoſitione aptitudi-
nem habet ad bene portandū ⁊ ambulandū. ſed illa
aptitudo ad complementū poteſt reduci ꝑ ip̄i⁹ equi
aſſuefactionē. vel per ip̄ius ſeſſoris induſtriā qui ſcit
freno equū ſuū ducere. vel ꝑ vtraq₃. Sic ⁊ in ꝓpoſito
intelligendū eſt. q꞉ ſm̄ Aug. lib. arbi. aſſimilať equo.
⁊ gratia aſſimilať ſeſſori. ⁊ bona opatio recte ambu-
lationi. Sic ergo patet ꝙ loquēdo de virtute cardi-
nali ſm̄ ꝙ eſt politica. ⁊ ſm̄ ꝙ eſt intentiōis ꝑhīce de-
terminate de ip̄a cōcedi poteſt ꝙ a natura ⁊ aſſuefa-
ctione trahit originem ſm̄ ꝙ ip̄e philoſophus dicit ⁊
ratiōes oſtendūt ad primā partē inducte. Si aūt lo-
quamur de virtutib⁹ cardinalib⁹ ſm̄ ꝙ ſunt gratui-
te. ⁊ ſm̄ ꝙ de eis intendit theologus. ſic ſunt a diui-
no munere. Sed contra hoc nō ſunt ratiōes que ad
primā partē inducunť. quia ſolū ꝓcedunt de virtu-
te ſm̄ ꝙ dicit quēdam habitū habilitantē potentiam
anime. Et ideo rationes ille ſunt concedende. ¶ Ad 37
illud v̄o quod obijciť in contrariū. ꝙ omne datū op-
timū. ⁊ omne donū ꝑfectum ⁊c. ⁊ virtutes ſunt dona
optima. Rn̄deri pōt dupliciť. Primo q꞉ glo. intelligit
de virtutib⁹ non quibuſcūq₃ ⁊ ꝑ omnē modū. ſed in-
q̄ꝫtū ſunt gratuite ⁊ meritorie. per quē modū dictum
eſt cardinales virtutes eſſe a ſolo munere grē. Aliter
etiā poteſt dici ꝙ per illā autoritatē nō ꝓbať ꝙ tales
virtutes ſint a nobis. q꞉ ta₃ naturalia q̄ꝫ gratuita di-
cunť eſſe a deo ſicut gloſa exponit ibi. Et ꝓpterea ex
hoc haberi nō poteſt ꝙ nō ſint ab opatiōe nr̄a. Opus
eīm noſtrū nō excludit opus ⁊ mun⁹ diuinū. imo pre-
ſupponit ⁊ neceſſario exigit. ſm̄ ꝙ in. ij. li. oſtēſum eſt
vbi queſitu₃ fuit. vtrū oīs actio ſit a deo. ¶ Ad illud 38
qd̄ obijciť de auctē Sap. ia₃ patet rn̄ſio. q꞉ intelligiť
de cōtinentia ſm̄ ꝙ eſt deo accepta ⁊ meritoria. vel
intelligiť de actione dei. qua deus diciť dare aliquid
coopando ⁊ adiuuando. nō de illa ſpeciali qua diciť
dare illū habitū infundendo. ꝓbi eīm cōtinentes fue-
rūt ⁊ hoc deo dante. nō ꝑ ip̄ius cōtinentie infuſionē.
ſed ꝑ liberalē ⁊ beniuolā coopationē. ¶ Ad illud qd̄ 39
obijciť ꝙ agens nobili⁹ ē patiente. ⁊ ꝑncipiū effectu.
dicendū ꝙ illud habet veritatē qn̄ agens ⁊ mouens
ſubſtantialiter differt a patiente. ſed quādo ſic eſt ꝙ
idem mouet ſeip̄m nō oportet ꝙ veritatē habeat niſi
ſm̄ quid. vt idem ip̄m ſit magis nobile ⁊ min⁹ ſm̄ di
uerſas cōparationes. Unde li. ar. ſeip̄m aſſuefaciens ad
bonum ꝑ actū ſuū magis nobile eſt inq̄ꝫtu₃ ſe mouet
⁊ aſſuefacit. minus nobile inq̄ꝫtū minus aſſueſcit. Et
hoc mō reſpondendū eſt in omnib⁹ acquiſitis habiti-

bus.Et ſi vlterius inſiſtat̃.ꝙ actus exterior nō eſt no
bilior habitu interi⁹ generato. Dicendū ꝙ virt⁹ poli
tica nō ꝑducit̃ ad cōplementū ꝑ actū exteriorē ſed ꝑ
actū volūtatꝭ interiorē. ſicut pꝫ cū aliꝗs largit̃ elemo
ſynam. eſt ibi oꝑatio man⁹ exterius exequētis. ꝛ iſta
nō eſt principiū virtutis ſed ſignum. Et eſt operatio
voluntatis interioris mouētis ꝛ dirigentis qua vult
largiri alij. ꝛ ex illa oꝑatiōe frequētata cū ꝑſeuerātia
ad cōplementū habet dici virt⁹ conſuetudinalis ſiue
40 politica. ¶ Ad illud qḋ querit̃ vtrū vna oꝑatio an
plures ꝑducant ad oꝑationis ꝑfectionē. dicendū ꝙ
plures. qꝛ nō ex vna oꝑatiōe generat̃ habitus ſed ex
multis. Et ſi obijciat̃ ꝙ vna ſuꝑueniēte reliqua trāſit
ꝛ nunꝗ erūt ſimul plures. Dicendū ꝙ ꝛ ſi ꝑma oꝑa
tio tranſeat ꝗtum ad actū. manet tñ ꝗtū ad effectū.
q̄ quidē effectus ꝑ ſeipm̄ non eſt tant⁹ vt mereat̃ dici
diſpoſitio vel habit⁹. ſed ꝓut ab actibus ſequētibus
adiuuat̃ ꝛ ꝓmouet̃ creſcit ī diſpoſitionē. ꝛ de diſpoſi
tione creſcit in habitū. ſicut videm⁹ ꝙ vna gutta nō
ſufficit ad cauandū. frequēs tñ ſtillatio gutte facit fo
uea ſm̄ illud poeticū. Gutta cauat lapidē non vi ſed
41 ſepe cadendo. Et ſic intelligendū eſt ī ꝓpoſito. ¶ Ad
illud qḋ obijcit̃ ꝙ virtus cardinalis nō pōt generari
ex oꝑib⁹ nō virtuoſis. dicendū ꝙ generari habet ex
oꝑib⁹ virtuoſis. ſed opus virtuoſum ſiue ſtudioſū
vt ꝓprius loquamur quoddam eſt virtuoſum plene
quoddā ſemiplene. Illud eſt virtuoſum plene quod
procedit ab habitu virtutis iam completo. Illud eſt
virtuoſum ſemiplene qḋ diſponit ad habitū virtutꝭ.
Et hoc quidē opus nō neceſſe eſt eſſe a virtute. ſꝫ pōt
eſſe ab aliquo qḋ eſt virtuti cōſonū. vtpote a volūta
te deliberatiua cōſonāte naturali rectitudini videlicꝫ
iudicio cōſciētie ꝛ inclinationi ſinderiſis. quib⁹ virt⁹
cōformat̃. ſicut patet. Diffinit̃ eñ virtus ꝙ eſt habi
tus mētis in modū nature rationi cōſentiens. Et ſic
patet ꝙ ratio illa non cogit qꝛ ꝓcedit ex ſuppoſitōne
falſi.

¶ Queſtio. vj. f

¶ De virtutibus cardinalib⁹ ꝗtū ad durationē. Et
querit̃. vtrum in patria maneāt an euacuent̃. Et ꝙ
maneāt videt̃. Sap. j. Iuſticia eſt ꝑpetua ꝛ imorta
lis. Si ꝗ iuſticia manet que ordinat ad alterū. multo
forti⁹ manēt v̾tutes cardinales q̄ ordināt ad ſeipm̄.
¶ Itē hee virtutes cardinales pleniſſime fuerūt in
xp̄o. ſi ergo xp̄s habuit charitatē cōprehēſoris. videt̃
ꝙ hmōi v̾tutes in ſtatu glorie habeāt ſaluari. ¶ Itē
hoc ipm̄ videt̃ autoritate Bede. quā magiſter addu
cit in lr̃a que dicit ꝙ poteſtates celi quatuor eximijs
virtutib⁹ ſunt ꝑclare. fortitudine. prudentia. tempan
tia. iuſticia. ¶ Itē ſm̄ Macrobiū. iſte virtutes cardi
nales reſpiciūt quadrifariā diſtinctionē. quia quedā
ſunt exemplares. quedā politice. quedā purgatorie.
quedā animi iam purgati. Si ꝗ virtutes exemplares
ſunt ī deo. ꝛ mens ad ꝑfectionē purgatiōis nō habet
ꝑduci in ſtatu miſerie pn̄tis. videt̃ ꝙ iſte virtutes car
dinales potiſſime ī beatis habeāt reꝑiri. cū ꝛ ipi bea
ti ꝑ gloriā fuerūt deiformes effecti. ¶ Sed ꝫ Aug. di
cit ꝛ habet̃ in lr̃a. ꝙ prudētia eſt ī ꝑcauendis inſidijs.
iuſticia in ſubueniēdo miſeris. fortitudo in ꝑferēdis
moleſtijs. ꝛ tēꝑerātia in cohibēdis delectatiōib⁹ pra
uis. ſed nullū iſtoꝝ in patria inuenit̃. ergo habit⁹ vir
tutū cardinaliū in patria nō manebūt. ¶ Itē virtu
tes cardinales minus nobiles ſunt ꝙ̄ theologice. Si
ergo v̾tutes theologice euacuāt̃ vtpote fides ꝛ ſpes.

videt̃ ꝙ ꝛ v̾tutes cardinales ſimilit̃. Itē virtutes
cardinales habēt ꝓ obiecto ea q̄ ordināt ſe ad finem
ꝛ per que ꝑuenit̃ ad finē. ſed cū ꝑuentū eſt ad finē iā
nō oportet verſari in his que ad finē perducūt. ergo
videt̃ ꝙ iam amplius nō maneant virtutes cardina
les in actibus ſuis. ſed habit⁹ ſine actu eſt incōplet⁹.
in patria aūt nihil eſt incōpletum. ergo neceſſe eſt ibi
euacuari habit⁹ virtutū cardinaliū. ¶ Itē ſm̄ ꝙ di
cit aplus. ſciētia deſtruet̃. Si ergo maioris ꝑfectiōis
eſt ſciētia ꝙ̄ prudētia. ergo in patria nō ſtabit prudē
tia. ſed prudentia eſt ꝑma inter oēs virtutes cardi
nales. ſi ꝗ ipa nō remanebit. nec alie. ¶ R̃. dicendū 42
ꝙ in patria aliqua virtus dicit̃ manere multiplicit̃.
Quedā nāꝗ virtus manet in patria ꝗtū ad ꝑmiū.
ita ꝙ ipa ſibiipſi eſt ꝑmiū ſm̄ ꝑfectionis ſtatū. ſicut
charitas q̄ ꝓut erat imꝑfecta in via. meriti erat ꝑnci
piū. ſed ꝓut ipa eadē eſt cōſummata in patria. eſt ꝑ
mij cōplementū. Quedā aūt virt⁹ manet ꝗtū ad pre
miū. verūtamē nec ipa ſibiipſi eſt ꝑmiū. nec cū ꝑmio
ſuo ſeipam cōpatitur. ſicut fides ꝛ ſpes que in patria
ꝑmiant̃. ꝛ ideo nō pereūt. non tamē ſunt ꝑmiū ꝓpter
ſuam imꝑfectionē. nec ſecū ꝑmiū compatiunt̃ ꝓpter
quādam oppoſitionē. nā premiū ipm̄ eſt tenere ꝛ vi
dere deū. ꝛ primū repugnat fidei que eſt de non viſo.
ſecundū repugnat ſpei que eſt de futuro ꝛ non habi
to. Quedā v̾o virtus manet medio modo. qꝛ manet
ꝗtum ad ꝑmiū ꝛ cū ꝑmio. ipa tamē nō eſt ſibi ꝑmiū
ſed diſpoſitio ad ꝑmiū. Et ſic manet virtus cardina
lis. Nā premiū eſſentiale ipaꝝ virtutū eſt ipm̄ bonū
ſummū qḋ deus eſt. ſm̄ ꝙ videt̃. diligit̃. ꝛ tenet̃. ita
ꝙ penes iſtos tres actus tres dotes anime accipiant̃
Nullus autē iſtoꝝ actuū eſt actus virtutū cardina
liū. qꝛ cardinales v̾tutes nunꝗ̄ tantū eleuant̃ ꝙ deū
habeant ꝓ obiecto. alioꝗn tranſirent in theologicas
v̾tutes. ꝛ deſinerēt eſſe cardinales. Reſpectu tñ horū
actuū glorioſorū virtutes cardinales erūt ſicut diſpo
ſitiōes ꝛ ſicut via. licꝫ per virtutes cardinales nō fru
amur. tamē ꝑ eas diſponimur vt fruamur. ſic ꝛ ī pa
tria. Unde omnes actus noſtri glorioſi erūt fortes et
iuſti. prudentes ꝛ caſti. ita ꝙ iuſticia excludit omnē
obliquitatē. prudentia excludit omnē errorem. forti
tudo omnē moleſtiā. temperātia omnē libidinum re
pugnantiā. ſm̄ ꝙ dicit Auguſtin⁹ ꝛ magiſter tangit ī
litera. Et ſic patet ꝙ virtutes cardinales excellētiori
modo manebūt in patria ꝙ̄ ſunt in via. Unde ꝛ ra
tiones cōcedende ſunt que ſunt ad partē iſtā. Ad 43
illud ergo qḋ primo obijcit̃ in contrariū de actibus
iſtaꝝ quatuor virtutū. dicendū ꝙ illi actus non ſunt
actus eaꝝ generales ſed ſolum ſm̄ ſtatū vie. Alios
v̾o actus habebunt in patria multo excellētiores. ꝗs
etiā in via aliquo modo habent licꝫ ſemiplene. ꝛ ideo
virtutes iſte non tollent̃ ſed ꝑficient̃. ¶ Ad illud qḋ 44
obijcitur ꝙ virtutes theologice ꝑfectiores ſunt cardi
nalibus. dicendū ꝙ eſt verū ꝗtum ex parte obie
cti. verūtamē ꝗtū ad modū mouendi ꝛ habilitandi
nō habet veritatē generaliter. qꝛ fides ꝛ ſpes de ſua
ꝑmaria ratiōe important imꝑfectionē que repugnat
ſtatui glorie. ꝓ eo ꝙ habilitant reſpectu abſentis et
nō reſpectu ꝑſentis. Et hinc eſt ꝙ magis euacuant̃
theologice ꝙ̄ cardinales. ſicut ſatis apparet ex his q̄
dicta ſunt. xxxj. diſt. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ vir 45
tutes cardinales ordināt ad ea que tendunt in finē.
dicendū ꝙ verum eſt. quia ordināt ad ſe ꝛ ꝓprimum.
ſed iſta ad que ordinat virtus cardinalis non ceſſa

querit̄. quare non ꝓponit̄ ſciētia pietati. ⁊ conſilium
fortitudini in aſcendendo ſed magis econtrario.
¶ Item obijcit̄ cōtra combinationē. qꝛ habitus vir-
tutū adinuicē nō cōbinant̄ imo ſigillatī diſtinguūt̄.
ergo pari ratiōe nec habitus donoꝝ. ¶ Item ſi do-
na combinant̄ adinuicē. cū combinatio nō ſit niſi in
numero pari. ergo videt̄ ꝙ deberēt eē plura ꝙ̄ ſeptē.
¶ Itē cū quodlibet donū ſpectans ad affectionē ha-
beat ſuum directiuū cū quo combinet̄. videtꝰ ꝙ ⁊ do-
nū timoris deberet ſuū directiuū habere cū quo com-
binaret̄. qđ ſi nō habet. videt̄ ꝙ nec alia deberēt ha-
bere. querit̄ ergo que ſit ratio cōbinandi ⁊ ordinādi
dona. ⁊ quare magis hꝰmōi combinatio ⁊ ordo aſſi-
gnāt̄ in habitibꝰ donoꝝ ꝙ̄ in differētijs alioꝝ ha-
bituū gratuitoꝝ. ¶ Rō ad ꝓdictoꝝ intelligentiā eſt
notandū ꝙ in donis eſt ordo ſm gradum excellentie
⁊ dignitatis. ⁊ hoc ꝙ̄tum ad ipſoꝝ donoꝝ vſus ſm
quos anima habet collocari i ſtatu pfectiori ⁊ digni-
ori. vtpote ſm vſum doni ſapiētie altius eleuatur ꝙ̄
ſm vſū doni timoris. Ad vſum eñ illiꝰ doni a nemie
ꝑuenit̄ niſi ꝑus in vſu timoris exercitiū ꝑmittat̄. Cū
igit̄ in eis ſit ordo ſm gradus excellentie ⁊ dignitat̄.
nō caſu ⁊ fortuna. ſed valde rōnabiliter quedā dona
quibuſdā alijs ꝑmittunt̄. ⁊ mō ſic mō cōtrarie ordi-
nātur. non ꝓpter ꝑpoſterationē ordinis ſed ꝓpter di-
uerſam rationem ordinādi. Sicut eñ dicit Augꝰ. de
ſermone dñi in mōte. Aliqñ enumeratio donoꝝ inci-
pit a primo vtpote a timore. ſicut dominus innuit in
Matheo. Aliqñ a ſummo vtpote a ſapiētia ſicut ſcri
bit̄ in Eſaia. vterqꝫ tñ modus ordinādi rectus ⁊ con
gruus eſt. et hoc triplici ratione. tum ꝓpter diuerſum
modū accipiendi ꝑus ⁊ poſterius. tū ꝓpter diuerſita-
tem modi aſcendēdi ⁊ deſcendendi a ſupiori ad infe-
rius. tū ꝓpter diuerſitatē principioꝝ reſpectu ipſius
51 habitus. Primo ꝓpter diuerſum moduꝫ accipiendi
ꝑus ⁊ poſterius. qñ ſicut vult phūs aliquid eſt ꝑus
generatiōe ⁊ tempore. aliquid eſt ꝑus cōplemento et
diffinitiōe ſiue dignitate. Primo mō donū timoris ē
primū ꝙ̄tum ad vſum. ſecūdo vo mō donū ſapiētie.
Et ſm hāc duplicē acceptionē eius qđ eſt ꝑus. ordo
donoꝝ dupliciter ⁊ vtroqꝫ mō rōnabiliter inchoat̄.
Propter diuerſum modū aſcendēdi ⁊ deſcendendi
habent diuerſimode ordinari. qꝛ eñ in donis atten-
dunt̄ gradus excellentie ⁊ dignitatis. ⁊ ordo in aſcē-
dendo eſt ab inferiori ad ſupius. in deſcendendo vo
eſt a ſupiori ad inferius. hinc eſt ꝙ aliqñ ꝑmittit̄ do-
nū ſupremū. aliqñ infimū. vtrūqꝫ tamē fit ſm ordinē
rectū ⁊ congruū. Propter diuerſitatē autē principij
efficiētis ⁊ ſubiecti ſuſcipiētis ſimiliter habēt diuer-
ſimode ordinari. qꝛ ꝑncipiū ꝓducens eſt ipe ſpūſſan
ctus in quo eſt ſumma pfectio. ſubiectū ſuſcipiēs eſt
ipſum liberū arbitriū in quo eſt impfectio. Pōt ergo
in ordine ꝓponi donū qđ magis approximat pfectio-
ni ſpūſſancti. ⁊ ſic ꝑmittitur donū ſapiētie qđ eſt pfe-
ctiſſimū. Pōt etiā nihilominꝰ ꝑmitti donū qđ mag
approximat impfectiōi li. ar. ⁊ hoc quidē eſt donū ti-
moris. Et ſic pꝫ ꝙ ordo eſt in donis. ⁊ ꝙ etiā ordo in
enumerādo ſeruat̄ ſiue ꝗs incipiat a dono timoris.
ſiue ꝗs incipiat a donō ſapiētie. Nec tñ ē i eis ordo.
verūetiā cū ordine ē in eis cōbinatio. Quia eñ dona
ſunt ad expedien. ſꝫ ſicut i ꝓcedentibꝰ fuit dictū. ⁊ ꝗ
vult expedite ꝓcedere. neceſſe eſt vt ꝓcognoſcat ⁊ ꝓ-
uideat viā. hinc eſt ꝙ dona hñt ſua directiua ſibi ap-
propriata ⁊ deputata. ⁊ ꝙ quedā in donis ſunt regē-
tia quedā recta. ſiue quedā regulātia quedā exequē-
tia. In cuius rei ſignū ꝓpheta dona enumerauit cū
quadā cōbinatiōe ⁊ diſtinctiōe ſancto ſpū inſtigante.
Concedendū eſt igit̄ ꝙ dona recte ordinant̄ ⁊ com-
binant̄ ſm aſſignationē ꝓpheticam. Et ꝑ hec ꝗ dicta
ſunt pꝫ ꝑ maiori pte riſio ad obiecta. ¶ Ad illđ eñ 52
qđ ꝑmo obijcit̄ ꝙ ꝓgreſſus ordinatus debet eſſe ab
inferiori ad ſupius. dicendū ꝙ illud eſt verū in aſcen-
dendo. ⁊ qñ aliqua ordinant̄ ſm dignitatis ordineꝫ.
ſꝫ hiꝰ ſecūdo mō eſt ordo in donis ſicut iam tactum
eſt in ꝓdictis. ¶ Ad illud ergo qđ obijcit̄ ꝙ habitus 53
ſpectans ad cognitionē ꝓcedit habitū qui ſpectat ad
affectionē. dicendū ꝙ illud eſt verū de habitibꝰ pure
affectiuis. qui indigēt alio regulante. ſicut patet i pie
tate ⁊ fortitudine. hoc aūt nō habet locū in habitu ſa
pientie. qñ ipa habet intra ſe cognitionē expientie ꝗ
adeo dirigit ⁊ allicit ꝙ circa vſum illius doni vix aut
nunꝗ̄ habet error accedere. Et ꝓpter hoc dicit quedā
glo. ꝙ donū ſapiētie donū intellectꝰ habet dirigere.
qđ ideo dictū eſt. qꝛ cognitio expimentalis de diuina
ſuauitate amplificat cognitionē ſpeculatiuā de diui-
na veritate. ſecreta eñ dei amicis ⁊ familiaribꝰ con-
ſueuerūt reuelari. ¶ Ad illud qđ vlterius querit̄ ꝙ
aut ordinant̄ ſm ordineꝫ dignitatis ⁊c̄. Dicendū ꝙ 54
Eſa. ordinat ea ſm ordinē dignitatis ſicut tactuꝫ eſt
ſupra. nec valet illa inſtantia quā adducit de pietate
reſpectu ſciētie. ⁊ fortitudinis reſpectu cōſilij. Nam
illa duo merito ꝓponunt̄ alijs duobus ordine digni-
tatis ſicut regens ꝓponit̄ exequenti. ¶ Ad illud qđ 55
obijcit̄ de combinatōne ꝙ virtutes nō combinant̄.
ergo nec dona. dicendū ꝙ nō eſt ſimile. qꝛ maior exi-
gitur cōcurſus habituū ad opationis rectificationeꝫ
⁊ expeditionē ꝙ̄ ad rectificationē ſolum. Rectitudo
eñ cōſiſtit in ordine potentie ad obiectū. ſed expedi-
tio nō tñ in hoc cōſiſtit. ſed etiā in hoc ⁊ in adiutorio
habitus annexi. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ tunc debe- 56
rent eſſe octo. dicendū ꝙ illud eſt verum ſi quodlibet
donū haberet cui combinaret̄. Sed donum timoris
alij non combinat̄. quia nō habet donum directiuū
ſibi appropriatū. Sed tunc reſtat queſtio. vnde hꝰ ſit
ſicut vltimo querebat̄. Ad hoc autē dicendum ꝙ nō
eſt ſimile de dono timoris ⁊ de alijs. qꝛ cum ſit infi-
mū inter dona. ſatis habet dirigi per habitū fidei. nō
ſic autē eſt de donis excellentioribus. Preterea licet
reſpectu oppoſitoꝝ ſit alia ⁊ alia affectio. vna tamen
poteſt eſſe oppoſitorū cognitio. ideo per habitus co-
gnitiuos per quos dirigunt̄ ⁊ regulant̄ alij habitus
affectiui expedientes ad bonū. dirigi ⁊ regulari habet
donum timoris. quod expedit ad fugiendū malum.
⁊ hac de cauſa non habet donū directiuū diſtinctum
a directiuis alioꝝ donoꝝ.

¶ Queſtio. iij. F

¶ De donoꝝ euacuatione. Et eſt queſtio. Utrum
dona maneant in beatis. Et ꝙ ſic videt̄ autoritate
Ambro. quā magiſter ponit in litera. ibi. Ciuitas dei
illa hieruſalē celeſtis nō meatu alicuius fluuij terre-
ſtris abluitur. ſed ex fonte vite ꝓcedens ſpūſſanctus
in illis celeſtibus ſpiritibus redūdantius videtur in-
fluere plene ſeptem virtutū ſpiritualiū feruens mea-
tu. ⁊ poſt exponit ꝙ intelligit de donis ſpiritusſan-
cti. Item chriſtus fuit pfectiſſimus comphenſor:
et tamen in ipſo fuerunt omnia ſeptem dona ſm ꝙ
ſcribitur Eſaie. xj. ergo videt̄ ꝙ multo fortius ſtare

poſſint in quolibet alio beato. ¶ Itē pfectiores ſunt
habitus donoꝝ ꝙ̄ habit⁹ virtutū cardinaliū. ſ̄ habi-
tus cardinaliū manebūt in patria. ſcut oſtenſum fuit
ſupra. ergo ⁊ dona. ¶ Itē timor eſt donū infimū inter
oīa. ſ̄ h̄ donū i patria manebit ſm ꝙ dicit̄ in pſ̄. Ti-
mor dn̄i ſanctus pmanēs in ſeculū ſeculi ⁊c̄. ḡ videt̄
ꝙ oīa alia dona maneāt. p locū a minori. ¶ Sed cō-
tra. habit⁹ donoꝝ ordinant̄ ad ſanandū ſinthomata
ſm ꝙ dictū eſt ſupra. ſed in patria nulla erit infirmi-
tas. ḡ nulla erit donoꝝ neceſſitas nec vtilitas. ſi igit̄
ibi manerēt. videt̄ ꝙ eſſent fruſtra. ¶ Itē dona vt di
ctū eſt prius ſunt ad actus medios. ſed in patria oēs
actus nr̄i erūt pfecti ⁊ vltimati. nō erūt igit̄ in patria
habit⁹ donoꝝ ſ̄ potius tranſibūt in habit⁹ beatitudi-
nū. ¶ Itē ſpecialit̄ oñdit̄ de dono intellect⁹. ſi eñ p
donū intellect⁹ cognoſcit̄ deus in creaturis ⁊ p crea-
turas. cū in patria cognoſcat̄ de⁹ i ſua eſſentia. videt̄
ꝙ donū intellect⁹ nō maneat i illa beatitudine ſūma.
¶ Itē obijcit̄ de dono ꝯſilij. q2 donū ꝯſilij ē dubitan-
tis ⁊ cōferētis. ſi ḡ in patria nō erit defectus dubita-
tiōis nec diſcurſus collatiōis. ergo videt̄ ꝙ donū cōſi
lij ibi nō habeat repiri. ¶ Itē donū fortitudinis expe
dit nos ad picula ſuſtinēda. ſed in illa beatitudine nō
erūt picula. ḡ ⁊c̄. ¶ Itē obijcit̄ de dono ſcie. q2 ſcia do
cet cōuerſari in medio nationis praue ⁊ pu̾ſe ſm ꝙ
habet̄ in diſ. ſequēti. ſed in patria nō erit natio praua
⁊ pu̾ſa cū qua ſit ꝯuerſandū. ḡ non videt̄ ꝙ ibi ma
nere debeat ſciētie donū. ¶ Itē donū pietatis eſt ad
cōpatiendū pximo. ſ̄ in patria ꝓpter ſummā impaſ-
ſibilitatē nulla poterit eſſe cōpaſſio. aut ḡ non erit ibi
pietas. aut nulla erit illi⁹ doni vtilitas. ¶ Itē donū
timoris eſt ad retrahendū a malo. in patria aūt nul-
la poterit eſſe ad malū obliquatio. ḡ videt̄ ꝙ oīno fi-
57 at ibi timoris euacuatio. ¶ R⁹ dicendū ꝙ abſq3 du-
bio ſicut dicit Amb. ⁊ magiſter dona manebūt in pa-
tria. Verūtamē ſm nobiliores ⁊ excellētiores vſus ⁊
actus ꝙ̄ ſint in via ſicut pus dictū fuit de cardinali-
bus virtutib⁹. Et ſi tu dicas que ſit hoꝝ habituū ne-
ceſſitas. cū ad pfectā beatitudinē ſufficiat deū videre
⁊ amare ⁊ tenere pfecte. Attendendū ē ad hoc ꝙ mul
to maioris abundātie ē pfectio glorie ꝙ̄ pfectio grē.
perfectio autē grē rōne ſue dignitatis ⁊ eminētie tri-
buit homi oēs habit⁹ faciētes ad integritatē iuſticie
ſm cōparationē variā ad actus ⁊ obiecta. ⁊ ſm ſtatus
⁊ oportunitates q̄ repiunt̄ in ſtatu vie. multo igitur
forti⁹ gloria q̄ reddit animū p oīa deiformē. ⁊ bonis
omib⁹ abundantē. ⁊ in nullo deficientē. habitus pfe-
ctos in aīa exigit repiri ſm omnē ipſius comparationē.
⁊ ꝓpterea v̾tutes ⁊ dona ⁊ beatitudines ꝙ̄tū ad oēs
habitus qui ſunt in ſtatu vie. ⁊ nō habēt q̄d eſſentia-
le repugnās pfectioni glorie. in ipa gloria pficiunt̄ ⁊
cōſummant̄. ⁊ q2 oīa dona ſunt hmōi. ſicut patet. q2
oīa fuerūt in xpo in quo fuit pfecte beatitudinis ple-
nitudo. hinc eſt ꝙ rōnabiliter dicit̄ ⁊ cōiter tenet̄ ꝙ
dona i patria nō euacuabunt̄ ſ̄ pfecti⁹ remanebunt.
58 Unde rōnes que hoc oſtendūt cōcedende ſunt. ¶ Ad
illud ḡ qđ obijcit̄ pmo in cōtrarium ꝙ dona ſunt ad
ſanandū. dicendū ꝙ pfecte medicine vſus eſt nō tm̄
in reſtituēdo ſanitatē ſed etiā in pſeruādo ⁊ cōtinua-
do. Unde dona in ſtatu innocētie fuiſſent ad ſanita-
tem pſeruandā. In ſtatu v̾o nature lapſe ſunt ad ſa-
nitatē reparandā. In ſtatu v̾o glorie erūt ad ſanitatem
cōtinuandā ppetue. Licz eñ i illo ſtatu nō ſit egritu-
dinis curatio. eſt tm̄ in illo ſempiterne ſalutis conti-
nuatio. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ dona ſunt ad actus 39
medios. ⁊ omnes actus glorie erūt pfecti. dicendū ꝙ
ſicut in ſtatu vie quoddā gen⁹ opis dignitate ⁊ actu
alterū antecellit. ſic erit ⁊ i ſtatu glīe. Sicut etiā poſ-
ſum⁹ videre in mēbris eiuſdē corpis oīa pfecta erūt
⁊ tm̄ vnū mēbrū quodāmō excellētius altero iudica-
bit̄. ſicut ocul⁹ excellētior pede. ſic etiā intelligendū ē
in patria ꝙ actus virtutū donoꝝ ⁊ beatitudinū ibidē
omnes pficiant̄. ⁊ tamen nihil ꝓhibebit ꝙ ꝙ̄tum ad
genus opis quidā actus pores. ⁊ quidā medij. ⁊ qui-
dam vltimi dicant̄. Si eñ ad oēs bonas opationes
⁊ laudabiles aīe illi ſtatui ꝯueniētes erim⁹ expediti.
quid mirū ſi in tanta varietate actuū ⁊ operū ꝙ̄tum
ad genus opis pōt vn⁹ actus alteri anteponi. ¶ Ad 40
illud qđ obijcit̄ de dono intellect⁹. dicendū ꝙ ꝙ̄uis
in ſtatu vie donū intellect⁹ fiat p decurſum ⁊ quādā
inquiſitionē. in patria tm̄ erit p ſimplicē aſpectuz vbi
deus in omnib⁹ creaturis videbit̄ manifeſte. Unde
ſicut dicit phus. Si eſſem⁹ ſupra lunā. nō quereremu⁹
ꝓpter quid eclipſaret̄. q2 videremus ſimplici aſpectu
interpoſitionē terre. ſic imo multo excellētius in ꝓpo
ſito intelligendū eſt. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ de dono 41
ꝯſilij. dicendū ꝙ i dono cōſilij duo ſunt. Quedā par-
tiū pōderata diſcuſſio. ⁊ excellens ⁊ ſtabilis melioris
⁊ dignioris partis electio. ⁊ primū eſt impfectōnis ⁊
tollet̄. ſcđm v̾o pfectionis ⁊ manebit. Primū eñ nō
eſt de eſſentia conſilij doni ſed ſecūdū. ¶ Ad illud qđ 42
obijcit̄ de dono fortitudinis ꝙ in patria nō manebit.
q2 nulla ſunt ibi pericula ſuſtinēda. dicenduz ꝙ ſicut
dictū eſt de virtute fortitudinis. ita de dono fortitu-
dinis intelligendū eſt. q2 excellentior eius vſus erit i
patria. Donū eñ fortitudinis diſponet ad hoc ꝙ hō
fortiter deo adhereat ⁊ inſepabiliter. ⁊ hoc nō tm̄ ſm
ſufficientiā ſ̄ etiam ſm excellentiā. ⁊ ideo nō ſupfluit
in patria. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de dono ſcientie. 43
dicendū ꝙ cōuerſari in medio nationis praue ⁊ per-
uerſe hoc eſt eius ꝓut eſt in ſtatu vie. In patria v̾o
eius vſus erit ad ſciendū ⁊ diſcernendū quō ⁊ quali-
ter vnuſquiſq3 debeat ad alterū ſe habere. nō ad ma
los qui erūt extra illā ſupnā ciuitatē. ſed ad bonos q̄
in illa ciuitate ſuperna p omnia cōcordabunt̄. ¶ Ad 44
illud quod obijcit̄ de dono pietatis. dicendum ꝙ ad
donū pietatis nō ſolūmō ſpectat cōpati patienti. ſed
etiā affectum quēdam benignitatis ⁊ dulcedinis ha-
bere ad omnē hominē in quo conſpicit imaginē dei.
hoc autē non tm̄ ſpectat ad ſtatū vie. verūetiā ad ſta
tum patrie. ⁊ ſm illum actum manebit nō ꝙ̄tum ad
alterū. ¶ Ad illud quod obijcit̄ de timore ꝙ nō retra 45
het ibi a malo. dicendū ꝙ vſus timoris nō erit ibi ꝙ̄-
tum ad mali cautelā. ſed potius ꝙ̄tum ad ſummi ar-
dui reuerentiā. ita ꝙ ab illa ſumma maieſtate faciat
reſilire in ꝓpriā paruitatē. Hoc aūt melius manifeſta
bit̄ quādo infra queret̄ de dono timoris ſpecialiter.
nunc autē tantū ſufficiat dixiſſe de euacuatione do-
noꝝ in generali. Poſſent autē de his ſex ꝓblemma-
ta formari. vt primo quereret̄ de euacuatione doni
intellectus. deinde de euacuatione doni conſilij. Et
ſic de ſingulis donis. Melius eſt tamen de his ſimul
querere ꝓpter hoc ꝙ vnam generalē habent ſolutio-
nem. ⁊ in diſtinctione ꝓblematū magis eſt atten-
denda ſolutionis vtilitas. ꝙ̄ ratiocinationū verboſi-
tas augmētanda.

De dono timoris ſpecialiter.

Et quia de timore occurrit nobis tractandi locus ꝛc̄. Supra egit mgr̄ de donis in generali. in hac vero parte agit de dono timoris in ſpāli. Diuidit̄ aūt iſta ps in tres ptes. In quaꝝ prima aſſignat diuerſos modos timendi. In ſcḋa vo inquirit diuerſitatē illoꝝ modoꝝ. ibi. De his eiſdē timorib⁹ lacius ꝛc̄. In t̄cia vero querit ſm quā iſtaꝝ differentiaꝝ timor in xpo fuerit. ibi. Illud q̄ȝ diligent̄ eſt notandū ꝛc̄. Prima ps diuidit̄ in duas. In quaꝝ prima ponit diſtinctionē timoris ſm q̄tuor dr̄ias. In ſcḋa vero reducit illas q̄tuor ad duas ibi. Et attende ꝙ hic q̄tuor diſtinguunt̄ timores ꝛc̄. Scḋa vero ps principalis in q̄ inq̄rit dr̄iam int̄ mēbra prius aſſignata diuidit̄ in ptes q̄tuor. In quaꝝ prima aſſignat dr̄iam int̄ timorē ſeruilē ꝛ caſtū tangens interdū de iniciali. In ſcḋa vo inducit quandā auctem q̄ videt̄ p̄cedentib⁹ eſſe cōtraria. et intellectū ei⁹ determinat. ibi. Eſt aūt et alia ſnīa q̄ videt̄ huic ꝯria. In tercia vero ad maiorē iſtoꝝ euidentiā ſubiūgit exemplū. ibi Non potes meli⁹ explanare ꝛc̄. In q̄rta vero et vltima ſubiūgit cuiuſdā alteri⁹ auctis expoſitionē ad habendum de p̄dictis euidentiā plenariā. ibi. Sciendū tn̄ eſt ꝙ vterq̄ȝ timor ꝛc̄. Tercia vero ps principalis diuidi hȝ in ptes duas. In quarū prima oñdit ꝙ in xpo fuit timor reuerētie. In ſcḋa vero inquirit q̄liter in xpo fuerit timor pene. ibi. Cum autē in xpo fuerit timor pene.

¶ Ponit diſtinctionē timoris ſm q̄tuor dr̄ias. f

d ᵈEt q̄ȝ de timore occurrit nobis tractādi locus. ſciendum eſt q̄tuor eſſe timores ſcȝ mundanū ſiue humanū. ſuilē. inicialē. caſtū vel filialē ſiue amicabilē. Humanus timor eſt vt ait Caſſiodorus q̄n timemus pati

Caſſiod. picula carnis vel pdere bona mūdi. ppt̄ q̄ḋ delinquimus. h timor mal⁹ ē q̄ in p̄mo gradu cū mūdo deſeritur. quē dn̄s phibet in euāgelio dicēs. Nolite timere

Math. x. eos q̄ occidunt corpus ꝛc̄. Timor aūt ſeruil̄ eſt vt ait

Aug. Aug. cū p timorē gehenne ꝯtinet ſe hō a pctō q̄ p̄ntiā iudic̄ ꝛ penas meruit. ꝛ timore facit q̄c̄q̄d boni facit. nō timore amittendi eternū bonū q̄ḋ nō amat. ſ͛ timore patiendi malū q̄ḋ formidat. Nō timet ne pdat amplex⁹ pulcerrimi ſponſi. ſ͛ timet ne mittat̄ in gehēnā. Bonus ē iſte timor ꝛ vtilis licet inſufficiens. p quē fit paulatim ꝯſuetudo iuſticie. ꝛ ſuccedit initialis timor. q̄n incipit q̄ḋ durū erat amari. ꝛ ſic incipit excludi ſeruilis timor a charitate. ꝛ ſuccedit deinde timor caſtus ſiue amicalis. q̄ timem⁹ ne ſpōſus tardet. ne diſcedat. ne offendamus. ne eo caream⁹. Timor iſte de amore venit. Ille q̄dē ſeruil̄ eſt vtil̄. ſ͛ nō pmanens in eternū vt iſte. Timor diuin⁹ comes ē p oēs gradus.

d ¶ Et q̄ȝ de timore occurrit nobis tractandi loc⁹. ſciendū ē quatuor eē timores. Obijcit̄ hic primo ꝯ ordinē a mgro obſeruatū. Videt̄ em̄ ꝙ inordinate procedat in tractādo. q̄m via diffinitiua p̄cedit diuiſiuam. g̃ p̄us ē timorē diffinire q̄ȝ diuidere. Si tu dicas ꝙ nō eſt vnā cōem diffinitōē ipſi⁹ timoris aſſignare. In ꝯtrū hui⁹ opponit̄. q̄ȝ cū timor hēat ortū ex amore. ꝛ vnā ſit diffinitōnē aſſig̃re ſicut dyoniſi⁹ diffinit amorē p vim vnitiuā. videt̄ ꝙ ſilr̄ ſit ex pte timoris. Sed in ꝯtrū hui⁹ opponit̄. q̄ȝ q̄n aliq̄d i vna ſui acceptōē ē paſſio. i altera vero ē hitus. equo 46

ce dr̄. ſed timor q̄ ē donū eſt hitus. timor vero n̄alis ē paſſio. g̃ de timore non pōt aſſignari vna cōis rō. Item Aug. ꝛ Dam̄. timorē diffiniūt. Aug. ſup Iob. ſic. Timor ē fuga ne amittat q̄ḋ hȝ. Dam̄. ſic. Timor ē expectatio futuri mali. Sȝ neutrū cōuenit timori i ſtatu patrie. ſicut pȝ. g̃ nō videt̄ ꝙ ſit generalē rōnē ipſi⁹ timoris inuenire. Iuxta h q̄rit̄ de iſtis duab⁹ diffinitionib⁹ pretactis. q̄m vident̄ ſibi ꝯ̄riari. Si em̄ fuga ꝛ expectatio opponunt̄. et timor ē fuga ſm Aug. nō g̃ ē expectatio vt dicit Dam̄. Alteri⁹ querit̄ iuxta hoc vtrū timor ſm generalē ſui acceptiōnē habeat vnū obiectū cōe. Q̄ȝ ſic videt̄. q̄ȝ n̄alis timor cōformis ē gratuito. ꝛ gratuit⁹ glorioſo. alioq̄n nec timor n̄alis p̄ficeret̄ a gratuito. nec gratuit⁹ a glioſo. hoc aūt eſſe nō poſſet niſi hrent vnū obiectū cōe. g̃ ꝛc̄. Itē tante g̃nalitatis ē amor quāte ē timor. ſ͛ oīs amor ē reſpectu obiecti ſub vna rōe vicȝ ſb rōe boni. g̃ videt̄ ſilr̄ de timore. ¶ Sȝ ꝯ ē ꝙ timor vie ē reſpectu mali. timor aūt patrie nō ē reſpectu mali. cū ibi nullū ſit malū. g̃ nō videt̄ ꝙ timoris vie ꝛ timoris patrie poſſit eē vnū obiectū cōe. ac p h vna cōis rō aſſignari. Itē timor vie ē reſpectu futuri. timor aūt patrie reſpectu futuri nō pōt eē. g̃ nō p̄nt cōicare in rōe vni⁹ obiecti. Rx̄. dōm ꝙ timor cū multas habeat dr̄ias. de illis nec dr̄ oīno vniuoce nec equoce. ſȝ ſm q̄ndā analogiam. Ubi aūt ē analogia ibi eſt ꝯpatio ad aliq̄d vnū ſm p̄us ꝛ poſteri⁹. maxime vbi ē dicē ꝓprie analogia. ꝛ io timor ſm oēs ſuas dr̄ias hȝ aliq̄ḋ obiectū ſiue vnā rōeȝ circa q̄ḋ ꝯſiſtit eius act⁹ ſm p̄us ꝛ poſterius. Obiectū aūt timor̄ ſub rōe ſ͞ua g̃nali ē arduū. Act⁹ vo cōis ē reſilitio ab illo arduo. ꝛ h eſt i oī timore repiri. Un̄ vna cōis rō pōt de oī timore aſſignari. vt dicat̄ ꝙ timor ē reſilitio ab aliq̄ arduo ſiue excellēti. ſiue illḋ arduū ſit in genē boni ſiue ſ͛ȝ in genē mali. Sȝ cū ē in genē boni ē reſilitio cū reuerētia. cū vo ē in genē mali ē reſilitio cū fuga. Sȝ q̄ȝ iuxta analogiā frequēter latet equocatio q̄dā ſm phm̄. ꝓpter tollendā ambiguitatē mgr̄ p̄mo maluit diuidē q̄ȝ diffinire. q̄ȝ in multiplicib⁹ primo ē diuidēdū ꝛ poſtea diffiniēdū. ꝛ hinc ē q̄ḋ dic aug. ꝛ Dam̄. Errorē em̄ diffiniunt nō q̄dē i ſua g̃nalitate ſȝ reſpectu mali. Et q̄ȝ timor reſpectu mali duplicē actū hȝ. vnū antecedentē q̄ ē eſtimatio ſiue ſuſpitio q̄ q̄s credit malū ſibi ſupuenturū. ꝯn̄r ē fuga illi⁹ mali eſtimati. hinc ē q̄ȝ vn⁹ illoꝝ diffinit p expectationē. alt̄ vero p fugā. ita ꝙ nulla ē ibi ꝯtrouerſia. Accipit̄ em̄ ibi expe 47

ſic recipit ſub rōe...

Roma. viij. nit dñ epl'e ad romanos illũ locũ exponit. Nõ eñ accepiſtis ſpm̃ ſeruitutis
iterũ in timore. ſ accepiſtis ſpm̃ adoptõis filioꝝ dei. ita dicens. duo timores
inſinuant̃ hic. Un⁹ q̃ eſt in pfecta charitate ſcʒ timor caſtus. alter q̃ nõ eſt in
charitate ſcʒ ſeruil'. in quo q̃uis deo credat̃. nõ in deũ. ⁊ ſi bonum fiat nõ tñ
bene. Nemo eñ inuitus bene facit etiã ſi bonũ eſt qđ facit.

¶ Aſſignat differentiã int̃ timorẽ ſeruilẽ ⁊ caſtũ tangẽs int̃dũ de iniciali. h

In .ix. epiſtola ſup Iob. De his eiſdẽ timorib⁹ latius diſputat Aug. dicẽs. Cepit aliq̇s credẽ diẽ iu-
dicij. ſi cepit credẽ. cepit ⁊ timẽ. Sed q̃ adhuc timet. nõdũ hʒ fiduciã i die iu-
dicij. nõdũ ẽ in illo pfecta charitas. Si pfecta i illo eſſet charitas nõ timeret.
Perfecta eñ charitas facẽt pfectã iuſticiã. ⁊ non hñt vnde timẽt. imo hñt
q̃re deſideraret vt trãſeat iniq̃tas ⁊ veniat regnũ dei. ģ timor nõ ẽ in chari-
Hic tangit de iniciali caritate tate. Sʒ in q̃ charitate? nõ in inchoata. In q̃ ģ. in pfecta? pfecta inq̇t chari-
tas foras mittit timorẽ. ģ icipiat timor. q̄ꝛ iniciũ ſapie timor dñi. Timor eñ
q̄ſi locũ pparat charitati. Cũ aũt ceperit charitas hĩtare. pellit̃ timor qui ei
pparat locũ. Quãtũ eñ illa creſcit. ille decreſcit. ⁊ q̃tũ illa fit iterior. timor
pellit̃ foras. maior charitas. minor timor. minor charitas. maior timor. Si
aũt null⁹ ẽ timor. nõ ẽ q̃ intret charitas. ſicut videm⁹ p ſetã introduci linum
Similitudo ſeruilis timoris inducitur. q̄n aliq̇d ſuit̃. ſeta p̄us intrat. ⁊ niſi exeat nõ ſuccedit linũ. Sic timor pmo oc-
cupat mẽtẽ. nõ aũt ibi remanet timor. q̄ꝛ iõ intrauit vt introducẽt charitatẽ.

¶ Inducit q̄ndã auctẽ q̃ videt̃ pcedẽtibus ꝯ̃ria ⁊ itellectũ ei⁹ deťminat. i
Eſt aũt alia ſnĩa q̃ videt̃ huic eẽ ꝯ̃ria ſi nõ hʒ piũ intellectorẽ. Dicit̃ eñ i pſ.
Pſ. xviij. Timor dñi caſt⁹ pmanet in ſclm ſcli. Eternũ quendã timorẽ nobis oñdit ſcʒ
caſtũ. Q̄ ſi oñdit ille nob etnũ timorẽ. nunq̇d ꝯtradicit illi iſta ep̄la q̃ dicit.
i. Ioh. iiij. Timor nõ ẽ in charitate ſ pfecta charitas foras mittit timorẽ. Hoc eñ dictũ
eſt p iohẽʒ. illud dictũ ẽ p dauid. Sʒ nolite putare aliũ eẽ ſpm̃. Si eñ vnus
flat⁹ inflat duas tibias. nõ pt vn⁹ ſpũs implere duo corda ⁊ agitare duas lin-
guas? Si ſpũ vno. i. vno flatu iplente. due tibie cõſonãt. implete due lingue
ſpũ dei diſſonare pñt? imo ẽ ibi q̃dã ꝯſonãtia. eſt q̃dã ꝯcordia. ſ auditorẽ de-
ſiderat ſtudioſũ nõ ocioſũ. Ecce mouit duas linguas ſpũs dei. ⁊ audium⁹
ex vna timor nõ ẽ in charitate. audium⁹ ex alia. timor dñi ſctũs pmanet in
ſclm ſcli. Quid ẽ hͦ? Diſſonat? Non. Excute aures. intẽde melodiã. nõ ſine
cã h addidit caſt⁹. illic nõ addidit. q̄ꝛ ẽ timor aliq̇s q̃ dr̃ caſtus. eſt ali⁹ timor
q̃ nõ dr̃ caſt⁹. Diſcernam⁹ iſtos duos timores. ⁊ intelligam⁹ ꝯſonãtiã tibiaꝝ
Quõ diſcernim⁹ attendat charitas veſtra. Sũt hoĩes q̃ ppterea timẽt deũ
ne mittant̃ i gehennã. ne forte ardeãt cũ dyabolo i igne etno. ipſe ẽ timor q̃
introducit charitatẽ. ſ ſic venit vt exeat. Si eñ ppt̃ penas times deũ. nõdũ
amas quẽ ſic times. nõ bona deſideras. ſ mala caues. Sʒ ex eo q̄ꝛ mala ca-
ues corrigis te ⁊ incipis bona deſiderare. q̃ cuʒ deſiderare ceperis. erit in te
timor caſtus. Quid eſt timor caſtus? Timere ne amittas ipſa bona. timere
deũ ne recedat a te. Cũ autẽ times deũ ne te deſerat. pſentiã eius amplecte-
ris. cum ipſo frui deſideras.

¶ Ad maiorẽ dictoꝝ euidentiã ſubiungit exemplũ. k
Non potes meli⁹ explanare q̇d int̃ſit int̃ duos iſtos timores q̄ꝫ ſi ponas du-
as mulieres maritatas. q̃rũ vnã ꝯſtituas volentẽ facẽ adulteriũ. ſ timet ne
dãnet̃ a marito. Timet maritũ. q̄ꝛ adhuc amat neq̇tiã. huic ñ grata ẽ ſ one-
roſa mariti pñtia. ⁊ ſi forte viuit neq̇ter. timet maritũ ne veniat. Tales ſũt q̃
timẽt diẽ iudicij. Fac alterã amare virũ. debẽ illi caſtos amplexus. nulla ſe
adulterina imũdicia maculare velle. iſta optat pñtiaʒ viri. Illa timet ⁊ iſta
timet. Iã ģ interrogent̃ q̃re timeãt. Illa dicet. Timeo virũ ne veniat. illa di-
cet. timeo virũ ne diſcedat. Illa dicet. timeo virũ ne dãnet. illa dicet. timeo
virũ ne deſerat. Pone h in aĩo ⁊ inuenies timorẽ quẽ foras mittit charitas. ⁊
aliũ timorẽ caſtũ pmanẽtẽ in ſclĩ ſclĩ. Illũ timorẽ pfecta charitas foras mit-
tit. q̄ꝛ ille timor tormẽtũ hʒ. torquet̃ ꝯſcia. pctõꝝ nõdũ facta eſt iuſtificatio.
Eſt ibi qđ titillat mentẽ. qđ pungat. qđ ſtimulat. Stimulat ille timor. ſ in-
trat charitas q̃ ſanat qđ vulnerat timor. timor caſtus facit ſecuritatẽ in aĩo.

Audiuim⁹ duas tibias ſcꝫ Johem ⁊ dauid ꝯſonãtes.illa de timore dei dicit ꝙ timet aīa ne dãnet̄.illa de timore ꝙ timet aīa ne deſerat̄. Jlle ē timor queꝫ charitas excludit.ille ē timor ꝙ ꝑmanet in ſclm ſcli.Ecce in his ꝟbis ꝑdictis apte oñdit Aug.qs ſit timor caſtus ⁊ qs ſeruil̄.⁊ q̄liter differãt. Jn qb⁹ etiã inicialē timorē ſignificauit.ꝙ nec ex toto ē ſeruilis.nec ex toto caſtus.ſ; tanꝗ̄ medius aliq̄d de ſeruili.⁊ aliq̄d de caſto timore hꝫ. Facit eñ ſeruire ꝑtim timore pene.ꝑtim amore iuſticie.ꝑ quē timem⁹ puniri ⁊ timem⁹ offendē. Jſte timor ē ī inchoata charitate nō ī ꝑfecta.⁊ q̄ntū creſcit charitas.tantū decreſcit iſte timor ꝗ̄tū ad metū pene.i.q̄ntū ad id qḋ facit timere penã.⁊ ꝗ̄tum ad tormētū ꝯſcie. Nã q̄nto magis diligim⁹.tanto min⁹ timem⁹. Jſte timor notat̄ in illis ꝟbis Aug. vbi nō negat timorē eē in charitate inchoata ſ; perfecta.qḋ nō poſſet dici de ſeruili.qꝛ vt ipſe ſup̄ dixit ſeruilis timor ñ remanet veniēte charitate.nec intrat charitas niſi ꝑus ille timor exeat. nec in illo timore aliq̄s credit in deū.⁊ ſi credat deo.nec bene facit etiã ſi bonū eſt qḋ facit. Non ꝫ timor ille in charitate etiã inchoata.qꝛ oīs qui charitatē hꝫ licet nō ꝑfectã.⁊ in deū credit.⁊ bona opa facit.q̄re ſeruilis nō eſt timor ille queꝫ in charitate inchoata fore cōceſſit.⁊ quē creſcente charitate decreſcere dixit. Sꝫ ille ē timor inicialis quē nō negat eē in charitate niſi ꝑfecta ſit.

Subiūgit alteri⁹ auctis expoſitionē.ꝙ timor ſeruil̄ ⁊ inicialis dicit̄ iniciū ſapie ſ; different. l

Sciendū tñ eſt ꝙ [g] vtercꝫ timor ſcꝫ ſeruilis ⁊ inicialis in ſcripture diuerſis locis dr̄ inicium ſapie.Et ita fore cōperies ſi diligenter annotaueris loca ſcripture in q̄bus de timore dñi ſit mētio.Ex alia tñ ratōne ⁊ cauſa diuerſa dr̄ ſeruilis timor iniciū ſapie.⁊ ex alia inicial̄. Seruilis eñ iō dr̄ iniciū ſapie quia ꝑparat locū ſapie ⁊ ducit ad ſapiam.ſ; tñ nō remanet cū ea.immo foras exit. Jnicialis ꝟo dicit̄ iniciū ſapie.quia eſt inchoata ſapia.quã cū quis habē incipit.ſapiam ⁊ charitatem habere incipit. Jnde etiã eſt ꝙ vtercꝫ timor dr̄ inicialis.qḋ inuenire poteri ꝑ diuerſa ſcp̄ture loca. Vtercꝫ etiã timor interdū dr̄ ſeruilis.quia ⁊ ipſe inicialis qui eſt in charitate inchoata aliq̄d hꝫ de ſeruili ſcꝫ angorem pene.ſicut ⁊ aliq̄d hꝫ de caſto.ſcꝫ ꝙ timet offendere ac ſeperari. g

¶ Oſtendit ꝙ in xp̄o fuerit timor reuerentie. m

Jllud quocꝫ diligenter eſt notanduꝫ ꝙ in ſupiorib⁹ Auguſtin⁹ dicit caſtū timorē eſſe eternū.ꝑ qḋ cōfirmatur ꝑmiſſa ſnīa ſcꝫ ꝙ ſpūs timoris erit in futuro ſicut ⁊ alia dona ſpūſſancti.ſed nō habebit omnē illū vſuꝫ quē modo habet. Faciet eñ tunc nos revereri deū nō timere.ſepari vl̄ carere. Fuit ergo ⁊ in xp̄o timor ille. ſ; iuxta vſum illum quē habebit in futuro in ſanctis. Non enim timuit xp̄s ſeperari vel offendere deū ſed eū pre omnibus reueritus eſt.

¶ Jnquirit qualiter in xp̄o fuerit timor pene. n

Cum autē fuerit in xp̄o timor pene.queritur an iſte timor fuerit mūdanus vel ſeruilis vel inicialis? Ad qḋ dicimus nulluꝫ eoꝝ fuiſſe in xp̄o.quia timor mundanus malus eſt vt ſupra dictū ē.⁊ in primo gradu cum mundo deſeritur. Seruilis vero vel inicialis in perfecta charitate non eſt. Nullus ergo timoꝝ iſtoꝝ fuit in xp̄o.quis ergo fuit timor iſte quo penã timuit? Poteſt timor ille dici naturalis vel humanus qui omnib⁹ ho-

58 g Vtercꝫ timor ⁊c. Contra. Si timor inicialis dr̄.qꝛ in eo inchoatur ſapia ⁊ grã. Et timor ſeruilis eſt hmōi.videtur ꝫ ꝙ timor ſeruilis ſit inicialis qḋ falſum ē. Juxͣ hoc querit̄ ꝓpter q̄d timor in ſacra ſcriptura potius dr̄ inicium ſapie ꝗ̄ aliud donuꝫ.⁊ quare magis dicit̄ iniciū ſapie ꝗ̄ alicui⁹ alterius doni aut virtutis aut gratie. R̄o. dīcēm ꝙ cū duplex ſit iniciuꝫ.vicꝫ intra vel extra. inicialis denominatur a principio intra quod eſt nature principiū intrinſecū. Seruilis autē habet rōem principii extra. ⁊ ꝓpterea nec erit nec debet dici inicialis. Ad illud qḋ queritur quare magis dr̄ principium ſapie ꝗ̄ alterius doni. dīcēm ꝙ in ꝓficiendo in bonum donū timoris eſt primum inter oīa dona: ⁊ donū ſapie eſt ſupremum.cū ergo rō inicii et principii debeat attribui ꝑmo. hinc ē ꝙ rō inicii dꝫ attribui timori. quia nō in ſūmo ſtat⁹ eſt. Hinc eſt

minibus ineſt quo horret mors ac formidat pena. Et dicit timor iſte nãlis. nõ quia acceſſerit hoi ex natura ſm ꝙ ꝑus fuit inſtituta. quia nõ fuit iſte timor concreatus homini. nec de bonis nãlib⁹. ſ quia ex corrupta natura ꝑ peccatũ omnib⁹ aduenit. cui correptio inoleuit tanq̃ eſſet naturalis. ⁊ eſt iſte timor effectus peccati vt predictum eſt.

ꝙ timor magis dicit principiũ ſapie q̃ alicui⁹ alteri⁹ doni. Alia vero q̃ dicunt in lrã ſunt ſatis plana. Ex his autẽ que in lrã dicta ſunt poſſent formari ſex ꝓblemata de timore. vt primum ſit de timoris diffinitione. Scdm de obiecto. Terciũ de diuiſione magiſtri. Quartũ de diuiſione doni. Quintum de doni gratuiti nominatione. Sextũ et vltimũ de eius cõparatione ad donũ ſapientie ⁊c.

Ad intelligentiã hui⁹ ꝑtis in qua quidẽ agit de dono timoris incidit hic queſtio circa duo. Primo enĩ querit de timore informi ſiue ſeruili q̃ eſt cũ peccato. Scdo q̃rit de timore gratuito. qui datur cũ ſpiritusancto. Circa ꝓmũ querũt tria. Primũ eſt de timore ſeruili ꝑ cõparatõnẽ ad ſuum ꝓncipiũ. Scdm eſt de timore ſeruili q̃tũ ad ſuũ vſũ. Terciũ eſt de eodẽ timore ꝑ cõparationẽ ad gratie complementum.

Queſtio. i.

De timore ſeruili ꝑ comparationẽ ad eius ꝓncipiũ. Utrũ videlicet timor ſeruilis ſit donũ ſpũſſancti diuinitus datũ. Et ꝙ ſic videt primo per glo. ſup illud Roma. viij. Non accepiſtis ſpm̃ ſeruitutis iterũ in timore. ibi glo. Caue ne ex eo ꝙ ait ſpm̃ ſeruitutis et ſpm̃ adoptionis diuiſum intelligas ſpm̃. cũ ſit vnus atq; idem ſpiritus. Si ergo ſpiritus adoptionis eſt donum ſpũſſancti. ex hac glo. videt neceſſario poſſe concludi ꝙ ab eodẽ ſit timor ſeruilis. Itẽ aug. dicit ⁊ habet in lrã. Bonus eſt timor ſeruilis et vtilis ꝑ quẽ fit paulatim ꝯſuetudo iuſticie. Sed omne datum optimũ ⁊ omne donũ ꝑfectũ deſurſum eſt. ergo timor ſeruilis deſurſum deſcendit. Itẽ hocipſum videt ꝓbari aucte ve. te. q2 ſicut dr̃. Radix ſapie eſt timor dñi. Et ꝓuerb. xv. In timore dñi declinat ois a malo. Et eſaie. xxvj. A timore tuo dñe cõcepimus ⁊ ꝑturiuim⁹ ſpm̃ ſalutis. Si ḡ timor ſeruilis ẽ iniciũ ſapie. et facit declinare a malo. ⁊ bonũ ꝯcipe. ⁊ hoc totũ nõ ẽ niſi a dono dei. videt ḡ ꝙ timor ſeruilis ſit donũ ſpũſſancti. Itẽ nõ ſolum a deo eſt gratia cooperans ſ etiã grã voluntatẽ ꝑparans. ḡ non ſolũmõ a deo erat timor ille q̃ regit hominẽ in ſtatu iuſticie. ſed etiã qui ꝑparat ad illũ ſtatũ. Cũ ergo timor ſeruilis ſit hmõi. videt ꝙ timor ſeruilis ſit donũ ſpirituſſancti. Item plus eſt timere deũ q̃ credere. Multi enĩ credunt q̃ nõ timent. ſ fides qua q̃s credit etiã in ſtatu ꝑcti datur hoi deſurſum. ḡ ⁊ donũ ꝑ qd̃ timet. ſed timor ſeruilis eſt hmõi. ḡ ⁊c. Sed contra. omne donũ ſpũſſancti põt ſtare cum ſpũſancto. quia ſpũſſanctus nõ repugnat ſuis donis. ſ qñ ſpũſſanctus infundit tũc timor ſeruilis expellitur ſicut dicit Aug. ⁊ habet in lrã. ḡ timor ſeruilis nõ eſt donũ ſpũſſancti. Itẽ omne ſpũſſancti donũ hab3 exemplar correſpondẽs in deo. ſed timor ſeruilis nõ h3 exẽplar correſpõdẽs in deo. nec inq̃tũ timor. nec inq̃tũ ſeruilis. In deo enĩ nullus eſt pauor. nulla eſt ſeruitus. ergo ⁊c. Itẽ omne donũ ſpũſſancti dat ad habilitandũ animã ad aliq̃d arduũ et excellens. ſed timor potius conſiſtit in depreſſione q̃ in aliqua erectione. et potius eſt ex virtutis indigẽtia q̃ ex ſufficiẽtia. videt ḡ ꝙ timor ſeruilis nõ ſit donũ ſpũſſcti. Itẽ ſicut contingit deũ timere ꝓpter penas quas infligit. ſic etiã ꝯtingit amare ꝓpter beneficia q̃ nob tribuit etiã in ſtatu patrie. ſed amor ille qui eſt ꝓpter tꝑalia hic nõ ponit inter ſpũſſãcti dona. ḡ nec timor ſeruilis qui ꝓncipaliter h3 oculũ ad penã. Item ſicut aliquis dimittit tranſgredi mandata dei ꝓpter timorẽ penaꝝ eternaꝝ. ſic latro dimittit tranſgredi edictũ reg ꝓptẽ timorẽ furcaꝝ. ſ timor q̃ latro timet furari ne ſuſpendat nõ ponit eſſe donũ ſpũſſancti. ergo ſilr videt de illo timore quo quis timet peccare ne eternaliter puniat. imo videt multo fortiori rõne. quia ſi malũ faciliter timet. maius malũ multo facilius timet. cũ ergo maius malũ ſint pene eterne q̃ tꝑales. ſi nõ egemus dono ad timendũ penas tꝑales. multo magis videtur ꝙ nec ad timendũ penas eternas. Rñ. dcm̃ ꝙ abſq; dubio timor ſerui- 59
lis eſt donũ ſpũſſancti. Et rõ huius eſt. qm̃ ſicut donum dei eſt noſſe ſiue credere penas futuras pro eo ꝙ ibi eſt quedã cordis illuminatio ⁊ directio. ſic donum dei eſt illas penas eternas refugere ⁊ timere. ꝓ eo ꝙ ex tali dono eſt quedã emollitio. ⁊ fluxus cõcupiſcentialis reſtrictio. et in hoc quedã rectificatio. Qz enĩ ibi ſit emollitio ſatis innuit Ideirc. ꝓpheta. cũ dicit. Indurasti cor noſtrũ vt nõ timeremus te. Qz ibi ſit fluxus concupiſcentialis reſtrictio innuit ꝓpheta in pſ. cum dicit. Confige timori tuo carnes meas. qd̃ quidẽ non ſolũ fit timore caſto ſed etiam ſeruili. quo timent eterna ſupplicia. ⁊ timet diuina iuſticia. Et ꝓpter illoꝝ timorẽ ceſſat hõ a peccatorũ ꝑpetratione. licet nõ omnino ceſſet a volũtate. ſicut dicit glo. qd̃ totũ eſt ex diuino munere. Ideo concedende ſunt rõnes ad hanc partẽ inducte. Ad illõ 60
ergo qd̃ primo obijcit in cõtrariũ ꝙ timor ſeruil nõ manet cũ ſpũſancto. dcm̃ ꝙ dona ſpũſſancti ſunt in multiplici differentia. Quoddã nãq; donũ eſt a ſpũſancto ſed nõ cũ ſpũſancto. quia ꝑparat ad ſpũſanctum. ⁊ tale donũ eſt timor ſeruilis ſm ꝙ huiuſmodi. Quoddã autẽ eſt donũ a ſpũſancto ⁊ ſemꝑ cum ſpũſancto. quia ꝑ ipſum cõſecrat habitaculũ ſpũiſancto. ſicut eſt donũ charitatis. Quoddã vero eſt donũ qd̃ eſt donũ a ſpũſancto. ⁊ aliqñ cũ ſpũſancto. aliqñ ſine ſpũſancto. ſicut donũ qd̃ eſt ad ſpũſſancti manifeſtationẽ. ⁊ eſt ordinatũ non ſolũ ad ꝓpriam vtilitatẽ ſed etiã ad alienã. ſicut donũ ꝓphetie et donum ſcie. que aliqñ in malis. aliqñ in bonis reperiri habent. Cũ ergo di ꝙ donũ ſpũſſancti compatit ſe cũ ſpũſancto. dcm̃ ꝙ illud habet inſtantiã in eo dono qd̃ ordinat ad habitationẽ ſpũſſancti preparandam. Poſſet etiã aliter dici ꝙ timor ſeruilis et ſi inquantum ſeruilis eſt nõ poſſit ſtare cum ſpũſancto ꝓpter annexã impfectionẽ que dicit repugnantiam ad ſtatũ gratie. tñ q̃tum ad aliq̃d ſui nihil prohibet ipſum cũ ſpũſancto ſtare. ſicut infra melius manife

61 ſtabitur.ꝛ q̄ꝛtum ad hoc eſt donū eius. Ad illud
qđ obijcit̄ ꝙ omne donū ſpūſſancti habet exemplar
correſpondens in deo. dōm ꝙ ſi illud ſpāliter intel-
ligatur q̄ꝛtū ad omnē eius ꝓprietatē ſic nō eſt verū.
ſed ſi generaliter intelligatur vtpote ꝙ dicat̄ illud
habere exemplar in deo qđ habet aliquid correſpon
dens ſibi vel ſm ſe vel ſm ſuū genus ſic veritatē ha
bere poteſt. Et hoc mō timoꝛ poteſt habē exemplar
in deo. quia q̄ timet elongatur a malo ꝛ ſtat intra fi-
nes ꝓprios. ita ꝙ ſupra ſe non erigitur. Vtrūqꝫ autē
iſtoꝝ contingit reperiri in deo. quia deus a malo maxi
me elongatur. et nullo mō ſupra ſeipm̄ erigitur. iđo
dū per timorē deo ſubijcimur. eidē aſſimilamur. ꝛ ta
lis aſſimilatio ſufficit ad hoc ꝙ timoꝛ habeat ſuffici
62 entē rōnem doni. ¶ Ad illud qđ obijcit̄ ꝙ omne do
num ſpūſſancti datur ad habilitandū animā ad ar-
duum et excellens. dōm ꝙ ſicut inordinate amare
eſt magne virtutis ꝛ excellentie. ſic inordinate timē
eſt ſegnicici et ignauie. ordinate vero timere magne
eſt excellentie. Qui eīm deū veraciter timet. nihil ter
renum et caducū timet. imo ex ipſo timore dei ipſis
timoribus ſupeffertur. Ideo licet actus timoris vi-
deatur ptinere ad quandā defectibilitatē. ſm verita
tem tamē ptinet ad excellentiā et nobilitatē. ꝛ quia
in timore ſeruili incipit hō deum ipſum timere. hinc
63 eſt ꝙ donū ſpūſſancti eſt hic imperfectū. ¶ Ad illud
qđ obijcit̄ ꝙ ſicut contingit deū timere ꝓpter penas.
ita et amare ꝓpter beneficia. dōm ꝙ ſicut beneficia
quedā ſunt pꝛ̄ſentia. quedā futura. quedā que viden
tur. quedā que expectant̄. ſic etiam et pene. Et ſi q̄s
timeat deū ſolūmodo ꝓpter penas pꝛ̄ſentes quas iā
expertus eſt. hoc nō habet neceſſario ex dono. ſed cū ti
met ꝓpter ſupplicia futura que credit infligenda eē
omnibus qui contēnunt diuinā iuſticiā. ſic ꝛ in amo
re intelligendū eſt ꝙ amoꝛ eternoꝝ bonoꝝ eſt donū
dei. Amoꝛ vero pꝛeſentiū poteſt eſſe ex ipſo naturali
affectu. et ideo ex hoc nō poteſt cōcludi ꝙ timoꝛ ſer-
uilis nō ſit donū. quia timore ſeruili non timent̄ tm̄
tpalia ſupplicia ſed etiā eterna ſicut tactū eſt ſupra.
64 Ad illud qđ obijcitur de latrone qui timet furari
ꝓpter ſuſpendiū. dōm ꝙ nō eſt ſimile ſicut iā tactuꝫ
eſt. quia naturali cognitione ꝛ eſtimatione latro co-
gnoſcit illud ſuppliciū et illud reformidat. nō autē
ſic ē de ſupplicio infernali. imo opoꝛtet ꝙ timeat per
fidem. et amplius ꝙ coꝛ quodāmodo mollificet̄ vt
exhoꝛreat illa ſupplicia ad fidei inſtinctū. Propt̄ea
ratio illa nō valet. quia nō eſt ſimile hinc ꝛ inde.

Queſtio. ij. b

De timore ſeruili in cōparatione q̄ꝛtū ad eius vſum
Vtrū ſcꝫ vſus timoris ſeruilis ſit bonus an malus.
Et ꝙ bonus ſit videt̄. quia quales ſunt habitus ta-
les ſunt actus. ſed timoꝛ ſeruilis cū ſit donū ſpūſſan
cti eſt bonus. ergo ꝑ documentū moralis phī actus
eius eſt bonus. Itē maxima eſt phī ꝙ cuiꝰ vſus
bonus. ipm̄ quoqꝫ bonū eſt. ꝛ cuiꝰ vſus malus ipm̄
eſt malū. g̊ ſi vſus timoris ſeruilis eſt malus. ipſe ti-
moꝛ ſeruilis eſſet malus. ſed nō eſt malus cuꝫ detur
diuinitus. g̊ actus eius eſt bonus. Itē omnis ha
bitus cuius vſus p̄parat hominē ad ſuſceptionem
gratie eſt bonus q̄ꝛtū ad vſum. ſed timoꝛ ſeruilis eſt
hmōi. quia per vſum eius introducit̄ charitas ſicut
dicit Aug. et habet̄ in lr̄a. ergo ꝛc̄. Itē nullꝰ actus
quo quis vitat pcc̄m eſt pcc̄m. ſed actu timoris ſerui
lis recedit hō a pctō. g̊ actus timoris ſeruilis nō eſt
pcc̄m. nō eſt ergo malus. et eſt malus vel bonꝰ. ergo
bonus. ¶ Sed ꝯ. ſuper illud pſ. Confige timori tuo
carnes meas. Glo. Aug. Timoꝛ ſeruil' carnē nō cru
cifigit. quia viuit in eo peccandi voluntas. ꝛ ſeque-
retur opus ſi ſperaret̄ impunitas. mallet eīm licere.
et dolet nō licere qđ lex vetat. ſ; ois talis motus ē di
recte ꝯ iuſticiā. quia vellet iuſticiā non eſſe. ois vero
motus ꝯ iuſticiā eſt malus. g̊ actus et vſus timoris
ſeruilis ē malus. ¶ Itē Grego. in moral. cū pena ti-
metur. ꝛ dei facies nō amat̄. timoꝛ ex timore eſt non
ex amore. ſ; ois actus qui ꝓcedit ex radice timoris ꝛ
ſupbie eſt actus malus et dānabilis. g̊ vſus timoris
ſeruilis nō eſt bonus ſed dānabilis. ¶ Item nullus
actus incōpoſſibilis charitati ē bonus. ſ; timere ſer-
uiliter ē actus incōpoſſibilis charitati. g̊ timere ſer-
uiliter nō eſt bonū. Maioꝛ manifeſta ē. quia chari-
tas bono nō repugnat ſ; malo. Minoꝛ aūt etiā ma-
nifeſta eſt ſm verba Aug. et apli. quia ſpūs ſeruitu-
tis nō ſtat cū ſpū adoptionis. ¶ Itē ois timoꝛ oꝛtū
hꝫ ex amore. g̊ timoꝛ ſeruilis ex amore hꝫ oꝛtū. ſ; ois
amoꝛ aut eſt nālis. aut libidinoſus. aut gratuitꝰ. cū
ergo timoꝛ ſeruilis nō poſſit habē oꝛtū ex amore gra
tuito. quia eſt in peccatore. nec ex amore nāli cōſtat.
quia iā eſſet timoꝛ nālis. reſtat g̊ ꝙ ex amore libidi-
noſo. ſed ois actus q̄ exit ex amore libidinoſo ē ma-
lus et culpabilis. g̊ actus timoris ſeruilis ē malus.
¶ Itē amare deū ꝓpter tpalia pncipaliter eſt pcc̄m
ꝛ malū. g̊ ſilr timere deū ꝓpter penas pncipaliter eſt
malū. ſ; hoc eſt timere ſeruilit̄. videt̄ g̊ ꝙ actus timo
ris ſeruilis ſemp ſit culpabil'. Itē timoꝛ ſeruil' nō
dr̄ ſeruilis niſi a ſeruitute pcti. g̊ pari rōne nullus dr̄
timere ſeruilit̄ niſi ad illū actū ſit annexa circūſtan-
tia pcti. ſed circūſtantia pcti annexa actui facit totū
actū deformē. g̊ videt̄ ꝙ actus et vſus timoris ſerui
lis ſit ſemp culpabilis et deformis. R°. ad p̄dicto
rum intelligentiā eſt notandū ꝙ cū dico timorē ſer-
uilem duo dico. videlicet ipm̄ habitū quo anima di
ſponit̄ ad timendū deū vt punientē eos qui p̄uari
cantur. ꝛ vlterius nomine ſeruitutis impoꝛtat̄ de-
formitas pcti que annexa ē illi habitui in eodē hoīe
rōne cuiꝰ ille hō dicit̄ eſſe ſeruus pcti. et timoꝛ in eo
exiſtens dr̄ eſſe timoꝛ ſeruil'. ꝑ hunc etiā modū cū di
co aliquē timē ſeruilit̄ duo dico. videlicet. actum ab
illo habitu egredientē. ꝛ voluntatis ſeruilitatē ſiue
deformitatē cōcomitantē. Sed attendenduꝫ ꝙ hoc
pōt eſſe duplr̄. aut ita ꝙ deformitas illa voluntatis
cōcomitet̄ q̄ꝛtū ad habitū. aut q̄ꝛtū ad actū. Si cōco
mitat̄ ſolū q̄ꝛtū ad habitū. ſic pōt eſſe ꝙ aliquis ſer-
uiliter timeat. et tm̄ motu illo nō peccabit. qꝛ ſi ex re-
cogitatione penaꝝ aliq̄s abhoꝛret offendere deū. h̄
pōt eſſe p̄ter omne pcc̄m. Si aūt cōcomitat̄ in actu
q̄uis ipm̄ timē de ſe nō ſit malū. tm̄ rōne deformitat̄
actualr̄ annexē deprauat̄. ſic aliq̄s q̄ timet penas. ꝛ
timēdo dolet ꝙ tales pene infligunt̄ ꝑ culpa. ꝛ actu
etiā cōcupiſcit peccare ſi nō eſſet illa pena. et h̄ mō
timere ſeruilr̄ eſt pcc̄m et malū. hoc aūt nō eſt ſemp
cum q̄s mouet̄ timore ſeruili. alioq̄n ꝑ vſum illius
doni magis ſe hō a grā elongaret q̄ꝫ p̄pararet. quod
plane falſum ē. Et iō cōcedendū eſt ꝙ vſus timoris
ſeruil' pōt eſſe bonꝰ. licet nō ſit bonꝰ bonitate meriti
ſ; magis bonitate p̄parante vel oꝛdināte ad meritū
q̄ ſimul ſtat cū pctō. Vñ et rōnes q̄ hoc oñdunt con
cedende ſunt. licet rō vltima ſit ſophiſtica. qꝛ ꝓcedit

65 ex ſuppoſitione falſa. ¶ Ad illud vero qḋ p̄mo obij
citur in cõtrariũ φ in timore ſeruili viuit voluntas
peccandi. ꝛ φ volet de eo qḋ lex vetat. dõm φ illud
verbũ Aug⁹. nõ intelligitur φ ſemp q̃n timet doleat
actu. ꝛ ſimiliter φ voluntas peccandi ſemper ſit in
actu. ſed hoc dicit q꞉ manet in habitu ꝛ radice. Licꝫ
autẽ voluntas ſit ꝑ potentiã deformata ꝛ regnet in
ea mal⁹ amor. põt tñ aliq̃n moueri ad aliqua bona
opa in genẽ. vel ex circũſtantia ꝑ aliquã grãm grat̃
datã nõ cõmittendo culpã. ſicut pꝫ ꝑ multa exẽpla.
66 ꝛ ſic põt eſſe in pte iſta. ¶ Ad illud qḋ obĩ φ timẽ
ſeruiliter eſt ex timore ſicut dicit Grego. nõ ex amo-
re. dõm φ ex nõ dicit ibi cãm ſed cõcomitantiã. ꝛ cũ
dicit cõcomitantiã in actu. tũc deformat actũ timo-
ris ſeruilꝭ. cũ dicit cõcomitantiã in habitu nõ opor
tet φ deformet. ſed tñ facit ipm deficere a meriti ꝑfe
67 ctione. ¶ Ad illud qḋ obĩ φ actus incõpoſſibilꝭ cha
ritati eſt malus. dõm φ aliqs actus põt eſſe incom-
poſſibilis alicui rõne circũſtantie ꝓpie quã habet ex
ꝓprio habitu. vel rõne alicui⁹ annexi. Cũ ergo dĩ φ
actus timoris ſeruilis ẽ incõpoſſibilis charitati. hoc
nõ eſt rõne ipſius actus ꝑ ſe ꝛ ſm ſe. quia hñs chari
tatẽ põt bñe timẽ deũ rõne pene. ſꝫ hoc intelligitur
rõne annexi qḋ facit ipm deficere a merito charita-
tis. ꝛ iõ ex hoc nõ ſequit̃ φ actus timoris ſeruilis ſit
malus. ſed vel ẽ malus. vl' eſt in hoie ſm ſtatũ malũ.
68 et cõcluſio ẽ vera rõne alterius ptis. ¶ Ad illud qḋ
obĩ φ timor ſeruilis hꝫ ortũ ex amore. dõm φ timor
ſeruilis nõ hꝫ ortũ ex amore libidinoſo. ſed põt hic
ortuꝫ ex amore nãli. Amor eñ nãlis dupl'r dĩ. Uno
mõ qui eſt cũ ipſa nã plantatus. Alio mõ ille qui eſt
ex nãli affectu et voluntario exercitio acq̃ſitus ſine
grẽ dono. ꝛ ex tali amore põt hõ pctõr ſeipm ſine ipõ
pctõ amare. ꝛ mala ſua fugẽ ſiue p̃ntia ſiue futura.
et ex tali amore timor ſeruilis hꝫ ꝓcedere. Si enim
hõ ſeipm amat ad hoc vt acquirat ſalutẽ. ꝛ ex hoc ti-
meat eterna tormenta incurrere. talis affectio amo
ris q̃uis nõ ſit ex charitate. põt tñ eſſe abſqꝫ libidine
Aliter põt dici φ ſicut timor mũdanus quo quis ti-
met amittere mũdana eſt ex amore mundi. et timor
humanus ex amore tp̃alis ſalutis. ſic timor ſeruilis
cũ aliquis timet incurrere etña tormẽta eſt ex amo-
re eterne ſalutis et beatitudis. ꝛ iſte amor q̃tũ eſt de
ſe non eſt culpabilis. ſed eſt vel nãlis. vel gratuitus
a grã gratis data. vl' gratuitus a grã gratũ faciente.
ꝛ timor ſeruil' bene põt eſſe ex amore ſalutis primo
vel medio mõ dicto. ꝛ iõ falſum ſupponit cũ dicit φ
69 eſt ex amore libidinoſo. ¶ Ad illud qḋ obĩ φ amor
dñi ꝓpter tp̃alia p̃ncipal'r eſt pctm̃. dõm φ nõ eſt ſi-
mile de amore ꝛ timor. q꞉ amor eſt ille qui facit frui.
ꝛ eius eſt quietare vel ad aliud inclinare. et iõ pec-
cat q̃ diligit deũ ꝓpter tp̃alia p̃ncipal'r. quia facit de
via finẽ. et de fine viã. nõ ſic aũt eſt ex parte timoris.
Alia eſt rõ quia cũ quis amat deũ ꝓpter tp̃alia duo
ſunt ibi amata. ſed cũ quis timet deum ꝓpter penas
quas infligit vnus ſolus ẽ quẽ timet. Qui eñ timet
habentẽ cultellũ. vno ꝛ eodẽ timore timet cultellum
ſiue plagã cultelli et actionẽ percutientis. ꝛ iõ nõ eſt
70 ſimile hinc et inde. ¶ Ad illud qḋ vltimo obijcitur
φ timẽ ſeruiliter eſt timẽ cũ circũſtantia peccati. di-
cendũ φ illa circũſtantia ſiue deformitas peccati po
teſt poni circa actũ timendi rõne ipſi⁹ actus vel rõne
timẽtis. Et ſi ponat̃ ratione ipſius actus. tunc vtiqꝫ
actus deformatur et efficit̃ malus rõne annexi ſicut
prius fuit expoſitũ. Sed ſi ita ſit φ ponat̃ rõe ipſius
timentis. ſic poteſt eſſe φ actus non ſit deformatus.
ſed quia deformitas eſt circa timentẽ. licet ſm illam
deformitatẽ nõ actualiter moueat̃. ꝛ ꝓpterea nõ eſt
oportunũ φ timere ſeruiliter ſemꝑ ſit pctm̃. imo hoc
poteſt eſſe vtile ꝛ p̃paratoriũ reſpectu gratie.

¶ Queſtio. iij.

De timore ſeruili in cõparatione ad grẽ cõplemẽtũ.
Et q̃rit̃ vtrũ timor ſeruilis expellat̃ grã adueniente
Et φ ſic videt̃ p̃mo auctẽ Aug. quã mgr̃ adducit in
lr̃a. Timor locũ p̃parat charitati. cũ autẽ venit cha
ritas pellit̃ timor qui ei p̃parauit locũ. ſed cõſtat φ
hoc intelligit̃ de timore ſeruili. ğ timor ſeruilis pelli
tur ſupueniente grã. ¶ Item ſpũs libertatis repu-
gnat ſpiritui ſeruitutis. ſed ſpũs grẽ et charitatis eſt
ſpũs libertatis. ſpũs vero timoris ſeruilis eſt ſpirit⁹
ſeruitutis. ğ ſupueniente grã pellitur timor ſeruilis
¶ Itẽ nullus hñs gratiã et charitatẽ principal'r in-
tuetur penã. quia p̃ncipalius intuetur diuinã com-
placentiam. ſed timor ſeruilis p̃ncipal'r facit intueri
penã. ğ timor ſeruilis nõ põt ſtare cũ gratia. ¶ Itẽ
ſicut ſe hꝫ amor qui eſt ante gratiã ad amorẽ qui eſt
ex grã. ſic ſe hꝫ timor ſeruilis ad timorẽ gratuitũ. ſed
amor gratuit⁹ alius eſt ab amore acquiſito vel gra-
tis dato. ğ timor inicialis alius eſt a timore ſeruili.
Si ğ timor ſeruilis nõ põt fieri inicialis. videtur φ
manere nõ poſſit cũ charitas ſupuenerit. ¶ Sed ꝯ.
ſicut ſe hꝫ fides informis ad fidẽ formatã. ſic ſe hꝫ ti
mor ſeruilis ad timorẽ gratuitũ. ſed fides informis
format̃ ſm φ habitũ eſt in precedentib⁹. ergo videt̃
φ timor ſeruil' gratificet̃ cũ gratia infundit̃. ¶ Itẽ
plus diſtat grã gratũ faciens a natura q̃ diſtet a do
no grẽ gratis date. ſed grã ſupueniens nãm noſtrã
nõ excludit ſed potius ꝑficit. ğ cuꝫ timor ſeruilis ſit
donũ grẽ gratis date. videt̃ φ nõ expellat̃ ſed poti⁹
ꝑficiat̃ adueniente grã charitate. ¶ Itẽ timore ſer-
uili timet̃ pena. timore iniciali timet̃ pena ꝛ dei of-
fenſa. ğ timor inicialis ſe hꝫ ex quadã additione ad
timorẽ ſeruilẽ. ſed qḋ ſe habet ex additione ad alte-
rum continet illud ꝛ adhuc amplius. ergo in timo-
re iniciali continet̃ timor ſeruilis. ꝛ ſimiliter timor
ſeruilis nõ expellitur ꝑ aduentũ charitatis. ¶ Iteꝫ
gratia quantum eſt de ſe non repugnat niſi peccato.
nõ ei qḋ ex pctõ trahit originẽ ſicut eſt inicium ꝛ ſe-
quela. ſed timor ſeruilis non eſt peccatũ. ſed ex pctõ
trahit̃. ergo ei grã nõ repugnat. Et ſi hoc. tunc non
videt̃ expelli per grãm. ¶ R̷. ad predictoꝝ intelli- 71
gentiam eſt notandũ. φ circa hoc eſt duplex modus
dicendi. Unus nãqꝫ modus dicendi eſt. Cum dico
timorẽ ſeruilẽ duo dico ſicut tactũ eſt prius. videli-
cet ipm donũ. ꝛ defectum deformitatis eidẽ dono an-
nexum. nõ ratione ipſius doni. ſed rõne eius in quo
eſt. Cum ergo gratia ſuperuenit expellit ipſum q̃tũ
ad defectum deformitatis annexũ. non autẽ in q̃tuꝫ
eſt donum diuinitus gratis datuꝫ ſicut in preceden
tibus tactum eſt de fide informi. ¶ Alius autẽ di-
cendi modus eſt φ timor ſeruilis omnino expelli-
tur adueniente gratia. non ſolum q̃tuꝫ ad id quod
habet ſeruitutis. ſed etiam q̃tum ad hoc qḋ habet
humilitatis. Et ratio huius eſt. quia huic timori
ſeruitus quodammodo eſt annexa eſſentialiter.
Habet enim ortum magis ex amore ſui q̃ ex a-
more dei. Unde et timor iſte ſeruilis facit penam

principalr̄ intueri. Jdō ſicut fides ꝓpter repugnantiā
enigmatis ſibi annexi ad gloriā euacuat̄ ipſa ſupue
niente. ſic habitus timoris ſeruilis expellitur ſupue
niente charitate. Et huic mō dicendi videt̄ cōſona
re verbum Aug. quo dicit ꝙ timor ſeruilis reſpectu
charitatis introducende ſe habet ſicut ſeta reſpectu
fili. Ex his autē duob⁹ modis dicendi poteſt elici ter
cius modus quaſi cōmixtus ex vtroqȝ. ⁊ tenēs me
dium inter vtrūqȝ. Ualde em̄ difficile videt̄ dicere
ꝙ ille habitus quo quis habilis erat ad ceſſandum
a culpa. ſupueniente gratia ſtatim recedat. cum con
trariū hui⁹ dictet ipſa experientia. Difficile etiā vide
tur dicere ⁊ ſuſtinere ꝙ timor ſeruilis ſimiliter ma
neat adueniente gratia. cū ſit alia differentia timo
ris q̄ timor inicialis. nec videt̄ ab eodē trahere ori
72 ginem. ⁊ verba Aug. ſatis vident̄ contradicere. Et
ꝓpterea poſſumus dicere ꝙ timor ſeruilis tres ha
bet cōditiones. Unā ſicuti materialē ⁊ ſubſtratā. et
hec eſt timere penā eternā. Alteram ſicut formalem
⁊ completiuā. ⁊ hec eſt principaliter intueri illā pe
nam. Terciā ſicut annexā. ⁊ hec eſt habē voluntatē
deformē cōiunctā. Cum igit̄ gratie donū ſupinduci
tur. timor ſeruilis q̄tū ad hoc qḋ materiale erat in
ipſo. hoc eſt inq̄tū habilitabat ad timendū penam
manet cū gratia. quia gratie nō repugnat. Q̄tū ꝟo
ad alias duas cōditiones videlicet q̄tū ad comple
tiuam et q̄tuȝ ad annexā pellitur ꝑ ipſam gratiā. qꝛ
cum gratia ſupuenit. nec principalr̄ intuet̄ penam.
nec habet annexā voluntatē malā. ⁊ ſic haberi pōt
ꝙ donū timoris ſeruilis q̄tū ad aliquid ſui adueni
ente gratia pellitur. ⁊ q̄tū ad aliquid manet. et hoc
viſo patet rn̄ſio ad queſtionē. patet etiam ꝓ magna
ꝑte reſponſio ad obiectiones ad vtrāqȝ partē. quia
neutre ſimplr̄ concludunt veritatē. ideo oportet re
73 ſpondere hinc ⁊ inde. ¶ Ad illud qḋ primo obijcit̄
de auctē auguſtini qua dicit ꝙ timor ſeruilis expelli
tur adueniente charitate. dicendum ꝙ hoc non di
cit ꝙ totaliter pellatur. ſed ꝙ dominiuȝ ſeruitutis q̄
ꝓncipaliter penā intuet̄ ab ipſo timore adueniente
74 charitate auferatur. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ſpūs
ſeruitutis repugnat ſpūi libertatis. dōm ꝙ verū eſt
q̄tū ad illud qḋ eſt in eo ſeruitutis. ſed timor ſerui
lis aliquid habet in quo cōmunicat cū timore inicia
75 li. ⁊ rōne illius nō oportet ipm̄ expelli. ¶ Ad illud
qḋ tercio obī ꝙ timoris ſeruilis ꝓncipaliter ē intue
ri penā. iam patet rn̄ſio. quia q̄tū ad illā conditionē
habet expelli qua viꝫ penā intuet̄ ꝓncipalr̄. ⁊ ꝓpter
76 hoc non ſequit̄ ꝙ expellat̄ generalr̄. ¶ Ad illud qḋ
obijcitur ꝙ ſicut ſe habet amor peccatoris reſpectu
amoris gratuiti. ſic timor ſeruilis reſpectu timoris
caſti. dōm ꝙ nō eſt ſimile. qm̄ ſicut in ꝓcedentibus
habitū fuit charitas nō poteſt fieri informis. vt pa
tet. qn̄ aliquis cadit a charitate. ⁊ tn̄ poſt lapſum re
manet ibi timor eternoꝝ ſupplicioꝝ. Et ſi obijcias
ꝙ amor eſt radix timoris. ḡ debꝫ currere pari paſſu.
dōm ꝙ nō valet. quia ſil̄r eſt radix ſpei. ⁊ tn̄ ſpes pōt
eſſe informis ⁊ formata. Et rō hui⁹ aſſignata fuit ſu
pra. Et ſic patet ꝙ rōnes ille nō cōcludunt ꝙ timor
77 totaliter expellat̄. Ad illud ꝟo qḋ obī ꝙ ſimplr̄
manet ꝑ ſimile ⁊ in fide informi ⁊ formata. dōm ꝙ
non eſt ſimile ex ꝑte iſta ⁊ ex illa. qm̄ fides informis
aſſentit ꝓpter ſe ⁊ ſup oīa ⁊ in omnib⁹ cui conſentit
fides formata. nō ſic aūt eſt de timore ſeruili ⁊ inicia
li. quia timor ſeruilis ꝓncipaliter intuet̄ penā. timor

aūt inicial̄ nō principalit̄ intuet̄. ſed principalit̄ in
tuetur diuinā offenſam. ¶ Ad illud qḋ obī ꝙ natu 78
ra non pellitur a grā. dōm ꝙ nō eſt ſimile. quia na
turalia inſeparabilia ſunt. qꝛ dantur ad ſemp. ⁊ ideo
nō auferunt̄ ſupueniente grā. quedā autē ſunt gra
tis ſupaddita que dant̄ ſolūmodo ad tp̄s pro ſtatu
determinato. ⁊ ideo pellunt̄ ⁊ ceſſant recedente ſta
tu illo. ⁊ ſic eſt reperire in ꝓpoſito. ¶ Ad illud qḋ obij 79
citur ꝙ timor inicialis addit ſuper ſeruilem. dōm ꝙ
quedā eſt additio ſimplr̄ complens. quedā eſt addi
tio diſtrahens. Timor inicialis addit ſupra ſeruilē.
⁊ hoc quidē non ſolū complendo. verū etiaȝ diſtra
hendo. quia ſicut dictū eſt aufert ei defectū cōcomi
tantē q̄ quidē eſt voluntas deformis. ⁊ conditioneȝ
etiā complentē que quidē erat ſm̄ ſtatū illuȝ princi
paliter intueri penā ſicut tactuȝ eſt ſupra. ⁊ ideo ſic
ſupra ipſum addit ꝙ aliquid de ipſo diminuit et ex
pellit. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ gratia nō repugnat 80
niſi peccato non ei qḋ habet originē a pctō. dōm ꝙ
nō ſolū huic repugnat. ſed etiā ei qḋ habet annexū.
⁊ ꝓpter hoc ⁊ q̄tum ad hoc ꝙ penā habet. ⁊ formi
dat penā futurā introductū eſt ex culpa. ⁊ ideo non
eſt mirū ſi aliquo mō pellitur adueniente gratia. qꝛ
nō tm̄ habet totaliter ex culpa introduci. verū etiā
ex dono dei ſm̄ ꝙ aliqd ſui. hinc eſt ꝙ ſic pellitur ꝙ
nō totaliter deſtruitur. Et ſm̄ hoc ſatis de plano re
ſponderi poteſt autoritatibus ⁊ rōnibus que hinc ⁊
inde introducunt̄.

Conſequēter querit̄ de timore gratuito. Et cir
ca hoc querunt̄ tria. Primo q̄rit̄ de ipſo timo
re q̄tū ad eius diuiſionē. Scd̄o querit̄ de eodē q̄tū
ad eius diminutionē. Tercio ⁊ vltimo querit̄ q̄tuȝ
ad eius euacuationē.

¶ Queſtio. j. k

De timore gratuito q̄tū ad diuiſionē eius qua diui
ditur in inicialem ⁊ filialē. Utrū iſte ſint diuerſe ti
moris ſpēs. Et ꝙ ſic videt̄ primo ꝑ diuiſionē magi
ſtri qua diuidit timorem in quatuor differentias. et
omnes alie differentie ſunt formalit̄ differentes. vi
detur ergo ꝙ ſimilr̄ ſic reperire circa timorē inicialem
⁊ filialem. ¶ Itē hocipſum videt̄ rōne. quia timor
inicialis ⁊ filialis aut diſtinguit̄ q̄tum ad eſſentialē
differentiā. aut ſolū q̄tum ad ſtatū. Si ꝓmo modo
tunc habeo ꝓpoſitū. Si ſecundo mō. contra. quia ti
mor habet eſſe in triplici ſtatu ſm̄ ꝙ triplex eſt ſtat⁹
hominis iuſti. videlicet in ſtatu incipientis. ꝓficien
tis. et ꝑfecti. Cum ergo mgr̄ illā differentiā nō appo
nit. videt̄ ꝙ aut eſt inſufficiens. aut iſtas differētias
timoris nō aſſignet ſolūmodo quo ad ſtatū. nec tm̄
diuiſio magiſtri videt̄ eſſe inſufficiens. immo et di
uiſio Aug. ⁊ alioꝝ qui de hac materia loquunt̄ qui
ſolūmodo in has ſpēs diuidunt timorē gratuitum.
¶ Itē diuerſitas habituū venit ex diuerſitate obie
ctorum. ſed ſicut magiſter innuit. cōmuniter etiam
tenetur. ꝙ timor inicialis habet oculum ad penam.
timor vero filialis habet oculum ad offenſam. ergo
videtur ꝙ hic timor ⁊ ille ſint diuerſe ſpēs timoris.
¶ Itē timor inicialis mediū tenet inter ſeruilem et
filialem. ⁊ q̄tum ad rōnem deueniendi. quia ꝑ ſerui
lem deuenit̄ ad filialē mediante iniciali. ⁊ etiā q̄tuȝ
ad mediū timendi. Cum ergo timor inicialis ſit di
uerſa ſpecies a timore ſeruili. videtur etiam ꝙ ſit di
uerſa a filiali. Sed contra. Si vnum oppoſito
rum dicitur multipliciter ⁊ reliquum. ⁊ ſi non. non.

ſed ſpēs non habet multiplicari per ſpēs et differen
tias. ergo nec timoꝛ. Itē magis ꝑfectū et minus
perfectū non diuerſificant rem q̄tum ad ſpēm. ſed
timoꝛ inicialis et filialis differunt ſicut magis perfe
ctum ⁊ minus ꝑfectū. ꝗ ſm ſpēm nō diſtinguuntur.
¶ Itē ſicut cōtingit ponere timoꝛē iniciale ⁊ filialē
qui eſt ꝑfectioꝛ. ſic etiā cōtingit ponere timoꝛē inicia
lem ⁊ filialē cōſummatū et ꝑfectū. cū ergo amoꝛ per
has differentias nō habeat ſm ſpēs diuerſificari. vi
detur ſilr ꝙ nec timoꝛ. ¶ Itē que hn̄t oꝛtū ab eodez
ſm ſpēm ſunt eiuſdem ſpēi. qꝛ ſi cauſa eſt vniuoca. ⁊
effectus vniuocus. ſ timoꝛ inicialis ⁊ caſtus oꝛtum
habēt ab amoꝛe gratuito ſm ꝙ vult Augꝰ. ⁊ iſte eſt
vnus amoꝛ tm̄ ſm ſpēm. ꝗ videt̄ ꝙ ſilr ſit ⁊ in timo
re. Itē ſi plures ſunt timoꝛes gratuiti diuerſi ſm
ſpēm. cū quilibet eoꝝ ſit donū ſpūſſcti. tunc videt̄ ꝙ
dona ſpūſſancti ſunt plura q̄ ſeptem. ¶ Itē ſi timoꝛ
inicialis ⁊ gratuitus differunt. hoc nō eſt niſi qꝛ iſte
hꝫ oculos ad penā. ille ad offenſam. ſicut mgr̄ tan
git in lr̄a. Sed ꝯ. vna ⁊ eadē ſpēs timoꝛis eſt q̄ quis
timet deū offendere et a deo ſepari. cū ergo iſta ſunt
diuerſa. ⁊ tn̄ timoꝛ n̄ diuerſificat̄ reſpectu hoꝝ. vide
tur ſilr ꝙ nec diuerſificari habeat reſpectu pene et
offenſe. Maxie cū videamꝰ ꝙ timoꝛ inicialis hēat
ad vtrūqꝫ aſpicere. R̄. ad ꝑdictoꝝ intelligentiā
eſt notandū ꝙ hic ē duplex modus dicendi. Quidā
eñ voluerunt dicere ꝙ timoꝛ inicialis ⁊ filialis non
differūt niſi q̄tū ad ſtatū. ſicut ⁊ amoꝛ ex quo timoꝛ
ſub his differentijs trahit originē. Vn̄ ſicut amoꝛ in
cipiens ⁊ ꝑficiens eſſentialit̄ eſt idē licet ſtatus ſit di
uerſus hic ⁊ ibi. ſic voluerunt dicere ſe hr̄e in timoꝛe
iniciali et filiali. Sed illud nō videt̄ ſufficere ꝓ eo ꝙ
tercius poſſet timoꝛ aſſignari int̄ hos duos. vicꝫ. ti
moꝛ ꝓficiens. Et iterū nō videmꝰ talē modū diſtin
guendi ſiue diuidēdi eſſe in alijs donis gratuitis. cū
tn̄ in eis ſit iſtos duos ſtatus inuenire. Et ꝓpterea ē
alius modus dicendi ꝙ timoꝛ inicialis ⁊ timoꝛ filia
lis ſunt diuerſe ſpēs timoꝛis. ⁊ diuerſus eſt vtrobiqꝫ
modus timēdi. ⁊ ad diuerſa intuet̄ hō ſm illos du
os timoꝛes. Et huiꝰ ſignū eſt. qꝛ vnus euacuatur et
alter manet in patria ſm ꝙ dicit mgr̄ in lr̄a. qđ q̄dē
nō eſſet ſi eſſent idē in eſſentia. Verūtn̄ adhuc iſtud
videt̄ valde difficile bene intelligere. qm̄ ſm ꝑfectū
hōis in ſtatu grē hn̄t eſſe in eo diuerſi hitus timoꝛis
foꝛmalr̄ differētes. Et iō neuter iſtoꝝ modoꝝ videt̄
plane ipſi intellectui ſatiſfacere. Poſſumꝰ igit̄ viam
mediā eligere. vt dicamꝰ ꝙ timoꝛ filialis ⁊ inicialis
nō adeo differāt ſicut differūt ſpēs foꝛmalr̄ differen
tes. cū vnus q̄dammō ſit mālis reſpectu alterius. ⁊
quodāmō claudat̄ in altero. Timoꝛ eñ inicialis ti
met penam ⁊ offenſam. timoꝛ vero filialis offenſam
quidē timet. ⁊ attendit ſummi patris reuerentiā. et
ſic vnus q̄dāmō ſe hꝫ ex additione ad alterū. ⁊ ideo
nō differt ſicut due ſpēs diuerſe vnū genꝰ diuidētes.
Nec tn̄ eſt ibi dr̄ia ſolū q̄tuꝫ ad ſtatū. qꝛ eo ꝙ timoꝛ
inicialis ꝑncipalr̄ aſpicit offenſam. timoꝛ vō filialis
et ſi vnū oculū hꝫ ad offenſā. principalē tn̄ hꝫ ad dei
reuerētiā. Et qꝛ diuerſa hn̄t ꝑncipalia motiua. hinc
eſt ꝙ ſunt diuerſi modi timēdi. Quia vō vnꝰ claudi
tur in altero ⁊ alteꝝ ſubſternit̄. hinc ē ꝙ ꝓprie loq̄n
do nō ſunt alterꝰ et alterius ſpēi. Pn̄t tn̄ dici diuer
ſi timoꝛes. tū rōne ſtatuū. tū rōne modoꝝ timēdi. tū
etiā rōne ꝑncipaliū motiuoꝝ. ſicut rōnes ad primā
81 ꝑtē inducte oſ̄ndunt. ⁊ iō concedi pn̄t. Ad illud ꝗ

qđ obi̇ in ꝯ̄riū ꝙ ſpes nō hꝫ diuidi. ꝗ nec timoꝛ. dōm
ꝙ rō illa nō valet. qꝛ illud intelligit̄ nō de diuiſione
vniuoci ſ de diuiſione multiplicis. ſicut pꝫ ex intelle
ctu illiꝰ cōſiderationis quā phs ponit. Si aūt q̄ras
q̄re magis timoꝛ hꝫ diuidi q̄ ſpes. dōm ꝙ ſpes ſem
per ꝑncipalr̄ intuet̄ vnū ſolū ⁊ ſummū bonū. timoꝛ
aūt ſm diuerſos ſtatus mō principalr̄ intuet̄ penā.
mō principalr̄ dei offenſā. mō ꝑncipalr̄ intuetur dei
reuerentiā. et iō nō eſt ſimile ex iſta ꝑte ⁊ alia. Ad 82
illud qđ obi̇ ꝙ magis ꝑfectū et minus ꝑfectū nō di
uerſificant rem. dōm ꝙ ꝓprie loquēdo nō eſt ibi dif
ferentia ſm ſpēm ſm ꝙ dictū eſt. Verūtn̄ rō illa nō
valet. qꝛ nō ſolū differūt penes ꝑfectū ⁊ imꝑfectum
ſ etiam penes aliud ⁊ aliud principale motiuū. licet
vnū quodāmō ꝑſupponat alterū. ⁊ qđ erat foꝛmale
reſpectu vniꝰ fit māle reſpectu alterius. ¶ Ad illud 83
qđ obi̇ ꝙ illa q̄ habent oꝛtuꝫ ab eodē ſm ſpēm ſunt
eiuſdē ſpēi. dōm ꝙ illud hꝫ veritatē in his q̄ generā
tur ſm generationē vniuocā. cū aūt timoꝛ ex amoꝛe
generat̄ nō eſt generatio vniuoca. et ꝓpterea ex vno
amoꝛe ſm ſpēm nō tn̄ pn̄t generari diuerſi timoꝛes
imo pn̄t generari q̄tuoꝛ genera affectionū ſm Aug.
que foꝛmalr̄ diſtinguunt̄. ¶ Ad illud qđ obi̇ ꝙ tūc 84
erunt diuerſa dona. dōm ꝙ vnus iſtoꝝ timoꝝ q̄tuꝫ
ad illud qđ hꝫ nobilitatis et cōpletionis claudit̄ in
alio. ⁊ ideo ſub vno dono oēs hn̄t cōꝑhendi. vicꝫ ſb
ſpū timoꝛis dn̄i. ¶ Ad illud qđ vltimo obi̇ ꝙ ſi rōe 85
diuerſoꝝ motiuoꝝ diuerſificant̄. tūc timoꝛ inicialis
et filialis diſtinguerēt̄ in duos. dōm ꝙ nō eſt ſimile.
qm̄ ⁊ ſi timoꝛ inicialis ad duo habꝫ oculos ſuos. ad
vnū tn̄ hꝫ principalr̄. ad alterū ex ꝯñti. Silr̄ ⁊ timoꝛ
filialis. et iō rōne illiꝰ motiui ad qđ principalr̄ intue
tur vnuſquiſqꝫ illoꝝ hꝫ ſimplr̄ vnitatē. ſic aūt nō eſt
in ꝓpoſito. qꝛ inicialis timoꝛ ꝑncipalr̄ aſpicit ad vnū
vicꝫ ne offendat iuſticiā. filialis aūt principalr̄ aſpi
cit ad aliud. vicꝫ ad patris reuerentiā. ⁊ iō nō eſt ſile
ex hac parte ⁊ illa.

Queſtio. ij. I

De timoꝛe gratuito q̄tum ad eius diminutionem.
et querit̄. Vtrū creſcente charitate timoꝛ decreſcat.
Et ꝙ ſic videt̄ primo ex auctē beati Joh. in prima
Canonica. iiij. Perfecta charitas foꝛas mittit timo
rem. ſup quo dicit Aug. Quantum charitas creſcit.
tantū ⁊ timoꝛ decreſcit. ⁊ quantū illa fit interioꝛ. tan
to ille ꝓpellit̄ foꝛas. maioꝛ hic charitas. minoꝛ timoꝛ.
ſed conſtat ꝙ nō poteſt intelligi de timoꝛe ſeruili. qꝛ
ille nō ſtat cū charitate. ergo q̄tum charitas creſcit.
tantū timoꝛ gratuitꝰ decreſcit. Itē quanto quis
magis amat tanto magis ſperat. ⁊ quanto magis
ſperat tanto minus timet. ergo quanto plus creſcit
in charitate. tanto magis decreſcit in timoꝛe. Itē
quāto magis creſcit charitas. tanto ſtrictius ⁊ foꝛ
tius homo alligatur deo. et quanto ſtrictius ſe ſen
tit alligatū. tanto minus timet ſeperari. Si ergo ti
moꝛ gratuitus eſt ille quo quis timet ſeperari a deo.
quantū charitas magis intendit̄. tanto timoꝛ ma
gis remittitur. Item creſcente amoꝛe creſcit gu
ſtus et delectatio. ſed quanto plus creſcit delectatio
tanto minuit̄ pena. ſi ergo timoꝛ penā habet. videt̄
ꝙ quantū charitas creſcit. tantū neceſſe ſit timoꝛeꝫ
decreſcē. Sed ꝯ. augmentata cā augmentat̄ effe
ctus. ſed fides ⁊ amoꝛ tenent timoꝛē gratuitū. ergo
fide et charitate creſcente neceſſe ē pit̄ ⁊ timoꝛem
creſcere. Itē q̄nto magis aliq̄s amat aliq̄d. tanto

magis dolet ſi illud amiſerit.ǵ ſicut dolor eſt de bōno
amiſſo.ſic timor ē de futuro ne amittatᷣ.ǵ q̄nto ali⸗
quis magis amat aliq̄d.tāto magis timet ne amit⸗
tat illud.ergo creſcente charitate neceſſe eſt timorē
creſcere. ¶ Item quāto q̄s maiorē charitatē habet
tanto humilior eſt.quia quāto ſumus a tumore ſu⸗
perbie ſaniores.tanto ſumus dilectione pleniores.
ſicut dicit Aug.ſed creſcēte humilitate creſcit timor
dei.ǵ a primo.creſcente charitate neceſſe eſt timorē
dei creſcere.Itē quanto aliq̄d maioris charitatis ē.
tanto ſollicitior eſt vt ſeruiat deo.⁊ ne faciat aliquid
qđ deū offendat.Iuxͣ illđ Michee.vj.Indicabo ti⸗
bi hō q̄d de⁹ req̄rat a te.Et poſt.Et ſollicitū ābulare
cū dn̄o deo tuo.ſed quāto maior eſt ſollicitudo vi⸗
86 tandi culpā.tanto maior eſt timoris habundantia.
ergo ⁊c. ¶ R̄ ad p̄dictoꝝ intelligentiā eſt notādū.
ꝙ hic ſicut in p̄cedentibus diuerſi diuerſa ſentiunt.
Quidā em̄ volunt dicē ꝙ eſt loqui de timore q̄ītum
ad habitū.et q̄ītū ad vſum.Si loq̄mur de ipſo q̄ītuꝫ
ad habitū.verū eſt ꝙ creſcente charitate creſcit.ꝓpͤ
hoc ꝙ habitus gratuiti ſunt equales. Si vͦ loqua⸗
mur q̄ītū ad vſum.ſic dixerūt ꝙ creſcente charitate
decreſcit timor.quia quanto magis viget in nobis
vſus charitatis.tanto minus viget vſus timoris. et
illud ꝑ experientiā eſt manifeſtū.Nam hō in p̄ncipio
cōuerſionis multa ex timore facit.ſed cum guſtauit
ſpm̄ deuotionis et dulcedis q̄ eſt in amore.approxi⸗
mans ad ſtatū pfectionis iam ad bene opandū ma⸗
gis trahitᷣ liberalitate amoris q̄ ſtimuletᷣ penalita⸗
te timoris.Sed in hoc mō videntᷣ duo oppoſita im
plicari.Si em̄ magnitudo hitus attenditᷣ et dinoſci
tur penes magnitudinē actus et vſus.decreſcēte do⸗
no q̄ītū ad habitū.neceſſe eſt ipm̄ decreſcere q̄ītū ad
vſum et actū.Propterea ē alius modus dicendi.ꝙ
ſicut prius dictū eſt timor gratuitus diuidi habet in
inicialem et filialē.Et cū queritᷣ vtrū creſcente chari
tate decreſcat timor.rn̄deri pōt ꝙ verū eſt de quo⸗
dam timore.⁊ falſum de alio timore.De timore in⸗
iciali verū eſt.q: quodāmō cōicat cū ſeruili in hoc
ꝙ formidat penā.De filiali vero nō eſt verū.q: q̄n⸗
to quis maioris charitatis ē.tanto magis refugit di
uinam offenſam.et cū deo ſollicit⁹ ambulat.Iuxta
illđ apli.Qui ſe exiſtimat ſtare videat ne cadat.Sꝫ
adhuc illud nō videtᷣ oīno ſatiſfacere.q̄m timor filia
lis quo q̄s timet deū offendere penā habꝫ.et multū
affligeretᷣ aīa in illa formidine.Btūs aūt Iohēs di
cit.ꝙ pfecta charitas foras mittit timorē ꝓpter an⸗
87 nexam penalitatē.Et ꝓpterea pōt adhuc aliter dici
ꝙ duplex ē vſus ipſius timoris gratuiti.Unus in q̄
quo cor hoīs ſollicitatᷣ ex cōſideratione ſue fragilita
tis.Alius vero quo humiliatᷣ ex ꝯſideratione ſue ꝓ⸗
uitatis et diuine magnitudis.Et p̄m⁹ vſus minuitᷣ
cū charitas pficitᷣ.quia cōfidentia cōſurgit ex perfe⸗
ctione charitatis.vt iam hō dicat illud apli.Roma.
viij.Quis nos ſepabit a charitate xp̄i ⁊c.Alius vͦ
vſus creſcit charitate creſcente ſicut timoris habit⁹.
Un̄ q̄nto aliq̄s plus hꝫ de ſpū amoris.tāto plus hꝫ
de ſpū timoris.q: tanto magis elongatᷣ a ſpū ſupbie
ſiue timoris ſm̄ ꝙ dicit Aug.et ꝑ h̄ pꝫ rn̄ſio ad q̄ōeꝫ
ꝓpoſitā.pꝫ etiā rn̄ſio ad obiecta.Rōes etiā ad vtrā⸗
q; ptē inducte verū cōcludunt.quia q̄ītū ad diuerſas
vias ꝓcedunt.ſicut pꝫ de rōnibus q̄ ad primā partē
inducuntᷣ q̄ oſtendunt timorē minui creſcente chari
tate.ꝓcedunt em̄ de timore q̄ītū ad vſum qui habet
penā.hoc eſt q̄ītū ad illū vſum quo quis ſollicitatur
ne ꝓ ſua fragilitate cadat in culpam.et ꝓ ſua culpa
deiciatur in penā.ſicut patet in diſcurrendo per ſin
gulas.Rōnes autē que ad oppoſitū adducuntᷣ ꝓce
dunt de timore ſm̄ illū vſum ſm̄ quē eſt charitati p⸗
fecte cōſonus.et verū eſt ꝙ creſcit q̄ītum ad illum ſi
cut patet in primis tribus rōnibus. ¶ Ad illud tn̄ 88
qđ vltimo obijcitᷣ ꝙ creſcente charitate creſcit ſolli⸗
citudo.dōm ꝙ non omnis ſollicitudo eſt ex timore.
Sollicitudo em̄ qua quis ſuſpenditᷣ animo vt ſem⸗
per placeat deo et faciat que ſunt deo accepta.mag̃
ꝓcedit ex amore q̄ ex timore. Sed ſi vlterius obij⸗
ciatᷣ.quia nō ſolum talis eſt ſollicitus vt placeat ſed
etiā eſt ſollicitus ne offendat.dōm ꝙ illa ſollicitudo
eſt ꝓuidentie et diligentie.que et ſi habeat affectum
timoris annexū.in viris tamē perfectis ꝓpter ſecuri
tatem quā ex perfectione amoris concipiunt nō ita
viget ſicut in impfectis loquendo ſimplr̄. niſi forte
diſpenſatiue ⁊ ad tēpus.Aliq̄n em̄ viri perfectiſſimi
ex cōſideratione diuinoꝝ iudicioꝝ ex intimis viſce⸗
ribus concutiuntᷣ.Et ex hoc poſſet elici p̄ter predi⸗
ctos modos alius modus dicendi ꝙ vſus alicuius
habitus pōt creſcere vel decreſcere.vel motus inten
ſione.vel actuū numeroſitate.Et cum dī ꝙ creſcēte
charitate timor decreſcit q̄ītuꝫ ad vſum ſollicitudis
de caſu.hoc nō intelligitur de intenſione ſed magis
motuū numeroſitate.quia nō adeo indiget vir per⸗
fectus ſollicitari ſm̄ ꝙ impfectus. quia habet vnde
magis timet.tum rōne culpe p̄terite ne forte nō ſit
indulgentia ei data. tū ratione future ne ex fragili⸗
tate et defectu amoris cadat.In hoc ergo ſtat ſum⸗
ma totius rn̄ſionis qualitercūq; varietᷣ modus di⸗
cendi.ꝙ timor gratuitus creſcēte charitate vno mō
creſcit.alio mō decreſcit etiā q̄ītū ad vſum.

¶ Queſtio.iij. m

De timore gratuito q̄ītū ad euacuationē.et queritᷣ
vtrū in patria maneat an euacuetᷣ.Et ꝙ maneat vi⸗
detur per illud pš.timor dn̄i ſanctus pmanet in ſecu
lum ſeculi.ſi ergo in ſeculum ſeculi pmanet.nō ergo
euacuatᷣ adueniēte beatitudine. ¶ Itē Eſa.xj.dicitᷣ
de xp̄o.Requieſcet ſuper eū ſpūs timoris dn̄i.Si er
go xp̄s fuit pfectiſſimus compꝛhenſor.et in eo fuit ti
mor.videtᷣ ꝙ donū timoris nō euacuetur. ¶ Item
Eccī.j.Nihil melius q̄ timere deū. Et poſt eiuſdē.
Plenitudo ſapie timor dn̄i.Si ergo omne totū per
fectum ⁊ maxime plenitudo erit in ſumma beatitu⸗
dine.videtur ꝙ donū timoris nullo mō habeat eua⸗
cuari. ¶ Item ſicut ſumme bonitati debetᷣ ſumm⁹
amor.ſic ſūme maieſtati debetᷣ ſūm⁹ timor ſm̄ illud
Malach.j.Si ergo ego dn̄s vbi eſt timor meus.ſꝫ
in patria exoluemus oīa deo que debemus.ſi ergo
ibi erit amor ſumme bonitatis.videtᷣ etiā ꝙ ibi ſit ti
mor ſumme maieſtatis. ¶ Sed cōtra tanta vel ma⸗
ior eſt perfectio in ſpe quanta eſt in timore.ſed ſpes
euacuabitur in patria ſicut dictū eſt ſupra.ergo ⁊ ti
mor. ¶ Item ſicut ſpes eſt reſpectu futuri boni.ſic
timor eſt reſpectu futuri mali.ſed in patria nec erit
aliquod malū futurū.nec poterit eſſe.ergo ibi null⁹
erit timor. ¶ Itē ſicut dicit Aug⁹.ſup illud Ioh.x.
Mercennarius fugit ⁊c.Timor eſt fuga animi ne
amittat qđ amat.ſed in patria nullo mō erit hmōi
fuga.nec poſſibilitas ad amiſſionē boni.ǵ null⁹ erit
ibi timor. Itē ſicut paci opponitᷣ inq̄etudo.ſic
ſecuritati opponitᷣ timor.ǵ ſic ſūma ē pax vbi nul⸗

la eſt inquietudo. ſic vbi erit ſũma ſecuritas ibi nul-
lus timor. ſed hoc erit in patria. ğ ⁊c. ¶ Itẽ cũ tri-
plex ſit differentia timoris doni. vicʒ. ſeruilis. filialis
⁊ inicialis. Seruilis non manet quia expellit̃ a grã.
Inicialis nõ. q2 expellit̃ a charitate pfecta. Filialis
nõ. q2 timet ne oculos patris offendat. ğ nõ videtur
ꝙ timor ſm aliquã ſui differentiã maneat in patria
Itẽ plus excedit pfectio glorie ipm timorẽ filialẽ
ꝙ̃ excedat pfectio charitatis ipm timorẽ initialẽ. ſed
timor initialis nõ ſtat cũ charitate pfecta. vt oñſum
eſt ſupra. ğ nec timor filialis cũ gloria. nec ẽ alia diffe
rentia timoris q̃ ibi remaneat. ğ donũ timoris ſim-
89 pliciter euacuabit̃ in patria. ¶ Rº. dĩm ꝙ ſicut ta-
ctum fuit in p̃cedentib⁹. timoris eſt intueri tria. vicʒ
penã vt fugiat. offenſionẽ vt illã caueat. maieſtatem
ſummã vt illi ſubiaceat exhibendo reuerentiã. ⁊ ſm
hoc triplex ẽ doni timoris differẽtia. Unus q̃ princi
paliter aſpicit penã. et iſte ẽ ſeruilis. Alius vero qui
vnũ oculũ hʒ ad penã. ſed tñ principaliorẽ habet ad
offenſam vitandã. et hic ẽ initialis. Tercius aũt qui
vnũ oculũ hʒ reſpectu offenſe vitande. aliũ vero re-
ſpectu reuerẽtie exhibende. ⁊ ſic ẽ filialis. Et ſi vnus
vſus ſit in refugiendo ne ſepetur a deo. alt̃ tñ excel-
lentior ⁊ magis p̃cipuus eſt reuerẽdo ſummã maie-
ſtatẽ dñi reſiliendo in ꝓpriã puitatẽ. Et hic quidem
vſus fuit in xp̃o. et eſt in ſctis angelis. et erit in oĩb⁹
beatis. et q̃ntũ ad iſtũ oculũ et vſum manet donũ ti-
moris in patria. Quantum vero ad alios inferiores
tollit̃. q2 iſti cõpetunt ei ſm ſtatũ impfectõnis. quia
vero remanet ei vſus p̃ncipalis. hinc eſt ꝙ nõ dicit̃
euacuari. ſed magis pfici et ſaluari. Unde ⁊ rõnes q̃
90 hoc ꝓbant cõcedi poſſunt. Ad illud ğ qd̓ primo
obijcit̃ in contrariũ ꝙ eque nobilis eſt ſpes ſicut ti-
mor. dĩm ꝙ verũ eſt de timore quantũ ad aliquẽ ei⁹
vſum. qui quidẽ cõſiſtit in fuga finali. ſm quẽ modũ
timor et ſpes habent abinuicẽ diuidi. et q̃ntũ ad hũc
vſum verũ eſt ꝙ in patria nõ manebit ſicut nec ſpes
Eſt et alius eius vſus q̃ eſt reuereri ſummã maieſta-
tem reſiliendo in ꝓpriã puitatẽ. et q̃ntũ ad hoc timor
nõ ita opponit̃ ſtatui glorie ſicut ſpes. Et ideo non
oportet ꝙ euacuet̃ in patria. Q̃ntũ eñ ad hunc vſuʒ
magis reperit̃ excellentia in timore ꝙ̃ in ſpe. q2 mi-
nus diſſonat ſtatui glorie. Ad illud qd̓ obijcit̃ ꝙ 91
ſicut ſpes eſt reſpectu futuri boni. ſic timor reſpectu
futuri mali. iã patet rñſio. quia rõ iſta nõ ꝓcedit de
timore generalit̃ qui eſt reſpectu ſummi boni ardui
ſed q̃ntũ ad illũ vſum quẽ hʒ in p̃ſenti reſpectu mali.
¶ Ad illud qd̓ obʳ de auctẽ aug. dĩm ꝙ ſilr illa nõ 92
eſt generalis diffinitio. ſed ſolũ datur de timore ſm
vſum et ſtatũ vie. et nõ ſm oẽm ſtatũ ſicut ꝓtactũ ẽ.
¶ Ad illud qd̓ obijcit̃ ꝙ ſicut paci opponit̃ iquietu 93
do ſic ſecuritati timor. dĩm ꝙ ſi h̃ intelligat̃ de timo
re ſepationis veritatẽ hʒ. ſed ſi intelligat̃ de timore
reuerentie nõ habet veritatẽ. quia reuerentia et ſe-
curitas nullatenus opponunt̃. Ad illud qd̓ obij- 94
citur ꝙ nulla differentia timoris manebit in patria.
breuit̃ rñdeo ꝙ imo timor filialis remanebit. nec va
let qd̓ obijcit̃ ꝙ ibi nõ erit timor ſepationis vel of-
fenſe. Naʒ etſi filialis timor hoc intueat̃ aliquo mõ.
aliud tñ intuet̃ magis principalr. ¶ Ad illud quod 95
obijcit̃ ꝙ pfectio glorie plus excedit timorẽ filialem
ꝙ̃ charitas pfecta inicialem. dĩm ꝙ maior exceſſus
et minor nõ facit habitũ euacuari. ſed poti⁹ pfici et
cõſummari. ſed oppoſitio aliqua q̃ eſt reperta inter
illud qd̓ euacuat ⁊ expellit. ⁊ illud qd̓ euacuat̃ ⁊ ex-
pellitur. iõ rõ nõ valet. qm̃ et ſi pfectio glorie plus ex-
cedit timorẽ filialẽ ꝙ̃ charitas vie inicialẽ. tñ timor
inicialis rõne eius qd̓ habet oculũ ad penã plus op
ponitur perfectioni charitatis. ꝙ̃ timor reuerentie
opponatur perfectioni beatitudinis.

Diſt. xxxv. De dono ſapientie. intellectus. et ſciencie.

Poſt p̃miſſa diligenter cõſiderandũ eſt ⁊c. Supra egit mgr̃ de donis generalr. et de timore ſpãliter. in
hac vero parte de alijs donis determinat ſatis breuit̃. maxime de donis q̃ ſunt ex pte cognitiue. ſcʒ de
ſapia. intellectu. et ſcia. oñdẽs differentiã int̃ ſe et ad alia. Et iõ ps iſta diuidit̃ in duas. In q̃rũ p̃ma
aſſignat differentiã int̃ dona tria p̃dicta. In ſcd̓a vero aſſignat differentiã ipſoꝝ ad alia q̃ nõ ſunt dona. ibi.
Et notandũ ꝙ intellect⁹ et ſcia ⁊c. Prima ps diuidit̃ in duas. In quarũ p̃ma aſſignat differentiã int̃ ſapiaʒ
et ſciam. In ſcd̓a vero aſſignat dr̃iam intellect⁹ ad duo p̃dicta. ibi. Oſtenſa dr̃ia inter ſapiam et ſcientiam.
Silr ſcd̓a ps p̃ncipal̓ diuidit̃ i duas. In quarũ p̃ma aſſignat differentiã ipſi⁹ intellect⁹ ⁊ ſcie ꝓut ſunt acqui
ſita. In ſcd̓a vero aſſignat differentiã inter ſapiam donũ. ⁊ ſapiaʒ increatã. ibi. Illud etiã ſciendũ eſt ꝙ ſapia
de qua differimu⁹ ⁊c. Diuiſiones vero partiũ ſatis manifeſte ſunt in litera.

Diſt. xxxv.
Aug. in xiiij. de
tri. diffinitio ſa
pie ſm phos.

Aſſignat dr̃iam inter ſapiam ⁊ ſciam. a

Poſt p̃miſſa diligẽter ɔſiderãdũ eſt. in quo dif
ferat ſapia a ſcia? Aug. ita ait. Phi diſputan
tes d̓ ſapia diffinierũt eã dicẽtes. a Sapiẽtia
eſt rerũ hũanaꝝ diuinarũqʒ ſcia. Ego quoqʒ vtrarũ-
qʒ rerũ cognitõem. id ẽ diuinaꝝ ⁊ hũanaꝝ ⁊ ſapiẽtiã
et ſciam dici poſſe non nego. Uerũ iuxta diſtinctiõeʒ
apli qua dixit. Alij dat̃ ſermo ſapie. alij ſermo ſcie. il-
la diffinitio diuidẽda eſt. vt rerũ diuinarũ cognitõ ſa

j. Cor. xij.
Diſtinctio ſa-
piẽtie ⁊ ſcie ſm
theologos.

piẽtia ꝓprie nuncupet̃. humanarũ vero rerum cogni
tio proprie ſcientie nomen obtineat. Neqʒ vero quic-
quid ſciri ab homine poteſt in rebus hũanis (vbi plu
rimuʒ ſuperuacue vanitatis ⁊ noxie curioſitatis eſt)

a Sapia ẽ rerũ hu-
manarum ⁊c. Cõtra.
qm̃ ſicut dicit phus
ſcie ſecant̃ vt res. hoc
eſt diuidũt̃ ſm diuer
ſitatẽ ſubiectoꝝ. ſ3 res
diuine ⁊ hũane. crea-
te et increate ſũma di
uerſitate differunt. ğ
nulla ſcia. nulla ſapia
ſimul p̃t eẽ de vtriſqʒ.
Itẽ res hũane in cõ-
paratõe reꝝ diuinaꝝ
q̃ſi nihil ſũt. ſicut nec
finitũ ẽ aliq̃ mõ ɔpa-
rabile infinito. ğ ſicut punctus nihil adijcit ſupra lineã. ſic cognitio rerũ humanarũ nihil adijcit ſupra cogni
tionem rerum diuinarũ. ergo videt̃ ꝙ cognitio humanarũ rerum non ſit de integritate ipſius ſapientie. nõ
ergo debet poni in eius diffinitione. Rº. dicendũ ꝙ ſapientie nomen ſm ꝙ accipitur ꝓ cognitõne dupliciter

ᵇHuic ſcie tribuo. ſ illud tm̃ tribuo q̃ fides ſaluberri- b
ma q̃ ad verã btitudinẽ ducit. gignit. nutrit. defendi
tur. roboratur. q̃ ſcia nõ pollent fideles plurimi q̃uis
polleãt ipſa fide plurimũ. Aliud eſt em̃ ſcire tm̃modo
q̃d hõ credere debeat pter adipiſcendã vitã beatã. e
aliud eſt ſcire quõ hocipm vel pijs opituleť. vel cõtra
impios defendať. q̃ pprio vocabulo appellať ſciẽtia.
De his q̃z duabꝰ ꝟtutibꝰ idẽ Aug. differentiã inť eas Aug.in.xij.lib.
aſſignãs ſup põ. ait. diſtat ſapia a ſcia teſtante ſancto de trini.
Job. q̃ quodãmõ ſingula diffiniens ait. Sapientia ẽ
pietas. ᶜſcia ꝟo abſtinere a malis. ᵉPietatẽ ꝟo hoc lo- c
co poſuit dei cultũ q̃ grece dr̃ theoſebia. q̃ eſt in cogni
tione ꝛ dilectione eius qõ ſemp ẽ ꝛ incõmutabilr̃ ma- e
net qõ deus ẽ. Abſtinere ꝟo a malis eſt in medio pra
ue nationis prudenter cõuerſari. Idẽ q̃z inť hec duo
apte diſtinguens ait. diſtat ab eternoꝝ ꝯtemplatione
actio q̃ bene vtimur tpalibus rebus. ꝛ illa ſapie hec
ſcie deputať. q̃uis ꝛ illa q̃ ſapia eſt poſſit nuncupari
ſcientia. vt apoſtolꝰ aſſerit vbi dicit. Nunc ſcio ex p- j.Cor.xiij.
te. quã ſcientiã pfecto contẽplationis dei vult intelli-
gi. In hoc ergo differentia eſt. quia ad contemplatio
nem ſapientia. ad actionem vero ſcientia ptinet. Ecce

1 cõſueuit accipi a phis. ſicut et nomẽ iuſticie duplr̃ accipiť. Eſt em̃ iuſticia ſpãlis. ꝛ iuſticia generalis. Iuſti-
2 cia ſpãlis ẽ virtus cardinalis diſtincta ab alijs. Iuſticia ꝟo general' cõplectiť gnalit oẽs ꝟtutes. Sic ꝛ ſapia
ppue dicta dr̃ cognitio cauſaꝝ altiſſimaꝝ. Sapia ꝟo cõiter dicta cõphendit et includit cognitionez oim. Et
hoc mõ dicit phs q̧ ſapiẽs de q̃libet re ſicut ẽ inq̃rit cognoſcẽ rõnẽ. et hoc mõ ſapia includit in ſe duas ſcias.
et nõ ſolũ illas q̃ ſunt de creaturis. verũ etiã illas q̃ ſunt de creatore ꝛ creaturis. Et q̃m noie hois pt intelligi
ois creatura. cuz ipſe cũ oibꝰ cõicet ſicut dicit Grego. hinc eſt q̧ diffiniens ſapiam dicit ipſaz ſciam eẽ reꝝ diuinaꝝ ꝛ humanaꝝ. i. ceteraꝝ reꝝ creatarum in q̃bus manifeſtatur ſũma ſapia dei. Et p hoc pz explicatio notificationis et diſſolutio pme obiectionis. Ad illud ꝟo qõ obĩ q̧ ſcia rerũ humanarũ nihil adijcit ſupra cognitionẽ reꝝ diuinaꝝ. dõm q̧ licet res diuine excedãt humanas in infinitum. q꞉ ille ſunt infinite et iſte finite. cognitio tm̃ nõ excedit cognitionẽ in infinitũ. p eo q̧ vtraq꞉ cognitio eſt finita. ſiue q̃ cognoſcimus diuina. ſiue q̃ cognoſcimus humana. Nõ em̃ cognoſcimus diuina ſm ſuã immen-
ſitatẽ. nec q̃diu ſumꝰ in via attingimus ad cõſpiciendã ipſam veritatẽ in ſe. ꝛ iõ neceſſe eſt eã in ſuis effecti-
bus cognoſcere. et pptere cognitio rerũ humanaꝝ magna ps eſt nr̃e noticie q̃diu ſumus in ſtatu vie. ꝛ pro
3 tanto poniť in diffinitione ſapie. b ¶ Huic ſcie tribuo ꝛc. Videť falſum dicere. quia cũ dicit fidẽ generari
ex ſcia. aut intelligit q̃tũ ad habitũ. aut q̃tũ ad actũ. Q̃tũ ad habitũ nõ hz veritatẽ. quia habitus fidei non
generať ex habitu ſcie. Q̃tũ ad actũ non. quia actus fidei pcedit actũ ſcie. ſ nullo mõ habet veritatẽ. Item
ſcia verſatur circa tpalia. fides aũt eſt de eternis. ergo videť q̧ donũ ſcie nihil faciat ad ipſam fidem. Iuxta
hoc etiã queriť de diuerſitate illoꝝ quatuor actuũ quos enumerat. Rꝰ. dõm q̧ licet fides habeat ipſam ſum
mam veritatẽ p principali obiecto cui credit et aſſentit. illud tm̃ qõ credit videt p ſpeculum creature. ꝓpte-
rea ꝛ ſi ſpeculũ creature nõ ſit eius principale obiectũ. cognitio tm̃ eternoꝝ in ſubiecta creatura. ꝛ mundane
creature. ꝛ intelligentia ſcripture plurimũ confert ad ipſius fidei pmotionẽ ſiue in alio ſiue in ſe. In ſe qui-
dem q̃tũ ad pfectũ. In alijs aũt nõ ſolũ q̃tũ ad pfectũ ſed etiã q̃tũ ad inchoationẽ. hõ em̃ magne ſcie ꝛ li-
terature facilius pſuadet ꝛ melius inſtruit venientes ad fidẽ q̃z ignorãs. ſicut de beato paulo manifeſtũ eſt.
Unde quia ſcia iſta valet ad fidei introductionẽ. et introducte pfectionẽ. et pfecte defenſionẽ. ꝛ defenſe cõ-
firmationẽ. hinc ẽ q̧ q̃tuor actus aſſignat ei Aug. reſpectu ipſius fidei dicens q̧ p donũ ſcie fides ſaluberrima
gigniť. nutriť. defendiť. roborať. ita q̧ pmus actus reſpicit incipiẽtes. duo intmedij pficiẽtes ſm pgreſſum
in bono. ꝛ pugnã ꝯ malũ. q̃rtus et vltimꝰ iã pfectos. Ad illud ſ qõ obĩ in ꝯtrariũ q̧ ſcia nõ generat fidẽ nec
q̃tũ ad habitũ nec q̃tũ ad actũ. dõm q̧ imo. ſed generari aliquẽ habitum ab alio põt intelligi duplr̃. Vel re-
ſpectu eiuſdẽ ſbiecti. vel reſpectu alteriꝰ. Et reſpectu alteriꝰ duplr̃. vel effectiue vel diſpoſitiue. Cũ ſ dĩ q̧ ſcia
gñat fidẽ ħ nõ intelligiť reſpectu eiuſdẽ ſubiecti ſed reſpectu alterius. nec intelligiť effectiue ſed diſpoſitiue.
Ad illud qõ obĩ q̧ fides eſt de eternis. ſcia de tpalibus. dõm q̧ illud nõ cogit. q꞉ tpalia bene manuducunt ad
4 eterna q̃diu ſumus in via. c ¶ Scia vero abſtinere a malis. Videť falſum dicere. q꞉ diuerſoꝝ donoꝝ di-
uerſi ſunt actus. cũ ſ hoc ſit doni timoris. nõ videť q̧ ſit ipſius ſcie. Itẽ abſtinẽ a malis reſpicit affectuz. ſed
ſcia reſpicit intellectũ. ſ abſtinẽ a malis nõ ẽ actus ipſiꝰ. Iuxta hoc q̃riť cũ ſcia non ſolũ ſit ad declinandũ a
malo ſed etiã ad faciendũ bonũ. ꝓpter q̃d magis deſcribiť p actũ declinandi a malis q̃z p actũ exercẽdi in bo
nis. Rꝰ. dõm q̧ ſm q̧ mgr̃ exponit in lr̃a. abſtinẽ a malis nõ ſolũ intelligiť priuatiue non facẽ malũ. ſ a mal
abſtinẽ hoc ẽ prudẽter ꝯuerſari in medio nationis praue ꝛ pverſe. Vñ alit et alit abſtinẽ a malis ẽ ipſius ti
moris et ipſiꝰ ſcie. Timor em̃ reprimit interiora incentiua. ſcia ꝟo docet pcauẽ exteriora picula ꝛ occaſiones
ꝛ ea q̃ ſunt ad malũ inclinãtia. in q̃bus magna ẽ difficultas. Et p hoc pz rñſio ad obiecta. q̃m abſtinere a ma
lis alit eſt timoris. Preterea nõ eſt ſcie vt exequẽtis ſed tm̃ vt dirigentis. Poſtremo nõ eſt ipſius ſcie priua-
tiue tm̃ ſed etiã poſitiue ſicut ſupra fuit tactũ. ideo patent illa tria obiecta que pcedunt ſm hoc.

d ᵈapte demonſtratū eſt in quo differant ſpūs ſapie ꝛ ſpi-
ritus ſcie. ſcꝫ vt ſapia diuinis. ſcia humaīs attributa ſit
rebus. Et vt docet aug. vtrū qꝫ agnoſcimus in chriſto.
ſcꝫ et rē diuinā ꝛ rē humanā. et ideo de ipſo habemꝰ ſci
Job. j. entiam ꝛ ſapiam. Cū eñ legiť. Verbū caro factū eſt. in
verbo intelligiť verus dei filius. in carne agnoſciť ve-
rus hoīs filius. Itē cū diciť. Vidimꝰ plenū gratie ꝛ ve
ritatis. gratiā referamꝰ ad ſciam. ꝛ veritatē ad ſapiam
Quia in chriſto ſapientia ꝛ ſcientia fuit plenarie. ꝛ nos
ſciam ꝛ ſapientiā de eo habemꝰ q̄ eſt deus ꝛ homo.

¶ Aſſignat drñtiā doni intellectus ad donuꝫ ſapientie
et ſcientie. b

Oſtenſa differentia inter ſciam ꝛ ſapiam. q̄d diſtat inť
ſapiam ꝛ intellectū videamꝰ. In h̄ differūt illa duo. qꝛ
ſapia ꝑprie eſt de ceteris que veritati eterne cōtēplāde
intendit. Intelligētia vō nō modo de eternis eſt ſ̄ etiā
de rebus inuiſibilibꝰ ꝛ ſpūalibꝰ tꝑaliter exortis. Per eā
eñ ꝛ natura ſumma que fecit omnes naturas (id ē diui
na) ꝯſiderať. ꝛ q̄ poſt ipaꝫ ſunt ſpūales ꝛ inuiſibiles na
ture vt angeli ꝛ oēs aīe bone affectiōes ꝯſpiciūť. In h̄
ḡ differētia eſt. qꝛ ſapia creatoꝛ tm̄ ꝯſpiciť. intellectu vō
ꝛ creatoꝛ ꝛ creatura quedam. Item intellectu intelligi-
bilia capimus tm̄. Sapia vō nō mō capimꝰ ſupioꝛa. ſ̄
Quō differunt intelligētiā. ſcientia ꝛ ſapia. etiā in cognitis delectamur. ¶ Sic ergo diſtingui pōt
inter illa tria. ſ. intellectū ſciam ꝛ ſapiam. Scientia va-
let ad rerū tꝑaliū rectā adminiſtrationē. ꝛ ad bonā inť
malos conuerſationē. Intelligentia vō ad creatoꝛis et creaturaꝝ inuiſibiliū
ſpeculationē. Sapia vō ad ſoliꝰ eťne btitudis ꝯtēplatiōeꝫ ꝛ delectationē.

Aſſignat drñtiam intellectus ꝛ ſcie ꝑut ſunt acquiſita. c

Et notandū ꝙ intellectus ꝛ ſcientia que dicunť dona ſpūſſancti alia ſunt ab
intellectu ꝛ ſcientia que naturaliť ſunt in anima hoīs. Hec eñ virtutes ſunt
que ꝑ gratiā infunduntť animis fideliū. vt ꝑ eas recte viuant. Illa vero na
turaliter habet homo ex beneficio creatiōis. a deo tm̄. Per has aūt virtutes
que dicūť dona ſpūſſancti illa naturalia reformanť atqꝫ adiuuanť. Ut ver-
bi gratia. intellectus naturalis pctō obtenebratus ꝑ virtutē quandā ꝛ grati-
am q̄ diciť ſpūs intelligentie reformať atqꝫ adiuuať ad intelligēdū. Ita ꝛ ꝑ
illā virtutē que diciť ſpūs ſapie iuuať atqꝫ erigiť mentis rō ad contemplati
onem ꝛ delectationē eterne veritatis.

¶ Aſſignat drñtiā inter ſapiam donū ꝛ ſapiam increatam. d

Illud etiā ſciendū eſt ꝙ ſapia de qua nūc diſſerimus nō eſt illa ſapia dei. vt
ait aug. que deus eſt. ſed hominis ſapientia. Verūtamē que ſm̄ deuꝫ eſt. ac
verus et precipuus cultus eius eſt. Si ḡ colat mens hoīs deū cuiꝰ ab eo ca-
pax facta eſt. ꝛ cuiꝰ eē particeps pōt. ſapiēs ipſa fit. ꝛ nō ſua luce. ſed ſumme
iſtius lucis participatione ſapiens fit. Iſta ergo hominis ſapientia etiam
dei eſt. Uerum non ita dei eſt. vt ea ſapiens ſit deus. non enim participa-
tione ſui ſapiens eſt deus. ſicut mens participatione dei. Sic etiam dicitur
iuſticia dei non ſolum illa qua ipſe iuſtus eſt. ſed etiam illa quam dat homi-
ni cum iuſtificat impium.

d ¶ Aperte demōſtra- 5
tū eſt in q̄ ꝛc. Videť
ꝙ iſta nulla ſit drñtia
ꝑ eo ꝙ eadē virtꝰ ſcꝫ
charitas ſiľ hꝫ cōuer-
ſari circa idē ꝛ ꝑrim.
ꝛ ſiliter eadē fides. ḡ
nulla videť ꝑ hoc aſ-
ſignari donoꝝ drñtia
Itē intelligētia que ē
donū vnū ſicut diciť
infra. ſimul eſt de eter
nis ꝛ tꝑalibꝰ. ḡ vř ꝙ
mgr̄ ſibiipſi cōtradi-
cat. Rñ dōm ꝙ nego-
ciari circa tꝑalia ꝛ eť-
na pōt eē dupliciť. vel
ſm rōes eaſdē. vľ ſm
rōes aliaſ ꝛ alſ. Qñ ē
ſm rōes eaſdē tūc nō
eſt ſolūmō diuerſitaſ
mālis imo etiā eſt di-
uerſitas formalis. et
ſic eſt in ꝑpoſito repi-
re ſicut colligi pōt ex
his q̄ dicta ſunt in ꝑ-
habitaꝝ qōnū deter-
minatione. ꝛ ꝑpterea
mgr̄ drñtiam ſatis re
cte aſſignat.

Ad intelligentiam huius partis incidit h̄ qō
circa ſex. ſm ꝙ ſex ſunt dona vltra donuꝫ ti-
moris licet magiſter in litera non tangat ni-
ſi tria. Primo queriť quis ſit actus ꝛ obiectum pro-
prium doni ſapientie. Secundo quis ſit actus ꝛ ob-
iectum doni ſcientie. Tercio quis ſit actus et obie-
ctum doni intellectus. Quarto quis ſit actꝰ ꝛ obie-
iectum doni conſiliј. Quinto quis ſit actus et obm
doni fortitudinis. Sexto quis ſit actus ꝛ obiectū do
ni pietatis.

¶ Queſtio. j. a

De actu ꝛ obiecto ipſius doni ſapientie. Utrū actus

hh

ipſius doni ſapientie attendaẗ penes cognitionē ve
ri an penes affectionem boni. Et q actus eius attē
daẗ in cognoſcendo videẗ primo p verbum ſapien-
tis Prouer. j. Audiens ſapiens ſapientior erit. ſ3 au
ditus in nobis eſt via ad acquirendum habitum co
gnitiōis. Si ergo p auditum creſcit in nobis ſapien-
tia ſm q diciẗ in litera in verbo ꝓpoſito ⁊ i alijs plu
ribus eiuſdem libri autoritatibus. videẗ q actus do
ni ſapientie ſit cognitiuus. ¶ Item hocipm oſtēdiẗ
p Aug. in. xiiij. li. de trini. vbi diffiniens ſapiam dicit
q ſapientia eſt rerum diuinarum humanarumq; co
gnitio. approbans notificationem phoꝝ in parte il-
la de ipſa ſapientia. ſi ergo diffinit ſapiam recte per
actum ꝓprium. videẗ q actus ipſius doni ſapientie
ſit diuina ⁊ humana cognoſcere. ¶ Item Grego. in
moralibus tractans illud Job. j. Ventus vehemēs
⁊c̄. dicit q donū ſapientie datum eſt in remediū con
tra ſtulticiam. ergo defectus ſtulticie ⁊ donum ſapie
directe opponitur. oppoſita autem nata ſunt fieri
iuxta idem ſm q vult phs. Cū ḡ ſtulticia dicat defe-
ctum in actu cognoſcendi. videtur q actus ſapien-
tie doni ſit potentie cognitiue. ¶ Itē hoc videẗ rati
one. quoniam ſapientia appropriaẗ filio. ſed cum in
imagine creata ſit aliqua reperire ex parte intellect⁹
⁊ aliqua ex parte affectus. que ſunt affectiōis appro
priantẗ ſpūiſancto qui eſt amor. que vo cognitionis
appropriantẗ filio. cū ergo ſapientia ei appropriẗ.
videtur ⁊c̄. Item nullus amans aliquid quantū-
cunq; circa illud afficiaẗ ſapiens diciẗ ex hoc niſi il-
lud cognoſcat. ergo actus doni ſapientie maxime at-
tendiẗ in faciendo cognoſcere. ¶ Sed ꝯtra hoc obī
primo aucte ſapientis Eccī. vj. Sapia doctrine ſm
nomen ſuū eſt. ⁊ non multis eſt manifeſta. ſi ḡ ſapi-
entia a ſapore dr̄. ⁊ ſapor reſpicit affectōnē interiorē.
vr̄ q p prius actus doni ſapie ſit affectiuus. ¶ Itē
Grego. in moral. ſup primū iob dicit q ſapientia eſt
donū ſpe ⁊ certitudine eternoꝝ mētē reficiens. ſ3 refe
ctio ſpectat ad guſtū ⁊ affectū. ḡ et precipuus actus
ipſius doni ſapientie eſt affectiuus. ¶ Item dyoni-
ſius dicit in li. de diui. no. ca. de ſapientia. Hanc igiẗ
ſtultam ⁊ amētē ſapiam laudam⁹ ⁊c̄. ⁊ alia lr̄a. hanc
igiẗ irrōnalē ⁊ demētē ⁊ ſtultā ſapiā3 excellēẗ inuētes
dicunt ⁊c̄. ſi ḡ loquiẗ ibi de ſapia q̄ eſt donū ſicut p3.
⁊ hanc dicit ſtultā ⁊ amētē. vr̄ q actus iſti⁹ doni ex p-
te affectionis ſe teneat ⁊ nullaten⁹ ex pte rōis. Itē
Bern. in li. de amore ca. vj. dicit q amor creſcit i cha
ritatē. charitas in ſapiā3. ḡ cū charitas ⁊ amor. ⁊ ipi⁹
charitatꝪ act⁹ ſint ptes affectiue. vr̄ q ⁊ ſapie act⁹ ſit
affectiu⁹. cū principalis actus nō varieẗ ratione pro
fectus. ¶ Item nec in dono ſapientie nec in ei⁹ actu
eſt repire exceſſum. Nemo eni nimis eſt ſappiens. ſ3
in actu cognitionis circa diuina contingit valde de-
facili excedere. vr̄ ergo q actus doni ſapientie omni
no ſe teneat ex parte affectionis ⁊ nullaten⁹ ex par-
te cognitiōis. Si forte dicas q actus eius ſimul ē ex
parte cognitionis ⁊ affectōnis. Contra hoc eſt. quia
maior eſt diuerſitas in habitibus q̄3 ſit in potētijs. ſ3
rōne illoꝝ actuū qui ſunt cognoſcere ⁊ affici diuerſi-
ficantẗ potentie anime. ita q nūq; ſunt actus eiuſdē
potētie. ḡ pari ratione videẗ q nunq; ſunt act⁹ eiuſ
dem habitus. Si tu dicas q non poſſunt eſſe actus
eiuſdem habitus principales. tūc queriẗ quis ſit ei⁹
actus principalis ⁊ precipuus. vtrū cognitiuus vel
affectiuus. Et p primas rationes vr̄ q cognitiu⁹. p
ſecundas q̄ affectiuus. ⁊ ita redit eadem queſtio q̄
prius. ¶ Re. dōm q ſapia quadrupliciter ꝯſueuit ac 6
cipi tam a phis q̄ a ſanctis. vic3. cōmuniter. ⁊ min⁹
cōmuniter. ⁊ ꝓprie. ⁊ magis ꝓprie. Communiter acci
piendo ſapiam. ſic ſapia diciẗ cognitionē reꝝ genera
lem ſm q diffinit eam aug. ⁊ phs. q ſapia eſt cogni-
tio reꝝ diuinaꝝ et humanarum. Et phs in pma phi
loſophia dicit q ſapiens eſt qui oīa nouit ſm q ꝯue
nit. Alio modo dicitur ſapientia minus cōmuniter.
et ſic ſapientia diciẗ cognitionem nō quācūq; ſed co
gnitionem ſublimem. vic3 cognitionem reꝝ eterna-
rum. et ſic accipit ea3 apls. j. Coꝝ. xij. Alij daẗ p ſpi
ritum ſermo ſapientie. alij ſermo ſcientie. ſm q expo
nit Aug. dicens. q ſapientia eſt cognitio eternoru3.
ſcientia vo eſt cognitio creatoꝝ. Et ſic etiā dicit phs
q ſapia eſt cognitio cauſaꝝ altiſſimaꝝ. Tercio mo-
do accipiẗ ſapientia ꝓprie. et ſic nomīat cognitōe3
dei ſm pietatem. ⁊ hec quidem cognitio eſt que attē-
ditur in cultu latrie quem exhibem⁹ deo p fidē. ſpem
⁊ charitatem. ſm quē modū accipit aug. xiiij. de ciui
tate dei. exponens illud Job. Ecce pietas ipſa eſt ſa
piētia. dicens ibidem q pietas ⁊ ſapia idem eſt q̄d
theoſebia. et theoſebia idem eſt q̄d cult⁹ diuinus. q̄
conſiſtit in tribus virtutibus. ſm q ipſe dicit in prin-
cipio encheridī. ad laurentiū. Quarto mō diciẗ ſapi-
entia magis ꝓprie. et ſic noīat cognitionem dei expi-
mentalem. et hoc modo eſt vnū de ſeptē donis ſpūs
ſancti. cui⁹ actus ꝯſiſtit in deguſtando diuinā ſuaui-
tatem. Et qm̄ ad guſtu3 interiorē in quo eſt delecta-
tio neceſſario requiriẗ act⁹ affectionis ad ꝯiungendū.
⁊ actus cognitionis ad apprehendendū ſm illō phi
quo dicit q delectatio eſt ꝯiunctio cōuenientis cum
cōuenienti cum ſenſu eiuſdem. hinc eſt q actus do-
ni ſapiētie partim eſt cognitiu⁹. ⁊ partim eſt affecti-
uus. ita q in cognitione inchoaẗ. ⁊ in affectiōe cōſū-
maẗ. ſm q ipſe guſtus. vel ſaporatio. vel expimenta-
lis boni ⁊ dulcis cognitio. et ideo actus precipu⁹ do-
ni ſapientie ꝓpriſſime dicte eſt ex pte affectiōis. rōe
cui⁹ dicit Eccī. q ſapientia ſm ſuū nomen eſt. Et gre
go. dicit q actus ei⁹ eſt reficere. Et Dyoniſi⁹ dicit q
iſtius ſapie eſt amentem eſſe. ꝓpter hoc q meli⁹ affi-
cimur circa deū preuia cognitione que eſt p ablatio-
nem ⁊ negationem. q̄ p affirmationem. ſicut docet ī
libro de myſtica theologia. Ratiōe etiā iſtius eiuſdē
cauſe dicit Bern. charitatē ⁊ ſapiā3 pficere. ⁊ ex h ea
dem cauſa ꝯtingit q ſapia non poteſt eſſe in via. q2a
exceſſus in expimento diuine dulcedinis potius eſt
laudabilis q̄ vituperabilis. ſm q patet in viris ſanct
et cōtemplatiuis. q̄ pre nimia dulcedine mō eleuan-
tur in extaſim. mō ſubleuantẗ vſq; ad raptū. licet hoc
eueniat pauciſſimis. Concedendū eſt igiẗ q act⁹ do
ni ſapientie precipuus ē ex pte affectiōis. Cōcedēde
ſunt etiā rōnes hoc oñdētes. ¶ Ad illud vo q̄d obī 7
in ꝯriū q ſapia creſcit p auditū. dōm q ſapia ſumiẗ
ibi cōiter ꝓ cognitiōe generali q̄ q̄dē eſt reꝝ diuinaꝝ
⁊ hūanaꝝ. q̄ p ſtudiū ⁊ auditū ſuſcipit incrementu3.
⁊ iō nō h3 hic locū. Ad illud ſiliter q̄d obī de aucte 8
Aug. p3 rn̄ſio. q2 illo mō eā accipit aug. ¶ Ad illud
vo q̄d obī de aucte greg. q ſapia ē ꝯ ſtulticiā. dici pōt 9
q hoc dicit nō q̄tū ad vltimū actū ſapie q̄ attēdiẗ i
affectiōe. ſ3 q̄tū ad pmū actū ſiue ꝯiū q̄ ꝯſiſtit in co
gnitione. donū eni ſapie in ſe cōplectiẗ vtrūq;. Ad 10
illud q̄d obī q ſapia appropriaẗ filio. dōm q hoc eſt
inq̄tū dicit ſaporē affectiōis. Cū eni vtrūq; i ſe clau

dat.ꝓteſt vtriq; pſone appropriari.vicȝ filio ⁊ ſpũi
ſancto.et qñ nõ appropriat̃ filio ſoli.imo etiã pſone
11 ſpũſſancti.hinc eſt ꝙ ratio illa nõ cogit. ¶ Ad illud
quod vlterius obiꝫ ꝙ nemo eſt ſapiens ex hoc ſolum
ꝙ amat niſi etiam vlterius cognoſcat. dicẽdũ ꝙ illud
eſt verũ.attñ in amore dei ipſi guſtui ꝯiuncta eſt co-
gnitio. Optimus eñ modus cognoſcendi deũ ẽ expe-
rimẽtũ dulcedinis.multo etiam excellentior ⁊ nobi-
lior ⁊ delectabilior eſt ꝙ̃ p argumentum inquiſitõis.
Unde ex hoc non ſeqt̃ ⁊ habet̃ ꝙ cognoſcere ſit ac-
tus ipſius doni ſapientie pcipuus.ſed quodãmõ cõ-
currit ad eius actum precipuũ.⁊ hoc quidẽ eſt verũ.
q2 ſicut tactum eſt ſapia in ſe claudit vtrũq; actum.
vnde quodammodo reſpicit intellectũ.quodammõ
12 reſpicit affectũ. ¶ Ad illud vero qđ vltimo obiꝫ ꝙ vn⁹
habitus nõ põt eſſe reſpectu iſtorũ duorũ actuũ. qm
penes illos diuerſificent̃ potentie. dicẽdũ ꝙ verũ eſt
ꝙ non pñt iſti actus eiuſdem habitus eſſe ita ꝙ vter
q; ſit principalis.nihil tamen impedit duos eſſe. ita
ꝙ vnus ſit primus.alter vero precipuus. Unus ſicut
diſponens.alter vero complens.ſicut in precedentib⁹
habitum fuit de fide. Uñ eiſdẽ rõnibus ⁊ rñſionibus
(quãtum ad hoc) poteſt quis negociari circa donũ ſa-
pientie que ſupra explanate fuerũt circa virtutem fi-
dei. Et ideo hec ad pñs ſufficiant. quia non oportet
hic illas iterum replicari.

¶ Queſtio.ij. b

De actu ⁊ obiecto doni ſcie. Utrum actus precipu⁹
doni ſcie ꝯſiſtat in actione vel in cõſideratõne. Et ꝙ
conſiſtat in actione pmo vr̃ auctẽ aug.xiiij.de trinit.
que hr̃ in lr̃a.diſtinguens eñ inter ſapiã ⁊ ſcientiã
dicit ꝙ ſapientia ſpectat ad contemplationem.⁊ ſci-
entia ad actionẽ. ¶ Item ſm phm ſcire qđ nõ ẽ con-
iunctum opationi parũ aut nihil prodeſt ad virtu-
tes.ſi ergo ſcia que eſt ſpũſſancti donũ multũ ꝓdeſt
ad meritũ.vr̃ ꝙ actus eius circa agenda pcipue ſit
cõſtitutus. ¶ Itẽ fides ſine opibus mortua eſt.ergo
pari rõne ⁊ ſcia.ſed ipſa ſcia que eſt donum ſpũſſan-
cti non eſt mortua ſed gratuita. ergo videt̃ ꝙ actus
eius precipuus ꝯſiſtat circa agenda. ¶ Itẽ donũ ſci-
entie compat̃ ad pietatẽ.ſicut dirigens ad exeqñs.
ſed pietas ſm ꝙ dicit Gregor. in moral.eſt opa mi-
ſericordie exhibere.ergo actus ſcientie eſt circa talia
opa dirigere.ḡ actus eius cõſiſtit in agendis. ¶ Itẽ
actus doni ſcie ſm ꝙ dicit magiſter in lr̃a eſt conuer-
ſari in medio nationis praue ⁊ pũerſe.ſed bona con-
uerſatio reſpicit actiones exteriores.ḡ actus doni ſci-
entie circa agenda verſat̃ precipue. ¶ Sed ꝯ. Aug.
xiiij.de trini. Huic ſcientie tribuo non quicquid hũa-
ne curioſitatis et vanitatis eſt.ſed quo fides ſaluber-
rima gignit̃.nutrit̃.⁊ roborat̃.ſi ergo actus doni ſcie
eſt ad generandũ fidem.vr̃ ꝙ magis ſit circa fidẽ ꝙ̃
circa mores. ¶ Itẽ in eodẽ li.dicit̃ ⁊ mgr̃ in lr̃a dicit
ꝙ cognitio diuinitatis in xpõ ſpectat ad ſapiam.co-
gnitio vero humanitatis in eodẽ ſpectat ad ſciam. ſed
cognitio humanitatis xpi nõ eſt cognitio opatiua ſꝫ
potius cõtẽplatiua.ſi ergo hec eſt doni ſcientie.vr̃ ꝙ
¶ Item in agendis ſufficienter dirigimur p virtutẽ
prudẽtie.aut ḡ donũ ſcie ſupfluit.aut ei⁹ act⁹ pcipu⁹
nõ ad hoc ſꝫ ad aliud ordinat̃. Itẽ intelligẽtia ſcri-
pture ſpectat ad donũ ſcie ſm ꝙ aug.innuit in lib. de
doctrina xpiana. vbi oſtendit ꝙ p pietatẽ ⁊ mititatẽ
ꝯuenit̃ ad intelligentiã ſacre ſcripture.ſi ḡ hmõi in-
telligentia non conſiſtit in actione ſed in ſpeculatio-
ne.videt̃ ꝙ actus eius magis cõſiſtat in cõtemplati-
one ꝙ̃ in actione. ¶ Itẽ iuxta hoc querit̃ cũ vnius
habitus vnus ſit actus.quõ doni ſcie habẽt tã diuer-
ſi actus aſſignari. Innuit eñ mgr̃ in lr̃a ꝙ actus do-
ni ſcie eſt fidem nutrire ⁊ defendere. ⁊ vlteri⁹ ꝙ eiuſ-
dẽ actus eſt ꝯuerſari in medio nationis praue ⁊ per-
uerſe.⁊ poſtremo ꝙ actus eius eſt xpm cognoſcere.
¶ R̃o. ad predictorũ intelligentiam eſt notandũ ꝙ 13
ſcie quadruplex eſt differentia. Quedam eſt que con-
ſiſtit in intellectu pure ſpeculatiuo. et hec eſt funda-
ta ſupra principia rõnis.et hᷓ eſt ſcientia acquiſita de
quacũq; creatura.ſicut ſcia humane phie. Quedam
aũt eſt que cõſiſtit in intellectu inclinato ab affectu.
⁊ hec eſt fundata ſupra principia fidei.que quidẽ ſũt
articuli.et nihilominus acquiſita.et hec eſt ſciẽtia ſa-
cre ſcripture quã nullus habere poteſt niſi ſaltẽ ha-
beat fidem informem. Quedam autem eſt que con-
ſiſtit in intellectu ſiue rõne inq̃ntum inclinat affectũ
ad opationem.et hec fundata eſt ſupra principia iu-
ris naturalis.que ordinat̃ ad rectitudinem ⁊ hone-
ſtatem vite.⁊ hmõi eſt ſcia virtutis prudẽtie. Quedã
aũt ſcia eſt que conſiſtit in intellectu ſm ꝙ eſt incli-
natus ⁊ inclinans.inclinatus inq̃ a fide. ⁊ inclinãs ad
bonam opationẽ.⁊ hec fundat̃ ſup principia fidei.⁊
habet ortũ a dono gratie.⁊ talis eſt ſcia que eſt donũ
ſpũſſancti. Et ex hoc patet quis ſit actus ꝓprius hu-
ius doni. Eſt eñ actus eius dirigere ad agẽda ſm ꝑ-
exigentiã regule ipſius fidei.cui⁹ eſt dirigere ad ope-
ra miſericordie vt nõ tñ bona ꝓ bonis reddat ſm
ꝙ dictat lex nature.ſꝫ etiam bona ꝓ malis ſm ꝙ di-
ctat lex gratie.ad exemplar ipſius Ieſu xpi in quo fu-
it gratie abundantia.et ideo ad ipſam ſcientiam nõ
ſolummodo ptinet dirigere in agendis.ſꝫ etiã ex cõ-
ſequenti ptinet noſſe ea q̃ ſunt fidei tanq̃ fundamẽ-
tum ſue directionis.et vlteri⁹ noſſe humanitatẽ xpi
tanq̃ exemplar ſui regiminis.ita ꝙ hic triplex actus
cõueniat ei ſm triplicem reſpectum.vnus vicȝ reſpe-
ctu obiecti motiui.alter vero reſpectu ſui fundamẽti.
⁊ tercius eſt exemplaris excitatiui. Et q2 principalis
actus accipit̃ ex pte obiecti.hinc eſt ꝙ precipu⁹ act⁹
doni ſcie eſt dirigere circa actionẽ ſm ꝙ dicit aug.et
oſtendunt rationes ad hoc inducte.⁊ ideo ſunt cõcedẽ-
de. ¶ Ad illud ḡ quod primo obiꝫ in ꝯtrariũ ꝙ ipſi⁹ 14
ſcientie eſt dirigere circa actionẽ ſm ꝙ dicit fidẽ gi-
gnere ⁊ roborare.dicẽdũ ꝙ iſte nõ eſt actus eius prin-
cipalis ſed ad principalem ordinatus.ea rõne q̃ di-
rectio doni ſcie in agendis ſequit̃ ⁊ fundat̃ ſup prin-
cipia ipſius fidei. ¶ Ad illud qđ obiꝫ ꝙ ipſius doni 15
ſcientie eſt humanitatem ⁊ gratiã chriſti noſſe. iam
patet reſponſio.q2 nec hic eſt actus ipſius ſcie prin-
cipalis.ſꝫ qui ad principalẽ hꝫ ordinari. ſicut cogni-
tio exempli vtilis eſt ad euidentiorem cognitionem
rei que ſm exemplar illud debet fieri. ¶ Ad illud qđ 16
obiꝫ ꝙ p prudẽtiã ſufficienter dirigit̃ hõ in agẽdis.iã
patet rñſio.q2 prudentia dirigit ſm principia iuris na-
turalis ad ea q̃ honeſta ſunt.ſed ſcie donũ dirigit per
principia fidei ⁊ iuris diuini ad ea que ſunt ſancta.
vnde quodãmodo aliter eſt actus ipſius doni ſcie ꝙ̃
virtutis prudentie.et ſupra principia magis eleua-
ta fundari habet.et ꝓpter hoc habita virtute prudẽ-
tie.nõ ſupfluit donũ ſcie. ¶ Ad illud qđ obiꝫ ꝙ intel- 17
ligentia ſcripturarũ ſpectat ad donũ ſcie. dicẽ. ꝙ ſicut
prius tactum fuit de cognitione eorum que ſunt fi-
dei ꝙ non principaliter ſpectant ad donũ ipſius ſcie

ditie.ſed quodāmmodo antecedenter ⁊ quaſi ꝓſup
poſitiue.ſic etiam intelligendum eſt de intelligentia
18 ſcripture.¶ Ad illud qđ vltimo querit̄ de diuerſita
te actuum iam patȝ viſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt. qm̄ vnꝰ
eſt ciꝰ actus principalis.duo ṽo annexi.et ſimul cū
hoc patet q̄d ſit obiectum ipſius doni ſcientie. ⁊ quō
etiam differat a virtute prudentie ⁊ ab habitu cuiuſ
libet ſcientie.

¶ Queſtio.iij.

De actu ⁊ obiecto ipſius doni intellectus. Utrum do
num intellectus ſimul cōſiſtat in cōtēplatione crea
toris ⁊ creature: Et ꝙ ſic.videt̄ primo auctē magi
ſtri in lr̄a.intelligentia nō mō de eternis eſt. ſ etiā de
rebus inuiſibilibꝰ ⁊ ſpūalibꝰ tpaliter exortis.¶ Itē
hocipm̄ vr̄ per Dyoniſium qui dicit ꝙ impoſſibile
eſt q̄diu in via ſumus relucere nobis diuinū radiū
niſi circūuelatū.ſi ergo illud eſt velamen creature.vr̄
ꝙ intellectus nō poſſit deū niſi in creatura cognoſce
re.ꝗ ſi eſt ad cognitionē creatoris.neceſſe eſt ꝙ ſit ſi
mul ad cognitionē creature. ¶ Itē nō eſt ꝑfectꝰ ha
bitus amoris niſi amet̄ deꝰ ⁊ in ſe ⁊ in ſua imagine.
ꝗ ſimiliter nō erit ꝑfectuȝ donū intellectus niſi deꝰ ꝑ
illud cognoſcat̄ ⁊ q̄tum ad ꝯditiōes ſuas. ⁊ q̄tū ad
cōditiōes creaturaꝝ que ſūt ei ſimiles. ꝗ videt̄ ꝙ do
nū intellectus ſit ad cōtēplanda tpalia ⁊ eterna.
¶ Itē de eiſdē hȝ eē intellectus de quibus hȝ eſſe fi
des ſm ꝙ dicit Greg. Qr deus intellectū dat.dum de
auditis mentē illuſtrat.ſ fides nō tm̄modo reſpicit
diuinam eēntiam in ſe.verū etiā in cōpatiōe ad crea
turā.vr̄ ꝗ ꝙ actꝰ doni intellectꝰ ordinet̄ ad illa duo
contemplanda. ¶ Sed contra.Dono ſapie cogno
ſcunt̄ eterna.dono ſcie cognoſcūt̄ tēpalia. ſicut dicit
aug. ⁊ hr̄ in lr̄a.ꝗ aut donū intellectus ſuꝑfluit duo
bus donis habitis.aut circa illa duo actus eius pre
cipuus nō cōſiſtit.¶ Itē ſapia ⁊ ſcia differunt ⁊ ſūt
diuerſa dona ꝑ hoc ꝙ vnū coꝝ eſt circa tpalia. aliud
ṽo circa eterna.ꝗ ſi donū intellectꝰ eſt vnū.vr̄ ꝙ non
poſſit eē circa illa duo.¶ Itē aut donū intellectꝰ cō
ſiſtit in cognoſcendo tm̄.aut in cognoſcēdo ⁊ afficiē
do.Si cōſiſtit in cognoſcēdo tm̄.ꝗ nō videt̄ ꝙ ſit do
num gratuitum.cum actus pure cognitiuus non ſit
meritoꝛꝰ. Si in cognoſcēdo ⁊ afficiēdo.ꝗ doni intel
lectus eſt eterna cognoſcere ⁊ circa illa affici.ſed iſte
eſt actus doni ſapie.ꝗ aut donū intellectus nō eſt cir
ca eterna.aut ſi eſt nō differt ab ipa ſapia. ¶ Item ſi
cut ꝯtingit deū cognoſci ⁊ ꝯtemplari in imagine.ita
ꝯtingit deum cognoſcere et contemplari in eius ve
ſtigio.ꝗ ſicut donū intellectus eſt ordinatū ad cogni
tionē ipſius creature ſpūalis.ita etiam ad cognitio
nem creature coꝛpalis.ſ nō dirigit ad cognitionem
coꝛpalis creature.ꝗ pari rōne nō vr̄ donū intellectus
ordiari ad cognitōnē alicuiꝰ creature.¶ Itē dona q̄
ſibiinuicem coꝛrńdent ⁊ ad ſe cōbinant̄ ⁊ ad idē cir
ca idem verſantur.ſed donum intellectus ⁊ ſapiētie
combinant̄ adinuicē.ꝗ cum donū ſapie ſit circa eter
na ⁊ non circa creaturas.vr̄ ꝙ ⁊ donū intellectus.
¶ Item ſi ſimul eſt circa creatorē ⁊ creaturā. ꝗ vide
tur ꝙ donū intellectus intelligat ⁊ cognoſcat deuȝ ꝑ
ſpeculum.ꝗ nō videt̄ differre a cognitiōe fidei.¶ Rꝫ
19 dōm ꝙ cognitio de deo ſub rōne veri pōt haberi ſm
triplicem modum.Uno modo habet̄ cognitō de dō
ꝑ ſimpliem aſſenſum.Alio modo ꝑ rōis adminiculū
Tercio modo ꝑ ſimplicē cōtuitū. Primū eſt virtutꝪ
fidei cuiꝰ eſt aſſentire. Scđm eſt doni intellectꝰ cuiꝰ
eſt cōdita ꝑ rōnē intelligere. Terciū eſt beatitudi
nis mundicie corporis cuius eſt deū videre. Qm̄ er
go rationes ſm quas iuuamur ad credita intelli
genda accipiunt̄ nō ſolū a ꝯditionibꝰ creatoris ſ eti
am a conditionibꝰ creature ſpūalis q̄ inter creaturaſ
ꝓpinquiorem hȝ aſſimilationeȝ ad creatorem.hinc eſt
ꝙ donū intellectꝰ cuiꝰ actus eſt in ꝯtemplationē ſum
mi veri eleuari ꝑ lumen quod nō ſolū facit aſſentire
ſed etiā ꝯgruas rationes credita intelligere.nō ſo
lum attendit̄ in ꝯtēplatione creatricis eēntie.ſ etiā
ſpūalis creature.Et ex hoc patet quis ſit actus ⁊ ob
iectū ꝓpriū ipſius doni intellectus. qm̄ obiectū eiꝰ eſt
ipm̄ verū eternū inq̄tū intelligibile.nō ſolū ſm ꝓpri
as cōditiōes.ſ etiā ſm ꝓprietates creaturaꝝ ſibi ſili
um.ſm ꝙ dicit mgr̄ in lr̄a.Actus ṽo eius eſt ꝯtēpla
ri ipſum verū creditum.vt deuotiꝰ credat̄ ⁊ ardentiꝰ
diligat̄. ⁊ ita donū intellectus conſiſtit in ꝯtēplatiōe
rationali creatoꝛi ⁊ ſpūalis creature. ſicut oſtendūt
rōnes que ad iſtam ꝑteȝ ſunt inducte.¶ Ad illud ꝗ 20
qđ primo obī in ꝯtrariū ꝙ donū ſapie ordinat̄ ad co
gnitionē creatoris. ⁊ donū ſcie ad cognitionē creatu
re.dōm ꝙ aliter ⁊ aliter ſunt illa duo dona ad cogni
tionem illoꝝ q̄ donū intellectꝰ.qꝛ donū ſapie eſt ad
cognitionē eternoꝝ. ſȝ eternas rōes. ſm tm̄ ꝙ ille eē
ne rōnes ſunt via ad guſtū ⁊ expimentalē cognitōnē
diuine ſuauitatis.ita ꝙ cognitio illa guſtui eſt anne
xa. Donuȝ ṽo intellectus negociat̄ circa eterna ſm
rōnes eternas q̄ ſunt via ad cognitioneȝ veritat̄. Et
hinc eſt ꝙ bern̄.appropriat donū intellectus fidei q̄
aſſentit ſumme veritati ꝓpter ſe.donuȝ ṽo ſapie ap
propriat charitati cuius eſt diſponere ad guſtādū de
um. Per hunc etiā modū eſt drn̄tias inuenire inter
itellectū ⁊ ſciaȝ.qꝛ ſcia negociat̄ circa creaturas ſm
rōnes creatas.vnde negociari hȝ n̄ ſolū circa creatu
ras ſpūales que habēt rōnē imaginis. ſed etiā circa
ſenſibiles ⁊ coꝛpales que habēt rōnē veſtigij. Donū
ṽo intellectus ⁊ ſi negociet̄ circa creaturas. h̄ tm̄ eſt
ſm rōnes eternas. ⁊ iō ſolū eſt circa creaturas ſpūa
les.in quibꝰ rōnes eterne relucēt magis expreſſe. Et
ſic pȝ ꝙ qꝛ alio ⁊ alio modo eſt intellectꝰ circa crea
torē ⁊ creaturā q̄ ſapia ⁊ ſcia.hinc eſt ꝙ illis habitis
non ſuꝑfluit.¶ Ad illud qđ obī ꝙ donū ſcientie ⁊ ſa 21
pientie diſtinguunt̄.qꝛ h̄ eſt circa tpalia. ⁊ illud cir
ca eterna ⁊c̄.iā pȝ rn̄ſ.qꝛ nō eſt ſile. Sapia em̄ nego
ciat̄ circa eterna ſm rōnes eternas. ſcia ṽo circa cre
ata ſm rōnes creatas. ⁊ qꝛ hn̄t diuerſa obiecta ſm
rationē mouendi ⁊ dirigēdi.hinc eſt ꝙ ſunt dona di
uerſa. Intellectꝰ ṽo ſiue circa creaturā ſiue circa cre
atorē negociet̄.ſp refert ad rōnes eternas.ad q̄s per
creaturas etiā eleuat ꝯtemplandas. ⁊ iō vnū ſolum
donū eſt q̄uis illa ſint plura. ⁊ ex hoc colligi pōt ꝙ do
nū intellectus eſt infra ſapiam ⁊ ſupra ſciam. Ad 22
illud qđ obī ꝙ donū intellectus. aut eſt in ſimplicit̄
ſpeculando.aut in ſpeculādo ⁊ afficiendo. dōm ꝙ ē
cognitio expientie q̄ attendit̄ ſm guſtū. ⁊ iſta eſt do
ni ſapientie acquiſite. ⁊ eſt cognitio ſpeculationis ex
tenſe q̄ q̄damodo via eſt ad guſtū.ſicut cognitio fidei
ad delectationē charitatis. ⁊ h̄ eſt doni intellectus.q̄
quidē viam prebet ad vſū doni ſapiētie.q̄ adeo gra
tuita eſt.qm̄ ſuꝑ aſſenſuȝ fidei fundat̄. ⁊ vlteriꝰ ordi
nat ad ſapie guſtū.nihilominꝰ tm̄ in actu intellectꝰ ē
quedam delectatio ſ longe inferioꝛ q̄ in dono ſapiē
tie. Delectat̄ em̄ quis in cognitione veritatis.ſed nō
ſicut in guſtu ſumme ſuauitatis. Ad illud qđ obī 25

ſicut attingit deū cognoſcere in imagine. ſic etiam
in veſtigio. Dōm ꝙ nō eſt oīmoda ſilitudo. In ima-
gine em̄ q2 magis appropinquat magis clare hȝ co-
gnoſci. In veſtigio vō q2 multū diſtat. ſb maiori ob-
ſcuritate ⁊ enigmate. Et q2 ad donū intellectus ſpe-
ctat ꝯtemplatio clarior ⁊ excellentior ꝙ̄ ſit cognitio
fidei. hinc eſt ꝙ ad donū illud nō ſpectat cognoſcere
deū in quacunqȝ creatura. ſȝ in ea que eſt eius imago
24 ⁊ ſilitudo expſſa. ſicut dictū eſt ſupra. ¶ Ad illud qd̄
obiꝭ ꝙ donū intellectus combinaꝭ dono ſapiētie. dō.
ꝙ q2 donū ſapie conſiſtit in guſtu. donum vō intelle-
ctus cōſiſtit in lumine rationis. ⁊ amplius aſcēdit af
fectio ꝙ̄ rō. ⁊ vnio ꝙ̄ cognitio. ſm ꝙ vult dyo. hinc ē
ꝙ donum ſapientie in actu ſuo nō ſic indiget admi-
niculo creature ſm ꝙ donuȝ intellectus. Et iō donū
ſapie in actu ſuo verſaꝭ ſolum circa eterna. donum
vō intellectus non ſolū circa eterna ſȝ etiā circa crea
ta. Cum ergo dicit ꝙ dona que adinuiceȝ combināꝭ
debent habere idem obiectum. hoc verū eſt de obie-
cto principali. nō aūt de eo quod habet rationem ad
25 miniculantis. ¶ Ad illud quod vltimo obijciꝭ ꝙ in
tellectus videt p ſpeculū ſicut ⁊ fides. dōm ꝙ in viſi
one p ſpeculum ſunt multi gradus ſm maiorem et
minorem depurationem et obſcuritatē enigmatis.
et ſm hoc alio ⁊ alio modo hȝ illuminari ⁊ habilita-
ri. Unde fides habilitat ad aſſentiendū deo in articu
lis. quos et ſi nō videat in ſe tn̄ videt in creatura co-
gnoſcendo quid eſt quod per nomen diciꝭ. Nunqȝ
em̄ cognoſcit aliquis credens quid ſit trinitas. niſi
q2 videt quid ſit ternarius in creatura. ſȝ vlteri9 do-
num intellectus illuminat ad intelligendum non ſo
lum quid eſt quod p nomen diciꝭ. ſȝ etiā ad vidēdaȝ
rōneȝ ꝙ trinitas debeat in deo eſſe. p hoc ꝙ videt in
ipſa imagine egreſſum verbi a mente p viaȝ genera-
tionis. et amoris ab vtroqȝ p viam ꝯnexiōis. Ex hiſ
pȝ ꝙ et ſi fides ⁊ intellectus ſint p ſpeculum. tamen
in modo ſpeculandi differunt. ⁊ iō ſunt diuerſi habi
tus. patet etiā ſimiliter cum hoc quis ſit actus doni
intellectus. et quid obiectum. et que differentia ipſi-
us reſpectu aliorum habituum.

¶ Queſtio. iiij.

De actu ꝓprio ⁊ obiecto ipſius doni ꝯſilij. Utrū act9
ipſius doni cōſilij ſit ꝯſiliari. Et ꝙ ſic videꝭ. Pmo per
ſapientis exhortationem qua hortaꝭ nos oīa facere
cum ꝯſilio. hic aūt ſit ſimilitudo de his que facimus.
cum igiꝭ hortaꝭ ad actum doni ꝯſilij. vī ꝙ actus illi-
us doni ſit conſiliari. ¶ Item hoc ipm̄ oſtendiꝭ per
26 Tullij diffinitionem in. j. rhetorice dicentis. Conſili
um eſt aliquid faciendi vel non faciendi vere excogi
tata ratio. ſȝ iſta excogitatio de faciendo vel non faci
endo eſt ipſa cōſiliatio. ergo p prius actus doni con-
ſilij eſt conſiliari. ¶ Item hoc ipm̄ vī p Grego. aſſigñ-
tionē. Dicit em̄ greg. ſup. j. ca. Job. vbi aſſignat do-
norum differentiam. ꝙ ꝯſiliuȝ eſt contra p̄cipitationē.
ſȝ actus qui directe opponiꝭ precipitationi eſt conſi-
liari. iō em̄ cōſiliamur ne p̄cipitanter aliquid facia-
mus. ergo ⁊c̄. ¶ Item hoc ipm̄ vī p nois rationē. q̄-
niam ſicut ſe habet timere ad timorem. ſic ſe hȝ con-
ſiliari ad conſilium. ſȝ actus ꝓprius ⁊ principalis ipſi-
us doni timoris eſt timere. ſȝ actus ꝓprius ipſius do-
ni conſilij eſt conſiliari. Si dicas ꝙ non diciꝭ conſili
um a conſiliando ſȝ magis a ꝯſulendo. et actus ipſi-
us ꝯſilij magis eſt conſulere ꝙ̄ ꝯſiliari. Obijciꝭ ꝯ h.
q2 ꝯſulere dupliciter diciꝭ. Uno modo cōſiliū ab ali
quo querere. Alio modo conſilium dare. Sed actus
doni cōſilij nō eſt ꝯſilium querere. q̄ enim cōſilium q̄-
rit eget conſilio. ⁊ q̄ eget cōſilio iam non habet donū
ꝯſilij. igiꝭ act9 iſti9 doni nō eſt ꝯſulere ſm ꝙ ꝯſulere ē
idem quod cōſilium querere. Rurſus ꝯſilium dare
nō eſt magne vtilitatis nec etiā magne virtutis. cuȝ
multi ſciant alijs cōſulere qui ſeipos regūt valde mi
ſerabiliter. ſi ſȝ donū cōſilij eſt ordinatum ad ꝓpriam
vtilitatē. vī ꝙ actus eius non ſit ꝯſilium alteri dare.
nec ꝯſilium ab eo accipe vt prius oſtenſum eſt. ſȝ vi-
deꝭ ꝙ actus iſtius doni directe ſit ipm̄ ꝯſiliuȝ. Sȝ
ꝯtra. ſup illud pſ. Conſilium meum iuſtificationes
tue. ibi glo. Conſilium eſt ſeruare iuſtificationes. ſed
de eo quod ſeruamus nō ꝯſiliamur. ſȝ ſi actus ipi9 do
ni ꝯſilij eſt iuſtificationes obſeruare. nō vī ꝙ act9 ei9
ſit ꝯſiliari. ¶ Item ſicut dicit Dam̄. Conſilium eſt
ignorantis ⁊ dubitantis. vnde ⁊ chriſto nō conuenit
cōſiliari. ſi ergo donum ꝯſilij fuit in chriſto ⁊ in quo-
libet alio ſapiente et ſciente dono perfecto. videtur
ꝙ actus ipſius doni nō ſit cōſiliari. ¶ Item hoc ipm̄
videꝭ ratione. ſicut ſe habet addiſcere ad ſcire. ſic ſe
habet conſiliari ad eligere. q2 vtrunqȝ eſt via ad alte
rum. addiſcere ad ſcire. conſiliari ad eligere. ſed ſicut
per addiſcere habilitamur ad ſciendum. ita per con
ſiliari habilitamur ad eligendum. Cum ergo actus
ipſius ſcientie nō ſit addiſcere ſed magis ſcire. videꝭ
ꝙ actus ipſius doni non ſit conſiliari ſed magis di-
gere. ¶ Item ꝯſilium ordinat et dirigit ad ea q̄ ſunt
ſupererogatiōis. ſȝ de iſtis nemo dubitat quin ſint ma-
nifeſte bona. de his autem de q̄bus nulla eſt dubita-
tio nulla neceſſaria eſt conſiliatio. cum ergo donum
conſilij dirigat ad hoc. videꝭ ꝙ actus eius nō ſit cō-
ſiliari. ¶ Item ꝯſiliari eſt ipſius prouidētie. ſȝ aut do-
num conſilij non eſt nobis oportunū. aut eſt ad aliū
actum. ſed conſtat ꝙ nobis eſt oportunū. videꝭ ſȝ ꝙ
conſiliari non ſit eius actus purus. ¶ Rn̄ dōm ꝙ ſi- 27
cut intellectus aliquando accipiꝭ ꝓ actu intelligen-
di. aliquando ꝓ ipſo intellectu ſiue intelligibili. ali-
quando pro ipſo habitu intelligendi qui dirigit ipm̄
intellectum in iudicio de veris ⁊ falſis. Sic ⁊ conſili-
um tripliciter accipi conſueuit. Aliquādo ꝓ actu ꝯſi-
liandi. Aliquādo pro eo ad quod terminaꝭ ille act9.
ſicut quando diciꝭ. hoc eſt cōſilium meum. Aliquan-
do vō ꝓ eo habitu q̄ expedit ⁊ dirigit aīam ad eligē-
dum ꝓſequenda ⁊ ad fugiendum vitanda. Hic aūt
habitus dirigens ad hmōi electōnem duplex eſt ſm
diuerſitatem eligibilium. ⁊ ſm diuerſitatem modo-
rum ſiue rationum eligendi. Nam eligibilia que-
dam ſunt neceſſitatis. quedam vō arduitatis. In ꝓ-
mis dirigit prudentia. in ſecundis vō dirigit donum
conſilij ꝓpter excellentiorem ⁊ maiorē difficultatē q̄
in eis que arduitatis ſunt habet reperiri. Rurſus diri-
gi in electionem pōt aliquis vel ſm regulam iuris na-
turalis. vel ſm regulam iuris diuini. Et primum q̄-
dem eſt virtutis politice. ſcdm̄ vō ſpectat ad donuȝ
conſilij. Ex his poteſt elici per quandam circumlo-
cutionem quis ſit actus ꝓprius doni ꝯſilij. qm̄ actus
eius eſt dirigere in electione agendorum. ꝓſequendorum
vel fugiendorum. que ſunt ſpecialis arduitatis. et hoc
ſm regulā iuris diuini. ⁊ in hoc diſtinguiꝭ actus ei9
ab actu prudentie virtutis. et ſcie doni. Si igiꝭ que-
ras vtrum actus doni conſilij ſit conſiliari. Dōm ꝙ
ſi p verbum ꝯſiliandi intelligaꝭ directio ſm regulā
⁊ lumen conſilij. ſic bene poteſt ꝯcedi. ꝙ actus ei9 ſit
conſiliari. Sed attēdēdū eſt ꝙ ſm ꝙ vult Dam̄. cō-
ſilium reſpicit aliquem actum p̄cedentem. ⁊ aliquem

actum ſequentē.dicit em̄ ꝙ primo hō inquirit ⁊ cōſi
liaꝫ.deinde diſponit ⁊ ordinat.poſtmodū eligit ⁊ cō
ſentit.Et ſm̄ hoc intelligendū eſt ꝙ dirigi ſm̄ regulā
ꝯſilij hoc pōt eſſe dupliciter.Aut ꝯſiliū inq̄rēdo.aut
ſm̄ ꝯſiliū diſponēdo ⁊ eliciēdo. Primo quidē modo
nō eſt actꝰ ipſiꝰ ꝯſilij ꝑncipalis et vniuerſalis.ſ; qua-
ſi actꝰ eiꝰ inicialis.⁊ ē in eo in q̄ eſt ſm̄ ſtatū imꝑfecti
onis.Scdo vo mō actꝰ eiꝰ vlis eſt ⁊ principalis.vnd̄
ſiue ꝑ vbū cōſiliandi ſiue ꝑ q̄dcūq; aliud verbuꝫ illd̄
ſignificeꝫ qd̄ eſt dirigi in electiōe hoꝝ q̄ ſūt arduitatꝫ
ſm̄ ꝯſilij donū.qd̄ regit ſm̄ dictamē iuris diuini.dꝫ
ꝙ hic eſt actus principalis ⁊ ꝓpriꝰ doni ꝯſilij. Unde
cōcedi poteſt ꝙ cōſiliari ſm̄ iſtā acceptionē eſt actuſ
eiꝰ ꝓprius.ſicut rōnes ad primā ptē inducte oñdunt
28 Ad illud vo qd̄ vltimo obiꝫ de actu ꝯſulendi quō
ſpectet ad donū cōſilij.Dōm ꝙ ꝯſulere ꝑut reſpicit
alterū accidit dono cōſilij.donū em̄ cōſilij ꝓprie reſpi
cit directionē actus ꝓprij.vñ licet actꝰ doni ꝯſilij attē
daꝫ in diſpōne ⁊ ordinatiōe arduoꝝ ꝓſequēdoꝝ. q̄
tn̄ donū illud aliqñ eſt in abundātia. aliqñ i defectu.
et cum eſt in abundantia hꝫ iuuare alios. cū vo ē in
defectu hꝫ iuuari ab alijs.hinc eſt ꝙ actus ꝯſulendi
aliū vel ꝯſulendi alij.dono ꝯſilij pōt attribui. neuter
tamen eſt actus eius principalis.Unde inꝫ iſtos du
os medius cadit actus cōſiliandi.rōne cuiꝰ ⁊ alij ha-
bent eſſe doni ꝯſilij. Propꝫ qd̄ nō abſurde pōt dici ꝙ
actus doni cōſilij eſt ſeipm̄ regere. ⁊ vlteriꝰ cū abun-
29 dat ſcire in ꝯſimili alterū adiuuare ⁊ dirigere. Ad
illud qd̄ ꝑmo obiꝫ in ꝯ̄riū ꝙ cōſiliū eſt iuſtificatōnes
obſeruare.dōm ꝙ ibi nō tangiꝫ actꝰ ꝯſilij principalꝫ
ſed cōſequens. Nā doni ꝯſilij eſt dirigere.ſed alteriꝰ
doni eſt exequi ⁊ facere. ⁊ iuſtificationū obſeruatio
nō attribuiꝫ ipi cōſilio ꝑ ſe ⁊ ꝑmo.ſ; ad iuſtificatiōes
obſeruandas directō i actu attribuēda ē ꝯſilij dono.
Uerūtn̄ ꝙ dicit neminē cōſiliari de eo qd̄ obſeruat.
nō hꝫ veritatē.q̄ nemo recte obſeruat niſi ſuā obſꝫ-
uationem rectitudo in cōſiliando ꝑcedat.vel q̄tum
ad conſilij inquiſitionē.vel ſalteꝫ q̄tū ad ꝯſilij ꝺiſpo
30 ſitionē. Ad illud qd̄ obiꝫ ꝙ ꝯſiliari eſt ignorantꝫ ſi-
cut dicit Dam̄.dōm ꝙ illud eſt verū ꝑut ꝯſiliari idē
eſt qd̄ ꝯſiliū inquirere.nō aūt ꝑut ꝯſiliari idē eſt qd̄
in arduis eligendis dirigere.Et hoc mō cōſiliari eſt
actus ipſiꝰ cōſilij. ⁊ fuit in xp̄o. ⁊ ſm̄ iſtū modū diuia
diſpoſitio in his que ſecreta ſunt ꝯſiliū appellaꝫ.
31 Ad illud qd̄ obiꝫ ꝙ ſicut addiſcere ſe hꝫ ad ſcire.ita
cōſiliari ad eligere.dōm ꝙ verū eſt ſm̄ ꝙ conſiliatio
idē eſt qd̄ ꝯſilij inquiſitio.Scdm̄ aūt ꝙ ꝯſiliatio idē
eſt qd̄ diſcreta ⁊ recta diſpoſitio ⁊ ordinatio. ſic non
ſe habet illo mō.q̄ talis diſpoſitio regula eſt ⁊ prin-
cipiū recte eligendi. ⁊ ideo actus eſt doni ꝑfecti. ⁊ hoc
mō accipiendo nō eſt ſile inter ꝯſiliari ⁊ addiſcere.
32 Ad illud qd̄ obiꝫ ꝙ ꝯſiliū ordinat ad ea que ſūt ſu
ꝑerogationis. dōm ꝙ licet iſta que ſt̄ ſuperogatiōis
in ſe ſint bona ⁊ magis bona. in eis tn̄ faciliꝰ deficit
infirmitas nr̄a niſi iuueꝫ ꝑ diuinā grām tam in ex-
pediendo q̄ in eligendo.q̄ etiā in exequendo.vnde
multi refugiūt ⁊ abhorrēt ipa ꝯſilia ieſu xp̄i. q̄ tn̄ cē
pn̄t in ſtatu iuſticie. ⁊ ꝓpterea reſpectu taliū optimū
eſt donū cōſilij vltra donū ſcie. ⁊ virtutē prudētie. et
33 regulā fidei. Ad illud vo qd̄ vltimo obiꝫ ꝙ conſili
ari eſt actus ipſius prudentie iā pꝫ ſolutio. Aliter ei
eſt ipſius prudentie.tn̄ rōne obiecti. tn̄ etiā rōe modi.
q̄ ſit ipiꝰ doni ꝯſilij.Eſt em̄ multo excellētiori modo.
tum q̄ ea circa q̄ verſaꝫ ſunt magis ardua ⁊ excellē

tia.tn̄ etiā q̄ regere hꝫ ſm̄ principia altioꝝ.et iō do-
nū illud noie cōſilij valde ꝓprie cenſeꝫ. Ex his ꝫ ma
nifeſtum eſt quis ſit huius doni actus. ⁊ quid obm̄.
et que differētia ipſius reſpectu aliorum habituum.
et quare etiam ſic nomineꝫ.

¶ Queſtio.v.

Quis ſit actꝰ ꝓprius doni fortitudinis ⁊ q̄d eiꝰ obm̄.
⁊ eſt qō. Utrū actus doni fortitudinis principaliꝫ cō
ſiſtat circa paſſiones tolerandas.an circa cupidita-
tes reprimendas: Et ꝙ principaliter ſit circa paſſio
nes tolerandas.vꝫ ꝑmo ꝑ grego.q̄ dicit ſup princi-
piū Job. ꝙ fortitudinis doni eſt dare trepidāti cōfi-
dentiā.ſed trepidatio maxime eſt qñ imminet ꝑicl̄m
paſſionis.ꝫ vꝫ ꝙ circa hmōi maxime cōſiſtat actꝰ for
titudinis doni. Itē fortitudo ſiue dicaꝫ donum ſi
ue virtus reſpicit potentiā iraſcibileꝫ tanq̄ ꝓprium
ſbiectum. ſed potentia iraſcibilis magis proprie re-
ſpicit paſſionū ſuſtinētiā q̄ cupiditatū repreſſioneꝫ
⁊ abſtinētiā. vꝫ ꝫ ꝙ actus principalis doni fortitudi
nis cōſiſtat circa paſſionū tolerantiā. ¶ Itē hoc ipm̄
oñdiꝫ ꝑ cōpationē ad eiꝰ oppoſitū.q̄ ſicut largitas
opponiꝫ auaricie ⁊ cupiditati.ſic fortitudo opponiꝫ
puſillanimitati.ſ; puſillanimitas attēdiꝫ circa fugā
paſſionū.ꝫ vꝫ ecōtra ꝙ fortitudo donū ꝯſiſtat circa
paſſionū tolerātiā. ¶ Itē hoc ipm̄ oñdiꝫ ꝑ cōpatio-
nē ad habitū fortitudinis virtutis. q̄ fortitudo do-
nū actū ⁊ obiectū debet haberi in maiori vel ſaltem
in tāta excellentia ⁊ arduitate quantā eſt repire cir-
ca fortitudinē virtutē.ſ; maxime arduitas ꝯſiſtit cir-
ca paſſiones.ꝫ cum circa illas cōſiſtat fortitudo vir-
tus.vꝫ multo fortius ꝙ actꝰ doni fortitudinis atten-
daꝫ vel cōſiſtat in aggreſſione ⁊ tolerātia paſſionuꝫ
¶ Itē inter oēs actus interiores maxia eſt difficul
tas circa paſſiōes ſuſtinēdas. ⁊ magis ad h̄ inepti et
infirmi ſumus.ſi ꝫ dona data ſūt nob ad expediēdū.
⁊ ꝯ̄ infirmitates retardātes nos ad bonū.vꝫ ꝙ aliqd̄
donū debeat nobis dari ad paſſionū ſuſtinētiā.ſ; nō ē
aliud aſſignare q̄ donū fortitudinis.ꝫ ⁊c. Sed ꝯ̄.
Augꝰ.in li.de ſpū ⁊ aīa. Fortitudinis eſt nō tm̄ terre
nas cupiditates reprimere.ſ; peniꝰ obliuiſci.ſ; h̄ nō
eſt fortitudinis virtutis.ꝫ ē fortitudinis doni.vꝫ ꝫ ꝙ
actus doni ꝯſiſtat in repſſione cupiditatū. ¶ Item
aug.in li.de doc.xp̄ia.vbi loq̄ꝫ de donis dicit ꝙ forti-
tudis eſt ab oi trāſeūtiū mortifera iocunditat ſeipm̄
ſeq̄ſtrare.ꝫ vꝫ ꝙ actꝰ doni fortitudinis ꝑncipaliꝫ cō-
ſiſtat in delectationū repſſiōe. ¶ Itē aug.adaptat ſe
ptē dona.vij.btitudinibꝰ.ita ꝙ fortitudo ⁊ eſuries ⁊
ſitis iuſticie ſibi corrñdēt.ſ; eſuries ⁊ deſideriuꝫ iuſti-
cie nō oriꝫ in nobis niſi ꝑ mortificationē deſiderioꝝ
⁊ voluptatū.ꝫ vꝫ ꝙ circa hmōi ꝑncipaliꝫ ꝯſiſtat actꝰ
fortitudis. ¶ Itē fortitudo donū rñdet dono ꝯſilij ſi
cut exeq̄ns regulāti.ſ; donū ꝯſilij maxime dirigit ad
diuinoꝝ ꝯſilioꝝ impletionē.diuia aūt ꝯſilia ꝑcipue
ꝯſiſtūt circa repſſionē deſiderioꝝ ⁊ occaſionū eis ad
herētiū.ſicut pꝫ in caſtitate.obia. ⁊ paupertate. ꝫ vꝫ ꝙ
circa taliū deſiderioꝝ repſſionē actꝰ fortitudis doni
ꝑncipaliꝫ ꝯſiſtat. ¶ Itē fortitudo donū aut hꝫ actuꝫ
alteriꝰ generi q̄ fortitudo virtꝰ.aut ſi in eodē genere
hꝫ.nece ē ꝙ hēat excellētiorē.ſ; in eodē genere nō ꝑe
hēe excellētiorē.cū fortitudo virtꝰ ꝯſiſtat circa terribi
lia q̄ inducūt mortē.ſicut dicit phs.ꝫ nece ē ꝙ hēat
actū alteriꝰ generis.cū ꝫ actꝰ fortitudis vtutꝫ cōſiſtat
circa paſſiones tolerādas.vꝫ ꝙ actꝰ fortitudis doni
nō circa paſſiones.ſ; circa delectatōes reſcindendas

conſiſtat. Eſt igiť qȜ q̄s ſit actus et quid obiectū do-
ni fortitudis. ⁊ quare eodē noīe cū habitu v̓tutꝭ no-
54 minať. qȜ q̄dē i nullo alioꝝ donoꝝ repiť. Rᷣ dȜ.
ꝙ fortitudo quantū ē de ſua p̄ma rōne attēdiť reſpe-
cta ardui. Arduuꝫ aūt dr̄ aliq̄d dupl'r. Aut q2 aliq̄d
laborioſum ⁊ difficile. q̄dāmō excellēs ⁊ agḡuans fa
cultatē ipi⁹ potētie. Aut q2 ē vltra necītatē, ⁊ excedit
ſtatū cōem. ⁊ fortitudo hꝫ attēdi reſpectu vtriuſqꝫ.
ſed reſpectu p̄mi attēdiť ⁊ ordinať ſm necītatē pre-
cepti. reſpectu ſcd̄i ſm libertatē cōſilij. ⁊ p̄mū ſpectat
ad fortitudinē virtutē. ſcd̄m vo ad fortitudinē donū
Qm̄ aūt arduitas maxime attēdiť circa excellētiam
paſſionū. hinc eſt ꝙ tā fortitudinis doni q̄ȝ fortitudi
nis virtutꝭ eſt habilitare ſm principalē ſui ordinatō-
nē ad ſufferētiā paſſionū. ſ; aliter ⁊ aliť. Quia ſuſti-
nere ⁊ aggredi paſſiōes pōt aliq̄s aut ꝓpter iuſticie ⁊
honeſtatis ꝯſeruationē. aut ꝓpter pfectā xp̄i imitati-
onē. ita ꝙ p̄mū ſpectat ad dictamē iuris nālis ⁊ ho-
neſtatis moralis. ſcd̄m vo ſpectat ad cōſilij donū. Et
qm̄ imitatio xp̄i attēdiť i crucifixiōe ſui ſm ꝙ ipe di
cit Luce. ix. Qui vult venire p⁹ me. abne. ſemetipm̄.
⁊c. hinc eſt ꝙ act⁹ fortitudis doni attēdiť circa ꝓm-
ptā ⁊ expeditā paſſionū tolerantiā. p h̄ ꝙ q̄dāmodo
nos mūdo ⁊ mūd⁹ nobis crucifix⁹ ē. Juxta illud qȜ
dicit aplus Gal. vj. Mihi mūd⁹ crucifixus eſt. ⁊ ego
mūdo. Et h̄ eſt qȜ dicit aug. in li. de doc. xp̄ia. Aſſur-
gat deinceps ad fortitudinem vt mūdus eis crucifi-
gať ⁊ ipi mūdo. ⁊ vt in hui⁹ vite ꝑuerſitate ⁊ abūdā-
tia iniq̄taꝭ nō refrigeſcat charitas. ⁊ ſic patꝫ ꝙ forti-
tudis doni actus cōſiſtit circa paſſionū tolerantiam
ſm imitationē xp̄i. ⁊ hic eſt ei⁹ actus pncipalis ſicut
rōnes ad p̄mā ptē inducte oñdūt. q2 verū ꝯcludūt. ⁊
55 iō ꝯcedēde ſunt. Ad illud vo qȜ obi ꝙ ē circa dele
ctationū repſſionē p auctes aug. dȜ ꝙ aug. i ill' aucti
b⁹ nō aſſignat ꝓpriū ⁊ principalē actū ipi⁹ fortitudi-
nis doni ſ; q̄ſi pambulū. Nemo eñ ꝓmpt⁹ eſt ⁊ expe
dit⁹ ad paſſionū tolerātiā ſm imitationeꝫ xp̄i. niſi q̄
56 carnē ſuā cū vicijs ⁊ ꝯcupiſcētijs crucifixit. Ad il-
lud qȜ obi ꝙ fortitudo exequiť ea ad q̄ cōſiliū diri-
git. dd̄m ꝙ et ſi donū cōſilij dirigat ad diuina cōſilia
implenda. in q̄b⁹ cōſiſtit pfectio religiōis. pncipalior
tn̄ intentio dirigit ad ea in quib⁹ pl⁹ eſt de rōne ardui
tatis. maioris aūt arduitatis eſt xp̄m imitari tam in
actionibus q̄ȝ in paſſionibus. ⁊ iō circa hmōi tā con
ſilium q̄ȝ donū fortitudinis principaliter hꝫ cōſiſtere
57 Ad illud qȜ vlteri⁹ obi ꝙ donū fortitudinis non
poteſt eſſe excellentiori modo circa paſſiones q̄ȝ vir
tus fortitudinis. Dd̄m ꝙ falſum eſt. q2 excellentiori
modo ſuſtinet paſſiones ⁊ excellentiori habitu q̄ ſu-
ſtinet ſm chriſti imitationē q̄ȝ q̄ ꝓpter iuſticie ꝯſua-
tionem. et qui ſuſtinet ſm conſilij ſuperogationem
q̄ȝ qui ſm precepti obligationem. Jn vno eñ iſtoꝝ
rectificať. ſ. in actu virtutis fortitudinis. Jn alio aūt
nō ſolū rectificať ſ; etiam altius eleuať ⁊ expeditur.
ſcꝫ in actu fortitudinis doni. Et p hoc ptꝫ illud quod
vltimo q̄rebať vicꝫ de dr̄ntia reali fortitudinis doni
et fortitudinis virtutis. ⁊ de conuenientia in nomie.
58 Re eñ differūt ꝓpter diuerſitatem modorum habi-
litandi ⁊ ordinandi ad tolerantiā paſſionum. Noie
vo ꝯueniūt p eo ꝙ ad eadem paſſionum genera or-
dinanť. Fortitudo eñ virtus ordinat ad ſuſtinenda
qualiacūqꝫ ⁊ quantacūqꝫ tormēta anteq̄ȝ bonū vir-
tutis ⁊ honeſtatē derelinquat. nō tñ ita excellenter et
ꝓmpte ſicut fortitudo donū. Unde inter omnes vir
tutes ꝓpter excellentiam ⁊ arduitatem ex parte ob-
iecti virtus fortitudinis appropinquat donis. et pro
pterea habit⁹ virtutis ⁊ doni magis q̄ȝ alia dona eo-
dem nomine habent cenſeri. licet differant differen-
tia reali. quia minor eſt inter illos habitus differen-
tia. Ex his patet quis ſit actus fortitudinis doni. et
quid obiectum. et que ſit differentia eius reſpectu a-
liorum habituum.

¶ Queſtio. vj. ⁊ vltima. f

De obiecto ⁊ actu ipſius doni pietatis. ⁊ eſt queſtio.
Utrum actus principalis pietatis conſiſtat in religi
one reſpectu dei. vel in compaſſiōe reſpectu proximi
Et ꝙ precipue conſiſtat in religione reſpectu dei. oñ
ditur primo per autoritatem apli ad Tytuꝫ. ij. Ab-
negantes impietatem. id eſt fugientes impietatem.
ſobrie et pie et iuſte viuam⁹ ⁊c. ibi glo. Abnegantes.
id eſt fugientes impietatē vane culture. ſobrie in no
bis. ⁊ iuſte ad proximum. ⁊ pie ad deum viuamus.
ḡ pietas proprie eſt ordinata reſpectu dei. ¶ Item
Auguſ. ſuper Job. xxviij. dicit. Pietas ipſa eſt ſapi-
entia. abſtinere vo a malis intelligentia. pietatē hoc
loco poſuit dei cultum que grece theoſebia diciť. er-
go ⁊c. ¶ Item aug. in libro de doctrina chriſtiana.
Pietaꝭ eſt honorare ſancta. ⁊ non cōtradicere ſacre
ſcripture. ſi ergo vtrunqꝫ hoꝝ cōſiſtit in cultu dei. vi-
deť ⁊c. ¶ Item diſtinguiť pctm̄ iniquitatis ⁊ impie
tatis. quia iniquitas eſt in proximū. impietas eſt in 39
deum. ſi ergo reſpectu illi⁹ ē pietas reſpectu cuius ē
impietas. videtur ꝙ actus pietatis doni precipue at
tendatur in cultu dei. ¶ Sed contra. j. Thimoť. iiij.
Pietas ad omnia vtilis eſt. ibi dicit gloſa. Pietas q̄
operatur bona fratribus valet ad promerendum de
um. Omnis enim ſumma diſcipline xp̄iane in miſe-
ricordia ⁊ pietate eſt. ergo ſm hanc gloſaꝫ pietas or
dinat reſpectu proximi. ¶ Item aug. in libro de do-
ctrina xp̄iana dicit ꝙ donum pietatis correſpondet
beatitudini mititatis. op⁹ enim eſt pietatis miteſcē.
ſ; mititas ſiue manſuetudo attēdiť reſpectu ꝓximi.
ḡ donū pietaꝭ ad ꝓximū ordinat. ¶ Itē hm̄ vi p
Greg. ſup Job in aſſignatione donoꝝ. vbi dicit ꝙ pi
etatis eſt opera miſericordie exhibere. ſi ergo hoc at-
tendiť reſpectu proximi. videtur ⁊c. ¶ Item Tulli 40
us in primo rhetorice dicit ꝙ pietas eſt beniuolen-
tia in parentes. aut hoc intelligitur de pietate dono.
aut de pietate virtute. ſed de quocunqꝫ horum intel-
ligatur. cum in obiectis conformentur. videtur ꝙ a-
ctus doni pietatis attendatur in comparatione ad
proximum. ¶ Item donum pietatis exequitur ea
ad que donum ſcientie ordinat. ſed donum ſcientie
ordinat ad bene conuerſandum reſpectu ꝓximi. er-
go videtur ꝙ reſpectu illius attendať actus pietaꝭ
doni. Juxta hoc queritur quomodo diſtinguať pie
tas a manſuetudine ⁊ miſericordia in actu ſuo ⁊ ob
iecto. ¶ Rᷣ dicendum ꝙ vocabulum pietatis multi
plicier habet accipi ſm ꝙ innuit auguſtin⁹ in princi
pio. x. de ciuitate dei. ait eñ ſic. Pietas ꝓprie dei cul-
tus intelligi ſolet quam greci theoſebiam vocant.
hec tamen etiā erga parentes officioſe haberi diciť.
More aūt vulgi hoc nomen ⁊ in operibus miſericor
die nūc frequentať. Cum igiť pietas ſic dicať mul-
tipliciter. valet erga deuꝫ. ⁊ erga parētes. ⁊ erga quē
cunqꝫ hominem. Scd̄m ꝙ ordinat erga deum. nō ē
nomen doni ſed potius eſt idem quod latria ⁊ theo-
ſebia ſiue euſebia. De qua dicit aug. ꝙ eſt ſapia vera.

Scḋm aūt q̄ ordinat̄ ad parentes. adhuc etiam nō te-
net ratione᷑ doni. ſ; potius eſt ſpecies iuſticie virtut̄.
ꝓ eo q̄ ad hoc ordinat̄ ſm̄ regulā naturalis iuris ⁊
ſm̄ obligationem neceſſitatis. Scḋm aūt q̄ attendi
tur reſpectu cuiuſcūq; ꝓximi. ſic pietas eſt nomē do
41 ni. Aliter tn̄ attendit̄ erga ꝓximū pietas donū ⁊ mi
ſericordia virtus. Miſericordia eīm̄ reſpicit cōformi
tatem in natura. ⁊ neceſſitatem in indigentia ſiue in
miſeria. pietas vͦ attendit in ꝓximo imaginē diui-
nam. Un̄ dono pietatis ē homo beniuolus cuicunq;
homini. q̄ habet in ſe imaginem dei. ita q̄ beniuolen
tia illa ꝓ loco ⁊ tempe aliquando ꝓgredit̄ in cōpaſ
ſionis affectū. aliqn̄ in opis beneficiū. Et ſic pat; q̄s
ſit actus ⁊ obiectum pietatis doni. q2 ipſius eſt face-
re hominem beniuolū reſpectu cuiuſlibet ꝓximi in-
q̄tum gerit imaginem dei. ⁊ qm̄ ad hoc habet dirigi
ꝑ donum ſcie quod quidē fundat̄ ſup principia fidei.
⁊ dirigit in ꝯuerſatione ſm̄ exemplar xp̄i. hinc eſt q̄
actus pietatis ⁊ ſi principaliter cōſiſtat erga ꝓximū.
nihilominꝰ cōſiſtit reſpectu ſacre ſcripture vt ea; cū
beniuolentia ad memoriā reducat. vnde vſus doni
pietatis attendit̄ in his tribus in exequendo. ſm̄ q̄
et vſus doni ſcie quod eſt eius directiuū in cognoſcē
do. principaliter tn̄ ſm̄ q̄ donū eſt attendit̄ in abun
dantia reſpectu ꝓximi. ſicut rōnes oſtendūt que ad
42 hanc partem inducunt̄. ¶ Ad illud vͦ qḋ ꝑmo obī
in contrariū de glo. q̄ pietas ordinat ad deu;. ⁊ q̄ pi-
etas eſt cultus dei. ⁊ ad alias autoritates ꝯſequētes
breuiter dōm q̄ omnes ille auctes currūt de pietate
ſm̄ aliū accipiēdi modū. q̄ ſm̄ aug. ꝑncipalior ⁊ ma-
gis ꝓprius eſt modus accipiendi pietatem. ſicut ipſe
dicit in. x. de ciui. dei. Nam primo ⁊ principaliter d;
hō beniuolus eſſe ad deū offerēdo ei cultū ⁊ obſeqū
ꝑncipale et precipuū tanq̄ ei ad cuꝰ ſiilitudinē factꝰ
eſt. ⁊ q̄ ſue creationis ⁊ ꝯditiōis primū ē ⁊ principa-
le principiū. Deinde vͦ q2 pat̄ tereſtris q̄dāmodo

imaginē gerit patris celeſtis. ⁊ filius gerit̄ imagine;
p̄ris ⁊ ab eo ſumit originē. hinc eſt q̄ eſt alius modꝰ
accipiendi pietatē ab illo deſcendens. q̄ q̄dē eſt beni
uolentia in parētes. Poſtremo q2 oīs hō gerit ima-
ginē dei. hinc eſt q̄ ē terciꝰ ⁊ vltimꝰ modꝰ accipiendi
pietatē ſm̄ q̄ beniuolū ⁊ beneficu; reddit erga oēm
hoiem inſignitū diui a imagie. Licet aūt iſte ſit vlti-
mus ⁊ poſtremꝰ modus accipiendi pietate;. tn̄ ſicut
explanatū eſt q̄tū ad hūc modū pietas donū accipit̄
ꝓprie. vn̄ in oibus illis auctibus ⁊ rōnibus pctm̄ eſt
q̄tum ad ꝓceſſum arguēdi ex illius noīs multiplici
tate. que ⁊ ſi nō ſit multiplicitas eq̄uocatōis ꝓprie di
cte. eſt tamen multiplicitas cuiuſda; analogie. Ad 43
illud quod vltimo querebat̄ de dr̄ntia ipſius pietat̄
doni ad miſericordiam et manſuetudinem. Dōm q̄
et ſi ꝯueniat cū vtroq;. q2 cū māſuetudine ꝯuenit in
affectu. cū miſcḋia ꝯuenit in effectu. differt tamē ab
vtroq;. A mititate eīm̄ ⁊ a māſuetudine differt. quia
manſuetudo eſt ꝯ̄ irritationē ⁊ exillatiōe alicuꝰ in-
iurie. ſ; pietas eſt ꝯ̄ induratōnē qua q̄s nō h; affecti
onē nec beniuolētiā q̄ gerūt diuie imaginis inſigne.
Silr̄ a miſcḋia differt. q2 miſcḋia in ꝓximo ꝯſiderat
ꝯformitatē in nā ⁊ ſilitudinē ſpēi. pietas vͦ attendit
in hoie imaginē dei. Unde aliq̄ dixerūt q̄ miſcḋia cō
ſiderat miſeriā in imagine. pietas vͦ ꝯſiderat imagi
nē in miſero. Differt etiā. q2 miſcḋia ꝯformat̄ dicta-
mini iuris naturalis ⁊ ſm̄ regulā ꝓuidentie. pietas
vͦ cōformat̄ ſuaſioni iuris diuini ⁊ hoc ſm̄ regula;
doni ſcie. Ex his p; q̄s ſit actꝰ doni pietatis. qḋ etia;
eius obiectū. qualit̄ differat ab his habitibꝰ. Et ſm̄
hec tria poſſent tria ꝓblemata formari circa donu;
pietatis. ⁊ circa q̄dlib; alioꝝ donoꝝ ꝑdictoꝝ. ſil̄r etiā
cū hoc poſſet de q̄libet q̄ri quē actū h; in patria. ſed
hoc ſupra determinatū fuit generaliter. alia vͦ tan-
gunt̄ implicite cā ꝓlixitatis vitande. tn̄ ex his q̄ bre-
uiter tacta ſunt q̄litcūq; hūi pōt veritas ꝑdictoꝝ.

¶ Diſt. xxxvj. de ꝯnexione habituum gratuitoꝝ.

Solet etiā queri vtrū virtutes ⁊c̄. Pars iſta in q̄ mgr̄ agit de hitibꝰ gratuitis ſm̄ q̄s hēmus ꝯformari
xp̄o diuiſa fuit in partes duas. In q̄ꝝ ꝑma egit de his q̄tū ad diſtinctōnē. In ſcḋa vͦ q̄tū ad ꝯnexi
onē. Prima pte determiata incipit ſcḋa. Intēdit igit̄ mgr̄ ꝑncipalit̄ in hac ꝑticula agere d̄ hitū gra
tuitoꝝ ꝯnexione. ⁊ qm̄ ad ꝯnexionē ſeq̄t̄ eq̄litas in merito. ⁊ qm̄ eq̄litas cū ꝯnexiōe ortū h; ex vno principio
ex hoc vic; q̄ v̄tutes om̄s ligant̄ ⁊ informāt̄ a charitate. ⁊ ad ipam reducūt̄ ſicut ad radicē. iō ps iſta h; tres
ptes. In q̄ꝝ ꝑma determiat mgr̄ de v̄tutū ꝯnexiōe. in ſcḋa vͦ de eq̄litate. ibi. Utꝝ vͦ pit̄ q̄s oēs poſſideat ⁊c̄
In tercia vͦ oia opa ꝑceptoꝝ ⁊ v̄tutū docet reducere ad charitatē. ibi. Cū duo ſint ꝑcepta charitat̄ ⁊c̄. Pria
ps diuidit̄ in duas ptes. In q̄ꝝ ꝑma mouet q̄ōnē ⁊ dētmiat veritatē. In ſcḋa vͦ veritat̄ determinate reddit
cām ⁊ rōnē. ibi. Qḋ q̄dē ꝓbabile ē ⁊c̄. Silr̄ ſcḋa ps in q̄ dētmiat de virtutū eq̄litate duas h;. In q̄ꝝ pria dēt-
miat iſtā q̄ōnē ſm̄ opinionē alienā. In ſcḋa ſm̄ opionē ꝓpriā ⁊ mag̃ verā. ibi. Aliq̄ vͦ veriꝰ ⁊c̄. Silr̄ t̄cia ps du
as h;. In q̄ꝝ prima mouet q̄ōnē ⁊ determiat qualiter oia ꝑcepta reducant̄ ad duo ꝑcepta charitat̄. In ſcḋa
vͦ ꝯcludit q̄ ipa charitas eſt ſūma plenitudo totius legis. ibi. Dim igit̄ hec ſumma eſt ⁊c̄. Ex quib; haberi po
teſt q̄ charitas oīm virtutū eſt finis ⁊ forma. ⁊ ex hac cā ꝯnexio eſt int̄ ceteras virtutes gratuitas.

Mouet queſtionē de virtutū ꝯnexione ⁊ determi-
nat veritatem.

Solet etiā queri vtrum virtutes ita ſint ſibi cō-
iuncte vt ſepatim nō poſſint poſſideri ab aliq̄.
ſ; q̄ q̄ vnā habet omnes habeat? De h̄ hiero.
ait. Omnes virtutes ſibi herent. vt q̄ vna caruerit oī-
bus careat. Qui ergo vnam habet om̄es habet.
¶ Determinate veritatis reddit cām ⁊ rōnē.
Quod quidem probabile eſt. Cū eīm̄ charitas mat̄ ſit
omniū virtutū. in quocūq; mater ipa eſt. ſ. charitas. et
cuncti filiꝭ eiꝰ. i. virtutes recte fore credūt̄. Unde aug.
a Ubi charitas eſt. quid eſt qḋ poſſit deeſſe? vbi aūt nō
eſt. quid eſt quod poſſit prodeſſe? Cur ḡ nō dicimus. q̄

Di. xxxvj.
hiero. ſup yſa.
Aug⁹. ſup io.

a ¶ Ubi charitas eſt. q̄d ē qḋ
poſſit deeſſe ⁊c̄. Cōn̄. Si h̄ ve
rū ē. ḡ q̄cunq; h; charitatem
h; om̄e qḋ ſufficit ad ſalute;.
ḡ vi; q̄ ſupfluāt cetere virtu-
tes. Si dicas q̄ h̄ dī q2 chari
tas h; virtutes ſibi annexas.
tūc ſiliter pōt h̄ dici d̄ q̄lib; ali
aꝝ v̄tutū. oēs ei ꝯnectūt̄ cui-
lib; v̄tuti. ſic̄ ⁊ charitati. Itē
ḡr̄e q̄tē date n̄ nc̄rio ꝯnexe ſt̄
ipi charitati. ⁊ tn̄ ipe ſt̄ valde
vtiles ⁊ oportūe ipi eccie. vī; ḡ
q̄ ē vbi charitas repit̄ mlta
deeſſe pōt. R̄. dḋ. q̄ cū dicit

hanc virtutē habet omnes habet. cum plenitudo legiſ ſit charitas. que quanto magis eſt in homīe. tanto magis eſt virtute preditus. Quanto vo minus. tanto minus ineſt virtus. ⁊ quāto minus ineſt virtus. tāto magis ineſt vicium.

Determinat ſm opinionē alienā queſtionem de eq̄litate virtutum. vtrum ſcʒ oēs virtutes equales ſint in quocūꝙ ſint. c

Vtrū vo pariter q̄s omnes poſſideat virtutes. an alie magis. alie minus in aliquo ferueāt queſtio eſt. Quibuſdam enī videt̄ q̄ alie magis alie minus habeantur ab aliq̄. ſicut in Job patientia emicuit. in dauid humilitas. in moyſe manſuetudo. q̄ etiā cōcedūt magis aliquē mereri p aliquam vnā virtutē q̄ p aliam. ſicut eā plenius habet q̄ aliam. Nō tñ magis p aliquā mereri dicunt q̄ p charitatem. nec aliquam plenius a quoq̄ haberi q̄ charitatem. Alias ergo magis ⁊ alias minꝰ in aliquo eſſe dicunt. ſed nullaʒ plenius charitate. que ceteras gignit. haſꝙ dicunt eſſe multas facies q̄s memorat ap̄ls dicēs. Ex pſonis multaꝝ facierū ⁊c.

ij. Cor. i.

Determinat ſm opinionē ꝓpriā ⁊ magis verā queſtionem propoſitam. d

Alij verius dicunt oēs virtutes ei ſiles ⁊ pares eē in quocūꝙ ſunt. vt q̄ in vna alteri par extiterit. in oībus eidem equalis ſit. Unde aug. Virtutes que ſunt ī aīo humano. q̄uis alio ⁊ alio mō ſingule intelligant̄. nullo mō tñ ſepant̄ abinuicem. vt q̄cunꝙ fuerit equales. Verbi grā. in fortitudine equales ſint et prudētia ⁊ iuſticia ⁊ tempantia. Si enī dixeris equales eē iſtos ī fortitudine. ſed illū preſtare prudētia. ſeqtur vt huiꝰ fortitudo minus prudens ſit. Ac p hoc nec fortitudine eq̄les ſunt. q2 eſt illius fortitudo prudentior. Atq̄ ita de ceteris virtutibꝰ inuenies. ſi oēs eadē cōſideratiōe percurras. Ex his clareſcit omnes virtutes nō mō eē connexas. ſed etiā pares in aīo hoīs. Cum ergo dicit̄ aliquis aliqua ꝓeminere virtute. vt abraam fide. Job patientia. ſm vſus exteriores accipiendū eſt. vel in cōpatione alioꝝ hoīm. q2 vel hūilitatis habitū maxime pretert. vel opus fidei vel alicuiꝰ ceteraꝝ virtutuʒ ꝓcipue exequit̄. vnde ⁊ ea p alijs pollere vel inter alios hoīeſ ſingulariter excellere dicit̄. Scdm hūc modū. ſ. ſm rōnē actuū exterioꝝ vt alibi aug. dicit. in aliquo aliā magis eſſe virtutē. aliā minus. ⁊ vnā eē nō alterā. Ait enī ſic. ᵇClariſſima diſputatiōe tua ſatis apparuit nō placuiſſe auctibus noſtris imo veritati ipſi oīa paria eſſe pctā. etiā ſi hoc de virtutibꝰ verū ſit. q2 et ſi verum eſt eū q̄ habet vnā oēs virtutes habere. ⁊ eū q̄ vnā non habet nullā habere. nec ſi pctā ſunt paria. q2 vbi virtꝰ nulla eſt nihil rectum eſt. nec tñ ideo non eſt prauo prauius. diſtortoꝙ diſtortius. Si aūt quod puto eſſe verius ſacriſꝙ lr̄is ꝯgruētiꝰ. ita ſt̄ aīe intētōes vt corpis mēbra. nō q̄ videant̄ locis. ſ q̄ ſentiant̄ affectibꝰ. ⁊ alius illuminat̄ amplius. alius minus. aliꝰ oīno caret lumine. profecto vt quiſꝙ illuſtratiōe pie charitatis affectus ē. in alio actu magis. in alio minꝰ. in aliq̄ nihil. ſic

Aug. i. vj. li. de trini.

Aug. in ep̄la ad hiero. b

q̄ vbi eſt charitas nihil deeſt. hoc intelligit de his q̄ ſunt neceſſaria ad ſalutem. nā iſte defectus ꝓprie defectus eſt. alioꝝ vo defectus p modico eſt habendus. hoc autem tribuit ipſi charitati rōe cōnexionis alioꝝ virtutum. qui enim hʒ charitatem hʒ vnde poſſit legem implere. hʒ ⁊ p ꝯſequens ceteras virtutes que habilitant ad legis impletioneʒ. Ad illud vo q̄d obijcit̄ q̄ ſimiliter poſſet dici d̄ qualibʒ alia virtute. dōm q̄ non ē ſimile. q2 charitas nō tm̄ alijs ꝯnectit̄. ſ etiam eſt principium cōnexionis. cum ſit vinculum pfectionis. et quodammodo mat̄ | omnis boni ſicut ipſe magiſter dicit.

b Clariſſima diſputatione tua ſatis apparuit ñ placuiſſe autoritatibus ⁊c. Contra. Videt̄ hoc debere placere ipſi veritati. quia ſm q̄ dicit Anſel. peccatum nihil ē. in his autē q̄ nihil ſūt vnū nō eſt maiꝰ altero. ſ vr̄ q̄ pctm̄ vnuʒ non poſſit alterū excellere. igit̄ habēt paritatem. Itē q̄libet pctm̄ mortale totaliter priuat hoīem gratia ⁊ inducit morteʒ. ſed in priuatiōe omnimoda nō eſt ponere maius ⁊ minus. q2 in his que mortua ſunt non eſt dicere magis mortuū vnum q̄ reliquū. ſ in genere peccatoꝝ mortaliū vnuʒ peccatū nō excedit alterum. Rꝫ. dōm q̄ q2 peccatuʒ eſt priuatio ordinis ⁊ diminutio habilitatis. p vnū genus pcti aīa mag̃ deordinat̄ ⁊ inhabilior efficit̄ q̄ p aliud ſicut manifeſte appet. indubitāt ē verū q̄ p̄dicta eq̄lia ñ ſt̄. ꝯcupia

dici pōt habere aliā. ⁊ aliā nō habere. et aliam magis ⁊
aliā minus. Nā ⁊ maior est in isto charitas ꝗ̄ i illo. Et
ideo recte possumus dicere ⁊ aliqua in isto. nulla in illo
quātū ꝑtinet ad charitatē que pietas est. ⁊ in vno hoīe
quidē ꝙ maiorē habeat pudiciciā ꝗ̄ patiētiā. ⁊ maiorē
hodie ꝗ̄ heri si ꝓficit. ⁊ adhuc non habeat ꝯtinentiā. et
habeat nō paruā misericordiā. Et vt generaliter breui-
terqꝫ cōplectar. quā de virtute habeo notionē. virt⁹ est
charitas qua id qđ diligendū est diligit̃. Hec et in aliis
maior. et in aliis minor. ⁊ in aliis nulla est. Plenissima
ꝟo que iam nō possit augeri ꝗ̄diu hic homo viuit in ne-
mine est. Hic insinuari videt̃ ꝙ aliq̄s ea rōne possit dici
habere vnā virtutē magis ꝗ̄ aliā. qꝛ ꝑ charitatē magis
afficit̃ in actu vnius virtutis ꝗ̄ alterius. ⁊ ꝓpter diffe-
rentiā actuū ipas virtutes magis vel minus habere di-
cit̃. Potest et aliquā nō habere cū tñ sil' omnes ⁊ parit̃
habeat ꝗ̄tum ad mentis habitū vel eēntiā cuiusqꝫ. In
actu ꝟo aliā magis aliā min⁹ hꝫ. aliā etiā n̄ hꝫ. vt vir iu-
stus vtens ꝯiugio nō hꝫ ꝯtinentiā in actu quā tñ habet
in habitu. Cur ergo nō dicant̃ paria pctā? forte. qꝛ magis
facit ꝯtra charitatē qui grauius peccat. minus. q̄ leuius.
Nemo eñ peccat nisi aduersus illā faciēdo que est ple-
nitudo legis. Ideo recte dicit̃. Qui offenderit in vno Iac. ii.
factus est oīm reus. id est ꝯtra charitatē facit in qua pē-
dent omnia.

¶ Mouet questionē ⁊ determinat qualiter oīa prece-
pta reducant̃ ad duo precepta charitatis. e

Cum duo sint precepta charitatis in quibus vt ꝑtaxa- Questio.
tū est tota lex pendet ⁊ ꝓph̄e. Aduertendū est quō hoc
sit cū i lege ⁊ ꝓph̄is multa fuerint cerimonialia manda-
ta. q̄ si ad charitatis sanctificationē ꝑtinuissent. viderē-
tur n̄ debere cessare. Quia ꝟo nō iustificatiōis grā quā
facit charitas instituta sunt. s; in figura futuri ⁊ in onus
posita. ideo clarescēte veritate cessauerūt velut vmbra.
Verūtñ ⁊ ipa cerimonialia s'm spūalē intellectū quē cō-
tinent ⁊ oīa moralia ad charitatē referunt̃. Pertinēt eī
oīa ad decē mādata in tabulis scripta. vbi oīm summa
ꝯstringit̃ ex qb⁹ cetera emanant. sicut in sermone dñi Math. v.
octo virtutes p̄mittūt̃ ad quas cetera referunt̃. Et sic
ad decē mādata decalogi cetera referūt̃. ita ⁊ ipa decē
ad duo mādata charitatis. Oīa ergo ad duo mādata cha- c
ritatis ꝑtinēt. qꝛ ꝑ charitatē implent̃. ⁊ ad charitatē tā-
ꝗ̄ ad finē referri debent. Vñ aug. Totā magnitudinē Aug. in li. de
⁊ amplitudinē diuinoꝝ eloꝗ̄oꝝ possidet charitas. q̄ deū doctri. xp̄ia.
ꝓximūqꝫ diligimus. q̄ radix est oīm bonoꝝ. Vñ veri-
tas ait. In his duob⁹ mādatis vniuersa lex pendet ⁊ ꝓ- Math. xxii.
phete. Si ergo nō vocat oēs paginas sctās ꝑscrutari. oīa
inuolucra sermonū inuoluē. tene charitatē vbi pendēt
oīa. qꝛ ꝑfectio est ⁊ finis oīm. Tūc eñ et p̄cepta ⁊ ꝯsilia Aug. i ench.
recte fiūt cū referūt̃ ad diligēdū deū. ⁊ ꝓximū ꝓpt deū.

tum plus inclinat̃ ad
vnū appetibile ꝗ̄ ad
reliquū. ⁊ iō magis fa-
cit deū ꝯtēnere et ab
ipo elōgari ⁊ recede-
re in vno genere pec-
cati ꝗ̄ in alio. Ad il-
lud qđ obi' ꝙ pctm̄
nihil est. dōm ꝙ et si
nihil sit eēntialit̃ lo-
quendo. alicui⁹ tñ est
sicut subi. ⁊ alicui⁹ si-
cut oppositi. vñ rōne
boni maioris vel mi-
noris qđ priuat̃ i di-
uersis pctis peccatū
vnū hꝫ excedere alte-
rū. Ad illđ qđ obi' ꝙ
totaliter priuat grāꝫ
et inducit mortē. dō.
ꝙ licꝫ oē pctm̄ totali-
ter tollat habilitatē
ad grāꝫ. nō tñ totali-
ter tollit habilitatē
ad vitam. ⁊ iō licꝫ ali-
q̄d sit magis ⁊ min⁹
mortuū. ⁊ magis et
minus gratia priua-
tū ꝑ diuersa pctā ꝗ̄-
tum ad ipam gratiā
et vitā gratie in se. ē
tñ magis et min⁹ ꝗ̄-
tum ad habilitatem
nature respectu grē.
et rōne illius diuersa
pctā habent sese inui-
cē excedere. Vñ nō
est simile de corpora-
li morte in qua fuit
totaliter priuatio ⁊ i-
possibilitas redeūdi
ad vitam.
5 c ¶ Omnia ergo ad duo
mandata ⁊c̄. Vr̄ hic
duo opposita in sei-
plicare. Si eñ ꝑ cha-
ritatē implent̃. poti⁹
debēt referri ad cha-
ritatē sicut ad princi-
piū ꝗ̄ sicut ad finem
R'. dōm ꝙ sicut fuit
tactū s' di. xxv. Cha-
ritas sil' ponit̃ ipārū
virtutū ꝗ̄tū ad opa
meritoria ꝓncipiū si-
ue caput. ⁊ forma si-
ue vinculū. ⁊ finis ad
quē ordinat̃. et h' est
qꝛ ipa charitas dum
imediate ꝯiūgit ipsi
summo bono ꝗ̄damō supeminet ceteris. ⁊ ceteras virtutes mouet ⁊ impat. et iō caput ⁊ ꝓncipiū ē eaꝝ. Vlteri-
us qꝛ mouēdo fac̄ opa coꝝ meritoria iō di eē forma. Postremo qꝛ iō facim⁹ opa meritoria vt deo fruamur ⁊ ꝑ
charitatē in deo quiescam⁹. hinc est ꝙ charitas ceteraꝝ ꝟtutū ⁊ p̄ceptoꝝ ē finis. ⁊ sic tres cāe incidūt in vnū ⁊
idē. Nec mirū. cū charitas faciat deo ꝯformē. qui habet in se respectu creature intentionē triplicis cause. vn-
de nulla est contrarietas cum eo quod magister dicit in litera.

d Inimicus enim iuſticie eſt.qui pene timore nõ peccat.Contra.Nulli pene iuſticie effectus inimicat.ſꝫ
pena eſt iuſticie effectus.cum ergo pena faciat ſe timeri.videt ꝙ nõ faciat diuine iuſticie inimicari. Itẽ nihil
quod facit declinari a malo facit inimicari iuſticie.ſed timor pene quo quis ceſſat a peccato fac t declinare a
malo.ḡ talis non eſt inimica iuſticie.Rẽ.dicẽdũ ꝙ verbum illud intelligit preciſe.⁊ ꝑ concomitantiã. Preciſe.
vt dicat inimicus iuſticie q̃ timore pene nõ peccat.hoc eſt q̃ a pctõ recedit ſolo timore pene nõ amore iuſticie.
talis inq̃ꝫ q̃ ex ſolo timore mouet dicit iuſticie inimicus.nõ ꝑ cauſam ſꝫ ꝑ ꝯcomitantiam. Licet eñ timor ille
nõ cauſet inimiciciã.
cõcomitat tñ ipaꝫ cõ
cupiam malaꝫ ꝑ quã
ſumus inimici dei.nã
q̃ amicus eſt hui⁹mũ
di.inimicus dei cõſti
tuit. Et ꝑ hoc patꝫ re
ſponſio ad illa duo q̃
obijcit.qm̃ ipſe oppo
nit ac ſi verbum illud
intelligeret dictũ eſſe
ꝑ cauſam.

Quod vero timore pene vel aliqua intẽtione carnali fit
vt nõ referat ad charitatẽ.nõdũ fit ſicut fieri oportet q̃
d uis fieri videat. [d]Inimic⁹ eñ iuſticie eſt q̃ pene timore
nõ peccat. Amic⁹ vero iuſticie q̃ ei⁹amore nõ peccat.
Concludit ꝙ ipa charitas eſt ſumma ⁊ plenitudo to
f
tius legis.
Omniũ ergo hec ſumma eſt vt intelligat legis et [e]oĩm
e diuinaꝝ ſcpturaꝝ plenitudo eẽ dilectõ dei ⁊ ꝓximi.

e Omnium diuinaꝝ ſcripturarum plenitudo eſſe dilectio dei et proximi. Contra. Si natura opat q̃to de 5
loci⁹ poteſt.et non facit per plura quod poteſt facere ꝑ pauciora.videtur ſimiliter ꝙ hoc mõ operari debeat
diuina ſapientia.Si ergo in tota ſcriptura nihil plus ꝯtinetur q̃ verbum de mandato charitatis.videt tunc
ꝙ circa hoc ſolum ſacra ſcriptura debeat verſari.⁊ de nullo alio ibi tractari.Rẽ.dicendum ꝙ plenitudineꝫ ali
cuius contineri in aliquo eſt dupliciter.vel integraliter.vel cauſaliter. Plenitudo aũt diuinoruꝫ eloquioꝝ in
charitate nõ continetur integraliter.quia multe alie virtutes ibi docent ⁊ precipiunt que ſunt diuerſe et di
ſtincte a charitate ſm ꝙ dicitur contineri.hoc eſt cauſaliter.quia tota ſacra ſcriptura finaliter ordinatur ad
hoc vt diligamus deum et proximum.Et ſi tu obijcias.ꝙ qui diligit ꝓximum legem impleuit.ergo illud ſo 6
lum mandatum debẽt in lege contineri.dicẽdũ ꝙ mandata ⁊ documenta in ſacra ſcriptura multiplicant pro
pter duo.videlicet.ꝓpter remouendam cecitatem ex parte intellectus.et ꝓpter excludendũ faſtidium ex par
te ipſius affectus. Neceſſe eſt enim ꝙ ſciamus modos ſm quos debemus ordinari ad ꝓximũ et ad deum.et
quia illi varij ſunt.⁊ nos ignorantes ſumus.nec poſſumus ſimul illa capere.ideo oportuit diuiſim ꝑ diuerſa
documenta diſtinguere. Rurſus q: affectus noſter faſtidit vnuꝫ ⁊ delectat in varietate.ideo diuerſis modis
ſcriptura docet et inſinuat vnum et idem.vt affectus noſter dum in diuerſis et varijs ideꝫ inuenit.ꝓficiat in
vnitate.⁊ delectet in varietate.vt tanto profectus ſit maior q̃to delectabilior.et propterea modo in ipſa ſa
cra ſcriptura repiunt mandata obligatoria.modo attractiua.modo monita ſalutaria.modo documenta ꝓ
phetarum.modo euangeliſtarum.vt ex omnibus his excludat faſtidium.⁊ homo pfectius dirigat ad bonuꝫ.
et ex hoc conuinci poteſt ꝙ ſacra ſcriptura et ſi magna ſit.tamen optime tradita eſt et nihil continet ſuperflu
um.nihil etiam diminutum.

Ad intelligẽtiam huius ptis iuxta ea que ma
giſter determinat poſſunt ſex breuiter queri
Primo de connexione virtutum gratuitaꝝ.
Secundo de connexione donoꝝ. Tercio de conne
xione virtutum politicarum. Quarto de connexio
ne viciorꝫ. Quinto de equalitate habituum gratui
torum. Sexto ⁊ vltimo queritur vtrum charitas ſit
forma virtutum.

Queſtio.j. a

Utrum ſit ponere cõnexionẽ in virtutib⁹ gratuitis:
Et ꝙ ſic.vĩ primo ꝑ illud qd̃ dicit Hieronĩ. ſuꝑ illud
Yſa.xvj. Uenter meus ad moab ⁊c.ibi glo. ſicut cy
thara ſonũ cõpoſitũ nõ emittit ſi vna corda rupta fu
erit.ſic ſpũs vel venter ꝓphẽ ſi vna virt⁹ defuerit dul
ce melos nõ reſonabit.ſꝫ qñ gr̃a eſt in aia:⁊ ſpũſſcĩs
in corde hoĩs. eſt in ea dulce melos ſpũale. ḡ neccẽ ẽ
ibi ſil omnes virtutes eſſe. ¶ Itẽ Aug⁹.dicit ⁊ hr̃ in
iiij.di.xiiij.ꝙ impiũ ẽ a deo dimidiã veniã ſpare.ḡ pi
rõne impiũ eſt ſpare dimidiã grãm.ḡ ſicut impoſſi
bile eſt vnũ mortale pctm̃ ſine alio dimitti. ſic vr̃ ꝙ
impoſſibile eſt ꝙ vna virtus ſine alia nobis donet.
¶ Itẽ hipm vr̃ rõne.null⁹ põt hr̃e virtutẽ gratuitaꝫ
niſi habeat grãm.⁊ null⁹ hꝫ grãm q̃ nõ ſit tẽplũ dei.
null⁹ aũt põt eẽ tẽplũ dei niſi ſit tẽplũ ei⁹ ſm totũ.q̃a
nulla ẽ ibi ꝯuẽtio xp̃i ad belial.neq; tẽplo dei cũ ydo
lis.ſi ḡ ad hꝫ ꝙ aia ꝯſecret in templũ dei neccẽ ẽ ipſaꝫ
habere oẽs virtutes dirigẽtes ⁊ rectificãtes ei⁹ potẽ
tias.vr̃ eẽ neccẽriũ ꝙ ſi hꝫ vnã ỽtutẽ gͣtuitã. neccẽriuꝫ ẽ
ipaꝫ hr̃e charitatẽ.nulla eñ ỽtus gratuita remanet
charitate excluſa.ſꝫ q̃ hꝫ charitatẽ hꝫ vinculũ pfecti
onis ⁊ plenitudinẽ leg̃.⁊ ꝑ qd̃ pt ꝑuenire ad ſalutẽ.
ſi ḡ nemo hꝫ pfectõeꝫ in genere moꝝ nec potẽs ẽ ad
implẽdũ oĩa mãdata leg̃ niſi habeat vniuerſitatẽ ỽ
tutũ.neccẽrio vr̃ ſeq̃ vt q̃ vnã ỽtutẽ gratuitã hꝫ ꝙ nul
la ſibi deſit. ¶ Sꝫ ꝯ hoc pmo fert inſtantia in xp̃o ⁊
beat.xp̃s eñ et hti charitatẽ habẽt.⁊ tñ in eis nec eſt
fides nec ſpes ſicut ex pcedẽtib⁹ appꝫ.ḡ nõ eſt neccẽ
vt q̃ hꝫ vnã ỽtutẽ gratuitã hẽat oẽs. ¶ Itẽ fert ſcdo
inſtãtia in innocẽtib⁹ ⁊ ꝯiugat. Innocẽtes eñ nõ
hñt ỽtutẽ pnie.ꝯiugati nõ hñt ỽginitatẽ.et tñ he ſũt
virtutes gratuite.ḡ nõ eſt neccẽ ꝙ q̃ hꝫ vnã virtuteꝫ
gratuitã hẽat omnes. ¶ Itẽ tercio fert inſtantia in
preſcitis ⁊ reprobis.q̃ cũ ſunt in gr̃a habẽt aliq̃s vir
tutes.et tñ nunq̃ habent pſeuerantiã.qm̃ ſi illaꝫ ha
berent ſaluarent.ſicut dicit Dyo. Qui pſeuerãt vſ
q; in finem ⁊c. Si ḡ perſeuerantia virtus eſt ſm ꝙ
vult Tulli⁹ ⁊ Bern.videt ꝙ nõ ſit ꝯnexio virtutuꝫ
gratuitaꝝ. ¶ Itẽ hocipm oñdit rõne. habit⁹ ỽtutũ
gratuitaꝝ ſunt diuerſi formaliter ſicut diuerſe ſpeci
es eiuſdẽ generis.ita ꝙ ex oppſito diuidũt. nec vnũ
eſt principiũ alteri⁹.ſꝫ qñ alique ꝓprietates diſtinguũ
tur ita ꝙ vna ab altera diuidit. poſſibile eſt haberi
vnam ſine reliqua.Si ergo virtutes gratuite ſũt hu
iuſmodi.videt ꝙ nõ ſit neceſſariũ eas eſſe cõnexas.

Item habitus virtutū p̄ actus ſuos habent noti
ficari ⁊ diſtingui. igit̄ que eſt cōparatio act⁹ ad actuȝ.
eadē eſt comparatio habitus ad habitū. ſ; nō eſt neceſ
ſe actus virtutum eſſe cōnexos. immo vnus pōt ex
erceri ſine altero. ergo ⁊c. ¶ Item ſi habitus virtutum
ſunt connexi. aut hoc eſt rōne principij. aut rōne ſub
iecti. aut rōne obiecti. Si rōne principij. q2 ſunt a do
tune cū ois ꝓprietas a deo ſit. ꝯnexio eēt in oib⁹ ꝓpri
etatibus. Si ratione ſubiecti. q2 ſunt in eodē. ergo cum
oēs ſcientie ſint in eadem anima. qui haberet vnaȝ
ſciam haberet ceteras. qđ manifeſte falſuȝ eſt. Si ra
tione obiecti. Contra. penes obiecta diſtinguūt̄. er
go penes illa nō ꝯnectunt̄. cū idem non ſit principi
7 um diſtinctionis ⁊ cōnexionis. ¶ Rᵒ. ad p̄dictoꝝ
intelligentiam eſt notandum q̄ de virtutib⁹ gratuitꝭ
cōuenit loqui tripliciter. viȝ q̄tum ad habitum ſb
ſtratū. ⁊ q̄tum ad ſtatū ſupadditū. ⁊ q̄tū ad defectū
impfectiōis annexum. Si loquamur de virtutibus
ſub rōne impfectiōis annexe. nō eſt neceſſe eſſe con
nexionē ſimpliciter. p̄ eo q̄ nō eſt neceſſe hoiem ha
bentē grām habere impfectionem adiunctam. Simili
ter ſi loquamur de virtutibus q̄tū ad ſtatū ſupaddi
tū q̄ nō eſt de neceſſitate virtut̄. ſicut eſt reꝑire in cō
tinentia virginali ⁊ viduali. ſic adhuc non neceſſe ē
virtutes eſſe ꝯnexas. Si vero loquamur de virtutib⁹
q̄tum ad habitus ſubſtratos. tunc diſtinguendum
eſt. Aut illi habitus habent neceſſario annexam im
pfectionē. aut nō. Si habent neceſſario annexaȝ im
pfectionē. ſicut habet habitus fidei et ſpei. ſic nō ſūt
neceſſario cōnexi alijs virtutib⁹ niſi p̄ eo tempe quo
quis eſt in ſtatu vie. q̄ ſi non habent neceſſario an
nexam impfectionem. tunc ꝯnexionē habent ſimpli
citer. ſiue in ſtatu vie ſiue in ſtatu patrie. Vñ ſ̄m om
nē ſtatū verum eſt q̄ neceſſe eſt habentē gratiā habe
re oēs virtutes q̄ ſunt pfecte. vel aliqđ eis corre
ſpondens. ſicut loco fidei in patria habebim⁹ viſio
8 nem. ⁊ loco ſpei habebim⁹ pfectā tentionē. Ratō au
tem huius connexionis ſumi poteſt quadrupliciter
ſ̄m quadruplex genus cauſe. Primo quidem ex pte
cauſe materialis. que. ſ. eſt noſtra neceſſitas. Scđo
ex parte cāe efficientis. que eſt dei largitas. Tercio
ex parte cāe formalis. que eſt virtutum cōformitas.
Quarto ex pte cāe finalis. q̄ eſt premij dignitas. Cā
eñ materialis virtutū aſſignari pōt nō ex qua ſed in
qua. et hec quidem eſt rationalis anima ſ̄m ſuas po
tētias ſ̄m quas ipa aīa pōt obliquari ⁊ dirigi. ⁊ qm̄
ille potentie aīe non pñt p̄ vnū habitum virtutis re
ctificari ſ; p̄ diuerſos. neceē ē ad h̄ q̄ aīa pficiat̄ in eē
gratuito. et fiat deo placita ⁊ iuſta. q̄ ipſa ſ̄m diuer
ſos virtutis habitus rectificet̄ in ſe ⁊ in qualibet ei⁹
potentia. Ideo ꝓpter neceſſitatem ex parte ſuſcepti
bilis neceē eſt virtutes gratuitas eſſe cōnexas. Cauſa
vero virtutum efficiens eſt diuina liberalitas. cui⁹ eſt
nullo modo deficere i neceſſarijs. ſ; oīa adminiſtrare af
fluenter et abunde. Unde ſicut diuina liberalitas p̄
ficiēs rē in eſſe p̄mo dat ei totū p̄ qđ poſſit in eſſe cō
ſeruari. ita pficiēs eam in eſſe ſcđo dat illi integram
pfectionē p̄ quā ⁊ in illo eē maxime poſſit. et ſinguliſ
vicijs obuiare. iō cōueniens eſt diuine largitati cum
gratificat hoiem diuerſitatē virtutū in quib⁹ cōſiſtit
rectitudo vite eidē tribuere. Cauſa aūt formalis ipa
rum virtutū gratuitarū eſt ipa dei gr̄a q̄ virtutes ce
teras q̄tum ad habitus ſibi ſubſtratos pficit ⁊ infor
mat. ⁊ hoc p̄ ſuā p̄ſidentiā ⁊ influentiā. p̄ quā aīaȝ
facit gratam ⁊ q̄tū ad ſe ⁊ q̄tū ad eius potētias. vñ
q2 illa gratia ꝯformiter ſe hȝ ad oēs virtutes ex q̄ ⁊
ipa habet̄. aut quelibet virtus habet̄. aut nulla. ⁊ iō
neceſſe eſt virtutes eſſe cōnexas. Cā aūt finalis vir
tutum eſt ipa gloria. q̄ veniēs in aīam. vndiqȝ ⁊ plene
pficit eā. Et iō neceſſe ē q̄ p̄ grām vndiqȝ diſponat̄.
Niſi eñ p̄cedat ſufficiēs diſpoſitio. non inducit̄ pfe
ctio. neceſſe eſt ergo neceītate finis omnes potentias
aīe pfici p̄ virtutes gratuitas. vt ydonee ſint ⁊ diſpo
ſite ad ſuſceptionē glorie. Et ſic pȝ q̄ rō cōnexiōis
virtutū gratuitaꝝ ſumit̄ ex quadruplici genere cāe.
vnde ⁊ rōnes hoc ꝓbantes ſunt ꝯcedende. ¶ Ad il 9
lud vero quod obī in ꝯriū de xp̄o ⁊ btis in quib⁹ nō ē
reꝑire virtutē ſpei nec fidei. iā patet rñſio ex his q̄ di
cta ſunt. qm̄ he virtutes ꝓpter impfectionē ſibi anne
xam ſe nō cōpatiunt̄ cū ſtatu glorie. Veruntñ ex h̄ nō
infringit̄ ꝯnexio virtutū. p̄ eo q̄ ipſe alijs virtutib⁹
ꝯnectunt̄ in ſtatu vie. in ſtatu vero patrie loco ipaꝝ
dotes eis rñdentes cū alijs virtutibus q̄ ibi pmanēt
ꝯnexionē habent. ¶ Ad illud qđ obī de innocētib⁹ 10
⁊ ꝯiugatis iā pȝ rñſio. qm̄ pnia ⁊ virginitas non tm̄
habitus virtutū noīant. ſ; etiā ſtatus rōne quoꝝ vt
predictū eſt nō neceſſaria eſt ꝯnexio virtutū gratui
taꝝ. p̄ eo q̄ in diuerſis ſtatibus ſaluari pōt eēntia gr̄
tie et virtutū. ¶ Ad illud qđ obī de pſeuerātia q̄ nō 11
eſt in preſcitis. dō. q̄ pſeuerātia dicit̄ tripliciē. Uno
modo dicit̄ pſeuerantia volūtas pſeuerādi paſſiōes
ſine defectione. ⁊ ſic eſt ſpēs fortitudinis. Alio modo
dī pſeuerātia ꝓpoſitū pſeuerandi in bono vſqȝ in fi
nem. et ſic eſt ꝯditio annexa cuilibet virtuti. Tercio
mō dī pſeuerantia cōtinuatio boni vſqȝ in finē. ⁊ h̄
mō nō eſt nomen virtutis. ſ; potius ſtatus ꝯñtis ad
oēs virtutes. Et primis q̄dē duob⁹ modis hȝ cōne
cti alijs virtutibus ⁊ reꝑit̄ in iuſtis pſcitis. hoc autē
tercio mō in preſcitis nō reꝑit̄. nec neceīo alijs necti
tur. q2 virtus nō noīat habitū ſ; magis ꝯſequentem
ſtatū. ¶ Ad illud qđ obī q̄ habitus virtutū gratuitaꝝ 12
ſunt diuerſi formaliter. dōm q̄ q̄uis formalit̄ diui
dant̄ q̄tū ad habit⁹ ſubſtratos. tñ inq̄tū gratuiti ſē
cōicāt in ipa gr̄a q̄ eſt oim virtutū ꝯtuitaꝝ pfectiua i
eſſe gratuito. et iō rō illa nō cogit. qm̄ ⁊ ſi in formali
h⁹ ꝓprijs diſtinguāt̄. tñ in formali cōi rōe cui⁹ hñt eē
gratuiti vniūt̄. ¶ Ad illud qđ obī de ꝯpatiōe habi 13
tuū ⁊ actuū. dōm q̄ nō ē ſile p̄ eo q̄ egreſſus actuū
eſt volūtarius ⁊ ab arbitrij libertate. introductō vero
habituū in ipam aīam eſt a diuia largitate. volūtas
aūt ſpālit̄ applicat̄ ad vnū. diuia vero largitas cōplet
totū. ⁊ iō nō ſeqt̄ q̄ q̄uis act⁹ vni⁹ virtutis gratuite
ab altero ſepet̄. q̄ ꝓpter hoc ſimplr habit⁹ ab hitu.
¶ Ad illud qđ vltio obī vñ veniat ꝯnexio hituū. iā 14
pȝ rñſio. venit eñ ex q̄druplici genere cāe ſic̄ p̄dictū
eſt. nec eſt ſile de illis de q̄b⁹ inſtat. ſic̄ appet de ſe.

¶ Queſtio. ij. b

De cōnexione donoꝝ. Utrū dona ſpūſſancti ſint cō
nexa? Et q̄ ſic vr̄ primo. q2 ſicut habitus virtutū ſunt
gratuiti ⁊ p̄cedūt ex munere diuie largitat̄. ſic ⁊ ha
bitus donoꝝ. cū ergo ꝓpter mutabilitatē grē informāt̄.
⁊ munificētiaȝ largitatis diſpēſantis ponat̄ ꝯnexio
in virtutib⁹ gratuitis. eadē rōne vr̄ q̄ ponēda eſt in
donis. ¶ Itē ſicut vna virtus alteri admiculat̄ ⁊ eā
adiuuat in actu ſuo. ſic vnū donū ſe hȝ reſpectu alte
rius. ergo qua rōne vna virtus indiget altera ⁊ nō pōt
ab ea ſepari. eadē rōe videt̄ neceſſariū eē vnū donū
ꝯnecti alteri. Itē quicūqȝ hȝ charitatē habet vnde

possit delectari et gustare q̄m suauis ē dn̄s. Sꝫ do-
nū sapiētie ꝯsistit in gustu illius sūme dulcedinis.igi
tur q̄cunq̄ hꝫ charitatē hꝫ donū sapie. ſ donū sapie
ē supremū inter oīa dona.et ꝓsupponit oīa dona in-
feriora.ꝫ quicunq̄ hꝫ charitatē hꝫ oīa spūssancti do
na.ꝫ vr̄ ꝙ dona sint ꝯnexa. Itē aliquis hō exīstēs
in gratia.ex ipo primo munere siue alterius doni ap
positiōe pt̄ puenire ad salutē.ꝫ vr̄ ꝙ possit in vsu do
noꝝ et gratie semetipm̄ exercere.ſ hoc nō eēt nisi do
na eēnt cōnexa.ꝫ ⁊c̄. Sꝫ ꝯtra.j.Cor.xij.dic̄ apl's.
Alij dat̄ ꝑ spūm sermo sapie.alij dat̄ sermo scientie.
vbi diuersitatē donoꝝ distribuit ſm̄ diuersitatē per
sonaꝝ.ꝫ nō vr̄ ꝙ necesse opteat oīa dōa in vna ⁊ ea-
dē aīa eē cōnexa. Itē Aug. in libro d̄ ſmone dn̄i in
mōte.ponit gradꝰ inter dona.ita ꝙ ab vno paulati-
ue fit ꝓcessus ad alteꝝ.ſ hoc nō eēt si oīa infunderē
tur equaliter et sil̄.ꝫ nō vr̄ ꝙ dona spūssancti inuicē
ꝯnectant̄. Itē Greg.in moralibꝰ dicit ꝙ minor est
sapia si intellectu caret.ꝫ donū sapie pōt haberi sine
dono intellectꝰ. Itē supra habitū fuit di.ꝓxima .et
est verbū Aug.de trini. xiiij. Qꝛ dono scie nō pollēt
plures fideles q̄uis polleāt ipa fide.ꝫ vr̄ ꝙ donum
sciētie nō necessario cōcomitet̄ infusionē gre. Itēꝫ
habitꝰ donoꝝ ſm̄ suā generalitatē dant̄ ad expediē
dum.ꝫ si dona eēnt necessario ꝯnexa . vr̄ ꝙ vno do-
no habito sanarent̄ oīa sinthomata.et expeditꝰ esset
hō ad oīa opa meritoria.qđ māifeste eē falsuꝫ depre
hēdit ipa experientia. Itē dona vt plurimū ordināt
ad ea que sūt supererogatiōis.sicut ptꝫ in dono cōsilij
et fortitudinis.Ea aūt que supererogatiōis sūt nō cō-
comitant̄ inseparabilr̄ ea que sunt necessitatis.ꝫ vr̄ ꝙ
inter ipa dona gratuita non sit connexio necessaria.
15 Re.dōm.ꝙ de habitibꝰ donoꝝ gratuitoꝝ ē loqui du-
plicit̄ vicꝫ quātū ad ipoꝝ originē.et q̄tū ad vsuꝫ cō-
sequētē.Si loquamur de ipis q̄tū ad ipoꝝ originē.
cū origo oīm habituū gratuitoꝝ ꝯsistat q̄si materiali
ter in natura. et completiue et formaliter in gratia.
quādo spiritus sancti gratia infunditur . ita suffici-
enter datur ꝙ omnes habitus gratuiti ex ipsa pn̄t
oriri.si nos velimus suscepte gr̄e coopari.non soluꝫ
hitus virtutū.ſ etiā habitꝰ donoꝝ et beatitudinuꝫ.
Ideo q̄ntū ad originē indubitant̄ verū ē dona spūs-
sancti habere ꝯnexionē.Aliter ē loqui de ipis habiti
bus donoꝝ q̄ntū ad vsum. ſm̄ quēmodū isti habi-
tus reddūt potētiā facilē ⁊ expeditā ad ꝓprios actꝰ.
q̄ nō tm̄ sūt necessitatis et sufficiētie.ſ etiā cuiusdaꝫ
supererogationis et excellētie.et quātū ad hoc nō ē ne
cessariū in his eē cōnexionē.imo vix aut nunq̄ vsus
istoꝝ habituū reꝑitur ꝑfectꝰ in aliq̄.sicut innuit Gre-
go.sup illud Job.xxxviij.ca. Nūquid cōiungere po-
teris micātes stellas pliades.dicēs ꝙ vsus spūs sep
tiformis in solo xp̄o fuit ꝑfecte.Usus eīn donoꝝ po
nit hominē in statu ꝑfectiōis.ſ origo non necessario
ponit in statu ꝑfectiōis.ſ in statu inchoationis.Eīn
sicut puer puulus sicut dicit Aug.hꝫ in rōne quicq̄d
postmodū habiturꝰ ē in mole.licet magnitudinē mo
lis nōdū hēat in actu.sic cōcedi pōt ꝙ habitꝰ donoꝝ
nō necessario cōnectunt̄ q̄tū ad vsuꝫ et ipoꝝ eē cō-
pletū.ſm̄ ꝙ potētias facilitāt et ad actꝰ excellētes ex
pediūt.cū in infusione gratie habeant̄ radicaliter et
virtualiter et implicite sicut ondūt rōes ad primam
ꝑtē inducte.Attamē illud qđ obijcit de similitudine
virtutū et donoꝝ nō valet . habitꝰ eīn virtutū ꝓ | co

ꝙ necessitatis sūt ⁊ quātū ad suos vsus in his q̄si li-
ar.iā vtunt̄.simplicit̄ hn̄t adinuicē ꝯnecti. nō soluꝫ
rōe sue originis ſ etiā rōne vsus ꝯsequētis. Nemo
eīn pōt eē in gratia nisi credat.speret.et amet.et sic d̄
alijs virtutibꝰ. Nō sic aūt ē de vsibus donoꝝ et bea
titudinū sine quibus plures saluant̄. Multi eīn sūt
qui fideliter credunt.⁊ tn̄ illud qđ credūt nunq̄ in-
tellectu cōprehendūt. Similiter ē de vsu ipaꝝ beati
tudinum. Et ideo aliquo modo est ꝯnexio in habi-
tibus virtutuꝫ . sicut ille rationes ostendunt. Ad 16
illa vero q̄ obijciunt̄ in cōtrariū satis facilis ē rn̄sio
ꝑ ea q̄ dicta sūt. Nam qđ p̄mo obi. de auctē apli. Qꝛ
alij dat̄ ꝑ spūꝫ ſmo sapie ⁊c̄ . ꝓcedit d̄ donis gr̄e gra
tis date.nō aūt de donis gr̄e gratū facientis. vl' certe
si intelligit de ipis donis.hoc dicit quātū ad vsuꝫ.nō
quātū ad ipoꝝ habituū radicē siue p̄ncipiū. Ad il 17
lud qđ obi. de auctē Aug. sil'r paꝫ rn̄sio. Aug.eīn as-
signat gradus inter dona q̄tū ad eoꝝ vsus.qꝛ nō pt̄
quis assuefieri in vsu doni supioris nisi p̄mo assuefi-
at in vsu doni inferioris q̄ non ē tante sublimitatis.
Ad illud qđ obi. d̄ auctē Greg.ꝙ minor est sapia si 18
intellectu careat.Similiter rn̄dendū ē hoc Greg.in-
tellexisse de vsu doni intellectꝰ.quo neglecto.si q̄s se
ꝓtendat ad vsum doni sapiētie.non ita ꝑficit sicut
ꝑficeret si ordinato gradu ꝓcederet. Ad illud qđ 19
obi. de auctē Aug.habita in di.ꝑmissa.dō.ꝙ Augu.
intelligit de vsu doni sapie.et hoc manifestū est ex ip
sa auctē.Dicit eīn ꝙ multi pollēt fide q̄ nō pollēt sci
entia. Nemo eīn pollet in aliquo habitu nisi habeat
ipm in sua cōpletiōe. ꝑ quā facile sit ipm habitū ma
nifestari in ope. Ad illud qđ obi. ꝙ dona expediūt. 20
et ꝙ similiter ordināt ad ea q̄ sunt supererogationis ⁊
excellētie. Re.sicut prius tactū ē ꝙ hoc intelligit̄ de
donis q̄n habent̄ in vsu nō solū in munere . siue q̄n
habentur quātū ad causalitatē in sua origine . Uno
eīn mō habent̄ in ipius gr̄e infusione. Alio mō habē
tur ꝑ bonoꝝ operū et orationū siue precuꝫ multipli
catione.ſm̄ illud qđ dr̄ in glo. Mat.vj.qꝛ ꝑ hec do-
na nos ab imis ad sūma ꝯsurgimꝰ.vn̄ beatitudines
q̄ ꝑ eadem dona q̄runt̄ de imis gradatim ad sūma
ꝑueniūt. In precibus ergo ē vt impetremꝰ dona.
in donis vt opemur mādata.vt de opatiōe beatitu-
dines cōsequamur. hec aūt intellecta sūt quātuꝫ ad
vsum sicut prius fuit explanatū.

Questio .iij. c

Utrū sit ꝯnexio in virtutibꝰ politicis.ita ꝙ vna habi
ta necesse sit habere oēs.Et ꝙ sic vr̄ p̄mo auctē phi-
ca.Dicit eīn Seneca. Omne qđ bene fit.fit iuste.for
titer.et tempate.ſ opus cuiuslibet virtutis bene fit.
ꝫ necesse ē ꝙ fiat iuste et fortiter ⁊ tpate . igit̄ ad qđ-
libet opus virtutis cōcurrūt q̄tuor virtutes.ſ hoc n̄
pōt eē nisi eēnt connexe.ꝫ ⁊c̄. Itē Jero . ad pama-
chium. Quatuor vtutes describūt stoyci ita esse sibi
cōnexas et mutuo coherētes.vt qui vnā nō habue-
rit oibus careat.et qui vnā habuerit oēs habeat. Ui-
detur ergo virtutes politicas esse ꝯnexas. Item
hocipm videtur auctē Aug.in li.de quantitate aie.
diffiniens eīn virtutē dicit ꝙ virtus est equalitas vi
te vndiq̄ rationi consentiēs.ſ vita non cōsonat vn-
diq̄ rationi nisi per virtutū vniuersitatē.ꝫ ad hoc ꝙ
habet aliquis vnā virtutē verā.necesse est ꝙ habeat
ceteras. Itēꝫ Bern̄.in p̄ncipio ad euge. Aduerte-
re etiam est suauissimū quendā cōceptū cōplecumq̄

Ji

virtutis.atq̃ alterā pēdere ex altera.ſicut vides for
titudinis matrē eē prudētiā.et nō fortitudinem ſ3 te
meritatē eē quēlibet auſum quē nō pturiuit pruden
tia.Et paulo poſt. Juſticia ꝗrit.prudētia inuēit.ven
dicat fortitudo.tēpātia poſſidet. ꝯ ſi hec requirūt
ad actum cuiuſlibꝫ virtutis.vꝫ ꝙ oēs virtutes neceſ
ſario cōcurrant ad vnum actum. Item hoc ipm vꝫ
rōne.q2 ſicut ſe hꝫ caſtitas ad eē caſtū. ſic ſe hꝫ virtꝰ
ad eē virtuoſum.ſ3 quicūq3 hꝫ caſtitatē eſt caſtus.ꝯ
quicunq3 hꝫ virtutē ē virtuoſus. ſ3 nullus ē virtuo-
ſus qui hꝫ viciū.ꝯ aliquis hñs virtutē nullū hꝫ vici
um.ſ3 vicia nō expellūt niſi p virtutes ſibi oppoſi-
tas.ꝯ q̇ hꝫ vnā virtutē.hꝫ et ceteras. Item cuiuſ-
libet virtutis ē diſcernere quid eligendum.et tenere
medium.et recte tendere in finem.et negociari circa
arduum et difficile.ſ3 primū ē prudentie.ſcdm temp
antie. terciū iuſticie.ꝗrtū fortitudis.ꝯ vꝫ ꝙ ad quē-
libꝫ actū ṽtuoſū ↄcurrāt neceſſario iſte tres ṽtutes.
hoc aūt non eēt niſi haberēt connexionē adinuicē.ꝯ
vꝫ ꝙ virtutes politice ſint cōnexe. S3 cōtra hoc eſt
auctas Aug.ad hiero.dicit enī ꝙ nō ē diuina ſenten
tia qua dicit ꝙ qui hꝫ vnā hꝫ oēs.ſ3 hōibus hoc viſū
ē ſtudioſis ⁊ ingenioſis.ſ3 ſi hoc eēt verū eēt diuia ſen
tētia.q2 oē verū a pma veritate ꝓcedit. ꝯ cū h̄ itelli-
gatur de virtutibus politicis.virtutes politice non
ſūt ↄnexe. Itē ſm phm habitꝰ ṽtutū politicaꝝ et
cōſimiliū ſunt ex actibus.ſ3 actus nō ſūt cōnexi.ↄtin
git enī hōiem exercitari in actu vniꝰ virtutis ita ꝙ nō
exerceat in actu alteriꝰ.vꝫ ꝯ ꝙ nō oēs virtutes neceſ
ſario connectant. Itē ſicut ſcie habent p acquiſi-
tionē.ita virtutes politice .et ſicut vna virtus alteri
adminiculatur.ſic eſt in habitu vnius ſcientie reſpe
ctu alterius.ſed ſcientie que ſunt per acquiſitionem
non habentur ſimul.ſ3 vna prius ⁊ altera poſterius.
et vna poteſt haberi ſine altera .ꝯ vna virtus politi
ca nō vꝫ eē neceſſario alteri ānexa. Itē hoc ipm vꝫ
p experimentū ſenſibile.q2 multi pollēt in ṽtute pru
dentie q̇ tñ nō hñt largitatē aut virtutē pacie. Mul
ti etiā iuſticiā ad ꝓximū ſeruāt qui tñ in ſeipis non
hñt continētiā.et tñ illa faciūt p virtutes politicas.
vꝫ ꝯ ꝙ inter hmōi virtutes nō ſit cōnexio neceſſaria.
21 R. dōm ꝙ in iſta qōne cōtrouerſia fuit inter ipos
phos ſm ꝙ innuit Aug.et Hiero. Nā quidā phoꝝ
qui ſtoici dicebant dixerūt virtutes neceſſario eē cō
nexas.vt qui vna caruerit ceteris careat. De quorū
poſitione vꝫ fuiſſe Seneca.ait enī ſic. Si vnā de tur
mis tuis dimiſeris.poteris dicere ſupellectilē tuā ti-
bi ſaluā.Si aūt vnā de virtutibꝰ dimiſeris. nullā te
habiturā neceſſe ē vt cōfitearis. Alioꝝ poſitio fu-
it ꝙ vna pōt haberi ſine altera .ſicut aliquis pōt hīe
caſtitatē ita ꝙ nō hēat iuſticiā. Rō aūt huiꝰ diuerſi-
tatis ex hoc fuit.q2 ſtoyci ponebāt ꝙ virtus nō eſſet
in aliquo niſi in ſapiēte.ꝓ eo ꝙ regimē totiꝰ vite ho
minis ſm regulā moris.pendet a rectitudine rōnis.
22 Sapientē āt dixerūt ſm ꝙ dicit Aug.de ciui. dei.in
quē nulla cadit pturbatio. Ille enī ſm eos ſapiēs di
cebat qui oībus paſſionibꝰ aīe dominabat. Preter
hec etiā ponebāt ꝙ cū virtꝰ ſit circa mediū.et mediū
ſit vno mō et indiuiſibili.nemo hꝫ virtutem niſi ha-
beat eā in ſūmo ⁊ pfecte. Perfecta āt virtꝰ nō hꝫ vbi
regnat aliqd viciū.et vbi alie virtutes deſūt.Et ꝓpt
iſtas rōnes dixerūt ſtoyci virtutes politicas eē con-
nexas.vicꝫ.q2 nō poſſiderent niſi a ſapiēte cui nō do
minat viciū.et ſūt circa mediū indiuiſibile. a quo p
qolibet viciū ſit receſſus. In huiꝰ aūt poſitōis ſuē
fundamēto nimis exceſſerūt ꝗntū ad vtrūq3 pdicto
rū.ex hoc ꝙ nō ponebāt ſapiam in pficientibꝰ ſ3 ſolū
in pfectis.tū etiā q2 dixerūt nō referre ꝗtū ad amiſ-
ſionē virtutis parū vel multū a medio pūctali rece-
dere.et iō rephendit eos Aug.ad hiero.dicens. Sic
mihi vident ſtoyci eē falſi.q̇ pficientē hominē in ſa-
pientia nolūt habere ſ3 ſolū cum ē pfectꝰ. Dicūt enī
ꝙ ſicut nihil intereſt ad pfocandū hōiem. vtrū aquā
ſtadijs multis habeat ſupra ſe vel vno palmo.ſic eſt
de illis q̇ ſunt in gurgite erroris ad ſapiam . Et ſatis
rōnabiliter rephendit eos Aug.ꝓpt hoc ꝙ viā ſalu
tis in bono valde artāt.vñ dicūt in ſolis pfectis eē
virtutē et ſapiam.et in malicia valdē dilatāt dum di
cūt ꝙ nō refert vtꝝ quis magis vel minus a medio
virtutis recedat.Et ꝓpterea alioꝝ phoꝝ poſitio ma
gis fuit rationabilis.q̇ poſuerūt ſapiam nō ſolū eē
in pfectis ſ3 etiā in illis qui proficiūt. Poſuerūt etiā
medium virtutis latitudinē habere ſm ꝙ latitudo
hꝫ mediū ſūmitatis.qm ꝯ ſm politicā veritatē vir-
tutes paulatim acquirunt in his qui pficiunt ad ſa
piētiā .ideo poſuerūt ꝙ vna virtus pōt haberi in p
fectione maiori et minori ſm diuerſa tpa. Una etiā
pōt ſeparari ab altera.Et iſtoꝝ ſnia ſm dictū Aug.
magis eſt approbanda. Reſpondendum ē igitur ad
queſtionē ꝓpoſitā ꝙ ſimplr loquēdo vicꝫ quātū ad
omne tempus et quātum ad ipos habitus virtutū.
non eſt cōnexio inter virtutes politicas.licet aliqua
inter eas poſſet cōnexio reperiri ratione ſtatus aliꝰ
determinati et quarundā cōditionū cōium. Propē 23
qd notandum eſt ꝙ conuenit loqui de hmōi virtuti
bus politicis quātum ad ꝓpria et quātū ad appro-
pata. Si ꝗntū ad appropata ſic eſt in eis cōnexio.q2
ille quatuor cōditiones prius habite que ſunt diſcer
nere et medium tenere et hmōi ſigillatim his quatu
or virtutibus appropriant et tamen ſimul ad quā-
libet virtutē requiruntur. Si vero loquamur quan-
tum ad propria hoc pōt eē dupliciter.aut ſimplici-
ter.aut ſm ſtatum perfectionis. Si ſm ſtatum per-
fectionis.ſic eſt adhuc neceſſaria in eis connexio . q2
vna virtus nunq̃ pfecte habetur niſi cetere habean
tur.Et quantum ad hoc bene dicebāt ſtoyci.licet nō
vſq3quaq3 ſup verū fundati eēnt .ſed ſimpliciter ſi
ue ſm omnem ſtatū ſic nō eſt neceſſarium cōnexio-
nem eē in huiuſmodi virtutibus.cum ſint ab acq̇-
ſitione.ſicut oñdunt rationes ad hanc partem indu
cte.⁊ ideo ſunt concedende. Ad illud ergo qd obī 24
in contrarium de auctē ſenece ꝙ oē qd bene fit. ⁊c̄.
Dōꝫ.ꝙ illud intelligitur de ipis virtutibus quantū
ad appropriata non ſolum quātum ad ꝓpria. Naꝫ
ſi quantum ad ꝓpria velimus loqui.actus illaꝝ vir
tutum diuerſi ſunt.nec negociantur circa idē ſed cir-
ca diuerſa. Ad illd qd obī de auctē ſtoycorum quā 25
introducit hiero.iam patet rñſio.q2 ſtoycis non ē in
parte iſta vſq3quaq3 credendum. Preterea ſtoyci ſi
cut prius tactum eſt ſemper loquebantur de virtuti
bus ſm culmen perfectionis.et quātum ad illū ſta
tum verum dicebant. q2 connexio eſt de virtutibus
non ꝓpter ipſius virtutis eſſentiam.ſed ꝓpter per-
fectionem ſuperadditam. quaꝫ vnā virtus non tri-
buit niſi ſit alijs aſſociata. Ad illud qd obī de au- 26
toritate Aug.ꝙ virtus eſt equalitas vite ⁊c̄. dō.ꝙ p
illud verbum Aug.vndiq3.non ſit diſtributio ꝓ om
nibus que ſpectāt ad rectitudinē actus ipſius virtu

tis.poſſibile eñ ē rectificari aliquē in actu vnius vir
tutis ſm q̄ exigit virtus ciuilis.ita tñ q̄ nō habet re
ctificationem in actu alterius virtutis.ſicut pōt ma
27 nifeſte per exempla videri. Ad illud qd̄ obi͂ de au-
toritate Bern̄.iam patet rn̄ſio.q: Bern̄ loquit̄ d̄ ip
ſis virtutibus quantum ad appropata non q̄ntum
ad ꝓpria.Et p̄terea loquit̄ de virtutibus cardinali-
bus nō quātuȝ ſunt politice ſ; inquātuȝ ſunt gratui
te.et p̄ infuſionē magis q̄ p̄ acquiſitionē.Et ſic cōce
di pōt q̄ ſunt connexe.ſ; hoc non facit ad queſtionē
28 ꝓpoſitam. Ad illud qd̄ obi͂ q̄ caſtitas denominat
aliquē caſtum.ȝ ſimiliter virtus virtuoſum.dōm q̄
nō ē ſimile.q: nōia deſinētia in oſum ſignificāt pleni
tudinē. Vn̄ plus dico cum dico iſtū eē virtuoſum q̄
cum dico ip̄m habere virtutem. Vn̄ ⁊ phs dicit q̄ a
virtute non denominat̄ aliquis virtuoſus ſ; magis
ſtudioſus.caſtus āt nō plus iportat q̄ habens caſti-
29 tatē.et ideo non eſt ſimile hinc et inde. Ad illud qd̄
obi͂ de illis quatuor cōditionib⁹ ſm q̄s virtutes di-
ſtinguntur q̄ in ſingulis reperiunt̄ iam patȝ rn̄ſio.
Illud eñ intelligēdum eſt ꝓpter appropriationem
non p̄ ꝓprietatem ſicut predictuȝ eſt.

¶ Queſtio.iiij. d

Vtrum ſit cōnexio in vicijs et peccatis. Et q̄ ſic vi-
detur Eccs. ix. Qui in vno peccauerit mſta pdet bo
na.ſ; hoc nō eēt niſi plura mala concomitarent̄ vnū
malum perpetratū.ergo videtur q̄ neceſſariū ſit po
nere connexioneȝ viciorum. ¶ Item Jaco.ij. Qui in
vno peccauerit fact⁹ eſt omniū reus. Sed nemo iu-
dicatur omniū mandatorum diuinorū reus niſi qui
peccat contra omnia mandata.ergo qui peccat con
tra vnum.peccat contra cetera. videt̄ ergo q̄ vicia
ſint connexa. ¶ Item ſicut vicium non expellitur ni
ſi per introductionem virtutis ſibi oppoſite. ſic nec
virtus niſi p̄ introductionem vicij.ſed cum quis cō-
mittit vnum peccatum cetere virtutes amittunt̄. ȝ
cum quis vnum peccatum committit cetera pecca-
ta introducuntur.ergo ſicut eſt cōnexio ex parte vir
tutum.ita videt̄ eſſe connexio ex parte vicioꝝ. Itē
ſicut per infuſionem gratie vnius tota imago refor-
matur. ſic p̄ perpetrationeȝ vnius peccati tota ima
go deformatur.ſed ad reformationem imaginis ſm
totum neceſſario requiritur vniuerſitas virtutum.ȝ
ſimiliter ad deformationem totius imaginis concur
rit vniuerſitas viciorum. ergo ſicut gratiā imagineȝ
reformantē conſequūtur omnes virtutes.ſic culpaȝ
q̄ imagineȝ deformat cōſequūtur omnia vicia. Itē
ſicut originaliter omnes virtutes inſeruntur a gra-
tia.et imperant̄ a charitate. ſic omnia vicia naſcun
tur a concupiſcētia.et impantur a ſuperbia. que eſt
omnium viciorū regina. ȝ ſicut ponit̄ ꝯnexio in vir
tutibus ꝓpter vnitatem originis et radicis. ſic vide
tur ſimiliter q̄ poni debeat ex parte viciorū. q̄m vbi
cunq̄ reperitur talis cauſa.ibi debet reperiri talis ef
fectus. Item virtus ⁊ vicium ſunt oppoſita ime-
diate circa ſuuȝ ſuſceptibile.non eſt eñ dare mediū.
quia aut homo ē dei amicus aut dei inimicus. ȝ cuȝ
abeſt virtus.neceſſe eſt ineſſe vicium ſibi oppoſituȝ.
ſed cum virtus abeſt.vniuerſaliter abeſt. ȝ cum vici
um ineſt. vniuerſaliter ineſt. ȝ et vicia connexionem
habent ſicut et virtutes gratuite. ¶ Sȝ cōtra. ſm di
uerſitatē viciorum eſt diuerſitas penarum. ȝ ſi eſſet
connexio in vicijs. vt qui haberet vnum vicium ha-
beret omnia.tunc qui haberet vnum peccatum ſu-
ſtineret omnem penam.qd̄ manifeſte eſt contra diui
nam iuſticiam. ¶ Item vicia et peccata ſunt ab ope
re noſtro.ſed nō eſt cōnexio in operibus viciorum
exterius ꝑpetratis.ȝ nec connexio eſt in vicijs interi
us derelictis. Item null⁹ peccat aliquo genere pec
cati niſi volens.ſed multi ſunt qui committunt ali-
quod vicium et tñ omnino deteſtātur aliqd̄ peccati
genus.ſicut multi peccatis ſpiritualibus iplicati om
nino deteſtantur carnalia. ȝ vicia nō ſunt connexa.
¶ Item vicia adinuicem opponuntur.ſicut auaricia
ꝓdigalitati. et audacia puſillanimitati. ſed duo op-
poſita nō p̄nt ſil̄ eē in eodē. ⁊c̄. ȝ impoſſibile eſt vicia
et peccata habere connexionem. ¶ R. dōm. q̄ cū ad 30
peccatum duo concurrant. vicȝ auerſio ⁊ conuerſio.
dupliciter conuenit compare vicia et peccata adin-
uicem. vel inquātum auertunt ab vno bono incom-
mutabili. vel inquantū conuertūt ad bona cōmuta-
bilia. Si ergo loquamur de vicijs ſm q̄ auertunt ab
vno bono incōmutabili.ſic priuāt homineȝ gratia et
ceteris virtutibus gratuitis. et faciunt hominem di
gnum priuari gloria et premio correſpondente om-
nibus bonis meritis.et hoc quidem ita fit per vnuȝ
vicium ſicut per cetera. et quantum ad hoc vicia et
peccata habent connexionē quādaȝ. p̄ eo q̄ ab vno
auertunt. et omnibus vicijs vnus et idem deus offē
ditur. Si vero loquamur de vicijs quantum ad con
uerſionem.ſic per conuerſiones ad diuerſa bona cō-
mutabilia diuerſe oriunt̄ i nobis ꝓuitates in vicia.
per que obliquamur ad diuerſa penarum ſupplicia.
et hoc modo in vicijs non eſt connexio.quia p̄ quo-
libet puniet̄ homo ſpeciali pena ſibi d̄bita. Nec eti-
am poſſunt eſſe connexa ꝓpter repugnantiam ꝓui-
tatum.nec habent cauſam ꝓpter quam ꝯnectantur.
quia ex diuerſis operibus oriuntur et ad diuerſos fi
nes tendunt. Qm̄ ergo vicia ex parte conuerſionis
ſumunt originem et diſtinctionem.ex hac parte con-
nexionem non habent.licet aliquo mō in auerſione
cōueniant. ſimpliciter ȝ ꝯcedendū eſt q̄ vicia ⁊ pec
cata non ſunt cōnexa ſicut oſtendūt ratiōes ad pteȝ
iſtam. Ad illud ȝ qd̄ primo obi͂ de auc̄te Ecci.et au 31
toritate Jaco.q̄ qui peccat in vno perdit multa bo-
na.et etiam fit reus quātum ad omnia.dōm.q̄ non
di͂ q̄ ꝓpter vnum vicium incurrat aliquis alioꝝ vi-
cioꝝ ꝓuitates et defectibilitates neceſſario et imme
diate.ſed hoc dicit̄ q: qui peccat in vno peccato cha
ritatem perdit.in qua eſt plenitudo meritoꝝ et iple-
tio mandatorum xp̄i. Aut certe dicitur q̄ p̄dit mul-
ta bona et fit reus quantuȝ ad omnia. p̄ eo q̄ priua
tur omnibus virtutibus gratuitis. Vl̄ tercio modo
quia perdit omnia merita q̄ prius habebat. Efficiū-
tur eñ ex vno peccato mortali om̄ia inutilia ad glo-
riā aſſequendam. Vel quarto modo dicitur multa
bona perdere et omniū reus eſſe.quia merito vnius
peccati perdit eterna premia.q̄ omnibus virtutib⁹ ⁊
meritis erant reddenda.hoc autem non ē ꝓpter ip-
ſorum viciorum connexionem.ſ; magis ꝓpter con-
nexionem virtutum et dotum ſiue p̄miorum eis cor
reſpondentium.ob quā cōnexionē ſi quis vno ipſoꝝ
bonoꝝ priuat̄. neceſſe eſt q̄ priuet̄ et ceteris. Hoc
autem non ſufficit ad faciendam connexioneȝ in vi-
cijs.quia ſicut dictum eſt vicia non tñ conſiſtunt in
auerſione a deo ſ; etiam in conuerſione ad bonū cō-

52 mutabile. Ad illud qđ obĳ̄ ꝙ virtus nō expellit̄ niſi ꝑ introductionē vicĳ ſibi oppoſiti. ſic nec viciū niſi ꝑ introductionē virtutis. dōm ꝙ nō ē ſil'e. q̄ꝛ plura exigūt̄ ad ꝯſtruēdū ꝙ̄ dſtruēdū. et pl'a ſūt neceſſaria ad hoc ꝙ hō placeat deo q̄ȝ ad hoc ꝙ diſpliceat. Et ꝓpter hoc ꝙ plura ſunt neceſſaria ad rectificanduȝ ꝙ̄ ad obliquādū. iō quāuis obliquatio vicĳ nō hēat excludi niſi ꝑ habitū directe ſibi oppoſitū. tñ rectitudo virtutis pōt auferri nō ſolū per viciū ſibi oppoſitum. ſ; etiā ꝑ vicium oppoſitū alĳ virtuti. Vñ infidelitas que opponit̄ fidei excludit charitatem. et iō nō eſt ſil'e hinc et inde. Preterea q̄ꝛ virtutes cōnexe ſūt. iō vicium qđ tollit vnā. ꝑ ꝯſequēs tollit reliquaȝ. Vicia vero q̄ꝛ cōnexa nō ſunt. iō auferri nō poſſunt niſi vnumqđq; expellat̄ ꝑ virtutē directe ſibi oppoſitā.

53 ¶ Ad illud qđ obĳ̄ ꝙ peccatū dformat totā imaginē ſicut gratia reformat. dōm ꝙ imago dupliciter hȝ deformari. aut ꝓpter abſentiā luminis gratie. aut ꝓpter deordinationē in actibus illoꝝ vicioꝝ in quibus imago attendit̄. Primo quidē mō dformari hȝ tota imago ꝑ vnū pctm̄ et viciū. Scd̄o mō ñ. q̄ꝛ qđlibet viciū nō reſpicit ſingulaꝝ potētiaꝝ actus. gratia vero qñ reformat aīam vtroq; mō reformat. ⁊ venuſtādo faciē ipſius aīe. et rectificādo quālibet potētiam reſpectu operationis ſue. et ideo quāuis in genere concurrant cetere virtutes. nō tñ ſic in deformatione vnius peccati ſingula vicia comitāt̄.

54 ¶ Ad illud qđ obĳ̄ ꝙ oīa vicia naſcunt̄ a concupia. ⁊ imperātur a ſuperbia. ſicut virtutes a charitate ⁊ gratia. dōm ꝙ nō ē ſimile. tū q̄ꝛ cōcupiſcētia nō ē cauſa ſufficiens reſpectu vicioꝝ. ſ; ſolū diſponēs. tū etiā q̄ꝛ cuȝ cōcupia ramificetur r̄ſpectu diuerſoꝝ cōcupiſcibilium. ad diuerſos fines inſpicit vel inducit. et frequēter ad cōtraria tendit vñ eſt ibi diſperſio poti⁹ ꝙ̄ cōnexio. Gr̄a aūt ē ſufficiēs origo virtutū. et charitas mouet et inclinat oēs ad finē vnū. et ꝓpterea nō ſic cōnectūtur vicia vt ꝟtutes gratuite. tū ex dfectu ꝑncipĳ. tū etiā ex defectu vinculi vnitiui.

55 ¶ Ad illđ qđ obĳ̄ ꝙ virtus et vicium ſunt oppoſita imediate. dōȝ. ꝙ de virtute et vicio cōuenit loqui dupliciter. vel in generali. vel in ſpeciali. Si loquamur in generali. ſic imediate opponunt̄. ꝓ eo ꝙ nō ē neceſſariū aliquē habere cōtinētiā gratuitā. aut eē luxurioſum. ſic ⁊ đ alĳs vicĳs et virtutib⁹ ē intelligendū. Et iō quāuis abſente virtute neceſſario inſit viciū. nō tñ ſequitur ꝙ abſente omni virtute gratuita ꝓpter hoc inſint omnia vicia. Et ſi tu obĳcias ꝙ ſicut ſe hȝ viciū r̄ſpectu virtutis. ita ſe hȝ ſpēs hmōi vicĳ reſpectu virtutis ſibi oppoſite. dōm ꝙ nō ē ſimile. q̄ꝛ oēs virtutes gratuite cōueniētiā habēt in vno formali. rōne cui⁹ oīa vicia ſibi opponunt̄ ⁊ cū nullo ſtare poſſunt. ſed cum diſtinguūtur in ſpēs. hoc ē rōe habituū ſpāliuȝ. rōe quoꝝ nō quelibet virtus opponit̄ cuilibet vicio. ſ; ſibi oppoſito. Et iō alius modus ē compandi vicium ad virtutem gratuitā in generali. et alius in ſpeciali. et ꝓpterea ratio non cogit.

Queſtio .v. e

Vtrū ſit ponere equalitatē in habitib⁹ gratuitis. Et ꝙ ſic videt̄ primo ꝑ illđ qđ dī Apoc. xxj. Ciuitas in q̄dro poſita eſt. glo. ibi. ꝟtutes gratuite ſūt equales. Ad hoc ipm̄ hē auctas in lr̄a. ⁊ ſupius habita fuit dī. xxv. auctas valde expreſſa. Itē hoc ipȝ videt̄ rōe. vbicunq; ē vna ratio bonitatis neceſſe ē ꝙ ſit bonitatis equalitas. ſ; in omnibus habitib⁹ gratuitis vna eſt ratio bonitatis. vī; gratia gratū faciēs et ipſa charitas. ḡ videtur ꝙ ſimplicit̄ ſit in eis bonitatis equalitas. ¶ Itē aut virtutes in eodē ſūt equales aut nō. Si ſic habeo ꝓpoſitū. Si non. ḡ meliori virtuti debetur maius p̄miū. et minori minus. ſ; motui virtutis debetur p̄miū ſubſtātiale. illud aūt ē vnuȝ. ḡ vni et eodē homi in eodē ſtatu gratie debet̄ mai⁹ ⁊ min⁹ p̄miū. qđ ē incōueniēs. ¶ Itē vna virtus denōiat alterā ſm̄ ꝙ vult Aug. et Bern̄. Eſt eñ prudentia fortis. et fortitudo prudens. aut ḡ prudētia ⁊ fortitudo ſunt equales. aut non. Si nō. eſto ḡ ꝙ prudentia ſit maior ꝙ̄ fortitudo. tunc arguitur ſic. Prudentia eſt maior ꝙ̄ fortitudo. ḡ fortitudo ē magis prudens ꝙ̄ ſit fortis in eodem. q̄ꝛ ſm̄ quātitatē prudētie in eodē eſt fortitudo prudens. ſed quāto virtus fortitudinis eſt prudentior. tanto nobilior eſt et excellentior. ſi ḡ magis eſt prudens ꝙ̄ fortis. ḡ eſt nobilior ⁊ excellentior ſeipſa. ſed hoc eſt impoſſibile. ḡ ⁊c̄. Sȝ contra. j. Cor. xiij. Nunc manēt fides ſpes ⁊ charitas. tria hec. maior aūt hoꝝ eſt charitas. Et in precedenti ca. Ad huc excellētiorē viā vobis demōſtro. ſi igit̄ charitas eſt maior et excellentior alĳs. ḡ non eſt equalitas in habitibus gratuitis. ¶ Itē de quolibet cōfeſſore cātatur. Non eſt inuentus ſimilis illi qui conſeruaret legeȝ excelſi. ſed ſi omnia dona gratuita eſſent equalia. tunc qui excederet in vno excederet in omnibus. ḡ ſi verbuȝ illud alicui poſſet vere attribui. nunq; cōueniret alteri. q̄ꝛ quod per ſuperabundantiā dicitur vni ſoli conuenit. ¶ Item maiori bono maius malum opponitur et econuerſo. quia priuationes cognoſcuntur per habitus. ḡ cū vicia oppoſita virtutibus non habeant equalitatem. quia vnū vicium eſt magis altero. pari ratione videt̄ ꝙ nec virtutes gratuite. ¶ Item habitus creſcūt et augmentant̄ in nobis ſm̄ ꝙ plus et plus diſponim⁹ nos ꝑ bonos act⁹. ſed nos videmus ꝙ aliquis pl⁹ ſe exercet in actu vnius virtutis ꝙ̄ in actu alterius. ḡ videt̄ ꝙ magis creſcat virtus illa ꝙ̄ alie. ergo neceſſe eſt aliquando virtutem illam eſſe inequalē alĳs. ¶ Item charitas eſt vinculum perſonaꝝ. et eſt vinculum virtutum. plures eñ perſone ligantur ꝑ vinculū gratie in vna virtute. et plures virtutes in vno hōie. ſic ḡ ſe hȝ vna ꝟtus reſpectu diuerſaꝝ perſonarum. ſic vnus homo reſpectu virtutum plurium. ſed vna virtus a diuerſis ꝑſonis pōt ꝑticipari inequalit̄. ḡ et plures ꝟtutes ab eodem homine. ¶ Iteȝ habitus virtutis eſt habilitare ad actum ſuum ꝑ ſe loquendo. ḡ maioris virtutis eſt magis habilitare. et equalis equaliter habilitare. ſi ergo omnes virtutes in eodem homine ſunt equales. neceſſario ideȝ homo equaliter erit habilis et facilis ad actus omniū virtutū. qđ ꝑ experientiaȝ deprehenditur eſſe falſum. Multi eñ habiles ſūt ad actum abſtinētie. qui tñ cum difficultate habent vſū patientie et obedientie. ¶ R. dōm ꝙ de ipſis gratuitis habitibus contingit loqui dupliciter. aut quan- 56
tum ad ipſum habitum. aut quantum ad exerciciuȝ. Si loquamur de ipſis quātum ad habitum. hoc poteſt eſſe dupliciter. aut reſpectu gratie informantis ⁊ quodam mō cauſantis. aut reſpectu li. ar. ſuſtinētis et cooperantis. Si r̄ſpectu gratie informātis. ſic omnes habent equalitatem. pro eo ꝙ gratia gratum faciens ſm̄ quantitatem ſuam et excellentiam reddit gratam deo animam. et eius potentias et habitus. ⁊ operationes meritorias. Si vero loquamur de ipſis

Rſpectu li. ar. cõſẽtiẽtis ⁊ ſuſtinẽtis. ſic q2 li. ar. i actu
vni⁹ ṽtutis maiorẽ inuenit cõplacẽtiã ꝙ in alio. etiã
maiorem inuenit repugnantiam in vno ꝙ in altero.
ſm diuerſas ſui inclinationes ⁊ diſpoſitiones. ſic nõ
equaliter eſt oĩmodã reperire equalitatem in habiti-
bus virtutum. pro eo ꝙ li. ar. magis feruet quantum
ad vnam virtutem q̃3 ad aliam. magis adheret etiã
vni virtuti q̃3 alij. Si vero loquamur de virtutibus
quãtum ad exercitium. ſic vix vel nunq̃3 equantur.
nec in ſe. nec in comparatiõe ad liberi arbi. coopera-
tionem. In ſe nõ. quia exercitium vnius virtutis eſt
fructuoſius q̃3 exercitium alterius. ſicut exercitium
pietatis q̃3 abſtinentie. Exercitium vero vnius vir-
tutis in eadem eſt ſecurius. ſicut exercitium humili-
tatis et timoris q̃3 alterius virtutis. Similiter non
habent equalitatem in compatione ad liberi ar. coo
perationem. quia nemo eſt qui equaliter ſe exerceat
in actu omnium virtutum. Aliqui eñ magis vacãt
circa actiuam. aliqui vero magis circa contemplati-
uam. Et ſic cõcedi põt ꝙ habitus gratuiti quodam-
mõ ſũt equales. et quodãmõ inequales. Equales q̃-
dem ſunt quantum ad gratiã informãtẽ. ſicut oñdũt
rationes ad primam partem. Inequales vero in cõ
paratione ad liberi ar. conſenſum et exterius exerci-
tium. et ſm hoc diſſolui poſſunt rõẽs q̃ ad vtranq̃
37 partem inducuntur. Aliter poteſt dici ꝙ de virtuti-
bus eſt loqui quadrupliciter. Aut quãtu3 ad digni-
tatem reſpectu obiecti. et ſic vna eſt excellentior alte
ra etiam in eodem. ſicut virtutes theologice q̃3 car-
dinales. Aut quãtu3 ad feruorem et facilitatẽ reſpe
ctu actus ꝓprij. et ſic adhuc non eſt neceſſe ꝙ habi-
tus gratuiti in eodem adequent̃. Aut quãtu3 ad ra-
dicationem et ſtabilitatẽ reſpectu ſubiecti. et ſic ad-
huc non eſt neceſſe equalitatẽ eſſe. quia talis radica
tio venit ex frequentia et aſſuefactione circa actus
alicu⁹ virtutis. Aut quantu3 ad ordinem et effica-
ciam reſpectu premij. et quantũ ad hoc habẽt equa-
litatem in eodem. ꝓpter hoc ꝙ quantitas meriti cu
iuſlibet virtutis menſuratur ſm quantitate3 gratie
q̃ facit opus deo placitum. et ſm quantitate3 chari-
tatis q̃ dat operi cuiuſlibet virtutis valorem et pon
dus. Et quia vna eſt gratia gratum faciens. ceteras
virtutes informans in vno homine. vna eſt etiam
charitas per modum ponderis ad finem inclinans.
hinc eſt ꝙ quantum ad ordinem in finem et efficaci
am merendi neceſſe eſt omnes virtutes in eode3 eq̃-
ri. Rurſus quia bonitas principalis ⁊ eſſentialis vir
tutum in hoc attenditur. quia ordinant et diſponũt
ad ſummũ premium. ⁊ in hoc virtutes habent eq̃ri.
hinc eſt ꝙ magiſter ſimpliciter concludit et ſancti di
cunt in vno et eode3 equales eſſe omnes habit⁹ gra
tuitos. Et ideo ſimpliciter concedi poſſunt rationes
q̃ hoc oſtendunt. Ad obiecta in contrariũ ſatis deſa
38 cili pʒ rñſio p ea q̃ dicta ſũt. Ad illꝺ̃ ẽ qꝺ̃ prio obĩ
de charitate ꝙ ẽ alijs eminẽtior. dꝺ̃. ꝙ h̃ itelligit̃ ra-
tione exercitij in actu ſuo. in quo plus haurit̃ de gra
tia. et minor eſt occaſio peccandi. Affectus eñ amo
ris diuini dum abſtrahit a terrenis. facit recedere ab
occaſione peccati. Du3 vero vnitur celeſtibus. facit
inde haurire huiorẽ gratie ſpiritusſancti. et ideo ex
hoc non concluditur inequalitas virtutum quantũ
39 ad meritum. Ad illud quod obĩ ꝙ cantatur de cõ
feſſoribus. Non eſt inuentus ſimilis illi. dꝺ̃m ꝙ illꝺ̃
intelligitur non ratione habitus ſed ratione alicui⁹
exterioris vſus. et hoc innuit ipſu3 vocabulum cum
dicitur. qui conſeruaret legem excelſi. ex quo innu-
it excellentiam illam intelligendã fore in opere. Ad 40
illud quod obĩ ꝙ maiori bono opponitur mai⁹ ma-
lum. dꝺ̃m ꝙ illud non eſt regulariter verum. im-
mo aliquando contingit minori bono opponi mai⁹
malum. ſicut deſperatio q̃ opponitur ſpei. peior eſt ꝙ
odiũ quod opponitur charitati. Preterea aliunde
habent virtutes equalitatem. aliunde habent oppo
ſitoꝝ diuerſitatem. Equalitatem eñ habent ex par-
te gr̃e. rõe cui⁹ qꝺ̃ oppõit̃ vni ṽtuti oppõit̃ oib⁹. op
poſitorum autem diuerſitate3 habent ratione ſpãli-
um actuum et obiectorum. et ex illa parte non eſt ne
ceſſe habitus virtutum habere omnimodam equa-
litatem ſicut prius tactum eſt. ¶ Ad illud quod obĩ 41
ꝙ habitus creſcunt et augmentant̃ in nobis ſm ꝙ
plus diſponimus nos p actus. dꝺ̃m. ꝙ crementum
habitus quantum ad bonitatem eſſentialem in ge-
nere gratuiti attenditur ex augmento ipſius gratie.
q̃ augmentata creſcunt et cetere virtutes. Cu3 ergo
dicitur ꝙ magis nos exercem⁹ in actu vnius virtu-
tis q̃3 in actu alterius. ẽ magis in illa creſcimus. di-
cendum ꝙ non ſequitur. pro eo ꝙ debitus vſus ⁊ ex
ercitatio in actu vnius virtutis diſponit ad incremẽ
tum omnium. Unde ſicut in cõitate fraternitatis li-
cet vnus magis negocietur in acquirendo q̃3 alter.
tñ bona acquiſita omnibus diſtribuũtur equaliter.
ſic et ſuo modo in propoſito intelligendum eſt. Ad 42
illud quod obĩ ꝙ vna virtus a diuerſis perſonis po
teſt diuerſimode pticipari. ẽ et diuerſe ṽtutes ab eo-
dem. dꝺ̃m ꝙ non eſt ſimile. pro eo ꝙ vnius virtutis
in diuerſis diuerſe ſunt radices. diuerſaꝝ vero vir-
tutum in eodem non ſunt diuerſe radices. ſed vna
gratia per qua3 eſt acceptio. et vna charitas per quã
eſt meriti perfectio. Ad illud quod obĩ ꝙ habit⁹ vir 43
tutis eſt reddere potentiam facilem. dꝺ̃m ꝙ facilitio
potentie ad aliquem actum maior et minor non tñ
venit ex parte perfectionis et bonitatis ipſius habi-
tus. verum etiã ex parte diſpoſitionis ſubiecti. Un-
de ſm ꝙ ad actus diuerſarum virtutũ li. ar. ſm pl⁹
et minus cooperat̃. ſm hoc plus ⁊ min⁹ facilitatur.
licet etiam habitus virtutum quãtum eſt de ſe ade-
quentur. Unde nec iſta ratio nec alie probant ineq̃-
litatem in habitibus gratuitis quãtum ad bonitatẽ
eſſentialem et completiuam. ſed ſolum quantum ad
aliquid accidẽtale et annexum. ſicut ex his que pre-
dicta ſunt ſatis eſt manifeſtum.

¶ Queſtio. vj. f

Utrum charitas ſit forma virtutum. Et ꝙ ſic videt̃
primo per illud quod dicit̃ Roma. j. Iuſticia reuela
tur ex fide in fidem. Ibi eñ dicit glo. fides eſt demo
num et nominetenus chriſtianorum. ⁊ hec eſt infor-
mis qualitas mentis. q̃ ideo dicitur informis q2 ſoci
am non habet charitatem que eſt forma omniũ vir-
tutum. Item hoc oſtenditur per illꝺ̃ quod dicitur
in glo. Gal. v. Fructus aute3 ſpiritus charitatis ⁊c̃.
ibi glo. Attende ꝙ in enũeratiõe fructuũ. caput vir-
tutu3 premiſit. i. charitatem. Que eñ inter alia int̃
fructus ſpiritus debuit tenere primatum niſi chari-
tas: ſine qua virtutes cetere nõ reputantur eſſe vir-
tutes. ſi ergo virtutes alie ſine charitate nõ reputan
tur eẽ virtutes. ergo ꝙ ſint vere virtutes hoc habẽt

a charitate.igitur ab ipſa charitate habẽt complemẽ
tum et informationẽ. ¶ Jtẽ hoc ipm̃ videt rõne.
Affectus eñ imponit nomẽ operi.ḡ nullũ opus pt̃
eſſe rectum niſi affectus pmo rectificetur. Affect⁹ ãt
nõ põt eẽ rectus niſi diligat deũ ꝓpter ſe et ſup oia.
et hoc ẽ p charitatẽ.igit̃ omne opus cuiuſcũq; virtu
tis ſit.ſi rectũ eſt et bonũ.hoc habet a charitate. Cũ
ḡ actus charitatis informet oia opa recta. vĩ ꝙ et ip
ſa charitas in ſe teneat omẽs alias virtutes. qꝛ ſicut
ſe habet actus ad actum.ita habit⁹ ad habitũ. ¶ Jtẽ
in moralib⁹ cõplemẽtũ et ſpẽs attendit̃ in ordine ad
finem.ſed amor ſummi boni eſt illud qđ cetera facit
in finem debitum tendere.igit̃ amor ſũmi boni dat
omnib⁹ habitibus gratuitis ⁊ eorũ operibus formã
et cõplemẽtũ.Cum igit̃ ille amor ſit charitas.chari
tas eſt forma virtutũ. ¶ Sꝫ contra.ſuper illud Col.
iij.Charitas ẽ vinculũ pfectionis.ibi.glo.Cetera do
na pfectum faciunt.charitas omnia ligat ne abeant.
ſi ḡ alie virtutes a charitate reddũt habentem perfe
ctum.vĩ ꝙ perfecte ſint in ſe. ḡ non indigent perfici
nec formari a charitate. ¶ Jtem diuerſorꝫ ſm ſpẽm
diuerſe ſunt pfectiones ſm ſpẽm. ſed habitus virtu
tum ſm ſpeciem diuerſificant̃ ſm ꝙ in precedentib⁹
eſt oſtenſum et cõiter tenetur. Cũ ḡ charitas ſit vir
t⁹ vna.videt̃ ꝙ alie ab ea formari nõ poſſint. ¶ Jtẽ
quãdo aliqua duo in diuerſis ſubiectis ſunt.impoſ
ſibile eſt vnum eſſe formam alterius.ſed charitas cũ
alijs virtutibus omnibus non reperit̃ in vna poten
tia.quia diuerſe virtutes diuerſas potentias reſpici
unt.ḡ impoſſibile ẽ ꝙ virtutes alie a charitate infor
mentur. ¶ Jtem quãdocũq; aliqua ſic ſe habent ꝙ
ſũt ſpecies imediate vniũ gen⁹ diuidentes. ⁊ imedia
te fluentes ab vno pncipio.vnũ illorum non põt eẽ
forma alterius.quia oppoſitum non põt eſſe forma
oppoſiti.nec diſpatum diſpati.ſed charitas diuidit̃
ex oppoſito cum alijs virtutibus.et iterꝫ.omnes vir
tutes immediate fluunt a gratia que eſt omniũ ori
go et forma.ḡ vna virtus non põt informare alterã.
et per hoc concluditur ꝙ alie virtutes non formant̃
a charitate ſibi coniuncta. ¶ Jtem forme non eſt
forma.nec perfectiõis perfectio.nec vltimi aliquod
vltimum reperire.quia iam eſſet abire in infinitum.
ſed quelibet virtus forma eſt.quelibet etiam pfectio
potentie eſt.quelibet nihilomin⁹ eſt vltimũ potẽtie.
ḡ videtur ꝙ vna virtus aliam formã a ſeipſa nõ poſ
ſit habere.videt̃ ergo falſũ et nõ intelligibile ꝙ alie
virtutes formentur a charitate. ¶ Jtem ſi alie vir
tutes a charitate formantur et habent eſſe virtutis.
igitur eſſe virtutem ſoli charitati ꝯuenit per ſe. alijs
vero p accidens.ꝙ ſi hoc eſt falſum.immo alie virtu
tes per ſe loquendo virtutes ſunt.cũ ſint ſpecies vir
tutis.ḡ videtur ꝙ hoc ſit falſum ꝙ charitas ſit for
44 ma virtutum. ℞. ad predictorum intelligentiam
eſt notandũ ꝙ habitus cuiuſlibet virtutis tripliciter
habet conſiderari ſm triplicem compationem. vicꝫ
ad obiectũ.ad ſubiectũ.et ad finẽ vltimũ. Poſſum⁹
igit̃ loq̃ de ṽtutib⁹ ſm iſtũ triplicem reſpectum. Et
ſi loquamur de eis in ꝯparatione ad obiectũ.ſic ſũt
forme eñ a ſeipſis diſtincte.et earꝫ diſtinctio innote
ſcit p actum et obiectum.et ſic non ſunt formabiles
nec perfectibiles ab aliquo vno.cũ ipẽ ſint forme et
perfectiones diſtincte. Si autẽ loquamur de virtu
tibus in compatione ad ſubiectum.ſic forme ſunt. ⁊
tñ nihilominus formabiles. Forme quidẽ ſunt in
formantes ſubiectũ quãtũ ad bonitatem moralẽ.ꝑ
ſeipſas tñ non ſufficiunt quãtum ad bonitatẽ gratui
tam.per quã anima efficitur deo placida ⁊ accepta.
et ideo perfici poſſunt et formari per gratiam que ſi
mul gratificat animã ⁊ habitus exiſtẽtes in illa. Po
ſtremo ſi loquamur de ipſis habitibus virtutũ in cõ
paratione ad finem vltimũ.ſic forme ſunt et forma
biles etiã. Forme quidem ſunt.qꝛ diſpoſitiones ipi⁹
anime ordinantes ad ꝑueniendum in finẽ. Forma
biles tñ ſunt.quia et ſi oẽs diſponant ad tendẽdum
in finem vltimũ.perfectio tñ tendentie venit ex ipſa
charitate. Sicut eñ corpora grauia inclinantur ad
centrum per pondus molis.ſic ſpiritus tẽdit ad ſũ
mũ bonum per pondus dilectionis. Et huiuſmodi
ſignum eſt ꝙ charitas habet idẽ et ſub eadem ratõe
pro obiecto et fine.qđ non eſt reperire in alia virtute.
Finis eñ eſt bonũ ſub ratõe boni ⁊ bonũ ſummũ.
et hoc ſiquidẽ bonum ſub ratione boni eſt charita
tis obiectum. Et ꝓpterea cetere virtutes quãtũ ad
rationẽ tendentie in finem vltimũ ab ipſa charita
te ſuſcipiunt complementũ.et ideo non immerito radi
ci charitatis attribuit̃ perfectio meriti.et ſm hoc cõ
cedi põt ceteras virtutes a charitate formari. ſicut
auctores dicunt.et rationes ad hoc inducte conceden
de ſunt.quã verum concludunt. ¶ Ad illud vero qđ 45
primo obĳ in contrarium ꝙ virtutes alie faciunt per
fectũ.dõm ꝙ eſt perfectio ſimpliciter. ⁊ ẽ pfectio ſm
quid. Quelibꝫ aũt virt⁹ pfectũ facit.ſm quid tamẽ.
qꝛ reſpectu ſpẽalis act⁹ et obiecti. Perfectionẽ ãt ſim
pliciter nõ habet aia niſi in vniuerſitate ṽtutũ.in q̃n
tum aliqua grã informant̃.et ab vna charitate imp
ant̃ imediate. cuius adminiculo pducunt ad finem vl
timũ. Vñ licet alie ṽtutes dicãt̃ pficere.ex hoc tñ nõ
põt concludi q̃n ipẽ pficiant̃ a charitate.perfectioni
eñ ſm qđ ſupaddi põt perfectio ſimpliciter. ¶ Ad 46
illud qđ obĳ ꝙ diuerſorꝫ ſm ſpeciẽ diuerſe ſũt perfe
ctiões ſm ſpẽm.dõ.ꝙ ẽ pfectio in eẽ primo.et ẽ pfec
tio in eſſe ſecundo. Verbũ aũt ꝓpoſitũ veritatẽ ha
bet de pfectõe quãtũ ad eẽ pmũ. nõ ãt de perfectiõe
quãtũ ad bene eẽ. Cũ aũt dicim⁹ ipſam charitatẽ eſſe
formam pfectiuã virtutũ.hoc non ẽ quãtũ ad ipariũ
primũ eẽ.ſ quãtũ ad bene eẽ.vicꝫ quãtũ ad pfectio
nẽ et cõplemẽtũ meriti. Vñ ſicut cetere virtutes licꝫ
formaliter diſtinguãtur in genere virtutis.tñ a gra
tia formãt̃ ſm ꝙ ꝯtuite. Sic etiã cetere ṽtutes ꝗuiſ
ſint diſtincte a charitate.formari tñ pñt ſm ꝙ merito
rie.pfectionẽ eñ meriti hñt ex vnica rõe vicꝫ ex pfec
ta tẽdentia in ſummũ finẽ. Ad illud qđ obĳ ꝙ que 47
ſũt in diuerſis ſubiectis.vnũ nõ põt eẽ alteri⁹ forma
et pfectio.dõ.ꝙ aliquid informari ab aliq̃ eſt duplr.
Vel ſicut a pncipio ꝯſtitutiuo.vel ſicut a pncipio re
gitiuo et directiuo. Vel p alia verba.ẽ forma que cõ
plet in eẽndo.et ẽ forma q̃ cõplet in mouẽdo. Cũ ḡ
dicim⁹ ceteras virtutes formari a charitate hoc nõ
ẽ qꝛ charitas ſit forma cõſtitutiua ipaꝝ virtutũ. dãs
eis cõplemẽtũ in eẽndo.ſ qꝛ ẽ forma directiua dans
eis cõplemẽtũ in regẽdo et ordinãdo. Sicut eñ ꝗui
tas lapidẽ cũ oibus q̃ in eo ſunt trahit deorſũ et di
rigit ad centrũ.ſic charitas aiaꝫ eleuat ſurſũ.et cete
ras virtutes mouet et dirigit ad finẽ ſuũ. Qđ ãt ipẽ 48
obĳcit ꝙ forma et formatũ nõ pñt eẽ in diuerſis ſub
iectis.hoc ẽ verũ de forma cõſtitutiua que cõplet in
eẽndo.de alia aũt nõ hꝫ veritatẽ. Sicut eñ vna po
tentia põt ab alia regi et moueri.ſic habit⁹ vnius po

tētie ab habitu alteri⁹. Vñ ſicut diſtinctio potētiaꝝ nō tollit ordinē in mouēdo. ſic nec īpedit informatio
49 nē virtutū q̄ penes illū ordinē attendit̄. Ad illō qd̄ obī̄ ꝙ virtutes ex oppōito diuidunt̄. dō. ꝙ hoc ē per cōparationē ad ſua obiecta ſm̄ q̄ diſtinguūt̄. ⁊ ſic vna virtus nō ē forma alteri⁹. In cōparatiōe vero ad ipaꝫ gratiā in qua colligant̄ et vniūtur. et ad ipm̄ finē ordināt̄. ſic ñ hn̄t oppoſitōꝫ imo poti⁹ cōnexionē. ⁊ ex hac pte vna virt⁹ pōt alterā informare. p̄ eo ꝙ imediati⁹ tēdit in ipm̄ finē. Vñ licet oēs ꝟtutes imediate cōpetāt ad grām a q̄ formātur. h̄ tñ nō īpedit q̄n p̄ cōparationē ad finē vna virt⁹ ab alia informet̄. Poſſz etiā dici ꝙ ꝟt⁹ charitatis nō ſolū imediati⁹ ordinat in finē. veꝝ etiā imediati⁹ ſe hꝫ ad grām. Et huius ſignū ē. q̄ꝛ nō p̄t eē informis ſicut cetere ꝟtutes. Vñ tñ ex maiori imediatiōe ad finē. tñ ex maiori im-
50 mediatōe ad grām hꝫ alias ꝟtutes informare. Ad illud qd̄ obī̄ ꝙ forme nō eſt forma. nec pfectōis pfectio. dō. ꝙ iſtō itelligēdū ē p̄ ſe loq̄ndo. q̄ꝛ forma non format̄ ſm̄ ꝙ forma. nec pficit̄ ſm̄ ꝙ pfectō. ſ ſm̄ ꝙ in ſe hꝫ aliquā īformitatē et aliquā īpfectionē. Et q̄ꝛ aliq̄ ꝟtutes q̄ntū ē de ſe īformitatē aliquā hn̄t ⁊ īpfectionē. nec ſūt oīno illi⁹ potētie vltiatiue. iō pfici hn̄t et ad mai⁹ cōplemētū pduci p̄ grāꝫ ⁊ charitatē. Preterea ſicut tactū ē p̄us. Charitas ñ ē forma ⁊ pfectio aliaꝝ virtutū p̄ ɔſtitutionē vl' cōpoſitionē. ſ poti⁹ p̄ ordinē in finē. Vñ ꝟtutes alio mō ſūt pfectiones. et alio mō a charitate pficiūt̄. Perfectiōes inquā ſūt īquātū ſubiectū ſuū q̄lificāt habilitādo ad actū debitū. pficiūt̄ āt inquātū a charitate imꝑant̄. ⁊ p̄ eius ipiū ac āminiculū pfecti⁹ in finē ordināt̄. Ad illud 51
qd̄ obī̄ ꝙ ſi charitas ē pfectio ꝟtutū tūc accidit alijs eē ꝟtutes. dō. ꝙ hoc veꝝ ē ſi ꝟtutes alie totā pfectōꝫ ꝟtutis traherēt a charitate. hoc āt ē falſuꝫ. Virtutes eñ q̄ndā pfectionē hn̄t ex ſe ex q̄dā grā ſupinfuſa. et q̄ndā etiā ex charitate ſupadiūcta ſm̄ ꝙ ē tactum ſ. Et iō ex hoc nō pōt cōcludi ꝙ accidit alijs virtutib⁹ eē virtutes. ex ſe eñ ipis hn̄t ꝙ ꝟtutes ſunt. licꝫ ñ habeāt ī tāta cōpletiōe ex ſe in q̄nta hn̄t eē ex āminiculo charitatis.

Di. xxxvij. de p̄ceptoꝝ decalogi diſtictione in cōpatōe ad ſcripturā tabulaꝝ.

Sed iā diſtributio. ⁊c. Pars iſta in q̄ mgr̄ agit de vita grē quā ſuſcepim⁹ p̄ xp̄m. et in q̄ viuim⁹ ſm̄ xp̄m. diuiſa fuit in ptes duas. In q̄ꝝ p̄ma detmiat mgr̄ de habitib⁹ gratuitis in q̄b⁹ ɔſiſtit ſpūalis vite cōplementū. In ſcd̄a vero d̄ p̄ceptis decalogi in q̄b⁹ ɔſiſtit ſpūalis vite exercitiū. Pria pte determiata. hic incipit ſcd̄a. Diuidit̄ āt ps iſta in ptes tres. In quaꝝ pria detmiat de diſtictiōe p̄ceptoꝝ in cōpatōe ad ſcripturā tabulaꝝ. In ſcd̄a vero determiat de eadē reſpectu oblīgatū eiſdem oppōitaꝝ. vbi agit de mendacio et piurio infra di. xxxviij. et di. xxxix. Sciendū tñ tria eē ⁊c. In tercia ꝟo agit de eiſdē p̄ceptis cōpando legē ad euāgeli um. infra. di. xl. Sextū p̄ceptū ē ⁊c. Prima ps que cōtinet p̄ſentē diſtinctōꝫ diuidit̄ in ptes duas. In q̄ꝝ pria p̄miſſo nūero p̄ceptoꝝ et diſtictiōe reſpectu tabulaꝝ. exeq̄t̄ de p̄ceptis p̄me tabule. In ſcd̄a vero de p̄ceptis ſcd̄e tabule. ibi. In ſcd̄a vero tabl'a ſeptē erāt mādata. ⁊c. Pria ps hꝫ tres partes. ſm̄ ꝙ tria ſūt mādata prie tabule d̄ q̄b⁹ exeq̄t̄. In p̄ma agit d̄ p̄mo. In ſcd̄a de ſcd̄o. ibi. Scd̄ꝫ p̄ceptū ē ⁊c. In tercia d̄ tercio. ibi. Memēto vt diē ſabbati ſanctifices ⁊c. Scd̄a vero pars diuidit̄ in quiq̄ꝫ ptes ſm̄ ꝙ quinq̄ꝫ ſunt mādata de quib⁹ exequit̄ breuiter. Subdiuiſiones autem illaꝝ ptium ſatis manifeſte ſunt in littera.

XXXVII

Ponit numeꝝ preceptoꝝ et diſtinguit ea reſpectu tabularum. a

Aug. d̄. x. cordis.

Sed iā diſtributio decalogi que in duob⁹ mādatis cōplet̄ cōſiderāda ē. Hꝫ eñ d̄calog⁹ decē p̄cepta q̄ ſūt d̄cacordū pſalteriū. q̄ȝ ſic ſunt diſtributa vt tria q̄ ſūt in prima tabula ptineāt ad deū. ſ. ad cognitionē et dilectionē trinitatis. Septē q̄ ſūt in ſecūda tabula ad dilectionē p̄ximi.

De p̄ceptis prie tabule. Et primū d̄ prio. b

Exo. xx.

Primū in pria tabula ē. Nō hēbis deos alienos. non facies tibi ſculptile. neq̄ꝫ oēꝫ ſilitudieꝫ. ⁊c. Hec origenes dicit eē duo mādata. ſꝫ Aug. vnū. Hoc eñ ipꝫ ꝙ dixerat nō hēbis deos alienos. pfecti⁹ explicat cū p̄hibꝫ coli figmēta. ſ. ydolū vel ſilitudieꝫ alic⁹ rei. Que duo origenes ita dicit diſtare. vt ydolū ſit qd̄ nihil hꝫ ſilē ſui. ſilitudo vero qd̄ hꝫ ſpēm alic⁹ rei. vt verbi gratia. Si q̄s in auro vl' in ligno vl' in alia re faciat ſpēm ſerpētis. vel auis. vel alic⁹ rei. et ſtatuat ad adorādū. nō ydolū ſꝫ ſilitudinē fecit. Qui ꝟo facit ſpēm quā ñ vidit ocul⁹ ſꝫ aīm⁹ ſibi finxit. vt ſi q̄s hūanis mēbris caput canis vl' arietis formet. vl' in vno hitu hōis duas facies. ñ ſilitudinē ſꝫ ydolū facit q̄ꝛ facit qd̄ ñ habꝫ aliquid ſimile ſui. Ideo dicit Aplus. q̄ꝛ ydolum nihil eſt in mūdo. Non eñ aliqua ex rebus cōſtantib⁹ aſſumit̄ ſpēs. ſed qd̄ mēs ocioſa ⁊ curioſa reperit. Similitudo vero ē cū aliquid ex his que ſunt in celo vel in terra vel in aquis formāt̄. Aug. ꝟo ita exponit illud.

i. Cor. viij. Quō ydolū nihil di eē in mūdo

a Ydolum ſit qd̄ nihil hꝫ ſilē ſui ⁊c. Videt̄ hoc eē falſum. q̄a ydolū ē fabricatuꝫ ab artifice. artifex āt non fabricat niſi ſm̄ ſimilitudinē quā hꝫ in aīa. ſ nihil eſt in intellectu qd̄ p̄us non fuerit in ſenſu. nihil āt ē in ſenſu qd̄ non fuerit in re extra. ſ vt̄ ꝙ ydolum nulluꝫ ſit qd̄ nō habeat ſimilitudinē in rebus exteriorib⁹. Itē vī falſum dicere in h̄ qd̄ ſubdit. ydolū nihil ē. q̄ꝛ nihil hꝫ ſilē. qm̄ ſi aliq̄s artifex facit aliq̄d nouū cui⁹ nō ē reperire ſimilitudinē extra. non propter hoc non ē aliq̄d. Itē oē artificiatū ē aliq̄d. ſed ydolum eſt artificiatum. ergo eſt aliquid. q̄d ergo dicitur ꝙ ydolū nihil ē. Itē facere

ydoluʒ nihil eſt in mundo.i.inter creaturas mūdi nō
ē forma ydoli. Materiā eñ formauit deus.ſʒ ſtulticia
hominū formā dedit. Quecūqʒ facta ſunt . naturalit̄
facta ſunt p verbū .ſed forma homis in ydolo nō ē fa
cta p verbū.ſicut peccatū non eſt factū p verbū. ſed ē
nihil.et nihil fiunt hōies cuʒ peccāt. Sed querit̄ quō — Qō quō oia p vbuʒ facta ſūt.
hic dicat̄ forma ydoli nō eē p verbū.cū alibi legatur.
Omis forma.ois compago.ois cōcordia ptiū facta
ē p verbuʒ.Hoc aūt a diuerſis varie ſoluit̄ . Quidaʒ
eñ dicunt oēm formā ⁊ quicq̄d ē.a deo eſſe inquantū
eſt.et formam ydoli inquantū eſt vel inquātuʒ forma
eſt a deo eſſe . ſed nō inquātū ydoli ē.i.poſita ad ado
randū. In hoc eñ nō eſt creatura ſed pūerſio creatu/
re. Sicut illud qḋ peccatū eſt.inquātū peccatū ē nihil
eſt.et hōies cū peccāt nihil fiunt.qꝛ ab illo qui vere eſt
ſeparantur. Vñ Hiero . Quod ex deo non eſt qui ſo/ — Hiero. ſuper Ezechielem.
lus vere eſt.nō eē dicit̄. Ideoqʒ pctm̄ qḋ nos a vero
eē abducit .nihil eē vl' n̄ eē dr̄. Alij vō dicūt omnē for
mā que .ſ. naturaliter ē.et oē qḋ naturaliter eſt eſſe a
deo.ſed forma ydoli non eſt naturaliter.qꝛ nature iu-
ſticie nō ſeruit. Id eñ naturalit̄ eſſe dicitur quod ſim
plici nature iuſticie que deus eſt militat non reſultat.
et naturam creatam non viciat.

¶ De prime tabule ſecundo precepto. c

Scōʒ pceptū e. [b] Nō aſſumes nomē dī tui īuanū. Qḋ — b
ē dicē ſm lr̄aʒ ñ iurab p nihilo p nomē dī. Allegorice

ydola et ſculptilia hoc
eſt ſolū artificū . g̃ vi-
det̄ q̄ mādatū illud ñ
ſe extendat niſi ad ar/
1 tifices. R̄.dō. q̄ do
minus in mandato p
mo pcipit ſe adorari.
et ſe ſolum adorari.iō
pcipit latriā et prohi/
bet ydolatriaʒ.Et qm̄
ydolatria dupliciť cō/
ſueuit apud antiquos
pmitti.vl' in hoc q̄ fin
gebant nouā ſculptu/
ram cuius nō erat re/
perire oino ſimile ex/
tra.vt oſtenderetur q̄
ſpecialis et ſingularis
cultus eſſet ei exhibē
dus.vel quādo fiebat
aliqua imago que eēt
rpńtatio alicu⁹ rei
extra.quā quis crede/
ret in illa imagine eſſe
venerādā.ideo vt hec
duo prohibeat.tangit
illa duo in pħibitiōe
ydolatrie ſm q̄ dicit
2 magiſter in lr̄a. Ad il
lud vero qḋ obī q̄ ni-
hil eſt in aia qḋ prius
non fuerit ſuſceptum a ſenſu.dōm q̄ illud verbum intelligēdū ē q̄ anima nō habet aliquā ſimilitudinē quā
nō ſuſcepit ab extra vel ſm totū vel ſm partē.Cum g̃ dicit̄ q̄ forma ydoli nō habʒ ſimilitudinem extra.hoc
intelligit̄ ſm totum.hʒ tñ ſm partē.ſicut patet de chimera.et hircoceruo .et monte aureo . Aīa eñ facit no-
3 uas res .⁊ ſm q̄ fingit interius ſic etiā depingit et ſculpit exterius. Ad illud qḋ obī q̄ ydolū non dʒ dici ni-
hil imo aliquid cum ſit artificiatū.dōm q̄ dupliciter eſt loqui d̄ ydolo.aut quantū ad materiā et formā quā
ſibi artifex imprimit.aut quātum ad diuinitatis excellētiā quām ipō ydolo ydolatra credēdo attribuit. Pri
mo mō dicit̄ nihil eſſe in mundo ab origine.non qꝛ nihil oino ſit in ſeipſo.ſed quia nihil habet ſibi ſimile cor-
reſpondens in vniuerſo. Quantū aūt ad excellentiaʒ diuinitatis quā ei ydolatra aſſignat oino nihil eſt niſi
in ſola fictione et falſa eſtimatione ydolatrantis.q̄ oino ſuper vanū et nihil fundata eſt.qꝛ ydoluʒ nihil oino
habet diuinitatis. Ad illud qḋ obī q̄ illud pceptū videt̄ ſolū pertinere ad artifices.dōm q̄ in verbo illo nō
ſolum dñs intendit pħibere ydoli fabricationem.ſ₃ omnē ydoli venerationē.Et in hoc etiā includit̄ q̄ vult
omnē latrie cultū ſibi ſoli deferre.Et premittit̄.deus tu⁹ deus vnus ē.vn⁹ eñ ſolus de⁹ et verus eſt adoran
dus. Unde preceptū illud plus hʒ affirmatiōis q̄ʒ negatiōis. Nec implet illud mādatū quis ſi ſolūmō deſi-
ſtat ab ydolatria.qꝛ ibi pcipit̄ adoratio que ſoli dō ē exhibēda.Quid ſit āt illa adoratio ⁊ qualiter ⁊ cui ſit ex
hibēda hoc haberi pt̄ ex his q̄ ſupra determinata ſūt di.x.vbi queſitū ē de latria. Et ex his q̄ hic tāgit̄ ⁊ ibi
4 dicta ſunt aliq̄liter pōt haberi pmi mādati recta intelligētia. b ¶ Non aſſumes nomē dī tui inuanū ⁊c. Cō
tra hui⁹ ſecūdi mādati prime tabule expoſitionē quā his verbis facit mgr̄.nō iurabis p nihilo p nomē dei.
obijcit̄.qꝛ illud vr̄ ptinere ad quītū mādatū ſcōe tabule.vbi pħibet̄ piuriū.g̃ vr̄ q̄ vel illud mādatū vl' illud
ſit ſupfluū. Itē vanū ē vt dicit phs qḋ nō includit finē ad quē ē.talis aūt ē ſermo ocioſus ex quo null⁹ ſeq-
tur fruct⁹.g̃ vr̄ q̄ quicūq₃ nōiat dñʒ in verbis ocioſis .cū aſſumat nomē dei inuanū.faciat ꝯtra illḋ mādatū.
g̃ peccat mortaliter.Si tu dicas q̄ nō intelligit̄ de q̄cūqʒ aſſumptiōe ſed de aſſumptiōe in iuramēto.Obijci-
tur cōtra hoc.qꝛ ſi q̄s iurat in cōi ſmōe vbi nō ē neceſſitas vel vtilitas.facit cōtra illud mādatum.g̃ peccabit
mortaliter ſciēter iurādo.qḋ vr̄ valde abſurdū. Itē obī cōtra ſcdam expoſitionē quā ponit mgr̄ cū ſubdit.
Allegorice pcipit̄ vt nō putes eē creaturā dei filiū.qꝛ cū multipliciť cōtingat errare circa filiū.nō ſolū ſic erra
uit Arri⁹.ſ₃ etiā ſicut errauit ſabelli⁹.vr̄ q̄ nō ſolū illa hereſis ſ₃ etiā alie deberēt pħiberi. Itē fides trinita-
tis nō erat tpe legis oib⁹ explicita.ſi g̃ oēs tenebant̄ ad oia mādata decalogi.vr̄ q̄ nihil pcipiebat̄ qḋ ſpecta
ret ad aliquā pſonā determiate. R̄.dō.q̄ ſicut p pmū mādatū ordinat̄ hō reſpectu ſūme maieſtatis que ap
propiat̄ patri.ſic etiā p ſcdm ordinat̄ hō reſpectu ſūme veritatis que appropriat̄ filio. Ordiatio āt iſta atten
dit̄ in ipi⁹ veritatis ꝯfeſſiōe ſine alic⁹ falſitatis admixtiōe.ita q̄ nec d̄ ipā falſū credat̄.nec ipā ad ꝯfirmādū
falſum aſſumatur.vnde prohibetur in mandato illo ſm lr̄alem ſenſum falſitas iuratōnis p nomen dei .ſm
ſpūalē vero pħibetur falſitas erroris circa fidē veritatis.Et his duob⁹ modis mgr̄ in lr̄a exponit ſm litterā
et ſm allegoriam. Ad illud qḋ obī q̄ periuriuʒ eſt cōtra mandatum quintuʒ ſecunde tabule.dōm q̄ duo
eſt conſiderare in falſo teſtimonio . Unum vicʒ q̄ fit iniuria ſumme veritati q̄ in falſum teſtimonium
aduocatur . Aliud q̄ fit iniuria proximo qui ex falſo teſtimonio dannificat̄. Et ratiōe pmi pħibet̄ piu-

Ro. viij.

vero ꝓcipit vt nõ putes creaturã eſſe xp̄m dei filium.
(q2 omnis creatura vanitati ſubiecta ē) ſ3 eq̄lē patri.
De prime tabule tercio precepto. d
c Terciũ vero ē. Memẽto vt diez ſabbati ſanctifices.
vbi ſm litterã ꝓcipit ſabbati obſeruantia. Allegorice
vero vt requiē et hic a vicijs. et in futuro in dei cõtem
platiõe expectes ex ſpiritu ſancto. i. ex charitate et do/
no dei. nõ ꝙ ſpũſſanct⁹ ſine pr̃e et filio hoc opet. Acce
pit vtiqȝ eccleſia hoc donũ vt in ſpũſancto fiat remiſ/
ſio peccatoꝝ. quã remiſſionē cũ trinitas faciat. ꝓprie
Ro. viij. tamē ad ſpm̃ſanctũ dicit ptinere. q2 ipē ē ſpũs adop/
tionis filioꝝ. Ipē ē patris et filij amor et connexio vel
cõmũitas. ideoqȝ iuſtificatio nr̃a et requies ei attri
buit ſepi⁹. Hec ſũt tria mãdata prime tabule ad deuz
ptinentia. Et primũ quidē qḋ ē de vno deo colẽdo p
tinet ad patrē. in quo ē vnitas vl' autoritas. Scḋz ad
filiũ. in quo eſt equalitas. Tercium ad ſpũmſanctũ in
quo eſt vtriuſqȝ cõitas.

riũ in ſecũdo mãdato
prime tabule. ratione
ſcḋi in quinto manda
to ſcḋe. Ad illud qḋ 5
obī ꝙ vanũ ē illud qḋ
fruſtra fit. dõm ꝙ ali
quãdo eſt quid vanũ
quantum eſt de ſe ⁊ d̄
propria intẽtione. ali
quãdo eſt aliquid va
num ex accidẽti. Tũc
autem nomē dei aſſu
mitur in vanũ qñ aſſu
mitur ad confirmatio
nē alicuius ſermonis
falſi. et qui hoc nõ aſ
ſumit peccat contra il
lud mandatũ. Qñ ve
ro aſſumit ad confir
mationē alicui⁹ veri.
ꝗuis ſmo ille ſit ocio
ſus. tñ aſſumptio illa non ē vſquequaqȝ in vanũ. q2 ordinatur ad hoc vt quis adhibeat fidem verbo loquẽtis.
quã et ſi quis nõ aſſequat in altero. nõ tñ oino opat fruſtra. ſicut nec orator ſi p compoſitos ⁊ ordinatos ſer
mones nõ ſemp pſuadeat verũ. tñ frequẽs iuratio nõis dei vbi nulla eſt neceſſitas vel vtilitas expreſſa. non
oino caret culpa. imo valde eſt reprehenſibilis. maxime in viris perfectis. ſicut melius patebit infra cum age
tur de iuramẽto et piurio vbi clari⁹ manifeſtat intelligẽtia huius ſecũdi mãdati. Ad illud qḋ obī contra ſe
cundã expoſitionem. dõm. ꝙ ſm ꝙ ipē mgr dicit expoſitio illa data ē p allegoriã et expoſitionē quandã. Vñ
et in excluſione illius erroris p cõſequẽs intelligunt alij excludi. nec reſpicit omnē ſtatũ. ſ ſtatũ fidei manife
ſtate et ꝓpalate. c Memento vt diem ſabbati ſanctifices. vbi ſm lrãm ꝓcipit ſabbati obſeruãtia ⁊c. Cõ 6
tra hoc ſic obī. Quia ſabbati obſeruãtia ē cerimonialis ſm ꝙ dī in Oſee. Dedi eis ſabbata mea vt ſint ſignũ
inter me et eos. ḡ vī ꝙ inter moralia non debeat ꝓcipi ſabbati obſeruantia. Itē moralia ꝓcepta ſemp ma
nēt. ſ ſabbati obſeruãtia eſt euãgelica. ḡ vī ꝙ ſabbati obſeruãtia nõ debuit ꝓcipi inter mãdata moralia. Si
dicis ꝙ obſeruãtia ſabbati cõmutata fuit in diem dñicum. Querit quare in alium diē mutata nõ fuit. Itē
ſi mutata eſt ſabbati obſeruãtia in dñicã. cũ iudei tenerēt in ſabbato nõ ambulare. vī ꝙ peccãt ꝗ in dieb⁹ do
minicis ambulãt. Iuxta hoc etiã querit a quibus ceſſandũ ſit in diebus dñicis et ſolennib⁹. Querit etiã ꝓ
pter quid in illo mãdato mutat mod⁹ loquẽdi et dicit memẽto magis ꝙ̄ in alio mandato. cũ alia mandata
ita bene debeant haberi in memoria ſicut illud. Re. dõm. ꝙ in mãdato ſabbati erãt duo conſiderare. vl' ceſ
ſationem ab opere ſeruili. vt homo deo libere vacaret et intẽderet. Aliud erat ibi conſiderare vicȝ ſignifica
tionem diei et determinationē opeꝝ exterioꝝ a quibus eraꝝ ceſſandum. Quantum ad primũ. mandatuȝ de
ſabbato erat morale. hoc eñ omni tempe dñs requiſiuit vt homo ſibi habitaculũ cordis ꝑparet. et eidem ali
quãdo vacaret. vt per dilectionē eidem adhereret. et quãtum ad hoc non tm̃ erat morale ſed etiã quodãmõ
faciebat ad alioꝝ moraliũ integrã impletionē. quia dum homo vacat ſibi et deo. melius cognoſcit quid agen
dum et quid ē faciẽdũ. et ꝓpterea iſti mandato ſpecialiter ꝑmittit memento. quia in eius memoratione ce
tera memorant. Aliud vero ē ibi diei ſignificatio. et determinatio operis. et quãtũ ad hoc cerimoniale ē ⁊ fi
gurale. ſignãs a quo ceſſandũ ē. qm̃ ab ope peccati. et quid credendũ ⁊ expectãdũ vicȝ q̄eo paſſionis xp̄i in ſe
pulcro. Et quãtũ ad hoc reponi habet inter cerimonialia. et hoc ē ratio q̄re mandatũ illud frequentius in le
ge exprimitur ꝙ̄ aliqḋ alioꝝ. q2 ſm diuerſas ſui cõditiões ſpectat ad diuerſa genera mãdatoꝝ. Vñ aliqñ no
minat inter cerimonialia. ⁊ aliqñ inter moralia. et inquãtum morale ē manet in lege noua. inq̄ntum cerimo
niale euacuata ē veritate adueniẽte. Vñ obſeruãtia ſabbati euacuata eſt in lege noua. obſeruantia vero diei
dominice et alia2 ſolemnitatũ alia cauſa ē introducta. vicȝ in memoriã beneficij redẽptionis. et in ꝓfiguratio
nē future reſurrectiõis. ⁊ in amotionē erroris. q2 ſm gentiles dies dominic⁹ primus ē. eũ ꝑncipio illi⁹ diei in
cipiat dñari principalis planeta vt dicũt. ſ. ſol. ꝓpter qḋ vocabãt eũ diē ſolis. et exhibebãt ei venerationeȝ. vt
igit ille error excluderet. et reuerẽtia cultus ſoli deo exhiberet. ꝓſtra fuit dies domica in qua popul⁹ xp̄ian⁹
vacaret cultui di. ⁊ pretermitteret negocia terrena ꝗ animã diſtrahũt ne deo intendat. Vñ illa opa precipue 7
inhibent ab ipa eccleſia. et talia dicunt opera ſeruilia. illa maxime in quib⁹ homo inhiat terrenis lucris. ⁊ ꝗ
ſunt ꝓter neceſſitatē. p que anima maxie detinet circa hec inferiora. ne ſe nec deũ ſuũ recolat. Nec tñ huiuſ
mõi opa ſeruilia ꝓhibent. imo magis et diligenti⁹ opera carnalia. ſicut ebrietates. lites. et iurgia. ꝗ maxime
libertati ſpiritus repugnant. Et hoc eſt qḋ dicit Aug. in li. d̄ decē cordis. Dicit tibi vt ſpiritualiter obſerues
ſabbatum. non quomodo iudei obſeruant carnali ocio. obſeruare eñ volunt ad nugas atqȝ luxurias ſuas.
Meli⁹ eñ faceret iude⁹ in agro ſuo aliq̄d vtile. ꝙ̄ ꝙ in theatris ſeditõib⁹ inſiſteret. Et melius femine eoꝝ in
die ſabbati lanã facerẽt. ꝙ̄ tota die in neomenijs ſuis impudice ſaltent. Hoc autem dicit non quia nõ ſit ceſ
ſandum in diebus ſolennib⁹ a negocijs actuum exteriorum. ſed quia ipi ſacerdotes et prelati eccleſie. quoꝝ
eſt huiuſmodi feſta indicere et determiñare quõ et qualiter ſit ceſſandũ ab exteriori ope. magis debẽt reuo

De preceptis ſecunde tabule. quorum quinq̀ʒ breuiter exequitᷣ. e

Jn ſecūda vero tabula ſeptē erāt mādata ad dilectionē ꝓximi ꝑtinentia. Quorū primū ad patrē carnalez refertᷣ. ſicut primū prime tabule ad patrē celeſtē. Q̄d eſt. ᵈhonora patrē tuū ⁊ matrē tuā vt ſis lōgeuus ſuper terrā. ſ. viuentiū. Parētes vero ſic ſūt honorādi vt eis debita reuerētia exhibeatur. et neceſſaria miniſtrentᷣ. Secūdū eſt. ᵉNō occides. vbi ſꝫm lr̄am actus homicidij ꝓhibetᷣ. Scd̓m ſpūm v̓o etiā volūtas occidendi. Unde huic mandato ſꝫm litteram fit ſuperadditio in euāgelio. q̄ꝛ lr̄a euāgelij exprimitᷣ q̄d legis lr̄a non exprimebatur. Euangelij littera exprimit intel-

Primū ꝑceptū ſcd̓e table. d Exo. xx.

e Scd̓m.

care ab his q̄ maiores peccandi ꝓbent occaſionē. Un̄ ꝓpter vitādū ociū vel ieptū ſolaciū dicit Aug. ꝙ exercere magis ſe debēt in operib⁹ pietatis et miſericordie. q̄ꝫ negocijs inordinatis ⁊ laſciuis intēdere. ꝓpter q̄d in diebus illis debent eccleſias frequētare. miſſas audire. bn̄ficia dei rēcolere. verba p̄dicationis audire. et ſpūalibus documētis ſeipſos imbuere. et hoc ē deo ſubiacere. per hec patet reſponſio ad obiecta. et pōt aliq̄lis intelligentia haberi de predicto mādato. De ceſſatione v̓o ſabbati et aliorū cerimonialiū aliquid habetᷣ in q̄r-

8 to li. diſ. iij. d ¶ Honora patrē tuam et matrē tuā. Hoc p̄mū p̄ceptū ſecūde tabule ſic exponit mgr̄. patrem tuā ⁊ ma. tu. vt ſis longeuus ſup terrā. ſ. viuentiū. et ſubiūgit modū. Parētes ſic ſunt honorādi. vt eis debita reuerētia exhibeatᷣ. et neceſſaria miniſtrentᷣ. Cōtra hoc obi. primo. q̄ꝛ magis debent ſollicitari parentes circa filios q̄ꝫ ecōuerſo. ḡ magis deberet patrib⁹ imponi ꝙ filijs miniſtrarēt q̄ꝫ ꝙ filij miniſtrēt p̄entibus. Itē cū nō tm̄ obligemur ad miniſtrādū et benefaciēdū p̄entibus ſ etiā alijs hoīb⁹. vī p̄dictū mādatū inſufficientᷣ eſſe datum. cū mentionē facit de ſolis parentibus. ¶ Itē cū p̄entib⁹ debeam⁹ honorē et beneficia. ꝓpter q̄d magis p̄cipitᷣ eos honorari q̄ꝫ benefacere. Itē cum oībus mādatis r̄ndeat beatitudo eterna. q̄ritᷣ quare huic mādato ꝓmittitᷣ longeuitas vite. ⁊ magis illi mādato q̄ꝫ alij. R̄. dōm ꝙ in hoc mādato p̄cipitᷣ ordinatio hōis ad ꝓximū ſuū ſꝫm bn̄ficētiā. Et qm̄ exhibitio bn̄ficētie attēditᷣ ſꝫm ordinē charitatis. ⁊ i ordine charitatꝭ p̄ores ſūt p̄entes. hic ē ꝙ dn̄s ſimul volens inſinuare obligationē et charitatis ordinem. potius expreſſit de parētib⁹ q̄ꝫ de alijs ꝓximis. nōie parētū etiā alios ꝓximos volens intelligere. Alia ē ratio. q̄ꝛ cum alijs perſonis debeamus beneficētiā. p̄entibus nr̄is nō tm̄ debem⁹ beneficētiā ſ etiā honoris reuerentiā. Ideo vt ſimul vtraq̀ʒ in vnū clauderet. maluit legiſlator p̄entes q̄ꝫ alios hoīes exp̄mere. Tercia etiā rō eſt q̄ꝛ parentes poſt generationē filioꝝ frequēter ꝑueniūt ad ſeniū et ad etatē decrepitā. et maxime ꝓ illo t̄pe indigent foueri et ſuſtētari. cū alijs ſint graues et oneroſi. ideo ꝓpter ſeruandum charitatis ordinē. et inſinuandā iuris obligationē. et ꝓpter neceſſitatis indigētie releuationē. maluit p̄entes exp̄mere q̄ꝫ alios hoīes. Et ꝑ hoc pꝫ reſpōſio ad illud q̄d obi. de filijs. Illo eī n̄ oportuit expreſſe explicari. q̄ꝛ hoīes ad h̄ ꝑ naturā ſūt ſatis proni.

9 Et ſimiliter pꝫ r̄nſio ad illud de alijs ꝓximis. Ad illud ſilr̄ q̄d obi. de verbo honorādi. Ad illud q̄d queritᷣ q̄re huic mādato ſp̄ealiter ꝓmittitᷣ longeuitas vite. dō. ꝙ in iſto mādato p̄cipitᷣ op⁹ pietatis. de q̄ dic̄ ap̄ls. j. Thi. iiij. Q̄ ꝓmiſſionē eſt habēs vite que nūc eſt ⁊ future. Un̄ pp̄lo carnali ꝓmittebatᷣ vita p̄ns. ſpirituali non tm̄ p̄ns ſ etiā futura. Et ſi queras q̄re magis pietati ꝓmittitᷣ q̄ꝫ alij. dōm ꝙ hoc ē ꝓp̄t ↄmēdationē ipſius mie. in cui⁹ actu maxime meretᷣ hō dei miaꝫ et gratiā. Et magis ꝓmittitᷣ vita q̄ꝫ aliud donū. ꝓpter hoc ꝙ illa eſt que maxime amatᷣ. et vt homo expectās longeuitatem vite nō abhorreat longā vitā parentū. Alia etiaꝫ rō pōt reddi de iſta ꝓmiſſiōe. q̄ꝛ iudei maxime ꝓni erāt ad ydolatriā ⁊ auariciā q̄ eſt quedā ydolatria. ideo illi p̄cepto q̄d ē de ydolatria ſubiūgitᷣ cōminatio. et illi p̄cepto q̄d ē de beneficētia q̄ eſt cōtra auariciā ſubiungitur ꝓmiſſio. vt ꝑ cōminationē retraherentᷣ a malo. et ꝑ ꝓmiſſionē attraherentᷣ ad bonū. Poſſet etiam dici ꝙ cōminatio poſita circa p̄mū preceptum prime tabule refertur ad alia. ſimiliter et ꝓmiſſio circa primū

10 preceptum ſecunde. ⁊ ideo non oportuit iterare. e ¶ Non occides. Jn expōſitione hui⁹ ſecundi mādati ſecūde tabule ꝓhibetᷣ ſꝫm lr̄aꝫ act⁹ homicidij. ſꝫm ſpm̄ volūtas occidēdi. ⁊c̄. Obi. cōtra hoc. q̄ꝛ peior eſt volūtas occidēdi q̄ꝫ volūtas mechādi. ſ volūtas mechādi nō ſolūmō ꝓhibetur ſꝫm ſpūm imo etiā ſꝫm lr̄aꝫ. ergo pari rōe et volūtas occidēdi. Itē Exo. xxij. Maleficos nō patiaris viuere. Jn quo mādato p̄cipitur interfectio. ḡ vī ꝙ repugnātia ſit intᷣ mādatū morale et iudiciale. ¶ Itē cū ꝓhibetᷣ occiſio. aut intelligitᷣ generalitᷣ de quolibꝫ viuo. aut intelligitᷣ ſp̄alitᷣ de ꝓximo. Si generalitᷣ de quolibꝫ viuo. ḡ peccat q̄ occidit muſcā et pediculū. q̄d abſurdū eſt et erroneū. Si ſp̄aliter de ꝓximo. ḡ nō vī peccare q̄ occidit ſeipm̄. vel q̄ occidit bouez alienū. Eſt igitᷣ q̄d q̄d in hoc mādato ꝓhibeatᷣ. Et quid etiā huic mādato in euāgelio ſupaddatᷣ. R̄. dōm ꝙ dupliciter ē loqui de intelligētia hui⁹ mādati. viꝫ ſꝫm intellectū legiſlatoris. vl̓ ſꝫm intellectū carnalis pp̄li. Si ſꝫm intellectū legiſlatoris ſic vtiq̀ʒ ꝓhibetᷣ homicidiū exteri⁹. et volūtas deliberatiua ordinatā ad ledēdū ꝓximū ex iracundia. Un̄ ꝓhibetᷣ ira cū cōſenſu deliberatiuo in aīo. et cū expreſſiōe exteri⁹ in v̓bo et ſigno. et cū ꝑpetratiōe in facto. Si v̓o intelligatur ſꝫm intellectū carnalis pp̄li q̄ ſolū reputabat illud ꝓhiberi ꝓ quo inferebatᷣ pena ab ip̄a lege. ſic intelligebatᷣ ꝓhiberi ꝓgreſſus ad opus homicidij. Et hūc intellectū dicit mgr̄ lr̄alem. nō q̄ꝛ intellect⁹ ali⁹ nō eēt d̓ p̄ncipali rōe ferētis legē. ſ q̄ꝛ claudebatᷣ ibi implicite. Et qm̄ illi⁹ explicatio facta eſt in lege euāgelij. ideo dicit mgr̄ ſupadditionē illi mādato eſſe factā. non q̄ꝛ nouū aliquid p̄cipiatᷣ. ſed quia intellectus predicti mandati explicatur. dum non tm̄ datur intelligi in predicto mandato ꝓhiberi perpetrationem homicidij in opere. ſed etiam offenſam in corde. oſtenſionem in ſigno. et expreſſionez in verbo. propter q̄d tria dicit. Qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Qui autem dixerit racha reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue. ibi eſt expreſſio verbi. reus erit gehenne ignis. Ubi dat intelligere triplicem gradū peccati iracundie. precedentis homicidij conſumationē. Et ꝑ hoc paꝫ r̄nſio ad p̄mū obiectū.

ligentiã ſpũalem.id ẽ quã ſpũales habẽt.et ſm quaꝫ ſpũaliter viuiť.litera legis ſenſũ carnalẽ.i.quẽ carnales habẽt.ꝛ ſm quẽ carnaliter viuiť.cui facta ẽ ſuper⸗ addicio.

Terciũ. f

Terciũ ẽ nõ mechaberis.i.ne cuilibet miſcearis.excepto federe matrimonij.a pte eñ totũ intelligitur. Nõie ğ mechie ois concubit⁹ illicit⁹.illoꝝ quoqꝫ mẽbroꝝ nõ legittim⁹ vſus ꝓhibit⁹ dꝫ intelligi.

Quartum. g

Quartũ eſt. g Non furtũ facies. vbi ſacrilegiũ et rapina ois ꝓhibeť. Nõ eñ rapinã ꝑmiſit qui furtũ ꝓhibuit. ſed furti nõie bene intelligi voluit oẽm illicitã vſurpationẽ rei aliene.

Sacrilegiũ trib⁹ modis committitur.

Sacrilegiũ trib⁹ modis cõmittiť.qñ.ſ. vel ſacꝝ de ſacro. vel nõ ſacrum de ſacro. vel ſacrũ de nõ ſacro auferť. Sacrũ vero diciť q̃cquid mancipatũ ẽ cultui diuio. vt eccleſia vľ res eccleſie. Hic etiã vſura ꝓhibeť que ſub rapina cõtineť.

Iero. i epla.

Vñ hiero. Vſuras q̃rere vel fraudare aut rapere nihil intereſt. Comoda fratri tuo et accipe qđ dediſti. ꝛ nihil ſupfluũ queras. qꝛ ſupabundãtia in vſura cõputať. Eſt eñ vſura vt ait Aug. cũ quis plus exigit in iniuria vel q̃libet re q̃ꝫ acceperit.

Iero. ſuper ezechielẽ.

Itẽ hiero. Putãt aliq̃ vſurã tñ eẽ in pecunia. ſed itelligãt vſurã vocari ſupabũdãtiã.ſ.q̃cquid eſt. ſi ab eo qđ dederit pl⁹ eſt. vt ſi in hieme decẽ modios debem⁹.ꝛ in meſſe.xv.ꝛcipiam⁹.

Iſraelite an furtũ fecerunt.

Si ꝟo queriť de filijs iſrael q̃ dño iubẽte ab egyptijs mutuauerũt vaſa aurea et argentea ꝛ veſtes ꝓcioſas et aſportauerũt. vtrũ furtũ cõmiſerint. dicim⁹ eos qui vt parerẽt deo iubẽte illud fecerũt nõ feciſſe furtũ. nec oĩno peccaſſe.

Augu. ſuper pſal.

Vñ Aug. Iſraelite nõ furtũ fecerũt. ſed dño iubẽte miniſteriũ ꝓbuerũt. hoc eñ de⁹ iuſſit q̃ legeꝫ dedit. ſicut miniſter iuſticie ſine peccato occidit quẽ lex ꝓcipit occidi. Sꝫ ſi id ſpõte faciat. homicida ẽ. etiam ſi eũ occidat quẽ ſcit a iudice occidendũ. Infirmi aũt q̃ ex cupiditate egyptios deceperũt magis ꝑmiſſi ſũt hoc facere illis q̃ iure talia paſſi ſunt q̃ꝫ iuſſi. Hic opponiť ꝙ etiã boni in iſto opere peccauerũt. qꝛ naturalẽ legẽ cui concordat euangelium et lex moralis ꝓceptionis tranſgreſſi ſunt. Que eſt. Quod tibi non vis. alij ne feceris. Quam veritas ſcripſit in corde hominis. et quia non legebat in corde. iterauit in tabulis. vt voce forinſecus admota rediret ad cor. et ibi inueniret quod extra legeret. Hanc ergo illi preuaricari videntur in illo facto alijs facientes quod nolebãt ſibi fieri

Ad illud ꝟo qđ obiẽ ꝙ ꝑ iudiciale ꝓcipit interficere maleficos. dicẽdũ ꝙ nulla ẽ ibi contradictio. qꝛ in vno ꝓhibeť homicidiũ innocentis et iuſti. in alio ꝓcipiť occiſio malefici. In vno etiã ꝓhibetur homicidiũ ex propria aucte. i alio iniũgitur ex aucte legis. et iſta duo nõ habẽt oppoſitionẽ nec ꝛpugnãtiã. Ad illud qđ q̃ritur cuius occiſio ꝓhibeť ibi. Dicẽdũ ꝙ ꝓhibeť ibi occiſio viuentis in rõnali. ſiue ſui ſiue alteri⁹. Vñ qui ſe ipm interficit facit cõtra mãdatũ ꝓdictum. vñ nimis extendũt heretici ꝓdictũ mãdatũ ad vitã cuiuſlibet aiaľ bruti. Illa eñ licet occidere. ꝓ eo ꝙ data ſũt homini in eſcã vt ſubſidiũ tpale ſm ꝙ dicitur.ix. Geñ. f Nõ 11
mechaberis.i.nõ cuilibet miſcearis excepto federe matrimõij. Vr ꝙ non ſit recta expoſitio magiſtri de tercio mãdato. ſi eñ ex ꝓhibitione grauioris nõ intelligiť ꝓhibitio minus grauis. cũ adulteriũ ſiue mechia grauius peccatũ ſit q̃ꝫ ſit fornicatio. vr ꝙ in hoc ñ itelligať ꝓhibitio fornicatiõis. Itẽ cũ grauiora ſint peccata contra naturã q̃ꝫ peccatũ adulterij. vr ꝙ potius deberet illa ꝓhibere inter precepta decalogi q̃ꝫ peccatũ adulterij. Item ſuper illud Mat.v. Qui viderit mulierem ad cõcupiſcendã eã. dicit glo. ꝙ ibi omis libido carnalis q̃ fornicať anima a deo intelligitur ꝓhiberi. Cum igiť hoc fiat per omne peccatum. videť ꝙ omne peccatũ ibi ꝓhibeatur. videť ergo ꝙ iſto mandato habito cetera ſupfluant. Rx. dicẽdũ ꝙ in mandatis decalogi ꝓhibẽtur peccata. maxime in mandatis ſecunde tabule ſm ꝙ ſunt ad nocendum ꝓximo ordinata. Et qm̃ quantum ad peccatũ carnis magis offenditur ꝓximus ꝑ adulterium. hinc eſt ꝙ illud ꝓcipue ꝓhibeť. In illo tñ intelligiť ꝓhiberi ois illicitus coytus. et mẽbroꝝ illoꝝ abuſus. ſm ꝙ dicit mgr. ſiue ꝑ peccatũ fornicatiõis. ſiue ꝑ peccatũ cõtra naturã. Et ꝑ h̃ patet rñſio ad duo prima obiecta. Ad illđ vero qđ obiẽ de illa glo. dicẽdũ ꝙ glo. illa intelligitur moraliť de fornicatiõe ſpirituali. ſ ſm lrãlem intellectũ in mãdato illo ꝓhibeť illicitus vſus membroꝝ genitalium extra legẽ matrimonij. Omnis autem ſeminis effuſio deliberatiua preter legem matrimonij eſt illicita. et intelligitur hic prohibita per adulterium. quod directe matrimonio repugnat. Vtrum vero fornicatio ſimplex ſit peccatum mortale. et ex qua cauſa. inuenitur queſitum in tractatu de matrimonio. ex quo cum his q̃ hic diciť ꝑt aliq̃ten⁹ haberi itellect⁹ hui⁹ mãdati. g Nõ furtũ facies. Hoc q̃rtũ mãdatũ exponẽs 12
mgr dicit ꝙ ꝑ illđ ꝓhibeť ſacrilegiũ. rapia. et vſura. Queriť ğ que ſit dĩa inť illa tria. Et vr ꝙ ſacrilegiũ non

Sed ibi ſubintelligendū ē iniuſte vt nō alij. ſ. iniuſte
facias qđ tibi nō vis fieri. Alioqn huius ꝑuaricator ē
iudex dū punit reū nolēs aliqđ tale ſibi fieri. Ita etiā
et illud dñi verbū. Oīa quecūq; vultis vt faciāt vo
bis hōies. ꝛc. đ bonis accipiēduz eſt que nobis inui/
cē exhibere debem⁹. Quītū ꝓceptū ē. [b] Nō loq̄ris cō
tra ꝓximū tuū falſuz teſtimoniū. Ubi crimē mēdacij
et piurij ꝓhibet. Solz aūt q̄ri vtrū ꝓhibitū ſit oē mē
daciū: Quidā dicūt illud tm̄ ꝓhiberi qđ obeſt ꝛ non
ꝓdeſt ei cui dicit. Tale em̄ nō ē aduerſus proximuz.
vt ideo videat hoc addidiſſe ſcriptura. Sz de men=
dacio magna qđ ē. que nec cito explicari poteſt.

Mat. vij.

b Aug. ſuper Exo. ſi oē mendaciū ibi ꝓhibetur.

ſit ſpecialis dr̄ia furti
q̄m ſacrilegiū dī eē cū
quis aufert nō ſacruz
đ loco ſacro. vī ḡ ꝙ cū
circūſtātia loci ſit acci
dens. ꝙ ñ faciat ſpēm
peccati diuerſaz. Itē
obī de vſura. q2 furtū
ē contrectatio rei alie
ne inuito dño. ſ vſura
ē contrectatio rei dño
volēte. ḡ nō vī ꝙ vſu/
ra ꝯtineat ſub furto.
Itē qui adiuuat fu-
rem in furando currit
cum fure et peccat mortaliter. qđ q̄dē vī valde incōueniēs. Itē ſi quis daret alicui alij pecuniā ꝓ accomo-
datione dom⁹. vel etiā ſine aliquo obſequio ſibi facto. ille qui acciperet ñ ꝯmitteret furtū nec aliqđ peccatū.
ḡ multoforti⁹ vī ꝙ qui accomodat alicui pecuniā de qua lucrat et facit ei ſeruitiuz. ꝙ ſi recōpēſationez reci-
pit nō ꝯmittat aliqđ peccatū. Propt boc ē qđ quare magis ꝯmittitur vſura in accomodatione denarioꝝ q̄
in locatiōe domoꝝ et aliaꝝ reꝝ. R. dō. ꝙ in ꝓcepto illo intelligit ꝓhiberi oīs illicita rei vſurpatio aliene. et
illa pōt fieri vl' ꝑ violētiā vl' ꝑ fraudulētiā. Et h̄ vel ſimplr. vel vbi adiacet cōſecratio aliqua. Un̄ ꝓhibet hic
furtū ſimplex. et ſacrilegiū qđ ē furtū ꝑpetratū circa rem ſacrā. vel locū ſacrū. et rapina que fit ꝑer violentiā.
et etiā vſura ꝓ eo ꝙ in vſura ē quedā violētia ꝛ q̄dā fraudulētia. Fraudulētia in hoc ꝙ vendit hōi rē ſuā. te
net em̄ vnuſquiſq; ſubuenire ꝓximo in mutuo ex diuio mādato. Dū ḡ vēdit ei illud qđ tenet ei facere. ipm̄
fraudat et decipit. Rurſus dū ex pactiōe aliq̄d ab eo exigit. quodāmō ad id ad qđ nō dz ipm̄ cōpellit. Un̄ oi
13 tpe vſura fuit ꝓhibita ſicut et furtū ſm ꝙ innuit mgr in lr̄a. Ad illud vō qđ ꝑmo obī de ſacrilegio. dōm. ꝙ
circūſtātia loci et ꝑſone bñ pn̄t trāſferre ad aliud genus peccati. ſicut corruptio ſanctimonial' rōe ꝯſecratiōis
trāſfert in nouū gen⁹ peccati. Silr et in ꝓpoſito intelligendū ē. Qđ em̄ eſt accidēs actiōi i genere nature. ꝑt
14 eē cōplemētū in genere moris. Ad illđ vero qđ obī ꝙ vſurari⁹ nō ꝯtrectat rē alienā inuito dño. dōm ꝙ ē
volūtas abſoluta et ꝯditionalis. Et cū dī ꝙ vſurari⁹ cōtrectat res quas recipit vltra ſortē volēte dño. dōz. ꝙ
hoc ē verū de volūtate ꝯditionali ſ tm̄ inuito q̄ntū ad volūtatē abſolutā. Magis em̄ vult pecunia carere. q̄
15 beneficiū mutui ꝑdere. licet volūtate abſoluta vellet ꝙ impēderet ſibi mutui gratia ſine mercimōia. Ad il-
lud qđ obī ꝙ tūc vſurari⁹ cōcurrit cū fure ſi vſura cōtinet ſub furto. dōz. ꝙ ſi quis dat vſuras ꝑter neceſſita
tē nō ē imunis a culpa. cuz vō ex neceſſitate vſuras dat ñ peccat. q2 licitū ē vnicuiq; redimere iuris ſui vexa/
tionē. Un̄ ſicut ille qui dat veſtes ſuas latroni anq̄ mittat ſe interfici. nō dī currere cū latrone. Sic qui ſoluit
vſurā in neceſſitate nō dī currere cū fure. Quātā aūt neceſſitatē q̄s debeat expectare hoc ē rōnis recte deter/
16 minare. ꝓ eo ꝙ ſm diuerſas ꝯditiōes ꝑſonaꝝ diuerſimode neceſſitates debeat pēſari. Ad illđ vō qđ obī
ꝙ licet dare pecuniā ꝓ accomodatiōe dom⁹ et etiā gratis. dō. ꝙ nō ē ſimile. Primo. q2 vbi pecunia dat li-
beralit extra oēm pactionē ē ibi liberalis donatio. et iō nō ē ibi illicita cōtrectatio. Nō ſic aūt ē vbi interuenit
illicita pactio. Silr nō ē ſimile de alijs poſſeſſiōib⁹ et de pecūia. Et hoc ex triplici cā. Prima rō ē. q2 in mu-
tuatiōe pecūie transfertur pecunia in dñiuz alienuz. Et hui⁹ ſignū ē. q2 nō tenet illā eādē numero reddere ſ
illi ꝯſimilē. in accomodatiōe dom⁹ vel equi dñium nō transfert. Alia vero ratio ē. q2 pecūia dum in vſuz ver
tit nō ꝯſumit nec deteriorat. non ſic aūt ē de alijs reb⁹. que ſm ꝙ magis et diuti⁹ eis vtimur. magis tendūt
ad defectū. Tercia vero rō eſt. q2 pecunia quātū eſt de ſe ꝑ ſeipſam nō fructificat. ſ fruct⁹ venit aliunde. Nō
ſic aūt ē circa res q̄ de ſeipis afferūt fructū et vtilitatē. et iō nō ē ſile. Poſſent aūt hic plura q̄ri de vſura ꝛ fur-
17 to et rapina et ſacrilegio. ſ cā breuitatis iſta ſufficiāt. b Non loquaris cōtra ꝓximū tuū falſum teſtimo-
niū ꝛc. Contra hoc obī ꝙ nō ſolū peccat qui falſuz teſtimoniū fert cōtra ꝓximū. ſ etiā cōtra ſeipm̄. ḡ nō ſo-
lū illud deberet ꝓhiberi ſ etiā illud. Itē ſi quis falſum teſtimoniū fert ad vtilitatē ꝓximi. cōſtat ꝙ ſine du-
bio peccat. et nō peccat cōtra ꝓximū. imo ꝯtra deū. ḡ vī ꝙ ꝓhibitio falſi teſtimonij nō ſpectet ad ſcđaz ta-
bulā imo ad primā. Itē q̄rit cum piuriū fit in iniuriā dei ꝛ in iniuriā ꝓximi. ꝓpter q̄d magiſter dicit piuri
um magis ꝓhiberi in iſto mādato q̄ in ſcđo mādato. Et quare magis agit de piurio in expoſitiōe iſti⁹ man
dati q̄ in expoſitiōe ſecūdi. R. dō. ꝙ in hoc ꝓcepto ꝓhibet falſitas oris ꝓcipue ꝓut ordinat ad nocumētuz
ꝓximi. ꝑ ꝯſequēs nihilomin⁹ inquātū ordinat ad nocumētū ſui. verbū em̄ ad alterū ē. et q̄ falſuz alteri loq̄-
tur. quodāmō et ſi nō noceat aliq̄d auferēdo. fallit tm̄ decipiēdo. Et ꝑ h̄ ꝑt r̄nderi ad illud qđ ꝑmo obī. Ad
illud vero qđ obī ꝙ quis mētit cōtra deū. dōm ꝙ mendaciū qđ ē in doctrina fidei et religiōis. et ē cōtra veri
tatē diuinā. et ordinat ad nocumētū ꝓximi. ex diuerſis cauſis pōt ꝓhiberi. et in mandatis ꝑme tabule. et in
mādatis ſecūde. ſicut dictū ē de piurio. Et q2 cognitio piurij pendet ex cognitiōe mēdacij. piuriū em̄ includit
mendaciuz. hinc eſt ꝙ quāuis ꝓhibeat et in ſecūdo mādato ꝑme tabule et quīto ſecūde. ideo magiſter re-
ſeruat determinare de periurio in explicatione quinti mādati. Et ꝑ hoc pōt ad obiecta r̄nderi. ꝛc.

Ad intelligentiā hui⁹ ꝑtis incidit hic qđ de mā-
datis decalogi in generali. Circa hec āt duo ge
neraliter pn̄t queri. Primū ē de ipoꝝ mandatoꝝ ob
ligatiōe. Scđm vero ē de diſtinctiōe et ordīe. Circa
ꝑmū querunt tria. Prio q̄rit vtꝝ vba decalogi de-
buerīt eē obligatoria. Scđo vtꝝ obligēt ad opa bo-
na i genere gr̄e an etiā ad opa formata. Tercio vtꝝ
obligatio illoꝝ mādatoꝝ ꝓcedat ſm legē nature. an

ſm legem ſcripture.

a

¶ Queſtio .j.

Utrū deus debuerit homini imponere mādata obli
gatoria? Et ꝙ nō vi' primo ꝑ illud qḋ dr̄ Roma. vij.
Peccm̄ occaſione accepta ꝑ mandatū operatum eſt in
me omnem ↄcupiam. ſ deus nihil debet imponere qḋ
faciat ad augmentū ↄcupie. ḡ nō debuit homines ꝑ
mandata obligare. ¶ Item ſup illud .j. Corinť. xv.
Uirtus pcti lex. Glo. lex ꝓhibendo auget pcti cupi
ditatem. Si ḡ deus nihil debet nobis imponere qḋ
faciat ad cupiditatis augmentū. ſed potius ad dimi
nutionem. videť ꝙ ꝑ mandata nullo mō debuit nos
obligare. ¶ Item Aug. dicit ſup Gen̄. ad lraz. Me
liores iudicauit hoies qui ei liberaliter deſeruirent. ſ
debitū obligatōnis repugnat libertati obſequij. Si
ḡ deus a principio reliquit hoiem in manu ↄſilij ſui.
dando ei libertatem arbitrij. videť ꝙ nullo mō debu
erit addere obligatōnem p̄cepti. ¶ Item liberalius
dat aliqḋ donum qui dat ſine onere ꝗ̄ qui cum oneris
impoſitōne. Si ḡ obligatō p̄ceptoꝝ magnū onus ē.
⁊ deus eſt liberaliſſim'. videť ꝙ gratiā ⁊ gloriam de
buit dare homini. ita ꝙ ipm̄ non obligaret ad aliqḋ
mandatum. ¶ Sed contra. Decet ↄditorem cūctis
operibus ſuis legē certam ⁊ limitē p̄figere vltra quam
nō debeāt ꝓgredi. ſicut pȝ. qꝛ oēs creature regūtur
ſm leges ſibi a creatore impoſitas. ſi ḡ hoc eſt digni
tatis in creatura. videť ꝙ decens ⁊ cōueniens fuerit
homini legē imponi. extra quā nō liceret homini ꝓ
gredi. hoc aūt fit ꝑ mandata obligatoria. ḡ talia mā
data fuerūt homini danda. ¶ Item decet rectorē in
ſubditis ſeruare debitū ordinē. Si ḡ homo ꝑ liberta
tem ſue voluntatis poterat inordinari. opoꝛtunum
⁊ ↄuenientiſſimū fuit ipſum ad rectū ordinem aſtrin
gi. hoc aūt fit ꝑ obligatōnem mandatoꝝ decalogi. de
cens igiť fuit talia mandata homini dari. ¶ Itē de
cens eſt dn̄m a ſeruo ſuo obſequiū exigere. ſed tūc de
cens eſt dn̄m a ſeruo ſuo obſequiū exigere. ſed tūc de-
minus obſequiū exigit qū leges et p̄cepta eidem tri
buit. Si ḡ decens fuit ꝙ deus ab homine tanꝗ̄ a ſer
uo exigeret talia obſequia. decens fuit vt ei impone
ret mandata obligatoria. ¶ Item decens eſt iuſtum
iudicē ſm merita retribuere. ſ meritum ⁊ demeritum
nō habet locū vbi nulla cadit obligatio legis. ſi ḡ cō
ueniens fuit deo hoiem cui cōtulerat liberū arbitriū
ſm iuſticiā iudicare. decens etiā fuit vt regulā iuſti
tie eidē p̄figeret. ſ hoc fit ſm mandatoꝝ impoſitōem.
18 ḡ ⁊c. ¶ R'. dōm ꝙ abſꝗ dubio verba decalogi debu
erūt dari ꝑ modū p̄cepti. ita ꝙ in eis non ſolū homo
inſtrueret. verū etiam obligareť. Et ratio hui' eſt. tū
quia deū decebāt. tum qꝛ nobis expediebat. Deū vti
qꝫ decebāt. qꝛ in his verbis decalogi ↄſiſtit regula iu
ſticie ſm ꝙ dictat lumen rōnis recte. Et qm̄ de' tan
ꝗ̄ iuſtus debet eſſe emulator rectitudinis et iuſticie.
⁊ in ſubditis ⁊ i ſeipſo. hinc eſt ꝙ homini leges iuſti
cie impoſuit. ad ꝗs ipm̄ obligauit. vt nullo mō liceāt
ipm̄ impune p̄tergredi. Uerba igiť decalogi ꝑ modū
obligatōnis debuerūt dari. qꝛ ſic decebat diuinā eqta
tem. nec tm̄ decebat eqtatē. imo etiā maieſtatem. Sicē
enī decet ſummā maieſtatē a creatura rōnali omi re
uerētia coli. ſic etiā decet ꝙ rōnalis creatura ad mai
feſtatōem illi' ſumme maieſtat̄ ꝑ obiam famuleť. Et
ꝓpterea decuit ipm̄ imponere hoi leges ⁊ mādata ob
ligatoria. Nō ſolū aūt deū decebat. ſ etiā nob̄ expedi
ebat. tū ꝓpter gloriā nr̄am augmētandā. tū ꝓpter pa
cem ↄſeruandā. Propter gloriā vtiqꝫ augmētandā.
qꝛ glorioſi' eſt hoi obtinere btitudinem ꝑ merita ꝗ̄ ſi
ne merit̄. Et qm̄ cū aliqd reddiť ex merit̄. quodāmō
hō qui mereť obligat ſibi retributōem. ⁊ mag' deum ho
minē obligari deo ꝗ̄ deū homi. hinc eſt ꝙ ad opa ꝑ q̄
ↄtingebat mereri. debuit hō ꝑ p̄cepta obligari. vt dū
obligat' obediret. in merito ꝓficeret. ⁊ ad maiorē cu
mulū glorie pueniret. Alia rō eſt ꝓpter pacē ↄſeruan
dam. q̄ tantū bonū eſt (ſicut dicit aug.) vt cetera pa
cem appetāt. Par aūt ſeruari nō pōt vbi hō vſurpat
ſibi qḋ eſt alienū. ideo vt par ſeruareť inter homies
debuit de' mandata homi tradere in quib' obligareť
ne qḋ eſt alienū vſurparet. ſ redderet deo ⁊ ꝓximo qḋ
eis deberet. ne aliter iniuriā faciēdo pacē frangeret. ⁊
frangendo pacē ipſe in ſe pacē amitteret. ſic ḡ decuit
v̄ba decalogi tradi ꝑ modū obligatōnis et p̄cepti. tū
qꝛ decēs erat ex pte dei. tum qꝛ expediēs erat ex parte
nr̄i. Et rōnes q̄ hoc oñdunt p̄nt ↄcedi. ¶ Ad illud ḡ 19
qḋ obijciť in ↄtrariū ex aucte apl̄i ꝙ mandatū inten
dit ↄcupiam. dōm ꝙ illud veritatē hȝ. ſ valde ꝑ acci
dens ⁊ occaſionalr̄. Ex hoc enī ꝙ ꝑ legē erat pcti co
gnitio. cū ꝑ ipſam nō erat grē collatio. ↄcupia inten
dit in vetitū ⁊ hoiem ſciēter fecit ꝑpetrare pctm̄. ex h̄
occaſionalr̄ fiebat ⁊ ipſi' ↄcupie intenſio. ⁊ pcti agg
uatio. ſ h̄ nō erat de principali intentōne ferētis mā
data. nec de ipſoꝝ mandatoꝝ obligatione. Naȝ dn̄s
ſic tribuit mādata obligatoria. ꝙ ſemp fuit ꝓmptus
tribuere gratiam adiutricem ad illa implendū. Uñ ꝙ
ꝑ mādatoꝝ obligatōem augereť ↄcupia. h̄ nō erat ex
ipſis mādat̄. ſ poti' ex negligētia ⁊ culpa hois. deus
aūt ꝓpter negligētiā hois. nō debuit dimittere qn di
ligentiā circa ſalutē hois exerceret. ¶ Ad illḋ qḋ ob 20
ijciť ꝙ lex ꝓhibēdo auget pcti cupiditatē. dōm ꝙ glo.
nō dicit illud ſimplr̄. ſ addit hāc ↄditōem. niſi diffun
dat ſpūs charitatē. vñ ꝗuis ꝑ ſe lex nō eēt vtilis niſi
ad cognitōem. tñ cū grā ipſa mādatoꝝ obligatō mul
tum ferebat ad ſalutē. ¶ Ad illḋ qḋ obꝛ ꝙ obliga 21
tio repugt̄ libertati. pōt rñderi ꝙ obligatio ad bonū
nō repugt̄ libertati ſimplr̄. ſ repugt̄ libertati peccā
di. Poſſe aūt peccare nō ē libertas nec ps libertatiſ.
⁊ ideo dū obligatio mādati repugbat libertati male
faciēdi. libtatē ñ minuebat ſ poti' augebat. Aliť etiā 22
pōt rñderi ꝙ ē obligatio q̄ aufert ptātem. ⁊ eſt obliga
tio q̄ aufert impunitatē. Pria obligatio q̄ ptātem au
fert minuit libtatē. Scḋa vͦo q̄ nō aufert ptātem ſed
tollit impunitatē. libtatem arbitrij ſaluat. ⁊ ſupaddit
iuſticie eqtatē. Hoc aūt ſcḋo mō mādata dei ſūt ob
ligatoria. ⁊ ꝓpterea in nullo libertati arbitrij deroga
bant. qn poti' diuinā iuſticiā ↄmēdabāt. ¶ Ad illḋ 23
qḋ obꝛ ꝙ maioꝛ libtat̄ ē dare aliqd ſine merito ꝗ̄ cū
merit̄. dōm ꝙ ⁊ ſi maioꝛ libertat̄ ſit ex pte dātis. nō tñ
eſt tāte glē ⁊ excellētie ex pte ſuſcipiētis. Et qm̄ dn̄s
in ↄferēdo p̄miū nō tm̄ attendit ſue libalitat̄ mani
feſtatōem. imo etiā glē nr̄e ꝓmotōem. hinc ē ꝙ maluit
nob̄ dare eternā btitudinē ꝑ impletōem mādatoꝝ et
meritū obie. ꝗ̄ nullo merito p̄cedēte. Preterea me
rita nr̄a in nullo derogāt diuie liberalitati. imo poti'
eā manifeſtāt. tū qꝛ ipe bonoꝝ nr̄oꝝ nō eget. tum qꝛ
oia merita nr̄a ꝓcedunt ex munē grē ſue. Et ꝓpterea
dicit apl̄s Ro. vj. Grā dei vita eterna.

b

¶ Queſtio .ij.

Utrū p̄cepta decalogi obligēt ad opa formata. Et ꝙ
ſic vi' Deuť. xvj. Juſte qḋ iuſtum ē exeqris. Ex h̄ vbo
colligiť ꝙ legiſlatoꝛ ñ ſolū p̄cipiebat iuſticiā i facto.
ſ etiā iuſticiā in mō. Op' āt qḋ ē iuſtū i facto ⁊ mō ē

opus formatū.ergo p mādata leg' obligat hō ad operā
formata. ¶ Itē math. xix. Si vis ad vitā ingredi ſer
ua mādata. Obſuatio igit mādatoꝝ decalogi intro
ducit ad vitā. ſ nemo introducit ad vitā p aliq̄ opa
niſi fiāt ex charitate. ⁊ talia ſunt opa formata. Cuꝫ ergo
p legeꝫ obligemur ad pcepta decalogi obſeruāda. vr
qꝫ p eandē obligemur ad opa formata. ¶ Iteꝫ aug.
dicit ⁊ hr in fine di. pcedent qꝫ omia pcepta decalogi
reducunt ad duo pcepta. ſ illa pcepta nemo implet
niſi ex charitate. ſicut pꝫ de pcepto q̄ pcipit. Diliges
dn̄m deū tuū ex to. cor. tuo ⁊c. Vr ergo qꝫ oīa mādata
decalogi teneamur implere ex charitate. ergo p legē ob-
ligamur ad opa formata. ¶ Iteꝫ ad opa mādatorū
obligamur ſm intentōneꝫ pcipient. Sꝫ intentio pci
pient fuit dare illa mādata vt p illa ei ſeruiam⁹. ⁊ ſ-
uiendo placeam⁹. h aūt nō fit niſi p opa charitatis ⁊
gr̄a informata. ergo ⁊c. ¶ Itē informatio ⁊ deformatio
ſunt oppoſita. pceptio ⁊ phibitio ſunt oppoſita. et ſi
oppoſitū de oppoſito. ⁊ ꝓpoſitū de ꝓpoſito. Cuꝫ ergo de-
formatio opm ſit in phibitōne eorūdem. informatio
erit in pcepto. ¶ Sꝫ ↄtra. dicit Hiero. qꝫ anathema
ſit q̄ dicit deū pcepiſſe impoſſibile. Cuꝫ ergo pcepta illa
obligēt tam iuſtos q̄ pctores. Et in ptāte pctōris nō
ſit informare opa ſua. cū illud hēat fieri p charitateꝫ
⁊ grām. vr qꝫ ad h nemo obliget p diuina mandata.
¶ Item aug. dicit ⁊ hr in glo. ſup illud ps. Declina a
malo ⁊ fac bonū. declinare a malo ſp vitat penaꝫ. ſꝫ bo-
nis nō ſp ꝓmereat palmā. ſi ergo q̄tienſcūqꝫ declinat hō
a malo ex charitate ñ ꝓmeret palmā. ergo ñ ſp tenet hō
ex charitate a malo declinare. ſ declinādo a malo ob
ſtruant pcepta negatiua. ergo nō vr qꝫ obligent ad opa
formata. ¶ Iteꝫ aliqs fili⁹ hn̄s parentes. ⁊ exn̄s i pctō
mortali. honorat eos ex nāli pietate cū ſe offert locus
⁊ tp̄s ⁊ oportunitas. ↄſtat qꝫ iſte nō peccat parentes ho
norādo. nec ↄmittēdo. nec obmittēdo. ergo mandatum
iſtud q̄ dn̄s pcepit. honora prēm tuū ⁊ mrēm tuam.
nō obligat ad h qꝫ op⁹ iſtud ex charitate impendat.
pari rōne nec alia mādata. ¶ Itē opa formata non
ſūt niſi p grāꝫ. ſ nemo ſcit vtrū grāꝫ ſpūſſancti hēat.
ergo nemo ſcit vtrū opa ei⁹ ſint formata vel informata.
ſ nemo obligat ad illud qd̄ nō pōt ſcire. igit manda
ta decalogi ad opa formata nō obligāt. ¶ Itē q̄cun-
qꝫ obligat ad aliq̄d obligat p ↄn̄s ad id qd̄ eſt illi i-
ſepabiliter annexū. ſ opa nō pn̄t formari ab aliq̄ niſi
hēat gr̄a. ergo quicūqꝫ obligat ad opa formata. obliga-
tur ad hn̄dam grām. Cū ergo hr̄e grām inſpiciat oē tp̄s
indifferēter tam tp̄s dormitōnis q̄ tp̄us vigilie. vr qꝫ
hō omittat in q̄libet inſtanti ⁊ in q̄libet tp̄e. ac p h in
vno die peccabit infinities. qꝫ ſi h eſt manifeſte falſū.
reſtat qꝫ mādata decalogi ad opa formata nō habent
24 obligare. ¶ R'. ad pdictoꝝ intelligentiā eſt notādū.
qꝫ h eſt triplex mod⁹ dicendi. Quibuſdā eīn viſuꝫ eſt
qꝫ mādata decalogi obligēt ad opa formata. obliga-
tione tñ pcepti affirmatiui nō pcepti negatiui. Obli-
gatio eīn precepti negatiui eſt ſp ⁊ ad ſp. Obligatio
v̄o pcepti affirmatiui q̄uis ſit ſp. nō tñ ad ſp. ſ p lo-
co ⁊ tp̄e. Propter qd̄ dixerūt qꝫ mādata decalogi ob
ligant hoīem ad opa formata. p eo tp̄e q̄ hꝫ charita-
tem ⁊ grām. tūc eīn ptāteꝫ hꝫ exeundi in opa merito
ria. ⁊ tenet hn̄ vti gr̄a accepta. ¶ Alius aūt mod⁹ di-
cendi eſt qꝫ mādata decalogi nō obligāt niſi ad opa
bona in genere. opa eīn formata ſunt ſupra naturā.
ptātem. ⁊ ſupra cognitōnis certitudinē. ⁊ ꝓpterea ad
talia opa nō debem⁹ obligari p mādata decalogi. ſed
ſolum ad bona opa in genere. Cui⁹ ſignū eſt. qꝛ ſi ali-
quis exn̄s in charitate honorat parentes ex nāli pieta-
te. hmōi ope abſoluit a mādati obligatōne. Sꝫ q̄m
prim⁹ modus dicendi vr excedere in h dicꝫ qꝫ ponit
hoīem obligari ad id de q̄ nō pōt hr̄e certitudinē. Se
cund⁹ v̄o modus dicendi videt min⁹ parū dicere in
hoc dicꝫ qꝫ ponit hoīem p mādata decalogi ſolūmo-
do obligari ad ea que pōt quis implere exn̄s in ſtatu
peccati. cū obſeruatio mādatoꝝ dei ſit via deuenien-
di ad ſtatū grē. glorie. ⁊ iuſticie. Ideo eſt terci⁹ dicen
di modus q̄ q̄ſi mediū tenet inter vtrūqꝫ. Et ad q̄ōꝫ
ꝓpoſitā rn̄det p diſtinctōeꝫ hoc mō. Cū querit vtrū
mādata decalogi obligent ad opa formata. Rn̄den-
dum eſt qꝫ opa formata pn̄t dici dupl'r. Vno mō per 25
excluſionē deformitatis pcti. Alio mō p poſitōeꝫ di-
gnitatis meriti. Si p̄mo mō accipiant opa formata. ſic
vtiqꝫ ad opa formata obligāt. obligant eīn ad vitan-
dum oīa pctā mortalia. Si aūt dicant alio mō ope
ra formata. ſic accipiunt ꝓprie. ⁊ tūc diſtinguendum
eſt in ipſa obligatōne. Eſt eniꝫ obligatio abſoluta. et 26
obligatio ↄditōnalis. Obligatō abſoluta eſt qua q̄s
ſimpliciter ad aliquid faciendum obligat. ita qꝫ ſi il-
lud nō facit incurrat obmiſſionis reatum. Obligatō
v̄o ↄditōnalis eſt qua quis obligat ad aliq̄d facien-
dum ſi vult ꝑuenire ad p̄miū. ⁊ hec obligatio in eo q̄
omittit nō inducit omiſſionis pctm̄. ſ ponit implici-
te ↄditōnis defectum. Si igit loquamur de obligatō
ne ↄditōnali. mandata decalogi obligāt ad opa for-
mata. Si quis eīn vult ad vitaꝫ ingredi. neceſſe eſt ex
charitate ſeruare mādata. q̄ quidē charitas eſt meri-
ti principiū. Si aūt loq̄mur de obligatōne abſoluta.
tūc diſtinguendū eſt in ipſis mandatis qꝫ dupl'r con-
uenit de eis loqui. Aut de eis in vnū collectis prout
hn̄t reduci ad mādata duo charitat. aut de q̄libet p
ſe ſigillatim. Si de eis collectis in vnū. cum igit cōti-
nuetur regula iuſticie ſm ordinē ad deum ⁊ ad proxi
mū. p quā excludit omne pctm̄. ſic ↄcedi pōt qꝫ obli-
gant ad aliqd̄ op⁹ formatum. vel in ſe ſi habet vnde
poſſit in illō exire. vel in diſpoſitōe ſi nō hꝫ vn̄ poſſit
in illud exire. vel in diſpoſitōne ſiue p pparatōeꝫ ad il-
lud. tenet eīn hō ſic mādata decalogi implere. vt per
ipſoꝝ impletōeꝫ pparet loca ipſi grē. q̄ obtēta. exeat
cū locus ⁊ tp̄us eſt in opera meritoria. adimplendo
duo charitat pcepta. Si aūt loq̄mur de q̄libet ſigilla
tim ⁊ p ſe. ſic accipiendo ꝓprie op⁹ formatū. hoc ē op⁹
meritoriū. ⁊ loquēdo de obligatōne abſoluta. māda-
ta decalogi nō obligant ad opa formata. ſicut rōnes
oſtn̄dunt q̄ ad ſcd̄am ptem inducunt. Et ꝓpterea ↄce-
dende ſunt. ¶ Ad illud qd̄ obijcit in ↄtrariū qꝫ legiſ 27
lator pcipit nō ſolūmodo facere op⁹ iuſtū ſ etiam iu
ſte. dōm qꝫ modus iuſticie quidaꝫ eſt q̄ facit op⁹ deo
placitū ⁊ meritoriū. ⁊ hic ꝓprie reddit opus formatū
Alius aūt eſt modus iuſticie qui excludit circa actū
viri iuſti deordinatōeꝫ intentōnis. q̄ facit animū iu-
ſtum ⁊ pparatōnem opis. ⁊ hic modus eſt in pcepto
non primus. Ab hoc aūt modo non dicit opus for-
matum niſi accipiendo large. ſicut prius tactum eſt
in reſpondendo. ¶ Ad illud qd̄ obijcit de autorita- 28
te domini in Math. Si vis ad vitam ingredi ⁊c. pa-
tet rn̄ſio p iam dicta. quia ex verbo illo nō pōt colli-
gi qꝫ homo obliget ad opera meritoria facienda niſi
obligatōne ↄditōnali. vicꝫ ſi vult ingredi ad vitam.
Si aūt de obligatōne ↄditōnali ad abſolutā velit p-
cedere. nō valet ratio. imo eſt ibi ſophiſma ſm quid

29 ⁊ ſimplr. Ad illud qḋ obijcit ꝙ oīa mādata re
ducunt ad duo pcepta charitat ſiliter pȝ rńſio. quia
pcepta duo charitat nō implent in quocūq manda
to ſigillatim accepto.ſed ex quodā plenario intelle
ctu ⁊ pfectōne ꝯſurgente ex oīm mandatoꝝ aggre
gatōne ⁊ integra obſeruatōne.Et hoc mō verum eſt
ꝙ mādata obligāt ad opus formatū in ſe vel in ſua
diſpoſitione. Sed ex hoc nō ſequit ꝙ ad hoc obliget
qdlibet mādatū p ſe. Sicut em̄ nō ſequit decē hoies
trahunt nauem.ergo quilibet p ſe trahit.q2 plus pñt de
cem ꝙ vnus.ſic ⁊ in pposito ſuo mō eſt intelligendū.
30 ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ tenemur obſeruare manda
ta ſm intentōem pcipientis.dōm ꝙ hoc eſt verū de
obligatōne ꝯditōnali ſi volumus ad vitam ingredi.
Poſſet tamē ⁊ aliter dici ꝙ intentio legiſlatoris non
ſolūmodo fuit ad hoc vt homo pueniret ad gloriam.
ſed etiam vt vitaret penā. Mādata aūt ſi obſeruen
tur qūtum ad opa extra grām facta.ſufficiūt ad vitā
dum penam.et ppterea nō ſequit ꝙ p mandata obli
31 getur quis abſolute ad opa meritoria. ¶ Ad illḋ qḋ
vltimo obijcit ꝙ deformatio eſt in phibitōe.ergo infor
matio in pcepto.dōm ꝙ ſm ꝙ informatio ppie acci
pit ratio nō valet.p eo ꝙ informatio et deformatio
nō ſunt oppoſita immediate.imo inter opus merito
rium ⁊ opus pcti cadit mediū.bonū in genere.⁊ bo
num ex circūſtantia.Cum aūt dicit ꝙ ſi aliquid ē in
phibitōne.eius oppoſitum eſt in pcepto.hoc intelli
git de oppoſitis imediatis.ſicut furari eſt phibitum.
⁊ nō furari eſt in pcepto.⁊ ppterea conſequentia illa
nō habet locū in pposito.

Queſtio.iij. c

Utrum obligatio mandatoꝝ decalogi attendat ſm
legem nature.aut ſm legem ſcripture.Et ꝙ ſm legē
nature videt. Illud em̄ eſt nāle qḋ eſt ꝯmune apud
oīs.ſed ad mādata decalogi obligant oīs. ergo obli
gatio illa eſt ſm legem nature. ¶ Item obligatio q
ſe extendit ad oē opus attendit ſm illam legem cu
ius dictamen currit in oī tempe.ſed obligatio mā
datorū decalogi manet in ſtatu legis nature. et legis
ſcripture.⁊ legis grē.ergo obligatio illoꝝ mandatorum
attendit ſm legem nature. ¶ Item mandata q ob
ligant hoiem circūſcripta natura ⁊ grā habent obli
gare ſm legem nature.ſed talia ſunt mandata deca
logi.ſunt em̄ de dictamine legis recte circūſcripta le
ge moyſi ⁊ lege euangelij.ergo ⁊c. ¶ Item quedam
ſunt phibita q2 mala.quedā mala q2 phibita. Simi
liter quedā ſunt bona q2 ſunt in pcepto.quedam vo
ideo ſunt in pcepto q2 bona ſunt.ea aūt q in decalo
go phibent vel pcipiuntur de ſe ſunt mala vel bona
ſm ꝙ dictat ratio.ſicut deū eſſe colendum. ⁊ parentes
honorandos,hoc vtiq bonū eſt de ſe.falſum teſtimo
nium ⁊ homicidium hoc vtiq de ſe malū eſt. ſed alia
ſpectant ad legem inditā.igit obligatio mandatorū
decalogi attendit ſm vinculū legis naturalis. ¶ Sȝ
ꝯtra.Exo.xx.legit ꝙ primo mandata iſta fuerunt de
celo audita.⁊ poſtea ſubiungit quō fuerūt in tabulis
ſcripta.Si ergo ibi tradebat lex ſcripta.videt ꝙ obliga
tio mandatoꝝ decalogi ſm legem ſcriptā principali
ter habeat attendi. ¶ Item Roma.vij. Concupiam
neſciebam niſi lex diceret.nō ꝯcupiſces. Glo. Cōcu
piſcentiā neſciebam eſſe pctm̄.ſed mandatū qḋ obli
gat ſm legem nature manifeſtū eſt homini etiam ſine
lege ſcripta.ergo mandatū illius non ꝯcupiſces ⁊c.non
ſpectat ad legem nature.ſed potius ad legem ſcrip
tam. ¶ Item qḋ eſt de dictamine legis nature ſpe
ctat ad ſtatum innocentie.ſed diſtinctio mandatoꝝ
decalogi ad ſtatum innocentie nō ſpectat.q2 in ſtatu
illo locum nō habebat homicidiū.nec furtū.nec ad
ulteriū.ergo videt ꝙ obligatio mandatorū decalogi nō
ſequat inſtinctū legis naturalis. ¶ Item que ſūt ſm
dictamen legis nature nō ſolūmodo ſe extendūt ad
ſtatum vie. verū etiam ad ſtatum patrie.ſed obliga
tio iſta mādatoꝝ decalogi ad ſtatum patrie nō ſe ex
tendit.q2 ibi nec furtum pōt eſſe vbi nihil eſt pprium.
nec ꝯcupia vbi nullū pōt eſſe vicium.ergo videt ꝙ ob
ligatio hmōi mandatoꝝ leg naturalis nō ſequat in
ſtinctū. Iuxta hoc querit ſi obligatio mandatoꝝ de
calogi ſequat legē nature. vñ hoc eſt ꝙ mag fuerūt
mandata illa ſcripta in tabulis lapideis ꝙ alia man
data leg. ¶ Item querit ppter quid dñs immediate
ipſi pplo decē verba legis ppoſuit. ſicut legit Exo.xx
xxiiij.mag ꝙ alia mandata iudicialia ⁊ ceremonialia
que mediante moyſe puenerūt ad ppli noticiam.
¶ R. ad pdictoꝝ intelligentiā eſt notandū ꝙ eſt lo 32
qui de mandatoꝝ decalogi obligatōne tripliciter. ſm
ꝙ ⁊ de ipſa ſufficiētia fidei.ſm ꝙ articlos fidei ꝯtin
git credere tripliciter.vȝ implicite.explicite.⁊ quoſ
dam implicite ⁊ quoſdā explicite.ſic ⁊ de pceptis de
calogi intelligendū eſt.Et ſm iſtū triplicē modū ob
ligatio mandatoꝝ decalogi reſpicit triplicem ſtatum.
vȝ ſtatum nature inſtitute.ſtatū nature lapſe. ⁊ ſta
tum leg ſcripte.ita ꝙ ſtatum leg ſcripte reſpicit ſim
pliciter ⁊ explicite.vel lucide ⁊ diſtincte ſm ꝙ illa de
cem mādata a deo fuerūt pnūciata ⁊ ſcpta. Statum
vo nature lapſe reſpicit obligatio mandatoꝝ decalo
gi implicite.ſm duo pcepta iuris nālis q nā ſp dicta
bat.vȝ ꝙ faceret alij qḋ vellet ſibi fieri. ⁊ nō faceret
alij qḋ ſibi nollet fieri. Statū aūt nāe inſtitute reſpi
ciebat qdāmō iplicite.qdāmō explicite. Quedam em̄
ſt pcepta ordināta ad deū.qdā vo ordināta ad pri
mū. Ad pcepta nanq illa q ordināt ad deū explicite
obligabat hō in ſtatu nāe inſtitute. vbi ydoneꝰ erat
⁊ diſpoſitꝰ ad colendū deū integre ⁊ pfecte. Ad man
data vo q ordināt ad primū obligabat implicite. p
eo ꝙ neceſſitas explicādi mandata illa ortum habuit
ex multiplici deordinatōne q ſubſecuta eſt ex prima
tranſgreſſione.Et illud colligi pōt ex eo qḋ dr̄ Eccl.x
vij. Loquēs de hois ꝯditōne.ſenſu impleuit cor illo
rum.⁊ mala ⁊ bona oñdit illis.poſuit oculos ipſorū
ſup corda ipſoꝝ ⁊c.vſq ibi. Attendite ab oī iniq.⁊
mādauit illis vnicuiq de primo ſuo.vbi colligit ex
plicita obligatio hois reſpectu cultꝰ diuini. ⁊ implici
ta reſpectu vitāde leſionis ipſiꝰ primi. Secūdo h igi
tur pȝ ꝙ obligatio mādatoꝝ decalogi radicalr ſeqt
legē nature.ſȝ qūtum ad explicatōem ſequit legē ſcrip
ture.Explicatio em̄ mādatoꝝ plenaria decalogi op
tuna fuit ſm ſtatū pcti.ppter obſcuratōem lumis ra
tionis.⁊ ppter obliquatōem volūtat. q2 em̄ voluntas
corrupta pmpta erat ad multiplicē deordinationem.
optebat eam religari p multiplicia mandata. Rur
ſus qm̄ ſcptura cordis interior ppter pctm̄ erat obnu
bilata.⁊ hō qui fuerat ſpūali mente pditus.effectus
erat ſenſibilis ⁊ carnalis.optunū erat vt exterius le
geret ⁊ audiret p ſenſus corpis ea p que poſſet in re
ctitudinē iuſticie regulari. Et ideo explicatio ⁊ diſtin
ctio mādatoꝝ decalogi ſpectabat ad legē ſcriptā. ꝙ
uis obligatio ſpectaret ad legē inditam.ſicut ratōnes
ad primā ptem inducte oñdunt.q ꝯcedi pñt.qm̄ de

33 rum ɔcludunt. Ad illud ḡ qḋ ꝑ obijcit̄ in ɔtrariū
ꝙ verba decalogi audita fuerūt in datōne legis iam
pȝ rn̄ſio. qꝛ hoc nō erat ꝓpter inducendā nouaȝ obli-
gatōeȝ. ſꝫ poti⁹ ꝓpter ipſi⁹ obligatōis explicatōeȝ q̄ q̄
34 dem neccīa erat ꝓpter pcī obnubilatōeȝ. ¶ Ad illud
vō qḋ obijcit̄ de aucte aplī. ꝙ ɔcupiaȝ neſciebat eſſe
pctm̄. pōt dici ꝙ loquit̄ in ꝑſona hoīs carnalis. aut
certe hͦ dicit. qꝛ ꝛ ſi aliq̄ mō noſſet ꝑ legē nāe in gene-
rali. nō tn̄ in ſpāli cognoſcebat niſi ꝑ legē ſcriptā. vn̄
ipſemet idē dicit ꝙ per legē eſt cognitio pcī. ꝓpterea
ex vbo illo nō hr̄ ꝙ obligatio hm̄oi mandatoꝝ ortuȝ
hēat a lege ſcripta. ſꝫ ſolū ꝙ ipſi⁹ obligatōnis explica
35 tio in lege illa ſit facta. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ ea q̄
ſunt de dictamie leḡ nāe cōueniūt ſtatui innocentie.
dōm ꝙ verū eſt de hīs q̄ ſunt de dictamie leḡ nāe in
ſpāli. q̄ aūt ſunt de dictamie leḡ nāe in generali ꝛ im
plicite. illi ſtatui n̄ hūt ɔuenire. ꝛ hͦ mō ad illū ſpecta
36 bant mandata ſcd̄e tabule. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ ꝙ
ea q̄ ſunt de dictamie leḡ nature manēt in ſtatu gr̄e.
rn̄deri pōt dupl̄r. Primū quidē qꝛ ſicut dr̄ de virtuti
bus ꝙ maneāt in patria ſm̄ excellētiores ꝛ nobilio-
res vſus ꝛ act⁹. ſic ɔcedi pōt ꝙ adimpletio manda-
toꝝ decalogi ſalua erit in pr̄ia. Multo tn̄ nobiliori ꝛ
excellentiori mō q̄ ſit in via. ſm̄ ꝙ ibi excellētiori mō
ordinabit̄ ꝛ ad deū ꝛ ad ꝓximū. ꝛ ſm̄ ꝙ voluntas ex
cellētiori mō erit ad bonuȝ ordinata ꝛ a malo remo-
37 ta. Aliter etiā poſſet dici ſicut tactū eſt pri⁹ vt fiat viſ
in hīs q̄ nā dictat general̄r ꝛ hīs q̄ dictat ſpāliter. ſi-
ue implicite ꝛ explicite. Et rurſus in hīs q̄ nā dictat
explicite. vl̄ dictat ſm̄ omneȝ ſtatum nature. vel ſm̄
ſtatum nature lapſe. et quod eſt de dictamine legis
nature ſimpliciter ꝛ explicite illud manebit in ſtatu
glorie. Explicatio autem et diſtinctio mandatorum
decalogi reſpicit ſtatum nature lapſe. ꝛ inſtitutioneȝ
38 legis ſcripte. ¶ Ad illud vō quod querit̄ q̄re magis
iſta decē verba ſcripta fuerunt in tabulis lapideis q̄
alia. cū min⁹ ſpectent ad legē ſcriptā. dōm ꝙ hoc fuit
qꝛ in ipſis maxime ɔſiſtebat regula iuſticie. ꝛ alia ha
bebāt reduci ad hͦ. ꝛ ipſa quidē ſtabilia erāt. nec eua
cuari hēbant ꝑ legē ſupuenientē. ideo in tabulis lapi
deis ſcripta fuerūt. vt oñderet̄ eoꝝ ꝓrogatiua q̄tū
39 ad dignitatē ꝛ q̄tum ad ſtabilitatē. ¶ Ad illḋ qḋ q̄-
ritur q̄re mag̃ data ſunt ipſi ꝑplō a deo imediate mā
data decalogi q̄ iudicialia ꝛ ceremonialia. dōm ꝙ hͦ
fuit. qꝛ cū mādata decalogi eſſent de dictamine legis
nature. modica indigebāt expoſitione. vn̄ ſimplices
ſtatim poterāt illa cape. Ceremonialia vō ꝛ iudicia-
lia indigebāt maiori inſtructōne. vnḋ illoꝝ cognitio
principalius ſpectabat ad iudices ꝛ ſacerdotes. idō
nō ſic fuerūt data populo immediate ſed mediante
legiſlatore.

Conſequēter querit̄ de mādatis decalogi q̄tuȝ
ad ordinē ꝛ diſtinctōeȝ. Et circa hͦ tria pn̄t q̄ri.
Primo querit̄ de ipſoꝝ mādatoꝝ nūero ꝛ ſufficiētia
vtrū ſint decē. Scd̄o vō querit̄ de ordine ipſoꝝ adin
uicē. Tercio querit̄ de nūero ꝛ ordine in compatōne
ad tabulaꝝ diſtinctōeȝ. ¶ Queſtio. j. D

Utrū mādata decalogi debeāt eſſe decē. an plura. an
pauciora: Et ꝙ debeant eſſe pauciora vr̄. qꝛ Ro. xiij.
dr̄. Qui diligit ꝓximū legē impleuit. ḡ in mādato de
dilectōne ꝓximi. tota lex pōt includi. videt̄ ḡ ꝙ man
data nō debeāt nūero denario multiplicari. cū i pau-
ciorib⁹ ſatis ɔtineant̄. ¶ Iteȝ ſup illud Ro. vij. Cō-
cupiſcēciam neſciebā. Glo. bona ē lex. q̄ dū ɔcupiaȝ ꝓhi-
bēt. oīa mala ꝓhibet. Si ḡ in ꝓhibitōne ɔcupie ce-
tera mala ꝓhibent̄. videt̄ ꝙ alia mādata ſupfluant.
¶ Iteȝ quicūꝗ peccat mortal̄r ſeipm̄ occidit. ḡ cum
in occiſione ꝓhibeat̄ nō tm̄ homicidiū corꝑale ſꝫ eti-
am ſpūale. nō tm̄ opis ſꝫ etiā volūtatis. vr̄ ꝙ in illa ꝓ
hibitōne ꝓhibeant̄ oīa pctā. ḡ ſupfluūt oīa alia man
data. ¶ Iteȝ dr̄a leḡ ꝛ euāgelij eſt ꝙ lex ꝓhibet ma
nū nō aīm. Euangeliuȝ aūt nō ſolū manū ſꝫ etiaȝ aīm
ꝓhibet. ḡ vr̄ ꝙ ſolūmō deberet ꝓhiberi act⁹ exterior.
ꝛ n̄ qḋ ſpectaret ad actū interiorē. ḡ ſupfluit mādatū
de nō ɔcupiſcēdo. Si tu dicas ꝙ ꝓhibet̄ ɔcupia q̄ ꝓ
gredit̄ in opus. ɔtra hͦ eſt. qꝛ illa nō diſtinguit̄ a pec-
cato opis. ḡ ꝑceptū de ꝓhibitōne illi⁹ ɔcupie nō deb3
ɔnūerari ꝑcepto de ꝓhibitōne opis exterioris. ¶ Sꝫ
ɔtra. ꝙ debeāt eſſe plura q̄ decē ꝓbat̄. Mag̃ ſumus
debitores deo q̄ ꝓximo. ḡ plura debēt eē mādata or-
dināria ad deū q̄ ordināria ad ꝓximū. ḡ cū mādata
ordināria ad ꝓximū ſint ſeptē. vr̄ ꝙ mādata ordinā-
tia ad deū ſint pl̄a vel ſaltē totidē. ¶ Itē tantū obli-
gamur ad bn̄faciendū ꝓximo q̄ntū obligamur vt nō
malefaciā⁹ ei. Cū ḡ ſex ſint mādata ſm̄ q̄ ꝓhibemur
ne offendam⁹ ꝓximū. vr̄ ꝙ ſaltē ſex debeāt eē ſm̄ q̄
obligamur ꝛ ordinamur ad bn̄faciendūȝ. ꝛ ſic hͦ oīa
mandata eēnt. xv. ¶ Item. vij. ſunt capitalia pecca
ta ita mag̃ quātū eſt de nā ſua pctm̄ auaricie ꝛ luxu-
rie. ḡ ſicut ſpāle mandatū eſt in q̄ ꝓhibet̄ auaricia et
in quo ꝓhibet̄ luxuria. ita ſpāle mandatū deberet eē
ad alia vicia prohibenda. ita ꝙ aliqḋ eſſet ꝑceptum
in q̄ ſpāliter ꝓhiberet̄ ſupbia. aliqḋ in quo inuidia.
ꝛ ſic de alijs. Si tu dicas ꝙ implicite ꝓhibent̄ in cō-
cupiſcētie ꝓhibitōne. Obijcit̄ ɔtra hͦ ꝙ tres ſunt ra-
dices pctōꝝ ſm̄ ꝙ dr̄. j. Joh. ij. Concupia oculoꝝ.
ɔcupia carnis. ꝛ ſupbia vite. Si ḡ cōcupia carnis et
oculoꝝ ꝓhibet̄ explicite. vr̄ ꝙ ꝛ ſuperbia vite debeat
hr̄e ſpālem ꝓhibitōeȝ. ¶ Item ſicut ɔtingit cōcupi-
ſcere vxorē alienā ꝛ ɔcupiaȝ ɔſummari in ope. ſic eti
am eſt repire circa homicidiū. ꝛ falſum teſtimoniuȝ.
ꝛ circa alia mādata. ḡ ſicut duo diuerſa ſunt ꝑcepta
de ɔcupia vxoris aliene ꝛ rei aliene in ope ꝛ volūta-
te. ſic deberēt alia ꝑcepta duplicari. ꝙ ſi verū eēt tūc
eſſent plura q̄ decē. Eſt ḡ qḋ vtrū decē ſint ꝛ nō plu-
ra nec pauciora. R⁹. ad ꝑdictoꝝ intelligentiaȝ eſt 40
notandū ꝙ ſufficientia et numer⁹ mandatoꝝ ſumit̄
ſm̄ rōnem ordinis ipſius iuſticie generalis. cui⁹ ē ho
minem ad deum ꝛ ad ꝓximū ordinare. vnde quedaȝ
ſunt mandata ordinantia hominē ad deum. quedaȝ
vō ordinantia ad ꝓximū. Illa em̄ que ordināt ad de
um homineȝ dicunt̄ eſſe ꝑcepta prime tabule. et iſta
ſunt tria. ꝛ nō plura nec pauciora. quoꝝ numerus ꝛ
ſufficientia ſumi pōt tripliciter. viꝫ ex parte obiecti.
ꝛ ex parte ſubiecti. ꝛ ex pte actus medij. Ex pte obie-
cti ſic. nam cum in deo ſint tres ꝑſone. ꝛ tria appro-
priata. ꝛ triplex genus cauſe. ſm̄ ꝙ comparatur ad cre-
aturam triplex eſt ꝑceptum. ſm̄ qḋ creatura rationa
lis ordinari habet ad deum. Naȝ ſm̄ rōnem maieſta
tis que appropriat̄ patri. ꝛ ɔuenit deo ſm̄ ꝙ eſt cau-
ſa efficiens creature. ordinat̄ ꝑ illud ꝑceptum. nō ha
beas deos alienos. Scd̄m ratōnem virtutis que ap
propriat̄ filio ꝛ ɔuenit deo ſm̄ ꝙ eſt cauſa formalis
ꝛ exemplaris creature. ordinat̄ ꝑ illud. non aſſumes
nomē dei tui in vanū. Scd̄m rōnem bonitatis q̄ ap-
propriat̄ ſpūiſancto ꝛ ɔuenit deo ſm̄ ꝙ eſt cauſa fi-
nalis ordinat̄ ꝑ illud. memento vt diem ſabbati ſan
ctifices. Ita ꝙ ꝑ illa tria homo ſufficienter ordinat̄

ad deuz. vt ſubiaceat ſumme maieſtati. credat ſūme
veritati. ⁊ adbereat ſumme bonitati. Et bec ſufficiē
tia ſumpta eſt ex pte obiecti. Scdo mō ſumit ex par
te ſubiecti ordinabilis. quod quidem eſt aīa rationa-
lis in qua eſt triplex vis motiua ſm quā babet in de-
um ordinari. vicȝ rōnalis. ɔcupiſcibilis. ⁊ iraſcibilis.
Mandatū de adoratōne reſpicit ipam iraſcibilem.
mandatū vō ſcōm reſpicit ipam rōnalem. ſ manda-
tum terciū de ſanctificatōne reſpicit ipam ɔcupiſci-
bilem. ſicut intuenti fac apparet. ⁊ h ſufficiētia ſum-
pta eſt ex pte ſubiecti. Tercio vō mō ſumit ſufficien
tia ex pte actus medij. Triplex eīm eſt act⁹ ſm quem
babet bō in deū ordinari. vicȝ actus opis. oris. ⁊ cor-
dis. Penes actū opis attendit mandatū adoratōis.
Penes actū oris attendit ſcōm mandatū q̄ pbibet
falſa inuocatio nois diuini. Scōm actū cordis attē-
dit terciuȝ mandatū in q̄ pcipit ſanctificatio mētis.
Et ſic pȝ ſufficientia mandatoꝝ ordinantiū bominē
ad deū. qm̄ ſunt tria tm̄ ⁊ nō plura nec pauciora.
Sufficientia aūt mandatoꝝ ſcōe tabule iuxta bunc
moduȝ tripliciter pōt aſſignari. vicȝ ex pte obiecti. et
ſubiecti. ⁊ actus medij. Ex pte nanqȝ cōditionū ipſi⁹
obiecti ſic pōt ſumi. In primo eīm ad quē ordinant
mādata ſcōe tabule reducet ppietas pris ⁊ filij ⁊ ſpi-
ritusſancti. Scōm q in primo reducet ppietas pris
ſic debem⁹ ei bonorē ⁊ reuerentiā. ⁊ penes boc atten
dit illud mandātū. bonora prēm ⁊c. in quib⁹ reducet
ppietas ſummi pris in boc q bn̄t rōnem principij.
Scōm aūt q in primo reducet ppietas filij. ſic debe-
mus ei veritatē. Et ſic eſt illud mandatū. nō loquaris
ɔtra primū tuū falſum teſtimoniū. Scōm aūt q re-
lucet in primo ppietas ſpūſſancti. ſic debem⁹ ei dile-
ctōnem ⁊ innocētie puritatē. Et qm̄ poſſum⁹ nocere
primo ſiue damnificare eū multiplr. in pſona ppria.
⁊ pſona cōiūcta. ⁊ in reb⁹ ſuis. ⁊ boc duplr. vel i actu
interiori vel exteriori. ideo ſunt vlteri⁹ qnqȝ manda-
ta. Contra nocumentū eīm qd babet fieri in pſona p
primi eſt illud pceptum. Nō occides. Cōtra nocumē-
tum vō qd babet fieri in pſona ɔiuncta ē illud prece
ptum. Nō mechaberis. ſm q exercet in ope. Cōtra
nocumentū qd fit in rebus eſt illud. Non furtū faci
es. Et qꝛ nocumentū illud fit duplr. vicȝ in pſona cō-
iuncta. ⁊ in rebus. frequenti⁹ fit in volūtate p ɔcupi-
ſcentiā q fit in ope. Ideo ſunt alia duo mandata. in
quoꝝ vno pbibet ɔcupia vxoris in h qd dr. Nō cō-
cupiſces vxorē. In alio pbibet ɔcupia rerum in boc
qd dicit. Non ɔcupiſces rem primi tui ⁊c. Sic igit
patet ſufficiētia ex pte ɔditionum obiecti. Ex pte vō
ſubiecti ſm triplicē potentiā aīe ɔtingit etiā ſufficiē-
tiam aſſigāre h modo. Triplex eīm eſt potētia aīe ſm
quā ɔtingit ad primū ordinari. vicȝ rōnalis. ɔcupi-
ſcibilis. ⁊ iraſcibilis. Q̄tum aūt ad potentiā iraſcibi
lem bȝ bō ɔueniēter ordinari ad ſuperiorē p reuerē-
tiam ⁊ bonorē. ⁊ ſic eſt illud. bonora prēm tuum ⁊c.
Ad primū vō p pacē ⁊ odij declinatōnes. ⁊ ſic illud.
Non occides. Scōm aūt rōnalem virtutes ordina-
mur ad primū p veritatis loquelā ⁊ teſtificatōnes. ⁊
ſic eſt illud mandatū. Non loquaris ɔtra primū tuuȝ
falſum teſtimoniū. Scōm vō potentiā ɔcupiſcibilē
bȝ bō ordinari ad primū p ipſi⁹ refrenatōes. ⁊ qm̄ il-
la eſt multiplr corrupta p cupiditatē ⁊ ɔcupiaȝ. ido
pbibet cupiditas ⁊ ɔcupia in actu exteriori per duo
mandata. p h vicȝ. Nō mechaberis. ⁊ p h nō furtū fa-
cies. Pbibet etiā in actu interiori p alia duo. vicȝ
p h. nō ɔcupiſces vxorē. Et p h. nō ɔcupiſces rē primi
tui. Et ſic poteſt ſumi ſufficiētia ex pte virium anime
in mandatis ſcōe tabule. Ex pte aūt actus pōt ſumi
ſic. Ordinari eīm babem⁹ ad primū ſm innocentiā ⁊
ſm beneficentiā. Si ſm beneficentiā. ſic eſt illd mā-
datum. bonora prēm tuū ⁊ matrē tuā. Si ſm inno-
centiam. h eſt triplr. aut ſm actum cordis. aut oris.
aut opis. Si ſm actum opis. aut h eſt in pbibenda
deordinatōne q̄ eſt ɔtra ipſi⁹ eſſe indiuidui. ⁊ ſic ē il-
lud. Non occides. Aut ɔtra debitam cōſeruatōnem
ſpēi. ⁊ ſic eſt illud. Nō mechaberis. Aut ɔtra poſſeſ-
ſionem tpalis ſubſidij. et ſic eſt illud. Nō furtuȝ faci-
es. Si aūt ordinemur ad primuȝ ſm actum oris. ſic
eſt illud mandatū. Nō falſum teſtimoniū dices. Si
vō ſm actū cordis q̄ quidē ɔſiſtit in affectu. h cōtin-
git duplr. aut liberaliter ɔtra cupiditatem. aut bone
ſte ɔtra voluptatē. ⁊ ſm h ſunt duo mādata. Vnuȝ
ɔtra voluptatꝭ ɔcupiam ⁊ ſic eſt illud. Nō ɔcupiſces
vxorem. Aliud vō ɔtra cupiditatē ⁊ auariciā. et ſic ē
illud. Nō cōcupiſces rem. Et ſic p omnē modū patȝ
numer⁹ ⁊ ſufficiētia mādatoꝝ decalogi. qm̄ tria ſunt
q̄ ordināt boiem reſpectu ſumme trinitatꝭ. et ſeptem
ſunt q̄ ordināt boiem reſpectu toti⁹ inferioꝝ vniuer
ſitatis. vt ſic nō tm̄ ſit congruētia numeri ex pte rei. ſ
etiā ex pte ipſi⁹ nūeralis pportōnis quā rectiſſime cō-
tingit in denario inueniri. ſm q docet Aug. in libro
muſice. vbi oñdit in denario quandā excellentēȝ eſſe
pfectōēȝ. ob quā ſtatus eſt in nūero illo. ⁊ vltra i nu-
merando nō pcedim⁹ noua numeratōe. ſ redim⁹ ad
caput. ⁊ ideo in nūero illo decebat terminari ⁊ cōpre
bendi diuina pcepta. que ſunt via deueniendi ad pfe
ctionē ſummam. Concedendū eſt igit q decem ſunt
mandata decalogi ſm q lex dicit. nec plura nec pau
ciora. ¶ Ad illud vō qd primo obijcit in contrariuȝ 41
q qui diligit primum legem impleuit. dōm q q̄uis
in dilectōne proximi claudant mandata ordinantia
ad primum in quadā generalitate. nibilominus p-
pter obnubilatōnem peccati oportunū erat ⁊ cōgru
um mandata illa p que euitant ſpeciales deordina-
tiones explicari in ſpāli. Vñ ſicut vnitas generis nō
excludit multitudinē ſpecierū. nec vnitas finis exclu
dit multitudinē eorum que ſunt ad finem. ſic ex vni
tate mandati dilectōnis in primum nō poteſt con-
cludi q non ſit pluralitas mandatoꝝ ad primū or-
dinantium. ¶ Ad illud qd obijcit q lex pbibendo 42
cōcupiſcentiā pbibet omnia mala. dōm q concupi-
ſcentia ſumit generaliter ⁊ ſpecialiter. Generaliter.
concupiſcentia dicit quilibet appetitus libidinoſus
⁊ immoderatus. Spāliter vō dicit eſſe appetitus de
lectabilis ſm guſtum ⁊ tactum. Et primo quidē mo
do in pbibitōne concupiſcentie dicunt omnia mala
pbiberi. Scdo aūt modo tenet ratōnem ſpecialꝭ mā
dati. ⁊ numerat inter mandata decalogi. ¶ Ad illud
qd obijcit q qui peccat mortaliter ſeipſum occidit. 43
dōm q in pbibitōne bomicidij nō pbibetur deordi-
natio cuiuſcūqȝ vis. ſed deordinatio potētie iraſcibi-
lis q̄ eſt in actu exteriori. vel ad actū exteriorem aliq̄
mō babet ordinari. Vñ q̄uis pbibeat ibi bomicidi-
um opis ⁊ voluntatꝭ. nō tm̄ pbibet oēe pctm̄. Et p-
pterea ex boc nō pōt cōcludi ſupfluitas alioꝝ māda
toꝝ decalogi. ¶ Ad illud qd obijcit q lex pbibȝ ma
num nō animū. dōm q boc nō dicit q lex nō pbibe 44
at pctm̄ cordis. ſ boc dicit qꝛ pctm̄ cordis nō punit
pena mortis ſm q pctm̄ opis. qd pōt exterius pro-

bari.vnde ꝑ ꝓhibitõnem intelligere poſſumus pene
inflictõez.Et ex hoc nõ põt haberi ꝙ pctm̃ cordis nõ
45 debeat ꝓhiberi in mandatis decalogi. ¶Ad illd̓ qd̓
obijcit̃ ꝙ deberent eſſe plura.qꝛ plura debem⁹ deo ꝙ̃
homini.dõm ꝙ om̃ia que dam⁹ homini quodã mo-
do debem⁹ ⁊ ſoluimus deo.ideo plura ſunt que debẽ-
tur ⁊ reddunt̃ deo ꝙ̃ ꝓximo.qꝛ ad deuz ordinamur
ſm̃ vitam ꝯtemplatiuã.ad ꝓximuz ſm̃ vitã actiuã.
⁊ in vita cõtemplatiua querit̃ quare vnitas. in acti-
ua vͦo verſatur multiplr̃ reruz varietas. Hinc eſt ꝙ
plura ſunt mandata q̃ directe obligant ad ꝓximum
ꝙ̃ que directe obligant ad deũ.Hinc eſt etiam ꝙ plu
ra ſunt pctã quibus directe peccat̃ in ꝓximũ ꝙ̃ qui-
46 bus directe peccat̃ in deuz. ¶Ad illud qd̓ obijcitur.
ꝙ tot modis ꝯtingit alicui bene facere quot etiã mo
dis ꝯtingit male.dõm ꝙ qꝛ corruptio ꝯcupiſcẽtie in
nobis quantũ eſt de ſe ad malũ inclinat.ideo ſumus
difficiles ad bonũ faciendum.⁊ proni ſum⁹ ad malũ
ꝑpetrandum.Hinc eſt ꝙ plura ſunt p̃cepta negati-
ua ordinantia ad ꝓximũ ꝙ̃ affirmatiua. Plura ſunt
in quibus ꝓhibetur ne fiat malum.ꝙ̃ in quibus p̃ci-
47 pitur vt fiat bonũ. ¶Ad illud qd̓ obijcit̃ ꝙ ita debz
ꝓhiberi ſuperbia ⁊ inuidia ſicut auaricia et luxuria.
dõm ꝙ illa duo magis habẽt ꝓhiberi explicite. qꝛ ꝓ-
pter improbitatem libidinis.citius ꝓgrediuntur in
48 actum exterioris operis. Nihilomin⁹ tñ ⁊ alia pecca
ta capitalia in mãdatis decalogi habent prohiberi.
Nam ſuperbia ꝓhibet̃ in adoratõne dei.⁊ in honori
ficatõne ꝓximi. Inuidia vͦo ⁊ ira in fuga homicidij.
Accidia in ſanctificatõne ſabbati. Auaricia vͦo in ꝓ-
hibitõne furti. Luxuria ⁊ gula ſibi ꝯiuncta in ꝓhibi-
tione mechie vel etiam adulterij.vbi prohibet̃ om-
nis illicitus coytus ⁊ immoderata delectatio carna-
lis.Et ſi obijciat̃ ꝙ ita debet ꝓhiberi in ſp̃ali ſupbia
vite ſicut ꝯcupia carnis ⁊ oculoꝝ.dõm ꝙ non eſt ſi-
mile.qm̃ ſicut iam patet.nõ ita radix illa eſt ꝓgreſſi-
49 ua in actum exteriorez ſm̃ ꝙ alie. ¶Ad illud quod
obijcit̃ ꝙ ita ꝯtingit homicidiũ ꝑpetrare corde ⁊ ope
re ſicut adulterium ⁊ furtũ.dõm ꝙ nõ eſt ſimile du-
plici ex cauſa.tum qꝛ iraſcibilis nõ eſt adeo corrupta
ſm̃ ꝙ ꝯcupiſcibil̄. que ꝓpter ſuã immoderatã corru-
ptõnem dicit̃ corrupta ⁊ infecta ⁊ magis ad malum
prona.tum etiã qꝛ ira ortum habet ex ꝯcupia. ſm̃ ꝙ
dicit Dam̃.ꝙ ira eſt vindex leſe ꝯcupie.Et ideo dum
ꝓhibetur ꝯcupia in ſua origine.quodãmodo ꝓhibe-
tur ⁊ ira.et ideo ſic nõ oportuit geminari mandatuz
qd̓ reſpicit actum iraſcibilis ſiue ipſam iram.ſic mã-
datum qd̓ reſpicit actum ꝯcupie ſiue ipſaz ꝯcupiaz.
⁊ ex hoc eodem poteſt haberi quare nõ oportuit du-
plicari alia mandata.

¶ Queſtio.ij. c

De ordine mandatoꝝ decalogi.Et videt̃ ꝙ manda
ta decalogi male ordinent̃.qꝛ prius eſt illud quod eſt
via ad alterum ꝙ̃ illud ad qd̓ ducit. ſ mandata ordi
nantia ad ꝓximũ ſunt via reſpectu mandatoꝝ ordi-
nantiũ ad deum.ꝗ priori loco deberent ordinari.
¶ Item quanto aliquid vniuerſali⁹ tanto prius.ſed
p̃cepta negatiua ſunt vniuerſalioris obligationis ꝙ̃
affirmatiua.ꝗ negatiua deberent preponi affirmati-
uis.cui⁹ ꝯtrarium fit in ſcd̓a tabula.qꝛ preceptum de
honorando ꝓximum qd̓ eſt affirmatiuũ premittitur
alijs. ¶ Item prior eſt actus cordis ꝙ̃ oris ⁊ operis.
ꝗ mandatũ illud in quo ꝓhibetur deordinatio circa
actum cordis.debet precedere illud in quo ꝓhibetur
deordinatio circa actum operis.cui⁹ ꝯtrarium repe-
ritur in ordine mandatoꝝ.quia illa mandata in qui-
bus ꝓhibetur ꝯcupiſcentia cordis vltimo loco noi-
nant̃. ¶ Item prior eſt actus potentie rationalis ꝙ̃
ꝯcupiſcibilis ⁊ ꝙ̃ iraſcibilis.ꝗ mandatum illud in q̃
ꝓhibet̃ deordinatio ratõnalis debet p̃cedere illud in
quo ꝓhibet̃ deordinatio iraſcibilis et cõcupiſcibilis.
cuius contrarium inuenit̃ in ordine mandatorum.
quia prius eſt mandatũ de non cõmittendo homici-
diũ ꝙ̃ d̓ non dicendo falſum teſtimoniũ. ¶ Itez vi-
detur ꝙ ſit ibi ordinis repugnãtia inter mandata or
dinantia ad deum ⁊ mandata ordinãtia ad ꝓximuz.
quia inter mandata ordinãtia ad deum negatiua p̃-
mittunt̃ ⁊ affirmatiuũ ſubiungit̃.illud vicz. memen
to vt diem ſabbati ſanctifices.Econtra vͦo eſt i man-
datis ordinantibus ad proximũ.quia affirmatiuũ p̃-
mittit̃.⁊ negatiua ſubiungunt̃. ¶ Item hoc videtur
alia ratõne.quia in mandatis p̃me tabule nobiliſſi
mum ponit̃ vltimo loco.in mandatis vͦo ſcd̓e poni-
tur p̃mũ.Si dicas ꝙ hoc non eſt inconueniens. qꝛ
aliter habet homo ordinari ad deũ.aliter ad proxi
mũ.Contra hoc eſt.quia imago debet correſponde-
re ei cui⁹ eſt imago.⁊ exemplũ exemplari. ꝗ idem or-
do qui ſaluat̃ in mandatis ordinãtibus ad deum.de
bet obſeruari in mandatis ordinantib⁹ ad ꝓximum.
¶ Item in mandatis ſcd̓e tabule p̃cepta reſpiciẽtia
actum cordis ponunt̃ vltimo. In mãdatis vͦo p̃me
tabule eſt econtrario.ꝗ videt̃ ꝙ ſit ibi ordinis repu-
gnantia.Et ratio hui⁹ ſumit̃ ex hoc ꝙ dilectio proxi-
mi ꝯformari debet dilectõni dei.ꝗ eodez ordine quo
ordinant̃ mandata p̃me tabule.debẽt ordinari mã
data ſcd̓e. ¶ Item videt̃ ꝙ nullus ſit ibi ordo obſer
uandus.qꝛ a quolibet ipſoꝝ mandatoꝝ põt quis in-
cipere benefacere.et a quolibet põt incipere peccati
tranſgreſſionem.ꝗ qua ratõne vnũ debet preponi.ea
dem ratõne ⁊ qlibet.ꝗ non videt̃ aliqua vis facien
da eẽ in ordine. ¶ Rͦ.dõm ꝙ ſicut in mãdatis deca-
logi ꝯſiderat̃ numerus ſufficiens.ita etiã reperit̃ or
do ꝯueniens.ſm̃ quem ordinem ipſe legiſlator ordi-
nat ea ꝯuenientiſſime. Illi⁹ aũt ordinis ꝯuenientiaz
dupliciter poſſumus aduertere.vicz ſm̃ regulam fi-
dei dirigentis.⁊ ſm̃ regulã iuſticie exequentis. fides
autem dictat nos p̃mo ordinari ad deuz.deinde ad
ꝓximũ ſm̃ ꝯformitatem ad deum. In ordine autez
ad deũ p̃mo dictat fides nos ordinari ad patrẽ ex-
hibẽdo ſibi debitã reuerentiã.ꝙ̃ ad filiũ refugiẽdo e⁹
iniuriã.vt non credam⁹ eum eſſe creaturam. Tercio
ad ſp̄m̄ſctm̄ preparando ſibi habitatõnez ſanctã. Et h̄
eſt rectus ordo.quia pater a nullo. filius a patre ſo-
lo.ſp̄ũs vͦo ſanctus p̃cedit ſimul a patre ⁊ filio. Iux-
ta hũc ordinem docet ordinari ad ꝓximum inq̃tum
habet ꝯformitatem ad deũ. Unde ſm̃ ꝙ ꝯformatur
patri p̃mo docet exhiberi ſibi reuerentiaz.ſm̃ ꝙ cõ-
format̃ filio docet vitare eius iniuriã. qd̓ poteſt fieri
quadrupliciter.ꝑ homicidiũ.ꝑ adulteriuz.ꝑ furtum.
⁊ ꝑ falſum teſtimoniũ. Poſtremo ſm̃ ꝙ homo habz
ꝯformari ſp̄ũiſancto dictat fugiendum eſſe concupi
ſcentiam ꝑ quã inquinat̃ cordis habitaculum.⁊ hoc
quidem fit ꝑ duo mandata poſtrema.⁊ ſic patet or-
do ipſoꝝ mandatoꝝ decalogi. ſm̃ regulã dictaminis
ipſius fidei. Alio etiã modo ꝯſiderare poſſum⁹ con-
gruentiã ordinis mandatoꝝ decalogi.vicz ſm̃ exigẽ-
tiam obligatõnis iuſticie.Et qm̃ iuſticia mag̃ dictat
nos obligari deo ꝙ̃ proximo.ideo p̃mittunt̃ manda-

ta ad deum ordinantia tanq̄ digniora ⁊ excellentio-
ra ⁊ magis obligantia. Rursus q2 plus est obligari
ad actū operis ꝙ̄ ad actum oris. ⁊ ad actū oris q̄ᵹ ad
actum cordis. hinc est ꝙ ꝑceptū adoratōnis in ope-
respectu patris est primū. preceptū vo ꝯfessionis in
ore respectu filij est scd'ʒ. ꝑceptum vo sanctificatōis
in corde respectu spūssancti est terciū. Silr q2 pluſ
est obligari ad beneficentiā q̄ᵹ ad innocentiā. prece-
ptum illud ad qd̄ obligamur ad benefaciendū alij. ꝓ
cedit illa ꝑ q̄ obligamur ad nō nocendū. Et iterū. q2
magis obligamur vitare maius nocumentū ꝓximi.
⁊ mai⁹ nocumentū est in homicidio ꝙ̄ in adulterio. ⁊
in adulterio ꝙ̄ in furto. ⁊ in furto ꝙ̄ in falso testimo-
nio. ⁊ in his omībus q̄ᵹ in ꝯcupia carnis ⁊ in ꝯcupi-
scentia cordis. magis respectu vxoris ꝙ̄ respectu rei
tempalis in hoc ordine ordinant̄ mandata decalogi
Hinc est ꝙ ꝯuenientē habent ordinē ſm regulā obli-
gatōnis ipsius iusticie. Concedendū est igit̄ ꝙ man-
data decalogi recto ordine ordinant̄. siue ꝯsideren⁹
regulā fidei dictantis. siue regulā iusticie exequent̄.
¶ Ad illud vo qd̄ primo obijcit̄ in cōtrarium ꝙ via
50 prior est ꝙ̄ illud ad qd̄ ducit. dōm ꝙ q̄uis impletio
mandatoꝝ scd̄e tabule ꝑcedat in execūtōne ꝑfectaʒ
impletōnem mandatoꝝ prime tabule in ꝯsideratio-
ne. tn̄ in intentōne est ecōtrario. Ordo aūt mandato-
rum magis attendit̄ penes ordinē dignitatis ꝙ̄ nře
51 executōnis. ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ quanto aliqua
sunt vniuersaliora tanto priora. dōm ꝙ et si illud sit
verū ſm aliqd̄ gen⁹ prioritatis. nihil tn̄ prohibet alio
genere prioritat̄ esse ecōtrario. vtpote q̄tum ad prio-
ritatem electōnis ⁊ dignitatis. Q̄uis eñ flos sit pri-
or fructu tempe ⁊ origine. fructus tamē est prior ele-
ctione ⁊ dignitate. ⁊ sic in ꝓposito est intelligendum.
52 ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ prior est act⁹ cordis q̄ᵹ oris.
dōm similiter ꝙ q̄uis sit prior origine actus cordis
q̄ᵹ operis. nihil tn̄ ꝓhibet hoiem mag' obligari ad vi-
tandū actum opis q̄ᵹ cordis. Ordo aūt ꝑceptoꝝ ma-
gis respicit maioritatem q̄ᵹ prioritatem originis.
53 ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ prior est actus ratōnalis ꝙ̄
irascibilis vel ꝯcupiscibilis. dici pōt ſm ꝓbabitaʒ vi-
am ꝙ hoc est verum de prioritate originis. Aliter eti-
am pōt dici ꝙ nihil ꝓhibet ſm aliquā appropriatio-
nem actum irascibilis ꝑcedere ſm ꝙ ille actus corre-
spondet ꝑsone patris q̄ est prima ꝑsona in trinitate.
⁊ ſm illam corr̄ndentiam assignat̄ ordo in manda-
tis que spectant ad scd̄am tabulam. ¶ Ad illud qd̄
54 obijcit̄ ꝙ est ibi ordinis repugnātia inter mandata
prime tabule ⁊ scd̄e. q2 inter mandata prime tabule
negatiua ꝑponūt̄ affirmatiuis. dōm ꝙ hoc est fal-
sum. q2 q̄uis primuʒ mandatum videat̄ esse negati-
uum q̄tum ad modum. affirmatiuū tamen est q̄tū
ad rem. Prohibent̄ eniʒ adorari sculptilia. ⁊ in hoc
claudit̄ ꝙ vnus solus deus debeat adorari et coli.
55 ¶ Ad illud qd̄ obijcit̄ ꝙ in mandatis prime tabule
nobilissimū ponitur vltimo loco. r̄nderi potest ꝑ in-
teremptōnem. quia non est magis sabbatum sancti-
ficare ꝙ̄ deum adorare. Aliter etiam responderi po-
test. q2 esto ꝙ nobilissimum ponēt̄ur tercio loco. ad-
huc non est deordinatio. quia illud respondet boni-
tati que approprīat̄ spūisancto. cui⁹ personam ipsa
fides in trinitate ordinat tercio loco. non sic autē est
reperiri circa mandata scd̄e tabule. Posset etiā dici
ꝙ maioris difficultatis est vltimum de mandatis se-
cunde tabule q̄ᵹ primū. quia maioris ꝑfectiōis est rē
alienam non ꝯcupiscere q̄ᵹ patri bene facere. Et si tu
obijcias tūc ꝙ deberet primo ordinari. non valet. tū
quia mandatum illud non respondet patri sed spiri-
tuisancto. tum quia non est in eo tanta obligatio.
¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ in mandatis prime tabu- 56
le ꝑceptum cordis ponitur primo. ⁊ ꝑceptum operꝭ
vltimo. respondendū est ꝑ interemptōeʒ. q̄m ⁊ si mā-
datum de sanctificatōne sabbati respiciat opatōnem
exteriorē. vtpote opus seruile. nō tn̄ respicit positiue
sed potius negatiue. actum vo cordis interiorē qui
attenditur in vacando deo positiue respicit. in man-
dato vo primo non tm̄ ꝑcipitur cultus cordis interi-
or verum etiā adoratio exterior. ¶ Ad illud qd̄ obij- 57
citur ꝙ nullus est ibi ordo. quia a quolibet pōt fieri
inchoatio. dōm sicut supra dictum est ꝙ ordo nō at-
tenditur in mandatis decalogi ſm executōnem no-
stre impletōnis. vel obmissionem nostre priuatōnis
sed ſm dictamen ipsius fidei. ⁊ obligatōnem iusticie
sicut ꝑtactum est. ⁊ ideo ratio illa non valet.

Questio. iij. f

De numero ⁊ ordine mandatoꝝ ꝑ compationeʒ ad
tabularum distinctōnem. ⁊ cuʒ diuersimode a diuer-
sis dicant̄ fuisse scripta mandata. querit̄ quis veri⁹
dixerit. Nam Josephus dicit ꝙ quinq3 fuerunt scri-
pta in vna. ⁊ quinq3 in altera. Origenes ꝙ quatuor
in vna. ⁊ sex in altera. Augusti. vo ꝙ tria in vna ⁊ se-
ptem in altera. Et ꝙ verius dixerit Josephus videt̄
primo. quia ille tabule equales sunt q̄tum ad mag-
nitudinem ſm ꝙ satis probabile est. cum non legit̄
ꝯtrarium. ergo videt̄ ꝙ tot debuerit vna tabula con-
tinere quot ⁊ altera. ¶ Item hocipsum videt̄ auto-
ritate apostoli Romano. xiij. vbi dicit legeʒ impleri
in dilectōne ꝓximi. ⁊ hoc probat inducendo solum-
modo in quinq3 mandatis. ergo videtur ꝙ si apsto-
lus sufficientem facit inductōnem. ꝙ in quinq3 man-
datis sufficienter exprimat cōtinentiam saltem vni-
us tabule. ¶ Item sicut denarius numerus cōuenit
perfectōni. sic quinarius numerus ꝯuenit statui car-
nali. quoniā status ille per quinq3 habet designari.
ꝓpter quinarium sensuū ſm ꝙ expositores dicūt. er-
go sicut decebat totam legem contineri intra decalo-
gum. sic decebat scribi in tabulis per quinariū ⁊ qui-
narium. ergo videtur ꝙ dictuʒ Josephi sit verum et
congruum. ꝙ si ita est. tunc alij dixerunt falsuʒ. Sed
ꝙ Origenis dictum sit magis verum ostendit̄ pri-
mo per ipsum textum. quia mandatum primum qd̄
spectat ad dei veneratōnem distinguit in affirmati-
uum ⁊ negatiuum cum dicit. Ego sum dominus de-
us tuus. Et postea subiungit. Nō facies tibi sculpti-
le. mandatum vo de cōcupiscentia coniungit. vnde
interponit concupiscentiam vxoris ⁊ rerum Exodi.
xx. ergo videtur ꝙ precepta ordinantia ad ꝓximum
sint tm̄ sex. precepta ordinantia ad deum sint qua-
tuor. Si ergo illa que ordinant ad deum debuerunt
scribi simul. videtur ꝙ Origenes melius distinxerit
per quaternariū ⁊ senarium. Item hocipsum ośn-
ditur autoritate Hiero. qui confirmat verbum ipsi⁹
Origenis. Ait eñ Hieronimus sup Osee. Propter
duas iniquitates ⁊c̄. Hee due iniq̄tates sunt ꝯ duo
decalogi precepta quib⁹ dr̄. Ego sum dn̄s deus tuus.

⁊ nõ erũt tibi alij dij pter me. ergo videt̃ ꝙ quattuor mãdata ſunt q̃ ad deũ ſpectãt. ergo quattuor ſunt in pria tabula.
Item hoc ipſum oñdit̃ p illud qđ dr̃ in li. de q̃onib⁹ no. ⁊ ve. teſt. q̃ dr̃ eſſe aug. vbi p⁹ enumeratões quattuor mandatoꝝ dr̃. Quatuor vba ꝓprie ad deũ ptinẽt. ⁊ in prima tabula. ergo vr̃ ꝙ dictũ Orig. fuit mag verũ. Sz ꝙ aug. veri⁹ dixerit oib⁹ alijs vr̃ ꝓ. qꝛ ſcriptura tabulaꝝ exterioꝝ dz rñdere ſcripture interiori. ſed in tabl'is cordis interi⁹ mãdata ordinãtia ad ſummã trinitatem ſcribunt̃ in priori pte rõnis. hec aũt nõ ſunt niſi tria ſcḋm ꝙ tria ſunt appropriata. Reliq̃ vero q̃ ordinãtur ad ꝓximũ ſcribunt̃ in inferiori pte q̃ tenet quaſi rõnẽ alteri⁹ tabule. Cũ ergo tabule exteriores rñdent interiorib⁹. vr̃ ſil'r ꝙ ita in tabulis exteriorib⁹ debeat eẽ ꝙ tria ſcribant̃ in vna ⁊ ſeptẽ in altera. ¶ Item melius diſtinguit mãdata qui diſtinguit ea ſcḋm ſpẽm q̃ ſcḋm mãaz. ſed mãdatũ de nõ ꝯcupiſcẽdo vxorẽ ⁊ de non ꝯcupiſcẽdo res formal'r diſtinguunt̃. qꝛ illa ẽ ꝯcupia carnis. iſta ẽ ꝯcupia oculoꝝ. Mandatũ vero de nõ colendo deos alienos. ⁊ de nõ faciẽdo ſculptilia nõ diuerſificant̃ niſi ſcḋm mãaz. Cũ ergo aug. hoc mõ diſtinguat. vr̃ ꝙ aſſiḡtio ei⁹ ſit mag ydonea. ¶ Item cũ oia mãdata ordinent̃ ad vnu⁹ dei cultuz. vr̃ ꝙ quantũ eſt de ſe debuerũt ſil'r in vnũ colligi ⁊ ordinari. Si ergo fuerũt p tabulas diuiſa. hoc nõ fuit niſi ad cõmendandũ duo charitatꝭ pcepta. quoꝝ vnũ ordinat ad deũ. alterũ ordinat ad ꝓximũ. Cũ ergo tria ſint ordinãtia ad deũ. ⁊ ſeptem ordinãtia ad ꝓximũ. ſicut pz ex ſufficiẽtia mandatoꝝ ſuperi⁹ aſſignata. vr̃ ꝙ aſſignatio aug. ſit mag recta. vt tria ſint ſcripta in prima tabula. ⁊ ſeptem in ſcḋa. Item obr ꝯtra oẽs aſſignatões p̃ri⁹ habitas. qm̃ ſi p mãdata decalogi ꝓhibet̃ oẽ pctm̃. ⁊ cõtingit hoiem peccare in deũ. ⁊ in ꝓximũ. ⁊ in ſeipſuz. vr̃ ꝙ ſcḋm multiplicatões pſonaꝝ ꝯtra q̃s peccare cõtingit. debeat multiplicari nũer⁹ tabulaꝝ. ergo lex debuit ſcribi in tabulis trib⁹ nõ in duab⁹. Alioquin vr̃ ꝙ mãdata decalogi aut ſint inſufficiẽter tradita. aut i

58 cõuenięter p tabulas diſtincta. ¶ R°. ad pdictoꝝ intelligentiã eſt notandũ. ꝙ ſcriptura mãdatoꝝ in tabulis dupl'r hz diſtingui. vicz ſcḋm ſenſum l'ralẽ. et ſcḋm myſticũ. Si fiat diſtinctio illi⁹ ſcripture ſcḋm ſenſuz literalẽ. ſic q̃nq3 ſunt in vna tabula. ⁊ q̃nq3 in alia. ⁊ hoc mõ diſtinguit Joſeph⁹ q̃ fuit hyſtoriogphus. ⁊ q̃ ad ſenſum l'ralem principal'r reſpiciebat. Si aũt fiat diſtinctio ſcḋm ſpũalem ſiue myſticũ ſenſum. ſic diſtinxerũt doctores ſacre ſcripture. dicentes mandata ordinãtia ad deũ ptinere ad primã tabulã. mãdata vero ordinãtia ad ꝓximũ ptinere ad ſcḋam. Illa eñ diſtinctio tabulaꝝ fiebat ad geminã charitatẽ ꝯmẽdandã ⁊ inſinuandã. Et qm̃ mãdata ordinãtia ad deũ et ad ꝓximũ dupl'r pñt diſtingui ⁊ diuerſificari. vicz diuerſitate formali ⁊ mãli. hinc eſt ꝙ ad hoc doctores noſtri fuerũt diuerſificati. Cõſiderãdo eñ diſtinctões mãlem quattuor ſunt mandata q̃ ordinãt hominẽ ad deũ. Mãliter eñ loquẽdo in hoc ꝙ dicit̃ nõ adorabis deos alienos. ⁊ nõ facies tibi ſculptile. duo mãdata includunt̃. ⁊ hũc modũ diſtinguẽdi ⁊ aſſignãdi ſeruat Orig. Si vero ꝯſideret̃ diſtinctio mãdatoꝝ ſcḋm rõnez formalẽ. ſic mandata ordinantia ad deũ nõ ſunt niſi tria. trib⁹ appropriatis triũ pſonaꝝ corrñdentia. ſcḋm ꝙ tactũ eſt ſupra. Mãdata aũt ordinãtia ad ꝓximũ ſunt ſeptẽ. ita ꝙ illud qđ eſt de ꝯcupia vxoris aliene. diſtinguit̃ ab illo qđ eſt de ꝯcupia rerũ. ſcḋm ꝙ alia et alia eſt ꝯcupia ſcḋm formam ⁊ ſpẽm. Et hoc mõ ꝯſiderauit aug. Ait eñ ſic ſup Exo. Conuenienti⁹ eñ mihi videt̃ accipi illa tria ⁊ iſta ſeptẽ. qꝛ ⁊ trinitatẽ vident̃ illa q̃ ad deũ ptinẽt inſinuare. Et ꝙ dictũ eſt nõ erunt tibi dij alieni pter me. hoc ipſum pfecti⁹ explicat̃ cũ ꝓhibent̃ coli figmenta. Sic igit̃ reſpiciẽdo ad ſenſum l'ralem bñ diſtinxit Joſephus. Reſpiciẽdo vero ad intellectũ ſpũalem ⁊ diſtinctões mãlem bene diſtinxit origenes. Reſpiciendo aũt ad ſenſum ſpũalem ⁊ diſtinctões formalem bene diſtinguit Aug. ⁊ excellentius q̃ Orig. Nec eſt ibi aliq̃ ꝯtradictio. qꝛ diuerſus modus diſtinguendi ſpũaliter ⁊ l'raliter nõ repugñt. Siliter diuerſus modus diſtinguẽdi materialiter et formaliter nõ repugnat. Et ſcḋm hoc rõnes ⁊ auctes probantes vnũqđq3 bene diſtinguere ſcḋm ſuã ratõnem. ſatis pñt ꝯcedi. Verũtamen ad illud qđ obijcit̃ ꝙ debeant ſcribi in tabulis exteriorib⁹. ſicut ſcribunt̃ i tabulis interiorib⁹. dđm ꝙ ⁊ ſi debeat eẽ ſimilitudo ipſius figure ad veritatẽ. ⁊ ſigni viſibilis ad intellectũ inuiſibilẽ. nõ tamẽ dz eſſe oimoda ſimilitudo. immo ſic eſt ſimilitudo in vno ꝙ ſit diſſimilitudo in altero. vt p hoc appareat ꝙ id eſt vmbra. ⁊ illud eſt veritas Ideo nõ oportuit ꝙ oĩa ſcriberent̃ exterius ſcḋm ꝙ ſcribunt̃ interi⁹. Et qꝛ pplo carnali tradebant̃ ſcḋm literalem ſenſum. ideo diſtinguunt̃ p quinariũ ⁊ quinariũ. Quia vero ſcḋm ſpũalem intellectũ duo precepta charitatis inſinuabãt. ideo ſcribebant̃ in duplici tabula. vñ quodãmõ eſt ibi ſimilitudinis cõuenientia. quodammõ diſcrepantia. Ad illud vero qđ obijcit̃ ad ꝯfirmatões dicti Orig. de auctẽ queſtionũ vet. ⁊ no. teſta. rñderi põt ꝙ Aug⁹. aliq̃n loquit̃ ſcḋm opinionẽ ꝓpriam. aliq̃n ſcḋm opinionem alienã. ⁊ ibi diſtinguebat mãdata ſcḋm opionionẽ alienã nõ ſcḋm ſuaz. Aliq̃bus aũt videt̃ ꝙ ille liber nõ ſit Aug⁹. ꝓ eo ꝙ plura ibi dicunt̃ que verbis bti Aug. repugnare videntur. qđ melius patet diligenter ſpeculanti librũ illum.
¶ Ad illđ qđ vltio obijcit̃ ꝙ deberẽt ſcribi i trib⁹ tabulis. dđm ꝙ ſicut in mandato de dilectõne dei ⁊ ꝓximi clauditur mandatum de dilectõne ſui. ſic in preceptis per que intelligitur homo ordinari ad deum ⁊ ad proximum clauditur ordinatio ſui ad ſeipſum. ⁊ ideo non oportuit tabulas triplicari. ſicut etiã nõ oportuit triplicari mandata charitatis. Alia etiã eſt ratio. quia mandata diſtinguunt̃ ſcḋm regulam iuſticie. iuſticia autem ad alterum ordinat. ⁊ ideo nõ oportuit terciam tabulaz interuenire. ſcḋm quã inſinuaretur ordinatio hominis ad ꝓpriam pſonam. 59

Diſtinctio. xxxviij. de diſtinctõne pceptorum reſpectu obliquitatum eiſdem oppoſitaruz. ⁊ agit primo de mendacio.

Sciendũ tamen tria eſſe genera ⁊c. Supra egit magiſter de expoſitõne mandatorum. in hac vero parte intendit agere de obliquitatibus que illis mandatis opponunt̃ ⁊ per illa ꝓhibentur. Diuiditur autem pars iſta in duas partes. in quaꝝ prima determinat de mendacio. In ſcḋa de periurio. ibi. videam⁹ nũc de piurio. Pria aũt ps in qua agit de mẽdacio diuidit̃ in ptes tres. In quaꝝ pma determiat de ſpe

ciebus z differentijs mendacij. In scda determinat quid sit mendacium. z quid mentiri. ibi. Mentiri vo est.
In tercia vo determinat de his q ad mendaciũ ɔsequunt. ibi. Illud etiã sciendũ est ꝙ in quibusdã reb9 zc.
Prima ps diuidit in duas ptes. In quaꝝ prima ponit trimẽbrẽ diuisionẽ mendacij. In scda vo subiungit
aliã diuisionẽ octo mẽbroꝝ. ibi. Sciendũ est etiã octo esse genera mẽdacij. Silr scda ps principalis diuidit
in duas. In quaꝝ prima determiat mgr quid sit mendaciũ z qd mentiri fm rc. In scda vo determiat qd sit
fm vicij deformitatẽ. ibi. Qr vo oĩne mendaciũ sit pctm̃ zc. Similiter tercia ps i duas diuidit. In quarũ prima oñdit ꝙ nõ oĩs deceptio est eqlis peccati. In scda vo inqrit vtrũ iacob mentitus fuerit. ibi. Solet etiã q̃ri de iacob zc.

Di. xxxviij.

Ponit trimembrẽ diuisionẽ mendacij. a
SCiendũ tñ tria esse genera mendacioꝝ. sũt eñ
mendacia q̃dam p salute vel ɔmodo alicuius
nõ malicia s benignitate dicta. q̃liter obstetri/
ces mentite sunt z raab. Est z aliud mendacij gen9 qd

Aug. sup Job.

sit ioco. qd nõ fallit. Scit eñ cui dicit cã ioci dici. et h
duo genera mendacioꝝ nõ sunt sine culpa. s nõ cũ ma
gna. Perfectis vo nõ ɔuenit mentiri. nec etiã p tẽpali
vita alicui9. ne p corpe alteri9 aĩam suã occidãt. Licet
aũt eis verũ tacere. s nõ falsum dicere. vt si qs nõ vult
hoiem ad mortẽ pdere. verũ taceat. s nõ falsuz dicat.
Tercium vo genus mendacij est qd ex malignitate z
duplicitate pdit cunctis valde cauendũ. His videtur
innui mendacia illa q̃ fiũt ioco vel p salute alicui9. im
pfectis esse venialia pctã. pfectis vo illud qd p cõmo
do alteri9 dicit esse dãnabile. qd etiã de mẽdacio ioco
so putari põt p̃cipue si iteret. a De mendacio aũt obste

De mẽdacio obstetricum z raab

tricũ z raab ꝙ fuerit veniale Aug. tradit dicens. For
sitan sicut obstetrices nõ remũerate sunt q2 mentite st.
s q2 infantes liberauerũt. z ppter hanc miscdiaz veni
ale fuit pctm̃. nõ tñ nullũ. sic raab liberata est ppter li
berat̃onem exploratoꝝ p qua fuit veniale pctm̃. Sed
nec putet quisq2 in ceteris pctis si ppter liberatõz ho
minũ fiãt ita posse ɔcedi veniaz. Multa eñ mala de
standa talẽ sequunt errorẽ. Possum9 eñ z furãdo ali
cui pdesse si paup cui dat sentit ɔmodum. z diues cui
tollit nõ sentit incõmodũ. Ita z adulterãdo possum9
pdesse si aliq̃ (nisi ad hoc ei ɔsentiat) appareat aman
do moritura. z si vixerit penitendo purgãda. nec ideo
pctm̃ graue negabit tale adulterium.

Ponit aliã mendacij diuisionẽ octo mẽbroꝝ. b
Sciendũ est etiã octo esse genera mendacioꝝ vt aug.

Augus. de octo generib9 mendaciorum

in li. de mendacio tradit. que diligenter notãda sunt.
vt appareat qd mendaciũ sit veniale z q̃d damnabile.
Primũ capitale est mendaciũ longeq2 fugienduz qd
fit in doctrina religionis. Ad qd nlla causa quisq2 de
bet adduci. Secundum qd tale est vt nulli prosit. sed
obsit alicui. Terciũ qd ita pdest alteri vt obsit alteri.

a De mẽdacio aũt obstetricũ z Raab ꝙ fuerit veniale zc. Cõtra h obijcit p illud qd dicit Greg. in glo. sup. j. Exo. Benignitatis eaꝝ merces q̃ i eterna vita remũerari poterãt. p culpã mẽdacij i t̃renã recõpẽsationẽ ɔmutata est. s nihil ɔmutat mercedez eternã in tpalem nisi mortale pctm̃. g vr ꝙ mortalr peccauerũt. Item vr ꝙ h ɔtradicat hiero. Greg. Hieronim9 ei dicit ꝙ edificauit eis dñs domos spũales. g nõ vr ꝙ retribuerit eis in pnti. R9. dõm ꝙ circa hoc est duplex mod9 dicẽdi. Quidã volũt dicẽ ꝙ mendaciũ obstetricum habuit duplicez respectũ. vicz ad vitã pueroꝝ. z ad vitã ppriam. mentiebãt eñ p vtraq2 seruãda. Et fm ꝙ habuit respectũ ad vitam puerorum sic erat ex pietate. fm autẽ ꝙ habuit respectum ad seruandam

vitã ppriam quã magis dilexerũt q̃ veritatẽ sic erat ex libidine. Et primo mõ erat pctm̃ veniale. q2 erãt men
daciũ officiosum. Scdo mõ erat pctm̃ mortale. q2 pcedebat ex mala radice. vicz ex libidinoso amore vite p
prie. z eo tpe q̃ veritas ɔfitenda esset. z ideo hec culpa abstulit eis mercedẽ quã meruerãt ex pietate. quã pri
us habuerãt seruando puulos ex timore dei. z fm hoc dicunt currere sanctoꝝ auctes diuersas. Sed iste mo
dus satis calũniabilis est. q2 durũ vr dicere ꝙ aliq̃s p seruanda pprij corpis salute mortalr peccet dicẽdo ali
quod mendacium leue. Alius modus dicendi est ꝙ in ipsis obstetricibus duo est ɔsiderare. pietaq̃ bñficiuz
pcedens. z mendaciũ subsequẽs. Et pmũ fuit ex quadã nãli pietate. nec erat meritoriũ s disponebat ad me
ritũ. Mendaciũ vo subsequẽs disponebat ad ɔtrariuz. z ideo pietas p̃cedens fuit tpaliter remũerata. ppter
mendaciũ. nõ q2 mendaciũ illud aufert vitã grẽ prius habite. s q2 ad grãm bñdam viã p̃cluderet. qd quidez
bñ põt facẽ pctm̃ veniale. Et h est qd vult Greg. dicẽ cũ dicit. benignitaq̃ eaꝝ merces q̃ in eterna vita remũe
rari poterat. poterat inq̃ nõ potẽtia disposita z ppinq̃ s potẽtia remota. Et ex h p3 ꝙ nulla sit ɔtrouersia in
ter Greg. z Aug. z Hiero. quia nõ vult dicere Hiero. ꝙ obstetrices habuerũt domos spũales p assecutõnez
gratie. sed quodãmodo ad grãm pparate fuerũt p timorem z pietatem.

b ᵇQuartū ſola mentiendi fallendiq̧ libidine qḋ miruȝ
mendaciū eſt. Quintū qḋ fit placēdi cupiditate de ſu-
aui eloquio. His omnibꝰ euitatis ſequitꝛ ſextū genꝰ qḋ
nulli obeſt ⁊ pdeſt alicui. vt ſi q̄s pecuniā alicuiꝰ iniu-
ſte eſſe tollendā ſciens vbi ſit neſcire ſe mentiatꝛ. Sep-
timū qḋ ⁊ nulli obeſt ⁊ pdeſt alicui. vt ſi q̄s nolēs ho-
minē ad mortē queſitū pdere mentiatꝛ. Octauū quod
nulli obeſt ⁊ ad hoc pdeſt vt ab immūdicia corpali ali
q̄d tueatꝛ. In his aūt tanto minꝰ peccat quiſq̧ cū men
titꝛ quāto magis a primo recedit. Quiſq̄s xō aliqḋ ge
nus eſſe mendacij qḋ pctm̄ nō ſit putauerit. decipiet ſe
ipſum turpiter. cū honeſtū eſſe deceptorem alioꝝ arbi
tretur. Om̄e ḡ genus mendacij ſummope fuge. qꝛ om̄e
mendaciū non eſt a deo.

Determinat quid ſit mendaciuȝ ⁊ quid mentiri ſm̄
rem.

c Hic videndū eſt quid ſit mendaciū ⁊ quid ſit mentiri.
deinde vtrum om̄e mendaciū ſit pctm̄ ⁊ quare. ᶜMē-
daciū eſt vt ait Aug. falſa ſignificatio vocis cū inten-
tione fallendi. vt ḡ mendaciū ſit. neceſſe eſt vt falſum
pferatꝛ ⁊ cū intentōne fallendi. Hoc em̄ malū eſt ppri-
um mentientꝭ. aliud hr̄e clauſum in corde. aliud pm-
ptum in lingua.

c Aug. in li. ɔtra mendaciū.

2 b Quartū ſola mentiendi fallendiq̧ ⁊c. Contra hoc obijcitꝛ. videtꝛ em̄ ꝙ nullū tale ſit mēdaciū. qꝛ ſm̄ ꝙ di-
cit Dyo. nullꝰ opatꝛ ad malū aſpiciēs. Si ḡ mentiri de ſe maluȝ eſt. vr̄ ꝙ nullꝰ vnq̧ mentiatꝛ ſolūmō aſpiciens
ad ipm̄ mendaciū. Item libido eſt radix oim̄ maloꝝ. ḡ nō ſolū ɔuenit quarto generi mēdacij. ſ; etiā omi mē-
dacio qḋ fit ex libidine. ḡ penes h̄ nō dȝ aſſignari aliqḋ genus mendacij. Item mendaciū qḋ fit ſola libidine
mentiēdi nullū habet excuſatoriū. et pctm̄ quanto minꝰ habet excuſatōnis tanto eſt ḡuius. ḡ vr̄ ꝙ illud men-
daciū ſit primū et ca-
pitale inter oia menda-
cia. ⁊ nō ſit q̄rtum ge-
nus. Rꝰ. ad h̄ dōm ē
ꝙ mēdaciū illud dr̄ fi-
eri ex libidine q̄ q̄deȝ
hō mentitꝛ ſolū vt pla
ceat. Propt̄ qḋ nōnād
eſt ꝙ libido duplr̄ di-
citꝛ. Uno mō dicitꝛ li-
bido improba volun
tas. ⁊ ſic ē radix mor-
taliū pctōꝝ. Alio mō
dr̄ libido quecūq̧ mo
derata delectatō. ⁊ ſic
libido dr̄ a libendo. ⁊
h̄ mō nō ſolū ē radix
mortaliū ſ; etiā venia
liū. Hoc āt duplr̄ pōt
accipi. Aut coiter p-
ut querit finē in actu
proprio aut ɔñti. aut
ſpāliter put in actu p
prio quieſcit. Primo
quidē mō cois ē om̄i
pctō. Scdo xō mō pe
nes ipam accipitꝛ dif-
ferentia mendacij qḋ
fit ex libidine. qḋ inq̄
nō dr̄ fieri qꝛ pcedit ex mala volūtate. ſ; qꝛ hō in mentiēdo nō q̄rit aliud ꝙ ſeipm̄ oblectare in ipo mendacio.
⁊ hmōi minꝰ malū eſt ꝙ illud q̄ intēdit alij pdeſſe. ⁊ ideo mediū locuȝ tenet intꝛ mendacioꝝ genera. Ad illud
qḋ p̄ obijcitꝛ ꝙ nullꝰ opatꝛ ad malū aſpiciens. dō ꝙ in mēdacio duo ſunt. viȝ veritatꝭ abſentia. et quedaȝ ars
⁊ aſtutia. Et licet nō delectetꝛ q̄s in abſentia veritatꝭ. ɔtingit tn̄ aliquē delectari in quadā arte ⁊ aſtutia mēti-
endi. ⁊ h̄ alio mō habet ſpēm boni. Et rōne illiꝰ dicit aug. ꝙ ſola mentiēdi libidine ɔtingit aliquē mētiri. Ad
illud qḋ obijcitꝛ ꝙ libido eſt radix oim̄ maloꝝ. dōm ꝙ libido ibi ſumitꝛ large. ſ; hic appropriatꝛ ad delectatōeȝ
q̄ hr̄ in ipſo actu mentiendi. q̄ quis finē in ſe q̄rit ⁊ nō in altero. q̄ ideo ɔſtituit ſpēm mēdacij. qm̄ in alijs ſpe
ciebus mendacij hō nō tm̄ in ſe ſed etiā in alijs finē querit. Ad illud qḋ obijcitꝛ ꝙ illud mēdaciū dȝ eſſe maxi-
mū. dōm ꝙ h̄ nō eſt verū. qꝛ magnitudo mēdacij attenditꝛ ſm̄ maiorē obliquatōeȝ intentōnis. magis autem
obliquatꝛ q̄ in mendacio intēdit aliū offendere ꝙ ſemetipſum delectare. ⁊ ideo ratio illa non valet.
5 c Mendaciū eſt vt ait Aug. falſa ſignificatio vocis cū intentōne fallendi. Obijcitꝛ ɔtra h̄ ꝙ abſtracti ⁊ cō-
creti eadē eſt diffinitio. Sȝ mētiri pōt q̄s ſine falſa vocis ſignificatōne ſm̄ ꝙ pꝰ dicit mgr̄. viȝ cū q̄s intēdēs
dicere falſum dicit verū. ḡ iſta nō eſt recta diffinitio. Item ſicut mēdaciū ɔtingit eſſe in xbis. ita etiā ⁊ in fa-
ctis. ḡ nō tm̄ dȝ dici falſa vocis ſignificatio. ſed etiā falſa opis ſignificatio. Item vr̄ ꝙ p̄dicta notificatio non
ɔueniat om̄i mēdacio. qꝛ q̄ mētitꝛ mēdacio officioſo nō intēdit fallere ſ; pdeſſe. ⁊ q̄ etiā mentitꝛ mēdacio ioſo-
coſo nō intēdit niſi ſe delectare. ḡ nō vr̄ iſta diffinitio om̄i mēdacio ɔuenire. Rꝰ. dōm qꝛ ſicut tactū eſt in p̄ce-
dentibꝰ. ad ɔpletū eſſe mēdacij duo ɔcurrūt. viȝ falſa vocis ſignificatio ſicut māle. ⁊ fallendi intentio ſicut
4 formale. ⁊ iō recte eſt aſſignata p̄dicta notificatio mēdacij. Ad illud xō qḋ obijcitꝛ ꝙ abſtracti ⁊ ɔcreti eadeȝ
eſt diffinitio. dōm ꝙ mēdaciū ſicut priꝰ tactū eſt nō tm̄ dicit ɔpatōeȝ ad mentientē. ſed etiā ad ipam reȝ de q̄
ſit ſermo. Mētiri xō ɔprie dicit ɔpatōeȝ ad ipm̄ mētientē. ⁊ iō plus claudit in ſe mēdaciū ꝙ mētiri. nec ē idē
oino mētiri ⁊ mēdaciū dicē ſicut mgr̄ in lr̄a dicit apte. Nec ſeqꝛ ꝙ ſi aliq̄s mētitꝛ ꝙ dicit mēdaciū ſi ɔprie ac-
5 cipiatꝛ mēdaciū. niſi forte large accipiatꝛ mēdaciū ad mēdaciū ſm̄ q̄d vel ſimplr̄. Ad illḋ qḋ obijcitꝛ ꝙ mēda-
ciū nō ſolūmō eſt in xbis ſed etiā in factꝭ. dōm ꝙ ⁊ ſi aliq̄ mō eſt in factꝭ ſm̄ ꝙ innuit Amb. pprie tm̄ in xbis ē
ſm̄ ꝙ dicit Aug. Uerba em̄ ſunt ɔprie ſigna dicētia mentꝭ ɔceptū. p eo ꝙ ab interiori pcedūt. ⁊ volūtarie for-
mantꝛ. Et qm̄ mendaciū reſpectū dicit ad illud qḋ eſt in mēte interiꝰ. hinc eſt ꝙ ɔprie eſt in ſermonibꝰ ⁊ voci-
bus. ⁊ p falſam vocis ſignificatōeȝ diffinitꝛ. licet ⁊ in alijs aliq̄ mō analogice ⁊ p poſteriꝰ repitꝛ. Ad illud qḋ
obijcitꝛ ꝙ iſta notificatio nō ɔuenit mēdacio iocoſo ⁊ officioſo. dōm ꝙ notificatio iſta p priꝰ ɔuenit mēdacio
pnicioſo. Iocoſo aūt ⁊ officioſo ɔuenit quodāmō q̄ſi p poſteriꝰ. Uñ vocabulū fallēdi in notificatōne men-
dacij nō tm̄ importat decipe. ſed etiā falſum dicere. ⁊ h̄ eſt om̄i mēdacio cōe ⁊ generale. Falſum em̄ dicē ex-
teriꝰ quodāmō fallē eſt. vñ hō id dicit qḋ pōt hoieȝ ad falſitatē deducē. ⁊ deducēdo ad falſitatē fallē ⁊ decipe.

Mentiri quid ſit.

Mentiri ꝟo eſt loqui ꝯtra B qđ aīo ſentit q̃s. ſiue illud veruꝫ ſit ſiue nō. Oīs
ḡ qui loquiť mendaciū mentiť. quia loquiť ꝯtra hoc qđ animo ſentit. i. volū
tate fallendi. ꝫ nō oīs q̄ mentiť mendacium dicit. q2 qđ verū eſt loquiť ali/
qñ mētiendo. ſic ecōuerſo falſum dicēdo aliqñ verax ē. Vñ ait Aug. Nemo

Aug. in ench.

ſane mētiens iudicādus eſt q̄ dicit falſum qđ putat verū. q2 quantū in iþo eſt
nō fallit ipſe ꝫ falliť. Nō ḡ mendacij arguendꝰ eſt q̄ falſa incautiꝰ credit ac ꝓ
veris hꝫ. Potiuſq3 ecōtrario ille mentiť q̄ dicit verū qđ putat falſum. Quā-
tum eñ ad aīm eiꝰ attinet nō verū dicit. q2 nō qđ ſentit dicit. q̃uis verū inue
niať eſſe qđ dicit. Nec ille liber eſt a mēdacio q̄ ore neſciēs loquiť verū. ſciēs

Nō de iudeo q̄ dicit xp̄m eē de um

aūt volūtate mentiť. Hic queri ſolet ſi iudeꝰ dicat xp̄m eſſe deū. cū nō ita ſen-
tiat aīo. vtrū loq̄tur mēdaciū. Non eſt mēdacium qđ dicit. q2 licet alr̄ teneat
aīo. verū tñ eſt qđ dicit. ⁊ ideo non ē mēdaciū. Mentiť tñ illud qđ verum eſt
dicens.

Quid ſit mendaciū ſcđm vicij deformitatem. d

Qꝫ oīe mēdacium ſit pctm̄

Qꝫ ꝟo oīe mendaciū ſit pctm̄ Aug. inſinuat. Mihi inquit videť oīe men-
daciū eſſe pctm̄. ſed multū intereſt quo aīo ⁊ de q̄bus rebꝰ quiſq3 mentiatur.
Non eñ ſic peccat q̄ ꝯſulendi ⁊ qui nocendi volūtate mentiť. Nec tñ nocet
qui viatorem mentiendo in diuerſo itinere mittit. quantū qui viam vite mē/
tiendo depuat. Porro oīe mendaciū ideo dōm eſt eſſe pctm̄. q2 B dꝫ loq̄ hō

Quare oē mendaciū ſit pctm̄.

quod aīo gerit. ſiue illđ verū ſit. ſiue puteť ⁊ nō ſit. Verba eñ iđ ſunt inſtitu
ta nō vt ꝑ ea hoīes inuicē fallant. ꝫ ꝑ ea in alterius noticiā ſuas cogitatōnes
ferāt. Verbis ḡ vti ad fallaciā. nō ad qđ ſunt inſtituta. pctm̄ eſt. Nec iđ etiaꝫ
vllū mendaciū putandū eſt nō eſſe pctm̄. q2 poſſumꝰ alicui aliqñ ꝓdeſſe men-

Augꝰ. in ench. ꝙ nō iđ mēdaciū nō eſt pctm̄ q2 nō ꝓdeſt. Pš. v. Sap. i.

tiendo. Poſſumꝰ eñ vt p̄dictū eſt ⁊ amādo ⁊ furando ⁊ adulterādo ꝓdeſſe.
Mendaciū q3 nō tūc tñ eſſe poſſumꝰ dicere qñ aliq̄s lediť. Cū eñ a ſciēte di
ciť falſum. mēdaciū eſt. ſiue quis ſiue nemo ledať. Ecce ex his ꝯſtat oīe mē
daciū eſſe pctm̄. Nō tñ de oīni mēdacio accipiendū ē illud pš. Perdes oēs
qui loquunť mendaciū. Nec illud. Os qđ mentiť occidit aīam. Nec oē men
daciū iſto p̄cepto ꝓhiberi vř. nec p̄miſſa deſcriptōne mēdaciū ioci includi.

Oſtendit ꝙ nō oīs deceptio eſt equalis pctī. e

Illud etiā ſciendum eſt ꝙ in quibuſdam rebus magno malo. in quibuſdam
paruo. in quibuſdam nullo fallimur. In quibus rebus nihil intereſt ad ca-
peſcendum dei regnū vtrum credanť an non. vel vtrum vera puteť an fal-
ſa. ſiue ſint ſiue non. in his errare. aliud ꝑ alio putare. non arbitrandum eſt
eſſe peccatū. vel ſi eſt. ē nimium atq3 leuiſſimum. Et ſunt vera quedam q̃uis
non videanť. que niſi credanť. ad vitam eternam nō pōt ꝑueniri. Et licet er-

Ubi cū periculo errať vł nō.

ror maxima cura cauendus ſit. non modo in maioribus ſed etiam in mino-
ribus rebus. nec niſi rerum ignorantia poſſit errari. non eſt tamen cōſequens
vt ꝯtinuo erret quiſquis aliquid neſcit. Sed quiſq̄s ſe exiſtimat ſcire qđ ne/
ſcit. pro vero eñ approbat falſum. qđ eſt erroris ꝓprium. Verūtamē in qua
re quiſq3 erret intereſt plurimū. Sunt eniꝫ que neſcire ſit meliꝰ q̃ ſcire. Item
nō nullis errare ꝓfuit aliqñ. ſed in via pedū nō in via morꝫ.

Inquirit vtrum Jacob mentitus ſit. f

Gen. xxvij.

Solet etiam queri de Jacob qui ſe dixit eſſe Eſau ali-
ter animo ſentiens vtrum mentitus ſit? De hoc Aug.
ait. ᵇ Jacob qđ matre fecit autore vt falleret patrem. ſi
diligenter attendatur videť non eſſe mendacium ſed
myſterium. Intendebat eñ matri obedire que per ſpi
ritum nouerat myſteriuꝫ. Et ideo ꝓpter familiare cō/
ſiliū ſpirituſſancti qđ mater acceperat, a mendacio ex-
cuſatur Jacob.

b Jacob qđ matre 6
fecit autore vt fallerꝫ
patrem ⁊c. videť hoc
nō habere veritatem.
q2 Jacob dixit falſuꝫ
cū intentōne fallendi
prem. intēdebat eñ ſi
gnificare ꝙ ipſe eſſet
Eſau. ḡ vī ꝙ ſimplr̄ fu
it mendacium. ḡ vī ꝙ
ſimpliciť fuerit menti
tꝰ. Item mendacium

eſt ita malū q̄ nullo modo pōt fieri bonum. nec p̄ ſe nec p̄ diſpenſatōez aliquā. videt̄ ḡ q̄ nullo ſpūſſancti cō-
ſilio nec mentis impio potuit ipſe iacob a mendacio excuſari. R̄ꝫ. dōm q̄ ſm btm̄ Ambro. ⁊ etiā aug. Jacob
vir ſimplex a mēdacio excuſat̄ ⁊ q̄tum ad id qd̄ dixit vbo. ⁊ q̄tum ad id qd̄ fecit in facto. Uerbo eñ dixit. et
facto ſimulauit ſe eē eſau. Q̄tum ad id qd̄ dixit vbo excuſat̄. q2 nō intēdebat pr̄em fallere ſ3 dirigere. Nō in-
tendebat etiā dicere ſe eſſe eſau q̄tum ad pſonā ſ3 q̄tum ad dignitatē primogeniture ⁊ bn̄dictionis quā ſibi
a deo vendicauerat. Et boc inq̄ nō ꝓpria aucte. ſ3 mr̄is impio ⁊ ſpūſſancti ꝯſilio dicebat. Qui quidē ſpūſſan-
ctus in vno ⁊ codē vocabulo multiplicē h3 intelligentiā. Q̄tum etiam ad id qd̄ fecit facto ſimulando ſe eſſe
Eſau nō peccauit. q2 ſm Ambro. factū illud figurā ꝑferebat futuroꝝ. Uñ ꝓpter ꝑfiguratōez ⁊ rectā intentio-
nem que dirigebat̄ ſm ſpūſſancti inſpiratōnem dicit Aug. Jacob nō ꝯmiſiſſe mendaciū. ſed impleſſe mini-
ſterium iuxta ſcripture teſtimoniū. qd̄ dicit eum virū ſimplicē nō doloſum. Ad illud qd̄ primo obijcit̄ q̄ Ja-
cob pr̄em ſuū intendebat decipe r̄ndendum eſt p̄ interemptōez q̄ falſum eſt ſicut p2ꝰ tactum eſt. q2 nō inten
debat dicere ſe eſſe eſau q̄tum ad ꝓprietatē pſone. ſ3 q̄tum ad ꝓprietatē bn̄dictōnis ⁊ primogeniture. Ad illd̄ 7
qd̄ obī q̄ ſpūſſanctus nō pōt diſpenſare de mēdacio q̄ nō ſit pctm̄ in ſpm̄ſctm̄. dōm q̄ illud veritatem h3 qn̄
mendaciū vere ⁊ ꝓprie mendaciū eſt. ſ3 h̄ mō iacob mēdax nō fuit. q2 q̄uis vnū ꝑtendēt. aliud tn̄ ꝑfigurabat. et
ſpūſſanctus illud qd̄ ꝑfigurabat̄ principalr̄ intendebat. ⁊ rebecca ꝯſpicieñs. ⁊ iacob obediens. cuiꝰ ſignū eſt q̄
ipſe yſaac poſt bn̄dictōnem datam p̄ ſpm̄ſanctū in extaſi eleuatus. ⁊ intelligens futuroꝝ ꝑfiguratōnez. poſt-
q̄ etiam dep̄hendit ipſum fuiſſe iacob. ꝯfirmauit prius datam benedictōnem.

Ad intelligentiā huiꝰ ꝑtis p̄nt ſex breuiter q̄ri. Primo queritur vtrum eſſentiale ſit mendacio eē falſum. Scd̄o querit̄ vtrū eēntiale ſit mēdacio eē pctm̄. Tercio q̄rit̄ vtrū mendaciū ſit pctm̄ mortale rōne ſui generꝭ. Quarto vtrū oē mendaciū ſit pctm̄ mortale viris ꝑfectē. Quinto querit̄ d̄ nūero mendacioꝝ. Sexto ⁊ vltimo querit̄ de gradibus eorundem. ¶ Queſtio. j. a

Utrū eſſentiale ſit mendacio eſſe falſum: Et q̄ ſic vr̄ p̄ p̄ diffinitōez mendacij. quā ponit aug. in li. de mendacio. Mendaciū inq̄t eſt falſa vocꝭ ſignificatio cū intentōne fallēdi. Si ḡ diffinitio ⁊ ptes diffinitionis ſunt eēntiales diffinito. ḡ eēntiale eſt mēdacio eē falſum. ¶ Itē hoc ipm̄ vr̄ p̄ illud qd̄ dicit aug. ꝯtra mēdaciū. Sicut lux opponit̄ tenebris. ita veritas opponit̄ mēdacio. ſ3 tenebra eēntialr̄ loquēdo ē p̄uatō lucis. ḡ mēdaciū ē priuatō veritatꝭ. ſ3 veritatꝭ p̄uatio eſt falſitas. ḡ a p̄. eē eēntiale ē ipſi mēdacio ē falſū. ¶ Itē ſicut ſe hn̄t eſſe veracē ⁊ mendacē circa hoiem. ſic ſe hn̄t circa orōnez. ſ3 iſta duo ſunt incōpoſſibilia circa eundē hoiē ſil ⁊ ſemel. vi3 ipm̄ eē veracē ⁊ mendacem. ḡ ſilr̄ erūt incōpoſſibilia circa ſermonē. ḡ impoſſibile ē q̄ idem ſmo ſit ſil verꝰ ⁊ mendax. Si ḡ mēdaciū nō pōt ſe ꝯpari cū veritate. vr̄ q̄ inſepabiliter habeat ſibi annexā falſitatē. ¶ Item oē verū ſm q̄ hmōi eſt a veritate pͥma. ſ3 nullū mendaciū eſt a veritate prima. ḡ nullū mendaciū eſt verū. ⁊ eſt verū vel falſū. ḡ eēntiale ē ipſi mēdacio eē falſum. ¶ Sed ꝯ. Aug. in li. de mēdacio dicit q̄ ille mētit̄ q̄ dicit verū qd̄ putat eē falſū. ſ3 q̄ mentit̄ mēdaciū dicit. ḡ aliq̄s dicēdo verū facit mendaciū. nō ḡ oē mendaciū neceſſario ē falſum. ¶ Itē ſicut vbū diſcordat ab intētione cū q̄s negat illud qd̄ nouit. ſic etiam diſcordat qn̄ affirmat illud qd̄ igrat ⁊ de q̄ dubitat. ſ3 poſſibile eſt aliquē affirmare aliqd̄ verū de q̄ dubitat. ponat̄ ḡ cū ſit poſſibile. ſ3 in tali affirmatōne diſcordat ſmo ab intentōe loquentꝭ. ḡ eſt ibi viciū ⁊ pctm̄. ſ3 nō ē niſi pctm̄ mēdacij. ḡ vr̄ q̄ aliq̄d ſil poſſit eſſe verū ⁊ tn̄ nihilominꝰ ē mēdaciū. ¶ Itē ſi intentio ē recta totū eſt rectū. ḡ ſi intētio ē mēdax totū ē mendax. ſ3 aliq̄s pōt dicere dictū verū intentōne mētiendi. ḡ poſſibile eſt q̄ aliq̄s dicēdo verū ſit mēdax. ſ3 nō eſt mēdax niſi in illo dicto. ḡ poſſibile ē dictū verū eē mēdaciū. ¶ Item ſicut ſe h3 pctm̄ ad bonitatē. ita ſe h3 mēdaciū ad veritatē. ſ3 q̄ facit aliqd̄ bonū opus mala intētione ꝯmittit pctm̄. ḡ ſimiliter qui dicit verū fallendi intentōne incurrit mendaciū. ḡ idem qd̄ prius.

Si tu dicas q̄ mgr̄ vr̄ dicere in lr̄a q̄ poſſibile eſt aliquē dicere verū ⁊ mētiri. ſ3 nō eſt poſſibile aliqd̄ dictum eē verū ⁊ mendaciū. ſilr̄ vr̄ eſſe oppō in adiecto. q2 ſicut ſe h3 peccās ad pctm̄. ſic ſe h3 mētiēs ad mēdaciū. ſ3 oīs peccās pctm̄ ꝯmittit. ḡ oīs mentiens mēdacium dicit. ḡ ſi veritas dicti nō repugnat actui mentiēdi. nō repugnat ratōni ipſiꝰ mendacij. ⁊
¶ R̄ꝫ. ad p̄dictoꝝ intelligentiā eſt notandū q̄ dictū 8
exteriꝰ platum ꝯparat̄ ad intentōez dicentꝭ ⁊ ad ipſam rem ſignificatā. ⁊ ſm hoc ſortit̄ dictū illud rōez duplicꝭ falſitatꝭ vel veritatꝭ. Nam p̄ ꝯpatiōez ad rem dicit̄ verꝰ ſermo. p̄ ꝯpatōnez aūt ad intentōez dicentis dr̄ verax. Sic etiā falſitas duplex ē circa ſmonē.
Nam p̄ ꝯpatōnem ad rem vi3 cū nō eſt adequatio 9
rei ⁊ ſermonis dr̄ ſermo falſus. p̄ ꝯpatōnez vo ad intentōnem dicentꝭ cum nō eſt adequatio ſermonis et
intentōnis dicit̄ ſermo fallax ſiue mendax. Quī igit̄ 10
mendaciū noīat ipm̄ dictū p̄ ꝯpatōnem ad re3. ⁊ ad ipm̄ dicentē. hinc eſt q̄ ad ꝯpletam mēdacij rōnē duplex falſitas ꝯcurrit. Una p̄ ꝯpatōnem ad rem. ⁊ altera p̄ ꝯpatōez ad intentōz loquētis. Et hāc duplicē falſitatē tangit Aug. in diffinitōne mēdacij cū dicit. Mendaciū eſt falſa ſignificatio vocis cū intentione fallendi. Prima aūt falſitas tenet in ipſo mendacio rōnez malis. Scd̄a vo rōnez formalis. ⁊ ab illa ſcd̄a denoiat̄ q̄s mēdax. ḡ ꝓpter hāc duplicē ꝯpatōez quā importat ipm̄ mēdaciū de rōne ſui nois. neceſſe ē ad eiꝰ ꝯpletā rōnem ꝯcurrere p̄dictā duplicē drīa3 falſitatis. Mentiri aūt dicit actū p̄ ꝯpatōnez ad ipm̄ lo-
quentē. Uñ ad hoc q̄ aliq̄s dicat̄ mentiri ſufficit fal 11
ſitas q̄ ꝯcurrit ex diſcordia vocis ⁊ intentōnis. Et h̄ p3 ex ipſa diffinitōne vocabuli. q2 mētiri eſt ꝯ mentē ire. Contra aūt mentē vadit nō ſolū ille q̄ dicit falſum ſcienter. ſed etiam qui dicit verum qd̄ putat eſſe falſum. Uñ minus importat̄ cum dicimus aliquē mentiri q̄3 quādo dicimus aliquem dicere mendacium. Q̄uis eñ intentio fallendi ſufficiat ad h̄ vt aliquis dicat̄ mentiri. non tamen ſufficit ad plena3 rationem mendacij ſm q̄ dicit magiſter in litera. ⁊ manifeſte apparet ex ipſa notificatōne Aug. ⁊ rationi-
bus ad prima3 partem adductis. ¶ Ad illud quod 12
obijcit̄ in ꝯtrarium q̄ ille mentit̄ qui dicit veru3 qd̄ putat eſſe falſum. iam p3 reſponſio. quia plura requirunt̄ ad perfectam rationem mendacij q̄3 q̄ ali-
quis dicat̄ mentiri. Ad illd̄ qd̄ obī q̄ ſicut vbum 13
diſcordat ab intentōne in eo q̄ aſſerit falſu3. ita etiā in eo q̄ aſſerit dubiū ⁊ incertū. dōm q̄ ⁊ ſi ſit ibi ſimi-

ſitudo ꝯtrarium ad diſcordiam intentōis. diſſimilitudo
tamen eſt quātum ad diſcordiam ſermonis ⁊ rei. qꝛ
cum aſſerit falſum ſciēter. non tm̄mō diſcordat ſer-
mo ab intentōe. ſed etiam diſcordat a re. ⁊ ideo non
ſequit ꝙ ſi in aſſertione falſi cogniti eſt mēdacium.
14 ꝙ ꝓpt hoc ē in aſſertōe veri incerti niſi ſꝫ quid. ¶ Ad
illo qđ obiꝫ ꝙ intētio rctā totū rectificat. ⁊ obliq̄ totū
falſificat. dō ꝙ ⁊ ſi intētio obliq̄ totū dictū falſificet.
nō tñ falſificat ſm oēm reſpectum. ſed ſm reſpectuꝫ
quem habet ad dicētem. ⁊ ille reſpectus non ſufficit
15 ad mendaciȷ̄ rōem ſicut tactuꝫ eſt. ¶ Ad illud quod
obiȷ̄cit ꝙ qui facit bonum mala intentōe cōmittit
pctm̄. ergo ⁊c. dōm ꝙ bonū mala intentōe factū non eſt
ſimplr pctm̄. ſed pctm̄ illi qui facit. ſicut cū quis dat
elemoſinam ex vana gloria. dare elemoſynā non eſt
pctm̄. ſed illi qui mala intentōe hoc facit. ſic et in ꝓ-
poſito pt concedi. ⁊ ꝓpterea ex hoc non habet ꝙ ve-
ritas ſimul ſtet cum eo qđ eſt mendaciuꝫ ſimplr ſiue
alicui. Aliter etiam poſſet dici ꝙ non eſt ſimile. quia
pctm̄ dicit ꝑuatōem bonitatis. bonitas aūt dicit or-
dinatōem in finem. que quideꝫ habet eſſe mediante
recta intentōe. Et ideo recta intentōe ſblata. cū ſim-
pliciter ꝑeat ordinatio. ſimplr iudicabit aliquid eſſe
pctm̄. mendaciuꝫ aūt dicit ꝑuatōem veritatis q̄ qui-
dem non tm̄ conſiſtit in compatōne ipſius ſermonis
ad itentōem ſed etiam ad ipſam rem. Et ꝑ hoc patet
16 R̄ ad illud quod obiȷ̄cit conſequenter ꝙ quicunqꝫ
peccat pctm̄ cōmittit. ergo qui mentitur ſlr committit
mendacium. Non em̄ eſt ſimile ſicut iam viſum eſt.
Eſto tamen ꝙ iſta concluſio concederet. ꝙ iſte men
tiendo cōmitteret mendaciū. non tamen ſequeretur
ꝙ eſſet mendaciū in ſe. immo eſt ibi quid ⁊ ſimpliciter
ſicut ꝑus explanatum eſt. Unde ſolum illud dictum
in quo eſt falſitas ꝑ compatōem ad rem ⁊ intētōem
eſt mendaciū ſimplr ⁊ complete. Illud vero in quo
eſt falſitas ſolum ꝑ compatōem ad intentionem. eſt
mendaciū alicui ⁊ minus cōplete. Illud aūt in q̄ eſt
falſitas ꝑ compatōem tm̄ ad rem. eſt mendaciū ſm
quid ⁊ minime cōplete. Unde fere oēs rōnes ꝑmiſſe
⁊ etiam conſimiles in ꝓceſſu ſuo peccant ſm quid ⁊
ſimpliciter.

¶ Queſtio. ij. b

Utrum eſſētiale ſit mēdatio eſſe pctm̄: Et ꝙ ſic vide
tur ꝑmo auctē Aug. qui dicit ſic. videt mihi omē ge
nus mendaciȷ̄ eſſe pctm̄. ¶ Item Aug. in li. de men
dacio. aut non eſt credēdum bonis. aut credēduꝫ eſt
quod credimus debere aliquādo mentiri. quorū
cis quos credimus debere aliquādo mentiri. quorū
ꝑmū eſt ꝑniciosū. ſcdm ſtultum. reſtat ergo vt nūq̄ mē
tiātur boni. Si ergo aliquis mentit. neceē eſt inq̄tū mē
titur eſſe malum. ergo eſſentiale eſt ipſi mendacō eē pec
catum. ¶ Item Aug. ibideꝫ. Quiſqs aliquod gen⁹
mendaciȷ̄ pctm̄ non eſſe putauerit. ſemetipm turpit
decipit. ergo redit idem quod ꝑus. ¶ Item hoc ipm vr
rōne. quia eſſentiale eſt ipſi mendacō eſſe ꝑuatōnem
veritatis. ⁊ reſpectu dei. ⁊ reſpectu itentōis. ergo vbicū
qꝫ eſt intentōis obliquitas ibi neceō eſt culpa. ergo neceē
eſt ipm mendaciū eſſe pctm̄. ¶ Item ois iniq̄
tas eſſētialiter loquēdo eſt pctm̄. vbicunqꝫ auteꝫ eſt
mēdaciū ibi doloſitas. quia aliud dicit homo in cor-
de. aliud dicit ore. Ubi aūt doloſitas eſt. ibi eſt iniq̄-
tas. ergo a ꝑmo impoſſibile eſt aliquod mendaciū non
eſſe pctm̄. ¶ Item verba inſtituta ſūt ad hoc ꝙ ho-
mo exprimat ꝑ illa illud qđ mente gerit. ſed quicun-
qꝫ mentit vtitur verbis ad contrariuꝫ eius ad quod
inſtituta ſūt. ⁊ ois qui abutit re ad ꝯriū ei⁹ ad qđ in-
ſtituta eſt. neceō illa abutit ⁊ omīs qui abutitur pec
cat. ergo ois qui dicit mendaciū peccat. Sed cōtra hoc
obiȷ̄citur primo ꝑ exempla, quia gen̄. xxij. Abraā cuꝫ
intenderet puerū immolare dixit ſe cuꝫ puero reuer
ſurum ad ſuos. ⁊ yſaac de vxore ſua dixit ꝙ ſoror ei⁹
eſſet Gen̄. xxvj. Et de Joſeph ſimiliter habet exem-
plum Gen̄. xlij. ⁊ xliiij. Si ergo facta patriarcharꝫ nar-
rat ſcriptura. non ſicut reprehēdenda ſed ſicut imitā
da. ⁊ ipſi mentiti fuerūt. vr ꝙ mentiri poſſit aliqs ſi-
ne peccato. ¶ Item in ſcripturis ꝓponūtur multe
locutōes que ſm intentōeꝫ littere falſe ſunt. ſicut pꝫ
de eo quod dicit Judicū. ix. ꝙ ierunt ligna ad ram
num ⁊c. ⁊ diſputātes ꝓponunt multa que ſciunt eſſe
falſa. cum ergo ſacra ſcriptura abſqꝫ aliquo pctō fuerit
data ⁊ ſcripta ⁊ inſpirata. ⁊ diſputatio ad veritatem
inquirēdam ſit laudabilis ⁊ meritoria. videt ꝙ aliq̄
mēdacia dici poſſint abſqꝫ vlla culpa. ergo non eſt eſſē-
tiale ipſi mendacō eſſe pctm̄. ¶ Itē ſm ꝙ dicit Amb
non ſolū eſt mendaciū in verbis ſed etiam in opibus
ſimulatis. ſed facere pt aliquis opa ſimulata abſqꝫ
aliquo peccato. Sicut fecit Joſue q̄ ſimulauit ſe fu-
gere ante habitatores Hai. ⁊ dauid qui ſimulauit ſe
ſtultuꝫ ante regē Achis. Et iehu qui ſimulauit ſe cul
torem Baal. ⁊ iſti non peccauerunt. ſed potius com
mendātur. ergo videtur pari rōne ꝙ poſſit fieri menda
cium in verbis ſine peccato. ¶ Item maius malum
eſt homicidium ⁊ furtū q̄ ſit mēdacium. ſed furtum
⁊ homicidium bene pt fieri. nec eſt neceū ſemper eē
peccatū. ſicut patet de hȷ̄s qui occidunt auctē legis.
⁊ furātur tpe neceſſitatis. vel ex ꝑcepto ſicut filȷ̄ iſrl.
ergo videtur multofortius ꝙ mēdacium aliquod poſſit
bene fieri. ergo non eſt eſſentiale ei eſſe pctm̄. ¶ Item
mendacium quo quis mentitur, primo eſt ꝯ māda
tum ſcdē tabule. ſed in mādatis ſcdē tabule vt dicit
Bern̄. poteſt dn̄s diſpenſare vt bene fiant. ergo ⁊ in ipſo
mendacio. ergo non vr ꝙ eſſentiale ſit ei eſſe peccatum.
¶ Item poſſibile eſt ꝙ aliquis mentiat ꝓpter caſti
tatem alterius conſeruādam quē diligit ex charita-
te. ſi ergo omne quod fit ex charitate fit bene ⁊ merito-
rie. ⁊ tale non eſt pctm̄. ergo ſi poſſibile eſt mētiri ex cha
ritate. poſſibile eſt mendaciuꝫ non eſſe pctm̄. ¶ R̄ 17
dōm ꝙ abſqꝫ dubio omē mendaciū eſt pctm̄. ⁊ adeo
eſt ipſi mendacō eſſentiale eſſe pctm̄. vt nullo pacto.
nullo fine. nulla diſpenſatōe. nec hūana nec diuina.
poſſit fieri bene. Et hꝫ Aug. dicit expſſe. ⁊ nitit magi
ſter ꝓbare. ⁊ in hoc cōmuniter cōcordant doctores.
ſed rōnē huius eſt difficile aſſignare. Et ad hoc poſ-
ſumus niti diuerſimode. Una nāqꝫ ratō reddi poteſt
ex pte eius contra quod eſt mendaciuꝫ. Mendaciū
em̄ eſt contra veritatem. homicidium vero ⁊ furtuꝫ
contra creaturam. Deus aūt contra ſuā veritatem
non poteſt facere. nec pt aliquis iuſte contra diuinā
veritatem ire. Quis poſſit qualib et creaturam aliȷ̄ ꝓ
voto ſbȷ̄cere. ⁊ eam diſponere ⁊ ordinare. Ideo licꝫ
poſſibile ſit diſpenſare in homicidio ⁊ furto. non tñ
in mendacio. Sed hec ratio nō videt ſufficere. quia
non omne mēdacium eſt contra veritatem in crea-
tura. Sicut em̄ bonitas eſt creata ⁊ increata. ita etiā
⁊ veritas. Et ſicut deus eſt ſupra creatā bonitatem.
ita etiam eſt ſupra creatā veritatem. ergo ſicut pt diſpē
ſare vt aliquis deſerat aliquod bonū creatum. ita tñ
ꝙ nullum fiat ꝑiudiciū ſue bonitati. ita videt ſimili-
ter de veritate. Ideo ē alius modus dicendi ꝙ men

dacium nullo modo poteſt bene fieri. nec aliquo fi-
ne.nec aliquo p̄cepto diſpenſatiuo. q2 ſemꝑ manet i
eo deordinatio.que quidem eſt ex diſcordia vocis et
intellectus. non ſic aūt eſt repire in aliis. Nā diuinū
mandatū ſupueniens tollit deordinatōem illaꝫ que
eſt in homicidio ꝛ in furto.ideo magis adheret mali
cia ipi mendacio q̄ furto vl'homicidio. Sed nec ad-
huc videt̄ h̄ ſufficere. qm̄ ſi deus p̄t face᷑ duos hoies
diſcordare abinuicem ſine peccato. ſicut diximus de
paulo ꝛ Barnaba. videt̄ ꝙ ſimiliter manēte intelle-
ctus ꝛ ſermonis diſcordia poſſit ex diſpēſatōe diuia
amoueri ois culpa. ꝛ ideo non videt̄ ratio ſufficiēs
18 ſumi ex p̄te diſcordie intentōis ꝛ ſermōis. Et idō ad
huc eſt tercius modus dōi ꝙ dupliciter dicit̄ eſſe ali
quid malum.aut ex genere actus.vtpote cū act⁹ trāſ
it ſuꝑ mām indebitam. Aut ex malicia intentiōnis.
Cum aūt tranſit actus ſuꝑ mām indebitam.hoc po
teſt eſſe dupliciter.vel reſpectu dei.vel reſpectu ꝓxi-
mi. Si reſpectu dei.ſic ē maluꝫ in ſe ꝛ ſm ſe. nec vllo
mō poteſt bene fieri. ſicut eſt odire ſummū bonuꝫ ꝛ
blaſphemare deum. Si reſpectu ꝓximi.ſic eſt nocu-
mentū inferre ꝓximo in pſona vel in rebus. ſic ē ma
luꝫ in ſe.ꝛ p̄t aliquo fine bene fieri. q2 p̄t recta inten-
tio ſupuenire ex diſpēſatōe. Cū aūt aliquid eſt malū
ex malicia intentōis.tunc ſiue ſit reſpectu dei.ſiue re
ſpectu ꝓximi.ſimpl'r malū eſt ꝛ nullo fine p̄t bene fie
ri.quia dicit priuatiōem debiti finis. Unde face᷑ hoc
malū eſſe bonum.nihil aliud eſt facere q̄ aliquid ſit
eſſe bonum ꝛ malū. Tale aūt eſt mendacium. Nam
mēdacium non ſolummō dicit maluꝫ ex hoc ꝙ act⁹
tranſit ſuꝑ mām indebitam.ſed etiam ex intentōe in
directa. Qm̄ ad eſſe mēdaciū iſta duo concurrūt. vi
delicet.dicere falſū.ꝛ intentio fallendi. Et primuꝫ eſt
malum in ſe ꝛ p̄t bene fieri ab eo qui ignorāter dicit
falſum. Rōne vero ſcōi eſt malum ſm ſe. ꝛ nll'o fine
p̄t bene fieri.nec circa ipm̄ p̄t diſpenſari. Sicut nul-
lo modo p̄t bene fieri ꝙ aliquis cognoſcat alienā in-
tentōe adulterandi ſine improbitate volūtat̄. Con-
cedende ſūt igit̄ rōnes hoc oſtēdentes ꝙ eſſentiale ē
ipi mendacio eſſe pctm̄. ꝛ ꝙ ipm̄ mendaciū eſt malū
ſm ſe ſicut dicit Aug. qm̄ de rōne ſui nominis inclu
dit inordinatā intentōem ſicut oſtēſum eſt. ¶ Ad il-
19 lud quod obiicit̄ in contrariū ꝑ exempla ve. teſt. de
mendacō abrahe.yſaac.ꝛ Joſeph.dōm ꝙ null⁹ eorū
mentitus eſt. Nam ꝛ ſi abrahā vellet filium ſuū im-
molare. credebat tamen ex magnitudie fidei ſue (ſic̄
dicit apl's) ꝙ dn̄s eum ſuſcitaret.ſciebat eñ ꝙ firma
erat ꝓmiſſio qua ei dictuꝫ fuerat.in yſaac vocabitur
20 tibi ſemen. Similiter nec yſaac mētitus fuerat.quia
rebecca ſoror erat ꝛ vxor. ꝛ dicendo ipam eſſe ſuam
ſororē veritatē vtiq3 n̄ tacuit. ſed tamē falſitateꝫ nō
21 dixit. Similiter etiam nec ioſeph mētitus fuit. quia
verba illa non dicebat affirmādo ſed potius tēptan
do.cum dicebat eos exploratores eſſe. Unde potius
intelligenda ſūt interrogatiue q̄ affirmatiue. Quan
do aūt dixit ſe pitum in augurādi ſcientia.large acci
pitur verbū augurandi ꝓ futurorum ꝓuiſiōe. Pre-
terea hoc ipm̄ etiam interrogatiue dixit.potius exp-
mens famā ppli quam de hoc habebat q̄ ſibi attri-
buere volēs famam illā.ſic etiam ꝛ de cōſimilib⁹ vi-
22 dēdum eſt. Ad illud quod obiicit̄ de locutōib⁹ po
ſitis in ſcriptura. dōꝫ ꝙ ea que tranſſūptiue dicūtur
referunt̄ ad ꝯñtem intellectum.ꝛ ꝑ illo intelligūtur.
ꝛ qm̄ ꝑ illo habent veritateꝫ.nullū eſt ibi mendaciū.

Et hoc eſt qđ dicit Aug.in li.de mēdacio.quicq̄d fi
guratiue fit aut dicit̄ non eſt mēdacium. ois eñ enū
ciatio ad id quod enūciat referēda eſt. Omne auteꝫ
figuratiue factum aut dictum enunciat ꝛ ſignificat
eis quibus intelligēdum ꝓlatum eſt. ꝛ ſic nulluꝫ eſt
ibi mēdacium.quia non enunciātur ꝑ intellectu p̄-
mo ſed ꝑ ſcōo qui ver⁹ eſt. Sic nec in diſputatōe eſt 23
mendaciū cum ꝓponūtur aliqua falſa ad hoc ꝙ ꝑ il-
la deducat̄ homo ad maius falſum. ꝛ deducendo ad
maius falſum reducat ad veruꝫ. In diſputatōibus
eñ ꝓpoſitōes magis ſunt dubie q̄ veritatis aſſertio-
nes. niſi forte in doctrinalibus diſputatōibus in qui
bus oportet diſcētem credere. vbi ſola vera ꝓponū-
tur. ꝓbant̄. ꝛ ſupponūtur. ¶ Ad illud quod obiicit̄ 24
de ſimulatōe in facto. dōm ꝙ eſt ſimulatio cautele.i-
ſtructōnis. ꝛ duplicitatis. Simulatio cautele fuit in
iehu cuꝫ finxit ſe cultorem baal. ꝛ dauid qui finxit ſe
ſtultum. Simulatō vero doctrine fuit in xp̄o cū fin-
xit ſe longius ire.ſicut dicit̄ luce vlt. in quo erudiuit
diſcipulos in officio hoſpitalitatis quo coegerūt illū
apud ſe manere.ꝑ quod meruerūt illum cognoſcere
Simulatio vero duplicitat̄ eſt in hypocritis. qui in
ſigno exteriori oſtēdunt ſe eſſe bonos. ꝛ interi⁹ replē
tur malicia. Prime due ſimulatōes non tenēt rōem
mendacij.ſed tercia rōnē mendacij tenet. ꝛ illa nō eſt
ſine peccato. Preterea non eſt ſimile de verbo ꝛ fa-
cto.quia factum nō eſt p̄ncipaliter inſtitutū ad ſigni
ficādum mentis conceptū. Sermo aūt ad hoc inſti-
tus eſt vt ſit nuncius ꝛ interpres ipſius mentis. ꝛ vt
homo ſignificet alteri quod eſt apud ſe. ꝛ vt aſtruat̄
veritas apud audiētem que eſt apud loquētem. ꝛ iō
q̄ ad aliud vtitur ipo ſermone.abutit̄. ꝛ incurrit pec
catū mendacij.non ſic aūt eſt ſemꝑ ex p̄te facti. Ad 25
illud quod obiicit̄ ꝙ maius pctm̄ eſt furtum ꝛ homi
cidium q̄ mendaciū. dōm ꝙ q̄uis grauius pctm̄ ſit
vtrūq3 eorū quādo fit mala intentōe ꝛ malo fine. q2
tamen contingit illa a malo fine ſepari.ideo poſſunt
bene fieri.non ſic aūt eſt in mendacio repire.quia de
ipi⁹ nominis rōne nominat intētionis obliquatōeꝫ.
¶ Ad illud quod obiicit̄ ꝙ eſt contra mādatum ſe- 26
cunde tabule. dōm ꝙ in mādatis ſcōe tabule q̄tum
ad actum contingit bene deum diſpēſare.ſed q̄tum
ad deordinatōem intentōis nunq̄. vt aliquis excuſe
tur a peccato ꝓpter diuū p̄ceptum manēte intentiōe
deordinata. ¶ Ad illō quod obiicit̄ de eo qui ex cha 27
ritate intuetur ad mentiēdum. dōm ꝙ charitas pre-
ſupponit veritatem. vnde ad nihil mouet quod ve-
ritati repugnat. veritati dico ex p̄te anime. Unde dic̄
Bern. ꝙ ad hoc ꝙ op⁹ ſit laudabile neceſſe eſt ꝙ ſit
charitas in intentōe. ꝛ veritas in electōe. Et quia ve
ritas non ſeruat̄ in ꝓlatōe mendacij.hinc eſt ꝙ men
dacium ex charitate non p̄t dici. Sicut eñ ex chari-
tate non p̄t ſciēter cōmitti malum. quoꝫ quidē ma-
neat malum vt inde eueniat bonum. ſic etiam nō p̄t
ex charitate dici falſū vt inde ſeq̄t̄ verū aut bonum.
Et ē ſīle. qm̄ ſic vis interpretatia deſeruit intellectie. ſic
vis electia affectie. ꝛ ſicut finis affectiue eſt bonum.
ita finis intellectiue eſt verum. Sicut ḡ nulluꝫ opus
p̄t ex charitate fieri niſi quis intēdat bonum. ꝛ illud
opus ſit ordinabile ad bonum. ſic etiam nullus ſer-
mo p̄t ex charitate ꝓferri. niſi in illius ſermonis ꝓla
tione p̄mo intēdatur veruꝫ. Et quia mēdaciuꝫ ordi-
natum eſt ad contrariū veri. videlicet ad indicādum
falſum ex ipa intentōe ꝓferentis. ideo non poteſt fie

ri ex charitate nec meritorie.ſed ſemp male. ⁊ hec rō
tacta ſunt in ipa reſpōſione facta ad qōem.

Queſtio.iij. c

Utrum mendacium ſit pctm̄ mortale rōne ſui gene
ris.Et ꝙ ſic videtur pmo per illud quod dicit̄ in pſ.
Perdes oēs q̄ loquūt̄ mēdaciū.Glo.pl⁹ ē pdē ꝙ odi
re.ſ; ds neminē odit niſi ꝓpē pctm̄ mortl'e.ḡ oē mēda
ciū ē pctm̄ mortale. Itē Sapie pmo.Os qḋ mētit̄
occidit aiam.quod verbū tractās Aug.dicit in lib.
de conflictu viciorum ⁊ virtutum.nec officioſo men
dacio. nec ſimplici verbo oportet quemꝗ decipē. qꝛ
quōlibet mētiatur quis occidit aiam. ſed nō occidit̄
aliquis niſi p mortale pctm̄. ḡ quōcunꝗ; mētiat̄ ali
quis peccat mortaliter. Itē; ſuper illud. Perdes
omnes qui loquūtur mēdacium. Glo. Si quis non
vult hominē ad mortem pdere.verum taceat.ſed nō
falſū dicat.ne p corpe alteri⁹ aia; ſuā occidat.ſ; nllū
mēdaciū ē leui⁹ pctm̄ ꝙ mēdaciū officioſū.ḡ ſi illḋ oc
cidit aiam. ḡ ⁊ omne aliud. Cum igit̄ anima nō occi
datur niſi per mortale pctm̄. videtur ⁊c. Item h̄
ipm oſtēditur rōne. Quod eſt contrariū veritati ⁊ ei
us pemptō. eſt pctm̄ mortale.ſed omne mēdaciū re
pugnat veritati.ſicut fornicatio caſtitati. ḡ ſicut for
nicatō eſt pctm̄ mortale de rōne ſui generis. ita ⁊ mē
dacium. Itē oīs qui facit contra cōſciētiam edi
ficat ad gehēnam. Sed oīs mētiens contra conſciē
tiam loquitur. quia dicit falſu; cū intentōe fallendi.
ḡ pferens mēdacium edificat ad gehēnam. ſed non
dicit̄ homo edificare ad gehēna; niſi p pctm̄ morta
le.ḡ ⁊c. Item omne pctm̄ in quo eſt plenus conſē
ſus ⁊ fit ex certa ſcientia ē pctm̄ mortale.quia in pec
cato in quo eſt plenus conſēſus ſupior portio rōnis
māducat. pctm̄ aūt qḋ eſt ex certa ſciētia eſt pctm̄ in
ſpm̄ſctm̄ quod eſt grauiſſimu;. Cum ḡ omne mē
dacium de rōne ſui generis ſit peccatu; ex certa ſciē
tia ⁊ in quo eſt plen⁹ conſēſus.videtur ꝙ omne mē
daciu; ſit pctm̄ mortale. Sed contra.glo.ſuper.j.
Exod. Infirmis mentiri conceditur.ſed nullū morta
le alicui cōcedit̄.ḡ mendacium non eſt mortale pec
catum. Item Grego.loquens de mendacio obſte
tricū dicit.hoc peccati genus facili credimus relaxa
ri. ſed peccatū quod facile relaxatur eſt in genere ve
nialis.ḡ ⁊c. Item nihil eſt peccatum mortale niſi
vbi libido interuenit vel contēptus. ſed mendaciu;
officioſum de ſui rōne non dicit libidinem nec contē
ptum.ḡ non videtur ꝙ ſit mortale peccatū. Ite;
cum quis loquitur cum pximo ſuo dicēdo ei fabulā
non facit contra aliqua; phibitiōem.ḡ non videtur
ꝙ peccet mortaliter. ſed mētitur mendacio iocoſo.ḡ
non omne mendaciū eſt peccatū mortale. R⁹ dōs
28 ꝙ abſꝗ; dubio non omne mendacium eſt peccatum
mortale.immo inꝗ̄tum eſt de rōne ſui generis indif
ferens eſt peccatū ⁊ ad mortale ⁊ ad veniale. Et ra
tio huius eſt.quia lingua poſita eſt in lubrico. ⁊ facili
us eſt loqui ꝙ facere.ideo nō ſemp ponderatur act⁹
lingue nec ponderari poteſt faciliter. ꝓpter quod dr̄
Iac.iij. Qui non offendit in verbo hic pfectus ē vir.
ꝓpter quod etiam peccatū mendacij non eſt genera
29 liter mortale. Sed mortale fit rōne māē circa qua;.
⁊ rōe ꝯtēptus. ⁊ rōne nocumēti. ⁊ etiā rōne libidinis
mentiendi.q̄ fe faciunt mēdacium eſſe pniciosum et
mortale peccatū. ⁊ quia h̄ non ſemp ꝯcurrunt ad cē
mendacij.ideo poteſt eſſe aliquādo veniale.aliquan
do mortale.ſicut oſtēdunt rōnes ad hāc ptem indu

cte. Ad illud quod obijcitur de aucte pſ. ꝙ omnes 30
pdunt̄ qui loquūtur mendacium.dōm ꝙ ſicut glo.
exponit non intelligitur hoc dictum de mēdacio ge
neraliter.ſed ſm̄ oria; mendacij pniciosi. Unde di
ſtributio illa non fertur ad ipm mendacium ſed ad
pſonas mentiētes illo genere mendacij. Ideo et in
pceſſu illo eſt fallacia figure dictionis. ꝓpter cōmu
tatōem ſuppoſitōnis eius quod dico mendaciu;.qꝛ
fit pceſſus a determinata ad confuſā. Ad illḋ qḋ 31
obijcitur d̄ aucte Sapie dici poteſt ꝙ ſimilit̄ auctas
illa non intelligitur de quolibet mendacio ſed d̄ mē
dacio pnicioſo. Et ſi obijciat̄ ꝙ Aug. exponit ꝙ qui
cunꝗ; mentitur occidit aiam.dōm ꝙ nec ibi intēdit
Aug.diſtribuere p omnibus differētijs mendacij.ſ;
intelligens de mendacio pnicioſo quod eſt in doctri
na religionis dicit ꝙ nullo pacto.nllo ſine poteſt q̄s
mentiri q̄n occidat aiam. ⁊ illud melius poteſt colli
gi ex litera ſequenti. Ad illud quod obijcitur ꝙ ho 32
mo non debet mentiri p ſalute alterius ne aiam ſuā
occidat.poteſt dici ꝙ verbū illud ſolūmodo ad pfe
ctos ſe extendit. De quibus loquitur Aug.in origi.
vnde glo. illa ſupra eſt. Poſſet etiā dici ꝙ verbu; h̄
dictum eſt conſultorie.quia homo non tenetur men
tiri p aliquo.nec tenetur aiam ſuam ledere p ſalute
alterius corporali. Quoniā ḡ qōlibet mendaciu; et
ſi nō inducat mortē. quia tamē peccatū eſt.ad mor
tē diſponit ideo conſulit vt non mentiatur p ſalute
alterius corporis ſeruandi. ⁊ ſic ex hoc non habetur
ꝙ oīne mēndacium ſit mortale peccatum. ſed ꝙ eſt
mortale peccatū vel ad illud preparat. Ad illḋ qḋ 33
obijcitur ꝙ omne mendaciū eſt pemptorium virtu
tis veritatis.dō ꝙ virtus veritatis potius eſt volū
tas dicendi verum cū oportet et expedit. ꝙ ſit conti
nua enūciatio veri. Quāuis aūt platio ipius mēda
cij repugnet actui dōi verum. tamen non repugnat
ipi veritati qua quis refugit mendaciū pnicioſum.
Nec eſt ſile de fornicatione reſpectu caſtitatis. qm̄
actus ille vniuerſaliter eſt phibitus.non ſic aūt om
nis differentia mēdacij. ⁊ hoc eſt ꝓpter lubricu; ipi
us lingue. Unde quedā ſunt mēdacia exteriora que
non opponūtur ipi veritati virtuti. ſicut peccata ve
nialia. ⁊ ſicut primi mot⁹ caſtitat. Quedā vero op
ponūt̄ ſicut peccata mortalia ⁊ iſta phibēt̄ in q̄nto
mādato.in q̄ dic̄ mgr̄ mēdaciū ⁊ piuriū phiberi Ad 34
illud quod obijcitur ꝙ qui facit cōtra ꝯſciētia; edi
ficat ad gehenna;.dō. ꝙ cōſciētia aliquid dictat re
fugiendū ſicut contrariū iuſticie. aliquid ſicut quod
facit aliq̄ modo a iuſticia declinare. Qui primo mo
do facit contra dictamen conſciētie peccat mortalit̄
ꝓpter contēptū interuenientē. ⁊ ille edificat ad gehē
nā Qui vo ſcḋo mō.nō edificat ad gehēnā.nec ꝓprie
dicit̄ facere ꝯ ꝯſciētiā ſ; pter ꝯſciētiā. Et primo mo
do ſunt contra conſcienciā mendacia pnicioſa.ſecū
do modo alia. Conſciētia eni non dictat oīa menda
cia equaliter eſſe vitanda ſed quedā.ſicut morta
lia.quedā non ſicut venialia. Et ſi tu obijcias ꝙ oīs
mentiens quocunꝗ; genere mendacij mentiat̄.ſp di
cit directe contrariū ei quod conſciētia dictat.dō. ꝙ
conſcientia dictat de aliquo quod ſit verū. ⁊ de aliq̄
ꝙ non ſit dō.vel eius contrariū. Et cū quis pfert fal
ſū ſcienter. ⁊ ſi directe faciat contra conſcientiā que
dictat aliquid eſſe verū. non tamen facit contra con
ſcienciā illā que dictat aliquid non eſſe dicendū. Et
q̄ntum ad ſcḋm dictamen conſciētie quod dirigit in

agendo pēſatur quātitas peccati.nō q̄tuʒ ad iudi/
35 ciū conſcientie quod regit in cognoſcendis. ¶ Ad il
lud quod obijcit̄ ꝙ in omi mendacio ſupior pars rō
nis comedit ⁊ certa ſcientia concurrit. dōm ꝙ ſicut
ſ.li.fuit determinatū manducatio ſupioris portōis
facit petm̄ mortale ſolū in hijs quorū actus ſūt ſim/
pliciter et vliter ꝓhibiti.ſicut in peccato carnis. hoc
aūt locum non habet in peccato mendacij. Similit̄
non ome petm̄ quod fit ex certa ſciētia fit in ſpm̄ſan
ctum.ſed illud in quo cum certa ſciētia concurrit ip
36 ſa malicia.Et ſi tu obijcias ꝙ omne mendaciū impu
gnat veritatem agnitā q̄ eſt vna ſpēs peccati in ſpm̄
ſactū.dō ꝙ n̄ qliſcūqꝫ veritatis ipugnatō. nec qliſcū
qꝫ ipugnatō ē petm̄ i ſpm̄ſactū.ſed ipugnatō veritat̄
ſm pietatem. ⁊ vlterius impugnatio que eſt cū qua/
dam ꝓteruitate ⁊ mentis obfirmatōe.quam non eſt
in quolibet mendacio repire. Et ideo ex hoc non po
teſt cōcludi ꝙ ome mendacium ſit petm̄ i ſpm̄ſactū.
nec etiā ꝙ vliter ſit petm̄ mortale.

¶ Queſtio.iiij.

Utrum ome mendaciū ſit mortale viris ꝑfectis: Et
ꝙ ſic videt̄ primo ſup illud pš. Perdes oēs ⁊c.Glo.
Perfectis oino mentiri non conuenit Sed hoc non
dicit niſi quia alterius generis petm̄ eſt ꝑfectis ⁊ im
ꝑfectis.quod em̄ oino non licʒ iudicat̄ eſſe mortale.
ḡ ⁊c. ¶ Item Aug. de mendacio.q̄uo inquit diligit
ꝓximū tanq̄ ſeipm̄.cui vt preſtet tpalem vitam per/
dit eternam.loquitur de ꝑfectis.ḡ videt̄ ꝙ ꝓ mēda
cio officioſo ꝑdit perfectus eternam vitam.ḡ peccat
mortaliter. ¶ Item Aug.tractans illud.puer.xxix.
ſm tranſ.lxx.Uerbum ſuſcipiens filius a ꝑditōe lon
ge aberit. ⁊ nihil falſi ex ore ei⁹ ꝓcedit. hoc exponēs
Aug.dicit ſic. Filius ſuſcipiens ꝑ grām verbū eter/
num.tam clauſum ſibi deputat ad ſbueniēdum ho/
mini per mendacium.q̄ ſi ꝑ ſtuprum tranſire coga
tur.Si ḡ per ſtuprum tranſire eſt mortale petm̄. vi/
detur ꝙ filijs ſupne irl̄m mentiri ꝓpter ſaluteʒ alicu
ius ſit mortale petm̄. ¶ Item nulli credēdum eſt ſi
viris ꝑfectis non credit̄.ſed ſi viri ꝑfecti mentirētur
eis non eſſet credēdum. Si aūt nulli credit̄ perit fi/
des in terra. ḡ mendacium ꝑfectoꝝ fidē tollit ⁊ eua
cuat per quā regūtur hoīes ⁊ regnāt.Si igit̄ talis fi
des auferri nō pt̄ ſine mortali culpa.videt̄ ꝙ viri ꝑ/
fecti in qualibet ſpē mendacij incurrāt reatū mortal̄
peccati. ¶ Sed ꝯ.circūſtācia non aggrauat petm̄ i/
infinitum.ſi ḡ ſtatus ꝑfectōis eſt circumſtātia ex pte
ꝑſoe.n̄ aggrauabit petm̄ i infinitū.ſʒ mortale excedit
veniale i infinitū.ḡ qd̄ erit veniale in impfecto.n̄ erit
mortale i ꝑfecto. ¶ Itē n̄ mētiri omi genere mēdacij
aut eſt conſilium.aut eſt p̄ceptum. Si p̄ceptuʒ.ergo
cum ad p̄ceptum oēs obligētur. oēs qui mentiūtur
peccant mortaliter quod ſupra improbatū eſt.Si cō
ſilium.ſed ad conſilia nemo tenet̄ niſi ex voto.ḡ cuʒ
viri ꝑfecti illud non vouerūt. videt̄ ꝙ nec mortalit̄
peccent in quolibet genere mendacij. ¶ Item ſi mē
dacium generaliter repugnat charitati ꝑfecte.aut er
go inq̄ntum eſt charitas.aut inq̄tum eſt ꝑfecta. Si
inq̄tum ē charitas .ḡ cuilibʒ charitati.ḡ quilibʒ pec
caret mortaliter.Si inq̄tum ꝑfecta.ḡ videt̄ ꝙ ꝑ mē
dacium non cadat vir ꝑfectus a charitate ſed ſolū a
ꝑfectione.igit̄ nō peccat mortaliter ꝑ quodcūqꝫ mē
daciū. ¶ Itē vir ꝑfectus in verbo ocioſo.in motu ire.
⁊ in motibus carnis. ⁊ in alijs que ſūt venialia ꝺ rōe
ſui generis non videt̄ peccare mortaliter.ḡ pari rōne
hec in mendacio ocioſo ⁊ officioſo.cū de rōne ſui ge
neris ſint venialia. ¶ R̄ñ.ad ꝑdictorum intelligētiā 37
eſt notādum ꝙ circa hoc eſt triplex modus dicendi.
Quidā nāqꝫ dicere voluerūt ꝙ mendacia illa q̄ ſunt
venialia impfectis.ſunt etiaʒ venialia ꝑfectis viris.
ſed tamen quia ꝑfecti minorē habēt ꝓnitatē ad mē
dacium q̄ impfecti.hinc eſt ꝙ grauius peccant. Uñ
Aug.non vult oſtendere vt dicūt ꝙ omne mēdaciū
ſit mortale petm̄ ꝑfectis.ſed ꝙ cū nullū mendacium
poſſit bene fieri.magis tn̄ indecēs eſt ⁊ incōueniens
circa ꝑfectos q̄ circa impfectos.non quia ipe ꝑfect⁹
ꝓpter quodcūqꝫ petm̄ aīaʒ ſuā occidat ⁊ mereat̄ ire
in ꝑditōem.ſed quia ex hoc ipo dū minus adheret ve
ritati.approximat iniquitati. ⁊ diſponit ſe ad lapſuʒ
⁊ p̄cipiciū.Sed qm̄ verba Aug.expſſe videtur ptē
dere ꝙ ꝑiculoſum ſit viris ꝑfectis mentiri. Dicit̄ eni
in glo.ſup illud ꝑdes oēs qui loquūtur mēdaciuʒ.ꝙ
ꝑfectis non ꝯuenit mētiri. nec etiā ꝓ tpali vita alicu
ius ſeruanda.Et poſt ſbdit.ꝙ ꝑfectus ſlm nō dicat.
ne ꝓ vita alterius aīam ſuā occidat.Et ſic videt̄ ex/
pſſe dicere ꝙ mendaciū officioſū ſit viris ꝑfec̄ mor/
tale. ¶ Ideo videtur aliter eſſe dōm.ꝙ eſt ꝑfectō vo 38
ti ſiue religionis. ⁊ ꝑfectio veritatis per quaʒ ꝑfecte
adhereret homo ſūme veritati ⁊ bonitati ꝑ intellectuʒ
⁊ affectum ꝓut poſſibile eſt in via. ⁊ iſta dicit̄ ꝑfectō
tranquillitatis. De p̄mis ꝑfectis nō intelligit Aug.
ſed de ſcdis. Illi etiam ꝑfecti ꝓ eo ꝙ maxime adhe/
rēt ſūme veritati nō habēt ꝓnitatē ad mentiēdū. ⁊ iō
cū mentiūtur non excuſatur.ſed interuenit veritatis
contēptus. ⁊ eſt eis qualecūqꝫ mēdaciū deliberatie
dictū mortale petm̄.Et ponit exemplū de hoīe p̄mo 39
qui in ſtatu innocētie ꝓpter trāquillitatē quā habe/
bat nō poterat peccare venialiter.quia nulla erat in
ipſo ꝓnitas infirmitatis ipm̄ excuſās vt in peccato
ſuo diceret̄ eſſe dignus venia vl̄ tpali pena. Sed illō
adhuc calūniabile eſt.qꝛ pauciſſimos aut nullos ē re
pire in iſta charitatis ꝑfectione. Preterea q̄tūcūqꝫ
ſit aliquis ꝑfectus ꝑfectōe trāquillitatis. ſi dicat ali/
qd̄ verbū ocioſū non peccat mortaliter. Et iteruʒ qꝛ
q̄nto hō eſt maioris ꝑfectōis in vita p̄ſenti. tāto ma
ioris eſt pietat̄. ⁊ q̄nto maioris pietatis. tāto ꝓnior
ē ad ſbueniēdū aliene ſaluti corpali vel ſpūali ꝑ falſi
tatē verbi ſui. videt̄ ꝙ hoc mēdatiū debeat inclinare
ex ipa pietate ⁊ dulcedine.ſicut videm⁹ ꝙ magis ꝓ/
nus ē pater ad mētiēdū ꝓ ſalute filij q̄ ꝓ ſalute vni/
us extranei.Eſto etiā ꝙ nulla ſit ꝓnitas.cū menda/
ciū iocoſū ⁊ officioſū non ſit ꝓhibitū.ſi aliq̄s ad h̄ ſe
nō aſtrinxerit ꝑ votū.q̄tūcunqꝫ ſit ꝑfectus nō videt̄
ꝙ icurrat mortale petm̄.Et ꝓpterea ē tercī⁹ mod⁹ dōi 40
ꝙ ad aliq̄d obligat̄ hō ſpālit̄ p̄t alios.vel rōe voti c/
miſſi.vl̄ rōe officij cōmiſſi.vl̄ rōe ſcādali alios inuitāt̄
vl̄ rōe ꝯſciētie dictātis.Si ḡ dicamus viros ꝑfectos
obligari ad non mentiēdum aliquo genere peccati.
cū hoc nō ſit ex p̄cepto.nec ex officio cōmiſſo.nec ex
voto.erit ꝓpter ſcādalū ⁊ ꝯſciētie vinculū. Propter 41
quod nota ꝙ quidā ſūt ꝑfecti publici. q̄dā ſūt ꝑfecti
occulti. Uiris publice ꝑfectis adhibet̄ fides tanq̄ cō
ſeruatoribus veritatis. ⁊ qm̄ mendaciū deꝑhēſū fac̄
vt hō alteri nō credat.ſi viri ꝑfecti mētirent̄. iaʒ nec
ipis crederet̄ nec aliquib⁹. ⁊ magnū ipi veritati fie/
ret p̄iudiciū.et daret̄ alijs occaſio ſcādali. ⁊ iō tales
viri ꝑfecti debēt habere ꝯſciētiā ꝙ ꝓ nulla re dicant
flm ſciēter.quādo ḡ dicūt peccāt mortaliter.tū quia
faciūt ꝯtra ꝯſcīe dictamē.tū etiaʒ qꝛ alios ſcādalizāt

actiue. Non ſic aūt hoīes ſcandalizātur de hijs q̄ ſūt
impfecti. vel etiā de pfectis occultis. ideo tales non
ſic obligātur ad oē mendaciū vitādum. Et eſt exē
plū huius. quia ſi quis impugnaret fidē. licitū eſſet
impfectis fugere ⁊ latere. ſed viri pfecti tenētur ſtare
⁊ libere ꝯfiteri. ne p ipoꝝ fugā ⁊ latitatōem ppl's in
firmus cadat a fide. vnde conſcientia debet eis hoc
rōnabiliter dictare. Poteſt igiẗ ꝯcedi ſm̄ Aug. q̄ vi
ris pfectis quorum pfectio publica eſt. mendacium
quātūcūq; puū imputaẗ in mortale pctm̄. qm̄ ꝓpẗ
ſcandalū vitādum dictare debet eis ꝯſciētia ꝗllibz ge
nus eſſe mētiēdum. ne faciāt veritatem venire in cō
tēptum. Et hoc videẗ ſenſiſſe Aug. qui fuit pcipuus
veritatis amator. ⁊ oīs vir qui veritatem amat vehe
mēter odit mendaciū. Unde diciẗ Eccli. Potior eſt
fur q̄ aſſiduitas viri mendacis. Unde ⁊ auctores ⁊ rō
42 nes ad hāc ptem inducte concedēde ſūt. ¶ Ad illud
vero quod pmo obijciẗ in contrariū. q̄ circumſtātia
nō aggrauat pctm̄ in infinitū. dōm q̄ illud eſt veruz
quātum eſt de ſe. ſed vbi aliqua circūſtātia introdu
cit ſcandalū alienum ⁊ conſcientie vinculum p cōſe
quens mutat peccati genus. et facit eſſe mortale qd̄
aliās eſſet veniale. Vinculū em̄ ꝯſciētie etiā in indif
ferētibus facit alios peccare mortaliter. q̄nto magis
43 in hijs q̄ dictat rōnabiliter. ¶ Ad illud quod obijciẗ
q̄ non mentiri om̄i genere mendacij aut eſt conſiliū
aut eſt pceptum. ⁊c. dōm q̄ q̄ntum ad quedā gene
ra menacij ꝓhibitum eſt. q̄tum ad aliqua non eſt ꝓ
prie ꝓhibitum ſed cohibitum. Venialia em̄ non di
cunẗ ꝓhibita ſed cohibita. ſcilicz q̄ ex diuino pcepto
non ſūt oīno ꝓhibita (quia pceptum reſpicit oēs) ex
ꝯſcientie vinculo et ſcandalo quod reſpicit ſpāles ꝑ
ſonas efficiūtur ꝓhibita. Et ſic intelligēduz eſt ſe ha
44 bere in pte iſta. ¶ Ad illud quod obijciẗ q̄ menda
cium aut repugnat charitati ſimpliciter aut charita
ti pfecte. dōm q̄ mendaciū repugnat vtriq;. Repu
gnat em̄ charitati rōne pfectōnis ſupaddite. qm̄ ipa
pfectio viri iuſti alijs manifeſta. introducit occaſio
naliter ſcandalū ⁊ conſcientie vinculum. ⁊ p ꝯñs pec
catum. quod non tm̄ tollit pfectiōem ſed etiā ipſam
45 charitatem. ¶ Ad illud quod obijciẗ q̄ vir pfectus
non peccat in verbo ocioſo. nec in pmis motibꝰ. ſic
nec alius impfectus. dōm q̄ non eſt ſimile. q2 ex ali
is venialibus peccatis non ita oriẗ ſcandalū. nec ita
veritas venit in contēptum ſicut de mēdacio ſi repi
atur circa virū pfectū. ſm̄ q̄ ſupius eſt explanatum.
Hec aūt ſunt dicta de mendacio ſz q̄ verba bti aug.
ptendunt. quꝰ ꝓpter magnū veritatꝭ zelū maxime de
teſtatus eſt mendaciū ab oībus excludere. ſaltē a vi
ris pfectis. ⁊ cū non poſſz mendaciū ab oībus exclu
dere. ſaltem a viris pfectis voluit elongare vt veri
tas in aliquibus inueniret ſolidā ſedem. Et ꝓpterea
ſi quis vellet intelligere q̄ mendaciū quod eſt alijs
veniale non ſit viris pfectis mortale. poterit ad ver
ba Aug. reſpondere intelligēdo p ea mendaciū ſem
per eſſe indecens ⁊ malū viris pfectis. qm̄ mentien
do diſponūt ſe et alios ad malū. non aūt q̄ ſemp ſit
eis mortale pctm̄. ⁊ p hoc declinari poſſunt oēs rōes
adducte ad oppoſituz. Quicquid aūt horū verū ſit.
viro tamen qui pfectōem ꝓfiteẗ ſūmope cauēdū eſt
omne mendacium.

¶ Queſtio. v. c

De ipſius mendacij diuiſione. diuidit em̄ Aug. ⁊ ma
giſter mendaciū p tres differētias pmas. videlicz. in
officioſum. iocoſū. ⁊ pnicioſum. Sed contra iſtā di
uiſionem obijciẗ pmo rōe pmi mēbri. Officioſū em̄
mendaciū diciẗ quod alicui ꝓdeſt. ſed q̄ mendaciū
ꝓſit hoc eſt valde p accidēs. cum ſit malū. ḡ penes h̄
quod eſt ꝓdeſſe non eſt aliquā ſpēm ipſius mendacij
aſſignare. ¶ Item idem mendaciū ſm̄ ſpēm poteſt
ꝓdeſſe ⁊ pt obeſſe. ḡ penes iſtā non ꝯtingit aſſigna
re ipſius mendacij ſpēs diuerſas. ¶ Itē contra ſecū
dam differētiam obijciẗ. que quidem eſt mendaciuz
iocoſum. qm̄ ſicut cōtingit peccatū mendacij ioco ꝑ
petrari. ita etiam ⁊ alīs peccatoꝝ differētias. ḡ ſi alia
peccata non habent diuidi p iocoſum ⁊ non iocoſū.
videẗ q̄ nec ipm̄ mendacium. ¶ Item. cū quis ſlm
dicit intēdens iocari. nō intendit fallere. Sed men
dacium vt dicit Aug. eſt falſa vocis ſignificatio cū in
tentōe fallendi. ḡ vbi iocus interuenit ibi non eſt mē
dacium. videẗ ḡ q̄ mendaciū iocoſum nō ſit ſpecies
mendacij immo potius defectus ⁊ diminutio ipſius
¶ Item obijciẗ contra terciam differentiam que eſt
mendacium pnicioſū. Si eni pnicioſum dicitur mē
dacium quod inducit mortē. ⁊ oē peccatuz mortale
inducit mortem. eſſe pnicioſū eſt generale omni pec
cato mortali. ḡ non eſt differētia mendacij. ¶ Item
mendacium pnicioſum ſi diſtinguiẗ ab alijs. aut hoc
eſt rōne māe. aut rōne volūtatis. Rōne māe non vt
videẗ. quia in qualibet mā pt homo mētiri grauiẗ ⁊
pernicioſe ſi mentiatur ex malignitate. Nec rōe vo
luntatis. quoniā in quolibet genere mendacij pt vo
luntas inordinate moueri ⁊ inducere mortem ſiue ꝑ
niciez in mentiēte. ḡ non videẗ q̄ ſit differētia ſpālis
mendacij. ¶ Itē obijciẗ contra differētias pdictas
Qm̄ Aug. diuidit mendaciū i octo differētias. Aut
ḡ diuiſio illa eſt ſupflua. aut iſta eſt diminuta. aut ne
ceſſe eſt vnam reduci ad aliam. Si ḡ reduciẗ. queriẗ
ḡ per quā viam. queriẗ etiā quis ſit ſpērum medacij
numerus ⁊ que ſufficiētia. ¶ R. dōm ad pdictoꝝ 46
intelligētiam eſt notāduz. q̄ cū mendaciū habeat ꝓ
forma ⁊ ꝯplemēto intentōem fallēdi. ſm̄ intentōem
ipſius mentiētis habet in ſpēs diuerſificari. Mētiēs
aūt aut intendit ꝓdeſſe. aut delectare. aut ledē. Se
cūdum q̄ intendit ꝓdeſſe eſt mendaciū officioſum.
ſm̄ q̄ intendit delectare eſt mendaciū iocoſum. ſm̄
q̄ intendit ledere eſt mendaciū pnicioſum. Ledē āt
pt aliquis duplr. vel damno tpali. vł damno ſpūali.
Et ſi ledit damno tpali. hoc pt eſſe duplr. aut ſimplr
ledit. aut ita ledit vnū q̄ alteri ꝓdeſt. ⁊ ſz h̄ ſūt tres
differētie mendacij pnicioſi. q̄rū vna ꝯſiſtit in eo ge
nere mendacij quo quis mentiẗ in doctrina religio
nis. ⁊ hoc quidez facit ad nocumētum boni ſpūalis.
ſ. fidei. Alia differētia conſiſtit in hoc vt mendacium
ſimplr obſit. Tercia vō differentia in hoc q̄ menda
dacium nō ſimplr obeſt. ſed alicui ꝓdeſt alicui obeſt
Si vero quis mentiẗ vt delectet. ſic eſt mendacium
iocoſū. Et h̄ pt eſſe duplr. Aut vt delectet alteruz. et
ſic ē mēdaciū ſimplr.. aut vt delectz ſemetipm̄ i mētiē
do ⁊ ſic eſt mendaciū libidinoſū. Si vō quis mentiẗ
vt ꝓſit alteri. aut mentiẗ vt ꝓſit in rebus. ⁊ ſic ē vna
differentia mendacij officioſi. Aut vt ꝓſit in ſalute ⁊
vita corpis. ⁊ ſic eſt alia. Aut vt ꝓſit in ſctitate ⁊ ca
ſtitate mentis ⁊ ſic eſt tercia. ⁊ ſic patet q̄ tria ſūt ge
nera mendaciorum. que ſubdiuiduntur in. viij. mem
bra. ita q̄ vtraq; diuiſio ſūpta eſt ſm̄ variatōez inten
tōis mentiētis. ⁊ ita vna illaꝝ in altera habet indu
di. ⁊ hoc ſatis rōnabiliter ſicut tactū eſt. Et p hoc pz

47 Rᷓ ad illď qď vltimo querebatᷣ. Ad illď ďo quod
ꝓmo obijcitᷣ in ꝯrariū ꝙ accidit mēdacō ꝙ ꝓsit. ďď
ꝙ veꝝ est ꝗtū est de rōne sui generis. qꝛ tñ in mori/
bus intētio imponit nomē opi. ex ipa intētōe ꝑt alia
ꝯditio adeo fieri mendacio essētialis vt ſm ipam ac
48 cipiātur diuerse spēs ipius mēdacij. ❡ Ad illď qď ob
ijcitᷣ ꝙ idē mēdaciū ſm spēm ꝑt obesse ꝛ ꝓdesse. ďď
ꝙ illď est veꝝ loquēdo ꝙ mēdacio ꝗtū ad ſmonem
exteriorē. ſʒ nō est verū de ipō ꝗtū ad interiorē inten/
tōem. mēdacium aūt nō sortitᷣ spēm a falsa locutōne
49 sed potius ab ipa intentōe sicut tactum est. ❡ Ad il/
lud qď obijcitᷣ ꝙ alia peccata habēt fieri ioco sicut ꝛ
mendaciū. ďď ꝙ denominatōes nō fiūt ab hijs q̄ ra
ro accidūt ſʒ ab hijs q̄ frequētᷣ. lʒ ḡ ꝯtigat alia pctā
ꝑ iocū ꝑpetrari. qꝛ tñ nō ita freq̄nter alia cōmittūtur
ioco sicut ipm mēdaciū. hinc est ꝙ esse iocosuʒ nō est
differētia alteri⁹ peccati sicut mēdacij. Preterea et si
oīa opa sortiātur denominatōem ab ipa intentōne.
maxime sermo ab intentōe denominatᷣ. ꝛ qꝛ mēda/
ciū est in sermone. inde est ꝙ magis denominatᷣ ioco
50 sū qñ fit intentōe ludēdi ꝙ̄ alia pctā. ❡ Ad illud qď
obijcitᷣ ꝙ vbi interuenit ioc⁹ ibi nō est intentō fallen
di. ďď ꝙ sicut in litera explanatᷣ. cū dicitᷣ. mendaciuʒ
est falsa vocis significatio cū intentiōe fallēdi. ſm ꝙ
generaliter accipitᷣ. nō idem est fallere qď decipe. sed
ideʒ est fallere qď falsū dicere. Vñ sēsus est. cū inten/
tōe fallendi. hoc est falsū dicēdi. ꝛ hoc vtiqʒ cōuenit
51 mendacio iocoso. lʒ minus ꝯplete ꝙ̄ ꝑnicioso. ❡ Ad
illud qď obijcitᷣ ꝙ esse ꝑniciosū ꝯuenit omni generi
peccati mortalis. ďď ꝙ ꝑniciosū designatᷣ esse diffe/
rētia ipius peccati. non qꝛ sit ꝓpriū eius simplr. sed hᷓ
est rōne mendacij officiosi ꝯtra qď distinguit ꝑnicio
sū. qꝛ illud ꝓdest ꝛ istud obest. ꝛ qm̄ alia genera pctō
rū nō ita distinguūtur ꝑ officiosū sicut mēdaciū. hinc
52 est ꝙ nec ita distinguūtur ꝑ ꝑniciosū. ❡ Ad illud qď
obijcitᷣ vtꝝ distinguatᷣ rōne māe vel volūtatis. ďďm
ꝙ rōne volūtatis ꝑncipaliter. lʒ etiā posset dici ꝙ rō
ne māe ꝗtū ad illā differētiā mendacij ꝑniciosi. q̄ q̄
deʒ ꝯsistit in doctrina religionis. Et si tu obijcias ꝙ
ista praua volūtas ꝑt esse in oīm genē mendacij iaʒ
pʒ rñsio. qꝛ hoc est falsū ſm ꝙ explanatū est. quia ſm
ꝙ verba deseruiunt intentōi fit diuersificatio specie
rum mēdacij. ❡ Questio. vj. f
De gradibus spēꝝ mendacij. Dicit eñ Aug. ꝙ pri/
mū genus mēdacij est grauissimū. ꝛ vltimū est leuis/
simū. Et ꝗto inter genera mēdacij aliqď mēdacium
accedit ad primū ꝛ tāto est graui⁹. q̄nto magis elon/
gatᷣ ꝛ accedit ad vltimū tāto est leuius. Primū aūt
mēdacij genus vt dicit est in doctrina religionis. vl/
timū aūt est vt dicit ꝓ ꝯseruatōne aliene castitatis.
Cōtra hoc ꝙ dicᷓ ꝙ ꝓmū est grauissimū obīᷓ sic. Esto
ꝙ aliq̄s dicat xp̄m nō ascēdisse sup asellū ex q̄dā vr
banitate. ꝛ ali⁹ imponat ſlm crimē ꝓximo ex quo ꝓxi
mus morte damnatᷣ. ꝯstās est ꝙ graui⁹ peccat scďs
ꝙ̄ ꝓmus. sed ꝓmus peccat ꝓmo genere mēdacij. se
cūd⁹ peccat scďo genere mēdacij. ḡ scďm gen⁹ mēda
cij est grauius ꝙ̄ ꝓmū. Itē aliq̄s dicit aliqď mēda
ciū in doctrina religionis qď corrūpit fidē i vno sim
plici. Alius vero dicit mēdaciū ꝑ qď scinditᷣ vnitas
ecclesiastice pacis. Cōstat ꝙ grauius peccat scďs ꝙ̄ ꝓ/
mus. qꝛ seminat inter frēs discordias qď maxime do
minus detestatᷣ. ꝛ tñ ꝓmus peccat ꝓmo genere pec/
cati mendacij. scďs vero scďo. ḡ redit idē quod pri⁹
❡ Itē possibile est aliquē mētiri ꝓmo genere mēda/
cij ex infirmitate. scďo vero genere mēdacij ex certa
malicia. si ḡ pctm̄ ex certa malicia est pctm̄ in spm̄ sā
ctū qď est graui⁹ alijs. vr ꝙ scďm gen⁹ possit esse gra
uius ꝙ̄ ꝓmū. ❡ Itē ꝓmū genus mēdacij est ꝯ fideʒ.
scďm est ꝯ charitatē generaliter loquēdo. sed maius
bonū est charitas ꝙ̄ fides. si ḡ ꝓuatōes ꝑ habitus di
noscūtur. graui⁹ pctm̄ est scďm gen⁹ mēdacij loquen
do generaliter ꝙ̄ ꝓmū. Est igitᷣ qď q̄re ꝓmū gen⁹ mē
dacij Aug. dicit esse grauissimū. ❡ Itē obīᷓ ꝯ vltimū
gradū. Dicᷓ eñ mēdaciū qď fit ꝓ castitate alteri⁹ cor/
poris seruāda est leuissimū oīm. ꝛ leui⁹ eo qď fit pro/
seruāda vita. Sed ꝯ. Illud mendaciū graui⁹ est in q̄
magis saluatᷣ rō mentiēdi sed mendaciū qď fit serio
plus hʒ de rōne mentiēdi ꝙ̄ mendaciuʒ qď fit ioco.
Si ḡ quodlibet mendaciū officiosū fit serio. qďlibet
mēdaciū officiosū est graui⁹ ꝙ̄ iocosū. ❡ Itē castita/
tē non potest q̄s amittere inuit⁹. vitam corporis po
test quis amittere inuitus. ḡ magis indiget adiuto/
rio ꝛ succursu ꝓ seruāda vita ꝙ̄ ꝓseruāda ꝯtinentia
Videtᷣ ḡ ꝙ magis spectet ad officiū pietatis ꝛ magꝭ
leue pctm̄ sit mētiri ꝓ seruāda vita corpis ꝙ̄ ꝓ ser/
uāda ꝯtinētia carnis. ❡ Itē q̄ ꝑdit vitā ꝑdit spaciū
merēdi ꝛ penitēdi. nō sic aūt q̄ ꝑdit carnis ꝯtinētiā.
ḡ ꝑiculosius ꝛ dānosius est alicui interfici ꝙ̄ carna/
liter violari. ḡ magis piū est in tali casu mētiri. Iu/
xta hoc queritᷣ si q̄s est in ꝑiculo ꝯstitut⁹ de castitate
amittēda sua vel aliena. qď sit sibi magis eligēdum.
Vtꝝ mētiri. vel sustinere se vel aliū carnaliter viola
ri. Et queritᷣ vtꝝ melius faciat ille q̄ mētitᷣ vt alium
trahat de statu ꝑiculoso vt intret religionē. vᷓ q̄ vehe
mēter ꝓsumit vt possit ipm ꝑ mēdaciū attrahere. an
ille q̄ simplr negligit. ꝛ iō nō vult mētiri ꝓ alicui⁹ sa/
lute. Et vr ꝙ ꝓmus meli⁹ faciat. qꝛ nō magnū est fa/
cē vnū pctm̄ veniale vt ali⁹ eternā ꝯseq̄tᷣ salutē. Vꝝ
āt scďs meli⁹ faciat vr. qꝛ maioris ꝑfectōis ē in nullo
cāu mētiri aliq̄ de cā ſm ꝙ multiplr oñdit b. Augu.
Rᷓ. ďď ꝙ ſm ꝙ btūs Aug. dicᷓ Grad⁹ mēdacioꝝ se/ 55
quūtᷣ ordinē. ita ꝙ ꝓmū ē magnū. ꝛ vltimū minimū.
Et rō h⁹ ē ista. qm̄ ſm ꝙ vult phs. Si maximū i vno
genē excedit maximū in alio genē. simplr hᷓ gen⁹ exce
dit illď. Vñ ad hᷓ ꝙ aliqď gen⁹ excedat alterū nō ē ne
cesse ꝙ singla illi⁹ generꝭ excedāt singla alteri⁹ generꝭ
ſʒ ꝙ sūmū in alio genē sit mai⁹ oīb⁹ ceterꝭ alteri⁹ gene
rꝭ. Qm̄ ḡ inᷓ mēdacia oīa illď ē maximū in quo intē
dit vn⁹ alteri nocē i via veritatꝭ ꝛ salutis. qꝛ infert ei
nocumētū spūale irrecōpēsable. ꝛ ꝗtū ad maxia bōa.
hinc est ꝙ mēdacium quod ē in doctrina religionis
cū sit ad hᷓ ordinatū. ē inᷓ cetera mēdacia maximū et
sūmum. Alteri⁹. qꝛ nō ꝑt aliq̄s moueri maiori cā ad
mētiēdū ꝙ̄ ꝓ seruādo bono spūali vl' annexo spūali.
hinc ē ꝙ istď mēdaciū ē leuissimū qď fit ꝓ ſuāda ca/
stitate corpis vel ꝓ aliq̄ simili. ꝛ sic gradatim descen/
dēdo ꝛ ascēdēdo oportʒ vidē i ceteris alijs. Vñ val/
de rōnabilitᷣ btūs Aug. spēs mendacioꝝ distinxit. et
grad⁹ ordinauit. Ad illď ḡ qď ꝓmo obīᷓ in ꝯriū de
illo q̄ mētitᷣ dicēdo xp̄m nō ascēdisse sup asellū. vel 54
aliď ꝯsimile. q̄ nō ita mētitᷣ sic ille cuj suo mēdacō ꝓxi
mū īterficit. ďď ꝙ veꝝ ē. ſʒ tñ ex hᷓ n̄ sequitᷣ ꝙ grad⁹ il
le nō excedat istū. ꝓ eo ꝙ illď ē minimū mēdaciū. ſʒ
qñ q̄s ex certa scīa vel malicia impugnat veritatem
siue pietatē. vt fidē xp̄ianā ꝛ bonos mores sbuertat.
hᷓ inqꝫ mō mētiēdi nō ꝯtingit reꝑiri graui⁹ mēdaci/

um in ſcḋo genere. ⁊ ħ hoc pꝫ Rꝰ ad duas rōnes ſe-
quētes. vicȝ de mēdacio qḋ inducit ſciſma. ⁊ ḋ mēda
cio qḋ eſt ex certa malicia. Qm̄ mēdaciū in doctrina
religionis nō tm̄ inducit infidelitatē. imo ⁊ ſciſma et
cetera mala. nec tm̄ eſt ex īfirmitate imo ex certa ma
55 licia. Ad illḋ qḋ obꝛ̄ ꝙ ꝑmū mēdacij genꝰ oppo-
nit̄ fidei. ſcḋm vero opponit̄ charitati. dḋꝫ ꝙ rō illa
dupl̄r deficit. Primū quidē. qꝛ nō ſequit̄ ſi aliq̄ duo
bona ſic ſe hn̄t ꝙ vnū excedat reliquū. ꝙ ſil̄r ſit ⁊ in
eoꝝ ꝑuatōibꝰ repire. qm̄ ſicut negatōes eōtrario ſe
hn̄t affirmatōibꝰ. ſic etiā eē pt in ꝑuatōibꝰ ⁊ habiti
bus. Vn̄ nihil impedit. ꝙ charitas ſit maius bonū ꝙ̄
fides. ⁊ tm̄ maiꝰ malū eſt infidelitas ꝙ̄ odiū. Et rō hꝰ
eſt. qꝛ plus ꝑuat infidelitas ꝙ̄ ipm odiū. Aliꝰ etiā de
fectꝰ eſt ibi. qꝛ mēdaciū qḋ eſt in doctrina religionis
non tm̄ repugnat fidei ſ etiaȝ moribꝰ bonis. veritas
eīm ſm pietatē q̄ eſt in doctrina religionis nō tm̄ cō-
ſiſtit in credēdis. verū etiā in agēdis. Vn̄ ſi q̄s dicerꝫ
fornicatōem nō eē vitandā. ⁊ parentes nō eē bono-
rādos. mētiret̄ p̄ illo genere mēdacij. Et qꝛ in doctri
na religionis non tm̄ docet̄ q̄d credēdum. ſ etiā q̄d
eſt ſm ſingulas virtutes opandū. hinc eſt ꝙ illḋ mē-
daciū pt opponi cuilibet virtuti ⁊ bono ſpūali. licꝫ ꝑ
56 mo ⁊ ꝑncipaliter opponat̄ ipi fidei. ¶ Ad illḋ quod
obꝛ̄ vlterius ꝙ mēdaciū iocoſū eſt magis leue ꝙ̄ offi
cioſū. dḋ ꝙ falſū eſt. qꝛ in neutro illoꝝ mendacioꝝ
intēdit quis decipere aliū. intēdit tamē dicere falſū.
in vno vt delectet. in altero vt ꝓſit. Minꝰ aūt inor-
dinata eſt intētio quādo intēdit ꝓdeē ꝙ̄ q̄do intē-
dit delectari. Cū ꝗ̄ dicit ꝙ mēdaciū iocoſū non fit ſe-
rio. dḋ ꝙ falſū eſt. qꝛ ſerio mentit̄ quis illo mendacō
non tamē ad ſeducēdū ſed ad delectādum. ¶ Ad il
57 lud qḋ obijcit̄ ꝙ maius pctm̄ eſt mētiri ꝓ ſeruāda vi
ta ꝙ̄ ꝓ ſeruāda ꝯtinētia. dḋ ꝙ falſum eſt. licet eīm nō
poſſit aliquis alicui inuito auferre virtutem ꝯtinē-
tie q̄tum ad id quod mētis eſt. quia tn̄ poteſt aufer-
re illud quod eſt ei annexū videlicet continentiā car
nis. in cuius ablatione maximū eſt piculū ꝓpter car-
nis lubricum. ex hoc eſt ꝙ magis accedit ad pietatē
mentiri ꝓ illa continētia ſeruanda ꝙ̄ ꝓ vita. ſm ꝙ
vita ſpūalis ꝓfert̄ vite carnali. Vnde ⁊ ſi pietas na-
turalis aliquo modo plus moueat ad ſeruādam vi-
taꝫ nature. tamen pietas gratuita que mouetur ſm
regulam fidei magis mouet ad conſeruādam vitam
gratie ⁊ virtutis. ¶ Ad illud vero quod obijcitur ꝙ 58
qui aufert vitam aufert ſpaciū penitendi ⁊ merendi.
dḋm ꝙ ⁊ ſimul cū hoc aufert ſpacium peccandi. ⁊ nē
ſcitur vtrum homo abſūptus a morte vitam futurā
expendit in bonis vel in malis. ideo nō eſt ſimile hic
⁊ inde. ¶ Ad illud vero quod querit̄ de aliquo qui 59
eſt in periculo cōſtitutus ḋ amittēda integritate car
nis. Dḋm ꝙ aut eſt perfectus amator cōtinētie aut
imperfectus. Si perfectus eſt vt poſſit de continen-
tia mentis confidere. non debet propter hoc menda
cium dicere pro vitanda corruptionē carnis. qm̄ ſi-
cut dixit Lucia. Si me inuitam violaueris. caſtitas
mihi duplicabitur ad coronam. in tali periculo ſu-
ſtinere pollutiōem illā poteſt eē ſine culpa. ſed mē-
tiri non poteſt eē ſine culpa. Si aūt eſt impfectus.
rōnabiliter debet timere ne ſuccūbat ſi ad illum ſta-
tum venerit. ⁊ ideo tali ꝓpter infirmitatem ſuam cō-
ceditur redimere periculum maioris peccati per mi
nus peccatū. Vnde ſi probabiliter videt ꝙ ꝑ menda
ciūm poſſet declinare corruptiōeꝫ. ſanius conſilium
eſt iſti aliquod falſū dicere ꝙ̄ corruptiōem illam ſu-
ſtinere. Et hoc eſt quod dicit btūs Augu. in li. de mē
dacio. Illa peccata que ita cōmittūtur in homine vt
eum faciāt immūdum. etiā peccatis noſtris euitare
debemus. ac per hoc nec peccata dicenda ſūt. ⁊ ideo
fiunt vt illa immūdicia euitetur. quod intelligēdum
eſt non ꝙ non ſint ſimpliciter peccata. ſed quia non
ſunt grauia. Et ſicut dicimus de viro impfecto reſpe
ctu ſui. ſic etiam intelligēdum eſt de viro impfecto re
ſpectu alterius viri impfecti. Et ita debꝫ homo caue
re periculū alienum ſicut ⁊ ꝓpriū. ¶ Ad illḋ quod
vltimo queritur vtrū ſanius ſit conſiliꝫ mentiri vt 60
alius reducat̄ ad viam veritatis. dḋm ꝙ nec pfecto
nec impfecto conuenit mētiri ꝓpter hoc vt alterū ad
viam veritatis prouocet. quia non indiget deus no-
ſtro mendacio. nec debet aliquis credē ꝙ aliquis cō-
uertatur a malo per falſi ſuggeſtionē ſed potius per
ſpūſſancti inſpiratōem ſm ꝙ dicit Grego. Inuanū
laborat ſermo ꝑdicatoris. niſi intus operetur gratia
ſaluatoris.

¶ Diſtinctio. xxxix. de piurio.

Nunc ḋ piurio videamus ⁊c. Supra egit magiſter de mendacio quod opponit̄ quinto ꝑcepto ſcḋe de
tabule. in hac vero pte intendit agere de piurio. hec aūt pars continet preſentem diſtinctōem. ⁊ diui-
ditur in ptes tres. In quarū ꝑma inquirit magiſter. Quid ſit periuriū. In ſcḋa vero determinat qua
liter ſit iurādum. ibi. Queritur etiā vtrum liceat iurare per creaturā. In tercia vero quod iuramētuꝫ eſt ad-
implēdum ⁊c. ibi. Nunc ſupeſt inueſtigare vtrum om̄e iuramētuꝫ ſit adimplēdum. Prima pars diuiditur
in ptes duas. In quarū prima determinat de piurio per compatōem ad mēdacium. In ſcḋa vero per com
patōem ad iuratōem vel iuramētum. ibi. Si aūt querit̄ vtrū iurare ſit malū. Hac ſecūda pte indiuiſa rema-
nente. prima pars diuidit̄ in partes tres. In quarum ꝑma inquirit vtrum eēntiale ſit piurio eē mendaciū
et determinat ſm opinionem alienā. In ſcḋa vero determinat ſm opinionem ꝓpriā. ibi. Sed melius credit̄
⁊c. In terciā vero remouet dubitatōem annexā. ibi. Cum vero quis iurat quod verū eſt ⁊c. Similiter ſecun
da pars in qua determinat quō ſit iurādū diuidit̄ in ptes duas. In quarū prima determinat de forma iura
menti licita. In ſcḋa de forma iuramēti illicita. ibi. Poſt hec querit̄ vtrū fide eius vtēdū ſit ⁊c. Et hac pte re
manente indiuiſa. prima diuidit̄ in tres. In quaruꝫ ꝑma querit que ſit forma iuramēto ꝯgrua. In ſecunda
que forma ſit magis obligatoria. ibi. Si aūt querit̄ quis magis tenet̄ ⁊c. In tercia vero determinat q̄ ſit for
me iurādi intelligētia. ibi. hic querit̄ quid ſit per deū iuro. Per hūc etiā modū tercia pars ꝑncipalis diuidit̄
in ptes duas. In quaꝝ ꝑma determinat de iuramēti obligatione. In ſcḋa vō de honeſtate. ibi. Decreuit ⁊c.
Et illa pte remanēte indiuiſa. ꝑma diuidit̄ in ptes tres. In q̄rū ꝑma determinat vtꝝ iuramētū illicitū ſit ob
ligatoriū. In ſcḋa vtꝝ iuramētū doloſū. ibi. Ħ etiā ſciēdū eſt ꝙ q̄cunq̄ arte vboꝝ ⁊c. In tercia vō inq̄rit vtꝝ
iuramētū coactū ſit obligatoriū. ibi. Querit̄ etiā ſi peccat q̄ hoiem iurare cogit. Subdiuiſio partiū ſatis ma-
nifeſta eſt in litera.

1 a Aduertēdū eſt ꝙ
iuſiurādū tres hꝫ co-
mites ⁊c̄. Cōtra. vr̄ ꝙ
ibi ſit ſuꝑfluitas. Qui
cunqꝫ eni iurat cū iu-
dicio diſcretōis. vere ⁊
iuſte iurat. ꝗ ex̄ꝗ poni
tur ibi iudiciū. ſuꝑflu-
it veritas ⁊ iuſticia.
Itē cū oia opa noſtra
debeāt fieri cū diſcreti
one ⁊ rectitudie et ve-
ritate. q̄rit̄ q̄re potius
iuramētū dꝫ hr̄e tres
comites ꝙ̄ aliq̄ vbū ⁊
factū. Iuxta h̄ q̄ritur
penes q̄d accipit̄ nu-
mer⁹ iſtoꝝ triū comitū
R̄ᵒ. dōm ꝙ iuramētū
ꝯpat̄ ad tria. vicꝫ. ad
iurantē a q̄ ꝓcedit. ad
rē de q̄ fit. ⁊ ad cauſaꝫ
ꝓ q̄. Scdm ꝯparōnez
ad cū a q̄ egredit̄ de-
bet̄ ſibi iudiciū. ſm cō
parōem ad rē de q̄ fit
debet̄ ſibi veritas. vt
ſit adeq̄tio rei ⁊ ſmo-
nis. ſm vᵒ cōparōem
ad cām de q̄ ſic debet̄
ſibi iuſticia vt ꝓ iuſta
cā fiat. Et q̄ſi oē iura-
mētū hꝫ iſtas tres cō-
parōes. iō oē rectū iu-
ramentū hꝫ iſtos tres
comites. Et ꝑ h̄ pꝫ rn̄
ſio ad illō qd vltio q̄-
rit̄. Ad illud vᵒ qd ob
ijcit̄ ꝙ vbi ē vnū. vicꝫ
iudiciū. ibi ſūt rliq̄. ꝗ
alia ſūt ſuꝑflua. dōm
ꝙ illa rō nō valet. De
ficit eni talis mod⁹ lo-
quēdi in hijs q̄ ſe hn̄t
ꝑ ꝯnexionē. qꝛ eni vtu
tes ꝯnexe ſt̄. ſi vna ht̄
hn̄t̄ ⁊ oēs. ⁊ tn̄ nō ſeq̄
tur ꝙ ſi vna ht̄ ꝙ cetē
ſuꝑfluāt. Alibi etiā de
fic̄. vicꝫ. cū aliq̄ ſe hn̄t
ꝑ additōeꝫ. Poſito ei
poſteriori ponit̄ ꝑus.
ſic poſita rōnali in ho-
mine. ponit̄ ſēſibilis ⁊
vegetabil̄. ⁊ tn̄ ex̄ꝗ rō
nal̄ habet̄. nō ꝓpterea
alie ſuꝑfluūt. ſic eſt in
ꝓpoſito intelligēduꝫ.
Qōdā ei iuramētū fit
iuſte qd tn̄ nō fit ve. ⁊
aliqd fit vere ⁊ iuſte ⁊

Inq̄rit quid ſit ꝑiuriū. ⁊ determinat ſm opinioneꝫ
alienā. vtrū eſſētiale ſit ꝑiurio eſſe mēdaciū. a

Nunc de ꝑiurio videam⁹. Periuriū eſt mēda-
ciū iuramēto firmatū. Hic querit̄ vtꝝ ſit ꝑiu-
riū vbi nō eſt mēdaciū: Nō quibuſdaꝫ videt̄
ex autoritate hieronimi dicētis.[a] Aduertēdum eſt ꝙ
iuſiurādū tres habet comites. veritatē. iudiciū. ⁊ iuſti
ciā. Si iſta defuerint n̄ erit iuramētū ſed ꝑiuriū. Ubi
aūt fl̄m iurat̄ veritas deeſt. Si ꝗ fl̄m iuret̄. ⁊ ſi non ſit
ibi intētio fallendi. videt̄ eſſe ꝑiuriū qꝛ deeſt veritas.
Quibuſdā placet nō eſſe ꝑiuriū. vbi nō eſt mēdaciū.
⁊ ſicut dicitur aliquādo fl̄m ſine mēdacio. ita iuratur
fl̄m ſine ꝑiurio. Falſū forte dixit apl̄s cū ſe vēturū ad
corinthios ꝓmiſit. Nec tamē ſicut ei imponebat̄ cul-
pā mēdacij ꝯtraxit. qꝛ ſic animo ſētiebat. etiā ſi iuram̄
to illō firmaſſet. nō ꝑiuriū incurriſſꝫ. qꝛ q̄ntū in ipō fu-
it verꝫ dixit. Et ſi iuratōem addidiſſet. quātū in ſe fo-
ret verꝫ iuraſſet. ⁊ ſi aliter euenerit ꝙ̄ dixit. Ideo ſicut
quis nō eſt mēdax niſi aliter ſētiat animo ꝙ̄ dixit. ſiue
ita ſit ſiue nō. ita videt̄ q̄buſdā neminē ꝑiurū cōſtitui
niſi aliter ſētiat aīo ꝙ̄ loquat̄. ſiue ita ſit ſiue nō.

Determinat ſm opinionē ꝓpriā. diſtinguēs tripli-
cem modū ꝑiurij. b

Sed meli⁹ credit̄ ⁊ ille peierare q̄ fl̄m volūtate fallen
di iurat. ⁊ qui fl̄m putās q̄d verum eſt iurate. qui ve-
rum putans quod falſum eſt iurat.. Unde Aug. ho-
mines fl̄m iurāt vel cū fallūt. vel cū fallūt̄. Aut putat
hō verū eſſe q̄d fl̄m eſt ⁊ temē iurat. aut ſcit vel putat
fl̄m eē. ⁊ tn̄ ꝓ vᵒ iurat. ⁊ nihilomin⁹ cū ſcelē iurat. Di-
ſtāt āt illa duo ꝑiuria q̄ ꝯmemoraui. Fac illū iurare q̄
verꝫ eē putat. pro q̄ iurat verꝫ eē putat. ⁊ tn̄ fl̄m eſt. nō
ex aīo iſte peierat ſꝫ fallit̄. Hoc ꝓ vᵒ hꝫ q̄d fl̄m ē. nō ꝓ
falſa re ſciēs iuratōeꝫ interponit. Da aliū q̄ ſcit fl̄m eē.
⁊ iurat tāꝙ̄ verꝫ ſit q̄d ſcit fl̄m eē. Uidetiſ ꝙ̄ iſta dete-
ſtāda ſit belua. Fac aliū q̄ putat fl̄m eē ⁊ iurat tāꝙ̄ ve
rū ſit. ⁊ forte verꝫ ē. Uerbi gr̄a vt intelligatiſ. Pluit in
illo loco. Interrogas hoīem ⁊ dic̄ pluiſſe. ⁊ tunc pluit
ibi. ſed ſi putat nō pluiſſe. ꝑiur⁹ ē. Intereſt quēadmo
dum verbum procedat ex animo. Ream linguā nō fa
cit niſi rea mens ſit. Hijs euidēt̄ tradit̄ ꝙ tripliciter peie
rat hō vt ſuꝑ diximꝰ. dū vl̄ ſciēs fl̄m iurat. vel putās
flꝫ q̄d verꝫ ē iurat. vl̄ eſtimās verꝫ qō flꝫ ē iurat. Sꝫ h̄
extremū n̄ vr̄ eē ꝑiuriū. etiā ſi ꝑiuriū noīet̄. eo ꝙ flꝫ iu
rat̄ n̄ vr̄ re⁹ eē ꝑiurij q̄ ſic iurat. qꝛ n̄ ē mēs ei⁹ rea. et iō
nec ligua. imo mēs ei⁹ rea ē. dū iurare ꝑſumit. q̄d ꝑſpi
cue verꝫ n̄ deꝓhēdit. Nō ꝗ oē ꝑiuriū mēdaciū eſt. nec
oīs q̄ peierat mētit̄. ſꝫ oīs mētiēdo iurāſ peierat. ⁊ oīſ
q̄ fl̄m iurat. ſiue mentiēs ſiue non. peierat.

Remouet dubitatōem annexā.

Cū vᵒ q̄s iurat q̄d verꝫ ē timēs eē fl̄m. q̄r q̄d ſit ibi ꝑ-
iuriū: ipa eīn ſignificatio vocis vera eſt. quia verꝫ ne-
ſciēter loquit̄. Non ꝗ ipa ſignificatō vel fl̄m vel men-
daciū eſt qꝛ vera eſt. ⁊ q̄d verū eſt. ꝑiuriū nō videtur
eſſe. Ad hoc dicim⁹ loq̄ ſic. ſ. ꝯtra mētē ſꝫ atteſtatōne
iuramēti eē ꝑiuriū. mētiri ꝗ adhibita iuratōe ꝑiuriuꝫ

Hiero. ſuꝑ hie-
a remiā.

Aug. de vbis a-
pl̄i ſmōe. xxviij

Queſtio.

Solutio.

ꝫ. Periuriū ḡ ē vel iurādo loq̄ fl'm cū intētōe fallēdi. vel iurādo loq̄ fl'm ſine intētōe fallēdi. vel iurādo loq̄ vex̄ cū intētōe fallēdi. Hic opponit̄. Si oīs q̄ fl'm iurat peierat. tūc q̄ alicui ꝓmittit dare ſub certo termīo aliq̄d q̄d tñ nō faciet. ex quo iurauit peierauit. q2 fl'm iurauit. Nō eñ ita futux̄ erat vt iurauit. Ad hoc dici ṗt. q2 nō oīs q̄ iurat q̄d fl'm eſt. ex quo iurat ꝑiur⁹ eſt. ſicut iſte de q̄ agim⁹. ſ3 ex quo ꝓpoſitū mutat vel terminū trāſgredit̄. iuratio tal'ſit ꝑiuriū reatu.

Oppoſitio.

Determinatō.

An iuratio ſit malū. d

Si aūt querit̄ vtrū iurax̄ ſit malū. Dicim⁹ aliq̄n malū eſſe. aliq̄n nō. Spōte eñ ꝛ ſine nccitate iurare. vel fl'm iurare. pctm̄ grande eſt. Ex nccitate aūt iurare. ſ. vel ad aſſerēdū innocētiā. vel ad federa pacis confirmāda. vl' ad ꝑſuadēdū auditorib⁹ q̄d ē eiſ vtile. malū nō eſt. q2 nccriū eis eſt. Vñ Aug. Iuramētū faciēdū eſt in neceſſarijs cū pigri ſūt hoīes credē q̄d eis ē vtile. Iuratio nō eſt bona. nō tñ mala cū ē nccria. i. nō eſt appetēda ſicut bona. nō tñ fugiēda tāq̄ mala. cuꝫ eſt nccria. Nō eſt eñ ꝯtra p̄ceptū dei iuratio. ſed ita intelligit̄ dñs ꝓhibuiſſe a iuramēto vt q̄ntū ī ip̄o eſt q̄s q̄ nō iuret. Qd̄ multi faciūt in ore habētes iuratiōeꝫ tāq̄ magnū atq̄ ſuaue aliq̄d. Apl's eñ nouit p̄ceptū dñi ꝛ tñ iurauit. Prohibemur eī iurare cupiditate vel delectatōe iurādi. Q̄ ḡ xp̄s ait in euāgelio. Ego dico vobis non iurare oīo. ita intelligit̄ p̄cepiſſe. ne q̄ſq̄ ſic bonū appetat iuramētū. ꝛ aſſiduitate iurādi labat̄ in ꝑiuriū. Qd̄ v̄o addidit. Sit ſermo veſter eſt eſt. non nō. bonū eſt appetēdū. Qd̄ aūt ampli⁹ eſt a malo eſt. Id eſt ſi iurare cogaris. ſcias de nccitate venire infirmitat' eox̄ quib⁹ aliq̄d ſuades. q̄ infirmitas vtiq̄ malū eſt. vñ nos quotidie liberari p̄camur dicētes. Libera nos a malo. Ideoq̄ nō dixit q̄d ampli⁹ eſt malū eſt. Tu eñ nō facis malū q̄ bñ vteris iuratōe. ſ3 a malo eſt illi⁹ q̄ aliter nō credit. i. ab īfirmitate q̄ aliq̄n pena eſt. aliq̄n pena ꝛ culpa. Ibi ḡ dñs ꝓhibuit malum. ſuaſit bonū. indulſit neceſſariū.

Aug. ꝯ ſmone dñi in mōte.

Aug. ſup ep̄la3 ad Gal.

Aug. de ſmone dñi. Mat. v.

Luc. xi.

Determinat de forma iuramēti licita. Et q̄rit q̄ ſit forma iuramēto cōgrua. e

Querit̄ etiā vtx̄ liceat iurare ꝑ creaturā. Qz nō vr̄. cū ī lege ſcriptū ſit. Reddes āt dño iuramēta tua. Et criſt⁹ in euāgelio p̄cipit ñ iurare oīno nec ꝑ celū. nec ꝑ terrā. nec ꝑ hieroſolymā. nec ꝑ caput tuū. Iudeis q̄ſi ꝑuul' ē ꝯceſſū iurare ꝑ creatorē ꝛ p̄ceptū. vt ſi iurare ꝯtigēt. ñ niſi ꝑ creatorē iurarēt. ñ ꝑ creaturā. q2 iurātes ꝑ anglos ꝛ elemēta. creaturas venerabāt̄ honore. ꝛ me li⁹ erat h̄ exhibē deo q̄ creaturis. Infirmis ḡ illō ꝓhibuit. ſcīis v̄o q̄ in creaturis creatorē venerabāt̄ tñ. ñ ꝓhibuit. Vñ ioſeph ꝑ ſalutē pharoanis iurauit. di iudiciū ī eo venerat⁹ q̄ poſit⁹ erat ī īfimis. Xp̄s v̄e ita ꝑ creaturas iurare ꝓhibuit. ne vl' aliq̄d diuinū ī eis crederet̄. ꝓ q̄ reuerētia eis debeat̄. vl' ne ꝑ ea iurātes falſū. hoīes ſe iuramēto teneri nō putarent.

Math. v.

Hieroni⁹ ſup matheū.

Geñ. xlij.

Querit q̄ forma iuramēti ſit magiſ obligatoria. f

b Si aūt queritur quis magis teneatur. an qui ꝑ deū

b

nō tñ diſcrete. q2 ſine p̄meditatōe. ꝛ iō r6 illa nō valet. Ad illud qd̄ querit̄ quare magis iuramētū h3 iſtos comites q̄ ali⁹ actus. dō. q̄ hoc eſt. q2 iuramētū eſt in aſſertione nr̄i ſermōis. ſermo āt nr̄ dubietatē hab3 ſ3 q̄ dicit̄ Sap. ix. Cogitatōes mortaliū timide. ꝛ incerte ꝓuidētie. Ideo ad hoc q̄ ſmo nr̄ ꝑ diuinā volūtatē ꝯfirmet̄ directe ꝛ cōuenieter. indig3 comitib⁹ ip̄m regētibus. ne inueniat̄ diſſimilis veritati inuocate b

2

Si aūt querit̄ ꝛc. Innuit magiſter q̄ magiſ tenet̄ q̄ iurat ꝑ deum q̄ qui iurat ꝑ creaturas vel euāgeliuꝫ. Et rōem huius aſſignat. quia tāto minus ē iuramentū ꝛc. Sed contra. iurans ꝑ creaturā non iurat niſi ꝑ deuꝫ. quia non intēdit inuocare creaturā teſtē ſ3 creatorem. ſi ḡ idē eſt vtrobiq̄ ꝑ qd̄ iurat. ḡ eadem eſt obligatō et vniformis. ḡ vnuꝫ nō eſt maius altero. ꝛ q̄nto ſolennius eſt iuramentū. tāto trāſgrediens eſt infamior. ꝛ tāto obligatio maior. ſ3 cum maiori ſolennitate conſueuit fieri iuramentum quod fit per euāgeliuꝫ q̄ quod fit ꝑ deū. ḡ ꝛc. Itē magis eſt ꝯtemnere plura bona q̄ vnum. ſed qui iurat ꝑ creaturā. ſi peierat. ꝯtemnit creatorem ꝛ creaturaꝫ. q̄ vero iurat ꝑ deum et peierat contemnit alterum tñ. ḡ iuramentū q̄d fit ꝑ creaturam ē magiſ obligatoriū q̄3 iuramētū qd̄ fit ꝑ deū. R̄ᵉ. dō. q̄ R̄ᵉ mḡri et ꝯfirmatō Criſo. regl'a ṙit v̄a ē. q2 q̄nto ſacti⁹ ē ꝑ qd̄ iurat̄. tāto iuramētū ē magiſ obligatoriū. h̄ dico ceteriſ ꝑib⁹ vbi ſolēnitas obſuat̄

an qui per euãgeliũ vel creaturas iurat? Dicim⁹ qui p
deũ. qꝛ p eũ hec facta sũt. Vñ Criso. Si qua causa fu
erit. modicũ videt̃ facere q̃ iurat p deuz. Qui vero p
euãgeliũ. magis aliq̃d fecisse vr. Quib⁹ dõ est. Stul/
ti. scripture sacte ꝑpter deũ facte sũt non deus ꝑpter
scripturas. ita ⁊ creature facte sũt ꝑpter deũ.

Determiat q̃ sit forme iurãdi intelligẽtia. g
Hic querit̃. q̃d sit dicere p deũ iuro: hoc est testẽ adhi
bere deũ: Iurauit eñ apl's dicẽs. Testis est mihi ds.
ac si dixisset. p deũ ita est. Unde Augu. Ridiculũ est
putare hoc si dicas p deũ iuras. Quid est eñ p deuz.
nisi testis est deus? Aut quid est testis est deus nisi p
deuz? Quid ẽ aũt iurare. nisi ius deo reddere quãdo
p deũ iuras. Ius. s. veritatis ⁊ non falsitatis. Itẽ. ec/
ce dico charitati vestre. ⁊ qui p lapidẽ iurat fl'm piur⁹
est. qꝛ nõ lapidẽ qui nõ audit. ß eius creatorẽ adhibet
testẽ. Hoc est ĝ iurare p quãlibet creaturã. s. creatorẽ
eius testẽ adhibere. Est etiã quoddã genus iuramen
ti grauissimũ q̃ᵈ fit p execratõem. Ut cuz homo dicit
Si illud feci illud patiar. vel illud cõtingat filijs me-
is. Scõm quem modum accipitur etiam interdũ cuz
aliquis iurando dicit. per salutem meam vel per fili-
os meos et huiusmodi. Obligat eñ hoc deo. Unde
Augu. Cum quis ait per salutem meã. salutem suam
dõ obligat. Cũ dicit per filios meos. oppignorat eos
deo vt hoc veniat in caput eorum quod exit de ore ip
sius. si verum verum. si falsum falsum. Et sicut per ß
iurans aliquãdo hoc deo obligat. ita per deuz iurãs
ipm adhibet testem. In oñi ergo iuratõe aut deus te
stis adhibet̃. aut creatura deo obligatur ⁊ oppigno-
ratur. Ut hoc sit iurare. s. deum testez adhibere. vel
deo aliquid oppignorare. hoc est ergo iurare p quãli
bet creaturã. s. creatorẽ eius testẽ adhibere.

Determiat de forma iuramẽti illicita. h
Post hec queritur vtrum fide eius vtendũ sit qui per
demonia vl' ydola iurauerit: De hoc Augustin⁹ scri-
bẽs ad publicolaz ait. Te prius cõsiderare volo vtrũ
si quispiam p deos falsos iurauerit ⁊ fidẽ nõ seruaue-
rit. non tibi videt̃ bis peccasse: Bis vtiq3 peccauit. qꝛ
iurauit p quos nõ debuit. ⁊ ꝯtra pollicitã fec̃ fidez q̃ᵈ
non debuit. Ideoq3 qui vtit̃ fide illi⁹ quem cõstat iu-
rasse p deos falsos. ⁊ vtit̃ non ad malũ sed ad bonuz.
nõ peccato illi⁹ se sociat q̃ p demonia iurauit. ß bono

Chrisos.

Quid est dicẽ p deũ. Ro. j.

In s'mone d' piurio q̃ sic incipit. Quisq3 est praui ⁊ peruer[illegible] cordis.

Augu. sup p̃s [illegible] vñ.

In sermone de piurio.

c

Augu.

Vñ sicut dicit Criso.
magis obligatoriũ est
iuramẽtũ q̃d fit p deũ
q̃ q̃d fit p creaturam.
Ad illd vo q̃d obĩ q
iurãdo p creaturã iu-
rat hõ p deũ. dicẽdũ q
cũ q̃s iurat p creatu-
rã. intẽtõ fert̃ ad deũ.
ß hoc tm̃ habitudialit̃
Cũ vo q̃s iurat p deũ.
nõ tm̃ fert̃ habitudia
lit̃ ß etiaz actualit̃. Et
qm̃ amplior ẽ ꝯuersio
actual' q̃ habitudial'.
hinc est q ß3 ipaz ma-
ior attẽdit̃ obligatio.
⁊ maioris culpe ẽ ipa
3 transgressio. Ad illud
q̃d obĩ de iuramento
facto p euãgeliũ q̃d ẽ
solennius. videri pt
dupl'r. pmo qꝛ nõ tm̃
fit iuramẽtũ p euãge-
lia sed p euãgelia dei.
ita q nõ tm̃mõ fit ad
ipm cõuersio habitu-
dinal' rõe sui effect⁹. ß
etiã actual' in se. ⁊ ad
assũptã hũanitatez. et
ad ꝑpalatã veritatez.
⁊ iõ tale iuramentum
rõnabiliter d3 fieri cũ
maiori solennitate. et
ampliorẽ inducit obli
gationẽ. Alio mõ dici
pt q hoc accidit ꝑpter
solẽnitatẽ supadditaz
quã oẽs in forma illa
obfuãt. Ad illd q̃d
4 obĩ q pl⁹ est contẽne-
re duo q̃ vnũ. dõ3. q
creatura ꝯpatione cre
atoris nihil ẽ. vnde q̃.
si nihil addit supra di-
uinã excellentiã. ⁊ p ß
nec ꝯtẽptus eius sup
ꝯtẽptũ dei. Preterea
nõ adeo ꝯtemnit̃ de⁹
in creatura sicut cõtẽ-
nit̃ in seipõ. c Iu-
5 rare sez deũ testẽ adhi
bere. Cõtra. Si ß vex
est. tũc vi3 q forma ista
iurãdi. deus mihi test⁹
ẽ. ⁊ iuro p deũ. nõ sunt dsuerse forme iurãdi. Iuxta hoc qr̃. cũ aliq̃n iurem⁹ p hãc ꝑpositõem p. aliq̃n p hãc ꝑ
positõez in. scõm q dicit apl's Roma. ix. Veritatẽ dico in xp̃o ihu ⁊ nõ mẽtior. q̃ sit inter has dñia. Itẽ q̃rit̃
Cũ i veteri testamẽto iuraret̃ hoc mõ. viuit dñs. ⁊ ß mihi faciat. ⁊ ß addat. in pmitia vo ecclia ß mõ. testis ẽ
mihi ds. ⁊ in tpe moderno iuret̃ p deuz. vñ veniat ista formaꝝ dña ß3 diuersa tpa. Rñdeo q in forma iura-
mẽti introducit̃ ipa ṽitas in testimoniũ. Et ß pt eẽ multipl'r. Aut inq̃ntũ tenet rõez ꝑcipiẽt̃. ⁊ sic iurat̃ p deũ.
ita q p iportat habitudinẽ pncipij. Aut inq̃ntũ iportat habitudinẽ ꝑcipiẽtis ⁊ cognoscẽtis. ⁊ sic ẽ ista forma
testis ẽ mihi ds. siue sit ds. q̃d idẽ ẽ. Aut inq̃ntũ iportat hitudinẽ retribuẽt̃ respectũ bonoꝝ. ⁊ sic iurat̃. viuit ds q̃
vitã alijs tribuit. Aut inq̃ntũ iportat hitudinẽ retribuent̃ respectũ maloꝝ. et sic iurat̃ hac forma. ß faciat mihi
ds. ⁊ ß addat. Et qm̃ ipa ṽitas nũc manifeste adducit̃ ad ꝯfirmatõez tãq3 oĩs ṽitat' pncipiũ ⁊ exẽplar. hinc

d pacto eius quo fidē ſeruauit. ⁊ᵈ ſine dubitatiōe minꝰ
malū eſt ꝑ deos falſos iurare veraciter. q̄ꝫ ꝑ deū verū
fallaciter. Quāto eñ ꝑ qḋ iuraṫ magis ſāctū ē. tanto
magis eſt penale ꝑiuriū.

Determiat vtꝝ iuramētū illicitū ſit obligatoriū. i
Nūc ſupeſt videͤ vtꝝ oē iuramētū implēdū ſit: Si ei
q̄s aliq̄d iurauerit ꝯtra fidē ⁊ charitatē. qḋ obſuatuꝫ
peiorē vergat in exitū. potiꝰ ē mutādū q̄ꝫ adimplēdū
In li. ð officijs. Vñ Amb. eſt ꝯtra officiū dei nōnūq̄ꝫ ꝓmiſſū ſolueͤ ſa-
In ſinonimis. cramētū. vt herodes fec. Itē Iſidorꝰ. In malꝰ ꝓmiſ-
ſis reſcinde fidē. i turpi voto muta decretū. Qḋ īcau-
te vouiſti nō facias. īpia ē ꝓmiſſio q̄ ſceleͤ adimpleṫ.
In li. ſniarum. Idē. Nō eſt obſuādū ſacꝭm q̄ malū incaute ꝓmittiṫ.
vt ſi q̄s adulteͤ ꝑpetuā fidē cū ea ꝑmanēdi polliceaṫ.
Tolerabiliꝰ eñ eſt nō impleͤ ſacꝭm q̄ꝫ ꝑmaneͤ in ſtu-
Beda omelia. xliij. pro. Itē Beda. Si q̄d nos īcautiꝰ iurare ꝯtigerit. qḋ
obſuatū peiorē ꝟgat in exitū. libeͤ illḋ ſalubriori cōſi-
o lio mutādū nouerimꝰ. ac magis inſtāte neceſſitate peie-
rādū eē nob. q̄ꝫ ꝓ vitādo ꝑiurio in aliḋ crimē grauiꝰ
j. Reg. xxv. eē diuertēdū. Deniq̄ꝫ iurauit dauid ꝑ deū occideͤ Na
bal. occideͤ virū ſtultū. ſ ad ꝑmā interceſſiōem abyga-
yl femine prudētiſ remiſit minas. reuocauit enſē in va-
ginam. nec aliq̄d culpe ſe tali ꝑiurio ꝯtraxiſſe doluit.
In ſmōe q̄dā. Itē Aug. Q dauid iuramētū ꝑ ſāguis effuſiōeꝫ ñ im-
pleuit. maior pietas fuit. Iurauit dauid temeͤ. ſ ñ im-
pleuit iuratōeꝫ maiori pietate. Ex hijs alijſq̄ꝫ pluribꝰ
oñdiṫ q̄dā iuramēta ñ eē obſuāda. ⁊ q̄ ſic iurat. vehe-
menṫ peccat. Qui āt mutat bñ fac. Qui āt ñ mutat.
duplr̄ peccat. ⁊ q: iniuſte iurauit. ⁊ q: fac qḋ nō dꝫ.

¶ Vtꝝ ſit ꝑiurꝰ q̄ ñ fac qḋ incaute iurauit. k
Qui ꝟo mutat. vtꝝ ꝑiurꝰ debeat dici. ſolꝫ q̄ri: Beda
ſuꝑ tāle iuramētū vocauit ꝑiuriū. Iohes etiā apocriſa-
riꝰ orictaliū ſediū dixit. Sermo pr̄is nr̄i ſophronij ſi-
gnificat q meliꝰ ē iurātē peieraꝛ. q̄ꝫ ſuare ſacꝭm ī fra-
ctōe ſāctaꝝ imaginū. Sꝫ ꝑiuriū dr̄ tale iuramētuꝫ nō
obſuatū. ⁊ peierare dṫ q̄ ñ implet q: ſlm iurat. ñ q: in-
de reꝰ ſit q nō obſuat. ſ q: iurauit iniuſtū ex q̄ reꝰ eſt.
ſicut ille qui peierat.

¶ Vtꝝ iuramētū doloſū ſit obligatoriū. l
Iſidorus in li. ij ſētentiarū. Hoc etiā ſciēdū ē. q q̄cūq̄ꝫ arte ꝟboꝝ q̄s iurꝫ. ds tñ q̄
ꝯſcie teſtꝭ ē ita h accipit. ſic ille cui iuraṫ intelligit. Du-
plr̄ āt reꝰ ſit. q̄ ⁊ nomē dei inuanū aſſumit. ⁊ p̄ximū in
dolo capit. Vtꝝ iuramētū coactū ſit obligatoriū. m
Queriṫ etiam ſi peccat q̄ hoīeꝫ iurare cogit: De hoc
Aug. ait. Qui exigit iuratōeꝫ. multū intereſt. ſi neſcit
illū iuratuꝝ ſlm an ſcit. Si ei neſcit. ⁊ iḋ dic. iura mihi
vt fides ei ſit. ñ ē pctm̄. tñ hūana tētatio ē. Si ꝟo ſcit
e eū feciſſe ⁊ cogit eū iurare. homicida ē. Idē ᵉ Qui ꝓ-
(uocat

eſt q in noua lege du-
plr̄ iuraṫ. Et q: tpē ꝑ-
mitiue eccl̄ie veritas ñ
dū erat manifeſta. ſed
indigebat maiori eui-
dētia. hinc ē q tenebā-
tur tūc iſta forma teſtꝭ
ē mihi ds. Q: ꝟo i ve.
teſt. ꝯſiderabaṫ diuia
veritas vt vindicās ⁊
vlciſcēs. q: ſb rōe ſeue-
ritatis ⁊ eq̄tatis. hinc
ē q duplicē formā i ve-
teri teſtamēto ſuabāt
ſ. viuit deꝰ. et h faciat
mihi dſ. ⁊ h addat. Ex
h pꝫ p̄dictaꝝ dr̄iaruꝫ
diſtinctio ⁊ ſufficiā. et
vſus earū ſm diuerſa
tpa. Ad illḋ qḋ q̄riṫ q̄
dr̄ia ipoṙtaṫ ꝑ hāc pre-
poſitōem. ꝑ. ⁊ ꝑ hāc ꝑ-
poſitiōeꝫ. in. dḋ q per
magis dicͤ ipſam veri-
tatē ſb rōe teſtificātis
⁊ p̄ncipiātis. h āt ꝑpo-
ſitō in ipoṙtat hitū di-
uie veritatis ſb rōe te-
ſtificātis ⁊ exēplātis.
Vñ ſm rē idē ē iurare
in dō ⁊ ꝑ deū. ⁊ dicere
teſtis ē mihi ds. lꝫ ſit
dr̄ia ex ꝑte modi dicͤ-
d Sine dubitatōne 6
minꝰ malū eſt ꝑ deos
falſos iurare veraciṫ
q̄ ꝑ deū veꝝ fallaciṫ.
Cōtra. maiꝰ pctm̄ eſt
ydolatria q̄ꝫ ꝑiuriū ſi-
ue veꝝ ſiue ſlm. ⁊ ydo-
olatra in iurādo com-
mittit ydolatriā. q: y-
dolū veneraṫ ꝑ ipꝫ iu-
rādo. ḡ ſi iurat veꝝ ꝑ
falſos deos. magꝭ pec-
cat q̄ ille q̄ iurat ſlꝫ ꝑ
veꝝ deū. Rꝫ. dōm q ī
iuramēto illo q̄ q̄s iu-
rat ꝑ falſos deos duo
ſūt. vicꝫ. illḋ qḋ aſſeri-
tur. ⁊ illḋ ꝑ qḋ aſſeriṫ
Reſpiciēdo illḋ qḋ aſ-
ſeriṫ. ſic ē minꝰ maluꝫ
Et ſic loq̄ṫ Aug. q: ex
illa ꝑte aſſeriṫ veꝝ ⁊ ex
alia ꝑte ſlm. Reſpiciē-
do ꝟo ad illḋ ꝑ qḋ iu-
raṫ. maiꝰ malū ē iura-
re veꝝ ꝑ falſos deos q̄ ſlꝫ ꝑ veꝝ deū. ⁊ ſꝫ iſtā viā ꝓcedit. e Qui ꝓuocat hoīeꝫ ad iuratiōeꝫ ⁊ ſcit eū ſlꝫ iurare 7
dicit homicidā. Cōtra h ē q iudex ſciēs aliquē iurare ſlꝫ teneṫ tñ nihilominꝰ ex officiō ab eo exigē iuramētū.
ḡ vr̄ q faciēdo illḋ ad qḋ teneṫ peccet mortaliṫ occidēdo p̄ximuꝫ. Rꝫ. dōm q exigēs iuramētū aut eſt ꝑſona
publica. aut priuata. Si publica. ſic tenetur exigere ſm iuris ordinem ſiue ſciat ſiue neſciat ipm̄ falſū iurare.
quia non imputatur ſibi. Verbū aūt Augu. intelligitur de ꝑſona ꝓuata q̄ non cōpellitur. ex iuris ordine iura-
mētum exigere. ſed ex ꝓpria volūtate.

hoiem ad iuratõem ⁊ ſcit eũ falſũ iurare vincit homicidã. qꝛ homicida corpus occiſurus eſt. ille aiam. imo duas aias. ⁊ eius quẽ iurare ꝓuocauit ⁊ ſuã.

¶De concilio aurelianẽſi. n

f Sãcta ſynod⁹ decreuit. niſi ꝓ pace faciẽda. vt oẽs fideles ieiuni ad ſacramẽta accedant. f

8 f Sãcta ſynod⁹ decreuit ⁊c. Cõtra hᷓ obijcit. qꝛ iuramẽtũ nõ eſt opus ꝓuilegiatuȝ. immo ptinet tã ad imꝑfectos ꝙ̃ ad ꝑfectos. ergo non vr̃ ꝙ circa ipm ſit hmõi ſolẽnitas ieiunij obſeruãda. Rñ. dõm ꝙ hoc nõ eſt ꝓpter ꝓuilegiũ ſed magis ꝓpter piculũ. quia poſt cibũ ⁊ potũ hõ ꝓnior eſt ad multiloquiũ. ⁊ ideo facilius caderet hõ in piuriũ. Preterea ideo inſtitutũ eſt vt ieiuno ſtomacho fiat iuramẽtum. quatinus ꝑ hoc inſinuet̃ ꝙ cũ magna reuerẽtia nomẽ diuinũ eſt in teſtimoniũ inuocãdum ⁊ non paſſim ꝓ quacũqȝ cauſa. Excipit̃ aũt bonum pacis ꝓpter hoc. ꝙ ipm eſt maxime appetẽdum. ⁊ eius oppoſitum maxime fugiẽduȝ. Unde quia in reformãdo pacem mora trahit piculum ad ſc. ꝓpter hoc in caũ iſto non ita ſeruat̃ ieiunium.

Ad intelligẽtiam huius ptis ſm ea que magiſter determinat incidit hic qõ circa tria. Primo querit̃ de culpa piurij. Scdo querit̃ de forma iurandi. Tercio querit̃ de obligatõe iuramẽti. Circa primũ querunt̃ tria. Primo vtrũ oẽ piurium ſit mendacium. Scdo querit̃ vtrũ oẽ piuriũ ſit pctm. Tercio vtrũ omne periuriũ ſit mortale peccatum.

¶Queſtio. j. a

Utrũ oi piurio ↄueniat adeſſe mẽdaciũ. Et ꝙ ſic vr̃. quia piuriũ ꝓhibet̃ ꝑ q̃ntũ mãdatũ ſcde tabule. nõ loquaris ↄ ꝓximũ tuũ fal. teſt. ſꝫ ibi ꝓhibet̃ falſitas i verbo q̃ non pt̃ eſſe ſine mendacio. ergo videtur ꝙ cum ibidẽ ꝓhibeat̃ piuriũ. ꝙ oẽ piuriũ includat in ſe mendaciũ. ¶Itẽ q̃ aſſumit ſũmã veritatẽ in teſtimoniũ veritatis. recte eã aſſumit. ⁊ qui recte aſſumit nõ peccat. ergo qñ ſũma veritas adducit̃ ad ↄfirmatõem veritatis nullũ eſt piuriũ. Ad hoc ergo ꝙ ſit piuriuȝ neceſſe eſt ipam veritatẽ adduci ad ↄfirmãdũ mendaciũ. redit ergo ideȝ qd̃ prius. ¶Itẽ q̃ aſſerit qd̃ animo ſentit nõ peccat. qꝛ vtit̃ ſermone ad id ad qd̃ inſtitut⁹ eſt. Si ergo piurãs in aſſertõe ſua peccat. aliud ergo gerit i aio. aliud aſſerit in ore. ſed ois talis eſt mẽdax. ergo mẽdacium eſt de eſſe piurij. ¶Itẽ piuriũ eſt pctm lingue. ſꝫ linguã non facit reaȝ niſi mẽs rea ⁊ male ſibi cõſcia. ergo ad hoc ꝙ ↄmittat̃ piurij culpa neceſſe eſt ꝙ fallendi intẽtõ ꝓcedat. ſꝫ illa facit hoieȝ mẽtiri. ergo ⁊c. ¶Sꝫ ↄ. hiero. ſup hieremiã dicit ꝙ iuramẽtum hꝫ tres comites. ſ. iudiciũ. iuſticiã. ⁊ veritatẽ. Et ſicut ex defectu veritatis ↄuenit fieri iuramẽtũ inordinatũ. ita ex defectu iudicij ⁊ iuſticie. Si ergo piuriũ gñalit̃ ↄplectitur iuramẽtũ inordinatũ. vr̃ ꝙ nõ oẽ piuriũ ſit mẽdaciũ. ¶Itẽ aliq̃s intẽdẽs facere adulteriũ ⁊ homicidiuȝ hoc iuramẽto ↄfirmat. eſto ita. Talis autẽ aut recte iurat. aut piurat. conſtat ꝙ nõ recte. ergo piurat. ⁊ tñ ñ mẽtit̃. ergo nõ eſt eſſẽtiale oi piurio adeſſe mẽdacium. ¶Itẽ q̃ iurat adducit deũ in teſtimoniũ veritatis. eſto ergo ꝙ iuraȝ fl̃m qd̃ credit eſſe verũ. talis cũ adducat veritatẽ in teſtimoniũ falſitatis piur⁹ eſt. ſꝫ qꝛ credit ⁊ intẽdit verũ dicẽ nõ eſt mẽdax. ergo nõ ois piur⁹ mẽtitur. nec oẽ piuriũ eſt mẽdaciũ. ¶Iteȝ ad eẽ mẽdacij nõ tm̃mõ req̃rit̃ intẽtõ fallẽdi ſꝫ etiã falſitas ſmõis. ſꝫ ↄtingit aliquẽ incurrẽ piurij crimẽ ſi verũ iuret ⁊ itẽdat fl̃m iurare. ⁊ ꝑ iuramẽtũ illud ꝓximũ ledẽ. ergo vr̃ ꝙ alicubi repiat̃ ꝑfctã rõ piurij. vbi ñ repit̃ plena rõ
9 mẽdacij. ergo ⁊c. ¶Rñ. ad ꝑdictorũ intelligẽtiã eſt notãdũ ꝙ hᷓ ẽ triplex mod⁹ dcẽdi. Quidã nãqȝ dixerũt ꝙ piuriũ ſbſternit ſibi mẽdaciũ. Et iſti dixerũt ꝙ ſi aliq̃s iurat fl̃m qd̃ credit eẽ verũ. nõ piurat. qꝛ ñ mẽtit̃. Sꝫ hᷓ poſitõ iprobat̃ ꝑ Aug. q̃ dic ꝙ cũ hõ iurat qd̃ putat eẽ verũ. ⁊ tñ ẽ fl̃m. temẽ iurat. Et ex hᷓ hr̃ ꝙ iuramẽtũ illud eſt temerariũ ⁊ inordinatũ. ⁊ ita piuriũ. ⁊ tñ ñ ẽ ibi mẽdaciũ. Ideo dixerũt alij ꝙ nõ oẽ piuriũ ẽ mendaciũ. ꝑ eo ꝙ nõ ſolũmõ ↄtingit incurrẽ crimẽ piurij ꝓpter veritatis defectũ. veruȝ etiã ꝓpter defectũ iuſticie ⁊ iudicij. Sꝫ inſtãtia iſta que fert̃ videt̃ magis habere locũ in iuramẽto obligatorio ꝙ̃ in iuramẽto aſſertorio. In illo eñ ꝓprie repit̃ iudiciũ ⁊ iuſticia. ⁊ ideo adhuc remanet qõ. vtrũ oẽ piuriũ qd̃ opponit̃ iuramẽto aſſertorio ſit mẽdaciũ. cũ ſit veritati ꝓuatiuũ. Propterea tercõ pt̃ adhuc rñderi ꝙ ſicut patuit ex ꝓcedẽti diſtinctõe. aliqd̃ eſt mendaciũ ſimplr̃ et ſm rõeȝ completam. aliud eſt mẽdaciũ ſm q̃d. vieȝ. q̃ntũ ad ipius mẽdacij formã. Mendaciũ ſimplr̃ eſt qd̃ hꝫ falſitatẽ in voce. ſꝫ nõ in intẽtõe. Mẽdaciũ ſꝫ q̃d ⁊ ſm formã eſt qd̃ hꝫ falſitatẽ in intẽtõe. ſed non in voce. Cũ ergo querit̃ vtrũ piuriũ oppoſitũ iuramẽto aſſertorio vliter claudat in ſe mendaciũ. Si large accipiatur mendaciũ extẽſo nomine ad mendaciũ ſimplr̃ ⁊ ſm quid. ſic oẽ piuriũ in ſe includit mẽdaciũ. Et hoc eſt qd̃ mgr̃ dicit i litera. ꝙ piuriũ eſt vel in iurando loqui fl̃m ſine intentõe fallendi. vel iurãdo loqui verum cũ intentõe fallendi. Si aũt ꝓprie accipiatur mendaciũ. ſic non eſt eſſẽtiale oĩ piurio. nec piurio ꝓut opponitur iuramẽto obligatorio. nec piurio quod opponit̃ iuramẽto aſſertorio. ſicut dicit mgr̃ in litera. ⁊ rationes probant adducte ad ptem iſtam. ¶Ad illud vero quod ꝑmo obijcit̃ in cõtrarium ꝙ piurium ꝓhibet̃ in quinto mãdato. dõꝫ ꝙ nõ 10
ſolum ibi ꝓhibetur. immo etiam ꝓhibet̃ in ſcdo prime tabule. inquãtum ꝑ ipm piuriũ facit quis contumaciam ſũme veritati aſſumendo eã inuanũ. dum aſſumit eam ad confirmatõem falſi ſciti. vel falſi opinati. vel etiã dubij. Poſſꝫ tñ dici ꝙ in q̃nto mãdato ꝓhibet̃ falſũ teſtimoniũ. ñ ſolũ q̃ntũ ad falſitatẽ intẽtõis ſꝫ ⁊ rei ⁊ ſmõis. ⁊ coniũctim ⁊ diuiſim. ⁊ ꝓut diuiſim ꝓhibẽtur nõ dicũt mendaciũ ſm plenã rõeȝ ſed ſm ſemiplenã tñ. ſicut pꝫ ex ꝓcedẽtibus. Ad 11
illud quod obijcit̃ ꝙ qui adducit diuinam veritateȝ in teſtimoniũ veritatis recte iurat. dõm ꝙ illud non ſemꝑ eſt verũ. quia pt̃ eam adducere in teſtimoniuȝ veritatis. intẽdens eam adducere in teſtimoniũ falſitatis. ⁊ illa intentio ꝑuerſa reatũ piurij introducit. q̃uis non habeat completã rõem mendacij. Preterea alius defectus eſt in rõne illa. quia non oẽ falſum eſt mendaciũ. ⁊ ꝓpterea non ſequit̃ ꝙ ſi piuriuȝ includit fl̃m. ꝙ ꝓpter hoc includat mendaciũ. Ad 12
illud quod obijcit̃ ꝙ qui aſſerit quod in animo ſẽtit non peccat. dõm ꝙ veruȝ eſt ſi ita nouit in animo ꝙ poſſit exterius aſſerere in ſermone. ⁊ hoc eſt quando

eſt certus, ſed qñ falſa credulitate decipit̃. ſi exterius
valeat affirmare ꝑ iuramentū nō excuſatur. q2 ſm ꝙ
cōſciētia erronea in morib⁹ nō excuſat factū iniuſtū.
ſic eſtimatio falſa in his que credunt̃ nō excuſat iura
13 mentū falſum. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ lingua nō eſt
rea niſi mens prius ſit rea. rñderi pōt dupliciter. quia
illud verū eſt in ſermonib⁹ indifferētib⁹. ſed in ſermo
nibus malis ⁊ inordinatis ⁊ a deo ꝓhibitis exceſſus
14 lingue introducit reatū mētis ⁊ cōſciētie. Aliter etiaȝ
pōt dici ꝙ mens ⁊ intentio rea dicit̃. nō ſolūmō q2 in
iurando intendit fallere. ſed etiā ſi intendat iurare id
de quo nō habet certitudinē. ꝓ eo ꝙ ipi ſumme veri
tati ſubtrahit debitū honorē.

¶ Queſtio. ij. b

¶ Utrū omne piuriū ſit peccatū. Et obijcit̃ ꝙ aliqs
poſſit piurare ſine peccato. Eſto eñ ꝙ aliqs iuret fal
ſum qđ putat eē verū ꝓpter vtilitatē ꝓximi. iuramē
tū illud nec eſt in diuine veritatis ꝯtemptū. nec etiaȝ
in ꝓximi nocumentū. ergo nō repugnat mādato pri
me tabule nec ſecūde. Igit̃ nō eſt peccatū. ⁊ tñ eſt ꝑ
iuriū ſicut in ꝑcedentib⁹ fuit oſtēſum. ergo nō omne
piuriū eſt peccatū. ¶ Itē nullus venerādo ⁊ amādo
deū peccat. Sed Aug⁹. dicit ꝙ illud ꝑ qđ quis iurat
veneraẗ ⁊ amat. cū ergo aliqs iurat falſum per deū.
veneraẗ, ⁊ amat ipm deū. ergo nō cōmittit peccatū. et
ſi cōmittit piuriū. ergo piuriū nō eſt peccatū. ¶ Itē
ſicut peccatū opponit̃ bonitati. ſic piuriū veritati. ſ
veritas ſpectat ad intellectū. bonitas ad affectum. ſic
etiā falſum ⁊ malū differūt. Cū ergo viciū ⁊ peccatū
dicat oppoſitū veritati ⁊ bonitati que ſe tenent ex pte
intellect⁹. nō videt̃ ꝙ aliqđ piuriū ſit peccatū. ¶ Itē
poſſibile eſt aliqueȝ cogi ad hoc ꝙ iuret falſum. ſ ne
ceſſitas nō habet legē. imo que alr̃ ſunt illicita. neceſ
ſitas facit licita. ſicut patet de eo q̃ furat̃ ⁊ eſt i extre
ma neceſſitate. ergo videt̃ ꝙ ſalteȝ in tali caſu piuriū
ſit licitū. ⁊ ſic nō eſt eſſentiale ei eſſe peccatū. ¶ Sed
cōtra. grauius viciū ⁊ magis deforme eſt piurium q̃
ſimplex mendaciū. ſed neceſſe eſt omne mendaciū eē
peccatū ſm ꝙ Aug⁹. dicit ⁊ habitū eſt in ꝑcedentib⁹.
videt̃ ergo ꝙ ſimilit̃ ſit circa ipm piuriū. imo multo
fortius. ¶ Item quicūqȝ periurat iurat inordinate.
⁊ qui iurat inordinate iurat iniuſte vel temerarie. et
omnis talis peccat. ergo ⁊c. ¶ Iteȝ omnis q̃ piurat
aſſumit nomē dei inuanū. ⁊ oīs talis facit cōtumeliā
diuine veritati. hoc autē eſt pctm̄ ⁊ malū ſm ſe. ergo
neceſſe eſt omne piuriū malū eſſe. ¶ Itē omne illud
eſt malū cui debet̃ pena. ſed omni piurio debet̃ pena.
ſm ꝙ dicit̃ Prouerb. xix. Teſtis falſus nō erit impu
nitus. ergo ſi piuriū eſt falſa teſtificatio. videt̃ neceſſa
rio ꝙ omne piuriū ſit peccatū. ¶ Rñ dicendū ꝙ abſqȝ
15 dubio piuriū eſt malū. nō ſolūmō in ſe. ſed etiā ſm ſe.
ita ꝙ nullo mō pōt bene fieri. Ratio aūt hui⁹ eſt du
plex. Una ꝓpter hoc ꝙ piurium plerūqȝ claudit in ſe
mendaciū. qđ eſt ſm ſe malū. Alia vo ratio eſt gene
ralis. q2 omnis piurans cōtumeliā facit ſumme veri
tati. dū eam adducit ad eius cōfirmationē ad qđ nō
deberet aſſumi. ⁊ ideo q2 non tm̄ deordinat hoīem ad
ꝓximū. ſ etiā deordinat hominē ad deum. inde eſt ꝙ
ſemꝑ eſt malū. Unde cōcedende ſunt rōnes que hoc
16 oſtēdunt. Ad illud qđ ꝑmo obijcit̃ in contrariū de
eo qui iurat falſum qđ putat eſſe verū ꝓpter vtilitatē
ꝓximi. dicendū ꝙ talis peccat ꝓpter veritatis ꝯtem
ptū. Quis eñ nō cōtemnat ipaȝ veritatē ex certa ſciē
tia adducendo eā in teſtimoniū falſitatis. ꝯtemnit tm̄
ex ipa temeritate. Adeo eñ eſt nomē dñi terribile et
venerabile ꝙ nullus debet ipm in teſtimoniū aſſumē
niſi nouerit q̃d loquat̃. Unde ignorātia non excuſat
in tali iuramēto. Hoc eñ debet vnuſquiſqȝ ſcire ꝙ nō
debet iuramēto aliquid firmare niſi de illo ſit certus.
Unde ſi talis ignoret rem de qua iuret. hoc ipō ſcit ſe
male iurare ſi eā iuramēto affirmat. et ideo nō excu
ſat̃ a culpa. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ illud ꝑ qđ quis 17
iurat veneraẗ ⁊ amat. dicendū ꝙ illud eſt verū qñ re
cte ⁊ ordinate ꝑ illud iurat. ſ qñ falſe ⁊ inordinate ꝑ
ipm iurat. ⁊ ſi videat̃ venerari ꝑ credulitatē. potius
ꝯtēnit ⁊ cōtumeliā ſibi facit ꝑ inordinatā locutionē.
¶ Ad illud qđ obijcit̃ ꝙ piuriū opponit̃ veritati que 18
eſt in intellectu. dicēduȝ ꝙ ſm ꝙ duplex eſt cognitio.
ſpeculatiua ⁊ practica. ſic dupliciẗ contingit loqui de
ipa veritate. Aut ꝓut eſt regula mere ſpeculationis.
aut ꝓut eſt regula ipi⁹ locutiōis ⁊ opationis. Veri
tas eñ fidei ⁊ prudētie dictat qualiter loquēdū ⁊ q̃d
agendū. Cū ergo dicit̃ ꝙ mendaciū ⁊ piuriū opponi
tur veritati. hoc nō intelligit̃ de veritate ꝑmo modo.
ſed de veritate ſecūdo mō. Et iſta veritas ſecūdo mō
dicta iūcta eſt bonitati. ⁊ tenet rōnem virtutis. ⁊ act⁹
ei⁹ ē in ꝑcepto ſm ꝙ dicit̃ Ephe. iiij. Loquimi verita
tē vnuſquiſqȝ cū ꝓximo ſuo. Ipe aūt obijcit de veri
tate ꝓut cōſiſtit in vera ſpeculatiōe. ideo ratio illa nō
valet. ¶ Ad illud qđ obijcit̃ de illo qui peierat neceſ 19
ſitate cōpulſus ꝙ non peccat. dicenduȝ ꝙ falſum eſt.
Eſt eñ neceſſitas nature ⁊ neceſſitas coactiōis. Ne
ceſſitas inquā nature legem nō habet. ⁊ poteſt a toto
excuſare. Neceſſitas vo coactionis nō excuſat a toto
in his que ſm ſe mala ſunt. ſed excuſat ſoluȝ a tanto.
q2 volūtas ſufficienter cogi nō poteſt. ⁊ ꝓpterea q2 ꝑ
iuriū ſm ſe malū eſt. quātūcūqȝ quis compellit̃ ad il
lud. nō oīno a peccato excuſat̃. imo ſibi a canone pe
na imponit̃. Dicit eñ canon ꝙ ſiquis piurat ꝓ vita 20
corporis ſeruāda. q2 magis dilexit corpus q̃ animā.
ieiunet tres quadrageſimas. Nec eſt ſimile de furto.
q2 furtū nō eſt ita malū niſi ꝓpter rerum appropria
tionē. Extrema aūt neceſſitas omnia facit cōmunia.
nulla auteȝ neceſſitas tollit piurij deformitatē. eo ꝙ
nulla neceſſitate licitū ſit nomē dei inuanū inuocare.
⁊ ita non eſt ſile hinc ⁊ inde. De obligatōne aūt iura
mēti coacti infra determiabit̃ ſatis plane.

¶ Queſtio. iij. c

¶ Utrum omne piuriū ſit mortale peccatū. Et ꝙ ſic
videt̃. Aug. in quodam ſermone de iuramēto. Falſa
iuratio eſt ꝑnicioſa. vera ꝑiculoſa. nulla ſecura. ſ qđ
eſt ꝑnicioſum eſt mortale peccatuȝ. Cum ergo omne
piuriū ſit falſa iuratio. ergo piuriū eſt mortale pecca
tum. ¶ Itē qđ directe eſt contra mandatū ⁊ ꝓhibi
tionē eſt peccatū mortale. ſed piuriū directe eſt cōtra
ꝓhibitionem ſecūde tabule ⁊ prime. ergo videtur ꝙ
ſemꝑ ſit mortale peccatū. in vtraqȝ eñ ꝓhibet̃ piu
rium. ¶ Item cōtemptus introducit mortale pecca
tum. ſed omnis piurans cōtemnit ipſam ſummā ve
ritatem dum ipam adducit in teſtimoniū falſi. ergo
oīe piuriū eſt peccatū mortale. ¶ Item mendaciū
de ſe quādo ſerioſum eſt peccatū graue eſt. cū q̃ iura
mentū ſupadditum trahat ipſum mendaciū i aliud
genus. videt̃ ꝙ qualecūqȝ mendaciū per iuramentū
ſupadditū fiat mortale peccatū. ¶ Sed cōtra. Sicut
cōtingit aliquē iocoſe mentiri. ſic etiā cōtingit aliquē
iurare falſum. ſed qđ ioco fit non fit ꝯtemptu. ſi ergo
aliquod piurium poteſt eſſe iocoſum. non videtur ꝙ

Omne piuriū ſit mortale peccatū. Itē ſicut eſt ali-
quod mendaciū qꝺ nulli obeſt ⁊ alicui ꝓdeſt. ita pōt
eſſe aliqꝺ piuriū. ſed tale piuriū magis ꝓcedit ex pie-
tate ꝙ̄ ex libidine. cū ergo libido ſit radix omnis pec-
cati mortalis. videt̄ ꝙ nō omne piuriū neceſſario ſit
mortale peccatū. ¶ Itē ſicut cōtingit aliquē imp̄me-
ditate loqui falſum. ita cōtingit aliquē imp̄meditate
iurare falſum. ſed peccatū non eſt mortale niſi fiat ex
deliberatiōe ⁊ cōſenſu. ergo nō omne piuriū eſt mor-
tale peccatū. ¶ Itē ſicut aſſumere nomē dei ſup̄flue
repugnat mādato decalogi. ita etiā aſſumere inuanū.
ſed nō ſemꝑ cū quis aſſumit nomē dei inuanū peccat
mortaliter. vt patet de his qui iurāt p̄ter neceſſitatē. ergo
videt̄ ſimilit̄ ꝙ non ſemꝑ mortaliter peccet qui aſſu-
mit nomē dei ſup̄flue. ergo nō omne piuriū eſt morta-
21 le peccatū. ¶ Rn̄ ad p̄dictoꝝ intelligentiā eſt notan-
dum. ꝙ piuriū duo dicit. videlicꝫ iurationē ⁊ inordi-
nationē. Eſt igit̄ piuriū iuramentū indebitū ⁊ inordi-
natū. Iuratio aūt triplex eſt. Quedā eſt deliberata et
ſolēnizata. ſ. qn̄ teſtes iurāt ſupra ſancta dei euāgelia
in iudicijs p̄ntia. Quedā eſt deliberata ſed nō ſolēni-
zata. qn̄ quis in occulto iurat aliquid ex deliberatiōe.
intendēs illud ꝑ diuine veritatis teſtimoniū ꝯfirma-
re. Quedā aūt eſt nec deliberata nec ſolēnizata. ſicut
qn̄ quis iurat in cōi ſermone nō attendēs quē inuo-
cat ⁊ ad quid ſed ex quadā conſuetudine. Et ſm̄ hoc
piuriū pōt cōmitti tripliciter. Nam ſi cōmittat̄ circa
iurationē deliberatā ⁊ ſolēnizatā. ſic eſt graue pecca-
tū ⁊ enorme. ita ꝙ reddit hoiem infamē. Si vo cōmit-
tat̄ circa iurationē nō ſolēnizatam nec deliberatā. ſic
nō eſt peccatū mortale ſ; veniale. ꝓpter hoc ꝙ lingua
in lubrico poſita eſt. Si vo cōmittat̄ circa iurationeꝫ
deliberatā. licꝫ nō ſolēnizatā. tūc diſtinguēdū ē. q2 aut
deliberat de dicto ⁊ de iuramēto. vtrū videlicꝫ dictuꝫ
ſit verū. ⁊ vtrū ſit iuramēto cōfirmandū. ⁊ tūc ſi piu-
rat mortaliter peccat. Aut deliberat de dicto tm̄. vtrū
ſit verū. nō tamē de iuramēto ſupaddito. ⁊ tūc poteſt
eſſe veniale peccatū. Valde tn̄ eſt cauendū. q2 venia-
le illud piculoſum eſt. ⁊ multū appropinquat ad mor-
tale pctm̄. Concedendū eſt igit̄ ꝙ nō omne piuriū eſt
mortale peccatū. ſicut illud qꝺ nō eſt deliberatū. Con-
cedende ſunt ⁊ rōnes que hoc oſtēdunt. licꝫ alique ex
22 eis nō neceſſario cogāt. ¶ Ad illud vo qꝺ obijcit̄ in
contrariū ꝙ falſa iuratio ē pniciosa. dicendū ꝙ Aug.
intelligit nō generaliter de omni. ſ. iuratiōe. ſed de illa
que fit cū deliberatiōe. ⁊ de illa verū eſt ꝙ mortale pec-
23 catū eſt. ¶ Ad illud qꝺ obijcit̄ ꝙ omne piuriū dire-
cte repugnat diuine ꝓhibitioni. dicendū ꝙ illud non
eſt verū de quolibet. ſed de illo ſolū qꝺ fit cum plena
deliberatiōe ⁊ cōſenſu. Sed ſi tu obijcias ꝙ oīs actus
fornicationis ⁊ adulterij repugnat illi precepto. non
mechaberis. ⁊ ideo eſt pctm̄ mortale. Dicendū ꝙ nō
eſt ſimile de verbo qꝺ facile euolat. ⁊ de ꝑpetratione
peccati carnalis. qm̄ actus ille ſemꝑ debet ſubiacere
impio rōnis. Unde nunꝙ̄ conſummat̄ opus carnis.
qn̄ homo reputet̄ ꝯſenſiſſe pleno cōſenſu. Ido mag
24 generalit̄ repugnat ꝓhibitiōi ꝙ̄ act⁹ piurij. ¶ Ad illud
qꝺ obijcit̄ ꝙ in omni piurio ē cōtemptus ſumme ve-
ritatis. dicendū ꝙ qn̄ aliquis iurat ex quadā cōſuetu-
dine vel ioco. nō deliberās de excellentia veritatis in
teſtimoniū inuocate. ⁊ ſi aliquo mō poſſit dici cōtem-
nere. q2 nō adeo venerat̄ ſicut debet. tamē ꝓprie nō cō-
temnit. q2 poti⁹ eſt ibi debita honoris omiſſio. quedā
etiā negligētia ꝙ̄ illatio cōtumelie. Sed ſi ex delibera-
tione hoc faceret. abſq; dubio tunc grauiter peccaret.
Ad illud qꝺ obijcit̄ ꝙ iuramentū trahit mēdaciū 25
ad aliud genus. dicendū ꝙ illud eſt verū qn̄ iuramē-
tū addit̄ cū deliberatiōe ipi mendacio. tunc eīm habet
plenā rōnem iuramēti. ⁊ trahit in aliud gen⁹ peccati.
Qn̄ vo p̄ter deliberationē addit̄. tunc quedā ē circū-
ſtantia aggrauās. nō neceſſario trahens in gen⁹ mor-
talis peccati. ꝓ eo ꝙ iuramentū illud ſupadditū non
introducit plenū veritatis cōtemptū. nec eſt ipi⁹ ve-
ritatis deſtructiuū. licꝫ aliquo mō diſponat ad veri-
tatis contrariū. q2 cōſuetudo frequēter parit libidinē
⁊ cōtemptū. ideo valde cauendū eſt piurium. ⁊ ꝓpter
incertitudinē ſermonis frequēter piuriū iuramento
cōiungit̄. hinc eſt ꝙ ipm̄ iuramentū in xp̄ianis viris
⁊ maxime ꝑfectis debet eſſe valde rarū. ſm̄ conſilium
Eccli. xxiij. qui dicit. Iurationi nō aſſueſcat os tuuꝫ.
ſunt eīm multi caſus in illa.

Conſequēter querit̄ de forma iurandi. Et cir-
ca hoc querunt̄ tria. Primo querit̄ vtrū li-
ceat iurare ꝑ deū. Secūdo vtrum ꝑ aliquod
creatum. Tercio vtrū liceat recipe iuramentū ab ido-
latris factū.

Queſtio. j.

Utrū licitū ſit ſit iurare ꝑ deū. Et ꝙ ſit ſimpliciter
illicitū videt̄. Omne illud qꝺ eſt ꝓhibitū eſt malū et
illicitū. ſed iurare ꝑ deū eſt ꝓhibitū. q2 dicit̄ Math.
v. Nolite iurare oīno. Similiter Jacobi. v. Ante oīa
fratres mei nolite iurare. ergo iurare ꝑ deū eſt maluꝫ
⁊ illicitū. ¶ Itē omnis act⁹ q̄ eſt pniciosus vel picu-
loſus eſt de ſe malus ⁊ illicitus. ſ; iuratio ꝑ deū facta
ſm̄ ꝙ dicit Aug. in quodā ſermone. aut eſt pniciosa.
aut piculoſa. ⁊ nulla ſecura. ergo ⁊c̄. ¶ Itē oīne illud
qꝺ ſibi relictū eſt malū ſimpliciter loquēdo. iudican-
dum eſt malū ⁊ illicitū. ſed iurare ꝑ deū ſine cauſa eſt
malū ⁊ illicitū. ergo ſimplicit̄ loquēdo illicitū ē ⁊ ma-
lum iurare ꝑ deū. ¶ Itē oīs actus cui⁹ cōſuetudo eſt
mala. eſt de ſe malus ⁊ illicit⁹. ſed cōſuetudo iurandi
per deū eſt mala ⁊ reprobanda. ergo iurare per deuꝫ
eſt malū ⁊ illicitū. ¶ Sed ꝯtra. Aug⁹. in ſermone de
verbis apli. Si peccatū eſſet iuratio. nō diceret̄ i lege.
Redde dn̄o iuramēta tua. ſed dn̄o reddim⁹ iuramē-
ta qn̄ iuram⁹ ꝑ dn̄m. Cum g̃ hoc ſit in lege cōceſſum.
videt̄ ꝙ iurare ꝑ deū nō ſit illicitū. ¶ Itē null⁹ actus
qui habet exemplar in deo eſt mal⁹ ⁊ illicit⁹. ſed iura-
tio ꝑ deū habet exemplar in ipo deo. qm̄ ipe deus iu-
rat ꝑ ſemetipm̄ ſm̄ ꝙ dicit aplus Hebre. vj. Et in pſ.
Iurauit dn̄s ⁊c̄. Et Gen̄. xxij. Per memetipm̄ iura-
ui ⁊c̄. ergo iurare ꝑ deū nō eſt illicitū. ¶ Iteꝫ nullus
actus in quo exhibet̄ honor ⁊ reuerentia ipſi deo eſt
illicitus. ſed cū iuram⁹ per deū exhibem⁹ honorem ⁊
reuerentiā ipſi deo. ergo ⁊c̄. Minor probat̄ per glo.
Math. v. Hoc ꝑ qꝺ iurat q̄libet h̄ venerat̄. hoc amat.
hoc timet. ideo ꝓhibet̄ ꝙ nō iuret̄ niſi ꝑ deū. ¶ Iteꝫ
omnis actus tranſiens ſup materiā debitam eſt bo-
nus ⁊ licitus. ſed iurare per deum eſt actus tranſiens
ſuper materiā debitam. quia hoc eſt inuocare diuinā
veritatē in teſtimoniū. ergo iurare per deum eſt bo-
num ⁊ licitū. ¶ Item omne illud quod facit ad cōfir-
mationē veritatis. ⁊ ad confutationē falſitatis ⁊ do-
loſitatis eſt bonum ⁊ licitum. ſed iuratio per deū eſt
huiuſmodi. quia per teſtes ⁊ iurationē boni explant̄.
etiā mali cōuincunt̄ ⁊ puniunt̄. ergo iuratio ꝑ deum
eſt bona ⁊ licita. Iuxta hoc querit̄. vtrum iuramen-
tum bonū ⁊ licitum ſit appetendū. Et ꝙ ſic videtur.

qꝛ pōteſt eſſe meritoꝛiū. Et ſi ſic. querit̄ quare iuramē-
26 tum fuit a dn̄o ꝓhibitū magis ꝙ aliud bonū. ¶ R̄
ad predictoꝝ intelligentiā eſt notandum ꝙ aliqui
dicere voluerūt. ꝙ omne iuramētū eſt illicitū. nō ſolū
ꝑ creaturā. ſed etiā ꝑ ipm̄ deū. ⁊ hoc fuit ⁊ eſt poſitio
hereticoꝝ manicheoꝝ. qui ſui erroꝛis occaſionē ſum-
pſerunt ex verbo dn̄i Math. v. ⁊ ex eo qḋ di Jaco. v.
Qḋ quidē verbū male intellexerūt dupliciť. Primo
qꝛ crediderūt ꝙ dn̄s ipm̄ iuramentū ꝓhibet tanꝙ de
ſe malū. Secūdo qꝛ intellexerūt ꝑ hoc qḋ dicit̄. non
iurabis oīo. ꝙ dn̄s omne iuramētū ꝓhiberet. Et in
ꝑmo errauerunt. quoniā ſi lex euāgelica non ꝓhibet
niſi qḋ malū eſt de ſe. iurare autē ꝑ deum ⁊ adducere
ipſam veritatē in teſtimoniū. nec eſt cōtra rationē re-
ctam. nec cōtra cōſuetudinē bonam. nec cōtra legem
dei. maxime cū lex diuina dicat. Redde dn̄o iuramē-
ta tua. quā legem ipſi impij manichei dicunt a malo
deo eſſe latā. in eo ꝙ nō intelligebāt dn̄m mendaciū
ꝓhibere. Per ſe errabāt. quia credebāt ꝑcepta euan-
gelij repugnare ꝑceptis legis veteris. repugnare etiā
dictamini recte ⁊ moꝛibus bonis. Unde ⁊ ipſoꝝ erroꝛem
videns Aug⁹. dicit ꝙ iuramentū non fuit ꝓhibitum
ꝓpter ſe ſed propter vitandū ꝑiurium. Ait enī ſic ad
publicolā. Dictū eſt in nouo teſtamēto ne oīo iure-
mus. qḋ mihi ꝓpterea dictū videt̄. nō ꝙ iurare ſit pec-
catū. ſed qꝛ ꝑiurare eſt imane peccatū. a quo nos lon-
ge eſſe voluit. q̄ ne oīo iuraremus cōmonuit. In alio
etiā errabant. qꝛ credebant iurationē vniuerſalit̄ eſſe
ꝓhibitā. ⁊ iſte erroꝛ venit ex manifeſta ignorātia. qꝛ
neſcierūt intelligere ꝙ aliū ſenſum facit negatio ꝑpo-
ſita ſigno vniuerſali. aliū ſenſū facit poſtpoſita. Pre-
poſita enī facit equipollere ꝑticulari negatiue. poſt-
poſita ſuo ꝯtrario. Unde differt dicere. nō ois homo
currit. ⁊ ois homo nō currit. Dominus aūt nō dixit.
Oīo nō iurabis. ſed nō iurabis oīo. Unde nō pro-
hibuit omnē iurationē. ſed ꝓhibuit ꝙ nō eſſet oī mo-
do ⁊ ſine omni cauſa iurādū. Et ideo iſto erroꝛe abie-
cto tanꝙ irrōnali ⁊ ꝑnicioſo. concedendū eſt ꝙ licitū
eſt iurare ꝑ deū. ⁊ hoc cōiter tenet vniuerſitas fideliū
Quia tn̄ non ſic eſt licitū qn̄ aliquo modo poſſit eſſe
27 illicitū. dubiū eſt inter doctoꝛes. vtrū iurare ꝑ deum
dicat actū bonū in genere. aut actum indifferentē. Et
aliquib⁹ viſum fuit ꝙ iurare ꝑ deū eſt actus bon⁹ in
genere. rōne tamē ꝑuitatis ipſius iurantis malus eſt
ꝑ occaſionē. dicūt enī illū actū eſſe bonū in genere. ꝓ
eo ꝙ actus tranſit ſup materiā debitā. qꝛ inuocare in
teſtimoniū recte tranſit ſup ipſam veritatē. Alijs aūt
videt̄ ꝙ iurare ꝑ deū de ſe ſit indifferēs. qꝛ diuina ve-
ritas pōt inuocari ꝑ iuramentū in teſtimoniū verita-
tis ⁊ in teſtimoniū falſitatis. ⁊ vnū eſt bonū ⁊ alterū
malū. qꝛ in vno fit reuerentia. in altero iniuria. Unde
nota ꝙ quidā ſunt actus qui ꝑtinent ad diuinū cul-
tum. vt laudare deū. ⁊ iſti ſunt boni ꝑ ſe ⁊ ſm̄ ſe. Qui-
dam vero ſunt actus q̄ ſunt ad oppoſitū. ⁊ iſti ſunt per
ſe mali. vt blaſphemare deū. Quidā aūt ſunt medio-
mō. ſicut actus iurādi. qui ſi fiat reuerēter eſt ad cul-
tum dei. ſi fiat irreuerenter eſt ad oppoſitū. Ideo di-
cunt ꝙ iurare ꝑ deū licitū eſt ſicut indifferēs qḋ pōt
fieri bene ⁊ male. Et qꝛ indifferens diuerſis ex cauſis
poteſt eſſe occaſio cadendi in malū ⁊ vitandi malū.
hinc eſt ꝙ dn̄s aliqn̄ mouet ⁊ inducit homies ad iu-
randū ꝑ deū. aliquādo retrahit. In veteri lege indu-
cebat ad iurandū ꝑ deū. vt ꝑ hoc reuocarent̄ a iura-
mento idoloꝝ cum dicebat. Redde dn̄o iuramenta
tua. In noua lege retrahit vt oſtendat ꝑiuriū eſſe fu-
giendū. ⁊ ꝓ tanto iuxta hunc modū dicendi ſatis ra-
tionabiliter videt̄ ꝙ iurare ꝑ deum ſit licitum tanꝙ
indifferens. Siue aūt ſit indifferēs. ſiue bonū in gene-
re. qꝛ vtrūqz pōt dici ſatis ꝓbabiliter. hoc ꝓ certo te-
nendū eſt. ꝙ licitū eſt per deū iurare. ⁊ cōcedende ſūt
ratiōes hoc oſtēdentes. ¶ Ad illud vō qḋ obijcit̄ in 28
contrariū ꝙ actus iſte eſt ꝓhibitus. dicendū ꝙ non
ꝓhibet̄ actus iſte qꝛ mal⁹ eſt. ſed qꝛ occaſio eſt mali.
nec etiā ꝓhibet̄ vniuerſaliter. ſed ꝓhibet̄ vt q̄s non
iuret irreuerēter. Et hoc impoꝛtat ipſius verbi ſenten-
tia ſm̄ ꝙ explanatū eſt ſupra. ¶ Ad illud qḋ obijcit̄ 29
ꝙ iurare ꝑ deum vel eſt ꝑnicioſum vel ꝑiculoſum. di-
cendū ꝙ ꝑiculoſum dicit̄ aliquid dupliciter. Aut qꝛ
ꝑiculi cauſa. aut qꝛ ꝑiculi occaſio. Iurare autē ꝑ deū
dicit̄ ꝑiculoſum eſſe. nō qꝛ cauſa ꝑiculi. poteſt enī eſſe
meritoꝛiū ⁊ bonū. ſed qꝛ occaſio ꝑiculi in eo qui non
diligēter obſeruat qualiter iurat. ¶ Ad illud quod 30
obijcit̄ ꝙ omne illud qḋ ſibi relictū eſt malū de ſe. iu-
dicandū eſt malū ⁊ illicitum. dicendū ꝙ dupliciť con-
tingit intelligere actū iurādi ꝑ deū ſibi relinqui. Aut
cōſiderando iuramentū in ſe. ⁊ ſic nō eſt malū. ſed vl̄
eſt indifferēs vel bonū in genere. Aut ſm̄ ꝙ fit i opē
ꝑter cauſam ⁊ neceſſitatē. ⁊ ſic malū eſt. ꝓ eo ꝙ eſt ibi
ꝑuatio finis debiti ⁊ ꝑuatio reuerentie. ex hoc ꝙ ali-
quis ꝑter cauſam ⁊ neceſſitatē diuinā veritatē aſſu-
mit in teſtem. Uerūtamē ex hoc nō poteſt cōcludi ꝙ
iurare ꝑ deum ſimpliciter ſit malū. Sicut enī non ſe-
quit̄ loqui ſine cauſa ⁊ vtilitate eſt malū. ergo loqui
eſt malū. ſic etiā nō tenet illatio predicta. ¶ Ad illud 31
quod obijcit̄ ꝙ omnis actus cui⁹ cōſuetudo eſt ma-
la de ſe eſt malus. dicendū ꝙ hoc eſt falſum. qꝛ multa
ſunt que bona ſunt ꝓ loco ⁊ tempoꝛe. ⁊ ſi frequētent̄
generant vicioſitatē. ſicut bonū eſt aliqn̄ ridere ⁊ leta-
ri. ſed nō eſt bonū hoc frequētare. qꝛ ꝑducit in diſſo-
lutionē. Sic etiā ⁊ de iuramēto intelligendū eſt. quia
aſſiduitas iurandi minuit reuerentiā veritat⁹. ⁊ quo-
dāmodo diſponit ad aſſertionē falſitatis. ¶ Ad illud 32
quod querit̄ vtrū iuramentū ꝑ deum licite factū ſit
appetendū. dicendū ꝙ nō. ⁊ hoc eſt ꝓpter occaſionē
mali adiunctā. Et eſt ſimile. ſicut affluentia diuitiaꝝ
qꝛ diſtrahit hominē ne cultui dei intendat. nō debet
eſſe in appetitu. licz poſſit licite ⁊ meritoꝛie poſſideri.
ſic etiā intelligendū eſt circa ipm̄ iuramentū. Et pro-
pterea beatus Jacob⁹ dicit. Nolite iurare. nō ſolum
oſtēdens vitandū eſſe actū iurationis ſine cauſa. ſed
etiā affectum. Unde etiā mouemur circa actum iu-
rationis ꝓpter ꝑiculum ꝑiurij vitare conſuetudinē.
vitare etiā actum ꝑter neceſſitatē. ⁊ vitare affectum.
⁊ ad iuramentū nō debet quis ire vltroneus ſed co-
actus. Et hui⁹ ſimile poteſt reddi i ꝑſidentia ꝑlatio-
nis. Quis enim bonū ſit ⁊ licitum alijs ꝑeſſe. non ta-
mē eſt appetendū ſed potius fugiendum. ⁊ ad illud
debet homo trahi quaſi inuitus. quia cum amat̄ pre-
latio. frequēter adeſt ratio ſupbiēdi. ⁊ quodāmō apo-
ſtatandi ⁊ recedendi a deo. Similiter intelligendum
eſt in ꝓpoſito. Unde q̄uis iuramentū licitū ſit ⁊ me-
ritoꝛium. non tamē eſt appetendū. ⁊ hoc vult innue-
re text⁹ euāgelij. ⁊ āmonitio ipſi⁹ beati Jacobi.

¶ Queſtio. ij. c

¶ Utrum liceat iurare ꝑ aliquod creatum: Et ꝙ nō
videt̄ ꝑmo ꝑ ipm̄ textū Math. v. Nolite iurare neqz
per celū quia thronus dei eſt. neqz ꝑ terrā ⁊c. ibi glo.

Q̄d ꝑfectionis eſt docuit cum dixit. non iurare oīno.
qd̄ ſupſticioſum eſt reſecauit cum ſubiūxit neq̄ ꝑ ce-
lum ⁊c. ergo iurare per creaturam eſt ſupſticioſum. ⁊
nihil tale eſt licitū. ergo ⁊c. ¶ Item Pius papa. xxij.
q. j. Si quis ꝑ capillū dei vel caput iurauerit. ſi in ec-
cleſiaſtico ordine ē deponat̄. ſi laicus anathematizet̄.
Si ergo illicitū eſt iurare ꝑ membra chriſti cum ipſa
ſint ſanctiora omnib⁹ alijs creaturis. videt̄ ꝙ ꝑ nul-
lam aliā liceat iurare. ¶ Item iurare ꝑ deum eſt in-
uocare deū teſtem. ergo iurare ꝑ creaturā eſt inuoca-
re creaturas in teſtimoniū. ſed irrationalis creatura
nō poteſt aliquo modo veritati teſtimoniū ꝑhibere.
ergo ſtultū ⁊ vanū ⁊ incōueniens eſt ꝑ ipſam iurare.
¶ Itē qui iurat per idolum cōmittit idolatriā. ⁊ hoc
nō eſt ob aliud niſi q2 in iurando exhibet idolo quod
debet deo exhibere. ergo iuratio ſpectat ad cultū la-
trie qui debet̄ ſoli maieſtati diuine. Sed cōſtat ꝙ nō
eſt licitum creaturā aliquā venerari cultu latrie. ergo
nullo mō eſt licitum ꝑ creaturā iurare. ¶ Sed ɔtra.
Geñ. xlij. Ioſeph iurauit ꝑ ſalutē pharaonis. ſi ḡ ipſe
tanq̄ ſanctus homo licitum iuramentū fecit. ⁊ ſalus
pharaonis erat quid creatū. videt̄ ꝙ ꝑ creaturā iura-
re ſit licitum ⁊ cōceſſum. ¶ Item Paulus. j. Coꝛ. ij.
Quotidie morior ꝓpter veſtrā gloriā fratres. vbi ſm
ꝙ dicit Aug⁹. iurauit aplus. ſed gloria coꝝ erat q̄d
creatum. ergo ⁊c. ¶ Item forma iuramenti quo ma-
xime vtit̄ vniuerſitas fidelium eſt iurare ꝑ ſancta dei
euāgelia. ſed euangeliū eſt quid creatū. ergo licitum
eſt iurare ꝑ creaturā. ¶ Item quotidie fideles iurāt
ꝑ ſanctos. vt pote ꝑ beatā virginē. ⁊ ꝑ beatū Petrū.
nec illud iuramentū arguit̄. ergo videt̄ ꝙ forma iu-
ramēti licita non ſolū habeat fieri ꝑ creatorē ſed etiā
per creaturā. Iuxta hoc querit̄ quare magis iurat̄ ꝑ
euangelia q̄ ꝑ creaturas alias. Querit̄ ergo vtrū qui
iurat falſum ꝑ lapidem ſit ꝑiurus. Et ꝙ nō videt̄. q2
lapidi nulla eſt reuerētia exhibenda. Contrariū autē
hui⁹ dicit Aug⁹. ſuꝑ illud Roma. j. Teſtis eſt mihi
deus ⁊ habetur in litera. Querit̄ ergo quō ⁊ qualiter
liceat iurare ꝑ creaturā. ¶ R⁹ dicendū ꝙ iuramentū
52 aſſertoriū dupliciter habet fieri. Quoddā ꝑ interp̄ta-
tionem. quoddā ꝑ ipſius veritatis teſtimonij intenti-
onem. Per interp̄tationē autē iurat̄ cum dicit̄ vt iu-
rat filius meus vel pater. hoc eſt dicere. Niſi ego im-
pleuero qd̄ ꝓmitto vel niſi impleuero qd̄ iuro. non
viuat fili⁹ vel pater meus. ⁊ i hac forma iurandi crea-
tura ad teſtificandū nō inuocat̄. ſed potius ipſi crea-
tori oppignorat̄ ſm ꝙ dicit Aug⁹. Et hoc quidē eſt
licitum. q2 q̄uis omnis creatura ſit ipſius creatoris.
tamē bonū vel ſolaciū qd̄ ex creatura ꝑcipimus. ⁊ a
deo nobis cōceſſum eſt. deo tanq̄ nr̄m oppignorare
poſſumus. ⁊ ideo licita eſt hec forma. licꝫ hoc iuramē-
ti genus ſm ꝙ dicit Aug⁹. in litera ſit grauiſſimum.
Illud vō iuramentū fit ꝑ ipſius veritatis teſtimonij
inuocationē. quādo aliquis iurat ꝑ aliquē ad inuocā-
dum illū in teſtem. Poteſt autē creatura dupliciter
aduocari in teſtimoniū. Aut ſm ſe. aut in q̄ntū eſt ve-
ſtigiū veritatis diuine. Si ſm ſe. hoc modo nō licet.
quia ſic crederet̄ ꝙ aliquid diuinū eſſet in ea. ratione
cui⁹ veritas dicti poſſit ꝑ huiuſmodi teſtimoniū con-
firmari. Secūdo vō mō in q̄ntū in ea relucet veſtigiū
diuine veritatis licitū eſt iurare per creaturā. hoc eñ
nihil aliud eſt q̄ iurare ꝑ eum qui in creatura relucet
⁊ tūc non venerat̄ quis creaturā ſed creatorē. Unde
ſicut honoꝛ qui exhibet̄ imagini refert̄ ad ꝓthotypū
id eſt ad exemplar primū. ſicut dicit Dam. ita hoc mō
iuratio facta per creaturā refert̄ ad ipaꝝ creaturarū
actorē. Et hoc eſt quod dicit̄. xxij. q. j. Sciendū ꝙ ſan-
cti non tam ꝑ creaturas q̄ ꝑ creaturarū actorē iura-
bant. ſicut Ioſeph qui ꝑ pharaonē iurando. hoc i eo
venerabat̄ ꝙ dei iudicio prepoſitus erat infirmis. Et
q̄m in omni creatura iſto modo relucet deus. ꝑ crea-
turam omnē licite poteſt fieri hoc modo iuramentū.
Quia vō ꝑncipaliter relucet in ſanctis. ⁊ maxime in
verbis euāgelice legis. per que diuina nobis veritas
illuxit. hinc eſt ꝙ ꝑ ſanctos ⁊ maxime ꝑ euāgelia con-
ſueuit frequētari forma iurationis. qua quidē iurat̄
ꝑ creaturam. Concedendū eſt igit̄ ꝙ ꝑ creaturam li-
citū eſt iurare. ſiue imꝑcando. ſiue creatorem eius in
teſtimoniū inuocādo. Et ſic ꝓcedunt ratiōes ad hāc
partē inducte. ¶ Ad illud quod ꝑmo obijcit̄ in con- 53
trarium ꝙ dominus ꝓhibet iuramentū ꝑ creaturas.
et glo. dicit illud iuramentū eſſe ſupſticioſum. Dicen-
dum ꝙ hoc intelligit̄ ſm ꝙ ipſe creature ſm ſe conſi-
derate in veritatis teſtimoniū inuocant̄. ⁊ hoc modo
eſt ibi ſupſtitio. quia eis reuerētia vltra debitum exhi-
betur. Et q̄tum ad hoc intelligi habet gloſa ⁊ textus.
¶ Ad illud quod obijcit̄ de autoritate Pij pape. di- 54
cendū ꝙ canon loquit̄ cōtra illos qui credebant deū
ſm diuinitatē habere caput ⁊ capillos. ⁊ tales erant
blaſphemi. Aut certe contra illos qui irreuerēter no-
mināt membra chriſti. ⁊ quodā exquiſito modo iu-
randi diuidūt ipſum quaſi mēbratim. qui valde rati-
onabiliter ſunt arguendi. Ad illud quod obijcit̄ ꝙ 55
q̄ iurat ꝑ aliq̄d inuocat ipm̄ in teſtimoniū veritatis.
dicendū ꝙ illud nō ſꝑ eſt verū. imo aliq̄n inuocat̄ in
teſtimoniū. aliq̄n vō ipm̄ inuocat. ſ ꝓpter illud ad qd̄
ipm̄ refert̄. vel etiā obligat ⁊ deo oppignorat. Et his
modis nō ꝑmiſſis licitū eſt ⁊ cōceſſum iurare ꝑ irra-
tionalem creaturam. ¶ Ad illud quod obijcitur ꝙ 56
q̄ iurat per idolum venerat̄ ipſum. dicendū ꝙ hoc eſt
quia ille qui iurat ꝑ idolum inuocat illud in teſtimo-
niū tanq̄ deum. ⁊ ꝓpterea eſt ibi idolatrie peccatum.
Non ſic autē eſt quādo iurat ꝑ alias creaturas. quia
iuramentū illud refert̄ totum ad veritatem eternā.
¶ Ad illud quad querit̄ vlterius quare magis iura- 57
tur ꝑ euāgelia q̄ per alias creaturas iam patet r̄nſio
ꝑ ea que dicta ſunt. Sicut eñ crucem chriſti mag⁹ ve-
neramur. ꝓpter hoc ꝙ magis refert̄ ad ipſum cruci-
fixum. ⁊ ſanctos quia quadā maiori ꝓpinquitate ſe
habent ad deum. ſic etiā intelligendū eſt in ipſis euan-
gelijs que directe ⁊ imediate ducunt in ipſam eternā
veritatem. Et ſi tu obijcias ꝙ licꝫ creatura ducat in
creatorem. tamē ꝓpter hoc quelibet creatura non eſt
oranda. ſed illa ſola que eſt ad hoc inſtituta. videlicꝫ
imago crucifixi. Dicendum ꝙ nō eſt ſimile. quia exhi-
bitio honoris cultus latrie reſpicit illud qd̄ honorifi-
cat̄ ſm illud qd̄ eſt in eo digniſſimū. ⁊ hoc eſt ꝓprium
⁊ ſingulare. ſed inuocatio in aſſertione reſpicit ipſius
veritatis infallibilitatem ⁊ luminoſitatē. ⁊ hec in ſin-
gulis creaturis relucet. ſed ſm plus ⁊ minus. ideo nō
eſt ſimile hinc ⁊ inde. Ad illud quod querit̄. vtrum 58
ille qui iurat falſum ꝑ lapidem ſit ꝑiurus. dicendum
ꝙ ſic ſm ꝙ dicit Aug. quoniā iurans ꝑ lapidem aut
intendit ipſi lapidi reuerentiā exhibere. aut actori la-
pidis. Et ſi ipſi lapidi intendat reuerentiam exhibere
dupliciter peccat. Si vō actori lapidis. tūc abſq̄ du-
bio peierat. quia ipſi creatori lapidis cōtumeliā facit
dum nomē eius ꝑ effectū creature intellectū aſſumit

iuranū. Si quis tamē nō ſerio iuraret. ſed quodāmō
ludere intenderet. ſicut mos eſt aliquibus per bottas
ſuas iurare. non eſt dicendū piurium. quia iurare nō
intēdit ſed potius ludere. eſt tamen talis modus lo-
quēdi ſatis reꝑhenſibilis. ⁊ caueri debet a viris perfe-
ctis.

¶ Queſtio. iij. f

¶ Utrum liceat recipere iuramentū ab idolatris fa-
ctū: Et ꝙ ſic videt̄ pmo exemplo Jacob. Geñ. xxxi.
Recepit enim iuramentū a laban. ⁊ conſtat ꝙ laban
idolatra erat ſicut patet. q: Rachel furata fuit idola
ſua. ergo ſi Jacob recte fecit. nec eum ſcriptura repre-
hendit videt̄ ꝙ liceat ipm ꝗtū ad hoc imitari. ¶ Jtē
hoc ipm oſtendit̄ exemplo Jude machabei in li. Ma
chabeorū vbi Judas recepit iuramentū qñ iniit fe-
dus ⁊ amiciciā cum romanis. ⁊ cōſtat ꝙ iurauerunt
p idola que colebant. Cum ergo Judas machabeus
nō reꝑhendat̄ de contractu illius amicicie. videt̄ ⁊c.
¶ Jtem Aug⁹. ad publicolā. ꝗuis dictum ſit ne iure
mus. nunꝗ tamē in ſcripturis ſanctis me legiſſe me-
mini ne ab aliis iuramentū recipiam⁹. ergo cum iura
mentū recipere in ſcriptura ſancta nō ꝓhibetur. vi-
detur ꝙ nullū ſit peccatū a quocūq; recipiat̄. ¶ Jtē
licitum eſt cum infidelibus mercari ⁊ treugas inire.
ſed fides mercationis ⁊ federis cōfirmari habet per
interuentū iuramentū. ſi ergo licet chriſtiano iuramen-
tū fidei exhibere infideli ⁊ idolatre. videt̄ ꝙ ſimiliter
liceat ab ipſo recipe. ¶ Jtem ita mihi licet recipe ele-
moſynā que datur mihi cū murmure. ſicut illam que
datur mihi cū bona volūtate. Et hoc eſt. quia quod
alius mala volūtate impendit. alius poteſt bona vo-
luntate recipe. ergo licꝫ idolatra peccet iurando per
idola. videt̄ ꝙ nō peccet chriſtian⁹ in ſuſcipiendo ei⁹
iuramentū. ¶ Sed contra. Roma. i. Nō ſolum qui
talia agunt digni ſunt morte ſed etiaꝫ qui cōſentiunt
facientibus. Ex quo verbo colligit̄ ꝙ qui cōſentit pec-
canti mortaliter. peccat mortaliter. Cum ergo recipi-
ens iuramentū ab idolatra cōſentiat in illo iuramen-
to in quo idolatra peccat mortaliter. videt̄ ꝙ ipe pec
cet mortaliter. ¶ Jtem Aug. dicit ꝙ qui petit ab alio
iuramentū quem ſcit iuraturū falſum. animā illius
occidit. ſm ꝙ habet̄ in fine iſtius diſtinctionis. Cum
ergo ſciat idolatram male ⁊ damnabiliter iurare. qui
ab eo iuramentū petit. eadeꝫ ratiōe animā ipſius oc-
cidit. ſed nō licet animā ipſius occidere. ergo nō licet
idolatre iuramentū recipe. ¶ Jtem magis debet ꝗs
diligere animā ꝓximi ꝙ aliquā vtilitatem tempora-
lem. q: ſm Aug. Nihil poſt deum ⁊ ipſum animū eſt
adeo diligendū ſicut ꝓximi ſalus. cum ergo idolatra
iurat cōtra ſalutē anime ſue. videt̄ ꝙ ordinē charita-
tis ꝑuertit qui iuramentū recipit ꝓ aliquo cōmodo
temporali. ſed nō licet ordinem charitatis ꝑuertere.
ergo nō licet ab idolatris iurātibus ꝑ idola iuramē-
tum recipere. ¶ Jteꝫ idolum nihil eſt in mūdo. ergo
fides ab idolo nulla eſt. ſed qd̄ nihil habet fidei non
poteſt ꝓbere confirmationē ſermoni. cum ergo iura-
mentū per idoluꝫ faciat potius ad fidei euerſionem.
ꝙ ad cōuerſionē. videt̄ ꝙ nullo modo ſit recipiendū.
¶ Jtem videt̄ ꝙ nō ſolum ab idolatris ſed etiam a
nullis liceat recipere iuramentū. quia ſup illud Ma
thei. v. Qd̄ amplius eſt a malo eſt. dicit glo. Nō tuo
ſed illius a quo cogeris iurare. ergo malū eſt alicuius
iuramentū recipere ⁊ exigere. R̄ dicendū ꝙ cōtin-
git idolatram iurare in forma cōceſſa. ⁊ in forma pro-
hibita. Si iurat in forma cōceſſa. nō iurat ſm ꝙ ido-
latra. ⁊ hoc modo in quodā caſu licet ab eo iuramē-
tum recipere. in quodā vo minime. Quia ille qui exi-
git. aut eſt ꝑſona publica. aut priuata. Si publica eſt.
quātū eſt ex ordine iuris poteſt ⁊ debet exigere ſm ꝙ
iudex. Si vo ꝑuata eſt. hoc tripliciter poteſt exigere.
aut em̄ exigit ad veritatis cōſeruationē. aut in verita
tis ſubuerſionē. aut ad ſue dubitationis remotionē.
Primo modo poteſt exigi iuramentū ſine aliquo pec
cato. videlicꝫ cum ad hoc exigit̄ ſolū vt firmior ⁊ ſta-
bilior ſit ipſa ꝓmiſſio ⁊ veritatis aſſertio. Cum autē
exigit in veritatis ſubuerſionē. hoc nō poteſt eſſe ſine
mortali peccato. ⁊ illud eſt quādo compellit aliquem
iurare quē nouit iurare falſum. Cum vo exigit ꝓpter
dubitatiōis ſue remotionē. q: ſuſpicat̄ ne homo ſine
iuramēto dicat ſibi falſitateꝫ. tunc ſi ſuſpitio illa ſtat
in generali. ſic talis exactio tenet potius rationē pene
ꝙ culpe. Si vo deſcendat ad ſpeciale. ſic eſt peccatuꝫ
veniale. dum de ꝓximo ſuo malā habet ſuſpicatōeꝫ.
Et ꝓpterea dicit glo. qd̄ amplius eſt a malo eſt. ſ. non
credētis. non inꝗ ſemꝑ a malo culpe. ſed etiā a malo
pene. ⁊ ſic in forma extenſa licet iuramentū recipere
ab idolatris ⁊ infidelibus. ſic etiā a chriſtianis ⁊ fide
libus. ⁊ hoc nō querit̄ ꝑncipaliter in ꝓpoſita queſti-
one. ſed queſtio ꝑncipalis eſt de iuramēto quo quis
idolatra iurat ꝑ idolum ⁊ in forma nō conceſſa vtrū 39
illud ſit recipiendū. Et ad huius intelligentiā eſt no-
tandum ꝙ in iuramēto facto per idolū eſt duo con-
ſiderare. videlicꝫ ipſius idoli venerationē. ⁊ exterioris
verbi cōfirmationem. Habendo reſpectū ad primū.
nulli licet iuramentū ab idolatra recipe. nec exigere.
nec facere. q: idoli veneratio eſt oīno deteſtanda. Si
vo habeat̄ reſpectus ad ſecūdū. ſic licitum eſt ab eis
recipere iuramentū. maxime pro vtilitate cōmuni. et
ſic recepit Jacob ꝓ pace ſue poſteritatis. ⁊ Judas ꝓ
pace gentis ſue. ⁊ ſic chriſtiani a ſaracenis recipiūt ꝓ
pace ⁊ vtilitate cōmunitatis. Unde ꝗuis illicitus ſit
iurare per idolū. quia forma illa eſt ꝓhibita. tamē vbi
neceſſitas vel cōmunis vtilitas hoc requirit. licitum
eſt recipere iuramentū tale. Unde ⁊ ratiōes concedi
poſſunt que hoc oſtendūt. Jlla tamē autoritas Au-
guſtini qua dicit̄ nō eſt ꝓhibitum in ſanctis ſcriptu-
ris recipere iuramentū. non cogit. q: hoc intelligit̄ de 40
forma cōceſſa ab eccleſia. ¶ Ad illud vo quod ꝑmo
obiicitur in contrariū ꝙ qui recipit iuramentū ꝑ ido
lum factū illi cōſentit. R̄. ꝙ cum duo ibi ſint ſicut eſt
tactum ꝑus. non cōſentit idoli venerationi ſed veri-
tatis cōfirmationi. vt firmū ſit verbū. ⁊ ſolidum ma-
neat pactum. ⁊ ꝗtum ad hoc nō eſt ibi peccatū. quia
recipit quod ſuum eſt. qd̄ vo ibi malū eſt deteſtat̄. ſi-
cut pauper indigens elemoſyna recipit elemoſynaꝫ
cum murmure ſibi datam. ⁊ non peccat. q: ſic placet
ſibi elemoſyne datio. ita ꝙ diſplicet ſibi annexa mur- 41
muratio. ¶ Ad illud quod obiicitur de autoritate
Auguſtini. ꝙ qui exigit iuramentū ab eo quē ſcit pe-
ierare animā eius occidit. dicendū ꝙ nō eſt ſimile. q:
illud eſt in veritatis ſubuerſionē. nec poteſt fieri bo-
na intentione. ſed iuramentū ab idolatra factum per
idolum. facit ad veritatis cōfirmationē. quia frequē-
ter idolatre ⁊ infideles ita bene reputāt ſe obligatos
ꝑ iuramenta illicita ſicut chriſtiani ꝑ licita ⁊ cōceſſa. 42
¶ Ad illud quod obiicitur ꝙ magis debemus ama-
re animā ꝓximi ꝙ vtilitatem temporalē. dicendū ꝙ

verum eſt de vtilitate priuata. ſed nõ oportuit intelli-
gi de vtilitate cõmuni. Alia etiã eſt ratio. q2 ſine iura-
menti illius expſſione nihilomin⁹ idolatra idolũ ve-
neratur in corde. Unde poſitio vel pͥuatio iurationis
exterioris nõ ponit per ſe ſalutis defectum vel detri-
mentũ. ideo charitas de hoc non dicit eſſe multũ cu-
randũ. ſed ſi ille vellet ab errore reſipiſcere ⁊ ad verã
fidem cõuerti. tũc nullaten⁹ tale iuramentũ debet ab
43 eo exigi. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ idolum nihil eſt.
⁊ fides i idolo nulla eſt. dicendũ ꝙ q̃uis nihil ſit ſm
veritatem. tamẽ idolatra eſtimat eſſe aliquid. ⁊ ex ipa
ſua eſtimatione ⁊ errore forti⁹ adheret idolatra ipſi
vanitati. ꝙ multi chriſtiani ex fide adhereãt ipſi veri-
tati. ſicut etiã videmus in hereticis. ⁊ ex illa forti ad-
herentia ⁊ erronea cõſcientia. cum ꝑ idola iurãt. ver-
44 ba ſua cõfirmant. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ nulluz
iuramentũ licet recipere. q2 qđ amplius ẽ a malo eſt.
iam patet rñſio. q2 recipere iuramentũ aliquãdo eſt
culpe mortalis. aliquãdo venialis. aliquãdo cõtracte
penalitatis. ⁊ ſm hoc malũ in textu ⁊ gloſa habet dif-
ferenter accipi. vel ꝓ culpa mortali. vel veniali. vel ꝓ
45 ꝓ ipſo malo penali. Niſi eñ interueniſſet incertitudo
de veritate cõſcientie aliene. ⁊ pronitas ad decipien-
dum. ⁊ male ſuſpicandũ. nõ eſſet neceſſariũ iuramen-
tũ. Et ideo ex hoc nõ poteſt generaliter cõcludi ꝙ iu-
ramentũ recipere ſit illicitũ.

Conſequẽter querit̃ de obligatione iuramẽ-
ti. Et circa hoc queruntur tria. Primo querit̃
Utrum obligatio cõtrahat̃ ꝑ iuramentũ do-
loſuz. Secũdo vtrũ contrahat̃ ꝑ iuramentũ coactũ.
Tercio querit̃ vtrum contrahat̃ ꝑ iuramentũ incau-
tum ſiue indiſcretũ.

¶ Queſtio .j. g

¶ Utrum obligatio contrahat̃ ꝑ iuramentũ dolo-
ſum. Et ꝙ ſic videt̃ ꝑ autoritatẽ Yſido. quã magiſter
adducit in litera. Ait eñ ſic. Quacũq3 arte verborũ
quis iuret. deus ſic accipit. ſicut ille cui iurat̃ intelli-
git. Sed ille cui iurat̃ intelligit ſimpliciter. ⁊ credit ꝙ
alius ſe velit ꝑ verbũ obligare. ergo videt̃ ꝙ deus re-
putat ipm obligatũ. igit̃ ſm veritatem obligat̃ quis
ꝑ iuramentũ doloſum. ¶ Item fraus ⁊ dolus nemi-
ni debet patrocinari. Sed ſi ille qui doloſe iurat ab
obligatione eſſet abſolutus. patrocinaret̃ ei fraus et
dolus ꝓprius. Si igit̃ hoc eſt incõueniens dicere. vi-
detur ꝙ iuramentũ doloſum obligationem introdu-
cat. Item verba ſunt in quibus cõſiſtit cõtractus.
ergo ſi forma verbor̃ eſt obligatoria. neceſſẽ eſt inter-
uenire contractũ obligatoriũ. ergo ſiue intendat ſiue
nõ intendat. dum tamẽ verba iuramenti obligatio-
nẽ ptendant. iurans obligat̃. ergo ita obligat̃ homo
per iuramentũ doloſum ſicut per iuramentũ ſimplex
⁊ verum. ¶ Item ſi ſolũmodo verba fidelia ⁊ pura
obligarent in iuramento. cum nemini cõſtet de fide-
litate aliena. nemini conſtaret vtrũ aliquis eſſet ob-
ligatus per verba ſua. ſed homo redditur certus de
obligatione per iuramentũ exhibitum. videt̃ ergo ꝙ
ſiue ꝑ verba fidelia ſiue per fraudulenta iuramentũ
fiat. iurans equaliter obliget̃. ¶ Sed contra. Greg.
verba deſeruiũt intentiõi. ⁊ deus talia verba iudicat
qualia ex intimis ꝓferunt̃. ergo ſi homo ſe nõ inten-
dit obligare. quãtũcũq3 exterius loquit̃. videt̃ ꝙ de⁹
non reputet eum obligatuz. ¶ Item ſm illud quod
dicit̃. j. Reg. xvj. Homo iudicat ea que patent. deus
autez intuet̃ cor. Unde quãtũcũq3 ſint opa exterius
laudabilia. nõ ſunt tñ deo placita niſi ꝓcedãt ex me-
ra intentione ⁊ pura. ergo deus obligationẽ iuramẽ-
ti penſat ſm intentionẽ cordis. ergo ſi homo non in-
tendat ſeipm obligare. quicq̃d exteri⁹ loquat̃. apud
deum nõ erit obligatus. ergo iuramentũ doloſuz ſm
veritatem nõ eſt obligatoriũ. ¶ Item obligatio iura-
menti nõ eſt a lege naturali tñ. ſed etiã a lege natu-
rali ⁊ actu ꝓprio. ſed nullus obligatur actu ꝓprio niſi
velit ⁊ intendat ſeipm obligare. ſi ergo iurans iura-
mento doloſo nõ intendit ſeipſum obligare ſed aliũ
deludere. non videt̃ obligari ſm veritatem. Item
iuramentũ nõ eſt obligatoriũ niſi quãdo habet ſuos
comites. videlicz. iudiciũ. iuſticiam. ⁊ veritatẽ. ſed do-
loſum iuramentũ caret veritate. ergo nõ videt̃ ꝙ in-
troducat obligationẽ. Iuxta hoc querit̃ quãdo ver-
ba iuramenti ſunt duplicia. ⁊ iurans intendit in vno
ſenſu. ⁊ recipiens in alio. cuius intẽtioni ſit ſtanduz.
Et ꝙ magis ſtandũ ſit intentioni recipientis videtur
ꝑ autoritatẽ Yſidori ꝓus habitã. Q2 vo magis inten-
tioni iurantis videt̃ ꝑ autoritatẽ Greg. ꝓus habitaz
qua dicit ꝙ verba illi intentioni deſeruiunt ⁊c. R̃ 46
ad pͥdictorũ intelligentiã eſt notandũ ꝙ hic ẽ duplex
modus dicendi. Quidã nãq3 dicere voluerũt ꝙ iura-
mentũ doloſum ſimpliciter obligat. quoniã etſi dolo-
ſus intendat aliũ decipere. intendit tamẽ dicere ver-
ba obligatoria. ⁊ dum illa volũtarie exterius ꝓfert.
ſeipm ſimpliciter obligat. nec aliquo modo excuſat̃
ꝑ cordis fraudulentiã. quia nõ ſolũmodo recipiens
ſed etiaz ipa veritas accipit verba ſm ſenſum quem
faciunt. ⁊ ita nõ ſolũmodo in ꝯſpectu hominũ ſ3 etiã
ſm veritatẽ dicunt ꝙ iuramentũ doloſum eſt obliga-
toriũ. Sed quoniã obligatio iuramẽti eſt obligatoria
ſicut obligatio voti ⁊ matrimonij. ideo videtur alijs
dicendũ ꝙ ſicut matrimoniũ nõ eſt verũ niſi interſit
interior conſenſus. nec eſt votum obligatoriũ niſi ſit
intentio obligandi. ſic etiã nec ipſum iuramentũ do-
loſum dicendũ eſt eſſe ſimpliciter obligatoriũ. in quo
quis ſic iurat. vt tamẽ ꝑ illa verba ſeipſum obligare
nõ intẽdat. Et ꝓpterea ſm iſtos diſtiguit̃ duplex fo-
rum. videlicz forum eccleſie ⁊ forũ cõſcientie. Scdm
forum eccleſie iuramentũ tale eſt obligatoriũ. Eccle-
ſia eñ iudicat de his que exterius obligare poſſunt.
Unde cum verba illa obligationẽ exprimãt. iudicat
ſic iurantẽ ad id quod inſinuant verba obligatoria.
In foro autẽ dei qui iudicat ſm ſecreta cõſcientie et
ſm veritatem. iſte quidẽ non obligat̃. quia non vo-
luit obligare ſeipſum. q2 tamẽ doloſe iurauit. ⁊ nomẽ
dei inuanũ aſſumpſit. ſtatim in actu ipo cõmiſit cri-
men piurij. Nec reportat cõmodum de malicia. quia
apud deum ex illo iuramento iudicat̃ dignus pena
eterna. ⁊ iſte quidem modus dicendi ſatis ꝓbabilis
eſſe videt̃. Et ſm ipſum patet rñſio ad queſtionẽ pro-
poſitam. etiã ꝓ magna parte patet rñſio ad obiecta.
Nam rationes que ꝓbant illud iuramentũ non eſſe
obligatoriũ. oſtendũt hoc non ſimpliciter ſed in foro
dei qui iudicat ſm intentionẽ ſm quam doloſe iurãs
nõ intendebat ſeipſum obligare. Rationes autẽ que
ad oppoſitum inducunt̃ ꝓcedunt ſm forum eccle-
ſiaſticũ. aliter non cõcludunt. Unde ad autoritatem 47
Yſidori qua dicit ꝙ deus accipit verba ſm intentio-
nem recipientis. Dicendum ꝙ hoc dicit nõ quia ipe
deus ad hoc reputet hominẽ obligatum. ſed quia ex
hoc ꝙ ille nõ intendit iurare ſicut ille intendebat re-
cipere. deus qui hoc requirebat ex veritate ⁊ iuſticia

reputat ipſum obligatū ad penam. Ad poteſt ille ſer
mo cauſalit̄ intelligi. vt dicat̄ ꝙ deus ſic accipit. ⁊ ſic
48 vult accipi ab ipa eccl̄ia. ⁊ ſic vult etiā iudicari. ¶ Ad
illud quod obijcit̄ ꝙ fraus ⁊ dolus non debent alicui
patrocinari patet rn̄ſio ꝑ iam dicta. quia fraus ⁊ do
lus nō patrocinat̄ iſti in foro eccleſie. imo compellit̄
ab ipa eccleſia iuramentū tenere ac ſi iuraſſet fidelīt.
Non patrocinat̄ etiā in foro dei. quia ex hocipſo ob
ligat̄ ⁊ reus efficitur magna pena. Unde ſi veniat ad
penitentiā eſt ei grauis penitētia imponēda. ⁊ ſanuꝫ
conſiliū eſt ⁊ decens. vt merito culpe ſibi imponat̄ vt
iuramentū compleat in quo ꝓrimū decipe i atende
49 bat. licꝫ nō poſſit ſibi ꝓbari i facie ipi⁹ eccleſie. ¶ Ad
duo ſequētia ſimiliter patet rn̄ſio. quia verboꝝ obli
gatio ⁊ certificatio ꝑ iuramentū ſupadditū reſpiciūt
forū eccleſiaſticū. ⁊ ideo obligationē cōcludunt non
ſimpliciter ſed q̄tum ad illud forū. Et hoc quidē eſt
50 concedendū. Ad illud vero qd̄ querit̄ quādo ſunt ver
ba duplicia ita ꝙ dolus nō interuenit. cui⁹ intentōni
ſtandū ſit. dicendū ꝙ verba illa multiplicia. aut ma
gis ꝓtendunt vnum illoꝝ ſenſuū ſm̄ vſum cōmunē
aut equaliter ꝓtendunt vtrūq;. Si magis ꝓtendunt
vnū ſenſum. illi intētioni ſtandum eſt que illum ſen
ſum intellexit. Si vero indifferēter ſe habent ad vtrūq;
cum neutrū ꝓbari poſſit. ſtandum eſt iudicio bonoꝝ
viroꝝ. qui penſatis cōiecturis ⁊ rōnibus. cōdeſcēde
re debent ſaniori ⁊ puriori intentioni. Illa aūt auto
ritas Yſidori nō facit ad ꝓpoſitū. quia Yſidorus vocat
illum arte iurare. cui⁹ iuratio eſt doloſa. non oportet
aūt dolū vel artē interuenire ſemꝑ quādo verba ſunt
multiplicia.

¶ Queſtio. ij. b

¶ De iuramēto coacto. Utruꝫ omne iuramentū co
actū ſit obligatoriū: Et ꝙ ſic videt̄. Omne iuramen
tum qd̄ habet iudiciū ⁊ iuſticiā ⁊ veritatem eſt obli
gatoriū. ſed iuramentū coactū poteſt hec tria habere.
ergo videt̄ ꝙ ſit obligatoriū. ¶ Item coacta volūtas
vt vult Aug⁹. vere volūtas eſt. ſed iuramentū dicit̄
coactū q2 fit a volūtate coacta. ergo iuramētū coactū
a vera voluntate eſt. ſed cum aliquis ex volūtate ali
q̄d iurat (niſi ſit malū) ſeipm̄ obligat. ergo ⁊c. ¶ Itē
peccatū ex coactione ꝑpetratum inducit obligatio
nem ad penā eternā. ſi ergo iuramentū de ſui natura
obligat od veritatem ſeruandā. ſicut peccatū obligat
ad penam ꝑferendā. videt̄ ꝑ ſimile ꝙ iuramentū co
actū ſit obligatoriū. ¶ Item hocipm̄ videt̄ autorita
te Aug. quidā coactus iurauit cuidam concubine vt
eā duceret in vxorem ⁊ vlterius nō aduerteret parē
tes ſuos. Ridet beatus Auguſtin⁹ ex conſilio beati
Ambro. ꝙ mr̄imoniū teneret ⁊ peniteret de reſiduo.
ergo videt̄ ſm̄ ſententiā beati Auguſtini. ꝙ iuramē
tum coactū ſit obligatoriū. ¶ Sed contra. Uota co
acta non obligant. q2 votū eſt coactio ſpontanea. ſed
iuramēti obligatio ſimiliter a volūtate noſtra proce
dit. ergo nō videt̄ ꝙ iuramenta coacta ſint obligato
ria. ¶ Item ꝓtor dicit. ⁊ etiā Tullius in rethoricis.
qd̄ vi vel metu factū eſt. ratū non habeo. Si ergo lex
habet ratā omnē obligatōeꝫ iuſtā. videt̄ ꝙ iuramēta
coacta nō ſint obligatoria. ¶ Itē cauſa met⁹ mortis
cadit in virum conſtantē. ſed metus qui cadit in vi
rum conſtantē excuſat a toto ſm̄ ꝙ iuriſpiti dicunt.
ergo videt̄ ꝙ iuramentū qd̄ fit ex tali metu nō ſit ob
ligatoriū. ¶ Item coactio excludit contractū matri
moniale. ſed tanti roboris ⁊ obligationis eſt ipſum
matrimoniū quāti ⁊ iuramentū. ſi ergo matrimoniū
ex coactione contractū nō eſt obligatoriū. eadem ra
tione videt̄ ꝙ nec iuramentū. R⁹ ad ꝓdictoꝝ in
telligentiā eſt notandū ꝙ hic eſt duplex modus dicē
di. Quidā enim dicunt ꝙ cum duplex ſit iuramentū.
videlicꝫ ꝓmiſſoriū ⁊ aſſertoriū. Reſpectu iuramenti
aſſertorij coactio nō excuſat a toto ſed a tanto. Si q̄s
eñ coactus iurat ⁊ aſſerit falſum eſſe veruꝫ. incurrit
crimen ꝑiurij. In iuramēto vero obligatorio ſiue pro
miſſorio. coactio que ſurgit ex metu que poteſt cadē
in conſtantē virū a toto excuſat. Tale eñ iuramentū
licitum eſt ⁊ nō eſt contra deū quo quis ꝓmittit ali
quid alicui ſe daturū vel facturū. Et ideo reſpectu ta
lis iuramēti poteſt interuenire coactio ſufficiēs ad
inclinandū etiā conſtantē virū. Et quia coactio ſuffi
ciens interuenit. volūtas illa nō eſt iudicanda volun
tas. ac per hoc nec iuramentū illud eſt vere obligato
riū vt dicunt. Sed q̄m verba Aug. ⁊ conſiliū etiā ei⁹
videt̄ eſſe in contrariū. Uidet̄ eñ beatus Aug⁹. iudi
care tale iuramentū obligatoriū. Ideo eſt alius mo
dus dicendi vt diſtinguat̄ duplex forū. videlicꝫ eccle
ſiaſticū ⁊ diuinū. ita ꝙ obligatio iuramēti coacti cō
trario ſe habet obligationi iuramēti doloſi reſpectu
hui⁹ duplicis fori. Nam i foro eccleſie iuramentū co
actū non eſt obligatoriū. tum q2 eccleſia ꝓſumit. quia
iſte qui coacto iurauit nō iurauit voluntate implēdi
iuramentū ſed potius euadendi ꝑiculum. tum quia
etiā ille qui iurare compulit. cū malicioſe ⁊ doloſe ꝓ
ceſſerit. nullū ius acquiſiuit. nec de malicia cōmoduꝫ
reportare debuit. vnde nullum habet ius repetendi.
In foro autē dei iuramentū coactum obligatoriū ē.
quia cū deus aſpiciat volūtatem interiorē. ⁊ volūtas
non poſſit cogi coactione ſufficienti ſed inducente. et
ita voluntas coacta. volūtas ſit. iudicat deus talem
hominē obligari. ⁊ ideo in foro cōſcientie ſm̄ theolo
gos conſulendū eſt ei qui ſic iurauit (niſi relaxationē
inueniat) iuramentū implere. ⁊ hoc dico ſi iuramen
tum illud fuit reſpectu rei licite. vnde rationes con
cedi poſſunt que ſunt ad partē iſtam. ¶ Ad illud vero 51
quod obijcitur in contrariū de obligatione voti. di
cendū ꝙ non eſt ſimile. quia votum reſpicit obligati
onē ad deum qui vult ſacrificia nō coacta ſed volun
taria. ſi quis tamē coactione inducente cogat̄ vt vo
tum emittat. videlicet vt in ꝑiculo mortis exiſtens a
domino liberet̄. non videt̄ abſurdum dicere euꝫ eſſe
obligatum. ¶ Ad illud quod obijcitur de ꝓtore ⁊ le 52
ge ꝙ nō reputat ratum iuramentū factum ꝑ metuꝫ.
dicendū ꝙ lex loquit̄ in foro iudiciali. quia nō intro
mittit ſe de foro cōſcientie. Unde ſm̄ illud forum ve
rum eſt ꝙ iuramentū coactum nō obligat. Ex hoc tñ
non poteſt concludi ꝙ non obliget q̄tum ad deum.
¶ Ad illud quod obijcit̄ ꝙ metus qui poteſt cadere 53
in conſtantē virum excuſat a toto. dicendū ꝙ licꝫ re
ſpectu actuū humanoꝝ poſſit cadere metus ſuffici
ens in virum conſtantē. tamē q̄tum ad ea que iuſti
cie ſunt non poteſt cadere metus ſufficiens in virum
conſtantē. Q̄tum eñ ad illa dicit. Nolite eos time
re qui corpus occidunt. Ideo apud deū talis metus
non reputat̄ cauſa ſufficiens ad excuſandum homi
nem a reatu peccati. vel ab obligatione iuramenti.
¶ Ad illud quod obijcitur de obligatione matrimo 54
nij. dicendum ꝙ nō eſt ſimile. quia matrimoniū hoc
habet ex ratione ſignificatiōis ⁊ inſtitutionis vt con
trahat̄ ex mera ⁊ libera voluntate. ſigt eñ ꝯiunctiōeꝫ

chriſti et eccleſie. dei ꝛ anime. in qua nulla interuenit
coactio. ſed mera benignitatis dilectio. non autez eſt
ſic ex pte iuramẽti. Et ſi tu queras de illo ꝗ coacte iu-
rauit cõtrahere matrimoniũ vtrum teneaẗ. Dicen-
dum ꝙ teneẗ. niſi ex cauſa ſupueniẽte abſoluatur. Si
tamẽ contrahat cum alijs. in cõtrahendo peccat moꝛ
taliter. nec amplius obligaẗ. ſed pro culpa piurij eſt
ei penitentia imponenda. ꝛ de hoc amplius habeẗ in
quarto tractatu de matrimonio.

¶ Queſtio. iij. i

¶ Utrum iuramentũ incautũ ſit obligatoriũ. Jura-
mentũ autem incautũ diciẗ qḋ vergit in exitum ma-
lum. vel in exitum minus bonum. Et ꝙ iuramentuz
incautũ quod vergit in exitum malũ ſit obligatoriũ.
probaẗ pꝛimo p exemplũ Joſue. de quo dicit Amb.
in libꝛo de officijs. Joſue pacem quã dederat reuocã-
dam nõ cenſuit. quia firmata erat ſacramẽti religio-
ne. ne dum alienam pfidiam redargueret. ſuam fidez
ſolueret. tenebaẗ ergo Joſue iuramentũ quod fece-
rat obſeruare. ſed illud iuramentũ fuit incautũ ꝛ ver
gebat in exitum malũ. quia contra dei pceptum quo
pceperat dominꝰ ne cum gentibus illis fedus iniret.
ergo videẗ ꝙ iuramentũ tale ſit obligatoriũ. ¶ Itez
Augꝰ. dicit ꝙ meretrix iurans ſe ſeruaturã fidez ſuo
leccatori. peioꝛ eſt ſi nõ ſeruat fidem ꝙ ſi obſeruaret.
ſed iuramentũ illud habet malũ exitum. ꝛ tamẽ obli-
gat. alioquin non eſſet peioꝛ in nõ obſeruando. ergo
iuramentũ quod ſimpliciter vergit in exitum maluz
eſt oligatoriuz. ¶ Item hoc ipm videẗ de iuramento
quod vergit in exitum minus bonũ. vtpote qui iurat
ſe non intraturũ religionez. qꝛ aliquis p matrimonij
vinculũ poteſt obligare ſe vt non intret religionẽ ita
ꝙ matrimoniũ illud vere eſt obligatorium. ergo pari
ratiõe videẗ ꝙ ꝛ ipſum iuramentũ. ¶ Item licitum
eſt alicui nolle intrare religionem. ꝛ quod licitum eſt
nolle. licitum eſt cõfirmare. ꝛ quod licitũ eſt cõfirma-
re. licitum eſt iurare. ſed iuramentũ licitum eſt iura-
mentũ obligatoriũ. ergo videẗ ꝙ cum aliquis iuret ſe
nõ intraturũ religionẽ. ꝙ p illud iuramentũ obligeẗ.
ſed tale eſt iuramentũ incautũ qḋ vergit in exitũ mi-
nus bonum. ergo videẗ ꝙ iuramentũ illud ſit obliga
toriũ. ¶ Sed contra. Beda dicit ꝛ magiſter adducit
in litera. Si quid nos incautiꝰ iurare cõtigerit. quod
obſeruatũ peiorẽ vergit in exitum. libere illud ſalubri-
ori cõſilio mutandũ nouerimꝰ. ergo ſm hoc iuramẽ-
tũ incautũ quod vergit in exitũ malũ vel minꝰ bonũ
nõ eſt obligatoriũ. ¶ Item Yſido. nõ eſt obſeruandũ
iuramentũ quo malũ incaute pmittiẗ. Si tu dicas
ꝙ autoꝛitas iſta intelligiẗ ſolũ qñ quis iurat quod ẽ
malũ ꝛ minus bonũ. ſed non quãdo quis iurat ſe nõ
facturũ bonũ pfectum ad quod nõ teneẗ. Obijciẗ cõ
tra hoc. qꝛ nullũ iuramentũ eſt iuſtum qḋ impugnat
iuſticie pfectionẽ. ſed iuramentũ quo quis iurat ſe nõ
intraturũ religionẽ. nec aggreſſurũ pfectionẽ. eſt pfe-
cte iuſticie impugnatiuũ. ergo ꝛ iuramentũ iniquũ. ꝛ
nullũ tale eſt obligatoriũ. ergo videẗ ꝙ nullꝰ obligeẗ
p iuramentũ incautum quod vergit in exituz minus
bonum. Item nullũ iuramentũ eſt diſcretũ quod
eſt contra ſpũſſancti conſiliũ. ſed cuz quis iurat ſe nõ
intraturũ religionẽ. iuramentũ illud eſt contra ſpiri-
tuſſancti conſiliũ. ſed nullũ tale iuramẽtum habet in
comitatu iudiciũ. ꝛ nullum tale eſt obligatoriũ. ergo
idem qḋ pus. Juxta hoc queriẗ. Si quis iurat ſe

recepturũ pcurũ plationem. vtrum p tale iuramen-
tũ obligeẗ. Et ꝙ ſic videẗ. quia licitum eſt plationem
fugere. ergo licitum eſt ꝙ quis iuret eam nõ recipere.
In contrariũ eſt. ꝙ maioꝛis pfectionis eſt vt cõmu-
niter diciẗ ſtatus plationis ꝗ̃ religionis. ꝛ bono pua-
to pferenda eſt vtilitas cõmunis. ¶ Rꝰ ad pdictoꝝ 55
intelligentiã eſt notandũ ꝙ multipliciter cõtingit iu-
ramentũ eſſe iuramentũ incautuz. Pꝛimo modo qñ
iuraẗ aliquid qḋ ſimpliciter vergit in ſalutis detrimẽ-
tum. ſicut cum aliquis iurat ſe facturũ aliquid qḋ nõ
poteſt ſine peccato moꝛtali cõſummari. Sccũdo mõ
diciẗ iuramentũ eſſe incautũ cum quis iurat aliquid
quod vergit in ſalutis ſue diſpendium ꝛ perfectionis
impedimentũ. vtputa cum iurat quis ſe nunꝙ intra-
turũ religionem. Tercio modo diciẗ iuramentũ in-
cautũ cum quis iurat aliquid in omnẽ euentũ. quod
vno caſu cõtingente vergit in ſalutis diſpẽdium. alio
caſu cõtingente vergit in ſalutis pfectum. ſicut cum
iurat aliquis ſe nunꝙ recepturũ plationem. qḋ qui-
dem eſt in ſalutis diſpendium ſi vtilis ſit ꝛ canonice
eligaẗ ꝛ a maioꝛe ſibi iniũgaẗ. tunc autẽ vergit in ſa-
lutis pfectũ ſi ſit pſona inutilis ſibi ꝛ alijs ad ſtatum
illũ pmoueri. Si ergo loquamur de iuramẽto incau-
to pmo modo. ſic abſqꝫ dubio nõ eſt licitum nec obli-
gatoriũ. imo qui ipſuz obſeruat cõmittit peccatũ. Si
vo loquamur de iuramẽto incauto ſcdo modo. ſic
nec eſt licitũ nec obligatoriũ. licz ipm obſeruare non
ſit peccatũ. qꝛ nõ eſt peccatũ non intrare religionem.
graue tamẽ peccatũ eſt iurare ſe nunꝙ aſcenſurũ ad
gradum pfectionis. quia in hoc quodãmõ impugnat
ipſius iuſticie pfectionẽ ꝛ ſpũſſancti inſpirationẽ. Si
vo loquamur de iuramẽto tercio modo. ſic vno caſu
cõtingente eſt obſeruandũ. videlicz cum vergit in ſa-
lutis detrimentũ. Et p hoc patet rñſio ad queſtionez
ppoſitam. Concedendũ eſt igiẗ ꝙ iuramentũ incau-
tum quod vergit in ſalutis detrimentũ. vel quod di-
recte vergit in pfectionis impedimentũ. non eſt obli-
gatoriũ. ſicut ratiões ad hanc partẽ inducte oſtẽdũt.
Ad illud vo quod obijcitur pꝛimo in contrariũ de 56
Joſue. dicendũ ꝙ iuramentũ illud nõ obſeruatũ nõ
vergebat in malũ exitum. imo in bonuz. Triplex eñ
ratio fuit quare gabaonite fuerũt reſeruati ꝛ non in-
terfecti. Una literalis. qꝛ meliꝰ erat vt damnarenẗ p-
petua ſuitute ꝙ punirenẗ moꝛte. maxime cũ pmpti
eſſent ſeruire ꝙ moꝛtẽ ſuſtinere. ſicut ex ipo textu ap-
paret. Alia vo ratio eſt moꝛalis. quia i hoc ſignificaẗ
ꝙ quãtũcunqꝫ deus minẽẗ alicui ꝛ indigneẗ in pſen-
ti vita. ſi tamẽ ad ipſum reuertaẗ toto coꝛde. nõ clau-
dit miſericoꝛdie viſcera. Tercia vo ratio eſt genera-
lis. qꝛ in hoc ſignificaẗ ꝙ ſemp in nobis duo ſunt po-
puli. ſm ꝙ duo fuerũt in terra pmiſſionis. ſcz amoꝛ-
reoꝝ ꝛ filioꝝ iſrael. hoc ẽ motuũ rationabiliũ ꝛ bru-
talium. ſm ꝙ dicit Berñ. quãtũcũqꝫ laboꝛes. neceſſe
eſt vt intra fines tuos habitet Jebuſeus. Unde mul
tiplici ratiõe obſeruatio iuramẽti illius nõ vergebat
in exitum malũ ſed potius bonũ. Et quod obijciẗ de
mandato domini qḋ dominꝰ pceperat ꝙ cum eis fe-
dus non iniret. Dicendũ ꝙ hoc intelligendũ eſt ꝗ̃tũ
ad eos qui erant incoꝛrigibiles. Ad illud qḋ obij- 57
citur de meretrice que iurat leccatori ſuo fideliter ad-
herere. dicendũ ꝙ in iuramẽto illo eſt duo ꝯſiderare.
Unum ꝙ meretrix iurat ſe cõſenſuram in nephariũ
actũ cũ ſuo leccatoꝛe. Aliud ꝙ iurat ſe fidẽ alteri non
daturam. Et pꝛimũ quidem eſt illicitũ. ꝛ ad hoc non

obligat. Secundū quidē licitum. ⁊ q̄tū ad hoc obli/
gatur. Et ideo dicit Aug⁹. q̄ peioꝛ eſt nō ſeruando q̄
ſi iuramentū ſeruaret. Per hūc etiā modū intelligē/
dum eſt ſi aliquis latro iuraret alij ſe p̄dā cum illo
58 diuiſurum ⁊ poſtea retineret totū. ¶ Ad illud quod
obijcitur de eo qui iurat ſe nunq̄ religionē intraturū.
q̄ ſicut licite poteſt intrare ſic licite poteſt cōtrahere
matrimoniū. dicendū q̄ nō eſt ſimile hinc ⁊ inde du-
plici ex cauſa. Prima eſt. q2 matrimoniū nō tm̄modō
dicit priuationē boni. quoniā potius dicit boni poſi/
tionē. ſed iuramentū quo quis iurat ſe nunq̄ religio-
nem intraturum. de ſua p̄ncipali intentione eſt boni
pfecti priuatoriū ⁊ impeditiuū. ideo non eſt iudicā/
dum obligatoriū ſed potius illicitum ⁊ iniquū. Alia
etiā ratio eſt. q2 qui matrimoniū cōtrahit. ſiue ex con
ſenſu mulieris ſiue ex morte poteſt aliquādo aggre/
di pfectionē. qui autē iurat ſe nunq̄ intraturū. q̄tum
eſt de ſe reddit ſe in ſempiternū inhabilem. ¶ Ad illud 59
quod obijcit q̄ licitum eſt nolle intrare religionem.
ergo ⁊ iuramēto firmare. dicendū q̄ nō ſequit. quia
nolle intrare religionē eſt impfectionis. ſed hoc iura-
mento firmare eſt cuiuſdam obſtinationis ⁊ impu-
gnationis gratie ſpūſſancti. que de tepidis ⁊ negligē-
tibus facit feruidos ⁊ pfectos. Et ideo q̄uis illud ſit
licitum. illud tamē eſt illicitū. ¶ Ad illud quod que- 60
ritur vlterius de eo qui iurat ſe non recepturum pla-
tionem iam patet rn̄ſio p illud qḋ iam dictum eſt. q2
iuramentū illud in caſu obligat. videlicz cum vergit
in damnū p̄prium ⁊ alienum. in caſu vō nō videlicz
cum nō tm̄ eſt pſona ſibi vtilis verū etiā alijs. Atta-
mē ſi iuramentū p̄ceſſerit. non debet quis ſe autoꝛita
te p̄pria a vinculo eius abſoluere. ſed ſupioꝛis volū/
tatem. mandatū. ⁊ autoꝛitatē ſup hoc requirere. cui⁹
volūtati magis q̄ p̄prie dz in hoc caſu obedire ⁊c̄.

¶ Diſtinctio. xl. de diſtinctiōe duoꝝ p̄ceptoꝝ. in quib⁹ phibet duplex concupiſcētia. in cō-
paratione ad legis ⁊ euāgelij differentiā.

Sextū p̄ceptū eſt. Supra determinauit magiſter de diſtinctiōe mandatoꝝ decalogi q̄tum ad p̄cepta pri
me tabule. ⁊ q̄tum ad p̄cepta ſecūde que attendunt circa opa exterioꝛa. ⁊ de obliquitatibus que ha-
bent cum eis oppoſitionē ⁊ repugnantiā. In hac vō tercia parte determiat de diſtinctiōe duoꝝ p̄e-
ceptoꝝ in quib⁹ phibet domin⁹ duplicē concupiſcentiā in cōpatiōe ad legis ⁊ euāgelij differētiā. Diuidit
autē iſta ps in tres ptes. In prima ponit p̄dictoꝝ mandatoꝝ diſtinctionē. In ſecūda vō q2 in p̄dictis man-
datis lex vetus videt cōuenire cum noua. inquirit legis ⁊ euāgelij differentiā. ibi. Sed cuz hic phibeat cōcu-
piſcētia aliene vxoꝛis ⁊c̄. In tercia vō breuiter decem mandata epilogat. ibi. Audiſtis decem coꝛdas. Partiū
autē ſubdiuiſio ſatis manifeſta eſt in litera.

di. XL.

¶ Ponit p̄dictoꝝ mādatoꝝ de cōcupiſcentia diſtin
ctionem. a

a Sextū p̄ceptū eſt. Nō deſiderabis vxorē p̄xi-
b mi tui. b Septimū eſt. Nō cōcupiſces domum
p̄ximi tui. nō ſeruū. nō ancillā ⁊c̄. Sed videt
p̄ceptū de nō ↄcupiſcēdis rebus p̄ximi vnū eſſe cū eo
quo dicit. nō furaberis. Et p̄ceptum de nō ↄcupiſcēda
vxore vnū eſſe cuz eo quo dicit. nō mechaberis. Po/
terat eñ p̄ceptū nō furādi in illo generaliter intelligi.
vbi de non concupiſcēda re p̄ximi p̄cipitur. Et in eo
quo dictum eſt. non mechaberis. poterat illud intel-
Aug⁹. ſuper Exod. ligi. non concupiſces vxorem p̄ximi tui. Sed in illis
duob⁹ p̄ceptis nō mechādi ⁊ nō furādi ipa opa nota/
ta ſūt ⁊ phibita. In his vō extremis ipa ↄcupia. Mul

a ¶ Sextū p̄ceptū ē. 1
Nō deſiderabis vxo-
rem p̄ximi tui. Con-
tra. Si eñ pus ē con
cupiſcere q̄ mechari.
videt q̄ illud māda-
tū non deberet ſexto
loco imo tercio loco
poni inter p̄cepta ſe-
cūde tabule. ¶ Item
nihil debet p̄cipi niſi
qḋ eſt in nr̄a poteſta-
te. ſ natura q̄diu coꝛ
rupta ē habet proni-
tatē ↄcupiſcēdi. ergo
videt q̄ cōcupiſcētia
nō debeat in decalogo
phiberi. ¶ Itez ſicut
cōtingit ↄcupiſcere vxorē hoīs. ita etiā ↄtingit ↄcupiſcē filiā ⁊ ↄcubinā. ḡ nō videt q̄ i mādato illo ſufficiēter
phibeat carnis ↄcupia. R⁹ dicēdū q̄ mechia ſe hz ex additiōe ad ↄcupiaz. q2 mechari ē in coꝛde ⁊ ope. cōcu-
piſcere ē in coꝛde. ⁊ q2 phibitio dic̄ negatiōz vtriuſq3. q2 negatiōes ſe hn̄t ecōtrario affirmatiōib⁹. iō phibitio
ↄcupie addit ſupra phibitiōz mechie. ⁊ gnālit phibitio pcti coꝛdis addit ſupra phibitiōez pcti opis. Pl⁹ eñ
eſt phibere pcm̄ coꝛdis q̄ pcm̄ opis. q2 pcm̄ opis p̄ſupponit pcm̄ coꝛdis. Et iō iſta duo mādata i quib⁹ p 2
hibet ↄcupia. vltīo loco ſūt oꝛdinata. Et p hoc p3 rn̄ſio ad illud qḋ p̄mo obī. Ad illud qḋ obī q̄ nihil dz p̄cipi
qḋ nō eſt i nr̄a ptāte. dicēdū q̄ ē ↄcupia q̄ ↄſiſtit i ſenſualitate. ⁊ ē ↄcupia q̄ ē i ↄſenſu rōnis p̄greſſiuo ad op⁹
Prima ē pcm̄ veniale. nec phibet ſ cohibet. Secūda vō ē pcm̄ moꝛtale. ⁊ phibet inq̄tū ē p̄greſſiua ad op⁹.
Vn̄ iſti⁹ mādati explicatio ⁊ intellect⁹ inſinuat Eccli. xiij. vbi dī. Fili poſt ↄcupias tuas nō eas. vbi ſimplicit
nō phibet ↄcupiſcere. ſ poſt ↄcupias ambulare ↄſentiēdo ⁊ i actū p̄grediēdo. ¶ Ad illud qḋ obī de ↄcupia 3
filie ⁊ cōcubine. dicendū q̄ filia ⁊ cōcubina duplicit pōt ↄcupiſci. aut i poſſeſſiōz vt redigat i ſuitutē ⁊ famu-
latū. aut ad opis carnalis ↄſūmationē. Et p̄mū phibet p ſeptimū p̄ceptū. Nō ↄcupiſces ⁊c̄. Secūdū vō phi
bet p mādatū illud. q2 phibet ↄcupia carnis ↄ legitimū thoꝛ. Vn̄ deſiderare filiā alicui⁹ i vxorē nō ē phibi
tū. ſed deſiderare eam in foꝛnicationē ⁊ meretricē. ⁊ hoc claudit in ſexta phibitione.
b ¶ Septimū eſt. Non cōcupiſces domū p̄ximi tui ⁊c̄. Contra. Quia qḋ licitū eſt acq̄rere p̄cio. eſt licitū deſi- 4
derare. domū p̄ximi licitum eſt p̄cio emere. ḡ licitū eſt eā deſiderare ⁊ ↄcupiſcere. Si tu dicas q̄ ibi accipit
cōcupiſcētia p inoꝛdinato deſiderio. ſic ſilr nō licet cōcupiſcere rem p̄priā. Itē ſicut ↄtingit inoꝛdinate deſi-
derare domū p̄ximi. ita ↄtingit inoꝛdinate deſiderare dignitatē p̄ximi. ḡ ſicut illḋ phibet. ita ⁊ illḋ dz phibe-
ri. Si tu dicas q̄ illḋ claudit i hac phibitiōe. Cōtra h̄ eſt q̄ ↄcupia dignitat̄ ſpectat ad ſupbiā ⁊ vanā gloꝛiā.

tū ꝙ differūt illa ab iſtis. Unde illi ꝑcepto nō mechandi ſit ſupadditio in euāgelio. vbi oīs cōcupiſcētia mechādi ꝓhibet᷑.

¶ Quia in ꝑdictis mādatis lex vetus videt᷑ cōuenire cū noua. inquirit legis ⁊ euāgelij differentiā. b

Sed cū hic ꝓhibeat᷑ ꝯcupiſcētia aliene vxoris. ⁊ aliene rei. q̄re dicit᷑ lex cōprimere manū ⁊ nō animū. euāgeliū v̓o manū ⁊ animū. Illud de lege dr̄ ſꝫm cerimonialia nō ſꝫm moralia. Uel q2 in lege nō ē generalis ꝓhibitio oīs mortifere ꝯcupiſcētie vt ī euāgelio. vel ſꝫm coꝝ carnalem intelligentiā. — Quare lex comprimere dr̄ manū nō animū.

¶ Quid ſit litera occidens. c

Si v̓o querit᷑ quā dicat aplus literam occidentē: Ea certe eſt decalog⁹. q̄ nō dicit᷑ lr̄a occidēs eo ꝙ mala ſit lex. ſ3 q2 ꝓhibēs pctm̄ auget ꝯcupiſcētiā ⁊ addit ꝑuaricationē. niſi liberet gr̄a. Que gr̄a nō ſic abundat in lege vt ī euāgelio. Lex ꝙ bona eſt. ⁊ tamē occidit ſine gratia. cuꝫ ſit virt⁹ peccati q̄ iubet qđ ſine gr̄a impleri nō pōt. Gr̄a aūt deerat. ⁊ ideo lr̄a occidēs erat. Diſtat aūt euāgelij lr̄a a legis lr̄a. q2 diuerſa ſunt ꝓmiſſa. ibi terrena. hic celeſtia ꝓmittunt᷑. Diuerſa etiā ſacr̄a. q2 illa tm̄ ſignificabāt. hec cōferūt gratiā. Precepta etiaꝫ diuerſa q̄tū ad cerimonialia. Nā q̄tū ad moralia ſūt eadē. ſed plenı⁹ in euāgelio cōtinent᷑. — ij. Cor. iij. — De leg. ⁊ euangelij diſtantia. c

¶ Breuiter decē mādata epilogat. d

Audiſtis decē cordas pſalterij vtriꝗ ſexui impoſitas. q̄ charitate tangēde ſunt vt vicioꝝ feces occidant᷑.

ꝯcupiſcētia bon⁹ ad auariciā. ergo cū iſta ſint diuerſoꝝ generꝫ. videt᷑ ꝙ in vna ꝓhibitiōne nō claudant᷑. R̄ dicendū ꝙ in iſto verbo ꝓhibet᷑ cōcupiſcētia rei aliene ſꝫm ꝙ aliqs ꝯcupiſcit aliqđ in poſſeſſionē querens in illo ſufficientiā. Unde nō tm̄ ꝓhibet᷑ ꝯcupia bonoꝝ tēporaliū vt domus et pecudū. ſ3 etiā cuiuſcūꝗ alteri⁹ rei quam quis vellet alij ꝑripe. Et hoc quidē ꝓhibet᷑ intelligēdo ꝑ ſe. vt qs nō ꝯcupiſcat alienuꝫ manēs alienum. Ad etiā intelligit᷑ contra iuris ordinē. hoc ē qn̄ qs vellet ꝓximū dānificari in re ꝓpē ſuā vtilitatē. tūc eīm nō diligit ꝓximuꝫ ſicut ſe. Unde ī verbo iſto ꝓhibet᷑ oīs auaricia et cupiditas. ¶ Ad illd ergo qđ ꝑrio obijcit᷑. qđ licet ꝑcio acq̄rere licet cōcupiſcere. dicendum ꝙ cōcupiſcere dicit ibi appetitū imoderatū habendi cum damno ꝓximi. ⁊ in hoc ipo etiā claudit᷑ appetitus imoderatus. prohibitio etiaꝫ reſpectu rei ꝓprie penes quam conſiſtit peccatū cu-

5 piditatis ⁊ auaricie. ¶ Ad illud quod obijcit᷑ de ambitione dignitatis ⁊ honoris. dicendū ꝙ ſi dignitas ⁊ honoꝛ appetat᷑ in ratiōe ſufficientie ſic ſpectat ad crimē auaricie. ⁊ in iſto mandato ꝓhiberi habet. Si autem in ratione excellentie. ſic poteſt dici ꝙ ꝓhibet᷑ per primū mandatū in quo precipit᷑ reuerentia dei. Poſſet tamē dici ꝙ vtroꝗ modo claudit᷑ in ꝓhibitione ſeptimi. quia vtrobiꝗ eſt amoꝛ boni ꝓprij. ⁊ vna eſt ratio deordinandi reſpectu ꝓximi. licꝫ multiplex ſit ratio deordinādi reſpectu ſui. Ideo ſub vna ꝓhibitione habet claudi vtrobiꝗ cōcupiſcentia. ⁊ magis prohibet᷑ cōcupiſcentia domus ꝙ̄ cōcupiſcentia dignitatis. q2 manifeſtioꝛ erat ⁊ ſenſibilioꝛ. ⁊ etiā iudei magis proni erant ad auariciam.

6 ¶ Diuerſa etiā ſacramēta ⁊c. Contra hoc obijcit᷑ ꝙ nullus ſaluari poteſt ſine gratia. ergo ſi ſacramēta veteris legis gratiā non cōferebant. videt᷑ ꝙ nullus in lege illa ſaluatus fuit. quod eſt impiū dicere. Si tu dicas ꝙ in ſacramētis illis dabat᷑ gratia ſed tamē nō virtute ſacramētoꝝ illorum. In ſacramētis autē noue legis datur gratia virtute ipſoꝝ. quia ſunt ex ſanctificatiōe ſanctificantia ſicut dicit Hugo. Obijcitur contra hoc. quia gratia eſt ꝑ creationem. ergo ſolus deus habet virtutem cōferendi gratiā. ergo ſi in iſtis ⁊ illis conferebat᷑. videt᷑ ꝙ inter hec ſacramēta ⁊ illa nulla ſit differentia. R̄. intelligendū eſt ad hoc ꝙ duplex eſt circa queſtionē iſtā opinio celebris ⁊ famoſa. Quidā nāꝗ voluerūt dicere ꝙ in vtriſꝗ ſacris dat᷑ gr̄a. ſ3 differēter. q2 in illis dabat᷑ rōne fidei ⁊ deuotiōis ipi⁹ ſuſcipiētis. ita ꝙ nullo⁹ rōne ſacri ſiue opis opati. In ſacris aūt no. le. ſecus ē. q2 ꝯſtat ex v̓bo ⁊ elemēto. ſ3 cū dn̄s inſtituit v̓bū dedit illi v̓tutē ꝑ quā influit ⁊ agit in aīaꝫ. vel diſponēdo ad gr̄e ſuſceptionē. vel imprimēdo caracteris ſignificationē. vel admiculādo ipi gr̄e ad aīe curationē ⁊ fomitis debilitationē. Et h̄ videt᷑ dicere Aug. Que ē virt⁹ aque vt corp⁹ tāgat ⁊ coꝛ abluat: niſi faciēdo verbo. Et Hugo de ſcō Victore videt᷑ id idē dicē. q̄ dicit ꝙ ſacr̄a no. le. ꝑus ſanctificant᷑ ꝑ verbū. ⁊ poſtmodū ſanctificāt. vt ſic ſint ex ſanctificatōe ſanctificātia. Et hūc modū dicēdi ſuſtinēt viri pii ⁊ fide digni. S3 difficile videt᷑ mihi intelligere v̓tutē illā ſit̓ eſſe verbo ⁊ elemēto collatā q̄tū ad eēntiā ⁊ naturā. q̄tū ad ei⁹ exiſtētiā. q̄tū ad duratōis meſurā. ⁊ etiā q̄tū ad opatiōis efficaciā. q̄ oia neceſſe ē ponere ⁊ explicare circa v̓tutē illā. Siqs dicat ꝙ aliqua q̄litas det᷑ v̓bo ⁊ elemēto ꝑ quam agat ⁊ influat ī ipaꝫ aīaꝫ. Difficile eſt intelligere ipi⁹ v̓tutis eſſentiā. Cū eīm nō ſit ſubſtātia ſ3 accidens quoddā ⁊ in genere boni. dubiū eſt vtrū debeat᷑ reponi inter bona maxima. vel media. vel minima. Et ſi inter bona maxima reponat᷑. iam gratia erit. gratia aūt exiſtens in vno ſubiecto. nō h3 virtutē agēdi in aliud. Si v̓o gr̄a nō eſt nec virt⁹. quō ergo dicit᷑ ſꝫm veritatē ſanctificare ipm ſacramentū. ⁊ eū q̄ ſuſcipit ſacramentū. In quo etiā genere ſit. ⁊ cui⁹ ſpēi ſit. vtrū videlicꝫ ī diuerſis ſacramētis diuerſificet᷑ formalit̓ illa virt⁹. qđ homi parū intelligēti difficile eſt capere. Et ſi inter bona media vel minima reponit᷑. quō talis virt⁹ facit rectitudinē ⁊ ſanationē ipius aīe q̄ inter bona maxia cōputant᷑. Nō ſoluꝫ aūt difficile eſt intelligere hui⁹ virtutis eſſentiā, ſed etiā ſubſiſtētiā. Alit̓ eīm accidēs ſubſtātificat᷑ in ſubiecto

corpoꝛali. vel cũ nature oꝛdinẽ quẽ deus nõ puertit ꝑ miraculũ. ſubſtãtia ſit nobilioꝛ ſua ꝓprietate. Aut ſi ponit̃ illa virt⁹ ſpũalis vt in ſubiecto in vbo ⁊ elemẽto. quare nõ ſimilit̃ ipa grã q̄ debet infundi aie: qḋ neſcio ſi aliqs recte intelligẽs dicit. Aut ſi eſt in ſubiecto coꝛpali. quõ vna virtus ⁊ qualitas abſoluta ſimul poterit eſſe in duob⁹ ſubiectis. vbo videlicꝫ ⁊ elemẽto. ex quib⁹ ⁊ ſi fiat vnũ ſacr̃m. nõ tñ fit vnũ ꝑ naturã ⁊ eẽntiã. vnitas aũt ṽtutis ſꝫm ꝙ dicit ⁊ vult Dam. correſpõdet vnitati ſubẽ ⁊ nature. Aut ḡ in vno ſacro nõ eſt vna virt⁹ ſ plures. Aut illa virt⁹ cõpoſita eſt. Aut vnũ accidẽs ſimplex. ⁊ ſpũale. ⁊ impartibile. ſimul erit i diuerſis ſubiectis. qḋ totũ valde difficile eſt intelligere de illa virtute. Nec ſolũ iſta duo difficile eſt intelligere de illa ṽtute. ſ etiã durationis menſurã. Dubiũ eñ eſt vtrũ deus dedit virtutẽ illã qñ ꝑmo inſtituit. aut de nouo det. Sed quõ a ꝓncipio dedit his q̄ nõdũ erãt. ſicut vbis q̄ quotidie ď nouo formantur. Si de nouo dat. tunc quotidie in ſacr̃is nõ ſolũ gratiã ſ etiã alia accidẽtia creat. ⁊ tñ conſueuit dici ꝙ creationis opus non currat niſi circa exitũ aie in eſſe. ⁊ circa infuſionẽ grẽ. ⁊ ſi deſinat eſſe ſtatim ꝓlato vbo. quõ creauit de⁹ tã nobilẽ virtutẽ vt ita cito deficeret: Et rurſus ſi dat̃ vbo. cũ nõ det̃ verbo ſcripto. nec in mẽte. dat̃ in ꝓnũciatiõe. ⁊ tũc difficile erit explicare vtrũ det̃ in ꝓncipio. vel in medio. vel in fine. qꝛ nec in ꝓncipio vbi nec i medio eſt actio illi⁹ virtutis. Si vo in fine. tũc cũ verbũ deſinat eſſe. ⁊ deficiẽte verbo deſinat virt⁹ verbi. ſimul incipiet virtus ⁊ deſinet. Aut ſi ante finem dat̃. quãtum det̃ difficile eſt inſinuare. Nec tñ illud. ſed etiã multo difficilius eſt explicare operationis illi⁹ virtutis efficaciã. vtrũ ſcꝫ agat generatiõe equiuoca vel vniuoca generãdo ſibi ſimile vel diſſimile. Difficile etiã eſt vtrũ influat oĩno aliqͣd ab extrinſeco. aut educat aliqͣd de potẽtia in actũ. Primũ eſt ſoli deo poſſibile. ſecũdũ autẽ difficile eſt explicare. Difficile eſt etiã intelligere quõ caracteris impreſſio poſſit eſſe ab illa virtute. cũ caracter videat̃ eſſe in ſupioꝛi pte. in quã ſol⁹ de⁹ põt influere. Vñ ſuba intelligibilis beata. quãtũcũqꝫ magne ſit excellẽtie (ſꝫm ꝙ dicit Aug.) nõ põt facere ad noſtrã iuſtificationẽ vel illuminatõẽꝫ aliqͣd interi⁹ formãdo. ſ ſolũ exteri⁹ exercitãdo. quõ ḡ hoc poterit virt⁹ data elemẽto vel vbo. cũ nõ videat̃ eſſe capax tãte virtutis: Poſtremo. in ſacro altar̃ in q̄ fit ſubito trãſſubſtãtiatio panis ſꝫm ſe totũ in corp⁹ xpi. qḋ quidẽ nõ põt eſſe niſi ab infinita ṽtute. quõ vbũ ꝓlatũ ab homie (cũ ſit finite ṽtut̃) poterit ad iſtã trãſſubſtãtiationẽ aliqͣd opari. Et certe ſi illud vbũ ṽtutẽ nõ hꝫ agentẽ. multo min⁹ vba alioꝝ ſacroꝝ. Hec oĩa ⁊ mlta alia circa h̄ valde difficile ẽ intelligẽ ⁊ explicare. q̄ nõ idcirco narro qꝛ credo eẽ inſolubilia. vel vt ipe iſtã improbẽ poſitiõẽꝫ. ſ vt oñdã me ipaꝫ nõ plene intelligẽ. ⁊ iõ nec affirmare nec negare velle. qꝛ ⁊ ſi ipaꝫ clare ñ intelligã. h̄ tñ ſcio et
7 intelligo. ꝙ plura põt de⁹ facere. ⁊ etiã in ipis ſacr̃is facit. ꝙ nos poſſum⁹ intelligere. Vñ ↄfugiẽdo ad mirabilẽ dei potẽtiã oĩa iſta poſſum⁹ facile declinare. ⁊ ſꝫm vnũ modũ dicẽdi ſatis plana eẽt reſpõſio ad q̄ſtionẽ ꝓpoſitã ſi ipi⁹ modi plana eẽt intelligẽtia. ⁊ h̄ poſitio i q̄rto libro diffuſi⁹ ẽ explicata. vbi r̃ndet̃ ad ꝓmiſſa. Ali⁹ eſt hic mod⁹ dicẽdi. ſuppoſito ꝙ i ſacr̃is no. le. diuina virt⁹ ſecreti⁹ opet̃. qꝛ hoc ẽ ipi⁹ fidei ⁊ ſnie cõis. dixerũt aliqui ſacr̃a noue legis habere reſpectu iuſtificationis ṽtutẽ influentẽ. ṽtutẽ ꝓmerentẽ. ṽtutẽ diſponẽtẽ. ⁊ ṽtutẽ efficaciter oꝛdinãtẽ. Virtutẽ influentẽ rõne ſpũſſancti aſſiſtẽtis. ṽtutẽ ꝓmerẽtẽ rõne meriti paſſionis ad ſacr̃m ↄcurrẽtis. virtutẽ diſponentẽ rõne deuotionis ipi⁹ fidelis ſacr̃m ſuſcipientis. virtutẽ deniqꝫ efficacit̃ oꝛdinantẽ rõne diuine pactionis inſtituent̃. Sic eñ inſtituit dñs vt ad talis vbi ꝓlatiõꝫ ⁊ ſacri ſuſceptiõꝫ. mirabilis i ſuſcipiẽtib⁹ fieret opatio. ⁊ ſuſcipiẽtiũ ſanatio ⁊ iuſtificatio. ⁊ ꝓ tãto dicũt ſacr̃a no. le. hẽre ṽtutẽ. ⁊ differũt i h̄ a ſacr̃is leg⁹ veteri. ꝑcipue q̄tũ ad ipaꝫ efficacẽ oꝛdinatiõꝫ. qꝛ nõ inueniebat ibi pactio i illis ſacr̃is ꝑ quã efficax ⁊ infallibil̃ fieret oꝛdinatio ad grãꝫ. ſꝫm ꝙ i ſacr̃is no. le. vt pꝫ i inſtitutiõe baptiſmi vbi dixit. Qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit ſalu⁹ erit. In alijs etiã trib⁹ modis hẽdi ṽtutẽ differẽtia ẽ penes magis cõpletũ ⁊ min⁹ cõpletũ. qꝛ in ſacr̃is no. le. ſpũſſanct⁹ influẽs iuſticiã pleni⁹ aſſiſtit. ⁊ paſſio xpi meritoꝛia efficaci⁹ cõcurrit. In cui⁹ ſignũ de latere xpi ꝓfluxerũt ſanguis ⁊ aq̄. ⁊ ꝑ ↄñs ſacr̃a de q̄b⁹ fundat̃ eccľia. Abũdãtioꝛ etiã ẽ deuotio ſuſcipiẽtis. tũ ꝓpter incremẽtũ fidei ꝓpꝛie. qḋ factũ ẽ in no. le. tũ etiã ꝓpẽ ſubſidiũ fidei toti⁹ eccľie. qꝛ i fide eccleſie ſuſcipiũt̃ eccľiaſtica ſacr̃a. Et ꝓpter iſtũ q̄druplicẽ modũ hẽdi ṽtutẽ. dicunt̃ ſacr̃a leg̃ no. iuſtificare ⁊ eẽ cã grẽ. Nec volũt q̄ hãc poſitionẽ ſuſtinẽt in ſacr̃is no. le. ampli⁹ ponere. tũ qꝛ iſta ſatis videnť ſufficere ad nrãꝫ ſanationẽ ⁊ iuſtificationẽ. tũ qꝛ etiã ex iſto q̄druplici mõ hẽdi ṽtutẽ ſatis manifeſtat̃ nobilitas ſacr̃i no. le. in ſe ipis. tũ etiã qꝛ nec expſſa auctas. nec rõ videt̃ cogere ampli⁹ illis dare. ⁊ hũilitas fidei nõ tm̃ debet refugẽ diminutionẽ ſ etiã ſupfluitatẽ. ⁊ laudabili⁹ quodãmõ videt̃ diminute dicere q̄ꝫ ampliare. Hũc modũ dicẽdi ⁊ hui⁹ q̄ſtionis determinatõẽꝫ plẽs ſuſtinẽt hñ intelligẽtes. ⁊ dñs Guil. pariſieñ epus in determinãdo i ſcolis fratrũ minoꝝ approbauit iſtũ modũ dicẽdi corã fratre Alexãdro bone memoꝛie. Et iſtũ modũ dicẽdi dupliciter ↄtingit̃ ſuſtinere ⁊ intelligere. Vel ita ꝙ oĩno affirmet nullo alio mõ eẽ ṽtutẽ in ſacr̃is no. le. ꝙ modis ꝓdict̃. Vel ꝙ h̄ mõ affirmet virtutẽ i eis eẽ. ita tñ ꝙ nõ neget aliũ modũ ꝑter hos exiſtẽdi virtutẽ i ſacr̃is eẽ poſſibileꝫ. Et ꝑm⁹ quidem repugnat poꝛi mõ dicẽdi. ſecũd⁹ aũt mod⁹ dicẽdi poꝛi opinioni nõ repugt̃. qꝛ nihil dicit qḋ illa nõ dicat. imo etiã nihil dicit qḋ cõis opinio nõ teneat. Null⁹ eñ recte ſentiẽs negat q̄n oĩb⁹ dictis modis ſacr̃a no. le. virtutẽ hẽãt. Sꝫ ſiqͣs plus dicit. huic poſitiõi nõ cõtradicit ſ addit. Sꝫ foꝛte videbit̃ alicui calũniabile ꝙ dictũ eſt virtutẽ ſpũſſancti ſacro aſſiſtere. q̄n poti⁹ i noĩe ſacri claudi deberet intelligi tãq̄ꝫ de ei⁹ integritate. ꝓpter h̄ qḋ dr̃. i. Joh. v. Tres ſunt q̄ teſtimoniũ dãt i t̃ra. ſpũs. aqua. ⁊ ſanguis. ⁊ hij tres vnũ ſunt. Et in li. de vnitate ⁊ vno dr̃ ꝙ ſunt vnũ ſacr̃o. ⁊ iõ nõ debet dici ꝙ ſpũſſanct⁹ aſſiſtat ſacro tanq̄ꝫ cũ eo cõnumeret̃. ſ ꝓpter ipaꝫ vnitatẽ q̄ ꝓdicta eſt. quã efficit ſpũſſanct⁹ i ſacro. ipi ſacro dꝫ attribui. Sꝫ certe ⁊ ſi hic mod⁹ dicendi videat̃ differre a ꝓdicto. tñ ſꝫm rẽ idẽ eſt licꝫ vocabula ſint diuerſa. Qꝛ eñ dicunt̃ iſta tria vnũ ſacro. hoc nõ eſt ꝙ ex ipis fiat vnũ ꝑ eſſentiã. ſ ꝙ fiãt vnũ ꝑ oꝛdinẽ. qꝛ ſcꝫ oꝛdinant̃ ad vnũ effectũ. ⁊ hoc nihil eſt dicere ꝙ vnũ alteri aſſiſtere. Itẽ omne qḋ eſt de integritate ſacri. aut eſt res tm̃. aut ſignificatio tm̃. aut res ⁊ ſignũ. Si ḡ ſpũs influens iuſticiã ponit̃ de vnitate ſacramẽti. cũ nõ ſit ſignũ. nec res. ⁊ ſignũ erit tm̃mõ ſicut res. ⁊ ita nõ habebit rõnem cauſantis. ſ poti⁹ nomẽ vel rõneꝫ effect⁹. ⁊ ita ſpũs nõ ſtaret ꝓ ipa virtute influente. ſ poti⁹ ꝓ ipa grã ſpũſſancti infuſa ipi aie in ſacramẽti ſuſceptiõe. Itẽ nõ eſt q̄ſtio vtrũ ſpũſſanct⁹ i ſacro infundat grãꝫ. ſ de h̄ eſt q̄ſtio vtrũ ſacr̃m ſꝫm ꝙ dr̃ inuiſibilis grẽ viſibilis foꝛma. ita ꝙ ſimilitudinẽ eius gerat

⁊ cauſa exiſtat. virtutē habeat aliquā p quā influat in animā. Nō videt̄ ergo hoc facere ad ꝓpoſitū. Poſtre
mo. ſpūſſanctus ſanctificās. ⁊ meritū paſſiōis. ⁊ elementū exteri⁹. nō ſolūmō reꝑiunt̄ in ſacramētis legis no.
ſed etiā in ſacramētis veteris leg. hoc ḡ nō ſufficit ad aſſignandū differentiā iſtoꝝ ſacroꝝ ⁊ illoꝝ. aut ergo iſte
modus dicendi nihil aliud dicit. aut ſi dicit. parū dicit. ⁊ modicū ad ꝓpoſitū facit. Et ideo ſuſtineat̄ quicūq̄
p̄dictoꝝ modoꝝ. magis placet. q2 p̄mus ſatis pius eſt. ſecūdus vo ſatis ſobrius eſt. ſi ſuſtineat̄ illo mō quo di
ctum eſt. ⁊ hoc mō in quarto libro ſuſtinet̄ ſicut patet cōſideranti. idcirco hic repetij. nō ꝓpter hoc vt noua ſup
adderent̄. ſ3 vt oñderet̄ q̄ a cōi poſitiōe nō diſſonat. cui p virib⁹ meis in omnib⁹ p̄cedētib⁹ libris adheſi. tāq̄
vie ſecuriori. ⁊ ſicut ſcio ⁊ poſſum mihi ⁊ alijs cōſimilib⁹ parū intelligētib⁹ pſuadeo adherendū. Et qm̄ p totū
librū hoc diligētius obſeruaui (ſicut aduertēti clari⁹ apparebit) vt in his q̄ſtionib⁹ dubijs ⁊ difficilib⁹ in qui
bus nō potui deꝓhendere que eſſet via cōmunis (q2 ſapiētes opinant̄ ꝯtrarie ſapiētibus) ſic vnā partē tanq̄
magis ꝓbabilē ſuſtinerē. vt tñ aliā minime improbarē.

Ad intelligentiā huius partis incidit hic que
ſtio de differētia noue legis ⁊ veteri circa quā
tria querunt̄. Primo querit̄ de differentia q̄
aſſignat̄ penes radicem. Secūdo de differentia que
aſſignat̄ penes effectum. Tercio vo de differētia que
aſſignat̄ penes exercitiū ſiue onus annexū.

Queſtio. j. a

De differētia que aſſignat̄ penes radicē. Aſſigna
tur autē hec differentia penes radicē ſm Aug. q̄ lex
vetus radicabat̄ in timore. ⁊ lex noua in amore. Vñ
Aug⁹. dicit q̄ breuis eſt differētia legis ⁊ euāgelij. ti
mor ⁊ amor. ⁊ cū ex multis locis ſcripture poſſit iſta
differētia trahi. maxime accipit̄ ex Roma. viij. vbi di
cit aplus. Nō accepiſtis ſpiritū ſeruitutis iterum in
timore ſed ſpiritū adoptiōis. Sed cōtra hoc obij
citur multipliciter. Primo contra diſtinctionē iſtaꝝ
radicum. Omnis em̄ timor ſicut dicit Aug. ex amore
ꝓcedit. ergo ſi amor eſt radix timoris. vnū ad alterū
habet reduci. ergo non habent abinuicem diſtingui.
Item cū ſint alie affectiones anime. videlicȝ. gau
diū. dolor. ⁊ ſpes. videt̄ q̄ ſi penes has affectiōes du
plex lex diſtinguit̄. q̄ pari rōne penes alias diſtingui
deberet. ſ3 videt̄ q̄ ſi penes alias non diſtinguit̄. nec
penes iſtas. Item ſi iſte due leges diſtinguūt̄ pe
nes iſtas duas radices. cū lex nature ſit ab iſtis dua
bus diſtincta. videt̄ q̄ neceſſaria eſſet tercia radix p̄
ter iſtas duas. Aut ſi lex nature nō habet diuerſam
radicem obſeruātie a lege moyſi. videt̄ q̄ nec penes
hoc differat lex moyſi a lege euāgelij. Item Deut.
vj. dicit̄. Diliges dñm deū tuū ex toto corde tuo. ⁊ ex
tota mēte tua ⁊c. Et Phil. ij. dicit̄ in lege noua. Cum
metu ⁊ tremore ſalutē veſtrā opamini. Si ḡ amor p̄
cipitur i veteri. ⁊ timor in lege noua. videt̄ q̄ ſm hoc
nō attendat̄ iſtarū legū differētia. Item in vtraq̄
lege fiunt ꝓmiſſiones ⁊ cōminatiōes. ſed ꝓmiſſiōes
attrahūt ad amorē. cōminatiōes vo inducūt timorē.
igit̄ timor ⁊ amor cōueniūt vtriq̄. ergo penes hoc nō
diſtinguūt̄ abinuicē. Itē grauiores cōminatiōes
fiunt in lege noua q̄ in lege veteri. q2 ibi puniebat̄ hō
pena temporali. hic aūt cōminat̄ deus penā eternā.
Si ergo maior cōminatio ē inductiua maioris timo
ris. videt̄ q̄ timor magis deberet legi noue q̄ veteri
appropriari. videt̄ igit̄ q̄ penes has duas radices nō
8 recte aſſignet̄ differētia legis ve. ⁊ no. R⁹ ad p̄dic
toꝝ intelligentiā eſt notandū q̄ cum compari⁹ has
leges adinuicē. hoc poteſt eſſe dupliciter. vel ſm ſta
tum cōmunē. vel habito reſpectu ad ſtatum ſpecialis
pſone. Si habito reſpectu ad ſtatum ſpecialis pſone.
ſic penes hec duo nō eſt differētia. nam multi in lege
euāgelica ducunt̄ ſpiritu amoris. multi etiam in lege
veteri ducebant̄ ſpiritu amoris. Si vo compari⁹ has
leges adinuicē habito reſpectu ad ſtatuȝ cōmunē. ſic
q2 lex moyſaica reſpiciebat ſtatū impfectiōis. q2 nemi
nem ad pfectū adduxit lex ſm q̄ dicit aplus ad He
bre. vij. euangeliū vo reſpicit ſtatū pfectiōis ſm q̄ dr̄
Math. v. eſtote pfecti ſicut pater veſter celeſtis pfe
ctus eſt. ⁊ impfectoꝝ eſt duci ſpū timoris. pfectorum
ſpiritu amoris. hinc eſt q̄ ſm ſtatū cōmunē penes hec
duo habet hariū duaꝝ legū differētia aſſignari. Signū 9
aūt hui⁹ differētie apphendit̄ in modo ferendi hanc
duplicē legē. q2 lex vetus data fuit cū clamore magno
⁊ timore ſm q̄ dicitur Exodi. xix. ita q̄ populus non
audebat appropīquare. lex autē euāgelij data eſt cū
magna benignitate ⁊ dulcedine. quoniā ipe rex regū
in medio diſcipuloꝝ ſedens docebat eos dicēs. Bea
ti paupes ſpiritu ⁊c. ſm q̄ ſcribitur Math. v. Et hic
diuerſus modus ferendi legem. inſinuat nobis diuer
ſitatem hui⁹ duplicis radicis in obſeruando. que his
duabus legibus cōpetebat ꝓpter diuerſam qualitatē
pſonarū ⁊ ſtatus earum. ob quā oportebat diuerſi
mode manuduci. Unde ſicut videmus in diſciplina
libus q̄ ad homies pſuadibiles vtendum eſt ſilogiſ
mo oſtenſiuo qui ducit directe ad verū. Ad homines
vo cōtencioſos vtendum eſt ſilogiſmo p impoſſibilē
qui ducit ad manifeſte falſum. vt p illud reducat ad
verum. Sic quia in tempore legis veteris erant ho
mines dure ceruicis ⁊ ad malū proni. dominus ꝓpo
ſuit cōminatiōes. ⁊ taxauit etiā graues penas. vt per
hoc incuteret eis timorem per quem a malo reuoca
rent̄ ⁊ ad bonum ſtimularent̄. ſed poſtmodū appa
rente benignitate ⁊ humanitate ſaluatoris noſtri dei.
ceperunt homies eſſe pſuadibiles. ⁊ ideo ꝓpoſuit eis
domin⁹ magnas ⁊ multas ꝓmiſſiones. p quaꝝ amo
rem ⁊ deſiderium alliceret eos ad faciendū bonum.
Et ꝓpterea lex vetus dicit̄ lex timoris. lex euangelij
dicit̄ lex amoris ſm teſtimoniū apoſtoli ⁊ beati Au
guſtini. Ad illud vo quod obijcitur in contrarium 10
q̄ timor radicatur in amore. dicendum q̄ duplex eſt
amor. ſcȝ quo amat̄ deus inq̄ntum bonus. ⁊ quo ama
tur inq̄ntum beneficus. Ex primo amore exit timor fi
lialis qui timet patrē offendere ꝓpter hoc q̄ eum di
ligit. Ex ſecūdo oritur timor pene. quo quis timet be
neficia pdere. ⁊ mala pene incurrere. Prim⁹ amor et
timor cōuenit legi euāgelice. Secūdus vo amor ⁊ ti
mor cōuenit legi moyſaice. Et quoniā primus amor
cōuenit ſtatui impfectōnis in quo regnat timor. hinc
eſt q̄ licȝ vtrobiq̄ ſit timor ⁊ amor. lex tñ euāgelij dr̄
magis obſeruari ex amore q̄ timore. lex vo moyſi ecō
trario. Ad illud quod obijcitur q̄ alie ſunt anime 11
affectiōes. dicēdū q̄ et ſi alie ſint. tñ iſte due ſufficiūt
ꝓ eo q̄ omēs alie ad iſtas duas poſſunt reduci. Dis
enim affectio aut eſt reſpectu boni. aut reſpectu mali.

Et ſi reſpectu boni reducit̃ ad amorē. ſi reſpectu mali
reducit̃ ad timorē. Unde iſte due affectiones dicun-
tur habere ꝑncipatū inter alias. q̄ maxime habēt ra-
tionē motiui. vna inclinādo ad bonum. altera retra-
hēdo a malo. ⁊ ꝓpterea magis competit eis ratio ra-
12 dicis ꝗ̄ affectionibus alijs. Et ſi tu obijcias ꝙ timor
nō deberet eſſe niſi vna radix. quia timor reducit̃ ad
amorem. Dicendū ꝙ due dicunt̃ ſm̄ imediatā com-
parationē ad ſuū motiuū ⁊ ad actus imediatos qui ab
eis habent ortū. Unde vbi eſt radix timoris. verū eſt
ꝙ eſt radix amoris. ſed alicui⁹ eſt radix imediata ipſe
13 timor. cui⁹ non eſt amor ita imediate. ¶ Ad illud qḋ
obijcit̃ de lege nature ꝙ deberet habere terciā radi-
cem. dicendū ꝙ lex nature ꝑtim cōueniebat cum lege
gratie. ꝑtim⁹ cum lege ſcripta. Conueniebat cum lege
gratie q̄tum ad libertatē. cum lege ſcripta conuenie-
bat q̄tum ad imꝑfectionē ⁊ obſcuritatem. ⁊ ideo ſm̄
diuerſas cōditiones reduci habet ad iſta duo moti-
14 ua. nec oportuit ꝙ habeat radicē terciā. ¶ Ad illud
quod obijcitur ꝙ in vtraq̄ lege ꝑcipit̃ timor ⁊ amor.
dicendū ꝙ verū eſt. ſed cum lex vetus ꝑncipaliter ha-
beat oculū ad timorē. lex vero noua ꝑncipalit̃ ad amo-
rem. illud autē tenet in lege rōnem radicis. qḋ ꝑncipa
15 liter mouet in mādatis eius obſeruādis. ¶ Ad illud
quod obijcit̃ ꝙ vtrobiq̄ fiebant cōminatiōes ⁊ pro-
miſſiones. dicendū ꝙ i lege veteri fiebant ꝓmiſſiōes
tēporales ſm̄ ꝙ dicit̃ Eſa. j. Si volueritis ⁊ audieri-
tis me bona terre comedetis. In lege autē noua pro-
miſſiones eterne. in qua domin⁹ ꝓmittit ſemetipm̄
nobis in ꝓmiū. Similiter ⁊ de cōminatiōibus intelli-
gendū eſt. Et quoniā ille cōminatiōes ⁊ ꝓmiſſiones
ꝑme cōpetebant ſtatui imꝑfectionis. ideo abundan-
tius generabāt affectum timoris ꝗ̄ amoris. ſed econ-
tra eſt de ꝓmiſſionib⁹ ⁊ cōminatōnibus legis noue.
16 ideo ratio illa non valet. ¶ Ad illud quod obijcit̃ ꝙ
maiores cōminationes ſūt in lege noua. rńderi pōt
dupliciter. Primo q̄ homo carnalis ⁊ ſenſibilis ma-
gis exterretur cum cōminat̃ ſibi pena in ꝑſenti ꝗ̄ in
futuro. ſicut multi latrones magis timent furari ꝓ-
pter patibulū ⁊ ſuſpendiū ꝗ̄ ꝓpter infernale ſuppli-
ciū. Unḋ ⁊ ſi maior ſit cōminatio. nō tn̄ ita mouet. q̄
nō eſt adeo nota. Alio modo poteſt dici ꝙ in lege no-
ua non tn̄ eſt cōminatio pene magne. ſed abundans
collatio gratie. que quidē parit amorē ⁊ confidentiā.
In lege vero veteri cōminatio pene erat. nec erat tan-
ta collatio gratie. ideo magis eos ſpirit⁹ timoris agi-
tabat. nō ꝓpter cōminationē maioris ſupplicij ſolū.
ſ ꝓpter cōminationē ſupplicij ⁊ defectū adiutorij. qḋ
ꝯſiſtit in deſiderio boni ⁊ grā ſpūſſancti.

¶ Queſtio. ij. b

¶ De differentia que aſſignat̃ penes effectū. videlicꝫ
ꝙ lex vetus erat lex occidens. lex vero noua eſt lex viui-
ficans. quā magiſter ponit in litera. ⁊ hec accipitur ex
ij. Cor. iij. vbi dicit aplus. Litera occidit. ſpirit⁹ autē
viuificat. Et ex eo qḋ dicit̃ Roma. vij. et Gal. v. et. j.
Cor. xv. Uirtus peccati lex. Et ex pluribus alijs locis
ſumi poteſt ex verbis apoſtoli. Sed ꝯtra hanc dif-
ferentiā obijcit̃ primo ratiōe ꝑme partis. quia dicit̃
Romo. vij. Lex quidē ſancta. ⁊ mandatū iuſtū ⁊ ſan-
ctum. Glo. Iuſtū iuſtificans. ſed nihil ſanctū ⁊ iuſtū
occidit. ꝗ lex nō occidit. Itē cū dicit̃ lex occidens.
aut intelligit̃ de lege ſeruata. aut de lege nō ſuata. Si
de lege ſeruata. ꝯſtat ꝙ h̄ eſt falſum. Si de lege nō ſer-
uata. ſ ſimilit̃ euangeliū nō obſeruatū occidit. q̄ pec-
cat qui nō obſeruat legem euangelicā ſicut peccabat
qui nō obſeruabat legem ſcriptam. ergo lex euāgeli-
ca eſt lex occidens. ergo penes hoc nō debet aſſignari
differentia. ¶ Itē ſi eſt lex occidens. aut ergo ꝑ cau-
ſam. aut ꝑ occaſionē. aut per oſtenſionē. Si per cau-
ſam. ⁊ quod eſt cauſa ſpūalis occiſionis eſt ſimplici-
ter malū. ergo lex mala eſt. verū ergo dixit maniche⁹
ꝙ lex vetus fuit a malo deo. Si per occaſionē. cum ſ
frequēter homo ſumit occaſionē peccandi de virtuti-
bus ⁊ bonis opibus de quibus ſupbit. tunc ergo vir-
tus ⁊ bona opatio debent dici occidere. qḋ oino ab-
ſurdum eſt. Si per oſtenſionē. quia oſtendit peccati
morbū. ergo cum euangeliū ſimiliter oſtendat pecca-
ti morbū. tunc euangeliū debet dici lex occidens. ergo
penes hec nulla eſt differentia. ¶ Item obijcit̃ ꝯtra
ſecūdam partē differentie qua dicit̃ ꝙ euāgelium eſt
lex iuſtificans. lex enī conſiſtit in doctrina. ſed iuſti-
ficatio cōſiſtit in gratia. ergo videt̃ ꝙ iuſtificatio nihil
ꝑtineat ad legē euangelicā. ¶ Itē ſi euangeliū dicit̃
iuſtificare. aut ſua inſtructiōe. aut ſua obſuatiōe. aut
alio mō. Sua inſtructiōe nō. multi enī euangeliū au-
diūt ⁊ nō iuſtificant̃. nō enī auditores leg̃ ſ factores
iuſti ſūt apud deū. ſicut dicit̃ Roma. ij. Si ſua obſer-
uatione. ſic ſimiliter lex vetus iuſtificabat ſm̄ ꝙ dicit̃
Math. xix. Si vis ingredi ad vitam ſerua mandata.
Et Beda dicit ꝙ iuſticia legis ſuo tempore obſerua-
ta. nō ſolū temporalia ſed etiā eterna bona cōferebat.
Item lex euangelij conſiſtit in ꝑceptis ⁊ conſilijs.
ſed ꝑcepta ⁊ conſilia cōſiſtunt in opibus bonis. iuſti-
cia autē nō cauſat̃ in nobis ex opibus bonis. imo ma-
gis econuerſo. non videt̃ ergo ꝙ effectus legis euan-
gelice aliquo modo ſit iuſtificatio. R° ad ꝑdictorū 17
intelligentiā eſt notandū. ꝙ multipliciter dicit̃ aliqḋ
iuſtificare ſiue iuſtificans. Uno modo effectiue. ⁊ ſic
ſolus deus dicit̃ iuſtificare. Alio modo formaliter. et
ſic gratia dicit̃ iuſtificare que informat ipam animā
expellendo iniquitatē culpe. ⁊ dando rectitudinem
iuſticie. Tercio modo dicit̃ aliquid iuſtificans nō ſo-
lum in habitu verūetiā in effectu. ⁊ ſic charitas iuſti-
ficat ſiue fides que ꝑ charitatē opatur. Quarto mō
dicit̃ aliquid iuſtificans in ipius iuſticie exercitatiōe
⁊ vſu. ⁊ hoc modo mādata dei in quibus iuſticia exer-
cetur iuſtificare dicunt̃. qn̄ modo debito obſeruant̃.
His ꝑſuppoſitis intelligendū eſt ꝙ in lege veteri tria 18
ſunt cōſideranda. ſimiliter ⁊ i lege noua. videlicꝫ mo-
uentia ⁊ iſta erant ꝓmiſſa. dirigentia ⁊ iſta erant pre-
cepta. adiuuātia ⁊ iſta erant ſacramēta. Quia ſm̄ ꝙ
dicit Hugo. Sacramēta ſunt adiutoria. vt ꝑ ꝑcepta
veniat̃ ad ꝓmiſſa. Similit̃ hec tria ſunt in lege euā-
gelica. ſed differenter. q̄ in lege noua ſm̄ primā faciē
iſta omnia ſunt ſpiritualia. quia ꝓmiſſa ſunt eterna.
ꝑcepta ſunt ſpiritualia ⁊ ſacramēta ſanctificātia. Et
ita ꝓmiſſa excitant hominē ad amorem eternorum
qui eſt amor charitatis. ꝑcepta dirigunt ſufficienter
in via morū dicendo vitare omne peccatū. ſacramen-
ta ſanant animā a vulneribus peccatorū. Et ſic legi 19
euāgelice competit iuſtificare ſm̄ triplicem modū. vi-
delicꝫ. formaliter ratiōe gratie ſacramētalis. ⁊ in effe-
ctu ratōne amoris ſpiritualis. ⁊ exercitio ratiōe mul-
tiplicis boni opis. ad quod dirigit̃ homo ꝑ cōſilia et
ꝑcepta. In lege autē veteri erat alit̃ hec tria ꝯſiderare.
Qm̄ lex vetus dupliciter poteſt obſeruari ⁊ intelligi. 20
videlicꝫ ſm̄ intellectū ſpūalē. ⁊ ſic quodāmō ꝯcordat

cū lege euāgelica. ⁊ qui ſpūaliter legem obſeruabant.
viri euāgelici erant. quia lex pregnās erat euangelio.
21 Alio mō poteſt obſeruari ſm intellectū literalē. ⁊ ſic
ab euāgelio diſtinguit̄ ſm tria p̄dicta. q: in lege erāt
ꝓmiſſa tēpalia. ⁊ p̄cepta exterius regulantia. ⁊ ſacra-
mēta figuralia. ⁊ ſic ratōne p̄miſſoꝝ nō excitabat̄ hō
ad amorē ſpūalem. ratiōe p̄ceptoꝝ non dirigebat̄ ad
iuſticiā interiorē. ratiōe ſacramētoꝝ non adiuuabat̄
vt poſſet faciliter legem ip̄am implere. ⁊ ideo deerat
22 ſibi iuſtificatio. Et q: erat ibi oñſio culpe. ⁊ nō aderat
adiutoriū gratie. dabat̄ p ꝯſequēs occaſio ipi concu-
piſcētie vt traheret ad mortē. ⁊ ideo lex moyſaica ſm
literalē ſēſum dicit̄ lex occidens. p occaſionē nō p cau
ſam. Et hoc ip̄m dicit textus Roma. vij. Peccatū p
mandatū occaſione accepta ſeduxit me. ⁊ p illud oc-
cidit. Ibi glo. Ex ꝓhibitione nāq; vbi charitas defi-
cit. deſideriū mali creſcit. quo aucto. dulcius fit quod
ꝓhibet̄. ⁊ ideo peccatū fallit dulcedine falſa. ⁊ ita per
mandatū occidit. q: reat⁹ p̄uaricatiōis acceſſit. Gla-
dio ergo quē portabas inimic⁹ te occidit. armis tuis
te interemit. Unde ſicut cū quis armatus portat cul-
tellū vt ſe defendat p quē ab inimico occidit̄. illa cul-
telli portatiōe dicit̄ occidi. nō p cauſam ſed p occaſi-
onē. ſic intelligendū eſt in lege. ⁊ ſic patet intellectus
23 p̄dicte differētie. Ad illud vō qd̄ obijcit̄ q lex ſan-
cta ⁊ mandatū iuſtū ⁊ ſanctū. i. iuſtificans. dicendū
q hoc verū eſt q: lex iūcta eſt gratie adiutrici. verum
eſt etiā quātū eſt de ſe. ⁊ de p̄ncipali intētione legiſla-
toris. nihil tamē ꝓhibet ex accidēti ⁊ p occaſionē in-
ducere oppoſitū. ſicut cultellus ſm p̄ncipalem inten
tionē ferentis eſt armatura defenſionis. ⁊ tamē occa-
ſionaliter cōtingit q ſit inſtrumentū occiſiōis ipſius
24 portātis. Ad illud qd̄ obijcit̄. vtrū lex occidat ob-
ſeruata vel non obſeruata. dicendū q nō obſeruata.
Et ſi obijciat̄ q ſimilit̄ euangeliū nō obſeruatū occi-
dat. Dicendū q nō eſt ſimile hinc ⁊ inde. q: lex ſecū
portat onus ⁊ nō habet annexū adiutoriū ſed ſuum
literalē ſenſum. Euāgeliū vō de ſe adiutoriū hꝫ ipſius
gratie. ⁊ ideo nō p̄bet mortis occaſionē. q: gratia mi-
nuit cōcupiſcētiā. que ſuo vigore in ſeruitutē peccati
captiuabat. ſm q dicit aplus Roma. vij. Uideo aliā
legē in mēbris meis repugnantē legi mētis mee. ⁊ ca-
ptiuantē me in ſeruitutē peccati. Et poſt clamat. In-
felix ego homo. quis me liberabit de corpore mortis
25 hui⁹. gratia dei p ieſum chriſtū dñm noſtrū. Ad il-
lud qd̄ obijcit̄ q lex nō debet dici occidere p occaſio-
nem. dicendū q nō eſt ſimile. q: bona opera quātū eſt
de ſe nō efferūt. ſed potius hūiliant ⁊ in gratia ſeruāt.
lex vō per ſeip̄am onerabat. ⁊ in hoc q manifeſtabat
peccatū. ⁊ nō dabat gratie adiutoriū. occaſionē dabat
intenſionis libidinis ⁊ aggrauatiōis cōtemptus. Uñ
q dicit̄ eſſe occaſio peccati hoc nō ſolū eſt rōne poſi-
tionis ſed etiā rōne defectus. Et ſi tu obijcias q qua-
litercūq; occideret. nō debebat dñs dare legem cum
quęrat noſtrā ſalutē. Dicendū q dñs in latione legis
⁊ ſi daret eam animalib⁹ ad cōſtringendā coꝝ duri-
ciā. vt quodāmodo manuducerent̄ ad gratiā. reco-
gnoſcendo infirmitatē ſuam. p̄ncipaliter tamē dabat
eam ꝓpter ſpūaliter intelligētes. qui ſaluabant̄ ⁊ me-
rebant̄ in ipſius obſeruatiōe legis. deus eñ p̄ponde-
rat ſaluationē vni⁹ iuſti damnationi multoꝝ impio-
26 rum. Ad illud quod obijcitur q cum lex euangelij
ſpectet ad doctrinā q ideo nō iuſtificet ⁊c. dicendū q
lex euangelij nō dicit̄ iuſtificare ꝓut legitur ⁊ cogno
ſcitur. ſed ꝓut in opere ſeruat̄ ⁊ ſm eam viuitur. hoc
autē fit p ſacramentoꝝ ſuſceptionē. eternoꝝ expecta
tionem. ⁊ mandatorū impletionē. ⁊ ſm hoc aſſequit̄
plenam iuſtificationem. ⁊ ideo ratio illa non valet.
¶ Ad illud vō qd̄ obijcit̄ q ſicut lex euāgelica obſer- 27
uata iuſtificat. ita lex moyſaica ſicut dicit Beda. di-
cendum q Beda intelligit nō de obſeruantia literali
ſed de obſeruātia ſpūali ſm quam lex cōformis erat
euāgelio. Nos autē dicimus occidentē legēꝫ eſſe ſm
obſeruantiā literalem que reſpiciebat ip̄am cōmuni-
tatē ſicut p̄dictū eſt. ¶ Ad illud quod obijcitur q lex 28
euāgelica attendit̄ in p̄ceptis que reſpiciūt opera. di-
cendum q nō tñmodo lex euāgelij claudit in ſe p̄ce-
pta. imo claudit in ſe ꝓmiſſa ⁊ ſacramēta. ⁊ magis di-
citur iuſtificare ratiōe ſacramentoꝝ q̄ ratiōe p̄cepto-
rū. Nihilomin⁹ tamē ratiōe p̄ceptoꝝ poteſt dici iuſti
ficare quarto mō iuſtificandi. videlicꝫ q̄tum ad exer-
citationē ⁊ vſum iuſticie. nō aūt q̄tum ad iuſticie in-
fuſionem. Et ſic patet quō intelligenda eſt iſta diffe-
rentia q lex moyſaica eſt occidens. ⁊ lex euangelica
eſt viuificans. patet etiā qualiter hec dicit̄ iuſtificare
⁊ illa occidere.

¶ Queſtio. iij. c

¶ De differentia legis ⁊ euāgelij q̄tum ad onus an
nexum. Dicit̄ eñ lex moyſaica eſſe lex grauitatis. et
lex euāgelica lex ſuauitatis. Et iſta differentia trahit̄
ex Math. xj. Iugū eñ meū ſuaue eſt ⁊ onus meum
leue. Et. xv. Act. dicit beatus Petrus. Hoc eſt onus
qd̄ neq; nos neq; patres noſtri por. po. Cōtra iſtam
differentiā opponit̄ ſic. In ſecūda canonica Ioh. v.
ca. vi. Mādata eius grauia nō ſunt. ergo ſi lex vetus
cōtinet mādata dei. videt̄ q nō ſit oneroſa nec gra-
uis. ¶ Item Roma. xiij. Qui diligit ꝓximū legē im-
pleuit. Sed hoc eſt valde facile. cum ſit oīno i cordis
ſui poteſtate. ergo facile fuit obſeruare legēꝫ. ergo lex
illa debet dici lex facilitatis non grauitatis. Item
ſi lex moyſaica dicit̄ lex grauitatis. aut hoc dicit̄ re-
ſpectu hominis virtuoſi. aut reſpectu peccatoris et in-
iuſti. Si reſpectu virtuoſi. Contra. qui virtuoſus eſt
charitatē habet ⁊ amat. ⁊ omnia facilia ſunt amanti.
Si reſpectu peccatoris. ſed reſpectu talis lex euange
lij nō tñmō eſt grauis. imo oīno importabilis. ergo
nō videt̄ q penes grauitatē debeat differentia legis
noue ⁊ veteris aſſignari. ¶ Item obijcit̄ contra ſecū-
dam partē. quia ars ⁊ virtus eſt circa difficilia. ergo
vbi maior eſt virtus. ibi maior dicit̄ eſſe difficultas.
ſed p̄fectioris virtutis ſunt homines in lege noua q̄
veteri. ergo videtur q lex noua deberet eſſe maioris
grauitatis ⁊ difficultatis. ¶ Item difficilius eſt co-
hibere manū ⁊ animū q̄ manū tñ. ſed euangeliū co-
hibet manum ⁊ animū. lex vō manū tñ. ergo maio-
ris difficultatis eſt lex euāgelica q̄ moyſaica. Itē
quod apponit ad alterum eſt illo difficilius. ſed lex
euangelij ſe habet ex additione ad legem veterem. ſi-
cut patꝫ ex. v. Math. ergo maior eſt difficultas ⁊ gra
uitas in lege euāgelica q̄ in lege veteri. ergo nulla eſt
p̄dicta differentia. ¶ R° ad p̄dictorum intelligentiā 29
eſt notandū q de his duabus legibus eſt loqui tripli
citer. aut ratione p̄ceptorū obligantium. aut ratione
affectionū mouentiū. aut ratiōe ſacramentorū adiu-
uantiū. Si ratōne p̄ceptorū obligantiū. ſic ſe habent
ſicut excedentia ⁊ exceſſa. Nam q̄tuꝫ ad numerū lex
erat grauior ꝓpter multitudinē iudicialiuꝫ ⁊ cerimo-
nialiū. q̄tum vō ad p̄fectionem ⁊ arduitatē grauius

⁊ difficilius eſt euāgeliū. ſicut difficilius ē viuere ſm
exigentiā pfectiōis ꝙ ſm ſufficientiā iuris cōmunis.
Et ſic quodāmō rōne oneris ꝑceptoꝝ excedit lex in
difficultate quodāmō euāgeliū. Alio mō eſt compa-
re iſtas duas leges adinuicē rōne affectionū mouen-
tium. ⁊ ſic leui⁹ eſt euāgeliū. qꝛ cum obſeruatio legis
euāgelice moueaꝛ amore q̄ alleuiat onus. ⁊ nō ſentit
laborē ſicut dicit Bernꝰ. ſed potius delectationē in eo
qḋ facit. rōne affectiōis mouētis lex euāgelica eſt fa-
cilis ⁊ ſuauis. Sed cōtra affectio mouens ad obſer-
uantiā legis moyſayce timoꝛ erat. ⁊ illi timori īcta
erat grauis punitio. qḋ ſignificatuꝫ eſt Exo. xvij. vbi
dicit ꝙ man⁹ moyſi erāt graues. Et qꝛ timoꝛ de ſe pe-
nā habet. et exteri⁹ īictus eſt pene. hinc eſt ꝙ q̄tum
ad hoc lex moyſyca multo grauioꝛ erat ꝙ lex euāge-
lica. Tercio mō eſt iſtas leges compare adinuicē ra-
tione ſacramentoꝝ adiuuantiū. ⁊ ſic multo leuioꝛ eſt
lex euāgelica ꝙ moyſayca. qꝛ ſacramēta illi⁹ leḡ mul-
tū habebāt ponderis ⁊ parū de efficacia virtutꝭ. con
tra eſt ī ſacramētis noue legis. que paruā habēt diffi-
cultatē. ⁊ multā habēt vtilitatem. hinc eſt ꝙ ſm hanc
cōparatōeꝫ. lex noua nō tm̄mō dicit leuioꝛ lege moy-
ſayica. imo diciꝛ iugū leuitatis. ⁊ illa dicit onus gra-
uitatis. Unde concedendū eſt ꝓdictā differentiā eſſe
30 recte aſſignatā. Ad illud vō qḋ ꝑmo obijcit in cō-
trariū de auct. Job. dicenduꝫ ꝙ dupliciter eſt loqui
de ipſis mādatis. Aut ꝑ cōparationē ad naturā ſanā.
aut ꝑ cōparationē ad infirmaꝫ. Si ꝑ comparationē ad
naturā ſanā. ſic dicit mādata eius non eſſe grauia. qꝛ
ſunt nature cōſona.. Si autē per comparationē ad na-
turā infirmā. q̄ habet difficultatē ad bonū. ⁊ ꝓnitatē
ad malū. ſic mādata eius ⁊ grauia ſunt ⁊ difficilia. ⁊
q̄tuꝫ ad hanc viā. videlicꝫ ꝑ comparationē ad naturā
31 infirmā ⁊ lapſam aſſignaꝛ ꝓdicta differentia. ¶ Ad
illud qḋ obijcit ꝙ q̄ diligit ꝓximū legē impleuit. di-
cendū ꝙ lex artaꝛ ibi ad mādata decalogi q̄ ſpectant
ad ſecūdā tabulā ſm ꝙ ipſe aplus explanat. Unde in
hoc nō clauduntꝛ cerimonialia ⁊ iudicialia. maxime
illa que ad ꝓximū nō ordināt. ⁊ illa quidē obſeruare
eſt ſatis difficile. ⁊ ideo nō ſequiꝛ ꝙ ſi facile ſit ꝓximū
diligerē. ꝙ ꝓpter hoc facile ſit obſeruare totaꝫ legem.
Preterea alius defectus eſt ibi. qꝛ licꝫ facile ſit diligē
ꝓximū ei qui ducitꝛ amore. ei tm̄ qui regiꝛ ſeruili timo
re valde eſt difficile ꝙ diligat ꝓximū ſicut ſe. ⁊ i nullo
ꝓximū ledat. tūc potiſſime qn̄ ab eo lediꝛ ⁊ grauaꝛ.
32 Ad illud qḋ queriꝛ vtrū dicaꝛ lex grauis homini
virtuoſo vel nō virtuoſo. dicendū ꝙ intelligiꝛ de ho-
mine virtuoſo. cui etiā difficilia ſunt opera ⁊ ꝑcepta
illa cerimonialia, ſicut baptiſmata calicū ⁊ vrceoꝝ. et
vitatio immundiciaꝝ carnaliū. in quib⁹ potius cōſiſtit
iuſticie ſignificatio ꝙ exercitatio. Unde qḋ dicitur ꝙ
virtus reddit opus facile. hoc eſt verū q̄tū ad ꝓpriū
33 actū. Aliter pōt dici ꝙ dupliciter eſt loqui de homie
ꝟtuoſo. aut q̄tū ad ꝓfectū in bono. aut q̄tū ad ſtatū
pfectōnis. Licꝫ aūt q̄tū ad ſtatū pfectionis efficiantꝛ
ſibi omnia facilia. tamē q̄tum ad ꝓfectū multa ſunt
homi habēti virtutē difficilia. ⁊ hoc ratione defectus
ipſius nature corrupte. cui difficile eſt coopari virtuti
⁊ gratie. niſi fulciaꝛ magno iuuamie. ¶ Ad illud qḋ
34 obijcitur ꝙ ars ⁊ virtus eſt circa difficile. dicendū ꝙ
hoc eſt verū de difficili ſm ꝙ ſonat in pfectionē ardui
tatis. nō autē ſm ꝙ ſonat in onus grauitatis ⁊ labo-
ris. ⁊ ideo nō ſequiꝛ ꝙ euāgeliū ſit difficili⁹. q̄uis ſit i
eo pfectius virtutis exercitiū. Preterea ꝙ dicit virt⁹
eſſe circa difficile. hoc eſt circa difficile ipſi nature ꝑua
te virtute. nō autē reſpectu ipſius nature informate ⁊
eleuate ꝑ gratiā ⁊ virtutē. per quē quidē modū i lege
euāgelij obſeruaꝛ ⁊ eleuaꝛ. ¶ Ad illud qḋ obijcit ꝙ 35
difficilius eſt cohibere manum ⁊ animū ꝙ manū tm̄.
dicendū ꝙ veruꝫ eſt q̄tum eſt de genere operis ⁊ re-
ſpectu hominis nō habētis charitatē. ſed in lege noua
his qui volūt eam ſeruare ⁊ cuſtodire daꝛ gra ⁊ cha-
ritas. q̄ ita reddit facilē ad refrenanduꝫ animū. ſicut
timoꝛ reddebat ad refrenandū manū. ¶ Ad illud qḋ 36
obijcit ꝙ lex euāgelij ſe habet vt additionē ad legeꝫ
veterē. dicendū ꝙ additiōes ille que ſunt in lege no-
ua faciunt ad charitatꝭ cumulū. et qꝛ ſm ꝙ charitas
augeꝛ. ſm hoc alleuiaꝛ pondus. hinc eſt ꝙ additiōes
ille potius alleuiāt ꝙ grauant. Nō em̄ oia addita ag- 37
grauāt. ſed quedā alleuiant. ſicut penne in auibus. et
rote in curribus. ⁊ vela in nauib⁹. qꝛ ſine iſtis multo
grauiores ſunt. Per hunc moduꝫ intelligendū eſt in
additōne facta in euāgelio. que quidē facit ad chari-
tatis ꝓfectū cui⁹ eſt nos ſurſum leuare ad modū pē-
ne. ad bona opa cōtinue ordinare ⁊ mouere ad mo-
dum rote. ꝑ aquas temptationū ⁊ tribulationū tra-
ducere ad modū veli. ⁊ ille ſolus qui hanc charitateꝫ
habet ſpectat ad legē euāgelij. quā multo meli⁹ ⁊ vti-
lius eſt deſiderare. ꝙ habere omne donū ſciētie ⁊ ꝓ-
phetie. qꝛ qui addit ſcientiā. addit ⁊ laborem. qui vō
charitatē addit. multiplicat ſibi meritum ⁊ conſola-
tionē. Cuncte nāqꝫ res difficiles. nō pōt eas hō expli-
care ſermone. Sufficiat ergo in dubijs ⁊ grauib⁹ ſci-
re quid ſapiētes ſenſerūt. nec eſt vtile cōtentionibus
deſeruire. Multa dicim⁹. ⁊ deficimus in verbis. Cō-
ſūmatoꝛ aūt ſermonū ipſe eſt dn̄s noſter ieſus chriſt⁹
de quo factus eſt ſermo in iſto tercio libro. cui imen-
ſas gratias ago. qꝛ adiuuit me ꝑuenire ad cōſumma-
tionē opuſculi. miſeratus pauptatē ſcientie ⁊ ingenij
mei. Quē rogo vt faciat ꝑuenire mihi ad obedientie
meritū. ⁊ ad fratrū ꝓfectuꝫ. ꝓpter que duo laboꝛ iſte
fuit a principio aſſumptus. Ipſi ergo de quo fact⁹ eſt
ſermo dn̄o noſtro ieſu chriſto. regi ſeculoꝝ imoꝛtali ⁊
inuiſibili. qui ꝓ nobis factus homo. ⁊ crucē ſubijt. et
gratiā multiplicē contulit. ⁊ mandata dedit ſm ꝙ in
hoc libro explanatū eſt. ſit omnis honoꝛ ⁊ gloꝛia per
infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Ordo queſtionum diui Bonauenture i terciu[m] librum ſententiarum.

Diſtinctio prima.

Utrum diuina natura potuerit vniri cum humana natura. q.j.a.

Utrū vna pſona poſſit vniri ſine altera. q.ij.b.

Utrum pſona vna poſſit ſimul vniri cum alia aſſumendo vnam ⁊ eandem naturam numero. q.iij.c

Utrum quelibet triū pſonarum poſſit incarnari per ſeipſam. q.iiij.d.

Utrum in opere incarnatōnis ſeruetur debita congruentia ex parte dei. q.j.e.

Que fuerit incarnatōnis ratio pͨcipua. q.ij.f.

Que trium pſonaruꝫ fuerit magis ydonea ad incarnatōnem. q.iij.g.

Quo tempe fuerit magis ꝯgruum filium dei incarnari. q.iiij.h.

Di.ij.

Utrū maioꝛ ſit ꝯgruitas ad vnionē i rōnali creatura ꝙ̄ in toto vniuerſo. an ecōtrario. q.j.a.

Utrū maioꝛ ſit ꝯgruitas ad vnionē in hūana natura ꝙ̄ in angelo. an ecōuerſo. q.ij.b

Utrū maioꝛ ſit congruitas in tota ſpē humana ꝙ̄ in vno indiuiduo. q.iij.c.

Utrum xp̄s aſſumpſerit veram carnem. q.j.d.

Utrum xp̄s aſſumpſerit aiam rōnalem. q.ij.e

Utrū xp̄s hūit cum aliis hoib⁹ cōem ſpēm. q.iij.f.

Utrum coꝛpus xp̄i vnitum fuerit mediante ſpū humano ſiue anima. q.j.g.

Utrum anima xp̄i fuerit aſſumpta a verbo mediante aliquo habitu gratuito. q.ij.h.

Utrum verbum ſit vnitum humane nature mediāte ſpiritusancto. q.iij.i

Di.iij.

Utruꝫ caro virginis ſanctificata fuerit ante animationem. q.j.a.

Utrū aīa beate virginis ſctificata fuerit añ oꝛiginalis peccati ꝯtractōnem. q.ij.b

Utrum beata virgo ſanctificata fuerit ante natiuitatem. q.iij.c

Utrum ꝑ ſanctificatōnis gratiam munda fuerit ab omni actuali peccato. q.j.d.

Utrū in pꝛima ſanctificatōne in virgine fuerit fomitis ꝯcupiſcentia. q.ij.e.

Utrū in ſcd̄a ſanctificatōne ablata fuerit ab ea peccandi potentia extincta. q.iij.f

Utrū aliq̄s decimari habeat in pentibus. q.j.g.

Utrum xp̄s in abꝛaham fuerit decimatus. q.ij.h.

Utrū caro xp̄i in abꝛahā ⁊ aliis pꝛ̄ibus diſtincta fuerit ſcḋm qualitatem a carne alioꝝ filioꝝ. q.j.i.

Utrū caro xp̄i fuerit in pentibus aliter ꝙ̄ caro alioꝝ hoim ſcḋm legem ꝓpagatōnis. q.ij.k.

Utrum coꝛpus xp̄i ꝑductum fuerit ad ꝑfectaꝫ molem ſubito aut ſucceſſiue. q.j.l.

Utrū membꝛoꝝ formatio ⁊ diſtinctio facta ſit ſubito an ſucceſſiue in coꝛpe dominico. q.ij.m.

Di.iiij.

Utꝝ filij dei incarnatō debeat appꝛopꝛiari pr̄i an ſpirituiſancto. q.j.a.

Utrū xp̄s poſſit dici filius ſpūſancti. q.ij.b.

Utrum xp̄s poſſit dici filius trinitatis. q.iij.c

Utrum xp̄i ꝯceptio vel incarnatio fuerit ex mera grā. an h̄ impetrauerūt pꝛ̄m merita ſctōꝝ. q.j.d

Utrū meruit beata v̓go xp̄m ꝯcipe. an fuerit ꝯceptō illa ſolū ex munere grē diuine. q.ij.e.

Utrū grā illa que fuit in ꝯceptōne in ꝯpatōne ad dignitatē nature aſſumpte teneat ratōnem ꝓpꝛietatis naturalis vel gratuite. q.iij.f.

Utrū in illa ꝯceptōne aliq̄d v̓go Maria fuerit ſpūi ſctō coopata in aliq̄ mediāte aliq̄ potētia. q.j.g

Utrum illa coopatio beate virginis fuerit naturalis vel miraculoſa. q.ij.h.

Utrū v̓go maria ſit genitrix dei appellanda. q.iij.i

Di.v.

Utrū aſſumē ſit act⁹ ꝯueniēs diuine nāe. q.j.a.

Utrum aſſumere ꝯueniat diuine pſone. q.ij.b.

Utrum aſſumere perſone ꝯueniat ratōne nature an econuerſo. q.iij.c

Utrum aſſumēre poſſit cōuenire diuine nature abſtracta om̄i pſona. q.iiij.d

Utꝝ hec ſit ꝯcedenda diuīna nā ē caro fctā. q.v.e.

Utrum ꝯcedendum ſit ꝙ humana natura ſit aſſumpta a deo. q.j.f.

Utrū deus aſſumpſerit humanā pſonā. q.ij.g

Utrū ſit ponere intentōnem pſonalitatꝭ in aīa ſepata. om̄i vnione circumſcripta. q.iij.h

Utrū ꝯcedendū ſit ꝙ de⁹ aſſumpſerit hoiem. q.iiij.i

Utrum hec ꝯcedenda ſit filius dei aſſumpſit humanitatem. q.v.k

Di.vj.

Utrum xp̄s ſit duo. q.j.a

Utrum pſona xp̄i ſit vna vnitate ſimplici aut compoſita. q.ij.b.

Utrū xp̄s ſcḋm ꝙ hō ſit ſuba. an hō ꝑdicet̄ ꝑ modum habitus ⁊ accidentis. q.iij.c.

Utrū vnio diuine nature cū humana terminata ſit ad vnitatem pſone an non. q.j.d.

Utrū modus illi⁹ vnionis ſit ſingularis an repiatur aliq̄s vnionis modus ei ꝯſimilis. q.ij.e

Utrum illa vnitas q̄tum ad gradum excellat om̄es vnitates creatas. q.iij.f.

Di.vij.

Utrū illa ꝓpoſitio ſit vera deus eſt hō. q.j.a.

Utrū h̄ ſit admittēda deus fact⁹ eſt homo. q.ij.b.

Utrū hec ſit ꝯcedenda hō eſt factus deus. q.iij.c

Utrum filius dei ſit ꝑdeſtinatus. q.j.d

Utrū illa ſit vera filius dei ꝑdeſtinat⁹ eſt eē hō. q.ij.e.

Utrum illa ſit cōcedenda homo ꝑdeſtinatus eſt eſſe filius dei. q.iij.f

Di.viij.

Utrum hec ſit ꝯcedenda diuina natura eſt de virgine nata. q.j.a

Utrum naſci de virgine vere dicat̄ de natura aſſumpta. q.ij.b

Utrum homo veraciter dicat̄ de diuina nā. q.iij.c.

Utrum ꝯcedendū ſit xp̄m bis natum eſſe. q.j.d.

Utrum in xp̄o ſint filiatōnes due. q.ij.e.

Utrum xp̄s ſit filius naturalis ratōne vtriuſq̄ natiuitatis. viꝫ tempalis ⁊ eterne. q.iij.f.

Di.ix.

Utrum cultus latrie ſit exhibendus humanitati ſiue carni chꝛiſti. q.j.a

Utrū cult⁹ latrie exhiberi debeat imagini xp̄i. q.ij.b.

Utrū cultus latrie mr̄i eius debeat exhiberi. q.iij.c.

Utrum cultus latrie ſit exhibēdus cruci xp̄i. q. iiij. d.
Utrum latria exhibenda ſit membris xp̄i. q. v. e.
Utrum cultus latrie poſſit exhiberi chriſti aduerſario ſine peccato. q. vj. f.
Utrū latria ſit in genere virtutis. q. j. g
Utrum latria ſit virtus gnālis vel ſpālis. q. ij. h.
Utrū latria ſit virtꝰ cardinalis an theologica. q. iij. i
Utrū latria ſit virtus diſtincta a dulia. q. iiij. k

Di. x.

Utrum hec ſit admittēda xp̄s ſm ꝙ hō eſt deꝰ. q. j. a
Utrū illa ſit vera xp̄s ſm ꝙ hō eſt pſona. q. ij. b.
Utrū iſta ſit vera xp̄s ſm ꝙ hō eſt indiuiduū. q. iij. c.
Utrum filiatio adoptōnis ſit in xp̄o. q. j. d.
Utrū filiatio adoptōis ꝯueniat nobis ꝑ xp̄m. q. ij. e.
Utrum filiatio adoptōnis ſit in nobis ꝑ compationem ad chriſtum. q. iij. f.

Di. xj.

Utrum p̄deſtinatio xp̄i ſit noſtre p̄deſtinatōni conformis. q. j. a.
Utrum p̄deſtinatio xp̄i reſpectu noſtre p̄deſtinationis ſit forma exemplaris. q. ij. b
Utrum in p̄deſtinatōne chriſti reſpectu noſtre ſit vera ratio cauſalitatis. q. iij. c.
Utrum h' ſit ꝯcedenda xp̄s eſt creatura. q. j. d
Utrum hec ſit ꝯcedenda iſte homo incepit eſſe xp̄s. xp̄o demonſtrato. q. ij. e
Utrum hec ſit ꝯcedenda hō incepit eſſe deꝰ. q. iij. f.

Di. xij.

Utrum decuerit filiū dei aſſumere humanaʒ nām de maſſa ꝑditōnis ſiue de genere adam. q. j. a
Utrum ꝯgruū fuiſſet ipſum adam aſſumi. q. ij. b.
Utrum xp̄s potuit peccare. q. j. c.
Utrū xp̄s potentiā peccādi hūit vel aſſūpſit. q. ij. d
Utrum decuerit deū aſſumere muliebreʒ ſexū ad reparandum genus humanū. q. j. e.
Utrum magis debuerit carnē aſſumere de viro ſiml' ⁊ muliere q̄ꝫ de muliere tm̄. q. ij. f.

Di. xiij.

Utrū in chriſto gratia ſingularis pſone ſit gratia creata vel increata. q. j. a
Utrū in xp̄o ſit grā finita vel immenſa. q. ij. b.
Utrum gratia ſingularis pſone in chriſto fuerit gratia plena atqꝫ pfecta. q. iij. c.
Quid ſit gratia capitis ſm eſſentiam. vtruʒ ſit quid creatum vel increatum. q. j. d.
Utrum ſit alia q̄ꝫ grā ſingularis pſone et gratia vnionis. q. ij. e
Utrū mediāte illa grā deꝰ influat ſenſuʒ in oēm aliā creaturā habentem grām ſiue angelicam ſiue humanam. q. iij. f.

Di. xiiij.

Utrum anima xp̄i cognoſcat verbuʒ cognitōne alia q̄ꝫ illa que eſt ipſum verbum. q. j. a.
Utrum anima xp̄i in cognoſcendo cōp̄hendat ipſum verbum ſibi vnitum. q. ij. b
Utrum anima xp̄i in cognoſcendo deū defigat aſpectum in ipſum lumen eternum. an in aliquid circa ipſum. q. iij. c.
Utrum aīa xp̄i eadem cognitōne q̄ cog̃ſcit verbum cognoſcat alias res in verbo. q. j. d.
Utrum anima chriſti cognoſcat in verbo actu oīa que cognoſcit in habitu. q. ij. e
Utrum anima chriſti cognoſcat oīa in verbo q̄ cognoſcit verbum. q. iij. f.
Utrum chriſtus habuerit aliam ſcientiam a verbo preter illam quā habuit in verbo. q. j. g
Utrū xp̄s pfecerit ſm illud genus cognitōis. q. ij. h
Utrum deus cōicauerit anime xp̄i omnipotentiam ſicut ꝯmunicauit ei omniſcientiam. q. iij. i

Di. xv.

Utꝝ ꝯgruū fuerit hūanos defectꝰ in xp̄o reperiri. q. j. a
Utrū chriſtus aſſumpſerit omnes defectus noſtros preter peccatum. q. ij. b
Utrum in chriſto fuerit huiuſmodi defectus a natura an a voluntate. q. iij. c
Utrū xp̄s habuerit ignorantiā in ratōnali. q. j. d.
Utrū in xp̄o fuerit paſſio triſticie. q. ij. e
Utrū in xp̄o fuerit paſſio vel affectio ire. q. iij. f.

Di. xvj.

Utrū in xp̄o fuerit vera paſſio doloris. q. j. a.
Utrum in xp̄o fuerit dolor acerbiſſimus. q. ij. b.
Utrū xp̄s neceſſitatē aſſumpſerit patiendi. q. iij. c
Utrum chriſtus paſſus fuerit ſm ratōneʒ. an tm̄ ſm ſenſualitatem. q. j. d.
Utrum anima chriſti paſſa fuerit ſm ſuperiorē portionem ratōnis. q. ij. e.
In q̄ parte aīe fuerit dolor intenſior vtrū in parte rationali aut in parte ſenſibili. q. iij. f.

Di. xvij.

Utrum in xp̄o fuerit voluntatū pluralitas. q. j. a
De voluntatū numero ⁊ ſufficientia. q. ij. b
De illaꝝ voluntatū ꝯformitate ⁊ concordia. vtrum iſte voluntates eſſent in chriſto conformes vel repugnantes. q. iij. c.
Utrum decuerit chriſtum orare. q. j. d
Utrū xp̄s in oī oratōne ſua fuerit exauditꝰ. q. ij. e
Utrum illa oratio q̄ orauit in paſſione vt calix transferret a ſe fuit a rōne vel a ſenſualitate. q. iij. f.

Di. xviij.

Utrum xp̄s meruit ab inſtanti conceptōnis. q. j. a
Utrum xp̄s aliquid meruit poſt ꝯceptōnem. q. ij. b
Utrum chriſtus aliquid meruit in paſſione. q. iij. c.
Utrum chriſtus ſibi meruerit dei fruitōnem ſiue premium ſubſtantiale. q. j. d.
Utrum chriſtꝰ meruerit ſui corpis glificatōeʒ. q. ij. e.
Utrum chriſtus meruerit nob' ianue aptōeʒ. q. iij. f.

Di. xix.

Utrū ꝑ paſſionē xp̄i fiat remiſſio pctōꝝ. q. j. a.
Utrum per paſſionem chriſti facta fuerit cyrog̃phorum deletio. q. ij. b.
Utꝝ ꝑ paſſionē xp̄i libati ſumꝰ a ptāte dyaboli. q. iij. c
Utrum per paſſionē chriſti abſoluamur a pena peccati. q. iiij. d.
Utrum ſolus filius ſit redemptor aut etiam pater ⁊ ſpirituſſanctus. q. j. e.
Scdm̄ quam naturam chriſtus ſit mediator. q. ij. f.

Di. xx.

Utrum congruum fuerit humanam naturam a deo reparari. q. j. a.
Utrū magis ꝯgruat genus humanū repari ꝑ ſatiſfactionem q̄ꝫ per aliam viam. q. ij. b
Utrum aliqua creatura pura potuerit ſatiſfacere ꝓ toto genere humano. q. iij. c.
Utrum aliquis adiutus gratia potuiſſet ſatiſfacere pro ſeipſo. q. iiij. d.
Utrum deus debuerit modū ſatiſfaciendi per paſſionem chriſti acceptare. q. v. e
Utꝝ alio mō potuerit deꝰ genꝰ hūanū ſaluare. q. vj. f

Nn

Di.xxj.

Utrū in morte aīa xpi ſepata fuerit a deitate. q.j.a.
Utrū in morte xpi diuinitas ſit ſepata a carne.q.ij.b
Utrum verbum vnitum fuerit carni ꝛ anime dupli ci vnione. q.iij.c.
Utrum poſt inſtans ſepatōnis anima xpi impaſſibi lis eſt effecta. q.j.d.
Utrum ex illa ſepatōne caro fuerit mortua. an poſt eā habuerit vitā. q.ij.e.
Utrum ꝓpter mortem carnis ſit mors perſone verbi attribuenda. q.iij.f.

Di.xxij.

Utrum chriſtus fuerit homo in triduo. q.j.a.
Utrum chriſtus ſm ꝙ homo fuerit in loco determi nato an vbiqꝫ. q.ij.b
Utrum corpus chriſti per triduum fuerit in ſepul chro. q.iij.c.
Utrum anima chriſti deſcenderit ad inferos. q.iiij.d
Utrum omnes animas que in inferno erant libera uerit. q.v.e.
Utrū ſtatim p⁹ mortē introduxit eas in celū. q.vj.f

Di.xxiij.

Utrum fides ſit virtus ꝓprie dicta. q.j.a
Utrū fides ſit in pte aīe cognitiua an effectia.q.ij.b.
Utrum fides ſit virtus vna. q.iij.c
Utrum fides ſit certior ꝙ̄ ſcientia. q.iiij.d
De deſcriptōne fidei ab aplo aſſignata qm̄ ipſa inter ceteras eſt magis autentica. q.v.e
Utrū fides informis ſit in genē vtutis an nō. q.j.f.
Utrū fides informis ſit infuſa an acq̄ſita. q.ij.g
Utrum fides informis ſit in demonibus. q.iij.h.
Utrum fides informis oīno expellatur per aduen tum gratie. q.iiij.i
Utruꝫ adueniente gratia fides informis fiat forma ta. q.v.k.

Di.xxiiij.

Utrum fidei obiectum ſit ita verum ꝙ ei non poſſit ſubeſſe falſum. q.j.a.
Utrū fides ſit circa verū creatū ꝛ increatuꝫ. an circa increatū tm̄ tanq̄ꝫ circa obiectū ꝓpriū. q.ij.b.
Utrum fides ſit circa complexuꝫ an circa incomple xum. q.iij.c.
Utrum fides ſit de his de quibus habetur viſio ſen ſibilis. q.j.d.
Utrum fides ſit de his de quibus habetur opinio ꝓ babilis. q.ij.e
Utrum fides ſit de his de quibus habetur cognitio ſcientialis. q.iij.f.
Utrū illa diffinitio Ricardi q̄ diffinit articuluꝫ. Ar ticulus eſt indiuiſibilis veritas de deo artans nos ad credendum. ſit ꝯuenient̄er aſſignata. q.j.g.
Utrū illa notificatio Iſido. quā deſcribit articulum. articulus eſt ꝑceptio diuine veritatis tendens in ipſam. ſit ꝯuenienter aſſignata. q.ij.h.

Di.xxv.

Utrum ſufficienter cōtineant̄ in ſimbolo aplico oīa illa q̄ oportunū eſt credere ad ſalutem. q.j.a
Utrū eis qui p̄ceſſerūt aduentū xpi ſuffecerit ad ſa lutem credere ea tm̄ q̄ ſpectāt ad diuinitatē.q.ij.b
Utrū oēs q̄ aduentū xpi ſunt ſubſecuti teneant̄ cre dere oēs articulos explicite p⁹ aduētū xpi.q. iij.c.
Utrum fides creuerit vel ꝓfecerit q̄tum ad creden dorum multitudinem. q.j.d
Utrum fides ꝓfecerit q̄tum ad luminis plenitudi nem. q.ij.e
Utrū fides creuerit q̄tū ad ſenſus certitudinē.q.iij.f

Di.xxvj.

Utrum ſpes ſit virtus gratuita. q.j.a.
Utrum ſpes ſit genus virtutis vel ſpecies ſpecialiſ ſima. q.ij.b
Utrū ſpes ſit virt⁹ cardinalis an theologica. q.iij.c.
Utrum virtus ſpei aliquando ſit informis. an ſemꝑ ſit formata. q.iiij.d
Utrū ſpes i actu ſuo ſit certitudinal̄ an dubia. q.v.e
Utrum timor ꝛ ſpes ſint vnus ꝛ idem habit⁹ vel di uerſi. q.j.f
Utrum ſpes ex bonis meritis habeat ortū. q.ij.g.
Utrum ſpes precedat charitatem ordine nature an econuerſo. q.iij.h.
Utrū ſpes ſit in bonū ſub rōne boni. q.iiij.i
Utrū ſpes ſit in pte aīe cognitiua vel affectiua.q.v.k

Di.xxvij.

Utrum charitas ſit habitus ab alijs virtutib⁹ diſtin ctus. aut oīb⁹ virtutib⁹ cōis ꝛ generalis. q.j.a
Utrum habitus charitatis ſit vnus indiuiſus an per ſpecies multiplicatus. q.ij.b
Utruꝫ habitus charitatis ſit mere gratuitus. an ali quid addat vltra gratiam ſicut habitus aliarum virtutum. q.iij.c
Utrum habit⁹ charitatis poſſit eē informis. an ſem per ſit formatus. q.iiij.d
Utrum motus charitatis per prius ſit meritori⁹ ꝙ̄ actus aliarum virtutum. q.j.e.
Utrū poſſibile ſit motū caritat̄ eē mercenariū.q.ij.f.
Utrum idem motus dilectōnis poſſit eſſe in deum ꝛ in proximum. q.iij.g
Quis iſtoꝝ motuum precedat reliquum. q.iiij.h
Utrū act⁹ dilectōnis in deū habeat modū. q.v.i
Utrum teneamur ad illū modum implendum quē dominus in precepto implicat. q.vj.k

Di.xxviij.

Utrum ex charitate diligende ſint creature irratio nales. q.j.a.
Utrū ex charitate diligendi ſint demones. q.ij.b.
Utrū ex charitate ſint diligendi mali hoies. q.iij.c
Utrū ex charitate diligēda ſint corpa nra. q.iiij.d.
Utrū ex charitate dona ḡtuita ſint diligēda. q.v.e
De diligendoꝝ numero ꝛ ſufficientia. q.vj.f

Di.xxix.

Utrum ordo ſit in charitate diligibilium. q.j.a
Utrū charitas in diligēdo p̄ponat deū nob. q.ij.b
Utrū ſm ordinē charitatis p̄ponendū ſit bonū pro prium bono ipſius ꝓximi. q.iij.c
Utrum magis diligendi ſint parentes ꝙ̄ filij an ecō uerſo. q.iiij.d
Utrū domeſticus ſit extraneo p̄ponendus. q.v.e.
Utrum ordo charitatis attendat̄ penes affectū tm̄. an ſimul penes affectum ꝛ effectum. q.vj.f

Di.xxx.

Utrū cum q̄tulacunqꝫ charitate poſſit quis reſiſte re quātecunqꝫ temptatōni. q.j.a.
Utrū homo in quātulacunqꝫ charitate ꝯſtitutus te neat̄ mortē pro chriſto ſubire. q.ij.h.
Utrum ꝑfectam charitatem habentes teneant̄ ea q̄ ſunt ꝑfectōnis implere. q.iij.c.
Utrum oēs tam ꝑfecti ꝙ̄ imꝑfecti teneant̄ diligere inimicos q̄tum ad affectum q.iiij.d
Utrum omnes teneant̄ diligere inimicos q̄tum ad

effectum. q.v.ē

Quid ſit maioris pfectōnis et meriti. vtrum diligere amicum an diligere inimicum. q.vj.f.

Di.xxxj.

Utrum charitas ſemel habita poſſit amitti. q.j.a.

Utrum a charitate cadens poſſit reſurgere in equali. q.ij.b.

Utrū hō poſſit reſurgere in charitate minori. q.iij.c.

Utrum fides in gloria euacuetur. q.j.d

Utrum ſpes euacuetur p aduentum glorie. q.ij.e.

Utrum habitus ſcientie euacuet̃ in patria. q.iij.f.

Utrum contingat charitatis habitum in patria euacuari. q.ſ.g.

Utrum charitas habeat in patria dilatari. q.ij.h

Utrū ordo charitatꝭ in patria habeat imutari. q.iij.i.

Di.xxxij.

Utrum deus dilexerit creaturas eternaliter. q.j.a

Utrum deus omnes diligat generaliter. q.ij.b.

Utrum deus diligat omnes equaliter. q.iij.c.

Utrum deus magis diligat homines q̄ angelum. an econuerſo. q.iiij.d.

Utrum deus magis dilexerit genus humanum q̄ chriſtum. q.v.e.

Utrum magis dilexerit Johannē q̄ Petrū. q.vj.f

Di.xxxiij.

Utrum oportunum ſit preter virtutes theologicas cardinales ponere. q.j.a.

Utrum omnes virtutes cardinales ſint vna virtus an diuerſe. q.ij.b

Utrum virtutes cardinales ſint in parte anime rationali. an in ea parte q̄ ſolū obtempat rōni. q.iij.c.

Utrum tm̄ debeant eſſe quatuor an plures. q.iiij.d

Utrum huiuſmodi virtutes ſint a dei dono vel ab aſſuetudine. q.v.e.

Utrum in patria maneant an euacuentur. q.vj.f.

Di.xxxiiij.

Utrum dona ⁊ virtutes abinuicem differāt. q.ſ.a

Utrū dona ſint priora virtutibꝰ an ecōuerſo. q.ij.b.

Utrum virtutes ſint excellentiores donis an econuerſo. q.iij.c

Utrum ſint preciſe tm̄ ſeptem dona ſpūſſcti. q.j.d

De donoꝝ ordine ⁊ combinatōne que duo valde ſignanter innuit. q.ij.e

De donorum euacuatione vtrum ſcilicet dona maneant in beatis. q.iij.f.

Utrum timor ſeruilis ſit donum ſpūſſancti diuinitꝰ datum. q.j.g.

Utrū vſus timoris ſeruilis ſit bonus an malꝰ. q.ij.h

Utrum timor ſeruilis expellat̃ grā adueniēte. q.iij.i.

Utrum timor inicialis ⁊ filialis ſint diuerſe timoris gratuiti ſpēs. q.j.k

Utrum creſcente charitate timor decreſcat. q.ij.l.

Utrum timor gratuitus in patria maneat an euacuetur. q.iij.m

Di.xxxv.

Utrum actus ipſius doni ſapientie attendat̃ penes cognitōnem veri an penes affectōnem boni. q.j.a

Utrum actus precipuus doni ſcientie ꝯſiſtat in actione vel in conſideratōne. q.ij.b.

Utrum donum intellectus ſimul conſiſtat in ꝯtemplatione creaturis ⁊ creature. q.iij.c

Utrum actus ipſius doni ꝯſilij ſit conſiliari. q.iiij.d.

Utrum actus doni fortitudinis principaliter conſiſtat circa paſſiones tolerandas. an circa cupiditates reprimēdas. q.v.ē

Utrū actꝰ principalis pietatis ꝯſiſtat in religione reſpectu dei. vel in ꝯpaſſione reſpectu primi. q.vj.f.

Di.xxxvj.

Utrum ſit ponere connexionem in virtutibus gratuitis. q.j.a.

Utrum dona ſpūſſancti ſint connexa. q.ij.b.

Utrum ſit cōnexio in virtutibus politicis ita q̄ vna habita neceſſe ſit habere oēs. q.iij.c

Utrum ſit ꝯnexio in vicijs ⁊ peccatis. q.iiij.d.

Utrum ſit ponere equalitatem in habitibus gratuitis. q.v.e.

Utrum charitas ſit forma virtutum. q.vj.f.

Di.xxxvij.

Utrum deus debuerit homini imponere mandata obligatoria. q.j.a

Utrum precepta decalogi obligent ad opera formata. q.ij.b

Utrum obligatio mandatoꝝ decalogi attendat̃ ſm̄ legem nature aut ſm̄ legem ſcripture. q.iij.c.

Utrum mandata decalogi debeant eſſe decē. an plura. an pauciora. q.j.d.

De ordine mandatorum decalogi. q.ij.e

De ordine ⁊ numero mandatoꝝ p compatōnem ad tabularum diſtinctōnem. q.iij.f.

Di.xxxviij.

Utrum eſſentiale ſit mēdacio eē falſum. q.ſ.a.

Utrum eſſentiale ſit mendacio eſſe peccatū. q.ij.b

Utrum mendaciū ſit peccatum mortale ratōne ſui generis. q.iij.c

Utrum omne mendacium ſit mortale viris perfectis. q.iiij.d.

De ipſius mendacij diuiſione. q.v.e

De gradibus ſpecierū mendacij. q.vj.f.

Di.xxxix.

Utrum omni periurio conueniat adeſſe mendacium. q.ſ.a.

Utrum omne piurium ſit peccatum. q.ij.b

Utrum oīe piurium ſit mortale peccatū. q.iij.c

Utrum licitum ſit iurare per deum. q.j.d.

Utrum liceat iurare per aliqd̄ creatum. q.ij.e.

Utrum liceat recipere iuramentum ab ydolatris factum. q.iij.f.

Utrum obligatio contrahatur p iuramentum doloſum. q.j.g.

Utrum omne iuramentum coactum ſit obligatorium. q.ij.h

Utrū iuramentū incautū ſit obligatoriū. q.iij.i.

Di.xl.

De differentia noue legis ⁊ veteris que aſſignat̃ penes radicem. q.j.a.

De differentia earundem que aſſignatur penes effectum. videlicet q̄ lex vetus erat lex occidēs. lex do noua eſt lex viuificans. q.ij.b.

De differentia legis ⁊ euangelij q̄tum ad onus annexum. q.iij.c.

Rubrice ſm̄ diſtincti onem .s. Bonauentu

re in terciū librum ſententiaꝝ.

Diſtinctio prima.

Oſtēdit incarnatōnem factā eē in pſona filij autori tate apoſtoli.a.

Ratōnem inquirit quare filius carnē aſſumpſit nō pater vel ſpiritusſanctus.b.

Mouet dubitatōnem.vtruꝫ ſpiritusſanctus vel pa ter potuerit incarnari vel modo poſſit.c.

Di.ij.

Determinat veritatem de natura aſſumpta q̄tū ad partium integritatem.a.

De natura aſſumpta q̄tum ad ordinē. vel de vnio ne verbi ⁊ carnis mediante anima.b.

Confutat errores hereticoꝝ qui non verū hominē filium dei aſſumpſiſſe dicunt.c.

Remouet dubitatōeꝫ vtꝝ verbū ſil' aſſumpſit carnē ⁊ aiaꝫ. vel an caro priꝰ eſt ꝯcepta q̄ȝ aſſumpta.d.

Di.iij.

De ſanctificatōne que ꝓceſſit chriſti ꝯceptioneꝫ qua ſcꝫ beata virgo eſt ſctificata.ex qua aſſumpta ē ca ro.Et que fuerit ſctificatōnis exigentia.a.

Que fuit ſanctificatōnis cauſa.b.

Que fuit ſanctificatōnis efficacia.c.

Vtrū caro xp̄i potuerit vl' debuerit decimari in abra ham.d.

Elicit ex ſuperiori determinatōne ꝯcluſionem ꝙ ca ro chriſti non fuit caro peccati.e.

Soluit dubitatōnem de formatōne corporis dn̄ici. an ſcꝫ caro verbi añ fuerit ꝯcepta q̄ȝ aſſumpta.f.

Di.iiij.

De ꝯceptōne xp̄i in ꝯpatōne ad ſp̄m ſctm̄. Et expri mit veritatem q̄re in ſcriptura ſepiꝰ tribuat̄ incar natio q̄ eſt opus trinitatis ſp̄ui ſctō.⁊ ꝙ de ipſo eti am ꝯceptus ⁊ natus dicatur.a.

Confirmat veritatē ꝓdictam auctē Aug.b.

Mouet dubitatōeꝫ ex q̄ ſenſu dicatur chriſtus cōn ceptus ⁊ natus de ſpiritusancto.c.

Ponit dubitatōnis mote ſolutōnem.d.

Addit maiorē explanatōnem ꝓdictoꝝ ſcꝫ quare cri ſtus dicat̄ natus de ſpiritusancto ſm̄ vnum mo dum Aug.e.

Addit aliam explanatōnem predictorum ſm̄ alium modum Aug.in ench.f.

De ꝯceptōne xp̄i in ꝯpatōne ad virginē. q̄re.ſ. apl's dicat xp̄m factū cum nos eū eē fateamur natū.g.

Di.v.

Mouet multiplicē q̄ōnem circa vnionē duaꝝ natu rarum in pſona.ſiue circa aſſumptōnem humane nature a diuina.a.

Motā q̄ōnem principalē determinat r̄ndens ad tri plicem eiꝰ articulū. Et ꝑplexitatē oñdit eē q̄rtum articulū ꝓpter apparentē ꝯtrarietatē auctum.b.

Quid in hac opinionū varietate ſit tenendum. redu cens ad ꝯcordiam auctes appenter ꝯrias.c.

Mouet ⁊ determinat q̄ſtionem incidentem an diui na natura debeat dici caro facta.d.

Regredit̄ ad principalis q̄ōnis explanatiōeꝫ. quare nō accepit pſonam hominis cū hoiem accepit.e.

Soluit obiectōnem ſophiſticam qua ꝓbare quidaꝫ voluit̄ perſonam accepiſſe perſonam.f.

Di.vj.

Proponit ambiguas locutōnes.ſ. deꝰ factus eſt hō. deus eſt hō.an his locutōnibꝰ dicat̄ deus factꝰ eſſe aliquid.vel eſſe aliquid.vel nō eſſe aliquid.a.

Narrat varias opiniones circa modū vnionis diui ne nature ⁊ humane. Prima opinio ꝯtinēs qua tuor articulos.b.

Confirmat primam opinionem.c.

Secunda opinio ꝯtinens quatuor articuls.d.

Confirmat ſecundam opinionem.e.

Tercia opinio ꝯtinens quatuor articulos.f.

Confirmat terciam opinionem.g.

Di.vij.

Explicat locutōnes ambiguas ſm̄ opinioneꝫ primā qua dicit̄ deus factus homo. ⁊ hō factus deus.a

Diſſoluit q̄ predicte opinioni vident̄ cōtraria.b

Explanat ſententiam locutionum ſecunde opinio nis qua dicitur deus factus eſt homo ⁊c.c.

Autoritates prime opinionis que iſti videntur obui are ſententie explanat.d.

Reducit ad concordiā alias autoritates que his vi dentur aduerſari.e.

Determinat que ſit premiſſarum ꝓpoſitionum intel ligentia ſm̄ locutōnem tercie opinionis.f.

Elicit ex premiſſis illam locutōnem non eſſe recipi endam homo dominicus.g.

Qr in ꝓdictis opinionibꝰ ſuſpenſam tenuit ſententi am ita ꝙ nō magis vnā q̄ȝ aliā determinauerit.h.

Di.viij.

Querit vtrū diuine nature cōpetat naſci de virgine qḋ eſt ꝓprietas hūane nāe. Et determinat ꝙ non.a.

Adducit auctes contra determinatōnem ſuam.b.

Querit vtrum chriſtus debeat dici bis genitus.c.

Queſtionem propoſitam ſoluit.d.

Di.ix.

Querit an eadem ſit adoratio humanitati chriſti et deitati exhibenda.a.

Reſpondet queſtioni ſm̄ opinionem ꝯmunem.b.

Ponit aliorum opinionem qua vnam adoratōnem vtriq̄ȝ exhibendam tradunt.c.

Adducit huius opinionis ꝯfirmatōnem multiplici autoritate.d.

Di.x.

Querit vtrū ꝯditio pſonalitatis ꝯueniat xp̄o ſm̄ ꝙ homo ſiue ſm̄ humanam naturam. vel an xp̄us ſm̄ ꝙ homo ſit perſona vel aliquid.a.

Diſſoluit ratōnem ſophiſticam que veritatem ꝙ cri ſtus ſit perſona impugnat.b.

Querit vtrum filiatio adoptōnis ſm̄ humanaꝫ na turam ꝯueniat xp̄o.vel an xp̄s ſit adoptiuus filiꝰ ſm̄ ꝙ homo vel alio modo.Et determinat ꝙ n̄.c.

Opponit ꝙ ſit adoptiuus filius.d.

Di.xj.

Vtrum predeſtinatio dicatur de perſona vel natura chriſti.a.

Querit vtrū chriſtus ſit creatura ſiue creatus vl' fa ctus.Et determinat hoc ſimpliciter ⁊ abſq̄ȝ deter minatōne minus congruenter dici.b.

Confirmat determinatōnem auctibus ſanctoꝝ.c.

Diſſoluit argumentatōnem ſophiſticam que vide tur eſſe contraria veritati.d.

Vtrum homo ille ſemper fuerit vel aliq̄ñ cepit eē.e.

Di.xij.

Mouet q̄ōnez ⁊ determiat de ꝯditiōe nāe aſſumpte q̄tum ad gen⁹. vtrum.ſ.de⁹ aliū hoiem aſſumere potuit vel aliunde q̄z de genere Ade.a.

Confirmat determinatōnem ſuā auc̄te Aug.b.

Mouet q̄ōnez ⁊ determiat veritatē de cōditōne nāe aſſumpte q̄tum ad liberum arbitrium. vtrū ſcilicet homo ille potuit peccare vel non eſſe deus.c.

Diſſoluit ſophiſticas rōnes q̄b⁹ improbi q̄dā conāt q̄ hūana nā xp̄i v̄bo vnita potuerit peccare.d.

Mouet q̄ōnem ⁊ determinat de ꝯditōne nature aſſumpte q̄tum ad ſexum. vtrū.ſ. deus potuerit aſſumere hominem in ſexu muliebri.e.

Confirmat determinatōnem ſuā auc̄te Aug.f.

Di.xiij.

Determiat veritatē q̄ xp̄s ſm nām hois in ſapia et gratia. ꝓficere non potuit nec profecit.a.

Ponit obiectōnem ꝯtra determinatōnem ſuā autoritate euangelica ⁊ eam ſoluit ⁊ exponit.b.

Opponit ꝯtra ſuam ſolutōnem ⁊ expoſitōnem autoritate Ambroſij.c.

Determinat qualiter predicta Ambro. verba ſane et pie poſſint intelligi.d.

Quomodo intelligendum ſit illud ſenſus proficiebat humanus.e.

Di.xiiij.

Querit vtrum anima Chriſti habuerit ſapientiam parem cum deo ⁊ ſi omnia ſcit que deus.a.

Ponit determinatōnem ſm aliquoꝝ opinionem.b.

Determinat ſm ſuam opinionem oſtendens aiam chriſti habuiſſe omniſcientiam.c.

Determinat quare anima chriſti non habet omnipotentiam ſicut omniſcientiam.d.

Opponit ꝯtra ſuā determinatōez auc̄te Ambro.e.

Diſſoluit oppoſitōnem. ⁊ determinatōnem ſuā multis rationibus adaptat.f.

Di.xv.

De defectibus repertis in xp̄o q̄tum ad ꝯgruitatez oſtendens q̄ ꝯgruum fuit xp̄m defectus humane nature in ſe habuiſſe.a.

Inquirit q̄tum ad generalitatē vtrū oēs defect⁹ noſtros chriſtus habuerit.b.

Determiat q̄tum ad cauſalitatē illos defect⁹ in chriſto fuiſſe nō a natura ſed a voluntate.c.

Adducit auc̄tes q̄ faciūt ad veritatē. xp̄m.ſ. ſm hoiez v̄e dolores ſenſiſſe ꝯtra quoſdā hoc negātes.d.

Adiūgit auc̄tes q̄ vident̄ eſſe ꝯtra veritatem.e.

Explanādo oūdit in p̄dictis nō eē ꝯtrarietatem.f.

Di.xvj.

Ponit dubitatōez circa paſſionē doloris in xp̄o q̄ ex verbis hylarij habet ortum.a.

Subiūgit verba hylarij q̄ vident̄ eſſe dubia.b.

Exponit illa verba hylarij.c.

Mouet q̄ōnem. an in xp̄o fuerit neceſſitas patiendi ⁊ moriendi que eſt defectus generalis.d.

Ponit determinatōez q̄ōnis mote.e.

Subiūgit dictū notabile ad maiorē p̄cedētiū explanatōez q̄tuor hois ſtatus aſſignans. ⁊ quid de q̄libet chriſtus accepit.f.

Di.xvij.

Mouet dubitatōez an oīs chriſti voluntas expleta ſit.a.

Determiat dubitatōez motā ſm cōem viā ſanctorū oſtendens duas in xp̄o fuiſſe voluntates.b.

Determinatōnem ſuam auc̄tibus ſctōꝝ cōfirmat.c.

Auc̄tem dubiā Amb. manifeſtat qua dicit chriſtum dubitaſſe affectu humano.d.

Adhuc diligentius dubitationem motam explanat iuxta expoſitōnez hylarij ſpecialem.e.

Di.xviij.

Determiat cui xp̄s principal̄r meruit. an ſibi aut nobis. ⁊ quid ſibi ⁊ quid nobis.a.

Determiat q̄n mereri incepit oſtendens q̄ ab initio conceptōnis.b.

Determiat quid meruit oñdens q̄ nō tm̄ gl̄iam impaſſibilitatis ſed etiā exaltatōnem nominis.c.

Determinat qua neceſſitate iſta meruit.d.

Proponit efficaciam meriti xp̄i reſpectu noſtri.e.

Confirmat iam dicta auc̄te multiplici.f.

Di.xix.

De efficacia ⁊ vtilitate paſſionis xp̄i in remiſſiōe peccatorum.a.

De efficacia paſſionis xp̄i in deletōe cyrogr̄phoꝝ.b.

De efficacia paſſiōis xp̄i i liberatōe a ꝑtāte diaboli.c.

De efficacia paſſionis chriſti in ſolutōne p̄cti. quō ⁊ a qua pena xp̄s nos redemit p̄ mortem.d.

Quare chriſtus dicitur redemptor.e.

Quare chriſtus dicitur mediator.f.j.

Quare ſolus fili⁹ dei dicitur mediator.f.ij.

Scd̄m quā naturā chriſtus dicit̄ mediator.g.

Di.xx.

Q̄ mod⁹ redimēdi genus humanū p̄ paſſionem fuit congruus valde ⁊ ratōnabilis.a.

Q̄ alio mō potuiſſ; ſi voluiſſ; redimē gen⁹ hūanū.b.

Inquirit a q̄ ſit paſſio xp̄i. oſtendens q̄ tradit⁹ fuit a patre. a ſeipſo. a iuda. ⁊ a iudeis.c.

De dr̄ia cāꝝ paſſiōis xp̄i vtꝝ bona fuerit vl̄ mala.d.

Di.xxj.

Proponit q̄ōnem vtrū in morte xp̄i fuit ſeꝑatio anime vel carnis a verbo.a.

Opponit ſm alioꝝ opininionem ad ꝑtem oppoſitam ſcʒ carnem a deitate diuiſam.b.

Determinat iam dictam opinionem.c.

Reſumit obiectōez ꝑtis aduerſe aliā inducens autoritatem.d.

Ponit determinatōez ⁊ expōnez auc̄tis inducte.e.

Confirmat autoritatibus a verbo carnem in morte non eſſe diuiſaʒ.f.

Qua rōne xp̄s dicit̄ mortuus ⁊ paſſus.g.

Di.xxij.

Querit vtrum chriſtus in triduo fuerit homo. ⁊ opponit q̄ non.a.

Soluit qd̄ in oppoſituʒ ꝓbatum eſt. oſtendens q̄ in triduo fuerit homo.b.

Ubi xp̄s fuit i illo triduo ſm humanitatem.c.

Ubi xp̄s fuit i illo triduo ſm ſui totalitatem.d.

Inquirit ⁊ determinat vtrum filius hominis deſcenderit de celo.e.

Predetermiata in totali iſta patre epilogat.f.

Di.xxiij.

Dicta dicendis continuat.a.

Diffinit fidem.b.

Diffinitōez fidei explanat p̄ triplicē ei⁹ acceptōz. Et p̄ qualiter veritatē hʒ qd̄ dictū ē fides ē virtus.c.

Comparat fidem informem ⁊ formatam adinuicē.d
Fides et ſi dicatur multipliciter oſtendit tamen eā eſſe vnicam.e.
Explanat qualiter fide creduntur que non videnť.f
Explanatōnem confirmat per diffinitōnem apoſtoli.g.
Inquirit vtrum illa diffinitio apoſtoli ſit conueniēter aſſignata.h.

Di.xxiiij.

Mouet queſtōnem ⁊ determinat vtrum fides ſit de his que ſenſu percipiunť.a.
Epilogat ad remouendum incidentem dubitationem.b.
Exemplificat in ſpeciali ad maiorem explanatōnem de Petro an habuerit fidem paſſionis quādo vidit hominem illum pati.c.
Mouet queſtionem ⁊ determinat vtrum fides ſit de his que intellectu cognoſcuntur.d.
Confirmat determinatōnem ſuam autoritate Auguſtini.e.
Elicit quandā diuiſionem circa ipſa credibilia.f.

Di.xxv.

Inquirit de ſufficientia fidei in quadā generalitate Et quid eſt illud de fide ſine qua nunꝙ potuit eſſe ſalus.a.
Determinat quantum ſufficit credere.b.
Confirmat autoritatibus pluribus determinata.c.
Inquirit de ſufficientia fidei q̄tum ad ſpeciales differentias perſonarū credentium.oſtendens quid vel quantum ſufficiat credere ſimplicibus qui p̄ceſſerunt chriſti aduentum.d.
Inquirit de prouectioribus ante aduentum chriſti. vtrum neceſſe fuerit eos credere oīa que modo creduntur.e.
De fide Cornelij que fuit poſt chriſti aduentum ſed ante euangelium ꝓmulgatum.f.
Compat fidem ad alias virtutes.g.

Di.xxvj.

De ſpe quid ſit.a.
Compat ſpem ad fidem ſm conuenientiam.b.
Compat ſpem ad fidem ſm differentiam.c.
Inquirit vtrum ſpes ⁊ fides fuerit in chriſto.d.
Inquirit vtrum ſpes ⁊ fides fuerit in iſtis patribus qui fuerunt in limbo.e.

Di.xxvij.

Continuat partem iſtam ad precedentis partis inq̄ſitionem.a.
Ponit charitatis diffinitōnem.b.
Comparat charitatem ad diuini mandati duplicationem.c.
Remouet dubitatōnem an eadem charitate diligatur deus ⁊ proximus.d.
Determinat quis modus circa actum charitatis reperiatur.e.
Oſtendit vbi ille modus circa actum charitatis inſinuatur.f.
Inquirit vtrum ille modus in via impleatur.g.
Oſtendit qualiter vnum preceptum charitatꝭ in altero impleatur.h.

Di.xxviij.

Inquirit ⁊ determinat que ⁊ quot ſunt diligenda.et qualiter exprimantur ꝑ duo mandata.a.
Confirmat determinationem ſuam autoritate Auguſtini.b.
Remouet dubium de angelis an in illo precepto cōtineatur dilectio angelorum.c.
Remouet dubium de chriſto an in illo p̄cepto contineatur dilectio chriſti ſm ꝙ homo eſt.d.
Quibus modis dicitur proximus.e.

Di.xxix.

De ordine charitatis q̄tum ad ea que diligunť.a.
De ordine charitatis q̄tum ad ea beneficia que per eam impendunť.Et opponit ad partem vnā autoritate Auguſtini.b.
Opponit ad alteram partem autoritate legis.c.
Subiungit opinionem ſuam ꝙ non pari affectu omnes diligendi ſunt.d.
Soluit incidentes queſtōnes. primam de parentibꝫ bonis ⁊ malis.ſi ſcꝫ parentes noſtri mali ſint. vel filij.vel fratres.an magis an minus diligendi ſint alijs bonis hac ratōne nobis copulatis.e.
Soluit ſecundam queſtionem incidentalem de dilectione inimicorum ſimpliciter non ſub certa conditōne.f.
Soluit terciam queſtionem incidentalem de dilectione inimicorum ⁊ odio amicorum.g.
De ordine charitatis q̄tum ad gradus qui in ea reperiuntur.h.

Di.xxx.

Mouet queſtionem ⁊ determinat ſm ſuam opinionem.vtrū melius ſit diligere amicos ꝙ inimicos vel econuerſo.a.
Introducit autoritatem Auguſtini que ſue reſponſioni videť obuiare.b.
Predictam Aug.autoritatem explanat.c.
Introducit queſtionem que ex autoritate Auguſtini habet originem qua queritur de dilectione inimicorum q̄tum ad diligentem.d
Ponit determinatōnem quorundam.e.
Subiungit determinatōnem ſuam.f.

Di.xxxj.

Inquirit vtrum charitas poſſit per peccatum amitti.et adducit autoritates ad ꝓbandum in partem negatiuam.a.
Adducit autoritates que ſonant in oppoſitum.b.
Subiungit explanatōnem illarum autoritatum. ex quibus concludebatur falſum ꝓpter intellectum peruerſum.c.
Qualiter fides.ſpes.⁊ ſcientia dicantur euacuari et non charitas.cum ⁊ ea ex parte ſit.d.
Utrum ordo qui ineſt charitati in via.in chriſto ⁊ in alijs beatis habeat inueniri.e.

Di.xxxij.

Determinat quid ſit ipſa dei dilectio. et ꝙ deus non omnia equaliter diligat.a.
Oſtendit pro quanto deꝰ dicatur vnū magꝭ diligere q̄ alterum.b.
Determinat quare vnum ⁊ eundem hominem dicitur deus magis vel minus diligere vno tempore q̄ alio.c.
Determinat quos non diligit deus.d.

Di.xxxiij.

De quatuor virtutibus cardinalibus q̄tum ad numerum et diſtinctōnem.a.
De quatuor virtutibus cardinalibus q̄tum ad nominis rationem.b.
Queſtio de euacuatōne virtutum cardinaliū in futura vita.c.

Queſtionis determinatio q̄tuz ad iuſticie habitū.d
Queſtionis determinatio q̄tum ad habitus aliaruz virtutum.oſtendens ſm quos actus in patria remanebunt.e.
Predeterminata epilogat.f.
Autoritatem Auguſtini ꝯfirmat.g.

Di.xxxiiij.

Ponit prohemium oſtendens que et quot velit determinare.a.
Determinat de donis in compatōne ad habitū virtutis oſtendens dona eſſe virtutes.b.
Determinat de donis in compatōne ad chriſtum.c.
Mouet dubitatōnez de timore domini ⁊ opponit.d
Determinat motam dubitationez.e.
Ponit diſtinctōnem timoris ſm quatuor drias.f.
Reducit illas quatuor differentias ad duas.g.
Aſſignat differentiam inter timorem ſeruilem et caſtum tangens interdum de initiali.h.
Inducit quandam autoritatē que videt̄ precedentibus ꝯtraria ⁊ intellectum eiꝰ determinat.i.
Ad maiorem dictorum euidentiam ſubiungit exemplum.k.
Subiungit alterius autoritatis expoſitōnem qua timor ſeruilis ⁊ initialis dicitur initium ſapientie ſ differenter.l.
Oſtendit ꝙ in xp̄o fuerit timor reuerentie.m.
Inquirit qualiter in xp̄o fuerit timor pene.n.

Di.xxxv.

Aſſignat differentiam inter ſapiam ⁊ ſcientiam.a
Aſſignat differentiam doni intellectus ad donū ſapientie ⁊ ſcientie.b.
Aſſignat differentiam intellectus ⁊ ſcientie.put ſunt acquiſita.c.
Aſſignat differentiā inter ſapientiā donum ⁊ ſapientiam increatam.d.

Di.xxxvi.

Mouet queſtionem de virtutum ꝯnexione ⁊ determinat veritatem.a.
Determinate veritatis reddit cauſam et rōnem.b.
Determinat ſm opinionem alienam queſtionez de equalitate virtutum.vtrum ſcilicet oēs virtutes equales ſint in quocunq; ſint.c.
Determinat ſm opinionem ꝓpriam ⁊ magis veram queſtionem ꝓpoſitam.d.
Mouet queſtōnem ⁊ determinat qualiter oīa precepta reducant̄ ad duo precepta charitatis.e.
Cōcludit ꝙ ipſa charitas eſt ſumma ⁊ plenitudo totius legis.f.

Di.xxxvij.

Ponit numerum preceptorum ⁊ diſtinguit ea reſpectu tabularum.a.
De preceptis prime tabule.Et primum de primo.b.
De prime tabule ſecundo precepto.c.
De prime tabule tercio precepto.d.
De preceptis ſecunde tabule quorum quinq; breuiter exequitur.e.

Di.xxxviij.

Ponit trimembrem diuiſionem mendacij.a.
Ponit aliam mendacij diuiſionem octo membrorum.b.
Determinat quid ſit mendaciuz et quid mentiri ſm rem.c.
Quid ſit mendacium ſm vicij deformitatem.d.
Oſtendit ꝙ non omnis deceptio eſt equalis peccati.e.
Inquirit vtrum Jacob mentitus ſit.f.

Di.xxxix.

Inquirit quid ſit periurium.⁊ determinat ſm opinionem alienam vtrum eſſentiale ſit periurio eſſe mendacium.a.
Determinat ſm opinionē ꝓpriam diſtinguens triplicem modum periurij.b.
Remouet dubitatōnem annexam.c.
An iuratio ſit malum.d.
Determinat de forma iuramenti licita.et querit que ſit forma iuramento congrua.e.
Querit que forma iuramēti ſit magis obligatoria.f.
Determinat que ſit forme iurandi intelligentia.g.
Determinat de forma iuramenti illicita.h.
Determinat vtrum iuramentum illicituz ſit obligatorium.i.
Utrum ſit periurus qui non facit quod incaute iurauit.k.
Utrum iuramentum doloſum ſit obligatorium.l.
Utrum iuramentum coactum ſit obligatoriū.m.
De concilio Aurelianenſi.n.

Di.xl.

Ponit mandatorum de concupiſcentia diſtinctionem.a.
Quia in predictis mandatis lex vetus videtur conuenire cum noua.Inquirit legis ⁊ euangelij differentiam.b.
Quid ſit litera occidens.c.
Breuiter decem mandata epilogat.d.

EARLY
PRESS
FRAGMENTS
RIBURG
1493